IOANNES DE IMOLA Super Secundo Decretalium.

EXIMII VIRI AC IVRIS TAM CANONICI QVAM CIVILIS Doctoris famosissimi, Ioannis de Imola Commentaria: seu (si mauis) Lectura: in Secundum Decretalium librum: summa cura, diligentiaq; non vulgari, à mendis, erroribusq; quamplurimis purgata: Accesserunt deniq; Magistri Ioannis de Gradibus vtriusq; Iuris professoris acutissimi, Additiones: quæ totum opus illustrarunt. Insuper ante capitula & paragraphos, numeris respondentibus posita sunt Summaria, Cùm Indice seu Repertorio copiosissimo: per numeros qui secundum materie varietatem immutantur remittente.

BE

1549

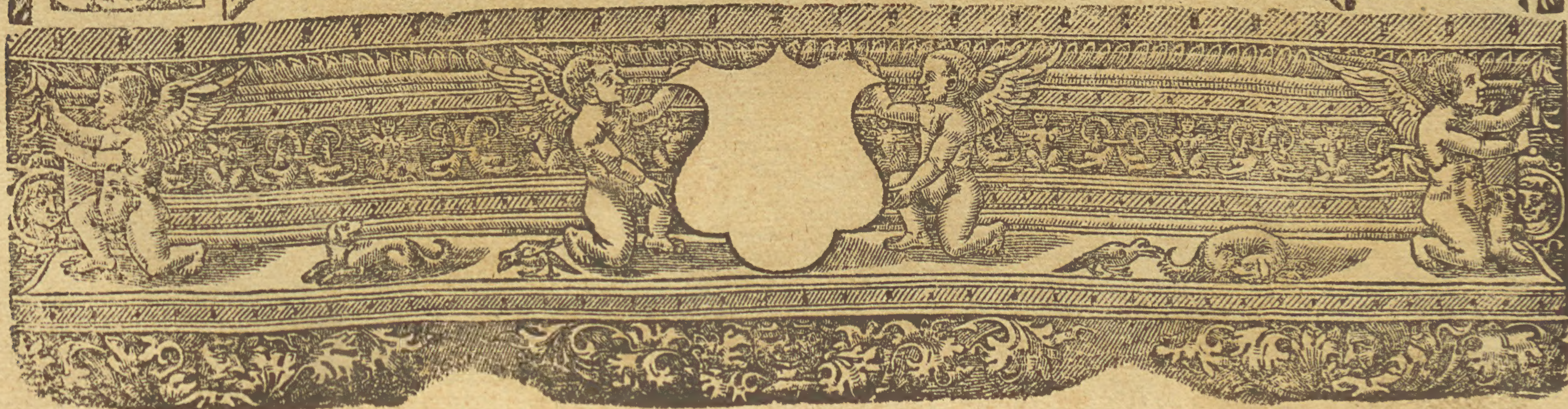

Diole a esta Casa ... D. Felix de Guzman ... de Mallorca

Excellẽtissimi viri: ac iuris tã pontificij ꝙ̃ cesarei doctoris profundissimi Joannis de Jmola Commentaria in Secundum Decretalium librum: cum Summarijs ante singula capitula nouiter positis: cumqꝫ additionibus hactenus opponi solitis: feliciter exordiuntur.

¶ De iudicijs. Rubrica.

1 ☞ Judicium quomodo diffiniatur.

¶ Circa rubricã, adde ꝙ diffinitio Azo. et Hos. inquantũ dicũt
1 † ꝙ iudiciũ est actus legitimus triũ personarũ in iudicio cõtendentiũ. s. iudicis actoris ꝛ rei nõ vr̃ bona. q2 nõ vr̃ ꝯuertibilis cũ suo diffinito ꝫ. l. j. ff. de dolo. ꝛ. xxvij. q. j. in pn. nã qñqꝫ iudiciũ est sine actore. vt qñ ꝓcedit̃ p inquisitionẽ ex officio. j. de accus. q̃lr. el. ij. qñqꝫ sine reo vt qñ gñal'r ingrit̃ de maleficio notorio nec scitur qs cõmiserit de quo p Jnn. s. de elec. bone. el. j. ꝛ. C. de accu. in. l. ea qdẽ. ideo dicit do. Flo. ꝙ põt aliter diffiniri: q2 est inuestigatio quã ꝫm iuris ordinẽ facit iudex p varios modos ad eliciẽdam veritatẽ ꝛ elicitam custodiẽdam. facit. xxx. q. v. iudicãtem.

1 ☞ Noĩa ꝓpria imponunt̃ ad placitũ ꝓ habẽda cognitiõe rei.
2 Argumẽtũ ab allusione siue etymologia ꝓprij noĩs an ꝓcedat.
3 Aduersarius litis potest recusari in iudicez partis cui aduersatur in alia instantia etiam si causa non sit sua sed college.
4 Citatio fieri dꝫ cum licentia iudicis ꝛ non propria autoritate.
5 Citare non debet iudex absqꝫ petitione partis.
6 Citatio an possit committi parti ꝛ si concedatur ei an aduersarius tenebitur ei credere.
7 Respondere non tenetur quis in iudicio nisi prius citetur et sic casualiter inuentus non respondebit inuitus.
8 Declinatoriã opponere non potest cõtra iudicẽ is qui ante oĩa interrogatus si velit coram eo litigare rñdit ꝙ sic. ꝛ nu. 28.
9 Interrogare potest iudex in qualibet parte iudicij.
10 Citatus recedens sine licentia dicitur contumax.
11 Snĩa excõicationis ꝓferri vr̃ per ista verba nullus cõicet tali.
12 Excommunicatus pro manifesta offensa vel contumacia non debet absolui nisi prius satisfaciat.
13 Excommunicatus donec satisfaciat non liberatur sola satisfactione nisi intercedat actualis absolutio. ibi. nu. 13.
14 Contumax mulctari potest sine noua citatione.
15 Excõicat⁹ nõ priuat̃ titulo sui bñficij ꝓuat̃ tñ ĩterim redditib⁹.
16 Citatio an possit cõmitti notario ꝛ ipse idẽ scribere relationẽ.
17 Respondere in iudicio an cogatur casualiter illic repertus.
18 Jllicentiatus recedere an possit quis a iudicio.
19 Citatus certo termino si nõ comparet ꝛ actus expediatur alia hora ꝙ̃ fuerit citatus non valet actus.
20 Contumax condẽnari nõ potest in expẽsis sine alia citatione.
21 Conciliũ prouinciale in causa criminali episcopi nõ potest pronuntiare eum deponendum.
22 Verba ista nullus cõicet tali an inducãt excõicationẽ. nu. 24.
23 Notorius fornicator si interim celebret an sit irregularis.
25 Latinitas falsa non vitiat rescriptũ qñ potest p figurã saluari.
26 Synodus siue concilium recusari potest quando metropolitanus est suspectus vel maiores de concilio.
26 Consentire in iudice an videatur qui dicit se velle respondere.
28 Dilatorie an tolli possint per actum citeriorem ante litis conrest. si detur consensus expressus.
29 Recusari an possit iudex ordinari⁹ si eius assessor est suspectus.
30 Approbans iudicem an lite pendente poterit ex noua suspicione superueniente eum recusare.
31 Penitere an ꝛ quando possit qui in iudicem semel consensit.
32 Soluere promittens vbicunqꝫ fuerit petitum vel vbicunqꝫ fuerit conuentus an poterit vbiqꝫ conueniri.
33 Soluere si ꝓmiserit qs bononie ꝛ ferrarie diuidetur obligatio.
34 Pactũ si fiat de rñdendo corã iudice nõ suo vel de prorogãda eius iurisdictione ꝛ sit firmatũ iuramẽto an habebit locũ pnĩa.
35 Excommunicatus pro contumacia manifesta vel manifesta offensa non absoluitur nisi prius satisfaciat.
36 Rubrice debent continuari ad proximas: non ad remotas.

Equouultdeo.

a Pactũ[a] de non declinãdo iudicem alias suũ qui exceptione repelli põt est irreuocabile. h. d. ꝫm intellectuz gl. vel sic. Qui ꝓmisit non declinare iudicẽ penitere non potest. h. d. ꝫm Jo. an. vel sic ꝫm alium intellectum quẽ ponit hic do. Ant. Pactum de respondẽdo coram iudice nõ suo in presentia iudicis acceptãtis initũ actualiter paciscẽtem iurisdictioni ipsius iudicis submittit. ideo postea non admittitur penitẽtia. h. d. Jn prima factũ ꝛ cõtumacis punitio. Jn scđa accusatoris iniusta petitio ꝛ eius repulsio. scđa ibi: adimi. Petrus tñ diuidebat in tres. nã ꝫm eum in prima facti narratio, in scđa iuris positio, in tertia incidẽtis questiõis decisio. scđa ibi: placuit, tertia ibi: nam adimi. sed precedẽs diuisio magis placet per notata per Butri. in prima cõstitutione. C. nam totus est vnus cõstructus vsqꝫ ad versic. nam adimi. ꝛ ideo cẽseri dꝫ vna pars. Et premitte pro euidentia ꝙ de causa criminali epi ad finẽ depositionis potest cõcilium prouinciale cognoscere. licet non possit illam diffinire sine licẽtia pape prout habetur. iij. q. viij. in summa. ꝛ. iij. q. vj. accusatus. ꝛ. c. multũ stupeo. ꝛ hoc verum nisi eps diceret se velle potius coram papa respondere prout habetur. iij. q. vj. neminẽ. in fi. ꝛ no. in Spe. de cõpe. iudi. adi. §. j. versi. sed nũquid põt. ¶ Jn tex. ibi dequouultdeo. possunt esse due partes. s. de prepositio ꝛ quouultdeo nomẽ propriũ ꝛ casus ablatiui, ꝛ regitur a verbo placuit mediãte dicta prepositione de. Vel potest dici qđ est tota vna pars ꝛ est nomẽ propriũ compositũ ex prepositione relatiuo verbo ꝛ nomine ꝛ tũc erit casus datiui ꝛ regitur a verbo cõmunicet qđ est. j. sed precedens planior pro-
1 pter verbũ eidem. ¶ † Not. j. ex. c. qđ nomen aliqñ assumitur ex prepositione relatiuo verbo ꝛ nomine simul. aliquãdo ex relatiuo verbo ꝛ nomine. aliqñ ex verbo ꝛ nomine et aliqñ ex nomine et participio. facit qđ habetur. j. de simonia. c. iij. nec miruꝫ quia nomina propria imponũtur ad beneplacitum pro habẽda recognitione. l. ad recognoscendos. C. de inge. ꝛ manu. et. l. si quis in
2 fundi vocabulo. ff. de leg. j. ¶ † An autẽ sit licitũ arguere ab al-
b lusione[b] seu etymologia proprij nominis. dic qđ non cum ex voluntate imponatur vt est dictũ ꝛ per Bar. in. l. fi. §. pe. ff. ad municipa. ꝛ per Bar. super rubrica. ff. sol. mat. ab etymologia autẽ appellatiui bene licet arguere nisi diffinitio repugnet vt no. per Bar. in. l. j. ff. de testa. ꝛ de acqui. pos. in. l. j. qñqꝫ tamen etymologia proprij nominis cõcurrit cum ipso nomine ꝓprio. vt patet
3 ex no. per gl. in. l. fi. §. si in danda. ff. ad trebel. ¶ † No. dici aduersarium qui in lite aduersatur. facit qđ notauit gl. in. c. cũ super. de offi. dele. vbi gl. dicit aduersariũ litis posse recusari in iudicez partis cui aduersatur in alia instãtia etiã si non sit sua causa, sed college qđ est notandũ. si autẽ non aduersatur tũc in illa instantia, sed alias fuit aduersarius tũc si in causa criminali vbi agebatur de omnibus bonis vel maiori parte bonorũ idẽ: quia potest recusari per ea que habẽtur in. l. propter litez. ff. de excu. tut. Si vero fuit alia causa ciuilis nõ videtur qđ possit recusari vel hoc relinquetur iudicis arbitrio. ar. eorũ que habẽtur in aut. si dicatur. Si vero fuit testis cõtra me in alia causa an possit recusari. videtur dicẽdum qđ si coactus est ad testificandum non videtur suspectus ex quo non sponte se cõtulit imo citatum. et tũc non possit per notata per Jo. and. in. c. meminimus. de accus. super glo. secus si sponte ꝛ hoc clarum. Si in causa criminali vel ciuili omniũ bonorũ vel maioris partis per notata in. l. ꝓpter litez in d. aut. si dicatur. Jdẽ videtur si alias sponte sit testificatus. quia videtur suspectus ex quo sponte se cõtulit non citatus nec ꝓductus a parte ꝫm notata per Bar. in. l. post legatũ. §. his vero. ff. de his quibus vt indig. Si vero sponte se non offert, sed citatus vel ꝓductus a parte licet posset se excusare ꝛ dicatur tũc sponte testificatus ꝫm notata in. d. §. his vero. non videtur qđ possit recusari cũ tunc non cẽseatur suspectus iuxta no. in. d. §. his vero. de teste aũt an ex hoc repellatur a testificãdo cõtra illum contra quẽ aliã causam hꝫ dic vt in aut. si dicatur. C. de testi. an autẽ repellatur a testificãdo quia alias in alia causa cõtra me fuit testificatus. videtur qđ non si coactus fuerit per no. per Jo. an. in. c. meminimus. super gl. fi. de accu. secus si se obtulit. Jdẽ est si causa fuerit criminalis vel ciuilis omniũ bonoꝝ vel maioris partis al's non videtur repelli, sed quãta fides sit adhibẽda erit in arbitrio iudicis per autẽ. si dicatur. Jn contrariũ facit quia videtur solẽnitas extrinseca. ideo non videtur presumẽda nisi de illa appareat per id qđ legitur ꝛ not. in. l. quecũqꝫ. §. fi. ff. de publiciana.
4 ideo hoc dictũ nõ est sine dubitatione licet sit vitãdũ. ¶ † Not. practicam citãdi quia ante oĩa dꝫ peti licẽtia citandi a iudice et sic propria autoritate hoc fieri non debet de quo in tex. ꝛ ibi per Bar. in. l. fi. C. de requirẽ. reis. Et adde etiã qđ no. in. l. j. C. de iu-
5 re dominij impetrañ. ¶ † No. qđ iudex non dꝫ citare absqꝫ petitione partis. facit. l. iiij. §. hoc autẽ iudicium. ff. de dã. infec. ꝛ. ff. de iudi. l. ad peremptoriũ. ꝛ si fiat aliter nõ vr̃ valere per no. per Bar. in. d. l. ad perẽptoriũ. ꝛ in. l. si finita. §. iulianus. ideo in citatione consueuit dici ad petitionem talis: talis iudex cõmisit ꝛc. dicit tamen hic notabiliter do. Anto. post Guido. de suza. in. l. ad peremptorium. ff. de iud. qđ si in actis reperitur descripta cõmissio citationis ꝛ relationis nuntij qđ in dubio debet presumi precessisse requisitionem vt sic omnia presumantur solenniter acta. argu. l. sciendum. ff. de verborum obligatio. ꝛ bene facit qđ

a ¶ Pactũ. idem summãt hic. d. Abbas. d. And. sicul. ꝛ. d. Fely. lꝫ ipse and. sicu. põat alia summaria ꝫm opinione aliorũ doctoꝝ.

b ¶ Allusione. allusio vocabl'i facit p'sum significatum vocabuli. l. j. ꝛ ibi Bar. ff. de fi. istr. vbi dr istrꝫ dici eo qđ cãꝫ istruat. ꝛ Bar. in. l. oẽs ppli. in xxij. col. in vj. q. principali. ff. d iusti. ꝛ iu.

6 no.gl.in.l.si fine.ff.de interro.act.in prin. ¶ †An autem actus citandi possit parti cōmitti.tangit Spe.in ti.de cita.§.sequitur. versi.qñq3 circa prin.vbi cōcludit qḋ sic,sed non tenebitur credere aduersarius ei nisi ostēdat mādatum nec stabitur sue relationi nisi aliter ꝓbetur ne fit testis in causa ꝓpria facit qḋ no.Bar. in.l.iuste.ff.de acqui.poss.vbi tāgit an possit quis dari executor in ꝓpria causa ꝛ cōcludit qḋ sic si non inueniat resistētem ꝛ tangit etiā Guil.in.l.meminerint.C.vnde vi.ꝛ Inno.i.de cōces.prebē.cū nostris. ¶ No.quē non debere ꝓponere nisi prius audiē
7 tia cōcessa ad idē.xxi.di.nunc autē. ¶ †No.quē non cōpelli respōdere in iudicio nisi ad hoc fuerit citatus.ꝛ sic facit qḋ casualiter in iudicio inuētus,non cogatur respōdere de quo per gl.v. q.ij.vocatio.ꝛ per archi.lxxxij.dist.ꝓposuisti. ¶ No.qḋ ſm hec tēpora cause clericorū ꝛ episcoporū tractabātur in cōcilio ꝓuinciali.de quo per Inno.i.de prebē.grauem.ꝛ per glos.xv.q.vij.in
8 summa.ꝛ.c.si autē.ꝛ.c.felix. ¶ †No.vtilem practicam pro excludendo reum a facultate opponēdi declinatoriam cōtra iudicem vt ante omnia interrogetur:an velit corā illo respondere.quia si respondet qḋ sic.non poterit postea illum recusare. ꝛ per hoc no.qḋ per actum citeriorem contestatione videtur precludi via ad declinatorias.de quo per gl.ꝛ doc.i.de re iudi. inter monasterium ꝛ per Bar.in.l.quidā consulebat. de re iudic.ff.ꝛ tangitur etiam in.l.i.ff.de iudi.ꝛ in.l.si cōuenerit.ff.de iurisdi.omniū iud.
9 ¶ †Not.iudicem posse in qualibet parte iudicij interrogare.de quo in.l.vbicūq3.ff.de interro.act.ꝛ etiam in.xi.casibus ante lit. contest.positis in.l.i.ff.de interro.act.ꝛ dicit hic do.Anto.se cōsuluisse qḋ etiam post conclusionem in causa possit interrogare nedum ad finem declarandi dubiam probationē iuxta decre.cū Joannes.de fide instru.sed etiā ad fundandam intētionem aduersarij.per dictam.l.vbicunq3.iuncta gl.ꝛ per.l.generaliter.§.i.
10 C.de rebus creditis. ¶ †No.citatum recedentem sine licētia dici contumacem[a], ad idem.xi.q.iij.certum.ꝛ ideo de practica est qḋ quis stat vsq3 ad discessum iudicis.ꝛ facit scribi in actis qḋ licentiatus recessit.ꝛ de practica etiā est qḋ tunc accuset contumaciam non venietis.ꝛ id faciat scribi.l.properandum.§.i.C.de iudi.ꝛ talis illicentiate recedēs videtur esse manifestus cōtumax.
11 vt hic videtur probari. ¶ †Ex secūda parte principali. Not.qḋ per ista verba nullus communicet tali videtur proferri sentētia excōmunicationis.de quo hic per Jo.and.ꝛ Jo.de lig.ꝛ.i.tāge
12 tur. ¶ †Nota qḋ excōmunicatus pro manifesta offensa vel contumacia. nō debet absolui nisi prius satisfaciat de quo habetur de sen.excom.venerabilibus.§.secus.lib.vi. de ver.sig. ex parte.
13 ¶ †No. excōmunicatum donec satisfaciat non liberari sola satisfactione.nisi actualis intercedat absolutio.ꝛ sic videtur hic casus per notatis per Innoc.i.de eta.ꝛ quali.cum olim.ꝛ clemē.i. de deci.per gl.sed certe potest dici qḋ hic loquitur quando quis est excōmunicatus donec satisfactione premissa fuerit absolutus.ꝛ non qñ simpliciter est excommunicatus donec satisfecerit quo casu videtur loqui Inno.ꝛ gl. ¶ No.qḋ in his in quib[9] tangitur iudicis decor,supplet de facto. ideo punit cōtumaciā etiā parte non petente vel aliud petēte.vt hic probatur.de quo in.l.
14 quos prohibet.ff.de postu. ¶ †No.contumacem posse mulctari[b] sine noua citatione ex antiqua cōtumacia.qḋ ꝓcedit in pena excōmunicationis,sed in alia mulcta dic vt per Bar. in.l.ij.ff.si quis in ius voc.non ierit.ꝛ.l.iij.§.si ad diem.ff.de re mili. ꝛ facit qḋ no.Jo.and.i.vt lit.non contest.qm.§.porro.super prin. ma-
15 gne gl.ꝛ Cy.in.l.sancimus.C.de iudi.in.xij.q. ¶ †Not. excōmunicatum non priuari titulo beneficij sui.priuatur tñ interim redditibus.de quo.i.de appel.pastoralis.nisi excōmunicatio surgeret a causa priuante ipso iure. vt in causa heresis,vt.i.de hereti. excōmunicamus. ¶ Adde dictis do.Anto.hic primo inquantum dicit qḋ non sufficit generalis cōmissio facta nuntio ad citationes faciēdas ꝛ per consequēs si citatus per talem nuntiū virtute talis cōmissionis non cōparuerit.videtur qḋ nō per hoc sit contumax.ꝛ hoc fuit dictū notabile Bar.in.l.vltima.C.de exhiben.reis.ꝛ per.l.i.C.de iure domi.impetrā.ꝛ hoc dictū est valde notabile,tamē dubito, quia illa lex non loquitur in materia citationis,sed quādo creditor petit generaliter assignari sibi insolutum bona debitoris sui pro debito.ꝛ sic non bene probat dictum Bar. ꝛ videtur ꝙ remaneamus in regula qḋ tantū valeat generale quo ad genus quātum speciale quo ad speciē iuxta notata in.c.si sacerdos.de offi.ordi.ꝛ in.l.si duo.ff.de admi.tuto.et hanc partē tenet Inno.ꝛ Jo.and.i.de proba.c.qm cōtra. in ver
16 bo citationes. ¶ †Itē adde inquantum tangit an possit citatio cōmitti notario ꝛ ipse idē scribere relationē propriā, nam videtur hoc posse tolerari in causis breuiorib[9].per no.per Bar.in.l. iubemus.§.sane.C.de sacrosan.ecc.vbi dicit qḋ potest quis esse iudex ꝛ notorius in talibus causis vt cōtingit in vicarijs comita
17 tus qui habēt iurisdictionē solū in modicis summis. ¶ †Item adde inquātū tangit an casualiter repertus in iudicio teneatur respondere.nam licet multū instet.videtur qḋ nisi habeat priuilegiū reuocādi domum vel aliud simile,qḋ cōpellatur respondere,nam licet pretēdat defectū in deliberatorijs.ꝛ propter hoc velit se excusare.vt dicit do.Anto.tñ nō videtur qḋ possit quia fateor qḋ si illas petat debēt sibi dari,quia etiam citato deberent dari si illas peteret.vt in aut.offeratur.C.de lit.cōtest. canonizata.ij.q.iij.nam deliberatorie sunt de substantia iudicij si petantur.vt no.gl.valde notabilis.xvij.q.iij.vxor felicis.ꝛ in cle.sepe. de verb.sig.in verbo non exigat.Nec ob.c.vocatio.v.q.ij.quia loquitur in illo qui habebat ius reuocādi domū,quia venerat ad locum iudicij ex quadam necessitate non voluntarie vt ibi innuit litera.ꝛ hec videntur procedere tam in ciuili quam in criminali. Fateor tamen qḋ in criminali debeat dari dilatio ad cōponendos mestos penates si petatur per.l.i.C.de requirē.re.ꝛ per hoc videtur qḋ non fuerit necessaria distinctio.d.Anto. in materia
18 ista. ¶ †Item adde inquātum tangit an possit quis illicentiatus recedere.nam licet multū insistat.ꝛ tutius sit semper petere licētiam qñ habetur copia iudicis facit qḋ no. Bart.in.l.si finita.§.si iulianus.ff.de dam.infect.tamē ponderandi vidētur duo casus principales.vnus qñ comparet citatus,sed non comparet pars faciēs citari in termino.ꝛ hoc casu videtur qḋ sufficiat citatum cōparere in termino ꝛ accusare contumaciā aduersarij.nā videtur ꝙ post terminū possit recedere.per.c.actor.de do. ꝛ contu.lib.vi.vbi patet ꝙ non d3 audiri faciens citari nisi prius reficiat expēsas.nec aliquid ibi d3 de expectatione in alterā diem.licet Inno.videatur velle in.c.cōsuluit.de offi.dele. ꝛ etiā do.Anto.hic qḋ possit iudex in alterā diem deferre.per dictum.c.consuluit.sed certe illud.c.loquitur qñ reus citatus nō comparuit: sed bene ipse faciēs citari.vnde tunc est maior equitas qḋ possit differre in alteram diem ꝙ qñ ipsemet qui fecerit citari negligit suam citationē.facit qḋ no.gl.in dicto.c.actor.predicta tñ vidētur vera nisi esset casus in quo iudex ex officio posset procedere actore non veniēte per id qḋ habetur de elec.c.cupiētes.§.qḋ si per.xx.in gl.in verbo opponētes.lib.vi. Secūdo qñ non comparet ipse citatus,sed ipse citari faciēs comparet in termino. ꝛ tūc iudex potest differre in alterā diem per dictū.c.cōsuluit vt est dictum.ꝛ sic videtur qḋ post dictū tēpus. nō possit differre ex quo non datur sibi potestas.ꝛ per hoc videtur qḋ si actor expectauit in diem termini ꝛ in diē sequētem ꝙ postea intelligatur licētiatus a iure.ꝛ istud foret de iure verius licet tutius sit qḋ petatur
19 licētia si iudicis copia habeatur vt voluit do.Ant. ¶ †Itē adde inquantum dicit qḋ vbi citatus non comparet si actus expeditur in alio termino ꝛ sic in alia hora quā fuerit citatus,non valeat actus.per.l.aut qui aliter.ff.qḋ vi aut clam.ꝛ.l.si.§.si.eo.tit. limita istud an iudex distulerit in diem sequentem ſm formā dicti.c.cōsuluit.quia tunc teneret vt ibi patet.vide Bart.in.l.non
20 ignorat.C.de fruc.ꝛ lit.expē. ¶ †Item adde inquātum vult qḋ cōtumax non possit damnari in expēsis sine noua citatione per quam citetur vt cōpareat ad se defendēdum vt condemnetur in expēsis Cy.tenuit cōtra in.l.sancimus.C.de iudic.in.xij.q.nam licet do.Ant.dicat se non videre differētiam inter mulctā ꝛ condemnationē expēsarum.ꝛ constat mulctam non debere imponi cōtumaci sine noua citatione.vt no.Bar.in.l.ij.ff.si quis in ius voc.non ier.tñ potest assignari per id qḋ not. Bar.in.l.iij.§.si ad diem.ff.de re milit. Nam quedā est pena que respicit processum vel eius accessoria,vt sunt expēse litis,ꝛ tunc possit fine noua citatione,nam ꝛ in accessorijs litis iudex multum potest.l.edil.§. item sciēdum.ff.de edil.edi.ꝛ tunc potest sine noua citatione dictam penam imponere,ꝛ sic intelligatur dictū Cy. ꝛ Jo.an.i.de do.et contu.finē. Quedam est pena extrinseca que non respicit processum,nec accessoria vt est mulcta ꝛ tunc non possit imponi sine noua citatione,ꝛ sic loquatur dictum Bart.in.d.l.ij.Nec ob.qḋ hic dicitur de excommunicatione que potest fieri sine noua,citatione ratione cōtumacie,quia specialē est in illa,quia est potius medicinalis quā mortalis.i.de sen.excō.c.i.in.vi.ꝛ si velis tenere qḋ etiā mulcta possit imponi sine noua citatione sicut excōmunicatio licet vtraq3 sit pena extrinseca potes respondere ad.l.iij.§.si ad diem.ff.de re mili.qḋ ibi loquitur in illo qui habuit licentiam se absentandi pro certo tempore.ꝛ sic habuit bonum pretium,ideo licet in termino non compareat non d3 iudicari contumax, nisi citetur vt veniat ad se defendendum quare non venit infra terminum.facit qḋ no.Jo.an.in.c.qm.§.porro.
21 super gl.vt lit.non cōtest. ¶ †Itē adde inquātum dicit qḋ concilium prouinciale in causa criminali epi non potest pronūtiare eum deponēdum licet Jo. dixerit cōtrarium.3.q.vi.biduum.§.si aduersus.nā videtur bene dicere per ea que ipse tangit que dixi in.c.transmissam.de elec.qḋ omnis diffinitio in tali causa prohibetur cōcilio vt p3 in.c.accusatus cum.c.sequētibus.iij.q.vi. et sic impeditur ꝓnūtiatio ex defectu potestatis iurisdictionalis. Secus est in preside qui ꝓnūtiat aliquem deportandū qñ non habet

[a] ¶ Citat[9] recedēs sine licētia dr̄ cōtumax. an aūt ꝛ ī qb[9] casib[9] possit qs citari sine petitione ptis vid. d.Feli.hic i i.col. versi. v3 antē tribus casib[9].

[b] ¶ Posse mulctari.d. hoc p.d.Feli.hic in.vi. col.v.in cōdēnatiōe.ꝛ ibi in q̄da3 magna additiōe q̄ totā marginē occupat.

habet insulas in suo territorio.nam tunc non subest defectus in
potestate iurisdictionali,quia bene hꝫ iurisdi.⁊ posset deporta-
te in insulã si haberet sub se,sed adest defectus in potestate exe-
cutiua,qꝛ non potest exequi extra suum territoriũ,⁊ hoc aperte
probatur in.l.relegatorũ.in prin.ff.de interdic.⁊ releg. nec ob.l.
ibi precedẽs.qꝛ debet intelligi ſm dictam.l.relegatorum. vt ibi
22 not.glo.¶ † Itẽ adde inquantũ tangit an per hec verba nullus
cõmunicet tali inducatur excõicationis sñia. nã concludit in du
bio qđ non etiã supposita potestate excõicandi in proferente,et
illud etiã videtur sequi Jo.de lig.⁊ etiã Jo.an.qꝛ talia verba nõ
respiciũt directe ipsum de quo queritur:sed indirecte,⁊ ideo ta-
lis indirecta excõicatio nõ est tãti effectus quanti est directa, et
ideo talis licet peccet si volũtarie cõmunicet aliis tñ nõ erit ex-
cõmunicatus maiori nec minori,nec similiter cõmunicãtes sibi,
⁊ si etiã celebret non erit irregularis. Secus si esset excõmunica
23 tus directe vt no.in.c.j.de sen.excõ.in.vj.¶ † Et per hoc etiam
infertur ad illam questionẽ an notorius fornicator si celebrauit
interim sit irregularis.nã quidã dicere voluerũt qđ non, qꝛ iura
non videtur in eum inducere directã suspẽsionẽ sed indirectam:
qꝛ dicũt qđ nullus audiat missam sacerdotis quẽ scit indubitan
ter cõcubinam habere.j.de coha.cle.vestra.sed ipse hic tenet op
positũ,qꝛ imo etiã videtur directe suspensus a iure per.c.preter
hec.xxxij.di.vbi expresse interdicit clerico notorio fornicario ne
immisceat se diuinis,⁊ ſm hoc multi sacerdotes reperirẽtur il
laqueati nec possent celebrare sine dispẽsatione pape, sed forte
ista opinio non simpliciter ꝓcedit quia notorius fornicarius nõ
est simpliciter suspẽsus:sed quãdiu penituerit vt patet.j.de co-
habi.cle.⁊ mul.c.si.⁊.lxxxj.di.si qui sunt presbyteri.⁊ sic de mẽ-
te canonis esse videtur qđ si peniteat cesset suspensio nec exigit
aliam dispẽsationem pape quã debuisset exigere vltra peniten-
tiam ⁊ per hec non ob.iura allegata per do.Anto. quia non lo-
quũtur in suspenso donec peniteat,sed simpliciter, ⁊ ideo aliud
esse videtur.facit qđ no.Inno.in.c.sicut.j.de coha.cleri. ⁊ muli.
et in.c.vltimo.de cleri.excom.ministrante.⁊ propter hoc non ha
beo opinionẽ do.Anto.pro expedita.¶ Secũdo istam partem
qđ notorius fornicator celebrans: non sit irregularis aperte te-
nuit Inno.in.c.si celebrat.de cle.excõ.mini.in gl.magna. in ver.
Item non dicimus.⁊ ver.de notorio.ibi sequenti per rationem
quã.s.tetigi.licet Host. tenuerit cõtra vt ibi refert Jo.and. sed
opinio Innoc.videtur benignior,⁊ ideo amplectenda per regu-
lam in penis.de reg.iur.lib.vj.⁊ quia irregularitas non induci-
tur nisi in casibꝰ.c.j.de sen.excõ.in.vj. ⁊ satis potest dici hic non
esse expressum, ex quo de hoc sunt opiniones inter viros tante
autoritatis.cautum tñ esset ꝑpter opiniones vitãdas dispensa
tionem impetrare.facit qđ habetur ad predicta in.c.si qui sunt
presbyteri.cũ.c.sequẽti.lxxxj.dist.vbi glo.videtur etiã velle opi.
24 Inno.¶ † Itẽ aduerte qꝛ do.Flo.hic post.d.Cas.de Cald.te-
net qđ per verba p̃dicta nullus cõmunicet tali.si ꝓferãtur ab ha
bẽte potestatẽ excõicãdi inducãt excõicationẽ, nã per excõica-
tionẽ quis sit alienus a cõione vt.c.engeltrudã.iij.q.iiij. ⁊ qꝛ ne-
dum videtur interdicta cõmunio hoĩm,sed etiã sacroꝝ.cum ver
ba sint adeo generalia ꝙ vtrũqꝫ important,et per ꝯñs cõtinent
omnẽ effectũ excõicationis,⁊ ista pars etiã mihi plꝫ. qꝛ in corre
latiuis vno ꝓhibito intelligitur ⁊ aliud prohibitum.l.si.cuꝫ ibi
notatis.ff.de acceptila.maxime per Bar.in.l.si.C.de indicta vi-
duitate.⁊ ideo si alij ꝓhibetur isti cõicare.ergo ⁊ eodẽ modo ipse
intelligitur ꝓhibitus cõicare cis per id qđ habetur in.c.si cõcu-
bine.j.de sen.excõ.⁊.c.illud.de cle.excõ.mini. ⁊ hec ꝓcedunt qñ
simpliciter index p̃cipit qđ nullus cõicet tali. si autẽ p̃cipiat qđ
nullus cõicet tali donec satisfactione premissa fuerit absolutus
claꝝ est qđ inducitur tũc excõicatio.¶ In gl.j.in si.hoc dixit gl.
vt euitet oppositionẽ de mala grãmatica cõtra.l.plautius.ff.de
aur.⁊ arg.leg.nam debẽt dicere quo vult deus si li vult esset ver
bum.ideo dixit qđ nõ est verbũ:sed nomẽ ꝓprium cõpositũ ex
noĩe ⁊ verbo.⁊ adde qđ dixi in tex.qꝛ põt esse totũ vnum nomen
itẽ possunt esse due partes.s.de prepositio ⁊ quouultdeo nomẽ
propriũ.¶ In gl.ij.in si.hec etiã fuit facta propter contrarium
de mala grãmatica ⁊ saluatur litera ponẽdo casum pro casu per
figurã grãmaticalem que dꝛ anthitosis.de qua in.l.eam quaꝫ.C.
25 de fideicõmis.⁊ facit qđ no.in.c.forus.j.de ver.sig.† ⁊ sic no. non
vitiari rescriptũ apostolicũ si potest latinitas saluari per figurã
26 grãmaticalem.⁊ sic limita.c.ad audientiam.de rescript. ¶ † In
gl.iij.in si.Sed certe cõiter in hoc vltimo reprobatur gl.per.c.li-
cet.j.ti.j.vbi cetus consiliarioꝝ ciuitatis potest recusari, ⁊ ideo
a cõiter tenetur ꝙ synodus seu cõcilium[a] põt recusari qñ metro-
politanus est suspectus vel maiores de concilio. facit.iij.q.v.qꝛ
suspecti.⁊.j.de ꝓcuratoribus cõsulti.gl.tñ posset saluari in syno
do vniuersali vbi papa preesset.cum in eo verisimiliter non ca-
dat suspicio.⁊ per p̃dicta ptꝫ qđ scđa solutio gl. in ver. vel forsi-
tan potest saluari.doc.etiã ponũt alias hic extra glo. ⁊ maxime
illam ꝙ forte fuit facta ad finẽ excludendi declinatoriam cõpe-
tẽtem ad finẽ reuocadi domũ. de quo.v.q.ij.vocatio. Jo.de lig.
istã reprobat si cõcilium erat congregatum causa corrigẽdi deli
cta:sed vbi ob aliam causam esset congregatũ posset saluari hec
solutio,sed certe etiã in precedenti casu videtur posse saluari qñ
non spõte,sed ex aliqua causa necessaria itinerat ad cõciliũ per
id qđ habetur in tit.j.c.si.⁊ in.c.exposuit.j.de dila.Host.tñ dice
bat qđ fuit facta interrogatio causa dirimẽdarũ litium,qꝛ nõ co
gebatur inuitus se defendere:sed hec opinio mihi non plꝫ,qꝛ re-
gulariter quis cogitur precise se defendere. cuꝫ iudiciũ reddatur
in inuitũ vt tetigit gl.licet qñqꝫ in causa ciuili sufficiat pati mis
sionẽ in possessionẽ bonoꝝ. de quo in.l.sed ⁊ hec.§.si.cũ sequẽti.
27 ff.de ꝓcur.¶ † Et adde qꝛ dicit hic.d.Anto. qđ licet asserẽs se
velle rñdere,videatur cõsentire in iudicẽ tñ secus videtur si cõsti
tuat ꝓcuratorẽ ad rñdendũ per.c.exposuit.j.de dila. sed non vi
deo bonã rationẽ diuersitatis.fateor tñ qđ posset talem ꝓcura.
reuocare anteꝙ̃ rñderet licet nõ posset rñdens reuocare suã re-
spõsionẽ qñ dixit se velle rñdere. nec ob. p̃dictis illud.c.quia nõ
simpliciter fuit cõstitutus ad rñdendũ,sed ad respõdendũ ⁊ de-
fendendũ ⁊ faciendũ ea que faceret dñs si esset p̃sens.⁊ sic precise
non videtur cõstitutus ad respõdendũ.⁊ p̃sertim si fuisset adie-
ctum saluis exceptionibꝰ cõpetẽtibus constituẽti vt ibi patet.
28 ¶ † Itẽ adde qꝛ ex scđa solutione gl. ⁊ ex illa quã addidi colli-
gitur qđ per actũ citeriorẽ lit.cõtest.precluditur via ad tollẽdas
dilatorias qñ datur expressus consensus ⁊ de tacito remittit ad
no.in.c.inter monaste.de re iudi.nã certe dictũ suũ videtur ꝓce-
dere in dilatoriis que respiciũt personã iudicis. nã alie dilatorie
non vidẽtur tolli.⁊ ideo posset opponi ante lit.cõtest.qđ aduer
sarius non põt esse ꝓcurator qꝛ miles.l.filiusfamil.§.milites.ff.
de ꝓcur.⁊ similiter dilatorie solutionis.C.de ꝓba.l.exceptionẽ.
¶ Itẽ dictũ suũ videtur ꝓcedere qñ erat iudex sed poterat eius
iurisdictio declinari.sed vbi alꝰs non esset iudex,⁊ sic ageretur de
iurisdictione prorogãda tũc videtur ꝙ nõ precludatur via peni
tẽtie ante litẽ cõtest.⁊ hoc aperte voluit Jo.an.in addi. Spe. in
tit.de cõpet.iudicis aditione.§.j.super ver.sed quid erit ſm eos
29 facit qđ dicetur cũ gl.in verbo placere. ¶ † Itẽ adde inquantũ
dicit qđ si assessor ordinarij est suspectus non potest ordinarius
recusari si sit talis qđ adeo sit cõstans qđ verisimiliter non mo-
ueatur ex mala suasione assessoris ⁊ non teneatur sequi eius cõ-
silium sicut de iure non tenetur. Secus si tenetur sequi vel non
esset talis de quo.s.dixi.nam videtur indifferẽter ꝙ assessor de-
beat esse non suspectus per id qđ habetur in.c.statutũ.§.assesso
rem.de rescrip.in.vj.Nam interest multũ partis non habere ta-
30 lem assessorẽ qui posset multa persuadere ipsi iudici. ¶ † Item
adde inquãtum vult ꝙ de iure ciuili si aliquis approbauit iudi-
cem ⁊ postea lite pendente dicat se eum habere in dubitatione,
et illam nouiter superuenisse qđ poterit ex hoc solo recusari per
l.apertissimi.C.de iudi.nam non videtur hoc verũ ex quo semel
approbauit per id qđ habetur in auc. offeratur.C.de lit. cõtest.
vbi clare doceat de noua causa superueniente facit quod no.in
31 auc.⁊ consequẽter.C.de sententiis. ¶ † In gl. placere.[b] in fine.
b Adde qđ.c.cum laici non dicit qđ possit quis penitere: sed qđ
admittitur accumulatio.⁊ sic non facit per gl. Item gl.non sol-
uit contra.de.l.si conuenerit.ideo communiter doct.soluunt qđ
ibi consensit in iudicem alienum ⁊ sic ibi agitur de iurisdictione
prorogãda ⁊ de nouo danda inter prorogãtes. hic qñ consen-
sit in proprium qui alias poterat ex aliqua causa declinari, ⁊ sic
agebatur hic non de iurisdictione prorogãda:sed potius de nõ
declinanda,qđ facilius sit,cum facilius sit iuuare ius antiquum
de nouo inducere.l.si vnus.§.pactus.ff.de pac. ⁊.xxxv.dist.in.in
c.ab exordio.⁊ ideo hic non admittitur penitentia.sed in cõtra-
rio secus de quo in Specu.de compe.iudi.adi.§.j.versi.sed num-
quid potest.sub ver.decimo.vbi etiam per Jo.and. ⁊ etiam sub
ver.xxij.in ver.sed quid si pactum. ¶ Et conclude qđ quãdoqꝫ
agitur de iurisdictione non declinanda. et tunc si sit pactum su-
per hoc non est licita penitentia vt est dictum,quandoqꝫ agitur
de iurisdictione prorogãda,⁊ tunc aduerte, quia quãdoqꝫ agi-
tur de prorogãda ⁊ inducenda per litigium sciẽter factum per
partes coram iudice alias non suo.⁊ tunc communiter tenetur
qđ non inducitur prorogatio ante lit.contesta. per id quod ha-
betur in.l.si cum dotem.§.eo autem tempore.ff.solu.matrimo.
et in.l.j.cum glo.sua.ff.de iudi.⁊ hoc clarum quo ad hoc vt par-
tes possint recedere ab ipso iudice quandocunqꝫ velint ante lit.
contest.posset tamen dici qđ isto casu inducitur prorogatio sal-
tem quo ad actus gestos vt voluit sentire Ange. in dicta.l.j.de
iudi. et ſm aliquos etiam posset dici qđ prorogata esset iurisdi-
ctio sed reuocabiliter quia possum penitere ante lit.contesta.et
istam opi.tetigit Jo.and.in titu.de cõpe. iudi.adi.§.super.ver.
sed quid erit.⁊ Jaco.de butr.in.l.j.C.de iurisdi.om.iudi.licet ibi
non teneat istam. ¶ Interdum partes expresse coram iudice

a ¶ Seu cõci liũ.vide hic p.d.Fel. in ij.col.ver.li mita scđo.

b ¶ In glos. placere.hic aggreditur qõnẽ si qs cõsenserit ĩ iudicẽ ali- quẽ anꝫ qñ possit peni tere de qua qõne hic p d.Abb.Fe li.⁊.d.An- ge.siculũ. ¶ Ponit cõclusionẽ huius que- stionis.

prorogant iurisdictionem illius.⁊ tunc tenuit Guil.in.d.l.j.ff.de iudi.qd̄ prorogata est iurisdictio. nec hz locū penitētia per dictā l.j.⁊ per.l.est receptum.ff.de iuris.om.iud.⁊ istud etiā tenet An ge.vtrobiqz.⁊ sequitur etiam hic do.Anto.⁊ plus dicit Ang.in d.l.j.quod hoc procedit siue iudex expresse acceptauerit siue ta cuerit.sed Jac.de butri.in.d.l.j.C.de iuris.om.iudi.tenuit cōtra vz qd̄ sit locus penitētie ante lit.cōtest. prout videtur voluisse gl.in.d.l.j.ff.de iudi.⁊ licet forte ꝓpter autoritatē glo.seruare tur in practica tamen forte de iure verior opinio Guil. pro quo do.Anto.etiā allegat istū tex.sed certe iste tex.no.facit.qr opor teret intelligi ꝙ iste eps̄ fuisset de aliena prouincia.⁊ quod etiaz suus metropolitanus consensisset per.c.significasti. de fo.cōpet. qd̄ multū diuinaret ad istum tex.ideo verior videtur intellectus qd̄ hic agatur de iurisdictione non declinanda. Quandoqz vero sit conuētio de respōdēdo corā iudice alˀs non suo.vel de proro ganda eius iurisdictione.tunc videtur qd̄ admittatur penitētia vsqz ad lit.cōtest.per.l.si cōuenerit.ff.de iuris.om.iud.doc.tñ cō muniter tenēt qd̄ si pactū fuit stipulatione vallatū, poterit agi ad interesse si ꝯ fiat vel ad penā si fuit apposita per.l.diem.§.si. ff.de arb.si vero neutra interuenit tūc dabitur actio de dolo per l.si.ff.de dolo.ſm Cy.⁊ Jo.an.sed certe.in.d.l.si.fuit dolus adhi bitus ad actum celebrandū hic autem secus. ⁊ de iure canonico etiā ex pacto nudo agi posset ad interesse.s̄.de pact.c.j.¶ Pe trus de bellapert. vt refert Cy. in.l.si qui ex consensu in.iij.q.C. de epis.audi.tenet qd̄ non poterit peti pena,nec agi ad interesse ex quo.l.permittit penitētiam.⁊ sic impune desistere. ar.l.grac cus.C.de adul.⁊.xxiij.q.iiij.qui peccat.⁊ videtur sequi Jo.an.in dicto ti.de compe.iud.adi.§.j.⁊ dicit do.Flor.hic qd̄ hec opinio etiam placuit collegio paduano.tñ ipse finaliter tenet cum opi nione cōmuni quam sequuntur Bart.Jaco.de are.⁊ But. quia illa.l.si conuenerit.solum permittit penitētiam respectu iurisdi ctionis iudicis quare non negat quominus possit agi ad penam vel interesse.cum pactum non contineat in se aliquā turpitudi nem.facit quod habetur in.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de verbo. obli.⁊ hoc videtur procedere etiam si dicta conuētio facta sit co ram iudice per dictam.l.si cōuenerit.que loquitur indistincte. ⁊ hoc sequitur hic do.Flo.tñ do. Ant.videtur velle cōtrarium.qr tūc videtur agere ex pacto iudiciali in quo fallitur fides iudici ⁊ parti ⁊ sic duobꝰ ideo videtur cogi precise ꝓpter no.in.l.sed hec. §.preter.ff.de ꝓcur.sed forte verior est opinio do. Flo. per dictā l.si cōuenerit.que indefinite loquitur.nec ob.not.in.§.p̄ter.qr in alijs casibꝰ loquit̄.⁊ per p̄dicta ptz qd̄ si quis ꝓmittit rñdere co ram quocūqz iudice. non per hoc poterit cōueniri coram iudice nō suo.licet si conuētus non rñdeat posset cōueniri ad penam si fuit apposita ⁊ ad illā bene poterit cōueniri ibi etiā si stipulatio non fuerit corā iudice interposita cū ibi videatur destinata solu tio vt voluit Guilelmus in.d.l.j.ff.de iud. Qñqz quis promittit soluere in certo loco vbi alias non sortitur forum. ⁊ tūc planum qd̄ ibi potest cōueniri,qr cēsetur ibi cōtraxisse.l.cōtraxisse.ff.de act.⁊ obl.⁊ not.j.tit.j.c.si.⁊ per hoc patet qd̄ si ꝓmisit soluere in quocūqz loco.idē videtur licet Guil.in.l.si quis in cōscribēdo.C. de epis.⁊ cle. dicat ꝙ dicta generalitas restringatur ad loca ido nea,sed cōiter eius dictū non tenetur vt hic plene ꝓsequitur.d. Anto.⁊ pro hoc.qr mens partiū videtur fuisse ampliare forum per dictā conuētionē qd̄ nō fieret si restringeretur ad idonea.nec ob.l.obligatione gñali de pignoribꝰ. qr licet ibi in gñali disposi tione non veniant illa que in specie quis obligasset tñ satis ope ratur habēdo effectū quo ad alia.hic aūt si restringeretur ad ido nea nil operaret̄ gñalitas,⁊ per hoc etiā ptz qd si ꝓmittat solue re vbicūqz fuerit inuētus,quia idē dicendū,idē si dicatur qd̄ ꝓ mittit soluere bononie fauētie.⁊ vbicūqz locorum.⁊ ista est cōis opinio.⁊ sic cōiter practicatur.tñ do.Ant.hic dicit qd̄ generali tas hoc casu restringetur ad loca similia expressis.per.c.sedes.s̄. de rescrip.sed certa ibi clausula fuit indefinita.vnde non proce dit illud.c.qñ clausula esset vniuersalis vt voluit Joā.and.post Inno.in.c.cū in multis.de rescri.in.vj.per p̄dicta etiā ptz quid si promittat soluere vbicūqz tibi placuerit.dicit do.Anto. vz qd̄ cū istud verbū importet arbitriū boni viri.iuxta not.per Bar.in l.si sic.de leg.j.qd̄ non poterit cōueniri nisi in locis quibꝰ bonus vir vel iudex arbitraretur,poterit etiā in illis conueniri etiam si
32 alˀs ibi non sortiretur forum. ¶ † Quid autez si promittit quis soluere vbicūqz fuerit petitū. vel vbicūqz fuerit cōuētus.tenuit Old.in.l.titium ⁊ meuium.§.j.ff.de admi.tut. ꝙ solū in locis in quibus alˀs sortitur forū.poterit cōueniri,quia in illis tantū po terit fieri petitio vel conuētio iudicialis. facit.l.amplius.ff.rem ra.hab. ¶ Do.Ant.hic tenet cōtra,quia sufficit qd̄ in actu pe titionis ius nascatur.per.l.si titius.ff.de verbo.obl. Sed verior videtur opinio.Old.per dictā.l.amplius.nam hic agitur de pe titione fienda a reo.ex quo si nō seruat insurgit obligatio ad in teresse vel ad penā.ideo videtur stricte sumi pro petitione iudi

a ¶ Laici.idē seruat h.d. Abb.⁊ do. And.sicu.⁊ ad materiā huiꝰ tex. vi de spe.i tit. de deleg.§. viij.v.itē ꝙ testis ⁊ i ti. d̄ sen.§.iij. v.pe.⁊ i ti. d̄ recō.§.j.⁊ ij.⁊ i v.tra do. Hos.in summa. de offi. dele.§. ij.ver. qd si delegato.

ciali per dictā.l.amplius.⁊ nō ob.l.si.x.cū petiero.ff.de ver.obli. que alio casu loquitur.s.qñ verbū petere refertur ad eū cui que ri dz obligatio.facit qd̄ no.Bar.in.d.l.amplius. nec ob.d.l.si ti tius.quia ibi petitio non poterat fieri a principio nisi de facto, ideo de illa oportet intelligi:sed hic poterat fieri petitio de iure
33 in locis idoneis.¶ † Et adde vltimo qd̄ si quis promittit solue re bononie ⁊ ferrarie.tunc diuidetur obligatio.⁊ dimidia pote rit peti in vno loco alia in alio.nō aūt totū in quolibet loco.per no.in.l.iij.§.si quis ita cum ibi notatis per Bar.ff.de eo qd̄ cer to loco.secus tñ est si adijceretur clausula. ⁊ etiam vbiqz locoruz quia tunc insolidum poterit peti in quolibet loco expressato. et etiā in alijs cōtentis sub clausula.ne alˀs duceretur res ad mini mam prestationē qd̄ est absurdū vt not. Bar. in.d.§.si quis ita.
34 ¶ † Ultimo pōt queri quid si fiat pactū de rñdendo corā iudice alˀs non suo vel de prorogāda eius iurisdictione ⁊ sit iuratuz, an tunc habebit locū penitētia.videtur qd̄ sic.qr iuramentū recipe re videtur intellectū ſm materiā super qua prestatur, ⁊ sic videt̄ ꝙ intelligatur iurasse prorogare vel interesse soluere.arg.l.si.C. de nō.nu.pec.⁊.l.j.ff.qui satis.cog.⁊ qr in obligationibꝰ facti nō cogitur quis precise ad factū sed liberatur soluēdo interesse.l.sti pulationes non di.ver.celsus.ff.de ver.obl. ¶ In cōtrariū facit qr iuramentū est appositū vt aliud addat. Itē hz in se clausulaz vt res valeat omni modo quo melius pōt.⁊ sic licet precise nō vi deatur velle ex pacto.videtur p̄cise velle ex iuramēto.arg.l.cum pater.§.filius matrē.ff.de leg.ij.prima pars est verior ſm do.An to.scd̄a tutior rōne iurātis.⁊ sic residet. ¶ Adde ꝙ vbi super fa cto interuenit iuramētū videtur quis posse precise cogi. nec ha beat locum penitētia vt est gl.notabilis ⁊ singularis in.l.si pecu niā.in principio in verbo necesse.ff.de condi.ob cau.idem voluit Inno.in.c.veniētis.de iureiur. ¶ Cōtrariū voluit in.c.per tuas. de arbi.⁊ videtur ibi sequi Jo.and. ⁊ do.Anto. sed plus placet opi.ꝙ possit cogi precise,qr ex quo iuramētum pōt seruari sine interitu salutis eterne dz seruari. vt in.c.cū cōtingat. de iureiur. ⁊ eo.tit.licet.lib.vj.⁊ dz impleri in forma specifica vt ꝓbatur in c.ad nostrā.el.j.de iureiurā.Nec ob.l.si.C.de nō nu.pec.qr ibi ꝓ pter defectū mētis partiū acta non habēt effectū, ⁊ eadē ratiōe nec iuramētum.vt not.Bart.in.l.si quis pro eo.ff.de fideiussori.
35 ¶ † In gl.donec in si.cōclude qd̄ vbi qs est excōicatus pro con tumacia manifesta vel manifesta offensa, ⁊ olim ⁊ hodie nō ab soluebatur nisi prius satisfaceret, sed vbi quis est excōicatus ꝓ offensa non manifesta tūc olim nō absoluebatur ante cause exi tum hodie secus ⁊ seruatur.c.cū cōtingat.de offi.deleg.Si vero pro cōtumacia non manifesta.tūc olim non absoluebatur ante cause exitū hodie sic prestita cautione de stādo iuri.j.de ver.sig. ex parte. ¶ In ea.glo.ibi.Et ſm istā literā dic que hodie habe tur,non aūt loquitur de antiqua de qua ꝓxime dixit.Itē ibi:ho die vero melius dixisset hodie ergo.Itē.j.⁊.ij.que recidit in idē videtur melior.nam per ꝓbationē non imponitur finis: sed per sñiam.facit qd̄ no.gl.singularis in.l.sed si possessori.§.sed si cum de hereditate.ff.de iureiur. ¶ Et adde vltimo pro sustētatione
36 cōtinuationis Gof.de qua per Jo.and.in rubrica. † ꝙ licet fiat ad remota toleratur ex quo sumus in principio libri.vt est gl.sin gularis.ff.de condi.fur.in rubrica alias autē continuatio debet fieri ad proxima.l.ij.de sta.ho.ff.⁊ hic adde ad rubricam.

1 ☞ Prelatus dici potest quilibet habens curam vel admini strationem ecclesie.
2 Cause ecclesiastice non debent a prelatis tractari, secūdum iudi cium laicorum.
Laici an possint esse assessores vel consultores in causis eccle siasticis.
3 Ordo scripture nō attēditur in his que ponūtur gratia exēpli.
4 Laicus an possit de licētia pape excōicare aut etiā beneficia cō ferre vel administrationem rerum ecclesiasticarum habere.
5 Causa spiritualis an possit delegari laico clerico simul.

a DEcernimus. Laici[a] ecclesiastica nego tia tractare non debēt.h. d. ¶ Et tres sunt partes sicut tria sunt dicta. secūda ibi:epi.tertia ibi:nec ꝓpter. ¶ No.qd̄ omnis tracta
1 tus ⁊ decisio negotiorū ecclesiasticorū prohibetur laicis. ¶ † No ta qui cōprehēdātur appellatione prelatorū, qr illi de quibꝰ hic exprimitur in litera.Aduerte tñ ꝙ lato sumpto vocabulo quili bet habēs curā vel administrationē ecclesie pōt dici p̄latus per id qd̄ habetur in.c.tua.de cler.egro.⁊.j.de testa.requisisti. stricte vero loquēdo rector parochialis nō d̄r esse p̄latus per id qd̄ ha betur in cle.dudū.de sepul.in v̄bo prelati ⁊ ibi per Pau.de lia
2 za. ¶ † No.qd̄ in causis ecclesiasticis non debēt prelati illas tra ctare ſm iudiciū laicorū ⁊ sic facit ꝙ in eis laici nō pñt esse asses sores vel cōsultores.Sed cōtrariū tenuit Inno.hic ⁊ Host.nā li tera debet intelligi ꝙ non debent tractare iudicio.i.autoritate laicorum.⁊ sic alˀs non prohibētur cōsulere vel esse assessores.qd̄

intellige

intellige nisi ɔsiliū deberet sequi de necessitate, q: tūc non posset esse laicus cōsultor. facit qḋ habetur. s. de cōsue. ad nostram.
3 ¶ † No. ꝙ in his que ponūtur gratia exempli nō attēditur ordo scripture. Secus in alijs. de preben. mandato. ⁊ pro intellectu decre. adde qḋ no. glo. ⁊ ibi etiā tex. in. c. indicatū. lxxxix. dist. ⁊. c. bene quidē. xcvj. di. in verbo preter romanū. ¶ † In gl. ij. ibi in
4 §. verū. ⁊ ibi etiā de hoc per glo. ⁊ in. c. menna statim. alleg. ⁊ per gl. in. c. bene quidē. xcvj. di. vbi etiā gl. tractat an papa possit dare laico potestatē excōicādi. ⁊ tenet qḋ sic. ¶ An aūt possit dare ptātem conferendi beneficia ecclesiastica no. Inno. ꝙ sic in. c. qḋ sicut. de elec. ¶ Et cōclude ꝙ nō potest laicus esse vicedominus vel economus rerū ecclesiasticarū ⁊ sic habere vniuersalē administrationē rerū ecclesiasticarū: sed bene potest esse syndicus ad vnā cām. vel etiā plures etiam spūales. per id qḋ habetur in. c. j. §. de syndi. ⁊. c. si duo. de procur. in. vj. ⁊ sibi etiā cōmitti pōt solicitudo bonorū rusticorū. p no. in. c. indicatū. lxxxix. dist. ⁊. xvj. q. vij. c. in noua actione. ⁊. c. de laicis maxime p archi. ¶ † An aūt possit causa spūalis delegari laico: ⁊ clerico simul. vr ꝙ sic. sicut de illa in eis potest cōpromitti. vt. s. ti. j. contingit. sed Host. contra in summa de dele. §. j. ver. sed nūquid. per. c. que in ecclesiarū. ⁊. c. ecclesia cū si. de cōsti. ⁊ sequitur hic. d. Ant. tū nō video bonā rationē diuersitatis. nisi dicas ꝙ arbiter habet notionē ⁊ nō iurisdictionē. l. ait pretor. ff. de re iudi. tū nō videtur multū vrgens cōsiderato ꝙ snīa arbitri hodie emologata expsse vel tacite parit actionē sicut snīa iudicis. l. j. pe. C. de arbi. ⁊. c. per tuas. s. tit. j. ¶ Et tene menti dictū do. Anto. hic inquantū dicit ꝙ non pōt cōcedi laico ab inferiore a papa ius percipiēdi redditus ecclesie. ⁊ conuertendi in fabricam ecclesie. quia vt ipse dicit facit contra operarios qui in tuscia constituuntur per cōmunitates in ecclesijs. ¶ Et subdit ꝙ nō potest cōstitui pcurator laicus ad alienādam rem ecclesie, q: videtur tunc actus quodāmodo fundari in laico, sed forte hoc dictū non est verū, quia laicus tūc facit propter mādatum sibi datum ⁊ sic non sua autoritate id presumit, ideo videtur hoc posse per id qḋ tangit gl. ista. in principio. tene tamen menti dictum suum, ⁊ intellige qḋ voluit quod non possit alienare etiam intercedente solennitate canonica, als nō haberet dubium.

1 ☞ Iuspatronatus potest per laicum possideri: ⁊ sic causa iurispatronatus non est mere spiritualis.

Quanto diuina. Causa iurispatronatus spectat ad iudi-
1 cium ecclesie. h. d. non cōmode diuiditur. ¶ † No. qḋ causa iurispatronatus nō videtur mere spūalis. nā si esset mere spūalis nō posset iuspatronatus per laicū possideri j. de pscrip. causam que. cuius tū ɔtrariū est vt pꝫ in. c. iij. de iure patronatus. censetur tū annexa spūali, ⁊ ideo de illa tanꝙ de spūali quo ad alia iudicatur. ¶ Not. cōnexor idē esse iudiciū ⁊ ad hoc sepe allegatur. facit. s. de cōsti. trāslato. ¶ Not. ꝙ res separate seu diuerse nature trahitur ad naturā dignioris rōne cōnexitatis. facit. j. de cōsecr. eccl. vel alta. qḋ in dubijs. ¶ In gl. j. in fi. Adde qḋ not. archi. j. q. j. in summa. vbi concludit qḋ aliqua sunt spūalia essentialiter. vt gratia ⁊ virtutes spirituales quedā participatione vt res sacre que participāt in cōsecratiōe. Quedam ordinatione vt sunt beneficia ecclesiastica que ordināt in finē spūaliū. ⁊ per hoc vr ꝙ etiā iuspatronatus ordinatiōe possit dici spūale, q: est preparatoriū ad cōsequēdum viam spirituale ⁊ ius spūale, tū q: non immediate ex illo oritur ideo ex dispēsatione ecclesie cadit in laicum. nā per presentationē factā per laicum nō consequit pſentatus ius in beneficio: sed per institutionem quā facit eps de psentato. j. de insti. c. j. ⁊. ij. ⁊ sic solū preparatur via ad ius spūale consequendū: sed vbi immediate crearet ius spūale vt cōtingit qn̄ eligitur platus per collegiū. s. de elec. cū inter canonicos. tale ius non pōt cadere in laicū. s. de sacrosan. eccle. ⁊. c. massana. saluo nisi papa expressē concederet per dicta. s. c. proxi. ⁊ p no. xcv. di. peruenit. Et adde etiā qḋ no. Hoss. in summa huius ti. ¶ Et not. hic dictum do. Anto. inquantum vult ꝙ si ageretur actione psonali pro iure patronatus promisso donari. ⁊ forte hoc casu posset coram iudice seculari tractari. secus si ageretur actione reali pro ipso iurepatronatus. et sic limitat istum text. sed hoc dictum forte non est tutum propter generalitatem eius arg. c. si romanorum. xix. distin. et. j. de priuilegijs quia circa. [ADDI Dūs Flo. hic dicit se consuluisse ꝙ lꝫ laicus non possit iudicare de causa iurispatronatus in specie et singulariter vt hic. tū si iudicat de vniuersitate episcopali in qua est patronatus intelligitur p consequentiā iudicasse de patronatu ⁊ tꝫ iudicium ar. eorū que habent in. c. ex his. de iurepatr. quod nullibi dicit se reperisse. TIO.]

1 ☞ Confessio vel probatio facta coram iudice incompetente non valet.
2 Confessio ad hoc vt preiudicet etiam corā proprio iudice debet fieri in loco iudicij.
3 Clericus depositus non semper debet tradi curie seculari.
4 Pena duplici non debet quis puniri.
5 Reconueniri an possit clericus coram iudice laico.
6 Confessio facta per clericum corā iudice seculari nō valet nec ex ea potest damnari siue trahatur inuitus siue voluntarius.
7 Confessio extraiudicialis in criminalibus non probat plene sed semiplene ⁊ facit indicium ad torturam.
8 Confessio clerici de crimine facta coram iudice seculari facit solum indicium ad torturam coram iudice suo ecclesiastico.
9 Adulterium an sit grauius alijs criminibus.
10 Dispensare pōt simplex sacerdos circa canones penitentiales.
11 Fornicatio simplex an sit causa sufficiens ad deponēdū clericū.
12 Potestas dispensandi vel legitimandi incestuosum item etiam adulterum non intelligitur concessa vt dispenset cum eo q vtrūꝙ patitur defectum.

At si clerici coram. Clericū[a] cōuictum vel cōfessum de crimine corā iudice laico. ex eo nō punit eps: sed corā se cōuictū vel cōfessum punit pena debita, nisi cū illo dispenset. qḋ potest in adulterio ⁊ minoribus. depositū vero nō statim tradit curie seculari. h. d. ¶ Et quatuor sunt partes sicut quatuor sunt dicta que patent ex summario. scḋa ibi: si vero. tertia ibi: de adulterijs. quarta ibi: sed non debet. ¶ In tex. ibi minora pōt suppleri scilicet adulterio. ⁊ tunc nō probat hic ꝙ adulterium sit de minoribus. potest etiā exponi minora i. de numero minorū. ⁊ tunc bene videt probari ꝙ adulteriū sit de minoribus ⁊ pcederet opinio glo. fm do. Flo. ¶ In text. ibi cum clericis: potest intelligi vt notat causam agentē. ⁊ erit tunc sensus ꝙ eps cum clericis. i. cū capitulo suo poterit dispēsare. s. cū delinquentibus. potest etiā intelligi vt notet causam patientem. i. psonas cū quibus dispēsatur ⁊ tūc innueretur hic ꝙ eps solus dispēsaret cū clericis. s. delinquētibus vt tāgit hic do. Anto. ⁊ deberet tūc presentari post verbū eps. ¶ Not. qḋ interdū decre. incipit ab aduersatiua, ⁊ hoc contingit quia respicit anti-
1 quam que est decisa. facit qḋ no. s. de rescri. ceterū. ¶ † Not. ij. qḋ en cōfessione facta per clericū coram iudice seculari vel pbatione facta cōtra illum, non potest aliquatenus cōdēnari. ⁊ not. verbū aliquatenus, q: facit contra ea que no. Inno. in. c. per inquisitionē. s. de elec. vt tangit hic do. Anto. ⁊ facit etiā qḋ ibi dixi. Et ex hoc etiā potes notare generaliter qḋ cōfessio vel pbatio facta coram iudice incōpetēti non valet vt ex illa possit quis condēnari. No. purificari cōfessionem ⁊ snīam: q: qḋ eo casu quo non valet snīa non valet etiā cōfessio qḋ intellige qn̄ est eadē ratio. als secus vt patet in. c. pisanus. de resti. spo. j. vbi pꝫ ꝙ licet snīa sit nulla ratione ordinis non seruati, tū valeat cōfessio etiā in tali iudicio facta coram iudice cōpetēti. ¶ Et ex pdictis etiā colligitur ar. ꝙ eo casu quo preiudicat snīa preiudicat etiā confessio ⁊ illis eisdē personis. ⁊ idē videtur etiā in alijs actis vt preiudicent illis quibꝰ ⁊ snīa. facit qḋ no. Bar. in. l. ij. ff. iudi. sol. ⁊. l.
2 si mater. §. fi. ff. de excep. rei iud. ¶ † Nota qḋ ad hoc vt cōfessio preiudicet etiā corā proprio iudice debet esse facta in iure ⁊ sic in loco iudicij. als non videtur preiudicare tanꝙ iudicialis. de quo in. c. fi. j. de confessis. ⁊. l. iubemus. ⁊. l. interrogatam. C. de libera li causa. ¶ No. qḋ interdum ex crimine venit imponēda clerico pena suspensionis. interdum pena depositionis, ⁊ de varijs speciebus suspensionum notat glo. in clemē. cupientes in gloss. no. nouā. de penis. ⁊ quomodo etiā p varietatem criminum varie pene imponuntur vt no. in. c. ad reprimēdam. s. de offic. ordi. et que crimina habent inducere depositionē habetur in. c. apostolus. lxxxi. dist. ⁊. s. de temp. ordi. c. ex tenore. ⁊. c. fi. ¶ No. perpetuo remotum ab altaris ministerio intelligi depositum prout videtur hic esse de mente textus si bene ponderetur. ¶ Nota ꝙ in adulterio ⁊ minoribꝰ potest episcopus dispēsare post peractam penitentiam. supple vel eius partem vt hic tangit gloss. ⁊ sic secus videtur in alijs criminalibus, qḋ intellige nisi cōtrarium reperiatur expressum vt tangitur in glo. magna. Item secus videtur si velit dispensare cum impenitente. licet do. Ant. hic videatur velle qḋ valeat dispensatio licet malefaciat, sed tutius est tenere oppositum per istum text. qui non videtur tunc illam partem permittere sed potius prohibere. ¶ Itē pondera literam que dicit qḋ potest dispēsare. ⁊ sic videtur qḋ nō teneatur qḋ intellige nisi subesset causa legitima dispensandi per id quod habetur. j. q. vij. §. nisi rigor. ⁊. l. dis. in. c. domino sancto. ¶ Not. ar. pro ⁊ contra qḋ episcopus sine consensu capituli, non possit dispensare vt hic videtur probari si illud verbum cum clericis notat causam agētem. secus si patientem ⁊ hoc vltimum tenet gl. in. c. cum ex eo. de elec. in. vj. ⁊ sic de cōsuetudine seruatur que est optima legum interpres, vt in. c. cū dilectus. de consue. facit pro hoc quia istud videtur ius speciale episcopi in quo non videtur

a ¶ Clericū. idem summāt hoc. c. d. Abb. Feli. ⁊ Andr. sicu. ⁊ ad itellectū huius ca. vide do. Alex. s imo. i. l. magistratibꝰ. ff. de iuris. om. iudi. et Ang. aret. in tractatu maleficior ver. ɔfitent in totum ⁊ Feli. hic.

capitulũ habere cõmunionẽ cum ep̃o iuxta notata per Jnno.j.
3 tit.j.c.verũ. ❡†Not.qd̃ clericus depositus.non semper dꝫ tra
di curie seculari,sed solũ in casibus expressis.de quo in.c.degra⸗
datio.de penis.in.vj.⁊.c.cũ non ab hoĩe.j.eo. ❡Nota qd̃ quis
4 nõ dꝫ duplici pena puniri.facit.l.diuus.ff.de offi.presi.❡†No
ta q̄ postq̄ iudex functus est officio suo, non debet se intromit
5 tere.facit.s.de offi.deleg.in literis.❡†Jn glo.ij.in fi.not.bene

9 ❡Clericus an possit reconueniri coram iudice laico ꝯ hac q̄one vid la tissime p.d. Andr.sicu. h i.xv.col. ante fi.versi.ꝫ stat du bitatio.

a ex glo.qd̃ clericus potest reconueniri coram iudice laico[a].⁊ hoc
clarum in iure ciuili idẽ vult gl.in ciuili descẽdente ex crimine si
non infamet.idẽ etiã si alias habet infamare quia hoc casu non
infamabit ⁊ posset esse ratio,quia iudex secularis non põt affi⸗
cere personã clerici,ideo non potest in eum inducere infamiam
iuris. al's tamẽ quando coram iudice competenti clericus esset
conuentus ex ciuili descẽdente ex crimine que haberet infama⸗
re,bene infamaretur.per.c.cum te consulente.j.de re iudic.⁊ per
id quod habetur in.l.non potest.ff.de fur.❡Sed aduerte quia
cõmunis opinio est quod non possit clericus reconueniri coram
laico de crimine nedum criminaliter, sed etiam ciuiliter ⁊ maxi
me qñ illa ciuilis sui natura infamaret.idẽ tamẽ dicunt etiam si
non infamet,qꝛ de crimine clerici,nec principaliter, nec inciden
ter, nec per viam actionis, nec per viam exceptionis potest iu⸗
dex secularis cognoscere.per notata per Jnno. in.c.verũ.j.tit.j.
vbi autẽ recõuenitur in mera ciuili clericus corã seculari.tũc gl.
⁊ doc.communiter tenent reconuẽtionẽ fieri posse.pro qua facit
quia si clericus agit contra laicũ coram seculari ⁊ succũbat pote
rit damnari in expẽsis.j.de dolo.finem.⁊.l.ꝑperandum.§.finau
tem.C.de iudic.ergo non est absonum qd̃ etiam cõdemnetur in
causa reconuẽtionis ꝓpter iura que volũt qd̃ per reconuẽtionẽ
fiat iudex qui alias non erat.de mutuis peti.c.j. et.ij.⁊.iij.q.viij.
cuius in agẽdo.licet archi.in.c.j.de cle.comu.lib.vj.teneat cõtra
per iura que videtur velle simpliciter qd̃ clericus non possit co⸗
ram seculari trahi.sed certe vt hic dicit Jo.and.non loquuntur
de via reconuẽtionis.d.Anto.tñ hic sequitur opi.archi.⁊ idem
do.Flo.mouẽtur quia specialiter est prouisum qd̃ clerici conue⸗
niantur coram ecclesiastico ergo per regulã reconuẽtionis gene
ralem non dꝫ intelligi recessum a dicta speciali ꝓuisione.argu.l.
doli clausula.ff.de verb.obli.⁊ qd̃ no.j.de reg.iur.super rub.lib.
vj.sed potest respõderi qd̃ si specialis ꝓuisio ⁊ generalis clausu⸗
la emanãt in eadẽ materia tũc procedat qd̃ non referatur ad spe
cificata.tñ non sequitur qd̃ idẽ sit qñ diuersa est materia.vt hic,
qꝛ specialis prouisio est in materia conuentionis. sed generalis
est in materia reconuẽtionis,ideo generalis tunc in sua materia
generaliter dꝫ intelligi.ar.c.si romanorũ.xix.dis.⁊.j.de priuileg.
quia circa.Jtẽ non ob.c.j.prealle.de cler.cõiu.in.vj.per qd̃ dicit
do.Flo.hodie questionẽ sopitam,quia ibi loquitur qñ reconue
niretur ciuiliter ex crimine vt ibi patet.⁊ nihil dicit de mera ci⸗
uili.ergo in illa remanemus in iure antiquo. arg.l.sancimus.C.
de testa.⁊ de elec.cũ expediat.lib.vj.❡Jtẽ aduerte inquãtũ gl.
circa prin.distingit an clericus trahatur inuitus an volũtarius,
nã quantũ ad tex.hoc cõmuniter non tenetur,quia vtrobiq; vẽ
dicat sibi locũ ratio litere,sed quantũ ad penã.c.inolita allega⸗
tum in gl.potest procedere dicta distinctio.⁊ ſm hoc videtur q̄

b ❡Cõfessio extrajudicialis qualem vim hꝫ per Feli. Abb. ⁊ do. And. sicu.

c ❡Jn gl. minora. Vide hic per do. Abb. in.§. de adulter. col.j.versic. opponitur ergo.

6 †cõfessio facta per clericum coram iudice seculari nõ valet, nec
ex ea potest damnari siue tractus fuerit inuitus siue volũtarius
Jnno.tamẽ in.c.per inquisitionẽ.s.de elec.ſm vnũ intellectum.
videtur intelligere istum text.quãdo tractus fuit inuitus, sed vt
dixi ratio litere cõcludit etiam in voluntario.vnde ibi dixit Jn⸗
no.qd̃ licet non possit immediate clericus damnari per suũ ep̃m
si fuerit accusatus coram eo ex confessione facta coram secula⸗
ri.tñ si illa confessio producatur coram ipso ep̃o cogetur in illa
persistere nisi aliquid rationabile contra illam alleget. et ex tali
persistentia seu reiteratione poterit damnari per ep̃m,⁊ sic com
muniter allegatur dictũ Jnno.pro quo etiã facit quia talis con
fessio videtur saltem vt extraiudicialis valere quia illa nõ requi
rit presentiam alicuius iudicis, ⁊ talis extraiudicialis preiudi⸗
cat,vt in.c.per tuas.j.de proba.⁊.C.de non nu.pecu.l.generali⸗
ter.sed cõtra istam opi.facit tex.iste dum dicit non sunt aliqua⸗
tenus condemnandi.ideo do.Anto.hic tenet qd̃ non valet etiã
vt extraiudicialis quia confitẽs voluit illam valere vt iudicia⸗
lem. si ergo non valet vt iudicialis et sic vt agatur, non valebit
etiam eo modo quo potest.arg.de offi.deleg.cum super.⁊.l.mul
tum.C.si quis alteri vel sibi.cum simi.⁊ hanc partem tenet.licet
dicat se vidisse consultum oppositum ⁊ repetendo etiam deter⸗
7 minatũ.❡†Do.tñ Flo.transit cum dicto Jnno.⁊ dicit qd̃ va⸗
b let confessio[b] saltẽ vt extraiudicialis ⁊ cõcludit qd̃ cõfessio ex⸗
traiudicialis in criminalibus non probat plene sed semiplene.
⁊ facit iudiciũ ad torturam.per.l.capite quinto.ff.de adult.cum
ibi not.⁊ idẽ videtur velle etiã Bar. in.l.ictus fustium.ff.de his
qui no.infa.⁊ dicit dños de rota idẽ tenere in decisione.cxcij.al's
cxxx.licet in ciuilib⁹ confessio discrete facta ſm not.in.c.si cau⸗
tio.j.de fide instru.⁊ parte p̃sente plene probet. Dñs tñ Anto.
hic videtur velle idẽ in criminalibus, sed opinio cõis videtur in
oppositũ per supradicta.Et aduerte qꝛ Jnno.in.d.c.per inquisi
tionẽ.vltimate videtur etiã sentire opi.domi.Anto.s.qd̃ cõfes⸗
sio facta per clericum coram iudice seculari nõ valeat etiã vt ex⸗
traiudicialis.dñ dicit rñdendo ad hoc.c.qd̃ hoc est ne in aliquo
autoritas laicoꝝ trahatur cõtra clericos de quo etiã ibi dixi. tñ
ratio litere hic videtur magis gñaliter cõcludere,qꝛ de quolibet
iudice incõpetẽti etiã ecclesiastico, maiorẽ tñ equitatẽ hꝫ qd̃ nõ
valeat etiã vt extraiudicialis qñ fit per clericũ corã laico,quã qñ
fit corã iudice ecclesiastico al's non suo.⁊ licet opi.d.Anto.forte
de iure sit verior ꝑ istũ text.tñ forte in practica alias seruaretur
8 aliud magis cõe.Hec fuit additio.❡†Et per p̃dicta videtur q̄
si clericus fuit cõfessus crimẽ corã seculari iudice q̄ talis confes⸗
sio corã iudice ecclesiastico suo soluꝫ faciet indiciũ ad torturam,
ideo si etiã in illa non perseuerabit nullo modo poterit puniri,
nisi infamia surrexisset,quo casu posset indici purgatio vt dixit
gl.Si aũt perseuerabit,tũc poterit puniri ex cõfessione nouiter
facta perseuerãdo in antiqua,sic posset intelligi dictũ Jnnoc. in
c.per inquisitionẽ.Si aũt cõfessio fuisset facta in causa ciuili di⸗
screta ⁊ parte p̃sente. tũc si ꝓducatur coram iudice ecclesiastico
formato iudicio ꝯ clericum.si non allegatur aliquid rationabile
cõtra cõfessionẽ.poterit ex illa dãnari ex ꝓductione facta noui
ter corã ecclesiastico:non vt ex iudiciali : sed vt ex extraiudiciali
cõfessione,⁊ hec ꝓcedunt tenẽdo qd̃ cõfessio facta per clericũ co
ram iudice seculari valeat vt extraiudicialis.Si aũt teneremus
qd̃ in nullo valeret tunc nullum effectum penitus ꝓduceret co⸗
9 ram ecclesiastico.❡†Jn gl.minora[c] ibi.i.cõmunius.Sed certe
c delictũ simplicis fornicationis est cõmunius.l.dist. qꝛ tua. ideo
hec non videtur bona nec precedẽs,qꝛ multa alia sunt grauiora
vt est homicidiũ,incestus,⁊ heresis, vñ posses dicere ſm Vinc.
q̄ dꝛ grauius ex eo qꝛ duoꝝ anime polluũtur,⁊ sic magis se extẽ
dit quã regulariter alia delicta.Potes etiã dicere qd̃ hic non di
citur adulteriũ esse de minoribus si exponas minora.s.adulte⸗
10 rio vt dixi super litera,⁊ sic tũc cessaret cõtrariũ glo.❡†Jn ea.
gl.in fi.Cõclude qd̃ in foro penitẽtiali nedum ep̃s,sed etiam sim
plex sacerdos põt dispensare circa canones penitẽtiales,⁊ hoc
est qd̃ dicimus qd̃ pñie sunt arbitrarie de pe.di.j.mẽsurã.qd̃ in⸗
tellige nisi in enormibus ⁊ inducentibus penã depositionis vel
suspẽsionis,quia in illis non posset sacerdos dispẽsare nisi per⸗
missum reperiatur vt dixit gl.facit de peni.dist.j.mẽsuram. Jn
foro autẽ contentioso conclude q̄ in adulterio ⁊ minoribus po
test ep̃s dispensare nisi reperiatur prohibitũ in maioribus vero
adulterio non poterit nisi reperiatur permissum et per hoc ces⸗
sant cõtraria gl.Nec ob.c.nuper.de sen.excõ. quia non loquitur
de dispẽsatione,sed de absolutiõe ab excõicatione que facilius
cõceditur ne quis in excõmunicatione decedat de qua dic, vt.j.
de ap.qua fronte.⁊ facit de sen.excõ.cum illorũ. vbi ptꝫ qd̃ ma⸗
gis est dispẽsare quã absoluere.⁊ facit qd̃ not.de elec.cupiẽtes.
§.ceterum.lib.vj.in gl.est ergo.Jn aliis vero casibus cõclude qd̃
non dispẽsat ep̃s:nisi reperiatur permissa. per.c.dilectus. de tẽ⸗
po.ordi.satis tamẽ dicetur permissa si ius permittat dispensari:
licet non dicat per quem.facit qd̃ no.de elec.nihil.tunc tñ soluꝫ
per ep̃m poterit dispensari,⁊ non per inferiorem ep̃o qui nunq̃
potest dispensare nisi ei expresse permittatur vt voluit Jnno.in
11 c.si.de postu.prela.⁊.j.de eo qui fur.ordi.recepit.c.ij.❡†Extra
gl.adde dictis do.Anto.inquantum vult qd̃ pro simplici forni
catione veniat clericus deponendus si erat sacerdos vel in sa⸗
cris,quia tunc non censeatur simplex fornicatio sed incestuosa.
vt voluit Paulus in cle.j.de offi.ord.nam gl.etiam in presbyte
ro videtur velle contrarium in.c.maximianus.lxxxj.dist.⁊.c.la⸗
tor.ij.q.vij.vbi bona gl.⁊ illa glo.cõmuniter tenetur vt patet ex
notatis vtrobiq; per Archi.secus si fornicatio esset admista cũ
adulterio,vel cum incestu vt dixit gl.in.d.c.lator.⁊.xxx.q.j.non
debet.❡Jtem adde inquantum dicit qd̃ si aliquis est dispensa
tus etiã valebit vt possit postea eligi ad ep̃atum dummodo ele
ctio fiat post dispensationẽ,alias non posset dispensari nisi per
papam quo ad dignitatem episcopatus.vt no.in.c.innotuit.de
elec.nam videtur q̄ nullo modo extendatur ad dignitatem epi
scopalem ex quo semel quis est factus inhabilis ad illam.vt vo⸗
luit hic Abbas per dictum.c.innotuit.⁊ sic non videtur esse de
mente pape permittendo dispensari quo ad dignitatem episco
palem in qua maior idoneitas requiritur quam in aliis.de elec.
12 cum in cunctis.❡†Vltimo adde inquantum vult qd̃ si cõceda⸗
tur alicui per papam potestas dispensandi vel legitimãdi ince⸗
stuosum.Jtem etiam adulterium seu natum ex adulterio.q̄ nõ
per hoc poterit dispensare cum illo qui patitur vtrũq; defectũ.
Vt quia natus sit ex adulterio incestuoso. puta ex cõsanguinea
vel alteri nupta.per.l.vim passam.§.prescriptione.ff.de adul. et
voluit Jo.and.in gl.minora.Bar.in.l.ij.in princ.de verbo.obli.
ff.tenuit

ff.tenuit cõtra quia talis potestas est quoddam beneficium con
cessuꝫ ⁊ sic late debet intelligi.l.fi.ff.de consti.prin.⁊.j.de dona.
cum dilectus.nã licet idem do.Ant.non teneat opi.Bart.tamẽ
pro illa facit qꝛ licet dispensatio prout respicit personã dispẽsa-
tam videatur stricti iuris.vt not.in.c.j.⁊.ij.de filijs presby.in.vj.
tñ secus videtur qñ respicit personã cui conceditur beneficiũ di
spensandi.per no.in simi.in tex.⁊ glos.in.c.dudum.de preben.in
vj.cũ ibi notatis per lapum vbi licet litere ad beneficia prout re
spiciunt illũ cui cõfertur beneficiũ stricte intelligãtur.de prebẽ.
Quis in.vj.tamen secus qñ conceditur potestas alteri beneficiũ
conferendi.vt patet in.d.c.dudum.iuncto dicto Lau.⁊ sic opin.
Bart.non videtur reprobanda ex illa ratione.quia dispensatio
stricte est intelligenda.Si tamen velles tenere cõtra Bar.prout
sentit Joã.an.⁊ voluit do.Anto.posses dicere ꝙ alia rõne po-
test reprobari videlicet quia cui cõceditur qd̃ est minus nõ vide
tur concessum id qd̃ est plus.ff.de seruis expor.in.l.cui pactum.
⁊ facit quod no.in regula cui licet.de regu.iur.in.vj.⁊ ideo cum
minus sit dispensare contra vnum vinculum tantum quam con
tra duo cum illa sint fortiora quam vnum vt no.in.c.j.de treu.⁊
pa.ideo ex quo concessa est solum potestas dispensandi contra
vnum vitium non potest dispensare cõtra duplex vitium in eo-
dem subiecto ⁊ pro ista parte bene facit.c.quod dilectio.de con-
san.⁊ affinitate.

1 ☞ Uasallus super feudo corã alio q̃ domino respondere non
debet si coram eo sit paratus respondere.
2 Infeudare potest prelatus res ecclesie.
3 Questio de feudo inter duos vasallos debet coram domino feu
di terminari.
4 Propter negligẽtiã iudicis iurisditio deuoluitur ad superiorẽ.
5 Questio super possessorio rei feudalis an sit feudalis.
6 Et qui sint iudices tam in causa principali q̃ appellationis qñ
de feudo est questio.
7 Pares curie qui dicantur.
8 Si de iurisditione iudicis est dubium iudex cognoscit an sua sit
iurisditio ⁊ quid in potestate ciuitatis qui negatur esse potestas
an poterit cognoscere.

1 CEterum. †Uasallus[a] paratus corã domi-
a no respondere coram alio super
feudo cõueniri non debet.h.d.Primo ponit factũ.
Secundo ipsius prohibitionem.Tertio prohibitio
nis moderationẽ.secunda ibi nos.tertia ibi q̃diu. ¶ In verbo
2 promulgatur forte per ordinarium loci. ¶ †No.ꝙ prelatus po
3 test infeudare res ecclesie de quo in.c.j.⁊.ij.j.de feu. ¶ †Not.qd̃
vbi questio est inter duos vasallos debet tractari coram domi-
no feudi de quo in glos.An autem sententia excõmunicationis
lata contra prohibitionem huius decre.valeat.videtur qd̃ non
per.c.super literis.s.de rescrip.⁊.j.de preben.c.fi.de quo in.c.li-
cet.j.ti.j.nam videtur quod valeat licet sit iniusta per id qd̃ no.
in.c.j.ad fi.de offi.ordi.in.vj.per gloss.⁊ vide in.c.j.§.penulti.de
probi.feu.ali.per fede.per glo. ¶ Item not.casum in quo iuris-
ditio vnius ordinarij excludit iurisditionem alterius ordinarij
super eodem vt nõ habeat locũ preuentio vt hic patet.hoc ideo
sm do.Anto.qꝛ hic datur iurisditio respectu certe cause ⁊ non
respectu territorij.alias locus esset preuẽtioni.per id qd̃ habeť
4 in.c.pastoralis.⁊.c.cũ ab ecclesiarũ p̃latis.de offi.ord. ¶ †Not.
ꝙ propter negligentiã iudicis deuoluitur iurisditio ad alium su
5 periorẽ.facit.c.licet.j.ti.j. ¶ In glo.j.ibi ex parte.b. ¶ †No.bñ
qꝛ sentit gl.ꝙ questio sup possessorio rei feudalis nõ sit cẽsenda
questio feudalis.facit qd̃ no.in simili in.c.literas.de iuramento
calũ.de qõne super possessorio rei spiritualis.sed Inno.hic vi-
detur velle cõtrariũ.qui vult ꝙ qualitercunqꝫ agať de re feudali
dummodo cõstet rẽ esse feudalẽ ꝙ questio sit feudalis.⁊ ad.c.ex
parte.rñdet ꝙ ibi nõ deducebať ius feudi sed ius dotalitij.Tu
potes dicere melius vt hic tangit dñs Floria.qd̃ ibi est speciale
qñ miserabilis persona vel ecclesia opprimitur vt tũc possit adi
ri iudex ecclesiasticus si placeat oppresso argu.xxiij.q.iij.si quis
6 de potẽtibus. ¶ †In ea.[b] gl.in fi.adde qꝛ Innoc.hic satis intri-
b cate prosequitur tres casus principales tactos in gl.⁊ qui sint iu
dices tã in causa principali quã appellationis in dictis casibus.
⁊ similiter Jo.an.post eũ.⁊ do.Anto.etiã hic multũ insistit.sed
aliqualiter cõfuse.⁊ nullus istorũ alle.tex.in materia feudorũ q
decidũt casus istos vñ tu potes seq Ja.de Bel.qui pluries le-
git librũ feudorũ tãq̃ in illo magis peritũ q̃ Inn.⁊ alios doc.ar.
ex his que no.gl.ix.di.vt veterũ.vñ potes dicere vt ipse tãgit in
ti.de inuest.in maritũ facta.in.§.illud tñ.qꝛ aut est questio inter
duos qui sunt ꝓprie capitanei.vt duces comites marchiones ⁊
similes.⁊ tũc coram imperatore debebit tractari.vt in tit.apud
quẽ vel quos causa feudi determineť.c.j.in vsibus feu.⁊ de lege
cõra.c.j.idẽ videtur dicẽdũ in alijs qui immediate haberẽt feu
dũ ab imperatore eadẽ rõne.per no.in iuribus prealle.nã tunc
imperator est immediate ꝓximus dñs feudi.Et eodẽ modo vi-
dereť ꝙ inter illos qui immediate haberẽt feudũ a rege rex esset
iudex.Aut est questio inter alios.⁊ tũc aut est qd̃ inter duos va-
sallos.Aut est qd̃ inter vasallũ ⁊ aliũ quẽ cõstat nõ esse vasallũ.
Aut est qd̃ inter dñꝫ ⁊ vasallũ.Primo casu qñ inter duos vasal
los.Aut cõstat vtrũqꝫ esse vasallũ eiusdẽ dñi.qꝛ ipsi ⁊ dñs hoc
cõfiteñť.⁊ est qd̃ de parte feudi vel de finibus vel alia re feudali
sine qua etiã cõstat illos esse vasallos ipsi⁹ dñi pro alijs rebus.⁊
tũc dñs est iudex.l.imperialẽ.§.p̃terea.de probi.ali.feu.p fede.
Aut cõstat vnũ tm̃ ex illis esse vasallũ de feudo vno de quo non
est questio ⁊ questio est de alio feudo ꝙ alius vasallus pretẽdit
ad se spectare sed nihil aliud pretẽdit in feudum habere a dño.
tũc pares curie erãt iudices.vt in.c.j.apud quẽ vel quos cã feudi
debet tractari.ij.rñ.⁊ de.l.cõra.c.j.ij.rñ.Aut neuter ipsorũ pre-
tẽdit habere feudũ nisi rẽ de qua queriť.⁊ tũc aut ambo p̃tẽdũt
eũdẽ dñm ⁊ sic inuestiturã ab eodẽ aut a diuersis.si ab eodem.et
tũc aut vterqꝫ dicit feudũ esse suũ propriũ ⁊ sibi cõcessum.⁊ tũc
iudex ordinarius vel arbiter cognoscet in tit.de.l.cõra.c.ij.Aut
vterqꝫ dicit feudũ esse antiquũ suorũ ꝓgenitorũ.⁊ tũc cognoscet
dñs cũ curia.vt.d.§.illud.Aut alter dicit antiquũ esse feudũ.al-
ter nouũ ⁊ propriũ ⁊ tũc de iure antiquo cognoscebat iudex or-
dinarius vel arbiter vt in tit.de inuesti.in maritũ facta.in prin.
hodie cognoscẽt pares curie.vt in ti.an apud iudicẽ vel curiã.§.
j.Aut pretẽdũt diuersos inuestitores.⁊ sic diuersos dños ⁊ tũc
cognoscet iudex ordinarius vel arbiter.in titu.de.l.cõra.c.ij.in
prin.Scdo casu principali qñ est questio inter vasallũ ⁊ eum qui
dicit se nõ esse vasallũ sed de iure proprio ad se spectare.⁊ tũc iu
dex ordinarius rei cognoscet.vt in tit.de cõtrouer.inter vasal.⁊
aliũ de beneficio.c.j. ¶ Ultimo casu qñ est questio inter dñm et
vasallũ.⁊ tũc pares curie sunt iudices.vt in.c.j.de cõtrouer.inter
dñm ⁊ vas.per pares curie dixi.⁊ facit qd̃ habeť in.d.l.imperia-
7 lẽ.in.§.preterea. ¶ †Qui aũt dicãtur pares.tractat hic Inn.di
cẽs ꝙ dicunť pares ex eo qꝛ debẽt pariter eligi per actorẽ.⁊ reũ
⁊ sic a partib⁹.vt patet in ti.apud quẽ vel quos cau.feu.debeat
tractari.⁊ in ti.de controuer.per pares dicenda.Uel qꝛ vt dixit
Inno.si reperiuntur similes vasalli illi cũ quo est questio.de il-
lis debẽt eligi.vt si esset questio inter regem ⁊ comitẽ.pro pari-
bus deberẽt eligi alij comites vasalli eiusdẽ regis si reperiãtur.
alias poterũt eligi de alijs.vt voluit Host.An aũt isti pares in a
procedẽdo debebũt seruare ordinẽ iudiciariũ.dic quod sic scd̃m
Inno.cũ sint iudices ordinarij.⁊ iurisditionẽ habeãt a lege feu-
dorum.vt patet in iuribus superius alle. ¶ Et aduertendũ qd̃
Inno.videť predicta oĩa limitare qñ est de re feudali vt feudali
vel occasione rei feudalis vt feudalis.secus si sit questio al's in-
ter dñm ⁊ vas.vel inter duos vasallos.puta super mutuo vel de
posito.qꝛ tũc ordinarius rei erit iudex.⁊ hoc si dñs feudi nõ ha-
bet al's iurisditionẽ q̃ rõne feudi.si autem alias esset ordinarius
loci tũc si ipse cõueniretur deberet agi corã ipsius superiore.si ve
ro ipse ageret debẽt eligi arbitri ad instar eius qd̃ diciť de episco
po ⁊ clerico qñ est inter eos questio.xj.q.j.si cleric⁹.⁊ de istis cau
sis reliqua dic.vt hic per Inno. ¶ Potes notare aliqua ex di-
ctis Inno.Nam potes notare ex dictis Inno.ꝙ quando ex ali-
qua qualitate cõcluditur iurisditio iudicis.de illa faciẽda est mẽ
tio in libello.de quo etiã.j.ti.j.c.si clericus.⁊ per Bar.in.l.ij.ff.si
quis in ius vo.non ie.⁊.l.penul.ff.de iurisdi.om.iudic. ¶ Item b
potes notare ꝙ ad hoc vt iudex possit iurisditionẽ exercere.opꝫ
de illa qualitate cõstare.vt videtur colligi ex isto tex.Sed in con
trariũ facit qd̃ no.Inno.⁊ qd̃ ibi etiã habetur in tex.in.d.c.si cle
8 ricus.⁊ de rescri.super literis.Potes dicere† ꝙ regulariter vbi
est dubium de iurisditione iudicis iudex cognoscit an sua sit iu-
risditio.vt.d.c.super literis.cũ ibi no.⁊.ff.de iud.l.si quis ex alie
na.Fallit qñ vltra exercitiũ iurisditionis iudex pretendit se ha-
bere directã proprietatẽ rei de qua vertitur questio.nã tunc si de
hoc sit dubiũ nõ cognoscet ne sit iudex in cã propria.vt hic col-
ligiť a sensu ꝯrio dũ dicit quos cõstat.Fallit etiã scdo qñ sup eo
de quo est dubiũ ipsius iurisditionis.non põt ipse iudex cogno-
scere.vt si allegeť priuilegiũ exẽptionis obtentũ a papa nã si sit
dubiũ an eximat nõ poterit de hoc cognoscere.j.eo.cum venis-
sent.⁊ no.Inno.j.de ver.sig.ex parte.Itẽ fallit sm do.Ant.hic.
⁊ fuit de mẽte Bar.hic in.l.ex sententia.ff.de testa.tute.Qñ est
dubiũ de totali fundamẽto ptãtis.vt si agatur corã eo qui pretẽ
dit se potestatẽ ciuitatis.⁊ negetur ipsum esse potestatẽ nã vide
tur ꝙ nõ possit de hoc cognoscere.p ea q̃ habẽtur in.d.l.ex sñia.
¶ Sed ꝯ istud dictũ.facit qꝛ si negetur aliquẽ esse delegatuꝫ.est
questio de fundamento ptãtis ipsius iudicis.⁊ tñ potest de hoc
cognoscere an sit delegatus.vt patet in.d.c.sup literis.ideo forte
hoc dictũ nõ est verũ.Nec ob.d.l.ex sñia.qꝛ ibi est casus oĩno di-
uersus.nã ibi dicitur ꝙ quis nõ potest ascribere sibi tutelã in te
stamẽto ⁊ sic nõ loquitur in materia iurisditionis.imo plus vide
tur ꝙ si appareat eũ cõfirmatum per superiorẽ.nõ possit obijci.

a ¶ Uasall⁹. Ad intellectuꝫ huius c.vide pau.de cast.ꝯsi.clxj.⁊ vide do.Alexã.de imo.i cõsil.xxx.in.j.parte ⁊ ꝯsi.cxxxvj.in.j.pte vbi pene totã materiã colliges.

b ¶ In eadẽ glo.Si queras coram quo iudice vasali⁹ debet cõueniri vide dist.per henbui.borch.j.de feu.c.ij.⁊ h p do.Feli.

exceptio q non fuit canonice electus in actibus gerendis per eū
vt voluit Jnno.in.c.nihil est.§.de elec.Si autē nō appareat de
cōfirmatione tñ gerit se pro ptāte sciente ⁊ patiente superiore
videtur presumēdū pro eo nisi aliud probetur per ea que nota.
Jnno.in.d.c.nihil.posset tñ dictum Bart.⁊ do.Ant.saluari qñ
iudex assumeret principaliter disputationē cū parte asserēdo se
esse talem.per no.per glo.in.c.statutum.in prin.de rescrip.in.vj.
Alias si questio sit tantūmodo inter partes.non videtur proce-
dere dictum eorum.Fallit etiaꝫ scdm eos qñ vltra iurisditionis
exercitium aliqd cōmodum spectare pōt ad iudicē.puta cōmo-
dum sportularum.per no.per glo.sing.in.l.de iure.ff.admunici.
sed hoc nō est sine dubitatiōe saltē qñ paruū esset cōmodū spor
tularum.cū illud veniat in cōsequentiā.⁊ sic nō dꝫ attendi.ar.l.j.
in fi.ff.de auto.tuto.⁊ presertim qꝛ propter modica nō presumit
ipsum moueri ad iudicandū contra ius.ar.j.de simo.⁊ si qōnes.

1 ☞ Actionem quam pretendit actor exprimere non cogitur.et numero.4.⁊.7.⁊.8.
2 Subtilitas perniciosa reprobatur.
3 Legatorum sedis apostolice tria sunt genera.
5 Ex pacto nudo an agi possit.
6 Verba ista pure ⁊ simpliciter quid importēt ⁊ si causa cōmittatur pure ⁊ simpliciter cognoscēda an per hoc tollat ordo iuris.
7 Causa si cōmittatur cognoscenda secundum rei veritatem:summarie:sine figura iudicij:siue strepitu iudiciorum vel nulla iuris solennitate seruata quid importent omnia ista.
9 Nemo sine actione experitur.

1
a
Dilecti filij. †Sufficit[a] actori factū ppo-
nere nec cogit nomē actionis
exprimere.h.d.Et diuiditur in duas partes.qꝛ in pri
ma querela.in scda prouisio.secunda ibi puideatis.
2 ¶ † No.subtilitatē reprobari.qd intellige qñ est perniciosa.se-
cus si tendit ad veritatis indaginem.vt.j.de ferijs.capellanus.
3 ¶ No.† q archiepiscop⁹ eboraceñ.est legatus se.apostolice.in-
tellige de tertio genere legatorū de quibus in.c.j.§.de offi.lega.
⁊.c.fi.⁊ eo.ti.c.j.in.vj.nā quidam sunt legati de latere vt cardina
les.Quidā legati missi vt alij prelati quibus cōmittitur legatio.
Quidā legati nati.vt illi qui ex priuilegio dignitatis cōsequun-
tur legationem.et de isto tertio genere est archieps predictus.
4 ¶ † No.q nō est necesse exprimere nomē actiōis in libello.qd
5 an procedat tā de iure canonico q̄ ciuili tangit in glos.¶ † No.
sm do.Anto.q sm canones nō videt necessarius vsus actionū
sed sufficit tale esse factum ex quo equitas suadeat ius agēdi sm
eqtatē naturalē.⁊ sic facit sm eū q ex pacto nudo sm canones
possit agi lꝫ nulla nasceret actio de quo in.c.j.§.de pac.¶ Not.
simplicitatē ⁊ puritatē canonibus amicari.facit.j.de iureiuran.
6 veritatis.⁊.iij.q.ix.in.c.pura.¶ † No.de istis verbis pure ⁊ sim-
pliciter.qꝛ videt q si per illa cōmittat aliqua causa vt sic simplr
⁊ pure in ipsa pcedat.per hoc nō tollat ordo iuris.vt ptꝫ ex isto
tex.iūcto eo q habet in.c.j.j.de li.cōtest.⁊ de libelli obla.c.ij.de
quo p glo.in cle.sepe.de verbo.sig.⁊ p Bar.in extraua.ad repri-
7 mendā in verbo simpliciter.† Jdē videt si cōmittat causa cogno
scēda scdm rei veritatē.de verbo autē summarie ⁊ verbo sine fi-
gura iudicij.⁊ de verbo sine strepitu iudiciorum habetur in pre-
allegata cle.sepe.⁊ per Bar.in dicta extraua.¶ Quid aūt si fiat
commissio vt in causa procedatur.nulla iuris solēnitate seruata
quid importent dicta verba vide per Barto.in.d.l.si filius.ff.de
dona.⁊.l.j.ff.de test.mili.¶ Jn glo.intentetur ibi Lau.tamē di
xit.legiste in.l.j.ff.de eden.⁊ in.l.edita actio.C.de eden.videntur
velle qd etiam in casu qui sequitur nō teneatur quis proponere
actionem.qꝛ ex medio concludendi apparebit que actio intente
tur.⁊ cum istis trāsit hic do.Ant.Tu potes saluare dictū Lau.
q sequitur hic Jo.an.qñ cōclusio esset generalis.vt qꝛ conclude
ret actor iustitiam sibi ministrari.de qua conclusione per Jnno.
in.c.ij.j.de ordi.cogni.nam tunc non appareret ex medio cōclu-
dendi que actio intētetur.ideo possit cogi actor ad exprimēdū.
8 ¶ † Jn glo.ibi.⁊ hoc in personali actione intellige glo.voluisse
q in personali actione causa est exprimēda.s.remota hoc est cau
sa ex qua oritur obligatio.nam obligatio est causa pxima actio-
nis.⁊ cōtractus causa pxima obligationis.⁊ sic remota seu me-
diata actionis.Unde solet dici q cōtractus est mater obligatio
nis.⁊ obligatio mater actionis.vt.l.licet.§.obligatio.ff.de pro-
cura.⁊ sic in personali nō sufficit exprimere causam proximaꝫ.et
sic non sufficit dicere peto te condēnari ad decē qꝛ es mihi obli-
gatus sed intellige hoc verum reo petente.naꝫ alias procederet
libellus licet non exprimatur causa remota vt est tex.cum gloss.
in.l.fin.C.de anna.excep.in actione vero reali sufficit exprimere
causam proximam.⁊ sic dicere se dominum.nam dominium est
causa proxima rei vendicationis.ff.de reivendica.l.in rem.quia
reus satis potest deliberare.cum dominium non possit haberi
nisi ex vna causa cum res mea amplius nō possit fieri mea.C.de
leg.l.proprias.nec possunt duo esse insolidum dñi eiusdē rei.ff.
cōmo.si vt certo.§.si duobus.⁊ ideo nō est necesse exprimere cau
sam remotā etiam reo imitāte.s.ex qua causa sit factus dñs licet
actor posset exprimere si vellet.⁊ eo casu quo exprimit causaꝫ re
motā in libello in actione reali.si succūbat poterit postea agere
ex alia causa.secus qñ nullam causam remotā expressit.vt in.c.
abbate.cum ibi no.j.de re iudi.in.vj.⁊ de materia ple.in.c.ij.de
libel.obla.¶ Et no.dictuꝫ Host.hic qui voluit q interdū pote
rit iudex permittere aduocatum respondere positionibus si vi-
deat reum esse nimis simplicē ⁊ posse decipi in respōsione.facit
j.eo.c.pastoralis.¶ Jn ea.glo.ibi scdm leges.⁊ sic vult gl.quod
differentia sit inter leges ⁊ canones cōtrarium no.glo.viij.di.c.
quo iure.⁊ illa cōiter tenet.⁊ de materia etiam aliquid tāgit glo.
ij.q.vj.decetero.que tamē videtur intelligenda scdm ea que ha-
9 bentur in.c.examinata.nec ob.† qd nemo sine actione experit.l.
quoties.§.item si temporali.ff.de admi.tuto.quia illud verum
quo ad hoc vt non possit agere nisi actio sibi cōpetat sed nō per
hoc sequitur q actio sit exprimenda in iudicio quando agit.

1 ☞ Excommunicatus potest esse in iudicio se defendendo sed non agendo.
2 Verbum debet de proprio significato importat necessitatem.
3 Excōicatus an possit agere pro iniuria sibi commissa ⁊ quādo.
4 Absolutio ab excōicatione an possit per procuratorē obtineri.

b
Jntelleximus. Excōmunicat⁹[b] pōt
cōueniri sed nō cōue
nire.¶ Et primo ponitur questio.Secundo respon-
sio.Tertio responsionis ratio.secunda ibi responde-
1 mus.tertia ibi ne videatur.¶ † No.q excōicatus potest esse in
iudicio se defendēdo sed nō agendo.vt hic ⁊ etiaꝫ facit.j.de ex-
cep.cum inter.⁊ intellige de excōmunicato maiori.qꝛ minor ex-
cōmunicatio nō repellit a cōione hominū sed sacramētorū.j.de
cle.excō.mini.si celebrat.⁊.j.de excep.a nobis.⁊ intelligunt etiā
quidā istud procedere in publice excōicato.naꝫ secus in occulto
scdm eos.qꝛ ille posset agere.sed cōtrarium tenet qꝛ etiā in illo
locū habet dūmodo possit probari per no.in.c.j.de rescri.in.vj.
¶ No.q licet excōicatus possit per aliū conueniri.tñ debet per
aliū respōdere.qd intelligit gl.ex debito honestatis.qꝛ periculo-
sum est excōicato alios nō vitare.de cle.excō.c.illud.¶ No.illud
vulgatum q quis non debet de suo dolo vel malitia cōmodum
reportare.facit.j.de priui.petistis.⁊ de dona.inter vi.⁊ vxo.et si
2 necesse.cum si.¶ † Jn glo.j.ibi non credo illum cōpellendū.cuꝫ
isto cōmuniter transeūt doc.tñ de iure forte posset teneri oppo
situm.qꝛ verbum debet de proprio significato importat necessi
tatem.iuxta no.in.l.sepe.ff.de offi.presi.⁊.l.iij.C.de pig.⁊ in du-
bio nō debet recedi a proprio significato verborū.vt no.in.c.in-
telligētia.de verbo.signi.⁊ in.c.preterea.eo.ti.⁊ facit.l.nō aliter.
ff.de le.iij.nec ob.c.querelā.qꝛ loquitur in alijs.nō in excōicato.
de quo hic specialiter est prouisum vt debeat procuratorem cō-
stituere propter vitandū periculū cōionis.⁊ qꝛ constitui poterit
procurator qui fideliter se habebit per id qd habetur in.c.j.§.de
3 scruti.⁊ qꝛ illum poterit informare in occurrentibus.¶ † Ulti-
mo no.dictum doc.hic inquantum volunt q excōicatus possit
agere pro iniuria sibi cōmissa qñ cōmittitur iniuria ad impediē-
dum ea ad que excōicatus tenet.vt qñ impeditur ire ad curiam
pro absolutione sec⁹ si alias sibi inferatur iniuria.qꝛ pro illa nō
agit.vt no.in.c.ex insinuatione.§.de procura.vbi nō potest age
4 re possessorio recuperāde licet spolietur.¶ † Et adde etiā scdm
do.Flo.quod licet dubitetur an absolutio ab excommunicatio
ne possit obtineri per procuratorem.tamen tenendum videtur
quod sic si habet speciale mādatum.de quo.in.c.cum desideres.
de senten.excommu.per Jnno.⁊ Jo.an.

1 ☞ Doctor decretorū etiā si sit laicus dꝫ pcedere doctorē legū.
2 Canones pualent legibus in materia spirituali vel ecclesiastica.
3 Clericus depositus an gaudeat priuilegio clericali.

Clerici. Clericus de omni crimine debet corā
ecclesiastico iudice conueniri.nec va-
let cōsuetudo ꝯria.h.d.⁊ primo rationem premittit.
scdo dānat cōsuetudinē cōtrariā canonibus.scda ibi
1 nō debet.¶ † No.q leges nō dedignātur sacros canones imita
ri ⁊c.⁊ pro hoc facit in argumētum sm Jo.an.q doct.decretorū
etiā si sint laici pcedere debeāt doc.legū.[ADDJ Qui docto
res debeant precedere vide do.Pet.de anchara.in.c.j.de paro-
chijs.⁊ Bar.in.l.j.ff.de obsequijs a lib.prestan.⁊ Bal.in.l.nemi-
ni.C.de aduo.diuer.iu.TJD.]Dicit tñ hic do.Anto.q in cō-
sulendo in materia legali magis credendum est doctori legum
tanq̄ verisimiliter magis perito in arte sua.facit qd no.per legi
stas in.l.iusiurandum.C.de testi.⁊ per gloss.in.c.vt veterum.ix.
di.⁊ no.j.de testi.causam.¶ No.q consuetudo contraria cano-
2 nibus non valet de quo in.c.si.de consuetu.¶ † No.quod cano
nes legibus preualent quod est verum in materia spirituali vel
ecclesiastica

a ¶ Sufficit idē summāt h.d.Abb.Feli.et do.Andr.sicu.Et vide ad materiā huius.c.Joā.fa.do.alex.de imo.do.Jaso.may.in.iiij.co.in l.edita.C.d edē.⁊ p do.Feli.⁊ alios nouissimos hic.

b ¶ Excōicatus.adde.c.cū iter.⁊ ibi oēs doc.de excep.⁊ vide Pau.de cast.⁊ dñm Alexan.de imo.in.l.libertus.la.j.de i ius vocan.

ecclesiastica.vel ꝑsonarū ecclesiasticarū.⁊ idē in materia tēpora-
li in terris subiectis eccl'ie.in alijs secus q2 in foro suo preualent
leges nisi agat de materia peccati vel de cā pia de quo in.c.j.j̃.de
no.ope.nū.per Jo.an.⁊ per Jo.cal.in regula possessor.de regu.
iur.in.vj.⁊ in.c.ij.de arbi.eo.li.vbi etiā bona gl.⁊ in ca.fi. de pre-
scrip.⁊.j̃.de testa.cū esses.⁊.c.relatū.⁊ per legi.in.l.priuilegia.C.
de sac.san.ecc.⁊ per predicta vr̄ ꝙ si in causis miserabiliū perso-
narū vel pauperū.canones cōtrarient legibus.seruari debebunt
canones etiā in foro ciuili scd̄m do.Ant.¶Adde dictis Jo.an.
3 inquantū tāgit † an clericus depositus gaudeat priuilegio cleri
cali.q2 si est actualiter degradatus nō gaudet per.c.ij. de penis.
in.vj.Si aūt est verbaliter tm̄ depositus bene gaudet.q2 est sub
protectione ecclesie ⁊ d3 clericaliter viuere.vt in.c.dictū.cum ibi
no.lxxxj.dist.⁊ hoc nisi esset incorrigibilis vt in.c.cū non ab ho-
mine.j̃.eo.⁊ cū degradato nō pōt eps dispēsare.sed cum verbali
ter deposito sic.vt no.Jo.an.in.c.tue.j̃.de cleri.non resi.sic debet
intelligi glo.ij.q.vj.in.c.ideo hic sancte sedi.⁊ qd̄ not.Joā. an.s̃.
eo.at si clerici.§.de adulterijs.hic in isto.c.⁊ in.c. immediate se-
quenti nihil dicit do.Jo.de imo.super glo.

1 ☞Collegium nō potest esse in iudicio sine autoritate sui pre-
lati ⁊ si fertur sententia pro eo valet sed non contra eum.
2 Judex ex officio potest se interponere ne processus qui fit corā
eo sit nullus.
3 Monachi possunt appellari fratres.

Causam. Judex ꝓuidere debet ne collegiū
litiget corā eo sine autoritate prela
ti.h.d.⁊ primo cōmittit causam.scd̄o instruit delega
tum.tertio instructionis causam reddit. secunda ibi
1 prouideas.tertia ibi ne.¶†No.ꝙ collegiū non pōt esse in iudi
cio sine autoritate sui p̄lati.de quo.s̃.de rescri.edoceri.hoc pro-
cedit scd̄m Inno.hic qñ negotiū est cōe prelati ⁊ collegij. vel qñ
negotiū erat grande seu arduū.facit.j̃.de his que fi. a prela. sine
cō.capituli.quāto.⁊ ita videbat esse hic.q2 in antiqua dicebatur
ꝙ agebat super quadā eccl'ia.¶Itē no.ꝙ idē pōt esse eps ⁊ ab-
bas qd̄ intellige qñ monasteriū erat vnitū ep̄atui.vel eccl'ia ep̄a
lis erat regularis sicut multe in anglia.vt pt3 in eccl'ia cātuarieñ.
vintoñ.⁊ dixit etiā Host.ꝙ ecclesia dulineñ.de qua hic est cathe
2 dralis ⁊ regularis ordinis sancti bñdicti.¶†Itē not.ꝙ iudex
ex officio videt posse se interponere ne processus q fit corā eo sit
nullus.⁊ facit pro his que no.gl.in.c.j.in verbo absentia.de elec.
in.vj.vide Jo.de imo.in.l.inter quos.§.alieno.ff.de dam. infec.
3 vbi videt reprobare glo.ij.¶†Itē no.ꝙ monachi possunt etiā
appellari fratres.vt hic pt3 in monachis sancti albani.quos pri
mo appellat monachos ⁊ postea fratres.cōiter tñ mēdicātes q
nō habēt bona etiā in cōi consueuerūt appellari fratres.sed alij
religiosi habētes bona in cōi consueuerunt appellari monachi.
Adde dictis Jo.an.ꝙ licet collegiū nō possit agere pro ecclesia
sine cōsensu prelati.tñ bene pōt impetrare vt hic est casus.nāvt
hic pt3 impetrauerāt fratres dulm̄.rescriptum sine cōsensu pre-
lati ⁊ virtute talis rescripti papa vult procedi.tñ vult ꝙ nō au-
diantur agentes sine cōsensu ipsius prelati.⁊ hoc etiam voluit
Jo.an.in addi.Spec.in ti.de rescrip.presentatione.§. rōne for-
me.al's ratione quoq3 eius in fi.¶Itē adde inquantū dicit ꝙ si
collegiū ⁊ ecclesia litigat sine cōsensu prelati ⁊ fert sententia pro
eo ꝙ valet.l3 nō cōtra eū.ꝑ legē nō eo minus.C.de procu.nā do.
Anto.hic tenet cōtrariū.q2 tunc nō impedit iudiciū ex mero fa
uore collegij.sed q2 nō habet legitimā personā sine cōsensu pre-
lati.sed in minore de quo loquit.d.l.non eo minus eius fauore
est nullum ⁊ sic non facit scd̄m eū per Jo.an.sed certe etiā minor
dicitur nō habere regulariter legitimā personam standi in iudi
cio.l.minor.ff.de procura.⁊.C.qui legitimā personā. per totum.
⁊ sic per cōsequēs eadē est ratio vtrobiq3.cū ecclesia cōparet mi-
nori.vt in.c.j.s̃.de resti.in integ.Nec ob.qd̄ non valet sententia
pro non contumace sicut nec cōtra eum.vt no.Bar.in.l.ea que.
C.quomodo ⁊ quādo iu.licet glo.ibi cōtra.in.l.properandum.§.
sin autem reus.Et no.etiā Bar.in.l.furioso.ff.de re iudi.q2 non
habet locum in personis priuilegiatis.sed in alijs.Joā.de imo.

1 ☞Clericus pro crimine puniri nō debet per iudicem ecclesia-
sticum quisquis sit etiam si in crimine fuerit deprehensus.
2 Deponi potest clericus pro furto periurio ⁊ homicidio.
3 Penarum gradus in clericis sunt quatuor.
4 Judex ecclesiasticus nō pōt arctare iudicē secularē ad carceran
dos clericos si habeat carceres habiles ⁊ ꝑtātē carcerādi. ⁊.n.8.
5 Degradari an debeat clericus pro homicidio.
6 Clericus an sine degradatione ⁊ traditione possit effici de foro
seculari.
7 Testificari possunt laici contra clericum infamatum.
9 Deprehensio facit iudicium.
10 Clericus fugiens cum re debita an possit per laicum eius credi-
torem capi sine pena excommunicationis.

a Cum non ab homine. Cleri-
cus a depositus incorrigibilis cōprimitur ꝑ curiā secularē
h.d.¶Et in prima consultatio.in scd̄a rñsio.scd̄a ibi
1 cōsultationi.¶†No.ꝙ cleric⁹ cuiuscūq3 ordinis:puniri nō d3 ꝑ
ecclesiasticū iudicē etiā si h3 tm̄ primā tōsurā.facit qd̄ hr̄ de eta.
⁊ qual.tuā.⁊.c.cū cōtingat.⁊ quod habetur ibi.nō potest a rege
vel a quocūq3 iudice seculari puniri pro quocūq3 crimine etiam
si in illo fuerit deprehensus.¶Item not.ꝙ clericus cuiuscunq3
ordinis pro criminibus hic expressis si in eis fuerit deprehēsus
2 legitime conuictus potest a iudice ecclesiastico deponi.¶†No.
hic expressū3 ꝙ pro furto periurio ⁊ homicidio potest quis de-
poni.idem videtur pro aliquo simili crimine.vt hic patet. nam
pro quolibet publico ⁊ enormi crimine deponi pōt.vt in.c. apo
stolus.lxxxj.dist.⁊.s̃.de tempo.ordi.ex tenore.⁊.c.fi.⁊ plene per
do.Anto.s̃.eo.at si clerici.¶Item no.ꝙ clericus etiam inferio
ris gradus.⁊ sic etiam in minoribus constitutus potest deponi
vt hic colligit dū loquitur de clerico cuiuscūq3 ordinis de quo.j̃.
de cle.excō.c.ij.¶Item no.a contrario sensu ꝙ secus videtur si
3 sit deprehensus ⁊ non legitime cōuictus.de quo in gl.¶†Item
no.practicam procedendi contra delinquētē quando processus
capit principium a delicto.⁊ no.quatuor gradus penarū in cle-
rico.nam primo deponitur si crimē est tale qd̄ mereatur deposi
tionem.secundo si est incorrigibilis excōmunicatur. tertio cre-
scente contumacia anathematizatur.quarto ⁊ vltimo tradit cu
rie seculari.Et no.differentiā esse inter excōmunicationē ⁊ ana-
thema.de quo in glo.Item ꝙ anathema videtur esse maior pe
na ꝙ̄ imponat ecclesia.¶Item no.ꝙ pena ex illis pōt imponi
per iudicem secularē pōt etiam imponi per ecclesiasticum.j̃. de
calū.c.j.⁊ de penis.⁊.c.fi.in.vj.¶Itē no.non esse vtendum gla-
dio temporali nisi premisso spirituali.vt hic patet ibi cum eccle
4 sia ⁊c.⁊ sic facit ſm do.Ant.† ꝙ iudex ecclesiastic⁹ nō possit ar-
ctare iudicem secularem ad carcerādos clericos pro debitis vbi
ecclesiasticus habet carceres habiles ⁊ potestatem carcerandi.
¶Item no.qd̄ licet aliquod crimē imputat irregularitatē non
tamen ipso iure inducit depositionem sed fieri debet per senten
5 tiam depositio quod est notandum.¶†Ite3 no.hic aperte qd̄
pro crimine homicidij quis non debet degradari nisi sit incorri-
gibilis.Ber.tamen ⁊ legiste in.l.j.ff.de penis.volunt contrariū.
nam volunt ꝙ vbi per clericum cōmittentem crimen ex quo lai
co imponeretur pena personalis qd̄ tūc debet degradari actua-
6 liter.faciit aut.clericis.C.de episc.⁊ cleri.¶†Itē no.scd̄m vnū
intellectum casum in quo clericus sine degradatione ⁊ sine tra-
ditione efficitur de iudicio seculari vt quando est depositus ⁊ in
corrigibilis vt hic est casus singularis ſm do.Flo. intellige ſm
vnum intellectum quem sequitur hic Joā.and.⁊ concor.gloss.l.
dist.si quis diaconus.⁊ scd̄m hoc nō est necesse ꝙ cōuincatur or
dine iudiciario seruato.cum in notorio talis probatio nō requi-
ratur.j̃.de iureiuran.ad nostram.iij.⁊.ij.q.j.c.manifesta.⁊ ca. de
manifesta.glo.tamen.j̃.de eo qui duxit in ma.c. ex tuarum.in.j.
glo.dicit ꝙ per deprehensionem clericus solum infamatur ideo
vltra deprehensionem inquiritur ꝙ conuincatur.idem glo.j̃.de
penis.tue.sed gl. in.c.presbyter .lxxxj.dist.distinguit an multi-
tudo intersit deprehensioni in delicto.⁊ tunc procedat hec glos.
an vero non intersit deprehensioni in delicto. sed detentioni et
7 tunc habeat locum qd̄ dicunt alie glo.⁊ no.† ꝙ cōtra clericū in-
famatū possunt laici testificari.vt not.j̃.de accu.cum.p.⁊ sic for-
tius videtur ꝙ testificari possint qñ crimē clerici est notorium:⁊
notorium sit plusꝙ̄ famosum ſm no.in.c.vestra.j̃.de cohabita-
8 tione clericorū.¶†In gl.j.in fi.no.bene ex gl.casum in quo de-
lictum clerici sit notorium.per deprehensionem factam de eo in
crimine per laicos licet al's de eo non possunt testificari.vt.j̃. de
testi.decetero.⁊.ij.q.vij.laici.Et cum gl. communiter transeunt
doc.do.tamen Anto.hic videtur velle ꝙ indifferenter etiā si per
omnes laicos deprehendatur clericus in ipso crimine per tota3
viciniam vel maiorē partem eius:puta in ipso furto quod tunc
fiat notorium per.c.cum dilectus.j̃.de purg.ca.⁊ istud satis vide
retur esse rationabile tamen vt dixi communiter doc. trāseunt
9 cum glo.¶†Et adde ꝙ interdum deprehensio facit iudicium si
forte deprehendatur clericus in camera.non tamen in actu for-
nicationis.nam tunc talis deprehensio facit iudicium ad tortu-
ram.l.capite quinto.ff.de adul.⁊ si etiam plures concurrant in
reprehensione.⁊ ex hoc surgat infamia cōtra eum.inducet etiā
deprehensio infamiam sed non plenam probationem criminis.
interdum etiam inducit plena3 probationē vt qñ deprehēditur
in ipso crimine.vt puta in furto qñ deprehēditur per ipsam vi-
ciniā vel maiorē partem ⁊ tunc fiat notoriū per deprehensione3
saltem in casibus de quibus in glo.⁊ tunc potest dici deprehen-
10 sus ⁊ cōuictus ꝓpter notorietatē delicti.¶†Itē adde q2 est du
biū an clericus fugiens cū re debita possit ꝑ laicū eius creditorē

a ¶Clericus. ad materiā hui⁹ tex.ad de tex. in.c. qualiter et qñ.de accu. et.c. nominus.de ver bo.signi. et facit qd̄ vo luit domi. Alexan.de imo.in cōsi. clxxxiiij. in ij.parte.

a ¶ Per rescriptū. idē summāt hic dñs Abb. Fel. & And. sicu.

b ¶ Occupare. occupare dr qs per lit. contest. Bart. in. l. pluribꝰ. ff. de procura.

capi sine pena excōmunicationis. nā Jo. an. & cōiter doct. tenēt ꝙ sic. facit. l. ait pretor. §. si debitorē. ff. de his que in frau. credi. & istud sequitur etiā hic do. Flo. Sed Host. in. c. vt fame. de sen. excō. cum quo transit hic do. Anto. tenuit contrarium: qr leges non habent ligare clericos nisi quatenus reperiatur expressum. de consti. in. c. ecclesia sancte marie. Sed rationabilius videtur dictum doc. qr vbi periculum est in mora & non adest copia iudicis videtur ꝙ etiam sit licitum propria autoritate qd alias non liceret per ea que notauit Inno. in. c. olim causam. de resti. spo.

1 ☞ Occupare verbum adaptatur etiam ad immobilia.
2 Rescriptum impetratum contra certam personam finitur per mortem dicte persone & rescriptum impetratum contra vnum extenditur quandoqȝ contra alium.
3 Instantia inchoata cum defuncto an transeat in successorem.
4 Jus agendi vel excipiendi an transeat in successorem.
5 Transire an possit priuilegium aliquo casu ad alium.

a Quia. v. Per rescriptum[a] impetratum cōtra violētum cōuenitur is qui sciēter successit in vitiū. h. d. scdm lecturā glo. & non recipit commodā diuisionē. ¶ † No. j. de verbo occupare[b] quod
1
b adaptatur etiā ad immobilia. de quo in. c. generali. in gloss. ij. de
2 elec. in. vj. ¶ † Item no. ꝙ rescriptum impetratū cōtra certam personam finitur per mortē dicte persone quo ad illam quando est impetratum super re in qua nō est dare successionē hereditariam. ¶ Itē no. scdm vnum intellectum ꝙ rescriptum impetratum cōtra vnum interdum extenditur contra alium contra quē non competit eadem actio in specie quod est notandum. ¶ In gl. j. in si. Sed certe Inno. & Host. tenent istā vltimā per text. qui dixit precipimus & nō dixit respondemus. sed hoc nō infert de necessitate contra glo. presertim. qr decre. sm istū scdm intellectum modicum faceret ad titulum & in dubio debemus intelligere ꝙ potius faciat ad titulū. per id qd habet in. c. cū monasterium. de elec. facit. l. imperatores. ff. de in diē adiec. & l. si. cum ibi no. ff. de condi. indebi. ideo melior videt lectura gl. que videtur velle ꝙ etiam ex eadem instātia virtute primi rescripti proceditur cōtra istū successorem. & hoc quia scienter successit in vitiū. & sic alias esset secus licet teneret ex canone reintegrāda. iij. q. j. sm no. j. de resti. spo. cū ad sedē. & cū glo. etiā trāsit hic do. Anto. licet Inn. hic dixerit omnino debere nouā instantiam inchoari. Tertia fuit lectura do. Flo. ꝙ ideo hic transit in vnū successorē rescriptū & iudiciū qr succedens in ecclesia censetur vniuersalis successor. allegat no. j. de resti. spo. cū ad sedē. & ideo tenetur quādo saltē successit sciens se nō iuste habere als nō trāsiret rescriptum cōtra eū cum fuisset impetratū cōtra predecessorē ratione vitij personalis. & hāc lecturā dicit posse rōnabiliter sustineri. De materia an & qñ rescriptū trāseat cōtra successorē dic plene p Jo. an. in regula is qui in ius. j. de regu. iur. in. vj. & aliqd. s.
3 de rescri. significauit. ¶ † An aūt instātia inchoata cū defuncto trāseat in successorē dic plene per Bar. in. l. si eum hoiem. ff. de fideius. & ibi no. per eū & per ea que habētur in. l. si cōstante. §. si. ff. solu. matri. videt ꝙ si instātia sit inchoata cū laico & ecclesia ei succedat nō trāseat cōtra ecclesiā que habet suos speciales iudices sicut in simili ibi dicitur de fisco. & hoc etiā tenet hic. d. Ant. et bene facit qd no. gloss. xj. q. j. in. c. clericū nullus. que satis hoc
4 videtur probare. ¶ † An autē ius agendi vel excipiēdi trāseat in singularē successorē. dic per Bar. in. l. si tertius. §. si qs prius. ff. de aqua plu. ar. & l. q̄q̄. §. iulianus. eo. ti. an autē ius exequendi cōpetens contra aliquē transeat in singularem vel vniuersa-
5 lem successorem dic per Bar. in. l. iij. C. de pigno. ¶ † De priuilegio autem an transeat aliquo casu ad alium dic vt in regula priuilegiū. de regu. iur. in. vj. & de omnibus predictis tetigit hic do. Anto. commentando decretalem.

c ¶ Cum venissent. ad materiā huius. ca. vide do. j Alexā. de imo. i. l. ab executore. de app. Bal. et oēs doct. in. l. ij. C. de sentē. ex pericu. reci.

1 ☞ Dubium si oriatur super priuilegijs sedis apostolice debet illud dirimi per papam. & nu. 3.
2 Interpretari interest cuius est condere.
3 Interpretari an possit verba dubia priuilegij apostolici inferior a papa & de ipsis incidenter cognoscere.
4 Testis esse potest prelatus in causa ecclesie & etiam iudex.
5 Prelatus an possit esse iudex in causa ecclesie sue.
6 Punire an possit ptās vel rector ciuitatis iniuriā sibi illatam.

c Cum venissent. [c] Nō summatur propter eius breuitatē.
1 ¶ † Not. qd vbi oritur dubium super priuilegijs se. apostolice debet illud dirimi per papam et non per alium qui non potest de hoc iudicare sine mandato pape. Et ex
2 hoc no. † ꝙ eius est interpretari cuius est condere & ad hoc sepe allegatur. facit. j. de sen. excō. inter alia. & xj. q. j. §. ex his. & quod ibi not. vbi bona gloss. & s. de postu. prela. c. j. & C. de lega. iij. l. j.
3 ¶ † In gloss. j. ibi dicas &c. & sic videtur velle gloss. ꝙ vbi verba priuilegij sunt dubia non possit inferior a papa etiam incidente & cognoscere sed contra istud facit quod habetur in. c. cū persone. de priui. in. vj. & in. c. j. s. de postu. prela. & quod not. per legistas in. l. j. C. de legi. vnde potes dicere glo. veram quo ad preiudicium pape vel tertij non assistentis in lite. facit quod habetur. s. de arbi. cum tempore. item ad finē vt non habeat vim. l. generalis. sed quo ad preiudicium partiū respectu cause de qua agitur bene videtur ꝙ possit incidēter cognoscere per iura preallegata. licet non posset principaliter per istuȝ tex. fateor tñ ꝙ si vellet cognitionem remittere ad papam posset per istum text. do. tamen Flo. videtur transire cum glo. Sed do. Anto. satis vi-
4 detur velle quod dixi. ¶ † In ea. glo. ibi sic eps est iudex & sic videtur velle gl. ꝙ prelatus in causa ecclesie potest esse iudex & testis. Nō intelligas glo. ꝙ simul & semel in eadem causa possit esse iudex & testis. qr hoc esset incongruū per id qd habet in. l. fin. C. de assessoribus. Sed intelligas glo. in diuersis casibus. nam si economus ecclesie agat pro re ecclesie corā p̄lato, poterit prelatus esse iudex. secus videret si ipse prelatus cōstituisset procuratorē. qr tunc videret esse actor & iudex. facit qd no. in. c. insuper. j. de testi. & similiter si causa ecclesie moueretur p economū corā delegato apostolico poterit p̄latꝰ esse testis sicut vnus de ecclesia per id qd habetur in. d. c. insup. & c. super prudentia. xiiij. q. ij. Secus si ipse prelatus moueret causam per se vel per suū procuratorē per no. in. d. c. insuper. vbi autē non tractaretur cā iudicialiter. sed procederet prelatus super executione iuris notorij ecclesie in cuius iuris quasi possessione esset tūc clarum ꝙ illud pōt facere vt no. Inno. in. c. venerabili. j. de censi. & per eundem in. c. ex parte. el. j. j. de ver. sig. vbi aūt nō ageret de rebus vel iuribus ecclesie. sed prelatus vellet vindicare iniuriam sibi vel sue familie illatā. dic ꝙ pōt si est notoria, alias secus nisi cōsuetudo vel priuilegiū ecclesie aliud sibi concedat. vt in. c. romana. de pe-
5 nis. in. vj. & per Inno. in. d. c. ex parte. ¶ † Et adde p̄dictis qd licet prelatus possit esse iudex in causa ecclesie. tñ videt ꝙ possit recusari. per. c. postremo. j. de appel. vbi cōsanguineus prelati pōt recusari. & sic fortiꝰ prelatꝰ. & hoc sequit do. Ant. Sed forte non est bona cōsequētia. qr magis p̄sumit p p̄lato q est persona ecclesiastica q̄ p laico. & qr in hoc parū operarent iura & gl. que volūt ꝙ prelatus possit esse iudex in cā ecclie. & de materia in. d. ca. super prudētia. & c. guilizarius. allega. in gl. & ij. q. vij. si quis ab episcopo. & c. si quis erga. & xlv. dist. in. c. & quis emendat. & c. j. de penis. in. vj. & xxiiij. q. iiij. c. si is qui. & p Inno. in locis preallegatis. & per Bar. in. l. si quis aliquid. §. j. ff. de penis. & per Cyn. in. l.
6 vna. C. ne qs in sua causa vbi tāgitur † an potestas vel rector ciuitatis vel alicuius loci possit punire iniuriā sibi illatam vel familie sue. & bene facit quod habetur in. c. de penis. in. vj. in tex. & glo. vide glo. ibi que ponit exemplum qñ dicatur iniuria respicere personam tantum prelati & qñ dicitur respicere ecclesiam.

1 ☞ Papa an habeat iurisdictionem temporalem et spiritualem. & numero. 19.
2 Denuntiatio euangelica quomodo fieri debeat.
3 Christiani omnes dicuntur fratres.
4 Presumitur pro eo qui offert se paratum.
5 Mandata diuina obseruare tenētur omnes & maxime papa.
6 Feudi cognitio de iure spectat ad dominum.
7 Comitatus pictauie est feudum regis francie.
8 Cognoscere de peccato spectat ad ecclesiam & nu. 15.
9 Suffraganei eligunt metropolitanum.
10 Sacerdotalis dignitas excellit regale.
11 Excommunicari potest imperator a quocūqȝ episcopo in cuius dioecesi existit.
12 Episcopus diocesanus potest esse iudex vbi maior prouincie ledit subditum.
13 De genere alicuius quis esse dicatur.
14 Potestas pape processit a deo.
15 Acceptio personarum esse non debet in iudicijs quo ad iustitiā ministrandam: secus quo ad penam imponendam.
16 Dissimulatio in prelato est peccatum mortale.
17 Treuga & pax quomodo inter se differant.
18 Causa denuntiationis debet tractari de plano.
20 Gladium vtrunqȝ habuit christus & temporalem exercuit cum vendentes eiecit de templo.
21 Lex vel statutum si transit in priuilegium non subditi non potest reuocari.
22 Potestas imperatoris immediate est ab homine secus ī papa.
23 Testator si iussit heredes sibi facere monumentum nō possunt iure stricto cogi sed autoritate pontificali sic.
24 Maturam oliuam alterius colligens non tenetur lege aquilia: secus in non matura.
25 Criminosus admittitur ad prosecutionem sui iuris.
26 Denuntiatio est multiplex & qui admittātur ad denūtiationē.
27 Ex pacto nudo vel ex iuramento non oritur actio.

Nouit ille

a Nouit ille. Laicus[a] ratione peccati ⁊ maxi
me periurij vel pacis facte coraꝫ
ecclesiastico iudice cōuenitur.h.d. Tres sunt partes
nam primo excusat se papa ostendēs ꝙ non intendit
iudicare de feudo sed de peccato.in secunda dicit ꝙ Rex frācie
non debet processum suum in iniuriam deputare.⁊ hoc probat
diuersis exēplis ⁊ testimonio scripturarum.in tertia probat qđ
ipse papa non debet hoc dissimulare.⁊ cōcludit sub triplici for
ma.vel ꝙ certus sit ipse rex ꝙ nisi obediat conclusioni predicte
papa mandauit legato ꝙ contra ipsum regē procedat scđm tra
ditam sibi formam.secunda ibi non igitur. tertia ibi ne igitur.
1 ¶ †No.ꝙ papa nō debet iurisdictionē alicuius principis per
turbare ⁊ precipue regis vel imperatoris. Et ex hoc not. qđ li
cet papa quo ad habitum dicatur habere vtrāqꝫ iurisditionem
tamen quo ad exercitium,nō censetur habere in temporalibus
nisi in casibus in iure expressis.facit.j.de appel.si duobus. ⁊ qđ
no.j.titu.j.cum sit generale.⁊ per hoc patet ꝙ non dicitur con
cessum exercitium iurisditionis temporalis imperatori per viaꝫ
delegationis.quia tunc posset reuocari ad libitum delegātis.ff.
2 de iudi.in.l.iudiciū soluitur. ¶ †Item no.autoritatem illam si
peccauerit in te frater tuus ⁊c.de qua habetur Matthe. xviij.
⁊.ij.q.j.si peccauerit.⁊ ibi etiam per glo.⁊ Archi.ex qua collige
modum ⁊ practicā denūciationis euangelice.quia primo debet
quis solus corrigere proximum de peccato ostendēdo ei pecca
tum suuꝫ ⁊ monēdo ⁊ obsecrando vt desistat ⁊ peniteat. secūdo
si id non proficiat debet eum corripere coram vno vel duobus.
tertio si id nō proficiat.debet id denūtiare ecclesie.i.prelato qui
debet illum corripere.⁊ si id etiam non proficiat.poterit ipsum
excommunicare.⁊ per hoc ab omnibus debebit euitari. vel ꝭm
Inno.etiam si nō excōmunicetur.si tamen perseueret in pecca
to, nō obstāte monitione ecclesie seu plati. poterit euitari eius
familiaritas.licet scđm eū tunc non teneatur quis eum euitare
3 in oratione vel mensa. ¶ †Item no.ꝙ oēs christiani dicuntur
fratres.facit.xj.q.iij.in.c.ad mensam.ecclesia enim fideliū cuius
caput est christus.sub se continet oēs christianos ⁊ de multipli
ci fraternitate no.per Ioan.an.in.c.Ioānes.j.de regularibus.
4 ¶ †Item no.presumi pro illo qui non querit subterfugia.sed
offert se paratuꝫ facit.j.de resti.spo.literas.secus si querat sub
5 terfugia.vt.j.de presump.in.c.nullus. ¶ †Item no.quēlibet te
neri ad implendum mandatum diuinū ⁊ maxime papam. facit
qđ no.glo.ij.q.iiij.presul. ¶ Item no.ꝙ etiam in via denuntia
tionis admittunt rationabiles exceptiones.de quo in glo. fin.⁊
6 super ea. ¶ †Item no.ꝙ cognitio feudi spectat ad dominū de
iure nisi per speciale priuilegium vel per contrariā consuetudi
nem aliud sit inductum.⁊ ex hoc no.ꝭm abbatē argumentū pro
hominibus de monte pessulano vt sub rege nō respondeant sed
sub epo cum est questio inter regem ⁊ eos.qr sic diu extitit obser
uatum. ¶ Item no.ex isto textu.cōiuncto eo quod no.s. eo.ce
terum.ꝙ satis dicitur cognitio feudi spectare ad dominū salteꝫ
lato sumpto vocabulo quādo spectat ad eius curiam seu ad pa
res curie sue.nam ad tales spectat cognitio quādo est questio in
7 ter dñm ⁊ vasallum.vt no.in.d.c.ceterū. ¶ †Item no.hic innui
comitatum pictauie esse feudum regis Francie.et sic ꝙ illud ha
8 buerit in feudū Rex anglie ab eo. ¶ †Item no.qđ cognoscere
de peccato ⁊ illud coercere spectat ad ecclesiaꝫ ꝯ quēlibet. Ad
uerte tñ qr existentē intra ecclesiā coercet directe al's coercet in
directe.ij.q.j.in.c.multi.⁊.j.de iud.c.⁊ si iudeos. ¶ In versi.non
igitur.no.exēplo lege ⁊ rōne ꝓbari posse ꝙ papa pōt cōtra regē
cognoscere de peccato.⁊ ꝙ Rex debet in hoc se submittere ro
mane ecclesie. ¶ Item no.ꝙ non debet in hoc reputari iniurio
sum id quod fit iure permittente.facit.s.de elect. cum ecclesia.
9 ¶ †Item no.argumētum ꝙ suffraganei eligant metropolita
num cessat tñ argumentū si dicas ꝙ de consuetudine istud erat.
10 nam de iure cōi est secus in.c.j.s.de elec. ¶ †Item no.magnam
excellētiam dignitatis sacerdotalis respectu regalis. quia nul
lus clericus subesse pōt personaliter imperatori.⁊ tamē impera
tor ⁊ etiam papa in eo ꝙ peccatores subsunt etiam simplici sa
cerdoti.j.de pe.⁊ remis.in.c.oīs.⁊ facit qđ no.per glo.s.de offic.
dele.sane.⁊ qđ no.Hosti.j.de iureiurā.nimis. ¶ Item no. illud
vulgatum ꝙ nemo sine crimine viuit.vide pulchrū text.de peni.
11 dist.ij.si enim inquit. ¶ †Item no.imperatorem posse excōica
ri a quocūqꝫ epo in cuius diocesi existit quod est notandū scđm
Petrū ⁊ Io.an.facit qđ habetur in.c.duo.xcvj. dist.⁊. xj.q.iij.si
12 autem. ¶ †Item no.tenorē legis theodosij per quam dabatur
potestas alteri litigantiū reducere causam ad forum ecclesiasti
cum in quacūqꝫ parte litis.facit etiam ꝭm Host.qđ habet in.§.
si vero contigerit.in aut.vt differētes iudices.colla.ix.vbi si iu
dex maior prouincie ledat subditum. episcopus diocesanus est
13 iudex. ¶ †No.hic quis dicatur de genere alicuius.qr idē est di
cere de genere qđ de descendentibus ⁊ cōprehenduntur etiam
descendentes ex persona matris.nam vt dicit Host.hic rex erat
descēdētes ex persona matris.⁊ remittit ad speculū historiarū. a
14 lib.xvij.c.iij. ¶ †Item no.ꝙ potestas pape nō procedit ab ho
mine sed a deo.ex illa vcꝫ autoritate qñ dixit beato Pe. quod
cūqꝫ ligaueris sup terrā ⁊c.de maio.⁊ obe.solite.nec ob.qđ habe
tur.xvij.dist.§.huic.vbi videt ꝙ habeat a cōcilijs.qr vt ibi.no.il
lud verū approbatiue nō originaliter facit qđ no.s.de elec.signi
15 ficasti. ¶ †Item no.illud vulgatum ꝙ in iudicijs nō debet esse
acceptio personaruꝫ de quo in regula in iudicijs.j.de reg.iur. in
vj.qđ intellige quo ad iustitiā ministrandam secus quo ad penā
imponēdaꝫ.vt.s.de offi.dele.sane.⁊.c.pastoralis.⁊ eo. ti.in.c.ij.
lib.vj.⁊.xxiiij.q.j.qui cōtra pacē.de quo in regula in iudicijs.j.
de reg.iur.li.vj.⁊.s.de trāsac.⁊ vlt.⁊.j.de iureiurā.cum quidam.
¶ In versi.licet no.qđ lꝫ ad papā ⁊ ecclesiā spectet cognoscere
de quolibet criminali peccato ⁊ reuocare peccatorem a vitio ad
virtutē tñ precipue spectat cognoscere de violatione pacis ⁊ iu
16 ramēti.facit.s.de electio.venerabilē. ¶ †In ver.ne igit. no. qđ
prohibita est dissimulatio in prelato.nec mirū:qr in eo est mor
tale peccatū.de treu.⁊ pace.c.j.lxxxiij.di.in.c.error.de priui.quā
17 to.⁊.j.de sen.excō.i.c.quāto.cū ibi no. ¶ †Itē no.differētiā in
ter treugā.⁊ pacē.nā treuga est securitas prestita rebus ⁊ perso
nis discordia nondū finita. Sed pax est finis discordie siue guer
re.de quo in.c.j.de treu.⁊ pa. ¶ Itē no.tria hic alternatiue mā
dari.⁊ sic facit ꝙ plura remedia debet iudex querere ⁊ inuenire
ad cōtumaces reducēdos ⁊ ad cōcordādos ⁊ discordes ⁊ curan
dos egrotos.j.de do.⁊ ꝯtu.veritatis.⁊ de pe.⁊ re.oīs.⁊.xxix.di.
18 c.si. ¶ †Item no.ꝙ cā denūtiationis debet de plano tractari et
ꝙ in ea legitime exceptiones admittunt.⁊ de significato huius
vocabuli de plano habet in cle.sepe.de verbo.signi.⁊ Bar.in ex
traua.ad reprimēdam in verbo de plano. ¶ In glo.j.in fi. adde
ꝙ papa prelatis regni Francie mandauit ꝙ sententiam quam
ferri contingeret per legatū deberēt obseruare al's cōminabatur
ꝙ illos de inobedientia puniret.⁊ propter hoc ⁊ etiam vt mani
festaret intētionē suam quā habebat circa processum per eū fa
ciendū contra Regem francie direxit hāc decretalem ipsis pre
19 latis.vt patet ex superscriptione. ¶ †In glos.v.in fi. Et hec est
cōis opinio ꝙ papa habet vtrāqꝫ iurisditionē quo ad habitum
per extrauagantē bonifacij que incipit vnam sanctā.⁊ per illud
philoso.v.ethicorū. Et oīa volunt bene disponi.vnus ergo prin
ceps ⁊ ideo cū vnus tm̄ sit ponendus princeps vniuersi,ponen
dus est papa potius q̄ imperator.tum quia spiritualia sunt di
gniora temporalibus. Facit.c.solite.de maio.⁊ obe. tum etiam
quia imperator cōfirmatur ⁊ coronatur a papa.de elec. venera
bilem.non autē debemus ponere duo capita per id qđ habetur
in.c.qm̄ in plerisqꝫ.de offi.ordi.⁊.vij.q.j.c.in apibus:⁊ in autori
tate predicta philosophi.⁊ p hoc etiā.qr christus habuit vtrūqꝫ
20 gladiū.† vnde exercuit etiā tēporalē in eijciendo emētes ⁊ ven
dentes de templo prout habetur in euangelio.⁊ ideo eius vica
rius debet dici similiter vtrunqꝫ gladium habere cum eadem sit
potestas vicarij ⁊ ipsius domini de consue.c.ij.in. vj. ⁊ facit qđ
no.Inno.j.ti.j.licet.exercitiū tamē gladij temporalis nō habet
nisi in casibus in iure expressis.de quibus.j.ti.j.cum sit genera
le.⁊ de appel.si duobus. ¶ In gl.in ipsum.in fi.sed certe vtroqꝫ
modo pōt exponi in autoritate ꝑdicta vt satis potest colligi ex
textu isto.⁊ ex his que habentur.ij.q.j.si peccauerit. ¶ In gl.de
feudo.in fine.⁊ sic habes vnum modum per quē excusatur pro
cessus pape.alius est qr Rex Francie non debebat esse iudex in
causa propria:quia volebat per suam curiam merito suspectam
Regi anglie causam cognosci ⁊ decidi.ideo potuit ad ecclesiā re
curri per id qđ habetur in auṫ.vt dif.iud.si vero contigerit. col
latione.ix. Tertio potest sustineri processus ratione violationis
pacis ⁊ iuramenti que sunt crimina ecclesiastica.j.de fo.compe.
cum.C.laicus.lib.vj. ¶ In glos.videlicet in fine.de hoc an lici
tum sit arguere ex lege correcta.no.per gl.in.c.fuerūt.vij. dist.et
per glo.⁊ Barto.in.l.fina.ff.de coniungen.cum emācipat. libe
ris.⁊ per Bartol.in.l.fina.ff.de fal.⁊ dixi in cap.j.s.de constitu.
¶ Potes etiam dicere vltra glo.ꝭm Innocen.quod hec lex de
qua hic fit mentio fuit priuilegium concessum ecclesie ideo ad
huc hodie durat.quia non potuit reuocari ad preiudiciū eccle
sie scđm eū.facit de regu.iur.decet.lib.vj. Et ex hoc no. signan
21 ter ꝭm do.Anto.⁊ idem do.Flo.† qđ vbi lex vel statutum trāsit
in priuilegium non subditi non potest reuocari. idem si trāseat
in contractum.l.quod semel.cum ibi no.ff.de decre. ab or.fa. et
ibi per Bar.⁊ in.l.omnes populi.ff.de iusti.⁊ iure. Secus vide
tur si transeat in contractum vel priuilegium subiecti per id qđ
no.Inno.j.de iniurijs.in nostra.⁊ sic transit do.Flo.⁊ do.Ant.
Sed forte istud vltimū verum causa subsistēte alias sine causa
non videtur posse tolli etiā ius subiecti per id qđ no.per Inno.
in.c.que in ecclesiarum.de consti. ¶ In gl.non ex homine. in fi.
facit in auṫ.quomodo oporteat episcopos.in princ.colla.j.dicit

¶ Laicus. idem sum
māt hic do. Abb. Feli.
⁊ do. Ant. sic.⁊ ad ma
teriā huius text.vide p
oēs scribē
tes.⁊ Ol.ī
quodā cōsi.
ici. qñt an
ecclia. ⁊ in
ꝯl.lxxxvi.⁊
vide in auṫ.
de san. epi.
§.si vo cri
mē.xvj.q.j.
statuimus.
xix.di.qm̄.⁊
xxiij.q.v.si
nos.⁊ pci
pue vide h
do. Anto.
sic.latissime
scribētem.

tamen Jo.an.ꝙ nõ habet imperator tam dignam ⁊ tam gene-
ralẽ potestatẽ sicut papa sicut hic probatur.⁊ in.d.auẽ. Tu po-
tes dicere ꝙ potestas pape immediate est a deo per illã autori-
tatẽ quodcunqꝫ ligaueris ⁊c.de quo de ma.⁊ obe.solite.sed me-
diate ab homine qꝛ a concilijs approbãtibus dictã potestatem
22 xvij.di.§.hinc etiam.†Sed in imperatore est ecõtra.qꝛ eius po
testas immediate est ab homine qꝛ per electionẽ populi ⁊ trãsla
tioneꝫ potestatis factã in eum.xciij.di.legimus.⁊ in.l.ij.§.dein-
de.ff.de ori.iur.Sed mediate ⁊ approbatiue a deo per illã auto-
ritatẽ.que sunt cesaris reddite cesari.de cle.cõiu.c.fi.de potesta
te tamen imperatoris ⁊ pape tractauit dãtes in sua monarchia
vbi multum nititur defensare imperium.⁊ Joan.de lign.etiã in
quodã suo tractatu.¶In gl.quẽlibet ibi sed argumẽtũ contra.
alias est sine hoc verbo contra.⁊ sic alle.Jnnocẽ.qui allegat pro
23 concordãtia.dicitur in.l.hereditas.que statim allegatur†quod
si testator iussit heredes sibi facere monumẽtum nõ possunt de
stricto iure cogi sed de equitate autoritate pontificali vel prin-
cipali.⁊ sic per officium iudicis ecclesiastici vel secularis.⁊ sic in-
quantum ibi dicit de ecclesiastico facit pro inquantum dicit de
seculari.Potes dicere ꝙ ibi proprie ⁊ principaliter non agitur
de correctione peccati.sed proprie de implenda pia voluntate
⁊ mente defuncti.quo casu est in optione agentis an velit adire
ad iudicem ecclesiasticum vel secularẽ.¶In ea.glo.in fi.ibi re-
muneratur certe ibi nil dicitur de remuneratiõe.vnde potes ex-
ponere.i.quodãmodo meretur remunerari.Jterum ibi in fi.di-
24 cit†ꝙ si quis colligit oliuã alterius non maturaꝫ.bene tenetur
aquilia.qꝛ dat dãnum.Si autem colligit maturas tunc nõ tene-
tur aquilia ex eo qꝛ dominus lucratur expensas que occurrerẽt
in colligẽdo.⁊ sic nõ patitur dãnum sed lucrum.ideo nõ compe-
tit aquilia que prosequitur dãnum.fatendũ est tamen ꝙ si malo
animo fecit,licet fecerit bonũ, peccasset ⁊ de peccato deberet pe
nitẽtiã agere.qꝛ deus cõsiderat aduerbia ⁊ non nomina. vt not.
in.c.ij.j.de collusione detegenda.⁊ sic non sufficit facere bonum
nisi faciat bene hoc est bono animo.¶In glo.regibus.in fi.dic
ꝙ in penis bñ defertur dignitati.vt in iuribus allegatis.in glo.
sed non quo ad iustitiam ministrandã.de quo.j.de iureiuran.cũ
quidam.de reg.iur.in iudicijs.lib.vj.¶In glo.penulti.in fin.de
hoc verbo de plano dic vt in extrauagan.ad reprimen.in verbo
de plano.per Bar.⁊ per gl.in cle.sepe.de verbo.signi.¶In glo.
fi.in fine.Adde ꝙ glos.procedit in denuntiatione euãgelica.sed
25 in iudiciali admittetur etiam criminosus.†qꝛ etiaꝫ criminosus
admittitur ad prosecutionẽ iuris sui.iiij.q.vj.omnibus.nisi ob-
staret excõmunicatio vel spoliatio.j.de excep.exceptionẽ.⁊ de
or.cogni.in.c.fi.Jn iudiciali enim solũ admittitur ille cuius in-
terest.sed in euangelica admittiẽ quilibet ideo in ipsa euãgelica
secus.aduerte tamẽ quia etiam infamis admitteret etiã in euã-
gelica dũmodo sit correctus vt quia egerit penitentiam. vt not.
in.c.si peccauerit.ij.q.j.⁊ ibi per glo.⁊ Archi.de materia denun-
tiationis etiam per Jnno.⁊ Host.hic.⁊.j.de censi.romana.§.fa-
ne.li.vj.⁊ per Jo.an.hic.⁊ per Garsiam.in.c.religionum. de re.
do.hodie lib.vj.que olim erat inter gregorianas.⁊ per Bart.in
extrauagã.ad reprimendum in verbo denũtiationem.⁊ cõmu-
26 niter cõcluditur†ꝙ quadruplex est denuntiatio scilicet euange-
lica iudicialis cononica ⁊ regularis.⁊ iudicialis subdiuiditur in
publicam ⁊ priuatam.¶Jtem canonica subdiuitur in canoni-
cam specialem ⁊ priuatam.⁊ canonicam generalem ⁊ publicam
de quibus prosequitur hic Jo.an.⁊ etiaꝫ habetur in spe. de de-
nuntia.§.ij.ver.vt autem.dicit tamẽ do.Flo.ꝙ dicta vocabula
sunt magistraliter adinuenta a glossatoribus ⁊ doctoribus non
specifice in textibus.dicit tamẽ ꝙ possunt tolerari quia euange
lica dicitur quia inducta autoritate euangelij.iudicialis.quia in
iudicio tractatur.canonica quia a canonibus inuenta.regularis
quia a statutis regularium ⁊ religiosarum personarũ adinuen-
ta.tene tamen menti precipue differentiã inter iudicialẽ ⁊ euan
gelicã.quia in euãgelica intenditur principaliter correctio pec-
cati.⁊ non restitutio rei nisi in consequentiam si aliter nõ posset
peniteri.Sed in iudiciali etiam principaliter intenditur restitu
tio rei vel resecatio dãni.Jtem in euangelica admittitur quili-
bet etiam qui non pretẽderet aliquod interesse priuatum secus
in iudiciali.Jtem in euangelica non admittitur perseuerans in
crimine.secus in iudiciali vt superius est dictum.Jtem in euan-
gelica proceditur sine figura iudicij:sed in iudiciali seruatur or-
do iur.⁊ sic etiã lis cõtestabitur.licet alias de plano procedatur
vt voluit hic Hosti.Jtem euangelica habet locum in quocunqꝫ
crimine seu pro quocũqꝫ peccato.Sed iudicialis non habet lo-
cum nisi in certis casibus.de quibus hic per Joan.andr.et preci-
pue quãdo crimẽ est ecclesiasticum : vel quãdo opprimitur per-
sona miserabilis vel quando adest defectus iustitie iudicis secu
laris.vel quando quis non audiretur in foro seculari licet ha-
beat pro se equitatẽ naturalem puta obligationẽ ex pacto nu-

a ¶Pastora lis.vide spe cu.in tit. de off.om.iud. §.vj.ver.añ lit.cõtesta.i ti.de aduocato.§.ix.v. sed nunqd. vbi presens materia late tractaẽ.

do vel iuramento prestito ab alio ꝙ liberto vel quando crimen
esset notoriũ.vel etiaꝫ si preses prouincie ledat subditum.alias
non potest hec denunciatio iudicialis deduci ad forum ecclesia-
sticum.⁊ per hoc patet ꝙ non peribit per hoc iurisditio iudicis
seularis.Et si dicas videtur perire per euangelicã.Potest dici
ꝙ per illam intendatur correctio peccati.⁊ solum per censuram
ecclesiasticaꝫ coercebitur denuntiatus qui forte non curabit de
censura.⁊ sic non erit satiffactum denuntianti.⁊ sic oportebit eũ
recurrere ad iudicium seculare.vt hic tetigit do.Flo.⁊ do.Ant.
Jtem processus euangelice de facili potest excludi si reus dicat
iudici nõ pertinet ad vos cognoscere vtrum iuste vel iniuste te-
neam.quia nõ teneo cum peccato nec contra consciẽtiam. vnde
nisi probetur ꝙ contra consciẽtiam teneam qd̃ erit summe diffi-
cile non obtinebit denũtians.nam licet probetur ꝙ res de qua
agitur fuit sua lꝫ in foro cõtẽtioso presumeretur pro eo.si reus
aliud nõ probauit.l.siue possidetis.C.de proba.tamẽ secus erit
in ista via denuntiationis in qua non concluditur directe ad re-
stitutionẽ rei vt voluit hic Jnno.licet Host. tenuerit contrariũ
per dictam.l.siue possidetis.cui Jnno.respondet vt vixi.⁊ simi-
liter do.Flo.Bar.nititur cõcor.opiniones in dicta extrauag.ad
repri.in verb denũtiatione.qꝛ si reus cõfitetur intẽtionem acto
ris.⁊ allegat aliquã iustam causam creditur ei. ⁊ statur suo iura
mento.⁊ sic intelligatur opinio Jnnoc.nec de hoc multũ habet
conqueri actor qui non probauit intentionem suã nisi per con-
fessionem rei.ar.l.eum qui.ff.de iureiurã.Secus si actor probet
aliter intẽtionem suam ꝙ per cõfessionem rei.qꝛ tũc potest pro-
cedere opi.Host.⁊ ibi etiã prosequitur.an per viam denũtiatio
nis possit agi ad illud qd̃ obtinetur per falcidiã.vel trebelliani-
cam.vel virtute prescriptionis vel virtute exceptionis macedo
niani vel velleiani.vel virtute iniuste sentẽtie de quibus dic vt
ibi per eũ imo ⁊ etiã hic prosequiẽ do.Ant.in hoc tñ vltimo di-
cit hic do.An.ꝙ si est sentẽtia que nõ trãseat in rem iudicatã be
ne videtur posse deduci ratione peccati ꝑ viã denũtiationis:sed
si trãseat in rem iudicatã.tũc si pars fuit in negligentia imputet
sibi qꝛ videtur consensisse.ideo etiã per viã denũtiationis agere
non potest.Secus si fecit id quod potuit.vt qꝛ bis appellauit ⁊
fuit prosecutus.nã tũc poterit per viam denũtiationis ratione
peccati si sentẽtia fuerit iniusta deduci ad iudiciũ eccl'ie. ¶Sed
forte hoc non est verum vt etiã voluit Bar.in loco preallegato.
qꝛ propter sententiam nõ est licitum ammodo docere de iniusti
tia.⁊ ideo nisi iniustitia esset notoria vel nisi de illa cõstaret per
confessionem partis.facit quod no.Jnno.de frigidis.in.c.frater
nitatis.nõ videtur ꝙ posset conqueri qꝛ sentẽtia claudit sibi os
27 vt est dictũ.⁊ tene mẽti dictũ Jnno.hic qui voluit†ꝙ ex pacto
nudo vel iuramẽto nõ oriaẽ actio de quo etiam plenius per euꝫ
⁊ per Jo.an.in.c.cũ venissent.j.de insti.⁊ per Bar.in.l.si qs pro
eo.ff.de fideiusso.Jtẽ diligẽter tene menti dictũ Jnno.qui vult
ꝙ quãdocũqꝫ deficit actio de iure ciuili si tñ subest equitas natu
ralis que suadeat ius agẽdi vt in obligatione naturali que ori-
tur ex pacto nudo vel iuramẽto.qꝛ pro tali obligatione nõ põt
adiri iudex secularis sed poterit adiri iudex ecclesiasticus ꝑ viã
denuntiationis euangelice vel iudicialis quod tene menti ⁊ ad-
de quod no.per Thomaꝫ de aquino.in.ij.ij.q.xxxiij.ar.ij.⁊.iij.
⁊.iiij.⁊.v.⁊.vj.⁊ in.iiij.sen.di.xix.q.ij.ar.j.⁊c.

1 ☞ Proponere factũ per se debent principales persone ⁊ non
per aduocatos.

2 Cõfessio aduocati facta presente parte ei nocet nisi cõtradicat.

a PAstoralis. [a]Nõ summatur propter eius
breuitatẽ.Duo facit naꝫ pri-
mo statuit scdo a statuto vnũ casum excipit. secunda
1 ibi nisi forte.¶†No.ꝙ principales persone debent
per se factũ ꝓponere ⁊ nõ per aduocatos saluo nisi sint adeo in-
discrete ꝙ de iudicis licentia debeat ipsorum defectus suppleri
facit quod notauit Joã.an.j.de proba.quoniam.in verbo pro-
poni.vnde secundum Jnnocen.non esset malum si tales perso-
ne cogerentur per alium factum proponere ⁊ respondere. vnde
videtur qd̃ possit iudex interdum attenta persona ⁊ qualitate
rei vel actoris permittere qd̃ respondeãt positionibus per pro-
curatores vel aduocatos.⁊ hoc etiam tenuit Hostien.in.c.dile-
cti.§.eo.¶In glo.j.ibi ratione officij certe in.l.nõ solum.j.alle-
gata non respondet quis per alium propter officium quod ipse
habet:sed bene respondet pro alio ratione officij procuratoris
quod habet.nam tenetur procurator respondere pro domino si
aduersarius hoc vult.vt ibi.patet.Secus si vellet dominum po
tius respondere tanꝙ melius informatum.quia tũc deberet re-
spondere dominus ⁊ non procurator.l.fina.C. de procura.et.l.
si actor.ff.de procura.Do.tamen Flo.hic dicit glo.per hoc vo-
luisse qd̃ intentio textus sit non reprobare officium procurato-
rum ⁊ sic nõ prohibere quominus per procuratorem quis pro-
ponat factum sed solum quod non proponat per aduocatum.⁊

istud sonat litera in principio dũ dicit nõ per aduocatos tñ con
trariũ innuit dũ simpliciter dicit ꝙ principales ꝑsone ꝑ seipsas
factũ proponãt.⁊ sic vr̃ velle ꝙ nõ per aliũ ⁊ hoc etiã sonat finis
decre.⁊ sic etiã videtur intelligere gl.per sequẽtes fallentias que
alias non essent fallẽtie cũ in eis ꝑ procuratorẽ proponat. vnde
forte posset dici ꝙ si aduersarius opponat ⁊ velit ꝙ actor ꝑ se
ipsũ ꝓponat factũ ꝙ tũc poterit illũ cogere iudex ꝑ hãc decre.
Sed vbi hoc nõ opponit tũc procedit iudiciũ siue ꝓponat prin
cipalis factũ ꝑ se siue per ꝓcuratorẽ.⁊ etiã si aduocatus eo ꝑsen
2 te ꝓponeret.nã† cõfessio aduocati facta ꝑsente principali nocet
ei si nõ cõtradicit.j̃.de ap.cũ causa.cõiter tñ tenẽt hic doc.ꝙ hic
non prohibeatur factũ proponi per procuratorẽ sed per aduoca
tum.Sed precedens intellectus forte de iure verior. nã eadem
ratio videtur in ꝓcuratore que in aduocato.⁊ melius perpẽdet
iudex veritatẽ si principalis ꝓponat factũ sine illis. ¶Et licet
principalis aduersario opponẽte arctari debeat vt per se factũ
proponat nisi in casu hic excepto non per hoc reprobatur vsus
procuratorũ qꝛ poterit facta dicta propositione ꝓcurator proce
dere in causa.⁊ similiter aduocatus in alijs se interponeret.

1 ☞Ecclesia potest vendicari ratione iuris quod habet quis in illa.
2 Ecclesia potest per laicum possideri ratione iurispatronatus.
3 Rei vendicatio non datur possidenti sed contra possidentem.
4 Actio si est inepta iudex potest pronuntiare intentionem agentis non tenere vel absoluere reum ab instantia iudicij ⁊ reseruare ius agendi ex apta actione.
5 De vna actione licite transitur ad aliam non contrariam.
6 Sequestrari potest res immobilis seu apud sequestrũ deponi.
7 Depositum an habeat locum in incorporalibus.
8 Actionem ineptam proponens succumbit.
9 Causa exprimi debet in sententia absolutoria ab obseruatione iudicij.
10 In sequestrum an possessio transferatur.
11 Sequester an presentabit cum habeat potestatem percipiendi fructus.
12 Depositarius vel cõmodatarius tenens a tertio nõ ab agente si conuematur ⁊ nõ nominet dñm iudicium procedit contra eũ.
13 Rei vendicatio non datur ad incorporalia.
14 Condemnatoria sequi potest quandocunq; per confessionem constat de iure agentis.
15 Libellus an ex sola narratione sine conclusione procedat.
16 Libellus in quo petitur quis cogi ⁊ compelli si nõ petatur condemnari:non tenet quia prius petitur executio ꝙ cõdemnatio.
17 Et an super inepto libello posset sequi condemnatoria.

a **Examinata.** Si actor[a] ineptam actionẽ
proponit reus absoluitur si
tñ postea aptã proponat reus rñdere cogetur. h.d.
¶Et diuiditur in quatuor partes.nam primo poni
tur pronuntiationis ratio.secundo ipsius rationis declaratio.
tertio pronuntiatio.quarto protestatio.secunda ibi:quia.tertia
ibi:vnde.quarta ibi:tamen. ¶Et premitte pro euidentia ꝙ rei
vendicatio non datur possidẽti:sed contra possessorem.⁊ sic re
quirit dominiũ ex parte agentis ⁊ possessionẽ ex parte conuen
ti vt probatur in.l.vnica.C.de alie.iudi. ¶No.ꝙ pro iurepatro
natus ecclesie competere videtur rei vendicatio contra possesso
1 rem. ¶Item no.ꝑm alium intellectum ꝙ† vendicari potest ec
clesia ratione iuris quod quis habet in illa.facit.l.qui tabernas.
2 ff.de contrahen.emp.⁊.l.si domus.ff.de leg.j. ¶†Itẽ no.ꝙ ec
clesia potest possideri per laicũ ratione iuris patronatus qd̃ in
tellige respectu quasi possessionis conseruandi iuris ⁊ bonorum
ecclesie seu respectu ecclesie defendẽde ⁊ ordinande ad presenta
tionem suã.non autem habet veram naturalẽ vel ciuilẽ posses
sionem cũ laicus mere spiritualia possidere non possit.j̃.de pre
scrip.causam. ¶Itẽ no.ꝙ interdũ ineptitudo actionis propo
site detegitur ex probationibus.et ideo tunc iudex a principio
non reijcit libellum ex quo a principio nõ apparet ineptitudo.
3 ¶Item no.ꝙ†rei vendicatio non datur possidenti:sed contra
4 possidentem.de quo dixi in euidentiali. ¶†Item not. formam
pronuntiandi super inepta actione.quia pot̃ iudex pronuntia
re intentionem agentis non tenere vel absoluere reũ ab instan
tia iudicij ⁊ reseruare ius agendi ex apta actione. ¶Et ex hoc
no.ꝙ caute facit iudex in sentẽtia protestari ⁊ reseruare ius cui
preiudicare non intendit.in casu tamẽ isto videtur potius fuis
5 se ad cautelam. ¶†Item not.ꝙ de vna actione licite transitur
ad aliã non cõtrariã.al's esset secus in.l.j.C.de fur.⁊ de elect.c.vt
qui duas.lib.vj.excipiendo tñ bene licet etiã ad contrariã exce
ptionem transire vt in regula.nullus pluribus.de reg. iur.in.vj.
6 ⁊.j̃.de reli.do.cũ dilectus.vbi etiam de hoc. ¶†Itẽ no.ꝙ etiam
res immobilis potest sequestrari seu deponi apud sequestrum
vt hic colligitur inquantum dicimus ecclesiam sequestratam.

7 ¶Potes etiã notare ꝑm Inn.⁊ Host.† depositũ habere locũ
etiã in incorporalibus vel spiritualibus vt hic colligit ꝑm aliũ
intellectũ exponẽdo literã dũ dicit ecclesiã eandẽ.i. iuspatrona
tus ecclesie.posset tñ dici ꝑm do.Ant.ꝙ satis dr̃ habere locũ in
incorporalibus ⁊ spiritualibus si deponatur ecclesia ratione iu
8 rispatronatus. ¶†Itẽ no.ꝙ proponẽs actionẽ ineptã succum
bit.⁊ ad hoc sepe allegatur.facit qd̃ habetur in.l.j.§.j.ff.si mẽsor
9 fal.mo.dixerit. ¶†Itẽ no.ꝙ in sñia absolutoria ab obseruatio
ne iudicij.causa est exprimenda.de quo.j̃.de re iudic.sicut.⁊ hoc
intãtũ dicit do.Anto.esse verũ ꝙ alias nõ valet absolutio alle
gat qd̃ habetur in aut.de iudi.§.oportet.col.vj.⁊ qd̃ no.Io. an.
in.c.ãnẽ litibus.super gl.magna.in additionibus.de dolo ⁊ cõ
10 tu.Sed an istud distincte ꝓcedit dicetur in.d.c.sicut. ¶†In gl.
pe.ibi nisi ea mẽte deposuisset ⁊c.⁊ sic vult glo.ꝙ in sequestrũ in
dubio nõ trãsferatur possessio ⁊c.Sed cõtrariũ tenuit gl.in.c.j.
j̃.de seque.pos.⁊ fruc.⁊ in.l.interesse.alle.in gl.cõiter dicitur gl.
istã procedere qñ sequestrũ esset necessariũ.vt quia fieret de mã
dato iudicis partibus inuitis in casibus de quibus in.d.c.j.alias.
ij.nã tunc non transfertur possessio in sequestrũ nisi iudex aliud
agat:sed vbi sequestrũ fieret de volũtate partiũ tunc procedant
gl.contrarie.quia in dubio transfertur possessio nisi aliud fuerit
actũ per dictã.l.interesse.[ADD.] melius facit ad hoc mem
brum.l.licet.§.si.ff.deposi.sed ad precedens membrum bene fa
cit.T.I.D.]sustinebit tamẽ cõmoda ⁊ priuilegia possessoris il
le qui prius possidebat per no.in.d.l.interesse.⁊ ꝑ Cy.in.l. vna.
C.de seque.pecunie.sequestrationẽ tñ quã facit iudex impediet
⁊ si facta erit tollitur satisdatio prestanda per partẽ possidẽtem
per no.ꝑ Cy.in.d.l.vna.⁊ sic quotidie practicat per.l.senatuscõ
sulto.in si.ff.de offi.presi.⁊.l.litibus.C.de agri.⁊ cen.lib.xj.fallit
tñ in casu cle.vnice.de sequestra.pos.⁊ fruc.vbi satisdatio obla
ta nõ impediret eã.vt no.Io.an.in addi.Spec.super rub.de se
questra.posses.in si.⁊ de materia sequestrationis in regula. locu
11 pletari.lib.vj.ꝑ Io.an.⁊ ꝑ Archi.xj.q.j.qꝛ rest. ¶†Et adde qꝛ
dubitatur an sequester presentabit in casu decre.Inno.vr̃ velle
ꝙ sic quia habet potestatẽ percipiẽdi fructus.ergo ⁊c.argu.cap.
consultationibus.de iurepatro.sed Host.sentit contrariũ.quia
nõ percipit vt pars seu nomine proprio sed alieno.ideo nõ pre
sentabit sicut nec creditor qui nõ presentat licet possideat.vt in
c.cum bertoldus.de re iudi.⁊ hoc sequitur do. Anto. sed forte
opi.Inn.pot̃ sustineri qꝛ in casu isto nõ esset qui presentaret ni
si presentaret sequester.quia propter dubiũ litis neutra partiũ
posset presentare.⁊ per hoc cessat qd̃ allegatur de creditore. qa
ibi superest dominus qui potest presentare. ¶In ea.gl. ibi sed
contra sequestrum.hoc verum si lex fuisset finita vel remaneret
per conuentos quominus finiretur.nam hoc secundo casu pos
set saltem agi prescriptis verbis contra sequestrariũ vel de do
lo contra conuentos quando sequestrarius non esset soluẽdo.l.
si oleum.ff.de dolo.sed in primo agetur depositi.vt dicit gloss.⁊
tũc etiam poterat agi rei vendicatione si sequester possidet. idẽ
etiam si nõ possidet ratione detentationis sicut cõtingit in de
positario cõmodatario.vt.j̃.tangit glo.si autem lex non sit fini
ta.nec remanet per conuentos tunc nõ posset agi contra seque
strum.vt patet in.d.l.si oleũ.⁊ in.l.licet.§.j.ff.depositi. ¶In ea
12 dem gl.ibi possum rem vendicare.Aduerte tamen ꝙ† si cõuen
tus teneret in depositum vel cõmodatum a tertio non ab agen
te poterit dominum non nominare in iudicio ⁊ dominũ nomi
nare in iudicio ⁊ si nominet per hoc euitabit iudicium.l.ij.C.vbi
in rẽ actio.⁊ sic debet intelligi ꝙ no.Inno.in.c.qm̃.§.si super. vt
lit.non contest.Si autẽ non nominet procedit iudicium contra
eum. ¶In ea.gl.ibi isto debuit agere miles.Et sic videtur velle
glo.ꝙ huic agenti competeret negatoria contra milites.⁊ simi
liter videtur velle ꝙ competat etiam confessoria.quia asserit si
bi seruitutẽ iure patronatus cõpetere.que cõfessoria potest da
ri ei qui non possidet ⁊ tunc in ea cõcludere vt restituatur quasi
possessio quam alius tenet.itẽ datur etiam possidenti si inquie
tetur ⁊ tunc non competit ad restituendum.sed in ea debet con
cludi vt condemnetur reus ad non turbandum. ¶Sed aduer
te quia licet gl.⁊ canoniste sic pertrãseant ⁊ sic videantur diuersi
ficare confessoriam ⁊ negatoriam ex modo proponẽdi affirma
tiue vel negatiue.tñ veritas est ꝙ confessoria proprie datur ei
qui pretendit sibi seruitutem competere siue vtatur quo ad alia
verbis affirmatiuis vel negatiuis.sed negatoria proprie com
petit ei qui pretendit rem liberam ⁊ nemini seruã.⁊ sic in propo
sito proprie competeret episcopo neganti seruitutem iuris pa
tronatus competere in ecclesia ⁊ dicenti ipsam liberam.non au
tem competit patrono asserẽti sibi seruitutem iurispatronatus
cõpetere vt patet ex his que habẽtur in.l.j.⁊.ij.ff.si seruitus vẽ
di.⁊ plene.per Bar.in.l.si prius.ff.de no.oper.nuntia. ¶Et ex
glo.habes ꝙ contra milites poterat competere cõfessoria. Itẽ
etiam negatoria sed de ista statim dixi.poterit etiam competere

a ¶Si actor. idẽ summãt hic.d.Abb. et.d.And. sicu.adde.l. j.§.iõ etiã.⁊ ibi Bar.et oẽs doct.ff. si mẽsor fal. mo.dixe.et spec.tit.de act.⁊ pe.§. j.post prin.

interdictum vtile vti possidetis si erat in possessione agēs ꝛ tur
babatur per milites.l.fi.ff.de serui.non autem poterat agi pos-
sessorio adipiscende vel recuperāde:qꝛ illud nō cōpetit possidē-
ti.ꝛ sic debet intelligi gl.nō aūt cōpetebat rei vēdicatio:qꝛ mili-
tes nō possidebāt nec detinebāt:secꝰ si possedissent vel detinuis
sent ꝛ sic actio bñ erat tūc apta:sed nō intētio ex quo ipse possi-
debat ꝛ nō milites. ¶ Et ex hoc habes ꝙ cōperit rei vēdicatio
pro ecclia ꝛ est verū vtilis nō directa cū sit res spiritualis.l.in rē.
§.j.cum ibi notatis.ff.de rei vend.ꝛ.l.sancimus.C.de sacrosanc.
ecc.ꝛ no.Jnno.vbi plenius examinat in.c.cum venerabilis.ī.de
13 reli.do.vbi etiā cōcludit posse ecclesiā vēdicari cū iuribꝰ suis† qꝛ
licet vēdicatio nō detur ad incorporalia.l.vēdicatio.§.j.ff.de rei
ven.ꝛ istud est verum nisi incorporalia veniāt accessorie ad rem
corporalē.per illud quod habetur in.l.j.§.j.ꝛ.§.si fundus.ff.de vi
ꝛ vi armata.vbi licet interdictū vñ vi nō detur ad mobilia prin
cipaliter:tñ datur in cōsequētiam qñ accedūt rei corporali.ꝛ se-
cundam hoc vt dixi actio bene fuit hic apta intelligendo ꝙ age
bat rei vēdicatione:sed intentio fuit inepta:qꝛ volebat sibi resti
tui rē quā possidebat.ꝛ ideo dr actionē fuisse ineptā:qꝛ intentio
erat inepta. ¶ Alij dicūt ꝙ etiam actio fuit inepta:qꝛ non cōpe
tebat rei vēdicatio cum videatur hic fuisse intētata pro iure pa
tronatus.ꝛ sic pro iure incorporali. ¶ Sed iste intellectus nō vi
detur de mente litere inquātū presupponit ꝙ si milites possedis
sent fuissent cōdēnati. ¶ Et potes dicere ꝙ satis dicitur vēdica
re ius patronatus:quando vendicat ecclesiam ratione iuris pa-
tronatus.ꝛ hoc modo pōt intelligi litera.ꝛ sic principaliter non
fuisset actum pro iure incorporali.vel ſm Jnno. hic vendicatio
late sumeretur vt comprehendat cōfessoriam. ¶ Uel tertio hic
vendicatio comprehēdet nō rei vēdicationē.sed actione in rem
que hoc casu erit species distincta a rei vēdicatiōe:qꝛ ista datur
pro iure incorporali:sed rei vendicatio non.ꝛ sic in hoc sapit na-
turam cōfessorie:sed in alio sapit naturā rei vēdicationis:quia
non datur possidenti:sed cōtra possidētem.ꝛ in hoc discrepat a
cōfessoria.ꝛ scdm istū intellectū hic est casus singularis qui non
reperitur alibi. Quod interdū est reperire actionem in rem que
est species distincta a rei vendicatione.ꝛ ab alijs actionibus rea
libus.ꝛ de ista nō reperitur in iure ciuili.nā scdm ius ciuile actio
in rem est genus ad actiones reales cōprehēdens sub se rei ven-
dicationem hypothecariam ꝛ publicianam ꝛ cōfessoriam ꝛ ne-
gatoriam. Actio in personam est genus comprehendens sub se
personales instituta de actio.§.j.ꝛ in.§.alie.sed qꝛ vt dixi de ista
actione nō cauetur in iure ciuili:iste intellectus nō vr tutus:ex
quo possumus literā defensare aliter.videlicet intelligēdo ꝙ vē
dicabat ecclesiā ratione iuris patronatus:tene tamen menti:qꝛ
singularis intellectus est. ¶ Sed aduerte qꝛ videtur ꝙ papa de
buerit pronuntiare super iure agentis.ꝛ absoluere reū qui non
possidet.ꝛ non simpliciter pronuntiare intentionem nō tenere
per.l.si a te.§.j.ꝛ ibi casus singularis ſm Bar.ff.de exce.rei iud.
¶ Potes soluere dupliciter primo ꝙ ibi cōstitit de ineptitudi
ne anteꝗ̄ probaretur de iure agentis.ꝛ ideo vlterius de iure agē
tis non fuit discussum.in cōtrario secus. Et hanc solutionem te
nebat eximius doctor do.Jo.de fantu.vt hic refert do.Flo. Se
cundo potes dicere ꝙ ibi rei vendicatio actualiter competebat
agēti.licet nō cōtra reum.qꝛ tertius possidebat.ideo tūc si con-
stat de iure agentis pronuntiatur.vt ibi dicitur:sed hic actuali-
ter non competebat:qꝛ agens possidebat.ꝛ ideo tunc non decla-
ratur ius eius etiam si de eo cōstet.vt hic est casus singularis li-
mitans notata per legistas in.d.l.si a te.§.j.qd̄ est notandū.licet
do.Flo.dicat quod istud contingit:quia est culpa agēdo ex quo
possidet. Sed meliorem rationē puto esse quam.s.dixi. ¶ Jtē
adde inquantum Jnno.hic dicit ꝙ si dico rem spectare ad me iu
re dominij vel quasi:quare peto condemnari ad restitutionem.ꝛ
hoc actione ex locato qd̄ ex quo sola actio est inepta. Sed alias
intentio est apta:si actor probat intentionem obtinebit.nam li-
cet Hosti.teneat contrarium:tamen cōmuniter tenetur dictum
Jnno.vt patet ex nota.per Bart.in.l.j.ff.de eden.ꝛ in Spec.in
titu.de sen.prola.§.qualiter.ver.quid si lis.ꝛ per Jo.an.in addi.
Spec.in ti.de actio.ꝛ pe.§.sequit̄ videre.ver.hoc quoqꝫ.ꝛ est ra
tio:qꝛ duplex actio videtur intētata.vna tacita que cōstruit in-
tētioni alia expressa que est inepta.ideo adiectio inutilis nō vi-
tiabit vtilē.arg.de reg.iur.vtile.lib.vj. Nec ob.ꝙ expressum fa-
cit silere tacitū.C.de pac.cōuen.l.fi.qꝛ istud verū quando expres
sio fit vtiliter.vt ibi patet.alias secus.per id qd̄ habetur in simi-
li in.l.si iure.ff.de lega.iij.vbi ita demum per secundum testamē
tum videtur recedi a primo.si secundum sit vtile. Si tamen ad-
uersariꝰ a principio opponat de ineptitudine:nō debebit pro-
cedi super libello ſm Jo.cal.nisi detrahatur actio inepta.et ista
videtur vera opinio.licet do.Ant.hic satis instat.ꝛ nitatur de-
fendere opi.Hostien. ¶ Jtem adde inquantum dicit hic domi.
Anto.ꝙ si peto a te rem actione cōmodati.ꝛ tu cōfiteris de de-

a ¶ Preceptores.pceptores iiti a quibus instirui debeant qd̄ si eorū officium cui cōparētur.ꝛ an et qñ defendere et agere possint pro domibꝰ sibi deputatꝫ vide hic per Jnn.q oīa hic explicat et ad materiaꝫ huius tex.vid̄ spe. in tit.de autore. versic. qd de clericis.ꝛ sequēti.ꝛ in ti.de his qui alieno no.inter iudicē ti.d̄ libelli cōce. §.iam nunc vidēdū.ꝛ vide Bal.i.l. preses.in.j. col.versi.venio ad questiōes.C.de trāsac.ꝛ Lā frā.ī tractatu.de arbi. tertia pte.ꝛ per nouissimos scribē tes hic.

posito.qd̄ si post lit.contesta.fiat confessio:non poterit sequi cō-
dēnatoria. Nā hoc non videtur verum:quia vbicūqꝫ per cōfessio
14 nem cōstet de iure agentis videtur† quod ex quocūqꝫ processu
possit sequi condēnatoria.per id quod no.Jnno.in.c.qualiter ꝛ
quando.el.ij.de accu.ꝛ Bar.in.l.si confessus.de custo.reorum.et
sic videtur ꝙ iudex poterit precipere vt ei soluat.licet lis nō fue
rit cōtesta.in actione depositi.per.l.si debitori.ff.de iudi. ¶ Et
vltimo etiam potes addere inquantum dicit qd̄ si reus absolui-
tur:quia non possidet.qd̄ videtur diffinitiua sententia. nam cer
te imo videtur potius absolutoria:quia non diffinitur negotiū
principale:sed potius absoluitur ab instantia.facit qd̄ no.Bar.
15 in.l.cum titia.ff.de accusa. ¶ † Et tene etiam menti istud qd̄ tā
git hic an procedat libellus sine conclusione ex sola narratione.
de quo etiam per glos.j.q.iiij.quia presulatus que videtur velle
quod sic. Sed forte non procedit de iure in causis ciuilibus:nisi
dicas speciale in possessorio recuperande in odium violenti:vel
nisi simus in casibus in quibus iudex potest supplere ex officio:
alias non debet iudex suū officiū impartiri nisi petatur.de elec.
16 innotuit ad fi.ꝛ.l.iiij.§.hoc autem.de dam.infec. ¶ † Et no.etiā
inquantum reprobat Bar.l.j.C.de execu.rei iudi.vbi dicit qd̄ si
assero titium debitorē meum in.x.ꝛ peto eum cogi ꝛ compelli
ex quo non peto condēnari:non tenet libellus:quia prius peti-
tur executio ꝗ̄ condēnatio contra.d.l.j.nam ſm do. Anto. susti
neri potest libellus:quia tacite intelligitur petere condemnari
ex quo alias non poterat cogi.arg.l.illud.ff.de acqui.here.quod
17 satis placet. ¶ † Tāgit etiam an super inepto libello possit se-
qui condemnatoria.de quo etiam in Spec.de offi.iudi.§. deser-
uit.ver.in summa sententie.ꝛ hic latius per eum.

1 ☞ Agere possunt religiosi ꝛ clerici seculares pro suis admini-
strationibus.
2 Origo non attenditur in promotionibus ecclesiasticis et defe-
ctus originis vel qualitatis persone non repellit quē ab agēdo.
3 Jnfamis an possit esse procurator.
4 Agere an possit p̄latus vel superior cui subiecta est domus vel
locus inferior pro iuribus ipsius domus seu loci vel ecclesie in-
ferioris.

a **Cum deputati.** Preceptores[a] templi pro domibꝰ suis age-
re ꝛ defendere possunt. Nec obstat eis religio.vel qd̄
ignota sit ipsorū origo.h.d. Et primo ponit iniuriā
que inferebatur preceptoribus templi. Secundo inhibet illam
fieri.secunda ibi ne quis. ¶ Not.qd̄ preceptores ꝛ alij prepositi
locis religiosis possunt agere ꝛ defendere pro suis administra-
tionibus:nec habet obstare his duplex exceptio.de qua in tex.
de quo in clemē.j.de rescriptis.ꝛ ibi omnino vide domi.Pe.de
1 ancha. Et sic not.† quod etiam religiosi nedum seculares clerici
possunt pro suis administrationibus agere.facit quod not.ī.de
probatio.ex literis. ¶ Quid autem si religiosi vellent agere pro
alijs.dic vt in clemen.religiosus.de procuratori.ꝛ Jnnocē. in.c.
2 cum.j.ꝛ.a.de re iudicata. ¶ † Jtem nota quod in promotioni-
bus ecclesiasticis non videtur attendenda origo dūmodo.alias
probabilis vite quis existat:quia tenet promotio.ꝛ potest exe-
qui suum officium:quandoqꝫ tamen in promotione fienda ꝛ an-
teꝗ̄ fiat attenditur origo iuxta notata in.c.si proponente.de re-
scrisptis. ¶ Jtem nota quod defectus notitie originis vel quali
tatis persone non repellit quem ab agendo.et sic nota quod de-
3 fectus qualitatis extrinsece non nocet. ¶ † Jn gl.j.ibi. infamis
non potest esse procurator.hoc verum secundū canones.ꝛ scdm
Hostien. Secus secundum leges instit.de excep.§.fina. cum ibi
notatis.de quo etiam per glo.in.c.imperatorum.de iura.calum.
4 ¶ † Extra glo.est sciendum quod Jnnoc.hic tractauit quale sit
officium istorū preceptorū.ꝛ an prelatus superior cui est subie-
cta domus vel locus inferior possit agere pro iuribus ipsius do
mus seu loci seu ecclesie inferioris.de qua materia etiam per eū
in.c.olim causam.j.de resti.spo.ꝛ.ī.de religio.domi.in.c.cum ve
nerabilis.ꝛ licet do.Anto.hic satis late instet in effectu cōcludit
ꝙ si agitur de iure subiectionis.istud proprie spectat ad superio
rem prelatum.s.de maio.ꝛ obe.inter quatuor:si vero agitur de
iuribus vel rebus inferioris ecclesie:tūc si priuilegio statuto vel
consuetudine est determinatum quis agere possit.ꝛ quis prefe-
ratur illi est standū. Si autem hoc aliter nō sit determinatū:tūc
si prelatus inferior potest remoueri ad nutū superioris:tūc po-
terit superior agere.ꝛ preferetur etiam inferiori prelato:quia si
potest superior prelatus remouere prelatum inferiorem a tota-
li administratione:multofortius a particulari potestate agendi
arg.regule cui licet.de reg.iur.in.vj.ꝛ hoc etiam maxime proce-
deret si superior prelatus haberet plenariam administrationē
domus inferioris.vt qꝛ essent concessa in proprios vsus ipsi ec-
clesie superiori.facit quod no.ī.de priuileg.pastoralis. idem ta-
men si bona

men si bona sint omnino distincta a bonis eccl'ie superioris. nec sint concessa in proprios vsus ecclesie superiori. dum tamen inferior prelatus possit remoueri ad nutum per ratione͂ quã. s. dixi. Si autem prelatus inferior non possit remoueri ad nutum. et sic non sit temporalis: sed potius perpetuus q absq; causa remoueri non potest. tunc si iusta causa subest poterit admitti superior. vt si forte inferior sit negligens vel nõ sit bene potens ad causam pertractandam. al's autem regulariter non aget prelatus superior, sed potius ipse inferior cui ecclesia est subiecta. dum tamen alias sit idoneus. ⁊ si concurrant eligetur magis idoneus ⁊ si magis idoneus esset, ille esset preeligendus. ⁊ si hoc esset dubium haberet iudex arbitrari s'm do. Anto. sed forte verius est q dũmodo prelatus inferior sit idoneus licet prelatus superior sit magis idoneus q debet preferri inferior ⁊ non turbari in eius administratione. ar. xi. q. i. peruenit. ⁊ facit quod not. Inno. in. d. c. olim. Aduerte tamen q licet quãdoq; possit agere superior: vt. s. est dictum. tamen dicere ecclesiam vacare quando non habet specialem rectorem. facit quod habetur in ca. j. de re. eccle. non alie. in vj. ¶ Item non poterit procedi contra ecclesiam inferiorem rõne contumacie nisi etiam in vtraque prelatus sit cõtumax. vt notabiliter voluit Inno. in. d. c. cum venerabilis. ⁊ facit quod habetur in. l. hec autem. ff. ex qui. cau. in pos. eatur. ⁊ quod nota. per gloss. in clemen. j. de rescrip. ⁊ ibi per modernos.

1 ☞ Iustitiam ministrare laicis debent prelati ecclesiastici.
2 Appellationi frustratorie non est deferendum etiam si fiat a clerico contra laicum.
3 Clericus an in defectum iustitie trahi possit coram iudice seculari. ⁊ nume. 7.
4 Trahi non debet clericus ad iudicium seculare.
5 Conueniri an possit clericus coram iudice seculari.
6 Reconueniri an possit clericus coram laico.

a

Qualiter. Iudices[a] ecclesiastici debent laicis de clericis iustitiã facere. h. d. et primo precipit. secũdo impedimentum remouet. tertio grauamem suspicatur ⁊ remouet. scda ibi ⁊ nõ obstan
1 tibus. tertia ibi ne pro defectu. ¶ † No. primo q p̃lati ecclesiastici debẽt laicis facere de clericis plenã iustitiã subaudi ⁊ etiam ce
2 lerẽ, q2 de nimis dilata potissime cõquerunt s'm Hosti. ¶ † Itẽ no. non deferendum appellationi frustratorie etiã si fiat a clerico contra laicum. de quo in. c. cum appellationibus. de appel. in. vj.
3 ¶ † Item not. q ꝓpter defectũ iustitie corã ecclesiastico iudice clerici interdum de facto trahunt ad secularia iudicia l3 de iure illud fieri non debeat. sed deberet tunc laicus recurrere ad proximum superiorẽ ecclesiasticu3 in negligentiam inferioris. vt in. c.
4 nullus. de iurepa. ⁊. ij. q. vj. anterioru3. ¶ † Item not. q clericus prohibetur oĩno trahi ad iudicium seculare. et intelligo oĩno. i. omni casu siue inuitus sit clericus siue volens. ⁊ siue inuito siue consentiente episcopo suo. j. ti. j. si diligenti. ⁊. c. significasti. ⁊ siue agat ciuiliter siue criminaliter. ⁊ siue episcopus faciat iustitia3 siue nõ. vt hic patet. Nec obst. xj. q. j. si quis cũ clerico. ⁊ in aut. vt clerici apud ꝓprios episcopos. col. v. q2 sunt correcte per hoc. c. Nec ob. etiam. xvj. q. vj. filijs. q2 ibi non aditur rex vt iustitiam faciat sed vt suadeat et instet q iudex ecclesiasticus faciat iustitia3.
5 ¶ † Et no. q prohibet trahi. ⁊ sic loquit de cõuentione, nõ autẽ de recõuentione que videtur licita. vt no. s. eo. at si clerici. ⁊ tan
6 gitur. j. eo. c. fi. l3 quidã per generalitatem isti9 tex. † dicãt clericũ nullomodo posse reconueniri corã laico. de quo dictũ fuit. s. eod.
7 at si clerici. super glo. ij. ¶ † In gloss. ij. in fi. est ratio diuersitatis quare clerici non trahuntur ad forum seculare ꝓpter defectũ iustitie. ⁊ tamen ecõtra laici ꝑter iustitiam iudicis ecclesiastici trahuntur ad forum ecclesiasticũ. q2 cõueniens et rationabile est q maior suppleat negligentiã inferioris. ix. q. iij. cum scimus. ecclesiasticus autẽ maior est seculari. s. de ma. ⁊ obe. solite. [ADDI. Sed cõtra hoc facit q2 etiã inferior potest supplere negligentia3 superioris. vt pt3 ex his que habent in. d. c. cũ scimus. ⁊ in. c. ij. j. de conces. prebẽ. ⁊ ideo forte alia ratiõe assignatur per doc. s. quia olim oẽs cause tam laicorũ q̃ clericorũ deferebãtur ad ecclesiã. j. qui filij sint legi. in. c. per venerabilem. circa fi. xj. q. j. relatum. ⁊. ij. q. v. si quis presbyter. ⁊. j. ad corinth. iiij. ⁊ ideo si laicus redeat ad eius primum forum non videtur eius cõditio deterior. arg. eorũ que habentur in. l. si vnus. §. q si non. ff. de pact. ⁊. xxv. di. ab exordio. TIO]. Et adde etiã q2 Hostiẽ. videt hic velle q si iudex cõmittat causam contra clericum non debet illam cõmittere laico. Nam istud videtur verũ ex honestate quãdo reperiuntur clerici habiles quibus fiat cõmissio. Sed tamen de iure etiã tunc laico possit committere causam temporalem. vt not. gloss. in. c. ij. s. eo.

1 ☞ Iudex qui est nimis fauorabilis alteri parti potest vt suspectus recusari.
2 Recusari põt iudex habens causam quasi consimilem.
3 Et ex quibus causis possit iudex recusari tanquam suspectus.

b

Causam que. Iudex[b] habens consimilẽ causam a iudicio remouetur. hoc dicit. Et primo recitat delegationẽ cause. secundo causam remotionis vnius delegati ⁊ aliam
1 subrogat. secunda ibi q2 vero. ¶ † No. q iudex qui est nimis fauorabilis alteri parti potest vt suspectus recusari. Facit. j. vt lit.
2 non contesta. accedens. el. ij. ¶ † Item not. q iudex habẽs pene a cõsimilem causam remoueri debet. ⁊ sic nõ est necesse q omnino sit similis sed sufficit q quasi sit similis. Facit quod no. Ioã. an. de preben. non potest super gloss. li. vj. Que autem dicatur causa consimilis relinquit arbitrio superioris seu iudicãtis s'm Inn.
3 Et ex predictis etiã no. † q ꝓpter nõ precisam suspicionem potest iudex recusari. Et de pluribus causis propter quas iudex potest tanquam suspectus recusari. vide in. c. causam que. s. de offi. delega. ⁊. c. cum. r. canonicus. ⁊ in Specu. tit. j. §. supest. ⁊ aliquid in ca. j. s. eod. ¶ Item etiam potes intelligere alias colligere qd vbi allegatur causa similis alicui expresse in iure pro recusatione iudicis, q illa sit sufficiens causa. de quo in. c. legitima. de appel. in. vj. ¶ Vltimo not. q scdm rescriptum vel subrogatio non videtur valere nisi fiat mentio de primo. ¶ In glo. j. ibi ad omnes causas. q2 nõ sufficit similitudo in genere. puta. q vtraque causa sit spiritualis sed requiritur quod sit similitudo in specie: vt patet ex sequẽtibus. ¶ In ea. gloss. ibi siue qualibet tali suspicione vel consimili supple. que sufficeret ad recusandum et ex qua posset fieri recusatio, quia non est necesse q talis sit vt fiat subrogatio. b ¶ In ea. gl. in fi. illa prima cõmuniter tenetur. pro qua facit quia propter similitudinem cause presumitur qd iudex erit nimis fauorabilis alteri parti: vt hic patet. S3 vbi iudex est nimis fauorabilis vni parti licite potest recusari in. c. accedens. el. ij. vt lit. non contest. ergo ⁊c. Aliqui tamen dixerunt q hoc erat arbitrarium. ⁊ sic residebat in arbitrio superioris cognoscentis de recusatione arbitraria q sit iusta vel non iusta causa. sed hec opinio posset substineri quando esset dubium an diceretur similis causa per id qd dixi in notabilibus. ¶ Et adde q hic in subrogatione satis fuit facta mentio priorum literarum cum fuerit facta mentio de commissione in eis facta. ⁊ ideo etiã si non fuisset apposita clausula non obstantibus, tenuisset surrogatio licet Hosti. ⁊ Ioã. and. aliter videantur sentire. ⁊ sic illa verba non obstantibus potius fuerunt posita ad cautelam.

a ¶ Iudices ecs doc. legũt i. nd. c. ad cui9 materiã vide p cẽs in ca. at si clerici. s. eod. ⁊ p do. Car. in cle. ij. §. nuntij. post solẽnẽ glo. debere. ⁊ in cle. si. v. qd se. de pe. vbi multa pulchra colligere potest

b ¶ Iudex. idem sum mãt hic do. Andr. sic. ⁊ do. Felyn.

1 ☞ Electus potest electionẽ suã ꝓsequi sine nota ambitionis.
2 Electioni prelati possunt se opponere canonici.
3 Procuratores plures possunt ad candem causam dari.
4 Interloqui potest iudex super modo procedendi.
5 In commissione facta iudici si mandetur q super propositis et tangentibus negotium inquirat veritatem non per hoc videtur deputari inquisitor. ⁊ nume. 14.
6 Inquisitor an debeat de exceptionibus prius cognoscere.
7 Iudex cognoscere non debet simul de principali negotio ⁊ de exceptionibus oppositis.
8 Iudex an possit ꝓnuntiare ꝓcedendum ad vlteriora reseruatis exceptionibus emergentibus.
9 Testes an possint recipi lite non contestata.
10 Appellari an possit ab actu nullo.
11 Sententia ꝓferenda est s'm modum ꝓponendi ⁊ agendi.
12 Si appellat a plurib9 grauaminib9 an sufficiat de vno constare.
13 Si plura ꝓponuntur quorũ quodlibet sufficit ad victoria3 sufficit alterum tamen ꝓbare. ⁊ nume. 16.
14 Attentata post legitimã appellationẽ debẽt in irritum reuocari.
15 Ordinis peruersio eiusdem cause vitiat ꝓcessum.
16 Proponi possunt plura eodẽ libello ad eundem effectum et an ⁊ quando debeant omnia ꝓbari.
17 Clausula reuocato in irritum quõ debeat formari.

c

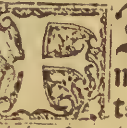

Exhibita. Si iudices[c] de p̃cipali ⁊ de exceptionibus preiudicialibus simul cognoscant vel super principali lite non cõtestata probationes recipiãt ab eis licite appellatur. hoc dicit. Et prima appellantis petitio. in secunda commissio. secun
1 da ibi quia vero. ¶ † Notat. quod electus potest prosequi suam electionem sine nota ambitionis. de quo per gloss. de electio. cupientes. §. denique. in. vj. ⁊ per Innocen. de electio. cum in iure
2 peritus. ¶ † Itẽ no. canonicos se posse opponere electioni p̃lati. ⁊ generaliter qui possunt se tali electioni opponere. nota per Innocẽ. j. de accusatio. super his. ⁊ per gloss. de electio. vt circa in
3 gloss. que incipit quorum interest. lib. vj. ¶ † Item not. q plures procuratores possunt dari ad eandem causam. de quo dicendum vt in. c. si duo de procuratori. in. vj. ¶ Item not. q exceptio conspirationis ⁊ etiam exceptio excommunicationis potest obijci
4 contra agentem etiam contra electũ in prelatum. ¶ † Item not. q iudex potest pronuntiare ⁊ interloqui super modo procedendi. videtur tamen q si sententia contineat errorem expressum sit

c ¶ Si indices. add ad materiã huius tex. do. Car. i cle. j. xiij. q. de re iudi. ⁊ Bar. no. in. l. j. ij. et. iij. co. X. circa primã partẽ. C. qñ ꝓuo. nõ est neces. Et facit quod voluit. d. alex. de imo. in. l. j. ff. d se. vbi vide.

5 nulla.j.de re iudica.c.j. ¶ † Item no.ꝙ licet in commissione fa-
cta iudici mandetur ꝙ super propositis τ alijs tangentibus ne-
gotium veritatem inquirat.non per hoc videtur deputari inqui
sitor:sed index.τ pro hoc etiam quia inquirere veritatem omni-
bus iudicibus est commune.xxx.q.v.iudicante.τ.l.indices.C.de
iudi.Et ex hoc no.fm Uincen.ꝙ in dubio nisi patēter aliud con
stet,nō.presumitur ꝙ fiat commissio in modum inquisitionis:sꝫ
in modum iudicialis commissionis.de quo etiam in Specu.de
inquisiti.§.j.versi.quid si in litera.aliqui tamen dicunt istud hic
non probari:quia hic fuit apposita clausula vocatis vocandis
que istud videtur operari:quia inquisitor non tenetur vocare cū
procedat ex officio non ad instantiam partis.Et hoc dicit hic
dominus Flo.tenere do.de Rota.deci.ccj.nec requiritur libellꝰ
vel litis contestatio.et idem dicendum si alius de mandato iudi
cis inquisitionem prosequitur secus tamen esset si suo motu pro
prio extranea persona prosequeretur inquisitionem:tenet Ho-
stieñ.c.cum dilectus.de purga.canoni.c.cum olim.de testi.licet
Inno.ibi videatur tenere contra.tamen vide eosdem.c.cum cla-
mor.de testib.quandoque solet mandari ꝙ inquisitor accedat ad
locum.de simo.licet heli.et solet etiam premitti de clamosa insi-
6 nuatione.de accu.in.c.qualiter τ quando.el.ij. ¶ † Item not.ar-
gumentum quod inquisitor non debeat de exceptionibus prius
cognoscere.Sed contrarium est verum fm Gof.per.c.cum opor-
teat.j.de accusa.Nec obst.tex.in versi.quia vero.qꝛ ibi debet sup-
7 pleri maxime fm abbatem. ¶ † Item not.ꝙ de principali nego
tio τ de exceptionibus oppositis ad processum non debet simul
cognosci.alſ dicitur iudex peruertere iuris ordinē.Et no.bene
singulariter fm dñm Flo.ꝙ iste ordo quod prius cognoscatur de
exceptionibus oppositis ad ꝓcessum non est de substantia:qꝛ
si omittitur non videtur reddere processum nullum sed tribuere
iustam causam appellandi.Facit quod nota.in simili in.l.j.C.de
appella.Sed dominus Anto.hic dubitatiue loquitur τ altrena
tiue.nam dicit ꝙ peruertitur iste ordo qꝛ simul cognoscitur de ip
sis exceptionibus τ de negotio principali ꝓcessus redditur nul-
lus vel saltem tribuit iustā causam appellandi.τ ꝙ reddat ꝓces-
sum nullū.facit qꝛ est ordo eiusdem cause in seipsa.nā secus quan
do est ordo cause ad aliam causam.τ sic loquitur.l.j.C.de appella.
Facit quod nota.in.l.prolatam.C.de senten.de quo.j.tangetur.
¶ Item no.ꝙ licet vbi iudex procedit ad vlteriora videatur ta-
cite pronuntiare super emergentibus τ illas reijcere.j.de appel.
ex parte.ni.τ facit quod not.Barto.in.l.a procedente.C.de dila.
tamen secus est quando simul ꝓcedit super emergētibus τ super
8 principali.vt hic pꝫ. † videt̄ tñ ꝙ iudex possit ꝓnūtiare ꝓceden-
dum esse ad vlteriora reseruatis exceptionibus emergentibus ꝑ
id quod legitur τ not.in.c.ad dissoluendum.de despon.impu.li-
cet id facere non debet sed prius cognoscere de ipsis emergenti-
9 bus.vt not.gloss.de offi.deiega.cum contingat. ¶ † Item not.
testes non posse recipi lite non cōtesta.etiam in causa electionis.
τ sic in illa facienda videtur litis cōtesta.qḋ procedebat fm iura.
hodie secus videtur per clemen.ij.de iudi.iuncta clemen.sepe.de
10 verbo.signifi. ¶ † Item not.ꝙ etiam ab actu nullo potest appel
lari ne forte pars de facto grauetur.de quo per Innocen.j.de ap
pella.dilecto.τ in.l.si expressim.vbi etiam casus τ ibi per Barto.
ff.de appellatio.nec per appellationem validatur actus saluo ni
si esset nullus propter defectum solius consensus appellantis.l.
11 ij.§.falsus.ff.rē ratam habe. ¶ † Itē not.attendi debere modū
proponendi τ agendi.nam secundum illum formanda est senten.
tia.vt.j.de simo.licet heli.τ.ff.cōi diui.l.vt fundus.et facit quod
habetur in.l.fi.C.qui.ad li.procla.non licet.imo in dubio senten-
tia debet intelligi vt adaptetur iuri deducto in libello etiam im-
propriatis verbis.vt no.Specu.in titu.de resti.spolia.§.spolia-
tos.ver.τ no.de quo est gloss.valde nota.in.l.τ puto.§.j.ff.famil.
hercis. ¶ Item no.ꝙ vbi nullitas deducitur appellationis via
12 necesse est appellationem iustificari:vt hic colligitur. ¶ † Item
not.ꝙ si appellatur a pluribus grauaminibus sufficere videtur
de vno constare.τ sic facit contra consuetudinem curie.de qua in
13 c.cum causam.j.de appella.super vltima gl.per Joan.an. ¶ † Et
not.etiam generaliter ꝙ vbi plura proponuntur quorum quod-
14 libet sufficit ad victoriā.sufficit alterū tantum probare. ¶ † Ul-
timo no.ꝙ attentata post appellationem legitimam debent in
irritum reuocari. ¶ Et not.hic de clausula reuocato in irritum
τc.que hic perfecte exprimitur licet alias in multis locis imper-
fecte ponatur vt patet de rescrip.significante.de quo dicendū est
vt ibi per Joan.an.τ facit eod.titu.rodulphus.τ.c.significauit.
¶ In glo.inquirerent.in fi.et pro hoc facit quia vt tetigi in no-
tabilibus quando patenter non constat ꝙ fiat commissio in mo-
dum inquisitionis,presumi debet ꝙ fiat in moduꝫ iudicialis cō
missionis vt hic videtur innui.τ notauit Specu.in titu.de inqui
si.§.j.versi.quid si in litera.τ pro hoc facit quia verbum inquire-
re etiam conuenit cuilibet iudici.vt dixi in notabilibus.τ ideo
non debet presumi inquisitor,et presertim quando apponitur
clausula vocatis vocandis.vt etiam tetigi in notabilibus. ¶ In
glo.conspirationem.in fi.adde ꝙ coniuratio regulariter est illici
ta.τ in dubio presumitur contra coniurantes maxime si fiat in
perpetuum vel generaliter.xj.q.j.si qui clericorum.τ ibi de hoc.
τ no.Inn.j.de schisma.c.j.τ Joan.andr.in.c.ij.de verbo.signifi.
in.vj.Quandoque tamen est licita.vt quando fit ob causam lici-
tam.puta vt non permittant prelatum dilapidare bona ecclesie
vel vt non recipiant prelatum excommunicatum vel hereticum.
xvj.q.vij.sane thessalonicenses.vbi de hoc. ¶ In glo.excommu-
nicationeꝫ.in fin.Alij dicunt quod sequitur dñs Flo.ꝙ isti erāt
rei voluntarij:quia sponte se obijciebant non citari.ideo repel-
lebantur exceptione excommunicationis.secus in reo necessario
vt in illo qui citatur.τ occasione citationis comparet.vt voluit
Inno.j.de excep.cum inter.et secundum istum intellectum duꝫ
litera dicit contra eum agebant.ideo sic dicit:quia reus in exce-
ptione potest dici actor.l.j.τ.ij.ff.de exceptio.τ.l.in exceptioni-
bus.ff.de probatio.sed Joan.and.in.c.dilecti.j.de exceptio.te-
net ꝙ reus etiam volūtarius admitti debet pro defensione eccle
sie per illū textū.Sed alias procedet destructio Innoceñ.in ca.
cum inter.et fm hoc melior est solutio glosse quā sequit̄ etiā hic
do.Anto. ¶ In gloss.iuris.in fi.Nota bene quia gl.forte volnit
ꝙ ex eo quia peruersus fuit ordo iuris in procedendo simul su-
per emergentibus et principali processus fuerit nullus.tamen
quia hic etiam interuenit defectus τ peruersio ordinis:qꝛ proces-
sum fuit lite non contestata non bene potest colligi necessario an
propter precedentem defectum processus fuerit nullus.tamen
15 litera τ hec gl.satis videnť hec innuere.τ pro hoc facit. † qꝛ puer
sio ordinis eiusdem cause vitiat processum.licet secus quando est
peruersio cause ad causam.vt not.in.l.j.C.de appella.τ.l.prola-
tam.C.de senten.τ si dicas si processus fuit nullus.quare ponde-
rat hic papa appellationem dum dicit si ex dictis grauamini-
bus τc.do.Flo.ia.hic dicit ꝙ ex quo papa hic ponderat appella
tionem,innuit processum non esse nullum.et per hoc dixit hic
probari quod ordo vt prius de preiudicialibus cognoscatur non
esse omnino de substantia.τ sic dicit subtiliter considerando hic
probari.Sed iste intellectus non placet.quia hic saltem proces-
sus erat nullus propter defectum contestationis.Ergo non po
test inferri illud quod ipse dixit.Unde potest dici ꝙ ad literam
dum dicit si appellatum constiterit τc.suppleri debet maxime
prout voluit Hostiensis:Uel melius prout hic voluit do.Anto.
ideo hic ponderatur appellatio:quia per viam appellationis de
ducta erat causa ad papam.ideo debet constare appellatum τ in
fra tempus legitimum.τ ex causa legitima.Fateor tamen ꝙ quod
etiam pro causa poterit deduci processus nulliter factus pro-
pter quem etiā fuit appellatum.Fateor etiam quod si voluisset
pars deducere per viam nullitatis causam ad superiorem potuis
set,sed illam viam non eligit:sed principaliter viam appellatio-
nis in qua etiam incidenter veniet nullitas.prout not.in.c.dile-
cto.de appella.per Innoceñ.et per legistas in.l.j.C.quando pro
16 uo.non est necesse. ¶ † In gloss.vltima.in fin.Conclude quan-
do plura narrantur ad eundem effectum ꝙ si cōstet ꝙ quis vult
se astringere ad probandum omnia debet omnia probare.nam
imputet sibi quare sic se astrinxit.vt in.l.circa.ff.de proba.τ.j.de
probatio.licet causam.ideo non obtinebit nisi omnia probet.iu-
dex tamen ex officio si esset casus in quo de iure possit suppleri
posset summare ex vno sufficienti ꝓbato.vt voluit glo.in dicto
c.licet causam.Aut constet ꝙ non vult se astringere,vt quia po-
nit clausulam non intendens se astringere ad non necessaria.et
tūc si quodlibet illorum sufficit ad victoriam sufficit alterum ꝓ
bari,per istum text.Aut sumus in dubio.et tunc si plura qualifi-
cate ponuntur in eadē oratione.puta si dici quod testes corrupti
falsum dixerunt tunc videor me astringere ad probandum vtrun
que,τ sic quod fuerunt corrupti τ etiam ꝙ falsum dixerunt.l.di-
uus.ff.de re iudi.τ ibi per Bartol.τ.l.fulcinius.§.j.ff.ex qui.cau.
in pos.eat.Idem fm Archid.si in eadem oratione proponuntur
licet non qualificate.in.c.presentium.de testibꝰ.in.vj.Puta si di
co testes fuisse corruptos τ dixisse falsum.Sed hoc non placet in
effectu Barto.in.d.l.diuus.nec do.Anto.hic:quia,iure nō pro
batur.τ multo fortius non videtur se astringere si in diuersis ora
tionibus proponantur.vt si dico testes fuisse corruptos.Item
dico eos non dixisse falsum.nam sufficeret probare falsitatem li-
cet non probetur corruptio.nam non videtur se in dubio astrin-
17 gere ex quo non dixit qualificate in eadem oratione. ¶ † Ulti-
mo adde inquantum.d.Anto.hic tangit de ista clausula reuoca
to in irritum.An quando appellatum est propter exceptionem
respicientem processum:debeat formari.prout hic dicitur.An ve
ro debeat dici reuocato in irritu,quicquid post appellationem
fuerit attentatum in negotio supersedere curetis nā meo iudicio
non bene declarat.sed melius fuit locutꝰ Joā.and.in.d.c.signifi-
cauit quia

cauit.q2 iudex appellatiõis debet facere id qd̃ debebat facere iu-
dex cause principalis.⁊ iõ q2 hic bene admittebat̃ exceptio respi
ciens processum:sed non prius cognoscebatur de illa:sed simul
de negotio principali ⁊ de illa ideo hic fuit appellatum propter
inordinatum ꝓcessum.⁊ ex illo fuit appellatio iustificata.⁊ ideo
illo reuocato ꝓceditur ad cognoscendum de exceptione opposi
ta ad ꝓcessum anteq̃ ad merita cause:q2 sic debebat facere iudex
cause principalis.⁊ sic intelligatur iste text.Sed vbi non admit-
tit exceptionem oppositam ad processuz.⁊ ꝓpter hoc appellat̃.
tunc si coram iudice appellationis iustificatur appellatio.et sic
probatur de veritate exceptionis.tunc iudex appellationis su-
persedebit in negotio principali:sicut supersedere debeat iudex
cause principalis.et sic loquitur quod notauit Joan.andr.in di-
cto.c.significauit.

1 ☞ Cõmissa cause decisione an videat̃ commissa cause cognitio.
2 Instantia lapsa non perit iurisdictio delegata.
3 Instantia cause principalis an expiret per lapsum triennij.et nu
mero.ĩ.
4 Appellari potest de iure canonico a qualibet interlocutoria se-
cus de iure ciuili.
6 Instantia cause principalis an possit ꝓrogari per compromissuz
sicut instantia cause appellationis.
7 Instantia in causa ciuili ẜm leges durat triennio:sed instantia
cause criminalis durat per biennium.
8 Instantia cause appellationis de cõsensu partium potest proro-
gari ad certum tempus vt sic interim instantia non currat.

a VEnerabili. Instantia[a] iudicij non peri-
mit̃ per lapsum triẽnij.h.d.
¶ Et primo ponitur partis cõquestio secũdo pape
prouisio.secunda ibi mandamus.¶ No.ꝙ archiepi
scopus Rauenas pretendit iurisdictionem in ciuitate cerniensi.
nam habet multa castra sub se quo ad temporalẽ iurisdictionẽ.⁊
1 sic etiam forte illam ciuitatẽ.¶ †No.secundo ꝙ vbi cõmittitur
cause decisio videt̃ etiã cõmitti cognitio.an autem idem econtra
si cõmittit̃ cognitio intelligatur commissa decisio.no.plene per
2 Bartol.in.l.a diuo pio.ff.de re iudi.¶ †Item no.ꝙ per lapsum
instantie non perit iurisdictio delegata vt hic colligitur ẜm vnũ
intellectum.Scd̃m alium no.ꝙ vbi per subterfugia ⁊ cauillatio
nes rei prorogatur instantia vltra triennium non habet nocere.
3 ¶ †Item not.scd̃z alium intellectũ qui cõiter approbatur ꝙ de
iure canonico instantia cause principalis non expirat ꝑ lapsum
triennij.⁊ hoc expresse tenet gloss.ĩ.de dolo ⁊ cõtu.c.fi.in.ĩ.gl.de
iure ciuili secus in.l.ꝓperãdum.C.de iudi.Item secus in instan-
tia cause appellatiõis:q2 illa est vniformis scd̃z vtrũq3 ius:q2 du
rat per annum ⁊ ex causa per bienniuz.in aut.ei qui.C.de tempo.
appel.⁊.ĩ.de appel.ex ratione.¶ In glo.nõ obstãtibus ⁊c.in fi.
ex glo.ista collige tres intellectus.vnus est ꝙ ẜz canones instã
tia non pereat triennio.Secus scd̃z leges.⁊ sic lex properanduz
sit in hoc correcta quo ad forum ecclesiasticum.sed in foro ciuili
seruetur etiam clerico agente.per not.in.c.ꝙ clericis.ĩ.ti.ĩ.⁊ per
Jo.cal.in sua qõne que incipit statuto.Secũdus est intellectus
ꝙ per lapsum triennij bene expirat instantia sed non iurisditio
iudicis.⁊ ideo de nouo poterit inchoari ꝓcessus coram ipso iu-
dice.nam perempta instantia pereunt acta ordinatoria iudicij.
vt libelli oblatio lit.contesta.et prestatio iuramenti de calũnia.
ideo ista in nouo processu reiterabuntur.sed acta que recipiunt
decisionẽ negotij vt cõfessiones.⁊ dicta testiũ publicata illa non
pereunt.de quo in.l.gesta.C.de re iudi.⁊ per Inno.in.c.causam
el pizolo.ĩ.de testi.⁊ per Bar.in.l.ij.ff.iudi.solui.Tertius intel-
lectus ꝙ hic sit speciale ꝓpter subterfugia ⁊ cauillationes rei vt
non pereat instantia:sed regulariter alias bene perit.Sed certe
hec lectura videtur ꝯtra tex.in.l.arbitrio.§.dolo.ff.de dolo.vbi
patet scd̃z vnũ intellectum quẽ sequitur ibi Bar.ꝙ perit instan
tia etiam quando per dolum ⁊ cauillationes rei dilatatur vltra
trienniũ ⁊ datur tunc actio de dolo cõtra reum.scd̃z aliũ intelle-
ctum quem ibi voluit gloss.adhuc periret instantia per lapsum
triennij licet dari possit restitutio.de qua hic non videtur loqui
cũ nulla fiat de ea mentio.et q2 tunc debuisset hec decre.poni in
ti.de resti.in integ.videtur posse dici ꝙ speciale est fauore perso
ne agẽtis ⁊ odio rei subterfugientis ꝙ extendat̃ instantia vltra
triennium per.l.intra vtile.ff.de mino.Uel hic in instantia cau-
se principalis ibi in instãtia cause restitutionis in qua est maius
preiudicium.Uel potest dici ꝙ etiam instantia principalis cause
hoc casu non currat.q2 prelatus est perpetuus ⁊ sic ecclesia non
haberet recursum aduersus eum reo viuente.secus in minore.et
sic loquitur.l.properandum in fi.C.de indi.Facit qd̃ no.in.l.nisi.
§.ĩ.ff.de tutel.⁊ ra.dis.Unde quarta fuit lectura ꝙ sicut in.l.ꝓpe
randum.excipiuntur a regula ibi posita cause fiscales.ita ibi ꝓ-
prie excipiuntur cause ecclesie nõ autem cause proprie clericorũ.
Sed certe litera hic non fundat se ex fauore ecclesie.Unde quin
ta fuit lectura quod pereat instãtia per lapsum triennij:sed resti
tuatur ecclesia:sed certe vt hic patet nulla fit mentio de restitu-
tione in integrum.ideo cõmuniter tenetur ꝙ scd̃z canones instã
tia cause principalis nõ perit per lapsum triennij.⁊ secus sit scd̃m
leges vt voluit hic glo.⁊ in.c.fi.ĩ.de dolo ⁊ cõtu.⁊ sic in foro eccle
siastico vel in terris subiectis tẽporali iurisdictioni ecclesie corre-
cta videtur.l.properãdum:quatenus dicit instantiam perire per
lapsum triennij nisi statutũ vel consuetudo loci aliter se habeat.
et istud sequitur etiã hic Hosti.⁊ etiã Specu.in ti.ĩ.§.restat.ṽsi.
item ꝙ instantia.⁊ vt dicit do.Flo.q2 hec opinio videtur commu
nis,non est recedendum ab illa.argu.l.minime.ff.de legi.tamen
de rigore iuris cum correctio iuris sit euitanda.de electio.cum ex
pediat.lib.vj.Posset sustineri contrarium.⁊ responderi posset
qd̃ decre.ista non probat propter varietatem lecturarum tamen
q2 ille non multum conueniunt litere.ideo communiter tenetur
4 qd̃ dixi.Et ratio diuersitatis inter ius canonicum ⁊ ciuile est q2
de iure canonico a qualibet interlocutoria potest appellari.se-
cus de iure ciuili.⁊ ideo facilius potest terminari de iure ciuili.
5 ¶ †Quod autem si per iudicem stet quominus causa finiatur.
Distingue inter instantiã cause principalis et cause appellatiõis
vt prima currat ⁊ non restituatur.sed possit agi contra iudicem.
scd̃a vero non currit scd̃z cõem opi.vel si currat dabitur restitutio
scd̃z Bar.iuxta no.in aut.item si.⁊ aut.sed lis.C.de tẽpo.appel.
no.ad predicta facit qd̃ habetur in.l.de submersis.C.de naufra.
lib.x.⁊ vide glo.in aut.de appel.⁊ intra que tp̃a col.iiij.⁊ in aut.
vt spõ.largi.§.hoc quoq3.col.ix.⁊ de his qui ingrediũtur ad ap- a
pel.§.illud.col.v.⁊ vide Bartol.in.d.aut.item si.vbi distinguit in
ter instantiam cause principalis ⁊ appellationis.⁊ idem gloss.in
aut.de appel.⁊ intra que tẽpora.§.ĩ.⁊ in.§.hoc quoque.in aut.vt
6 spon.largi.preallega.¶ †An autem instantia cause principa-
lis possit prorogari per compromissum sicut instantia cause ap-
pellationis.licet aliquid voluerunt dicere quod sic.vt no.Bart,
in aut.item si appellatione.C.de tempo. appel.tamen commu-
niter tenetur contrarium.vt tetigit idem Bartol.in.d.l.ꝓperan
dum.⁊ Joan.and.in addi.Spe.super dicto ver.item quod instan
tia.quia nõ est eadẽ ratio que in causa appel.nam in causa appel-
latiõis de maiori preiudicio agit̃ si labatur tp̃s quia perit ius ne
dũ in ĩstantia.secus in cã ꝑncipali.ideo magis fuit subueniẽdũ in
causa appellationis.⁊ per hoc patet quod multo minus poterit
ꝑ cõsensum partiũ ꝓrogari instantia cause principalis.vt etiam
voluit glo.in.d.l.ꝓperandum nam tale pactum censet̃ cõtra pu-
blicã vtilitatem vt ibi dixit glo.Aliqui tamen practicant ꝙ pro-
rogant vel suspendunt.⁊ iurant nõ contrauenire.⁊ istud sepe hic
practicatur tamen vt dicit Bart.in.d.l.ꝓperandum.hec practi-
ca nõ est tuta.q2 si iudex perpendit instantiã esse peremptã.licet
pars non opponat.poterit absoluere ab obseruatione iudicij et
istud procederet quando constaret sibi esse peremptam tamen q2
in facto non liquet quandoq3 iudicibus de ipsa peremptione ⁊ ꝑ
tes propter iuramentum nõ possunt opponere.contingit quod
statur de facto tali prorogationi.⁊ licet gl.dicat in.l.properandũ
iuramentum non ligare.verum est de iure ciuili.per.l.non dubi-
um.C.de legi.secus de iure canonico.per.c.cum contingat.de iu-
reiurando.Quid autem si statutum dictat qd̃ infra certum tem-
pus omnes cause terminẽtur.an lapso tempore statuti si superest
de triennio ⁊ sic de instantia iuris cõmunis poterit causa termi-
nari.Quidam voluerunt dicere qd̃ sic ex quo aliter statutuz non
tollit instantiam iuris communis.Sz contrarium voluit Joan
and.in additio.Specu.in dicto titu.ĩ.§.restat.versi.quid si in sta-
tuto.quia videtur tempus seu instantia statuti subrogari loco in
stantie iuris communis.de quo etiam per eum in titu.de appel.
7 §.nunc breuiter.super ver.item licet.¶ †Et not qd̃ ẜm leges in
causa ciuili regulariter instantia est triennij.Fallit in aliquibus
casibus in quibus est minor.de quibus in.d.l.properandum.⁊ hic
per Joan.and.In instantia vero cause criminalis de iure ciuili
durat per biennium regulariter.fallit in casibus de quibus in.l.ĩ.
⁊.ij.C.vt intra certum tp̃s.⁊ hic etiam per Joan.an.¶ Et adde
etiaz quod diligenter sunt ponderanda verba statuti.an prefigãt
tempus parti an iudici.an instantie an vero actioni.Et si iudi-
ci:an iudici tm̃:an iudici ⁊ iurisditioni.De quo per Joan.andr.
super dicto versi.quid si statuto.⁊ per Cy.et latius per Barto.in
8 d.l.properandum.in prin.¶ †Item potest addere predictis qd̃
licet per consensum partium possit suspendi instantia cause ap-
pellatio.ad certum tẽpus vt sic interim non currat instantia.ta
men non poterunt partes prorogare instantiam ⁊ agere qd̃ tp̃s
cõtinuo currat sed durat vltra tempus statutũ a iure q2 hoc non
permittitur per cle.q̃uis.de appella.⁊ sic subtiliter videtur vo-
luisse Joan.and.super dicto versi.licet.

1 ☞ Feriarum tempus propter vindemias non impedit quo mi
nus sententia executioni mandetur.
2 Dictio vel quandoque ponitur correctiue.

a ¶ Instãtia adde ad materiã huius tex. Bal.in c.ĩ.v.colũ.si inter do. et va.lis oria. ⁊ Spe.in ti de leg.§.vi. ṽ.itẽ si instã tia.⁊ de instru.editio. §.x.Et facit quod voluit archi.i.c. null⁹.de fo. cõpe.et do. Car.in cle.ĩ. x.q.de i itegrũ resti.

3 Possessorio agi potest licet in narratione ius proprietatis fuerit narratum.
4 Sententia que fertur in possessorio dicitur diffinitiua.
5 Proprietas non dicit vere de rebus incorporalibus sed quasi.
6 Recõuenire clericũ non potest laicus a clerico conuentus coram iudice seculari finito conuentionis iudicio.
7 Electus ab existente in quasi possessione iuris eligendi debet recipi per subditos.
8 Feriarũ exceptio propter vindemias non habet impedire executionem sententie.
9 Petitorij et possessorij causa debet corã eodem iudice tractari si actor et reus sunt eiusdem fori alĩs secus.
10 Reconuentio non habet locum finito iudicio conuentionis.
11 Feriatis diebus litigare an possit quis cogi.
12 Feriatis diebus potest libellus offerri iudici: non parti.

a 1 **Significauerunt.** Non obstante[a] exceptione† temporis feriarum propter vindemias mandanda est sententia executioni. Uel aliter. Cum actor et reus sunt diuersi fori causa proprietatis et possessionis potest coram diuersis iudicibus agitari. h. d. Et in prima ponitur partis conquestio. in secunda prouisio. Secunda ibi mandamus. illa prima facit tria. quia primo ponit factum et causam delegationis bimembrem. Secundo reorum exceptionem. Tertio replicationẽ actorum. secunda ibi verum. tertia ibi respondente. ¶ Nota quod verbum potestas interdũ in feminino reperitur alibi in masculino. j. de homi. tua. ¶ Item nota. quod iura non dicuntur proprie 2 possideri sed quasi† et sic dictio vel hic posita ponitur correctiue probatur in. c. conquestus. j. titu. j. et. l. seruus. §. incorporales. ff. 3 acqui. rerũ domini. ¶ † Item no. q̄ agi potest possessorio licet in narratione etiam ius proprietatis fuerit narratum. nam attendi debet medium concludendi. Facit quod not. per legistas in. l. j. ff. de eden. et in. l. certi conditio. maxime per Barto. in prin. ff. si cer. petatur. ¶ Item no. quod ad ecclesiam spectare potest ius 4 eligendi rectorem secularem castri vel ciuitatis. ¶ † Item not. qd̄ sententia que fertur in possessorio dicitur diffinitiua. de quo etiam de restitu. spolia. cum ad sedem. in gloss. penul. et in clemen. vna. C. de seques. pos. et p gl. et legistas in. l. vna. C. de momen. pos. 5 ¶ † Item not. q̄ quis non dicitur habere veram proprietatem incorporalium sed quasi. facit quod habetur in. l. ij. §. quedam potis. coniuncta glos. ff. de interdic. et. l. qui vsumfructum. ff. si vsus 6 fru. peta. ¶ † Item not. q̄ laicus conuentus per clericum coram seculari non potest reconuenire clericum finito iudicio conuentionis etiam si vellet super connexis reconuenire. et sic videtur q̄ reconuentio fieri debet pendente iudicio conuentionis. facit de rescrip. dispendiosa. §. reus. lib. vj. et sic debet limitari quod not. 7 gloss. s. eo. at si clerici. in gloss. ij. ¶ † Item not. quod electus ab existente in quasi possessione iuris eligendi debet recipi per subditos. Facit de iure patronatus consultationibus nec admiti debet defectus proprietatis dicti iuris quominus interim fiat exe- 8 cutio possessorij. ¶ † Item not. quod exceptio feriarum propter vindemias non habet impedire executionem sententie. et ad hoc 9 sepe allegatur. et presertim in re tempore pitura. ¶ † Item no. q̄ licet causa petitorij et possessorij coram eodem iudice debeant tractari ne cause continentie diuidantur. l. nulli. C. de indi. tamẽ hoc fallit quando actor et reus sunt diuersi fori. vt hic est casus notabilis. ¶ Item not. quod officia secularia sunt temporalia. de quo hic per Hostieñ. q tractat in aliquo casu an possit ciuitas rectorem secularem perpetuum sibi eligere. ¶ Ultimo not. ex tex. iuncta supsascriptione q̄ secundum ista tempora sufficit qd̄ causa non committatur vltra duas dietas. licet committatur extra prouinciam. de quo per glos. iij. q. vij. neminem. et per Joan. an. s. de rescrip. nonnulli. Posset tamen dici q̄ istud fuit ex certa scientia pape de qua patebat ex noticia facti patentis ex tenore literarum. facit quod not. glos. de rescrip. statutũ. in princi. lib. vj. in verb. literarum. vel forte non fuit exceptum. de quo etiam Joan. andr. hic remittit ad summam Hostien. Sed satis videtur qd̄ de iure possit obijci contra rescriptum si non remanet ex certa scientia pape. cum duplex videatur esse prohibitio vna quod quis non trahatur extra prouinciam. vt dicto. c. neminem. alia q̄ non trahatur extra duas dietas. vt in dicto. c. nonnulli. et sic videtur q̄ rescriptum debeat esse taliter formatum q̄ nulla dictarum prohibitionum habeat obstare. communiter tamen teneri videtur quod sufficiat quem non trahi extra duas dietas. licet trahatur extra prouinciam. de quo in preallegato. c. nonnulli. et per glo. in dicto. c. neminem. ¶ In glos. prima ibi super iurisdictione temporali. et sic non erat questio de iure eligendi rectorem spiritualem. Sed Uincen. tenuit hic contrarium et dixit q̄ pro simplici spoliatione quasi possessionis iuris spiritualis poterat agi coram seculari per hunc text. et sic vult qd̄ questio possessorij super spirituali non dicatur spiritualis. sed istud non videtur verum: quia in illam iurabatur vt in spirituali in. c. presentium. de testi. in. vj. et not. in. c. literas. de iuramen. calum. et ideo dicenda est saltem quasi spiritualis. vt etiam voluit Specula. in titu. de possessio. et peti. §. j. ver. sed quid si agant. et ibi per Joan. andr. et ideo melior videtur intellectus gloss. ¶ In eadem glos. ibi diffinitiua appellatur. sed in contrarium facit text. j. de insti. cum venissent. Concluđe vt voluit hic do. An. quod si de possessorio erat questio incidenter. tunc erit interlocutoria. j. de ordi. cogni. cum dilectus. si principaliter. tunc si habebat admixtam causam proprietatis. vt quando agitur conditione ex. l. si quis in tantam. C. vnde vi dicetur diffinitiua. Facit quod not. in. c. pastoralis. in gloss. penul. et antepenul. Si autem sit questio mere possessorij. tunc poterit dici diffinitiua. quia diffinit ipsam causam possessionis nec quo ad hoc aliam sententiam per se expectat: quia tamen non ex toto diffinit negotium: quia dicta possessio habita ex vi sententie possessorij poterit retractari si succumbatur postea in iudicio proprietatis. j. de causa pos. cum dilectus. potest hoc respectu dici interlocutoria. et propter hoc forte gloss. in ca. consultationibus. de offic. delega. dicit q̄ est quasi diffinitiua quasi velit q̄ non ex 10 toto diffiniat negotium. ¶ † In gloss. ij. in fi. et sic vult glos. q̄ finito iudicio conuentionis: non habeat tunc locum reconuentio. et ista videtur veritas per id quod dixi in notabilibus. et quod habetur in auẽ. hec consequenter. C. de senten. licet dominus An- 11 to. hic aliter loquatur. ¶ † In glo. fina. ibi ex causa &c. no. vnum intellectum quare in decretali potuit agi isto tempore feriato. nã vult glos. q̄ hic sit speciale. quia res erat tempore peritura. Alij tamen dant alios intellectus de quibus hic per Joan. andr. sed precipue nota illum quod hic sit speciale: quia agebatur de executione sententie. ideo non obstantibus ferijs inductis ob necessitates hominum potuit hec causa tractari. idem dicit Joan. and. in ferijs repentinis. sed contrarium sensit glos. in clemen. sepe. de verbo. signi. et illam sequitur hic do. Flo. et forte melius per rationem positam in dicta gloss. quidam tamen dicunt hoc verum quando fit executio sententie in re super qua est lata. Secũs si in alio quia in precedenti casu non videtur necessaria cognitio. secus in secundo. l. a diuo pio. §. si super reb⁹. de re iudi. cum ibi nota. per Barto. et per Innocen. j. de appella. ex ratione. tamen tex. hic videtur velle quod etiam si cognitio aliqualis habeat fieri qd̄ nihilominus possit talis causa tractari: sed certe hic fiebat executio super eo super quo erat sententiatum. et sic non erat necessaria alia cognitio vnde precedens opinio videtur vera et secundum illam videtur intelligendum quod notauit Joan. andr. in addi. Specula. in titu. de libellorũ concep. §. nunc dicendum. super versi. xxv. in eo quod ibi dicit de precepto. illud tamen videtur certum quod si tempore congrua commissa est executio pote- 12 rit nuntius hoc tempore facere executiõem. Et no. etiam ex gl. † q̄ libellus potest offerri die feriata. vt voluit glos. s. intellige iudici sed non parti. de quo in. l. miles. §. sexaginta. allegata in glos. et in. c. j. j. de lit. contesta.

> a ¶ Non obstãte. ad intellectũ huius ca. vide Bart. in. l. omnes. C. de ser. et domi. Alexan. de imol. in. l. j. §. nũtiatio. ff. de no. op. nuntia. et in cõsil. cvij. in iiij. parte.

¶ De foro competenti. Rubrica.

1 Fori appellatione quid cõprehendatur.
2 Diocesis tota dicitur territorium episcopi.

¶ Quia reiad iudicium vocati frequenter excipiunt de foro. sed solet sepissime dubitari quod forum sic excipiens sequi debeat. ideo &c. Sed de materia habetur. xcvj. q. iij. et. vj. q. iij. et. iiij. et. xvj. 1 qd̄. v. per totum. et repetitur in. vj. et in clemen. ¶ † Quero quid cõprehendatur appellatione fori. dic q̄ in neutro genere cõprehendit territorium cuiuscunq; iudicis: idest q̄ potest in facinorosos homines animaduertere. ff. de verbo. signifi. pupillus. §. ter- 2 ritorium. † vnde tota diocesis dicitur territorium episcopi. vt xvj. qd̄. vij. omnes basilice. Exemplum quod impune non paretur de consti. c. ij. lib. vj. dicitur forus in masculino genere locus in quo conduntur alias calcantur vue. i. calcatoriũ. Quarto dicatur quoddam spatium planum in manibus et dicitur a ferendo pro eo quia fert homines. Quinto foramen in naui per quod mittitur remus a forãdo siue preferendo. Forulus dicitur bursa siue scriptorium quod crebro sit perforatum ad penas et ad cornua recipienda secundum Hostieñ. Appellatione tamen fori cõprehenduntur iurisditionalia non que sunt ordinis episcopalis de offic. ordi. si episcopus. lib. vj. quod nota. pro priuilegijs in quibus inferioribus conceduntur omnia que spectant ad forum ecclesiasticum &c.

1 Conueniri debet clericus coram suo episcopo et non coram alio sine consilio et consensu sui episcopi.
2 Consilium superioris si requiratur videtur assumi consilium pro consensu.

Si quis

a **SI quis.** Clericus[a] coram suo episcopo debet conueniri.h.d.⁊ non re-
1 cipit cõmodam diuisionem.❡†No.ꝙ clericus
debet coram suo episcopo conueniri ⁊ non coraꝫ
alio sine consilio sui episcopi supple et consensu
quia consilium non sufficit hoc casu.ĩ.eo.c.pxi.
⁊.j.eod.romana.li.vj.⁊ no.ꝙ decretalis loquitur de clerico agen
te contra clericum.Idem tamen dicas si laicus agat contra cle-
ricum.ĩ.eo.si diligenti.⁊.c.significasti.item intellige text.in causa
principali.nam per appellationem posset deuolui ad metropo-
litanum.ĩ.de appella.romana.lib.vj.⁊ etiam per negligẽtiam se
cundum Pe.de quo in.c.j.de supplen.neg.prela.in.vj.❡In gl.
fi.in fi.ibi ⁊ non tenet hodie:imo etiam hodie tenet quod ibi dici
tur si intelligatᷣ in causa criminali episcopi p̃sbyteri vel diaconi:
quia electio est accusati eligere sibi numerum episcoporũ qui ha
bent tractare causam in concilio prouinciali.xv.vij.si autem.et
iij.qõ.viiij.in summa.Si autem intelligatur in alijs causis:tunc
2 debet intelligi secundum istud.❡†Item not.ex hac decreta.ꝙ
vbi requiritur consilium superioris videtur tunc cõsilium assumi
pro consensu.sic ⁊ alias quando exigitur consilium per illum qui
non habet discretionem.s̃.de offi.deleg.venerabili.⁊ facit quod
notauit.s̃.glo.iij.

1 ☞Iudex secularis non debet astringere seu condemnare cleri
cum sine licentia sui episcopi:secus si cum licentia ⁊ hoc quo ad
capturam non quo ad condemnationem.
2 Priuilegio clericorum gaudere debet eorum familia.
3 Vxor clerici an gaudere debeat priuilegio.
4 Laici ratione administrationis quam faciunt de rebus ecclesie
possunt conueniri in foro ecclesiastico.
5 Argumentum a contrario sensu non debet sumi quando resul-
taret sensus iuri contrarius.

b **NVllus.** Iudex[b] secularis si clericum per se di
stringit vel cõdemnat debet excõmu-
nicari.h.d.❡Et primo prohibet.secundo penã adij-
1 cit.secunda ibi ꝙ si.❡†No.ꝙ distringens vel condẽ-
nans clericum sine licentia sui episcopi dicitur facere iniuriam
ecclesie.⁊ iste qui dicitᷣ facere iniuriã ecclesie debet excõicari.iniu
ria enĩ clericorũ pertinet ad christuꝫ cuius legatione funguntur
ij.q.vj.accusatio.in fi.⁊ per cõsequens ad ecclesiã.a contrario ve-
ro secus si cum licentia.qõ potest ꝑcedere in iudice ecclesiastico
nõ suo.⁊ idem in seculari quo ad capturã.ĩ.de sen.excõi.si cleric⁹.
lib.vj.⁊.ĩ.eo.significasti.secus videtur quo ad condemnationem
per id quod habetur in ca.significasti.vel forte potes dicere idem
quo ad condemnationem respectu eius qõ hic dicitur:quia tunc
nõ excõicabitur lꝫ processus nõ valeat.⁊ hoc videtur satis de mẽ
te litere.posset etiam referri ad minores ⁊ seruientes ecclesie lai-
2 cos qõ dicitur de cõdemnatione ⁊ nõ ad clericos.❡†In glos.ij
in fi.vel etiam appellat hic minores cõuersos.ĩ.de sen.excõi.pa-
rochianos ꝯm Hosti.⁊ tractat hic dñs Anto.plene que persone
dicãtur esse de foro ecclesie ⁊ inter cetera tractat,an illi qui sint
de familia clericorũ gaudeant priuilegio fori.⁊ cõcludit ꝙ sic per
no.in.c.dilecto.de offi.archi.nisi forte essent seruitores tempora
nei pro mercede.sed forte posset dici ꝙ interim dum seruiunt cen
sentur de foro ecclesie.per ea que habentᷣ in.d.c.dilecto.cum indi
3 stincte loquatur.❡†An autem vxor clerici gaudeat priuilegio.
concludit simpliciter ꝙ non per not.per Ioan.an.de cle.cõiu.in
c.j.li.vj.de quo etiam per gloss.xj.q.j.in.c.ij.⁊.xxxij.di.eos.⁊ in.c.
subdiaconibus.Tu potes dicere ꝙ si nõ habetur legitime indu-
bitanter non habet priuilegiũ.Si autẽ sit vxor legitima.vt qꝛ sit
clericus in minoribus habẽs vnicam ⁊ virginẽ,⁊ incedat in habi
tu ⁊ tonsura.tunc nõ habebit beneficiũ canonis si quis suadẽte:
qꝛ illud datur ratione characteris:ꝙ nõ habet mulier.sed de pri
uilegio fori dic ꝙ in ciuilibus non habet sicut ⁊ ipse clericus:sed
in criminalib⁹.Io.an.dicit ꝙ ex quo laica est nõ videt quare nõ
debeat distringi per secularem.sed forte de iure potest dici con-
trarium qꝛ regula est ꝙ vxor sequitur forum viri.l.fin.ff.ad muni.
⁊.l.mulieres.C.de digni.li.xij.⁊ per hoc videtur qõ in partibus
grecie in qb⁹ vtuntᷣ matrimonio cõtracto in minorib⁹ etiã in sa-
cris postea ꝙ etiã in ciuilibus ibi vxor habebit priuilegium fori.
⁊ eadem rõne filij talium clericorũ.per id qõ habetur in.l.ij.C.de
epi.⁊ cle.lꝫ.d.Anto.hic pertranseat cũ dicto Ioã.an.in.c.vnico.
4 de cle.cõiu.li.vj.†In rusticis autẽ ecclesie põt dici ꝙ ratione ad-
ministrationis quã faciũt de rebus ecclesie possunt conueniri in
foro ecclesiastico.sed al's cẽsentur esse de foro seculari.lxxxix.di.
indicatũ.De hospitalarijs qui sunt meri laici ⁊ contrahunt etiã
matrimoniũ conclude ꝙ sunt de foro ecclesie quo ad cõcernentia
ipsum hospitale.sec⁹ quo ad alia nisi ex priuilegio aliud habeãt.
vt no.Laudunus in cle.per literas.de preben.In fratrib⁹ autem
de penitẽtia tertij ordinis sancti Francisci vel in militibus gau-
dentibus sancte Marie qui habet certũ modũ viuendi per sedẽ
apostolicã approbatã ⁊ certa signa portãt.Conclude ꝙ si ꝑ papã
reperiatur eis cõcessum priuilegiũ fori,hoc erat clarum si de hoc a
nõ appareat fuisse opi.in ꝯrũ.Laudun⁹ tenet ꝙ nõ sunt de foro
ecclesie.Ecꝫelinus opp.et hoc sequitur Io.de ligna.in cle.cũ.ex
eo.de sen.excõ.⁊ sic dicit se cõsuluisse cũ pluribus doc.⁊ sic etiam
refert Bar.in.l.semp.§.fi.ff.de iure immu.Posset dici ꝙ si con-
suetudo super hoc apparet illa sit seruãda ex quo sunt opi.ar.s̃.
de cõsue.cũ dilectus.⁊.l.minime.ff.de legi.Si vero nõ apparet.vi
deretᷣ sequenda opi.Io.de ligna.⁊ Bart.facit.xij.q.j.duo sunt ge
nera.Nam tales possunt late dici persone ecclesiastice.⁊ de mate-
ria hic plenius per do.An.qui etiã tangit de ihesuatis ⁊ de his
qui sunt de istis frataleis seu fraternalib⁹ frustratorum.⁊ de his
qui bona sua vel partẽ obtulerunt monasterio ⁊ de heremitis.
5 ❡†In gl.permissu ibi vaca.ar.quasi velit ꝙ ar.a cõtrario sensu
nõ dꝫ sumi qñ resultaret iuri cõtrari⁹ intellectus.de quo per gl. b
j.q.j.si qui a simoniacis.⁊ de eta.⁊ quali.c.j.in.vj.⁊ per Io.and.de
elec.publicato.⁊ per leg.in.l.cõuenticulã.C.de epi.⁊ cle.Potes
etiã dicere ꝙ non vacat si intelligatur verbũ condemnare in cau
sa mere ciuili ꝯm no.s̃.ti.j.c.ij.secundum Ioã.an.supple si fieret
delegatio laico vt ibi.nam al's etiã de consensu epi in causa mere
ciuili nõ cognoscet secularis.vt in.c.significasti.ĩ.eo.⁊ hoc etiam
voluit gl.penul.in.c.j.s̃.eo.recte intellecta.⁊ est ratio diuersitatis
qꝛ delegatus fungitᷣ vice delegantis.l.j.§.cui mandata.ff.de offi.
eius cui mãdata est iurisditio.⁊ sic fungitur vice persone ecclesia
stice q̃ delegauit.sed qñ nõ fit delegatio lꝫ al's consentiat eps co-
gnoscet ordinarius secularis ex iure ꝓprio ꝓrogato.qõ esse non
debet:qꝛ iurisdictio nullo modo iure ꝓprio dꝫ fundari ĩ laico cõ
tra clericũ.⁊ ꝑ hoc faciat qꝛ iurisditio ꝓrogata est eiusdẽ nature
cũ illa que prorogatur.vt not.s̃.de offi.deleg.p.⁊ g.❡In glo.fin.
ibi per sniaꝫ.hoc verũ nisi facta esset districtio ꝑsone:qꝛ tũc ipso
iure esset excõicat⁹.ĩ.de sen.excõ.nuper.⁊.xvij.q.iiij.si qs suadẽte.

❡Cleric⁹. idem summãt hic do.Abb.Feli.⁊ And.sicu.

❡Iudex. ad materiã hui⁹ tex.ad de ꝑ oẽs do cto.i.c.si iudex laicus.de sen.excõ.in.vj.vide text.in aut.itẽ nulla.C.de epi.⁊ cle.⁊ Bar.in.l.cunctos populos.vj.q.C.de sũ.tri.in qb⁹ autẽ casib⁹ laic⁹ habeat potestatẽ ĩ cle-ricos.vide d.Car.ĩ cle.ij.§.porro.de elec.

1 ☞Forum sortitur quis ratione rei de qua agitur.
2 Archiepiscopus appellatur primas.
3 Delegãs causam si est inferior a papa debet eam delegare infra
duas dietas.

1 **SAne si episcopi.** †Ratõe[c] rei de qua
c agitur sortitur quis
foruꝫ.h.d.⁊ non diuiditᷣ.❡No.ꝙ hic loquitur in epĩs
diuersarũ ꝓuinciarũ:qꝛ si essent eiusdẽ ꝓuincie non ha
2 beret dubiũ capl'm.❡†Et not.etiaꝫ hic archiepm̃ appellari pri c
matem nõ enĩ est vis in noĩbus.s̃.de offic.ordi.duo simul.⁊.c.pe
titio.de ꝓcu.posset etiã cognoscere eps ille in cuius diocesi reus
hꝫ domiciliũ.⁊ sic electio erit actoris.facit qõ no.no.in.l.fi.C.vbi
in rem actio.⁊ qõ habetᷣ in.l.fi.C.de p̃scrip.lon.tẽp.lꝫ de hoc fue-
rũt opi.de quib⁹ hic tangit Io.an.⁊.s̃.de rescrip.dilectus.el.ij.⁊
sic tex.iste dꝫ intelligi ⁊ suppleri ꝑ p̃dicta.❡In gl.j.in fi.dicit tñ
Io.an.ꝙ si remot⁹ est vltra duas dietas dabit iudices ꝓpinqui-
ores nisi ex iusta cã impediantᷣ:forte qꝛ subditi suffraganei nolunt
recipere subdelegationẽ.qõ esse põt per.c.pastoralis.s̃.de offi.or
3 di.❡†Not.bone hoc dictũ qꝛ habes ex illo ꝙ ⁊ qñ inferior a pa
pa delegat cãm dꝫ delegare infra duas dietas ꝯm ista tẽpora.⁊ sic
hodie deberet seruari.c.statutũ.de rescrip.in.vj.Sꝫ forte hoc so- d
lum ex equitate ꝓcedit.nã de iure nõ videtur ad hoc astringi ꝑ
no.in.d.c.statutũ.Et tene etiã mẽti dictũ Io.and.hic qui voluit
qõ rõne rei site non possit ꝑsona distringi.Idẽ dicit Inno.ĩ.eod.
c.si ratione fori cõtractus vel delicti.qñ persona est extra territori
um.nec est preuẽta lꝫ in foro domicilij.Et sic facit ꝙ lꝫ quis sit ci
uis Florentie.si tamẽ aliter nõ hꝫ ibi domicilium sed alibi non
possit cogi ꝑ consortẽ ad faciendũ ꝯpromissum si reperiatur esse
extra in domicilio suo.et sic pridie dixi in qõne de facto:qꝛ lꝫ si re
periretur Florentie posset ad hoc cogi.tamen secus videtᷣ ex quo
est extra iurisditionem ⁊ alibi habet domiciliũ.cum per solum in
dicem domicilij possit fieri districtio personalis.vnde nec posset
condemnari persona eius ad aliquid dandum ex quo ibi non est
inuentus.⁊ hoc expresse tenuit do.An.in.c.fi.ĩ.eo.

❡Ratiõe. ad itellectũ hui⁹.c.vide Spec.in ti.de iudi.de leg.§.vij.x.item ꝙ non est iudex.vide hic.d.Feli.et.d.and.sicu.

❡Coram. adde ad materiaꝫ hui⁹ tex.oẽs docto.ĩ.c.quãto.de offic.or.⁊ Bal.in l.testamẽta C.d testa.⁊ Ludo.ro.ĩ singu.suis.ver.forus.⁊ Spec.in ti.de cõpe.iudi.adi.§.j.

1 ☞Conueniri debet clericus coram suo episcopo.
2 Delegatus potest dici executor.
3 Delegatus ab ordinario an possit exequi sententiam suam.
4 Appellãs a dlegato ordinarij recusati ad quẽ appellare debeat.
5 Compromittere nemo debet inuitus.

d **SI quis contra.** Corã[d] epo suo conue
niendus est cleric⁹.q
si recusatur dabit delegatũ partib⁹ nõ suspectũ.h.d.
Et primo ꝓuidet reo.secũdo actori ibi aut si hoc.Et
hoc dupliciter.primo circa delegationẽ.secũdo circa executionẽ
1 ibi a quib⁹.❡†No.qõ clericus conueniendus est corã suo epo.
⁊ no.qd fiendũ si recusetᷣ vt suspect⁹ siue recusetᷣ a reo siue ab acto
2 re.❡†Item not.qõ delegat⁹ appellari potest executor.nã exe-
quitur mãdatũ sibi cõmissum.de quo in.c.pastoralis.§.qꝛ vero.
3 de offi.deleg.❡†Item no.qõ delegatus ab ordinario nõ videtᷣ

posse exequi suam sniam. de quo in gl. ¶ Jn gloss. j. in fi. ⁊ sic sentire videtur glo. ꝙ hec decre. corrigatur per illam. sed melius videtur dicendum sm Gof. ꝙ ibi referebatur questio super causa suspicionis qꝛ ipse ordinarius recusatus negabat se suspectum. ideo tũc itur ad arbitros prout ibi dicitur pro decidẽda ipsa causa suspicionis. sed hic loquitur quando ordinarius recusatus nõ refert questionem de suspicione. sed dicit se paratum nõ cognoscere de causa ex quo pars habet eũ suspectũ ⁊ est cõtentus alteri delegare causam. nã tunc seruabitur qđ hic dr. ⁊ sic casus erunt diuersi ⁊ nõ aduersi. Et cõcludere potes ꝙ qñ eps̃ recusatur triplex via esse potest vna ꝙ discutiatur causa accusationis et eligãtur arbitri ⁊ sic seruet̃. c. cũ speciali. Alia est ꝙ statim eps̃ delegat alteri. ⁊ si delegatus recuset̃ seruet̃ qđ hic dicitur ꝙ det executorem ad cõpellenduꝫ partes vt eligant iudices quibus causa cõmittitur per ipsum ordinarium. vel si cõtentant̃ de arbitris cõpellat eos eligere arbitros cõpromissarios. Alia via est ꝙ a principio det iudicem qui cõpellat partes ad cõsentiendũ in aliquẽ vel aliquos cui vel quibus causa cõmittat̃. facit qđ no. in. c. peruenit. xj. q. j.

4 ¶ † Jn glo. executor. in fi. Opinionẽ istam gloss. reprobat hic Hosti. qꝛ nullo modo dꝫ appellari ad ipsum recusatum qꝛ posset sequi absurdum sm eum. si forte cõmitteret deteriori et sic cõmitteret duobus qui ferrẽt snias cõtrarias. nã haberet alteram approbare. j. de re iudi. ca. fi. ⁊ ideo dicit Hostien̄. ⁊ fuit etiã opi. Uin. ⁊ Guil. in spe. de appel. §. nunc tractenus. in fin. j. col. ꝙ appellari poterit ad archiepiscopũ ex eo qꝛ cuꝫ eps̃ sit recusatus censetur esse remotũ ⁊ sublatũ mediuꝫ. Et ꝓ ista opi. bene facit qđ habetur in. c. si is cui. ⁊. c. si a subdelegato. de offi. deleg. in. vj. ⁊ ij. q. vj. placuit. el. ij. ⁊ cum ista opi. videt̃ hic transire Jo. an. ⁊ Jo. de lig. d. Anto. dicit illã verã si lata est snia sup recusatione qꝛ tũc oĩno est inefficax iurisditio recusati quãtũ ad cognitionem ⁊ gñr quantum ad delegationẽ. Secus qñ non est lata snia sup recusatione: qꝛ tunc nõ est adhuc certũ de suspicione: lꝫ certuꝫ sit iurisditionẽ non esse quantũ ad cognitionẽ penes recusatum. Sꝫ certe hec distinctio nõ placet ꝑ. c. cũ speciali. de app. vbi etiã lata snia super recusatione ordinarius potest delegare: lꝫ secus sit qñ recusatur delegatus: vt est expressum in. c. iudex. de offi. deleg. in. vj. ⁊ sic fortior est in hoc iurisditio ordinaria quã delegata. facit quod no. per glo. de rescrip. c. j. in. vj. ⁊ ꝑ hoc videt̃ ꝙ cum mediũ nõ sit oĩno inutile, qꝛ saltẽ habet potestateꝫ delegandi ꝙ dꝫ ad ipsum appellari per regulam que habetur in. c. dilecti. de app. nec ob. c. is cui. ⁊. c. si a subdelegato. qꝛ medium erat oĩno inutile etiã quo ad potestatẽ delegandi. ideo nimirum si omisso tali medio potest appellari. Jtem nõ ob. ꝙ poterit cõmittere deteriori qꝛ debebit cõmittere ꝑsone nõ suspecte: vt in. d. c. cum speciali. als̃ posset recusari delegatus. vt etiã colligit̃. Jtem nõ. ob. ꝙ si cõmittat duobus habebit approbare alterã sniam: qꝛ illud non est verum hoc casu qñ est recusatus cũ non possit de causa ipsa se intromittere quo ad cognitionẽ vel decisionẽ: sed debebit cãm appellationis interposite a dictis delegatis committere persone non suspecte que habebit cognoscere que snia sit approbanda. ⁊ per hoc videt̃ sustineri posse cũ quo etiam transit hic do. Flo. ¶ Jn glos. actor ibi peruenit. ⁊ intellige ꝙ actor recusabat anteꝙ̃ adiret ipsum iudicẽ. nã postea qꝛ iã cõsensisset in eum nõ posset recusare in aut. offeratur. iij. q. iij. vnde poterit dicere habiturus sum cãm cõtra petrum. et qꝛ habeo vos suspectos peto vt alteri committatur. et intellige ꝙ eligent̃ iudices per partes quibus cõmittet eps̃ vices suas ⁊ sic erũt delegati: vel eligent̃ iudices. i. arbitri cõpromis-
5 sarij sed precedens vera sm Jo. an. qꝛ nemo dꝫ cõpelli ad † cõpromittendum nisi in casibꝰ expressis in iure. l. iij. §. tametsi. ff. de arbi. Sed posset saluari qñ partes dicerẽt se velle cõpromittere: qꝛ tũc posset cogi ad eligẽdos arbitros. Et no. ꝙ practica q̃ hic ponitur in actore posset seruari etiã in reo eadẽ rõne sicut ⁊ econtra dicit̃ de practica rei. ⁊ hoc forte voluit glo. dum dixit. ⁊ idem iuris credo ⁊c. ⁊ sic voluit hic. d. Anto. ¶ Jn glos. sollicitudine. in fin. Aduerte qꝛ de vicario est clarũ ꝙ põt suam sniam exequi cuꝫ habeat ordinariã. vt no. de off. vica. lꝫ. in. vj. Sed de delegato ordinarij est dubiuꝫ Jnno. variauit. nã tenuit ꝙ non põt exequi in. c. innotuit. de arbi. contrariuꝫ tenuit in. c. dilecto. de ver. signi. vbi vult ꝙ possit exequi etiã mittendo in possessionẽ. prima opi. cõmuniter tenetur per legistas. Sed ipse Jnno. in. c. cũ ab ecclesiarum. de offi. ord. ponit tertiã opi. per quã alie possunt reduci ad concordiam qꝛ poterunt exequi per iurisditionẽ quã habẽt. ⁊ sic excõmunicando vel interdicẽdo ⁊ per cõsequens vtendo censura ecclesiastica. de offi. deleg. ex literis. Sed non per illã quã non habent ⁊ sic non poterit mittere in possessioneꝫ cum illa sit misti imperij. l. iubere cauere. de iurisdi. om. iudi. et. l. ea que. §. magistratibus. ff. ad munici. ⁊ cum ista transit Jo. and. et ibi omnino vide per Joã. de imol. ⁊ Joan. de lig. ⁊ cõmuniter canonistas lꝫ Barto. eã non teneat in. l. a diuo pio. de re iudica. Sed. d. Anto. sequẽdo dictũ Spe. in tit. de sen. excõ. §. ij. in prin. dicit hoc veruꝫ nisi specialiter data esset potestas exequẽdi per missionẽ in possessionem. nam tunc poterit qꝛ lꝫ de iure ciuili ea que sunt misti imperij nõ delegent̃. d. l. iubere cauere. ⁊ not. in. l. imperium. eod. titu. Secus de iure canonico. vt no. j. de offi. ordi. ꝙ sedẽ si tamẽ specialiter nõ cõmittitur nõ transibit in generali potestate, arg. j. de offic. lega. ꝙ translationẽ. ⁊ sic intelligatur opi. Jnnocen̄. in prealleg. c. cũ ab ecclesiarũ. ⁊ de materia per glo. ij. q. vj. quisquis. xj. q. j. peruenit. ⁊ ista ꝓcedunt etiã ꝑ̃sente ordinario. ⁊ multo fortius eo absente. Nec ob. iste tex. qꝛ lꝫ delegatꝰ possit exequi. tamẽ potest etiã ipse ordinarius qui potest reuocare potestatẽ delegati. l. iudiciũ soluit̃. ff. de iudi. vel sm Jo. de lig. hoc sit speciale qñ datur delegatus propter recusationẽ. qꝛ videt̃ datus solum propter cognitionẽ non propter executionẽ cum illa cesset suspicio.

a ¶ Laicus. ad materiã huiꝰ tex. ad de Bald. in aut. nulla. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ doc. in c. cõquestus. j. eo. ti. Panor. ⁊ Jnn. ac Feli. hic.

1 ☞ Consuetudo dat iurisditionem.

2 Laicus an pro rebus clerici vel ecclesie possit conueniri coram iudice ecclesiastico.

3 Actio ex locato est personalis cõpetens cõtra obligatum ex cõtractu locationis.

a **SJ clericus laicum.** Laicus [a] a quo clericus vel ecclesia rem vẽdicat debet coram suo iudice laico conueniri. h. d. Primo ponit dictum. Secundo rationem dicti. Tertio contrariam localem consuetudinem. secunda ibi: cũ actor. tertia ibi licet. ¶ No. ꝙ si clericus agit contra laicũ pro re quã dicit esse suam vel ecclesie sue debet agere coraꝫ seculari iudice si laicus conuentus illam asserat esse suam vel ecclesie et sic a cõtrario videtur secus. secus si fateatur illam esse clerici vel ecclesie lꝫ aliter non pretendat se nõ debere restituere. de quo an procedat inferius dicet̃. ¶ Jtẽ no. ꝙ predicta procedunt nisi de
1 consuetudine aliud sit inductum. ⁊ sic no. † ꝙ cõsuetudo dat iurisditionẽ. j. eo. cũ contingat. ⁊. l. j. C. de emanci. libe. Jtem intellige decre. sm Jnno. procedere nisi ageretur de spoliatione vel oppressione: qꝛ tunc posset laicus etiã pro re quã asserit suam a cleri
2 co corã ecclesiastico iudice cõueniri. j. eo. cũ sit ¶. † Et no. sꝫ do. Anto. ꝙ aut cõstat rẽ esse ecclesie quã tenet laicus. ⁊ tunc potest coram ecclesiastico conueniri: aut cõstat nõ esse ⁊ tunc non potest cõueniri corã ecclesiastico. Aut dubitatur. ⁊ tũc si laicus conuentus non negat poterit cõueniri corã ecclesiastico. Secus si neget et sic dicit fuisse de mente istius tex. Sed an procedat eius dictũ inferius tãgetur. ¶ No. tamen ex predictis ꝙ vbi allegat̃ qualitas in libello cõcludens iudicis iurisditionem nõ est necesse illaꝫ probare si aduersarius illam negat. ¶ Jn glos. fin. in fin. Et toleratur istud factum pape in terris ecclesie vel ratione consuetudinis. Archidia. tamen in. c. iudicatum. lxxxix. distin. dicit: quod si papa concedit clerico literas contra laicum indistincte seruant̃ quia si exciperetur contra illas non admitteretur exceptio. et si propter hoc appellaret curia non daret literas super appellatione. ⁊ idem etiam ibi sentit si inter meros laicos dedisset iudices: sed illud de stilo curie procedi. nam de iure videretur iusta appellatio. per id quod habetur. j. eo. licet. ¶ Extra gloss. quia litera hic loquitur quando clericus petit rem ecclesie a laico quam laicus asserit suam. dubitatur quid si constaret eam esse ecclesie. Jnno. hic dicit ꝙ tunc secus: qꝛ poterit agi coram ecclesiastico a contrario sensu huius litere. ⁊ similiter dicit secus si agatur ex legato vel ex locato vel ex similibus actionibus: qꝛ tunc corã ecclesiastico agi debet sm eum. Sed hoc dictũ nõ placet Hostien̄. qui dicit ꝙ istud est cõtra istum tex. nisi ratione priuilegij vel consuetudinis aliud dicatur. ⁊ sic residet Joan. and. et Jo. cal. hic dicit ꝙ nõ credit Jnno. intellexisse quando simpliciter agitur ex legato vel locato contra laicum. sed quãdo allegaretur violentia vel fraus vel minus legitimus cõtractus per no. per ipsum Jnno. j. eod. cũ sit generale. d. Flo. hic dicit ꝙ studentes non percipiunt difficultatem. sed sm eũ stat in hoc qꝛ cõtra dictum Jnno. facio
3 qꝛ † actio ex locato est personalis cõpetẽs ex cõtractu cõtra obligatum: ⁊ sic videtur ꝙ non deberet ecclesiasticus cognoscere: sed ipse defendit Jnno. intelligendo dictũ eius in actione locati quã intentat clericus cõtra laicum. vt de re. eccle. vel clerici. ⁊ laicus fatetur ita esse. s. ꝙ est ecclesie vel clerici. nam tunc actio locati lꝫ sit personalis: tamẽ qꝛ est in rem scripta sm eum quo ad censendum seu considerandum forum censebitur realis. per id qđ no. j. eo. ex parte. b. et ideo sicut quando agitur reali de re ecclesie cognoscit ecclesiasticus. ita ⁊ quãdo agitur personali scripta in rem ⁊ similiter pro legato cõpetit actio personalis scripta in rem. l. j. C. cõia de lega. ⁊ ideo si non negatur legatum poterit agi coram ecclesiastico. ⁊ subdit ꝙ eo casu quo agitur rei vendicatione pro re ecclesie ꝙ si reus negat illam esse ecclesie. de hoc discutiet̃ summarie ad finẽ fundande iurisditionis. prout voluit Gof. non autem stabitur dicto actoris. Nec ob. ꝙ not. in. c. cum ad sedem. de resti. spo. per gloss. que videtur velle standum dicto actoris: quia illud verũ quo ad litẽ ordinandam non quo ad fundandam iurisditionem.

risditionem: et hec dicit notanda. qa sepe contingunt et se vidisse magnas altercationes. sed tamen consulit secundum superius dicta. Sed certe inquantum dicit quod actio locati est in rem scripta nullibi reperietur iure cautum. nam est mere personalis competens contra obligatum ex cotractu locationis. et nullo modo contra singularem successorem. l. j. §. si heres. ff. ad trebell. potuisset tamen aliter se defensare: quia si laicus conuentus ex locato fatetur rem ecclesie cum illa actione ex locato cocurrit etiam rei vendicatio. et ideo propter concursum realis trahat ad eius naturam vt debeat tractari coram ecclesiastico. arg. eorum que notantur in. l. qui fundum. §. si tu ex parte. per Dy. et Bar. ff. ad le. falci. et etiam tetigit hic. d. Anto. ¶ Item pondera quod d. Flo. vult indistincte quod vbi agitur rei vendicatione pro re ecclesie cognoscat ecclesiasticus. nam si reus fatetur rem ecclesie hoc clarum secundum eum. si negat tunc summarie cognoscetur ad finem fundande iurisditionis. vbi autem ageretur actione personali. tunc nisi esset in rem scripta secundum eum vel nisi allegaretur violentia vel rapina vel minus legitimus contractus aut dolus et fraus non cognoscet ecclesiasticus. si autem allegetur rapina et sic sacrilegium: tunc si de illo constet clarum quod poterit cognosci per ecclesiasticum. si autem sit dubium et reus neget tunc cognoscetur summarie ad finem fundande iurisditionis. et si in summaria cognitione de illo appareat procedetur in causa et postea plenarie probabitur. Si autem summarie non constet tunc remittetur ad iudicem secularem. ex quo reus est laicus. ista est conclusio sua hic. et in. c. cum sit generale. j. eo. et per hec patet id quod dixi de legato quod debet intelligi quando constat rem legatam ecclesie fuisse testatoris. nam si negaretur et per consequens negaretur esse ecclesie summarie deberet discuti ad finem fundande iurisditionis. ¶ Sed aduerte quia vt. s. tetigi. Host. hic voluit quod vbi agitur reali pro re ecclesie si reus negat illam esse ecclesie quod tunc nullo modo cognoscet ecclesiasticus. et sic non cognoscet etiam summarie ad finem fundande iurisditionis. imo etiam videtur velle idem si non negat rem esse ecclesie si non allegatur aliter rapina vel oppressio vel alia qualitas. de quibus per Inno. j. eo. cum sit. et sic intellexit Archi. et Hosti. xvj. q. j. in canonibus. vbi videtur velle quod communiter non teneatur opi. Gof. nec dictum Inn. hic: de quo dixi. sed id quod no. Inno. in. c. cum sit. j. eo. vbi concludit Inno. quod si clericus agat pro re ecclesie contra laicum si allegat rapinam. et sic sacrilegium vel etiam oppressionem seu violentiam vel etiam dolum aut fraudem. vel minus legitimum contractum vel agat de iure speciali. tunc poterit agi coram ecclesiastico. secus vbi aliquod predictorum non allegatur. et ideo secundum eum aliqua ex qualitatibus predictis in libello est exprimenda. alias non posset agi coram ecclesiastico. et respondet ad istud. c. quod hic loquitur quando aliqua de dictis qualitatibus non allegatur et agitur simpliciter actione in rem vel depositi. et sic vult Innocen. ibi: quod licet agatur actione in rem pro re ecclesie. hoc solum non sufficiat vt possit agi coram ecclesiastico. do. Flo. tenuit contrarium. vt. s. dixi. ¶ Item pondera quod si agitur depositi agendum erit coram seculari. nam non videtur ratio diuersitatis an agatur actione depositi an vero actione locati. et tamen ipsemet Inno. hic voluit quod vbi agitur actione ex locato pro re ecclesie agi possit coram ecclesiastico. et reuera non videtur posse dari bona ratio diuersitatis. et sic patet ex predictis quod Innocen. et Hosti. in. d. c. cum sit. non videtur tenere id quod dixit hic Inno. in hoc. c. et voluit Archi. in. d. c. in canonibus. vbi videtur velle quod communiter teneatur dictum Innocen. in. c. cum sit. reiecto dicto Inno. in isto. c. si clericus. et dicto Gof. et idem Lap. de casti. sua alleg. lxvj. ¶ Et dixit etiam Inno. in. d. c. cum sit. quod si sit dubium an sit sacrilegium. vt quia allegatur rapina: sed de illa non constat quod nihilominus iudex procedet super principali et si probabitur condemnabit ipsum laicum ipse ecclesiasticus. Si autem non probetur tunc iudex ecclesiasticus absoluet laicum ab impetitione actoris et ex alia causa agi poterit. l. et an eadem. §. actionis. ff. de excep. rei iudi. do. Anto. hic videtur variasse. nam in vna parte dicit quod si agitur reali pro re ecclesie et reus negat. quod tunc cognoscere debet iudex secularis ex quo reus est laicus: nec habebit cognoscere ecclesiasticus etiam summarie ad fundandam iurisditionem per istum textum. et sic dicit etiam voluisse Host. Sed in alia parte videtur velle oppositum. inquantum dicit quod vbi allegatur in libello qualitas cuius requiritur vera existentia ad fundandam iurisditionem iudicis: quod tunc si illa negatur debet summarie probari ad finem fundande iurisditionis. per not. per legistas. et maxime Bartol. in. l. prescriptione. C. si contra ius vel vtilitatem publicam. et per Joan. and. post Inno. in. c. romana. §. contrahentes. de foro compe. in. vj. et per eundem de rescrip. super literis. nec placet sibi opi. quod sufficiat tunc illam allegare. ex quo concludit iurisditionem iudicis. quam opinionem tenuit Bartol. qui in hoc fuit sibi contrarius in. l. ij. ff. si quis in ius vo. non ierit. per. l. penul. de iurisdi. om. iudi. nam secundum eum illa. l. penulti. non probat. quia si sit verum siue falsum id quod petitur claudebatur intra iurisditionem iudicis: quia iudex potest pronuntiare super debito petito licet vere non debeatur: quia poterit absoluere diffinitiue si non probatur. sed in casu de quo queritur. si qualitas allegata non esset vera. non posset iudex tunc cognoscere cum per illam si vera sit recipiat iurisditionem. et sic aperte vult do. An. quod cum requiratur vera existentia qualitatis allegate. si allegetur rem esse ecclesie. videtur quod si reus neget quod de illa deberet summarie cognosci. prout voluit Gof. et pro certo si tenemus dictum Inno. quod ponit in isto. c. quod iudex ecclesiasticus possit cognoscere si allegetur rem esse ecclesie. et hoc constet. non video quin habeamus fateri quod si negetur rem esse ecclesie: quod tunc ad fundandam iurisditionem possit iudex summarie cognoscere. prout voluit Goff. vnde tunc secundum istum intellectum dum litera dicit quod debet trahi ad forensem iudicem. deberet suppleri nisi premissa summaria cognitione appareat rem esse ecclesie. Si autem tenemus dictum Inno. in. c. cum sit. tunc clarum esset quod non procederet opi. Goffre. et sic non deberet sumi hic argumentum a contrario sensu. nam eodem modo posset sumi quod si reus non asserit esse suas. licet alias neget esse ecclesie: quod tunc deberet cognoscere ecclesiasticus. quod tamen non est rationabile. et ideo videtur quod hic non sit sumendum argumentum a contrario sensu pro hoc faciat qa contrarius sensus videtur esse contra ius: quia contra regulam iuris que vult quod actor sequatur forum rei. et pro hoc facit: quia licet reus fateatur rem esse ecclesie. tamen possibile est quod iuste detinet. forte quia a principio emit ignorans rem ecclesie. et sic habet iustam causam retinendi donec euincatur iudicialiter vt sibi committatur actio de euictione. l. habere licere. ff. de euic. et. l. atqui natura. §. cum me absente. ff. de nego. gest. et quod nota. liiij. distin. generalis. et sic non est inconueniens quod conueniatur coram seculari. licet fateatur rem ecclesie. item licet nullam iustam causam allegauerit. si tamen alias bona fide peruenisset ad eum forte quia reperisset in hereditate. licet videatur male facere et iniuste detinere si petatur. tamen do. Anto. hic expresse tenet post Lapum de castilione. quod non cognoscet ecclesiasticus. ex quo non allegatur iniustum initium. licet ipse in alia parte aliter sentiat. s. in articulo quando qualitas non allegatur: sed poterat includi. nam ibi videtur velle oppositum. et sic in hoc fuit sibi contrarius. vnde propter predicta tutius videtur tenere dictum Inno. in. c. cum sit. quod sequitur Archid. in dicto. c. in canonibus. et secundum hoc cessabunt multe difficultates et intricationes quas tangit hic domi. Anto. ¶ Et per predicta etiam patet do. Floria. non perfecte dixisse. ¶ Item facit hic do. Anto. vnam differentiam. nam dicit quod quandoque qualitas concludens iurisditionem est talis nature quod sufficit eam esse dubiam ad concludendam iurisditionem, vt quando allegatur sacrilegium. aliquando non sufficit eam esse dubiam: sed requiritur eius vera existentia. vt quando quis conuenitur qui est forensis ex eo quia hic contraxit vel deliquit: vel quando allegatur rem esse ecclesie que petitur. et isto secundo casu debet summarie probari ad fundandam iurisditionem. Sed in primo non est necessaria dicta probatio. Sed certe non video bonam rationem diuersitatis. vnde do. Flo. in sacrilegio dixit illud summarie probandum ad fundandam iurisditionem. et forte de rigore iuris illud procedit. tamen propter autoritatem Inno. et Hosti. credo quod seruaretur in practica quod procederet ecclesiasticus ad vlteriora allegando sacrilegium etiam non premissa dicta summaria cognitione. non obstante negatione rei. et hec sufficiant de materia huius decre. licet do. Anto. hic insistat.

I ☞ Questio de feudo debet per dominum inter vasallos tractari quo ad vtile dominium: secus in directo.

a **Ex transmissa.** Questio a feudi debet per dominum feudi terminari qui si negligens fuerit ecclesiasticus iudex alias superior eius hoc faciet. h. d. ¶ Et primo ponitur partis conquestio. secundo pape prouisio. secunda ibi per dominum. ¶ Not. quod dominus potest esse iudex delegatus inter homines suos: vt videtur hic colligi si habetur in litera ecclesie tue que est communis. quod intellige saluo iure recusationis. vel nisi esset dominus actoris et rei: quia tunc par affectio suspicionem tolleret. l. solum. §. de illo. ff. de ritu nup. et. s. de offic. delega. c. insinuante.

a ¶ Questio. ad materiam huius text. vide hic do. Fel. Abba. et do. And. sicu. Paul. de ca. in consi. clxj. d. alex. de imo. i consil. j. in. j. co. ∞. tamen premissis. circa fin. et in. iiij. col. ver. alia ratione.

I ¶ Item not. quod vbi est questio inter vasallos de re feudali, cognoscere debet dominus feudi. quod intellige quando est questio quo ad vtile dominium. quod est penes feudatarios. nam si vendicaretur directum dominium non esset iudex. iuxta not. in. c. ceterum. s. titu. j. ¶ Item not. sicut episcopus potest precipere clerico in virtute obedientie. sic dominus vasallo sub debito fidelitatis quo ad spectantia ad feudum. j. eod. ex tenore. iuratur enim fidelitas j. de iureiuran. veritatis. et. c. ego. N. et. xxij. q. v. de forma. sed non semper iuratur obedientia. s. de maio. et obe. legebatur. Et sic facit quod rector vniuersitatis possit precipere sub debito iuramenti. dicit tamen domi. Floria. quod non incurretur pena periurij. nisi

hoc exprimatur. licet secūdū eum si detur inobedientia: posset rector procedere ad illam imponēdam quod tene menti. ¶ Item nota fm vnum intellectum ꝙ vbi feudum; tenetur immediate a domino seculari: licet mediate teneatur ab ecclesiastico iudicatur feudū seculare attenta qualitate domini immediati. ¶ In glos. fin. ꝛ sic si ponderetur gloss. videtur velle ꝙ iste trecensis fuerit delegatus. sed hoc non bene patet ex antiqua. vnde dicebat Hostieñ. ꝙ cognouit vt ordinarius secundum generalem consuetudinem gallicanam ꝫ quam in qualibet causa coram iudice ecclesiastico laicus trahi potest. nisi sit questio feudalis: quia tūc pōt excipi ne procedatur per ipsum. vt hic patet. ¶ Et aduerte quia vt patet ex predictis. vno modo potest intelligi ꝙ iste trecensis fuerat delegatus, alio modo quo ordinarius. ꝛ similiter variatur intellectus litere respectu eius cui scribit papa. nam quidam intelligunt ꝙ fuerit delegatꝰ. alij intelligunt ꝙ fuerit ordinariꝰ si intelligatur quod fuerit delegatus. tunc satis potest procedere si habetur in litera militum ecclesie Trecensis. Sed si habetur in litera militum ecclesie tue. intellige quod potuit delegari saluo iure recusationis per id quod habetur in. c. accedens. el. ij. j. vt lit. non contesta. Saluo nisi intelligas quod iste cui scribitur etiam habebat subiectum actorem: quia forte erat ordinarius actoris ꝛ reorum: vt quia erant de temporali iurisditione ecclesie sue. nam tunc par affectio tollit suspicionem. l. non solum. §. de illo. ff. de ritu nup. ꝛ tunc secundum istum intellectum oporteret intelligi ꝙ trecensis fuit etiam delegatus primo loco ex quo iste cui scribitur erat ordinarius. Alius est intellectus quod iste cui scribitur non se intromittat tanquam delegatus: sed tanquam ordinariꝰ ꝛ superior dñs feudi: qꝛ nobilis de campis receperat in feudum ab ecclesia huius prelati: quia ꝛ postea ipse nobilis dedit in feudū istis militibus. ꝛ sic dñs de campis erat immediatꝰ dominus feudi. Sed prelatus cui scribitur ꝛ eius ecclesia erat dominus mediatus. ꝛ fm hoc papa scripsit non delegādo sed excitādo iurisditionem ordinariam. facit quod habetur in. c. licet in corrigendis. s. de offic. ordi. ꝛ in. c. graue. eo. titu. Potes etiam dicere quod isti milites erant milites ecclesie prelati: cui scribitur, quia forte aliquam rem habebant ab illa ecclesia in feudum sed non illam de qua queritur. ꝛ tunc oportet dici ꝙ fuit delegatus ꝛ tūc procederet quod superius dixi. ¶ In gl. dominus. in fi. ꝛ sic vult ista gloss. ꝙ quo ad feudum de quo queritur erant milites domini de campis: sed quo ad alia erant milites ecclesie. forte qꝛ aliam rem tenebāt in feudum ab ecclesia: vel potes dicere vt. s. tetigi: ꝙ immediate erant milites domini de campis: sed mediate erant etiam milites ecclesie. de quo superius dixi. vel erant milites ecclesie quo ad ordinariam potestatem siue iurisditionem non respectu questionis feudalis. ¶ In glo. distulerit ibi modo est efficax. et videtur velle gloss. quod delegatus datus per papam contra laicos etiam non negligēte iudice seculari, a principio habeat iurisditionē licet exceptione, elidibilem. ꝛ sic inefficacem sed in cōtrarium facit text. j. eo. licet. vbi videtur quod rescriptum a principio sit irritum ꝛ sic nullum. propter hoc do. Anto. intelligit qđ iste cui scribitur non intromittit se vt delegatus ꝫ vt ordinariꝰ mediatus superior feudi. ꝛ iste intellectus potest tolerari. tamen an precedens possit sustineri patebit ex his que dicentur in. c. licet. ꝛ. c. ex tenore. j. eo.

¶ Dñs feudi. Ad huiꝰ c. intellectū vide hic do. Fel. ꝛ alios nouissimos ꝛ glos. xxiij. q. j. c. princi pes. ꝛ domi Card. in cle ij. §. porro. d elec.

1 Vacante sede capitulum non cognoscit de questione feudi que debebat coram epō tractari sed supersederi debet.
2 Feudi questio debet coram dño tractari.
3 Clericus potest conueniri coram iudice laico in causa feudi.
4 Uacante sede capitulū nō succedit in potestate magistrandi vel doctorandi quā habet episcopus paduanus.
5 Judex secularis an possit quo ad laicos supplere negligentiam ecclesiastici.
6 Judex secularis non debet se intromittere de crimine clerici siue agatur ciuiliter siue criminaliter.
7 Res data ecclesie pacto adiecto potest si pactū per ecclesiam nō seruetur propria autoritate capi.
8 Uasallus an preiudicet vero dño quo ad possessionem suam ex recognitione quam facit alteri domino.

a Uerū quoniam. Dominus[a] feudi siue sit ecclesiasticus siue secularis: causam feudalem cognoscet. h. d. ꝛ duo sunt dicta que patent. secunda ibi alioquin.
1 ¶ † Not. quod vbi questio feudi tractari debet coram episcopo vacante ecclesia supersedebitur in illa. ꝛ sic nota. qđ in potestate
2 cognoscēdi de feudo non succedit capitulū sede vacante. ¶ † Itē no. ꝙ etiam clericus si sit infeudatus per laicum. potest in causa feudi coram dom ino feudi licet laico conueniri. vt hic est casus intelligendo ꝙ iste erat prepositus ecclesie cathedralis. prout intelligit hic Hostieñ. iuncto fine textus. Archi. tamen tenet contrarium de clericis cōiugatis. c. vno. in. vj. et ideo intelligit quod iste prepositus erat secularis. non autem erat dignitas ecclesiastica ista prepositura sed secularis sic quādoqꝫ contingit de alijs. vt patet in Abbate iannensi qui est merus laicus ꝛ in prioribus florentinis. sed primus intellectus cōmuniter tenetur ꝛ est magis notabilis. ¶ Itē not. ꝙ questio feudi debet tractari coram domino feudi. non autem illa an feudum sit imperiale vel ecclesie: quia in illa actor sequitur forum rei: vel eligentur arbitri secūdum Joan. andr. qui forte intellexit de arbitris iuris p. c. pastoralis. de rescrip. Sed certe illud loquitur in delegatis non in ordinarijs. vt ibi notatur per Inno. ideo secundum do. Anto. meliꝰ est intelligere de arbitris compromissarijs. si ad hoc concordant alꝛs debet adiri iudex competens: ꝛ competens erit superior ecclesiasticus non secularis ratione maioritatis. vt no. Innoceñ. in
3 c. ceterum. ad fi. s. titu. j. ¶ † Ultimo no. casum in quo clericus potest conueniri corā iudice laico scꝫ in causa feudi. ꝛ est speciale in casu isto. nam regulariter contra. s. titu. j. at si clerici qualem tamen iurisditionem possit exercere tunc iudex secularis in clericum: ti actauit hic Inno. ¶ In gloss. j. in fin. Aduerte quia duplex questio potest considerari. vna vt cognoscatur an spectet ad ecclesiam vel imperatorem. ꝛ sine dubio ista non debent tractari vacante sede. per id quod habetur in. c. j. ꝛ per totum. j. ne se. vacan. ꝛ licet do. Anto. dicit illam modici preiudicij. non videtur verum quia in consequentiam iudicatur feudum spectare ad alium et nō ad episcopum. Alia est questio que tractanda est inter vasallos coram domino feudi. et de ista videtur etiam dici quod licet certum esset ad episcopum spectare: tamen sede vacāte non tractabitur. nec ob. c. cum olim. de maio. ꝛ obedi. vbi capitulum vacante sede succedit episcopo in potestate iurisditionali. quia illud verum in generali iurisditione episcopi non in feudali. vt episcopus habeat vasallum quem nollet habere. ideo in illa non succedit sicut nec in collatione beneficiorum. j. ne sede vacan. illa fm Hostieñ. Joan. andree addit ꝙ etiam ratio esse potest: quia non est proprie episcopale cognoscere de feudis vel beneficia conferre: quia multi non episcopi faciunt ista: ꝛ aliqui episcopi neutrum predictorum habent. Sed certe conferre beneficia proprie videtur esse episcopale: quia ad episcopū de iure spectat potestas conferendi beneficia que non sunt collegiata nec patronata. xvj. q. vij. omnes basilice. ideo quo ad collationem beneficialem melior videtur ratio quam tangit glo. in dicto. c. cum olim. nam in illa vertitur quedam potestas donandi: quia habet potestatem preeligendi cui vult conferre. ideo illa non debet trāsire sine speciali mandato. l. si filius. ff. de dona ꝛ in. c. licet. de offi. vica. l. vj. que ratio cessat in potestate iurisditionali. in potestate vo feudali potest dici quod ratio est quando non transit: quia illa non habentur ex naturali ꝛ ordinaria potestate episcopali: sed ex accidenti et ex iure speciali. ideo in illa nō succedit capitulum sicut etiam probatur in tex. coniuncta glos. in. c. scriptū. s. de electio. ꝛ facit quod nota. Inno. in. c. cum in cunctis. ad fin. s. de electio. nec ratio quam tetigit Hostieñ. videtur multum generalis
4 quando vterqꝫ vasallus esset eque idoneus. ¶ † Et per predicta dicit hic domi. Flo. quod in potestate magistrandi seu doctorandi quam habet episcopus Paduanus ex priuilegio apostolico ꝛ imperiali ꝛ ex antiqua consuetudine non succedet capitulum vacante sede nisi cōsuetudo vel priuilegiū aliud habeat. ꝛ predicta vera vbi feudum esset commune episcopo et capitulo. nam tunc succederet propter communionem vacante sede. j. ne sede vacan. ca. j. in. vj. et idem in similibus. ¶ In glos. cognitionem. in fi. ꝛ p hoc facit s. titu. j. qualiter cum ibi notatis. sed dic ꝙ ista vltima opinio est vera de iure cōmuni. sed prima opinio posset procedere de iure speciali: forte si superior dominus feudi esset secularis,
5 p id qđ habetur in. c. romana. §. debet. de foro cpe. in. vj. vel dic † ꝙ ex consuetudine potest secularis iudex supplere negligentiā ecclesiastici quo ad laicos non quo ad clericos. ꝛ sic loquatur. c. qualiter. secundum domi. Anto. ¶ Extra gloss. tene menti precipue
6 dictum Inno. inquantum dicit † ꝙ de crimine clerici directe vel indirecte etiam si ciuiliter agatur nō potest se intromittere iudex secularis etiam si sit dñs feudi. ¶ Item tene menti ꝙ lex nullus C. de testi. non habet locum in clerico testificante corā laico. licet glo. ibi aliter dicat. ꝛ licet Feder. de senis etiam aliter loquatur. vt hic tangit do. Anto. ¶ Item adde inquantum Hostiē. tenet
7 cōtra Inno. † quando datur res ecclesie sub certo pacto eo adiecto ꝙ si non seruetur licet propria autoritate rem accipere. nam si pactum non seruatur per ecclesiam poterat propria autoritate rem accipere ipse dominus, licet Inno. contra: intellige dummodo non iniiciat manus in clericum. per id quod notauit hic Joan. and. ꝛ dummodo non sit facta sacra vel religiosa. nam ex quo transiuit cum affectione predicta poterit propria autoritate accipi. ꝛ hoc tenuit etiam Bart. in. l. iij. C. de pigno. ¶ † Itē
8 adde inquātum Hostieñ. tangit an ex recognitione quam facit vasallus

vasallus alteri domino, preiudicetur vero domino quo ad possessionem suam certe videtur q non: siue bona fide fiat siue mala. qr dñs ratione directi dominij habet ciuilez licet feudatarius naturalem. ideo per factum ipsius feudatarij non priuatur sua ciuili. nisi de illa expellatur vel suspicetur se posse repelli. per id quod habetur in. l. j. §. non autem. ff. de vi et vi ar. et l. j. in fi. ff. quē admodum vsufruc. cauea. vbi bona gl.

1 ☞ Actor sequitur forum rei.
2 Rectori ecclesie datur actio pro rebus et iuribus ecclesie.
3 Actori datur electio iudicis.
4 Crimen sacrilegij est ecclesiasticicum. et nu. 11.
5 Vidua potest coram iudice ecclesiastico agere possessorio nō obstante exceptione fori.
6 Vsurarum crimen an sit ecclesiasticum.
7 Vsure an iure autenticorum sint indistincte prohibite.
8 Simonie crimē ad iudicem ecclesiasticum spectat.
9 Periurium an sit crimen ecclesiasticum.
10 Adulterium an sit crimen ecclesiasticum.

Cum sit generale.

Malefactores[a] rerum ecclesiarum in vtroq foro conueniri possunt. h. d. primo ponit regulam secundo casum exceptum et triplicem eius causam
1 secunda ibi vero. ¶ † No. regulā generalē q actor sequitur forum rei. quod procedit etiā si de causa status agatur de qua. s. de seruis non ordi. c. ij. in fi. et C. vbi causa status. l. j. in fi. ¶ Itē nota
2 q delinquentes in rebus ecclesie censent̄ sacrilegi. ¶ † Itē nota. q rectori ecclesie dat̄ actio pro rebus et iurib9 ecclesie de quo s. titu. j. cū deputati. et de rescrip. edoceri. et facit. s. eo. si clericus.
3 ¶ † Itez nota casum in quo datur actori electio iudicis. et istud est regulare quando reus habet plures iudices. facit quod habetur in. l. j. §. j. et ij. de eo quod certo loco. fallit quando expresse daretur electio ipsi reo vt cōtingit in scholaribus. vt patet in au
4 ten. habita. C. ne filius pro patre. ¶ † Item nota q crimē sacrilegij est crimen ecclesiasticū. ideo de illo potest cognoscere iudex ecclesiasticus etiā contra laicū. ¶ Itez no. decre. q̄ loquit̄ in delinquentibus in rebus ecclesie. et sic a contrario secus videretur in rapiente bona clericorum. et istud videtur hic tenere Petrus de iure. qr istud fuit inductum in fauorem ecclesie vt hic dicitur ergo nō videtur extendendum per id quod habetur. j. de priui. sane. et vij. q. j. petisti. Fatetur tamē quod de cōsuetudine serua
5 tur contrarium. et potest esse illi9 ratio. † quia si vidua potest corā iudice ecclesiastico agere possessorio. non obstante exceptione fori. vt. j. eo. ex parte. B. ergo eadē ratione hoc poterit clericus et pro hoc etiam, quia bona clericorum gaudent eodem priuilegio quo et res ecclesiarum. j. de vi. et ho. cle. c. fi. cum ibi notatis. et xvj. q. j. c. simpliter. et. j. de pigno. ex literis illud autez videtur satis esse de mēte textus quod habeat locū in rebus hospitalium propter literam que dicit. venerabilium locorum rectores facit quod not. in. c. conquestus. j. eo. titu. ¶ In glo. j. in fi. et de materia. ij. q. vi. in. c. hoc etiā. et in. c. j. de re iudi. in. vj. et per Bar. in. l. fi. ff. de varijs cogni. ¶ In glo. fin. ibi si quis in hoc genus. sed illud s̄m Hosti. quādo agit̄ de pena corporali. vel potes dicere q non est absonū etiam per iudicem secularē hoc cognosci. qr sacrilegiū licet sit crimen ecclesiasticum. non tamē est mere ecclesiasticum. qr etiā in foro ciuili pro ipso potest agi prout hic di
6 citur in fin. ¶ † In gl. fi. ibi crimen vsurarū. et pro hoc. j. de vsur. in. l. qr in omnibus. et c. cū tu. de quo remittit Io. an. ad notata per se in. c. j. de vsur in. vi. in nouella. vbi ponit opinionez garsie et Io. mona. et per notata per glo. in cle. ij. de iudi. in glo. cum repetuntur. vbi glo. cōcludit q est crimē ecclesiasticum. nec potest tractari coram iudice seculari: licet Arch. tenuerit contrariū, dicens q electio est actoris. an velit repetere vsurā in foro seculari: an vero in foro ecclesiastico per. c. ad nostram. el. ij. de iureiur. cui tamen respondet glo. prealle. Paulus de liaza. in clem. j. de vsur. et Bar. in. l. titia. ff. solu. matri. et in. l. omni innouationi. C. de sacrosan. eccle. concordant opiniones. quia si est questio de facto tantū. s. an soluta sit vsura. vel non. et ambe partes fatent̄ qd̄ si est soluta sit vsura. tunc procedat opi. Archi. Sed si esset questio de iure. puta quia dicitur contractum sapere vsuram. et de iure censeri debere vsurarium. et tunc procedat opi. Io. and. lap9 de castil. dicit q glo. in dicta clemē. cōmuniter seruatur et practicatur. Potes dicere vt hic tangit do. Anto. q si de cōsuetudine appareat illa seruetur arg. s. de consue. cum dilectus illa cessante vera videtur de iure opinio Pauli et Arch. s̄m eum. ¶ Do. Ro. tamen hic dicit. q glo. seruatur indistincte. quia raro cōtingit q cum questione facti non sit incerta questio iuris. Sz tu potes dicere q si ageretur de repetenda vsura vltra modum taxatum a lege de quo in. l. eos. C. de vsur. tunc possit procedere op. Archi. et Pauli. quia ex quo lex facit illud indebitum. et vult illud posse repeti. l. si non sortem. in prin. ff. de condi inde. non video quod repugnet quin in foro ciuili possit agi. Si vero peteretur vsura infra modum ibi taxatum tunc est dubium, qr lex illa permittit ipsam vsuram. et sic non videtur q possit peti seu repeti coram seculari. et istud videretur clarum secundum legem
7 C. et digestorum. Sed dubium est an † per ius autenticorū indistincte vsure sint prohibite. nam aliqui tenent q sic. vt not. glos. in auten. ad hec. C. de vsuris. alij tenent oppositum. vt Iaco. de but. et Barto. in. l. j. C. de summa tri. et ideo non esse tutum repetere[a] vsuras coram iudice seculari propter varietatem opinionum. et ideo videtur q tutius sit propter hoc tenere glo. in dicta clemen. fateor tamen quod si incidenter deduceretur crimen vsure et obijceretur exceptio vsuraria. q iudex secularis deberet illā admittere. et si non admitteret posset cogi. per iudicē ecclesiasticum per id quod habetur in. c. licet. de iureiuran. in. vj. communiter tamen practicatur nunc q remittitur cognitio ad iudicem ecclesiasticum saltem tunc quando ecclesiasticus facit inhibitionem. ¶ In ea. glo. ibi heresis. illud est mere ecclesiasticū nec intromittit se secularis nisi quo ad executionem. de hereti. vt in
8 quisitiōis. §. phibemus. lib. vj. ¶ † In ea. glo. ibi simonie. vt. j. de simo. per totum. et sic videtur velle glo. q de isto nō intromittat se secularis, et sic transeunt doct. sed forte non esset absonum dicere q vbi certum est simoniam commissam q possit etiam secularis punire. per. l. si q̄q̄. C. de episco. et cleri. secus si esset dubium an incideret in simoniaz vel non. qr tunc spectaret cognitio ad ecclesiasticum. facit quod dixi. s. de vsur. et hec etiam vi
6 detur tenere domi. Anto. hic. ¶ † In ea. glo. ibi periurij. Conclude q si est questio super iure vt quia dubiuz est an iuramentum liget spectat cognitio ad ecclesiasticuz. s. de dilectio. venerabilem. Sed vbi est certum q ligat. tunc per viā exceptionis potest cognoscere etiaz laicus et debet illud seruare etiam si lex cōtradiceret. ex quo canon vult seruari. et ad hoc etiaz posset compelli per iudicem ecclesiasticum. in. c. licet de iureiurā. in. vj. agēdo autez dicit Ioan. an. i. c. fina. j. eodē. in. vj. q potest dici esse ecclesiasticum crimen. sed non merum. quia in vtroq foro poterat[b] agi: nam et etiam leges puniunt periuria. l. de periurio. ff. de crimine stellio. et sic poterit etiam pro obseruantia iuramenti in vtroq foro agi. Sed istud credo verum quando lex ciuilis non improbat iuramentum. Si autem improbaret non videt̄ tunc quid in foro ciuili possit agi ex quo ipsa. l. impugnant. sicut etiā non potest agi ex pacto nudo in foro ciuili. licet possit agi in foro canonico. vt in. c. j. s. de pact. immo videtur etiam q quando iuramentuz non obligat de iure ciuili, licet als sit licitum. vt in ingenuo qui iurat aliquid dare. nam tunc quia ius ciuile nō dat actionem. sicut nec ex pacto. videtur q non deberet agi corā seculari. et pro hoc facit quod notauit Innocen. s. titu. j. nouit lz domi. Anto. hic vellet oppositum. Sed verius videtur qd̄ dixi.
10 ¶ † In eadem gloss. ibi adulterij hoc verum quando agitur ad separationem thori. s. de procurato. tue. alias bene posset se intromittere iudex secularis vt patet in ti. de adulterijs per totū
11 C. et ff. ¶ † Extra glo. pondera vnum dictum Innocen. hic inquantum dicit q si agitur pro sacrilegio licet sit dubium an sit commissum iudex procedit ad vlteriora, et si probetur condemnabit als absoluet. Sz remanebit actori potestas agēdi ex alia causa. nam Guido de suza. in auten. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi. oportet dixit q si non probatur pronūciabit iudicem incompetentem et declarabitur processus nullus. de quo per dominum Anto. s. c. si clericus. qui tamen sequitur finaliter dictū Innocē, saltem in certo casu. et de materia quam tangit hic Innocen. dictum fuit in dicto capitulo si clericus.

a ¶ Malefactores. idez summant ho. Ab. fel. et An. sicu. quos hic ampli ssime vide et p̄cipue do. Fely. et. d. Andr. sic.

b ¶ Cause clericoruz idez summant hic dom. Ab. Fel. et An. et sic ad materiaz hui9 text. adde Bart. in. l. cūctos populos q. v. col. vij. C. d̄ sum. trini. et fi. c. et vid̄ Flo. i. l. vēditor. §. si cōstat. ff. d̄ cōdi. et nota. car. i clem. ij. xx. q. de elec. et i cle. ij, in fi. d̄ re ecclesi. non alienan.

1 ☞ Canones debent obseruari in causis clericorum etiā si agatur coram iudice seculari.
2 Cause quas mouent clerici contra laicos in foro ciuili tractēde sunt secundum leges et consuetudines siue statuta ipsius fori.
3 Testamentum si fiat sine solennitate requisita a lege nō poterit ex illo agi in foro seculari.
4 Causa si tractatur in foro ecclesiastico an debeat decidi secundū ius canonicum, vel secundum consuetudinem loci.
5 Statuta laicorum concernentia fauorem clericorū vel ecclesiarum non ligant clericos nisi approbentur per ecclesiam.
6 Forum sortitur quis in loco ex assidua frequentatione.
7 Conueniri potest quis vbi assidue conuersatur.

Quod clericis.

b Causa[b] clericorū s̄m iura canonica, et non s̄m laicorū consuetudinem terminat̄. h. d. Et nō recipit cōmodā diuisionē.
1 ¶ † No. q cause clericorū siue agant̄ siue conueniant̄ debēt decidi s̄m ius canonicū. et sic v̄ qd̄ semp in decisorijs debeāt canones obseruari i causis clericorū. et sic facit q etiā cleric9 agat ꝯtra laicū corā iudice sclari. suari de

beant canones in decisoriis,de quo etiam tangitur in.c.j.de con-
stitu,& aliquid cum glo.¶ Item nota quod ex cõmorari in loco vi-
detur quis sortiri forũ.¶ In gl.j.ibi & est speciale Parisius po-
tes dicere idem vbi alias causa sit tractanda corã iudice ecclesiasti-
co contra laicum forte quia est de temporali iurisditione ecclesie
vel quia sic habet cõsuetudo loci.nam tũc eadem est ratio secundũ
Hosti,& forte hoc voluit sentire glo.dũ subiunxit vbi habet epi-
scopus temporalem iurisditionem.¶ In ea.gloss.ibi vicem co-
mitis:& si comittat causam tunc spectantem ad ipsum ratione co
mitatus simpliciter dicens in cõmissione se episcopum licet non
nominet dignitatem comitatus valebit cõmissio.vt no.Specu.
in titu.j.§.sequit.ad fi.ibi quid si episcopus &c.nam in dubio de
bemus interpretari vt videatur fecisse cõmissionem eo modo quo
potest.licet id nõ expresserit ar.l.iij.ff.de testa.milita.& vt actus
potius valeat in dubio quam pereat.j.de verbo.signifi.abbate.& fa-
cit quod not.Inno.j.de rescrip.cũ ex officij.& .s.de arbi.innotu-
2 it.¶ In ea.glo.ibi:sed ciuili iure vel municipali.¶ † Nota dili-
genter ex glo.quod cause quas mouent clerici contra laicos in foro
ciuili:nõ solum secundum leges sed etiã secũdũ statuta & cõsuetudines
ipsius fori sunt tractãde.& ad hoc sepe allegatur per aduocatos
ciuilis fori secundum Jo.an,& idẽ ipse voluit in addi.Specu.in titu.de
consti.§.j.ver.& nota.& aduerte quia hoc est clarũ quo ad ordinã
toria iudicij.& sic quo ad respiciẽtia processum.dũmodo alias sint
statuta rationabilia.quia quo ad ordinem procedendi seruanda
est lex iudicij seu fori.l.cum clericis.ad fi.& ibi per Cy.C.de epis.
& cle.& facit quod nota.per glo.in clemen.dispẽdiosam.in gloss.
super verbo.vsuris.que incipit:cum repetuntur:de iudi.vbi bo-
na glo.& quod nota.per Innocen.& Composte.& Joan.and.su-
per rubri.de consue.& per gloss.Cy.& Barto.in.l.j.C.de summa
trini.& per hoc tenuit Jo.Cal.disputando in sua questione que
incipit:statuto,quod si per statutũ prefixa est certa instãtia.j.quã cau-
sa debeat terminari.quod illa seruabitur etiam clerico agente con-
tra laicum in foro seculari,& sic sentẽtia lata extra instantiã nõ
valeret etiã pro clerico.& similiter si statutum dicat quod actor nõ sub
ditus debeat satisdare de expensis reficiendis.alias processus sit
nullus quod hoc statutum habebit locum etiam clerico agente
contra laicum in foro seculari:quia ista respiciunt processum,nõ
decisionem cause.quia remanet ius saluum:licet instãtia pereat
vel processus sit nullus secũdũ Cald.in sua disputa.que incipit:sta
tutis.sed vbi statutum recipit decisoria.tunc est magis dubium.
Nam aliqui dicunt simpliciter quod in decisoriis ex quo clericus a-
git:seruabitur ius canonicum.per istum textũ.sed certe iste text.
loquitur quando causa tractatur corã iudice ecclesiastico.vt pa-
tet ex glo.allegant etiã isti dictũ Joan.Calde.in prefata disputa
tione.vbi dicit quod si statutũ loci habet quod debitum non possit pro-
bari per testes quod tale statutum:quia cõcernit decisoria,non liga
bit clericum etiã in foro seculari.sed seruabitur ius canonicum
secundum quod in ore duorum vel trium stat omne verbum:& istam partem
videtur hic sequi do.Flo.& ponderant aliqui quod glo.dixit nec tra-
ctarentur,nõ autem dixit nec decidenter.& sic secundum eos loquitur
de ordinatoriis non de decisoriis.Sed certe gl.relata ad textũ
cui vult aduersari quando causa tractatur in foro seculari.satis
videtur sensisse etiam quod tractaretur quo ad decisoria:& sic etiam
videtur Joan.and.simpliciter intelligere glos.hic.& in dicta ad-
ditione,& etiam voluit idem Hosti.in summa de testamentis.et
in summa de consue.in locis allegatis per Bar.in.l.j.C.de sum-
ma tri.vbi Host.cõcludit etiam quo ad decisoria in foro secula-
3 ri seruari leges seculares.ideo dicit quod si † testamentum sit factum
per clericum sine solennitate requisita a lege non poterat ex illo
agi in foro seculari.& illud dictum videtur etiam sequi Calde.in
questione preallegata.dicit tamen quod dictum Hosti.loquitur in
l.cõmuni imperiali.Sed secus in statuto saltẽ quod non est mul
tum rationabile.& est illud quod non possit probari debitũ per te-
stes Bar.in.d.l.j.tenet quod si statutum non disponit specifice con-
tra ecclesiasticas:vel personas ecclesiasticas.nec est cõtra libertatẽ
ecclesie,nec contra concessa in priuilegium ecclesie vel clericis.et
alias est in se rationabile ex quo generaliter loquitur.compre-
hendit etiam clericos,& seruari debet in vtroque foro.per.c.cum
venissent.j.de eo.qui mit.in posses.& .j.de re iudi.cum causam.vn
de voluit quod si statutum habet quod instrumentum habeat execu
tionem paratam:vel quod in causa mutui non detur libellus quod
seruari debebit etiã in foro ecclesiastico.& multo fortius in secu-
lari clerico agente contra laicum.& similiter si disponit quod testa-
mẽtum debeat insinuari alias non valeat quod etiam si testamentum
sit factum a clerico seruari debebit in vtroque foro.¶ Sed aduer
te quia inquãtum dicit de statuto quod non detur libellus vel quod in
strumentum habeat executionem.ista concernunt ordinem pro-
cedendi.ideo videtur quod attẽdi debet locus iudicij siue fori.et ista
videtur magis communis opini,& etiã magis rationabilis per
ea que superius dixi.nec ob.c.cum venissent.quia vt dicit Jo.de

ligna.ibi erat consuetudo mista clericorũ & laicorũ.ideo debebat
seruari etiã in foro ecclesiastico.& sic etiã debet intelligi.c.cũ cau-
sa.in quantũ innuit.quod bona consuetudo debuisset seruari per cleri
cos.Secus quãdo esset cõsuetudo tantummodo laicorũ:quia illa nõ li-
gat clericos saltem in foro suo per id quod no.in.c.ecclesiastica.s.de
consti,& per Cy.in.l.ij.ad fi.C.que sit lon.consue.Sed inquantum
loquitur de statuto quod testamentũ nõ valẽt nisi insinuetur Ho.vo-
luit contrariũ in sum.de test.vbi vult quod si agitur de hoc in foro secl'ari
possit hoc procedere.sed in foro ecclesiastico seruetur ius canonicũ.et
istã opi.Host.sequitur do Anto.¶ Sed forte posset dici quod
si statutum concernat solennitatem actus:tunc quia actus qui fit in
tra iurisditionem statuentis subijcitur ipsi statuenti seruari de-
bet solennitas etiam si fiat actus per nõ subditum in loco statu
entis.vt probatur in.l.j.cum ibi notatis.C.de emancipa.liberorũ.
& ideo etiam si forensis facit hic testamentum vel contractum de
bet seruare solennitatem datam a statuto super ipso iuramento
vel cõtractu.alias nõ valet testamentum vel contractus.Et per
hoc videtur quod etiam comprehendat actum factum a clerico ex
quo nõ curatur an faciens actum sit subditus.& per hoc videretur
quod si actus aliter fit etiam a clerico,de iure sit nullus.& ex hoc se-
quitur quod si agatur etiam in foro ecclesiastico.videtur quod non
possit agi ex illo testamento.quia nullitas inficit actum.& sequi-
tur illum quocunque vadat.sicut lepra leprosum.facit quod habetur
per gloss.in.l.ex ea.ff.de postulando.& sic videtur quod etiam ex illa
non possit agi in iudicio ecclesiastico.sed Hosti.voluerit contra-
rium & do.ant.etiã.Et multũ facit pro dicto hosti.textus iste cõ
4 iuncta glo.inquantũ videtur simpliciter velle quod vbi † causa tracta-
tur in foro ecclesiastico debeat decidi secundum ius canonicum,& nõ secundum
cõsuetudinẽ vel statuta loci:sed posses dicere quod speciale esset in ci
uitate parisiẽsi vbi prohibitũ est leges legere.& sic iste textus non
probaret tamẽ quia cõmuniter canoniste tenẽt quod idẽ sit vbi alias tra
ctatur cã corã iudice ecclesiastico.forte in practica seruaretur dictũ
hostien.& vide omnino quod dixi in.c.ecclesia de cõsti.vbi aliter dixi
quã hic dixerim.& illud videtur valde rationabile.Sed de iure veri
us videretur quod dixi.& hoc quando statutum respicit solennitatem
actus vt dixi.Si aũt respiceret personã vt quia diceret nullus pos
sit facere testamentum sine tali solennitate.tunc quia nõ comprehẽ
dit forensem,quia nõ cõprehẽdit nõ subiectũ.l.j.in fine.ff.de tutori.
& cu.da.ab his.& .l.j.C.de summa tri.tũc nõ cõprehenderet actum
factũ a clerico.¶ Et per hoc videtur quod si statutũ dicat quod si deces-
serit quis ab intestato succedãt ei agnati vsque ad certum gradũ exclu
sis feminis.quod cũ tũc statutũ disponat in personã & agat facere he-
redem persona decedenti.nõ cõprehendit personã nõ subiectam
& per cõsequẽs nõ cõprehenderet clericũ decedentẽ.& sic pridie con
sului apud ciuitatẽ lucanã.Et hec vera quando nõ est questio de re.ec
clesie,Si aũt petatur res ecclesie.tũc etiã in foro seculari quo ad de-
cisoria seruandũ videtur ius canonicũ per id quod not.in.c.j.s.de
cõsti.¶ Itẽ predicta vera quando statutũ nõ iniecit vinculũ ante cleri-
catũ.nã alias seruari deberet etiã in foro canonico ipsum statutũ
vt voluit Jo.an.in regula sine culpa.de reg.iur.in.vj.in mercu-
rialibus.& Joã.cald.in questione preallegata.¶ Et per hoc vi-
detur quod statutũ disponẽs quod agnati excludant feminas nõ preiu
dicet femine que tempore statuti erat facta monacha.Secus si fiat mo-
nacha post statutũ.& sic dicit do.anto.se consuluisse sicut et dicimus
quod statutũ quod primogenitus succedat nõ preiudicat secũdogenito si
erat clericus tempore statuti.Secus si postea.¶ Itẽ aduerte inquan
tum dixi quod vbi causa tractatur in foro ecclesiastico debet attendi ius
canonicũ:limitat do.anto.hoc verũ nisi accidentaliter tractare-
tur in foro canonico puta rõne reconuentionis vel rõne proroga-
tionis.quia tũc sed quo ad ordinaria respiceretur locus fori.vt etiam
voluit Archi.ij.q.vij.non ita.vbi in causa reconuentionis facte
de laico coram iudice ecclesiastico poterit appellari etiam ante
sententiam sicut volunt canones.licet secus secundum leges.sed in de-
cisoriis seruabitur locus fori naturalis arg.l.qui habet.§.si pupil
lus.ff.de tutelis.& est dictum satis coloratũ.tamẽ doct.alij hanc
limitationẽ nõ ponunt.sed simpliciter volunt quod vbi tractatur cã
in foro ecclesiastico etiã cõtra laicũ seruentur canones.¶ Item
adde quia si statutum affert cõmodũ priuilegiando.videtur quod etiam por-
rigatur ad clericos.per.c.dilecti.j.e.& sic etiã dicit Jo.de lignano
5 consuluisse sed istud non est sine dubitatione quia † statuta lai-
corum etiam concernentia fauorem clericorum vel ecclesiarum
non ligant clericos nisi approbentur per ecclesiam.vt in.cap.ec-
clesia sancte Marie,de constitu.nec ob.c.dilecti.quia ibi fuit pri
uilegium concessum a papa anglicis.ideo nimirum si concernit
etiã clericos.¶ Et aduerte quia gl.hic.& etiã host.& Jo.an.et ẽt
ipse Joan.and.in addi.spe.in preallegato tit.de const.& hosti.in
summa de testa.& do.anto.hic videntur approbare opinionem
bar.in.l.i.C.de sum.tri.in.v.q.quãdo causa tractatur in foro secu-
lari clerico agente cõtra laicũ.& illã videtur specifice sentire Jo.an.in
addi.predicta.in.viij.rõne.sed in effectu nõ teneant illam quando tra-
ctatur

etatur cã in foro ecclesiastico. ¶ Item aduerte quia inquantum Calde. tenet q statutũ disponens q nõ possit debitum pbari p testes nõ liget clericũ agentẽ cõtra laicũ in foro seculari videt esse cõtra glo. istã quũ dicit q vbi causa tractatur corã iudice seculari. q tũc nõ tractat ẽm ius canonicũ, sed ẽm ius ciuile vel municipale. quã glo. tenet hic Jo. an. etiã in addi. pdicta, ⁊ sic videt etiã Jo. an. sentire cõtrariũ. ⁊ sic Hosti. in sum. de consuetudi. lʒ Calnitatur rñdere q Hosti. loquat de lege cõi. Sed certe de mente Host. fuit q in foro seculari seruetur ius ciuile. ⁊ nõ iꝰ canonicũ. vt ptʒ ex eiꝰ verbis. ⁊ sic vr voluisse q seruet ius ciuile ⁊ cõmune vel municipale. vt etiã dixit hec glo. idẽ videt velle hic do. Ant. inquantum dicit q vbi cã tractatur in foro seculari non attenditur ius canonicum sed ciuile. lʒ postea circa finẽ videatur tenere in questiõe pdicta statuti prelibati cũ Calde. q2 illud statutũ videtur odiosum. Sed certe potest dici q sit satis rationabile: ⁊ presertim qñ disponit sup magna summa pp̃ter euitanda falsitatẽ in testibus. facit qd habetur in. l. fi. C. de te. alias nõ deberet seruari etiã in foro seculari si statutũ esset irrationabile. cuius contrariũ est verũ per ea que habent in. d. l. fi. ⁊ in. l. si. cum ibi notatis. ⁊ cũ autẽ. ibi posita. C. si cer. pet. ⁊ ideo videtur q debeat seruari etiã cõtra clericũ. ⁊ pro hoc faciat. q2 clericus cõtrahens cuʒ laico sciat se debere sortiri forum laici. so. e. c. cũ sit. videt verisimiliter se velle subijcere legibus illius fori. qd videtur posse facere canone approbante. ex quo canon etiam subijcit eum foro seculari: prout etiã hic tangit do. Anto. Iteʒ pro hoc faciat quia illud statutum principaliter videtur concernere ordinem procedendi: scʒ qualiter habeat fieri pbatio. ⁊ sic qualiter debeat procedi in pbatione facienda: an recipiendo testes vel instrumenta. lʒ in consequentia respiciat decisoriã. Ergo videtur q liget clericuʒ. quem ligat ẽm omnes in ordinatorijs nõ attento eo qd venit in consequentiam. ar. l. j. in. fi. ff. de aut. tuto. ⁊ hec pars verior videtur esse de iure. lʒ aliter deciderit in dicta qõne. ¶ Item adde inquãtum Hosti. hic fecit differentiã inter causam pecuniariam, ⁊ causam super hereditate temporali. quia nõ est dare rationem diuersitatis. ideo vtrobiq videtur idem dicendum. ⁊ istud etiam
6 voluit do. Anto. ¶ † Item adde inquãtum tangit hic do. Anto. an ex assidua cõuersatione in loco quis sortiatur forum. ⁊ tenuit q sic sequendo Barto. in. l. ij. C. vbi de cri. agi opor. ⁊ in. l. ij. C. vbi senator. vel claris. Nam Cynus tenuit contrariuʒ in. d. l. ij. vbi senatores vel claris. quia ex assidua conuersatione, quis sortitur forũ demum qñ traxit moram per decennium. ⁊ nõ alias. l.
7 ij. C. de incolis. lib. x. vnde lʒ illa. l. ij. dicat † q potest quis conueniri: vbi assidue cõuersatur ex quo aliter nõ declarat quãdo dicetur assidua cõuersatio debet intelligi ⁊ limitari per dictã. l. ij. de incolis quãdo est assidua per decennium. arg. l. non est nouuʒ cum seq. ff. de legi. ⁊ qd no. in autẽ. auferatur. C. de lit. cõte. ⁊ sic et debet intelligi dictũ Innocen. in. c. ex parte. j. eo. ⁊ pro hoc faciat quia alias scholaris in loco studij posset cõueniri de contractibꝰ etiã alibi initis ratione assidue conuersationis cuius tamen contrarium expresse tenuit hic Hosti. ⁊ Jo. an. ⁊ idẽ ipse Bar. met. in. l. heres absens. ff. de iudi. ⁊ sic Barto. in hoc videtur sibi fuisse cõtrarius. ¶ Ultimo adde q inquãtum Calde. in. d. q. vult in decisorijs attẽdi qualitatẽ persone clerici agentis nullo iure videtur eius dictũ pbari: imo vt. s. tetigi doctores ⁊ glosse sentiũt contrariũ. facit q no. Archidi. ij. q. vj. nõ ita. ⁊ q. s. plene dixi.

1 Litere per laicos a papa super rebus spectantibus ad forũ seculare impetrate sunt irrite.
2 Papa in temporalibus habet exercitium iurisdictionis legatũ.
3 Jurisditionis exercitium quo ad laicos potest dici confirmatuʒ imperatori a deo.
4 Grauamen iudicis secularis non defert immediate causam ad iudicem ecclesiasticum.
5 Imperio vacãte papa succedit in iurisditione imperij. ⁊ nu. 9.
6 Consuetudo tribuens iurisditionẽ in causa appellationis extenditur ad causam recusationis.
7 Judex ecclesiasticus si habet iurisditionem temporalem in loco debet iudicare secundum canones. ⁊ nu. 10.
8 Juri canonico stãdum est qñ est opinio inter legistas nec repertur decisio de iure ciuili sed de iure canonico.
9 Causa dotis corã quo iudice tractari debeat,

a LIcet ex suscepto. Laicus a laicum sup re ciuili corã ecclesiastico iudice cõuenire nõ potest nisi in defectu iustitie scĩeris. vel nisi ɔ̃suetudo illõ habeat. h. d. ¶ Et tres sunt partes. nã primo ponit dictũ cũ sua modificatione. secũdo puidet ɔ̃tra grauamina cõsulũ. tertio puidet ɔ̃tra recusa-
1 tiones ipsorũ. scõa. ibi lʒ. tertia ibi: si vero. ¶ Not. q l̃re que impetrãt a papa per laicos super rebus spectãtibus ad forũ seculare sunt irrite ⁊ inanes. ⁊ sic nõ valẽt ipso iure dũmodo iudex secularis non sit negligens in iustitia ministrãda: ⁊ sic a ɔ̃trario, sec3 si tempore impetrationis secularis iudex sit negligẽs. vt hic pro
2 batur ẽm vnum intellectum. ¶ † Et ex hoc no. q papa in temporalibus habet exercitium iurisditionis ligatum ipso iure. ¶ Et ex hoc etiã habes q defectus exercitij reddit actũ nullum. facit qd habetur. s. de offi. deleg. in. c. prudentiam in fi. prin. de offi. ce
3 di. romana. §. j. lib. vj. ¶ † Et ex pdictis etiã not. q exercitiũ iurisditionis quo ad laicos potest dici confirmatum imperatori a deo. ⁊ sic non posset reuocari: ⁊ sic facit q nõ possit populus romanus reuocare iurisditionẽ ab imperatore de quo in. l. fi. C. de legi. vbi per glo. ⁊ Barto. ⁊ istud videt clarũ hodie: q2 nõ eligitur imperator a populo romano lʒ ab electoribus. de quibus per glossa. in fin. in. c. ad ap̃lice. de re iudi. in. vj. ¶ Itẽ not. q valet cõsuetudo per quã de iudice seculari appellari potest ad ecclesiasticũ. ¶ Itẽ not. ẽm vnũ intellectũ q ɔ̃suetudo tribuẽs iurisditionẽ q̃ ad vnũ superioritatis gradũ extenditur ad aliũ graduʒ superioritatis. q2 si facit iudicẽ in causa appellationis ad epʒ exte-
4 ditur etiã ad papã. ¶ † Itẽ no. q grauamẽ iudicis secularis nõ defert imediate cãm ad iudicẽ eccl̃iasticũ. nisi aliud habeat ɔ̃suetudo vel aliud suadet iudicis defectus. ¶ Item not. q consuetudo tribuẽs iurisditionẽ in cã appellatiõis defert illã ẽm qualitatẽ tribunalis: cui defertur nõ ẽm qualitatẽ tribunalis a quo: ideo si defert cãm de tribunali seculari ad eccl̃iasticũ poterit appellari omisso medio ad papã, ⁊ etiã a quolibet grauamine. lʒ se-
5 cus sit de iure ciuili. facit. s. ti. j. nouit. ¶ † Itẽ no. q papa succedit in iurisditione imperij vacãte imperio: ⁊ ad hoc sepe allegat ⁊ pbatur in cle. pastoralis. ad fi. de re iudi. tñ do. Flo. dicit q hoc nõ bene necessario hic colligit: sed solũ adducet de vacatiõe imperij ad fortificandũ q tunc maxime ad papeʒ possit appellari: tñ minime sunt mutãda que certã interptationẽ habuerunt. vt a ipse dicit. ff. de legi. in. l. minime. ¶ Itẽ no. q in ciuitatibus popularibus de iure cõi iurisditio est penes maiores natu qui eligunt a pp̃lo vt presint ciuitati. facit. s. de ɔ̃sti. cũ oẽs. cũ ibi nota-
6 tis. ¶ † Itẽ no. ẽm vnũ intellectũ qd ɔ̃suetudo tribuẽs iurisditionẽ in cã appellationis extẽdit ad causam recusationis. facit j. de ap. sup eo. vbi talia regulariter equiparant. ¶ Itẽ no. q in deferenda iurisditione per ɔ̃suetudinẽ quo ad actũ recusationis attẽdit ritus superioris ad quẽ defert. ⁊ nõ inferioris a quo. vt hic ptʒ inq̃tũ ordinariꝰ recusat qui de iure ciuili nõ recusaretur. ¶ Et ex hoc no. q vbi ɔ̃suetudo defert iurisditionẽ ad iudicẽ ecclesiasticũ seruari dʒ ius canonicũ. ⁊ sic attendi dʒ qualitas iudicis, in quẽ transfert. de quo. s. c. pxi. ⁊ facit de iure patro. c. vnico. in. vj. vbi bonus textus. ¶ Item no. cõtra opi. Hostien. qui voluit q expedito articulo recusationis arbitri cognosceret de principali. nam hic probatur contrariũ. de quo. j. de appel. cum speciali. ⁊ c. ij. requiris. ¶ Item no. q cõsules loci possunt recu-
7 sari. ⁊ sic facit q eadẽ ratione cõciliũ eporũ. lʒ glo. tenuerit contrariũ. in. c. j. s. de iudi. ¶ † Ultimo not. q vbi ordinarius recusatur eligi debent arbitri. de quo. j. de appel. c. ũ speciali. Et not. argu. ẽm Abbatẽ q vbi iudex ecclesiasticus habet temporalem iurisditionẽ i loco iudicabit ẽʒ canones, ⁊ nõ secũdũ leges. ad idẽ
8 j. de app. si duobus. vbi de hoc. ⁊. s. c. pxi. cum ibi no. ¶ † In glo. vacãte ibi tertius est ⁊c. no. bene istũ tertium casum: quia facit qd vbi sunt opiniones inter legistas nec reperitur decisio de iure ciuili: sed de iure canonico qd illi est standum etiã in foro seculari etiã in terris imperij. ⁊ sic facit qd in q̃stione illa. an possint detrahi due charte. quia est opinio inter legistas. vt patet ex notatis. in. l. q̃q̃. C. ad legẽ falcid. ⁊. l. papinianus. §. meminisse. seu. in. §. si cõditioni. ff. de inoffi. te. nec reperitur expresse decisio. qd standum sit decisioni iuris canonici. de qua habetur in. c. ray-
9 nutius. j. de testa. ¶ † In ea. glo. ibi ratione cõnexitatis. nã quãdo questio dotis incidenter venit ad matrimoniuʒ, cognoscit ecclesiasticus. vt in. c. de prudentia. allegato in gl. idẽ secũdũ domi. Antoni. si in illa paterentur oppressionem seu violentiã vel si esset pauper. per id qd habetur. j. c. pxi. ⁊. j. c. ex parte. b. ⁊ qd not. per Innocen. s. de offi. deleg. significantibus. Joan. and. hic addit alios casus. de quibus dic vt hic per eum. qui etiam post Innocẽ. declarat vnde processerit plenitudo potestatis papalis. Et aduerte quia sicut hic dicitur quod papa succedit in iurisditione imperij vacante imperio, ita videtur qd succedat in iurisditione alterius regis vel principis non recognoscentis superiorem propter plenitudinem potestatis. ⁊ ne deficiat iudex qui iustitiã ministret. ⁊ illud sequitur hic Hosti. lʒ Inno. hic variauerit. ⁊ dom. Flo. teneat oppositũ: sed melior videtur etiam opinio Host. quã sequitur hic Joan. an. ⁊ do. Anto. Et adde qd dicetur. j. c. pxi. ¶ In glo. fi. ibi ius locale est. quasi velit q hoc operetur consuetudo loci. ⁊ istud videtur satis de mente litere. Hosti. tñ hic ponit aliũ notabilem intellectuʒ. videlʒ q. c. cum speciali loquatur qñ recusatur eps. hic autẽ quãdo recusatur inferior epo. ⁊ sit ratio differentie propter fauorem episcopalis iurisditionis et excellentiã dignitatis. quod diligenter tene menti. tenendo autem

¶ Laicꝰ. id summa hic do. Abb. et do. And. si. ⁊ ad materiã huiꝰ. c. adde Spe. in. tit. de cõpe. iu. adit. §. j. per totũ ⁊ oĩs doc. i. c. si clericus laici. hoc eo. titu.

ꝙ idem sit in alio inferiore non potest bene negari quin tunc ibi sit speciale virtute consuetudinis ꝙ nõ cõmittat.vt voluit gloss. ⁊ similiter ex quo iurisditio erat temporalis.videtur speciali ratione cõsuetudinis qđ ordinarius recusatur.q2 de iure ciuili nõ recusatur:sed ecclesiasticus ei associatur.in autẽ.si vero cõtigerit
10 C.de iudi.¶†Alij tamẽ dicunt ꝙ istud qđ prime dixi est de iure.ex quo tpalis iurisditio spectabat ad iudicẽ ecclesiasticum.et sic debebat in hoc seruari ius canonicuȝ.j.de appella.si duobus. et istud credo si simpliciter spectabat ad ecclesiasticum.sed tanꝙ alias tãtũ ⁊ melius iurisditio esset infeudata.esset magis dubiũ propter id qđ.j.tanget.¶Jtẽ aduerte q2 inquantum hic dicit̃ ꝙ de cõsulibus appellat̃ ad epm vel ad papã q2 est dubiũ ande iure appellatur ad vtrunqȝ.vnde adde ꝙ vnus est intellectus principalis ꝙ de consuetudine appellabatur de consulibus ad epm ⁊ similiter erat consuetudo ꝙ possit appellari ad papam.⁊ tũc litera est plana.quia cõsuetudo dare potest iurisdictionem iudici ecclesiastico etiã in causis secularibus.s.eo.si clericus.¶Alius est intellectus ꝙ de consuetudine appellaretur ad epm.⁊ licet non sit alia cõsuetudo tamẽ extenditur vt possit etiã ad papam ex quo ipsa cõsuetudo defert ipsam iurisdictionẽ ad iudicẽ ecclesiasticũ.⁊ sic inducta in vno gradu extenditur ad gradũ superiorem.⁊ hoc tenuit domi.Anto.¶Sed forte hec opinio nõ est vera.q2 cõsentudo cõtra ius est restringenda:de cõsuetudi.cũ dilectus.⁊ presertim vbi nõ est eadẽ ratio.⁊ ideo licet inducat contra ius consuetudo qđ de seculari appellatur ad episcopum.nõ per hoc debet posse appellari ad papã.quia magis grauarentur partes in laboribus ⁊ expẽsis ppter longitudinem itineris.facit.j. de resti.in integ.cũ ex literis.quod ibi not.per glo.nec ob.qđ habetur in.c.j.de iure patronatus.in.vj.vbi quando donatur ius patronatus per laicum clerico:mutat naturam ex quo transfertur in personam ecclesiasticam:q2 ibi transfertur per viã donationis que fauorabilis est ⁊ amplianda.j.de dona.cum dilecti.nam fit etiam ſm ius.sed hic in cõsuetudine cõtra ius.que est restringenda.⁊ ideo hec opinio nõ placet.¶Alij dixerũt ⁊ sequit̃ Jo. de lignano ꝙ ad epm appellatur de iure.q2 habebat temporalez iurisdictionẽ in loco:⁊ ex hoc etiã sequitur qđ ex quo iurisditio erat ecclesiastica,etiã de iure poterat appellari ad papaȝ per.c.j. preallegatũ de iure patro.in.vj.¶Sed aduerte quia aut ista iurisditio temporalis spectabat ad epm ex vi consuetudinis:⁊ tũc non erat censenda ecclesiastica,nisi quatenus consuetudo induxerat:vt prime dixi.aut ex concessione superioris.⁊ tunc si simpliciter fuisset sibi donata.posset pcedere opin.Joã.de lignano per dictuȝ.c.j.Si autem fuisset in feudum concessa qđ tenuit hic Ho.dicens.ꝙ episcopus habebat hanc ciuitatẽ in feudũ ab ĩperatore.⁊ tunc lȝ Jo.de lignano.⁊ etiã Hosti.videãtur velle idem ⁊ etiam domi.Ant.⁊ do.Flo.tñ hoc nõ videtur verũ put voluit hic Jnno.nã tũc licet de iure appellat̃ ad epm.nõ tñ videtur qđ possit appellari ad papam nisi eo casu quo deberet appellari ad imperatorẽ.puta a sententia episcopi.⁊ hoc quando vacaret ĩperium prout erat in isto.c.nam non est verisimile imperatorem in feudãdo voluisse derogare iurisditioni sue cõtra naturã iurisditionis feudalis,que habet ꝙ de dño feudi appellari dȝ ad proximum superiorẽ in feudo.j.de ap.romana.§.debet.cum ibi notatis.lib.vj.⁊ no.s.e.verũ.⁊.c.ex transmissa.⁊.s.titu.j.certũ ⁊ ideo nõ videtur ꝙ tũc possit appellari ad papam nisi cõsuetudo aliud haberet.⁊ nisi in casu de quo dixi.nec ob.d.c.j.quia ibi loquitur quãdo fit cõcessio per viã donationis,hic per feudũ,⁊ sic ſm naturam legis feudalis:⁊ forte etiã posset dici ꝙ qñ fuit concessa in feudũ,ꝙ de cõsulibus debet appellari ad potestatẽ:⁊ de potestate ad epm:q2 infeudata est vt secularis;⁊ sic non debet appellari omisso medio:nisi consuetudo aliud haberet.vt hic voluit Hostien.⁊ per hec ptȝ ꝙ multa notabilia que ponit do.Anto.super tex.quorũ aliqua etiam recitaui in notabilib9 qđ forte de iure nõ bñ procedũt.¶Ultimo scias ꝙ in textu isto duo fuerũt opiniones circa validitatẽ literarũ.nam Hosti.tenuit ꝙ valent:sȝ sunt in pendenti,saluo nisi per suggestionẽ falsitatis sunt impetrate. sed ista opinio est ꝯtra textũ dũ dicit irritas ⁊ inanes.lȝ ipse nitatur p subauditiones literarum violare.qđ non est faciendum vbi aliud fieri potest.per id qđ no.glo.in.c.intelligentia.⁊.c.preterea.de ver.sig.Jtem non procedit sua opinio in eo qđ dicit de suggestione.q2 suggestio falsitatis in literis cõtensiosis nõ vitiat ipso iure.vt not.in.c.ad audientiam.de rescri.etiam in hoc nõ bene dixit ſm do.Flo.⁊ do.Anto.Alia est opinio,et vera ꝙ litere sunt nulle.⁊ hoc propter defectum potestatis:⁊ sic incõpetentie. nam papa nõ habet potestatẽ inter laicos in causa seculari.s.ti. j.nouit.quando non est negligens iudex secularis.ideo tunc sunt ipso iure nulle.faciat.l.si pater.C.ne de statu defun.⁊ hoc sequitur Jnno.⁊ est communis opinio.Et si dicas quomodo possunt reconualescere si a principio sunt nulle contra regulam non firmatur de regu.iur.in.vj.⁊ tamen hic innuitur contrarium in ver

a ¶Uidua ad materiã huius tex.adđ do.Abba.⁊ doct.in.c.significãtib9.s.de offi.de leg.⁊.c.sup quibusdã.j.co.in fi.ꝟ.no.in.§.cuȝ aũt.de verb.signi.⁊ in.c.licet:hoc.e.titulo.

sicu.dũmodo responderi potest ꝙ debet intelligi dũmodo consules exhibeant:scȝ tempore date.sic intellexit Calde.⁊ successiue do.Flo.⁊ do.Anto.vel posses intelligere ꝙ sunt irrite ⁊ inanes supple.nec etiam potest impetrari nec haberi recursus ad ecclesiasticuȝ dũmodo cõsules ⁊c.nec ob.huic opinioni.c.sequens. per quod Hosti.⁊ etiam glo.j.hic tenuit indistincte ꝙ litere sint in pendenti.quia vt dicit Jnno.in.c.sequenti,impetrate fuerant per viduã ⁊ sic per miserabilem personaȝ.ideo speciale est ꝙ tũc sunt in pendenti.Secus quãdo non miserabilis impetrat.et sic loquatur textus iste.⁊ hoc etiã sequitur Calde.⁊ successiue do. Anto.dicit tamen Calde.ꝙ si vidua impetrasset expressa falsitate.posset obijci contra rescriptum.⁊ idẽ si tacuisset pcessuȝ iam inchoatum per id quod habetur supra de rescrip.ceterum.et.c super literis.Secus vbi nõ expressit falsitatem nec tacuit veritatem.⁊ sic loquitur.c.sequens.

1 ☞Uidua non potest trahere laicum ad ecclesiasticum iudicẽ pro causa non ecclesiastica.

2 Uidua vel miserabilis persona si impetrauit potest recurrere ad iudicem ecclesiasticum si proximus superior sit negligens licet alij non requirantur.

3 Judex secularis si in causa vidue non negligat sed male pronunciat recurri debet ad superiorem pnũciantis nõ ad ecclesiasticũ.

Ex tenore literarũ.

Uidua[a] laicuȝ corã iudice ecclesiastico conueniri nõ potest nisi sup causa ecclesiastica,vel in defectũ iustitie secularis.hoc dicit.¶Et in prima comitis conquestio.in scđa prouisio.secũda ibi:nos igit̃. illa scđa tria facit.quia causam reddit.supsederi mandat.⁊ duos casus excipit.vt ptȝ ex lra.¶Nota ꝙ vbi actor traxit reũ coraȝ delegato ab alio quã a iudice cõpetenti.potest iudex competẽs mandare actori vt causam deferat ad eum offerendo se paratuȝ eidẽ plenam iustitiã exhibere.⁊ hoc videt̃ procedere etiã si causa non sit feudalis.lȝ do.An.videat̃ in illa intelligere.¶No.ꝙ licet viduis fieri debet iustitia fauorabilis.non tñ debebit sibi
1 faueri contra iustitiã ⁊ alterius preiudiciũ.¶†Jtẽ no.ꝙ etiaȝ vidua nõ põt trahere laicũ ad iudicẽ ecclesiasticũ p cã nõ ecclesiastica.qđ est verũ dũmodo possit corã seculari iustitiã ꝯsequi alĩs secus.⁊ sic videt̃ rescriptũ impetratũ esse in pendẽti etiã non esse nullũ a principio lȝ tpe impetrationis nõ appareat iudicẽ secularem fuisse negligentẽ.⁊ hoc est verũ in casu isto quando vidua vel miserabilis persona impetrauit.Si aũt alia persona impetrasset rescriptũ esset ipso iure nullũ.s.c.pxi.secũdũ verũ intelle
2 ctum.¶†Et not.etiã quod quando vidua vel miserabilis persona impetrat sufficit ꝙ proximus superior secularis sit negligens,licet alij superiores non requirantur vt possit haberi recursus ad iudicem ecclesiasticum:secus in alijs.quia requiritur ꝙ omnes superiores etiam mediati sint negligentes.vt voluit Jnnocen.in.c.significantibus.s.de offic.deleg.imo hic plus voluit Petrus ⁊ Abbas.ꝙ etiam in vidua omnes debeant esse negligentes per literam hic dũ dicit per iudicem secularem.⁊ non dixit per comitem eo quia forte ſm eum rex Francie superior comitis.primo deberet requiri,sed certe precedens dictum Jnnocen.sequitur hic do.Anto.⁊ pro hoc quia dixit in seculari dũmodo per iudicem.¶Jn glo.fina.ibi argu.contra.Solue ꝙ si litere a principio sunt nulle nõ conualescunt.vt dictum fuit.s.c.pxi.secus quando a principio valent:licet posset interim exceptione elidi.quia cessante causa exceptionis possunt habere vires: ⁊ ita hic.⁊ ideo interim cẽsentur esse in pendenti sicut si conditionaliter expresse concederentur si contingat iudicem seculareȝ esse negligentem.¶Sed quid si iudex secularis sit negligens. ⁊ non miserabilis impetrat,de illo non facit mentionem an valebit rescriptum.dominus Anto.in.c.precedenti tenuit ꝙ non quia papa videtur ignorasse fundamentum sue potestatis: ergo ⁊c.per notata per Barto.in.l.multum.ff.de condi.⁊ demonstra.Sed in contrarium videtur.text.in.c precedenti a contrario sensu.⁊ istud puto verius in papa qui habet plenitudinem potestatis.facit quod habetur.s.titu.j.nouit.sed in alio inferio
3 re procedat quod not.Barto.in.l.multum.¶†Et not.etiã qđ si iudex secularis non negligat sed male pronunciat,ꝙ non poterit haberi recursus ad iudicem ecclesiasticum:sed ad superiorem pronunciantis appellando ad eum.⁊ ita voluit hic Joan. an.post Uincen.⁊ Pe.lȝ do.Ant.in.c.prece.tenuerit oppositũ dicens ꝙ vbi vidua opprimitur per iniustã sententiã.possit haberi recursus ad ecclesiasticum:sed precedens dictum puto verius per tex.istum,⁊ per Jo.an.hic.

1 ☞Renunciare potest quis iuri suo.

2 Ordo in disputatione seruari debet.

3 Juri publico non derogatur pactis priuatorum.

4 Trahens clericum ad iudicia secularia debet perdere causam. ⁊ numero.17.

5 Clericus sponte litigans corã iudice seculari qua pena puniať.
6 Clerici non possunt se subijcere iudicibus secularibus.
7 Renunciari non potest priuilegio concesso pluribus vt colle-
gio. secus in beneficio concesso pluribus vt singulis.
8 Juramentum prestitum contra canones non ligat secus si cõ
tra leges tantum.
9 Renunciare velleiano põt mulier dummodo fuerit certificata.
10 Renunciare non potest beneficio restitutionis.
11 Pactum de solutione nõ probanda nisi per instrumentum an
valeat.
12 Prorogatio an possit fieri in causa criminali.
13 Velleianum quid sit.
14 Macedonianum quid sit.
15 Verba futuri temporis requirunt ministerium iudicis ⁊ sentẽ
tiam nisi apponatur dictio instantanea. puta hoc ipso vel sta-
tim amittat: sed vbi lex loquitur per verba preteriti temporis
pena intelligitur apposita ipso iure.
16 Trahens reum ad nõ suũ iudicem succumbit a causa ⁊ an pe-
na sit commissa per solam citationem vel vtrũ possit penitere.
17 Sententia si feratur pro eis qui respondere volunt sub iudice
seculari non valet: sed si contra eos.
18 Priuilegium concessum scholaribus per autẽ. habita. C. ne fi-
lius pro pa. an habeat locum in scholaribus clericis: cum pri-
uilegium velit ꝙ possit eligere doctorem vel magistrum laicũ
vel potestatem loci.
19 Contractus reprobatus propter publicam vtilitatem: vel qꝛ
contra bonos mores non firmatur iuramento.

a SJ diligenti. Clericus[a] non potest con-
stituere sibi laicum iudi-
cem, etiam si proprium iuramentum ⁊ aduersarij cõ
sensus accedat. h. d. Et diuidiť in tres partes prin-
cipales: qꝛ in prima ponitur falsa opinio archiepiscopi pisani.
secũdo ipsi⁹ impugnatio. tertio cõclusio. secũda ibi. immemor
1 tertia ibi manifeste. ¶ † Not. in tex. ibi subeãt supple. nec ob.
ꝙ potest quis renũciare iuri suo. qꝛ illud est verũ quãdo est bñ
ficium personale. qđ nõ contingit in casu isto vt sequitur nec si
militer iuramẽtũ hoc casu debet seruari qꝛ est cõtra canonica sta
tuta. vt. j. subijciť in ver. nec iuramẽtũ. ⁊ per hoc posses dicere
ꝙ de cre. posset diuidi in quinqꝫ nã vltra res superius signatas
posses dicere ꝙ quarto tollit vnũ obstaculũ in ver. cũ nõ sit.
quinto tollit aliud in ver. nec iuramentũ ⁊ sic diuidit. do Flo.
2 ¶ † No. ex decretali primo ordinẽ tenendũ in disputatione, ⁊ i
eius solutione. qꝛ primo possunt referri false opiniones. scđo i
pugnari. tertio poni vera conclusio ⁊ ꝓbari. quarto rñdet ad ꝯ
3 traria ꝭm do. Flo. ¶ † Item no. regulã illã vulgatã ꝙ iuri pu
blico, non derogatur pactis priuatorũ. de quo per legistas. in. l.
ius publicũ. ff. de pac. ⁊ ibi per Barto. an ⁊ qñ possit quis re-
nunciare iuri suo. ⁊ per glo. ⁊ Bar. in. l. pe. C. de pac. ⁊ ꝑ glos. in
autẽ. vt sine ꝓhibitione debitrices matres. §. qꝛ vero. col. vij. ⁊
ibi etiã per Ja. de belui. ⁊ in Spec. de renun. ⁊ cõclusione. in. ij.
4 ⁊. iij. col. ⁊ hic etiã per Jo. an. post Hosti. super gl. j. ¶ † Item
no. penam clerici tradentis clericũ ad iudicia secularia. qꝛ perde
re debet causã ⁊ ꝯ excõicari imponitur etiã pena laico trahẽti
clericũ ad forum seculare. per autẽ. statuimus. C. de epis. ⁊ cle.
5 qꝛ perdere debet causam: vt ibi. ¶ † Item no. penã clerici qui
spõte litigat corã iudice seculari: qꝛ in ciuili ꝑdere debet causã
etiã si vicerit. ⁊ in criminali deponi debet ab officio. ⁊ sic not.
6 ꝙ clerici nedũ inuiti sed etiã voluntarij nõ † possunt se subijcere
iudicibus secularibus. ⁊ per hoc videť ꝙ licet clericus vocatus
corã iudice seculari. non veniat: nõ teneat ꝓcessus cõtra ipsũ
habitus. facit qđ no. in. l. j. C. vbi de cri. agi opor. de quo in Sp.
de citatione. §. j. ad fi. ⁊. xxiiij. q. viij. cõuenior per glo. ⁊ pleni⁹ ꝑ
Jo. and. de reg. iur. scienti in mercuriali. lib. vj. ⁊ sit ratio quia
demũ quis debet teneri venire ad allegãdũ suum priuilegium
qñ si veniret iudex esset cõpetens ad cognoscendũ sup illo du-
bio. ⁊ sic loquitur. l. si quis ex aliena. ff. de iudi. ⁊ qđ not. s. de re.
sup literis. sed in casu isto iudex secularis nõ est competẽs ad
cognoscẽdũ super dubio clericatus. de sen. excom. si iudex laic⁹.
lib. vj. ideo nullo modo tenetur cõparere. ⁊ sic oĩs ꝓcessus qui
contra eum fieret per seculare cõstito postea qđ sit clericus de
7 clarabitur nullus quod est menti tenendũ. ¶ † Item no. ꝙ be
neficio cõcesso pluribus vt singulis potest renunciari. qꝛ cẽseť
esse beneficiũ ꝑsonale seu in fauorẽ ꝑsone ꝯcessũ secus si ꝯcessũ
sit pluribus vt collegio: qꝛ tunc non potest renunciari vt hic pa
tet. ⁊ per hoc nõ ob. c. dilecti. j. eo. qꝛ ibi nõ fuit priuilegiũ cõces
8 sum anglicis vt collegio: sed vt singulis. ¶ † Ultimo no. ꝙ iu-
ramẽtũ prestitũ cõtra canones nõ ligat. secus si contra leges
tm̃. j. de iureiur. cũ contingat. ⁊ per Jo. an. post Hosti. eo. titu.
l. c. quẽadmodũ. ¶ In gloss. j. ibi si quis in ꝯscribendo. Sꝫ sol
ue vt ibi no. per glo. qđ ibi loquitur de sacerdotio seculari. ⁊ sic
dignitate seculari. nã quedã sunt dignitates seculares q̃ sonant
in ecclesiasticas. vt in Abbate Genuensi ⁊ priorib⁹ florẽtinis vť
intellige illã. l. qñ ꝓmisit se nõ vsurũ fori prescriptione. lꝫ corã
ecclesiastico iudice. quo casu valere põt ꝭm tamẽ limitationẽ
c. significasti. j. eo. ⁊ ꝭm notata. in. c. j. s. ti. j. Si autem intellige
resqꝫ promisisset se non vsurum fori prescriptione corã secu
lari. ⁊ loqueretur in clericis. illa. l. esset correcta per autẽ. statui
mus. de epi. ⁊ cle. ⁊ per istud. c. ¶ In ea. gl. ibi delicti solue vt
9 ibi no. in gl. ij. ⁊ tetigi in notabilibus. ¶ † In ea. gl. ibi mulier
põt renunciare velleiano. hec est cõmunis opinio que seruatur
dũmodo mulier fuerit certificata vltramõtani tamẽ tenuerũt
cõtrariũ. vt hic refert Jo. an. qui respondet. rationibus eorũ.
Bar. in. l. fi. C. ad velle. tenet qđ regulariter nõ potest renun-
tiare. Fallit quãdo renũciat in iudicio. l. fi. §. penul. ad velleian.
scđo quãdo legis authoritate. in autẽ. matri ⁊ auie. quãdo mu
lier tutele officio fungi potest. Item fallit tertio si post biẽ-
niũ renũciat. l. si mulier. C. ad velleia. ⁊ ista opinio forte de iure
vera quã sequitur etiã domi. Anto. quia eadem fragilitas vide
tur in renunciando que est in intercedendo. nisi dicas ꝙ quãdo
certificatur verisimiliter difficilius consentiet. tamẽ Jo. an trã
sit cũ glo. dũmodo mulier fuerit certificata ⁊ ad opiniones vitã
das dicit cautum esse vt interueniat iuramentum. quia tũc te-
10 nebit absqꝫ dubio. per. c. cũ contingat. j. de iureiuram. ¶ † In
ea. gl. ibi minoribus. si iudex. sed dic ꝙ ibi renũciat ipse facto
nolendo vti restitutione sibi cõcessa. sed expresse renũciare non
posset propter inhabilitatẽ persone. que nõ potest administra
re bona sua ante. xxv. annũ. l. j. ff. de mino. ⁊ quid sit macedonia
num. ⁊ velleianũ declarat hic Jo. an. In ea. gloss. in fi. de mate-
ria an ⁊ quando possit quis renunciare iuri suo. remisi in nota
bilibus. ⁊ tangit hic Jo. and. do. Anto. hic prosequitur materi
am ponẽdo regulam affirmatiuã quod possit quis renũciare ⁊
x. fallentias. sed tu potes sequi Bar. in. l. ius publicum. ff. de
pactis. ⁊ in. l. penul. C. de pac. cuius distinctio satis videť ratio
11 nabilis. ⁊ cõprehendit etiã fallentias do. Anto. ¶ † Et per ea
q̃ tangit hic Joan. an. ⁊ Bar. in locis preallegatis põt inferri
an valeat pactum quod faciunt debitores creditoribus de solu
tione non probanda nisi per instrumentum nam gl. singularis
tenuit quod non. in. §. quia vero. in autẽ. vt sine ꝓhibi. matres
debitrices. colla. vij. quia potestas testificandi est publica ⁊ cõ-
munis. nec debet angustari sed ampliari. ista est communis opi
nio cum qua transit hic Jo. and. ⁊ do. Anto. ¶ Alij tamẽ te-
nuerunt oppositũ vt refert Spe. in tit. de prob. §. vidẽdũ versic.
sed pone quia sicut in certis casibus lex vult probari ꝑ scriptu
ram. l. testium. ⁊ autẽ. nisi rogati. C. de testi. ⁊ qđ no. in. l. genera
liter. C. de nõ nu. pecu. ita possit fieri per pactũ ⁊ forte ista opi-
nio probabiliter posset defensari. quia hic nõ vertitur preiudi
cium nisi ipsius renunciãtis. ⁊ imputandũ videť ei quare de so
lutione non facit confici instrumẽtũ. tamen precedens opinio
cõmuniter teneť: licet alij dicant attendenda qualitatẽ ꝑsone.
12 ꝙ videť satis equum ꝭm qđ refert Specu. ¶ † Et aduerte qꝛ
gl. s. tenuit ꝙ in criminali nõ possit fieri ꝓrogatio etiã per lai-
cum ⁊ idẽ voluit glo. in. c. insolita. sed Accur. in. l. j. C. de iurisdi.
om. iudi. ⁊ in. l. j. ff. de iudi. tenuit contrariũ dũmodo iudex cui⁹
iurisditio prorogatur. alias habeat merũ imperium. ⁊ pro hoc
videtur casus in. l. j. C. vbi de cri. agi opor. de quo etiã in Spe.
de competen. iudi. adi. §. j. versic. sed nunquid in iudicem. et
per Inno. s. de offi. dele. de causis. ⁊ per Jo. an. in. c. p. ⁊. g. su-
per glo. vlti. ⁊ per Bar. in. l. inter conuenientes. ff. ad municip.
⁊ in. l. de qua re. §. j. ff. de iudicijs. ⁊. l. ij. §. ⁊ si iudex. ff. de iudic.
13 ¶ † Et pro iuuenibus potes dicere ꝙ velleianũ est beneficiũ
datũ mulieribus quando fideiubent vel obligant se pro alio.
nam possunt se tueri per exceptionẽ velleiani. l. j. ff. ad velleia.
14 Macedonianũ vero est beneficium concessum filijsfami. † qui
sunt in potestate parentũ. nam si mutuatur eis pecunia pos-
sunt se tueri exceptione macedoniani cõtra creditores. l. j. ff. ad
macedo. ⁊ fuit inductum principaliter in odium creditorũ qui
quãdo mutabant filijsfamilias dicebant ꝙ adhuc maiorẽ sum
mam mutuarent si essent sui iuris ⁊ per hoc inducebant filios
ad occidẽdos parẽtes: sed velleianũ principaliter fuit inductũ
in fauorem mulierũ propter fragilitatem sexus. facit. l. qui exce
15 ptionem. ⁊ qđ ibi no. maxime per Bar. ff. de cõdi. inde. ¶ † In
glo. ꝑdant ibi hugutio cõtra. precedẽs op. Jo. cõiter teneť quia
vbi lex loquiť ꝑ verba futuri tꝑis videtur tũc requirere iudicis
ministeriũ: ⁊ sic etiã sententiã vt voluit etiã sentire hic gl. ⁊ no.
glo. in. l. in criminali. C. de iuri. om. iu. ⁊ in. l. iubem⁹. §. sane. C.
de sacrosan. eccle. ⁊ in. l. si qs in tãtã. C. vnde vi. ⁊ de re. iur. in pe
nis. li. vj. qđ intellige nisi apponať aliqua dictio instãtanea. pu
ta hoc ipso vel statim amittat. vel si exprimit ꝙ ipo iure facit
ꝙ no. gl. in. c. quã sit. de ele. in. vj. ad fi. vbi autẽ lex loquitur per
verba preteriti tꝑis. tunc intelligiť pena apposita ipso iure vt

a ¶ Clericus lꝫ hic do. andre. sicul. videať esse magis diffusus in scribendo sup hoc. c. tñ do. Feli. pulchriori ordine hic procedit poteris tñ vtrunqꝫ videre vt habeas plenã instructionẽ materie presentis.

volunt glo.preallegate nisi appareat aliud expressum per eandē legem vel aliam.vt pz in.c.ij.s.e.Si autē verba sint dubia que possint se habere in preterito ⁊ futuro.tunc in dubio fieri dz interpretatio mitior per dictā regulā in penis.⁊ sic itelligatur in futuro.facit qđ no.Dy.⁊ Bar in.l.imperatores.ff.de iure fisci.
19 ¶ †In ea.glo.ibi begnin.9 tũ.⁊ sic vult gloss.q de rigore pena sit cōmissa per solam citationem.⁊ q de rigore posset puniri:sed de begninitate pōt consistere ante lit.cōte.ad penā euitandā.⁊ sic etiā sentit finis glo.⁊ illud tenet etiā Jo.an.saluo nisi pertinaciter insistat qz tũc etiā ante ɔte.litē incurreret penā cũ effectu allegat qđ habetur in.d.autē.habita.⁊ qđ no.j.de preben.de multa. ¶ Do.Flo.tenet q incurrit penā ex solo tractu.⁊ sic ex sola vocatione.qz sic videnť verba importare.⁊ ideo cũ ex hoc ius q̃ratur aduersario nō erit locus pnie.Nec ob.l.q̃uis.ff.de in ius vocan. qz ſm eum potius facit in oppositũ.nā ibi est speciale q remittatur pena.qz libertus remittebat ibi actionē.⁊ sic i cōtrariũ erit i9 cōmune.sed glo.in.l.in criminali preallegata vbi lex ponit similem penā ex eodē seu simili delicto.vult q admittatur penitētia vsq ad sententiā.⁊ illā sequitur ibi Bart.qz in penis legalibus. videtur q admittiť penitentia vsq ad sentētiā.l.qui cũ maior.§. accusasse.ff.de bo.libe.⁊ ſm hoc esset speciale in patrono ⁊ in casu dicte.l.q̃uis.q nō admittatur penitētia vsq ad sententiaz.et cũ illa glo.cōiter transeunt legiste do.Anto.hic transit cuz dicto istius gloss.⁊ Jo.an.Forte posset dici q de iure hic etiam debeat admitti penitētia vsq ad sentētiā ex quo est pena inducta a lege, licet canonica.⁊ quia ista est mitior interpretatio que debet fieri in penis ppter autoritatem gl.⁊ Jo.an.Credo q hec glo.seruaretur in foro canonico.sed gl.l.in criminali in foro ciuili.quia sic videtur consuetudo interpretari.arg.l.minime.ff.de legi.⁊ qđ habetur per glo.in.c.ij.de arbi.in.vj.quō autē est differentia quando apponitur pena ab hoīe.an pmittat nō contrauenire sub pena.an vero in ius non vocare.an vero non agere vel accusare.an vero nō mouere controuersiam:vel nō mouere questionē vel litē vel causam.prosequitur plene Bar.in.l.amplius.ff.rem ra.hab. de quo eciā aliquid hic per do.Anto.⁊ no.q caute faciet re9 vocatus ad iudiciũ seculare in casu decre.q nō excipiat de declinatoria fori.sed ptestatur se nolle respōdere.nec ad id teneri.et tũc qz iudex instabit vt respondeat ⁊ contestetur litez.poterit protestari q coactus hoc facit ⁊ litem contestabitur.⁊ tunc erit loc9 pene effectualiter tenendo opinionē glo. ¶ †In gl.cōione in fi.dic melius a cōmunione.s.hoīm.qz excōicabitur quousq satisfecerit non solum tractori:sed etiā ecclesie cui iniuriā irrogauit.s.eo.c.ij.
17 In gloss.lata in fi.⁊ sic pz q si fertur sententia pro istis qui volunt rñdere sub iudice seculari nō valebit.⁊ perdent locũ suum in criminali,Si aũt sit lata cōtra eos:adhuc videtur quod non valeat:sed locum suum amittat in ciuili vero lz obtineant.non prodest sententia.qz perdere debent qđ euicerint.intelligo per sentētiam ferendam per iudicem ecclesiasticum.Si vero succumbant multofortius per iudicē ecclesiasticum cogetur rem illam dare et ista videtur mens litere lz Hosti.⁊ Jo.an.⁊ etiā do.An.satis instent. ¶ In gl.perdāt ibi iurisdictione ei9 spreta.⁊ pro hoc bene facit.c.si qs.xvij.q.iiij. ¶ In glo.si locum ibi habet electionē Jo.an.dicit q imo nō habent electionem.qz ista verba ñ locũ suũ ⁊c.videtur dicta comminatorie quasi velit dicere q si contendat habere qđ deuicerit poterit deponi.⁊ sic videtur velle gloss.j.c.ij. lxxviij.dist.in glo.fi.Sed do.Anto.dicit dictum Joan.an.posse procedere si litera dixisset si locum suum voluerint obtinere sed quia dicit maluerint.id est magis voluerint:⁊ sic comparatiōe
18 dicit q forte glos.ista potest sustineri. ¶ †.In gloss.pe.in.fi.sup ista glo.tractat Joā.an.an priuilegiũ cōcessum scholaribus per autē.habita.C.ne filius pro patre.habeat locũ in scholarib9 clericis.⁊ licet referat opiniones.cōclude q quatenus vult priuilegium q possit eligere doctorem vel magistrum laicum vel potestatem loci.nō habet locum in clericis per istud.c.cuz similibus. Sed quatenus vellet q posset eligere epm̄ loci vel doctorez aut magistrũ suum clericum.cōclude q in scholaribus ciuibus non habet locũ.quia illi habēt propriũ episcopũ:licet sint scholares coram quo possunt conueniri sine cuius licentia in alium etiam ecclesiasticuz nonpossunt consentire.j.eo.significasti.⁊ istud etiā tenuit Hoffr.Sed in alienigenis est magis dubium.nam in illis Hof.tenuit q sic.⁊ videť sequi do.Flo.⁊ do.Anto.Sed Hosti.tenuit cōtrariũ. ¶ Potes cōcordare opiniones quia si cleric9 alienigena est in studio de licentia sui episcopi.videtur q in consequentiam habeat potestatem ad ea que concernunt ipsum studium ⁊ priuilegia eius.⁊ sic videtur q possit eligere doctorem vel magistrum suum clericum si conueniatur pro contractibus occasione studij ibi initis,nā pro aliis contractibus alibi initis non posset conueniri.vt dictum fuit in.c.qđ clericis..facit quod no.in.l.si longius.§.si filius.ff.de iudi.Si ergo fit sine licentia tunc videtur q pro contractibus initis in studio conueniri debeat coram episcopo loci.⁊ sic non poterit eligere doctorem vel magistrum.nam imperator nō poterit dare priuilegium in preiudiciuz episcopalis iurisdictionis:licet alias quādo nemini preiudicat possit dare priuilegium ecclesie.x.distin.c.j.cum ibi nota. ⁊.C.de sacrosan.eccle.priuilegia. ¶ In gloss.vltima ibi debitores.Solue vt ibi.⁊.j.de regu.iur.accessorium libro.vj.⁊ ibi etiam patet solutio ad sequentia contraria.⁊ adde quod not.in.c.fane. s.de renuncia.⁊ per Ly.in.l.ij.C.de remis.pigno. ¶ †In eadem
19 glo.in fi.dic q vbi contractus reprobatur propter publicam vtilitatem:vel quia contra bonos mores non firmatur iuramento.Secus vbi prohiberetur propter fauorem singularium personarum.de quo in.c.non est obligatorium.de regu.iur.in.vj.⁊ per Jo.de lignano hic tangit notata per Bart.in.l.si quis pro eo.ff. de fideiusso.de quo per do.Ant.in.c.cũ contingat.j.de iureiurā.

1 Jurisditio dari potest sine coertione.
2 Episcopus solus in sua diocesi habet merum imperium ⁊ solus in illa dicitur ordinarius.
3 Consuetudo dat iurisdictionem.⁊ nu.6.
4 Deponi an possit clericus per iudicem delicti.
5 Judex delicti potest cognoscere ⁊ punire.
6 Consuetudo an possit priuare persone dare potestatem excommunicandi.
7 Rector an possit cognoscere de delicto sui officialis.
8 Pater an possit esse ordinarius vel delegatus in causa filij tam in ciuili quam in criminali.
9 Merũ imperiũ an possit prescribi siue queri per consuetudinē.

a **Cum contingat.** Clerici[a] sup excessibus coram suo episcopo conueniri debent:non coram his quibus seruiunt,nisi consuetudo vel priuilegiuz aliud inducat.hoc dicit.Et in prima consuetudo in secunda responsio.secunda ibi: super quo.

> a ¶ Clerici ad intellectum hui9 c. vide.c.dilectis.d' appe.⁊.c.si iudex laicus d' sen.excō. in.vj.⁊ pe. de su.i.l.j. ff.de rei vē. ⁊ vide.c.romana.§.j. de appe.in vj.⁊ ibi do.

1 ¶ †Nota quod videtur dari posse iurisdictionem sine coertione.quod est singulare secundum do.Flo.forte hoc procedit iurisdictione prescripta ex consuetudine vt non intelligatur potestas coercendi prescripta nisi aliud appareat. ¶ †Item
2 no.argu.q solus episcopus habeat merum imperium in sua diocе.⁊ solus in illa dicatur ordinarius. de quo.ij.q.vij.si quis episcopus.extra dioce.vero existens non habet etiam in subditos saluo tamen casu clemen.j.de foro compe. ¶ Item not.q consuetudo ⁊ priuilegium parificātur.facit.ix.q.iij.cum scimus.et
3 j.de verbo.signi.super quibusdam. ¶ †Item not.q consuetudo dat iurisdictionem ⁊ ad hoc sepe allegatur.facit.l.j.de emancip. liberorũ.⁊ licet hic dicat de speciali.tamen idem dices de generali cum eadē sit ratio.itē qđ hic dicit de indulgentia.intellige de apostolica.quia inferior a papa non posset priuato dare ordinariam.j.eo.significasti.⁊.s.de restitu.in integ.c.pe. ¶ Itez not.q mercenarij.⁊ seruientes non dicuntur esse de iurisdictione illorũ quibus seruiunt.si illi:alias nō habeāt iurisdictionē ordinariam: lz alias lenem coertionem habeant.non in figura iudicij.vt not. glo.vij. q.j.sicut alterius.⁊.l.respiciēdũ.§.pe.ff.de penis. ¶ In glo.vt hic:vel dic precedens non est bona:quia violat literam.et etiam est contra textum in.l.j.C.vbi de crimi.agi opor.ista secun
4 da etiam non est ex toto bona inquantum dicit qđ†non potest quid deponi per iudicem delicti.quia istud est contra textum.in c.sequen.ideo dicite q dicto maxime hic stat proprie ⁊ implicatiue.quia nedum potest cognoscere iudex domicilij de delictis commissis intra dioce.sed etiaz de commissis extra.⁊ hoc voluit
5 litera fateor tamen q†etiam iudex delicti posset cognoscere et punire per ea que habentur in.c.j.j.de raptori.et.j.c.proxi.licet executio actualis debeat fieri per iudicem loci vbi est res sita.vt
6 patet.j.c.proxi. ¶ †In glo.ij.ibi dat iurisdictionem intellige ordinariam.⁊ etiam illam dare potest priuate persone:vt hic videtur innui.quod alibi non sic expresse reperitur.an autem possit dare potestatem excommunicandi priuate persone Innocenti. hic videtur velle q non.⁊ sic transit Joan.and.Sed contrarium tenuit in.c.olim.el.ij.j.de restitu.spolia.vbi dicit q dũmodo sit clericus poterit consuetudo dare sibi dictam potestatem.⁊ illud videtur verius cum potestas excommunicandi censeatur potestas iurisdictionalis.s.de electio.transmissam.c.dudum.el.ij.an autem possit cōsuetudo attribuere inferioribus potestatem competentem episcopis in his que non sunt ordinis.plene not.in.c. accedentibus.j.de exces.prelato.⁊ aliquid tangit hic Innocent. ¶ In eadem glos.ibi dic q bene potest habere.supple ex vi cōsuetudinis.nam alias de iure licet pater habet in filium potestatem coercendi.⁊similiter dominus super suam familiam.facit l.congruenti9.⁊.l.si filius.C.de patria potestate.⁊.l.sed si quecunque.§.si magister.ff.ad le.acquil.⁊.ij.q.vij.accusatio tamen non habet potestatē iurisdictionalem.vt no glo.vij.q.j.sicut alterius. de quo etiā hic late prosequitur domi.Anto.⁊ vide quod habetur in textu et glos.xxxij.q.ij.placuit vbi de potestate mariti in vxorem.

7 vxorem. ℭ † An autem rector possit cognoscere de delicto sui offi
cialis. plene habetur in. l. senatus. ff. de offi. presi. ⁊ in. l. si qs. §. j.
ff. de penis. ⁊ ibi per Bar. ⁊ adde etiam quod habetur in. l. ⁊ i pri-
uatis. ff. de iudi. ⁊. l. qui iurisdictionem. ff. de iuris. omni. iu. ⁊ in. l.
8 quinetiã. ff. de arbi. vbi bona glo. vbi glo. tractat. an † pater pos-
sit esse ordinarius vel delegatus in causa filij, tam in ciuili quã in
criminali: videtur tamen ꝙ in ciuili esse possit saluo iure recusati-
onis. facit qd no. s. eo. in. c. ex transmissa. licet glo. aliter loquatur
⁊ vide glo. iij. q. vij. §. tria. vers. cõmittere. vbi in delegato, videtur
contrariari gloss. l. quinetiam. ℭ † Item adde inquantum Ho-
stien. hic voluit ꝙ archidi aconus vel aliꝰ prelatus excepto epi-
scopo non possit dici habere territoriuz nec consuetudinem hoc
possit operari. nam istud nõ videtur verum per id quod notauit
Innocen. in. c. cum inferior. s. de ma. ⁊ obe. vbi concludit de con-
suetudine archidi. posse habere territorium. ⁊ consequenter de-
linquentez in illo subijci iurisdictioni eius: pro hoc faciat iste tex.
cum simi. ⁊ qd habetur in. l. j. C. de emãcipatione liberorũ. nec. ob.
ratio Hostien. quia in eadem dioce. nõ erit nisi vnũ caput princi-
pale: scilicet episcopꝰ. ⁊ archi. habebit iurisdictionẽ sub episcopo.
⁊ sic locus erit preuentioni inter eos. facit quod not. de offi. ordi.
pastoralis. ⁊ in. c. cum ab ecclesiaruz. nisi consuetudo haberet epi
scopum non posse preuenire archiepiscopuz in his que essent sue
iurisdictionis: quia tunc illa esset seruanda argum. huius textus.
nec tamen tunc esset repugnans iuri quia archidia. non haberet
principalem iurisdictionem dioce. sed particularem in loco illo.
9 ℭ † Item adde inquãtum hic tangit Ioan. and. an merum im-
perium possit prescribi seu queri per cõsuetudinem: nam cõmu-
nis opinio est qd sic. vt plene notauit Cy. in. l. j. C. de emancipatis
libe. ⁊ facit quod habetur in. l. viros. C. de diuer. offi. ⁊ appa. iu-
di. li. xij. nec ob. quod habetur a lege. vt. ff. de offi. eius cui man-
data est iurisdictio. l. j. quia non sequitur ergo non potest haberi
a consuetudine imo potius oppositum. quia consuetudo est al-
tera lex. l. de quibus. §. j. ff. de legibus. nec ob. l. iuris emphiteu-
tici. C. de fundis patri. li. xj. quia imo potius facit pro: vt patet ex
ibi notatis. per gl. nam ibi vult ꝙ licet non possit prescribi spa-
tio. xxx. annorum in casu illius. l. tamen possit spatio. xl. alie le-
ges allegate per Iaco. de are. non faciunt ad propositum ⁊ intel-
lige quod possunt prescribi quando interuenit scientia ⁊ patien
tia eius cõtra quem prescribitur arg. l. j. ⁊. ij. C. de seruitu. ⁊ nota-
uit Innoc. de offi. ordi. conquerente. ⁊ per hoc videtur ꝙ si aga-
tur de prescribendo contra imperatorem. non procedet prescri-
ptio in locis in quibus non bene potest dari eius patientia. vt vo
luit Barto. in. l. j. in fine. §. deniqꝫ. ⁊ ibi dixi de materia. ff. de aqua
plu. arcen. dubitat tamen ibi an sufficiat patientia pape vacan-
te imperio. sed potes dicere ꝙ nõ sm domi. Flo. q: tunc interim
caret suo speciali administratore. ideo nõ debet procedere prescri-
ptio per id qd notaui in fi. Inno. in. c. olim el. j. de resti. spoliato. ⁊
quod no. in cle. j. de rescriptis. ⁊ de religio. do. c. cũ venerabilis. fa
cit. j. de prescri. in. c. de quarta.

1 ☞ Forum domicilij ⁊ beneficij potest habere clericus ⁊ an in loco beneficij sortiatur forum.
2 Forum sortitur delinquens in loco delicti.
3 Delinquens in vno loco si in alio habet beneficium ⁊ crimen inducit priuationẽ sententia debet ferri per iudicem delicti: sed executio fiet per iudicem loci beneficij. ⁊ nu. 5. ⁊. 6.
4 Sentẽtia per indicez laicum in causa reconuentionis contra clericum lata per quem mandabitur executioni an per episcopum vel per iudicem secularem.
7 Statutum an possit expresse disponere extra territoriũ sup delictis: ⁊ an in dubio trahatur ad delicta alibi commissa.

Postulasti per sedem.

Hz duas lecturas.
a sm vnã breuiter hoc intendit. Episcopus[a] delicti con
demnat clericũ de delicto: sed non priuat beneficio ali-
bi sito. sed hoc exequet eps beneficij. h. d. ℭ Uel. sm aliaz põt sic
summari. Episcopus delicti cõdemnat clericum etiam priuando
ipsum beneficio alibi existente: sed executio realis: id est ablatio
possessionis fit ab episcopo beneficij. hoc dicit. ⁊ hec communiter
tenetur, ⁊ est cõmunis diuisio. consultatio. ⁊ responsio, secunda,
1 ibi ad quod. ℭ † Nota ꝙ clericus potest habere duplex forum:
vnum ratione beneficij intellige si requirit residẽtiã: alias non vi-
detur ibi sortiri domiciliũ nisi quo ad potestatem recipiendi or-
dines in. c. cum nullus. de temporibus ordinã. in. vj. alias secus vt
in. l. libertus. §. sola domus. ff. ad municipales. aliud ratione do-
micilij an autem in loco beneficij dicatur sortiri domicilium. tan
gitur per Inno. j. de priuil. ex ore. ⁊ per Ioan. an. de rescri. statu-
2 tum. §. cũ vero. super glo. lib. vj. ℭ † Itẽ no. ꝙ quis sortit forum
in loco delicti. de quo in. c. j. j. de ra. ℭ Item no. ꝙ quedam sunt
delicta propter que clericus venit priuãdꝰ officio seu bñficio vt est
3 homicidiũ furtũ ⁊ periuriũ. s. de iudi. c. cũ non ab hoie. ℭ † Itez
no. ꝙ vbi quis deliquit in vno loco, ⁊ in alio habet beneficiũ. si
crimen inducit priuationẽ. debet ferri snĩa per iudicẽ delicti sed
executio dz fieri per iudicem loci beneficij: ⁊ intellige ꝙ fiet ad
requisitionẽ pnunciantis. ar. c. romana. §. contrahentes. versi. sed
4 tunc lib. vj. eo. titu. sm Hostien. ℭ † Et ex predictis not. sm ab-
batem ad questionem: an episcopus exequatur sententiã latã per
iudicẽ laicũ contra clericum in causa recõuentionis. nam videtur
dicendũ qd sic ad requisitionẽ iudicis secularis per istum textuz
et predicta. de quo etiã per Io. an. in. c. j. in. j. glo. magna. ad fin.
j. de mutu. peti. ⁊ istud videtur tutius licet aliqui dicant qd iu-
dex secularis etiã poterat illam exequi in rebus patrimonialibꝰ
5 clerici. de quo ibi tangitur. ℭ † In glo. j. ibi: ⁊ non super eccle-
sia. ex hoc habes vnam lecturã qd iudex delicti solũ pnũtiat sup
crimine an sit commissum: non autẽ priuabit eum beneficio. sed
postea priuatio fiet per iudicẽ beneficij pro executione sentẽtie
late super crimine. ⁊ idem voluit glo. sequens, secũdũ vnũ intelle
ctũ. sed sm aliuz glo. sequens voluit oppositũ. scilicet ꝙ iudex
delicti possit etiam super ecclesia sententia ferre. ⁊. sic etiaz ipsuz
priuare. ⁊ vtraqꝫ lectura videtur posse sustineri. licet domin. Flo.
videatur impugnare primã. nam sm eum licet prima posset to-
lerari quãdo pena priuationis ipso iure surgeret ex delicto. quia
tunc sufficit super delicto pnunciari. l. j. §. j. ff. ad turpil. tamen
quãdo nõ sequitur ipso iure. sed venit ferenda per iudicẽ est du-
bium: an hec lectura procedat. quia si petatur a iudice beneficij ꝙ
priuet. poterit opponi de nullitate ⁊ si iste erit inferior iudex iu-
dice pnunciante super delicto: habet remittere ad ipsum pronũ-
ciantem: ⁊ sic erit circuitus cõtra clemen. auditor. de rescriptis. a
Sed certe idem cõtingeret si lata esset sentẽtia priuationis per iu
dicem delicti. ⁊ peteretur executio actualis a iudice beneficij. fa
cit quod no. s. de offi. deleg. pastoralis. §. quia vero. ⁊ eod. titulo.
cum de iure. ⁊ ideo vtraqꝫ lectura videtur pro se stare. ⁊ pro secũ-
da etiã facit iste tex. referendo respõsionẽ ad quesitum prout in
dubio fieri debet. l. si defensor. §. qui interrogatus. ff. de interrog.
acti. ⁊ pro hoc etiã quia litera dixit executio. non dixit priuatio.
Item quia iudex potest etiam decernere missionez fiendã in res
alibi sitas. j. eo. roma. §. contrahentes. in. vj. ⁊ facit etiam quod
habetur in. l. magis puto. §. illud. ff. de rebus eorũ. vbi iudex in
terponit decretum super alienatione fienda etiam de re alibi si-
ta facit etiã quod nota. in. c. cum sm leges. j. de hereticis. libr. vj.
6 ℭ † In glo. fina. ibi vbi delictum cũ perpetratum: hoc videtur
intelligenduz si iudex delicti hoc requirat quod facere potest p
ea que habentur in clementi. pastoralis. de re iudi. ⁊ in. c. j. j. de
rap. secus si non requirat quia potest puniri per iudicem domi-
7 cilij. l. j. C. vbi de crimine agi oportet. ℭ † Ultimo adde. inquan-
tum Hostien. tenet nõ tenere statutum disponens qd si quis of-
fenderit alium. vel tale delictum cõmisserit. publicentur eius bo
na. licet bona sint subdita ipsi statuenti. nam istud videtur veruz
quando delictum esset cõmissum extra territorium statuentis
quia super tali delicto nõ habet iurisdictionem ergo nec per cõ-
sequens potestatem statuendi super illo etiã si offenderetur sub-
ditus statuentis. saluo nisi offenderetur in ciuitate confederata
per casum singularem legis non dubito. ff. de captiuis. ⁊ notat
Barto. in. l. j. C. de summa trinita. Sed vbi delictum committi-
tur intra iurisdictionem statuentis. tunc potest valere. quia sup
tali delicto habet iurisdictionem. ⁊ hoc quo ad personas que pos
sunt sortiri forũ statuentis. secus quo ad illas que non sortirẽtur
vt sunt clerici. s. eo. c. ij. vide qd dixi. s. eo. quod clericis. ⁊ de con-
stitu. in. c. ecclesia sancte Marie. ideo tales nõ includentur in di
cto statuto, ⁊ sic intelligatur dictum Hosti. facit quod not. Ioã.
in. c. fina. de immuni. eccle. in. vj. ⁊ ad materiam huius. c. bene fa-
cit qd nota. Barto. in. d. l. j. de summa trini. in penulti. ⁊ vltima
qõne principali vbi tractat. an statutũ expresse possit disponere
extra territorium super delictis. ⁊ an in dubio trahatur ad deli-
cta alibi cõmissa. ⁊ ibi etiam tractat an si delictum sit cõmissum
intra territorium statuentis: sententia lata super publicatione
bonorum extendat se ad bona alibi sita. de quo etiam per Ioã.
an. in. c. cum secunduz. de hereti. in. vj. ⁊ prosequitur etiã do. An.
hic dicta Barto. in. d. l. j.

a ℭ Eps. ad intellectuz huiꝰ tex. ad de cẽs. poe. ⁊ ibi do. car di. in clem. ij. §. deniqꝫ q. ij. in. fin. de re iu. vbi ista materia ab omnibꝰ late tangit:

1 ☞ Domicilium duplex potest quis habere ⁊ vbi quis habet duplex domicilium: sufficit ꝙ a finibis alterius eorum non trahatur vltra duas dictas.
2 Diete vltra quas non debet quis trahi computande sunt a fine diocesis.
3 Iudex si impetratur vltra duas dictas an valebunt litere.
4 Domiciliũ sortiri videtur quis vbi habet plures possessiones.
5 Leuca quot miliaria continere debeat.
6 Litere impetrate per laicum contra laicum an valeant.

7 Vidua si pretendit se spoliatam potest agere coram iudice eccle
siastico non requisito seculari. & nu.11.
8 De re feudali an & quando possit irrequisito domino agi coram
iudice ecclesiastico. & nu.11.
9 Exceptio cõcernens petitoriũ nõ admittitur in possessorio.
10 Exceptio pemptoria si opponit ɔtra lr̃as nõ audit excipiens.
11 Forũ sortiri an videat quis ex assidua ɔuersatione & nu.13.
12 Domiciliũ primũ relinquere videt qui scdm adipiscitur.
14 Scolaris qui est i loco causa studij an habeat animũ ibi ppetuo
manendi: & an possit ibi conueniri de contractibus alibi initis.
Vxor regis eo mortuo dicitur regina.
15 Dictio quondam olim & iandudum quid importent.
16
a
Ex parte. b. Miserabilis [a] persona põt laicũ interdicto vñ vi corã iu
dice ecclesiastico cõuenire, etiã si res subtracta dicatur
feudalis. hoc dicit. ❡ Et in prima parte conquestio.
in secũda iudicum instructio. scd̃a ibi mandamus. prima in tres
nã primo cause cõmissionẽ & rei vocationẽ: secũda ibi dictus po
nit rei exceptionem & actoris replicationẽ ad illã tertia ibi idem
quoq; aliã rei exceptionẽ & actoris replicationẽ. ❡ Not. q etiã
vbi agit possessorio incidenter: potest allegari ius proprietatis
nec erit necesse illud probari. ex quo cõcludit in possessorio. & sic
attendi debet cõclusio libelli potiusq̃ narratio. j. de dila. litere.
❡ Itẽ no. q etiã ppter violentiã cõplicũ agi potest etiã inter
icto vnde vi ɔtra principalẽ. ❡ † Item no. q qs pot habere du
plex domiciliũ & interdum vnũ principale & aliud non pñcipale.
facit. s. de ma. & obe. omnes. & de rescri. in. c. dilectus. el secundo.
❡ Item no. q vbi quis hz duo domicilia sufficere videtur q a
finib[9] alterius eorũ non traditur vltra duas dietas: vt hic vide
tur probari iuncto mãdato pape. glo. tñ sentit cõtra. in. c. statu
tum. §. cum vero de rescrip. in. vj. sed forte illa glo. non procedat.
2 vel hec est allegatio particularis que non ponit ius. ❡ † Item
no. q a fine dioce. rei site computãde videtur dicte. de quo in. c.
dilectus. s. de rescrip. & in. c. statutum. §. cũ vero. in gloss. olim di
3 cebamus de rescriptis in. vj. ❡ † Item no. q vbi impetratur iu
dex vltra duas dietas nõ valent litere, vt hic dicebatur allegan
do: sed nõ est verũ secũdũ ista tẽpora quia imo valebãt dũmodo
per illas non traherentur vltra duas dietas. j. de excep olim & q
4 ibi nota. ❡ † Item nota. q quis videtur sortiri domicilium in
loco vbi qs hãbet plures possessiones & plures redditus. quod
videtur intelligẽdum quãdo faciunt maiorem partem fortuna
rum suarum per id quod habetur in. l. ciues. de incolis libro. x.
5 ❡ Item no. hic de leuca. nã secũdũ aliquos continet duo milia
ria. sz secũdũ Fran. vercellensez tres leuce faciũt quinq; miliaria
& sic. xij. leuce facient. xx. dicit q tñ secũdum diuersitatem locorũ
6 sunt maiores in vno loco q̃ in alio. ❡ † Item nota q litere im
petrate ad papam per laicum contra laicum nõ videtur valere.
nisi faciant mentionẽ de requisitione iudicis secularis, & de eius
negligẽtia: & sic facit q lz predicta vere subsit si tamen de eis pa
pa nõ sit certificatus nõ valeant litere quod tenuit Imo. s. eod.
licet, & sequitur do. ante. posses dicere q hec fuit allegatio partis
7 de quo. s. eo. licet. & c. ex tenore. ❡ † Item nota q vbi vidua pre
tendit se spoliatam. & sic agit possessorio. potest agere coram iu
dice ecclesiastico. etiã nõ requisito iudice seculari. ratio quia tunc
censetur esse de foro ecclesie. quo ad habitum. & etiã quo ad actuz
8 secus vbi agit petitorio. s. e. ex tenore. ❡ † Nota singulariter ca
sum in quo de re feudali agitur coram iudice ecclesiastico irrequi
sito dño feudi scilicet quãdo miserabilis persona spoliata petit
se restitui quod nota. pro limitatione eorũ q̃ habẽt in. c. ex trãs
9 missa. & c. verum. s. eo. & in. c. ceterũ. s. titu. j. ❡ † Item nota q
exceptio concernens petitoriũ non admittitur in possessorio.
10 ❡ Itez nota † q si peremptoria exceptio opponitur cõtra lite
ras non audiatur excipiens. de quo dic vt hodie habetur in. c. j.
11 de lit. contesta. in. vj. ❡ † Item nota q ex cõuersari in loco quis
videtur sortiri forum. de quo. s. eod. titu. in. c. quod clericis.
Vltimo nota argu. q vbi agitur possessorio etiam ab alio, quam
a vidua. & etiaz si super re feudali agatur: non sit necesse agere co
raz domino feudi. Sed certe iste intellectus non debet sumi tã
quã iuri contrarius. facit quod not. in. c. j. de etate & qualitate. li.
vj. ❡ In glo. j. in fine. & intellige q ex pacto vel ex consuetudine
mulier debebat lucrari donationẽ ppter nuptias. alias rediret
ad heredes viri, sicut dos ad heredes mulieris. vt in. c. fina. de do
nati. inter virum & vxorem. ❡ In glo. andegaueñ. ibi inhabita
uerit, intellige animo ibi cõstituẽdi domiciliũ. nam alias licet in
terdum habitaret. non sufficeret. per id quod habetur in. §. sola
domus. allegato in glo. nec obstat id quod sequitur in gloss. & qd̃
etiam hic ponitur in textu. quia debet suppleri maxime. nam li
cet interdum nõ consueuisset commemorari. si tamen res de qua
agebatur erat in diocesi andegaueñ. illud sufficiebat per id quod
12 habetur in. c. dilectus filius. el. ij. s. de rescriptis. ❡ In eadem
glo. ibi desinit esse municeps, & sic videtur quod vbi quis adipi
scitur alterum domicilium, desinat esse de primo. & sic videtur qd̃
non habet in duobus locis. quod videtur contra. l. assumptio.
§. j. ff. ad municipales. vbi quis potest habere duo dõcilia in duo
bus locis sed respondeo vt sequitur in glo. tamen responsio gloss.
videtur vera in casu, scilicet in senatore propter excellentiam di
gnitatis sed in alijs videtur q non desinat esse etiam quo ad mu
nera. & hoc quando diuersa sunt domicilia. vt quia vnum est do
micilium originis, aliud habitationis vel aliud ratione maioris
partis fortunarum. sed an domicilia eiusdem speciei in diuersis
locis esse possint. dic vt in. l. assumptio. §. iuris ad mu. & l. eiusd.
13 §. j. & §. fina. j. eod. titu. & c. is qui de sepul. in. vj. ❡ † An autem
sortiatur quis forum in loco vbi quis assidue conuersatur licet
alias ibi non habeat domiciliũ, nec maiorem partem fortuna
rum. Innocen. hic voluit q sic. per. l. ij. C. vbi senatores vel cla
rissimi. & istud etiam tenuit Barto. ibi. sed Joan. an. hic dicit qd̃
illa. l. facit pro dicto Inno. inquãtũ ibi habet alternatiua in alte
ro mẽbro textus, sed communiter secũdũ eũ habetur ibi copulati
ua. & sic etiam posuit glo. in. c. dilectus. el. ij. s. de rescriptis. & tũc
non facit pro Inno. domi. Anto. transit cum dicto Innocen.
similiter do. Flo. dicit tamen Flo. illud verũ. nisi ex aliquibus cõ
iecturis appareat quod no haberet animũ ibi perpetuo manen
14 di. alias secus. Exemplũ ponit in † scholari qui est in loco cau
sa studij & sic verisimiliter temporanee, & ideo non poterit conue
niri pro contractibus alibi initis. vt no. s. e. qd̃ clericis. secus esset
in alio, contra. do. Flo. facit. l. ij. C. de incolis. libr. x. inquantum
ponitur implicatiua nec. & sic ibi parificat scholarẽ, alij vt Cy. in
dicta. l. ij. tenet contra Inno. & respondet ad. l. illam. q illa debet
intelligi quãdo assidue conuersatur, scilicet per decennium. per
dictã. l. ij. C. de incolis. & pro ista facit: q: vna lex declaratur per
aliam. l. nam sed & posteriores. ff. de legi. & sic cum nõ declaratur
ibi quando dicatur assidue conuersari. debet intelligi & declara
ri per dictã. l. ij. de incolis. quando per decennium cõuersatur. fa
cit qd̃ dixi in. c. q clericus. s. e. & ista pars videtur tutior. saltẽ te
nendo q scholaris in loco studij nõ possit cõueniri de contracti
bus alibi initis. prout cõmuniter tenetur. vt patet ex notatis in
ca. q clericis. & per Bartol. in. l. heres absens. §. j. ff. de iudicijs.
❡ In glo. litigiosam ibi coram ordinario. quasi in delegato nõ
sufficiat: sed contrarium tenent docto. maxime Innocenti. quia
etiam in delegato fiet computatio dictarũ a loco vbi res est sita
quia licet agatur interdicto quod est personale. l. j. §. interdicta.
ff. de interdi. tamen quia est in rez scriptũ: vt ibi fiet computatio
a loco dioce. vbi est sita res. sicut quando agitur reali. s. de rescr.
dilectus el. ij. & sic tradit domin. Anto. & do. Flo. sed certe inter
dictum vnde vi est mere personale. & non est in rem scriptum. l.
cum a te. ff. de vi & vi ar. & ideo non videtur bona ratio Innocen.
sed forte potest saluari dictum eius: quia licet sit mere persona
le, tamen cum eo concurrit rei vendicatio. quia si spoliatus agat
rei vendicatione contra spoliantem, non potest referri sibi que
stio de dominio. l. si quis emptionis. §. sed hec super illis. C. de p̃
scrip. xxx. annorũ. & ideo propter concursum actionis realis tra
hit ad illa vt fiat computatio sicut in reali. arg. l. qui fundum. §.
si tu ex parte. cum ibi notatis. ff. ad. leg. falsi. & quod dixi. s. eo. si
clericus. & istud pcedit secũdũ hec tẽpora. hodie vero secũdũ gl.
etiam in reali attendi debet locus domicilij. de rescrip. statutuz.
§. cum vero. in. glo. olim dicebamus lib. vj. Sed domi. Flo. tenet
qd̃ etiã hodie electio est actoris an cõputentur a loco domicilij.
an a loco rei site. & etiam de iure antiquo secũdũ eũ idem erat. sed
istud videtur contra mentem huius textus. & contra. c. dilectus
el. ij. de rescriptis. Forte de iure potest dici q ius antiquum in
hoc non sit correctum ex quo expresse non reperitur correctio p
decre. cum expediat de electio. in. vj. & quia in decreta. nonnulli.
de rescript. est verbum trahatur. sicut est in decreta. statutum. et
tamen illud verbũ trahatur intelligitur de dioce. domicilij. quã
do agebatur personali. & de dioce. rei site quando agebatur reali
vt dicto. c. dilectus. ergo eodem modo intelligatur hodie verbũ
trahatur positum in dicto. c. statutum. argumento notatorum
in clementina statutum. de electioni. & in auten. de filijs ante do
talia instrumenta nat. §. j. ❡ In gloss. finali ibi que incipit ex
ceptionis. hodie habetur vt lit. contesta. in. vj. & dic vt ibi & adde
15 etiã qd̃ habetur in. c. ij. ibi sequẽti. ❡ † In eadem glo. ibi appel
latur mulier &c. sed certe hic in principio non simpliciter appel
latur regina. sed quondam regina. tamen gloss. dicit verum. quia
etiã simpliciter regina potest appellari quia retinet dignitatem
donec remanet vidua: vt in iuribus allegatis in glos. & l. fina. C.
de bonis mater. et licet dicat quondam non habet obstare: quia
iste dictiones olim quõdam & iandudum designant tria tempo
ra. & sic etiam tempus presens. vt nota. in. l. nec emptio. ff. de con
trahen. emptio. & per Barto. in. l. j. de ope. noui nuncia. vbi dicit
instrumẽtũ nõ redargui de falso. licet notarius scripsit petrus
quondam

a ❡ Miserabilis. idem summanti hic ceter doctores & ad materiã huius. c. vide. c. super quibusdaz de ver. signi. & spe. in ti. de iur. om. in. §. vij. in princi. & de cõpe. indi. adi. §. j. versi. xix.

quondam Martini licet pater sit viuus.
1 ☞ Iurisditio est quid in corporale.
2 Res ecclesijs acquisite nō debent ad alios vsus conuerti.
3 Relictum et collatum qualiter differunt.
4 Inuasores rerum ecclesie sunt excommunicati:non tamen sunt ipso iure excommunicati.et nu.5.

a **Conquestus.** Laici[a] vsurpantes iura ecclesiarum velut sacrilegi per iudicē ecclesiasticum cōpescuntur.h.d.¶Et primo querela episcopi secundo iudicum datio.quā primo iustificat.secūda ibi.cum autē.¶No.primo ꝙ episcop⁹ bononiensis habet iurisditionē temporalem in quibusdam castris et villis dioce.bononiensis.ꝛ ista dicūtur esse precipue ca
1 strum centi.ꝛ plebis.¶Itē no.ꝙ iurisditio dicitur quasi possideri.ꝛ sic non proprie.ꝛ est ratio.quia iurisditio est qd incorporale.sicut ꝛ alia iura.insti.de re.corpora.ꝛ incorpo.§.j.incorporalia aūt ꝑprie nō possidentur sed quasi.l.seruus.§.incorpora
2 les.ff.de acqui.re.do.facit quod habet.s.ti.j.c.fi.¶†Itē not. ꝙ acqsita ecclesijs nō debent ad alios vsus conuerti.facit.j.de reli.domi.in.c.ad hec.ꝛ de ɔse.dist.j.ligna.ꝛ.c.vestimēta.¶Et no.ꝙ collata ecclesijs videnť in dubio collata pro remedio peccatorū.ꝛ sic debent iudicari tanꝗ de pijs causis probatur in.c.
3 pontifices.xij.q.iij.ꝛ.j.de testa.requisiti.¶†Item no.differentiam inter verbum collata ꝛ relicta.nā primū respicit collationem factā in vita sui relictum factū in morte.l.j.in fi.ff.de tabulis exhibendis.et alio etiam modo potest queri.puta per permutationem.vel vsucapionē.l.traditionib⁹.C.de pac.¶†Itē
4 no.ꝙ inuasores rerū ecclesie sunt excōmunicandi.ꝛ sic nō sunt ipso iure excōmunicati.Et no.ꝙ appellantur etiam sacrilegi ꝛ de multiplici sacrilegio no.Jo.an.j.de sen.exc.cum pro causa. ¶In gl.j.in fi.glo.bene dicit in se.sed nō relata ad tex.qui loquitur de temporali iurisditiōe.ꝛ ideo expone idest quo ad po
5 testatem cognoscendi:sententiandi et exequendi.¶†In gl.fi. ibi nō sunt excōmunicati ipso iure.hoc verū quando cōmittiť sacrilegium in rem ecclesie.secus quando in personā ecclesiasticam vt quando verberatur clericus.et idem si in ecclesiā cū incendio vel destructione seu effractione.vel si in ipsa ecclesia aliquis opprimatur.j.de sen.excō.cōquesti.ꝛ.c.cum pro causa.ꝛ.c. nuper.secus si sine predictis aliquis accipiat librum vel calicē incaute dimissum.qꝛ tunc nō est ipso iure excōmunicatus.j.de fur.c.fi.nam ibi nihil de absolutione mandatur.

1 ☞ Expressio nominis proprij nō impedit quominus rescriptum respiciat successorem vniuersalem quando impetratio fit contra predecessorem nomine ecclesie.
2 Priuilegium concedi potest vt quis in certa prouincia nō conueniatur sed tale priuilegium non prodest ei qui promisit soluere vel respondere in dicto loco et quid comprehendat tale priuilegium.
3 Conueniri potest quis in loco domicilij et in loco destinate solutionis.
4 Debitor etiā ecclesie tenetur ad soluendam sortem cum expēsis moderatis et cum congrua satisfactione dānorum:cessante tamen vsura.
5 Expense et dāna qualiter differant.
6 Priuilegium generale comprehendit etiam clericos.
7 Clausula et quidam alius in priuilegijs apposita qd importet.
8 Locus nō attenditur vbi verba contract⁹ sunt inita quo ad sortiendum forum sed locus destinate solutionis.
9 Creditor habet optionem cōueniendi debitorem de certo loco dare promisit coram iudice loci vel domicilij:et vtrum si eligit vnum iudicem et postea lite pendente recurrat ad alium perdit causam.
10 Expense facte in lite quomodo probabuntur an per iuramentum vel per testes.
11 Interesse an et quando probetur per iuramentū ꝛ quādo probari debeat per testes.
12 Clericus non potest in iudicem etiam ecclesiasticum consentire sine sui iudicis licentia.
13 Statutū etiā factum a laico si est generale ꝛ inducit priuilegiū siue commodum comprehendit clericos.

Dilecti filij.i.et.a. Priuilegiat⁹ vt non teneatur respondere nisi in certo loco.si alio respondere vel soluere promittit.ibi poterit cōueniri.h.d.¶Et prio ponit gr̄ā actoris que continet cause cōmissionem ꝛ rei exceptionem.secūdo ponit mandatū factum reo cum cōminatiōe et
1 prouisione si nō pareat.secūda ibi mandamus.¶†Not.ꝙ expressio nominis proprij nō impedit quominus rescriptū respiciat successorē vniuersalē quādo impetratio fit cōtra predecessorem nomine ecclesie.facit.l.annua.ff.de annuis legatis.ꝛ qd
2 no.Inn.in.c.significasti.de rescrip.¶†Item no.ꝙ per priuilegium concedi potest vt quis in certa prouincia no cōueniatur. ¶Item no.ꝙ tale priuilegium nō prodest illi qui promisit soluere vel respōdere in dicto loco.¶Et ex hoc etiam no.qd tale priuilegiū solū videtur comprehendere casum quando de iure speciali.ꝛ nō de iure cōi poterat in dicto loco cōueniri.¶Et ꝑ hoc etiā no.ꝙ priuilegiū in dubio debet intelligi vt ledat quāto minus possit.facit quod habetur.s.de cōsue.cum dilectus.
3 ¶†Itē no.ꝙ in loco domicilij ꝛ in loco destinate solutionis pōt quis cōueniri nam ꝛ ibi censetur fore contractū vbi destinatur solutio.l.cōtraxisse.ff.de actio.ꝛ obli.ꝛ similiter idem vř de loco vbi promisit respondere.de quo vltimo dicetur cum glo.
4 ¶†Itē no.ꝙ debitor etiā ecclesie tenetur ad soluendam sortē cum expensis moderatis et cū congrua satisfactione dānorum
5 cessante tū vsura.¶Item no.differentiam inter expēsas ꝛ dā
6 na.de quo in.c.nostra.j.de iniurijs.¶†Vltimo no.ꝙ priuilegium cōcessum anglicis competit etiā clericis anglicis.ꝛ sic facit ꝙ etiā clerici sub generali priuilegio includantur.qd est no
7 tandū.¶†In glos.j.in fi.nec ob.d.c.significauit.qꝛ ibi etiā antecessor nō fuerat expressus in rescripto.sed veniebat sub clausula generali quidem alij.hic autē antecessor erat expressus in rescripto.Item non ob.c.quoniam abbas.de offi.deleg.qꝛ loquiť in iurisditione que nō sic respicit ecclesiam sicut contract⁹ fact⁹ in vtilitatem ecclesie.ideo ibi nō trāsit ad successorē quando nomen ꝑpriū fuit expressum.ꝛ lꝫ hic expresse nō dicatur ꝙ cōtractus fuerit fact⁹ pro vtilitate ecclesie.tamen sic opꝫ intelligi.nā alřs nō tenereť successor.j.de solu.c.j.ꝛ ideo nō traheretur rescriptum tunc ad successorem.¶In gl.ij.ibi renūtiasse intelligiť. sentit glo.vnū intellectum in decre.scilꝫ ꝙ premissio de qua in litera fuerit facta post cōcessionem indulgentie seu priuilegij. nam ex quo illā tunc facit.videtur renūtiasse indulgētie preambule.¶Sed aduerte.qꝛ alius est intellectus ꝙ etiā litera intelligitur qū promissio precessit priuilegium seu indulgentiā.cum litera indistincte loquať.ꝛ sic indistincte videať intelligēda.xix. di.si romanorū.ꝛ tūc opꝫ dici ꝙ alia sit rō quare non hꝫ locū in dulgentia vꝫ:qꝛ volūtarie sortiť forū in loco vbi soluere ꝑmisit.ideo ad talē casum nō extēdiť indulgētia,sꝫ ad casum quando inuitus trahi poterat a loco.sꝫ tūc surgit dubiū qd si habeat domiciliū in anglia ꝛ etiā habet domiciliū in Frācia forte quia ibi hꝫ maiorē partē fortunarū.an tūc poterit ibi cōueniri videreť ꝙ nō propter dictā indulgentiā ex quo ꝛ facto volūtario nō sortiť forū in Frācia.sꝫ Inno.ꝛ sequiť Host.ꝛ cōiter doc.tenent cōtrariū.qꝛ ex quo pōt tūc in Frācia cōueniri de iure cōi coram ordinario eadēꝫ rōne dꝫ ibi posse cōueniri cōtra delegatos arg. istius tex.ꝛ sic priuilegiū nō traheť ad casuꝫ istū vt nō deroget iuri cōi ꝛ minus ledat quā possit ar.c.causam q.de rescri.ꝛ.s.de cōsue.cum dilectus.ꝛ ꝫm hoc priuilegiū operabiť solū quādo qs trahereť per literas apostolicas extra angliā ad locū vbi de iure cōmuni.alřs nō sortitur forū.nā tūc nō poterit cōueniri virtute priuilegij nisi in literis fiat mētio de priuilegio per ea que habentur.s.de rescrip.cū ordinē ꝛ istud dictum est valde notabile.ꝛ ex isto surgit etiaꝫ tertia ratio ad tex.sicut patet intuēti. ꝛ lꝫ docto.cōmuniter trāseant cū hoc dicto.tamē nō bene ꝑbatur clare per istum tex.ꝛ prima facie videreť oppositū.quia ex quo priuilegium est simpliciter concessum vt anglici nō possint trahi extra prouinciam:videretur intelligendū etiā simpliciter ꝛ indistincte.ꝛ sic etiam vt nō possent trahi ad locum ad quē de iure cōmuni poterant trahi ante priuilegiū tū pro restrictione predicta satis facit ratio preallegati.c.cū dilectus.¶In glo. iij.ibi respondere.hoc procedit qū conuenitur corā delegato.qꝛ tūc in effectu agiť de iurisditione nō declinanda.ideo pactū de respondēdo in loco tunc operať.secus si cōueniretur corā ordinario:qꝛ tūc ageretur de iurisditione prorogāda.ideo tunc loc⁹ esset penitētie añ lit.conte.l.si cōuenerit.ff.de iurisdi.om.iudi.ꝛ no.in.c.j.s.de iudi.vbi autem quis promisit soluere in loco tūc bene potest ibi conueniri coram ordinario ꝛ coram delegato:qꝛ censetur ibi contractum ratione destinate solutionis.l.contra
8 xisse.ff.de act.ꝛ oblig.† Et no.diligenter ꝙ tūc attenditur locus vbi verba cōtractus sunt inita quo ad sortiendum forū.sed locus destinate solutionis per.d.l.cōtraxisse.sed quo ad solēnitatē adhibendam in cōtractu inspicitur locus vbi celebrať ipse cōtractus ꝛ sic vbi verba proferuntur.l.si fundus.ff.de euic.de quo in.l.heres.§.si.ff.de iudi.ꝛ in.l.iij.de bonis autoritate iudi
9 cis possidendis.¶†In gl.domicilium in fi.Et aduerte qꝛ ꝫm aliquos si vnum iudicem elegit ꝛ postea pēdēte lite recurrat ad alium debet perdere causam.l.j.in fi.C.de assertione tollē.ꝛ facit qd no.gl.j.de purga.ca.cum dilectus.sed certe licet Joā.an. sic trāseat cōiter tū teneť contrariū.quia.d.l.j.in fi.ponit casum specialem fauore libertatis.vt no.glo.ꝛ Innocen.s.de rescrip.
10 ex tenore.¶†In gl.fi.ibi expense probabuntur intellige facte

a ¶Laici.idē summatur ꝫ ceteri docto.ꝛ ad intellectū huius.c. vide Old.in ɔsi. incip. qrit an ecclesia. ꝛ in consil. lxxxvj.ꝛ ꝫ do.Feli.et do.Andre. sicu.

in lite. nam alie facte ante litē petentur vt interesse. ĩ. de fideiuſ.
peruenit. ⁊ c. constitutus. ⁊ sic aliter quam per sacramētū pro-
babuntur. dicit tamē hic do. Flo. ꝙ istud debet intelligi de ꝓ-
batione possibili. nam expense facte ⁊ dāna que iste pateret in
itinere in hospitijs ⁊ similibus: nō de facili possent probari per
testes. ideo iudex arbitrabitur que ꝓbatio sufficiat allegat no
tata. s̃. de elec. vt preterite ⁊ facit qđ habetur in. l. vna. C. de sen
11 tētijs q̃ pro eo qđ interest profe. ⁊ qđ. ĩ. tangit gl. ¶ † In ea. gl.
ibi per dolū seu violentiā. No. bene ꝙ non solū vbi interesse ve
nit propter violentiā vel rapinam sed etiam vbi venit propter
dolum probari pōt per iuramentum. et hoc etiam voluit gl. in
§. non solū. insti. de verb. obl. et in. l. minimis. ff. de in litē iuran
do. Secus qñ propter culpā. nec ob. id qđ dixit glo. de proba. vt
fiat per testes. qꝛ hic agit̃ de actiōe arbitraria ratione loci vt in
§. preterea quasdam. insti. de act. qꝛ licet per hoc sequat̃ ꝙ habe-
ri debeat ratio interesse vt ibi patet. nō tñ sequitur ꝙ semꝑ ꝓ-
12 batio fieri possit per iuramentū. ¶ † Extra glossas tene men-
ti precipue ꝙ licet expresse non possit clericus etiam in iudicē
ecclesiasticū consentire sine sui iudicis licentia. tñ secus est quā-
do tacite prorogat iurisditionem ratione cōtractus vel delicti
qꝛ tūc immediate surgit prorogatio a iure licet propter factuȝ
hominis ꝯhētis vel delinquentis. ideo tunc non requiritur li-
13 centia sui iudicis. ⁊ ad hoc sepe allegatur iste text. ¶ † Ultimo
adde qꝛ per istū tex. et per id qđ no. Jo. and. de offi. deleg. c. fi. in
vj. in verbo districtu. dicit do. Ant. ꝙ statutū etiā factū a laico
si est generale ⁊ inducit priuilegiū seu cōmodū includit etiam
clericos. ⁊ sic facit ꝙ si statuto cauet̃ ꝙ extātibus masculis femi
ne nō succedāt ꝙ etiā habeat locū in clerico masculo: nisi statu-
tum expresse aliud disponat. vt est in ciuitate bononiēsi de quo
etiā per eum. s̃. eo. ꝙ clericis. vbi recitat lapū ⁊ Jo. de ligneno
idē tenere. ⁊ do. Pe. de anch. sed re vera iste tex. hoc nō probat
qꝛ loquit̃ de priuilegio cōcesso a papa. ⁊ sic a persona ecclesiasti
ca. dictū tñ Jo. an. in. d. c. fi. inquantū loquitur de pactis initis
inter dños tꝑales. bene facit. sȝ illud dictū ibi nō probat̃. qꝛ nō
loquit̃ de talibus pactis: sed de cōseruatore dando a papa. ⁊ cō
tra istud facit. c. ecclesia sancte marie. de cōsti. sed opȝ respōdere
si teneremus dictū Jo. an. ⁊ do. Anto. ꝙ ibi specialiter dispone
batur super rebus ecclesie vel ꝑsonis ecclesiasticis. sed hic in ge
nere. hec tñ responsio non videtur multū tuta per notata in. c.
fi. ꝑ Jo. an. de immu. eccle. in. vj. Et forte de iure istud nō proce
dit: tñ ꝓpter autoritatem doctorum forte seruaretur in practi-
ca. ⁊ facit etiam pro hoc dicto quod notauit Jo. an. in ti. de cō-
sti. §. j. ver. Et no. in. viij. ratiōe. Et adde etiam pro materia de-
creta. quod habet̃ in cle. vltima. de procu.

1 ☞ Citatio fieri debet ad instantiam partis.
2 Judici non suo potest priuatus laicus per consensum se subij-
cere et illum facere sibi iudicem.
3 Dictio forte non semper est nota dubitationis.
4 Episcopus diocesanus clerici an possit habere ratam sentētiā
ab alio iudice non suo latam.
5 Sententia nulla si per partes approbetur non valebit vt sentē
tia sed vi pacti.

a ¶ Cleric⁹. adđ ad materiaȝ hui⁹ tex. Bart. Pau. đ ca. a ⁊ nouissime do. Alex. đ imol. in. l. j. §. act⁹ operis. ff. de noui ope. nū.

b ¶ Si citatus. ad materiā huius tex. viđ do. Alexan. de imo. i. l. assumptio. §. filius. ff. ad munici. ⁊ ħ do. Fely. et do. Andr. sicu.

Significasti nobis.

Clericus[a] sine diocesani licentia nō pōt se submittere iurisditiōi nō sui iudi-
cis. h. d. ¶ Et est cōis diuisio. secunda ibi inqsitioni.
1 ¶ † No. ꝙ citatio fieri dȝ ad instantiā partis. nā al's non videt̃
valere. vt hic videt̃ probari a contrario sensu. et qꝛ iudex nō de-
bet impartiri suum officium nisi petitum. l. iij. §. hoc autē. ff. de
dam. infec. ⁊ facit quod no. Bar. in. l. si finita. §. iulian⁹. ff. de dā.
2 infec. ⁊ quod habet̃. s̃. de elec. innotuit ad fi. ¶ † Item no. quod
priuati possunt ꝑ cōsensum se subijcere iurisditioni iudicis nō
sui ⁊ illum facere sibi iudiceȝ. Et no. ꝙ hoc procedit in laicis se-
cus in clericis qui non possunt consentire in iudicē non suū nisi
sit persona ecclesiastica. ⁊ nisi intercedat ꝯsensus sui epi. ⁊ ꝑ hoc
videtur ꝙ nō sufficiat cōsensus inferioris ab epo etiaȝ si posset
de causa cognoscere. ⁊ hoc tenet hic egidius. iteȝ secus in laicis
quo ad spiritualia ⁊ quo ad sacramēta. vt. ĩ. de parochijs null⁹.
⁊. ĩ. de pe. ⁊ remiſ. in. c. oīs. et quod no. ĩ. de sponsa. impuberum
3 in. c. ij. ¶ † Itē no. de ista dictione forte: qꝛ non est nota dubita-
tionis. de quo. s̃. de procu. tue. ⁊. ff. de arbi. l. si duo. ¶ In glo. fi.
ibi qꝛ non tantum deliquit supple. qꝛ quādo consentit in iudicē
laicum offendit vniuersalē iurisdictionē ecclesiasticā ipsam de-
relinquendo. sed hic nō offendit iurisditionē vniuersalē ecclesia
sticam ex quo recurrit ad iudicem ecclesiasticum licet nō suum.
4 ¶ † In ea. gl. ibi habeat eam ratā. ⁊ sic vult glo. ꝙ epus diocesa
nus ipsi⁹ clerici possit habere ratam sententiam ab alio iudice
non suo latam qđ videtur limitare glo. in. c. j. ⁊. ij. viij. q. ij. quan-
do ille qui tulit sententiā habuit spem in ratificatione fiēda. sed
cōiter tenet̃ cōtrariū. qꝛ ex quo sentētia est nulla ex defectu in-
cōpetētie. ⁊ sic ex defectu potestatis nō pōt ratificari. vt nota-
uit Inno. s̃. de offi. dele. prudentiam. ⁊ glo. in. l. ij. C. de iure fisci
lib. x. Sec⁹ qñ sententia esset nulla propter defectum cōsensus
ratificantis vt qꝛ lata esset iudicio agitato cū falso procurato-
re. l. licet. ff. de iudi. et. s̃. de procur. in nostra. dicit tamē hic do.
Flo. quod forte episcop⁹ suus poterit sibi precipere in penā qđ
pareat sententie. ⁊ hoc modo quātum ad effectū ratificabit, et
5 sic possit saluari glo. ¶ † In ea. glo. ibi videt̃ habere in se taci-
tum pactum: hoc cōmuniter non tenet̃. qꝛ ex quo sententia est
nulla propter defectū potestatis. nullo modo vȝ. Fateor tñ qđ
si partes post sententiā latam illā approbent. licet nō possint fa
cere ꝙ valeat vt sententia saltem vi pacti valebit. l. ij. cū ibi no-
tatis. C. cōmunia vtriusqȝ iudicij. ⁊ hoc modo posset saluari gl.
¶ In ea. gl. ibi sicut acceptilatio. hoc verū qñ acceptilatio pec
cat in materia, vt qꝛ interponit̃ ad tollendā obligationem in-
ductam a iure gentiū, puta ex emptione vēditione ⁊ similibus,
de quibus in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iure. nam tunc acceptila-
tio nō tollit ipso iure, sȝ vi pacti. et sic hȝ tunc in se tacitum pa-
ctum. secus vbi peccaret in forma. vt qꝛ nō ꝓcederet interroga-
tio. qꝛ tūc omnino est nulla, et qđ sit acceptilatio habetur insti.
quibus modis tollit̃ obligatio in. §. est aūt. ¶ In ea. gl. in fi. nec
ob. c. ij. s̃. tit. j. qꝛ ibi loquit̃ qñ iudex ecclesiastic⁹ delegat causam
laico cōtra clericum. ⁊ aliud est delegare, aliud iurisdictionē ꝓ-
rogare. naȝ delegatus fungitur vice delegantis. ⁊ de ipso dele-
gato appellatur ad ipsum delegantem. sed ille in quē facta est
prorogatio nititur ex iure proprio licet prorogata: ideo nō po-
test tūc cognoscere contra clericum. Itē ab ipso appellatur ad
eius superiorem laicum. qđ nō cōtingit in delegato. ideo longa
est diuersitas inter casus predictos. Itē nō ob. s̃. c. postulasti.
⁊. c. dilecti. qꝛ ibi loquit̃ quando contrahendo vel delinquendo
in territorio iudicis non sui clericus tacite consentit in iudicem
non suū. qꝛ tūc immediate a iure subijcitur illi⁹ foro. hic quādo
expresse vellet in non suum iudicem consentire, qđ non potest
sine licentia sui iudicis. ibi vero secus.

1 ☞ Citatio debet fieri ad instantiam aduersarij.
2 Citatio inducit preuentionem iurisditionis.
3 Citatio frustratoria non perpetuat iurisditionem.
4 Forum mutare non potest preuentus per citationē licet post-
ea sit factus alterius iurisditionis.
5 Conueniri potest reus in loco domicilij quod habebat tēpore
contractus licet mutauerit domicilium.
6 Laicus conuentus coram iudice seculari si efficitur clericus an
iudex secularis possit contra eum procedere.

b

Proposuisti nobis.

Si citat⁹[b] ad causam
postea mutat forum: in causa illa coram primo iudice
respondere coget̃. h. d. ¶ Et est cōis diuisio. secunda
1 ibi porro. ¶ † No. primo ꝙ citatio debet fieri ad instantiam ad
uersarij. ⁊ cautum est etiaȝ in actis hoc facere scribi. de quo etiā
2 s̃. c. proximo. ¶ † Itē no. ꝙ demum per actum citationis vide
tur induci preuentio iurisdictionis. vñ licet sit dubiū an actus
alius citra citationem inducat perpetuationem iurisditionis.
de quo in. c. licet vndiqȝ. de offi. dele. tamen in preuētione videt̃
3 ꝙ requiratur citatio. ¶ † Itē no. ꝙ ita demum citatio inducit
preuentionem si sit legitima. ⁊ sic facit ꝙ frustratoria citatio nō
perpetuat iurisdictionē. ad idē. si. de elec. bone. el. ij. ad fi. ⁊. C. đ
statu defunctorū si pr̃. ⁊ sic facit ad notata per glos. in. c. cū plu-
res. de offi. dele. lib. vj. in glo. fi. de quo etiā. ĩ. de offi. dele. c. vene
rabilis. non intelligas tamē legitime. idest tribus edictis seu
citationib⁹ vel vna perēptoria. qꝛ sufficit vnica citatio etiā non
peremptoria quo ad preueniendā iurisditionē ⁊ etiam quo ad
perpetuādam ſm cōmunem opinionem per istum tex. qui vni-
cam tantū videtur requirere. ⁊ glo. in cle. j. de iudi. in verbo ci-
tationis. et pro hoc etiam quia satis datur ingressus ad exerci-
tium iurisditionis etiam per vnicam citationē, ergo debet suffi
cere. facit quod not. Barto. in. l. si pluribus. ff. de leg. j. ⁊ pro hoc
etiaȝ faciat quia licet quo ad aliquos actus expressatos in iure
requiratur trina citatio vel vna perēptoria, tamē alias sufficit
vnica etiam non peremptoria. vt no. per Inno. ⁊ Jo. an. in. c. cō
suluit. s̃. de offi. dele. ⁊. ĩ. de accu. ad petitionem. ⁊ per gl. xxiiij.
q. iij. de illicita. ⁊ per Bart. in. l. consentaneum. ⁊ aut̃. q semel. C.
4 quomodo ⁊ quādo iudex. ¶ † Itē no. ꝙ vbi quis est preuent⁹
per citationem non potest declinare forum licet postea sit fact⁹
alterius iurisditiōis: intellige etiam si desierit esse de prima iu-
risditione. nam alias non fuisset dubitatio si fuisset accumula-
tio fori non subtractio. ¶ Ultimo no. ꝙ quandoqȝ quis pretē-
dit ius reuocandi forum idest declinandi ipsum forum. interdū
vero pretendit ius reuocandi domum. vt. ĩ c. primo. ¶ Adde
dictis Joan. an. inquantum soluit cōtraria ante glossas que vi
dentur velle qđ priuilegium superueniens habeat prodesse. et
dicit

dicit quod istud est quia priuilegium est preuentum.et sic etiam dicit hic do.Ant.nam nõ videtur perfecta responsio per id qđ habetur in.l.spadonem.§.scire.de excu.tuto.et.l.qui autem.ff. si quis cautio.ideo potes dicere quod vbi ex facto cõueñi supue nit priuilegium:tunc non prodest.ita hic secus vbi absq3 facto suo superuenit priuilegium.facit quod no.in.d.l.qui autẽ.et.l.
5 si quis postea.ff.de iudi.❡†Item adde q3 Bar.in.l.iuris ordi⸗nem.C.de iurisdi.om.iudi.per illum text.quẽ dicit non esse ali⸗bi.dixit ꝙ licet quis mutet domicilium quod habebat tẽpore contractus licet ibi non cõtraxerit sed alibi et licet mutet ante aliquam preuentionem tamen nihilominus poterit in tali lo⸗co in quo habebat domicilium tempore cõtractus cõueniri qđ est singulariter notandum.tamen do.Anto.hic tenet cõtrariũ per istum tex.et videtur intelligere illum tex.in.l.iuris ordinẽ. quando ibi contraxisset.et sic etiam videtur ibi intelligere Cy. sed certe ẜm hoc litera ibi debuisset dicere quod potest cõueniri vbi habet domicilium vel vbi contraxit non autẽ debuit dice⸗re prout dixit qđ cõuenitur vbi habet domicilium vel vbi ha⸗buit tempore contractus.Non ob.iste tex.tenẽdo opi.Bart.q3
6 deberet limitari per illum.❡†Ultimo quando laicus conuen⸗tus corã seculari efficitur clericus:an possit secularis iudex ꝓ⸗cedere ꝯ eum.dic vt plene no.in.c.j.š.de obli.ad ratiocinia.per Jo.an.et per Bar.in.l.j.ff.de penis.

1 ❡ Forum sortitur quis multis rationibus.
2 Communis patria dicitur esse apud sedem apostolicam siue in curia romana.
3 Respondere an compellatur quis in loco communis patrie.
4 Jurisditio iudicis vbi potest elidi per exceptionem si non alle⸗gatur exceptio tenebit processus.
5 Jus reuocandi domum debet proponi ab initio ⁊ qualiter.
6 Forum an sortiatur quis ratione delicti.
7 Judex delicti vel contractus an possit existentem extra terri⸗torium distringere aliquem.
8 Si renuntiatur priuilegio fori habet locum remissio.
9 Domicilium habitationis est proprium ⁊ naturale forum.
10 Conueniri an possit quis in loco originis proprie vel paterne.
11 Forũ sortiri debet quis in loco vbi res est etiam si sit mobilis.

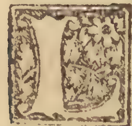

Icet ratione delicti. Clerico in romana curia conuento non competit declinatoria fori: posset tamen sibi ex causa competere ius reuocandi domũ.h.d.❡Et primo ponit quatuor modos sortiendi forũ. secũdo adijcit quintũ cum modificatione.secunda ibi quia tñ.
1 ❡†No.quatuor modos sortiendi forum sc3 ratione cõtractus delicti domicilij,et rei de qua agitur reali actione.Et no.etiam quintum modum.sc3 ratione cõmunis patrie.de quibus ⁊ etiã
2 de alijs per gl.in.l.heres absens.§.j.ff.de iudi.❡†Et no.ꝙ cõ⸗munis patria dicitur esse apud sedem apostolica3 siue in curia romana.nam illa est mater et magistra omniũ ecclesiarum.xij. dist.in.c.j.⁊ de conse.dist.j.in.c.basilicas.legiste vero dicũt quod roma est cõmunis patria.l.roma.ff.ad munici.❡S3 do.Ant. hic dicit ꝙ illud procedebat olim anteꝙ̃ translata esset iurisdi⸗tio ipsius in romanos pontifices.facit de ele.fundamẽta.in.vj. vnde ẜm eum hodie non procedit.sed diceretur esse communis patria vbi esset curia imperialis.sicut dicimus hic de curia ro⸗mana.etiã si alibi sit ꝙ̃ in romana.Sed forte potest dici qđ cum illa lex non reperitur expresse correcta.etiam hodie remaneat ar.l.precipimus.C.de appel.licet forte etiam in curia imperiali posset dici esse etiã communis patria ad instar eius qđ hic dici⸗
3 tur de curia romana seu de sede apostolica.❡†Item no.ꝙ in loco cõmunis patrie quis compellitur respõdere nisi ex alia iu⸗sta ⁊ necessaria causa ibi esset ꝑpter quam competeret sibi ius reuocandi domum.⁊ idem dicas de probabili per.l.necnõ.pri⸗mo respõso.ff.ex quibus causis maio.Et no.ꝙ debet dicta cau⸗sa allegari.supple ⁊ probari nisi esset notoria.Facit quod habe⸗tur in.c.ij.vt lit.non contest.et quod no.glo.in cle.appellãti.de
4 appel.❡†Et ex hoc no.ꝙ vbi iurisditio iudicis potest elidi ꝑ exceptionem si non allegatur exceptio tenebit processus.facit
5 quod no.glo.in cle.ij.vt lite pendẽte.❡†Et no.ꝙ debet istud priuilegium reuocandi domum tanꝙ̃ habens causam dilato⸗riam ab initio proponi.facit.š.de re iudic.inter monasterium. ❡No.de isto priuilegio reuocandi domum.de quo hic ⁊ etiam in.l.ij.§.legatis.cum sequentibus.ff.de iudicijs.et poterit alle⸗gari hoc modo istud priuilegium ẜm Host.domine nõ veni ad hoc paratus.remittatis me ad domum ⁊ ego deliberabo.dicit tamen Host.qđ parum sibi proderit:quia tenebitur parere sal⸗tem vt det cautionem de iudicio sisti.⁊ de reuertendo ad diem assignatã per.l.ij.§.si dubitet.ff.de iudi.Sed hec opinio Host. non videtur bona q3 non tenetur cauere de reuertendo:s3 de re⸗spondendo in loco sui domicilij.vt no.glo.in.d.§.si dubitet.et

voluit etiam hoc Inn.❡Possunt tamen opiniones cõcorda⸗ri.q3 opinio Innoc.habet locum quando potest causa tractari in patria.sed opinio Hostien.quando non possunt ibi tractari
6 vt hic tangit do.Ant.❡†In gl.j.in fi.circa forum delicti mul⸗tum insistit hic do.Anto.declarando quãdo dicatur quis sor⸗tiri forum ratione delicti.⁊ quis sit eius effectus.⁊ inquãtũ tan⸗git questionem de sagittante.adde qđ Bart.in.l.libellorum.ff. de accu.dicit ponderanda esse verba statuti.an puniãt sagittan⸗
7 tem.an vero percutientem.❡†Item attende.quia videtur fa⸗cere differentiam an iudex delicti citet existentem extra territo⸗rium.an vero requirat iudicem vbi degit delinquens vt illum citet vt compareat coram ipso requirente.nam primo casu vi⸗detur dicere qđ talis citatio non potest operari effectũ nisi quo ad finem distringendi bona non quo ad finem distringendi ꝑso⸗nam.nec quo ad finem condẽnandi de delicto.hoc videtur intel⸗ligendum si condẽnetur ad certam penam si venerit in fortiam iudicantis vt fit quotidie in bãnitis pro delicto quia ratione cõ⸗suetudinis saltem videtur id fieri posse.ar.c.cum cõtingat.š.eo. secus in secundo casu:quia tunc videtur habere effectum quod possit cõdẽnari.videtur tamen velle ꝙ nõ possit etiam tunc di⸗stringere personam seu excõmunicare.et pro ista opinione vi⸗detur facere cle.pastoralis.de re iudi.inquãtum tex.ibi dicit ꝙ imperator debuit requirere papam vt citaret regem robertum tamen facit contra eum inquantum ibi innuit ꝙ tunc potuisset tenere processus imperatoris etiam quo ad penam personalẽ.⁊ sic videretur ꝙ possit tunc excõmunicare iudex delicti.et sic nõ videtur procedere differentia inter excõmunicationem ⁊ aliam penam al's cõdẽnationem distringentem personam.Inno.ta⸗men hic nõ facit istam differentiã.sed simpliciter dicit qđ iudex delicti vel ꝯtractus nullo modo põt excõicare existẽtem extra territorium quando non fuit preuentus.facit qđ no.ipse Inn. š.de dila.c.ij.excommunicare vel distringere personam.et ideo eius dictum non est sine dubitatione.❡Item aduerte quia li⸗cet multum insistat an perdatur priuilegiu3 propter delictum de quo in auť.qua in prouincia.C.vbi de crimine agi op3 suffi⸗cit concludere ꝙ in hoc hodie est tenendum quod habetur in.c. j.de priui.in.vj.❡In glo.contractus in fine.Adde causam sin⸗gularem que non est alibi coniuncta glo.in.l.j.ff.si quis in ius
8 voca.non ierit.vbi dicitur † ꝙ si renuntiatum est priuilegio fo⸗ri habet locum remissio in contractibus.et cum illa gloss.trãsit Bar.cõmuniter tamen seruatur ꝙ non habet locum remissio ꝑ id quod habetur in.c.romana.§.contrahentes.š.eo.li.vj.licet in delictis grauioribus sit secus.š.de rapto.c.j.de quo ibi per glo. et Jo.cal.⁊ ibi per glo.in cle.pastoralis.ver.ꝙ si punitio.in glo. de more.⁊ de re iudi.et per Bar.in.l.si cui.§.cum sacrilegium.ff. de accu.⁊ per Cy.in auť.qua in prouincia.Et circa istud forũ cõ⸗tractus qualiter contrahatur.⁊ quis sit eius effectus satis insi⸗stit hic domi.Ant.ponẽdo ea que habentur in tex.⁊ glos.⁊ per Bar.in.l.heres absens.§.j.⁊.l.de eo.ff.de iudi.⁊ qđ habetur in
9 d.c.romana.š.eo.in.vj.❡†In glo.domicilij in fine.Et adde ꝙ domicilium habitationis dicitur esse proprium ⁊ naturale fo⸗rum.⁊ in dubio vbi fit mẽtio de domicilio:debet intelligi de do⸗micilio habitationis.vt voluit glo.in.c.statutum.§.cũ vero.in glo.olim dicebamus.de rescrip.in.vj.⁊ Inno.hic vnde proprie ille dicitur subditus alterius qui est subditus ratione domicilij non ille qui sortitur forum ratione contractus vel delicti vt est gl.no.in cle.vna in verbo subditos.de fo.compe.⁊ ideo iste iu⸗dex domicilij habet maiorem potestatem.q3 potest citare subdi⸗tum etiam existẽtem extra territorium ad finem excõmunicã⸗di ⁊ sic distringendi personam.š.de appel.cum sit romana.et de cle.non resi.ex tue.⁊ est glo.no.ix.q.ij.episcopum.nam licet ex⸗cõmunicatio trahat secum executionem.quia tamen illa est in⸗uisibilis et non turbat iurisditionẽ alterius.ideo etiam se extẽ⸗dit extra territorium.Secus in executione actuali.š.eo.postu⸗lasti.q3 illa turbaret iurisditionem alterius. Nec ob.etiam.c.ij. §.j.de constit.in.vj.quia ibi illud statutum erat generale.ideo non trahitur ad delinquentem extra territorium.ideo secus vi⸗deretur si expresse voluisset comprehendere subditũ delinquẽ⸗tem extra territoriu3.⁊ istud sequitur Bar.in.l.j.C.de sum.tri. vel ẜm do.Ant.ibi volebat injcere vinculum excõmunicatio⸗nis pro causa originanda extra territorium.secus quando iam
10 esset originata.❡†Quid autem de domicilio ratiõe originis proprie vel paterne:tangit Bar.in.l.assumptio.§.j.ff.ad muni. vbi refert opiniones.cõmunis sentẽtia est quod cõueniat si ibi inuenitur.al's secus:nisi quo ad finem distringendi bona ibi si⸗ta.⁊ sic equiparatur foro contractus de quo etiam per Cy.in.l.
11 iuris ordinem.C.de iurisdi.om.iudi.❡†In glo.penul.in fi.cõ⸗munis est opinio ꝙ ide3 sit in re mobili quãdo est in loco vt ibi perpetuo sit.secus si ibi esset ad tempus.quia tunc non cense⸗tur ibi esse iuris fictione.ar.l.ex facto.§.rerum.ff.de here.insti.

facit cle. ne romani. de elec. quod intellige vbi principiũ possessionis ibi inceperit, quia tũc poterit etiã ibi conueniri ne detur materia deferendi res alienas ad domum suam. l. non alr. s. j. responso. ꝛ. §. j. ff. de iudi. ¶ In glo. vlti. ibi sed legati non tenẽtur respondere. de isto plene habetur in. l. ij. §. legatis. cũ sequẽtibus. ff. de iudi. que in effectu prosequitur hic Inn. sed nõ insisto. q̄r non est magne vtilitatis. Et adde circa forum contractus quod dixi. s. eo. ꝙ clericis. et. c. ex parte. b.

a ¶ De libelli oblatione. Rubrica.

¶ Hec rubrica habet tria capitula que hoc intendunt in summa prout habetur. j. c. primo.

1 ☞ Judex potest de facto supplere.
2 Libellus an sit de substantia iudicij. et nu. 13.
3 Libellus debet dari iudici et per iudicem parti.
4 Libellus debet esse clarus.
5 Libellus an debeat per actorem subscribi.
6 Archiepiscopus in synodo an sit iudex.
7 Libellus quid in ciuili continere debeat et quid in criminali.
8 Libellus an possit reo offerri qui casu venit ad iudiciũ lʒ citatus non fuerit: et an tenebitur respondere.
9 Actio annalis perpetuatur per libellum oblatum iudici.
10 Libelli oblatio an faciat rem litigiosam.
11 Libelli oblatio interrumpit prescriptionem.
12 Sententia debet dari iudice sedente pro tribunali.
14 Dilationes deliberatorie an sint de substantia iudicij.
15 Libellus non est necessarius in causis in quibus requirit summaria cognitio tantum.

a ¶ Libelli oblatione. sup hac rubri. vide. d. Andr. sicu. ꝗ hic mlta bona scripsit egregie ꝓsecut⁹ est.

b ¶ Actor teneт. Ad huius. c. intellectuʒ. vide Bal. ꝛ oẽs doc. in aut. offeraт. C. de lit. cõtes. ꝛ in spe. de libel. cõcep. §. vj. versi. vtrũ libellus. d. Car. in cle. sepe. de ver. sig. q. xv. et vid. h. d. Abb. Fely. ꝛ do. Andr. sicu.

Gnarus episcop⁹. Quo ad istud primum. c. h. d. Actor^b teneт in scriptis libellũ porrigere. Quo ad secundũ. h. d. Et si agit reali debet in eo exprimere rem quã petit. Quo ad tertiũ. h. d. Si vero agit personali debet exprimere causam. Et hec prima decre. q̄r ponit quandã facti narrationẽ non recipit cõmodam diuisionem. Et premitte ꝙ in cõcilio prouinciali possunt cause tractari vt in. c. graue. j. de prebẽ.

1 ¶ † No. j. ex ista decretali prima casuʒ in quo iudex potest de facto supplere vcʒ circa respiciẽtia libellum. ꝛ sic rectitudinẽ ꝛ solẽnitatẽ iudiciorũ. de quo in. l. j. ff. de offi. asses. ¶ † Item no. q̄d

2 libell⁹ videт esse de substantia iudicij. de quo etiã p glo. in. c. de causis. de offi. dele. ꝛ in. l. prolatã. C. de sen. ꝛ interlo. om. iudi. et in clemẽ. sepe. de verbo. signi. vbi bone glo. in verbo necessario.

3 ¶ † Item no. ꝙ libellus debet dari iudici: vt hic ptʒ. ꝛ per iudicem parti in aut. offeratur. C. de lit. cõte. dicit tñ Inno. hic q̄d libellus porrigitur iudici nõ de necessitate sed ad cautelã. q̄r aduersario põt offerri per ipsum actorem per id q̄d habetur in. d. aut. offeratur. q̄d intellige iudice sedente p tribunali. vnde non sufficeret mittere copiaʒ libelli in citatorio: q̄r opʒ ꝙ offerat in iudicio vt voluit Jo. an. in addi. Spe. in ti. de libel. cõcep. §. nũc dicam⁹. ad fi. lʒ illa talis missio aliquid operetur. q̄r reus p hoc magis põt esse instructus. ꝛ breuiores deliberatorie poterũt dari vt in clemẽ. ij. cum ibi no. vt lite pendente. et in. c. ij. j. de dila.

4 ¶ † Item no. ꝙ libell⁹ debet esse clarus. ꝛ sic non debet esse incertus. vel obscurus. al's non procederet. q̄d intellige si opponatur vt est tex. cum gl. no. in. l. fi. C. de annali excep. ¶ † Iteʒ no.

5 ꝙ libellus debet esse subscriptus per actorẽ. sed istud est de cautela tantum fm Hosti. q̄r sufficit ꝙ tabellio subscribat diẽ porrectionis ꝛ dilationem datam reo ad deliberandum. ꝛ sic etiaʒ

6 seruatur. ¶ † Ultimo no. ar. ꝙ synodus sit iudex non archiepiscopus. ad idem. xj. q. iij. si quis presbyter. ꝛ. c. si quis episcopus. ꝛ. j. de preben. graue. Sed fm Host. veritas est ꝙ archiepiscop⁹ ꝛ suffraganei simul in synodo congregato sunt iudices. lʒ archiepiscop⁹ tanꝙ caput de consensu maioris partis eorum habet pronuntiare per id q̄d habetur in. c. sicut olim. j. de accu. ꝛ. s. de temporibus ordi. si archiepiscopus. §. j. ¶ In glo. j. ista glo. facit. vij. q̄r primo dicit quot sunt species libellorum. secũdo quid est libellus. tertio cui debet offerri. quarto qualiter debet offerri. quinto quãdo. sexto quis eius effectus. septimo an sit de substantia. Secunda ibi est ergo. tertia ibi. ꝛ sic patet. quarta ibi et in scriptis. quinta ibi ꝛ in principio. sexta ibi ꝛ per talẽ. septima

7 ibi sed nunquid. Circa primum adde ad glo. † ꝙ libellus in ciuili debet precipue cõtinere quinq; scʒ quis petit ꝛ a quo petiт. et coram quo et quid ꝛ quo iure. de quo etiam tangitur in. c. sequẽti. Quid autem debeat cõtinere libellus in criminali habeт in. l. libellorũ. ff. de accusa. canonizata. ij. q̄. viij. ꝛ no. s. de pcu.

8 tne. et per Accur. in. l. fi. C. de accu. ¶ † Item adde circa tertiũ q̄d sufficit reũ casu venisse ad iudicium licet citatus nõ fuerit ad hoc vt sibi possit offerri libellus. vt no. Spe. in ti. de libellorum cõcep. §. sequiт. ad fi. Sed do. Ant. hic dicit ꝙ licet teneatur recipere libellũ: non tamen tenetur respõdere ex quo indeliberatus venit per no. per eum in. c. j. de iudi. Sed contrarium credo quia imo tenebitur etiam respondere habitis pri⁹ deliberatorijs ad respondendum fm aut. offeraт. nec habebit ius reuocãdi domum nisi ex aliqua causa a iure illud beneficium concedatur. de quo in. c. fi. s. ti. j. et sic etiam voluit Spe. in loco preallegato. ꝛ sic etiam tenui in. d. c. j. licet tunc nõ viderim dictũ spec. pro quo facit. l. in cause. §. causa cognita. ff. de mino. et quod no. Jo. an. in. c. fi. de elec. in. vj. ꝛ Guil. ꝛ Bar. in. l. j. ff. de in ius vocã.

9 in quib⁹ dicunt presentiam succedere loco citationis. ¶ † Itẽ adde circa sextum inquantum dicit gl. ꝙ perpetuatur actio annalis per libellum oblatum iudici ꝛ demum reo. quia illud verum quando est principi oblatus. secus si inferiori iudici. vt patet ex. l. ij. C. quando libellus principi datus ꝛ ex rubro. ꝛ sic etiã

10 voluit Spe. de libel. concep. §. iam de effectu. ¶ † Itẽ adde inquantum dicit ꝙ facit rem litigiosam secuta conuentione per executorem in citatione per nuntiũ q̄r illud procedit quãdo agitur reali. secus si personali. quia tunc non fit litigiosa. nisi p lit.

11 conte. l. ij. C. de litigiosis. ¶ † Item adde inquantũ dicit ꝙ interrumpit prescriptionem intellige secuta citatione: q̄r illud verum in prescriptione. xxx. vel. xl. annorum. et sic longissimi temporis: sed ꝓscriptio longi tẽporis et sic. x. vel. xx. annorũ nõ interrumpitur nisi per contesta. l. ij. §. fi. ff. pro emptore. vsucapio vero triẽnij non interrumpitur etiam per cõtesta. ipso iure. sed solum quo ad effectum. l. si post acceptum. ff. de rei ven. facit q̄d

12 no. Bar. in. l. sicut allegata in glo. ꝛ in. d. l. j. §. fi. ¶ † In ea. glo. in fi. Est etiã de substantia ꝙ detur sententia a iudice sedente p tribunali ꝛ per se recitante. vt in. c. fi. de re iudi. lib. vj. de quo dicendum vt ibi. ꝛ facit quod no. ij. q. j. in summa. ꝛ in. l. prolatam.

13 C. de sentẽtijs. † Et aduerte q̄r super articulo an oblatio libelli sit de substantia. fuerunt opiniones quas hic tangit Jo. an. ꝛ in cle. sepe. in verbo necessario vbi finaliter concludit ꝙ in causis ordinarijs si petatur libellus per reum est de substantia. Adeo ꝙ si procedatur eo nõ dato processus erit nullus. sec⁹ est in causis summarijs. de quibus in illa cle. quia sufficit ibi verbo petitionẽ factam esse dũmmodo redacta sit in scriptis apud acta. Sʒ vbi re⁹ nõ petit ꝙ detur libell⁹ in scriptis. nõ est de substantia. sed bene erit de substantia q̄d redigatur petitio in scriptis apud acta per illam cle. ꝛ hoc modo cõcordat opiniones et cũ illa gl. transit hic do. Ant. ꝛ equitatem habere videtur. vñ forte seruaretur in practica: tamen de iure puto veriorem opinioneʒ gl. hic posite quam etiam sequiт Inno. ꝛ Host. scʒ ꝙ de substãtia iudicij sit ꝙ libellus sit oblatus in scriptis actorũ ad offerendum. ꝛ sic etiam si non petatur. et tamen ibi vult ꝙ contestatio aliter fcã sit nulla. Nec ob. cle. sepe. q̄r loquiт in causis sum-

14 marijs de quib⁹ ibi. ¶ † An autem deliberatorie sint de substãtia tenuit gl. ꝙ sic si petantur. ij. q. j. in summa. ꝛ. xvij. q. iiij. in. c. vxor. ꝛ no. gl. in dicta cle. sepe. in verbo cõtestationem. possunt tamẽ ex causa arctari. vt hic tangit Inno. ꝛ Host. facit q̄d not. in. c. j. ꝛ. ij. j. de dilatio. ¶ Extra glo. adde dictis Jo. an. ꝛ Host. primo inquantum in prima fallẽtia dicũt ꝙ partes possunt cõuenire ꝙ iudex nõ in figura iudicij sed de plano ꝛ ex officio veritatẽ inquirat ꝛ audiat: ꝛ illa reperta dicat ꝛ ordinet qd velit. Secus si cõueniant ꝙ libello omisso diffinitiua feratur. de quo etiam per glo. in. c. fi. de re iudi. in. vj. nam primũ dictum nõ videtur ꝓcedere si partes velint ꝙ procedat vt iudex. q̄r nõ possunt renũtiare iuri introducẽti solẽnitatẽ. l. nemo põt. ff. de le. j. et no. Bar. in. l. ius publicum. ff. de pac. sed si vellẽt ꝙ procederet tanꝙ arbitrator q̄r etiam in ordinarium tanꝙ in arbitratorẽ potest cõpromitti etiã de iure ciuili vt no. in. l. sed si seruum. §. si quis iudex. ff. de arbitris. ꝛ in dubio vt potius actus valeat ꝙ pereat. videreт ꝙ presumi debeat ꝙ velint eum cognoscere tanꝙ arbitratorem ar. c. abbate. j. de verb. sig. Nec ob. l. quoties. de priui. scholarium. lib. xij. allegata per Hostiẽ. q̄r ibi est speciale in causis breuioribus. et loquitur fm tẽpora antiqua fm que nõ erat necessarius libellus vbi in illustribus personis. ideo facilius illi iuri speciali poterat renũtiari. cũ ius speciale facilius tollatur ꝙ commune. l. cius militis. §. militia missus. ff. de testa. militis. et facit quod no. in clemen. constitutionem. de elec. ¶ Item adde circa secundam fallentiã quaʒ hic tangit Jo. an. inquantũ vult ꝙ in omnibus casibus in quibus proceditur lite non contesta. procedatur etiam sine libello. nam licet cum hoc dicto transeat Joan. an. et do. Anto. nõ vr verum quia cum ista sint duo substantialia iudicij separata scilicet libelli oblatio et lit. contesta. non sequitur ꝙ vno sublato tollatur aliud. ar. §. affinitatis. instit. de nuptijs. ꝛ pro hoc etiã bene facit quod no. glo. in cle. sepe in verbo necessario. vbi ecõtra concludit ꝙ licet in aliquibus causis non requiratur libellus: non tamen per hoc sequitur ꝙ non requiratur lit. contest. ꝛ per consequens

per cōsequens ꝙ possit procedi ſm tenorem illius cle. ¶ Item
adde circa .vj. fallentiam et circa septimā inquātum tangit de
causa beneficiali ⁊ de causa matrimoniali. nā hodie hoc est ex-
peditum per cle. ij. de iudi. iūcta cle. sepe. ¶ Item adde inquā-
tum concludit ꝙ in causis mere spiritualibꝰ nō requiritur libel
lus per .c. j. ſ. de dolo ⁊ contu. et cum hoc transit Joan. an. domi.
Anto. sed non videtur bene dictum per cle. ij. de iudi. que solū-
modo certas causas spirituales enumerat ⁊ sic in alijs videtur
secus. arg. c. nonne. ſ. de presum. ⁊ .C. de procu. in .l. maritus. Nec
ob. d. c. j. quia illud nō dicit. sed dicit ꝙ in causis ecclesiasticis et
inter personas ecclesiasticas rigor iuris nō est seruandus: quod
est intelligendum vt ibi sentit glo. de rigore inducto quo ad pe-
nas vt ille tunc locum non habeant. et sic non loquitur quo ad
15 alia concernentia ordinem substantialem iudicij. ¶ † Ultimo
adde inquantum concludit ꝙ in causis in quibꝰ requirit̃ sum-
maria cognitio tantum: non est necessarius libellus. et cum hoc
transit etiam do. Ant. nam non videtur hoc verum. q̄ summa
rie procedere est procedere breuiter. seruatis tamē substantia-
libus. ⁊ ideo requireretur libelli oblatio ⁊ lit. cōtesta. ⁊ hoc ex-
presse tenuit Bar. in extraua. ad reprimen. in verbo summarie.
et facit qđ no. glo. in dicta cle. sepe in dicto verbo cōtestationē.

1 ☞ Libellus est offerendus in iudicio.
2 Libellus incertus an et quando procedat.
3 Petitio incerta an et quando admitti debeat.
4 Agens rei vendicatione qualiter dicere debeat.
5 Agens actione personali quam causam exprimere debeat ⁊ an sufficiat exprimere causam remotam.
6 Libellus in iudicio vniuersali quomodo formetur.
7 Libellus in quo petuntur pertinentie ecclesie vel castri est vniuersalis et ꝓcedat talis libellus sine alia administratione.
8 Judicium vniuersale et generale qualiter differant.
9 Libellus incertus admittitur in iudicio singulari.
10 Emendare mutare ⁊ accumulare quomodo differant.
11 Mutare actionem quando quis possit.
12 Cumulatio actionum quando permittatur.
13 Dilationes deliberatorie an debeāt dari propter mutationem emendationem vel cumulationem.
14 Appellatio nō rescindit contestationem factam in principali.

a Significantibus. Summatū est [a]
cū ꝓcedēti. et in
primo ponitur appellātis narratio. in secūda appel
1 lationis cōmissio. secūda ibi quocirca. ¶ † No. qđ li-
bellus est in iudicio offerēdus de quo. ſ. c. primo. Et no. quod
hoc videtur sufficere si offertur parti. de quo etiā dictū fuit in
d. c. q̄ vtraq; practica potest sustineri. vcʒ ꝙ offeratur iudici et
2 ꝑ iudicē reo: vel ꝙ offeratur reo presente iudice. ¶ † Itē no. ꝙ
actor debet declarare ⁊ exprimere rem quam petit instante reo
et sic facit qđ si reus nil opponit: procedat libellus incertus. de
quo est tex. cū glo. in .l. fi. C. de annali excep. [ADDI Si aūt
opponatur ⁊ nihilominus non facta declaratione procedat̃: an
valebit processus. videtur dicendum ꝙ sic: nisi fuerit appellatū
per istum tex. ⁊ precedentem et etiā sequentem: qui vident̃ vel-
le ꝙ debeat appellari. ⁊ sic videtur velle ꝙ al's processus valeat
faciat quod no. Barto. in .l. ij. ⁊ .l. a diuo pio. §. in venditione. ff.
de re iudi. ⁊ poterit apellari etiam de iure ciuili. ex quo arctare-
tur ad procedēdum vbi non deberet citari. per no. ꝑ Bart. in .l.
ij. ⁊ fi. ff. de appel. reci. non videtur tamē ꝙ procedendo ad vlte-
riora dicatur tacite pronūtiare saltem valide: q̄ talis pronūtia-
tio esset contra ius. et sic non valeret. per id qđ habet̃ in. c. j. ſ. de
re iudi. licet al's procedēdo ad vlteriora iudex videatur reijcere
exceptionem oppositam ad processum quando pronuntiatio
non contineret in se iuris expressum errorem. vt habetur. ſ. de
appel. ex parte. M. ⁊ notauit Barto. in .l. a procedente. C. de di
lationibꝰ. T J O.] An autē iudex ex officio posset petere illđ
declarari. videretur ꝙ nō: q̄ ad priuatam vtilitatem partis nō
debet suum officiuʒ impartiri. l. iiij. §. hec autem. ff. de dā. infec.
et no. ſ. de iureiuran. ad nostram. el. ij. tamen contrarium potest
dici ſm do. Anto. quia interest etiaʒ iudicis libellum declarari
vt certam possit ferre sentētiam. facit insti. de accusa. in. §. cura
re. et qđ habetur. ſ. de iudi. in. c. causam. ⁊ in. c. j. de elect. in. vj. in
verbo absentia. ¶ In glo. ij. hec glo. tractat principaliter de
duobus primo qualiter libellus sit formandus. secundo an post
ꝙ est formatus possit mutari. secunda ibi. Item no. prima facit
tria quia primo tractat qualiter debeat formari in iudicijs sin-
gularibus. secundo qualiter in vniuersalibus. tertio qualiter in
generalibꝰ. secūda ibi in vniuersalibus. tertia ibi: in generalibꝰ.
prima iterum subdiuiditur in duo. nam primo tractat qualiter
formetur quando agitur actione reali. secundo qualiter forme-
tur quando agitur personali. secunda ibi si autem agatur ꝑso-
nali. ¶ In eadem gl. ibi res que petitur: supple siue sit res im-
mobilis siue mobilis. et hoc secūdo casu siue sit materia infecta
puta massa: siue signata vt pecunia siue facta vt q̄ ciphus: siue
etiā sit res animata vt seruus vel equus vel aliud animal. et de
omnibus istis qualiter debeat exprimi. tangit hic Joā. an. ⁊ ha-
betur in .l. si in rem. ff. de rei vendica. ¶ In ea. gloss. ibi tota an
pars. hoc nō est necesse licet possit fieri ad cautelam. nam in du-
bio si petitur fundus intelligitur de toto vt no. glo. in. d. l. si in
3 rem. ¶ † In ea. gl. ibi circa defalcationem legatorum. idem di-
cit Jnn. quando actor est incertus ex facto aduersarij. l. j. §. quia
autem. ff. quorum legatorum. et idem sentit vbicūq; al's actor
sit incertus. quia ꝓpter probabilē dubium admittetur petitio
incerta. vt notauit ipse Jnn. in. c. constitutus. de resti. in integ.
et glo. in. c. abbate. de re iudica. in. vj. vbi bona glos. Glo. tamen
in .l. quod in heredem. §. eligere. ff. de tributo. concludit libellū
incertum non admittendum: nisi quando incertitudo cōtingit
ex facto aduersarij. sed do. Ant. hic sequitur dictum Jnnocen.
¶ Tu potes concordare opiniones. quia aut incertitudo cau
satur solum propter factum alienum: in quo consueuit esse ꝓ-
babilis ignorantia. l. fi. ff. pro suo. et no. de rescrip. c. ab excōmu
nicato. et tunc talis incertitudo non sufficiet. et sic intelligatur
gl. in. §. eligere. Quandoq; est talis incertitudo quod etiam fa-
cta diligenti inuestigatione non potest bene pro tūc certificari.
et tunc procedit opinio Jnn. facit quod habetur in .l. que de to
ta. §. incerte partis. ff. de rei vendi. et in .l. j. §. fin. ff. si pars he. pe.
4 ¶ † In ea. glo. ibi eoipso quod proponit rei vendicationem. ⁊
sic vult glo. quando agitur rei vendicatione sufficiat dicere pe-
to a te talem rem per rei vendicationem. et idem voluit gl. in .l.
j. in princip. ff. de edendo vbi tractatur prima pars principalis
huius glo. nam secunda tractatur in .l. edita. C. de edendo. ⁊ po
test glo. tolerari. quia tacite intelligitur expressisse causaʒ. nam
ex quo proponit rei vendicationem: tacite dicit se dominū. cuʒ
rei vendicatio detur soli domino. l. in rem. ff. de rei vendi. vnde
cōclude quod in reali debet exprimi causa proxima expresse vel
tacite. sed nō est expediens exprimere causam remotam. hoc est
causam ex qua acquiritur dominiū. nam illa immediate est cau
sa dominij sed dominiū est causa proxima ⁊ immediata rei ven
dicationis. Et aduerte quia licet predictus libellꝰ possit susti-
neri: tamen proprius libellus esset qđ quis narret se dominū. ⁊
dicat talem ipsam rem indebite possidere et iniuste quare petit
pronuntiari et declarari se dominum: vel dictam rem spectare a
ad ipsum iure dominij. ⁊ ipsum reum condēnari ⁊ cogi ad resti
tutionem. nam proprie in reali sententia debet ferri declarato-
rie. l. ex diuerso. ff. de rei vēdi. et .l. sicuti. §. sed si queratur. ff. si ser
uitus vendi. tamen quando quis petit reum condēnari ad resti
tutionem rei. licet non petat declarari se dominum ex quo nar-
rauit se dominum vel petit condēnari ad restitutionem per rei
vendicationem: tacite intelligitur petere declarari se dominuʒ
ar. l. illud. ff. de acquiren. here. et ideo sustinetur dictus libellus.
facit quod no. in. d. l. ex diuerso. per glo. ⁊ Bar. ⁊ in .l. j. in princi.
ff. de eden. consuetudo tamē habet qđ narrat quis rem specta-
re ad se iure dominij vel quasi. et sic petit pronuntiari ⁊ declara
ri et reum cōdēnari ⁊ cogi ad restituendum. nam de consuetu-
dine talis libellus licet alternatiuus admittitur. vt voluit senti
re hic glo. ⁊ clarius in. §. alie. insti. de act. ⁊ glo. in. c. abbate. de re
iudi. in. vj. Jmo aliqui dicunt qđ etiam de iure ratione incerti-
tudinis. vt no. gl. in. d. c. abbate. sed tu dic vt supra dixi. ¶ Hoc
verum quando verisimiliter facta diligenti inuestigatiōe actor
non possit esse certus. al's de iure non deberet admitti ꝑ nota-
ta per gl. in .l. ꝙ in heredem. §. eligere de tributo. vnde tunc so-
lum de consuetudine admitteretur. et quando dicatur spectare
ratione dominij. dic quando agēs est dominus directe. vel etiā
vtiliter. vt quia est emphyteuta vel feudatarius. sed rōne quasi
dicitur spectare quando quis acquisiuit rem titulo ⁊ bona fide
a non domino: quo casu contra possessorem pro tali quasi do-
minio competit publiciana. l. j. et. ij. ff. de publi. ⁊ no. glo. in. d. c.
abbate. et est vtilis talis libellus. quia in processu poterit ꝓba-
ri de directo dominio vel vtili. nam late accipiuntur verba pro
libellante. l. si quis intētione. ff. de iudi. ⁊ .l. si mater. §. eandē. de
exceptio. rei iudi. licet alias appellatione dominij intelligat̃ de
directo. l. j. §. j. ff. si ager vecti. Poterit ⁊ probare quasi dominiū
et quodcūq; istorum probauerit sufficiet saluo nisi reus proba-
ret se dominum quia contra illum non sufficeret probare quasi
dominium ex quo datur publiciana. quia illa non datur regula
riter contra dominum: nisi in certis casibus. vt in .l. penul. ff. de
publiciana. et facit quod no. Bar. in .l. et an eadem. §. actiones.
de excep. rei iudi. ¶ In ea. glo. ibi quia ipse non possidebat. et
hoc casu poterit nihilominus ferri declaratoria pro dn̄o acto-
ris. vt in .l. si a te hic alleg. et erit valde vtilis. quia habebit pa-
ratam executionem ꝯ reum si quo tempore possessio deueniat
ad eū. vt ibi no. Et adde quod dixi in. c. examinata. de iudicijs.

a ¶ Sūmatū ē. ad materiā huius c. vide dn̄ʒ iaſ. de max. ī. §. omniū. nu. iij. c. vij. ⁊ ī. d. §. nu. cxx. ī ca. xij. ⁊ . §. ꝑterea. nume. xxij. c. xij. insti. de actioni. vbi m̄lta ꝑ eū.

5 ¶ † In ea. gl. in causa petendi exprimēda est intellige de causa
remota. qr quando agitur personali non sufficit exprimere cau-
sam proximam: nā ex illa non posset reus bene deliberare. vnde
nō sufficit dicere peto a te. x. qr ad illa es mihi obligatus. ⁊ hoc
si opponatur. nā reo non opponente procederet libellus. ⁊ pos-
set in processu fieri declaratio. l. fi. cum glo. sua. C. de annali ex-
cep. sꝫ debet exprimi causa remota scilicet ex qua obligatio ori-
tur. puta mutui vel depositi: vel alterius contractus nam con-
tractus est causa proxima obligationis: obligatio vero est ma-
ter ⁊ causa proxima actionis personalis. l. licet. §. ea obligatio. ⁊
ibi no. ff. de procura. et sic differt actio personalis a reali. qr in
reali sufficit exprimere causam proximam actionis. sed in pso-
nali non sufficit. sed expedit exprimere etiam causam remotā.
Et no. quod certo respectu actori vtile est etiaꝫ in reali causam
remotam exprimere in libello. quia tunc non obstabit exceptio
rei iudicate si agatur ex alia causa. secus quando nulla causa re
mota esset expressa vt plene habetur in. c. abbate. preallegato.
Sed alio respectu vtilius est ipsi actori nō exprimere causam re
motam. quia tunc in processu poterit prosequi omnem causaꝫ
que sibi videatur. Secus esset si expressisset vnam causam in li-
bello. quia non posset aliam prosequi etiā in reali. vt in. d. c. ab-
bate. ¶ Sed an sufficiat in personali exprimere causam remo-
tam. puta peto a te. x. que tibi mutuaui. Dic quod sic quia taci-
te videor exprimere causam proximā ⁊ dicere per hoc te obli-
gatum. nā licet illa sint verba preteriti tēporis que mutuaui. et
inducant obligationem de presenti respectu eius quod sonant.
tamen respectu taciti quod includunt non important obliga-
tionē. ⁊ sufficit libellū concludere presumptiue. arg. l. omnes. §.
lucius. de his que in fraudem credi. Sed si dicerem peto a te. x.
quia fuisti mihi obligatus ad illa ex causa mutui. videtur quod
tunc non procedat: quia verba preteriti temporis expressa nō
videntur importare obligationem de presenti. vt est tex. cū glo.
in. l. certum. ff. de confessis. et pro tanto non procederet libellus
sm Cy. in. l. edita. ⁊ idē Bar. in. l. certum. sed contrarium voluit
Spec. in simili in titu. de act. ⁊ peti. §. sequitur. versi. quid si di-
co. vbi dicit quod si dico qđ peto a te talē rem: quaꝫ dico ad me
pertinuisse iure dominij. qđ procedit libellus. per. l. siue posside
tis. C. de proba. quia presumitur etiā hodie pertinere nisi aliud
appareat. et sufficit libellum concludere presumptiue. vt est di
ctum. et hoc sequitur etiam do. Anto. nam verba debent intel-
ligi in dubio pro libellante. l. si quis intētione. ff. de iudi. ⁊ p̄ser-
tim in casu isto in quo apparet eius intentionem esse nō obliga
re aliquid de presenti: cum petat reum condemnari. Nec ob. d. l.
certum. quia ibi verba non proferebantur in libello. sed a confi-
tente quo casu verba non debent importare vltra eoꝛuꝫ signifi-
catum ⁊ presertim cum debeat fieri interp̄tatio potius sm ipm
proferentē verba. argu. d. l. si quis intentione. et ista pars vide-
6 tur verior de iure. ¶ † In ea. glo. ibi quia sum heres. et sic vult
gl. qđ in vniuersali iudicio vt est petitio hereditatis. p̄cedit iste
libellus: peto a te hereditatem titij. quia sum eius heres ⁊ idē
voluit glo. in. l. ij. in prin. ff. de eden. Aduerte tamen quia reo in
stante cogeretur exprimere. an sit heres ex testamento. vel ab in
testato. l. j. et. ij. ff. de peti. here. ¶ Item aduerte quia licet iste li
bellus possit sustineri per id qđ habetur in. l. j. ff. si pars heredi
tatis petatur. ⁊ no. Bar. in. l. ex diuerso. §. j. ff. de rei ven. tamen
proprior ⁊ verior libellus esset in hac forma. quia debebit nar-
rare actor se heredem titij ex testamento vel ab intestato sm fa
cti contingentiam: ⁊ narrare quomodo reus possidet res here-
ditarias: ⁊ petere se declarari heredem esse titij per officium iu-
dicis illum condēnari ⁊ cogi ad restituendum res hereditarias
quas detinet. nam etiam petitio hereditatis dicitur actio in rē
l. sed si lege. §. petitio. ff. de peti. here. ⁊ ideo in illa debet cōcludi
7 declaratoria sicut in reali. ¶ † In ea. glo. ibi ecclesiam cum per-
tinentijs. No. bene ex glo. ꝙ vbi petuntur pertinētie ecclesie vel
castri: dicit̄ esse petitio vniuersalis ⁊ ideo procedit sine alia de-
claratione libellus de quo etiam per Innoc. in. c. cum ad sedem
hic allegato vbi etiam tractat quid cōtineatur appellatiōe p̄ti
nentiarū. ⁊ eodē modo procedit libellus si petitur prebenda cū
plenitudine iuris canonicalis. j. de conces. preben. in. c. p̄posuit.
⁊ similiter potest peti grex non facta specificatione capitum: nā
sufficit ꝙ postea in executione fiat declaratio. l. j. §. fi. cum dua-
bus sequentibus. ff. de rei vendi. ⁊ facit quod not. glo. in. d. c. cū
ad sedem. ⁊ de materia tetigit Inno. in quatuor locis. videlicet
in. c. conquerente. de offi. ordi. circa finem. ⁊ in. d. c. cum ad sedē.
⁊. j. de sepulturis certificari in magna gl. ⁊. j. de exces. prela. in. c.
tanta. facit qđ. j. dicetur. ¶ In ea. gl. ibi peto rationem de ad-
ministratione. Aduerte lꝫ libellus possit sustineri tamē aptior
libellus est qđ narrē te administrasse negotia mea ⁊ petā te cō-
dēnari ad reddēdum rationem administrationis et ad consi-
gnandum reliqua vt notauit Bar. in. d. l. j. in prin. ff. de eden. et
hoc quādo agitur actione negotioꝛū gestoꝛum. ⁊ per hoc etiam
8 satis patet qđ si ageret̄ actione tutele vel pro socio. ¶ † Et no.
ex predictis qđ differētia est inter iudiciū singulare ex vna par-
te, ⁊ vniuersale ⁊ generale ex alia. quia primo casu debet in libel
lo certa res exprimi. sed in secundo casu nō est necesse exp̄ssio-
nem fieri in libello. ¶ Itē inter iudiciū vniuersale ex vna par-
te. ⁊ generale ex alia est differētia. qr in vniuersali nō est necesse
exprimere rem etiā in processu vel sententia. sed sufficit qđ tē-
pore executiōis exprimat̄. secus in gn̄ali vbi expedit expressio-
nem fieri in processu ad hoc vt certa condēnatoria possit ferri.
nam solū super prosecutis poterit condemnatoria ferri. l. licet.
cuꝫ ibi no. C. de iudi. ⁊ si absolutoria etiā ferat̄: solū obstabit in
prosecutis. vt ibi patet nisi aliqua malitiose essent omissa. vt est
casus singularis in. l. de rebus. ff. de arbi. nam tunc absolutoria
simplex etiaꝫ in illis nocebit. ¶ Et no. qđ p̄prie petitio est vni
uersalis quando est dare aliquod nomē vniuersale plura sub se
cōprehendens. vt hereditas que est successio in vniuersum ius
defuncti. l. hereditas. ff. de regu. iur. vel grex vel peculiū. l. j. §. fi.
et. l. vendicatio. ff. de rei vendi. sed generale est: qn̄ nō reperitur
tale nomē vniuersale: tamen alias plura asseruntur simul facta
vt qn̄ narratur quem administrasse negotia alterius quo casu
cōprehendi potest administratio respectu plurium specierū scꝫ
panis: vini: frumenti ⁊ similiū. ¶ Sed aduerte qr hic est dubiū
an si episcopus petit ius episcopale in aliqua ecclesia dicat̄ peti
tio vniuersalis an vero generalis. Inno. in. d. c. conquerente. di
cit illam generalem ⁊ non vniuersalem: contrarium ipse voluit
in. d. c. certificari. et illud videtur verius: quia ius episcopale est
quoddam ius vniuersale plura sub se comprehendens. vt in. d.
c. conquerente. ⁊ eadem ratione idem videtur si petatur per re-
ctorem ecclesie ius parochiale. nam sub se multa comprehēdit.
j. de parochijs per totum. ¶ Quid autem si quis petat a titio
bona que obuenerunt ad ipsum titiuꝫ ex bonis seij. vel si petat
omnia bona que possidet ipse titius in tali villa: an admittetur
ista petitio sine alia declaratione reo instante. dubium facit: qr
si non censetur vniuersalis nec generalis: non procedet non fa-
cta alia expressione. et istud tenuit Inno. in. d. c. cum ad sedē. ⁊
Bar. in. l. titia. §. j. ff. de lega. ij. Sed contrarium sensit Innocē.
in. c. certificari. in principio magne glo. vbi videtur velle ꝙ cen-
seatur petitio generalis. et sic p̄cedat ⁊ sufficiat in processu spe
cificare res. sed postea in ea. glo. videtur dicere illud verū si agat̄
actione personali. secus si reali seu rei vendicatione que non da
tur pro iuribus. l. vendicatio. ff. de rei vendi. deinde in ea. glo. vi-
detur velle qđ nullo modo procedat nisi fiat specificatio in libel
lo. ¶ Vltimate videtur distinguere an dicta petitio veniat ac-
cessorie et tunc admittatur exemplū in simili, si rector petit p̄-
nuntiari ⁊ declarari sibi competere ius parochiale et ius per-
cipiendi quartam de relictis a suis parochianis alibi sepultis.
et etiam in consequentiam petat rectorem ecclesie conuēnte ad
dādū ⁊ assignādum quartam de relictis a suis parochianis ibi
sepultis. Si auteꝫ principaliter peteretur quarta relictoꝛum a
suis parochianis ibi sepultis: tunc videtur velle qđ instāte reo
nō p̄cedat petitio nisi fiat declaratio. ⁊ ista videtur melior opi.
per quam etiam saluatur qđ ipse idem dicit in. d. c. cum ad sedē.
licet do. Anto. hic videatur velle qđ qn̄ apponitur signum vni-
uersale. vt quādo peto oīa bona que possides in tali villa saltē
ex accidenti propter additionem signi vniuersalis dicatur peti
tio generalis. et sic intelligit Inno. in. d. c. certificari. sed verius
puto esse quod dixi. ⁊ facit pro predictis. qr etiā in iudicio singu
9 lari in accessorijs admittit̄ libell⁹ † incertus. vt si peto rē mihi
restitui cū fructibus. vt voluit Inn. in. d. c. tanta. de exces. prela
to. ⁊ facit qđ no. per glo. in. l. fundi. ff. de excep. ⁊ per Bar. in. l. j.
ff. de eden. ¶ Aduerte tn̄ qr in hoc reperio opiniones nā alij di
cūt qđ respectu fructuū q percepti sunt ante lit. cōte. necessaria
est exp̄ssio lꝫ respectu eoꝛum qui post cōtest. percipiuntur non
sit necesse. ⁊ hoc tenuit Bar. in. l. ex diuerso. §. j. ff. de rei vē. licet
ipse idem simpliciter teneat cum Inno. in. d. l. j. de eden. et sic in
hoc videtur fuisse varius. Et istam secūdam partem videt̄ etiā
voluisse glo. in. l. ediles. §. item sciendum. ff. de edil. edic. ⁊ vide-
tur casus pro hac parte. sed Inn. in. d. c. tanta. respondet ad illū
tex. quod ibi non dicit expressionem fiēdam in libello. sed quod
debuit fieri in edicto pretoris: tamen reuera ille tex. multum fa
cit pro ista opi. Sed cōmuniter seruatur prima opi. ⁊ consuetu
do est optima interpres. s̄. de cōsue. cum dilectus. Sed forte de
iure verior est alia. ¶ In ea. gl. ibi item no. qđ libellus. Aduer-
te quia glo. ista non bene declarauit. vnde potes dicere qđ tria
sunt que sunt diuersa scilicet emendare mutare et accumulare.
Emendare est declarare vel addere vel detrahere. Mutare est
quādo receditur a prima actione ⁊ noua proponitur. Accumu
lare est quando cum prima additur alia vt simul in vtraqꝫ pro-
cedatur. vt no. per legistas maxime per Barto. in. l. edita. C. de
eden. Et

10 eden.† Et cõclude breuiter circa primuꝫ qͦ declarare quis põt
libellum etiam post lit.cõte.qꝛ qui declarat nihil de nouo indu
cit.l.heredes palã.§.sed si notã.ff.de test.Detrahere etiã potest
post lit.contesta.qꝛ si potest ex toto renũtiare.vt.j.dicet.multo
fortius in parte.Addere vero nõ põt post lit.cõtest.si fiat circa
substãtialia vel rem petitã.Secus si circa qualitatem q̃ non ha⸗
beat immutare substantiã actionis vel facti nec formã sentẽtie:
sed solũ diuersificare executionem:qꝛ tũc talis qualitas põt ad⸗
duci etiã post lit.cõte.l.in delictis.§.detracta.ff.de noxa.Inno.
tamẽ singulariter intelligit illum tex.quando a principio non
fuit aliqua qualitas expressata.secus ẜm eum si fuisset expressa
ta:quia tũc post lit.cõtest.non possit mutari.⁊ sic limitat illum
text.legiste tñ transeunt cum precedenti intellectu.Itẽ secus si
talis qualitas haberet immutare substantiam actiõis vel facti
vel formã sentẽtie.vt hic etiã sensit Inno.Ante lit.cõtest.bene
licet addere dũmodo claudi possit sub actiõe proposita.de quo
per Bar.in.d.l.edita.⁊ hoc in iudicio singulari:in vniuersali vi⸗
detur ꝙ etiam post lit.cõtesta.possit addi per id quod habetur
in.§.si minus.insti.de act.⁊.l.si quo tpe.de peti.here.Bar.tamẽ
in.d.l.edita.dicit ꝙ si petij dimidiã hereditatis nõ potero post
lit.cõtest.petere totam.Item si petij totam ⁊ petij reũ cõdem⸗
nari ad restitutionem certe rei ⁊ non simpliciter ad res quas de
tinet:quod tunc post lit.cõtest.non poterit alia addi.Sed con⸗
trarium in hoc vltimo tenet hic.d.Ant.⁊ videtur ꝙ melius:qꝛ
per additionem noue rei non mutatur substantia eius quod
principaliter petitur:sed solum additur aliquid circa id qͦ ve⸗
nit accessorie officio iudicis ad ipsum ius petitum ⁊ ideo vide⸗
tur qͦ talis additio fieri possit.quia potest includi sub iure vni
uersali quod non mutatur ⁊ de quo principaliter queritur cum
vt dixi principaliter petat actor se declarari heredẽ.Nec ob.qͦ
dixi.š.de reali.quando exprimitur causa:quia nõ potest postea
aliam prosequi:quia ibi causa expressa respicit ipsum ius dñij.
de quo principaliter queritur.ideo illud restringit, que ratio
11 hic cessat.⁊ hec de emẽdatione.❡†Circa mutationem conclu⸗
de qͦ si vult mutare desistendo,in totuꝫ a primo potest p.l.post
q̃ liti.C.de pactis.secus si vult differre:vel si vult tantum renũ⸗
tiare instantie:quia nõ potest per auť.qui semel allegata in gl.
saluo nisi absolutoria ab instantia esset ferẽda:forte ꝑpter ine⸗
ptam actionem quia tunc posset renuntiare instantie tantũ.Si
autem vellet renuntiare actioni saluo remanente iure in cã ex
alia actione ⁊ sic aliam mutare potest p.d.l.postq̃ nisi forte vel⸗
12 let mutare de nõ famosa ad famosaꝫ,vt no.i.d.l.edita.❡†Cir
ca accumulationem conclude ꝙ potest alia accumulari:nisi ob.
aliqua regula impediens cumulationem:quarum duas posuit
glo.in.l.de edita.⁊ tertiã addit Dy.in regula nullus pluribus.
de regu.iur.lib.vj.vbi plene tractat hanc materiam.⁊ Barto.in
d.l.edita.addit tres alias ⁊ ibi etiam plene prosequitur materiã
13 cumulationis.❡†An autem debeant dari noue deliberatorie
propter mutationem emẽdationem vel accumulationem:satis
patet ex gl.❡Et an etiam debeat interesse reficere.de quo no.
per Bar.in.d.l.edita.š.allegata.cui adde ꝙ lꝫ deliberasset pri⸗
mo contendere ⁊ similiter secundo loco post alteratione libel⸗
li deliberat.licet Bar.videatur velle ꝙ non debeat aliquod in⸗
teresse solui reo:tamen contrarium videtur vt hic tangit domi.
Anto.si oportuit eum nouam expensam facere in consulendo
aduocatum propter nouam alteratione.❡An autem in cau⸗
sa appellationis possit fieri alteratio libelli satis patet ex predi
14 ctis † quia appellatio non rescindit contestatione factã in prin
cipali.vt no.gl.in.l.ita demum.C.de procu.et de hoc etiam hic
per Jo.an.post Vincen.

1 ☞ Libellus si est incertus reus nõ dꝫ petere illum declarari.
2 Libellus si concludit secundum ius commune sufficit.
3 Actor in petitione non tenetur facere mentionem de iure rei.
4 Exceptio peremptoria an impediat contestationem litis.

Ilecti filij.

Summatũ est.š.sicut capitu
lũ primũ.Et diuiditur sicut
proxima decre.Secũda ibi ideoqꝫ.❡No.ꝙ libellus
est in iudicio porrigẽdus.de quo in.c.j.š eo.❡Item
no.ꝙ vbi agitur personali debet exprimi causa ex qua debetur.
de quo plene.š.c.proximo.❡Itẽ no.ꝙ in causa ecclesie cõuen
tualis debet agere prelatus et cõuẽtus.de quo in.c.edoceri.de
1 rescrip.❡†Vltimo no.cautelam qñ libellus est incertus vt nõ
petat illum reus declarari:quia sic instruit actorẽ:sed debet di⸗
2 cere se non teneri respondere ẜm Pe.⁊ Abba.❡†In hac de⸗
cre.tene menti quod notauit hic Inno.⁊ in.c.ex parte.de priui
le.ꝙ sufficit ꝙ libellus concludat secundum ius cõmune.⁊ per
consequens videtur ꝙ actor obtinebit si non excipiatur de iure
speciali.⁊ sic procedit libellus si actor petit a prelato.x.que mu
tuauit predecessori licet nõ adiiciat ꝙ illa fuerint versa in vtili⸗
tatem ecclesie:si tamẽ excipiatur qͦ nõ fuerunt versa.nõ obti⸗
nebit actor nisi illud ꝓbet.per notata in.c.j.j.de deposi.⁊ i auť.
3 hoc ius.C.de sac.san.eccle.❡†Item tene menti ꝙ non est ne⸗
cesse qͦ actor facit mentionem de iure rei.imo interdum docet.
vt si petatur aliquod ius episcopale ab ecclesia.non obstante ꝙ
sit exempta.quia nõ procedit libellus:nisi exprimatur causa vt
qꝛ dicatur non obstante qͦ sit exẽpta:qꝛ illud ius quod peto in
exemptione fuit exceptũ.vel est prescriptum contra dictã exẽ⸗
ptionem.Facit etiaꝫ qͦ habetur.j.de re iudicata cũ bertoldus.
4 ❡†Item diligenter pondera quia videtur hic velle Ioã.and.
post Inn.⁊ Host.ꝙ licet exceptio peremptoria non impediat
contesta.lit.nisi sit de priuilegiatis.de quib⁹ in.c.j.de lit.conte.
in.vj.tamen istud fallit quando esset notoria.⁊ idẽ voluit Spe.
in ti.de excep.§.dicto versi.vt autem.et sequitur hic do.Anto.
❡Posset tñ dici qͦ in exceptione exemptionis hoc procedit
qꝛ illa concludit ius agenti ipso iure non cõpetere.ideo posset
opponi ad processum per notata per Bart.in.l.cõquerebať.ff.
iudicatum sol.Secus quando nõ cõcluderet ipso iure ius acto⸗
ri non competere.et p hoc responderetur ad dictum Ioan.an.
hic.Ad dictum Spe.posset responderi:quia non videtur firma
re illud dictum:quia contra illud arguit.de.c.j.de lit.cõtesta.in
vj.dictum tamen in se est equum.

❡De mutuis petitionibus. Rubrica.

1 ☞ Reconuentio debet fieri incontinenti.
2 Causa conuentionis ⁊ recõuentionis debẽt vicissim tractari.
3 Conuentio licet fiat super vno solo reconuentio tamen fieri po
terit super pluribus.
4 Iudex debet querere concordiam inter partes.
5 Reconuentio an debeat fieri ante litis contestationem.
6 Reconueniri an possit clericus coram iudice laico.
7 Clericus in causa feudali respondet coram iudice non suo.
8 Reconuentio an procedat quando vtraqꝫ causa est criminalis.
9 Cõcordiam querere debet iudex inter partes:sed an aliquo ca⸗
su possit eas cogere ad concordiam.et nu.4.
10 Concordiã suadere inter partes debet iudex ab initio:secus qñ
liquet sibi de causa.
11 Reus fouens iustam causam an possit per cauillationes se de⸗
fendere.
12 Debitor qui secreto soluit creditori negãti solutionẽ an possit
in foro conscientie negare debitum.
13 Causa prima si est plenaria an possit fieri reconuentio in sum⸗
maria.
14 Reconuentio que habeat priuilegia.
15 Conueniẽs scholarẽ coram rectore non potest ibi reconueniri
quando non est scholaris.

X literis.

Reus recõuenire põt acto
rem etiã coram iudice dele⸗
gato qui finiet vtrãqꝫ causam.h.d.❡ Et ponit
mandatũ qͦ primo iustificat.secũda ibi manda
mus.❡No.primo qͦ licet rescripta sint stricti
iuris:tñ iurisditio delegata ad alios casus ex⸗
tenditur per viã recõuentionis.secus tñ in arbitraria potesta⸗
1 te.š.de arbi.cũ dilect⁹ cũ ibi no.❡†Item no.qͦ recõuẽtio dꝫ
fieri incõtinẽti.de quo.j.de rescrip.dispẽdia.§.re⁹ queqꝫ.li.vj.⁊
tãgiť etiã in cle.sepe.de verb.sig.❡Itẽ no.qͦ post respõsionẽ
factã in causa cõuentionis incõtinẽti dꝫ fieri respõsio in causa
2 recõuentionis.❡†Itẽ no.qͦ causa cõuentionis ⁊ recõuẽtiõis
debẽt vicissim tractari.nã facta lit.ꝯte.sup vtraqꝫ ex ordine tñ
primo sup causa cõuẽtionis.postea primo iurabiť sup cõuẽtio⸗
ne.scdo incõtinenti sup causa recõuẽtionis.⁊ idẽ fiet in ꝓbatio
nibus ⁊ in alijs q̃ occurrẽt in iudicio quousqꝫ vna die quasi in
vna snĩa termineť.j.de ordi.cog.cũ dilectus.de quo p glo.⁊ Io.
3 and.sup glo.fi.❡†Itẽ no.qͦ licet cõuentio fiat sup vno solo:
tñ recõuentio poterit fieri super pluribus de quo p gl.j.c.pxi.
4 ⁊ Bar.in.l.si de meis.§.percepisse.ff.de arbi.❡†Item no.qͦ
iudex debet querere cõcordiã inter partes.⁊ si nõ põt seq:tunc
debet litẽ per sentẽtiam terminare.Facit qͦ habeť.in.c.studẽ⸗
dũ.⁊.c.placuit.xc.di.⁊ in.c.sicut eñ.xj.q.j.❡In glo.j.ibi delibe
ratione sup vtraqꝫ.Et sic videtur qͦ posset eodẽ tẽpore dare in⸗
ducias ad deliberandũ sup vtraqꝫ causa.et ita videť innuere gl.
posset etiam tpe quo actor porrigit suum libellum dare reo tẽ⸗
pus ad deliberandũ ⁊ postea die quo reus porrigit suam peti⸗
tionem dare actori tẽp⁹ ad deliberandum.et qꝛ simul debẽt tra
ctari licet ex ordine videť qͦ reus nõ teneatur respondere peti⸗
tioni actoris,donec euenerit tp̃s vt actor respondeat sue peti⸗
5 tioni.⁊ sic etiã voluit hic Io.an ❡†In ea.gl.[a] ibi hodie ista di
a uersitas ⁊c.Aduerte qꝛ circa hoc triplex fuit opi.vna ꝙ nõ pos
sit fieri recõuẽtio:nisi añ lit.cõte.saluo nisi fuerit ꝓtestatus.Se
cunda fuit qͦ possit fieri.ante lit.conte.⁊ etiã post dũmodo fiat

a ❡In ea.gl. recõuentio qñ ⁊ in qua parte indi⸗cij põt fieri. vide etiã ħ do. Fely.et d.And.sic. qui sup hac gl.j. multa dicit.i.v.co lũ.ver.ve⸗nio ad glo. j.⁊ per mul tas col.se⸗quen.

incōtinēti.⁊ istā sequit Accursius in aut.⁊ ꝯsequēter.C.de sen.
⁊ interlo.om.iu.Tertia fuit ꝙ possit fieri qñcūq; eodē durante
iudicio ante cōclusionē in causa ⁊ istā vltimam sequit hic glo.et
Inn.Host.tenet primā. [ADDI] Hanc videt tenere Joā.an.
hic qꝛ in illa residet ⁊ expressius in cle.sepe.§.verū.in vbo exor⸗
dio ⁊ expressius in addi.Spe.in ti.de recōuē.⁊ pro illa multum
facit autē.⁊ cōsequēter ⁊ in cor.vnde sumit.⁊ qꝛ in fauorē acto⸗
ris est ꝙ nō possit ex interuallo recōueniri corā eodē:aut coram
alio nisi lite finita.⁊ sic non videt esse inductum simpliciter fauo
re rei qd̄ statim fiat vt simul tractet ⁊ terminet vt possit obijce⸗
re cōpensationem si expediat ꝫm.l.j.§.fi.ff.que sen.sine appel.re
scin.⁊ hec opi.Host.posset probabiliter defensari.⁊ ad.c.dispē
dia.§.reus.posset respōderi vt voluit Jo.an.⁊ Jo.cal.[TIO.]
Glo.in cle.sepe.in.§.verū.in glo.in verbo exordio.cōcordat opi.
quia si loquitur de vera recōuentione per quam cause simul ha
bent tractari.Procedat opi.Host.sed si loquitur de reconuen⸗
tione improprie potius est cōuētio tunc habeat locum opinio
Inno.⁊ aduerte qꝛ si esset iudex vtriusq; clarū est ꝙ posset fieri
ista conuentio.sed si non esset iudex actoris:tunc an possit fieri
non bene pōt colligi ex glo.preallegata.sed tamen in additioni
bus Spec.super ti.de reconuentione videt velle ꝙ tūc non ha⸗
beat locū etiā cōuentio:qꝛ ex quo nō potest procedi per viā ꝓ⸗
prie reconuentionis:nō efficietur ille iudex.et ideo non poterit
actor recōueniri.Et sic vult Jo.and.ꝙ licet recōuentio inducat
duo priuilegia.scʒ priuilegiū prorogatiuū iurisditionis itē pri⸗
uilegiū simultanei processus ꝙ primū nō possit separari a secun
do.et sic vult ꝙ vel habeat locum vtrūq;:vel neutrū.⁊ ideo quā⸗
do fit ex īteruallo.qꝛ nō pōt habere locū priuilegiū simultanei
processus nō habebit etiā locuʒ priuilegiū prorogatiuū iurisdi⸗
tionis.sed Bar.in aut.⁊ consequēter tenuit cōtrariū qꝛ priuile⸗
giū simultanei processus fuit introductū fauore rei et ideo pōt
illi renūtiari ⁊ solo vti priuilegio prorogatiuo iurisditionis.et
istud etiā sequitur hic do.Ant.qꝛ p.l.cuʒ papinianus.habebit
reus solū priuilegiū prorogatiuum iurisditionis:ergo lʒ postea
addat aliud priuilegiū simultanei processus per aut.⁊ cōsequē⸗
ter nō impediret vbi primo tantū prout poterat ꝫm leges anti
quas cū in dubio euitanda sit correctio.de elect.cum expediat
lib.vj.⁊ ista pars videt de iure verior.et pro hoc faciat:qꝛ satis
equū est ꝙ pars habeat iudicē cōtra se quē hʒ ꝓ se lʒ simultanee
nō procedāt in vtraq; causa ⁊ per p̄dicta pōt inferri ad intelle⸗
a ctū.c.dispēdia.§.reus.de rescrip.in.vj.dū dicit ꝙ re⁹ [a] pōt eo⸗
dē durante iudicio actorem sibi dicere obnoxiū beneficio recon
uentionis vel cōuentionis si literas maluerit impetrare.nā ꝫm
Jo.an.dū dicit de recōuētione:loquitur de recōuentione pro⸗
prie sumpta ⁊ illa poterit fieri ꝫm eū solū incōtinēti post lit.cō
testa.vel ante.Sed qd̄ dicit de cōuentiōe:non loquitur de pro⸗
pria recōuentione.⁊ illa bene pōt fieri durante eodē iudicio.sed
iste intellectus non videt bonus tenendo opi.Joan.an.in addi.
Spe.super ti.de recōuentione.qꝛ illa cōuentio haberet ibi fieri
coram delegato qui non est datus iudex in causa recōuentionis
et ideo si non interuenit propria recōuētio nō videt actor posse
corā illo reconueniri.⁊ istud videtur fateri hic Jo.an.ꝫm vnā so
lutionē dicēs ꝙ demū poterit cōueniri scʒ si voluerit literas im
petrare.⁊ sic verba illa si maluerit literas impetrare referuntur
ad verbum cōuentionis.⁊ istud etiam tenuit Jo.cal.dicēs se sic
de facto obtinuisse scilicet qd̄ corā delegato post lit.contest.in⸗
telligo ex interuallo non habebit locū reconuentio:nisi nouum
rescriptum impetretur.¶ Sed aliqui istum intellectum repro
bant ꝑ tex.dum dicit maluerit.idest magis voluerit et sic videt
dare electionē reo an velit literas impetrare an nō.¶ Sed cer
te ad hoc posset defendi:qꝛ ibi nō dat electionem ꝙ possit sine
literis cōuenire actorē.sed vult dare electionē qd̄ vel eligat recō
uenire proprie sumpto vocabulo.⁊ tūc incōtinenti debebit id
facere an vero voluerit cōuenire etiam ex interuallo durāte eo⸗
dem iudicio literas impetrando.¶ Potes etiā dicere qd̄ vbi
reus impetrat literas ꝓprie appellat cōuētio.qꝛ tūc innit lite⸗
ris expresse impetratis:nō aūt recōuētioni.⁊ sic cōsueui dicere
circa illū.§.Et ꝫm predictos intellectus verbū eodē durāte iu⸗
dicio respiceret verbū cōuentionis:sʒ tenēdo opi.Inn.⁊ Bar.
vr̄ qd̄ respiciat vtrūq; ex quo vtrūq; pariter videt respicere.ar.
.nā hoc iure.ff.de vulg.⁊ pup.⁊ tenēdo istum intellectū posses
dicere ꝙ ideo dixit cōuētionis.qꝛ qñ impetrat literas nō inniti
tur recōuentioni:sʒ impetrationi.vbi aūt non impetrat tūc po
terit reconuenire.et si fiat incōtinenti post lit.conte.erit ꝓprie
vera recōuētio ⁊ habebit effectū ꝓrogatiuū iurisditiōis.⁊ etiā
simultanei processus.Sed vbi fiat ex interuallo durāte eodem
iudicio adhuc dicet recōuētio ꝓpter effectū ꝓrogatiuū iurisdi
tionis:sed tūc nō habebit effectū simultanei processus.Et ad⸗
de ad id qd̄ dixit gl.supra ꝙ vbi iudex negligeret procedere in
causa cōuentionis ⁊ recōuentionis ꝫm formā hic traditā non

a ¶ Re⁹.idē summāt h do.Abbas Fel.⁊ And. barba.

tenebit processus vel saltem erit appellādū ꝙ hec scd̄a pars est
vera.qꝛ peruersio ordinis cause ad causam nō reddit processum
nullū.sʒ dat cām appellādi.vt habet in.l.j.cū ibi no.C.de appel.
¶ In ea.glo.in fi.Adde etiā qd̄ alia sunt specialia in intrusis et
excōicatis.qꝛ alios cōuenire nō possunt.⁊ tñ possunt cōueniri.
6 s̄.de iudi.intelleximus.¶ † In glo.pe.ibi cū clericus conuenit
laicū.⁊ sic tenet glo.ꝙ clericus possit reconueniri coram iudice
laico.⁊ ista est cōis opi.de qua dixi in.c.at si cleri.de iudi.Licet
alij teneāt contrariū.⁊ sequat hic do.Ant.qꝛ nō reperitur bene
iure cautum. [ADDI] Sed certe pōt dici qd̄ satis est cautū
ꝑ.c.dispēdia.§.reus.indistincte intelligēdo nec vr̄ oīno absur⸗
dū ꝙ iudex secularis clericū cōdēnet in causa reconuentionis ꝙ
etiam condēnat in causa cōuentiōis in expen.si succūbat cū est
regula vtriusq; iuris:actore non probante reus debeat absolui
⁊ actor in expen.condēnari.j.de causa pos.cum ecclesia.cū simi.
⁊.C.de edē.l.qui accusare.⁊.j.vt ecclesia.beneficia.c.j.et etiā qꝛ
causa feudali cōdemnatur per seculares.de foro competenti.ex
transmissa.[TIO.] Et regula videtur esse in contrarium.s̄.de
iudi.qualiter et reuera q̄libet opinio est ꝓbabilis.nā posset etiā
hec opinio probabiliter defensari.tñ sustinendo communem
opinionem potes dicere qd̄ non est absonum quod clericus in
causa reconuentionis respondeat coram nō suo iudice sicut nō
7 est absonum † quod respondeat in causa feudali.s̄.de fo.com
peten.in.c.verum.et satis est equum per rationem istius tex.qꝛ
ratio dictare videtur quod ex quo agit clericus coram illo iudi
ce qd̄ etiam econtra debeat aduersario respondere.nā cōtraria
opi.quodāmodo sapit tyrānnam.cū econtra clericus possit re⸗
cōuenire laicum coram iudice ecclesiastico.Et per predicta po⸗
test inferri que fuerit ratio inductiua materie recōuentiōis.nā
ratio fuit ꝫm aliquos.qꝛ qs nō debet dedignari habere iudicē
cōtra se quē elegit pro se.⁊ videt colligi in.l.cū papinianus.C.
de sen.⁊ sequit Bart.ibi ⁊ in aut.⁊ consequēter sed vt dicit do.
Ant.hic.hec ratio nō est generalis.qꝛ nō cōcludit quādo reus
haberet vnum iudicem tantum.nam actor tunc nō sponte ele⸗
git.sed ex necessitate perueniendi ad sibi debitū.facit.s̄.de fo.
cōpe.cum sit generale.Ideo ipse dixit secundo qd̄ ratio fuit.qꝛ
suadet ratio naturalis quod quis debeat velle cōtra se si potest
quem habere pro se,⁊ ideo si nō posset etiam si vellet:tūc nō ha
beret locum recōuentio.⁊ ꝫm hoc bene faceret ista ratio ꝙ cleri
cus nō posset recōueniri corā laico.qꝛ nō posset prorogare.Sed
certe ista ratio nō videt etiā perfecta tenendo cōem opi.ꝙ cleri
cus possit recōueniri corā laico qꝛ etiā vbi nō pōt fieri proroga⸗
tio videt ꝙ habeat locū recōuētio.ꝑ id qd̄ habet in.l.si idē cum
eodem versi.qd̄ si mutue.ff.de iurisdi.om.iudi.vbi si quis conue
nit reū corā iudice/q solū pōt cognoscere vsq; ad certā summā
poterit reus reconuenire actorē etiam de maiori.et tamen non
possent partes prorogare iurisditionem in maiori:quia ex quo
habet limitatam iurisditionem non potest prorogari ad alias
causas.vt no.Cy.in.l.testamenta.C.de testa.⁊ in.l.j.C.de iuris.
om.iud. [ADDI] Aduerte qñ fit prorogatio de minori sum⸗
ma ad maiorē non vr̄ procedere dictū Cy.sʒ potius Bar.per.l.
de qua re.§.j.de iudi.[TIO.] Licet do.Ant.hic sentiat cōtra
rium.⁊ etiā Bar.in aut.⁊ cōsequēter volentes ꝙ possit fieri ꝓ⸗
rogatio de maiori.sed nō videt verum per notata per Cy.in lo
cis prealle.⁊ facit qd̄ notauit idē do.Anto.in.c.p.⁊.g.et qd̄ ha⸗
betur in.l.j.ff.de iudi.et in.l.in agris limitatis.ff.de acqui.rerū
do.Ideo pōt dici ꝙ alia fuit ratio que colligitur ex illo text.qꝛ
rationabile ⁊ iustū est quod ipse actor debeat respondere reo
coram iudice coram quo petit iustitiam exhiberi cōtra reum.vt
sic cōmodius.idest cum minori dispendio partium in istis liti⸗
bus procedatur.et hec ratio habet locū etiam in clerico recon⸗
uento.⁊ etiā in.d.l.si idem.tñ aduerte qꝛ cōiter tenet ꝙ nō pote⸗
rit fieri recōuentio de criminali si iudex alias nō habeat cogni⸗
tionē criminaliū:nec similiter de causa spirituali corā iudice lai⸗
co.qꝛ ille sunt diuerse qualitates.secus quādo differūt causa cō
uentionis ⁊ recōuentionis solū in quātitate per.d.l.si idem.Ad
uerte tñ qꝛ Accursius tenuit contrarium in aut.⁊ cōsequēter.et
pro eius opi.posset allegari qd̄ si pōt fieri reconuentio in causa
maioris quantitatis quā habeat iudex iurisditionem eadem ra
tione etiam poterit fieri de criminali.quia poterit esse adeo ma
gne quantitatis qd̄ eqparabit criminali.iuxta no.in aut.si dica
tur.C.de testi.et ideo forte posset probabiliter defensari qd̄ etiā
in causa criminali possit fieri recōuētio:etiam si alias iudex nō
habeat iurisdictionem in criminali.dūmodo reus non velit vti
priuilegio ꝙ sileat ciuilis primo loco ꝓposita ꝫ.l.fi.C.de ordi.
iudi.Facit qd̄ hic no.do.Ant.circa istud membrū qñ conuent⁹
8 ciuiliter vult recōuenire criminaliter.¶ † In ea.gl.ibi neq; in
criminibus de hoc an procedat reconuentio qñ vtraq; est crimi
nalis tetigit Barto.in aut.et consequenter.sed plenius in.l.is
qui reus.ff.de publi.iudicijs et ibi plene dixi.Si autē prima sit
ciuilis

civilis ⁊ secũda reconuẽtionis criminalis vel econtra tetigit hic
9 Inno.⁊ latius ꝓsequitur.d.Ant.¶†In glos.fi.in fi.An iudex
possit aliquo casu partes cogere ad cõcordiã.tãgit hic.d.Anto.
⁊ cõcludit qd̃ regulariter.non fallit in papa vel principe qñ vel-
let cogere in materia in qua habet liberã administrationẽ.s.de
elec.cum inter.⁊ facit qd̃ no.de pac.cũ pridẽ in alia materia non
posset nisi causa legitima subsistẽte.dicit autẽ qd̃ causa legitima
subest vt etiã inferior possit cogere si partes diu litigarunt.p id
qd̃ habetur in tex.notabili in.c.placuit.lxxx.dist.qd̃ est singula-
10 riter mẽti tenẽdum.¶†An autẽ iudex habeat suadere concor
diaꝫ cõcludit qd̃ sic a principio,sed postq̃ liquet sibi de causa nõ
hꝫ suadere,nisi forte videret ꝙ lis posset multũ protelari p ap-
pellationes,nã posset tũc suadere actori qui velit cõcordari po-
tius q̃ diu sic litigare,⁊ similiter poterit suadere reo de quo etiã
11 in Spe.de ꝑpara.iud. ¶†An aũt si reus fouet bonã causam in
veritate posset p cauillationes se defendere.videt̃ do.Anto.hic
velle qd̃ non.sed gl.tenuit contrariũ in.c.cupiẽtes.in versi.mali-
gnantiũ.de elec.in.vj.⁊ in.c.dñs noster.xxiij.q.ij.⁊ ibi p Arch.⁊
aliquid p glo.⁊ Archi.iiij.q.iiij.in.c.nullus vr̃ satis dicẽdum qd̃
dũmodo non p mendacia vel periuria quis se defendat ꝙ alias
liceat cautelose se defendere, sed nõ p mẽdacia vel periuria. per
id qd̃ habetur.xxij.q.ij.in.c.j.lꝫ si etiã per mendacia se defendat.
ex quo hꝫ iustitiã in principali forte nõ peccaret mortaliter sed
venialiter.per id qd̃ not.in.d.c.j.⁊.e.causa ⁊ qõne in.c.ne quis.j.
12 de iniur.in.c.tua.¶†Et per ꝑdicta posset inferri quid esset fien
dum si aliqs mutuauit tibi.x.secrete.que postea sibi secrete red-
didisti.si illa postea petet, et times qd̃ si cõfiteris mutuũ postea
ipse negabit solutionẽ.nã quid fiendũ salua cõsciẽtia pꝫ ex pre-
dictis. potes tñ negare te teneri ex quo est solutũ, sed dubiũ est
13 qñ fit positio de mutuo,quid tũc sit fiendũ. ¶†Extra gl.aduer
te qr est questio an si prima causa est plenaria. possit fieri recon-
uẽtio de summaria, vel ecõtra, cõclude qd̃ si prima est plenaria
vr̃ qd̃ possit fieri de summaria si cõtẽtatur reus plenarie discuti
in ipsa summaria.ar.eius qd̃ not.gl.in cle.sepe. de ver.sig.vbi ex
consensu partiũ potest fieri qd̃ in summaria ꝓcedatur plenarie.
Si aũt vellet ꝙ ꝓcederetur summarie vr̃ qd̃ nõ posset fieri,quia
non pñt tũc simul bene tractari cũ vna exigat dilationes proli-
xiores q̃ alia vt hic etiã tetigit Inno.⁊ Jo.an.Si aũt prima sit
summaria ⁊ scd̃a plenaria.tunc si prima est summaria accidẽta-
liter ex iure rescripti impetrati,tũc ꝓcederet reconuẽtio de ple
naria,quia illa ex vi reconuẽtionis efficietur etiã summaria.ar.
c.seq.⁊ hoc expresse tenuit gl. singularis que non est alibi in cle.
sepe. §.verũ.in gl.qd̃ requirit.de ver.sig.Si autẽ esset summaria
sui natura vel p rescriptũ ꝓprio motu cõcessum.tunc ꝑm gl.illã
non posset fieri.Adde hoc verũ si reus vult simul vtrãqꝫ tracta
ri.secus si solũ vult habere priuilegiũ prorogatũ iurisdictionis.
per id qd̃ dixi.s.super gl.⁊ qd̃ no.Bar.in aut.⁊ cõsequẽter. imo
plus videtur ꝙ qñ p rescriptũ est summaria,licet ꝓprio motu sit
concessum ꝙ priuilegiũ inductũ per tale rescriptũ vt summarie
ꝓcedatur trahetur etiã ad causam reconuẽtionis vt equalitas
seruetur in iudicijs p tex.in.c.seq.⁊ hoc etiã tenuit Pau. de lia.
vt hic refert.d.Anto. ⁊ bene facit qd̃ not. p legistas in.l.fi.C.de
14 fruc.⁊ lit.expẽ.¶Et ex ꝑdictis ptꝫ† ꝙ tria priuilegia põt habe
re recõuẽtio.s.priuilegiũ prorogatiuũ iurisdictionis.Itẽ priuile
giũ simultanei ꝓcessus.Itẽ priuilegiũ adequatũ causarũ cõuen
15 tionis ⁊ recõuẽtionis vt ptꝫ ex ꝑdictis. ¶†Et tene mẽti qd̃ cõ
uenięs scholarẽ corã rectore,nõ põt.[ADDI Hec opi.nõ vi-
detur vera p id qd̃ dixi.s.circa primã rõnẽ in versic.⁊ per ꝑdicta
sup gl.pe.TJO.]ibi recõueniri qñ non est scholaris.vt tenuit
Cy.in aut.habita.in.v.q.C.ne filius pro patre. ⁊ idẽ videtur qñ
artifex cõuenitur sub suo massario per aliũ qui non est de socie-
tate.[ADDI Forte in hoc secus qr non necessitatur actor q
non est de societate agere corã massario, qr põt etiã agere coraꝫ
potestate vel alijs iudicibꝰ ad ciuilia deputatis, sed ꝯ scholarẽ
ex priuilegio necessario agendũ est corã rectore.TJO.] et tene
mẽti etiã qd̃ si iudex delegatus datus sit de cõsensu ambarũ par
tium,tñ habebit locũ reconuẽtio.vt hic tenuit.d.Anto. lꝫ Bar.
tenuerit cõtrarium in aut.⁊ cõsequẽter.sed precedẽs dictũ vide-
tur verius per rationẽ huius tex.reliqua dic vt hic per.d.Ant.⁊
Jo.an.ADDI.Et per hoc etiã videtur Bar.non bene dicere
dum restringit.§.sed si agant,quando legatus agit corã ordina-
rio ⁊ secus dicit si coram delegato.TJO.]

1 ☞ Priuilegium concessum actori extẽditur etiam ad reum.

PRudentiam. Actor q impetrauit re-
scriptũ cum clausula ap
pellatione remota in cã reconuẽtionis appellatione
remota respõdere tenetur.h.d.Et est cõis diuisio.se-
cũda ibi:nos vero. ¶Nota ꝙ in iudicijs equalis dꝫ esse cõditio
actoris ⁊ rei.Facit de reg.iur.in iudicijs.lib.vj. ¶Item not.qd̃
1 †priuilegium concessum actori circa ꝓcessum iudicij,extẽditur
etiam ad reum.facit optime qd̃ legitur ⁊ not.in.l.fi.C.de fruc.et
lit.expen.vbi priuilegium concessum actori circa litis expensas
extendatur etiam ad reum.⁊ faciat etiã quod ibi not. per Bart.
¶In glo.j.in fi.⁊ sic vult glo.ꝙ hec decre.hodie sit correcta. sed
hoc nõ est verũ quia etiã hodie operatur clausula app.remota.
qr non tenetur iudex deferre app.etiã si ex causa ꝓbabili appel-
latur nisi illa causa esset in iure expressa.de quo plene in.c.pasto
ralis.j.de app.¶In gl.ij.ibi qñ aliquis impetrauit.idem dicit
hic Tancredus etiã si pars non impetrauerit istã clausulaꝫ, sed
ꝓprio motu illã apposuerit curia sicut qñqꝫ facit. ⁊ idẽ etiã vo-
luit Pau.vt dixi.s.c.proximo.⁊ est speciale in istis que concer-
nunt iudicia,vt priuilegiũ etiam vni parti cõcessum ꝓprio mo-
tu trahatur ad aliam partẽ ratione qualitatis seruãde vt no.in
l.fi.C.de fruc.⁊ lit.expen.nisi aliud expresse appareat de mente
concedentis.

a ¶De litis contestatione[a]. Rubrica.

a ¶De litis ꝯtestatiõe. Super hac rubrica vid̃ d.and.sicu. multa vti-lia scribẽtẽ q̃ diligẽter videas.

1 ☞ Excommunicationis sententia non debet proferri in ca-
pitulum.
2 Libello eodem agi potest super pluribus rebus.
3 Litis contestatio fit per petitionem in iure ꝓpositam ⁊ per re-
sponsionem secutam.⁊ nu.6.
4 Responsio que fit petitioni confitendo inducit contestationẽ.
5 Lite non contestata vitiatur processus.
7 Libellus continere debet narrationem ⁊ conclusionem.
8 Litis contest.qualiter diffiniatur.
9 Respondens positionibus protestando ꝙ non rñdet animo litẽ
contestandi an propterea dicetur lis non contestata.
10 Litis contestatio qualiter fieri debeat.
11 Litis contestatio an inducatur si reus respondeat confitendo.
12 Et quid si reus dicat tu mentiris vel nec nego nec confiteor vel si
dicat credo me non debere.
13 Et si termino dato ad respõdẽdum libello:respõdeat reus acto-
re absente an inducetur contestatio.
14 Et si partes sint contumaces ⁊ nolint litem contestari an iudex
poterit eam habere pro contestata.

OLim inter episcopuꝫ. b
b Non per[b] positiones ⁊ responsiones, sed per pe
titionem in iure propositã ⁊ responsionẽ secu-
tam fit lit.contest.qua omissa processus est nul-
lus.¶Et primo ponit processuꝫ iudicũ ⁊ ipso-
rum relationẽ.scd̃o ipsum decernit irritum.⁊ dicit quare. secun-
1 ña ibi:ꝓcuratoribus.¶†No.ꝙ capitulũ vr̃ nosse excõicari ho-
die tñ nõ dꝫ sñia excõicationis proferri in capitulũ. sed in illos
q fuerũt culpabiles de capitulo.j.de sen.exc.romana.§.fi.in.vj.
2 ¶†Itẽ not.ꝙ super pluribus rebus vr̃ posse agi in eodẽ libel-
lo.de quo p Jo.an.post Host.s.de elec.querelam.¶†Itẽ nota
positiones fieri posse in causis nam illis ad faciliorem expedi-
tionem iudiciorum vsus longeuus admisit in causis. vt in cle.
sepe.versi.⁊ quia.de ver.signi.de quo ibi per gloss.⁊ in.c.j.⁊.ij.de
confes.in.vj.⁊ facit qd̃ not.de testi.presentiũ eodẽ libro.vbi etiã
3 tãgit̃ de articulis. ¶†Itẽ no.ꝙ p respõsionẽ ad positiões, nõ
fit lit.contest.sed per petitionẽ in iure propositã ⁊ responsionem
4 secutam.¶Et no.ꝙ† simpliciter dicit responsionẽ,⁊ sic facit ꝙ
etiam respõsio que fit petitioni confitendo inducat cõte.de quo
5 in.c.dudũ.el.ij.s.de elec.¶†Ultimo not. qd̃ vitiatur processus
⁊ redditur nullus si in eo deficit contest.⁊ sic no.ꝙ parietes edi-
ficij iudiciorũ corruunt qñ fundamentũ est omissum ꝑm Hosti.
¶Itẽ potes notare ꝙ vbi negatiua est coarctata ad certã scri-
pturam probari potest per inspectionem scripture. ¶Iteꝫ ꝙ
licet alias presumatur pro sñia,tñ posset probari contrariũ per
productionem actorũ ex quibus appareret aliquod substantia
le iudicij deficere facit qd̃ no.in.c.qm̃ contra.j.de proba.⁊ Bar.
6 in.l.hi qui.C.de appel.¶†In glo.j.ibi.potissima pars est.⁊ sic
vult gl.qd̃ ratio sit quare per positiones ⁊ responsiones non fit
lit.conte.quia ille non possunt valere nisi interueniat principiũ
⁊ fundamentum iudicij.⁊ ista est vna ratio. aliam posuit glo. in
versi.j.⁊ põt esse ratio quare debet iungi ante versiculũ est autẽ
⁊ per hoc potest inferri an aliquo casu per positiones ⁊ respon-
siones fiat lit.cõte.nam videretur ꝙ non p istũ text. ⁊ p rationẽ
glo.Sed Host.dicit hoc verum quando sunt plures. Secus qñ
est vna continens effectũ libelli,⁊ sic effectum narrationũ ⁊ peti
torum.vt si pono qd̃ mutuaui tibi.x.ad que mihi teneris, nam
tunc ꝑm eum si reus rñdet negando fiet contestatio. ⁊ istud etiã
voluit Bar.in.l.j.C.e.⁊ hoc sequitur hic.d.Ant.presertim quã-
do se refert ad libelluꝫ. puta pono qd̃ mutuaui.x.ad que teneris
prout dixi in libello, et maxime quando non dato termino ad
probandũ sit dicta positio.Sed certe si ponderẽtur rationes gl.

b ¶Nõ per. addõ ad huius tex. materiã.c. dudum.el.ij.⁊ ibi doct. de electio.⁊.c. cuꝫ cãm.de iura. calũ.⁊ ca. ꝓut. de do.⁊ cõtu. Et vide do. car.i cle.se-pe.xxiij. q. de verb.sig. Spe.e.ti.⁊ Ro.decisi. xij.i nouis.

non videt etiā tunc induci lit.cōte.q: oportet oīo ꝙ interueniat principiū ⁊ fundamētū.⁊ q: ille qui ponit nihil petit.⁊ ideo forte de rigore iuris nō procedit hoc dictū. Nec ob.tex.dum dicit in plurali p positiōes ⁊ rñsiones.quia habuit respectū ad cōiter accidentia.q: plures fiunt.ar.l.ná ad ea.ff.de legi. Uel forte respexit pluralitatē causarū.tñ propter autoritatē Host.⁊ sequa
7 tiam forte seruaret in practica. ¶†Jn ea.gl.ibi libellū ꝓcedere intellige in quo fiat narratio ⁊ petitio ⁊ sic cōclusio.⁊ sic nō sufficit libello esse solā narrationē ⁊ p ꝯñs non sufficit dicere conqueror de tali q dꝫ mihi.x.ex causa mutui.sed opꝫ qd petat ipꝫ cōdēnari:q: iudex non impertit officiū non petitū ad priuataꝫ vtilitatem.l.iiij.§.hoc aūt.ff.de dam.infec.⁊.s.de elec.innotuit ad fi.⁊ istud expresse tenuit Jnno.in.c.in nostra.in prima glo.j. de sepul. Sed cōtrariū voluit gl.j.q.iij.q: ꝑsulatus per illū tex.et.ij.q.j.notū.et de cā possessiōis cū ecclesia.tñ posset dici glo. illā loqui in possessorio recuperāde.ſ3 Host.illā nō tꝫ nā etiam in possessorio recuperande lis cōtestat.j.tit.j.c.j.⁊ Jnn.etiā hic dicit istud esse tutius qd in libello ponat petitio.fallit tñ qñ corā papa factū narrat.q: ei⁹ ꝑsentia supplet defectū solēnitatis in.l.oim.C.de testa.⁊ sic possit rñderi ad dictū.c.q: ꝑsulatus.et ad.c.notū.lꝫ Host.⁊ arch.dicat supplendū esse ꝙ ibi facta fuit petitio ⁊ sic etiā dicunt supplendā decre.cū ecclesia. Fallit etiaꝫ sub dubio forsan si de spūalibus et inter religiosos agatur.p.c.j.de dolo.⁊ ꝯtu. Sed certe illud.c.hoc non probat.vt dixi in.c.j.de libe.obla. Fallit etiā in summarijs in qb⁹ ꝓcedit sine figura iudicij ꝫm Bart.in extraua.ad reprimendā in verbo sine figura iudicij.tex.tñ in cle.sepe.vr̄ velle ꝙ saltē apud acta q̄lis qualis petitio debeat apparere.⁊ sic dictū Bar.nō est sine dubitatiōe.
8 ¶†Jn ea.gl.ibi est autē lit.cōte.hec diffinitio non est bona.q: seq̄ret ꝙ p positiones ⁊ rñsiones fieret lit.conte.ideo dicit ꝫm Host.ꝙ lit.conte.est fundamētū iudicij p petitionē in scriptis in iure ꝓpositā ⁊ congruā rñsionem secutā aīo contestandi litem.quo omisso si in figura iudicij procedit vexantur inanibus sumptibus ⁊ laboribus litigātes q̄ verba exponit Jo.an.post
9 eum in nouella. ¶†Jn ea.gl.ibi non erit propterea lit.cōte.et sic valt gl.ꝙ si quis rñdet ꝓtestando qd non respondet aīo liteꝫ cōtestandi.qd nō erit cōtest.nā ipsa ꝓtestatio non est contraria facto.sed venit ad declarādū intellectū facti multipliciter intelligibilis.ideo valet vt voluit Jnn.s.de cōsti.cū.m.⁊ hoc claruꝫ si iudex nec aduersarius contradixit. Secus si iudex vel aduersari⁹ cōtradixit.vn̄ secus vr̄ si iudex ꝯdixit protestationi.quia si post ꝯdictionē iudicis rñdet simpliciter.videt acquiescere voluntati iudicis. Facit.l.j.et.ij.C.de relatio. Secus si expresse repeteret protestationem. Si autē actor solū cōtradicat qñ reus protestat qd si contingat eū rñdere.non intendit rñdere aīo cōtestandi litē.tunc lꝫ aliqui dicāt ꝙ si rñdeat inducat ꝯte.ex quo aduersarius ꝓtestationi nō cōsentit.tñ cōtrariū tenuit Bar.in l.j.C.e.⁊.d.Ant.hic q: cōtradictio aduersarij non pōt facere qn reus declarauerit animū suū ad qd tendit ipse protestatio. Secus qñ tenderet ad habendā patientiā aduersarij:q: illa non haberetur si aduersari⁹ contradicit.facit.l.aut q aliter.§.j.ff.qd vi aut clam. ¶Jn ea.gl.ibi interrogāte iudice. Hec practica in se bona.tñ etiā sufficit ꝙ actor ꝓponat suā intentionē et interroget reū in presentia iudicis p.l.si fine.ff.de interro.acti.⁊ no.per gl.j.de dolo et contu.prout in glo.q̄ incipit perinde. ¶Et not.
10 †qd recta cōtest.fieri deberet hac forma.q: actor deberet narrare factū ⁊ petitionē suam corā iudice ⁊ reus rñdere ad vtrāqꝫ ⁊ sic negare narrata prout narrant,⁊ petita prout petunt tñ cōiter tenetur ꝙ sufficit ꝙ negent narrata.quia in consequentiam vident negata petita.⁊ similiter econtra si negent petita in consequentiam videntur narrata.argu.l.illud.ff.de acquir.heredi.
11 ¶†An autem si reus rñdeat confitendo an inducatur contest. Glo.⁊ cōmunis opinio hꝫ ꝙ sic ex quo fit confessio ꝓcedente libello in.c.dudū.et ibi glo.s.de elec.⁊ in.l.proinde.ff.ad.l.aquil. ¶Sed forte posset dici hoc verū quando ꝯstaret de animo.vel qñ interesset rei ꝙ sequatur sententia diffinitiua.forte propter actionē de euictione.l.habere licere.ff.de euic.nā licitū est etiaꝫ bonā fidem agnoscere.l.at qui natura.§.cū me absente.ff.de nego.gest.alias nō video quare in dubio debeamus intelligere ꝙ velit contestari litem nisi ipse forte aliqualē cōtradictionem faceret in tempore.vt q: confiteret narrata.sed diceret diem obla
12 tionis nondū venisse tñ cōmunis opi.est quā.s.dixi. ¶†Quid autem si reus dicat tu mentiris an inducet conte.tenuit Guil. in.l.j.C.eo.ꝙ sic quod intelligit do.Anto.nisi calore iracundie hoc dicatur.quia tūc nō induceret,nisi persisteretur in illa.ar.c.ex literis.de diuorcijs. ¶Quid autē si dicat.nec cōfiteor:nec nego vel peto cōtendendū.dic ꝙ non est cōgrua responsio ex quo non negat nec confitetur.ideo non inducitur contest.⁊ p hoc videtur qd si dicat dubito,ꝙ etiā non inducatur cōtest.lꝫ.d.Ant. hic teneat contrariū.sed forte nō bene. Pro quo facit.l.de etate.§.nihil.ff.de interro.actio. ¶Sed quid si dicat credo me non debere.dicunt quidā ꝙ nō inducet ꝯtest.q: debet rñdere assertiue.⁊ non p verbū credo.⁊ hoc videt velle Bar.in.l.j.C.e. Sed Guil.ibi quē sequit.d.Ant.tenet oppositū.q: ēt si neget se teneri intelligitur prout credit attento iuramento calūnie et forma eius de qua in.l.ij.C.de iura.calū.⁊ in.c.j.j.de iur.calū.in.vj. Facit qd no.viij.q.iij.c.artald⁹.et istud videtur verius.lꝫ seruanda
13 esset cōsuetudo iudicij si de illa appareret. ¶†Sed quid si dato termino ad respondendū libello reus respōdet in termino, absente tamen tunc actore:an fiet contest.specu.tenuit ꝙ nō.eo. ti.§.quando.versi.sed nunquid absente. ¶Jdē Bar.in.l.j.C.e. idem sensit hic Hostiē.qui videtur equiparare contest.stipulationi.que non fit inter absentes.l.j.ff.de verb.oblig.et per hoc etiā videt qd non inducatur contest.per responsionē ex interuallo factā ad interrogationē actoris.sicut nec valeret stipulatio.vt.d.l.j.et pro isto etiam faciat.quia contest.dicitur a con qd est simul quasi simul attestatio.facit.xxiij.q.j.in.c.pzudenda. ¶Sed certe domi.de rota in sua decisione trecentesima.alias cccxliij.alias.ccclvij.alias.ccclvj.et aliquid habent hodie sub rubrica de lit.contest.quasi in vltima rubrica.tenent oppositū, nam dicūt qd ex quo ad instātiā actoris datus est terminus ad respondendum libello videtur durare actor in eadem voluntate.facit.l.cum tacitū.et.l.eum qui.ff.de proba.et sic satis dicitur concurrere voluntas actoris cum voluntate rei.et pro hoc videtur etiā hic casus dum dicit p petitionē in iure ꝓpositā.et sic per libellū.et respōsionem subsecutam.⁊ pro hoc etiā hic videt casus.j.ti.j.c.j.ibi cū crederet responsurus libello.et lꝫ in.l.j.C. eo.dicatur per narrationē negotij ⁊ responsionem fieri cōte.potest intelligi per narrationē.s.factaꝫ in libello ⁊ sic intelligit do. Ant.l.illā. ¶Tu potes dicere qd ille tex.suppletur per istum q: poterit etiā fieri per petitionē in iure propositam.⁊ sic per libellum porrectū ⁊ responsionem secutā.et pro hac solutione bñ facit qd idem Bar.no.in.d.l.j.vbi dicit illā.l.dum dicit de narratione negotij suppleri per alias videlicet p.l.ij.C.de iura.calum.⁊.l.rem non nouā.C.de iudi.que simpliciter dicunt de narratione ⁊ nō dicūt de narratione negotij. Non ob.qd dictum est de stipulatione.q: speciale est in illa.nam alias regulariter obligationes in quibus consensus vtriusqꝫ partis requiritur etiam inter absentes fieri possunt nec interuallū etiā vitiat illas.l.consensu.ff.de actio.⁊ obli. ¶Non ob.etiā qd dicatur simul attestatio.q: satis simul attestant ex quo sunt eiusdē voluntatis circa contest.⁊ sic dicunt dñi de rota de facto defensasse quēdam magnum processum sup quadā quarta parochiali.⁊ si reus rñdeat aīo lit.conte.hoc est clarū.in dubio tñ ex quo respondet libello videtur velle respondere animo li.conte.ar.l.sciendū.ff.de ver. obli.⁊ ꝑpter autoritatē istorum de rota credo qd seruaretur in practica.sed si non esset eorū autoritas.quia cōis opi.est oppositū,difficile esset obtinere.vnde de mente doctorū fuit ꝙ deberet vltra porrectionē libelli interuenire noua narratio ⁊ successiue responsio rei ad illam tamē si in actis appareat reū responsisse presente actore.⁊ ꝫm eos presumebatur interrogationem precessisse.ar.d.l.sciendꝫ faciat.l.j.C.de contrahen.stip.et hec sufficiant.reliqua dic vt hic per do.Anto. [ADDJ Uidi tñ seruari in practica ⁊ est vtile ad opiniones euitandas.ꝙ iudex mandat partibus presentibus sub certa pena qd non discedant de loco iudicij nisi prius litem contestentur.postea partes contestantur litem ⁊ notarius dicit qd tali die fuit lis conte.⁊ istud sufficit licet non declaretur qualiter fuerit contesta.quia presumitur solenniter contest.per.l.sciendū.ff.de verb.obl.⁊ ibi etiā
14 p Bar.circa fi.T.JO.] ¶†Quid aūt si partes sint ptinaces.⁊ nolint litem contestari.an poterit iudex habere eam pro ꝯtest. dic qd nō.q: hoc nō pendet a potestate iudicis sed partiū.vnde remediū est ꝙ iudex grauet illos mulctādo vel pignorando vel procedat contrarium nolentē contestari tanqꝫ contra contumacem.vt notauit glo.singularis in auten.qui semel.C.quomodo et quando iudex.

¶Ut lite non conte.non procedatur ad testium receptionē vel diffinitiuam sententiam. Rubrica.

1 ☞Causa matrimonialis cōmitti potest interdū non epis.
2 Libellus offerri debet coram delegato etiam in causa matrimoniali.
3 Procurator interuenire potest in causa in qua accusat alter cōiugum ad separationem tori.
4 Uxor an ⁊ ad quid accusare possit virum de adulterio.
5 Propter absentiam aduocati debet dari dilatio.
6 Mulier non dꝫ cogi cohabitare cum viro si habet illū suspectū nisi sibi caueatur de impunitate.
7 Ordo iudiciarius regulariter est obseruandus.

Causa

8 Causa matrimonialis que proprie dicatur.
9 Lite non conte. non debet procedi ad receptionem testium.
10 Contumacia procuratoris qñ noceat dño ⁊ an ⁊ qñ ꝓpter ipsi⁹ contumaciã possit dominus excõmunicari. ⁊ nu. 12. ⁊. 13.
11 Dotem lucratur vir propter adulteriũ vxoris et similiter vxor donationem propter nuptias propter adulterium viri ꝙ filijs eorum reseruari debent.
13 Contumacia procuratoris an noceat quo ad potestatem excõicandi dominum vel suspendendi vel mulctandi.
14 Contumacia procuratoris an noceat domino quo ad missionẽ in possessionem.
15 Contumacia procuratoris an noceat domino quo ad cõdemnationem expensarum.
16 Contumacia procuratoris in non respondendo positionib⁹ an noceat domino.
17 Confessio procuratoris licet noceat domino potest tñ reuocari etiam si fuerit erratum in iure.
18 Contumacia tutoris an noceat pupillo.

a

D hec deus. Si agiẽ a de adulterio ad separationem tori, ⁊ ante lit. cõtesta. reus est cõtumax excõicari potest sed testes recipi non possunt. nec causa diffiniri. h. d. Et due sunt partes pricipales. nam in prima delegatorum consultatio. in secunda responsio. secunda ibi: consultatiõi. prima facit tria. nã primo ponitur cause cõmissio. secundo rei exceptio petitio et appellatio. tertio actoris responsio et testium suorũ receptio. secũda ibi: tandẽ. tertia ibi: verum. Secunda principalis etiã facit tria. q̃ primo soluit obstaculum. secundo consultationi respondet. tertio iudices instruit. secunda ibi: q̃ lite. tertia ibi: potuit.

1 ¶ † Nota ꝙ causa matrimonialis interdũ cõmittitur nõ epis vt pꝫ ex textu iuncta suprascriptione regulariter tamẽ de stilo curie cõsueuit cõmitti epis. s. de offi. dele. causam matrimonij. ⁊. c. sequenti potest tamẽ dici qꝺ hic nõ erat proprie causa matrimonialis. q̃ non agebatur de federe matrimonij. vt. j. dicit li
2 tera. ¶ † Itẽ no. libellũ offerẽdũ ẽt corã delegato ⁊ ẽt in cã matrimoniali. facit. iij. q. iij. offeratẽ. de ord. cog. cũ dilectus. ⁊ de dila. in. c. ꝑterea. hodie vero de causa matrimoniali dic vt in cle. ij. de iudi. iũcta. cle. sepe. de ver. sig. Et adde etiã qꝺ habetẽ in. c.
3 alberic⁹. j. de testi. ¶ Itẽ no. † ꝙ in causa in qua accusatur alter coniugum de adulterio ad finẽ separationis tori. põt ꝓcura
4 tor interuenire. de quo. s. de ꝓcur. tue. ¶ † Itẽ not. ꝙ etiã vxor põt accusare virũ de adulterio. qꝺ est verũ ad separationem tori. ⁊ ad hoc vt recipiat dotẽ ⁊ etiã donationẽ ꝓpter nuptias vt tangit glo. quo ad alia est secus vt in. l. j. C. ad. l. iulia. de adul. et xxxij. q. i. publico. ⁊. s. de ꝓcur. tue. ⁊ in. c. gaudemus. j. de ꝯuer.
5 coniu. ¶ Itẽ no. qꝺ † dꝫ dari dilatio ꝓpter absentiã aduocati. facit. l. ait ꝑtor. §. fi. cũ se. ff. ex qui. cau. ma. de ꝙ etiã in gl. ¶ Itẽ no. qꝺ iudex nõ debet pati ꝙ sibi illudatẽ facit. l. ꝑtor. ff. de iudi. ¶ Itẽ no. ꝙ vbi vir accusatur de adulterio ꝑ mulierem potest econtra vir petere se restitui ad quasi possessionẽ matrimonij si pretendit illa se spoliatũ. facit. j. de restitu. spo. ex conquestione.
6 ¶ † Itẽ no. qꝺ si mulier hꝫ virũ suspectũ nõ dꝫ cogi illi cohabitare. nisi sibi caueatẽ de ĩpunitate. de quo. j. de restit. spo. literas. [ADD.] qꝺ ꝓcedit etiã qñ culpa ipsius mulieris. puta q̃ cõmisit adulteriũ. facit bo. text. cũ glo. in. c. de benedicto. xxxij. q. j.
7 TIO.] ¶ Itẽ not. † qꝺ ordo iudiciarius regulariter in oĩb⁹ causis est obseruãdus. facit. C. de iudi. in. l. iudices. Fallit in causis matrimonialib⁹ in qb⁹ non est oĩno obseruandus. de quo in
8 preallе. cle. ij. de iudi. ¶ † Et nota ꝙ cã matrimonialis proprie dẽ qñ agiẽ de federe matrimonij. Sec⁹ qñ agiẽ de crimine ad separationem tori. ¶ Et not. ꝙ lꝫ in casu ꝑcedenti possit procedi ꝯ cõtumacẽ li. nõ cõtest. facit. j. e. qm̃. §. porro. ⁊. §. si aũt. secus
9 in scdo. ¶ † Itẽ no. qꝺ regulariter li. non cõte. nõ põt ꝓcedi ad receptionem testiũ. nec ad diffinitiuã. ¶ Itẽ not. nõ insistendũ sup dubio. cui⁹ decisio nihil operatur. ⁊ similiter non dꝫ recipi ꝓbatio sup eo qꝺ nihil releuaret. l. ad probationem. C. de ꝓba.
10 ¶ † Itẽ no. qꝺ ꝓpter ꝯtumaciã ꝓcuratoris põt dñs excõicari si sciẽs illã non purgat ⁊ sic secus si nesciret. facit. l. iij. ff. qꝺ quisq; iur. ⁊. l. ij. C. de ero. mili. annone. li. xij. de quo aliqd ꝑ glo. fi. ⁊ hic per Inn. in gl. magna. ⁊ ꝑ Bar. in. l. j. §. si ꝓcurator. ff. si qs ius di. non obtẽ. ¶ Et ex hoc no. ẽm Inn. qꝺ dñs nõ dẽ contumax vel malitiosus: lꝫ ꝓcurator sit. ⁊ sic facit qꝺ lꝫ qñ ꝓcurator est verus cõtumax nõ possit ꝓcurator appellare. facit qꝺ habetur in cle. si ante de do. et cõtu. tamẽ dñs qui non est cõtumax poterit appellare infra tp̃s datũ ad appellandũ. de quo hic per Innoc. et per Bart. in. d. §. si ꝓcurator. ¶ Et per predicta datur consilium qñ ꝓcurator est cõtumax qꝺ iudices significent dño hanc cõtumaciam. ⁊ assignent terminũ ad eam purgãdam ne possit ignorantiã allegare. facit. l. sed si pupillus. §. de quo palam. ff. de
11 insti. ⁊. j. de sen. excõ. in. c. sacro. ¶ † In gl. j. in fi. ibi spectat ad filios intellige sane. q̃ debebit eis reseruari sed in vita ipsa mulier habere dꝫ dotẽ et donationẽ ꝓpter nuptias qñ vir cõmisit adulteriũ. ⁊ idẽ econtra vt pꝫ ex. §. si vo hic allegato. ¶ In gl. suspectũ. in fi. Alios casus addit etiã hic Joã. and. s. octo quos posuit Hosti. ⁊ ipse etiã addit vnũ aliũ ⁊ sic erũt quatuordecim casus in qbus nõ fit restitutio petenti se restitui ad possessionẽ matrimonij de qbus hic ꝑ Joã. an. ¶ In gl. seruetẽ ibi q̃ minor potest. intellige de minori. xxv. annis. ⁊ facit qꝺ habetur in. c. fi. de iudi. in. vj. ¶ In ea. gl. ibi pñt testificari. intellige hoc verum qñ vir ⁊ vxor sunt paris conditionis. secus si inequalis vt. j. de testi. in. c. sup eo. ¶ In ea. gl. ibi nõ transit in rem iudicatã supple quominus possit retractari si appareat de errore seu ecclesiam fuisse deceptã sed interim stabitur sñie donec fiat fides de errore. j. de frigidis. fraternitatis. Et sic no. ẽm. d. Anto. ꝙ sñia que põt retractari interim facit notoriũ ꝙdiu nõ probatur aliquid ꝓpter quod veniat retractanda. ¶ In ea. gl. in fi. alia specialia ponit hic Jo. an. que addit ẽm Hosti. ⁊ demũ aliqua addit ẽm Vinc. ⁊ alia ẽm bonaguidam aretinũ. de quibus dic vt
12 hic ꝑ eũ. ¶ † In gl. fi. in fi. limita gl. inquantũ dicit ꝙ iudex tenebitur ad interesse qñ citauerit ꝓcuratorẽ ⁊ nõ dñm nam si citasset dñm ⁊ dñs misisset procuratorẽ qui fuisset negligẽs in veniendo ⁊ iudex hoc ignorasset. tũc nõ teneretẽ ad interesse q̃ habuit causam iustã credendi eũ cõtumacẽ. et sic limitat do. Ant. Et de materia huius gl. an cõtumacia ꝓcuratoris noceat dño tangit hic Inn. ꝓsequendo multos casus. Et primo an noceat quo ad potestatẽ appellandi. ⁊ cõcludit qꝺ nõ qñ est vera cõtumacia ꝓcuratoris. dicit tñ notabiliter qꝺ lꝫ dñs possit tũc appellare solũ poterit appellare infra. x. dies a tp̃e late sñie non a tp̃e sciẽtie ex quo cã est ꝑtractata ꝑ ꝓcuratorẽ ꝑ. l. j. §. fi. ff. qñ appellandũ sit. ⁊. ij. q. vj. biduum. §. si aduersum. nec ob. l. ab eo. C. quõ ⁊ qñ iud. q̃ ibi causa fuit tractata cũ dño. vnde tunc si cõtra dñm contumacẽ ꝑsumptũ ⁊ nõ verũ fertur sñia nõ trãsit sententia in rem iudicatã nisi post. x. dies a die sciẽtie in quo sciuit sen
13 tentiã cõtra se latã qꝺ tene mẽti. ¶ † Itẽ tangit an noceat ꝓ
b curatoris cõtumacia b quo ad ꝑtãtẽ excõicandi dñm vel suspẽdẽdi vel mulctãdi et cõcludit qꝺ nõ. q̃ ista est pena extrinseca. ⁊ ideo non facit ꝑiudiciũ dño lꝫ cõtumacia ꝓcuratoris alias habeat nocere dño in re in qua est ꝓcurator ⁊ in ꝑtinẽtibus ad illã et sic in accessorijs eius. Bar. in. l. j. §. si procurator. ff. si quis ius di. nõ obtem. dicit qꝺ in mulcta non nocet: q̃ vera contumacia ꝓcuratoris nõ nocet dño in his ꝙ sunt grauis ꝑiudicij sed solũ in his que sunt leuis preiudicij. sed certe hec ratio non concludit in mulcta leui vt voluit hic. d. Ant. et etiam Saly. in. l. iij. C.
14 de procur. ¶ † Item tangit an noceat quo ad missionẽ in possessionẽ. ⁊ clarũ est qꝺ sic si fiat causa custodie sed si agatẽ de missione in verã possessionẽ est magis dubiũ tñ Inn. tenuit idẽ ꝑ. l. sed et hec. §. fi. cũ seq. ff. de ꝓcur. ⁊. C. de ꝓcura. l. iij. ⁊. C. de dig. l. quoties. li. xij. ⁊ facit qꝺ habetẽ in. d. l. iij. ⁊ q̃ dñs est in culpa malum ꝓcuratorẽ ⁊ negligentem eligendo. l. cũ mandato. ff. de mino. sed Bart. in. d. l. j. §. si procurator. tenuit contrariũ. q̃ in his que sunt grauis preiudicij vera contumacia non nocet. et quia ẽm eum videtur casus in. l. hoc amplius. §. fi. cum ibi nota. ff. de dam. infec. et. l. j. in fi. ff. vsufruc. quemadmo. caueat. in quibus patet qꝺ vsufructuarius cẽsetur procurator proprietarij. faciat quod legitur et nota. in. l. j. in fine. ff. de oper. no. nuntiatio. ⁊ tamen ex contumacia eius non deuenitur ad secundum decretuꝫ contra proprietarium. do. Anto. hic tenet dictũ Bart. quando procurator fuit citatus secus si dñs quia tunc cõtumacia est domini si procurator constitutus ab eo nõ comparet. l. si ꝓcuratorem. §. si tutores. ff. mandati. ideo potest dari vera possessio tamen secundũ eũ reuocabitur docto qꝺ dominus ꝓcuratorẽ cõstituerit ⁊ quia per hoc apparebit eũ non fuisse in vera contumacia. sed certe melius dixisset qꝺ declarabit actũ fuisse nulluꝫ ex quo apparebit dñm non fuisse verũ contumacem cũ eius vera cõtumacia requiratur. l. fulcini⁹. §. j. ff. ex qui. cau. in pos. ea. Saly. vero in. d. l. iij. primo dicit posse substineri opi. Innocen. quia licet sit grauis preiudicij respicit tamen ordinẽ ꝓcessus sicut ⁊ sententia diffinitiua ideo videtur ꝙ sicut cõtumacia ꝓcuratoris nocet dño fieri possit diffinitiua ita vt possit deueniri ad veram possessionem seu secundum decretum. Finaliter ꝯcordat opiniones q̃ aut agitur de vera possessione danda ꝑ executione sententie diffinitiue. ⁊ tũc noceat ⁊ sic loquiẽ opi. Inn. nã ex quo nocet quo ad diffinitiuã in consequentiam debet nocere quo ad eius executionẽ. arg. c. preterea. de offi. dele. Sed si agatur de vera possessione danda ex secundo decreto. tũc procedit opinio Bart. q̃ quo ad illã requiriẽ vera cõtumacia eius de cuius bonis agiẽ vt in. l. fulcinius. §. i. ff. ex qui. cau. in pos. eatur. et ideo non nocebit ꝯtumacia ꝓcuratoris. Nec ob. qꝺ dicit de sententia diffinitiua. q̃ quo ad valorem sñie diffinitiue non requi

a ¶ Si agiẽ. vide sup ħ c. do. Ant. sicu. latissime scribentem.

b ¶ Procuratoris ꝯtumacia. De hac materia qñ procurator noceat dño. vide ħ ꝑ. d. Fel. q̃si per totũ ca. qui ħ late scribit.

ritur vera contumacia sed sufficit ficta vel p̃sumpta.l.iij.C.qũo ꝛ qñ iud.ꝛ.l.j.C.ex qui.cau.ma.vnde tũc satis dñs vr̃ esse in cõtumacia propter contumaciã ꝓcuratoris ꝓpter culpã male electionis.sec⁹ quo ad scdm̃ decretũ.¶ Tu potes etiã addere ꝙ si est casus.in quo possit deueniri ad scdm̃ decretum etiã ex presumpta cõtumacia.vt in causa dãni infecti et noxali tũc ẽt quo ad veram possessionẽ habendã ex scdo decreto videreť sufficere cõtumacia procuratoris sicut sufficit quo ad diffinitiuã ferẽdam cũ eadẽ sit rõ.Nec ob.quod dictũ est de fructuario.q2 proprie loquendo ꝛ stricte nõ est ꝓcurator ꝓprietarij.lз late sic appelleť ratione custodie quã habet vt dicit Sal.in.d.l.iij.¶ Potes etiam dicere ꝙ censeť ꝓcurator quo ad hoc vt possit deducere in iudiciũ ius dñi quatenus sibi expedit pro conseruatiõe iuris vsufructus.ꝛ sic proprie loquiť.d.l.j.in fi.sed nõ quo ad oĩa

15 alia.ꝛ ista fuit ratio dicte.l.hoc amplius.¶ † Item tangit Inno.an noceat contumacia ꝓcuratoris domino quo ad cõdemnationem expensarũ.ꝛ tenet ꝙ sic.q2 iste expense non sunt simpliciter pena.imo et interesse.facit qd̃ no.de rescrip.c.fina.Sed Bart.tenuit contrariũ in.d.§.si ꝓcurator.quia sicut non potest mulctari.ita non potest cõdemnari in expẽsis sed bene poterit denegari audientia dño si non reficiat expensas. ¶ Sed certe opi.Inn.videť verior de iure.quam etiã sequitur hic Hostiẽ.et Jo.an.ꝛ do.Ant.q2 nõ est bona equiparatio de mulcta ad expensas.q2 mulcta est mera pena.secus in expensis.¶ Itẽ quia expẽse sunt de accessorijs ipsi⁹ litis facit.l.terminato.C.de fruc.ꝛ lit.expen.vnde ẽm Inn.etiã nocebit ecclesie contumacia ꝓcuratoris quo ad condemnationẽ expen.lз posset restitui.si forte procurator non esset soluendo.ꝛ sic nõ posset ab eo recuperare quod intelligit Host.nisi expense essent modice.q2 tunc non daretur restitutio q̃ non datur ꝓ modico.l.scio.ff.de mino.¶ Idẽ videtur velle si restitutio peteretur cõtra aliam ecclesiam.ar.l.verum.§.si.ff.de mino.do.Anto.hic dicit ꝙ si dñs fuit citatus sed procurator ab eo missus non venit.tunc dñs condemnabiť non procurator ꝙ non fuit in iudicio.sed si ꝓcurator fuit citatus tunc dicit ꝙ vterq3 poterit condẽnari intelligo de iure canonico ẽm not.in.c.querelam.de elec.nã de iure ciuili procurator videť damnandus ꝑ.l.j.C.de senten.et interlo.om.iudi.ꝛ poterit fieri ẽm eum executio contra dominũ.licet sit lata contra ipsum ꝓcuratorem ꝑ.l.plautius.ff.de procur.cum ibi no.ꝛ etiã poterit fieri cõtra ipsum procuratorẽ.dicit tamẽ ꝙ satis equa

16 est distinctio quã hic ponit Host.ꝛ Jo.and.post eum.¶ † An autẽ cõtumacia ꝓcuratoris in non respondendo positionibus noceat dño Bar.videtur velle ꝙ nõ in.d.§.si ꝓcurator.ꝛ sic intelligitur.l.non solũ.ff.de procu.in prin.sed certe casus est in cõtrarium.in.c.ij.de cõfes.in.vj.[ADDI Pro intellectu.c.ij.vi de Bal.in.l.ij.§.ꝙ si actor.C.de iura.calum.T.G.O.] qd̃ vr̃ mirum cũ ibi requirať vera contumacia ꝛ agatur de his que sunt magni preiudicij.sed illud est ẽm do.Ant.q2 habetur ꝓ confesso vnde sicut vera confessio ꝓcuratoris nocet dño.sic ꝛ ficta.Saly.vero in.d.l.iij.dicit ꝙ est ratio ibi.quia agitur de his q̃ respiciunt probationẽ ꝛ sic processum ideo p̃iudicet:secus vbi ageretur de pena extrinseca.et ꝑ hoc dicit ꝙ cõtumacia ꝓcuratoris in nolendo iurare de calumnia nõ nocet domino:q2 ibi agitur de pena extrĩseca.s.ꝙ cadat a causa.ꝛ ꝑdat illã.l.ij.§.ꝙ si actor.C.de iura.calũ.ꝛ in.c.si.j.de iura.calũ.ꝛ hoc puto verum.lз dñs Ant.equiparauerit hunc casum precedenti.¶ Et adde etiam

17 predictis ꝙ † confessio ꝓcuratoris lз noceat domino.tamẽ potest reuocari etiã si fuerit erratũ in iure.secus in confessione facta ꝑ dominũ.l.ij.ff.de confes.¶ Item confessio ꝓcuratoris facta in vna causa non nocet in alia.secus in confessiõe dñi vt no.compo.de elec.ꝑ inquisitionem.ꝛ ibi ꝑ Joan.an.¶ Item in casibus in quibus confessus non auditur appellans ꝓcedit si dñs est confessus secus si procurator vt hic tangit dñs Ant.Et no.bene tres differentias predictas inter cõfessionem ꝓcuratoris et domini.¶ Item adde ꝙ do.Ant.hic vult ꝙ confessio dicať fieri ꝑ modũ volũtarie iurisdictiõis.et sic nõ noceat dño nisi haberet speciale mandatũ.si confiteť respondendo libello.Secus respondendo positioni.et idem videtur velle Cy.in.l.vnica.C.de confes.sed non credo hanc differentiã veram quia etiam respondendo libello nõ tenetur quis dicere mendaciũ.sed potest agnoscere bonã fidem.facit.l.quoties.§.item si temporali.ff.de admi.tut.ꝛ.xxij.q.ij.ꝛ in.c.j.ꝛ in.l.at qui natura.§.cum me absente.de neg.gest.Unde potius diceremus debere poni exemplum quando sponte cũ aduersario vadit ad iudicium ꝛ cõfitetur et sic secus quando non vadit cũ eo sed citatus comparet et petit libellũ dari ꝛ postea ei respondet quia tunc videť ꝙ fiat ꝑ modum contentiose iurisdictionis ex quo citatus trahitur.fa-

18 cit qd̃ habetur de excep.c.cum inter priorem.An † autẽ cõtumacia tutoris noceat pupillo no.Bar.in dicto.§.si procurator.Item an delictum in faciendo cõmissum per procuratorẽ vel tutorem noceat dño tangit etiam ibi ꝛ Inn.hic aliquid.nam si aperte cadit in delictum non nocet.vnde si producit falsa instrumenta non nocet domino.quia ad hoc nõ videtur habere mandatum.l.si procurator.ff.de condi.indebi.ꝛ ibi in.d.§.si procurator tractat an ꝛ quãdo ex dolo vel ex delicto procurator possit excipi contra dominum vel etiam agi.Tangit etiã hic Inn.vnam differentiam circa finẽ an procurator qui est impedit⁹ habeat potestatem substituendi a lege vt quia factus est domin⁹ litis ꝑ contest.an vero habeat potestatem substituendi sibi datam a domino ꝛ videtur velle qd̃ primo casu imputeť domino si procurator alium non substituit.sed in secundo non.sed reuera hec differentia non bene ꝓbatur iure ꝛ etiam non põt negari quin vtroq3 casu fuerit in culpa eligendo procuratorẽ min⁹ sollicitum et sic vtrobiq3 videtur etiam ratio.Fateor tamen ꝙ si dominus fuisset citatus et mitteret procuratorem ꝙ impedimentum superueniens in persona procuratoris propter quod impediretur comparere excuset dominũ ꝑ id quod habetur in l.cum a matribus.C.qui petant tutores.Tangit etiam Inno.hic de intellectu auť.qui semel.C.quomodo et quando iudex.sed non perfecte loquitur.vnde melius dic vt ibi no.per gloss.et docto.et de materia dicte auť.habeť.j.de do.ꝛ cõtu.c.put.Et no.etiam ex eius dictis ꝙ licet ius dispenset in aliquibus casibus ꝙ lit.non conte.procedatur non tamen intelligitur dispensare quominus requiratur solẽnitas peremptorij sicut et quando proceditur lit.conte.

> a ¶ In cã restitutiõis.addõ Bal.ĩ auť.si oẽs.C.si vt ab here.absti.d.Alex.de imo.in.l.si finita.§.in alia.ff.de d.i.fec.spe.in ti.de li.cotest.

1 ☞ Appellans non debet comparere coram iudice a quo ne videatur appellationi renuntiare.
2 Appellans ab interlocutoria an sit citandus.
3 Processus factus lite non contestata non tenet.
4 In possessorio potest per sententiam adiudicari possessio ipsi actori.
5 Suffraganeus est suspectus in causa metropolitani.
6 Sententia diffinitiua lata lite non contest.est nulla.
7 Dictio imo est correctiua.
8 Notorium releuat ab onere probandi nõ tamẽ releuat ab onere proponendi.
9 A grauamine futuro non debet appellari.

Ccedens.j. Diuersimode legiť decre.vt tangitur in tertia glos.et super ea tamen potest sic summari.In causa restitutionis a etiã contra contumacem lite non conte.non potest sentẽtia proferri.hoc dicit.Et sunt due partes principales.quia primo ponit ordinem processus.secundo ipsius retractationẽ.secunda ibi:cum igitur.¶ Nota petitionem porrigendam esse in presentia iudicis.de quo in.c.j.de libel.obla.¶ Itẽ no.interdum obiectum late dici etiam id ꝙ petitur ꝑ actorem.¶ Item no.arg.ꝙ quis sepius sit admonẽdus vel citandus.de quo in.c.consuluit.de offi.delega.et per Inn.j.de accusa.ad pe-

1 titionem.¶ † Item nota ad cautelam ꝙ appellãs ne videatur appellationi renuntiare non compareat coram iudice a quo fa-

2 cit.s.de offi.delega.gratum.an † autem appellans ab interlocutoria sit citandus.dic vt in.c.ij.de dolo et contu.in.vj. ¶ Itẽ nota ꝙ partes debent ire ad iudices et non econtra.l.iubem⁹.

3 ad fi.C.de episco.ꝛ cle.¶ † Item not.ꝙ processus fact⁹ lite nõ contest.non tenet quod procedit etiam si fuerit actum possessorio iudicio.vt hic est casus ẽm vnum intellectum.de quo cõsueuit dubitari in.c.consultationibus.de offi.deleg.ꝛ hoc etiam tenuit Bar.in.l.naturaliter.§.nihil cõmune.ff.de acqui.pos.ideз etiã si petatur restitutio in integrum vt hic est casus secundum alium intellectum.de quo in.c.si.s.de offi.iudi.¶ Item nota ꝙ vbi proceditur per rescriptum surreptitie impetratũ licite potest appellari.¶ Itẽ no.ꝙ post publicationem testium licituз est obijcere in ꝑsonas.de quo in.c.ex parte.ꝛ.c.p̃sentiũ.j.de te-

4 sti.¶ † Itẽ nota ꝙ in possessorio iudicio potest ꝑ sñiam adiudicari possessio ipsi actori.ꝛ no.etiaз ꝙ iudex potest in sentẽtia prohibere ne in posterum turbetur ipse actor in tali possessiõe.

5 ¶ Itẽ † no.ꝙ suffraganeus est suspectus in causa metropoli-

6 tani.Facit.xvj.q.ij.in.c.j.ꝛ ideo potest recusari.¶ † Item not.ꝙ sententia diffinitiua lata lite non conte.est nulla.Itẽ ꝙ illud quod est nullum non proprie debet cassari sз debet irritum vel nullum nuntiari.quia quod non est tolli non põt.facit.j.de desponi.impub.ad dissoluendum.potest tamen tolli quatenus de facto processit.l.j.§.j.cum ibi notatis.ff.de ferijs.¶ Item not.

7 ꝙ † dictio imo est correctiua.facit.l.stichus imo pamphilus.ff.de manu.testamento.¶ Itẽ no.ꝙ vbi aliquid cassatur.cassantur etiam q̃ ex illo sequunť seu que sunt secuta.j.de legi.nõ du-

8 bium.ꝛ.j.de fide instr.inter dilectos.¶ Ultimo no.† ꝙ illi debent assignari ꝛ restitui insi fa q ab obligatiõe est dissolutus.fa-

9 cit.l.dissolute.C.de ꝓdi.ex lege.¶ † In gl.j.in fi.lз certe ista tertia solutio non est tuta q2 lз notoriũ releuet ab onere ꝓbãdi nõ tamen

tamen releuat ab onere proponēdi.facit.l.si adulteriū cū ince‑
stu.§.idē posthoni.ꝛ qđ ibi no.p Bar.ꝛ p gl.ff.de adul.ꝛ not.gl.q̄
reputatur singularis in cle.appellāti.de appel.et hoc etiā tenet
Jo.an.sup ista glo.¶ In gl.iij.in fi.ꝛ sic vr̄ gl.sensisse duos in‑
tellectus.vnus est ꝙ hic actū fuit possessorio recuperāde.ꝛ ideo
petijt archiep̄s se restitui ad quasi possessionē iuris parochia‑
lis.Alius ꝙ petita fuit restitutio in integrum ex iure minoris
cui ecclesia equiparatur.s.de resti.in integ.c.j.primū intellectū
sequitur hic Hoff.ꝛ facit ad id qđ dixi in notabilibus.Tertius
fuit intellectus ꝙ hic loquat̄ in petitorio cuius natura etiā est
vt possit peti restitutio rei.s.de iudi.examinata.ꝛ.l.q restitue‑
re.ff.de rei ven.Inn.vero hic posuit alios intellectus ex quib⁹
vtilitas non percipit̄.Hosti.vero posuit intellectū notabilē di‑
cens ꝙ hic non fuit actū possessorio recuperande.quia nō dice
bat se spoliatū nec agebat etiā petitorio nec etiā petebat̄ resti‑
tutio in integrū.sed dicebat ꝙ tam ipse q̄ eius p̄decessores fue‑
rant negligentes in exigendo obedientiā iuris parochialis.et
ꝙ alias consueuerant esse in quasi possessione dicti iuris.ꝛ ideo
implorabat officiū iudicis vt reduceretur in eum statū in quo
esse consueuerat ꝛ sic vt ei restitueretur quasi possessio dicti iu‑
ris.ꝛ hoc petebat per officiū iudicis generale.de quo in.c.ex li‑
teris.de resti.in integ.Nota singulariter istud dictum.quia val‑
de est vtile pro recuperanda possessione rerū vel iurium ecclesie
que ex negligentia prelati vel rectoris est deperdita.et sic am‑
pliat notata in.c.sepe.j.de resti.spoliato.ꝛ.iij.q.j.reintegranda.

10 ¶ † In gl.ex his.in fi.istud vltimum cōmuniter tenet̄ quia ex
superuenienti grauamine non debet appellatio sumere firmi‑
tatem.quia non debet appellari a futuro grauamine.et quia si
grauamen etiā precedens non validat appellationē nisi expri‑
matur vt in.c.dilecto.j.de appella.multo minus sequens gra‑
uamen.ꝛ ad primum cōtrariū glo.potes dicere ꝙ ideo dixit in
plurali ex his propter pluralitatem iudicum quorum quilibet
poterat recusari vel potest exponi plurale pro singulari.l.non
est sine liberis.ff.de verb.signifi.

1 ☞ Ad excōicationem nō proceditur q̄diu sunt alia remedia.
2 Causa quando est criminalis etiam si agatur ciuiliter de crimi‑
ne non habet locum immissio.

T Ue fraternitatis. Si lite non con testata reus est cōtumax tunc si fieri potest mittitur actor in posses‑
sionem causa custodie.alias reus excōmunicabitur.
h.d.ꝛ in prima decisa consultatio.in secūda responsio distinguēs
et secundū mēbrū distinctiōis.ibi ꝙ si.¶ No.ꝙ q̄dā sunt cause
in quibus cōtra ꝯtumacē nō pōt fieri immissio ꝛ quedā in qui‑
bus pōt fieri.¶ Et not.ꝙ vbi fieri pōt imissio illa fieri dꝫ et nō
ꝓcedi ad excōicationē vel censurā ecclesiasticā.¶ Et sic not.ꝙ
p pri⁹ recurrit̄ ad res q̄ ad p̄sonā.facit.xvi.q.vi.in.c.illud.et qđ
1 no.Bar.in.l.iij.§.pe.ff.de suspe.tu.¶ † Item no.s̄m Hof.ꝙ ꝯ
contumacē non ꝓcedit̄ ad excōicationē q̄diu extant alia reme‑
dia nā s̄m eū excōicatio est odiosa sicut actio de dolo.facit qđ
hr̄ in.l.j.§.ꝛ.iij.ff.de dolo.ꝛ sic facit ꝙ habēs bona nō possit ex‑
cōicari.sed certe hoc est falsum s̄m Host.qꝛ lꝫ hoc sit honestū
ꝙ iudex attēdat id qđ est dictū.tñ nō artabit̄ de iure qꝛ pōt inci
pere a qua vult ꝛ ab illa quam credit plus timeri vt.j.e.c.qm̄.ad
finē.[ADDI Aduerte qꝛ ibi loquit̄ qñ ꝯuenit̄ actiōe p̄sona
li si aūt reali tūc opinio Hoff.sit vera p hūc tex.q loquit̄ in rea‑
li ꝛ p.d.c.qm̄.in.§.in alijs vo.CIO.] ¶ Itē no.ꝙ etiā vbi nō
pōt fieri immissio.nō vr̄ posse ꝓcedi ad diffinitiuā lit.nō cōte.ꝛ
sic vr̄ tex.iste destruere theoricā legistarū.q dicunt ꝙ vbicunq̄
nō pōt succurri actori per remediū missionis in possessionē.ꝙ
poterit tunc ꝓcedi ad diffinitiuā etiā lit.nō cōtest.iuxta no.per
Bart.ꝛ doct.in aut.q semel.C.quō ꝛ qñ iud.ꝛ in.l.si finita.§.iu‑
lianus.de dam.infec.et in aut.si oēs.C.si vt se ab here.absti.nisi
dicas ꝙ text.iste dꝫ suppleri vt ēt possit tunc ꝓcedi ad diffiniti‑
uam.facit qđ hr̄ in.c.j.de eo q mit.in pos.li.vj.sed certe istud est
cōtra mentē huius tex.ideo pōt dici s̄m.d.Ant.ꝙ si agit̄ ꝯtra
certā personā cum illa possit p censurā ecclesiasticā coerceri.ha
beat locū iste tex.ꝛ non possit tūc ferri diffinitiua nisi in casib⁹
exp̄ssis in iure.si aūt nō agat̄ cōtra certam personā sed iudicis
officiū imploret̄.exēplū in dicta aut.si oēs.qñ minor petit se re‑
stitui aduersus aditionē hereditatis.ꝛ tūc possit ꝓcedere opi.le
2 gistarū.ex quo nō est tunc p̄sona q̄ possit coerceri.¶ † In gl.fi.
in fi.Not.bñ ex gl.ꝙ qñ cā est criminalis etiā si agat̄ ciuiliter de
crimine.nō hꝫ locū immissio.ꝛ cū gl.transit Jo.an.sed contra‑
rium tenuit hic.d.Ant.qꝛ tunc eadē est ro que in mere ciuilib⁹,
ꝛ p ꝯñs idē ius esse dꝫ de consti.translato.cū simi.ꝛ qꝛ in talib⁹
procedi potest more aliarum ciuiliū.l.absentē.ff.de pen.qñ aūt
agit̄ criminaliter tunc gl.dicit verū.qꝛ nō hꝫ proprie locū im‑
missio.tñ si crimen sit graue,poterūt bona annotari s̄m.l.j.ꝛ.ij.
ff.de requi.re.ꝛ.C.in eo.ti.Ubi aūt veniret imponēda pena re‑

legatiōis vel minor:tūc poterit ꝓcedi ad diffinitiuā lit.nō con‑
test.l.absentē.cū ibi no.ff.de pe.Et adde ēt extra gl.aliū casum
in quo nō hꝫ locū immissio.vt qñ agit̄ de beneficio ecclesiastico.
j.de eo q mit.in pos.c.j.in.vj.¶ Idē vr̄ si aliqs agat interdicto
retinende possessiōis cū tūc nihil petat sibi dari sed solū cessari
a turbatione.qđ intellige nisi etiā petat interesse ratione turba
tionis p̄terite.qꝛ tūc illo respectu poterit fieri immissio.de quo
in spec.de cōtu.§.sequit̄.versi.sed pone titius.ꝛ de primo decre
to.§.restat versi.sed pone ago.¶ Et adde ꝙ ꝓ opi.quā.s.dixi
in notabilib⁹ cōtra Bart.bñ facit qꝛ añ aut.q semel actore ab‑
sente nō poterat ꝓcedi ad diffinitiuā lit.nō conte.vt ptꝫ in.l.et
post edictū.§.circūducto.ff.de iudi.ꝛ.l.ꝓperandū.§.j.ꝛ.ij.C.de
iudi.cū ibi no.ꝛ tñ tunc nō poterat cōsuli reo cōtra actorē per
missionē in possessionē.ꝛ sic si nō emanasset aut.qui semel q̄ in
hoc corrigit iura antiq̄ nō potuisset ꝓcedi ad diffinitiuā ꝛ ideo
extra casum illū nō poterit procedi lꝫ nō habeat locū imissio.

1 ☞ Recusari potest iudex pluribus causis.
2 Citari non debet quis ad locum non tutum.
3 Testium receptio facta in cā matrimoniali contra non contu‑
macem vel post appellationem legitimam non tenet.
4 Locus non tutus quis dicatur.
5 Ad restitutionem consequendā sufficit ꝙ qs dicat se spoliatū.
6 Spoliatus ante omnia est restituendus.
7 Reuocatio iudicū est in libera potestate iudicantis.
8 Reconuentio admittit̄ in cā appellatiōis ab īterlocutoria vbi
deuoluitur negotium principale ad iudicem appellationis.
9 Possessoriū recuperande suspendit petitorium super eadē re
in causa appellationis.
10 Recusari an possit iudex cui ps aliqđ occulte sibilauit in aure.

a
Ccedens.ij. Receptio testiū [a] facta ꝯ nō cōtumacē in causa ma
trimoniali est nulla.h.d.¶ Et in p̄ia ponit appellā
tis querelā.In secunda cause cōmissionē.Secunda
ibi:mandamus.¶ Nota non solū posse recusari inimicum.sed
etiam ipsius inimici consanguineum.¶ Item nota illud vul‑
1 gatum ꝙ inimicus videtur esse qui nostra bona tollit.¶ † Itē
nota plures causas ex quib⁹ iudex potest recusari.primo quan
do est cōsanguineus inimici.vt dixi.Secundo quādo iudex da
tus est oriundus de terra impetrantis.de quo tangetur cū glo.
Tertio quando est clericus commensalis inimici.Quarto qñ
nimis fauet alteri parti.Quinto quando est de districtu impe‑
trantis.nā suspectus est iudex tūc ne peruertat iustitiam cum
2 possit opprimi ab impetrante.facit.xvi.q.ij.visis.¶ † Item
nota ꝙ quis non debet citari ad locū non tutum.de quo in cle.
pastoralis.de re iudi.et.j.de appella.ex parte.¶ Et nota pōde
rari tractū secundū ista tempora.quia licet esset in loco suspe‑
cto iudex si tamen citaret.et sic traheret ad locū non suspectum
deberet re⁹ cōparere.j.de excep.olim cū ibi not.hodie vero p̄o‑
deratur etiā locus cōmissionis.j.de rescrip.statutum.§.in nul‑
lo.lib.vj.¶ Itē not.ꝙ etiam cum literis de saluo conductu nō
tenetur quis se cōmittere capitalibus inimicis.nam experien‑
tia docet ꝙ fragile remediū interdū reperitur esse tale remediū
literarū.[ADDI Uide in decisionib⁹ rote ꝯclusione.cclvij.
q̄ incipit,itē lꝫ guerre ꝛ inimicitie.capi.ars in conclusione.ccc‑
3 xvj.CIO.] ¶ Itē no.ꝙ † receptio testiū facta in causa mri‑
moniali ꝯ nō cōtumacem vel post app.legitimam non tenet.
¶ Item no.ꝙ illi est causa cōmittenda p quē potest cōmodius
4 terminari si ad eum secure potest accedi.¶ Itē no.ꝙ † loc⁹ di‑
citur nō tutus nedū qñ non habet̄ ibi tutus accessus.sed etiam
5 quando non habetur p locū per quem trāsire oportet.¶ † Itē
no.arg.ꝙ sufficiat ad restitutionē consequendam ꝙ qs dicat se
spoliatum facit quod no.glo.j.q.iiij.quia presulatus et sic facit
ad no.in.c.j.s.de lit.contest.et in.c.j.s.de libel.obla.tñ Host.vi
detur intelligere ꝙ hoc debet suppleri ꝙ iste petijt se restitui
vt etiam tangit archi.in.d.c.qꝛ presulatus.de quo etiam tetigi
in dicto.c.j.de li.contest.¶ Item no.s̄m Inn.ꝙ inconsulta di‑
missio vxoris.i.sine iudicio ecclesie inducit restitutionē.facit.j.
de diuor.porro.ꝛ.s.de offi.deleg.causam matrimonij.¶ Item
6 nota ꝙ † spoliatus ante oīa plenarie debet restitui.facit.ij.q.
7 j.reintegranda.de restitu.spolia.ex conquestione.¶ † Itē not.
ꝙ licet reuocatio iudicū sit in libera facultate delegantis.ff.de
iudi.l.iudiciū soluitur.tamen non debet fieri sine causa.Causa
autē esse potest recusatio vel appellatio vel legitima suspicio.
facit.s.de offi.deleg.c.cum.r.¶ Itē not.ꝙ appellatio ex causa
8 legitima excusat quem a contumacia in comparēdo.¶ † Itē
no.ꝙ in causa appellationis ab interlocutoria vbi deuoluitur
negotiū principale ad iudicem appellationis admitti vr̄ recon
uentio etiā de causa incōpassibili ꝛ suspēsiua p̄ie.de quo in.c.j.
9 de mutuis peti.¶ † Ultio no.possessoriū recuperāde suspēdere
petitorium super eadē re in cā appellatiōis.de quo in cle.cūm.

a ¶ Receptio testiū.idē summāt h̄ ceteri doc.Et ad materiā hui⁹.c.adde oēs docto.in.c.qm̄ frequē ter.s.e.ti.ꝛ spe.i ti.de teste.§.nūc tractemus vbi de hac materia.

de cā pos. z proprie. ¶ In glo. oriundus. ibi sufficere non credo potes dicere fm Host. q interdū sufficiat. puta in duobus cōciuib⁹ qui consueuerūt se vt fratres diligere. si sūt in remotis partibus. z idē dixit spe. in ti. j. §. superest versu. Itē si sit de terra. z idē etiā dicit in duob⁹ ciuibus intra ppriā ciuitatē si alter
10 eorū detur iudex in cā alterius cōtra forensem. ¶ † Quid autē si pars aliqua aliquid occulte dixit al's sibi sibilauit scōm spe. in aure iudicis. an ex hoc iudex reddatur suspectus. tenuit spe. q sic in ti. de positionibus. §. vij. in prima seu secunda col. versi. quid si ponens. nisi releuet qd est sibi dictū. et ideo cauere debet sibi iudex ne in occulto aliquā partē audiat facit qd habetur. j. de here. cū ex iniuncto. z tractauit hic. D. Ant. qualiter quis sortiatur forum in loco domicilij originis pprie paterne vel auite. de quo per Bar. in. l. assumptio. §. filius. ff. ad munici. ¶ In gl. fauens in fi. Aduerte q2 q dicit hic gl. in fi. non videtur soluere proximum contrarium positū in versu sed vr. sed primum posi tum in principio gl. Unde ad contrariū proximū posses dicere q non est verum q modica causa repellat iudicem lz non testē. Nec hoc dicunt iura allegata in gl. sed bene dicūt q facilior causa repellit quem a iudicando q a testificando. z ratio assignatur in. c. accedens. ¶ Extra gl. licet Joan. and. hic satis instet. tene q iste vice comes appellauit z petebat omnino alios iudices subrogari et etiam decerni irritum processum primorū iudicū etiam se restitui ad vxo. et terrā quibus fuerat spoliatus. vnde papa q2 constabat sibi iudices primos suspectos cōmisit causam secūdis de quibus in suprascriptione. et quo ad processum mandauit secundis iudicibus q inquirerēt an rite esset factus et mandat etiam illū restitui ad vxo. z terram.

1 ☞ Testes an z qn̄ possint recipi lite non contestata.
2 Actor agere non potest ante euentum diei vel conditionis.

a **QUoniam.** a Diuidit in duas ptes principales. nā primo ponit regulā de testibus non recipiendis super principali li. nō cōtest. et sex casus exceptos a regula. Secundo ponit quō procedi debeat quando reus est contumax lit. non contest. Secūda ibi: in alijs. Prima subdiuiditur. nam primo ponit regulam. secūdo casus exceptos. Scōa ibi: nisi forte. Illa secunda subdiuiditur in tres. nā pmo ponit duos casus exceptos. secundo alios duos. Tertio alios duos. Secunda ibi. §. porro. Tertia in. §. sunt et alij. ¶ Et hoc intendit vsq ad. §. porro. lit. non contest. nō recipiuntur testes sup principali. Fallit cū timetur mors. vel absentia testium. quo casu recipiunt etiā cōtra nō contumacē ita tn̄ q infra annū reus cōueniat. vel sibi denūtietur. alias attestationes non valent. h. d. ¶ Nota q iura debent adaptari ad illa q frequenter accidunt. de quo in. c. literas. in gl. pe. j. de desponsa. impub. ¶ Item no. q ad papā spectat decidere opiniones z dubia iuris declarare. facit qd no. s. de foro cōpe. licet. et. j. qui fi. sint legi. per venerabilem. ¶ Item no. q prouideri debet ne veritas occultet z ne pbationis copia subtrahatur etiā per casus fortuitos. ¶ Itē not. q multiplici de causa potest timeri de morte testium vcz q2 sint senes vel infirmi vel ex alia rōnabili causa vt quia forte habēt ire vltra mare vel ingredi bellū campestre. facit. l. j. z. ij. ff. de dona. cā mor. ¶ Itez no. q iura debent fraudibus obuiare. facit. j. de diuor. quanto. ¶ In gl. ibi: non repetere vsuras. idē si iurauit non repetere rē raptam. cū eadē sit rō. facit. xxiij. q. iiij. qd dicam. ¶ In ea. gl. ibi se abstinet z est ratio q2 minor nō petit aliquid ab aduersario sz solū implorat iudicis officium vt se possit abstinere ab hereditate. ¶ In ea. gl. ibi: cū in integrum restitutio incidenter postulatur. secus si principaliter vt est casus fm vnam lecturam in. c. ij. s. eo. ¶ In ea gl. ibi: de iniquitate iudicis. et sic qn̄ appellatur ab interlocutoria vel grauamine. tn̄ idem dicas si a diffinitiua q2 sufficit conte. facta in principali causa. l. fi. §. illud. C. de tempo. ap. ¶ In ea. gl. ibi: iudicio finium regundorū. sed certe glo. voluit contrarium in. l. iij. hic allegata. ¶ In ea. glo. ibi: heresis post mortem. Et tunc qualiter ferri debeat snīa cū mortuus nō videat posse cōdēnari. est gl. no. que reputatur singularis in. §. per cōtrariū. insti. de here. que ab intesta. vñ non debebit iudex damnare eū. sed pronūtiare illū fuisse hereticū z p hoc eius memoriam damnare. ¶ In ea. glo. ibi: ne diu. loquit in apparitore seu nuntio delinquēte in officio. ¶ In ea. gl. ibi: psona est incerta. vt qn̄ repit libellus diffamatorius alterius. nec scitur quis fecerit facit. l. j. C. de famosis libellis. ¶ In ea. glo. ibi: cū olim. Solue vt ibi no. q2 ille text. potius concordat si bene pōderet. ¶ In ea. gl. in fi. Hodie habet li. vj. z adde etiā casus qui habētur in cle. dispendiosam. de iudi. z de offi. or. quāuis. in. vj. et de homi. p humani. eo. li. z alios etiā psequit hic Jo. and. sup hāc gl. de quib⁹ hic p eū. ¶ In gl. ij. in fi. et pro hoc q2 in incidentib⁹ vel emergentibus lz posset fieri conte. nō tn̄ est necessaria vt no. s. de offi. dele. prudentiam. §. vj. ¶ In gl. ciuiliter. ibi: nunq recipiunt. hoc verū regulariter. sed fallit fm Uincē. qn̄ interesset accusatoris. vt q2 obligatus eēt ad penā talionis seu similitudinis vt dicit qd est post q se inscripsit accusationi. j. de accu. in. c.
1 licet. ¶ † In gl. subtrahat. ibi: ad legem aquiliā in lege. Aduerte q2 ibi est casus fm vnum intellectū q qn̄ debitū est in diē vel cōditionale. si dubitet de morte testiū q poterūt recipi testes ēt ex pte actoris lit. nō cōte. z fieri publicatio ad eternā rei memoriā. nā tūc vr eadem ratio q in reo. q2 sicut cōcedit reo vt possit facere recipi testes z etiā publicari. q2 nō est in potestate sua
2 qn̄ cōueniat. l. pure. in fi. ff. de doli excep. Itē † nō est in potestate actoris agere ante euentū diei vel cōditionis. z sic inquantū hic dr qd receptio testiū solū fit sed nō publicatio. facit qd no. p gl. j. in. §. sunt z alij. intelliget qn̄ debitū est purū. ¶ Posses tn̄ dicere q illa. l. in. l. aquilia loquitur qn̄ deletum est chirographum. tn̄ Bar. ibi vr velle idē etiā si non sit deletum si dubitet de morte testiū ante euentū diei vel cōditionis. pro quo facit. q2 tunc eadē est rō in actore que in reo vt pdixi. ¶ In glo. timet. ibi: nisi in causa publicationis. i. qn̄ recipiunt testes ad eternam rei memoriā. ¶ In ea gl. ibi: in primo rn̄so z scōo. i. inter principiū huius decre. z. §. porro. ¶ In ea glo. infra annū ibi vtilis est ab initio. quasi velit q sit cōtinuus in pcessu. facit qd not. in cle. vnica. de resti. in integ. ¶ In gl. non valeant. in fi. not. bñ q vbi actus respiciens cōem vtilitatē exercet p aliquē si omittat solēnitas requisita p exercentē vitiet quo ad cōmodū exercentis. sed nō quo ad cōmodū alterius ptis maxime qn̄ solēnitas requisita per exercentē vitiet quo ad cōmodū exercētis. sed nō quo ad cōmodū alteri⁹ ptis maxime qn̄ solēnitas exigitur post actum et sic facit q vbi appellatio nō fuit intimata fm formaz cle. cām. de elec. lz non proficiat ad cōmodū appellantis. tamen prodest quo ad appellatū si vellet psequi. facit qd no. in. d. cle. cām in verbo deuolutā. z sic facit q vnus z idem actus pōt valere certo respectu z respectu certe psone. z certo respectu z respectu alterius psone nō z sic facit ad no. p Bar. in aut. sed cum testator. C. ad. l. falci. vbi dixit q inuentariū pōt valere respectu certorū creditorū qui fuerunt vocati. lz non valeat respectu nō citatorū. ibi tn̄ non decidit. facit qd habet in. l. de vnoquoq. ff. de re iudi. ¶ In gl. in fraudē. ibi iuris z de iure. Host. hic videt tenere cōtrariū q imo sit iuris tn̄. per id qd dixit gl. in verbo infra annū. Sed potes tenere gl. q2 lz annus non currat si probatur impedimentū. tn̄ si potuit denuntiare z non fecit. tūc est psumptio fraudis z iuris z de iure. nec admittet probatio in contrarium. et sic intelligatur hec glo.

1 ☞ Lite nō cōtest. pñt recipi testes cōtra contumacē qn̄ agit de causa matrimoniali spirituali vel carnali.
2 Procedi non debet ad diffinitiuam nisi liqueat de causa.

1 **Porro.** Si agat de matrimonio spūali vel carnali contra ɔtumacē recipi pñt † testes etiā lit. nō contest. z causa diffiniri cōtra non cōtumacē non. sed tūc in spūali coniugio contracto seruari debent antiqui canones. in cōtrahēdo vero expectabitur absens p sex menses nisi iudex aliter arbitretur. In carnali vero absens non cōtumax expectabit. h. d. vsq ad. §. sunt z alij. ¶ Et primo dicit qd iuris qn̄ est cōtumax secundo qn̄ non est contumax. Et primo de spūali. scōo de carnali. ibi: si antē. ¶ In tex. ibi: aliud. q2 supra dictum est non debere recipi testes lit. non conte. si nō timetur de morte vel absentia diuturna. sed in casib⁹ sequentibus aliud obseruat. ¶ Not. j. rationem specialitatis quare cōtra contumacem procedit in matrimonio spūali vel carnali etiā lite non contest. nam rō e st ne propter longā morā zc. vt in litera ps. ¶ Itē no. q hoc casu requirit citatio peremptoria. Secus quo ad condēnationē expensarū vt no. s. de pcur. querelam. ¶ Itē secus quo ad preuētionem iurisdictionis z perpetuationē de quo. s. de foro cōpe. c. pe. z de offi. deleg. lz. ¶ Itē no. certos modos quibus qs cōstituit in vera cōtumacia. facit qd habet in. l. ex consensu. §. fi. ff.
2 de app. ¶ Item † no. q non dz procedi ad diffinitiuam nisi liqueat de causa. Facit. xj. q. iij. graue. z qd no. in. l. si de meis. §. fi. cum. l. sequenti. ff. de arbi.

1 ☞ Matrimoniū spirituale contrahitur inter eligētes z electum etiam ante cōfirmationem. z nu. 3.
2 Citari non debet quis extra prouinciam.
3 Clericus se absentans a beneficio anq priuetur dz trine citationis edicto moneri nec sufficit vnica etiā peremptoria.
4 Citatio ad domum an sufficiat quo ad valorem sententie.

1 **Si vero aliter.** ¶ † No. fm Hosti. q ēt añ ɔfirmationē ɔhit matrimoniū spirituale inter eligētes z electū. de quo in. c. cū inter canonicos. s. de ele. z de trāsla. in. c. ij. ¶ Itē no. q cū hic generaliter loquat z inter platū z inferiorē epo z ecclesiam dicit etiā ɔhi matrimonium stricte tn̄ dicitur ɔhi cum epo tantum. facit quod no. in. c. fi. de postu. prela. ¶ Item no. q vbi agitur de spirituali coniugio contracto

a ¶ Qm̄. sup hoc. c. vide hic do. Fel. q āpliat et egregie cōmētat⁹ est hoc. c. et B tibi sit pro additiōib⁹ huius. c.

gio contracto cõtra nõ cõtumacẽ seruari debent iura antiqua ꝛ quid disponant tangit in gl. Si vero de cõtrahendo expectabitur p sex menses ẽm hec tpa. Hodie vero dic vt in.c.j.ꝛ.c.cupientes ꝛ.c.ꝙ lit.de elec.in.vj.ꝛ.e.tit.si electio.ꝛ.c.fi. ❡ Itẽ no.dilationes fore arbitrarias.facit qḋ habeť in.c.j.j.de dila.ꝛ.ff.de re iudi.in.l.ij. ❡ Itẽ no.quod in matrimonio carnali cõtra nõ cõtumacẽ non dꝫ pcedi.quod videtur verum qñ absqꝫ culpa est absens vt hic innuit litera ꝛ sic a cõtrario secus videtur si propter sui culpã sit absens.de quo in.c.j.j.q ma.accu.pos. ❡ Itez no.ꝙ quis interdũ punitur sine culpa.si subsit causa alias sec⁹
2 de quo in.c.ij.s.de cõsti.ꝛ de reg.iur.sine culpa.lib.vj. ❡ † Ultimo not.arg.ꝙ extra prouinciam nõ debeat qs citari.de quo in c.dilectus.s.de pcura.ꝛ per Inn.in.c.fi.j.de eo qui mit.in pos. vbi plene tractat materiã citatiõis.ꝛ p Bart.in.l.iij.§.pretor. ff.de dam.infect. ❡ In gl.alicuius.in .n.gl.bene dicit in se qꝛ locum habet in electo ꝛ nõ cõfirmato.tñ ẽm Inn.ꝛ Hostiẽ.etiã in confirmato potest habere locum si agatur de federe matrimonij spiritualis.ꝛ sic de titulo.vt si dicatur eũ qui longo tempore possedit beneficiũ a principio fuisse intrusum per potẽtiã vel simoniace vel cõfirmationẽ fuisse nullã.nã contra cõtumacem poterit pcedi etiã lit.non cõtest.sec⁹ esset si peteret deponi propter crimẽ.quia tũc lꝫ esset cõtumax nõ deberent recipi testes lite non cõtest.sicut in simili dicimus in matrimonio carnali.s.e.c.j.qḋ aũt dicitur in.§.si vero.et sequenti loquiť quãdo absens non est cõtumax. ❡ In gl.casib⁹.in fi.ꝛ sic ex supabun
a danti loquitur text.vel potest dicere ꝙ dictio tũc [a] respiciat qḋ dicitur in fi.videlicet posse pueniri ad receptionẽ testiũ ꝛ diffinitiuam sed ista verba in huiusmodi casibus respiciãt ꝙ sequitur de contumacia.et sit sensus si apparuerit cõtumax in huiusmodi casibus ꝛc.ꝛ sic respiciant diuersa. ❡ In glo.impedit.ibi ad domum suã vel ecclesiã.ꝛ tutum est ẽm.d.Ant.ad vtrũqꝫ locum fieri.per id qḋ habeť in cle.clausam.de elec.tamẽ sufficere videtur si fiat ad domũ solite habitatiõis ꝛ p id qḋ habeť in.c. vltimo.de eo qui mit.in pos.causa rei seruan.ꝛ interduꝫ etiam si nõ fiat ad domum vel ecclesiã habebitur p citato psonaliter vt in casu cle.j.de iudi.qñ causa esset in curia.ꝛ citatio fieret ẽm formã ibi statutam. ❡ In gl.maxime.in fi.prima verior.qꝛ per cõsensum eligentiũ ꝛ electi dr̃ cõtũ matrimoniũ spirituale etiã ante confirmationem.vt in.c.cũ inter canonicos.hic allegato. sed maxime dicitur cõtractũ quando est cõfirmata.ꝛ ẽm hoc.in ver.ꝙ si forsan.loquiť qñ electus nondũ cõsensit.ꝛ ex hoc pꝫ ꝙ maius tps olim dabať electo ad cõsentiendũ ꝙ hodie deť.vt pꝫ in.c.Quis.de ele.in.vj. ❡ In gl.in sacris canonibus ibi vsqꝫ ad certũ tps.ꝛ sic exprimiť tps in licentia.Interdũ tñ tacite subintelligiť.vt si detur licentia vt vadat ad cõciliũ vel pro expediẽda certa cã.nã tunc finis cõcilij vel cause intelligiť esse terminus.vt no.Inn.j.de cle.nõ resi.ex tne. ❡ Quis aũt habeat cõcedere hãc licẽtiã.an eps.an vero etiã inferior platus.no.gl.in.c.lꝫ canon. j.de elec.in.vj.qꝛ si est platus q habeat potestatẽ detinendi ille põt cõcedere.al's sec⁹. Et nota ꝙ etiã si aliqs se absentet ex pbabili cã vel pro vtilitate eccl'ie non deberet se absentare sine licentia.p id qḋ habeť in.c.relatũ.ꝛ.c.ex parte.de cle.nõ resi.ꝛ p Jo.an.ibi.nisi cõsuetudo haberet oppositũ quia illa posset valere hoc casu.Secus quando se absentaret ex volũtaria cã. ❡ In ea.gl.ibi.semp ipsum primo monere.ꝛ sic vult gl.ꝙ etiã qñ in licentia apponiť tps expsse vel tacite ꝙ nihilominus non poterit priuari nisi citeť sed Inn.hic dubitauit ꝛ posuit opi.sed Jo. an.cõcordat qꝛ si platus tpe licẽtie monuit eũ ꝙ rediret sub pena priuatiõis.nõ erit necessaria alia citatio.facit qḋ no.in.c.cõsuluit.p gl.s.de offi.dele.Secus qñ nõ fuit dicta monitio facta
3 ꝛ sic intelligať hec gl. ❡ † In ea.gl.ibi.trine citationis edictuꝫ. ❡ Nota bñ ꝙ requiriť trina citatio vt possit priuari.ꝛ sic non sufficiet vnica etiã peremptoria.vt no.Jo.an.i addi.spe.sup titulo.de cle.nõ resi.qḋ est valde no.ꝛ facit qḋ habeť in cle.j.de vi.ꝛ ho.cle. ❡ Et adde etiã ꝙ lꝫ eps faciat edictũ gñale ꝙ oẽs clerici absentes debeãt venire ad residẽtiã faciendã.ꝙ nõ p hoc poterit priuari cleric⁹ habẽs bñficiũ nõ requirẽs residẽtiã.vt hic voluit.d.Flo.qḋ est valde notandũ. ❡ In ea.glo.ibi.solũmodo electi.Dic vt hodie habeť in.c.j.et.c.ꝙ sit.ꝛ.c.cupiẽtes.de ele. in.vi.p gl.in.c.si electio.eo.ti.ꝛ libro. ❡ In gl.psumať.in fi.Tutius est ꝙ certificeť anteꝙ cõhat ẽm formã dicte auť.hodie.ꝛ de materia.c.in psentia.j.de sponsa.ꝛ ibi loquiť qñ matrimoniuꝫ est iam contractũ.qñ spõsalia solũmodo essent cõtracta.seruari
4 dꝫ qḋ hr̃ in.c.de illis.j.de spon. ❡ In gl.non possit.in fi.de ista materia an sufficiat citatio ad domũ quo ad valorẽ sñie vel quo ad alia.recurrendũ est ad ea q no.p Inn.in.c.fi.de eo qui mit.in pos.ꝛ p Bar.in.l.iij.§.ptor.ff.de dam.infec. ❡ In gl.nõ dꝫ ibi pterea.Ista scda est vera.qꝛ ex quo propter culpã est absens potest procedi etiã cõtra nõ cõtumacẽ vt hic innuit dum dicit qꝛ cũ sine culpa ꝛc.a contrario sensu. ❡ In glo.opponi.in fi.solue qḋ

solũ periculũ fornicationis non est causa sufficiẽs vt pcedať in absentẽ.sed contumacia vna cum dicto periculo.vt pꝫ in principio.§.porro.secus ergo vbi non interuenit contumacia.
1 ☞ Testes in quibus casibus recipi possint cõtra contumacem lite non contestata.
2 Inquirere potest inferior a papa de rebus ecclesie male alienatis vel occupatis.

Sunt ꝛ alij. In causa inquisitiõis vel publicationis recipi pñt testes lit.non contesta.
1 ❡ No.duos casus speciales in qbus contra cõtumacẽ pñt recipi testes lit.non cõtest.s.in cã inquisitiõis.ꝛ in cã publicatiõis. ❡ Et ex primo nota differẽtiã inter inquisitionẽ ꝛ alia iudicia alias ponit Jo.an.j.de accu.qualiter.el.j.itelligit tñ Host.hoc verũ qñ nemine impetrãte inquiritur de excessibus alicui⁹ absentis p contumaciã.secus si per modũ querele per aliquem impetreť inquisitio.p id quod habeť in.c.cum dilectus.de pur.ca. ❡ Ex secũdo no.ꝙ cũ publicatio testiũ de qua hic habeat locũ in reo.vt tangiť in gl.magis faueť reo ꝙ actori vt pꝫ hic iuncto principio huius decre.nã ibi ex parte actoris recipiunť testes sed non publicanť:hic secus qñ ex parte rei. ❡ Itẽ hic recipiũtur oẽs.ibi solũ illi de quorũ morte vel absentia timeť.et est ratio qꝛ in ptãte actoris est agere non autẽ est in potestate rei qñ
2 conueniať.l.pure.in fi.ff.de doli excep. ❡ † Itez nota diligẽter dictum Inn.qui vult ꝙ inferior a papa possit inquirere de reb⁹ ecclesie male alienatis vel male occupatis.ꝛ per hoc limitari potest dictũ ei⁹ in.c.ad nostrã.el.ij.de iureiur.vbi diciť ꝙ inferior a papa non inquirit ex officio.qꝛ illud verum nisi pro male alienatis vel occupatis.
1 ☞ Contumax reus si conuenitur actione reali qualiter contra eum procedi debeat.
2 Reus veniens infra annum potest recuperare possessionem.

In alijs. Si reus est cõtumax in reali lite non contestata non recipiunť testes super principali.sꝫ mittitur actor in possessionẽ rei petite causa custodie.quã recuperat reus infra annũ si offert cautionẽ de stando iuri.et expẽsas restituat.Post annũ vero nõ audiť nisi super pprietate.et hoc si reus noĩe suo possidet sed si cõueniť reali qui noĩe alieno possidet.noiabit dñm in iudicio.ꝛ statueť sibi terminus infra queꝫ faciat dñm comparere ꝛ si infra terminũ non venerit iudex illũ citabit.quo adhuc nõ veniente iudex mittet actorẽ in verã possessionẽ.Si vero actio est psonalis.mittet actor in possessioneꝫ primo mobiliũ.secundo immobiliũ vel excõicabitur reus.h.d. vsqꝫ ad fi. ❡ Et primo loquiť qñ reus est cõtumax lit.non contest.cõtra quẽ agitur reali.Secundo qñ agiť psonali.Secunda ibi:finaũt.Prima subdiuidiť.qꝛ primo ponit quid iuris cũ conueniť reus possidens noĩe pprio.Secundo qñ conuenitur reus
1 possidẽs noĩe alieno.Scda ibi:ꝙ si super. ❡ † No.j.qualiter sit procedendũ cõtra reũ cõtumacẽ ante lit.cõte.si conueniť actiõe reali.qꝛ mitti dꝫ actor in possessionẽ rei petite.Et nota cãm quare que pꝫ ex litera.ex qua nota ꝙ talis possessio etiã dr̃ tedialis.et
2 quare sic dicať tangiť in gl. ❡ † Itẽ no.ꝙ reus veniẽs infra annum põt recuperare possessionẽ.dumtñ faciat ea que in tex.dicuntur.post annũ vero non audiť de possessione sed de proprietate. ❡ Itẽ no.ex versu ꝙ si sup.quid fiendũ qñ cõuentus reali possidet noĩe alieno.Et nota casum in quo lis habetur pro cõtest.quo ad interrumpendã prescriptionẽ lꝫ non sit vere conte. facit.l.ij.C.vbi in rem ac.ex qua iste tex.fuit sumpt⁹.et multas questiones circa istũ.§.posuit.spec.in ti.de primo decreto.§.restat.ver.item etiam no.cum sequentibus.
1 ☞ Reus si conuenitur actione personali potest lite nõ contest.contra eum fieri missio in possessionem pro mẽsura debiti declarati in libello.ꝛ nu.7.
2 Missio in possessionẽ qñ fit cõ cõtumacẽ i actiõe psonali:re⁹ põt recuperare possessionẽ siue veniat ifra anũ siue post.ꝛ.n.9.ꝛ.13.
3 Actio realis psupponit ius in re ꝛ nõ psonã obligatã:sed psonalis presupponit personam obligatam ꝛ non ius in re.
4 Missus in reali an statim efficiatur possessor.
5 Creditor qui possidet pignus si cõueniať rei vendicatiõe an poterit nominare dominum in iudicio.
6 Missio quando fit contra minorẽ si vult recuperare an teneať reficere expensas.
8 Prescribi an possit iuri offerendi.
10 Decretũ scdm anꝙ deť in psonali quãtũ tps expectari debeat.
11 Missus in personali nõ lucrať fructus nisi propter nimiã contumaciã rei iudex sibi eos adiudicaret.
12 Missus in reali ante annum non lucratur fructus sed post annum:cum tunc efficiatur possessor verus.
13 Missio qñ fit in psonali reus põt recuperare possessionẽ pstita cautiõe ꝛ restitutis expẽsis si missio facta fuit ante diffinitiuã.
14 Actionũ quedã sunt psonales quedã reales quedam miste.

a ❡ Dictio tũc. Quid hec dictio tunc significet vid spe cu.de istro. editio.§.vi dendum restat ver.qd si velis vide in.l.huiusmodi.et ibi p Jo.d por.de ver. ob.ꝛ in.l.si ita stipulatus.in pri. eo.tit.

15 Missio quãdo fit in personali ex primo decreto an debeat adhi
beri summaria cognitio ⁊ quid in reali.
16 Exceptio excõmunicationis an repellat reum volentem recu-
perare possessionem.
17 Defensio nõ debet denegari excõmunicato.
18 Possidere se dicens noĩe alieno an debeat illud probare.
19 Et si quis dicat se possidere noĩe proprio ⁊ postea velit dicere
ꝙ possidet nomine alieno an admittetur variatio.
20 Noĩare dñm ĩ iudicio an ⁊ qñ possit ꝓcurator ad negotia datꝰ.
21 Noĩe alieno possidẽs si nõ noĩat dñꝫ in iudicio ⁊ actor obtinet
mitti in possessionẽ an ꝑ hoc ꝑiudicet dño absenti ĩ possessiõe.
22 Et si cõstet aliquem nomine alieno possidere an habebit locuꝫ
rei vendicatio.
23 Missus in persona q non hꝫ possessionem sed est in possessio-
ne causa custodie an possit conueniri rei vendicatione.
24 Conuẽtus iudicio possessorio an possit dñm in iudicio noĩare.

1 **Siautem.** ¶ † No. qualiter ꝓcedi debeat li. non
conte. ꝯ reũ si conueniꝛ actiõe ꝑsona-
li. quia põt fieri missio in possessionẽ ꝓ mẽsura debiti declarati
in libello, primo mobiliũ. scdo immobiliũ vel exerceri censura
ecclesiastica cõtra eum. ⁊ no. ꝙ iudex dꝫ incipere ab altera pre-
dictarũ penarũ quã viderit magis expedire. ¶ Itẽ no. ꝙ exigẽ
te cõtumacia põt etiã ad alia ꝓcedere. ⁊ sic no. illõ vulgatum ꝙ
2 crescẽte ꝯtumacia crescere dꝫ ⁊ pena. ¶ † Ultimo nota ꝙ qñ fit
missio ꝯtra contumacẽ in actione ꝑsonali reus põt recuperare
possessionẽ siue veniat. j. ãnũ. siue postea. de quo ẽt ĩ gl. fi. ¶ In
3 gl. actiõe in fi. dic † ꝙ actio realis est q̃ ꝑsupponit ius in re ⁊ nõ
presupponit ꝑsonã obligatã ex contractu, vel q̃si. nec ex malefi
cio vel quasi. sed obligatio ꝑsonalis nõ ꝑsupponit ius in re sed
presupponit ꝑsonaꝫ obligatã ex contractu vel quasi maleficio
vel quasi. ⁊ hoc ꝓprie ⁊ stricte loquẽdo. nã lato sumpto vocabu
lo etiã ille q cõueniꝛ reali põt dici obligatus. nã teneꝛ ad rem re
stituendã. qꝛ equum est ꝙ rem restituat. l. qui restituere. ff. de rei
ven. sed non est ꝓprie obligatus ꝑsonaliter. qꝛ nõ est obligatus
4 ex ꝯtractu vel quasi. nec ex maleficio vel q̃si. ¶ † In gl. vt tedio
affectꝰ ibi ⁊ erit possessor. ¶ No. qꝛ hic gl. vꝛ firmare ꝙ omissus
in reali statim efficiaꝛ possessor. sed gl. j. tꝫ cõtrariũ. Ideo vt gl.
salueꝛ a contradictione. Potes dicere ꝙ solũ erit detẽtator. tñ
ad eũ spectabit nedũ custodia fructuũ. sꝫ etiã cultura rei. ⁊ hoc
respectu possit dici possessor. lꝫ iproprie. ⁊ ĩ hoc differat a misso
in actione personali. qꝛ ad eum nõ spectat cultura vt gl. j. dicit
¶ In glo. cautione ibi ꝑstare dꝫ. ⁊ sic iste tex. suppleri dꝫ ꝑ. c. ad
hec allegatũ in gl. Host. tñ dicebat sufficere iuratoriã cautionẽ
ꝑ id qd̃ habeꝛ in. c. ex pte. de ver. sig. ⁊. j. de so. odoardus. ¶ Sed
potes dicere ꝙ opi. gl. sit vera. saluo nisi ipse reus nõ possit da-
re sufficientẽ cautionẽ. qꝛ tũc sufficiet iuratoria. facit qd̃ habeꝛ
in auꝛ. generaliter. C. de episc. ⁊ cle. ⁊. j. de do. inter vi. ⁊ vxo. ꝑ ve-
stras. ⁊ qd̃ no. in. c. Odoardus. ¶ In glo. verus in fi. Cõiter ca
noniste tenent opi. huius gl. sed legiste cõiter tenẽt primã opi.
vt pꝫ ex no. in. l. si qs emptionis. §. vltimo. allegato in gl. vñ in
foro canonico seruareꝛ opi. huius gl. in foro ciuili opi. legistax.
ꝑ id qd̃ no. glo. in. c. ij. de arbi. in. vj. ⁊ est magna differentia. qꝛ si
infra annũ esset verus possessor missus in reali. si expelleretꝛ de
facto haberet interdictũ vñ vi. Secus si nõ est verus possessor
l. si duo. §. cũ inquilinus. ff. vti pos. ⁊. l. j. §. deijciꝛ. ff. de vi ⁊ vi ar.
¶ In gl. cõstitueꝛ ibi constituit aliquẽ possessorẽ. hoc verũ qñ
fuit ĩmissus in possessionẽ ipsiꝰ rei infra annũ vel facto rei fuit
impeditus vt in. c. cõtingit. secus si iussus fuisset immiti et ex
negligentia nõ fecisset se immitti. facit qd̃ habeꝛ in. l. nõ est mi-
rũ. ff. de pig. act. ¶ In gl. immobilibꝰ ibi. sed idẽ iuris est. ⁊ hec
opi. cõiter teneꝛ. qꝛ eadẽ est ratio. facit qd̃ no. ĩ. c. fi. s. de foro cõ
pe. auꝛ. qua in prouincia. tñ modicũ facit ad istã materiã. qꝛ non
loquitur in conuento actione reali. sed actiõe ꝑsonali. ⁊ ibi no-
minatio nõ fit ad finẽ euitandi iudiciũ sed vt instruaꝛ in defen-
sionibus. hic secus. ¶ In ea. gl. ibi ius hꝫ in re puta emphyteu-
ta vel feudatarius vel vsufructuarius. sꝫ colonus ⁊ inquilinus
vel cõmodatarius ⁊ depositarius nullũ hꝫ ius in re. ⁊ solũ deti
nent noĩe alieno. ¶ In ea. gl. ibi. nõ ꝓdest dñm nominare, hoc
verũ qñ solũ cõueniretꝛ respectu sui iuris vt qꝛ agens pretendit
se emphyteutã sicut ille q possidet. sed si pretẽderet se habere to
tale dominiũ et sic etiã directũ. tunc respectu directi dñi posset
dñm in iudicio noĩare. qꝛ eadem est ratio. et hoc etiã tenuit Jo.
5 and. hic ⁊ Bar. in. l. ij. C. vbi in rem act. ¶ † Quid autẽ de credi
tore qui possidet pignus nunquid si cõueniaꝛ rei vendicatione
poterit dñm in iudicio nominare videreꝛ qd̃ nõ. cuꝫ habeat ius
in re et possideat. vt no. in. l. cũ notissimi in pri. C. de ꝑscrip. xxx.
annorũ. ¶ Sed tene ꝯtrariũ. qꝛ non dꝛ sibi possidere sed potiꝰ
domino. ex quo non habet ius vtilis dñij nec ius vsusfructus. l.
sciẽdum. §. creditor. ff. qui satis. cog. debebit tñ hoc casu si nomi
net dñm ⁊ velit absolui ab instantia iudicij cedere dño venienti
possessionẽ quã hꝫ. qꝛ alias dñs cõueniri nõ posset ex quo cre-
ditor possideret naturaliter ⁊ ciuiliter. ⁊ etiã rem ipsam detine
ret. l. pomponius. §. si is qui precario. ff. de acquiren. pos. et not.
Bar. in. l. ij. C. vbi in rem. ¶ In ea glo. ibi ar. ꝯ. Hosti. soluit ꝙ
hoc est arbitrariũ, ⁊ sic intelligit ista ꝯria. ar. c. fi. de transa. Sed
dic melius. qꝛ in primo dici põt ꝙ cõtraria loquanꝛ quãdo ha-
bens ius re nõ coueniꝛ solum respectu iuris qd̃ hꝫ, sꝫ indistin-
cte vt qꝛ agẽs pretẽdit se directo dñm. secꝰ vbi pretẽderet solũ-
modo se vtiliter dñm. dicens se forte emphyteutam prout dicit
possessor. sed se habere ius potentius. vel dic ad. c. de rebus. ꝙ
loquiꝛ ex vrbanitate. nõ de necessitate ꝑm do. Anto. Tu potes
dicere ꝙ vbi non cõueniebaꝛ reali. sꝫ volebat prelatꝰ excõicare
detinẽtẽ rẽ ecclesie tanꝙ male occupatã. ideo ibi dꝫ audiri si al-
legat se nõ occupasse. sꝫ dicit sibi fuisse donatã ab imperatore.
ne sic statim excõiceꝛ sed quereꝛ quare imperator id fecerit et si
imperator etiã sine causa fecerit erit etiã redarguendus vt ibi
diciꝛ. Ad. l. in hoc. de seruo corrupto et ad duas leges sequẽtes
alleg. in gl. dic ꝙ non agebatur actione reali sed actione ꝑsona-
li. ideo ibi nõ cõueniꝛ possessor. sed ille q est ꝑsonaliter obligatꝰ
ex delicto vel cõtractu. Ad. c. auditis. allegatũ in glo. dic ꝙ vbi
abbas conueniebaꝛ pro obedientia. quam non poterat quis in
seipso possidere, sed alius in eo facit. j. de insti. cũ ad nostrã. et iõ
potest ibi dñm noĩare. ⁊ eodẽ mõ põt rñderi ad. c. inter memo-
ratas. ꝑm. d. Ant. vel dic ꝙ si bene pondereꝛ illud. c. nõ facit cõ-
tra nec dicit ibi aliqd de noĩatione fienda. sꝫ dicit assumẽdos q
determinent fines qñ est qõ de finibus aliquarũ parochiarum.
¶ In gl. statim ibi quã rñdeat supple ⁊ sic anteꝙ litẽ contesteꝛ
⁊ merito qꝛ ex hac noĩatione in effectu intendit declarare indi-
ciũ et absolui ab instantia iudicij. ideo sicut alia declinatoria dꝫ
opponi ante lit. cõte. j. de re iudi. inter monasteriũ. ⁊ no. Bar. in
d. l. ij. ¶ In gl. ꝓducendo in fi. Adde ꝙ etiã debebit actor ꝓcu
rare ꝙ ꝑ iudicem fiat intimatio mittendo nuntiũ alias non no
ceret dño si conuentus forte nõ denuntiaret sibi. l. itẽ veniũt. §.
petitã. ff. de peti. here. ⁊ hoc voluit Innocẽ. hic. ⁊ Bar. in. d. l. ij.
¶ In gl. excipiat ibi suscipiat. ⁊ sic debebit libellꝰ de nouo dari
contra dñm competentem ⁊ absolui ab instantia reus prĩo lo-
co conuentus. ⁊ hoc expresse tenuit Bar. in. d. l. ij. ⁊ per hoc põt
inferri ꝙ si colonus conuentus reali nominat clericum in iudi-
cio ꝙ si clericus compareat: debebit sibi dari nouus libellus. et
ideo poterit petere ꝙ corã iudice ecclesiastico cõueniaꝛ ⁊ nõ co-
ram seculari corã quo fuit conuentus colonus. ⁊ hoc etiã tꝫ hic
Jo. an. post Franciscũ vercellensem. Secus si vellet comparere
ad defendendũ emptorẽ. qꝛ tũc nõ posset trahere actorẽ ad iu-
dicẽ ecclesiasticũ. lꝫ teneatur de euictione ipsi emptori qui emit
ab eo. ratio qꝛ tũc emptor conueniꝛ rõne sue possessiõis ⁊ iuris
quod habet in re. ideo dꝫ se defendere coram iudice seculari co
ram quo est cõuentꝰ. l. j. C. vbi in rem ac. ⁊. l. venditor. ff. de iud. ⁊
voluit spec. in fi. in tit. de prĩo decre. §. restat. ver. quid si dñs et
sequẽti. dicit tñ Bart. in. d. l. j. no. ꝙ si mota questione emptori
compareat venditor q est conuentus ab actore ⁊ petat cõpro-
missum inter actorẽ ⁊ euꝫ in causa ista ꝙ debebit audiri. qꝛ non
agitur de mutatione fori. sed de quadam transactione ineunda
cũ compromissum habeat vim transactiõis vt no. in. c. qnta ual
lis. de iureiur. ꝑ Inn. ⁊ ideo cũ iste sit tractus ad iudiciũ ꝓpter
denuntiationẽ sibi factã in causa euictionis ⁊ sic quodammodo
necessario veniat ad defensam. poterit ex sui ꝑsona exceptionẽ
ꝑsonalẽ obijcere in. l. idemqꝫ. §. generaliter. ff. mandati. ⁊. l. ꝓcu-
rator ad exhibẽ. §. j. ff. rem ratã ha. qd̃ est valde no. potest etiam
exponi ꝓprie verbũ excipiat qꝛ poterit repellere actorẽ ꝑ exce
ptionẽ si qua forte competat cõtra eum. ¶ In gl. cõtestata in
fi. ⁊ ꝑ ꝑdicta dicas idem quo ad perpetuationẽ quia non cense
tur conte. vt actio ꝑpetuetur in. xl. annis prout fieret si vere lis
contestareꝛ. l. fi. C. de ꝑscrip. xxx. annorũ sed solũ interrumpit vt
sic necessario de nouo debeat inchoari. ⁊ sufficiat tp̃s qd̃ primo
sufficiebat dummodo de nouo inchoetur. Unde aũt surgat ista
quasi contest. dic ꝙ surgat ex eo quia reus nominando dñm in
iudicio. videtur negare actorẽ dominũ cum duo nõ possint esse
insolidum domini eiusdẽ rei. j. de fide instru. inter dilectos. ⁊. ff.
cõmodati. si vt certo. §. si duobus ⁊ dominus siue veniat siue nõ
veniat ex quo est ei denuntiatum. ex quo non dicit oppositum
videtur confirmare assertionem coloni ⁊ consequenter negare
agentẽ dominũ. et ideo quodãmodo vꝛ lis contestari. De quo
ꝑ Bar. in. d. l. ij. ¶ In glo. edictis ibi citationibus. ¶ Nota be-
ne ꝙ requirenꝛ plures citationes. ⁊ sic tres cum ille habeãt vim
perẽptorij. l. tres denuntiationes. C. quomodo ⁊ quãdo iud. et
sic facit ꝙ quo ad hoc vt pueniatur ad primum decretũ. nõ suf-
ficiat vnica citatio nõ perẽptoria. ⁊ hoc etiã tenuit gl. in. l. si fini
ta. §. iulianus. ff. de dam. infec. ⁊ est cõmunis opinio. et proba-
tur in. l. presenti. C. de his qui ad ecclesias confugiunt. licet bu-
trigariꝰ tenuerit oppositũ. vt refert Bar. in. l. cõsentaneum. C.
quomodo

quõ.ꝛ qñ iudex. ¶ In glo. summatim ibi semiplene. An aũt sufficiat iuramentũ loco huius semiplene ꝓbationis. glo. non bene declarat. tñ videtur sentire ꝙ sic. ĩ. in xvĩ. vnde iudex. ꝛ glos. videt̃ hoc tenere in. §. suscepto. in auť. de exhiben. ꝛ intro. reis. colla. v. ¶ Potes dicere prout tangit Bar. in. l. ĩ. C. vbi in rem actio. ꝙ interdũ agitur de missione fienda causa rei seruãde. vt in actione personali. ꝛ tũc quia agitur de modico preiudicio. cum possessor conuentus nõ perdat possessionẽ sufficiat iuramentũ. ¶ Interdum agitur de missione per quã immissus acquirit possessionẽ. vt quãdo fit immissio in reali. ꝛ infra annũ nõ esset verus possessor ẜm cõmunẽ opi. canonistarum. ꝛ tunc esset idem qð in personali: sed quãdo cõuentus possidebat noĩe alieno: ꝛ ꝓpter cõtumaciam fit missio in reali ẜm formã huius. §. si statim fit possessor. ideo hoc casu debebit constare de iure agentis per vnum testem vel per instrumenta que prima facie ꝓbent ius eius. ꝛ sic intelligatur ista gloss. Interdum autẽ agitur de pleno preiudicio. puta qñ petitur interponi ẜm decre. ꝛ tunc oꝫ plene debitum probari. l. hereditarium. ꝛ qð ibi not. ff. de bo. auto. iudi. possi. dicetur tamẽ tunc summarie cognosci. ex quo cognoscitur parte absente. vt voluit glo. in fi. in. l. j. C. quorũ ap. ꝛ Bar. in. d. l. ĩj. ꝛ in. l. cum proponas. C. de bo. auto. iudi. pos. ꝛ in extraua. ad reprimẽdam. in verbo summatim. Spe. tamen in titu. de primo decreto. §. ĩj. in prin. videtur velle ꝙ quo ad primum decretum simpliciter sufficiat iuramentũ calũnie vel probatio per vnũ testẽ vel per instrumenta que prima facie probent ius agentis. rõnabilis tñ videt̃ distinctio Bar. ¶ In ea. glo. ibi restitueret̃. Aduerte qꝛ. §. si forte. ĩ. allegatus ꝛ. c. cũ bertoldus loquit̃ quando agit̃ de graui preiudicio vt quãdo deuentũ esset ad scðm decretũ vel ad diffinitiuam sed vbi agitur de modico preiudicio. vt quãdo solum fieret missio cã custodie. videt̃ ꝙ restituat̃. qꝛ pro modico ꝑiudicio non datur restitutio. l. scio. ff. de resti. in integ. ꝛ no. Inno. ĩ. de resti. in integ. corã. ꝛ facit. C. de resti. mili. in. l. ignorare. Preterea posset tunc de iure cõi recuperare solutis expensis cõtumacie que modice sunt ꝛ prestita cautiõe. ergo non deberet restitui. l. in cã la. ĩj.
6 ff. de mino. (ADDI. An aũt † qñ fit missio ꝯ minorẽ si vult recuperare teneat̃ reficere expensas. dic vt no. in Spe. de primo decreto. §. restat. versi. quid si non reperiant̃ ꝛ ibi per Jo. an. in addi. Spe. TIO.) ¶ In ea. gl. ibi postea vt reus quia fact⁹ est de possessore petitor. ꝛ sic noua instantia incohabitur. ideo merito nouum iuramentum prestabitur. l. ĩj. §. j. C. de iur. calũ. ꝛ. l. ĩj. cum ibi no. ff. iudi. sol. ¶ In glos. reseruata ibi dubitare. ꝛ sic videtur in mala fide. ꝛ per ꝯsequens nõ videt̃ prescribere. ĩ. de prescrip. c. fi. ¶ In ea. gl. ibi ꝛ iuste possidet. quasi velit ꝙ habet etiam titulum ex quo autoritate iudicis habet etiã possessionẽ. ꝛ istud sequtur hic Joã. an. sed Cy. in. l. ĩj. C. vbi in rem ac. tenet ꝯtrium. qꝛ hic iudex nõ agit dare aliquẽ titulũ: secus quãdo adiudicat ex secundo decreto. l. pretoris. ff. de dã. infec. Bart. in. d. l. ĩj. saluat glo. qñ vellet ex antiquo titulo prescribere: qꝛ poterit ex quo modo habet possessionem. per. l. si is qui pro emptore. cum gl. sua. in. §. penul. ff. de vsucap. ¶ In ea. glo. in fi. Aliud est ergo in isto casu ꝓpter maiorem cõtumaciã cum dñs fuerit pluries requisitus. videlicet per denũtiationem coloni. ꝛ per denũtiationem etiã factã per iudicem: ꝛ etiã per tres citationes postea factas. ¶ Item qꝛ lis est quasi contest. hoc casu vt dixi super gloss. super verbo: contestata. vnde sicut si vere esset conte. ꝛ fieret missio post. lit. conte. statim efficeretur possessor. l. properandũ. §. sinautẽ. C. de iudi. et ibi no. per gl. ꝛ in. l. consentaneum. C. quomodo ꝛ quãdo iudex. ꝛ ita in casu isto. que rationes cessant in casu. §. precedentis. al's. §. si autem. ¶ In gloss. immobilium. in fi. sed quid si peruertatur iste ordo, an vitiabitur processus? videt̃ ꝙ sic. per id qð habetur. ĩj. q. vj. §. diffinitiua. ver. prolatã. que est lex. C. de sentẽ. ꝛ interlo. om. iudi. Sed ꝯtrariũ tenet hic Jo. an. ꝛ do. Anto. quia hic ponit̃ alternatiua que potius dat electionẽ ꝙ̃ ponat ordinem. vt i reg. in alternatiuis. de reg. iuris. in. vj. sed certe dictũ eorum procederet si litera simpliciter dixisset mobilium vel immobilium. ꝛ non addidisset si forte mobilia non adsint. nam per illa verba clare patet ꝙ est alternatiua ordinis. dictum tamen eorũ potest saluari quãdo ꝓcessus iudicis non habet in se errorem expressum: qꝛ licet faciat immissionem in immobilia. potest esse qð nulla sunt mobilia. et ideo valebit ꝓcessus nisi error in ipsa esset expressus
7 per. c. j. ĩ. de re iudic. ¶ † In glo. declarati in fi. ꝛ sic pro rata quantitatis petite in libello fieri debebit immissio. dicit tamen glo. in auť. ei qui iurat. allegata in gloss. ꝙ poterit etiam in aliquo vltra fieri immissio propter expensas que fiunt in lite. vel quia res in qua fit immissio requirat expensam. vt quia fit equus. et intellige ꝙ etiam debebit declarari per iuramentum per id quod dixi in glo. super verbo summatim. ¶ In glos. penult. in fi. Solue vt no. in. c. at si clerici. de iudi. quia contrariũ procedit quando vnica a principio non sufficeret. ¶ In glo. fi. ibi ad hoc dixit Joan. hec prima opi. est nimis rigida. quia nõ bene posset probari negatiua per confessionem aduersarij. ad hoc facit de confes. c. j. in vj. Nec ob. c. is qui. de sol. quia ibi primo soluerat tanꝙ̃ debitum. ideo grauatur in onere illud probandi non esse debitum. facit. l. cum de indebito. ff. de proba. que ratio cessat in casu proposito. ista tamẽ opi. Jo. poterit saluari in certo casu. de quo. ĩ. dicetur.
8 ¶ In ea. glo. ibi prescriptum est iuri offerendi. ¶ † No. bene ex
a hac secũda opinione ꝙ prescribi[a] potest iuri offerendi. ꝛ est communis opi. glossarum iuris ciuilis ꝛ canonici. Ultramontani tamẽ in. l. cum notissimi. in. §. eodẽ iure. vt ibi refert Cy. tenuerũt contrarium. ꝛ illos sequitur ibi Bart. ꝛ in. l. pignori. ff. de vsucapio. ¶ Sed tu potes tenere gl. quia licet ius offerendi videatur quedam facultas. tamen quia ex illa deducta in exercitium immediate ẜm suam naturam oritur ius agendi: quia oritur pignoratitia actio. l. si rem. §. omnis. ff. de pig. acti. ideo ei potest prescribi. sicut ꝛ iuri adeũdi. prout idem Bar. voluit in. l. vna. ff. de condi. ex lege. ꝛ pro ista parte videt̃ text. in. l. in bello. §. si quis seruũ. ff. de capti. nec ob. l. viam. ff. de via publica. quia ibi loquitur in facultate que licet deducatur ad actum nõ tamẽ immediate scðm suam naturam producit actionem: ideo ei nõ prescribitur. nam lꝫ quis vadat per viam publicã. ex hoc nascit̃ actio. ꝛ nõ de materia etiã dixi in. l. si finita. §. postea aũt. ff. de dam. infec. ꝛ in. d. l. pignori. facit qð no. glo. in. l. ĩj. ff. de acqui. here. Et no. ꝙ prescribetur spatio. xxx. annorum huic iuri offerendi. vt. ĩ. tangit glo. in versi. alias vsqꝫ. Et no. etiam istam opi. Lau. in effectu sequitur glo. hic in xv. dicas. vt ptꝫ in gl. (ADDI. vel dic ꝙ opi. Lau. est diuersa ab opi. gl. quia Lau. loquitur qñ offertur debitum. gl. vero etiã qñ nõ offertur. TIO). Potes concludere vt hic etiam vo-
9 luit Jo. an. ꝙ † si in personali nõ est deuentũ ad scðm decretum. ꝛ sic non est distracta res nec adiudicata. tunc auditur reus volens recuperare possessionem sine veniat. ĩ. annũ siue postea. vt dicit gl. secus si est distracta. Si autem nõ est distracta lꝫ adiudicata agenti pro debito tũc ẜm gl. non debet audiri amplius re⁹.
10 ADDI. Quantũ expectari † debeat vt detur ẜm decretum in personali dic ꝙ arbitrariũ est vt dixit gl. in. l. cum ꝓponas. C. de bo. au. iudi. pos. tamẽ equum est ꝙ arbitret̃ de anno per dictum Inn. in. c. dilecto. de verb. sign. TIO.) Sed Bar. dixit ꝙ audietur. ĩ. biẽnium. per. l. fi. C. de iure do. impe. vt ipse no. in. l. si finita. §. iulianus. ad fi. ff. de dã. infec. ¶ Sed forte illud dictũ non ꝓcedit quia. d. l. fi. de iure domi. impetran. loquitur quãdo quis impetrat dominiũ rei a principe. quo seruatur solẽnitas illius. l. sed hic quando impetratur a iudice quo casu nõ loquitur illa. l. facit quod habetur in. l. si pri⁹. hic allegata. ꝛ in. l. a diuo pio. §. si post aliquẽ. ff. de re iudi. licet do. Anto. hic transeat cum opi. Bart. in hoc articulo. ꝛ etiam in superiori de iure offerendi. ¶ Si autem aliter fit interpositũ scðm decretũ cõsidera eius formã: vt hic voluit Innoc. nam si iudex dixit ꝙ nõ deberet deinceps audiri re⁹ nisi probaret indebitum nõ audietur nisi hoc probet. ꝛ hoc casu procedet opi. Jo. potest enĩ iudex hoc facere. qꝛ si potest adiudicare vel distrahere quod est plus fortius facere hoc qð est min⁹. debebit tamẽ plene inquirere de debito ex quo deuenit ad scðm decretũ. vt dixi sup glo. in ver. summatim. ¶ Item posset iudex ex scðo decreto in personali constituere eum possessorẽ: vt sic deinceps nõ audiatur volens recuperare possessionẽ donec discussum fuerit an sit debitum vel nõ: ꝛ sic hoc casu licitum erit creditori rem tenere donec de hoc fuerit discussum. sed ante scðm decretum poterat reus recuperare oblata cautione de iudicio sisti ꝛ restitutis expen. nisi forte incontinenti. vt hic tangit do. Ant. voluisset creditor de iure suo docere. ¶ Sed forte istud procederet quãdo actum esset hypothecaria. de qua. ĩ. dicetur. alias videtur ꝙ non impediatur reus recuperare possessionem ante secũ-
11 dum decretum. ¶ † Et no. ꝙ licet missus in personali non lucretur fructus tamen si iudici videretur posset ꝓpter nimiam contumaciam iudex adiudicare sibi fructus. l. fulcinius. §. fina. ff. ex
12 quibus cau. in pos. eatur. † Missus autẽ in reali ante annum nõ lucratur fructus: sed post annum cum tunc efficiatur verus possessor. vt. s. in. §. in alijs. et hoc tenet Barto. in dicto. §. iulianus. ¶ Quid autem si actum fuerit in hypothecaria. glo. fuerũt contrarie. nã glo. in. l. si quis emptionis. §. penul. C. de prescript. xxx. annorũ. dicit idem ꝙ quãdo agitur personali. Sed glo. in. l. ĩj. §. fi. ff. de acqui. pos. videtur velle idem qð qñ agit̃ reali. Potes dicere ꝙ cum per hypothecariam intendat agens vendicare possessionem. l. si cum venditor. ff. de euictio. quod ante annum non erit possessor. sed postea sic sicut in reali: per quam etiam agitur aduocari possessionem tenendo opi. glo. in verbo: constituetur. tamen erit differentia in hoc quia si actum fuit cõtra debitorem post annum: non audietur debitor volens recuperare possessionem si creditor velit tenere donec discussum sit de debito. secus si venerit ante annum. vt voluit Bart. in dicta. l. ĩj. §. fina. ꝛ Cy. in. l. cum proponas. C. de bo. auť. iudi. possidẽ. Sed ante annum. audiretur nisi forte incontinenti creditor probaret de iure debi-

a ¶ Prescribi an possit iuri offerendi. Sup hoc vide hic do. Ant. sic. in xxxvj. colũ. ver. gl. fina. vbi late per eum.

ti ꝛ hypothece.arg.l.si is a quo.ff.vt in pos.lega.Licet Specu.et Bart.teneant hanc limitationem:tamē nō videtur vera per.l.si quis emptionis.§.j.cum ibi no.per Cy.ꝛ Ang.Si autem actum fuisset cōtra tertium.tūc post annū non audietur ille tertius nisi probaret se dn̄m.secus si veniret post annum.de quo per Joā.in addi.Specu.in titu.de cōtu.§.sequitur.quasi circa princ.¶ Nec ob.si dicatur ꝙ extraneus probans dn̄ium non debet obtinere: quia nō per hoc videtur excludi intentio creditoris in hypothecaria cum ei sufficiat rem fuisse in bonis debitoris tempore quo fuit obligata.l.ꝛ que nondum.§.ꝙ dicitur.ff.de pigno.quia illud pcederet quādo ille debitor principalis fuisset exclusus.alias secus.in auꝭ.hoc si debitor.C.de pigno.Posset etiā dici ꝙ iste tertius possessor potuit prescribere spatio lōgi temporis cōtra hypothecariā.l.j.ꝛ.ij.C.si aduer.credito.et not.in.l.cum notissimi. in prin.C.de prescrip.xxx.anno.¶ Item aduerte qꝛ qd̄ dixi reū
13 posse recuperare†possessionē qñ fit missio in psonali pstita cautione ꝛ restitutis expēsis pcedit qñ facta fuerit missio ante diffinitiuā:secꝰ si facta eēt post diffinitiuā q̄ trāsiuisset ī rē iudicatā p eiꝰ executiōe.qꝛ tunc nō recuperaret nisi solueret.ꝛ est ratio diuersitatis.quia hoc casu fit missio pp̄ter cōtumaciā in non soluendo: ideo nō recuperat nisi soluat.sed quādo fit ante diffinitiuam.tūc fit missio pp̄ter cōtumaciā in non comparendo.ideo tūc recuperatur cōparendo.ꝛ pro ista differentia bene facit tex.cum ibi no-
14 tatis per Bar.in.l.si pecunie.ff.vt in pos.lega.¶ †Item attēde qd̄ cum quedā sint actiones personales:quedam reales:quedam miste vt petitio hereditatis ꝛ familie herciscunde.de ista mista quatenus sapit naturā personalis iudicari debet vt de personali.quatenus xo sapit naturam realis iudicari debet vt de reali. ꝛ etiā voluit Joā.and.in.§.in alijs.in nouella.¶ Itē attende ꝙ actionum personalium quedā sunt mere personales:quia solum sequūtur personam.quedam sunt in rem scripte:quia sequuntur rem seu possessorē rei:sicut est actio quod met cau.l.si cum exceptione.§.hec actio.ff.qd̄ met.cau.ꝛ de ista videtur iudicādū idem quod de reali.per id quod not.per docto.in.c.ex parte.b.de foro
15 compe.¶ †Itē ēt attende ꝙ qñ fit missio ī psonali ex p̄mo decreto adhiberi dꝫ summaria cognitio.vt pbaꝭ in auꝭ.ꝛ q iurat.C.de bo.auto.iudi.pos.Itē quando agitur reali contra eum qui possidet nomine alieno.vt hic patet in.§.qd̄ si super.sed vbi agit reali contra eum qui possidet nomine proprio.tunc an debeat precedere summaria cognitio.fuerunt opin.nam quidam dixerunt ꝙ non.per.§.in alijs.vbi hoc non videtur exigi.¶ Sed contrarium cōmuniter tenetur.quia si exigiꝭ summaria cognitio quādo fit missio in personali quo casu etiam post annum non fit verus possessor:vt hic patet:fortius debet requiri in missione reali cum fiat post annū verus possessor.vt patet in.§.in alijs.argu. auꝭ.multomagis.C.de sacrosanc.eccle.ꝛ eius quod not.gl.in.c.cū in cunctis in princip.de elec.nam de maiori preiudicio agitur in reali.vt patet ex predictis.ꝛ sic cautius est agendum.vt in.c.vbi
16 periculum.de elec.in.vj.¶ †Extra glo.adde dictis Jo.and.primo.in.§.in alijs.inquantum tangit reus volens recuperare possessionem repellatur per exceptionē excōicatiōis.nam Spe.videtur velle ꝙ nō.in tit.de cōtu.§.fi.vsi.sed pone reus.Sed Hosti.ꝯtra.de verbo.sig.in.c.dilecto.Barto.in.l.de pupillo.§.fi.ff.de no.ope.nun.cōcludit ꝙ quādo quis venit principaliter tanq̄ reꝰ ad se defendēdum:ꝛ in consequētiam ad recuperandam suā pos-
17 sessionem qd̄ tunc nō ob.excōicatio.qꝛ†defensio nō debet denegari excōicato.j.de excep.cum inter.ꝛ ideo ī casu.§.in alijs.quia prius vocatus est ad iudicium tanq̄ reus.ꝛ sic comparens venit ad se defendendū:ideo tūc nō repelletur per excōicationē.secus qñ principaliter veniret ad recuperādam possessionem.vt quia alias nō fuisset citatus.sed forte vellet dicere tenutam nullā datam in preiudicio sui tenentis et possidentis.vel vellet dicere se debere restitui tanq̄ spoliatum.nā tunc ob.exceptio excōicationis.quia videꝭ actor ex quo nō citatus alium prouocat ad iudicium.per.l.in tribus.ff.de iudi.facit qd̄ no.Joā.and.in.c.j.de rescrip.in.vj.ꝛ in glo.in.c.ex insinuatione.S.de procura.ꝛ de materia etiā dixi plenius in.d.§.fi.sed iste videꝭ intellectꝰ ꝛ mēs Bar.
18 in loco preallegato.lꝫ aliqualiter obscure fuerit locutꝰ.¶ †Itē adde in.§.ꝙ si super inquantū dicit post Jaco.de are.ꝙ si cōuentus dixit se possidere nomine alieno.debet illud probare. nam Bar.tenuit oppositū in.l.fi.C.vbi ī rem actio.vbi dicit ꝙ statur eius assertioni.nisi probeꝭ cōtrariū.ꝛ istud etiā videtur fuisse de mēte Inno.dū dixit ꝙ si isti qui possident nomine alieno nolūt respondere.sed simpliciter dicūt qd̄ volūt defendere absentē secūdum tenorē istius.§.qd̄ absoluēdi sunt ab instantia iudicij nisi agens velit probare quod possideat vt sic ex mendacio transferatur in eū possessio.l.fi.ff.de rei ven.ꝛ ista opi.videꝭ magis de mē-
19 te istiꝰ tex.ꝛ dicte.l.ij.quā etiā videꝭ sequi hic do.Anto.¶ †Itē adde ꝙ si quis dicat se possidere nomine proprio et postea velit dicere quod possidet nomine alieno qd̄ admittetur variatio ante lit.contesta.l.is qui se obtulit.ff.de rei vendica.ꝛ idem videꝭ si econtra.primo dixit se possidere nomine alieno.ꝛ postea dicit se possidere suo quia ante litē.contesta.hoc dicere poterit.sed non postea.ꝛ hoc tenet Jaco.de are.Facit.l.electio.§.si is.ff.de noxa. ꝛ.l.de etate.§.fi.ff.de interro.ac.¶ Spec.tamen in titulo de primo decreto.§.restat ver.quid si nominans videtur velle oppositum.nā dicit ꝙ per hoc videꝭ cōuinci de mēdacio.ꝛ poterit actor petere ad se transferri possessionem per.l.fina.ff.de rei vendica. ¶ Sed forte verius est dictū Jaco.de arena.quia hic nō conuincitur de mēdacio per probationes extrinsecas.sed per suā cōfessionem.ideo nō videꝭ habere locū.d.l.fi.ar.l.eū qui.ff.de iureiurā.
20 ¶ †Itē adde inquātum dicit ꝙ pcurator datus ad negotia potest dominū in iudicio nominare.nam do.Anto.dicit hoc verū quādo detinet res ipsius domi.alias cōueniri nō posset.¶ Sed forte hoc dictū nō est verum.qꝛ procurator datus ad negotia intelligitur etiā datus ad lites.l.qui negotia.cum ibi no.ff.mandati.ꝛ in.c.qui generaliter de procurator.in.vj.ꝛ ideo licet nō detineat videtur qd̄ non possit se eximere quominus respondeat:sicut nec procurator datus ad causas.de quo ipse ꝛ Inno.fatetur. Fateor tamen ꝙ licet non possit nominare dominum in iudicio ad fi.vt eximatur a respondēdo:tamē poterit nominare ad finē vt possit instrui a domino de defensionibus per id quod no.i.c.
21 in pertractādis.j.q.j.¶ †Itē adde inquātum dicit post Inn.qd̄ quando possidens nomine alieno nō nominat dominum in iudicio.sed procedit in causa.ꝛ actor obtinet mitti ī possessionem ꝙ per hoc nō preiudicatur domino absenti in possessione,qꝛ iudex hoc non egit.nam in cōtrariū videꝭ tex.in.c.cum super.de re iudi.ꝛ ibi Inno.videtur contrarium tenere.Bar.in.l.ij.C.vbi in rem actio.simpliciter tenet dictū Inno.hic ꝛ non facit mentionē de dicto.c.cum super.Sed dn̄s Anto.nititur concordare:qꝛ aut agens consequitur possessionē in cōtumaciā cōuenti:ꝛ tunc non nocebit domino.ar.l.preles.C.de pig.ꝛ.l.qui repudiāte.ff.de inoffi.test.si autem obtineat in contradictorio iudicio.tūc si domino absente ꝛ ignorante.ꝛ tunc idem qꝛ non fit ei preiudicium.Si aūt domino sciente ꝛ non contradicente.tunc fit preiudicium in possessione licet nō in proprietate.vt.d.c.cum super.ꝛ hec distinctio prima facie rationabilis videtur tamen tex.ille si ponderetꝭ videꝭ velle ꝙ fiat preiudiciū etiā ignorāti in possessione si agens obtineat illam assignari.vnde hoc pendet ex intellectu illius.c.
22 ꝛ erit ibi examinādum.¶ †Item adde inquātum Inno.hic dicit ꝙ si constat quem possidere nomine alieno ꝙ nō habebit locum rei vendicatio.ꝛ sic intelligit.l.officium.ad fi.ff.de rei vend. nam istud non videtur verum per illum tex.non destruendo nisi aperte dicitur oppositum.s.ꝙ tales ex quo habent facultatem rei restituende possunt conueniri rei vendicatione.Fateor tamē ꝙ poterunt se eximere nominādo dominū in iudicio ꝫm formā
23 huius.§.ꝛ.d.l.ij.C.vbi in rem actio.¶ †Est tamen dubium.an missus in personali qui non dicitur habere possessionem:sed est in possessione causa custodie.facit quod not.glos.ij.in.§.in alijs. An talis poterit conueniri rei vendi.ꝛ tenuit Inn.ꝙ non in.§. si autem.seu in.§.fi.huius.c.qꝛ talis non videtur habere facultatem rei restituende.sed solū custodiēde.nec ob.l.is cui.§.missus. ff.vt in pos.lega.qꝛ inquātum ibi dicitur talē mittendum in possessionem exponi debet.i.custodiam ꝛ ꝫm hoc.d.l.officium.in fi. debet intelligi ꝙ in effectu concludat ꝙ habētes facultatem rei restituēde cōueniantur rei vēdicatione ꝛ per consequēs velit qd̄ missus causa custodie non possit cōueniri licet de illo fecerit mētionē.qꝛ in illo nō cōuenit ꝙ dicatur habere facultatem rei restituēde nec ob.predicta.l.celsus.§.j.ff.ad exhi.qꝛ ibi dicitur qd̄ habens custodiam bene potest ostendere.ꝛ sic exhibere rem remanente sibi custodia.sed non dicit ꝙ possit conueniri rei vendica-
24 tione.¶ †Ultimo adde ꝙ circa materiaꝫ huiꝰ.§.ꝙ si super.An conuentus iudicio possessorio possit dominum in iudicio nominare.Nam glo.dixit ꝙ non.xij.q.ij.quicūq̄.ꝛ sequitur Joā.and. hic super glo.in ver.immobilibus.Sed contrarium tenuit glos. iuris ciuilis in.l.ij.§.j.ff.de tabu.exhi.ꝛ illam sequitur Barto.in l.ij.C.vbi in rem actio.nam videꝭ eadē ratio secundum eum que est quando cōuenitur quis petitorio.ergo idem ius.ar.de consti. translato.cum si.¶ Sed do.Anto.hic videtur concordare opiniones.qꝛ si cōuenitur quis possessorio ex proprio delicto.puta possessorio recuperande vt in decretali cum ad sedē de resti.spo. qꝛ non datur nisi contra spoliantem vel ratum habētem.vel conditione ex decre.sepe.de resti.spo.que datur contra succedentem scienter in vitium.ꝛ tunc non possit dominum nominare.intellige ad finē se eximendi ex quo ex proprio delicto cōuenitur.Sed bene poterit nominare ad finem instruendi.et vt consulat dominum super defensionibus si eius mādato fecit vt in auꝭ.qua in prouin.C.vbi de crimine agi oportet.ꝛ sic intelligatur gloss.c. quicunq̄.nam etiam talis videtur fuisse eius mens per iura allegata ibi in glo.Si autem non conueniatur ex proprio delicto forte quia

forte quia conuenitur possessorio adipiscende vel ex canone re
integranda s'm notata.in.c.sepe.⁊.c.cum ad sedem.⁊ tũc poterit
dominum nominare.⁊ sic intelligatur glo.l.ij.§.j.⁊ dictum Bar.
in dicta.l.ij.nam tũc est eadem ratio que est in conuento iudicio
petitorio.⁊ ideo idem ius debet esse.

¶ De iuramento calumnie. Rubrica.

1 ☞ Cause grauiores seu maiores debent per romanum pontifi cem terminari.
2 Lex ciuilis potest prohibere clericis ⁊ laicis ne iurent.
3 Iuramentum calumnie prestandum est in exordio litis.
4 Iuramentum calumnie si omittatur an vitiabitur processus.
5 Lex prohibens clericũ iurare habet locum in omnibus clericis.
6 Lex canonica appellatur diuina:⁊ lex ciuilis humana.
7 Iurare cogi non debent clerici:nec etiam religiosi.
8 Iurandum est de calumnia in causa ciuili ⁊ criminali.
9 Iuramentum calumnie potest clericus vel religiosus per alium prestare.
10 Iurare non debet episcopus inconsulto romano pontifice: alij vero clerici inconsulto suo prelato.⁊ nu.16.⁊.17.
11 Uenia dari non debet delinquẽti quo ad penam temporalem.
12 Iuramentum calumnie quid continere debeat.
13 Iuramentum calumnie an sit prestandum in causa criminali.
14 Iurare per se debet clericus in causa propria.
15 Et si per se litigat causam an poterit cõstituere procuratorem ad iurandum de calumnia.
17 Clericus anteq̃ iuret an de iure teneatur habere licentiam prela ti ⁊ quando.

a
Nherentes. Clericus[a] in causa ec
clesie sue iuramẽtum
calũnie põt alteri cõmittere si vult:per seipsum
aũt prestare non cogitur.h.d.Et primo premit-
tit ꝙ dubia determinare spectat ad papã.Scdo
ponit dubiũ ꝓcedens ex ꝯtrarietate duarũ legũ.
Tertio illud diffinit.Quarto diffinitionem moderaẽ.Quinto ⁊
vltimo cõminaẽ.Scda ibi legibus.Tertia ibi:vt ergo.Quarta
ibi:verum.Quinta ibi:oĩbus.¶ In tex.ibi verba sunt,* hec sup-
ple que sequũtur in versic.diui Marci.Nam versi.eius itaq̃.qui
sequiẽ est de verbis pape.⁊ ille versi.deberet esse ⁊ legi ante ver-
1 si.verum.post verbum delegare.¶ † Not.ꝙ cause grauiores seu
maiores debeant ꝑ romanum pontificẽ terminari.facit.j.de ap-
pel.vt debitus.¶ Et no.q̃ões illas inter grauiores numerari:
2 in quibus iura ⁊ docto.discordare videntur.¶ † Item no.ꝙ lex
etiã ciuilis videtur posse prohibere clericis ⁊ fortius laicis ne iu-
rent.facit.l.si quis inquilinos.§.fina.ff.de lega.j.⁊ quod habetur
in.l.adigere.§.fina.ff.de iure patro.vbi glo.eleganter dicit ꝙ.l.in
materia iuramenti videtur habere vim apostolici.⁊ sic videtur
lex ciuilis posse disponere de iuramento.de quo per do.Pet.de
Ancha.in repeti.regu.ea que fiunt a iudice.de reg.iur.in.vj.Ho
sti.tñ in.c.quẽadmodum.j.de iureiur.videẽ dicere hoc verũ quã-
do lex est approbata per canonẽ.de quo ibi tangetur.⁊ eo.ti.cum
cõtingat.vbi de materia iuramẽti plene per do.An.⁊ per Bart.
in.l.si quis pro eo.in prin.ff.de fideius.¶ Item no.ꝙ clerici non
debẽt iurare.⁊ q̃d est verũ sine causa sicut nec etiã laici.j.de iure-
iuran.⁊ si christus.⁊ etiã iurare nõ debẽt sine licentia sui prelati.
3 vt hic ptz circa fi.¶ † Itẽ no.ꝙ iuramentũ calũnie est prestandũ
in exordio litis.quod intellige.i.immediate post lit.cõtesta.l.fi.ĩ
prin.C.de iura.calũ.⁊.j.eo.cũ causam.⁊ facit q̃d habetur in fin.in
c.ꝙ patribus.lxxv.dist.⁊ q2 q̃d incontinenti fit inesse videtur.s.
de elec.officij.¶ Quid aũt si non fuerit incõtinenti iuramẽtum
prestitũ.sed postea ex interuallo.an vitietur processus.dic ꝙ nõ.
4 vt in.c.j.j.e.in.vj.vbi ptz ꝙ † etiã non vitiaẽ si omittatur ex toto.
de quo etiam per legistas in.l.ij.§.sed q2 veremur.C.de iuramen.
calũ.¶ Itẽ no.ꝙ etiam s'm statuta imperatorũ canones habent
5 vim legis.¶ † Itẽ no.ꝙ lex ꝓhibẽs clericũ iurare.de qua habe-
tur in.l.cum clerici.C.de epis.⁊ cle.habet locũ in oĩbus clericis.et
sic q̃z dirigatur clericis cõstantinopolitanis tñ ex mẽte hz locum
6 in oĩbus.¶ † Itẽ no.ꝙ lex canonica appellatur diuina.nam ha
buit ortum ex autoritatibus noui ⁊ vete.testa.j.de accu.qualiter
⁊ qñ.el.ij.lex ꝟo ciuilis appellatur humana.facit q̃d habeẽ.j.dist.
in prin.decre.quicquid tñ dicatur vt dicit Io.non potest negari
quinetiã lex canonica possit dici humana ⁊ positiua quo ad que-
7 dam.¶ † Item no.ꝙ nedũ clerici sed etiã religiosi nõ debent co-
gi iurare.Et no.differẽtiam inter clericũ ⁊ religiosum.nã etiam
merus laicus posset esse religiosus non habens ordinem clerica
lem.facit q̃d habetur in.c.tuam.de eta.⁊ quali.⁊.c.cum cõtingat.
8 ¶ Item no.ꝙ nedũ † in causa ciuili ⁊ criminali iurãdum est de
9 calũnia.de quo in glo.⁊ in.l.j.C.e.¶ † Itẽ no.ꝙ clericus vel reli-
giosus potest iuramentũ calũnie prestare per alium in causa sue
ecclesie:⁊ sic a cõtrario videẽ q̃d si per se velit iurare ꝙ etiã possit
10 sed nõ cõpellatur.¶ Itẽ not.ꝙ † episcopus nõ debet iurare in-
consulto romano pontifice.Alij vero clerici inconsulto suo pre-
lato.de quo in glo.¶ Et no.ꝙ dicit prelato suo ⁊ non dixit epi-
scopo ⁊ sic sufficit licentia prelati inferioris episcopo.scd'm Pet.
11 ¶ † Ultimo no.delinquenti veniã denegandã.q̃d intellige quo
ad temporalẽ penã.secus quo ad eternam si penituerit.l.di.in.c.
ferrũ.⁊ de here.e.ti.li.vj.⁊ intellige ꝙ hoc casu erit pena arbitra-
12 ria.ar.s.de offi.dele.de causis.¶ † In glo.iuramẽtũ ibi q̃d verũ
esse credit.⁊ per hoc.c.tenetur respõdere positionibus aduersarij.
⁊ licet respondeat per verbũ credit vel nõ credit.tñ preiudicat si-
cut assertiue respõderet.vt no.in.c.ex lris.j.de iureiur.¶ In.e.
glo.ibi dilationẽ nõ petat:cõsuluit tñ Spec.e.ti.§.fi.ne iuramẽ-
tum super hoc.c.exigatur.ne detur materia deierandi,sed de iu
re debet etiã prestari.⁊ poterit iudex explicite facere q̃d predicta
c.iurentur si sibi videaẽ.si tñ simpliciter iuraẽ de calũnia.virtuali
13 ter videnẽ oĩa ꝓdicta iurata.facit q̃d hẽ in.l.ij.C.e.¶ † In gl.cri-
minali ibi de fide instru.l.vlti.pro ista parte facit generalitas di-
cte.l.j.C.eo.iuncta.l.causas.C.de trãsac.vbi causa diciẽ crimina-
lis ⁊ lis ciuilis.¶ In ea.gl.ibi q mortẽ sibi cõsciuerũt.l.j.Addu-
citur etiã tertio.quia licitũ est transigere.l.trãsigere.C.de trãsac.
⁊ sic videẽ ꝙ non debeat prestari iuramẽtũ calũ.¶ Item adduci-
tur quarto.quia calũnians in criminali punitur ad similitudinẽ
supplicij.l.fi.C.de accu.⁊ illud videtur sufficere.¶ In ea glos.ibi
instituendis supple.quia criminalia instituuntur per accusatio-
nes:sed ciuilia per actiones.vt ptz in.d.tit.de pub.iudi.in princ.
insti.¶ In ea.glo.ibi exercendis.supple.quia magis liquide ꝓ-
bationes requirunẽ in criminali q̃ ĩ ciuili.l.sciant.C.de probaẽ.
sed nõ est in oĩbus alijs diuersitas propter rationem que sequiẽ
in glo.¶ In ea.glos.ibi dñs Azo.hec est cõis opi.Nec obst.vlti-
ma ratio.quia pena calũnie respicit finẽ.sed iuramẽtum calũnie a
respicit principiũ.⁊ lz olim posset esse dubitatio.quia de iure ci-
uili nõ erat expressum.tamẽ hodie per hãc decre.decise sunt opi
niones:⁊ quia in foro canonico non imponitur pena sanguinis
minor presumptio est calũnie in foro canonico q̃ in foro secula-
ri.vnde Bar.dicit in.l.j.C.eo.ꝙ in foro seculari in criminali non
prestatur cõmuniter de cõsuetudine.quando tamẽ iudex inqui-
rit iurat inquisitus dicere veritatem.ĩ.c.qualiter.el.ij.§.debet.j.
14 de accu.¶ † In ea.glo.in fi.Cõclude ꝙ si est causa propria cleri-
ci potest ⁊ debet iurare per se.vt in auẽ.principales.allegata in
gloss.⁊.j.ceterũ.posset etiã per alium si haberet speciale manda-
tum.per.c.fi.j.eo.in.vj.Si autem esset causa ecclesie.tũc si agit il-
lam per se debet iurare.j.eo.c.fi.si per alium.tunc si habet specia-
le mãdatũ ad iurandũ.[ADDI. Et hoc videbaẽ olim specia-
le in clericis:quia erat dubiũ ⁊ nõ declaratum:an per procurato-
rem habentẽ speciale mandatũ posset iurari.Et ita intelligatur
iste tex.Sed hodie videẽ idẽ in alijs per.c.fi.j.eo.lib.TIO.]po
terit iurare per illũ.vt.d.c.vlti.sed si non haberet speciale mãda-
tum esset magis dubiũ si est procurator specialis constitutus ad
causam:tñ Innoc.sentit ex quo causa est ecclesie.posit per illum
iurare.Si autẽ esset ꝓcurator generalis ad causas ecclesie.tunc
poterit per illũ iurare.j.e.in pertractãdis.¶ Et aduerte q2 inq̃-
tum dixi habentẽ speciale mandatũ ad iurandũ posse iurare.in-
tellige ꝙ poterit iurare de calũnia in animã dñi constituentis.vt
in.d.c.fi.j.e.in.vj.nihilominus etiã iurabit ĩ animã.[ADDI.
Hoc de cõsuetudine nõ seruatur sicut nec ꝙ aduocati iurẽt licet
de iure etiã ipsi deberent iurare per id q̃d habeẽ in.l.rem nõ no-
uam.§.patroni.C.de iudi.TIO.]propriã.vt no.j.e.c.ij.lib.vj.⁊
no.Ioã.and.j.eo.in pertractãdis.super glo.fi.vbi aũt est ꝓcura-
tor generalis ad causam ecclesie:tunc ille iurat in animam ipsius
iurãtis.j.eo.in pertractãdis.nec est necesse ꝙ tũc principalis iu-
ret:vt ibi.⁊ vt dixi qñ est ꝓcurator habẽs speciale mandatum ad
causam ecclesie:lz nõ habeat mãdatum ad iurandũ de calumnia
videẽ velle Innocẽ.ꝙ talis possit iurare in animã ipsius.cũ hoc
videẽ hic trãsire do.Anto.sed in ꝯtrium videẽ tex.in.c.imperato-
rum.j.e.⁊ pro hoc etiã quia talis ꝓcurator ex quo habet specia-
le mandatũ ad causam illã.⁊ nõ est ꝓcurator generalis.nõ vide-
tur habere priuilegium ꝙ possit iurare de calũnia.per id q̃d not.
15 Io.an.in.c.in pertractãdis.super gloss.fi.¶ † An autẽ si clericus
litigat per se causam ecclesie poterit ꝓcuratorẽ cõstituere ad iu-
randũ de calũnia in illa causa.Spe.tenuit ꝙ non si solũ detur si-
bi mandatum ad iurandũ de calũnia.secus si detur etiã manda-
tum ad prosequendum in causa illa.q2 tunc bene poterit.vt not.
in Spec.eo.titu.§.restat.ver.q̃d si prelatus.⁊ sequiẽ hic do.Ant.
¶ Sed forte hoc nõ est verũ.quia nõ video quare nõ possit face-
re ꝓcuratorem specialẽ tm̃ ad iurandũ de calũnia.facit.j.eo.c.fi.
in.vj.⁊ quia honestius est ꝙ per talem iuret q̃ per seipsum.quia
maior horror videẽ esse circũstantibus seu aduersario clerici qñ
iurat clericus personaliter q̃ quando iurat per alium laicum.Et
qualiter debeat ꝓcurator cõcipere iuramentũ quãdo habet spe-

a ¶ Clericus. Ad materiã huius.c. adde Bar.⁊ oĩs doc.in l.j.§.sz quia veremur.C. de iu.cal.⁊ ĩ l.cũ clericis. C.de epis.⁊ cle.⁊ Spe.e. tit.§.restat. ꝟ.nũq̃ clericus.

ciale mādatum ad iurandū.not.in.c.tibi dño.lxxij.dist.vbi bona
glos. ¶ Jtē aduerte quia est dubiū an sufficiat ꝓcuratori datum
speciale mādatū ad iurādum de calūnia:an vero sit necesse ꝙ de-
tur mādatum ad iurandum de calūnia in tali causa.⁊ tenet Jo.
an.in.d.c.fi.j.eo.in.vj.per illū tex.ꝙ de iure deberet habere man-
datū ad iurandū in tali causa.nam lꝫ habeat generale mandatū
ad iurandum de calūnia in causis posset esse causa que si speciali-
ter exprimeretur dñs nō iuraret in illa.⁊ ideo tale mandatū non
videtur sufficiens de iure.tamē de cōsuetudine contrariū serua-
tur.q̄ etiā tales admittūtur ad iurādum de calūnia.⁊ pro hoc fa
cit qd̄ habetur in cle.non potest.de procu.⁊ idē tenuit Barto.qd̄
16 Joā.and.in.l.qui bona.§.si alieno.ff.de dam.infec. ¶ † Jn glo.fi.
ibi:nec necesse est requirere papā.aliqui tñ intelligūt istum text.
in epō exempto:vt debeat tunc iurare cum licētia romani ponti
ficis.sed nō exēptus poterit iurare cum licētia sui archiepi.⁊ in-
telligūt ꝙ exemptus debebit requirere licentiam pape si nō di-
stat nimis a curia.alias secus.sed cōiter tenetur dictū glo.ꝙ ho-
die nō est necesse episcopū etiam exēptum requirere alterius licē
tiam.q̄ illam videtur habere a iure ꝑ.c.vlti.j.e. ¶ Jn ea.glo.ibi
nō ꝓpterea vitiat̄.Nec mirū q̄ etiā si ex toto omitteretur sacra-
mētum nō vitiaret̄ iudiciū.j.eo.c.j.in.vj.Multo fortius non vi-
17 tiatur si sit prestitū:lꝫ sine licentia prelati. ¶ † An aūt de iure te
neat̄ clericus anteq̄ iuret habere licētiam p̄lati.Jnn.hic dixit ꝙ
in cōtractibus nō requirit̄ licētia.Nec silr in iuramēto purgatio-
nis vel cōpurgationis.q̄ in istis intelligit̄ habere licētiam iurā-
di.j.de pur.cano.ꝑ totum.⁊ de iureiur.querelā.⁊.c.ex rescripto.
ſꝫ in iuramēto calumnie ⁊ in iuramēto veritatis prestāde in cau-
sa.vel pro testimonio ferendo.bene requiratur licentia prelati.
ꝑ id quod habetur.xxij.q.ij.c.vlti.⁊.xiiij.q.ij.q̄q̄.videtur tñ vel-
le qd̄ vbi clericus est corā iudice ecclesiastico ordinario vel dele-
gato.ꝙ cum ille intelligat̄ eius superior quo ad causam illā si iu-
rat coram eo.videtur cū eius licētia iurare.⁊ ideo sufficiet.secus
videtur dicere idē ⁊ si ageret corā iudice seculari cōtra laicum.ſꝫ
Hosti.videt̄ dicere idē.⁊ si corā iudice seculari.q̄ talis etiam ſm
dispositionē canonū tunc est iudex clerici.s.de foro cōpe.cum sit
generale.Et ideo ex quo canon permittit clericum agere coram
seculari:videtur ꝑmittere in consequētiam ea sine quibus cā nō
pōt expediri.ar.c.ꝑterea.ad fi.de offi.deleg.⁊ ideo poterit iura-
re de calūnia ſm eum q̄ al's incurreret penā.de qua.i.c.penult.j.
eo.⁊ sic residet Jo.an.⁊ forte seruaret̄ in practica ꝓpter autorita-
tē Hosti.⁊ Jo.an.tñ vt dicit do.Anto.nō videt̄ hec opi.vera.q̄
non dicitur hic ꝙ debeat iurare de licētia iudicis corā quo causa
agitur.sed de licētia sui prelati.⁊ ideo non videt̄ sufficere de iure
qd̄ iuret de licētia iudicis corā quo agit vel conuenit̄.fateor tñ vt
dicit etiā glo.qd̄ ex hoc nō vitiaret̄ iudiciū.licet sit iuratū sine licē
tia sui prelati.⁊ per predicta ptꝫ quid iuris sit si clericus habeat
licētiam ꝙ sit ꝓcurator alterius.an poterit iurare de calumnia.
⁊ videatur ad hoc habere licentiā.nam certe sic.per ea que haben
tur in.d.c.preterea.de offi.dele.iuncto.c.ij.j.eo.in.vj.

1 ☞ Juramētum de calumnia an p̄stari debeat in spiritualibus.
2 Questio possessorij super re spirituali an censeatur spiritualis.
3 Laicus spiritualia possidere non potest.
4 Testis an possit aliquo casu interrogari de credulitate:⁊ si pri-
mo dixit de veritate ⁊ postea super eo deponit de credulitate an
dictum eius vitietur.

a ¶ Jn spūa-
lib⁹.ad itel-
lectū huius
c.adde do.i
c.ij.e.ti.i.vj.
⁊ hic nouis-
simos scri-
bentes.

a **Literas.** Jn spiritualibus[a] causis de calum-
nia nō iuratur.hoc dicit. ¶ Et prio
ponit ius ⁊ cōsuetudinē curie.scd̄o infert ex predictis
ꝓcessum cause.scd̄a ibi:vnde. ¶ No.ꝙ in causis spiri-
tualibus est procedēdum ſm equitatē canonicā.⁊ nō ſm rigorem
1 legum. ¶ Jtē not.qd̄ † in illis nō iurat̄ de calūnia.qd̄ est verū ſm
ista tp̄a.hodie secus.j.eo.c.j.lib.vj.nam hodie iuratur etiā de ca-
lumnia in eis.vt ibi ptꝫ. ¶ Jn glos.j.ibi:⁊ in istis nō iurat̄ de ca-
lumnia.Et ista opi.cōiter tenet̄ ꝑ.c.quanto.de iudi.lꝫ Uin.tene-
ret oppositū dicēs qd̄ in cā iuris patronatus iurandum erat de
calumnia. ¶ Jn ea.gl.ibi honestius esset.⁊ hoc hodie est appro-
batum.q̄ in spūalibus ad tollendā calūniam iurat̄ de veritate.⁊
etiā de calūnia.j.eo.c.j.libr.vj.lꝫ secus esset olim.q̄ magis presu-
mebatur pro spūalibus negotijs ꝙ in illis cessaret calūnia quā in
oībus alijs sicut magis presumit̄ pro spūalibus viris.facit.s.de
procu.in nostra.alie autē rationes etiā erant ꝑsuasiue.⁊ modicū
stringebant.de q̄bus no.per glos.in.d.c.j. ¶ Jn ea glos.ibi si aga
tur possessorio pro re spūali iuratur de calumnia.Et sic vr̄ velle
2 gl.ꝙ † questio possessorij sup re spūali non cēseatur spūalis.facit
qd̄ no.Uin.in.c.fi.s.de iudi.sed Spec.eo.tit.§.ij.tenet 3rium.di
cens qd̄ in tali possessorio non iurabitur de calūnia.ſꝫ de verita-
te.vt est tex.in.c.p̄sentium.j.de testi.in.vj.vbi de hoc per glos.nec
ob.iura que allegant̄ in glos.quia non loquūtur de iuramēto ca-
lumnie vniuersali quod prestat̄ sup tota causa post lit.cōtest.sed
de iuramēto speciali de malitia quod p̄stabat̄ qn̄ iudex suspica-
batur malitiose aliquam exceptionē proponi.de quo in.c.j.§.fi.
j.eo.in.vj.do.tñ Anto.hic dicit ꝙ si est q̄stio possessoria sup spi-
ritualibus habēs annexā causam ꝓprietatis,vt q̄ est super pos-
sessione matrimonij vel bñficij vt in titulū quo casu dꝫ possesso-
rium colorari.per text.j.de resti.spo.ex transmissa.⁊ facit qd̄ no.
in cle.cā.de causa pos.⁊ ꝓprietatis.tunc ꝓcedat dictū Spe.q̄ cē-
seatur talis cā spūalis.secus si nō habeat causam annexā ꝓprie-
tati.quia tūc stricte non est q̄stio spūalis.licet quo ad quid possit
3 dici spūalis vcꝫ vt tractet̄ coram iudice ecclesiastico.⁊ q̄ † laicus
spūalia possidere non pōt.j.de p̄scri.causam que.ſꝫ contra istud
vltimum videt̄ text.in.d.c.p̄sentiū.de testi.in.vj.vbi erat questio
possessorij rei spūalis q̄ non exigebat colorationē tituli.cum ibi
non ageret̄ de bñficio.vt in titulū.ſꝫ vt in proprietatē.vt ibi ptꝫ
⁊ facit qd̄ habet̄ in.c.cura.j.de iure patrona.⁊ tñ ibi non iuratur
de calūnia.ſꝫ de veritate sicut in causa spirituali.⁊ ideo non vi-
detur tutum dictū do.Anto. ¶ Extra glo.adde inquātum Jo.
and.hic dicit qd̄ hodie de cōsuetudine iurat pars dicere veritatē
quā scit vel credit.nam etiā istam opi.posuit Jnno.j.de testi.pre
4 sentium.in vbo.syndico.lib.vj.⁊ an † testis possit aliquo casu in-
terrogari de credulitate.⁊ quid si p̄mo dixit de veritate.⁊ postea
sup eodē deponit de credulitate.an vitietur eius dictum.tangit
hic do.Anto.de quo in Spe.in titu.de teste.§.iam autē.de inter
ro.ad fi.⁊ eod.titu.§.j.ver.item ꝙ de credulitate.⁊ tangetur in.c.
quoties.j.de testi.

1 ☞ Juramentum calūnie prestatur qn̄q̄ per maiores ⁊ qn̄q̄ ꝑ
economum ⁊ tunc prestatur in animam ipsius iurantis.
2 Procurator habens speciale mādatum ad iurandum in animā
domini qualiter iurabit.
3 Jurare possunt de calumnia in animam propriam omnes habē-
tes legitimam administrationem a iure vel a iudice.
4 Procurator nō iurat de calūnia in animā ꝓpriā sed in aīam dñi.
5 Procuratorē sufficiētem ⁊ instructū mittere dꝫ dñs qn̄ fuit cita
tus ⁊ ex citatorio potuit plene instrui:⁊ si procurator petat dila
tionem vt consulat dominum non audietur.

b ¶ Jurari pt
ꝑ intellectu
hui⁹.c.vide
aut.p̄ncipa
les.C.e.ti.⁊
Bar.in.l.ij.
§.hoc etiā.i
ij.q.C.e.tit.
⁊ do.car.in
cle.j.§.ij.de
iureiurā.et
Spec.in ti.
de acti.

b **Jn pertractandis.** Jurari pōt[b] de calūnia ⁊ ꝑ
principales ⁊ ꝑ economos cām notā habentes.h.d.
¶ No.ꝙ iuramentū calūnie nō est indifferēter p̄stan-
dū,ſꝫ demū inspecta qualitate cause.nā nō p̄stabat̄ i cā spūali.vt
1 s.c.proxi. ¶ † Jtē no.ꝙ iuramentū calūnie qn̄q̄ p̄statur ꝑ prin-
cipales ꝑsonas.qn̄q̄ etiam ꝑ alium.q̄ per economū.⁊ no.ꝙ tūc
p̄statur in animam ipsius iurantis.hodie vo dic vt habet̄ in.c.
pe.⁊ fi.j.eod.in.vj.nā,vt ibi ptꝫ regulariter principales ꝑsone de-
bēt iurare.⁊ nihilominus iurat etiam ꝓcurator,vt in.d.c.pe.Si
tñ ꝓcurator haberet speciale mādatum a dñō ad iurandū de ca-
lumnia.posset tūc iurare in animā dñi:nec esset necesse ꝙ dñs iu
raret.vt in.d.c.fi.j.eo.in.vj.nihilominus ⁊ tunc iurabit in animā
propriā.vt in.d.c.pe.⁊ sic ptꝫ ꝙ regulariter qn̄ procurator nō ha-
bet speciale mandatū ad iurandū dñs debet iurare.fallit qn̄ tra-
ctaretur cā ecclesie ꝑ economum vel procuratorē generalē datū
ad causas ecclesie ꝑ istum tex.facit qd̄ dictū fuit.s.e.c.j.Et not.ꝙ
economus iurat in animam suā nō autē in animā constituentis
cum ad hoc nō habeat mandatū. ¶ Jn glo.j.in fi.⁊ hec videt̄ ve
ra expositio.lꝫ Jnn.faciat differētiam inter causas criminales:
vel vehementes seu graues ex vna parte ⁊ alias causas ex alia.
quasi forte voluerit qd̄ in primis non sit iurandum:ſꝫ in secūdis
vel ecōtra.ſꝫ certe hec expositio est cōtra.c.j.s.e.ideo tene cū glo.
2 ¶ † Jn glos.fi.ibi iurat in ꝓpriam animam.qualiter aūt ꝓcura-
tor habēs speciale mādatū ad iurandū in animā dñi iuret.no.in
c.tibi dño.lxiij.di.nā poterit dicere ꝙ iurat i aīam dñi sui.vel qd̄
dñs iurat ꝑ eum.Cy.tñ in.l.ij.C.de iura.calū.videt̄ velle qd̄ non
possit concipere vba nisi tanq̄ nuntius.⁊ sic ꝙ debeat dicere qd̄
dñs iurat per eum.facit ꝙ no.in.l.multū.C.si quis alteri vel sibi.
vbi bona glo.ponēs differētiam inter nuntium ⁊ ꝓcuratorē.sed
vt dicit do.Anto.non est vis etiā si dicat ꝙ iurat ꝓcuratorio no
mine dñi in animā eius.q̄ in istis inseparabilibus a ꝑsona pro-
curator in effectu gerit vicem nuntij.facit.c.fi.de procurato.i.vj.
⁊ quod no.Bart.in.l.qui ita.§.j.ff.ad trebel. ¶ Jn ea.gl.ibi cum
3 habeat legitimā administrationē. ¶ † Not.bene ꝙ oēs habētes
legitimam administrationē a iure vel a iudice possunt iurare de
calūnia in animas eoꝝ.Et adde ꝙ vbi est syndicus generalis col
legij.procedit quod dixit gl.in princi.secus in speciali constituto
ad certam causam:quia in illo idē quod in procuratore.vt no.in
4 Spe.eo.titu.§.restat.ver.sed quid dices. ¶ † Jn ea.gl.ibi in pro-
curatore qui non iurat.hoc verū nisi habeat speciale mandatum
ad iurādum in animā dñi:quia tunc poterit in animā dñi iura-
re.vt habetur in.c.fina.j.eo.in.vj.⁊ facit qd̄ dixi in.c.j.s.eo.⁊ ni-
hilominus etiam in animā ꝓpriam iurabit.vt in.c.ij.ij.respō.j.
5 eo.in.vj. ¶ † Ultimo tene menti ꝙ qn̄ dñs fuit citatus.⁊ ex cita
torio potuit plene instrui ꝙ debet mittere ꝓcuratorē sufficientē
instructum.

instructum. et ideo si procura. missus petat dilationem et consulat dominum in respondendo positionibus. non debebit audiri nisi esset tale quid sup quo dominus verisimiliter non potuisset instruere. secus quando principio citaretur procurator generalis constitutus ad causas. s. de procura. dilectus. nam talis bene posset petere dilationem ad consulendum dominum. vt ibi et in auth. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi opor. et tene etiam menti quod quando est constitutus procurator qui notorie est sine aliqua conscientia. et consueuit omnia negare quod non censetur idoneus et quod iudex ex officio poterit repellere. vt hic voluit Host. ¶ Item adde inquantum Innocen. hic dicit quod si dominus sit iustior quam procurator. quod dominus tunc debet iurare. nam ista differentia non videtur bona quia siue sit iustior siue non. iuramentum de calumnia debet prestari per principalem personam. vt in auth. principales. C. de iura. calu. et hoc clarum quando procurator non habet mandatum speciale ad iurandum de calumnia. si autem haberet mandatum speciale ad iurandum de calumnia. et in tali causa, tunc posset prestari per procuratorem in animam domini. nec deberet cogi dominus tunc iurare etiam si diceretur esse iustior. ex quo sic singulariter datum est mandatum ad iurandum in illa causa. vt in c. fi. de eo. in. vi. et ibi hoc tenet Io. an. tamen postea in respondendo positionibus bene posset peti quod dominus respondeat si dicatur iustior. et sic intelligitur. l. fi. C. de procura. hoc tamen videretur etiam intelligendum nisi procurator haberet specificum et singulare mandatum ad sic respondendum in tali et tali positione si contingat illam fieri per ea que no. Io. and. in d. c. fi. et per Bar. in l. qui bona. §. si alieno. ff. de dam. infec. [ADDI. Et ibi vide per Ioan. de Imo. vbi tenet Innocentium. et etiam Bart. in l. fi. C. de procura. vbi etiam tenet Z. vide etiam per dictum Ioan. de Imo. in l. pe. §. ad crimen. circa fi. vbi tz idem quod hic. T. IO.] Si autem habuisset mandatum ad iurandum de calumnia. nec fuisset expressa causa in qua debet iurari. quo casu de consuetudine admittitur licet de iure videretur secus. vt. s. eo. c. j. dixi. tunc posset procedere distinctio Inno. quia si dominus diceretur iustior cogetur per se iurare. alias secus. vt not. Io. an. in dicto. c. fi. j. eo. in. vj.

☞ Delictum prelati in omittendo nocet ecclesie.

12 Economus an in causis monasterij debeat constitui autoritate episcopi.

3 Iuramentum calumnie an possit omitti.

4 Procurator specialis constitutus in causa ecclesie an possit iurare licet alias non habeat speciale mandatum ad iurandum.

5 Iurare possunt collegia per economum vel syndicum.

6 Economus et syndicus qui dicantur.

7 Procurator an propter infamiam repelli possit.

Imperatorum. In causis collegij non singuli de collegio: sed ipse economus iurat de calumnia. hoc dicit. Et primo narrat factum reprehensibile. secundo illud prohibet. tertio prouidet quid in posterum sit faciendum. secunda ibi: ad quod. tertia ibi, sed ne. ¶ No. quod religiosi non coguntur per se iura-

1 re. et sic videtur quod possint si velint. facit. s. eo. c. j. ¶ Item no. † quod delictum prelati et conuentus in omittendo videtur nocere ecclesie. de quo in

2 regula delictum. de reg. iur. in. vj. et. j. de do. et contu. c. j. ¶ † Item no. secundum vnum intellectum quod economus etiam in causis monasterij debet constitui autoritate epi. hodie tamen hoc non seruatur. quia sufficit quod constituatur a conuentu de consensu sui prelati. vt hic tangit Io. an. super gl. ¶ Item not. quod talis debet constitui qui sit idoneus. de quo etiam

3 in glo. fi. ¶ † Item no. ex textu ibi, cum res postulauerit. quod iuramentum calumnie videtur posse omitti quod hodie est expressum i. c. j. ij. responsum. j. eo. in. vj. ¶ Item no. quod sufficiens est procuratorium illius qui datus est ad agendum et expediendum. nam excipere ponitur pro de-

4 fendere. facit. s. de procura. accedens. et c. constitutus. ¶ † Item no. quod hic videtur casus contra dictum Innoc. in. c. j. s. eo. inquantum vult quod vbi in causa ecclesie constituitur procurator specialis quod ille possit iurare. licet alias non habeat speciale mandatum ad iurandum. nam hic isti abbas et fratres litigabant. et videtur quod per procuratorem specialiter constitutum. quia si fuisset procurator specialis ad causas. videtur quod ille debuisset admitti per ea que hic dicuntur de economo. et que dicta fuerunt in. d. c. j. et istud etiam hic videtur velle do. An. licet ibi transeat

5 cum dicto Inno. ¶ † In glos. j. in fi. de clericis. Quid tenendum. dic vt. s. eo. c. j. sed in collegio ecclesiastico siue religiosorum siue secularium clericorum. tene quod sufficit quod iuret per economum per istum tex. in collegio autem laicorum dic quod sufficit quod iurent per syndicum per id quod tenuit Accur. in l. ij. §. quod obseruari. C. eo. tit. fateor tamen quod etiam possent iurare regentes ipsum collegium per iura allegata in gl. et maxime per id quod habetur in l. municipibus. ff. de condi.

6 et demon. ¶ † In glo. penul. ibi syndicus siue procurator. bene dicit glo. in se. quia constitutus a collegio religiosorum potest dici economus propter id quod dixit glo. in prin. Item etiam syndicus quia singulorum de collegio non tamen vt singulorum causas dicit. et etiam procurator vel actor quia pro eis procurat vel agit tamen stricte sumpto vocabulo aliud est vicedominus, quia ille est cui res episcopales committuntur. Aliud est economus cui res alie ecclesiastice committuntur. Aliud syndicus qui constituitur a collegio laicorum. Aliud procurator qui constituitur a domino. Aliud actor qui constituitur a non domino vt quando constituitur a tutore cum decreto iudicis. l. nec tutores. C. de procura. de quo per gloss. in c. volumus. et c. diaconum. lxxxix. dist. et l. j. §. quibus. ff. quod cuiuscumque vniuersitatis. et xvj. q. vij. quando constitutis. etiam actor ab vniuersitate sed solum ad causas presentes non ad futuras syndicus etiam ad futuras. l. item eorum. §. j. ff. quod cuiuscumque vni. Et adde etiam quod in nominibus non est fienda vis. vt in c. petitio. s. de procura. quod procedit lato sumpto vocabulo per id quod superius dixi. ¶ In ea. glossa ibi autoritate episcopi ordinatur. hoc potest procedere in rebus ecclesie episcopalis. sed in alijs inferioribus ecclesiasticus collegiatus videtur sufficere quod constituatur a collegio. per id quod habetur in. d. l. j. §. quibus. et in. c. vno. s. de syndi. et quicquid iure caueatur secundum Petrum. tamen de consuetudine seruatur quod hoc casu non adhibetur autoritas epi. Si autem esset ecclesia inferior non collegiata, tunc posset procedere glo. quia deberet constitui per rectorem de autoritate epi. facit quod not. Inn. in. c. requisisti. ad

7 fi. j. de testa. et hoc sequitur hic do. Anto. ¶ † In gloss. fi. ibi dicit tamen lex. quasi voluerit glos. quod secundum leges non repellitur procurator propter infamiam. secus secundum canones. et istud tenet hic Host. et etiam Vincen. in c. tua. el. ij. j. de deci. dicit tamen hoc verum in procuratore ecclesiasticarum causarum vt repellatur propter infamiam de iure canonico. secus in procuratore mero negotiorum tamen. per id quod habetur in. c. accedens. ad fi. l. distin. et istud communiter tenetur licet glo. aliter loquatur in. c. j. ij. q. vij. et in. §. fin. insti. de excep. ¶ In ea. glos. in fi. vel potes dicere quod in negligentiam ipsorum religiosorum poterit eps solus constituere economum. per id quod notauit glo. precedens etiam inuitis ipsis de collegio. ar. l. j. C. qui pe. tuto.

1 ☞ Iurare recusans et propter hoc appellans non auditur.

Ceterum quia nouis. In causis proprijs iurant clerici de calumnia non obstante consuetudine contraria. h. d. ¶ Et primo ista causa ponit mandatum. et contrariam consuetudinem damnat. et sic tres sunt in effectu partes. secunda ibi mandamus. tertia ibi consuetudine. ¶ Not. primo illud vulgatum quod nouis morbis conuenit noua antidota preparari. hoc est nouas medicinas seu noua medicamenta. ¶ Item no. casum in quo non valeat consuetudo. de quo in. c. fi. s. de consue. ¶ Item no. quod inter cetera capitula iuramenti calumnie videtur esse illud. et si que

1 retur verum non inficietur. de quo in. c. super glo. ¶ Item no. † quod recusans iurare et propter hoc appellans non debet audiri. ¶ In glo. pe. ibi et ille iurabit de calumnia. quia censetur habere legitimam administrationem. facit quod not. in l. ij. §. quod obseruari. C. de iura. calu. et hec practica tutior est licet aliqui dicant quos sequitur Bart. in l. ij. §. quod obseruari alias in. §. finaute. C. e. quod possit ipse procurator iurare ex quo non habetur copia domini. ar. l. damni. §. si. de dam. infect. ff. vbi si non potest haberi copia eius qui debet cedere actionem transituris sine cessione. facit quod habetur in l. j. C. de act. et obli. sed ibi non habetur bene aliud remedium. hic autem adhiberi potest remedium gl. ideo tutius est tenere glo. ¶ Quid autem de defensore vel cessionario vel coniuncta persona. an isti possint iurare de calumnia prosequitur hic. do. Ant. de quo per legistas in l. ij. §. quod obseruari. C. e.

1 ☞ Procurator debet facere fidem de mandato per instrumentum habens clausulam de rato.

2 Comparere per procuratorem sufficit licet mandetur partibus vt se presentent coram papa nisi dicatur personaliter.

3 Ordo procedendi in causa quis sit.

4 Prelatus ante lit. conte. constituit procuratorem: secus in tutore.

5 Interrogatio et positio qualiter differant.

6 Interrogationes an fieri debeant ante libelli oblationem.

a **C**um causam que iter. Procurator[a] ecclesie et vniuersitatis. de calumnia iurare potest. ¶ Et ponit quandam narrationem processus vnius cause vsque ad iuramentum calumnie. et aliter non potest commode diuidi. et de materia huius decre. habetur in. c. licet. j. de pba. et de testi. cum causam. ¶ Not. quod vbi iudices sunt negligentes in procedendo iusta causa est quod delegans reuocet ad se iurisditionem licet etiam sine causa possit ad se reuocare. l. iudicium soluitur. ff. de iudi. ¶ Item no.

1 quod † procurator debet facere fidem de mandato per instrumentum habens clausulam de rato. de quo in l. si procuratorem absentem. ff. de

2 procura. et in c. contingit. de transactio. ¶ † Item no. quod licet mandetur partibus vt se presentent coram papa. sufficere videtur si comparerant per procuratores. secus si esset dictum vt personaliter compa-

3 rerent. vt in c. j. de iudi. in. vi. et in c. exposuit. j. de dila. ¶ † Item no. ordinem procedendi in causa quia primo debet petitio offerri. secundo ei responderi. et sic lis contestari. et demum iurari de calumnia si tamen omitteretur hoc. iuramentum non vitiaretur processus. j. eo. c. j. in. vi. et nota quod vltra petitionem videtur quod precedere debeat etiam interrogatio antequam fiat responsio animo litem contestandi. de quo

a ¶ Procurator. adde ad materiam huius tex. do. alex. de imo la. i. l. q bona. §. q aliena. ff. de dam. infec. et ro. de ci. xxxix. ici. qdam. et vide Spe. i ti. de iura. calu. §. iij. que per transit per omnes casus.

plene dictum fuit in.c.j.§.de lit.contest.❡Ultimo nota hic expressum ꝙ procurator iurat de calūnia.sed dici potest qđ isti tenebant locū syndicoꝝ.alias principales debebant iurare.§.eo.c.j.⁊ c.ceterum.❡In gloss.j.ibi:⁊ etiam vbi de calumnia iuratur datur ⁊c.Et hec pars est vera quam etiam tenuit Accur.in.l.ij.§.ꝙ obseruari.C.de iura.calum.⁊ pro hoc facit q̄ idē videt̄ esse preiudicium in responsione que fit ꝑ verbū credit vel nō credit virtute iuramenti calumnie.qđ est qñ fit asserendo vel negādo sub virtute iuramēti ⁊ veritatis.q̄ eodē modo preiudicat rñsio vtroqȝ casu.vt no.gloss.notabilis in.c.ex literis.ȷ̄.de iureiuran.❡Potes tamen cōcludere pro clariori intelligētia qđ aut queritur an qs debeat habere tempus ad deliberandū an prestet iuramentum de calūnia.Aut queritur an debeat habere tempus ad deliberandum anteq̄ respōdeat positioni que fit sub virtute iuramēti calumnie.primo casu dic qđ non.quia cum iuramētum calūnie prestandum sit post lit.contesta.⁊ sic post respōsionem factā libello.vt hic patet ī text.Satis potuit esse instructus per respōsionem quā fecit libello.⁊ ideo non debet aliud tempus habere.Secundo casu dic qđ nō debet habere si fiat super his qui explicite continentur in illo cū super illis potuerit deliberare anteq̄ responderet libello.Si autem non continebantur explicite in libello.tunc si positio est de facto alieno debet dari tempus ad deliberādum.quia super illis potest probabiliter dubitari.l.fi.ff.pro suo.⁊ facit qđ no.§.de rescrip.ab excommunicato.Si autem sit de facto proprio tunc regulariter nō debet habere tempus ad deliberandum.Fallit si esset factum de longinquo de quo nō potest sic verisimiliter recordari.argu.l.peregre.in princip.ff.de acquiren.posses.Fallit secūdo si esset etiam de proximo.sed valde intricatum.in quo verisimiliter potest esse probabilis ignorātia.l.summa cum ratione.ff.de pecu.⁊.l.penul.ff.de confes.cum ibi notatis per Bar.⁊ in.l.ij.e.tit.facit etiā qđ no.per glo.in.l.si res obligata.ff.de lega.j.⁊ per Joan.an.§.de testi.ex tenore.super tertia glo.❡In ea.glo.in fine.⁊ pro hoc faciat quia istud sacramētum est oneris seu grauaminis:quia ad ipsius preiudiciū prestat excommunicatus.nō aūt oneris.ideo intelligitur esse permissum ne pena prebeat immunitatem contra legem relegatorū.ff.de interdic.⁊ re.⁊ facit qđ nota.in.c.cum in ecclesijs.§.de maio.⁊ obe.

4 ❡†In glo.ij.in fine.Nota bene ex tex.cum glo.qđ prelatus etiā ante lit.contesta.cōstituit ꝓcuratorem.⁊ hoc etiā tenet hic Inn.secus tamen est in tutore.l.neqȝ.C.de procuratoribus.q̄ nō constituit procuratorē.nisi post lit.contest.vt ibi.⁊ est ratio diuersitatis quā voluit Innocē.in.c.licet heli.q̄ prelatus h̄ȝ vberiorē administrationē q̄ tutor.quia fructus potest cōuertere in suā vtilitatem.qđ nō facit tutor.⁊ hinc etiā descendit qđ pater qui habet legitimā administrationē in bonis aduentitijs filiorū cū habeat vsumfructū pōt ꝓcuratorē cōstituere ēt ante lit.cōte.l.j.C.de bonis mater.❡In glos.fi.ibi desijt dolo possidere.⁊ licȝ ista interrogatio vr̄ cōtinere turpitudinem hn̄tis respōdere.tn̄ quia tendit ad ꝓuidendū ne teneat rem cū alteri⁹ ꝑiudicio.tenet̄ respondere.al's esset secus.iuxta id qđ habet̄ de peni.di.j.nō tibi dico.⁊ per Inno.in.c.dudū.el.ij.§.de elec.⁊ per Bart.in.l.fi.ff.de his q̄busvt indig.⁊ facit qđ no.in.l.alias per Bart.ff.de in litem iurādo.❡In ea.glo.ibi,auferenda est.supple etiam si velit probare incōtinenti eā esse suā:q̄ ī odiū mendacij nō admittitur hec exceptio.vt no.glo.in aut.item possessor.C.qui pot.in pig.ha.⁊ sic oīno efficietur de possessore petitor.itē hec vera vbi reus ꝑñiam egerit anteq̄ actor assumpserit in se onus ꝓbandi.nā tunc audiretur.ar.l.si qs libellos.C.de appel.⁊.l.eū qui.ff.de iureiur.⁊ sequitur hic do.Ant.qđ no.ꝑ his que dixi in.c.cū frequēter post gloss.in fi.circa.§.in alijs.❡In ea.gloss.ibi omitti non dȝ.⁊ sic dȝ fieri ante lit.ꝯte.si tn̄ nō esset facta.poterit fieri etiā post lit.ꝯte.vt in l.qui petitorio.ff.de rei vendi.❡In ea.gloss.ibi mouerit iudicē.⁊ poterit fieri hec interrogatio ad instantiam partis qñcūqȝ equitas mouerit iudicē ante cōclusionē in causa post conclusionē vo in causa nō tenet̄ facere iudex ad instantiā partis.sed poterit ex suo officio.vt in.c.cū Joānes.ad fi.de fi.instru.⁊ poterit fieri nedum ad declarādum deducta in iudiciū,sed etiā ad fundandam intentionem actoris.vt est tex.cum glo.in.l.vbicunqȝ allegata in

5 glo.⁊ sic dicit do.Anto.se cōsuluisse de facto.❡†In ea.glos.ibi rñdere nō cogit̄.q̄si vellet ꝙ ad positionē aduersarij teneret̄ rñdere.⁊ hoc tenebat Hof.⁊ est rō diuersitatis ꝑm eū.q̄ interrogatio sine iuramēto fit añ li.ꝯte.lȝ positio fit post li.ꝯte.⁊ sub virtute iuramēti de calūnia.Sed certe vt dicit do.Anto.vtrobiqȝ idē dicēdum.quia nō debet cogi respondere nisi interueniat mādatum iudicis.nam ⁊ potest esse positio talis cui nō debet respondere.Item debet certū respōdere alias fiet impetratio cōtra eū.per ea,que habētur in.l.de etate.⁊.l.qui tacuit.§.nihil.de interro.acti.⁊ hodie est prouisum ꝙ si quis iussus a iudice non respōdet positioni sine aliqua rationabili causa qđ habet̄ pro cōfesso.in.c.ij.ȷ̄.eo.in.vj.Secus si aliquis citaretur per nūtium vt veniat ad respondēdum positionibus,q̄ licet sit cōtumax,non tamē habebitur pro confesso.vt notat glo.in.d.c.ij.qđ nobiliter limitat do.Anto.nisi missa esset copia positionum ⁊ cōminatus esset iudex in citatorio qđ nisi veniat ad respondendum habebit eū pro cōfesso.nam tunc si sit cōtumax.poterit eū pro confesso habere:⁊ hoc modo cōtumaciā punire.facit.l.cōtumacia.ff.de re iudica.et qđ habetur in.l.j.ff.si quis ius dicēti nō obtē.⁊ per hoc etiam dicit ꝙ si missa esset copia libelli reo.⁊ citatus cū cōminatiōe ꝙ veniat ad respōdendū.alias habebit eū pro cōfesso.qđ si reus sit cōtumax ꝙ tunc poterit habere eū pro cōfesso.qđ est valde notandum.glo.tamē in aut.qui semel.C.quō ⁊ qñ iudex.sensit contrarium inquātum dixit ꝙ solū poterit procedi tanq̄ contra contumacē.sed illa gloss.posset intelligi ⁊ limitari per istud dictum qđ est valde notādum.q̄ alij nō tangūt.❡Ultimo do.Ant.hic tractat materiā interrogationū per modū summe.de qua in.l.j.et.l.totiens.de interroga.act.Tu solum conclude qđ interrogationes sunt ꝓprie que fiunt ad preparationē iudicij.⁊ consequenter sui natura ante lit.contesta.licet casualiter possint fieri post.vt.§.tetigi.Sed positiones fiunt post lit.contest.⁊ ad decisionem nego-

6 tij.❡†An aūt interrogationes fieri debeant ante libellum fuerunt opiniones tamē Jo.an.vt hic refert do.Ant.in addi.Specu.tenuit ꝙ fient post libellum datū iudici.⁊ anteq̄ detur parti.sed vt ipse dicit.rectior practica est qđ fiat ante aliquā oblationē ad instātiam actoris asserentis qualiter ⁊ quādo velit reum conuenire.vt sic pateat an sua intersit.nā diuersimode haberet formari libellus ꝑm diuersimodā responsionem rei.nam si responderet se heredem insolidum,insolidum dabitur libellus contra eum.si pro parte daretur solum pro parte.

1 ☞Episcopus litigare potest per syndicum vel actorem.
2 Et ipsius episcopi est optio:an per se litiget an per procuratorē seu syndicum.
3 Jurare debet episcopus vbi agit per se prepositis sacrosanctis euangelijs,sed non tactis.⁊ nu.5.
4 Juramentum calumnie non semper prestatur.
6 Jurare de calumnia recusans an habeatur pro confesso.
7 Juramentum de veritate an possit per procuratorem prestari.

Cum ī causa pecuniaria.

a Episcopus[a] per alium agens causam propriam.per illum iurat de calūnia.Si vero per se agit per se iurat prepositis sed nō tactis euāgelijs.hoc dicit.Primo ponit quis debeat iurare de calūnia.secūdo ponit penam nō iurantis de ca-

1 lumnia.⁊ sic sunt due partes que patēt.secūdo ibi:pena.❡†Nota qđ episcopus potest litigare per syndicum,vel actorem tamen dixit Innocē.improprie sic appellatur.nam potius est procurator.§.proximo.q̄ syndicus ꝓprie ab vniuersitate cōstituitur,vt no.in.l.j.§.quibus.ff.qđ cuiusqȝ vniuersi.⁊ in.c.volumus.⁊.c.dia-

2 conum.lxxix.dist.❡†Et nota ꝙ electio est episcopi an ꝑ se litiget.an per procuratorē.[ADDJ Hoc verū qñ est ꝓcurator generalis ad causas ecclesie.secus si sit specialis ad vnā causam per no.§.e.c.j.⁊.c.impatorē.vel specialis qñ ꝯstituit̄ ab ep̄o.TJO.] seu syndicū.⁊ hoc de iure canonico.sed de iure ciuili necesse h̄ȝ ꝑ

3 aliū agere.l.pe.C.de procura.❡†Itē no.qđ vbi agit per se dȝ iurare ꝑpositis sacrosanctis euāgelijs sed nō tactis.⁊ ideo requiritur presentia euāgelioꝝ quia illa inducit terrorē ⁊ impendit suffragiū veritati.l.rem nō nouā.C.de iudi.ꝑm Hof.⁊ no.ꝙ hoc h̄ȝ locū in iuramēto calūnie.⁊ qñ iurat vt testis ipse ep̄s.nam alias videt̄ qđ etiā ep̄us debeat tangere euangeliū.vt in.c.vt circa.de elec.in.vj.in glo.in verbo corporali.in addi.que ibi in fi.habetur.licet gl.antiqua aliter ibi sentiat.⁊ facit quod no.in cle.j.de here.presbyter tn̄ iurat tactis euāgelijs etiā in iuramēto calūnie ⁊ testis.xiiij.q.ij.c.ij.❡Itē not.penā nō iurātis de calūnia.⁊ de materia hui⁹ pene habetur in.l.ij.§.qđ si actor.C.eod.⁊ in Spec.eo.

4 titu.§.si.❡†Item no.qđ hoc iuramentum calumnie nō semper prestatur,quia non prestatur in oībus causis ꝑm ista tempora.§.eo.c.ij.in glo.j.ibi quandoqȝ tamen principalis.Forte voluit glo.qđ principalis persona iuret quādo est iustior vt videtur colligi ex.l.vlti.allegata per glo.qđ intellige vt dixi in.c.in pertractandis.§.eo.quia istud non est simpliciter verum.vt ibi dixi.⁊ no.qđ glo.dixit regulare esse per aliū iurare.qđ procedit quādo tractatur causa ecclesie per syndicum vel economum.§.c.proxi.⁊.§.eo.imperatorum.alias poti⁹ est regula contra.§.eo.c.ceterum.⁊ qđ

5 no.in.c.j.in glo.mag.§.e.❡†In glo.ij.ibi quandoqȝ tamen tangit vt quando reuertitur ab heresi.⁊ no.quia glo.videtur sentire qđ regulariter episcopus in iurando non habeat tangere sacra.nisi in casibus in quibus requiritur oppositū.⁊ idem voluit glo.in.c.vt circa.in verbo corporali.de elect.in.vj.in gloss.ordina.sed in additione que tamen cōmuniter nō habetur.tenuit oppositū videlicet ꝙ debeat regulariter tāgere sacra.nisi vbi reperitur oppositum.facit qđ no.glos.in cle.j.in verbo.tacta.de hereti.❡In

ea.glo.

a ❡Ep̄s ꝙ sū māt hic oēs scribētes.et faciunt ad hoc.c.q̄ scribit do.alex.de imo.in.l.q bona.§.q alieno.ff.de dā.infec.⁊ ī l.nō solū.in ꝑn.de ꝓcu.ro.deci.xxxix.inci.qdā.

ea.gl.in fi.sed certe hoc nõ tollit cõtrarium cũ hic videat̃ cõpelli
iurare.ideo dic melius qđ ibi qñ per aliũ agit.hic qñ per se facit
6 qđ no.in.d.c.j.in glo.magna.¶†In glo.fi.ibi dicas qđ per sentẽ
tiam.⁊ hoc cõiter tenetur.dicit tñ Bar.i.l.ij.§.ꝙ si actor.C.eo.qđ
sufficit ꝙ ꝓnũtiatum sit quẽ ꝯtumacẽ in nõ iurãdo.nã deinceps
pena transibit in heredẽ.secus vbi nulla sñia esset lata.per.l.eius
qui delatorẽ.ff.de iure fisci.videt̃ tñ qđ vt dixit Hostiẽ.ipso iure
habet̃ reus pro cõfesso.⁊ per hoc possit postea condẽnari sicut si
esset cõfessus tñ ꝓm Bar.non transiret pena in heredẽ licet ipso
iure habet̃ pro cõfesso.nisi sit condẽnatus vel saltẽ ꝓnuntiatum
eũ fore cõtumacẽ in non iurãdo.¶Quid aũt si actor nõ vult iu-
rare.⁊ perit instãtia anteꝙ̃ reus faciat se absolui.nunqd poterit
habere locũ hec pena.Inno.hic dixit qđ nõ.q̃ debuit ꝓm eũ du-
rante instãtia instari:vt hec pena imponat̃.al̃s nõ videt̃ qđ pos-
sit postea hoc peti ne ex materia prime litis alia oriatur.contra
l.terminato.C.de fru.⁊ lit.expen.Refert tñ ꝙ alij cõtra.⁊ istã se-
cundã videtur tenere Bart.in.l.in criminali.C.de iuris.om.iudi.
nam ori[?] ꝯdictio ex.l.ad penam istam per id qđ habet̃ in.l.j.ff.de
ꝯdi.ex.l.ergo cũ competat actio poterit in alia instantia agi pro
hac pena.⁊ hec videt̃ verior opinio.quã videt̃ etiam sequi hic do.
Ant.Quãdo aũt imponeret̃ pena priuationis in actu extraiu-
diciali.tunc clarũ qđ posset agi pro illa pena imponẽda.vt patet
7 in.c.q̃ propter.s.de electio.¶Iuxta†predicta põt esse dubium
quid de iuramẽto veritatis.an possit per ꝓcuratorẽ prestari po-
tes dicere qđ si est iuramentũ veritatis vniuersale ꝙ prestat̃ loco
iuramenti de calũnia vt in causis spũalibus.tunc idem.vt.s.e.in
pertractãdis.Si aũt sit iuramentum veritatis lit.decisiuũ.tunc
nõ potest prestari ad preiudiciũ dñi.nisi sit ꝓcurator in rem suã.
vel nisi habeat speciale mãdatũ.vel nisi habeat generale cum li-
bera.l.iusiurandũ.§.j.ff.de iureiur.⁊.l.procurator cui libera.ff.de
procura.de iuramẽto aũt affectionis dicebat Innoc.ꝙ regulari-
ter per aliũ nõ prestat̃.fallit in casibus de quibus in.l.videamus.
ff.de in lit.iurãdo.¶Et tene mẽti ꝙ etiã ille qui iurat de verita-
te potest respõdere assertiue de his que indubitanter credit.licet
illa nõ viderit.vt hic tãgit Inno.licet testis debeat deponere de
his que ꝑcipit sensu corporeo.l.testiũ.C.de testi.nisi ratio subie-
cte materie aliud inducat ꝓm nota.in.c.j.ad fi.de prescrip.libr.vj.

¶De dilationibus. Rubrica.

1 ☞Ordo iuris seruandus est.
2 Peremptorium non debet abbreuiari.
3 Et quantum tempus continere debeat.

Dilecti. Si detur nimis breuis perẽpto-
rius vbi non est necessitas licite
appellatur.h.d.Et sunt due partes.nam primo
ponitur appellãtis ꝓsecutio.scđo ipsius cõmis-
8 sio.scđa ibi:q̃ vo.¶†No.ꝙ ordo iuris seruan
dus est de quo per glo.ij.qđ.i.in summa.⁊.C.de
2 sentẽtijs.l.platã.¶†Itẽ not.ꝙ peremptoriũ non dꝫ abbreuiari
nisi ex causa.¶Itẽ no.duo q̃ simul iuncta prebẽt causam appel
landi.s.qñ statuit̃ terminus perẽptorius prima vice.⁊ nimis bre-
uis.⁊ sic videt̃ ꝙ si terminus nõ fuisset pemptorius.nõ potuisset
appellari.qđ intellige nisi fuisset adeo breuis ꝙ infra terminum
nõ potuisset cõparere,q̃ tunc posset appellari.q̃ interest citatio
ne reputet̃ cõtumax ꝓpter ꝯdẽnationẽ expẽsar.iuxta notata in
c.q̃relã.s.de pen.facit qđ dicetur cũ gl.ij.¶In glos.j.in fi.hec gl.
põt ꝓcedere qñ nõ esset certũ tp̃s statutũ a iure.secus vbi est cer-
tum tp̃s statutũ prout videt̃ esse in ꝓposito,per ea q̃ dicit gl.seq.
3 ¶†In glos.ij.ibi quãtum tria edicta.i.tres citationes.⁊ de iure
codicis ⁊ digestorũ q̃libet citatio ad cõparendũ debebat habere
terminũ.x.dierũ qui per iudicẽ dꝫ assignari sed de iure autẽtico-
rum debebat assignare terminũ.xxx.dierũ pro qualibet citatio-
ne.hodie tñ statuta prouidẽt de minori dilatione.⁊ iusta cã est ẽt
minorãdi si ꝯsuetudo fori illud habeat.vt no.Bar.in auf.qui se-
mel.C.quõ ⁊ quãdo iudex.⁊ ibi ꝓbat̃.de termino.x.dierũ probat̃
in.l.ad pemptorium.cũ sequẽtibus.ff.de iudi.est aũt iusta causa
minorandi qñ ageret̃ de re tp̃e peritura.vel qñ esset cã alimento-
rum.vt plene no.per Bar.in.l.ij.ff.de re iudi.¶Et no.qđ de iu-
re videt̃ ista gl.iuncta cum textu ꝙ qñ iudex statuit minorẽ dila-
tionẽ ꝙ̃ debeat ⁊ ꝙ̃ statuat̃ a iure si nõ facit hoc cã subsistente qđ
sit iusta cã appellandi.tñ do.Anto.hic vr̃ velle ꝙ curia nõ daret
literas.nisi qñ adeo esset breuis qđ nõ posset infra illũ cõparere.
vel qñ esset datus ad comparendũ ⁊ deliberate rñdendũ.⁊ inspe
cta qualitate cause nõ potuisset plene deliberare infra dictũ tem
pus.⁊ si eo stilo appareat seruandus esset in.c.ꝙ̃ graui.de crimi.
falsi.sed de iure procedere videtur quod dixi.s.
1 ☞Tenor rescripti debet in citatione instrui quando delega-
tus facit citari reum.
2 Citatio debet esse legitima alias nihil operaretur.
3 Inducie citatorie non requirunt cause cognitionem.
4 Rescriptum an ⁊ quando habeatur loco libelli.
5 Rescriptum apostolicum an debeat mitti bullatum citato.
6 Dilationes an dari debeant iudice sedente pro tribunali.
7 Libellus an possit offerri die feriata.
8 Rescriptum vbi etiam est falsum pretendens se delegatũ an po-
terit cognoscere an sua sit iurisditio.
9 Citatus ad locũ nõ tutũ nõ artat̃ etiã si nõ mittat excusatorem.
10 Missio qñ fit contra eum qui erat tutus exceptione an fit nulla.
a Preterea. Deliberatorie[a] denegãtur reo q
per lr̃as citatorias plene potuit
instrui.Et est cõis diuisio cõsultatio rñsio.scđa ibi,q̃
1 igit̃.¶†No.practicã quã habet facere delegatus qñ
facit citari reũ q̃ habet facere inseri tenorẽ rescripti in citatione
⁊ hoc vt re⁹ possit deliberare sit ẽt hoc vt apparet de iurisditio-
ne.sed tñ hoc nõ sufficit ꝓm Host.nisi de autẽtico fiat fides.s.de
offi.deleg.cũ in iure.qđ intellige sane reo.s.compatẽte ⁊ petente
sibi ostẽdi originale.al̃s iterim vt teneat̃ ꝯparere.bñ sufficit talis
tenor i citatiõe missus ⁊ ẽt si nõ sit missus si asserat se delegatũ.vt
exp̃sse voluit Spe.i ti.de cita.§.j.v.itẽ ꝙ rescriptũ nõ est insertũ.
2 lꝫ gl.aliter sentiat in.c.j.iij.q.ij.⁊.j.de accu.veniẽs.¶†Itẽ no.qđ
citatio dꝫ esse legitima.al̃s nihil operaret̃.s.de foro cõpetẽ.ꝓpo
3 suisti.⁊ de offi.dele.cũ plures.li.vj.per glo.¶†Itẽ not.qđ indu-
cie citatorie nõ vident̃ reqrere cause cognitionẽ.q̃ dari pñt par-
te absente.facit.ff.de offi.ꝓcon.⁊ leg.in.l.nec quicꝙ̃.§.vbi decre-
tum.⁊ eadẽ rõne idẽ vr̃ in deliberatorijs.facit qđ habet̃.s.de pro
cura.dilectus.secus tñ in probatorijs seu instructorijs,q̃ ille nõ
dantur sine cause cognitione.iij.q.iij.§.spatium.versicu.a iudice.
4 ¶†Itẽ no.ꝙ rescriptũ videt̃ haberi loco libelli.tñ Hostien.hic
dicit istud verum quo ad excludẽdas deliberatorias si ex rescri-
pto potuit plene instrui.sed nõ quo ad alia.⁊ ideo debebit libel-
lus offerri.⁊ sic intelligit ⁊ supplet istũ textũ.tamẽ do.Anto.hic
dicit ꝙ in bñficialibus ⁊ summarijs sufficere videt̃ porrigere re-
scriptũ in vim petitionis seu libelli.prout voluit Inno.in.c.du-
dum.el.ij.s.de elec.⁊ Specu.in titu.de preben.§.j.ad fi.⁊ de libe.
concep.§.nunc dicendum.ver.vj.In alijs ꝓcedat dictũ Hostien.
5 ¶†Ultimo no.ꝙ lꝫ iudex delegat⁹ nõ mittat rescriptũ aposto-
licũ bullatũ citato tñ ex quo mittit tenorẽ etiã non bullatũ com-
parere dꝫ citatus.facit.s.de offi.dele.cũ in iure.nam si responde
re tenetur qđ est plus:vt hic videt̃ innui.ergo etiã comparere dꝫ.
⁊ sic residet Io.an.sed intellige sane ꝙ respondere tenet̃ si nõ pe-
tit sibi fieri fidẽ de originali.nam alias esset sec⁹ vt superius di-
xi post Hosti.⁊ patet in.d.c.cum in iure.¶In glo.ij.ibi non da-
buntur inducie.supple ad hoc vt respõdere possit libello.sed be-
ne dabunt̃ vt possit habere aduocatũ propter alia que in iudicio
occurrũt expediẽda.⁊ facit qđ no.per glo.in.c.j.s.vt lit.nõ conte.
¶In ea.glo.ibi tres reo.tertia tñ erit cõis etiã actori.nec pote-
rit illi renuntiare in p̃iudiciũ accusatoris.l.si post mortẽ.§.de fa-
milia.ff.de cõtratabu.⁊ no.in.l.petende.C.de tp̃ibus resti.in in-
6 tegrum.¶†In ea.gloss.ibi iudice sedente pro tribunali conclu-
de qđ si dilatio nõ requirit cause cognitionẽ.vel sufficit semiple-
na.poterit dari a iudice deambulante in loco iudicij.vt in.l.vo-
luit.ff.de interro.actio.Secus si requirat plenã cause cognitio-
nem.quia tũc dari debet iudice sedẽte pro tribunali.saltẽ si pars
ꝯdicat petenti dilationẽ.vt no.Bar.in.l.a procedente.C.de dila.
¶In ea.gl.ibi iudicis officium conquiescit.hoc verũ nisi finita
esset causa dilationis.vel nisi daretur ad aliud diuersum nõ pre-
iudiciale prime dilationi.vel nisi velit illã inchoari post finitam
primam ꝑ notata per Bart.in.l.siue pars.C.de dila.⁊ facit.l.a fi-
lia.§.j.ff.ad trebel.¶In ea.glo.ibi põt facere gratiã.hoc verum
in dilatione expectatoria.Secus in ꝓbatoria si est data de cõsen
su vtriusꝗ partis,q̃ tunc ius esset quesitũ alteri parti.⁊ idem in
eius preiudiciũ nõ vr̃ posse facere gratiã.secus tñ dicit do.Ant.
si nõ fuisset data de cõsensu vtriusꝗ partis.nam ex causa posset
aliã dare.l.fi.ff.de dila.Sed forte idẽ posset dici i casu precedẽti.
si iusta cã illud suadeat,q̃ ea que de nouo emergunt:nouo indi-
7 gent auxilio.s.de offi.dele.insinuãte.¶†An aũt libellus possit
offerri die feriata.tꝫ Hostiẽ.ꝙ sic iudici.per.l.miles.§.sexaginte.
8 ff.de adul.sed nõ parti qđ no.pro limitatione illius.§.¶†Extra
glo.tene menti dictũ Innoc.inquãtum vult ꝙ etiã vbi rescriptũ
est falsum ꝙ possit ꝑtendẽs se delegatũ cognoscere an sua sit iu-
risditio.nã ꝯtrium tenuit in.c.sup literis.⁊ illud est verum si oĩno
est falsum.Secus si esset verũ.sed impetratũ per falsi suggestio-
nem,vt in.c.sup lr̃is.de rescrip.qđ procedit etiã si esset oĩno nul-
lum,vt q̃ impetratum ab excõicato vel a ꝓcuratore reuocato.vt
voluit Lapus abbas in.c.j.de rescrip.in.vj.Nã tunc bene põt co-
gnoscere an sua sit iurisditio.⁊ si ꝓnuntiet se cõpetẽtem:tenebit
sentẽtia ⁊ trãsibit in rem iudicatã si nõ appellet̃.⁊ sic postea pote
rit ꝓcedere in principali,sed vbi nõ facta dicta ꝓnũtiatione pro-
cederet in principali ꝓcessus esset nullus.ex quo carent iurisdi-

a ¶Deliberatorie. Idez summa hic do.Abb.et si q̃rasq̃ inducie requirãt cãe cognitionẽ et q̃ non vide dist.hic per d.hen.bohyc.in prin.

tione cū rescriptū sit ipso iure nullum:⁊ sic in principali causa nō
habet iurisditionē licet habeat sup incidēti cōpetentie vel incō-
petentie.⁊ licet pcedat in cā nō surget tacita pnuntiatio sup cō-
petentia.qꝛ non pōt surgere ex pcessu nullo.Secus qñ processus
est aliqs vt in.c.ex parte.j.de ap.⁊ per hoc ptz qd̄ valde vtilis est
expressa pnuntiatio sup competētia.facit qd̄ no.idē Inno.in.c.
j.de offi.deleg.in.vj.¶Itē tene mēti inquantum dici qd̄ vbi re-
gula est p citato.nō teneatur ↄparere:sufficit ad excusandū eum
a cōtumacia.licet forte aliqua cā vera subsit ppter quā teneretur
cōparere si exprimeret.⁊ idē voluit Barto.in.l.ij.ff.si quis in ius
vo.nō ie.⁊ ideo vt artet citatio debet tale qd continere q̄ sm̄ for
mam citationis de iure artetur ad cōparendū.¶Itē tene mēti
inquātum dicit qd̄ idē operat notoriū esse defectū citationis.qd̄
operaret si esset expressus in citatione.facit qd̄ ipse notauit in.c.
9 j.de offi.vica.⁊ in extrauag.in p̄senti.de rescrip.¶†Et not.q̄ si
quis citat ad locū notorie nō tutū.nō artat citatio etiā si qs non
mittat excusationē.facit cle.pastoralis.de re iudi.nec ob.q̄ noto
rium nō releuat a pponendo.vt no.in cle.appellanti.de ap.qꝛ il-
lud fallit qñ cōcernit ipsam citationē.que est principium iudicij.
vt in dicta cle.pastoralis.qd̄ tene mēti pro limitatione dicte glos.
10 ¶†Itē qꝛ Innoc.hic aliqualiter variat qñ sit missio cōtra eum
qui erat tutus exceptiōe.an missio sit nulla.tene secure q̄ est nul-
la.quia decretum ipso iure est nullū ppter defectum iustitie agē-
tis.vt probatur in.l.j.§.hec verba.ff.ne vis fiat ei.⁊ no.Bart.in.l.
iuste.ff.de acquiren.pos.secus in sentētia diffinitiua.l.cū putarē.
ff.fami.erciscun.⁊ no.plene in.l.si is ad quem.ff.de acquiren.here.
vbi etiā plene dixi.¶Ultimo tene menti inquātum hic dicit q̄
qñ index hz iurisditionē.licet alique exceptiones possent oppo-
ni.si tñ nō opponuntur ⁊ pceditur cōtra cōtumacē precludit via
dictis exceptionibus p illos actus p quos precluderetur si fierēt
cū p̄nte.ne al's cōtumax sit melioris ↄditiōis q̄ p̄ns.de quo ēt est
bona gl.extracta de dictis Inn.in.c.j.de elec.i.vj.i v̄bo.absenti.

nova dilatio.Sec⁹ si peteretur res quasi cecidisset in cōmissum,
qꝛ non dabitur noua dilatio.qꝛ tempus expressum erat sufficiēs
ad talem penā inducendā.vt patet ex glo.superius.⁊ sic illa adie-
5 ctio ⁊ vltra fuit ex superabundanti.¶†Ultimo prosequitur hic
do.Anto.opinionē Calde.de ista dictione ⁊ vltra:apposita in di
cto testis.an aliquid operetur.⁊ cōiter tenetur qd̄ nō,vt patet ex
notatis p Bar.in.l.cum furti.ff.de in lit.iuran.⁊ in.l.celsus.ff.de
vsuca.licet Io.an.aliter sentiat in.c.licet causam.j.de proba.tan
git etiā de dictione citra apposita in dicto testis.de quo etiā ī di-
cto.c.licet.p Ioan.and.⁊ per Bart.in.d.l.celsus.⁊ per Guil.in.l.si
post tres.ff.si quis cau.vbi tractat etiā de dictione prope.⁊ de di-
ctione.fere.de quibus hic etiam per do.Anto.

Sommario (capitulum Iterē tue):

1 ☞ Dictio ⁊ vltra sapit incertitudinem.⁊ nu.4.⁊.5.
2 Libellus non videt mutari ppter declarationē verbi ambigui.
3 Emphyteuta fisci statiz cadit a iure suo ni facta solutiōe pēsiōis.

a ¶Si post. Idē sūmat hic.d.Abb. ī hoc.c.si q̃ras quo tpe ⁊ vsq; ad q̄ tp̄s aliquis obligat⁹ ad stādū vel ad faciendum aliud stare ī iudicio hoc facere teneatur.vid̄ hic perdo.hen. bohyc.pulchrā distin.

Iterē tue ac petitio.

Propter declaratio
nē libelli per quam natura negotij non mutatur no-
ue dilatorie non dabuntur.h.d.vel sic sm̄ domi.Flo.
Propter declarationem verbi generalis ⁊ ambigui positi in li-
bello nō dantur noue inducie deliberatorie etiā si in declaratio-
ne exprimatur maior quātitas quā esset petita in specie.h.d.Et
est causa singularis sm̄ eum.¶Et in prima iudicis cōsultatio ⁊
appellati petitio.in scd̄a rñsio ⁊ appellationis repulsio.scd̄a ibi:
nos igitur.¶No.q̄ rector ecclesie dz formare libellū nomine ec
clesie qñ agit pro rebus vel iuribus ecclesie.de quo etiam hic per
1 Io.an.¶†Itē no.q̄ dictio ⁊ vltra sapit incertitudinem.⁊ ideo
si est adiecta in libello peti potest vt declaretur.si aūt apponatur
in dicto testis.an aliquid operet.notauit Ioan.an.in.c.licet cau
sam.j.de proba.⁊ hic per Ioā.cal.⁊ per legistas in.l.ab hostibus.
§.sz qd̄ simpliciter.ff.ex qui.cau.ma.⁊ ibi per Bar.⁊ in.l.cum fur
ti.ff.de in litem iuran.⁊ per Guil.in.l.⁊ si post tres.ff.si quis cau.
2 ¶†Item no.qd̄ qui exprimit vel declarat verbū ambiguū non
videtur immutare.facit.l.heredes palam.§.sed si notā.ff.de test.
¶Ultimo no.qd̄ dictum est in summario.⁊ facit qd̄ no.per glo.
in.c.ij.de libel.obla.¶In glo.ibi cum ad longum tempus.puta
decēnium vel vltra.facit qd̄ not.in cle.j.de rebus eccle.non alie.⁊
idē dicas si erat locatio ad minus tempus.⁊ appositum pactum
de non expellēdo.nā tale pactū intelligit nisi cassauerit per bien-
nium.vt pbatur in.d.§.inter locatorē.sm̄ alium intellectum.Si
autē non fuisset aliquod pactum appositum ⁊ locatio esset facta
ad nō longum tēpus,tunc posset expelli cum primū cessat solue-
3 re pēsionem.p id quod habetur in.l.edem.C.locati.¶†In eadē
gl.ibi.§.non solutis.⁊ ibi videtur probari q̄ statim non facta so-
lutione pensionis tempore debito cadat emphyteuta fisci a iure
suo.tñ glo.ibi dicit illud posse intelligi qñ per biēnium cessauit.
sicut in emphyteuta ecclesie cū equiparētur respublica ⁊ ecclesia.
l.si.C.de sacrosan.eccle.¶In ea.gloss.ibi sine autoritate princi-
pis.sed certe illud nō vitietur verū.p id quod no.in.§.agri.j.alle
gato.⁊ ideo causa subsistēte etiam sine autoritate principis reuo
4 cari possunt.¶†In ea.glo.ibi sed hic satis potuit deliberare.⁊
sic videtur gl.aliqualiter vacillare.⁊ etiam Innocē.hic ambigue
loquit quando petita fuit pensio ⁊ adiecta fuit dictio ⁊ vltra.sed
potes dicere qd̄ si arguatur solutionē nō factā per illū cōtra quē
agitur:qꝛ certus dz esse de facto suo.satis potuit deliberare.ideo
nō habebit nouam dilationē.secus qñ sub illo ⁊ vltra declaretur
tempus in quo declaretur predecessorem non soluisse.nam tūc si
petitur pēsio,quia augetur quantitas petita.⁊ pbabiliter potest
dubitari cum in facto alieno probabilis sit ignorantia.l.si.ff.pro
suo.⁊ probatur in.c.ab excōicato.de rescrip.ideo tūc dari debet

Sommario (capitulum Exposuit nobis):

1 ☞ Peremptorium potest in prima citatione apponi.
2 Procurator constitutus saluis exceptionibus domino compe-
tentibus an debeat per aduersarium admitti.
3 Uocatus ad curiam pro publica vtilitate habetur pro absente ⁊
habet priuilegium reuocandi domū vt sic nō teneatur responde
re pro alia causa.
4 Mandatum secundum quando emanat super causa magis ar-
dua an videatur reuocare primum.
5 Citari potest quis vt compareat vsq; ad festum natiuitatis.
6 Peremptorium potest in prima citatione fieri dummodo ha-
beat tot dilationes quot haberent tres citationes.
7 Citatus vt personaliter compareat vel per procuratorem debet
saltem mittere procuratorem.

a Exposuit nobis.

Si post[a] citationē
ad causam reus p
publica vtilitate vocet circūducitur pemptoriū.⁊ ha-
bebit nouas inducias.h.d.¶Et due sunt partes p̄n
cipales.nā primo narrat factū.scd̄o interloquit.scd̄a ibi,nos igi-
tur.prima cōtinet in se plura.nā in ea ponit rei bina citatio.⁊ p-
pter scd̄am cōparitio.actoris petitio.rei pcuratoriū.⁊ ipsius pro
curatoris exceptio duplici iure fundata.⁊ actoris replicatio ad
1 vtrūq; rñdens.¶†Not.qd̄ vn⁹ archieps̄ pōt habere ius prima-
tie in aliū archiepm̄ ⁊ in eius prouincia.de quo in.c.duo simul.de
offi.ordi.⁊ vt ibi patet,licet ista noīa sint diuersa primas ⁊ patri
archa.tñ quo ad effectū idē officium habent.¶Itē no.q̄ lz alia
sint iura archiepi q̄ primatis.tñ archieps̄ pōt defendere suā p-
uinciā ↄ aliū primatiā p̄tendentē.lz quatuor principales p̄triar-
che in aliqbus sint vltra alios priuilegiati.vt.j.de p̄ui.in.c.anti-
qua.interest eñ eius ne sua puincia pluribus sit subiecta.¶Itē
no.q̄ pemptoriū pōt etiā in prima citatione apponi p̄sertim qñ
quis de longinquo citatur.de quo in glo.s̄.e.c.j.¶Itē no.q̄ ec-
clesia romana pōt petere subsidiū a prelatis:nec mirū qꝛ etiā pōt
petere a principibus secularibus.xxiij.q.iij.maximianus.⁊.c.ab
imperatoribus.⁊ si nō prebeant possunt excōicari.e.cā.q.v.admi
nistratores.⁊ lz p̄latus p̄sonaliter pugnare nō debeat.poterit tñ
eius p̄sentia esse vtilis p defensione eccl'ie in hortādo alios.xxiij.
2 q.viij.in.c.igit.⁊.c.hortatu.⁊.c.omni timore.¶†Itē no.cautam
formā ↄstituēdi pcuratorē qꝛ pōt ↄstitui vt saluis exceptionib⁹,
dño competētibus in rñdendo ⁊ in defendēdo ⁊ in alijs occurrē-
tibus oīa faciat que dñs in ppria p̄sona esset facturus.⁊ per hāc
tñ formā nō poterit facere aliquid de reqrentibus spāle mādatū
sm̄ Io.an.allegat.de pcu.qui ad agendū.li.vj.Sed certe ibi non
fuit talis forma.⁊ Bar.tenuit oppositū in.l.pcurator cui libera.
ff.de pcura.l.creditor.§.lucius.ff.mādati.vbi vr̄ pbari.q̄ quando
adijcit in mandato q̄ oīa posset facere que posset dñs si esset pre
sens.dicat habere generale cū libera.⁊ ideo pōt trāsigere.lz alias
requirat speciale mādatum.vt in.d.l.pcurator cui libera.An tñ
teneat aduersarius admittere pcuratorem cōstitutū saluis exce-
ptionibus dño competentibus tangit in glo.⁊ est etiā gl.singu.
que in simili vr̄ dicere qd̄ nō in.c.relatio.xxj.q.j.⁊ ad istū tex.pos
set dici qd̄ hic habebat mandatū sufficiens ad excipiendum.sed
nō ad causam principalē cū dicto aduersario.⁊ istud videt sequi
hic Io.an.⁊ similiter vr̄ sequi glo.in dicto.c.relatio.que dicit q̄ si
quis cōstituat pcuratorem ⁊ pmittit se habere ratū qd̄ canoni-
ce ⁊ legitime factū erit per eum qd̄ non est sufficiens mādatum.
quia datur materia cauillandi.nam dictū semp poterit reuocare
3 in dubiū an legitime sit factum.¶†Item no.q̄ vocatus ad cu-
riam pro publica vtilitate habetur pro absente.⁊ habet priuile-
gium reuocandi domū,vt sic nō teneatur respondere p alia cau-
sa.de quo in.c.si.de foro cōpe.Et no.bene q̄ hoc procedit etiam si
illa alia causa sui natura sit in curia si non potuit bene in illa va-
care etiam si fuisset citatus vt p se vel per pcuratorem respōdeat
vel cōpareat.¶Itē no.q̄ in causa ardua cōcernente statum pro
uincie archiepiscopus debet habere cōsiliuz cū suffraganeis ⁊ cū
eis deliberare quid agēdum.¶Item no.illud vulgatum qui bi-
nos lepores ⁊c.⁊ pluribus intentus ⁊c.C.de assesso.in.l.si.⁊.xvj.
4 q.j.presbyteros.¶†Item no.qd̄ vbi scd̄m mādatū emanat sup
causa magis ardua videtur in dubio reuocare primum.facit.j.de
sponsa.

sponsa.si inter.c.j.de appel.cum parati.¶ Item not.q licet archiepiscopus deliberauerit cū aliquib⁹ suffraganeis. non sequit necessario q cum alijs potuerit deliberare:nisi aliud probetur.fa
5 cit.j.de proba.in presentia.¶ † Ultimo not.q potest quis citari vt compareat vsq ad festum natiuitatis dñice.t sic videt valere citatio ad diem feriatam.sed certe hoc nō fiebat vt tunc procederetur sed vt ex tunc posset inchoari processus.s.tēpore iuridico: vel illa dictio vsq intelligit exclusiue.facit quod no.in.c.j.de ord.
6 ab epo.¶ † In gl.j.in fi.conclude q peremptorium pōt in prima citatione fieri.dūmodo habeat tot dilationes quot haberēt tres citationes que habent vim peremptorij.l.tres denūtiationes.C. quō t qñ iudex.nisi ex causa minus tps detur.vt not.s.eo.c.j.sed vbi quis citaret peremptorie ad comparendum in causa vsq ad sniam inclusiue:q2 ista est magni pindicij q2 fit ad multos actus simul non debet fieri nisi fiat pter longā distantiam viarum.vt no.per Jo.an.in.c.eum qui.de dolo t cōtu.in.vj.t in addi.Spec. in titu.de cita.§.viso.versi.item licet in die peremptorij.t Bartni extraua.ad repri.in verbo edictum.t sic debet limitari qd notauit Inn.in.c.consuluit.de offi.deleg.vbi simpliciter videt velle q quis possit citari vt compareat ad totam causam.¶ In gl.
7 §.ibi:† personaliter vocatur:sed vbi citatur vt personaliter compareat vel per procuratorem.tunc debet saltem mittere procuratorem etiam si causa sit ardua propter formam mandati:vt hic patet.al's non teneretur quis in causa ardua mittere procuratorem.s.de procu.querelam.t si dicas quare ergo hic non imputauit isti burdegalensi quare non misit procuratorem.dic q2 non potuit mittere sufficienter instructum:quia adeo fuit occupatus p negotio subsidij q non potuit deliberare maxime cum suffraganeis quid agendum:t ideo fuit excusatus.nam procurator debet esse plenarie instructus.al's posset petere inducias ad consulendum dñm.s.titu.j.in pertractandis.¶ In ea.glo.in fin.hodie est c.j.de iudi.lib.vj.¶ In gloss.exceptionibus.in fi.Vin.vero dicit q protestatio multū operabitur:q2 si confitebitur aliquid omissa exceptione declinatoria:quia procedit tunc contra formam mandati non valebit.Secus vbi non procedit contra formam mandati:q2 tunc confessio procuratoris preiudicat dño l.nō solum.ff. de procura.¶ An autem constitutus sub forma:de qua in litera dicatur habere sufficiens mandatū ad causam principalem.tenuit Gof.q non per.c.significauit.j.de appel.t idem tenet si constituatur sub illa forma per quam quis pmittit ratum habere quod legitime factum fuerit:q2 iste forme videntur esse cōtra naturam mādati procuratorij t potestatis procuratoris:q2 alias factum procuratoris in omittendo declinatoriā consueuit domino nocere.t similiter dolus procuratoris saltem post litem contesta. consueuit domino nocere.l.si procurator.ff.de doli except.t ideo tales forme non admittentur saltem contradicente aduersario: q2 dant materiā cauillandi:vt dixi in notabilibus.sed Host.hic tenet contrarium dicens qd.c.significauit.nō probet dictū Gof.t q istud mandatum burdegalense fuit sufficiens.de quo in Spe. de procu.§.ratione autē forme.ad fin.prime col.vbi tenet dictum Goff.t qd no.gl.in.c.relatio.xxj.q.j.t videt sequi etiā hic Jo.an. qui dicit quod.c.significauit.facit pro Gof.q2 sicut ibi procuratorium non cum generali sigillo sed cū sigillo ad certum vsum non est sufficiens.ita nec mandatū non generale sed habens certam t limitatam formam.vnde pter autoritatem glo.t Jo.an.credo q seruaretur opi.Goffre.

¶ De ferijs. Rubrica.

¶ Quia.s.vidimus de dilationibus que dantur a iudice vel ab homine videndum erit de dilationibus que dant a iure ideo rc. ¶ De ferijs causarum t alijs festiuandis habetur.xv.qō.iiij.de conse.dist.iij.¶ De ferijs nuptiarum habet.xxxiij.q.iiij.

1 ☞ Dies incipit t finitur de vespera ad vesperam.
2 Die dñico non est licitum mercari litigare vel iurare.
3 Die dominico an sit licitum legere.

Omnes dies. Diebus dominicis mercari litigari vel
1 iurari non debet.h.d.t non diuiditur.¶ † Nota q dies incipit t finitur de vespera ad vesperam. et sic dies dominicus incipit a vesperis diei sabbati t finit in vesperis diei dominice subsequentis:quod est verum quo ad celebrationem officiorum dominorū
2 quo ad illud de quo hic dr.de quo in gl.¶ † Itē not.q in die dominico nō est licitū mercari litigare vel iurare:nisi iuret pro pace vel alia necessitate.¶ In glo.j.in fi.vel potest dici bm Petrum q illud.c.consuluit.loquatur in alijs diebus profestis.i.remotis a dieb⁹ festiuis.secus in alijs:vt est dies sabbati que est dies propinqua diei dñice.Glo.tamen in multis locis de facto seruatur.
3 ¶ † Extra gl.tangit Jo.an.an licitū sit legere die dñico.Et cōcludit licitum est sine solennitate legere.facit quod no.gl.in.l.pe.ff. eo.t sic videtur.q cum solennitate nō sit licitū legere:lz de facto nō seruet.t plus voluit hic do.Ant.q non est licitū ostēdere nec legere sine solēnitate:nisi forte causa expediendi forensem de longinquo venientē:vel nisi fieret studiū in sacra pagina vel alia re spirituali.nam istis diebus vacandum est contēplationi diuinorum t orationi bm eum.t sic non licet operari pro sustentatione bm eum.nec licet studere in scientia positiua.Sed forte potest dici hoc verum nisi forte studenti in his diebus non bene sufficiat aliud tempus pro lectionibus studendis.nam tunc eadem videt ratio que est in expediendo forensem:t q2 videtur quasi ex quadā necessitate id fieri.t sic est licitum vt hic.t.j.eo.c.fin.Puto tamen q meli⁹ esset vacare studio q deambulare ob causam vanitatis: nec in hoc puto esse magnum peccatum:licet melius esset vacare diuinis.facit qd habet in.c.nunq.de cōse.di.v.vbi dicit Hieronymus ama scientiā scripturarū t carnis vitia non amabis.

1 ☞ Gloria patri t filio t spi.san.dr pter reuerentiam trinitatis:t Damasus papa ad preces beati Hieronymi decreuit hoc dici in fine psalmorum.
2 Notarius si scribit testamentum vel contractum vsq ad mediam noctem,attribuit diei precedenti.
3 Carnes comedere post cenā ī die martis carnispriuij nō est licitū.

a

Quoniam. Festorū[a] principium fieri dz bm eorum magnitudinē:t bm consuetudinem regionū.hoc primo.Et in precipuis festis et inter pascha t penthecosten non fit solennis genuflexio.si tamen tunc epi t clerici ordinent bm ordinationis modū genua flectentur.hoc scdo.Itē romana ecclesia spāle festū de trinitate non facit.seruari tñ debet cuiuslibet ecclesie consuetudo. h.d.tertio.Et sic sunt tres partes principales sicut tria sunt di-
1 cta principalia.scda ibi:dieb⁹.tertia ibi:preterea.¶ Not.† quare singulis dieb⁹ dicatur versus gloria patri t filio t spi.san.q2 propter reuerentiā trinitatis:t dicitur q ad preces beati Hieronymi Damasus papa decreuit hoc dici ad finem psalmorū.de quo remittit Jo.an.ad Spe.historiale.¶ Itē no.arg.bm Franciscum verce.q ille qui singulis diebus pter magnatem vel principem honorat non debet sibi reputare iniuriosum si inter alios certo die vel tpe specialiter non honoretur.¶ Item no.q si potest die dñico licite fieri ordinatio cadē ratione pōt fieri benedictio nubētium.t ita de facto seruatur.Item no.que dicta sunt in summario.¶ In gl.§.ibi:fictione iuris.pone exemplū per.c.litteras.de tēpo.ordi.vbi ex fictione iuris mane dici dñice trahit ad diē sabbati quantū ad potestatē ordinādi.¶ In ea.glo.ibi:media nocte
2 terminat.t ideo† si notarius scribit testū vel cōtractū attribuit ipsum diei pcedenti si id faciat ante mediā noctē.al's die sequen-
3 ti.¶ In ea.glo.ibi:post cenā.t sic facit q† post cenā in die martis carnispriuij non sit licitum comedere carnes lz aliqui vsq ad mediā noctē hmōi seruent.de quo etiā.iiij.di.deniq.¶ In ead. glo.in fi.Aliqui etiā incipiunt diem ab ortu solis alij incipiūt diē ab occasu solis:t aliqui a meridie.de quo etiā in.d.l.more romano.¶ In gl.pe.in fi.Solue q illud quo ad solennitatē officij:sed hic quo ad numerū dierū.¶ In gl.fi.Solue q si ecclesia romana aliquid obseruat t precipit obseruari:tūc talis consuetudo est sequenda vt in cōtrarijs.secus si solū obseruet vt hic de quo per gl. xj.dist.nolite.t in.c.j.de sum.tri.li.vj.t in.c.j.s.de tempo.ordi.

a ¶ Festorū. Sup hoc.c. queri potest qñ dies incipiat t qñ definit.de quo vid hic per Henri.bohych.distincte.

Licet tam veteris. Propter necessitatem diebus festiuis piscari licet.h.d.¶ Vel aliter.Dieb⁹ festiuis licitum est intēdere rei tpe periture.h.d.¶ Et primo ponit diuinū preceptū.secundo propter necessitatē dat indulgētiā contra illud cum certa determinatione.secunda ibi:indulgemus.¶ † Nō.q tam ex veteri testamēto q ex nouo septima dies deputata est p quiete.probat Genesis.ij.t Matthei.xij.¶ Item not.q in dieb⁹ festiuis cessandū est ab omni opere seruili.Secus in operib⁹ pietatis:nā in illis istis dieb⁹ fortius est insistendum. de statu mona.cū ad monasterium.§.in refectorio.¶ Item not. q regulariter nō videtur licitū piscari diebus festiuis licet male obseruetur.¶ Item no.q ex causa papa potest dispensare cōtra vetus t nouum testamentum.facit qd no.in.c.que in ecclesiarū. de consti.t facit.l.fi.C.si contra ius vel vti.publi.¶ In gl.solennitatibus.in fi.adde etiā festum corporis christi qd fit post octauā penthecostes.v.feria:t festum assumptionis beate Marie.in clemen.si dominium.de reli.t vene.san.t in.c.fi.de sen.excom.in.vj. ¶ In glo.alecia.ibi:propter necessitatem.nam in partibus illis non habent panē.facit.j.de peni.t re.in.c.licet.vel forte potest dici necessitas ne alias pereat cōmoditas dicti piscis qui certo tpe apparet.facit.l.omnes indices.C.eo.

1 ☞ Matrimonia siue sponsalia de futuro pñt oī tpe contrahi.
2 Nuptiarum solennitas quibus temporibus prohibeatur.
3 Contra legē precepti faciēs non peccat si sup illa sint opiniones.

a **Capellanus.** Tres septimane a quibus canon ꝓhibet fieri nuptias
ante festum Joannis baptiste non continuantur ipsi
festo: sed intelliguntur de septimana ascensionis. ⁊ dua
bus sequentibus. h. d. ⁊ est communis diuisio. secūda ibi: q2 agitur
[ADDI. Igitur a septuagesima supple detracto tp̄e a dñica in
albis vsq3 ad primam diem rogationum exclusiue ſm Hostien.
Et vsq3 ad octauum supple cōputando dies pentecostes in ipsis
octo dieb9 al's essent. vij. vt. j. patet ex litera circa finem. TID.]
1 ¶ † Nō. ꝙ certa sunt tp̄a feriata in quibus non debent nuptie ce
lebrari. i. cum solēnitate ⁊ celebritate contrahi: seu celebris tradi
tio vel consummatio fieri: ⁊ sic nō ꝓhibetur ꝙ solo cōsensu omni
tēpore non possint contrahi matrimonia vel sponsalia de futu
ro: vt hic expresse dr. ¶ Itē no. qualiter debeant computari tres
septimane ante festum Joannis baptiste in quibus canon ꝓhi
bet nuptias fieri: q2 due fuerūt opi. quarū secūda hic approbatur.
prima autem habuit originē ab opinione vulgarium dicentium
circa festū sancti Joannis sunt tres septimane tp̄is feriati sicut
dicitur de quadragesima sancti Martini. in qua tamen non ha
betur respectus, nec cōsideratio ad festum sancti Martini sed ad
aduētum christi. ⁊ potius deberet dici quadragesima aduentus.
¶ Item no. ꝙ illa opi. est approbanda que monetur meliori et
subtiliori ratione. ⁊ sic no. ꝙ subtilitas cōmēdatur pro inuestiga
2 tione veritatis. de quo in. c. dilecti. §. de indi. ¶ † Itē no. ꝙ solē
nitas nuptiarum ꝓhibetur a septuagesima vsq3 ad octauas pa
sche resurrectionis supple ⁊ ab inde permittitur vsq3 ad primā diē
rogationū: que sunt ante festum ascensionis. ⁊ ex tunc incipit ꝓ
hibitio que durat vsq3 in septimum diem festi pentecostes. et sic
in dñica que sequitur. i. post dominicam predictam que est. viij.
quo ad numerum. i. post ipsam, poterunt celebrari. ¶ Et sic not.
ꝙ prohibitio nuptiarum incipit in prima dominica de aduentu
vsq3 ad octauā epyphanie inclusiue. ⁊ hoc seruat ꝯsuetudo mul
torum locorum. tamen ſm Host. de octaua epyphanie non videtur
bene iure probari sed seruatur in istis partibus: postea possunt
contrahi vsq3 ad primam dñicam septuagesime exclusiue. ⁊ ab illa
incipit alia ꝓhibitio que durat vsq3 ad octauā pasche resurrectio
nis inclusiue que appellatur dñica in albis: postea possunt contra
hi vt dixi vsq3 ad primā diem rogationum exclusiue. ⁊ tunc inci
pit alia prohibitio: vt superius dixi que durat vsq3 ad octauam
pentecostes inclusiue. ⁊ dicit Hosti. ꝙ in quibusdam partib9 aliq
nō inchoant facere nuptias nisi in dñica in qua cantatur euange
lium. nuptie facte sunt in chana galilee ⁊c. qd̄ dicitur in dñica se
quenti post octauas epyphanie. ⁊ isti abstinent vltra ꝙ precipiat
canon. Alij vero incipiunt in dñica in albis ⁊ finiūt in dñica octaue
pentecostes. ⁊ isti videntur ſm Hosti. canones violare. sed aduerte
q2 pro illis qui dicūt posse celebrari in dñica in albis. facit quia se
ptuagesima finitur in sabbato ante dñicam in albis si bene compu
taueris. ⁊ ꝓ illis qui dicūt ꝙ in dñica post penthecostē. facit iste
tex. in fi. si non violetur. tñ Hosti. exponit in dñica. i. post dñicam. q2
al's non essent cōplete tres septimane incipiendo a prima die ro
gationū. Sed posses dicere ꝙ ꝓ vna die minus nō fit magna ꝯsi
deratio. per id qd̄ habetur de ꝯse. di. ij. renera. ⁊. §. in proemio huius
cōpilationis. tñ tutius est seruare opi. Hosti. ¶ Sed quō cogno
scetur dñica aduētus hoc habent sacerdotes: q2 est in effectu dñica
que occurrit inter. xxvij. diē nouembris ⁊ tertiā diē decēbris. ⁊ sic
inter. v. calen. decembris ⁊ tertio nonas. eiusdē mensis. ⁊ in effectu
est dñica que ꝓximior est festo sancti Andree siue antecedat siue
sequatur: ⁊ siue in ipsa die dñica sit festū sancti Andree illa erit do
minica aduētus. prima aūt dñica septuagesime semꝑ est ante ꝑe.
dñica carnispriuij. ¶ In glo. iij. in fi. Host. reprobat gl. quia stari
dz huic decretali. sed tu intellige ſm Jo. an. gl. ꝓcedere ante hanc
5 decre. Et no. bene ex gl. † ꝙ non peccat faciens ꝯtra legē ꝑcepti.
si sup illa sint opi. ⁊ sequatur alterā earū. facit qd̄ no. in. c. j. de postu.
prela. in. vj. Secus qñ non sunt opi. ¶ In gl. fi. ibi hic cōmendatur
hoc ideo. q2 tēndit ad veritatis indaginē: vt dixi in notabilibus.

a ¶ Tres se
ptimane, ꝗ
ritur sup ꝟ
an subtili
tas appro
betur vel repro
betur. de quo
distigue vt
hic p. d. Hē.
bohych.

1 ☞ Feriatis diebus debet cessare omnis strepitus iudicialis ꝓ
cipue diebus feriatis in honorem dei ⁊ sanctorum.
2 Paulus non fuit apostolus licet inter apostolos cōnumeretur.
3 Canonizare aliquem in sanctum spectat ad solum papam.
4 Processus factus die feriata in honorem dei non valet etiam si
fiat partibus consentientibus.
5 Executio sententie potest fieri die feriata in honorem dei.
6 Decretum an in alienatione rei minoris vel ecclesie possit inter
poni feriato tempore.
7 Ferie repentine a solo principe inducuntur ⁊ illis renuntiare nō
possunt partes.
8 Ferijs introductis in honorem dei partes renūtiare nō possunt.
9 Feriatis diebus etiam in honorem dei potest arbitrator procede
re ⁊ terminare secus in arbitro.
10 Feriatis diebus appellari potest.
11 Citatio ad diem feriatam an valeat.
12 Citatio die feriata facta ad diem non feriatam an valeat.
13 Ferie litigantium an sint attendende an vero ferie loci iudicij.

Conquestus. Ferijs introductis ob ho
norem dei ⁊ sanctorum nisi
ob necessitatē vel pietatem iudiciū exerceri non potest
etiā de consensu partiū possunt tamen partes renun
tiare ferijs fauore hoīm introductis. h. d. ⁊ sunt due partes prin
cipales. nam primo ponitur de ferijs inductis in honorem dei. se
cundo de ferijs inductis ob necessitatem hominum. scd̄a ibi: lz.
¶ No. ꝙ potius expedit lites abbreuiari ꝙ̄ prorogari. facit. j. de
1 dolo ⁊ contu. finem. ¶ Item not. † ꝙ strepitus iudicialis debet
conquiescere dieb9 feriatis precipue in honorem dei ⁊ sanctorum.
¶ Item no. certas festiuitates hic expressas in quib9 sunt ferie
ob reuerentiā dei ⁊ sanctorum quibus etiam Jo. an. addit aliquas.
¶ Item no. ꝙ festiuitates quas ep̄s cum clero ⁊ populo precipit
obseruari debēt festiuari. ⁊ sic videtur ꝙ ep̄s sine populo hoc face
re nō posset. sed contrariū sentit gl. in. c. j. de conse. di. j. Et hoc se
quitur do. Ant. hic ꝑ illum tex. vbi non dicit cū populo sed in po
2 pulo. ¶ Itē no. ꝙ † paulus hic appellatur apostolus nō tamē fuit
de duodecim. vt no. per gl. in. c. j. de reli. ⁊ vene. san. in. vj. ¶ Item
3 not. ar. † ꝙ ep̄i possint aliquē in sanctū canonizare in sua dioecesi.
qd̄ tenebat Vinc. sed ꝯtrium cōiter tenetur: q2 hoc solum spectat
ad solum papam. vt no. in. c. j. de reli. ⁊ vene. san. nec ob. iste tex. q2
debet itelligi de sanctis ab ecclesia canonizatis: quos ecclesia nō
4 precipit festiuari. ¶ † Item no. ꝙ processus factus in die feriata
in honorem dei: non valet etiā si fiat partibus cōsentientib9: nisi
in casibus hic positis. secus si fiat diebus feriatis ob necessitates
hominū: q2 tunc valet si fiat de partiū voluntate vt hic dicitur. ⁊ idē
si altera parte inuita in casib9 in quibus proceditur sine figura iudi
cij. vt in cle. sepe. de ver. sig. vel si arbiter ꝓnuntiet cogente supe
riore. l. si feriatis. ff. de arbi. ¶ Et no. ꝙ sufficit voluntatē partiū
precedere per pactū etiam ante litē motā. vt no. in Spe. eo. tit. §.
5 vlti. versi. j. ¶ † Et adde etiam ꝙ executio sn̄ie potest fieri die fe
riata ob necessitates hominū: lz non possit fieri die feriata in ho
norē dei. vt no. in. c. fi. §. de iudi. ⁊ per Bar. in. l. oēs. C. eod. ⁊ adde
6 etiam qd̄ no. per eū in. l. actus. C. eo. ti. ⁊. l. diuus. ff. de fer. ¶ † Et
an decretū possit interponi in alienatione rei minoris vel eccle
sie tp̄e feriato in honorē dei. no. in Spe. eo. tit. §. ij. in fi. vbi not. ꝙ
non q2 requirit cause cognitionem. ¶ In gl. ij. ibi. ff. eo. presides.
7 Adde † ꝙ etiā est quarta species feriarū. s. q2 quedā sunt repenti
ne que inducuntur a principe propter victoriam vel rem ꝓspere gē
stam: vel q2 natus sit filius: vel q2 duxit vxorē. ⁊ iste tales nō p̄nt
induci ab alio ꝙ̄ a principe. l. a nullo. C. eo. intellige nisi inducerē
tur a non recognoscente superiorem per nota. per Bart. in. l. ho
8 stes. ff. de cap. ¶ † In ea. gl. ibi: renuntiare partes nō possunt. in
tellige etiam compromittēdo: nisi cōpromitterent tanꝙ̄ in arbi
9 tratorē: q2 tunc censetur quedam transactio. † ideo potest arbitra
tor procedere ⁊ terminare etiam die feriata in honorem dei. licet
secus in arbitro. vt no. in Spe. de arbitro. §. fi. ad fi. ⁊ similiter di
cas ꝙ renuntiari nō potest ferijs inductis ob reuerentiam princi
pis: vel ferijs repetinis: q2 ille nō sunt introducte in fauorem par
tium. de quo in cle. sepe. in ver. ob necessitates. de verb. sig. ¶ In
10 ead. glo. ibi: potest quis appellare. intellige etiam † si sit feriatus
in honorem dei. vt probatur in. l. j. hic alleg. ¶ In glo. pe. in fi. de
causis decimarū ⁊ vsurarum ⁊ matrimonialium ⁊ electionū dic vt
in cle. ij. de iudi. iuncta cle. sepe. de ver. sig. licet Inno. hic dubita
11 uerit. ⁊ gl. xv. q. iiij. in summa. ⁊. c. ij. ¶ † Extra gl. tangit hic Inn.
an valeat citatio ad diem feriatam. ⁊ videtur opponere tres opi.
⁊ residet in vltima, scilicet ꝙ valeat siue fuerit expressus dies fe
riatus in citatione siue non: ⁊ tenebitur comparere in die sequēti
nō feriata ſm eum: q2 duo censentur mandata. s. vt cōpareat ⁊ ad
diem compareat. ar. c. cum dilecti. de dolo ⁊ contu. ⁊ sic si non pōt
implere scd̄m. impleat primū ꝙ̄ primum potest. ⁊ hanc opi. videtur
sequi glos. in. c. placita. xv. q. iiij. Sed Hostien. hic tenuit contra
rium per. l. ij. in fi. ff. si quis in ius voc. non ie. ⁊ idē tenuit ipsemet
Inno. qui in hoc videtur sibi fuisse contrarius in. c. ij. de dilatio.
Idem Spe. in ti. de cita. §. j. ver. item excipitur ꝙ ad diem feria
tam. ⁊ in hac opi. videtur etiam residere hic Jo. an. ⁊ ad iura con
traria que hic alleg. Inno. respondet Hostien. ꝙ ibi facta fuit ci
tatio vsq3 ad diem feriatam. quo casu dictio vsq3 stat exclusiue ne
alias resultet iuri contrarius intellectus. facit quod not. in. c. j. de
ordi. ab ep̄o qui re. episc. Secus quando fit ad diem feriatam. sed
cum opi. Innocen. transit hic domi. Anto. ¶ Tu potes concor
dare ꝙ aut citatio fit vsq3 ad diem feriatam: q2 assignatur termi
nus vt vsq3 ad illam diem compareat: ⁊ tunc tenet citatio vt vo
luit Hosti. ⁊ sic intelligitur qd̄ habetur in. c. tamen ex literis. de
resti. in integ. ⁊. §. de dila. exposuit. ⁊. j. de dolo ⁊ contu. cū dilecti.
quandoq3 fit citatio ad diem feriatam. et tunc ſm Hostien. non
valet. sed in contrarium videtur text. in. c. veniens. j. de accus. sed
Hosti. videtur

Hosti.videtur intelligere ꝙ ibi debet subaudiri dictio vsqȝ:sed
istud videt̃ violare literam.⁊ ideo potes dicere scd̃o ꝙ ibi sit spe-
ciale in papa qui est supra ius de cõces.preben.proposuit.¶ Uel
subtilius potest dici ꝙ teneat citatio quia exponitur ad.i.iuxta
l.quidam iberus.ff.de serui.vrba.predio.⁊ sic non videbitur assi-
gnata dies feriata sed vt compareat in die iuridica.que sit iuxta
illam:⁊ iste potest esse casus dicti.c.Quãdoqȝ quis citatur ꝓ die
feriata:⁊ tunc aut exprimitur dies feriata in citatione:puta quia
citatur vt cõpareat in die dñico:⁊ tunc non valet per.l.ij.in fi.ff.si
quis in ius voca.nõ ie.nã hec opi.videt̃ esse cõis ⁊ ideo ab ea non
videtur recedendum per nota.per Jo.andr.in.c.j.de consti.licet
Inn.hic aliter dicat:⁊ ꝓ hoc bene facit quod habetur in.§.loc.in
sti.de ver.obli.⁊ quia ex quo tunc mandatum est nullum tanq̃ ha
bens in se errorẽ iuris expressum.facit quod no.in ca.j.de re iudi.
ideo non videtur recipere diuisionem.ar.c.ad dissoluendũ.de re-
stitu.in integ.secus quando mandatũ est aliquod licet ex post fa-
cto superueniat impedimentũ.⁊ sic loquit̃.c.cũ dilecti.⁊.l.celsus.
ff.de arbi.¶ Si autẽ non exprimatur error:vt q̃ assignantur sibi
decẽ dies ⁊ illa cadit in feriatam:⁊ tunc videtur ꝙ teneat citatio
ex quo non habet errorem expressum.per id qd̃ no.in simi.in di-
cto.c.j.de re iudi.⁊ expresse tenuit Bar.in.l.ij.C.de tempo.app.⁊
Inn.etiam hic fm̃ vnam opi.⁊ ideo tenebit̃ comparere in die se-
quenti non feriata.vt etiam voluit hic Inn.poterat etiam com-
parere in dicta die non vt ꝓcedat sed vt se presentet processurꝰ in
die sequenti non feriata.⁊ istud est tutius propter id quod nota.
glo.de elec.cupientes.§.qd̃ si per.xx.li.vj.in verbo comparere.ibi
tamen gl.videtur velle ꝙ oĩno istud scd̃m debeat fieri.sed Inno.
hic videtur velle ꝙ sufficiat comparere in die seq̃nti nõ feriata.
⁊ istud credo verius ex quo non pt̃ procedi in die assignata:ante
factum tamen tutius est seruare gl.illam ad opi.vitãdas.facit qd̃
not.in simi.in cle.j.de priui.per glo.de cautela tamen esset ꝙ isto
casu iudex in assignatione dicat assigno tibi decimam diem.et si
illa incidat in feriatam assigno tibi diem sequentẽ non feriatam.
12 vt etiam hic tangit Jo.and.¶ †Sed quid econuerso si aliquis
citatur die feriata ad diem nõ feriatã.Inn.hic videt̃ velle ꝙ non
valeat.⁊ illa fuit communis opi.fm̃ Jo.an.per.l.fi.C.de ferijs.et
tenuit eam Dy.sed postea mutauit in.l.j.§.item nuntiatio.ff.de
ope.noui nũtia.q̃ paria sunt fieri aliquid tempore permisso:vel
fieri tp̃e prohibito si conferatur in permissum.vt in.l.in tempus.
ff.de here.insti.⁊ istam partem seruat consuetudo fz Jo.an.⁊ illã
etiã tenet sed Bar.in.d.l.j.§.item nuntiatio.ꝯcor.opi.q̃ si fit die
feriata in honorẽ dei:tũc nõ valeat:q̃.l.resistit in initio.ideo non
tenet licet conferatur in tempus permissum per.l.si minor.ff.de
ser.expor.⁊ ꝙ resistat in initio patet ex dicta.l.fi.dum dicit taceat
apparitio ⁊ sileat horrida vox preconis.Sed si fieret in ferijs in-
ductis ob necessitates hominum:tunc tenet q̃ in illis.l.respicit
effectũ.q̃ dicit ꝙ non coguntur venire.l.j.ff.de fer.Franciscus ac
cur.tenuit indistincte ꝙ valet.⁊ ad.l.fi.C.eo.respondet dum dicit
taceat apparitio q̃ debet intelligi.s.pro ea die.⁊ sic habet̃ ibi glo.
que fuit additio.vt etiã dicebat recolẽde memorie do.meus do.
Franci.de rampo.¶ Potes dicere ꝙ ex quo sunt opiniones in
locis in quibus de consuetudine seruant̃ opi.ꝙ teneat.ꝙ tunc te
nebit indistincte ar.l.minime.ff.de leg.⁊.s̃.de consue.cũ dilectus.
In alijs locis verior videtur de iure opi.Bar.per dictam.l.fi.nõ
cauillando eam.nam eius mens videtur esse resistere initio.vt sic
aliquid iudiciale non fiat propter qd̃ disturbetur quis a contem-
platione illis diebus.⁊ ideo dicit sileat horrida vox preconis.naȝ
consueuit quis turbari aliqualiter in animo ex citatione:⁊ cogi-
tare quid agendum in illa occasione.ideo voluit lex ꝙ talis cita-
tio in dictis diebus non fieret.lȝ Jo.an.hic dicat ꝙ q̃ iussus iu-
dicis sit sine cause cognitione:⁊ similiter citatio nuntij:⁊ sic expe-
diuntur per modũ volũtarie iurisditionis:ꝙ possunt fieri in illa
die:sed processus non:sed certe istud videtur contra mentẽ illius
legis:⁊ contra eius verba non violando de materia per Bart.in
d.l.j.§.item nuntiatio.⁊ ibi etiã dixi.¶ Ultimo tangit hic Inn.
13 †que ferie debeant attendi:an ferie litigantiũ:an vero ferie loci
iudicij:⁊ contradicit ꝙ ferie loci iudicij.licet bene faceret iudex si
etiã attẽderet ferias litigantium si tamen non facit:q̃ hoc est in
eius potestate nõ erit iusta causa appellãdi.per id qd̃ not.de offi.
deleg.consuluit.⁊ facit de rescrip.statutum.§.assessorem.cum ibi
nota.lib.vj.⁊ etiam tangit quid si vinum non recolligatur in loco
an tunc erunt ibi ferie propter vindemias.de quo dic vt hic per
eum.Item adde predictis ꝙ vbi expresse renuntiatur ferijs:tũc
nocet renũtiatio in tota causa ex quo simpliciter ⁊ indistincte est
facta ar.j.de priuile.quia circa.⁊.xix.distin.si romanorum.Secus
quando fit tacite litigando scienter in iudicio:quia cum actus iu
diciarij sint separati solũ incidenter tacita renuntiatio in actibus
in quibus scienter litigatur.⁊ ideo in alijs non videbitur renun-
tiatio ⁊ poterit obijci ne procedatur in eis obstãtibus ferijs.facit
quod no.glo.in cle.sepe.ad fi.de ver.sig.

¶ De ordine cognitionum. Rubrica.

1 ☞ Mulier potest vendicare virum ratione iuris maritalis.
2 Exceptionem peremptoriam proponere non debet reus ante fundatam intentionis actoris.
3 Exceptio peremptoria perimit intentionem actoris.
4 Procedi qualiter debeat super principali ⁊ qualr̃ sup incidenti.
5 Iudex pedaneus de quibus causis habeat cognoscere.
6 Questio incidens que dicatur ⁊ que emergens.
7 Exceptio peremptoria an ⁊ qñ possit opponi.

8 Intelleximus. Iudex [a] ante sen-
tentiam de perem
ptoria exceptione cognoscit.sufficit tamen ꝙ in
principali ꝓnũtiet.h.d.¶ Et est communis diui
sio consultatio ⁊ responsio.scd̃a ibi:inquisitioni.
1 ¶ †No.ex tex.primo ꝙ mulier potest vendicare
virũ ratione iuris maritalis quod habet in eum.facit qd̃ habetur
j.de restitu.spo.ex parte.⁊ no.in Spe.in ti.qui filij sint legi.¶ Et
no.practicam libelli q̃ sufficit ꝙ mulier dicat peto talem in virũ
meum iudicari.⁊ intelligitur.i.in maritum facit.iiij.dist.deniqȝ.
2 ¶ †Itẽ no.cautelam ex parte rei vt non proponat exceptioneȝ
peremptoriam ante fundatam intentioneȝ actoris:ne al's oppo-
nẽdo frustra se grauaret si forte actor nõ ꝓbaret suam intẽtionẽ.
de quo in.l.si quidem.C.de exceptio.⁊.j.de testi.in.c.de testibus.
3 ¶ †Item no.ꝙ exceptio peremptoria elidit ⁊ perimit intentio-
nem actoris.qd̃ intellige ea probata.j.de prescript.ad aures.⁊.l.ij.
4 ff.de excep.⁊ per Bar.in.l.si plures.ff.de fideius.¶ †Item nota
ordinem ꝓcedendi super principali petito ⁊ super incidenti:quia
ante decisionẽ principalis negotij debet de incidẽti cognosci:nõ
tamen est necesse super illo expresse ꝓnuntiari:sed sufficit ꝙ sup
principali pronuntiet̃.de quo in glo.⁊ in.l.j.C.de ordi.iudi.¶ In
5 gl.j.ibi:† q̃ est pedaneus.i.iudex q de vilioribus causis habet co-
gnoscere ⁊ non de maioribus:nec de causa liberali.l.placet.C.de
6 peda.iudicibꝰ.¶ †In ea.gl.ibi Jo.⁊ Azo.hec tertia communi-
b ter tenetur.⁊ si ponderetur gl.in effectu vult ꝙ incidens questio [b]
dicit̃ que cõpetit etiã ante lit.ꝯtest.⁊ oritur ex circunstantijs nego
tij:⁊ sic habet causam vetustiorẽ ipsa lite:sed emergens est que cõ
petit vel emergit in ipsa lite:⁊ sic ex circunstantijs litis non nego
tij:nec habet causam vetustiorem lite.⁊ bene dicit glo.habito re-
spectu ad cõmuniter accidentia:sed quãdoqȝ istud fallit.nam si fit
pactum de non petendo lite pendente dicitur esse incidens:quia
respicit merita cause nõ processum:⁊ tamen non cõpetit ante iu-
dicium.⁊ similiter si quis fuit excõmunicatus ante iudicium qd̃
postea inchoatur.⁊ obijcitur exceptio excommunicationis predi
cte contra eũ vt nõ audiatur agẽdo cõtra conuentũ.ista est emer-
gens quia respicit processum:⁊ tamen habuit ortum antẽ litem
ideo dicere potes:vt voluit Bar.in.l.j.C.de ordi.iud.⁊ etiam sen
tit hic Jo.an.ꝙ illa proprie est emergens que respicit processum
⁊ opponitur ad illum impediẽdum.Sed incidens que nõ oppo-
nitur ad processum:sed ad merita cause pro victoria obtinenda:⁊
sic exceptio sit mista vt sunt exceptiones priuilegiate.de quibus
in.c.j.de lit.contest.in.vj.que possunt opponi ad processum ⁊ ad
merita cause tunc attendi debet modꝰ ꝓponendi:q̃ si opponunt̃
ad ꝓcessum dicuntur emergẽtes.Si ad merita cause dicuntur in
cidentes.¶ Et aduerte quia dici possunt oriri in ipsa lite emer-
gentes etiam si causam vetustiorem habeant ante litem:q̃ ante
processum inchoatum nõ fuit orta exceptio cõtra ipsum ꝓcessuȝ
qui nondum erat:sed oritur demum eo inchoato:⁊ hoc respectu
potest dici semper emergẽs oriri in ip̃a lite.facit quod no.Bar.in
d.l.j.C.de ordine iudi.¶ Et no.ꝙ si iudex vult potest pronuntia
re expresse nedum sup emergenti sed etiam incidenti:nec ex hoc
vitiatur ꝓcessus.vt hic voluit gl.circa finem.Sed an sit necesse ꝓ-
nuntiari expresse super incidenti cõmuniter tenetur ꝙ non.nam
sufficit ꝙ ꝓnuntietur tacite ꝓnuntiando super principali.vt hic
patet.Sed dubiũ est de emergenti:an sit necesse expresse pronun
tiari.nam videt̃ qd̃ sic:quia alias nõ esset differentia inter emer-
gentem ⁊ incidentem.ex quo super incidenti ⁊ super emergenti
sufficiat tacita:⁊ istud prima facie multi dicerent.Sed cõmuniter
tenetur contrarium ꝙ etiam in emergenti sufficit tacita pronun
tiatio.per id quod habetur in.c.ex parte.M.j.de appel.vbi per
processum ad vlteriora tacite pronuntiatur super emergenti.et
nota.Barto.in.l.a procedente.C.de dilatio.⁊ facit.l.ait pretor.§.
permittitur.ff.de mino.Et si dicas que ergo est differentia inter
emergentem ⁊ incidentem.dic quia in incidenti sufficit ꝙ surgat
tacita ꝓnuntiatio per prolationẽ sententie super principali:sed
in emergenti hoc non sufficit.imo redderetur sentẽtia nulla per
c.exhibita.s̃.de iudi.ideo oportet ꝙ per aliũ actum ante ipsam
sententiã surgat tacita ꝓnuntiatio super emergenti ⁊ iste est ve-
rus intellectus huius materie ꝓut voluit Cy.in dicta.l.j.⁊ Joan.
7 an.hic.¶ †Ultimo tene menti signãter ꝙ licet exceptio perem-

a ¶ Iudex. Idem summat hic do. Abb. Et si q̃ras an sup incidẽti vel emergẽti qd̃ ne sit ꝓnuntiãdum vel nõ distingue vt hic ꝑ do. hẽ.bohych.

b ¶ Incidẽs questio.q̃ sit dr̃ia ĩter qõnem incidẽtẽ.vide Abba.hic in fi. Et meliꝰ ꝑ Bal.in.l.j.C.de or.iu.

ptoria non possit opponi ad processuz nisi sit de priuilegiatis. de
quibus in. c. j. de lit. contesta. in. vj. tamen hoc fallit quando esset
exceptio notoria, vt voluit Spe. in ti. de excep. §. dicto. ver. sed an
reus. ⁊ sequitur hic do. Ant. ⁊ in. c. fi. s. de libel. obla. Quod dictũ
in se habet equitatẽ ad lites abbreuiandas. tamẽ non bene clare
iure probatur: vt dixi in dicto. c. fi.

1 ☞ Juramento damnum passi statur super quãtitate rerum qñ agitur contra violentum.
2 Libellus in quo sit ꝯclusio seu petitio gñalis an admitti debeat.
3 Exceptio dilatoria an ⁊ quando possit proponi.
4 Exceptio spoliationis quando debeat probari.
5 Spoliatum se pretendens debet allegare possessionem ꝓpriã: nec sufficit allegare possessionem progenitorum.
6 Possessio defuncti non descendit in heredem nec ei acquiritur nisi apprehendatur.
7 Possessorium recuperande solum competit contra spoliatorem.
8 Exceptio notoria defectus proprietatis an obstet agenti posses sorio recuperande.
9 Possessionem rei vacantis occupare non licet.
10 Spoliatio põt ꝓponi in modũ actionis ⁊ in moduz exceptionis.
11 Causa conuentionis ⁊ reconuẽtionis qualiter debeant tractari.
12 Spoliatio quando proponitur in modum exceptiõis debet pri⁹ de illa discuti.
13 Testis non venit puniendus pena ordinaria si repellatur a testimonio propter crimen cõtra eũ per modũ exceptionis probatũ.
14 Pena ordinaria venit imponenda soluz quando de crimine per accusationem proceditur.
15 Spoliatus non cogitur respondere suo spoliatori.
16 Laicus potest ad instantiã ꝑsone religiose corã papa conueniri.
17 Exceptio repellit actionẽ: ⁊ etiam repellit ab officio testificandi.
18 Protestatio: exceptio: ⁊ actio qualiter differant.
19 Delictum solius prelati non nocet ecclesie.
20 Ordo in causa reconuentionis an vitiet processum.
21 Prescribi non potest res vi possessa anteq̃ reuertatur in potestatem domini.
22 Prescriptio cum mala fide procedit spatio longissimi temporis.
23 Prescriptio per obiectum exceptionis non interrumpitur: etiã si prescriptio causetur ab ipsa actione contra quam prescribitur.
24 Exceptio spoliationis an possit obijci contra petentem obseruãtiam iuramenti.
25 Et an poterit obijci contra agentẽ interdicto vti possidetis.
26 Et an etiam possit opponi contra implorantem iudicis officiuz.
27 Probationes facte super exceptione dilatoria non probant in principali iudicio postea intentato.
28 Sñia lata in exceptione non preiudicat si postea agatur super eo super quo competebat exceptio ⁊ quid econtra.
29 Exceptio siñõ hꝫ effectũ repellendi dꝫ habere effectũ punitiuũ.
30 Absolutionem ab excommunicatione petens an intelligatur fateri se excommunicatum.
31 Exceptio spoliationis non competit nisi infra annum si aliquid non peruenit ad spoliatum.
32 Heres an teneatur ex delicto defuncti si ex illo delicto nil peruenit ad heredem.

a ¶ Si reus. Sup hoc. c. si queras q pri⁹ appellat por agat vide di. hic: p do. Hen. bohych. in prin.

a CUm dilectus. Si reus[a] cõtra actorem spoliationem opponit. aut excipiendo: ⁊ tunc prius auditur. ⁊ ea probata respondere non cogitur: sed per hoc non restituetur. aut agendo ⁊ tunc simul vtraq; questio terminabitur ⁊ ea approbata restituetur. h. d. ¶ Et sunt due partes ꝑncipales: quia in prima facti ⁊ ꝓcessus narratio. in secunda interlocutio. secunda ibi: nos autẽ. prima subdiuidit in tres. nã ꝑmo ponit actoris petitionez. scdo reor exceptionẽ. tertio actoris replicationẽ. secunda ibi: ei citra. tertia ibi: verũ ex parte. secũda principalis facit duo: quia primo interloquit distinguendo duo mẽbra. ⁊ primũ membrũ prosequitur ibi cũ in modũ. secundũ ibi: sed qñ. Scdo in ℣. verũ declarat suã interlocutoriã probans intentũ per duo similia. ⁊ primuz simile ibi quemadmodũ. secũdũ ibi: testes etiã. ¶ No. j. ar. ꝙ sufficiat in libello exprimere in genere nomẽ rei cõtra quẽ agitur: sed forte dici potest ꝙ hic notoriũ erat quid contineret sub generali expressione. ideo nõ fuit necessaria alia expressio. Inn. tñ intelligit ꝙ fuit facta specificatio: licet litera non dicat. ¶ Not. ij. ꝙ qñ agitur contra violentũ sufficere videt ꝙ quis dicat dãnũ datũ in predis animaliũ ⁊ in aliis ⁊ qre possit esse ratio tangit hic Inn.
1 nã † sm eũ videtur hoc ꝓcedere: q quãdo agitur contra violentũ statur iuramento dãnũ passi sup quantitate rerũ. iuxta. l. si qñ. C.
2 vnde vi, ⁊. s. qd me. cã in. c. fi. ¶ † Itẽ no. ꝙ sufficere vr ꝙ quis in libello petat seu cõcludat sibi iustitiã ministrari ⁊ sic videt ꝙ admitti debeat libellus in quo sit petitio seu conclusio generalis. de quo hic per Inn. ⁊ Jo. cal. ⁊ per gl. in. l. fi. C. de anna. except. nam hoc videtur verũ qñ non petit per reũ aliter declarari. ¶ Itẽ no.

ꝙ per obiectum exceptionis nõ fit lit. contest. de quo in. c. ij. de li. contest. in. vj. ⁊ hoc prout habetur in litera citra in ver. ei. sed ꝓut
3 habetur circa potes notare ꝙ † exceptio dilatoria potest ꝓponi
circa cõtestationẽ lit. ⁊ sic ante ipsam cõtestationẽ vel statiz post.
facit qd habetur in fi. de iura. calũ. in. l. ij. C. de cura. calũ. iuncto. c.
j. s. de iura. calũ. ¶ Itẽ no. ꝙ ꝯtra prelatum agentẽ nomine monasterij. videt posse obijci exceptio spoliationis facte per ipsius
prelati dolum. de quo in gl. ⁊. j. de do. ⁊ cõtu. c. j. ⁊ hic etiã p Inn.
4 ⁊ facit qd etiã habet in. c. frequẽs. de resti. spol. in. vj. ¶ † Itẽ not.
ꝙ exceptio spoliationis videt debere incontinẽti ꝓbari: sꝫ hodie
est declaratũ ꝙ sufficit illam probari infra. xv. dies computãdos
post diẽ in quo ꝓponitur vt in prealleg. c. frequens. ¶ Item no.
diligenter ex isto tex. in ver. ei citra. iuncto ver. sed quoniaz. infra
posito ꝙ in discernẽda via ꝓpositi in iudiciũ attendi debet principalis forma proponẽdi: ⁊ non qd incidenter in illa ꝓponit. ⁊ ideo
iudicatur hic nobiles deduxisse spoliationẽ per viã exceptionis:
q sic principaliter dixerunt ꝙ nolebant excipere: licet incidenter
petierunt prius se restitui. facit qd habetur in fi. in cle. j. de prebẽ.
vbi illa que incidenter ꝓponuntur non ampliant gratiam. nã iste
5 est optimus tex. in hac materia. ¶ † Itẽ no. ꝙ ad concludenduz
quẽ fore spoliatum nõ sufficit allegare possessionẽ progenitorum
nisi etiam allegetur propria possessio. pro hoc facit. l. cũ heredes.
6 ff. de acqui. pos. vbi † possessio defuncti non descendit in heredez
7 nec acquiritur heredi nisi apprehendatur. ¶ † Item not. ex ver.
verum ꝙ possessorium recuperãde videt cõpetere solũ ꝯtra spoliatorem. de quo hic in gl. ⁊ per Inn. ⁊. j. de resti. spo. cum ad sedẽ.
8 ⁊. l. cum a te. ff. de vi ⁊ vi ar. ¶ † Item no. ꝙ exceptio notoria defectus proprietatis non videtur obstare agenti possessorio recuperande qd videtur contra nota. in. c. constitutus. s. de fil. presby.
⁊ in cle. causa. de causa pos. ⁊ proprie. Sed posses dicere ꝙ hic nõ
erat notorius defectus: q lꝫ nobiles non negarent spectare ad
ius ⁊ proprietatẽ monasterij: tamen forte etiã nõ fatebant ⁊ inter
ista est dare mediũ vt in regula qui tacet de reg. iur. in. vj. vel licet
faterentur spectare ad directũ dominiũ monasterij: tamen dicebãt ꝙ nõ spectabat quo ad vtile q ꝑtendebãt se feudatarios vel
emphyteutas. ¶ Itẽ no. ꝙ dñs ad quẽ post longũ tẽpus reuertitur possessio rei sue ab alio possesse potest se tueri exceptione. facit. l. si quis emptionis. C. de prescri. xxx. anno. ⁊. ff. deposi. in. l. bona fides. qd est verũ quãdo sine vitio redit. secus q si cum vitio. vt
dicta. l. si quis. §. sed hoc super. ⁊ per hoc limita. l. fi. C. vnde vi. vbi
9 dicitur ꝙ non est licitũ † possessionẽ vacantẽ occupare: q verum
10 est qñ est res aliena. Secus si ipsius occupantis. ¶ † Item not. ꝙ
spoliatio potest proponi in modũ actionis: ⁊ etiam in modũ exceptionis. facit. j. eo. c. fi. ⁊ dic hodie vt habetur in. c. frequens. de re
11 sti. spo. in. vj. preallega. ¶ † Item no. qualiter tractari debent mutue petitiones: ⁊ sic causa conuentionis ⁊ reconuentionis. nam
debent tractari simul vicissim: ⁊ sic ex ordine. Et no. regulam illã
vulgatam qui prior appellat. i. ad iudicium prouocat prior agat.
de qua in. l. qui prior. ff. de iudi. ⁊ etiam in Spec. de incidentibus
questionibus. ¶ Item no. ꝙ dicte cause debent eadẽ sñia terminari. intellige ex ordine tamẽ vt prius feratur super prima per id
12 quod proxime dixi. ¶ † Itẽ no. ꝙ vbi spoliatio ꝓponit in modũ
exceptionis: q opponit ad processum: ⁊ sic in vi emergentis dꝫ
ante omnia prius de illa discuti. ⁊ si probetur repellitur agẽs donec excipiens fuerit restitutus: ⁊ sic resolui posset effectus exceptionis si actor restituat rẽ ipsam cõuẽto. Secus si non restituat.
Potest etiã proponi in modũ actionis: ⁊ tunc debet fieri restitutio si ꝓbetur. Secus qñ proponitur per modũ exceptionis q nõ
cõsequitur excipiens vt fiat sibi restitutio, sed solum vt repellat
agens donec reus fuerit restitutus. ⁊ sic nota ꝙ finis exceptionis
est repellere, non autem vt per hoc excipienti actor cogi possit directe aliquid dare vel facere sꝫ indirecte bene cogitur si vult audiri. ¶ Itẽ no. modũ ꝓnuntiandi ꝓbata exceptiõe spoliationis:
q ꝓnuntiari debet ꝙ reus nõ cogit respõdere actori donec fuerit
restitutus: ⁊ est simile qñ ꝓbatur exceptio excõicationis in. c. pia.
de excep. in. vj. q ꝓnuntiat actorẽ non debet audiri donec fuerit
13 absolutus. ¶ † Itẽ no. ꝙ crimen ꝓbatũ contra testez per modũ
exceptionis repellit a testimonio: nõ autẽ põt ꝓpter illud pena
ordinaria imponi. A cõtrario no. ꝙ pena extraordinaria posset
14 imponi facit. l. nullum. C. de testi. ⁊. C. de proba. in. l. pe. ¶ † Itez
no. ꝙ pena ordinaria solum venit imponẽda quando de crimine
15 per accusationẽ ꝓceditur. de quo in. c. sup his. j. de accu. ¶ † Itez
no. ꝙ spoliatus non cogitur respondere suo spoliatori: ⁊ sic videt
ꝙ tertio bene tenetur respondere: quod est verum in causa ciuili.
Secus in causa criminali si sit spoliatus omnibus bonis vel ma
16 iori parte. de resti. spo. frequens. in. vj. ¶ † Item no. ꝙ laicus ad
instantiam persone religiose videtur posse conueniri corã papa,
de quo. s. de fo. cõpe. si cleric⁹. ⁊. c. cũ sit. ⁊ aliquid etiã hic p Inn.
17 ¶ † Item no. ꝙ exceptio nedum est actionis repulsio: sed etiam
est repulsio ab officio vel munere publico. nam repellit ab officio
testificandi

testificandi vt hic patet.de quo hic per Inn.z Hosti.¶ Ultimo
18 not.q aliud est protestatio aliud exceptio aliud actio.† nam qui protestatur dicit se ius habere:sed non precludit aduersario ius agēdi nec cōsequitur condēnatione.qui autē excipit dicit se ius habere:z pcludit viā aduersario:sed nō cōsequitur cōdēnationez. Qui vero agit dicit se ius habere consequitur condemnationez: sed nō precludit viam agendi aduersario saluo eo qd habetur de spoliatione vt in.c.fi.j.eo.ideo si probat cōsequitur cōdēnationē nisi aliud obstet.¶ In glo.j.ibi:ponit ab ordine rerū.Supple q punitur in publicatione tertie partis bonorū nec admitti debet ad aliquē honorē.l.j.ff.ad le.iul.de vi priua.¶ In glo.ij.in fi.z de materia in.c.exceptionem obijciens.de reg.iur.in.vj.¶ In glo. dolum.in fi.No.bene ex gl.q licet delictum solius prelati non no
19 ceat ecclesie.j.de reg.iur.delictum.lib.vj.† tamen secus si intercedat delictum prelati z conuentus simul.de quo in.c.j.j.de dolo z contu.z in.l.iubemus nullam.C.de sacrosan.eccle.Et not.q glo. videt velle q prelatus de mandato conuentus vel eius nomine fecit spoliationem:z conuentus postea ratum habuit.nam si nō esset facta nomine conuentus nō posset per conuentum ratificari ad finem vt daretur interdictum contra eum.vt in.c.cū quis. de sent.excōi.in.vj.z ideo tunc videtur q contra prelatum agentem nomine ecclesie non posset obijci de spoliatione predicta.et istud forte voluit glos.et apertius hic Inno.qui dixit non posse excipi contra monasterium nisi nomine monasterij facta sit violentia z aliquid peruenerit ad monasterium:quia exceptio non competit nisi vbi competit interdictum.Sed Hosti.videtur velle idem si facta non esset nomine conuentus si res violētia peruenit ad eū ne ex dolo prelati lucret ecclesia.l.ne ex dolo.ff.de dolo. Tu dicas q diuersitas harū opinionū pēdet ex hoc an exceptio spoliationis detur tantum contra eum.contra quem competit interdictum.quod videtur velle hec glos.et Inno.hic.An vero detur etiam contra eum contra quem competit condictio ex decre.sepe.de restitu.spo.quod videtur tenere Hosti.z glo.j.in verbo spoliatorem.z etiam Inno.ibi:primam partem videtur tenere Jo.an.post Archi.j.de resti.spo.frequens.in.vj.Secundam videtur tenere in tit.de possesso.z peti.§.j.ver.item quid si agenti. in magna addi.Jo.cal.in.c.fi.j.eo.tenet secundam quia etiam is contra quem competit cōdictio ex decre.sepe.potest late dici spoliator.z sic etiam transit do.Ant.z idem videtur sentire si competeret condictio ex canone reintegranda.qd forte potest procedere quando in re fuit cōmissa violentia.per id quod nota.p Bart. in.l.ciuile.C.de fur.secus si violentia nō fuisset cōmissa:sed aliter perdita possessio pro cuius recuperatione competeret condictio ex canone reintegranda:quia tunc non posset obijci ista exceptio ex quo violentia non fuisset commissa.¶ In gl.spoliatorem.ibi vel scienter rem recipiat.Aduerte quia licet iste teneatur ad restitutionē rei,non tamen tenetur interdicto vnde vi sed condictiōe ex decre.sepe.vt patet.j.de resti.spo.sepe.z no.bene gl.relatam ad tex.q vult q ɔtra illum contra quem competit condictio ex illa decre.detur etiam exceptio spoliationis.de quo dixi super gl.iij. ¶ In eadem gl.ibi:latius patet q fm leges contra succedētem scienter in vitium non erat proditum iudicium possessoriuz:sed
20 fm canones hodie est secus vt in dicto.c.sepe.¶ † In gl.eadem sententia terminande ibi vel saltē appellandū.hec vera q peruersio ordinis cause ad causam nō vitiat pcessum ipso iure.l.j.C.de appel.Sed peruersio ordinis eiusdem cause in seipsa.l.prolataz. C.de sen.canonizata.ij.q.vj.¶ Quid autem si lata sententia sup vno statim appellet condemnatus,z ppter hoc recuset iudicem vt suspectū:an impedietur iudex ferre sententiā sup alio.Hosti. tenuit q sic per.c.pposuit.j.de appel.Sed tene contrarium fm Jo.an.q ex quo est cōclusum in causa non habet hoc nocere ar.c. auditis.de procu.z q nō sufficit appellare vt iudex dicatur suspectus nisi probetur causa suspicionis.j.de appella.ad hec que non pōt pbari ex quo est cōclusum in causa.Sz an sit licita causa appellandi si iudex fert sniam sup vna.z non super alia.tex.videt q sic in.l.j.§.vlti.allega.in glos.z hic sentit glo.Sed do.Anto.dicit contrarium.q si liquebat de illa z non de alia.videt esse iusta causa nō ferendi super alia.si autē liquebat tūc dicit q non videt interesse propter quod habeat appellare:sed certe imo potest dari interesse vt si molestetur in executiōe snie per aduersariū.possit etiā ipse euz molestare si super sua esset lata.z ideo text.voluit q possit appellari.¶ An autem possit fieri dilatio pronūciatiōis quādo constat de vna z non de alia.clarū q sic si ambe sūt coraz iudice ordinario:sed si essent coram delegato vel coraz iudice qui non esset competens in causa reconuētionis si illa principaliter tractaretur tunc pendet ab illo dubio.An priuilegium per quod reconuentio facit iudicē cōpetentem in causa reconuentionis sit separabile a priuilegio simultanei processus.de quo dictum fuit in.c.fi.de mu.peti.nam si est separabile poterit differri.als secus. ¶ An autem sententia lata super vna istarū causarum differretur

executio donec feratur sup alia.dixit Ain.q non nisi per aduersarium staret quominus alia expediatur.qd intelligit do.Anto.qñ in vtraq causa petebat species vel in vna species z in altera quātitas.secus si in vtraq quātitas si de vtraq liqueret per.l.fi.C.de compen.z sic intelligit.l.j.§.vltimo allegatam in gl.¶ In gl.exceptionis.ibi:sed in criminali semper preiudicat.Cum glos.transit Jo.and.sed do.Ant.tenet contra.quia finis exceptionis est repellere sed non actionis.z ideo si proponitur per modū actionis non preiudicabit in criminali per istum tex.z ad iura alleg.in gl. respondet q debent intelligi quādo obijcitur exceptio.z hoc lequitur Spe.in ti.de petito.z possesso.§.j.versi.aliud autem.z ver. sed cū spoliat⁹.tu potes saluare q aliud est querere an sit necesse contra criminaliter agentem obijcere exceptionē spoliationis:z dico q non.z sic intelligatur gl.aliud est querere nunquid aliqua exceptio debeat obijci:z dico q sic.nam si proponitur spoliatio p modum actionis contra agentem criminaliter poterit agens de spoliatione excipere q pendente lite super spoliatione nō debet criminaliter accusari.facit quod habetur in.c.fi.j.eo.sed hec exceptio pendente lite non posset opponi contra actorē agentē ciuiliter ex quo puenit ipm reū.z in hoc erit differentia an actor agat criminali an ciuili.z vtilius est posse pponere exceptionē q pendente lite super spoliatione non debet audiri agens q̄ opponere exceptionē spoliationis.nam precedens probatur ex ipsis actis z sic non eget probatione extrinseca.secus in exceptione spoliationis.¶ In ea.gl.ibi:cum ambe sint possessorie.quasi velint isti q si prima non esset possessoria sed secūda sic.idem esset ac si prima esset criminalis.sed hec opi.non est vera vt sequitur in gloss.
a ¶ In ea.gl.ibi:interrumpat prescriptionem[a] hec questio non vi
21 detur procedere:† q res vi possessa non potest prescribi anteq̄ reuertatur in potestatē dñi.insti.de vsuca.§.q autem.z quia spoliator est in mala fide.j.de prescri.c.fi.ideo dic q de iure canonico non videtur pcedere questio.licet Jo.an.z Hosti.z do.Anto.hic
22 satis instent.sz de iure ciuili posset procedere fm q† prescriptio cū mala fide pcedit spatio longissimi tpis:z pcedit etiam in ipso spoliatore.vt in.l.si quis emptionis.C.de prescri.xxx.annorum. licet illa.l.videatur correcta per.c.possessor male fidei.de reg.iur. in.vj.z per dictum.c.fi.¶ In ea.glo.ibi:licet sit arg.contra.Solue q quo ad onus probandi excipiens dicitur actor vt in contra
23 rijs hic allega.sed non quo ad alia.¶ † Et no.bene ex glo.q per obiectū exceptionis non interrumpatur prescriptio etiam si exceptio causetur ab ipsa actione contra quā prescribitur.sed in cōtrarium videtur tex.in.l.omnes.§.temporales.ff.de regu.iur.per quez tex.Fran.accursi⁹ tenuit contra istā gl.sed Bar.concor.istas opi.quia aut exceptio z actio tendunt ad eundem finem vt exceptio compensationis.facit quod no.Inno.in.c.fi.j.eo z tunc procedat opi.Fransci.accur.per illum tex.Aut exceptio z actio non tendunt ad eundem finem sicut est videre in terminis glo.z tunc per obiectum exceptionis non interrumpitur prescriptio.z sic intelligitur hec glo.¶ In ea.glo.satis videretur q opponi posset. z hanc opi.sequitur Goffre.z Jo.and.per rationem gl.z quia diuersa est ratio inter exceptionem compensationis z exceptionez spoliationis:quia ille qui vult compensare contra depositum fatetur depositum:sed negat restitutionem vigore compensationis:ideo perfide agit,z per consequens non auditur.secus est in eo qui obijcit exceptionem spoliationis:quia ille non fatetur depositum:sed dicit agentem non debere audiri:nisi ipse reus ante omnia fuerit restitutus.z sic non constat de aliqua perfidia.ideo admittitur dicta exceptio etiā contra agentem depositi.Ain.tamen tenebat oppositū z sic primā opi.gl.sed non bene per predi
24 cta.¶ † An autem contra petentē obseruantiā iuramenti possit obijci exceptio spoliationis.Ain.tenuit qd nō per.c.z si christus. j.de iureiur.quod potest dici.nisi spoliatio facta esset post iuramentum ar.c.quemadmodū.j.de iureiu.z.l.pe.ff.qui satisda.cog.
25 ¶ † Et an poterit obijci contra agentē interdicto vti possidetis. Ain.tenuit qd non.q non debet quis turbari in sua possessiōe. facit.l.equissimū.ff.de vsufruc.Sed contrarium tenuit Inno.in c.fi.j.eo.Jo.an.in addi.Spe.in tit.de peti.z possess.§.j.ver.sed nūquid intentanti.concordat opiniones vt prima opinio locuz habeat si periculū esset in mora ar.l.de pupillo.§.si quis riuos.ff.de ope.noui nun.als procedat secunda.z hoc intellige quando super diuersis reb⁹ opponitur spoliatio.z agitur vti possidetis.secus si super eadem re:quia agens vti possidetis demum obtinet si nō possidet vi aut clam vel precario ab aduersario.l.j.ff.vti possid.z j.de probatio.licet causam.z no.de materia.j.de prescrip.in.c.ve
26 niens.¶ † An autem contra implorantem officium iudicis possit obijci exceptio spoliationis.tenuit Innocen.q non si obijciens voluntarie venit vt contingit quando quis se opponit petenti confirmationē electionis:q non sic subuenitur voluntarie se opponenti sicut necessario venienti ad iudiciū.per id quod habetur in.c.cum inter.j.de excep.z de offi.dele.ab arbitris.lib.vj.ls

a ¶ Prescriptionē.Ab bas hic vñ allegare rationē.s.q q excipit non petit.ō hoc vide tu p.d. Alexā.ɔsi. xxiij iij.volumine.

do. Ant. dicat hoc verũ nisi opponẽs se cõfirmationi veniat ra-
tione ꝓprij interesse vel interesse ecclesie per id qđ habet in. c. di-
lecti. ĩ. de excep. ¶ In ea. gl. ibi: nisi aduersarius consentiret. ⁊ sic
no. ꝙ possunt partes facere ꝙ ꝓbatiões facte in iudicio summa-
27 rio habeant effectum in plenario. ¶ † Item not. ex gl. ꝙ proba-
tiones facte super exceptione dilatoria non probant in principa
li iudicio postea intentato. Et est ratio ſm Inn. in ca. fi. ĩ. eo. quia
talis probatio cum fiat ante lit. contest. summarie fit. ideo nõ pro
bat in plenario iudicio quod dicit verum si est probatio ꝑ testes.
secus dicit si fit probatio per confessionem quia illa non ledit ex
qualitate summarietatis iudicij. ⁊ ideo ꝓbabit etiam in plena-
rio inter easdem personas qđ est notandum. ⁊ idem voluit. c. per
inquisitionem s̃. de elect. ¶ In ea. gl. ibi: postea potest agi ciuili-
ter. hoc verum ſm Inno. qñ ciuilis ꝓsequitur rem familiarem. i.
damnum pecuniarium. Secꝰ si ꝓsequeret vindictã qꝛ non posset
agi ciuiliter ex quo actum esset criminaliter. ff. de iniur. in. l. quod
senatus. ⁊ no. in. l. hic allegata. Item intellige glo. veram quando
non obtinuit in criminali ex eo qꝛ non ꝓbauit. secus si non obti-
nuit ex eo qꝛ delictũ non fuit cõmissum: qꝛ tunc sententia lata in
criminali obstabat in ciuili ⁊ econtra. vt no. in. l. j. hic allega. ⁊ per
28 Bar. in. l. ij. §. j. ff. vi bo. rap. ⁊ not. ex gl. ꝙ † sententia lata in exce-
ptione non preiudicat si postea agatur super eo: super quo cõpe-
tebat exceptio. ⁊ satis potest ꝓcedere in terminis gl. qꝛ cum exce-
ptio esset dilatoria ꝓbationes summarie fuerũt expedite: vt su-
perius tetigi. ideo nimirum si nõ obst. in plenario iudicio: sꝫ vbi
de exceptione fuisset cognitũ post lit. conte. in plenario iudicio:
tunc videretur qđ ob. sñia si postea agatur. de quo dicendum vt
in. l. qui rome. §. duo fratres. de ver. obl. ⁊ in. l. fundi. ⁊ in. l. fundũ.
ff. de except. ⁊ forte posset distingui an tunc ferat sñia super exce-
ptione eo qꝛ nõ ꝓbatum vt tunc nõ preiudicet an vero qꝛ declara
tum sit ius competere excipiendi. vt tunc obst. per id quod not. ꝑ
Bar. in. d. l. fundi ⁊ fundum. licet aliter videatur loqui in dicto. §.
duo fratres. ¶ Quid autem ecõtra si quis succumbat in actiõe:
an obstabit sñia si velit excipere. Inn. qđ sic in. c. fi. ĩ. eo. ⁊ hic quia
plus continet in se minus: sed nõ econtra de reg. iur. cui licet. lib.
vj. ⁊ plus est agere ꝙ̃ excipere. ideo si non põt ammodo agere: qꝛ
succumbit in actione non poterit etiã excipere si exceptio causa-
batur ab illa actione. ⁊ pro hoc etiã qꝛ sententia lata in plenario
iudicio debet obstare etiã in summario: sed non econtra. facit qđ
no. per Inn. in. c. fi. ĩ. eo. ⁊ per predicta etiam patet ꝙ si quis egit
cõtra aliquem ad fundum. ⁊ opposita fuit exceptio spoliationis.
⁊ succubuit excipiẽs: si postea actor agat super domo: ⁊ sic ad aliã
rem poterit reus excipere de spoliatione licet succubuerit in alio
iudicio: quia modo ad alium finem opponitur seu super diuersa
re licet de eadem spoliatione opponeret de qua per prius. ideo
non obstat exceptio etiam inter easdem personas. l. cuꝫ queritur.
⁊. l. cum de hoc. ff. de except. rei iudi. ¶ Sed quid si in casu decre.
isti nobiles opposuerũt exceptionem spoliationis cõtra abbateꝫ
⁊ obtinuerunt in illa. ⁊ demum postea directe agunt de ipsa spo-
liatione ⁊ succumbũt: an si abbas reinchoet primam questionem
obstabit sibi exceptio. videtur quod sic ex quo semel fuit repulsus
contrarium notabiliter tenuit Inno. quia causa illius sententie
late super exceptione redacta est ad non causam propter sñiam
latam postea super actione. ideo non obstabit ar. l. iij. ff. de condi.
sine causa. ⁊. l. in commodato. §. fi. ff. cõmo. ⁊ ideo iudex illã inter-
locutoriam latam super exceptiõe reuocare debebit. per id qđ ha
betur in. l. ꝙ iussit. ff. de re iudic. ⁊. ĩ. de appel. cum cessante. ¶ In
gl. penul. ibi. l. lucius. hic: coniunge gl. in ver. ad contraria. qui in-
fra ponitur vbi respondetur ad contraria ista. ¶ In eadem glos.
ibi: ⁊ quocũꝗ tali modo quasi secus si per viam exceptionis. ⁊ ita
loquit hic. ¶ In eadem gl. ibi: non prosit vxori: ⁊ contingit illud
quia opponebatur exceptio lenocinij post lit. contest. ideo non re
pellit maritum: quia debuit quo ad hunc effectum opponi ante
lit. contesta per. l. si maritus. §. prescriptiones. ff. de adulte. ⁊ facit
29 qđ no. ĩ. de re iudi. inter monasterium. ⁊ sic vult glo. ꝙ † vbi exce-
ptio non habet effectum repellendi tunc habeat effectum puniti
uum. ne alias inaniter permittatur oppositio eiꝰ a lege quod est
notandũ. facit qđ no. per Cy. in. l. vbi. C. de falsis. posses etiam di
cere ꝙ ibi crimen lenocinij contingit causam principalem. ideo
nimirum si punitur etiã si de eo cõstet per viã excep. c. j. ĩ. de exce.
nã si mulier excipit cõtra virũ ꝙ per lenocinium viri cõmisit adulte
riũ. videtur dicere se subductã a viro. ⁊ ideo conueniens est ꝙ vir
puniatur. ex quo mulier excipit de lenocinio: sed extraneus non
posset excipere post lit. contest. vt ibi patet: qꝛ nõ est eadem ratio.
⁊ dixit hic do. Ant. ꝙ si constet per testes de crimine excepto qđ
contingit causam de qua agitur: tunc punietur pena extraordina
ria. Si vero per cõfessionem tunc pena ordinaria: sed certe vtro-
biꝗ videtur ꝙ puniatur pena ordinaria per. c. j. ĩ. de excep. vbi vi
detur casus. ¶ In ead. glo. ibi: si ex tali facto publica fama labo-
rat. Hosti. dicit idem si non laborat dummodo constet probatuꝫ
esse ipsum esse excõmunicatum ꝓpter periculũ communionis. fa
cit de exce. pia. lib. vj. ¶ In ea. gl. ibi: si grauata sit eius opi. ⁊ hoc
tene per rationem glo. que sequitur. licet alij dicant ꝙ non repel-
latur nisi indicta fuerit purgatio ⁊ succubuerit. ¶ In ea. gl. ibi:
potest indici purgatio. contrarium videtur sentire Io. and. ĩ. de
purg. cano. inter. super gl. quia ſm eum hoc posset ꝓcedere qñ di-
recte obijcitur exceptio contra aliquem puta contra accusatoreꝫ.
secus quando obijcitur indirecte puta contra testem. nam tunc
principaliter obijcitur contra ꝓducẽtem testem. ideo tunc nõ de-
bet indici purgatio ipsi testi: sed forte tutius est tenere gl. qꝛ pur-
gatio indicitur ad tollendum scandalum de mente aliorum vt pa
tet ex his que habentur. ĩ. de purg. ca. per totuꝫ. ⁊ sic eadem est ra
tio etiam quando exceptio probatur de crimine obiecto contra
30 testem. An † autem petens absolutionem de excommunicatiõe
intelligatur fateri se excommunicatũ: Inn. hic voluit ꝙ non. sed
contrarium tenuit Host. ⁊ videtur verius per id quod habetur
in. c. venerabilem. ver. sunt autem. s̃. de elec. cum gl. nisi appareat
ꝙ petat illam ad cautelam: ⁊ an probatio excommunicationis
facte in vi exceptionis: vel etiã in casu predicto quãdo petit abso
lutionẽ noceat quo ad hoc vt vitet tanꝗ̃ excõicatus vel subtraha
tur fructus beneficij. Inn. hic voluit ꝙ non. sed Hostien. hic con-
tra saltem quo ad communionẽ propter periculuꝫ cõmunionis.
Io. de ligna. dicit veram opi. Inn. sed dictum Hosti. procederet
si iudex ex officio vult procedere. sed do. Anto. hic videtur fateri
opinionem Hosti. quo ad communionem euitandam: sed quo ad
hoc vt priuetur beneficio si dicatur per annũ stetisse excommuni-
catus ſm nota. in ca. rursus. ⁊ quicunꝗ. xj. q. j. tunc procedet opi.
Inn. ⁊ videtur satis rationabilis opi. ¶ In gl. fi. in fin. vel dic ꝙ
ibi loquitur de exceptione periurij que habet magis inficere per
id quod habetur in. c. testimonium. ĩ. de testi. ideo semel repulsus
propter periurium ammodo indifferenter repellitur a testimo-
31 nio: vt in preallegato. c. testimonium. ¶ † Extra gl. adde vnum
qꝛ Inn. hic voluit ꝙ exceptio spoliationis non cõpetat nisi infra
annũ si aliquid non peruenit ad spoliatum. nam contrarium vi-
detur per. l. licet. C. de excep. vbi que annua sunt ad agẽdum sunt
perpetua ad excipiendum. ⁊ dicit etiam ꝙ successor in dignitate
tenetur de eo qđ non peruenit: qꝛ dignitas nunꝗ̃ moritur. Sed
in contrarium facit qꝛ si heres vniuersalis qui habet causam a de
functo non tenetur nisi de eo qđ peruenit. multominus successor
in dignitate qui habet causam a confirmatore vel procuratore. et
sic non a successore. ⁊ ideo videtur ꝙ dictũ non ꝓcedat: sed posset
saluari quando prelatus cũ cõuentu violentiã commisit: qꝛ tenet
licet nihil perueniat, licet illi qui fuerũt tẽpore violẽtie moriant
qꝛ licet alij subrogent idẽ cõuentus cẽsetur. l. proponebatur. ff. de
iudi. ⁊ sic intelligatur dictum Inn. ⁊ quod notat Bar. in. l. j. ff. de
32 priuatis delictis. ⁊ adde etiam ꝙ lꝫ de iure ciuili † heres non te-
neatur ex delicto defuncti. si ex illo delicto nil peruenit ad here-
dem. tamen secus est de iure canonico. qꝛ tenet vsꝗ ad vires he-
reditatis per id qđ habetur in. c. fi. ĩ. de sepul.

1 ☞ Causa natalium est ecclesiastica.
2 Negotium vnum non debet diuersis ꝓcessibus intricari.
3 Causa natalium pendente non põt ꝓcedi sup causa hereditatis.
4 Questio hereditatis licet dependeat a dubio legitimitatis, nõ ta
men spectat ad iudicem ecclesiasticum.
5 Iudex ecclesiasticus corã quo pendet incidens questio põt inhi-
bere iudici principalis cause ne procedat vel inchoet processum
super illa.
6 Questio incidens an ⁊ quando primo debeat terminari.

a ¶ Petẽti, idẽ summat hic. d. Abb, Et si q̃ras quot modꝫ dr actio ꝑiu dicialis, et vtrũ de causa ecclesiastica iudex laicus cognoscere possit, distingue ħ ſm do. Hẽri. bohych, in prin.

a **Tam non credimus.** Petẽtiª he-
reditatẽ obstat exceptio natiuitatis que dꝫ primitus
terminari. h. d. ſm intellectũ gl. ¶ Uel aliter ſm aliuꝫ
intellectum. Pendente causa natalium coram ecclesiastico iudi-
ce questio hereditatis per secularẽ iudicẽ inchoari nõ debet. h. d.
¶ Et primo narrat preteritũ. secũdo prouidet circa futurũ. scđa
ibi: qꝛ verũ. Et vt patet ex summarijs duplex est intellectus lite
re. vnus ꝙ questio natalium incidẽter fuerit proposita pendente
causa sup hereditate. Alius est intellectus ꝙ principaliter causa
natalium fuit inchoata coram ecclesiastico: ⁊ ſm istam lect. litera
stat ꝓprie in verbo recipere. sed ſm primã dꝫ exponi. i. inceptam
1 prosequi. ¶ † No. ꝙ causa natalium censetur esse causa ecclesiasti
ca. ⁊ ideo censetur spectare ad iudicem ecclesiasticum. hoc est an
2 quis natus sit ex legitimo matrimonio. ¶ † No. secundo ꝙ non
debet idem negotium diuersis processibus intricari: nec similiter
ordo iudicij per quandã confusionẽ perturbari ꝙ procedit etiam
si ordo rescripti id prima facie suadeat: qꝛ dꝫ reduci ad iuris ordi-
3 nem. s̃. de rescri. cãm que. ¶ Itẽ not. † ꝙ pẽdente causa natalium
nõ põt ꝓcedi sup causa hereditatis: ⁊ ratio quare pꝫ ex litera ex
qua no. ꝙ causa preiudicialis primitus est tractanda ⁊ decidẽda.
¶ Item no. ꝙ rex eoipso ꝙ est rex habet iurisditionẽ ordinariã

⁊ potestatem

⁊ potestatē cognoscendi de casibus occurrentibus in regno.sic et
dñs eoipso ꝙ est dñs de causis occurrētibus in suo dominio.s.
de fo.cōpe.c.ex tenore.⁊.c.ex transmissa.¶ Item no.ꝙ licet que
4 stio hereditatis depēdeat a dubio legitimitatis.non† tñ spectat
ad iudicē ecclesiasticū inter laicos:sed ad secularē siue qōnem legitimi
tatis principaliter tractet̄ coram ecclesiastico siue incidēter fue
rit ꝓposita pendente qōne hereditatis.¶ Itē no.ꝙ vbi questio
incidēs principalis venit tractāda corā diuersis iudicibꝰ penden
tia incidēter suspēdere videt̄ iurisdictionē sup principali.⁊ sic vr̄
esse casus in quo aliter ꝙ̄ ꝑ appellationē interdū suspenditur iu
risdictio.Item est casus spālis in quo prius terminat̄ incidēs ꝙ̄
principalis lȝ regulariter ꝯtra.s.e.c.j.sȝ illud qñ corā eodem iudi
ce ambe tractant̄.¶ Item ex predictis no.casum in quo perem
ptoria exceptio etiā post lit.ꝯtest.hȝ effectū dilatorie.⁊ hec cōtin
git ꝓpter diuersitatē iudicū.¶ Itē no.ꝙ rōne incidētie corā secu
lari iudice nō ampliatur ptās iudicis ad cām spiritualem vel illi
annexā.⁊ sic ꝙ dr̄ incidentiā ampliare iurisdictionē fallit in casu
5 isto.¶ †Ultimo no.ꝙ iudex ecclesiasticus corā quo pendet inci
dens questio pōt mittere inhibitoriam iudici principalis cause
ne ꝓcedat vel inchoet ꝓcessum super illa.⁊ non vr̄ necessaria alia
cause cognitio sȝ sufficeret sola litis pēdētia.⁊ hoc tenet Lapus
de castil.in suis allega.vel hic tāgit do.Ant.¶ In gl.ij.ibi:si que
stio p̄iudicialis incidit.Not.bene quia ꝓsequit̄ gl.intellectuȝ ꝙ
hic causa nataliū incidenter fuit ꝓposita pendēte causa principa
li sup successiōe.¶ In ea.gl.ibi:est cognoscendū ⁊ ꝓnuntiandū.
6 hoc verū in casu istius.c.† qñ corā diuerso iudice expedit inciden
tem tractari.secus si posset corā eodē iudice tractari.vt si corā iu
dice ecclesiastico habente tpalem iurisditionē in loco inchoetur
causa successionis:⁊ illa pendēte incidat questio nataliū.nā tunc
illa est mere peremptoria ⁊ sufficit sup illa tacite pronuntiari ꝓ
nuntiando super principali.s.eo.c.j.Itē hoc verū qñ incidēs at
tingit qōnem matrimonij.Secus si causa natalium solum verse
tur in hoc an quis sit filius defuncti vel non.nam de illa cogno
scit iudex secularis sicut ⁊ de qualibet alia peremptoria.ex quo
non attingitur questio matrimonij.vt hic etiam voluit Jo.and.
¶ In ea.glo.ibi:ꝓponat qōnē seruitutis.si hec questio opponit̄
ad merita cause ampliat ratione incidente iurisditioneȝ iudicis.
⁊ sufficiet tacite ꝓnūtiari.l.quoties.C.de iudic.⁊.l.j.C.de ordi.iu.
¶ In ea.gl.ibi:criminalis p̄iudicet ciuili.exemplū pone in.l.j.C.
si qs aliquē testa.phi.vt si quis agat petitione hereditatis dicēs
se scriptum in testamento ⁊ ex aduerso obijciatur crimen ꝙ co
egit defunctū ad ipsum instituendū.¶ In ea.glo.ibi:criminalis
preiudicat criminali sup.q2 secūda est maior prima:vel ex eo quia
ex secūda surgit exceptio peremptoria ad primā.exemplū ptȝ in
l.j.C.qui accusa.non possunt si accusaui te ꝙ vulnerasti seruum
meū de mense ianuarij ⁊ ex aduerso accusas me ꝙ ipsum occidi
7 de mense decēbris p̄terito.¶ †In gl.fi.ibi:in cōtrarijs ciuilibus
quasi velit ꝙ cōtraria loquant̄ qñ incidēs est ciuilis.i.secularis si
cut ⁊ principalis.secus si incidens sit spiritualis:q2 tūc rōne inci
dētie nō ampliat̄ iurisditio iudicis vt hic ptȝ.⁊ concludit hic do.
Anto.ꝙ qñ solū est questio sup facto circa ipsum incidentē puta
an matrimoniū sit cōtractū:vel an sic sit contractum:vel si sit du
bium an cōtractus q dicit̄ vsurarius sit initus vel sit sic initus:et
partes sint in cōcordia:ꝙ tunc esset cōtractus vsurarius ꝙ pote
rit cognoscere iudex secularis.Secus si est questio super iure pu
ta an verba ꝑ que dicit̄ contractū matrimoniū habeant inducere
matrimonium vel an contractus sic gestus sit vsurarius:quia ista
questio est spiritualis ⁊ dȝ cognoscere ecclesiasticus.facit qō no.ꝑ
Jo.an.in.c.fi.de fo.cōpe.in.vj.⁊ ꝑ Bart.in.l.titia.ff.solu.matri.et
per Bar.in.l.omni.C.de sacrosan.eccle.sed aduerte quia Jo.an.
vr̄ tenere cōtra Bar.⁊ do.Ant.nam vult ꝙ qualitercunqȝ sit qō
de matrimonio.⁊ sic si sit questio an sit contractuȝ:ꝙ ista questio
sit tractanda corā ecclesiastico per istū tex.⁊ ideȝ videt̄ velle Bal.
in dicta.l.omni.ideo hec opi.seruaretur in practica.

1 ☞ Spoliatio potest ꝓponi ꝑ viā actionis ⁊ ꝑ viā exceptionis.
2 Dictio super quid importet.
3 Possessorium recuperande ex eius pendentia reijcit aliud iudi
cium post se propositum.
4 Reus opponens exceptionem excōicationis cōtra actorem non
potest repelli per replicationem excommunicationis.

a Super spoliatione. Agēs [a] inter
dicto nō con
uenitur nisi de alia spoliatione de qua etiā excipi po
test.h.d.⁊ primo ponit vnū dictū ⁊ illius rationem.se
cundo aliud.scda ibi quāꝙ̄.vel potes dicere ꝙ primo loquitur qñ
proponit̄ spoliatio per modū agendi.secūdo qñ per modum exci
piendi.scda in dicto ver.ꝙ̄ꝙ̄.¶ No.primo ꝙ questio per quā pe
tit spoliatus se restitui est priuilegiata vt nō cogatur respondere
1 conuēto recōuenienti anteꝙ̄ sit restitutꝰ.¶ †Itē no.ꝙ spoliatio
pōt ꝓponi ꝑ viā actiōis ⁊ ꝑ viā exceptiōis.facit.s.eo.c.ij.¶ Iteȝ

2 no.† ꝙ dictio sup,que exponitur hoc casu pro:denotat rei substā
tiam.facit de rescri.super literis.alibi notat gradum.s.de ma.et
obe.solite.Qñqȝ autē exponitur ꝑ propter in aut.de nup.§.si au
3 tem tutelā.colla.iiij.¶ †Item not.ꝙ possessorium recuperande
habet priuilegiū ex sola eius pendētia vt reijciat aliud iudicium
post se propositū nisi sit paris potentie seu priuilegij.⁊ sic not.ꝙ
priuilegiatus contra priuilegiatū non vtitur priuilegio.¶ Iteȝ
no.ꝙ validius operat̄ exceptio ꝙ̄ actio.facit.l.pure.in fi.ff.de do
li excep.¶ In gl.j.ibi:tunc sunt simul tractande.⁊ sic patet ꝙ li
cet possessorium primo loco propositum habeat priuilegium vt
eius pendentia impediat petitoriū postea inchoatum.tamē secꝰ
est quādo primo loco est propositū petitoriū:q2 ratione preuētio
nis non habet tunc priuilegiū si postea proponatur per viā agen
di.¶ In ea.gl.ibi:⁊ in modū exceptionis vt hic dicit ⁊ sic patet
ꝙ licet pendentia possessorij non impediat possessoriū per reum
postea propositū cum illud sit pariter priuilegiatum:tamen per
viam exceptionis ⁊ spoliationis bene poterit impediri recōuen
tio fienda per reum de possessorio,sed non per solam exceptioneȝ
pendentie litis super possessorio actoris.Est enim longa differē
tia inter exceptionem litis pendentie ⁊ exceptionē spoliationis:
q2 prima probatur per acta.secunda debebit probari per testes.⁊
an probationes fiende tunc in via excipiendi proderunt in via
agendi tangit hic Inn.⁊ dictum fuit cum gl.s.eo.ca.ij.in gl.exce
ptiōis.tangit etiā an snīa lata super exceptione preiudicet in via
agendi.⁊ concludit ꝙ non.nisi exceptio tendat ad eundeȝ effectū
ad quē actio vt contingit in exceptione cōpensationis.l.qō si in
diem.§.si rationē.ff.de compen.econtra autem snīa lata in actiōe
bene preiudicat in exceptione de quo dictum fuit in dicto.c.ij.et
de materia per Bar.in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de verb.obl.⁊
in.l.fundi.⁊.l.fundum.ff.de excep.¶ In ea.glos.ibi:sit ergo cau
tus.Hosti.dicit ꝙ cautela est vtrūqȝ facere.s.agere possessorio re
cuperande ⁊ etiam excipere de alia spoliatione.naȝ per hoc reus
repellet actorem.⁊ si reconuenit eum de eadem spoliatione recu
perabit rem qua fuit spoliatus.⁊ sic rem suam recuperabit ⁊ reti
nebit etiam rem agentis.Sed certe hoc potest procedere quādo
actor ageret petitorio contra reum.Sed vbi ageret possessorio
posset procedere cautela Hostien.si ipse actor non excipit contra
reum reconuenienteȝ de sua spoliatione.al's secus per id quod.j.
tangit gl.⁊ quod etiam dixit glo.in precedenti versi.si vero quis.
¶ In ea.gl.ibi:super eadem re fit cōuentio ⁊ recōuētio.Aduerte
quia in re corporali non potest hoc procedere ratione cōtrarieta
tis.nā si actor agit petitorio ad fundum.⁊ reus velit reconuenire
eum possessorio recuperande super eodem fundo:nō pōt ratione
contrarietatis:q2 actor vendicando fundum dicit reum possside
re.s.de iudi.examinata.sed reus agendo petitorio recuperande
dicit se spoliatum:⁊ sic se non possidere.ideo non admittitur con
cursus vt no.Bar.in.l.naturaliter.§.nihil commune.ff.de acqui.
pos.Sed in iure incorporali in quo competit petitoriū etiā possi
denti.vt not.per gl.in.c.examinata.de iudi.potest procedere di
ctuȝ gl.¶ In ea.gl.ibi:quia restituetur in eo casu.⁊ sic vr̄ velle gl.
ꝙ sine obiectu exceptionis per possessoriū secundo loco intenta
tum suspendatur petitoriū etiā primo inchoatū qñ sup eadem re
ambo intētantur.quod ꝓcedet si intelligat̄ ꝙ nō sit necesse obij
cere exceptionē spoliatiōis.An aūt tūc erit necesse obijcere exce
ptionē litis pendētie sup possessorio.gl.sentit qō nō.alij tñ tenēt
contrarium.de quo dicetur in.d.c.ex conquestione.¶ In ea.gl.
ibi:recōpensatio nō pōt opponi.hoc intelligite nisi descendat ex
causa pariter priuilegiata.⁊ fiat quātitas ad quātitatē arg.huius
tex.iuncta.l.fi.C.de compensa.Secus si causa nō esset pariter pri
uilegiata vel si fieret de specie ad quātitatē.⁊ sic intelligatur glo.
¶ In ea.gl.ibi:per replicationē elidit exceptionē.hoc non est ve
rū.vt tāgit hic Jo.an.per id qō habet̄ in.c.dilecti.j.de except.vbi
4 reus† opponēs exceptionē excōicationis cōtra actorē nō potest
repelli ꝑ replicationem excōicationis:q2 replicatio nō concernit
ipsam exceptionē sed vitiū ꝑsone.ideo illā nō tollit secus si ꝯcer
neret ipsam exceptionē vt si actor contra quē excipit̄ de excōica
tiōe diceret se ab illa absolutū vel illā fuisse nullam:q2 latam post
appellationem legitimā.facit qō no.per Jo.an.in.c.a nobis.j.de
excep.vbi ponit de materia exceptionis ⁊ replicationis.

a ¶ Agens.
idē summat
hic.d.Abb.
et si queras
quādo exce
ptio spolia
tiōis possit
opponi.et
qñ ꝓposita
p̄iudicet al
teri qōni.di
stingue hic
sm do.Pē.
bohych.in
princi.

¶ De plus petitionibus. Rubrica.

¶ Quia plerūqȝ in iudicijs plus petitur ꝙ̄ debeatur ideo ⁊c.sm
Hos.vel q2 inter incidentes questiones proponit interdum reus
ꝙ̄ actor plus petit ideo ⁊c.Jo.and.
1 ☞ Plus petens qualiter puniatur.
2 Plus peti potest quatuor modis.
3 Promittens hominem in genere cogi nō potest ad istum vel ad
illum:sed eius est optio.
4 Positio in parte falsa an possit tota negari.

a ℭ Ponit quatuor de hac rubrica tractat. C. e. tit. ꝛ inst. de actio. §. si vero quis agens. vbi vide p scribentes.

a Consilium. Ponit quatuor [a] modos plus petēdi ꝛ suas penas. secundo illos modos exponit. secūda ibi te quoq;. ꝛ hoc sit loco summe ꝛ diuisiōis. ℭ No. ꝙ illud non debet dici prouidum consilium qḋ non est fm iura. ℭ † Item nota ꝙ importunitas plus petentis punitur si in illa persistit. Et no. penam quia
1 condēnatur in expēsis. ꝛ si petitur plus tēpore duplicant induciē. ꝛ si plus loco condēnatur in interesse vltra expēsas. ℭ Ulti-
2 mo not. † ꝙ quatuor modis potest plus peti qui in litera exprimuntur. ℭ In glo. ibi sed prius dictum verum est. nec obst. contraria. qꝛ loquuntur in alijs casib⁹ in quibus maior pena imponitur. ideo ibi mitius agitur. ꝛ de materia in. c. si diligenti. per Jo. and. s. de cōpē. ꝛ per Bart. in. l. amplius nō peti. ff. rem ra. ha. vel sic placuit autori in casib⁹ illis. ℭ In ea. glo. in fi. item est tertius casus si actor fateatur se extorsisse cautionē in pluri. nā tunc qꝛ releuat reum ab onere pbandi euitat penā. l. eū qui. ff. de iureiur. Et not. ꝙ illa lex vna habet locū duobus concurrentibus. s. quādo quis per dolum extorsit cautionem in pluri ꝛ quādo plus petit fm formam cautionis persistendo vsq; ad lit. contesta. ꝛ sic a cōtrario secus si nō peteret plus licet extorsisset cautionē de pluri. Item secus si peteret plus per dolum si non extorsisset cautionem de pluri: qꝛ nō habebit locum pena illius legis: sed solum punietur in triplo expensarum. institu. de actio. in. §. tripli. licet gl. dicat contrariū ꝛ no. bene in dicta. l. j. vt ibi nota. per Cy. ꝛ Bart. ℭ In glo. tempore ibi penā tripli patietur hoc nō habet locum fm canones fm quos non soluunt sportule. j. de vi. ꝛ ho. cle. cum ab omni. ꝛ qꝛ de consuetudine etiā hodie nō soluuntur nō habebit locum ista pena tripli sportularū. nā ꝛ fm leges etiā pena tripli videt correcta. ꝛ solum habere locum pena dupli. vt not. in. §.
3 tripli. hic allega. ℭ † In gl. fi. ibi hominem in genere. hoc casu si peto optimū certū est ꝙ plus peto. sed si mediocrē dicit Jo. and. idem quia minimus est in obligatione. l. minimis. ff. de legat. ij. Secus si promisisses hominem artificem: qꝛ posset peti mediocris. l. sciendū. §. illud. de edil. edi. ꝛ sic transit do. Anto. Sed tu adde ꝙ etiam quando promittitur homo in genere debetur mediocris per. l. legato generaliter. cum ibi nota. ff. de leg. j. nec ob. l. minimis. quia loquitur in genere consistente in quantitate nō in speciebus. facit qḋ no. in. l. fideiussorem. ff. mand. Item potest dici ꝙ etiam si petatur mediocris in secūdo casu ꝙ plus petitur si in specie peteretur: quia plures possent esse mediocres ꝛ electio
4 est rei. † An autē ratione partis false licitum sit reo totā positionē negare. tangit hic do. Ant. ꝛ cōis est opi. gl. ꝙ sic vt patet in. c. ij. de cōfes. in. vj. sed contrariū tenuit Bar. in. l. i. §. si quis simpliciter. ff. de ver. obli. ꝛ illam opi. sequitur hic do. Anto.

ℭ De causa possessionis ꝛ proprietatis. Rubrica.

ℭ Tractato de ordine cognitionū qꝛ dubitari posset quis ordo seruari debet cum questio possessionis ꝛ proprietatis ab eodem vel a diuersis in iudicio proponitur. ideo ꝛc. Hos. hoc repetit in cle. cui cōgruit. de proba. licet ꝛ de dona. inter dilectos.

1 ☞ Causa possessionis momentanea aptitudine appellatur.
2 Causa possessionis ꝛ proprietatis debent coram eodem iudice tractari.
3 Absente altera parte ꝛ non audita seu eius iuribus nihil debet diffiniri.
4 Quasi possessio iuris incorporalis an possit esse penes eū penes quem non est proprietas ipsius iuris.

b ℭ Susceptis. si queras an causa possessio-nis ꝛ pprietatis debeāt corā eisdē iudicib⁹ tractari. Disting fm do. Henri. bohych. in ca. fi. s. de iud.

b Susceptis. Due sunt ptes sicut duo sunt dicta principalia. secūda ibi: nec nos. ℭ Not. primo ꝙ † causa possessio-
1 nis appellatur momentanea quod intellige aptitudine ex eo quia apta est durare momento seu p modicum tempus si obtinens in possessorio postea succumbat in petitorio. j. eod. in. c. cum dilectus. quandoq; tamen sumitur momentū pro vigore vel efficacia. xj. dist. in. c. con-
2 suetudinis. ꝛ. C. que sit lon. cōsue. in. l. ij. ℭ Itē no. † ꝙ causa pos-
3 sessionis ꝛ proprietatis debēt corā eodem iudice tractari. facit. l. nulli. C. de iudic. ℭ Ultimo not. † ꝙ absente ꝛ non audita altera parte seu eius iuribus nihil debet diffiniri. facit. l. fi. C. si per vim vel alio modo. ℭ In gl. j. ibi fm legem non appellatur. Secus tamen fm canones. j. de resti. spol. cum ad sedē. ℭ In gloss. ij. ibi in vno eodemq; iudicio respicit literam antiquam quia ista litera nō habetur in tex. sed illa sub vno eodemq; iudice. ℭ In ea. gl. in fi. Supple qꝛ illud operat diuersitas fori. ℭ Extra glo. tangit hic
4 Jo. and. an † quasi possessio iuris incorporalis possit esse penes eū penes quē non est pprietas ipsi⁹ iuris. ꝛ ponit opi. ꝛ finaliter tenet ꝙ sic. qꝛ licet nō habeat ipse pprietatē illius iuris satis est ꝙ aptus est habere do. Ant. hic insistit ꝛ nititur suo modo declarare. sꝫ Bar. in. l. naturaliter. in prin. ff. de acquir. pos. ꝛ in. l. sicuti. §. sed si queratur. ff. si ser. ven. dicit ꝙ ista quasi possessio in incorporalibus habetur per exercitium actus gesti ꝛ patiente illo ad quem spectat. l. quoties. ff. de serui. ꝛ facit qḋ no. Inno. in ca. ij. de resti. in integ. ꝛ. s. de offi. ordi. cōquerente. ideo proprie ista quasi possessio dicit haberi respectu eius qui prestat patientiā ꝛ nō respectu alterius. debebit tamē tueri in quasi possessiōe ipsius iuris aduersus omnes. ꝛ sic dicit sensisse glo. in. d. §. sed si queratur.

1 ☞ Possessorio ꝛ petitorio potest simul agi.
2 Attestationes potest iudex prius publicare super possessione ꝙ super proprietate.
3 Causa possessionis si est tm̄ cōmissa non cognoscet de pprietate sine noua cōmissione: nec econtra: sꝫ nō debebit alteri committi.
4 Possessoriū ꝛ petitoriū an possint simul ab eodem proponi: ꝛ an vtrunq; simul debeat vna sententia terminari.
5 Possessorium si ab vna partiū petatur: ab altera petitorium, an talis concursus admittatur.

Ad vltimum interrogati. Si possessorio ꝛ petitorio simul est actū pōt iudex pri⁹ possessoriū terminare. ℭ Et est cōmunis diuisio ꝛ cōsaltatio ꝛ respōsio. scḋa ibi: nos autē. ℭ In tex. ibi: audiant attestationes. dupliciter pōt exponi primo. i. prius publicent. Item scḋo potest exponi. i. prius examinent si forte publicauerāt atte-
1 stationes sup vtraq; cā ꝛ vtraq; expositio in se est vera. ℭ † No. ꝙ super petitorio ꝛ possessorio potest simul agi. de quo. j. eo. pastoralis. ℭ Item not. ꝙ iudex debet parcere sumptibus litis vt sic minus ꝙ fieri possit grauentur partes in illis. facit de officio ordi. vt litigantes. in. vi. ℭ Item no. ꝙ cōmistio conseruans ius partium ꝛ illis pficiens debet admitti. Secus si ius peruertat: qꝛ illa reprobatur. s. de iudi. exhibita. ℭ Item not. ꝙ licitum est in
2 materia mista etiā in foro canonico leges allegare. ℭ † Ultimo not. ꝙ iudex potest prius publicare attestationes sup possessiōe ꝙ super pprietate. ꝛ similiter prius illas examinare. ℭ In gl. j. in
3 fi. † Si vo causa possessionis tm̄ esset cōmissa nō cognosceret de proprietate sine noua cōmissione: nec similiter ecōtra. facit. l. fin. C. si a non compe. iudi. Fateor tamen ꝙ non debebit cōmitti alteri sed illi qui cognouit de possessione vel de pprietate. l. nulli. C. de iudi. ℭ In glo. fi. in fi. Duo principaliter tractat gloss. pri-
4 mum † an possessoriū ꝛ petitoriū possit simul ab eodē proponi. ꝛ de isto dicendū vt in. c. pastoralis. j. eo. qꝛ si est possessoriū recuperande vel adipiscēde sic cū nulla sit cōtrarietas. Secus si retinende. Secundum est si simul actū est super vtroq;: an simul vtrūq; debeat vna snīa terminari. ꝛ conclude ꝙ sic si de vtroq; liquet ex ordine tamē feretur primo sup possessorio: ꝛ incontinenti tamen sup petitorio. j. eo. cū dilectus. secus si non liquet de pprietate: qꝛ forte testes nō sunt recepti sup illo: vel si sunt recepti nō sunt publicati: vel si sunt publicati non sunt examinate attestationes: sꝫ solum super possessorio. nā tūc potest prius possessorium expediri suspenso petitorio: vt hic patet. Et adde etiā quod habet in. c. pastoralis. j. eod. vbi habet an post conclusionē factā in petitorio
5 possit suspendi petitoriū p ipsum possessoriū. ℭ † Ultimo adde dictis Jo. an. ꝛ Inn. quia videnť velle ꝙ si aliquis agit contra titium possessorio ecōtra possit titius agere petitorio sup eadem re saltem qñ actū est possessorio adipiscēde si incōtinēti vult docere de iure suo. ꝛ etiā recuperāde si esset notoriuꝫ de proprietate rei. nam hoc non videť procedere ratione cōtrarietatis: qꝛ agens possessorio recuperāde vel adipiscēde dicit se non possidere. ideo nullo casu potest cōueniri petitorio qꝛ aduersarius agendo petitorio dicit enꝫ possidere. s. de iudi. examinata. ideo omnino pri⁹ debet expediri possessorium. ꝛ sic facilius admittitur concursus petitorij ꝛ possessorij ab eadem parte ꝙ si vnum proponatur ab vno ꝛ aliud ab alio. facit quod not. Bart. in. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. posses.

1 ☞ Eligere volentes debent se in vnum locum pro electione facienda congregare.
2 Eligere volentes postꝙ sunt cōgregati debent ante oīa gratiam sancti spiritus inuocare.
3 Eligentes possunt petere electionem confirmari.
4 Petitiones due contrarie possunt super eodē corā eodem iudice a diuersis partibus proponi. ꝛ nu. 15.
5 Electio de iure canonico spectat ad canonicos potest tamen de consuetudine spectare ad clericos vna cum canonicis. ꝛ nu. 16.
6 Accumulato petitorio ꝛ possessorio ab vna parte non silet tunc petitorium ab altera parte intentatum.
7 Quasi possessio iuris eligendi ad hoc vt pbetur requiritur ꝙ saltem quis ter elegerit.
8 Et qualr in qñ possessiōe iuris eligēdi formari debeat articulus.
9 De cōtemptu agens debet cōcludere quasi possessionē iuris eligendi fm tps electionis de cuius contemptu agitur.

Dictiones

10 Dictiones solum ⁊ tantum implicant negatiuam.
11 Electio facta aliquibus contemptis nõ est nulla sed venit cassanda.
12 Negatiua expressa est improbabilis.
13 Contemptus qualiter quis dicatur.
14 Libellus latissime interpretari debet.
17 Jus interessendi in electione potest prescribi per existẽtem in quasi possessione.
18 Actore nõ ꝓbãte reus obtinere dꝫ etiam si nihil probauerit.
19 Sententia lata super deducto per modũ cause an habeat nocere si postea principaliter in iudicium deducatur.
20 Electiõi qui interest ⁊ dans vocem presumitur ex iure debito id fecisse. ⁊ nu. 26.
21 In possessiõe tuẽdus non est is q in illa est vi clam vel ꝑcario.
22 Confessoria competit asserenti sibi seruitutem deberi.
23 Consuetudo an inducatur ex tribus vicibus.
24 Seruitutes que ⁊ quando prescribi possint.
25 Patientia loco traditionis habetur in seruitutibus.
26 Electio qñ fit ab habẽte proprietatẽ iuris eligendi alio existente in possessione mala fide valet.

Um ecclesia sutrina. Si spoliat⁹ petitorio ⁊ possessorio simul agat si spoliationẽ ⁊ possessionem probat sed non dominium obtinet in possessorio, sed succumbit in petitorio. hoc dicit. ⁊ sunt due partes principales. nam in prima facti ⁊ processus narratio. in secunda diffinitio. secũda ibi: nos igit. Prima subdiuiditur in qnqꝫ. nam primo ponit petitionem actorũ. secũdo reconuentionem reorum. tertio modum processus. quarto allegationẽ actoris. quinto allegationem reorum. secũda ibi: verum. tertia ibi: partibus. quarta ibi: pars canonicorum. quĩta ibi: parte clericorũ. Secunda principalis subdiuiditur in duas. nam pria diffinit possessorium. secunda petitoriũ. secunda ibi: verum quoniam.
1 ¶ Nota primo ꝙ † vbi ecclesia vacat prelato: habẽtes eligere debent se congregare ad vnum locum pro electione facienda. ⁊ que sit ratio traditur in. gl. j. ⁊ est etiaꝫ ratio, qꝛ actus qui fiunt a collegio vel ab vniuersitate debet fieri a collegialiter congregatis. s̄. de elec. in genesi. ⁊ no. per gl. s̄. de constitu. cum omnes in quo autem loco debeat fieri electio prelati. not. per gl. ⁊ doc.
2 s̄. de elec. cum terra. ¶ † Nota secundo quod habentes eligere postq̄ sic sunt congregati debent ante omnia inuocare gratiã spiritu sancti. intellige per decantationem hymni veni creator spiritus. vel misse de sancto spiritu. facit qd̄ habetur. s̄. de elec.
3 quia propter. ¶ Itẽ nota ꝙ † eligentes possunt petere electionem confirmari licet electus non petat. facit quod habetur. s̄. de elec. postq̄. ⁊ de elec. cupientes. §. deniqꝫ. lib. vi. ¶ Item nota quod etiam ecclesia secularis potest dici habere conuentum lꝫ quãdoqꝫ istud dicat̃ poti⁹ cõpetere religiosis. de qua. s̄. de re
4 scrip. in decre. capitulum. ⁊. j. de prebend. nisi essent. ¶ † Item nota quod super eodem dari possunt due petitiones contrarie a diuersis partibus coram eodem iudice. nam hic canonici petebant electionem cõfirmari. ⁊ ex aduerso clerici petebant candem infirmari. licet Innoc. in. c. cum contigat. de offi. deleg. videatur dicere quod non est tutum tales petitiones admittere. quia propter diuersitatem petitionum possent sequi contrarie sentẽtie. Sed certe hoc nõ est verisimile ex quo sunt directe cõtrarie. ⁊ sic ex decisione vnius sequitur decisio alterius. l. pom
5 ponius. §. sed ⁊ is. ff. de procurato. ¶ † Item nota quod licet de iure canonico electio spectat ad solos canonicos. s̄. de elect. c. j. tamen de consuetudine potest etiam spectare ad clericos cõuentualium ecclesiarum vna cum canonicis vt hic patet. ideo tunc si fiat sine eis non debet cõfirmari. ¶ Ulterius nota ꝙ si peto electionẽ confirmari vel infirmari tacite etiam videtur deductum petitorium ⁊ possessorium per modum cause sup iure eligendi: adeo ꝙ si partes super illo iure postea principaliter
6 assumant disputationem: poterit super illo ꝓnunciari. ¶ Itẽ nota ꝙ accumulato petitorio ⁊ possessorio ab vna parte nõ silet tunc petitoriũ ab altera parte intentatũ propter penden
7 tiam possessorij. ¶ † In ver. parte clericorum. Nota ꝙ ad concludendam quasi possessionem iuris eligendi videtur requiri ꝙ saltem ter quis elegerit. sed certe istud fuit ex superabundanti narratum. qꝛ etiã sufficit vnicus actus vt tangitur hic in gl.
8 in verbo episcoporum. ¶ † Item nota practicam formãdi articulum in quasi possessione iuris eligendi. quia articulari debent exercitia solum proportionabilia istud ius habenti: vt si articulo me interfuisse electioni ⁊ elegisse. nam primum non sufficit: quia competere potest etiam ius non habẽti vt si interfuerit gratia consilij. facit ꝙ habetur. in. c. cumana. s̄. de electio. ⁊ in. c. vt nostrum. cum ibi notatis per Jo. and. de offi. archid.
9 ¶ † Item nota ꝙ agens de cõtemptu debet concludere quasi possessionem iuris eligendi secundum tẽpus electionis de cuius cõtemptu agitur. ¶ Item nota ꝙ est dare affirmatiuam pregnantẽ que habet in se inclusam negatiuam. Similiter est dare negatiuam pregnantem que habet in se inclusam affirma
10 tiuam. s̄. de renuncia. super hoc cum ibi notatis. ¶ Item nota ꝙ iste dictiones solum ⁊ tantum: videntur implicare negatiuam quod nota pro testibus qui dicunt se tantum scire sup articulo id quod deponunt. qꝛ per hoc excluditur scientia aliorũ.
11 ¶ † Item nota ꝙ electio facta aliquibus contemptis non est nulla. sed venit cassanda. ĩtellige ipsis contemptis hoc petentibus. s̄. de electio. ꝙ sicut ⁊. j. de preben. cum in ecclesijs. libr. vj. ¶ In ver. nos igitur. Nota tria que detrahũt de fide testis. primo quãdo testes sunt varij. secundo quando vacillant. tertio quando conãtur probare negatiuã nõ probabilem [ADDI. Et de primis duobus quid sit variare ⁊ qd vacillare vide Inno. in. c. preterea. de testi. cogen. de tertio vide in. c. bone. j. s̄. de
12 elec. ⁊. vj. q. vlti. actor. T. JO.] ¶ † Item nota ꝙ sicut negatiua expressa est improbabilis. sic ⁊ negatiua inclusa tacite in affirmatiua rõne termini exclusorij. quod intellige nisi sit coartata iuxta ea que no. in. c. bone. el. j. s̄. de elec. ¶ Item nota ꝙ ad concludendam potestatem agendi de cõtemptu sufficit probare quasi possessionem iuris eligẽdi nil de proprietate doceatur ⁊ est ratio quia actus eligendi sequitur possessorem. cum censeatur esse fructus ipsius iuris eligendi vt no. per Inno. j. tit. j. in literis. ⁊. s̄. de elec. querelam. ⁊ facit quod notat. gl. in. c. cuꝫ
13 olim de maiori. ⁊ obedien. ¶ Item nota ꝙ ad hoc vt dicatur quis contemptus non sufficit electionem esse factam ipso contradicente. sed ꝙ sit facta eo contradicente excluso. Et nota ꝙ per exclusionem ab actu eligendi priuatur quis quasi possessione iuris eligendi. de quo in. d. c. querelam. ¶ In ver. verũ. No.
14 ꝙ † libellus est latissimi iuris ⁊ latissime dꝫ interpretari quia in eo veniunt omnia de quibus non est actum ne veniant quod est verũ dũmodo possunt includi quoquomodo sub verbis libelli etiã ẜm impropriam ⁊ latã significationẽ. l. solemus. ff. de iudi. ⁊ ibi. notã. ⁊. l. sed ⁊ si possessori. §. item si iurauero. ff. de iu
15 reiur. ¶ † Itẽ nota ꝙ vbi sunt due mutue petitiones contrarie super eodẽ ille obtinet vices actoris etiam si possideat. contra quem facit ius cõmune. ⁊ sic no. ꝙ positio contra ius cõmu
16 ne non releuat ab onere probandi super proprietate. ¶ † Iteꝫ nota ꝙ de iure cõmuni electio episcoporũ spectat ad clericos cathedralium ecclesiarũ. intellige. i. ad canonicos per id qd̄ no. in. c. j. s̄. de elec. nisi de cõsuetudine aliud fuerit inductum. sup
17 ple vel ex priuilegio. s̄. de indi. nouit. ¶ † Item nota ꝙ ius interessendi in electione põt prescribi ꝑ existentem in quasi possessione interueniẽte legitimo seu canonico temporis spatio.
18 de quo in gl. antepenul. ¶ † Itẽ no. regulã illã vulgatã. ꝙ actore non probante reus etiã si nihil ꝓbauerit debet obtinere. ⁊ ad hec sepe allegatur. facit. l. fi. C. de rei vendi. ⁊. C. de eden. in. l. q accusare. ⁊. j. vt ecclesiastica benefi. vt nostrum. ¶ Ultimo nota ꝙ reus absolui potest a petitione actoris nil probantis. ⁊ ẽt
19 actori silentium perpetuum imponi. ¶ † Tangit hic Innoc. an sententia lata super deducto per modum cause habeat nocere si postea principaliter in iudicium deducatur. ⁊ concludit ꝙ non per. l. si quis cum totum. §. si ancillam. de excep. rei iudi. vbi si peto partum dicens illum meũ qꝛ natus ex ancilla mea si succumbo non ob. exceptio rei iudicate si postea peto ancillã ⁊ idem si peto fructus ꝑceptos qꝛ sunt percepti ex fundo meo. ⁊ postea peto fundum, ⁊ sic idem dꝫ dici in ꝓposito. presertim cũ eligere sit fructus iuris eligẽdi. Sed Hosti. videt̃ hoc reprobare per. l. si cũ argentum. ff. de excep. rei iudi. in. §. si fundũ vbi patet ꝙ si petij fundum tanq̄ meum ⁊ succubuero. si deinde peto vsumfructũ fundi eadẽ causa. s. qꝛ fundus est meus obst. exceptio. lꝫ alia res sit proprietas ⁊ alia vsusfructus. ¶ Sed certe vt hic dicit do. Ant. potest respõderi dicte legi ꝙ ibi primo petijt totum postea partem. ideo obst. exceptio. l. si quis cũ totum de excep. rei iudi. nam qui petit fundum intelligit̃ petere proprietatem ⁊ vsumfructum. l. si alij. ff. de vsũfru. lega. nã vsusfructus est pars dominij. li. iiij. ff. de vsufru. ⁊. l. qui vsumfructũ ff. de verb. obl. Secus in casu Inn. ¶ Joan. de ligna. tenet contra Inn. per notata ꝑ Bar. in. l. qui rome. §. duo fratres. de V. ob. ⁊ pro ipso facit tex. iste non diuinando. ⁊ ad iura allegata ꝑ Inn. respondet ꝙ in eis non fuit plenarie cognitum sed summarie. ideo nõ ob. postea in alio iudicio. j. de testi. veniẽs. el. ij. nec ob. ꝙ ista sint diuersa. quia licet sint diuersa. tamẽ sunt cõnexa ⁊ ad inuicem subordinata per modum cause ⁊ causati. idõ sententia lata in vno nocebit in alio si fuit plene cognitũ in primo iudicio. ¶ Sed do. Ant. hic tenet opinionem Inn. per. l. sed si ante. ff. de excep. ⁊ per dictũ. §. si ancillam. in quibus videtur ꝙ licet sit plene discussum per modũ cause. non nocet postea si principaliter deducatur. ⁊ ad notata per Barto. in. §. duo

fratres. respondet q alio casu loquuntur. et ad istum tex. respondet q debet intelligi altero de duobus modis vt voluit Inno. primo q suppleri dz, q principaliter etiam clerici petierūt se restitui. et etiam q pciperetur canonicis ne decetero eligerēt sine eis. et sic principaliter fuit deductum ius eligēdi in iudiciu3 sed certe iste intellectus diuinat. item videtur esse contra mentem text. in versiculo verum quoniam. vbi papa p coniecturas arguit deductum fuisse petitorium quod nō debuisset facere si p cōstanti expresse deductum fuisset petitorium. quia in incertis non certis locus est coniecturis. vnde respōdet secundo q dz hic intelligi quando licet non fuerit principaliter deductu3 sed p modu3 cause partes principaliter assumpserunt disputationem super hoc deducto per modum cause sup illo lis etia3 fuit contesta. ideo tunc nocet sentētia in ppetuu3 etiam si postea deducatur principaliter. secus si non fuisset de hoc disputatum. vel si fuisset nō fuit lis contestata. et sic limitat istum text. Sed certe diuinare est q hic fuerit contesta. lis sup deducto in modum cause. et ideo verior videretur opinio Joan. de lignano. et p ipso facit. §. si ancillam secundum literam affirmatiuā. Sed potes concordare opiniones. q2 aut actor succumbit super deducto p modum cause solum ex eo quia non probauit. et tūc pcedet opinio Inno. et domi. Anto. Aut succumbit etiā ex eo quia reus pbauit de iure suo. et tūc pcedet opinio Joan. de lignano. vt voluit Barto. in fi. in. l. sed si ante. et ita etiam intelligatur hic. quia hic cōstitit etiam de iure rei hoc est ipsorum canonicorum qui sustinebāt ptes rei sicut innuit litera respectu iuris colligendi quod ptendebant clerici. et p ista parte bene facit quod notauit Bart. in dicto. §. si ancilla3. et quod notat in ea. l. §. penulti. et fi. p glo. et Bart. Et pdicta pcedunt quādo profertur sententia p reo sup deducto in modum cause. sed si ferretur contra eum tunc videtur velle Bart. in. l. fundum. ff. de excep. et in. l. qui rem. §. duo fratres. de verbo. obliga. q nō noceret sniā reo si postea principaliter deducatur in iudiciū id quod fuit deductū p modum cause faciat. l. vendicantē. et quod ibi no. ff. de euic. et sit ratio diuersitatis q2 fauorabilior est causa rei q actoris. vnde etiam dicit q snia lata contra excipiēte3 etiam in plenario iudicio nō nocet postea in via agēdi ad aliū effectum nisi sit lata in fauorē status. secus dicit quādo fertur sententia p reo excipiente. quia illa prodest postea in via agendi si illa sit accessoria ad iudicium agitatum p viam exceptiōis vt in. §. duo fratres. vl' nisi fuerit declaratoria sup iure rei vt not. p Barto. in. d. l. sed si ante. ¶ In gl. ij. in fi. vel potest dici q hic clerici noluerunt excipere vel dic sm Innocē. q contra petentem cōfirmationē quia illa petitur p officium iudicis et nō specialiter contra certam psonam non potest excipi de spoliatiōe. facit quod no. p eū in. c. ij. de ordi. cogni. ¶ In glos. iij. ibi hoc non pdesset de hoc an qui semel possedit psumatur hodie possidere not. in. c. cū ad sedē. j. titu. j. et etiā p leges tas in. l. fine possidetis hic allegata. ¶ † In glo. habuisse.[a] ibi in dubio psumēdum est etc. contrariū voluit glo. antepe. que videtur velle q eo ipso qd quis interest electiōi, et dat vocē psumatur ex iure debito id fecisse. nisi appareat q ex gratia fuerit admissus. et illa est verior. vt. j. patebit. et conclude sm Innocē. si queritur an psumatur quē fecisse actu3 ex iure debito. an vero ex gratia. q2 hoc est arbitrariū inspecta qualitate actuum. nā quidā sunt actus qui non cōsueuerunt concedi regulariter ex iure facultatis. vel amicitie solum ius habēti. et in istis psumitur q ex iure sibi debito quis fuerit vsus. exemplū patet si quis iterfuit in electione et vocem dedit. q2 non consueuit regulariter cōcedi nisi ius habenti. vel si quis ducat aquam p fundum vicini ad fundum suū. vel si quis incidat sepes in fundo vicini que impediūt viā p quam itur ad fundum alterius vicini sic incedentis. nam isti actus tanq ponderosi non cōsueuerunt concedi nisi ius habēti. ideo psumit q ex iure debito quis illos faciat. nisi aliud appareat. et sufficit etiam vnicus ad querendam quasi possessionē dummodo quis vtatur sciente et patiente eo de cuius piudicio agitur. l. penulti. ff. de seruitu. iuncta. l. j. §. q autem. ff. de aqua quoti. nec obstat qd qs in dubio psumitur iactare res suas vt j. tangit glos. quia illud est verum nisi alia psumptio sit in contrarium ex qualitate actus qui exercetur. na3 psumptio psumptionem tollit vt not. j. qui fi. sint legi. transmissa. et. l. fin. ff. qd metus causa. Quidam autem sunt actus qui consueuerunt cōcedi ex iure facultatis vel amicitie puta ire per fundū vicini ad fundum suum. et consueuerūt semel et bis concedi. sed nō semp et tunc requiritur q. xxx. vicibus quis fuerit vsus. l. j. ff. de itinere ac. q priua. et dicit Bart. ibi q nō exigitur in casu illo q sciēte et patiente domino fuerit vsus si agatur solum de effectu illius interdicti. Secus si vellet pscribere vel agere vtili vti possidetis. sed forte non esset absonum supplere illū text. per dictā l. penulti. cum si. de seruitu. quia in istis incorporalibus nō videtur haberi quasi possessio sine patientia aduersarij vt notauit etiā Inno. de offi. ordi. conquerente. que patientia non potest dari quando ipse aduersarius ignorat. Quidā autem sunt actus qui consueuerunt etiā sepissime concedi ex iure amicitie et tunc etiā si centum vicibus vel vltra fiant nō psumitur q ex iure debito nisi aliud appareat. exēplū si aliquis episcopus sit hospitat' pluribus vicibus in domo alicuius nobilis: q2 non dicetur esse in quasi possessione illius iuris nisi appareat q ex debito illud pretendebat. secus si eps sit hospitatus in domo alicuius plati sue dioce. et ibi receperit procurationem. et fecerit visitationem licet ille pretēdat se exemptum. quia nisi appareat q de gratia fuerit admissus. psumet ex iure debito id fecisse quia talia ex iure debito consueuerunt percipi ab existēte in sua diocē. Et ex predictis patet q vt quis dicatur esse in quasi possessione alicuius iuris requiritur q exerceat actum spectantē ad exercitium illius iuris. item q exerceat illum vt ex iure debito. Item q sciente et paciente illo de cuius preiudicio agit. An autem presumatur in dubio q ex iure suo vtatur. patet ex supradictis. ¶ Item an requiratur q credat sibi illud ius competere tangit. j. in verbo episcoporum. et in gl. antepenul. et de materia hic per Inn. et per eundē in. c. bone. titu. ij. de postu. et per bar. in. l. j. §. hoc interdicto. ff. de itine. actuq priua. ¶ In glo. negatiuam. ibi fieri non potest supple q negatiua non coartata probetur. nam licet clerici qui modo viuunt non interfuerint forte interfuerunt eorū predecessores. vel forte habuerunt isti priuilegium a sede apostolica vt dicebat Inno. et sic testes de facili poterant incurrere periuriū dicendo q non habebant clerici

21 ius interessendi in electione. ¶ † In glo. epo2um ibi nisi cōstet etc. et sic vult gl. q ille qui est in possessione vi clam vel pcario. nō sit in illa tuendus. et hoc clarum quando est pcario. q2 dūs potest reuocare. ideo contra eum nō est tuēdus. sed forte ptra aliū bene deberet tueri. si aūt possidet vi vel clam tunc si velit agere interdicto vti possidetis contra eū a quo habet vi vel clam non potest. et sic intelligat gl. sed cōtra aliū sic. l. j. §. j. ff. vti possi. Sz si vellet agere interdicto recuperande possessionis. tūc pōt etiā agere contra illū a quo habet vi vel clam. q2 non est licitum ex interuallo p violentiā ipsum spoliare. l. si quis ad se fundū. C. ad. l. iul. de vi et ideo etiam pdo restituitur. j. ti. j. in literis facit qd no. Inn. in. c. bone. el. ij. de postu. ¶ In ea. gl. in fin. sed certe gl. pcedat qū vellet reparare viam in fundo vicini. q2 tunc dz probare seruitutē competere secus si solū vult ire vt pbat in. l. j. eo. ti. ideo potes aliter dicere vt dixi sup gl. in verbo habuisse. q2 ibi loquitur in actu qui consueuit sepe concedi ex iure facultatis vel amicitie. hic in actu q non consueuit cōcedi nisi ius habenti. ¶ In gl. possessionem. in fi. Solue q l3 ibi dicatur, restitui quē debere ad res corporales. non tū negatur. quin etiā ad incorporales. et sic intelligat hic q pbat. ij. q. ij. in. c. ij. ¶ In gl. reducētes. in fi. vel pōt dici sm Jo. an. q etiā fuit cū effectu, q2 cassata fuit electio. sed forte gl. habuit respectū ad futura. quia quo ad illa preualet snia super proprietate. et si dicas quid operatur snia sup possessionem ex quo pualet snia super proprietate, dic q operat vt satisfiat iuri volenti q iudex debeat sentētiare de re de qua cognouit et pter expensas litis. et etiā interdū pter fruct' vt no. j. c. pxi. et nō habet obstare notorietas defectus pprietatis. ex quo p viam exceptionis nō fuit obiectū de defectu pprietatis sed p viam mutue petitiōis fuit vtrunq p positu3 vel etiam simul ab eadē pte vt p3 in. c. cū dilectus. j. eo.

22 ¶ † In gl. ps ibi et hec dicit negatoria. Flo. bene glo. q declarat cui competit cōfessoria et cui competit negatoria. q2 cōfessoria competit asserenti sibi seruitutē deberi. s3 negatoria neganti illam deberi. et hec glo. melius loquitur quā glo. i. c. examinata. de indi. vt ibi ēt dixi. et de materia in. l. si prius. de ope. no. nun. p Bar. et p Innocē. i. c. abbate. de verb. signi. ¶ In gl. iudiciū ibi de gnalibus iudicijs supple vel vniuersalibus pter quod j. dicit de petitione hereditatis et de iudicio familie herciscunde q sunt iudicia vniuersalia. l3 alia posita in gl. sunt generalia iudicia vt no. s. de libel. obla. c. ij. ¶ In ea. gl. ibi i bonefidei iudicijs regulariter oēs actiones sunt bonefidei. Fallit si nō sunt numerate in. §. actionē. insti. de actio. et no. glo. i. c. venerabilis. j. de excep. vñ cōdictio ex. l. et actio que oritur ex stipulatione. et actio ex testamēto. et actio q oritur ex cōtractu emphyteutico sunt stricti iuris. ¶ In gl. de cōsuetudine ibi de voluntate, supple tacita. quia non contradicit. facit. l. alienationis. de verbo.

23 significa. ¶ In glo. sup verbo tertio ibi nisi in criminibus non in alijs dic q tres vices inducunt consuetudinem put i facto consistit vt dicatur quis consuetus facere quia tres vices vel ēt due inducūt consuetudinē p id quod habetur in. l. iij. de episcopali audiētia. sed tamē ista consuetudo in criminibus nō inducit pmissionē. sed potius aggrauat delictum. s. de cōsuetu. c. fi. In alijs autē nō prodest nisi quo ad quasi possessione vt glos. dicit nisi

[a] ¶ In gl. habuisse. vide hic. d. abb. i iiij. col. vsi. q2 hic fuit articulatu3 qui dicit ex hac gl. colligi aliq necessaria ad acquirēda3 qsi possessionē. adde cal. cōsi. xij. et. xiij. et. xv. d iurepatr.

24 dicit nisi legitime sit ꝑscripta vt in.c.fi.de cõsue. ¶†In gl.tē
a poris[a] est ibi sed secus secundū canones.dic melius ꝙ quedam
sunt seruitutes que habent vsum interpollatū.nec potest quis
vti nisi certo tempore attenta forma cõstitutionis seruitutis
exemplū si cõstituta sit seruit⁹ ꝙ possit duci aqua qua solū semel in
mense ꝑ fundū vicini.⁊ tunc ad prescribendam libertatē con-
tra seruitutem requirif tp̄s duplicatū.⁊ sic non sufficit longum
tp̄s.x.annorū inter presentes.⁊ sic loquif.l.fi.sic allegata in gl.
Sed qñqꝫ non agitur de libertate querenda contra seruitutē.
sed de querēda seruitute ⁊ tūc si seruitus habet causam conti-
nuam.⁊ tunc sufficit ad ipsam prescribendā,longū tp̄s.Si autē
hꝫ cām discontinuā.tūc requirif tp̄s cuius initij memoria non
existit.l.seruitutes.ff.de seruitutibus.Et dicitur habere cau-
sam continuam qñ eius vsus est continuus vel lꝫ non sit actus
tamen est continuus sine facto hominis.l.foramen.ff.de serui.
vrb.pred.vñ seruitus altius non tollendi illa dicif habere cau
sam continuā qꝛ cõtinuus est eius vsus.similiter seruit⁹ immit
tendi aquā pluentē ꝑ stillicidium in areā vicini.qꝛ stillicidium
semper est aptum recipere quādo pluit.licet nõ semper pluat.
Secus est in seruitute itineris.qꝛ illa reqrit factū hominis in
vtendo ⁊ nõ semper homo pōt itinerare.qꝛ oportet ꝙ interdū
quiescat,⁊ ista procedūt in seruitute que debef a re rei:sed in ser
uitute que debef personis lꝫ cā sit discontinua sufficit longū tē
pus vt paret in vsufructu.l.iusto.§.non mutat.ff.de vsucap.⁊
ibi per Bar.⁊ est rō qꝛ persona potest animo cõtinuare posses-
sionem nõ sic res.⁊ ideo qꝛ hic agitur de seruitute querenda per
sonis non curaf licet habeat cām discontinuā requirif tamē in
prescriptione ecclesiastica tempus.xl.annorum.j.de prescript.
25 c.de quarta.¶†In ea.gl.ibi loco traditionis non sequitur ꝙ
habeatur loco tituli vnde sicut in rebus corporalibus vltra tra
ditionē requirif bona fides ⁊ titulus.l.celsus.ff.de vsuca.sic in
incorporalibus vltra patientiā videf requiri bona fides ⁊ ti-
tulus ideo daf secūda solutio ꝙ sit speciale circa incorporalia
vt sequif in glo.sed certe ista solutio videf contra.c.si diligenti
vbi videf loqui ēt in incorporalib⁹ vt ibi no.⁊ in.c.j.de prescri.
in.vj.Item videf cõtra dictū.c.j.vbi dicif ꝙ qñ contra prescri-
bentem facit ius cõmune.vel est ꝑsumptio contra eū,requirere
tur bona fides ⁊ titulus.sꝫ hic ius cõe erat cõtra clericos vt pꝫ
ex litera ⁊.s.de elec.c.j.ergo non videf procedere sine titulo pre
scrip.Unde extra gl.pōt dici ꝙ hic vacat ar.a contrario sensu
ꝓpter iura cõtraria seu ꝓpter.d.c.si diligenti.⁊.d.c.j.¶Sed
ista solutio vr̄ cõtra mentē litere.Unde tertia solutio daf ꝙ ꝑ-
scribere ne canonici eligant sine clericis nõ sit cõtra ius cõe.sed
potius ſm ius vel ꝑter.lxiij.distin.obeuntibus.ideo nõ requi-
ritur titulus secus si vellent prescribere clerici vt ipsi soli eligāt
sine canonicis ⁊ hanc opi.sequif Jo.an.sed non vr̄ tuta.qꝛ re-
uera ius cõe vr̄ esse cõtra clericos etiā si velint eligere cū canoni
cis.vt.d.c.j.de elec.⁊ etiā hic vr̄ probari ⁊ saltē est presumptio
cõtra ius.ideo lꝫ multū instet.d.Ant.potes tenere alteram de
duabus solutionibus vna est ꝙ in his que sunt leuis preiudi-
cij non ꝓcedit.c.j.de ꝑscri.in.vj.nec.c.si diligenti.ꝑ.l.si qs diu-
turno.allegat.i in.gl.vbi pꝫ ꝙ ad ꝗrendā seruitutē sufficit bona
fides.⁊ tñ ibi ius cõe eñ cõtra ꝑscribētē.⁊ est presumptio cõtra
eū.qꝛ ius cõe presumit quālibet rē liberā.nisi probetur serua.l.
altius.C.de serui.⁊ facit qđ no.in.l.sicuti.§.sed si queratur.ff.si
seruitus ven.⁊ per Bar.in.l.si prius.de ope.no.nun.⁊ facit qđ
no.ꝑ gl.⁊ Bar.in.l.si maior.C.cõi diui.⁊ dꝛ esse modici ꝑiudi-
cij seruitus itineris vel vie:qꝛ per illā nihil corporale acquirif.
secus ergo vbi aliqd corporale acqrereꝫ.vt si prescribaf ius de-
cimandi in alia parochia.iõ illđ censef esse grauis preiudicij.
qꝛ per hoc ꝗrenf etiā fructus ⁊ sic res corporales spectātes ad
decimam.sed in casu nostro agitur de modico preiudicio.qꝛ nõ
censef magnū preiudiciū si clerici habeant eligere cū canonicis
qꝛ ratū est magis iudiciū qđ plurimorū iudicio comprobatur.
de offi.deleg.prudentiā.ideo hic sufficit bona fides.vt.d.l.si qs
diuturno.⁊ sic oportet ꝙ isti clerici intersint in electione ⁊ dent
vocē vt ex iure suo vt dixi cū gl in ver.habuisse.⁊ etiam ꝙ cre-
dant ius sibi competere.nā alias non essent in bonafide.ex quo
presumptio est cõtra eos.nisi aliqua causa id suadeat vt qꝛ for
te sic erat fama ꝙ tale ius spectabat ad eos.facit qđ no.Bart.
in.l.j.§.hoc interdicto.ff.de itinere actuqꝫ priua.⁊ lꝫ do.Ant.
impugnet istam solutionē ex eo qꝛ si agereꝫ de prescriptione le
uis decime secundū illā deberet sufficere bona fides ꝙ videtur
contra.c.dudū.de deci.tñ meo iudicio potest saluari.qꝛ pro ipa
est casus in dicta.l.si quis diuturno.iuncto eo qđ no.per gl.⁊
Bar.in.l.si maior.C.cõmuni diui.Nec ob.qđ dicit dñs Anto.
de leui decima.qꝛ id non debet attēdi.sed satis est qđ secundū
cõmunem accidētiam prescriptio decime est grauis preiudicij
arg.l.nam ⁊ ea.ff.de legi.¶Secūdo modo potest solui contra
rium ꝙ procedat quando ex patientia non iustificaf possessio
ita intelligaf.c.j.de presc.in.vj.Secus qñ iustificaf ⁊ ita loqua
rur hic.⁊ dicif pro tanto hic iustificari.qꝛ pendet a potestate ca
nonicorū ꝑticipare illud ius eligendi quando occurrit electio.
vt in.c.obeuntibus.ꝑallegato ⁊ de elec.cū vintoniensis.lꝫ sine
solennitate canonica non possent cõcedere clericis ꝙ haberēt
semper ius interessendi in omni electione futura.s.de elec.con
stitutis.Sed qñ occurrit electio bene possunt participare vt
dixi ideo ex patientia dicif iustificari possessio.Secus qñ non
esset in potestate eorū tale ius transferre.sicut patet in iure de-
cimandi.qꝛ non potest rector fructus ecclesie alteri donare sed
dꝫ in vtilitatē ecclesie conuertere scđm deputationē factam a
iure.xij.q.ij.c.cõcesso.⁊.c.quatuor.⁊ sic intelligaf solutio Pau.
de lia.quā etiā in effectu videf hic saluare do.Anto.⁊ per hoc
patet ꝙ dictū.c.j.de prescri.in.vj.lꝫ generaliter loquatur tamē
dꝫ limitari altero duorū modorum ꝑdictorum.qꝛ nõ habet lo-
cum in his q̄ sunt leuis preiudicij:vel vbi possessio iustificatur
ex patientia aduersarij.¶Et ꝑ hec etiam potest inferri ad so-
lutionē contrarij.c.ad decimas.de resti.spo.in.vj.vbi dicif ꝙ si
ius cõmune facit cõtra illū qui pretēdit se spoliatū ⁊ fundat in
tentionē rei nõ audif petēs restitutionē.hic aūt directo videf
dici cõtrarium:qꝛ lꝫ cõtra clericos faceret ius cõe ⁊ fundaret in
tentionē canonicorū.tñ clerici fuerunt restituti.de quo cõtra-
rio hic non facit mentionē Jo.an.⁊.d.Ant.sed bñ tāgit in no-
uella sup gl.in.d.c.ad decimas.nā potes dicere similiter quod
non procedit in his q̄ sunt modici ꝑiudicij.Et melius ꝙ nõ ꝓ-
cedit qñ ex patientia aduersarij iustificatur possessio.¶In ea.
26 gl.ibi ꝗ protestari.Nota bene qꝛ vult glo.ꝙ† in dubio clerici
presumantur interesse in electione ex iure sibi debito cõtrariū
voluit gl.s.in verbo habuisse.dic vt ibi dixi.¶In glo.pen.ibi
nec extra bona.Nā pro illa cõpetit nobis ius vt no.gl.in verbo
pars.ideo hoc respectu censef esse in bonis nostris ⁊ prestanto
pōt ꝑscribi vt no.in.l.j.hic allegata.¶Extra gl.tangit Inno.
qualiter hic fuerit deductū petitoriū ⁊ possessoriū.cõclude ꝙ
si quis petit electionem confirmari vel etiam petit infirmari vr̄
petere ex omni iure quo pōt.⁊ sic siue ratione possessionis siue
rōne ꝓprietatis.⁊ ideo si in processu cause ꝓsequif vtrūqꝫ pōt
⁊ ita pōt intelligi hic.secus si non ꝓsequeref ius:sed forte defe-
ctū forme electiōis.nā tūc nõ vr̄ deducere petēs cassari electio
nem ius suū respectu ꝓtātis iuris eligēdi.idē dicas si qs ꝑetat
electionē cassari.qꝛ cõsueuerūt interesse.⁊ facta est eo contem-
pto ⁊ excluso.nā vr̄ deducere petitorium ⁊ possessorium.idē si
dicas ꝙ ad ipsum spectat de consuetudine eligere.lꝫ Inn.di-
cat ꝙ solū petitorium vr̄ tūc deductū cū cõsuetudo sit ius.j.di.
consuetudo.sed certe etiā in illa versaf factū.l.j.C.q̄ sit lõ.con-
sue.ideo etiā possessoriū intelligitur deductū ſm Host.idē si di
catur qꝛ ad me ꝑtinet de iure eligere.vel qꝛ apud me est ius eli-
gendi.lꝫ Inn.dicat his casibus solū petitoriū deductū.sed nõ
bene qꝛ pōt spectare ad me de iure eligere rōne proprietatis iu
ris eligendi.⁊ etiā rōne quasi possessionis.vt in.c.consultatio-
nibus.de iure patro.⁊ per Jo.an.in.c.qꝛ propter.super gl.fi.de
elec.¶Et tene menti.qꝛ cõcludit hic Joan.an.ꝙ lꝫ in libello
narrenf spectantia ad possessorium ⁊ petitoriū tñ debemus at
tendere cõclusionē.qꝛ si illa eēt specifica videref illud tantū in-
tentatum.vnde si quis narret se spoliatū aliqua re quam dicit
suam si postea concludit ꝙ petit se integrari ad possessionem
suam videref tantū possessoriū intentatū tñ si fuisset additum.
⁊ super predictis peto iustitiam ministrari ſm Cal.in.c.ij.s.ti
tu.ij.tūc etiā posset dici petitoriū intentatū.secus si dicta clau-
sula non fuisset adiecta.Si aūt cõcluderet rem sibi restitui illa
cõclusio esset generalis ⁊ posset adaptari ad possessoriū ⁊ peti-
toriū.facit.l.qui restituere.ff.de rei vend.⁊ quod no.Pau.⁊.d.
Ant.post eum.j.eo.c.pastoralis.¶Ultimo adde qꝛ do.Ant.
hic videf velle ꝙ qñ electio est facta ab habente proprietatem
iuris eligendi alio existēte in possessione mala fide ꝙ valet ele
ctio.nam non videf verū qꝛ eligere est fructus iuris eligendi q
non potest percipi ꝑ illū qui nõ est in possessione.⁊ iõ non vale
bit dicta electio.⁊ si fieret ꝑ male fidei possessorē illa etiam cas
saretur.qꝛ malefidei possessor non facit fructus suos.facit qđ
no.j.tit.j.in literis.

a ¶In glos. tpis super hac.gl.ađ h.d.Abb. i.vij.co.x. opp.multi pliciter.n. 42.Et do. legiste.in. l.ij.C.đ ser ui.⁊ aqua.

1 ☞Confirmatus ante installationē an possit administrare.
2 Ex confirmatione an cõsequatur quis possessorium.
3 Gerens se pro prelato vel pro electo nõ per hoc seqꝫ ꝙ habeat verum ius electionis vel prelature.
4 Possessorio recuperande agere pōt etiā in beneficialibus qui hꝫ possessionē autoritate superioris lꝫ careat proprietate.
5 Electio nulla si per papā scienter confirmef illa validabif sed si fiat ab inferiore non tribuit ius.
6 Cognitio si committitur simpliciter sine dictione taxatina an poterit diffinire.
7 Dominium rerum ecclesie penes quem dicatur esse.

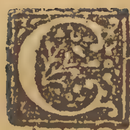

Cum super electione. Idē dicit qđ ꝑcedēs qtū ad effectū. ¶ Et pͦo decise narrat factū. scđo diffinit. scđa ibi: cum. ꝛ pͦo diffinit possessoriū. scđo petitoriū. secūda ibi: verū. ¶ No qđ ad patriarcham hierosolymitanū ꝑpectat cōfirmare electū in epm ecclesie bethleemitane cū sit sibi subiecta. nā ēt dat palliū suffraganeis illo ornamento decoratis. ꝭ. de priui. antiqua. ꝛ illos etiā cōfirmat vt ꝑ
1 pꝫ. An aūt † cōfirmatus ante installationē possit administrare tractat hic Inn. ꝛ Hosti. de quo p Jo. an. in. c. transmissam. ꝟ. de elec. ꝛ ibi concludit ꝙ sic. nisi cōsuetudo aliud habeat p illū
2 tex. ¶ † Itē no. ar. ꝙ ex cōfirmatione quis cōsequatur possessorium sed contrarium tꝫ Inn. p. l. cū heredes. ff. de acqui. pos. iđ intelligit tex. qñ fuit cōfirmatus ꝛ etiā possessionē adeptus ꝛ
3 postea spoliatus. ¶ † Itē nota ꝙ lꝫ quis gerat se pro electo vl' pro prelato. nō tñ sequit ꝙ per hoc habeat verū ius electionis vel prelature. ¶ Itē no. ꝙ vbi possessoriū ꝛ petitoriū simul deducitur in iudiciū. ꝛ de vtroqꝫ plene est cognitū. sup vtroqꝫ dꝫ ꝓnūtiari ex ordine tñ prius sup possessorio de que etiam. ꝟ. c.
4 primo. ꝛ. ꝭ. e. cū dilectus. ¶ † Itē ꝙ vbi qs hꝫ possessionē autoritate superioris etiā in beneficialibus pōt agere possessorio re
5 cuperāde lꝫ careat ꝓprietate de quo. ꝭ. ti. ꝭ. in literis. ¶ † Ultimo no. regulā illā vulgatā. de qua re iudex cognouit ꝛc. de qua in regula de qua re. ff. de iudi. ꝛ in. c. ꝭ. de or. cog. ¶ In gl. ꝭ. in fi. Jo. de lig. hic dicit ꝙ si confirmetur electio q̄ est nulla per papam ex certa scientia illa validabit p. c. ꝭ. ꝛ. ij. ꝭ. de confir. vti. vel inuti. Sed vbi fiat ab inferiore tunc ꝓcedit qđ dicit glo. ꝙ non tribuit ius hꝫ tñ aliquos effectus. pͦo trāffert onus probandi in illū q dicit electionē minus canonicā. facit qđ no. ꝟ. de elect. ꝙ sicut ꝛ. c. in genesi. Item qꝛ obligare se dꝫ ad extraordinariaꝫ penam q̄ se obijcit post confirmationē. ꝭ. de accusa. sup his. Itē si adeptus est possessionem potest agere possessorio si spoliet. ꝛ sic transit. d. Ant. Sed cōtra gl. ꝛ predicta facit qꝛ videt ꝙ confirmatio etiā inferioris tribuat ius qꝛ trāsit in rē iudicatā. ꝟ. de elec. cū dilecti. ad fi. ꝛ sic videt tribuere ius. Potes dicere ꝙ si facta est cōfirmatio causa cognita ꝛ sic p̄missa citatione fm formā. c. vltimi. de elec. in. vi. tūc si nō hꝫ in se errorem iuris expressum tribuit ius saltē quantū ad preiudiciū ptis lꝫ non quo ad preiudiciū superioris quominus possit inquirere de canonico titulo p no. p Inn. de rescrip. ad aures. ꝛ. c. cōstitutus. Nec ob. iste tex. qꝛ dꝫ intelligi ꝙ fuit appellatū vel ꝙ fuit facta sine cause cognitione seu nō p̄missa citatiōe ꝙ fieri poterat fm ista iura fm no. p Inn. in. d. c. cū dilecti. de elec. ideo hic nō tribuit ius ꝛ de materia ēt p gl. ꝛ Jo. de lig. in. cle. ꝭ. de elec. ꝛ ibi ēt tetigi ꝛ tangit etiā in. d. c. ꝙ sicut. ꝟ. de elec. ¶ In glo. ij. ibi satisfit iuri supple volenti ꝙ de qua re iudex cognouit de illa ꝓnūtiet ꝓde. ꝛ etiā quo ad cōdēnationē expēsarū. qꝛ aduersarius succumbens in possessorio poterit in expensis cōdēnari. ꝭ. c. pximo sup gl. pe. ꝛ p Cy. in. l. incerti. C. de interdic. pōt ēt ꝓdesse quātum ad fructus vt sequit in gl. qđ vꝛ ꝓcedere qñ spoliatus erat possessor bone fidei qꝛ credebat se iuste cōfirmatū. aꝉs si fuisset male fidei nō spectarēt ad eū fructus. ꝭ. ti. ꝭ. in. c. grauis. ¶ In ea. gl. ibi veritati nō preiudicat. i. si iudex ꝓnunciat alimētādū eē illū q filius esse negat nō per hoc ꝓbat eē filius. ¶ In gl. ibi contrariū verū est ꝛ hoc est clarū in terminis tex. qꝛ possessio ista est momentanea. ꝛ sic non dꝫ operari effectū p id qđ hꝛ in fi. in. l. heres absens. ꝟ. i. ff. de iudi. ibi statim recessurus de loco si ibi contrahat nō sortit forū ad idē qđ hꝛ in. l. fi. circa fi. C. de bo. q̄ libe. Si aūt nō eēt momentanea tūc attendi deberet an eēt in possessione bona fide. ꝛ tūc deberet pcipere fruct⁹. ꝭ. de inrepat. cōsultationibus secus in mala fide. ꝭ. ti. ꝭ. grauis cū ibi no. Aduerte tū ꝙ post lit. cōte. in petitorio qs censet male fidei. l. certū. C. de rei vendi. ¶ In glo. pe. ibi vel verius. ꝛ hec cōiter tenet iuncto
6 eo qđ tangit gl. in ver. sed illud. ¶ † In gl. fi. ibi sola cognitio. Quid aūt si simplr cōmittit cognitio absqꝫ dictione taxatiua. an poterit diffinire. spe. voluit ꝙ non in ti. ꝭ. ꝟ. sequit. ver. ꝛ no. ꝛ ibi ēt p Jo. an. in addi. sed bar. tenuit cōtrariū in. l. a diuo pio in prin. ff. de re iud. de quo etiā p gl. in. l. q pcuratorē dat. ff. de pcur. ¶ † Extra gl. tangit hic Inn. penes quē dicat esse dñm verū ecclesie. ꝛ cōcludit ꝙ penes christū seu eius vicariū ꝛ sic penes ipsam ecclesiā. ꝛ dicunt eē clericorū seu platorū qtū ad administrationē pauperū quātū ad sustentationē. xvi. q. ꝭ. qm̄ quicquid. ꝛ p mortē prelati nō dꝛ vacare possessio nec dñium rei ecclesie. ꝛ p hoc dicit ꝙ si occuparet res ecclesie vacāte ecclesia poterit platus postea electus agere possessorio recuperande noie ecclesie nō suo ex quo nunqꝫ habuit possessionē. ꝛ idē vꝛ dicere si habuit possessionē. qꝛ dꝫ agere noie ecclesie tñ contrariū tenuit in. c. in literis. ꝭ. tit. ꝭ. vbi dicit ꝙ prelatus potest dici habere possessionem naturalē suo noie ad instar fructuarij. l. naturaliter. ff. de acquiren. pos. ꝛ facit qđ no. in. c. presenti. de offic. or. in. vi. ꝛ illud sibi placet. Si aūt nō vellet agere ad recuperādas res ecclesie sꝫ ad recuperādā possessionē bñficij qua fuit spoliatus. tūc clarū est ꝙ suo noie agere pōt. An aūt si res hꝛditaria iacente hereditate occupetur possit heredi cōpetere aliqđ possessorium. Inn. hic vꝛ innuere ꝙ non. sed de hoc dicendum vt habetur in. l. fi. C. vnde vi.

8 ¶ Quia agit. ñ qras vtrū ꝛ qñ aliqs possit recurrere vꝛ redire de petitorio ad possessoriū vel ecōtra. distingue fm d. hen. boych. in pn.

1 ¶ Dubius est euentus litis.
2 Petitio vbi est gñalis apta includere petitoriū ꝛ possessorium pōt actor requiri vt declaret an velit petitorium intentare an vero possessorium.
3 Petitio qđ dicat pregnans siue generalis.
4 Possessorium ꝛ petitoriū simul intentari possunt. ꝛ nu. 8.
5 Renunciatū in causa qñ dicatur ꝛ qñ conclusum.
6 Petitoriū suspēdere licitū est añ renunciationē ꝛ cōclusioneꝫ. factā in cā ꝛ agere possessorio adipiscēde vel recuperande.
7 Post renuntiationē ꝛ cōclusionē in cā nō est licitū regulariter de petitorio transire ad possessorium.
9 Snīa lata in possessorio nō nocet in petitorio. ꝛ nu. 19.
10 Causa si est simpliciter cōmissa iudex pōt de vtraqꝫ cognoscere sed si causa proprietatis est cōmissa cum dictione taxatiua non cognoscet de possessione. ꝛ nu. 17.
11 Actiones plures quando competunt nomine eiusdem rei vna est eligenda.
12 Filius in potestate pōt a patre vendicari.
13 Cōclusio facta in cā principali an noceat in cā appallationis.
14 Possessoriū intentans petitorio pendēte si succūbit in possessorio reus absoluet in possessorio ꝛ actor ei condēnabit in expēsis poterit tñ postea prosequi petitoriū ꝛ si probabit se dñm obtinebit in petitorio ꝛ habebit possessionem.
15 Proprietas attrahit ad se possessionem.
16 Uiolentus non perdit ipso iure ius quod habet in re sed ꝓdere debet per sententiam.
18 Snīa absolutoria lata in petitorio an noceat in possessorio qñ solo petitorio fuit actum.
20 Probans de proprietate dꝫ obtinere rem sibi restitui ꝛ possessionem sibi tradi.

a **Pastoralis officij.** Qui agit⁹ de ꝓprietate agere pōt añ cōclusionē cause possessorio adipiscende vel recuperāde post cōclusionē vero ꝛ añ snīam hoc non potest nisi subsit iusta cā. h. d. Et sunt due ptes principales in pͣa ponit cōsultatio. in scđa rñsio. scđa ibi: cōsultatiōi. secūda subdiuidit qꝛ rñdet distinguēdo an sit vel nō sit in causa cōclusum. ꝛ fm mēbrū prosequit ibi si vero. pͣa ps secūde facit tria qꝛ primo rñdet ad primū distinctionis membrū scđo rñsum ꝓbat p. l. ibi cum legali. tertio protestat ibi alijs. In vers. si vero vbi est scđa scđe. primo rñdet secundo mēbro cām inserēdo. secundo ponit casum exceptū. tertio dat generalē doctrinam. se
1 cunda ibi: nisi. tertia ibi: exigit. ¶ † No. ꝙ litis exordiū appellari pōt auspiciū. nā sicut olim in aspectu auiū pcipue cōsistebāt auguria. xxvi. q. iij. c. ꝭ. sic augurio ꝛ rei dubie se cōmittit q inchoat iudiciū cū dubius sit eius euentus. ff. de peculio. in. l. ꝙ
2 debet. ꝛ. ꝭ. de frigidis. in. c. fraternitatis. ¶ † Itē no. ꝙ vbi petitio est gñalis seu pgnans apta includere possessoriū ꝛ petitoriū pōt requiri actor vt declaret an velit petitoriū an vero posseso
3 rium intentare. ꝛ dicet † esse pregnans si qs asserit se spoliatum re sua. ꝛ petit sibi iustitiā ministrari. facit qđ no. ꝟ. de or. co. in. c. ij. idē vꝛ si peteret rem sibi restitui. qꝛ talis conclusio apta est ēt ad petitoriū. l. q restituere. ff. de rei ven. sec⁹ peteret se reintegrari ad possessionē. qꝛ tunc videretur intentare possessorium lꝫ in narratione narrauerit etiā spectantia ad petitorium nam attēdi dꝫ conclusio ꝛ non narratio vt not. Jo. an. ꝟ. eod. cum eccle
4 sia. Et vide. d. Abb. in. c. ex pte. ꝟ. de rescrip. ¶ Et no. † ꝙ lꝫ ꝑ elegerit actor petitoriū non tñ cogebat. qꝛ sup vtroqꝫ ꝓcedere poterat si voluisset vt hic patet qñ agitur de petitorio ꝛ posses
5 sorio recuperande vel adipiscende. ¶ † Itē nota differentiaꝫ esse inter renuntiationē ꝛ conclusionem nam renuntiatum dꝛ qñ renuntiatū est ꝓbationibus facti sed cōclusum dꝛ esse in cā qñ renuntiatū est probationibus facti ꝛ iuris ita ꝙ nec de iure nec de facto amplius aliqđ dꝫ allegari. ꝛ sic in plus se hꝫ cōclusio q̄ renunciatio. de quo hic p Inn. ꝛ in spe. de renun. ꝛ cōclusiōe. in prin. ꝛ in ver. ꝛ no. ꝛ sꝫ hoc dꝫ exponi litera dū dicit, seu
6 clusum. i. conclusum. lꝫ Hoff. aliter dixerit. ¶ Itē no. ꝙ † antē renuntiationē ꝛ cōclusionē factā in cā licitū est suspendere petitoriū ꝛ agere possessorio adipiscēde vel recuperāde. ¶ Et ex hoc no. hic diligēter ꝙ nō est spāle in possessorio recuperāde cū idē sit in possessorio adipiscende. vt pꝫ ex litera. nec cōdēnabit hoc casu suspēdēs petitoriū in expēsis. qꝛ hoc facit iure permittente vt ēt no. in specu. de expēsis. ꝟ. iusta. ver. qd si suspēso. ꝛ ex hoc habes limitationē ad auť. q semel. C. quō ꝛ qñ iu. vt ēt hic tangit

tangit Inn. ¶ Itẽ no. ꝙ quedã sunt possessoria q̃ sui natura
ꝓcedũt q̃oñẽ ꝓprietatis ⁊ sic rei vẽdicationẽ de q̄bus tangitur
7 ĩ gl. ¶ † Itẽ no. ꝙ post renũciationẽ ⁊ cõclusionẽ in cã nõ est
licitũ regulariter de petitorio trãsire ad possessoriũ ne lites liti
bus inculcent̃ ⁊ ne via aperiat̃ fraudibus. fallit qñ iusta causa
subest. ¶ Et no. qñ dicet̃ subesse iusta cã. qꝛ duobus cõcurrẽti
bus. s. qñ de facili põt ꝓbari iniq̃tas inuasoris ⁊ spoliatio, casu
seu malitia ipsi⁹ spoliati subtracta est facultas ꝓbãdi ipsi spo
liato. ⁊ ex h̃ no. ꝙ post cõclusionẽ in cã nõ vr̃ posse. [ADDI
Io. tñ an. summãdo sentit cõtrariũ ⁊ forte id verius: quia exce
ptio respicere põt vtrũq; possessoriũ lꝫ exẽplificet solũ de pos-
sessorio recuperãde exẽpla aũt nõ restringũt. d. l. dãni infecti sti
pulatio ꝑtinet. ff. de dam. infec. ⁊ hoc etiã versi. his ergo q̄ loq̄t̃
simpl'r. T IO.] trãsire de petitorio ad possessoriũ adipiscẽde
qꝛ tũc nõ hꝫ locũ q̃d dꝛ hic in litera in ver. nisi vbi vr̃ eẽ spãle in
odiũ inuasoris. ¶ Itẽ no. illud vulgatũ ꝙ de similibus ad simi
lia est ꝓcedendũ. facit de cõsti. trãsla. ⁊ adde ꝙ hodie in bñficia
lib⁹ deuolutis ad curiã tã appellãs q̃ appellat⁹ pñt nedũ peti
toriũ sꝫ ẽt possessoriũ itẽtare. ⁊ põt alter añ cõclusionẽ ĩ cã suspẽ
dere petitoriũ a se ⁊ ab aduersario inchoatũ in solo possessorio
ꝓcedẽdo put habet̃ in cle. cã. h̃ eo. ti. ibi tñ dꝛ illud procedere
in spoliantis odiũ. q̃d vr̃ eẽ cõtra istũ tex., inquantũ permittit
ẽt de possessorio adipiscẽde. Sed potes dicere ꝙ h̃ loq̄tur in cã
8 principali ibi ĩ cã appellationis put etiã ibi tãgitur. ¶ † Vl-
timo no. ꝙ hic vr̃ approbari opi. Marti. ⁊ sequaciũ dicentiũ
ꝙ agi põt petitorio ⁊ possessorio nã istud vr̃ verũ si agat̃ petito
rio ⁊ possessorio recuperande. An aũt ꝓcedat in possessorio re
tinende tangit̃ in gl. magna. de quo etiã ꝑ Bar. in. l. naturaliter
§. nihil cõe. ff. de acq. pos. ¶ In gl. ij. ibi. simpl'r cã cõmissa est
secus videt̃ si cã proprietatis tantũmodo eẽt commissa. ⁊ sic si
adiecta eẽt dictio taxatiua vt voluit gl. s̃. in v̈. iudicijs. circa fi.
¶ In ea. gl. ibi. l. si de ꝓprietate. Solue ꝙ nõ ob. qꝛ ibi iudex
datus sup proprietate non põt cognoscere de possessione qꝛ cũ
taxatiua fuit cõmissa cã proprietatis vel s̃m Host. ibi non ve-
9 tat cognosci de possessione. sed dicit ꝙ † s̃nĩa lata in possesso-
10 rio nõ nocet ĩ petitorio cõclude q̃d qñ simpliciter † cã est cõmis
sa põt de vtraq; cognoscere. Si vero est cõmissa cã ꝓprietatis
tunc si cũ taxatiua non cognoscet de possessione. sed si sine taxa
tiua. tũc s̃m gl. cognoscet. sed illud vr̃ s̃. l. p̃dictã si de ꝓprietate
s̃m vnũ intellectũ. vñ gl. ibi dicit ꝙ si põt expediri cã proprie-
tatis sine cã possessionis. vt est hic qñ vellet agere possessorio re
cuperãde vel adipiscende tũc nõ poterit cognoscere. secus si nõ
posset cã proprietatis expediri sine cã possessionis. vt qꝛ vterq;
cõtẽderet se possessorẽ ⁊ dñm. nã nõ põt bñ tractari cã ꝓprieta
tis nisi sciat̃ q̄s sit possessor. qꝛ aliter nesciret̃ cui incũbat onus
ꝓbandi proprietatẽ. ¶ In ea. gl. ibi qꝛ cõtinẽtia. iste versic. dꝫ
11 iungi añ ver. lꝫ. ¶ † In gl. experiri ibi est eligenda hoc verũ qñ
cõpetunt ad idẽ, sed qñ ad diuersa. tunc si sunt incõpassibilia te
net̃ eligere. facit de elec. vt q̄s duas lib. vj. sed si sunt incõpassi-
bilia. tũc põt eligere si vult. ⁊ ita loquat̃ hic. sed si vellet posset
vtrãq; illarũ prosequi. vt etiã hic pꝫ. ¶ In gl. iiij. ibi bonorum
possessori ⁊ sic successori de iure p̃torio. nã s̃ꝫ ius ciuile antiquũ
non succedebãt emancipati ab intestato. nec ẽt cognati seu de
scendẽtes ꝑ lineã femininã sed postea ꝑ p̃tores q̄ fuerunt ma-
gistratus dati a populo romano ⁊ fuit data potestas statuendi
ꝙ equũ videret̃. dũ tñ non directe tollerẽt ius ciuile. fuit voca-
tus emancipatus ꝑ bonorũ possessionẽ vnde liberi. ⁊ similiter
cognati descẽdẽtes ꝑ bonorũ possessionẽ vñ cognati ⁊ per hoc
cõsequebant̃ vtilia iura hereditaria. sed heres de iure ciuili cõ
sequebat̃ adeundo directa iura hereditaria. ¶ In ea. gl. ibi est
nomẽ iuris supple. qꝛ est vnũ nomen cõpositũ sicut ⁊ bonorum
possessio. non autẽ sunt due ꝑtes. ⁊ no. ꝙ olim ista bonorũ pos
sessio prout est iuris olim debebat peti ⁊ decerni a p̃tore seu a
iudice. sed hodie sufficit ꝙ agnoscat̃ corã iudice. l. fi. C. q̄ admit-
ti ad bonorũ pos. pñt. ⁊ lꝫ decernat̃ vel agnoscat̃ non ꝑ h̃ hꝫ pos
sessionẽ q̄s facti rerũ hereditariarũ. iõ oportet ꝙ illã adipiscat̃
ꝓpria autoritate si est vacans vel si non est vacans ꝑ interdictũ
quorũ bonorũ q̃d dat̃ directũ bonorũ possessori. ⁊ sic successori de
iure pretorio. sed vtile successori de iure ciuili. vt no. in rubrica
C. quorũ bonorũ. ¶ In ea. gl. ibi ꝑ illud interdictũ. Interdi-
ctũ quorũ legatorũ cõpetit heredi vel bonorum possessori pro
adipiscenda possessione rerum legatarũ quas legatarij propria
autoritate occuparunt in quibus hereres dicit imminere falci
diã. ideo vt possit illam detrahere agit per interdictũ quorum
legatorũ pro adipiscenda possessione. l. j. ff. quorꝫ legatorum.
Saluianum vero interdictũ competit ꝓ adipiscenda possessio
ne rerũ quas colonus vel inquilinus intulerat in fundum. nã
talia sunt tacite obligata ꝓ pensiõe. l. certi iuris. C. locati. ideo
si pensio non soluitur põt agi pro adipiscenda possessiõe dicta
rum rerũ vt retineantur donec fiat solutio. ¶ Et no. ꝙ quedã

interdicta denominant̃ a noĩe inuẽtoris. vt est istud interdictũ
saluianum: qꝛ inuentũ a saluio p̃tore. Quedã a parte verborꝫ
edicti p̃toris vt interdictũ quorũ bonorũ. ⁊ quorũ leg. ⁊ vnde vi.
⁊ q̃d vi aut clam. ⁊ vti possidetis. ⁊ vtrobi. vt pꝫ in rubricis di
ctorũ interdictorũ. ⁊ in. l. j. dictarum rub. Quedã denominant̃
a materia de qua loquũt̃ vt interdictũ ne q̄d in loco sacro, ⁊ ne
quid in loco publico. ff. ne q̄d in loco pub. l. j. ¶ In ea glos. ibi
interdictũ vñ vi. istud cõpetit ꝓ rebus immobilibus. ⁊ princi-
paliter non cõpetit ꝑ mobilibus lꝫ accessorie pro ipsis det̃. l. j.
§. si fundus. ff. de vi ⁊ vi ar. Sed pro rebus mobilibus ablatis
principaliter cõpetit actio vi bonorũ rap. l. j. ff. vi bo. rap. ¶ In
ea. gl. ibi ꝙ vi aut clam. istud interdictũ cõpetit qñ aliq̄d in so
lo meo est edificatum ꝑ vim vel clandestine vt destruat̃ ⁊ repo
natur res in pristinũ statũ. de quo in. l. j. ff. q̃d vi aut clam. ⁊. s̃. ti.
j. itẽ cũ q̄s. ¶ In ea. gl. ibi vti pessidetis. istud dat̃ pro defendẽ
da possessione rerũ immobiliũ. sed interdictũ vtrobi datur pro
defendenda possessione rerum mobiliũ. l. j. ff. vtrobi. ⁊. l. j. C. vti
possidetis. cum ibi no. ¶ In ea. gl. ibi ⁊ econuerso de possesso-
rio ⁊c. Si intelligas gl. ꝙ renuntiando possessorio possit redire
ad iudiciũ proprietatis. gl. eẽt plana. quia nihil tunc repugna-
ret dum possit q̄s renuntiare liti ⁊ cause primitus institute. l.
postq̃. C. de pact. Sed si intelligas ꝙ pendente possessorio ⁊
suspẽso possit rediri ad iudicium ꝓprietatis prout videtur sen
tire gl. referendo ad superiora. videt̃ ꝙ nõ bñ dicat per cle. vni-
cam. hoc. tit. vbi dꝛ. ꝙ speciale est in odiũ violẽti ꝙ possit suspẽ
di petitoriũ redeundo ad possessorium. ⁊ sic secus videtur si ecõ
tra a possessorio redeat̃ ad petitoriũ. sed põt dici vt tangit glo.
in. d. cle. ꝙ ibi sit speciale qñ vult suspendere in causa appella-
tionis. secus si in cã principali. qꝛ illud non operat̃ simpliciter
odium spoliantis cum etiam permittat̃ suspendi petitorium
per possessorium adipiscende. vt hic pꝫ. ⁊ sic videt̃ posse salua-
ri ista gl. sed forte de iure dicendum est oppositũ. qꝛ non habe-
mus hoc expressum. ⁊ sumus in materia exorbitante cum regu
lariter non possit q̄s differre ꝓsecutionẽ iudicij inchoati. vt in
aut̃. q̄ semel. C. q̃uõ ⁊ qñ iud. ⁊ ideo non dꝫ fieri extensio de reg.
iur. q̃ a iure li. vj. ⁊ p̃sertim qꝛ non videt̃ eadẽ rõ. nam forte ideo
ius permittit per possessoriũ etiã adipiscende suspendi petito-
rium. qꝛ ex cõsilio iuris prius deberet tractari possessorium lꝫ
qñq; aliter fiat. l. is q̄ destinauit. ff. de rei ven. q̃ ratio cessat qñ
quis vult suspendere possessorium ꝑ petitorium. ¶ In ea. gl.
ibi eẽt contrarius hoc verũ quando eodẽ respectu intentatur
rei vendicatio vti possidetis. secus si diuersis respectibus, vt si
forte rei vendicatio intentaretur pro naturali recuperãda ⁊ vti
pos. pro ciuili turbata. vel econtra. nam etiã cõtra ciuiliter pos
sidentẽ dari põt rei vendicatio. no. ff. de rei ven. sup rub. idem si
quis possideret naturaliter ⁊ ciuiliter ⁊ pro tali possessiõe age-
ret vti possidetis. sed quia non detineret ageret ad rei vendica
tionem contra detinentẽ. puta cõtra cõmodatariũ vel deposita
rium. l. officiũ. in. fi. ff. de rei ven. vnde istis casibus admittitur
concursus rei vendicationis ⁊ vti possidetis. secus quando q̄s
possideret naturaliter ⁊ ciuiliter ⁊ etiã detineret. qꝛ tunc non
posset agere rei vendicatiõe. s̃. de iudi. examinata. ¶ In ea. gl.
ibi ignorabat se possidere forte. qꝛ possidebat ꝑ filiũ in potesta
te vel seruũ. insti. per quas pso. nobis acq. §. j. vel per procurato
rem generalem. l. j. §. procuratorẽ. ff. de acqui. pos. ¶ In ea. gl.
ibi renunciauit prime actioni nam per hoc nõ ꝑdit dominium
lꝫ exceptione possit repelli propter renuntiationẽ. l. siue apud
acta cum ibi no. C. de transac. ideo nõ impedit̃ agere vti possi-
detis. de quo per bar. plene in. d. §. nihil cõmune. ¶ In ea glo.
ibi ex castello ducendo. Castellum appellatur locus vbi est re-
ceptaculũ aquarũ q̃ postea deriuatur ꝑ riuulos ad alia loca.
12 ¶ † In ea. gl. ibi ad rei vẽdicationẽ. nã potest filius in potesta
te vendicari a patre adiecta clausula de iure quiritũ. i. romano
rũ. l. j. §. ꝑ hanc. ff. de rei ven. ⁊ ideo interdictũ de liberis exhibẽ
dis potest dici preparatoriũ talis rei vendicationis est etiam
p̃paratoriũ interdicti de liberis deducendis. qꝛ si constet post
exhibitionem eẽ filiũ ⁊ in potestate agẽtis põt petere dari sibi
potestatẽ ipsum deducendi secum. l. j. ⁊. iij. ff. de liberis exhibẽ.
⁊ dicuntur habere ista interdicta etiã ꝑmistam cãm. l. ij. §. que-
dam. ff. de interdi. ¶ In ea. gl. ibi de tabulis testamẽti. ⁊ sic de
instrumento ipsius testamẽti. nã si neget q̄s se illas habere dat̃
interdictũ contra eum vt illas exhibeat si ꝓbet̃ eum habere, ⁊
poterunt postea tanq̃ res hereditaria vendicari ꝑ heredẽ. l. j.
ff. de tabulis exhiben. ¶ In ea. glo. ibi vel potest intelligi hec
expositio in se vera. sed nõ vr̃ litere cõformari cũ dicit q̃ vendi-
cationẽ dominij ⁊c. vnde gl. nititur r̃ndere tenendo istã lectu. in
ver. ⁊ illa verba. vel potes r̃ndere que vendicationẽ. i. quorum
quedam vendicationẽ ⁊c. ¶ In gl. conclusum ibi. ⁊ si mandatũ
reuocetur intellige ꝓcuratoris consentiente ipso procuratore
sed contradicente aduersario. Si autẽ ꝓcurator contradiceret

etiã ante cõclusionẽ in cã non posset reuocari si lis eẽt conte-
stata. nisi iusta cã subesset. l. post litẽ. ff. de ꝓcu. ⁊ c. ij. de ꝓcu. in
vj. mandatũ tñ iurisdictiõis seu delegati indistincte reuocari
põt ẽt post cõclusionẽ in cã. l. iudiciũ soluit. ff. de iudi. An au-
13 tem † cõclusio facta in cã principali noceat in cã appellationis
dic ꝙ non ꝑ id qd̃ no. j. de testi. fraternitatis. ⁊ p. Jnn. eo. ti. cũ
venissent. tñ corã iudice appellationis nõ posset intẽtari aliud
ꝙ̃ illud sup quo est appellatũ nisi superior aliud cõmisisset vel
nisi eẽt cã beneficialis: de qua dicendũ. vt in cle. vna. eo. ti. Et
adde ẽt ꝙ lꝫ cõclusio possit fieri in cã non tñ vitiat snĩa si facta
nõ fuerit. qꝛ nõ est de ordine substãtiali. facit ꝙ not. in cle. sepe.
ad fi. de ver. sig. ¶ Jn gl. agi põt. iunge gl. sequẽtẽ cũ ista q̃ ꝓse
quit eandẽ materiã. ¶ Jn gl. pẽdẽte ibi est extranea. nã litera
dicit pẽdẽte iudicio. ⁊ sic loquit qñ nõ est finitũ. sed si eẽt renũ-
tiatũ tũc finitũ eẽt ꝑ renuntiationẽ. l. postꝙ̃ liti. C. de pac. ⁊ sic
non penderet. ¶ Jn ea. gl. ibi ſm canonicã equitatẽ. ⁊ etiã ſm
leges. vt ptꝫ ex tex. ⁊ in. l. cũ fundũ. §. fi. ff. de vi ⁊ vi ar. Et no. ex
hac gl. triplicẽ intellectũ ad literã vn⁹ est ꝙ loquat de accumu
latione possessorij extinctiua ipsi⁹ petitorij. secundus est ꝙ lo-
quat de accumulatiõe suspensiua petitorij. ⁊ iste intellectus ẽt
satis ꝓbat. j. de testi. significauerũt. ſm istũ supersedebit in pe-
titorio donec finiat possessoriũ. tertius est intellectus ꝙ loqua
tur de accumulatiõe inculcatiua. vt sic sup vtroqꝫ ꝓcedat sicut
ꝓcederet qñ a principio actũ eẽt petitorio ⁊ possessorio. ⁊ istũ
intellectũ sequit hic do. Ant. sed p̃cedens intellectus cõiter te
net. s. ꝙ loquat de accumulatiõe suspensiua. ⁊ est etiã magis no
14 ta. ¶ † Jn ea. gl.[a] in fi. Cõclude ꝙ si ille q intentauit possesso-
a rium pẽdente petitorio succubuit in possessorio ⁊ tũc absoluet
reus in possessorio ⁊ actor ei cõdẽnabit in expensis tñ poterit
postea ꝓsequi petitoriũ ⁊ ꝓbabit se dñꝫ, obtinebit in petitorio
15 ⁊ obtinebit possessionẽ. † qꝛ ꝓprietas attrahit ad se possessionẽ
j. c. proxi. nec snĩa lata in possessorio faciet sibi preiudicium in
petitorio. cũ sit sup diuerso. l. ⁊ an eadẽ. §. fi. ff. de excep. rei iudi.
Si aũt nõ probet se dñm. tũc succũbet ⁊ absoluet reus ⁊ condẽ
nabit ipse actor in expensis. j. de do. ⁊ cõtu. finẽ litibus cũ ibi
no. Si aũt obtinet in possessorio. tunc condẽnabit reus ad resti
tutionẽ possessionis ⁊ in expensis ⁊ ad fructus ꝑceptos ⁊ q ꝑ-
cipi potuerũt a tpe detentatiõis. j. ti. j. grauis. Et si postea agit
petitorio si probat se dñum ferret declaratoria pro eo. ⁊ condẽ
nabitur aduersarius in expensis. nõ tñ ad restitutionẽ rei cum
illius possessionẽ sit consecutus ꝑ victoriã in possessorio. ⁊ pro-
derit ista declaratoria. qꝛ faciet semp fidẽ de dñio contra cõuen
tum. l. si a te. §. j. cũ ibi no. ff. de exce. rei iud. Si aũt non probet
in petitorio. tunc si reus probat se dñm ferretur declaratoria
sup dñio ipsius cõuenti p̃sertim si hoc est petitum. l. circa. ff. de
proba. ⁊ no. j. ti. j. ex conquestione. ⁊ virtute talis snĩe poterit re
cuperare possessionẽ quam ꝑdidit in possessorio petendo exe-
cutionẽ snĩe late in petitorio. ⁊ etiam sibi cõdemnabit actor in
expensis ⁊ ab actoris petitiõe absoluet. Si aũt neuter ꝓbat se
dñm: tunc qd fiendũ est dubitatio. conclude ꝙ si reus inchoas-
set nouam instantiã post executionem factã in possessorio pro
aduersario spoliato. tunc clarũ ꝙ deberet ipse spoliatus absol-
ui a petitione spoliatoris ⁊ ipse aduersarius cõdẽnari in expen
sis. si aũt non fuit inchoata noua instãtia sed antiqua prosecu-
ta. ⁊ tunc aut ipse spoliat⁹ voluntarie fuit ꝓsecutus illã ⁊ tũc
imputet sibi ideo videtur ꝙ si nõ probat: spoliator absoluatur
ab eius petitiõe ⁊ condẽnet spoliatus in expensis. Host. tñ vr̃
velle ꝙ hoc casu euitet spoliatus condẽnationẽ expensarum ex
quo obtinuit in possessorio. arg. eorũ que habentur in. c. eccle-
sia. el. j. ad fi. j. vt lite pen. sed certe hoc ibi non probatur nec re-
peritur etiã iure cautum. ideo remanemus sub regula ꝙ victus
victori condẽnari dꝫ in expen. ⁊ imputet sibi spoliatus quare
intentauit petitoriũ spreto cõsilio legis que consuluit agi po-
tius possessorio. l. is q destinauit. ff. de rei ven. Aut prosequtur
primã instãtiã inuitus stimulatus ab ipso reo ꝑ aut. q semel. ⁊
tunc ſm do. Ant. Aut ipse reus vult prosequi instantiaꝫ cum
hoc qd̃ sustineat vices rei sicut prius ante snĩam latam in pos-
sessorio. ⁊ tũc nõ põt. qꝛ possessio violenta quã habuit non dꝫ
releuare ab onere probãdi. ¶ Si aũt vult prosequi assumen-
do in se onus probandi. ⁊ tunc põt. ⁊ si non probat absoluetur
ipse spoliatus ab intentione eius non aũt a petitione. qꝛ nullã
ipse porrexit. sed Hosti. hic videt velle ꝙ non possit tunc ferri
snĩa cum ipse reus non porrexerit petitionẽ. Jnn. vero dubita
tauit ⁊ posuit tres opi. vna fuit ꝙ absoluat reus ⁊ sic ipse spo-
liator. Alia ꝙ nulla snĩa ferat. tertia fuit ꝙ ferat pro ipso spo-
liato q factus est de possessore petitor. s. vt lite non cõte. qm̃. §.
in alijs. Sed mihi plꝫ prima opi. Jnn. qꝛ iputet sibi spoliatus
quare intentauit petitoriũ nõ aũt placet ꝙ absoluatur spolia-
tus ab intentione rei vt dixit. d. Ant. qꝛ hoc iure non cauet nec
ob. ꝙ possessio violẽta non dꝫ releuare ab onere ꝓbandi: quia

a ¶ Jn ea. gl. i fi. sup hac glo. si q̃ras vtrũ i petitorio ⁊ possessorio isimul intẽtatis sit ꝓnũtiatũ ⁊ q̃r. distigue ſ ſꝫ d. Hen. boych. i. ij. col. ver. sup eo. c.

b ¶ Jn ea. gl. si q̃rit vbi liq̃t ꝓ actore sup vtroqꝫ tã possessorio ꝙ̃ petitorio. ⁊ appellet sup petitorio tãtũ nũqd pẽdẽte appellatiõe sup petitorio d̃ferẽt execũtio sup possessorio. distingue ſm hen. boych. hic i. iij. col. versi. super eo. c.

imputet sibi q intentauit petitoriũ. vt p̃dixi. nã per hoc videt
se astrinxisse ad ꝓbandũ in petitorio nec ob. etiã. §. in alijs. qꝛ
ibi reus fuit cõtumax. ⁊ ideo nõ põt petere ꝙ fiat ꝓsecutio in
eadẽ instãtia ꝑ aut. qui semel. sed dꝫ nouam inchoare si veniat
post annũ cũ factus sit de possessore petitor. sed hic reus non
fuit contumax. ideo põt vti bñficio. aut. q semel. ¶ Jn gl. pos.
set ibi non ab interdicendo supple qꝛ nõ semp p̃tor ꝑ interdi-
ctũ interdicit. pꝫ in interdicto quorum bonorũ ⁊ quorum legatorum
⁊ in fi. lꝫ quandoqꝫ ꝓhibeat ⁊ interdicat. vt interdicto ne quid
in loco sacro fiat. ¶ Jn ea. gl. ibi solennis conceptio que debe
bat impetrari a p̃tore. ⁊ ſm illam formaliter debebat qs agere
⁊ q cadebat a syllaba cadebat a toto. Sed hodie secus. l. j. C. de
formulis ⁊ impetra. actio. subla. ¶ Jn gl. intentare. ibi non est
16 verũ qꝛ nõ † ꝑdit ipso iure violentus ius qd̃ hꝫ in re. sed bñ dꝫ
perdere ꝑ snĩam ferendam supple condictione. l. si qs in tãtam
vt ibi no. ¶ Jn ea. gl. in fin. ⁊ si aliqs obtinuit in interdicto. ⁊
velit postea agere condictione. l. si quis in tantã. cum agat ad
alium finẽ nõ ꝓderunt ꝓbatiões facte in interdicto imo opor
tebit iterato probari violentiã. j. de testibus veniẽs. el. ij. ¶ Jn
gl. indicijs. ibi. ⁊. j. c. ꝓxi. Hic iunge versi. si enim aliqs q est. j. q
17 dꝫ coniungi ante ver. iudex. ¶ † Jn ea. gl.[b] ibi de ꝓprietate tã
b tum. ⁊ sic cũ dictione exclusiua. secus si sine exclusiua. vt no. glo.
18 ij. huius. c. de quo dic vt ibi dictũ fuit. Et no. ex. gl. † ꝙ senten-
tia absolutoria lata in petitorio nõ nocet in possessorio. qñ so-
lo petitorio fuit actũ. sed Dy. in regula q ad agendũ d̃t ꝙ snĩa
lata in petitorio non obstat agenti i possessorio recuperãde. se-
cus si possessorio adipiscende vel retinende. ⁊ sic transit Jo. an.
⁊ gl. iuris ciuilis sibi contradicit. nam in. l. ij. §. quedã. ff. de in-
terdic. tꝫ qd̃ nocet. sed in. l. in certi. C. de interdic. tenet contra-
rium. Bart. hoc tangit in. l. naturaliter. §. nihil cõe. Cõclude ꝙ
si est possessorium habens mistã cãm de quo tetigit gl. magna.
nocet snĩa in tali possessorio ex quo hꝫ admistã cãm proprieta
tis. facit qd̃ no. Jnn. s. de ordi. cog. c. fi. Si aũt non hꝫ admistaꝫ
cãm. ⁊ tunc aut queritur. an obstet agenti possessorio recuperã
de, an agenti possessorio adipiscende. Primo casu tenet Bart.
indistincte. ⁊ sentit Dy. ꝙ non nocet. sed potes dicere hoc ve-
rum qñ fertur absolutoria qꝛ non probatur quia possibile est ꝙ
sit dñs lꝫ non probauerit. Si auteꝫ lata sit absolutoria qꝛ reus
probauit de dominio suo Bar. tenet idem qꝛ agẽti possessorio
recuperãde non põt obijci exceptio dominij ⁊ cum sit diuersa
instantia possessorij, ⁊ expediret in illa ꝓbari. qd̃ fieri non pote-
rit ꝓpter priuilegiũ possessorij recuperande. Sed forte contra
rium est dicendum saltẽ de iure canonico. qꝛ talis sententia red
dit notoriũ defectum iuris in agente ꝓ ipso reo ideo dꝫ obstare
ꝑ id qd̃ not. in. c. cõstitutus. de fi. presby. ⁊ de resti. spolia. ad deci
mas. lib. vj. ⁊ lꝫ sit diuersa instantia non videtur curandũ ex quo
notorium est ⁊ statim põt ꝓbari per id qd̃ not. Jnn. j. de diuor.
significasti ⁊ ista opi. videtur magis equa ꝓpter circuitus eui-
tandos. lꝫ forte de rigore iuris ciuilis opinio Bar. posset salua
ri. Si autem quis velit agere possessorio retinende non nocet. qꝛ
etiam dño non est licitum turbare possessorem. l. si de eo. §. fi. ff.
de acqui. pos. [ADDJ Sed certe põt dici ꝙ illud itelligatur
qñ notorium non constat de defectu proprietatis, alias sec⁹ qꝛ
si talis notorietas repellit agentem possessorio recuperãde ꝙ est
magis priuilegiatum ꝙ̃ retinende, fortius repellere dꝫ agenteꝫ
possessorio retinende. vt hic tangit. d. Ant. ⁊. j. c. ꝓxi. ⁊ hoc nisi
ageretur ꝓ turbatione que fieret post sententiam latam in peti
torio: quia tunc nõ obstabit sicut nec obstat quãdo agit pro vio
lentia cõmissa post sententiam latam in petitorio. vt no. Jnn. j.
c. ꝓxi. de hoc tamen dubitauit in. c. cum olim. in verbo ꝑ porta-
riũ regis. de priu. Tamen in. c. se. d. Ant. tenet id qd̃ dicit in. c. se.
Sed certe cum dicat ibi in via attentati obstare exceptionẽ no-
torij defectus ꝓprietatis non video quare nõ obstet agenti pro
spoliatiõe post sententiam: vide do. Ant. in. c. cum dilectus. ex-
tra de causa poss. ⁊ ꝓpri. TJO]. Si aũt quis velit agere pos-
sessorio adipiscende. tũc si lata est absolutoria in petitorio ex eo
quia probatur, nõ obstat in possessorio, secus si sit lata quia reus
19 ꝓbauerit se dominum. de quo per Bar. in. d. §. nihil. An † autẽ
ecõtra sententia lata in possessorio ob. in petitorio. Dic ꝙ non
quia possessio nõ attrahit ad se ꝓprietatem. l. ⁊ an eadem. §. fin.
ff. de excep. rei iudica. ⁊ sic voluit glo. in verbo pendente. Fallit
ſm Barto. si esset possessorium habens admistam causam. Sed
forte posset dici hoc verum quando succumberet ex eo qꝛ reus
ꝓbaret de iure suo al's secus ex quo primo incidenter et postea
principaliter deduceretur proprietas per id quod dixi. s. eodẽ.
cum ecclesia ⁊ per hec patet ꝙ idem est dicendũ quando actum
est simul petitorio ⁊ possessorio: quia debet distingui tũc an suc-
cumbat quis in petitorio, quia nõ ꝓbat ⁊ tunc nõ nocet in pos
sessorio, an vero quia reus ꝓbat se dominum: ⁊ tunc bene nocet
licet gl. istud non ꝑ̃ponderauerit. [ADDJ ¶ Jteꝫ adde in gl.
precedenti

precedēti cū dicit si nuda proprietas deducta est qđ pōt intelligi nuda: idest absq̧ vsufructu. ⁊ tunc clarū q̄ succumbens in illa posset petere vsumfructum ⁊ cōseq̄nter possessionem ratione vsusfru. q2 de alio in secundo iudicio ageretur. ¶ Item pōt intelligi nuda quia solum de proprietate est actum rei vendicatio. ⁊ non de vtroq̧ scilicet de proprietate ⁊ possessione. ⁊ sic videtur intellexisse gl. cū dixit aduersatiue. secus si vtrūq̧ deductum est ⁊c. ¶ Item adde cum dicit q̄ iudex tamen melius dixisset iudex enim. ¶ Itē adde cum dicit q̄ iudex qui cōdēnat de ꝓprietate ꝑ consequens condemnabit de possessione: q2 intellige illud verum ex eo quia si cōstat de proprietate cōdemnabit reum vt rem restituat. ⁊ in consequētiā vt possessionem tradat. l. qui restituere. ff. de rei vendi. nō aūt intelligas q̄ l3 cōstet de proprietate ꝑ consequens condēnat de possessione ꝓnunciando super possessorio adipiscende vel recuperande si de illo forte non fuit actum. ⁊ etiā si fuit actum nō sequitur q̄ debeat in illa cōdēnare si non sunt ꝓbata oportuna ad victoriam obtinendam in possessorio. nam possibile est q̄ quis obtineat in ꝓprietate. ⁊ tū succumbat in possessorio. q2 non probauit oportuna ad ipsum possessoriū. ¶ Item adde in ea. gl. dum dicit nisi reus excipiat de possessione. s. pactū intellige de nō petendo. dum subdit vel vsucapionem intellige in re mobili. ⁊ supple vł

20 ꝑscriptionē in re immobili. ⁊ sic est sensus glo. † q̄ probans de proprietate d3 obtinere rem sibi restitui ⁊ sic possessionē tradi sibi. nisi obstaret sibi exceptio pacti de non petēdo vel vsucapionis aut ꝑscriptionis. ¶ Itē adde dū dicit q̄ si agens ꝓbauit de possessiōe ⁊ non de proprietate si de vtroq̧ est actū succūbit de vtroq̧ intellige hoc verum qñ aduersarius probauit de proprietate. secus si neuter de illa probasset quia tunc obtineret in possessorio licet succumberet in petititorio ꝑ id qđ dixi super gl. in verbo pendente. ⁊ super gl. penul. ⁊ etiā super ista circa fi. Et ₛm p̄dicta debet intelligi qđ sequit̄ in versi. verū. in ea. glo. ⁊ dum dicit gl. licet p̄diderit cōmodū possessionis intellige ꝓpter spoliationē. ⁊ IO.] Ultimo Jo. an. tāgit qualis debeat esse exitus sententie late in possessorio ⁊ petitorio ⁊ ꝑsequitur duos casus principales. q2 aut liquet de vtroq̧ aut de altero: tantum. ⁊ si de vtroq̧. aut de vtroq̧ ꝓ actore. aut de vtroq̧ pro reo. aut de petitorio ꝓ actore ⁊ de possessorio pro reo aut econtra. si aūt liquet de altero tm̄. aut de petitorio aut đ possessorio ⁊ vtroq̧ casu. aut ꝓ actore. aut pro reo. ⁊ qđ iuris in dictis casibus ꝑsequit̄ plene. ⁊ satis patere pōt ex his q̄ dixi in gl. in verbo. pendente. ⁊ in effectu ꝑsequit̄ verba Cyn. in. l. in certi. C. de interdi. l3 de eo nō faciat mentionē. ¶ In gl. pe. ibi qui amisit ius. i. q̄ d3 amittere. nam ipso iure nō p̄dit vt dixi cū alia gl. facit qđ no. in. l. papinianus. §. si filius. ff. de inoff. test. ⁊ intellige q̄ dixit gl. de fructibus. procedere qñ succūbit in petitorio. q2 non probat secus si ex eo q2 reus ꝓbaret. nam tunc ꝑ victoriā3 in possessorio nō habēbit fructus. q2 illi si extant siue sint naturales siue industriales etiā si sint p̄cepti ꝑ bonefidei possessore3 debent restitui dn̄o. l. certū. ff. de rei ven. ⁊ no. j. tit. j. in. c. grauis. ideo tūc sn̄ia super possessorio solū prodesset effectualiter quo ad recuperandas expēsas litis ⁊ damna si qua passa fuisset ꝑ ex violētia. ¶ In ea. gl. ibi pōt ei obijci. Sed aduerte q2 nō perdit ius ipso iure sed d3 perdere per sn̄iam. vt no. in. l. si qs in tantā. C. vnde vi. ideo non debebit excipi q̄ admiserit. sed q̄ d3 admittere. ⁊ petit sic sententiari ꝑ id qđ no. Bar. in si. in. l. nam ⁊ postea. §. si minor. ff. de ineiur.

1 ☞ Possessorio ⁊ petitorio simul agi pōt etiā ab eadē parte ⁊ tunc vtrumq̧ d3 vnica sn̄ia terminari: d3 tū primo super possessorio pronuntiari ⁊ incontinenti super petitorio.

2 Intentans simpliciter rei vendicationem ⁊ vti possidetis an dicta iudicia intelligantur intentari eodē respectu an diuerso.

8 **Cum dilectus.** In procedēdi[a] facultate cōcurrere possūt petitoriū ⁊ possessoriū. interminandi tū modo possessorium petitorio p̄feret̄. sed in exequendi fine, petitorium possessorio prefertur. ¶ Et primo ponitur decisa consultatio. secundo rn̄sio. secunda ibi: ad quartū. que tria facit na3 primo p̄supponit modum ꝓcedendi. secundo ponit ordinem

1 terminandi. tertio effectū exequēdi. vt p3 ex litera. ¶ † No. j. q̄ simul agi pōt possessorio ⁊ petitorio etiam ab eadem parte de quo. s̄. c. pxi. ⁊ plene ꝑ Bar. in. l. naturaliter. §. nihil cōmune. ff. de acqui. posses. vbi etiā ꝓsequitur. vij. cōbinationes in hac materia. ⁊ ipsius dicta ꝓsequitur hic. d. Ant. sed nō est necesse insistere. q2 ibi plene habet̄ materia. ⁊ esset potius declarari leges. ideo sufficit insistere in his que hic ponit Jo. an. ¶ Item nota q̄ qñ possessorio ⁊ petitorio est actum. vtrumq̧ debet vnica sententia terminari. debet tamen ex ordine sn̄ia sup possessorio premitti ⁊ super illo prius pronunciari ⁊ incōtinēti sup petitorio. ¶ Item nota q̄ quo ad executionem sn̄ia lata sup petitorio ꝓualet sn̄ie late in possessorio. ¶ Item nota q̄ quo ad effectum finalem magis dignū attrahit ad se minus dignum l3 interdū quo ad illud minus dignū precedat. facit qđ habetur. j. đ cōse. eccle. q̄ in dubijs. ⁊. c. j. eo. ti. lib. vj. ¶ In gl. j. ibi qui dicūt se possidere. sed certe licet tunc maxime datur tamen datur ēt contra illum qui turbat possessorem. l3 non cōtendat se possidere ꝑut habet̄ in. c. l3 causam. j. de proba. cū no. ibi. iō iste prim⁹ intellectus in se est verus. quia tunc nulla est repugnantia. aduerte tū q̄ l3 contra agentem vti possidetis possit agi rei vendicatiōe nō tū posset excipere de dn̄io cōtra agentē vti possidetis. q2 etiā dn̄o non est licitum turbare possessorem quem constat esse in possessiōe. l. si de eo. §. fi. maxime no. ꝑ Bar. ff. de acqui. pos. qđ intellige nisi sup possessione ꝓbationes essent pares vt no. Bar. in. §. nihil cōmune. in. ij. col. ¶ In ea. gl. ibi sed illud est. Licet hec rn̄sio sufficiat ad. §. q aūt. tū nō sufficit ad. c. pastoralis. s̄. e. vbi aperte reprobat̄ p̄cedens opi. iō tene sequētem opi. videlicet q̄ agi possit simul petitorio ⁊ possessorio recuperande vel adipiscende q2 hic nulla est cōtrarietas vel repugnantia sed possessorio ⁊ petitorio retinende simul agi nō pōt ꝓpter cōtrarietatē. nā agens tunc videtur sibi cōtrarius cum agendo rei vēdicatione dicat aduersarium possidere. nam possidēti nō datur rei vendicatio. C. de iudi. examinata. Sed agēs interdicto vti possidetis dicit se possidere ⁊ turbari in sua possessiōe. ⁊ sic esset sibi cōtrarius. ideō non audiendus. j. de appel. solicitudinem. limita tū istud dupliciter. primo quia istud non habet locū in iuribus incorporalibus in qbus etiam possidenti datur actio cōcernens petitoriū. vt no. s̄. eo. cum ecclesia. iō in illis possit agi cōfessoria ⁊ sic iudicio ꝓprietatis ⁊ ēt vti possidetis vtili. q2 directū nō h3 locū in incorporalibus. facit. l. penul. ff. de ser. tunc em̄ nō esset cōtrarietas. iō admittet̄ concursus. Item limita scđo ꝓcedere q̄ dictū est in rebus corporalibus qñ eodē respectu intentet̄ possessorium ⁊ petitoriū vti possidetis ab eodē. secus si diuerso respectu. puta si aliqs agit rei vendicatione rōne naturalis possessionis quā habet aduersari⁹ ⁊ etiā vti possidetis rōne ciuilis quā h3 agens. nam tūc admittitur concursus. q2 non adest contrarietas. facit qđ habet̄ in. l. clam possidere. §. fi. ⁊ in. l. naturaliter. §. nihil cōmune. ff. de acq. posses. ⁊ hoc mō etiam posset intelligi. ⁊ sic habes etiam tertiū intellectū. ¶ In ea. gl. ibi nullo mō est admittendus supple q2 nō pōt refricari questio dn̄ij agenti possessorio recuperande. intellige nisi actor cōtentet̄ per id quod habetur in. c. j. j. tit. j. ⁊ h̄ mō posset ēt hic intelligi. Posset etiā exemplificari per ea que habentur in. c. cū ecclesia. s̄. e. ⁊ per hec p3 falsam esse opi. Pe. dicentis q̄ nullo casu impeditur concursus petitorij ⁊ possessorij q2 imo certe oportet q̄ impediatur qñ adest contrarietas ꝑ id qđ superius est dictū. Itē vr̄ q̄ īpediatur ēt qñ agitur petitorio ⁊ possessorio adipiscende. q2 absolutoria lata in petitorio parere pōt exceptionē rei iudicate in possessorio. ⁊ sic d3 impediri accumulatio ꝑ. l. fundi. ⁊. l. fundū. ff. de excep. Sed solue h3 Bar. q no. in hoc loquit̄ in. §. nihil cōe. q̄ si absolutoria lata in vno iudicio ₛm ordinē regularē iudiciorū pōt parere exceptionem rei iudicate in iudicio accumulato. cū impedit accumulationē. secus si nō pareret exceptionē ₛm ordinem regularem. l3 posset parere ₛm ordinē extraordinariū. ⁊ ita hic. na3 de ordine regulari est q̄ actor habeat ꝓbare ⁊ nō reus. ⁊ sic fert̄ absolutoria sup petitorio. q2 nō ꝓbat̄. ideo tūc nō ob. in possessorio. vt dictū fuit. s̄. c. pxi. sed si reus assumit in se onus ꝓbandi illđ est ex mō extraordinario q non d3 ꝑsumi. ideo non d3 attendi. ar. l. inter stipulantē. §. sacram. ff. de ver. ob. ¶ In glo. fi. ibi ar. contra solue vt no. in. d. c. suborta. in. iij. gl. quia d3 intelligi ₛm hic no. nā si super vtroq̧ est actum sup vtroq̧ d3 sn̄ari. Si aūt

2 actū est sup altero tantum sup illo tm̄ d3 pronuntiari. ¶ † An autē qñ qs intētat rei vēdicationē ⁊ vti possidetis simpliciter intelligatur dicta iudicia intentari eodē respectu an diuerso. dic hoc ex cōiecturis ⁊ ex narratis in libello perpēdendū vt no. Bar. in. d. §. nihil commune.

a ¶ In p̄cedēdi. si queras vtx̄ petitoriū ⁊ possessoriū possint simul ītētari in eodem libello distingue h̄ ₛ3. d. Hen. boych. ipñ.

1 ☞ Recusari nō pn̄t iudices impetrati de cōsensu ꝓcuratorū.

2 Beneficium cōferre spectat ad illū qui est in quasi possessione quieta conferendi.

3 Sententia lata in possessione nō preiudicat in ꝓprietate ⁊ similiter sn̄ia lata sup deducto īcidenter per modū cause non nocet si postea principaliter in iudicium deducatur.

4 Res inter alios acta non debet alijs nocere.

5 Seruitus vbi habet vsum interpellatum ex forma conuentionis non perditur longo tempore.

6 Possessor bonefidei facit fructus suos ⁊ ad eum spectat eos colligere.

7 Unus actus inducit quem in quasi bonorū possessionem.

8 Testes de consensu partium recipi possunt lite non contest.

9 Excipi an possit contra electum post confirmationem.

a ¶ Sufficit a ei. Aliter h vř sũmare abb. lz ĩ effectu ad eũdẽ finẽ tendat cũ. d. Jo. d imo.

Um olim questio. Sufficit ei a cui dignitas est collata si ꝓbat ꝙ cõferẽs collatiõis tpe ius cõferendi possederit. h. d. vel sic succũbẽs in possessorio põt agere de ꝓprietate. h. d. Et prio decise narrat ꝓcessuz. scđo diffinitiõis seu solutiõis cãm ꝛ soluit: tertio ꝓtestať ꝛ cãz subdit. scđa ibi: qm̃. tertia ibi: reseruata. ¶ † No. j. ꝙ iudices ĩpetrati de cõsensu ꝓcuratoꝝ non pñt recusari. intellige rõne iuspitiõis. qꝛ approbata vř eoꝝ ꝑsona. posset tñ. d. al's obijcere cõtra rescriptũ si diceret ꝑ surreptionẽ obtẽtũ. vt no. in spe. de rescri.
2 ꝑsentari. §. rõne quoqꝫ defect⁹. ad fi. ¶ † Ita no. ꝙ ad illũ spectat cõferre bñficiũ q est ĩ quasi possessiõe qeta cõferẽdi de quo s. de elec. q̃relã. ꝛ j. de iurepatr. cõsultatiõib⁹. ꝛ Inn. j. ti. j. in li
3 teris. ¶ † Itẽ no. ꝙ sñia lata sup possessiõe non piudicat in ꝓprietate. ꝛ similiter sñia lata sup deducto incidẽter ꝑ modũ cãe nõ vř nocere si postea ꝑncipaliter in iudiciũ deducatur. hic tñ loqř qñ postea inter alias ꝑsonas deduciř. sꝫ an posset inter easdem, recurre ad no. s. e. cũ ecclesia. ¶ † Ultimo no. illã regulaz
4 vulgatã ꝙ res inter alios acta nõ dꝫ alijs nocere. de quo. C. res inter alios acta. in rubro ꝛ nigro. ¶ In glo. j. ibi sed hoc ideo cõtingit quasi velit ẽm Jo. an. ꝙ obiectio procedit ĩ petitorio: sꝫ nõ in possessorio. sꝫ certe ẽt in petitorio nõ sufficeret quadruplex actus nisi deuentũ esset ad ꝑscriptionẽ legitimã. s. eo. cuz ecclesia. Aduerte tñ qꝛ lex vltima allegata in cõtrariũ alio respectu nõ hꝫ obstare qꝛ ibi loqř qñ tractař de seruitute ꝑdenda. hic de acquirẽda. nec ẽt ibi dř ꝙ quadruplex actus reqrař sꝫ ꝙ
5 † vbi seruitus hꝫ vsum interpollatũ ex forma cõuentiõis ꝙ nõ perdeř etiã longo tpe. sed requiriř tp̃s duplicatũ. vt ibi pꝫ q̃tũ aũt tp̃s requrař ad acqrendã istã seruitutẽ. de qua hic hř. ꝛ. s. e. cũ ecclesia. regriř tp̃s. xl. annoꝝ. j. d ꝑscri. de q̃rta. ¶ In ea. gl. ibi eligendi vel presentandi. melius dixisset cõferẽdi quo ad casum decre. lꝫ ẽt idẽ sit in iure eligendi vel presentãdi cũ sit eadẽ rõ. ꝛ ꝓbař in iuribus alle. in gl. ¶ In ea. gl. ibi dꝫ vti iure suo. supple etiã illa pendẽte ꝛ etiã nõ obstãte appellatione. qꝛ propter ꝑdicta nõ dꝫ impediri possessoꝛ vti sua possessiõe vt in iu
6 ribus alle. in gl. ¶ † In ea. gl. ibi ab eo q est dñs hoc cõtingit qꝛ colligere fructus spectat ad bone fidei possessorem. ꝛ facit illos suos. vt no. j. ti. j. grauis. sed conferre censeř esse fructus iuris cõferendi. ꝛ similiter eligere iuris eligẽti. facit qđ no. s. de maio. ꝛ obe. cũ olim. ꝛ. j. ti. j. in literis. ꝑ Inn. iõ spectat ad existentẽ bona fide in quasi possessiõe iuris cõferendi. iõ nimirum si ex collatiõe archidiaconatus facta ab epõ existẽte in q̃si pos
7 sessiõe cõferẽdi cõseqř qs dñium ipsi⁹ archidiaconat⁹. ¶ † Et no. ꝙ lꝫ ꝑ binũ actũ dicař qs esse in quasi possessione. tñ idẽ ẽt vno facto sciente ꝛ patiẽte illo cuius preiudicio agitur cum sit actus grauis preiudicij. ꝛ nõ cõsueuerit cõcedi nisi ius habenti vt no. ꝛ dictũ fuit. s. cũ ecclesia. ¶ In ea. gl. ibi sin possessorio obtinere. i. ꝙ conferẽs vel eligens. s. in possessione ipsius iuris lꝫ forte non habeat illius proprietatẽ. ¶ In ea. gl. ij. ibi in casu isto ꝓcuratoꝛ nõ est soluẽdo. supple qꝛ agiř de cã sp̃uali q̃ non recipit estimationẽ pecuniariã. de quo vide ꝑ gl. ꝛ doc. s. de of
8 fi. dele. c. j. ¶ † In ea. gl. ibi si non cõsensissent innuit glos. ꝙ de cõsensu partiũ possent recipi testes lit. nõ contest. sed forte hoc nõ est verũ qꝛ de cõsensu ptiũ nõ põt omitti cõtestatio. vt no. in. c. de causis. de offi. deleg. ꝛ per gl. in. l. platã. C. de sententijs. ¶ In ea. gl. ibi ꝙ verius videř. Sꝫ cõtra hoc facit ꝙ imo non essent rei sꝫ actores. qꝛ eis imponiř silentiũ. vt pꝫ in litera. ꝛ facit qđ no. j. in gl. in verbo. imponẽtes. potes saluare gl. ꝙ archidiacon⁹ petebat se admitti in archidiaconatũ ꝛ hoc respectu erant canonici rei. sed ex aduerso canonici petebant illũ remoueri ab archidiaconatu ꝛ ꝓnunciari ipsum ius nõ habere. ꝛ hoc respectu erãt actores. ¶ In gl. pe. ibi nocet venditori hereditatis. ꝛ est rõ qꝛ emptoꝛ hꝫ vtilia iura ꝛ ad ipsum spectat commodũ hereditatis. l. emptori. C. de here. ven. ¶ In ea. glos. ibi sed nõ est verũ. quasi velit gl. ꝙ hic non agiř de pacto facto cuz successore. sed de sñia lata cũ eo quo casu locũ hꝫ qđ seqtur ꝛ de intellectu illius. l. §. vlti. alle. in gl. dicendũ est vt ibi not. ꝑ glo. Bar. ꝛ tangit hic. d. Ant. sequens tñ solutio in versi. est illa. est magis clara. ¶ In ea. gl. in fi. dic ꝙ satis põt facere ad vtrãqꝫ partẽ rubrice. nã facit ad primã partẽ inquãtũ hic tractatur de quasi possessione iuris cõferẽdi ad secũdã facit inquãtũ reserua
9 tur q̃stio ꝓprietatis iuris cõferẽdi canonicis. ¶ † Extra gl. b
b diligenter no. dictũ Inno. inquãtum tractat an possit excipi post cõfirmationẽ. nã cõcludit ꝙ sic si allegatur cõfirmationẽ nullã qꝛ tũc paria sunt illã nõ esse factã vel minus legitime. de trãslatiõe. c. ij. Itẽ dicit si nõ dicař nulla si excipiẽs nõ habuit facultatẽ se opponendi. al's nõ audieř ꝑ viã exceptiõis sed per viã accusatiõis vel denuntiationis. j. de appel. cõstitutus. el. ij. ꝛ dř nõ habuisse facultatẽ oponẽdi qñ electio ꝛ confirmatio fit eodẽ instanti vt cõtingit qñ fit collatio qꝛ illa hꝫ vim electiõis ꝛ cõfirmationis. vt no. ꝑ gl. in. c. j. de elec. in. vj. Idẽ dicit si confirmatio fuit facta clandestine. ꝛ hoc no. ꝛ illos q faciũt qñqꝫ poni edicta clandestine tẽporibus in qbus verisimiliter nõ videntur. vt qñ sunt alij ad prandiũ. ꝛ postea faciunt eleuari. Idẽ dicit, si fuerit nimis accelarata ꝓpter nimis breues terminos. ꝛ videř ista etiã hodie posse ꝓcedere non obstante. c. fi. de elec. in vj. qꝛ illud. c. nõ hꝫ locũ in collatiõib⁹. vt ibi no. ꝛ qꝛ licet ponanř edicta posset fieri fraus modis ꝑdictis. Nec obst. ꝑdictis qđ habeř in. c. accedens. j. de accu. vbi contra illuz cui facta est collatio nõ põt opponi exceptio. nisi contra diffamatum quia illud verum quando opponiř exceptio criminosa. secus si alia vt voluit hic dominus Anto.

b ¶ Extra gl. adde h do. abb. in. iiij. col. v. opp. ꝛ vř. nu. 15.

c ¶ Si cõsentit. idẽ summat hic do. abb. lꝫ duplex sũmariũ ponat tñ primum cõcordat cũ isto. i vbis ꝛ sensu.

N causa que inter. Petenti rẽ iure dñij nõ sufficit probare possessionẽ. h. d. vel aliter. Si petẽs rem ex vna cã succumbit. ex alia petere poterit. h. d. Et in pria decisa diffinitio. In secũda ꝓtestatio. scđa ibi: ad h. ¶ No. duo signa quasi possessionis subiectionis: scꝫ qñ ꝑlatus vadit ad synodũ superioris. ꝛ qñ soluit ꝑ plures annos annuũ censum. ꝛ not. ꝙ hoc secundũ procedit qñ solutio census fit ad iudiciũ subiectionis al's secus. ¶ Et sic no. ꝙ vbi ꝑstatio cẽsus põt fieri ex pluribus causis si pretendatur illam factam ex certa ꝛ determinata causa. ita demũ obtinebit agẽs si probet ꝑstationẽ factaz ẽm cãm determinatã. ꝛ idẽ dici põt de iteratione ad synodũ: qꝛ potuit ire rõne subiectionis monasterij ꝛ rõne capellarũ subiectarũ monasterio. j. de priuilegijs. ex oꝛe. ¶ Ultimo no. qđ dictũ est in vtroqꝫ summario. ¶ In gl. in possessorio obtinuit hoc põt ꝓcedere si patriarcha probasset solutionem pensionis factã fuisse ob causam determinatã vcꝫ ad iudicium subiectionis sed si nõ ꝓbasset determinationẽ cãe: tũc debuisset etiã succũbere in possessorio: ꝛ ita etiã posset intelligi hic. ¶ In ea. gl. ibi in petitorio succubuit. forte qꝛ de iure cõi non fundabat intentionẽ suã si dicebat sibi monasterium ĩmediate subiectũ. sed eps castellanus: vel forte si dicebat subiectũ monasterium rõne patriarchalis iurisdictionis: qꝛ erat in sua ꝓuincia. Facit qđ legitur ꝛ no. de offi. oꝛ. c. pastoralis. succũbit: quia monasteriũ ostendit priuilegiũ exemptionis cõtra qđ non erat adhuc prescriptum. ¶ In gl. fi. ibi. §. eandẽ. ꝛ de materia. j. de excep. aduersario. ꝛ de re iudi. abbate. lib. vj.

¶ De restitutione spoliatorum. Rubrica.

1 ¶ Spoliatus ante omnia restitui debet.
2 Exceptio proprietatis non dꝫ admitti contra agentem possessorio recuperande.
3 In possessorio recuperãde qualiter concludendum sit.
4 Dominus an teneatur de violentia per homines suos facta.
5 Exceptio dominij non admittitur cõtra agentem possessorio recuperande etiã si incontineti offerat se probare.
6 Et an exceptio dominij habet obstare agenti interdicto retinende possessionis.
7 Dominus non debet turbare possessorem.

c

Icet multũ. Si cõsentit c ille q restitutionẽ petit potest sibi questio de proprietate referri. h. dic ¶ Et in prima spoliati cõquestio. i scđa ibi: ꝙ. si cause cõmissio bimẽbris. ꝛ scđm mẽbrum ibi
1 alioquin. ¶ No. j. illaz regulã vulgatã qđ spo
2 liatus ante oĩa dꝫ restitui. ¶ † Itẽ no. ꝙ cõtra agentẽ possessorio recuperãde nõ dꝫ admitti exceptio ꝓprietatis illo inuito: sꝫ
3 eo ꝯsentiẽte sic. ¶ † Itẽ no. formã cõcludẽdi ĩ possessorio recuperãde. nã dꝫ peti ꝙ possessio abblata restituař. vř tñ qđ toleretur etiã si petař rẽ reddi ꝑ tex. hic in fine vel rẽ restitui. ꝑ id qđ habeř. j. eo. accepta. lꝫ ista vltima cõclusio adaptetur etiã ad petitoriũ seu ad rei vendicationẽ. l. qui restituere. ff. de rei ven. ꝛ
4 dixi. s. ti. j. pastoralis. ¶ † Itẽ no. ẽm Host. ꝛ Abb. ar. ꝙ dominus teneatur de violentia ꝑ homines suos illata. lꝫ Host. dĩt hoc verũ qñ res ꝑuenit ad eũ vel qñ mãdauit vel ratũ habuit. ff. de vi ꝛ vi arma. §. ait ꝑtoꝛ. ꝛ. §. deiecisse. ꝛ. l. iij. §. cũ ꝓcuratoꝛ. ꝛ. §. e. cum ad sedẽ. §. fi. ꝛ hec vidẽtur procedere qñ hoĩes nõ eẽnt deputati ad custodiã territorij. al's videreř dominus teneri per id qđ no. Bar. in. l. ne quid. ff. de incen. rui. nau. vbi no. loquitur ꝛ etiã tangit hic Jo. de lig. ꝛ do. Ant. facit qđ no. Inn. j. de appella. dilectis. ꝛ de sentẽ. excõ. dilecto. teneř etiaz dñs ꝛ villa si sciuit ꝛ prohibere potuit ꝛ non ꝓhibuit. vt not. in. d. l. ne quid. ꝛ hic per. d. Ant. qui etiã dicit ꝙ si collecta est imponenda ville dꝫ imponi ꝑ solidũ ꝛ librã. de quo ꝑ Bar. in. l. iiij. §. si actoꝛ. ff. de re iudica. ¶ In gl. j. ibi renunciauit iudicio possessorio melius dixisset priuilegio iudicij possessorij. ¶ † In ea. gloss. ibi non
5 loquuntur in interdicto vnde vi. ꝛ sic vult glo. ꝙ contra agẽtẽ possessorio

possessorio recuperande nō admittat exceptio dñij ēt si incōtinēti offerat se probare:sed hoc pōt intelligi verum; nisi dicat esse notorium ipm dñium per id qd dixi.s.titu.j.pastoralis.τ qd no.Inn.j.de diuor.significasti.sz ī interdicto adipiscēde admittitur si incōtinēti velit pbare.lz non dicat notoriū.τ est rō sm gl.qz illud possessoriū adipiscende facilius expedit q̄ possessorium recuperāde.ideo facilius impedit.ex quo no.q plenior co
6 gnitio reqrit in possessorio recuperande q̄ adipiscēde.†An aūt agēti interdicto retinēde possessionis habeat obstare exceptio dominij saltē si incōtinēti qs velit pbare.Dy.tenuit q sic in.c.q ad agēduz.de reg.iur.in.vj.idē videt velle Jo.an.s.ti.j.pastoralis.sup gl.aūpe.Idē videt velle do.Ant.in.c.seq.p.c.audita.j.e.sed Bar.tenuit cōtrariū per tex.cū gl.vbi videt casus in.l.si
7 deo.§.si.ff.de acqui.poss.vbi videt probari†q etiam dño nō est licitū turbare possessorē.τ illud videt verius:si tū vterq; contenderet possidere τ aliter pbaret dñium.τ vterq; pariter pbaret de possessione.deberet obtinere pbans de dñio.per id qd habetur in.c.lz cām.j.de proba.τ hoc casu pōt saluari opi.Dy.τ sequacium.Facit qd dicet in.c.audita.j.eod.¶Itē etiā aduerte q vbi reus,9 agētē possessorio recuperāde facit articulū p quē dicit q possedit per longū spatiū ante tps pretēse spoliationis τ etiam postea cōtinue.τ sic ēt nūc possidet talis articulus τ talis exceptio debēt admitti qz cōcludit cōtra ipsum possessoriū nā in effectu negat agentē possedisse tpe spoliationis.τ p cōsequēs nō fuisse spoliatū.facit qd not.Inn.s.de renū.super hoc.¶In gl.fi.ibi tū sumptus necessarios τ sic supra loquta est gl.de expensis voluntarijs τ vtilibus tantum.τ non de necessarijs τ de materia per legistas in.l.in fundo.ff.de rei vendi.

1 Exceptio renuntiatiōis quando obijcitur contra petentē restitutionem non debet indistincte reijci.
2 Spoliatio probari potest bis in eodem iudicio τ quando.
3 Spoliatus an in dubio videatur renuntiare iuri suo.
4 Spoliationis causa tractanda est per modum inquisitionis.
5 Exceptio cōcernens ppietatem nō admittitur cōtra agentem possessorio recuperande:secus si concernat possessorium.
6 Exceptio nō admittit vbi cōtra excipiētē est grauis p̄sumptio.
7 Renūtiatio facta aū spoliationē 9cernit petitoriū τ possessoriū sed si fiat post spoliationē concernit solū petitoriuz.
8 Prescriptio nulla de iure canonico habet obstare agenti possessorio.

a Solicite cures. Petēti [a] restōnem nō ob.exceptio abiuratiōis facte post spoliationē,h.d.¶Et primo ponit cause cōmissio q̄ pus puidet replicationi:qz probata repellit exceptionē submittēs rationē.scdo ponit princi
1 palem diffinitionē.scda ibi sz testes.¶†In tex.ibi renūciauit.i.renūtiasse dr.No.q vbi 9 petentē restitutionē obijcit exceptio renūtiationis seu abiurationis nō dz indistincte reijci.sed pus dz inqri an fuerit facta post spoliationē an aū.τ si cōstet illā factā post spoliationē vt qz re9 dicebat agentē spōte renuntiasse calē.februarij.τ actor dicat se spoliatū calē.ianuarij nō dz talis exceptio admitti.sz dz tūc admitti agēs ad pbandū spoliatio
2 nē.¶†Et ex hoc no.q eadē spoliatio bis in eodē iudicio probabitur,ad diuersum tū finē τ diuerso modo.nā pmo probabitur summarie ad finē repellēdi exceptionē abiurationis,seu renūtiationis.scdo plenarie ad finē obtinēdi restitutionē.facit q no.Goffr.in fi.in.c.cū sit gñale.s.de fo.cōpet.τ in.c.si clericus.τ q no.per legistas in.l.prescriptione.C.si cōtra ius vel vti.pub.
3 τ p Inn.de foro cōpe.Romana.§.cōtrahentes.in.vi.¶†Itez not.q nō est verisimile spoliatum sponte renūtiare iuri suo qd dicit Host.maxime procedere in spoliato.nam eadē p̄sumptio est secundum eum in non spoliato.τ sic transit Jo.An.facit licet non allegat.l.cum de indebito.ff.de proba.qz nemo de facili p̄sumitur suū iactare vt ibi.sed certe hoc videtur cōtra istū tex.vñ Inn.hic videtur aliter dicere.vcz q quando renuntiauit aū spoliationē:tūc non sit verisimile q sponte renūtiet:tamē leuis est p̄sumptio.ideo non reijcitur exceptio:sed vbi renūtiat post spoliationē:tunc grauis est presumptio q sponte nō renuntiauerit.ideo tūc reijcitur exceptio.τ sic intelligit istū tex.¶Item not.q etiam in iudicio spoliationis licet sit priuilegiatum tū
4 debent testes esse idonei.alias nō pbāt.¶†Itē no.ar.q causa spoliatiōis p modū inquisitionis sit tractanda:qd est verum sm Host.quādo persone essent miserabiles.s.e.c.j.vel quando episcopus cognosceret inter clericos suos.xj.q.j.si quis cuz clerico.sed forte illud.c.debet intelligi in pauperibus clericis.per id quod no.in.c.j.s.de libel.obla.alias secus,nec ob.iste tex.qa hic non inquirit super principali sed super isto incidenti:an exceptio sit admittenda vel non.τ qz in literis de iustitia verbum inquirere non importat inquisitionem.s.de iud.exhibita.cum
5 ibi notatis.¶†Item no.q exceptio cōcernens ppietatez nō admittitur contra agentem possessorio recuperande.secus si cōcernat possessorium.Si autem sit dubium q cōcernat tunc iudex non debet statim reijcere:sed inuestigare an concernat peti
6 torium:an vero possessorium.¶†Item potes notare q vbi cōtra excipientē est grauis presumptio non admittitur exceptio.Secus si leuis.τ si esset exceptio dubia iudex nō reijciet:sed inuestigabit.prout hic dicitur sm eius naturam.¶In glos.j.ibi in alio casu loquitur.Nam loquitur quando agit petitorio:vel quando actione qd metus causa:que nō est puilegiata:qz ibi interuenit volūtas licet coacta:secus quando agit possessorio recuperāde.¶In ea.gl.ibi τ etiam ar.cōtra colligit.nā inquantū innuit exceptionez admitti.facit cōtra inquātū innuit repel
7 li.facit p dicto gl.¶†Et no.q effectus gl.stat in hoc q quando renūtiatio fit aū spoliationē τ sic tpe quo renūtiās possidet illa cōcludit ad petitoriū τ possessorium:qz videtur renuntiasse proprietati τ possessioni.τ sic postea non potuit spoliari:sed qñ renuntiat post spoliationem:tunc renuntiatio videtur solū cōcernere petitoriū:qz videt renūtiādo beneficio renūtiare iuri q hz in illo τ sic ppietati ipsius iuris:nō aūt videt renūtiare possessioni quā tūc nō habet.sz pdiderat p spoliationē.iō talis exceptio velut cōcernens petitorium:nō admittit.¶Sed circa pmū facit dubiū qd si renūtiās aū spoliationez incūbat postea possessio:tūc dicit do.Ant.j.c.pxi.q si appareret:nō admitteret dicta exceptio.τ sic limitat istā gl.sz istud videt diuinare.vñ forte etiā tūc procedit gl.qz talis possessio remanet incolorata.ideo nō pariet possessoriū recuperāde.j.e.ex trāmissa.nā agens possessorio in beneficialibus dz colorare suā possessionē.vt not.in cle.cām.de cā poss.τ proprie.τ.j.eo.in literis.¶Circa scdm etiā facit dubiū.qz si post spoliationē renuntiat lz nō videat renūtiare possessioni quā nō habet:tū saltem deberet videri renūtiare iuri qd hz pro querenda possessione:sed dic vt voluit hic do.An.q per renūtiationē que fit de bñficio cū illa 9cernat bñficium τ sic rē tollit ius reale in dubio non actio personalis.facit q no.Inno.de renū.veniens.τ ideo cū interdictū cōpetens p recuperāda possessione sit actio personalis.l.j.§.pe.τ.l.ij.ff.de interdic.renūtiando beneficio non intelligitur tali iuri personali renūtiare.per hoc infert q si expresse renunciaret etiam tali iuri agendi possessorio in pñtia aduersarij faceret pactum de non agendo possessorio q talis exceptio admitteretur.qz etiaz tūc 9clnderet ad possessorium.τ hoc tenuit Inn.in.d.c.sup B.¶Sed tunc obst.iste tex.qz ex quo post talē spoliationē fit talis renūtiatio vel pactū non deberet admitti excipiens.qz non est verisimile q spōte fecerit.Inn.videt velle in.d.c.super hoc.τ sentit glo.sequens.q rō tex.nō sit perfecta.sz rō sit illa quā voluit gl.qz quando renuntiat post spoliationē:non concludit ad possessorium:sed istud est literam violare.iō pōt dici vt hic voluit domi.Ant.q non audiat talis excipiens saluo nisi aliquid alleget τ pbet per qd diminuatur de p̄sumptione iuris.nam talis presumptio nō est iuris τ de iure.sz iuris tm.ideo pōt eneruari,p no.in.l.siue possidetis.C.de pba.τ.j.de sponsa.is qui.iō si excipiens dicat q sponte renūtiauit qz corā iudice corā q̄ nō est verisimile q passus fuerit violentiam.l.si.ff.quod metus cā τ.j.c.pxi.sm vnū intellectuz tunc admitteret.idem si dicat qd renuntiauit sponte:qz habebat inimicitias ibi propter quas secure stare non poterat:vel quia habebat lesam conscientiā ī ipo beneficio.τ sic al's dixerat corā aliquibus.idem sentit do.An.si excipiens pducat instrumentum in quo dicat q sponte τ ex certa scientia renūtiauit:sed forte istō non sufficit:qz tale īstrumētū poesset esse extortum per violentiam:vbi autē non eneruet p̄sumptio.de qua in tex.repellet excipiens.¶In glo.ij.ibi sed potius ex natura;quasi velit glo.q exceptio ibi cōcernebat petitorium τ non possessorium quando renuntiatio facta est post spoliationē.vt dictum fuit in gl.precedenti.¶In ea.gl.ibi coram suo iudice.Hec in se est vera,nam tunc nō est verisimile q metū vel violētiā fuerit passus.τ qz etiā tūc exceptio videt notoria.τ sic debet admitti etiam in possessorio recuperande.s.de fil.presby.cōstitutus.cū ibi no.τ in clemē.cā.de cā pos.τ pprie.¶In ea.gl.in fi.Vel dic q hic cōtra exceptionē fuit replicatū
8 ibi nō.¶†In gl.fi.i fi.no.diligēter caudā hui9 gl.q̄ vr velle q nulla pscriptio habeat obstare agenti possessorio de iure canonico.τ sequitur hic Goff.τ do.Ant.lz secus de iure ciuili.C.de prescrip.xxx.an.l.si quis emptio.τ.l.j.ff.de vi τ vi ar.

a ¶Petenti restōnē.idē τ p eadē rō ba summat hic.d.Abb.

Ccepta conquestiōe. Petēti restitutionem ecclesie obstat abiuratio spōtanea.hoc.d.Et in prima cōsultatio.in secunda respōsio.scda ibi mandamus.¶No.q corā legato pōt suā ecclesiā abiurare.hoc est illam seu illi cum iuramēto renūtiare.¶Itē no.q spōte renūtiāti ecclesie dz iponi ppetuū silētiū.¶Vltimo no.q dictū est in sūmario.¶In gl.j.ibi psonalis fuit.τ itellige q tūc fuit

facta ante spoliationẽ. ideo non tenet: sed quatenus nõ fuit realis: non est mirũ si non nocet ecclesie: vel posset dici q̃ ibi actum fuit petitorio τ nõ possessorio. ¶ In e. gl. ibi quidã dicũt h̃ cõiter nõ tenet̃ q2 ꝫ illã decre. cõtineret gratiã τ non ius cõmune.

1 ¶ Renunciare intelligitur prime ecclesie is qui personatum alterius ecclesie recipit.

2 Renunciare intelligitur iuri quod habebat in ecclesia is qui iurat non molestare alium sup illa.

3 Interdictũ vti possidetis ꝯpetit ꝑ iniusta molestatiõe iudiciali.

4 Nuntius mitti debet ad sedẽ apostolicã ante ꝓcessum inchoatum al's non h3 vim appellationis nec irritat ꝓcessum.

5 Litere secunde reuocãt ꝑmas si in eis fiat mẽtio de ꝑmis.

6 Rescriptũ d3 iterptari ꝫm mentem Pape τ ꝫ iuris itellectũ.

7 Tempus receptionis literarum inspici debet.

a **Accita querela.** In iterdicto[a] de retinẽda possessione succũbit reus ipsi[9] abiuratione ꝓbata. h. d. Vel aliter: ꝑ secũdas literas facientes expssam mẽtionẽ de ꝑmis nõ reuocat̃ sñia iam lata virtute ꝑmarum. h. d. Et ponit tres commissiones. τ ꝑmo ꝑmam τ ipsius ꝓcessum. secundo ibi l3. ponit tertiã. tertio ibi. q2 tñ tertiã. vbi rõne ꝑmissa ponit mãdatũ bimẽbre.

1 ¶ † No. q̃ recipiens ꝑsonatum alterius ecclesie intelligit̃ ꝑme ecclesie renunciare. de quo dicendum vt in. c. de multa. ĩ. de ꝓben.

2 ¶ † Itẽ no. q̃ iurãs non molestare[b] alium sup certa ecclesia: intelligit̃ iuri qd̃ habebat in illa renunciare. idem si spõte ipam ecclesiã abiurauit. ¶ Item not. practicam libelli qñ quis molestat̃ in sua possessione: q2 ꝑt petere qd̃ in illa non molestet̃. τ no. etiã formam sententie q2 iudex ꝑt ꝓnuntiare qd̃ de cetero nõ molestet̃. de quo plenius in. c. l3 causam. ĩ. de ꝓb. τ in. l. si duo. ff. vti possi.

3 ¶ † Item no. ꝫm vnum intellectũ qd̃ ꝑ iniusta molestatione iudiciali videt̃ cõpetere interdictũ vti possidetis. de q̃ hic tangit do. An. τ facit qd̃ no. Jo. an. post Cõpo. in. c. mãdatũ. post gl. versi. querit etiã supra. de rescrip. τ Spe. in tit. de act. τ peti. §. sup. ver. sed quero. τ Bar. in. l. si ꝑus. in quinta oppositione. ff. de no. op. nun.

4 ¶ † Item no. q̃ missio nuntij ad sedem aposto. qñ fit post ꝓcessum iam inchoatũ: non videtur habere vim appellationis: nec irritat ꝓcessum post illam factũ. de quo in. c. vt debitus. ĩ. de ap.

5 ¶ † Ite3 no. q̃ secunde litere ita demum reuocãt ꝑmas si in eis fiat mentio de ꝑmis. de quo. s. de rescrip. ceterum.

6 ¶ † Item not. q̃ rescriptũ debet interpretari ꝫm mentẽ Pape, τ ꝫm iuris intellectũ. facit. s. de rescri. eã te. τ. c. cãm que. ¶ Item no. diligenter q̃ si Papa mandat reuocari si aliquid est immutatũ intelligit̃ si ꝑsũptuose vel violenter sit immutatum. τ non si legitime. τ sic etia3 facit q̃ si Papa mandat alicui conferri aliquod beneficiũ non obstante alia collatione alteri facta intelligi debet de collatione minus legitime facta, d̃ quo ꝑ Cõpo. ĩ. d. c. causam que.

7 ¶ † Itẽ no. inspici debere tempus receptionis literarum. de quo in. c. sup eo. el. ij. ĩ. de ap. τ. ĩ. de ꝓb. dilectus. ¶ Ultimo no. q̃ ꝑ secundas literas etiam facientes expressam mentionem de ꝑmis etiam si in secundis literis dicatur quod debeat reuocari quicquid immutatũ erit in causa a certo tempore citra non reuocatur sentẽtia iam lata ꝑ primas si sit lata ante receptionem secundarum: alias secus. ¶ In gl. ij. in fine. No. bene ex gl. vnum intellectu3 in decre. videlicet quod iste Tancredus egit vti possidetis. sed huic intellectui videtur obstare quia videt̃ q̃ debuerit obtinere ẽt si non appareat de defectu iuris ipsius Henrici cõuẽti in terdicto vti possidetis: q2 etiam domino non est licitum molestare possessorẽ. l. si de eo. §. fi. cum gl. sua. τ ibi no. ꝑ Bar. ff. de acqui. pos. do. An. huius timore videtur intelligere q̃ hic nõ erat molestatio extraiudicialis sed iudicialis: q2 indebite mouebat liter contra ipsum Tancredum. τ ideo oportet qd̃ appareat de defectu iuris ipsius conuenti hoc interdicto. na3 si iuste ageret in iudicio ipse Henricus tunc non diceretur turbare. τ3 ꝫm istum intellectũ dat ipse practicam q̃ si aliquis agit contra titium possessorẽ: q̃ e3 ipse titius agat interdicto vti possidetis. dicẽs se indebite molestari. nam tunc obtinebit si appareat de defectu iuris ipsius molestãtis. S3 aduerte q2 fortiter facit cõtra istum intellectũ: q2 pro molestatione verbali non videtur cõpetere interdictum vti possidetis qñ ꝑ illam non turbatur possessio possidẽtis. vt voluit Innocẽ. in. c. ij. de restitu. in interg. τ Bart. in. l. j. ff. vti possidetis. ideo forte posset dici qd̃ hic litere fuerunt quasi conseruatorie. iuxta id qd̃ habet̃ in. c. j. de offi. delegati. in. vj. vt voluit hic Innoc. vel forte impetrauit sup confessoria iste Tancredus que dat̃ etiam possidenti τ molestato. vt no. in. c. cu3 ecclesia. s. tit. j. τ ꝑ Bar. i. l. si ꝑus. in. v. oppositione de op. no. nũtia. ideo tũc bñ sufficit molestia iudicialis vt voluit Barto. in. d. l. si ꝑus. tñ tunc obstaret q2 ipe Tancredus debuisset de iure suo docere ex quo agebat cõfessoria ꝑ ipso iure bñficij: s3 forte cõstabat Pape q̃ ipse Tancredus habebat ius in quo Henricus ius non habet. ideo solum voluit queri de defectu iuris Henrici.

a ¶ In interdicto. idem summat hic do. Abb. in vtroq̃ summario nihil addẽdo neq̃ diminuẽdo.

b ¶ Molestare. Adde q̃ molestat̃ d3 q malo animo molestat Bal. i l. j. viij. col. C. d̃ his q pene no. ite3 q lite3 monet vt ꝑ Allex. ꝯsil. liij. ij. ꝑte. itẽ qui extra iudiciu3 petit Allex. post. in. l. in alle. ij. de x. obliga. vide ibi vtrũq̃.

c ¶ Petẽti. idẽ summat hic do. abb. ꝑ eadẽ x ba τ eundẽ sensum. τ ad intellectũ huius. c. τ materie restitutionis spoliatoꝝ vide Spe. eo. ti. parte. iiij.

1 ¶ In possessorio recuperande sufficit narrare se spoliatu3 l3 non petat quis se restitui.

2 Libellus non procedit sine petitione.

3 Predo spoliatus est restituendus.

4 Exceptio concernens defectum tituli in beneficialibus non admittitur contra agentem possessorio recuperãde.

5 Exceptio ꝓprietatis an possit opponi contra agentem possessorio recuperande.

6 Et si agatur possessorio recuperande ab beneficium an dicens se spoliatum debeat obtinere ꝓbando se spoliatum.

7 Exceptio dñij an admittat̃ qñ excipiẽs offert se statim ꝓbatur.

8 Predo agere potest si non fundat se ex delicto.

9 Electio facta a malefidei possessore an debeat confirmari.

c **Ex literis.** Petenti[c] restitutionẽ bñficij q̃stio institutionis nõ canonice referri non ꝑt. h. d. Et primo ponit̃ questio. secundo responsio. τ tertio responsionis ratio. secunda ibi rñdemus. tertia ibi q2.

1 ¶ † No. ar. q̃ sufficiat in possessorio recuperãde narrare se spoliatum l3 non petat quis se restitui. facit. s. tit. j. cum ecclesia. τ hoc etiã tenuit in. j. qd̃. iij. q2 presulatus: sed tutius est q̃ etiã petat quis se restitui.

2 † q2 regulariter libellus non ꝓcedit sine petitione: cum iudex non debeat impartiri officium nõ petitum. de quo in. c. j. s. de libel. obla. ¶ Item no. q̃ vbi vna questio est alteri ꝑiudicialis. ꝑus d3 ex ordine expediri ipsa ꝑiudicialis. de quo. s. de ordi. cog. c. tuam. τ. c. fi.

3 ¶ † Item no. q̃ etiam ꝑdo ꝫm rigorẽ iuris est restituendus: qd̃ intelligit Inno. verum esse quando non confitetur se esse predonem vel qñ non cõstat ꝓprietatẽ ad aliũ spectare. τ sic qñ nõ est notoriũ cõuentũ habere ius in re petita. de quo in. c. ad decimas. de resti. spo. in. vj. τ. s. de fi. presby. constitutus.

4 ¶ † Itẽ no. q̃ in bñficialibus contra agentem possessorio recuperande non admittitur exceptio cõcernens defectum tituli. τ sic sufficit q̃ prĩa facie ruditer appareat de titulo. l3 titulus sit inualidus. nam tũc satis dicitur apparere de colorata possessione. Secus vbi oĩno esset incolorata vt no. in cle. causa. de causa poss. τ proprie. τ per Jo. an. in addi. Spe. super rubrica. de rest. spolia. [ADDI. Et ꝑ Archi. in. c. eum qui. de eo qui mit. in pos. causa rei seruande in. vj. Item no. in beneficialibus possibile est dare possessionem sine canonica institutione. Item no. de dictione ꝑus posita in tex. que põt notare ordinẽ respectu eiusdẽ instantie. Item respectu diuerse τ istum scdm intellectũ sequit̃ hic Paul. vt tãgit do. Ant. T J O.]

5 ¶ † In gl. ij. in fi. τ sic ex tex. cũ glo. videt̃ colligi q̃ contra agentẽ possessorio recuperãde nõ põt obijci exceptio ꝓprietatis. qd̃ itellige verũ qñ nõ obijcit̃ exceptio notoria defectus proprietatis. Si autẽ excipiatur exceptio notoria tũc si notoriũ nõ tñ infert defectu3 tituli in agẽte sed ẽt fundat ius opponẽtis ꝑt obijci talis exceptio: ꝑ id q̃ h̃r in. c. ad decimas. de resti. spo. in. vj. secus ꝫm gl. ibi si notorium nõ fundet ius opponentis l3 inferat defectus iuris agentis. quia tunc nõ admittetur talis exceptio ꝑ illum tex. a sensu contrario. sed cõtrarium videtur probari in. c. constitut[9]. cũ ibi no. de fil. presby. τ hoc videtur tenere Jo. an. in addi. Spe. sup rubrica huius tituli. Sed potes cõcordare vt hic etiam voluit do. Ant. q̃ si q̃rimus in beneficialib[9] tunc habeat dicta exceptio obstare: q2 beneficium non potest sine canonica institutione obtineri. τ sic tũc ius resistit propter notorietatem defectus tituli. ĩ. de regu. iur. c. j. in. vj. secus in alijs. τ ita loquitur gloss. in. d. c. ad decimas. nã ibi agit̃ de iure decimaru3. τ sic de eo qd̃ rõne proprietatis dicit̃ spectare ad aliquem non vt in titulum beneficij. ideo ibi possessio non sic est iustificata a iure.

6 ¶ † Quid aũt si agatur possessorio recuperande ab beneficium an dicens se illo spoliatũ debet obtinere probando se spoliatum in hoc fuerunt opiniones. na3 aliqui dixerũt q̃ sic ꝑ istũ tex. τ facit ẽt qd̃ habet̃ in. c. ex insinuatione. s. de procu. τ istud tenuit etiã Lapus de castellione alle. xxiij. τ. xxxj. τ. liij. dicẽs q̃ ad instantiã cõuẽti non cogitur iustificare titulũ agẽs possessorio recuperande. S3 ad instantia3 iudicis ex officio hoc inquirendo bñ tenet̃. facit qd̃ habet̃ i. d. c. ex insinuatione. τ in. c. ordinarij. de offi. or. in. vj. τ in. d. c. j. de regu. iur. in. vj. τ sic dicit se audiuisse viua voce a Jo. cal. in. c. ex ptc. ĩ. eo. τ dicit q̃ hoc firmabat ꝓ vera ꝯclusione vt hic refert d. An. ¶ Alij dixerunt q̃ non obtinebit nisi coloret possessionẽ suã: q2 vr̃ esse presumptio contra eum per id qd̃ habet̃ in. d. c. j. de regu. iur. in. vj. τ q2 etiam in matrimonio carnali d3 etiam colorari possessoriũ vt. ĩ. eo. ex trãsmissa. τ sic idẽ videt̃ in spũali. τ ista est cõis opi. quã sequtur Archi. in. c. j. de eo qui mit. i poss. li. vj. τ istud ẽt tenẽt dñi de rota i suis decisionib[9]. [ADDI Cõclusione. ccclxxxv. τ. cccci. τ. ccccxiij. τ Spe. i tit. de teste. §. nũc videndũ. versi. sed pone: τ sufficit colorare ꝑ cõfessionẽ partis in odiũ spoliantis

ſpoliãtis cõcluſione.cccc.⁊.ccccxiij.⁊.ccliiij.⁊.ccl.⁊ vide de via
attentati in cõcluſione.xiiij.vbi dicũt ꝙ non eſt neceſſe colorari
poſſeſſionem.ideo dʒ audiri intentãs illã viã niſi notorie cõſtet
de nõ iure agẽtis prout no. Inn.de app.bone. TJO]. ¶ Sʒ
dubiũ eſt ſecũdũ iſtã opi.quãdo dicet̃ colorare.dic ꝙ dicet̃ colo⸗
rare ꝓprio qñ docet de titulo pria facie canonica.vt qꝛ docet de⸗
collatione ſibi facta lʒ forte in rei veritate illa fuerit nulla.nam
de hoc non poterit diſputari an fuerit nulla vel non,facit qd̓ hr̃
in.d.c.ex tranſmiſſa.⁊.⁊ iſtud eſt clarũ ſm oẽs idem voluit In⸗
no.hic ĩ vna parte:ſi appareat ꝙ de autoritate ſuperioris ade⸗
ptus ſit poſſeſſionem beneficij.vel de autoritate alteri⁹ ad quẽ
ſpectet tradere poſſeſſionem. in alia parte videtur velle quod
ſufficiat geſſiſſe aliquẽ actum proportionabilẽ tantum ipſi be⸗
neficiato ſciente ⁊ patientie eo de cuius preiudicio agit̃ ⁊ iſtud
etiam tetigit in.c.ex parte.j.eo.⁊ ibi etiã ſentit ꝙ quẽcũqʒ actũ
fecerit tanꝙ̃ talis.⁊ ſic tanꝙ̃ ſit bñficiat⁹ ſciẽte ⁊ patiẽte eo de
cuius ꝑiudicio agit̃ ꝙ iſtud ſufficiat:⁊ iſtud dicit ſibi plus pla⸗
cere ꝙ̃ id qd̓ no.ĩ hoc.c. Joã.an.ĩ.d.additione dicit ꝙ in benefi⸗
ciato extra cõgregationẽ requiri videt̃ ꝙ de autoritate ſuperio⸗
ris adeptũ ſit bñficium.ſed in beneficiato in cõgregatione vt eſt
canonicus tunc procedet opinio Inn.in.c.ex parte.d.Ant.hic
in effectu videtur velle qd̓ debeat colorare poſſeſſionem ex eo
qꝛ autoritate ſuperioris illam ſit adeptus:nec ſufficit ſecũdum
eũ ꝙ ſciente ⁊ patiente ſuperiore habuerit poſſeſſionem ꝑ id ꝙ
habet̃ in regula.j.de reg.iur.in.vj.ſiue loquamur de beneficio in
congregatione:ſiue de alio:fatetur tamen ꝙ bene habet̃ poſſeſ
ſio ipſius beneficij:quando quis illam eſt adeptus ſciente ⁊ pa⸗
tiente ſuperiore:ſed talis poſſeſſio nõ eſt ſufficiens ad poſſeſſo
riũ recuperandũ:niſi ſit valde antiqua per no.per Inn.de reſti.
in integ.c.ij.⁊.j.de preſumptio.illud.⁊ de eo qui fur.or.recepit.
c.ij.vel niſi fuerit approbata per aliquod ſignum vt qꝛ receptus
ad oſculum.j.de preben.dilecto. Sed aduerte qꝛ vt ipſe ẽt tan⸗
git.Ant querimus de poſſeſſione rerũ beneficij.⁊ dicit̃ illas ha
bere nomine ipſius beneficij.s̃.tit.j.cũ ſuper. ⁊ ibi etiam tetigi.
An poſſit dici qd̓ habeat naturalem ſuo noĩe.Aut queritur de
poſſeſſione ipſius beneficij.⁊ iſtud eſt ius quoddam incorpꝛale.
⁊ ideo non poteſt proprie poſſideri. vnde non poteſt dici quis
proprie poſſidere ep̃atum vel archidiaconatum ſʒ q̃ſi. iſta autẽ
eſt quaſi poſſeſſio in corporalibus habet̃ ex patiẽtia aduerſarij
ſeu eius ad quem ſpectat.l.quoties.ff.de ſeruitu.⁊ ideo videt̃ ꝙ
non poſſit dici quis habere poſſeſſionem beneficij niſi poſſede⸗
rit ipſum beneficium ſciente ⁊ patiente ſuperiore ad quem ſpe
ctat collatio ipſius beneficij.⁊ ideo videt̃ ꝙ agẽs poſſeſſorio re
cuperãde pretendens ſe ſpoliatum poſſeſſione boneficij debeat
oĩno probare ꝙ ipſe erat in poſſeſſione ſciente ⁊ patiente ſupe⸗
riore.facit quod no. Inn.in.d.c.ex parte.Sed an iſtud ſufficiat
ſunt opiniones.vt.s̃.tetigi.Sed mihi videtur vt tetigi in cle.cã
de cauſa poſſ.ꝙ iſtud ſufficiat:quicquid ſenſerit Joã.an. ⁊ do.
Ant.per iſtum tex.non cauillando eũ. Nec ob.regula.j. de reg.
iur.in.vj.qꝛ nõ dicit ꝙ non poſſit poſſeſſio eius haberi ſine ca⸗
nonica inſtitutione. Itẽ nõ ob.ꝙ habetur de mr̃imonio carna⸗
li in.c.ex tranſmiſſa.qꝛ poteſt dici illud ſpeciale ꝓpter ꝑiculum
euidens aĩarum vt ibi etiam voluit Inn.⁊ etiam qꝛ nõ ſemper
eſt bõa argumẽtatio de mr̃imonio carnali ad ſpũale vt no. Jo.
an.ĩ.c.tue.j.de ſpõſa.⁊ hãc opi.intellexi tenuiſſe do. Jo.de fan⸗
tucijs tamen in prectica ꝓpter autoritatẽ Jo.an.⁊ dñorũ de ro
ta.forte difficile eſſet hoc obtinere.ſed de iure ſatis videt̃ proce
dere de quo latius etiã dixi in.d.cle.vna de cauſa poſſ.⁊ ꝓprie.
¶ In gl.penu.ibi in petitorio iudicio:quaſi ſecus ĩ poſſeſſorio
quod eſt verũ in poſſeſſorio recuperande:etiam ſi incontinenti
vellet docere vt dixi.s̃.e.c.j.idem in poſſeſſorio adipiſcẽde ſi nõ
vult ſtatim docere excipiens de dominio.quia tale iudiciũ poſ
ſeſſorium adipiſcende eſt ſummariũ ⁊ non admitit exceptioneʒ
requirentem altiorem indaginem.l.iij.§.ibidem.ff.ad exhiben.
Secus autem ſi incontinenti vellet docere.l.fi. cum ibi not.C.
quorũ bonoꝝ.¶ Quid autem de poſſeſſorio retinende. dic vt
dixi.in.d.c.j.s̃.eo.Et addit etiã do.Ant.hic vnum caſuʒ in quo
7 in eo admittit̃ exceptio dñij ſi excipiens offerret ſe ſtatim pro⸗
baturũ.vt ſi ciuiliter poſſidens agat pro ciuili turbata cõtra na
turaliter poſſidentem:qui illam clandeſtine occupauit.nã ĩter⸗
dictum vti poſſidetis:tũc habet effectum etiam recuperandi q̊
ad ipſam naturalem qꝛ nõ põt plene deſiſti a turbatione ciuilis
poſſeſſionis niſi reſtituatur naturalis.l.clam poſſidere.§.fin.cũ
ibi no.ff.de acqui.poſ.vnde tunc ſi conuentus vult retinere na
turalẽ.⁊ excipiat de dominio ſi velit incontinenti ꝓbare audie⸗
tur.ſecus ſi conuentus nullo modo poſſideret vt dixi in.d.c.j.
nã tũc nõ admitteret̃ ẽt volẽs ſtatim ꝓbare, Itẽ dum dixit gl.
ꝙ in petitorio habet locum regula.dolo facit. intellige verũ qñ
agẽs deberet reſtituere ei contra queʒ agit ſecus ſi tertio.l.ſi ſo
cer.§.lucius.cum ibi no.ff.ſolu.matri.¶ In ea.glo. ibi nullus
parcere debet in nocturno latrone ⁊ depopulatore agrorum.
¶ In gl.fi.ibi niſi dominus rem petat.ſupple ⁊ velit ſtatim de
iure ſuo oſtendere.nam priuilegium poſſeſſorij recuperãde ha⸗
bet locum contra ſpoliatorem non contra tertium qui non ſpo
liauit.nec obſt.quod habetur in aut.poſita ſuper.l.fi.C.depoſi⸗
ti.qꝛ ibi dicit ꝙ non poteſt extra iudiciũ tertius interdicere re⸗
ſtitutionem depoſiti.ſed non negat quin in iudicio agendo ⁊ ſic
intelligat̃ iſta gl.⁊ intellige ꝙ tertius veniens debet audiri quã
ex iure ipſius tertij non iuuaretur ipſe ſpoliator. alias ſecus ꝑ
nota.in.c.veniens.j.de ſponſa.ideo ſi quis agit poſſeſſorio re⸗
cuperãde contra mulierẽ in cauſa matrimoniali.ſi tertius vult
cõparere ⁊ dicere illam eſſe ſuam vxorem non debet audiri niſi
facta ꝑus reſtitutione.quia ex iure ipſius tertij iuuaret̃ mulier
8 vt no.j.c.veniens.¶ † Iteʒ aduerte ꝙ vbi predo vult agere ali
qua actione:non fundando ſe ex delicto tunc poteſt.ſecus ſi illa
fundaretur ex delicto.⁊ ideo ſi depoſuit rem ablatam.quia agit
ex contractu agere poteſt.Iteʒ ſi ſpolietur ab alio qꝛ fundat ſe
ex poſſeſſione.⁊ non habet aliter neceſſe allegare vnde habuerit
ideo agere poteſt.ſecus ſi vellet agere furti.quia illa non dat̃ ni
ſi ei cuius intereſt.l.manifeſtiſſimi.C.de fur. ⁊ demum quando
ex honeſta cã intereſt vt ibi.ſʒ ibi non intereſt predonis ex cau
ſa honeſta ſed inhoneſta.qꝛ ſcʒ tenet̃ ei quem ſpoliauit ideo illa
actione agere non poteſt.Et hec eſt vera ratio diuerſitatis ĩter
actionem furti.⁊ interdictum vnde vi.licet Jo.an.hic ſatis in⸗
ſtet.de quo etiam ꝑ Bar.in.l.j.§.qui vi a me.ff.de vi ⁊ vi ar.⁊ in
9 l.itaqʒ fullo.ff.de fur.¶ † Extra gl. Inn.hic tractauit materiã
extrauagantem.An electio facta a malefidei poſſeſſore debeat
confirmari.⁊ quid de facta a bone fidei poſſeſſore. ⁊ quid ſi illi
ad quos de iure communi ſpectat electio eligant cõtempto il⸗
lo qui erat in poſſeſſone eligendi.de qua etiam materia aliquid
tetigit.s̃.ti.j.cum eccleſia.⁊ de elect.querelam.⁊.c.cumana.j.de
iurepatro.cõſultationibus. Item tractat. Quid ſi aliquis ĩtru
ſit ſe in aliquo beneficio:an ſubditi requiſiti debeant ſibi obedi
re.⁊ an debitores beneficij teneantur ei reſpondere.⁊ qd iuris ſi
non fuit intruſus ſed electus a violento poſſeſſore ⁊ confirma⸗
tus ⁊ an poſſit agere contra denegantem ſoluere. Item tractat
qualiter acquiritur poſſeſſio in iuribus incorporalibus.⁊ preci
pue iuris decimarum vel iuris canonicalis vel ꝑbẽde vel iuris
epiſcopalis vel archidiaconalis vel alteri⁹ dignitatis:vel ẽt iu⸗
ris eligẽdi.⁊ quid iuris ſi talis cadit in poſſeſſione an poſſit re
cuperare.item tractat qualiter perdat̃ poſſeſſio in ipſis incor⸗ a ¶ Non ob. idem ſummat hic do. abb. per eadem verba.
poralibus.de quo etiam in prealleg.c.querelam.⁊ plene in repe
titione do.Anto.s̃.tit.j.c.fi.⁊ in predictis ſatis inſiſtit Innoc.
⁊ aliqualiter innolute.vnde Jo.an.in addi.Spe.ſuper rub.hu
ius ti.nitit̃ aliqualr̃ cõiũgere verſiculos per alphabetum,⁊c.

1 ☞ Accuſator ratione inimicitie repellitur:etiã propter ini⸗
micitias ortas in cauſa ciuili.
2 Inimicus noſter eſt qui noſtra bona tollit.
3 Poſſeſſio ciuilis ſolo animo retinetur etiam in abſentia.
4 Exceptio nullitatis licet expreſſe tollatur per ſtatutuʒ vel per
legem tamen non intelligitur in dubio de nullitate que proue
nit de incompetentia iudicis.
5 Crimen ſi inhabilitat ꝑſonam põt tunc obijci vt excõicatio.

a ITem cum quis dicit. Non[a] ob. ex
ceptio criminis agenti interdicto vñ vi.vel ꝙ vi aut
1 clã.h.d.Et diuidit̃ ſicut prima.¶ † Not.ꝙ repellit̃
accuſator rõne inimicitie ẽt propter inimicitias ortas in cã ci⸗
uili.de quo dicendũ vt hr̃.j.in.c.cũ oporteat.de acce. Et aduer
te qꝛ ĩ crimine exceptio repellit̃ inimicus volẽs accuſare niſi ſuã
vel ſuoꝝ iniuriã velit proſequi.vt.j.de ſimo.lʒ heli.⁊.c.per tuas.
2 ¶ † Itẽ no.illud vulgatũ ꝙ inimicus noſter eſt q noſtra bona
tollit.¶ Ultimo no.ꝙ dictũ eſt in ſummario.¶ Itẽ no. ꝙ pri
3 uilegiũ poſſeſſorij durat etiã vſqʒ ad executionẽ.¶ † In gl. ibi
j.ibi poſſeſſionẽ nõ amiſit:ĩtellige ciuilẽ q̊ ſolo aĩo retinet̃ etiã
in abſentia rei.l.lʒ.C.de acq.poſſ.naturalem autẽ ꝑdidit eo ĩpo
qd̓ eſt extra conſpectuʒ rei nec de facili ingredi poteſt. ⁊ ideo ſi
aliud tunc intrat clam acquirit illã naturalẽ vacantem:pro qua
naturali non cõpetit interdictũ vnde vi.qꝛ nõ põt dici illa ſpo⸗
liatus:ex quo erat vacans,nec etiam põt agi vti poſſidetis ꝓ il
la principaliter ex quo non poſſideret naturaliter: ſʒ bñ poſſet
agi vti poſſidetis ꝓ ciuili turbata.⁊ poſſet peti ꝙ reſtituat̃ na⸗
turalis ſeu ꝙ illa dimittat.qꝛ ꝑ retẽtionẽ ipſius naturalis tur⸗
bat̃ ipſe q poſſidet ciuiliter ĩ ſua ciuili.⁊ ſic hoc caſu interdictũ
vti poſſidetis in quadam conſequentiam habet effectum reſti⸗
tuende poſſeſſionis reſpectu ipſius naturalis.vt not.in.l.clam
poſſidere.§.fi.ff.de acqui.poſſ.¶ In ea.gl.ibi niſi in duob⁹ ca⸗
ſibus ſupple in quibus priuatur ipſa ciuili. vnde tunc põt agi
interdicto recuperande pro ipſa ciuili.⁊ in conſequentiam pet
ti reſtitutio naturalis:cum aliter non poſſit deſiſti a turbatiõe

ciuili. vt superius dixi. ¶ In ea. gl. ibi non fuerit admissus. ⁊ sic tunc videt̃ violenter eijci de possessione. ideo tunc competit directũ interdictũ vñ vi. sed in casu sequẽti qñ nõ accedit ꝫ suspicatur se posse repelli: q2 tunc non eijcitur violẽter non habet locũ directũ interdictũ vnde vi. ꝫ vtile. q2 facto ipsius ingredientis videt̃ iste priuari sua possessiõe. de quo in. d. l. clã possidere. §. fi. ⁊. l. iij. §. si qs aũt. ff. de vi ⁊ vi ar. ⁊ sic istis duob⁹ casibus pt agere interdicto vnde vi ꝓ recuperãda ciuili. ¶ In ea. gl. ibi vt qđ iã edificatũ est tollatur supple. ⁊ tunc agetur interdicto qđ vi aut clam. non aũt interdicto vñ vi. l. j. ff. qđ vi aut clã. ¶ In ea. gl. ibi nulla exceptio admittit̃: itellige nisi sit vna ð quatuor ibi no. vt si opponat̃ exceptio pacti vel cõuentionis: vl' si opponat̃ ꝙ ꝑus feceris vi vel clã id qđ dicis me vi vel clã demoluisse. vel tertio si obijcit̃ qđ feci illud causa arcẽdi incẽdiũ. vel quarto si annus esset elapsus. q2 postea non audit̃ nisi ex cã. l. fi ali⁹. §. beatissime. ⁊. §. sequẽti. ⁊. l. semper. §. in hoc interdicto. ff. ꝙ vi aut clã. ¶ Et ex hoc no. ꝙ l3 in. l. vel statuto dicat̃ ꝙ nulla exceptio admittat̃ ꝙ non per hoc intelligit̃ exclusa exceptio q̃ ꝑ eãdẽ vel aliã legẽ ꝑmittit̃: vl' ꝑ idẽ statutũ vel aliud insertum in volumine statutoꝝ. facit qđ no. gl. ⁊ Cyn. in. l. ita pudor. C. ad. l. iul. de adul. ¶ Et hec faciunt ad questionẽ ꝙ si statutũ dicit ꝙ ꝯ instrumentũ publicũ nulla exceptio admittat̃ vel contra instrumẽtum guarẽtigie. nã poterit nihilomin⁹ opponi exceptio ꝑmissa i aliqua ꝑte statutoꝝ. Idẽ si opponat̃ exceptio q̃ detrahit subitãtie ipsius actus. vt q2 dicat̃ ꝙ instrumẽtũ nõ est publicũ. vel ꝙ non est instrumentũ guarẽtigie. nã tunc de hoc prius debet cõitare. cum statutũ presupponere videat̃ ꝙ sit instrumẽtum publicũ: vel guarẽtigie: ad hoc vt habeat priuilegium. facit. l. diuus. ⁊ qđ ibi no. ꝑ Barto. ff. de test. mili. Posset ẽt opponi exceptio cõcernens inhabilitatẽ agentis. vt exceptio excõicationis vel dãni. q2 illa non opponit̃ contra instrumentuꝫ ꝫ ꝯ agẽtẽ. Si aũt opponat̃ exceptio ꝙ ꝯctus est simulatus: nõ admitteret̃. q2 stãt simul ꝙ instr̃m sit publicũ ⁊ ꝙ ꝯctus fuerit simulatus. iõ non impugnat tũc substãtiã instrumẽti: nec admittet̃ ẽt exceptio pacti de non petendo si non est ꝑmissa a statuto poterat tñ implorari offm̃ iudicis ꝓ defensione virtute ipsi⁹ pacti per. l. plane. ff. de peti. here. q2 l3 statutuꝫ tollat exceptionẽ: nõ intelligit̃ tollere iudicis offm̃ cũ sit stricti iuris: nisi hoc exprimat ꝑ. d. l. plane. Secus tñ si dicat ꝙ nulla exceptio vel defensio admittat̃. q2 tũc nõ poterit etiã iudicis offm̃ implorari. vñ tunc remediũ erit soluere. sed postea poterit repeti ⁊ si ꝓbet̃ exceptio ꝑemptoria cõpetebat. nõ cõpetet ꝯdictio indebiti ad repetendũ. ex quo de iuribus exceptionis in ꝑmo iudicio non potuit cognosci. ⁊ ideo nõ obstabit exceptio rei iudicate. ⁊ sic debet limitari quod habet̃ in. l. j. C. de cond. inde. ⁊. l. si fideiuss. §. in oibus. ff. mandati. vbi dicit̃ ꝙ solutum ꝑtextu sentẽtie nõ potest repeti. q2 illud verum quando potuit reus ostendere de iure suo. al's secus. facit. j. de iureiurã. in. c. debitores. vbi soluẽs
4 ꝓpter iuramentum vsuras potest postea illas repetere. ¶ † Et addevltimo ꝙ l3 exceptio nullitatis etiã expresse tollat̃ per statutũ vel ꝑ legẽ. tñ non intelligetur in dubio de nullitate que ꝓuenit de incõpetentia iudicis seu ex defectu potestatis iudicis nisi expresse aliud dicatur. vt est gl. sing. in cle. vnica. ad fi. de seque. poss. ⁊ fruct. ⁊ no. Bar. in. l. j. C. si a non cõpetenti iudi. ⁊ de materia ꝑ Bar. in. l. j. §. j. ff. qđ vi aut clã. ⁊ tene menti ꝑdicta ꝓ
5 practicã quotidianã. ¶ † In gl. ij. ibi separata est causa criminis conclude ꝙ si crimẽ inhabilitat ꝑsonam potest tunc obijci vt excõicatio. s. de ꝑcu. ex insinuatione. cum ibi no. idẽ si sit crimẽ qđ ipo iure quem ꝑuet vt crimẽ heresis. vt no. Cõpo. de ele. ꝙ sicut. secus si ꝑ sententiã ꝑuaret. q2 tunc non põt obijci nisi in causa beneficiali si esset notorium: vel statim de illo posset constare. ꝑ id quod habetur in. c. ad petitionem. ⁊. c. si constiterit. j. de accu. In alijs autem non admitteretur contra agentem possessorio recuperande. de quo hic ꝑ do. Anto.

a ¶ Spoliatus ẽt. si q̃ras vtꝝ spoliatus a iudice reb⁹ vl' bñficio debeat añ oĩa restitui. distingue hic ꝭm Henri. boych. i ꝑn.

b ¶ Spoliare. spoliare dr̃ ẽt possidens alieno noĩe si negaret. Bal. in l. nõ ab re. C. vnde vi. ⁊ Alex. in. l. si ꝑus. ff. ð noui op. nun.

c ¶ Petens restõnẽ. idẽ summat hic do. Abb.

d ¶ Per cautionẽ. an autẽ nõ obstãte cautione poterit virvxorẽ leuiter castigare vidẽ hic ꝑ do. Abb. in j. nota.

☞ Spoliatus etiam a iudice iuris ordine ꝓtermisso ante omnia restituitur.

1 Spoliatum se narrare an sufficiat licet non petat se restitui.
2 Spoliandus non est quis suo beneficio sine manifesta ⁊ rationabili causa.
3 Titulũ sui beneficij ostendere an teneat̃ vocatus a suo epo.
4 Presumitur ꝓ his que fiunt a iudice in iudicio sed ꝓ his que facit extra iudicium secus. ⁊ nu. 8.
5 Spoliare verbũ sonat in vitium qñq3 capitur in bonam partẽ.
6 Spoliato debet restitui res cum fructibus
7 Spoliatus non suo iudice debet restitui.
8

1 a Conquerente nobis. † Spoliat⁹ ẽt a a iudice iuris ordine ꝑtermisso añ oĩa restituit̃. h. d. ¶ Et ꝑmo ponit̃ querela. secundo ꝓceptum. tertio.
2 iudicis datio. secunda ibi q2 vero. tertia ibi restitutiõe. ¶ † No. ꝑmo ꝙ sufficere videt̃ narrare se spoliatum l3 non petat se restitui. de quo ꝑ glos. ⁊ Archi. j. q. iij. q2 ꝓ̃sulatus tutius tamen est
3 petere se restitui ꝑ id qđ dictum fuit in. c. j. de lib. obl. ¶ † Itẽ not. ꝙ quis nõ est spoliandus suo beneficio sine manifesta ⁊ rõ
4 nabili cã. ⁊ sic ordine iuris nõ seruato. † An autẽ vocatus a suo epo teneat̃ ostẽdere titulũ sui beneficij. no. ꝑ gl. in. c. j. de regu. iu
5 ris. in. vj. ⁊ tagit̃ etiam in. c. ordinarij. de offi. ordi. eo. li. ¶ † Nota secundo ꝙ l3 ꝑ̃sumat̃ ꝓ hisq̃ fiunt a iudice in iudicio: non tñ ꝑ̃sumitur ꝓ his que facit extra iudicium: intellige que non spectant ad suum officium ⁊ hec est ratio quare Papa hic mãdauit restitui spoliatuꝫ: in alijs autem que spectarẽt ad eius offm̃ etiã extra iudiciũ ꝑ̃sumeretur pro eis ꝑ id quod no. Innocen. j. de eo qui fur. or. rece. c. ij. ⁊ ꝭm ꝑdicta debet intelligi quod not. gl. in. c. ꝑ̃sentium. vij. q. j. vbi dicit ꝙ spoliatus a iudice nõ pt petere restitutionẽ. q2 ꝑ̃sumit̃ pro iudice. Nam debet intelligi qñ iudicialiter spoliauit. ⁊ ꝙ sic intellexerit ptz etiaꝫ ex no. per gl.
6 iij. q. j. in prin. summe. ¶ † Item no. ꝙ verbum spoliare^b sonat
b in vitium. Quãdoq3 aũt in bona ꝑte. vt ptz. s. de renũ. qđ in dubijs. ⁊ de pactis. cũ cle. ⁊ de eta. ⁊ quali. c. cũ bone. ¶ Itẽ no. qđ eps appellatur pater subditoꝝ. ¶ Itẽ not. illud vulgatum qđ quem teneor defendere nõ debet impugnare. j. de natis ex libe
7 ro ventre. c. j. vbi de hoc. ¶ † Itẽ no. ꝙ spoliato dz restitui res cũ fructibus perceptis. de quo. j. e. grauis. ¶ Ultimo no. intelligendo literam qđ ad petitionem istius clerici datus fuit delegatus ꝓut intelligit Tancredus. ꝙ in curia impetrari põt delegatus etiam ꝑ reũ originalẽ ꝙ est no. ꝭm Host. nam iste clericus erat reus in causa mouenda corã delegatis. ⁊ ꝭm hoc etiã forte posset intelligi. c. audita. s. eo. hoc videtur procedi nisi im
8 petraret reus supplãtando actorem ꝑ. c. oblate. de ap. ¶ † In gl. pen. ibi ꝑ̃sumit̃ ꝓ snĩa. sed certe hic non interuenit sententia sed extraiudicialiter fuit spoliatus. vnde conclude quod si spoliatur quis ꝑ non suuꝫ iudicem debet restitui. q2 talis habetur loco ꝑuati. s. de offi. vica. sua. ⁊. l. fin. C. si a non compe. iudi. Si autem sit iudex suus tunc si spoliat eum extraiudicialiter. ⁊ sic sine ordine iuris: debet restitui. vt ptz ⁊ no. iij. q. j. in summa. Si autem spoliat iudicialiter ordine iuris seruato: tunc non debet restitui. sed forte iniuste fuerit spoliatus: quia ꝑ̃sumitur pro iudice ⁊ debet appellare a sententia: que iam transiuit in rẽ iudicatam. s. de elec. cum dilecti. ⁊ sic intelligatur gl. in. c. ꝑ̃sentiuꝫ. vij. q. j. Si autem quis dicat se spoliatũ sine ordine iuris. de hoc ꝑus debebit cognosci. vt voluit Archi. in. d. c. ꝑ̃sentium. ⁊. iij. q. vj. hoc quippe. ⁊. lxxxiij. distinc. quorundam.

1 ☞ Restitutionem coniugis petens ⁊ agens possessorio recuperande debet ꝓbare dispositionem ⁊ copulam ⁊ etiam cauere de impunitate.
2 Exceptio concernens ꝓprietatem ⁊ an ⁊ quando prius examinetur quam fiat restitutio.
3 Agens possessorio in causa matrimoniali debet ostendere ꝙ in facie ecclesie fuerit contractum.
4 Liber homo possideri non potest nisi ex causa a iure permissa.

c Ex transmissa nobis. Petẽs^c restitutionem coniugis habet ꝓbare cõiugiũ. h. d. Uel al'r restituit̃ coniunx viro ꝓbanti desponsationẽ ⁊ copulam ⁊ de ipsius impunitate cauenti: nisi magna sit viri seuicia. h. d. ¶ Et ꝑmo mandat restitutionẽ fieri cũ cautione. secundo
1 ꝓuidet qd agẽdũ cũ fragilis est cautio. secũda ibi si ãt. ¶ † Not. ꝙ ad hoc vt vir petẽs restitutionẽ cõiugis. ⁊ agens possessorio recuperãde obtineat dz ꝓbare desponsationeꝫ ⁊ copulã ⁊ ẽt de impunitate cauere. ¶ Et not. etiam quid fiendũ si nõ possit
d sufficiẽter caueri mulieri ꝑ cautionẽ.^d ¶ Et ex ꝑdictis ẽt not. ꝙ agẽs possessorio recuperãde i matrimonio carnali vltra possessionẽ dz docere de titulo saltẽ ꝑma facie iusto. ⁊ sic facit ꝙ eodẽ mõ i m̃rimonio spũali. ⁊ sic i bñficialib⁹ nõ sufficiat docere ð possessiõe: nisi ẽt aliqual'r ð titulo doceat̃. facit. j. de reg. iur. i. c. j. in. vj. de quo ꝑ Inn. s. e. in literis. ⁊ ibi ẽt dixi vbi etiã per do. Ant. ⁊ ꝑ Inn. aliqd. j. e. ex ꝑte. ⁊ ꝑ Jo. an. sup rub. de resti. spo.
2 i addi. Spe. ⁊ ꝑ Archi. de eo q mitti. in pos. eũ g. li. vj. ¶ † Itẽ no. casum in quo prius examinat̃ exceptio cõcernens ꝓprietatẽ quã fiat restitutio spoliati. vt hic ptz. qñ sufficienter mulieri caueri nõ pt ꝓpt odiũ capitale. ⁊ ð alijs casib⁹ ẽt no. in. c. j. s. vt lit. ꝑte. [ADDI Uide i Spe. ð pe. ⁊ pos. i. §. fi. vbi enumerat. xxvj. casus in qb⁹ denegat̃ restitutio marito. ⁊ ꝑ Hosti. hic in summa vbi enũerat. xvj. casus. Casus aũt qb⁹ denegat̃ restitutio alteri vide ꝑ glo. iij. q. j. in summa. T I O.] ¶ In gl. j. ibi ꝑ xba idonea. supple ⁊ iter ꝑsonas habiles etate. ⁊ sic sufficiat docere ð m̃rimonio ꝑ̃sumptiue legitio: nec admittet̃ exceptio si dicat̃ m̃rimoniũ fuisse nr̃ũ ꝓpt aliqđ ipedimẽtũ. nisi i casu ð q̃. j. gl. i x. nisi obijceret̃. ꝫ vbi ageret̃ petitorio q̃libet exceptio reddẽs m̃rimoniũ nr̃ũ ðberet audiri. ð q̃. j. de or. cog. c. j. Et qđ sufficiat

sufficiat quo ad possessorium colorate docere de mrimonio, fa
3 cit q haetur in.c.j.de sponsa.in.vj. Et no.etiã bene gl.q̃ vult† q agẽs possessorio in cã mrimoniali dz etiã ostendere q in facie ecclesie fuerit cõtractũ.z sic innuit q si clandestine fuisset cõtractũ:nõ cõpeteret possessoriũ:qd̃ est notãdũ.facit quod habetur in.c.fi.de clande.despon.z in.c.j.z.ij. de matrimonio contracto cõtra interdic.ecclesie. ¶ In gloss.ij. ibi z carnalẽ copulam supple z etiã q in facie ecclesie:vt etiam tetigit glo.precedens. ¶ In ea.gl.ibi dz pbare duas res.hoc est verum quando agit interdicto habente mistã causam vt est interdictũ de itinere actuqz priuato.ex secũdo capite vt qñ quis vult agere ad refectionẽ vie.sz alias si ageret cõfessoria videretur sufficere pbare seruitutẽ cõstitutã.l.j.z.ij.ff.si seruitus vẽ. ¶ In ea.gl.i.fi. Et ex gl. habes duas rõnes quare dz pbari in hoc possessorio de iure pprietatis.vna est ppter mutuã seruitutẽ q̃ est inter virũ z vxorẽ z ideo sicut in alijs seruitutibus dz de ipso iure docere.ita h
4 scda est qz nõ põt haberi ista possessio sine iure.† qz liber homo possideri nõ põt nisi ex causa z a iure permissa prout est cã matrimonialis.tertia fuit ratio Inno.q sit speciale propter periculum corruptionis si interueniret postea copula.

1 Religiosus potest esse procurator pro causa sue ecclesie.
2 Quasi possessio queritur per receptionem pensionis.
3 Possessio acquiritur per solutionem pensionis.
4 Traditio possessionis an probetur per ista verba que apponũtur in istrumento dedit vendidit z tradidit.
5 Venditor si in instrumento constituat se nomine emptoris possidere an tunc transferatur possessio.
6 Dominum an transferatur ex solo titulo.

a **Cum venisset ad nos.** Si ille qui per aliũ possidet eo mortuo possessionẽ ingressus expellit: restõnẽ per interdictũ petere poterit.h.d. Et in prima decisa cõsultatio.in secũda respõsio.secũda ibi respondemus. ¶ † No.q ẽt religiosus põt esse pcurator pro cã sue ecclesie.de quo in.c.j.de syndico.z de postu.c.ij.z in cle.religiosus.de procu. ¶ Item not.q ẽt viuẽte rectore põt eps cõcedere ecclesiã religiosis in proprios vsus dũmodo cõcessio sortiri debeat effectũ post mortẽ rectoris.z intellige q concedere põt interueniẽte cõsensu sui capituli.de his que fi.a prela.in.c.tua. ¶ Et no.q põt ordinare vt rector interim dũ viuit in recognitionem soluat annuatim ipsis religiosis facit q habet.j.de dona. pasto
2 ralis.z.j.de pnile.pastoralis.z.c.cũ z plantare. ¶ † Itẽ no.q p receptionẽ talis pensionis querit quasi possessio.facit qd̃ habetur in.l.põponius.ff.quibus modis vsusfruc.amit.z in.l.Quis. §.j.cũ ibi no.per Bar.ff.de acqui.poss. ¶ Ultimo no. illud vulgatum q is possidet cuius noie possidet.de quo in.l.qd̃ j eo.ff. de acqui.poss. Uide p dños de rota in cõclusione.clij. q̃ incipit itẽ lz amicus meus. ¶ In ea.glo.ibi non habet locũ i hoc casu vel dic melius q contrarium loquit qñ ecclesia nõ vacans cõcederet alteri in titulũ:qz tũc id fieri nõ põt.qz duo non pñt habere titulũ eiusdem ecclesie.sicut nec duo possunt esse mariti eiusdẽ mulieris.j.de sponsa.duor.c.j.sed hic loquit qñ concessio fit in proprietatẽ z sine piudicio rectoris.qz post mortez dz hrẽ effectum quo ad perceptionẽ fructuũ. ¶ In ea.gl.ibi ẽt a patrono.z sic si ecclesia est patronata,dz fieri cõcessio de cõsensu pronirũ.Si aũt nõ sit ponata.sufficit q fiat per epm cũ cõsensu capituli z poterit fieri etiã vacante ecclesia.z multo fortius. de q̃ in cle.si vna.de re.eccle.non alie. ¶ In gl.pe. ibi intelligunt canonici accepisse possessionẽ,† nam per solutionẽ pensionis acquiritur possessio ipsi cui soluit si ipse soluens possidebat:vel si soluit z de voluntate possidentis.vt hic ptz.z facit.ff.quibus modis vsusfr.amit.in.l.põponius.sec⁹ si soluens nõ possideret.nec solueret de volũtate possidentis.qz tũc non trãsfert possessio.l.
3
4 Quis.§.j.cũ ibi no.ff.de acqr.poss. ¶ † An aũt per illa verba q̃ apponũtur in instrumento.dedit vendidit z tradidit:pbet traditã fuisse possessionẽ.Dic q sic si instrumentũ fiat in cõspectu rei.l.clauibus.ff.de cõtrahẽ.empt.secus si in absentia rei qz tũc nõ transfertur possessio sz videbit data licentia illa aprehenden
5 di.l.pdia.cũ ibi no.maxime per Bar.ff.de acqr.poss. ¶ † Quid autẽ si in instrõ cõstituat venditor noie emptoris se possidere. ei tunc transfertur possessio cõclude q sic si venditor tunc possidebat.per.l.quedam mulier.ff.de rei vend.z.ff.de acquir.poss. in.l.qd̃ in eo.z ibi per Bar.licet quidam dicant q hoc casu deberet vẽditor a se abijcere possessionem.z postea illam apprehẽdere noie emptoris.sed hoc cõiter tenet q hoc non est necessariũ qz actus preambulus corporalis ipsius venditoris q interuenit in querẽda possessione iunctus cum cõstitut. est sufficiẽs vt acquirat possessio emptori si ipse venditor tempore constituti possidebat.alias secus per id qd̃ habetur in.d.l.Quis.§.j. Ex

6 solo† autem titulo non transfertur regulariter dominium neqz possessio.l.traditionibus.C.de pac.z licet in aliquibus casibus ex solo titulo transferat dominiũ,tñ non transfert possessio. qa illa facti est.gl.no.in.l.cum duobus.§.idem respondit. ff. p socio.z per hoc videt q lz in ecclia transeat in aliqubus casib⁹ dominiũ ex solo titulo.l.fi.C.de sac.sanc.eccle.tñ nõ transeat possessio.sed Inn.hic sentit contrarium z videtur q non bene per predicta.nec ob.c.ij.s.de consue.qz ibi non interuenit solus titulus.sz vltra titulũ interuenit actus schotationis determinatus a cõsuetudine pro traditione possessionis.z sic videt q demũ si interueniat actus determinatus a iure vel a cõsuetudine pro translatione possessionis transferat possessio.alias secus.z per hoc non placet id quod dicit do.Ant. inquantum dicit qd̃ actus determinatus etiam ab homine pro translatione possessionis est sufficiens ad transferendum possessionem in ecclesiã. z sic intelligit Inno.quia istud iure non probat.z nõ est nostrũ extendere iura specialia z exorbitantia.l.ius singulare.ff.de legibus.j.de reg.iur.que a iure.lib.vj.

1 Iurisdictio delegati non impeditur per missionem nuntij ad sedem apostolicam.
2 Iudex cui committitur petitorium an z quãdo cognoscere possit de possessorio recuperande.
3 Reconuenri an possit possessorio recuperande is contra quez agitur petitorio.
4 Causa matrimonialis potest per procuratorem tractari.
5 Clausula appellatiõe remota licet in literis apponatur, potest tamen ex causa legitima appellari.
6 Causa matrimonialis debet tractari secundum canones.
7 Questio spoliationis proposita in modum actionis prius terminari debet si proponatur ante lit.contesta.
8 Exceptio dilatoria an possit opponi post litis contesta.
9 Rescriptuz an sit commune z an actor possit illi renunciare inuito reo.
10 Petitio actoris an sit communis vt si reus probet de iure suo possit ferri declaratoria super iure eius non procedente alia petitione ex parte rei.
11 Petitorium si precedat z postea proponitur possessorium recuperande super eadem re tunc suspenditur petitorium primo loco inchoatum. a

b **Ex conquestione.** Si altero b coniugũ matrimonium accusante alter petit restitui aũ oĩa restituet.h.d. ¶ Et primo ponit appellantis querelã.scdo dat
1 iudicem.ibi.secũda ideoqz mandamus. ¶ † No.j.q per missionẽ nũtij ad sedem apostolicam nõ videtur impediri iurisdictio delegati:qz intelligit Host.qñ mittitur post presentationem li
2 terarum.de quo in.c.vt debitus.j.de app. ¶ † Itẽ no. q iudex cui cõmittitur petitorium põt etiam cognoscere de possessorio recuperande.qd̃ est verum in casu isto. An aũt alias generali
3 ter hoc procedat dixi in.c.pastoralis.s.ti.j. ¶ † Item no.q ille cõ quem agit petitorio põt recuperari possessorio recuperande q precedit in causa matrimoniali z super iure incorporali.sz in rebus corporalib⁹ videt secus.qz si ago contra te rei vendicatione dico me possidere z dico te possidere, z si agas cõtra me possessorio recuperande.dicis te non possidere.z sic esset contrarietas.facit qd̃ no.Bar.in.l.naturaliter.§.nihil cõe.ff.de acq.pos. ¶ Item no.q lz precedat petitorium:tñ suspendit p possessorium recuperande qñ sup eadem re ambo intentãtur. secus qñ super diuersis.de quo in tex.z gloss.s.de ordin.cogni.in.c.fina.
4 ¶ † Item not.quod causa matrimonialis potest etiam per pcuratorem tractari. de quo in gloss.z infra eodem. ex parte.
5 ¶ † Item no.quod licet in literis sit apposita clausula appellatione remota:tamen potest appellari ex causa legitima.de quo in glo.z.j.de appella.pastoralis. ¶ Item no.quod prima litera in qua remota est appellatio:non reuocatur p secundaz non facientem mentionem de hac clausula.facit.j.de re iudi.inter ce
6 teras. ¶ † Ultimo no.quod causa matrimonialis debet terminari secundum canones.z non secundum leges.facit quod no. gloss.institu.de gradi.§. finali. z in .l.j.C.de secundis nuptiis. ¶ In gl.prima ibi notoria esset.sed quomodo potest agi tunc possessorio recuperande cum ob.exceptio notorij defectus proprietatis.facit.j.de diuor.significasti. Potes dicere quod nõ dicit glo.nec dicit.c.porro.quod si consanguinitas sit notoria. qd̃ possit agi possessorio recuperande.sed dicit quod non debet vir reijcere a se vxorez sine iudicio ecclesie etiam si consanguinitas sit notoria.multa autem impediunt fienda que non impediunt iam facta.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui iuris.nec debet sumi ibi argumen. Ex quo resultat iuri contrarius intellectus. nam z.c.significasti.quod ibi sequitur vult oppositum.facit qd̃ habetur in.l.ij.C.de conditio. inser.alie tamen solutiones ad

a ¶ Cũ venissent. super hoc.c. solet queri an z qñ religiosus possit petere restitui sup q̃ distingue vt hic per do. hen.borch. in princi.c.

b ¶ Si altero. Cũ hoc sũmario cõcordat primũ summariũ abbatis tñ ipse põit aliud summariũ magis generale.quod vide hic.

tollédum cõtrarietatẽ.c.porro.⁊.c.significasti.ibi tangunt.⁊ aliquas tangit hic.d.An. ℂ In gl.ij.ibi etiã si esset minor.de hoc in.c.ex parte.j.eo.⁊.j.de iudi.c.si.in.vi. ℂ † In glo.iij.ibi prius
7 dz terminari supple si fuisset ꝓposita añ li.ꝯte.ex quo petitoriũ ⁊ possessoriũ proponunt super eadẽ re.secus quãdo ante li.ꝯtesta.hoc nõ fit.Illa tunc sibi dz imputari.qꝛ hoc omisit vt sequit in gl.vel dic ꝙ gl.voluit dicere ꝙ miles sibi dz ĩputare qꝛ omisit obijcere mulieri ꝙ post lit.cõtesta.nõ debebat audiri. ℂ In
8 c.gl.ibi cõpulsa per iudices.⁊c. ℂ † No.diligenter ex hac gl.singulari,limitationẽ ad oĩa iura dicẽtia qḋ exceptio dilatoria nõ põt opponi post lit.cõtest.nisi de nouo superueniat vt no.in.c. inter monasteriũ.de re iud.⁊.j.de excep.exceptionẽ.nã h est verũ qñ nullatenus fuit ꝓposita añ lit.contesta.secus si sunt ꝓposita ẽt añ litẽ cõtest.⁊ reus nihilominus fuit cõpulsus per iudicem li.conte.qꝛ tunc poterit etiam post lit.cõtest.opponi.vt h est casus singularis cõiuncta hac gl.lz Inn.⁊ Jo.an.videant reprobare.qꝛ debuit pars appellare que videbat se cõpelli ꝑ iudicẽ ad contestationẽ.Sz potes defensare.qꝛ lz poterit appellare:tñ si non appellauit remanet sibi remedium proponẽdi dilatoriam post li.cõtest.ex quo illã ante proposuit.⁊ ꝯpulsus ⁊ nõ volũtarie litẽ fuit cõtestatus vt hic ꝓbat̃ ẜm istum intellectũ. Inno.hic dicebat ꝙ speciale est fauore matrimonij.vt possit post litem cõtest.opponi vt ipse etiam no.in.c.ij.de causa poss.Sed solutio gl.videt̃ magis litere cõformare. ℂ In gl.debuit in fine adde alios casus qui notantur in.c.j.§.vt lit. non contestat.
9 ℂ † Extra gl.tãgit hic Inno.an rescriptum intelligat̃ esse cõe.⁊ an possit actor illi renunciare inuito reo. conclude ꝙ si est impetratũ in causa publica puta in causa inquisitiõis:nõ põt impetrans renũciare.quominus iudex possit ex illo procedere.s. de offi.deleg.c.vltimo.Si vero sit concessum ad priuata vtilitatẽ:tũc si motu ꝓprio esset cõcessum censetur esse cõe ex quo ius vtriusq̃ tãgit.iõ nõ põt actor illi renũciare.Si vo sit ꝯcessũ ad instantiã actoris:tũc poterit renunciare añq̃ presentet̃. idem si fit presentat⁹ sed nõdũ sit citatus reus secus si reus sit citatus: qꝛ cogitur actor persistere in actione ꝓposita reo instãte.C.quõ ⁊ qñ iudex.aut.qui semel.facit qḋ no.in.l.petende.C. de temp.
10 resti.in integ.⁊.l.si post mortẽ.§.fi.ff.de cõtratab. ℂ † Scḋo tãgit an petitio actoris[a] possit dici cõis vt si re⁹ ꝓbet de iure suo possit ferri declaratoria super iure eius non precedente alia petione ex parte rei.⁊ tenet ꝙ sic per.l.circa.cum ibi no.ff.de ꝓba. sed Host.hic tenet ꝯtrariũ.qꝛ sentẽtia dz esse cõformis petitioni.⁊ dz ferri lite contestata.⁊ nõ sup eo sup quo non est cõtestata.⁊ intelligit.l.circa.ꝙ ibi sit speciale in causa ingenuitatis vl qḋ ibi reus petijt sup suo iure pronũtiari: vel qḋ ibi obtulit se probare de iure suo habita cõuentione cum actore ꝙ si ꝓbaret ferret̃ sñia ꝑ eo.al's scḋm eum non poterit ferri declaratoria super iure rei. Sed cõiter tenet̃ opi.Inn.⁊ eã sequit̃ Jo. de lig.⁊ do.Ant.⁊ mirat̃ Jo.de lig.quõ Host.in hoc redarguat Inno. cũ opi.Inn.sapiat equitatẽ.⁊ opi.Host.rigorẽ.⁊ cõiter Hosti. cõsuenerit amplecti equitatẽ.non ob.ratio Hosti.qꝛ verũ est ꝙ sentẽtia non debet ferri super non petitis qñ nec expresse: nec tacite per illã pronũciat̃ super petitis.secus qñ saltẽ tacite pronũtiatur super petitis: sicut est hic.qꝛ si pronuntiat̃ rem ad reũ spectare in consequẽtiam tacite pronuntiat̃ ꝙ non spectat ad actorem cum duo non possint esse domini eiusdẽ rei.l.pomponius.§.lz ⁊ his.ff.de procu.⁊ ideo in consequentiam satis ꝓnũtiat̃ sup petitione actoris. Itẽ satis fuit lis contestata sup dominio rei qꝛ actor asserendo rẽ ad se spectare tacite ⁊ ĩ cõsequẽtiã dicit ad reũ nõ spectare. ⁊ sic re⁹ rñdẽdo ad suã petitionẽ ⁊ negãdo narrata per eũ satis cõtestat̃ litez esse super suo dñio.⁊
11 istã opinionẽ sequit̃ etiã gl.iuris ciuilis in.d.l.circa. ℂ † Ultimo tãgit hic Jo.andr.opi.Jo.de qua habet̃.ij.q.ĩj.c.j.⁊ per gl. de ord.cogn.c.fi.vcz ꝙ lz precedat petitoriũ,si postea ꝓponitur possessorium recuperãde sup eadẽ re ꝙ tunc suspẽdit̃ petitoriũ primo loco inchoatũ etiã si exceptio nõ obijciat̃ per istũ text.⁊ sic sentit hic gl.magna. secus si super diuersis rebus cõpeterẽt. sed Host.hic tenuit cõtrariũ ꝙ non suspendit̃ petitoriũ:nisi excipiat̃.iõ intelligit ꝙ ista mulier excepit de spoliatiõe ⁊ postea statim proposuit ipsum possessoriũ.Jo.and.finaliter hic tenet cũ opinione gl.⁊ sic etiã transit do.An.hic.sed in.c.fi.s.de ordi. cogni.sentit qḋ sequit̃.Sed forte posset dici ꝙ deberet attendi forma proponẽdi ipsum possessorium.nã si proponitur taliter ꝙ tacite habet inclusaz exceptionẽ vt qꝛ petat mulier añ oĩa restitui.tunc ꝓcedat opin.glo.qꝛ paria sunt aliquid fieri expresse vel tacite.l.cum quid.ff.si cer.pet.Si vero nec tacite nec expresse includat exceptionem.sed simpliciter proponatur ipsuz possessorem:tunc non videtur habere vim repellendi.nec per consequens suspendendi ipsuz possessoriũ.⁊ sic possit intelligi opinio Host.tamẽ vt dixi communiter tenet̃ opinio glo.ideo forte illa seruaretur in practica.

a ℂ Petitio actoris.petitio actorꝫ an possit eẽ cõis de hac q̃one vide h ꝑ Abb.col. v.vers.iij.q. nu.xiij.

b ℂ Uiolẽt⁹, idẽ per oĩa summat hic do.Ab. vide eum hic,

c ℂ Ad fructus.Sz pone ꝙ agens iterdicto recuperãde ⁊ obtinẽs in possessorio recuperãde recuperatis fructibus ⁊ expẽsis suc cũbat ĩ petitorio in quibus fructibus ⁊ expẽsis cõdẽnabit̃ dic ꝙ cõdẽnabit̃ in fructibus ⁊ expẽsis a tẽpore petitorij primo inchoati. vt habet̃ ꝑ rotã decis. cc.lxxxix.incipien.si quis in nouis.

1 ℂ Uiolentus ad quid teneatur.
2 Uiolentus possessor tenetur ad fructus perceptos ⁊ ad illos q̃ percipi potuerunt.⁊ nu.10.
3 Bonefidei possessor est qui putat se dominum.
4 Bonefidei possessor fructus consumptos ante litis contesta. lucrifacit.
5 Et post lit.contest.reddere debet vniuersos:quia per litis contesta.fit malefidei.
6 Malefidei possessor si habeat titulũ an excusetur a fructibus percipiendis.
7 Et quid si a principio sit bonefidei.⁊ ex postfacto efficiatur malefidei.
8 Et quid econtra si a principio sit malefidei postea efficiatur bonefidei.
9 Et vtrum per denunciationem factam alicui an ex hoc efficiatur malefidei.
11 Fructus industriales qui dicantur.
12 Bonefidei possessor an faciat fructus industriales suos.
13 Petens rem sibi restitui an sit necesse quod petat etiã sibi reddi fructus.

b Grauis. Uiolentus[b] rẽ cũ fructib⁹ ẽt q̃ percipi potuissent restituere cõpellit̃ ⁊ dãna resarcire ⁊ de iniurijs satisfacere.h.d.Et primo decise ponit q̃relã.scḋo dat iudices. scḋa ibi mãda-
1 mus. ℂ † No.ꝙ violentus tenet̃ ad tria.s.ad restituẽdum integraliter ablata.⁊ ad resarciendũ plenarie dãna. Itẽ ad satisfaciendũ conuenienter de iniurijs. Et ex hoc no.ꝙ etiã cleric⁹ põt agere actiõe iniuriaꝝ ⁊ ĩpetrare sup illa.facit.j.de iniurijs. olim dicit tñ Host.ꝙ ĩ curia vix põt hodie sup iniurijs lr̃e impetrari.
2 ℂ † Itẽ no.qḋ violentus possessor non solum tenetur ad fru-
c ctus[c] perceptos.sed etiam ad illos qui ꝑcipi potuerũt ꝑ veterem possessorem.⁊ sic tenetur de perceptis ⁊ percipiendis.⁊ dicũtur ꝑcipiendi per respectum ad veterẽ possessorem. facit.l.si nauis.§.fi.ff.de rei vendi.alibi videt̃ probari qḋ dicãtur ꝑcipiẽdi ꝑ respectũ ipsi⁹ violẽti idest quos ipse ꝑcipiere potuisset.l. domũ.C.de rei ven.vbi de hoc Cy.⁊ Bar.⁊ tangit hic do.An.
3 ⁊ tãget̃ cum gl. ℂ † In gl.fi.ibi bone fidei possessor.sed qs dicetur bonefidei possessor.dic ꝙ ille q̃ putat se dñm ⁊ sic dñi cogitatione possidet.l.apud antiquos.C.de fur.Sed qd si errat in iure.gl.no.in.l.si fur.ff.de vsuc.dicit ꝙ quantũ ad fructus cẽset̃ bonefidei lz nõ quo ad vsucapiẽdũ rem.l.nunq̃.eo.tit.ꝯclude ꝙ si ius resistat:tunc nõ iuuat error iuris.l.queãdmodũ.C.de agric. ⁊ cẽsi.lib.xj.vt qñ expresse ius iterdicit alienationẽ:quãdo q3 vero ius nõ resistit.sed assistit.⁊ tunc censetur esse bonefidei quo ad fructus.l.sed si lege.§.scire.ff.de peti.here. ⁊ sic procedat gl. ꝑalle.⁊ intellige qñ cõstat de errore.qꝛ in dubio presumeret̃ sciẽ-
4 tia.l.leges.C.de leg. ℂ † In ead.gloss. ibi ⁊ nõ cõsumptos q̃si velit ꝙ consumptos ante li.contest.lucrifaciat pro cultura ⁊ labore.⁊ de hoc est tex.in.§.quis non domino inst. de rerũ diui.⁊ intellige de fructibus industrialibus.⁊ non de naturalib⁹ vt.j. tangit gl.⁊ ista est cõmunis opi.lz Bar.in repetitiõe.l.fruct⁹.ff. de rei vend.dicat ꝙ bone fidei possessor tenet̃ de fructibus idustrialibus consumptis.quatenus locupletior est factus ex eqtate.l.si me ⁊ titium.ff.si cer.pe.que habet locum quando quis est factus locupletior nedum ex re mea sed etiam ex mihi debita vt ibi patet.sed dic quod illud procedit:nisi alias equitas suadeat in oppositũ.prout est hic in bonefidei possessore in quo suadet equitas ꝙ propter culturam ⁊ laborem ipsos industriales lucretur saltem quando sunt consumpti.vt probat̃ non cauillãdo tex.in.d.§.si quis a nõ domino.insti.de re.diui. sed quando extãt fructus industriales licet illos faciat suos:tamen tenetur officio iudicis illos restituere.vt hic voluit gl.⁊ in.l.ex diuerso.
5 ff.de rei ven. ℂ † In ea.gl.ibi post litem cõte.⁊ vniuersos. ⁊ est rõ qꝛ per lit. contest.fit malefidei saltem iuris presumptione.⁊ si al's habeat iustam causam litigandi.vt ptz in.l.certum.allegata gl.⁊ in.l.terminato.C.de fruc.⁊ lit.expen.ideo tenet̃ tũc etiã ad consumptos.⁊ hoc tenent dñi de rota sua conclusione.xxiij. q̃ incipit. Item fuit dubitatũ.vide etiam in cõclusione.clxxxij. que incipit.Item probabilis causa. ℂ In ea.gl.ibi qui probatur ad eum peruenisse.supple ⁊ etiaz quos ꝑcipere potuit antiquus possessor.ex quo est malefidei.l.si nauis.ff.de rei vend.In contrarium tamen facit.l.domũ.C.de rei vend.vbi videt̃ qḋ teneatur ad illos quos ipe possessor percipere potuisset.Bar. ĩ h variauit vt ptz ex no.per eũ in.d.l.domũ.⁊ in repetitione.l.fructus.ff.de rei ven.tñ concludit in.d.l.fructus.ꝙ sit in electione agentis an velit habere respectum ad illos quos percipere potuisset ipse agẽs.an vero ad illos quos percipere potuisset ipe possessor.⁊ sic reducantur ad cõcordiam dicta iura.⁊ istud ẽt sequebat̃.d.Frãciscus de rãponib⁹.lz do.Ant.hic videatur sequi
6 id qḋ dicit Bar.in.d.l.domũ.sed certe violat tex. ℂ † An autẽ malefidei

male fidei possessor excuset a percipiēdis si habeat titulū dic q
regulariter sic.fallit in quatuor casibus nota.per gl.i.l.si fundū.
alle.in gl.ꝛ in.l.sꝫ ꝛ pactus.ff.qd metus causa.ꝛ est cōis opin.sꝫ
7 aliqui cōtra.de q etiā per gl.xij.q.ij.nō sꝫ. ¶ †Quid aūt si aliqs
a principio sit bonefidei,ꝛ ex post facto efficiatur malefidei dic
q inspicit initiū.iuxta id q habet i.l.q sit.ff.de vsuris.saluo ni
si interueniat mutatio personarum vt qꝛ defunctus sit bonefi-
dei ꝛ heres sit malefidei.nam sꝫ censeatur heres eadem perso-
na cū defuncto i aut.de iureiurā.a moriente pstito in.§.j.tñ ex q
vere est alia psona ipse heres si est i mala fide iudicat vt de ma-
8 lefidei.l.qsitū.ff.de acq.re.do. ¶ †Quid autē econtra si a prin
cipio quis sit male fidei ꝛ postea efficiatur bone fidei: Bartol.
nō decidit in.d.l.fructus.d.Ant.hic dicit q pro rata tpis i quo
fuit malefidei iudicabit tanq de male fidei possessore.arg.l.que
9 de tota.ff.de rei vend. ¶ †An autem per denunciationem fa-
ctā alicui ex hoc efficiat malefidei. videret q sic per.l.si fundus.
allegatā in gl.Sed dic hoc verū si ille cui denūciat nō habeat ti-
tulū.ꝛ denūtiās ex iusta causa denūtiet per ea q ibi habent. Si
vero denūtiaret postq iamacquisiuisset titulū bona fide nō per
hoc efficeret male fidei.l.aliena.ff.de vsu.pro empto.cū ibi no.
p gl.de quo etiā p Bar.in.l.non solū.§.fi.ff.de ope.no. nuncia.
10 ¶ †In ea. gl.ibi qpcipi potuerūt p veteres possessores. sup-
ple vel ipsum nouū p id q hr in.l.domū.C.de rei vē.ꝛ p id qd di
xi superius.Et aduerte qꝛ in interdicto vnde vi tenet qs fructi
bus ex tpe violētie.ꝛ sic deiectionis.sꝫ in alijs interdictis a tpe
lit.cōte.l.j.§.ex die.ff.de vi ꝛ vi ar.ꝛ sic videret q vbi alia inter-
dicta cōpetūt si agat ꝫ male fidei possessorē vtilius esset agere rei
vēdicatione.qꝛ veniēt fructus etiā percepti añ lit.cōte.vt.s.vo
luit gl.sed alio respectu vtilius est agere interdicto qꝛ difficilis
est probatio dñij.facit qd habetur.i.eo.sepe.Itē aduerte qd in
iudicijs bone fidei ꝛ ēt stricti iuris qñ peto qd est vel fuit meū
veniunt fructus ꝛ partus ꝛ oīs causa a tpe more.ff.de vsu.l.vi-
deamus.ꝛ.l.mora.§.in bone fidei.ꝛ.l.j.§.hāc act.ff.depositi.ꝛ h
verū si expresse petant in libello.alias non posset iudex cōdem-
nare si sunt pcepti añ lit.contest.secus si post.l.ediles.§. itē sciē
dū.ff.de edil.edic.Si aūt sit actio stricti iuris ꝛ peto nō est nec
fuit meū tūc veniūt fructus añ lite ꝯtest.l.videamus.§.si actio.
ff.de vsuris.ꝛ.l.cū fundus.ff.si cer.pe.ꝛ.l.in hac.ff.de tritica.cū
11 ibi no.ꝛ.l.iij.§.in hac.ff.cōmoda. ¶ †In ea.gl.ibi frumēto ꝛ vi
no. ¶ No.bñ ex gl.q frumētū ꝛ vinū dicunt fructus industra-
les.sꝫ in ꝯtrariū facit qꝛ naturaliter a natura pducūtur ꝛ nascū
tur.dic q vere sunt naturales rōne predicta.sꝫ pro tāto dicunt
industriales.qꝛ añq sint in vsu finali ad que cōmuniter sunt de
putati requirit magna industria hoīs ꝛ magnus labor.secus qñ
modica vel nulla requirit industria.vt ptꝫ in pomis ꝛ similib⁹.
ꝛ per hec ptꝫ qd de oliua qꝛ censet fructus etiā industrialis.l.si
eius.ff.de rei ven.idē dixit gl.de lana ꝛ lacte in.§.si qs a nō do-
mino.insti.de rerū diui.ꝛ si reperiant aliqui de quib⁹ dubitetur
relinquet arbitrio iudicis qui habebit considerare an plurimū
verset in eis industria hoīs vel non vt no.per Cy. in.l.certū.C.
12 de rei ven. ¶ †In ea.gl.ibi nō facit suos ꝛ sic vult gl.q sꝫ bone
fidei possessor faciat fructus industriales suos q̄q̄ extantes of
ficio iudicis reddere cōpellat no.per gl.in.l. ex diuerso.ff. de rei
ven.tñ naturales non facit suos.ꝛ ista est cōis opi.glo.vñ pote-
runt peti rei vendicatione si extant.ꝛ de consumptis tenebit q
tenus erit factus locupletior cōdictiōe sine causa.sꝫ Jac.de are.
ꝛ Bar.dicunt hoc verū si est possessor bone fidei sine ti. si aūt cū
tit.tūc faciet illos suos.l.bonefidei.ff.de acqui.rer do. ꝛ in hoc
nō est differentia inter naturales ꝛ industriales. sed remanebit
differentia quo ad consumptos:qꝛ industriales lucrifacit:sꝫ na
13 turales nō. ¶ †In ea.gl.ibi oīs vtilitas.ꝛ sic ēt fructus ꝛ h est
clarū ex dispositione iuris.qꝛ qñ vult rē restitui: intelligit q ve
lit ēt cū fructib⁹.sꝫ dubiū est an sit necesse si qs petat rē restitui:
q petat ēt sibi reddi fructus.Inn.hic dixit q sic si sunt pcepti
añ li.cōtest.secus si post per.l.ediles.§.itē sciēdū.ff.de edil.edic.
Fallit in interdicto vnde vi.ꝛ in actione qd metus causa. ꝛ i pe
tione hereditatis.qꝛ tūc ēt veniunt fructus percepti ante lit.cō
testa.ꝛ cū hoc trāsit Jo.and.ꝛ do.Anto.sed forte istud non est
de iure verū:nisi in petitione hereditatis.qꝛ illa est iudiciū vni-
uersale.ꝛ auget ex fructibus.l. Itē veniunt.§.fructus.ff.de pe-
ti.here.ꝛ sic secus videt in alijs iudicijs singularib⁹.nec ob.iura
allegata p Inn.vcꝫ.l.sꝫ ꝛ partus.ff.qd metus cau.ꝛ.l.j.§.rectis-
sime.ff.de vi ꝛ vi ar.qꝛ dicunt q ille q tenet actione q metus cā
vel interdicto vnde vi.tenet nedū ad rem sed ēt ad fructus . sed
non dicunt q si solū petat rem restitui in libello q veniant fru
ctus ideo debēt intelligi fm dictā.l.ediles.§.itē sciēdū. ¶ An
aūt sit necesse exprimi q̄titatē fructuū Bart.variauit. nam te-
nuit q non in.l.j.ff.de eden.contrariū tenuit in.d.l.fructus.dic
vt ibi dixi in.c.ij.de libel.ob. ¶ Et adde vltimo q quidā dicūt
proprie fructus industriales:qꝛ etiā sub alio vocabulo appellā-
tur fructus ciuiles:qꝛ non producuntur a natura sed ab hoīs p
uisione ꝛ industria vt sunt pensiones domorū.l.si nauis.ff.de rei
vend.de materia per Bar.in.d.l.fructus.ꝛ per Cy.in.d.l.certū.
per Spe.in ti.de fruct.ꝛ interesse litis.

1 ☞ Restitutio denegatur ei qui non possedit.
2 Traditio rei potest fieri sub conditione.ꝛ nu.6.
3 Dominium non probatur per pensionem.
4 Dominium directū potest quis sibi reseruare in traditione rei.
5 Vim vi repellere licet dummodo fiat incontinenti ꝛ cum mo-
deramine inculpate tutele.
6 Conditio non debet adijci in traditiōe rei spiritualis.
7 Ad religionem arctiorem transire licet.
8 Negligere possessionem quando videatur quis.
01 Possessionis due sunt species:naturalis ꝛ ciuilis.ꝛ nu.10.
11 Defendere possessionem licitum est possessori.
12 Colonus meus si recedit animo deserendi perdo naturalē pos-
sessionem sed retineo ciuilem.
13 Moderamen inculpate tutele in quibus consistat.
14 Percuti se expectare an quis debeat anteq percutiat.
15 Furem nocturnum fugientem cum re non licet occidere.
16 Furto subtrahere rem suam penes alium existentē ꝛ sibi abla
tam an liceat.
17 Fur si cum rebus prelati vel clerici aufugiat an licitum sit eis cla
mare quod capiatur predo.
18 Clericus qui interfuit bello iusto an incurrat irregularitatem.
19 Bona capta in bello an efficiantur capientium.

1 Olim causam que. Ei q† nō[a] pos
a sedit restō de-
negatur.h.d.Et in prima ponit cōmissionis ꝛ facti a
narratio.i scda cause diffinitio.scda ibi intelligētes.
¶ No.j.q pro rebus ꝛ iuribus ecclesie epālis simul agere debet
eps ꝛ capitulū noīe ipsius ecclesie. Inn.dicit.q ideo hic simul
agebant quia locus de quo agitur cōiter pertinebat ad ipsos:
alias in diuersis capitulū per se ꝛ eps per se agere posset q̄uis
fm eum sit securius q in oībus simul agāt.s.de iudi.causam q.
de quo in.c.j.s.d pc.ꝛ.s.de rescr.edoceri. ¶ Itē no.differentiā
inter hospitale ꝛ oratoriū.in quo aūt differat oratorium ab ec-
2 clesia.no.Jo.an.i.de censi.c.fi. ¶ †Itē not.traditione rei posse
fieri sub cōditione.de quo in.l.sub cōditione.ff.de sol.ꝛ.l q ab-
senti.ff.de acqui.pos. ¶ Item no.ex tex.ibi tres solidos,ꝛc.iū-
3 cto eo q sequit ibi epo loci dominiū,ꝛc. † q p pensionem non
probatur dñium.ad idē de re in.cū Bertoldus.ꝛ de iure patro.
4 preterea.ꝛ qd no.i.de app.bone. ¶ †Itē no. q in traditiōe rei
pōt qs directū dñium sibi reseruare.facit.ff.de pac.l.in traditio
nibus. ¶ Itē not. q accipiens possessionem dño ꝛ possessore
ignorāte:nec priuat dñm possessione:de quo in.l. clam posside-
5 re.§.fi.ff.de acq.poss. ¶ †Item no.q licitum est vim vi repelle
re dūmō incōtinēti fiat.de quo in.l.j.C.vñ vi. ¶ Itē no.q eps
ꝛ capitulū cōstituunt pcuratorē in cā ecclesie.de quo.s.de pro-
cu.quia in causis. ¶ Item no.q prelati debent libellos forma
re noīe ecclesie.de quo hic Hosti.ꝛ.s.de dila.in.c.litere. ¶ Itē
no.q sꝫ sit licitū vim vi repellere incōtinenti:tñ illud dꝫ intelli
gi cū moderamine inculpate tutele.ꝛ ideo si excedit modus sa-
tisfieri dꝫ offenso.de quo in.c.significasti.de homi.ꝛ in prealle-
gata.l.C.vñ vi.vbi ēt p Cy.ꝛ Bar. ¶ Vlti.not. q magister seu
superior pōt agere p locis sibi subiectis.de quo hic p Inn. qui
super hoc posuit bonā gl.ꝛ posuit etiā.s.de iud.cum deputati.
6 ¶ †In gl.cōditione in fi.ex gl.ista collige tres solutiones ad
cōtrariū qd formari posset.de.c.quā pio.j.q.ij.vbi in spirituali-
bus non pōt adijci ꝯditio.nā vna est q nō pōt adijci cōditio. sꝫ
certa forma dari sic que cōueniat ipsi rei spirituali.vt in.c. signi
ficatum.de preben.cum glo.Secūda solutio est q si cōditio nō
adijcit in spiritualibus sed in traditione rei tpalis vt illa redu-
catur ad spiritualē tunc bene est licitum vt si tradit possessio vt
ibi fiat ecclesia vel si traditur aurum vel argentum vt inde fiat
calix.facit.s.de seruis non ordi.c.ij.ꝛ.c.eo libentius.istud enim
est meritoriū vt dicit hic Inn.nec aliqd querit ipsi tradenti.cū
res spiritualis in nullius bonis sit.insti.de rerum diui.§. sacre.
Tertia solutio est q si exprimit conditio que de iure inerat illā
fieri pōt.alias secus.de quo in.c.significasti.s.de elec. ¶ In gl.
conditiōe apposita ibi valeret contra humiliatos.quasi nō pos-
7 sent tunc se repetere.nam licitum est transire† ad arctiorē reli-
gionē.i.de regula.sꝫ.Sed certe posset dici illud verum licentia
prius petita sꝫ non obtenta vt ibi ptꝫ.preterea sꝫ posset ad ar-
ctiorē religionem transire:non tñ possunt antiquū statū vel an
tiquā regulā immutare ipsius loci sine autoritate Epi vt hic.ꝛ
s.de cōsue.in.c.consuetudines.ꝛ.i.de his que fi.a prela.in.c. ne-
8 gā.ꝛ dicitur negligere quando non occupetur per aliū si p lon-
gum tempus illā negligit vt not.p gl.in.l.furtū.§.j.ff.de vsuca.

a ¶ Ei q. In
primo sum
mario ꝯcor
dat.d.abb.
cuꝫ isto.ipe
tñ pōt aliqd
magis gña
le qd h vid.
sup hoc.c.si
queras vtx
spoliat⁹ sua
possessione
ꝛ ipāꝫ incō
tinēti recu-
perēs.vim
vi repellen
do.ex ista vi
incontinēti
illata cōue-
niri possit ꝛ
vtrū possit
agere cōtra
ipsum spo-
liantē.ꝛ pri
mā violētiā
inferētē di-
stinguet vt h
per do.Pē.
boych.

Inn. tamen dixit hoc arbitrariū inspectis circūstantijs ⁊ quali
tate personarū. s. de elec. querelam. Si autē alius intrasset tūc
si negligo recuperare quāprimum possuꝫ postꝙ sciui dicor esse
in negligentia ⁊ perdo possessionē. l. ꝙuis. ff. de acqui. poss. ⁊ l.
de eo. §. j. eo. tit. ⁊ ibi per Bar. ¶ In ea. gl. ibi retineo possessio
nē intelligo ciuilē. sꝫ naturalē ꝑdidi exꝗ desijt esse extra cōspe
ctū rei. vt not. in. l. j. in princ. ff. de acqui. pos. ⁊ hoc ꝺm cōeꝫ opi
9 nionē ꝗ hꝫ † ꝙ due sunt species possessiōis. s. ciuilis ⁊ naturalis.
sꝫ Azo dixit ꝙ est vnica tm̄ scꝫ naturalis ꝗ retinet naturaliter
tm̄: qn̄ qs est in cōspectu. sꝫ ciuiliter qn̄ est extra conspectum de
qua in. d. l. j. in princ. ⁊. C. de acqui. poss. lꝫ. ¶ In ea. gl. ibi nō ad
mitti, ⁊ tunc ꝺm Inn. perdo possessionē sed potero incōtinenti
recuperare per illum tex. cū concordantijs, ⁊ istud etiam sequit
ēt Jō. an. h. ⁊ do. Ant. Sed potest tenere ꝙ si incontinenti re
cuperat: nō perdit possessio. qꝛ nō vr̄ tūc fuisse meticulosus sed
virilis ⁊ habuisse aīum conseruandi suam possessionem vt vo
luit gl. fina. in. l. si quis a se fundum. C. ad. l. iuliam vnde vi. ⁊ est
magnus effectus. qꝛ secūdum hoc non erat interrupta posses
sio ⁊ per cōsequēs prescriptio. secus esset ꝺm opi. Inno. l. natu
10 raliter. ff. de acqui. poss. ¶ † In ea. gl. ibi quod meo. §. vltimo. ⁊
hoc clarū qꝛ possum expellere: illum qui intrauit si ille erat cō
scius iuris mei. sꝫ si erat ignarus videret secus ꝑ tex. hic a ꝯrio
sensu in ver. intelligentes ibi nō inscius, ⁊c. sed Inn. tenet ideꝫ
⁊ ad literam supplet: maxime qꝛ eoipso qd̄ me nō admittit mo
nitus de iure meo videtur mihi violentiā inferre. ⁊ iō licitū est
vim vi repellere. Host. dicit hoc verū si ius meū sit notoriū. qa
tūc esset supina ignorātia aduersarij. alias non erit licitū illū re
pellere ꝑ violentiam. ar. l. extat. ff. ꝙ metus causa. ⁊ hec opi. est
multū equa: tm̄ de iure verior videt opi. Inn. ⁊ illā sequit Bar.
11 in. l. j. §. iterdictū. ff. vti possidetꝫ. qꝛ licitū † est possessori suā pos
sessionē defendere. ⁊ ideo cū possidens ciuiliter turbetur in illa
si habens naturalē nolit illā dimittere. ideo poterit vim vi re
pellere. Nec ob. l. extat. qd̄ metus causa, qꝛ ibi loquit qn̄ violen
tiā inferens nullo modo possidebat. vnde sufficiet ꝙ in iudicio

a ¶ Si cōtra petētē ideꝫ per oīa sum mat h abb. ⁊ si queras vtrum viro repetēti vxo rē suā sit fa cienda resti tutio nō ob stāte aliqua exceptione distingue h pulchre vt ꝑ hē. borch.

postea ꝯstet de veritate. ¶ In ea. gl. ibi alij vel tradat. Contra
rium tenuit gl. xij. q. ij. quisquis. sed ista videtur verior per. §. qd̄
si seruus hic allegatus. Fateor tm̄ ꝙ poterit recuperari ꝯdictio
ne ex. l. fi. C. de acqui. poss. ⁊ hoc modo possit saluari glo. in. d. c.
quisquis. ¶ Quid autem si colonus moriat dic ꝙ solum tunc
perditur naturalis. sed ciuilem retineo nisi negligam possessio
12 nem recuperare. l. si de eo. §. j. ff. de acqui. poss. ¶ † Quid autē si
colonus recedat animo deserendi possessioneꝫ, dic ꝙ ꝑdo natu
ralem, ⁊ ciuilem retineo. l. si colonus. ff. de acqui. pos. de quo in
d. l. fi. ¶ In gl. pe. ibi possedit precario iste non potest agere cō
tra concedentem si expellat ab eo. qꝛ licitum est reuocare preca
rium. l. j. ff. de preca. sed si expelleret a tertio posset agere cōtra
illū: si ipse possidens precario habebat naturalem ⁊ ciuilem vel
naturalē tm̄ qd̄ esse pōt. vt. l. ⁊ habet eum qui. ff. de preca. secus
si haberet merā detentionem. qꝛ tunc non ageret: sicut nec colo
nus. l. i. §. deijcitur. ff. de vi ⁊ vi ar. nam interdictum recuperāde
possessionis nō dat nisi possidenti vt ibi patet. ¶ In ea. gl. ibi
aliud in possessionem fuit, prout dicitur esse colonus q nō pos
sidet lꝫ sit in possessiōe ⁊ similiter illi qui mittit ex primo decre
13 to. l. iij. §. fi. ff. de acqui. pos. ¶ † In gl. fi. ibi cum moderamine. ⁊
quomodo in trib⁹ cōsistit hoc moderamē. s. in qualitate defen
sionis ⁊ in qualitate tpis, ⁊ ꝙ non fiat animo vlciscendi sꝫ se de
fendendi. tangit per gl. j. de homici. significasti. el. ij. ⁊ per Cy. ⁊
Bar. in. l. j. hic allegata ⁊ hic per do. An. Et circa primuꝫ ꝯclu
de qd̄ si vis infertur sine armis: non est licitū resistere cū armis:
nisi sit inequalitas in viribus ꝑsonarū: qꝛ pōt interdū plus va
lere ꝑcussio vnius fortis ⁊ robusti cum pugno quā ꝑcussio vni⁹
debilis cū gladio. Circa tp̄s conclude ꝙ dr̄ moderamen esse qn̄
fit incōtinenti, ⁊ dr̄ incōtinenti anteꝙ diuertat ⁊ ad extraneos
actus ꝺm Inn. hic. Sed dic clarius ꝙ si iniuria infert persone
qd̄ dr̄ fieri incōtinēti ꝙdiu qs timet offendi. sec⁹ si nō timet. vt
qꝛ aduersarius qui percussit arripit fugam. facit qd̄ no. gl. in. d.
ca. significasti. In rebus aūt dr̄ fieri incontinenti qn̄ quāprimū
pōt qs cōgregare amicos ⁊ attinētes pro iniuria propulsanda.
vn̄ poterit etiā interdū differre per vnā diē vel duas vel tres ꝺꝫ
qualitatem facti vt dicit gl. no. in. l. iij. §. eum igitur. ff. de vi ⁊ vi
ar. ⁊ si castrum esset per violentiam occupatum etiā maius tp̄s
daret. ⁊ si ciuitas adhuc maius vt voluit Bar. in. d. §. eum igit
⁊ Hug. i. dist. ius naturale. vbi etiā videt velle interdū dari lon
gū tp̄s. ¶ Circa tertiū dic ꝙ si agit de iniuria ꝑsone videt fieri
ad vindictā si non timebatur percussio. alias secus in rebus aūt
videt fieri causa defensiōis qn̄ fit incōtinēti: als secus: qꝛ vbi fit
14 ex interuallo videt fieri gratia vlciscēdi. ¶ † Et ex ꝑdictis ꝑꝫ
an sit expediēs ꝙ qs expectet se ꝑcuti anꝙ ꝑcutiat ⁊ certe non
sꝫ sufficit terror ⁊ timor ne percutiat. l. iij. §. si qs visis armatis.
ff. de vi ⁊ vi ar. ¶ Sed hic insurgit dubiū: qd si aliquis poterat

euadere fugiendo. sed vbi stabat non poterat euadere: nisi ꝑcu
teret: an debuit potius fugere Bar. tenuit ꝙ licitū est percute
re in. l. j. C. vnde vi. sequit hic do. Anto. qꝛ propulsanda iniuria
circa res licitū est percutere. l. furem. ff. de sica. ergo fortius pro
expellenda iniuria persone. arg. l. in seruorū. in fine. ff. de penis.
Sꝫ cōtra istud facit: qꝛ potius debet quis tunicam ⁊ palliū di
mittere quā alium percutere: vt in. c. suscepimus. j. de homi. pre
terea ꝑ iniuria rerū nō est licitū ꝑcutere: si alias possit qs rē re
15 cuperare. vt no. in. d. l. furē. † Vn̄ non est licitū furem nocturnū
occidere fugientem cum re si quis cognoscat eū. qꝛ poterit recu
perare vt ibi no. ⁊ sic videt ꝙ si non est infamia fugere; debeat
potius qs fugere quā percutere. ⁊ istud tenuit Cy. i. d. l. j. Si au
tem sit infamia fugere illi qui timet percuti: tūc videret ꝙ lici
tū esset percutere: nec teneat fugere vt voluit Cy. qd̄ forte pos
set ꝑcedere d̄ iure ciuili. sed de iure canonico ⁊ in foro cōsciētie
videret secus per id qd̄ habet in. d. c. suscepimus. de quo etiam
dixi in cle. vnica. de homi. ¶ In ea. gl. ibi nisi modū excederet
improprie loquit gl. qꝛ non dicitur excedere moduꝫ si aliter nō
poterat se defendere. facit cle. si furiosus. de homi. ¶ In ea. gl.
ibi nisi ignoranter. hoc intellige nisi ignorantia esset crassa ⁊ su
pina. ꝑ id quod habetur in. c. apostolice. j. de cle. excō. ministrā
te. ¶ Extra gl. tangit hic Inn. de materia belli. ⁊ posuit etiaꝫ
bonā gl. in. c. sicut. j. de iureiurā. ⁊ in. c. significasti. el. ij. j. de ho
mi. ⁊ d̄ penis ꝙ in dubijs. ⁊ per Host. de homi. pro humani. li.
vj. ⁊ in summa. de treu. ⁊ pac. §. ꝙ sit iustū bellū. ⁊ per gl. xxiij. q.
ij. ⁊. q. iij. in summa. Et per legistas. maxime Bar. in. l. hostes. ⁊
l. si qd bello. ff. de captiuis. ⁊ per Bar. in. l. ij. C. de serui. ⁊ aqua.
16 ¶ † Et no. precipue inquātū Inno. hic dicit ꝙ licitū est furto
subtrahere rem suam penes aliū existentem ⁊ sibi ablatā dūmō
ex tali furto nullū scandalū sequat qd̄ forte pōt ꝑcedere in fo
ro cōscientie. sed in foro cōtentioso nō est licitū ꝑpria autorita
17 te accipere vt. l. extat. ff. ꝙ met. cau. ¶ † Itē no. inquantū dicit
ꝙ licitū est prelato ⁊ clerico clamare ꝙ capiatur predo. sꝫ non
dꝫ dicere ꝙ vulneret vel occidat. ⁊ sic si contingat vulnerari nō
imputabit sibi si hoc nō dixit. sꝫ do. Ant. hic tenet ꝯriū ⁊ videt
hoc voluisse Host. in. c. significasti. el. ij. de homi. sꝫ forte pōt di
ci vt ibi voluit Inn. ꝙ si solū ad finē recuperationis rerū clama
uit vt caperet qd̄ tunc non imputet sibi saltē si non videbat ve
risimiliter debere sequi homicidium vel mutilationem ar. c. ꝑ
18 latis. de homi. li. vj. ¶ † Item no. precipue inquantū dicit ꝙ li
cet clericus interfuerit in bello iusto ī quo homicidia sunt per
petrata ꝙ non erat irregularis dūmodo ipse non percusit: qa
ex quo bellū est iustum nō imputat sibi ēt si fuerit in bello etiā
si ꝑiecerit lapides vel euaginauerit ensem ēt si neminē ꝑcusierit
imo videtur ꝙ si non potuisset euadere nisi percusisset non erit
irregularis licet de hoc olim fuerint opiniones vt habet in cle.
19 si furiosus. de homi. ¶ † Ultimo adde glos. que habetur. xxiij.
q. v. in. c. dicatur. que tangit an bona que capiuntur in bello effi
ciantur capientis, de quo etiam per Barto. in. d. l. si quid bello.
ff. de cap. ⁊ aliquid etiam tangit Inno. in. d. c. sicut.

1 ☞ Archidiaconus de iure cōmuni est vicarius episcopi.
2 Libellus non vitiatur licet precedat conclusio narrationem.
3 Restitutionem petenti obstat exceptio gradus prohibiti.
4 Forus conscientie quando contradicit contentioso potius de
bet sequi forus conscientie.
5 Debitum vxori reddens ad mandatum ecclesie nō peccat.
6 Ecclesia non dispensat in gradu lege diuina prohibito.
7 Opinionibus non derogatur quando reducūtur ad concordiā.
8 Excommunicationem tolerare potius debet quis quam com
mittere peccatum mortale.
9 Juramentum de malitia prestari debet super exceptionibus.
10 Restitutio in causa matrimoniali fit interdum quo ad seruitia
maritalia ⁊ non quo ad torum seu carnalem copulam.
11 Vir licet repellat vxorem non per hoc perditur possessio matri
monialis.
12 Exceptio rei iudicate non obstat quādo in causa matrimonia
li agitur possessorio recuperande.
13 Juramentum de malitia pōt exigi quādocunꝙ iudici videbit.

Literas tuas recipimus.

a Si cōtra petētē restitutionē cōiugis opponat con
sanguinitas in gradu ꝑhibito, ⁊ offerant ꝑbatiōes
parate: ⁊ recepto ab opponēte iuramento de malitia: negabit
restitutio quo ad torum. ⁊ fiet quo ad reliqua. Si vero ꝑbatio
nes nō sint parate. tūc fiet plena restō nisi magna sit viri seuitia
h. d. ¶ Et due sunt partes ꝑncipales. nā primo ponit thema
⁊ ꝯsultationē. scdo r̄ndet: secūda ibi sane. Hec secūda subdiuidi
tur. nā primo ponit ⁊ ꝑsequit triplicē opinionē vsꝙ ibi nos āt.
ibi secūdo ꝯria soluens contra alterā opinionē allegat vsꝙ ibi
propterea. ibi tertio distinguēdo soluit. ⁊ secūdū mēbrū ꝑsequit
ibi ꝙ si

1 ibi ꝙ ſi a qua ſolutiõe vnum caſum excepit ibi ſi vero. ¶ † No.
archidiaconũ habere iuriſditionẽ etiam in cauſa matrimonia-
li abſente archiepiſcopo vel epiſcopo.facit qd̃ habeẗ in.c.j.ad
fi.de offi.oꝛ.lib.vj.nã archidiaconus de iure cõi eſt vicari⁹ epi.
s̃.de offi.archi.c.j.de quo in glo. ¶ Jtẽ no.formã libelli quãdo
mulier vult petere ſe ſeparari a viro ratione conſanguinitatis.
2 ¶ † Et no.ꝙ non vitiatur libellus:lꝫ precedat concluſio narra
tionem. ¶ Jtem no.ꝙ ſi mulier petit ſe ſeparari a viro ratione
cõſanguinitatis põt recõueniri poſſeſſoꝛio recuperande.et ſic
ex oꝛdine litere.facit iſte text.ꝓ opi.Jo.poſita in.c.j.ij.q.ij.ſ.ꝙ
ex ſola ꝓpoſitiõe poſſeſſoꝛij recuperãde in cauſa matrimonia-
li:qꝛ fit ſup eadẽ re,ſuſpendaẗ petitoꝛiũ pꝛimo inchoatũ,de quo
in.c.ex cõqueſtiõe.s̃.eo.Hoſtiẽ.tñ intellexit ꝙ hic mulier exce-
3 pit ⁊ etiã petijt ſe reſtitui:ſꝫ diuinare eſt. ¶ † Jtẽ no.an contra
petentẽ reſtitutionẽ in cauſa matrimoniali ob.exceptio ſi obij-
ciaẗ gradus ꝓhibitus in quo nõ conſueuit diſpenſari ⁊ ꝓbatio
nes ſint in ꝓmptu.nam circa hoc fuerunt opi.ſꝫ teneri debet
ꝙ dixi ſummando. ¶ Jtem no.qualis modus debeat teneri in
diſputatione vel repetitione:qꝛ in paſſu dubio poſſunt recitari
opi.⁊ demũ allegari pꝛo pꝛima opi.⁊ poſtea illam impugnare ⁊
ſic ſucceſſiue de alijs.et demum dꝫ poni vltimate vera opinio.
4 ¶ † Jtem no.ꝙ vbi fit reſtitutio in cauſa matrimoniali ad mã-
datum eccleſie non dꝫ contra cõſcientiã debitũ ſolui vel reddi.
⁊ ſic no.ꝙ vbi foꝛus cõſcientie contradicit foꝛo cõtentioſo,po-
tius debet ſequi quis foꝛũ cõſciẽtie. ¶ Jtem no.illud vulgatuꝫ
ꝙ faciẽs cõtra conſciẽtiã edificat ad gehẽnã.i.parat ſibi domũ
vel locũ vel ſtallum in inferno vbi eſt ignis cõtinu⁹:⁊ ſic peccat
5 moꝛtaliter. ¶ † Jtẽ no.ꝙ non vr̃ peccare q ad mãdatũ eccleſie
reddit debitũ quando ſolus grad⁹ eſt ꝓhibitus tantũ conſtitu-
tione canonica quaſi tunc intelligaẗ eccleſia diſpẽſare.Secus ſi
diuina.Sed certe iſtud ꝓcedit ſm opi.quoꝛundã.ſꝫ nõ eſt verũ
qꝛ vtrobiqꝫ vr̃ peccare.per id qd̃ dicit in v̈.poꝛro.vbi eſt dictio
implicatiua pꝛeſertim,et ſic nõ intelligeẗ per hoc diſpẽſare : qꝛ
tale mandatũ nõ fit animo diſpenſandi ſꝫ iuriſditionẽ exercẽ-
6 di.facit qd̃ no.in.c.ij.j̃.de ſchiſma. ¶ † Jtẽ no.ꝙ in gradu ꝓhi-
bito lege diuina eccleſia nõ diſpẽſat.Secus in ꝓhibita conſti-
tutione canonica ⁊ qui ſint grad⁹ ꝓhibiti ꝫa.l.diuina.tangit hic
glo.in verbo lege. ¶ Jtẽ not.ꝙ opi.debẽt reduci ad cõcoꝛdiam
7 ſi fieri põt.ad idem.l.ſi finita.§.poſtea.ff.de dã.infec. ¶ † Et no.
ꝙ non dꝫ derogari opinio.vel illis pꝛeiudicari qñ reducũtur ad
cõcoꝛdiam. ¶ Jn ver.poꝛro.Not.illa duo vulgata ꝙ omne qd̃
nõ eſt ex fide eſt peccatũ.Et ꝙ quicqd fit ꝯ cõſciẽtiã edificat ⁊c.
¶ Jtẽ not.ꝙ cõtra deũ nulli eſt obediẽdũ etiã pape.de quo in
8 c.ad aures.s̃.de tempo.oꝛd.⁊.xj.q.iij.iulianus. ¶ † Jtẽ no.ꝙ
potius dꝫ qs tolerare excõmunicationẽ quã cõmittere peccatũ
tale.facit.j̃.de ſen.excõ.inquiſitioni. ¶ Jtẽ not.ꝙ interdũ quis
põt eſſe ꝑplexus inter duo.de quo in.c.nerui.xiij.di.qꝛ hoc ve-
rum quo ad opi.ſed nõ quo ad veritatẽ ſm Gof. ¶ Jtem no.ꝙ
nemini dꝫ iniꝫci laqueus : qꝛ nõ dꝫ quis decipi iuris autoꝛitate.
facit.l.ij.C.de his q veniã eta.impe. ¶ Jtem no.ꝙ ſuper exce-
9 ptionib⁹ † pꝛeſtari debet iuramẽtũ de malitia etiã in cã ſpũali.
de quo.ff.de elec.dudũ.el.ij.⁊.j̃.de iura.cal.c.j.⁊.ij.in.vj. ¶ Vlti
10 mo no.ꝙ † in cauſa matrimoniali interdũ fit reſtitutio quo ad
alia ſeruitia maritalia,puta lauãdo caput ⁊ pedes,ſternendi le
ctum ⁊ cuſtodiendi domũ ⁊ alia que ſunt in domo,⁊ pꝛeparãdi
cibaria ⁊ coquendi:⁊ non quo ad toꝛum ſeu carnaleꝫ copulam
qñ fit reſtitutio plenaria quandoqꝫ nulla fit reſtitutio.et ſic oẽs
opi.poſſunt ſaluari,nã ſic nimia ſit iuri ſeuicia ita ꝙ timeaẗ ne
ledaẗ ꝑſona vel ne fiat extoꝛſio copule carnalis nulla fiet reſtitu
tio.Si aũt nõ eſt tãta quin poſſit per ſufficientẽ cautionẽ ꝓui-
deri:tunc ſi obijciẗ gradus ꝓhibitus pꝛeſertiꝫ.l.diuina.⁊ ſuper
illo ꝓbationes ſint in pꝛõptu ſeu incõtinẽti poſſint haberi:fiet
quo ad alia non quo ad toꝛum,ſi vero nõ ſunt in pꝛomptu : fiet
quo ad oĩa,tñ ſi tunc mulier hꝫ leſam cõſciẽtiã:potius dꝫ tole-
rare excõicationem quã toꝛi pꝛebere cõſoꝛtiũ:qñ aũt dicantur
haberi poſſe incõtinẽti ꝓbationes ſatis hic declaraẗ qꝛ qñ non
exiguntẗ longioꝛes dilationes,de quo in.l.ſi is a quo.in pꝛinci.et
ibi ꝑ Bar.ff.vt in poſ.lega.⁊ per Jo.an.j̃.de teſti.veniens.el.ij.
¶ Jn gloſſ.j.ibi:ex conſuetudine.que bene põt operari in caſu
iſto.cũ agamus de his q̃ ſunt dignitatis ep̃alis ⁊ nõ oꝛdinis.vt
ptꝫ in.c.accedẽtibus.de exceſ.pꝛela.⁊ ſic glo.pꝛocedit,quicquid
dixerit Hoſtieñ. ¶ Jn gloſ.temeritate.ibi:eoipſo ꝙ repetit ⁊c.
11 ¶ Not.diligẽter gl.que vult † ꝙ licet vir expellat mulierẽ nõ ꝑ
hoc perditur poſſeſſio matrimonialis vel ſi perditur recuperaẗ
eoipſo ꝙ repetiẗ ⁊ eſt ſpãle in hac poſſeſſione ſm Hoſti.⁊ ratio
ſpecialitatis colligitur ex.c.j.de ſpõ.duoꝛũ ⁊ de coniu.lepꝛoſo-
rum.c.ij.de frigi.c.fi.qꝛ non dꝫ reſcindi tantũ ſacramentum nec
põt ſeparatio fieri niſi ex cauſa foꝛnicationis et qꝛ in paradiſo
a deo fuit inſtitutũ.⁊ idẽ voluit glo.in.c.intelleximus.de adul.
⁊ in.c.ſignificaſti.d̃ diuoꝛ.nec ob.c.agatoſa.qꝛ illud cõtingit ex
eo qꝛ mutatus erat ſtatus qꝛ tranſiuerat ad religionẽ.ideo ſi de
cõſenſu alteri⁹ cõiugis trãſiuit non daẗ reſtitutio,ſecus quãdo
ſtatus nõ eſſet mutatus. ¶ Jn ea.gl.in fin.Not.bene gl.q̃ vult.
12 ꝙ † vbi agitur poſſeſſoꝛio recuperande in matrimoniali.nõ ob.
exceptio rei iudicate.⁊ ſic ſñia nõ facit notoꝛiũ qñ nõ tranſit in
rem iudicatam.⁊ ſic intelligit.d.Anto.Sꝫ hoc credo verum qñ
aliquid pꝛobareẗ incontinenti cõtra ipſam ſñiam,al's in dubio
ſtari deberet ſententie,ꝑ id qd̃ habeẗ in.c.j.s̃.vt lit.nõ cõte.⁊ ad
c.ꝙ deo pari.alleg.in gl.dic ꝙ loquiẗ qñ vterqꝫ voluit cõtinen-
tiã:quo caſu debẽt illa ſeruare.tñ nõ poſſunt ab inuicẽ ſe ſepa-
rare.⁊ ſic loquaẗ gl. ¶ Jn gl.diſpẽſare.ibi:generalẽ ſtatũ.Adde
circa hoc qd̃ not.in.c.quãto.s̃.de conſue. ¶ Jn ea.gl.ibi:cõtra
ſubſtantiã monachat⁹.ſup.niſi ex magna cauſa.vt nota.Jnno.
s̃.de ſtatu mona.cum ad monaſteriũ. ¶ Jn gloſ.lege.ibi.xxxij.
melius dixiſſet.xxxj.reſpicit tamen antiquã quotationẽ:qꝛ ſm
nouam ille liber Leuiti.non hꝫ niſi.xxvij.capitula.et habetur
xviij.c.id qd̃ dixit gl. ¶ Jn ea.gloſ.ibi:vxoꝛem patris.ſi habes
patris gl.eſt coꝛrupta.qꝛ illa eſt nouerca.de qua.s̃.dixi.ideo de
buit dicere vxoꝛẽ patrui. ¶ Jn ea gl.ibi:⁊ quelibet excludiẗ.vt
ꝓbatur.lxxxviij.di.in.c.foꝛnicari. ¶ Jn glo.generalis.in fi.vel
dic ꝙ ideo nõ dicitur generare pꝛeiudiciũ:qꝛ reducit opi.ad cõ-
coꝛdiam per diſtinctionẽ. ¶ Jn gl.poꝛro.in fi.intellige gl.ꝙ lo-
quatur de Gregoꝛio.viij.qui tenebat opin.ꝙ reſtitutio nõ fieret
dum legebat cõpilatiões antiquas.vel poteſt dici ſm Jo.and.
ꝙ glo.errauit.⁊ debuit dicere Jnno.cui⁹ fuit hec decre.vt ptꝫ
ex.c.pꝛecedenti.iuncta ſuperſcriptione huius.c.Sꝫ gl.foꝛte pu
tauit ꝙ hec decre.fuiſſet edita a Gregoꝛio.nã hic vr̃ poni alle-
gatio autoꝛis hui⁹ decre. ¶ Jn gl.diuina.ibi:ſecũdus gradus
in deſcendentib⁹:nec mirum:qꝛ nedũ in ſecũdo gradu:ſed etiã
in infinitũ in deſcendentib⁹ et aſcendentib⁹ eſt ꝓhibitio.vnde
dixit gl.inſti.de nup.ꝙ ſi adã hodie viueret vxoꝛem habere nõ
poſſet:cũ omnes ab adã deſcenderimus. ¶ Jn ea.glo.ibi:vnde
13 in ſecundo collaterali.intellige † qñ ſunt in linea equali vt qñ
ſunt filij duoꝛũ fratrũ qui ſunt in ſecũdo gradu ⁊ in linea equa-
li.vt ptꝫ in arboꝛe cõſanguinitatis.ſec⁹ ſi eſſent in linea inequa-
li,vt ſi patruus q eſt in ſecũda linea cõſanguinitatis vellet aſſu
mere neptem ex fratre.et ſic filiam fratris que eſt in ſcd̃a linea
conſanguinitatis:⁊ in ſecũdo gradu.nam tunc non diſpenſaret
eccleſia:qꝛ etiam in tali gradu hodie nõ contrahunt iudei et eſt
pꝛohibitio ſm legem diuinã,vt hic tangit Jo.an. ¶ Jn gloſſ.
incontinenti.in fi.ſup.qꝛ loquuntur in poſſeſſoꝛio adipiſcende.
qd̃ non eſt ita pꝛiuilegiatũ ſicut poſſeſſoꝛiũ recuperande. ¶ Jn
gl.recepto.ibi:de calumnia non iuratur.hoc verũ ſm iſta iura.
hodie etiam iuratur in ſpiritualibus de calumnia.j̃.de iuramẽ.
calum.ca.j.in.vj. ¶ Jn ea gloſſ.ibi:iuratur tamen de calumnia.
ſed certe litera hic non dicit ꝙ iuretur de calumnia ſꝫ de mali-
tia.⁊ iſtud tale iuramẽtum poteſt exigi quãdocũqꝫ iudici vide-
bitur:ſcꝫ an velit ante litem conteſta.an poſt.vt eſt expꝛeſſuꝫ in
c.ij.de iura,calum.in.vj.⁊ ſic videtur qd̃ ſi ante lit.cõteſta.ꝓpo-
natur exceptio nõ iureẗ de calũ.ſꝫ de malitia.lꝫ glo.aliter dicat
in glo.penul.ibi:dicas ꝙ non.hoc veruꝫ niſi petijſſet ſe abſolui
vel apparerent ſigna contritiõis.j̃.de ſen.excõ.a nobis.vel niſi
appareat eccleſiam foꝛe deceptam,ꝑ id qd̃ ibi habetur. ¶ Jn
eadẽ glo.ibi:pꝛo ipſa non debet oꝛare intellige ſpecialiter.nam
oꝛationes generales bene pꝛoderunt.

1 ☞ Jmpuberes non poſſunt contrahere matrimonium.
2 Minoꝛ.xxv.annis põt in cã mr̃imoniali cõſtituere ꝓcuratoꝛẽ.
3 Spoliari non poteſt qui non eſt in poſſeſſione.
4 Exceptionis appellatione cõtinetur actio habẽs in ſe incluſaꝫ exceptionem.
5 Jmpuberes maioꝛes ſeptẽnio pñt ꝯhere ſponſalia de futuro.
6 Sepulturã eligere ⁊ facere teſtamentũ poteſt minoꝛ.xxv.annis et maioꝛ.xiiij.
7 Fili⁹ a pr̃e nimis ſeuere tractat⁹ põt imploꝛare officiũ iudicis.
8 Minoꝛ ſi renuntiauit beneficio eccleſiaſtico ⁊ illud ſit alij collatum reſtitui non poteſt ſecus ſi alteri collatum non fuerit.
9 Sententia lata cõtra matrimonium vbi apparet eccleſiã fuiſſe deceptam poteſt declarari nulla.
10 Decimandi ius non poteſt a laico poſſideri.
11 Sponſalia ſi pꝛecedant ⁊ nõ interueniat copula ſed traductio ⁊ mutua cohabitatio an poterit agi poſſeſſoꝛio recuperande.
12 Sponſalia contracta per maioꝛem ſeptẽnio cum minoꝛe ſeptẽnio an teneant.
13 Sponſalia per patruũ vel extraneum facta pꝛeſente muliere et non contradicente an pꝛeſumatur conſentire.

a
X parte.m. Petens reſtitutionẽ [a] cõiugis habet ꝓbare cõiugium
legitimũ ex cõſenſu.h.d. ¶ Et in pꝛima querela mu-
lieris partim deciſa.in ſecunda dat iudicem,ſecũda
1 ibi.quia igitur. ¶ † Not.ꝙ inter impuberes non põt contrahi

a ¶ Petẽs reſtõnem. idem ſummat h̃ do. Abb.⁊ ſub hoc.c.ſolet queri vtrũ minoꝛ ſine authoꝛitate tutoꝛis vel curatoꝛis vel filiusfamilias ſine autoꝛitate patris poſſit eſſe in iudicio. vide Arch.xv.q.iij.c.certis.gl.añp.⁊ pleni⁹.s̃.de iudi.c.ſi annuꝫ.vbi ꝑ ſcribentes.

matrimonium ⁊ precipue quando alter est infans. An aūt tūc
inducantur sponsalia de futuro quādo cōtrahit mattrimoniū
inter impuberes habiles ad sponsalia olim erat dubiū. vt pʒ ex
gl. j. hic. ⁊. j. de despō. impu. in. c. a nobis. ⁊. c. literas. sʒ hodie est
decisum ꝙ sic in. c. j. de despō. impu. li. vj. ¶ No. ꝙ factū patrui
non habet preiudicare nepti circa matrimoniū. ⁊ sic videtur ꝙ
aliud sit in patruo aliud in patre. sʒ de hoc dic vt hodie not. in
c. j. ad finē. de desponsa. impube. lib. vj. ⁊ tangitur etiam in. c. j. j.
de matrimo. contracto cōtra interdictū ecclesie. ¶ Item no. ꝙ
vbi inter duos impuberes cōtractū est matrimoniū pōt perue
niens ad etatem nubilem alteri nubere saltē petita licētia ab
epō. de quo per gl. et Hosti. j. de despon. impu. de illis. Et no. ꝙ
petenda videtur licentia ab epō viri. nam mulier sequitur forū
2 viri. de quo in. c. j. j. de sponsa. ⁊ in. l. fi. ff. ad muni. ¶ † Itē not.
ꝙ etiam minor. xxv. annis pōt in causa matrimoniali ꝓcura-
torē constituere nec mirum: qꝛ in qualibet spirituali potest esse
in iudicio per se. j. de iudi. c. fi. in. vj. ⁊ sic eadē ratiōe procurato-
rem cōstituere. facit qd̄ habet in. l. ij. ff. qui petant tuto. ¶ Iteʒ
no. ꝙ interdum via agēdi hʒ in se inclusiuam exceptioneʒ pro-
pter verba illa adiecta vt quando quis petit prius restitui vel
ante omnia restitui, facit qd̄ dictū fuit. s̄. eod. ex conquestione.
3 ¶ † Item no. ꝙ ille qui non est in possessione nō potest spolia-
ri: ideo non debet restitui. facit. s̄. eo. olim. ¶ Itē not. ꝙ p solā
traductionē ad domum factā nō precedentibus spōsalibus vel
cōsensu legitimo nec subsecuto nō querit possessio matrimo-
nij. aduerte tamē qꝛ litera videtur innuere ꝙ vt agi possit pos-
sessorio in causa matrimoniali sufficiat probare ius matrimonij
vel possessionis dū dicit seu: sed certe exponi debet ⁊ per cōse-
quens nec possessionis per. c. ex transmissa. s̄. eo. ¶ Item no. ꝙ
interdū aliquid bis probatur in eodē iudicio ad diuersum finē.
facit qd̄ habet. s̄. eo. solicite. ¶ Ultimo not. qd̄ dictū est in sum-
4 mario ⁊ facit qd̄ hr̄. s̄. e. ex trāsmissa. ¶ Itē no. ꝙ † appellatiōe
exceptionis continet actio habēs in se inclusam exceptionem.
5 ¶ † In glo. j. ibi ar. cōtra. Sol. vt no. in. c. accessit. ⁊ in. c. literas.
j. de despō. impu. ⁊ est expressum hodie. in. c. j. de despō. impu. li.
vj. qꝛ stādū est huic c̄trio si matrimoniū cōtrahat inter impube-
res maiores septēnio ⁊ sic habiles ad spōsalia de futuro lʒ non
ad matrimoniū. nā tunc tale matrimoniū inter eos contractuʒ
licet non valeat vt matrimoniū valebit tamē vt spōsalia de fu-
turo: vt est expressuʒ in. d. c. j. ¶ In gl. ij. ibi: ⁊ fructus. hoc esset
clarum si mulier non cohabitasset cū viro: sʒ quādo cohabita-
uit fuit alimentata tunc est dubiū an possint peti p tēpore. p
quo fuit ⁊ alimentata quatenus excedūt alimenta. de quo dicē
dum vt nota. per legistas et maxime Bart. in. l. si aū nuptias. ff.
a solu. matri. ¶ In glo. iij.[a] ibi in voto. supple religionis vel sa-
cri ordi. s̄. de tēp. or. in. c. vel nō est. Et adde qd̄ habet in cle. gn̄a-
lem de eta. et quali. pōt etiā minor. xxv. annis et maior. xiiij. eli-
6 gere † sepulturam et facere testm̄. l. qua etate. ff. de testa. ⁊. j. de
sepul. in. c. de vxore. ¶ In gl. ibi. xv. q. iij. de crimine. al's incipit
ex certis. ¶ In ea. gl. ibi agit negotia alterius. sup. extra iudiciū.
nā in iudicio minor. xxv. annis non pōt esse ꝓcurator. l. minor.
7 ff. de ꝓcura. ⁊ in. c. qui generaliter. de ꝓcura. li. vj. ¶ † In ea gl.
ibi. ij. q. vij. queritur. Sed forte potest intelligi ille tex. ꝙ si filius
nimis seuere tractetur a patre qd̄ pōt sup hoc implorare officiū
iudicis. ⁊ istud etiam esset de iure ciuili. nam ⁊ hoc etiam potest
facere seruus conqueri de dn̄o si nimis rigide ab ipso tractaret.
instit. de his q sunt sui iuris. in. §. j. ⁊ sicut nō probabit indistin
cte ille tex. ꝙ filius possit agere contra prēm de iure canonico, p
hoc qꝛ non debemus in dubio inducere correctionē iuris ciui-
lis, ar. de elec. cū expediat. lib. vj. ⁊ pro hoc etiā qꝛ s̄m ius cano-
nicum non reperitur immutatum ꝙ filiusfamilias non querat
ꝓfectitia patri: ⁊ ꝙ non querat aduentitia quo ad vsumfructū.
⁊ in illis non pōt esse lis inter patreʒ ⁊ filiū in ptāte. l. lis nulla.
ff. de iudi. cū pater habeat legitimā administrationem in ꝓdi
ctis non filius. si autem esset emācipatus bene potest sibi acqui-
rere aduentitia ⁊ etiā profectitia. et p illis experiri sed vbi agit
cōtra patrē debet agerere prius petita venia, vt not. in. d. c. q̄rit.
⁊ in. l. ij. C. de in ius vocā. ⁊ hoc si maior esset. xxv. annis. Si esset
minor non posset agere sine autoritate curatoris. l. clarū. C. de
auto. prestan. Sed forte gl. voluit ꝙ hoc casu s̄m canones lʒ sit
minor. xxv. annis possit agere sine curatore p illud. c. queritur.
Sed forte de iure verius ꝙ hoc casu non intelligatur. sed prout
s̄. dixi ne inducatur correctio ⁊ hoc credo de iure. lʒ doct. cōiter
8 transeunt cum glo. ¶ † In ea gl. ibi: iam sit alij collatum, quasi
b a contrario velit ꝙ si nō sit alij collatū tunc restituatur[b]. ⁊ hoc
tenet Hosti. si etiā id expediat ecclesie. ar. s̄. de elect. cum nobis
olim. ad fin. et in. c. causis. Accur. in. l. ait pretor. ff. de mino. te-
nuit simpliciter ꝙ non restituitur, sed Uincen. in. c. cum ex lite
ris. ⁊. c. constitutis. de restitu. in integ. tenuit indistincte ꝙ resti
tuitur etiam si sit alij collatum. sʒ hic tenuit mediam opi. quam

a ¶ In glo. iij. Super hac gl. addē h. d. Abb. in. ij. col. X. gl. tertia.

b ¶ Tūc restituatur. si q̄ras vtruʒ minor q renūtiat bn̄fi cio suo ecclesiastico possit p bn̄ficiū restōnis in integrū aduersus ipsam renuntiationem restitui: et bn̄ficiū recuperare distingue: vt hic per do. Hē. bohyc. hic ver. sup glo. sic ptʒ.

¶ Extra glo. de hac qōne vide etiā hic do. Abb. in vj. col. X. sed nūc generaliter. numero. xxij.

tenet ista gl. Joan. de ligna. videtur tenere opi. Accur. quia ex
quo priuatus est iste beneficio non potest illud recuperare sine
noua collatione. ⁊ sic ex illa dicetur potius habere quā ex vi resti-
tutionis. sed certe vt hic dicit do. Anto. etiam vbi primum ius
est sublatuʒ pōt per restitutionem reponi in vtile ius primeuū.
per id quod habetur in. l. j. ⁊. ij. C. si aduer. transac. communiter
tenetur opi. gloss. pro qua etiam facit. c. q̄uis. de rescrip. in. vj.
et quod notat. gl. vij. q. j. eos qui. Sʒ forte de iure potest teneri
ꝙ restituatur etiam si alteri sit collatum beneficiū si ecclesie ma
gis expediat habere istum: qꝛ restitutio ratiōe lesiōis etiā dari
potest post ius alteri quesitū, vt probatur in. l. fin. C. de repudi.
here. ⁊ bene facit quod habet in. c. si beneficia. de preben. libr. vj.
nec obstat. §. sceuola. allegatus in glo. qꝛ ibi speciale propter ma-
gnam industriam que interuenit in casu illo in vendendo ipsas
res: vt ibi tangit glo. nec obstat etiam allega. c. quāuis. quia ibi
loquit quādo ex gratia fit restitutio hic quando de iure ratione
9 lesionis. ¶ † In eadem glo. ibi ipso iure. supple probata tamē
deceptione. ⁊ sic. no. ex gl. qd̄ sententia lata contra matrimoniū
vbi appareat ecclesiā fuisse deceptam redditur nulla et pōt de-
clarari nulla: lʒ interim anteq̄ hoc appareat censeatur aliqua
facit qd̄ no. in fi. in. c. cuʒ venerabilis. j. de excep. ⁊ sic non est ne-
cesse petere restitutionē in integrū: qꝛ si appareat ecclesiā fuisse
deceptam haberet iudicem ꝓnuntiasse super eo qd̄ non potuit.
facit de trāsla. c. ij. ⁊. c. quanto. ideo redditur sn̄ia nulla. facit qd̄
habet in. c. sua. s̄. de offi. vica. Arch. tamē. xxxv. q. ix. in summa
dicit ꝙ peti debet restitutio saltē qn̄ agitur de preiudicio secū-
di matrimonij. sed verior videtur gl. per rationem superius di-
ctam. ⁊ propter hoc dicimus qd̄ sententia lata in causa matri-
moniali non transit in rē iudicatā quo ad matrimoniū: lʒ bene
potest transire quo ad instātiam. vt in. c. ex literis. de restitu. in
integ. ⁊ nota. Archi. ij. q. vj. in summa. ideo si quis vellet reponi
intra instantiam vt sic nō haberet necesse nouaʒ petitionē dare
tunc deberet peti restitutio que non datur nisi ratione minoris
etatis vel ex alia causa. vt patet in. d. c. ex literis. An aūt a sen-
tentia que nō transit in rem iudicatā possit appellari post decē
dies dic qd̄ non: imo quo ad effectū deuoluendi ad superiorem
appellari infra decē dies, vt est glo. nota. in. c. ad reprimendam.
s̄. de offi. ordi. ¶ In gl. destituta. ibi nec laicus restitutionē de-
cimarū. hoc verū nisi essent decime ab antiquo infeudate ante
conciliū. vt patet in. c. cum apostolica. in fi. j. de his q̄ fi. a prela.
Posset etiā s̄ʒ Jo. cal. petere se restitui ad possessionē fructuū
10 perceptorum etiā post conciliū percepisset: qꝛ † licet non possit
laicus hodie possidere ius decimarū potest tamē fructus possi
dere. vt habetur in. c. q̄uis. cum ibi nota. j. de deci. ¶ In ea. gl.
ibi qꝛ possessio iuris precessit. supple ꝓpter matrimonialem cō
sensum inter habiles etate: licet forte matrimoniū fuerit nullū
propter impedimētū. facit qd̄ habetur. s̄. eo. ex trāmissa. ¶ In
ea. glo. ibi de preben. in. c. referente. Sed certe ibi s̄m illa tēpora
habebat qs titulum in vtraqʒ ecclesia ⁊ similiter possessionē. lʒ
prima veniret priuandus propter adeptionē secunde. vnde ni-
mirū si spoliatus potest petere interim restitutionē. ¶ In eadē
gl. ibi seruus petit restitutionē. ⁊ est ibi speciale ex eo qꝛ nō pe-
tit ad vtilitatem suā: sʒ dn̄i absentis q bene est capax possessio-
nis. ¶ In ea. glos. ibi de iure possidere non pōt. Intellige ciui-
liter s̄m Jo. an. ⁊ sic intelligit. l. si eū. ff. de dona. inter virū. Sed
bene potest possidere naturaliter. l. j. §. si vir. ff. de ac. pos. ⁊ ideo
si illa naturaliter spolietur pōt agere possessorio recuperāde: qꝛ
etiaʒ naturaliter tantū possidēti datur possessoriū recuperāde.
l. j. §. deīcitur. allega. in gloss. Sʒ certe vt dicit hic. do. Anto. vi-
detur qd̄ mulier etiaʒ ciuiliter possit possidere p dictū. §. si vir.
lʒ non irreuocabiliter: qꝛ donatio non tʒ ⁊ pōt reuocari per vi-
rum. et sic intelligatur. d. l. si eum. et s̄m hoc intellige qd̄ de iure
possidere non potest. s. quo ad habendum dominium: qꝛ domi-
nium non transfert in vxorem sed remanet penes virum. l. j. ff.
de dona. inter virū. ¶ In eadem gl. ibi presumitur matrimo-
nium. hoc verum si interuenerit copula: qꝛ tunc etiā si precesse-
rint sponsalia de futuro transeunt in matrimoniū. j. de despon.
impu. c. is qui. ⁊ dicitur constare de copula quādo vterqʒ hoc fa
tetur, idem si alter tm̄ ex quo simul cohabitauit: quia presumet
pro illo nisi probet oppositum p id quod habetur in. c. contine
batur. j. de despō. impube. Si aūt nō interuenit copula: tunc si
spōsalia fuerint cōtracta p verba de futuro nō transeūt in ma-
trimonium: lʒ cohabitarent post adultaʒ etatē. Si aūt fuissent
sponsalia contracta per verba de presenti inter impuberes: tūc
si post pubertatem simul cohabitauerūt intelligunt ratificata
etiam si copula non interueniat. per id quod habetur. in. c. j. de
c despon. impub. lib. vj. ¶ Extra gl.[c] tangit Inno. hic ⁊ multum
11 insistit. † an si precedant sponsalia ⁊ non interueniat copula: sʒ
traductio ⁊ mutua cohabitatio. An poterit agi possessorio re-
cuperāde. ⁊ recitat opi. Finaliter inclinat qd̄ nō etiā si precedāt
sponsalia

sponsalia de presenti q2 pōt ante carnis copulam ingredi religionem.j.de conuer.coniuga.ex publico.Sz Jo.de ligna.tenet contrarium.et melius ꝙ poterit peti restitutio quo ad reliqua preterꝙ ad copulā per.c.literas.s.eo.nec obst.ꝙ potest ingredi religionē ille contra quē agitur:q2 añꝙ ingrediat̃ non est extra dispositionē iuris:ideo potest agi contra eum vbi autē copula interuenit tunc pōt peti plena restitutio tamen nō sufficiet docere de possessione nisi doceat̃ etiā sponsalia precessisse ꝑ verba de presenti vel de futuro: et ratio est:q2 lz alias tractauerint se tanꝙ vir ⁊ vxor:nō per hoc sequit̃ qḋ ibi sit possessio matrimonialis non apparente de contractu sponsaliorū: q2 possibile est ꝙ erat re vera concubina:⁊ vocabat' eum vxorē ad palliandum fornicationē.⁊ sic etiā presumunt canones.xx.q.v.in.c.j.⁊ facit qḋ no.in.c.illud.j.de presump.lz ƀʒ leges sit secus ff.de ri.nup. in.l.in libere.ideo nō potest peti restitutio tūc: sicut nec posset peti restitutio concubine.l.j.⁊.ij.ff.de condi.ob tur.cau.⁊ hec in matrimonio carnali:ſʒ in spirituali puta in beneficijs.an idem sit vt sit necesse ꝓbare possessionē:⁊ etiā titulū.Jnn.hic insistit. ⁊ finaliter cōcludit ꝙ nō est idē:quia in beneficijs sufficit ꝙ ꝓbetur possessio per actuʒ qui solum conueniat ipsi beneficiato: licet aliter non habet titulū beneficij.et ideo sufficiat probare canonico ꝙ elegit tanꝙ canonicus vna cū alijs:⁊ ꝙ interfuerit cōmunibus tractatibus.¶ Postea finaliter dicit qḋ idē si ꝓbetur quasi possessio per aliū actum ꝓmiscuum.⁊ sic cōuenientem alteri quā bñficiato: dūmodo illum actum fecerit intēdēs querere quasi possessionē beneficij scientib⁹ ⁊ patientib⁹ his de quorum preiudicio agitur.⁊ istud dicit sibi plus placere ꝙ id ꝙ not.s.eod.in literis.vbi tenuit ꝙ ita demum beneficiatus pōt agere possessorio recuperande si adeptus fuit possessionem de authoritate superioris.Jo.an.in addi.Spe.super rubrica hui⁹ tituli tʒ opi.Jnno.hic positam in beneficiato in congregatione vt est canonicus.ſʒ in alio beneficiato tenet opi.Jnn.in.c.in literis.Sed mihi placet indifferenter opi.quam hic ponit per id qḋ dixi in.d.c.in literis.⁊ in cle.causa.de causa pos.et ꝓprieta. ¶ Ultimo tangit qḋ iuris si aliquis faciat aliquos actus sciente et patiente muliere tanꝙ maritus ⁊ intendens qrere possessioneʒ maritalem an istud sufficiat.⁊ finaliter videtur inclinare qḋ sic quod tʒ Hosti.dūmodo de hoc constet.q2 contract⁹ matrimonij fit per solum cōsensum.j.de sponsa.tue.⁊ hoc sequitur Hosti.dicit tamē ꝙ talis possessio nō inducet possessoriū recuperande cum nō precesserint sponsalia in facie ecclesie.j.de clā. despon.c.fin.Sed forte posset dici illud verum nisi prius fuisset eis imposita potentia per ecclesiā de clādestino contractu.nam tunc videtur purgatum illud vitium ar.c.ferrum.l.di.¶ Jtem

12 aduerte q2 voluit hic do.Anto.† ꝙ si maior septēnio cōtrahat sponsalia cū minore septēnio:ꝙ teneat sponsalia quo ad illum maiorem qḋ non credo verū:q2 iste est cōtractus qui perficitur ex consensu ipsarū partiū.ideo si altera pars deficit in consensu ꝓpter inhabilitatē etatis : videtur ꝙ nulla sit obligatio.et pro hoc facit tex.iste nō cauillando.q2 non dicit ꝙ mulier fuerit minor.vij.annis:sed solum ipse puer.facit qḋ habetur in.l.fi.ff.de accep.⁊.j.de spōsa.dilectus.dixit etiam hic.d.Anto.ꝙ si maiores septennio cōtrahant sponsalia de futuro si alter eorū citius peruenit ad pubertatem: ꝙ debebit expectare reliquū.sed cōtrarium hic voluit Jnno.⁊ glo.⁊ etiā Hostiē.in.c.de illis.el.j.j. de sponsa.⁊ illud videt̃ verius:q2 non est discedendum a glo.in dubio.potes cōcordare opi.ꝙ debebit expectare aliū tamē poterit cōtradicere si nō ratificauit post pubertatē expresse vel ta

13 cite:vt videtur colligi ex glos.ij.⁊ in.d.c.de illis.Tāgit etiā † si patruus vel extraneus contrahit sponsalia presente muliere et non contradicēte an presumatur consentire ⁊ concludit ꝙ nō. nisi aliud interueniat ꝑ qḋ appareat de tacito consensu.sec⁹ qñ pater contrahit presente filia ⁊ nō cōtradicente:q2 tunc presumitur consentire.⁊ intelligat̃ sic opi.Jnno.hic.Sʒ vbi vltra taciturnitatem alia signa inducentia tacitum consensum interueniunt non erit differentia inter patrē ⁊ extraneū.⁊ sic intelligat̃ opi.Hosti.et qḋ nota.gl.in.c.j.ad fi.de despon.impu.li.vj.et ibi etiam per Archi.⁊ Jo.and.in nouella.

1 Procuratorem cōstituere pōt episcopus in causa ecclesie.
2 Petitoriū ⁊ possessoriū pōt simul etiā ab vtraq; ꝑte intentari.
3 Causa si alicui cōmittat̃ vt ipsam audiat non potest eā ꝑ sniam terminare nisi illud adijciatur.
4 Libellus incertus super accessorijs admittitur.
5 Libellus in possessorio recuperande procedit si quis petit rem sibi restitui.
6 Libellus si egeat aliquali suppletione an admittatur.
7 Litis cōtestatio inducit̃ ꝑ respōsionē ad narrata tm̄ lz nō fiat ad petita ⁊ negatio etiā facta ꝑ verbū nō credo inducit lit.ꝯtes.
8 Acta prioris iudicij recensenda sunt in causa appellationis.
9 Probationum multe sunt species.
10 Interdictum vnde vi habet solū locū contra spoliātē vel cōtra spoliari mandantem.
11 Uiolentia an possit probari per instrumenta.
12 Dictio possessio quandoq; denotat proprietatem.
13 Dictio pertinentie est nomen collectiuum.
14 Pertinentiarū ecclesie nomine quid cōtineatur:⁊ an ⁊ quando actor habeat declarare de pertinentijs.
15 Semel possidens presumitur possidere donec expellatur.
16 Possessor an presumat̃ dñs:et an q detinet ꝑsumat̃ possidere.
17 Dominus an presumatur possessor.
18 Exceptiōes cōtra possessoriū recuperande q̄ ipsum possessoriū habēt eneruare possunt opponi:secus si cōcernant petitorium.
19 Dominus non habet immediate ex facto familie sed mediate.
20 Presumi an debeat pro sententia.
21 Pertinentiarum noīe an cōtinent̃ omnes possessiones ecclesie.
22 Libellus quo quis petit oīa bona que hʒ titius an procedat.

a **Cum ad sedem.** Interdictum [a] vnde vi non cōpetit contra illum qui nō spoliauit nec spoliari mandauit nec spoliationem ratam habuit.h.d.Et sunt due ꝑtes principales.in prima ꝓcessus narratio:in scḋa diffinitio.scḋa ibi:nos prioris.prima subdiuiditur: q2 primo ponit cause cōmissionē,secundo processum habitum coram delegato ⁊ ipsius diffinitionē.tertio processum habitū corā papa ⁊ appellatiōis

1 remediū.secūda ibi:corā,tertia ibi:nuper.¶ † Not.j.ex tex.isto ꝙ eps potest cōstituere ꝓcuratorē in cā ecclesie ⁊ similiter reli

2 giosi.de quo in.c.ꝑe.⁊.fi.s.de iura.calū.¶ † No.ij.ꝙ petitoriū ⁊ possessoriū pōt simul etiā ab vtraq; ꝑte intētari.de quo.j.de cau.pos.pastoralis.⁊.c.cum ecclesia.in glo.ij.⁊.c.super in glo.iij.

3 ¶ † Item not.ꝙ licet alicui cōmittat̃ vt cām audiat nisi adijciatur qḋ iusticiam faciat vel ꝙ causam ipsaʒ sine debito decidat.non vr̄ posse per sniam causam ipsam terminare.de quo in cle.auditor.de rescrip.⁊ in.l.a diuo pio.in prin.⁊ ibi ꝑ Bart.de re iudi.ff.¶ Itē no.ꝙ per mandatū vt ƀm debitū iuris ⁊ iusticie cā termineẗ nō datur noua forma mandato quin teneat snia lata cōtra ius nō expresso errore.⁊ sic facit ꝑ dicto Jnn.c.pru

4 dentiam.de offi.dele.¶ † Itē no.ꝙ ꝓcedit libell⁹ si peto ecclesiam vel hospitale cū pertinētijs.⁊ sic no.qḋ admittitur libellus incert⁹ super accessorijs.de quo hic ꝑ Jnn.et.j.de excep.prela. in.c.tāta.et.j.de sepul.certificari.⁊ ꝑ Jo.an.s.de libel.obla.c.ij.

5 ¶ † Itē no.ꝙ ꝓcedit libellus in possessorio recuperāde si quis petit rem sibi restitui.melius tñ esset petere possessionē tibi restitui.de quo in Spe.e.ti.§.j.v.⁊ nota.¶ Et ex predictis no.ꝙ ista cōclusio peto,rē restitui potest adaptari nedū ad petitoriū seu rei vendicationē.l.qui restituere.ff.de rei.vendi.Sʒ etiā ad

6 possessoriū.¶ † Itē not.ꝙ ꝓcedere videt̃ libellus etiā si egeat aliquali suppletione.dūmodo id colligi possit ex mente libellātis:sicut pʒ hic.naʒ in libello istorū hospitalariorū nil exprimit̃ de spoliatione episcopi ſʒ videt̃ tacite subintelligi.eipso ꝙ petebant episcopū restituere ea q olim possederant que episcop⁹ possidebat.nā tacite videt̃ subaudiri ⁊ qbus eos spoliauerat. ¶ Item not.ꝙ petens sibi restitui asserens illam ad se de iure spectare ⁊ illam diutius possedisse videtur petitoriū et possessorium intentare,de quo etiā ꝑ Jnno.s.de cau.poss.cum ecclesia.

7 ¶ † Item no.ꝙ ꝑ responsionē ad narrata tm̄:lz nō fiat ad petita sit litis cōtestatio.de quo in.c.j.s.de lit.cōtesta.¶ Et no.ꝙ etiā negatio facta per verbū nō credo inducit cōtestationē.facit qḋ not.j.de iureiur.ex literis.¶ Itē no.ꝙ anteꝙ iudex ꝓferat sniam debet causaʒ diligenter examinare.facit.xxx.q.v.iu

8 dicantem.¶ † Item no.ꝙ in causa appellationis sunt recensenda oīa acta iudicij prioris scʒ cause principalis.naʒ per illa debet diffiniri causa appellatiōis nisi aliud nouū ꝓponat̃.¶ Itē

9 not.multas † fore species probationū.s.per testes confessionē

10 instrumenta.⁊ facti euidētiā seu notorietatē.¶ Itē not.ꝙ † interdictum vnde vi hʒ locū solum cōtra spoliantem vel spoliari mandanteʒ vel ratam habentem spoliationē intellige suo nomine factā.j.de sen.excō.cū quis.lib.vj.facit.l.cum a te.ff.de vi ⁊ vi ar.¶ Item not.qḋ ꝑ snia lata in causa principali licet prima facie presumatur : tamē tali presumptiōi nō statur in causa appellationis si ex actis non iustificat̃,de quo in.c.in presentia. s.de renun.⁊.j.de proba.qm̄ cōtra.¶ Ultimo no.arg.ꝙ † vio

11 lentia possit ꝓbari ꝑ instrumēta.de quo ⁊ generaliter an crimē possit probari ꝑ instrumentū.not.per Jo.an.j.de reg.iur.semel malus.li.vj.⁊ in.c.fin.de iureiur.lib.vj.⁊ ꝑ Cy.in.l.scientia.C.de ꝓbat̃.[ADDI ¶ Itē no.ƀm vnū intellectū ꝙ eiecto qui nō possidebat nō cōpetit possessoriū.facit.s.eo.olim.¶ Item no. ƀm alium intellectum ꝙ vbi intentio in suo genere est apta sed actio est inepta:valet snia lata super inepta actiōe lʒ sit iniusta ƀm do.Anto.sed certe hic nedū intentio:sed actio fuit apta:ſʒ non fuerunt ꝓbata requisita ad actionē.iō tenuit snia lata pro

a ¶ Inter. dictum.idē summat.d. Abba.nihil addito nec remoto.

fratribus licet fuerit iniusta. ¶ Itē no. q̄ a snīa lata in possessorio potest appellari. ¶ Item no. q̄ pro snīa presumit q̄n nō apparent acta sed vbi apparent non presumit pro ea nisi quatenus iustificatur ꝭm do. Ant. ſʒ certe si appellatū fuerit ⁊ acta non appareant non presumet pro ea si fuit lata contra reum et imputet sibi actor q illa non ꝓducit. facit qd̄ dixi in. c. in presen
12 tia. de renun. ¶ † Item no. q̄ verbum possessio interdū notat proprietatē vnde dicimus habeo talem possessionē. i. tale podere ⁊ sic facit q̄ si testator legat talem possessionē suaʒ nō videat solum cōmodum possidendi sed etiā ꝓprietatē legasse. facit qd̄ habetur in. l. filij. §. fi. ff. ad mu. ⁊. C. de fi. instru. l. fi. ⁊. C. de ʒhen. emp. l. cum res. ⁊ de do. inter virū. l. si quidem. et. ff. de vb. sign. l. interdum. sic econtra dn̄ium ꝓ possessione. C. de rei ven. l. quoties. [L. VO.] ¶ No. etiā ſʒ Abbatē in causa appellatiōis irri-
13 tari ꝓcessum ꝓpter ineptā petitionē. ¶ † In glo. ij. ibi in iudicijs vniuersalibus. No. bene glo. que vult q̄ q̄n petitur ecclesia cū ꝑtinentijs dr̄ esse petitio vniuersalis respectu pertinētiarū. ⁊ hoc etiā voluit hic Inn. et ꝓ hoc q: istud nomen ꝑtinentie est nomen collectiuum cōtinēs sub se multa que sunt deputata ꝓ pertinentijs a iure statuto vel ex cōsuetudine. vt hic tāgit Inn. est dos decime primitie oblationes ⁊ iura parochialia ⁊ sīlia. et ideo admittitur petitio vniuersalis non facta specificatione. ⁊ ꝓ hoc videtur q̄ etiā si principaliter petant pertinentie: vel etiā si petatur ecclesia ⁊ pertinētie quo casu etiā principaliter videnꝫ peti pertinentie. q: dictio ⁊ cōiungit principaliter: sed dictio cū accessorie. l. si cui cū ibi nota. ff. de fun. instru. vr̄ q̄ ꝓcedat dicta petitio nō facta specificatiōe sicut in alijs vniuersalib⁹ iudicijs. iuxta nota. in. c. ij. de libel. obla. lʒ Inno. hic aliter sentiat. ⁊ etiā Jo. de ligna. et do. Anto. sed veri⁹ vr̄ qd̄ dixi. posset etiam dari alia solutio ad ʒriū gl. q̄ petitio incerta nō admittiꝫ sup reb⁹ principaliter petitis: sed sup reb⁹ accessorie petitis: sic vnde ꝓcedit ista petitio peto restitui rē cū fructib⁹. vt notat Inno. ĩ. de
14 exces. prela. tanta. ¶ Item aduerte q: dixit hic Inno. q̄ † noīe pertinentiarū ecclesie cōtinenꝫ ea que a iure statuto vel cōsuetudine sunt deputata non que speciali iure sunt quesita qd̄ vltimum pōt dupliciter intelligi. primo vt intelligat de his que ex priuilegio essent quesita vt illa nō cōprehēdanꝫ. ⁊ sic etiā intellexit hic do. Anto. scd̄o vt intelligaꝫ q̄ non veniant. s. que spāli iure sunt quesita. s. ex post facto: sed solū illa que ab ipso principio tp̄e fundationis sunt deputata: sed in vtroqʒ tene ʒriuʒ vt voluit Hosti. q: verbū pertinentie est verbū latuʒ: vt in. l. verbū pertinere. ff. de v. sig. et ꝓ hoc q: si venit illud qd̄ ex speciali iure cōsuetudinis acquiritur eadem ratione etiā debet venire qd̄ ex priuilegio acquiritur. ⁊ hic sumpta occasiōe tangit hic domi. Ant. An sub petitione iuris debiti cōprehendaꝫ ius debitum de iure speciali. et ponit certos casus in quibus cōprehēditur. Extra illos dicit q̄ nō cōprehenditur: sed certe contrariū videꝫ verius: q: si petiꝫ ius parochiale vel aliud ius. istud est ius vniuersale aptum cōprehendere etiam ius speciale deputatum ꝓ iure parochiali. ⁊ ideo late debet intelligi per. l. si q̄s intētione. ff. de iudi. Fateor tamē q̄ si nō ꝓbetur aliquid de iure spāli solum fit executio in his q̄ de iure cōi deputanꝫ. facit qd̄ habetur in. c. cōquerente. ĩ. de offi. ord. ⁊ hoc modo posset saluari dictū Inno. ⁊ do. Anto. ¶ In ea. gl. ibi in ꝓcessu intellige. i. in executione. nā ante snīam non hʒ necesse si nō vult declarare. et sufficit q̄ declaret tp̄e executionis: nec erit necesse super hoc libellū offerri: q: in executione non offertur libellus. de quo in. c. ij. ĩ. de libel. obla. ꝑ Inn. Et no. bn̄ istā glo. ad quā sepe fit remissio. cui magis sit fauendū in iudicijs an actori vel reo. ¶ In gl. iij. ibi no. nisi ꝓbet ⁊c. quasi velit qd̄ q semel possedit nō presumaꝫ possedisse [a] tp̄e violentie illate nisi hoc probeꝫ. ⁊ iō nō ꝓbabiꝫ
15 spoliatio. ¶ † Sʒ ʒriū cōmuniter teneꝫ: q: qui semel possedit presumiꝫ possidere donec expellaꝫ vel animo desinat possidere. l. iij. §. in admittēda. ff. de acq. pos. ⁊ facit qd̄ habeꝫ. ĩ. eo. olim. el. ij. ⁊ ideo si apparet defunctū aliquo tempore possedisse, presumeꝫ possedisse etiam tp̄e mortis nisi aliud probeꝫ. vt hic tenuit do. Anto. post dominos de Rota in suis decisio. ⁊ de materia ꝑ legistas in. l. fine. C. de ꝓba. et per Bart. in. l. celsus. ff. de
16 vsuca. ¶ † An aūt ille qui est possessor presumat dn̄s. ꝓsequiꝫ hic do. Anto. ponēdo verba Bar. q̄ ponit in. l. quidā in suo. ff. de condi. insti. vbi distinguit an dn̄ium deducatur principaliter in iudiciū an vero incidenter. naʒ facilius presumiꝫ q̄n deduciꝫ incidenter. ¶ An autem ille qui detinet presumatur possidere. Inno. dixit q̄ sic in. c. cū olim. ĩ. de priui. ⁊ facit qd̄ no. glo. vij. q. j. pontifices. ⁊ in. l. stipulatio ista. §. hi quoqʒ. ff. de ver. obl. quod est verū nisi ex circūstantijs aliud appareret. vt q: detinēs esset persona q̄ nō posset possidere vt q: esset seruus vel monach⁹, vel etiam detineret tanqʒ cōmodatari⁹. facit. l. rei commodate.
17 ff. cōmo. et. d. §. hi quoqʒ. ¶ Tangit etiam do. Anto. an † dn̄s presumaꝫ possessor. ⁊ cōcludit q̄ nō nisi ex circunstantijs aliud

a ¶ Possedisse. si queras an q̄s presumat in presenti possideꝫ ex eo q̄ semel possedit. vide hic dist. Henri. bohych. i principi. c.

appareat: vt quia probādo acquisitionē dominij probetur etiā de possessione de quibus hic plenius ipse prosequiꝫ. ¶ In glo. vtraqʒ ibi: possessorio tm̄. Sed certe ꝭm Hosti. etiam agebaꝫ petitorio: vt pʒ ex litera. ideo non procedit ꝭm eum. ¶ In ea. gl.
18 in fi. et sic vult glo. q̄ † ʒ possessoriū recuperāde bene possunt opponi exceptiones q̄ habēt eneruare ipsum possessoriū. secus si cōcernant petitoriū. per id qd̄ habeꝫ in. c. in literis. ⁊. c. iteʒ cū quis. ĩ. eo. possent etiā opponi ʒ possessoriū exceptio inhabilitans personā. vt no. in. c. ex insinuatione. ĩ. de ꝓcura. vn̄ etiam cōtra agentē possessorio recuperāde pōt obijci exceptio excōmunicationis. vt ibi no. ⁊ facit. xxiij. dist. in. c. j. potest etiā obijci exceptio si sit de illis que notanꝫ. iij. q. j. in summa. de quib⁹ hic prosequiꝫ do. Anto. ¶ In gl. testium. in fi. et patet exemplum ĩ. de presum. c. ij. ¶ In glos. pe. ibi: qui rem scienter a deiectore recipit. Sed certe tunc nō cōpetit interdictū vnde vi, sed condictio ex decre. sepe. vt ibi not. ¶ In ea. glo. ibi: sed condictiōe ex illo canone. et sic vult glo. qd̄ ex. c. reintegranda oriatur nouum remedium ad recuperandū possessionē. ⁊ istud etiā tenuit Inn. in. c. querelam. de electio. lʒ hic aliter dixerit. s. q̄ nō introducit nouum remediū: sed dicit agendum antiquis remedijs in suis casibus. Sʒ precedēs opi. cōmuniter tenetur: q: possibile est qd̄ aliqs iniuste ꝑdiderit possessionē et nō cōpeteret actio de dolo nec qd̄ metus causa nec interdictum vnde vi nec forte etiā remedium. c. sepe. ĩ. e. vt q: ignoranter succederet in vitiū. ideo equū fuit subueniri ꝑ illud. c. ¶ Dicit tamē hic Jo. cal. q̄ illud. c. locū habet solū in reb⁹ ecclesiasticis et in reb⁹ ꝓprijs clericorū. Sec⁹ in rebus laicorū. Sed. d. Ant. dicit idem in reb⁹ laicorū vt etiā tūc habeat locū illud. c. q: etiā vr̄ eadē ratio. s. vt ꝓuideaꝫ periculo animarū cōtra detinentez res alienas. ¶ Sed forte verior est opi. Jo. cal. q: verba illius canonis non loquuntur de laicis ergo ꝓ eis non cōpetet illud remediū. arg. l. si vero. §. de viro. ff. solu. ma. ⁊. l. non constitutū. ff. de testa. mili. ⁊ ꝓ hoc etiā q: non est oīo eadē rō q: fauorabilior est ꝑsona clerici quā laici: vnde in multis priuileganꝫ clerici vltra laicos. vt not. Jo. an. in. c. j. de cle. cōiu. in. vi. ⁊ facit. ĩ. de fo. cōpe. si diligēti. ⁊. c. cū sit generale. imo plus vr̄ posse dubitari an solū locuʒ habeat in episcopis: q: de eis solū loquiꝫ: ⁊ maior est iniuria que fit talib⁹ quam alijs clericis simplicib⁹. ⁊ ideo forte de iure posset dici q̄ nō cōprehenderet alios clericos: tn̄ cōiter tenetur ʒriū. ⁊ ideo illud seruaretur per. l. minime. ff. de legi. ¶ Itē aduerte q: ꝓ laicis videꝫ cōpetere cōdictio ex. l. si coloni. C. de agric. ⁊ cēsi. libr. xi. q̄ vr̄ esse similis illi cōdictiōi ex canone reintegranda ꝭm Jo. cal. hic. ¶ In ea. glo. ibi vacuam possessionē inuenit. ⁊ sic vult glos.
19 q̄ † dn̄s immediate nō habet ex facto familie licet mediate sic: q: expulit aliū lʒ ipsa familia nō intrauerit possessionē. ⁊ iō nō teneꝫ dn̄s hoc casu interdicto vnde vi directo nec vtili. ⁊ sic etiā voluit hic Inno. Secus si immediate ex facto familie cōmittētis violentiam perueniret res ad dominum. nam tūc dn̄s teneꝫ vtili interdicto. l. j. §. si filius. cum ibi nota. ⁊. §. familie. ff. de vi et vi ar. et iste est singularis intellectus limitans dicta iura quem sequitur ibi Bar. ⁊ sequitur etiam hic do. Anto. Sʒ meo iudicio non est sine dubitatione. q: illa iura volunt simplr̄ q̄ si ex facto familie peruenit ad dn̄: dn̄s teneaꝫ vtili. ⁊ sic vr̄ indistincte loqui, ⁊ q: etiā si iste intellectus esset verus de facili dareꝫ materia fraudib⁹. et posset ordinari q̄ possessio nō occuparetur per familiā cōtra decre. quāto. ĩ. de diuor. ¶ Alius fuit intellectus q̄ hic videbatur esse probatū de violētia. vt hic dicitur in j vers. nuper. sed in veritate nō erat ⁊ ideo succubuit ꝓcurator hospitalariorū. ¶ Tertius est intellect⁹ q̄ hic cōtētatū fuit directū interdictū cū tamē cōpeteret solū vtile q̄n ex facto familie cōmittētis violētiā res peruenit ad dn̄m si dn̄s nō mādauit nec ratū habuit. vt no. in. d. §. si filius. ⁊ ideo hic succubuerūt hospitalarij. ⁊ per hoc limitat qd̄ not. Barto. in. l. ꝑꝑ. §. iulianus. ff. de aqua plu. arcen. vbi cōcludit q̄ si actū est directa actiōe et reperiatur vtilē cōpetere tp̄e sentētie q̄ pōt ferri snīa: q: illud verū q̄n a principio cōpetebat directa tp̄e iudicij inchoati. secus si a principio nō cōpetebat directa: q: tūc imputet sibi q illā elegit vt hic est casus ꝭm istū intellectū. dixit etiā hic Hostiē. q̄ in dubio intēdādo interdictū vr̄ intētari directuʒ ar. l. prime. §. j. ff. si ager vecti. peta. Sʒ cōtra eum videꝫ tex. in. l. si mꝫ. §. eandem. ff. de excep. rei iudi. lʒ ipse rn̄det vt ibi tāgit glo. sed certe ipsa responsio violat illū tex. vt ibi tangit Bar. ideo istud dictū non vr̄ verū per nota. per Bar. in. d. §. eandem. ¶ In ea. gl. ibi: familie sue. sup. que sit libera naʒ de serua. ĩ. subijcitur. ¶ In ea. glo. ibi qd̄ ꝭm canones ⁊c. Sʒ certe etiā ꝭm canones quo ad hoc vt agi possit cōtra ratū habētē vel vt ex actu celebrato ipse agere possit est necesse q̄ nomine ratū habentis actus sit gestus vt in regula ratum. de reg. iur. in. vi. ⁊ de sen. excōi. cum quis. eo. libr. ſʒ quo ad validandum actum vel ad alias preiudicandum ipsi ratificanti bene potest ratum haberi nō suo nomine gestum: vt in

iuribus

iuribus allega.in glo.ꝛ.l.mater.C.de rei vend.¶ In ea.glo.ibi
aliud ſm canones.hec cõiter tenetur per iſtum tex.ꝛ cle.vnica.
de ſequeſtra.poſ.lʒ Archi.in.§.ſunt quorũ.in v̄.de poſſeſſione.
dicat ꝙ etiã ſm canones non appelletur a ſnĩa lata in poſſeſſo-
rio.ꝛ rñdet ad iſtum tex.ꝙ hic pronuntiatum fuit etiã ſuper pe
titorio:ſed certe vt dt hic Cal.ſi põderet litera ſnĩa hic lata ſo-
lum reſpicit interdictũ et eſt rõ diuerſitatis inter canones ꝛ le-
ges:qꝛ ſm canones a quolibet grauamine appellatur.ſecus ſʒ
leges.l.ante ſnie.C.quorũ appel.nõ reci.ꝛ ſic ſeqũs ſolutio gl.
in ver.dic non eſt bona.¶ In ea.gl.ibi in legatario ſup.cõuen-
to interdicto quorũ legatorũ.de quo in.c.paſtoralis.in glo.ma-
gna.de cau.poſ.¶ In ea.gl.ibi de creditore forte cõucto vt re-
ſtituat poſſeſſionem creditori pretẽdenti debitum ſolutum:vel
pone in iuſſo immitti ex primo decreto.¶ In ea.gl.ibi ſcripto
herede.ſup.agente interdicto quorũ.de quo in.p̄alleg.c.paſto
ralis.¶ In ea.gloſ.ibi preiudicium ꝓprietati.hoc eſt falſum ſi
agitur interdicto vnde vi:ſed ſi ageretur cõdictione.ex.l.ſi quis
in tantam.per quã res debet reſtitui:ꝛ etiam violẽtus perderet
ius quod habet in re:tunc bene fieret preiudicium proprietati.
20 ¶† In glo.fin.in ſi.iſta iura faciunt ꝙ ꝓ ſnĩa debeat preſumi.
ſed tex.hic vr̃ facere in cõtrariũ:qꝛ nõ ſtat tali preſumptioni.ſʒ
potes dicere ſm Vincẽ.ꝙ ſtandũ ſit ſentẽtie niſi ex actis appa-
reat ꝯtrium.et ita intelligatur iſte text.ꝛ hoc intellige qñ obĳcit
de nullitate vt qꝛ forte dicitur litem nõ fuiſſe cõteſtatã ꝛ exhi-
bita ſunt oĩa acta iudicĳ in quibꝰ nõ appareat de conteſtatiõe.
nam ꝓbatur talis negatiua ex inſpectiõe actorũ.facit qḋ habet
in.l.ĳ.C.de erro.aduo.ꝛ.s̄.de lit.cõteſt.c.j.Si aũt allegaret iniu
ſtitia cõtra ſnĩam:qꝛ diceretur illã eſſe iniuſtã ꝛ iniquam:tunc ſi
trãſiuiſſet tp̄s datum ad appellandũ ꝛ ſic trãſiuiſſet ſnĩa in rẽ iu-
dicatã non poſſet talis iniquitas vel iniuſtitia allegari etiam ſi
quis vellet ꝓducere acta.facit quod not.Inn.j̄.de proba.qm̃ ꝯ
falſaʒ.ſecꝰ ſi eſſet appellatũ vel eſſet petita reſtitutio in integrũ
cõtra ſnĩam.nã tũc per acta poſſet doceri de iniuſticia:ꝛ ſic põt
intelligi hic.ꝛ de hac materia an ꝓ ſnĩa preſumatur not.in.c.in
preſentia.j̄.de renun.ꝛ in.c.qm̃ cõtra falſam.de ꝓba.et ibi etiaʒ
21 per Jo.cal.¶ Extra gl.aduerte.qꝛ dixit hic Inn.† ꝙ ſub noĩe
pertinentiaruʒ non cõtinent poſſeſſiones oẽs eccleſie ſʒ ſolum
poſſeſſiones aſſignate pro dote.ſed.d.Anto.dicit hoc verũ qñ
petit eccleſia cuʒ ꝑtinẽtĳs ꝛ poſſeſſionibꝰ.facit.l.cũ ex filio.§.j.
cum ibi nota.ff.de vul.et pup.nã ꝑpter expreſſionẽ ipſarũ poſ-
ſeſſionum detrahitur ſignificatio verbi pertinẽtiarũ.Secꝰ qñ
ſimpliciter fit mẽtio de ꝑtinẽtĳs:qꝛ tũc etiã alie poſſeſſiões cõ-
tinent.ar.l.Verbũ ꝑtinere.ff.de ver.ſig.¶ Ultimo adde qꝛ Inn.
22 hic dixit † ꝙ ſi quis petit oĩa bona q̃ hʒ titius ꝙ tunc nõ ꝓce-
dit libellus niſi res ſpecificent libello oblato.Sʒ ipſe idẽ in.c.
certificari.j̄.de ſepul.dicit hoc verum ſi agat actiõe reali ſeu rei
vẽdicatiõe q̃ nõ datur niſi ad corporalia.l.vẽdicatio.ff.de rei vẽ
dica.Secus ſi agatur actione ꝑſonali.lʒ ſit actio ſingularis do.
Anto.hic dicit ꝙ talis petitio cẽſetur gñalis ꝑpter ſignũ vni-
uerſale.ꝛ ideo nõ erit neceſſe res ſpecificari in libello:debebũt
tamen ſpecificari in ꝓceſſu iudicĳ ante ſnĩam ſicut in alĳs iudi-
cĳs generalibꝰ.iuxta nota.in.d.c.ĳ.lʒ in vniuerſalibus ſufficiat
declarare poſt ſnĩam tp̄e executionis:vt ibi etiã no.Sʒ certe ve
rius vr̃ id qḋ ponit hic Inn.nam hec petitio nõ eſt vniuerſalis:
qꝛ in ea nõ apparet aliqḋ nomẽ colectiuũ ſignificans vniuerſi-
tatem facti vel iuris prout eſt nomen populus grex peculiuʒ et
hereditas:ꝛ ideo non poteſt dici petitio vniuerſalis.nam ſignũ
vniuerſale ſi nõ apponit nomẽ collectiuum ĩnõ facit petitionẽ
vniuerſalẽ:nec vr̃ etiã ꝙ ſit gñalis:qꝛ ꝓ qualibet re vr̃ cõpetere
rei vẽdicatio:ꝛ ſic nõ eſt vnica actio comprehẽdẽs ſub ſe plura:
ꝓut cõtingit in actiõe generali vt qñ agit actione pro ſocio vel
negotiorũ geſtorũ:forte tñ poſſet dici qḋ ſi ageretur vna actiõe
perſonali puta actione ex ſtipulatiõe vt qꝛ diceret ꝙ conuẽtus
ſibi oĩa illa bona ꝑ ſtipulationẽ ꝓmiſit tunc qꝛ illa eſſet vnica
actio cõprehẽdẽs ſub ſe plura.iuxta id qḋ habet in.l.ſcire debe
mus.ff.de ver.obl.ex quo res in promiſſione nõ fuerunt ſpeci-
ficate.nã alias cẽſerentur tot eſſe ſtipulationes quot res:vt ibi
patet.tunc poſſet procedere dictum domi.Anto.et hoc etiam
poſſet ſaluari dictum Inno.in.d.c.certificari.

1 ☞ Inopie exceptio impedit executionem.
2 Spoliatus an teneatur ſe defendere et quando.

a

Olim vobis dediſſe. Violẽtꝰ a qui nõ eſt
ſoluendo ad reſtitutionẽ fructuũ non dʒ vrgeri.h.d.
¶ Et primo ponit querelã.ſecũdo prouidet.ſecũda
ibi verum.¶ No.primo ꝙ reſtitui dʒ res cum fructibus perce-
ptis.de quo in.c.grauis.s̄.e.tit.¶ Itẽ no.illud vulgatũ ꝙ ina-
nis eſt actio ꝛc.vt patet in litera.¶ Itẽ no.ꝙ ꝑpter impotẽtiã
differatur executio ſic etiã ꝑpter impotẽtiã ſi quis nõ põt caue
re interdũ expectatur.l.ĳ.§.vltimo.ff.de colla.bo.¶ Et not.ꝙ
differtur reſtitutio fructuũ:qꝛ forte erãt cõſumpti:ſʒ immobi-
lia ſtatiʒ reſtituuntur:qꝛ illa poſſunt ſtatim reſtitui.facit qḋ ha-
bet in.l.j.§.j.cũ aũt.ꝛ.§.exactio.C.de rei vxo.ac.¶ Itẽ no.ꝙ ꝓ
debito perſonali prelati videt poſſe fieri ſatiſfactio de fructibꝰ
beneficĳ.de quo in.c.peruenit.j̄.de fideiuſſo.ꝛ in.c.ſtatutũ.§.cũ
1 vero.de reſcrip.in.vj.¶† Itẽ.no.vnã exceptionem impediẽtẽ
executionẽ etiã quãdo creatur debitũ a delicto.ſ.inopie.j̄.de fo.
cõpe.odoardus.ꝛ no.ꝙ videt poſſe obĳci poſt ſnĩaʒ qꝛ reſpicit
executionem.¶ In gl.ĳ.ibi lege ſubtracto hec lectura in ſe eſt
vera ſed non vr̃ de mente litere que ſolum vult differri reſtitu-
tionẽ fructuũ:ſed ſm iſtã lecturã etiã differret reſtitutio ipſius
partis occupate.ideo melior eſt lectura ꝙ non fuerit ſpoliatus
iſta eadem parte quã occupauit:ſed bene fuit ſpoliatus ſuo epi-
ſcopatu a rege Legionẽſi,vt ibi tãgit gl.in v̄.itẽ eccleſia.vbi gl.
vlti.voluit ſentire ſecundam lecturã.¶ In ea.glo.ibi habet in-
terdictuʒ vnde vi quaſi velit ꝙ ex quo primo loco ſpoliatus nõ
poteſt agere cõtra ſcõm ſpoliatorem cõueniens fuit ꝙ primus
ſpoliator licet ſit predo ex quo ſpoliat agat ꝯ ſm ſpoliatorem,
ne alias quodãmodo remaneat impunitꝰ:ſʒ actio furti non dat
predoni vel furi cõtra ſcõm ſubtrahẽtẽ:qꝛ illa cõpetit etiã dño
cui primo loco fuit ſubtracta.l.ſi.C.de fur.ḋ quo.s̄.e.in literis.
¶ In ea.glo.ibi nõ debet puniri.quaſi velit ꝙ de rebus epiſco-
patus ipſius Ouetẽſis nõ debet ſatiſfieri Ramoranenſi:ſʒ de
redditibus ep̄atus ipſius Ouetenſis.ꝛ ideo non ſufficit Oue-
tenſem reſtitutum ad ſuum epiſcopatũ niſi taliter ſit reſtitutus
ꝙ poſſit ſatiſfacere.nã ſi fuiſſet reſtitutus fructibus iam perce-
ptis a rege Legionenſi nõ poſſet ſatiſfacere interim anteq̃ no-
2 uos fructus perciperet.† An aũt ille qui eſt ſpoliatꝰ teneatur
ſe defendere ꝛ ſic ſolum differatur executio.Jo.an.hic dubitat
poſt Vincen.finaliter remittit ad.c.frequens.j̄.eo.in.vj.Cõclu
de ꝙ in criminali non tenet ſe defendere ſi eſt ſpoliatus omnibꝰ
bonis vel maiori parte.Si aũt cõuenitur ciuiliter tunc ſi a ſuo
ſpoliatore non tenet ſe defendere.s̄.de ordi.cog.c.ſi.Si a tertio
ſic vt in dicto.c.frequẽs.ꝛ hoc intellige qꝛ nõ ſufficeret excipere
de ſpoliatione:ſed ſi exciperet de inopia qꝛ diceret ſe oĩbus bo-
nis ſpoliatum.ꝛ ob hoc non põt ſe defendere tunc ſi fateretur
debitum condẽnaretur ſed differretur executio.Si aũt negaret
et id alias non eſſet notoriũ ꝛ allegaret ſe impotentem ad liti-
gandum.tunc videntur ꝙ differatur etiam interim defenſio.ar.
huius tex.ꝛ hoc ſequitur hic.do.Anto.

1 ☞ Excommunicatus ſi poſt appellationem obediat excom-
municationi non renuntiat propter hoc appellationi.ꝛ nu.3.
2 Quaſi poſſeſſio ſubiectionis non acquiritur per actum q põt
fieri ab alio reſpectu q̃ ſubiectionis.
4 Excommunicationis pena eſt magna.
5 Excommunicare an poſſit ſimplex clericus.
6 Excommunicare an poſſit priuatus poſſeſſione iuris excom-
municandi ſi habeat proprietatem ipſius iuris.

b

Olim inter te. Per excõmunicationẽ b
diebus aliquibꝰ obſeruatam non acquiritur iuris parochialis poſſeſſio.h.d.
Et in prima preciſe ponit factũ ꝛ proceſſum.in ſecũ-
da diffinit.ſecũda ibi:nos attẽdentes.¶ Not.primo ꝓ libellis
vel ſententĳs formãdis quãdo prelatus agit qꝛ debet agere no
mine eccleſie:ꝛ ſimiliter nomine eccleſie ſentẽtia dictari.de quo
in.c.litere.s̄.de dila.¶ Item no.ꝙ paria ſunt aliqd facere no-
mine alterius vel pro alio.de quo per Bart.in.l.j.§.j.ff.de ope.
noui nun.ꝛ in.l.fideicõmiſſa.§.interdũ.ff.de leg.iĳ.¶ Itẽ not.
1 ſm Inno.ꝛ Hoſti.ꝙ† licet excõicatus poſt appellationẽ obe-
diat excõmunicationi nõ per hoc renũtiat appellationi.ꝛ hoc
maxime ꝓcedit ſi proteſtetur.ratio eſt:qꝛ poteſt eſſe ꝙ ipſe ſer-
uat excõmunicationem propter reuerẽtiam nõ autem ex eo qꝛ
renũtiare velit appellationi.facit qḋ habetur.v.di.ad eius vero
concubitũ.¶ Item no.ꝙ ſufficere videtur ꝓbare ꝙ quis aliqñ
poſſedit ſi allegat ſe poſſediſſe tp̄e violẽtie illate.de quo.s̄.eo.
cũ ad ſedẽ.ſuper.iĳ.glo.¶ Item no.ꝙ vt quis obtineat in poſ-
ſeſſorio recuperande:oportet ꝙ ꝓbet ſe ſpoliatum ꝛ ſic ſe poſſe
diſſe ꝛ fuiſſe eiectum.de quo.s̄.eo.in.c.olim cauſam.¶ Ultimo
2 no.† ꝙ per actũ qui poteſt fieri alio reſpectu q̃ ſubiectionis nõ
acquiritur quaſi poſſeſſio ſubiectionis.¶ Item no.ꝙ licet epi-
ſcopus fundet intentum ſuũ ſuper iure epiſcopali de iure cõi in
eccleſia ſue dioce.nõ tamen eſt in quaſi poſſeſſione qꝛ illa pluri
mum facti habet.j̄.de in coceſ.preben.cum noſtris.¶ Item not.
ꝙ agens poſſeſſorio põt petere adiudicari ſibi poſſeſſionem.
¶ In glo.ĳ.ibi niſi hoc faciãt animo obediendi quid autem in
3 dubio.Inno.hic dubitauit.finaliter cõcludit † ꝙ ſi eſt actus po
ſitiuus vt qꝛ forte reddiderit ſe in manibus epi preſumit ꝙ aĩo
obediendi niſi de contrario appareat.Secus ſi ſit actus negati
uus ſeu conſiſtens in nõ faciendo vt erat hic:nõ accedere ad di-
uina.qꝛ iſte nõ eſt tãte potentie ſicut actus poſitiuus:ideo non

a ¶ Violentus.d.Abbas ſũmat hoc ca.dupl̃r ꝛ ſcõm ſummariũ ꝯcordat cũ iſto.vid ipſuʒ ĩ hoc.c.

b ¶ Per excommunicationem.idẽ ſũmat h.d.Abb.ꝛ ſi queras ſup hoc.c.vtrũ ep̄s q hʒ ius excommunicãdi ſubditos ſuos et ſcit alium epiſcopum illo ſuo iure vti hoc ipſo ꝑdat poſſeſſionẽ ꝛ alter eam acquirat.diſtingue hic ſm do.Henri.bohych.in prin.c.

presumitur fieri animo obediendi nisi alind appareat.¶ Sed
hic est dubiū quid si aliquis actus fiat ꝑ populum animo obe-
diendi an acquireretur possessio ipsi epo.¶ Jnn.notabiliter di-
cit ꝙ nō si abbas cōtradicit spiritualiter vel tꝑaliter puniendo
ipsos de populo:secus si sciret patitur ⁊ nō cōtradicit.¶ Et si
dicatur ꝙ etiā debet perdere in casu precedēti ex quo populus
licet eo inuito prestet obedientiam.per.l.iij.§.ꝙ si seru⁹.de ac.
pos.vbi si seru⁹ vel colonus tradit rem alteri priuatur dñs pos-
sessione etiam ignorans vel inuitus.¶ Sed Jnno.notabiliter
rñdet ꝙ illud habet locū in rebus particularib⁹ in quib⁹ acqui
ritur possessio per apprehēsionē:sed hic in iuribus incorpora-
libus in quibus possessio habet ex patiētia.l.penul.ff.de serui.
que patientia nō datur in eo qui cōtradicit.⁊ ideo tunc nō per-
ditur ista quasi possessio.et pro hoc qr ista incorporalia tenaci⁹
inherent nobis ꝙ̄ corporalia.l.iij.ff.pro so.⁊.l.quis ergo casus.
de pe.vbi aūt populus nō seruaret sniam episcopi:tūc eps di-
ceretur excōicando talē populū suū labia sua possidere:vt ele-
ganter dicit hic Jnno.⁊ no.bene ꝙ populus nō est ille q possi-
det ẞ ipse Abbas.¶ Jn ea.glo.ibi equiparari metui.cōtrariū
no.glo.in.c.cū dilectus.s.qd metus cau.sed dic ꝑm Jo.and.ibi:
ꝙ illa glo.ꝓcedit qñ excōicatio est iusta cū illa feratur tunc pro-
pter culpaz excōicati:vnde sibi debet imputare quia sua culpa
incidit in talē metū.facit.l.si mulier.ff.qd met⁹ cau.sed ista glo.
procedat qñ excōicatio esset iniusta:qr non modica pena est esse
inter hoīes⁊ hominū carere suffragijs.l.hi qui scientiam.C.de
4 aposta.† ⁊ qr magna cēset esse pena excōicationis.xxiiij.q.iij.
corripiantur.ẞ forte hoc vltimum verū quando sententia esset
aliqua licet iniusta:ẞ vbi esset euidēter nulla:tūc forte nō ꝓce-
deret qr talis nō ligat ex quo nulla est.s.de offi.deleg.cum cō-
tingat.⁊ hoc etiā vr̄ fuisse de mente do.Anto.¶ Extra gl.teti-
3 git hic Jnno.† an simplex clericus possit acquirere potestatez
excōicandi.⁊ licet referat opi.de quo etiā in.c.cuz contingat.de
foro cōpe.tamē finaliter cōcludit ꝙ sic.qr etiā eps posset tali cō
mittere potestatem excōmunicādi.facit qd no.s.de iudi.decer-
nimus.Et hoc intellige quādo habet aliquos:vt hic tangit do.
Anto.⁊ de materia etiā ꝑ Jo.an.j.de his q̄ fi.a ma.par.ca.in.c.
6 quesiuit.¶†Ultimo tangit an priuatus possessiōe iuris excōi
candi si habeat ꝓprietatē ipsius iuris an possit excōicare.⁊ licet
referat opi.finaliter cōcludit ꝙ non:qr excōicare est fructus ip-
sius iuris excōicandi.vt no.ꝑ Jnno.in fi.s.e.in literis.⁊ ꝑ gl.de
ma.et obe.cū olim.q fructus nō pōt percipi ꝑ nō possessorē.de
quo etiā in prealleg.c.in literis.per Jnno.

1 ☞ Dominium quomodo probari possit.
2 Spoliator solus tenetur iudicio possessorio non aūt possessor
in quē res est translata etiam si scienter receperit ⁊ hoc de iuris
rigore sed de equitate canonica secus.⁊ nu.4.⁊ an sit necesse ꝓ-
bari scientiam.nu.6.
3 Alienum inuadere vel iniuste detinere quantum ad periculum
anime nil refert.
4 Condictio ex canone reintegranda an sit remedium generale
concurrens cum alijs actionibus.
5 Furari siue vi auferre peius est ꝙ̄ non dare:excepta causa ne-
cessitatis.

a ¶ Spoliat⁹.idē sumat.d.Abbas.

b ¶ Si mādatur.idez sumat hic d.Abb.⁊ si queras an priuate persone liceat habere vel facere castra:vel fortalitia disti gue hic ẞz Hē. bohych.in prin.

a SEpe contingit. Spoliat⁹ [a] restitu-
tionem petere po-
test ab illo qui scienter rem accepit a spoliatore.h.d.
¶ Et primo ponit factum corrigēdū.secundo illud
1 corrigit.secūda ibi vnde.¶†Not.ꝙ difficile est ꝓbare dñium:
⁊ ideo vtile est recurrere prius ad iudiciū possessoriū si fieri po
test.l.is qui destinauit.ff.de rei vendi.de modis aūt ꝓbandi do
miniū.posuit Bar.in.l.que rē nobis.ff.de acq.pos.¶ No.secū-
do ꝙ vbi quis non habet iudiciū possessoriū interdum ꝑdit in
effectu dominiū propter difficultatem illud probandi.¶ Jtē
2 no.† ꝙ de rigore iuris solus spoliator tenetur iudicio possesso-
rio non autem possessor in quem res est translata etiā si sciēter
receperit rem talē.Secus de equitate canonica qr tenet cōdi-
ctione ex hac decre.ex quo scienter receperit quia cēset in vitiū
3 succedere.¶†Jtem no.ꝙ quātū ad periculū anime non refert
iniuste detinere vel inuadere alienum.¶ Ultimo nota† ꝙ reci
piens rem scienter a spoliaore pōt conueniri possessorio recu-
perande.intellige cōdictione ex hac decre.ꝑm Jnno.non autem
interdicto vnde vi.vnde ꝑm Hosti.etiā ꝑm canones succūberet
hodie qui cōtra talē ꝓponeret interdictū.ẞ gl.aliter sentiat in
c.cū ad sedē.s.e.sed non bñ ꝑm eū.¶ Jn gl.j.ibi:ẞ iudicis offi-
cio subuenit.hoc intelligit.d.Anto.qñ aliquid attentat lite vel
appellatione pēdēte.Hosti.tñ in.c.ij.vt lit.nō cōtest.vult ꝙ offi
ciū iudicis cōpetat pro recuperāda possessione rei ecclesiastice
qñ esset deperdita ex negligentia rectoris seu prelati per illum
text.ꝑm vnū intellectum qd est valde notandū.⁊ sequit etiā hic
do.Anto.finaliter post Lapuz in sua alleg.lxij.⁊ sic licet canon
reintegrāda.videtur prouidere quando sine culpa quis cecidit
a possessione,vt tāgit Jo.cal.tamen in subsidiū cōpetet officiū
iudicis in rebus ecclesiasticis etiā si ex culpa rectoris sit perdita
possessio.ẞ vbi alind remedium cōpeteret nō videtur compe-
tere officiū iudicis cuz illud sit subsidiarum.l.in cause el.ij.ff.de
mino.¶ Jn ea.glo.ibi cōdictione ex canone siue dolo ⁊c.Nota
bene qr videtur velle gl.† ꝙ cōdictio ex canone reintegrāda sit 4
remediū generale cōcurrens etiam cū alijs actionib⁹.¶ Alius
intellectus dicti.c.ꝙ nō producat nouū remediū ẞ dicat vten-
dum esse antiquis.¶ Tertius fuit intellect⁹ ꝙ inducat specia-
le remediū quādo alia nō cōpetunt vt quando quis ignoranter
successit in vitium.⁊ istud voluit Jnn.de elec.querelam.vt dixi
in.c.cum ad sedem.et iste vltimus intellectus cōmuniter tenet
reiecto secūdo.¶ Sz an cōdictio ex canone reintegrāda diffe-
rat a condictione ex.l.si coloni.C.de agri.⁊ censi.lib.xj.Jnn.hic
videtur illa remedia equiparare.Sz.d.Anto.dicit illa esse di-
uersa qr cōdictio ex.l.si coloni.datur solū bonefidei possessori,
condictio ex canone reintegranda datur etiam male fidei.Jtez
qr cōdictio ex.l.si coloni non dat contra bone fidei possessorem
nisi res fuerit affecta vitio violentie vel furtiuitatis.vt.j.dicet.
Sed cōdictio ex canone indistincte dabitur.Sed Jnno.vt dixi
videtur dicta remedia parificare.⁊ similiter Barto.in.l.fi.§.sed
cum in secundā.C.de furt.⁊ ideo forte hec differentia.d.Anto.
nō procedit ⁊ presertim qr videtur cōtra casum in.l.siue autez.
§.j.ff.de publi.vbi in pari causa potior est causa possessoris:nec
attenditur antiquioritas possessionis.¶ Aduerte tamen quia
Jnno.hic videtur velle ꝙ ꝯdictio.ex.l.si coloni.⁊ ex canone re-
integranda,detur antiquiori bonefidei possessori:ẞ eius dictū
videtur contra dictā.l,siue autem.§.j.ideo Bart.in dicto.§.sed
cū in secundā.saluat dictum Jnn.quando res erat affecta vitio
furtiuitatis vel violentie.nam tunc prefertur antiquior posses-
sor bone fidei.⁊ sic etiam intelligatur glo.in.l.inciuile.C.de fur.
Secus quando non esset affecta tali vitio ⁊ de multis alijs iudi
cijs possessorijs videlicet de cōdictiōe ex.l.inuasor.⁊ ex.l.memi
nerint.⁊ ex.l.si quis in tantam.⁊.l.cōquerebatur.C.vñ vi.et de
cōdictione ex.l.si quis cōductiōis.C.loca.plene ꝓsequitur hic
do.Anto.¶ Jn glo.sciēter:ibi cōuenitur cōdictione ex illo ca-
none ẞ quare fuit introductum istud remedium cū sufficere vi-
deatur cōdictio ex illo canone reintegrāda.nam si dabatur con-
tra ignorantem multo fortius contra scientē.ar.de elec.cum in
cunctis.in princ.dic ꝙ non fuit necessarium:sed vtile qr iudices
erunt promptiores ad condēnationem propter specialē proui-
sionez huius decre.facit.l.item apud labeonem.§.hoc dictū.ff.
de iniur.⁊.xxiij.dist.in.c.ꝙ̄ꝙ̄.⁊ qr aliquale dubium erat ex quo
nō cōpetebat interdictū vnde vi:vt litera hic innuit.¶ Jn gl.
fi.in fi.ibi dicitur † ꝙ peius est auferre ꝙ̄ nō dare.⁊ illud est re- 5
gulariter verum.fallit quādo quis egeret ad mortē:qr tūc plus
peccat ille qui potest dare et nō dat tali q fame alias est peritu
rus ꝙ̄ furari.⁊ sic loquūtur alia iura.allega.in gloss.¶ Ultimo
adde † an sit necesse ꝓbari sciētiā.Hof.dixit ꝙ sic per regulam 6
presumitur.j.de reg.iur.in.vj.Sed Hosti.cōtra per.l.fi.C.vnde
vj.Sed tene opi.Hoff.quantū ad istam decre.in qua nō sufficit
simplicite scire alienam sed scire etiam debet vitium.Sed quo
ad.l.conquerebatur.ꝓcedit opi.Hostiē.quia ibi sufficit simpli-
citer scire rem alienam.

☞ Restitutio fieri debet plenarie ⁊ libere et in eo casu in quo 1
erat ante violentiam.
Excōmunicatus ꝑ manifesta offensa anteꝙ̄ absoluatur debet 2
satisfacere ẞ si est dubia sufficit cauere idonee de parendo iuri.
Forma mandati obseruari debet. 3
Confessio facta coram iudice competenti valet ꝙ̄uis ꝓcessus 4
sit nullus.
Dimittere ⁊ restituere differunt. 5
Processus fact⁹ nō seruata forma tradita a supiore est null⁹. 6
Forma data a iure licet nō seruetur tenet excōicatio ⁊ absolu- 7
tio secus si forma detur ab homine.
Edificia antiqua incastellare in preiudiciū alterius,an liceat. 8

PIsanis ac lucanis. Si mādat [b] b
restitutionē
fieri sub certo modo necesse est non solū in facto sed
etiam in modo pareri.alias nō valet quod agit.h.d.
¶ Et primo ponit querelā episcopi lucani.secūdo expressa cā
diffinit negotiū.secunda ibi porro.¶ No.primo effectū guerre
⁊ discordie:quia ꝑ illam homines grauiter affligunt.¶†Not. 1
ꝙ restitutio fieri debet plenarie ⁊ libere ⁊ in eo statu ī quo erat
ante violentiā.¶ Et not.ꝙ neduz possessio debet restitui si qs
sit illa spoliatus.ẞ etiam debet restitui plena libertas posses-
sionis.¶ Et no.etiā diligenter ꝙ licet quis nō sit spoliat⁹ pos-
sessione:si tamē est spoliatus plena libertate possidēdi ,restitui
debebit ad ipsam libertatē.facit.l.vim facit.ff.de vi ⁊ vi arma.

Jtem no.

2 ¶ † Item nota q ubi quis est excõicatus pmanifesta offensa anteq absoluatur debet satisfacere: sz ubi est dubia sufficit idonee cauere de parẽdo iuri. de quo in. c. j. §. de iudi. z. j. de v. sign.
3 ex parte. ¶ † Itẽ no. diligenter ponderandum esse formã mãdati. z q ubi duo mandant no sufficit alterũ adimpleri. ¶ Itẽ no. q absolutio ab excõicatione interdum appellat relaxatio sed forte differt ab absolutiõe. vt no. in. c. j. qd metus can. in. vj.
4 ¶ Itẽ no. est tex. ibi p eorũ cõfessionẽ cõstabat zc. † iũcto fine q data cõpetentia iudicis licet nõ valeat processus valet tamẽ confessio facta coraz iudice. nã ex illa mouetur hic papa ad sententiandũ vt hic patet s̃m Abba. facit qd not. Inno. §. de elec.
5 per inquisitionẽ. z de ord. cogni. in. c. ij. ¶ Itẽ no. q † aliud est dimittere rẽ aliud restituere: vt hic expresse colligitur. ¶ Item no. cõsiderari debere id qd iniuriose fieri posset: z ideo nõ sufficit plenã libertatẽ actualiter haberi nisi etiam in potentia habeatur. facit qd metus cau. in. l. nec timorẽ. z. §. e. literas. ¶ Itẽ
6 no. q † processus fact° nõ seruata forma tradita a superiore est nullus: z ideo in casu decre. audiri debuit eps lucan° etiã preter appellationẽ cũ diceret processum nullum s̃m Inno. ¶ Item no. q in eo in quo quis nõ est spoliat° nõ debet restitui. ¶ Itẽ no. q p illa verba possessionẽ quã habebat in castris põt intelligi de possessione quã in illis habebat ratione castrorũ. Itẽ de possessione iurũ quã habebat in ipsis castris: z in quolibet predictorũ possunt verificari. ¶ Ultimo not. diligenter † q lz ubi
7 non seruat forma data a iure teneat excõicatio. xj. q. iij. c. j. sir absolutio. e. causa. z. q. in. c. quo. z. c. vt euidẽter. et per Inno. §. de rescrip. ab excõmunicato. tamẽ secus est ubi certa forma dat ab hoie: q tũc si cõtra fiat non vz qd agit. vt hic patet s̃m Hos. Et no. bñ q hoc pcedere videt etiã si in forma data ab homine cõtineat forma data a iure. ¶ In glo. ij. in fi. Alij dicũt q sufficiat iuratoria nisi forte suspecti essent de periurio habẽtes iura re. per nota. in. c. ex parte. hic alleg. Sz Ioã. and. dicit glo. pcedere pter formã mãdati in qua fuit expressuz de sufficiẽti cautione: secus si nõ fuisset expressum verbũ sufficiẽti. do. tñ Ant. hic dicit q sufficiens dr s̃m subiectam materiã. facit. l. si vno. ff. loca. z sic videtur innuere q sufficiet iuratoria cautio: sz tutius puto tenere glo. p qua videt casus in. l. si mandato. §. vlti. alleg. in glo. ¶ In gl. castrorũ. in fi. Tu potes intelligere proprie q ista castra spectabãt ad ecclesiã lucanã: lz eps non haberet possessionẽ tpe quo pisani occuparũt: ideo potuerũt pisani excõicari tãq iniuste tenẽtes res ecclesie. xij. q. ij. qcũq militũ. ¶ In glos. peccatũ. ibi: vnde capellanus. i. iste subdiaconus qui forte etiã erat capellanus pape. ¶ In ea. gl. ibi: castra ista restituere. glo. in hoc male dixit: q ex quo non apparet epz possedisse tpe mote discordie non debuit ibi fieri restitutio nec hoc dt litera. facit. §. eo. olim causam. z. c. olim inter. sed debuit dicere q debebat facere q pisani dimitterẽt castra pp rationẽ positã in litera. Sz tũc obstat q si eps nõ possidebat tpe mote discordie z occupationis facte p pisanos alius possidebat. z sic ille ali° poterat epz repellere z nõ admittere: z sic nõ habebat plenã libertatẽ magis q habeat detinentibus pisanis. z ideo videt q non debuerint cogi pisani ad relaxãdum castra. Propter hoc dicũt quidã q papa hic partialiter pcessit: q voluit fauere lucanis q fauebãt parti ecclesie cõtra pisanos qui fauebãt imperio z parti gibelline. ¶ Sz hec solutio non est verisimilis. ideo dicit q forte prius tenebãt lucani qui erãt diocesani ipsi° epi. z sic maiorẽ libertatem habebat eis tenentibus q tenentibus pisanis: quia ipsos lucanos tãq suos diocesanos facilius poterat coercere, et non erat sic verisimile q priuarent epm possessione affictuũ z pensionum sicut pisani. z cũ minori etiam expẽsa percipiebat redditus: quia forte solus familiaris episcopi pcipiebat redditus tenentibus lucanis: sz tenentibus pisanis propter inimicitias oportebat bene sociatim ire et cum maiori expensa. et ideo non eandem libertatem habebat tenẽtib° pisanis: q non erat equalis conditio eorũ qui prius tenebãt cũ ipsis pisanis. vnde secus videretur si fuisset equalis: q tunc vtrobiq eadẽ libertas fuisset. prout videtur hic fusse de mente Inno. qui etiã hic tan-
8 git. An liceat antiqua † edifici incastellare ad preiudicium alteri°. z cõcludit q nõ sicut nec de nouo facere s̃m notata in. l. opus. de ope. publi. z. l. j. z. ij. C. de fun. limi. lib. xj. In contrariũ videtur facere. l. fin. C. de iude. ¶ In gl. penul. ibi: sed nõ plena. Sed certe illud est speciale propter periculum. vt patet in. c. literas. hic alleg. ¶ Ultimo attende diligẽter q hic vr casus qd pro iure personali annue prestationis sit dare quasi possessorium. pro quo etiã. §. de elect. querelam. nã hic iste pẽsiones petebantur forte actiõe ex locato z sic actione personali. Sz dic q ista prestatio fiebat ratione rerũ: q ratiõe domorũ z prediorũ. Sed ubi esset prestatio mere psonalis vt q qs pmitteret decẽ singulis annis tũc aliud videret. de quo p Cyn. in. l. si certis annis. C. de pac. z p Bar. in. l. si. ff. qũorũ bonorũ. z tangit etiã in. c. peruenit. vt ibi etiam per do. Anto. j. de censi.

¶ De dolo z contumacia. Rubrica.

¶ Uisum est. §. de spoliatis z deiectis aduersariorũ potentia. Sequit videre de fatigatis in iudicio dolo z cõtumacia aduersariorum. De materia tit. iij. q. ix. per totum. iiij. q. v. z. q. ij. z. iij. xj. q. iij. Et reperitur in sexto z clementinis.

1 Pro misso habetur quis quando per eũ contra quem fieri debet missio stat quominus mittatur.
2 Missus in possessionem ante annum non possidet: sed demuz lapso anno.
3 Contumax in causa priuata nõ punitur extra ordinẽ dũmodo satisfactum sit priuate vtilitati.
4 Pena. l. si quis in tantam. C. vnde vi. non habet locũ in rebus ecclesie z minorum.
5 Minor non potest alienare rem suã sine solennitate iuris contrahendo secus delinquendo.
6 Minori non succurritur quãdo deliquit faciendo tamẽ ei succurritur quando deliquit in omittendo.
7 Delictum prelati an noceat ecclesie et quando.
8 Mulcta et pena qualiter differant.

D hec cum cõtingat.

a Reus qui [a] mittendũ in possessionẽ ad mãdatum iudicis non admisit non mulctat de canonica equitate, si infra annũ caueat stare iuri. h. d. ¶ Et est cõis diuisio cõsultatio et responsio.
1 secũda ibi ad qd. ¶ † No. primo q ubi stat per eũ cõtra quẽ fit missio quominus quis mittatur in possessionẽ iudicis autoritate habet p misso et talis missio velut subrogata loco vere missionis hz omnes ipsius effect°. de quo. j. c. cõtingit. et. ff. de bo-
2 nis auto. iudi. pos. in. l. quãuis. ¶ † Not. scdo pro opinione que habet q missus in possessionẽ ante annum nõ possidet sz demũ lapso anno. de quo in. c. qm frequẽter. §. in alijs. z. §. qd si super. §. vt lit. nõ cõtest. ¶ Item not. practicã recuperandi rẽ quãdo facta est missio q debet ille cõtra quez est facta offerrẽ cautionẽ
3 de stando iuri z etiã expensas. ¶ Item no. q † contumax in cã priuata non punitur extra ordinẽ dũmodo satisfactũ sit priuate vtilitati qd videtur esse verũ nisi iudicialiter videret. vt hic voluit Inn. tamẽ. d. Flo. videtur tenere oppositũ pter verbũ debet in litera positũ: ideo tutius est abstinere. ¶ In glo. pe. ibi s̃m canones non est seruandus. de hoc an generaliter potius sit seruanda equitas q rigor nota. in. c. fi. §. de transac. z in. l. j. C. de legi. ¶ In ea. glo. ibi nõ seruatur in causis ecclesiarũ z minorũ.
4 Nota bene ex gl. q † pena legis si quis in tantam non hz locũ in rebus minorũ ecclesiarũ. de quo in dicta. l. si quis in tantã. in iij. q. z in. vij. vbi glo. dt q si est minor doli capax si facit ɔ illam legem punitur pena illius legis: q in delictis non succurritur minori. l. si ex causa. §. nunc videndum. z. l. auxiliũ. §. in delictis. ff. de mino. z in ecclesia dicit qd hz locũ pena illi° legis si prelatus consensu capituli delinquat per. l. iubemus nullam. C. de sacrosan. eccle. z illam glo. cõmuniter sequuntur legiste. dicit tamẽ Bar. ibi post Butri. q si minor nõ esset in dolo vt q inuaderet rem suam ab alio possessam credens illud sibi licere q tunc sibi subueniretur propter errorem iuris. facit. l. fina. ff. de iur. z facti igno. secus si dolose inuaderet qd in dubio presumit si inuadit
5 rem alienam. nec obst. q † minor non potest alienare rem suam sine solennitate iuris. l. j. z. ij. ff. de reb° eorũ. z. l. si prediũ. C. eo. titu. q illud verũ cõtrahendo secus delinquendo q illa censet quedam alienatio legalis: ideo tunc alia solennitas non requiritur. facit qd habetur in. l. alienationis. ff. de verb. signi. Item
6 aduerte q † lz minori non succurratur quando deliquit in faciendo tamen succurritur quãdo deliquit in omittendo: saltem si est minor. xviij. annis vt si nolit redimere patrẽ captiuum. in aut. si captiui. C. de episco. audien. z nota. per Bart. in dict. l. si quis in tantam. Item attende quia in rebus ecclesie cum gl. l. si quis in tantam. cõcordat etiã glo. c. ij. §. de ordi. cogni. z. j. de regu. iur. delictum. li. vj. Et istud etiã cõmuniter sequuntur canoniste. vt patet ex not. in dicta regula delictum. z etiam in. c. ecclesia. el. j. super glo. vltima. j. vt lit. penden. glo. tamen in. c. priuilegium. xj. q. iij. z in. c. placuit. xvj. q. vj. cõcordat cum gl. hic posita z illas se quitur Archi. in dicto. c. placuit. vide qd not. Spec. in titu. de dona. §. j. ver. quid si aliqs baro. Sed vt dixi alia opin. communiter tenetur. z pro illa videt casus. Primo in. c. ij. §. de ordi. cogni. iuncto eo qd ibi nota. per glo. Secũdo videtur etiã ad idem casus in. c. imperatorem. §. de iura. calum. vbi si illi religiosi recusant prestare iuramentũ de calũnia cadũt a causa. facit eo. tit. c. fi. Tertio pro hoc est casus expressus in. l. iubemus
7 nullam nauem. C. de sacrosan. eccl. † vbi ex delicto prelati z ca-

¶ Reus q idẽ per oia summat h d. Abb. su p hoc. c. si q ras. an psonaliter vel q̃liter aliqs sit citãdus distingue vt hic p. d. Henric. boych. post princ.

pituli publicatur nauis ecclesie. nec ob. ratio quā tangit glo. in
c. placuit. et in. c. priuilegiū: qꝛ non sequitur non pōt res ecclesie
per contractū alienari sine solēnitate. c. sine exceptione. xij. q. ij.
ergo nec etiā per delictū: qꝛ patet instantia per id qđ dixi supe-
rius de minore; vbi aūt prelatus delinqueret in rebus proprijs:
tūc clarū ꝙ hꝫ locū pena. l. si quis in tantā. per id qđ habet in. c.
eum qui. de preben. in. vj. Itē aduerte qꝛ licet delictum prelati
in faciendo nō noceat ecclesie qñ fit sine cōsensu capituli: tamen
secus est qñ est in omittendo vt patet in prescriptione vt no. in
dicta regula delictum. et hoc qñ cum negligentia etiam cursus
temporis interuenit: sed si ex negligētia immediate deberet pu-
niri ecclesia vt qñ non prestatur iuramentum calūnie, tunc ꝑm
do. Anto. distingui deberet sicut in delicto faciendo cū tūc vi-
deatur eadem ratio ex quo immediate surgere hꝫ pena. Item
predicta vera in rebus ecclesie que nō spectant tm̄ ad mensam
prelati. Si aūt spectarēt tm̄ ad mensam prelati: tūc delictū so-
lius prelati noceret ecclesie eo veniente sꝫ nō successori. vt in. c.
si. de capi. cōra. in vsi. feu. Itē predicta vera in rebus acqsitis: sꝫ
in querendis factū solius prelati posset nocere ecclesie. arg. l.
seruus. C. de pac. ⁊ de materia per glo. ⁊ Dy. in dicta regula de-
lictū. ⁊ p Cy. ⁊ Bar. in. l. Iubemus nullam. ⁊ etiā p do. Anto.
qui etiam tangit quid in rectore qui non habet capitulum etiaꝫ
videtur dicere ꝙ idem in illo quod dicitur in prelato cū capitu-
lo si cū capitulo faciat: per id qđ notat gl. notabilis in. c. potuit.
ĩ. de loca. videtur tamen hoc limitare administrando sed non
delinquendo. ¶ In glo. fi. ibi: sed si iustitia periclitaretur. pone
exemplū si forte res in quam debebat fieri missio perijt penes
reū q̄ nō perijsset apud actorem. ¶ In eadem gloss. ibi: puniret
ad interesse. ⁊ qualiter debeat estimari interesse. dic vt per glos.
in. l. j. §. hec verba. allegata in glo. qꝛ habebitur respectus ad va
lorem rei. si minus valebat ꝙ debitū: sed si plus valeret ꝙ debi
tum: tunc habet respectus solū ad valorē debiti. ¶ In ea. glo.
ibi: ecclesiasticus nō imponit. sup. in casu isto sꝫ alias bene pōt
quandoqꝫ imponere. ĩ. de penis in. c. licet. ¶ In glo. ibi. penam
siue mulctā. non innuit ꝙ idē sit pena qđ mulcta ⁊ est verū lato
sumpto vocabulo: sꝫ stricto sumpto vocabulo differt mulcta a
pena: qꝛ mulcta imponitur rōne cōtumacie et ad iudicis arbi-
triū ⁊ sic extra ordinē sꝫ pena imponitur ratione delicti ⁊ cōmu
niter est ordinaria. de quo in. l. si qua pena. ff. de v̄. sig. ⁊ in Spe.
de sen. prola. §. ij. ver. ⁊ est quartus ⁊ sequenti.

a ¶ Re⁹ cōdēnat. do. abb. recitat h tria summaria scdꝫ Joan. and. qb⁹ tñ ipse acqescit sꝫ ponit suuꝫ pprium summariuꝫ qđ quasi cum isto cōcor. vide eundē Abb. hic.

1 ☞ Ecclesia quando petitur iure ppꝛietatis potest fieri missio
in possessionem.
2 Ecclesia potest vendicari vtili rei vendicatione.
3 Uniuersitas potest citari.
4 Missio in possessionē rei petite ppter contumaciā fieri debet.
5 Causa religiosorum nō debet oīno ꝑm rigorē iuris tractari.
6 Litere secunde nō valent nisi faciat expressam mentionem de
primis.
7 Dolus vel malitia sua nemini prodesse debet.

Ex literis vestris.

a Reus cōdēnat ad expēsas quas
propter eius contumaciā vel dolosam exceptionem
actorē fecisse ꝯstat. h. d. ⁊ est cōis diuisio. scđa ibi ve-
1 rū. ¶ † No. ꝙ vbi ecclesia petit iure ppꝛietatis pōt fieri missio
in possessionē. Secus si peteretur vt in titulū vt in. c. j. de eo qui
2 mit. in pos. li. vj. ¶ † Itē no. ꝙ ecclesia pōt vendicari intellige
vtili rei vendi. nō directa cū proprie in nullius bonis sit. insti. de
rerū diui. §. sacre. facit qđ habet in. l. in rem. §. loca. ff. de rei ven.
et in. l. sancimus. C. de sacrosan. eccle. ⁊ p Inn. ĩ. de reli. domi. cū
3 venerabilis. ⁊. s. ꝯ iudi. exhibita. ¶ † Itē no. ꝙ vniuersitas po
test citari. de quo p gl. in decre. si capitulo. de cōces. prebē. in. vj.
4 ¶ Itē no. ꝙ † regꝉr ppter cōtumaciā rei fieri dꝫ missio in pos-
sessionē rei petite. fallit qñ q̄stio est inter religiosos: qꝛ tūc pōt
res sequestrari. gl. tamen hic videtur dicere ꝙ sequestratio hic
de facto fuit facta nō de iure. ⁊ Jo. etiā And. hic dicit ꝙ hic nō
disputat, an tenuerit sequestratio sed gl. in. c. ij. ĩ. de seque. pos.
videtur qđ tenuerit in casu isto. et idem voluit Joan. Andre.
post Jo. mo. in regula locupletari. de reg. iur. in. vj. ⁊ istud etiaꝫ
5 sequitur hic do. Flo. ¶ Itē no. † ꝙ causa religiosorū nō debet
oīno ꝑm rigorem iuris tractari sed potest talis rigor mitigari.
¶ Item no. effectū missionis seu eius finē vel actus q eius lo-
co fit: qꝛ finis est vt tedio affect⁹ reus veniat rñsurus. ¶ Item
6 no. ꝙ † litere secūde nō valēt nisi faciant specialem ⁊ specificaꝫ
mentionē de primis quā facere dicunt quādo nominatiꝫ faciūt
mentionē de primis. specifice etiā res nominādo super quibus
fit impetratio dꝫ etiā fieri nominatio persone iudicū ⁊ litigan-
tium ⁊ dioce. quia ista sunt substantialia rescriptorū. de rescrip.
super literis. ⁊. c. significante. ⁊. c. rodulphus. ⁊ similiter facienda
est mentio de principali clausula. s. tit. j. ex cōquestione. et etiā
de processu. ĩ. de re iudi. inter monasteriū. ⁊ de cohabi. cle. super
eo. ¶ Item no. ꝙ litere secunde facientes sufficientem mētio-
nem de primis reuocant primas. qđ intellige a tempore presen
7 tationis. s. tit. j. audita. ¶ † Ultimo no. illam regulā vulgataꝫ.
ꝙ nemini debet prodesse dolus vel malitia sua. ¶ In glo. reli-
gionis in fin. nec ob. ĩ. de simo. per tuas. qꝛ ibi agitur cōtra reli-
giosos ratione delicti, ideo leuius remouentur ꝙ̄ seculares hic
ratione contumacie. facit qđ no. s. de iudi. cum non ab homine.
¶ In glos. sequestrari ibi: sed de gratia. potest dicere ꝙ etiā de
iure fuit in casu isto vt dixi in notabilibus. de quo p Jo. And.
in regula locupletari. ad fi. Et no. ꝙ potest intelligi ꝙ ista seque
stratio fuit facta intuitu religionis. s. canonicorum conuētoruꝫ
qui erant canonici regulares. potest etiam intelligi intuitu mo-
nachorum agentiū. nam cum sint religiosi expedit eis ꝙ minus
sint alijs tediosi ꝙ̄ fieri possit: sed min⁹ sunt tediosi si fiat seque-
strum ꝙ̄ si mittantur in possessionē: qꝛ reus magis moleste fert
aduersarium esse in possessione ꝙ̄ tertium. facit. l. cum oportet.
§. j. C. de bonis q̄ libe. pōt dici tertio ꝙ est fauor monachorū in
sequestratione: qꝛ illa non reuocabitur nisi lite finita: sꝫ si fieret
missio in possessionem reuocaretur reo comparente infra annū
vt. s. lit. non contest. quoniam. §. in alijs.

1 ☞ Cōtumax dicit quis in nō veniendo ⁊ in non cōparendo.
2 Absentans se lite cepta videtur abesse malitiose cōtra eum vt
contra contumacē procedi pōt procuratore citato si eū dimisit
alias sufficiet citatio ad domū etiā quo ad actū sententie diffi
nitiue. ⁊ nu. 8.
3 Absens quis dicatur ad hoc vt possit citari ad domū ⁊ an suffi
ciat ꝙ sit absens a ciuitate.
4 Lite nō cōtestata an possit pcedi cōtra actorē. ⁊ nu. 9.
5 Citatio nō debet fieri ad domum ꝙ̄diu reperiri potest citādus
vel eius procurator.
6 A citatione procuratoris quando inchoari possit.
7 Citandus in quo loco debeat perquiri.

Causam que inter. f. ⁊. r.

Si actor est cōtumax reo instāte diffinitiua ferri pōt. h. d.
¶ Et primo decise ponit petitionē rei ꝯ queꝫ impe-
trati fuerūt delegati. scđo ibi ceterū petitionē exaudiuit. Et po
ne casum vt colligit ex. c. cāꝫ que. ĩ. qui fi. sint legi. vbi ptꝫ qđ iste
1 R. d quo ĩ litera, fuit actor. ¶ † No. duplicē spē cōtumacie vna
2 est in nō veniendo alia in nō parēdo preceptis iudicis. ¶ † Itē
no. ꝙ absentās se lite cepta malitiose vr̄ abesse. et ideo cōtra est
vt contra cōtumacē pōt procedi citato pcuratore si dimisit: alr̄s
sufficiet citatio ad domū: etiā quo ad actū snīe diffinitiue: et sic
etiā in his q̄ sunt grauis preiudicij. ⁊ hoc iđ qꝛ malitiosa presu-
mit absentia. vt dixi ex quo lite cepta se absentauit. facit qđ no.
gl. in. l. fulcinius. §. quid sit latitare. ff. ex qbus cau. in pos. ea. ⁊ p
Dy. in regula pro possessore. de reg. iur. in. vj. ¶ Item not. ꝙ si
principalis haberi nō pōt citari dꝫ pcurator. si illum dimisit dꝛ
tñ Bar. in. l. iiij. §. pretor. d dā. infec. ꝙ istud est verū qñ notoriū
est pcuratorē, esse dimissuꝫ. ⁊ sic si nō est notoriū nō erit necesse
facere discussionē, an dimisit pcuratorē ꝑm eū. sꝫ tuti⁹ vr̄ ꝙ fiat
inquisitio ⁊ sic discussio an pcuratorē dimiserit p tex. in. l. memi
3 nerint. C. vñ vi. lꝫ do. Ant. hic trāseat cū dicto Bar. ¶ † Item
no. ꝙ ille dꝛ absens q est extra puinciā ad hoc vt possit citari ad
domū: sed certe vr̄ ꝙ sufficiat ꝙ sit absens etiā a ciuitate per. §.
si vero etiā quidā iurēt. in aut. de exhibē. colla. v. et istud etiā se-
quitur Bar. in. d. §. pretor. ¶ Et not. ꝙ discussio debebit fieri p
ciuitatē in locis in quib⁹ verisimiliter debuit cōuersari per nū-
tiū iuratū ad hoc missuꝫ. ⁊ si referat se nō reperire eū in ciuitate
poterit iudex facere citare ad domum: pōt tamen iudex in eadē
cōmissiōe cōmittere ꝙ citet eū psonaliter si reperiat: alr̄s citet ad
4 domū. de quo per Bar. in prealleg. §. pretor. ¶ † Itē no. ꝙ etiā
de iure canonico ꝯ actorem pcedi potest ad diffinitiuam lit. nō
cōtest. idē de iure ciuili. vt in aut. q semel. C. qñ ⁊ qñ iudex. de
5 quo in gl. ¶ † Itē no. ꝙ citatio nō dꝫ fieri ad domū ꝙ̄diu repe-
riri pōt citandus vel eius pcurator: ⁊ sic in subsidiū deueniri dꝫ
ad citationē ad domū. nec ob. l. scire oportet. §. oportet. ff. de ex-
cusa. tu. vbi dicit ꝙ sufficit citare in facie vel ad domū qꝛ illa al-
ternatiua est alternatiua ordinis nō electionis. per hūc text. de
6 quo in prealleg. §. pretor. ⁊ per Inn. in. c. fi. ĩ. ti. j. Et an † aliquo
casu possit inchoari a citatione pcuratoris tangit p Bar. in. d.
§. pretor. qꝛ inchoari pōt in his q̄ sunt leuis preiudicij puta quo
7 ad missionē ex primo decreto p. l. ꝙ̄uis. ff. de dā. infect. ¶ † In
glo. fin. ibi: si inuenitur. in quo aūt loco debeat pquiri fuit opin.
nā quidā volūt ꝙ si non inuenitur in puincia: tunc citandus sit
pcurator. alij vero dicūt ꝙ sufficit si non inuenitur in ciuitate.
per tex. in. §. si vero etiā quidā iurent. in aut. de exhiben. colla. v.
et istam opin. sequitur Bart. vt dixi in notabilibus. ⁊ etiam est
equior: qꝛ nimis durū esset dicere ꝙ quis deberet per totā puin
ciam perquiri. ⁊ secundū hoc litera que hic notat absentiam ab
anglia

anglia.et sic a puincia debet suppleri vel etiā de ciuitate. ¶ In
8 ea.gl.ibi:siquidē dimisit.† ꝛ si est notoriū procuratorē dimisisse
clarū est ꝙ debet citari:sꝫ vbi nō est notoriū Bar.vt dixi in no-
tabilibus videtur velle ꝙ sufficiat citari ad domū:sꝫ tutius est
etiā perquirere procuratorē in ciuitate.per id quod dixi in no-
tabilibus. ¶ In ea.glo.ibi:amici etiā sunt requirēdi.An indi-
stincte hoc fit de necessitate tangeť in.c.fi.ꝭ.tit.ꝭ. ¶ In ea.glo.
ibi:sꝫ nō est verū.Alij vero ꝛ tertio dixerūt ꝙ hic speciale in cā
matrimoniali per.c.qm̄.§.porro.vt lit.nō cōtesta.sed ista nō est
tuta.qꝛ ibi veniebant cōiuges ꝛ erat periculū fornicationis hic
secus tñ solutio hec est notanda:qꝛ ampliaret preallegatum.§.
9 porro. ¶ † In ea.gl.in fi.Alia ratio assignatur p legistas.ma-
xime Bart.qꝛ vbi actor est absens cū reus nō petat aliquid ab
eo.sed solū se absolui non pōt sibi;succurri per remediū missio-
nis in possessionē.ideo poterit procedi lit.non contesta.ad diffi
nitiuam.sed hec ratio non est tuta per id quod habetur ꝛ dictū
fuit in.c.tue.ꝭ.vt lit.non contest.Et tene mēti singulariter istā
glo.que tractat de materia citationis.quia illā Bar.allegat p
singulari in dicta.l.iiij.§.pretor.

1 ☞ Aduocato carens an possit se excusare quominus respon-
deat libello.
2 Litis cōte.induciť p rñsionē factā ad petita ad istātiā actoris.
3 Litis.cōtest.an inducatur per negationem indirectam
4 Appellans frustratorie ꝛ recedens non est iterato citandus.
5 Lite cōte.cōtra reū contu.pcedi pōt ad diffinitiuā si liquet de
causa:si non liquet fiat missio in veram possessionem.
6 Cōtumacia q̄ fit post li.cōte.est maioris effectus ꝙ ea q̄ fit añ.
7 Libellus est de substantia iudicij in ordinarijs iudicijs.
8 Contra contumacem qualiter procedi possit.

Prout. Si reus post lit.cōtest.est cōtumax si
alias liquet de causa fertur sñia diffi-
nitiua.Si vero nō liquet actor ī verā possessionē mit
titur.h.d.Et est cōis diuisio:scđa ꝑs ibi:ideoqꝫ. ¶ Nota
a primo ª ꝙ † ppter defectū aduocati qs se excusare non potest:
1 quominꝰ respōdeat libello.qđ intellige qñ aduocatū petit ma
litiose.alias videreť secꝰ p nota.in.c.ꝭ.ꝭ.vt lite.non cōte.do.tñ
Flo.hic vr̄ dicere ꝙ si semel quis comparuerit in iudicio ꝛ non
petierit aduocatū ꝙ nō debet postea sibi dari per istū tex.quasi
elegerit per se litigare.Sed primū credo verius per nota.in.d.
2 c.ꝭ.ꝛ qꝛ hic expresse dicit ꝙ malitiose recusabat. ¶ † Itē no.ꝙ
per responsionē factā ad petita ad instantiā actoris induciť lit.
b cōte.ꝛ sic nō est necesse ꝙ fiat iudice interrogāte ᵇ de quo in gl.
3 ¶ † Itē no.ꝙ per ꝑpositionē exceptiōis perēptorie.ꝛ sic p ne-
gationē indirectā videť induci lit.cōte.nā hic in effectu ꝑpone-
batur exceptio prescriptionis.sꝫ de hoc dicēdū vt hodie habeť
in.c.ij.de lit.contest.in.vj.do.tñ Flo.hic dt ꝙ aliud est ꝑponere
exceptionē ꝛ tunc nō induciť cōtest.aliud indirecte rñdere pe-
titioni ꝛ tunc induciť cōte.ꝛ sic allegat istū tex.ꝛ per hoc etiā li-
mitat dictū.c.ij.de lit.conte.Sꝫ forte hoc dictū non est tutum:
quia licet nō exprimat exceptionē quādo dicit se.xl.annis posse
disse.tñ tacite videť illam proponere.facit qđ not.Barto.in.l.
ꝭ.ff.de excep.vbi vult ꝙ sufficit reo ꝑponere factū ex quo resul-
4 tat exceptio. ¶ † Itē not.ꝙ frustratorie appellās ꝛ recedēs nō
est de necessitate iterato citādus.ad idē est textus expressus in
c.eum qui.ꝭ.eo.libr.vj.sed bene pōt ad cōuincendam malitiam
iterato citari.ꝛ pondera ꝙ litera dicit eum semel citandū.et sic
facit fm do.Fl.ꝙ si iudex bis vellet citare,grauaret partē:et sic
5 daret materiā appellandi. ¶ † Item not.qđ lit.contest.contra
reum procedi potest ad diffinitiuā si liquet de causa.ꝛ si non li-
quet procedi potest ad missionem in verā possessionē.ꝛ sic sta-
tim etiā non expectato anno erit verꝰ possessor ipse immissus.
nec poterit reus possessionē recuperare etiā si veniat infra an-
num.sed solum audietur de proprietate.et sic efficieť de posses-
sore petitor.ꝛ ammodo grauabitur onere ꝑbandi ꝑprietatem.
Secus quando lit.contesta.fit immissio.quia tunc.ꝭ.annū pos-
set reus recuperare.vt in.c.qm̄.§.in alijs.et lit.non contesta.Et
6 ex hoc no.qđ † maior est contumacia q̄ cōmittitur post lit.cō-
testa.ꝛ maioris effectus.ꝙ si cōmittatur ante lit.contest. ¶ In
glo.ij.ibi sola promissio sufficit.pro hoc facit.l.sancimus.C.de
ver.sig.vbi appellatione cautionis in dubio intelligitur de nu-
da.glo.tñ in.d.§.si dubitetur.ꝭ.allega.videtur velle ꝙ licet non
possit cogi ad cauendū cū fideiussore vel pignore.poterit tamē
cogi ad cauēdū sub pena:qꝛ hoc facilius fieri potest qđ est no-
tādū.ꝛ dicit etiā Hosti.ꝙ ad cautionē iuratoriā fuit iste coactꝰ
quia iam semel erat contumax al's nō debuisset cogi.et per hoc
redarguit iudices qui in limine iudiciorū sine causa extorquēt
iuramētū de parēdo iuri.sed tu potes recurrere ad notata.in.l.
sciendū.ff.qui satis.cog.ꝛ in auť.offerať.C.de lit.cōte.vbi distin
guitur an quis possideat immobilia vel non. ¶ In gl.instante.
ibi.c.vno.hic iunge versi.vel potest.qui est.ꝭ.ꝛ no.ex glo.dupli-
cem practicā.vna ꝙ fiat interrogatio per iudicē instāte actore.
alia ꝙ per ipsū actorē presente iudice.ꝛ vtraqꝫ est bona. ¶ In
ea.glos.ibi ꝙ sine libello posset ꝛc.precedens cōmuniter tenetur
7 quia † libellus est de substātia iudicij in iudicijs ordinarijs si pe-
tatur.vt not.in cle.sepe.de verb.signi.in verbo necessario. ¶ In
glo.pe.in fi.Alij tñ dicunt hic speciale vt possit ꝑcedi lit.nō con
testa.in odium cōtumacis ꝛ periuri.sed cōmuniter tenetur glos.
¶ In glo.fi.hec glo.in prin.declarat quādo habeat locū queli-
c bet pars alternatiue.demū distinguit plene in materia qualiter
procedi ᶜ possit cōtra ꝯtumacē.ꝛ voluit distinguere duos casus
8 principales:† qꝛ aut reus est absens cōtumaciter:aut actor.pri
mo casu subdistinguit:qꝛ aut reus conuenitur reali aut persona
li.ꝛ si reali:iterum subdistinguit:qꝛ aut lis est vere conte.aut qua
si cont.aut nec vere:nec quasi cōtesta.que oīa prosequitur gloss.
¶ Et no.ꝙ vbi procedi potest ꝯtra absentē ad diffinitiuā.pote
rit iudex etiā ex officio pro veritate eruēda examinare testes ad
vtilitatē absentis.vt notabiliter dixit Bar.in auť.qui semel.C.
quomō ꝛ qñ iu.per illum tex.ꝛ facit qđ habetur in.l.ampliorē.
C.de appel.Et no.etiā ꝙ dicitur liquere pro reo de causa quādo
dato termino ad ꝑbandū vtriqꝫ parti nihil est ꝑbatum.qꝛ acto
re non ꝑbante reus est absoluendus.l.qui accusare.C.de eden.
Secus quādo nō esset talis terminus datus.vt no.in.l.properā
dum.§.ꝭ.C.de iudi.maxime per Bar.vnde tunc nō debet absol-
ui diffinitiue:sed posset absolui ab instantia iudicij citandus tñ
esset actor ad audiēdum talem absolutoriā sicut etiā citandus
est a diffinitiua.Secus si solū vellet circūduci edictū citationis.
vt notauit Inno.in.c.consuluit.ꝭ.de offi.deleg.

a ¶ No.ꝑmo istud no.eēt ꝯ practicā Lug.quia semper petūt dilationes quā eē vocari pretextu.ꝛ faciunt expēsas partibus nō necessarias ī detrimētū animarum suarum.

1 ☞ Decretū ꝛ decretalis epistola qualiter differant.
2 Exceptio perēptoria fundari potest fundata intētione actoris.
3 Sentētia incerta interdū valet ꝛ qñ etiam fertur sub cōditione.
4 Luere qui non potest in ere etiam in ciuilibus potest aliter ca-
stigari.ꝛ nume.20.
5 Nolo ꝛ non volo qualiter differant.
6 ¶ Dilatoria quādo opponiť ante lit.cōtes.si euidenter constet
de calumnia debet condēnari in expensis.
7 Iuramentum calumnie an excuset ab expensis.ꝛ nu.11.ꝛ.18.
8 Expense contumacie qualiter peti debeant.
9 Et an quis possit ratione cōtumacie cōdēnari in expensis si est
causa in qua ꝑcedi potest cōtra absentem.
10 Et qñ cōtumax condēnatur in expensis an debeat citari.
12 Causam iustā habens interdum succumbit.
13 Victor nō recuperat expēsas quas soluit ob sui culpam.
14 Ab expensis qualiter quis excusetur.
15 Causam iustam litigādi quis habere dicatur.
16 Victus victori condēnari debet etiā in criminali.
17 Sentētia si hꝫ plura capitula succūbens in vno in illo condēnať
si tamen obtineret in alio:aduersarius in expēsis illius articuli
condemnaretur.
18 Iudex an possit condemnare in expensis reseruata taxatione.

b ¶ Iudice interrogante.adde Lāfrā.plenissi etiā per rubri.ꝺ cau.pos.ꝛ ꝑprieta.

Finem litibus cupiētes.
d Qui fundata ᵈ intentione actoris peremptoriā oppo
nit ꝛ acceptis inducijs deficit in probādo punitur in
expensis:qꝛ dolosus presumitur.h.d.Et dū dicit peremptoriā
melius staret exceptionē opponit vt sic cōprehendat quasi perē
ptoriā.de qua in.c.ꝭ.in.iiij.glos.ꝭ.de excep.ꝛ etiā dilatoriam que
quādoqꝫ post lit.conte.opponitur.ꝭ.de offi.deleg.c.insinuante.
fm Jo.an. ¶ Et diuiditur in duas partes principales:quia pri
mo premittit causam cōstitutionis generalē.secūdo ibi:presen-
ti ponit ꝯstitutionē:ꝛ duas speciales causas interserit.prima cā
1 ibi:qꝛ frequēter.scđa ibi:vt hoc saltē. ¶ † Que differentia sit in-
ter decretum ꝛ decretalem epistolam habes.ij.disti.in summa.
¶ No.ꝙ iura debent tendere ad lites abbreuiādas:ne al's par-
tes nimiū grauenť in laboribus ꝛ expensis. ¶ Item no.ꝙ vaca
2 tio beneficij periculosa est ipsi beneficio. ¶ † Itē no.ꝙ exceptio
perēptoria pōt opponi fundata intētione actoris:ꝛ sic etiā post
dicta testificata.ꝛ est rō qꝛ sup nouo articulo pendēte a veteri
bus fit ꝑpositio.et ideo admittiť.vt in.c.fraternitatis.ꝭ.de testi.
cū ibi nota. ¶ Itē no.ꝙ exceptio perēptoria qñqꝫ opponiť ad
fidē differēdi ꝛ dilatādi ꝑcessum:ꝛ nō ad finē perimendi. ¶ Itē
no.ꝙ si fundata intētione actoris obijciť exceptio perēptoria si
obijciēs nō offert se incōtinēti paratū ꝑbare.statim cōdemnari
dꝫ in expēsis faciēdis sub cōditione si ipsū opponētē succūbere
3 ꝯtingat. ¶ † Et ex h no.tria.ꝑmo ꝙ interdū valet sñia incerta vt
qñ ferť sup expēsis.facit qđ no.Inno.ꝭ.de exces.ꝑla.tāta. ¶ Se
cūdo no.ꝙ tractꝰ futuri tpis spectare vr̄ ad iudicē.qñ ꝑsens sta
tus verisimiliter inducat obligationem in futurū.de quo in.c.in
nostra.de sepulturis.de homi.prelatis.lib.vj.ꝛ per Bart.in.l.ꝭ.
de sen.que sine certa quātitate.ꝛ facit qđ ipse notat in.l.inter sti
pulantē.§.sacrā.de ver.obli. ¶ Tertio no.ꝙ tenet sentētia licet

c ¶ Cōtra cōtumacē.ad de eādē distinctionē de ꝟbo ad ꝟbū paucis declaratōibꝰ ꝛ supplētiōibus additꝫ ponit Spe.tit.de cōtu.§.sequiť.circa princi.

d ¶ Qui fundata.idē de ꝟbo ad ꝟbū do.Abbas

feratur sub cōditione. de quo. ij. q. vj. biduū. ¶ Potes etiā notare duo necessaria vt habeat locum pena hui⁹ decre. primū ꝙ fundata intētiōe actoris opponat̄ exceptio ſm ꝙ opponēs nō offerat ſe ſtatim ꝓbaturū. ⁊ ex hoc no. ꝙ offerēs ſe paratū ſtatim ꝓbare purgat preſumptionē malitie ſurgētē ex oppoſitiōe facta fundata intētiōe actoris. ¶ Itē no. hic expreſſum ꝙ etiā in
4 ciuilibus† q̄ nō pōt lucre in ere, aliter dʒ caſtigare ſm arbitriū iudicis. ⁊ per hoc amplianī iura alleg. hic in glo. ſi. que loquunt̄
5 in criminalibus. ¶ † Ultimo no. de verbo nolo. q̄ denotat expreſſam repudiationē ⁊ reſiſtētiā. facit. l. filij mr̄. §. j. ff. ad tertul. de quo per legiſtas ibidē. ⁊ in. l. qui ſe patris. C. vnde liberi. Secus videtur ſi quis dicat nō volo: q̄ iſtud poteſt verificari de eo qui deliberat: q̄ ille nō vult. ſ. de preſenti. ꝙtū tñ ad terminos huius decre. nō refert an dicat nolo: ſtatim ꝓbare an vero dicat nō volo: q̄ etiā ſi nihil dicat eſt locus pene huius. c. ſi ſuccūbat in ꝓbando: ex quo nō obtulit ꝓbationes incōtinēti. ſʒ in alijs caſibus ꝓcedat predicta differētia. vnde verū eſt dicere dormiētem nō velle legere q̄ volūtas ſua ad hoc nō applicat̄: ſed non eſt verū ꝙ nolit. facit qđ no. Jo. an. in. c. prudētiā. §. ſexta. de offi. deleg. ¶ In gloſ. exceptione. in fi. Sed tunc ob. q̄ publicatis atteſtationib⁹ nō eſt licitū ꝓducere teſtes. ſ. de teſta: fraternitatis. Potes dicere ꝙ hic actor fundauit intētionē ſuā ꝑ inſtrumenta vel per cōfeſſionē partis nō ꝑ teſtes: vel ſi fundauit per teſtes. reus vult ꝓbare exceptionē aliter ꝙ̄ per teſtes. vel tertio etiā per teſtes tunc poterit ꝓbare q̄ ſʒ publicatis atteſtationibus nō ſit licitū ꝓducere teſtes. verū eſt ſuper. e. c. vel directe cōtrario, vt not. in. d. c. fraternitatis. ⁊ in cle. teſtibus. de teſti. Sed ſuper alio. c. bene licet ꝓducere teſtes, vt no. in dictis iurib⁹. et C. de temp. ap. in. l. ꝑ hāc. ⁊ ita intelligat̄ hic. ¶ In glo. magna hec glo. plura facit. nā primo tractat an decre. habeat locū in exceptionib⁹ dilatorijs oppoſitis añ lit. cōte. ſcđo tractat de expenſis rōne cōtumacie. Tertio tractat de expēſis
a que veniūt rōne victorie interſerēdo etiā de victoria in exceptiōe perēptoria. quarto tractat de expenſis in cauſa criminali. quinto de expenſis in cauſa appellationis. ſexto q̄ expenſe veniāt reſtituēde. ſeptimo quo iure petant̄ expenſe. ſcđa ibi: ſed expenſe. tertia ibi: item ⁊ illud. quarta ibi: ſed in criminali. quinta ibi: ſed in cā appellatiōis. ſexta ibi ⁊ no. ꝙ tm̄ neceſſaria. ſeptima ibi ⁊ no. ꝙ
6 expēſe. ¶ † In ea. glo. ibi vbi hʒ veriſimilē cauſam excipiēdi. ⁊ ſic concludit glo. ꝙ vbi apponitur dilatoria añ lit. conteſ. ſi euidenter cōſtet de calūnia. habeat locū decre. vt cōdēnet̄ in expēſis. alias ſec⁹. maxime vbi ſit iuratū vel vbi habeat veriſimilem cauſam oppoñēdi. ⁊ ſic idē ſi nō ſit iuratū: nec appareat de veriſimili. ¶ Sed Hoſti. tenuit cōtrarium q̄ erit condēnandus in dubio ex quo ſuccubuit niſi appareat ꝙ habuerit ꝓbabilē cām opponendi per. c. j. de excep. in. vj. ⁊ in. c. frequēs. de reſti. ſpolia. eo. lib. do. Flo. hic cōcordat opiniones q̄ nō debebit ſtatim cōdemnari tpe obiectionis qñ opponit̄ dilatoria ante lit. cōte. ſʒ demū qñ ſuccūbet. Secus qñ opponit̄ perēptoria poſt fundata intētionē actoris. vt hic eſt caſus ſingu. ſm eū. nā tunc ſtatim tpe obiectionis cōdēnari poteſt ſub conditione ſi cōtingat eū ſuccūbere. vt hic aperte videt̄ ꝓbari nō violādo textum. cū dicit: extunc in iudicio faciēdis ⁊c. et eſt ratio diuerſitatis quia fortior eſt preſumptio calūnie cōtra obijcientē iam fundata intentione. et dicit idē dicēdū ſi fundata intentiōe rei actor replicet. quia etiā tunc habebit locū hec decre. q̄ eſt eadē ratio, et q̄ litera ſimpliciter dicit altera ps. ⁊ ſic verbū exceptio late ſumeretur. vt etiā cōprehendat replicationē. ⁊ hec opinio ſatis vide
7 tur rōnabilis. ¶ † An aūt iuramentum calūnie excuſet ab ex
8 penſis. ſ. tangetur. ¶ † In ea. glo. ibi. C. de iudi. ſancimus. No. bene quia gloſ. videtur ſentire duplicē practicā petēdi expēſas cōtumacie. vna eſt vt directe petant̄ petendo. ſ. condēnari contumacem ad expēſas. alia indirecte vt obijciatur ꝙ contumax non audiatur niſi prius refundat expēſas. et in hac ſecūda omnes concordant. ſʒ prima fuit opinio. tunc Cy. etiam illā tenet in dicta. l. ſancimus. in. j. q. ⁊ Jo. an. hic per. c. j. ⁊ de dolo ⁊ cōtu. in. vj. ⁊. j. c. pri. ⁊. ſ. de ꝓcurato. auditis. ⁊ hoc quādo nō eſt deuentum ad miſſionē in poſſeſſionē. Si aūt ſit deuentū tunc indirecte petentur ſi cōtumax infra annū vult recuperare poſſeſſionem. poſt annū vero nullo modo petentur: ſed efficietur verus poſſeſſor immiſſus. ⁊ lucrabitur fructus. ſ. vt lit. nō conteſ. qm̄. §. in alijs. ⁊ hoc videtur ſequi Jo. an. et Pau. ſʒ do. Flo. tenet indiſtincte etiā in dictis caſibus peti poſſe expēſas. ne cōtumacia maior habeat ꝓdeſſe. facit qđ habet̄ in. c. cū q. de prebē. in. vj. ¶ Sed forte verior eſt opi. Jo. an. q̄ non debet cōtumax duplici pena puniri. ſ. de iudi. at ſi clerici. ⁊ iō cū ſatis ſit punitus per miſſionē in poſſeſſionē. videtur ꝙ aliter nō debet puniri. ⁊ preſertim poſt annū. nam apparet non eſſe maniter factas expenſas contra contumacē cū factus ſit ipſe cōtumax de poſ
9 ſeſſore petitor. vt dicto. §. in alijs. ¶ † An aūt poſſit quis condemnari in expēſis ratione contumacie ſi eſt cauſa in qua poteſt procedi cōtra abſentē. Cōpoſ. tenuit ꝙ ſic. in. c. j. de elec. in. vj. ſʒ Guil. in ſpecu. de expenſis. §. iuxta. ver. quid ſi talis tenuit cōtrarium. vt hic refert Jo. and. ſed ipſe Jo. and. concor. opiniones. quia aut nō ꝓceditur in cauſa licet poſſit procedi ⁊ condēnabit̄ in expenſis. facit. ſ. de ap. Nicolao. ⁊ qđ no. ſ. de renun. veniēs. et qđ habetur. ſ. ca. proxi. vbi loquitur de cauſa electionis in qua ꝓcedi poteſt lit. non cōteſt. ſ. vt lit. nō cōte. qm̄. §. porro. ¶ Si autem ꝓcedatur. tunc ſm Jo. an. nō condēnabitur ſtatim. ⁊ ſic intelligatur opinio Guil. ſed in fine cauſe in diffinitiua. ⁊ hec opinio ſatis videtur rationabilis. tñ do. Flo. tenet indiſtincte opinionē cōpoſito. per. c. ſequēs. ſed certe nō apparet ibi proceſſum fuiſſe ad diffinitiuā. [ADDI] Tamē de iure verior videt̄ opinio compoſ. per. l. ſancimus. C. de iudi. que indiſtincte loquitur.
10 TIO] ¶ † An aūt quādo cōdēnat̄ cōtumax in expēſis debeat citari. Inno. notabiliter tenuit ꝙ non in. c. calūniā. de penis. nec ob. ꝙ not. in. c. cū qui. de dolo ⁊ contu. in. vj. vbi videt̄ ꝙ debeat bona citatio fieri: quia illud verū quando quis vellet ꝓcedi ſup principali. Secus qñ ſup ipſo acceſſorio expenſarū quas incurrit rōne cōtumacie: quia tunc nō eſt neceſſaria citatio. vt etiā tetigi in. c. j. de iudi. ſecus eſſet ſi iudex vellet aliter mulctare cōtumacē: quia tūc bene requireretur citatio. vt dixi in. d. c. j. ⁊ notat Bar. in. l. ij. ff. ſi quis in ius vo. nō ierit. ¶ An autē debeat cōtumax condēnari in expenſis prime citationis. glo. tenuit ꝙ ſic. ſ. de ꝓcura. querelā. de quo ibi per Jo. and. ⁊ per Cy. in. d. l. ſancimus. ¶ In ea. gl. ibi a primo caſu. ſ. qñ agitur de expen. contumacie. ¶ In ea. glo. ibi: ſicut in priori. ſ. quando quis ſuccubuit in dilatoria ante lit. cōte. appoſita. Et no. ꝙ quādo dilatoria ſopponeretur poſt lit. conte. fundata iam intētione actoris. qđ quādoq; fieri poteſt ſm no. de offi. deleg. inſinuante. haberet locum iſta decre. quia eadē eſſet ratio. ⁊ q̄ etiam verba huius. c. generaliter dicunt de exceptione. ⁊ ſic cōprehendēt nedū peremptoriā: ſed etiā dilatoriam. ¶ Et not. etiā ſm Jo. an. ꝙ ſi obijcitur exceptio poſt fundatā intentionem actoris ⁊ excipiens offerat ſe ſtatim ꝓbaturū: nō habebit locū decre. quia licet ſuccūbat nō debebit ſtatim condēnari ſed veniet condēnandus in fine cauſe a contrario ſenſu decre. ſed do. Flo. hic ſentit oppoſitum. ar. c. frequēs. de reſtitu. ſpol. in. vj. ⁊. c. pia. de excep. e. li. ⁊. ſ. c. proxi. Nec ob. iſte tex. quia fatetur ꝙ tpe obiectionis. tūc nō condēnabitur qđ ſecus eſſet quādo nō offert ſe ſtatim ꝓbaturū vt ſuperius dixi. ſed bene cōdēnabitur poſtꝙ apparebit eū ſuccumbere. ar. iurium ꝑallegatorū. ⁊ hec opinio ſatis videtur rōnabilis. ¶ In eadem glo. ibi benignius exponūt alij ⁊c. ⁊ ſic videtur gl. ſequi primam opinionem in expenſis ratione victorie. vt condēnetur victus ſi nō apparet ꝙ habuerit probabilem cauſam litigandi. vel non ſit iuratum de calumnia. ſecus ſi habuerit probabilē cauſam
11 litigandi. vel ſi ſit iuratum de calumnia. ¶ † Et ſic no. ꝙ iuramentum calumnie excuſat ab expenſis que veniunt preſtande ratione victorie. ⁊ hec eſt cōmunis opinio gloſ. tam iuris canonici ꝙ̄ ciuilis. vt patet hic. ⁊. ij. q. j. in primis. ⁊. C. de epiſco. ⁊ clericis. auten. generaliter. ⁊ in auten. de iudi. §. oportet. vj. collatio. niſi cōſtet de euidenti calūnia vt dictum eſt ſed contrariam opinionē et ſic ſecūdam ſuperius poſitam tenent vltramontani vt refert Cy. in dicta autē. generaliter: ⁊ ſequūtur etiam cōmuniter citramontani. ⁊ Bar. maxime in. l. j. §. j. ff. ad turpil. ⁊ Joā. an. hic. ⁊. ſ. de penis. calumniā. mouētur: quia licet preſumptio ſit pro iurante, tamē illa tollitur per ſententiā contrariā poſtea ſubſecutā. ar gu. l. nā ⁊ poſtea. §. ſi dānetur. ff. de iureiur. ⁊ qđ not. in. c. cū inter R. ſeniorē. de elec. ⁊. ſ. qui fi. ſint legi. trāſmiſſe. Itē q̄ quis venit condēnandus in expenſis. non ſolū ratione calūnie preſumpte. ſʒ etiā ratione temerarie litigationis. l. eū quē temere. ff. de iudi. et in. d. l. j. §. j. ⁊ ideo licet iuramētum calūnie excuſaret a preſumpta calūnia. nō tamē excuſat a temeritate. nec ob. l. illud. ff. de peti. here. quia ibi nō loquitur de metu expenſar̄. ſed dr̄ ꝙ non debet reus teneri de caſu fortuito ſi defendat ius ſuū. ne alias ſub pretextu talis metus cogat̄ ius ſuū relinquere indefenſum. qđ nō eſt dicēdum. Item nō ob. l. qui ſolidū. §. etiā. allega. in gloſſ. q̄ ibi apparet ꝙ habui ꝓbabilem cauſam litigādi aliter ꝙ̄ per iuramentum calūnie. ideo tunc excuſatur. Item nō ob. ꝙ etiā ha
12 bens† iuſtā cauſam interdum ſuccūbit. facit qđ no. in. l. heres furioſi. ff. de peti. here. q̄ regulariter cōtrariū eſt verū. ⁊ iura adaptant̄ ad ea q̄ frequenter ⁊ nō raro accidūt. ff. de legi. in. l. nam et
13 ea. ſ. de deſpon. impu. literas. cum ibi not. ¶ † Et no. ꝙ in expēſis ratione victorie nō cōſequetur vincens expēſas quas prius ſoluiſſet aduerſario ꝓpter ſuam culpam. ⁊ ſic nō recuperabit expenſas ſolutas ſm formā huius decre. vel ratione contumacie.
14 argu. de regu. iur. damnū. li. vj. ¶ † Et aduerte quia in duobus caſibus excuſatur ab expenſis. ſ. quādo ipſe victus habuiſſet iuſtam cauſam litigandi aliter ꝙ̄ per iuramētū. vel qñdo ferret̄ ſententia pro contumace abſente. ⁊ l. ꝓperandū. §. ſin autem altera

a ¶ De expēſis. d. materia expēſarum ſiue fiant in iudicio, ſiue extra ſiue añ lit. cōte. ſiue poſt fine i pncipali ſiue in cā appellationis ſiue in cauſis electionis, vide ꝑ ſpe. plene. rubri. de expēſis. §. j. ij. ⁊. iij. ꝑ totū. ⁊ vide diſtin. quā ponit. ſ. §. ſi. X ex ꝑmiſſis.

terutra.C.de iudi.Que aūt possit esse ꝓbabilis causa litigandi
ponit hic Hosti.qñ forte quis successit alteri ⁊ in scrinio repetit
instrumētū debiti nō cācellatū cū tñ reuera solutio esset facta.
facit de regu.iur.in.l.qui in alterius.et.ī.de reg.iu.cū quis.li.vj.
tñ videt hoc limitandū si ipse desistat postꝗ̄ hʒ notitiam solu-
tionis facte.nā vsqꝫ ad illud tēpus hʒ probabilē causam litigā-
di.sed postꝗ̄ videt liquidā solutionem non hʒ iustam causam.
ideo expēsis postea factis poterit cōdēnari.l.si quis inficiatus.
ff.deposi.vnde cautela est ꝙ cedat liti post liquidatam solutio-
15 nem.¶†Dicitur etiā habere iustā causaʒ si forte semiplene ꝓ
bauit.per id qđ habet in.c.ij.de calūniatoribus.⁊ in.l.athalet⁹
ff.de falsis.cū ibi nota.per Bar.⁊ sic videtur velle etiā Jo.An.
qđ videtur posse sustineri si erat causa in qua poterat deferri iu
ramentū:alias videt imputandū mouenti litem.ex quo vide-
bat se nō posse plene probare.¶Est etiam iusta cā ſm Hosti.
si ꝑsona sit valde religiosa et magne cōscientie.nā pro illa pre-
sumitur ꝙ non calūniet.ar.ī.de no.oper.nun.c.ij.et hoc sequit
Jo.an.lʒ do.Flo.videatur tenere in hoc oppositū ex eo.qꝛ si nō
apparet de alia causa ex quo succūbit presumptio est ꝯ eum.sʒ
certe satis vꝫ equa dicta opinio.qꝛ si alias sit vite religiose ⁊ ma
gne cōsciētie nō dʒ presumi ꝙ in hoc fuerit calūniat⁹.arg.dicti
c.ij.⁊ ꝓ opinione ꝙ iuramētū calūnie excuset ab expēsis ratio-
ne victorie.facit qꝛ in cā criminali iurat etiā de calūnia.s.de iu-
ra.calū.in.c.j.⁊ similiter in cā appellationis.de iura.calū.c.ij.in
17 vj.⁊ tñ nō excusat in illis.vt.ī.tangit glo.¶†In ea.glo.ibi:sʒ
in criminali ⁊c.⁊ sic vult glo.ꝙ etiā in criminali succūbens con-
dēnetur in expēsis.⁊ hec est vera opinio.pro qua videt casus in
l.iij.C.q accu.non pos.⁊ in.l.fi.sʒ vnā lectu.C.de fru.⁊ lit.expē.
licet butr.tenuerit oppositū duplici rōne.primo qꝛ iudex cause
criminalis non dʒ se intromittere de ciuili.l.solemus.§.latrū-
culator.ff.de iudi.¶Sʒ certe illud verū principaliter.sed inci-
denter bene pōt vnde iudex adit⁹ principaliter sup crimine
furti incidenter faciet rē restitui.l.interdū.§.qui furē.ff.de fur-
tis.Scđa ratio fuit qꝛ in criminali hʒ locū pena calūnie.ī.de iu-
ra calū.c.j.⁊.ij.⁊.l.j.§.j.ff.ad turpil.⁊ sic nō dʒ alia pena puniri.
sed certe pena calūnie nō applicatur parti:sed tendit ad vindi-
ctam publicā.sed condēnatio expensarū bene applicatur parti:
ideo se cōpatiunt.l.j.C.quādo ciuilis actio preiudicet crimina
li.preterea pena expensarū,licet sit pena respectu soluētis nō
est mera pena respectu recipiētis:imo est interesse.vt no.in.c.fi.
s.de rescrip.⁊ de elec.c.j.in.vj.¶In ea.gl.ibi:sʒ in cā appella-
tionis.cōcord.gl.ij.q.j.in primis.Sed tene qđ not.glos.in regu.
ignorātia.de regu.iur.in.vj.que fuit tracta ex dictis Inno.hic.
et sequitur Bart.in.l.fi.ff.de re iudi.qꝛ si succūbit qs in cā app.
ex eisdē actis ꝓcedit ista gloss.qꝛ non videt tūc habuisse iustam
causam appellādi.imo fuisse in errore iuris.sec⁹ qñ ex nouiter
actitatis succubuit:qꝛ tunc excusatur ab expēsis factis vsqꝫ ad
tempus in quo facte sunt noue ꝓbationes.per.l.si quis inficia-
tus.ff.depositi.et ista videtur vera opi.licet alij distinguāt inter
appellātē ⁊ appellatū ꝙ magis faueatur appellato cū habue-
rit sententiā ꝓ se in principali:⁊ sic volunt ꝙ excusetur ab expē
sis licet succūbat in cā appellationis.¶Sed certe nō est ratio
quare si debet excusari succumbat ex eisdem actis:quia ex quo
fuit appellatū debuit videre an ex actis iuste obtinuerit.ideo
si hoc non fecit sibi imputetur.⁊ similiter si fuit in errore iuris.
17 ¶†Et not.ꝙ si sentētia hʒ plura capitula succūbēs in vno in
illo condēnatur.si tñ obtineret in alio aduersarius in expensis
illius articuli condēnaret.⁊ sic fieri posset cōpensatio.et sic etiaʒ
practicat.sed vbi vnus est articulus,vt qꝛ condēnatus est qs in
centū appellat ⁊ obtineat in quinqꝫ:cōdēnabit sibi aduersari⁹
in expensis.qꝛ capitulū erat vnicū.⁊ sic censebat indiuiduū.l.in
hoc iudiciū.ff.fa.ercis.⁊ hoc tenet hic Inn.⁊ sic nulla fiet com-
18 pensatio hoc casu qđ est notandū.¶Et adde inquantum dixi
iuramētū calūnie nō excusare ab expēsis.ꝙ Bar.istā opin.seq-
tur in.l.j.§.j.ad turpil.sʒ ipse idē tenuit cōtrariū in quodā con-
silio qđ incipit:andruitius bemboli ⁊c.sed cōiter seruatur opi.
quā tenuit in.d.l.j.¶In.ea gl.ibi:⁊ vtilis.hec est cōis lra.sʒ alij
habent literā negatiuā ⁊ nō vtiles.⁊ hoc tenet glo.ij.q.j.in pri-
mis.sʒ cōcor.quia si sunt vtiles moderate:possunt peti.vt in.c.
cū venissent.alleg.in gl.vt si forte habuisset duos aduocatos.se
cus si immoderate.vt qꝛ habuisset.x.aduocatos.⁊ sic vult etiaʒ
Joan.¶In ea.gl.ibi:i aduocatis.hoc verū si soluat eis:⁊ idē
si non soluit si prestiterunt patrociniū animo remunerandi vel
obligādi ad antidora.Secus si oīno liberaliter prestiterunt.l.si
vero nō remunerādi.ff.mādati.¶In ea.glo.ibi:ante lit.conte.
petunt iure actionis.hoc nō est verū:qꝛ tūc etiam lata sentētia
possent peti qđ est contra.l.terminato.allegatā in gl.ideo tene
ꝙ etiā facte ante lit.contest.veniūt officio iudicis in.l.sancim⁹.
C.de iudi.¶Nec ob.§.itē sciendū.⁊.l.si serui.que allegantur in
glo.quia nō loquunt in expēsis lit.sed in fructibus et interesse.

Quādoqꝫ veniūt expēse iure actionis.vt qñ in instrumēto sunt
promisse.⁊ tūc etiā post sententiā peti possent.l.iij.§.fi.⁊ ibi glo.
de leg.iij.Item Bar.si statutū dicit ꝙ victus victori condēnet
in expensis.qꝛ petent cōdictione ex statuto.¶Sed do.Flo.hic
tenet oppositū:nisi aliud appareat de mēte statuētis.quia in du
bio potius videt sequi ius cōe.arg.de rescrip.c.j.⁊ de consti.c.j.
cū ibi nota.in.vj.⁊ hec opi.satis videtur rōnabilis tñ opi.Bart.
vera videt per notata per eū in.l.j.§.j.ff.ad leg.fal.¶In ea.glo.
ibi prius taxabit.⁊ si appareat eū errasse.poterit se corrigere.vt
voluit Inno.in.c.fin.s.qđ met.cau.cū ista videatur interlocuto
ria,que fertur sup expen.vt ibi voluit Inno.qđ est notandum.
¶In glo.pe.in fi.No.bene quia sentit intellectū quē tenuit do.
Flo.in hac decre.⁊ etiā posuit Innoc.scʒ ꝙ tpe obiectionis pos
sit fieri cōdēnatio expensaꝝ sub cōditione si contingat obiicien-
19 teʒ succūbere.¶†Tractat etiā hic Inno.An possit iudex con
demnare in expēsis:reseruata taxatione.⁊ tenet ꝙ sic,tñ delega
tus nō poterit taxare nisi sit talis qui possit suā sentētiā exequi.
vt no.Bart.in.l.terminato.¶Quid autē si iudex ꝓnūtiet peti
posse expēsas.Inno.tenet ex quo aliter nō condēnat non valere
sniam.sed Bar.tenet oppositū per.d.l.terminato.⁊ per id quod
habet in.l.si finita.§.eleganter.ff.de dā.infec.⁊ ꝓpter talē senten
tiam ammodo poterūt peti iure actionis.de quo per Bar.in.d.
l.terminato.Tutior tñ est practica ꝙ cōdēnet in expensis iudex
20 facta reseruatione.¶†In glo.fi.in fi.Et singulariter tene men
ti textū istū ꝙ etiā in cā ciuili qui nō pōt soluere in pecunia seu
in ere,soluit in corpore.⁊ hoc ꝓpter presumptā calumniā.nā in
cā criminali hoc est clarum.vt in iuribus alleg.in glo.sed de cau
sa ciuili nō ita bene habemus clarum.nisi per istum textum.

1 Appellare licet a quolibet grauamine.
2 Appellatus potest appellationem prosequi licet appellans nō prosequatur.
3 Peremptorius terminus assignari potest in prima citatione.
4 Citatio vt quis compareat vsqꝫ ad diem feriatā valet.
5 Citatione facta super tota causa cū cōminatione de ꝓcedendo ad vlteriora ꝗ̄tum de iure poterit an sit necessaria alia citatio.
6 Citatio potest cōmitti nūtio viua voce etiā sine scriptis.⁊ nu.13.
7 Citatus a papa vt personaliter cōpareat excusat si nō potest cōparere etiā si nō mittat ꝓcuratorem.⁊ nu.16.
8 Mandatum ex qualificatione non redditur indiuiduū per vnitatem verborum.
9 Citatio vt quis cōpareat certa die ꝯparere debet ꝙ primū pōt.
10 Procedi potest post longū tempus cōtra contumacē in die assignata ad instantiā alterius partis comparentis.
11 Insidie non excusant quem a comparendo quādo potest per ꝓcuratorem comparere.
12 Cōtumax condēnat in expēsis etiā a tempore citationis.
14 Nuntius esse an possit quis ad vtilitatem propriam.
15 Institutus sub cōditione si infra triduū fecerit monumentum si illud non possit fieri poterit fieri post triduum.
16 Reus impeditus an teneatur mittere procuratorem.
17 Procuratorē mittere an ⁊ qñ teneatur actor siue reus.
18 Expensarum condemnatio debet fieri in criminali.

Um dilecti filij Contumax condennabitur in expen-
sis factis tpe citationis.h.d.⁊ due sunt partes princi
pales.qm̄ primo ponit tenorē ꝓcessus.scđo interlo
quitur.scđa ibi:quapropter.prima subdiuiditur in quinqꝫ.nam
primo ponit comparitionē nuntioꝝ electi ⁊ aduersarioꝝ suorū
et decisam cause cōmissionē.scđo ponit ipsius primā contuma-
ciam.tertio ipsius electi citationē.quarto ipsius absentiā ⁊ excu
sationē.quinto ponit excusatiōis impugnationē.scđa ibi ꝗ̄uis.
tertia ibi:nolētes.quarta ibi:expectātibus.quinta ibi:sed ꝯtra.
¶No primo ꝙ per lras de rato videt quis posse exercere exigē
tia speciale mādatū.nā ad opponendū crimina ꝯ electū requirit
speciale mandatū.vt in cle.nō potest.de ꝓcura.de quo per glos.
in.c.cū dilectus.de reli.do.⁊ in.c.cōtingit.s.de transac.vbi glo.
videtur tenere oppositū.⁊ illas sequit hic do.Ant.et ad istū tex.
respondet ꝙ hic habebat opponēs mandatū speciale cū cautio
ne de rato:quia ꝓmiserat dñs ratū habiturū qđ fieret per ꝓcu-
ratorem:sicut cōmuniter apponi cōsueuit in instrumentis.facit
quod habetur in.l.si ꝓcuratorē absentem.ff.de ꝓcura.cōiuncta
glo.vbi glo.dicit ꝙ illa clausula de rato que apponitur in instru
mētis quia tacite inheret:nihil operatur.⁊ videt potius ad cau-
1 telam apponi.¶†Item no.ꝙ de iure canonico a quolibet gra
uamine licet appellare.facit.ij.q.vj.ad romanā.de ap.cordi.lib.
vj.¶Itē no.ꝙ contra electū agi potest in modum exceptionis
etiā si nil petat ſm Inno.⁊ Abba.de quo hic per Jo.an.Item
no.ꝙ in dubio presumitur cōtra appellātem qui non prosequit
appellationē.¶†Itē no.ꝙ appellatus ptotest ꝓsequi appella
tionem licet appellās nō ꝓsequatur.de quo in.c.sepe.ī.de ap.et

de lega.c.j.in.vj.⁊ aliqd etiã.in.c.ex ratione.§.de appel.⁊ in auť.si
3 appellatiõe.C.de temp.ap. ¶ † Itẽ no.φ in prima citatiõe põt termin⁹ pereptori⁹ assignari.⁊ hoc presertim est faciẽdũ qñ dať longa distãtia citati ita φ faciliter nõ põt iterari citatio.facit.§. de resti.in inte.tũ ex lřis. ¶ Et no.φ in pereptorio iudex dʒ cõminari se ꝓcessurũ ad vlteriora.facit.§.de iudi.in.l.pereptorio.
4 ¶ † Itẽ no.φ valet citatio vt qs cõpareat vsqȝ ad diẽ feriatã. rõ est qꝛ dictio vsqȝ stat exclusiue.⁊ sic nõ demõstrať dies in qua debeat cõpareri.sed vsqȝ ad quã diẽ licitũ sit cõparere.ne al's resultet prauus itellect⁹.facit qd not.in.c.j.§.de scrutinio.Sec⁹ si citareť vt cõpareat in die feriata.l.ij.in fi.ff.si qs in ius vo.non ie.de quo plene dictũ fuit in.c.fi.ff.de ferijs. ¶ Itẽ no.φ sufficit aliqd certificari ꝓprio noĩe vel signo eqpollẽti.facit qd no.in.l.
5 certũ.ff.si cer.pe.⁊.§.de rescri.cãm.§. ¶ † An aũt facta citatiõe sup tota cã cũ cõminatiõe de ꝓcedẽdo ad vlteriora φtũ de iure poterit sit necessaria alia citatio ad actus particulares.videreť qd nõ per istũ tex.⁊ ꝑ id qd no.Inno.de offi.dele.cõsuluit Hosti.tñ ibi dicit φ vt ꝓcedi possit ad sñiam opʒ φ cõmineť se processurũ ad vlteriora.⁊ etiã ꝓnũtiaturũ.qꝛ specialis citatio reqritur ad sñiam.Idẽ vř ſm.d.Anto.si cõmineť se ꝓcessurum in cause cognitione ⁊ decisiõe.al's secus.⁊ ideo forte papa hic non processit ad diffinitiuã.Inno.tñ in.d.c.cõsuluit.⁊ de ꝓcura.auditis.vř velle φ sufficiat qd quis sit citatus ad totã cãm cõiter seruať φ cõminať se ꝓcessurũ ad vlteriora etiã vsqȝ ad sñiam in
6 clusiue. ¶ † Itẽ no.φ citatio viua voce põt cõmitti nũtio ẽt sine scriptis.⁊ sic nõ vř scriptura de substãtia citatiõis.⁊ ꝑ hoc faciat qꝛ cõmissio nõ vř esse de actis.vt no.Innõ.in.c.qm̃ contra. de ꝓba.⁊ sic transit.d.Ant.sed forte hoc verũ in papa cui⁹ simplici verbo crediť.facit qd no.de fide instru.φ super his.Secus vř in alijs quorũ vbo nõ crediť.§.de ꝓba.qm̃ ꝯ falsam. ¶ Item no.φ supposita equalitate qualitati ꝑsonarũ ad probãdũ queʒ potuisse ire ad locũ sufficit ꝓbare alterũ eiusdẽ qualitatis inisse.
7 Secus si dareť disparitas ꝑsonarũ. ¶ † Itẽ not.φ citat⁹ a papa vt ꝑsonaliter cõpareat excusať si nõ põt cõparere etiã si nõ mittat ꝓcuratorẽ.Secus si citatur vt cõpareat ꝑ se vel per ꝓcuratorẽ.⁊ idẽ videť si citetur simpliciter vt se cõspectui apostolico presentet.si nõ adijciť vbũ ꝑsonaliter,vt in.c.pe.de iura. calũ. ¶ Itẽ no.φ in mãdato de cõparẽdo certo die effectualiter duo intelliguť mãdari,vnũ de cõparẽdo.alterũ de comparendo ad diem.⁊ sic no.φ mãdatũ qualificatũ cõprehẽdit in se simplex mãdatũ.⁊ etiã mandatũ cũ qualificatione.⁊ ideo si nõ põt impleri in qualitate implẽdũ est in facto.Simil'r ecõtra si in facto nõ põt impleri implendũ est in qualitate facti.§.ti.j.pisanis
8 ¶ † Et ex hoc no.φ mandatũ ex qualificatione qd reddiť indiuiduũ per vnitatẽ vborũ.et sic facit cõtra theoricã Barto.in.l. diuus.ff.de re iudi.vbi facit differẽtiã an opponať testẽ corrupte dixisse falsum.an vero obijciať testẽ fuisse corruptũ.⁊ falsuʒ dixisse.vt primo casu obijciẽs cogatur vtrũqȝ ꝓbare sed in scdo sufficiat alterũ.Sʒ certe illud loquiť in ꝑte que censeť se astringere qñ qualificate loquiť in eadẽ oratione.facit.§.de ꝓbať.licet cãm.sed hic in iudice cuius verba latius interpretanť. ¶ † Itẽ
9 no.ex predictis cõtra opinionẽ petri de qua per Cy.in.l.fi.C.de ferijs.vbi dicit qd in mãdato vt quis cõpareat certa die nõ inest mãdatũ vt quis cõpareat.qꝛ remaneret citatio sine die.et sic nõ valeret per.l.ita stipulat⁹.ff.de verbo.obl.sed eius opi.est cõtra istũ tex.nã intelligitur vt cõpareat φ primũ põt post ipsaʒ diẽ si in illa cõparere nõ põt.de quo per Jo.an.§.de appel.cum parati.dictũ tñ Petri põt saluari qñ mandatũ qualificatum esset inutile vt qꝛ mandaretur vt quis compareat die feriata,vt dixi in.c.fi.de ferijs.Nec ob.predictis.d.l.ita stipulat⁹.quia illa.l.loquitur in stipulatiõe nõ in citatiõe.preterea ibi etiam fuit erratum in substãtia ipsius stipulatiõis.vt ibi no.Bar.facit qd ipse no.e.tit.in.l.liber hõ.§.decẽ. ¶ Itẽ no.φ licita est argumẽtatio
10 de similibus ad similia.de quo.§.de cõsti.trãslato. ¶ † Itẽ no. qd etiã post longũ tempus cõtra cõtumacẽ in die assignata.videtur posse procedi ad instantiã alterius partis comparentis. [ADDI.] Qd est intelligendũ ſm.d.Ant.qñ is fuit citat⁹ ad totã cam al's secus.de quo hic latius per eũ.Nã si ad vnũ articulum sit ad certã diem citatus vult φ si in die illa nõ cõparuit:et actus in eius cõtumaciã sit expeditus.non poterit ad aliũ procedi sine noua citatiõe.facit qd no.§.e.c.ij.in.vj.idẽ si fuit expeditus in die sequẽti.vt voluit Jo.an.in addi.Spec.de sentẽtia. §.iuxta ver.est etiã nulla qñ intelligit.d.Ant.si iudex ꝓrogauit terminũ ad diem sequẽtẽ.alias nõ valeret qd fieret ſm euʒ.per c.consuluit.de offi.delega.et no.per Bart.in.l.aut qui aliter.in princi.et.§.j.ff.qd vi aut clã.Si vero non fuit expeditus in die termini nec in die sequenti.tunc ſm eũ nõ poterit postea expediri.per nota.per Bar.in dicta.l.aut qui aliter.Innocẽ.vero et Hosti.⁊ Jo.an.tenẽt contrariũ.⁊ p̃o eis facit iste tex.quia censetur continue esse in contumacia si nõ sit purgata.et ꝑ hoc fa

a ¶ In glo. sub hac. ꝑ solu. hui⁹ gl. Jñioruʒ si qras vtrũ obligatus ad dãdum vel faciendũ aliqd in certo tpe.vř intra certũ tp̃s si illud non possit facere in illo.vel intra illud tp̃s an postea facere teneatur distigue ſm do. boych. ꝯ in prin.

ciat.quia dilatio quã facit in expediendo actum ipse qui fecit citari tendit ad cõmodũ ipsius citati.ideo nõ videtur posse obijcere culpã ex qua sentit lucrum.ar.l.cũ in fundo.§.si fundus.ff. de iurisdi. ¶ Sed aduerte quia pro opi.Bar.⁊ do.Ant.fortiter facit.l.arbiter.ff.de arbitris.⁊ qd no.per glo.in.c.fi.§.eo.in glo.fina.ideo illa videtur verior.[JO.] 11
¶ † Itẽ no.φ insidie nõ excusant quẽ a comparendo vbi potest per ꝓcuratorem cõparere. quia insidie forte non sunt cões procuratori.al's esset secus.facit qd no.§.de elec.bene.el.j. ¶ Item not.φ calores estiui nõ excu
sant quẽ a comparendo etiã ad curiam. ¶ † Ultimo not.φ con 12 tumax condẽnatur in expẽsis etiam a tpe citationis qñ procedat indistincte tãgit hic Jo.and.[ADDI.] Qui cõcludit φ expense citationis veniũt,saluo tñ eo qd no.de procur.c.querelaʒ. expense victorie nõ veniunt que sunt facte post citationẽ ante cõtumaciã.sed venient in cõdẽnationẽ expẽsarũ que fient ratione victorie sed facte post contumaciã seu ex tempore contumacie bene veniunt deductis tñ de eis expensis quas domi esset facturus.per.l.sed si hereditas.ff.ad exhiben.⁊ hec vera nisi tpe citationis fuisset cõtumax.vt hic fuit:qꝛ tunc veniunt etiã expense victus ex tpe citationis ſʒ Hosti.⁊ Jo.an.[JO.] ¶ In gl. j.ibi φ in cã criminali.sed certe hec nõ est causa criminalis.quia nõ intẽdebatur punitio:sed repulsio in effectu ab electiõe:ideo censetur causa ciuilis.facit.§.de accu.super his. ¶ In ead.gl.ibi nõ ꝓprie diciť cõmunis supple prout loquiť.l.ij.C.de consorti. c.lit.nã ibi appellať cã cõis qñ creditor decedit pluribus heredibus relictis cui creditori forte debebãtur centum:que centũ nõ possunt peti per quẽlibet heredem:sed per omnes simul.post litis tñ contest.poterit vnus prosequi litẽ super toto prestita cautione de rato. ¶ In glo.prosecutus.in fi.si autem appelletur extra iudiciũ.dic vt habetur in.c.j.de app.in.vj.⁊ in.c.j.de elec.eo.
13 lib.⁊.c.cupientes. ¶ † In glo.nũtium in fi.⁊ dicit hic Abb.probari posse citationẽ fieri posse per nũtium citati.hoc tamen nõ clare hic exprimitur:sed bene probatur φ etiã viua voce potest cõmissio de citãdo dari nuntio videtur tamẽ φ in inferiore a papa hoc debeat redigi in scriptis apud acta.in.c.qm̃ contra.§.de
14 proba.An autẽ † possit quis esse nuntius ad vtilitatem ꝓpriã. no.Bar.in.l.iuste.ff.de acq.pos.⁊ in.l.eum qui.§.si epistola.ff.de
a furtis.⁊ aliquid dixi in.c.j.§.de iudi. ¶ In gloss.sub hac.ibi de sponsalibus sicut.solue vt ibi no.φ ibi agitur de obligatione cõtrahẽda ad certã diem.ideo ille per quẽ nõ stat post diem nõ remanet obligatus.hic de obligatione iam contracta circa quam sit mãdatum ad diem.ideo etiam post diem remanet obligatio. ¶ In ea.glo.ibi hec scriptura:ibi diciť φ si alternatiue due conditiones apponanť,censetur vna cõditio habens duo capita.et sic potius facit pro:quia hic etiam vnum est mãdatum cõtinẽs in effectu duo.⁊ ideo ibi censetur vna conditio quo ad effectum: quia sufficit propter alternatiuã alterã partẽ impleri. ¶ In ea. glo.ibi ea tñ adiectio dic φ illud ibi contingit φ sit restitutio:qꝛ qualitas adiecta apponebatur ad restringendum.que ratio hic cessat:quia non fuit de mente iudicis φ post diem non remanet obligatio. ¶ In ea glos.ibi.§.omnis.ibi dicitur φ differẽtia est inter stipulationem puram,⁊ stipulationẽ in diem:sed illud verum anteφ adueniat dies non postea.⁊ ita hic. ¶ In ea.glo.ibi
15 siquis ita.ibi dicitur φ † institutus sub cõditione si in triduo fecerit monumentum qd forsitam non poterat facere infra dictuʒ tempus φ reijciũtur angustie temporis ⁊ poterit etiam post triduum fieri monumẽtum.⁊ sic in effectu non contradicit:qꝛ etiã post diem fieri debet qd dispositũ est.⁊ si potuisset fieri infra diẽ
16 etiã tunc fieri debuisset:vt hic ꝓbatur. ¶ † In glo.responsalem ibi dixit Uincen.⁊ sic in effectu voluit Uincẽtius φ reus qui est impeditus non teneatur mittere procuratorem nisi in citatione aliter dicatur.⁊ hoc si causa est ardua:⁊ sic in leui sentit cõtrariũ vt teneatur tunc mittere ꝓcuratorẽ.in actione vero vult φ semper teneatur mittere. ¶ Sed certe hec opinio non videť bona: quia etiã si causa sit leuis non debet teneri ad mittẽdum procuratorẽ:quia al's nõ esset differentia inter impeditũ ex iusta causa ⁊ absentẽ ex volũtaria causa.qd nõ videť rationabile.Itẽ nõ videť fienda differẽtia an simpliciter quis citetur.An vero citetur vt cõpareat per se vel per ꝓcuratorẽ compareat.ꝑ.l.j.ff.de procura.⁊.§.de iura.calũ.in.c.fi. ¶ In ea.glos.ibi sed nõ probabat.⁊ hec est bona solutio ad istum tex.quia nõ probauit de impedimento.ideo reputatus fuit contumax ⁊ condẽnatus fuit in expensis.glo.in verb.secus est.voluit sentire aliam solutionem: scʒ φ vbi quis citatur vt comparcat coram papa:si est impeditus teneatur mittere ꝓcuratorem.secus si citetur coraʒ alio iudice. ¶ Sed certe ista solutio nõ est bona:qꝛ eadẽ est ratio vtrobiqȝ casu.⁊ qꝛ etiã in papa debet esse differẽtia inter absentẽ ex iusta causa ⁊ absentẽ ex volũtaria.vnde glo.in ver.tñ circa.voluit sentire φ etiã in papa licet non compareret per procuratorẽ nõ deberet ꝓcedi in principali negotio:sed certe etiã nõ debet reputari cõtumax

tari contumax si apparet de impedimẽto. ¶ In ea.gl.in fine.et
sic in effectu voluit glo.ꝙ aut loquimur in actore.aut in reo.et
si in actore aut superuenit impedimentũ post citationẽ ⁊ libelli
oblationẽ,aut ante.⁊ si ante aut querit.an directe ⁊ precise co-
gat mittere ꝓcuratorẽ:an aut indirecte currat sibi prescriptio.
in reo vero cõcludit ꝙ aut impedimẽtũ est paruo tempore du-
raturũ:aut longo:aut est perpetuum.et oĩa membra prosequit
glo.vt ptz in ea.de materia tangitur in.d.c.querelã.de procura.
vbi etiã per Jo.calde.⁊ per glo.v.q.iij.si egrotans.⁊ per Bart.
17 in.l.j.ff.de diuersis prescrip. ¶ † Potes cõcludere ꝙ aut q̃rit
in actore an teneat mittere ꝓcuratorẽ ne currat fiat prescriptio.
et dicẽdũ ꝙ sic.licet ipse sit impeditus personaliter comparere.
vt in dicta.l.j.Aut queritur.in reo impedito an teneatur mitte
re procuratorẽ.⁊ tunc aut est impedimentũ ratione dignitatis
aut alia ratione.si rõne dignitatis:tunc si est perpetuũ tenetur
mittere procuratorẽ.l.pe.C.de ꝓcurato.Secus si sit tp̃ale.l.nec
magistratibus.ff.de iniurijs.et.l.ps literarũ.ff.de iudi.Si vero
aliter sit impeditus:tunc si impedimẽtũ esset perpetuũ teneret
mittere procura.per id qđ dixit hic glo.et per id qđ habet in.d.
l.pe.Si vero nõ est ꝑpetuũ:tunc si est patruo tp̃e duraturũ non
tenetur mittere ꝓcura.maxime si causa sit ardua.vt voluit glo.
Fallit in causa electionis.vt in.c.cupiẽtes.de ele.in.vj.⁊ ita etiã
potest intelligi iste text.ſm vnũ intellectũ.Si vero est lõgo tp̃e
duraturũ.⁊ tũc si causa fuit inchoata ante impedimentũ.tene-
tur mittere ꝓcuratorẽ.p.l.eundem.ff.de legatio.Si vero causa
nõ erat inchoata:⁊ tunc nõ imputat si nõ dimisit ꝓcuratorem.
per.d.l.eũdẽ.forte tñ ꝓcedi poterit ꝯtra eũ.lʒ possit postea ap-
parente de impedimẽto restitui.faciat.l.j.C.ex quibus cau.ma.
vel forte potest dici ꝙ cuʒ in actibus grauis preiudicij reqrat
vera cõtumacia nõ poterit ad tales ꝓcedi contra absentem: sʒ
quo ad alios actus in quibꝰ nõ requireret vera cõtumacia po-
terit procedi.facit qđ no.Bar.in.l.iiij.§.pretor.ff.de dam.infec.
¶ In glo.expectatus.in fi.Solue vt no.in regu.mora.de regu.
iur.in.vj.Uel dic ꝙ in cõtrario agitur de actu odioso accusatio
nis.ideo ibi nõ admittit purgatio.hic vero ad penam euitan-
dam fiebat purgatio.qđ est fauorabilius.j.de regu.iur.in pe-
nis.lib.vj. ¶ In glo.calores.in fi.Solue ꝙ ibi ex gratia q trãsi-
uerit ad alium locum.auditur vt redeat ad primũ.si secũdo nõ
possit bene commode morari.⁊ sic nõ obstat.quia de rigore iu-
18 ris oppositum erat dicendum vt voluit glos. ¶ † In glos.fina.
ibi in causa criminali.nota bene ꝙ etiam in causa criminali fieri
debet cõdemnatio expensarum.⁊ hec est vera opinio.licet ali-
qui dicerent contrarium sufficere debere penam talionis: sed
certe illa respicit vindictã publicã:sed pena expensarũ interesse
partis:ideo vna aliã nõ tollit vt dixi in.c.finẽ litibus.⁊ facit qđ
no.in.c.j.ad fi.de elec.lib.vj. ¶ In ea.glo.ibi inquisitionis.hoc
clarum quãdo certa est persona ꝓsequens inquisitionẽ:sʒ si iu-
dex ex mero officio ꝓsequitur tunc si nõ precedẽte infamia.idẽ
dicendũ sed si precedente infamia ingrat:tũc q2 necessitatur ex
officio inquirere in dicto casu.j.de accu.in.c.qualirer.tunc non
tenet saluo nisi cõstaret de euidẽti calũnia.de quo hic per Joã.
and.⁊ per Cy.in.l.sancimus.C.de iudi.

1 ☞ Electus presumitur dignus ⁊ cõsequenter cõfirmandus.
2 Actor obtinere debet si non est qui excipiat.
3 Monachus eligi non potest nec est necessario postulandus.
4 Citatio debet esse trina vel vna peremptoria.
5 Laicus testificari potest in causa electionis.
6 Testificatio ⁊ assertio qualiter differant.
7 Negatiua potest probari per illos q exercere debuerunt actuʒ de quo queritur.
7 Absens nõ dr̃ qui est in ꝓuincia ad finem vt ꝑsonaliter citetur.
9 Papa ex gratia reintegrat quem ad facultatem se defendendi contra sententiam.
10 Contra absentẽ et impeditũ pretextu appellationis nõ põt ꝓcedi donec durat appellatio.
11 Per cõfirmationem solam non consequitur quis administrationem vbi post confirmationem mouetur sibi questio.
12 Citatio aduersariorũ an fieri debeat ad actum cõfirmationis.
13 Tempꝰ an possit statui appellãti ad finiendã appellationẽ.
14 Contra confirmationem quando possit obijci.

a **Cum olim. d. clericus.** Non põt
cõmode summari.quia ponit gratiã ⁊ nõ ius cõmu-
ne. ¶ Et due sunt partes principales.q2 primo nar
rat factum sub quo continetur consecratio.d.⁊ comparitio.f.⁊
g.Item cause cõmissio ⁊ processus delegatorũ confirmantiũ.f.
Secũdo ibi volentes cõmittit causam sub diuisiõe bimẽbri.et
scđm membrũ ibi:sinautem. ¶ Not.primo ꝙ super electione ⁊
ipsius tenore credi videtur literis prelatorum prouincie in qua
quis est electus quando non apparet ꝯdictor.de quo.j.de pro-

1 ba.l.post cessionem. ¶ † Item no.ꝙ vbi quis nõ habet cõtradi
ctorem de facili expeditur.Et no.etiã electũ presumeñ.dignum.
et consequẽter confirmandum nullo apparente contradictore.
2 ¶ Item no.ſm Gof.ꝙ † obtinet qui agit si non est qui excipiat
vel excipere possit.de quo dicẽdum.vt no.in.l.vbi pactum.C.de
transac.⁊ in.l.cum putarẽ.ff.famil.hercis.⁊.j.de exceptionibus.
3 cũ ecclesiastice. ¶ † Item no.ꝙ monachꝰ eligi potest.nec est ne
cessario postulãdus.facit.s.de renũ.in.c.vlti.⁊ qđ habetur in.c.
nullus.de elec.in.vj.⁊ in cle.j.eo.ti. ¶ Item nota practicã agen
di ⁊ sentẽtiãdi pro electo confirmato ⁊ cõsecrato.quia debet pe
tere vt sinatur a molestantibus pacifica possessione gaudere.fa
4 cit.s.de restit.spolia.audita. ¶ † Itẽ nota ꝙ nõ sufficit vnica ci
tatio:sed debet esse trina.vel vna perẽptoria per.c.p̃cedẽs.⁊ hoc
in princi.lit.⁊ in fine.sed in medijs cause sufficit vnica.licet non
5 perẽptoria.de quo in.c.cõsuluit.s.de offic.deleg. ¶ † It not.ꝙ
laicus potest testificari in causa electionis.licet nõ intersit in ele
ctione.s.de elec.sacrosan.⁊.c.massana.nam possunt laici habere
notitiã electionis per publicationẽ electionis factã per canoni-
cos.⁊ ꝓpter hoc dicit do.Flo.ꝙ testimonium populi plene nõ
6 ꝓbat sed faciebat presumptionem. ¶ † Item no.differentiã esse
inter testificationẽ ⁊ assertionẽ.quia assertio dr̃ esse qñ nõ produ
citur formaliter vt testis neq iurat.Secus in testificatione.di-
cta tñ assertio admittitur facto notorio.j.de coha.cle.c.tua.cuʒ
ibi nota. ¶ Et no.ꝙ assertio coadiunat ꝓbationem quãdo fit a
notabili persona.facit quod habetur.xcvj.distin.c.notabilibꝰ.
7 ¶ † Itẽ no.negatiuã ꝓbari posse per illos qui exercere debue
runt actum de quo queritur.facit.j.de ꝓbat.tertio loco.Et hoc
etiã not.ꝙ creditur testibus attestantibus de facto ꝓprio inter
alios quãdo illud nõ est per alios ꝓbabile.de quo.s.de elec.cum
dilecti.⁊ in dicto.c.tertio loco.⁊.j.de testibꝰ.cũ a nobis. ¶ Iteʒ
no.ꝙ post sententiã vel post id qđ habet locum sententie.potest
opponi de ꝓbationis falsitate ⁊ sentẽtia retractari.de quo.j.de
proba.licet.⁊ de exceptio.cum venerabilis. ¶ Iteʒ no.ꝙ cõtra
electum post cõfirmationem admittitur accusatio vel exceptio
ad finẽ impediendi possessionem facti quando contẽditur nulli
tas cõfirmationis ex falcitate instrumentorũ. ¶ Item no.ꝙ in
causa electionis ꝓcedi potest cõtra absentem lit.nõ contesta.de
quo in.c.qm̃.§.si vero.vt lit.nõ cõte. ¶ Item no.ꝙ papa etiam
non iustificata appellatione potest de gratia audire appellantẽ
ad primã litem. ¶ Item no.ꝙ papa ex gratia etiaʒ citra appel
lationem vel supplicationem iustam potest quem restituere con
tra sententiam latam in causa electionis.et sic facit ꝙ de iure cõ
muni sententia in causa electionis transeat in rem iudicatã.fa-
8 cit.s.de elec.cum dilecti.licet Inno.hic dubitet. ¶ † Item nota
ꝙ existens in prouincia non dicitur absens ad finem vt persona
9 liter citetur.de quo in.c.fina.j.titu.j. ¶ † Item no.ꝙ licet papa
ex gratia reintegret quem ad falcultatẽ se defendendi contra sen
tentiam non tamen per hoc tollit vel suspendit primam senten-
tiam.⁊ sic differentia est inter appellationem ⁊ istam reintegra-
tionem factam ex gratia:quia appellatio bene suspendit pronũ
tiatum.j.de iureiur.venientes. ¶ Ultimo nota ꝙ quãdoq ipso
facto dicitur quis appellare.de quo.j.de appellat.vt debitus.⁊
10 c.meminimus.⁊.c.suggestum. ¶ † Item nota ꝙ cõtra absentẽ
et impeditum pretextu appellationis non videtur debere pro-
cedi donec durat ⁊ instat appellatio vbi appellatio est etiaʒ ad
papam propter aliam causam delatã.sʒ certe hec videtur fuisse
de gratia vt patet in litera.Et not.ꝙ hic factum habetur p ap-
pellatione ex quo non fuit preuentus ⁊ iter arripuit in propria
persona.quod intellige iudice certificato vt fuit hic:⁊ ideo hic
11 expectatur annus appellationis. ¶ † Item no.per solam confir
mationem quis non consequitur administrationem vbi post cõ
firmationem mouetur sibi questio nisi specialiter a superiore cõ
mittatur.⁊ sic facit ꝙ appellatio a confirmatione impedit admi
nistrationem nisi aliud prouideatur per superiorem. ¶ In glos.
j.ibi ei soli fiebat preiudicium.Sed certe etiam fit preiudicium
alteri qui dicitur electus.ideo dic ꝙ papa hic creditur propter
multitudinem sigillorũ que verisimiliter credidit non esse falsa.
secus si fuissent pauca.quia tunc non de facili credidisset.per id
qđ allegatur in cõtrariũ.dicunt tamen doc.hoc nõ esse trahẽdũ
ad consequẽtiam.quia electus non solum debet ire cum literis
prelatorum.sed etiam cum decreto electionis.vt in.c.innotuit.
s.de elec.per hoc tamen.c.patet decretuʒ electionis nõ esse om
nino de substantia.al's papa non audiuisset istum.de quo in di-
cto.c.innotuit.⁊.lxj.dis.episcopus. ¶ In glos.misericorditer.in
fi.No.ex glo.vnum intellectum principalem.ꝙ hec decre.nõ po
nit ius:sed gratiam.⁊ hoc etiam sequitur glo.in verbo.citatus.
sed glo.in verbo aliogn.⁊ in verbo confirmare.ponit aliũ intel-
lectum.s.ꝙ decre.ponat ius.⁊ qđ iste.d.de iure fuerat auditus ex
eo q2 nõ tenuit ꝯfirmatio facta de.f.tãq̃ fctã nimis festinãter nõ
discusso prius de iuribꝰ electionis.d.qđ fieri debuerit ſm formã

a ¶ Cũ oliz. si q̃ras vtrũ obijciẽs aliqd ꝯ electũ teneat illđ ꝓbare.distĩgue vt hic p d. hen. bo ych.in pñ.

mādati.ꝛ si ita in facto fuisset hec lectura esset vera,ꝑ id qđ habetur in.c.cū dilecta.de rescriptis.ꝛ.s.titu.j.in.c.vlti.Sed huic lecture ob.litera duȝ dicit misericorditer.ꝛ sic vult ꝙ de gratia audiatur ideo hec lectura nō videtur bona nisi late sumas verbum misericorditer,iuxta illud vniuerse vie dñi.ꝛ sic eius vicarij misericordia ꝛ veritas.facit qđ no.in si.s.de rescrip.sedes.tamen qꝛ stricte sumēdo violaretur litera.videtur dicendū qđ isti delegati seruarūt formam mandati,ꝛ cū ordine iuris processerunt ad sententiā cōfirmationis electionis facte de.F.et qꝛ non fuit appellatū trāsiuit in rē iudicatam.s.de elec.cū dilecti.ad fi. ideo de rigore.d.nō debuit audiri ſȝ solū ex gratia possit audiri.Inn.tamen hic in vna parte videtur velle etiā ꝙ de iure audiri debuerit.qꝛ sentētia super causa electionis:et sic super matrimonio spirituali nō debet trāsire in rē iudicatā sicut nec sup matrimonio carnali.j.de re iudi.in.c.lator.sed istud est contra istum tex.dum dicit misericorditer.et,cōtra dictum.c.cum dilecti ad fin.nec per oīa est bona equiparatio matrimonij carnalis ad spirituale.vt no.Jo.And.in.c.tue.j.de spō.ꝛ ipse idē Inn. in alia parte etiam vult qđ sñia super causa electionis transeat in rē iudicatā.ideo non potest veniri cōtra illam.et hec est cōis opi.nisi forte fuerit appellatū vel nisi ex iusta cnusa petat̄ restitutio in integrū.s.de restitu.in integ.ex literis.et.j.de re iudi. cū bertoldus.vel nisi doceat̄ de preuaricatione.vel nisi qs doceat de proprio interesse et se ignorasse processum factū sup cā electionis ꝛ cōfirmatiōis,vt no.glo.in preallega.c.cum dilecti. et de electio.cupientes.lib.vj.potest etiam per viam denuntiationis veniri contra ipsam sententiaȝ.si pretendat̄ ipsam iniustam.iuxta nota.per Inno.in.c.ad aures.s.de rescrip.¶ Item aduerte quia licet iste.d.pēdente processu cōfirmatiōis sup electione.F.accesserit ad curiā pro iniurijs assertis,sibi illatis per ipsum.F.et alias.tamē fuit sibi imputadū quare ꝓcuratorē nō dimisit in causa dicte cōfirmatiōis.facit.s.c.proxi.ideo nō fuit de rigore iuris iusta causa vt audiretur contra sententiā cōfirmationis latam pro.F.a qua nō appellauit.sed bene fuit persuasiua:qꝛ aliqualiter coloratā absentiā habuit.ex quo se absentauerat peregrinando ad curiā.facit de clericis peregrinantib⁹. c.j.Et adde qđ in confirmatione hodie debet fieri citatio.licet olim esset opinio.vt in.c.fin.de elect.in.vj.In causis tamen deuolutis ad curiam seruari debet.c.j.ꝛ.c.cupiētes.eod.tit.et lib.

12 ¶ † An aūt ad actum cōsecrationis debeat fieri citatio aduersariorum.videntur velle doc.ꝙ non.quia certum est tēpus statutum a iure infra qđ qs debet petere consecrationem vt in.c. cū in cunctis.de elec.ꝛ illud interpellat ꝓ homine,vt in.c.vltimo.de locato.Et adde qđ not.glos.in.c.si electio.de elect.in.vj. hoc tamen dictū videtur procedere.nisi ante tempus predictuȝ quis vellet consecrari.quia aū non interpellat.facit quod notat Barto.in.l.qui ante kalendas.de verb.oblig.Et no.etiam ſm Inno.hic qđ licet appareat de cōsecratione,nō per hoc dicitur constare de consecratione ideo si de illa opponatur ꝙ non precessit debet consecratus probare illam precessisse.¶ In gl.penul.ibi ab eo ad quem appellatur.Nota.diligenter ex glo.limi-

13 tationem ad.c.ex insinuatione.de appel.vbi dicitur ꝙ † nō potest statui tempus appellanti ad finienda appellationem.nam illud verum per iudicem a quo.sed per iudicem ad quem.secus qđ diligenter no.

14 ¶ † Extra gl.tangit hic Inn.quando possit obijci cōtra confirmationē.de quo dixi.in.c.cum olim.s.de cā possess.vbi etiam tangitur.¶ Cui autē incumbat onus quando excipitur contra electionem vel confirmationem.eo casu quo potest.Cōcludit ꝙ si obijcitur crimen incumbit excipienti quia presumptio est ꝙ quilibet sit bonus.s.de scrutinio.c.j.Si aūt aliud obijciatur.tunc si post cōfirmationē incumbit excipienti. quia presumptio est pro confirmato.vt not.compo.de elec.in genesi.Si aūt obijcitur ante cōfirmationem.tunc si apparet de scriptura seu decreto electiōis incūbit onus excipienti.quia in dubio presumit̄ ꝓpter scripturā oīa solēnter acta.l.j.C.de cōtrahen.stipu.Secus si non interuenit scriptura ꝑ nota.in dicto c.in genesi.et.j.de eo qui furti ordi.recepit.c.ij.

1 ¶ Canonici possunt per viam denuntiationis cōtra episcopum crimina opponere.
2 Propter cōtumaciā ꝓcedi pōt ad suspēsionē officij ꝛ beneficij.
3 Suspensus ab officio ꝛ beneficio excōmunicari pōt ꝛ si celebrat est irregularis.
4 Irregularis duplici irregularitate non est priuatus ipso iure beneficio sed venit priuandus.
5 In causa denūtiationis pōt lite nō conte.ꝓcedi ad diffinitiuā super pena priuationis dignitatis.ꝛ nu.9.
6 Depositus ab officio epāli nō vr̄ deposit⁹ ab offi.sacerdotali.
7 Suspēsus ꝛ excōicatus est priuatus potestate administrandi bona pertinentia ad dignitatem.
8 Contumax de iure communi non habetur pro confesso.
10 Agi directe de crimine quando dicatur.
11 Excommunicatus an possit contrahere.
12 Et an actus spirituales gesti per excōicatum valeant.
13 Ordinatus ab epō excōicato an ꝛ quō teneat ordinatio.

a Veritatis. Si agitur a de crimine in modum denuntiationis contra reum contumacē recipi possunt testes ꝛ sentētia diffinitiua ferri.hoc dicit.¶ Et primo ponit denūtiationem criminum epi Curiensis,ꝛ tres delegatiōes super ea successiue factas et delegatoꝝ processus.secundo ipsum deponit ꝛ per ipsum alienata reuocat.secūda ibi:nos igit̄.

1 ¶ Nota ꝙ † canonici possunt per viā denūtiationis opponere crimina contra epm.

2 ¶ † Item nota ꝙ ꝓpter cōtumaciā potest procedi ad suspensionem officij et beneficij ꝛ cōtra epm.hodie tamen non debet ab hac pena inchoari.vt in.c.ij.de offi.dele.in.vj.¶ Item not.ꝙ quedam sunt crimina ex quibus episcopus potest deponi vt est crimen dilapidationis:homicidij:incestus:ꝛ irregularitatis.¶ Item nota ꝙ vbi ꝓceditur per viaȝ denūtiationis in causa criminali etiam ad finem depositionis potest quis comparere per procuratorē.

3 ¶ † Itē nota ꝙ suspēsus ab officio ꝛ beneficio potest excōmunicari.nam in plus se habet excōmunicatio quia illa priuat etiā cōmunione hominuȝ.facit quod no.ij.q.iij.in.c.engeltrudam. ¶ Item not.ꝙ in casu criminali contra episcopum soli prelati ꝛ viri religiosi videntur admitti ad testificandum.de quo in.c. cum.ꝑ.j.de accu.¶ Item nota ꝙ suspensus ab officio vel excōmunicatus non debet celebrare,et si celebrat efficitur irregularis.de quo in.c.clerici.ꝛ per totuȝ.j.de cleri.excom.ministrante.

4 ¶ † Item not.ꝙ irregularis etiā duplici irregularitate vt quia est homicida ꝛ celebrauit post excōmunicationem nō est priuatus ipso iure bñficio:sed venit priuandus.de quo per Inn.j.de cōces.preben.in.c.cum nostris.ꝛ.s.de renun.nisi in.§.ꝓpter conscientiam.

5 ¶ † Item no.ꝙ in causa denūtiationis potest procedi etiā lit.non cōtesta.ad diffinitiuam etiā super pena priuationis dignitatis.¶ Item nota ſȝ vnum intellectum ꝙ ex delicto superueniente lite pendente an eadem instātia pendēte super alio delicto pōt occasionari sententia ꝛ prima causa aggrauari.facit j.de iureiuran.c.fina.in.vj.

6 ¶ † Item nota ꝙ depositus ab officio episcopali non videtur depositus ab officio sacerdotali:nisi expresse aliud dicatur.ꝛ sic nota ꝙ ad priuationem maioris dignitatis,nō videtur sequi priuatio minoris.secus videtur econtra.j.de exces.prela.in.c.ex literis.ꝛ.l.qui indignus.ff.de senato-

7 ribus.¶ † Ultimo nota ꝙ suspensus ꝛ excommunicatus est priuatus potestate administrādi bona pertinentia ad dignitatem seu ad beneficium.ideo ab eo alienata non valent.facit quod ha-

b betur in.c.fi.j.de accu.¶ In glos.probatum b ibi.C.de penis.ne diu.ibi est speciale quādo proceditur cōtra apparitorem seu nūtium delinquentem in officio.ꝛ hoc propter publicam vtilitatē ne fraus eius remaneat impunita cui multa committuntur.Et per hanc.l.dicit Jo.ij.q.ij.ante mediū magne glo.idem in dilapidatore.ꝛ sic potest solui obiectio que sequitur.est etiaȝ speciale in crimine lese maiestatis.vt habetur in extrauag.ad reprimēdam.quam glossauit Barto.alias de iure communi non potest procedi ad diffinitiuam contra absentem in grauioribus criminibus in quibus imponitur pena maior relegatione.ratio est qꝛ in illis imponitur a iure pena capitalis que non cedit in absentem ex forma tamen statutorum quādoqꝫ disponitur cōtrariuȝ. et talia statuta seruanda sunt,argu.l.ne diu.hic allegata.¶ In ead.glos.ibi pro contumacia vero annotantur.ꝛ hec annotatio in maioribus criminibus succedit loco missionis in possessionē que consueuit fieri contra contumacem in ciuilibus.¶ † In eaglo.ibi bene ꝓceditur contra absentem.ꝛ hoc clarum si lis est cōtestata ꝛ liqueat de causa.Si autē lis nō sit contesta.tunc est dubium.an in istis minoribus criminibus ex quibus imponitur pena relegationis vel minor possit ꝓcedi cōtra absentē ad diffinitiuā glo.fuerūt cōtrarie.nam gl.in.l.absentē.tenuit ꝙ sic.ſȝ in l.quoties.C.de digni.lib.xij.tenuit cōtrarium.ꝛ illā tenuit Jac de are.qꝛ in criminalibus ꝓcedit̄ ad instar ciuiliū.l.absentem.ff. de penis.ꝛ hoc etiā tenuit Cy.in.l.absentē.C.de accu.sed Bar. tenet primā.qꝛ in istis minoribus criminibus contra contumacē nō habet locū remediū immissiōis:nec annotatio bonorū.vt ptȝ in.l.j.ꝛ.ij.ff.de requiren.re.ideo dȝ posse ꝓcedi ad diffinitiuam per nota.in aut.qui semel.C.quomō ꝛ quando index.Sed certe tutius est tenere scđā opi.quia ratio Bar.nō videtur tuta per id quod habetur in.c.tue.ꝛ qđ ibi dictum fuit.s.vt lit.nō contesta.¶ In ea.glo.ibi.C.de adulte.ꝙuis.Sed certe ibi liquidatū erat negotium cōtra reum qui erat presens.ideo mirum si sententia contra eum presentem ferri potest non obstante absentia accusatoris.ex quo sententia non venit fereda contra accusato-

8 rem:ſȝ contra accusatum.¶ † Et nota ex predictis ꝙ cōtumax non habetur pro confesso de iure cōmuni.facit.l.diuus.ff.de custo.reo.

a ¶ Si agitur domi. Abb.lati⁹ summat h. c.in hoc.

b ¶ In glo. probatum. hec gl.ponit modum ꝓcedēdi ꝯ contumacē in criminalibus.ꝛ adde Spec.tit.d accu.§.seq̄ videre vbi d hoc plene.ꝛ vid hic dis. do.hen.bo ych.paulo post prin.

sto.reo.& hoc de iure ciuili.Quid autem de iure canonico.j.pa-
tebit.scđm statuta tñ locorũ sepe contumax in causa criminali
9 habetur pro confesso.¶ †In ea.glos.ibi de speciali mandato.
sed certe videtur ꝙ istud fuerit de iure communi per literam dñ
dicit videntes ordinem iudiciariuz &c.vnde cõmuniter tenetur
quod loquitur in glo.in versi.vel melius.quia hic loquitur quã
do per viam denũtiationis vel inquisitionis ꝓceditur.ideo po-
tuit procedi lite nõ contesta.¶ Sed cõtra id qđ dixi de via de-
nuntiationis facit quod nota.Jo.and.post Hostië.in.c.nouit.
ad fi.de iudi.vbi videtur velle ꝙ in via denuntiationis fieri de-
beat lit.cõtesta.Sed dic illud ꝓcedere in denũtiatione iudiciali
priuata que tendit ad vtilitatẽ partis.hic in denũtiatione cano
nica que tendit ad publicã vindictã quod nota.¶ Tertia solu-
tio colligitur ex fine glos.quod hic sententia non fuerit lata ꝓ-
pter crimina obiecta.sed quia celebrauerat durante excõicatio
ne.¶ Quarta solutio colligitur ex his q̃ dixi in princi.gloss.ꝙ
hic sit speciale qñ agitur de crimine dilapidationis ꝓpter peri
culum more.facit quod not.iij.q.ij.qui ea.et.iij.q.ix.in summa.
¶ Quinta solutio etiam põt esse qđ hic steterit in excõmunica
tione per annũ.& sic habebat̃ ꝓ confesso.per.c.rursus.xj.q.iij.et
facit de hereti.cum contumacia.libr.vj.et iste est vnus casus in
quo contumax habetur pro confesso de iure canonico.alius ca
sus est in.c.decernimus.iij.q.ix.sz vnũ intellectũ,scilicet qñdo
quis est diffamatus de crimine & citatur vt veniat ad se purgã-
dum:& est contumax.nã habet̃ perinde ac si deficeret in purga-
tione.et sic habetur pro cõfesso.vt ibi habetur.&.j.de simo.in.c.
de hoc.&.c.insinuatũ.¶ Et adde qđ vbi veniret imponẽda pe-
na corporis afflictiua:puta depositionis ad finẽ perpetui carce
ris.non videt̃ qđ talis pena cadat in absentẽ.per.l.absentez.ff.
de penis.secus quãdo simpliciter debet deponi a dignitate,vel
etiam ab ordine.& sic intelligatur iste tex.vt hic voluit do.An-
to.¶ In ea gloss.ibi non debeat qs deponi scz ab officio.sed a
10 beneficio & sic remoueri ab administratione.¶ †In glo.defen-
dendo ibi nõ ageret̃ directe.dicitur agi directe de crimine quã-
do ageretur per viã accusationis,vt patet ex his que habent̃ in
c.super his.de accusatio.¶ In eadem gl.ibi potuit procura-
tor interuenire Goffre.cõtra cuz agatur de pena depositionis
ab officio.Idẽ Hosti.qui hoc not.in.c.inquisitionis.de accusa.
& sic residet Jo.an.& do.ant.[ADD] Sz certe sicut hic in via
denuntiationis licet agatur ad penam depositionis dispensat̃
procedi possit lite nõ cõtesta.contra regulã.c.j.vt lite nõ cõte-
sta.ita dispensatio in obligatiõe vt possit per procuratorẽ se de
fendere per hunc tex.& hoc tenet Pe.& Abb.& hic vbi nec ꝑ se
nec per rñsalẽ.& cetera est casus.nisi diceres ꝙ hic factũ narrat̃:
non autẽ ponitur ius.qđ non videtur de mente litere.TIO.]
11 ¶ †Extra gl.tangit hic Inno.an excõicatus possit cõtrahere.
¶ Conclude qđ sup rebus spectantibus ad administrationem
dignitatis vel prelature.non potest si est publice excõicatus.vt
hic patet.¶ Si aũt cõtrahat super patrimonialibus.fuit opi-
nio inter Inno.& Hosti.Inno.tenuit qđ tz cõtractus.sed Ho-
stien.contra.tenet opinio.Inn.per.c.pia.de exceptio.in.vj.vbi
patet qđ licet prohibitũ sit excõmunicato agere & peccet agen-
do.tamen tenet actus in iudicio celebratus si nõ fuit repulsus.
& sic eadẽ ratione debet tenere contractus:quia in iudicio quasi
contrahitur.l.j.§.idẽ scribit.ff.de pecu.et hãc opin.sequitur hic
do.Anto.qui plene prosequit̃ rñdendo rationibus Hosti.non
12 hic.sed in.c.si vere.j.de sen.excõ.¶ †An aũt valeãt actus spi-
rituales gesti per excõmunicatũ.tangit etiã hic Inno.& cõclu-
dit qđ si fiant ex iure priuato nõ tenẽt.secus si ex iure publico
ratione dignitatis dũmodo sit qs occulte excõicatus & tolera-
tus.secus si sit publice excõmunicatꝰ & sic non toleratur.per.c.
ad probandũ.j.de re iudi.&.j.de accusat̃.olim.viij.q.j.nonne.et
ff.de officio preto.barbarius.et per hoc patet si canonicꝰ eligit
durante excõmunicatione.quia dicit̃ ex iure priuato eligere.vt
no.Inno.de consue.cum dilectus.nõ valet electio.secus si pre-
latus toleratus conferat beneficium qꝛ tenet collatio saltem si
fiat ignoranti.per.c.ad ꝓbandum.de re iudi.& ibi per Jo.cald.
13 et secus videretur si scienti per ibi nota.ꝑ eum.¶ †Quid autẽ
de actu spirituali in quo imprimitur character.dic ꝙ tenet col-
latio.sed caret executione.vt si quis ordinetur ab episcopo ex-
cõmunicato.per nota.in.c.j.j.de schisma.&.ix.q.j.in summa di-
spensari tñ põt si ignorauit ordinatus et iusta fuit ignorantia ꝑ
nota.in.d.c.j.secus si sciuisset vel fuisset in supina ignorantia et
hec sufficiant.reliqua dic vt hic per Jo.An.& do.Anto.

1 ☞ Contra contumacem lite non cõtest.in ciuili procedi põt
admissionem in possessionem causa custodie.
2 Missio facta qñ succedat loco vere missionis.
3 Contumax non debet esse melioris cõditionis q̃ obediens.
4 Decretum primum potest contra non laitantem interponi.
5 Decretũ scđm si detur nõ precedente primo non tenet.
6 Possessionem beneficij habere potest quis sine titulo.
7 Prescribere põt quis iuri agendi contra se lz rem nõ prescribat.
8 Agi rei vẽdicatione an possit cõtra immissum ex ꝑmo decreto.

a Ontingit,interdum. Actor ꝑ secũdũ[a]
decretuz iudicis non admissus vel expulsus a reo per
lapsum anni verus efficitur possessor.hoc dicit.¶ Et
primo ponit casum quãdoqz contingẽtem.secundo illi prouidet
1 secũda ibi:ne igitur.¶ †Nota ꝙ contra contumacẽ lite nõ con a
testa.in ciuili ꝓcedi potest ad missionem in possessionẽ causa cu
stodie.& sic facit ꝙ ex primo decretõ infra annum non transfera
tur vera possessio.de quo in.c.qm̃.§.in alijs.s̃.vt lite non conte-
2 sta.& etiam tangitur hic in glo.j.¶ †Item no.ꝙ iussus immitti
habetur pro immisso si impediatur per reum quominus immit
tatur.Et no.ꝙ ista facta missio que succedit loco vere missionis
recipit eius naturã vt sicut vere missus efficit̃ possessor post an-
num ita iste ficte missus.Idem si impediatur casu vel alio impe
dimento nõ tamẽ facto aduersarij.Si aũt quis esset iussus im-
mitti sed nondum esset immissus nec impediretur per aduersa-
rium.nõ haberet̃ pro immisso.vt est tex.in.l.nõ est mirum.ff.de
3 pigno.act.& facit.j.de re iudi.cũ aliquibus.¶ †Itẽ no.illud vul
gatum ꝙ nõ dz esse melioris cõditionis cõtumax quã obediẽs.
¶ In glos.j.ibi:vel forte ipso iure Bar.in.l.si finita.§.iulianus.
de dam.infec.& sequitur do.Anto.hic dicit ꝙ si obligatio causa
tur ab actu inito cũ ꝑsona.tunc quia nõ potest deueniri ad secũ-
dum decretũ nisi contra latitantez.l.fulcinius.§.j.ff.ex qui.cau.
in pos.ea.tunc si deuentum est ad secũdũ decretũ contra absentẽ
ex iuxta causa.decretũ est ipso iure nullũ.& sic intelligatur.l.im-
peratores.allega.in glo.Si autẽ obligatio surgat a vitio rei.vt
in causa dãni infecti & in causa noxali.tũc quia nõ requiritur ve
ra cõtumacia vt ꝓcedi possit ad scđm decretũ.si sit interpositũz
cõtra absentez ex iusta causa tenebit de mero iure:sed dari pote
rit restitutio.& sic intelligatur.l.si finita.§.si forte.allega.in gloss.
4 Et hec ꝓcedere videtur in secũdo decreto.nam †primũ decretũ
indistincte etiã contra nõ latitantẽ potest interponi.l.ignorare.
C.de resti.mili.& qꝛ faciliter illud potest reuocari.s.cauẽdo de iu
dicio sisti & soluẽdo expẽsas cõtumacie nõ videt̃ necessaria resti-
tutio.que nõ datur pro modico dãno.l.scio.ff.de resti.in integ.&
no.Inno.s̃.de resti.in integ.c.coram.¶ In glos.fi.ibi de hered.
excõicamus.& bene facit.j.de here.cũ cõtumacia.li.vj.¶ In ea.
glo.ibi sed illud loquimur in personali.supple qđ habetur in.§.
iulia.sz ad.c.j.j.ti.j.potest dici ꝙ ibi ad cautelã fuit interpositũ.
¶ In ea.glo.ibi:nisi quis ad cautelã.& si dicatur ꝙ cautela vide
tur mala.qꝛ petendo interponi scđm decretũ,videtur petere ad
iudicari dñum.facit.l.pretoris.ff.de dam infec.& sic videtur sibi
cõtrarius cũ prius agendo reali dixerit se dñm.sed dic ꝙ nõ de
bet per scđm decretũ hoc casu petere adiudicari dñium sed pete
re adiudicari possessionem.& sic nõ erit sibi cõtrarius.tñ vt dixit
glo.hoc nõ est necessariũ.Bar.tñ in.l.si finita.§.iulia.ff.de dam.
infec.dicit ꝙ posset fm decretum interponi etiam in reali alia
forma.videlz decernẽdo ꝙ nõ audiatur deinceps etiã super pro
prietate ille cõtra quẽ facta est immissio per id qđ habet̃ in.l.pe.
ff.de dam.infe.tñ tale decretũ nõ deberet iterponi nisi plene co
gnito de causa.vt qꝛ forte immissus plene ꝓbaret de iure suo.et
nõ debebit statim deueniri ad tale scđm.sed aliquod tẽpus con-
gruum arbitrio iudicis debebit interuenire.tñ hoc casu ex quo
per annũ durauit in cõtumacia poterit arbitrari de minori tpe
anni.sed qñ fit immissio in ꝑsonali:et postea vult quis deueniri
ad scđz decretũ deberet iudex arbitrari de anno.per no.per In
no.j.de ver.sig.dilecto.nec deberet tũc deueniri ad scđm nisi pre
cedente noua contumacia.& plene constito de debito lz quo ad
primũ decretũ sufficiat summaria cognitio per id qđ notat̃ in.l.
cum ꝓponas.C.de bo.auto.iudi.pos.vbi per Bart.& Cy.&.s̃.vt
lit.nõ cõtest.in.c.qm̃ frequẽter.§.in alijs.&.§.fi.¶ In.ea.glo.ibi
cõstituit aliquẽ possessorẽ glo.dicit verũ si hoc hz formã decreti
scđi in ipsa actione personali.qꝛ solũ decernatur immissum ve-
rum possessorẽ:sed si adiudicaret rẽ per ipsum scđm decretũ tũc
idẽ esset:qđ in causa noxali & dãni infecti qꝛ si ille contra quẽ facta erat
immissio,erat dñs:afficietur immissus dñs nedum possessor per
scđm decretũ.Si autẽ nõ erat dñs.cum habeat titulũ secũdi de
creti.poterat vsucapere seu prescribere.l.pretoris.cum ibi not.
5 de dãno infec.¶ †Quid autẽ si datum sit secũdum decretũ nõ
precedente primo.dic ꝙ nõ tenet ipso iure quia non potest dici
secũdum primo non precedente.l.qui duos.ff.de rebus dubijs.
6 et no.Dy.in dicto.§.iulianus.¶ †In ea.glo.ibi forte vt possit
&c.¶ Nota bene ꝙ quis potest possessionem beneficij habere si
ne titulo.et sic facit ꝙ possit restitui si spolietur.de quo in ca.li-
7 teris.de restitu.spolia.Et not.etiam ex glos.ꝙ †interdum quis
potest prescribere iuri agendi contra se licet non prescribat rem.

a ¶ Cõtingit vide su ꝑ hoc.c.d. Abb.hic.& do. Hen. boych.qꝛ h tractat d ꝑmo & scđo decre.quaz materiam egregie expedit Spe. in titul. de ꝑmo & secũdo decr.vbi ad satietatẽ hac materiã ingurgitare poteris et multi alij dñi legũtra ctauerũt de materia ꝑmi & secũdi decreti.

et forte voluit quod hoc ideo contingat quia talis prescriptio procedit ex negligentia nō petētis. et sic nō requiritur tanta bona fides. facit qđ not. in. c. cura. ff. de iure patro. et .j. de immunitate eccle. quia plerique. et per Bart. in. l. sequitur. §. item si viam. ff. de vsucap. et ibi plene dixi an hoc casu currat prescriptio propter negligentiam licet quis sit in mala fide. ¶ In ea. glo. ibi eum qui. hodie habetur. lib. vj. et idem dicunt doc. etiam si aliquis petat dignitatem temporalem ne detur vitiosus ingressus ad illam. de quo in Spec. de scđo decre. §. nūc videndū. ver. qđ si quis electus. ¶ In ea. glos. ibi. l. fulcinius. §. vlti. intellige quod lucrabitur fructus propter nimiam cōtumaciam iudice hoc decernēte nō aliter. vt ibi nota. Bar. et Specu. de primo decre. §. restat. versic. hoc aūt. dicunt tamen docto. quod idē esset in alia actiōe hoc quod dicit glo. de peti. heredi. ¶ † In ea. gl. ibi de pretorio pignore. l. vlti. poterit etiā agi ex edicto ne vis fiat ei. l. j. et per totum. ff. ne vis fiat ei qui missus est. sed non poterit agi interdicto vnde vi. quia non est possessor: nec etiam cōdictione ex lege si quis in tantam. quia illa etiam datur possessori. vt ibi patet. licet Hostiē. aliter videatur innuere. sed non bene. vt hic tāgit domi. Anto. de quo etiam per Jo. An. in addi. Specu. in tit. de resti. spol. §. j. versi. quantū. ¶ An aūt † cōtra immissum ex primo decreto

8 possit agi rei vēdicatione vr quod sic. quia habet facultatem rei restituende. l. officiū. ff. de rei vē. Si tū euincerēt ab eo infra annum: nō prestabit illā nisi prestita cautiōe p vincentē de conseruādo eū indēnem. l. is a quo. ff. de rei vē. vel etiā poterit noīare in iudicio illū cōtra quem est immissus et sic euitabit iudiciū. vt in. c. qm̄. §. si sup. vt lit. nō conte. et sic dz intelligi qđ ibi no. Inno. inquantū dicit quod talis non pōt cōueniri reali supple si velit dn̄m in iudicio nominare seu illum contra quem facta est immissio.

a ¶ Si re^o. Idē paoi summat h do. Abb. et si grasvtrū semel citatus nō veniēs reputaē contumax vide hic dis. d. hen. boych in prin. c.

1 ☞ Peremptorium in citatione potest apponi licet sit vnica.
2 Citari potest quis vna citatione ad totam causam.
3 Domus prelati censetur eius ecclesia.
4 Delegatus ad nudum articulum facti, an possit subdelegare.
5 Contumax verus quis dicatur et quis fictus.

a Enerabilis. Si reus ^a nō inuenitē sufficit publice citationem ad ecclīam suā pponi. h. d. et due sunt ptes principales nam ponit duplicē formā citandi vnā quā facit iudex p literas. aliā quam cōmittit alteri faciēdam. scđa ibi nos vero. ¶ † No. primo ex textu quod in citatiōe potest apponi perēptorium licet sit vnica: et hoc potissime qn̄ fit citatio de longinquo. facit. s. de resti. in inte. tum ex literis. ¶ † Itē not. quod potest quis citari in vna citatione ad totā cām et valet citatio etiā sine cōminatione expressa. dum tū aliquibus specifice enumeratis subdatur in citatione. et ad oīa alia vsque ad decisionē negotij, facit qđ no. s. de offi. deleg. cōsuluit. et qđ ibi dictū fuit. ¶ † Item no. quod primo citādus est quis personaliter si pōt inueniri, etiam in subsidiū ad domū. et no. quod domus prelati cēsetē ecclesia eius. ¶ Item no. quod vbi cōmittitē alicui potestas citandi aliuz potest illū citare per se vel per nuntiū. facit. l. sed et interpellatur. ff. de arbi. ¶ Item nota quod etiā vbi papa delegat nudū arbitriū. non delegat nisi existēti ī dignitate vel canonia ecclesie cathedralis.

b ¶ Actor missus. Sic summat et hic. d. Ab. et in hoc. c. solet tractari an volūtas reputetur pro facto. de qua materia. vide. C. d epi sco. et cle. l. si qs nō dicā rapere. vbi per do. legistas. lz hdo. Jo. d imol. ponat de h breuē resolutionem. et adde hic late p d. Hē. borch qponit pulchrā distin.

4 ¶ † Ultimo. not. quod delegat^o ad nudū articulū facti viderē posse subdelegare. qđ videtur cōtra. c. vltimum ad fi. de offi. dele. sed certe hoc habuit hic expresse in mandato vt ex litera. alias sec^o fuisset ƀm Pet. et Abb. sed Hostiē. et Gof. dicit idē in casu isto. etiā quādo simpliciter mandaē alicui vt citet alium cum citatio possit fieri per edictū seu per literas vel per nuntiū dicta. l. sed interpellatur, videtur in effectu comprehēdi in mandato. alias aūt qn̄ aliud factū purum cōmittitur quid tenendum. dic vt no. in. d. c. si. vbi etiā per Jo. an. sup glo. ¶ In glo. j. in fi. No. diligēter hanc glo. que aperte decidit quod de iure canonico non est dare instantiā iudicij. lz secus sit ƀm leges. et intellige glo. in instātia iudicij cause principalis. sz in instantia iudicij cause appellationis bene est dare instantiā ƀm canones sicut et ƀz leges quia datur annus ad psequēdam appellationē. et ex causa biēnium. vt patet in. c. ex ratione. j. de appel. et in aut. ei q est. de tēpo. appella. ¶ In glo. fi. in fi. et hoc cōiter tenetur quod nō sit cōtumax cēsendus in casu predicto ipse re^o quo ad hoc vt cōdēnetur actori in expen. et sic respectu actoris nō dicitē cōtumax dicūt tamen dn̄i de Rota in sua decisio. xxxj. quod quātū ad iudicē censeri pōt contumax. et sic poterit ex officio iudicis excōicari. viderē tamen quod de facili debeat relaxari ex quo etiā si reus venisset ppter impedimentū iudicis non potuisset pcedi per ea que habentur in

c ¶ Si nō idē hic summat do. Abbas

5 l. ij. in fi. ff. si qs in ius vo. nō ie. ¶ † Extra glo. tangit hic domi. Anto. quis dicaē verus contumax: et qs fictus et quis dicaē esse verus et manifestus. et qđ iuris si citatus dicit nuntio se nolle venire an amplius sit citādus et meo iudicio nō pfecte loquiē. de quo plene dixi in cle. si ante. de dolo et cōtu. vbi est glo. magistra melior de corpore. iur. et ibi etiā dixi an credaē relationi nūtij dicentis citatū dixisse se nolle venire. et materia etiā per glo. et Bar. in. l. fi. ff. de resti. in inte. et aliquid in. l. ex consensu. §. fi. ff. de appel. et per Jo. an. in addi. Specu. in titu. de contu.

¶ De eo qui mittiē in possessionē causa rei seruāde. Rubrica.

1 ☞ Voluntas sola non habetur pro facto. et nu. 4.
2 Missus in reali post annum efficitur verus possessor.
3 Sententia inualida potest per sedem apostolicam confirmari.
4 Missio in possessione ex primo decreto qualiter fiat in rebus incorporalibus.

b Onstitutis in. Actor missus^b in possessionē post annū efficitur verus possessor lz reus infra annuz cautionē prestare voluerit. h. d. ¶ Et prīo narrat factū scđo īterloquiē. secūda ibi: ideoque. ¶ No. quod vbi agitur de ecclesia rōne pprietatis fit missio in possessionē. et sic est casus pro glos. c. cōtingit. s. ti. j.

1 ¶ † Itē no. quod sola volūtas nō habetur pro facto nō secuto effectu qn̄ stat per implere debentē. et per hoc no. illud vulgatum quod

2 vbi opus est facto, verba nō sufficiunt nec sola volūtas. ¶ † Itē nota quod missus in reali post annum efficitur verus possessor. et sic

3 reus efficitur de possessore petitor. ¶ † Itē no. quod sentētia inualida potest per sedē apostolicā confirmari. facit qđ no. in. c. cū accessissent. s. de cōsti. et. j. de confir. vti. vel inuti. c. j. et. ij. ¶ In glo. ij. in fine. hec est via brocardica. de qua dic vt per Cy. in. l. siquis nō dicā. C. de epis. et cleri. vbi etiā glo. tangit. et per archi. xvj. q. j. §. si ergo. vbi ponit longā distinctionē. et dic etiā per Joā. calde. ¶ Potest cōcludere quod aut queritur quo ad forum dei: aut quo ad forum seculi. Primo casu tunc voluntas habetur pro facto si stat nō per habētem volūtatem. siue tendat ad bonum. vt in. c. non satis allegato in glo. siue ad malū. vt in. c. qui viderit allegato in glo. dū tamē sit volūtas deliberata quia primi motus non sunt in potestate nostra. vt no. in. d. l. siquis nō dicam. et habetur per glo. in. §. cogitationis. de peni. distin. j. ¶ Secundo casu aut loquitur in delictis aut in alijs. Si in delictis et tunc aut voluntas remāsit in finibus cogitationis et nō deuenit ad actum exteriorem et non punitur. l. cogitationis. ff. de penis. Aut deuenit ad actum exteriorem. et tunc aut ad actum remotum. et tunc nō punitur nisi forte in crimine lese maiestatis. l. fina. et penul. C. ad le. iul. maie. Si ad actum ppinquū et non remansit per volentem cōmittere delictum. et tūc in atrocioribus habetur p cōsummato. l. is qui cū telo. C. de sicca. secus in leuioribus. l. j. cum ibi no. ff. de extraordi. crimi. Si autē loquimur in alijs que non sunt delicta tunc si opus est facto nō sufficit voluntas. vt hic. cū concordan. si stat per eum qui habet voluntatem. alīas secus vt tetigit glo. et qđ dixi in delictis atrocioribus si peruenit ad actum proximum haberi pro facto intellige nisi stet per ipsum delinquētem quominus perficiat per. l. qui falsam. ff. de falsis. ¶ In gloss. parati. ibi et iudici potest pstari. nā ex facto iudicis tanquā publice persone queritē vtilis actio parti licet absenti ƀm nota. in. l. ij. ff. rem pupilli sal. fo. maxime per Bar. et per Inno. j. de cōuer. con

4 iu. in. c. dudum. ¶ † Extra glo. tangit hic Inno. et do. Ant. post eum qualiter fiat immissio in possessionē ex primo decre. in iuribus incorporalibus. sed tu dic plenius vt no. Bar. in. l. si prius. in. x. oppositione. ff. de ope. no. nun. vbi plenius et clarius loquitur quam hic loquatur Inno. et do. Anto. et adde qđ dicetur. j. c. proximo. quod melius cadit et debet recitari.

1 ☞ Missus in reali an sit verus possessor.
2 Cautio pro prestita habetur quādo non stat per debentem cautionem prestare.
3 Delegati si sint plures vnus solus non habet exercitium iurisdictionis.
4 Tutor an possit ante confectionem inuentarij administrare.
5 Absente reuertente etiam post annum datur restitutio in integrum ipsi reo contra quem facta fuit missio.
6 Decreti primi et secundi forma.

c Um sicut accepimus. Si nō stetit^c per reum quominus caueret infra annum actor post lapsum anni non efficitur verus possessor. h. d. ¶ Et in prima facti narratio. in secunda cause commissio. secunda ibi

1 discretioni. ¶ † No. pro opinione que habet quod missus in possessionē in reali nō sit verus possessor: sed potius habeat custodiā, cū seruāde rei causa sit missus in cōtrariū tū facit litera. j. dū dicit possessionē infra annū sibi resignari &c. sed expone. id est detentionē. ¶ Item not. quod vbi agitur de ecclesia ratione pprietatis. pcedi potest ad missionez in possessionē. secus quādo agereē

2 de titu. ecclesie in. c. eum qui. j. eo. in. vj. ¶ † Item no. quod vbi non stat per debētē offerre cautionē. cautio habeē pro pstita quo ad

impediendum transcursum anni. et sic facit sm do. Flori. q si sta
tutum disponit q vicini teneantur capere malefactorem ratio-
ne maleficij facti in vicinia et imponit penã si non capiatur q vi
cini occurrerunt vt caperent, sed non potuerũt forte quia male-
factor erat sociatus multis armatis: vel ex alio simili impedimẽ
to q tunc non incidũt in penam: qr sufficit qd fecerũt qd potue
runt. facit. l. j. §. occisorum. et qd ibi notatur per Bart. ff. ad sille.
Et similiter facit q si quis impetrauerit inhibitionẽ fieri iudici
seculari per iudicem ecclesiasticum: et caueatur statuto qd tũc te
neatur infra. xv. dies facere causam expediri in foro ecclesie sub
certa pena q si ille qui impetrauit inhibitionẽ fecit quicquid po
tuit vt causa expediretur. j. terminum, que tñ nõ fuit expedita:
quia pars aduersa impetrauit dilationes longiores actore resi-
stente et protestãte de statuto: et qd per eum non stabat qd talis
non incidat in penam per predicta etiam presupposita validita
te statuti, tamẽ potest etiã dici qd tale statutum non valet tanq
indirecte contra libertatẽ ecclesie. facit qd not. in. c. fi. de immu.
eccle. in. vj. et quia etiam per statutũ laicorum non potest arctari
instantia fori ecclesiastici. facit qd no. j. de app. ex insinuatione.
3 ¶ † Ultimo potes notare qd vbi plures sunt delegati vnus so
lus non habet exercitium iurisdictionis. s. de offi. dele. pruden-
4 tiam. ¶ † In gl. ij. ibi tutor qui. §. j. ibi dicitur qd tutor qui non
fecit inuẽtarium non potest administrare antequam illud fece-
rit: nisi sint aliqua tẽpore peritura: sed dic quod illud est fauore
pupilli sicut etiam eius fauore est statutũ qd si plures dãtur tu
tores simpliciter quilibet habet administrationẽ insolidum. l. si
plures. C. de admi. tuto. et l. fi. C. de auto. prestã. secus est in plu-
rib9 delegatis datis simpliciter, vt. s. dixi. in gl. et. s. de offi. dele.
prudentiam. et ratio est quia iurisdictio delegata est stricti iuris
5 s. de offi. deleg. p. et. §. et de rescrip. c. j. in. vj. ¶ † In gl. fi. in fine. et
hoc casu duplex est remediũ: vnum est qd reuertẽte absente etiã
post annũ datur restitutio in integrũ. ipsi reo cõtra quem facta
fuit missio ex quo pp̃ter factum absentis fuit impeditus per id
qd habetur in. l. j. ff. ex qui. cau. ma. Aliud est remediũ qd. j. annũ
prestetur cautio corã iudice vel coram honestis personis per de-
cre. pastoralis. de offi. ordi. et sic nõ obstabit lapsus anni. Et ad-
uerte qr istud remediũ non tollit precedẽs si forte interim nulla
cautio prestetur: qr per hoc remediũ non plene pũidetur ex quo
nõ est qui defendat absentẽ. vt no. Bar. in simili in. l. is qui. ff. ex
qui. cau. ma. qd est not. Et pro hoc etiam qr vbi duo remedia ex
equitate inducta sunt vnũ aliud nõ excludit. l. de pecorib9. cum
a ibi no. ad. l. aquil. ¶ Extra gl. a aduerte qr Inno. tetigit in. c. pre
6 cedẽti. de forma primi et scdi decreti. Cõcludẽ † q aut loquimur
in iurib9 incorporalib9 aut in rebus corporalibus. Primo casu
aut agitur pro seruitute constituenda: aut pro iam constituta si
pro cõstituẽda. et tũc si. [ADDI Ista distinctio fit etiã hodie
sicut qñ alias agitur personali ad certam speciẽ. nam auth. ei qui
iurat. videtur loqui qñ agitur actione personali ad quãtitatẽ et
sic in alijs casibus remanẽt iura antiqua. Jo. and. TJO.] lati-
tat reus ex primo decreto. fiet missio in oĩa bona. l. fulcinius. §.
celsus. ff. ex qui. cau. in pos. ea. Si aũt nõ latitat fiet missio solũ
in ipsa seruitute, et forma primi decreti erit qr iubebit iudex qd
non impediat vti seruitute ipse reus actorẽ. l. si prius. ff. de noui
ope. nun. et forma scdi decreti erit qr adiudicabit seruitutem ipsi
actori sicut etiã qñ agitur actione personali ad speciẽ. vt. j. tãge-
tur. ¶ Si autẽ agitur pro seruitute cõstituta: tũc si etiã petitur
interesse rõne turbationis pp̃ter interesse qd est quid pecunia-
riũ fiet immissio ex primo decreto in oĩa bona olim. hodie pro
mẽsura debiti seu ipsi9 interesse. in auth. ei qui iurat. C. de bonis
auth. iud. pos. Et idẽ est dicẽdum hoc casu respectu interesse. qd
j. dicetur qñ agitur actione personali ad quantitatẽ. ¶ Si vero
solũ agitur pro seruitute constituta actione confessoria. et tunc si
agens est in possessione seruitutis: forma primi decreti est vt iu-
dex precipiat reo vt caueat de non impediẽdo vti seruitute. For
ma autẽ secũdi decreti est vt statuat iudex tps infra qd reus do
ceat de iure suo, vt si non doceat. actore docẽte amplius non au
diatur, per ea que habẽtur in. l. a quo fundus. ff. de dam. infect.
¶ Si autẽ non erat in possessione seruitutis: tũc eadẽ est forma
primi et secũdi decreti: quam dixi in casu precedẽti. nam illa cau-
tio hz vim missionis in istis incorporalibus quando actor non
possidet vt no. Bar. in. l. si prius. tñ hoc casu post annũ efficitur
verus possessor seruitutis: ex quo agitur reali quia cõfessoria et
si non curaret de alio decreto scdo. sed contentaretur qd lapsu
anni efficeretur verus possessor: hoc etiã fieri posset. ¶ Et not.
qd hoc casu veniẽs. j. annũ recuperaret possessionẽ, ideo nõ de-
bet iudex facere executionem precepti facti reo de cauendo nisi
post annũ vel si facit. j. annum. dz facere sub cõditione nisi reus
j. annum cõparuerit et prestiterit cautionẽ debitam et expensas
videtur tamen Inno. sentire qd tacite insit dicta conditio si sim
pliciter cautio prestatur, et hec vera nisi post litem contest. facta
esset immissio quia non auditur tunc etiam. j. annũ per id quod
no. s. de dolo et contu. in. c. causam. et. c. pront. ¶ Secundo casu
principali quando agitur de rebus corporalibus: tunc aut agi-
tur actione personali: aut agitur actione reali. Si agitur actio-
ne personali ad certam speciem in illam solaz debet fieri missio
nisi latitaret reus quia tunc fieret in omnia bona. l. fulcinius. §.
celsus. et seq. ff. ex qui. cau. in pos. eatur. Si vero agitur persona-
li ad quantitatem fieri debet immissio hodie pro mensura debi
ti. C. de bonis auth. iudic. pos. auth. ei qui. Et forma primi decreti
est quia potest iudex dicere decerno talem esse possessorẽ taliuz
rerũ causa custodie, et volo qd talis minister siue nuntius noster
mittat illum in possessionẽ et sic ei mãdamus iubentes etiam qd
postquam miserit nobis de hoc faciat relationẽ. arg. l. non pas-
sim. §. ne tamẽ. ff. de rebus eorum. et hec practica videtur placere
Inno. Alia est practica qd pronuntiet actorẽ mittẽdum in pos
sessionẽ causa custodie. et licet non videatur placere Inno. tamẽ
potest sustineri per id qd habetur. j. ca. proxi. quia sensus est qd
iudex decernit istum immittẽdum esse per nuntium. Tertia pra
ctica est si dicat qd mittit in possessionẽ causa custodie taliuz re-
rum: sed hoc non videtur placere Innoc. quia tunc non mittit,
sed potest saluari qr intelligitur in effectu decernere ipsum mit
tendum, per ea que notãtur in. l. predia. ff. de acqui. pos. vbi licet
in instrumẽto dicatur qd vẽditor dedit et tradidit rem: non vi-
tiatur instrumẽtum, licet res non sit in presentia. et sic tunc non
possit tradi: quia videtur per hoc data licẽtia emptori apprehẽ
dendi possessionẽ: Forma autẽ secundi decreti est quia iudex po
terit adiudicare veram possessionẽ vt voluit glo. in. c. qm̃. §. fi. vt
lite non cõtest. Itẽ poterit adiudicare rem: et hec etiã forma erit
bona. Item tertio poterit dare licẽtiam vẽdendi. et sic varijs mo
dis poterit interponi scdm decretum. facit qd no. in. l. si finita. §.
iulianus. ff. de dã. infec. Si aũt agatur reali tũc planum est qd ex
primo decreto fit missio in possessionẽ rei petite. et. ij. glo. lapsus
anni habetur loco secũdi decreti. et efficitur verus possessor sine
alio decreto licet ad cautelam posset illud petere: sed nõ est ne-
cessarium facit qd no. s. c. j. potest etiam scdm decretũ interpo-
ni aliter vcz vt post annum petat ipse actor qui factus est posses
sor statui tẽpus ipsi reo ad docẽdum de iure suo ita qd si non do
ceat postea non audiatur per ea que habentur in. d. l. a quo fun-
dus. ff. de dam. infec. et per Bar. in. d. l. si prius.

1 ☞ Laicus potest cõueniri coram iudice ecclesiastico in terris subiectis ecclesie.
2 Causa si mandatur decidi secundum ius et bonam consuetudinem loci intelligitur quod pronuntietur secundum ius inquantum consuetudo consonet cum iure.
3 Cõsuetudo ciuitatis si est rationabilis astringere videtur laicos et clericos.
4 Causa si mãdatur terminari secũdum consuetudinẽ loci in causa procedi debet secundum consuetudinem ipsius loci.
5 Prorogare potest iudex terminũ iuris vsq ad annum et diem.
6 Appellatus comparens coram iudice vel successore non renuntiat appellationi si comparitio non acceptatur per aduersarium.
7 Missionem passus an et quando recuperet possessionem non satisfacto de expensis.
8 Non contumax passus missionẽ tenetur cauere si vult audiri.
9 Expense ad hoc vt possint repeti debent esse necessarie.
10 A delegato legati appellari potest ad papam omisso legato.
11 Delegatus inferioris a principe an possit mittere in possessionem. et nu. 9.
12 Clericus si agit contra laicum coram iudice ecclesiastico ex quo reus est laicus seruabuntur statuta laicorum.

a ¶ Ex glos. Tractat h de p̃io et secũdo decreto. Tu ad. de Spec. in tit. de p̃mo et scdo decreto. vt. s. posui i apostilla. i. c. cõtingit.

b ¶ Si reus. hic etiã et p eadẽ verba summat. d. Abb.

b Cum venissent. Si reus[b] cõtra quem facta est missio docet
se cõtumacẽ nõ fuisse nõ cõdẽnabitur ad expẽsas. h.
d. Et due sunt partes principales. nã in prima ponit
factũ corã papa narratũ querele vel appellationis remedio. in
1 scda dat iudices. scda ibi nos igitur. ¶ † No. j. qd laicus cõueni
ri potest corã iudice ecclesiastico in terris subiectis ecclesie. nam
iste. p. erat laicus et conuẽtus fuit corã legato. facit. j. de appel. si
duob9. non tñ posset cõueniri in terris imperij vacante imperio
corã legato vt no. in Spe. tit. ij. §. nũc ostẽdendũ. ver. xix. ¶ Itẽ
no. qd interdum lex cõmunis et consuetudo sunt conformes in-
terdum autẽ cõsuetudo est preter legem. et tunc in ea prescriben
da sufficit tẽpus decem annorũ. vt no. gl. in. c. fi. de consue. in. vj.
2 ¶ † Item not. q vbi mandatur causam decidi secundum ius et
bonam consuetudinem loci. sensus esse videtur qd pronũtietur
secundum ius inquãtum consuetudo consonet cum iure. Si au
tem discrepet a iure cõmuni tunc videtur pronũtiandum secun
dum consuetudinem quod est notandum. Pro hoc faciat: quia
consuetudo iuri contraria: si est rationabilis illi derogat. s. de

3 consuetu.c.fi.¶ † Item no.ꝙ vbi cõsuetudo ciuitatis est ratio
nabilis astringere videtur nedũ laicos sed etiã clericos:et sic te
nuit Barto.per istum tex.in.l.j.C.de sum.tri.et fi.catho.de quo
dixi in.c.ecclesia sancte Marie.de cõsti.et in.c.quod clericis.de
fo.cõpe.Jo.tamen de lig.hic dicit quod hic loquitur in cõsue
tudine que mistim obseruabatur per laicos ⁊ clericos.sec⁹ si p
laicos tamen fuisset obseruata.facit quod not.Jnn.de consue.
4 cum dilectus.ad fi.¶ † Item no.diligenter ꝙ si mandatur cau
sam terminari secundum cõsuetudinem loci:intelligitur etiam
mandari ꝙ procedatur secundũ dictã consuetudinẽ.⁊ sic man
datum determinando includit etiam in se tacite mandatum de
5 procedẽdo.¶ † Itẽ no.ꝙ iudex potest prorogare terminũ iu
ris vt patet ibi vsqꝫ ad annum ⁊ diem.de quo.j.de appella.cum
sit romana.⁊ per Bar.in.l.ij.ff.de re iudi.Posses tamen dicere
quod hoc fuit ex consuetudine loci.facit quod habetur.s.de re
stitu.in integ.cõstitut⁹.preterea hic.j.annũ fuit oblata cautio
6 ⁊ sic nõ fuit necesse disputare an valeret adiectio diei.¶ † Itẽ
not.ꝙ appellans comparens coram iudice a quo:vel successore
non renuntiat appellationi si comparitio nõ acceptatur per ad
uersarium vt hic est casus notabilis coniuncta glo.facit qđ ha
7 betur.j.de reg.iur.ex eo.lib.vj.¶ † Itẽ no.casum in quo pas
sus missionẽ recuperaret possessionem non satisfacto de expẽ
sis quando scꝫ allegat se non fuisse cõtumacẽ qđ est notandum.
8 ¶ † Item not.ꝙ etiam non cõtumax passus missionem tenet
cauere si vult audiri: sed certe fuit:quia voluit expectare aduẽ
tum appellationis.¶ Item no.ꝙ innouata appellatione pẽ
dente reuocantur etiam si appellationi renuntiet vt hic colligit
secundum vnum intellectum.facit quod no.in.c.licet.de sen.ex
9 cõ.in.vj.¶ † Item no.ꝙ ad hoc vt expẽse possint repeti de
bent esse necessarie.de quo dictũ fuit in.c.finẽ.super gloss.mag.
s.tit.j.¶ Item no.casum contra laicum ad petitionem clerici
tractatã etiã coram iudice ecclesiastico debere tractari etiã quo
ad decisoria secundum consuetudinem loci.et non secundũ ius
canonicum.de quo dicendum vt in.c.quod clericis.de fo.cõpe.
¶ Item no.ꝙ delegatus inferioris ordinarij a principe mittit
actualiter in possessionẽ:et sic videtur posse illa que sunt misti
imperij ex simplici delegatione.de quo in.c.si quis contra cleri
cum.de fo.comp.⁊ de offi.ordi.in.c.ꝙ sedem.¶ Ultimo potes
a notare ꝙ allegans consuetudinẽ a cõtra ius fore laudabilẽ gra
uatur onere id probandi:quasi presumatur contra illaꝫ ex quo
est contra ius.de quo in.c.fi.s.de cõsue.⁊ in.c.j.de constit.in.vj.
10 vbi bona gl.¶ † Iteꝫ no.ꝙ a delegato legati põt appellari ad
papam omisso legato.Et hoc ideo qꝛ legatus est ordinarius.j.
de offi.deleg.c.ij.in.vj.in subdelegato legati serua.c.super que
stionũ.§.si vero.de offi.dele.¶ Jn gl.iij.ibi aduersarius voluit
recipere ⁊ sic non potest ex tali obligatione vel comparitiõe se
fundare.j.de reg.iur.ex eo.li.vj.⁊ de censi.cum olim.⁊ ista est bo
na solutio.licet plures alie hic dentur p doctores:vel potes di
cere ꝙ licet renuntietur appellationi adeũdo alium iudicẽ quã
appellationis:non tñ per hoc validant attentata post appella
tionem legitimam vt etiam est casus in.c.licet.de senten.excõ.
in.vj.et secundũ hoc quod ibi dicitur.de senten.excõ.nõ est spe
ciale.qꝛ imo idẽ in alio attentato:intellige ꝙ non respiciat ipm
negotium principale.per id quod no.Joan.an.ibi.⁊ facit quod
no.in Spec.de prio decreto.§.iam de effectu ver.sed quid si iu
dex.et dixit hic do.Ant.ꝙ videtur etiam ꝙ iudex ad quem du
ret iudex super attentatis licet deserta sit appellatio si pars vo
luerit quo ad effectũ attentatorũ docere de legitimitate appel
lationis per istum tex.⁊ per id qđ habetur.s.de rescrip.ex par
te.s.licet nõ habeat se intromittere de negotio pꝛĩcipali ex quo
appellatio est deserta.¶ Jn ea.gl.ibi condẽnabitur.in expensis
necessarijs:sed cõtra hoc facit:qꝛ si appellatio nõ est legiti a vi
detur ꝙ interlocutoria lata super expensis trãsiuerit in rem iu
dicatam.per.c.cum dilecti.ad finem.s.de elec.⁊ per id quod ha
betur in.c.nõ solum.de appel.in.vj.¶ Sed potes dicere quod
hic ista interlocutoria lata sup expẽsis per iudices fuit nulla:qꝛ
lata cõtra formã iuris.per id quod dixit glos.ij.facit qđ habetur
in.c.j.j.de re iudi.Vel dic secũdo ꝙ cõtrariũ procederet qñ ap
pellatio esset manifeste frustratoria.Secus qñ erat dubium an
esset legitima:qꝛ tũc nõ tenebatur interim cõparere.⁊ sic nõ de
buit censeri contumax.⁊ per cõsequẽs non debuit condẽnari in
expẽsis.[ADDJ] Supple p iudices a quo sꝫ p iudicẽ ad quẽ
sic ex quo succũbit appellans.¶ Sed certe iudex ad quẽ videt
habere potestatẽ sup expẽ.appellatiõis vt in.c.cũ appellatio
nib⁹.de appellatio.in.vj.nõ aũt circa expensas cõtumacie:nec
videtur irritandus processus iudicis a quo qñ fuit appellatum
ab interlocutoria si appellans succũbit.j.de dolo ⁊ cõtumacia.
lib.vj.vnde imputandũ videt quare nõ appellauit ab interlocu
toria sup expen.cũ potuisset si appellatio nõ erat friuola mani
feste.vt in cle.si añ de dolo ⁊ ꝯtu.ideo verior videtur dictũ pre

a ¶ Allegãs consuetudinẽ.Addẽ cuius aũt loci cõsuetudo dꝫ seruari vid᷑ hic p do. Henri. boych.c.oẽ id pbandi adde qđ regrat ad pbãdũ ꝯsuetudinẽ alegatã.de imo. i ꝯs.lxxxv. per totũ.ij. volu.

cedens.Vel dic ꝙ interlocutoria expensarũ cõtinebat manife
stam iniquitatẽ ꝑpter magnam quantitatẽ expressam ideo nõ
debuit reuocari per.c.cũ bertold⁹.de re iudi.[TJO.] Jdeo nõ
trãsiuit in rem iudicatã.⁊ si dicas in dubio debuit cõparere dic
ꝙ hoc sibi nõ imputatur ne videretur alias renuntiare sue ap
pellationi.⁊ per hoc non ob.quod habet in.c.super literis.s.de
rescrip.Vel dic ꝙ etiam si manifeste constet appellationeꝫ fru
stratoriam:tamẽ iudex appellationis est iudex super expẽ.per
id quod habetur in.c.reprehensibilis.⁊.c.nicholao.de appella.
[ADDJ.] Jsta iura loquunt in nõ ꝓsequẽte ⁊ ideo de appel
lante frustratorie.sed de tali loquit.c.cũ appellationib⁹.de ap
pellatio.lib.vj.ibi tamẽ videt loqui.de expen.factis occasione
appellationis nõ de factis ratione cõtumacie p partẽ.[TJO.]
Et ideo licet quo ad partẽ interlocutoria in expen.transiuisset
in rem iudicatã super expen.non tamẽ transiuit quo ad iudicẽ.
per id quod habetur in.c.cuꝫ cessante.j.de appel.⁊ per hoc ptꝫ
solutio ad contrarium predictum.[ADDJ] Sed ꝯ hoc facit
quod habetur in.c.fi.de appel.in.vj.ideo precedens solutio vi
detur melior licet do.Ant.hic nitatur respondere ad.d.c.fi.ta
men etiam pcedens non videtur bona p id qđ.s.dixi.[TJO.]
¶ Adde etiã qđ ad contrarium precedens vbi tangitur de re
nuntiatione appella.respondẽt aliqui ꝙ hic non cõparuit corã
iudice a quo fuit appellatum sed corã successore delegante.ideo
non videtur renũtiare appellationi.sed hec solutio videtur con
tra.c.solicitudinẽ.j.de appellatio.vbi comparẽs coraꝫ inferio
re iudice ipsius iudicis appellationis:intelligitur illi renũtia
re:vnde potest etiam dici ꝙ iste legatus habebat priuilegiũ co
gnoscendi.de appellationibus interpositis ad papã.⁊ ideo po
tuit adiri sine renuntiatione appella.super appellatione inter
posita a predecessore.secus si a se.per no.per glo.s.de elec.in.c.
querelam.nam in dubio videtur aditus tãꝙ iudex appellatio.
argu.l.iij.ff.de testa.mili.vbi in dubio non videtur quis eligere
viam per quam suus actus impugnetur.¶ Jn ca.glos.ibi sim
pliciter restituisset:hoc verum si tenemus sententiam fuisse ali
quam licet iniustam.Secus si dicamus ipsam fuisse nullã qꝛ nõ
transiuisset in rem iudicatã.nec eius virtute cogeretur expẽsas
restituere etiam si non appellasset per id quod habetur in.c.j.s.
de re iudi.¶ Jn glo.penul.ibi dum tamẽ credebat expedire.⁊
sic in isto immisso est speciale ꝙ sufficit vt bona fide faciat.licet
secus in non immisso.vt.j.tangit glo.⁊ hoc tenet Jnnocen.licet
Host.dicat ꝙ de iure canonico non tenet solum ad necessarias
factas in re ipse contra quẽ facta est missio.⁊ aliud dicit de iure
ciuili:sed certe in dubio nõ debet induci discordantia inter ius
11 ciuile ⁊ canonicum vt in.c.j.de ope.no.nũtia.¶ † Extra glo.di
xit hic do.Flo.ꝙ delegatus inferioris a pꝛĩcipe:põt mittere in
possessionem de iure ciuili ex primo decreto licet nõ ex secũdo:
sed contrarium tenent legiste per.l.iubere cauere.de iuris.om.
iudi.⁊.l.ea que.§.magistratibus.ff.ad municipales.⁊ etiam no.
Bar.in.l.iij.§.duas.ff.de dã.infec.fallit tamẽ in causa dãni in
fecti in qua est speciale propter eius celeritatem ⁊ periculũ mo
re qđ possit mittere ex primo vt ibi patet.sꝫ de iure canonico be
ne potest mittere in possessionem per istum text.⁊ p notata.de
12 officio ordina.ꝙ sedem.¶ † Ultimo dixit etiã hic do.Flo.ꝙ si
clericus agit contra laicum corã iudice ecclesiastico ex quo reus
est laicus seruabuntur statuta laicorum per istum tex.sed certe
hoc est contra tex.cum gl.in.c.qđ clericis.de fo.cõpe.vbi debet
attendi ius canonicum quando causa tractatur in foro ecclesia
stico etiam contra laicum.nec ob.iste tex.ꝙ debet intelligi quã
do consuetudo erat mista laicorum ⁊ clericorum.⁊ facit qđ not.
Jnn.de consue.cum dilectus ad fi.vel hoc fuit propter formam
mandati ipsius legati qui potest etiam cõstitutionem facere.s.
de officio legati.in.c.fi.

1 ☞ Contra absentẽ citatum nõ procedit ad missionẽ in pos
sessionẽ nisi iterũ citet ⁊ requirit citatio ad personam.
2 Citatio ad domũ qualiter fieri debeat.
3 Citatio ad domuꝫ ad hoc vt valeat an absens citari debeat ad
loca remota.
4 Absens ex causa voluntaria citatus tenet mittere ꝓcuratorẽ.
5 Citatio ad domũ an ⁊ quãdo possit fieri ⁊ an sufficiat.
6 Absens quando dicatur aliquis.
7 Citari debet procurator anteꝗ perueniat ad citationẽ ad do
mum si principalis non reperitur.
8 Nuntius non debet mutare domũ citandi eo inuito.
9 Extrahi non debet quis de domo pro causa ciuili.
10 Citationis schedula põt affigi in ipsa domo si null⁹ reperiat.
11 Citandi an sint amici anteꝗ deueniatur ad missionem in pos
sessionem.
12 Contra absentem non malitiose an procedi possit ad missionẽ
in possessionem ex qua transferatur vera possessio.
13 Testes qñ recipi debent an sufficiat citatio ad domum.

14 Citari ad domum potest is qui est in ciuitate et se occultat, nec
pacitur se citari.
15 Uacabundus quis dicatur.
16 Citatio an possit fieri per edictum vel preconem.

SI aduersarius. Si reus citat⁹ se ab-
sentat nec dimittit ꝓ-
curatorē vel aliū qui defendat mittitur actor in pos-
sessionē causa custodie. h. d. Primo ponitur thema:
ex quo resultat tacita questio. Scd̄o responsio. secunda ibi iure.
1 ¶ † No. j. ꝙ cōtra absentē citatū ꝓcedi non pōt ad missionē nisi
etiā iterato citetur. de quo ꝑ Bart. in. l. si finita. §. iulianus. ff. de
dā. infec. vbi dicit trinā citationē requiri vel vnā peremptoriam
de quo dicendū vt ibi. ꝛ. xxiiij. q. iij. de illicita. ꝛ. s̄. de offi. de lega.
cōsuluit. ¶ No. qd̄ ad hoc vt possit procedi in absentē etiam ad
actū missionis exigitur citatio ad personā: si pōt reperiri, ꝛ si nō
pōt sufficit citatio ad domū. ¶ No. non ꝓcedi ad missionē con-
tra absentē si dimisit ꝓcuratorē nisi antea procurator citetur de
2 quo in. c. causam. de dolo ꝛ cōtu. ¶ † No. qualis debeat esse de-
nūtiatio seu citatio que fit ad domum: qꝛ debet fieri publice nō
occulte ꝛ sic facit do. Anto. cōtra illos qui ponūt edicta occulte
tēpore quo homines sunt in prandio ꝛ postea admonent. facit
3 qd̄ dixi. s̄. de do. ꝛ contu. cū olim. ¶ † No. ꝙ vt valeat citatio ad
domū requiri videtur citādū fore absentē ad loca remota. Sed
in hoc posset suppleri maxime qꝛ sufficere videt̄ ꝙ sit absens a ci
uitate vt in. §. si vero etiā quidā iurēt in aut. de exhi. et introdu.
4 reis. col. v. ¶ † No. ꝙ absens ex causa volūtaria citatus tenetur
dimittere ꝓcuratorē: alias imputatur sibi si se absentat. de quo
de ꝓcu. querelā. ꝛ de do. ꝛ cōtu. cū dilecti. ¶ No. qd̄ lꝫ quis se nō
defendat. sed tñ alter pro eo assumat defensionē: nō patietur im
missionē. facit qd̄ no. Jo. an. in addi. Spec. sup hac rubrica. ꝛ qd̄
no. in. l. solutionē. ff. de sol. ¶ In gl. j. in fi. ꝛ hec solutio cōiter te
netur sed do. Flo. dicit qd̄ ista litera pōt stare ꝓprie si fieret mis
sio in reali, qꝛ post annū efficeretur verus possessor, et ideo tunc
ꝓcedat litera ista. Sed vbi ageret personali: tūc ꝓcedat solutio
gl. Sed ista solutio videtur esse ꝯ tex. qui simplr̄ ꝛ indistincte lo
quitur ꝛ pōt intelligi qñ erat qd̄ per actionē personalē nedū qñ
agebatur reali, ideo tutius est tenere gl. que cōiter tenet̄. ¶ In
gl. fi. ibi alias requisitus amicus ꝛ hoc clarū qñ ageret cōtra pu-
pillū. l. hec aūt. in fi. ff. ex qui. cau. in pos. ea. vel cōtra absentē cau
sa reipublice. vt in. l. item ait pretor. cum sequēti allegata in gl.
sed si alias esset absens ex causa voluntaria non videtur necesse
requiri amicos: quia non videtur bene hoc iure cautum. vt not.
Cy. in. l. cum proponas. C. de bo. aut. iud. pos. ꝛ forte hec opinio
verior de iure: tamē glo. indistincte tenēt inquirēdos amicos vt
patet hic. ꝛ in cle. j. de iudi. ꝛ facit qd̄ notatur in. l. si finita. §. iulia
nus. ff. de dam. infec. ideo tutius esset seruare gl. in practica. Et
5 adde qd̄ habetur in gl. in. l. causam. de do. ꝛ cōtu. ¶ † Extra gl.
tangit hic Inno. an ꝛ quādo possit fieri citatio ad domum. ꝛ an
a sufficiat[a] potes cōcludere qd̄ si citādus est presens ita qd̄ repe-
riri potest ꝛ personaliter citari: tunc non debet inchoari a cita-
tione ad domuꝫ: sed potius debet personaliter citari etiā in his
que sunt leuis preiudicij. vt voluit hic Inno. ꝛ glo. in. c. causam.
s̄. de do. ꝛ cōtu. licet do. Flo. aliter videatur sentire. ¶ Si auteꝫ
sit absens ꝛ sic nō possit personaliter citari: tūc citari pōt ad do-
mū per istū text. ꝛ ꝑ id qd̄ habetur in. l. scire opꝫ. §. opꝫ. ff. de ex-
cu. tuto. ꝛ hec videtur opi. cōis quā sequit̄ hic Inno. ꝛ etiā Dy.
in. l. iiij. §. pretor. ꝛ ibi etiā Bar. ff. de dā. infec. licet ipse idē Dy.
aliqñ tenuerit qd̄ in electione sit actoris: an faciat citari reū per-
sonaliter: an vero ad domū per. d. l. scire opꝫ. §. opꝫ. vbi dꝛ qd̄ de-
nuntiari dꝫ in facie vel ad domū: sed certe cōiter tenetur qd̄ illa
sit alternatiua ordinis, ꝛ non electionis. per id qd̄ habetur in. l. j.
§. j. ff. de libe. agno. ꝛ per ea que superius dixi. ꝛ sic erit sensus ꝙ
denuntiari debet in facie ꝛ sic personaliter si hoc fieri potest: vel
ad domū si denūtiari non pōt in facie. facit qd̄ habetur in. l. cuꝫ
6 pater. §. pen. ff. de leg. ij. ꝛ in. c. mādato. de prebē. in. vj. ¶ † Sed
hic est dubium qñ dicatur esse absens. Inno. hic dicit qd̄ absens
dꝛ qñ non est in ciuitate vel castro vbi agitatur iudiciū. ꝛ ꝑ ipso
videtur esse casus in. §. si vero etiā quidā iurent. in aut. de exhib.
col. v. Sed in cōtrariū facit vcꝫ qd̄ debet esse absens a prouincia
qd̄ habetur in. c. causam. ꝛ. c. cū dilecti. s̄. de do. ꝛ contu. ꝛ. c. fi. vn
de dicit do. Flo. dici posse qd̄ aliud sit de iure ciuili vt tunc suffi
ciat quē esse absentē a ciuitate: aliud de iure canonico vt tūc re-
quiratur absentia a ꝓuincia vbi fm̄ eum pōt dici ꝙ si agitur de
his que sunt modici preiudicij vt de effectu missionis in posses-
sionē: tūc sufficiat absentia a ciuitate, vt. d. §. si vero etiam. secus
vbi agitur de his que sunt grauis preiudicij puta vt ꝓcedatur
ad diffinitiuā vt tūc requiratur absentia a prouincia. ꝛ hec opi.
videret̄ satis rationabilis: tñ quia difficile esset perquirere ali-
quem per totam prouinciam ideo equior videtur opi. Inno. vt
sufficiat perquirere ipsum per ciuitatem in locis publicis et in
quibus cōsueuit morari seu cōuersari, ꝛ si nūtius referat se non
reperire: tūc possit iudex cōmittere citationē ad domum posset
etiā a principio dare in mādatis nūtio qd̄ personaliter citet talē
si eū reperiat. ꝛ si eū nō repererit: citet ad domū, ꝛ sufficiet nun-
tium referre se citasse ad domū: qꝛ nō potuit eū personaliter re-
perire. nec ob. d. c. causam. qꝛ pōt dici qd̄ ibi notatur facti accidē
tia. qꝛ absentauerat se de ꝓuincia, sed nō negat, idē esset si absen
tasset se a ciuitate: nec dꝫ sumi argumētū a cōtrario sensu: qꝛ re-
sultaret iuri ꝛc. ꝯ ea que habētur in. d. §. si vero etiam. per id qd̄
no. in. d. c. j. de eta. ꝛ quali. in. vj. ꝛ in. l. ij. de condi. inser. ꝛ in. c. pu-
blicato. de elec. nec ob. etiā. d. c. cū dilecti. qꝛ potest dici qd̄ illud
fuit ꝓpter formā mādati papalis ꝛ qꝛ sic placuit pape qd̄ debe-
ret perquiri in tota ꝓuincia, ꝛ ideꝫ videretur si hoc haberet for-
mam mādati iudicis tenēdo ꝙ citatio verbalis possit fieri extra
territoriū ciuitatis. de quo in. c. romana. §. cōtrahētes. de fo. cō-
pe. per Jo. an. ꝛ per Cy. in. l. oēs. C. de epi. ꝛ cle. ꝛ per Bar. in. l. j.
ff. de requi. reis. ꝛ in extrauag. ad reprimē. in verbo edictū. Et sic
patet qd̄ ille tex. non probat ꝙ de iure semper requiratur absen
tia a ꝓuincia, ꝛ qd̄ dixi requiri absentiā a ciuitate: intellige verū
regulariter. fallit in causa dāni infecti. in qua sufficit quē esse ab-
sentē a iudicio seu loco iudicij. l. iiij. §. abesse. ff. de dā. infect. Itē
inquantū dixi non deberi inchoari a citatione ad domū ꝓcedit
de iure cōmuni qd̄ dixi. s̄. sed statuta interdum aliter prouident
quibus est standum per. l. omnes populi. de iusti. ꝛ iure. ꝛ si sta-
tutum dicat ꝙ citetur quis personaliter vel ad domum: ne tale
statutum sit inutile: intelligetur qd̄ sit alternatiua electionis vt
sic aliquid addat iuri cōmuni. argu. decre. si papa. de priui. in. vj.
7 ꝛ no. Bart. in. d. l. iiij. §. pretor. ¶ † An autem antequam perue
niatur ad citationē ad domū debeat citari procurator si princi-
palis non reperitur. dic qd̄ sic si constat procuratorem esse in lo-
co: alias non erit hoc necesse fm̄ Bart. in. d. §. pretor. qui etiam
vult qd̄ non sit necesse perquirere an aliquis procurator sit di-
missus qd̄ est notādum: sed tutius videtur qd̄ etiam hoc requi-
ratur. per. l. meminerint. C. vnde vi. vbi dicit querēdos procura-
8 tores si domini nō inueniātur ꝛ dixi in. d. c. causam. ¶ † Et no.
qd̄ nuntius non debet intrare domū inuito citando. l. plerique. ff.
de in ius voc. imo teneretur iniuriarum vt ibi patet: nec potest
9 etiam † pro causa ciuili quis extrahi de domo. l. nemo de domo.
ff. de reg. iur. licet secus in criminali in aut. vt nulli iudicum. §. si
quis vero cōprehen. colla. ix. ꝛ intellige de domo ꝓpria vel con-
ducta. l. cornelia. §. domum. ff. de iniur. ꝛ intellige de domo habi
tationis. vnde secus videtur apotheca, vt ibi. Itē de vinea pos
set etiam extrahi. vt no. Jo. an. in. c. romana. §. contrahentes. in
verbo trahere. de fo. cōpe. in. vj. potest enim citatio nedum fieri
verbo imo etiam re vt personaliter ducatur ad iudicē si hoc iudi
ci videatur. l. consentaneum. C. quō ꝛ qñ iudex. non tñ pro ciui-
10 li debebit extrahi de domo † vt dixi. poterit etiā schedula cita-
tionis affigi in ipsa domo si nullus reperiatur. facit. l. iiij. §. pre-
11 tor. ff. de dam. infec. ¶ † An autē citandi sint amici anteꝙ deue-
niatur ad missionem dictum fuit cum glo. fi. Sed iuxta predicta
est dubium an citatio ad domum facta scd̄m formaꝫ premissam
sufficiet quo ad quoslibet actus. Cōclude qd̄ si est absens mali-
tiosa absentia de qua constat vere vel presumptiue: tunc potest
procedi etiam ad actus grauis preiudicij, ꝛ sic etiā ad sentētiam a
diffinitiuā si sit casus in quo ad illā possit deueniri qd̄ quia sit ca
sus in quo lite nō cōtes. possit fieri diffinitiua: vel lis fuerit iam
cōtestata. Et no. ꝙ malitia p̄sumit̄ qñ alias fuit in iudicio ꝛ post
ea se absentat: vel ibi semel ꝑsonaliter fuit citatus. ꝑ id qd̄ not.
in. l. fulcinius. §. quid sit latitare. ff. ex qui. cau. in pos. ea. idē fm̄
I. no. qñ qs est obligatus ad residētiā in loco. vt qñ clericus hꝫ
beneficiū requirēs residentiā. nam p̄sumitur malitiose abesse ex
quo tenetur residere: sic intelligitur. c. ex tue. de cle. nō resi. sec⁹ si
beneficiū nō requireret residentiā. vt in. c. pe. eo. ti. ꝛ tāgit hic. d.
Flo. idē dicit si marit⁹ abest ab vxore: qꝛ tenetur illi cohabitare.
facit qd̄ habetur in. c. ex parte. j̄. de spōsa. ideo tūc pōt ꝓcedi ad
diffinitiuā ꝛ sic intelligitur. c. j. qui accu. pos. ꝛ qui fi. sint leg. in. c.
perlatū. ꝛ sic cōiter trāseunt hic doc. ¶ Sed certe lꝫ possit tole-
rari qd̄ dictū est de beneficio requirēte residētiā. per id qd̄ habē-
tur in. c. qm̄. §. si vero aliter. s̄. vt lit. nō cōte. tñ nō videtur ꝓcede
re in matrimonio. per. d. c. qm̄. §. si aūt. de carnali. vbi expresse dꝛ
ꝙ si est absens ex propria volūtate nisi appareat ꝙ malitiose sit
absens: non potest ꝓcedi ad diffinitiuā. Nec ob. c. perlatuꝫ. quia
ibi disputatur an filij sint legi. vt tangit ibi gl. ¶ Itē non ob. d.
c. j. qui ma. accu. pos. quia ibi erat absens ꝓpter delictum vt ibi
tangitur. ¶ Si aūt quis sit absens sine malitia vera vel presum
pta: tūc ꝓcedi potest facta citatione ad domū scd̄m formā predi
ctam ꝛ seruatis que tangūtur in gl. fi. et in. l. si finita. §. iulianus.
de dā. infec. ad missionē in possessionē. ꝛ sic ad illa que sunt leuis
preiudicij etiam si esset absens ex iusta causa. puta reipublice. l.
ignorare. C. de resti. mili. sed non poterit procedi ad ea que sunt

a ¶ An suffi
ciat. An au
tē ꝛ qñ suf-
ficiat cita-
tio gñalis
maxime qñ
agit̄ de ex-
cussiōe de-
bitoris p̄n-
cipalis vel
de exēpla-
tiōe instři:
vel p̄uilegij
vid. d. Ale-
xā. de imo.
in ꝯsil. cvj. i
prin. ꝛ vlti.
col. v. volu.

grauis preiudicij: et sic non poterit procedi ad diffinitiuã, nec ad scdm decretũ. Fallit tñ in causa dãni infecti et noxali in qua potest pcedi cõtra absentẽ licet nõ cõstet de malitia vera vel psumpta etiã ad scdm decretũ. l. si finita. §. postea autẽ. ff. de dã. infec. Fallit etiã in causa libertatis. l. cũ vero. §. subiectum. et l. nec infantes. ff. de libe. causa.
12 ¶ † An autẽ possit pcedi cõtra absentẽ nõ malitiose ad missionẽ in possessionẽ ex qua transferatur vera possessio. Innoc. videtur hic velle qd sic: quasi hoc censeatur grauis preiudicij. dicit tñ qd veniẽs pbata iusta causa absentie restituetur. l. si finita. §. si forte preallegata. et nõ tenebit missus ad expẽ. qr non cẽsetur cõtumax: ex quo iusta causa fuit absens: tenebitur tñ cauere de iudicio sisti: sed Bar. in. l. iiij. §. pretor. dicit qd vbi agitur de adiudicãda vera possessione ex scdo decreto. qd fieri põt scdm ea que dixi in. c. ij. s. eo. videtur qd requiratur malitiosa absentia si obligatio trahat originẽ ab obligatione personali per. l. fulcinius. ff. ex qui. cau. in pos. ea. Secus si trahat originẽ a vitio rei. vt in causa dãni infecti et noxali: quia tũc procedere potest dictũ Inno. Aduerte tñ quia inquãtũ Inno. dixit qd tũc restituetur sed debebit cauere do. Flo. hic tenet cõtrarium: quia sufficere dz qd se offerat liti sicut sufficiebat a principio: et qr restitutio est in pristinũ statum repositio. l. qd si minor. §. restitutio. ff. de mino. et quia graue est interdũ reperire fideiussorem. et quia excõmunicatus iniuste absoluitur nõ prestita cautione. facit de sen. excõ. sacro. Et hec opinio forte verior de iure. tamẽ Jo. and. et etiã do. Anto. hic transit cum Inno. vt ista cautio debeat prestari qñ est absens absqz culpa iudicis: secus quãdo culpa iudicis abesset vt quia grauasset partẽ, et propter hoc appellasset et recessisset per id qd no. s. c. proxi. ¶ Itez aduerte qd licet quãdo interpositum est secundum decretum possit restitui tamẽ quando solum primũ est interpositum: non videatur qd debet restitui: quia de facili potest recuperare sine restitutione: et agitur de modico preiudicio licite ille refunderet expẽsas cum ille sint modice in primo decreto. arg. l. scio. ff. de resti. in integr. nec reperitur iure cautum qd hoc casu restituatur. licet Innoc. aliter videatur sentire in. c. dilec. de verb. sig. Secũdo potest dici qd non tenebitur cauere cum fideiussore si fuit absens ex iusta causa et sic intelligatur opinio. do. Flo. Sed forte tenebitur cauere nuda cautione et penali de iudicio sisti, quia id faciliter facere potest arg. l. ij. §. si dubitetur. ff. de iudi.
13 ¶ † Per predicta patere potest an in actu receptiõis testium sufficiat citatio ad domum cõmuniter concluditur qd si debent recipi propter periculum mortis vel diutine absentie sufficiet citatio ad domũ secundum formam premissam. idem si examinentur ad eternã rei memoriam quo ad ea que essent leuis preiudicij, puta alicuius dilatorie: secus in his que essent grauis preiudicij quia tũc exigitur vera contumacia vel presumpta. de quo per Bar. in. d. §. pretor.
14 et per Jo. and. in regula presumitur. de reg. iur. in. vj. ¶ † Quid autem si aliquis sit in domo, sed non patitur se citari. Vel aliter se occultat ne citetur et est in ciuitate dic qd poterit citari ad domum. s. vt lite non cõtestata qm. §. porro. dicit tamẽ Jo. mona. qd si constaret qd malitiose se occultaret ne citetur: nõ esset necesse ipsum citari vt notatur in. d. c. romana. in. §. contrahentes. in verbo occultẽt. et hoc videtur satis rationabile: tñ tutius esset
15 citare ad domum per ea que habetur in. d. §. porro. ¶ † Ultimo tangit hic Inno. de vagabũdo. et licet gl. in. l. celsus. alias incipit si quis instructus. ff. ad muni. dicat qd vagabundus est qui non habet domicilium etiam originis, vt quia ciuitas sua passa est aratrum: tamẽ cõmuniter tenetur: et sic voluit hic Inno. qd vagabũdus est qui non habet certam habitationẽ licet habeat domicilium originis. et idem gl. in. l. iiij. in. d. §. pretor. et in. l. heres. §. fi. de iudicijs. et iste potest citari vbi reperitur quia in eo habet locum vbi te inuenero ibi te iudicabo. l. ij. C. vbi de cri. agi opz. cum ibi notatis. et si nõ reperitur in loco iudicij poterit citari ad domum vbi cõsueuit se reducere et poterunt etiam citari amici. per id qd tangitur in gl. fi. tamẽ ad ea que sunt grauis preiudicij: non poterit procedi nisi cõstet de malitiosa absentia vel presumpta.
16 ¶ † An autem possit fieri citatio per edictum vel preconem dic vt dixi in cle. j. de iudicijs. et no. Bart. in dicta extrauagan. ad reprimendum in verbo edictum. [ADDI] De citatione autem per nuntium vel per literas certum est illam fieri posse. j. de appel. cum parati. et s. de offi. deleg. prudentiam. et dicebat hic do. Anto. qd olim poterat fieri etiã per edicta vel per preconem. C. quomodo et quando iudex. l. cõsentaneum. et aut. qui semel. sed hodie debet fieri per nũtium vel per literas. vt in. d. c. prudentiam. de quo in Specu. de cita. §. sequitur. in princi. [IO.] Et hec sufficiãt de ista materia citationis ad domum. de qua hic per Inno. et per Bar. in. d. §. pretor. et facit quod habetur in clementina causam. de elec.

¶ Ut lite pendente nihil innouetur. Rubrica.

¶ Uisum est in precedenti qualiter lite pẽdente fit immutatio circa statum rerum eorum qui per contumaciam sunt absentes quia mittitur actor in possessionem illarũ, ideo ne aliquis crederet qd circa statũ cause lite pendente similiter posset aliquid innouari ideo hic posita fuit ista rubrica. sm Gofr. de materia in decre. xj. q. j. c. vltimo. et xvj. q. iij. c. volumus. et repetitur in. vj. et cle. quando autem dicatur lis pendere quo ad hunc titulum. dic quando facta est citatio secundum formam. cle. ij. hoc eo. titu.

1 ☞ Crucem ante se deferri facere nõ debet archiepiscopus extra prouinciam suam.

2 Attentata lite pẽdente vsqz ad quẽ terminũ reuocari possint.

Memoria. Lite pẽdente reus cõmodo possessionis nõ debet priuari. h. d. Primo decise ponit querelam. scdo illi puidet. scda ibi statuimus. ¶ No. j. qd vbi phibetur vsus quasi possessionis lite pẽdẽte. talis phibitio de iure nõ valet velut subreptitia et iuri nõ cõsona.
1 ¶ † Itẽ no. qd de iure archieps extra suã prouinciã nõ hz ius faciẽdi ante se deferri crucẽ: nisi aliud ex priuilegio sit cõcessum. facit qd habetur. s. de auto. et vsu palij. ex tuarũ.
2 ¶ † Itẽ no. vsqz ad quẽ terminũ possint reuocari lite pendente attẽtata: quia vsqz ad sñiam. sed dñi de Rota sua cõclusione. liiij. alias. lv. que incipit. Itẽ qd attẽtata: dicũt qd vsqz ad conclusionẽ in causa ar. c. pastoralis. de causa poss. et ppie. et ppie iste est terminus vsqz ad quẽ: sed terminus ex quo incipit litis pẽdẽtia est citatio facta scdm formã cle. vi. e. ti. [ADDI.] Et hec quo ad effectũ huius ti. vz respectu reuocationis attentatorũ, sed respectu iurisdictionis perpetuãde videtur sufficere citatio partis facta de mãdato delegati. de offi. delega. licet. sed quo ad impediendũ priuilegiũ impetrari videtur sufficere causam tũc cõmissam per no. in cle. causam. ij. eo. ti. per gl. [IO.] ¶ Itẽ not. qd illud dr de iure alicui cõpetere qd cõpetit sibi de iure speciali. de quo in gl. fi. ¶ In gl. ij. in fi. et de materia p Jo. cal. in. c. qualiter. el. j. j. de accu. in suis distinctionib9. et facit etiã qd habetur in. c. si quis presbyteror. de rebus eccle. nõ alie. et. j. de cle. cõiu. in. c. diuersis fallacijs. ¶ In gl. fi. ibi. de priuilegio. j. de priui. speciali. idẽ dicas sm Host. si pretendatur consuetudo tãti tpis cuius initij memoria nõ existit qr illa hz vim priuilegij apostolici vt in. c. super quibusdã. §. j. j. de ver. sig. Pro intellectu huius. c. vide omnino. c. vltimũ. et ibi no. per gl. eo. ti. in cle.

1 ☞ Lite pẽdente non impeditur quis vti iurisdictione sua etiã si dubitetur an peccet.

2 In causa matrimoniali iudex potest interdicere commercium post conclusionem in causa.

Laudabilem. Lite pẽdẽte super coniugio: non interdicitur cõiugib9 carnale cõmerciũ. h. d. Et est cõis diuisio consultatio et respõsio. scda ibi ad qd.
1 ¶ † No. qd lite pendẽte non impeditur quis vti sua possessione: etiã si dubitetur an peccet illa vtẽdo ex quo pctm nõ est manifestũ. ¶ Itẽ no. qd qñ agitur ad separationẽ matrimonij dr matrimoniũ accusari. facit qd habetur. j. qui ma. accu. pos. in rubrica. ¶ In gl. j. ibi soluevt ibi: supple quia in preiudicium antique possessionis nil dz innouari. et ita loquitur hic, sed in preiudicium noue possessionis bene potest aliquid innouari. et ita loquitur ibi. et eo modo põt respondere ad. c. veniẽs. de regu. qd glos. statim allegat pro cõtrario. ¶ In ea. gl. ibi. quia ibi agitur possessorio supple recuperãde. et sic pretẽdebat se spoliatũ possessione. hic autẽ pretẽdebat se in possessione, et agebatur petitorio, et sic casus est diuersus et
2 non aduersus. ¶ † In. c. laudabilẽ. no. hanc additionẽ. Et adde quia voluit hic do. Anto. qd post cõclusionẽ in causa matrimoniali possit iudex interdicere cõmercium: sicut post sententiam sed istud videtur esse dubium: quia non videtur factũ esse notorium ex sola conclusione, sed bene fit per sentẽtiam. j. de cohab. cleri. c. fi. et qr iudex nõ debet detegere animũ suũ circa prolationem sentẽtie: ante qz illã proferat. l. vbi. C. de fal. facit qd not. in Spe. de excep. §. viso. ver. quid si reus, et ideo nõ videtur eius dictum procedere: nisi salues qd post cõclusionem in causa probatio preambula reddit factũ notoriuz, ex quo cõtra illã amplius non potest opponi in dicta instantia, per id qd habetur in. d. c. fi. de coha. cle. nec ob. d. l. vbi. qr licet nõ debeat detegere motũ animi sui non tñ sequitur qd si per aliquã interlocutoriam detegat: qd per hoc illa sit nulla. facit qd not. in. c. j. j. ti. j. per do. Anto. et qd no. in dicto ver. quid si reus. per Jo. and. in addi.

1 ☞ Alienans rem litigiosam ita quod rehaberi non possit debet in locum illius substituere equiualẽtem quam alienare non poterit.

2 Ecclesia si agat contra laicum debet agere in foro seculari.

3 Subrogatum loco alterius recipit qualitates eius in cuius locum subrogatur.

Pretium

4 Pretium an et quando succedat loco rei.
5 Res qualiter efficiatur litigiosa.

Ecclesia sancte Marie.j.

Pars huius decre. habetur.j.c.pxi.et.§.de consti. ecclesia scte Marie. Et dicit Host. q ordo facti et istarū decretaliū sic debet ordinari. vt primo legatur decre. ista vsq ad ver. phibemus. scdo seques decre. vsq ad finē. tertio.c. ecclesia. de cōstit. quarto versiculus prohibemus positus in hac decre. et ideo pter intricationē non recipit aliā diuisionē, et licet posset dici qd primo decise ponit factū. scdo quandā phibitionē. scda
1 ibi prohibemus. et.h.d. cū sequēti. ¶ † Qui rez litigiosam alienat ita qd rehabere non pōt dz equiualentē substituere in locū illius quā alienare non poterit.h.d. ¶ Et no. qd glos.j. ponit ca
a sum in hac decre. sed etiā in sequēti. et in.d.c. ecclesia sancte[a] ma
2 rie. ¶ † No. q vbi ecclesia agit cōtra laicū: dz agere in foro seculari etiā si agatur pro re quā asserat ad ecclesiā spectare. de quo in.c. si clericus. et.c. cum sit generale. de fo. cōpe. ¶ Itē no. pro libello generali si quis dicat aliū tenere rem aliquā ad se spectantem contra iustitiā. et petit sibi iustitiā exhiberi. de quo in.c.ij. de
3 ord. cogni. ¶ † Itē no. q subrogatū loco alterius recipit qualitates eius in cuius locū subrogatur. de quo per gl. in.l. certi condictio. in prin. ff. si cer. pet. et per Bar. in.l.j.§. hec actio. ff. si quis testamento liber esse iussus. et aliquid etiā in.l. si eum.§. qui iniuriarū. ff. si quis cauti. ¶ Item not. duplicem viam agēdi contra emētem vel aliter recipientē rem ab alio lite pendēte. qz agi potest rei vēdicatione. Itē agi potest per viam litigiosi cōtractus. facit qd habetur in.l.fi.C. de litig. ¶ Ultimo no. iudicē posse ex officio supplere qñ si omitteret contingeret iudicium coram eo agitatum esse frustratorium: interest enim sua ne iudiciū sit elusorium. facit. ff. de iudi. in.l. si pretor. et qd habetur in.c. causam.§. de iudi. et in.c.j.§. de procura. et de elect. in.c.j. in verbo absentia. lib. vj. ¶ In gl.j. ibi sentētia senatoris fuit reuocata. supple per quēdam cōsiliarium capitolij. vt.j. tangit gl. ¶ In ea. gl. ibi et restituit ecclesiam sancte Marie. i. pronuntiauit eam restitui debere, et quantum in eo fuit restituit: sed realiter non fuit facta restitutio propter potētiam illius cui locauerat monasterium sancti syluestri vt colligi potest ex sequētibus. ¶ In ea. glo. ibi demum mona. petijt restitutionē. supple ex eo quia sentētia lata fuerat pro ecclesia sancte Marie per Inno. pter possessionem quā habuerat pter sentētiam senatoris, et ideo licet monasteriū sciret possessionē non esse penes ecclesiā sed illam detineri per illū cui locauit: nihilominus petijt restitui contra sentētiam Inno. et cōtra sentētiam senatoris ne sentētia lata per Inno. p ecclesia sibi preiudicaret, et ideo cōtra illam fuit monasteriū restitutum, et fuit declarata talis sentētia nulla vt patet in.c. eccle
4 sia sancte Marie. de cōsti. ¶ † In gl.ij. in fi. Solue q aut loquimur in iudicijs vniuersalibus, et tunc pretiū succedit loco rei.l. si rem et pretium. ff. de peti. here. Aut loquimur in iudicijs singularibus. et tunc regulariter pretium nō succedit loco rei: nec vna res loco alterius vt in.§. vltimo. allegato in gl. Fallit qñ ex puisione superioris aliud statuitur vt hic patet. et idē si ex partiū cōuentione. ar.l.j.§. si conueniat. ff. deposi. Itē fallit in casibusqui notantur in.l. si vt proponis. et in.l. si ex eo. C. de rei vendi. et.j. de pecu. cleri. in.c. inquirēdum. vbi etiam de materia, et in dictis iuribus etiā patet qd res empta per alium ex pecunia mea nomine suo: non est mea regulariter. fallit in casibus notatis in dictis iuribus. ¶ In gl. pe. ibi et tertiam partem pretij: alias duas tertias dabit fisco vt voluit Jo. an. et do. Ant. licet gl. dubitet in.l. fi.C. de litig. Si aūt ecōtra emptor fuisset sciēs, sed vēditor ignorans qd esse pōt si successisset defuncto qui mouisset litē. facit.j. de reg. iur. cū quis. lib. vj. tūc tertiā partē pretij dabit venditori: alias duas tertias dabit fisco. Si autē vterq esset ignorās tunc nulla pena aliquis illorū puniretur, sed solū deberet fieri restitutio rei per id qd habetur in.c.ij.§. de cōsti. Et adde qd interdum alienans rem litigiosam punitur in duplum, vt si illā dedicauit in sacrū.l.fi. ff. de litigio. ¶ In ea. gl. ibi de cuius dñio mouetur questio. idez dicas si de quasi dñio. pro quo cōpetit publiciana. de re iud. abbate. li. vj. nā fit res litigiosa et etiā ipsa actio in auk. litigiosa. C. de litig. secus si ageretur hypothecaria vel de iurib[9] incorporalib[9] vt ibi ptz: vel si ageretur actione personali. nā tūc non cōtrahitur vitium litigiosi: nisi per cōtestationē litis.l.ij.C. de liti. et tunc scdm oēs ipsa actio efficitur litigiosa. sed de re ipsa est dubiū. nam Inno. voluit qd res nō efficitur litigiosa. in.c. cū in. de cōsti. et Jo. an. in.c.fi.j.eo. sed Bar. tenuit oppositū in.l.fi. C. de liti. [ADDI imo in.l.j.ff. de liti. TJO.] Et videtur verius per.l.ij. preallegatā qñ ipsa res petitur actione psonali. sec[9] si ageretur pro opere facto in re: qz tūc non efficitur ipsa res litigiosa.l. q̄ꝙ.§. iulia. ff. de aqua plu. arcē. et scdm predicta dz intelligi et limitari qd not. Bar. in.l.ij.C. de liti. vt ptz ex no. per eū in

l.j.ff. de litigio. licet superius allegauerim per errorē.l.fi.C. de li
5 tig. ¶ † Et aduerte etiā qd licet supra dixerim qd vbi est questio de dñio rei corporalis vel quasi dñio qd res et actio fit litigiosa per citationē: qd tenuit Bar. in.d.l.j.ff. de litig. et in.l.ij.C. de litig. tñ Cy. in auk. litigiosa. C. de liti. tenet qd res fit litigiosa per citationē in dicto casu: sed ipsa rei vēdicatio vel publiciana solū per cōtestationē fit litigiosa per.l.ij.C. de liti. et forte de iure ista opi. posset tolerari: qz in.d. auk. litigiosa nihil dz de actione, sed de ipsa re, nisi saluādo Bar. dicas qd in consequētiam intelligitur esse dictū etiam de actione: ex quo dz de ipsa re et actio pro illa cōpetat ar. de reg. iur. accessoriū. lib. vj. ¶ Itē adde inquantū dixi qd vbi emptor est ignorās et vēditor sciens vitium litigiosi: qd vēditor restituit pretium emptori et vltra hoc tertiā partem a eius, et alias duas tertias dari fisco. hoc sequitur Cy. in.d.l.fi. et Jo. an. hic et pro eis facit qz sicut qñ vterq est sciēs vēditor totū pretium soluit de pprio fisco. ita videtur qñ solus fuit sciens q puniatur vt soluat totū pretiū licet tūc tertiam det emptori. sed Bar. in.d.l.fi. tenet cōtrariū vez qd ille due tertie nō dabūtur fisco ex eo qz ibi non dz, et qz in penis dz fieri restrictio, et non ampliatio. de reg. iur. in penis. lib. vj. de quo etiā in gl. dubitauit in d.l.fi. et nō clare decidit. Et ista opi. videret equior p.d. regulā in penis lz alia videat rationabilior. ¶ In ea. gl. ibi ad ipsam rem cōtra mona. quasi nō ad penā. et hoc pter no. in gl. sequēti. sed dic vt ibi dicet. ¶ In ea. gl. fi. in fi. sed contrariū tenet hic Host. qz leges loquētes de materia litigiosi videtur approbate per canones. et ideo dicit qd pena litigiosi habebit locū etiā in ecclesia dūmodo platus cū capitulo seu cōuētus delinquat per not. per gl.§. de ordi. cogni. in.c.j. et de reg. iur. delictū. lib. vj. de quo dixi in.c.j. de dolo et cōtu. secus qñ solus prelatus delinquit. et sic loquūtur iura allegata in gl. et hoc tenēdo dic ad cōtrariū glos. qd vtilis fuit puisio pape: qz posset ɔtingere qd mona. desijsset esse soluendo alias potuisset vel qz intererat ecclesie habere res immobiles potius q interesse, ideo etiam hoc respectu fuit vtilis puisio pape ex quo res petite non poterāt pter potētiam aduocari ab eo cui erāt locate. et dixit hic do. Flo. qd si obtineat ecclesia in petitione sua poterit vēdicare istas possessiones substitutas: qz transibit dominiū ipso iure scdm eum in ecclesia: qd est valde notandum: hoc tamen hic expresse non bene colligitur licet innuatur qd si obtineat debeant sibi dari.

¶ Ecclesia sancte. vide hic casuz literalē pdo. Abba. qui eum optime format. Et si q̄ras an actio surrogata loco alterius sortiat naturā ei[9] cui surrogat. vide hic disticte per do. Rē. boych. in pn. capi.

1 ☞ Instrm debet reddi debitori qñ debitum est extinctum.
2 Rem liberā ab omni obligatione tradere debet is qui est obligatus ad eam tradendam.
3 Acceptare aliud pro alio nemo inuitus cogitur.
4 Instrumētum quando per creditorem redditur debitori an debitum videatur remissum.

Ecclesia sancte Marie.ij.

Summatū est cū precedēti. Et no. q vbi superior reuocat negotiū ad se id qd attentat per inferiorē post reuocationē est ipso iure nullū. facit.j. de appel. vt nostrū. ¶ Itē no. qd etiā causa inhabilis ad trāslationē dominij vt causa locationis pōt appellari titulus licet alias consueuerit titulus animi p causa habili ad translationē dominij. ¶ Itē no. q vbi res litigiosa nō pōt cōmode aduocari alia equiualēs est loco illius subroganda. ¶ Itē no. q ad iudicis officium spectat fieri facere talem subrogationē, et etiā vt si res subrogate sint obligate li
1 berētur. ¶ † Itē no. qd vbi debitū est extinctum restitui dz instrumētum debitori. de quo in.l. dissolute. C. de cōdi. sine causa.
2 et in.c.j. de transac. et vt lit. non cōtest. in.c.ij. ¶ † Ultimo no. qd obligatus ad rem tradēdam dz eam tradere liberam ab obligatione. facit.l. etiā. ff. de solu. ¶ In glo.ij. ibi et sic etiā mona. incidit: sed certe hoc non videtur verū q ex locatione facta per mona. inciderit mona. in vitium litigiosi, quia lis non pēdebat contra mona. sed contra Jo. de atheya. nisi forte glo. haberet respectum inquātū ecclesia sancte marie petijt se restitui ɔtra mona. sed bene est verū q mona. incidit in vitiū litigiosi recipiēdo sciēter possessiōes a Jo. de atheya. ¶ In ea. gl. ibi in re equiualenti: quasi istud sufficiat ad excludēdū vitiū litigiosi seu eius penā:
3 sed ɔ hoc facit † qz nemo inuitus cogitur aliud p alio acceptare l.ij.§.j.ff. si cer. peta. ideo dic q de iure hoc non sufficeret. nec obiste tex. qz istud fuit ex puisione papali. vt.j. tāgit gl. ¶ In gl. fi. ibi de renūtiatione sane. dic vt ibi no. p gl. et in.c. veniēs. hic alle
4 gato. ¶ † In ea. gl. in fi. facit qd not. gl. in.c. hunc numerū. lxxvj. dist. et de materia per legistas in.l.iij.ff. de pac. et per Cy. in.l. si de possessione. C. de pba. et loquitur gl. qñ cōstat instrm redditum per creditorē debitori. sed qñ non cōstaret redditū, sed alias esset penes ipsum debitorē an ex hoc debitor sit tutus: tāgitur in locis preallegatis. et in Specu. de instru. edi.§. postq. ver. instrumētum. et hic per do. Anto. cui adde inquantū dicit qd si res vēdita et tradita redderetur per emptorē instrumētū vēditori ipsius

penditionis nō perdet emptor ius suū ex quo iam res erat tradita emptori. nā hoc nō videt, verū q2 videt qd̄ intelligatur donare ipsam rē ipsi vēditori dando sibi instrumentū, per id quod habetur in .l.j.C. de dona. nisi appareret qd̄ ex alia causa traderet nisi dicas qd̄ in d.l.j. expresse constabat qd̄ donabat ⁊ tradebat ex causa donationis.

1 ☞ Decimas noualium soluere debēt monachi ex possessionibus que coluntur in aliena parochia.
2 Decime de iure communi spectare debent ad ecclesiā parochialem et non ad cathedralem.
3 Priuilegium impetratum lite pendente non trahitur ad pendentia vel preterita.
4 Jus superueniens reo lite pendente nō videtur proficere ad cōsequendam absolutoriam.
5 Litigiosi vitium contrahitur per litis contesta.

Dilectus fili⁹ magister a. Nō nocet priuilegiū impetratum lite pēdēte si de lite nō est facta mētio. h.d. Et primo ponit ptis querelam. scdo illi puidet. scda ibi ideoq3. ¶ † No. monachos teneri
1 ad decimas noualiū ex possessionib⁹ que coluntur in aliena parochia: qd̄ est verū si nō colunt̄ suis sumptibus aut laborib⁹ vt
2 j. de decimis ex parte. ¶ † Itē no. qd̄ de iure cōi decime vident̄ spectare ad ecclesiā parochialē ⁊ nō ad cathedralē. de quo in .c. cum cōtingat. j. de decimis. vbi plene p Jo. cal. ⁊ intellige salua quarta decimar. q2 illa bn̄ spectat ad ecclesiā cathedralē. de off. ord. cōquerēte. ¶ Itē hec vā si certū est de finib⁹ parochie: al's recurrēdū eēt ad .c. qm̄. j. de deci. ¶ Itē no. superiorē prelatum
3 posse impetrare priuilegiū p suis mēbris. ¶ † Itē no. φ priuilegiū impetratū lite pēdēte. l3 sit gn̄ale. nō trahitur ad lites pēdētes. [ADDI] Et sic nō trahit̄ ad preterita vel pendētia s3
4 futura. ¶ † Itē no. qd̄ ius supueniēs reo lite pēdēte nō videt̄ proficere ad absolutoriā consequendā. TJO.] ¶ In glo. fi. ibi sup re litigiosa. Sz certe hec rō nō vr̄ bona. q2 vitiū litigiosi nō videtur cōtrahi qn̄ est questio super incorporali iure vt not. in aut. litigiosa. C. de litig. ⁊ dixi. s. eo. ecclesia. el. j. ⁊ ideo cū hic eēt questio super iure decimarū. et sic super iure incorporali. cū oīa iura sint incorporalia. insti. de rebus corporalibus et in corporalibus. §. j. videtur φ dictum gl. nō procedat. sed potes saluare
5 glo. qd̄ licet tunc non cōtrahatur † vitium litigiosi per citationem contrahitur tamen per contesta. lit. quia per illam fit actio litigiosa. l. ij. C. de liti. Et adde qd̄ dixi in d.c. ecclesia. el. j. sup gl. penul. et etiaz hic ponit do. Ant. q in effectu ponit verba Bar. in .l.j. ff. de liti. ⁊ ibi etiā tangit Bal. de effectibus vitij litigiosi quod hic etiam ponit do. Anto. Tractat etiā an ius supueniēs actori vel reo lite pēdente habeat sibi prodesse. de quo p Bar. in .l. non potest. ff. de iudi. ⁊ in .l.j. ff. de excep. cuius dicta in effectu sequitur hic do. Anto.

¶ De sequestratione possessionum ⁊ fructuum. Rubrica.

¶ Uisum est supra titulo proximo qn̄o regulariter lite pendente nl debet innouari verum q2 ex causa interdū aliqd est innouandū. videlicet per actū sequestrationis possessionis vel fructuum. ideo post titu. precedentē ponit istum. de materia. ij. q. vj. quoti. ij. ⁊ xj. q. j. q2 res. ⁊ ibi per Arch. et .lxxvij. dist. eps ⁊ re petit in cle. ⁊ de materia per Joā. and. in regula locupletari. de reg. iur. lib. vj. post Jo. mo.

1 ☞ Sententia potest partim pro actore ⁊ partim p reo ferri.
2 Judex datus super pluribus articulis si super vno pronuntiet dicitur functus officio.
3 Causa si simpliciter cōmittat̄ sup aliquib⁹ rebus videt̄ cōmissa, tam causa proprietatis φ causa possessionis.
4 Verba rescripti si sint ambigua stādū est declarationi ɔcedētis.
5 Clausula ista facias pro tuo arbitrio quid importat.
6 Retractare potest papa sententiā que trāsiuit in rē iudicatā.
7 Sequestrari non d3 possessio pp̄ter contumaciā lite pendēte.
8 Successor tēporalis succedit predecessori in iudicio.
9 Sententia incerta sup expensis an valeat. et nu. 12.
10 Causa possessionis si ɔmittat̄ cū dictione taxatina tantum vel solū is cui cōmissa est nō cognoscet de proprietate.
11 In sequestrum an ⁊ qn̄ transeat possessio.
13 Expensarum petitionem vel condēnationem an possit iudex sibi reseruare.

a ¶ Propt̄ cōtumaciā. idē ⁊ eisdez verbis summat hic. d. Abb. sup hoc. c. solet q̄ri an ⁊ qn̄ delegat⁹ possit cognoscere de cā possessiōis ⁊ pprietatis vide p domi. Hēr. boych. pulchrā di. hic in prin.

Ad hoc venit nos. Propt̄ cōtumaciā [a] rei res ab eodē petita p actorē sequestrari nō debet. h.d. ¶ Et sunt due ptes pricipales. in prima ponit̄ pcessus narratio fcā p abbatē que plura ɔtinet vez delegationē cause. diffinitionē possessorij inchoationem petitorij exceptionē cōtra illam missionē in possessionem deiectionem et interpretationē celestini sequestrationem ⁊ declarationem per celestinum factā. in secūda ibi in eū ponitur pape pronuntiatio que duo facit. nā primo reuocat sequestrationem. ⁊ rem in pristinū statū reducit. se-
1 cundo iubet expensas restitui ⁊ caueri ibi ne autē. ¶ † No. j. ex tex. φ sententia pōt ferri partim pro actore ⁊ partim p reo. qd̄ est clarū sup diuersis articulis. ⁊ idē videt etiā sup eodē. facit qd̄ habetur in .c. raynuti⁹. et .c. raynaldus. j. de testa. ⁊ in .l.j. C. si aduersus rē iudi. secus si sup parte vnius articuli tantū pnuntiaret ⁊ sup alia nihil diceret: q2 tūc videret sentētia nulla. p id qd̄ habet in .l. in hoc iudicio. ff. fami. erc. de quo in d.l.j. ⁊ aliqd. j. de re iudi. cum inter. ⁊ de reg. iur. ea que. lib. vj. ⁊ p Inno. s. de elec.
2 cum inter. R. seniorē. ¶ † Item no. qd̄ si iudex dat sup plurib⁹ articulis pronūtiando sup vno. dicit functus officio suo solum
3 quo ad illum ⁊ nō quo ad alios. ¶ † Itē not. φ vbi simpliciter cōmittitur causa super aliquibus rebus videt cōmissa tā causa proprietatis quā causa possessionis. de quo hic per glo. ⁊ aliqd s. de causa pos. pastoralis. vbi etiā dictū fuit ⁊ p dn̄os de Rota in sua decisione. ccclxxxviij. et p Cy. in .l. si de proprietate. C. si a
4 nō cōpe. iudi. vbi aliquid etiā per gl. ¶ † Itē no. φ vbi verba rescripti sunt ambigua: standū est declarationi cōcedētis. facit. s. de iudi. cū venissent. et. j. de sent. excō. inter alia. ¶ Item no. qd̄ verba absolute ⁊ indistincte plata idistincte debēt intelligi. de quo in .c. vt circa. de elect. in .vj. ⁊ no. qd̄ idez est dicere absolute
5 qd̄ est indistincte. ¶ † Itē no. de significatione istorū verboꝝ. facias p tuo arbitrio: q2 vident̄ significare arbitriuz etiā rōne iuris nō regulatū. s3 posset dici hoc verū qn̄ ratio subiecte materie hoc suadet vt est in casu isto alias videretur sec⁹. per id quod habet in .l. pen. ff. de arbi. ⁊ p Bart. in extraua. ad reprimēdam
6 in verbo videbitur. ¶ † Itē no. fm̄ vnum intellectum qd̄ papa potest retractare sententiam que transiuit in rem iudicatā etiā sine appellatione. facit quod habetur. s. de dolo ⁊ contu. in .c. cū olim. ¶ Item no. conditionem sequestri. q2 est vt possessio resti
7 tuatur illi qui obtinebit in proprietate. ¶ † Item no. φ lite pēdente etiam propter contumaciā nō debet possessio sequestra-
8 ri. ¶ † Ultimo no. qd̄ sicut successor tēporalis succedit p̄decessori in iudicio. facit. l. oratione. §. illud. ff. de ferijs. sic et spiritualis
9 vt pz hic circa principiū. ⁊ s. ti. j. in .c. fi. ¶ † Potes etiā notare qd̄ sn̄ia incerta sup expen. valet. de quo in .c. auditis. s. de pcura. et. j. de exces. prela. in .c. tanta. per Inno. ¶ In gl. ij. ibi dictum est ⁊c. Nam veritas est qd̄ sic si oblata non est cautio infra annū vt ibi patet. alias secus vt colligitur hic in fine. ¶ In ea. gl. in fi. dic qd̄ nō pōt agere interdicto vnde vi si deiect⁹ fuit infra annum. q2 tūc nō possidebat et interdictū vnde vi dat̄ possessori. l.j. §. deijcitur. ff. de vi ⁊ vi ar. Sed bene poterit agere cō-
10 dictione ex .l. fi. C. de preto. pig. ¶ † In glo. iij. ibi causa possessionis tantū: sed quid si nō esset apposita dictio taxatiua: dicūt quidā qd̄ secus saltem quādo cōmittitur causa proprietatis: q2 si nō apponit̄ taxatiua: intelligit̄ cōmissa etiam causa possessionis vt voluit glo. in .c. pastoralis. de causa posses. sed cōtrariuz sensit glo. in .l. si de proprietate. et ibi videtur tex. C. si a non cōpe. iudi. et istud cōiter tenetur vt patet ex ibi no. et p dominos de Rota in sua conclusione. ccclxxxviij. alias. ccclxxxvj. et ideo commissa causa possessionis nō poterit cognoscere de causa pprietatis nisi esset expediens incidēter cognoscere vt cōtingit qn̄ duo cōtēdūt se possidere ⁊ pariter probāt se possidere ⁊ sic pariter probāt de possessione. nā ille obtinebit qui melius pbabit de pprietate. facit. j. de probatio. in .c. licet causam. sec⁹ vbi non esset expediens incidēter cognosci de proprietate. et similiter si cōmissa est causa proprietatis: nō poterit cognosci de causa possessionis: saluo nisi incidēter esset expediēs de illa cognosci vt q2 vterq3 contēderet se possessorē ⁊ dominum. nā nō posset videri cui incūberet onus probandi in proprietate nisi prius cognosceret de possessione vt tāgitur in d.l. si de pprietate. sec⁹ vbi non esset expediens cognosci de possessione. de quo etiam
11 hic prosequit̄ do. Anto. ¶ † In gl. sequestrari ibi neuter litigātiū possidet. No. bene ex glo. qd̄ in dubio trāsit possessio in seqstrum. sed cōtrariū notauit gl. in .c. examinata. s. de iudi. cōiter tenet̄ qd̄ si ex cōuentione partium fit sequestratio: habeat locū ista gl. si autē ex precepto iudicis habeat locum illa de quo ple-
12 nius ibi dictū fuit. ¶ † In gl. expēsas in fi. Et adde qd̄ sn̄ia sup expensis φφ incerta valet vt dictū fuit in notabilibus. et ideo pōt iudex condēnare in expen. reseruata taxatione. l. terminato. secundū vnum intellectum. C. de fruc. ⁊ lit. expen. ⁊ si etiā nō reseruaret taxationem expensarū: non est curandū. q2 tacite intelligunt reseruate ⁊ poterit taxare idē iudex si est ordinarius. et idē si delegatus talis qui possit suā sententiā exequi. al's non posset ipse taxare sed delegās. de quo p Bar. in d.l. terminato. ⁊ p eundē in .l. ab executore. ff. de app. ⁊ etiā tāgit hic do. Anto.

An autem

13 ¶ † An autem possit iudex in sñia reseruare petitionẽ vel con-
dẽnationẽ. [ADD.] hoc scđm nõ videtur posse fieri per. l. pau
lus. ff. de re iud. vbi solum eadẽ die fieri potest condẽnatio expẽ
sarum post sentẽtiam diffinitiuã, sed post interlocutoriam vsqз
ad diffinitiuã fieri posset condẽnatio expẽsarum etiam nõ facta
reseruatione per no. in. c. sepe. j. de appel. [IO.] expẽsarũ tan
git Inno. in. c. finẽ litibus. ꝛ ibi etiã tetigi. ꝛ Io. and. hic. ꝛ Bar.
in. d. l. terminato, ꝛ similiter do. Anto. hic qui ꝓsequitur. v. pra-
cticas, in istis expẽsis, sed illa est tutior ꝛ cõmunior qđ condẽnet
in expẽsis reseruata taxatione. ꝛ adde quia vult do. Anto. qđ si
sentẽtia ferretur contra iuramẽtum prestitum coram eo fit nul-
la, nam hoc non videtur verũ qꝛ sentẽtia lata cõtra ꝓbationes:
videtur potius lata cõtra ius partis quã contra ius legis. l. ij. C.
qñ ꝓuo. nõ est neces. ꝛ facit qđ not. Inno. in. c. qm̃ cõtra falsam,
j. de ꝓba. ꝛ est casus in. l. nã ꝛ postea. §. si dãnetur. ff. de iureiurã.
scđm vnũ intellectũ si non cauilletur intelligẽdo qđ iuramẽtum
fuerit ibi ostensum iudici, ꝛ sic iudicialiter de illo sibi constabat
per acta ꝛ tamen ibi valet sententia lata contra iuramentum.

1 ☞ Missio in possessionem fieri potest quando agitur de eccle
sia tanq̃ de proprietate: secus si petatur ecclesia tanq̃ in titulũ
vel beneficium.
2 Missus in possessionem causa custodie debet fructus custodire
et conseruare ꝛ non dissipare, sed infra annum si forte recupere
tur possessio restituere.
3 Clausula ista facias pro libito tue voluntatis quid importet.
4 Dos an sequestrari debeat qñ maritus vergit ad inopiam.
5 Sequestratio licet sit prohibita nõ tñ est prohibita descriptio.
6 Sequestratio reuocari debet in omnibus casibus in quib⁹ per-
mittitur.
7 Emptor si non confidit de venditore et econtra qualiter agen-
dum sit.

a **Dilectus fili⁹. r. rector.** Si missus[a] in possessionẽ causa rei seruãde dissipet fructus dissipa
ti reuocãtur ꝛ alij sequestrantur. h. d. ¶ Et in primo
ponitur querela rei passi missionẽ. Secũdo dat iudices. secunda
1 ibi quo circa. ¶ † No. ꝙ vbi agitur de ecclesia tanq̃ de ꝓprieta
te põt fieri immissio in possessionẽ. secus si petatur ecclesia tãq̃
in titulũ vel beneficiũ. vt. j. c. j. de eo qui mit. in pos. li. vj. de quo
per gl. in. c. cõtingit. s̃. de do. ꝛ cõtu. ꝛ in. c. j. ꝛ. ij. s̃. de eo qui mit.
2 in pos. ¶ † Item no. qđ missus in possessionẽ causa custodie dз
custodire fructus ꝛ cõseruare non autẽ dissipare, ꝛ ideo dз illos
restituere si forte infra annũ recuperetur possessio: qđ intellige ꝛ
limita scđm ea que no. s̃. de do. ꝛ cõtu. in. c. cõtingit. in fi. gl. ma-
3 gne. ꝛ super ea. ¶ † Ultimo no. quid importẽt ista verba facias
b pro libito[b] tue volũtatis: quia videtur intelligi de volũtate libe
ra ꝛ rõne vel iure non regulata. de quo plene per Bar. in. l. alio.
ff. de ali. ꝛ cib. leg. ¶ In gl. ij. ibi cũ appellatur ab executione. et
ratio est ꝓpter magnã presumptionẽ que surgit ex sentẽtia que
trãsiuit in rem iudicatã ideo vt facilius fiat executio: qꝛ magna
presumptio cõtra appellantẽ fit sequestratio vt dicit gl. lз appel
latũ sit ab executione, secus si sñia nõ transiuisset in rẽ iudicatã,
quia tũc nõ fieret sequestratio: nisi timeretur de dilatione vt in
c. sequẽti. ¶ In ea. gl. ibi proclamat in libertatẽ. ibi est speciale
ꝓpter presumptionẽ que est ꝯ illũ qui erat in quasi possessione
seruitutis vt tũc sequestrẽtur res de quib⁹ est dubiũ an sint que-
site ex reb⁹ dñi. ¶ In ea. gl. ibi cõductas deserere. hoc nõ dicit
l. illa hic allegata. sed loquitur qñ colonus denegat soluere pen
sionẽ quã lõgo tpe soluerat vñ ꝓpter ꝓ̃sumptionẽ tũc fit seque
stratio saltẽ si timet̃ de dilapidatione fructuũ. ꝛ ita loqtur. l. liti
4 bus. de agri. ꝛ cẽsi. li. vj. ¶ † In ea. gl. ibi separatur dos videtur
velle gl. qđ vbi marit⁹ vergit ad inopiã dos seq̃stretur, sed certe
hoc nõ videtur verũ. imo videtur ꝙ dos debeat restitui mulieri.
l. vbi. C. de iure dot. ꝛ. j. de dote post diuortiũ resti. in. c. per no-
stras. Sed glo. posset saluari qñ mulier esset in statu in quo sibi
nõ posset restitui, vt qꝛ esset furiosa. l. si cũ dotẽ. §. sin autẽ. in se-
uissimo. ff. sol. mat. ¶ In ea. gl. ibi nõ põt caueri. hoc casu ꝛ se-
quẽti fit sequestratio ꝓsone mulieris qꝛ ponitur in loco tuto pe
nes honestas ꝓsonas vt in iurib⁹ hic allegatis. ꝛ facit. s̃. de ꝓcu.
accedẽs. ¶ In ea. gl. ibi de familia iudicis: hoc casu permittitur
ꝙ etiã corã officiali de cui⁹ familia est ꝓcedatur vsqз ad cõtesta
tionẽ vt sic actio ꝑpetuetur, sed postea vlteri⁹ agi non dз qꝛ non
dз officialis decidere cãm sue familie vt ibi ptз de quo etiã per
Cy. in. l. vna. C. ne qs in sua cã. ꝛ facit qđ no. Inno. j. de verb. sig.
ex parte. ꝛ hoc casu sequestrabitur ipsa res vt dicit gl. Glo. tñ in
d. l. senatus. videtur hoc intelligere qñ suspicio esset de dilapida
tione. ¶ In ea. ibi ꝓpter cõtumaciã. Io. an. reprobat istã fallẽ
tiã per. c. ꝓcedẽs. Sed tu potes saluare per casum. c. ij. allegati in
gl. qñ religiosus agit ꝯ religiosum; per id qđ ibi dictũ fuit ꝛ ꝑ id
qđ no. per Archi. in. c. qꝛ res. xj. q. j. Alias extra casum predictũ
procedat dictũ Io. an. ꝛ adde etiã casum cle. j. extra de sequestr.
pos. ꝛ fruc. Itẽ etiã fit sequestratio interdũ de volũtate partiũ. l.
interesse. ff. de acq. pos. Itẽ interdũ ꝓpter scãdalũ euitandũ: ne
partes veniãt ad rixas ꝛ arma vt qñ iudex videt duos pretẽden
tes se heredes alicuius insolidũ, ꝛ quilibet ipsoꝝ vult apprehẽ-
dere res hereditarias armata manu. facit. l. equissimũ. ff. de vsu-
fru. Itẽ fallit ꝓpter cõtumaciam nõ cauẽtis. l. j. §. si pater. ff. de
colla. bonoꝝ. Fallit etiã ꝭm Gof. in. l. si oleum. ff. de dolo. sed cer
5 te ibi sequestrũ fuit factũ de partiũ volũtate vt ibi ptз. ¶ † Et
adde ꝓ̃dictis ꝙ lз regul'r ꝓhibita sit sequestratio: tñ nõ est ꝓhi-
bita descriptio, ꝛ ideo poterit actor implorare officiũ iudicis vt
describãtur fructus tꝑe recollecte etiã si nõ sit casus in quo pos-
sit fieri sequestratio. ꝛ hoc vt appareat quãtitas fructuũ perce-
pta. l. j. §. pe. ff. de vẽ. in pos. mit. ꝛ not. Bar. in. l. imperatores. §.
6 fi. ff. de app. qđ est valde no. ¶ † Et adde etiã qđ in oĩb⁹ casibus
in quibus permittitur sequestratio in oĩb⁹ illis dз sequestratio
reuocari si est facta, ꝛ etiã a principio impediri nisi ꝓ̃stetur ido-
neus fideiussor de ipsa re presentanda. per. l. senatus. ff. de offic.
presi. ꝛ no. Cy. in. l. vna. C. de ꝓhibita seque. ꝛ sic practicat̃ quo-
tidie. fallit tñ in casu dicte cle. j. qꝛ tũc non reuocabitur sequestra
tio etiã prestita sufficiẽti cautione ex mente illius tex. vt voluit
Io. an. in Spec. eo. ti. §. j. super versi. ꝛ no. nec sufficiat iuratoria
cautio hoc casu licet nõ possit dare fideiussorez. vt hic tãgit do.
7 Anto. ¶ † Et ex predictis potest tangi cautela qñ emptor emit
equum ꝛ non confidit de venditore, nec venditor de emptore: vt
pretium deponatur penes idoneam personã dandum vẽditori
statim cum rem tradiderit. facit qđ habetur in. l. si soluturus. ff.
de solu. ꝛ qđ ibi no. per Bar. ꝛ de materia sequestra. per Archi.
in. d. c. quia res. xj. q. j. ꝛ per Io. and. in regula locupletari et per
legistas in. l. vna. C. de prohibita sequestra.

Ab eo qui. Fructus possessionis sequestrantur ab appellãte si ipsos dissipet.
h. d. Et nõ diuiditur. ¶ No. j. qđ etiã appellatio iudi-
cialis lato sumpto vocabulo dꝛ ꝓuocatio. sed extraiu
dicialis ꝓprie dꝛ ꝓuocatio ad causam. j. de app. cuз sit romana.
No. casum in quo permittitur sequestratio. de quo in. c. ꝓcedẽti. a
¶ In gl. ibi ab executione. hec nõ est ex toto bona cõcordãtia:
qꝛ ibi fit sequestratio etiam si non timeatur de dilapidatiõe: qꝛ
appellabatur ab executione sñie que trãsiuerat in rẽ iudicatam,
sed hic appellatũ erat a sñia, ideo nõ fit sequestratio: nisi timea-
tur de dilapidatione. ¶ In ea. glo. ibi restituere cũ ipsa re. Hec
ratio nõ est bona ꝭm Gof. ꝛ Io. an. ꝛ seqtur etiã do. Ant. qꝛ con
cluderet idẽ pẽdẽte lite principali, ideo dicũt qđ rõ est propter b
ꝓ̃sumptionẽ que surgit a sñia ꝛ ꝯ reũ ex eo qđ dissipat. Sed cer-
te videt̃ idẽ dicẽdũ pẽdẽte lite principali ꝛ sic rõ gl. videtur vera
per ea que habẽtur in. l. fideiussor. §. fi. ff. qui satisd. cog. ꝛ qꝛ eadẽ
ratio videtur in causa principali ex quo fruct⁹ dissipãtur, ꝛ qꝛ ex
quo appellatur a sñia suspẽditur ꝓnuntiatũ, ꝛ sic cessat presum
ptio sñie ex quo non hз autoritatẽ rei iudicate, ideo sicut pẽden
te appellatione ptõ fieri. ita etiã videtur qđ possit fieri in causa
principali. ꝛ hoc videtur fuisse de mẽte gl. in. c. precedẽti. vbi sim
pliciter fit sequestratio qñ quis dilapidat fructus quos debet c
seruare. facit etiã qđ no. per Archid. in. c. quia res. xj. q. j. Et per
hec patet qđ ratio gl. sane intellecta potest saluari.

¶ De confessis. Rubrica.

¶ Uisum ꝛ tractatum est supra de multis que in iudicijs occur
runt: verũ qꝛ qñqз in iudicijs fiũt positiones et interrogationes
qñqз a parte qñqз a iudice. s̃. de elect. dudũ. j. de lit. contest. in. c.
vno. ꝛ. j. de fi. instru. cũ Ioãnes. super quib⁹ pars respondẽs in-
terdũ confitetur ꝛ tũc qualiter sit procedendũ declaratur in hoc
ti. interdũ negat ꝛ tũc ponẽs habet probare ideo primo, de con
fes. ꝛ postea, de ꝓba. posuit. De materia. xv. q. iij. ꝛ. q. vj. ꝛ. q. viij.
per totum. ꝛ. ij. q. j. c. j. ꝛ. ij. v. ꝛ. vj. ꝛ repetitur in. vj.
1 ☞ Confessio vnius ex delinquẽtibus non nocet alijs quos di
cit deliquisse.
2 Confessio vnius ex delinquentibus an ꝛ quãdo faciat indicium
ad torturam contra socium.
3 Delinquens an ꝛ quando possit inteerogari de socijs.

Cum monasteriũ. Ei qui crimẽ propriũ confitetur non creditur contra eos quos dicit fuisse cri-
minis suggestores. h. d. ¶ Primo instruit iudices
in absoluẽdo non infamatos ꝛ causam reddit. scđo
instruit in purgatione infamie contra infamatos. ibi scđa si ta-
1 men. ¶ † No. qđ in criminibus cõfessio vnius confitẽtis se deli-
quisse regulariter non nocet alijs: quos etiam dicat deliquisse.
¶ Not. qđ infamato de crimine indici non debet purgatio. de
c quo in gl. ¶ In gl. ij.[c] in fi. Aduerte quia potest esse dubiũ an

a ¶ Si missus. hoc ẽt mõ ꝛ eisdẽ ꝟbis summat domi. Abb.

b ¶ Pro libito. d̃ hac clausula: et multз positis ĩ restitutis vide per do. Fel. i. c. j. s̃. de ꝯsti.

c ¶ In gl. ij. Si queras vtrũ ꝯfessi sua crimĩa possint sup alioꝝ criminibus testimoniũ ꝑhibere. vide hic per do. Hẽ. boych. in princi. c. vbi põit dĩstincte.

ultimum dictum gl. referatur ad regulam: an vero ad exceptio-
2 nes. Conclude ut voluit Cy. in l. fi. C. de accu.† qd in casibꝰ exce-
ptis cõfessio faciat iudiciũ ⁊ presumptionẽ ad torturã. facit qd
no. in l. ij. C. ad l. iul. maie. sed in aliis casibꝰ licet aliqualis p̃sum
ptio surgat: non tñ erit sufficiẽs ad torturam: nisi forte cõcurre-
ret infamia per id qd no. per Bart. in l. de minore. §. tormẽta. ff.
de questionibus. Et adde qd no. Bart. in l. repeti. ff. de questio.
3 ubi dicit† qd quãdo crimẽ principaliter tendit ad offensam pu
blicam ut cõtingit in falsante monetã, ⁊ in latrone ⁊ fure, potest
quis interrogari de sociis, q̃z isti nõ agunt certã personã offende
re tantũmodo, sed quãcũq; possunt. Sed qñ quis agit certã per-
sonã tantũ offendere ut in homicida ⁊ similibꝰ non dꝫ interroga
ri: quia verisimile est qd illi quos specialiter tãgit offensa ꝓcura
bunt crimẽ puniri. de quo per eũ in d. l. repeti. hec tñ ratio forte
non est multũ generalis: q̃z etiã passus furtũ vel robariã verisi-
militer ꝓcurabit punitionem, ⁊ ideo videtur qd ratio sit odium
ipsoꝝ latronũ. ut. l. prouinciarũ. ff. de malle. in glo. [ADDI. Itẽ ma
leficus in alienũ odium sua maleficia facit ⁊ tñ interrogatur de
sociis. l. fi. C. de malefic. Itẽ crimẽ lese maiestatis cõtra principẽ
cõmittitur ⁊ tñ de sociis interrogatur ut hic ⁊ in l. j. in fi. C. ad l.
iul. maie. Itẽ in crimine homicidij seruus interrogatur de cõso-
ciis. l. j. §. fi. ff. de questio. T. IO.] ¶ In glo. infamia ibi sui ordi-
nis qui. Si ipse inculpatꝰ de delicto sit sacerdos: alij tres debẽt
esse sacerdotes, ⁊ si diaconus sufficit qd sint diaconi ⁊ sic succes-
siue ⁊ debebit iurare se nõ cõmisisse delictũ ⁊ alij manibꝰ tactis
scripturis iurabũt qd credũt eũ verũ iurasse: tũc dicetur se pur-
gasse. secus si nollẽt iurare q̃z dicetur tũc deficere in purgatione:
est tñ dubiũ an si infamia surrexit a cõfessione eius qui cõfessus
est de se ⁊ de alio an debeat indici purgatio tñ satis videtur de
mẽte tex. qd sic si infamia trãsiuit apud bonos ⁊ graues. facit qd
habetur in c. veniens. j. de accusa. ⁊ est gl. in c. qualiter. eo. titu.
et. c. cum dilectus. de purga. cano.

1 ☞ Confessus in iure habetur pro conuicto.
2 Uotum in electione prelati debet esse gratuitum.
3 Simonie mediator committit simoniam.
4 Positioni criminose responderi debet.

a ¶ Qui i iure. ita h sũmat. d. abb. nihil addito nihilq; remoto.

b ¶ Ex pte. multi mlta scripsere sup hoc. c. sed nõ puto aliquẽ doctorẽ ita diffusam ⁊ utilẽ dist. scripsisse p hoc. c. sicut fecit. d. Hẽ. boych. q hic in sua distinctiõe ponit tria principalia mẽbra ꝯfessiõis ucz cõfessionis facte in iudicio: ⁊ cõfessionis facte extra iudiciũ: ⁊ cõfessionis facte in ultĩa volũtate, que mẽbra multiplr subdiuidit, iõ vide eum hic ad satietatẽ, ⁊ hec tibi sufficiãt p additionibus huius. c.

Cum super. Qui in iure[a] confessus est se
simoniacũ ab officio ⁊ benefi
cio deponitur. h. d. ¶ Primo premittit depositiõis
1 causam. Scdo deponit. scda ibi nos qñ. ¶ †No. qd
cõfessus in iure etiam de delicto habetur pro cõuicto. secus vi-
detur a cõtrario sensu si extra iudiciũ. de quo in c. at si clerici. de
2 iudi. ¶ †No. qd votũ in electione prelati dꝫ esse gratuitum ideo
recipiẽs pro illa pecuniã vel obligationẽ committit simoniam.
3 ¶ †No. ꝙ mediator simonie cõmittit simoniã sicut ⁊ principa
lis ꝑsona, ⁊ sic pati dꝫ penas simoniacoꝝ. ¶ No. ꝙ ubi delictuꝫ
est cõnexũ ei de quo agitur licet de illo principaliter non agat,
si tñ de eo cõstat per cõfessionẽ punitur pena ordinaria de quo
4 aliquid hic per Inno. ⁊ j. de excep. c. j. ¶ †No. arg. qd qs tenea-
tur respõdere positioni criminose. de quo hic p Inno. ⁊ in c. cu
dum. el. ij. de elec. ⁊ p gl. ⁊ ibi p do. Ant. in c. cũ causam. de testi.
⁊ per Bar. in l. marcellus. ff. rerũ amo. ¶ In glo. j. ibi vel hic ex
officio potest intelligi ex plenitudine potestatis per id qd habe
tur in c. ꝓposuit. de cõces. prebẽ. ⁊ scdm hoc secus esset in alio iu
dice inferiore. Sed do. Anto. hic intelligit qd ex officio ꝓcessit
inchoãdo nouũ ꝓcessum. Sed certe iste intellectus videtur inci
dere in precedẽtẽ: q̃z si inchoabit nouum ꝓcessum ex officio erit
per inquisitionẽ. Posses tñ dicere qd precedens intellectus lo-
quatur qñ ab ipso initio fuit denuntiatus vel inquisitus. Sed
iste secũdus loquitur qñ ab initio fuit ꝓductus in testẽ, ⁊ demũ
post eius depositionẽ inchoatus fuit nouus ꝓcessus. ¶ In ea.
gl. ibi vel ideo punitur. Hec cõmuniter tenetur ſm quã idẽ erit
etiã in iudice inferiore a papa qd est clarũ in ordinario, ⁊ idẽ vi-
detur velle Inno. in delegato, sed cõtrariũ videtur velle in c. di
lectus. j. de penis. ⁊ illud videtur verius per id qd habet in auť.
de testi. §. si vero ignoti. colla. vij. Pctes distinguere inter dele-
gatũ pape ⁊ inferioris. Et no. ſm Inno. ꝙ ubi crimẽ de quo in-
cidẽter cõstat in iudicio ꝯtingit negotiũ de quo agitur principa
liter: põt puniri pena ordinaria si de illo cõstat per cõfessionem.
secus si per testes: q̃z tũc solũ pena extraordinaria poterit puni-
ri, ⁊ idẽ si per cõfessionẽ cõstaret de crimine, qd non contingeret
negotium principale. refert tamẽ aliquos tenere ꝙ etiam si per
testes cõstet de crimine qd cõtingit negotium principale qd po
terit puniri pena ordinaria. Sed sibi non placet, et sic intelligit
istum tex. ⁊ j. de excep. c. j. ⁊ sic etiã transit do. Ant. sed certe pro
opinione istorum multũ facit. c. j. de excep. ubi isti duo casus pa
rificantur quẽ conuinci per testes: vel confessionẽ, ⁊ pro istis etiã
facit. l. ij. §. si publico. de adult. inquãtum ibi innuitur qd si exci-
piatur de lenocinio cõtra virum: si constet de illo etiã per testes
punietur pena ordinaria, ideo istud dictum Innoc. non est sine

dubitatione. ¶ Extra glos. adde quia Inno. videtur hic facere
differẽtiam qñ queritur an quis teneretur respondere positioni
criminose. An excipiatur directe cõtra aliquẽ ut puta cõtra or-
dinandum: an vero indirecte utputa cõtra testes. facit qd not. s.
de fo. cõpe. verum. nam hoc secũdo casu videtur velle qd non te-
neatur etiã si crimẽ sit detectum: vel sit diffamatus: sed nõ vide-
tur hoc verũ quia cessat tunc ratio qd quis non dꝫ se prodere. de
qua de peni. dist. j. non tibi dico. ⁊ ij. q. j. si peccauerit. naꝫ se non
prodit ex quo ab alio iam crimen est defectum. ⁊ sic videtur ea-
dem ratio utrobiq;.

1 ☞ Maritus potest esse in iudicio nomine uxoris.
2 Confessio economi preiudicat monasterio etiaꝫ si sit erronea nisi reuocetur.
3 Confessio facta per errorem facti potest reuocari etiam si fiat in iudicio.
4 Error usq; ad quem terminum possit reuocari.
5 Confessio si fiat per infantem non valet etiam si fiat autoritate tutoris.
6 Confessio pupilli nõ valet sine autoritate tutoris nec adulti confessio sine curatoris autoritate.
7 Cõfiteri an possit adultus in criminali sine autoritate tutoris.
8 Confessio tutoris vel curatoris an debeat preiudicare minori.
9 Confessio procuratoris an ⁊ quando noceat domino.
10 Perseuerans in confessione sponte preiudicat sibi in cã ciuili.
11 Confessio sponte facta an statim preiudicet in criminali.
12 Confessio sub colore iracundie et indeliberate facta non nocet nisi perseueretur.
13 Confessio facta ex certa scientia an preiudicet.
14 Confessio facta per errorem an preiudicet.
15 Cõfessionẽ procuratoris administratoris tutoris vel curatoris reuocare volens si probet rem aliter se habere sufficit nec est necesse de errore aliter probare ⁊ quid de confessione propria.
16 Errasse qualiter quis deprehendatur.
17 Confessio si partim sit pro cõfitente ⁊ partim cõtra an sibi preiudicet.
18 Confessio dicitur in iudicio facta quando fit iudice sedente pro tribunali.
19 Confessio facta coram non suo iudice an preiudicet.
20 Confessio facta in iudicio absq; expressione cause an valeat.
21 Confessio facta extra iudicium non valet.
22 Ratum habere potest quis suo nomine gestum etiam in absentia alterius.
23 Confessio facta in libello preiudicat confitenti licet detur iudici absente aduersario ⁊ postea per iudicem aduersario.
24 Confessio facta per epistolam an preiudicet.
25 Confitens se occidisse aliquẽ qui adhuc viuit an sibi preiudicet.
26 Confessio contra ius non valet.
27 Litigiosa res quando esse dicatur.
28 Confessio ultra petitionem an teneat.
29 Confessio facta in reali parte absente an valeat.
30 Contra confessionem factam an possit aliquid probari.

b Ex parte[b] abbatis. Cõfessio p erro
rẽ facta non no
cet si ante finitũ negotiũ reuocetur. h. d. Primo po-
nitur facti narratio. Scdo pape ꝓuisio ratione pre-
1 missa. secũda ibi cũ igitur. ¶ †No. qd maritus potest in iudicio
esse noĩe uxoris: intellige etiã agẽdo. nam tanq; cõiuncta perso-
na admittitur cauẽdo de rato. l. maritus. C. de procur. facit. l. fi.
2 C. de pac. conuẽ. ¶ †No. ꝙ de mero iure cõfessio economi pre-
iudicat monasterio etiã si sit erronea: nisi reuocetur qd videtur
verum qñ est cõstitutus a prelato ⁊ conuẽtu. per id qd habetur
3 j. eo. presentium. de testi. lib. vj. in tex. ⁊ gl. ¶ †No. qd confessio
facta per errorem facti potest reuocari etiã si sit in iudicio facta,
⁊ sic a cõtrario secus si per errorem iuris de quo in l. nõ fatetur.
⁊ ibi plene per Bar. ff. de confes. ⁊ l. una. C. de confes. ubi etiam
per Cy. ⁊ ibi etiam bona glo. ⁊ Archi. ij. q. j. nos in quemquam.
¶ No. qd demũ videtur preiudicare cõfessio quãdo est facta in
iure, ⁊ sic a cõtrario secus si extra iudiciũ. de quo dicetur cũ glo.
4 ¶ †No. usq; ad quem terminum possit error reuocari: quia do-
nec negotium sit finitum: intellige per sentẽtiam, transactionẽ,
vel iuramẽtum in c. j. de lit. cõtest. in vj. de quo etiaꝫ in l. error. ⁊
ibi per gl. ⁊ Bar. C. de iuris ⁊ facti igno. ⁊ ibi etiam per doc. ⁊ de
materia capituli habetur etiam. ij. q. j. nos in quemq; per glos. ⁊
Archi. ⁊ per legistas in l. una. C. de cõfes. ⁊ per Bart. in l. ij. ff. de
confes. Et adde etiam quod no. Jo. mona. in c. ij. de restit. in in-
teg. lib. vj. ubi dicit satis esse finitũ negotiũ quo ad hoc ut error
in illa instãtia non possit reuocari: si est cõclusum in causa qd est
no. ⁊ idem sequitur ibi etiã Jo. and. ⁊ ratio etiam est in euiden-
ti: quia post conclusionẽ in causa non possunt fieri ꝓbationes. j.
de fide instru. cum dilectus. ⁊ sic non poterit de errore doceri, et
per consequens

per consequens nec reuocari nisi forte per cõfessionẽ partis aduerse quã iudex ex officio posset extorquere.s.de fid.instru.cum Joãnes.de materia etiã in spe.e.ti.§.sequit.r.§.seq. ¶ In gl.j. ibi post lit.conte.Sed certe imo etiã ante lit.conte.per.l.si reus paratus.ff.de procur.vñ conclude q propria r vera differentia est inter istas rubricas de quibus in gl.q: rubrica de cõfes.respicit cõfessiones que fiũt ad decisiones iudicij.sed rubrica de interro.act.respicit confessiones que fiũt ad iudicij preparationẽ.vt est illa que fit qñ quis interrogat an possideat rẽ petitã conuentus rei vendicatio.vel an sit heres eius quem agens dicit fuisse suũ debitorẽ.nã licet reus fateatur predicta.nõ per hoc deciditur negotiũ.sed datur materia preparandi illud q: poterit tunc porrigi libellus contra conuentuz.Sed vbi cõfessio respicit decisionẽ negotij.tunc deciditur ipsum negotiũ vt si actor petat a reo.x.nam si reus fatetur nõ precedẽte libello decisum est negotiũ r iudiciũ.nec feretur snĩa aliqua diffinitiua sed fiet preceptũ de soluendo infra.x.dies scdm cõsuetudinẽ.nisi fortasse magnitudo quantitatis aliud suaderet.vt voluit glo.in.l.si debitori.ff.de iudi.r facit qd no.per gl.in.c.ex parte.el.ij.j.de verb.sig. Sed vbi fieret post lit.conte.vel in ipsa cõtestatiõe puta.q: fieret oblato libello in termino dato ad respondendũ libello.tunc bene deberet ferri diffinitiua.vt est gl.no.in.c.dudũ.el.ij.s.de elec. et

5 l.proinde.ff.ad.l.aquil. ¶ † In ea.ibi minor restituitur. Cõclude plene q si confessio fit per infantẽ.nõ valet etiã si cũ autoritate tutoris fiat q: ille non põt ad iudiciũ vocari.l.ij.r.iij.ff.de in ius vocã.r.l.j.§.sufficit a cõtrario sensu coniuncta gl.ff.de admi.tu.r hoc seqt Nico.de mata.r Cy.post eũ in.l.clarũ.C.de autor.prestan.r Jo.an.in addi.spe.sup hoc ti.sup.§.sequit.r.d.Anto.hic licet prima facie videatur aliqualiter mirandũ si ipse infans sciat loqui.ideo tene menti.Si aũt fiat a pupillo maiore infante tunc si fit sine autoritate tutoris ipso iure non valet nisi fieret in iudicio in quo haberet legitimam personam vt in iudicio momentanee possessionis.l.ij.C.qui legitimam personã.nã tũc valeret sed posset restitui.per id qd not.in.l.vna.C.si de momentanea posses.fuerit appellatum.Si aũt fiat per pupillũ cũ autoritate tutoris tũc valet sed restitui põt per id qd habet in.§.in pupillo allegato in glo. ¶ Interdũ vero fit confessio ab adulto.et tunc si fit in iudicio in quo habet legitimã personã.idẽ dicenduz qd.s.dixi in pupillo.Si aũt non habet legitimã personam tunc si non habet curatorẽ confessio tenet sed põt restitui per ea que habẽtur in.d.§.in pupillo.r hoc credo procedere siue per modũ voluntarie iurisdictionis siue cõtentiose cõfiteatur ipse adultus per illũ tex.qui loquit indistincte.ar.decre.q: circa.de priui.et.l.de pretio.ff.de publiciana.licet do.Ant.hic aliter sentire videatur.Sed nõ videtur q bene.q: licet per viã cõtẽtiose iurisdictionis cõfiteatur tñ in sua potestate est quid cõfiteatur.r ideo valet cõfessio licet nõ valeat snĩa cõtra eũ indefensum lata vt not.gl.r Dy.in.d.§.in pupillo.q: in snĩa nõ adest cõsensus aliquis secus in confessione.nisi forte cõfessio fieret rñdendo libello per quam inducitur cõtestatio.quia in actu contestationis lit.tanq solenni non habet minor legitimã personã.ideo tunc non valeret vt voluit Nico.de mata.in.d.l.clarum. ¶ Si aũt habeat curatorem tunc si confitetur cũ eius autoritate valet.Sed põt restitui.Si aũt sine eo confitetur tunc scdm Petrũ non valet ipso iure fm Nico.de mato.valeret ex quo non fieret circa substãtialia iudicij.puta circa contestationẽ vt dixi.Bart.quẽ sequit hic do.Ant.dicit q si cõfessio habet fieri per verbũ credit vel nõ credit.vt est cõfessio que habet fieri sub virtute iuramẽti calumnie iuxta no.in.l.ij.§.qd obseruari.C.de iura.calum.tunc non valet si fit sine curatore.q: non habet plenarium iudicium discernendi quid credere debeat.sed si est confessio que habet fieri de veritate.r sub virtute iuramenti veritatis.tunc sufficit q curator fuit presens disputationi an rñderi debeat r sic cõfessio postea facta sine eo valebit per id qd legitur r no.in.l.si postulauerit.§.questioni.ff.de adul.Et pro predictis etiã facit qd legitur r no.in.l.si quando.C.de testi.vbi patet q sufficit partem esse presentem quando testis iurat licet non debeat esse presens quando recipitur eius dictũ.sed trahitur tempus dicti ad iuramentũ.r sic eodem modo videtur dicendũ in casu proposito.r hanc opi.sequitur etiam hic do.Anto.sed forte nõ est vera per tex.in.d.l.clarũ.de auto.prestan.vbi litera indistincte videt velle q in responsione minoris debeat adesse curator.ex eo quia alias posset incaute respondere aliquid omittendo vel aliquid addẽdo quod addere non deberet.nã posset esse q minor percussisset aliquẽ.sed tamen percussisset animo se defendendi.r forte si responderet sine curatore rñdebit simpliciter se percussisse.sed si cum curatore respondebit se percussisse ad sui defensionẽ.r sic cautius respondebit.r ideo videtur q vbi confessio fit per adultum habentẽ curatorem equiparatur pupillo.l.si curatorem habens.C.de resti.

6 in integ.r ideo sicut † confessio pupilli non valet sine autoritate tutoris sic nec vr valere si fiat per adultũ sine autoritate curatoris qñ ipsum habet secus si adultus non habeat curatorẽ.quia tunc de mero rigore valeret.sed posset restitui.d.l.certũ.§.in pupillo.ff.de cõfes.Et sic intelligit Petrus illũ tex.r etiã Bar.ibi.

7 Et per hoc patet.Nunquid in criminali † adultus possit confiteri sine autoritate curatoris.nã videt q nõ per predicta si ipsum habeat.licet Nico.de mata.tenuerit contrarium vt refert Cy.in d.l.clarũ.r videtur sequi Jo.an.in additio.spe.§.sequitur.in tit.de confes.Fateor tñ q nõ erit necesse curatorẽ interesse in confessione que fit in tortura licet debuerit esse presens in disputatione an debeat torqueri.nã ad talẽ confessionẽ que fit in tormẽtis non adaptatur autoritas administratoris vt ex se pz.expresse etiam tangit Bal.in.l.vnica.C.de confes.Sed quia illa confessio non preiudicat nisi perseueret in illa r ratificetur apud acta vr q tunc in tali ratificatione deberet interesse autoritas curatoris si curatorem haberet per dictaz.l.clarũ in ratione sui r per rationẽ ibi positã.r forte de iure ista opinio verior.licet de facto

8 quãdoq seruetur opi.Nicolai predicti. ¶ † An aũt cõfessio tutoris vel curatoris habeat preiudicare minori.tãgitur per Cyn.in.l.vna.C.de confes.r per Bar.in.d.l.certum.r tetigi etiam in c.j.ad fi.s.vt lit.non contest.vbi etiã per dominũ Anto.r cõcludunt predicti q si confessio emanat per modũ volũtarie iurisdictionis vt quia sponte tutor vadit cũ aduersario minoris ad iudicem r coram eo confitetur debitũ:r tunc non valet cõfessio.q: videtur esse quedã donatio secundũ eos ex quo sic sponte dictaz confessionem facit.secus si confiteatur per modũ contentiose iurisdictionis.puta respondendo libello vel positionibus.q: tunc preiudicat.nisi probetur error seu rem aliter se habere. ¶ Sed aduerte quia contra istã opi.videtur casus in.l.lucius.§.tutele.ff.de administra.tuto.coniuncta gl.vbi patet q confessio extraiudicialis tutoris noceat pupillo tamen ibi non emanat per viã contentiose iurisdictionis cũ fiat extra iudiciũ.nec videtur bona responsio Bar.quam ibi ponit dum intelligit illũ.§.quando tutor scripsit se recepisse.x.a debitore pupilli.non autem debet intelligi secundum eum quando scribit se confiteri recepisse.x.nã ex quo scriptura est priuata.non est differentia an ille dicat recepi vel confiteor me recepisse vt no.ipse idem Bar.in.l.si ex cautione.C.de non nume.pecu.Nec ob.l.certum.§.sed an ipsos vbi videtur dici confessionem tutoris vel curatoris non preiudicare minori.quia illud videtur intelligẽdũ quando iudiciũ erat ceptum cum minore cum autoritate administratoris.secus si cum ipso administratore per id quod not.per glos.in.l.ij.§.quod obseruari.C.de iura.calum.r etiam per Bart.in.d.§.sed an ipsos.vel debet intelligi qd non preiudicat scilicet si probetur rem aliter se habere vt ibi etiam tangit gl.alias videtur preiudicare per ea que habentur in dicto.§.tutele.r hec opi.forte de iure verior vt etiaz plene dixi in.l.si debitorẽ.ff.de nouatio.licet cõmuniter doct.teneant distinctionẽ predictam an confessio fiat per modũ voluntarie iurisdictionis an vero per modum contentiose vnde

9 illa forte seruaretur in practica. ¶ An autẽ † confessio procuratoris noceat domino etiam fuerunt opiniones.Conclude si habet mandatum speciale ad sic confitendũ nocet sicut proprie cõfessio domini.si autẽ habet generale:tunc cõiter dr q nocet si fit per viam contentiose iurisdictionis nisi probetur rẽ aliter se habere.secus si per modũ volũtarie iurisdictionis.potest tamẽ dici q si fiat domino absente si peruenitur ad eius notitiam.poterit illam reuocare etiã absq alia probatione r idez si fuerit presens.si statim ipsam reuocat.facit.s.de offi.dele.cũ olim.r istud tenent dñi de Rota in sua cõclusione.lv.r.ccliij.licet dicãt illud magis ex stilo curie procedere quã de iure.nã de iure videretur q preiudicet nisi probetur rẽ aliter se habere.per id qd habetur in.d.l.certũ cum ibi no.per gl.r Bart.r etiam per Cyn.in.l.vna.C.de confes.r de ista confessione procura.quando fit per modũ voluntarie iurisdictionis an preiudicet dño dixi in.d.l.si debitorẽ.ff.de noua.vbi tenui q de iure defensari potest q sic licet cõiter teneatur contrarium pro hoc bene facit dictus.§.tutele.r q: si procurator confitetur se recepisse non est donatio aliqua:quia tenebitur dño reddere rationẽ de confessatis.ideo preiudicabit

10 talis confessio dño respectu eius quod dicitur soluisse. ¶ † In ea.glo.ibi non coactus hoc intellige nisi perseueret[a] in confessione sponte.q: tunc preiudicaret in causa ciuili.C.quod met.causa.l.ij.cum ibi no.Et idem in criminali si est facta metu tormentorum r perseueretur in illa dũmodo precessissent legitima indicia ante torturam.l.j.§.diuus.de questionibus cũ ibi no.secus si nõ precessissent indicia.quia tũc si facta fuit metu tormentorũ non nocet etiam si perseueretur in illa vt est casus valde singularis r notabilis in.l.penul.ff.de questioni.secundũ vnam lecturam r sequitur etiã Can.alias gandinus r melius in opere suo maleficiorũ.licet Bal.aliter sentiat in.l.vna.C.de confes.sed nõ

11 bene quia contra dictam.l.penul. ¶ † An autem cõfessio spõte

a ¶ Perseueret.qñ autẽ dicat pseuerare vide hic p.d.Abb.i iij.col.x.§ hic quero.

facta statim preiudicet in criminali.gl.tenuit qđ nō nisi perseue retur in illa in.l.j.ff.de custo.reorū.ꝛ.l.ij.C.in eo.tit. qđ est valde no.si est verū.tū contrariū tenuit Azo in summa de cōfes.ꝛ etiā Cy.in.d.l.ij.ꝛ Bar.in.d.l.j.facit qđ habetur in.l.seruos.C.ad.l.
12 iul.de vi. ¶ Itē adde qđ †cōfessio que fit sub colore iracundie ꝛ indeliberate non nocet nisi perseueretur in illa vt est text.cū gl. in cap.ex literis.ſ.de diuorc. ¶ In ea.ibi item ex certa scientia.
13 ¶ †Nota.ex gl.tria primo ꝙ cōfessio ex certa sciētia facta preiudi cat.scđo qđ facta per errorē non preiudicat si ꝓbetur error. ter tio qđ vt reuocetur non sufficit probari rem aliter se habere.sed probari dꝫ etiam error.Circa primū cōclude glos.ꝓcedere si fiat confessio circa decisoria.Si vero fiat circa preparatoria, tūc illa non nocet ante lit.cōtest.nec etiā post si aduersarius fuit sciens rem aliter se habere.l.is qui se obtulit cum sequēti.ff.de rei ven. Si aūt aduersarius ignoraret.tūc ante lit.cōtest.nō nocet. quin possit reuocari etiā alio non docto nisi captio aduersarij inter- ueniat vt quia fuisset petiturus ab alio nisi se obtulisset iste vt habetur in.d.l.is qui se obtulit. nam tūc non potest cōfessio re- uocari,nec similiter potest reuocari post lit.cōtest.ex quo aduer
14 sarius ignorauit. ¶ †Circa scđm cōclude qđ aut emanat cōfes- sio circa preparatoria,aut circa decisoria iudicij.si circa prepara- toria in casib⁹ in quib⁹ dixi non nocere si fit ex certa sciētia mul- to minus nocebit si per errorē etiam iuris in alijs autē cōclude qđ si emanet per errorem facti probabilē non nocet.Si autē per errorē iuris.tunc ante lit.contest. non nocet.l.de etate.§.penul. ꝛ antepenul.ff.de interro.actio.ꝛ.d.l.is qui se.cum ibi not. Sed post lit.contest.nocet.ꝛ idē si per errorem facti non probabilem. ita qđ cadat in latam culpā.nam tūc idē qđ in errore iuris.secus si caderet in leuem vel leuissimā,quia tūc non nocebit probando errorem.per ea que habētur in.d.§.qui iusto.ꝛ per Bart.in.l.ij. ff.de cōfessis.Si autē emanat circa decisoria tunc cōclude qđ si cōfessio emanauit in causa que crescit per inficiationē.tunc non auditur volens illam reuocare etiam volēdo docere de errore ꝛ rem aliter se habere per.l.si is qui.ƀm vnum intellectū.ff.de con fes.ꝛ no.gl.in.l.error.C.de iuris ꝛ facti igno.ꝛ per Bar.in.l.ij.ff. e.In alijs autē causis cōclude qđ si erratur in iure.nocet qꝛ cen- setur esse in lata culpa.l.liberorum.§.notatur. cum ibi not.ff.de his qui notā.infa.nisi esset persona cui licet ius ignorare.l.regu- la.ff.de iur.ꝛ fac.igno.Itē si sit facta per errorē facti non proba bilem qui cadit in latam culpā per ea que habētur in.d.l.ij.C.de cōfes.secus si caderet in leuem vel leuissimā, qꝛ tunc non nocet si reuocet ante sniām.Post sententiam autē que transiuit in rem iudi.non posset reuocari nisi qñ error in nullā culpā caderet etiā leuissimā,qꝛ tunc posset reuocari per restit.in integr.ex clausula generali de qua in.l.j.ff.ex qui.cau.maio.ꝛ ꝓbatur in.l.cū fideicō missus.ff.de cōfess.[ADDI] Secus si fuisset snia nulla vel ab illa appellatū vel non trāsiret in rem iudicatā per no.ſ.de re iu- di.lator ꝛ de despon.impu.attestationes.Itē hoc verū qñ sentē tia est lata ƀm confessionē.secus si cōtra per not.de iureiur. mu- lieri.ꝛ quid qñ est nuda a productione instrī vel alias si fuerit ve stita productione instrumēti.dic vt no.per Inno.ſ.de exceptio. cum venerabilis vbi ponit an reprobato instrumēto reprobe- tur cōfessio.TIO.]Ante sniam aūt reuocaretur de iure cōi et no.ibi per Bar.ꝛ sic non est necessaria restitutio,nisi fuisset con-
15 clusum in cā vt no.Jo.mo.de restit. in integ.c.j.in.vi. ¶ †Circa tertiū cōclude ꝙ si quis vult reuocare cōfes. sui administratoris vt ꝓcuratoris vel tutoris vel curatoris sufficit ꝓbare rem aliter se habere nec est necesse aliter de errore docere vt voluit gl.in.l. certū.§.sed an ipsos.ff.de confes. ¶ Si autē quis velit ꝓpriam cōfessionē reuocare.tunc aut est facta extra iudiciū.Aut in iudi cio.Si extra iudiciū sufficit probare rem aliter se habere.si reuo cans tractat de damno ꝛ aduersarius de lucro.l.sed ꝛ si me.ff.de cōdi.inde.qđ no.ꝑ gl.in.l.cū de indebito.ff.de proba.§.fi.ꝛ.d.§. qui iusto.secus si aduersarius etiā tractaret de damno. quia tūc nō sufficit probare rē aliter se habere.nisi etiā probetur error vt l.quātū.ff.ad velle.Si vero emanet circa iudicia tūc si circa pre- paratoria iudiciorū idē qđ qñ emanat extra iudicium vt voluit gl.in.d.§.qui iusto.Sed si circa decisoria tunc probari dꝫ de er- rore.ꝛ sic intelligatur ista gl.ꝛ dicetur probari error qñ apparet erratū in facto alieno.l.fi.ff.pro suo.nā in facto alieno probabi- lis est error vt ibi pꝫ.Potes etiā dicere ꝙ in extraiudicialibus ꝛ etiam in preparatorijs iudiciorum probando rem aliter se ha bere satis dꝫ ꝓbari error.qꝛ in illis excusat error etiā iuris sed se cus in decisorijs ꝛ ideo opꝫ ꝙ probet tale quid ꝙ appareat cō- fitentē probabiliter errasse.Et aduerte qꝛ licet cōiter dicatur ꝙ error iuris nō est probabilis.Fallit qñ est error iuris extrauagā- tis.l.cū prolatis.ff.de re iudi.ꝛ ibi per Bar.vel si est error iuris multipliciter intelligibilis vt notat Bart.in.l.ij.ff.eo.ꝛ facit qđ
16 no.Inno.in.c.cū speciali.ſ.de appella. ¶ †Qualiter etiā possit deprehendi quē errasse in iure no.Barto.in.d.l.ij.quia qñ infor-

matus a perito perpendit se errasse ꝛ ꝓtestatur illud corā testi- bus.facit.l.si adulterium cū incestu.§.idē.ff. de adul. ¶ In ea. ibi pro se non prodest.intellige hoc verū nisi per quandam conse quentiam.l.si filius.in fi.ff.de interro.actio.vel nisi queratur de conscientia vt in.§.alie.insti.de ac.per gl.fallit etiā in casibus in quibus statur iuramento alicuius.de quibus in.l.presenti.C.de
17 his qui ad eccle.confu. ¶ †Quid autē si confessio sit partim pro se,ꝛ partim cōtra se.dic si diuersa sunt capitula.nocet cōfitēti. ꝛ in nullo prodest.secus si sit vnum capitulū vel plura cōnexa.qꝛ oportet ꝙ aduersarius in totū acceptet vel in totū reprobet.l. etiā.§.j.ff.de mino.de quo per Cy.in.l.ij.C.de dona.ante nup.et l.si quidē.C.de dona.ante nup.ꝛ per Bar.in.l.aurelius.§.idē.ff. de liber.le.ꝛ per dominū Ant.in.c.ex parte decani.de rescri.ꝛ.c.
18 bone el.ij.de postu.ꝛc. ¶ †In ea.ibi in iudicio.Et satis dicitur esse in iudicio quādo fit iudice sedēte pro tribunali.ꝛ etiā si fit in camera.vel deambulet per palatiū si cōfessio emanat per mo dum voluntarie iurisdictionis vel si emanet circa preparatoria iudicij in quibus agitur de modico preiudicio.l. voluit.§. quod ait.ff.de interro.act.ꝛ idem si circa decisoria in causis parui pre- iudicij.l.nec quicꝙ.§.de plano.ff.de offi.procon.ꝛ le.secus si fiat circa decisoria in causis magni preiudicij per viam contentiose iurisdictionis.nā tunc debet fieri iudice sedente pro tribunali.l. penultima.ff.de iustitia ꝛ iure.ꝛ not.per Cy.ꝛ Bar.in.l.vna.C.
19 eodem. ¶ †In eadē ibi coram suo iudice.secus si fiat coram nō suo cuius iurisdictio non potest prorogari.exemplum in.c.at si clerici.de iudic.nam tunc non valuit vt iudicialis.ꝛ sic intellige glo.videtur tamen valere vt extraiudicialis per no.per Innoc. de electio.per inquisitionem de quo dicendū vt ibi dictum fuit ꝛ secundū hoc si producatur confessio coram competenti que fa cta fuit coram incompetēti.si probetur preiudicabit vt extraiu- dicialis.sed Bal.in.d.l.vna.C.eo.dicit hoc verum nisi confitens dicat se illam reuocare.quia tunc non nocebit.ꝛ sic dat cautelā vt reuocet si producatur contra eum.ꝛ sic limitat dictū Inn. in c.per inquisitionē.sed certe hec limitatio nō videtur bona quia si valet vt extraiudicialis.nō debet posse reuocari ex simplici vo luntate.sed demum probando rem aliter se habere per id quod superius dixi.Si autē iurisdictio sit prorogabilis,tunc si confes sio fiat post litē contestatam si prorogata est iurisdictio per con testa.vt qꝛ inter scientes est facta valebit.Idē si fiat scienter con fessio.ex quo iurisdictio est prorogabilis qꝛ etiā per acta circa cō testationē pōt iurisdictio prorogari iuxta not.in.c.inter mona. de re iudica.[ADDI]De cōfessione aūt facta corā iudice cō petenti in iudicio nullo, vide in.c.fi.de restitu.spolia.ꝛ de facta in cōtractu nullo.in.l.si ita stipulatus.§.chrysogonus.ff.de ver-
20 bo.obli.TIO.] Et no.gl.que innueret ꝙ†cōfessio facta in iu- dicio absꝗ expressione cause.illa valet.licet secus sit qñ fit extra iudiciū.ꝛ hoc propter autoritatē iudiciorū.facit qđ habetur in l.prima.in fi.ff.de interro.actio.licet Jo.an.in additio.spec.e.ti. super.§.sequitur dicat ꝙ poterit tūc cogi exprimere causam sed cōiter tenetur ꝙ etiam preiudicet.nulla facta expressione vt hic tangit do.Ant.de confessione autem extraiudiciali plenius tā- gitur in.c.si cautio.ſ.de fi.instrumen.vbi distinguitur an fiat ad liberandum an obligandum.Et si ad obligandū an fiat cū cau- sa aut sine causa.de quo ibi dicetur ꝛ per Cy.in.l.generaliter. al-
21 legata in gl.Et tene menti ꝙ†confessio extra iudicium facta nō valet necꝫ probat nisi haberet causam annexam.vt est confessio facta in reali.nam si confiteor rem tuam esse habet causam an- nexam:quia est dominus.facit quod no.in.c.ij.ſ.de libel. obla- tio.ideo tunc valet vt no.etiam Bart.in.l.cū falsa.C.de iuris et facti igno.ꝛ.l.cum testamentū.eo.tit.[ADDI] Si aūt fiat ex- tra iudicium in criminali quid operetur.dic vt in.l.capite quin- to.ff.de adul.ꝛ per do.Ant.in.c.vestra.de cōfessione facta corā arbitro.Cy.in.l.j.C.eodē.in quinta.q.dicit ꝙ valet vt extraiudi cialis.Barto.contra si sententia fit emologata.per.l.penulti.C. de arbi.TIO.] ¶ In eadē gl.ibi alias non nocet.hoc verū re- gulariter.fallit primo si confessio fiat in his que pendēt a volun tate confitentis.quia tunc nocet etiā absente aduersario.l. pom
22 ponius.ff.de nego.gest.coniuncta gl.vbi patet ꝙ†pōt quis ra- tum habere suo nomine gestū etiā in absentia alterius. quia ab eius solius voluntate pendet dicta ratihabitio.Itē fallit secun do si fiat confessio ad liberandum.nam tunc scđm quosdam no- cet saltem quantum ad doli exceptionem ꝛ etiā in absentia ad- uersarij.hoc tenuit glos.que reputatur singularis in.l.non solū. §.si liberationis verba.ff.de liber.leg.ꝛ illā sequitur hic domi- nus Flo.Flo.tenuit contrariū.ꝛ illam sequitur Bart. in.l.idem in duobus.ff.de pac.vt no.ipse Bar.plene in.d.§. si liberatiōis. ¶ Item fallit ƀm do. Anto.Si emanet per modum iurisdictio nis voluntarie allegat.l.non est.ff.de manu. vin. sed certe istud non videtur verū.primo per dictū.§.si quis absente.alleg. in gl. qui loquitur indistincte.scđo etiam qꝛ confessio extraiudicialis non nocet

non nocet facta absente parte scd'm veram opi. vt no. Barto. in d. §. si liberationis. licet Petrus aliter dixerit vt refert Cy. in l. generaliter. C. de nō nume. pecu. ergo eadē ratione non nocebit cōfessio emanās per modū volūtarie iurisdictiōis parte absente. Fallit quarto qñ fieret alio recipiēte pro absente. nā tūc bene nocebit si absens ratū habeat. per id qđ no. Bar. in. d. §. si libera
23 tiōis. ¶ † Itē fallit qñ fit in libello. nā licet libellus porrigat iudici absente aduersario. ⁊ postea per iudicē detur aduersario. nocebit cōfessio facta in libello. l. cū precum. C. de liberali causa. nā vr libellans mediante scriptura libelli loqui aduersario. ⁊ ideo preiudicat sicut ⁊ cōfessio facta in epistola alteri trāsmissa. l. publia. §. si. ff. depositi. qđ intellige nisi ipsa confessio reuocetur. qđ fieri pōt ante lit. contest. etiā nō probato errore. l. quoniā familie. ff. fami. her. sed post lit. cōte. demū si de errore pbat facit qđ no. Bart. in. l. nuda. ad si. ff. de dona. ⁊ conclude ꝙ si confessio fit in iudicio pñte pcuratore vel aduocato aduersarij ꝙ nocet. l. si fine. ff. de interro. actio. Si autē fiat solo iudice pñte. tūc aut poterat procedi contra absentē ⁊ valebit cōfessio qr eius absentia alias iudicis repletur. l. properandū. §. sin aūt. C. de iudi. Secus si nō poterat procedi. vt. d. §. si quis absente. qđ intellige nisi iudex reciperet cōfessionē pro absente. nā tūc videt ꝙ valeat cū sit publica persona ⁊ querere possit parti in gerendis corā eo. l. eum pro quo. ff. de in ius vo. ⁊. l. j. §. ius publicuz. ff. de iusti. ⁊ iu.
24 ⁊ qđ no. p Petrū in. l. j. ad finē. ff. de interro. act. Et qđ † dixi cōfessionē factā per epistolam nocere. intelligit hic notabiliter do. Ant. si epistola deueniat ad partē cui destinatur viuēte mittēte. secus si eo mortuo. allegat dictū singulare Inno. in. c. cum dilectus. j. de succes. ab inte. nam mortuus nō potest tunc fingi loqui
25 qđ tene menti. ¶ † In eadē ibi qui viuit. ⁊ sic innuit gl. ꝙ secus si sit occisus licet ab alio quā a confitēte qr tunc nocebit cōfessio confitenti. ⁊ hoc clarū quo ad penā ciuilem vt si erat seruus alterius occisus. nam tenebitur cōfitens emendare estimationē domino licet ipse cōfitēs non occiderit. vt probatur in. l. inde neratius. §. si. allegata in gl. sed dubiū est quid de pena personali ⁊ sic criminali. an talis veniat puniendus. ⁊ refert Jo. andr. in addi. spec. eo. ti. super. §. sequitur. ꝙ cōcordarunt oēs iuriste de bergamo ꝙ sic. sed contrariū tenuit Jac. de are. ⁊ bene. qr tanta pena nō debet imponi innocēti etiā volēti perire. l. si non defendat. ff. de penis. ⁊. l. j. §. si. ff. de questionibus. nec ob. l. inde neratius. in §. vltimo. per quā fundabātur tenentes contrariū. qr loquitur in pena ciuili ⁊ pecuniaria non autē in pena personali. ¶ In eadē ibi cū alio esse nō potest. puta qñ quis cōfitetur conuētus actione noxali illū qui re vera est liber homo esse suum seruū. nā pro damno dato per illum nō competit actio cū alio seu cōtra aliū sed contra ipsum dantē ideo tunc nō preiudicat confessio. secus qñ esset seruus alienus alterius quam confitētis. nā tūc preiudicabit confessio. quia tunc noīe ipsius serui cum alio bñ pōt esse
26 actio noxalis. ¶ In eadē ibi non sit contra ius. ¶ † No. ex glo. ꝙ cōfessio contra ius nō valet intellige qñ est expressus error. j. de re iudi. c. j. ⁊. l. ij. C. qñ prouo. nō est necesse. ⁊ ex predictis etiā descendit ꝙ positioni confitenti in iuris dispositione non tenetur quis rñdere. quia si rñdeat secundum ꝙ ius dicat nihil operatur. Si rñdeat cōtrariū illa etiā non nocet vt hic dicit gl. facit qđ notat glo. in. l. ornamentorū. ff. de auro ⁊ arg. lega. de quo in
27 c. j. ⁊. ij. per glo. de confes. in. vj. ¶ † In eadē glo. ibi de re litigiosa. Aduerte qr si ponderetur lex confessionibus. allegata in glo. appellatur res litigiosa. qñ fit de eo cuius nomine cuz alio actio esse potest ⁊ sic superflue videtur ista pars gl. per id qđ dicit gl. supra in ver. vel si quis cōfiteatur. ⁊ ideo forte gl. in. l. vna de cōfessis istud non posuit. Aduerte tū quia dominus Ant. hic intelligit cōfessionē factā de re litigiosa quādo fit super re de qua pendeat lis. ⁊ dicit ꝙ demum preiudicat cōfessio facta corā iudice quando fit super eo propter qđ iudex sedet in iudicio. alias nō preiudicat allega. qđ habetur in. c. cū dilectus. ad finē. de ordi. cogni. vbi patet ꝙ crimen de quo cōstat per cōfessionē si incidēter per viā exceptionis illud fuit deductū. non punitur saltez ordinarie. facit quod habetur in. c. j. j. de excep. ⁊ hic pro hoc etiā allegat quod not. per Joā. and. in. c. vestra. de coha. cleri. ⁊ muli. vbi scd'm eū not. quod nō preiudicat delictum cōmissum coram oculis iudicis eo pro tribunali sedente. quia non sedebat ad finem talis delicti. sed certe si bene ponderetur Joan. and. ibi dicit oppositum videlicet quod censetur delictū tunc esse notoriū quando fit in conspectu iudicis sedentis pro tribunali. et istud videtur rationabilius. ⁊ ideo poterit procedi tanꝙ super notorio. Fateor tamen quod requiretur citatio ⁊ sententia per id qđ not. in. c. ad nostram. el. ij. scilicet de iureiurando. Fateor etiam ꝙ vbi confessio fit super crimine incidenter deducto quando nō contingit negotium de quo agitur ꝙ non preiudicat confessio talis quo ad penam ordinariam vt probatur in iuribus preallegatis. ⁊ not. etiam expresse Barto. in. l. si confessus. ff. de custo.
28 reorum. ¶ † An aūt si quis confiteatur etiam vltra petitionem nunquid teneat confessio. tene qđ sic licet aliqui tenuerūt cōtrarium vt hic tangit dominus Anto. sed non bene. quia nil repugnat ꝙ si peto a te decē si tu confiteris ꝙ nedum illa. x. imo etiā xx. debes qđ nō debeat stari tali confessioni per. l. vnicam. C. e. ⁊ l. de etate. §. j. de interro. act. ¶ In eadē ibi debet ferre sententiā hoc verum in criminali. l. si confessus. ff. de custo. reorum. In ciuili vero distinguitur. an cōfessio fit ex arrupto nō precedēte libello. an vero fiat libello precedēte vt dixi in alia lectione. ¶ In eadē ibi nō nocet ratio est quia nō pōt quis sibi de facili preiudicare in libertate. ⁊ eadē ratione nō nocebit confessio facta contra matrimoniū. nec in beneficialibus. de quo hic per dominum Anto. ⁊ per Joan. and. in. c. si. de iureiurando. in. vj. ⁊ in. c. fin. de confessis. eo. libro. ¶ In gloss. fin. ibi excusat. ⁊ est ratio quia error facti regulariter est probabilis. quod intellige quādo est in facto alieno. nam si in facto proprio regulariter nō cēsetur probabilis. ⁊ ideo equiparatur tunc errori iuris. s. de rescrip. ab excommunicato cum ibi nota. fallit quando est error in facto proprio valde implicite. l. penul. ff. de confessis. ⁊. l. summa cum ratione. ff. de pecu. vel quando est de longinquo. ff. de acqui. pos. l. peregre. vel qñ pcedit a persuasione aduersarij. l. j. §. si. alias est lex secunda. ff. qñ acti. de peculio ⁊c. nam etiā error iuris quandoꝗ est probabilis vt qñ est super iure extrauaganti. vel super iure sup cuius intellectu sunt opi. tetigi. s. cum alia gl. ⁊ tangit hic do. Ant. ⁊ facit qđ no. Jo. an. in. c. vno. de postu. plato. in. vj. ⁊ per Bar. in. l. ij. ff. eo. ¶ In eadē ibi pōt reuocari. de ista cōfessione. s. aduocati. dictum fuit cū alia gl. ⁊ tangitur etiā in. c. cum
29 causam. j. de appel. ¶ † Extra glo. adde dictis do. Anto. primo inquantū dicit ꝙ si fiat cōfessio in reali parte absente ꝙ illa valet qr iuri reali potest renūtiari in absentia alterius iuxta no. in c. veniens. de renun. per Inno. quia aliud est renūtiare iuri reali aliud est confiteri rem esse titij absentis. ideo quo ad titiū non preiudicat ista cōfessio ipso absente. p. l. certū. §. si qs. ff. de cōfes. ⁊ hoc satis fuit de mente Bar. in. l. cū testamētū. C. de iuris ⁊ facti igno. ¶ Itē adde inquātū dicit ꝙ si cōfiteor in iudicio rē esse tuam qđ ex hoc trāsfertur in te dñium. nā hoc nō est verum nisi sequatur traditio per id qđ no. in. §. si. insti. de offi. iudi. ⁊ sic intelligo dictū Bar. in. l. cū falsa. C. de iuris ⁊ facti igno. ¶ Itē adde inquātū dicit ꝙ si cōfiteor te presente rem esse tuā ⁊ me tuo noīe possidere. ꝙ per hoc nō trāsfertur in te dñiū cū hic sit fictus titulus ⁊ ficta traditio. ⁊ sic nō operabitur trāslationē dñij p ea que habentur in. l. si rē aliquam. ff. de acqui. pos. secus dicit ipse si cōfiteor rē tuam esse ⁊ ipsam a te cōduco. qr tūc trāsfferetur dominium per. l. quisquis. C. de dona. ⁊ fuit dictū Petri in. l. cū falsa. sed hoc nō credo verū quia etiā hoc casu est fictus titulus ⁊ ficta traditio. nam videor velle tibi tradere conducēdo a te. ⁊ videor velle tibi donare confitendo rē tuā. ideo non videtur nocere per
30 no. in. d. l. si rem aliquam. An † autem contra fictam cōfessionez possit aliquid probari tangit hic do. Anto. ⁊ fuit dictum notabile. Joan. and. in tit. depositi. §. nouo. de quo dic vt ibi. ⁊ hic per do. Anto. ⁊ adde etiam quod habetur per Bart. in. l. eius qui. ff. de iure fisci. reliqua dicatis vt hic per eum ⁊c.

¶ De probationibus. Rubrica.

¶ Visum ⁊ tractatum est in tit. precedenti de confessionibus per quas partes releuantur ab onere probandi. verum quia in iudicijs partes promptiores sunt ad negandum quam ad confitendum ⁊ per negationem transfunditur onus probādi in affirmantem. l. ij. ff. de probatio. ideo post ti. precedētem ponit istū. ad materiam facit quod habetur in decre. ij. q. j. c. iij. q. ix. vj. q. vltima. ⁊ xxiij. q. iij. de illicita. ⁊ repetitur in clemen.

1 ☞ Confessio est probationis releuatio.
2 Imperator subest episcopo quo ad spiritualia.
3 Ex obligatione naturali et sic ex nudo pacto agi potest de iure canonico.
4 Causa inter laicos in foro ecclesiastico facta debet secūdum ius canonicum decidi.
5 Ad successorem transit actiue ⁊ passiue id quod factum fuit cuz predecessore in dignitate.
6 Instrumentum proprium edere non tenetur reus actori ad fundandam eius intentionem. ⁊ nu. 8.
7 Tacere veritatem non est peccatum vbi quis non arctatur ad eam exprimendam.
9 Librum rationum datorum ⁊ acceptorum si non habet officiuz de publico nec precedāt contractus cuius vigore id facere teneatur: an teneatur edere dictum librum actori. ⁊ nu. 10.
11 Edere instrumentum an teneatur reo ante litis conte. is qui de eo in libello facit mentionem.
12 Editio instrumentorum quo iure petatur.

1 ¶ Re⁹. idē summāt hic ceteri doct. Et adde d. bar. soci. in regula. cc. lx. v. habēs hāc regulā cū oībus limitatiōib⁹ suis. vid ibi oino. & oēs scribētes & de edē. l. edita. & l. fina. & nouissime do. Jas. de maig.

a Xepistole. Reus actori sua ꝓpria instrumēta edere nō tenetur. h. d. in prima petitio. in scđa ipsius repul
1 sio. secūda ibi: sed ad hec. ¶ † No. bene super rubrica dictū Jo. an. hic ꝙ cōfessio nō est proprie probatio. sed ꝓbationis releuatio qđ no. ꝓpter statuta loquētia de ꝓbatione que debet intelligi scđm propriū significatū. l. quicquid astringende. ff. de verb. obli. & plene in. l.
2 omnes populi. de iusti. & iur. ¶ † No. ex tex. ꝙ in causa inter imperatorem & subiectū ei iudex est papa. facit qđ habetur in. c. nouit. s. de iudi. & hoc quo ad tēporalia. nā quo ad spiritualia etiā subest episcopo imperator vt in dicto. c. nouit. & xj. q. iij. si autem vobis episcopis. ¶ No. ꝙ ex contractu principis cum subiecto princeps obligatur saltem naturaliter. Ciuiliter enim obligari non videtur cū illa descēdat ex legibus quibus ipse est solutus. C. de legibus. l. digna vox. & not. ꝙ talis obligatio habet effectū
3 exactiōis. ¶ † Et sic no. ꝙ de iure canonico ex sola naturali obligatione. & sic ex nudo pacto agi potest. de quo in. c. j. s. de pact.
4 & xij. q. ij. quicūq̃ suffragio. & xxij. q. v. iuramēti. ¶ Not. ꝙ † vbi causa inter laicos tractatur in foro ecclesiastico dꝫ decidi secundum ius canonicū. de quo in. c. qđ clericis. de foro cōpe. vbi ple
5 ne. & j. de appel. si duobus. ¶ † No. ꝙ factū cum predecessore in dignitate transit ad successorem actiue & passiue. facit. l. annua.
6 §. j. ff. de annuis lega. & qđ no. in. c. j. ff. de solu. ¶ † No. ꝙ nō compellitur reus edere instrumētū propriū actori ad fundādā eius intētionē. ¶ Et ex hoc no. ꝙ nō artatur quis in foro cōtētioso ad faciendū ea que sunt contra se etiam in finem veritatis. Per
7 hoc etiā no. ꝙ † tacere veritatem nō est peccatū vbi quis non artatur ad exprimendā. & sic videtur qđ in contentiosis nō semper necessitetur quis ex toto sequi anime iudiciū facit qđ no. in. c. cu
8 pientes. per gl. de ele. in. vj. ¶ † Jn glo. ij. ibi. s. reo. quasi sentiat gl. ꝙ reus nō tenetur edere sua instrumēta actori ad ipsius actoris intentionē fundandā. sed ecōtra bene teneatur ipse actor edere reo ad suam exceptionē probandā. & est hec cōis opi. de qua ꝑ gl. & doct. in. l. fi. C. de edēdo. ¶ Unde potes cōcludere ꝙ reus nō tenetur edere sua instrumenta actori. intellige ad suam intentionem fundandam vt predixi. vt si actor petat a reo. x. ex cā mutui vel depositi. & dicat reum habere de hoc instrumentū & illud petat ab eo edi. certe nō tenetur vt. l. qui accusare. C. de edē. Et hoc fallit in fisco cui reus tenet edere sua instrumenta ad ipsius fisci intentionē fundādā. l. ne quicq̃. ff. de eden. [ADDI Fallit vbi quis illo vtitur vt tangit gl. Item fallit in causa criminali fauore matrimonij & propter peccatū euitandū vt tangitur in Spec. de instr. edi. §. vidēdū. versic. ex premissis. T. IO.] ¶ Sed ad coadiuuandā intētionē actoris bñ tenetur reus edere sua instrumenta actori. vt si actor petat rem ex causa vēditionis a reo & producat instrumentū. sed sit dubiū de confinibus & dicat reū habere super ipsis confinibus instrumēta. certe tenebitur edere quia iam fundata est intentio actoris per instrumentū venditionis productū. & sic solū petitur editio ad coadiuuādā eius intentionē. facit. l. predijs. §. pe. ff. de leg. iij. Jdē si actor petat ad replicationē iuuandam. vt si actor petit legatū a reo. & probet legatū ibi factū & reus excipiat legatū nō deberi. qꝛ nō sufficiant vires heredita. si actor replicet ꝙ imo sufficiunt. vt pōt apparere ex instrumētis hereditarijs. que sunt penes reū & petit illa edi. Certe dꝫ audiri actor ex quo principalis intentio sua est fundata. & solū petit ad probandam replicationē, nam in ipsa replicatione cēsetur quodāmodo reus & ideo sicut reo edūtur per actorem ad probandā exceptionem sic econtra edi debent ipsi actori ad probandā replicationē. l. maritus. §. fin. ff. ad. l. falci. Et hec procedunt qñ reus petit edi instrumenta propria rei. Si autem essent propria ipsius actoris teneretur ille edere. qꝛ possent etiā vēdicari per actorē. l. j. & l. iij. §. fi. ff. ad exhiben. idē si sint cōia ratione proprietatis. vt qꝛ sunt ipsius actoris & rei. vt cōtingit qñ ambo sunt coheredes respectu instrumētorū hereditariorū. l. si que. ff. fami. hercis. Si autē sint cōia solū ratione cōis vtilitatis vt quia in ipsis cōtinetur vtilitas actoris & rei. vt patet in instrumento emptionis & venditionis. qđ est cōe emptori & venditori quo ad vtilitatem. & in rationibus cōtinentibus data & accepta hincinde. & tunc si tale instrumentū cōe seu continēs cōmunem vtilitatē sit propriū ipsius rei quo ad proprietatem. vt qꝛ venditor conuentus ab emptore habet instrumētū vēditionis penes se qđ redemit a tabellione. & tunc in casu isto non tenetur edere. licet contineat cōem vtilitatē. qđ intellige fm Jnno. nisi magna causa aliud suadeat. vt qꝛ forte actor perdidit suū instrumētum & originale tabellionis est peremptū. forte casu incendij. nā tūc ne veritas pereat iudex ex officio poterit cogere reum ad edendum instrumentum venditionis per eum redemptum. argu. l. ij. C. de eden. & xxx. q. v. iudicantem. & facit qđ no. per dominos de rota in sua conclusione. ccxiij. vbi videntur plus velle ꝙ suffi

ciat actorē iurare se non posse habere instrumentū. ar. l. thesaurus. ff. ad exhiben. Sed tutius est tenere dictū Jnn. qꝛ alias de facili posset eludi dispositio huius decre. & similiū iuriū contra decre. cōmissa. §. porro. de elec. in. vj. Si aūt sint cōia quo ad vtilitatē. & cōfecta sint per illū a quo petātur vigore ꝯtus preambuli vel quasi cōtractus vt in rationibus cōfectis a procuratore vel tutore. vel curatore tūc bene tenetur reus edere ex quo vigore cōtractus vel quasi initi cū ipso actore ipsa instrumenta cōfecit. Jdē si rōne publici officij quis talia instrumēta cōfecerit. vt contingit in tabellione. nā tenetur tabellio instrumēta per se cōfecta cuilibet edere qui pretēdat vtilitatē ex instrumento. faciat l. si. cū plene no. maxime per Bar. ff. de tabu. exhibē. & similiter si argentarius qui de publico eligebat cōficiebat rōnes mandato alicuius expresso vel tacito tenebatur edere ipsas rōnes etiam contra seipsum ex quo cōem vtilitatem continebant & rōne publici officij erant confecta. Jdē si sit penes custodem de publico deputatū ad custodienda instrumenta. oīa sibi data. nā tunc talis tenetur edere cuilibet pretēdenti vtilitatē ex instrumēto etiā si faciant contra ipsum custodientē. j. de prescrip. ad audiētiā. et C. de fi. instru. aut. ad hec. secus si deputatus esset solū ad custodienda instrumenta priuata alicuius principis. vt hic est casus cōiūcta gl. prima. Et per predicta etiā patet qđ acta que cōtinēt cōem vtilitatē actoris & rei. debēt edi ꝑ tabellionē vtriq̃ parti. Sed si vna pars redemit vnū exēplū. licet in forma autētica non tenebit illud edere alteri parti. nisi ex magna causa vt. s. in simili dixi licet alij dicāt indistincte qđ acta tāq̃ cōia semp sint edenda petenti. Sed precedens dictum vr̃ verius. qꝛ licet contineant cōem vtilitatem tñ sunt propria ipsius redimentis. ideo nō te
9 netur edere. ¶ † Et per predicta etiā patet an cōficiens librū rationum datorū & acceptorū si non habeat officiū de publico nec precedat cōtractus cui⁹ vigore id facere teneatur an teneatur dictū librū edere actori. nā videtur qđ nō. quia tales rationes licet contineant cōem vtilitatē sunt priuate & proprie ipsius scribentis, ideo vr̃ qđ nō teneatur reus edere per regulā illius tex. Nec
10 obstat † qđ habet in cle. j. de vsuris. vbi vsurarius tenet edere librum rationum. qꝛ illud est specialiter inductū per illam cle. j. in ipsorū odium & propter periculū animarū. & ita ibi tenet glo. secundum quā nisi emanasset illa clemen. de iure fuisset dicendum contrariū. sed dominus. Flo. hic dicit ꝙ quilibet publice exercens artem vel ministeriū. si cōficiat librū rationū tenebitur illud edere. arg. l. j. & l. ꝑtor. ff. de eden. & ista est ratio fm eū quare vsurarius compellitur. & sic nō erat speciale in vsurario. Sed certe potest esse qđ etiā publice nō feneratur. & stabit tñ dispositio illius clem. ideo sua opinio non vr̃ bona. Preterea solū reperitur iure cautum de libris rationū qui cōficiūtur per argentarios qui de publico eligebant & sic loquunt iura allegata ꝑ do. Flo. ideo in alijs vr̃ remanere regula huius decre. & sic tutius est tenere gl. in dicta cle. j. licet aliq legiste aliter dicāt in. l. j. C. de edē. ¶ Et predicta intellige nisi statutū vel consuetudo aliter dispo
11 nat ꝑ. l. de quibus. ff. de legi. ¶ † An autē qñ aliquis facit mentionē in libello de aliquo instrumento teneat illud edere reo añ lit. contest. vt possit deliberare. An vero sufficiat ꝙ post lit. contest. producatur. tāgit hic Jnn. & dicit ꝙ debet edi ante lit. cōte. si illud in promptu habeat actor alias sufficiat edere post lit. cōtest. Dic melius ꝙ aut sit mentio de instrumento in libello limitatiue puta qꝛ actor dicit qđ reus ꝓmisit sibi. x. ex tali cā. prout continetur in tali instrumēto confecto manu talis notarij. & tūc procedit dictū Jnno. qꝛ dictio prout est limitatiua. l. edita. ad finē. & ibi ꝑ Bar. C. de edē. vñ possent esse alique limitationes in instrumento quas si forte reus sciret aliter deliberaret. ideo dꝫ sibi edi instrumentū. & hoc intellige nisi ipse reus verisimiliter illud haberet penes se vt si legatarius agat cōtra heredē & dicat sibi relicta fore decē prout patet in testō. nā qꝛ heres verisimiliter debet habere testm̄ penes se nō tenebitur legatarius edere. post q̃. §. si dies. vt. leg. no. ca. & ibi per Bar. si aūt nō sit mētio limitatiue sed declaratiue vt qꝛ dicat actor ꝙ reus dꝫ sibi decē ex tali causa. & qđ de hoc apparet instrumentū manu talis notarij tunc sufficit post lit. contesta. producatur ex quo solum fit mentio declaratiue non limitatiue. de quo per Barto. in dicta. l. edi
12 ta. ad fin. ¶ † Quo aūt iure petatur editio. dic vt per gl. in dicta cle. j. & in. l. quedā. & ibi ꝑ Bar. ff. de eden. in princi. qꝛ eo casu quo pōt peti. petitur actione ex eo cōtractu vel quasi si precedat contractus vel quasi cuius vigore ad id teneat alias officio iudicis per titulū de edēdo & hoc si est scriptura inter viuos. Si vero sit scriptura vltime volūtatis petitur per interdictum de tabulis exhibendis si reus faciat controuersiā & neget se habere. Si vero fateatur petitur per edictū quēadmodū testamēta aperiātur. & per hec habes substantialiter expedita illa que tangit hic do. Ant. qui etiam tangit an sufficiat producere particulam statuti de quo per Bar. super rubrica. ff. de ope. no. nun.

Consuetudo

1 Consuetudo per quam aliquid additur plene probationi non valet.
2 Consuetudo inducens ꝙ quis cogatur ad iurandum licet plene probauerit non valet.
3 Consuetudo addens subsidiariam probationē plene probationi velut irrationabilis non valet.
4 Consuetudo que vult ꝙ ad probationem necessario requirātur tres testes an valeat.
5 Probatio per testes an valeat vbi statuto cauetur ꝙ per testes a certa quantitate supra probari non possit.
6 Ex pacto nudo in terris imperij non nascitur actio.
7 Statutum ꝙ probatio non possit fieri nisi per tres testes an sit tolerandum.
8 Consuetudo ꝙ testamētū fiat cum duobus testibus an valeat.
9 Pactum ꝙ non possit probari solutio nisi per instrumentum an valeat.

Sicut consuetudo.

Nō valet[a] cōsuetudo q̄ vltra plenā probationē exigit iuramentū. h.d. Primo narrat consuetudinē. Secundo illā improbat. Scḋa
1 ibi: nos cū. ¶ † No. j. ꝙ non valet cōsuetudo per quā aliqd additur plene probationi. idē vr̄ si illi detrahat. j. eo. ad nostram. An aūt possit consuetudo restringere ad vnā spēm probationis. tāgetur in spec. de instr. edi. §. cōpendiose. versi. sed nunquid de cōsue. & ibi p Jo. an. in addi. spe. & adde etiā qḋ notat Spe. in titu. de probatio. §. fi. versi. sed pone. vbi tāgit an pactum possit fieri ꝙ nō possit probari solutio nisi p instrumētū. de quo etiā p gl. §. qr vero. in aut. vt debi. & cre. matres. & j. aliquid tāgeť. & etiā tan
2 gitur in. c. si diligenti. de fo. compe. ¶ † No. ꝙ consuetudo inducēs ꝙ quis cogať ad iurādū licet plene pbauerit nō valet ratio est qr vr̄ inducere quē ad iurādū sine cā. qḋ fieri nō debet. j. de iu
3 reiur. & si christus. ¶ No. ꝙ † consuetudo addens subsidiariam probationē plene pbationi velut irrationabilis nō valet. facit j. de pur. ca. cū dilect⁹. ¶ In gl. scḋa. in fi. vel dic ꝙ ideo irrationabilis erat cōsuetudo. qr inducebat quē ad iurandū sine causa qḋ est cōtra ius diuinū vt in. c. & si christus. de iureiur. illa aūt rō qr cōsuetudo est cōtra ordinē iudiciorū nō est simplr̄ bona propter ea q̄ habenť in cle. sepe. de ver. sig. Et qd iuris qn̄ consuetu
4 do inducit p errorē habeť plene in. c. fi. de cōsue. ¶ † Extra glo. aduerte qr p istū tex. vr̄ ꝙ nō valeat cōsuetudo q̄ vult ꝙ ad probationē necessario requiranť tres testes. qr sicut nō valet cōsuetudo q̄ ad plenā pbationē adijcit iuramētū partis sic nec vr̄ valere cōsuetudo que vltra plenā probationē adijcit iuramentū testis. Sed attendendū ꝙ contrariū tenuit Jo. an. in. §. cōpendiose. in ver. sed nūquid. de cōsue. quē superius alle. s. ꝙ valet cōsuetudo ꝙ pbatio nō possit fieri nisi per tres testes qr si cōsuetudo facit probationē inualidā. j. de fi. instru. c. cū dilectus. ita & valida inualidā alle. xij. di. nos ꝯsuetudinē. & qḋ legit & no. de cle. cōiu. cū olim. sed. d. Ant. dicit hoc verū si nemo locuplete͂ cū aliena iactura si probatio alia nō valeat. Exēplū poni pōt si in contractu donationis exigūtur tres testes. qr si duo tantū interueniāt. licet pbatio nō valeret. nō locupletabiť qs cū aliena iactura. Exemplū si in cōtractu depositi vel mutui nō interuenissent nisi duo testes. & cōsuetudo requireret in quolibet cōtractu tres nā tūc si habeo plenā & clarā probationē duorū testiū probātiū de meo debito debebit sufficere saltē de equitate canonica per caplm̄ cū esses. & c. relatū. j. de testa. & de test. in omni. sed forte dictū Jaco. de are. & Jo. an. est verius de iure. qr consuetudo & lex pōt adijcere numero testiū vt pz ex his q̄ habenť in. l. fi. C. si cer.
5 peta. & C. de testamē. l. hac cōsultissima. ¶ † Et p hoc etiā vr̄ qḋ valeat statutū qḋ a certa quātitate supra nō possit probari per testes. nā etiā in multis casibus iura volūt probationē fieri per scripturā & nō p testes vt patet in. c. j. cū ibi no. p gl. de cen. in. vj. dn̄s tn̄ Ant. hic tenet contrariū. qn̄ essent testes valde idonei. et qn̄ quis locupletare͂ cū aliena iactura. sed verius vr̄ qḋ dixi. & sic etiā de facto seruatur forte tn̄ per viā denūtiatiōis euāgelice posset in foro ecclesiastico fieri denūtiatio. & in illo sufficeret pbatio duorū testiū idoneiorū per id qḋ habeť in. c. nouit. de iud.
6 vbi etiā in simili patet qḋ licet in terris imperij ex † pacto nudo nascatur actio tn̄ per viam denuntiationis euangelice poterit deduci obligatio talis pacti ad forū ecclesiasticum vt ibi voluit Inno. & etiam Bar. in extrauaganti ad reprimendam. in verbo denūtiationem. & sic eadē ratione ex quo in proposito deficit remediū in foro ciuili. nō deficit in foro canonico per viā denūtiationis ne alias quis in periculū anime sue locupletetur cū aliena iactura. & tene menti diligenter istud dictū propter statutum huius ciuitatis & similiū locorum. qḋ disponit nō probari posse per testes a certa summa supra. Et qḋ dixi supra valere statutū vel consuetudinē. qḋ nō possit fieri probatio p testes vr̄ intelligendū qn̄ in certis casibus hoc disponit. secus si indistincte disponeret qḋ nō possit fieri probatio per testes. qr nō videtur tūc valere statutū vel cōsuetudo. qr licet ius diuinum possit distingui per ius positiuū & limitari nō tn̄ pōt ex toto tolli. vt legitur & nota. in. c. que in ecclesiarū. de constitu. & per gl. & doc. in. l. fi. C.
7 si cōtra ius vel vti. pub. ¶ An autē possit tolerari statutū † qḋ nō possit fieri probatio nisi per tres testes. dic ꝙ si restringat se ad certā quantitatē vt sic supra illā non possit fieri probatio nisi per tres testes vr̄ qḋ valeat per id qḋ superius dixi & qḋ habeť in. l. fi. cum ibi notatis. C. si cer. peta. Si autem indifferenter disponit requiri tres testes. tunc est magis dubiū. tn̄ forte posset defensari qḋ valeat. qr nō videtur cōtra ius diuinum cū illud nō simpliciter dicat stari dicto duorū sed dicit ꝙ in ore duorum vel triū stat omne verbū. j. de testi. in omni negotio. & j. de iudi. nouit. Sed si disponeret indifferenter requiri quatuor bene esset tūc cōtra ius diuinū. nec obstat predictis inquātū dixi valere statutum & consuetudinē qḋ a certa quantitate supra requirantur quatuor vel quinqȝ vel in certo casu puta in codicillis & in testō etiam requirantur. vij. secundū ius ciuile. l. fi. ad finem. C. de codicillis. & l. hac consultissima. C. de testa. nā licet istud videať cōtra tex. in. c. cum esses. & c. relatum. de testamen. in ratione fni. et propter illū tex. dominus Anto. ibi teneat leges predictas non tenere. tn̄ cōmuniter tenetur contrariū vt patet ex not. in dicto. ca. que in ecclesiarum & in dicta. l. fina. C. si contra ius vel vti. publi. & j. de testi. c. licet. & ij. q. iiij. in summa & c. j. nec obstant capitula preallegata. quia ratio ibi posita nō debet sic generaliter sumi prout sonat sed restringi ad legata ad pias causas. vel ad terras ecclesie. & sic videtur esse de mēte illorū tex. alias sequeretur quod non procederet dispositio illius decreta. cū esses que ex
8 presse dicit & tenuit † quod testamentū factum coram tribus testibus non valeat. nisi etiam sit factum coram presbytero parochiali. & tamē attēta ratione ibi posita dum dicit qḋ in ore duorum vel trium stat omne verbū deberent sufficere tres testes. et sic alias de facto consului apud ciuitatem ferrariensem. et idem voluit specu. in titu. de instrumen. edi. §. compendiose. & facit qḋ not. glo. in dicto. c. licet vniuersis. ¶ Item adde inquantum dominus Anto. hic post Joan. andr. in additio. Spec. sequentem Jac. de arena. dicit ꝙ non valet consuetudo qḋ testamentū possit fieri cum duobus testibus. nisi consuetudo inducatur de expresso cōsensu principis. vel nisi euidens necessitas vel vtilitas faueat consuetudini. vt quia damnosum est in loco seruari legē requirentem plures. quia forte non possunt haberi propter occupationem quam habent ad mercantias. & sic limitat. l. fi. C. de testamen. ¶ Sed forte contrariū verius est de iure in hoc vltimo. quia lex indifferenter reprobat consuetudinem disponentē ꝙ possit fieri testamentū cum minori numero quinqȝ testiū ideo non videtur ꝙ valeat consuetudo ex quo est expresse reprobata per id quod not. per gloss. in. c. j. de constitu. in. vj. et quod nota. etiam in. c. fina. de consuetudine. & quod nota. etiam per Cyn. in l. ij. C. que sit longa consuetu. circa finem. nisi interueniat expressus consensus principis. fateor tamē quod esset iusta causa principem adeundi vt talem cōsuetudinem approbaret per id quod habetur in simili in. c. suggestum. j. de deci. ¶ Ultimo tangit hic
9 dominus Antonius. an † valeat pactum quod non possit probari solutio nisi per instrumentū. et licet fuerunt super hoc tres opinio. Quia aliqui dicunt quod non. alij oppositum. Tertij dicunt attendi debere qualitatem testium vt si sint testes legalissimi possit fieri probatio. non obstante pacto. Istam tertiam sequitur dominus Antonius quam dicit esse equam saltem inspecta equitate canonica ne quis locupletetur cum aliena iactura. & ipsam etiam videtur sequi Specu. in titulo de probatio. ni. §. finali. versicu. sed pone. sed aduerte quia gloss. singularis tenuit oppositum in. §. quia vero. in autentico vt sine prohibitione debitrices et credi. matres colla. vij. vbi gloss. dicit quod tale pactum non valet. quia videtur contra publicam vtilitatem. in qua consistit probationum facultas in autētico de testi. in principio. que non debet augustari. l. quoniam. ad finem. C. de hereti. et forte ista opinio. [ADDJ Cuius contrarium tenetur in l. custodias. §. j. ff. de publi. indi. & in capitu. si diligenti. s. de foro competenti. LJO.] verior videtur de iure. sicut videtur in simili quod pactum factum contra fauorem dotis. licet respiciat fauorem mulieris fauor dotis tamen quia secundario respicit etiam vtilitatem publicam. l. j. ff. soluto matrimo. nō valet. l. de dic. ff. de pactis dotalibus. Si tamē iurasset seruare pactum. videtur quod teneat iuramentum. ex quo non est contra publicā vtilitatem principaliter licet sit secundario. sicut in simili seruatur iuramentum prestitum per mulierem super dote. j. de iureiuran. cum contingat. et sic etiam tenuit specu. in dicto versicul. sed pone cū sequenti. dicit tamē quod tunc iudex ex officio posset testes facere testificari pro veritate eruenda. argu. ca. ad nostram. el. ij. j. de iureiu. Qḋ est no. tamē re vera illud. c. loquitur in.

a Non vs idē summāt hic do. Fel. & an. sicu. lz d. Abb. ponat hic duplex summariū. & vide hic. d. ancr. sicu. amplius sine scribētem. et dō. Fel. pcedētē p cōclusiones pulchras.

alio casu: scilicet in iuramento prestito super vsuris in quibus magis vertitur periculum animarum. ideo tene menti dictum spe. cu. qui videtur extendere illud. c. ad casum supra positum et ad materiam facit quod habetur. j. eo. ad nostram secundum eum tene menti.

1 Beneficia priora vacant per promotionem ad episcopatū.
2 Canonicus potest agere in iudicio pro sua prebenda et possessionibus ipsius prebende.
3 Canonicus dicitur possessor prebende si illam possideat.
4 Proprietas quando deducitur principaliter in iudicio non relevat possessorem ab onere probandi.
5 Probationes quando sunt equales que alteri preponderet.
6 Clerici habentes prebendas censentur vsufructuarij.

a Ceteris. In cōi^a iudicio pbare debet actor et reus et si pariter probant reus absolvitur nisi actor favorabilē causam foveat. h. d. In prima ponitur consultatio. In secūda responsio. In tertia respondet cuidā tacite obiectioni. secūda ibi: ad qd. tertia ibi: nā possessori. † No. j. scdm vnum intellectum 1 scdm quē scribebatur episcopo cisterciensi quod episcopus potest habere prebendam. intellige quando ex consuetudine privilegio vel statuto est annexa dignitati episcopali. de concess. preben. cū nostris. et c. postulastis. et de appella. c. penultimo. in. vj. Regulariter contra. quia per promotionē ad episcopatum vacant priora beneficia. s. de elect. cum in cūctis. † Nota secūdo 2 scdm aliū intellectū quod canonicus potest agere in iudicio pro sua prebēda et possessionibus ipsius prebēde. nam tale ius agendi competit sibi eoipso quod concessa est sibi administratio preben. facit quod habetur. s. de elect. transmissam. et. l. ait pretor. ff. de iure deliberandi. et dicit Inn. qd si vult agere contra canonicum eiusdē ecclesie debet agere nomine prebēde nā prebenda habere potest possessiones et iura sibi assignata sicut et ecclīa parochialis. j. de preben. exposuisti. et de ecclesijs edi. ad audientiā et. j. de his que fiunt a prela. pastoralis. si autē vult agere contra extraneū. dicit quod agere potest nomine ecclesie. tamē tunc deberet habere cōsensum prelati et capituli ipsi⁹ ecclesie. s. de procurato. c. j. videtur tñ innuere q etiam contra extraneum possit agere nomine prebende ex quo habet administrationem ipsius prebēde. licet nō habeat dñium rerū sed administrationē. quia potestas agendi sequitur potestatem administrandi secundum no. de rescriptis. c. edoceri. facit. l. ait pretor. §. j. ff. de iure deliberan. et comparari potest fructuario. vt tangit hic gl. j. et etiā in. c. presenti. de officio. ordi. in. vj. vbi bona glo. dicit etiam q vbi ecclesia est annexa prebende vt contingit interdū de prebē. super eodem li. vj. et. j. de preben. extirpande. §. qui vero. quod quia tūc prebenda est quid principale. etiam de iuribus et rebus ecclesie agi debet nomine prebēde. argumen. l. iustissime. ff. de edi. edic. et 3 facit quod habetur in dicto. c. super eo. † Nota q canonicus dicitur possessor prebēde si illam possideat. et etiam late dicitur prebenda sua. licet proprie et stricte respectu dominij nō sit sua. j. de dona. ceterū. et facit quod notat glo. accur. l. ij. §. j. ff. de origine iuris. vbi dicit q etiā coloni interdū dicunt possessiones esse 4 suas lato sumpto vocabulo seu latissimo. † Nota qd vbi proprietas principaliter deducitur in iudicio non relevat possessorem ab onere probandi. de quo per dominū Anto. in. c. cum ad sedem. de restitutio. spolia. et aliquid per Innocen. j. de presumptio. illud. et per Barto. in. l. quidā. ff. de conditio. institu. vbi notabiliter loquit. Nota q in duplicibus iudicijs quelibet pars sustinet vices actoris et rei. et ideo simul ab vtraqz parte sunt testes admittēdi. alias prius essent accipiendi testes actoris prout habetur in. l. circa. ff. de probatio. et in clemen. sepe. de verbo. si5 gni. † Nota q que probatio alteri preponderet spectat ad iudicis declarationē. facit. l. iij. §. j. ff. de censibus. et. j. de testi. in nostra. et. l. ob carmen. §. fina. ff. de testi. Nota q ceteris paribus fertur regulariter sentētia pro reo. nisi actor foveat causam valde favorabilē. de quo in gl. Nota qd possessor aggravaf onere probādi exceptionē per eū propositā. vbi aūt actor nihil probaret obtinet reus. etiā si nihil probet. l. fi. C. de reivendi. et. s. de 6 causa possessio. cū ecclesia. † In glo. j. in fi. Not. bene q clerici habentes prebēdas censentur vsufructuarij. sed de hoc dic plene vt not. per glos. in. c. presenti. de offi. ordi. in. vj. que est melior de corpore iuris. In glos. secunda. in fi. quelibet solutio est in se bona. et pro secūda facit. j. q. vij. c. tali. vel dic tertio qd si loquimur in actibus seu officijs incōpassibilibus. et tūc nō pōt quis sustinere vices duorū. ideo nō posset esse advocatus et iudex ratione cōtrarietatis. q advocatus debet instare p parte sua. sed iudex debet esse medius et nō pēdere magis pro vna parte quā pro alia de re iudi. cū eterni. li. vj. et. C. de assesso. l. nemo. Si autē sint cōpassibilia. tūc in his que sunt iurisdictionis volūtarie potest quis sustinere vices duorū vt. l. fi. consul. de adop. et idem vbi

a In cōi. idē per oia summāt h. d. Abb. do. And. sicu. et Feli.

b Epis de legari. adde hic. d. and. si culū paulo post pn. N. sed de vno.

alia necessitas vel vtilitas hoc suadeat vt in iuribus allega. in glo. secus in iurisdictione contentiosa. vt. l. ille a quo. §. tempestiuum. ff. ad trebel. De materia ista. j. de presumptio. mandata. et xxxix. dist. c. singula.

1 Causa matrimonialis delegari consuevit episcopis.
2 Iuramento viri creditur super copula carnali nisi probetur contrarium per matronas.
3 Peritis in arte creditur cum iuramento de credulitate: nec tenentur iurare de veritate.
4 Sententia vbi fertur per dicta testium deponentium de credulitate poterit retractari si per testes peritiores probetur contrarium.

Proposuisti. In virginitate probanda attestatio matronarū assertioni viri prefert hoc dicit. et est cōis divisio. scda 1 ibi: vf igitur. † Nota q interdū inferiori epo delegatur causa matrimonialis. regulariter tñ consuevit episcopis b delegari.^b de quo per Jo. an. s. de offi. dele. cām matri. † Not. 2 q licet super copula credatur iuramēto viri. j. de despon. impu. c. cōtinebatur. tñ hoc intelligitur nisi cōtrariū probetur per testimoniū matronarū. Nota vnaz speciē probandi scilicet per 3 aspectū. † Nota qd creditur peritis in arte. de quo in. l. iurisiurandi. C. de testi. et tex. singularis. in. l. semel. C. de re mili. lib. xij. et l. j. §. j. de vētre inspi. vbi per Bar. et per eūdem etiā in prima cōstitutione digestorū. et aliquid etiā in spec. de probatio. §. videndū. ver. instrumētorū. No. ar. q credatur matronis. et sic peritis in arte sine iuramēto. cū litera hic dicat testimonijs que verificantur etiā sine iuramento. j. de cohabi. cle. et mulie. tua. Sed in cōtrariū videf text. in. l. hac edictali. §. his illud. C. de secū. nup. et. l. nemini. C. de advo. diver. iudi. Glo. iuris civilis variāt. nā in l. cōparationes. C. de fi. instru. dicit q tenetur iurare cōtrariū dicit in. l. j. §. j. ff. de vētre inspi. et in. l. iurisiurādi. C. de testi. Sed cōcorda illas vt hic tangit. d. Ant. et voluit Bar. in prima cōstitutione digestorū quia nō tenentur iurare de veritate. sed sufficit q iurent de credulitate. Et idē Jo. an. j. de frigi. c. fraternitatis. super glo. ij. In glo. j. in fi. Et sic disputabatur de actu copule ad finez separationis matrimonij. tñ hoc casu qñ allegabatur frigiditas vel maleficiū viri nō debet matrimoniuz separari nisi servata forma. c. laudabilē allegati in glo. potest etiā intelligi q hic mulier volebat ingredi religionē dicēs matrimoniū nō esse cōsummatū per carnalē copulā. de quo in. c. ex publico. j. de conver. cōiu. vel dicebat sponsalia de futuro nō trāsisse in matrimoniū per copulam quia nō intervenerat. In gl. ij. ibi probatio ista fallit. vnde dic q statur huic probationi, nisi appareat contrariū. et dicit Jo. an. in additio. spec. in titu. de homi. §. j. ver. sed pone. q cū hec probatio sit de credulitate poterit probari cōtrariū etiā post latā sñiam per testes peritiores cōtrariū deponentes. et per hoc retractabif sñia, facit. j. de purg. vulg. c. ij. nā videf 4 tūc fuisse lata p falsos testes. et tene menti hoc dictū q vbi† sñia fertur p dicta testiū deponētiū de credulitate. poterit retractari si probetur postea cōtrariū per testes magis peritos et p hoc patet qd licet credaf peritis in arte sua. tñ plus credif magis peritis. facit qd no. in spec. de pba. §. fi. ver. hoc quoqz. et adverte etiā q vbi plures reperiuntur periti. non debet vnus solus adhiberi. secus quando vnus tātum reperitur in loco in auf. de nō alie. §. quod autem. colla. ij. et not. Barto. in. l. j. §. j. de ventre inspi. et vbi eliguntur tales periti eligendi sunt de voluntate partium si concordant. alias per iudicem eligentur. facit quod habetur in l. hac edictali. §. his illud. C. de secun. nup.

1 Instrumento sigillato creditur ad preiudicium sigillantis.
2 Sigillum appositum instrumento presumitur appositū de voluntate eius cuius est sigillum.
3 Alternativa positio vel exceptio an et quando admittatur.
4 Singulis de capitulo an et quando credatur.
5 Negativa coartata ad factū certarū personarū cēsef probabilis.
6 Instrumentum potest reprobari per testes et quando. et nu. 8.
7 Testes domestici an admittantur in subsidium.
9 Testes duo idonei et omni exceptione maiores reprobāt instrumentum.
10 Instrumento an potius credatur q̄ testi si factum est de longo tempore.

Tertio loco. Probatio testium prefertur instrumento. Et primo ponitur questio. secundo responsio. secunda ibi: sed 1 quoniām. Nota primo q† instrumēto sigillato creditur ad preiudiciū sigillātis donec cōtrarium probetur. No2 ta† q in dubio sigillū appositū instrumēto presumif or positum de voluntate eius cuius est sigillū. de quo p Inno. in. c. j. et. ij. j. de 3 fi. instru. Nota ex litera ibi adulterinā vel furtinā q† positio vel exceptio alternativa admittif qñ in vtraqz pte alternative concluditur

concluditur intentio ponentis vel excipientis.facit.§.de rescri.
ex parte.§.2.j.qui filij sint legi.per tuas.¶Nota ꝙ in gestis ꝑ
capitulum intra capitulum creditur singularibus de capitulo
etiam ad cōmodum ipsius capituli.de alijs gestis dic vt not.j.
5 de testibus.in.c.insuper.⁊.c.cum nuntius.¶†Nota ꝙ negati
ua coartata ad factum certarum personarum censetur probabi
6 lis.de quo plene in.c.bone.el.j.§.de elec.per glo.⁊ doct.¶†No
ta instrumentum posse reprobari per testes deponentes cōtra
ipsum instrumentum.de quo in glo.et ꝑ Inno.j.de fide instru
men.cum Joannes.et per Bart.in.l.j.in fi.ff.quemadmodum
testamenta aperiantur.¶Nota qđ etiaꝫ super directo contra
rijs articulis videntur admitti testes etiam publicatis attesta
tionibus quando vltima probatio venit ad confirmationē ꝓ
bationis instrumenti reprobati vt hic videtur colligi in fine a
contrario sensu.de quo dicendum vt habetur in.c.cum clamor.
et.c.ex tenore.j.eo.⁊ clemen.testibus.de testibus.¶In gl.j.ibi
admittuntur indirecte vel dic ſm Inno.ꝙ hic non est vera ꝓ
batio:sed presumptio cui statur donec cōtrarium probetur.fa
cit.l.siue possidetis.C.de proba.et quod not.in.c.is q.j.de spō.
vel tertio hic admittitur probatio de negatiua.qꝛ cōsistit in cō
scientia deponentiū q super illa debent esse plene informati.fa
cit quod no.glo.in.§.alie.institu.de act.in glo.magna.vel quar
to dic ꝙ negatiua hic potest cadere in sensum testis.ideo potest
probari.nam potest testis audire verbum nolo.sicut verbū vo
lo.et ideo cum hic potuerint audire dicētes nolle fieri aliena
tionem.ideo admittuntur ad hoc probandū.de quo per Joan.
and.in.d.c.bone.el.j.et per Cy.in.l.actor.C.de proba.¶In ea.
ibi et cōsul.hoc procedit ſm antiqua tempora ſm que maxime
ante aduentū christi ponebantur in instrumentis vltra nomē
imperij nomina consulū tunc regnantium ex quibꝰ consueue
rat eligi imperator ipso deficiente.sed hodie ista nomina consu
lum non ponuntur.de quo.j.de fi.instr.inter dilectos.per glo.⁊
in auc.vt preponaꝛ nomen imperatoris.in tex.⁊ glo.colla.v.⁊.l.
generali.C.de tabularijs.li.x.⁊ ibi bona glo.Et not.bene ꝙ vbi
instrumentum non vult qs redarguere de falso debet edi totū
excepto die.intellige si intersit petentis totum sibi edi.alias so
lum sibi edetur quatenꝰ interest eius.licet iudici super toto fiat
editio:vt possit videre quatenus intersit.j.de fide instrumento.
accepimus.⁊.C.de preci.impera.offeren.l.fi.⁊ ibi per Cy.⁊ Bar.
7 ⁊ per do.Ant.§.eo.c.j.circa fi.¶†In glo.ij.ibi non consueue
runt admitti.et ideo in subsidiū admittuntur etiā testes dome
stici.ad idē.l.consensu.§.super plagis.C.de repu.et.§.de elec.cū
dilecti.secus vbi ſm naturam regularem actus consueuerunt
etiam extranei admitti.quia tunc lꝫ casualiter non fuerint ad
8 missi.non admittenꝛ testes domestici.l.etiā.C.de testi.¶†In
gl.fi.in fi.⁊ sic cōcludit gl.ꝙ in casibus in quibus iura prohibēt
probari contra instrumentū non potest fieri probatio per te
stes contra ipsa instrumenta.In alijs autem casibus concludit
ꝙ bene potest reprobari instrumentū per testes.tū iudex debet
considerare qualitatem negotij.quia si est negotiū quod melius
probatur per instrumentū vt factuꝫ de longinquo.tunc magis
creditur instrumento ꝙ̄ testibus.Si vero possit eque pōt pro
bari per testes ⁊ instrumenta.tunc poterūt testes reprobare in
strumentū.tamen debebunt esse quatuor.nec sufficiunt duo vel
tres per rationem glo.do.Ant.hic dicit ꝙ dꝫ cōsiderari an au
toritas tabellionis preponderat autoritati testiū.an ecōtra.Et
si sint equalis autoritatis iudicabit pro instrumento.sed Inn.
9 in.c.cū Joannes.de fi.instr.dicit ꝙ † duo testes idonei ⁊ oī ex
a ceptione maiores reprobant instrumentū.[a] quia cū instrumē
tum capiat vim a sola autoritate tabellionis.iustum est ꝙ pre
feratur dictuꝫ duorū testium idoneorū autoritati vnius cuiusꝫ
cūꝗ sit autoritatis.⁊ istud videtur rationabilius.nec obstat ra
tio glo.qꝛ bis ideꝫ assumitur in argumento.nam dum dicitꝛ qđ
instrumentū habet vim duorū testiū.istud est propter autorita
tem tabellionis scribentis instrumētū cū autoritate seu cū sub
scriptione duorum testiū.⁊ ideo si postea dicitur.et tabellio ha
bet vim vnius testis in effectu repetitur idē.ideo argumētatio
non ꝓcedit.⁊ pro tanto cū ab vno solo alio non probato sumat
vim instrumentū,videꝛ ꝙ preferri debeat dictū duorū testium
per id quod habeꝛ in.c.in omni.j.de testi.⁊ de materia in.c.cum
Joannes.preallег.⁊ ꝑ Bar.in.l.j.in fi.⁊ ibi etiam plene dixi.ff.
quemadmo.testa.aperiantur.¶Et nota bene ex glo.que vide
tur velle ꝙ si testes deponant cōtra acta iudicij.plus credatur
scripture actoris.sed contrariū sensit glo.in.l.si pretor.ff.de iu
di.⁊.l.in exceptionibus.ff.de proba.⁊ istud videtur verius si te
10 stes sint idonei per.c.in omni.j.de testi.¶†Item etiam not.ex
gl.ꝙ vbi factū est de longinquo magis creditur instrumento ꝙ̄
testi.nam hoc non videtur procedere si essent testes notabiles
qui bene dicerent se recordari.et non esset adeo longum ꝙ non
possent bene recordari ꝑ regulā dicti.c.in omni.Et si dicerent
se non bene recordari.clarū est ꝙ stabitur instrumento.in.c.cū
Joannes.cum ibi no.j.de fide instru.Et not.qđ dixit glo.de iu
dicijs.de quibus hic tangit do.Anto.⁊ per Jo.an.in ꝓe.eo.ti.
§.videndum.ver.xiij.

1 ☞ Promitto te accipere in vxorem:per ista verba cōtrahū
tur sponsalia de futuro.
2 Testes sponte se offerentes an reprobent testimonium.
3 Publicatis attestationibus non debent admitti testes.
4 Sentētia lata sup impedimēto matrimonij cōtrahendi trāsibit
in rem iudicatam si non appelletur.

b **Grauit quidam.** In causa matrimoniali [b] vbi agi
tur de matrimonio cōtrahendo publicatis attesta
tionibꝰ testes produci non possunt.hoc dicit.Vel ali
ter.Contra dictū plurium testiū vnus testis admitti non dꝫ.h.d.
¶Et est cōmunis diuisio.consultatio ⁊ responsio.secunda ibi:
quia vero.¶No.j.ꝙ ſm ista tempora extēdebat se prohibitio
matrimonij vltra quartū gradū.hodie secus.j.de cōsan.et affi.
1 l.nō dꝫ.¶†No.ꝙ per hec verba promitto te accipere in vxo
rem contrahuntur sponsalia de futuro.de quo in.c.ex literis.j.
2 de spon.¶†No.ꝙ si testes sponte se offerant ad testificādū.nō
reprobaꝛ testimoniū.qđ intellige in materia vbi agitur de pec
cato vitando.alʾs viderentur suspecti.de quo dic vt ꝑ Bar.in.l.
post legatū.§.is vero.ff.de his qui.vt indi.¶No.ſm vnū intel
lectum ꝙ non admittitur probatio vnius quando ꝑ plures est
3 probatū.¶†No.ſm aliuꝫ intellectū quod dictū est in summa
rio.gl.dicit ꝙ publicatis attestationibus non debēt admitti te
stes.⁊ arguit.¶In gl.j.ibi ꝙ illa non tenebat.hec solutio pote
rat ꝓcedere anteꝙ̄ decre.illa esset redacta ad volumen cōpila
tionis approbate.nam multe fuerunt cōpilationes ante hanc
quarū alique non erant approbate.vt plene no.ꝑ Joan.and.in
proemio huius libri.Sed cū hodie sit redacta in hoc volumine
approbato nō potest dici ꝙ nō habeat vim decretalis.ideo te
ne solutionē gl.j.positam in ver.potest dici.s.ꝙ hic loquitur in
matrimonio contrahendo.ibi in iam contracto.et ratio est vt
etiā sensit gl.qꝛ nō tantū periculū vertiꝛ in contrahendo sicut in
contracto.⁊ qꝛ licet iurassent adinuicē contrahere matrimoniū
tamē possent sibi inuicem remittere tale iuramentū.vt not.per
4 Jo.an.in.c.ij.j.de sponsa.⁊ ideo † sñia lata super impedimēto
matrimonij contrahendi transibit in rē iudicatā.si nō appelle
tur.quia sumus in materia in qua partes possunt sibi preiudi
care per id quod predixi.et non appellando videntur tacite ac
quiescere ⁊ consentire sententie.l.ab eo.C.quō ⁊ qñ iudex.et.j.
de re iudi.qđ ad consultationē.ideo tunc sicut obstat sñia.ita ⁊
publicatio.nā videꝛ imputandū parti que ante publicationem
neglexit ꝓducere testes suos.sed secus vbi agitur de matrimo
nio iam contracto.qꝛ partes tūc non pñt in tali casu aliquid di
sponere.nam si vere est matrimoniū inter eos contractū ⁊ non
subest impedimentū.non posset separari ex partiū consensu.qꝛ
non pōt dissolui nisi per mortē.ex quo fuit carnali copula con a
summatū.j.de transla.c.ij.⁊ de conuer.coniuga.ex publico cum
ibi no.⁊ de eo qui cog.consan.vxo.sue.c.super eo.Ideo tūc sen
tentia contra matrimoniū non transit in rem iudi.etiam si non
appelletur:qꝛ vitium sñie non est ꝑ partes remissibile.⁊ ideo si
cut nō obstat sñia ⁊ publicatio.vt in.c.lator.⁊.c.cōsanguinei.al
legatis in gl.ita nec etiā obstabit sola publicatio.⁊ similiter si re
uera subest impedimentū non possunt isti simul habere copulā
sine peccato.nec possunt partes in hoc prouidere seu sibi remit
tere.et ideo licet sententia feratur pro matrimonio.tamen non
videtur transire in rem iudi.cum vitium sentētie nō sit ꝑ partes
remissibile.ideo etiam tunc videtur ꝙ non obstabit publicatio
quominus super impedimento possint produci testes de quo b
etiam dicetur in.d.c.series.¶In ea.ibi añ publicationē igno
rabat.not.bene ꝙ vbi pars que vult producere testes post pu
blicationem.non potuit esse preuisa de eo qđ testes dixerunt ꝙ
tunc sibi non obstat publicatio.de quo in.c.ex tenore.j.de testi.
et per Jo.an.in tit.de teste.super.§.iam de interrogatorijs.ver.
item queri debet.

1 ☞ Habilitas vel inhabilitas persone quando consideraꝛ dꝫ
attendi tempus quo actus ad personam applicatur.
2 Excōmunicatio ipso iure reddit procurationem seu mandatū
procuratoris nullam.et nu.6.
3 Litere ordinarij si non habent sigillum nec subscriptionem non
probant.
4 Literis ordinarij an credatur in extraiudicialibus.
5 Literis delegatorum an ⁊ quando credatur.
6 Tempus quo quis cōstituitur procurator attendi debet ⁊ etiā
tempus assumptionis mandati.⁊ nu.8.
7 Procurator excōicatus si constituatur cū potestate substitue
di valebit substitutio.

a ¶Reprobāt instrm. addđ.d.Fel.i.c.cū Joānes.de fi.instrumē.vbi plene tractat ꝑ qt testes reprobari possit instrm.

b ¶In causa mrimoniali.idem summāt ꝫ do.Abb.and.sicu.et Fel.paucis tū additis.

a ¶Procu= ratoz.dom. abb.multi pliciter sum mat hoc.c. tñ finaliter ponit istud summariũ. sicut.d.Fel. et Joan.de imo.hic.

b ¶L.quos phibet.vi de ibidem do.alex.in addi q po nit qõnem an quis pos sit cõsenti re ꝙ testis inimic⁹ su⁹ examinetur pro eo.ꝛ di stinguit/vt ibi per eũ.

c ¶Literis epi.de qua q̃stione vi de hic per do.Fel.i.ij. co.post me. ver. prima cõclusio vbi ponit late hanc mate riam.

Post cessionem. Procurator[a] excõi catus tẽpore assum ptionis mãdati ab agendo in iudicio repellitur. h.d. Primo ponit causam repulsionis.secundo ipsam re pulsione.secunda ibi:ipsum.¶Nota primo ꝙ literis ordinarij creditur de actu sententie excõmunicationis quam asserit se in aliquẽ promulgasse.¶Nota etiã ar.generaliter ꝙ literis ordi narij credatur donec probetur contrariũ de quo in gl. 1 ¶†Nota ꝙ in cõsiderãda habilitate vel inhabilitate persone attẽdi vide tur tempus quo actus ad personam applicatur.ꝛ ideo in cõsti tutione procuratoris attẽditur an tẽpore assumptionis manda ti sit excõmunicatus.facit qđ habetur in.c.ei cui.de prebẽ.in.vj. ¶Et nota quia a contrario sensu videretur ꝙ non inspiciatur tempus quo mandatũ datur.ꝛ sic videretur ꝙ si tẽpore cõstitu tionis procuratoris ipse procurator erat excõicatus sed tempo re in quo assumit officium non est excõmunicatus ꝙ tunc valere debeat qđ ab eo agetur.ꝛ hoc videtur tenere hic dominus An to.in notabilibus.sed contrarium sensit hic glo.ꝛ ipse idem do minus Ant.etiam postea circa finem lecture huius.c.tenet op positum.ꝛ istud videtur verius cum etiam initium potissime sit ponderandum.de elec.dudũ.el.j.ꝛ ideo non debet in hoc sumi contrarius sensus tanꝙ iuri contrarius.si autẽ tempore assum ptionis officij esset excõmunicatus.ꝛ postea tempore quo agit reperitur absolutus non videtur admittendus ex quo manda tum fuit nullũ per regulam nõ firmatur.de regu.iur.in.vj.secus si tẽpore assumptionis officij non fuit excõmunicatus.nec tem pore constitutionis sed postea.nam tunc non nocebit si tempo re quo agit reperitur absolutus.ex quo mandatum fuit aliquod a principio.¶†Et ex predictis not.ꝙ excõmunicatio ipso iu 2 re reddit procuratione nullam seu mãdatũ procuratoris si tem pore cõstitutionis vel assumptionis reperitur excõmunicatus. ¶Nota ꝙ iudex potest ex officio repellere inhabilem ad agen dum ad idem qđ habetur in.c.exceptionem.j.de excep.ꝛ.l.quos probibet[b].ff.de postulando.¶Jn gl.j.in fin.super hoc articulo b an credatur literis episcopi[c] vel ordinarij varie fuerunt opinio c nes.vt hic refert Joan.an.ꝛ Joan.calde.ꝛ etiã successiue domi nus Anto.imo ipse Jnnocẽ.met variauit ꝛ posuit plures opi niones.vt patet ex no.per eum in.c.j.j.de fide instrumen.ꝛ in.c. ij.ꝛ in hoc.c.Et de materia etiam per gl.in.c.cure.xi.q.j.ꝛ per ar chidia.de elec.vt circa.li.vj.Et per Guil.in specul.de probatio. §.fi.versi.ꝛ.¶†Conclude ꝙ si litere ordinarij non habent sigil 3 lum nec subscriptionem nõ probant cum sint litere tunc priua te facit.l.instrumenta.C.de probatio.ꝛ.j.de fide instrumẽto.c.j. ꝛ.ij.Si aũt litere sint sigillate sigillo episcopi.tunc aut sunt scri pte manu publici tabellionis.ꝛ tũc probant.l.in donationibus. C.de dona.quod intelligo quando sunt scripte in forma auten tica cum signo tabellionis ꝛ subscriptione eius subscribẽtis etiã testes.nam tunc crederetur etiam sine sigillo.l.cum precibus.C. de probatio.secus si solum essent scripte manu tabellionis.quia tunc idẽ esset ac si manu priuata essent scripte.l.scripturas.cum ibi notatis.C.qui potiores in pig.habeãtur.Jnterdũ vero sunt litere sigillate sigillo episcopi ꝛ habent subscriptionem testium. ꝛ tunc si sunt subscripte manu testium videtur ꝙ probant per id quod habetur in.c.cum a nobis.j.de testi.ꝛ.j.de fide instrumen to.ca.ij.ꝛ per id etiam quod hic tetigit Joan.and.ꝛ hoc videtur clarum si testes recognoscerent suas subscriptiones per.l.sed et si quis ex signatoribus.ff.quemadmodum testamenta aperian tur.Si autem non recognouerint suas subscriptiones.tũc ma gis est dubium an interim credatur tamen Joan.and.hic.ꝛ do minus Ant.videntur velle ꝙ sic per iura preallega.quasi sit pre sumptio.tũc pro ipsis literis ex quo habent subscriptionem te stium per quos posset apparere de veritate.ideo tunc credatur sicut creditur instrumento tabellionis:in quo subscripti sunt te stes donec aliud probetur.Si autem testes non sunt subscripti manu propria.sed alias ibi sunt per aliũ subscripti.tunc an fa ciant fidem est magis dubium per id quod tetigit hic Joan.an. circa reprobationem opinionis Hostiẽ.quia scribens literã po tuit de facili etiam subscribere testes.tamen Joan.cal.ꝛ domi nus Anto.post eum adhuc tenent idem.s.ꝙ credatur nisi aliud probetur per iura prealleg.Et possit esse ratio quam supra teti gi.quia presumendũ est ꝙ si veritas aliter se haberet poterit per testes descriptos ꝛ nominatos illud apparere.ideo in dubio cre datur ex quo litere habent sigillum autenticũ ꝛ subscriptionem predictam.facit.s.de procura.c.j.ꝛ quod habetur in.d.c.cum a nobis.Jnterdum vero litere sunt scripte sub nomine episcopi vel ordinarij ꝛ subscripte manu testium non tamen ibi est sigil lum.ꝛ tunc sunt litere priuate quibus creditur contra scriben tem si appareat eum scripsisse.¶An autem credatur cõtra ter tium recurrẽdum est ad.l.scripturas.C.qui potiores in pig.ha beãtur.Jnterdum vero sunt litere sigillate sigillo episcopi sine subscriptione aliqua testium.ꝛ tunc videntur facere fidem con tra ipsum per id quod habetur in.l.ij.C.de rebus alie.non alie. ꝛ.l.si procuratorem.ff.de procura.¶An autem contra tertium faciant fidem dic ꝙ si cõsuetudo habet illis credi.tunc credetur per id quod habetur in.c.cum dilectus.j.de fide instrumen.Si vero non apparet consuetudo.tunc si litere sunt cõmissorie iu risdictionis.vt q2 per eas delegatur causa faciũt fidẽ.s.de offic. delega.cũ in iure peritus.ꝛ per dominos de rota in sua conclu sione.clvij.ꝛ facit qđ habetur in.l.si qua per calumniã.C.de epis. ꝛ cle.ꝛ per Guil.ꝛ Bart.in.l.si procuratorem.ff.de procura.Jdẽ si per literas cõmittatur officiũ procurationis.per id quod ha betur in.c.ij.s.de procurato.ꝛ in clemen.j.eod.titu.ꝛ in dicta.l. si procuratorẽ.ꝛ pro predictis etiam bene facit quod habetur in c.significauit.a contrario sensu.j.de appella.ꝛ quod not.Archi. in.c.si a subdelegato.j.de offi.deleg.lib.vj.ꝛ domini de rota sua conclusione.xxij.ꝛ.clxij.¶Jnterdum vero sunt litere citatorie seu monitorie vel requisitorie.ꝛ tunc talibus literis sigillatis si gillo ordinarij creditur per id qđ habetur.lxv.di.non debet vbi creditur literis archiepiscopi vocantis seu requirentis suffraga neos pro consecratione alterius suffraganei ad idem etiam qđ habetur de offic.delega.prudentiam.in princi.ꝛ.c.cum pro cau sa.ꝛ.xviij.distin.si episcopus.vnde credetur etiam literis capi tuli sigillatis sigillo capituli si vocet canonicos ad electionem. xix.q.ij.statuimus.ꝛ.s.de elec.cum inter.R.¶Jnterdum vero litere sunt promulgatorie.vt quia dicit in his scriptis talem sen tentiam proferimus.et tunc dic ꝙ in his que sunt magni preiu dicij vt in sententia depositionis non facient fidem nisi haberent etiam subscriptionem testium.j.co.in.c.quoniam cõtra falsam. cum ibi no.vbi etiã no.ꝙ in actibus iudicialibus magni preiu dicij debẽt adhiberi testes.Jn alijs autẽ que sunt modici preiu dicij.vt sententia excommunicationis cum illa sit potius medi cinalis ꝙ mortalis si non contemnatur de senten.excom.cũ me dicinalis.li.vj.ꝛ.ij.q.j.multi.tunc creditur literis sigillatis sigil lo ipsius ordinarij etiam sine subscriptione testium per istũ tex. et per id quod habetur.xj.q.iij.cure.ꝛ hoc clarum quod ad hoc vt euitetur tanꝙ excõmunicatus in extraiudicialibus et sacra mentalibus.ꝛ idem videtur etiam in iudicialibus per istum tex. licet Jnnoc.videatur sentire in hoc contrarium.ꝛ videatur vel le ꝙ si episcopus mandat per se excõmunicatum vitari.non pa rebitur eius literis confectis super excõmunicatione quo ad iu dicialia.nisi sint confecte manu publica vel habeant testiũ sub scriptionem.sed Hostien.tenet contrarium scilicet ꝙ etiam quo ad iudicialia parebitur per hoc.c.ꝛ.s.de treuga ꝛ pace.c.j.ꝛ hoc clarũ si in iudicio excõmunicationis sentẽtia opponatur in vim dilatorie.Secus dicunt quidam si in vim peremptorie.quia tũc est maioris preiudicij.vt ex se patet.ꝛ colligitur ex not.in.c.pia. de excep.in.vj.Sed dominus Anto.hic dicit idem etiã si in vim peremptorie per istum tex.licet hic videatur loqui quãdo in vim dilatorie.vnde etiam pro hoc allegat quia attendi debet quod principaliter agitur ꝛ non qđ in consequentiam potest euenire l.j.in fin.ff.de aut.tuto.ꝛ ideo cum principaliter sint modici pre iudicij ꝛ litere promulgatorie excõmunicationis.non debet at tendi licet in consequentiam possit ex eis magnum preiudicium surgere.¶Jnterdum vero litere sunt testimoniales.tunc con sidera ꝙ aut attestãtur factũ de presenti ſm tempus date.Aut factum de preterito ante datam literarum aut sunt dubie.Pri mo casu ꝛ tunc conclude ꝙ in his que non spectant ad officium literas scribentis seu facientis scribi nõ creditur.ideo si episco pus attestaretur inter duos certum cõtractum interuenisse non daretur fides talibus literis sigillatis.nisi hoc habeat consuetu do.vel nisi haberent testium subscriptionem.j.de fide instrumẽ. cum dilectus.j.titulo.proxi.cum a nobis.et hoc verum nisi in his que essent leuis preiudicij:vt si forte attestaretur de morib⁹ vel ordinibus alicuius.facit quod not.per Jnno.in.c.j.j.de fide instrumento.Si vero attestetur de his que spectant ad officium scribentis.tunc contra ipsum scribentem creditur nisi aliud pro betur.s.eo.tertio loco.ꝛ.j.q.vij.ca.saluberrimum.¶Si autem queritur in preiudicium alterius.ꝛ tunc aut queritur in iudicia libus.vel in iudicio gestis.aut in extraiudicialibus.Primo ca su concluditur ꝙ si ipse ordinarius facit se partem non dabitur fides literis ipsius.vt voluit hic Hoff.ꝛ bene facit quod no.glo. de rescript.in.c.statutum.in verbo copia.libro.vj.Si vero non facit se partem sed alias attestatur.tunc si id facit ad pape requi sitionem creditur talibus literis presertim si papa in commissio ne dixerit se fidem relationi habiturum.j.de appella.intimasti. et de purga.cano.cum dilectus.ver.is igitur.Si autem non est ad hoc requisitus per papam.tunc si essent plura sigilla et plu res subscriptiones prelatorum crederetur tunc literis.s.de do lo.cum olim.ꝛ.c.veritatis.Si autem est vnum sigillum tantum tunc in ipsis iudicialibus non videtur credẽdũ.ꝛ illud tenet hic

dominus

domi. Anto. ex quo litera est pure testimonialis. vt quia forte ad petitionē partis attestatur de excōmunicatione: vel mandat euitari excommunicatum a se. nam in iudicio non faciet fidē τ multominus in his que essent grauis preiudicij: sed istud dictū mihi non placet in sententia excommunicationis per istum textū: qui simpliciter etiam quo ad iudicialia vult credi literis ordinarij super excommunicatione: nec apparet an fuerunt promulgatorie an testimoniales. ideo vtroq; casu potest intelligi. ex quo sic indistincte loquitur argu. c. si romanorum. xviij. distinct. τ. j. de priuileg. quia circa. ad idem etiam quod habetur in preallega. c. cure.
4 ¶ † In extraiudicialibus autem bene videtur credendum in his que sunt leuis preiudicij vt si attestetur se ordinasse aliquem vel excōmunicasse: vel attestetur de moribus alicuius. τ idem in alijs leuibus sm Joan. Cald. Et que dicantur leuia remittit arbitrio iudicantis: non autem arbitrabitur ille cuius sunt litere: quia ipse esset suspectus sm eum. in extraiudicialib⁹ vero que sunt grauis preiudicij tunc si attestetur aliquid coram se gestum τ in his que sunt sui officij. sentit Innocen. ꝙ credatur in. c. ij. j. de fide instrumen. et facit etiam quod ipse nota. in. c. j. eod. titul. ad fin. et per hoc dicunt domi. de Rota in sua conclu. xxij. ꝙ si episcopus attestetur permutationem coram se factam: talibus literis sigillatis sigillo episcopi credetur. idem si attestetur se alicui contulisse beneficium. dicunt tamen ꝙ hoc vltimo casu non credetur in preiudicium apostolici impetrantis. propter fraudes que possent committi. argumen. de renun. c. ij. cum ibi nota. libro. vj. et facit etiam quod not. prefati domini de Rota sua conclusione. clvij. alias. clxij. ¶ Interdum vero sunt litere testimoniales narrantes factum de preterito ante datam literarum. et tunc dicit Joan. calderi. ꝙ licet probent in preiudicium scribentis. tamen ad preiudicium alterius non probabuntur per id quod nota. in. c. quoniam. j. eodem. vbi etiam not. ꝙ notario attestanti aliquid de preterito ante tempus confecti instrumenti non creditur. et hec dicit vera quando vnicum esset sigillum sed vbi essent plura dicit de consuetudine curie credi. et maxime quando essent litere cardinalium. allegat de electio. innotuit. de dolo. cum olim. et. c. veritatis. et sic etiam transit dominus Antonius. et secundum hoc videtur quod si attestetur se excommunicasse aliquem ante datam literarum. quod non creditur talibus literis. Sed forte contrarium est verius per istum textum qui loquitur simpliciter et indistincte ex quo attestatur de facto proprio. ideo videtur credendum. facit quod habetur in clementi. literis. de proba. et precipue cum videatur de modico agi preiudicio. quando agi-
5 tur de ipsa excommunicatione per id quod. s. dixi. ¶ † Interdum vero sunt litere testimoniales dubie. quia non bene apparet an attestentur factum secundum tempus date literarum. an factum ante. vt quia dicit nouerint vniuersi ꝙ talem excommunicamus et non dicit qua die. et sic potest intelligi de die date literarum. et etiam de tempore anteriori. et tunc in dubio debent intelligi vt attestentur factum secundum tempus date literarum. quia ista videtur esse benignior interpretatio vt res magis valeat. facit quod no. Bart. in. l. post dotem. ff. sol. matrimo. et quod not. Joan. andr. in. c. abbate. super glo. ex hoc de verborum significatione. et ibi satis videtur inclinare in id quod dixi in precedenti casu. licet alias videtur sentire in. c. ad apostolice. de re iudi. lib. vj. et Joan. calde. videtur hic inclinare in id quod dixi. Et ex predictis patet quid iur. si litere sint commissorie. siue sint citatorie seu requisitorie vel monitorie siue promulgatorie siue testimoniales. et siue sint commissorie officij procurationis siue sint commissorie iurisditionis. et siue sint testimoniales facti secundum tempus date literarum. siue facti ante datam. siue
6 sint dubie. ¶ † Quid autem si non sunt testimoniales assertiue. sed enuntiatiue an credatur literis pape recurrendum est ad clementi. literis eod. titul. quia si enuntiatur factum a papa vel ab alio coram papa creditur alias secus. videtur tamen hic domi. Anto. post lapum dicere ꝙ si enuntietur factum ab alio coram papa non probent nisi etiam factū a papa narretur. vt quia narretur renuntiationem factam a papa τ papam illam recepisse. de quo dicendum vt consueuit tangi in. d. clemen. j. In literis autem enuntiatiuis aliorum prelatorum quando incidenter aliquid enuntiant et non principaliter attestantur. videtur ꝙ credatur contra scribentem vel producentem. l. optimam. C. de contrahen. stipu. Sed contra alios non. nisi forte in factis valde antiquis in quibus sufficeret presumptiua probatio vt quando esset questio de confinibus antiquis iuxta ea que habentur in. c. si papa. cum ibi no. de priuileg. in. vj. et in. c. cum causam. j. eo. et in. d. l. optimam. et. C. de iure deliberan. cum aliquis. et facit ad materiam quod not. Barto. in. l. ex hac scriptura. ff. de dona. et quod not. per modernos in. d. clemen. j. τ hec in literis ordinariorum.
7 ¶ † Quid in literis delegatorum vel arbitrorum. dic vt hic tangit Joan. and. et dominus Anto. post eum. [ADD] Conclude secundum Joan. calderi. ꝙ literis sigillatis sigillo delegatorum non creditur si non habent subscriptio. testium et hoc clarum in his que ad eorum officium non pertinent. idem si referunt de his que ad eorum officium pertinent si sunt de actis. qr non stabitur nisi quatenus appareat scdm formam. c. quoniam. j. eo. in alijs preiudicialibus non statur sine subscriptione nisi in nudo ministerio vel contra scribentem vel nisi sit clausula quicquid autem inde feceris id per tuas literas nobis studeas intimare. literis autem arbitrorum non creditur per. l. ne arbitris. C. de arbi. [IO.] de literis autem priuatoꝝ sigillatis sigillo priuato. tangit etiam hic Joan. andr. quia ad preiudicium scribentis vel producentis probant sed non tertij. de quo in. l. si procuratorem. ff. de procura. et. c. ij. j. de fi. instrumen. et. c. j. et eodem titulo si cautio. et per Barto. etiam in. l. admonendi. ff. de iureiu-
8 ran. ¶ † In glo. fin. ibi tempus procurationis facte. Nota bene quia vult attendi tempus quo quis constituitur procurator nedum tempus assumptionis mandati. et sic videtur ꝙ si aliquis sit excommunicatus tempore quo constituitur procura. licet sit absolutus tempore assumptionis mandati. non poterit agere ex vi talis mandati. et hoc tenet Joan. calde. si erat notorius excōmunicatus vel si occultus. hoc sciuit constituens. alias si ignorasset propter communē tolerantiam tenuisset cōstitutio. arg. j. de re iudi. ad probandū. τ. ff. de offi. preto. barbarius. Sed dominus Antonius tenet contrarium τ bene. qr licet in his que fiunt sub ratione publici officij. communis tolerantia aliquid operetur. tamen secus in his que fiunt sub ratione iuris priuati. quia in illis nihil operatur vt voluit Innocent. in. c. cum dilectus. de consue. Et conclude ꝙ si procurator est excommunicatus tempore constitutionis τ tempore assumptionis mandati. mandatum est nullum. per istum textū. idem si tēpore constitutionis tātum per istam gl. τ sequitur Pe. τ Abbas. τ quia tunc vitium est in ipsa radice. j. q. j. c. vulnerato. que ratio cessat in principali excommunicato actum gerente. Idem si non sit excommunicatus tempore constitutionis sed tempore assumptionis mādati quia acceptatio est nulla. nec valet quod illius virtute agit per istū textum. nec in precedenti casu debet sumi argu. a contrario sensu. qr non est rationabilis. nec iuri congruus per ea que dixi. et licet Innocent. hic sentiat mandatum non esse ipso iure nullum. sed procuratorem repellendū vi exceptionis. tamen verius videtur ꝙ sit nullum. vt sensit Joan. and. τ domi. Ant. ex quo vitium est in radice. facit quod habetur in. c. fin. s. de procur. Si autem tempore constitutionis τ tempore assumptionis mandati non est excommunicatus. tunc quia mandatum habuit bonum initium si postea superuenit excommunicatio solum suspenditur interim durante excommunicatione. τ ideo si absoluat poterit ex vi mandati agere. sed quando mandatū esset nullum. nō posset agere ex vi mandati. de quo in spe. in tit. de procu. §. j. ver. quid si. etiam si postea absoluat. Si tñ ageret dño sciente eū absolutū τ non cōdicēte teneret pcessus. nō ex vi primi mandati sed ex vi noui taciti mandati per no. per Inn. de rescri. ex parte decani. Secus si dñs ignoraret absolutionē. qr videretur remanere in primo mādato τ non dare nouū. τ sic nō valeret. facit de coniu. seruo. proposuit. ¶ In ea. in fi. Et de hoc in. c. j. de reskri. in. vj. ¶ Ultimo adde in quātū do. an. hic dicit ꝙ si cōstituit procurator excōicatus τ dat sibi potestas substituendi. ꝙ tenebit substitutio facta per excommunicatum lʒ constitutio fuerit nulla. quia substituere scdm eūʒ est actus extraiudicialis τ excommunicatus est capax cōtractus extraiudicialis scdm no. per Inno. in. c. veritatis. de do. τ contu. Nā potes tenere contrarium. qr licet sit actus extraiudicialis. tamen sit in finem iudicialem. τ ideo sicut vitiatur constitutio procuratoris facta per dñm extra iudicium vt hic ptʒ. ita vitiari debet eadem rōne dicta substitutio. sed dictum suum posset saluari quando substitueretur ad extraiudicialia.

1 ☞ Substitutio compendiosa per que verba fiat.
2 Libellus vniuersalis admittitur vt peto restitui bona que talis detinet.
3 Agi potest super eo quod quis possidet quando petitio ordinat ad finem vt silentium imponatur aduersario.
4 Bona alicu⁹ transferūtur in monasteriū quando offert se et sua.
5 Per ingressum monasterij excluditur substitutus.
6 Ingressus monasterij si est nullitas vitiatur collatio seu oblatio bonorum expresse facta. τ nu. 23.
7 Ingressus monasterij nō vitiatur propter feruorē infirmitatis.
8 Ingressus monasterij impeditur propter minorem etatem.
9 Probatio dubia non releuat probantem.
10 Probatio actu presumitur habilitas persone ad ipsum actum faciendum.
11 Testamentum facere potest femina post duodecimum annum.
12 Donatio omnium bonorum facta per minorem si fiat cum iuramento valet: secus si sine iuramento fieret.

13 Emphyteusim pro se et filijs recipiens an succedent naturales si legitimos non habeat.

14 Emphyteusim vel feudum pro se et heredibus suis recipiens intelligitur pro filijs seu descendentibus et non pro extraneis.

15 Actum improbare volens propter inhabilitatem etatis debet illam probare.

16 Ambiguum verbum prolatum ab actore in iudicio interpretatur pro eo contra eum.

17 Publicatis attestationibus iudex ex officio potest testem repetere vt declaret dictum suum ambiguum.

18 Substitutio an euanescat si quis tradit se et sua ecclesie seculari.

19 Testator si dixerit si institutus decesserit sine liberis legitimis et naturalibus vel sine liberis ex se vel ipsius corpore descendentibus an si ingrediatur monasterium euanescat substitutio.

20 Feudum an transeat in ecclesiam seu monasterium quando quis transit monasterium.

21 Ingrediens religionem mendicantium si non fecit testamentum bona ad quos deueniant.

22 Et quid si ingreditur aliam religionem quam mendicantium et nu. 24.

a

Nisi presentia. g. Dubia[a] probatio non releuat probantem. hoc dicit. ⁋ Et sunt tres partes principales. In prima ponitur facti et processus narratio in secunda auditoris diffinitio. in tertia diffinitionis confirmatio. secunda ibi dilectus. tertia ibi nos igitur. Prima subdiuiditur. in prima ponitur actoris petitio. in secunda reorum responsio et reconuentio. in tertia actoris replicatio. in quarta reorum replicatio. secunda ibi verum. tertia ibi ad hec. quarta ibi verum syndicus. ⁋ No. primo ex textu quod interdum ex testo fiunt duo gradus. s. institutionis et substitutionis. facit

> a ⁋ Dubia pbatio. ita sumant oes hic limitatur tamen ista regula vt no. per gemi. in. c. j. de pac. l. vj. et p do. Alexan. de imol. in. l. j. §. fi. ff. de iti. actu. q3 priua. et p cano. l. c. ex parte abbatisse. de priuile.

1 quod habetur in. l. j. ff. de vul. et pupil. ⁋ † Nota substitutionem compendiosam fieri per hec verba si institutus decesserit sine liberis. bona deuoluantur ad tales. de quo in. l. precibus. C. de impu. et alijs substitutionibus. et. l. centurio. ff. de vulg. et pupil. in quibus plene habetur de materia compendiose substitutionis. et. j. de testa. Raynutius. vbi etiam per gl. et doc. et eo. tit. si pater. li. vj. An autem verbum deuoluantur censendum sit directum. an vero obliquum. tangit hic do. Ant. et dicit ipsum directum. licet non sit mere ciuile directum. de quo p Jo. an. in dicto. c. si pater. in nouella sup gl. et per Bar. in dicta. l. centurio. circa fi. mere autem directum videtur quando sit per ista verba talis sit heres. l. verbis ciuilibus. ff. de vul. et pup. ⁋ No. practicam libelli in petitione hereditatis. quia potest quis narrare hereditatem ad se spectare. et petere res hereditarias sibi restitui.

2 ⁋ † Et nota quod procedit libellus vniuersalis vt si peto restitui bona que detinet talis illa aliter non nominando. nam talis petitio procedit in istis iudicijs vniuersalibus. vt no. in. l. j. in prin. ff. de edendo. et

3 c. ij. s. de libel. obla. ⁋ † Nota quod agi potest sup eo quod quis possidet quando petitio ordinatur ad finem vt silentium aduersario imponatur non autem vt consequatur id quod habet. quia id fieri non posset p

4 id quod habetur. s. de iudi. examinata. et insti. de acti. §. eque. ⁋ † Nota vnum modum transferendi bona in monasterium. s. per viam oblationis quando quis offert se et sua. et sic videtur quod sicut per professionem transferuntur in monasterium. C. de sac. san. eccle. autenti. ingressi. ita et per talem oblationem. ⁋ Nota quod quamquam reus super libello petat actori silentium imponi. non per hoc efficitur actor vt per hoc perdat commodum regule qua dicitur actore non probante reum absoluendum. de qua in. c. vt nostrum. j. vt eccle. be. et in. l. qui accusare. s. de ede. ⁋ Nota quod sup eadem hereditate possunt a diuersis partibus porrigi libelli directo contrarij. quod videtur contra nota. per Inno. de offi. dele. cum contingat. sed forte istud contingit isto casu quia respectu diuersarum rerum licet eiusdem hereditatis proponebantur dicti libelli. et sic intelligo dominum Ant. hic licet ipse non bene decla-

5 ret. ⁋ † Nota quod sicut per ingressum monasterij excluditur substitutus. C. ad trebel. autenti. nisi rogatus. sic et quando offert se et sua. nec

6 mirum. quia illud est in effectu ingredi monasterium. ⁋ † Nota vlterius in versic. ad hec quod vbi ingressus est nullus. nedum vitiatur ingressus. sed etiam collatio seu oblatio bonorum etiam expresse facta

7 de quo p gl. et doc. in autem. ingressi preallegata. ⁋ † Not. quod feruor infirmitatis non vitiat ingressum monasterij. intellige si talis feruor non inducat mentis alienationem. alias secus. xvij. q. ij. consaldus. et. j. de sponsa. dilectus. ⁋ † No. quod non omnis minor etas

8 impedit ingressum monasterij. sed demum quando est minor. xiiij. annis. de quo. j. de regula. c. j. in. vj. et sic videtur quod maior. xiiij. annis habeatur pro maiori si vult ingredi religionem. et ideo non daretur si bi restitutio si vellet restitui aduersus ingressum vel professionem. quia in istis spiritualibus habetur loco maioris. vt no. gl. in. l. ait pretor. ff. de minoribus. et. c. ex parte. de restit. spolia. et. c. fi. de iudi. in vj. nec daretur etiam sibi restitutio aduersus collationem bonorum factam monasterio. eadem ratione quando quis est monasterium ingressus nam si remansit in seculo et alias contraheret cum monasterio et lederetur. posset restitui nisi forte contractus esset iuramento firmatus per id quod habetur in autem. sacramenta. C. si aduersus. ven.

⁋ Nota practicam rumpendi probationem nullitatis in actu iterabili. quia volens illam improbare habet probare actum multiplicatum. et hoc probato quod nullitas concluditur in vno solo. probatio tunc non concludit. nam tunc est dubia quem actum respiciat ipsa nullitas. ideo vitiatur dicta probatio cum necessario non concludat contra

9 partem aduersam. et allegatur quotidie quod † probatio dubia non releuat probantem. et quia probatio debet necessario concludere. ad idem. l. non ob hoc. C. vnde cogna. ⁋ No. quod multiplicatio actuum non presumitur. et sic pluralitas non presumitur nisi probetur. facit quod nota. per legi. et maxime per butriga. in. l. Item pomponius scribit si frumentum. §. fi. ff. de rei vendi. ⁋ Item nota quod in his que cursu temporis mutantur id quod olim fuit. non presumitur hodie esse. de quo in. l. spadonem. §. qui absolutus. ff. de excus. tut. et C. de restitutio. in integ. l. si te. et de probatio. l. cum te minorem. ⁋ Nota diligenter quod fundans intentionem suam super validitate actus non restringitur ad probandum habilitatem persone sed sufficit simpliciter quod probet actum. nisi ex aduerso probetur inha-

10 bilitas persone. ⁋ † Et sic nota quod probato actu presumitur habilitas persone ad ipsum actum faciendum. quod est valde not. ⁋ Et ideo si producatur testamentum ab aliquo factum qui erat minor. xxv. annis. non habet necesse producens probare quod ille qui fecit testamentum. tunc temporis erat maior. xiiij. annis. licet autem non pos-

11 sit facere. l. qua etate. ff. de testa. et hoc si est masculus vt ibi. † femina autem post. xij. facere potest testamentum vt ibi etiam tangit vt ibi etiam patet. et ad predicta bene facit quod no. Bar. in. l. de etate. ff. de minoribus. facit etiam quod no. Inn. in. c. innotuit. de eo qui fur. or. rece. ⁋ Nota quod articulus et probatio dubia non declaratur ex natura subiecte materie nisi aliter exprimatur. nam in materia ingressus religionis. minor annis de minor. xiiij. de regularibus. c. j. lib. vj. et tamen non sic intelligitur articulus simpliciter formatus sed

12 remanet dubius si aliter non declaratur. ⁋ † Nota quod donatio etiam bonorum omnium facta per minorem si fiat cum iuramento valet de quo in autem. sacramenta puberum. C. si aduersus venditionem. et sic a contrario videtur quod sine iuramento non valeret. quod videtur verum quando non ingreditur per monasterium per id quod habetur in. l. j. de predijs minorum. C. et ff. Sed quando ingreditur monasterium quia in consequentiam ingressus etiam transeunt omnia bona in monasterium. C. de sac. san. eccl. autem. ingressi. tunc bene teneret. ⁋ No. quod monasterium habetur loco heredis. et est singularis tex. et non habetur alibi. imo plus videtur etiam hic probari si bene aduertatur quod habetur loco liberorum vt sic verbum heres ponatur pro liberis. nam alias non videretur verificata conditio testamenti. que fuit si decederet sine liberis. et istud videtur verum. licet Bar. in aut. ingressi. et in aut. si qua mulier. C. de sac. san. ecc. et in aut. nisi rogati. C. ad trebel. dicat non probari aliquo iure quod monasteriorum habeatur loco filiorum vel liberorum. ⁋ No. quod ille cui committitur audientia cause non potest causam diffinire sine licentia committentis. de quo in cle. auditor. de rescrip. et. l. a diuo pio. per Bart. ff. de re iudi. in principio ipsius legis. ⁋ In glo. prima ibi etiam si naturales habeat. hoc verum si tales naturales fuerint concepti in figura matrimonij. l. lucius. §. fi. ff. de leg. ij. vel si conditio sit relata ad personam que non possit habere nisi naturales. puta ad furiosum non pendente matrimonio. l. heredibus. §. fin. ff. ad trebel. Item intellige de simplici naturali ex concubina in domo retenta. nam talis excludet substitutum. nisi fortasse conditio testatoris fuerit talis quod verisimiliter non intellexerit de naturali. vt quia fuerat in dignitate et verisimiliter abhorrebat naturales. nam tunc non excluderet substitutum. sed bene excludet si conditio testatoris sit talis quod verisimiliter non abhorrebat naturales. vt. §. si quis rogatus alleg. in gl. Item intellige gl. de tali naturali de quo dixi. nam secus si esset spurius. vt in aut. ex complexu. C. de incestis nup. et adde etiam quod notat dynus et Bart. in. l. fi. ff. de concubinis. p que videtur quod in alio naturali quam in eo de quo dixi non procedat gl. et de materia in. §. si quis rogatus. per gl. et Bar.

13 ⁋ † Quid autem si aliquis recipit emphyteusim pro se et filijs suis, An si decedat cum naturali possit ille retinere emphyteusim tangit spe. in titulo de locato. §. nunc aliqua ver. lxvij. vbi dicit quod sic si mulier fuit que recepit in emphyteusim. per id quod habetur in. l. si qua. C. ad orficianum. nisi esset persona illustris vt ibi patet. Si autem esset masculus. tunc poterit retinere secundum distinctionem superius dictam in vltima voluntate. Bar. tamen in dicto §. si quis. dicit hoc verum in emphyteusi concessa ab alio quam ab ecclesia. Si autem concedatur ab ecclesia. indistincte non poterit naturalis retinere. quia non videtur de tali ecclesia cogitasse. cum reprobet omnem coitum preter matrimonialem. quod tene menti. ⁋ In eadem ibi sine liberis decessisse. supple quia non supersunt liberi tempore mortis grauati. quod tempus considerauit testator. secus si considerasset aliud tempus vt si reliquit alicui cum liberos habuit. nam tunc sufficit quod ille talis habeat liberos: licet postea moriantur. l. cum vxori. C. quando dies lega. cedat. ⁋ In eadem ibi soli filij intelliguntur. idest soli descendentes. vt sic late accipiatur hoc

pitur hoc verbũ filij pro liberis.facit.l.liberorum.cum ibi nota. ff.de verborũ significatione.ꝛ sic non intelligentur extranei here des.quia alias illa conditio quasi nunꝙ haberet effectum cum vix contingat quẽ decedere fine aliquo herede cum saltẽ vltimo loco succedat fiscus.l.j.ꝛ.ij.C.vñ vir ꝛ vxor.ꝛ ideo in dubio nõ in
14 telligitur testator sensisse de extraneo herede.¶†Et facit gl.ista e.l.ex facto.§.fi.hic alle.ꝙ si aliquis recipit in feudũ vel emphy teusim ꝓ se ꝛ heredibus suis.ꝙ intelligatur pro filijs seu descen dentibus ꝛ non pro extraneis.ꝛ in feudo hoc est expressũ ꝙ no mine heredis intelligitur de filio masculo.vt in.c.j.de alie.feudi. Sed in emphyteusi est dubium.Conclude ꝙ si conceditur a.pri uato quia ille põt concedere etiã pro extraneo herede ꝛ similiter recipientes pro illo recipere.ꝛ in dubio videatur quis heredi suo etiam extraneo velle ꝓuidere.l.si pactum.ff.de proba.ideo tũc cõ ꝓhendetur etiã extraneus heres.facit quod no.Bart.in.d.§.fi. ꝛ in.l.gallus.§.etiam si parente.ff.de liberis et posthu.Et licet di catur pro heredibus suis.non intelligitur stricte de suis prout su mitur institu.de rerum quali.ꝛ differentia.§.j.nam tunc solũ com prehenderet liberos qui essent in potestate ipsius recipiẽtis.Sȝ sumitur late pro heredibus ipsius recipientis quicunꝙ sint illi. vt sic exponatur suis.i.ipsius recipientis.facit quod habetur in dicta.l.ex facto.in prin.ad trebel.et dicta.l.si pactum.ff.de proba. Si autem concedatur ab ecclesia emphyteusis.tunc est magis du bium.nam videtur ꝙ debeat intelligi verbum heres pro filio et nepote.per.§.emphyteusim.in aut.de non alienan.colla.ij.ꝛ non pro alio etiam descendente.Alij vero dicunt ꝙ intelligatur ver bum heres pro quolibet descendente.per.§.licentiam.in aut.de alie.ꝛ emphy.collatio.vij.qui videtur corrigere dictũ.§.emphy teusim.ꝛ secundum hoc corriget illum quo ad numerum succes sorũ.quia vbi solũ poterat cõcedi olim ꝓ filio ꝛ nepote,hodie po terit cõcedi pro omnibus liberis.sed nõ poterit concedi pro ex traneis.ꝛ sic corriget quo ad numerum successoꝝ.nõ quo ad qua litatem.ꝛ istud tenuit Jacobus de beluiso.ꝛ sequitur Jo.an.hic ꝛ in addi.spe.in tit.de loca.§.nunc aliqua.ver si.xxiij.ꝛ facit quod notat gl.in.l.etiam solu.matri.ꝛ Bar.in.l.quod dicitur.ff.de ver bo.obliga.in quibus videntur gloss.et Bartol.etiam hoc sequi. ¶Sed aduerte quia gl.in.§.alienationis.in aut.de non alienan. collatio.ij.Simpliciter tenet ꝙ ille.§.emphyteusis.est correctus per dictum.§.licentiam.Idem tenet glos.in aut.si quas ruinas. C.de sacrosan.eccle.ꝛ idem ibi Cynus ꝛ Bar.Idem specu.in tit. de loca.§.nunc aliqua.versi.xij.al.vij.ꝛ hoc in rebus aliarum eccle siarum ꝙ ecclesie constantinopolitane.Nam in rebus illius eccle sie non potest concedi nisi pro filio ꝛ nepote.in aut.de aliena.et emphy.§.j.ꝛ nota specu.in dicto versic.vij.ꝛ sic videtur ꝙ etiam pro extraneis heredibus possit concedi res in emphyteusim alte rius ecclesie.¶Dominus Antoni⁹ dicit hoc verum si interue niat solennitas canonica ꝛ necessitas vel vtilitas ecclesie.nam tunc sicut posset ex toto res alienari.xij.q.ij.sine exceptione.ꝛ de rebus eccle.non alienan.c.j.libr.vj.multofortius concedi in em phyteusim quod est minus.quia remanet directum dominium penes ecclesiam quod non fit in totali alienatione.Si autem ne cessitas vel magna vtilitas ecclesie hoc non suadeat.tunc non po terit concedi in emphyteusim perpetuã cum sit alienare,qđ fieri non debet.de rebus eccle.non alie.c.nulli.ꝛ hoc si res non sit con sueta dari in emphyteusim.Si autem sit cõsueta dari poterit ꝓ omnibus descendentibus per id quod habetur in dicto.§.licen tiam.non pro extraneis nisi cõsuetudo id haberet.si autẽ simpli citer fiat concessio alicui,tunc secundũ eum intelligitur facta pro se filio ꝛ nepote per dictum.§.emphyteusim.¶Sȝ certe ex quo potest fieri hodie pro omnibus descendentibus videtur ꝙ in du bio intelligatur pro omnibus illis.ar.l.si pactum.ff.de probatio. licet olim esset secus vt in dicto.§.emphyteusim.¶Sed aduer te quia de mente illius.§.licentiam.videtur ꝙ si concedatur in emphyteusim res alterius ecclesie ꝙ constantinopolitane.quod si conceditur per prelatum cũ consensu capituli vel maioris par tis qđ possit concedi sine alia solennitate.ꝛ pro minori redditu ꝙ consueuerit percipi.dummodo non excedat sexta pars ipsius redditus.nam vsꝙ ad illam inclusiue potest prelatus remittere seu diminuere:ꝛ sic si habebatur annuatim quantitas.xij.poterit concedere in emphyteusim perpetuã pro.xj.vel.x.Sed nõ pro mi nori interueniente tantũmodo consensu prelati ꝛ conuentus seu maioris partis.ꝛ ipsis etiam iurantibus talem contractum non tendere in lesionem ecclesie:ꝛ sic videtur reputare ꝙ vtilius sit fir miter habere.x.in perpetuũ ꝙ.xij.annuatim non habendo certi tudinẽ de annis seqũtibus.ꝛ videtur textus ille indistincte sub tali forma concedere ꝑpetuã emphyteusiȝ:ꝛ sic etiã in extraneos heredes:ꝛ istud videtur esse de mente gl.in dicto.§.alienationis. ꝛ in.d.aut.si quas.ꝛ Spe.in dicto versi.vij.¶Aduerte tamen qꝛ videtur posse attentari ꝙ ille.§.emphyteusim.ꝛ ille.§.licentiam. de iure non teneat.quia emanarũt ab imperatore:qui nõ habuit potestatẽ disponendi super rebus eccle.de consti.c.ecclesia sancte Marie.ꝛ.xcvj.dist.bene quidem.ꝛ sic debemus stare in hoc cano nibus:sed in canonibus non reperitur illa differẽtia inter filios seu liberos ꝛ extraneos:ergo videt ꝙ de iure talis differẽtia non procedat.vnde videretur dicendum ẜm canones ꝙ si res non est consueta dari in emphyteusim nõ possit dari sine solẽnitate que requiritur in rebus ecclesiasticis.j.de rebus eccle.non alie.nulli. cum illa autem dari possit etiam pro herede extraneo.sicut et ex toto posset alienari.Si autem sit res consueta dari in emphyteu sim:tunc si consueta est dari soluȝ pro filijs ꝛ nepotibus,sine alia solennitate poterit eodẽ modo dari alteri si reuertit ad ecclesiaȝ: sed non posset dari vltra nepotem sine solẽnitate canonica.facit quod no.Bar.in aut.qui rem.C.de sacrosan.eccl.ꝛ eodem modo si est consueta dari pro omnibus liberis:poterit dari similiter si ne alia solennitate.per id quod no.in.c.vt super.j.de rebus eccle. non alie.per Innocen.clementi.frequens.in glo.nota.Innocen. de exces.prela.ꝛ quod habetur in.c.ij.j.de feudis.non autem tũc poterit dari pro extraneis sine solennitate canonica ex quo con suetudo illud non habet per not.per Barto.in dicta auten.qui rem.secus si fuisset consueta dari etiam pro extraneis.ꝛ de ma teria etiam dixi in.l.quod dicitur.ff.de verbo.obliga.In practi ca tamen non de facili discederetur a sententia Joan.andr.pro pter eius autoritatem.¶In eadem glos.ibi:vtraꝙ quarta.Ad uerte quia glo.habuit respectum ad ius antiquum ẜm quod le gitima liberorum erat quarta.l.cum queritur.C.de ino[illegible].testa. Sed hodie est tertia.in aut.nouissima.eo.titul.ꝛ sic hodie detra hit tertiam ꝛ quartam trebellianicam.que in effectu ascendunt ad dimidiam hereditatis si bene consideretur.vt in.c.raynutius. alleg.in glo.¶In eadem ibi substitutio euanescit:hoc intellige verum quando rogatus est de descendentibus:ꝛ est rogatus de re stituendo post mortem.nam tacite intelligitur si decesserit sine li beris:ꝛ presumit lex ꝙ mortis cogitatione turbatus omiserit il lud:quia non est verisimile ꝙ alienam posteritatem sue voluerit preferre:secus si rogatus esset extraneus per textum a contra rio sensu in dicta.l.cum acutissimi.Item secus si in vita esset ro gatus restituere.vt ibi nota.¶In glos.ij.ibi duo requirebantur Hoc,verum si incipiatur a secundo:vt quia quis offerat sua:sed si incipiatur a primo.vt quia quis offert se religioni illud solum sufficit:quia tacite etiam intelligitur sua obtulisse.in auten.in
15 gressi.C.de sacrosanct.eccle.¶In glo.† iij.ibi presumitur ma ior:hoc ideo quia monasterium non principaliter fundat inten tionem suam ex etate:sed ex actu gesto.ideo volens actum impu gnare dicens illum qui gessit actum non fuisse in etate habili: fundat intentionem suam ex minori etate:ideo ipse debet illam probare.vnde tene pro regula ꝙ ille qui fundat intentionẽ suam ex minori etate:illam debet probare siue sit actor siue reus.de reo patet hic:idem de actore vt siquis dicat se minorem et lesum vt in iuribus allegatis hic.Idem si fundet intentionem suam ex maiori etate.nam tunc ex illa se fundans debet probare:vt siqs vellet dicere tutelam finitam:ꝛ debere sibi reddi rationem admi nistrationis:debet probare se maiorem quatuordecim annis.et idem siquis dicat se maiorem.xxv.ꝛ petat illum qui fuit suus cu ratorem remoueri ab administratione:ꝛ quod reddat sibi rationem de quo per Barto.in.l.de etate.ff.de minoribus.ꝛ per glos.in.c. presbyter.lxxviij.distin.ꝛ per Cy.in.l.cum te minorem.C.de pro bationibus.interdum tamen iudex ex aspectu transfert proba tionem in alterum.l.minor.xxv.annis.ex aspectu.ff.de minori bus.ꝛ de materia in Spec.de actore.§.j.versi.si ergo.¶In gloss.
16 dubium ibi non fuit verbum actoris sed testium.Not.bene† ꝙ licet verbum ambiguum prolatum ab actore in iudicio interpre tetur pro eo contra reum.l.siquis intentione.ff.de iudi.ꝛ.l.inter stipulantem.§.j.ff.de verbo.obliga.tamen secus est in dicto te stis:quia illud semper interpretatur contra producenteȝ.de quo per Barto.in dicto.§.j.ꝛ.j.de testib.c.cum tu.ꝛ adde etiam quod
17 not.glo.in.c.cum ad sedem.de restitu.spolia.¶†In ead.in fine. Nota bene ꝙ post publicatas attestationes iudex potest ex offi cio repetere testem vt declaret dictum suum ambiguum:sed non tenetur id facere ad partis petitionem.de quo in.c.cum clamor. alleg.in glo.ꝛ.§.quia vero.in aut.de testi.colla.vij.vbi bona gloss. ¶In glo.fi.ibi nõ euanescit substitutio per ingressum.ꝛ est ra tio qꝛ cũ tunc concurrat causa pia cũ alia causa pia non est vni fa uendũ cõtra aliã.facit.l.verũ.§.fi.ff.de minoribus.ideo tunc non recedimus a significato verboꝝ.l.non aliter.de leg.iij.ꝛ.j.de deci. ad audiẽtiam.ꝛ pro hoc quia vt vulgariter dicunt nõ debet vnuȝ altare discooperari vt aliud cooperiatur:ꝛ sic etiã allegat qđ ha
18 betur in aut.nisi rogati.alleg.in glos.¶†In ea.ibi non credo ꝙ euanescat:hoc intelligo si iste non est factus clericus vel si est fact⁹ nõ permansit in ecclesia.al's ex quo bona contulisset ecclesie:ꝛ sic in piam causaȝ deputasset:euanesceret substitutio.ꝛ no.ꝙ quãdo quis offert se ꝛ sua ecclesie seculari non obligatur ad votũ castita

tis. ꝛ ideo postea potest accipere vxorem. vt no. gl. sing. in. c. vt lex continentie. xxvij. q. j. Item hoc casu solum intelliguntur oblata bona que habebat offerens tempore oblationis: et ideo illa que postea acquiret: acquiret sibi per. l. si ita. ff. de au. ꝛ arg. lega. Nec ob. l. fi. C. que res pig. obli. pos. quia ibi non agitur de preiudicio dominij seu proprietatis: sed solũ de preiudicio obligationis bonorũ qḋ censetur esse modici preiudicij: cum illa sit necessaria ad obligationẽ personaꝝ. de quo per Archi. in. d. c. vt lex. Si autem offerret se ecclesie seculari: ꝛ nil diceret de bonis: tunc etiã bona presentia non venirent ex quo nihil dicitur. vnde de illis etiã poterit testari. vbi autem quis offerret se ꝛ sua alicui monasterio: seu alicui religioni: tunc videtur vouere castitatẽ ꝛ paupertatem et obedientiã. ideo non posset postea matrimoniũ contrahere. et si quid etiam postea quereret: quereret monasterio. vt no. glo. in. d. c. vt lex. ꝛ idem videtur si simpliciter se obtulit monasterio: qꝛ tacite etiã intelligitur bona dedisse. per aut. ingressi. C. de sacrosanc. eccle. ꝛ per glos. in. d. c. vt lex. ideo tunc euanescat substitutio facta de priuato.

19 ¶ Extra glo. dubitatur quid si † testator dixit si decesserit sine liberis legitimis ꝛ naturalibus vel sine liberis ex se vel ipsius corpore descendentibus ipse institutus: an tũc si ingreditur monasterium euanescat substitutio. nam tũc textus iste nõ loquit̃ hoc casu. sed quando simpliciter dictũ fuit si decesserit sine liberis. Dy. in. l. si ita quis. §. is cui. ff. de leg. ij. tenet ꝙ etiam tunc euanescit substitutio: qꝛ videtur exprimi ꝙ tacite inerat. nam videbatur intelligendum de naturalibus nõ de ciuilibus siue fictis per dictũ. §. is cui. ¶ Sed Jaco. de bel. in. §. sed hoc p̃senti. alle. in glo. vt refert Jo. an. in. c. raynaldus. ij. de testa. tenuit contrarium quia tunc verba sunt clara: ꝛ ideo non est opus interpretatione. l. ille aut ille. §. j. ff. de lega. iij. secus quãdo dicit simpliciter sine liberis: quia possunt intelligi de naturalibus ꝛ etiã de ciuilibus. ideo tũc stetur interpretationi legis sed Richar. de mal. quẽ sequitur Bar. in. d. §. is cui. sequit̃ opi. Dy. per rationem tex. in. §. sed hoc presenti. nam tex. vult ꝙ cõditio illa sine liberis habeatur ꝓ non scripta quãdo quis ingreditur monasteriũ ne quis abstrahatur a proposito religionis si videret bona deuenire ad substitutum. ꝛ ẜm eũ censetur tũc quodãmodo turpis: que ratio multo fortius locum habet quando expresse fuit dictũ sine liberis legitimis vel naturalibus vel sine liberis ex se vel suo corpore natis. ꝛ istã partem sequitur hic do. Ant. ꝛ forte seruaretur in practica: quia stante diuersitate opinionum cõsueuit assumi illa que fauet religioni. per. l. sunt persone. ff. de religio. ꝛ sump. fu. licet multũ equa videatur opi. Jaco. de bel. quã videtur sequi Jo. an. in dicto. c. raynaldus. que videtur posse ꝓbabiliter defensari ex eo quia dispositio illius. §. sed hoc presenti. exorbitat a iure communi. vt p̃z in d. l. si ita quis. §. is cui. ꝛ etiam sentit hic gl. ideo nõ videtur extendenda etiã per identitatẽ rationis. per id quod habetur in regula. que a iure. de reg. iur. li. vj. ꝛ de regu. non solum. eo lib. ꝛ. l. si vero. §. de viro. ff. solu. matri. vbi plene dixi de materia extensionis.

20 ¶ † Extra gl. adde dictis doc. hic. ꝛ primo inquantum tangunt an feudum transeat in ecclesiã seu monasteriũ quãdo quis trãsit in monasterium. nam dicunt debere attendi qualitatem seruitij an sit tale qḋ possit per alium ꝛ presertim per monasteriũ honeste expediri vt tunc transeat. al's secus idem Cyn. in aut. ingressi. nam hoc nõ videtur verum: sed potius videtur ꝙ indistincte nõ transeat ad monasterium vel ecclesiã. per id quod habetur in. c. j. de aliena. feu. in vsi. feu. vbi videtur de hoc casus. nam cum ecclesia non moriatur. xij. q. ij. liberti. ꝛ sit etiã in multis priuilegiata: multum deterioraretur conditio dñi concedentis feudum. et per hoc quia si vasallus fiat clericus. hoc ipso feudum amittit in titu. si de feudo fuerit controuer. c. si clericus. ¶ Item adde inquantum tangunt an emphyteusis transeat in ecclesiam seu monasteriũ per ingressum habẽtis ipsam emphyteusim. nã si est emphyteusis concessa ab alia ecclesia: non transit effectualiter: quia potest reuocari per id qḋ habetur in aut. de alie. ꝛ emphy. §. j. collatio. ix. sed si est emphyteusis cõcessa a priuato est magis dubium. nam videtur ꝙ si concessa est pro se ꝛ heredibus: transeat sicut et tunc transiret ad extraneum. Idem videtur si concessa fuit pro se ꝛ filijs tenendo ꝙ monasterium habeatur loco filij. tamen istud communiter non tenetur per modernos: quia non bene reperitur iure cautum. nam. §. sed hoc presenti. hoc non dicit: sed dicit ꝙ conditio habetur pro non scripta quando in donatione vel relicto apponitur conditio liberorum. nec iste tex. ẜm eos etiam hoc dicit: sed dicit ꝙ habetur loco heredis. Sed certe ex mente satis probat quod habetur loco liberorum. vt sic verbum heres pro liberis intelligatur: vt potest colligi ex forma testamenti iuncta ratione tex. inquãtum dicit ꝙ habetur loco heredis. nam al's ratio illa non bene inferret ad propositum. tamẽ posset dici ꝙ licet habeatur loco liberorũ vel filiorũ quo ad hoc vt euanescat substitutio. tamen non habetur quo ad alia cũ istud sit exorbitãs. vt etiam tetigit glo. fina. ꝛ non est trahendum ad consequentiam. de regu. iuris. ea que. li. vj. ꝛ sic forte nõ transiret emphyteusis dicto casu in monasterium quando concessa est pro se ꝛ filijs. ꝛ hec procedunt quando non erat appositum pactum ne transiret in aliquã ecclesiam. si autem fuisset appositum concessa emphyteusis pro se et heredibus: tunc si recipiens instituat monasterium seu ecclesiam non transibit. l. peto. §. fratre. de leg. ij. Si autem ingrediatur monasterium: tunc videtur ꝙ transeat qꝛ hec videtur quedam alienatio legalis que non videtur hoc casu prohibita per. l. cum pater. §. cum inter. ff. de leg. ij. ꝛ istud videtur velle gl. in. l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verb. obli. ꝛ ibi etiam per Dy. ꝛ Bar. ꝛ facit etiam quod not. Bart. in. d. §. fratre. sed forte vt tangit hic do. Anto. illud non est verum: quia ista alienatio surgit a facto hominis voluntario. secus est quando sine facto hominis surgit alienatio ex dispositione leg. vt quando quis moritur ab intestato. nam si relicta erat sibi domus ꝛ prohibitus alienare extra familiam. si ab intestato succedat qui non est de familia: habebit ipsam domum. vt est casus singula. qui non est alibi in dicta. l. cum pater. §. cum inter.

21 ¶ † Item adde inquantum tangit de ingressu religionẽ mendicantium si non fecit testamentum quid fiet de bonis. nam licet multe fuerunt opiniones. vt hic plene refert do. Anto. tamen illa videtur vera ꝙ si ingressus est religionem fratrum minorum bona venient ad venientes ab intestato cum illa religio sit incapax bonorum: ꝛ maxime successionum. vt in cle. exiui. §. cupiẽtes. de ver. signifi. ꝛ in. c. exijt. §. ad hec. de verb. signifi. in. vj. vnde quia moritur mundo. l. deo nobis. C. de episco. ꝛ cleri. ꝛ mors illa ciuilis habeat eundem effectum quem naturalis quo ad id de quo q̃ritur. venient statim venientes ab intestato: ꝛ si fecisset testamentum ante ingressum veniet institutus: ꝛ habebit testamentũ effectum ac si esset mortuus: nec posset tale testamentum post ingressum reuocari: quia nõ habet potestatem de temporalibus se impediendi. vt dicta clemen. exiui. de quo etiam per Bar. in suo libello minoricarũ. Si autem ingreditur aliam religionem mendicantium: quia alij non sunt incapaces ex regula sed constitutionibus. non est in eis tanta incapacitas quanta est in minoribus ꝛ ideo mobilia poterunt capere pro necessitatibus suis. immobilia autem non poterunt capere vt retineant quia repugnaret mẽdicitias ad quẽ tenentur. vt in. c. j. de reli. do. in. vj. sed poterunt capere vt vendant ꝛ pretium earum in eorum necessitatibus distribuant. vt voluit glo. in. d. c. j. de reli. do. in. vj. ꝛ Specul. de sta. mona. ver. iij. ꝛ seq. ꝛ hoc quando non fecit testamentum. si autem fecisset testamentum tũc videtur ꝙ illud deberet seruari ꝑ id quod habetur in. §. illud. in aut. de mona. colla. j. ꝛ ex quo monasterium non est capax immobiliũ: nec est conueniens ꝙ tunc vendantur ex quo testamentum est validum, satis videtur ꝙ statim sumat testamentum effectũ: quia videtur mors ciuilis tunc habere eundẽ effectum quẽ naturalis quo ad id de quo queritur.

22 ¶ † Quid autem si quis ingreditur religionem aliam ꝙ mendicantiũ que est capax in cõmuni. clarum ꝙ si non fecit testamẽtum: transeunt bona in monasterium ꝛ seruari debet qḋ habetur in aut. si qua mulier. C. de sacrosan. eccl. canonizata. xix. q. vlti. si autem fecit testamentum conclude lꝫ varie fuerint opiniones: qḋ si aliquid reliq̃t monasterio iure institutionis in testamẽto ꝙ nõ rumpitur testamentum: ꝛ hoc si cogitauit se ingressurũ tpe testamenti. Si autem nihil reliquit monasterio tunc ẜm aliquos rumpitur testamẽtũ: sicut cõsueuit rumpi natiuitate posthumi preteriti nati post testamentũ. l. posthumo. C. de contratabu. sed tene contrariũ qꝛ nõ reperitur ꝙ quo ad hoc monasterium habeat̃ loco filij. ꝛ quia tex. etiã videt̃ cõtrarius in. §. illud. in aut. de mona. colla. j. vbi permittit testari quomodo vult ante ingressum: ꝛ qꝛ licet capite videat̃ minui: quia transit in potestatẽ monasterij. tñ qꝛ talis diminutio contingit per actum virtuosum: non vitiat testamentum per id quod habetur in fi. in. l. cornelia. ff. de testa. ꝛ plus voluit Bart. in d. aut. si qua mulier ꝙ valeret testamentum etiam si nihil reliquisset filio quem tunc habebat per illum. §. illud. inquãtum permittit testari quomodo vult iuncta. l. j. ff. de testa. mili. sed non credo hoc tutum: quia non est verisimile ꝙ imperator voluerit priuilegiare monasteriũ ad preiudiciũ filiorũ. ꝑ id quod no. gl. post Augusti. in. l. si quis ad declinandam. C. de episco. ꝛ cleri. ꝛ illa verba que permittunt testari quomodo vult debent intelligi dummodo alias legitime per id quod habetur in tex. ꝛ gl. in. l. j. C. de sacr. san. ec. vnde conclude ꝙ si cogitãs de ingressu fecit testamentum de se validũ. si postea simpliciter ingreditur nõ reuocat̃ testamentũ. idẽ ẜm do. Ant. si incontinẽti post testamentũ offerat se ꝛ sua monasterio: quia non p̃sumit̃ ꝙ se correxerit sic incontinenti. sed si ex interuallo qꝛ videretur reuocare testamẽtum ex quo expresse aliter disponit de bonis. l. nã ad ea. ff. de condi. ꝛ demon. vbi autẽ fecerat testamẽtum nõ cogitans de ingressu. tunc ẜm Bart. in d. aut. si qua mulier. si ingredit̃ postea monasterium reuocatur testamentum: qꝛ videt̃ aliter disponere de bonis. sed do. Anto. hic videtur dicere hoc verũ si offerat se ꝛ sua. secus si simpliciter ingrediatur

diatur:quia tūc videt remanere in primo testamēto:sed forte verior est opi. Bar.scʒ quādo ingredit ex internallo ꝛ fecerat testamentum nō cogitans de ingressu:quia ex quo ingredit monasterium:tacite disponit aliter de bonis ꝙ fuerit testatus:ergo videtur ꝙ reuocetur testamentum sicut ꝛ si expresse aliter disponeret. arg.l.cū quid.ff.si cer.pet.eo autē casu quo dixi tenere testamētū intellige qđ nō habebit effectū nisi post mortē naturalem:ex quo monasteriū est capax bonoꝝ in communi:ꝛ sic in vita ingressi tenebit bona.l.statius.§.cornelio.ff.de iu.fisci.ꝛ sic demū post mortem naturalē veniet institutus:ꝛ hoc si non fuerit reuocatū testamentū.nam potuisset etiā post ingressum reuocari per.l.res que. C.de dona.inter vi.ꝛ vxo.etiam corā duobus testibus per.c.cū es
23 ses.ꝛ.c.relatū.ȷ.de testa.❡†Tangunt etiā hic doct.an quādo vitiatur ingressus:vitietur oblatio bonoꝝ ꝛ licet satis instent.conclude ꝙ si eadē est ratio vitiandi vtrūqꝫ:tunc vtrūqꝫ vitiatur.vt si propter defectū etatis vitiet ingressus.si vo non est eadem ratio vt vitietur ingressus:quia erat coniugatus tūc si tacite veniebat oblatio bonoꝝ vitiatur etiam ipsa oblatio per.l.iij.§.qui habet. de serui.rusti.predio.Si autē expresse etiā obtulerit bona:tunc si expressit accessorie quia dixit:offero me cū eis.tunc idem:nam vitiato principali vitiatur accessorium.de fide instru.in.c.inter dilectos.vsi.ceterum.ꝛ dictio cum coniungit accessorie.dictio ꝛ pñcipaliter.l.j.ꝛ.ij.ff.de pecu.leg.secus si dixisset offero me ꝛ mea:quia tunc eque principaliter fit oblatio bonoꝝ:quia tunc non vitiatur ex quo non est eadem ratio ipsaꝫ vitiādi.per id quod habetur in
24 dicta.l.j.ꝛ.ij.❡†Adde etiā quid de bonis mortui infra annum probationis.nam est dubiū si nullū fecit testamentū ad quē spectent bona.Bar.non decidit in.d.aut.si qua mulier.do.Ant.hic post Cy.in.d.aut.dicit ꝙ spectabūt ad monasteriū quasi videatur sic esse eius mens.ex quo ibi moritur:sed forte potest attētari contrarium quia hoc non reperitur iure cautuꝫ.ergo ꝛc.vt in.c.ij.de transla.prela.ꝛ quia nōdum est pfessus potest habere heredem.ꝛ potest etiā tunc testari infra annum probationis.vt no.Jo.and. in.c.beneficiū.de regula.in.vj.ꝛ sic videtur ex quo aliter nō disposuit.veniant venientes ab intestato.ex quo non sunt expresse nec tacite in monasterium collata per.l.conficiuntur.ꝛ.l.siquis cū nullum.de iure codicil.❡Ultimo adde inquantum do.Ant.hic dicit ꝙ vbi plures contendunt se possidere.ꝙ non est locus sequestrationi possessionis.nam in contrarium videtur dicendum si iudex videat partes paratas venire ad arma.per id quod habetur in.l.equissimum.ff.de vsufruc.

1 ☞In libello super possessorio retinende possessionis nō est necesse allegare proprietatem.
2 Publicatio attestationū nō impedit pductionē testiū super reprobatione personarum testium nisi aliud habeat obstare.
3 Lapsus termini ad probandum vel reprobandum excludit queꝫ a facultate probandi.
4 Exceptio falsi potest post sententiam opponi.
5 Exceptio peremptoria non debet reijci ex leui presumptione.
6 Terminum statuere potest iudex ad producendos testes reprobatorios.
7 Terminum ad producendos testes reprobatorios potest iudex ex officio statuere.
8 Publicatis attestationibus admittuntur testes super articulis directo contrarijs qñ arguitur falsitas cum corruptione.
9 Fidei testium multa detrahunt.
10 Infamia facti non repellit ex toto a testimonio in causa ciuili:ſʒ detrahit probationi.
11 Probationes si sint pares in interdicto vti possidetis quis obtinere debeat.
12 Testes aptiora negotia ꝛ proximiora attestantes preferuntur.
13 Possessionē continuā pbare volens qualiter articulare debeat.
14 Possessio recens presumitur iniusta et clandestina vbi apparet de antiquiori.
15 Possideri non potest eadem res eodem modo ꝛ respectu eiusdē speciei possessionis insolidum a pluribus.
16 Subiectum molestans videtur molestare superiorem.
17 Sentētia ferri pōt cōtra dñm iudicio contra pcuratorē agitato.
18 Sententia an retractari debeat pretextu falsitatis.
19 Testes corruptos fuisse probare ꝛ iudicem secutum fuisse dicta eorum an sufficiat ad hoc vt retractetur sententia.
20 Excipi potest ppetuo cōtra agentē ex sñia lata per falsos testes.
21 Narrans plura an ꝛ quando sufficiat probare.
22 Astringere se tacite intelligitur quis multis modis.
23 Judex cui notorie constat de iniustitia partis tamē pro ea feret sententiam si pars astrinxit se ad probandum plura.
24 Possessio iniusta que dicatur ꝛ que iusta.
25 Probationes quando sunt pares ille obtinet qui magis iustificat possessionem suam:ꝛ sic qui probat de titulo.
26 Precario habere quis dicatur.
27 Super possessione qualiter pronuntiari debeat.
28 Questio facti an debeat forte dirimi.
29 Negatiuam astruentibus an credi debeat.
30 Prescriptio.xx.an.an intelligatur probata si testis dicat ꝙ titi⁹ possedit per.xx.annos ꝛ circa.
31 Terminus si statuatur ad probandum vel producendum instrumenta,an post lapsum termini poterunt instrumenta produci.
32 Et quid si datus est terminus ad producendos testes an post lapsum termini produci possint.
33 Et si datus est non ad producendum testes sed ad probandū an poterunt produci post terminum.
34 Terminus si est datus ad probandum ꝛ probatum habendū an sufficiat testes iurasse infra terminum.
35 Terminus si sit datus alicui ad ꝯtestandū litē ꝛ ad procedendūꝫ in causa si litē cōtestetur ꝛ in aliquo actu pcedat ꝛ postea recedat non poterit contra eum procedi sine noua citatione.

a **Licet causam.** In interdicto[a] vti possidetis obtinet qui iustiorem titulū probat.h.d.❡Et sunt quinqꝫ partes principales.in prima parte ponitur processus decisa narratio.in secūda ibi:porro.fauentinorum exceptio cōtra testes ecclesie:ipsius ecclesie responsio.pape interlocutio:ꝛ interlocutionis ratio.in tertia ibi:post hec ponatur corruptionis ꝛ falsitatis noua exceptio.ipsius admissio probationis et reprobationis admissio.in quarta ibi:ꝙꝙ testes fauentinorum impugnat primo approbatorios.secundo reprobatorios.in quinta ibi:ex pmissis. allegando concludit pro ecclesia.ꝛ pro ipsa sententia pnuntiat ƀm Jo.an.vel addi potest sexta in qua fert sentētiam pro ecclesia ibi: nos recognoscentes.❡In tex.ibi pponebat.ꝛ.ȷ.deciditur ꝙ habetur in.c.cū causam.ȷ.de iura.cal.ꝛ.c.cum causam.ȷ.de testi.que oīno videas pro positione casus.Et igitur ex pmissis itaqꝫ supple consideratis supradictis attestationibus per vtrāqꝫ partē pductis.❡No.primo tria iura separata que possunt haberi in castro vel villa.s.honor:quia cum honore quis recipitur:ꝛ similiter eius nuntij.Item iurisditio que consistit in cognitione causaruꝫ ciuiliū ꝛ criminaliū.Item districtus vt quia habet potestatē distringendi subditos ad soluēdas penas vel ad fideiussiones prestandas.licet etiam istud sub iurisditione possit comprehendi. ❡Item no.ꝙ in petitione per quam quis petit ius sibi debitū includitur debitū etiā de iure speciali:vt hic ex princi.iuncto versi.ex premissis.ibi:ꝛ ex priuilegijs imperatorū ꝛc.de quo.in.c.cuꝫ ad sedem.ȷ.de resti.spolia.vbi etiā aliquid tetigi.lʒ do.Anto.hic dicat ideo istud euenire:quia saltem in genere suo alterna facta fuerit declaratio:quia dictum fuit peto honorem districtū et iurisditionem mihi debitā.vel dic vt in dicto.c.cum ad sedem.di-
1 ctum fuit.ꝛ.s.de offi.ordi.conquerente.❡†Item not.ꝙ licet in libello super possessorio retinende possessionis non sit necesse allegare proprietatem.tamen est vtile:quia si pariter probetur de possessione per actorem ꝛ reum:obtinebit probans de proprieta
2 te:et sic iustificans suam possessionem.❡†Item not.ꝙ sola publicatio attestationum non videtur impedire productionem testium super reprobatione personarum testium:nisi aliud habeat obstare.de quo dicendum vt habetur in.c.presentium.et.c.dile-
3 ctus.ȷ.de testibus.❡†Item not.ꝙ lapsus termini dati ad probandum vel reprobandum:vel ad vtrūqꝫ excludit quem a facultate probandi illud ad quod terminus fuit statutus.et sic facit ꝙ si datus sit terminus ad producendum instrumentum non possit post terminum produci.de quo per glo.in clemen.sepe.in ver. eo saluo.ꝛ in verbo nō obstante.de ver.signifi.ꝛ per Cy.in.l.si ea. C.qui accusa.non pos.ꝛ per Bartol.in.l.mancipiorum.ff.de opt. leg.ꝛ facit ꝙ notant domi.de Rota sua conclu.lxx.Et adde etiā quod no.Bar.in.l.damni.§.sabini.de damno infec.vbi tangit,an si datus terminus ad probandum sufficiat testes infra terminuꝫ iurare.licet post terminum examinentur.de quo etiam per Joā. andr.post Archid.de excep.pia in verb.octo dierum.lib.vj.ꝛ per domi.de Rota in preallegata conclu.lxx.et aliquid etiam in sua conclusione.xxx.ꝛ tangit etiam hic domi.Anto.❡Item not.ꝙ vbi actus sunt compassibiles.eodem tempore statui potest terminus ad duplicem actum.vnde hic eadem dilatio fuit statuta ad producendos testes super principali:et ad reprobandas personas testium.❡Item not.super emergenti pronuntiari.ꝛ est interlocutoria talis pronuntiatio.de quo in.c.j.de ordi.cogn.ꝛ not. etiam argu.ꝙ super exceptione sit fienda lit.contesta.sed de hoc dic vt per gloss.ꝛ docto.vt in.c.prudentiam.§.vi.de offic.delega.
4 ❡In versicu.post hec.no.primo† ꝙ etiam post sententiam potest opponi exceptio falsi.❡Item nota ꝙ ex retardata oppositione exceptionis presumitur contra opponentem ꝙ faciat animo dilatandi.ꝛ videtur tarde opponi quando iam liquidato negotio opponitur.facit quod habetur.s.de dolo.finem.❡Item
5 nota ꝙ† ex leui presumptione contra excipientē non debet reijci

a ❡In interdictio.ideꝫ summāt hic oēs scribentes.licet do. Felyn.amplioib⁹ vbis sūmet idē tū sunt in sensu.

exceptio peremptoria. facit quod no. Innocen. in c. post electio-
6 nem. de conces. preben. et in glo. ij. q. j. in c. j. semper. ¶ † Item no-
ta q iudex ex officio potest statuere terminum ad producendos
testes reprobatorios. et q licet non dentur articuli vel interroga
toria. tamen iudex ex officio debet diligenter examinare testes. et
interrogare de causis. et de circunstantijs. de quo in c. cum cau-
7 sam. j. de testi. ¶ † Item nota q terminus ad pbandum et repro
bandum non debet esse idem sed separatus quando datur ad re-
probandum dicta testium. secus quando datur ad reprobandum
personas. vt in princ. c. et est ratio diuersitatis quia reprobatio in
personas est compassibilis cum probatione super principali ne-
gotio cum persone testium sint note: sed non est sic et in reproba-
tione quo ad dicta: quia illa non habet quis nota anteq deponā
8 tur: facit quod habetur in ca. imputari. de fide instru. ¶ † Item
no. q super directo contrarijs articulis admittuntur testes post
publicatas attestationes quando arguitur falsitas cū corruptio-
ne. nam tunc productioni testium non obstat sententia: et per cō-
sequens nec publicatio. facit quod dictum fuit. s. eo. in c. iurauit.
et quod not. glo. in clemen. testibus. de testi. ¶ Item nota q ex
presumptione que fit contra partem: non debet recedi a tramite
iuris. potest tamen propter presumptionem peti iuramentū de
malitia. s. de restitu. spolia. literas. et de iura. calum. c. ij. lib. vi.
9 ¶ † In verb. qq. nota multa detrahenda de fide testium. primo
quando testis sibiipsi est contrarius. Item quando testis est ma-
le fame vel leuis opinionis. Item quādo nō concludit perfecte
id ad quod adducitur. Item quando est singularis. Item quādo
arguitur de falsitate vel de corruptione. Item quando dictū eius
10 nō est verisimile. ¶ † Et nota bene infamiam facti nō ex toto re-
pellere a testimonio in ciuili causa: sed detrahere probationi. et
sm qualitatē infamie arbitrabitur iudex quantitatem pbatio-
nis: et aliquādo etiā nullam dabit fidem: et sic videntur intelligen-
de glo. iuris ciuilis. quarum vna est in l. j. C. de summa trini. et ibi
per Bart. alia in l. iij. ff. de pena. de quo etiam in c. testimonium. j.
de testi. ¶ Item no. q vbi plura narrātur in eodem articulo et in
eadē oratione taliter q vnū qualificate venit ad aliud: non suffi-
cit alterū pbari licet al's quodlibet de per se sufficeret ad intētio
nem partis: et hoc ideo quia videtur tunc se astringere ad pban-
dum vtrūq. de quo per Bar. in l. diuus. ff. de re iudi. et facit quod
no. Archid. in c. presentium. de testi. lib. vj. et sic hoc casu vtilis est
practica quā seruant cauti procuratores et aduocati: quia in fine
articulorum dicunt non astringens se ad non necessaria probanda.
¶ Ex predictis etiam potes notare q licet mandatum iudicis
et arbitri qualificate prolatum distribuatur in singularitates. s.
de dolo. cum dilecti. et l. celsus. ff. de arbi. et facit quod habetur in
l. falsa. §. fina. de condi. et demonstra. tamen non sic videtur in po-
sitione vel articulo partis quod est notandum sm domi. Anto.
¶ Item no. q illud dicitur euidenter constare qd constat ex vi-
sione instrumenti. intellige clari et non suspecti. facit. s. de rescri-
11 ptis. cum cōtingat. ¶ † In ver. ex premissis. Nota q ceteris pa-
ribus seu quando pariter probatur de possessione in interdicto
vti possidetis. obtinet ille qui superat partem aduersam in alte-
ro ex tribus. primo quando probat de possessione per testes nu-
mero plures. secundo quando probat de antiquiori possessione.
tertio quando iustificat titulum sue possessionis et aduersarius
non. et ex hoc vltimo patet q vtile est allegare et probare titulum
in interdicto vti possidetis. de quo etiam per Cy. et Barto. in l. j.
C. vti posside. et in l. si duo. ff. vti possi. per Barto. ¶ Item nota
12 q ceteris paribus † preferuntur testes qui aptiora negotia et ve-
ro proximiora attestantur. et per hoc dixit Inno. de prescrip. au-
ditis. et glo. in c. cum ecclesia vulterana. de electio. q testes quorū
dictis consonat ius cōmune preferuntur testibus qui deponunt
13 contra ius: quia deponere videntur aptiora. ¶ † Item not. pra-
cticā concludendi articulum ad probandum continuam possessio
nem: quia debet dici in articulo q possedit quis a. xl. annis et ci-
tra: et sic per copulam et que notat continuationem. secus si dicit
a. xl. annis citra: quia hic articulus verificaretur etiam si p vnam
diem infra dictum tempus possedisset. l. j. §. quod autē. ff. de aqua
quoti. et estiua. de quo hic per Joan. and. et per Bar. in l. celsus. ff.
de vsucap. vbi etiam dicit q cautus debet esse articulans q tali-
ter formet articulum q concludat prescriptionem completā an
te litem motam. al's si simpliciter sumatur includet etiam tēpus
lit. per quod apparet prescriptionem interruptam. C. de rei ven-
di. in l. more. et l. ij. §. fina. ff. de vsucap. pro emp. et facit quod ha-
14 betur in c. illud. per glos. j. de prescript. ¶ † Item not. q recens
possessio vbi apparet de antiquiori. eodem respectu presumitur
iniusta et clandestina nisi ostendatur titulus vel causa illam insti
ficans. facit quod habetur in l. fina. C. de acquiren. posses. et in l. si.
15 C. vnde vi. ¶ † Item nota q eadem res eodem modo et respectu
eiusdem speciei possessionis non potest a pluribus insolidū pos-
sideri. de quo in l. iij. §. ex contrario. ff. de acquirē. possef. ¶ Item

a ¶ In glo. j. do. Fely. ex pedit gl. hu ius. c. p cōclu siões et limi tatiões egre gie more suo quem videre poteris.

nota q homines mei sine meo consensu nō possunt se facere alte
rius censuales. facit quod no. Joan. an. de foro compe. verum. et
s. de maiori. et obedi. dilecti. ¶ In versi. cum ergo. nota duplicem
practicam pronuntiandi super interdicto vti possidetis. prima
est vbi equaliter quis probat de possessione: quia debet pronun-
tiari vti possidetis. ita possideatis qd debet intelligi quādo qui-
libet probaret de diuersa specie possessionis: sed si de eadem quid
iuris. tangit in glo. in ver. vti possidetis. secunda practica est quan
do vnus melius probat q alter: quia tunc pronuntiatur pro me-
lius probante et imponitur silentium alteri: et prohibetur ne per
16 se vel alium molestet obtinentem. ¶ † Itē nota q ex molestatio
ne subiecti videtur superior molestari. facit qd no. Inn. in c. dile-
17 cti. de ap. ¶ Vltimo no. q † iudicio agitato per pcuratorem sen
tentia ferri potest in personam dñi. de quo. s. de electio. querelā.
a per glo. et docto. et in c. suscitata. de restitu. in integ. ¶ In glo. j. a
18 in fi. hic addere potes que. j. dicuntur post glos. ¶ † In gl. oppo-
ni. ibi nō trāsit in rem iudicatā vsq ad. xxv. an. et melius dixisset
vsq ad. xx. an. propter. l. querelam. que statim allegatur. et qd ha-
betur in c. cum venerabilis. de excep. tamen sm veritatem nedū
post. xx. imo etiam post. xxx. vel. xl. non transit in rem iudicatam.
quominus non possit excipi ratione falsitatis cōtra talem sentē
tiam per. l. qui agni. ff. de excep. et. j. tangetur circa fin. glos. ¶ In
eadē gl. ibi probabilius. et hec opinio communiter tenetur quod
intellige quando quis vult probare indirecte falsitatē sm ea que
habentur in c. ex tenore. j. de test. et in l. optimam. C. de contrahē.
et cōmit. stipu. Si autē directe velit probare falsitatem: tunc quia
post publicatas attestationes super eisdem articulis: vel directe
contrarijs etiam in causa appellationis non licet producere te-
stes. vt in clemen. testibus. de testi. ideo tunc non sufficeret allega
re et probare falsitatem nisi etiā allegetur corruptio testium. et ita
potest intelligi hic: et sic etiam possit saluari alia opinio. et hoc etiā
voluit glo. in dicta clemen. testibus. Et aduerte q vbi exceptio
opponitur ante sententiam: clarum est q procedant predicta: sed
vbi post sententiā: expedit etiā probare q iudex etiā fuerit secu-
tus dicta talium testiū. al's nō retractaretur sententia neq conclu-
deret exceptio de necessitate per id qd habetur in c. cum. i. et a. j. de
19 re indi. et l. falsam. C. si ex falsis instru. ¶ † In ea. glo. ibi vt patet
per iura predicta. et sic videtur remanere glo. in conclusione q suf
ficiat pbare solā corruptelam testium dūmodo probetur iudicem
fuisse secutum dicta talium. et hoc quando sententia iam esset la-
ta et sic videtur q vbi nōdum esset lata sufficeret probare corrupte
lam testium ad reprobandum eorū dicta. Inn. hic videtur velle
q ante sententiā possit obijci de corruptela tm: licet non allegetur
falsitas: sed post sententiam non: quia tunc requiratur etiam fal
sitas. pro quo facit tex. iste. sed Barto. in l. diuus. ff. de re iudic. di-
cit q etiam post sententiā admittitur allegans corruptelam tm
scilicet pecunie: quia testis corruptus pecunia ferens testimonium
incidit in l. corneliam. de falsis. per. l. j. ff. ad le. corneliam de falsis.
secus si fuerit corruptus prece. et sic possit procedere dictum In-
no. sed forte verior est opinio Inno. quia non reperitur iure cau-
tum q post sententiam sola allegatio corruptele admittatur: sed
demū quando allegatur corruptela cum falsitate. vt hic patet. et
ideo videtur imputandū parti que nō appellauit arg. eius quod
habetur in l. ab eo. C. quomō et quando iu. j. de re iudi. in c. qd ad
consultationem. Vbi autē opponitur corruptela ante sentētiam.
videtur q admittatur talis allegatio siue fuerit corruptela pecunie
siue corruptela precum: quia testis qui taliter corruptus testificatur
est periurus: vt patet ex forma iuramenti testis. de qua per glo. in
c. fraternitatis. j. de testi. nec ob. predictis. d. l. j. ad le. corne. de fal.
quia licet dicat q testis ferens testimonium corruptus pecunia
possit puniri. l. cornelia. de fal. non tamen per hoc sequitur neces-
sario q deposuerit falsum: et ideo nō videtur pbare necessario opi-
nionē Bar. ¶ In ea. glo. ibi: dum dicit bene tenet hoc verum re-
gulariter. fallit primo si feratur contra minorē. xxv. annis ex fal-
sis probationibus: quia tunc est ipso iure nulla. l. j. et. ij. C. si ex fal-
sis allegationibus. fallit secūdo quādo lata est cōtra absentem ex
falsis allegationibus per dolū partis presentis iactis: quia tunc
ipso iure est nulla. l. si pretor. §. marcellus. sm vnum intellectum.
ff. de indi. et de hoc etiam per Bart. in l. diuus. allega. in glos. in l.
si is ad quem. vbi etiam per glo. ff. de acquiren. here. Item intelli
ge glo. veram in sententia diffinitiua. secus in sententia decreti:
quia decretum interpositum ex falsa causa ipso iure est nullum. l.
cum vero. §. subuentum. ff. de fideicōmissa. liberta. et l. j. §. hec ver-
ba. ff. ne vis fiat ei. ¶ In ea. gl. ibi: sed retractanda est supple per
restitutionem in integ. vt. j. sequitur in gl. et probatur in l. diu9. al
lega. in glo. ¶ In ea. glos. ibi vsq ad quadriennium supple com-
putandum a tempore sententie: et infra istud tempus nedum de-
bet peti restitutio in integrum: sed etiam debet causa finiri infra
tempus predictum. l. fi. C. de temp. resti. in integ. et in c. j. de restit.
in integ. in. vj. et cle. j. eo. titu. ¶ In ea. glo. ibi per actionem in fa-
ctum supple

ctum supple.de qua habetur in.l.qui nomine.ff.de fal.z datur ad
interesse contra illum qui produxit falsos testes vel falsa instru-
menta.z similiter contra ipsos falsos testes,z per hoc videtur q
per hanc viã non retractetur sententia:quia ad hoc nõ agitur per
id qđ habetur.s.de or.cog.cum dilectus.z ista actio cum sit perso
nalis durat.xxx.annis.vt dicit glo.sicut z cetere actiones perso-
nales.l.sicut.C.de prescri.xxx.annorum.¶ In ea.gl.ibi crimina-
liter agatur scz ex.l.cornelia.de fal.facit quod habetur in.l.j.z per
totum.ff.ad le.cornel.de falsis.z ista via est accusatio criminalis
ad penã criminalem imponẽdam.de qua habetur in.d.l.j.z ideo
videtur q per istam etiam non retractetur sententia:quia ad hoc
non agitur:sed vt pena criminalis imponatur.z hoc tenuit In-
no.licet alij contrarium tenuerint.z nõ bene per id qđ habetur in
preallegato.c.cum dilectus.de ordi.cog.¶ In ea.glo.ibi:vsqz ad
xx.annos.hoc verũ de iure ciuili:sed sm canones videtur q per
petuo possit accusari per id quod habetur.xxiij.qõ.iiij.in.c.ecce.z
hoc tenuerunt quidam:sed forte idem dicendum de iure canoni-
co.cum expresse hoc non reperiatur hic correctum.nam illud.c.ec
ce potest intelligi cum limitatione.l.querela.C.de fal.facit quod
20 habetur in.c.cum venerabilis.j.de excep.¶ † In ea.glos.in fine
est etiam alia via sm doc.scz via excipiendi contra agentẽ ex sen-
tentia lata per falsos testes p.l.qui agnitis.ff.de excep.z hec du-
rat perpetuo sicut z alie exceptiones.l.pure.in fi.ff.de doli excep.
z competit ista exceptio etiã non petita restitutiõe.nec ob.quod
habetur in.l.necnon.§.exemplo.ff.ex quibus cau.ma.z in.l.nam
z postea.§.si minor.ff.de iureiuran.vbi videtur q non possit ex-
ceptio eo casu quo restitutio in integrum peti potest nisi illa pri⁹
sit petita:quia illud procedit quando quis per viam exceptionis
vellet consequi eũdem effectum quem consequeretur per viã re-
stitutionis.secus vbi non ꝯsequeret eundẽ effectũ:sed diuersum
vt contingit in casu ꝓposito:qz per viã exceptionis solũ repellit
agens ex snĩa lata per falsos testes:z ideo si ad idẽ debituz agere
tur primitiua actione.z probaret agẽs per alios testes qui depo-
nerent veritatẽ obtineret:ex quo non fundaret se ex snĩa lata per
falsos testes:sed vbi petita esset restitutio in integrum aduersus
snĩam.tunc qz reponitur reus in statu in quo erat ante snĩam.po
test petere se absolui diffinitiue velut actore non ꝓbante intẽtio
nem suã.l.qui accusare.C.de eden.z si taliter absoluatur non pote
rit postea inquietari:secus si absolueret solũ ab illa instantia al's
snĩa.argu.l.si mater.§.j.ff.de excep.rei iudi.¶ In glos.ad repro-
bationem.ibi z tres reprobationes.bene dicit glo.si habes proba
tiones:qz due tñ reprobationes possunt fieri in.c.licet.alle.in gl.
z ideo nõ debet dicere tres reprobationes:sed dz dicere tres ꝓba
21 tiones.¶ † In gl.astrinxit ibi:z ex eo q dixit.hic collige solutio-
nem ad cõtraria:qz si se nõ astrinxit quis expresse vel tacite.z plu
ra narrauit.sufficiet alterũ ꝓbare si quodlibet eorum sufficiebat
ad victoriam.secus vbi se astringit expresse vel tacite ad proban-
dum vtrũqz:qz tunc opz vtrũqz ꝓbari ad victoriã prosequendam:
vt hic est casus.z in.l.diuus.ff.de re iudi.Et ibi omnino vide per
22 Jo.de imo.z dicitur tacite se astringere † quãdo in eadẽ oratione
plura qualificate proponit vt fuit hic:qz opposuit q testes cor-
rupti falsum dixerunt. facit.l.fulcinius.§.j.ff.ex quibus cau.in
pos.eatur.Idem dicebat Hosti.si dixit copulatiue vel per dictio
nem item.puta si dico q testes fuerũt corrupti z falsum dixerũt:
vel si dico q testes fuerunt corrupti:item falsum dixerunt.secus
si alternatiue dico q testes fuerunt corrupti vel dixerunt falsuz:
quia tunc non videtur se astringere.s.de rescrip.inter ceteras.sed
Bar.in.l.diuus.de re iudi.dicit q nunqz intelligitur qs se astrin-
gere ad probandũ vtrũqz:nisi quando plura qualificate ponũtur
in eadẽ oratione:vt hic fuit.z ideo secus esset quãdo per copula-
tiuam vel per dictionem item plura narrasset.per ea que haben-
tur in.d.l.fulcinius.§.j.z istud videtur sequi hic do.Anto.de cau
tela tñ est ad opiniones vitandas q ponatur in fine articulorum
clausula nõ astringens:sed ad ꝓbandum nõ necessaria.nam tunc
etiã si qualificate in eadẽ oratione ꝓposuerat non tenebitur vtrũ
23 qz probare.¶ † In eadem gl.ibi quia per hoc voluit.Flo.bene q
etiam si notorie ꝯstet iudici de iniustitia partis.tñ ꝓ illa feret sen
tentiã.z est speciale in casu isto quando pars se astrinxit ad ꝓbã
dum plura:qz tũc videtur fecisse conuentionẽ q nisi ꝓbet vtrũqz
feratur sententia pro aduersario:z iudex conuentionẽ partiũ de-
bet sequi.l.si conuenerit.ff.de re iudi.vbi autẽ pars se non astrin-
xisset.An iudex possit supplere ex facto sibi noto ex actis.recur-
re ad notata in.l.si vnus.§.pactus.per Bar.ff.de pac.quia si con-
stet notorie ipso iure nõ competere ius parti.supplet etiã si nihil
dicatur.l.vbi pactum.cum gl.sua.C.de transac.Sed vbi compe-
tit ius ipso iure:sed obstat exceptio de qua iudici constat ex actis
tunc si pars nõ opponit:nõ potest iudex supplere.vt est tex.cum
gl.in.d.§.pactus.saluo nisi aduersarius locupletaretur cum alie-
na iactura:quia tunc iudex supplebit ex officio.per.l.plane.ff.de
peti.here.z sic debet intelligi quod no.Inn.in.c.cũ olim.j.de cen

su.z hec etiam vera vbi nõ tangit interesse publicũ.al's autem pos
set iudex ex officio supplere per id quod sequitur in glo.z per id
24 qđ habet in.c.bone.s.de postu.prela.¶ † In gl.eodem modo ibi:
z alter iniustam.appellat gl.possessionem iniustã possessionẽ na-
turalẽ clãdestine occupatã absente eo qui ciuiliter possidet.facit
l.clã possidere.§.qui ad nundinas.ff.de acq.pos.possessionẽ autẽ
iustã appellat possessionẽ ciuilẽ quã habebat absens que retine-
tur animo z absentia rei.vt.C.de acquir.pos.l.licet.Sz naturalis
nõ retinet nisi in cõspectu rei etiã per habentẽ ciuilẽ:sed vbi non
est in cõspectu rei perditur ipsa naturalis qz satis fatigatur ani-
mus circa retentionẽ ciuilis iuxta nota.in.l.j.in prin.ff.de acqui.
pos.per gl.z Bar.facit quod habetur in.l.qđ labeo.ff.de compen.
Sed vbi quis haberet solam naturalem:tũc illa bene potest reti-
neri etiam extra conspectũ rei:quia tunc nõ fatigatur anim⁹ ni-
si circa retentionẽ ipsius naturalis.vt plene no.in.d.l.j.in prin.ff.
de acquir.pos.¶ In ea.gl.ibi maritus est dñs rerum dotalium.
Et aduerte qz ipse est ille qui habet verum dominium.l.doce.C.
de rei vẽdi.mulier autẽ nõ habet verũ dñium cũ duo eiusdem rei
insolidũ nõ possint habere verũ dñiuz.vt in.l.si vt certo.§.si duo-
bus.ff.cõmo.sed dicitur quodãmodo dña ꝓpter ꝓmiscuũ vsum
quem habet mulier in ipsis rebus dotalibus cũ ipso marito.l.in
rebus.allega.in glo.z eodem modo videtur quodammodo possi-
25 dere ipsas res dotales:sed vere possidet ipse maritus.¶ † In gl.
titulum ibi potiora iura.nam vbi pares sunt ꝓbationes obtinet
ille qui magis iustificat suã possessionẽ.z sic qui probat de titulo:
vt hic ꝓbatur.de quo etiam plene in.l.si duo.ff.vti possidetis.z in
l.vna.C.vti pos.¶ In ea.gl.ibi sufficit q nec vi possidere dicitur
quis vi ab aduersario si eum expulit de possessione violẽter ideo
si agit contra expulsum turbantẽ cũ interdicto vti possidetis nõ
obtinebit:quia vi possidet ab aduersario.secus si ageret contra
tertium turbantem eum.¶ In ea.gl.ibi:nec clam.pone exemplũ
si me absente qui ciuiliter possideo.alius clandestine ingreditur
possessionem meã z occupat naturalẽ vacantem:nam tunc si tur-
bo eum in illa naturali z ipse agat contra me interdicto vti possi
detis succumbet:qz clam a me possidet.secus si contra tertiũ tur-
26 bantem ageret.l.j.ff.vti pos.¶ † In eadem glo.ibi:nec precario.
ille dicitur precario habere ad cuius preces concedo rem tenen-
dam donec reuocauero concessionẽ.l.j.ff.de precario.z in dubio
in illum transit naturalis vt legitur.z nota in.l.z habet.§.eum
qui.ff.de precario.vnde si turbetur a me non obtinebit quia pre-
cario a me possidet.z possum reuocare concessionem.facit quod
nota.per glo.in.c.j.j.de preca.secus si ageret contra tertium tur-
bantem.¶ In glos.vti possidetis.ibi z in eum qui non possidet
intellige etiam si non asserat se possidere dummodo alias inquie
tet z molestet.z sic forte intellexit gl.licet glo.teneat contrarium
in.c.cum dilectus.de causa posses.sed non bene vt ibi dictuz fuit.
27 ¶ † In eadem glos.ibi possessionem proprietatis ciuilem.z hoc
casu pronuntiat iudex qđ ita possideat vt possidet.vt sequitur
in glos.debet etiam addere q non molestetur in tali possessione
deinceps.z quod desistatur a molestatione z etiã poterit cõdẽna-
ri aduersarius ad interesse ratione turbationis preterite.si hoc
fuerit petitum.de quo per Bar.in.l.si duo.ff.vti possi.z similiter
deberet pronũtiare respectu possessionis naturalis quam habet
fructuarius.¶ In eadem gl.ibi supersedeat itaqz supple z ꝓhi-
beat partibus ne accedãt ad possessionem:sed probent de dñio si
volunt.z hoc ne deueniant ad rixas z arma.per.l.equissimum.ff.
de vsufruc.z de quo per glos.in.l.j.ff.vti possi.in verbo prohibe-
bit.¶ In eadem gl.ibi contra eum debet sententiari supple ab-
soluendo ipsum cõuentum a petitione actoris velut non proban
28 tis suã intentionem.vt in.c.ex literis.allega.in glo.¶ † In eadẽ
gl.ibi forte dirimatur.Sed certe non videtur q questio facti di-
rimi debeat sorte.vt notauit glo.singu.in.l.vna.C.vti pos.in ver-
bo prohibebit.z ꝓpter hoc Bar.in.l.si duo.ff.vti pos.dicit q iu-
dex ꝓnuntiare debet si apparet quis melius probauerit.pro me-
lius probante z plures testes z meliores:si autẽ melius non pro-
bauerit de possessione vnus q̃ alius tunc si alter eorum proba-
uit de antiquiori pro illo feretur sententia:quia al's presumitur
clandestina.vt hic innuit litera.Si autem nullus probat de anti
quiori:tunc si alter eorum probat de titulo ille obtinebit tanq̃
probans de iustiori possessione.vt etiam hic colligitur.vbi vero
non probatur de titulo:nec antiquiori possessione z alias pares
sunt probationes.tunc dicit Bar.q iudex pronuntiare debet ad
vtrunqz spectare possessionem pro dimidia pro indiuiso:vt sic fa
ciant sibi partes per concursum.ar.l.si pluribus.ff.de lega.j.Sed
istud non credo verũ.nec etiã sequebat do.Franc.de ramponib⁹:
nã.l.si pluribus loquit qñ factũ est certũ:sed dubietas erat in iu-
re:qz duobus erat insolidũ eadẽ res legata.sed hic factũ est incer-
tum:ideo non videt q iudex possit etiã pro dimidia adiudicare
possessionẽ.z maxime qz hoc non est petitũ:z quilibet pretendit
se insolidũ possidere.faciat quod habetur.j.de simo.licet heli.et

ideo tutior est practica gl. vt iudex supersedeat. ¶ Potest etiam saluari gl. inquantum dixit: forte dirimi intelligendo q forte debeat dirimi quis censeatur actor. vt probatur in. l. sed cum ambo. allega. in gl. non autem dz forte dirimi quis debeat censeri possessor. p nota. per glos. in. d. l. j. in verbo prohibebit. C. vti pos. et ideo licet absolueretur ille qui censebitur sustinere partes rei. non tamen poterit ipse tanq possessor postea agere cotra aduersarium turbantem eum. nisi aliter pbet de possessione. ¶ Aduerte tamē qz in isto casu qñ pariter de possessione probatur, consuluit Spe. in titu. de peti. z posses. §. fi. ver. nota tamen diligenter q tunc alter ipsorum si potest manu armata ingrediatur possessionez z postea hoc intimet alteri: z ptestetur illi q nō veniat cū intendat qtinuare suam possessionem: z si aduersarius nō veniat videtur suspicari se posse repelli. z sic perdet possessionē si quam habebat: z ideo ammodo obtinere debebit talis ingrediens: nec perdit ius qd habet sic occupando: ex quo non est clarum aduersarium possidere. secus quādo esset clarū. vt in. l. si quis in tantū. C. vnde vi. z de preben. eū qui. lib. vj. z ista cautela est bona: nisi forte tanta sit potentia ingredientis q verisimiliter aduersarius non sumet arma contra illum. al's esset periculosa z daret materiā rixe. ¶ In gl. fi. ibi vt ibi dictum est supple: quia debet intelligi q commune fauentie hic fuit condemnatū: scz mediante persona syndici seu procuratoris: sed qz ista expositio videt violare literam: ideo datur alia solutio que sequitur in gl. videlz q de equitate canonica non est curandū de solēnitate. l. j. C. de sen. z interlo. om. iudic. que vult q vbi pcurator fuit in iudicio debeāt verba sentētie referri ad procurato. z nō ad dñm. nam bm canones ad quēlibet eoz poterit referri put iudici videbitur. tamen de cautela est vt omninz seruetur opinio q ad vtrūqz referatur vt sic index condēnet procuratorē. pcuratorio nomine dñi z etiā ipsum dñm. de quo in. l. j. preallega. z de materia etiam in. c. suscitata. de restit. in integ. z in c. querelā. de elec. z per Bar. in. d. l. j. vbi dicit esse speciale in ecclesia: z per consequens in personis priuilegiatis. ¶ † Extra gl. tan- 29
git hic Inn. z ponit magnam gl. an testibus astruentibus negatiuam debeat credi. z finaliter videtur concludere q si per verba expressa astruit negatiua q tunc sunt suspecti. z sic loquitur. c. cuz ecclesia sutrina. de causa pos. nam dicebant ibi testes canonicos elegisse z non alios vel canonicos tantū elegisse quod idē importat. nam ex vi verboz expresse apparet de negatiua. secus qñ solum tacite apparet vel per quādam consequentiā vt contingit in casu isto. nam testes Archi. hic deponebant omnē iurisditionem honorem z districtum ad ecclesiam Rauēn. pertinere z spectare. z sic ex vi verboz super affirmatiua deponebāt: sed tacite de negatiua: quia si omnis iurisditio spectabat ad ecclesiā tacite z in consequentiam videtur dicere q ad fauētinos non spectabat aliqua seruitia recipere: quia qui omne dicit nihil excipit de maiori. et obedien. c. solite. z in. l. a procuratore. cum ibi nota. C. mandati. et ideo hic facilius admittuntur cum alias dicatur q expressa nocent que nō expressa non nocent. l. nonnunq. ff. de condi. z demō. et. l. si quis sempronium. ff. de heredib. institnen. z de regu. iur. in. l. expressa nocent. z etiā alibi dicitur q aliquid permittitur in consequentiam. qd alias non permitteretur in. l. j. in fi. ff. de auto. tuto. Item intellige q testes deponentes ex vi verborū de negatiua sunt suspecti quādo negatiua nō esset coartata loco z tempore. al's non videtur q ex hoc debeant esse suspecti: quia negatiua loco z tempore coartata bene est probabilis per id quod habetur in. l. iij. C. de errore aduoca. z not. per glos. et Joan. andr. de electio. bone. el. j. z per Cynum in. l. actor. C. de proba. Item diligenter nota ex dictis Inn. q interdictum vti possidē. interdum non solum datur vt quis desistat a turbatione: sed etiam vt aduersarius dimittat z relaxet possessionem quam habet: sic cōtingit hic bm vnum intellectum. nam licet fauentini possiderēt certa seruitia que forte non includebantur sub petitione archiepiscopi. tamen quia adepti erant possessionem illorum seruitiorūz precedente possessione vniuersali ecclesie. et sic antiquiori videntur clandestine acquisiuisse: z quia retinendo talem possessionem videntur ecclesiam turbare in sua vniuersali iurisditione et possessione: quia non censetur eam habere liberam vt prius. facit quod habetur de restitutione spoliato. pisanis. ideo potest ecclesia dicere se turbari in sua vniuersali possessione per possessionē talium seruitiorum: z quia non potest cōmune fauentie bene desistere a turbatione nisi dimittat illam possessionem. ideo potest petere ecclesia q illam dimittat ipsum commune. z ad hoc debet cogi. facit quod habetur in simi. in text. z glos. in. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquiren. posses. z hoc casu etiam est notandum q datur vti possidetis quantum ad effectum. et per quandam consequentiam etiam respectu possessionis quam nō possidet ipse agens interdicto: sed pro possessione quam qs non possidet: non posset principaliter agi interdicto vti possidetis. quia datur possessori institu. de interdict. §. retinende. z ex predictis habes substantiam z effectum vnius magne gl. quam hic po-

30 nit Inno. ¶ † Item adde quia dicit hic Joan. an. q si testis dicat q talis posedit per. xx. annos z circa q ad hoc vt intelligatur probata prescriptio. xx. annorum que currit contra laicum inter absentes cum titulo z bona fide. l. finali. C. de prescript. longi tempo. intelligetur illud verbum et circa de tempore quod est a principio litis vsqz ad tempus depositi testimonij: vt sic intelligatur deposuisse de prescriptione completa ante litem motam. naz al's si esset completa post litem motā non pdesset iuxta ea q habentur in. c. illud. j. de prescri. z idem si dixerit q posedit. xx. annis z plus. sed Bart. in. l. celsus. ff. de vsuca. z sequitur hic domi. Anto. tenet contra. quia in teste cuius dictum debet necessario concludere. s. eo. in presentia. talis adiectio tanq indeterminata. et que posset verificari etiam in vna hora: nihil operatur. de quo etiam in. l. cum furti. ff. de in lit. iuran. z ideo cautela est q taliter formetur articulus q cōcludat prescriptionem completam ante litem motam. puta quia dicatur q talis possedit per tempus. xx. annorum z vltra finitoruz tali tempore. z ponatur tēpus quod sit ante litem motaz. de quo per Bar. in dicta. l. celsus. z ibi tangit qualiter pbetur continuatio possessionis. de quo etiaz in c. cum ad sedem. de restit. spolia. z ibi dictum fuit et tangitur per
31 glos. xvj. q. iiij. volumus. ¶ † Item aduerte quia dubitatur si sit statutus terminus ad producendum instrumenta vel ad probandum an post terminum poterunt instrumenta produci. z Spe. in titu. de dila. §. videndum. versi. quid si data. refert opiniones tamen videtur inclinare q non possunt produci quia talis terminus videt esse quedam interlocutoria que videtur transire in rez iudicatam ad preiudicium partiū de re iudi. q ad consultationē. z ideo nisi subesset iusta causa dandi restitutionē non videt pars audienda per id quod habetur in. c. coram. s. de resti. in integ. gl. in cle. sepe. in ver. eo saluo. in ver. non obstante. concordat opiniones quia si nil deperijt aduersario vt quia habet testes vel alias probationes per quas eque bene posset reprobare instrumētum si nunc post terminū pducatur: sicut si fuisset pductum infra terminuz: z tunc poterunt instrumenta pduci. secus si res non esset integra quo ad aduersarium: quia forte mortui essent testes per quos potuisset reprobare instrumentum. z hec fuit etiaz opi. Jaco. de arena. z Cy. in. l. si ea. C. qui accus. non pos. z istud etiam sequitur hic domi. Anto. remittit tamen ad nota. j. de excep. pastoralis. sed Bart. in. l. mancipiorum. ff. de op. le. dicit q etiam si nil deperijt aduersario. si tamen post lapsum termini ad vlteriora in lite est pcessum. non poterit fieri productio per dictā. l. mancipiorum. cum sequen. secus si nō est ad vlteriora pcessum. An autem idē sit in testibus patebit ex. j. dicendis. Sed aduerte quia Arch. xxx. q. v. iudicantem. videtur simpliciter tenere q post terminum non admittatur productio. pro quo facit ratio superius allega. et etiā quia post terminū datum ad pbandum non videntur posse produci testes vt hic videtur probari. ergo eadem ratione nec instrumenta cū parem vim obtineant testes z instrumēta. l. in exercēdis. C. de fide instr. z forte ista opinio est verior de iure. lz equior sit opinio gl. in. d. cle. sepe. nec obstat. d. l. mācipiorum. quia ibi statuitur terminus legatario habenti potestatem eligendi ne al's heres semper impediat disponere de familia et rebus suis. ideo si post lapsum termini nihil disposuit nō impediatur legatarius eligere. secus si iam disposuisset sed in casu isto imponatur terminus vt lis celeri9 expediatur. z ideo cum ista ratio etiam post terminum durat videtur q postea non possit fieri pductio. z imputet sibi pars que fuit negligēs: nisi forte de nouo ad notitiaz eius peruenisset. per id quod habetur in. c. pastoralis. j. de excep. tamē forte ppter autoritatem gl. seruaretur opi. gl. in practica. saltem
32 cum limitatione. Bar. ¶ † Quid autem si terminus sit datus ad producendos testes. videtur q tunc post lapsum termini nō possint pduci per istum textum. z hoc simpliciter sequitur hic domi. Anto. Sed Cy. in dicta. l. si ea. videtur dicere idē in pductione testium qd in pductione instrumentorū vt sic distinguatur: an nihil deperijt aduersario. z tunc etiā post terminū possunt produci. An vero aliquid deperierit z tunc non possint. z pro ista parte facit quia eadem ratio videt in testibus que in instrumentis arg. l. in exercendis. C. de fide instru. z per consequens idem ius argu. s. de constitu. translato. z si velles tenere hanc partem posses respondere ad hunc tex. q hic volebat testes reprobatorios post terminum producere. z quia talis reprobatio est res odiosa. facit quod habetur. j. de testi. licet dilectus. ideo non admittitur. secus si voluisset producere super principali: quia tunc videtur q potuisset saltem cum predicta distinctione domi. de Rota in sua cōclusio. xxx. videntur velle q si datus erat terminus in causa criminali: tunc non potuerunt produci testes post terminum p notata in. c. q sicut. de elec. per. Compos. sed in causa non criminali videtur velle q si est causa bñficialis vel summaria, de equitate canonica admittatur probatio ad terminum p ea q habentur in dicta cle.

dicta cle.sepe. In alia autē causa videntur velle q licet post terminum ad probandum admittatur ꝓductio instrumētorum:q per illa potest liquere veritas absq magna ꝓtelatione cause:tamen secus sit in ꝓductione testium seu in ꝓbatiōe per testes fienda:q illa requirit longum tractum.z sic in effectu videnť tenere q in causa ciuili ordinaria post terminum datum ad probādum vel ad ꝓducendos testes non possit postea fieri ꝓductio lz secus in instrumentis. Sed vt dixit Cyn.post Jaco.de are.in.d.l.si ea. parificat testes z instrumenta.z pro isto etiam facit quia videtur eadem ratio saltem si pars habeat testes in promptu qui de facili z cito possint deponere.z ideo de iure idem videretur dicendū in testibus qđ in instrumentis.z sic vel vtrūq deberet admitti cum distinctione de qua.s.vel vtrūq repelli per ea que superius
33 dixi. ¶ †Quid autem si terminus datus est non ad producendos testes sed ad ꝓbandum an poterunt ꝓduci post terminum dic idem ac si esset datus terminus ad testes ꝓducēdos Bart.in l.damni.§.sabini.de dāno infe.tamen tenet q postea nō poterūt ꝓduci:qđ an ꝓcedet patet ex superius dictis. Et aduerte qđ vbi datur terminus ad probandum intelligitur datus ad probandū per testes z instrumenta.vt voluit Spe.in dicto ver.quid si data Sed an sufficiat testes iurasse infra terminum si post terminum deponant. Arch.tenuit q nō in.c.pia.de excep.in.vj.z ibi p Jo. and.in verbo octo dierum.z in Specu.de teste.§.qualiter.ver.is quoq.in additio.Specu.lz Jaco.bu.tenuerit cōtrariū.vt refert in dicta additione.z etiam refert Bar.in.d.§.sabini.vbi etiā cōtra Butri.determinat Barto.quia licet examinare testē spectat ad iudicem:tamē ad partem etiā spectat solicitare vt fiat examinatio.l.si quando.C.de testi.z idem videtur dicēdum si datus sit terminus ad producendos z examinandos testes:quia nō sufficiet eos iurasse infra terminum:nisi pars fecerit diligentiam vt etiam examinarentur.[ADDI. Et hoc verum de iure lz do.de Rota in conclusione.lxx.aliter videntur dicere:vt hic refert do. Anto.T.D.]Si tū p iudicē steterit quominus infra terminū examinarenť nō nocebit parti.de quo etiā p do.de Rota in sua cōclusiōe.lxx. Secus quādo datus est terminus solum ad testes producendos vel recipiendos q sufficit q iurauerint infra terminum:licet infra illum nō fuerint examinati z sic seruat curia. vt not.in Specul.de teste.§.qualiter.versic.iudex quoq.z ver.is
34 quoq. ¶ †Quid autem si datus esset terminus ad ꝓbandum z ꝓbatum habendum:tunc fm omnes sufficit testes iurasse infra terminum:nisi etiā fuerint examinati.facit qđ no.Butr.in auт. si dicatur. Jmo.in.l.si quādo.C.de testi. ¶ Quid aūt si sit datus terminus ad ꝓbandum apertissimis documentis.dic vt not.in Spec.de dilatio.§.j.versi.sed quid si infra tempus.vbi concludit qđ sufficit testes infra terminū fore receptos z examinatos licet non sint publicati q publicatio nō probat sed declarat ꝓbatum z quid declarat nihil inducit.l.heredes palam.§.sed si notum.ff. de testa. ¶ An autem teneatur ꝓbare facta nō data ad ꝓbandū dilatione. Bart.qđ sic in.c.in cause.ff.de adulte.per illam.l.z idē tenuit in.l.fi.ff.de ferijs.z tunc quādo non datur dilatio ad probandum potest fieri ꝓbatio vsq ad cōclusionē in causa.j.de fide instru.cum dilectus. Jtem an dilatio possit dari ad probandum etiam nō petenti ex officio iudicis Bar.q sic in.l.j.C.de dilatio.
35 ¶ †Vltimo adde q dicit etiā hic do. Anto.q si alicui sit datus terminus ad contestandum litem z ad ꝓcedendum in causa q si cōtestetur litem z in aliquo actu procedat:z postea recedat.non poterit contra eum procedi sine noua citatione:q intelligitur datus terminus ad procedendum.s.in actu qui proximo occurret post contestationem arg.l.eum qui calendis.ff.de verb.obli. z plus dixit Federi.de senis in suo consilio.clxxi.q si quis fuit citatus ad lit.contestandam z ad omnes z ad singulos actus vsq ad sententiam inclusiue q si talis comparuit z litem fuit cōtestatus z processit in aliquo actu:q non poterit postea procedi contra eum sine noua citatione.ex quo comparuit in iudicio:z non ex toto fuit cōtumax:ne alias cogatur stare in iudicio continue. allegat quod habetur in.c.eum qui.de dolo z contu.a sensu contrario quod nota bene.

1 ☞ Confessio etiam extraiudicialis preiudicat in iudicio si de illa constet.
2 Filium se ab aliquo nominari z tractari tanq filium probat sufficienter.
3 Contra confessionem venire nemo potest.

Er tuas nobis. Si aliquis nominet aliquem in filium et ita communiter reputetur non creditur postea alteri eorum iuranti contrarium.h.d.z est cōmunis diuisio
1 cōsultatio z responsio.secūda ibi:quia vero. ¶ No.primo q† cōfessio etiam extraiudicialis preiudicat in iudicio.si de illa cōstet nec admittitur probatio in cōtrariū per solum iuramentū confi-
2 tentis. ¶ Jtē no.†modum probandi quem esse filium:q sufficit probare q fuerit nominatus z tractatus tanq filius a tali viro z a tali muliere tanq filius eorum.de quo in.c.michael.de filijs
3 presby. ¶ Jtem no.† q non potest quis contra ꝓpriā confessionem venire.de quo in.c.fi.de confes. ¶ Jtē no.q testimonio matris prefertur tractatus contrarius. ¶ Jn glo.j.in fi.adde quod not.Bar.in.l.qđ senatus.§.j.ff.de libe.agno.vbi dicit q quando nominatio filiationis fit ꝓpter se:z non incidēter propter aliud: vel etiam qñ fit in actu cōueniente tantum filijs vt si quis exheredatur tanq filius:q tunc videtur poni in quasi possessione filiationis:secus in alijs casibus quando sola nominatio interuenit. ¶ Jn glo.ij.in fi.quasi velit glo.q vbi assertio iurata solum cōcurreret cum alia assertione nō iurata q tunc preferreť assertio iurata.qđ secus est qñ cum prima assertione concurrit etiam tractatus.nam tūc assertio cū tractatu preferetur assertioni contrarie etiam iurate. ¶ Jn gloss.fin.ibi:presumptiue probata.nec mirū q talis presumptio habet vim plene ꝓbatiōis:vt hic ptz. ¶ Jn ea.glo.in fi.adde q ibi not.glo.z in.d.c.hoc quippe.

a

Quoniam cōtra [a] falsam. Judex debet habere notariū:vel duos bonos viros qui acta iudicij scribāt.al's si quid difficultatis emerserit p superiorē punieť nec crediť ei sup ꝓcessu:nisi in quantū per acta vel alias p legitima documēta cōstabit.h.d. ¶ Et sunt tres partes principales.nā in prima poniť cōstitutiōis causa.in scđa cōstitutio.in tertia pena nō obseruātis.secūda ibi statuimus.tertia ibi iudex. ¶ No.primo q negatiua directe nō pōt ꝓbari.z sic

[a] ¶ Qm̄ contra.hoc est ca.notabile optime ordinās iudiciorū acta.sup quo p oibus additionib⁹ vid Lāphrā optime ac latissime scribētem ī materia huius.c. ceteros ēt p te videre poteris.

nota a cõtrario qd indirecte bene pt test probari.de quo in glos.
hic.z.s.de elec.bone.el.j.z ibi etiam per Joan.and.vbi tangit an
2 aliquo casu possit directe probari.¶ †Item no.q nedum in or
dinarijs iudicijs sed etiam in extraordinarijs.z sic etiam in sum
marijs requiruntur acta:z qd per aliũ q per iudicem scribantur.
fallit tamen hoc in causis modice quãtitatis vt contingit in vica
rijs qui in comitatu reddunt ius in certa modica quantitate.vt
not.Bar.in.l.iubemus nulli.C.de sacrosan.eccle.¶ Item no.qd
3 †tabellio seu notarius appellat publica psona: quia publicum
gerit officium.z ideo etiam interdum seruus publicus appellat.
ff.rem pupil.saluam fore.l.ij.nõ quia vere sit seruus qz talis non
potest esse notarius.l.generali.C.de tabu.lib.x.sed qz tenetur pu
blice omnibus eum requirentibus seruire z de diuersis nomini
4 bus notariorũ.tangitur hic per Jo.an.¶ Item no.q†due pso
ne honeste subrogantur loco notarij vbi deficit copia notarij.z
sic facit qd autoritas notarij equiualeat pbationi duorum testiũ
qd est verum donec contrarium pbetur.vt patet ex his que no.
s.eo.tertio loco.z p Inn.j.de fide instru.cum Joan.z facit quod
5 not.in.l.fi.C.de fideicõmis.¶ †Item no.que comprehendantur
appellatione actorum.nam hic in litera describunt.z per hoc vi
detur q cum in litera nõ fiat mentio de sententia:q sñia non di
catur de actis,sed in contrarium est text.cum glo.in.l.in fraudẽ.
§.neqz.ff.de iure fisci.z ibi hoc tenet Bar.z idem Cy.in.l.ij.C.vt
lit.pendẽ.idem Jo.and.in addi.Spe.super rubrica.de sñia.alle
gat etiam qd habetur in.c.cum eterni.de re iudi.in.vj.nec ob.qd
hic nõ exprimitur de sñia:qz qd sententia deberet scribi erat per
alia iura prouisum.vt patet in.l.j.z.ij.C.de sen.ex peric.reci.z in
c.penul.z fi.de re iudi.in.vj.preterea hic nõ exprimuntur omnia
que sunt de actis.nam hic non fit mentio de iura.calumnie.z de
iuramentis testium que tamẽ cõstat esse de actis cum apud acta
prestari debeant.z ideo nõ valet ar.si nõ exprimitur hic ergo non
est de actio.nam z possunt predicta cõtineri sub clausula genera
6 li hic posita dum dicit zc.que occurrunt.¶ †An autem delega
tio censeatur esse de actis.no.Archi.de offic.delega.si a subdele
gato.lib.vj.z tangit etiã hic Inno.z videnẽ concludere q non qz
extra iudiciũ fieri potest sicut z cõstitutio pcuratoris.¶ Itẽ no.
7 q†exceptio dicit de actis videtur tamen q possit porrigi etiam
die feriata.vt nota.Specu.in titu.de dila.§.j.ver.z nota.ad fin.j.
col.nec mirũ quia z libellus vr posse porrigi die feriata.l.miles.
8 §.lx.ff.de adulte.z no.in.c.fi.s.de iudi.z in.c.ij.de dila.¶ †Item
no.q cum in litera non exprimantur articuli z positiones q nõ
videatur esse de actis.sed cõtrarium videtur verum per id quod
habetur in clemen.sepe.§.verum.de verbo.signifi.z possunt com
prehendi sub clausula generali,que hic ponitur.¶ Item not.qd
cum interrogatio hic ponatur vt quid diuersum a confessione
q interrogans non videtur confiteri.sed cõtrariũ notat.Archi.
in.c.qd ait.xxij.qd.ij.Posses dicere qd interrogans precedente
interrogatione aduersarij videat cõfiteri:sicut si dico promittis
mihi decẽ z tu dicis cur non.facit q habetur in.l.j.§.si quis.ff.de
verbo.obliga.Et idem si ratio subiecte materie hoc suadeat.vt
d.c.qd ait.z.xxxij.q.vij.quid in omnibus.Et adde qd nota.Jo.
and.in.c.fi.de iureiuran.in.vj.vbi dicit qd licet ponens videatur
9 fateri id qd ponit.non tamen articulans qd no.¶ †Item no.q
partibus dari debet copia actorum sed originalia debent rema
nere penes notariũ.z ideo male faciũt notarij q originalia par
tibus concedunt.nam sepe vidi propter hoc questiones exoriri.
10 ¶ †Item no.q productio instrumenti est de actis ipsum autẽ
instrumentum non est de actis.vt nota.Inno.s.de offic.delega.
cum in iure.An autẽ iudex instrumẽtũ pcurationis exhibitum
in iudicio teneatur facere reddi ipsi exhibenti si hoc petat.nota.
Specu.de instru.editio.§.nunc dicamus.ad fi.vbi concludit qd
non.si est speciale instrumentum ad causam illam:quia tunc ori
ginale debet esse penes notariũ actoris.secus si esset instrumen
tum gñale ad causas: qz tunc deberet sibi exhiberi vt illo possit
11 vti pro alijs causis.¶ †Item no.q vbi dubitat de fide exempli
recurrendum est ad originale,facit qd habetur.ix.dist.in.c.vt ve
terum.z.lxxvj.di.ieiunium.quinimo vbi est cõtentio z varietas
inter instrumẽtũ extense scriptum z pthocollum seu primã scri
pturam abbreuiate scriptã statur potius ipsi pthocollo.vt not.
gloss.singularis in.§.fina.in auẽ.de tabel.collatione.v.z Bartol.
in.l.sempronius proculo.ff.de lega.ij.z facit qd nota.in Spec.de
instru.edi.§.instrumentum.versi.sed nunquid.z ver.quid ergo.
¶ Itẽ no.qd vbi instrumẽtũ exemplatur ab eodem notario qui
scripsit originale:tunc facit fidem,qz tunc tale exemplũ censetur
autẽticum:secus qñ ab alio.vt in auẽ.si quis in aliquo.C.de edẽ.
21 z ibi per Bar.¶ †Itẽ no.de ista dictione z cetera.nam si scribit
extense est nomen, vt hic scribitur.sed vbi scribitur in breuitate
cõprehendit omnia que cõsueuerũt includi sm naturam subie
cte materie.l.gallus.§.j.z ibi per Bart.ff.de libe.z posthu.qd no.
prop ter practicam tabellionũ qui in prothocollis scribunt con

stituentes zc.promittentes zc.nam includũtur omnia que alias
per notarium in similibus instrumentis consueuerunt exprimi.
13 ¶ †Item no.q non creditur iudici de processu nisi quatenus p
acta z legitima documẽta constet.Et no.q loquit in singulari z
sic de vno iudice secus si essent plures qz tunc eis creditur.per id
quod habetur.j.de accu.cum dilecti.z de exces.prela.c.inter.vers.
preterea.z sic seruat curia romana.lz aliqui contra sm Innoc.de
quo.j.de testib9.c.cum a nobis.z de pur.ca.c.cum dilectus.z no.
Inno.q ex quo creditur duobus iudicibus vel duobus scripto
ribus credendum erit vni iudici z vni scriptori.qd est verum sm
Hosti.qz in ore duorum zc.z.j.titu.j.in omni.z.ff.de testi.vbi nu
merus.contra hoc tamẽ facit qd scribit Jo.and.j.circa fi.in ver.
ipsius.vnde dic vt dicitur.j.ti.j.cum a nobis.z in Specu.de sñia.
14 §.iuxta.ver.sed pone qd publicatis.¶ †No.q acta videnẽ posse
probari per testes cum hic simpliciter dicat posse probari per le
gitima documẽta.quorũ appellatione etiam testes videnẽ cõpre
hendi.j.de testi.cogen.peruenit.et.l.j.ff.de fide instru.et istud vi
detur sequi hic Inno.lz Goffr.intelligat hic per legitima docu
menta ipsam scripturam actoris:z q acta etiam possint probari
per testes.videt tenere glo.in.l.si pretor.§.marcellus.ff.de iudi.
z in.l.quoties.§.fi.ff.de proba.Bar.tamen in.l.ne in arbitris.C.
de arbi.videt velle q per scripturam debeant probari.sed beni
gnior videt opi.Inno.vt sic si aliquid fuerit omissum per tabel
lionem possit illud per testes probari.z facit quod not.gl.s.alle.
Statuta tamen quãdoqz super hoc puident z tunc illis est stan
15 dum.facit glo.in.l.quoniam.C.de here.¶ †In gloss.ij.in fi.z sic
patet qd regulariter acta sunt scribenda.fallit in aliquibus casi
bus qui habẽtur in auẽ.nisi breuiores.C.de sen.cum ibi not.per
glo.z Bart.¶ Quid autẽ si partes consentiant q sine actis pro
cedatur nũquid tunc sine illis poterit procedi.Hostien.videtur
voluisse qd sic,vt etiam no.glo.in.c.cum ab vno.de re iudi.in.vj.
Sz illud videtur verum qñ haberet procedere tanq arbitrator.
p id qd no.per Inno.z docto.in.c.quintauallis.de iureiuran.se
cus qñ haberet procedere vt iudex:qz nõ potest substantialia iu
dicij omittere etiam de consensu partium in.c.de causis.cum ibi
nota.s.de offic.delega.de quo etiam dixi in.c.j.de libel.oblatio.
16 ¶ †In gl.iij.in fi.z sic concludit glo.q scriptura actorum de ne
cessitate nõ requirit subscriptionẽ testiũ.z sic pbat etiam si nulli
testes sint subscripti.p quo bene facit iste tex.z.l.i donationib9.
C.de dona.lz Hosti.hic nitatur ad illam.l.respõdere.sed respon
sio eius videtur literã illam violare.ideo de iure videtur verior
opi.glo.de cõsuetudine tamẽ seruatur in sententijs diffinitiuis
adhibentur testes z quãdoqz etiam seruatur in interlocutorijs.
z cautius est saltem in istis propter grauitatem preiudicij adhi
17 bere,statuta etiam quãdoqz super hoc prouident.¶ † In gloss.
citationes.in fi.z sic videtur cõcludere glo.q de iure super cita
tione non sit credendum nuntio:licet sit nuntius publicus z iu
ratus,licet de consuetudine credatur.Alij vero dixerũt q credi
debet nuntio si pars nõ reclamet.Hostiẽ.vero dixit hoc arbitra
rium inspecta qualitate persone citate z ipsius nũtij.vnde dixit
potius credendum epo neganti se citatum q vili nuntio referẽ
ti se citasse.de quo per Jo an.in.c.cum parati.j.de app.lz Bart.
in extraua.ad reprimen.in verbo nuntiũ.per illum tex.tenet qd
etiam de iure credẽdum sit relationi nuntij publici et iurati:nisi
probetur cõtrarium.z sic cõmuniter seruatur.¶ In glo.dilatio
nes.ibi:nec prima dilatio.Supple que datur ad comparẽdum z
sic est expectatoria.secus si daretur ad probandum:qz illa in du
bio intelligitur peremptoria:licet sit vnica.l.fina.ff.de fer.z facit
18 qd nota.in.c.dilecti.hic allegato.¶ †In eadem gl.ibi condem
natur in expẽsis.No.bene q etiam ratiõe prime citationis quis
punitur in expẽsis.de quo etiam in.c.dilecti.hic alleg.¶ In gl.
recusationes.ibi redigẽda est in scriptis sed certe hoc nõ necessa
rio hic probatur:qz licet dicat illam in scriptis redigendam non
sequitur necessario q sit in scriptis porrigẽda.facit quod notat
glo.j.in ver.interlocutiones.sed pro dicto glo.bene facit.l.aper
tissimi.z.l.cum speciali.C.de iudi.¶ In ea.gloss.ibi:si appellatũ
19 fuerit.z sic innuere videtur glo.a sensu cõtrario q†processus qui
sit per iudicẽ recusatũ teneat si non fuerit appellatum.qd tenuit
Inn.in decre.cum speciali.j.de appel.Hostiẽ.tamẽ ibi tenuit cõ
trarium.pro quo facit qd not.gl.ij.q.vj.quoties.z idem sequitur
Bar.in.l.qz poterat.ff.ad trebel.sed pro dicto Inno.fortiter fa
cit.c.iudex.de offi.delega.in.vj.vbi apparet qd licet recusatio sit
proposita,nõ tamẽ desinit omnino esse iudex:nisi pq pronũ
tiatum fuerit recusationẽ esse iustam.z ad.l.vnam.C.si quacũqz
predi.potesta.quã alleg.Bar.dic q ibi est speciale in casu illo vt
dixit Inno.in.c.insinuante.de offi.delega.de hoc plem9 dicetur
j.in dicto.c.cum speciali.z in.l quidem consulebat.ff.de re iudi.
¶ In gloss.exceptiones.ibi:danda est in scriptis.hoc non colli
20 gitur ex tex.isto licet bene probetur q†redigenda sit in scriptis
apud acta.z ideo Hostiẽ.dicit:qd non est necesse illam porrigere
in scriptis

in scriptis:q2 hoc nō reperitur iure cautum.fallit in exceptione nō numerate pecunie:⁊ non numerate dotis:q2 de illa proponi debet in scriptis:q2 illa proponi potest etiam nemine agente qđ nō cōtingit in alijs.in auf.hāc autem querelam.C.de non nume. pecu.⁊ facit qđ no.Bar.in.l.j.ff.de excep.¶ In ea.glo.in fi.⁊ ad materiam bene facit qđ no.glo.in.c.iter monasteriū.§.de re iudi. ¶ In gl.petitiones.in fi.⁊ de hoc etiā p gl.in cle.sepe.in ver.exigat.de ver.signi.⁊ quomodo vtile est libellum in scriptis offerri nedum propter vtilitatem iudicis vel rei.vt dixit glo.sed etiam ipsius actoris:q2 melius sciet super quo habeat facere positiōes vel articulos:q2 ille debet trahi de substantia libelli.notauit gl. in dicta clemē.sepe.in verbo verum.⁊ dicitur libellus quasi paruus liber seu paruus scriptura.ideo debet in scriptis offerri.C.de litis cōtesta.in auf.offeratur.An tamē aliquo casu sufficiat petitionē vbo propositam redigi in scriptis apud acta nota.gloss.
21 in dicta cle.sepe.¶ †In glo.interrogatiōes.ibi:ad instructionē cause.h.d.gl.quia positio impertinēs nō debet admitti.vt plene nota.p glos.in.c.j.⁊.§.de confes.in.vj.¶ Quid autem prosit facere positiōes si reus negauit narrata:prout narrant in petitione cum verisimiliter sit qđ negabit positiones.nota.gloss.in clemē. sepe.in v.⁊ quia.de verbo.signifi.nam licet reus negauerit narrata.q2 illa simul ponunt in libello tamē quia positiones postea fiunt de facto particulari poterit esse qđ illas fatebitur reus vt si peto a te decē ex causa mutui facti titio cuius dico te heredem:lȝ negaueris narrata:tamē si postea ponam qđ titius tali tempore decessit tu fateberis,similiter si ponam qđ instituit te heredē tu fateberis etiam:similiter si ponā q adiuisti eius hereditatē hoc etiam fateberis,⁊ sic licet neges mutuum factū titio nō habebo necesse nisi aliud pbare vbi alias oporteret etiā me pbare te esse heredem titij ⁊ eius hereditatē adiuisse.¶ In ea.glos.ibi vel ponitur pprie.hec etiam est in se bona.dicit tamē hic Jo.and.qđ lȝ pars possit ponere non tamē potest interrogare:q2 posset calumniari interrogando,q2 nō habet id probare:sed bene habet pbare id qđ ponit si negetur,sȝ certe videt partē etiā posse interrogare nisi iudex repellat.p id quod habetur in.l.fine.alleg.in glos. ⁊ ideo si aduersarius nolit respondere iudex habebit arbitrari an sit respōdēdum.⁊ idem in positione q2 posset esse positio impertinēs cui nō teneretur aduersarius rñdere.vt not.in.c.j.⁊.§. de cōfes.in.vj.⁊ sic nō videretur differētia Joā.and.procedere.lȝ do.Anto.cū illa trāseat.¶ In glos.confessiones.ibi probauerit se errasse.hoc clarum si probetur rē aliter se habere Bar.tamen notabiliter in.l.post legatum.ff.de his quibus vt indig.dicit qđ
22 si quis negauit†positionē aduersarij posset reuocare negationē dicēs se errasse:⁊ qđ credit sicut in positione cōtinet.facit qđ habetur in.l.j.in fi.ff.qñ ac.de pecu.fit annalis.¶ In gloss.interlocutiones.ibi nō tamē dicitur ⁊c.¶ Isto.bene glo.ad id qđ dixi.§.
23 in glos.in v.recusationes.⁊ in glo.in verbo sequenti.⁊ nota†qđ snia interlocutoria valet etiam si non feratur in scriptis.lȝ secus sit in diffinitiua.de quo in.c.vltimo.§.de re iudi.in.vj.⁊ in.l.ij.ff. de appel.¶ In glos.loca.ibi:secus in pprijs.sup.quia non debet edi,cum die ⁊ consule:nisi quis vellet redarguere de falso.vt.§.dicit glo.nec etiam indistincte sunt edēda:sȝ demum quando quis est ipsis vsurus vel ꝭm distinctionē not.§.eo.c.j.⁊ qualiter etiam priuilegia edantur habet hodie in.c.cum psone.de priuil.in.vj. ¶ In glo.penul.in fine.Et per pdicta videtur q si iudex omisit aliqua facere scribi que oportuit postea partē pbare:⁊ super hoc facere expensas tenebitur iudex dictas expēsas resarcire parti. ⁊ de materia habetur ēt in.c.j.de re iudi.in.vj.⁊ i.l.fi.cum ibi no.
24 per glo.⁊ Bart.ff.de va.⁊ extraor.cogni.¶ †In glo.fi.ibi:sȝ vbi reuocat in dubiū de processu ⁊ sic in effectu concludit glos.qđ vbi non reuocat in dubium de processu:tūc non presumit pro snia: sȝ vbi reuocatur in dubium de processu:tunc nō presumat p snia nisi quatenus appareat ex processu.⁊ videt glo.§.velle hoc procedere etiam in sentētijs cēsure:quia lȝ credatur literis epi quādo denūtiat aliquē excōicatum si tamen pars compareat coram superiore ⁊ dicat se nō iuste excōicatum non psumetur pro sentētia excōicationis si reuocet in dubium de actis nisi illa probentur. Alia fuit opi.quam.§.tangit glos.in fi.que fuit additio.videlicet q si snia lata est in scriptis psentibus partibus vel pcuratoribus ipsarū si nō est appellatum presumatur pro snia.⁊ sic secus si sit appellatum vel si parte absente sit lata.⁊ hanc opi.videt tenuisse Innoc.hic ⁊ in.c.cum in iure peritus.de offic.delega.sȝ gloss.hic videt istā reprobare ex eo q2 partes nō possunt facere qđ snia sit aliqua que est nulla vt q2 sit lata lite non cōtesta.vel facta contestatione in die feriata:sȝ certe vt dixit hic Joan.and.opi.Inno. potest saluari ab obiectione glos.nam inquātum dixit Inno.qđ si lata est snia vtraqȝ parte psente ⁊ nō est appellatum non debet admitti pars que vult illam impugnare ratione pcessus debet intelligi si aliud non probat q2 in dubio presumit pro snia.⁊ hoc videtur voluisse Inno.hic dum dixit q non debet admitti quia presumuntur omnia solenniter seu legitime acta.⁊ sic vr loqui qñ aliud non pbatur sed vbi probaret contra sniam.tunc procederet qđ dixit glo.potest autē pbatio fieri contra sniam.vt dixit Jo.an.producēdo oīa acta cause:nam si in eis nō appareat contesta.esse factā vel esse factam die feriata apparebit sniam fuisse nullam.per id qđ habetur in.c.j.de litis cōtest.⁊ in.c.j.⁊ p totum §.vt lit.non contest.per talem enim inspectionē actoris pbatur defectus ipsorum actorum.facit qđ habetur in.c.cum ad sedem.de resti.spolia.⁊ qđ not.Bartol.in.l.hi qui.C.de appel.vnde nisi ex aduerso probetur p testes cōtestationē fuisse factam die iuridica, qđ fieri pōt licet fuerit omissum id scribi in actis.per id quod.§. tangit gloss.obtinebit impugnās sniam.¶ Et pro declaratione materie aduerte q qñqȝ reuocatur solum in dubiū de iniustitia snie ⁊ non negatur eam latam precedente ordine iudiciario:⁊ sic pcessu debito.interdū aūt negatur sniam fuisse latam pcedente debito processu ⁊ queritur vtrobiqȝ an presumatur p sententia. ¶ Primo casu aut est appellatum a snia vel sumus infra tps appellandi:⁊ tunc non presumitur pro iustitia snie:nisi quatenus appareat ex actis.p quo facit in tex.⁊ gloss.in.l.herēnius.§.caia. ff.de euic.⁊ ideo ille qui appellat non habet docere de iniustitia snie si in causa principali nō habebat de iustitia pbare vt si reus fuit cōdēnatus qui appellauit.nam presumit iuste cōdemnatus nisi actor ostendat cōtrarium ex actis si autē appellās habuisset necesse pbare in causa principali:tunc debebit probare de iniustitia snie:vt si reus fuit absolutus ⁊ actor appellauit.nam tūc si vult obtinere debet pbare qđ ex actis appareat sniam fuisse iniustā:vt q2 dicat ex actis apparere pbatum fuisse contra reū vel oportebit q de nouo probet per.l.per hanc.C.de tēpo.appel.facit qđ nota.Spe.in titu.de sen.§.ver.in summa.¶ Interdum vero nō est appellatū vel si est appellatum appellatio est deserta ⁊ trāsiuit snia in rem iudicatā:⁊ tunc psumitur pro iustitia snie: ⁊ est presumptio iuris ⁊ de iure.⁊ sic nō videt admittenda probatio in cōtrarium.§.de re iudi.cū inter vos.hoc tamen verū est regulariter,nā fallit si pbatio fieret per cōfessionē partis aduerse. nam etiā cōtra presumptionē iuris ⁊ de iure admittit pbatio in cōtrarium p partis cōfessionem.vt voluit Inno.in.c.q2 plerique. de immu.eccle.⁊ glo.in auf.sed iam necesse ⁊ in corpore vnde sumitur.C.de dona.ante nup.idē videt si appareat de notoria iniustitia snie p decre.solicitudinem.ver.si vero.§.de appel.⁊ de re iudica.in.c.inter ceteras.⁊ facit qđ no.Inno.in.c.fraternitatis.de frigi.⁊ malefi.vbi autē quis vellet docere de iniustitia snie producēdo acta.dicit Inno.qđ nō debet audiri:q2 etiā si in snia diceret q q2 per.a.⁊.b.testes pbatū est titiū debere decē seio ideo condēno ipsum titiū in ipsis.⁊.q lȝ per acta appareat contrarium nihilominus standum erit snie si non fuit appellatū.alleg.tamen in cōtrariū.c.cū bertoldus.de re iudi.⁊ nō soluit.vnde forte voluit stari cōtrario.⁊ ipsemet sentit cōtrariū in.d.c.cū bertoldus. ⁊ etiam Hostiē.hic:⁊ ista pars videt verior q2 ex quo snia habet relationē expresse ad acta.⁊ per illam apparet iudicē male pnūtiasse cū talis pbatio possit dici notoria.ex quo per ipsa acta ad que se expresse refert patet cōtrariū eius qđ dicit iudex.facit qđ not.glo.in.l.vbi pactū.C.de transac.⁊ qđ no.etiā Innoc.in.c.per tuas.§.de testi.vbi dicit notoriū esse id qđ ex actis patet.ideo nō debet tunc snia tenere.⁊ hoc etiam satis fuit de mēte Cy.⁊ Bar. in.l.j.C.de errore calcu.¶ Si aūt iudex expresse nō referat se ad acta:tunc licet ex illis nō appareat pbatum esse cōtra reum qui fuit condēnatus.nō ex hoc necessario apparet notorie de iniustitia snie:q2 possibile est q iudex fuit motus ex cōfessione partis: lȝ illa non reperiat scripta in actis.Si autē reus fuit cōdēnatus ⁊ in actis appareret instrumētū absolutionis,tūc ꝭm do.Anto. satis appareret notorie de iniustitia snie ex quo apparet i actis de ipso instrumēto absolutionis:sȝ forte posset in hoc teneri cōtrariū,q2 necessario non videt notorie apparere de iniustitia.q2 possibile est q iudex habuerit suspectū istrumētū absolutiōis,⁊ pter hoc nō dedit ei plenā fidē.⁊ ideo imputet sibi pars que nō appellauit.nā ex hoc videt presumēdū p iustitia snie.cui videtur acquieuisse nō appellando.l.ab eo.C.quō ⁊ qñ iudex.⁊ in.c.quod ad consultationem.§.de re iudi.Ubi autem econtra reus fuisset absolutus ⁊ appareret ex actis pbatum per testes eum esse debitorem,tunc non videtur qđ constet notorie de iniustitia:q2 possibile est q iudex non adhibuit fidem testibus quia vacillando forte dixerunt.licet hoc aliter non appareat ex actis.⁊ ideo ex quo non est appellatum standum est sentētie ⁊ presumitur pro eius iustitia nec p ostensionem talium actorum dicit constare de iniustitia.Si autem quis non vellet docere de iniustitia per acta:sed per testes producendos:tunc nō est audiendus,q2 obstat sibi exceptio rei iudicate.Quod intellige nisi esset snia que non transiret in rem iudicatam.vt.§.dicetur.¶ Sed dubium est quid si nō sit opposita exceptio ⁊ processum sit ad vlteriora:⁊ per testes probetur in effectu iniustitia snie:vt quia reus forte fuit absolutus.

⁊ modo probatur ipsum reum fuisse debitorem ⁊ sic condemnã-dum, an tenebit talis processus ⁊ an sequi poterit cõdemnatio ⁊ sic an valebit sñia cõtraria prime ⁊ videretur qḋ nõ per. l. j. C. quã do prouo. nõ est neces. vbi sententia contra sñiam nõ valet. In cõtrarium ex quo diuersis instãtijs feruntur videtur vltima valere. per id qḋ habetur in. l. duobus. ff. de excep. rei iudi. ⁊ de materia in. c. inter mona. j. de re iudica. ⁊ in. d. l. j. quãdo prouo. non est necesse. Conclude qḋ si corã iudice appellationis vbi appellatio erat deserta sit processum nõ tenebit ꝓcessus tanq̃ factus coram iudice incompetẽti etiã de cõsensu partium, vt est casus in cle. si appellationẽ. de appel. ⁊ hoc verum nisi reuocatum fuisset in dubium: an appellatio esset deserta vel ne ⁊ pronuntiasset eam nõ desertam: ⁊ a tali pronũtiatione non fuisset appellatum: qꝛ tunc postea tenuisset ꝓcessus factus coram eo ex quo in effectu ꝓnũtiasset se iudicem competẽtem. facit qḋ no. in. c. j. de offi. dele. per Inno. in. vj. ⁊ qḋ no. etiã in. c. super literis. de rescrip. ⁊ de appel. si duobus. per Inno. ⁊ in. c. preterea. de dila. per eundem. Si autem aditus sit iudex ordinarius vel alius habẽs iurisditionem super causa, tũc si ex actis constet notorie de iniustitia prime sententie. ex quo de voluntate partiũ est processum valebit sententia cõtraria prime. ⁊ ideo licet reus fuerit primo absolut⁹ nunc poterit cõdemnari si probatũ fuerit ipsum esse debitorem. Nec ob. q̃ sententia contra sententiam nõ valet. vt not. in illo. c. inter monasterium. qꝛ illud videtur verũ nisi appareat de notoria iniustitia ipsius sentẽtie. argu. c. solicitudinem. §. si vero. de appel. secus quãdo notorie nõ constaret de iniustitia qꝛ tunc nõ valeret secũda cõtraria prime. ¶ Item non obst. qḋ sñia inducit notorium. vt in. c. si. de coha. cleri. ⁊ muli. ⁊ sic non deberet postea posse ferri cõtraria sñia: qꝛ verum est qḋ sentẽtia inducit notorium. s. ꝓsumptionis qḋ debet succumbere notorio vere ꝓbationis tanq̃ potentiori. facit quod no. per glo. in. c. trãsmisse. j. qui filij sint legiti. nec obstat etiam qḋ partes nõ videnẽ posse renuntiare sententie que transiuit in rem iudicatam. vt notat glo. in. l. si diuersa. C. de transac. quia verum est transigendo cum transactio debeat fieri super re dubia. l. j. ff. de transac. ⁊ l. post rẽ. eo. ti. sed bene possent alias per pactum renuntiare. ¶ Item illud videtur verum nisi constet notorie de iniustitia per. d. c. solicitudinem. ⁊ videẽ etiam secũda sentẽtia tenere etiam si per eundẽ sit lata ex quo in diuersa instãtia ⁊ notorie cõstat de iniustitia prime. alias esset secus. Et attẽde etiam inquãtum gl. dixit q̃ partes nõ possunt facere sententiam nullam esse aliquã, qꝛ verum est quo ad hoc vt valeat vt sñia ⁊ qḋ debeat tanq̃ sentẽtia obseruari, sed si vellent facere qḋ illud qḋ cõtinetur in sñia que est nulla obseruetur ex vi cõuentionis illud facere possunt. per id qḋ habeẽ in. l. j. C. cõia vtriusqꝫ iudi. per gloss. ⁊ docto. Et hec sufficiant de primo casu principali. ¶ Secũdo casu qñ dubitatur an presumaẽ pro sñia respectu ꝓcessus ⁊ ordinis iudiciarij, lꝫ aliter nõ appareat sup hoc fuerunt varie opiniones. nam Jo. quem sequitur hic glo. dixit qḋ nõ qñ ipse reuocaẽ in dubiũ. Inno. dixit q̃ si lata est vtraqꝫ parte pñte ⁊ nõ appellãte. presumiẽ pro sñia etiam respectu ꝓcessus, ⁊ sic videẽ velle secus si sit lata in absentem. Sed alij hoc scḋo casu qñ fertur in absentẽ dicũt presumi ꝓ sñia etiam respectu ꝓcessus si est lata de lõginquo. secus si de recenti. vt nota. Hostiẽ. in. c. cum inter vos. de re iudi. Alij dixerũt qḋ aut est lata in absentẽ cõtumacẽ: aut in nõ cõtumacem, vt si in contumacẽ presumaẽ ꝓ sñia. alias secus. vt videẽ velle Spec. i tit. de sen. §. fina. ver. in summa. Alij dixerũt aut est lata in verũ cõtumacem, ⁊ presumiẽ ꝓ ea aut in fictũ ⁊ tunc nõ ꝓsumitur pro ea. ⁊ istud videnẽ sequi domini de Rota in sua cõclusione. ccxcvj. ⁊ sic intelligũt Inno. in. c. cum in iure. Alij vero simpliciter dixerũt: aut sñia trãsiuit in rem iudicatam: ⁊ tũc presumiẽ pro sñia etiam respectu processus aut non trãsiuit. ⁊ tunc secus videẽ velle Spec. in titu. de sñia. §. vt autem versi. ⁊ no. ꝯm quosdam. ⁊ de probaẽ. §. j. ver. sequitur. ⁊ Compo. in. c. bone. el. j. de elec. ⁊ ibi etiã Inn. Alij etiã dixerũt aut in sñia fit mentio de actis ⁊ tũc pro illa presumitur. Aut nõ fit mentio ⁊ tũc secus. de quo in. d. ver. ⁊ not. Spec. de instru. edi. §. restat. ver. in summa. ¶ Cõclude qḋ aut appellatũ est a sñia ⁊ sic nõ trãsiuit sentẽtia in rem iudicatam ⁊ tunc nõ videtur presumi pro sñia respectu ꝓcessus: nec etiam respectu iustitie nisi aliter appareat ex processu. Aut non est appellatũ vel si est appellatũ appellatio est deserta: ⁊ sic sñia transiuit in rem iudicatam: ⁊ tunc aut fuit lata vtraqꝫ parte presente: aut altera absente ⁊c. Sed si vtraqꝫ parte presente presumiẽ pro sñia etiam respectu ꝓcessus ex quo nõ est appellatũ vel trãsiuit in rem iudicatam. vt voluit Spec. in tit. de sñia. §. fina. ver. in summa. ⁊ etiam Inno. vt hic tangit glo. ⁊ maxime hoc ꝓcedit si in sentẽtia recenseanẽ acta. vt qꝛ dixerit iudex visa libelli oblatione ⁊ litis cõtesta. ⁊c. nominãdo alia acta cause. vt voluit Bartol. in auẽ. si quis in aliquo. C. de eden. Idẽ tamen ⁊ si non fuerint recensita acta ex quo lata fuit sententia pro partibus presentibus ⁊ nõ reclamãtibus: quia presumẽdum est oia fuisse solẽniter acta. vt hic tetigit gloss. post Inno. ideo stabitur sentẽtie donec ꝓbetur cõtrarium, ⁊ qualiter possit ꝓbari declaraui superius. ⁊ ꝓcedit hoc vt presumaẽ etiam pro sñia etiam respectu ꝓcessus licet diceretur nulla: qꝛ nihilominus ex quo non est appellatũ presumiẽ pro sñia etiam respectu ꝓcessus donec ꝓbeẽ cõtrarium. vt notabiliter voluit Spec. in tit. de probatio. §. j. v. sequitur. ⁊ sic plus opereẽ pẽdentia appellatiõis, qꝛ illa pẽdente nõ presumiẽ pro actis nisi quatenus appareat de pendẽtia nullitatis: qꝛ pẽdente nullitate nihilominus presumiẽ pro actis donec cõtrarium ꝓbetur qḋ tene menti. Et similiter si petatur restitutio in integrũ ex quo de rigore iuris sñia trãsiuit in rem iudicatam pẽdẽte lite super restitutione presumitur pro sñia etiã respectu ꝓcessus donec ꝓbetur cõtrariũ, nam est eadẽ ratio ⁊ multo fortior: q̃ si pendeat causa nullitatis. ⁊ ideo idẽ dicendũ vtrobiqꝫ. ⁊ hoc etiam sequitur hic do. Anto. ¶ Interdum vero sñia lata est parte altera absente: ⁊ tunc aut pars illa altera fuit absens ꝑ verã cõtumaciã: ⁊ tũc presumiẽ pro sñia cum eius absentia tũc dei presentia repleatur. l. properandum. §. sin autem. C. de iudi. ⁊ expresse tenẽt dñi de rota in sua cõclusione. ccxcvj. ¶ Interdum aũt est lata absente altera parte ⁊ ficte contumace: ⁊ tũc tenẽt dñi de Rota vbi. s. qḋ nõ presumaẽ pro sñia respectu processus. ⁊ sic intelligũt qḋ no. Inn. in. c. cũ in iure peritus. de offic. dele. ⁊ videẽ do. Ant. hic sequi. sed certe licet pars fuerit absens per fictam cõtumaciam, vt qꝛ citata fuerit ad domũ ⁊ nõ inuenta. facit qḋ no. plene per glos. ⁊ docto. in. l. si. ff. de restit. in integ. ⁊ in cle. si ante. de dolo ⁊ cõtu. tamen si apparet illam habuisse notitiam sñie ⁊ non appellasse infra decẽ dies a tẽpore scientie sñia cõtra eã trãsiuit in rem iudicatam. l. ab eo. C. quõ ⁊ qñ iud. ⁊ ideo videẽ presumẽdum pro sñia ex quo in rem iudicatam transiuit. Et licet fuerit lata parte absente, vt voluit Inno. ⁊ Cõpost. in. c. bone. el. j. de electio. ¶ Interdum vero lata est sñia parte altera absente ⁊ non cõtumace: ⁊ tunc si hoc cõstet: qꝛ sñia est nulla. l. ea que. C. quõ ⁊ quãdo iudex. ⁊ qḋ no. etiam in cle. sepe. de verb. sig. tũc nõ videtur presumẽdum pro sñia. ⁊ sic intelligatur quod not. Specu. in titu. de sñia. §. fina. ver. in summa.

25 ¶ † Sed hic occurrit dubium quid in dubio si in sñia dicaẽ q̃ lata fuit cõtra ipsum reum eo absente. An in dubio presumi debeat ipsum fuisse contumacẽ saltem ficte: an vero nõ presumeẽ aliquo casu cõtumax: nisi probeẽ videtur hoc casu dicẽdum q̃ si apparet reũ habuisse notitiam sñie ⁊ infra decẽ dies a tꝑe notitie nõ appellasset q̃ prima facie videaẽ sñia trãsire in rem iudicatam. per id qḋ habetur in. d. l. ab eo. C. quõ ⁊ quãdo iudex. ⁊ ideo videẽ presumẽdum pro illa. per id qḋ no. Innoc. ⁊ Cõpo. in. d. c. bone. el. j. ⁊ per cõsequẽs videtur presumẽdum qḋ saltẽ ficte fuerit cõtumax: nisi cõtrariũ probetur per ostensionem actorum in causa in quibus nõ appareat de citatione ad sñiam. per id qḋ dixi super glo. post Joã. an. ⁊ per nota. per Bar. in. l. hi qui. C. de appel. ⁊ per hoc multo fortius ꝓcedit si notarius in sñia dixit q̃ lata fuit cõtra reum ipso absente, sed tamẽ legitime citato. per id quod not. Spe. in tit. de sñia. § vt autem. versi. ⁊ nota scḋm quosdam. vbi etiã plus dicit q̃ etiam si a sentẽtia sit appellatum si tamẽ dictum fuit absente ipso reo sed legitime citato qḋ presumeẽ legitime citatus nisi ꝓbetur cõtrariũ. sed Joã. and. ibi in additiõe post Guido. de suza. tenet oppositũ: qꝛ citatio debet precedere actum sñie. ⁊ ideo non credetur notario rogato de actu sententie licet attestetur de citatione. ex quo illa ꝯm tempus sentẽtie non debuit interuenire sꝫ ante. ꝑ id quod no. Inno. hic ⁊ Spec. in tit. de instru. edi. §. restat. ver. in summa. facit qḋ no. glo. in. l. j. C. de fide instru. ⁊ iure haste fisca. lib. x. ⁊ per hoc videtur qḋ nõ presumaẽ citatus nisi hoc appareat. ⁊ hoc videẽ tenere Cõpost. in. c. bone. j. de electio. ⁊ sic non videtur ꝓcedere qḋ. s. dixi. Secus quãdo attestatur de eo qḋ tẽpore sñie potuit interuenire vt si dicat eam latam vtraqꝫ parte presente: nam tunc bene presumitur ipsas fuisse ꝓsentes. l. j. C. de cõtrahen. ⁊ cõmit. stipu. ⁊ qḋ not. Inno. in. c. cum in iure peritus.

26 ¶ † Quid autem si appareat q̃ iudex condẽnauit titium seio in decẽ nec aliter fit mentio de presentia partium. An presumatur partes fuisse presentes. Inn. voluit q̃ sic in dicto. c. cum in iure. ⁊ etiam Spe. in dicto versi. Et nota scḋm quosdam. ⁊ vbi dixi. s. presumi pro sententia respectu processus. intellige hoc maxime procedere quando esset lata de longinquo. per id quod notauit Hostiẽ. de re iudicata. cum inter. Idem tamen ⁊ si de recenti fit

27 lata. per id qḋ. s. dixi. ¶ † Ex predictis potest inferri quid iuris si in sententia sint recensita acta vt quia dicatur visa libelli oblatione lit. cõtesta. iuramento de calũnia ⁊ successiue nominentur omnia acta vsqꝫ ad sententiam exclusiue. An tunc presumẽdum sit pro sententia respectu processus. Specu. in dicto versi. ⁊ nota scḋm quosdam. videtur velle q̃ sic etiam si fuerit appellatũ nisi probetur oppositum. sed Bar. in auẽ. si quis in aliquo. ad fin. C. de edẽ. videtur velle hoc ꝓcedere quãdo partes fuerunt presentes ⁊ non contradixerunt. ⁊ sic videtur velle qḋ si sit appellatum

non credatu

non credatur ex quo pars tunc contradicit ſententie. ¶ Potes
dicere ꝙ ſi eſt appellatum nõ credatur niſi quatenus appareat ⁊
potiſſime qꝛ talia acta precedere habent ſententiã.⁊ ſic ſm tem-
pus ſnĩe non habent interuenire.ideo non videt̃ per tale inſtru-
mentum ſententie probari ipſa acta.plus voluit hic do.Anto.
ꝙ etiam ſi nõ ſit appellatũ.nõ probet talis enuntiatio ipſa acta:
quia enuntiatiua in inſtrumẽto ita demum preſumunt̃ ad preiu
dicium partium quando potuerunt interuenire tẽpore confecti
inſtrumẽti:vel ſi non potuerunt interuenire ⁊ ſunt talia quibus
partes potuerũt renũtiare:alias nõ ꝓbant̃ talia enũtiata.per ea
que habentur in.l.ſi forte.de caſtrenſi pecu.⁊.d.l.j.de fide inſtru.
lib.x.⁊ per Bar.in.l.ſciendum.ff.de verbo.oblig.vbi ponit dictã
cõcluſionem.Et ideo cum partes nõ poſſint renuntiare cõteſta-
tioni lit.vt no.per gloſ.de offi.de lega.de cauſis.⁊ in.l.prolatum.
C.de ſenten.ideo talia non preſumentur ex vi enuntiationis,ſed
bene preſumentur ex autoritate ſententie que videtur trãſiuiſſe
in rem iudicatam ſi nõ eſt appellatum.ex qua autoritate etiam
preſumeretur pro proceſſu ⁊ pro actis etiam ſi nõ eſſet enuntia-
ta in ſnĩa.⁊ plus voluit etiã hic Inno.ꝙ etiam ſi notarius atte-
ſtetur enuntiationẽ,ꝙ nõ per hoc ꝓbabuntur enuntiata.ſꝫ Ho-
ſtieñ.hic voluit cõtrarium.Sed cõcorda opi.vt hic voluit domi.
Anto.qꝛ ſi ſimpliciter atteſtatur:nec dicit ſe fuiſſe rogatum.ꝓce
dit opi.Inno.vt ſi dicat̃ viſa libelli oblatione.que tali die facta
fuit ⁊ viſa lit.conteſt.que tali die facta fuit.nam tunc nõ per hoc
probatur,qꝛ videtur eſſe quedã ſimplex recitatio.ſecus ſi dicatur
viſa libelli oblatiõe que tali die facta fuit.⁊ de qua dicta die ego
notarius infraſcriptus fui rogatus.et ſimiliter dicatur viſa lit.
conteſta.que facta fuit tali die.de qua dicta die ego fui rogatus.
nã tunc bene probantur ipſa enũtiata.⁊ ꝓcedunt predicta etiam
in ſententijs cenſure.⁊ in alijs que non tranſeunt in rem iudica-
tam:qꝛ ſi eſt appellatum non preſumit̃ pro eis etiam reſpectu ꝓ-
ceſſus.ſecus ſi nõ eſt appellatum.vt voluit gloſſ.fin.hic ⁊ in.c.ad
reprimendam.de offic.ordi. ¶ Et adde etiam his que dixi circa
28 primum caſum,ꝙ vbi † ſententia non tranſit in rem iudicatam:
tunc etiã per teſtes poteſt doceri de iniuſtitia ſnĩe.vt in.c.ſeries.
j.de teſti.⁊ in.c.tenor.⁊.c.lator.j.de re iudi. ¶ Itẽ adde ꝙ vbi ap-
pareat ſnĩam latã eſſe partibꝫ preſentibꝫ licet ex actis nõ appa-
reat terminum datũ ad ꝓbandum nec aliter de cauſa cognitum
tamen preſumit̃ pro ſnĩa ſi nõ fuit appellatũ qꝛ preſumitur cau-
ſe cognitio ex hoc ipſo ꝙ parte preſente vel cõtumaciter abſente
ſententia eſt lata in.l.in cauſe.§.cauſa cognita.ff.de mino.qd̃ in-
tellige niſi ex breuitate tẽporis aliud ſit preſumendũ:vt ſi appa-
reat de mane litem cõteſta.⁊ de ſero ſnĩam latam.vt not.Bar.in
d.l.ꝓlatam.C.de ſen.facit qd̃ habet̃.s.de reſti.in integ.tum ex li-
teris.qd̃ intelligit do.Anto.ꝓcedere ſi parte abſente ſit lata,ſe-
cus ſi parte p̃ſente ⁊ non reclamante:qꝛ tũc videtur parti impu-
tandum.facit qd̃ no.Bart.in.d.aut̃.ſi quis in aliquo documẽto.
29 ad fin. ¶ † Per predicta poteſt inferri quid iuris ſi notarius in
inſtrumẽto dicit ꝙ talis mulier certificata de beneficio velleiani
illi renũtiauit nũquid p̃ſumat̃ fuiſſe certificata.nã licet do.Ant.
videat̃ hic velle qd̃ nõ:tamen cõtrarium videt̃ dicendum qd̃ cre-
dendum eſt tali enuntiato.ex quo potuit interuenire tp̃e inſtru
30 menti ꝑ ea que ſuperiꝰ dixi. ¶ † Per predicta etiã poteſt infer-
ri ꝙ ſi tabellio dicat qd̃ talis teſtis iuratus depoſuit:qd̃ tũc p̃ſu-
metur teſtẽ iuraſſe:qꝛ potuit id interuenire tp̃e actus.⁊ hoc vi-
detur verum lꝫ do.Anto.hic ſentiat cõtrarium.⁊ expreſſe tenet
Bar.in.l.theopompus.vbi etiã gl.tangit.ff.de dote p̃leg.nec eſt
verum qd̃ non poſſit renuntiari iuramẽto teſtis.lꝫ do.Anto.hic
videat̃ dicere cõtrarium.per ea que habentur in.c.tuis.j.de teſti.
31 ¶ † Et adde etiã predictis ꝙ in his q̃ ſunt de lõginquo ⁊ parui
preiudicij creditur enũtiatũ.per id qd̃ habetur in.l.cum aliquis.
C.de iure deliber.⁊ in decre.ſi papa.de priui.in.vj.⁊ iſta ſufficiãt
quo ad declarationem materie huius gloſ.fi. ¶ Extra gl.aduer-
32 te qꝛ Innoc.hic dicit qd̃ † ſi nuntius publicus cõſtituitur ad oẽs
citationes fiendas qd̃ poteſt citari ſine alio ſpeciali mãdato.Sꝫ
Bart.tenuit contrarium in.l.neminẽ.C.de cuſto.⁊ exhibi.re.de
quo dixi in decre.j.de iudi.vnde tutius eſt qd̃ ſpecialis cõmiſſio
fiat niſi conſuetudo aliud haberet.dixit tamen Guido de ſuza.in
l.ad peremptorium.ff.de iudi.vt hic tangit do.Anto.qd̃ ſi appa
ret citationẽ ⁊ relationẽ factã preſumitur cõmiſſio facta per iu-
dicem nuntio:ſed contrarium videtur verum.per.l.quecũqꝫ.§.fi.
de publi.[ADDI ¶ An aũt preceptũ de citando debeat ſcri-
bi.hic videtur caſus ꝙ ſic exponẽdo citationes.i.precepta de ci-
tando.hoc tamẽ non ſeruatur ſm Io.an.credo qd̃ de iure debet
ſcribi cum ſine mãdato iudicis nõ poſſit citare.vt patet in p̃alle.
33 l.neminem.TIO. ¶ † Itẽ aduerte qꝛ licet iudex poſſit cõmitte
re notario examinationẽ teſtiũ tamẽ ipſe notarius cui ſit cõmiſ-
ſio non debet eſſe rogatus de cõmiſſione:ne in facto proprio vi-
deatur teſtis contra.l.omnibus.C.de teſti.ſed debet alius nota-
rius eſſe rogatus de illa.qd̃ tene menti qꝛ quandoqꝫ in practica
in hoc erratur.Bar.tamẽ tenet ꝯtra in.l.ex ſententia.ff.de teſta.
tute.Sed Bal.in.l.iudices.j.de fide inſtru.reprobat dictũ Bar.
⁊ tenet hoc dictum.vnde hoc dictum videtur de iure verius ſm
Ioan.de imo.⁊ idem tenet Io.and.in additio.Spec.in titu.de
34 citatio.§.ſequitur.ver.vtrũ autem. ¶ † Item aduerte qꝛ eſt du-
bium:an acta poſſint deſtrui de partiũ volũtate.⁊ videtur velle
Io.and.hic ꝙ ſic ſi intercedat etiã voluntas iudicis.al's ſecus.et
dicit etiã hoc verũ niſi lis ſit terminata per ſnĩam que tranſiue-
rit in rem iudicatam.per id qd̃ habetur in.l.acta.ff.de re iudica.
quaſi partes nõ poſſint renuntiare tranſitui in rem iudicatam.
⁊ videtur ſequi hic do.Anto.Sed credo qd̃ ſi ex ſnĩa non eſt ius
queſitum alicui:niſi partibꝰ qd̃ poſſint de voluntate ipſarũ par-
tium ⁊ iudicis deſtrui:qꝛ licet per trãſactionem non poſſit rece-
di a re iudicata:qꝛ illa debet fieri ſuper re dubia.l.j.⁊.l.poſt rem
ff.de tranſac.tamen per pactũ poteſt ius etiam liquidum remit-
ti.l.pe.C.de pac.⁊ qd̃ no.in.c.ſi diligenti.de foro cõpe.⁊ per ꝯñs
ſicut poſſent per pactum renuntiare ſententie.ita videtur poſſe
illi renuntiare faciendo illã cũ actis deſtrui.facit qd̃ no.in.l.no-
ſtram.C.de teſta.ideo autem requiritur conſenſus iudicis,qꝛ in-
tereſt eiꝰ apparere acta vt ſic appareat eum iuſtitiã miniſtraſſe.
Item ſi ex ſententia ius tertio eſſet queſitũ nõ poſſent tunc acta
deſtrui de conſenſu partium ⁊ iudicis.⁊ ſic intelligatur.d.l.acta.
35 ¶ Item attende qꝛ videtur Innoc.hic velle ꝙ † notarius poſſit
inſtrumẽtum facere ſcribi ⁊ illi ſe ſubſcribere.ſed cõtrarium hic
voluit Hoſtiẽ.pro quo bene facit qd̃ habetur in aut̃.de tabellio.
⁊ ideo videtur qd̃ non probet inſtrumentũ ſcriptum manu alte-
rius notarij,licet notarius rogatus ſe ſubſcribat:niſi ſtatutum
36 vel cõſuetudo loci aliter ſe habeat. ¶ † Item attende diligenter
qd̃ vbi producitur inſtrumẽtum ⁊ regiſtratur in actis parte ad-
uerſa non cõtradicente ꝙ deinceps ſtatur tenori inſtrumenti re-
giſtrati apud acta licet non producatur originale.⁊ plus voluit
hic Inno.notabiliter.ꝙ ſi nõ ſit totus tenor regiſtratus:ſi tamẽ
partes ſubſtantiales ſint regiſtrate qd̃ credetur etiam ſi nõ pro-
ducatur originale ſi pars nõ cõtradixit.⁊ ideo ſi dicatur in actis
qd̃ titius produxit inſtrumentum vẽditionis facte per eum ſeio
de tali domo pro tanto pretio confectum manu talis notarij cre
detur qd̃ venditio fuit facta.⁊ pro dicto pretio de dicta re ⁊ ſi nõ
producatur originale ex quo non fuit cõtradictum tali regiſtra-
tioni.⁊ intellige ꝙ nõ eſt neceſſe produci originale niſi pars vel-
let redarguere de falſo.ꝑ id quod habetur in.l.vltima.C.de fide
inſtru. ¶ Item aduerte qd̃ ſi conſtituatur procurator apud acta
non per hoc probatur quis procurator:niſi rogatus fuerit no-
tarius preſentibꝰ teſtibꝰ:qꝛ ipſum ꝓcuratoriũ nõ eſt proprie de
actis.lꝫ productio eius ſic vt voluit Inno.in.c.cum in iure peri-
tus.de offi.deleg.⁊ eodem modo ſi delegatus apud acta delega-
ret nõ probarent acta delegationẽ:niſi notarius fuerit rogatus
de illa corã teſtibus,ſi tamẽ inſtrumentũ delegationis corã dele-
gato producatur ⁊ regiſtretur ĩ actis totus tenor vel ſaltem eius
ſubſtantia parte non cõtradicente ſatis ꝓbabitur delegatio etiã
ſi poſtea nõ producatur iterato originale. ¶ Item aduerte quia
37 tangit hic Inno.de iſta exceptione † tu nõ es ꝓcurator an poſſit
obijci poſt litem conteſt.⁊ cõcludit ꝙ ſic.⁊ hoc clarũ ſi velit obij-
ciens illam probare vt qꝛ velit probare mandatum reuocatum:
ſi autem nihil velit probare:tunc adhuc auditur cum reddat iu-
dicium retro nullum in.c.in noſtra.de procura.⁊ in.l.licet.C.de
procura.⁊ facit qd̃ noſ.glo.⁊ Innocẽ.in.c.j.in verbo abſentia.de
elec.in.vj.vbi bona gloſſ.⁊ hoc dicit verum niſi appareat inſtru-
mentum fuiſſe ꝓductum ⁊ tunc nõ fuerit cõtradictum:nam tũc
nõ poſſet opponi,quia preſumeretur procurator niſi ꝓbaretur
oppoſitum.de materia per Bart.in.d.l.licet.⁊.l.põponius.§.ra-
38 pti.ff.de ꝓcura.⁊ per gl.in.d.c.j. ¶ Item no.ꝙ † examinans te-
ſtem debet facere ſcribi ſi teſtis vacillando dixit vt ſic poſſit vi-
deri quãta ſit fides adhibẽda:⁊ debet de vacillatione facere ſcri-
bi preſente ipſo teſte ſi vult facere ſcribi ad finẽ vt teſtis puniat̃.
Sꝫ ſi ſolum vult facere ſcribi reſpectu valoris teſtimonij poteſt
facere ſcribi etiã in abſentia teſtis dũmodo nõ ex interuallo per
c.preterea.j.de teſti.cog.et debet notarius in hoc obedire iudici
qui melius poteſt hoc videre cũ ipſe notarius habeat vacare cir-
ca ſcripturã:nõ tamẽ debet atteſtari teſtem vacillaſſe niſi hoc vi-
deat,ſed poteſt dicere qd̃ vacillauit vt ſibi aſſeruit iudex qd̃ tene
39 mẽti. ¶ † Itẽ aduerte qꝛ licet preſumatur ꝑ ſcriptura actorũ:ta
men probari poteſt contrariũ per teſtes.vt hic etiã ſenſit gl.⁊ ex-
preſſe voluit Hoſt.⁊ ideo ſi notarius ſcripſit ꝙ reus fuit ꝯfeſſus
vbi negauit vel econtra poterit probari contrariũ per teſtes qui
interfuerũt reſpõſioni.⁊ ſic nõ eſt neceſſe ꝓbari contrariũ ꝑ con-
trariã ſcripturam:licet alij aliter dixerũt.facit qd̃ not.s.eo.tertio
loco. ¶ Itẽ aduerte ꝙ ſi in ſentẽtia diffinitiua dicatur ꝙ lata eſt
in ſcriptis ſtatur in hoc ſcripture,qꝛ hoc potuit interuenire tp̃e
late ſnĩe.facit quod ſuperius dixi.ſed ſi hoc nõ exprimitur:an in
dubio preſumetur lata in ſcriptis.Spe.in tit.de ſen.§.vt autem.

ver. item non valet. dicit q si lata est in prima psona: tunc presumitur lata in scriptis q2 tunc verba scripture referuntur etiā ad iudicem, sz si lata sit in tertia persona seu per verba tertie persone, quia dicant talis iudex sic pronuntiauit: tūc non presumitur lata in scriptis si aliter non appareat. faciat. l. quecūq3. §. fin. ff. de publi. Fallit fm Bar. si dictum fuerit lecta ꝛ sentētialiter pmulgata fuit dicta sententia per talem iudicē ꝛc. nam tunc presumit lata in scriptis: q2 sentētialiter promulgare est in scriptis illam ferre. l. j. ꝛ ij. C. de sen. ex peri. recitan. ꝛ no. Bart. in. l. sciendum. ff.
40 de verbo. obliga. ¶ † Quid autem si in sentētia dicat iudex condemno titium tutorem seu pupilli an presumatur tutor si aliud non appareat. Spe. tenuit qđ non in titu. de pbat. §. fina. ver. sed pone. qđ tene menti q2 quādoq3 de facto ɔtingit ꝛ pridie in qōne facti hoc fuit in dubium reuocatū in simili. facit qđ not. Bart. in l. j. §. item pōponius. ff. qđ cum fal. tu. anto. ꝛ qđ notat per eundē
41 in. l. licet. C. de procurat. ¶ † Ultimo adde his que dixi. s. q vbi non appellatur a sententia presumitur pro ipsa sententia: secus vbi appellatur cum appellatio suspendat pronūtiatum. j. de iureiuran. venientes. ꝛ. l. j. §. j. ff. ad turpil. nam pro predictis est tex. valde bonus cum glo. in. l. herennius. §. caia. ff. de euic. vbi aperte colligitur dicta conclusio videlicet q pro sententia presumit si non fuerit appellatum.

1 ☞ Statutum loci an possit ligare personas ecclesiasticas.
2 Consuetudo contraria omni iuri non valet.
3 Negatiua potest per iuramentum probari.

D nostram. Si probari potest reum deliquisse eius purgatio qđ non deliquerit non est admittenda. h. d. Et primo ponit prauam consuetudinem. Secundo illam serua
1 ri prohibet. Secunda ibi, volentes. ¶ † Nota argumentum pro ꝛ contra qđ statutum loci liget ecclesiasticas personas etiam coram iudice ecclesiastico dūmodo sit iustum, vt hic videtur probari a contrario sensu, sed posses respondere qđ hic ɔsuetudo erat cōmunis clericorum ꝛ laicorum. facit quod nota. Innoc. de consuetu. cum dilectus. ad fi. ꝛ de materia in. c. ecclesia sancte marie. de constitu. ꝛ in. c. quod clericis. de foro cōpe. ꝛ per Bartol. in. l. j.
2 C. de summa trini. ¶ Item no. qđ † consuetudo contraria omni iuri tanq̄ irrationalis non valet, vbi autem repugnaret soli iuri positiuo bene potest valere si alias sit rationabilis et prescripta. s. de consuetu. c. fi. ¶ Item no. qđ non valet consuetudo que prefert plene probationi probationem subsidiariam ꝛ iuramentalem. facit qđ no. in Specu. ꝛ de inquisi. §. nunc tractemus. versic. sed quid si reus. vbi dicit q accusationem vel inquisitionem non facit silere oblatio purgationis. ¶ Item not. argumentum pro
3 et contra qđ † negatiua possit probari per iuramentum. de quo dicendum vt in. c. j. de confes. lib. vj. ¶ In glo. j. ibi, ꝛ sui similes. isti sibi inuicem seruiebant ꝛ vnus alium cōpurgabat qđ esse non debet. ex quo non erant bone fame ꝛ opi. et quia in hoc casu non erat locus purgationi ex quo crimen probari poterit per testes: sed eo casu quo potest esse locus purgationi vt quādo quis esset infamatus ꝛ nō apparerent accusatores nec testes: tunc bene potest quis se purgare. vt tangit glo. sequens. tamen cōpurgatores debent esse bone opi. ꝛ si postea casualiter contingat q expediēs sit aliquem ex compurgatoribus se purgare, poterit purgatus illum cōpurgare si hoc sibi videatur salua conscientia. nam ꝛ ad hoc naturaliter ad antidora est obligatus. l. sed si lege. §. cōsuluit. ff. de peti. here. ꝛ hec naturalis obligatio surgit ex illa equitate vt bene facienti bene faciamus. vnde nō est tante efficacie: quāte est naturalis descendens ex pacto. vt hic tangit Joā. and. de qua etiam Bar. in. l. si testamento. ff. de fideiuss. ¶ In glo. ij. ibi, omni iuri. nam est cōtraria iuri canonico, vt patet ex supradictis. Itē iuri diuino qđ vult stari dicto duorum aut trium testium idoneorum. j. ti. j. in omni. ꝛ similiter iuri ciuili eadem ratione. l. vbi numerus. ff. de testi.

a ¶ Fines diocesum. eodē modo sum mát hoc. c. d. Abbas ꝛ And. sicu. ꝛ do. Fely.

1 ☞ Limites diocesum probantur per libros antiquos.
2 Limites siue confines an possint probari per testes
3 Fama videtur plene probare in factis antiquis.
4 Scripture columne vel lapidis an credatur.
5 Fama per se solam non probat sed cum aliis adminiculis.

a Am causam que. Fines diocesum[a] pbant p libros antiquos testes adminicula ꝛ famam. h. d. ꝛ est cōmunis diuisio. secūda ibi: mandamus. ¶ Nota ibi in text. vel alio modo. puta per recognitionē vel confessionem. j. de censi. cum olim. ꝛ de confes. c. fin. vel per iuramenti delationē. xvj. q. iij. qđ dilectio. vel per violentā presumptionem. arg. xxxij. q. j. c. dixit. fm Hostie. ꝛ Abba. Inno. vero hic dicit, q vbi factū constare non potest. potest fieri diuisio fm antiquam famam et
1 adminicula alleg. xvj. q. iij. inter memoratos. ¶ † Not. q in probandis confinibus statur libris antiquis. facit quod no. in. l. cum aliquis. C. de iure deliberan. ꝛ in. c. si papa. de priuileg. in. vj. ꝛ in Spec. de proba. §. videndum. ver. nono. ꝛ dicit hic Hoff. q limites cōsueuerunt distingui p flumina quandoq3 per riuos aquarum quandoq3 per castella vel per villas ꝛ quandoq3 per montes ꝛ quandoq3 per cacumina montiū. ꝛ no. q hic loquit de cōfinibus seu limitibus diocesum: quādoq3 vero queritur de limitibus agrorum vel prebendarum. j. de prescrip. q2 indicante. et. s. eo. ex
2 literis. ¶ † Item no. qđ etiā per testes possunt confines probari qđ intelligit do. Anto. pcedere etiā si ferant testimoniū de auditu in facto valde antiquato. facit qđ not. in. c. veniens. de verbo.
3 signi. per Inno. lib. vj. ¶ † Et no. etiā q fama vr̄ plene probare in factis antiquis. de quo in. d. c. veniens. el. j. ꝛ de verbo. signi. in c. quid per nouale. ꝛ Bart. in. l. de minore. §. tormenta. ff. de q̄stio. ¶ Item no. q in questione confinium admittitur probatio etiā per adminicula. Et no. etiam illud vulgatum q que nō prosunt singula multa iuuant. de quo in glo. fi. ¶ In glos. j. ibi: facit fidē. Hoc verum si liber fuisset in archiuo publico seu sub publica et fideli custodia si aūt fuisset extra, tunc in his que non essent magni preiudicij videtur ei standum: sed in aliis videret secus. nam vt dicit Hosti. potuisset iam sunt cētum anni sacerdos scripsisse in libro ecclesie q aliqua domus vel possessio spectaret ad ecclesiam. cum forte id nō esset verum. vnde non est iustū tūc talem
4 librum pbationem facere. ¶ † In ea. glo. ibi: vel lapides. intellige qñ aliqua verisimilia continent in ipsa scriptura columne vel lapidis antiqui, vel si contineatur de cōfinibus vel historia alicuius sancti vel priuilegiū ecclesie: secus si verisimilia non continerent. vt dixit Bar. in. l. monumētorū. C. de relig. ꝛ sump. fune. vbi etiam tex. videt facere cōtra hanc gloss. Sed patet solutio ex predictis. ¶ In eadē gl. ibi: in albo pretoris. i. in pariete dealbato in loco iudicij in quo scribebantur citationes: sed hodie loco ipsorum fit citatio per schedulas affixas in foribus palatij ꝛ vocabatur citatio per edicta in aut. qui semel. C. quō ꝛ qñ iudex. talis tamē citatio hodie regulariter nō habet locū. vt in cle. j. de iudi. de quo etiā ibi plene dixi. ¶ In glo. ij. ibi per se tamē ꝛc. cōclude
5 q regulariter † fama per se solam non probat sed cū aliis adminiculis. de quo. j. tit. j. veniens. el. j. ꝛ per Barto. in. l. de minore. §. tormēta. ff. de questio. sz in istis factis antiquis vbi est questio de cōfinibus. videtur qđ plene pbet p ea que habent in. c. veniens. ꝛ in. c. quid per nouale. de ver. sig. per Innoc. ideo si testes dicant q fama ꝛ cōis opi. est q talis limes semp ꝛ sic fuit obseruatus a tpe cuius initij memoria nō existit tunc pbant vt voluit Archi. xvj. q. iij. c. inter memoratos. ꝛ facit ēt qđ ipse no. eadē causa. §. q. j. in. c. plures. ¶ In glos. fi. ibi indicia etiā pbant dic attendendā qualitatem indiciorū. vt nota. do. Ant. s. eo. c. tertio loco. ꝛ Jo. an. in addi. Spe. in tit. de proba. §. fi. ver. xiij. circa fi.

1 ☞ Uirginitas pbat per aspectū ꝛ p inspectionem obstetricū.
2 Peritis in arte creditur.
3 Ingredi religionē potest alter cōiugum altero inuito post matrimonium contractum de presenti ante carnis copulam.

C Ausam matrimonij. Possūt reprobari matrone per quas virginitas puelle pbatur. h. d. et est cōis diuisio. secūda ibi: mandamus. ¶ No. q pendente questione matrimoniali in qua vertitur dubium de copula nō debet vxor restitui viro: ne alias cōfundi possit pbatio afferentis copulam non interuenisse. ¶ Item not. qđ vbi agitur ad dissolutionē matrimonij contra religionis ingressum. non obstante probatione facta in matrimonio ꝛ publicatione testiū: nō impedit productio testiū super eisdem articulis vel directo con
1 trariis. ¶ Itē not. † virginitatē probari per aspectū ꝛ per inspectionē obstetricum que attestantur de his que vident. ꝛ sic no. q aliquādo quis testificatur de eo qđ apprehendit fm tps testimonij ꝛ post predictum iuramētū. ¶ Itē no. q vbi pbatio non pōt plene haberi ne deceptio interueniat possunt testes pluries mul
2 tiplicari si iudici videatur. ¶ Et not. q licet credatur † peritis in arte: tū magis credēdum videt illis qui magis sunt periti. facit qđ no. in. l. j. §. j. ff. de ventre inspi. per Bar. ¶ Itē no. q snia contra religionis ingressum etiā p matrimonio non videtur trāsire in rem iudicatā. ¶ Ultimo no. q virginitas censetur esse priuilegium. de quo etiam in glo. ¶ In gloss. pe. in fi. dic vt dictū fuit in. d. c. iurauit. ꝛ adde qđ habetur in. c. ex publico. j. de cōuer. con
3 iug. † vbi etiā post matrimoniū cōtractum per verba de presenti ante carnis copulā potest alter cōiugum altero inuito transire ad religionem secus post carnis copulam. ¶ In gloss. fi. ibi: que sola. sup. facilius q̄ alie virtutes. nā etiā alie sufficiunt ad presentandas animas hoim deo. vt not. glos. in. c. nuptie. allega. in glo. ¶ In ea. glos. ibi: laureolam. Dicit laureola sertum seu girlanda que fit de lauro qua olim vincentes alios in aliquo actu virtutis in signum laudis coronabant. ꝛ ideo per similitudinem in signum laudis virgines laureolam habebunt. facit qđ not. in. c.

si paulus

q̃ paulus. allega. in gloss. erit enim quedam corona laudis ꝛ quidam splendor quo mediante ab alijs discernentur.

1 Acta originalia an debeant esse apud iudicem.
2 Confiteri non intelligitur qui dicit non nego.
3 Acta probari possunt per scripturam ꝛ per partium confessionē ꝛ an per testes possint probari.
4 Concordiam inter partes debet iudex querere.
5 Instantia an lapsu triennij perire debeat.
6 Attestationes in vno iudicio recepte an probent in alio.

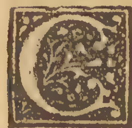

Cum bone. Acta coram primis iudicib⁹ facta faciunt fidem corā secūdis. h. d. ꝛ post decisam ponit formam cōmissiōis bi-
1 membris. ꝛ secundū membrū ibi alioquin. ¶ † Not. j. ꝙ acta originalia videntur debere esse apud iudicem, sed cōtrarium est verum q: imo apud scribentē debent esse dicta acta. vt notat Joā. an. in. c. quoniā cōtra falsam. s. eo. ꝛ facit ꝙ habetur in auť. de tabellio. colla. v. ꝛ qđ habetur in tex. dicti. c. quoniā. Nec obst. iste tex. q: debet intelligi ꝙ ponit facti cōtingentiam: q: sic de facto contingit ꝙ erant apud priores iudices non autem iuris di-
2 spositionē. ¶ † Itē no. qđ illud qđ nō reuocatur in dubium per partes, licet de alijs reuocetur in dubium. intelligitur illud tale confessatum. ꝛ sic facit ꝙ si pars dicat non nego istud qđ intelligatur per hoc confiteri. facit qđ not. per Bal. in. l. si duo patroni.
3 vbi bonus tex. ff. de iureiur. ¶ Item no. † acta posse probari nedum per scripturam, sed etiam per partium cōfessionem. Et an etiam possint probari per testes dictum fuit ī dicto. c. quoniam.
4 ¶ Itē not. ꝙ † iudex debet querere cōcordiā inter partes. de quo
5 in. c. j. s. de mu. peti. ¶ Item no. iuncta decisa † ꝙ de iure canonico nō vř instantia perire per lapsum triēnij. nam vt patet ex antiqua causa fuit cōmissa primo loco per celestinū cui postea successit Inno. tertius: ꝛ demū mortuo Inno. successit Honori⁹ q vixit etiā vltra tres annos: ꝛ demū subrogatus fuit Gregorius nonus autor decre. ꝛ tamen causa adhuc nō erat finita. ꝛ ex eisdē actis venit terminanda qđ non esset si instātia fuit perempta: q: tunc pereunt etiam acta ordinatoria litis, ꝛ veniunt iteranda in noua instantia. prout etiā libelli oblatio ꝛ ꝯtestatio litis ꝛ prestatio iuramenti de calūnia. l. cū lite mortua. ff. iudi. sol. ꝛ qđ ibi plene not. per Bar. ꝛ de materia in. c. pe. s. de iudi. ꝛ de do. ꝛ cōtu. in c. fina. ꝛ per Inno. de offi. dele. in. c. consuluit. seu in. c. venerabili.
6 ¶ In gl. pe. ibi si voluerunt. † hoc clarū qñ ambe partes concordant: sed si altera pars repugnaret: an tūc stabiť dictis attestationibus clausis. tāgeť in. c. cū cām alleg. in gloss. de quo etiā per legistas in. l. gesta. C. de re iudi. ꝛ p Bar. in. l. ij. ff. iudi. sol. ꝛ ibi etiam tāgit an attestationes in vno iudicio recepte indistincte ꝓbēt in alio. de quo etiam per Inno. in. c. causam que. el. j. j. ti. j.

¶ De testibus ꝛ attestationibus. Rubrica.

1 Probationum multe sunt species.
2 Probatio per testes que fit per vocem viuam est efficacior.

¶ Quia visum ꝛ tractatū est. s. de ꝓbationib⁹ in genere: verum
1 q: † multe sunt species probationum. vꝫ per testes instrumenta presumptiōes iuramēta. ideo de illis cōsequēter erat videndū et pro tanto de eis tractat per ordinē in rubricis sequētib⁹. Sed q:
2 probatio † per testes que fit per viuā vocē videtur efficacior ꝛ potentior. vt in auť. de fide instru. ꝛ cau. §. si vero aliquid. colla. vj. iō de eis premittit de materia. iiij. qđ. iij. ꝛ. ij. q. iiij. ꝛ. iij. qđ. v. ꝛ. ix. et xiiij. q. ij. ꝛ. xxxv. q. vj. per totum. Et reperitur in. vj. ꝛ cle.

1 Testis non debet recipere pecuniam vt verum testificetur.
2 Testis an possit prece induci ad testificandum.
3 Palea quid sit.

Placuit. Tria dicit que patēt de se. Secundū ibi, ꝛ vt. Tertiū ibi: ac nullus. ¶ No. ꝙ officium testificandi debet esse
1 gratuitum. ideo † nō debet testis recipere pecuniā etiā vt verū testificetur alias incidit in corne liam de falsis. l. j. ff. ad le. corne. de fal. ꝛ no. Bar. in. l. diuus. de re iudi. si tñ necesse habēt ire de loco ad locum, debēt sibi p ꝓducētē ministrari expēse ne officiū sit dānosum de re. scrip. statutū. §. pferendo. li. vj. cōsultor tñ pōt iustū consiliū congruo pretio vendere seu p illo pretiū iustū recipere. xiiij. q. v. non sane. ¶ Itē no. ꝙ infidelis nō potest esse testis. ¶ Itē ꝙ testimoniū debet deponi a ieiunio qđ est verū de honestate. vt tangit in gl. si. ꝛ que sunt facienda a ieiunis. vide p glo. de cōsecra. di. j. in. c.
2 sacramēta. An aūt † testis possit prece induci ad testificandū. dic ꝙ sic dūmodo cesset corruptela ꝭm Hosti. facit qđ habetur. j. eo.
3 quoties. ¶ In gl. j. ibi pro palea. † Paleas appellamus omnia capitula que sunt in libro decretorū ꝛ nō fuerūt inserta per Gratianū, sed alias superaddita. sup. per quendā discipulū Gratiani qui vocatus est Pocopalea. vt no. Joā. an. in addi. Spe. in fi. de dispu. ꝛ alleg. circa. ꝛ cōiter nō reperiuntur glossate. ¶ In glo. ij. ibi: prohibitoriū est. s. certarū ꝑsonarū ꝫ permissoriū regulariter. facit quod habetur. j. de spō. cum apud. ꝛ. l. mutus. §. j. ff. de ꝓcur.

1 Monitio iudicis habet vim appellationis.
2 Examinationi testium debent partes interesse.
3 Necessitas excusat a contumacia.
4 Seruus non admittitur in testem.
5 Impubes non admittitur in testimonium.
6 Testificari qui possint.
7 Procurator si litē cōtestetur ꝛ postea ad receptionē testiū voceť dominus ꝛ non procurator an valebit receptio.
8 Procuratores duo si sunt insolidum constituti cum clausula qđ occupantis conditio non sit melior an si vnus est litem contestatus ꝛ alter producit testes an tenebit receptio.
9 Testis non citati dictum an valeat.
10 Citari an debeat pars ad videndum porrigi articulos.
11 Citatio ad domum non sufficit in actu receptionis testium quādo aduersarius alias non fuit in iudicio.

a ¶ Nulla est. eodē modo summatħic ca. do. Abb. et Fely. nihil addito vel sublato.

a In nomine domini. Nulla est[a] testiū receptio facta cōtra nō citatū. h. d. Et primo ponit dictū. Secūdo illud ꝓbat per legem. Tertio concludit. scđa ibi: nec postea. tertia ibi, ecce. ¶ No. pro noīe dñi inuocando. facit qđ habeť in. l. in noīe dñi. C. de offi. prefe. ꝑto. aphrice. ꝛ qđ habetur in Spec. de edic. §. ij. in prin. ¶ Itē not. ꝙ etiā ad decisionē causarum ecclesiasticarū allegari possunt leges. de quo in. c. j. j. de
1 ope. noui nun. ¶ Itē no. ꝙ † admonitio iudicis videtur habere vim citationis. vide gl. notabilē. de offi. dele. ꝯsuluit. ꝛ qđ habeť
2 in. l. ij. C. quō ꝛ qñ iudex. ¶ Item no. argu. † ꝙ partes debēt esse presentes in examinatiōe testiū. ꝫ cōtrariū seruatur vt dicta glo. vnde satis est ꝙ sint presentes quādo testes prestāt iuramentū. ꝛ sic sufficiat citare partē vt veniat ad vidēdum iurare testes. ꝛ sic
3 etiā debet intelligi iste tex. ¶ Item no. ꝙ † casus necessitatis cōtingens excusat a vera contumacia, ꝛ sic in effectu vitiat actum fiendum in verū contumacem. facit de sen. excō. venerabilibus. §. secus. lib. vj. ꝛ sic videtur ꝙ quo ad actum receptionis testium. requiratur vera contumacia nec sufficiat citatio ad domum. de quo in. c. fi. s. de dolo ꝛ contu. per Inn. ꝛ do. Anto. ꝛ per Jo. an. in regula presumitur. de reg. iur. in. vj. in mercu. ꝛ per Bart. in. l. iiij. §. pretor. ff. de dā. infec. ¶ Ultimo not. illud vulgatū ꝙ factū contra legem nō valet. de quo in. l. nō dubium. C. de legi. ꝛ. x. dist. in. c. vides. ꝛ in cle. j. de iure patro. ¶ In gloss. ij. ibi conditio. s. an
4 sit liber vel seruus q: † seruus non admittitur in testem. l. qñ liberi. C. de testi. ¶ Item ibi sexus. hoc dicit gl. q: si est femina nō semper admittitur ad testimonium. j. de ver. signi. forus. ad finē.
5 ¶ Item ibi etas. hoc dicit. † q: impubes nō admittitur ad testimonium sed demum maior. xiiij. annis in ciuili. ꝛ. xx. in crimina li. l. iij. §. lege iulia. ꝛ. l. testimonium. ff. de testi. iiij. qđ. iij. c. j. ¶ Itē
6 ibi discretio. h. d. † q: demēs vel furiosus nō testificať. j. de spon. dilectus. iij. ꝛ. vij. §. tria. ¶ Itē ibi fama. hoc dicit. quia infamis non admittitur. vt. j. eo. testimonium. de quo dic vt ibi. ¶ Item ibi fortuna. q: si est pauper ꝛ habet modicas fortunas ita qđ verisimile sit ipsum deierare non admittetur. l. testium. ff. de testi. canonizata. iiij. qđ. ij. ¶ Item ibi fides. h. d. quia infidelis non admittitur. j. c. proxi. ꝛ. s. c. proxi. ¶ In glos. audire. in fin. ꝛ communiter tenetur gl. licet Joan. ij. q. j. in primis dixerit ꝙ si pars vult renuntiare vlteriori productioni aliorum testium: qđ tunc poterit interesse examinationi, sed hoc communiter nō tenetur quia liberius loquetur parte absente ꝙ̄ ipsa presente ꝛ interrogatoria poterit facere ꝛ dare iudi. ¶ In glo. ineuitabili ibi non valet intellige ipso iure si iudex sciuit impedimentum. per id qđ habetur in. l. quesitum. in tex. ꝛ glos. ff. de re iudi. cum ibi not. per Bar. sed si iudex ignorauit impedimētum ex quo pars fuit ꝑsonaliter citata ꝛ sic apparenter vere contumax licet nō existenter propter iustū impedimentum de mero rigore valebit receptio: sed veniet rescindenda saltem per restitutionem in integ. docto de impedimento. per id qđ habeť in. d. l. quesitum. ꝛ ī. c. cum ber-
7 toldus. j. de re iudi. ¶ Extra glo. reuocatur in dubiū an † si ꝓcurator fuerit litē cōtestatus: ꝛ postea ad receptionem testiū voceť dñs ꝛ nō ꝓcurator an valebit receptio. ꝛ finaliter tenetur ꝙ non: q: citari debuit procurator qui erat dñs instātie, nec tenebať dñs cōparere etiā citatus cū licitū sit sibi per ꝓcuratorē litigare. l. j. §. vsus. ff. de procura. ꝛ etiam videť velle dicere ꝙ non vult litigare per se ex quo ꝓcuratorē ꝯstituit. ꝛ ideo nō valebit dicta receptio testium. Idē si dñs fuerit citatus ad sniam audiendam ꝛ non venerit q: nō tenebit sententia cum debuerit procurator citari qui litem prosequebatur. l. j. C. de senten. ꝛ interlo. om. iudi. ꝛ hoc tenuit Lamber. de rāpo. disputādo, vt refert hic Jo. an. ꝛ Bart. in l. furioso. ff. de iudi. ꝛ. d. l. j. ꝛ hoc qñ dñs nō venit, sed si venisset et presens fuisset procuratore hoc sciente ꝛ non contradicente: tūc

bene teneret sñia: q2 lʒ pcurator habeat directũ ius instantie: tamen dñs hʒ vtile etiã fine cessione. l. in cause. §. fi. ff. de procu. ꝛ sic illo põt vti pcuratore nõ cõtradicẽte. qđ intelligit Bar. procedere qñ ad actũ sñie dñs fuit presens ad finẽ illius actus qđ in dubio presumitur si fuit citatus vel monitus: alias sec⁹. ideo nõ valeret sñia si fertur contra eũ. ar. l. filiusfamil. §. inuitus. ff. de pcur. ꝛ qđ no. s. de elec. cũ in veteri. nã presumitur tacens dissentire ex quo agitur de eius pᵃiudicio. ꝛ p ea que habent in iuribus palleg. ꝛ que habent. j. de reg. iur. is qui tacet. li. vj. secus si in eius fauorẽ sit lata: q2 tũc presumitur consentire. ꝛ ad hoc fuisse presens. ar. l. qui patit. ff. man. ꝛ ex hoc not. ꝙ presens in actu iudiciali si tacet nõ semp habetur pro consentiente. qđ videt cõtra ea que habent in. l. j. ꝛ. ij. C. de rela. Sed potes dicere ꝙ illud habet locũ qñ quis poterat cogi esse in iudicio. sec⁹ qñ nõ poterat cogi ꝛ sic loquant
8 predicta. ꝛ q̃ no. Bar. in. d. l. furioso. qđ tene mẽti. ¶ †Scđo dubitatur qđ si sunt duo pcuratores insolidũ constituti cũ clausula qđ occupantis cõditio nõ sit melior. an si vnus est litẽ cõtestatus ꝛ alter postea producit testes an tenebit receptio cõclude. lʒ Joã. and. ꝛ. d. Anto. hic satis instẽt qđ si primus cõtestãs fuit impeditus psequi litem potuit tũc alius psequi. de pcura. si duo. libr. vj. ideo valet receptio si añt non fuit impeditus tũc si dicimus actũ gestũ p istum scđm esse nullũ tanꝗ nõ habẽtẽ ad hoc mãdatũ ex quo alius preoccupauit. p id qđ habet in. d. c. si duo. dicit. d. Ant. qđ indistincte nõ valebit pductio. Sʒ certe licet nõ valeret puto ꝙ dñs posset ratificare ex quo eius noĩe esset gestũ: sicut etiam ratificat gesta p falsum pcuratorem suo noĩe. l. licet. C. de pcu. ꝛ. l. licet. ff. de iudi. Si autem dicam⁹ actũ gestũ per istũ scđm valere ꝛ posse celebrari nisi obijciatur: tunc videtur qđ possit ratificari si reus nihil obiecit. ꝛ hoc clarũ si re⁹ etiã ꝯsentiat. Si autẽ ꝯdicat tũc videt velle. d. Anto. qđ nõ possit ratificari ipso inuito saltem qñ receptio facta fuit ipso absente licet forte citato. Sʒ nõ video quare non possit ratificari per dñm ex quo eius noĩe est gestum. nam etiam si nullum penitus habuisset mãdatũ posset ratificare actum per eũ gestum noĩe dñi. vt. d. l. licet. ꝛ sic fortius videtur ꝙ possit ratificari hoc casu quo habuit mandatũ ꝛ si dicat reus distringet p plures aduersarios contra. l. ne in plures. ff. de exerci. Posset dici qđ nõ distringetur q2 nõ poterit iste secũdus psequi inuito reo, sed bene poterit prosequi primus etiã vtendo testib⁹ productis per secundum si dñs productionẽ ratam habeat. nam alias talis receptio non preiudicaret dño ex quo effectualiter ad
9 illam nõ habebat mandatũ primo nõ impedito. ¶ †Tertio dubitatur an valeat dictũ testis non citati nec admoniti qui cõductus per partem ad iudiciũ in presentia partiũ ꝛ iudicis iurat. ꝛ cõcludit qđ sic: vt voluit sentire. Spe. in ti. de teste. §. qualiter. ver. iudex ergo. ꝛ tenẽt dñi de Rota sua cõclusione. ccclxv. lʒ Guil. de mõte landu. sentiat cõtrariũ in clemẽ. romani. de iureiu. ꝛ etiam Jaco. de bel. in auf. de testi. colla. vij. sed p predictis. facit qđ not. gloss. in. l. post legatum. §. is vero. ff. de his quibus vt indig. ꝛ ibi Bar. etiam hoc tenet. secus quãdo sponte sine requisitione partis ꝛ iudicis testis venit ad ferẽdum testimonium, q2 tunc est suspectus, vt in dicta auf. de testi. §. j. et per hoc apparet qđ non est necesse ꝙ testis si citetur sit cõtumax ꝛ expectet se pignorari. licet
10 Ja. de bel. aliter dixerit. ¶ †Tangit etiã hic do. Anto. an pars sit citanda ad videndum porrigi articulos. ꝛ videt tenere qđ sic: q2 si iudex admittit talis admissio videtur esse quedam interlocutoria p quam parti possit generari preiudiciũ si admitterẽtur non admittendi. ideo videtur ꝙ debeat pars citari. per id qđ habetur de maio. ꝛ obe. inter quatuor. ꝛ. ff. de re indica. in. l. de vno quoqꝫ. Inno. tamen de pcu. in. c. auditis. dicit notabiliter ꝙ valet interlocutoria etiã si pars nõ fuit citata: licet secus in diffinitiua. sed precedẽs dictum videtur verius per id etiã qđ hic nota. glo. penul. ꝛ etiam videt voluisse Bart. in. l. qđ iussit. ff. de re iud. qđ intellige nisi precessisset citatio generalis ad cõparendum in tota causa. ꝛ sic posset intelligi dictum Inno. in. c. auditis. vel nisi ageretur de leui preiudicio. per id qđ habetur in. l. sed interpellatus. ff. de arbi. vbi interlocutoria per quam mandat quem citari: q2 illa nõ requirit magnã cognitionẽ ꝛ est leuis preiudicij, potest ferri parte absente: al's videtur secus p nota. in. d. l. qđ iussit. ꝛ per ea que habẽtur hic in gl. penul. ꝛ. j. de appel. ex ratione. ¶ Limita vltimo decre. qñ recipiũtur testes ad eternã rei memoriã sed si reciperẽtur summarie ad informationẽ notorij vel habilitatem persone non esset necessaria citatio. nã ꝛ tũc etiã recipiunt testes nõ iurati. vt not. j. de coha. cle. tua. ꝛ per Inn. s. de postu. prela. in
11 c. j. ¶ †Itẽ intellige qđ non sufficit citatio ad domũ in actu receptionis testiũ qñ aduersarius alias nõ fuit in iudicio: alias secus q2 presumit tunc ꝯtra talẽ ex quo se absentauit. p id qđ habet in l. fulcinius. §. qđ sit latitare. ff. ex quib⁹ cau. in pos. eat. ꝛ per Dy. in regula pro possessore. de regu. iur. in. vj. ꝛ per Barto. in. l. iiij. §. pretor. ff. de dã. infec. ꝛ per Joã. an. in regula presumitur in mercurialibus. de reg. iur. in. vj. sufficit etiam citatio ad domũ qñ timeretur de morte testium vel absentia diuturna. vt no. in. d. regula presumitur. ꝛ. s. vt lit. non contesta. quoniam.

1 ☞ Mulier admittitur ad testificandum cõtra clericum etiam in crimine quando agitur per viam denuntiationis.
2 Particeps delicti an admittatur ad testificandum de delicto.
3 Mulier admittitur in testem in criminibus, sed nõ admittitur vt sit testis in testamento.

Uoniam aliqua. Mulier testificatur contra clericum cũ de crimine ciuiliter agitur. h. d. Et non recipit
1 cõmodã diuisionẽ. ¶ †Not. ꝙ mulier admittit ad testificandũ cõtra clericũ etiã in crimine quãdo agit p viam denuntiationis vel inquisitionis. ¶ Itẽ no. iudicẽ propter denũtiationem criminis posse pcedere ad inquisitionẽ. de quo dicẽdum vt
2 in. c. qualiter ꝛ qñ. j. de accusa. ¶ †Itẽ no. ꝙ particeps delicti videtur admitti ad testificandũ de delicto. de quo dicendũ vt habet j. eo. veniens. el. j. ꝛ. j. eo. c. j. in. vj. ¶ Itẽ no. ꝙ mulier videt posse trahi personaliter ad iudiciũ qđ forte procedat ſm hec iura. vel q2 sic placuit pape hoc casu hodie dic vt habet in. c. ij. de iudi. in vj. vel expone dũ dicit mulieres. i. dicta mulierum ꝛ cessabit contrarium. ¶ In glo. j. in fi. idem voluit glo. in. c. ex eo. xv. q. iij. ꝛ in
3 summa illius qõnis. ꝛ hoc de iure canonico sʒ de iure ciuili† mulier admittit regulariter etiã in criminib⁹ nõ admittitur tamen vt sit testis in testamẽto. l. qui testamẽto. §. mulier. ff. de testa. ꝛ facit qđ habetur in tex. ꝛ glos. de verbo. signi. forus. ad fi. ꝛ intellige etiam qđ de iure canonico nõ admittitur in criminali nisi in criminibus exceptis in quibus etiã alias inhabiles admittuntur. facit qđ no. in. c. forus. ad fi. ꝛ. j. de accu. cum. p. ¶ In gloss. ij. in fi. dic vt dicetur i dicto. c. veniens. vel expone hic cum quibus. i. qbus scientibus vel forte in subsidium hic recipiebantur. ar. notatorum. s. de elec. cum dilecti.

1 ☞ Cause ecclesiastice debent iure canonico terminari.

N omni negotio. Ille qui denũtiat p dictum suũ ꝛ alteri⁹ pbat se premonuisse illũ quẽ denũtiat. h. d. ¶ Et pmo ponit dictũ. Scđo ibi patenter. illud pbat duab⁹ autoritatib⁹. secũda ibi: itẽ alibi. ¶ Not. j. ꝙ i his que tendũt ad exonerationẽ peccati velut nõ tãgentia incõmodũ, sʒ potius cõmodũ etiã principalis numeratur inter testes. ¶ Itẽ no. ꝙ quis fungi potest vice denũtiatoris ꝛ etiã testis. facit qđ hᵗ xxxv. q. vj. episcopus in synodo. ¶ Itẽ no. illud vulgatum in ore duoꝝ vel triũ stat omne verbũ. facit. j. de reg. iur. pluralis. libr. vj. ꝛ. ff. de testi. vbi numerus. ¶ Item no. modũ cõuincendi aliquẽ videlicet tex. l. ppria eius. facit qđ habet. xlv. dist. qui sincera. ꝛ sic
1 facit qđ† cause ecclesiastice debeant iudicari sua. l. ꝛ sic ſm canones. s. de cõsti. c. j. qđ facit ſm Jo. an. cõtra legistas interdũ ꝯriũ facientes. ¶ In glo. j. ibi in causa denũtiationis. ꝛ sic vult gl. qđ intelligat in omni negotio. s. vbi per denuntiationẽ agit. posset etiã exponi in omni negotio. s. in quo agitur ad correctionẽ peccati vel de impediendo peccato ꝛ nõ tãgitur nisi cõmodum alterius. posset etiã intelligi quãdo causa deciditur per iuramentũ. vt in. c. fi. de iureiur. ¶ In ea. gl. in fi. hoc pcedit in denuntiatiõe iudiciali vel canonica: sʒ in euangelica admitteretur infamis dũmodo alias de crimine emendatus ꝛ in iudiciali vbi prosequitur quis suũ interesse admittitur etiã nõ emendatus. iuxta not. in. c. nouit. super glo. vlti. s. de iudi. vbi plene tractat materia denuntiationis. ¶ In glo. ij. in fi. dic ꝙ monitio que fieri debet vt primus peniteat ꝛ denũtiatio ecclesie fienda super hoc pertinet ad quẽlibet, sed coertio spectat tantũ ad habentem aliquã administrationem ꝛ superioritatẽ qui tamen nõ debet coercere nisi cõuictum. ij. q. vij. pleriqꝫ. de materia plene in. d. c. noui. ꝛ per Archi. ij. q. j. si peccauerit. ꝛ per Joã. cal. de here. cum ex iniuncto. ¶ In glo. fi. intellige gl. regulariter. nam quãdoqꝫ sufficit vnus testis. vt nota. in Spe. de teste. §. restat. in prin. ꝛ in ver. hoc tamẽ fallit. Et no. bene expositionem glo. que satis vult ꝙ non semper duo vel tres sufficiant qđ est contra opi. do. Anto. quam ipse tangit in. c. cum esses. de testa. ꝛ tetigi in. c. iij. s. ti. proxi.

1 ☞ Cõsanguinei pferunt extraneis i pbatiõe ꝯsanguinitatis.
2 Consanguineis non extantibus admitti debent seniores vicini ꝛ meliores.
3 Ad consanguinitatem probãdã sufficit testimonium de auditu.
4 Testificans de auditu alteri⁹ pt deponere de credulitate. ꝛ nu. 7.
5 Propinquorum appellatione qui comprehendantur.
6 Amicitia charitatiua non impedit testimonium.
7 Testimonium de credulitate admittitur quando credulitas est coniuncta sensui corporeo.

Uoties aliqui. Dicit quales debeant esse testes qui super consanguinitate deponunt ꝛ qualiter iurare debent ꝛ sunt duo dicta principalia que patẽt. Scđa ibi probatio

probatio aũt. ¶ No. ꝙ etiam quo ad finẽ separationis matrimo
1 niȷ sufficiunt duo testes de cõsanguinitate deponẽtes. ¶ † Itẽ
not. ꝙ ad ꝓbandã cõsanguinitatẽ preferunt̃ consanguinei ex⸗
traneis tanꝗ̃ de sua cõsanguinitate ⁊ genealogia melius infor⸗
2 mati. facit. ĩ. q matrimoniũ accu. pos. in. c. vl̃. ¶ † Itẽ no. ꝙ nõ
extantibus consanguineis admitti debent vicini seniores ⁊ me
liores ⁊ sic no. ꝙ tales p̃sumunt̃ scire cõsanguinitatẽ habitãtiũ
diu in loco. ¶ Itẽ no. ꝙ in ꝓbãda ꝯsanguinitate iuramẽtũ hꝫ
duas ptes. q2 primo dꝫ esse exclusiuũ corruptele testium. Scdõ
3 debẽt iurare de veritate dicẽda quã sciunt ⁊ credunt. ¶ † Iteꝫ
no. ꝙ ĩ ꝓbãda ꝯsanguinitate admittit̃ testimoniũ de auditu. ꝙ
ꝓcedit p̃cipue qñ p̃ncipia ꝯsanguinitatis sunt de tp̃e valde lon
ginquo ꝓut esse poterit ƀm hec tp̃a in. c. non debẽt de ꝯsangui.
4 ⁊ affi. hodie tñ tenẽdũ est qd̃ hr̃ ĩ. c. lꝫ ex quadã. ĩ. e. ¶ † Itẽ no.
ꝙ vbi qs testificat̃ de auditu alterius. põt tũc deponere de cre⸗
5 dulitate veꝫ ꝙ si credit q2 si audiuit. ¶ † Itẽ no. qd ꝯprehenda
tur appellatione ꝓpinquoꝝ q2 ꝯiũcti p̃ sanguinẽ adinuicẽ. de ꝗ
ẽt aliqd in. l. j. C. vñ vir ⁊ vxor. ⁊ facit ẽt qd̃ no. in. l. fi. C. de ver. si
gnifi. ¶ In gloss. ij. in fi. ibi erãt suspecti ꝯsanguinei. hic secus.
¶ In gl. amicitia ibi remoto odio supple priuato. nec obst. qd̃
hr̃. lxxxvj. di. in. c. odio. vbi dicit odio habeant̃ peccata ⁊ nõ ho⸗
6 mines. ¶ † In ea gl. ibi amicitia. hec si sit charitatiua non ĩpe⸗
dit testimoniũ ⁊ similiter si est leuis amicitia. secus si magna ꝗ̃
verisimiliter inducat supicionẽ. vnde hoc erit arbitrariũ atten⸗
ta qualitate amicitie vt no. in. c. cũ oporteat. ĩ. de accu. ⁊ p̃ Cyn.
7 in. l. eos. C. e. ¶ † In gl. fi. in fin. No. bñ ex gl. ꝙ vbi recipit̃ testi
moniũ de auditu tũc ẽt recipit̃ testimoniũ de credulitate nõ vi
tiat̃ dictũ testis si dicat se credere illud qd̃ audiuit. sup̃ hoc tñ
an admittat̃ testimoniũ de credulitate. potes ꝯcludere qa aut
loquimur in factis notorijs ⁊ antiquis. vt si q̃rat̃ an iustinianꝰ
imperator fuerit. ⁊ tunc admittit̃ testimoniũ de credulitate. vt
no. p̃ Inn. de iuramẽto calũnie in. c. pe. nam ⁊ etiam lato sum⸗
pto vocabulo talia dicimur scire ex quo vehementer opinamur
sic fuisse ⁊ sic fuit. p̃ id qd̃ hr̃ in. l. si qs extraneus. §. j. ff. de acq. he
re. Aut q̃rimus in alijs negotijs seu factis. ⁊ tunc aut in his in
qbus recipit̃ testimonium de auditu. ⁊ tunc aut admittit̃ etiaꝫ
testimoniũ de credulitate. vt hic pꝫ. ⁊. l. si arbiter. ff. de ꝓba. ⁊ fa
cit ꝙ no. gl. in. l. in summa. §. itẽ labeo. ff. de aqua plu. ar. Aut lo
quimur in alijs. ⁊ tunc dꝫ testis deponere per sensum corporalẽ
l. testiũ. C. e. ⁊ sic de scientia ⁊ non de credulitate. ⁊ iõ si testis in
terrogatus an titiꝰ mutuauerit seio. x. rñdit ꝙ sic. si postea in⸗
terrogatus de cã scientie dicat q2 credit sic fuisse nõ valebit eiꝰ
dictũ. vt etiam voluit spec. in tit. de testi. §. iam de interrogato⸗
rijs. ad fi. ⁊ Io. an. ĩ. de accusa. inquisitionis. qd̃ limitat hic. do.
Anto. notabiliter qñ simpliciter dixit q2 credit sic fuisse. Secus
si ẽt dicat. qa credit sic fuisse cũ p̃sens fuerit ⁊ viderit mutuari.
q2 etiã id qd̃ scimus dicimur credere. vt voluit Io. an. in. c. p̃sen
tiũ. in nouella in verbo syndico de testi. in. vj. ⁊ p̃ hoc pꝫ ꝙ eodẽ
modo valebit dictũ testis si dicat se scire ⁊ credere cõtenta in ca
pitulo vera esse eadẽ rõne. ⁊ q2 non est verisimile ꝙ incõtinẽti se
voluerit corrigere. ar. l. nã ad ea. ff. de cõdi. ⁊ demon. ⁊ q2 vt dixi
ẽt credi dꝛ id ꝙ scitur. ⁊ ideo si vlterius non interroget̃. valebit
8 dictũ eius. ¶ † Item aduerte ꝙ vbi credulitas esset cõiuncta
sensui corporeo ex violenta p̃sumptione. tunc ẽt admittit̃ testi
moniũ de credulitate. vt no. Cy. in. l. testium. C. eo. vt si testis di
cat se vidisse solũ cũ sola in certo loco. ⁊ credit copulã interuenis
se. facit. ĩ. de p̃sum. literas. idẽ si dicat ꝙ vidit talẽ nasci ĩ domo
talis ex tali muliere eius vxore. ⁊ sic credit illũ filiũ illius. certe
valebit testimoniũ talis mulieris sic testificantis. l. filiũ diffini⸗
mus. ff. de his q sunt sui vel alie. iuris. Alias aũt regulariter nõ
admittitur testimonium de credulitate. vt ẽt no. in spe. eod. tit.
§. j. versi. itẽ ꝙ deposuit de credulitate.

1 ☞ Procurator non potest esse testis in causa quam ꝓcurat.
2 Testificari an possit episcopus in causa ecclesie sue.
3 Testificari an possit legatarius in causa testamenti.
4 Testificari an possit vẽditor in causa emptoris in lite mota su
per re vendita.

a **Insuper statuimus.** Prelatus[a] ⁊ clerici qui
rum ecclesie non procurãt pñt in illa testificari. h. d.
Et primo ponit dictũ. secundo illd̃ determinat ⁊ li
mitat. scd̃a ibi. dũmodo. ¶ Nota ꝙ in causa ecclesie p̃latꝰ ⁊ etiã
alij de eccl̃ia pñt testificari dummodo non sint procuratores in
causa. ¶ Itẽ no. ꝙ nedũ vnus, sed ẽt plures pñt constitui pro⸗
curatores de quo dicendum vt hodie in. c. si duo. de procu. in. vj.
¶ Itẽ no. ꝙ habens mandatũ ad agendũ ⁊ rñdendũ dicitur ha
1 bere sufficiens mandatũ. de quo. s̃. de ꝓcur. accedẽs. ¶ † Item
no. ꝙ ꝓcurator non pt̃ esse testis in causa quã ꝓcurat. de quo
in. l. fi. ff. de testi. ⁊ in. c. romana. de testi. in. vj. ⁊ per Bar. in. l. de
ferre. §. ijdem decreuerunt. ff. de iure fisci. ¶ In gl. j. ibi sup̃ p̃u
dẽtia vbi de materia p̃ gl. ⁊ ẽt in summa questionis. ¶ In gl. ij.
in fi. dic vt hodie habet̃ de ꝓcu. si duo. in. vj. ⁊ ꝙ hic dꝛ procura⸗
torẽ non posse eẽ testẽ. intellige in cã in ꝗ̃ est ꝓcu. secus ĩ alia in
qua nõ esset ꝓcurator p̃ istũ tex. a sensu ꝯtrario. Item secus in
illa in qua ẽt fuit cõstitutus ꝓcurator si illaꝫ non exerceret. sed
alius q2 forte ipse renuntiauit. de quo hic p̃ Inn. ⁊ latius tan⸗
2 git do. Ant. ¶ † Extra gl. dubitat̃ an ep̃s vel p̃latus possit esse
b testis in causa ecclesie. ⁊ Inn. hic vr̃ velle ꝙ nõ[b] si vicedominus
eius agat vel procurator. sed cõtra eũ facit tex. iste iuncta super
scriptione. vbi pꝫ ꝙ prelatus põt esse testis in causa ecclesie. vñ
ipse Inn. ĩ. e. presentium. in. vj. dicit ꝙ si ep̃s vel p̃latus cõstituit
procuratorẽ. nõ potest esse testis in tali causa. secus qñ capitu⸗
lũ vel cõuentus agit p̃ ꝓcura. Host. tenuit indistincte per istum
tex. ꝙ p̃latus põt esse testis in causa ecclesie concorda opiniões
vt voluit Io. an. ⁊ forte fuit de mente Inn. ꝙ aut ep̃s vel pre⸗
latus constituit ꝓcuratorẽ in causa mense sue. ⁊ tunc non pote
rit esse testis. facit cle. si vna. de rebus eccle. non alie. Aut prela⸗
tus cũ capitulo vel cõuẽtu ꝯstituit ꝓcuratorẽ in alia cã ecclesie.
vel ẽt capitulũ vel ꝯuẽtus eo casu quo põt scd̃m no. de rescrip.
3 edoceri. ⁊ tũc bñ poterit eẽ testis. ⁊ sic ĩtelligat̃ tex. iste. ¶ † Tã
c git ẽt Ioã. an. de legatario[c] an possit esse testis in cã testamenti
cõclude ꝙ si est qd̃ inter ipsum heredeꝫ ⁊ legatariũ non põt esse
testis q2 esset in cã ꝓpria contra. l. nullus canonizata. iiij. q. iij. ⁊
habet̃. ff. de testi. idẽ si sit qd̃ ĩter heredẽ ⁊ aliũ legatariũ propter
similitudinẽ cause. s̃. de iud. cãm que. Si vero est qd̃ inter duos
contendentes se heredes. tunc si legatũ est repetitum ab intesta
to potest esse testis. q2 tunc cessat suspicio ex quo habiturus est
legatũ etiã non valente testamento. Si aũt non est repetitũ ab
intestato. tũc tex. vr̃ ꝙ admittat̃ in. §. legatarius. insti. de testa.
Io. an. hic ⁊ in tit. de teste. j. ver. item ꝙ est talis ⁊ de instrumen.
edi. §. instrumentum. ver. quid de legatario. dicit ꝙ admittit̃ in
testem. sed non est integer testis. q2 detrahit̃ eius fidei ꝓpter cõ
modũ qd̃ posset sibi in consequẽtiã applicari vt dicit Simon vi
centinus. ⁊ sic etiã transit. d. Anto. sed credo ꝙ non detrahatur
eius fidei fauore testamenti p̃ dictũ. §. legatarius. qui alias effe
ctualiter nobis non seruiret. cũ indistincte loquat̃. ideo indisti
cte statur fauore testamenti facit qd̃ habetur. ĩ. de re iudic. in. c.
4 fi. ⁊ in. l. siue ps. ff. de inoffi. testa. ¶ † Tangit ẽt hic. d. Ant. an
d venditor[d] possit esse testis in causa emptoris in lite mota super
re vendita. gl. in. l. nullus. ff. e. tenet ꝙ sic si non tenet̃ de euictio
ne. al̃s secus. sꝫ Cy. in. l. oĩbus. C. eo. ⁊ Io. an. in spe. e. ti. §. j. ver.
quid de venditore. dicit ꝙ ẽt si non teneat̃ de euictione propter
affectionẽ quã hꝫ ad contractũ quẽ fecit ꝙ non admittit̃ nisi eo
casu quo admittet̃ proxeneta. de quo tangitur in. c. dilectorũ. ĩ.
tit. j. ⁊ in. §. penul. in aut̃. de testi. col. vij. ⁊ facit qd̃ no. Io. an. in
addi. spe. in tit. de teste. §. j. versi. sed pone ꝙ administrator. ⁊ per
predicta videt̃ posse reprobari consilium qd̃ datur per aliquos
quando qs non habet nisi vnum testẽ de debito suo qd̃ cedat a⸗
ctioneꝫ alteri. nam secundum eos in causa mouenda p̃ cessiona
rium poterit testificari cedens cum illo alio teste. facit ꝙ no. in
Spe. de ꝓcura. §. j. ad fi. ⁊ de teste. §. j. ver. sed pone mutuaui. nã
videtur ꝙ cedens non admittat̃ tanꝗ̃ suspectus rõne affectio⸗
nis presumpte propter contractum cessionis per eum factũ si⸗
cut dicimus in proxeneta. de quo nõ. in. c. dilectorum. ĩ. tit. j. ⁊ p̃
glo. in. c. j. de testi. in. vj. Tangit etiã hic Io. an. de socio ⁊ adhe
rente an possint testificari. de quo dic vt hic per do. Ant. qui de
predictis plene prosequitur. Et de adherente per dominos de
Rota sua conclusione. cclxxiij.

a ¶ Prelatꝰ. oẽs doc. cõcordãt ĩ sũmario huiꝰ capi.

b ¶ Qd̃ nõ. vide spe. ti. de te. §. j. in v. col. versi. sed nunqd rector.

c ¶ De legatario. vid̃ h̃ p̃. d. Abb. ĩ v. col. xsi. in ꝯriũ vbi recitat opi. ⁊ vide bal. in l. in oĩbus. C. de testib.

d ¶ An vẽditor. Vide h̃ d. abb. ĩ vlt. col. x. alia. questio.

1 ☞ Si appellatur ab interlocutoria si pars appellans oppo⸗
suit exceptionem ⁊ non obtulit se paratam illaꝫ probare: ad iu
stificandam appellationem oportet appellantem probare veri
tatem exceptionis.
2 Appellatio ab interlocutoria si non iustificatur nõ dꝫ iudex ap
pellationis remittere partes ad iudicem a quo.
3 Si appellatur ab ĩterlocutoria illa non potest iustificari ex no⸗
uiter actitandis secus ĩ appellatiõe a diffinitiua.
4 Exceptionum plures sunt species ⁊ quando opponi possint.
5 Titulum allegare ad iustificandum petitorium vtile est.
6 Possessio sine titulo an aliquid proficiat in beneficialibus.
7 Possessionem. xx. annorum allegare licitum est cum adiectiõe
temporis indeterminati per illa verba ⁊ plus.
8 Laicus an impetrare possit super beneficio.
9 Beneficium obtinere non debet quis in ecclesia in qua pater p̃
xime administrauit.
10 Laicus repellitur a testificando contra clericum.
11 Infamia tam iuris quam facti repellit a testimonio.
12 Sententia per quam damnatus efficitur infamis vel notatus
de periurio sequitur personam quocunqꝫ vadat.
13 Appellationem iustificare volẽs an sufficiat si probet exceptio
nem oppositum.

14 Exceptio tua non interest debet opponi ante litis contesta.
15 Laicus si est parochianus vel patronus ecclesie pōt petere clericum removeri a beneficio ecclesie propter crimen. ꝛ nu. 20.
16 Sententia excommunicationis lata post appellationem legitimam retractatur tanquam attentatum.
17 Exceptio si opponitur ante receptionem testiū debet admitti.
18 Delegatus an possit missum in possessionem tueri.
19 Appellatio si non iustificatur apparet appellantem fuisse verū contumacem.

a Ex parte a de. Probatioª exceptiōis opposite ꝯtra testes differri pōt post publicationē attestationū. h. d. ſm Io. an. Uel aliter ſm. do. Ant. Appellatio quo ad finē consequendi effectū exceptiōis non iustificat̃ ex solo exceptiōis obiectu vel ꝓbationis oblatione. sed quo ad finē devoluendi negotiū ad superiorē, sic. h. d. ſm vnū intellectū quē sequit̃ hic. d. Anto. Scōm aliū intellectū posset ēt sic summari. Dubie exceptionis obiectio eiusq; oblata probatio appellationē nō iustificat nisi in cā appellationis sic coercetur ꝙ certitudinaliter gravamē ꝯcludat̃. h. d. ſm aliū intellectū vel aliter ſm intellectū vnū quem etiam tangit glo. Exceptionis obiectio ꝛ eius oblata ꝓbatio tpe quo iudex non necessitatur in recipienda exceptione vel reprobatiōe nō iustificat appellationē. h. d. ſm intellectum quē tangit gl. in verbo notabiles. nam habet decre. ita plures intellect⁹ q colligunt̃ ex gl. ꝛ ēt ex dictis doc. ꝛ prosequit̃ ēt hic do. Ant. multū late ꝛ ꝓlixe circa. xv. intellectus. sed illos nō ꝓsequor oēs q2 esset q̄dā inculcatio: sed tangā vtiliores. ¶ Et dividitur decretalis in duas partes principales. nam in pͥo ponitur querela ptis. in secunda mandatum. secunda ibi: mandamus. Prima facit. v. nā primo p̄sbyter iustificat causam principalē. secūdo ibi miles ponit formā rescripti impetrati vitia notanter exprimendo. Tertio ibi tandē ponit processum postea ex illo rescripto secutū. Quarto ibi nihilominus. narrat sñiam. Quinto ibi quā nunc. narrat eventum post sñiam. scōa principalis tria facit. naz primo instruit iudicem. si vera sunt narrata. scōo si non sunt vera. tertio instruit quo ad testes. scōa ibi si vero. tertia ibi: testes. ¶ Uel scōm intellectum dñi Antonij dicit ꝙ pͥmo instruit iudicē super processu appellatiōe iustificata ex gravamine ꝛ ex iustitia. scōo ibi: si vero instruit appellatione solum ex gravamine iustificata. ꝛ tertio ibi: testes submittit de testibus movendis. ¶ Et q2 decre. reputat̃ difficilis ꝓpter duas regulas in materia appellationis q̄ vident̃ repugnare text. circa mandatum factum per Papā. pro clariori intelligentia premitte ꝙ † vbi appellatur ab interlocutoria si pars appellās opposuit exceptionē ꝛ non obtulit se paratā illā ꝓbare. tunc ad iustificandum appellationem oportet appellantē ꝓbare veritatem exceptionis. j. de appel. vt debitus si vero obtulit se paratā ꝓbare ipsam exceptionem ꝛ tamen iudex non admisit ꝛ propter hoc fuit appellatū tūc iustificatur appellatio ad finē devolvēdi negotiū ad iudicē appellationis ꝛ ad finē revocandi attētata eo ipso ꝙ apparet corā iudice appellationis exceptionem fuisse positā corā iudice a quo ꝛ oblatā ꝓbationē ꝛ nō admissaz vt ꝓbat̃ in. c. interposita. j. de appella. ꝛ si aliter non ꝓbetur veritas exceptionās vt ibi pꝫ. ꝛ hoc videtur esse contra istū text. in ver. mandamus. vbi Papa videtur requirere corā iudice appellationis ꝓbari veritatem exceptionis lꝫ fuerit exceptio opposita ꝛ oblata ꝓbatio corā iudice ad quē. Et ꝓpter hoc labo-

2 rāt glo. ꝛ doc. ad solvendū hoc contrarium. † Scōa regula est ꝙ vbi non iustificatur appellatio ab interlocutoria. tunc debet iudex appellationis remittere partes ad iudicem a quo ꝛ non cognoscere de causa cuius contrarium videtur dici hic in versic. si vero res aliter. ꝛ ꝓpter hoc laborant gl. ꝛ doc. sup ītellectu isti⁹

3 versi. ¶ † Item p̄mitte ꝙ vbi appellatur ab interlocutoria. illa non potest iustificari ex noviter actitandis. secus in appellatione a diffinitiva vt pꝫ ex his que habentur in clemen. appellanti de ap. ꝛ ex hoc etiam insurgit alia regula quod si appellat̃ ab interlocutoria exprimi dꝫ causa gravaminis. sed in appellatiōe a diffinitiva hoc nō est necesse. vt pꝫ ex his q̄ habētur in. c. vt debitus. j. de app. ꝛ. c. cordi. eod. ti. lib. vj. ꝛ. ff. de appella. in. l. scio.

4 ¶ † Item premitte quod exceptionum quedam est dilatoria ꝛ ista possit opponi vsq; ad lit. contest. de re iudi. ister mona. cuz ibi no. ꝛ. l. fi. C. de excep. ¶ Quedā autem est peremptoria ꝛ ista pōt opponi quandocūq; ante sñiam. l. peremptorias. C. sñiaz rescin. non posse. ꝛ. j. de excep. in. c. exceptionē. cum ibi no. ꝛ. l. exceptionem. C. de ꝓba. lꝫ gl. aliter dixerit in. l. ij. C. sñiam rescin. nō poss. vbi videtur velle ꝙ non possit opponi post publicationez testium. Sed non est verum cuz sit diversus articulus p ea que habentur. j. eod. fraternitatis. ꝛ intellige ꝙ pōt opponi q̄ncūq; añ sñiam supple. ꝛ añ ꝯclusionē in cā: quia postea nō possit opponi p id qd̄ habetur. j. de fide instrumē. cū dilectus. ¶ Quedā vero est exceptio quasi peremptoria vt illa que opponitur contra testes. quia nō directo nec omnino perimit causam. si forte postea contingat p instrumenta ꝓbari intentionē actoris vel p alios testes ꝯ quos non est oppositum. lꝫ vbi nō ꝓbat̃ intētio actoris aliter ꝙ per testes ꝯ quos exceptio opponitur tunc indirecte ꝛ per quādam consequētiā est peremptoria intentionis agentis quia perimit ꝓbationem talium testium ꝛ ideo re⁹ venit absolvendus tanꝙ actore non probante. vt hic tangit glos. magna ꝛ etiā in. c. de testibus. j. eo. ꝛ etiam gl. j. de exce. c. j. ī istis locis gl. appellant exceptionem que obijcitur contra testes eē p̄emptoriā saltem indirecte. ꝛ hec exceptio habet naturam separatā a peremptoria vera. ꝛ a dilatoria. naz differt a dilatoria. q2 hec opponi potest post li. conte. q̄ncūq; vsq; ad publicationē attestationū. differt etiam a vera p̄emptoria. quia illa potest opponi ēt post publicationē attestationum vt. s. tetigi. sed ista non nisi cum solennitate. c. presentium. j. e. Et attēde ēt quia est dubium an ista exceptio testium reprobatoria respectu psonarū debeat de necessitate admitti p iudicē añ publicationem. ꝛ similiter est dubiū de eius ꝓbatione. an debeat ante publicationē admitti. an vero iudex possit reservare publicationez in tp̄s disputationis fiende super attestationibus publicatis. super q̄ Io. an. hic ponit plures opiniones de quo tangetur cū gl. in verbo notabiles ꝛ habet̃ etiam in auſ. si dicatur. C. de testi. ¶ Ultimo potes etiam p̄mittere ꝙ vbi appellans ab īterlocutoria obtulit se paratum ꝓbare exceptionem oppositam coram iudice a quo ꝙ pōt ipse appellās iustificare appellationē ex gravamine illato in nō recipiendo ꝓbationē oblatā. nec habet necesse ꝓbare veritatē exceptionis. sꝫ si cōfidens de iure suo vult etiam ꝓbare veritatē exceptionis. ꝛ sic verificare appellationē etiam ex iustitia admitti dꝫ: quia in hoc mos ei gerendus est in simili dicit lex in. l. circa. ff. de proba. ꝛ ꝓbatur hic secundum vnū intellectū in versi. mandamus ꝛ p hec habes in effectu oīa evidentialia que tāgit hic. d. An. licet magis obscure loquatur. ꝛ plus

5 quam fuisset expediēs canonistis. ¶ † No. j. ꝙ ad iustificandum petitionē vtile est allegare titulū. ꝛ hoc clarum quando agit̃ petitorio. An autē in possessorio habeat ꝓficere. recurre ad no. s.

6 de ꝓba. lꝫ de resti. spo. c. j. ꝛ. c. in literis. An † aūt aliqua possessio sine titu. ꝓficiat in beneficialibus dic ꝙ non vt in regula. j. j. de reg. iu. in. vj. ꝛ hoc quando constaret titulū non subesse. Sed si non cōstaret ꝛ allegaretur titulus videtur ꝙ in dubio p̄sumatur donec aliud appareat scilicet quando longo tempore possedit p id ꝙ no. p Inn. ꝛ Host. in. c. illud. j. de p̄sump. ꝛ p Inn. in

7 c. ij. de restit. in integ. ꝛ arch. in. c. de p̄scrip. in. vj. ¶ † Item nota ꝙ licitū est allegare possessionem. xx. annorū cum adiectione tp̄is indeterminati p illa v̄ba ꝛ plus que adiecto refert̃ ad modicum tp̄s. l. h. c adiectio. ff. de verb. sign. facit qd̄ habetur. s. de dila. litere. ꝛ ſm Ioā. an. importabit tp̄s litis mote vsq; ad tp̄s depositi testimonij. ꝛ sic ītelligetur testis dixisse de tēpore. xxx. annorum completorum ante litē motam. sed de hoc dic vt dixi s. de proba. lꝫ. quia Bart. hoc non videtur tenere in. l. celsus. ff.

8 de vsu. ꝛ in. l. cū furti. ff. de iureiuran. ¶ † Itē no. ꝙ impetratio facta a laico cōtra clericū pro removendo eum a beneficio videt̃ valere etiam si impetrans tacuerit se laicum. qd̄ intellige vt tāgetur in gl. j. An autem alias possit laicus impetrare sup bene-

9 ficio. dicvt habet̃. s. de rescrip. cū adeo ꝛ. j. de p̄sum. c. fi. ¶ † Itē no. vnam causam p quā quis reddit̃ inhabilis ad beneficium vt quando pater eius ꝓximo in eadem ecclesia administravit⁹. ꝛ h̄ vt non notetur successio in ecclesiasticis. ꝛ ideo secus si per mediam aliā personam vitiuz sit purgatum. s. de fil. presby. ex trāsmissa. ꝛ ideo cautus dꝫ esse articulās vt i articulo opponat vel adijciat verbum ꝓximo. alias non concluderet articulus. si forte in eo dicatur ꝙ talis filius talis possidet talem ecclesiaz in q̄ pater eius antea administravit. quia illud dicitur ante fieri qd̄ fit etiam dato medio. s. de ferijs capellan⁹. ¶ Itē no. ꝙ tenēs publice concubinam venit privandus beneficio ꝛ sic a cōtrario secus videtur si occulte. de quo dicendum vt. j. de coha. cleri. in

10 c. sicut. ¶ † Itē no. ꝙ laicus repellitur a testificando contra clericum nedū quando agitur criminaliter. sed etiā quando agitur civiliter de crimine ad fidem amotionis a beneficio. quod no. p intellectu. c. de cetero. j. eo. ꝛ sic transit hic dñs Ant. lꝫ certe contrarium videtur verius per ea que habentur in. c. iij. s. eo. titu. ꝛ sic exceptio hic opposita contra testes ꝙ erant laici non v̄r de

11 iure processisse sed alie exceptiōes in litera posite. ¶ † Itē not. ꝙ nedum infamia iuris sed ēt facti v̄r repellere a testimonio ēt

12 qñ agitur civiliter de crimine de quo. j. e. testimoniū. ¶ † Item nota ꝙ sñia suggillans psonā vt q2 p illam damnatus effectus fuit infamis vel notatur de periurio, sequitur personam quocūque vadat ꝛ sic etiaz in alio iudicio ꝛ cōsequenter v̄r facere sñia ius inter oēs. nā talis sñia sequit̃ psonam vt lepra leprosum. fa

13 cit qd̄ no. p gloss. i. l. ex ca. ff. de postulā. ¶ † Itē not. ſm vnum intellectū

a ¶ Probatio. idē summat hic do. abb. d. Fel. alijs v̄bis summat.

intellectum q ad iustificandū appellationem non sufficit pbare exceptionē oppositā τ verbaliter oblatam pbationem. sʒ dʒ actualiter probatio esse oblata. vnde dʒ dicere opponens oppono talem exceptionem τ offero me paratum probare ipsam in cōtinēti. τ ecce pbationes paratas ostendendo instrumenta vel probationes q̄ vult pducere. τ hunc intellectū sequitur Jo. an. j. de appella. interposita. sed d. Anto. hic non tʒ illum quia nō dʒ quis arctari vt veniat cū sacco paratus. l. qd dicim9. ff. de solutio. τ iura simpliciter videntur velle q sufficiat se offerre paratū pbare vt in d. c. interposita τ s. de off. delega. sup questionum. §. eius vero. τ s. de indi. exhibita. τ facit qd nota. de exce. olim. τ iste intellectus verior videtur. ¶ Item no. q remediū attentati appellatione pendente non solum cōpetit cōtra ptez attentantem, sʒ etiam contra tertium succedentem in facto attentato de quo p gl. de ap. in. c. non solum. lib. vj. τ facit. s. de rescrip. ex pte. s. ¶ Item no. q cassata snīa cassatur ēt ꝯfirmatio qñ vitiū pariter cōcludit ad vtrūqꝫ. ¶ Itē no. q cassari dr interdum qd est nullū. facit qd no. gl. in. c. accedens. vt lit. non conte. τ qd no. gl. in. l. j. §. j. ff. de ferijs. qd not. p sustentatione libelli si forte petat cassari aliquid qd in rei veritate est nullū. hic eñ sententia videtur fuisse nulla lata post appellationē legitimā. j. de sentē. excōi. p tuas. ¶ Ultimo potes notare q ad finē obtinēdi retractationē attentorū, sufficienter vr iustificari appellationē ex grauamine illato ratione nō admisse pbatiōis oblate. ad finem vero retractationis attentatorū. τ vt in pace quis dimittat exigit iustificatio ēt ex iustitia. τ sic q pbet etiā veritas exceptionis vt hic pbat ꝫm vnū intellectū possent ēt alia notabilia colligi que patent ex summarijs superius datis. ¶ In gl. j. ibi lʒ laico vitare tales. Sed certe non videt bona consequentia pōt qs euitare clericū. ergo τ cōtra ipsum agere q excōmunicatus dʒ aliū euitare. j. de cle. excōi. mini. illud. τ tñ non potest cōtra alium agere. j. de excep. receptionē. τ. c. cum inter. τ sic ar. gl. non vr pcedere. facit qd no. gl. in. c. sicut rogeri. j. q. j. vbi glo. notabiliter dicit q ad tollendū argumentum sufficit dare instantiā: tñ do. Ant. hic dicit dictū gl. in se verum. s. q vbi crimen est publicū, τ si clericus est infamatus, pōt laicus illū accusare per no. j. de accusa. cū. p. sed certe illud pcedit in exceptis criminibus vt ibi ptʒ de quibus hic non agit. ¶ In ea. gl. ibi oppone

14 re nō valebat. ¶ † Not. bene diligēter ex gl. q exceptio. tua nō interest dʒ opponi ante lit. conte. τ hoc etiam tenuit Inn. j. de accu. super his. ¶ Itē no. q nō ōis inhabilitas psone impetrātis reddit rescriptuʒ ipso iure nullū sed eligendū ope exceptionis. facit p hoc q subreptio in contentiosis nō vitiat ipso iure vt legit τ no. s. de rescript. ad audientiam. fallit in casu. c. j. de rescrip. in. vj. vbi inhabilitas psone impetrātis ipso iure reddit rescriptum nullum. τ consequenter processuʒ qui postea fit etiam

15 si non excipiat vt ibi pʒ. ¶ † In ea. gl. ibi bene admitteret. Nota bene ex gl. q vbi laicus est parochianus vel patronus ecclesie potest petere clericū remoueri a beneficio ecclesie pter crimē vt quia tʒ publice concubinā vel dilapidat bona ecclesie. lʒ non posset eū criminaliter accusare. τ idem etiā tenuit Fede. de señ. suis consilijs. τ etiā Lapus in suis allegationibus vt hic plene psequit. d. An. facit qd no. gl. de elec. vt circa in glo. quorum interest. lib. vj. τ Jmo. in. c. sup his. de accusa. τ de materia p Fed. in suo consi. xxiij. τ p Lapum in sua allegatione. xj. ¶ In gl. q̄ proximo in fi. τ de hoc p gl. lvj. dist. in summa τ in. c. j. de filijs pñsbr. lib. vj. ¶ In glo. psonam ibi non interuenit pcurator. hoc verum in tota cā. sed ad certum articulum. bene pōt interuenire ꝫm Inno. de quo dicendum vt in. c. veniens. de accu. τ p Bart. in. l. pe. §. ad crimen. de publi. iud. ¶ In ea. gl. in fi. post hanc gl. recitari dʒ gl. que est in ver. de periurio. τ demū glos. sequens in verbo constiterit. τ successiue glo. in verbo idoneos. τ post illam recitari debet glos. que sequitur in verbo notabiles q̄ in effectu ponit solutionem vnam ad cōtrariū formatum in dicta gl. in verbo idoneos vltra solutiones positas in. d. gl. ¶ In gl. tertia in verbo constiterit in fi. τ de materia vide in tex. gl. in. c. non solū. de appel. lib. vj. ¶ In gl. idoneos ibi vsqꝫ ad. xx. annos hoc verum quando ageretur criminaliter. sed si per viam exceptionis posset ppetuo excipi vt dictum fuit in. c. lʒ cām. s. de pba. in gl. ij. τ si officium iudicis imploratur petendo sñiam declarari nullā tanq̄ latam ex falsis probationibus. qd qñqꝫ fieri pōt vt dixi in. d. c. lʒ tūc vsqꝫ ad. xxx. annos posset illud fieri. l. sicut τ. l. oēs. C. de pscri. xxx. annorum. ¶ In ea. gl. ibi alioquin causa remitteretur expone alioquin. i. si non fuit oblata pbatio nec probat veritas executionis τ sic non iustificatur appellatio. ¶ In ea. gl. ibi in exceptionibus dilatorijs: hec solutio que facit differētiam inter dilatorias exceptiones τ peremptorias per aliquos tenet: quia dilatoria est minoris pīudicij q̄ peremptoria. iō nō est tñ periculū si opposita exceptiōe dilatoria τ oblata pbatione τ non admissa illa habeat p probata coram iudice appellationis. nam hoc esset maioris pīudicij in pemptoria. ¶ Sʒ certe licet dilatoria in dicto casu habeatur pro probata quo ad finē iustificandi appellationē quo ad effectū deuoluēdi negotiū ad iudicē appellationis. τ quo ad finem reuocandi attētata. nō tñ quo ad effectū q quis consequatur effectum exceptionis opposite nisi ipsa exceptio pbet vt plene no. p Joan. Andr. in. c. interposita. j. de ap. τ quo ad pdictos effectus videt idē dicēdū quod in exceptione pemptoria. cum eadē sit ratio τ p cōsequēs idē ius. de consti. translato. Preterea decre. interposita. cum si. non distinguit inter dilatorias τ peremptorias. ergo indistincte debet intelligi. j. de priui. quia circa. τ. xix. distinc. si romanorū. τ ideo hec solutio non videtur bona. Et propter hoc forte gl. j. in ver. pterea lʒ. posuit aliā solutionē vcʒ q interdum post appellationē deuentū est ad diffinitiuaʒ τ sic attētatū est diffinitiue. τ tunc non habeat locū. c. interposita. ita loquatur hic. Interdum aūt non est deuentū ad diffinitiuam. τ tunc habeat locum. c. interposita. τ ratio diuersitatis tangitur in gl. sed Jo. an. non placet ista solutio per iura que simpliciter τ indistincte dicūt. q qcquid attentatū est post appellationē legitimam dʒ in irritū reuocari. s. de rescrip. rodulphus. τ. c. significante. τ de iudi. exhibita. τ sic videntur includere ēt attētatū p diffinitiuam. τ p hoc etiā facit q pter appellationē legitimam suspensa est iurisdictio iudicis a quo, ergo quicquid agit, debet esse irritū tanq̄ factum a iudice non cōpetenti. s. de offi. vica. sua. τ. l. fin. C. si a nō

16 cōpe. iudi. ¶ † Item quia sñia excōicationis lata post appellationem legitimaʒ retractat tanq̄ attētatū. j. de sen. exc. p tuas. τ de off. deleg. c. cū contingat. ergo τ ea. ratione a fortiori τ diffinitiua. cum sñia excōicationis videat fortior nā ab illa non appellat vt per hoc suspendatur. secus in diffinitiua. j. de app. pastoralis. preterea vt dicit. d. Anto. q reuocet etiam diffinitiua. vr satis pbari vt in. c. accedens. el. j. s. vt lit. non contest. τ iō ista solutio etiam non videtur bona. Tertiā solutionē colligit h. d. Ant. ex gl. in verb. vñ cū iudex. vcʒ q vbi proponitur exceptio dubia ex eo q de psenti eius repulsio necessario non infert grauamē, sed pēdet ex futuro euentu certificatio grauaminis tunc nō hʒ locū. c. interposita. τ ita loquatur hic. secus qñ reijcit exceptio ex cui9 repulsione constat de psenti inferri grauamen nam tunc habet locū. c. interposita. hic eñ licet nō recipiat exceptio opposita contra testes, tñ necessario non infert grauamen. q si cōtingat sñiam ferri p alios testes contra quos nil opponitur. vel p instra non fuit in effectu grauatus opponēs quia nil releuasset etiā si exceptio fuisset admissa τ opposita: quia nihilominus veniret cōdemnandus. vnde tunc demū censet grauatus si contingat sñiaʒ ferri p dicta testiū contra quos obijciebat. τ sic ex futuro euētu certificat grauamē. ideo hoc casu non habet locum. c. interposita. sʒ dʒ pbari subsecutū esse grauamen ad iustificandū appellationeʒ. τ istū intellectū, vr hic do. Anto. tenere tanq̄ in se verū. tñ q tunc non bene videtur adaptari. ver. si vero. q tūc si nō pbat grauamē, dēberet remitti ad priores iudices iō quantū ad tex. non videtur procedere. ¶ Uñ dat quartus intellectus quē colligit. d. An. ex hac gl. dum dicit τ sic rediret in pristinū statum, τc. nā ꝫm eū dʒ attendi q interdū si fieret reuocatio attentator statim posset redire τ recidiuare in pristinum statum. τ tunc non habet locum. c. interposita. τ ita intelligat h q declara vt colligit ex gl. interdū non rediret in pristinū statū saltē. τ tūc habeat locū. c. iterposita. ¶ Sed certe licet do. An. teneat istā tanq̄ in se verā. tamen non est sine dubitatione, nam vr q non sit absurduʒ aliqd redire in pristinum statum p circuitum ad hoc vt deseruiat regulis iuris vt vr esse casus expressus in. c. petitionē. j. de accu. τ sic videt limitari regula illa q̄ hʒ circuitū deberi euitari. de quo in cle. auditor. de rescrip. τ in. l. dñs testō. ff. de cōdi. indeb. nā procedit saluo nisi expediēs sit circuitū fieri vt deseruiat regulis iuris. vt pʒ i. d. c. ad petitionē. Preterea lʒ hic cassaret sñia per viam attentati non tñ statim recidiuaret seu rediret. q prius oporteret videri an iste psbyter probaret vel nō ea que obijciebāt contra testes. τ ideo iste intellectus non placet. propter hoc forte dat quintus intellectus qui colligitur ex glo. s. posita in verbo notabiles. vcʒ quod vbi opponit exceptio τ offert probatio in tempore in quo iudex non necessitatur ad recipiēdū. tunc non habeat locum. c. interposita. secus vbi necessitabat ad recipiēdū. hic enim ꝫm gl. exceptiōes q̄ opponunt contra testes debent reseruari in tps disputatiōis τ sic non necessitatur iudex ante illas recipere, nec expedit etiaʒ opponēti q recipiat reprobatio contra testes anteq̄ cōstet an testes ipsi contra quos opponit pbent vel non. q non est expediēs q opponēs laborauerit vl laboret i reprobādis ipsis testibus τ iō sufficit ptestari suas exceptiones ante aperturā. vt in c. psentiū. j. eo. nō aūt est necesse q probet aū. τ ideo q iste psbyter voluit statim recipi exceptiones τ illas pbare valuit testiuʒ receptio τ sñia quousqꝫ testes fuerint reprobati. non obstante

ipsa appellatione.fatet̄ tñ gl.ꝙ in duobus casibus qui in ea po
nunt̄ statim dꝫ admitti exceptio ⁊ ꝓbatio alia regulariter debe
bit reseruari in tp̄s disputationis. ¶ Sed aduerte qꝛ iste itelle-
ctus non vr̄ bonus ꝓut tangit dicta gl.in versi.sed ꝑ hoc. nam
si iudex non necessitabat̄ recipere exceptionē ⁊ ꝓbationē: ergo
non grauauit ꝑtē.qꝛ nemini facit iniuriā qui vtitur iure suo.de
elec,cū ecclesia vulterana.⁊ sic videt̄ ꝙ appellatio fuerit frustra
toria tanquam facta ꝑ illū qui non erat grauatus.cuius contra
rium hic innuit̄.sꝫ rn̄det ea.gl.ꝙ regulariter nō tenet̄ admitte-
re,sꝫ casualr̄ sic vt fuit dictum.⁊ iō licita fuit appellatio. ¶ Sꝫ
certe hec rn̄sio nō vr̄ bona qꝛ non apparet ꝙ hic fuerit aliquis
17 de casibus exceptis in gl. ¶ Unde gl.vltimo dixit ꝙ† vbi exce
ptio opponit̄ post testiū receptionē tūc dꝫ admitti alias est iu-
sta causa appellandi.⁊ ita intelligat̄ hic.secus vbi opponit̄ exce
ptio ante receptionē testiuꝫ. ¶ Sed certe ista solutio est ꝯ tex.
vbi pꝫ ī ver.lꝫ ꝙ exceptio fuit opposita ante receptionē testiū.
¶ Preterea ēt qñ opponit̄ post receptionē. vr̄ posse reseruari
in tp̄s disputationis.ex quo nondū constat an testes ꝓducti in
principali ꝓbent cū eadem sit ratio que est qñ ante receptionē
opponit̄ ⁊ ꝑ ꝯñs idem ius dꝫ dici.s̄.de constit.translato.Pre-
terea sup hoc an iudex debeat exceptiones oppositas cōtra te-
stes reseruare in tp̄s disputatiōis attestationū fuerunt opi. nā
aliqui tenuerunt ꝙ dicit gl.ꝙ regulariter dꝫ reseruare. fallit in
duobus casibus positis in gl.Fallit ⁊ tertio qñ opponitur exce
ptio excōicationis ꝓpt̄ ꝑiculū cōionis de exce.pia.li.vj. Itē q̄r
to fallit qñ opponit̄ contra testē ꝙ est seruus ⁊ ipse dicit se esse
libertū.⁊ sic manumissum fuisse a dn̄o.⁊ ꝑ ꝯñs libertatē sibi da
tam vt in aut̄.si dicat̄.C.de testi. ¶ Alij vt Uin. dixerūt ecōtra
qd̄ regulariter dꝫ statim admittere nisi vbi reperiat̄ expressum
contrarium. ¶ Tertia fuit opi.Inn.ꝙ si notoria est exceptio
vel offerat se paratum ꝓbare.tunc dꝫ admitti statim. alias de-
bet reseruari. ¶ Quarta fuit Host.ꝙ statim dꝫ recipi exceptio
sꝫ ꝓbatio dꝫ differri ī tp̄s disputationis.⁊ hoc forte fuit de mē-
te gl.hic in ꝟsi.al̄s debent recipi nisi intelligas gl. ꝙ dicat reci-
pi debere testes.s.sup ꝑncipali.sed reseruari dꝫ in tp̄s disputa-
tionis q̄stio q̄ obijcit̄ contra eos.⁊ istud forte fuit magis de mē
te gl. ¶ Alia fuit opi.⁊ quinta ꝙ si testes ꝑ quos p̄t fieri repro
batio sint tales ꝙ dubitet̄ de eorum morte tunc statim debeat
recipi alias debebit deferri.Jo.an.finaliter concludit ꝙ statim
dꝫ recipi exceptio vt etiam dixit Hosti. ¶ Sed an ꝓbatio sta-
tim fiat vel non est in arbitrio iudicis qui circunstantijs ꝯside-
ratis poterit arbitrari differendā esse ꝓbationē.⁊ etiam inter-
dū non esse differendam.nā in casibus expressis in glo.⁊ in alijs
duobus superadditis ⁊ in similibus poterit arbitrari statim re
cipiēdā ꝓbationē idē si videat periculū esse ī mora si differat̄ ꝓ
batio vbi aūt ista cessent,est in eius arbitrio an velit statim reci
pere ꝓbationem,an vero differre.⁊ si recipiat non poterit con-
queri ille contra quē opponitur quia si ꝓbet̄ exceptio cōtra te-
stes non erit expediēs ꝙ se fatiget ille qui ꝓducebat testes ī fa
ciendo eos examinari.⁊ sic releuabitur a laboribus ⁊ expensis.
⁊ similiter si iudex differat non potest conqueri obijciens quia
forte testes contra quos obijcitur nihil probabunt.⁊ sic nō erit
expediens obijcienti ꝓbare exceptiones imo vtile appebit fuis
se sibi dilatam ꝓbationē exceptionum.vnde in dubio dicit Jo
an.an.ꝙ melius faciet iudex differre:⁊ hoc etiam ne aperiatur
via reprobationi s̄m formaꝫ.c.lꝫ dilectus.j.e. ¶ Et ex p̄dictis
resultare potest alius intellectus ad decre.⁊ tex.videlicet ꝙ hic
non fuit grauatus p̄sbyter eo ꝙ iudex non recipit oblationem
ꝓbationis seu ꝓbationē oblatam.quia non necessitabitur reci
pere.⁊ ideo non habet locum quo ad hoc.c.interposita.sed bene
fuit grauatus p̄sbyter inquantū iudex non recepit exceptionē.
quia illā bene debuit recipere vt est dictum ⁊ satis ꝓbatur in.c.
ij.s̄.c.vbi ps dꝫ citari ad videndum receptionem testium.ꝙ al̄s
nō esset expediēs.⁊ ōi hoc respectu bene fuit appellatū.tñ quia
iudex non necessitabatur recipere ꝓbationem oblatam ex tali
non receptione non iustificatur appellatio:sed iustificari debet
ex veritate exceptionis.⁊ ita intelligatur iste text.⁊ iste intelle-
ctus est no.⁊ limitat p̄alleg.decre.interposita. ¶ Alius fuit in
tellectus ⁊ septimus ꝙ hic fuit appellatum solū ꝓpt̄ exceptio
nem non admissam.ideo non habet locū.c.interposita. secꝰ qñ
appellatur ꝓpter exceptionē non admissam ⁊ non receptam ꝓ
bationem oblatam.⁊ sic ꝓpter vtrūq̄.quia tūc habet locū.c.in
terposita.⁊ ideo cautus dꝫ esse appellans vt appellet ꝓpt̄ vtrū
que ⁊ iste intellectus est etiā no.⁊ enim tenet Jo.an.s̄m quē ha-
bes aliā limitationē ad.c.interposita. ¶ Alius intellectꝰ fuit
⁊ octauus ꝙ hic verbaliter fuit oblata ꝓbatio nō realiter. ideo
ex tali oblatione non iustificatur appellatio vt hic est casus se-
cundum istuꝫ intellectum.ideo oportet doceri de veritate exce-
ptionis sicut si non fuisset oblata ꝓbatio.Secus quando reali
ter fuit oblata ꝓbatio: quia tunc iustificatur appellatio ex tali
oblatione etiam non docto de veritate exceptionis ⁊ sic loqua-
tur.c.interposita.⁊ istum intellectum sequitur Jo.an.in.d.c.in
terposita.⁊ in titu.de appel.§.qualiter.ver.sunt quoq̄ in addi.
spe.Et ex h̄ haberes aliā limitationē ad.d.c.iterposita. ¶ Sꝫ
iste intellectus non placet do.An.hic vt dixi in no. ⁊ forte ve-
rior est hec opi.qꝛ non cogitur quis venire cū sacco paratus vt
dixi in no.⁊ qꝛ non debuit diuinare ꝙ iudex grauaret euꝫ: imo
potius p̄sumere ꝙ ministrare sibi iustitiam.l.j.C.de inoff. ciui-
lium iudicum ideo sufficere videtur etiaꝫ si verbo offerat se ꝓ
baturum incontinenti.ꝑ id quod habet̄ in.l.si is a quo .ff. vt in
pos.leg. ¶ Aduerte tñ quia do.Ant.hic videt̄ velle ꝙ non suf
ficiat offerre se paratum ꝓbare.nisi adijciat incontinenti. Sed
forte posset teneri contrarium qꝛ tex.hoc expresse non requirūt
vt patet ex dicto.c.interposita.⁊.s̄.de iudi.exhibita.⁊ de offic.
delega.sup questionū.§.eius vero. vnde vr̄ ex mente dictorū iu
rium ꝙ tacite videatur includere ꝙ est paratus incontinenti ꝓ
bare lꝫ aliter expresse non exprimat. ¶ Alius fuit intellectus
⁊ nouus ꝙ hic dixit se probaturꝫ sed non obtulit. ideo nō hꝫ lo
cum.c.interposita.⁊ hunc sequit̄ ēt Jo.an.⁊ ex hoc no.diligen-
ter ꝙ cautus dꝫ esse obijciens exceptionē vt nō simpliciter se di
cat illā ꝓbaturū sed offerat illam se ꝓbaturū ⁊ ad cautelā adij-
cere pōt ēt verbū incontinenti.vt tollant̄ ēt opiniōes. ⁊ ex hoc
habes etiam aliam limitationem ad.d.c.interposita. ¶ Alius
fuit intellectus ⁊ decimus ꝙ hic appellans sponte voluit pro-
bare veritatē exceptionis.sed de necessitate non tenebat̄ qꝛ iu-
stificat̄ appellatio eoipso ꝙ apparet exceptionē oppositā ⁊ ꝓ-
bationē oblatā ⁊ non admissaꝫ.⁊ propter p̄dicta appellatū.⁊ h̄
intellectus est in se verus.ex quo etiam habes aliā limitationē
ad.d.c.interposita.qꝛ lꝫ sui natura iustificet̄ appellatio propter
non admissam probationē oblatam.tñ poterit appellans si vo-
let docere de veritate exceptionis. ¶ Alius fuit intellectus ⁊
vndecimus ꝙ si appellans nedum intendit reuocationē attēta
torum sꝫ ēt vult in pace dimitti.tunc dꝫ ꝓbari veritas exceptio
nis ⁊ ita loquit̄ hic secus si solū intendit reuocationē attētatoꝝ
qꝛ tūc sufficit ꝓbare oppositā exceptionem ⁊ oblataꝫ probatio
nē ⁊ non admissam ⁊ ꝓpter p̄dicta appellatū.⁊ iste intellectꝰ vr̄
recidere in idē cum intellectu quē sequit̄ hic.d.Ant. nam dicit
ꝙ vbi appellās non solū vult consequi reuocationē attentato-
rum sed etiā finē exceptionis tunc dꝫ probari veritas exceptio
nis vt ēt no.in.c.interposita.de app.⁊ ita intelligat̄ versi.man-
damus.nam finis exceptionis opposite est ꝙ repellātur testes
producti ꝯ p̄sbyterū ⁊ sic ꝙ actor remaneat sine probatione ⁊ ꝑ
ꝯñs reus dimittat̄ in pace.Si vero solū vult consequi reuoca-
tionē attentatorū tunc sufficit probare exceptionē oppositam
⁊ oblatā probationē ⁊ nō admissam ⁊ sic intelligit ver.si vero de
quo etiā ibi tanget̄. ¶ In glo.molestari.in fi.Conclude quod si
iudex delegatus vult in sn̄ia exprimere missum esse tuendū seu
non turbandum hoc potest vt .s̄.vt lit.non contesta.accedens.
18 ¶ Si† antē querit̄ an indistincte possit missum tueri.Cōclude
ꝙ aut missus est ante sn̄iam forte rōne cōtumacie. ⁊ tūc pōt qa
ex quo nondū lata est sn̄ia durat eius iurisdictio.vt hic dicit gl.
Interdū vero lata est diffinitiua.⁊ missus est eius virtute.⁊ tūc
aut non habuit possessionē pacificā ⁊ potest vsq̄ ad annū tueri
quia vsq̄ ad illud tp̄s pōt exequi vt in.c.querēti.allegato in gl.
⁊ ex quo pacifice non habuit possessionē non vr̄ effectualiter fa
cta executio.facit qd̄ no.gl.in.c.commissa.de elect.in.vj.⁊ sic dꝫ
ītelligi dictū tan.⁊ Inno. hic positū.Aut pacifice habuit pos-
sessionē ⁊ tunc aut incontinenti turbatur.⁊ idē eadē rōne . qꝛ q̄
incontinenti fiunt vident̄ inesse.s̄.de elect.officij.Aut ex inter-
uallo turbat̄ ⁊ tunc nō pōt se intromittere delegatus qꝛ functꝰ
est officio suo.ex quo facta fuit executio.vt vr̄ velle Inn.j.de p̄-
bē.ꝓ illorū.nec ob.in.c.querenti.qꝛ ibi nondū facta fuerat exe-
cutio.Et hec vera nisi delegatus aliud haberet in mandatis.vt
nisi apposita fuisset clausula mittas ī possessionē ⁊ defendas in
ductum.qꝛ tunc etiam poterit post annū.qꝛ censet̄ tūc q̄si ꝯser-
uator.⁊ si dicit Jo.an.curiā tenere vt ipse no.j.de preben.pro il
lorū.sꝫ Inn.aliter ibi videat̄ sentire.⁊ etiā ibi qd de clausula ꝯ-
dictores ecclesiastica censura compescas.de qua dicēdū vt ibi qꝛ
in illa vr̄ secus q̄ꝫ in clausula mittas ⁊ defendas īterdictū vt ibi
no. ¶ In gl.pe.ibi fecit gratiam.iste intellectus non placet.qa
vt dicit Jo.an.fugiendi sunt intellectus qui trahūt decretales
ad grām.qꝛ debemus conari vt ponant ius cōe.pōt tñ aliter sal
uari hec prima expositio si dicamꝰ ꝙ iudex a quo detulit appel
lationi.nam lꝫ esset frustratoria.qꝛ excipiens ⁊ offerens proba-
tiones nō debuit appellare añq̄ꝫ iudices procederēt ꝯ eū,⁊ añq̄ꝫ
iudices declararēt an vellent recipere exceptionē ⁊ probationē
vel non.qꝛ añ non est grauatus.facit qd̄ not.de appel.dilecto.⁊
c.sup eo.tñ si appellat:⁊ iudex deferat appellationi deuoluit̄ ne
gotium ad iudicē appellationis.vt in.c.cū appellationibus fri
uolis.de app.lib.vj. ¶ Utrū tñ qꝛ ista expositio ⁊ iste ītellectꝰ

videntur

videntur diuinare cũ non appareat ex litera de dilatione facta
per iudicẽ a quo. ideo gl. in verb. si vis. ponit aliã expositionẽ q̃
tñ reprobat p rationem in illa positã. No. tñ ex scd̃a expositione
iũcta cũ prima vbi non iustificatur appellatio ab interlocuto-
ria si nõ est delatum appellationi. tunc si pcessum est p iudicem
a quo ad diffinitiuã. debebit p iudicẽ appellationis illa sñia cõ
firmari. nã tenuisse vr̃ pcessus ⁊ sñia factus contra talẽ appellã
tem tanq̃ contra contumacẽ ex quo non iustificauit appellatio
nẽ vt pbat̃ i. c. eũ qui. de dolo ⁊ contu. in. vj. ⁊ per glo. in cle. si añ
in gl. magna. in versi. ad tex. igit̃ redeundo de dolo ⁊ contu. Sed
vbi non fuit processum ad diffinitiuã, tunc dz remitti causa ad
ipsum iudicẽ a quo fuit appellatũ cõdemnata pte appellate in
expẽ. j. de ap. vt debitus. Inn. vero hic posuit aliũ intellectũ ex
tra gl. vt exponat̃ si vero res aliter se haberet. i. si non potuit p-
bare tests tales fuisse. põt tñ aliter iustificare appellationẽ. itel
ligo forte pbando dispensationem. p id qd̃ dixit gl. iij. tũc mã-
dat Papa cãm audiri ⁊ fine canonico terminari. ⁊ hoc ẽm eum
ex vi appellatiõis interposite a diffinitiua. nã ẽm ipsuz duplex
fuit appellatio. vna ab interlocutoria inquantũ non fuit admis
sa exceptio ⁊ pbatio oblata. ⁊ alia postea a diffinitiua. facit qd̃
no. gl. in dicta cle. si ante. ⁊ sic intelligit istũ ver. si vero. ⁊ ẽm hoc
nõ obstat Dñiũ. c. vt debitus. qꝛ pcederet si non esset appellatuz
a diffinitiua: sed certe ista expositio diuinat: qꝛ non apparet hic
appellatũ a diffinitiua. ⁊ diuinatio est remediũ miserorũ vt di-
xit gl. eleganter in. l. filium quem habentem. C. fam. er. Ideo se
cundo dixit Inno. q̃ licet appellatum fuerit solũ ab interlocu-
toria tñ qꝛ postea secuta est diffinitiua trahit̃ ista appellatio ad
naturam diffinitiue. ⁊ ideo põt iustificari etiã ex alia cã q̃ exp̃s
sa in appellatiõe p id qd̃ hr̃ in. l. scio. ff. de appell. ¶ Sed certe
istud nõ reperitur iure cautũ. ergo non est dicendũ. per id q̃ hr̃
in. l. illã. C. de colla. ⁊ in. c. ij. s. de transla. Preterea si iudicaret̃
appellatio ista secundum naturam diffinitiue, tunc statim de-
buisset papa mandare reuocari attentata alio non constito. j. de
iureiur. venientes. ⁊ tangit̃ in glo. in verbo constiterit ⁊ de ap-
pella. non solum. li. vj. cuius contrarium hic fecit papa. ¶ Vñ
tertio dixit Innoc. q̃ põt exponi si vero res aliter se haberet. i.
si non iustificetur appellatio. cãm audiatis. s. restitutiõis i inte-
grũ nã ẽm eã presbyter petierat se restitui in casu in quo nõ iu-
stificaret appellationẽ. ¶ Sed certe iste intellect⁹ diuinat. Itẽ
19 non videtur in se bonus. † quia si appellatio nõ iustificatur ap-
paret appellantem fuisse verum contumacem. vt in. c. eum q. de
dolo ⁊ contuma. in. vj. ⁊ habetur in. d. cle. si ante. eod. tit. ⁊ sic iu-
ste fuit p̃uatus. ideo non deberet restitui. Ideo Host. vt euita-
ret contrarium dicebat literam sic intelligendã ⁊ trãsponendã
vcz mandamus quatenus causam audiatis ⁊ fine canonico ter
minetis si vobis constiterit q̃ p̃dictus presbyter, ⁊c. legẽdo tex.
vsq3 ibi si vero. ⁊ dũ postea litera dicit. Si vero res aliter se ha-
beret, supplet tunc sententiã confirmetis si sit lata. alias remit-
tatis cãm ad primos iudices. ¶ Sed iste intellectus destruit
literam vt de se patet. nam Papa bene sciuisset ordinare literã
in forma p̃dicta si voluisset. Ideo alij exponũt si vero res aliter
se haberet. i. si non probet veritatem cause appellationis. Iusti
ficat tamen aliter appellationem qꝛ probat executionez oppo-
sitam ⁊ probationem oblatam ⁊ non admissam. ⁊ ppter p̃dicta
appellatum. ⁊ ista in effectu sequitur hic do. An. dicens q̃ si ap
pellans ab interlocutoria vult consequi finem exceptionis op-
posite debet probare veritatem exceptionis. ⁊ sic loquitur versi.
mandamus. Si vero vult consequi solum reuocationem atten-
tatorũ. tunc non est necesse probare veritatem exceptionis sed
sufficit probare exceptionem oppositam ⁊ probationem obla-
tam ⁊ non admissam. ⁊ propter predicta appellatum. ⁊ sic intel
ligit istum versi. si vero. ¶ Sed certe iste intellectus non vr̃ bo
nus: quia si intendebat in hoc versi. reuocationem attentatoruz
debuisset papa mandare ipsum restitui. ⁊ ideo plus placet q̃ ex
ponatur litera vt voluit vltimate hic Joan. an. videlicet. Si ve
ro res aliter se haberet. i. si non fuerit lata sententia probata ta-
men fuit veritas exceptionis ⁊ sic iustificata appellatio ideo nõ
debuit fieri remissio ad primos iudices. ⁊ tũc litera erit plana.
¶ In gl. fi. in fi. de hoc dic vt dicitur in. c. dilectorum. de testib.
cogen. ¶ Et no. bñ ex his que dixi super glo. in verbo idoneos
⁊ in verbo notabiles multas limitationes ad. c. interposita. naz
20 melius examinatur hic intellectus illius. c. q̃ ibi. ¶ † Et etiaz
adde q̃ licet in notabilibus dixerim quod laicus non debet ad
mitti in testem quando petitur propter crimen clericum remo
ueri a beneficio. ⁊ videatur hic sequi. d. Anto, tamen contrariuz
videtur verius per ea que habentur in. c. tertio. s. eodem ⁊ sic ex
ceptio hic opposita contra testes quod erant laici non videtur
de iure processisse, sed alie exceptiones in litera posite.
1 ☞ Testes quo ad iudicium non possunt commode venire q
sint ⁊ quales persone ad eas mitti debeant pro ipsarum exa-
minatione.
2 Testes sunt examinandi in presentia iudicis.
3 Senes non coguntur de iure ciuili ferre testimonium.
4 Pauperes an a testimonio repellantur.

SI qui testium. Iudex dz mittere ad
testes qui cõmode ad
iudiciũ venire nõ pñt. h. d. ¶ Nota quatuor qualita
tes personarum que non coguntur personaliter ve-
1 nire ad iudiciũ p testimonio ferendo. ¶ † Itẽ nota q̃les psone
debent transmitti ad psonas p̃dictas pro ipsorum examinatio
ne qꝛ debet esse idonee ⁊ discrete st ex hoc etiam no. argu. qd̃ de
bent esse plures qui mittant̃ sed hic non videtur vn⁹ sufficere.
sz dic h̄ verũ qñ due persone loco tabelliõis mitterẽtur. sz si mit
tat̃ tabellio. ille solus sufficit. s. tit. j. in. c. qm̃. ⁊ facit qd̃ hr̃ in. c.
2 j. j. tit. j. Et limita decre. in cã ciuili. qꝛ in criminali † testes sunt
examinandi in p̃sentia iudicis in aut. apud eloquentissimũ. C.
de fi. instr. ⁊ sic vr̃ q̃ tunc ipse iudex deberet examinare. facit q̃
3 habet̃ in cle. j. de offi. dele. ¶ † In gl. j. in fi. No. bene ex gl. d̃fiaz
vnam inter ius canonicuz ⁊ ciuile in materia testiũ qꝛ senes nõ
cogunt̃ inuiti ferre testimonium de iure ciuili. secus de iure ca-
4 nonico cũ peccatum sit veritatem occultare. ¶ † In gl. ij. in fi.
dic pauperẽ repelli in criminali. vbi de maiori p̃iudicio agit̃ sed
in ciuili bñ admittit̃ nisi sit persona suspecta. Quid autẽ si in cã
pendẽte corã iudice laico producatur clericus in testem. dic qd̃
iurare debet coram suo episcopo vt habetur. xiiij. q. ij. in. c. q̃ q̃.
Et adde etiam qd̃ no. in Spe. de teste. §. qualiter. ver. potest, ⁊c.
vbi dicit quod iudex vbi potest per se examinare testes, non de-
bet esse facilis ad committendam examinationem alteri. cõiter
tamen propter multas occupationes illam committunt.
1 ☞ Testi extraiudicialiter asserenti contrarium huius quod
testificatus est non creditur.

a SIcut nobis. Corrupti [a] ⁊ periuri ad
testimoniũ nõ debẽt ad-
mitti. h. d. Et est cõis diuisio. s. cõsultatio ⁊ rñsio. se-
1 cũda ibi. sup quo. ¶ † No. j. q̃ testi extraiudicialiter
asserenti cõtrariũ eius qd̃ in iudicio est testificatus. nõ credit̃ ẽt
si propter primũ dictũ lata sit sñia que sui natura nõ consueuit
transire in rẽ iudicatã. non creditur etiam in iudicio cũ sit eadez
ratio videlicet ppter periuriũ. facit qd̃ no. j. eo fraternitatis. in
gl. fi. ¶ Itẽ no. q̃ vbi post sñiam diuortij processum est ad con-
tractũ alterius mr̃imonij non sufficit ad reprobandũ sñiaz pba
tio corruptele testium. secus qñ res est integra. Itẽ secus si non
solum probaret̃ corruptela sed etiã falsitas per id quod habet̃.
s. tit. j. l3 cãm ⁊ hic in gl. pe. ¶ Itẽ no. q̃ vbi testis p corruptelã
fert testimoniũ incurrit periuriũ. nam facit contra iuramentũ a
se prestitũ vt ptz ex no. in. c. fraternitatis. eo. tit. cũ gl. fi. ¶ Itez
no. q̃ nedũ iponit̃ penitẽtia de periurio ipsi testi. sed ẽt de adul-
terio cui cãm dedit. ⁊ est duplex adulteriũ qñ vterq3 trãsiuit ad
aliud matrimoniũ. sed vnum erit adulteriũ qñ alter tm̃ transi-
uit. Potest tñ etiã tunc dici vt hic voluit sentire. d. Anto. q̃ ex
iteratione copule videt̃ iterari adulteriũ. de quo. vj. q. j. mutare.
Petrum ⁊ in cle. j. de priui. ⁊ in. l. vulgaris. ff. de furt. ¶ In gl.
ij. in fi. pcedit solutio gl. tenendo primũ intellectũ in. c. inebria-
uerunt scd̃m quẽ de vtroq3 ibi punit̃. s. de incestu ⁊ ebrietate si-
cut hic punit̃ de periurio ⁊ adulterio. sed secundum vltimuz in
tellectũ scd̃m quẽ non punit̃ de incestu. ⁊ etiam ẽm scd̃z intelle-
ctũ, ẽm quẽ minus punit̃ de incestu. q̃ si alias a nõ ebrio fuisset
commissum non pcedit solutio gl. Sed potes dicere q̃ vbi pri-
mum delictũ cõmittitur ab eo qui non est mente alienatus pce
dit solutio glo. Secus qñ ppter primum delictũ erat quis mẽ-
te alienatus vt ibi erat ppter ebrietatem. ¶ In glo. cãm ibi si
non adhibet tenet̃. s. ad estimationẽ damni ppter culpã nã pe-
na psonali non puniret̃ si non fuisset in dolo. p id q̃ hr̃ in. l. lege
cornelia. ff. de sica. ¶ In ea. gl. in fi. ⁊ facit qd̃ habet̃ i. l. qm̃ mul-
ta facinora. C. ad. l. iul. de vi. ⁊ qd̃ no. i. c. de cetero. j. de ho. ¶ In
gl. pe. in fi. conclude q̃ aut probat̃ corruptela ⁊ falsitas. ⁊ tũc gl.
dicit verũ qꝛ etiã si sit contractũ scd̃m matrimoniũ illud retra-
ctabit̃ ⁊ reintegrabit̃ primum. Interdũ vero probat̃ sola corru
ptela. ⁊ tunc pcedit distinctio tex. qꝛ si deuentum est ad secũdũ
matrimonium non retractabit̃ propter probationem soli⁹ cor-
ruptele. ex quo aliter non pbatur falsitas. ideo ne, dicto mr̃imo
nio scd̃o p̃iudicet̃, nõ sufficit dicta probatio corruptele. Inter-
dũ vero est integra. qꝛ non est deuentũ ad scd̃m matrimoniuz. ⁊
tũc sufficit pbare corruptelã. ad hoc vt retractetur sñia ⁊ rein-
tegretur primũ matrimoniũ. ⁊ ita intelligat̃ iste text. Nec ob. q̃
p solã pbationẽ corruptele non vr̃ retractanda sententia. sed de
mum propter corruptelã ⁊ falsitatez per id quod habetur in. c.
licet. s. t. j. quia illud procedit in sententijs que transeunt in rẽ
indicatã, secus in his q̃ non transeunt vt contingit in sententia
que fertur in cã matrimoniali vt ptz in. c. lator. ⁊ in alijs allega-

[a] ¶ Corrupti: idẽ summat h̄ do. Abb. do. Jo Fel. latius extẽ dit istõ summarium vi de eum.

tis in gl. ¶ In gl. fi. ibi in penitentia enim non creditur. hoc iō quia tunc solum de preiudico confitentis agitur secus vbi agitur de preiudicio alterius.

1 ☞ Temporale remittere pro consequendo spūali est simonia.
2 Parochiani tenentur administrare sumptus sacerdoti quādo ecclesia non habet vnde eum sustentet.
3 Socius criminis non admittitur in testem.
4 Socius criminis an admittatur in causa heresis ⁊ quid de crimine lese maiestatis.
5 Confessio de crimine non est contra alium credendum.
6 Unius dicto non creditur.
7 Fama cum vno teste an probet in criminalibus.
8 Socius in crimine simonie an admittatur in testem.
9 Fama an ⁊ quando plene probet.

VEniens ad. Socius criminis ⁊ muneris non testificatur etiā in crimine simonie. h. d. ¶ Et in prima ponit petitionē p̄sbyteri in secunda illā exaudit. secūda ibi: ⁊ nos.
1 ¶ † No. ꝙ remittere aliquid tp̄ale pro consequēdo spūali iure inducit simoniā. ⁊ sic nota ꝙ in talibus idē est remittere qd̄ da-
2 re facit qd̄ no. gl. j. ¶ † No. argumētū ꝙ vbi ecclesia non hꝫ vñ sustentet̄ sacerdos tenentur parochiani ad ministrandos sumptos ipsi sacerdoti. vide bonā gl. de conse. dist. j. omnis christia-
3 nus. ⁊. xvj. q. j. statuimus. ¶ † Not. ꝙ socius criminis nō admittit̄ i testē qd̄ ꝓcedit ēt in crīe excepto si agitur criminaliter. Et idē si ciuiliter si est socius criminis ⁊ muneris. vt hodie est expressum in. c. j. j̄. eo. in. vj. Secus si esset socius criminis tm̄ ⁊ nō muneris. qa tunc si ageret̄ ciuiliter de crimine excepto audiret̄ secus si non esset crimen exceptū. q2 tunc indistincte repelleret̄ socius criminis. lꝫ non eēt socius muneris. ⁊ siue ageret̄ ciuiliter de crimine siue criminaliter. facit qd̄ habet̄ in. l. qm̄ liberi. C.
4 de testi. ¶ † An aūt socius criminis admittat̄ in causa heresis recurre ad tex. ⁊ gl. in. c. in fauorē. de hereticis. in. vj. ¶ In crimine tñ lese maiestatis vr̄ indistincte socius criminis admittēdus ꝑ id ꝙ habet̄ in. l. quisqs. C. ad. l. iul. maie. canonizata. vj. q. j. si qs cum militibus. ⁊ facit qd̄ habet̄ in. c. si qs papa. lxxix. dis.
5 ¶ † Itē no. ꝙ confesso de crimine non vr̄ credendū esse contra aliū. de quo dicendū vt hr̄ in. c. j. j̄. eo. in. vj. ⁊ in. c. j. s̄. de cōfessis.
6 ⁊ facit qd̄ habet̄ in. l. si filiū. C. de liberali cā. ¶ † Itē no. ꝙ dicto vnius regulariter non creditur, hoc tñ fallit in aliquib⁹ casibus de qbus plene in spe. de teste. §. reitat. versi. hoc tñ fallit ⁊ aliqd per gl. in. c. tāta. lxxxvj. dist. ¶ Et adde ēt qd̄ no. Bar. in. l. theopompus. ff. de dote prelegata. ⁊ in. l. fi. ff. de p̄to. stipu. ¶ In gl. ij. ibi de simonia per tuos. Et adde qd̄ habet̄ per gl. i. c. cū. p2mā conella. de accu. ⁊ qd̄ etiā notat̄. j̄. in gl. in verbo confesso. ¶ In
a eā. gl. in fi. No. diligenter[a] istā gl. que sepe allegatur ꝙ in cā crimi-
7 nali † fama non ꝓbat cū vno teste qd̄ intelligit. d. Anto. ꝓcedere ēt si ciuiliter agat̄ de crimine. sed in cā mere ciuili bñ probat cū vno teste. ⁊ istd̄ sequitur Cy. in. l. fi. C. de qōnibus. Dy. tñ in. l. ij. ff. de excu. tuto. voluit contrariū vcꝫ ꝙ etiā in mera ciuili non ꝓbet fama cū vno teste q2 due semiplene probatiōes diuersi generis non videntur simul iungende. ꝑ. l. spadonē. §. q iura. ff. de excu. tu. Bar. in. l. de minore. §. tormenta. ff. de qō. tꝫ ꝙ si fama non habet originē ab aliqua ꝑsumptione verisimili nihil ꝓbat. l. decurionum. C. de penis. nā vane voces populi non sunt attendende. vt ibi. ¶ Si aut hꝫ originem ab aliqua ꝑsumptiōe verisimili. tunc in his que sunt leuis p̄iudicij facit plenā probationē. vt notat gl. in. l. vbi adhuc. C. de iure dot. vbi sufficit ꝓbare ꝑ famā virū vergere adinopiā ad hoc vt mulieri restituat̄ dos ex qua tñ etiā ipse vir ali debebit. facit qd̄ not. in. l. si constante. ff. solu. matri. In his aūt que sunt grauis p̄eiudicij ⁊ in ciuilibus dicit ꝙ residebit in arbitrio iudicis, an fama semiplene probet qui attenta qualitate ꝑsumptionuꝫ ex quibus fama oritur poterit arbitrari ꝙ semiplene probet. Et interdū etiā arbitrari ꝙ non probet etiā semiplene eo tñ casu quo probet semiplene poterit iungi cū dicto vnius testis ad faciendam plenā ꝓbationē. vt voluit hec gl. nec ob. rō Dy. q2 interdū duo imperfecta diuersi generis tendunt ad eundeꝫ finem. ⁊ tunc simul possunt iūgi: facit. l. iij. ff. de testi. ⁊. iiij. q. iij. §. item sepe. ⁊ ita contingit in proposito. nam hic fama ⁊ etiam vnus testis tendunt ad eundē finem. s. ad fidem iudici faciendam. l. quinquaginta. ff. de proba. secus quando duo imperfecta diuersi generis tendunt ad diuersos effectus. q2 tunc non iūgunt̄ ⁊ sic loquitur. §. q iura. allegat⁹ per Dy. nā alia est excusatio que inducit̄ propter numerum liberoruꝫ. Alia ⁊ diuersa est excusatio que inducit̄ propter etatē ⁊ ideo ibi due excusationes imperfecte non coniungunt̄. ⁊ de h̄ etiā notauit Bar. in. l. admonēdi in vltima charta. ff. de iureiu. ¶ Itē aduerte ꝙ due semiplene ⁊ eiusdē generis interdum nō iungunt̄. vt quando sui natura non sunt coniungibiles. vt contigit in duobus testibus quoruꝫ quilibet sit singularis in suo di-

a ¶ Fama in cā criāli an ꝓbet cū vno teste. vide h̄ d. Fel. in. v. co. post pn. ver. ꝓria cōclusio.

b ¶ Habebit iurare. hoc ēt vr̄ tenere bal. i. l. iusiurādū qd̄ ex cōuētiōe. ff. de iureiu. ⁊ d. An. in. c. finē. i pe. co. s̄. d̄ do. ⁊ cōtuma.

cto. s̄. de elect. cum dilecti. nam tunc non tendunt ad idem ꝓbādum. ⁊ de materia etiam in Spe. de notorio crimine. §. fama. v̄si. quid si agenti. Et aduerte q2 gl. si ponderetur in rationib⁹ qs allegat videt̄ velle ꝙ si agatur ciuiliter de crimine ꝙ fama cum vno teste probet. q2 tunc non agitur de salute hominis nec apertissime probationes requiruntur ex quo ciuiliter agit̄. ⁊ sic videtur eadem ratio que in causa mere ciuili. lꝫ do. An. hic tenuerit contrarium. vt. s̄. tetigi. Sed forte satis posset gloss. sustineri ꝑ rationem predictā. Et adde etiam quod notatur in Spec. de ꝓba. §. j. ver. hoc ēt ⁊ eo. tit. §. videndum versi. xxiij. ¶ In gl. iudicasti. in fine vel forte indixit illi purgationem si de hoc erat infamatus. facit quod habet̄ in. c. d̄ hoc. j̄. de simo. ⁊ de adulte. signi-
8 ficasti. ¶ † In gloss. confesso in fi. dic vt hodie habet̄ in. c. j. j̄. e. in. vj. q2 in crimine simonie si agitur criminaliter repellit̄ socius criminis. Si autem agitur ciuiliter tunc si est socius criminis tantum non repellitur. secus si est socius criminis ⁊ muneris. vt ibi pꝫ ⁊ facit qd̄ dixi in notabilibus. ¶ In gl. fi. in fin. Et dixit
b Bar. in. d. l. theopompus ꝙ tunc talis habebit iurare.[b] cum habeat tāq̄ testis deponere de volūtate testatoris. ⁊ q2 eius fides est approbata poterit fieri etiam absente parte de cuius p̄iudicio. agit̄. nec ob. c. ij. s̄. e. q2 loquit̄ qñ fides testis non est approbata vbi aūt nō haberet declarare voluntatem testatoris. sꝫ haberet aliquid arbitrari vt sibi videret̄. tunc nō exigeret̄ ab eo iuramentū ꝑ id qd̄ hr̄ in aut. decernim⁹. C. de arbit. Et multos alios casus in qbus vni testi credit̄ posuit spe. in loco allegato in notabilib⁹. Et qñ ꝑtes conuenerunt sup expensis vel dānis stari sacramēto agētis. posuit Bar. in. l. fi. ff. de p̄to. stip. ¶ Ultimo tria adde his que superius dixi. Primo inquantū dixi ꝙ in crimine simonie si agitur criminaliter repellitur socius criminis nā hoc vr̄ verum nisi ille contra queꝫ agit̄ fuerit infamatus seu male opiniōis ⁊ fame. vt hic voluit gl. ij. que mouet̄ ꝑ no. in. c. in primis. ij. q. j. ⁊ ꝑ. c. si quis papa. lxxix. dist. ¶ Posset tñ dici ꝙ in illo. c. si qs papa erat crimen simonie mistū cū crimine lese maiestatis. vt ēt hic tangit Hoff. q2 erat cōmissa simonia circa papatū vt ibi pꝫ ideo non mirū si non admittit̄. ¶ Itē ad. c. in primis posset dici ꝙ ibi non erat particeps criminis. sꝫ erat laicus ⁊ forte vilis. ideo non admittit̄ nisi contra infamatuꝫ. ⁊ sic ēt posset intelligi qd̄ no. per gl. in. c. cū. ꝑ. j̄. de accus. ⁊ s̄m hoc pꝫ ꝙ non clare reperit̄ expressum ꝙ vbi est crimen simplex simonie admittat̄ in testē socius criminis qñ agit̄ criminaliter ēt si agatur contra infamatū lꝫ gl. ij. aliter senserit. ¶ Secūdo adde inquantū dixi ꝙ in ciuili ēt si descendat ex crimine fama cū vno teste ꝓbat lꝫ do. Ant. velit contrariū. nā ꝑ. d. Ant. vr̄ facere ꝙ no. Spe. in ti. de notorio crimine. §. fama. ver. quid si agēti. vbi tꝫ ꝙ si alicui opponit̄ exceptio excōicationis vt repellat̄ ab agēdo fama cū vno teste non probat excōicationem. ¶ Sed potes dicere ꝙ dictū spe. non videtur ꝓcedere. q2 iura allegata ꝑ eum vcꝫ. l. fi. C. de ꝓba. ⁊. ij. q. viij. sciant. loquunt̄ in criminali qñ criminaliter agit̄ in quibus plenior requiritur probatio vt ibi pꝫ nec ob. ēt qd̄ no. in. c. tam literis in gl. ij. q2 ibi dicit non deferri iuramentū quando agit̄ ciuiliter de crimine: qd̄ an procedat ibi
9 dicet̄ nō aūt dicit famā cū vno teste nō ꝓbari. ¶ † Tertio adde quia voluit hic Ant. quod vbi agitur de facto antiquo ꝙ excedit spatium centū annorū vel etiam. xl. fama tunc plene ꝓbet ꝑ ea q̄ habētur i. l. si arbiter. ff. de ꝓb. ⁊ ꝑ Inn. j̄. de v̄. sig. veniens. ⁊. c. quid per nouale. ⁊ ꝑ no. per Cy. in. l. si quidem. C. sol. matri. nā dictū illud non videt̄ verū saltem qñ solū excedit spatiuꝫ. xl. annorum. q2 hoc non bene reperitur iure cautum ⁊ sic nō est attendendum cum habeamus regulaꝫ in contrarium vcꝫ ꝙ fama regulariter ꝑ se non plene probat. l. iij. ff. de testi. ⁊. iiij. q. iij. §. itē sepe. ⁊ hoc etiam videtur velle Specu. in titul. de ꝓba. §. j. versi. valet etiā. nec ob. no. ꝑ Inn. in. c. veniens. q2 illa fuit opi. quorundam recitata ibi per eum. sed postea finaliter non videtur in illa persistere. nec ob. l. etiā. l. si arbiter. quia loquit̄ in casibus in quibus sufficit probare memoriam extare. vel non extare. ⁊ sic a contrario sensu secus in aliis ⁊ sic potius facit in oppositūꝫ. nec etiam ob. no. per Cyn. in. l. si quidem. quia hoc non dicunt si bene inspiciantur eius verba.

1 ☞ Acta litis decisoria prosunt etiam coram alio iudice.
2 Acta recepta coram vno iudice an faciant fidem coram alio.
3 Attestationes recepte coram arbitris an faciant fidem coram iudice.
4 Cōfessio facta in ciuili descendente ex crimine preiudicat postea in criminali ⁊ quid econtra an probationes in criminali preiudicent in ciuili.
5 Instantia an lapsu temporis perimatur.

CAusam que. Attestationes in vno iudicio recepte. in eadeꝫ causa ⁊ inter eosdem faciunt fidem coram alio iudice. h. d. ⁊ non diuiditur. Uel posset dici ꝙ ponitur decisa

consultatio

1 consultatio.⁊ secundo rn̄sio. ¶ †No. ꝙ acta litis decisoria pro-
sunt etiā corā alio iudice ⁊ hoc qn̄ per iudicē fuerunt recepte sed
si per arbitros recurre ad.c. presentata.ĵ.eo.⁊ ad.l.fi.C.de testi.
⁊ de materia huius.c.habetur per Cy.⁊ Bar.in.l.ij.C. de eden.
⁊ per Bar.in.l.ij.ff.iudi.sol.⁊ in.l.ij.C.de fructi.⁊ lit.expen.⁊ in
2 l.fi.C.de re iudi. ¶ †In glo.j.in fi.Si queritur an acta recepta
coram vno iudice faciant fidem corā alio.cōclude ꝙ aut instan-
tia non est perempta aut est perempta.si non est perempta tūc
faciunt fidē coram successore etiā si essent acta ordinatoria litis.
fallit si essent aliqua que respicerent psonā propriā primi iudi
cis.vt qꝛ prestita fuisset satisdatio de soluendo illud ꝙ talis in-
dex iudicauerit expresso noīe proprio ipsius iudicis.nā tunc nō
cōprehendit successorē.per id qđ habetur in.l. cū apud.ff. iudi.
sol.iteratur etiā saltē vna citatio coram successore.lꝫ pri⁹ pem
ptoria citatio emanasset.l.edictū.⁊.l.mortuo.ff.de iudi.facit qđ
no.xxiiij.q.ij.de illicita. ¶ Secūdo casu qn̄ instantia est perem
pta.⁊ tunc aut querimus de actis que tendunt ad ordinationē
iudicij.vt libelli oblatio.⁊ litis contest.⁊ satisdatio de iudi.sol.
q̄ Inn.hic appellat acta iudicij ⁊ non acta cause vt litis.facit ꝙ
no.gl.in cle.sepe.in verbo defensiones legitime de verbo. signi.
¶ Quedam vero sunt acta que respiciunt litis decisionē vt cō-
fessiones ⁊ attestationes.⁊ hec appellat Inno.acta cause vel li-
tis.Si queriť de effectu primorū an duret in alia instātia.⁊ tūc
conclude ꝙ quidā sunt effectus qui nondum erant consummati
vt qꝛ ex illis debebat sequi sniā.⁊ iste effectus non durat in no-
ua instantia.ideo de nouo oportet libellū dari ⁊ litem cōtestari
l.ij.ff.iudi.sol.Et etiā nouam satisdationem dari scđm not.per
Bar.in.l.cū apud.iud.sol. ¶ Quidam aūt sunt effectus cōsum
mati.⁊ tunc aut respiciunt instantiā.vt est effectus ꝙ nō oppo
nantur dilatorie post contest.lit.⁊ iste non durat in noua instan
tia.vt est tex.in.l.hos accusare.§.hoc beneficio.ff. de acc.Fallit
qn̄ diuersa seu noua instātia esset istātia appellatiōis.qꝛ illa nō
censetur ex toto diuersa a pria,ideo durat tūc dictus effect⁹ vt
etiā in instantia appellationis non possit opponi dilatoria que
non potuit opponi in principali vt est tex.cū gl.in.l.ita demū.
C.de procur.⁊ no.Bar.in.l.ij.C.de fruc.⁊ lit.expen. ¶ Quidā
aūt sunt effectus consummati q respiciunt ipsum negotium vt
ꝙ qs per ꝯtest.lit.factus sit male fidei possessor vel per citatio.
sit iurisdictio super negotio ꝑpetuata ⁊ isti durant inter easdē
psonas ēt in alia instātia si ad idē agatur sed non quo ad diuer-
sam personam.l.j.C.de ꝑscrip.lon.tēp. nec ēt si ad aliam rē aga
tur.facit.l.cū notissimi.§.sed ⁊ si quis.C.de prescrip.xxx.anno.
⁊.l.fiscus in questione.ff.de iure fisci.⁊ per predicta etiam videre
tur ꝙ duret etiam vitium litigiosi inductū per ꝯtestationē ⁊ in
terdū per citationē.l.ij.⁊ aut.ibi posita.C.de litigio. qđ tenuit
gl.in.l.properādum.§.j.C.de iudi. ¶ Sed certe illud vř verū q̄
tenus vitium litigiosi afficit personam qꝛ inducit malam fidem.
lꝫ q̄tenus afficit rem ſm.l.fi.C.de litigio. vř ꝙ effectus nō du-
ret perempta instantia.vt est casus notabilis ⁊ singularis in.l.
j.C.de prescri.long.temp. ¶ Scđo casu principali qn̄ querim⁹
de actis que pertinent ad litis decisionē ⁊ veritatis indaginē
que Inno.hic appellat acta litis vel cause non iudicij.⁊ tunc cō
3 clude † ꝙ si sunt attestationes recepte corā arbitris.an faciant
fidem corā iudice recurrendū est ad.c.presentata.ĵ.e. ⁊ ad.l.fi.C.
de testi.qꝛ faciunt fidem.sed non simpliciter.sed ſm distinctio-
nē ibi positā. ¶ Si vero sunt attestationes recepte coram iudi
ce.⁊ tunc aduerte qꝛ aut non fuerunt publicate: aut fuerunt pu
plicate.si non fuerunt publicate non faciunt fidem in illa instā
tia vt probať in.l.gesta.cū ibi no.C.de re iudi.pn̄t tn̄ ſm Bart.
ibi publicari per eūdem iudicem vel successorem.sed nō ꝑ aliū.
⁊ sic intelligitur qđ no. Inn.ĵ.eo.Alberi.sed in.l.ij.iudicatū sol
ui.simpliciter dixit ꝙ si petiť publicatio in alia instantia corā
alio iudice poterit publicatio fieri.⁊ tunc probabunt per nota-
ta in.c.Alberi.⁊ ista pars videť equior ⁊ magis consona iuri di
cēti ꝓbationū facultatem non esse angustandā sꝫ poti⁹ ampliā
dam.l.qn̄.C.de here.do.tn̄ Ant.hic videť limitare hoc proce-
dere qn̄ pars contra quā attestationes producantur non cōtra
dicit.sed si ꝯtradicat.⁊ nolit stari dictis attestationibus.nec du
plicari velit sed ꝙ de nouo producantur tunc de nouo debebūt
produci.per id quod habeť in.c.cum cām.ĵ.eo.⁊ hoc potest to-
lerari qn̄ testes viuūt ⁊ sic possunt reproduci. sꝫ vbi essent mor
tui vel adeo in longinquis partibus qđ non possent reproduci
tunc vř ꝙ procedat dictum Bar.in.d.l.ij.iud.solui. ¶ Interdū
autē attestationes fuerunt publicate in prima instantia.⁊ tūc
faciunt fidē in alia instantia inter easdem psonas si ex eadē cau
sa agatur ⁊ ad idē per ea que habentur in.c.vltimo.ŝ.ti.j.⁊ etiā
hic nec erit necesse testes iterato ꝓducere ēt si aduersarius hoc
petat ⁊ testes viuant. iuxta.c.presentata.ĵ.eo.qꝛ hoc non hꝫ lo
cū quādo corā iudice testes fuerunt recepti. sed coram arbitro
vt voluit Bar.post Jac.de But.in.d.l.ij.iudi.sol.lꝫ gl. senserit
contrariū ⁊ non bene in.l.ꝓperandū.ad fi.C.de iudi.An aūt ta-
les attestationes habeant nocere alijs vel ꝓdesse. Vel circa aliā
rem. Conclude ꝙ habent nocere nedum personis inter q̄s sunt
recepte.sꝫ ēt successoribus earum.l.si mater.§.fi.ff.de excep. rei
iudi.⁊ nedum in ipsa re de qua agitur sꝫ ēt in eius accessoria.iđ
attestationes recepte super matrimonio habebunt ēt prodesse
super legitimatione filiorū.ĵ.qui fi.sunt legi.cā m. ¶ An aūt ha
beant preiudicare alijs personis vel in alijs rebus ⁊ siľr ꝓdesse.
Con clude ꝙ in illis casibus in quibus si sniā fuisset lata habe-
ret nocere vel prodesse in illis etiam habebūt prodesse ⁊ nocere
attestationes eadē rōne.vt notabiliter hic dixit Inn.⁊ sequitur
etiam Bar.in.d.l.si mater.§.fi.In quibus autem casib⁹ habeat
sniā alteri nocere vel prodesse plene no.in.c.quamuis.ĵ.de re iu
di.⁊ in.l.sepe.ff.de re indica.Et per hoc pꝫ ꝙ qꝛ sniā lata ī sum-
mario iudicio.non preiudicat in plenario.ĵ.c.veniens.⁊.l.pe.ff.
de his qui sunt sui iuris.ita nec attestationes.qđ notabiliter li
mitat Ja.but.in.l.ab hostibus.§.sed qui simpliciter.ff. ex qui.
cau.maior.procedere quando ꝓbatiōes summarie sunt recepte
in summario iudicio.secus si fuissent plenarie recepte sicut con
sueuerunt recipi in plenario.nam lꝫ ad hoc non artaretur pars
tn̄ si hoc fecit proderunt etiā in plenario qđ est singulariter no-
tandum. ¶ Item videntur predicta vera in attestationib⁹ sꝫ
confessio facta in summario iudicio.vř plene probare etiam in
plenario.inter easdem personas per id qđ no. Inn.in.c.cum di-
lectus.de ordi.cogni.nam vt hic dicit.d.Ant.confessio de se nō
exigit telam ordinariā iudicij.sed sufficit ꝙ fiat corā iudice cō
4 petenti. ¶ †Et per hoc etiam videtur ꝙ confessio facta in ciui
li descendente ex crimine preiudicet etiā postea in criminali.vt
ēt voluit Spe.in tit.de confess.in.§.nūc videndū.ad fi. ¶ Per
ꝑdicta etiam patet ꝙ in casibus in quibus sniā lata in ciuili ꝑiu
dicat in criminali.In illis etiā videtur ꝙ attestationes ꝑiudi-
cent.vt etiā voluit Bar.in.l.ij.§.j.ff.vi bo.rap.⁊ sic sicut si sentē
tia fertur absolutoria tanꝙ delictum non sit commissum,ꝑiudi
cat in criminali.ita etiā si per testes probatū erat delictū nō cō-
missum per reum accensatū.sed vbi sententia lata in ciuili nō ꝑ
iudicaret in criminali.vt qꝛ est condemnatoria. tunc probatio-
nes facte in ciuili per testes non probabunt in criminali in qua
clariores ꝓbationes exiguntur. ¶ Sed an econtra ꝓbationes
in criminali preiudicabunt in ciuili videť ꝙ non ex quo ad aliū
finem agiť.ĵ.c.veniens.⁊ ꝑ not.per gl.⁊ Inno.ŝ.de ordi.cogni.
in.c.ij.⁊.c.fi.Sed Bar.notabiliter in.d.l.ij.§.j. tenuit cōtrariū
quia ex quo primū iudicium fuit plenariū,imo magis plenū ꝙ̄
scđm super eodem inter easdem psonas debent dicte probatio
nes nocere in causa ciuili per id qđ habeť in.l. qui rome.§. duo
fratres.de verbo.obliga.cū ibi not.vbi vř notari ꝙ sniā lata su-
per exceptione si plenarie fuit facta discussio habet nocere ī via
agendi.⁊ per hoc respondet ad.c.veniens.ĵ.e. ⁊ ad no.in.d.c.ij.
⁊ fi.qꝛ loquunť qn̄ primū iudiciū fuit summariū ⁊ secundum est
plenariū.⁊ ita videtur velle Innoc.in.d.c.fi.qđ diligenter not.
qꝛ est notabilis limitatio ad no.in.c.ij.⁊ fi.⁊ per hec habes expe
ditam istam materiam clarius ꝙ̄ hic tangat do.Ant. ¶ Vltio
5 adde ꝙ†lꝫ instantia de iure canonico non pereat lapsu tempo
ris tn̄ perimi pn̄t propter interlocutoriā latam ab obseruatio-
ne iudicij forte propter ineptam petitionem ſꝫ ea que habenť
in.c.examinata.ŝ.de iudici.⁊ tn̄ hoc casu acta cause vel litis ⁊ sic
tendentia ad decisionem negotij proderunt in alia instantia in-
ter easdem personas ſm Host.qđ est diligenter notandū. ¶ Et
adde ēt ꝙ lꝫ corā successore in eadē instantia non sint actuali-
ter ꝓducta acta,poterit tn̄ successor eisdem actis iudicare.lꝫ de
cautela sit ꝙ producantur vt voluit sentire Bar.in.l.ij.C.de edē.
⁊ Bal.ibi expressius hoc dicit vcꝫ ꝙ de necessitate non sit fienda
dicta productio.⁊ sic alias de facto obtinui,lꝫ multi contradice
rent.tamen vt dixi ad omne dubium tollendū de consilio ⁊ de
cautela est quod producantur.

1 Habilitatus ad aliquē actum respectu vnius impedimē-
ti censetur habilitatus si alia cessent impedimenta.
2 Testificari an possit quilibet de vniuersitate in causa vniuersi-
tatis.
3 Testificari an possit canonicus pro cōcanonico.

Um nūtius. Clericus ecclesie in causa ipsius ecclesie admittitur
in testem:dum modo alias sit idoneus hoc dicit. Et
potest dici ꝙ ponitur decisa consultatio.⁊ in secun-
1 da rn̄sio.secūda ibi:nō lateat. ¶ †No.ꝙ habilitatus ad aliquē
actum respectu vnius impedimenti censetur habilitatus si alia
cessent īpedimenta.⁊ ideo non operatur habilitatio si aliud im
pedimentum subesset.Facit quod habetur in.§.affinitatis.in-
sti.de nup.⁊ in.l.⁊ si nō lex.ff.de heredi.insti.⁊ facit qđ habeť in
c.statutum.in prin.in verbo canonicis de rescrip.in.vi.⁊ de pre
ben.non potest.eo.li.⁊ ideo si hic fuisset infamis vel excōicatus

repelleretur. ⁊ idem si in propria persona ageret causam eccle-
2 sie. s. e. in. c. insuper. ¶ † In gl. j. ibi p nullo de vniuersitate, ⁊c.
Et sic concludit gl. q in causa vniuersitatis. potest quilibet de
vniuersitate testificari si aliud non impediat intellige hoc veruʒ
in his que aguntur intra ipsam vniuersitatem ⁊ capitulū ⁊ que
per alios de facili pbari non possent vt. j. eo. veniens. ad fi. ⁊ ibi
no. si vero queritur de his que fiunt extra vniuersitatem vel ca-
pitulum tunc aut nullū cōmodū venit applicanduʒ singulis vt
singulis sed solū vniuersitati. ⁊ tunc admittiṫ vt. l. intantum. al-
legata in gl. Interdū aūt venit applicandum ex cā vniuersitatʒ
aliquod commodū singulis de vniuersitate. ⁊ tunc nō admittū
tur ad testimoniū singuli de vniuersitate per. l. oib⁹. ⁊ ibi p Cy.
C. e. ⁊ ideo si questio est de pascuis vel nemoribus vniuersitatis
si vtilitas que percipiṫ ex illis applicatur vniuersitati vt vniuer
sitati poterunt testificari illi de vniuersitate. sed si applicareṫ ēt
singulis vt q̄ cuilibet esset licitū scindere ligna per se vel facere
suas bestias pasculari per se. tunc nō admitterenṫ. Dixit tamē
archi. xiiij. q. ij. super prudentia q licet in cā vniuersitatis admit
tantur singuli. tñ nō oīno eis plena fides adhibebitur qd̄ dictū
do. Ant. dicit procedere quo ad vniuersitatem secularem. sed in
causa ecclesie secus. nam ſm eum plus spectat res vniuersitatis
ad singulos q̄ res ecclesie. Sed certe non video bonam rōnem
diuersitatis qñ cōmodum applicari dʒ vniuersitati. ideo posset
dici q vbi plures q̄ duo testes possent haberi. tunc duo nō suf-
ficiant ppter id qd̄ dixit archi. sed vbi alias non possent haberi
nisi duo forte ppter magnā antiquitatē facti, tunc in subsidiuʒ
ēt stetur duobus. ex quo cōmodum venit applicandum vniuer
sitati, vt vniuersitati. facit qd̄ no. Bar. in. l. de minore. §. tormen-
ta. ff. de questio. ¶ In ea. gl. ibi non tangunt. nā quod dictū est
supra de filio loquitur de filio carnali. Itē. c. fi. de postu. loqṫ qñ
qs spōte suscipit offm̄ pcuratoris vel aduocatiōis ꝯ ecclīaʒ. sed
offm̄ testificandi fit in inuitum vt etiā not. in. c. veniens. ad fin. j.
eo. ⁊ iō hec scd̄a opi. vṙ vera quā limitat Inno. procedere i sub-
sidium vbi alij testes non possent haberi. alias non deberent co
gi. Host. tñ dicit q si tales clerici essent liberti ecclesie. quia illi
sunt magis astricti. vt. s. de seruis non ord. c. libentius ⁊ in. c. ij.
3 de succes. ab intest. indistincte non poterunt cogi. ¶ † An autē
canonicus testificari possit pro canonico gl. dixit quod sic. xiiij.
q. ij. super prudentia. qd̄ intelligit hic. d. Ant. quando simul nō
cohabitant. q̄ tunc non dicunṫ domestici. alias secus facit. l. ēt
cū ibi no. C. de testi. ¶ An autē si vnus de vniuersitate accusat
extraneum. ceteri de vniuersitate repellanṫ a testimonio? tenue-
runt aliqui q sic vt. xiiij. q. ij. super prudentia. sed Spe. in tit. de
teste. §. j. ver. sed nunquid in causa dicit hoc verum nisi in subsi-
dium. Sed Jo. and. dicit quod hec opi. potest procedere quan
do vniuersitas est adeo parua quod illi de vniuersitate cadūt in
nomine domesticorum alias secus secundum eum.

1 ☞ Exceptio criminis repellit a testificando.
2 Exceptio que opponitur ꝯ testes an statim debeat admitti.
3 Crimen contra testem probatum repellit testem etiam si de tali
crimine fuerit condemnatus.

a **Super eo.** Crimen[a] qd̄ contra testem pro-
batur repellit testem etiam si de
tali crimine non fuerit condemnatus. h. d. Et in pri
ma consultatio. in secunda responsio. secunda ibi: ta-
1 liter respondemus. ¶ † Nota. j. q crimen repellit a testificando
etiam in ciuili. lʒ al's is contra quem opponitur non fuerit cōfes
sus vel conuictus. ⁊ intellige hoc verum de iure canonico. nam
secus de iure ciuili ſʒ q non repellitur testis. nisi obijciatur cri
men ex quo reddatur infamis. l. iij. §. l. iul. ff. de testi. Item intel
lige hoc verum ſm alanum ⁊ Vincē. qñ est tale crimen qd̄ repel-
leret a promotione. ⁊ sic qñ est graue seu enorme ſm no. s. de tē.
ordi. ex tenore. ⁊ facit qd̄ habetur. j. de iureiur. sicut nostris. ⁊ qd̄
2 no. glo. j. e. intimauit. ¶ An † autem hec exceptio que obijciṫ
contra testes statim debeat admitti ⁊ similiter eius probatio.
an vero debeat differri in tempus disputationis. plene dictum
3 fuit. s. c. ex parte ade. ¶ † In gl. prima ibi damnatus tantū sup
ple ex tali crimine ex quo sequatur infamia vt contingit in dam
nato de furto. l. non pōt. ff. de furtis. Secus si eēt damnatus de
alio crimine ex quo non efficeretur infamis. q̄ tūc nō repellere
tur ſm leges. ⁊ idem si non esset cōdēnatus de furto, q̄ tunc nō
est infamis infamia iuris ante sniam. ideo tunc ſm leges nō re-
pelleretur. Si vero esset crimen qd̄ induceret infamiā iuris an-
te sententiam vt q̄ cum bestijs quis pugnasset. tunc repellereṫ
etiam non secuta sententia etiam ſm leges vt pʒ in. d. §. item. l.
iulia. ⁊ sic pʒ q leges non simpliciter repellunt testes rōne cri-
minis. sed rōne infamie iuris. Secus ſm canones. vt hic pʒ. ⁊. j.
eo. testimoniū. ⁊ sic videtur q in foro ciuili seruari debent leges
⁊ in foro ecclesiastico canones saluo nisi essemus in terris eccle-
sie. quia tunc in vtroq̄ foro seruari deberent canones. p not. p

a ¶ Crimē. idē summāt h. d. Abb. ⁊ d. Fel. vide eos.

gl. in. c. ij. de arbi. in. vj.

1 ☞ Accusare qui non potest: non potest testificari ⁊ econtra.
2 Accusare potest laicus clericum prosequendo suam vel suoruʒ
iniuriam.
3 Iniuriam suam vel suorum prosequi quando dicatur quis.

Decetero laicos. Laicus ī cā crimi-
nali non testificaṫ
contra clericū accusat, tñ eum pro sua vel suorū iniu-
ria. hoc. d. ⁊ primo ponit regulā. scd̄o ab illa excipit.
tertio exceptioneʒ determinat. secūda ibi: nisi tertia ibi: nec tūc.
1 ¶ † Nota primo laicum regulariter repelli ab accusando cleri-
cum ⁊ testificando cōtra ipsum. ⁊ nota q regulariter qui nō po-
test accusare non potest etiam testificari ⁊ ecōtra. ⁊ sic de vno ad
2 aliud argui potest. ¶ † Itē no. q vbi laicus prosequiṫ suam vel
suorum iniuriam potest clericum accusare. lʒ non possit tunc te
stificari ne in cā propria testificetur contra id qd̄ habeṫ. iiij. q. iij.
versi. item nullus. ¶ Et no. q etiam iura canonica videnṫ faue
re psequēti suā iniuriā vindicare. qd̄ intellige vt no. gloss. in. c. si
quis contristatus. xc. distin. quia hoc videntur verum dūmodo
3 remittat rancorē. vt ibi not. ¶ † Qñ aūt dicatur quis prosequi
suā vel suorū iniuriā, refert Jo. an. hic multas opi. Potes dice
re q quo ad materiam istā sui dicunṫ qui habentur in. l. j. ⁊. ij. ff.
de accu. ⁊ etiaʒ illi pro quibus quis potest agere sine mandato,
de quibus in. l. sed ⁊ hec. ff. de procu. ⁊. s. de rescrip. nōnulli. ⁊ de
quibus etiam habeṫ in. l. j. cum sequenti. ff. de postu. ⁊ etiam illi
contra quos quis nō cogatur dicere testimonium de quibus in
lege iulia. ff. de testi. ⁊ per gl. in. l. pe. C. ad turpi. ¶ Itē aduerte
quia hic loquitur in causa criminali. secus vṙ in ciuili etiam de-
scendēte ex crimine. quia tunc potest laicus testificari contra cle
ricum. s. eodem. c. iij. cum ibi not. ⁊. j. eodem. tam literis. ¶ In
glo. secunda. in fin. ⁊ de materia etiam in tex. ⁊ gl. in. c. per tuas.
j. de simo. ⁊. ij. q. vij. in summa.

1 ☞ Productionem quartam testium fieri non licet sine solen
nitate legali. ⁊ nu. 4. ⁊. 5.
2 Productioni testium renuntiās an possit postea producere.
3 Productioni testium renuntians in causa principali an sibi p-
iudicet in causa appellationis.

In causis. In causis possunt fieri tres pro
ductiones. quarta autē fieri nō
potest absq̄ solēnitate legali. h. d. ⁊ sunt due partes
sicut sunt duo principalia dicta. Scd̄a ibi: ⁊ sup. Pri
ma potest subdiuidi q̄ prima ponit dictum. secunda exceptio-
nem ad illam. scd̄a ibi: nisi. ¶ In tex. ibi ecclesiasticis. i. q̄ in fo-
ro ecclesiastico tractantur. ⁊ sic quod sequitur intelligetur qñ
in foro ciuili. i. seculari vel intellige ecclesiasticis. i. spūalibus vṙ
criminalibus ⁊ sic quod sequitur intelligetur de temporalibus
⁊ qñ ciuiliter. ⁊ non criminaliter agitur ⁊ quelibet expositio in
se bona. tñ prima est planior. ¶ In tex. ibi expresse d̄ qua habe
tur. j. eo. vltra tertiam. ⁊ in. §. quia vero multi. in auṫ. de test. col
la. vij. ¶ In tex. ibi publicata quasi velit q ante publicationeʒ
non est disputandum. ⁊ hoc dubium remouet iste tex. ſm doct.
1 ¶ † No. q non est licitum vltra tertiam pductionē facere quar
tā absq̄ solēnitate legali. ¶ Itē not. q disputatio sup attesta-
tiōibus debet differri in tēpus publicatiōis. ¶ In gl. j. ibi fini
ta prima dilatione. ¶ Et aduerte q̄ prima dilatio datur cum
leui cause cognitione. nam sufficit qd̄ iudex videat super q̄ ps
vult pbare vt sic videat an sit articulus pertinens. ⁊ debent ēt
videre quo loco vult probationes adducere. vt sic possit arbitra
ri quantum tempus habeat dare ad probandum. Item conside
rabit an calumnie causa petatur. nam posset si suspicareṫ de ma
litia cogere eum ad prestandū iuramentū malitie per id qd̄ ha-
betur in. c. ij. de iur. calum. in. vj. ⁊ quantum tp̄s habeat arbitra-
ri in danda dilatione colligitur ex. c. j. C. de dila. ⁊ si labatur pri-
ma dilatio ad probandum non dʒ dari secūda. q̄ intelligiṫ fuis
se peremptoria lʒ sit prima ex quo data est ad probandū. l. fi. ff.
de fer. ⁊ ibi hoc tenet Bar. ⁊ ēt Spe. in ti. de dila. §. videndū. N.
qd si data. ⁊ sic non est vis. an hoc casu exprimatur verbū pem-
ptorie vel non. lʒ do. An. hic aliṫer sentiat. ⁊ not. bene ⁊ intelli-
ge predicta nisi quis prebet se impeditum in prima dilatione.
q̄ tunc dabiṫ secunda dilatio probato de impedimento ⁊ si con
tingeret impedimentuʒ ēt in secunda poterit dari tertia docto
de impedimento. quarta autem non dabitur etiaʒ docto de im
pedimento nisi cum solēnitate de qua habeṫ. j. e. vltra tertiam ⁊
hoc videtur intelligendum quando aliqui testes fuerunt pdu-
cti in precedentibus dilationibus ⁊ examinati. Si aūt non fuis
sent aliqui producti. vel licet fuissent pducti nō tñ fuissent exa
minati propter impedimentum. videtur q quarta debeat dari
eo modo quo ⁊ tertia. q̄ tunc proprie nō adaptatur solēnitas.
c. vltra tertiaʒ ex quo tempore petite quarte dilationis nulli te
stes erant examinati. facit qd̄ not. Bartol. in auṫ. at q̄ semel. C.
de proba.

2 de proba. ¶ In ea.gl.ibi qꝛ non poſſet poſtea. No. diligēter ex
glo.ꝙ vbi quis renuntiat ꝑductioni teſtiū:etiā ſi id fiat in ſecū-
da vel prima dilatione:nō pōt poſtea producere teſtes. Aliqui
tū dicūt vt hic refert Inn.ꝙ poſſet poſtea fieri productio cum
ſolēnitate.c.vltra tertiā.per id qō habetur in.§.qꝛ vero multi,in
aut.de teſti.vbi demū videt̃ prohibere productionē teſtiū quā-
do renūtiatū eſt productioni teſtiū,ꝛ facta eſt teſtiū publicatio
nā tūc poſtea nō admittit̃ alia ſine ſolēnitate de qua ibi. ¶ Sꝫ
iſta opi.nō videt̃ bona.per ea que habētur in.c.de teſtibus.ſ.e.
ꝛ qꝛ licitū eſt iuri ſuo renuntiare.ſ.de regularibus.ad apoſtoli-
cā.ꝛ ideo melioꝛ videt̃ opi.gl.quam ſequit̃ Bar.in.d.aut. at q
ſemel.limitat tū hoc procedere niſi quis vellet producere teſtes
quos ignorabat ſe poſſe producere tempoꝛe renūtiationis.ſed
poſtea ad eius notitiam deuenerunt.qꝛ dicta renūtiatio nō tra
3 hitur in dubio ad ignorata.l.mater.ff.de inoff.teſt. ¶ † An au
tem renuntiatio facta in cā principali noceat etiā in cauſa ap-
pellationis. Dic ꝙ non:niſi expreſſe aliud ſit dictū,ꝛ ſic renun-
tiatio in dubio reſtringet̃ ad eandē inſtantiā.per id qōhabet̃.ſ.
eo.fraternitatis.ꝛ no.Inn.ſ.e.cū veniſſet. Si aūt cōcluſum ſit
in cā non eſt dubiū ꝙ poſtea non poſſunt ꝑduci teſtes:qꝛ nec ēt
inſtrumēta per id qō habetur in.c.cū dilect⁹.ſ.de fi.inſtru .ꝛ ſic
ꝙ dicit tex.in.d.§.qꝛ vero.de concluſione debet intelligi ꝑ re-
nuntiatione.vt ibi voluit gl.lꝫ proprie ſumpto vocabulo diffe-
rat concluſio a renūtiatiōe.vt ptꝫ ex no.s.de cā poſ.paſtoꝛalis.
nec ob.predictis inquātū dixi de renūtiatiōe qō habetur in. d.
§.qꝛ vero.qꝛ non debet ibi ſumi argumētuꝫ a cōtrario ſenſu ne
reſultet iuri cōtrarius intellect⁹ qui habetur in illo.c. de teſti-
bus.ſ.eo.per id qō no.in.l.ij.C.de condi.inſer.ꝛ per gl.in.c.j.de
eta.ꝛ quali.in.vj. An aūt ſola publicatio atteſtationum ſi non
apparet aliter eſſe didicita teſtificata impediat teſtiū ꝑductio-
nē tanget̃.ſ.eo.in.c.fraternitatis.ꝛ tāgit̃ per Bar.in dicta aut.
4 at qui ſemet. ¶ † In ea.gl.ibi vel dic ꝙ tertia. iſtā expoſitionē
tenuit Bar.in dicta aut.at qui ſemel,tanꝙ̄ magis litere confoꝛ
mē ꝛ q̄ magis cōſonat textui in.d.§.qꝛ No.ꝛ Inn.etiā hic vult il
lā eſſe magis de mēte.d.§.qꝛ No. ꝛ eſt rō ſm Bar.qꝛ qū ſunt fa
ctē tres productiones teſtiū etiā in eadē dilatione:ſi tunc vult
facere quartā quaſi ſuſpicat̃ ius ꝙ foꝛte illā facit:qꝛ didicit teſti
ficata.ꝛ videt ſe plene nō probare.ꝛ ideo ad tollendum dictam
preſumptionē iura voluerūt ꝙ non admittatur quarta produ-
ctio:niſi ſeruata ſolennitate.c.vltra tertiā.ꝛ intellige quando
teſtes fuerunt producti ꝛ examinati in precedētibus productio
nib⁹.al's nō adaptaret̃ ſolēnitas.d.c.vt dixit Bar.in.d. aut. at
qui ſemel.ꝛ hāc opi.credo eſſe de iure veram.vt quarta produ-
ctio nō poſſit fieri ſine ſolēnitate legali ſiue illa petatur in pri-
ma dilatione:ſiue in ſecūda:ſiue in tertia.tū vt dicit gl.de cōſue-
tudine ſeruatur ꝙ etiā quarta productio fit abſqꝫ ſolēnitate le
5 gali infra eandē dilationē. ¶ † Extra gl.eſt aduertēdum qꝛ tā-
git hic Inn.an ſi detur quarta productio ſine ſolēnitate legali
valeat necne.ꝛ recitat tres opi. Una fuit ꝙ nō quaſi factū ſit cō
tra ius.x.di.in.c.vides. Secunda fuit ꝙ valeat: niſi fuerit ap-
pellatū.tertia fuit ꝙ valeat etiā ſi fuerit appellatū ſalua niſi fue
rit renuntiatū vel cōcluſum in cā.ꝛ editio atteſtationū facta al
teri parti per id qō habet̃ in.§.qꝛ vero multi.in aut.de teſti.ꝛ ſic
ſm iſtos.vt refert Innocan.vbi predicta nō interueniunt non
videt̃ neceſſaria dicta ſolēnitas.vbi aūt predicta interueniūt in
prima dilatiōe tūc videt̃ ꝙ nō dabitur ſcđa ſine ſolēnitate. de
qua hic loqtur.ꝛ ſimiliter ſi interueniat in ſecūda.nō dabit̃ ter
tia ſine dicta ſolēnitate:qꝛ eadē ratio videt̃ que in quarta .ꝛ ſic
idem ius.per.c.ij.s.de tranſla.ꝛ.ſic videt̃ velle Inn .ꝙ licet ſit
renūciatū vel cōcluſum in cauſa:tū dari debeat quarta ꝑductio
cum ſolēnitate legali. ¶ Sed certe hoc nō videt̃ verū : qꝛ poſt
cōcluſionē in cā,nō admittūtur probationes.ſ.de fi.inſtrumen.
cū dilectus.ꝛ etiā qū renuntiatū eſt ꝑductioni teſtiū:non viden
tur poſſe teſtes produci.ſ.eo.de teſtibus.ideo Bart . in.d. aut.
at qui ſemel.C.de proba.dicit ꝙ vbi renuntiatū eſt productiōi
teſtiū vel cōcluſum in cā.ꝛ teſtes ſunt publicati:tūc non admit-
tetur quarta ꝑductio etiā cū ſolēnitate legali . ꝛ ſi admittatur
erit nulla etiā citra appellationē.per tex.in.d.§.qꝛvero.vbi lite
ra dicit oīno tunc nō cōcedi ꝑductionē. Si aūt nō ſit facta pu-
blicatio ſaltē teſtiū ex parte petētis teſtiū productionē:ſupple
nec ſit renūtiatū vel cōcluſum in cauſa:tūc nō debet dari quar
ta ſine ſolēnitate legali.ꝛ ſicvidetur loqui dictus.§.qꝛ vero.ſi be
ne aduertat̃.ꝛ ſic ptꝫ ꝙ nō dicit illud qō dicit Inn.ſꝫ poti⁹ op-
poſitū.ꝛ videt̃ etiā ꝙ hoc caſu ſi det̃ quarta ſine ſolēnitate pre-
dicta nō valeat cū id fieri non debeat de iure.vt in.c.vltra tertiā
vbi aūt qs didiciſſet teſtificata :tūc clarū eſt ꝙ nedū quarta pro
ductio ſꝫ nec etiā ſecūda vel tertia.ſuper eiſdē capitulis cōce-
deretur.vt.d.§.qꝛ vero.in ver.illud.ad fi. ¶ Itē aduerte qꝛ fa-
cit Inn.hic differētiā an dilatio ad probādum:ſit data perem-
ptoꝛie an non quod ſequitur do. Anto.vt.s.dixi. ¶ Sed nō vi
detur procedere.per id qō.s.dixi.qꝛ in dubio intelligit̃ ꝑempto
ria etiā ſi nō exprimat̃.ſecus in dilatione expectatoꝛia vt qū da
tur dilatio ad cōparendū vel ad allegandum:qꝛ tunc non intel-
ligitur peremptoꝛia:niſi hoc exprimatur vel niſi tres emanent
dilationes.vt no.in.c.de illicita.xxiiij.q.iij.ꝛ.l.tres denūtiatio-
nes.C.quomodo ꝛ qū iudex.ꝛ per Bar.in.l.ſi finita.§.iulianus
de dā.infec. ¶ Item inquātum dixi primā dilationē dari cum
leui cauſe cognitione ꝛ non ſecundam.qꝛ in illa requirit̃ etiam
probatio impedimēti procedit in ciuili.ſed in criminali cum le
ui cauſe cognitione dātur due accuſatoꝛi ꝛ tres reo.l.fi. ꝛ ibi de
materia per Bar.ff.de ferijs. ¶ Ultimo attēde vt dixit Inn.ꝙ
iudex debet arbitrari taliter tēpus dilationū ꝙ nō excedāt tē-
pus datum a iure.de quo in.l.j.C.de dila. Uel ab homine iuxta
decretalem.de cauſis.de offi.delega.

1 ☞ Teſtes actoꝛis qū contrariantur teſtibus rei circa actum
reiterabilem reduci debēt teſtes ad concoꝛdiam per actus mul
tiplicationem.
2 Uniuerſitas vt vniuerſitas excōicari non poteſt.
3 Appellans ſecūdo ab eodem grauamine non videtur a prima
recedere.
4 Teſtes reducendi ſunt ad cōcoꝛdiā ſi cōtrariant̃ adinuicem qū
ſunt hinc ꝛ inde pares.ꝛ nu.5.

a **Cum tu fili prepoſite.** Si^a fie-ri poteſt
concoꝛdanda ſunt dicta teſtiū que vidētur eſſe cōtra
ria.h.d. Et in prima ponit factū deciſe. In ſecunda
1 diffinit.ſecunda ibi cum cōſtet. ¶ † No.ꝙ vbi teſtes actoꝛis cō
trariātur teſtibus rei circa actum reiterabilē reduci debent te-
ſtes ad concoꝛdiā per actus multiplicationē.facit qō habetur
in.l.ij.§.deinde exactus.ff.de oꝛig.iur. ¶ Et no.ꝙ non ſoluꝫ vi
dentur reducēdi ad concoꝛdiam vt euitent reatus periurium ꝛ
falſitatem.ſed etiam vt probent vt hic videtur eſſe caſus ſingu
laris ꝛ no.intelligendo ꝙ canonici eſſent actoꝛes.ꝛ petebāt ex
cōicationem contra eos per archiepiſcopū latā pronūtiari nul
lam tanꝙ̄ latam poſt appellati.legitimam prout intelligebat
Hoſt.qui dicebat ſe habuiſſe facti notitiam. ¶ Et no. diligen-
ter iſtud qō eſt dictū.qꝛ vr̃ eſſe contra cōe dictū legiſtarum dicē
tium ꝙ teſtes poſſunt reduci ad concoꝛdiā ne incidant in fal-
ſum vel periuriū.ſed nō vt probent.vt no.Bar.in.l.j.C.de vſu-
fruc.ꝛ Jac.de bu.in.l.cū de etate.ff.de prob.ꝛ facit qō no.Bar.
in.l.inter ſtipulantē.§.j.ff.de ver.obl.ꝛ in.l.ij.§.fi.ff.ſi cer . peta.
ꝛ in.l.inſulam.§.j.ff.ſo.ma.ꝛ per Jac.de bu.in.l.ſed ꝛ ſi poſſeſ-
ſoꝛi.§.itē ſi iurauero.ff.de iureiuran. ¶ Item no.ſm aliū intel
lectū prout intelligatur ꝙ canonici erant rei ꝛ archieps actoꝛ
foꝛte qꝛ petebat ſuā ſententiā cōfirmari vel aggrauari cēſuram
ꝙ vbi ex probatione rei actoꝛis probatio reddit̃ dubia fert̃ ſen
tentia pro reo.facit de reg.iur.cū ſint iura partiū.lib.vj. ¶ Itē
no.ꝙ in dubio benignioꝛ interpretatio eſt aſſumēda. Et no.ꝙ
benignioꝛ dicitur per quā quis cōcluditur non ligatus ꝑ excōi-
2 cationem.facit qō habet̃ in.l.benignius.ff.de legib⁹. ¶ † Iteꝫ
no.ꝙ lꝫ vniuerſitas,vt vniuerſitas non poſſit excōicari.vt.ſ. de
ſen.excō romana.§.in vniuerſitatē.li.vj.tū ſinguli de vniuerſita
te poſſunt excōicari.facit qō habetur in.c. ſi ſententia . de ſen.
3 excō.in.vj. ¶ † Itē no.ꝙper ſecundā appellationē ab eodē gra
uamine nō videt̃ quis recedere a prima.de quo in cle.ſi ante.de
do.ꝛ contu.ꝛ.ſ.de appel.dilecto.poſſes tū dicere ꝙ lꝫ recederet
a prima nō ꝑpter hoc confirmaret̃ ſententia que fuiſſet nulla.
ſ.de ſen.excō.lꝫ.lib.vj.ꝛ de reg.iur.nō firmatur.eo.li. ¶ In gl.
j.ibi pro reo iudicari.ꝛ ſic innuit gl.hic ꝛ in precedēti verſ. qō h
canonici erant rei.ꝛ ſic intellexit ꝙ foꝛte archieps petebat ſen-
tentiā excōicatiōis ꝑ eū latā cōtra canonicos cōfirmari vel pete
bat aggrauari cenſurā cōtra eos tanꝙ̄ nō ſeruātes excōicatio-
nē per eū latā:ſed Hoſt.qui dicit ſe facti habere notitiā intelli-
git ꝙ iſti canonici erāt actoꝛes.qꝛ petebāt ſententiā excōicatio
nis pronuntiari nullā tanꝙ̄ latā poſt appellationē legitimam
iſte intellect⁹ eſt notabilioꝛ.nā ſm iſtū intellectum hic erit ca-
ſus ꝙ teſtes reducātur ad cōcoꝛdiā nedū vt euitēt periuriū vr̃
falſum.ſed etiā vt probēt.ſed ſm precedētē intellectū non colli
geretur iſtud ꝙ reducantur ad cōcoꝛdiā vt probēt.de quo.ſ. di
cetur. ¶ In ea.gl.ibi propter periculum aīe.ꝛ propter hoc po
teſt dici illud procedere in foꝛo penitentiali: qꝛ in dubio in illo
debet quis preſumere ſe ligatū.ſed ſecus videret̃ in foꝛo iudicia
li ꝛ contentioſo.in quo quis non preſumitur excōmunicatus
niſi probet̃.qꝛ in illo ſm alle.ꝛ probata debet ꝑcedi. l . illici-
tas.§.veritas.ff.de offi.preſidis.ꝛ facit qō no.in.c.ſi ſacerdos.d
offi.oꝛdi.ꝛ de offi.dele.c.paſtoꝛalis.§.qꝛ vero. ¶ In ea.glo. ibi
qō pluries fuit appellatum.ſed certe etiā potuit eſſe quod plu-
ries fuit ſententiatū ꝛ vnica fuit appellatio quare ergo papa
non potius preſumpſit binam excommunicationem ꝛ vnicam
apppellationem mediam inter dictas excōicatiōes cū etiā tali

a ¶ Si fieri ꝑt
idē ſamant
h.d.Abb.ꝛ
d.Fely.ꝛ ſi
q̄rat̃ an īdu
biis ſitfaciē
da benigni
oꝛ. interp̄ta
tio diſtigue
hinc ſm do.
Pē.boych.

modo testes possent reduci ad cõcordiã: sicut presumpsit binã appellationẽ et vnicã sniam latam inter dictas appellationes. põt dici q forte isti canonici celebrauerãt durãte excõicationẽ allegata. et sic fuisset irregularis si excõicatio tenuisset. p id qd habetur in. c. j. de sen. excõ. in. vj. et ideo odio pene irregularitatis potius presumpsit papa binã appellationẽ et per consequẽs sententiã excõicationis fuisse nullã q presumeret binam sententiã et per cõsequens excõicationẽ fuisse validã. Uel secundo põt dici q cõmunius cõtingit iterari appellationẽ q sentẽtiaz excõicationis. et ideo papa potius presumpsit binã appellationẽ tanq magis verisimilẽ attento eo qd cõiter cõtingit tãq binam sententiã. facit de reg. iur. inspicimus. lib. vj. Uel tertio põt dici q pbatio canonicoꝝ de se erat clara inquantum probauerunt appellationẽ precessisse sentẽtiã. et ideo cum probatio archiepi q tendebat ad oppositũ in se esset dubia. cũ posset itelligi de sentẽtia lata añ secũdã appellationẽ nõ inualidat probationẽ clarã actoris. p id qd no. gl. in cle. vlti. de rescri. et p bart. in. l. nõ solũ. §. sz vt pbari. ff. de ope. no. nũ. Et ex predictis no. q vbi pro cõcordia testiũ expedit presumere multiplicationez actus presumim⁹ multiplicationẽ illi⁹ act⁹ q reddit interptationem benigniorẽ: vel qui est magis verisimilis. ¶ Itẽ aduerte. qꝛ vt apparet ex pdictis tenẽdo q canonici hic essent actores hic vr colligi q nedũ reducunr testes ad concordiã vt euitent falsum vel periuriũ. sz etiã vt pbẽt qd videt cõtra dicta legistarũ vt dixi in nota. sed aduerte qꝛ dictũ legistarũ potest de-
4 fendi in aliqbus casib⁹. vt patebit ex. j. dicẽdis. ¶ † Itẽ aduerte. qꝛ vr q testes sunt reducẽdi ad cõcordiã si cõtrariantur adinuicẽ qñ sunt pares hinc et inde. nam secus videt si plures et meliores essent pro vna parte. nam tunc illis videtur standũ. et nõ videtur fienda concordia. per decre. in nostra. j. eo. et no. gl. nota. in. c. cũ contingat. in. j. gl. de offi. dele. et idem ibi Innoc. et etiam Bart. in. l. ij. §. fi. ff. si cer. pe. Sed do. Ant. hic dicit q de iure videt etiã hoc casu fiendam concordiam per istũ tex. qui indistincte loquitur: nec distinguit an essent pares hincinde. et sic indistincte debet intelligi. j. de priui. qꝛ circa. et in. l. de ptio. ff. de publi. Item qꝛ etiã tunc videt habere locum ratione. s. de reatu periurij notẽtur: ergo eadẽ dꝫ esse iuris dispositio. s. de trãsla. in. c. ij. Et pro ista parte videtur aliqualiter facere gl. j. eo. in. c. nostra. Forte in practica seruaret opi. Inno. et gl. d. c. cũ contingat. quam etiam sequit Bar. posset tñ dici q saltem fieri poterit cõcordia ne incidãt in falsum vel periuriũ. et sic procedet qd dicunt tũc cõiter legiste nõ aũt ad finẽ vt illi pauciores pbent. ¶ Item aduerte qꝛ dictũ legistarum etiam secundo modo potest saluari scꝫ quãdo plures contradicunt vni. nã reducẽtur ad cõcordiam: ne ille vnus incidat in falsum: nõ aũt vt pbet: qꝛ vox vnius vox nulli⁹. l. iurisiurãdi. C. de testi. canonizata. iiij. qd. iij. ¶ Item tertio põt saluari quãdo vnus contradicit vni. nã tũc neuter illoꝝ probat ex quo quilibet est solus. facit qd habetur in ti. de teste. §. iam de interrogatorijs. ver. quid si vn⁹. et qd no. Fede. in suo ɔsi. clxij. et istas duas limitatiões ponit hic. d. ant. ¶ Et aduerte qꝛ videtur procedere ista vltima qñ vnus producitur ab vna parte. et alius ab alia. sed si ambo producerent ab eadem parte. videret q possent reduci ad cõcordiã etiã vt probent vt videt voluisse Bar. in. l. insulam. §. j. ff. sol. ma. lz. d. Anto. istud non teneat, imo simpliciter teneat oppositũ non facta mẽtiõe de dicto Bar. ¶ Item quarto potest intelligi dictũ legistarũ sm do. Ant. qñ testes qui cõtrariãtur sunt pducti ab eadẽ parte: qꝛ tũc reddit pbatio dubia. ideo tũc solũ reducuntur ad concordiam vt falsum euitent nõ vt pbent. secus qñ a diuersis partibus producũtur. ¶ Sed istud dictũ non placet: qꝛ lz in instrumẽtis cõtrarijs fiat distinctio an producãtur ab eadẽ parte vel a diuersa. j. de fi. instru. imputari. et C. de fi. instru. in. l. scripture. tñ in testib⁹ dicta distinctio nõ adhibet. j. eod. in nostra. cum ibi no. ¶ Itẽ quinto limitat do. Ant. dictũ legistarũ procedere qñ possunt reduci ad cõcordiã p pricipiũ et finẽ act⁹. vt qꝛ aliq dicũt fuisse añ guerrã: alij post guerrã. nã põt intelligi ante guerrã. s. finitã. et post guerrã. s. inchoatã. facit qd habetur in. d. l. ij. §. fi. ff. si cer. pe. et in. d. l. insulam. §. j. nã tunc reducuntur ad concordiam vt euitent periuriũ et falsum nõ probent. secus qñ possunt reduci ad concordiã per actus multiplicationem: qꝛ tunc bene reducũtur etiã vt probẽt vt hic probatur. et est ratio diuersitatis sm eum. qꝛ illa verba ante guerraz sunt dubia, q possunt intelligi ante guerrã. s. inchoatam et etiã ante guerram scꝫ finitã. et similiter illa verba post guerram, nã possunt intelligi scꝫ inchoatã et etiã post finitam. et ideo tunc tanq dubia non probant. ¶ Sed certe etiã qñ fit concordia per multiplicationẽ actus. verba sunt ambigua. qꝛ si testes dicũt q excõmunicat⁹ fuit añ appellationẽ possunt intelligi añ appellationẽ primã: item añ scdam. et similiter si dicũt testes quem excõicatum post appellationẽ põt intelligi scꝫ post primã appellationẽ. et similiter post secũdã. et sic etiã hoc casu dictum testis videt esse ambiguũ: cũ nõ possit referri ad diuersa facta et ad diuersas excõmunicatiões. et similiter ad diuersas appellationes. et ideo videtur q sicut reducũtur ad concordiã per multiplicationẽ act⁹ etiã quo ad finẽ vt probent. ita etiã vidẽtur reducẽdi ad cõcordiam vt probẽt per principiũ et finẽ act⁹. facit q no. Bar in. l. ij. ff. si cer. pe. potes dicere q regulariter procedit dictũ legistarũ. fallit vbi reduci possunt ad cõcordiã secundũ intellectum qui fit benignior: vel qui frequentius et cõmunius contingit. nam tunc reducuntur ad concordiam etiam vt probent et sic intelligatur iste tex. facit quod. s. dixi. in ver. potest dici q forte etc. Ubi autem vnus testis contradicit sibijpsi: an debeat reduci ad concordiã si fieri põt. dico sic vt euitet falsum et periuriũ argumẽto huius tex. et eius quod notatur. j. eo in nostra. nõ tñ videtur fieri concordia ad finẽ vt probet: qꝛ testi varia et falsa loquẽti nõ credit. facit. iiij. q. iij. §. item in criminali. ver. itẽ qui falso vel varie. ¶ Item aduerte q licet testes reducũtur ad concordiam adinuicẽ vt hic ptz: nõ tamen reducuntur ad concordiam cum dicto partis. vt notauit Inn. in. c. cum cõtingat. et bart. in d. l. ij. §. fi. et ideo si pars fecit articulũ q mutuauit titio. x. ante guerrã. et testes dicũt de mutuo post guerrã: nihil probabunt in fauorem partis. facit quod no. etiam Bar. in. d. l. inter stipulantẽ. §. j. de ver. ob. vbi etiã dixi de hac materia. ¶ Et ex predictis
5 etiã patet † q testes reducũtur ad cõcordiã. Quãdoqz p actus multiplicationẽ. vt hic patet Quandoqz per principiũ actus et finẽ. vt patet ex notatis. in. d. l. ij. §. fi. ¶ Quãdoqz per locutionẽ propriam et impropriam vt si aliqui testes dicant quod viderunt titium possidere. Alij dicunt q viderũt ipsum detinere talem rem. nam isti vltimi proprie loquuntur primi improprie. cum possessio sit nomen iuris. et debeãt deponere de his. q sunt facti. j. eo. cum causam. cũ ibi notatis. et facit quod no. gl. et bar. in. l. stipulatio. §. hi quoqz. ff. de verbo. obli. licet ex detentione presumatur possessio. vt voluit Inn. j. de priui. cũ olim. et facit qd no. vij. q. j. pontifices. et q habet in. l. sz et si possessori. §. Itez si iurauero. cũ ibi notatis per But. ff. de iureiuran. et vide etiã omnino qd notatur in. l. si finita. §. si ante. ff. de dam. infec. per Bar. Interdũ etiã reducũtur ad cõcordiã per repetitionẽ act⁹ preambuli. vt si testes dicãt q titius pmisit seio centũ. et interrogatus quomodo scit respondit qꝛ vidit titiũ promittere seio primo legata et postea vidit ipsum pmittere eidẽ seio centũ. nã intelligit cõputatis dictis quinquaginta in quantitate centũ. facit qd no. in. l. ij. §. ex actis de ori. iur. et quod notauit etiã bar. in. l. labeo. ff. de suppellecti. lega. vbi dicit q si testis in dicto expressit certum tempus et locũ si in ratione simpliciter loquitur postea intelligitur se referre ad tempus et locũ expressum in dicto quod est diligenter notandum.

1 ¶ Renũtiatio productioni testiũ in cã principali nõ extẽdit se ad causam appellationis quando testes producuntur super nouis capitulis.

2 Testes antiquos vel nouos super eisdẽ articulis vel directo cõtrarijs recipere non est licitũ vbi variatur instantia de principali ad appellationem. et nu. 8.

3 Testis idez potest super diuersis articulis in causa ciuili cõtra eundem produci.

4 Testis quando super nouo articulo iterato producit compellitur iterare iuramentum.

5 Renuntians productioni testium sup certo articulo expresso in renuntiatione non poterit amplius testes pducere super eodem etiam in alia instantia. et nu. 12.

6 Publicatis attestatiõib⁹ an excludat testiũ pductio. et nu. 12.

7 Testium receptio quando est nulla qꝛ nõ sunt rite recepti possunt etiam tamen produci.

9 Articuli noui qui dicantur.

10 Publicatis attestationib⁹ an admittatur probatio super articulo directo contrario.

11 Testis iurare debet tactis scripturis.

13 Testes an publicatis attestationibus recepi possint in cã matrimoniali vel in alia in qua sententia nõ trãsit in rẽ iudicataz.

14 Testes super directo contrarijs admittuntur ad pbandũ testes falsum dixisse.

Fraternitatis. In cã appellatiõis sup nouis capitulis tñ testes noui et antiq pduci pñt. h. d. ¶ Et sũt due partes pncipales. in prima ponit cõsultatio. in secũda responsio. secũda ibi tibi diximus. põt etiã addi q rñsionem determinat ibi receptis. Itẽ cõsultatio est bimẽbris. et secundũ membrum est ibi. et an ad vtrũqz tamen respondet. et prosequitur hic Jo. an. hãc decre. per modum cõmenti et repetitionis ex eo: qꝛ fuit prima decre. quam dicit se legisse in studio paduano: et etiam assignat causaz quare eũdẽ stilum nõ fuit prosecutus in alijs

in alijs decretalibus vez ppter prolixitatē vitādā. tamen reuera multo clarior fuisset stilus predictus et facilior ad studenduz q̄ sit ille quē cōiter prosequitur. ¶ In tex. ibi indicata. supple a qua est appellatū vt innuitur in sequentibus. ¶ In tex. ibi receptis. et sic hec secūda questio loquitur de antiquis testibus receptis in prima causa: an possint recipi in cā appellationis sz precedens questio loquitur de nouis testibus recipiendis in cā
1 appellationis qui nō fuerūt recepti in prima cā. ¶ † No. j. q̄ renuntiatio facta productioni testium in causa principali: nō videtur se extendere ad causam appellationis quando super nouis capitulis testes producūtur. de quo per Inn. j. eo. cum venissent. et per Bar. in auth. at qui semel. C. de prob. et istud notabile magis videtur de mente litere. lz do. Anto. hic simpliciter colligat renuntiationē esse terminū excludentē facultatē probandi per testes et etiā colligebat q̄ renuntiatio non solum videtur excludere a facultate probādi in prima instantia sz etiā in causa appellationis. Sed certe hoc notabile non videtur bene colligi. sz potius id qd̄ .s. dixi. et etiam videtur sentire Innocē. in. d. c. cum venissent. ¶ Item no. argumentum pro et cōtra qd̄ causa appellationis et principalis dicatur diuersa. nam facit p inquantum hic ponit primam causam vt diuersam a causa appellationis. in contrarium facit inquantum vult q̄ non possint produci testes in causa appellationis: nisi prout poterāt i pncipali veritas est q̄ vna et eadem causa censetur vt patet in rubro et nigro. C. ne liceat in vna eadēq3 causa tertio puocare. licet instantia cause appellationis sit diuersa ab instātia cause principalis. vt ptz ex his que habentur in. l. properādum. §. j. C. de iudi. et in auth. ei qui appellat. C. de tēpo. ap. et j. de appel. ex ratione nam instantia cause principalis de iure ciuili durat triennio d. l. properandum. sed instantia cause appel. durat p annum. et ex causa p bienniū. d. auth. ei qui. et d. c. ex ratione. et etiā in causa appel. reiteratur iuramētum calūnie. quod non fit in eaden: instantia. l. ij. cum ibi notatis. et auth. principalis. et auth. hoc sacramētum. C. de iura. calū. facit quod notatur in. c. ij. de iura. calū.
2 in. vj. ¶ † Item no. q̄ vbi variatur instātia de principali ad appellationē non ē licitū super eisdē vel directo cōtrarijs articulis recipere nouos vel antiquos testes. sed sup nouis articulis sic intellige pendentibus ex primis. vt patet in. l. per hanc. C. de tempo. appel. sic etiam hodie est declaratum in cle. testibus. hoc eodem titu. lz olim essent opiniōes maxime inter legistas. vt patet ex notatis in. d. l. per hanc. et etiā hic per gloss. penul. ¶ Item no. q̄ articulus dicitur emergens quandoq3 etiā si habeat vetustiorē causam q̄ iudiciū. de quo in. c. j. s. de ordi. cog.
3 ¶ † Item no. q̄ in causa ciuili. super diuersis articulis pōt idē testis contra eundem pluries produci. secus in causa criminali
4 vt hic tangitur in gl. ij. ¶ † Item no. q̄ vbi testis iterato producitur super nouo articulo compellitur iterare iuramentū. quod videtur intelligendum quando iurauit super articulo et non super tota causa facit quod notatur per glo. et doc. in. l. momentanee. C. qui legitimam personam. et in. l. si quis libertatem. ff. de peti. here. et in. l. si duo. §. idem iulianus. ff. de iureiuran. et ibi ēt per bar. et aliquid etiā. j. eo. in. c. de testibus. et forte etiā posset dici q̄ licet iurasset super tota causa in prima instantia. si tamē deposuit solum super certo articulo, et in causa appella. pducitur sup nouo. q̄ debebit iterari iuramētum propter diuersitatem instantie. et sic etiā potest hic intelligi licet do. Anto. aliter videatur sentire. et pro hoc faciat qz etiā reiteratur iuramentum calūnie in causa appel. propter diuersitatem instantie vti patet
5 in. d. c. ij. de iura. calū. in. vj. et no. in. d. l. ij. C. de iura. cal. ¶ † In
a glo. j.ª in fi. no. bene ex gl. duos terminos qui habent excludere productionē testiū scz renūtiationē et publicationez. ¶ Circa primū conclude q̄ si renunciatum est productioni testium sup certo articulo expresso in renūciatione nō poterūt amplius produci testes super eodē etiā in alia instantia. vt no. Inn. in. c. cū venisset. j. eo. intellige etiam si nulli essent recepti tēpore renuntia. vel lz essent recepti tū nō erant publicati. als si fuissent recepti et publicati publicatio sine renūtiatione obstaret. Si vero simpliciter renunciauit productioni testium: tunc intelligitur renuntiare productioni fiende sup articulis iam productis: nisi in casu de quo dixi. s. e. in causis. sed nō sup producēdis etiā in eadē instantia. vt voluit Inn. in. d. c. cum venisset. et etiā Bart. in. d. auth. at qui semel. C. de proba. Item restringitur dicta renūtiatio ad eandē instantiā. et ideo nō nocebit in causa appellationis quominus sup articulis productis in instētia principali super quibus testes nō fuerūt pducti nunc producātur in causa appellationis. vt hic pbatur à contrario sensu. et nō. Inn. in. d. c. cū venisset. qd̄ intellige nisi etiam expresse in renūtiatiōe facta fuerit mentio cause app. vt nō. Inno. in. d. c. cū venisset. et bar.
6 in. d. auth. at q semel. ¶ † Circa scd̄m aduerte q̄ gl. videtur velle cōtrariū in. c. constitut⁹. et. ij. j. eo. vbi cōcludit q̄ sola publicatio nō impedit productionē testiū etiā sup eo. c. et illud sequitur Spe. in ti. de teste. §. satis vtiliter. ver. qd̄ si publicate. ōt tū ibi Spe. q̄ clemens quart⁹ diffinit oppositū. et p opi. clemētis. hui⁹ gl. facit. c. de testib⁹. et. c. intimauit. j. eo. ¶ Potes cōcludere pro cōcordia opinionū. vt voluit Jo. an. in. d. c. cōstitutus. et etiam in cle. testib⁹. e. ti. et ēt Bar. in. d. auth. at qui semel. q̄ si supplicatio fit parte inuita vel cōtradicente: vel etiā illa absente lz citata qd̄ tūc non nocebit sibi sola publicatio nisi aliter appareret eū didicisse testificata. et p hoc videtur q̄ si fit publicatio parte cōtradicente et ptestāte q̄ nō vult discere testificata. sz saluū esse sibi ius producēdi testes q̄ tūc nō nocebit sibi publicatio. et ita vidi de facto sepius seruari in ciuitate ista. Si aūt sit facta publicatio vtraq3 parte cōsentiēte vel ad instantiā vnius altera p̄sente et nō cōtradicente. et tūc vr̄ q̄ publicatio habeat obstare. et sic intelligatur hec gl. et hoc casu ptestatio nō videretur valere tā q̄ iuri cōtraria. p ea q̄ habentur in simili in. l. alimenta. C. de neg. gest. et etiam tangit hic do. Ant. dicit tū hic do. q̄ credit istud verum qn̄ iam facta esset trina pductio testium vt tūc publicatio predicta obstet per. §. quia vero. et in auth. de testib. secus vbi solum vna vel due sint facte: qz tunc nō nocebit si pbetur verisimiliter volentem producere testes non didicisse testificata. vt. qz probatur q̄ statim facta publicatione per iudicem notarius recessit cum actis: vel probatur p iuramentū notarij actorum. et partis volētis producere q̄ nō habuit notitiā testificator. nā tunc non nocebit publicatio. als aūt in dubio bn̄ noceret: et sic intelligit opi. Jo. an. ¶ Credo q̄ seruaretur simpliciter opi. Jo. an. qz imputet sibi pars que cōsensit publicationi vel nō ɔtradixit. arg. de reg. iur. dānum. lib. vj. et per id qd̄ habetur in. d. c. de testibus. ¶ Itē aduerte qz hoc est verū regulariter q̄ post publicationē non lz producere testes super eo. c. fallit tamē in aliquis casibus. de quibus hic per Jo. an. in. ix. q. etiā in vltima. et etiam in Spe. in ti. de teste. §. satis vtiliter. ¶ Et no. precipue q̄ de consensu eius contra quē producuntur possunt testes produci sup eodē articulo non obstāte publicatione. vt hic tangit
7 Jo. an. in vltima. q. et etiam do. Anto. ¶ † Et no. etiā q̄ qn̄ receptio testiū est nulla qz nō sunt rite recepti. etiam tūc possunt produci ne pereat facultas probandi. j. e. cū causam. cū ibi no. et no. in cle. testibus. p gl. ¶ Idē videtur si publicatio sit nulla qz facta pte nō citata: dixit tū Bar. in auth. at qui semel. q̄ si testes sint rite recepti: lz publicatio sit nulla: si pars didicisset testificata ex hoc capite repelleretur: non ex vi publicatiōis simpliciter. ¶ Item non ob. publicatio si perdite sunt attestationes. vt in c. fi. s. de prob. ¶ Item qn̄ ecclesia vel minor restituitur aduersus publicationem. de quo per Inn. in. c. auditis. de resti. in inte. et per Bar. in. l. j. §. nuntiatio. ff. de no. ope. nū. ¶ In glos. ij. in fi. adde quod no. in. d. §. Item in criminali. vbi etiā gl. tangit alios intellectus ad. l. produci. ff. de testi. qui tangūtur etiam p Accursium ibi. ¶ In glo. penul. ibi pendentibus ex veterib⁹. quasi velit q̄ si essent omnino noui non admittentur: quia tūc essent impertinentes. et sic nō essent admittendi. l. p hanc. C. de tēporibus appel. et facit. de cōfes. c. j. et. ij. et in. l. ad probationē. C. de pba. et ex hoc no. q̄ qdā dicuntur articuli oīno noui aliq
8 vero dicūtur nō oīo noui. sz dependētes ex primis quidā antiq seu veteres et qualiter hoc cognoscatur. dicā inferi⁹. ¶ † In ea. gl. in fi. et sic cōcludit gl. q̄ in causa app. super eisdē articulis super quibus sunt publicati testes in cā principali non possunt recipi testes antiqui vel noui. et hoc vr̄ velle gl. de iure canonico et etiam de iure ciuili per. §. qz vero. in auth. de testi. vbi indistincte videtur prohiberi productio testiū sup eisdem articulis post publicatas attesta. nec habet obstare. l. p hāc. C. de tempo. appel. quia illa debet intelligi qn̄ nō producuntur super eisdem sed a super nouis pendentibus ex primis: legiste tū communiter tenent, et maxime Accur. in. d. l. per q̄ in causa appellationis etiā super eisdem articulis possunt produci testes propter diuersitatem instantie. lz aliqui legiste etiam aliter dicant. Hosti. vero hic tenebat q̄ in causa appella. super eisdem articulis: non possunt produci antiqui testes, sed noui per. d. l. per hāc. sz hodie approbata est opi. gl. hic posite reiectis opiniōibus p̄dictis in cle. testib⁹ hoc eo. ti. et qz illa cle. venit ad decidendū opiniones legistarum et etiam canonistarum seruari debet nedum in foro canonico sed etiā in foro ciuili etiam in terris imperij per id quod habetur in. c. licet de fo. cōpe. et in. c. per venerabilē. qui filij sint legi. et. j. de testa. raynutius. nā lz vbi ius ciuile discordat a iure canonico seruari debeat ius ciuile in suo foro in terris imperij. vt no. per gl. in. c. ij. de arbi. in. vj. et etiā in. c. j. de ope. no. nuntia. et in. c. si duobus. de appel. tū illud est verū qn̄ ius ciuile est certum et super eo non sunt opi. secus quando super eo sunt opiniones et postea facta est decisio clara per ius canonicum. qz tūc illa est seruanda in vtroq3 foro vt ptz ex no. in iurib⁹ falle. Idem vbi tangeretur materia peccati: qz tūc preualet etiam ius

a ¶ In gl. j. si q̄ras vtruz publicatis attestatiōibus in causa pncipali possint in eadē cā pncipali vel in cā appel. testes iterum produci vel examinari, distingue sz do. Henri. boych. hic I pri. post. d. Guilier. de mon. lau.

canonicū etiam in foro ciuili etiam in terris imperij vt no. p gl.
in regula possessor. de reg. iu. in. vj. ⁊ no. etiā in. c. fi. j. de prescri.
nec ob. predictis lex eos. C. de ap. ⁊. d. l. per hāc. q2 deberet intel
ligi quando super nouis capitulis depēdētibꝰ ex primis ꝓdu
cuntur testes. ⁊ nō super eisdē vt dixit gl. Jtem nō ob. ꝙ diuersi
tas instantie debet hoc operari per. l. fi. C. de testi. ⁊. j. eo. ꝓsenta
ta. q2 ibi prima instātia fuit corā arbitro nō corā iudice. ideo tūc
seruari dʒ qd̄ habet̄ in dictis iuribꝰ. Secus quādo corā iudice p
id qd̄ habet̄ in. d. §. q2 vero. Jtem non ob. c. veniens. j. eo. q2 ibi
variata instantia variabat̄ finis agendi: q2 prima erat summa-
ria, ⁊ ad vnum finem. secunda erat plenaria. ⁊ ad alium finē. hic
vero vtraqꝫ instantia scʒ cause principalis ⁊ appellationis: ten
debat̄ ad eundem finem quantum ad effectum licet quo ad ver
ba differant. nam si in prima instātia fuit petitum titium con-
demnari ad. x. ⁊ fuit absolutꝰ. ⁊ propter hoc appellatum est lʒ
in causa appel. nō petat̄ expresse titium condēnari: sed petitur
pronuntiari tantum appellatum et male iudicatum ꝭm. l. eos
C. de appel. tamen in effectu petēdo pronuntiari male iudica-
tum petitur in effectu titium cōdemnari. Jtē non obstat si di-
catur ꝙ timor subornatiōis non dʒ attendi in noua instātia lʒ
attendat̄ in eadē: q2 si simpliciter attenderet̄ nunqꝫ deberet pos
se fieri probatio per testes propter dictum timorē: q2 responde-
ri potest ꝙ vbi testes non sunt producti: non intantum timet̄
timor subornationis: q2 sperat producens ꝙ bene deponent ꝓ
eo. sed vbi sunt producti ⁊ publicati ⁊ videt qd̄ nil ꝓbāt vel mi
nus sufficienter: tunc valde timeri potest ne dicta de causa pro
uocatus subornare querat testes vt obtineat intentionē suaʒ. ⁊
ista ratione dum viget in causa principali imo ⁊ in causa app.
in qua de maiori preiudicio agitur cum lapsus instantie cā ap-
pel. perimat ius partis. vt in auꝫ. ei q appellat. C. de tēp. appel.
non sit in lapsu instantie cāe principalis. vt in. l. properādū. §.
9 fi. C. de iudi. ¶ † Restatᵃ nūc videre qui dicūtur articuli omni-
a no noui. ⁊ qui dicantur non omnino noui sʒ depēdētes ex pri-
mis. ⁊ qui dicantur antiqui ⁊ lʒ prolixe hic etiā multis insistat
do. Anto. tamen potes breuius cōcludere qd̄ oīno noui dicunt̄
qui non iuuant intentionem actoris nec rei ⁊ sic sunt imperti-
nentes. Ex parte actoris pōt hoc contingere quando sententia
lata super petitione per actorē porrecta, nō pareret exceptionē
rei iudicate super articulo quē nouiter actor ꝓponit quod pōt
contingere ratione diuersitatis rei. vt si primo petebat equum
postea facit articulum de boue vel pōt cōtingere ratione diuer
sitatis cause. vt si primo quis petebat domū ex causa vendi-
tionis: nunc petit ex causa permutationis. facit quod habet̄ in
l. cū querit̄. ⁊. l. cū de hoc. ⁊. l. si mater. §. j. ⁊. l. ⁊ an eadē. §. actiōes.
ff. de excep. rei iudi. Jdem dicit do. Anto. hic si mutet̄ persona
vt q2 qs dicat se emisse domū a titio postea illā dicit se emisse a
seio, sed forte illud vltimū non est simpliciter verum: sed pōt to-
lerari quādo expressa fuit causa in petitione vt q2 petijt talē reʒ
quam dixit ad se spectare q2 illā emit a titio. secus videt̄ si sim-
pliciter petijt rem sibi restitui tanqꝫ spectantem ad se iure domi
nij vel quasi. nam tunc lice in ꝓcessu cause fecerit articulum qd̄
emit a titio, ⁊ non probauerit. q2 postea vult facere articuluʒ ꝙ
emit a seio. videtur ꝙ hoc possit ⁊ presertim in causa appellatio
nis. per id quod habetur in. l. seio. ff. de app. ⁊ in. c. abbate. de re
iudi. in. vj. nec sunt ista oīno cōtraria. nā etiā possunt interdum
stare simul: q2 potuisset qs emere a titio ⁊ demū forte. q2 dictuʒ
fuit titium nō habere ius sʒ seiꝰ emit a seio. facit qd̄ habet̄ in. l.
iij. §. ex plurimis. ff. de acqui. pos. Ex pte aūt rei pone exēplū de
nouo capitulo oīno si forte agitur contra eum possessorio recu-
perande. ⁊ ipse excipit de petitorio dicens se dn̄m. ⁊ per hoc nō
teneri restituere. nā talis articulus nō admittitur. de resti. spo.
in literis. Jdem si opponat exceptionē que nouiter superuenit
eo casu quo nō lʒ sibi illā opponere illi: qd̄ quando sit not. per
Bar. in. l. j. ff. de exce. vel si petitur ab eo equus ⁊ ipse opponit
exceptionē pacti de nō petendo sup libro. Nouum aūt capitu-
lum, ⁊ non oīno nouum sed dependēs a primis dicitur quando
habet iuuare intentionē actoris vel rei ⁊ nō cōprehēdebat̄ sub
primo articulo de necessitate facti ⁊ probationis: exēplū patet
in reo. si primo opposuit exceptionē pacti de nō petēdo postea
vult opponere exceptionē prescriptionis. nam ista exceptio nō
includebat̄ sub prima. tamen habet adiuuare intentionē rei q
potest pluribus exceptionibꝰ alias defensionibꝰ vti. vt in. l. ne-
mo. ff. de excep. ⁊ de reg. iur. nullus pluribus. lib. vj. ¶ Ex pte
actoris potes ponere exemplum si primo obligaueras mihi reʒ
tuam pro certa quantitate, demum secundo obligasti eandē rē
titio. tertio iterato de nouo obligasti eandē rē mihi. nā si secū-
dus crediditor possidet rē nullā: ⁊ ago cōtra eū dicens illā mihi
obligatam, ⁊ deduco in processu vltimam obligationē ⁊ succū-
bo: q2 ille probauit suam obligationem que erat prior illa vlti-
ma: potero in causa appel. deducere primam obligationē ad iu

a ¶ Restat nunc. articuli oīno noui qui dicantur. articulorū materiā vid in Spe. d testi. §. nūc videndū. p totū. ⁊ in ti. de positio.

uandum intētionem meam. facit. l. creditor. ff. qui potiores in
pignore habeantur. ⁊ sic transit hic do. Anto. ⁊ etiam Spe. eo.
ti. §. satis vtiliter. Sed intellige istud exemplū ꝓcedere quādo
simpliciter in petitione quā primo feci, dixi rē mihi obligatā: ⁊
non expressi causam sed vbi exꝓssissem causam ⁊ p causa ipam
vltimā obligationē: tūc nō possem obtinere: nisi de nouo nouū
libellum in alia instantia al's nouā formarē per ea que habent̄
in. c. abbate. de re iudi. in. vj. ⁊ sic in causa appel. nō possem me
iuuare. potest etiā poni exemplū si actor petijt decimas ⁊ suc-
cubuit propter priuilegiū allegatum. ⁊ demū in cā appel. vult
probare prescriptionē cōtra priuilegium. j. de priuil. in. c. acce-
dentibus. ⁊ idem in similibus. vbi aūt articulus qui nūc ꝓpo-
nitur includeret̄ sub primo de necessitate facti ⁊ ꝓbatiōis. tūc
diceret̄ antiquus articulus exēplū si reus dicit se prescripsisse
rem aliquā spatio. x. annorū inter presentes ꝭm. l. fi. C. de ꝓscri.
lon. tēp. nā sub isto articulo includitur ꝙ possedit rē spatio. x.
annorū cōtinue. Jtem ꝙ cū titulo. Jtē ꝙ bona fide. lʒ hec bo-
na fides presumat̄ apparēte titulo. vt no. in. l. pe. C. de prescri.
lon. temp. ⁊ predicta habet de necessitate probare ipse reus. si
actor probauit rē fuisse suā. id eo si reus fecit articulū ꝙ ꝓscri-
psit dictā rem spatio. x. annorū. ⁊ ꝓduxit testes ⁊ postea publi-
catis attestationibus vult facere articulū de titulo forte quali
ter emit a tali nō poterit: q2 censet̄ esse articulus antiquus. q2
includebat̄ sub primo de necessitate facti. ex eo q2 nō pōt ꝓce-
dere prescrip. x. annorū sine possessione ⁊ sine titulo. l. diutina. ⁊
l. fi. C. de prescri. lon. tēp. ⁊. j. de reg. iur. sine possessione. libr. vj.
cum ibi no. ⁊ similiter includebatur de necessitate ꝓbationis:
q2 ad obtinendam victoriam: necesse habebat predicta ꝓbare.
Secus quando articulus qui nouiter proponit̄ nō includebat̄
sub primo de necessitate facti. licet cōtingenter posset includi
⁊ iurare intentionem partis: exemplum in. c. cū Joānes. de fi.
instru. Si peto rem dicens illam mihi venditam ⁊ reus dicit se
non teneri tradere: q2 pretium nō est solutū. ⁊ succūbat q2 forte
fuit habita fides de pretio ⁊ data dilatio ad soluēdū. l. ꝙ vidē-
di. ff. de contrahen. emp. in cā appel. poterit dicere ꝙ venditio
fuit cōditionalis ⁊ nondū conditio euenit, nā iste articulus est
nouꝰ ⁊ nō includebat̄ de necessitate sub primo articulo inquā-
tum dictum fuit rē fuisse venditā: q2 possibile est ꝙ vēditio fiat
pure, ⁊ etiā fiat sub cōditione. ⁊ ideo dr̄ articulus nouus: sʒ nō
oīno: q2 oritur ⁊ depēdet a primo. Jdē si includebat̄ sub primo
de necessitate facti articulus qui nunc proponitur sed nō de ne-
cessitate probationis exemplū si dico ꝙ mutuaui tibi. x. de ne-
cessitate facti, includit̄ ꝙ certo loco ⁊ tpe factū fuit mutuū. vt
de re iudi. abbate. lib. vj. sed tamē nō de necessitate ꝓbationis
q2 nō habeo necesse ꝓbare certum locum ⁊ tēpus. sʒ sufficit qd̄
simpliciter probē me tibi mutuasse. x. l. testium. cū ibi no. C. de
testi. ⁊ per Jnno. j. de accu. qualiter. el. ij. ideo si testis qui ꝓdu-
citur ad probandū mutuū deposuit de certo loco ⁊ tempore ⁊
aduersarius vult ꝓbare ⁊ facere articulū ꝙ illo loco ⁊ tpe non
erat ibi dicetur iste articulus nouus ⁊ nō antiquus: nec directo
cōtrarius primo sʒ indirecte. ideo admittet̄. j. eo. ex tenore. se-
cus si articulassem explicite de mutuo facto certo loco ⁊ tpe:
q2 tunc debeo illud probare vt in. d. c. abbate. ⁊ ideo si ꝓbo pu-
blicatis attestationibus: non poterit tūc aduersariꝰ producere
testes ad probandum ꝙ illo loco ⁊ tempore ibi nō erat: q2 esset
articulus tūc directo contrarius primo. ideo nō admittitur vt
in cle. testibus. eo. tit. facit qd̄ no. Bar. in auꝫ. at qui semel. C. de
10 proba. ¶ † Et no. q2 licet sup articulo directo ꝯtrario regula-
riter nō admittat̄ ꝓbatio post publicatas attestationes. istud
tn̄ fallit qn̄ allegaretur falsitas cū corruptione. vt no. in clemē.
testibus. eo. ti. ⁊. s̄. ti. j. lʒ. Jtem fallit qn̄ quis vellet reprobare
testes reprobatorios, ⁊ cōfirmare suos primos. q2 nō fuit tunc
sibi quid imputandū. nam credere debuit suos bene dixisse do-
nec videat oppositum. facit qd̄ habetur in. c. licet dilectus. j. eo.
sed ad reprobadum probatorios non admittitur articulus di-
recto cōtrarius: nisi vt dixi, allegaretur falsitas cum corruptio-
ne. ¶ Jtem aduerte quia illud est clarum qd̄ post publicatas
attestationes potest quis reprobare personas testiū si ante fuit
protestatus contra illas ꝭm decre. presentium. j. eo. Jdē si vult
simul reprobare personas ⁊ dicta vt quia testis deposuit ꝙ iam
sunt. xx. anni qd̄ titius promisit seio. x. ⁊ titius dicit oppositū
⁊ vult probare ꝙ testis solum habet. xvj. annos. ⁊ sic nō potest
deponere de tēpore. xx. annorum non hoc casu etiā post publi-
catas attestationes admittentur testes prout tenuit Nicolaus
de matarelis. ⁊ refert Bar. in. d. auꝫ. at qui semel. ⁊ p hec satis
habere potes doctrinā super predictis. videlicet quis dicatur
articulus omnino nouus ⁊ quis nouus, sed non omnino depē-
dens a primis. ⁊ quis antiquus. ⁊ quis etiam dicatur directo
cōtrarius, ⁊ quis indirecte. Et adde vnum quod licet vbi quis
fecit articulum de prescriptione publicatis attestationibꝰ non
possit

possit producere testes super titulo:tamē si non articulauit de
prescriptiōe sȝ de possessione.x.annoꝝ.ꝛ postea articulat de ti-
tulo poterit producere testes etiā publicatis attestatiōib⁹ sup
articulo tituli.qꝛ necessario includebaꝛ sub articulo cū quedam
sit possessio cū titulo.ꝛ quedā sine:tū non est oīno nouus qꝛ ten
11 dit ad iuuandū intentionē partis. ¶ † In gl.fi.in fi. Not. bene
gl.ponētem formā iuramēti testis.ꝛ no.etiā ꝙ dꝫ iurare tactis
scripturis.vt habeꝛ in cle.in verbo tacta.de here.ꝛ facit qd no.
per glo.in.c.vt circa.de elec.in.vj.vbi gl.dicit quod non suffi-
cit tangere cum pectore vel cubito sed tangi dꝫ cum manibus.
dicit tñ Jo.an.no.in addi.Spe.in ti.de teste.§.sequiꝛ.ver. Et
no.ꝙ vbi apparet iuramētū esse prestitū in dubio presumiꝛ pre
stitum tactis scripturis,tū ꝓpter qualitatē persone notarij qui
in hoc debet esse peritus facit qd no.in Spe.de teste.§.j.versi.
sed quid in predictis.tū propter autoritatē iudicis qui ad talia
debet aduertere vt hic colligiꝛ:tū etiā qꝛ ex quo pars non con-
tradixit surgit presumptio pro predictis.facit qd no.Inno.de
offi.dele.cum in iure.secus dicit si notarius dicat talis testis iu
ratus deposuit:qꝛ tūc non sufficit dicta assertio cum sit de pre-
terito.ꝛ istud etiā seqꝛ hic do.Ant.Sed istud videꝛ procedere
quando simpliciter dixit talis testis iuratus deposuit.secus si
diceret talis testis iuratus coram iudice ꝛ in presentia talis cō
tra quē producebatur cū poterit id interuenire dicto tempore.
vt voluit Bar.in.l.theopompus.ff.de dote prelegata.facit qd
dixi in.c.qm̄ contra falsam.s.de prob. ¶ Item adde predictis
ꝙ vbi non formātur articuli distincte sed producunꝛ testes su-
per petitione seu libello:tunc publicatis attestationib⁹ super
cōtentis in libello non poterunt postea produci testes. Item
dicit hic do.Ant.si certus articulus fuit formatus:sȝ testis nō
iurauit tantum super articulo sed sup tota causa dicere verita
tē:qꝛ tunc si dicit extra articulum valet.ideo secundū eum non
poterūt testes ꝓduci post publicatas attestatiōes:sȝ forte con
trarium est verum si articulus nouus non comprehēdebaꝛ sub
primo de necessitate facti ꝛ probatiōis ꝑ ea que dixi superius,
ꝛ qꝛ nō est imputādū parti si nō diuinauit illud qd dixit tex.ex
tra articulū.ex quo de necessitate nō includebaꝛ sub articulo.
facit qd no.bar.in.d.auꝛ.atq semel.C.de ꝓb. ¶ Itē aduerte ꝙ
si plura sunt capitula sup veritate facti.ꝛ vltimo sup fama.si te
stis interrogatus fuerit sup capitulis de veritate.ꝛ dixerit se
nihil scire,poterit tū postea interrogari super articulo de fa-
ma:qꝛ illa verba generalia inquantum dixit se nihil scire:intel-
ligūtur fm qualitatē capituloꝝ.facit qd no.Joan.an.in addi.
12 Spec.in ti.de teste.§.nunc videndū.sup ver.illud aūt. ¶ † Vl-
timo scias ꝙ plures sunt termini habētes excludere testiū ꝓ-
ductionē:primus est statuitio termini ad ꝓbādū vel ad ꝓducē
dos testes.de quo plene dictū fuit in.c.lȝ cām.s.ti.j.ꝛ ibi etiaȝ
dedi remissiones.secundus terminus est renūtiatio ꝓductiōis
testiū.ꝛ de hoc dictum fuit cum gl.j.ꝛ etiā tāgetur.j.eo.cām q̄.
ꝛ.c.cū venissent.tertius terminus est publicatio attestationū.
ꝛ de isto etiā dictū fuit cū gl.j. ¶ Et aduerte quod duplex est
publicatio.vna est que fit ad finem vt attestationes faciāt fidē
nam anteꝙ publicentur nō videnꝛ facere fidem.l.gesta.C.de re
iudi.ꝛ ibi ꝑ Bar. An tū valeat sentētia lata nō facta publica-
tione testiū no.in.l.prolatā.C.de sententijs.ꝛ.j.de re iudi.in.c.
cum.i.ꝛ.a.ꝛ in.c.fi.j.de here.lib.vj. Quedā autē est publicatio q̄
fit ad finē.vt dicta testiū ammodo sint manifesta partibus. ꝛ d
ista proprie loqꝛ ista materia. Et aduerte qꝛ cōsueuit hoc mo-
do fieri.qꝛ iudex pronūciat dicta testiū esse publicata ꝛ pro pu
blicis ꝛ apertis haberi.ꝛ prima pars pronuntiationis videtur
respicere primam publicationem que fit ad finē.vt dicta testiū
faciant fidem. Secunda pars videtur respicere secūdam publi
cationē.vt tetigit Bar.in.d.auꝛ.at qui semel.C.de ꝓbat.ꝛ hec
practica satis videꝛ sufficere.licet aliter nō legatur dicta testiuȝ
per iudicem vel notariū tpe publicationis.nā multum difficile
est qñqꝫ legere oīa dicta testiū qñ sunt multa.tamen quandoqꝫ
etiā consueuit testimonium vnius legi.vt voluit Spe. in titu.
de teste.§.satis vtiliter.sed non est necesse vt predixi. ¶ Item
aduerte qꝛ quedā est publicatio indiscreta.vt qñ fieret parte cō
tradicente ꝛ volēte producere testes alios.ꝛ ista non habet no
cere vt superius tetigi.de quo etiā.j.eo.cōstitut⁹.el.ij.ꝛ in cle.
13 testibus.de testi.ꝛ adde qd dicetur.j. eo.series. ¶ Itē est du-
biū an in cā matrimoniali vel in alia.in qua sententia nō trāsit ī
rem iudicatā.possint testes recipi publicatis attestatiōib⁹.de
quo.j.eo.series.ꝛ hic multū insistit do.An.sȝ in effectu ponit
conclusionē quā dixi.s.ti.proxi.in.c.iurauit.ꝛ tāgetur in.d.c.
series. ¶ Itē est dubiū:an quādo recipiuntur testes ad eternā
rei memoriā:possint alij produci post publicatas attestatiōes
ꝛ do.an.hic in sexta fallētia quā ponit,tenet ꝙ sic.ꝛ idē voluit
Spe.in.d.§.satis vtiliter. Sȝ tu potes dicere hoc verū quādo
altera parte absente licet legitime citata vel ea ꝯtradicēte rece
pti sunt testes.al's videretur sec⁹ per ea que habetur in.d.c.cō
stitutus.per Jo.an.ꝛ que etiā superi⁹ dixi nisi vellet qs indire
cte ꝓbare falsitatē vel allegaret falsitatē cū corruptione.quar
tus est termin⁹ didicisse testificata.ꝛ intellige qñ ꝑfecte didicit
qꝛ plenarie legit attestationes,ꝛ deliberare potuit:secus si solū
forte didicisset ꝑ assertionē testis q hoc.s.dixit. vel si solū trās-
cursorie legit.vt no.in.c.vltra tertiā.vbi etiaȝ per Inno.j.eo.et
hoc indicat verbū percūctatus,positū in.§.qꝛ vero. de testi.nā
dictio per,perfectionē notat.l.edificia.§.perfecisse.ff.de ver.sig.
ꝛ.l.vrbana.§.pernoctare.eo.ti.ꝛ tāgitur etiā per Bart.i.d.auꝛ.
at qui semel. Quintus est terminus sufficiēs,ꝓductio testiū.et
hoc pōt sumi dupliciter vno modo ꝑ respectū ad multitudinē
testiū:qꝛ iudex debet illā refrenare.j.eo.significauerūt.ꝛ.c.de te-
stib⁹.ꝛ.c.cū causam.secūdo respectu multitudinis ꝓductionū.
ꝛ de hoc dictū fuit.s.eo.in causis. ¶ Vltimus terminus ē con-
clusio in causa.vt in.c.cū dilect⁹.de fi.instr.tū conclusio facta in
causa principali nō nocet in causa appella.vt no.in.c.cū venis-
14 sent.j.eo. ¶ † Et adde etiā ꝓdictis qꝛ dixit do.Ant.sub dubio
forte ꝙ super directo cōtrarijs admittuntur probatiōes ꝑ te-
stes ad ꝓbādū testes falsum dixisse ad finem exceptiōis cōtra
sniam.iuxta ea que dixi in.c.licet causam.sup gloss.ij.de proba.
ꝛ que no.Bar.in.l.qui agnitis.ff.de excep.nā cum tunc nō ob.
sentētia nō obstabit etiā publicatio per ea que dicta fuerūt i.c.
iurauit.ꝛ in.c.lȝ.s.de proba. Sed posses dicere ꝙ nō ob.sentē-
tia si ꝓbetur falsitas vt dictū fuit i.d.c.lȝ.ꝛ similiter nō ob.pu-
blicatio.si qs velit indirecte ꝓbare falsitatē secus si directe:nisi
vellet etiā probare corruptionē vt dictū fuit i.d.c.lȝ.ꝛ no.in.d.
cle.testibus. ¶ Vltimo tāgit hic do.Ant.post Jo.an.an si ps
habet iudicē suspectū in principali quē nō vult:vel non pōtest
recusare: an sit melius ꝓducere testes corā eo:an differre ꝓdu-
ctionem in causa appel. Et cōcludit ꝙ si non timetur calūnia ī
examinatione cautius est producere propter euitandā condē-
nationem expensarum in principali cā si non probaret secus
vbi timetur calūnia in examinatione:qꝛ tūc melius est differre
ne alias publicatio sibi habeat obstare.

1 ☞ Iurans cōtra aliquē non testificari compelliꝛ tamen.
2 Publicatis attestationibus nō possunt testes produci quādo
ante publicationem non interuenit impedimentum.

Ntimauit. R. Qui iurauit testimo-
niū nō dicere cōpelli-
tur testificari si attestationes nō sunt publicate.h.d.
¶ Et in prima parte cōquestio.in secūda ꝑuisio.se-
1 cūda ibi.ideoqꝫ. ¶ † No.j.ꝙ nō obstāte iuramēto de nō testificā
do cōtra aliquē ꝯtra quē ꝓducitur cōpelliꝛ quis nihilominus
testificari. ¶ Itē no.duos terminos excludētes facultatē ꝓ-
bādi per testes.s.renūtiationē ꝛ publicationē.de quib⁹ dictum
fuit.s.c.prox. ¶ Itē no.ꝙ astrictus iuramēto ad nō testificā-
dū,videꝛ demū cogi instāte necessitate.ꝛ sic ꝑ alios non potest
probari.videꝛ tū ꝙ tūc maxime hoc ꝓcedat.nā etiā alias videꝛ
posse cogi cū illud iuramentū cēseaꝛ illicitū.ꝛ nō possit seruari
sine peccato vt tāgit gl.ꝛ vř ꝓbari.j.e.cōstitutis.j. ¶ In glo.j.
ibi erāt inducti ꝛ recepti supple ꝛ dubitabat forte ꝙ illi nō ple
ne ꝓbarēt.ꝛ ideo volebat alios īducere al's ꝓducere. ¶ In gl.
ij.ibi nō repellit ꝓmotione.No.diligēter istam gl.q̄ videtur tra
dere regulam ꝙ illud crimē demū repellit a testificando qd re-
pellit a ꝓmotiōe.de quo ēt tetigi in.c.super eod.s.eo.vbi adde
hāc gl. ¶ In ea.gl.in fi.ꝛ sic tenet gl.primū intellectū.ꝛ merito
qꝛ secūdū intellectū scdm non deberet ponderari publicatio ex
quo sup nouo articulo deponerēt:cuius contrariū vult litera.
2 ¶ Vltimo attēde qꝛ dixit hic Inn.†ꝙ lȝ post publicationem
attestationū nō possint ꝓduci testes illud est verū qñ ante pu-
blicationē nō interuenit impedimētū circa ꝓductionē testiū:
al's poterit fieri ꝓductio saltē petita restitutione in integrū ex
clausula gñali si qua fiat iusta cā videbiꝛ apposita ꝑ ꝓtorē i.l.j.
in fi.ff.ex qb.cau.ma.ꝛ sic etiā maiori cōcedeꝛ dicta restitutio.
refert tū alios tenere ꝙ solū ꝯcedit bñficiū restitutiōis ꝯpetēs
de iure speciali minori vel eccl'ie.de quo in.c.auditis.s.de resti.
in integ.sȝ primū dictū plus sibi placet.ꝛ sequiꝛ Jo.an.ꝛ domi.
Anto. ¶ Tu potes cōcordare opiniones. qꝛ potuit pars cō-
tradicere publicatiōi ꝛ ꝓtestari ꝙ vult testes alios producere.
et tunc non nocebit sibi publicatio:si al's nō dedicit testificata.
vt dixi.s.c.pxi.ꝛ tunc succurritur sibi de iure cōi.ꝛ ideo nō est
necessaria restitutio.l.in cause.ff.de mino. Si aūt cōsensit publi
cationi imputet sibi nisi forte terminus instātie laboretur ꝛ ꝓ
pter impedimentum nō potuisset infra terminū instētie ꝓdu-
cere.nam tunc in causa appel.non poterit ꝓducere saltē petita
restitutione ex dicta clausula generali.

1 ☞ Priuilegiū ꝯ cōeꝫ cursuȝ ꝑuilegioꝝ īpetratū est suspectū.
2 Renuntiatio productionis testiū nō videꝛ in dubio extendi ad
noua capitula que postea producuntur.nu.3.

a ¶ Publicatio idẽ sũmat h. do. Ab. τ fely. Et si q̃ras an sicãsit cõmissa aliq̃bus iudicibꝰ talis cõmissio faciat rẽ litigiosam distingue. vt hic per do. Hen. boych. in pn.

b ¶ Testimoniũ. nõ est differẽtia ĩ sũmarij positiõe inter do. Jo. de imo. d. abb τ d. fel. Et si q̃ras vtrũ parẽtes vł cõsanguinei ad mittãtur in testes in causa mřimoniali vide distincte p do. Hẽ. boych. j. q. matri accusa. possunt.

Causam que. Publicatio[a] vel renũtiatio in vno capitulo nõ p̃iudicat volẽti testes p̃ducere in alio. ¶ Et est cõis diuisio. scđa ibi iudicibꝰ. ¶ No. q̃ nõ valet priuilegiũ ad preiudiciũ lit. impetratũ post cãm alteri delegatã. τ sic. ¶ No. q̃ quo ad nullitatẽ priuilegij dicit̃ lis pendere a tempore cõmissionis cãe. facit qđ habet̃. s. de rescri. c. fi. sed quo ad ꝑpetuandã iurisditionẽ dr̃ lis pendere p citationẽ. de offi. dele. gratũ. τ c. lz vndiq̃. sed quo ad alios effectus litigiosi dr̃ lis pẽdere q̃n citatio emanauit ẜm formã cle. ij. vt lit. pẽdente. de quo ibi per glo. ¶ Jtẽ no. q̃ iudex ante oĩa dz laborare ad concordiã inter partes. τ illa deficiente dz seruare iusticiã. facit qđ habetur in. c. j. s. de mutuis peti. ¶ 1 † Jtẽ no. q̃ vbi priuilegiũ est cõtra cõem cursum priuilegiorũ est suspectũ de falsita. τ ideo nõ est ei obtẽperãdũ. sed dz persona presentãs cum priuilegio re 2 mitti ad superiorẽ. facit. s. de rescrip. ex parte. ¶ † Jtẽ no. qđ renunciatio productionis testiũ nõ vr̃ extẽdi in dubio ad noua capitula que postea producunt̃ vt hic est casus ẜm primũ intellectum gl. j. imo plus videt̃ ẜm intellectũ secũdum. qđ in dubio non porrigat̃ etiã ad antiqua capitula sup quibꝰ testes nõ sunt producti. qđ est valde notãdum τ viderẽtur esse contra ea que dixi in. c. fraternitatis. super gl. j. ¶ Et cõtra ea que no. gl. fi. τ Jnn. in. c. cũ venisset. j. e. si tñ vis defensare quod ibi dixi posses dicere q̃ hic renuntiatio fuit facta super certo articulo non simpliciter τ sic videt̃ voluisse Joã. an. in summario. vel potes dicere q̃ ibi dicta, debẽt limitari per ea que hic habẽtur: q2 illđ nõ habebit locũ q̃n sunt plura capitula super quorũ aliquibus sunt producti testes τ super aliquibus non. secus q̃n super nullis vel super omnibus. τ illđ tñ vr̃ esse clarũ q̃ renuntiatio simplex facta in cã principali: non nocebit in cã appel. etiam super antiquis super quibus testes non fuerunt producti per id qđ no. Jnn. j. eo. cum venissent. τ qđ dixi in. c. fraternitatis. super gl. j. ¶ Jn glo. j. ibi in cã cõsultationis. hoc verũ q̃n causa non fuit trãsmissa plene instructa: sz si tãq̃ plene instructa de volũtate partiũ est cõmissa seu remissa cõsultori: tũc nõ debent fieri alie probationes. l. cum a nobis. C. de dila. τ de materia. in. c. in 3 timasti. j. de appel. ¶ † Jn ea. gl. in. fi. No. diligẽter ex gl. q̃ renũtiatio productiõis testium simpliciter facta. vr̃ restringi ad capitula sup quibus testes sunt producti τ non ad noua capitula vel etiã ad antiqua sup quibus testes aliq̃ non fuerunt receptidnisi aliud appareat de mente partium. de quo dic vt dixi in no. ¶ Jn glo. ij. ibi impetrata. idem dicas si proprio motu concedatur lite pendente ad preiudicium alterius partis secũdum Host. per iura allegata in gl. τ per id qđ habet̃ in. c. fi. vt lite pendente. ¶ Jn gl. penul. ibi videt̃ esse litigiosa hoc verum quo ad impediẽdũ priuilegiũ per istum tex. sed quo ad alia dic vt dixi in no. τ prout habet̃ in. d. cle. ij. vt lite pendente. τ. C. de liti. in aut. litigiosa.

1 Recusari potest iudex consimilem causam habens.

Personas ecclesiarũ. A testimonio re pellitur consimili morbo laborãs. h. d. Et non recipit cõmodam diuisionẽ. ¶ No. q̃ illud dicit̃ esse certũ qđ est notorium. τ sic ꝓbatiõe nõ indiget. de quo. j. de coha. cle. in. c. vestra. ¶ Jn glo. j. vbi de hoc. hic iunge ver. q est. j. sic qui in crimine detinetur τ ex iuribus hic τ ibi allegatis colligi põt vnus intellectus vz q̃. h laborat consimili morbo. τ in cõsimili crimine. τ iõ repellit̃: nec mirum q2 etiam si als̃ sit in crimine diuerso repellit̃. vt. s. eo. super eo. vnde ẜm hoc ad literaz hic dum dicit morbo cõsimili. debet suppleri maxime. ¶ Aliꝰ est intellectus qui colligi põt ex eo qđ sequit̃ in glo. ibi sic τ iudex. q̃ hic sumatur similis morbus etiam pro simili causa etiã 1 ciuili. vt sicut iudex † põt recusari q habet cõsimilẽ causam. ita τ testis. τ hoc seqtur Spe. eo. ti. §. j. ver. Jtẽ q̃ habet. sz Hostiẽ. non placet hec lectura. q2 ẜm illam sequi videt̃ absurdum qđ vnus emptor nõ possit esse testis in causa alterĩꝰ emptoris. qđ videtur incõgruũ nisi esset valde suspectus. τ iõ tenet primam lecturã dicens decre. intelligendam in socio τ participe criminis ẜm. l. q̃m liberi. C. eo. canonizata. iiij. q. iij. sub. §. item in criminali. Jo. an. saluat istam secundam per id qđ habet̃ in simili in iudice in. c. causam que. de re iudi. vt sic relinquatur arbitrio iudicis q2 habebit considetare: an decisio cause in qua produci tur in testem concludat etiam, ad decisionem cause quã ip̃e testis cũ alio habet vt tunc reppellatur tanq̃ suspectus alias secus. ¶ Sed do. Anto. placet dictũ Host. q2 testis nõ hz testificari super iure. sed super facto. l. testium. C. eo. τ sic ex solo dicto testis nõ cõcludit decisio cause super quã testis habet que debet. sed secus, i iudice, qui habet decidere de iure. ¶ Sed certe verius videt̃ dictũ Jo. an. nam si pars allegat consuetudinem esse q̃ si oriat̃ dubiũ inter partes sup cõtractu, q̃ stetur dicto proxenete τ velit dictã consuetudinẽ ꝓbare τ adducat testem qui habeat similẽ questionẽ τ q. velit se fundare ex dicta cõsuetudine certe talis testis verisimiliter ẽ suspectꝰ vt faueat dicte cõsuetudini: τ sic postea ex illa ẽt possit se fundare: vbi aũt appareret testẽ nimiũ fauere parti. tũc clarũ q̃ redderet̃ suspectꝰ per id qđ habet̃. s. vt lit. nõ conte. accedens.

1 Christianus admitti dz in testẽ contra iudeũ. τ nn. 3.
2 Judei debent esse subiecti christianis.
3 Judeus cõuentus a Christiano põt opponere cõtra christianũ in testẽ productum q̃ est criminosus.

Judei siue saraceni. Christianꝰ cõtra iudeũ in testẽ admittit̃. h. d. Et primo ponit, dictũ. secudo adijcit penã. tertio subiũgit cãm scđa ibi τ anathema 1 te. tertia ibi cũ eos. ¶ † No. j. q̃ christianus admitti dz in testẽ cõtra iudeũ τ hodie puniũt iudei impetrãtes priuilegia vt per christianos non possint conuinci: nec valẽt ẽt talia priuilegia. vt in cle. iudei. hoc. e. ti. ¶ Jtẽ no. ex implicatiua quoq̃ hic posita q̃ nedũ christianus admittit̃ ɔtra iudeũ sed ẽt iudeus ɔtra aliũ iudeũ. facit q̃ habet̃. i. l. q̃m. C. de here. ¶ Jtẽ no. q̃ iudeꝰ vr̃ posse testificari cõtra christianũ. sed h non est verũ de iure. vt hic voluit gl. lz de facto q̃n presumat̃ cõtrariũ. τ sic intelligi dz 2 hec litera. ¶ † Ultimo no. q̃ iudei de iure debẽt subesse christianis. facit qđ habet̃ de iudeis in. c. ita quorũdã. τ i. l. iudei. C. de iudeis. vñ ẽt põt de iure cõueniri corã iudice seculari. vt pa 3 tet in. d. l. iudei. ¶ † Jn gl. j. in fi. τ sic vult gl. q̃ de iure christianus admittat̃ in testẽ cõtra iudeũ. lz nõ ecõtra. nec ob. q̃ in iudicijs nõ dz esse acceptio ꝑsonaꝝ. s. de iu. nouit. q2 verũ est si loquimur de personis actoris τ rei. secꝰ si de ꝑsonis testiũ. vt etiã no. gl. in cle. j. hoc. eo. ti. quã no. ꝓ limitatione regule p̃dicte. Et adde etiã q̃ iudeus cõuentus a christiano: põt opponere cõtra christianũ in testem ꝓductũ q̃ est criminosus si tale sit crimẽ q̃ sit inductũ ẜz legẽ veteris τ noui testamẽti. vel ẽt noui tm̃. cum hoc faciat se defendendo. vt. j. de exce. cũ inter lz sup h dubitauerit Host. secus si esset crimẽ solũmodo ẜm. l. vete. testamenti. τ nõ ẜz legẽ nouã euãgelicã. de quo hic pleniꝰ per Jo. an.

1 Maior siue superior altero quot modis quis dicatur.
2 Mater an τ q̃n admittat̃ ad testificandum pro filia.
3 Pater an possit cõficere instrumentũ in cã filij vel econtra.

b Super eo quod. Testimonium[b] matris est suspectũ. Et idẽ i fratre vt p Dec. cõs. clxiij. col. ix. vbi filia petit in virũ aliquẽ maiorẽ se. τ ad dictũ vniꝰ solĩꝰ impedit̃ mřimoniũ ɔhẽdũ sz nõ dissoluit̃ iã ɔtũ. Et due sunt ꝑtes p̃ncipales: sicut duo sunt p̃ncipalia dicta q̃ patẽt ex summario. scđa ibi sup illa. τ vtraq̃ subdiuidi põt in cõsultationẽ τ rñsionẽ. ¶ No. j. q̃ in dubio p̃sumunt̃ parẽtes appetere incremen 1 tũ τ honorẽ filioꝝ. ¶ † Jtẽ no. quatuor modos qbꝰ dr̃ qs superior seu maior altero. vz si est magis diues: vł si est magis potens forte in amicis vel si est nobilior: vel ẽt si est in maiori honore. q2 forte est doctor vel consiliariꝰ principis seu dñs loci. τ mulier est ex plebeis nata. facit qđ habet̃. ij. dist. lex est. ¶ Et no. q̃ diuitie nõ tribuunt dignitatẽ cũ hic ponant̃ vt diuersa. d quo plene per Bar. in. l. j. C. de digni. li. xij. ¶ † Jtem not. q̃ mater non admittit̃ ad testificandũ. pro filia q̃n est disparitas cõditionis inter ip̃sam τ virũ τ vir est superior illa. τ sic a cõtrario vr̃ q̃ vbi sit paritas cõditionis vel mulier excedat cõditionem viri q̃ tũc admittit̃ mater pro filia in causa matrimonali. facit qđ habet̃ in Spe. eo. ti. §. j. ver. iiij. fallit. vbi etiã cõcludit Spe. q̃ vbi sunt paris cõditiõis: iudex habebit arbitrari an sit credendũ: tñ in dubio videt̃ q̃ admitti debeat ꝑ hunc tex. a sensu cõtrario: nisi ex aliqua circũstãtia iudex verisimiliter habeat matrẽ suspectã. ¶ Jtem no. q̃ facilius impedit̃ fiendũ q̃ dissolnatur iam factũ. de quo in. c. quẽadmodũ. j. de iureiu. τ in. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iuris. ¶ Jn gl. j. ibi potẽtia vel honore. τ sic. ¶ No. q̃ sufficit q̃ in altero illoꝝ quatuor que in litera exprimunt̃ vir excedat mulierẽ propter alternatiuã in litera positam. τ hoc intellige q̃n mulier in aliquo nõ excedit virũ. sed si vir excederet mulierẽ in diuitijs mulier econtra in nobilitate. videt̃ q̃ tunc nõ debeat censeri testimonium matris suspectũ: presertim si cõsuetudo regionis habet q̃ plebeius diues pro cõplacentia recipiat in vxorem mulierẽ nobilez licet pauperẽ τ cũ modica dote. facit qđ no. gl. τ Bar. in. l. si diuortio. ff. de ver. ob. τ. l. si ita stipulatus. §. possum. eo. ti. Jdẽ dicit hic do. Ant. si mulier nõ excederet in predictis virũ. sz forte esset valde formosa sed plebeia. τ ex honestis parentibus quaz constabat virum multũ diligere. τ illam verisimiliter habere nõ potuisset: nisi cum illa contraheret. nã tũc si parentes sunt honesti poterit interdum iudex arbitrari eis esse credẽdum sz cessantibus circũstantijs inequalitas facit testimoniũ parentum suspectuz

suspectum. nā al's de facili plebeia probaret se desponsatā a nobili qd̄ esset absurdum. ¶ † An aūt pr̄ possit cōficere instrumen
3 tum in cā filij vel ecōtra, posuit Spe. in ti. de instr. edi. §. instrumentū. al's est sub. §. postremo. ver. Itē q est domesticū. Sz tu dic melius vt de hoc no. Bar. in. l. si pater. ff. ad. l. cor. de fal. vbi cōcludit q facilius pōt cōficere instrumentū q2 illud fit de volūtate partiū q̄ esse testis. ⁊ de hoc etiā an extra cām matrimonialē possit pater testificari p filio vel ecōtra recurrendū est ad no. p. gl. ⁊ Bar. in. l. qui testamēto. ff. de testa. ⁊ facit etiā qd̄ no. gl. in. c. consanguinei. iij. q. v. ⁊ qd̄ habet̄ etiā. j. eo. in literis. ⁊ ibi tanget̄. ⁊ nota etiā ex gl. modicū excessum nō esse ponderādum. nā de modicis non est curandū regulariter. de q̄ in proemio ⁊ in. c. si pponente. de rescri. ⁊ in. l. in reb⁹. §. possunt. ff. cōmo. Et no. bene hanc decre. q2 sepe de facto occurrit in practica casus ⁊ materia huius decre.

1 ☞ Testamentū de iure ciuili in terris imperij non valet sine septem testibus.
2 Femina non potest esse testis in testamento.
3 Testes debent esse puberes ⁊ liberi.
4 Testis vnicus quando sufficiat.

Licet vniuersis. Iudeus nihil pōt probare p minorem numerū q̄ duorū testium gsint fideles ⁊ honesti. h. d. ¶ Et primo premittit causam dicti. secūdo ibi mādamus ponit dictū. tertio ibi iuxta illud pbat p autoritatem quarta ibi. q2 lz tollit obstaculū. ¶ No. q regulariter non suffi
1 cit vnus testis ad plenā probationē. ¶ † Itē no. q alique sunt cause que exigunt vltra duos testes. ⁊ sic facit tex. iste q de iure ciuili in terris imperij nō valeat testamentū sine septē testibus lz cōtrariū voluerit do. Ant. in. c. cū esses. ⁊ in. c. relatū. de testa. sz nō videt̄ q bene dicit per istū tex. ⁊ sic etiā tenuit Spe. in ti. de instru. edi. §. cōpēdiose. versi. Item p ius canonicū. facit qd̄ dictū fuit in. c. tertio loco. ⁊ in. c. ad nostrā. de pb. s. ⁊ qd̄ no. In no. in. c. que in ecclesiarū. de cōsti. ⁊ gl. ⁊ legiste in. l. fi. C. si cōtra ius vel vti. publi. vbi ius positiuū pōt distinguere ius diuinū. ¶ Item no. q licitū est argumentū si arguatur de eo qd̄ magis videt̄ inesse ⁊ nō insit ad id de quo minus. de quo aliquid hic in gl. j. ⁊. s. de elec. cum in cunctis. circa principiū. ⁊. C. de sac. sant. ec. aut̄. multomagis. ¶ In gl. ibi. ar. a maiori. de hoc. arg. vide
2 per gl. pleni⁹. s. de elec. cū in cunctis. in prin. ¶ † In gl. penul. ibi septē testes subaudi ⁊ masculi. nā femina nō pōt esse testis in testamēto. l. q̄ testamēto. §. mulier. ff. de testa. lz in codicillis
3 esse potest. vt no. per glo. in. l. fi. C. de codicillis. † debent etiam testes esse puberes ⁊ liberi. vnde impuberes aut serui: non possunt esse testes. l. hac cōsultissima hic allegata. saluo nisi esset seruus qui cōi opiniōe reputabatur liber. l. j. C. de testa. de quo dicendū vt ibi. ¶ In ea. glos. ibi presul. ibi est speciale q2 testes erant suspecti: vel illud est priuilegium clericorū ratione ecclesie vt ibi voluit gratianus hodie in. §. ibi sequenti: vel illud de
4 quodā rigore qui nō seruat̄. ¶ † In gl. fi. ibi hoc voluit ⁊ iō ibi nedum facit presumptionem: sed ēt plenā probationē vnus testis cuius dicto stari voluit testator. de quo dicendum, vt in d. l. theopompus. hic allegata. ⁊ in Spe. de testa. §. restat. ver. B̄ tū fallit. vbi ponūt plures casus in quibus credit̄ dicto vnius de quo etiam in. c. tanta. lxxxvj. dist.

1 ☞ Affinitas proueniens ex quacūq3 copula fornicaria causat impedimentū ad contrahēdū matrimonium ⁊ dirimendū iam contractum.
2 Testes qui sunt de familia producentis nō admittunt̄ ad testimonium.
3 Pater an possit esse testis in causa filij.
4 Pater an possit facere instrumentū pro alio.

In literis. Nō sunt idonei testes quos qs de sua familia pducit. h. d. Et i prima cōsultatio. in secūda rn̄sio. secūda ibi rn̄dem⁹.
1 ¶ † No. q affinitas pueniēs ex copula q̄tūcūq3 fornicaria causat impedimentū habile ad impediendū matrimoniū ⁊ ēt ad dirimēdū post cōtractū. ¶ Itē no. q etiam in causa matrimoniali nō admittit̄ testimoniū illorū q sunt de familia ad dirimēdū matrimoniū iā cōtractū. ¶ Itē no. quales debēt esse testes q2 debēt esse integre opinionis ⁊ tales q non sit veri
2 simile eos pro aliquo deierare. ¶ † Ultimo not. q regulariter ad testimoniū nō admittunt̄ illi q sunt de familia pducētis. fallit si sunt probate vite ⁊ opinionis. ⁊ tales q non sit verisimile eos deierare. ⁊ hoc pcedit referēdo limitationē positā in v̄. nisi ad oīa superiora. secus si solū ad proxima referat̄. sed primū intellectum sensit gl. ij. circa fi. ⁊ Inn. hic ⁊ qd̄ no. pro limitatiōe ⁊ declaratione eorū que habentur in. l. etiā. C. de testi. ¶ In gl. j. in fi. ⁊ hodie dic vt habetur in. c. non debet. j. de consangui. ⁊ af fi. ¶ In gl. ij. in fi. potes cōcludere q si testes sunt familiares ⁊ tales q eis pōt impetrari seu precipi rōne patrie vel dn̄ice potestatis nō tales admittūtur: q2 sunt valde suspecti ex q̄ eis precipi pōt ex altera cā de predictis. l. idonei. ff. de testi. secus si solum posset impetrari ratione vniuersalis iurisditionis: q2 ex h̄ nō impedit̄. Alias sequeret̄ q rex in causa non posset producere in testē aliquē de regno suo. qd̄ videt̄ inconueniens. ⁊ hoc tz hic Joan. an. ⁊ etiā Cy. in. l. eos. C. eo. licet aliqui sentiāt contrarium. vt ptz ex no. in. d. l. idonei. sed qd̄ predixi videt̄ verius nisi ex circūstantijs aliud foret dicendū. ¶ Quidā vero sunt familiares ⁊ domestici ex eo q2 simul habitant. lz al's non possit eis imperari ex altera de p̄dictis causis vel est colonus ascriptiti⁹ vel libertus. ⁊ isti tales regulariter repellantur p ea que habentur in. l. etiā. C. eo. ⁊ in. l. presenti. C. de his qui ad ecclesias cōfugiunt in. §. sane. fallit si essent adeo probate vite ⁊ opinionis q nō esset verisimile eos deierare. vt hic d̄r infi. ⁊ sic vr̄ intelligēda hec gl. Si aūt sint cōsanguinei simul nō habitātes: tunc nō cogunt̄ testificari vsq3 ad septimū gradū. l. lege iu. ff. de testa. canonizata. iij. q. iij. §. itē in criminali. ver. Itē lege. sponte aūt testificari nō possunt in cā criminali. q2 iniuria facta vni de consanguineis cense t ēt alijs facta. l. lex corne. cū ibi no. ff. de iniurijs. lz in cā ciuili vr̄ q admittant̄. nā i illa etiā frater admittit̄ pro fratre. vt no. gl. in. l. parētes. C. eo. facit qd̄ no. gl. iij. q. iij. c. j. ad fi. lz aliqualiter minus credat̄ vt no. in Spe. eo. ti. §. j. versi. sed nūqd frater. ⁊ ēt facit qd̄ habet̄ in ver. Itē q est domestic⁹. ⁊ sic vr̄ q admittat̄ cōsanguine⁹ pro cōsanguineo: in cā ciuili tū minus credat̄ qd̄ pōt intelligi ⁊ limitari: nisi adeo esset probate vite ⁊ opinionis q nō esset verisimile ipsum pro aliquo deierare.
3 p id qd̄ hic d̄r i tex. ¶ † An aūt pater possit esse testis in causa filij cōcludit̄ q in testamēto nō pōt esse testis idē in alijs negotijs ex quibus aliqd̄ cōmodū q̄ri possit ipsi filio vel patri. Et idē si agat̄ de facto filij. Secus si de facto filij nō agat̄. nec veniat querēdū cōmodū alicui predictorū: q2 tūc poterit esse testis vt si filius tanq̄ procurator alterius sit in iudicio in cā illa poterit pater esse testis: ⁊ similiter poterit filius esse testis in cā quam pater procuratorio nomine alterius egit si aliquod commodum non venit querendum patri vel filio. vt habet̄ in tex. ⁊ glo. in. l. qui testamento. ff. de testa. ⁊ ibi plenius per Bar. ⁊ pre
4 dicta procedunt siue filius sit emancipatus siue non. ¶ † An aūt possit pater facere instrumētū pro filio videtur q nō si est in ptāte. secus si est emancipatus saluo nisi fieret super castrēsibus vel in aduentitijs quātū ad proprietatē. vt notauit Bart. in. l. si pater. ff. de falsis. ⁊ similiter filius emancipatus poterit cōficere instrumētum in negotio spectante ad patrem. nā lz in talibus negotijs nō possit testificari: q2 id fieret parte alia inuita: tū secus est in instrumento qd̄ hz fieri de volūtate partiū. vt dixit Bar. in. d. l. si pater. que videt̄ approbare predicta ⁊ tenementi que superius sunt dicta: q2 sunt quotidiana. ⁊ pleni⁹ habes q̄ hic tangit Jo. an. ⁊ do. Ant. ⁊ de materia etiam per Cy. in. d. l. etiam. ⁊ in. d. l. parentes.

1 ☞ Renuntiatio ⁊ publicatio impediūt receptionē testium.
2 Jurisditio delegata post mortē delegantis re integra expirat.
3 Processus si post mortē delegantis per iudicem delegatū fiat re integra non valet.
4 Renuntiatio productionis testiū porrigit̄ ad articulos super quibus nulli testes sunt producti.
5 Renuntiatio que fit sup certo articulo specifice nocet etiā in alia instātia super eodem articulo.

a **Cum venisset.** Donec [a] attestationes sint publicate vel eis renuntiatū possunt produci testes postea vero nō. h. d. Et in prima ponit̄ partis conquestio. in secūda dat iudices ibi mandamus. quib⁹ tria mādat. scd̄m ibi questiōes. tertium ibi si que vero. ¶ In tex. ibi vertebat̄ supple ex diuersis articulis. vnde sup aliquibus fuit sentētiatū ⁊ sup aliquib⁹ nō, sed fuerūt testes recepti: vel renuntiatū pductioni: sup alijs nō fuerūt testes pducti nec renūtiatū. ¶ No. j. ex tex. ar. q morte delegātis nō extinguat̄ ipso iure potestas delegata sz cōtrariū hic ⁊ gl. ij. de quo ibi dicet̄. ¶ Itē no. duos terminos excludentes facultatē pbandi per testes scz, renuntiationē ⁊ publicationē. ⁊ no. bn̄ q litera videt̄ velle q sufficiat sola publicatio nec requirat̄ q partes didicerint testificata. de quo dictū fuit in c. fraternitatis. s. e. ¶ † Itē no. q renūtiatio ⁊ publicatio impe
1 dit receptionē testiū solū respectu articulorū sup quibus facta est renuntiatio vel publicatio nō respectu diuersorum de q̄ etiā hic p Inn. ⁊ dixi, s. eo. fraternitatis. cū gl. j. ⁊. s. eo. causam que. ¶ Ultimo no. q sup eo. articulo publicatis attestationib⁹ nō solum producenti est adempta facultas probandi per testes. sz etiam alteri parti contra quem testes sunt producti. q2 sup directo contrario articulo non admittuntur testes ad idem de testib⁹ hoc eo ti. ¶ In glo. ij. ibi ⁊ hec conceduntur eidem inter

[a] ¶ Donec. idē summāt hic do. abb. ⁊ Fely.

quos fuit Hos. et etiã Inn. in c. lʒ supra. de offi. dele. et Archid.
2 in c. si a subdelegato de off. dele. in vj. Et i effectu volũt isti† ꝙ
iurisditio delegata per mortẽ delegantis re integra non expi-
ret ipso iure: sʒ solum ope exceptionis pro quibus facit iste tex.
in quantũ videt velle iurisditionẽ dicto casu posse ꝓrogari qd
als fieri nõ posset. et ad idẽ facit c. si a subdelegato. dũ dicit exce
ptionẽ ꝓponi in hoc casu. sʒ cõtrariã opinionem. s. ꝙ ipo iure
expiret. tenet hic gl. vt sequit in ea. et idem sequit Host. et idem
gl. Accur. in l. eius qui in ꝓuincia. allegata in gl. idẽ bart. in l. et
qz. ff. de iurisdi. om. iudi. et ꝓ ista opi. vr casus in c. si. §. officium.
de offi. dele. in vj. vbi ipso iure expirat potestas cõseruatoris re
integra per mortẽ cõmittẽtis officiũ et tñ potestas cõseruato-
ris est delegata vt no. gl. in c. j. e. ti. nec ob. iste tex. qz rñderi põt
vt. j. tãgit glo. ¶ Itẽ nõ ob. c. si ad subdelegato. qz ibi quãtũ ad
hoc exceptio nõ est iuris, sʒ facti et intentionis: facit qd no. in l.
j. et ij. ff. de excep. et in l. qui se debere. ff. de cõdi. ob causam. Et
3 ex p̄dictis patere põt. †an si fiat ꝓcessus per iudicẽ delegatũ
post mortẽ delegantis re integra. an valeat. nam certe nõ etiam
si de cõsensu partiũ ꝓcedat: ex quo ipso iure desijt esse iudex. vt
tenuit gl. et hec est cõis opinio ꝓ qua etiã dicit Jo. an. fuisse cõ
sultũ in ciuitate ista de facto et per rõnes et iura allegata in gl. et
hoc clarum si fuit processum post scitã mortẽ ipsius delegãtis.
sʒ si ignorabat est magis dubiũ: an tunc valeat ꝓcessus gl. tñ et
est cõis opi. in l. eius qui in ꝓuincia. ff. si cer. pe. tenuit nõ vale
re ꝓcessum. et idẽ Bar. in l. et qz. ff. de iurisdi. om. iudi. nec ob. l.
si forte. ff. de offi. ꝓsi. qz ibi loquit in ordinario cuius iurisditio
fauorabilior et fortior est quã delegata vt no. gl. in c. j. de rescri.
4 li. vj. ¶ †In gl. vltima[a] ibi lʒ nullos testes ꝓduxerit. et sic vr
a velle gl. ꝙ simplex renũciatio ꝓductionis testiũ porrigat nedũ
ad articulos sup qbus testes sunt producti lʒ nõdũ publicati sʒ
etiã ad alios sup quib9 nulli testes sunt producti et hoc ẽt vide
tur esse de mẽte Inn. hic vt talis renunciatio noceat in eadem
instantia quo ad articulos predictos sed nõ in instantia cause
appellationis: qz talis simplex renuntiatio restringit ad illã in
stantiã in qua facta est sicut et cõclusio facta in causa non exten
dit ad aliã instantiã. l. per hãc. C. de tẽpo. app. et idẽ videt velle
Bar. in aut. at q semel. C. de pb. Ad nouos aũt articulos por-
rectos post renũtiationẽ nõ porrigit dicta renũtiatio vt h vo-
luit Inn. et Bar. in loco pallegato. et bñ facit. s. c. causam. et si-
cut quo ad illos nõ nocebit etiã in eadẽ instãtia ex quo simplr
facta fuit. tex. tñ in d. c. causam. sm intellectũ scdm positũ in pri
ma gl. multũ facit qz renũtiatio simplex restringat ad articu-
los in qb9 vel sup qbus aliqui testes sunt ꝓducti. et sic nõ extẽ-
dat ad alios ẽt porrectos ante renũtiationẽ ẽt in eadẽ instãtia
sʒ sustinẽdo opinionẽ Inn. Potes dicere vt ibi ẽt tetigi. ꝙ ibi
renũtiatio facta fuit sup certis articulis nõ simplex. et iõ nõ tra
hit ad alios. et de materia dixi in c. fraternitatis. cũ gl. j. Et no.
5 bñ ꝙ Inn. hic tenuit† ꝙ renũciatio q̃ fit sup certo articulo spe
cifice nocet etiã in alia instãtia sup eo. articulo nisi bñficio resti
tutionis in integrũ adiuuet secundũ notata in c. auditis. de re
sti. in integ. per Inn. et s. eo. intimauit.

a ¶ In gl. vltima. super hac gl. si q̃ras an ps q̃ renũtiauit productiõi testiũ possit iterũ testes ꝓducere distigue sicut hic per do. Hẽ. boych. in princi. c.

b ¶ Publicatis. d. abb. ponit h q̃tuor summaria. lʒ d. Jo. et Fely. summẽttim duob9 modis vid eos oẽs qz bene loquuntur.

c ¶ In glo. ij. hãc gl. do. Abb. expedit ꝑ 3rium in. ij. col. v. venio ad gl. secundam.

1 ¶ Publicatis attestationibus admittenda est probatio sup articulo directe cõtrario qñ cum testibus producuntur instrumenta ad coadiuuandum dicta testium.
2 Publicatis attestationib9 in causa matrimoniali admitti debent testes super articulo directe contrario.
3 Consuetudo qd publicatis attestationibus possint produci testes an valeat.
4 Cõsanguinitas an possit probari directe ꝑ instrumentum.

b Series tui. Publicatis[b] attestationibus põt falsitas priorũ testiũ in cã
matrimoniali probari. h. d. Vel sic in causa matrimo
niali etiã sup eodẽ capitulo publicatis attestationi-
bus possunt alij testes produci. h. d. Et est cõmunis diuisio cõ
sultatio. responsio. secũda ibi presenti. ¶ No. quod sufficit te-
stes deponentes super consanguinitate incipere a primo gradu
omisso stipite, de quo etiã in glo. ¶ Item no. ꝙ ad reproban-
dum probationẽ consanguinitatis sufficit reprobare vnũ gra
dum prius probatum. vt hic videtur colligi secundum Innoc.
1 ¶ †Item no. ꝙ publicatis attestationibus admittẽda videt
probatio etiã super directe cõtrario articulo: qñ non offertur
nuda probatio testium sed cũ illa etiã producit instrumẽtũ ad
coadiuuandũ dicta testiũ. nã tũc propter instrumentũ videtur
cessare presumptio subornationis vt hic videt colligi secundũ
vnũ intellectũ. ¶ Itẽ no. ꝙ consuetudo iuri cõtraria: si nõ est
2 rationabilis non valet. de quo. in c. fi. s. de consue. ¶ †Itẽ not.
ꝙ in causa matrimoniali etiam publicatis attestationibus ad
mitti debent testes etiam super directe contrario articulo regu
lariter. secus alijs in causis vt habetur in clemẽ. testibus. eo. ti.
¶ Ultimo no. ꝙ remotio impedimenti respectu certe et deter-
minate cause non tollit impedimentũ respectu alterius. facit
qd habet. de prebẽ. si motu proprio in vj. et de rescriptis statu
3 tum. §. j. eo. lib. et in §. affinitatis. in institutã. de nuptijs. †An aũt
valeat cõsuetudo per quam publicatis attestatiõibus possunt
produci testes. no. Jo. an. in ti. de exceptionibus. §. dicto ver. sʒ
nunqd publicatis. vbi videt tenere ꝙ sic et facit qd no. Jo. and.
s. eo. fraternitatis. in vltima qõnc. vbi concludit ꝙ h ẽt põt fie
ri ꝑ cõuentionẽ partiũ et sic ꝑ pactũ. et ꝑ cõsequẽs eadẽ rõne fie-
ri potreit ꝑ cõsuetudinẽ et statutũ ꝑ id qd no. gl. in rub. ij. de de
c cre. decu. li. x. ¶ In gl. [c] ij. in fi. et sic videt velle gl. qd tetigi in no
tabilib9. vcz ꝙ post publicatas attestationes possint produci
testes qñ etiã ꝓducitur instrm coadiuuãs assertionẽ testiũ naʒ
tũc videt cessare timor subornationis. et istud tenet hic do. An
to. dicens hoc esse signãter notãdũ et mẽti tenendũ. Secus vbi
non producit instrm: qz tũc regulariter non debent admitti te-
stes post publicatas attestationes. et pro predictis faciat lʒ ipe
non alleget qd no. Jac. de bu. et Bar. in l. certi condictio. §. qm
ff. si cer. pe. vbi dicũt ꝙ lʒ statutũ ꝓhibeat a certa q̃titate supra
posse ꝓbari ꝑ testes: tñ si qs velit probare ꝑ testes et ꝑ instrumẽ
tum admittet exẽplũ si velit ꝓbare promissionẽ indẽnitatis ꝑ
scripturã et quãtitatẽ dãni ꝑ testes lʒ q̃titas dãni excedat for-
4 mã als summã statuti. et no. ex gl. † ꝙ cõsanguinitas nõ põt di-
recte ꝓbari ꝑ instrm. Host. tñ vr hic innuere cõtrarium dicens
ꝙ ꝓbari põt ꝑ instrumentũ cõfectũ sup natalibus seu natiuita
te in quo contineat dies mẽsis et annus et ex quib9 qs sit nat9
allegat. l. isti quidẽ. §. j. ff. qd metus causa. et l. ij. C. de ingenuis
et manumissis. sed certe illa iura parũ faciũt vt dixit Joan. and.
nam non loquunt de instrumẽto natiuitatis sʒ manumissiõis
qñ seruus manumittitur per dñm. de quo bene põt cõgrue fieri
instrumentũ sed non sic de natiuitate. cũ instrumẽtũ debeat fie-
ri de his que notarius percipit per visum et in natiuitate seu in
partu nõ cõsueuerint masculi interesse: vt etiam hic tangit do.
Anto. et ideo intellectus gl. videtur tutior. ¶ In glo. fi. ibi nõ
erat decretalis. hec solutio potuit tolerari ante hãc cõpillatio
nẽ cum illo tẽpore decretalis ista non esset in aliqua compilla-
tione approbata: sed hodie hec rñsio non procedit cũ hec decr.
sit inserta in hoc volumine approbato et ideo ipse idem Uincẽ
tius lʒ in proprio apparatu quem fecit ante istã cõpillationem
daret predictam solutionẽ: tñ postea in secundo apparatu quẽ
fecit post istã cõpillationẽ dedit aliã solutionẽ vcz qd hec pu-
blicatio fuit minus solẽnis: vel indiscreta ideo non nocebat. se
cus si fuisset solẽnis et discreta. et appellat minus solennis qñ iu
dex dixit partibus ꝓbatũ est nec dixit qño vel qualr nec aliter
publicauit testes. Idẽ sm Uincen. si testes dixerunt testimo-
niũ in presentia partiũ tñ alr nõ fuerũt dicta publicata: nec ha-
bita notitia attestationũ. nã talis notitia q̃ habet ex verbo vo-
latili testiũ nõ induxit perfectã notitiã. et ideo nõ vr nocere. fa-
cit qd no. Inn. j. eo. vltra tertiã. Jo. tñ. ij. q. j. in primis vr tene-
re oppositũ. s. ꝙ talis notitia noceret. Sed dictũ Uin. vr tene-
re. Jo. an. et etiã do. Ant. hic. et s. eo. fraternitatis. Uide qd dixi
j. eo. c. penul. circa finẽ alij cõtrariũ vident notare. ¶ An autẽ
iudex debeat dare licentiã vt partes audiãt dicta testiũ dixi. s.
eo. c. ij. qz certe nõ vt testes magis libere loquãtur. lʒ Jo. j. d. c.
in primis. tenuerit oppositũ. indiscreta aũt dicit qñ fuit nimis
accelerata et facta parte inuita volente adhuc producere alios
testes. facit qd no. do. Anto. in d. c. fraternitatis. ꝙ etiam ibi di
xi. ¶ In ea. gl. ibi qñ super eo. c. quasi velit qd hoc erat nouum
capitulum. sed certe istud non est verũ. quia imo censetur idem
capitulum quia erat directe contrariũ primo. nam volebat di-
recte falsitatem testium probare. ideo non deberet licere nisi al-
legaret etiã corruptela. vt in clemen. testibus. eo. titu. ¶ In ea.
glo. ibi non seruatur in causa matrimoniali et secundum istam
erit hic casus specialis. in quo non nocet publicatio vcz in cã
matrimoniali. et ratio specialitatis colligit ex sequentibus in
gl. Et ex p̄dictis habes tres intellectus: vn9 est qñ admittũtur
sup nouo articulo. ideo non nocet publicatio. sʒ iste itellect9 nõ
est verus vt. s. ꝓxime dixi. Alius est ꝙ hic publicatio fuit mi-
nus solẽnis vel indiscreta. iõ nõ nocet: iste est verus in se. sed di
uinat. Tertius est intellect9 qd sit specialis in causa matrimo
niali in qua possint ꝓduci testes sup e. c. et etiã sup directo con
trario etiã post publicationẽ attestationũ. et etiã solẽnẽ et discre
tã et etiã sup eo de quo deposuerũt sed nõ ꝓbauerũt possunt alij
testes ꝓduci. lʒ secus in alijs et hoc ex eo qz sñia non trãsit in reʒ
iudicatã. et sic etiam non debet obstare publicatio per notata
s. ti. j. Jurauit. et qz etiã vertitur periculũ animarũ in separãdo
matrimonium cõtractũ. Secus vbi ageretur de cõtrahendo vt
dictum fuit in d. c. iurauit. et istum intellectũ tenet Joã. an. qñ
ille qui vult producere testes post publicatas attestatiões. stat
pro matrimonio. nã tũc eius fauore admittitur. allegat. j. e. cuʒ
in tua. et sic innuit sec9 esse: si cõtra matrimoniũ vellet ꝓducere:
sed Jo. cal.

Sed Joan.cal.⁊ do.Anto.dicũt idẽ quia etiam videtur versari periculum animarũ si remanẽt illi coniuncti qui nõ possunt esse coniuncti matrimonialiter propter impedimẽtum cõsanguinitatis. Tu potes cõcordare opi.quia si est gradus phibitus.l.diuina in quo papa dispẽsare non potest.iuxta not.s.de resti.spo. literas.pcedat opi.Jo.cal.Sed vbi est gradus prohibitus.l.canonica cõtra quẽ papa potest dispẽsare procedat opi.Jo.andr. cum non reperiatur permissum contra matrimonium hoc casu producere testes,⁊ sic ius canonicũ videtur in hoc dispẽsare cuз tolerabilius sit aliquos tolerare cõiunctos cõtra statuta canonica quã disiungere coniunctos.l.diuina.j.eo.licet ex quadam. ¶ Quartus potest esse intellectus qui colligi potest ex his que tangũtur in gl.ij.circa fi.⁊ que etiam dixi in notabilibus:vcз qd ideo hic post publicatas attestationes admittũtur testes super eodẽ articulo seu directe cõtrario:quia non solum producebantur testes.sed etiã instrumentũ ad coadiuuãdum assertionem testium ex quo verisimiliter cessabat timor subornationis.Secus si tantũmodo testes producerẽtur. Tertius tamẽ intellectus cõmuniter tenetur:licet istum quartum videatur sequi do.Anto. tanq̃ in se verũ. Et adde etiam predictis qd si pars intellexit a teste id qd deposuit qr sibi hoc dixit post depositionem:si aliter non vidit:neq̃ legit attestationes:non dr didicisse testificata qr forte testis nõ per omnia dixit parti prout deposuit:⁊ quia etiã si pars vidit testificata ⁊ trãscursorie legit ⁊ non deliberate:non dicitur perfecte seu plenarie didicisse testificata, ideo non nocet vt notatur per Inno.j.eo.vltra tertiam.⁊ per Barto.in auc. at qui semel.C.de probat.⁊ per do.Anto.s.eo.fraternitatis.facit quod no.j.eo.presentium.in glo.j.

1 ☞ Copula carnalis probatur per conueniens testimoniuз de visu.⁊ nume.4.
2 Testis dictum non vitiatur si dicat se scire qd deponit non per scientiam,sed per famam ⁊ alia adminicula.
3 Fama quando cum aliis adminiculis probet.
4 Probatio perfecta que dicatur.
5 Testimonium de auditu proprio an valeat licet interuenerit cortina in medio.

a **P**Reterea. Copula carnalis[a] probatur per conueniẽs testimonium de visu. Item per testimonium auditus qd adminicula,⁊ fama coadiuuant.h.d.⁊ est cõmunis diuisio cõsultatio
1 ⁊ responsio.secunda ibi:taliter respondemus. ¶ No.qd†copu-
2 la probatur per cõueniẽs testimoniũ de visu. ¶ No.ij. qd† non vitiatur dictũ testis si dicat se scire illud qd deponit nõ per certam scientiã,sed per auditum et famam ⁊ alia adminicula. Ubi omnino non possunt haberi probationes certe nam etiam testimonium de visu non infert necessario copulam,quia forte potuit interuenire impedimentũ frigiditatis: vel maleficij vel pro tunc aliter fuisse impotens ad copulam.facit qd habetur in.c.j. ⁊ per totum.j.de frig.⁊ ex hoc habes rationẽ dubitãdi circa primum notabile,⁊ etiam rationẽ decidendi:quia attẽdi debet qd cõmuniter ⁊ verisimiliter cõtingit.l.nam ad ea.ff.de legi. ¶ Itẽ
3 no.quãdo dicatur† famam probare cum aliis adminiculis:quia quando intantum aggrauat animum iudicis qd facit eum violenter presumere qd asseritur.facit qd habetur in.c.cõferre.j.de presump.vbi ex violenta presumptione fertur sentẽtia. ¶ Et ex
4 predictis etiam no.† que dicatur perfecta pbatio: quia illa per quam iudex inclinari dз ad aliquid firmiter credendum. de quo per Bar.in.l.admonẽdi.ff.de iureiuran. ¶ Itẽ no.qd testimonium de auditu per se non probat plene:sed inducit psumptionem ⁊ cum aliis adiunctis probat ⁊ sic not. illud vulgatum que non prosunt singula multa iuuant.de quo etiam.s.eo.cum causam. ¶ Ultimo no.qd in arbitrariis recurrẽdum est ad iudicem circũspectum,⁊ sic discretum non ad simplicem vel inexpertum fm Host.⁊ no.etiã ex text.qd testimoniũ de visu videtur de per se sufficere.licet dñs Anto.aliter videatur sentire in vltimo notabili.sed non videtur de mẽte tex.sed posset dictum eius procedere in casu:de quo dicam super gl.j. ¶ In glos.j.in fi. Et forte hoc casu quãdo non viderunt eos carnaliter cõmisceri:sed viderunt solum cum sola.potest saluari dictũ do.Anto.vt tunc tale testimonium non probet:nisi alia adminicula cõcurrant:sed vbi vidissent eos carnaliter commisceri:tũc tale testimonium videtur sufficere etiam si forte non eodem tẽpore precise,sed successiue incontinenti tamen vnus post alium vidisset forte per foramẽ aliquod.vt not.gl.in.c.nihilominus.iij.q.ix.⁊ Cy.in.l.testiũ. C.eo. ¶ In gl.fi.ibi:vel simpliciter.iste tres lecture sunt in se vere:qr non agitur de magno preiudicio.nã non agitur de separatione matrimonij quo ad vinculũ.vnde etiã fama sola sufficit ad impediendum matrimoniũ.vt in.c.preterea. de sponsa.tũ quia iste tex.videtur loqui simpliciter ⁊ indistincte,videtur qd etiam debet intelligi qñ agitur de separatiõe matrimonij quo ad vinculum,nam hoc casu videtur qd sufficiat testimoniũ de auditu cũ fama ⁊ aliis adminiculis ⁊ non intelligas de auditu auditus, sed auditu pprio mediãte tñ tenui pariete vel cortina vel asseribus vel sextoriis ⁊ vbi audiẽtes habebãt notas voces corũ de quorum copula testificantur.nam si audierũt eos loqui ⁊ cognouerunt eos carnaliter cõmisceri:si etiam adsint alia adminicula seu signa que colliguntur ex illis versibus visus ⁊ colloquiũ ⁊c. Et fama etiã vicinie sic habebat probabitur copula etiã quo ad effectũ separationis matrimonij quo ad vinculũ. facit qd no.gl. in.l.in summa.§.idẽ labeo.ff.de aqua plu.arcẽ. Ubi glos.videtur
5 velle qd† testimoniũ de auditu pprio valeat:licet interuenerit cortina in medio.⁊ Bar.illã videtur sequi preterq̃ in actu testamenti in quo testes omnino debẽt videre testatorẽ cum alterari possit vox ratione infirmitatis.de quo per Cy.in.l.si nõ speciali. C.de testa.Sed in cõtractibus videtur Bar.velle cũ glo. illa qd tale testimoniũ sufficiat si testes habebãt notas voces cõtrahentium.facit qd not.Cyn.in.l.testium.C.eo.vbi dicit qd licet qñq̃ vox possit mutari:tñ attẽdi debet qd cõiter ɔtingit.facit qd no. in:l.non epistolis.⁊.l.neq̃ natales.C.de pbat.⁊ sic videretur qd etiam in casu isto deberet sufficere testimoniũ de auditu:sed potes dicere qd vbi agitur ad separationẽ vinculi pter magnum preiudiciũ ⁊ qr agitur de pbatione copule que non bene potest certitudinaliter pbari standũ est dicto Jo.and.⁊ glo. relate ad tex.fm istũ intellectũ. ¶ Et ex predictis no. cautelã qñ aliquis non vult fateri veritatẽ in presentia aliorũ quia posset adduci vel induci ad cõfitendũ in loco vbi post cortinã essent testes qui audirent ⁊ qui de hoc essent auisati,nam tale testimoniũ cuз sit de auditu pprio valebit ⁊ licet cortina fuerit in medio non habebit nocere si testes habuerũt voces notas partiũ. per gl.in.d. §.idẽ labeo.ex quo nõ sumus in actu testamẽti,nec in actu dissolutionis matrimonij. Testimoniũ aũt de auditu auditus regulariter non admittitur fallit qñq̃ in factis antiquis. vt habetur in.l.si arbiter.ff.de pba.⁊ in.c.quoties.s.eo. ¶ Et per predicta patere potest cõcordia inter gl.istã ⁊ gl.in.§.idẽ labeo.que videtur sibi adinuicẽ contradicere.nam illa videtur velle sufficere testimonium de auditu pprio licet cortina fuerit in medio. ista videtur velle contrariũ:nisi fama ⁊ alia adminicula interueniant. Sed ista procedit vbi agitur de dissolutione matrimonij illa in aliis actibus preterq̃ in actu testamenti.⁊ est illa gl.sing.⁊ in iure ciuili alibi non habetur,⁊ ista forte in iure canonico non de facili alibi reperietur.

1 ☞ Judicis vnius verbo nõ creditur scripture vero eius licet credatur potest tamen reprobari per testes.⁊ nu.9.
2 Scriptura iudicis adminiculata subscriptione testium an possit reprobari.
3 Index an ⁊ quando possit testificari.
4 Arbiter quando possit esse testis.
5 Testis an possit esse iudex in causa in qua deposuit.
6 Notarius actorum an possit in alia instantia induci in testem.
7 Aduocat⁹ an possit esse testis in cã in qua est vel fuit aduocat⁹.
8 Procurator an possit eẽ testis in cã in qua est vel fuit pcurator.
10 Scripture iudicis ordinarij cum inscriptione testium etiam super contractibus creditur.
11 Dictio nisi quid importet.

b **C**Um a nobis. Unius[b] iudicis vbo nõ creditur scriptura vero eius per testes reprobari potest sec⁹ tñ in papa.h.d. ⁊ sunt due partes que patẽt.secũda ibi:nec scriptum. ¶ Not. q̃ fm regulas vtriusq̃ iuris non creditur vni iudici tñ
1 quãtecũq̃ sit autoritatis. ¶ Itẽ no. q̃ licet† literis ⁊ scripturis iudicũ adhibeatur fides non tñ tanta quin possit reprobari per testimoniũ duorũ vel triũ.⁊ sic facit tex.q̃ scripture iudicis adhibeatur fides etiã absq̃ subscriptione testiũ: licet nõ tanta quin possit reprobari per testimoniũ duorũ vel trium. ¶ Itẽ no.qd
2 vbi† scriptura iudicis est adminiculata subscriptione testiũ nõ videtur posse reprobari per testimoniũ duorũ vel trium qd intellige fm Host. qñ adminiculatur ex subscriptione testium ⁊ depositione actuali ipsorũ testium:secus si solũ testes essent inscripti:nã tũc bene reprobaretur per dictũ duorũ vel trium. facit qd no.s.ti.j.in.c.tertio loco.vbi tangitur per quot testes possit re-
c probari instrm. ¶ † In gl.iij.in fi.[c] de materia gl. in.c.statuẽdũ.
3 allega.in gl.⁊ per glo.⁊ Cy.Bar.in.l.ne in arbitris.§.finautem. C.de arbi.⁊ facit etiã qd notatur in.c.romana.de testi.in.vj.⁊ in l.fi.ff.de testi.⁊.l.ob carmen.§.j.eo.ti.dñs Anto.hic prolixe insistit recitando opi.antiquorũ ⁊ modernorũ ⁊ demum ponit sex casus in quib⁹ potest testificari ⁊ octo in quibus nõ põt. ¶ Tu potes clarius cõcludere,vt hic etiã in effectu voluit Jo.cal.quia aut iudex vult testificari in causa in qua nõ fuit iudex ⁊ tunc clarũ qd potest.per id qd habetur in simili in.d.l.fi.ff.de testi.⁊ per Innoc.s.eo.insuper. Aut vult testificari in causa in qua est vel

a ¶ Copula carnaliз. Si q̃ras vtruз copula carnalis pbet p testes: et quale testimoniũ sufficiat distinguẽ vt hic p do.Hẽ.bohych.in pn cipio ca.

b ¶ Si q̃ras an assertioni iudicis vł lris credat sup pcessu facto coraз eo.vide per d.Hẽri.bohych.in ca. qm̃ ɔtra.s. de proba.

c ¶ In gl.iij. in fi. qualr credit lris: vel attestatiõi iudicis. ⁊vide p do. Abb.in.ij. col.vsi.q̃ro qr text.nume.ij.

fuit index ⁊ tunc aut inducitur super principali negotio aut su-
per actis. Primo casu aut remotus fuit a iudicãdo aut nõ si fuit
remotus ⁊ ante litẽ contest. poterit esse testis. j. eo. dilecto. Idẽ
si post ante tẽpus depositionis. facit. l. ob carmẽ. §. j. ff. eo. ⁊ facit
etiã qd̃ notatur in simili in. d. l. fin. ff. de testi. ⁊ per Innoc. in. d. c.
insuper. Si autẽ non fuit remotus ⁊ tunc aut petitur qd̃ sibiipsi
deponat testimoniũ ⁊ sic corã seipso ⁊ nõ potest quia nõ potest
habere duplex officiũ testis ⁊ iudicis. facit. C. de asses. ⁊ domest.
l. nemo. ⁊ de ver. sig. forus. ⁊. j. eo. romana. lib. vj. Aut inducitur
corã alio in alia instãtia post litẽ per eum finitam ⁊ tunc nõ cen
setur idoneus testis. per id qd̃ habetur in. d. c. statuẽdum. ⁊ quia
suspectus est: nã presumitur qd̃ vellet suã sniam per suum testi-
monium defendere. facit qd̃ habetur in. d. l. vlti. C. de assess. ⁊ in
d. l. fi. ff. eo. ⁊ in. d. c. romana. Scd̃o casu principali qñ inducitur
super actis ⁊ tunc aut inducitur vt iudex quia adhuc lis coram
eo durat ⁊ tunc sibi non est credendum nisi quatenus appareat
de legitimis documẽtis. s. de pba. qm̃. circa fi. ⁊ sic etiam potest
intelligi. d. l. ne in arbitris. §. finautẽ. Aut inducitur vt testis in
alia instantia super his que dicuntur coram eo acta: ⁊ tunc si est
vnus solus: licet ei credatur vt vni testi non tñ probat cũ vnus
testis tantum non probet. s. eo. veniẽs. in fi. Si vero sint plures
tunc bene probant. vt hic etiam voluit gl. per id qd̃ habetur in
c. cum dilecti. j. de accusa. ⁊. c. cum dilecti. s. de elec. ⁊. j. de excess.
prela. inter dilectos. versi. preterea. Aut vult deponere de actis
que ipse iudex fecit: ⁊ non de his que per alios coram eo sunt fa
cta. ⁊ tunc ſm Jo. cal. non credetur eis: nisi quãtum ad presum-
ptionẽ ⁊ informationẽ. per id qd̃ habetur in. c. de cõciliis. xviij.
dist. ⁊ sic potest intelligi. c. non sine. j. de arbit. ſm vnum intelle-
ctum: vel nisi adducãtur vt testificẽtur cõtra factum per se: quia
tunc poterit testificari: quia cessat p̃sumptio suspicionis ex quo
non adducũtur pro actu a se gesto sed cõtra illũ: vt est casus ſm
alium intellectũ in. d. c. non sine. vt ibi tangit Innoc. qd̃ videtur
intelligẽdum quando non detegeretur turpitudo ipsorum iudi
cum per id qd̃ habetur. s. eo. sicut ⁊ tetigit Inno. in. d. c. nõ sine.
Idem si adducantur vt excusent factum a se qd̃ prima facie non
bene sonat. vt est casus in. d. ca. non sine. ſm alium intellectum.
quẽ tangit ibi Inno. Idem videtur si de volũtate partium pro-
ducerẽtur in testes. per id qd̃ notatur in. c. romana. de testi. in. vj.
do. Anto. hic videtur velle qd̃ non possit adduci cõtra appella-
tum eo inuito quasi presumantur suspecti cõtra illũ: sed tamen
cõmuniter hic alij docto. sentiunt oppositum. ex quo nõ produ-
cuntur super principali nec super gestis a se, ⁊ sic videtur etiam
4 sensisse hic gl. ¶ † Quid autẽ de arbitro. dic idem eadem ratio-
ne qd̃ dictum est de iudice. ar. l. j. ff. de arbi. Quid aũt de arbitra
tore. Bar. tetigit in. l. societatẽ. §. arbitrorũ. ff. pro socio. ⁊ ibi in
effectu idẽ videtur cõcludere qd̃ in arbitro ⁊ iudice. ipse tamen
Bart. in auth. nisi breuiores. C. de sen. videtur velle hoc verũ nisi
in cõpromisso data esset potestas arbitratori procedẽdi cũ scri-
ptura ⁊ sine scriptura. nam tunc videtur esse de mente partium
q̄ super processu stetur dicto arbitratoris. quod est notandum.
5 ¶ † An aũt ille qui fuit testis ⁊ deposuit possit esse iudex in cau
sa. Spe. post Hugutionẽ videtur velle qd̃ sic in Spec. eo. tit. §. j.
ver. itẽ q̄ fuit in eadẽ causa. sed forte istud non est verũ in parte
alia cõtradicẽte: q2 videtur esse suspecta ne velit tueri suũ testi-
moniũ. nam al's si pronũtiaret cõtra illud posset quodammodo
notari de periurio. per id qd̃ habetur in. c. testimonium. j. eo. ⁊ qd̃
6 habetur in. c. cũ dilectus. ad fi. de ord. cogni. ¶ † An autẽ nota-
rius actorum in alia instãtia possit induci in testẽ eo casu forte quo
nõ appareret scriptura. tenuit Jo. and. qd̃ sic in. c. qm̃ cõtra fal
sam. s. ti. j. vbi etiã dicit q̄ super p̃cessu in alia instãtia credetur
7 dicto notarij ⁊ iudicis. ¶ † Sed iuxta p̃dicta potest esse dubiũ
quid de aduocato: an possit esse testis in causa in qua est vel fuit
aduocatus. Videretur qd̃ non per ea que habẽtur in. l. fi. ff. de te
sti. cõclude qd̃ si aduocatus nõ assumpsit officiũ aduocationis li
cet prius elegerit eum in aduocatũ poterit esse testis per. d. l. fi.
que videtur demũ repellere aduocatũ qñ prestitit patrocinium,
⁊ sic secus si non prestitit: licet assumpserit officiũ aduocationis
qd̃ videtur procedere etiam si conuentum fuerit de salario. licet
Guid. de suza. cõtra per. l. j. §. aduocatus. ff. de va. ⁊ extraor. cog.
vt refert Jo. an. in Spe. eo. tit. §. j. super ver. itẽ qd̃ fuit in eadem
causa. sed vbi reprobat dictũ Guido. quia. l. non simpliciter re-
pellet aduocatũ: q2 tũc bene p̃cederet dictũ Guido. sed demum
si prestat patrociniũ: vt patet in. d. l. fi. ⁊ facit qd̃ habetur. j. eo. ro
mana. li. vj. ⁊ qd̃ dictũ fuit. s. eo. insuper. Si autẽ suscepit officiũ
aduocationis ⁊ prestitit patrociniũ: tunc si vult esse testis in illa
instãtia in qua patrocinatur: tunc non potest, ne duplici officio
fungatur. s. aduocati ⁊ testis cõtra. l. nemo. C. de assesso. Si autẽ
vult testificari in alia instãtia in qua non patrocinatur, forte in
causa appel. nõ potest p̃pter affectionẽ quã presumitur habere
ad causam. per id qd̃ habetur in. d. c. romana. qd̃ intellige verum
nisi de cõsensu vtriusq; partis p̃duceretur ad instar eius qd̃ di-
citur de proxeneta. j. eo. c. j. in. vj. vel nisi p̃duceretur cõtra eum
pro quo fuit aduocatus: q2 tunc cessat ratio p̃hibitionis: tũc tñ
debebit dicere veritatẽ pro vtraq; parte. vt no. gl. in. d. c. roma-
na. dicit etiã hic do. Ant. qd̃ in subsidium admittetur deficiẽti-
bus alijs p̃bationib9 vt si forte aliqua dicãtur acta solũ in pre-
sentia partium ⁊ aduocatorũ. arg. l. cõsensu. C. de repu. in versi.
super plagis. ⁊. j. eo. veniẽs. ad fi. ⁊ videtur sequi Jo. an. super di
cto ver. itẽ qd̃ fuit. sed forte istud vltimũ nõ est tutũ: q2 imputan
dum videtur partib9: quare non fecerũt actum redigi in scriptu
ram per notariũ actorum: vel quare non adhibuerunt alios testes
argumẽto de reg. iur. damnum. lib. vj. forte tñ quo ad informatio-
nem ⁊ aliqualem presumptionẽ posset tunc recipi. arg. eorũ que
notãtur in. c. de cõcilijs. xviij. dist. Ubi autẽ quis est aduocatus
in vna causa clarũ est qd̃ in alia causa in qua nõ est aduocat9 po
terit testificari etiã pro illo pro quo in alia causa est aduocatus.
per id qd̃ not. Innoc. s. eo. insuper. ⁊ quod not. in. d. c. romana.
8 ¶ † Quid de p̃curatore an poterit esse testis in causa in qua est
vel fuit p̃curator. gl. fuerũt ꝯtrarie. nã gl. in. l. fi. ff. de testi. tenuit
q̄ sic. q2 p̃curator nõ iurat de calũ. in auth. principales. C. de iura.
cal. ⁊ sic nõ cẽsetur esse causa eius p̃pria. cõtrariũ voluit gl. in. l.
deferre. §. idẽ decreuerũt. ff. de iur. fisci. Bar. ibi refert opi. quas
etiã hic refert do. Ant. ⁊ de materia etiã per Cy. in. l. omnib9. C.
eo. vbi tenet simpliciter qd̃ nõ possit. ⁊ idẽ Jaco. de bel. vt refert
Jo. and. super dicto ver. itẽ q̄ fuit. per. l. fi. ff. de testi. vbi repelli-
tur tutor cuius officiũ est necessariũ ⁊ sic multo fortius procura
tor cuius officiũ est volũtarium: licet possit interrogari vt pars
in iudicio. l. non solũ. ff. de p̃cur. ⁊ in. d. §. idẽ decreuerũt. ¶ Cõ
clude q̄ aut vult esse testis in causa in qua est p̃curator: ⁊ tũc si
non assumpsit officiũ p̃curationis vel licet assumpserit non tñ
exercuerit non p̃hibetur. per id qd̃. s. dixi in simili de aduocato.
⁊ qd̃ no. Inno. s. eo. insuper. Si autẽ exercuit officiũ p̃curatio-
nis: tũc in illa instãtia in qua exercet nõ poterit esse testis: q2 ea-
dem est ratio ⁊ fortior quã in aduocato cũ sit pars in iudicio qd̃
nõ cõtingit in aduocato. facit qd̃ no. Inno. j. de accu. super his.
Si autem vult esse testis in alia instãtia in qua nõ est p̃curator:
tũc si spectare potest ad eum cõmodũ vel incõmodũ nõ poterit
esse testis. vt no. Bar. in. d. §. idem decreuerũt. ⁊ ideo ibi decidit
q̄ si peto a te centũ ex causa mutui: que ego dico me tibi misisse
per titium p̃curatorẽ tuũ non potero p̃ducere titiũ in testẽ: q2 si
nõ appareret titium tibi dedisse remaneret mihi obligatus ad
restituẽdum. Si autẽ non spectet ad eum cõmodum vel incom-
modum. tunc ſm Bar. in. d. §. idem decreuerũt. non d3 admitti
nisi de cõsensu vtriusq; partis vel nisi produceretur contra eum
cuius fuit p̃curator vt in simili dixi de aduocato. ⁊ per hoc bene
facit tex. in. d. c. romana. sed do. Anto. hic. ⁊ idẽ videtur voluisse
Jo. an. in Spe. eo. ti. §. j. super ver. sed pone q̄ administrator. vi
detur dicere predicta vera qñ ascribi potest laus vel vituperium
si id super quo testificari habet fuit factũ vel non factũ: al's autẽ
admittetur in testem etiã pro eo cuius fuit p̃curator etiã inuita
altera parte. Sed plus placet dictũ Bart. per dictũ. c. romana.
qd̃ indistincte repellitur, ⁊ pro hoc etiã ratio: quia videtur suspe
ctus cũ presumatur habere affectionẽ ad causam pro qua fuit
p̃curator: sicut in simili dixi de aduocato. ⁊ facit etiam qd̃ not.
de proxeneta in. c. penult. in auth. de testi. colla. vij. ⁊ ideo videtur
qd̃ non possit p̃duci ad plenã probationẽ: sed solum ad aliqua-
lem informationẽ ⁊ presumptionẽ, ⁊ adde etiã qd̃ notãt dñi de
Rota in sua cõclusione. cxxij. al's. cxxv. vbi dicunt qd̃ si procura
tor est reuocatus lite pendente: ⁊ postea p̃ducitur in testem qd̃
id fieri non potest: quia presumitur in fraudem reuocatus vt sic
possit deponere. ideo non debet p̃desse. argu. s. de rescri. sedes.
dicunt etiam in sua cõclusione. cxlix. al's. cliij. qd̃ licet repellatur
solicitator a testimonio. per ea que habẽtur in. l. fi. ff. de testi. ta-
men non repellitur socius solicitatoris qui nullatenus solicita-
uit. arg. l. nam socius. ff. pro socio. ⁊. lxxvj. dist. in. c. legitur. ⁊ de
materia in dicto versi. item q̄ fuit in eadẽ causa. ⁊ seq. per predi
cta patet qd̃ procurator in vna causa in alia in qua non fuit p̃cu
rator potest esse testis, ⁊ plus dixit dñs Anto. qd̃ p̃curator in
causa possessionis poterit esse testis in causa p̃prietatis quod
9 tene menti. ¶ † In gl. scriptum. in fi. potes dicere qd̃. c. post ces
sionẽ. concordat ⁊ similiter. c. cure. quia sicut ibi dicitur stari scri
pture iudicis. sicut etiam hic videtur innui quod stetur. plus ta-
men dicitur quod licet stetur: non tamen stabitur in tantũ quin
possit scriptura reprobari. Sed tunc secundo videtur obstare. c.
quoniam contra falsam. s. titu. j. Potes dicere primo qd̃ ibi di
citur non esse standum verbo iudicis: sed non negat quin stetur
scripture iudicis, ⁊ sic possit intelligi hic: quia tamẽ hec solutio
non videtur de mẽte illius litere que videtur requirere scriptu-
ram notarij vel duorum virorum. Potes dicere secundo quod
olim credebatur scripture iudicis, ⁊ ita loquãtur hic: sed hodie
secus

secus vt ibi.⁊ licet ista decre.sit posterior in ordine, tamen prior
videtur fuisse in compositione:quia illa fuit concilij generalis ⁊
sm hoc hec decre.esset in hoc correcta vnde tertio dici potest:vt
hic tetigit Inno.⁊ Host. qd̄ si scriptura iudicis hꝫ inscriptionē
testium facit fidem,⁊ ita hic alias nō creditur. ⁊ ita ibi.Nec ob.
qd̄ scripture notarij actorum creditur sine inscriptione testium.
C.de dona.l.in hac.⁊ notatur in.d.c.qm̄.quia in hoc magis cre-
ditur tabellioni cuius officiū est scribere:sed secus in iudice. iste
tamē intellectus non videtur bene hic posse colligi nisi expona
tur dictio nisi pro ꝗuis,nam al's si dictio nisi stet proprie innuit
qd̄ sola scriptura iudicis sine inscriptione testium facit fidē:sed
tunc potest reprobari per duos vel tres.Itē vt dixit Inno.non
videtur bene iure cautum qd̄ scripture iudicis super aliquo cō-
tractu:licet habeat inscriptionē testium credatur:sed solum vi-
detur in priuilegium hoc concessum tabellionibus.facit qd̄ ipse
no.in.c.cum.p.j.de fide instru.nec ob.iste tex.quia vt dixi nō po
test colligi nisi exponatur dictio nisi pro ꝗuis : et sic improprie-
tur litera:⁊ quia sm eum potest dici qd̄ hic in versi. nec scriptū.
non loquatur de scriptura iudicum quia si de illa voluisset loqui
dixisset in singulari:nec scriptū eius cū in precedētibus in singu
lari numero sit locutus:sed loquitur sm eum de scripturis nota
riorum:vel forte appellat hic notarios iudices sicut appellātur
in ciuitate Beneuētana.de qua in supscriptione.¶ Sed Host.
10 tenet qd̄ † scripture ordinarij cū inscriptione testium:etiā super
cōtractibus creditur per istum tex.⁊ per.c.ij.j.de fide instru.hoc
iure posset tolerari si habet etiā sigillum autēticum per dictum
c.ij.non enim apparet ꝙ hic in ver.nec scriptū. velit loqui de no
tarijs:vnde in dubio dꝫ potius referri ad superiora:nec multuꝫ
est ponderandum si de numero singulari transit ad pluralem.fa-
cit qd̄ habetur in.c.fi.de ordi.cog.nam etiam quādoqꝫ de prima
persona transitur quādoqꝫ ad secūdam vel tertiam. facit qd̄ ha
betur in.c.dudum. de conuer.coniug. ¶ Do.Anto. tenet opi.
Host.in locis in quibus non est cōsuetudo tabellionum.⁊ idem
in alijs si scriptura conficiatur super spectantibus ad officium
scribentis:al's secus.arg.eius qd̄ notatur in simili per gl.de vsur.
ꝗꝗ.libro.vj. ¶ Tu potes dicere qd̄ intellectus text.stat in hoc
ver.nec scriptū. quia non intendit decidere an scripture iudicis
stetur seu detur fides : sed vult dicere qd̄ supposito qd̄ detur fi-
des ⁊ probet,non tū datur tāta fides:quin possit reprobari scri
ptura per duos vel tres testes, ⁊ ideo videretur qd̄ nisi de cōsue
tudine loci detur fides scripture iudicis:vel nisi forte reperiatur
aliud expressum in iure : prout reperitur in scriptura sententie
excōmunicationis.qd̄ non creditur etiam si habeat scriptura te
stium inscriptionē,⁊ sm predicta etiam posset intelligi.c.ij.de fi
de instru.vel potes dicere vt dixi in.c.post cessionem.de probat.
quia opi.hec videtur procedere quando scriptura iudicis habet
11 inscriptionē testium ⁊ etiam sigillum autēticum. ¶ † In gl.scri-
ptum.in fi.ex gl.ista.no.duos principales intellectus in ver.nisi
vnus est.ꝙ exponatur dictio nisi pro ꝗuis:⁊ tunc est sensus qd̄
scriptura iudicis licet habeat testium inscriptionē:quia tū non
est confecta per manum publicam:licet habeat sigillum auten-
ticum potest tamē reprobari per duos vel tres testes. secus sm
gl.in instrumēto confecto per manum tabellionis, quia non po
test reprobari nisi per quatuor qd̄ an sit verū dictū fuit in.c.ter-
tio loco.de ꝓba. ¶ Alius est intellectus qd̄ dictio nisi stet pro-
prie.⁊ iste subdiuiditur.vno modo vt exponatur testium admini
culo.i.inscriptione:⁊ tunc erit sensus ꝙ scriptura iudicis potest
reprobari per duos vel tres:nisi in illa sint inscripti testes:quia
tunc requirentur quatuor. ⁊ sm istum intellectum est hic casus
melior de corpore iuris qd̄ scriptura autentica in qua inscripti
sunt testes:nō potest reprobari per pauciores testes quaꝫ qua-
tuor siue sit scripta per manū tabellionis siue nō dūmodo sit au
tētica.facit qd̄ habetur in.c.j.⁊.ij.j.de fi.instru. ¶ Alius est intel
lectus qd̄ exponatur nisi testium adminiculo fulciatur.i.nisi te-
stes inscripti actualiter deponāt pro scriptura:qꝛ tūc non pote-
rit reprobari per duos vel tres : sed requirētur quatuor cum ex
alia parte sint duo testes actualiter deponētes ⁊ etiā autoritas
scribētis,⁊ istum intellectuꝫ sequitur hic Host. ⁊ videtur tutior
per ea que dixi in.d.c.tertio loco. ¶ In gl.penul.ibi:sed non est
verū.nec ob.iste tex.quia nō dicit qd̄ si scriptura iudicis habeat
subscriptionē testium nō possit reprobari:quia imo dicit oppo
situm si exponamus nisi pro ꝗuis.vt dixit gl.precedēs. ⁊ etiam
tangit glo.j.in fi.⁊ etiam si stet dictio nisi ꝓprie non dicit simpli
citer ꝙ non possit reprobari per testes:sed ꝙ non potest repro-
bari per duos vel tres:⁊ sic nō negat quin per plures. de quo di
xi super gl.precedēti. ¶ In gl.fi.in fi. Et aduerte quia olim etiā
papa se manu ꝓpria subscribebat ⁊ certa signa faciebat:⁊ simi-
liter quilibet cardinalis : vt vidi in aliquibus priuilegijs anti-
quis:sed hodie etiaꝫ in priuilegijs non fit subscriptio, ⁊ per hec
sit expedita hec decre.que in se ⁊ in materia est aliqualiter diffi-
cilis.Sed ex predictis satis potes percipere clarum intellectū,
⁊ maxime si daretur in punctis.

1 ☞ Testes producti super dilatoria non cogūtur deponere su-
per negotio principali.
2 Testis iurat⁹ sup vno articulo nō dꝫ deponere sup alio. ⁊ nu.6.
3 Testis qui iurauit super exceptione peremptoria potest cogi iu
rare super principali.
4 Probandi facultas excluditur tribus terminis.
5 Testi non creditur nisi deponat iuratus.
7 Testis iurans dicere veritatē idem est ac si super tota causa iu-
rasset dicere veritatem.
8 Dilatoria opponi potest post litem contestatam.
9 Testes si ab vna parte producantur super peremptoria ⁊ pars
aduersa petat eos iurare ⁊ interrogari super principali non po
terit pars sic petens illos postea reprobare.

a
De testibus.
Testi[a] qui super exceptioni
bus iurauit super principa-
li non creditur actore tamē petente si lis est contesta
ta:etiam super principali iurare ⁊ deponere compel
litur.h.d.sm Jo.an.vel aliter.Testi qui super exceptionib⁹ di-
latorijs iurauit super principali nō creditur. si vero iurauit sup
peremptoria tunc actore petente etiam super principali iurare
⁊ deponere cōpellitur.h.d.⁊ iste intellectus summarius videtur
melior per ea que dicentur super glos.ij.Et in prima decisa con-
sultatio.in secūda responsio.secunda ibi:consultationi.que duo
membra ꝓsequitur.⁊ secūdum membrum ꝓsequitur ibi si vero.
1 ¶ No.j.ꝙ † testes ꝓducti super dilatoria non coguntur depone
re super negotio principali.⁊ sic no.qd̄ licet testis debeat dicere
veritatē pro vtraqꝫ parte verū est sup eo sup quo iurauit vel illi
2 connexo:secus sup alio. ¶ Item not.ꝙ † si testis est iuratus sup
vno articulo non valet testimoniū eius si deponat sup alio;quia
tūc deponeret nō iuratus. facit qd̄ notatur in.l.momētanee.C.
qui legi.perso.⁊ in.l.si quis libertatē.ff.de peti.hered. ⁊.l.si duo.
§.idem iulianus.ff.de iureiur.de quo etiam ibi per Bar.secus si
iurasset dicere veritatē super tota causa vel super articulo ⁊ sup
tota causa,⁊ ideo de cautela est vt dicit Specu.in dicto tit.§.se-
quitur. versicul.illud. qd̄ pars non patiatur testem iurare super
articulo tantum:sed faciat qd̄ iuret super articulo ⁊ tota causa.
3 ¶ † Itē no.ꝙ vbi testis adducitur super exceptione perempto
ria ⁊ super illa iurauit:potest cogi ad instantiam partis aduerse
etiam iurare sup principali cum sup peremptoria et sup princi-
pali simul possit ꝓcedi.s.de ordi.cogni.c.j.cum ibi not. Secus
quando adducitur sup dilatoria iudicij : qꝛ non potest simul ꝓ-
4 cedi super illa ⁊ sup principali.s.de iudi.exhibita. ¶ † Ultimo
nota tres terminos excludētes facultatē ꝓbandi.vnus est suffi-
ciens ꝓductio testium.secundus est renuntiatio ꝓductionis te-
stium.⁊ tertius publicatio attestationū. de quibus dictum fuit
5 in.c.fraternitatis.s.eo. ¶ † In gl.j.in fi.hoc dixit glo. quia non
creditur testi nisi deponat iuratus.vt.j.eo.c.tuis.nisi aliter esset
depositum de consensu partium:vt ibi patet. An autē sufficiat
post depositum testimonium testem iurare vera esse que dixit.
tenuit Bartholo. brixien. qd̄ sic dummodo alias sit bone fame
sed contrarium tenuit Gof.in summa huius tituli ante fi. ⁊ hoc
cōmuniter tenetur:quia iuramentum debet precedere testimo-
nium non sequi al's non valet per istum tex.⁊ per id qd̄ habetur
ij.q.j.in primis.⁊.ij.q.iij.nullam.⁊.iij.q.ix.hortamur. An autē
testis possit deponere testimonium suum in scriptis dic qd̄ nō:
quia iudex debet audire viuam vocē testis:⁊ sic videre qua con-
stantia ⁊ qua trepidatione loquatur.l.de minore.§.tormēta.ff.
de questi.Si tamē testis iuratus deponat dictum suum in scri-
ptis non cōtradicēte iudice neqꝫ parte ⁊ in ꝓsentia iudicis scri-
pturam testimonij porrigat ⁊ dicat se testificari vt in illa conti-
netur videtur testimoniū valere.vt not.Bar.in.l.eos.ff.de fal.⁊
facit etiam qd̄ ipse not. in.l.theopompus.ff.de dote prelegata.
secus si in absentia per literas exponeret dictum suum.iij.q.ix.
6 in.c.testes. ¶ † In glos.ij.ibi non ꝓdest per iura ꝓdicta.⁊ qd̄ sic
vult gl. qd̄ si testis inductus super vno capitulo deponat super
b alio non ꝓbet[b] qd̄ est verum quādo iurauit super certo articulo
dicere veritatem secus si iurasset sup certo articulo ⁊ tota causa
vel simpliciter super tota causa:quia tūc valeret dictū eius etiā
sup alio articulo.vt not. Bart.in.l.si duo patroni.§.idem iulia-
7 nus.ff.de iureiuran. ¶ † Quid autē si simpliciter iurauit dicere
veritatē.do.Anto.videtur velle qd̄ idē sit ac si super tota causa
iurasset dicere veritatē:sed forte hoc nō est verū:quia cum pro-
pter articulos ꝓbandos ꝓducātur testes in dubio iuramētum
simpliciter ꝓstitum videtur referēdum ⁊ restringēdum ad illos:
qꝛ limitata causa in dubio parit limitatum effectum.l.ita autē.
in prin.ff.de admi.tuto.⁊.l.in agris.ff.de acqui.rerum do.fateor
tamē ꝙ licet testes iurassent dicere veritatem super tota causa:
vel simpliciter si tamen postea deponant super certis articulis

a ¶ Testi.su per hac decret. ꝗrit si testis deponat sup alio articulo quaꝫ sup ꝗ iurauit an fideꝫ faciat distingue ħ sm do.Hēri.bohych. ⁊ vide hic p do.Fely.in j.col.ver.in glo.j.

b ¶ Nō ꝓbet. recurre sup hoc ad postillā positā in princ. huius.c.vbi remisi.

non impedietur pars ꝓducere super alijs: qꝛ ex quo non deposuerunt super illis non curatur qđ iuramētum ꝑstiterint extendens se etiā ad alios articulos. secus si fuissent interrogati sup alijs ⁊ dixissent se nihil scire: qꝛ tunc post publicatas attestationes non poterunt alij ꝓduci. per illud qđ hic dicitur in fi. ¶ In ea. gl. ibi vt deponerēt. supple ⁊ iurent alias non differt questio gl. a questione tex. ⁊ sic patet ꝙ vbi solum iurāt super exceptione siue illa sit dilatoria siue perēptoria non debēt deponere super principali: quia deponerent non iurati: sed vbi inducuntur super exceptione ⁊ super illa iurant: ⁊ petitur etiam vt iurent et deponant super principali: tunc si inducūtur super dilatoria nō debent cogi iurare super principali. per id qđ. ī. dicit glos. ⁊ quia non debet simul ꝓcedi super dilatoria impediēte ꝓcessum ⁊ super principali. vt. s̄. de iudi. exhibita. secus si inducuntur super exceptione peremptoria: quia si petitur bene debēt cogi iurare: ⁊ etiam deponere sup principali: quia super peremptoria ⁊ sup principali simul potest ꝓcedi. s̄. de ordi. cogni. c. j. ⁊ ſm predicta
8 debet intelligi iste tex. ¶ † In eadē gl. ibi ante litē contesta. ⁊ sic a contrario videtur velle qđ si dilatoria opponatur post litē cōtesta. qđ quandoq̄ fieri potest vt habetur. s̄. de offi. delega. insinuante. qđ tunc poterūt cogi iurare sup principali, ⁊ hoc tenuerunt aliqui: sed tene cōtrarium per. c. exhibita. preallegatū. vbi simul non debet ꝓcedi super principali ⁊ sup exceptione concernente ꝓcessum, ⁊ intellige predicta vera in dilatoria ꝓcessus. secus si sit dilatoria solutionis que venit ꝓbanda post litem cōtesta. C. de exce. in. l. exceptionem. quia tunc bene possent cogi iurare sup principali: quia illa non impedit ꝓcessum. ¶ In glo. fi. ibi exceptio peremptoria ⁊ ꝓbari, ⁊ sic est hic casus cōtra illud qđ no. gl. in. l. peremptorias. C. sentētiam rescin. non pos. vbi gl. voluit qđ publicatis attestationibus sup principali non possit testis ꝓduci sup peremptoria postea ꝓposita. ¶ In eadem glo. ibi: falsum dixisse. hoc intellige quando volo ꝓbare falsitatē indirecte vel falsitatem cum corruptione directam autem falsitatem tantummodo ꝓbare non possum si volo ꝓducere testes sup articulo directe contrario iam ꝓductis. vt in cle. testi. eodē titu. ¶ In eadem gl. in fi. hodie habetur. de litis contesta. c. j. lib. vj. Et an si opponatur aliqua de istis tribus exceptionibus ad ꝓcessum possit peti vt testes iurēt sup principali. do. Ant. hic voluit qđ sic. forte ex eo quia ista videtur concernere negotiū principale: sed contrarium credo verum si non opponuntur ad merita cause: sed ad ꝓcessum impediēdum: quia sup exceptiones impedientes ꝓcessum ⁊ sup principali non potest ꝓcedi ꝓpter repugnantiam ⁊ contrarietatem. per id quod habetur in. c. exhibi
9 ta. s̄. de iudi. ¶ Et adde quia dixit hic Hosti. qđ † si testes ꝓducantur sup peremptoria ab vna parte: ⁊ aduersa pars petat eos iurare ⁊ interrogari sup principali qđ non poterit tunc sic petēs postea illos reprobare licet non fuerit principalis ꝓducēs: quia reprobatio est odiosa, qđ intelligit verum nisi ex vi protestationis per. c. ꝑsentium. ī. eo. sed certe istud vltimum non videtur verum: quia ex quo petit illos pro se interrogari ꝓtestatio nihil videtur operari tanq̄ contraria facto. per id qđ habetur. s̄. de consti. cum M. nam petēdo pro se interrogari approbat personam testis: ideo non potest illā reprobare. per id quod habetur. iiij. q. iij. si quis testibus.

1 ☞ Priuilegium an possit concurrere cum iure communi.
2 Publicatio attestationum non debet fieri ad petitionem illius ad quem non transit effectus testimonij.
3 Attestationes quādo sunt deposite penes partem presumptio est qđ fuerunt percunctate.

a ¶ Publicatio. idem summāt h̄ do. Abb. et do. Fely.

b ¶ Publicatꝭ attestationibꝰ. idē summāt h̄ do. Abb. ⁊ Fely. ⁊ si q̄ras vtrū ille ꝯ quē ꝓducti sunt testes possit ꝯ eos crimina obijcere distingue h̄ ſm do. Hēri. bohych. in prin. ca.

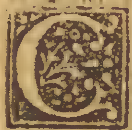

Constitutus. Publicatio[a] attestationū non fit ad petitionē tertij, ⁊ pars apud quam deposite fuerunt attestationēs non potest vlterius testes ꝓducere. hoc dicit. Et primo narrat factum secundo interloquitur ⁊ interloquēdo causam committit. secunda ibi: nos eas. ¶ In text. ibi: nominatur. sup. ⁊ mota fuit questio inter archiep̄m Eboraceñ. qui contulerat archidiaconatum magistro Honorio, ⁊ pretēdebat ad se spectare collationem archidiaconatus. ⁊ dictū Rogerium ex alia: et questio fuit commissa ep̄o ⁊ decano Linconensi. ⁊ cuidam archidiacono de quo hic in suprascriptione, ⁊ fuit delegata causa predictis per quēdam legatum apostolice sedis: coram quibus archiep̄s petebat ꝓnuntiari ⁊ declarari ad se spectare potestatem conferendi archidiaconatum Richemundie. ⁊ consequēter collationem factam magistro Rogerio per decanū ⁊ capitulum non valere ⁊ cassandam esse: ⁊ coram istis delegatis ꝓducti fuerunt aliqui testes pro parte archiep̄i ad probandum qđ ad eum spectaret potestas conferendi: non tamen fuerunt testes publicati. demum pēdente causa magister Honorius comparuit coram delegatis pro interesse: ⁊ ꝓduxit etiam aliquos testes quorum depositiones dicebantur fuisse apud eum deposite, et post predicta timēs magister Rogerius ne aliquid innouaretur contra eum appellauit ad sedem apostolicam post quā appellationem nihilominus fuit spoliatus vt seq̄tur in litera. ⁊ hac de causa misit ꝓcuratorem ad curiam ad impetrandum sup spoliatione: vt sequitur in litera, ⁊ hec colliguntur ex prima gloss. ⁊ ex gl. in verbo Eboracensem. cum dubbus sequētibus. ⁊ ex glos. fina. ¶ In tex. ibi: vertebatur. ⁊ infra deciditur qđ Honorius petebat qđ in casu in quo non aperirentur: saltem de nouo reciperētur dicti testes: cui contradicebat ꝓcurator Rogerij. dicens qđ id etiam fieri non debebat: quia ipse Honorius testes etiā ꝓduxerat ⁊ didicerat testificata cū depositiones testiū diceret apud eum fuisse depositas. ¶ Itē ibi alioquin. i. si non fuerint depositi
1 nec publicati. ¶ † No. qđ videtur esse possibile priuilegiū cōcurrere cum iure cōmuni. qđ videtur contra tex. iij. dist. in. c. priuilegia. vbi priuilegium dicitur quasi priuās ius cōmune. vnde intellige hic diuersis respectibus. Nam allegabatur ius cōmune: forte ex eo quia infra tēpus sex mensium a die vacationis facta fuerat collatio prout de iure fieri debet: vt in. c. ij. ī. de cōces. prebē. al's forte ex eo quia ꝑ archiep̄m non fuit facta collatio in tēpus sex mēsium a die vacatiōis: prout de iure fieri debet quo casu deuoluitur potestas ad capitulū. vt in. c. ij. de conces. p̄ben. ⁊ hoc verius vt colligitur ex. c. post electionē. iuncto. c. ij. eo. tit. priuilegium vero forte allegabatur respectu potestatis cōferendi vel forte ad cautelam voluerunt sibi concedi specialiter ꝑ pa
2 pam potestatē conferēdi. ¶ † Not. ij. qđ ad petitionem illius ad quē non transit effectus testimonij non debet fieri apertura seu publicatio attestationum. ¶ Itē no. qđ vbi ad petitionē autoris sunt testes recepti non sunt publicandi ad petitionē solius successoris: vt sic non preiudicetur autori. ¶ Itē no. arg. qđ vbi causa agitatur cum conferēte vel eligēte: acta non habēt ꝓdesse vel nocere illi cui facta est collatio. qđ intellige vt habetur in ca.
3 quamuis. ī. de re iudic. ¶ † Item not. qđ vbi attestationes sunt deposite penes partē ꝑsumptio est qđ fuerunt percūctate. ideo non licet vlterius ꝓducere testes, qđ intellige quādo non fuerūt clause vel si fuerunt clause reddite sunt aperte. secus ſm Hosti. si deposite essent clause et sigillate. et similiter redderentur: quia tunc cessat dicta ꝑsumptio. ¶ In gloss. in verbo Eboracēsem. ibi: non faciunt fidē in alio, ⁊ dicitur aliud esse iudicium siue interueniat diuersitas cause siue diuersitas rei, siue personarū. ī. eo. veniens. ⁊. ff. de excep. rei iudi. in. l. cum queritur. ⁊. l. cum de hoc. ¶ In gl. delegatis. imo in verbo ꝓduxisse. ibi: ⁊ magistrum Rogerium vertebatur. intellige tamen qđ a principio non fuit delegata inter istos tres: sed inter archiep̄m Eboraceñ. ⁊ magistrum Rogerium. ⁊ demum lite pēdente coram eisdem comparuit Honorius pro suo interesse vt colligi potest ex eo quod sequitur in glos. ¶ In glos. depositis. in fi. ibi: qđ verius videtur. melius dixisset qđ clarius videtur. nam ꝓcedens intellectus notabilior est, ⁊ etiam communiter approbatur cum limitatione. de qua dixi in notabilibus. ¶ In gl. penul. in fi. vel expone planius. i. si nō fuerint ab ipso Honorio ꝓducti testes: vel dato qđ fuerunt ꝓducti non fuerunt apud eum depositi nec etiam publicati. ¶ In gloss. fi. ibi: non ab Honorio. ⁊ ideo dum litera dicit fuere ꝓducti debet fieri punctus ante verbum ꝓducti, ⁊ tūc est sensus qđ si non fuerunt per dictum Honorium producti testes coram delegatis: vel licet fuerūt ꝓducti apud eum depositi non fuerunt nec publicati. tunc si pro dicto Honorio ꝓducti fuerint id est producantur testes qui fuerunt per archiepiscopum ꝓducti: sed non fuerunt publicati. admittētur tunc ad testimonium pro dicto Honorio.

1 ☞ Publicatis attestationibus non est licitum opponere in personas testium.
2 Iuramēto illius de cuius conscientia queritur statur in his que pendent a conscientia.
3 Negatiua quandoq̄ probatur per iuramentum.
4 Protestatio de opponēdo contra testem facit ꝙ ei de facili non creditur.
5 Testes si contra aliquem ꝓducantur in vno articulo ⁊ nō opponit si postea cum super alio producuntur opponi an possit.
6 Protestans opponere contra testes: an possit a protestatione desistere.
7 Acceptans dictum testis contra se producti quatenus pro se facit non poterit personam illius reprobare in alia causa.
8 Instrumentum si arguatur de falsitate producēs potest desistere a productione.

Presentium. Publicatis attestationibus[b] nō opponit in ꝑsonas testium: nisi in casibꝰ hic positis. h. d. Et ponit regulam a qua tres casus excipit, ⁊ ſm casum determi
1 nat ibi ceterum. ¶ † Not. regulā ꝙ post publicatas attestationes nō est licitū opponere in ꝑsonas testiū, ⁊ rō est: qꝛ ꝑsumitur malitiose

malitiose opponere: ex quo tanto tpe tardauit, et ideo non admittitur nisi purgata fuerit dicta psumptio per iuramētum vel nisi verisimiliter cesset malitia: vt quia a principio fuerit ptestatus vel de nouo superuenit notitia exceptionis. ¶ Itē not. qd
2 in† his que pēdent a cōscientia statur iuramento eius de cuius conscientia queritur. de quo in c. si vero aliquis. de sen. excō. et j. de homi. significasti. et facit qd not. gl. insti. de act. in. §. alie. in gl.
3 magna. ¶ Item no. qd† negatiua interdum pbatur p iuramentum, et de materia negatiue plene habetur. c. bone. el. j. s. de elec.
4 ¶ Ultimo not. qd† vbi quis ptestatur de opponēdo contra testem. de facili non creditur testi cōtra quem facta est ptestatio si aliquid testificetur pro ptestante. de quo dicendum vt in gl. fi.
a ¶ In gl. j. ibi: nec in alia. intellige etiam inter diuersas psonas per tex. in. l. si quis testibus. C. eo. indistincte loquētem. et sequitur hic Inno. et etiam Cy. in. d. l. si quis testibus. licet Guido de suza. tenuerit cōtrarium in. d. l. si quis testibus. vt no. p Jo. and. in addi. Spe. eo. titu. §. sepe. ver. quid si eum. ¶ Item intellige hoc verum siue pducēs fuerit vsus testibus siue non. nā ex quo semel pduxit approbauit psonas: ideo non potest reprobare. licet Spe. aliter dicat in dicto. §. sepe. circa finē. sed pcedens dictū
5 tenuit Cy. in. d. l. si quis testibus. Quid autem† si ille contra quē pducuntur testes sup vno articulo nihil opposuit: sed cū postea pducuntur sup alio opponit an possit. ¶ Dicit quod sic per. l. voluntarie. C. de excusa. tuto. nam minus est non reprobasse testes sup vno articulo quam approbare eos pducendo. facit qd notat Inno. s. de restit. spolia. olim. el. iij. Et adde ad pdicta qd not. Inno. j. de exceptio. cum venerabilis. et s. de eta. et qualita. accepimus. ¶ In eadem gloss. ibi: est tamen argumētum cōtra. Sed solue qd aliud est approbare psonam quo casu non sequitur qd videantur etiam approbari testimonia ferēda per rationem quam dixit gloss. et facit quod habetur in. l. ex consensu. ff. de appel. vbi patet qd licet impetrauerim iudicem: et sic approbauerim psonam eius: tamen possum ab eius sententia appellare. Aliud est quando quis reprobat psonam testis: quia tunc videtur dicere eum inhabilem: et per consequens non debere credi eius testimonio. j. eo. testimonium. ideo plus operatur reprobatio quam operetur approbatio. facit quod not. in simili. s. de consuet. cum dilectus. vbi interdum plus tollit priuatio quam ponat affirmatio. et de materia gl. habetur per Cy. et legistas in dicta. l. si quis testibus. et adde quod habetur. j. in fine capituli. ¶ In gl. iuramento. in fi. sed certe si vera esset prima opi. quam tenet glos. iste text. hodie esset frustratorius cum etiam in spiritualibus hodie iuretur de calumnia. vt in. c. j. de iuramē. calum. in. vj. pterea hic loquitur simpliciter et indistincte: ergo indistincte debet intelligi. j. de priuileg. quia circa. cum concor. ideo tene secundam opin. et ad aut. in hoc sacramento responderi potest qd hoc est speciale. vt voluit gl. et idē dicebat Inno. in omnibus alijs casibus in quibus hoc reperitur expressum. Sed certe hodie etiam si aliter expresse non exprimatur potest iudex vbi suspicatur de malitia semper facere pstari iuramentum malitie. vt habetur in. c. ij. de iuramen. calum. in. vj. pterea potest dici qd illa autentica dicit non esse reiterandum iuramentum calūnie: sed nihil dicit de iuramento malitie, ideo in hoc est standū huic textui. et ei qd habetur in dicto. c. ij. Et adde dum gloss. dixit sed vbi non credo qd debet intelligi de capitulo vltra tertiam. nam in. c. pastoralis. bene sufficit ptestatio sicut hic. ¶ In gl. penultima ibi difficile est pbare, nam licet pbaret sibi postea fuisse dictum non sequitur necessario qd ante non sciuerit. Ideo necessarium est iuramētum. facit qd habetur in. c. per tuas. j. de cōdi. appo. ¶ In gl. fina. ibi: et si pcessum fuit. hic incipit glo. respondere ad oppositionem superius factam, et conclude pro intellectu tex. et glos. qd aut ptestans fuit prosecutus ptestationem et pduxit testes ad reprobandum psonas: et tunc si obtinuit apparet psonas esse inhabiles, ideo nullatenus credetur et tunc pcedit expositio vt exponatur de facili nō credatur, id est nullo modo. Idem dicas si succubuit ex quo per ipsum non remansit per iura allegata in gl. et etiam hoc voluit hic glo. Interdum autem non fuit psecutus ptestationem: sed solum a principio simpliciter fuit ptestatus ius suum debere esse saluum contra psonas et dicta testium: et tūc pcedit expositio secunda vt exponatur de facili non credatur, id est nō faciliter credatur nisi qualitas persone testis aliud suadeat: vt quia sit adeo honesta qd nulla sit suspicio cōtra eum qd aliquid dixerit pro ptestante p captāda beniuolētia eius: ne aliquid cōtra eum obijciat: et sic erit hoc arbitrarium alias non credetur plene sicut creditur alijs testib9, sed solum ad psumptionem et demum cum alijs adminiculis faciet fidem, et ideo propter dictum vnius testis contra quem facta esset ptestatio in eo qd dixit pro ptestante non veniet deferēdum iuramentum: quia non censetur integer testis, et similiter si duo testes dicant contra ptestantem: et duo alij dicant aliquid p illo

plus credetur illis qui dicunt contra protestantem. vt hic voluit
6 Jo. and. ¶ † An autem possit protestans desistere a ptestatione. dic qd si nō si forte aduersarij in aliquo intersit ppter aliquas expēsas factas occasione ptestationis: nisi forte refundat illas. per id quod habetur in. c. interposita. j. de appel. vbi autē aduersarij non intersit an tunc possit desistere. conclude qd si ptestans pduxit testes ad reprobandum personas testium contra quas facta est ptestatio: et tūc etiam non potest desistere inuito aduersario ex eo quia tales testes qui pducuntur per ptestantem iurant dicere veritatē pro vtraqz parte. vt not. s. eo. fraternitatis. et sic poterit esse qd forte dicet in fauorem illius contra quem facta est protestatio: et in fauorē testium cōtra quos est ptestatus: et ideo inuito aduersario nō potest desistere a tali productione. per id qd habetur in aut. at qui semel. C. qūo et qn iudex. et idē videtur velle Innocē. si forte protestans dixit se velle testes super ptestatione seu reprobatione pducere per dictam aut. at qui semel: Si autē non pduxit protestans testes super reprobatione: sed forte vult reprobare per instrumētum qd produxit. tunc dixit Innoc. qd potest desistere si instrumētum solum faciebat in fauorem ptestantis. Secus si fecisset etiam in fauorem aduersarij: quia tunc non posset desistere argu. eorū que habentur. j. de fide instru. imputari. Si autem nihil pduxit ad reprobationem testium: tunc aut vult desistere a ptestatione anteqz testes contra quos facta est ptestatio aliquid deponāt: et tūc potest desistere cum res tunc videatur integra. per id qd habetur in. l. si quis libellos. canonizata. ij. q. vj. et. C. de appel. l. si quis puocatione. Aut vult desistere postqz testes cōtra quos facta est protestatio deposuerunt et tunc non potest: quia non censetur res esse integra. nam non cessat presumptio que est contra testem deponentem precedēte protestatione cōtra eum. de qua tangit hic gloss. circa finē. Et multo minus posset desistere post publicationem. Et ex predictis cōsuluit Abbas qd quis non protestetur cōtra testes nisi post depositionē et ante publicacionē. naz ex quo depositio precessit ptestationem non est suspicio contra testem. et hoc sequitur hic do. Anto. licet Jo. and. hoc non placeat. sed verius videtur dictum dñi Anto. per rationem predictam, et quia hic non videtur phiberi apponere post depositionez testis: sed solum post publicationem. vt patet ex litera. ¶ Item predicta vera qū ille qui pducit testes super principali nō impugnat reprobationem quam facit protestans si autē ipsam impugnaret: et sic in consequētiam approbaret illos contra quos fit protestatio: tunc dicūt aliqui qd omnino plene crederetur etiā pro protestante: ex quo pducens approbat eos pro se. supple etiam post protestationem. argu. eorū que habentur. iij. q. viij. cuius in agēdo. et facit qd notat Cy. in. l. si quis testibus. C. eo. sed cōtrarium hic sequitur dñs Anto. quia si ptestans nixus est reprobare testes non est conueniēs qd pro eo credatur licet succubuerit. per id qd habetur in. l. alia. C. de his quib. vt indig. et per id qd etiam tetigit hic gl. et quia etiam non cessat suspicio contra testem ex quo post protestationem deposuit. vt patet ex superius dictis. ¶ Item aduerte qd vbi potest desisti a ptestatione. Tacite videtur illi renuntiari si petat testem pro se interrogari. argu. d. l. si quis canonizate. iij. q. ij. secus si ptestans facit rubricas contra aduersarium ex dictis testium scz contra quos est protestatus, quia non videtur per hoc renūtiare ptestationi fm Inno. cum licitum sit aliorū autoritatib9 vti ad illos conuincēdos. xxxvij. dist. si quid veri. secus fm eum si faciat rubricas pro se seu pro iure suo: quia tunc bene videbitur renūtiare fm Innoc. saltem fm opi. que habet in nullo credatur pro protestāte. Sed certe vt dixi superius post publicatas attestationes quo tēpore fiunt rubrice seu allegationes ex dictis testium non est licitū renuntiare ptestationi, et ideo non iuuaret ipsum ptestantem talis renūtiatio per ea que. s. dixi. sed quatenus ageretur de eius preiudicio posset tunc renūtiatio sibi nōcere argu. eorum que habetur in. l. de etate. §. j. ff. de interrog. actio. et qd not. in. c. fi. s. de cōfes. ¶ Itē adde quia voluit hic Inno. qd protestatio de qua hic nō iuuet protestantem nisi pars consentiat vel nisi subsit aliqua iusta causa protestādi. per id qd habetur in. c. cum. M. s. de cōstit. ¶ Sed certe ibi ptestatio est cōtra ius: et cōtraria facto ideo nō valet sed hic est fm ius et approbata a iure in casu isto. Ideo valet etiam si aduersarius contradicat: et licet de alia causa non appareat tempore protestationis. ¶ Item adde quia tenuit Cy. in dicta. l. si quis. et etiam Joan. and. in additio. Spec. in titu. de teste. §. sepe. versi. sed quid si eum. qd si ille contra quem testis est
7 productus† acceptauit dictū testis quatenus pro se facit quod si postea velit psonam illius testis etiaz in alia causa reprobare non poterit et hoc si egebat dicto illius testis: quia alias forte sine illo non bene pbabat intentionem suam: secus si sine illo probabat suam intentionem: quia tunc bene poterit eum reprobare saltem in alia causa. et istud sequitur hic etiam dominus

¶ In gl. j. sup hac tractat an pducens testes possit postea ipsm reprobare. vide hic p do. Abb. et do. Fely. q pcedit p cōclusiōes. et vide distincte do. Pe. bohych. h post pn. ca. v. sup eo. c.

Anto. sed forte istud dictū non est verū: quia siue indigerent di-
cto huius testis siue non. ex quo vtitur eius dicto ⁊ sic approbat
personam testis non videtur qd̄ possit postea illam reprobare.
per. d. l. si quis. que indistincte loquitur, ⁊ sic indistincte d3 intel
ligi. xix. dist. in. c. si romanorum. cum cōcordan. ❡Ultimo adde
8 inquantum gl. j. in fi. dixit † qd̄ potest quis desistere a productio-
ne instrumenti si arguatur de falsitate, nam illud est verum nisi
diceretur producentem falso fabricasse ipsum instrumētū: quia
tunc non euaderet penam desistendo ab vsu instrumenti. secus
quādo ipse nō fabricauit. l. qui falsam. ff. de fal. ⁊. l. si falsos. C. de
fal. vbi est casus. Et not. ꝙ vbi opponitur de falsitate contra in-
strumentum si pars ꝓducens desistit ab vsu videtur tacite fate-
ri instrumētum falsum. ideo non poterit vti etiam in alia instan
tia. l. tertie. C. de fide instru. ⁊ in Spe. de instru. edi. §. instr̄m. ver.
itē opponitur qd̄ aduersarius. ⁊ ibi per Jo. and. in addi. Secus
si producēs desistat ab vsu instrumēti eo casu quo non oppone-
batur falsitas contra instrumētum. vt nota. gl. in. d. l. iij.

1 ☞ Testes pauci possunt esse tante autoritatis qd̄ preferētur pluribus. ⁊ nu. 7.
2 Probationis quis sit finis.
3 Testes an ⁊ quādo debeant ad concordiam reduci ne incidant in falsum.
4 Sorte dirimi an debeat iudicium qñ dubium est super facto.
5 Instrumētum si contradicat instrumento qd̄ preferendum sit.
6 Testes vtriusq3 partis si sint equales standum est testibus facientibus pro reo.

a ❡Si testes, idē ī effectu summāt. d. Abb. ⁊ Fely. l3 Fely. per alia verba idem tñ sonantia.

a In nostra presentia. Si testes[a] a diuersis
producti sint equalis honestatis statur maiori nume
ro alias preualere poterit pauciorum autoritas. h. d.
Et primo premittit factum ⁊ diffinitionis causam. secundo ibi
mandamus dat mandatum bimēbre, ⁊ secundum mēbrum ibi si
vero. ❡† No. qd̄ vbi testes vnius partis contradicunt testibus
alterius nō semper statur dictis illorū qui sunt plures numero:
1 sed demum quando sunt equalis conditionis. ❡Item no. † qd̄
tanta potest esse autoritas testium pauciorū: qd̄ preferūtur etiā
testibus qui sunt plures numero ⁊ presertim quando dicunt ve
risimiliora ⁊ aptiora negotio de quo queritur. facit qd̄ habetur
in. l. ob carmen. §. fi. ff. de testi. ⁊. s̄. titu. proxi. in. c. licet causam, ⁊
dicūtur deponere verisimiliora quādo deponūt super eo. super
quo concordat ius cōmune: vt not. Inno. j. de prescrip. auditis.
⁊ gl. s̄. de elec. cum ecclesia. ⁊ Jo. and. hic. ❡Itē no. finem proba
2 tionis † quia est animum iudicis ⁊ eius motum inducere ad fir-
miter credendum. ita fore est vt probatum. de quo per Bart. in
3 l. admonendi. ff. de iureiuran. ❡In gl. j. ibi: non valet. † potest
tamē reduci dictum eius ad cōcordiam ne incidat in periurium
vel falsum si aliquo modo hoc fieri possit argu. c. cum tu. s̄. eo. ⁊
ibi dictū fuit. secus si adeo manifesta esset contrarietas qd̄ non
possit reduci ad concordiam. ❡In ea. gl. ibi: si vero vnus testis
omisit. gl. aliud mēbrum vc3 quando vnus cōtradicit pluribus,
sed cōtradicit vni alteri. quo casu dic qd̄ neutrius dicto statur:
ex quo vnus impugnat alium saluo nisi tanta esset autoritas al
terius eorū qd̄ iudex moueretur ad deferēdum iuramētum s̄m
materiam. c. fi. j. de iureiurā. An autē debeant reduci ad concor-
diam ne incidant in falsum vel periurium dictū fuit in. d. c. cum
tu. ❡In ea. gl. ibi: sed hoc non placet. Nota bene qd̄ vbi testes
producūtur: licet sit cōtrarietas inter eos non est differentia: an
producātur ab eadem parte: an ab alia. ⁊ sic facit cōtra do. Ant.
qui videtur velle oppositū in. c. cum tu. s̄. eod. vt ibi dixi. ❡In
ea. gl. ibi primo cōcordabit. No. bene ex ordine gl. qd̄ etiam vbi
plures testes cōtradicunt paucioribus debet primo fieri cōcor-
dia si potest: ⁊ sic nedum h3 locu3 cōcordia qñ sunt equales hinc
⁊ inde: sed etiā qñ ex vna parte sunt plures. idem etiam voluit. j.
gl. penul. licet gl. ⁊ Innoc. velit cōtrarium in. c. cum cōtingat. s̄.
de offi. deleg. sed istud videtur verius de iure per. c. cum tu. s̄. eo.
ibi dixi. qd̄ intellige quo ad hoc ne ille pauciores incidāt in per-
iurium vel falsum non vt aliquid ꝓbent. ❡In ea. gl. ibi: diuida
tur si potest. An hoc procedat patebit statim ex infra dicendis.
❡In eadē gl. ibi: indiuisibilis. vt quia naturaliter diuidi nō po
test sine corruptione vt homo vel equus ⁊ idē si sit indiuisibilis
ex iuris dispositione vt vir ⁊ vxor qui non debēt ab inuicē sepa
rari. vt. C. cōia vtriusq3 iudic. in. l. possessionē. al's pone exēplum
in seruitute que sui natura est indiuidua. l. ij. ff. de verb. obli. ⁊ in
libertate ⁊ seruitute. vt in. l. cum filius. de leg. ij. ❡In eadē glo.
ibi: gratificare. aliq̄ dicūt qd̄ si sit casus in quo expresse permitta-
tur gratificatio potest ꝓcedere qd̄ dixit gl. al's poterit adiudica
ri tota res vni ⁊ ille condēnari in parte estimationis alteri arg. l.
4 cum filius. ff. de leg. ij. ❡† In eadē glos. ibi: dirimetur res sorte.
sed certe non videtur pro diffinitione cause recurrēdum ad iudi
cium sortis. vbi est dubiū super facto. vt est gl. nota. in. l. j. C. vti
pos. ⁊ facit qd̄ dixi in. c. licet causam. s̄. de ꝓba. vnde licet docto.
videātur trāsire cum gl. tñ de iure videretur verius qd̄ reus ab-
soluatur ab vtroq3. nam ꝓpter ꝓbationes cōtrarias, non vide-
tur aliquis eorū plene probasse, ⁊ ideo videtur qd̄ reus in dubio
debeat absolui. per id qd̄ habetur in. l. qui accusare. C. de eden. ⁊
s̄. de causa pos. cum ecclesia. vel forte posset dici qd̄ si alter eoru3
prius venit ad sniam qd̄ pro illo d3 fieri executio prestita tñ ab
eo cautione de defendēdo reum contra alium agētem. per id qd̄
habetur in. l. penul. ff. de peti. here. ⁊ in. l. is a quo. ff. de rei vēdi.
vbi autē eodem tēpore feratur pro vtroq3 potest dici qd̄ tūc in
executione se impediant vel poterit reus cōsentire qd̄ fiat execu
tio pro vno prestita sibi cautiōne ab illo de defendendo eum ab
alia parte per leges prealleg. nam ex quo sunt diuerse persone ⁊
sic sunt diuerse instātie non videtur ꝙ ꝓbatio facta per vnū tol
latur per ꝓbationes alterius factas per regula3 res inter alios
acta. ⁊ facit. c. cum inter vos. j. de re iudi. ❡In ea. gl. ibi: de ꝓba
5 tionibus tertio. Quid autē si † instrumentū cōtradicat instrumē
to nec possint reduci ad cōcordiam. dic vt habetur in Spec. de
instru. edi. §. instrumētum. versi. sed pone. vbi dicit preferendum
esse instrumētum qd̄ a magis fidedigno ꝓducitur vel est scriptū
al's ceteris paribus preualebit instr̄m qd̄ cōtinebit absolutionē
altero continēte obligationē, argu. l. arrianus. ff. de act. ⁊ oblig.
❡In ea. gl. ibi: detur meliori forte posset dici qd̄ deberet adiu
dicari illi qui prius peruenisset ad sniam. per id qd̄. s̄. dixi in si-
mili. ⁊ per id qd̄ habetur in. d. l. penul. ff. de peti. hered. Illud vi
detur ꝓcedere vbi imminet periculū animarū: prout hic immi-
net non videretur qd̄ neutri dari debeat inuita muliere, sed ea
volēte possit ꝓcedere qd̄ dixi: q2 potest mulier cōsentire in eum
cum quo non precessit matrimonium. de hac qōne vide Jo. an.
post Host. super rub. de spon. duorū. ❡In ea. gl. in fi. Tene gl.
licet Host. videatur aliter dixisse: sed non bene per ea que habē-
6 tur in tex. isto. † vbi autē essent equales videretur standum testi
bus faciētibus pro reo. vt voluit Jo. in. c. clerici. lxxxj. dist. Uel
dic qd̄ glo. ꝓcedit per rationē suam in casu suo. licet idē Jo. alio
casu loquatur sc3 qñ testes actoris ⁊ rei sunt pares ⁊ directe cō-
tradicūt ⁊ non qñ indirecte. Et adde in eo qd̄ supradixit glo. qñ
vnus testis cōtradicit pluribus qd̄ gl. ꝓcedit qñ directe cōtradi
cit, nam secus si duo deponerēt super mutuo ⁊ vnus deponeret
super exceptione pacti de non petēdo: quia tunc non tollitur di
ctum illius testis: sed probat semiplene pactū de non petēdo: et
ideo tunc potest esse locus delationi iuramēti. vt notat Jo. an.
7 in. c. ñ. j. de iureiur. ⁊ Cy. in. l. in bone fidei. C. de iureiurā. ❡† In
gl. fi. ibi: tūc prefertur numerus. Host. dicit gl. esse cōtra tex. qui
expresse vult qd̄ autoritas debeat preferri cuicūq3 multitudini.
nam ⁊ s̄m eum potius debet credi duob⁹ testibus fidedignis ⁊
magne autoritatis quā centum vilibus ribaldis: non respondet
tñ ad. c. ecclesia vestra. sed posses dicere qd̄ ibi loquitur in casu in
quo actus debet esse factus a maiori ⁊ seniori parte capituli. vt
in. c. quia propter. de elec. ⁊ ideo si alterū eorum deficiat non va
let actus vbi numerus multū excedat ⁊ dicitur multū excedere.
prout hodie est declaratū qñ in duplum excedit. vt in. c. si quan-
do. de elec. in. vj. Posses cōcordare opi. quia si testes qui sunt in
numero multo plures sint vilis cōditionis: vt in exēplo qd̄ po-
suit Hosti. tunc procedat opi. Hosti. sed si testes non essent vilis
cōditionis: sed tñ non essent tante autoritatis quāte sunt testes
pauciores. tūc possit procedere opi. gl. quia tanta posset esse au-
toritas qd̄ iudex debebit preferre pauciores ipsis pluribus dū-
modo non multum excedāt: ⁊ forte dicentur in multū excedere
qñ in duplo excedent alios in numero. arg. d. c. si quando.

1 ☞ Literis delegatorum an sit credendum.
2 Testimonium de auditu an sit sufficiens.
3 Probatio testium quando admittitur post conclusionem in causa.
4 Laici ⁊ femine admittuntur cōtra electum in episcopū ad probandum defectum irregularitatis.
5 Purgare se potest per presbyteros electus in episcopum.
6 Negatiua coarctata ad factum certarum personarum est probabilis.
7 Falsans literas apostolicas qua pena puniatur.
8 Testimonium de auditu vtrum valeat.
9 Testis interrogatus de causa sciētie si dixit quia presens fuit et vidit an probet ⁊ quid econtra.
10 Criminosus nō repellitur ab excipiendo sed a testificando.

b ❡Ad probandū. idē summant h do. Abb. et Fely.

b Tam literis. Ad probandum[b] impedimē
tum electi tam laici quā cle-
rici ⁊ etiam femine admittuntur. hoc dicit. ❡Et pri-
mo ponit quod probauerunt testes contra electum.
Secūda ibi: quia vero. super articulo bigamie mandat laicos et
feminas recipi ⁊ impedientes excommunicari ⁊ ponit quid fie-
ri debeat illa non ꝓbata ⁊ etiam quid fieri debeat illa probata.

Tertia

Tertia ibi: archipresbyterū. ponit penā archipresbyteri et sacri
1 ste ratione delicti et falsitatis per eos cōmisse. ¶ Not. qꝫ† literis delegatorum videtur credēdum presertim qñ referunt negotiū
2 ad superiorem. de quo in c. post cessionē. §. ti. j. ¶ Itē no. qꝫ† regulariter testimonium de auditu non est sufficiens probatio. de quo in. j. gl. et. §. eo. preterea. vbi etiam dictum fuit. et etiā per gl. et archidiaconū. xxij. q. v. in c. hoc videtur. xxij. q. ix. testes. ¶ Itē no. qđ fama regulariter non probat. de quo. §. eo. veniēs. et per Bar. in. l. de minore. §. tormenta. ff. de questio. ¶ Item not. qđ
3 testes singulares non probāt. facit. §. de elec. bone. el. j. ¶ † Itē not. qđ interdum etiam post cōclusionē in causa. quinimo post relationem factam superiori admittitur probatio scꝫ quando non stetit per ꝓbare volētem: sed iniuste fuit repulsus. facit qđ
4 nota. per glo. in c. ex conquestione. §. de restit. spolia. ¶ † Item not. qđ contra electum etiam episcopum ad probandum defectum irregularitatis oppositū contra illum admittantur etiam laici et femine. ¶ Item nota qđ sicut propter infamiam delicti sic et propter infamiam defectus imponi debet purgatio et similiter propter defectum infirmitatis. vij. q. j. c. fina. et. j. de purga.
5 cano. accedens. ¶ † Item not. qđ non est necesse qđ quis se purget per alios eiusdem ordinis vnde electus in episcopum necessario non hꝫ se purgare per alios episcopos: imo videtur posse se purgare etiam per presbyteros vel diaconos bone fame qui notam habent conuersationem ipsius qui debet se purgare. facit qđ legitur et notatur. j. de purga. cano. cum. P. ¶ Item nota qđ falsum committit destinans literas sub nomine capituli si
6 ipsum totum vel maior pars non cōsentit. ¶ † Item no. qꝫ negatiua coarctata ad factum certarum personarum videtur esse
7 ꝓbabilis. de quo in gl. fi. et. §. de probat. in c. tertio. ¶ † Ultimo no. penam falsarij literarū aliarum quam apostolicarū que autem sit pena falsantis literas apostolicas. habetur in. c. ad falsariorū. j. de crimi. falsi. et videtur velle hic do. Ant. post Jo. an. qꝫ hic non sint isti suspēsi ipso iure per. c. ad falsariorū. sed debeant suspēdi et demū denūtiari esse suspensi. et sic intelligit et supplet istum tex. sed potes dicere qꝫ in. c. ad falsarioꝝ. loquitur de vtente falsis literis qđ bene est suspēdendus: vt ibi: sed hic loquitur de fabricante falsas literas sub noīe alterius quā pape quo casu videtur qꝫ ipso iure sit suspēsus per istum tex. Tene tñ mēti dictum do. Anto. et precipue quia in penis cōsueuit fieri mitior
8 interpretatio de re iudi. in penis. lib. vj. ¶ † In gl. j. ibi: presumptione violenta. exemplum patet ex nota. per gl. in. d. c. dixit. vt quādo vir stetit absens per annū et vltra: et reuersus reperit mulierem pregnantem: nam presumitur adulterium commissum et pōt agere ad separationem tori. ad. c. autem preterea. §. eo. dic vt ibi dictū fuit et conclude qđ vbi testis deponit per sensum auditus proprij super eo de quo probando queritur. et est tale qđ per dictum sensum auditus percipitur: tunc valet testimonium de auditu. exemplum si dicat testis qđ titius ꝓmisit seio decē: quia audiuit ipsum ꝓmittere. facit ad predicta qđ notauit Inno. j. eo. cum causam. et qđ habetur in. l. j. §. j. ff. de verb. obli. Et per predicta etiam videtur qđ si testes audiuerūt verba contrahentium licet cortina esset in medio dūmodo habeāt voces contrahētium notas valebit testimoniū si deponāt se audiuisse titium ꝓmittere seio decem vel aliud simile. de quo per glo. in. l. ij. §. idem labeo. ff. de aqua plu. arcen. et etiam tangitur per gl. in. c. testes. iij. q. ix. Aut testes deponunt per sensum auditus super actu proximo actui. de quo probando agitur. vt si deponūt qđ audiuerunt aliquos carnaliter cōmisceri ad finē probandi actum copule carnalis non autē dicunt se vidisse. et hoc casu tale testimoniū de per se non ꝓbat: sed cum fama et alijs adminiculis sic. vt ꝓbatur in. d. c. preterea. Quādoqꝫ vero testes deponūt se audiuisse ab alio aliquid fuisse dictum vel factū, et istud est proprie testimoniū de auditu auditus, qđ regulariter non ꝓbat. vt not. gl. in. c. hoc videtur. xxij. q. v. vide in casibus precedentibus non est proprie testimoniū de auditu auditus. In causa tñ matrimoniali est speciale qđ interdum recipitur testimonium de auditu auditus. vt. §. eo. in. c. quoties. et. j. eo. licet ex quadam. et similiter est speciale: vbi agitur de factis valde antiquis. vt in. l. si arbiter. ff. de proba. et in. c. quid per nouale. de ver. sig. et eo. tit. veniēs. cū
9 ibi nota. per Innoc. lib. xj. ¶ † Quid autē si testis interrogatus an titius ꝓmiserit seio decem respondit qđ sic. interrogatus de causa sciētie. respondet quia presens fuit et vidit: an probet testimoniū eius: videtur qđ non: quia titium ꝓmittere seio decē non percipit per sensum visus: sed per sensum auditus. contrariū cōmuniter tenetur qꝛ sensus visus videtur esse generalis ad omnē sensum. vt est gl. valde notabilis in. c. testes. preallega. iij. q. ix. et not. etiam Cy. in. l. testium. C. eo. et Archidiaconus in. d. c. hoc videtur. et notatur etiam in Spe. de teste. §. j. versi. itē qđ non probet. ¶ Quid autē econtra si dicat se audiuisse id qđ percipit per visum. puta quia interrogatus an titius ingressus fuerit talem domum vel talem possessionē. respondit qđ sic: et interrogatus de causa sciētie respondit quia audiuit ipsum ingredi: an ꝓbet: do. Anto. hic videtur velle qđ sic: quia ꝯm eum sensus auditus non excludit visum. sed cōtrarium voluit Archi. in. d. c. hoc videtur. et videtur qđ melius: qꝛ licet reperiatur in sensu visus qđ sit generalis ad alios sensus: non tñ sic reperitur in sensu auditus. facit qđ not. Inno. in. d. c. cū causam. j. eo. ¶ In glo. ij. in fi. Abb. dicebat idē in causa criminali ciuiliter mota: et qꝛ ille qui inculpatur de crimine ꝓsumitur melius scire veritatē sibi deferatur iuramētum. nā et in mera ciuili defertur ei qui melius nouit veritatē. vt nota. in. c. vltimo. hic allega. Hosti. vero cōcordabat opi. quia si agebatur ciuiliter de crimine ad penam pecuniariā. idē qđ in mera ciuili. secus si ad aliam penāvt erat hic. de quo dicēdum vt plene notatur in. d. c. vlt. et per Bart. in. l. maritus. ff. de questio. ¶ In glo. tales. in fi. No. bene ex tex. coniuncta hac
10 gl. qđ† licet criminosus non repellatur ab excipiēdo. j. de excep. cum inter. tñ repellitur a testificādo super crimine opposito etiā per modū exceptionis qđ est notādum. licet alij teneāt cōtrariū et non bene per istū tex. ¶ In glo. siue laicos. ibi non admittitur in crimine. Hoc verū de iure canonico, sed de iure ciuili admittitur mulier in testem etiā si criminaliter agitur. vt no. in. c. forus. circa fi. allegato in gl. et dixi. circa fi. §. eo. qm̄. ¶ In gl. fi. ibi: vel quoties. Istā dicit Inno. posse dici directā ꝓbationē et precedētem indirectam. et de materia negatiue qualiter possit probari. plene not. in. c. bone. el. j. per gl. et per Jo. and.

1 ☞ Locus si sit tutus procuratori sufficit: licet non sit tutus parti principaliter citate.
2 Testes non coguntur ire extra prouinciam.
3 Contumax in processu est iterato citandus ad sententiam audiendam.
4 Singularis de ecclesia potest agere pro iure ecclesie.
5 Sententia lata contra particularem de ecclesia an preiudicet alteri volenti agere nomine ecclesie.
6 Singularis de ecclesia si repetat male alienata an teneaꝛ se defendere vel ecclesiam si recōueniatur vel satisdare de defendendo in causa reconuentionis.
7 Uacante sede an possit agi pro iuribus ecclesie.
8 Dictio maxime quid importet.

Cum olim. In causa[a] liberali contra contumacem etiam lite non contestata recipiūtur testes. h. d. ¶ Et primo prima pars decise narrat factum. Secunda ibi: mādamus dat iudices quibus committit receptionē testium et prouidit quid per eos agēdum sit reo contumace. ¶ Not. qđ particularis persona de ecclesia videtur agere posse pro iuribꝰ ecclesie. de quo hic per gl. et Inno. et. j. de rebus eccle. non alie. in. c. si quis presbyterorum. et per Lapum in suis allega. allegatione. ij. vbi multū insi-
1 stit circa materiam istam. ¶ No. ij. qđ† sufficit locum esse tutum procuratori: licet non sit tutus parti principaliter citate. ad hoc vt arcetur ad comparēdum saltem per ꝓcuratorem. de quo in c. querelam. §. de procur. et per gl. §. de elec. bone. el. j. ¶ Itē not.
2 †testes recipiēdos in prouincia in qua sunt. et sic videtur qđ non cogātur ire extra prouinciam. de quo in. c. statutum. §. proferendos. de rescrip. lib. vj. et in aut. apud eloquentissimum. C. de fide instru. et. iiij. q. iij. §. item in criminali. versi. venturis. ¶ Item nota qđ super causa status ecclesie partibus presentibus non procedítur ad diffinitiuam lite non cōtestata, sed altera absente sic. ¶ Item nota qđ delegatus vt causam audiat et instructā transmittat superiori potest partibus statuere terminum peremptorium ad sententiam audiendam per superiorem ferendā. ¶ Et nota qđ sola termini statuitio non cēsetur peremptoria nisi hoc exprimatur. facit quod notatur per Inno. in. c. ad petitionem. j. de accusa. secus tamen est quāndo monitio iudicis fit inter presentes; quia illa habet vim peremptorij etiam si non exprimatur. vt est gl. valde notabilis in. c. consuluit. de offic. delega. et est
3 tex. cum gl. in. l. ij. C. qūo et quando iud. ¶ Item nota qđ † contumax in processu iterato est citandus ad sententiam audiendam. de quo in tex. et gl. in. c. eum qui. de dolo et contu. lib. vj. et in Spe. de citatio. §. viso. versi. item licet. et etiam tangitur in dicto c. consuluit. ¶ In glo. j. in fi. et ꝯm intellectum Archidia. prosequebatur interesse publicū et agebat super statu ecclesie petens eam pronuntiari liberam et exemptam a iurisdictione archiepiscopi Cantuarieñ. ¶ Alius fuit intellectus quem tāgit hic Inno. qđ Archidiaconus hic principaliter non egerit, sed impetrauerit inquisitionem fieri super statu ecclesie: et illam inquisitionem per papam cōmissam quibusdam ipse prosequebatur, sed iste intellectus nō bene percipitur ex litera: et sic videtur aliqualiter diuinare. ¶ Tertius fuit intellectus Host. qđ hic Archid. nedum prosequeretur interesse publicum: sed etiam priuatum: quia dicebat ad se spectare vacante sede Uiennensi custodiam

a ¶ In causa. idē hic summat domi. Abb. et do. Felx.

episcopatus: et etiam collationē beneficiorū et institutionē presentatorum: et etiam exercere iurisdictionē episcopalem. Sed archiep̄s Cantuariēsis dicebat p̄dicta ad se spectare: sed certe iste intellectus: non bene colligitur ex litera, et videtur aliqualiter diuinare, ideo melior videtur intellectus gl. qui etiā est notabilior. ¶ In gl. ij. ibi. §. quoties. sed potes dicere qd̄ ille. §. potius concordat quia ibi fauore libertatis cōseruāde potest vnus patronorū impedire ne libertus reuocetur in seruitutē propter ingratitudinē cōmissam: sicut etiā fauore libertatis potest coniuncta persona agere pro cōiuncta. l. j. et ij. ff. de libe. cau. nā videtur ibi versari interesse publicū cum intersit reipublice plures esse liberos hoīes. l. j. ff. solu. mat. secus qñ persona vellet p̄sequi vtilitatem priuatā cōiuncte persone: quia tūc licet possit agere preter mādatū non tñ cōtra mandatū. vt. l. pōponius. §. vlt. ff. de pcur.

4 ¶ Et no. ex gl. † qd̄ particularis de ecclesia potest agere pro iure ecclesie. super quo cōcludo qd̄ si vult agere accusando vel denuntiādo facientes cōtra vtilitatē ecclesie potest. per id qd̄ habetur. ij. q. vij. quapropter. imo interdū punitur si nō resistat. vt in c. generali. de elec. in. vj. et c. ij. de re. ecc. non alie. eo. lib. Itē si velit impetrare inquisitionē et illam prosequi. vt hic est casus ꝫm vnū intellectū. nā iste vidētur vie publice et quodāmodo populares, et ideo ad illas admittitur quilibet de ecclesia. Item si vult venire ad defensionē cōtra agentē cōtra ecclesiā. nā admittetur etiā sine mādato prelati vel capituli dūmodo satisdet de iudicato soluēdo. l. minor. §. qñ. ff. de pcu. et nota. in. c. j. ad fi. s. de pcu. Si autē al's vult agere pro iuribus et rebus ecclesie sine mādato prelati vel capituli: tunc si vult agere pro reuocādis rebus male alienatis potest. per. c. si quis presbyterorū. de rebus eccle. non alie. et satis dr̄ res male alienata si etiā possessio tantum sit male occupata. vt not. Inno. in. c. epi. j. de reb. eccle. non alie. idem videtur si velit agere super statu ecclesie ne trahatur in priorē statum. vt hic dixit gl. et satis pbatur in tex. isto. Et per hoc videtur q clericus poterit agere pro p̄lato suo indebite incarcerato quia si potest agere vt reuocetur possessio male occupata multo fortius poterit agere pro persona prelati male occupata. argu. xij. q. j. pcipimus. vbi autē vult agere pro rebus alijs vel iuribus tūc si prelatus et capitulū sint negligētes potest. vt hic colligitur ꝫm vnū intellectū. prout hic tāgit Inno. al's secus et poterit apparere de negligētia si ter fuerūt moniti et neglexerūt. s. de supplē. negli. prela. c. j. vel si nō p̄sequūtur iura ecclesie et habuerunt spatiū et tēpus ad prosequendū. vt hic tāgit Innoc. et plene etiā per Lapū in alleg. ij. et poterit nomine ecclesie agere: licet aliqui dicāt q nomine suo pro suo: vcꝫ interesse tanq̄ vnus de ecclesia debeat agere: sed certe primū sustineri potest per nota. per Inno. hic. et s. de pba. ex literis. et de cau. pos. cum super. et de restit. spo. in literis. Tutius tamē est vt hic voluit Inno. qd̄ nō exprimat cuius noīe agat. cōcludat tamē rem vel ius restitui vel adiudicari ecclesie. et super hoc multū insistit Lapus in dicta allegatione. et etiā hic prosequitur do. Anto. et videtur qd̄ possit cōstituere procuratorē etiam ante lit. cōtest. vt not. Pau. in cle. j. de rescri. et Spe. in tit. de pcur. §. ij. ver. qd̄ si. [ADDI. Hoc dictū non est sine dubitatione, ppter not. in. l. neq;. C. de pcur. et in. c. j. de pcur. lib. vj. Sed forte posset dici qd̄ in his casibus tanq̄ legitimus administrator: possit etiā ante lit. contest. procuratorem

a ¶ Publicatis. nulla ē diuersitas iter. d. Abba. et hūc in summatiōe hui⁹ ca. licꝫ d. Feli. alio mō sūmet.

5 cōstituere. arg. l. j. et qd̄ ibi not. C. de bo. mater. TJO.] ¶ † An autem sententia lata cōtra particularem de ecclesia preiudicet alteri volēti agere nomine ecclesie. dic q sic nisi in duobus casibus qui ponūtur per gl. in. c. cū dilecti. ad fi. s. de elec. s. quādo ille qui postea vult agere ignorauit primū agere: et vult prosequi etiam propriū interesse vel si docet de collusione primi. facit qd̄ not. gl.

6 in. c. cupiētes. §. ceterum. ad fi. de elec. lib. vj. ¶ † An autē si particularis de ecclesia repetat male alienata. cogitur tūc defendere se vel ecclesiam si recōueniatur vel satisdare de defendēdo in causa reconuētionis. Vincē. hic tenuit qd̄ non. ne al's forte retrahatur ab agendo pro ecclesia ad repetendas res ecclesie male alienatas. arg. l. ij. §. sed si agant. ff. de iudi. nam videtur quodāmodo prosequi iniuriam illatam ecclesie. ideo videtur q non teneatur respōdere in causa reconuētionis. arg. d. §. sed si agam. et hoc etiā tenuit Spec. in tit. de recōuētione. §. ij. ver. sed pone aliquis. et istud cōmuniter tenetur licet do. Anto. hic videatur hoc limitare: vt nō possit recōueniri si recōueniatur noīe suo: secus si noīe ecclesie. arg. decre. frequēs. de resti. spo. in. vj. sed certe illa decre. non videtur loqui in casu isto, et de ipsius intellectu dicendum est vt ibi nota. ideo tutius videtur tenere opi. Vin. que cōmunis est: vt predixi et qd̄ dixi supra sentētiam latam cū particulari de ecclesia regulariter nocere alijs: verū est si fuit p̄secutus publicū interesse ecclesie: secus si ppriūm et particulare. facit qd̄ dixi post Host. super prima gl. nam tūc non noceret volēti: post ea prosequi ius publicū ecclesie. arg. c. cum inter vos. j. de re iud.

7 ¶ † An autē sede vacante possit agi pro iuribus ecclesie. dic qd̄ non regulariter. per id qd̄ habetur in. c. j. ij. et iij. j. ne sede vacan. Fallit qñ esset questio que cōmodius tractaretur sede vacāte q̄ illa plena: vt patet ex not. per gl. in. c. cum dilectus. s. de consue. ¶ Et adde etiaꝫ predictis qd̄ licet principalis prelatus ecclesie possit agere pro mēbris sibi subiectis. vt in clemē. j. de rescrip. et s. de iudi. cū deputata. tamen secus est in alio prelato inferiore eiusdē ecclesie. vt notatur per dños de Rota in sua conclusione ccccxvj. Et adde etiam qd̄ sede vacāte potest quis agere pro iuribus ecclesie si p̄sequatur propriū interesse: vt faciebat hic Archi. ꝫm intellectū Host. de quo dixi super gl. j. ¶ In gl. fi. ibi: de ea mentionē fecisset. et sic vult gl. qd̄ appellatione sñie in dubio intelligatur de diffinitiua: nisi aliud exprimatur. et hoc etiā apertius dixit gl. in. l. j. §. biduum. ff. quādo appel. sit.

8 ¶ † In eadē gl. ibi: maxime id est tantū. hec expositio violat literā quia dictio maxime sui natura est implicatiua. vt not. gl. in. l. illud. ff. ad le. aquil. et s. de filijs presby. ad abolēdam. ideo glo. finaliter. vt sequitur tenet primā lecturā superius positam in glo. Inno. vero hic ponebat tertiā scꝫ qd̄ ideo hic non fuit necessaria litis contestatio. quia pcedebatur per viam inquisitionis. vt dixi post euꝫ super primo gl. facit vt lite non cōtest. qñ. §. sunt et alij. et licet qñ superior ex officio inquirit nullo alio prosequēte inquisitionem non possit fieri cōtestatio: quia tūc non est cū quo fiat cuꝫ fama succedat loco accusatoris. j. de accu. qualiter et qñ. el. ij. tñ quādo specialiter impetrauit et prosequitur inquisitionē potest cū illo fieri contestatio: vt hic patet. licet etiā hac casu contra contumacem possit procedi lite non ꝯtestata. vt etiā est hic casus ꝫm istū intellectum. facit qd̄ nota. j. eo. cū clamor. dicit etiam hic Inno. qd̄ si agitur de reiteratione cōtractus initi per prelatū ad preiudiciū ecclesie cōtradicente capitulo vel aliquo de ecclesia: si contradicitur ex causa rationabili potest peti reuocatio etiaꝫ citra appellationem et litis cōtestationem. per id qd̄ habetur in. c. j. j. de his que fiunt a maio. parte capi. videtur enī tunc contractus fuisse nullus, et per cōsequēs peti posse per ipsum declarari nullum et quatenus de facto pcessit reuocari. facit qd̄ nota. in. c. dilecto. de app. et qd̄ notatur per Bart. in. l. que sub conditione. §. fi. ff. de condi. insti.

1 ☞ Copula carnalis subsequens sponsalia de futuro maxime iurata facit transire in matrimonium.
2 Excipiens non videtur confiteri.
3 Negatiua coarctata loco et tempore potest probari.
4 Publicatis attestationibus admittitur probatio per testes super articulo indirecte contrario.
5 Publicatio attestationum ad hoc vt excludat facultatem probandi per testes requiritur qd̄ solenniter sit facta.
6 Turpitudinem suam allegare an liceat.
7 Testes si inducuntur ad reprobationem aliorum licitū est etiaꝫ super eodem articulo producere testes ad confirmationem priorum.

a **Ex tenore nostrarum.** Publicatis a attestationibus falsitas priorum testium potest indirecte probari. h. d. ¶ Et sunt due partes principales. nam primo ponitur iudicum consultatio. In secunda pape responsio. Secunda ibi nos inquisitioni. prima facit plura. nam ponit cause delegationē mulieris petitionem viri negationē ac exceptionem et allegationē. Item mulieris replicationem viri duplicationem et iudicum dubitationem: prout patet ex litera.

1 ¶ No. q † copula carnalis subsequens sponsalia de futuro maxime iurata facit transire in matrimonium. de quo in. c. is qui. j. de spon. ¶ No. scdo cautelā in practica opponēde exceptionis: s. vt pri⁹ neget reus intētionē agētis et demū adijciat q inquātū appareret vera esse narrata p actorē pponit exceptionē. et hoc

2 casu clarū est † qd̄ excipiēs non dr̄ confiteri. de quo in. c. cū venerabilis. j. de exce. et p gl. in. c. exceptionē. j. de reg. iur. in. vj. ibi tñ dicit gl. qd̄ si ista practica indifferēter seruaretur doceret mētiri interdum vt si negaretur id qd̄ esset verum, et ideo non semp est amplectēda ppter periculū peccati. facit qd̄ not. gl. in. c. j. de confes. in. vj. vbi ponit de pcuratorib⁹ et aduocatis qui dicūt clientulis qui habēt respōdere positionib⁹ si cōfitearis perdes causam: sed nō dicūt si neges perdes animā, ideo debet potius quis caute loqui quātum potest ne incurrat pctm̄ et etiam ne sibi preiudicet. facit ad materiam qd̄ not. gl. de electio. cupiētes. circa prin. lib. vj. et qd̄ dixi in. c. j. ad finē. de mutuis petitio. ¶ Itē not. qd̄

3 † vbi negatiua est coarctata certo loco et tēpore. potest probari saltem indirecte. l. optimā. C. de contrahē. et cōmit. stipu. de quo in. c. bone. el. j. de elec. facit etiā qd̄ notatur per gl. in. l. pātonius.

4 §. rei. ff. de acqui. here. ¶ Itē no. qd̄ etiā † publicatis attestationibus admittitur pbatio per testes super articulo indirecte contrario: nulla est specialitas hoc casu in matrimonio. facit quod

5 habetur in clemen. testibus. eo. ti. ¶ † Ultimo not. q ad hoc vt publicatio

publicatio attestationũ facta excludat facultatẽ probãdi per te
stes exigitur ꝙ solẽniter sit facta. de quo dictũ fuit. s. eo. series.
hoc tñ casu nõ excludit ꝓbationẽ super articulo indirecte con-
trario. vt predixi. ¶ In gl. penul. ibi. l. j. in fine. ⁊ de ista materia
6 an† liceat allegare suam turpitudinẽ[a] tangitur in. d. ca. inter di-
a lectos. de quo etiã per Barto. in. l. iusiurãdum. §. procurator. ff.
de iureiuran. ⁊ facit quod notatur per Innocen. in. c. dudum. el
ij. s. de electio. ¶ In glo. fina. ibi super veteri vero non: sed nõ-
ne satis videtur esse super veteri hic ex quo articulus modo ꝓ-
bandus est illi contrarius: certe videretur dicendũ ꝙ sic per ea
que dicta fuerunt in. c. fraternitatis. propter hoc dicebat Host.
ꝙ ideo hic admittũtur testes post publicatas attestationes qr
producebantur ad falsitatẽ probandã que potest probari etiam
post sententiã. s. titu. proxi. licet. ⁊ sic multofortius ante senten-
tiam ⁊ post publicationem. Sed certe nõ est licitũ probare fal-
sitatem directam ⁊ post sententiã nisi allegaretur falsitas cũ cor
ruptione. vt in. d. c. licet. ⁊ notatur per glo. in clemẽ. testibus. eo.
titu. ideo dic pro tanto hic admittitur probatio per testes post
publicatas attestationes: quia agitur de probãda falsitate prio-
rum testium indirecte: et ideo censetur esse nouus articulus. ex
quo ille qui modo vult producere testes nõ potuit instrui ex ar-
ticulo aduersarij super eo super quo deposuerunt testes. ⁊ ideo
non est sibi qd imputandum si non produxit aliquos testes an-
te publicationẽ super eo super quo deposuerũt testes aduersa-
rij: licet em̃ articulus viri: id est istius militis de quo in litera cõ
tineret matrimonium contractum cum. B. muliere: quia tamen
in illo non exprimebatur certus locus ⁊ certum tempus in qui-
bus matrimoniũ ipsum esset contractum non fuit imputãdum
ipsi. B. mulieri si nõ produxit testes super certo loco ⁊ tẽpore.
⁊ ideo si testes ipsius militis in eorum dictis exprimunt certum
locum ⁊ tempus admittitur mulier ad probãdum contrarium
per testes indirecte. secus si in articulo militis fuisset expressum
certum tempus: ⁊ etiã locus ⁊ testes super illo deposuissent. nã
si mulier postea vellet probare contrariũ nõ audiretur quia arti
culus esset tunc directo contrarius ⁊ esset quid imputãdum si-
bi ex quo fuit premisa per articulũ militis. secus vbi nõ est preui
sa vt quia nõ est facta expressio in articulo militis, licet testes in
eorũ dictis postea exprimãt. nam tũc poterit indirecte probari
cõtrarium ⁊ etiã interdum directe vt si excipiatur instrumẽtum
productũ esse falsum ⁊ super isto articulo ꝓducto testes ipso ali
ter nõ specificato: nam si testes dicant vera esse contenta in arti-
culo: ⁊ sic instrumẽtum esse falsum ⁊ interrogati de causa scien-
tie dicant: quia notarius erat mortuus ante diem confectionis
instrumenti. nam poterit aduersarius testibus publicatis pro-
bare ꝙ imo viuebat ⁊ sic directe oppositum ⁊ hoc ideo quia nõ
potuit instrui ex articulo aduersarij sic in genere formato vt vo
luit Joã. an. in addi. Specu. in titu. de teste. §. sepe. ad principiũ.
⁊ facit qd ipse not. eod. titu. §. iam de interrogatorijs. super ver.
item ꝙ non debet. ⁊ sic nõ attenditur timor subornationis etiã
post publicatas attestationes. quãdo ille qui vult producere te-
stes super eo super quo vult producere nõ potuit instrui ex arti
culo aduersarij qd tene menti. ¶ In ea. glo. ibi viro ꝓbare pre-
7 sentiam. ¶ Nota bene ꝙ vbi inducũtur testes† ad reprobatio-
nem aliorũ licitum est etiam super eodem articulo producere te
stes ad confirmationem primorũ nõ obstãte publicatione: quia
non est imputandũ volenti cõfirmare cum nesciret an aduersa-
rius vellet reprobare. facit quod notatur. j. eo. cum clamor.

1 ☞ Pendente petitorio potest accumulari possessorium ⁊ su-
spendi petitorium etiam post receptionem testium.
2 Petitorij suspẽsio quando possessoriũ accumulatur durat do-
nec durat examinatio possessorij ⁊ etiam donec finitũ sit posses-
sorium si non liquet de petitorio.
3 Appellationi renuntiare videtur qui post appellationẽ inter-
positam facit actum coram iudice a quo.
4 Probationes iudiciales inducunt notorium si est cõclusum in
causa.
5 Petitorium qñ est prius intentatũ nõ debet postea agi posses-
sessorio recuperande nisi prius renuntiet iudicio proprietatis.
6 Cõditio litẽ contestantis nõ efficitur deterior per cõtestationẽ.
7 Commissum voluntati alicuius intelligitur de voluntate ratio
nabili.

b **Significauerunt.** Si sine causa[b] de-
neget quarta di-
latio petita cum solẽnitate legali potest appellari. h.
d. ¶ Et in pma appellãtis decisa narratio. In scda
1 appellationis cõmisso. scda ibi mãdamus. ¶ † Nota ꝙ penden
te petitorio etiã post receptionẽ testiũ super illo potest accumu
lari possessoriũ ⁊ suspendi petitoriũ: nec mirũ qr quãdocũqꝫ an-
te cõclusionẽ in causa petitorij potest accumulari possessoriũ et
suspendi petitoriũ. s. de cau. posses. in. c. pastoralis. ¶ Itẽ no. ꝙ
vbi petitio que fit a iudice est approbata a iure cõi si reijcitur vi
detur pars grauari ⁊ si appellet videt iustificari appellatio ex so
la reiectione petitionis nisi aliter iustificet ipsa reiectio. ¶ Itẽ
nota ꝙ ius agẽdi possessorio cõpetẽs predecessori trãsit ad vni-
uersalem successorem. de quo in glo. ⁊. s. de iudi. quia. v. ⁊ de re-
sti. spolia. sepe. ¶ Item no. ꝙ a grauamine illato etiã in iudicio
possessorio potest appellari de iure canoni. de quo in. c. cũ ad se
dem. de resti. spolia. ¶ Itẽ no. ꝙ tẽpus appellationis interpo-
nende currit a die late sententie interlocutorie ⁊ etiã decẽ dierũ
sicut in diffinitiua. facit. j. de appella. cordi. lib. vj. ¶ Item nota
ꝙ nõ sufficit appellantẽ docere se appellare nisi ꝓbet etiã infra
decẽ dies appellasse. facit. j. de app. romana. §. si vero vocatis. li.
vj. ¶ Itẽ nota casum in quo licite denegatur quarta productio a
etiam si petatur cũ solennitate legali: scilicet qñ repellitur pro-
pter refrenãdam multitudinẽ testium: ⁊ sic nota ꝙ propter suf-
ficientẽ productionẽ excludi potest quis a facultate producẽdi
2 testes. facit quod habetur. s. eod. in. c. de testibus. ¶ † Item no
ta quousqꝫ durat suspẽsio petitorij qñ possessorium fuit postea
accumulatũ: qr durat suspensio petitorij donec durat examina-
tio possessorij: ⁊ etiã donec sit finitũ possessoriũ si nõ liquet de pe
titorio: alias solũ durat donec durat examinatio possessorij. nã
postea si liquet etiã de petitorio vtrũqꝫ simul terminabit ex ordi
ne tñ ẜm ea que habentur. s. de cau. pos. cũ dilectus. ¶ Et no. ꝙ
etiã post accumulationem possessorij accumulati ante cõclusio
nem in causa ipsius petitorij potest postea liquere de petitorio
qd potest contingere si partes cõcludant in causa ipsius petito
rij post cõclusionem in causa possessorij: vel etiã precedẽte suspẽ
sione petitorij dũ examinatur possessoriũ. facit qd tangetur cũ
glo. penul. ¶ In glo. ij. in fine. Sed certe licet scienter rem reci-
piat singularis successor: nõ tamen tenetur interdicto vnde vi,
sed bene tenetur cõdictione ex decre. sepe. vt ibi etiã notatur ẜm
verum intellectũ. ¶ In glo. infra decẽ ibi transit in rem iudica-
tam supple quãtum ad preiudiciũ partiũ: sed nõ quãtum ad iu-
dicem. j. de appella. cum cessante. cũ ibi notatis. ⁊ in. l. qd iussit
3 ff. de re iudica. ¶ † Et aduerte qd licet vbi quis post appellatio
nem interpositam facit actũ coram iudice a quo videatur appel
lationi renuntiare. s. eod. cum venisset ⁊ de offi. delega. gratum.
⁊ idem si pendẽte tempore dato ad appellãdum si actus qui fit
per partem tendit ad executionem iudicati. l. ad solutionẽ. C. de
re iudica. tamen secus est quãdo actus fit pendente tempore da
to ad appellãdum ab interlocutoria ⁊ non intendit in executio-
nem iudicati seu ipsius interlocutorie. exemplũ si iudex me gra-
uauit per suam interlocutoriã postea assignat mihi aliquam di-
lationem ad aliquem articulum expediẽdum pẽdente termino
dato ad appellandum. nã licet acceptẽ potero appellare si sum
infra decem dies quia nõ videor consentire cum inuitus videor
facere qr sum adhuc sub eius iurisditione ex quo nõdũ appella
ui. ⁊ sic habeo illi parere. l. inter stipulantẽ. §. j. ff. de verb. oblig.
vt hic notabiliter voluit Jo. and. post Hosti. quod nota diligẽ-
ter pro limitatione dictorũ iuriũ. dicit tamẽ ꝙ de cautela esset
vt etiã dicã sic. dñe iudex grauastis me per talẽ interlocutoriam
quare dilationẽ mihi assignatã recipio: saluo iure appellãdi in-
fra decem dies. super quo an mihi expediat appellare volo. deli
berare. facit. s. eodem. presentiũ. vtilis est enim protestatio pre-
dicta per preallegatũ capitulũ. ¶ In glo. condẽnantes. ibi per
relationem. vel sequẽdo istum intellectũ potes dicere ꝙ detule-
runt appellationi. Ideo ad eos nõ fit remissio. j. de appella. cum
appellationibus friuolis lib. vj. ⁊ procedit iste intellectus ⁊ pce
dens secũdũ expositionẽ precedentis glo. in ver. in probatione:
sed si exponas ꝙ loquat de ꝓbatione super negotio principali:
vt qr iudices appellationis dederũt quartã dilationem cum so-
lennitate legali: qr non reperierũt causam mistã fuisse illã dene-
gandi. si deficiãt testes in probatione negotij principalis cõdem
nabitur pars monachorũ in expẽsis nec fiet remissio ad primos
iudices qr appellatio fuit iusta stante dubio an testes qui debe-
bant produci data quarta dilatione postea probarẽt vel nõ. nã b
nõ debuit denegari stante dicto dubio. ideo appellatio fuit iu-
sta. licet postea cõtingat testes nõ probare. ⁊ ideo non fuit facta
remissio. ¶ Et prosequitur hic Inn. an vbi vere subest causa re
pellẽdi quartã ꝓductionẽ petitã cũ solẽnitate legali an si dene-
getur cã non expressa: vel etiam expressa sed non cognito de ea
an appellatio censeatur iusta ⁊ ponit opiniones. finaliter Joã.
an. post Host. tenet sufficere causã subesse. licet nõ exprimatur
dũmodo de illa postea constet corã iudice ad quẽ. p. c. sicut. j. de
4 re iudica. ¶ † In glo. penult. in fi. Nota bñ ꝙ licet probationes
iudiciales inducant notorium. j. de coha. cleri. ⁊ mulie. in. c. fina.
istud est verũ si est cõclusum in causa: ita ꝙ ammodo aliquid op
poni nõ põt. ⁊ ita etiã tenẽt do. de Rota in sua conclu. ccclxxx.
alias. cccxliij. que incipit: itẽ si conferatur. sed obstat huic gloss.
ꝙ si cõclusum erat in causa ꝓprietatis: ergo nõ potuit accumu-

a ¶ Allegare suã turpitudinẽ. vid ꝑ do. Jaso. d may. i. §. procurator hic alleg. in. ix. col. post pnci. ⁊ per do. Fely. in. l. lator. j. d re iudi.

b ¶ Si sine causa idem summat ẖ do. Fely. et Abb. licet alijs verbis idem in effectu.

lari possessorium.ʒ.de cau.posses.pastoralis.sed solue intelligẽdo glo.ꝙ nũc tpe ferẽde sentẽtie in possessorio erat bñ cõclusum in petitorio:sed nõ tempore quo fuit accumulatũ possessoriũ:ꝛ sic postea pendente suspensione in possessorio vel etiã post cõclusionem factam in illo fuit cõclusum in petitorio. ¶ Jn glo. fin. ibi ſm legistas qui dicunt ꝛc.No.diligenter ex hac glo.que videtur intelligere illud qđ dicunt legiste† ꝙ qñ prius intentatuʒ est
5 petitoriũ nõ debet postea agi possessorio recuperãde per eundem:nisi prius renũtiet iudicio proprietatis.de quo tãgitur in.c. pastoralis.de cau.pos.ꝛ proprie.ꝛ in.l.cũ fundũ.§.fi.ff.de vi ꝛ vi arma.ꝙ illud debet intelligi quo ad hoc vt renuntietur iudicio: id est instãtie proprietatis:sed bene poterit in alia instantia nona finito possessorio agi.qđ tene menti.nam alij videntur intelligere ꝙ rõne ꝓrietatis est necesse qđ ex toto renũtiet iudicio et iuri proprietatis nedũ instantie.de quo in.l.naturaliter.§.nihil cõmune.de acqui.pos.per glo.ꝛ Bart.Sed de iure canonico nõ renũtiatur etiã instantie.ideo ad illã potest rediri.verum est tamẽ ꝙ obtinẽs in possessorio qui prius erat actor in iudicio proprietatis modo censebitur reus scđm vnã opi.de quo in prealle ga.c.pastoralis. ¶ Jn eadem glo.in fi.Et sic vult glo.ꝙ fructus spectent ad moniales qui fuerunt percepti a tempore deiectionis vsqꝫ ad tempus litis contesta.super proprietate.sed fructus postea percepti spectabunt ad monachos si obtineant monachi super proprietate:ꝛ imputent sibi quare nõ dimiserunt sibi petitorium:ꝛ solũmodo egerũt possessorio prout facere debebant scđm consilium.l.is qui distinauit.ff.de rei venditio.imo plus videtur ꝙ etiã fructus percepti a tempore deiectionis tanꝙ extãtes debeãt spectare ad monachos:quia licet quo ad fructus cõsumptos fiat differentia inter malefidei possessorẽ ꝛ bonefidei. ¶ Et in bonefidei an fuerũt recepti ante lit.cõte.vel post litem conte.censetur quilibet malefidei.l.certũ.C.de rei vendi.ꝛ.l.fructus.ꝛ.l.ex diuerso.ff.de rei vendi.ꝛ.ʒ.de restitu.spolia.grauis. cum ibi notatis.tamẽ quo ad extantes omnes possessores sunt pares:qꝛ illi debent restitui vincentẽ in proprietate.ꝛ hoc tenẽt etiã do.de Rota.etiã in causa beneficiali in sua conclu.cccxcvij. alias.cccciij.facit quod no.gl.ʒ.de causa posses.cũ super.in glos. ij.ꝛ eo.titu.pastoralis.in glo.penulti. ¶ Et no.diligenter istam glo.que aperte decidit ꝙ sicut litis contesta.cõstituit malefidei possessorem ad cõmodum petentis.ita ecõtra petentẽ ad cõmodum possessoris.ꝛ cum ista gl.transeunt cõmuniter canoniste ꝛ do.de Rota in dicta cõclu.Sed forte de iure nõ est verum per.l. nõ solet.ff.de regu.iuris.vbi aperte dicitur ꝙ per contestationẽ
6 nõ solet fieri† deterior conditio litem contestãtis.ꝛ ideo cũ non reperiam illam regulã in hoc vitiatã nõ videtur discedenduʒ ab illa.ꝛ sic videtur contestatio solũ nocere ipsi reo.Et adde predictis qđ not.domi.de Rota in sua conclusio.cccxij. vbi dicũt ꝙ innito illo qui obtinuit in possessorio recuperãde non debet audiri aduersarius volẽs prosequi petitoriũ vbi rem restituat cum fructibus ꝛ expensis in odium ipsius spoliantis.secus si agens possessorio succubuisset ꝛ fuisset condẽnatus in expensis quia si velit redire ad petitorium poterit etiã nõ solutis expẽsis victorie in possessorio aduersario.nam sufficiet aduersario ꝙ poterit ꝑtere executionem sententie contra eum:nõ autẽ per exceptionem poterit repellere a prosecutione petitorij:quia hoc non reperitur iure cautũ scđm eos. ¶ Jtẽ attẽde ꝙ si pars petat quartam dilationem cum solẽnitate legali ꝛ subiungat ꝙ si denegauerit illam ex nunc appellat non valet appellatio:quia videtur fieri a futuro grauamine hic notabiliter.vt dicit Jnno.ideo debet expectare an iudex concedet illam,anvero deneget:ꝛ si deneget tunc postea poterit appellare.facit quod notatur per Jnn. in.c.super eo.ꝛ.c.dilecto.ʒ.de appellatio.vbi autem iudex denegasset illam si pars dicat:domine iudex grauastis me denegando quartam dilationẽ:ideo peto ꝙ reuocetis grauamẽ ꝛ nisi reuocaueritis appello:bene valebit appellatio ex quo ꝓcedit grauamen.vt hic etiam tangit Jnno.nam illa verba nisi reuocaueritis ꝛc.videntur apponi ad cautelam:ꝛ ob reuerẽtiam iudicis: ideo nõ nocent.facit quod habetur in.l.qui mutuã.§. non ideo. ff.mandati. ¶ † Ultimo no.diligẽter quia videtur hic velle Hostien.ꝙ quãdo cõmittitur aliquid volũtati alicuius intelligitur esse cõmissum voluntati scilicet rationabi.ꝛ sic non mere volũtati:sed contrariũ videtur probari in.l.fideicõmissaria libertas.ff. de fideicõmis.liberta.ꝛ notat Barto.in.l.si sic.ff.de lega.j.ꝛ in extrauagan.ad reprimendã.in verbo videbitur.vbi dicit ꝙ quando cõmittitur voluntati alicuius videtur cõmissum libere volũtati dũmodo cesset dolus.l.creditor.§.lucius.ff. mandati. secus quando cõmittitur aliquid in arbitrium alterius:vel per verba sapientia arbitriũ boni viri ꝛ que sint illa exprimũtur per Bart. in.d.l.si sic.ꝛ in preallega.extrauagan.ꝛ sic aliud videtur esse aliquid cõmittere simpliciter in volũtate alterius aliud in volũtatẽ rationabilẽ:quia ista verba vltima sonant cõmissionem esse factam tanꝙ in arbitrium boni viri.Sed potes saluare dictũ Hostien.ꝙ procedat quando aliquid cõmittitur voluntati eius qui habet iustitiam ministrare puta iudicis : quia tunc intelligetur de volũtate rationabili:ꝛ non de mera volũtate.ꝛ hoc casu proprie videtur loqui Hosti.qui se refert ad tex.istum qui loquitur de iudice ibi:dum dicit super eo quod voluerint.

a ¶ Diligẽter Super hoc.c. vide hic tres distin.qs ponit do.hen. boych.valde vtiles.

1 ¶ Testis debet reddere causam sui dicti.ꝛ nu.5.
2 Multitudo effrenata testium repellitur.
3 Attestationes corã vno iudice recepte si non fuerint publicate non poterunt inuita altera partium corã alio iudice publicari.
4 Attestationes inualide possunt ex consensu partium validari. et numero.12.
6 Testis an teneatur respondere vtrum sit criminosus aut periurus vel talis qui non possit testificari.
7 Ordinandus an debeat confiteri crimen suum.
8 Testes an debeant cognoscere partes.
9 Testes si discordent in loco vel tempore non probant.
10 Testis secundo inductus si dicit contrarium eius quod primo dixit non valet dictum suum.
11 Testis non iuratus si deponat falsum in iudicio an debebit punire pena falsi.
13 Testes an debeãt in causis esse omnino concordes.
14 Testis vnus si deponat per visum alter per auditũ an probent.
15 Notarius potest solum conficere instrumentum de his que percipit per visum vel auditum.
16 Notarius qualiter potest conficere instrumẽtum inter duos diuersarum linguarum.

a Cum causam que. Diligẽter[a] examinãdi sunt testes ꝛ puniendi qui eos impediunt.testium multitudo per iudicẽ est refrenãda.hoc dicit. ¶ Et tres sunt partes sicut sunt tria principalia dicta que patent ex summario secunda ibi:quod si.tertia ibi:volentes. ¶ Jn tex.ibi dum dicit cõmune fauentie.ꝛ.j.deciditur quod habetur in.c.licet causam. in princi.ʒ.de probationi.quia causa erat super iurisditione honore ꝛ districtu cuiusdam ville ꝛ castri oriol et causa ista primo loco fuit delegata episcopo Ferrariẽsi ꝛ abbati Pomposiano, coram quibus fuit processum ꝛ aliqui testes recepti licet nõ publicati.demũ causa fuit reuocata ad curiam ꝛ coram papa fuerunt procuratores partium qui petebant se admitti ad producẽdos testes quos habebant in partibus:ꝛ ideo papa prouidit vt sequiť. ¶ Nota ꝙ licet in facultate iudicis sit cõmittere articulum examinationis testium,tamẽ cõueniens est ꝙ sine causa nõ faciat ꝛ causa legitima est quãdo testes sunt in longinquis partibus a loco iudicij.facit qđ habetur.j.de fideius.peruenit.ꝛ.c.constitutus.ꝛ etiam quãdo iudex esset multis alijs occupatus. facit qđ habetur in.c.cũ olim.j.de re iudi.ꝛ qđ no.per Bar.in.l.quod iussit.ff.de re iudi. ¶ Jtem no.ꝙ eodẽ tẽpore potest statui terminus ad producẽdos testes tã probatorios ꝙ reprobatorios personarũ:presertim quãdo de longinquo debent recipi.ꝛ sic facit ꝙ exceptio reprobatoria testium ꝛ eius probatio statim debeat admitti quãdo testes de longinquo debẽt recipi ne partes multis vicibus cogantur ad locum accedere.de quo in glos.j. et ʒ.eo.ex parte. ¶ Jtem no.ꝙ officium examinatoris testiũ versatur principaliter circa duo.primo qꝛ habet interrogare de his que exprimuntur in litera.scđo quia habet rescribere superiori causas ꝛ circũstãtias:de quibus testificati sunt testes. de quo ꝑ Jnno.ʒ.de probatio.c.qm̃ contra falsam.vbi etiã tãgit an si videat testem vacillãter loqui debeat etiã id significare superiori.
1 ¶ † Jtẽ no.ꝙ testis debet reddere causam sui dicti.de quo hic in gl.ꝛ.ʒ.de rescri.si quãdo.ꝛ hic etiã plene per Jnno, qui prosequitur qualiter debeat causam assignare.de quo etiã in Specu. de teste.§.nũc tractandũ.ver.vt autẽ.ꝛ eo.ti.§.j.ver.item ꝙ interrogatus.ꝛ ver.sed quid si causa. ¶ Jtẽ not.ꝙ iudex potest cõpellere testes ꝛ etiã impedientes eos.de quo facit.ʒ.de offi.dele
2 ga.in.c.j. ¶ † Jtẽ no.vnam causam impedientem facultatẽ producendi testes vt quãdo esset multitudo ineffrenata ꝛ quã vellet pars producere.Et dicitur multitudo ineffrenata quãdo excedit numerũ.xl.ꝛ hoc in casu isto.nam interdũ ex qualitate cause poterit etiã iudex arbitrari minorẽ numerũ.vt tangitur hic in
3 glo.pe. ¶ † Jtem no.ꝙ attestationes corã vno iudice recepte si nõ fuerunt publicate nõ poterunt inuita altera partium coram alio iudice publicari.ꝛ sic corã alio nõ facient fidẽ etiã inter easdẽ personas nisi vtraqꝫ pars cõsentiat vt publicentur.vt hic est tex.notabi.licet Bart.aliter dixerit in.l.ij.ff.de iudica.solu.ꝛ dixi ʒ.e.in.c.causam que.el.j.dictũ tamẽ Bar. videtur posse saluari quãdo essent mortui.arg.l.fi.C.de testi.vbi autẽ fuissent publicate bene facerent fidem inter easdeʒ personas corã alio iudice.
4 vt in.d.c.causam. ¶ Ultimo no.ꝙ† attestationes inualide possunt ex consensu partium validari.facit quod habetur.j.ca.x xi.

Jn glo.j.

¶ In glo.j.in fine.dic vt plene dictum fuit in.d.c.ex parte.illud tñ videtur esse clarũ ꝙ vbi exceptio ex toto non habet repellere testẽ sed detrahere fidei eius ꝙ tũc dꝫ reseruari in tẽpus disputationis.vt hic voluit Hof.ꝛ fuit de mẽte gl.in ver.si ex leui.vbi autẽ ex toto habet repellere.videtur velle gl. ꝙ regulariter habeat differri in tempus disputationis:nisi in casibus positis in glo.quibus potest addi casus quãdo testes de longinquo essent recipiẽdi per id qđ dixi in notabi.vel quãdo obijceretur excõicatio cõtra testẽ ꝑpter periculũ cõiõis.tñ Joã.an.dixit arbitrariũ esse regulariter.an statim admittat exceptio:an vero differatur in tẽpus disputationis.Dic vt plene dictũ fuit in.d.c.ex par

5 te ade.s̃.eo.¶ † In gl.de causis.in fi.Nõ.bene diligẽter ex glo. ꝙ nõ valet dictũ testis si interrogetur de causa.ꝛ illã nõ reddit. secus si non fuerit interrogatus:quia tunc valet.de quo etiã per glo.s̃.de rescip.si qñ.ꝛ.C.de testibus.in.l.solã.vbi etiam per glo. ꝛ Bar.ꝛ in Specu.de teste.§.j.ver.itẽ ꝙ interrogatus.ꝛ sequẽti Sed limita primũ dictum:nisi dictũ testis haberet in se causam annexã:vt quia dixit se vidisse titiũ mutuare seio.x.nam si interrogetur de causa sciẽtie:licet aliter nõ reddat valebit dictũ eius quia habet in se causam annexã.¶ Item limita scđm dictũ nisi testis deponat super his que percipit ipse testis iudicio ratiõis. ꝛ nõ immediate per sensum corporis:qꝛ tũc nõ valet dictũ eius si causam nõ assignat etiã si nõ fuerit interrogatus.vt hic voluit Inn.ꝛ etiã Bart.in.d.l.solam.ꝛ ideo si dicat titiũ esse dñm talis rei nõ valebit dictũ eius nisi assignet causam per sensum corporeum:ꝛ sic nisi adijciat ꝙ vidit eũ emere rem illã ꝛ tanto tempore tenere pro sua ꝙ prescripsit ꝛ ꝓsequitur hic Inno. quomodo testis debet per sensum corporeum reddere rationẽ dicti sui per alterũ ex quinqꝫ sensibus appropriatũ materie.de qua agitur qđ etiã ponit Specu.eo.titu.§.nunc tractãdum.versi.vt autem.

6 Et adde quod dixi.s̃.eod.tam literis.super glos.j.¶ † In gloss. de personis ibi non tenentur respondere.ꝛ hoc tenuit Innocẽ. in.c.ij.s̃.de confessis.dicens hoc procedere etiaꝫ si interrogetur de crimine qđ dicatur esse publicum seu manifestũ.licet alij contra.sed Barto.in.l.marcellus.§.j.ff.rerum amota.videtur tenere scđam opinionẽ.quia ex quo als detecta est turpitudo sua et manifesta.non dicitur tunc testis se prodere.facit quod habetur in.l.alias.ff.de iureiuran.ꝛ.l.iusiurandum.§.procurator.cod.titu.Potest tamen dici ꝙ Bart.in.d.l.marcellus.nõ loquitur de interrogatione fienda a teste:sed de fienda a parte contra quam obijcitur.nã licet testis nõ teneatur respondere de crimine quod cõtra eũ obijcitur tñ tenetur pars que testẽ ꝑducit rñdere si hoc petatur:quia ꝑpter iuramentum calumnie ꝓstitũ in quo inter cetera capitula cõtinetur ꝙ nõ grauabit aduersariũ in onere ꝓbãdi:sed verũ confitebitur tenebitur rñdere.vt etiã notat Specu.in titu.de teste.§.iam de interrogato.versic.porro.circa fi.secus in teste qꝛ nõ debet cogi cũ istud sit extra articulũ.ꝛ de hoc etiã nõ agitur inter partes:ꝛ qꝛ exceptio que obijcitur cõtra testem videtur potius obijci cõtra partẽ.facit qđ habetur in.c.ij. ad fi.de ordi.cog.fatendũ est tamẽ ꝙ si testis interrogatus sponte rñdeat ꝙ fit sibi ꝑiudicium:quia statur confessioni sue contra ipsum testem que quo ad ꝑiudicium ipsius testis nõ exigit iuramentũ.vt notat Inn.in.c.inquisitionis.j̃.de accusa.potest tamẽ queri a teste in genere an sit habilis ad testificãdũ vel nõ.vt voluit glo.in.c.querendũ.el.j.ij.qđ.vij.ꝛ similiter videtur ꝙ possit interrogari in genere an sit criminosus vel non.arg.l.j.§.qui questionẽ.ff.de questioni.ꝛ per id qđ no.glo.in.d.c.querendũ.ꝛ quia interrogari potest an sit honeste vite ꝛ inculpate.anvero notate ꝛ reprehensibilis.iiij.q.iij.testium.ꝛ.l.iij.ff.de testi.que verba satis in idẽ sonant quãtum ad effectũ:ergo idẽ debet dici vtrobiqꝫ argu.l.fina.ff.mãdati.ꝛ.s̃.de transla.prela.in.c.ij.sed in specie de crimine nõ videtur interrogãdus:ꝛ si interrogetur non tenetur respõdere.s.an illud ipse cõmisit:licet si sponte respõdeat stetur sue cõfessioni vt predixi.de quo in Specu.eo.titu.§.iã de interrogatorijs.versi.sed nũquid.¶ † An autẽ ordinãdus debeat cri

7 men cõmissum confiteri notatur per Inno.in.c. dudum. el.ij.s̃. de electio.quia si est tale qđ impedit ordinis executionem etiaꝫ per paratã penitentiã debet cõfiteri:alias nõ tenetur confiteri. An autẽ pars tenetur respondere positioni criminose.notatur per Bar.in.d.l.marcellus.ꝛ in Spec.de positionibus.§.vij.ver. xviij.nec obstat predictis.c.ij.s̃.de cõfessis.quia intelligi debet ꝙ testis ibi sponte confessus fuit crimen.vt ibi nota.Innocẽ.facit etiã ad materiã quod notauit glo.in.c.j.ꝛ.ij.de cõfessis.in.vj.

8 ¶ † In eadẽ glo.in fine.Circa hoc an testes debeant cognoscere partes cõclude ꝙ aut queritur de testibus qui sunt scripti in instrumẽto:ꝛ tunc nõ est necesse.fallit in scriptis in instrumẽto inuentarij qđ conficitur per heredem adeũtem hereditateꝫ cum beneficio inuentarij.l.finali.§.sinautem.cum ibi nota. per gloss. C.de iure deliberan.Interdum tamen statuta prouident ꝙ saltem vnus ex testibus cognoscere debeat partes et notarius in subscriptione.de hoc faciat mentionem ꝛ ita viget statutum in ciuitate ista.Interdum vero testes volunt actualiter deponere in iudicio:ꝛ tunc si volũt de facto vtriusqꝫ partis,puta ꝙ titius vendidit seio librum pro decem debent vtrumqꝫ cognoscere. et ita intelligatur glos.hic posita.Si autẽ deponãt de facto vnius tantũ sufficit ꝙ illum cognoscant.licet nõ cognoscant aduersarium vt si deponant ꝙ titius possedit talem rem spatio.x. annorum.nam tunc ex quo non deponit de facto aduersarij nõ est necesse ꝙ illum cognoscant.Interdũ autem de neutrius facto deponunt:vt si deponant quantũ valuit frumentum tali tempore tũc nõ est necesse ꝙ aliquẽ ex litigantibus cognoscãt;ex quo de neutrius facto deponũt.vt etiã hic tangit do.Anto.ꝛ no.etiam per Bar.in.d.l.fina.§.sinautẽ dubius.C.de iure deliberã.ꝛ tangitur etiã per glo.in.l.iij.ff.de testi.¶ In glo.de loco.in fi. habetur in hystoria Danielis.xiij.ꝛ tangitur per glo. in.l. ob carmẽ. ff.de testibus.¶ In glo.de tempore ibi non valet eorũ dictum.

9 Nota bene † ꝙ vbi testes diuersificant in tempore vel loco non valet testimoniũ:ꝛ ratio est quia si actus est reiterabilis vidẽtur deponere de diuersis actibus.ꝛ ideo si sunt duo quorũ vnus deponit de vno tẽpore vel loco alius de alio redditur dictũ cuiuslibet singulare.ideo nõ probat.s̃.de elec.in.c.bone.el.j. Si vero actus nõ est reiterabilis tunc sunt contrarij:ideo tunc neutrius dicto statur vt dictum fuit.s̃.eo.in nostra.Si autẽ testis interrogatus de tempore dicat se nõ recordari nõ per hoc vitiatur eius testimoniũ.j̃.de fide instru.cũ Joãnes.qđ intellige verũ nisi tempus esset de substãtia eius de quo quereretur:vt quia ageretur de probãdo aliquid factũ esse certo die ꝛ loco ad finẽ reprobãdi testes alias productos ẜm ea que habẽtur.s̃.eo. ex tenore. nam tunc si testis interrogatus de tempore dicat se nõ recordari nõ valebit dictũ eius.vt notauit Inno.j̃.de accusa.qualiter.el.ij.et facit quod no.Cy.in.l.testium.C.eo.ꝛ scđm predicta patet qualiter ex tempore interdum reprobatur testimonium.Interdum tamen vt sequitur in glo.reprobatur ex tempore:id est ex mora in ferendo testimonio.vt quia testis interrogatus nimis tardat in respondendo ꝛ cogitando super responso.nam suspicio est ne dicat falsum subornatus.facit quod habetur.iij.qđ.iij.§. iteꝫ in criminali.versic.item in testibus.similiter videtur esse suspectus quãdo nimis cito respõdet per id quod habetur in.§.sed aliud. v.q.v.ideo debet tenere medium.l.distinc.in.c. ponderet. ¶ In glo.compellas.in fin.Solue vt colligitur ex ibi notatis.qꝛ si impedimentum fit consentiente illo contra quem producuntur expresse vel tacite:vt quia scit ꝛ non contradicit.tunc habẽtur pro productis contra eum:secus si impedimentum fieret eo contradicente vel eo ignorante quia tunc sibi non nocet.vt in.c.qꝛ prelatus.allega.in glo.¶ In glos.penul.ibi sed hoc potius.et sic videtur velle glo.ꝙ sit in arbitrio iudicis etiam arbitrari minorem numerum ꝙ.xl.inspecta qualitate cause ꝛ personarum. facit quod habetur.s̃.eo.de testibus.ꝛ.c.significauerunt.qđ intellige procedere extra casum istum.nam in casu huius capituli nõ poterit arbitrari minorem numerum.xl.propter expressam taxationem hic factam.¶ In glo.fina.ibi.j̃.eo.presentata.sed certe illud.c.ꝛ.l.vlti.C.eod.loquũtur quando testes sunt recepti coram arbitro.sed vbi sunt recepti coraꝫ iudice non videtur habere locũ distinctio dictorum iurium.sed videtur ꝙ tunc testes recepti coram iudice inter easdem personas in alia instantia,dummodo ad idem agatur faciant fidem.s̃.eo.in.c.causam que.el.j.ꝛ ibi etiam dictum fuit.ꝛ propter hoc glo.forte dedit aliam solutionem seu expositionem in ver.vel dic que etiã nõ videtur bona.vt tangit glos.Ideo alij dixerũt ꝙ hic fuerunt tres delegati sine clausula aliqua ꝛ testes recepti corã duobus.ideo non valebant.s̃.de offi.deleg.causam matrimonij.ꝛ.c.prudentiam. Sed ista expositio diuinat.Ideo põt tertio dici ꝙ vbi attestationes sunt publicate.bene probant in alia instantia.secus vbi nõ sunt publicate quia tunc nõ probant vbi partes consentiant: vt hic colligitur.ꝛ dixi in.d.c.causam que.videtur tamen ꝙ etiam altera parte inuita poterit peti publicatio coram alio in alia instantia si testes nunc nõ viuant.arg.c.presentata.j̃.eo.ꝛ.l.fin.C.de te

10 stibus.¶ † In ea.glo.in fi.Not.bene ꝙ vbi testis scđo inductus dicit cõtrarium eius quod primo dixit non valet dictum suum. facit.s̃.eo.sicut nobis.Fallit si primum dictum sit nullum. quia tunc bene valebit scđm idem tenuit Specu.eo.tit.§.j.versi.quid si idem testis.ꝛ sequen.et cum isto dicto transit etiam Joan.an. ꝛ omnes canoniste.ꝛ videtur per hoc ꝙ si testis dicit primo vnũ extra iudicium coram testibus vel notario.deinde postea in iudicio dicat contrarium stabitur secũdo dicto.quia primũ non valet.sed Bar.in.l.eos.ff.de falsis.tenet cõtrarium per illum tex.ꝛ ideo dat cautelam quãdo quis suspicatur ne testis variet ꝙ habeat eum corã testibus extra iudiciuꝫ ꝛ notario:vel saltem corã testibus.ꝛ coram illis interroget testem ꝛ faciat eum respondere.nam si postea dicet contrariũ in iudicio non valebit dictum ꝛ

poterit de falso redargui.sed forte dictū huius glo.ꝛ canonistarum est verius quia ex quo primū dictū est nullū nō debet prestare impedimentū secūdo.de regu.iur.nō prestat.lib.vj.ꝛ quia nō sic libere loquit testis corā parte sicut loquitur iudici absente parte.facit quod no.glo.s.eod.presentiū.in prima glo.ꝛ ideo videtur potius standū scdo dicto.Nec ob.d.l.eos.quia loquitur qn̄ testis deponit contra scripturā suā suo sigillo sigillatam que valebit cōtra eum:ꝛ ideo tunc potest puniri de falso.secus ergo quādo nō venit cōtra scripturam suo sigillo sigillatā:sed solum cōtra suū dictū extraiudiciale:ꝛ istud forte seruaretur in practica propter autoritatē istius glo.ꝛ gl.pe.in.c.seq.ꝛ maxime quia in dubio debet eligi opi.per quā mitior sit interpretatio.de reg.iur.in penis.lib.vj.l.si pſes.ꝛ.l.si de interpretatione.ff.de penis.
11 ¶†An autē si testis deponat in iudicio falsum nō iuratus possit puniri pena falsi.cōcludit Jo.an.ꝙ sic post Richar.de malū.in regu.nō est sine culpa.de reg.iur.in.vj.quia iuramentū nō est oīno de substātia testimonij.j.eo.tuis.ꝛ idē Bar.in.l.si quis legatum.ff.de fal.secus si deponeret falsum in iudicio nullo vel coram tabellione extra iudiciū:quia tunc deficit testimoniū in sui substantia ex quo in iudicio valido nō est receptum.vt plene nota.in.d.regu.nō est.ꝛ sequitur etiā do.Ant.hic.
12 ¶†Et no.bene ex his que dicta sunt in prin.huius glos.ꝙ attestationes que nō valent possunt ex cōsensu partiū validari.ad idem qd̄ habetur j.c.proxi.¶Et per hoc videtur ꝙ licet si iudex cōmittat alicui receptionē testium nō possit ille cōmissarius alteri cōmittere:qꝛ certum ꝛ nudū ministeriū est sibi cōmissum.de offi.deleg.c.fina.tamē istud videtur verū nisi ex cōsensu partiū hoc ꝓcedat quod est clarū si interueniat consensus expressus.sed de tacito est dubium.nam Inno.hic refert opi.cōtrarias.ꝛ similiter do.Anto.ꝛ nō decidit.Potes cōcordare ꝙ si solū interueniat tacitus consensus,ex eo quia nō cōtradicant:tunc forte illud non sufficit.nā presumendū videtur ꝙ forte putauerūt cōmissionem fieri posse potius ꝙ̄ ꝙ velit cōsentire:sed si alias ex aliquibus indicijs possit apparere de eorū tacito cōsensu:tunc illud sufficiat vel forte potest dici ꝙ cum in dubio presumantur partes scire iura.si sint in loco vbi sit copia peritorū.facit quod no.in.l.in bonorū.ff.de bonorum possess.ꝛ qd̄ notatur etiā per Bar.in.l.qd̄ nerua.ff.depoſi.si producāt testes corā tali electo a cōmissario videātur tacite consentire sic valebit receptio.¶Item aduerte ꝙ si testis vel notarius cōmittat falsitatē in circūstantijs extrinsecis que non tangunt negotium principale.puta vt quia dicat aliquid actum in tali domo sita in tali capella.ꝛ illa dom⁹ sit in alia capella seu parochia.nō propter hoc vitiabitur dictum vel instrumentum.vt hic voluit do.Anto.ꝛ Innocē.in.c.fraternitatis.j.de here.ꝛ Bar.in.d.l.eos.ff.de falsis.¶Itē adde his que dixi super gl.in ver.de causis.ꝙ quilibet testis in cā immediata sui sensus est cū altero singularis.nā alius est visus petri:alius visus martini:licet super eodē deponāt.vt nota.Bart.in.l.j.in fi.ff.quēadmodū
13 testa.aper.¶†An autē in causis omnino debeāt testes esse concordes.tetigit Inn.in.c.qualiter.el.ij.de accu.vbi ꝯcludit ꝙ nō semper est necesse ꝙ sint in causis cōcordes:si al's sint cōcordes in principali dicto vt qn̄ deponunt super aliquo vniuersali.puta super iurisditione vel super iure decimandi.vnde si testes cōcordant ꝙ talis exercuit iurisditionē in tali loco vel ꝙ percepit decimas:sed vnus testis dicit interrogatus de causa scientie ꝙ vidit reddere ipm̄ ius in causa inter Joan.ꝛ Petrū.alter dicit qd̄ vidit reddere inter Seiū ꝛ Martinū.vel vnus dicit ꝙ vidit pcipere decimā frumēti.alius decimā ordei ꝓbabūt ſm eū ex quo cōcordāt in principali dicto.gl.tn̄ videt sentire cōtra.in.c.nihilominus.iij.q.ix.de quo etiā tetigi in.l.inter pares.ff.de re iu.et
14 in.l.j.C.de testa.ſm Bal.¶†Quid aūt si vnus testis deponit p auditū:alter per visum.nūquid probēt do.Ant.hic dicit ꝙ sic.ꝛ alleg.dictū Jo.iij.q.ix.§.de his.sed certe ibi Jo.dicit oppositū ꝛ etiā Jo.an.hic vnde cōcludit ꝙ surdus ꝛ cecus non poterunt probare contractū factū inter partes ꝛ videtur hoc bn̄ dictū.qꝛ cōtractus percipitur per auditū quo surdus caret.ideo nō pōt testificari:sed si essent duo quorū quilibet audiret ꝛ videret.tunc forte si ambo cōcordarent de cōtractu licet vnus diceret de auditu qꝛ audiuit partes sic contrahere.Alius dicat qꝛ vidit partes sic cōtrahere bene valeret testimoniū qꝛ sensus visus tāꝙ̄ generalis etiā cōprehēdit auditum in eo qui habet vtrūq; sensum.vt voluit gl.in.c.testes.iij.q.ix.Qūo aūt qnq; sunt corporis sensus pſequitur hic Inn.ꝛ gl.expresse ponit in.l.ꝙ meo.§.si per vēdi
15 torē.ff.de ac.pos.¶†Et no.bene ꝙ licet testis possit per quēlibet ex dictis sensibus testificari ſm subiectā materiā.tn̄ notari⁹ solū potest cōficere instrumentū de his que percipit per sensum visus ꝛ per sensum auditus vt notat.Joan.an.in Specu.de instru.editio.§.restat.sup ver.sed qūo.ꝛ ideo nō posset cōficere instrumentū.an vinū esset dulce vel nō:licet etiā gustaret sed bene posset conficere instrumentū ꝙ partes gustarūt vinū ꝛ dicebant

¶Impedire executionē sn̄ie.pro hoc adō distinctionē quā ponit hic do.Hē.boych.i pn̄cip.c.

16 illud esse dulce.¶†Tangit etiā hic Jo.an.qualiter possit notarius cōficere instrumentū inter duos diuersarū linguarū:vt qꝛ vnus sit theutonicus alter latinus:sed interueniat interpres.de quo etiā posuit Bart.in.l.j.in fi.ff.de verbo.obl.¶Et qualiter etiā possit confici instrumētum super actu facto a muto.tangit Bar.in.l.mutum.ff.de acquir.here.¶Quomodo etiā possit index latinus mediāte interprete examinare testes theutonicos.no.Bar.in.d.l.j.in fine.

1 ☞Sententia potest per partes executioni mandari.
2 Publicatio attestationum facta in summario iudicio nō nocet quominus possit produci in plenario.
3 Attestatiōes recepte in summario iudicio nō ꝓbāt in plenario.
4 Facta in capitulo probantur per illos de capitulo.
5 Excommunicatus durante excommmunicatione repellitur ab officio testificandi:ꝛ ideo debet ad cautelam absolui.
6 Tertius an possit appellationem interpositam per principalē contra quem lata est sententia prosequi.
7 Attestationes inualide possunt ex consensu partium validari.
8 Absolui an possit quis si non petat.

Eniens ad ap. Ubi variatur modus agēdi etiā publicatis attestationibus sup eodē capitulo testes ꝓduci possunt.h.d.¶Et tres sunt partes principales.nā primo ponit ordinē ꝓcessus ꝛ disputationē partiū sup receptione testiū.In scda interloquit.In tertia cām cōmittit.scda ibi nos
1 igit.tertia ibi:quo circa.¶No.ꝙ†sentētia pōt per partes executioni mādari.¶Itē no.scdm vnū intellectū ꝙ ad ꝓsecutionē appellationis nō admittitur quis nisi habeat sufficiēs mandatum.¶Item no.tertiū comparentē pro suo interesse pendente appellatiōe interposita a principali posse impedire executionē
a sentētie.[a] Et no.ꝙ hoc est verū si ante oīa doceat de suo interesse incontinenti:ꝛ sic videtur qꝛ summatim debeat examinari interesse quo ad modū procedēdi:sed quo ad ꝓbationes videtur ꝙ debeat plene examinari:qꝛ oportet ꝙ ꝓbet per testes vel per instrumēta:ꝛ ex hoc videt posse notari ꝙ plena ꝓbatio facta in summario iudicio nō ꝓdest in plenario qd̄ videtur cōtra notata per Jaco.de but.in.l.ab hostibus.§.sed ꝙ simpliciter.ff.ex q.cau.ma.ꝛ sic ꝑtrāsit hic do.An.Sed potes dicere ꝙ hic nō fuit plena ꝓbatio ex toto.licet facta fuerit per testes vel instrumēta ex eo qꝛ nō fuisset pars admissa ad reprobandū personas vel instrumenta in isto iudicio summario.vt etiā hic voluit Petrus ꝛ Abb.ideo tūc nō mirū si nō facit fidem in plenario.secus vbi fuisset plene discussum de exceptionibus cōtra testes vel instru
2 menta:quia tūc posset procedere dictū butrigarij.¶†Itē nota ꝙ publicatio attestationū facta in summario iudicio non nocet quominus possit produci in plenario.ꝛ pro hoc faciat quia nō obstaret sentētia lata in summario legit ꝛ notat in.l.pen.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.ergo nō obstat publicatio per id qd̄
3 habet.s.ti.j.l3.ꝛ.c.curauit.¶†Itē no.ꝙ attestationes recepte in summario iudicio nō ꝓbāt in plenario vbi a partibus approbētur.ꝛ sic facit ad id qd̄ dictū fuit.s.c.proxi.¶Itē no.ꝙ cū tertio cōparente ad impediēdū executionē sn̄ie.postꝙ̄ summatim docuit de suo interesse est lis cōtestādā.tā super iure sibi cōpetēte ꝙ̄ super sn̄ia.¶Itē no.ꝙ vbi approbantur in plenario iudicio attestationes producte in summario non possunt alij testes produci.¶Itē no.ꝙ licet tex.in.c.de testibus.s.eo.ꝛ in.c.causam que.cum simi.pōderet publicationē.tamē hic videtur ponderari didicisse testificata.de quo plene dixi in ca.fraternitatis.s.eo.¶Item not.ꝙ vtens in plenario iudicio attestationibus receptis in summario nō videtur necessario astringi ad stādum illis.ꝛ ratio est qꝛ vtebatur ad presumptionē faciendā:qꝛ plene nō ꝓbabāt in plenario:nisi de cōsensu vtriusq; partis approba
4 rentur.¶†Itē no.qd̄ illa que in capl'o agunt possunt ꝓbari p illos de capl'o quia cōiter sunt alijs ignota.facit.l.cōsensu.§.super plagis.C.de repu.
5 ¶†Ultimo not.qd̄ ad cautelā absoluēdi sunt excōicati qui necessarij sunt p testimonio.de quo in glos.fi.Et sic no.qd̄ excōicatus durante excōicatione repellitur ab officio testificandi.facit.j.de sen.excō.in.c.decernimus.in.vj.Quid autē de suspenso.posuit Hosti.j.de accu.olim.ꝛ.j.de excep.apꝉice.ꝛ Specu.eo.titu.§.j.versi.quid de suspenso.vbi cōcludit idē qd̄ in excōmunicato.¶In gl.voluerit ibi ab excōicatis.sed certe ista allegatio nō erat bona qꝛ excōicatus potest se defendere in iudicio per se ꝛ per ꝓcuratorē:ꝛ melius est per ꝓcuratorē.s.de iudi.intelleximus.cum ibi nota.ꝛ facit.j.de excep.cum inter.ꝛ ideo cū venirēt ad defensionem capituli de iure nō habuisset obstare dicta exceptio:nec est verum ſm doc.qd̄ hoc poterat ex integra.Unde potest dici qd̄ forte opponebatur qd̄ ipsi procuratores erant excōicati:ꝛ ideo nō debebāt audiri quia licet excōicatus possit esse in iudicio noīe suo.nō tn̄ potest esse nomine alieno:qꝛ primo casu trahit inuitus cū iudiciū reddat in inuitū.

l.inter stipulantē.§.j.ff.de verb.obli.ꝛ defensio nemini est dene-
ganda.j.de excep.cū inter.scdo casu venit volūtarie.ideo repelli
potest.Uel forte obijciebatur ꝙ nō habebat sufficiēs mādatū.ꝛ
nō prestabātur debite cautiones.de quibus.s.de pcura.c.j.ꝛ.c.
6 mandato.ideo nō debuerūt audiri.¶†In glos.audiēdus in fi.
Adde ꝙ dictū gl.procedit si tertius rōne sui interesse appellat.
qd facere potest.vt patet in.c.cū super.ꝛ in.l.a sentētia.allega.in
glo.idē si nō appellat:sed vult psequi appellationē interpositā
p principalē cōtra quē lata est sententia.qd facere potest.vt hic
probat.ꝛ hic etiā colligit practica procedēdi hoc casu. qꝛ primo
debet incōtinenti docere de iure suo per testes vel instrumenta.
postea debet lis contestari sup iure suo ꝛ sup snia ꝛ demū pcedi
in causa.ꝛ an testes pducti sup articulo interesse faciāt postea si
dē lit.cōtesta.super predictis.hic etiā declaratur an autē posset
tertius pducere testes super articulis sup quibus fuerūt testes
producti per principalē ꝛ publicati.ponit Spe.in tit.de teste.§.
satisvtiliter.versi.quid si a snia.vbi cōcludit ꝙ sic si nesciuit cau
sam agi.als sic.Si autē tertius volēs impedire executionē sentē
tie nō appellauit nec vult psequi appellationē interpositā:quia
forte nulla fuit interposita.tūc si est casus in quo snia habeat no
cere tertio qd qñ fit habetur.j.de re iudi.q̃uis.et in.l. sepe.ff.de
re iudi.tūc nō poterit impedire ex quo snia trāsiuit in rem iudi
catā.ꝛ est talis que etiā habet sibi piudicare.Si autē sit casus in
quo sentētia nō habet piudicare tertio vt quia sit lata eo ignorā
te:vel si sciēte est casus in quo nō nocet etiā sciēti:tunc conclude
ꝙ aut petit̃ executio sup alia re quā petita:vt si petita fuit q̃ti-
tas ꝛ executio petatur in alia re:tunc admittitur tertius ad im
pediendū docēs de iure suo.l.a diuo pio.§.si super rebus.cū ibi
nota.ff.de re iudi.ꝛ.l.ob maritorū.cū gl.sua.s.ne vxor pro mari
to.Si autē petatur executio in re petita sup qua lata fuit snia.ꝛ
tūc si possessio est vacās admittit̃ tertius.vt hic colligitur scdm
vnū intellectū quē notabiliter tāgit hic Inno.ꝛ ratio qꝛ interest
sua ꝙ possessio que nō est sua ꝛ est vacans ab alio nō occupetur
quia facilius poterit illā assequi ipsa existēte vacante.Si autem
possessio erat per aliū occupata forte per illū contra quē est lata
sentētia:tūc nō audit̃ tertius qꝛ ex quo possessio est penes aliuz
non videtur interesse sua ꝙ magis sit penes ipsum reum q̃ pe-
nes ipsum actorē vincentē.ꝛ ideo fieri debet executio prestita tñ
cautione ipsi victo per vincentē de defendēdo ipsum reum con-
tra ipsum tertiū.vt probatur in.l.is a quo.ꝛ.l.seq.ff.de rei ven.
Si autē ipse tertius rē possideret super qua lata esset snia:si fa-
cta esset missio in possessionem ipsius rei autoritate iudicis ad
instantiā actoris qui obtinuit sentētiā nō preiudicabit talis im-
missio ipsi tertio:quia in dubio iudex nō intelligit voluisse pre-
iudicare tertio.vt notanit Inno.s.vt lite non cōtesta.quoniam.
§.ꝙ si super.ꝛ Bar.in.l.ij.C.vbi in rem ac.ꝛ si dicta immissio so
lum valebit ad preiudiciuz ipsius condēnati.Et nota bene pre-
dicta quia de hac doctrina que colligitur ex dictis Inno. Bart.
facit festum in dicto.§.si super rebus.¶In glos.incōtinenti.in
a fi.ꝛ quando dicatur doceri incōtinenti[a].dicit Innoc.ꝙ hoc erit
arbitrarium.et poterit arbitrari ꝙ doceat infra.viij. dies. argu.
de resti.spolia.frequens.lib.vj.nec erit necesse expectare ꝙ pro-
ducat testes de longinquis partibus.nam sufficit ꝙ summatim
doceat:ꝛ sufficit probare se electum licet non probet alias se ca
nonice electum:quia hoc non est necesse in hoc summario iudi-
cio.Bar.tamē.in.l.si is a quo.in princi.ff.vt in posses. lega. dicit
ꝙ debebit docere infra tempus infra qd debebit fieri ipsa execu
tio per dictā.l.si is a quo.¶Sed certe istud nō est bene determi
natum quia licet post quadrimestre tempus datuz iudicatis ad
soluēdum.de quo per glo.in.c.querenti.s.de offi. delega. possit
fieri executio.nō tamen est determinatum infra quātum spatiuz
postea habeat fieri.ꝛ presertim quando aliquid obijcitur ad im-
pediendā executionem:licet statutum sit ꝙ in breui debeat ter-
minari qd obijcitur:ideo satis videtur procedere dictum Inno
7 cen.¶In glo.vellet.in fi.Nota† bene ꝙ ex cōsensu partium at
testationes minus valide possunt validari.de quo etiā.s.c.pro-
ximo.ꝛ quia attestationes hic primo fuerant recepte in summa-
rio iudicio in quo leuior probatio requiritur q̃ in secūdo plena
rio.dicebat Petrus ꝛ Abb.ꝙ si pars aduersa in summario iu-
dicio voluisset reprobare psonas testiū nō potuisset.[ADDI
Hoc videtur limitandū nisi incontinenti vellet probare contra-
rium.arg.l.iij.§.idē.ff.ad exhib.Uel forte hoc ideo quia modici
preiudicij est ꝙ admittatur ad contradicenduz:quia per hoc nil
cōsequitur in facto principali nisi aliter probet iterato:ꝛ tūc po
terit obijci in personas.T.I.O.]Quia illud venit expediendus
in plenario iudicio:ꝛ sufficit ꝙ prima facie in summaria doctus
sit de iure partis ꝛ suo interesse.quod tene menti.Et aduerte ꝙ
licet iste Petrus fuisset vsus in plenario iudicio attestationib9
productis in summario:tamen quia fuit vsus ad presumptionē
inducēdam:non ad plenā probationem quia non plene proba-
bant:ideo nō cogitur illis omnino insistere:sed pōt eosdē testes
vel alios producere.¶In glo.penul.ibi secus si nesciuisset sup
ple quia tūc nō fuisset necesse appellare:sed qñ sciuit:tūc habet
necesse appellare vel prosequi appellationē interpositā per reū
alias snia faceret sibi preiudiciū.nā licet diuersum sit ius istius
subdiaconi a iure archidiaconi:quia tñ causa est tractata cū ele-
ctoribus a quib9 habebat causam iste Petrus:ideo preiudicat
sibi sentētia si sciuit causam agi:ꝛ non contradixit.vt in.c.q̃uis.
j.de re iudi.nisi appellet vt est dictum.¶In ead.glos.ibi diuer-
sum modū supple:ꝛ presertim cū primū iudiciū fuerit summa-
rium ꝛ scdm plenariū.¶In ea.glos.ibi non credo valere:ꝛ hoc
quia standū videtur primo dicto.vt innuit glo.sed tūc ob. qua-
re primū dictū nō probat in secūdo iudicio ad finē obtinēdi sen
tentiā:ꝛ tamen probat in finē reprobandi scdm dictū cōtrariuz.
dic fm Inno.ꝙ ideo nō probat ad finem obtinende sententie in
principali:quia ad illum finē non fuit depositū primuz dictum:
ideo autē preiudicat secūdo dicto:quia primū dictū est notoriū
ꝛ notorie cōtradicit secūdo:ideo impedit scdz.ꝛ sic nota ꝙ pro-
batio facta in summario iudicio inducit notoriū fm Innoc.sed
dic hoc verum fm do.Anto.ad preiudicium istius testis qui di
ctum deposuit:sicut ꝛ confessio facta in summario iudicio preiu
dicat confitenti etiā quo ad plenū preiudiciū.vt voluit Innocē.
s.de ordi.cog.cum dilectus.ꝛ in.c.inquisitionis.de accusationi.
¶In glo.fina.ibi.iij.q.j.c.j.ꝛ ibi de hoc in summa.ꝛ per Innoc.
j.eo.testimonium.ꝛ ibi dicetur.Itē ibi vel procuratione.hoc ve
rum si voluntarie veniant.secus si coacti ex causa.facit.l.proui-
dendum.C.de postu.¶In eadē glo.ibi.ꝛ ideo hic colligitur se-
cunda solutio.s.ꝙ in subsidium sit ista absolutio.nam alias fieri
non deberet:nisi dicetur excōmunicationem latam post appella
tionem legitimā.j.de senten.excōmu.per tuas.vel dici potest ꝙ
hec fuit gratiosa cōcessio ꝛ prouisio.Hostien.tamen hic dicit ꝙ
de consuetudine curie indifferenter absoluuntur ad cautelam il
li qui petuntur in testes.donec tulerunt testimonium:sicut etiā
absoluuntur ambasiatores donec sunt in curia. vnde ipso facto
8 postea reincidunt in excōmunicationem.¶†An autem possit
absolui quis si non petat.tangitur per gloss.j.de eo qui duxit in
matrimonium.in.c.significasti.ꝛ.s.de rescrip.ab excōmunicato.
ꝛ veritas est ꝙ sic a vinculo excōmunicationis.vt notatur in di
cto.c.ab excōmunicato.sed non a vinculo peccati quod non ter-
minetur nisi penitenti.de regu.iur.peccati.lib.vj.et dicit etiam
Ioan.and.hic post Hosti.ꝙ absolutio debet fieri ab excōmuni
catione.nō autem fieri debet relaxatio licet illa posset fieri a sen
tētia interdicti.j.de appel.dilectus.nec ob.j.de accusa. olim. qꝛ
scdm eū nō debet referri ad excōicationē:sed certe istud est ɔtra
illum text.ideo licet tutius sit absoluere.tamen puto ꝙ si fiat re
laxatio etiam procedat dūmodo alias seruentur que in absolu-
tione seruari consueuerunt.de quibus.j.de sentē.excommu.nu-
per.ꝛ.c.a nobis.ꝛ.c.cum desideres.quia non est fienda vis in ver
bis dūmodo habeamus effectum.j.de verbo.signi.c. intelligen
tia.ꝛ.c.preterea.ꝛ.c.in his.

a ¶Doceri in cōtinēti qñ dicat̃, in continenti quō accipiatur.vid spe.ti.de appe.§. vj. post pn. ꝛ Bal. in.l.ij.C.de edic.di. Adri.to.

1 ☞Testificari possunt monachi ꝛ cōuersi in causis ecclesie sue.
2 Iuramentum an sit de substantia testimonij.
3 Notarius si dicat talis testis iuratus deposuit an hoc sufficiat.
4 Testis iurans an debeat tangere scripturam.
5 Testis non iuratus deponens falsum coram iudice debet puni
ri de falso.

b Uis questiōibus. Religiosus[b] ad testificandum nō admittitur absq; iuramēto nisi a parētibus
remittatur.h.d.¶Et primo ponit dictū.scdo ab illo
1 excipit ibi:nisi.¶No.ꝙ†monachi ꝛ cōuersi in causis sue eccle-
sie seu monasterij admittuntur ad testificādū.de quo.s.e. insup.
ꝛ.e.cū nūtius.¶Itē no.ꝙ repellūtur si nō pstant iuramentū li-
cet forte dubiū faceret:qꝛ videbatur ꝙ ob reuerentiā religionis
nō tenētur iurare:sed cōtrariū est quādo pducūtur in testes. vt
hic ptz. An aūt alias cogātur iurare habet̃ in.c.j.s.de iura. ca-
2 lum.¶†Item no.ꝙ iuramētū nō videtur de substātia testimo
nij:qꝛ potest a parte remitti.nā ea que sunt de solēnitate substan
tiali nō possunt per partes remitti.vt no.glo.s.de offi.deleg. de
causis.¶An autē si appareat testez deposuisse ꝛ non appareat
ipsum iurasse an presumatur iuratus deposuisse.dic vt in Spe.
de teste.§.sequitur.super versi.ꝛ not.versic. quid si in actis. ꝛ ibi
3 etiā per Io.an.in addi.Specu.¶†Et quid si notarius dicat ta
lis testis iuratus deposuit.an illud sufficiat.notatur per glos.et
Bart.in.l.theopompus.ff.de dote prelegata.ꝛ dixi. s.e. frater-
nitatis.ꝛ de probatio.post cessionem.ꝛ tangit hic domi. Anto.
¶In glo.ij.in fine.prima opinio hodie expresse approbatur in
c.j.de iura.calum.in.vj.vbi patet ꝙ licet omittatur prestari iu-
ramentū de calūnia quia nō est petitū.non vitiatur processus.ꝛ
sic potest tacite omitti.vt ibi patet.secus vbi esset petitū presta

b ¶Religiosus.idē per omnia summāt hic do. Abb. ꝛ fely.ꝛ si q̃ras an iuramētuz remitti possit. distigue sicut h per.do.Hē. boych.i pn ci.c.

ri.vt no.in.c.ij.respon. ¶ Et adde quod notauit glos.in clemē.
4 j.§.porro.in verb.tacta.de hereti.vbi glos.tangit an† sit necesse
testem iurātem tāgere scripturā.⁊ cōcludit ꝙ sic:nō tamen est ne
cesse ꝙ tangat scripturā euāgeliorū:sed sufficit etiā ꝙ aliam tā
gat nisi expresse reperiretur cautū esse oppositū.⁊ ita etiā pra
cticare.⁊ ita etiā tenet glo.in auth.de iureiur.a moriente prestito.
in prin.col.v.Et adde etiam glo.notabilē in.c.vt circa. in verbo
corporali.de elec.lib.vj.vbi glo.tangit an sufficiat tangere cum
cubito vel pectore ⁊ nō cum manu.de diuersis autem modis iu
randi:videlicet ad sancta dei euāgelia:vel per baptismū vel fidē
Christi:vel sub periculo anime sue:vel sub fide sua.tāgit hic do
mi.Anto.de quo etiā in Specu.de iureiur.§.j.ver.in summa. et
de arbitr.§.fina.verb.sed pone ꝙ compromissum.⁊ in.c. ad au
res.ſ.quod met.cau.⁊ per Archi.de sepul.c.j.in.vj.⁊ per eundē
in.c.iuramēti.xxij.q.v.cōmuniter tū seruatur ꝙ testis iurat ad
sancta dei euāgelia super scriptura euangeliorū vel etiam super
5 alia.vt no.glos.in.d.cle.j.de hereti.⁊ facit istud.c.ꝙ† si testis de
ponat falsum coram iudice nō iuratus ꝙ nihilominus debet pu
niri de falso.cū iuramētū nō videatur omnino de substātia testi
monij vt hic videtur colligi.de quo per Jo.an.in reg.nō est sine
culpa.de reg.iur.in.vj.⁊ per Bar.in.l.si quis legatū.ff.de falsis.

1 ¶ Femina in dignitate posita potest conferre prebendas.
2 Judicem in testem producere volens debet ante lit.contesta.pe
tere eum remoueri.
3 Suspendi potest quis a potestate conferendi.

a DIlecto filio aurie. Delegatus necessarius in te
stem remouetur a iudicando ⁊ alius subrogatur.hoc
dicit. ¶ Et primo ponit partis querelā. scdo proui
1 det ibi:ne igitur. ¶ † No.primo ꝙ ad feminam in dignitate posi
tam:videtur posse spectare ius cōferēdi prebēdas etiā sacerdo
tales:qd videtur verū interueniēte super hoc priuilegio aposto
lico.alias secus per id qd no.Inno.de elec.ꝙ sicut.⁊ qd notatur
per Jo.an.in.c.ij.de preben.in.vj.⁊ in Spe.de prebē.§.j.circa fi.
facit quod habetur.ij.q.v.in.c.mēnam.⁊ in.c.bene quidem.xcvj.
distin.in glo.preter romanū.que fuit additio. De iure autē com
muni ius patronatus in ecclesia nō collegiata in presentādo re
ctorem potest cōpetere laico:⁊ sic femine facit qd habetur in.c.
quāto.de iudicijs.⁊ qd no.super rubri.de iure patro.⁊.j. de con
ces.prebē.c.fi.⁊ in cle.ij.de iure patro.secus quādo esset collegia
2 ta vt legitur.⁊ no.in.c.nobis.de iur.pat. ¶ † Itē no.ꝙ pars po
test petere iudicē remoueri ab officio iudicādi si expediat sibi il
lum producere in testem.Et no.ꝙ videtur debere petere ante li
tem conte.nam postea nō videtur posse per id qd habetur.ſ.de
offi.deleg.insinuāte:nisi iusta causa subesset.vt ibi patet. ¶ Itē
no.ꝙ demū videtur iudex remouēdus vt possit testificari quan
do per alios nō potest perfecta fieri probatio.de quo in glos.ij.
¶ Item no.ꝙ vbi causa appellādi exprimitur alternatiue. ⁊ in
vna parte est iusta ⁊ in alia iniusta.valet appellatio ꝑpter par
tē iustā.nā si iudices hic erāt dati sine clausula iniusta erat pars
alternatiue in qua petebat ꝙ procederēt altero excluso.ſ.de of
fi.deleg.in.c.causam.facit quod not.Inno.de renun.c.in presen
3 tia. ¶ † Item not.ꝙ potest quis suspendi a potestate cōferēdi.
si tamen fiat suspēsio post appellationē legitimā venit relaxan
da.nam videtur fore nulla.vt sentit glos.fi.de quo tangetur cū
illa. ¶ In glo.j.in fi.dicit tamē Hosti.ꝙ nō erat necessaria pro
testatio hoc casu.ex quo nō respondebat super negotio princi
pali:⁊ si etiā sine protestatione respondebatur nō inducebatur
cōtestatio.facit qd habetur.ſ.de lit.cōte.in.c.j. ¶ In.ij. ibi vel
let iurare ⁊c.tali iuramento debet pars credere cū etiam asserat
se velle credere super principali negotio qd est magis preiudi
ciale.arg.j.de dona.inter virum ⁊ vxo.per vestras. ¶ In eadem
glo.ibi plures alios supple quos forte videbat idiotas vel pos
se repelli.vel sic glos.simpliciter procedit propter fraudem.arg.
c.super literis.de rescriptis. ¶ In glos.recusastis.ibi nō sufficit
ad remouēdum.hoc intelligit verum do.Anto.nisi aduocatus
propalasset suam intentionem.facit qd habetur in.l.pretor.ff.d
iurisdi.om.iudi.sed certe si propalasset in fauorē eius cuius as
sumpserat aduocationem.nō esset tunc iusta causa vt cliētulus
cōtradiceret petenti remoueri quia tunc sua non interesset.⁊ sic
non deberet audiri.ij.q.vj.nō solent. ¶ In eadem glos.ibi satis
honestum.hec oppositio est vera quando delegatus subdelega
uit in totum vices suas quia tunc ex toto desijt esse iudex.secus
si aliquid retinuisset de iurisditione quia tūc nō desijt esse omni
no iudex.de offi.dele.si delegatus.lib.vj.⁊ idē si ordinarius de
legauit quia non desinit esse iudex. ¶ In eadem glos.in fin.nec
obstat quod proxime dictum est:quia officialis episcopus non
habet delegatam sed ordinariam.vt legitur ⁊ nota.in.c.ij.de of
ficio vica.in.vj.⁊ sic non dicitur cognoscere vice episcopi sicut fa
cit delegatus licet alias quo ad actum appellationis censeatur

a ¶ Delegatus necessarius.Si q̄ras an iudex vel arbiter possit testificari i cā in q̄ fuit iudex vl' arbiter.distingue hic fm do.Henrh. boych.

b ¶ Idē hic summātdo. Abb.⁊ Fely.⁊ si q̄ras an ⁊ q̄n testes possint recipi ⁊ examinari lit. nō cōtes. vide dist. quā ponit hic do.Henrh. boych. in prin.

idem auditorium.de consuetu.c.ij.in.vj. ¶ In glo.defectum ibi
cum ipsum approbauerit.hoc verum quādo exceptio quā vult
obijcere contra personam testis.concludebat etiam cōtra perso
nam iudicis vt si velit obijcere ꝙ sit infamis.nam talis remoue
tur a testimonio ⁊ a iudicando.j.eo.testimonium.⁊.ſ.de rescri.
sciscitatus.secus si causa seu exceptio nō pariter cōcluderet cō
tra testem ⁊ iudicem vt si obijciatur conta testem ꝙ est crimino
sus.nam poterit obijci:quia nō concludit cōtra iudicem cum iu
dex possit esse criminosus dummodo non sit infamis:sed nō po
test testis esse criminosus.ſ.eod.super eo.ideo hoc casu poterit
obijcere in personam testis quod est criminosus.facit quod no
tauit Inno.j.de excep.cum venerabilis. ¶ In glos.fi.in fine.fa
cit quod habetur.j.de senten.excō.per tuas.⁊ de offi.deleg.cum
contingat.aliqui tamen dicunt qd quia iste casus non erat in iu
re ante hanc decreta.determinatus quia de mero rigore tenuit
actus factus post appellationem ante inhibitionē.facit quod
habetur.j.de appellatio.pastoralis.⁊ tunc verbum relaxata sta
ret proprie.facit quod notatur per Joan.and.ſ.eo.veniens. ad
fi.super glo.fina.⁊ in.c.j.quod metus causa.lib.vj.⁊ hac de cau
sa potest dici fuisse causam remissiam ad primos iudices:vel dic
ꝙ de voluntate partium facta fuit remissio.j.de appel.accepta.
et.ij.q.vj.si quis episcopus.

1 ¶ Fundans ecclesiam habet ius patronatus in illa.
2 Testes ad petitionem rei possunt examinari ad perpetuam rei
memoriam ⁊ in hoc debet pars aduersa citari ⁊ de citatione cō
fici publicum instrumentum.
3 Publicatio testium que fit ad perpetuam rei memoriam an no
ceat alijs ꝙ vocatis.

b SIgnificauit nobis. Ne probationis b co
pia pereat citato aduersario recipiuntur ⁊ publican
tur testes quos reus inducit.hoc dicit.⁊ in prima pe
1 titio:in secūda iudicis datio.secunda ibi:quo circa. ¶ † Nota ꝙ
fundans ecclesiā potest in actu fundationis remittere omne ius
qd alias cōsequeretur ex ipsa fundatione.⁊ sic remittere potest
ius patronatus quod alias cōsequeretur.facit quod no.Inno.
j.de iure patronatus.super rubri.⁊ quod notatur.ſ.de consue
2 tu.cum dilectus. ¶ † Item no.ꝙ ad petitionē rei possunt exa
minari testes ad perpetuam rei memoriam.ne pereat facultas
probādi.de quo per Bart.in auth.sed si quis.C.de testi. ⁊ in.l.in
lege aquilia si deletum.ff.ad leg.acqui. ¶ Item not.ꝙ in exami
natione testium fiēda.ad perpetuam rei memoriam debet pars
aduersa citari. ¶ Item nota ꝙ de ipsa citatione debet cōfici pu
blicum instrumentū.Et nota etiā ꝙ pars debet vocari ad actuz
receptionis testium.⁊ sic ad videndum illos iurare.de quo.ſ.c.
in.c.ij. ¶ Ultimo nota scdm vnū intellectum ꝙ in iuribus incor
poralibus in quibus etiam possessori competit actio.facit quod
notatur de iudi.examinata.⁊ de cau.posses.cum ecclesia. potest
etiam ad instantiam rei fieri examinatio testium ad perpetuam
rei memoriā:nisi autē reo nulla competeret actio tunc esset ma
gis clarum per id qd tangit hic glos.⁊ qd habetur.ſ.eod. vt lit.
nō contesta.quoniā.§.sunt ⁊ alij.de quo per Bart.in locis supe
rius preallega. ¶ In glo.ij.ibi item hic statim publicātur Gui
liel.in Specu.eo.titu.§.nunc tractemus.versicu.alias.tenet con
trariū.scilicet ꝙ hic non publicātur sed consignātur seu sigillan
tur sicut ⁊ in.c.quoniā.⁊ hoc ideo si publicarētur tolleretur par
tibus facultas producendi alios testes.⁊ sic retorqueretur in le
sionem ꝙ inductum est in fauorem contra id quod habetur de
regu.iuris qd ob gratiam lib.vj.ad istum textum respondet ꝙ
debet intelligi qd debēt dicta redigi in publica monumēta.i.in
scripturam publicam manu factam.non autem debent aperiri
⁊ publicari sed sigillari ⁊ demū aperiretur postea quādo agetur
sed Joā.an.in addi.magna in loco preallega.tenet glos.istam.et
etiam Bar.in.d.auth.sed quis per istum tex.nō violando ipsum.
nec obstat ratio Specu.quia imputet sibi pars que non produ
cit testes vltra illos qui producūtur siue sit ipse producens siue
aduersarius:ex quo ei est denuntiatum vel quare non egit ipse
aduersarius statim cum fuit sibi denūtiatum quia sic impediuis
set receptionem testium ⁊ fuisset dilata donec lis fuisset cōtesta
ta.facit quod habetur in regu.damnum.de regulis iuris.lib.vj.
¶ In eadem glo.ibi sed hoc non est verum ⁊ hoc cōmuniter te
nent docto.videlicet ꝙ etiā in casu isto potest obijci in personas
cum reperiatur in iure oppositum:⁊ satis sit ꝙ permittatur te
stiū receptio:ideo pena predicta nō debet imponi parti.ex quo
in iure nō reperiť expressa.j.de reg.iu.in penis.li.vj.⁊ de penitē.
distin.j.§.pene.facit qd notatur in.c.bone.ſ.de electi.Sed forte
possunt opiniones concordari:quia aut tenemus opinionem ꝙ
testes cōsignētur:⁊ tūc procedit opinio doctorū. Aut tenemus
ꝙ testes publicentur ⁊ tunc procedat opi. Uincen.quia ex quo
nō est oppositum in personas ante publicationem,nec est facta
protestatio

ptestatio nō potest ammodo opponi cōtra ipsas personas.s. eo.presentiū.vñ sicut si fuisset presens ꝛ nō opposuisset:nō posset post publicationē opponere:ita nec isto casu ex quo fuit contumax:nec id quod no.glo.in.c.j.in verbo absentia.de elec.li.vj. ¶ In ea.glos.ibi non autem in actione.ꝛ sic videtur ꝙ reo competat hoc remediū quādo nō competit sibi actio:quia non est in potestate eius cogere actorē vt agat.l.j.C.vt nemo inuitus.ꝛ sic nō est in potestate eius quādo excipiat cū exceptio habeat proponi cōtra actionē.l.pure.§.fin.ff.de doli excep.ꝛ.l.j.ꝛ.ij.de exceptio.ꝛ facit qđ no.glo.in.c.qm̄ frequēter.§.sunt ꝛ alij.sed contra gl.facit qꝛ videtur reo competere officiū iudicis vt petat imponi silētium actori.l.si contēdat.cum ibi nota.per glo.ꝛ Bart. ff.de fideius.l.aurelius.§.centū.ff.de libera.lega. Item videtur competere sibi officium iudicis vel condictio ex lege vt cogatur actor sibi super exceptione facere instrumētū.per id quod no.gl. sequēs.ꝛ qđ plene not.Bar.in.l.si finita.§.eleganter.ff.de dāno infecto.ꝛ sic videtur ꝙ nō deberet admitti ad istam publicationem.Sed potest responderi ꝙ predicta remedia dantur ex quadam equitate potius ꝙ̄ ex rigore:ꝛ ideo nō excludunt istud remedium qđ similiter ex equitate datur.per id quod not.gloss.in l.de pecoribus.C.ad le.aquil.ꝛ quod no.Dy.ꝛ Bar.in.l.in prouinciali.ff.de ope.no.nun.ꝛ Inno.j.de prescrip.ex trāsmissa.sed vbi de iure cōmuni ꝛ sic de rigore competit remediū ordinarium illud bene excludit extraordinarium.l.in cause.el.ij.ff.de minori. ¶ Item obstat cōtra glo.quia hic videtur competere actio negatoria isti presbytero licet sit in quasi possessione per quā negare potest ecclesiā esse seruam seu seruitutē aliquā debere ꝛ petere etiā sic pronuntiari.per id quod habetur.s.de iudi.examinata.ꝛ.j.de verbo.signi.abbate.ꝛ sic nō solū competebat exceptio: imo etiā actio:ꝛ sic videtur ꝙ nō debuisset admitti iste presbyter ad publicationē testiū faciēdā ante lit.contesta.Sed dici potest ſm Hostiē.ꝙ istud sit speciale fauore ecclesie. ¶ Sed ſm eū secūdo potest dici ꝙ hic vterqꝫ erat actor ꝛ reus:quia vterqꝫ poterat agere ꝛ vterqꝫ conueniri.nam patroni poterant agere confessoria petendo pronuntiari sibi competere ius patronatus.et presbyter poterat agere negatoria.vt.s.dixi per id qđ habetur in.d.c.examinata.ꝛ ideo isto casu potest peti publicatio testiū. sicut si solūmodo cōpeteret exceptio vel defensio:quia imputet sibi aduersarius cui denuntiatur si non agit ex quo potest.nam si ageret impediret receptionem ꝛ faceret illam deferri post lit. contest.Et interest istius potius sustinere partes rei ꝙ̄ actoris. ideo isto casu possunt recipi testes ꝛ publicari ante lit.contesta. ꝛ istum intellectum sequitur Barto.in.d.auf.sed si quis.ꝛ in.l.in lege aquilia si deletum.ad le.aquil.quod est diligenter notandū quia alibi forte non reperies melius expressum nec meliorē tex. ¶ In eadē glo.ibi ꝛ sententia fertur:ꝛ sic videtur ꝙ nedū consignantur sed publicantur:ex quo eorum vigore sententia debet ferri in casu illo.glo.tamen ibi videtur dicere ꝙ ibi publicantur ad finem ferende sententie.non autem ad eternam rei memoriā: sed certe non video quare non debeat valere inter easdem personas ex quo sunt publicate sicut et quando alias publicantur ad eternam rei memoriam. ¶ In eadem gloss.in fine. Nota bene ex glo.duplicem intellectum auf.sed si quis.C.de testi.ꝛ.§.et hec vero.vnde sumitur dicta auten.in autē.de testibus.vnus est ꝙ loquatur quando recipiuntur testes ex parte actoris. et tunc debet intelligi ꝙ fit receptio scđm formam.c.qm̄ frequenter. scilicet quando timetur de morte vel absentia diuturna. Aduerte tamen quia ille text.videtur declarare ꝛ supplere.c.quoniam.qꝛ vult qđ si pars contra quam fit productio sit in ciuitate debeat personaliter citari.al's non valeat receptio.vbi autem esset absens ꝛ non posset commode citari.tunc ille tex.suppletur per.c. quoniam.quia poterit tunc procedi ad receptionem etiam ipso personaliter non citato.et tunc videtur sufficere citatio ad domum dummodo postea infra annum actor agat vel denuntiet personaliter illi cōtra quem recipiūtur.Alius est intellectus ꝙ loquatur dicta auten.quando ex parte rei recipiuntur:ꝛ tūc recipiuntur omnes etiam de quorum morte vel absentia non dubitatur ꝛ publicabuntur etiam testes:sed tunc videtur ꝙ omnino debeat esse personaliter citatus aduersarius:nisi constaret ꝙ malitiose se absentasset.l.fulcinus.§.quid sit latitare.ff. ex quibus causis in posses.eatur.ꝛ facit quod habetur in dicta auten. et per Barto.in.l.iiij.§.pretor.ff.de dāno infecto. ¶ Et ex predictis potes concludere qđ interdum petitur publicatio seu receptio testium ex parte actoris interdum ex parte rei.Interdū in casu in quo quilibet est actor ꝛ reus.Primo casu si actor statim potest agere non potest petere recipi testes ante litem contesta. nisi timeatur de morte vel absentia diuturna in.c.quoniam frequenter.Interdum nō potest statim agere forte propter pendētiam conditionis vel aliam causam:ꝛ tunc aut nō potest competere sibi facultas agendi nisi testibus publicatis:vt quia dubitatur qualiter conditū sit testamentū:ꝛ heres nō potest adire nisi sit certus de ipso testamento.l.eum qui.ff.de acquir.here.ꝛ tunc potest petere testes recipi ꝛ publicari.l.publicati.C.de test. aut potest superuenire facultas agendi etiam testibus non publicatis.puta propter superuenientiā cōditionis que purificatur. et tūc interim ex quo nō potest agere.videt qđ possit petere recipi testes ꝛ publicari si dubitetur verisimiliter qꝛ forte nō essent tēpore cōditionis euenientis.vt probatur in.l.in lege aquilia si deletum.scđm intellectū glo.hic posite.ff.ad leg.aquil. Secūdo casu et tertio possunt recipi testes ꝛ etiam publicari.vt patet ex his que superius sunt dicta.ꝛ de materia per Bart.in.d.l.in.l.aquilia.ꝛ in.d.auf.sed si quis. ¶ Et aduerte quia Inno.hic tāgit an attestationes que sunt nulle possint approbari per testes.ꝛ ponit opiniones.Post.tenet ꝙ possunt per id qđ habetur.s.eo.cū causam.ꝛ ibi est expressum scđm vnū intellectū positū ibi super glos.fina.quādo testes fuerunt recepti per duos ex tribus delegatis sine tertio si dati erant simpliciter ꝛ sine clausula vel intelligendo qđ ante lit.contesta.fuissent recepti per ea que habētur
3 de iura.calū.in.c.cum causam. ¶ †An ista publicatio que fit ad eternam rei memoriam noceat alijs ꝙ̄ vocat.s.tangit hic domi. Anto.ꝛ Jo.and.in magna additio.in Specu.de teste.§.nūc tractemus super ver.alias in addi.que incipit huic cōtrario.dic vt ibi. ¶ Et ibi cōcludit qđ non per regulam res inter alios acta. ¶ Et adde etiā quia Inno.hic voluit qđ ista publicatio in casu huius.c.habet prodesse si cōueniatur ille qui fecit recipi testes. secus si ipse cōueniat aliū.sed forte istud nō est verū:quia ex quo legitime est facta videtur valere inter easdē personas.arg.de regu.iu.factum legitime.li.vj. ¶ In gloss.penulti.in fi. Nota bene glo.que quotidie allegatur ꝙ potest reus agere contra actorem vt faciat sibi instrumētū super iure suo.puta super pacto de nō petendo vel super libertate rei quā tenet reus.ꝛ similiter potest agere ꝯ actorē vt faciat sibi instrm̄ de pecunia sibi soluta per eū reū.Actor aūt nō pōt agere ꝯ reū vt faciat sibi instrm̄ pmissionis qꝛ imputet sibi quare nō agit ꝯ reū,ꝛ cōuincat eū per legitimas probationes in iudicio que postea faciant fidē.de quo plene per Bart.in.l.si finita.§.eleganter.ff.de dāno infecto. ¶ Et aduerte qꝛ dicta testiū de quibus in litera possunt redigi in publicam scripturā que postea faciant fidē poterunt etiā testes examinari corā alijs qui poterunt deponere de eo quod audiuerūt a dictis testibus:vt hic tangit Jo.and.post Hosti.per id qđ habetur in.c.sacro.de sen.exco.circa princi. ¶ Et sic nota casum in quo recipietur testimoniū de auditu:ꝛ in quo etiam testis deponet corā pluribus autoritate iudicis interueniente qđ est singulariter notādum.primus tamē modus tutior est. tum quia magis inheret huic litere.tum etiā quia testes ibi corā quibus alij examinantur possent mori sicut ꝛ primi:ꝛ sic perierit probatio.

1 ¶ Venditor deceptus vltra dimidiam iusti pretij qualiter agere debeat.
2 Valor rei qualiter probari possit.
3 Decipere se adinuicem licet contrahentibus.
4 Testis qui vno tempore dicit se nescire ꝛ alio tempore deponit non reputatur sibi contrarius.

a Cum causam. Post publicatas[a] attestationes nouum capitulū probari potest etiā per testes antiquos.hoc dicit. ¶ Et in prima ponitur decisa petitio que colligitur ex.c.cum causam.j.de emptio.ꝛ vendi.que est pars huius.in secunda parte ponitur cause cōmissio.secūda ibi:cū igitur. ¶ Nota primo ex textu isto iuncto.c.cum causam.de emptio.ꝛ vend. scđm vnū intellectum quod vbi duo alternatiue petuntur sufficit id probare ex quo surgit obligatio alternatiua. ¶ Item nota scđm alium ꝙ sufficit probationem esse certā respectu eius qđ principaliter petitur licet sit incerta respectu eius quod est in facultate soluendi.nam principaliter petebatur rescissio contractus ꝛ vt restitueretur res recepto pretio propter deceptionem vltra dimidiā iusti pretij. ꝛ hec deceptio bene probatur licet nō probaretur quātum vltra valeret:nec necessitatur agens probare certum valorē anteꝙ̄ reus eligat illud qđ est in facultate sua
1 soluendi.videlicet supplere iustum pretium. ¶ †Et ex predictis nota duplicem practicam in hac materia quādo vēditor est deceptus vltra dimidiam iusti pretij.vna est quod petat venditor contractum rescindi propter deceptionem vltra dimidiam iusti pretij ꝛ petat rem restitui restituto pretio emptori.Et tunc si emptor nō eligit supplere iustū pretium condēnabitur ad restitutionem rei pretio sibi restituto.Si vero eligit supplere iustum pretium tūc si non sunt partes in cōcordia de iusto pretio super hoc fieri debent probationes:vt hic colligitur scđm vnū intellectum.Alia practica esse potest vt a principio petat venditor alternatiue:ꝛ sic petat vel rescindi cōtractū ꝛ rem restitui pretio restituto vel iustū pretiū sibi suppleri.vt colligi potest ex his que

a ¶ Post publicatas idē summat H Ab.in prio sūmario.tñ postea ponit aliđ magis ppriū. ideo vid eū hic.

dixi in primo notabili.& ex his que habetur in.c.cuz causa.j.de emp.& vendi.& in.l.ij.C.de rescin.vendi.qd nota pro declaratione dictorū iurium.& precipue dicte.l.ij. ¶ Item nota φ in cōsideranda receptione vltra dimidiā iusti precij attendi debet tempus contractus.& sic valor rei scdm tēpus contractus:non autē si postea plus vel minus valuerit. ¶ Item nota φ licet materia antiqui articuli repetatur in nouo.si tamē repetitur vt nō subijciatur necessitati probādi:non impedit testium receptionem super articulo.de quo plene dictum fuit.s.eod.in.c.fraternitatis.

2 ¶ In glos.ij.in fine.Nota bene ex glo. qualiter possit† probari pretium seu valor rei:& per consequens qualiter testis super valore interrogatus habeat reddere causam dicti sui.nam res tantum valet quātum cōmuniter vendi posset habenti notas cōditiones & qualitates rei.facit quod habetur in.l.mortis causa.§.fina.ff.de dona.causa mortis.& quod notat Barto.in.l.pretia rerum.ff.ad le.fal.& per glo.& doct.& in.l.ij.C.de rescin.vendi.probatur etiā valor rei ex quātitate & qualitate redditu͂u.vnde poterit testis dicere φ possessiones ex quibus tāta quātitas redditu͂u & talis qualitatis colligitur valent tantū:& pro tanto pretio cōmuniter venduntur:& ideo cum possessio de qua queritur sit talis qd ex ea percipitur tāta quātitas redditu͂u & talis qualitatis.ideo valet tātū de materia plene in dicta.l.pretia.& in dicta.l.ij.

3 ¶ † In glos.fina.ibi adinuicem se decipere. intellige nō interueniēte dolo.alias secus.l.eleganter.ff.de dolo.& l.si maior ff.de rescin.vendi. Item hoc intellige de iure ciuili.an autē procedat de iure canonico notatur.j.de vsur.in ciuitate.& x.q.ij.hoc ius ibi videtur notari φ sic nisi sint persone ecclesiastice:quia ille

4 magis artātur φ alie. Et no.etiam ex glo.precedēti† φ nō reputatur testis sibi contrarius qui vno tēpore dixit se nescire si alio tempore tanφ melius informatus deponat super eo super quo prius dixerat se nescire.facit qd habetur in.l.qui bona.§.si quis stipulatus.ff.de damno infecto.

1 Uacante sede capitulum ecclesie cathedralis potest cognoscere de causis matrimonialibus.

2 Sententia in causa matrimoniali an debeat ferri in scriptis.et numero.5.

3 Publicatio testium ad eternam rei memoriam peti potest.

4 Sententia potest probari per testes.

6 Publicatio testium ad eternam rei memoriam qualiter & coraz quo fieri debeat.

7 Et qualiter apparebit eam solenniter esse factam.

7 Actis scriptis per tabellionē an credaf absqz eo φ publicētur.

a Albericus miles. Recipiuntur[a] et publicanf testes qui interfuerūt sentētie vbi per scripturā de sentētia non apparet. ¶ Et in prima parte petitio:in secūda

1 prouisio & iudicis datio:secūda ibi:ideoqz. ¶ † Nota φ capitulū ecclesie cathedralis videtur habere potestatē cognoscēdi de causis matrimonialibus:sed posses intelligere hoc verū sede vacāte per ea que habentur.s.de maio.& obedie.in.c.cum olim.vel quādo forte ex consuetudine prescripta habebat hāc potestatē alias videtur spectare ad episcopū.per id quod habetur in.c.j.j.de cōsanguini.& affini.& j.de excessibus prela.c.accedentibus.

2 ¶ † Item not.φ videtur valere sentētia lata in causa matrimoniali licet non feratur in scriptis[b].& sic videtur speciale in causa

b matrimoniali:nam regulariter nō valet sententia nisi feratur in scriptis.l.j.& ij.C.de sentē.ex pericu.reci.& j.de re iudi.c.fina.cū ibi not.lib.vj. Sed do.Flo.hic tenet φ etiam in causa matrimoniali nō valeat sētētia nisi feratur in scriptis per ea que habentur in cle.dispendiosam.iuncta cle.sepē.in.§.sententiam.de verb.signi.nec in tex.isto probatur contrariū quia non dicit φ sententia non fuerit lata in scriptis sed dicit φ non fuit redacta in scriptis:vnde potest intelligi φ sentētia fuit facta priuata scriptura & in scriptis lata.nō tamē de ea fuit facta publica scriptura & sic nō fuit redacta in publicā scripturā que in futurum fidē faceret.facit qd habetur in.c.fi.de re iudi.lib.vj.in.v.glo.& hāc opin.

3 videtur sequi Jo.an.post Host.hic. ¶ † Item no.φ ad petitionem rei qui etiā actor esse potest peti potest publicatio testiū ad eternam rei memoriam:& sic facit pro eo qd dictum fuit.s.eo.in c.significauit.secus quādo esset actor & non reus quia tunc regulariter nō possunt recipi testes ad eius instantiā lit.non contest. vt dictum fuit.s.c.significauit.& probatur.s.vt lit.non contest.

4 in.c.quoniam. ¶ † Item nota φ sentētia potest probari per testes quādo non apparet instrumentū sententie.& sic facit φ acta possint probari per testes licet non sit confecta scriptura.cū sententia etiā sit de actis.vt est text.in.l.in fraudē.§.neqz.ff.de iu.fisci.& ibi per Bar.& per Joan.an.in addi.Specu.super rubri.de re iudi.de quo etiam dictū fuit in.c.quoniaz.circa finē.s.de pro-

5 batio.vbi etiam per Inno. ¶ † In glo.j.in fi.& videtur glo.procedere etiam hodie quia licet in clemen.sepe.de verbo.signi.dicatur generaliter φ in causis in quibus proceditur sine figura iudicij debeat sententia ferri in scriptis:& causa matrimonialis sit de illis vt habetur in clemen.dispendiosam.de iudi.tamē per illam generalitatem non videtur derogatum speciali prouisioni huius.c.per regulam generi per speciem.de regu.iur.in.vj.et s.de rescrip.in.c.j. Et iste videtur verius intellectus huius.c.licet glo.in.c.fina.de re iudica.lib.vj.ponat multos alios intellectus.de quibus etiam tangit hic Jo.an. ¶ In gl.fina.ibi quos negotium tangit.& si tales sunt certi,specifice sunt vocandi si autem essent incerti.sufficit eos vocare per proclama generale seu per citationē generalē.per id qd habetur in.c.cū in tua.qui ma.accusare possunt.& per Jo.in.c.in nostra.s.de procura.& in.c.si.de maio.& obedi.& per id qd habetur in.l.si eo tempore.cum ibi nota.per Bar.C.de remis.pigno. ¶ † In ea.gl.in fi. Aduerte φ Inno.hic tangit que gesta possint peti publicari:& in effectu cōcludit φ si sunt gesta coram testibus non interueniente scriptura possunt peti publicari:vt hic probatur.& l.publicati.C.de testa.& s.eod.significauit. Idem si interuenit scriptura sed minus solēnis:vt qz est scriptura priuata que nō facit fidē.C.de proba.in.l.instrumēta.nam tunc eadem est ratio que est quādo scriptura non interuenit.ex quo illa nō est sufficiens per id quod habetur in.c.ij.s.de transla.prelato. Et probatur hic scdm intellectū Hosti.quē recitat glo.in.c.fina.de re iudic.in.vj.idem si interuenit scriptura publica:sed timeatur de consumptione propter vetustatē vel corrosionē aliqualem.per id quod habetur in.c.cum dilecta.j.de confirma.vti.vel inuti.& in.l.j.ff.de bono.posses.fm tabu.nam talia etiam possunt peti publicari dūmodo tenor scripture possit ex illa comprehēdi.per ea que habētur ex iuribus preallegatis. Idez si sunt rogationes notarij defuncti per id qd habetur in.c.cum.P.j.de fide instrumē.interdum etiam instrumentum publicū de cuius consumptione non dubitatur. ex causa potest peti publicari vt si appareat instrumentum in quo aliquis constituitur procurator contra plures. nam quia expedit φ illo vtatur diuersis temporibus & in diuersis instantijs poterit in vna instantia peti publicari & exemplari:vt sic iudex pronuntiet ipsi exemplo fidem adhibendam tanφ originali.ad hoc vt possit ipsum originale postea in alia causa ꝑducere.dicit etiā Inno.φ lit.contestatio posset peti publicari:sed certe scriptura facta per tabellionem de lit.cōtesta.si attestetur illam se scripsisse & sigillum suum apponat.probat sine alia publicatione.vt voluit Bar.in.l.gesta.C.de re iud.& probabitur etiā in alia instātia per talem scripturam lit.cōtesta.fuisse factam:sed vbi notarius solum scripserit & non attestetur se scripsisse vel signum non apponat faceret fidem scriptura in eadem instantia & inter easdem personas:sed non in alia instantia.vt voluit Bart.in.d.l.gesta.

6 ¶ † Tractat etiam Inno.scdo qualiter fieri debeat ista publicatio.& concludit φ coram ordinario vel delegato ab eo poterit fieri vocatis his quorum interest.intellige specifice si sunt certi:alias per citationem generalē vt dixi super glo.& sic debebit fieri presentibus predictis vel eis per contumaciam absentibus.& iudice sedēte pro tribunali.facit quod habetur in.c.penul.& fi.j.de fide instru.& c.inter quatuor.de maio.& obe.& l.nā ita diuus.ff.de adop.& debebit fieri recepta informatione veritatis per iudicem eorū que continētur in scriptura minus solēni.& etiā quādo nō interuenit scriptura.vnde examinabit testes qui dicūtur interfuisse actui.& faciet dictum eorū redigi in scripturā publicā vel autenticā.& sic que sit cōfecta manu tabellionis vel habeat sigillū autenticū.j.de fi.instru.c.j.& ij.& poterit etiā iudex decernere ad cautelā illi scripture ꝑprie fidē adhibēdā.facit qd habetur in.l.publicati.C.de testa.dicit tū Inno.hoc verū nisi publicatio fieret per illū qui cōcessit illud qd in scriptura de cuius publicatione agitur, cōtinetur:qz tūc fieri posset etiā nemine vocato:nisi scriptura esset suspecta.& sic intelligit qd habef in.c.cū dilecta.j.de cōfirma.vti.vel inuti.

7 ¶ † Tractat etiā tertio qualiter poterit apparere publicationē solēniter factā.& cōcludit φ probari poterit ꝑ testes q viderūt solēnitatē seruari vel per instrumēta facta super solēnitate & tādē dubitat. Quid si de illa taliter ꝓbari nō possit,nunqd tunc valebit publicatio si forte nō appareat citationē fuisse factā de illis quorū interest.& recitat opiniones cōtrarias. Nā aliqui dicūt φ valet quasi presumaf in dubio oīa solēniter acta nisi aliud appareat per.l.primā.C.de contra.& cōmit.stipu.& institu.de fideiusso.§.fina. Alij tenēt contrariuz Hosti.concor.opinio.quia si in publicatione sit mentio de solennitate presumatur.pro illa arg.l.optimā.C.de cōtrahen.& commit.stipula. Idē si nō fiat mentio si factum est valde antiquum.ita φ de facili nō possit haberi ꝓbatio.arg.l.si arbiter.ff.de ꝓbatio.& qd legitur & notatur in.c.illud.j.de presumptio.secus si factum sit recens & non fiat mētio de ipsa solēnitate in publicatione.facit qd notat Cy.& Bal.in.l.emācipatione.C.de fide instru.& nota bene predicta cum quibus transit hic Joan.andr.et domi.Anto.

a ¶ Recipiūtur idē summat hic do. Ab.& Fely.

b ¶ Nō feratur in scriptis.ō hoc distigue hic per do. Mēri.boych.

8 do.Anto.⁊ adde ꝙ dixi in.c.quoniã.s.de proba. ¶ †Ultimo ⁊ quarto tractat,an actis scriptis per tabellionē credat̄ absq̄ eo ꝙ publicentur ſm formã supradictã.⁊ refert opiniones ꝙ q̄dam dicunt ꝙ non:nisi scriptura notarij habeat subscriptionē testium.nã alias nõ ꝓbabit corã alio iudice nisi publicet̄ ſcðm formã predictã.Alij vero ⁊ hoc videt̄ placere magis Inn.tenet ꝙ ex quo scriptura est facta per notariũ semper faciet fidem inter easdem personas sine alia publicatione. alijs aũt personis nõ habet prodesse nec nocere.l.sed si possessori.§.fi.ff.de iurein. ⁊ hec pars videt̄ vera vt credatur actis scriptis per tabellionē etiã in alia instantia dũmodo notarius attestet̄ se illa scripsisse ⁊ signũ suũ apponat etiã si alias non sint testes subscripti.p id qð habet̄ in.l.in donationis.C.de dona.⁊ ꝙ dictũ fuit in.c.quoniam.super gl.ij.s.de proba.alias aũt solum in eadem instantia faceret fidem vt voluit Bar.in.l.gesta.C.de re iudi.⁊ hec vera in actis que fiunt palã sed si fierent occulte vt sunt attestationes:tũc licet ille essent subscripte per tabellionē cum eius signo.tñ in alia instantia non facerent fidem nisi per iudicem fuissent publicate vel pronũtiate pro publicatis haberi vt notauit Bar.in.d.l.gesta.⁊ facit etiã qð dictũ fuit.s.eo. fraternitatis.Et tangit etiã ipse Inn.an si attestationes que non fuerunt publicate reperiatur penes aliũ iudicem:forte in alia instantia an poterit per illũ fieri publicatio ⁊ innuit ꝙ sic.de quo plene per Bar.in.l.ij.ff.iudicatũ sol.⁊ in.d.l.fi.C.de re iudi.⁊ plene dixi in.c.causam.el.j.s.eo.ti.

1 ¶ Testes paucio res an ⁊ qñ preferantur pluribus.
2 Probatio facta in iudicio summario non proficit in plenario nisi repetatur.
3 Testibus duobus affirmãtibus plus credit̄ ꝙ̃ mille negãtib⁹.
4 Publicatis attestationibus in cã matrimoniali admittũtur testes super eisdem articulis.
5 Testis in iudicio summario dicēs vnũ si in plenario dicat aliud non valet secundum dictum.

a **Cum in tua dioce.** Publicatis[a] attestatióib⁹ in cã matrimoniali: testes admittũtur super eisdem directo cõtrarijs articulis.h.d.Et est cõmunis diuisio.secunda ibi quãq̃. ¶ †No.j.ꝙ illud qð dicit̄ standũ esse
1 pluralitati testiũ est verũ qñ in eodē iudicio sunt producti ⁊ examinati.secus si in alio iudicio ⁊ ad aliũ finem ꝑducant̄ pauciores qꝛ preferũtur plurib⁹ examinatis super eodē ad aliũ finem nisi illi plures iterũ repetantur.Et ita debet limitari qð habetur
2 in.c.in nostra.s.eo. ¶ †No.ex hoc secundo ꝙ ꝓbatio facta in iudicio summario nõ proficit in plenario nisi repetat̄, probatur etiam.s.eo.veniēs. ¶ Item no.ꝙ publicatio attestationum ⁊ etiã didicere testificata non nocet etiã inter easdem ꝑsonas in alio iudicio in quo attestationes nõ prodessent. ¶ Itē no. hic põderari didicere testificata:alibi videtur ponderari sola pu-
3 blicatio.s.eo.de testi.de quo dicet̄.j.eo.cõstitutus.el.ij. ¶ Itē no. ꝙ pluralitas sup negatiua coarctata ꝑualet paucitati sup affirmatiua.⁊ sic no.ꝙ illud qð dicit̄.x.testes vel duos affirmãtes preualere cētũ vel mille negãtib⁹.vt notauit gl.in.l.diē profferre.§.si plures.ff.de arbi.est verũ qñ negatiua nõ est coarctata
4 alias secus vt hic patet.⁊ ibi etiã notatur p Bar. ¶ †Itē no. casum in quo etiã publicatis attestationibus admittuntur testes sup eisdem articulis.nã speciale est in causa matrimoniali secũdum vnum intellectum:vel ſcðm alium speciale est quãdo producuntur ad cõfirmãdam primam probationem reprobatam.facit quod dictum fuit.s.eo.series.⁊ quod notatur.j.e.cum clamor.vel quando producuntur ad probandũ in plenario iudicio probatũ in summario iudicio.de quo tangetur in glo.fi. ¶ In gloss.j.circa fi.ibi vel dicas.hec vera quia dũmodo isti tres vel quatuor sint idonei preferentur illis.xj.vel.xij.primo loco receptis si non repetuntur in isto secũdo iudicio si autem repeterētur:tunc debēt preferri illi.xj.cum sint multo plures.dũmodo sint idonei etiam si isti quatuor essent maioris autoritatis.ex quo vltra duplum numerus illorum pluriũ excedit pauciores per id qð dixi in.c.in nostra.super gl.fi.s.eo.Secus si isti.xj.essent viles.⁊ sic intelligi debet dictum Host.hic q dicit per duos vel tres posse reprobari centũ.vt dixi in.c.in nostra.super gl.fin. ¶ Quid autem si illi.xj.vel.xij.essent mortui ita ꝙ nõ possent repeti videretur tũc standum dictis eorũ contra istos tres vel quatuor per.c.presentata.j.e.⁊.C.eo.l.fi.cõtrarium tenet Inno.notabiliter quia primo ad aliud ⁊ ad aliũ modum agendi fuerunt inducti.secus in.d.c.ꝑsentata.⁊.d.l.fi. qꝛ ad idem.de quo modo agitur ⁊ inter easdem personas ⁊ ad eũdem modum producuntur.⁊ sic deberet probare si corã iudice fuissent recepti etiã in alia instantia tendente ad eundem finē inter easdem personas.sed qꝛ sunt recepti corã arbitro q non est tante autoritatis vt iudex seruatur tunc distinctio dictorũ iurium quod no. ¶ In gl.fi.ibi.sed Joã. hic colligi põt secundus intellectus scꝫ ꝙ hoc fit propter protestationem.Sed certe protestatio nõ valet quando fit contra iuris dispositionē.s. de consti.cum.M.⁊.j.de appel.solicitudinē.⁊ notatur in.l.alimenta.C.de neg.gest.Ideo datur tertius intellectus vt ptꝫ ex sequentibus ꝙ hic recipiũtur testes etiam publicatis attestatióibus:qꝛ est nouus articulus scilꝫ falsitatis.Sed certe iste intellectus etiã nõ est bonus:qꝛ articulus falsitatis nõ censet̄ nouus qñ directe allegatur falsitas vt hic fiebat.secus si indirecte s.eo.ex tenore.⁊ secus si allegaret̄ falsitas cum corruptione. vt notatur in cle.testibus.eo ti.Ideo datur quartus intellectus in ver.vel sic potest ꝙ hic inducebatur ad aliũ finē. Sed certe ista solutio procedit quo ad illos tres vel quatuor qui recipiũtur in isto secundo iudicio:sed nõ procedit si primi repetantur in isto secundo iudicio post publicatas attestationes ipsorum quatuor.⁊ ideo Jo.an.tenet primam expositionē scꝫ ꝙ sit speciale in causa matrimoniali quando producuntur in fauorē matrimonij vt hic fiebat.⁊ sic secus videtur si cõtra matrimonium producerentur.sed de hoc dic vt dixi in.c.series.s.eo.vbi Joã. cal.⁊ etiã do.Anto.dicunt etiam contra matrimoniũ posse recipi testes.sed concorda opiniones vt ibi dixi.Posset etiã dici vt hic tangit do.Anto.ꝙ hic admittuntur isti qui repetunt̄ ex eo qꝛ adducuntur ad confirmationem priorum.facit qð dictum fuit.s.eo.ex tenore.nã presumi debuit pro dicto primorũ donec appareret contrariũ.⁊ sic non videtur fuisse imputandũ parti si ante publicatas attestationes illorum quatuor non re produxit testes: tamē vt dixi prima expositio cõiter tenetur.
5 ¶ †In ea.gl.ibi non valet dictum eius no.bene ꝙ lꝫ in summario iudicio testis dicat vnũ si postea in plenario dicat aliud non valet secundũ dictum idem voluit glo.penulti.ad fi.s.e.c. veniens.ratio est qꝛ licet quo ad preiudicium partiũ dictum in summario.non faciat fidem in plenario:tamē ad preiudicium ipsius testis,bene facit fidē.sicut ⁊ cõfessio facta in summario iudicio nocet confitenti etiam in plenario.vt notauit Inno.de ordi cog.c.ij.⁊ facit qð ipse no.in.c.inquisitionis.j.de accusa.⁊ quod dictum fuit.s.eo.cum causam.el.j.⁊ hac ratióe etiã videtur ꝙ si primum dictum etiam fuerit inter alias personas tñ faciet non valere secundũ contrariũ inter alias diuersas personas.⁊ hoc etiã expresse tenuit Bar in.l.eos.ff.de falsis.⁊ sequitur etiam hic do.Ant.quod est notandum.Si autē primũ dictũ fuisset in iudicio nullo non videtur nocere secundo in iudicio valido.per id quod dictum fuit in.d.c.cum causam.in gl.fi. ⁊ super ea.Si autem primũ dictum fuisset extra iudicium secũdum in iudicio cõtrarium gl.in.d.c.cum causam.vult preualere ſm Bart.in.l.eos.tenet cõtrarium do.Anto.videtur hic cõcordare opi.videlicet vt propter hoc non possit redargui de falso tamen nõ valebit dictũ secundũ contrariũ primo:maxime si primũ transiuit in tractatũ.s.e.per tuas.qꝛ ex primo dicto saltem cõuincit̄ in secundo foro mendax ⁊ sic in peccato.sed nõ p hoc concludit̄ falsarius:qꝛ possibile est ꝙ prius dixit mēdaciũ ⁊ nunc verũ.⁊ nõ omnis mendax punitur pena falsi ex quo nõ deposuit primo in formã testis.l.j.ff.de falc.⁊ sic verisimili⁹ est ꝙ in secundo dicto deposito in iudi.dixit veritatē: qꝛ de facili testes extra iudicium deseruiunt parti de verbis,postea in iudicio plus habent respectum ad conscientiam ⁊ veritatem,tũ ꝑpter iuramentũ ⁊ propter timorē quia in ꝑsentia iudicis.facit j.de accu.inquisitionis.putat tñ quod sit suspectus de falso. tu potes dicere ꝙ valebit secundum dictum per gl.preallegatam. ⁊ per id quod ibi plene dixi.Si autē testis primo in iudicio dixit vnum.⁊ postea extra iudicium dicit cõtrariũ.statur primo dicto.s.e.sicut.Et hoc si lata est sententia.Si aũt non esset lata:tunc ſm do.Anto.videt̄ ꝙ per secundum detrahatur de fide primi dicti.sed forte potest dici contrariũ: quia ex quo primũ dictum depositũ fuit in iudicio.⁊ corã iudice presumendum est pro illo.⁊ ꝙ tunc magis dixerit veritatem.tum ꝑpter reuerentiam sacramēti,tum etiam propter iudicis autoritatē ⁊ quia etiam tunc liberius loquitur,ex quo nõ est pars ꝑsens facit quod dictum fuit.s.eo presentiũ.⁊ in.c.ij.s.e.⁊ qꝛ etiam extra iudicium,quandoq̃ aliquid dicunt volētes applaudere parti.vt notauit glo.in.c.presentium.in glo.j.cautius tamē facit testis si caueat sibi a talib⁹ ⁊ maxime vt euitet opiniões.vbi autem testis contrarium dicit in eadem instãtia repellitur nisi dixerit animo se corrigendi.⁊ incontinenti illud fecerit.j.ti.j.c. preterea.de quo in isto.e.ti.§.j.ver.quid si idem testis.⁊ se.⁊ de cautela.quãdo testis qui alias deposuit iteratus repetit̄ vt deponat quam tunc debet seruare testis ponit Bar.in.d.l.eos.⁊ do.Ant.hic ad hoc vt ex lapsu memorie:non sit sibi cõtrarius ⁊ sic ne incurrat falsum.naꝫ poterit petere sibi exhiberi primas attestatiões vt informetur qualiter habeat dicere cõtra sibi debētē exhiberi etiam si nõ sint publicate:quia sibi satis sunt pu

a ¶ Publicatis.vario mõ sũmant hoc.c.do.Jo.de mo.do.Abb.et Fel.videos hic.

blicate.cũ habeat illas notas.j.eo.cũ clamor.& si nõ potest illas habere protestetur q nunc dicit prout sibi videtur modo & si apparuerit eum alias aliter dixisse.ex nunc corrigit dictum suum & reducit ad primũ in quo memoria erat recentior:potest etiaz dicere attestator put in alijs attestatiõibus sum attestatus.Itẽ potest dicere:qr modo melius informatus sum per ea que de nouo habui volo istis attestationibus stari qñ factum est tale quod ex discursu cõmunis informationis & temporis potuit recipere meliorẽ informationẽ p no.s.eo.cũ cã.que dicit do.Anto.notãda pro consulẽte ad excusanda cõsilia contraria.

1 Excõicatio generalis an & qñ valeat.
2 Particeps delicti videť qui illud prohibere potest.
3 Probandi facultatẽ subtrahens alteri qua pena puniatur.
4 Testes in criminalibus non compelluntur testificari.

a Excõicari possunt. idẽ summat hic do.abb.

Onstitutis.j. Excõicari possunt[a] q partes impediũt in testibus producendis.& denunciandi sunt testes nõ tenẽri iuramento per eos prestito de veritate tacẽda. Et si consanguinei rei impediant testes actoris puniť reus de cuius voluntate hoc fieri presumitur.h.d. Et tres sunt partes sicut tria dicta que patẽt ex summario.secũda ibi illos.tertia ibi si qs autem.
1 Abb.casum in quo valet generalis excõicatio scilicet quando persone sunt incerte. & subest causa promulgandi ipsam excõmunicationem.facit quod habetur.s.de offi.ordi.si sacerdos. Item no.q non valet iuramentum prestitum de non testificando contra aliquem. Itez no.q ex cõsanguinitate aliquid presumitur.nam si cõsanguineus aliquid facit quod tendit ad vtilitatem alterius consanguinei presumitur in dubio de illius volũtate facere.facit quod habetur in.c. petrus.j.de homi.Abb.in ver.nos.ex officio nostro q iudex ex officio suo potest prouidere partibus ne pereat copia proba-
2 tionũ.facit.s.vt.lit.nõ conte.quoniam. Item no.q quis videtur esse particeps delicti si illud potest phibere & fiat ad ei⁹ cõmodum seu vtilitatem.nam presumitur in dubio tunc illud
3 posse prohibere & q de voluntate eius fiat. Item no. penã subtrahentis facultatem probandi aduersario:qr debet sentire penam elusionis autoritate iudicis.qui illud non patieť.& potest etiam suspendi ab officio.& per hoc videtur q non habeť pro conuicto.nec q ex hoc perdat causam.facit qd notať per glo.in.l.prouidendum.C.de postulã. Quid si iudex nõ põt prouidere.dic q tũc seruabitur quod dicit gl.in.c.cum causam . s.
4 eo.in glo.antepenul. Item no.vltimo q licet in criminalibus non compellantur testes.j.ti.proxi.dilectorum.tamẽ excõmunicari possunt impedientes vt hic colligitur. In gl.ij.in fi.Abb.bene ex tex.cum gl.q vbi aliquid fit a consanguineo ad vtilitatem alterius cõsanguinei.etiam si illud sapiat delictum presumitur fieri de voluntate illius cõsanguinei : nisi probetur oppositum:quod tene menti,qr ad hoc sepe allegatur.Et not. bene q licet testis non cogatur testificari in criminali: tamẽ nõ põt arctari per iuramentũ ad non testificandum:::qr licet non cogatur,tamen põt testificari si vult.ideo iuramentum per qd astringeretur ad non testificãdũ tanq tollens liberã facultatez testificãdi censeť esse contra bonos mores.iõ nõ valet.j.de reg. iur.in.c.non est obligatorium.lib.vj.& ff.de ver.obli.in.l.stipulatio hoc modo concepta.

1 Ab appellatione ab interlocutoria recedere non videť qs per appellationem a diffinitiua.
2 Testes alias producti possunt reproduci ante didicita testificata.
3 Renuntiatio facta testibus producendis impedit productionem testium.
4 Reus in exceptione dicitur actor.
5 Publicatio sola non didicitis testificatis non impedit productionem testium.
6 Productio testiũ an impediatur propter didicita testificata.
7 Renuntiatio sola testium non interueniẽte publicatione nec notitia attestationũ an habeat impedire testiũ productionem.

b Qui testificata. non ẽ differẽtia inter summariũ.d.Abb. & istud.

Onstitutis.ij. Qui testificata[b] nõ didicit:nec renuntiauit testibus producẽdis:etiaz super antiquis capitulis testes pducere põt.h.d.Et in prima ponit formã pcessus & grauamẽ appellantis.secunda dat iudicẽ.secunda ibi mãdamus.in tex.ibi principis.h.d.quia olim tẽpore huius.c. erat dux.sed hodie est rex.vt hic tãgit.Jo.an.In tex.ibi puocari &.j.deciditur fm Jan.q princeps impetrauit iudices sup confirmatione sentẽtie episcopi.& demũ cõtra vtrũq pcessum mulier de qua in litera impetrauit iudices coram quibus sup illis processibus fuerũt testes producti.& ante aperturã ipsorũ fuerunt obtente litere de quibus sequitur ad illos vel alios iudices.Post.vero dicebat decidi q mulier sup appellatiõe iudices impetrauit qui cassauerunt processum episcopi pragẽ cõtra quorũ processum princeps hos iudices ipetrauit. Abb. causam potuit agitari per nũtium.sed expeditũ est per procu.qr absq mandato procuratorio non posset agitari.facit.s.de procurato.petitio.& co.ti.c.j. Item no.causam vnam legitimaz appellandi scz quãdo non habet liberum accessum ad iudicem
1 vt sua iura proponat. Item no.q p appellationẽ a diffinitiua quis non videtur recedere ab appellatione ab interlocutoria.de quo per Jano.j.de appel.dilecto.& per gloss.i cle.j.de do.& contu. Item no.q in repulsione facultatis probãdi p testes non põderatur sola publicatio.sed etiam didicere testificata.facit.s.eo.cum in tua.&.c.veniens.&.j.e.vltra tertiaz.in cõtrarium facit.s.eo.de testibus.de quo dictum fuit.s.eo.frater
2 nitatis.& aliquid tangetur cũ glo.fi. Itẽ no.q testes alias pducti vident posse reproduci ante didicita testificata.de quo j.eo.per tuas.& in.c.cum clamor.&.s.eo.cum causam.& etiaz tã
3 gitur in gl.fi. Vltimo no.q renuntiatio facta testibus pducendis videtur impedire productionem testiũ.facit.s.eo.de testibus.&.c.cum venisset.de quo etiã tangitur in glo.fi. In glo.j.in fi.pro ista vltima facit quia reus in exceptione dicitur actor.l.j.ff.de exceptio.& ff.de proba.l.i exceptio.facit quod ha
4 betur in.c.j.s.de iudi. In glos.ij.in fi.Abb.bene q vbi nõ agitur de vinculo matrimonij sed de processu facto in causa matrimoniali impugnando non debent recipi testes publicatis attestationib⁹. Secus vbi agitur de vinculo matrimonij per id qd habetur in.c.series.&.c.cum in tua.s.eo.& est ratio diuersitatis quia primo casu non versatur periculũ anime licet forte impugnetur processus qui alias in se sit iustus.ideo tunc remanem⁹ in regula vt non admittãtur testes post publicatas attestationes etiam si talis processus sit factus in causa matrimoniali q ratio cessat in secundo casu in quo versatur periculum anime si veritas non haberetur & impedictur fieri ratione publicatiõis facit quod habetur.s.ti.j.in.c.iurauit.Et no.bene predicta p limitatione eorum que habẽtur in.d.c.series.& in.d.c.cũ in tua. In glo.fi.ibi.C.de testibus.l.vltima. Potes dicere q in eadẽ instãtia idem testes nõ possunt repeti ante publicatas attestationes posset tamẽ testis reuerti ad examinatorẽ & corrigere vel supplere dictum suum dũmodo hoc faciat incõtinẽti an tequam cum parib⁹ loquatur.j.ti.j.c.preterea. In alia antẽ in stantia ex quo in prima non fuerunt publicati possunt pduci: nisi aduersarius velit stare primis attestatiõib⁹.s.eo.cum causam.el.j.vbi autem publicate essent attestationes:an idẽ testis possit repeti recurrendum est ad.c.per tuas.j.eo.quia videť qd non nisi super articulis super quibus non fuisset interrogatus
5 vt ibi vel nisi repetatur vt declaret dictũ suum. In ea.gl. ibi antequam didicerit.Abb.singulariter istaz glo.que aperte decidit q vbi quis nõ didicit testificata sola publicatio nõ impedit productionẽ testium saluo nisi esset renuntiatum pductioni testium.& sic publicatio iuncta cuz renuntiatione vel iuncta cuz notitia testificatoris impedit productionem testium.secus quãdo est sola publicatio sine notitia predicta & sine renuntiatione quod est valde notandum.sed in cõtrariũ videť text.s. eo.de testib⁹.& sequitur Specu.opi.huius glo.in ti.de teste.§. satis vtiliter.ver.quid si publicate.refert tamen clementẽ quartum pronuntiasse contrarium vt.j.patet in fi. Jo.an.cõcordat opiniones.nam prima opinio procedat quando publicatio facta est inuita parte vel inscia.secunda quando vtraq parte cõsentiente.quam opinionem etiam videtur voluisse gl.j.in.c.fraternitatis.s.e.que videť huic gl.contraria.facit quod dixi in.d. c.fraternitatis.super gl.predicta.s.eo.series.& quod not.gloss. in cle.testibus.de testibus.& Barto in auf.at qui semel . C. de proba.Sed forte dictum Joã.an.potest limitari nisi publicatio sit facta ex causa parte inuita vel etiam ignorante legitime tñcitata.vt quia forte timebatur de peremptione instãtie.facit qd habeť in.c.cõsuluit.de offi.dele.nam tunc videtur q publicatio habeat obstare.alias procedat dictum Jo.an. quia nõ debuit iudex parte inuita que forte valebat pducere alios testes
6 vel illa ignorante procedere ad publicationẽ testium. An autem solum didicere testificata impediat productionẽ testiũ si aliter non sit renuntiatum productioni fuerunt opiniões,de quibus per gl.in.§.quia vero multi.in auf.de testi.collatione septima.Sed cõmuniter tenetur q nocet didicisse testificata. dũ modo hoc appareat etiam si non sit facta renuntiatio vel publi
7 catio.per tex.in.d.§.quia vero.& ibi etiaz hoc tenet gl. An autem sola renuntiatio non interueniente publicatiõe nec notitia attestationum habeat impedire productionẽ testium fuerunt opiniones.de quibus in.d.§.quia vero.gloss.tamen ibi tenet q non nocet.& iden. forte voluit ista gloss.idez Azo in summa.de testi.in vltima colũ.In contrariũ facit tex.in.c.de testi. s.eo.&.c.cum venisset.& hoc tenuit Spec.in loco preallegato.& cõmuniter

cōmuniter sequuntur canoniste. ꝑ hoc faciat regula generalis que habet qd̄ renuntiantibus iuri suo non est amplius dādus ingressus ad illud. vij. q. j. quam sit periculosum. ⁊ in. l. penul. C. de pac. de quo etiā dixi in. d. c. fraternitatis. nec ob. quod habetur in. d. §. quia vero multi. quia ibi dicitur qd̄ si est conclusum seu renuntiatum ⁊ facta publicatio non debet dari quarta productio etiam cū solēnitate legali. Si vero non sit, facta publicatio: tunc debet dari cum solēnitate legali: nec repetit etiam si sit renuntiatum: nec debet etiam dicta subauditio fieri: quia resultaret prauus intellectus ⁊ iuri contrarius per ea que habētur in. c. de testi. ⁊ in. d. c. cum venisset. ⁊ ideo videtur quod dictus tex. non habet obstare. Et quod dixi de renuntiatione ꝙ illa sola sufficiat. videtur velle Specu. eo. ti. §. fi. ver. ante pe. ⁊ sequēti. An autē sola publicatio sufficiat sine renuntiatione tetigi. s. eo. Spec. tamen eo. ti. §. satis vtiliter. videtur tenere ꝙ nō sufficiat: nisi interueniat renuntiatio in ver. quid si publicate. in eodem. §. licet ex errore. s. dixerim eum aliud dicere. ibi tamen refert vt etiam. s. tetigi clementem voluisse solam publicationē sufficere. de quo. s. plene dixi.

1 ☞ Testimonium de auditu admittitur in re valde antiqua aliud de facili haberi non potest.
2 Testis debet deponere de eo quod percepit ante litē motam.
3 Probatio per auditum ex sensu alterius ad hoc vt valeat opꝫ ꝙ trahat originem ab integra probatione.
4 Testimonium vnius nō valet licet trahat originē a dicto plurium.
5 Testificari est actus legitimus seu publicus.
6 Testes debent iurare per proprium iuramentum ⁊ nō per procuratorem.

Icet ex quadam. Ponit cōsiliū xij. fine qb9 ad probandum consanguinitatē in causa matrimoniali non valet testimoniū de auditu. ⁊ hoc sit loco summe. ¶ Et due sunt principales partes. nam in prima parte ponit sex que respiciunt personas. in secūda alia sex que respiciūt
1 dicta. secūda ibi testes autem. ¶ † Not. j. ꝙ in re valde antiqua admittitur testimonium de auditu. cū aliud de facili haberi nō potest ⁊ sic videtur admitti testimoniū de fama. facit qd̄ not. j. de verbo. signifi. in. c. quid per nouale. ⁊ eo. ti. c. veniens. lib. vj. ⁊. ff. de proba. in. l. si arbiter. ⁊. l. j. in fi. ff. de aqua plu. arcen. ⁊ sic videtur posse dari per regulā ꝙ in factis valde antiquis in quacūqꝫ materia sufficiat talis probatio ⁊ sic trāsit do. Ant. ſꝫ Jo. and. hic videtur dicere ꝙ tunc recipitur testimoniuꝫ de auditu cum fama ⁊ alijs adminiculis. alle. s. eo. preterea. ⁊. s. ti. j. c. ante penul. ⁊. ff. de proba. l. census. ⁊. l. j. §. fi. ⁊. l. in summa. §. idem labeo. ff. de aqua plu. ar. ⁊. l. hoc iure. §. ductus aq̄. ff. de aqua quotidia. ⁊ esti. contra hoc tamē facit quod ipse idem Joā. and. hic tāgit. duꝫ dicit ꝙ si aliter ageretur de vinculo matrimonij quā respectu consanguinitatis non valeret testimonium de auditu: qꝛ casus iste est exorbitans vt patet ex principio huius capituli. facit quod habetur in. c. que a iure. de regu. iur. in. vj. ideo tutius videtur esse tenere ꝙ regulariter non admittatur testimonium de auditu: nisi in casibus in iure expressis. ¶ Item no. qd̄ testimonium de auditu eius quod ab alio auditur fuisse vel dictum vel factum esse dicitur exorbitans ⁊ cōtra cōmunem formam. quia testes secundū formam ⁊ regulam habent deponere de eo quod ꝓprio sensu capiunt. iij. q. ix. testes. ⁊ de his. s. eo. cū causam. vbi plene pet Jnno. facit quod dixi. s. eo. in. c. tam literis. super gl. ⁊ facit quod habetur ī aut. si iudex. C. de epis. ⁊ cle.
2 ¶ † Iteꝫ no. ꝙ testis debet deponere de eo quod ꝑcepit ante
3 litē motam. facit quod habetur in. l. nō pōt. ff. de indi. ¶ † Itē no. ꝙ ad hoc vt valeat probatio per auditum ex sensu alterius. opꝫ ꝙ trahat originē ab integra probatiōe. ⁊ sic ꝙ saltē quis a duob9 audiuerit. ⁊ ex h̄ no. ꝙ si. ꝓbatio mediata a qua assumit originē immediate nō est plena seu perfecta: nō censebit̄ ēt ipa immediata plena vł perfecta. ¶ Itē no. ꝙ vitiū ꝑsonale extendit̄ ad successorē qn̄ successor nitit̄ ex iure autoris. facit. l. pōponi9. §. cū qs. ff. de ac. pos. ⁊ ꝙ notat̄ in. l. vitia. C. de acquirē. pos.
4 ¶ † Itē no. ꝙ nō valet testimoniū vnius lꝫ trahat originē a dicto pluriū: nec similiter valet testimoniū inhabilis lꝫ eius dictū trahat originē a ꝑsona habili. ¶ Itē no. illud vulgatū ꝙ actus legitimi sunt infamibus interdicti. facit quod habet̄ in. l. ij. C. d̄ dig. li. xij. ⁊ d̄ reg. iur. ī famib9. li. vj. ¶ † Itē no. ꝙ testificari dici
5 tur esse actus legitimus seu publicus. facit qd̄ habet̄ in. l. ſꝫ ⁊ si qs ex signatoribus. cū. l. seq. ff. quēadmodū testamenta aperiāt.
6 ¶ † Ex versi. testes. No. ꝙ testes debēt iurare ꝑ ꝓpriū iuramētū. ⁊ sic videt̄ qd̄ nō debēt iurare per ꝓcuratorē. ⁊ hoc tenet hic Petr9 ⁊ Abbas. ¶ Itē no. ꝙ vbi testis deponit de eo qd̄ sensu ꝓprio nō percipit debet illud asserere ꝑ credulitatē. ⁊ nō per certā sciētiā. ¶ Itē no. casum in quo sufficit probare quasi possessionē consanguinitatis ad separationē matrimonij. ¶ Itē no. nō referre an aliqd̄ proprio noīe vel aliqua certa circūlocutione seu demonstratione certificet̄. facit qd̄ habet̄ in. l. certū. ff. si cer. peta. ¶ Vltimo not. tex. in fi. dum dicit tolerabilis ⁊c. qꝛ ex illo pōt colligi rō quare vbi agit̄ de matrimonio semp ī dubio pro illo est iudicādum vt habet̄. l. c. fi. j. de re iudi. ⁊ no. s. de proba. ex literis. ⁊ facit etiā iste tex. pro eo qd̄ dixi. s. eo. series. ¶ In glo. iij. ibi vel seniores. hec pōt esse bona iuncta cum precedēti vt appellentur hic persone graues que sunt antiquiores per. c. j. allegatū in glo. ⁊ que nō sunt leuis opinionis per id qd̄ habetur in. l. cū pater. §. rogo. ff. de leg. ij. ⁊ per id qd̄ supra dixit glo. ¶ In gl. motā in fi. nā tūc videtur habere originem a tempore vitioso. qꝛ lit. pen. ⁊ sic non debet proficere per id qd̄ habet̄ in. l. ij. C. de litig. ⁊ eo. ti. in fi. ⁊. j. vt lit. pen. c. fi. ¶ In gl. ad minus ibi locū haberet obiectio. dic f̄m Host. ꝙ sufficit ꝙ testificātes de proprio auditu hoc habuerint a pluribus per istū tex. maxime cū de facili nō possint testes scire a quo vel quib9 habuerint illa quibus se audiuisse testificant̄: quia probatio nō est angustāda seu restringenda. dūmodo testes sint honesti per id qd̄ habet̄ in. l. qm̄. §. de here. ¶ In ea. gl. ibi vel nisi ipsi omnes ⁊ sic vult glo. ꝙ sufficiat ꝙ vnus audiuerit a duobus, ⁊ alter audiuerit ab alijs duobus: vel ꝙ etiam quilibet eorū ab eisdē duobus audiuerit. ⁊ istud etiam tenet hic Jnno. quia sufficit testes esse concordes in principali dicto lꝫ non cōcordent in causis dicti vt ipse notauit. i. c. qualiter. el. ij. j. de accu. vbi dicit ꝙ si volo probare iurisditionem ⁊ vnus testis dicat de vno actu alius de alio: ex quo cōcordant in principali dicto scꝫ ꝙ exercitata est iurisditio ꝙ tales testes probant. licet in causa dicti non cōcordēt sed sint singulares. dicit tn̄ tutius esse ꝙ deponant ꝙ ab eisdeꝫ duob9 audiuerint. ⁊ eodem tempore: qꝛ tunc sunt omnino contestes ⁊ nō singulares. Host. vero hic tenet ꝙ est necesse ꝙ audiuerint ab eisdē pluribus alias videntur singulares, ⁊ per consequens nō vident̄ probare per id qd̄ habetur. s. de elec. cū dilecti ⁊ istud videt̄ sequi hic do. Anto. nec obstāt notata in. c. qualiter. qꝛ respōdēt ꝙ loquūtur qn̄ testes testificant̄ de ꝓprio sensu in quo quilibet est singularis. qꝛ sensus vnius non est sensus alteri9. facit qd̄ no. Bar. in. l. j. in fi. ff. quēadmodū testa. aperiā. ideo tunc facilius tolerat̄ ꝙ valeat probatio si sint concordes in dicto. lꝫ non cōcordent in causis dicti. sed hic testificant̄ de aliorū sensu. ⁊ non surgit vis seu efficacia probationis a suo sensu tantū, sed a sensu eorum a quibus dicunt se habuisse. ideo secūdū eū opꝫ ꝙ sint contestes. sed forte gloss. seruaretur in practica per tex. istū qui videt̄ velle ꝙ sufficiat testem dicere se audiuisse a suis antiquioribus. ⁊ maxime etiam quia hoc tenuit Jnno. ⁊ de materia in. d. c. qualiter. ⁊ etiā dixi in. l. inter pares. ff. de re iudi. ⁊ per Cy. in. l. ij. in quarta principali questione. C. q̄ sit lon. consue. ¶ In ea. glo. in fi. ⁊ que sit ratio diuersitatis inter accusatorem ⁊ testem notauit glo. in. d. c. cum in tua. qꝛ nō per accusatores. sed per testes reus condēnatur. facit. j. de simo. ꝑ tuas. ¶ In glo. autores. in fi. de hoc. j. de pur. ca. c. penul. in gl. penu. dic vt ibi. ¶ In glo. pe. in fi. potes cōcordare opiniōes f̄m Jo. andr. qꝛ opi. gloss. procedit qn̄ testes deponunt de auditu. nam tunc cuꝫ tale testimoniū sit exorbitās vt patet ex princi. capituli. ideo debet restringi ⁊ pro tanto tūc testes debēt deponere de vtroqꝫ latere al's non probant. sed si testis deponat de visu tunc ꝓcedit prima opi. qꝛ sufficit ꝙ deponat de vno latere ⁊ sic sufficiet ꝙ duo de visu deponant ex vno latere. Alij duo similiter d̄ponant de visu ex alio latere: quia tale testimoniuꝫ tunc nō est exorbitans. ideo magis ampliandum hoc intellige veruꝫ saluo eo quod dicitur in ver. sed nec. Et ad materiā eius qd̄ tetigi cū gl. in verbo. vno facit qd̄ no. gl. iij. q. ix. testes. ⁊. c. nihilominus. ¶ In glo. fi. in fi. supple vltra illum de quo queritur f̄m Host.

1 ☞ Publicatis attestationibus super articulis super quibus testes deposuerunt nō debent amplius interrogari.
2 Dolus ⁊ negligentia equiparantur.
3 Testis an ⁊ quando repeti possit.

a

Er tuas. Testes post publicationē ad petitionem partis interrogari non debēt nisi quando super oībus capitulis non deposuerūt. ¶ Et est cōis diuisio. cōsultatio scꝫ ⁊ respon
1 sio secūda ibi nos igit̄. ¶ † No. ꝙ publicatis attestatiōibus super articulis sup quib9 testes deposuerūt nō debēt ampli9 interrogari secus si repetant̄ super articulis sup qbus non fuerūt interrogati ex negligentia vel malitia examinatoris q̄ ī dubio presumit̄ vt etiā notauit Spe. eo. ti. §. nūc videndū. ad fi. sec9. si git a Dño sensu hui9 tex. forte ex eo qꝛ reputauit capitula esse impertinētia: si tn̄ cōtrariū esset, debuisset pars appellare ratione grauaminis illati. alias imputandū esset sibi ar. de elec. cum
2 dilecti. ad fi. ¶ † Vltimo no. ꝙ dol9 ⁊ negligētia equiparātur

¶ Testes post. idē sū mat hic do. Abb. ⁊ do. Fely. et ad de hic. d. fely. q hoc. c. expedit per cōclusiōes pulchras habebis materiā hui9 ca. expeditam.

quo ad casum istū in quo est eadē ratio vtrobiꝗ licet alias diffe rāt qñ nō ē eadē ratio vtrobiꝗ vt.j.de crimi.fal.ad falsarioꝝ.& s.de ele.in.c.nihil est. ¶ Itē potes notare ꝙ si pars petijt iter rogari testē de causa scientie si omissa fuit iterrogatio qd̄ repe ti poterit testis etiā ad instantiā partis vt interrogeť super cau sa dicti sui & alias in effectu sibi nō preiudicet arg.isti⁹ tex.& sic limita qd̄ notauit glo.s.eo.cū causam.cū dicit ꝙ valet dictū te stis etiā si nō reddat causam dicti sui si nō fuit de illa interroga tus.& ideo vtile est semp facere iterrogatoria sup capitulis par tis aduerse vt etiā dixit Spe.i ti.de teste.§.sequitur.ver.illud. & facit qd̄ notatur eo.ti.§.iam de iterrogatorijs.ver.itē caute.& ita etiā practicatur.nam dicit pars si testis interrogat⁹ super ca pitulis aduerse partis dixerit se nihil scire non interrogeť vlte rius. Si aūt dixerit se scire interrogeť de causa scientie.& etiam fiunt interrogatoria alia de quibus in.d.§.iam de interrogato rijs.& per Inn.s.eo.cū causam.& per gl.j.eo.in.c.presentium. lib.vj. ¶ In gl.j.in fi. Concordat gl.quā legiste reputāt singu larē.in.§.q̄r vero.i auť.de testi.colla.vij.& tractat hic Inno.an expediat facere capitula.& concludit ꝙ sic:q̄r expedit pducēti illa facere ex eo quia testes videbunt meli⁹ super quo habebūt deponere.& sic facilior erit probatio. Itē quia si capitula admit tanť per iudicez nō poterit pars aduersa dicere ꝙ testes nō de bebant interrogari cū sunt impertinentia:q̄r imputet sibi pars que non appellauit cur non appellauit quādo iudex admisit ca pitula.& si est disputatio iter partes an capitula sint ptinentia vel impertinētia.iudex debet hoc decidere & reijcere impertinē tia.facit qd̄ notatur per gloss.in.c.j.&.ij.de confessis.i.vj.& i.c. presentiuz.de testi.eo.lib. Si tamē remaneat dubius debet po tius admittere quaz reijcere vt hic voluit Host.facit quod no. in simili i.c.vt debitus.de appel. Expedit etiaz parti ɔtra quā producuntur testes capitula per aduersarium dari:q̄r facilius videbit super quo habeat facere interrogatoria.nam sibi expe dit facere interrogatoria propter id quod dixi in notabilib⁹.& quia etiā facilius deteget falsitas vt no.in.c.cū causam.s.eo.& in.§.iam de interrogatorijs.superius allegato & per glo.j.eo.in c.presentium.lib.vj.& licet copia capitulozū debeat dari parti aduerse non tamen debet dari copia iterrogatorioꝝ alteri par ti ne instruat testes qualiter habeāt deponere licet fm̄ Inno. de consensu facientis illa possent dari,sed parū cautus esset qui
5 taliter consentiret. ¶ † Ultimo pro declaratiōe decretalis.& eo rum que hic tangit do. Ant.satis cōfuse potes cōcludere duos casus principales:quia aut repetitur testis super eo super quo alias est testificat⁹:aut sup alio. Primo casu aut testis seipm̄ repetit.& tunc si incōtinenti id faciat se forte corrigēdo tūc pōt vt tetigit glo.& probatur.j.ti.pxi.preterea. Ex internallo autē id facere non posset vt ibi habetur. Aut testis repetitur p iudi cem ex officio forte vt declaret dictum suum obscurum.& tunc etiam id fieri potest vt etiam tetigit glo.& habetur.j.eo.cuz cla mor. Aut testis repetitur ad instātiam partis.& tunc aut facta erat publicatio.aut nō si facta erat publicatio regulariter repe ti nō potest vt hic probatur. Fallit primo si attestationes pme erant nulle per id qd̄ no.glo.s.eo.cuz causam.&.j.de reg.iur.nō prestat.lib.vj. Fallit secūdo si erāt amisse seu perdite.s.ti.j.c.fi. Fallit tertio si primo producti fuerunt testes super iudicio sum mario.& secundo repetuntur super plenario.s.eo.veniēs.el.ij.
s ¶ Testes. Eodez mo do summāt hic. d. abb. & do. Fely. Fallit quarto quando primo inter alias personas fuerūt rece pti lz super eodē.q̄r tunc sicut non ob.sententia sic nec publica tio.j.ti.j.c.licet.&.c.iurauit.cum ibi no. Si autem nō fuerūt pu blicate attestatiōes tūc in casib⁹ in qbus dixi posse repeti etiā post publicationem multo fortius poterūt repeti hoc casu.ar. s.eo.constitutis.el.iij. In alijs casib⁹ dic ꝙ lz do. Anto.hic di stinguat an perempta sit instantia vel non:tñ videtur dicendū ꝙ aut pars aduersa consentit vt repetanť.& possunt repeti p id qd̄ habetur.s.e.c.cū causam.& per Jo.an.in.c.fraternitatis.in vlti.q. Aut nō cōsentit.& tūc nō poterūt. [ADDI. Hoc vi detur pcedere in eadē instantia.sz in diuersa cū in illa nō faciāt fidez ex quo nō est facta publicatio poterūt repeti nisi pars ad uersa cōtenteť stare prime depositioni p ea que habenť in.c.cuz causam.ad fi. TJO.] repeti.sz instādū erit vt fiat publicatio qd̄ fieri poterit.et corā alio iudice vt voluit Inno.s.eo. Albe ri.& Bar.i.l.ij.ff.iudi.solui.& hoc de primo casu pncipali. ¶ Se cūdo casu qñ repetiť sup eo super quo nō deposuit tunc cōside ra tres casus.q̄r aut nulla data sunt capitula,quo casu petitio seu libellus succedit pro capitulis. Aut data sunt capitula sup tota causa. Aut data sunt solū sup parte cause. Primo casu si testes fuerunt interrogati super omnibus cōtētis in petitione licet forte non plene dixerint.& tunc nō possunt iterum produ ci nisi forte vt declarent dictum suū ex officio iudicis vl' nisi at testationes essent nulle vel aliquis alius casus de quib⁹.s.dixi in simili. Aut non fuerunt testes super omnibus interrogati.& tunc aut omissa fuit interrogatio circa ea que nō erāt substan tialia vt circa circūstātias loci vel tēporis eo casu quo nō sunt de substantia licet possint interrogari iuxta ea que notātur.s. eo.cum causam.per gl. Inn.& doc.&.s.eo.ex tenore.& tunc non repetuntur ad instātiā partis sz iudex posit ex officio si sibi vi dereť repetere.p id qd̄ habetur.xxx.q.v.indicantē.&.ff.de inter ro.actio.& in.l.vbicūꝗ.&.j.eo.cum clamor. Aut omissa est in terrogatio super substātialibus vt q̄r in petitiōe fit mensio de prescriptione & tali in qua requiriť titulus quod qñ sit colligiť ex notatis in.c.j.de prescrip.lib.vj.&.l.fi.C.de prescri.lon.tem. & iudex interrogabit solū super possessione:& omisit interroga re de titulo.& sic de parte substantiali prescriptiōis ideo tūc po terit & debebit repeti per testes etiaz ad partis instātiā vt etiā voluit Inn.hic.&.s.eo.fraternitatis.non enī debet iudex omit tere interrogationē substantialē faciat quod habeť etiā in hoc capitulo.& plus valuit hic Inn.ꝙ etiā iudex ex officio hoc ca su poterit repetere testem cū in actis id sibi constet,& notorie: ideo potest supplere sup tali facto.facit qd̄ no.s.de postu.pla. in.c.bone.& per gl.in.l.vbi pactum.C.de transac.& not.hoc di ctū Inno.in quantū vult notorium dici quod ex actis patet.& idem voluit.j.de appel.ex insinuatione. ¶ Secūdo casu quādo data sunt capitula sup tota causa tunc si sup oībus fuit interro gatus non debet amplius repeti.nisi in casibus de quibus su perius dixi. Aut fuit omissa interrogatio super aliquib⁹ capi tulis & tūc aut fuit omissa ex negligētia vel malitia qd̄ in dubio presumitur vt superius dixi.& tunc possunt iterato repeti etiā ad instātiā partis vt hic pbať. Aut ex certa sciētia omissa fuit interrogatio.& tūc si fuit omissa.q̄r a pricipio iudex nō admisit illa capitula,non poterūt repeti q̄r imputet sibi pars que non appellauit a non admissione.arg.s.de ele.cum dilecti ad finez. Posset tamen iudex in cuius preiudicium non transit interlo cutoria in rem iudicatā.vt no.j.de appel.cum cessante.reuoca re suaz interlocutoriā.& cōsequenter recipere testes.ar.d.c.cum cessante.cum ibi no. ¶ Si autem fuisset porrecta petitio.& nō fuissent data capitula & iudex ex certa scientia omisisset super aliquibus interrogare deberet tunc pars appellare cum primū sciuit.alias sibi imputareť p ea que superius sunt dicta. Si tñ iudex videreť se errasse. Posset errorem suum corrigere per id qd̄ habetur in.d.c.cū cessante. ¶ Tertio & vltimo casu qñ data sunt capitula super parte cause & super tota causa & tunc si de posuerunt super capitulis productis an possint repeti super il lis dic vt superius est dictum.sed si producanť sup alijs capitu lis possunt produci testes si non sunt inclusi super primis vt.s. eo.fraternitatis.etiā si sint de materia cōtenta in petitiōe.& idē fortius est dicendū si essent capitula super iure qd̄ de nouo sup uenit si est tale qd̄ habet prodesse ad victoriā vt in casu.c.abba te.de re iudi.in.vj.& in.l.si in rem.§.fi.ff.de pigno.act. nam tūc super talibus nouis capitulis multo fortius poterūt testes p duci p ea q̄ habenť i.d.c.fraternitatis. Itē aduerte ꝙ qñ testes nō sunt publicati:an possint repeti tres fuerūt opiniōes.vna.ꝙ indistincte possint repeti p.c.cōstitutis.el.iij.s.eo. Secūda qd̄ possint repeti scd̄m distinctionē.c.presentata.j.e.vt tetigit gl. in.d.c.cōsti.hec potest saluari quādo corā alio iudice repetereń p ea q̄ habenť.s.eo.cum causam que inter archiepiscopū. Ter tia ꝙ icōtinēti possunt seipsos repetere si volūt se corrigere vt hic tetigit glo.& ista verior videť.de quo supra plenius dixi.

a Licet dilectus Testes[a] sup pncipali productos reproba re est licitū & similiter reprobare reprobatorios. Ul terius aūt nō est locus reprobationi.h.d. Et i prima ponit processus narratio.in secūda cause cōmissio. Secūda ibi mādamus. ¶ No.ꝙ cuilibet parti licitū est facere vnā reproba tionē testiū siue pbatoriorū siue reprobatoriorūz & non vltra. ¶ Et ex h̄ no.ꝙ inter pbatorios & reprobatorios licitū est cui libet parti facere duas productiōes & nō vlterius.qualiter aūt intelligať qd̄ hic diciť de tertia pductione & de quarta declarať in gl. ¶ Et no.ꝙ decre.ista loquť qñ agiť de reprobatione pso narū testiū vt ptz ex litera. An aūt habeat locū si ageret d̄ repro batione dictoꝝ per testes fuerunt opi. Jo.an.j.eo.presentiū.li. vj.ante gl.videtur tenere ꝙ non.quia ista decre.non loquiť hoc casu.& quia est exorbitans a iure communi ideo non debet extē di etiam per idēnitatem rationis per ea que habentur.de regu. iur.ea que.lib.vj.& de regularibus.c.constitutionez.&.c.non so lum eo.li. ¶ Sed Jo.cald.hic tenet contrarium per rationem tex.in fi.& per nota.per Hostien.s.eo.ex tenore. ¶ Sz Pau.de liaza.concor.opi.q̄r aut propter falsitatē dicti opponitur per iuriuz vt sic in nullo credatur testi.& sic etiam super eo sup quo non probatur falsitas.& tunc habeat locum decre. Et procedat opi. Host.& Cal.quia tunc in effectu opponitur cōtra personā. Aut opponitur simpliciter falsitas alicuius dicti.& tūc nō ha bet locum

bet locū hec decre. per iura que dicūt indistincte exceptionem falsitatis posse opponi etiā post sententiam. de prob. licet cau sam. ⁊ qꝛ dicens falsum plus deliquit quam criminosus quia li cet quis sit criminosus: tamen posset dicere verum ⁊ sic non est eadem ratio qñ agit̄ de reprobatione dictorum: que est quando agitur de reprobatiōe persone: qꝛ magis suadet ratio admitti reprobationē cōtra dicta ratione falsitatis quā qñ agitur soluz de reprobatione personarū. cū vt dixi licet sint criminose psō ne possent tamē dicere verū. iō talis reprobatio magis fuit re stringenda. ⁊ intellige qꝛ pōt reprobatio fieri ratione falsitatis quando aliud nō ob. hoc dico ꝓpter ea que habent in cle. testi bus. hoc eo. ti. ⁊ de materia per Pau. j. eo. testimonium. ¶ Et no. ꝙ litera procedit qñ agit̄ de reprobatione fienda per testes. ideo si quarto loco nō producerētur testes. sed instrumēta ad re probationē persone testis admitti debent. cū hic nō prohibeat̄ talis probatio ⁊ sic stabimus in regula permissiua. ar. l. quoniā. ad fi. C. de here. ⁊ similiter si produceret̄ instrumentum ⁊ pars aduersa vellet reprobare illud per testes. Prima productio te stiū esset illa q̄ fieret cōtra ipsum instrumētum. iō tūc due alie admitterent̄ per testes per hāc literā. de quo hic etiā p Jo. an. ⁊ do. Ant. ¶ Jn gl. fi. ibi que incipit presentiū: hodie habet̄. de testi. lib. vi. ¶ Jn ea. gl. in fi. Aduerte pro declaratione gloss. ⁊ tex. qꝛ aut actor solū ꝓducit testes sup principali. Aut reus so lum producit testes sup principali, aut vterq;. Primo casu tūc actor pōt habere duas ꝓductiones testiū vnā quā facit ꝓducē do sup pricipali aliā si reus reprobat psonas eoꝝ qꝛ poterit ꝓ ducere testes reprobatorios cōtra testes reprobatorios rei ⁊ sic reus tūc habebit solū vnā productionē testiū quā facit ad re probandū ⁊ actor duas. vnā quā facit ad probādum super prin cipali: aliā quā facit ad reprobandū testes rei. ⁊ sic hoc casu solū inter ambos habebunt tres productiōes. ⁊ ex illis tribus actor habebit duas, reus solū vnā, quarta vero productio nullo mo do concedetur ad reprobandū si forte reus vellet illā facere ad reprobandum testes actoris quos actor induxit ad reproban dū testes rei. Scdo casu qñ reus tantū produxit testes sup prin cipali: tūc reus poterit habere duas productiones: sicut in simi li dixi de actore. ⁊ actor vnā tantū si ipse velit reprobare psonas testiū inductorū cōtra se per reū in principali. ⁊ sic inter ambos hoc casu solū habebūt tres productiones quarū due erūt rei. s. vna probatoria: ⁊ alia reprobatoria. ⁊ alter ex dictis tribus erit actoris ⁊ erit reprobatoria. quarta aūt reprobatoria nullatenꝰ cōcedet̄ p istū tex. ¶ Tertio casu qñ vterq; producit sup prin cipali tunc cuilibet parti possunt cōpetere tres productiones. vna producēdo testes sup principali: alie due ad reprobandum nam poterit actor producere testes ad reprobandum personas testiū inductoꝝ cōtra se per reū in principali. ⁊ ista erit scda ꝓ ductio actoris ⁊ similiter poterit reus ꝓducere testes ad repro bandū personas testiū inductorū cōtra se per actorem in pnci pali. ⁊ ista erit secunda ꝓductio rei. Jtē poterit actor facere ter tiā ꝓductionē reprobatoriā ꝓducēdo testes ad reprobādū te stes reprobatorios inductos per reū contra suos testes produ ctos in principali. ⁊ ista erit tertia ꝓductio quo ad actorē. ⁊ sic habebit vnā ꝓductionē ꝓbatoriā, ⁊ duas reprobatorias. ⁊ simi liter poterit reus tertio loco ꝓducere testes ad reprobandū te stes actoris inductos p actorē cōtra testes rei productos ī pn cipali. ⁊ sic similiter reus habebit tres ꝓductiōes testium. vnā probatoriam, ⁊ duas reprobatorias. quarta aūt neutri parti da bitur. ⁊ cōtingit hoc ꝙ tot ꝓductiōes habeat actor q̄ reus pro pter diuersos respectus ⁊ propter pluralitatē testiū ab vtraq; parte productorū, sed reuera si consideramus solū respectu te stium productorū ex parte actoris: tūc actor habet duas ꝓdu ctiones. ⁊ reus vnam. qꝛ actor habet vnam probatoriam ⁊ vnā reprobatoriā, ⁊ reus vnam reprobatoriā. ⁊ similiter contingit ex parte rei: si cōsideramus testes productos ex parte ipsiꝰ rei: qꝛ reus habet dicto respectu duas productiones vnā probatoriā ⁊ aliam reprobatoriam sed actor vnam tantum reprobatoriā. ⁊ per hec potes habere clarum intellectum tex. ⁊ glo.

1 ¶ Compromitti potest in clericos super iure spirituali.
2 A compromisso recedi potest, quando arbiter se absentat a lo co compromissi.
3 Tertius arbiter nō pōt aliqd laudare duobus absentibus.
4 Attestationes facte coram arbitro prosunt etiā coram iudice si testes sunt mortui.
5 Acta litis ordinatoria facta corā arbitro an prosint corā iudice vt sup eis possit fundari sententia. ⁊ nu. 8.
6 Confessio facta corā arbitro an habeat prodesse coram iudice. ⁊ nu. 9.
7 Compromissum factū in aliquem expresso noīe dignitatis an transeat in successorem ⁊ an morte alicuius cōpromittentium cesset compromissum.

Resentata nobis. Attestatio nesᵃ recepte a p arbitrū faciūt fidē in iudicio si testes sint mortui. Si vero viuūt est in optione illius cōtra quē testes sunt producti an velit attestationes recipere. An vero velit te stes de nouo recipi. h. d. ¶ Et in prima partis petitio. in scda
1 cāe cōmissio. Secūda ibi discretioī. ¶ † No. ꝙ sup iure spiritua li pōt cōpromitti ī clericos: an aūt cōpromitti possit ī laicū dic
2 vt. s. de arbi. contingit. ¶ † Jtē no. ꝙ a cōpromisso videt̄ posse recedi qñ arbiter se absentat a loco cōpromissi ⁊ vadit ad lōgin quas partes in breui non reuersurus. Facit qđ habet̄ in. l. si lon
3 giūs. ff. de iudi. ¶ † Jtē no. ꝙ tertius arbiter nō pōt aliqd lau dare duobus absentibus qñ in tres est simpliciter cōpromissuz.
4 facit. s. de offi. dele. vno delegatorū. ¶ † Jtem no. ꝙ attestatio nes facte corā arbitro ꝓsunt etiā corā iudice si testes sunt mor tui. Si vero sunt viui est in electione eius cōtra quē sunt produ cti: an velit stare dictis eoꝝ: an vero ꝙ iterū producant̄ ad idem l. fi. C. eo. An autē idē sit si testes essent recepti corā iudice in ter easdē personas. ⁊ ꝓducant̄ dicta eoꝝ corā vno alio iudice gl. voluit ꝙ sic in. l. ꝑperadum. ad fi. C. de iudi. Sed cōiter tenetur cōtrariū qꝛ si fuerūt publicate corā alio iudice, faciūt fidē corām alio inter easdē personas etiā inuito aduersario. s. eo. causam
5 que. el. j. ⁊ ibi etiā dixi. Et voluit Jnno. s. e. c. cū causa. ¶ † An autē acta litis ordinaria facta coram arbitro prosint coram in dice vt super eis possit fundari sententia hic videt̄ casus quod sic. ⁊ facit quod no. Spe. in ti. de lit. cōte. §. nunc tangamus. cir ca fi. sed Jnn. ⁊ do. Anto. hic. dicūt hoc procedere propter man datū pape, vel qꝛ sic partes consenserūt. alias cū sit noua instā tia: necesse esset reiterare acta litis ordinaria ⁊ sic de nouo offer
6 re libellū. ⁊ iurare de calūnia per. l. ij. ff. iudicatū solui. ¶ † An autē confessio facta corā arbitro habeat prodesse coram iudice. j. dicam. ¶ Jn gl. j. in fin. do. Anto. hic post Joan. and. repro babat glo. ex quo iste qui fuit ꝓmotus in archiepiscopum, erat clericus tpe cōpromissi: secus si fuisset laicus qꝛ tunc bene excu satur. ⁊ sic loquātur iura allegata in gl. sed forte glo. potest sal uari: qꝛ licet tempore compromissi quis sit clericus. Aut super uenit dignitas per quā non impeditur posse vacare cōmode ad finiendū arbitrium vt si efficiatur diaconus vel sacerdos: ⁊ tūc procedat dictū doctoꝝ. Interdū superuenit magna dignitas q̄ habet multas occupationes propter quas nō posset vacare cir ca arbitrium. ⁊ tunc non poterit cōpelli per ea que habentur in. l. licet. allegata in glo. ⁊ sic saluatur gl. ¶ Jn gl. ij. in fin. pro cedit gl. secūdum iura antiqua. An aūt hodie duo ex tribus ter tio absente etiā si simpliciter sint dati possint procedere ad sen tentiam, recurre ad tex. ⁊ glo. in. c. fi. de arbi. lib. vj. ¶ Jn gl. ar bitriū ibi alterius arbitroꝝ hoc clarum qñ aliud nō est actū. ⁊
7 quādo cōpromissum non est factum sub noīe dignitatis. † An autē cōpromissum factum in aliquē expsso nomine dignitatis trāseat in successorē videret̄ ꝙ sic per. c. quoniā abbas. de offi. de lega. cōtrariū voluit Jnn. in. c. fi. eo. ti. ⁊ Barto. in. l. gl liberis. §. hec verba. ff. de vulg. ⁊ pup. qꝛ licet expressa sit dignitas videt̄ potius contemplata persona, ex eo qꝛ consueuit compromissuz fieri in amicos cōmunes ⁊ non in alios. An autem morte alte rius cōpromittētiū expiret cōpromissum. dic ꝙ sic, nisi aliud sit actum expresse vel tacite: per id qđ habet̄ in. c. fi. s. de arbi. ⁊ iō dixi tacite qꝛ si factū esset per prelatum nomine ecclesie cum au toritate superioris trāsiret in successorē ⁊ ita potest intelligi hic duz dicit litera in principio predecessorem suū ⁊c. facit quod ha
8 betur in. c. veniens. s. de transac. ¶ † Jn gl. penul. in fi. ⁊ sic ha bes ex tex. cum glos. an acta decisoria seu respicientia decisionē facta corā arbitro valeant coraz iudice: qꝛ si sunt attestationes,
9 dicendum est vt in tex. ⁊ glo. ¶ † Quid autem de confessione. tangit Spe. in titu. de confessis. §. nunc videndum. versic. quid de confessione. vbi videtur dicere ꝙ valebit coram iudice per. l. penul. C. de arbi. sed Jo. an. ibi in additio. post Pe. ⁊ Cy. ⁊ se quitur hic do. Anto. dicit ꝙ valebit vt extraiudicialis: nō vt iu dicialis: quia coram arbitro nō ē proprie iudiciū. l. j. C. de arbi. ⁊. ff. de re iudi. ⁊. l. ait pretor. quod dicunt procedere etiam si sen tentia arbitri fuerit emologata: quia licet quo ad sententiam re periatur posse habere locum emologationem, non tamen repe ritur respectu confessionis. ⁊ ideo stabimus iuri antiquo. arg. l. precipimus. C. de app. ⁊. l. sancimus. C. de testa. licet aliqui secꝰ dicant quando sententia esset emologata. Sed forte pōt atten tari ꝙ confessio facta coram arbitro valeat etiam vt iudicialis coram iudice, siue sit facta emologatio siue non: per text. in. d. l. penul. qui simpliciter vult quod acta respicientia decisionē iu dicij valeant coram iudice, ⁊ videtur intelligendum qđ valeant vt iudicialia: quia alias non habuisset dubium: quis enim dubi tasset quod confessio facta coram arbitro si de illa appareua leret, vt extraiudicialis. Certe rationabiliter nullus debuisset

¶ Attestationes. Cōcordāti summario huiꝰ decre. dñs Abb. Fely. ⁊ do. Jo. de imo. Et. sīq ras an acta vniusindi cū faciant fidem in alio iudicio. vide hic dist. do. Henri. boych. ī pn cipio. c.

dubitare. per id qd habet. §. de prob. per tuas. & in. l. generaliter C. de non nume. pecu. pro hoc etiam litis cõtestatio facta corã arbitrio valet etiam vt iudicialis & interrumpit prescriptionẽ vt ibi patet. & sic eadem ratione videtur fuisse mens imperatoris quod acta respicientia decisionem facta coram arbitro etiã vt iudicialia valeant coram iudice. arg. l. iam hoc iure. ff. de vulga. & pupil. Unde forte etiam posset dici q nisi emanasset hec decre. & l. fi. C. de testi. attestationes recepte coram arbitro indistincte valuissent coram iudice. per illam. l. penul. & pro predictis etiam facit quod no. Inno. de ordi. cog. cum dilectus. vbi vult qd cõfessio facta in summario iudicio preiudicet in plenario. Et adde quod hic no. Jo. cal. qui non videtur in omnibus bene dicere.

1 ☞ Testificari possunt pro monasterio omnes qui sunt de cõuentu.

2 Testimoniũ religiosi deponentis sine iuramento non valet.

3 Profiteri an possit quis regulam minorũ infra annum probationis.

Super a nobis. Nõ creditur testi ẽt religioso qui sine iuramento deponit. Et est cõis diuisio. Secunda ibi
1 respondemus. ¶ † No. q testes de cõuẽtu seu monasterio possunt pro causa cõuentus & monasterij testificari. de
2 quo plene. §. eo. in. c. insuper. & c. cum nuntius. ¶ † Itez no. q non valet testimonium etiã religiosi deponentis sine iuramento parte nõ cõsentiente, & causa sit spiritualis & ecclesie. ¶ Itẽ
3 no. q secundum hec tẽpora videtur † q infra tempus probationis quis possit profiteri regulam minorũ vt illi obligetur. Hodie vero dic vt habet. in. c. non solum. de regularibus. lib. vj. ¶ In gl. secunda ibi. secus si volente. & sic videt q sine contradicat ille contra quem fit productio siue taceat non valebit testimonium si testis deponit non iuratus. secus si cõsentit q sine iuramento deponat. ¶ In gl. fi. ibi per cõfessorẽ suum. de hoc etiam tangitur in. c. testimoniũ. §. eo. vbi etiam tractatur an debebit stari dicto confessoris sine iuramento.

1 ☞ Canonizari an possit quis sine speciali licentia pape.

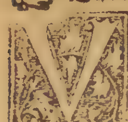
Venerabili. Diligenter & sigillatim examinãdi sunt testes. h. d. Et in pma petitio. in secũda testiũ recipiendorũ cõmissio. Secunda ibi discretioni vestre mãdamus &c. ¶ No. duo requisita vt quis canonizetur pro sancto. Primum est qd vitam duxerit virtuosam. Secundum q miracula fecerit super quo vide bonam glo. in. c. j. de reliquijs & vene. san. lib. vj. & not. per Inn. §. de reli. & vene. san. c. j. ¶ Ultimo no. q testes sigillatim & diligenter sunt examinandi. An autem isti cõmissarij possunt hunc articulum receptionis testium subdelegare. dicebat Boatinus q non propter arduitatem negotij & industriam electam. arg. de offi. dele. in. c. fi. sed Jo. an. hic remittit id ad ea q habent in tex. & glo. in cle. j. de offi. dele. & sic videt q distinctio ibi posita habeat locum etiam in casu isto qd diligenter no. qr propter magnitudinem negotij videret oppositum. ¶ In glo. j. in fi. & de materia. c. habetur in. d. c. j. de relig. & vene. san. lib. vj.
1 vbi glo. † tangit an sine speciali licentia pape possit quis canonizari. & concludit q non: tangit etiã qd iuris si papa erraret in canonizatione an peccarent adorantes illum tanq̃ sanctum & an etiam aliquo casu possit quis non canonizatum adorare vt sanctum. de quibus dicendum vt ibi habetur.

1 ☞ Testis qui obscure deposuit potest repeti non obstãte publicatione.

2 Confuse dictum habetur pro non dicto.

3 Publicatio testiũ non nocet iudici quominus post illã possit testes producere.

4 Testes an post publicationẽ repeti possint ad instantiam prosequentis inquisitionem.

5 Lis an sit cõtestanda in causa inquisitionis.

6 Ambigua verba in iudicio prolata interpretãtur pro parte pferente: sed verba ambigua testis interpretantur cõtra eũ producentem.

7 Testem repetere potest iudex ex officio suo vt dictũ suũ obscurum declaret.

8 Testes quãdoq repeti possunt & quandoq non & qñ & in quibus casibus.

a ¶ Si q̃ras vtrũ & qñ in cã inqsitionis publicatis attestationib⁹ sup eisdẽ articulis possit testes de nouo pduci & examiari vt iam pduci a vel examinati. reexaminari vide di stin. hic per do. Henri. boych. i pn cipio. c.

Cum clamor. Si testis obscure deposuit dictũ suum iterum examinari põt vt illud declaret. h. d. Et in prima ponit querela. in scõa mandatũ. Secũda ibi mandam⁹.
1 ¶ † No. j. q non obstante publicatione potest testis repeti & iterum examinari si obscure deposuit & repetitur officio iudicis non ad instantiam partis vt tangit glo. de quo etiam. §. e. p
2 tuas. ¶ † Item no. q confuse dictũ habetur pro nõ dicto: nisi declaretur sic & alias cõfuse scriptum habetur pro nõ scripto.
3 l. ij. ff. de his que p non scriptis habentur. ¶ † Itẽ no. q publicatio testium non nocet iudici quo minus possit post illã testes producere. & est rõ qr ipsi iudici omnia sunt aperta. ideo si propter hoc impediretur post productionẽ vnius testis nõ possent alij pduci. & ideo nõ debet pter hoc impediri. ¶ Itẽ qr i iudice nõ est suspicio cũ non tangat eius cõmodũ vel incommoduz
4 & ideo etiam post publicationẽ põt repetere testes. ¶ † An autem ad instãtiam prosequẽtis inquisitionẽ possint repeti testes post publicationẽ tangit hic Inn. & ponit duas opiniones cõtrarias. sed Hosti. concordat opi. qr si datus est a iudice ad ipaz inquisitionẽ promouendã & adiuuandam tunc qr talis non est proprie pars sed minister iudicis non habet libellũ offerre nec litẽ contestari. & posset ad libitum iudicis remoueri: ideo tunc ad ipsius instantiã possent repeti qr potius ex iudicis offio repeti videtur cui⁹ iste est minister. facit qd habetur in. c. olim. §. de accu. Secus si nõ est datus a iudice. sed a socijs vel ipse se obtulit ad instigandam inquisitionẽ quia iste censet pars & libellum debet offerre & litẽ cum eo cõtestari. facit quod habet. §. de pur. ca. cum dilec. & §. de iudi. exhibita. & §. de accu. veniens. & c. cũ dilecti. & ideo hoc casu ad istius instãtiaz non repetẽtur testes.
5 ¶ † Et no. bene ex predictis. An & qñ in causa inqsitiõis sit lis cõtestanda. qr si ex mero officio iudicis procedit tunc nõ est cũ quo lis contestet. Si autem aliquis psequatur illã tunc aut est datus a iudice. & tunc etiã non fit cõtestatio necessario. Aut ille qui psequit inquisitionẽ nõ fuit datus a iudice. & tũc debet lis contestari supple si contra presentem pceditur secus si cõtra cõtumacẽ vt. §. eo. cũ olim. & secundũ predicta intellige qd habet in. c. quoniam frequenter. in. §. sunt & alij. §. vt lit. nõ cõte. quod
6 tene menti qr melius hic declaratur quã in alio loco. ¶ † In glo. fin. ibi si qs intentione. Solue q ibi loquitur in verbis ambiguis prolatis a parte in iudicio in quib⁹ fit interpretatio p proferẽte. sz hic in verbis ambiguis prolatis a teste in quibus fit interpretatio cõtra producẽtem vt in. c. in presentia. §. de pba. & facit quod no. Bar. in. l. inter stipulantẽ. §. j. ff. de verb. ob. In contractibus autem verba ambigua interpretantur contra stipulatorẽ seu creditorẽ. l. veterib⁹. & ibi de materia. ff. de pactis. & est etiã bona gl. in regula contra eũ. de regu. iur. lib. vj. & facit
7 quod no. glo. §. de testi. spo. cum ad sedem. ¶ † In ca. glo. in fi. No. bene ex glo. q iudex ex officio suo potest repetere testem vt declaret dictum suum obscuruz licet hoc facere teneatur ad partis petitionem vt etiam dixit glo. in. c. per tuas. §. eo. & in. §. quia vero. in aut. de testi. colla. vij. Et procedit hoc nedũ in criminalibus. sed etiã in ciuilibus. vt volunt glo. predicte cum iudex quãdocũq sibi videat possit interrogationes facere pro veritate eruenda. xxx. q. v. iudicantẽ. §. de fid. instr. cum Joan. & l. vbicũq. ff. de interro. acti. maxime autem hoc potest facere in criminalibus per rationes hic alleg. in gl. vbi autem iudex non repetit tunc stabit dictum vulgatum q dubia probatio nõ releuat probãtem. vt in preallega. c. in presentia. Secus si iudex ex officio vellet repetere testem vt declaret dictũ. & ille testis postea declaret taliter q pbaret. & sic limita. d. c. in presentia. & propter hoc potissime expedit habere iudicem discretum & gratiosum. Facit q no. Jo. and. in. c. consuluit. de offi. deleg. vbi concludit q propter arbitrariam valde expedit habere iudicẽ gratiosum. & predicta procedunt quãdo verba sunt ambigua etiaz secundũ cõmunem intelligentiã. Si autem secundum cõmunẽ intelligentiam & secũdum cõmunem modum loquẽdi verba haberent certam interpretationem: tunc licet aliter possent intelligi & iudex ex officio etiã tũc posset repetere vt hic voluit Ho. tamẽ si non repetat videnẽ intelligẽda secũdum cõmunem modum loquendi per ea que habentur in. c. ex literis. §. de spon. & l. cum de lanionis. §. asinam. ff. de fundo instructo. & facit quod
8 notatur maxime per Bart. in. l. labeo. ff. de suppel. leg. ¶ † Et no. ex predictis q interdum reperitur testis vt declaret dictuz suum. & tunc dic vt superius est dictum. Interdum reperitur vt addat vel se corrigat. & tũc dic vt habet. §. ti. j. preterea. & dictuz fuit. §. eo. per tuas. Interdum autẽ reperitur testis vel etiam alius de nouo producitur vt cõfirmet primũ dictũ. & tũc hoc fieri potest fm Inn. per id quod habetur. §. eo. ex tenore: sed hoc intellige sane quia si titius petijt decẽ a seio tanquam sibi pmissa in ciuitate bononie & producat testes qui deponant pmissionem factam de mense maij in prima die. & aduersari⁹ postea velit reprobare testes allegando q dicta die ipse promissor vl ẽt ipse stipulator non fuit in ciuitate ista. sed fuit in ciuitate florẽtie & sic in loco adeo distãti ab isto qd dicta die nõ potuisset hic esse: certenõ obstante publicatione priorũ testiũ poterit ipse titius producere testes ad confirmationem superiorũ qui deponũt qd dicta die vtraq pars fuit in ista ciuitate & sic ad cõfirmationẽ priorũ: qr nõ debuit in dubio presumere qd pars aduersa vellet

vellet suos redaguere.vnde poterit vt dixi producere testes ad confirmationem priorum intelligo anteꝙ̃ producentur testes aduersarij:alias nõ esset licitũ q2 super directe contrarijs articulis nõ est licitum producere testes post publicationẽ nisi allegetur falsitas cũ corruptione.s̃.ti.j.licet.⁊ in cle.testibus.cum ibi no.eo.ti.

1 ☞ Criminosus perseuerans in crimine repellitur ab officio testificandi tam in ciuili ꝙ̃ in criminali.
2 Infamia facti an repellat delegatum.
3 Crimen quare potius repellat testem ꝙ̃ iudicem.
4 Emendatus de crimine remanet infamis infamia iuris non tamen repellitur a testimonio.
5 Crimen periurij non infamat infamia iuris.
6 Criminosus licet sit emẽdatus repellitur in causa criminaliter mota in quatuor casibus.
7 Infamia facti repellit a testimonio in criminali criminaliter mota.
8 De crimine agitur ciuiliter qñ agitur ad penã pecuniariam.
9 Infamia iuris quid sit ⁊ quid infamia facti.
10 Infames infamia canonica qui dicantur.
11 Periurus repellit̃ a testimonio licet sit emendatus ⁊ an oĩs periurus repellatur.⁊ nu.17.
12 Periurus an sit infamis infamia iuris.
13 Condẽnatus de crimine an admittat̃ ad testimoniũ in causa ciuili si egit penitentiam.
14 Ad testimoniũ admitti an debeat accusatus de crimine lʒ non sit conuictus vel confessus.
15 Accusatio criminalis eoipso ꝙ est instituta contrã aliquẽ videtur ex hoc quodãmodo insurgere infamia.
16 Hereticus an admittat̃ in testem contra hereticum.
17 Infamis non admittitur in testẽ,etiam cõtra infamem.
18 Excõmunicatus an post absolutionẽ repellet̃ a testimonio.

a Testimonium. [b] Perseuerans in crimine etiaʒ in ciuili repellitur a testimonio.Emendatus vero nõ infamis admittit̃ in ciuili,⁊ etiã in criminali ciuiliter mota. Fallit in ꝑiurio. In criminali vero criminaliter mota sec⁹.h.d.
¶ Et due sunt partes principales.nam primo loquit̃ in criminoso perseuerante in crimine.Secundo de emendato. Secũda ibi si vero.Secunda subdiuiditur.nã primo tractat de emendato in causa ciuili vel ciuiliter mota de crimine.Secũdo d̃ criminali criminaliter mota.Secunda ibi in criminali.⁊ ẜm Abbatẽ põt dici ꝙ decre.ponit tres casus in qb⁹ in ciuili ⁊ quatuor
1 in quib⁹ in criminali testis repellit̃.¶ † No.ꝙ crimẽ in quo qs perseuerat repellit quẽ ab officio testificãdi nedũ in criminali sʒ etiã in ciuili licet nõ repellat quem ab officio purgandi si de illo qs nõ sit cõdẽnatus.ĩ.de purga.cano.cõstitutus.cũ ibi notatis.nec similiter repellit a iudicando si nõ inducit infamiã iuris alias secus in delegato quãuis ordinariũ nõ repellat donec toleretur vt no.Inn.s̃.de prescri.sciscitatus.⁊ de offi. deleg. cum super.⁊ tangit etiã.de excep.cũ venerabilis.⁊ no.gl.iij.qõ.viij.
2 in summa.† An auteʒ infamia facti repellat delegatũ do.Ant.
3 tenuit ꝙ nõ.c.sciscitatus.de rescrip.Sed dic vt ibi dixi.† Quare autem crimen potius repellat testem quã iudicẽ no Jo.an. ĩ.de cleri.excõ.ministrãte si celebrat.⁊ Inn.s̃.de elec.nihil. naʒ ratio est q2 maius est periculum in teste:q2 ab eo nõ appellatur secus in iudice.Et no.vt crimen repellat a testimonio exigitur ꝙ saltem sit tale ꝙ repellat a promotione vt dictum fuit in.c.
4 super eo.⁊ in.c.intimauit.s̃.eo.¶ † Item no.ꝙ emendatus de crimine remanet infamis intellige infamia iuris non tñ repellitur a testimonio tã in cã criminali ꝙ̃ ciuili.¶ No.ij.ꝙ si emẽdatus de crimine non remanet infamatus infamia iuris non re
5 pellitur in causa ciuili excepto crimine periurij. ¶ † Et ex hoc no.diligenter ꝙ crimẽ periurij nõ infamat infamia iuris.alias exceptio nõ esset bona cũ debeat esse de cõtentis sub regula vt no.ĩ.de reg.iur.in rub.lib.vj.de quo per.gloss.vj.q.j.infames. ⁊ c.quicũqʒ.⁊ per gl.⁊ legistas in.l.lucius.ff.de his qui no.infa.⁊ in aut̃.senecas mulieres.§.j.colla.v.⁊ aliquid etiã in.l.q̃ sub cõditione.ff.de cõdi.insti.Vincẽ.hic dicebat ꝙ est infamis infamia canonica sed non secundũ leges.nec infamia iuris : nisi in casu legis si quis maior.C.de transac.scilicet quãdo venit cõtra transactionẽ seu cõuentionẽ iuratam vt patet ex illa.l.cum ibi no.per Bar.⁊ sic requirit̃ ꝙ veniat contra cõuentionẽ ⁊ contra iuramentum vt voluit gl.in.d.aut̃.senecas mulieres.⁊ sic nõ videtur sufficere vt veniat cõtra iuramẽtũ tantum vt si iurauit aliquid dare vel facere non precedente cõuentione lʒ iurauit parti vt voluit sentire Vicen.⁊ gl.in.d.aut̃.senecas mulieres . licet Barto.aliter sentiat in.d.l.lucius. sed precedẽs opinio verior videt̃ q2 scd̃m leges iuramentũ de se nõ erat obligatoriũ.l. si qs
6 pro eod.cum ibi not.ff.de fideiusso.¶ † Itẽ no. ꝙ in causa criminali criminaliter mota criminosus.lʒ emendatus repellit̃ in quatuor casibus.Primus est qñ de crimine est cõuictus.Secũdus qñ de crimine fuit cõfessus.Terti⁹ qñ d̃ crimine cõtra eũ in iudicio probatur.Quartus qñ eius opi.de crimine est grauata ⁊ sic de crimine est de facto infamatus infamia facti.nã duplex est infamia.vna iuris alia facti.Et de effectib⁹ infamie facti notatur per glo.in.l.nullam.C.ex quibus cau.infamia irrogetur.
7 ¶ † Et ex ꝑdictis not.ꝙ infamia facti repellit a testimonio in criminali criminaliter mota:secus in ciuili.etiã si ex crimine descendat.de quo hic tangit Joan.and.⁊ per Cy.⁊ bar.in.l.j.C.de sum.tri.⁊ etiam per glo.in.l.cassius.ff.de senato.¶ Et no.etiã ꝙ cõuict⁹ etiã in alio iudicio de crimine nõ potest esse testis in causa criminali criminaliter mota.⁊ sic videt̃ ꝙ ꝓbatio facta in vno iudicio noceat in alio etiã si inter diuersas personas de quo
8 in gl.† Quãdo aũt dicat̃ agi ciuiliter de crimine.dic ẜm Joan. an.quando agitur ad penã pecuniariã per.l.vltimã.ff.de priua. delictis.intellige hoc verum qñ pena pecuniaria venit applicãda parti secus si fisco.q2 tunc intelligeretur agi criminaliter vt est glo.cum tex.que reputatur singularis in.l.iiij.§.j.ff.de sepul. viola.⁊ no.Bart.in.l.agraria.ff.de termino moto.⁊ Inno.ĩ.de
9 accu.qualiter.el.ij.¶ † In gloss.ij.ibi sub nota infamie. supple iuris.nam quedam est infamia iuris que introducitur in casib⁹ expressis a iure.de quibus in.l.j.ff.de his qui notãtur infamia, quedam est infamia facti vt quãdo grauata est alicuius opinio apud bonos ⁊ graues.vt innuitur hic in tex.in ver.in criminali.et lõga est differentia inter infamiam facti ⁊ iuris.nam infamia iuris repellit indistincte a testimonio taʒ in ciuili quam in criminali:intellige nisi in subsidium ⁊ vbi alij testes non reperirentur.⁊ tunc demũ cum tormẽtis.vt no.Bar.in.l.j.C.de sum. trini.facit qd̃ habet̃ in aut̃.de testi.§.si vero ignoti.cum ibi no. colla.vij.sed infamia facti repellit a testimonio in criminali nõ autem in ciuili vt hic probatur minus tamen credetur tali testi quã alteri integre opinionis.per id qd̃ habetur.s̃.de proba. licet.⁊ in.l.iij.§.cause.ff.de carbo.edi.⁊ no.Cy.in.d.l.j.C.de sum. trini.posset etiã esse tanta vilitas testis ꝙ ei nõ crederetur nisi cum tormentis.per id quod habetur in.d.§.vero ignoti.⁊ not. Bar.in.d.l.j.de sum.trini.⁊ secundum predicta debet intelligi quod notatur per gl.in.l.cassius.ff.de senato.⁊ etiã videtur tenendum licet Joã.an.hic dubitauerit ⁊ non bene firmauerit pedes.⁊ hoc sequitur in effectu etiã hic do. Anto . Habet etiam alium effectum infamia facti. quia repellit a dignitate. Item interdum facit locum querele inofficiosi testamẽti.l.fratres.C. de inoffi.testa.⁊.l.nullam.C.ex quibus causis infamia irroget̃. vbi bona glo.⁊ facit quod habet̃.ĩ.de reg.iur.infamibus.lib.vj. Et no.ꝙ infamia iuris interdũ surgit ex ipso facto etiam non secuta sententia.vt si quis lenocinium cõmittit vel si artẽ ludicram corã populo exercet.l.j.ff.de his qui notãtur infamia.Interdum surgit demum ex sententia vt quando quis est dãnat⁹ de crimine publici iudicij.Et q̃ sint crimina publici iudicij.habetur in.l.j.ff.de publi.iudicijs vt crimen adulterij falsitatis ⁊ violentie publice vel priuate ⁊ alia que ibi enumerãtur ⁊ appellantur publica iudicia seu publica crimina.q2 cuilibet de populo competit accusatio vt habetur in.d.l.j.Alia autem in quibus non competit cuilibet de populo accusatio sed passus dãnum vel iniuriam ⁊ talia appellantur crimina priuata.l.fi.ff.de priua delic. vt est crimen furti ⁊ iniuriarũ . dãnatus autem de priuato delicto non est infamis infamia iuris:nisi in casibus expressis in iure vt si sit dãnatus de furto vel crimine ⁊ iniuria ⁊ ꝑ id quod tangit hic gl.⁊.ĩ.de re iudi.in.c.cum te.⁊ habetur in.d.
10 l.j.ff.de his qui no.infamia.¶ † Item no.ꝙ infamia canonica dicuntur esse infames omnes criminosi etiã si secundum formã iuris ciuilis nõ sint infames.vj.q.j.illi qui.⁊.c.quicũqʒ.⁊.c. infames.⁊ multofortius qñ essent infames de iure ciuili . vt patet ex.d.c.infames.Aduerte tamẽ:quia infamia canonica abolet̃ ex penitentia.⁊ sic durat demum dum quis in crimine perseuerat.vj.q.j.quicũqʒ iuncta glo.Sed infamia iuris ciuilis nõ abolet̃ur per penitentiam.ij.q.iij.§.hinc colligit̃.sʒ oportet ꝙ quis restituatur in integrum per habentem potestatẽ.puta per principem vel papam.vt plene no.ĩ.de re iudi.cum te.⁊ in.l.infamẽ ff.de publicis iudi.⁊.l.j.§.de qua.ff.de postu.⁊ similiter infamia facti non tollitur per penitentiam. vt probatur in text . isto.⁊ sic etiam potest intelligi preallegatus.§.hic colligitur . ¶ In ea.gloss. in fin.Dic quod ibi loquitur in crimine simonie quod propter criminis enormitatem reputatur de criminibus exceptis a cõmunib⁹ regulis.ĩ.de simo.tanta.⁊ facit quod no.in.c. cum.p.ĩ.de accu.¶ Item aduerte quia videtur velle hic Inn. ⁊ videtur sequi do.Anto.quod si quis est condemnatus de crimine repellat̃ licet sit emẽdatus sicut si esset infamis infamia iuris ⁊ ita videtur voluisse Inno.circa principium. Sed credo dictum eius intelligendum quando est dãnatus ex tali delicto

a ¶ Testimoniũ.istud.c. est solẽne ⁊ magne vtilitatis in practica.⁊ ideo si vis habere notitam huius materie post do. Abb.⁊ post hũc vide.d. Fely.q ex ꝑe dit hãc materiã ꝑ conclusiones ⁊ limitatiões ⁊ alijs modis quibus elegãter solet oĩa tractare.

ex quo efficitur quis infamis. nam tunc idem est qd̄ esset si quis sine sententia ex ipso crimine efficeretur infamis. quod quando fit. s. dixi secus videtur si dānatus sit de crimine ex quo non sequatur infamia per istuz tex. qui loquitur indistincte ꝛ vult admitti emendatum in causa ciuili dūmodo non remanserit infamis. ꝛ hoc videtur etiā fuisse de mente Jnn. hic in gloss. sua penul. ¶ † Jn glo. periurij ibi nō recipitur. Et est ratio specialitatis secundum doctores quare periurus licet emendatus repellitur a testimonio indistincte. quia semel malus presumitur in eodem genere mali semper esse malus. j. de reg. iur. semel malus. lib. vj. ꝛ sic ex quo semel periurauit presumitur quod iterato periurabit. facit. j. de presum. in. c. scribam. ideo non admittitur ad hoc etiaz quia periurus certo respectu vincit homicidium. xxij. q. v. in. c. ille. cum ibi notatis. Dicit tamen hic Vincen. ꝙ papa posset dispensare vt periurus vel alius in mortali crimine constitutus non repelleretur a testimonio per id qd̄ habetur. j. de re iudi. in. c. cum te. ꝛ. j. qui fi. sint legi. per venerabilē. ꝛ facit de here. accusatus. §. licet. lib. vj. ¶ An autem omnis periurus repellatur. Conclude ꝙ si est periurus quia venit contra licitum iuramentum siue sit assertorium siue permissorium repellitur per istum text. Secus si veniret contra iuramentum illicitum quia tunc non repelleretur saltem acta penitentia. s. eo. cōstitutus. el. ij. ꝛ. c. intimauit. ¶ † Jn ea. gl. in fi. No. bn̄ diligenter gl. que videtur velle ꝙ periurus non sit infamis infamia iuris: nisi in casu. l. si quis maior. alleg. in gl. ꝛ istud etiam tenuit Vincen. vt dixi in notabilibus. Et ista opinio ēt vr̄ vera qꝛ pena infamie iuris nō imponitur nisi in casibus expressis in iure vt patet ex his que habentur in. l. j. ff. de his qui no. infamia. Et ideo cū reperiatur solum in dicto casu periurum esse infamem non dꝫ extendi ad alium casum. quia pene sunt restringende ꝛ non ampliande. de pe. di. j. §. pene. lꝫ glo. in. c. quicūqꝫ. vj. q. j. facit differentiam inter iuramentum de preterito ꝛ iuramentū de futuro vt hoc vltimo casu si cōmittatur periurium sit infamis. secus in iuramento de preterito ꝛ hoc etiā sequatur Bar. in. l. lucius. ff. de his qui notā. infa. quando iuramentum fuit de falsario pxti, secus si soli deo. ꝛ videtur etiam fuisse de mente gloss. in dict. c. quicūqꝫ in ratione quam ibi assignat: tamen hec opi. non videtur de iure vera per istum tex. ꝛ sic tenendum videtur qd̄ superius dixi. ¶ Jn glo. cōfessus ibi in causa criminali lꝫ egerit penitentiam † ¶ No. diligenter qꝛ videtur velle glos. ꝙ condēnatus de crimine admittatur ad testimoniū in causa ciuili si egit penitētiam intellige qn̄ non fuit factus infamis per id quod dicitur hic in ver. si vero. ꝛ sic habes gl. que cōtradiceret Jnno. secundum intellectū aliquorū intelligētiū ipsum voluisse ꝙ indistincte cōdēnatus de crimine repellatur sicut repellitur infamis lꝫ verior ē hec glo. per istum tex. qui loquitur indistincte ꝛ vult emendatum posse testificari. dūmodo nō sit infamis. ꝛ dictū Jnn. nō debet intelligi ruditer vt sonat sed secūdum id quod dixi super gl. ij. ¶ Jn ea. glo. ibi nec est necesse ꝛc. ratio est qꝛ ex quo semel ē cōfessus vel cōuictus de crimine factus est inhabilis ad testificādum in criminali, ideo ista inhabilitas sequitur eum quocunqꝫ vadat. ꝛ sic etiā in alio iudicio. facit quod no. per. gl. in. l. ex ea. ff. de postu. ¶ Jn glo. penul. in fi. ꝛ per hoc videtur tolli cōtrariū regule, que habet ꝙ acta inter alios nō faciunt fidē. j. de re iudic. cū inter. C. res inter alios acta per totū. Et aduerte qꝛ solutio glos. satisfacit. quarto casui posito in text. scꝫ qn̄ grauata est opinio ex eo qꝛ alias fuit repulsus per viā exceptionis. nam tūc ex quo exorta fuit ifamia facti illa sequitur personā quocūqꝫ vadat sicut lepra leprosum. facit. qd̄ no. in. l. ex ea. ff. de postu. ꝛ no. bene ꝙ si nō esset exorta infamia, nō repelleretur: nisi iterato probaretur. Nec ob. qd̄ habetur hic in ver. in criminali dum dicit conuictus extitit ꝛc. qꝛ ibi loquitur quādo fuit cōuict⁹ instituta accusatione. Sed hic loquitur quādo fuit cōuict⁹ p viam exceptiōis vnde quia non directe tūc agitur contra testem. vt tangit gl. sequens attenditur an exorta fuerit infamia vel nō. secus quādo directe agitur contra ipsum instituta accusatiōe. nā tūc eoipso ꝙ est cōuictus vel cōfessus efficitur inhabilis ad testificanduz in criminali vt ibi patet. ꝛ ideo nocet sibi etiā in alio iudicio: qꝛ talis inhabilitas afficit personam. ꝛ sequitur illam quocūqꝫ vadat. facit qd̄ habetur in. d. l. ex ea. ff. de postu. Et no. ꝙ lꝫ loquatur hic litera: quādo quis est infamatus infamia facti ex eo qꝛ fuit repulsus per exceptionem: tamē idem videtur qn̄ alius appellat quē infamatū de crimine apud bonos ꝛ graues cum eadem ratio videatur ꝛ per cōsequens idem ius. s. de trāsla. prela. in. c. ij. ꝛ sic etiam videtur intelligere Bar. in. l. j. C. de sum. trin. ꝛ videtur etiam de mente Jo. an. hic qn̄ producitur in criminali licet videatur velle ꝙ in ciuili ita demum infamia facti nō repellat si nō traxit originem immediate a crimine. sed a carceratione vel a repulsione a testimonio. sec⁹ si a crimine lꝫ etiam clare se non firmet sed de hoc dic vt superius dixi. ¶ † An autem si aliquis non sit conuictus vel confessus sed pendeat accusatio an admittatur ad testimonium. dic vt. j. eo. c. fi. ¶ Quid etiā si nō dū esset repulsus in alio iudicio. sed pēderet lis super exceptione opposita contra eum videtur velle Jnnocē. ꝙ idem si ex hoc grauata est opinio cum sit tunc etiam eadeꝫ ratio. qd̄ no. p his que superius dixi. ¶ Jn gl. fi. ibi grauata est eius opinio. ꝛ sic videtur glo. verba ista in hoc casu posita in litera referre solum ad id qd̄ proxime ꝛ immediate pcedit: tamē idem videtur dicēdū etiā in alijs tribus casibus positis in ver. in criminali. scꝫ quando instituta accusatione cōtra ipsum, fuit de crimine cōuictus vel cōfessus vel etiam tunc per exceptionem cōuincitur. qꝛ iste versic. in criminali propter dictionē aduersatiuā antē de qua in. l. hoc amplius. §. de his aūt. ff. de dā. infec. maxime per Bar. aduersari videtur in oībus casib⁹ hic positis in ver. in criminalib⁹ que superius dicta sunt de causa ciuili. vn̄ etiā aliq exponunt in hoc casu scꝫ quādo in alio iudicio instituta accusatione fuit conuict⁹ vel cōfessus vel nunc per exceptionem cōuincitur scꝫ in alio iudicio vel in hoc lꝫ fuerit emandatus vel grauata sit opinio ex eo quia alias fuit p exceptionē repulsus. nā in oībus istis casibus admittendus videtur qs in ciuili: etiā si descēdat ex crimine dūmodo sit emēdatus ꝛ nō remāserit infamis per id qd̄ habetur in ver. si vero.
15 Et no. † ꝙ eoipso ꝙ accusatio criminalis est īstituta cōtra aliquē videtur quodāmodo ex hoc insurgere infamia facti p id qd̄ habetur. j. eo. c. fi. Et multo fortius si de crimine sit cōuictus vel confessus cū tunc maior sit ratio. ꝛ idē videtur qn̄ per exceptioneꝫ qs cōuincitur de crimine per id qd̄ habetur. s. de ord. cog. cum dilectus. circa finē. ꝛ p hoc forte posset attentari qd̄ demum propter infamiā facti repellitur quis in criminali quādo surgit ex aliquo casuum hic positorum ꝛ in. c. fi. j. eo. tamen vt superius tetigi. Bert. in. d. l. j. de sum. tri. intelligit indistincte qd̄ qualitercūqꝫ qs sit infamis infamia facti repellatur a testimonio in criminali precedēs tn̄ dictum forte de iure posset defensari per istum tex. ꝛ qꝛ excludere quē a testimonio videtur quedā pena que nō debet imponi nisi in casib⁹ in iure exp̄ssis cum pene sint restringēde. de peni. di. j. §. pene. de reg. iur. in penis. lib. vj. ¶ Jn ea. glo. s. ibi p sacerdotem. sed an credetur illi sine iuramento. ¶ Quidem quod sic cū sustineat vices dei in actu confessionis. facit. s. de offi. ordi. si sacerdos. Sed cōtrarium tenuit Host. qꝛ licet in illo actu gerat vices dei: tamen in foro contentioso in quo nunc pducitur nō gerit vices dei. ideo non creditur sine iuramēto per id qd̄ habetur. s. e. nuper. ꝛ per hoc. etiam sequitur Archi. in. c. in capite. l. dist. licet
16 do. Ant. hic aliter referat. ¶ † Jn ea. ibi. C. de hereti. l. penult. vbi videtur hereticus admitti cōtra hereticū in testem, sꝫ dic ꝙ ibi loquitur in certis hereticis qui sm̄ iura antiqua non erant infames. sꝫ hodie oēs heretici sunt infames vt in aut. gazaros. C. de here. ꝛ no. etiā per Cy. ꝛ Bar. in. l. j. C. de sum. tri. ꝛ sic illa. l. hodie non habet locum. ꝛ idē voluit glo. in. c. si hereti. ij. qō. vij.
17 ¶ † Jn ea. gl. ibi dico ꝙ non pōt. No. bene diligenter ex glo. ꝙ infamis nō admittitur in testem etiā cōtra infamem per rationē quam gl. ponit Accur. tamen tenuit contrariū in. l. iij. §. l. iulia. ff. de testi. sed nō bene vt voluit Barto. in. l. cum mulier. circa finē. ff. sol. ma. allegat qd̄ no. Jnn. j. de adulte. intelleximus. ꝛ nō allegat hanc gl. q̄ in terminis hoc decidit. ideo tene singulariter ipsam menti. nec ob. l. in arenā. C. de inoffi. testa. qꝛ ibi loquitur de actib⁹ q fiunt inter ipsos infames. sꝫ hoc testimoniū pncipaliter redditur cū fieri dꝫ fides. l. quinquaginta. ff. de probat. ꝛ tangit Bar. in. d. l. cū mulier. Et no. etiā bene ꝙ glo. in. d. §. l. iulia. valde dubitauit an periur⁹ emēdatus admittatur ad testimoniū ꝛ nō allegat hūc tex. de quo est mirandum. ¶ Jn ea. gl. ibi directe nō agitur. No. diligēter ꝙ exceptio q̄ obijcitur cōtra testē poti⁹ videtur obijci cōtra partē pducentē testē. ꝛ ideo ipsi testi nō sunt necessario dāda capitula sup dicta exceptione saluo nisi fortasse vellet se defendere p id qd̄ habetur in. c. puenit. j. de fideius. p Jnno. ꝛ facit qd̄ no. iij. q. v. cōstituim⁹. ¶ Jn ea. gl. ibi si seruus vult probare. nam pōt seruus ꝯtrahere matrimoniū sicut liber. j. de cōiu. ser. c. j. ꝛ. ij. ideo p illo poterit esse in iudicio maxime cū sit res spiritualis facit qd̄ habetur. s. de resti. spo. ex pte. ¶ Jn ea. gl. ibi argumētū ꝯtra alias est sine dictione ꝯtra. ꝛ p h facit qꝛ. c. psonas videtur potius ꝯcordare ex eo qꝛ repellitur a testimonio habēs ꝯsimilē causaz. ¶ † Extra gl. tāgit hic Jnn. an si pbetur ali-
18 quē fuisse excōicatū debeat repelli a testimonio lꝫ pbet se absolutū. nā videretur ꝙ sic saltē in criminali. qꝛ excōmunicatio nō debet fieri nisi p graui crimine. xj. q. iij. c. certū. ꝛ. c. nullus. ꝛ facit etiā qd̄ no. iiij. q. j. in summa vbi etiā de materia Jnnocē. hic finaliter videtur velle cōtrariū veꝫ ꝙ nō repellatur si pbet absolutus ab ipsa excōicatione: nisi aliter pbet crimē cōmissum p ipsum excōicatuꝫ. ex eo qꝛ excōicatio etiā iniusta ligat. xj. q. iij. i. c. j. ꝛ ideo lꝫ afficiet personam donec durat: tamen nō videtur cōueniēs ꝙ illā ppetuo afficiat etiā post absolutionē. facit. vj. q. j. in. c. illi qui ꝛ pro predictis etiā facit qꝛ ab hoīe nūqꝫ fieri debet sentētia nisi precedente

nisi precedente ɔtumacia.j.de sen.ex.sacro.et no.gl.in.c.de psbyterorū.xvij.q.iiij.et lz iudex excōicet aliquē qȝ non comparuit in termino vel quia non paruit sibi possibile est ꝙ forte ille fuit impedit⁹ parere vel cōparere in termino.et sic licet sn̄ia esset iusta quo ad iudicē,tñ eēt iniusta q̄ ad ptē.et iō ex sola excōicatiōe nō probatur necessario quem criminosum esse nisi aliter probetur. Posset aūt pbari crimen si forte de illo esset condemnatus vel aliter esset crimē notorium.et si esset tale qd̄ induceret infamiaz ēt post pn̄iam repelleret ēt in ciuili.alias repelleret solū i criminali.et sic intelligit archi.Inn.in.c.decernimus.de sen.exc.li.vj. q meo iudicio melius pcepit⁹ mentē Inn. in locis in quib⁹ ipm recitat quā aliqs alius.d.Ant.hic aliter intelligit Inno.vcz qñ simplr excōicatio est lata.secus dicit Inno.velle si aliquis fuit excōicatus ppter crimen commissum vel ēt ppter inobedientiā qȝ non vult comparere vel ēt qñ est excōicatus propter delictū qd̄ est notoriū per euidentiā facti vel quādo est excōicatus a iure.vt in casu.c.si qs suadente.xvij.q.iiij. ¶ Sed certe vt super⁹ dixi iudex nō dȝ excōicare ppter crimē sed ppter contumaciaz in non parendo vel non cōparendo et lz mandauerit sibi vt compareat ad defendendū se super tali crimine,nō ppter hoc pbatur necessario crimē commissum.nisi aliter pbet̃ p ea q̄ dixi. Fateor tñ ꝙ vbi apparet quē excōicatū a iure, id apparere nō pōt nisi appareat crimen:qȝ a iure imediate infert̃ excōicatio ppter crimē.tñ tunc non dȝ absolui nisi satisfaciat ideo si apparet eū absolutum consequenter vr̃ emendatus de crimine. ideo nō nocebit in ciuili nisi esset tale crimen qd̄ induceret iuris infamiam per ea que hic dicuntur in tex. Et adde predictis ꝙ vbi constat quē cōmisisse crimen dȝ probare emendationē siue crimen fuerit manifestum siue occultum:ex quo nunc constat de crimine. qȝ ex hoc fundata est intentio volentis eum repellere p id qd̄ hr̃ s̄.eo.super eod.ideo cum volens se iuuare necessario habeat se fundare ex emendatione illam debet probare per ea que habentur in.l.ij.ff.de proba.et in.l.j.et.ij.ff.de excep.et sic non videt̃ procedere distinctio glo.in.c.ipsi apostoli.ij.q.vij.que distinguit an crimen sit manifestum.et tunc debeat probari emendatio an vero occultum,et tunc presumatur.vltimo etiam his que dixi sup glo.potes addere id quod no.in.c.j.et.ij.j.de collusione detegenda.que crimina dicantur publica secundum canones nam scd̄m leges satis dixi super dicta gloss.

1 ¶ Productio quarta testium non admittitur nisi cum solēnitate.et nu.4.
2 Presumptio malitie purgatur per iuramentum.
3 Testificata qui didicit repellitur a productione testium.
4 Iuramentum de calumnia est de credulitate.
5 Dilatio vnica dari debet in causis pecuniarijs.
6 Dilatio data ad pbādū presumitur in dubio peremptoria.
7 Dilatio secunda in causa pecuniaria si detur sine cause cognitione an valebit datio et quo tempore incipiat.
8 Prouincia sumitur multis modis.
9 Productio quinta testium cum solēnitate an possit dari.
10 Attestationes percunctasse quis dicatur.
11 Testificata didicisse an presumatur pars que audiuit testez qñ testificabatur.
12 Et si iudex publicet attestationes licet non appareat partē aliter vidisse illas an presumatur didicisse testificata.

Ultra tertiam. Ponit formā⁹ secūdā, secūdū quā datur quartaproductio.et aliter summari non potest. Et in pria ponitur regula.in secunda exceptio.secunda ibi:nisi.

1 ¶ Not.ꝙ post trinam productionem testium non admittitur quis ad quartam.nisi cum solennitate de qua hic de qua etiam habetur in.§.quia vero.in aut.de test.collatione.vij. Unde sumpta fuit hec decre.et ratio est quia ex quo precedunt tres productiones et adhuc petit aliam suspicatur lex ꝙ fuerit percunctatus attestationes,et ꝙ velit quartam quia viderit se deficere in probatione.ideo propter timorem subornationis non admittitur ad quartā nisi cū solennitate hic posita.et sic patet ꝙ presumpta percunctatio testium repellit a productione testiuz nisi illa purgetur. ¶ Item no. quod sicut percunctatio propria excludit quem a facultate producendi testes ita et percunctatio facta per aliū.et sic paria sunt aliqua per se,vel p aliū facere. facit.j.de reg.iur.qui per alium.lib.vj. ¶ Item not.ꝙ eoipso quod quis subtraxit attestationes,et sic illas habuit penes se presumitur p
2 cunctatus.facit.s̄.eo.constitutus.el.j. ¶ Item no.ꝙ† p iuramentum purgatur psumptio malitie.et sic in dependentibus ab animo statur iuramento.facit quod habetur.s̄.eo. presentium. et in.c.ij.de iuramento calum.in.vj.et per gl.in.§.alie.in glo.magna.insti.de accu. ¶ † Itē not.vnum terminum habentē exclu
3 dere pductionē testium.s.quando qs didicit testificata ꝙ itelli ge siue sint pprie attestationes siue alterius ptis p id quod habetur in.d.§.qa vero.et quod dixi de testificatione alterius ptis intellige qñ sup eodē vel directe contrario articulo qs vellet pducere testes p id qd̄ habetur.s̄.eo.fraternitatis.et in clem. testibus hoc.eo.tit. ¶ Ultimo not.ꝙ subuenitur illi per quem non
4 stetit.de quo.j.de regu.iur.imputari.lib.vj. ¶ † In gl.j.in fin.et intellectus cōiter seruat̃ ꝙ sumi debeat productio pro dilatione.vt no.gl.in.d.c.in causis.et sic lz in eadem dilatione,tres productiones essent facte non denegaretur quarta etiam non adhibita solennitate.de qua hic. ¶ Sed Bart.in aut. at qui semel. C.de proba.dicit ꝙ de iure standum esset significationi verboꝝ vt sic non possit quarta productio fieri sine solennitate siue tres precesserint in eadem dilatione siue alique precesserint in pria siue alique in secunda per istum tex.qui simpliciter loquitur. intelligit tñ productionē cū effectu quādo facta est productio cuz examinatione.nā si solū testes essent producti et forte iurassent sed non deposuissent lz facte essent tres tales productiones,nō ipediretur quarta ēt sine solēnitate de qua hic. nam ex quo testes non deposuissent,non posset esse presumptio ꝙ percunctatus esset attestationes.ideo non esset necesse pstari iuramentuz de quo hic.qȝ hoc casu non adaptaretur:secus vbi facta esset pductio trina et examinatio.d.Anto.tñ videtur hoc limitare qñ aliquod interuallū non paruum intercesserit inter pductionē et productionē.nā alias censetur vna productio.argum.l. continuus.ff.de verbo.ob. ¶ Sed certe Bar.non facit differentiam sȝ predictā solū attendit an fuerit facta pductio et examinatio eo casu quo vult aliaz facere.et istud videtur rationabilius:quia tunc stat timor psumptionis ne fuerit percunctatus attestationes et sic stare debet dispositio.ar.l.illud.ff.ad.l.aquil.et lz iste intellectus Bar.de iure posset defensari.tñ vt dixi cōmuniter seruatur expositio gl. ¶ In gl.ij.in fin.et sic vult gl.ꝙ in cā in qua iuratur de calūnia indubitanter dȝ prestari iuramentum d̄ quo
5 in litera.qȝ † iuramentū de calūnia est de credulitate: sȝ iuramētum de quo in litera est de veritate:et sic alterius spēi ideo non dicitur tunc sepius iurari in eadem specie iuramēti.similiter ēt dȝ prestari lz sit cā in qua iuretur de veritate vt est cā matrimonialis et spūalis.s̄.de iura.calum.literas.qȝ tale iuramentū vniuersale non extenditur ad casum de quo in litera sed ad principale negotium. Itē quia ꝙ dicitur non debere sepius iurari est verum nisi spāliter aliter a iure sit promissum.et ita ēt potest itelligi hic. ¶ Item potest dici tertio extra gl.ꝙ in effectu istud est iuramentum de malitia seu quod prestatur ad malitiā excludēdam. quod nedum est prestandum in casibus a iure expressis sȝ etiā quādocunqȝ iudici visum fuerit vt in.c.ij.de iur.calū.in.vj. ¶ Item aduerte qȝ hic loquitur de quarta productione testiū, et sic non loquitur de productione istrumentorum.et ideo illa ēt sine hac solennitate admitteretur.arg.sumpto a contrario hui⁹ text.et per id quod not.per Ioan.Andre.s̄.eodem licet.el.ij. ¶ Item aduerte quia hec quarta productio videtur danda cū solennitate de qua hic dummodo non excedatur terminus iuris.de quo in.§.spatium.iij.q.iij.et.C.de dilatio.l.j.nā ille terminus nō debet excedi nisi fortasse pars fuerit impedita per iudicem vel per receptorem testium.nam tunc saltem subueniendū esset parti per restitutionem in integrum vt.ij.q.vj.anteriorū. ¶ Gl.tñ in.l.sȝ et si per pretorem.in prin.ff.ex qui.cau.maio. videtur velle quod quando stat per iudicem non currat tēp⁹.et illa gl.videtur communiter teneri.licet gl.aliter dicat in authē. item si appellatione.C.de tempo.ap.de quo ibi per Cy.et Ja.d̄ But.licet Bartol.ibi videatur sequi illam gl. de quo dicetur.j. de appel.ex ratione. ¶ Item aduerte.quia est dubium an si data fuerit quarta dilatio sine hac solennitate valebit.de quo Innocen.s̄.eo.in causis.et per Bart.in aut.at qui semel.C.de probatio.et videntur velle predicti ꝙ sic licet male faciat iudex et ppter hoc possit appellari.per ea que habentur in.c. significauerunt.s̄.eo.Nec obit.quod habetur in dicto.§.quia vero circa pncipium quia secundū Bart.loquitur quando facta erat publicatio et renuntiatum testibus.ideo,tunc non valet si detur quarta etiam cū solennitate ista.et sic multo fortius sine solennitate secus quando non esset facta publicatio neque etiam renuntiatum. ¶ Sed aduerte quia contra istam opin.fortiter facit tex. iste qui expresse prohibet dari quartam sine hac solennitate.et ideo videtur ꝙ si contra fiat ipso iure sit nullum quod agitur p id quod habetur in.c.vides filij carissime.x.dist.et in.l.nō dubiū. C.de legibus.et forte de iure hec opi.verior.licet do. Anto. hic transeat cum opin.Bar. ¶ In glo.fin. ibi quod non est verum dic clarius qȝ solutio gl.ex toto non tollit obstaculum quod licet appareret impedimentum,tunc posset sibi relaxari iuramētum quatenus iurat quod non potuit prius habere quos modo produxit.qȝ ex quo vera probatio habetur super ipedimento non esset necesse prestari iuramētū.s̄.de probatio.c.ij.et.c.ad nostrā.tamē saltem deberet iurare propter alia que hic dicunt̃.

a ¶ Ponit formā.lz.d. Jo.d̄ imol. nō sūmet ꝟ c.tñ.d.abb. et do.Fel.sūmāt hic vide eos.

Preterea potest litera intelligi quando non constat de impedimẽto nisi per assertionẽ partis quo casu ei nõ credit̃ sine iuramẽto ⁊ sic etiam potest intelligi gl. ¶ In ea.gl.ibi sufficiens ꝓductio testium.nam tũc agitur de multitudine refrenãda. vt in.d. c.significauerũt.ideo tunc si sufficiens productio testium facta est in pria productione vel dilatione nõ dꝫ tũc scda vel tertia cõcedi. ¶ In ea.gl.in fi.Not.bene ex glo.qd in causis pecuniarijs
5 non dꝫ † dari nisi vna dilatio ad ꝓbandũ,saluo nisi causa cognita.quia tunc poterit dari secunda.⁊ idẽ intellige de tertia,qꝛ illa non debebit dari nisi causa cognita.hoc est probato ĩpedimẽto.vt not.in.l.vltima.ff.de ferijs.quarta etiã nõ debebit dari si
6 ne cause cognitione ⁊ sine solẽnitate hic posita. ¶ † Et ex p̃dictis nota ꝙ dilatio data ad probandũ in dubio intelligit̃ pemptoria etiam si hoc nõ exprimat̃,vt,no.Bar.in.d.l.fi.⁊ Spec.in tit.de dila.§.videndum.ver.qd si data.in capitalibus autẽ causis dantur tres dilationes reo ⁊ due accusatori vt habetur ĩ. d. l.fi.Et an aliqua cause cognitio sit habenda in prima dilatione dixi in.c.in causis.s̃.eo.qꝛ leuis cognitio requiritur nã solũ habet iudex videre ad qd ꝑet̃.Et an calũniose petatur ⁊ ꝙ moderet̃ dilationẽ intra spatium iuris.ita ꝙ illũ non excedat sꝫ potius minus statuat.l.j.C.de dila.⁊ in.d.§.spatiũ.In scda autẽ non sufficiet cognitio predicta.sed requireretur ꝙ ꝓbet̃ ĩpedimẽtũ fuisse in prima vt no.in.d.l.fi. ¶ Et aduertẽdũ qꝛ ꝫ bar. ⁊ Bar.in.d.l.fi.eatenus restaurãda est dilatio quatenus fuit impedimentum. ⁊ ideo si oẽs testes iurarunt in pria excepto vno q propter impedimẽtũ non iurauit.non dabit̃ dilatio nisi ꝓ illo per ea q̃ habentur in.l.admonendi.ff.de iureiur.idem dicunt si solum fuit impeditus in duobus vltimis diebus.qꝛ solum illi duo restaurabunt̃ ⁊ in scda dilatione solũ illi duo dies assignabunt̃.arg.l.diuus.ff.de resti.in integ.⁊ l.quod tpe.C.de rest. mili.Spec.tñ in tit.de dila.§.j.sentit contrariũ.s.scdam dilationẽ docto de impedimẽto simpliciter dandã.⁊ non sic restringendã ⁊ sic cõiter practicat̃.imo plus seruatur sepe ꝙ de impedimẽto sit fides solũ ꝑ iuramẽtũ.facit.l.scire opꝫ.§.sufficit.⁊ qd not.per Ja.de are.⁊ Bar.ff.de excu.tuto.Et sic pꝫ ex p̃dictis ꝙ iusta cã dãdi scdã dilationẽ est impedimẽtũ. ¶ Idẽ vr̃ dicere Inn.qñ prima dilatio nõ fuit data integre scdm formã dicti.§.spatiũ. ⁊.d.l.j.C.de dila.qꝛ est iusta cã dandi secundã infra dictũ spatiũ. ¶ Sed hoc non placet Bar.in.d.l.fi.qꝛ lꝫ iudex non debeat excedere spatiũ seu tp̃s de quo in dictis iuribus tñ in arbitrio suo ẽt est dare minus:vt ibi pꝫ.⁊ iõ ex q̃ semel data est dilatio nõ dꝫ dari scda nisi doceat̃ d̃ impedimento ⁊ sic seruat̃.d̃ quo ẽt ꝑ bar. in.l.ij.ff.de re iudi. ¶ Itẽ põt esse causa dandi scdam si iudex videat ꝙ ius aduersarij non est factũ deterius per id quod habet̃ per gl.in cle.sepe.in ver.eo saluo de verbo.sig. ⁊ ꝑ Cy.in.l.si ea. C.q accusare nõ pñt.⁊ not.Bar.in.d.l.fi.qd est notandũ. ¶ In criminalibus aũt intellige ꝙ dant̃ tres reo cũ leui cause cognitione de qua dixi dari primã in causis pecuniarijs ⁊ eodem mõ accusatori due sed postea non dabitur alia nisi eo modo quo datur secunda in causa pecuniaria.⁊ sic dꝫ intelligi gl.in.d.l.fi.⁊ intellige pecuniari.i ẽt ex crimine.ꝑ.d.l.fi. q̃ simpliciter loquit̃ in causis pecuniarijs.⁊ sic in illis indistincte dꝫ intelligi. ¶ Vñ intellige in criminalibus in qb⁹ alia pena quã pecuniaria venit ĩponẽda.
7 ¶ † An aũt si in causa pecuniaria det̃ scda dilatio sine cãe cognitione de qua dixi valebit datio.Bar.in.l.j.C.de dila. dicit ꝙ ñ pria dilatio fuit data scdm terminũ iuris de quo ĩ.d. l.j.q e.t trium mẽsiũ qñ intra eandẽ prouinciã vult producere testes ⁊ sex qñ extra ꝓuinciã dicit se habere testes q̃ tñ est de cõtinẽtibus prouincijs ꝓuincie loci iudicij.Si vero esset ꝓuincia vltramarina.tunc est tp̃s nouem mensiũ vt ibi pꝫ.⁊ in.d.§.spatium.tunc scda non valebit ꝑ dictã.l.j.⁊ ideo si prĩo dedit dilationẽ triũ mensiũ.⁊ postea propter testes existẽtes ĩ eadem prouincia detur scda sine cause cognitione de qua dixi non valebit datio.Secus sm eum si pria dilatio forte fuit vnius mensis.qꝛ si postea det scdm mensem sine cause cognitione p̃dicta lꝫ male faciat vt superius dixi.lꝫ Inn.aliter dixerit vt ẽt.s̃.tetigi.tñ valebit de mero iure.sed posset appellari per ea que habent̃. s̃.eo. significauerunt.⁊ sic transit hic.d.Aut. ¶ Sed forte posset defensari ꝯtrium.ꝑ.l.fi.ff.de fer.vbi expresse dicit ꝙ non dꝫ dari secũda nisi cã cognita.⁊ sic si aliter fit nõ vr̃ valeret tãꝙ̃ factũ ꝯ legem ꝑ.l.non dubium.C.de legi.⁊ dꝫ illa.l.intelligi vt ẽt vult idẽ Bar.ꝙ ẽt si prima dilatio fuit intra terminũ iuris nõ debet dari secunda nisi cũ dicta cause cognitione qd tene menti. ¶ An autẽ valeat probatio facta nulla data dilatione.tenuit Barto. ꝙ sic in.d.l.fi.⁊ in.l.crimine.ff.de adul. Item aduerte qꝛ est dubiũ an si aliqs petijt dilationẽ pro testibus existentibus in eadẽ ꝓuincia ⁊ habuerit tres menses scdm formam.l.j.C.de dila. ⁊ postea petat pro testibus existentibus extra prouinciã nõ tamen vltra mare debeant sibi dari adhuc sex menses ⁊ si postea petat ꝓ vltramarinis debeat habere nouẽ ⁊ sic in effectu.xviij. menses. ¶ Innoc. hic dicit ꝙ vt tollat̃ materia dilatandi lites debebit ps a principio interrogari.de quo loco velit producere testes.qꝛ si eligat locum,non poterit postea variare sed si nõ fuerit interrogatus vr̃ ꝙ possit habere dictos.xviij.menses quia si petit primo ꝓ testibus in eadẽ prouincia non propter hoc negat qn de alijs velit producere. ¶ Sed Petrus in.l.j.C. de dila.dicit qd isti termini confundent̃ adinuicẽ.qꝛ si primo habuit tres mẽses ꝓ testibus in eadẽ prouincia si petat postea. vj.ꝓ testibus extra prouinciã non tñ vltramarinã solũ habebit tres ⁊ sic cõputatis primis habebit.vj.non autẽ habebit sex. Joã.an. concordat opiniones.qꝛ si in prima dilatione poterũt testes ẽt de alijs locis ꝓcedat opinio Pe.alias ꝓcedat opi.Inn.Et de remedio ẽt qñ cauillose quis allegat se hr̃e testes in longinquis partibus vide in tex.⁊ gl.in.c.statutũ.§.pe.de rescrip.li.vj.⁊ intellige ẽt appellatione ꝓuincie in materia ista non cõtineri simpliciter prouinciã archiep̃alẽ.qꝛ ille cõiter ab inuicẽ parum distant.sed intellige de ꝓuincia sicut Italia Gallia Cicilia ⁊ similibus scdꝫ doc.⁊ ad predicta bene facit qd habetur in.l.notionẽ.
8 §.j.ff.d̃ v̄.sig. ¶ † Et aduerte qꝛ istud nomẽ ꝓuincie [a] diuersi
a mode sumit̃ ꝫ diuersas materias,nã ĩ materia.c.corã.s̃. de ele. sumitur ꝓuincia pro archiep̃atu.⁊ ideo regiũ ⁊ parma dicũtur esse hoc respectu de diuersis ꝓuincijs.qꝛ sunt sub diuersis archiep̃atibus vt ibi tangit gl. ¶ Qñqꝫ sumit̃ ꝓuincia iuxta vulgare,sicut Lombardia.Romandiola.Tuscia.Marchia ⁊ similia vt pꝫ in extrauaganti heretici q sint rebelles in verbo Lombardie vbi per Bar. ¶ Qñqꝫ sumit̃ prouincia prout cõprehendit sub se plures ꝓuincias sumẽdo ꝓut statim dixi.Vñ Italia appellat̃ vna ꝓuincia.lꝫ sub se cõtineat Lombardiã ⁊ alias de quibus dixi vt pꝫ in.d.l.notionẽ.§.j. ¶ Qñqꝫ sumit̃ ꝓuincia ẽt ꝓ vna ciuitate q̃ hꝫ diuersum dñium ⁊ diuersum regimen ab alia ⁊ ita sumit̃ in materia p̃scriptionis.vt est gl.or.q̃ reputatur singularis in.l.fi.C.de p̃scri.long.temp.⁊ vt dixi.s̃.si testes debeãt produci de eadẽ ꝓuincia dari pñt tres menses vel minus scdm ꝙ iudici videbitur sed non plus sumẽdo ꝓuinciã prout penul. loco dixi.Si vero petantur ex continentibus seu contiguis ꝓuincijs dari pñt sex menses vel minus ꝓut iudici videbit̃ sꝫ nõ vltra.⁊ dicunt̃ contingue ꝓuincie ẽt si mediante mari distinguãtur dũmõ modico mari interueniente.vñ Cicilia ⁊ prouincia ꝓuincie dicunt̃ contigue Italie.lꝫ mediante mari distinguantur ex quo id contingit modico mari interueniente.nõ cõtigue aũt ⁊ transmarine dicuntur q̃ mediante multo mari distinguuntur vt pꝫ ĩ.d.l.notionẽ.§.j.⁊ in istis nõ cõtiguis dari pñt nouẽ mẽses vel min⁹ vt iudici videbit̃.sed nõ plus vt.d.l.j. ¶ Et ꝙ dixi non posse dari plus vltra dilationes p̃dictas intellige ꝫ Inn. vbi ex magna cã vt si forte interuenerit impedimentũ ꝓpter discriminia maris vel propter tempestates aquarũ vel ventorũ respectu maris vel alios casus fortuitos nã ẽet tũc iusta cã ꝓrogãdi dictas dilationes dũmodo non habeãt durare multo tp̃e pericula.⁊ sic non velit nimis ꝓrogare.facit qd hr̃ in.l. si qs ex argẽtarijs.§.fi.cũ sequenti.ff.de eden.⁊ si iudex videret qd nimis haberet durare ĩpedimentũ potius dꝫ procedere ad publicationẽ testiũ vel ꝓcessus.⁊ ad sñiam saluo parti beneficio restitutionis postꝙ̃ cessauerint pericula ar.ĩ.de re iu.cum bertoldus.nã vt dicit Inno.melius est tunc cãm diffinire ne detur materia nimis dilatandi lites.⁊ qꝛ non videtur hoc magnum p̃iudiciũ fieri parti ex quo poterit postea petere restitutionẽ in integrũ,⁊ probari possit id ad qd fuit ĩpeditus non obstãte sentẽtia, facit ad p̃dicta ꝙ hr̃ ĩ.l.ij.ff.de re iudi.⁊ ĩ.l. q̃situ.eo.ti.⁊.l.si longi⁹.ff.de iud.⁊ ĩ.l.fi.ff.de vaca.munerũ. Et dicit ẽt hic Innoc.ꝙ ei cõtra quẽ producuntur testes non expedit petere ꝙ ps volẽs ꝓducere testes ꝓducat articulos sup qbus habeant deponere qꝛ ꝙ dẽtur capitula esset potius ꝯ ipsum contra quẽ producunt̃ qꝛ ꝑ capitula magis instruerentur testes sup quibus haberẽt deponere ideo capitula dari expedit potius ꝓducenti testes quã ei cõtra quẽ producuntur.facit qd dixi.s̃.eo.tit.ꝑ tuas. ¶ Itẽ aduerte ad id qd dixi.s̃.in pecuniarijs causis vnã dilationẽ tm̃ dãdam ⁊ non aliã sine cã.bñ facit qd habetur in.l.oratione.ff.de ferijs.⁊ in.d.l.j.C.de dilatio. ¶ An aũt tp̃s harum dilationum sit vtile vel cõtinuũ dic ꝙ est cõtinuũ qꝛ in eo cõputant̃ ẽt dies feriati.vt hic voluit Inn.⁊ facit qd,no.gl.in rubr.ff.de diuer.p̃scrip.qd intellige saluo eo qd notauit Host.⁊ Jo.an. post eũ.s̃. de probatio.lꝫ cãm.vbi etiam tetigi. ¶ An aũt qñ datur secũda dilatio tp̃s medium inter primã dilationẽ ⁊ scdam sit computandũ.Dicit Inno.ꝙ non qꝛ dilatio solum incipit ex tempore ex quo est assignata per ea que habentur in.d.l.j.C.de dilatio.⁊.iij.q.iij.§.spatium. ¶ Itẽ aduerte qꝛ qd dixi.s̃. quod vbi impedimentum est multo tempore duraturum procedi põt ad sñiam vr̃ procedere de iure canonico.sed de iure ciuili secundũ ꝙ instantia põt durare vsqꝫ ad trienniũ nõ vltra vt notat̃. s̃.de iud.venerabili.lꝫ de iure canonico nõ sit derterminatũ aliquod

a ¶ Prouincie. qd sit ꝓuincia vide doc.in.l. cũ lõgi.C.d̃ lõ. tẽpo. p̃scri. ⁊ Bar.ĩ extrauagã.ad reprimẽdũ. v̄.Lombardie in fin.

tempus

tempus instãtie cause ꝑncipalis vt ibi notaṫ: vr̃ ꝙ posset iudex prorogare dilationes ꝑpter ipedimenta dũmõ finiret cãz infra trienniũ iuxta. l. properãdũ. C. de iudi. iuncta. l. ij. ff. de re iudi. ⁊
9 sic voluit Bar. in. l. fi. ff. de ferijs. ℂ †An aũt qnta productio cũ solẽnitate de qua hic posset dari. Dic ꝙ si sumitur ꝑductio ꝑut verbũ sonat certe non ꝑ istũ tex. q solum permittit quartam. sed si sumaṫ productio ꝑ dilatione Bar. vr̃ velle ꝙ sic. d. l. fi. qꝛ fm eum non reperitur prohibitũ in dilatione. lz reperiaṫ prohibitum in productione vt vltra quartã alia non detur. Sed certe gl. tenuit contrariũ in. d. l. fi. ⁊ illa vt puto seruareṫ in practica ꝑ sertim qꝛ expositio q̃ hz ꝙ hic ꝑductio sumatur pro dilatione cõiter seruaṫ vt tetigi super gl. j. ℂ Et no. qđ lz data esset dilatio ad ꝑbãdũ sup dilatorijs, tũ postea poterit dari sup pemptorijs: tũ quia illud est aliud capitulum. tũ ẽt qꝛ sũ. ul sup dilatorijs ⁊ pemptorijs nõ debuit procedi. s̄. de iudi. exhibita. ⁊ sic qđ dixi. s̄. non debere dari dilationẽ ad probãdũ ĩ pecuniarijs causis nisi vnã. verũ est sup capitulo sup quo data est secus sup alio vt statim dixi ⁊ vt ẽt not. Bar. in. d. l. fi. ℂ Itẽ aduerte qꝛ inquãtũ dixi supra dilationẽ datã ad probãdũ in dubio ĩtelligi perẽptoria etiã si non exprimatur de quo est ẽt gl. ĩ cle. j. đ exceptio. procedit vt dixi in dilati one data ad probandum. Secus in dilatione data ad comparendum. qꝛ illa non intelligitur pemptoria nisi expmaṫ: vt notatur per gl. xxiiij. q. iij. đ illicita ⁊ probatur in. l. ad pemptoriũ. ff. đ iud. ⁊. C. de iud. l. iudices. ⁊ aut. iubemus. ⁊ idẽ in data ad allegandũ vt ibi ⁊ plene ꝑ Bar. in. l. si finita. ♃. iuliã. de dam. infec. ⁊ notaṫ ẽt per eum in. l. consentaneũ. C. quõ ⁊ qñ iu. ℂ Itẽ aduerte qꝛ est dubium, an qñ agitur de exceptionibus probandis sit locus huic quarte productioni de qua in litera. Spec. eo. tit. ♃. qualiter. versi. lz cũ sup tz ꝙ non qꝛ fm eũ nõ debẽt dari tot dilationes in exceptionibus ꝑ decret. prudẽtiã. ♃. sexta. de offi. deleg. ⁊ qꝛ tales exceptiones videnṫ odiose facit. j. de excep. pastoralis. ⁊ de rest. spo. frequẽs. li. vj. Jo. an. in addi. sup dicto ver. dicit hoc procedere in exceptionib⁹ odiosis q̃ differunt ⁊ non perimunt. qꝛ tunc non dabiṫ nisi vna dilatio ꝑ ea q̃ habentur in. d. c. frequẽs. ⁊ de except. pia. lib. vj. secus in pemptorijs in quibus est maius periculũ. qꝛ ille regulanṫ secũdũ naturã negotij principalis: facit. s̄. eo. de testibus. ⁊ idẽ hz eũ ẽt in quasi pemptorijs. vt est exceptio testiũ reprobatoria iuxta notata ꝑ gl. s̄. e. in. c. de testi. ⁊ ĩ. c. ex ꝑte ade. ⁊ ĩ. c. j. j. de exce. ⁊ ibi ẽt tz in dicta addi. ꝙ numerus harum dilationum habeat locuz ẽt in summarijs, qꝛ lz in illis debeant amputari dilatiões per cle. sepe. de verbo. significa. non tamen amputri debẽt necessarie dilationes ad ꝑbandum vt ibi pz. ⁊ ꝑ hec sit expedita materia dilationũ. q̃ hic tangitur per doctores de qua ẽt ꝑ Bar. in. l. fi. ff. de ferijs. ⁊ ꝑ Cy. ⁊ Bar. in. l. j. C. de dilatio. ⁊ ẽt hic ꝑ Inn.
10 ℂ †Ultimo pro declaratione tex. tangit hic Inno. qñ dicatur qs perunctatus attestationes. ⁊ cõcludit ꝙ cum dictio per perfectionẽ significet. l. vrbana familia. ♃. pernoctare. ff. de verb. sign. ꝙ non sufficit transcursorie vidisse attestationes. qꝛ tunc nõ est perfecte illa scrutatus ⁊ sic non hz locum iste tex. qꝛ tunc verisimiliter non vidit taliter ꝙ bene possit subornare testes. ⁊ sic cessat ca hic posita ⁊ ꝑ ꝯñs dispositio. facit de renũ. ĩ. c. post trãslãtionẽ. Idẽ dicit si hoc sciuit a testibus q sibi dixerunt qualiter fuerunt testificati. qꝛ ꝑ viuã vocẽ non potuit plene instrui de eo qđ cõtineṫ in scriptura. facit quod habetur de priuilegijs cum ꝑsone. lib. vj. ⁊ qꝛ sepe testes dicunt parti mendacia vt complaceant ei. facit quod notatur. s̄. e. presentiũ per gl. ℂ †Quid aũt
11 si pars audiuisset qñ testis testificatur videretur idem dicenduz ⁊ hoc tenuit Uinc. s̄. eo. series. Sed contrarium tenuit Jo. an. ij. q. j. in primis. ⁊ istud vr̃ sequi hic do. An. qꝛ tunc pars ex quo audit a principio minutatim id ꝙ dicit testis, satis videtur posse instrui. ideo tunc videtur timeri timore subornationis. ⁊ ista opinio satis mihi placet vt saluetur gl. in. d. c. in primis. lz aliter dixerim in. d. c. series vbi autem quis subtraxit attestationes ꝑpter delictuz est presumptio contra eum. ideo presumitur vidisse testificata vt hic pz idem si alias habuit attestationes pe-
12 nes. s̄. eo. constitutis. el. j. ℂ †An autem si iudex publicet attestationes lz nõ appareat partẽ aliter vidisse illas ꝑsumaṫ vidisse testificata dixi in. d. c. series. qꝛ si est publicatio minus solẽnis. Forte qꝛ dixit iudex ꝑbatũ est, nõ nocet. si aũt sit solennis tũc illa nocet nisi fiat ꝑte absente vel inuita vt notat gl. in cle. testi. hoc eo. titu. ⁊ dixi. s̄. eo. ꝯstitutis. el. iij. ⁊ in. d. c. series. ⁊ in. c. fraternitatis. s̄. e. vbi ẽt dixi multa que hic tangit. d. Ant. q̃ non expedit repetere. ℂ Itẽ aduerte quia inquantũ dixi. s̄. impedimentum posse probari per iuramentum. Idẽ tenuit Spe. in ti. de appella. ♃. nunc breuiter. versi. quid ergo. sed Jaco. de are. in l. scire oportet. ♃. sufficit. ff. de excu. tuto. dicit impedimẽtum debere probari per testes ⁊ non sufficit iuramentum. Sz Guil. de cu. ⁊ Bar. post eum in. l. ij. ♃. sed quod dicimus. ff. si qs cau. dicũt hoc esse arbitrariũ. qꝛ iudex inspecta qualitate persone interdũ poterit credere iuramento. Interdum autem si sibi videbiṫ poterit exigere testes. Et hoc modo videntur concordari opinio. Uidi tamen simpliciter stari iuramento.

1 ☞ Accusatio testimonium ⁊ ordo parificantur: ⁊ qui ab vno repellitur: repellitur ab alio.
2 Infamia facti repellit a potestate testificandi in cã criminali.
3 Crimina excepta que dicantur.
4 Accusatio sola non repellit quem a testimonio in criminibus exceptis.
5 Talionis siue similitudinis supplicij penam incurrere dz accusator non probans accusationem.
6 Accusatus si pendente accusatione eligeretur teneret electio: sz non debet confirmare antequam constet de innocentia.

a **Non debet quis.** Accusatus[a] đ crimine a testificando repellitur accusatione pendente. nisi in criminib⁹ exceptis. h. d. ℂ Et primo ponit regulã ⁊ casuz exce
1 ptum. scđo ꝑbat ꝑ duo similia. secunda ibi: cum etiam. ℂ †No. tria que parificatur. s. accusatio testimoniũ ⁊ ordo. vnde q repellitur ab vno repelliṫ ab alio. de quo ẽt in tex. ⁊ gl. ĩ. c. ipsi apostoli. ij. q. vij. ℂ Item no. argũmentum ꝙ propter prudentiam accusationis infameṫ accusatus saltẽ infamia facti. de quo in glo.
2 ℂ Et no. ꝙ †infamia facti repellit a potestate testificandi in cã criali. nisi in exceptis criminibus đ quo. s̄. e. testimoniũ. ℂ Itẽ no. casum in quo non seruaṫ exceptio contra testes in tp̃s disputationis sz statim admittiṫ đ quo. s̄. eo. in. c. ex ꝑte ade. ⁊. c. cũ
3 causam. Que† ãt appellẽtur crimina excepta tangit aliqđ ꝑ gl. j. de accu. cũ. P. sed plenius in Spe. de accusatore. in fi. in ꝑma parte Spe. ℂ In gl. j. ibi ⁊ est verũ si sit emendatus. hoc posset ꝑcedere si ꝯstaret ipsum accusatum cõmisisse crimẽ sz in dubio vbi aliud nõ apparet. qꝛ ex sola accusatione nõ statim apparet eũ criminosum vt. j. tangit gl. ideo etiam si alia emendatio non
4 appareat, dz admitti in ciuili cã ad testificãdũ. ℂ †In ea. gl. ibi sz iz accuseṫ. quasi velit gl. ꝙ sola accusatio nõ repellit quẽ a testimonio in exceptis criminibus. qꝛ ex illa sola vt predixi nõ apparet eũ esse criminosum. sz vbi appareret testẽ esse criminosuz ⁊ vilem tunc non vr̃ admittendus in exceptis criminib⁹, nisi cõtra illũ q est male fame. nec videtur tũc credẽdũ nisi cũ alijs adminiculis per id qđ habeṫ in. c. ꝑ tuas. de si. ⁊ in. c. in primis allegato in gl. ⁊. j. de accu. in. c. cũ. P. ℂ Ultimo extra gl. posset opponi qꝛ ꝑ hãc decre. vr̃ dari materia accusandi testes ne possint testificari ꝯ ipsum accusantẽ ipsos testes. ⁊ sic vr̃ quodãmõ aperire viã malitijs cõtra decre. quanto. j. de diuor. ⁊ cõtra. l. in fundo. ff. de rei rẽ. Sz dic ꝙ non est verisimile ꝙ qs calũniose velit
5 aliũ accusare propter penã †taliõis seu similitudinis supplicij quam incurreret nõ probans accusationẽ vt hr̃ in. c. sup his, cũ ibi notatis. j. de accu. ⁊ in. l. fi. C. de accu. vel põt dici fm Jo. an. ꝙ lz testis repellaṫ a testimonio nõ est hoc ipsi testi magnũ ꝑiudiciũ nec similiter si qs repellatur ab accusatione cũ nõ ꝑsequatur interesse ꝑpriũ sed publicũ. ⁊ ideo si ageret de interesse pri-
6 uato vt qꝛ pendente accusatione ipse accusatus †eligeretur, teneret tunc electio nec ipedireṫ talis actus: lz nõ deberet ipsa electio confirmari añꝙ constaret de innocentia vt notauit Inn. j. de acc. omnipotens. ⁊ lz hec scđa solutio in se sit bona: tũ magis ꝑlz prima: qꝛ lz testi non fit preiudiciũ si non admittatur ad testimonium tamen saltẽ est magnum preiudiciuz parti que vult producere testem, que forte succumbet si ipsum producere non poterit quia sine illo forte non poterit plene probare.

a ℂ Accusatus. idẽ sũmãt hic. d. Abb. ⁊ Fel.

ℂ De testibus cogendis. Rubrica.

1 ☞ Testis officium est publicum.

ℂ Uisum ⁊ tractatum est in tit. precedenti de testibus verũ qa
1 officium †testium seu testificandi quasi publicum est ⁊ ad id illud interdum coguntur inuiti. ideo post rubricam precedentez ponit istam secundum Da. ⁊ Hoff. facit ad materiam quod habetur in decre. ij. q. vi. statuendum.

1 ☞ Uerba ista moneas ⁊ inducas non important precisam cõpulsionem.
2 Delegatus an possit compellere testes.
3 Clerici possunt compelli testificari quando veritas aliter haberi non potest.

Causam matrimonij. In cã matrimoniali cogẽdi sunt testes. h. d. Et ĩ pria ponit cause cõmissionẽ. In scđa ꝑuidet ꝑtib⁹
1 scđa ibi: ideoqꝫ. ℂ †No. j. ꝙ verba ista moneas ⁊ inducas nõ videnṫ ĩportare ꝑcisam cõpulsione. ℂ Itẽ no. ꝙ articulus receptionis testiũ est delegabilis ẽt in cã matrimoniali. de quo in tex. ⁊ gl. ĩ cle. j. de off. dele. ℂ Itẽ

no. q delegatus ad receptionē testiū appellaṫ nuntius. q̄n q̄ autem appellaṫ executor. Interdū ēt delegatus ad vnū articulum appellatur auditor, vel cognitor. de off. dele. sup q̄onū. §. j. ⁊ §. ve
2 rum. ¶ † Itē no. ar. q delegatus non possit cōpellere testes sed ordinarius. sed contrariū est verū. q̄ etiā delegatus pōt cōpellere p id q̄d hr̄. s. de off. delega. pterea ⁊ in. l. ij. ff. de iurisd. om. iu. nec ob. iste tex. q̄ dici pōt f̄m Vin. ⁊ Petr. q forte ideo hic scripsit ordinario: q̄ magis timebaṫ de ipsius facto quam delegati non autē ex eo q̄ delegati nō possent cōpellere. ¶ Ultimo no. q̄d dixi in summario. ¶ In gl. j. ibi cōmittit mortale. hoc verū in teste seu in illo q assumpsit officiū testis. ⁊ hz testificari quia testis iurat dicere plenā ⁊ merā veritatē. j. de accu. cū dilecti. ⁊ facit q notaṫ. s. tit. j. fraternitatis. ⁊ ideo si occultat veritatē peccat mortaliter. j. de crimine falsi. c. j. ⁊ no. gl. in. c. q̄s metu. hic allegato ⁊ i. c. ne q̄s. xxij. q. ij. Si aūt q̄s nōdū assūpsit offiū testis, lz forte instigeṫ vt illud assumat vel veritatē dicat. ⁊ tunc aduerte q̄ aut q̄s occultat veritatē vt aliqd a superiore consequaṫ. ⁊ tūc vr̄ peccare mortaliter p id q hr̄. xxv. q. ij. pscriptione. ⁊ s. de rescri. sup literis. Aut nō vult aliq̄s cōsequi sed tacet in damnū pximi. ⁊ tunc si aliter veritas sciri non pōt. ex quo instigaṫ vt illā dicat si illā occultat ⁊ tacet peccat mortaliter. per id q habeṫ in tex. ifo: idē pōt aliter haberi. sed ipse putat haberi non posse q̄ attenta eius opi. ēt peccat per id q̄d hr̄. xxij. q. ij. in. c. j. ⁊ d. c. ne q̄s. Sec⁹ si aliter veritas haberi pōt. ⁊ ipse ēt sic putat vbi autem quis tacet veritatem non in dānum proximi. sed potius ad ipsius proximi cōmodū. puta in causa criminali. ⁊ tunc tacere veritatē nō est peccatum. ex quo adhuc nō assūpsit offiū testis. vt hr̄ in. d. c. ne quis. ⁊ iō in criminali regulariter nō cpellūtur testes de quo plene diceṫ. j. eo. dilectorū. dicebat tū Inn. hic q vbi ēt in subsidium si aliter veritas haberi nō pōt dz fieri cō-
3 pulsio de quo tāgeṫ i. d. c. dilectorū. ¶ † Et. p pdicta pz q q̄n veritas aliter haberi nō pōt: ēt clerici cōpelli pñt testificari vt i. c. q̄ q̄. allegato in gl. ⁊ ij. q. vj. statuēdū. Idē dicit Host. de priuilegiatis q non possint cōpelli vt sunt aliqui de qb⁹ hr̄. iiij. q. ij. §. item in criminali. ver. item. l. iulia. ⁊ ver. itez inuiti. q poterūt etiā tunc compelli q̄n aliter veritas haberi non pōt. q̄ nullum priuilegiū nec aliqua pietas excusat a peccato. j. de vsur. sup. e. ⁊ sic f̄m Host. erit differentia inter priuilegiatos ⁊ non priuilegiatos. solum quando veritas aliter haberi poterit. q̄ tunc nō cōpelleṫ priuilegiati, sed alij sic. ¶ In gl. ij. ibi psumitur cōtra ipsum hoc verum in cā ciuili q̄ nisi appareat aliqua causa rōnabilis quare se subtrahat, psumeṫ contra ipsum. secus in cā criminali. q̄ tunc non psumeṫ contra ipsū nisi appareat q odio vl̄ timore se subtrahat cū regulariter in criminali non videaṫ cōpellendus. de quo plene diceṫ. j. eo. c. dilectorū. ¶ In ea. gl. ibi nisi cōstaret. hec exceptio seu limitatio vr̄ procedere in personis priuilegiatis que non debēt cogi nisi in subsidium q̄n veritas aliter sciri non potest. vt dixi super gl. precedenti. vnde in alijs non vr̄ hoc procedere de quo tangetur in. c. super eo. j. eo. ¶ In gl. fi. in fi. vel dic q in. c. testes volebat testis testimonium ferre per literas quas scribebat iudici. ideo non auditur.

1 ¶ Testes sunt compellendi vbi subest necessitas.
2 Citatus vt compareat si est contumax an possit sine alia citatione mulctari.
3 Verba ista scias vel noueris te esse suspensum quid importent.
4 A suspensione contra inobedientes incipiendum est non ab excommunicatione.
5 Contumacia prima puniri debet.
6 Testis debet se presentare coram iudice, non suis expensis sed producentis.
7 Sententia excommunicationis tenet etiam non precedēte citatione: item sententia excomunicationis etiaz iniusta tenet licet postea appelletur.

Cum super. Per excōicationis suspēsionis ⁊ depositionis snīam cogēdi sunt testes. h. d. ¶ Et tria facit q̄ prio pcipit, scōo ibi si vero. punit contēnentem. tertio aggrauat
1 ibi ⁊ si. ¶ † Not. j. q testes sunt cōpellendi vbi subest necessitas puta q̄ p alios veritas sciri non potest. ⁊ sic pōt exponi vbum necessariū. pt ēt exponi necessariū. i. vtile vel expediēs. per id q
2 notaṫ in cle. j. in gl. vltima de pcur. ¶ † Itē no. q vbi quis citatur vt cōpareat, ⁊ est contumax videṫ posse mulctari sine alia citatione: de quo in. c. j. s. de iudi. ⁊ p Bar. in. l. ij. ff. si q̄s in ius vo. non ier. Posses tū dicere q hic in citatione cominata fuit mulcta, iō nō fuit necessaria alia citatio q̄ al's videreṫ necessaria f̄m
3 nota. p Bar. in loco pallegato. ¶ † Itē no. q p hec verba scias vel noueris te esse suspensum vel excōicatū. vr̄ pmulgari snīa excōicatiōis vel suspensionis de quo in. c. j. s. de iud. ⁊ in Spec. de citatione. §. pe. in vlt. col. ⁊ aliqd. j. de app. pterea. ¶ Itē no.
4 prius incipiendū a † suspēsione quā ab excōicatione ɔtra inobe-
dientes q̄d est notandum vt tangit hic. d. Ant. cōtra practicas
5 nostri tpis. q̄ incōtinēti plati incipiūt ab excōicatiōe. ¶ † Itē no. ēt primā contumaciā puniri. de quo. s. de pcura. querelā. ⁊ p Cy. in. l. sancimus. C. de iudi. Vinc. tū hic dicebat q ideo istud hic fuit. q̄ hoc fuit in citatione expressum, al's nō puniretur pri-
6 ma ɔtumacia. lz tu dicas notaṫ i locis pxie allegatis. ¶ † Itē no. q testis dz se psentare corā iudice ēt si sit in longinqus partibus q̄d intellige verū expensis factis: ⁊ ministratis sibi p pducentē non proprijs vt in. c. statutū. §. pe. de rescrip. in. vj. ¶ In gl. j. expedire officiū suū q̄d satis dr̄ facere si venit ea hora q̄ possit pstare iuramentū. lz tunc non deponat dictū suū. p id q̄d habeṫ in. l. si q̄n. C. de test. ⁊. s. tit. j. in noīe dñi. ¶ In gl. iij. in fin. ⁊
7 p hoc bñ facit q̄d hr̄ in. c. cōstitutionē. de sen. exco. i. vj. ¶ † In gl. fi. ibi multo fortius snīa excōicationis. nā snīa excōicationis tz etia non pcedente citatione. lz ferri non debeat. j. de sen. excō. sacro. secus in diffinitiua. l. j. §. itē cū ex eo. ff. que sent. sine app. rescin. Item snīa excōicationis ēt iniusta tz ēt si postea appelletur. xj. q. iij. c. j. ⁊. j. de appel. pastoralis. secus in diffinitiua si appelleṫ. j. de iureiurā. venientes. ⁊ sic est maioris autoritatis snīa excōicationis quā snīa diffinitiua. ⁊ ideo si diffinitiua tz q̄n q̄s non comparet in termino lz fuerit ipeditus. multo fortius tenere dz snīa excōicationis. sicut tū ibi reuocaṫ snīa per restitutionē in integrū docto de ipedimento. ita hic dz q̄s absolui sine difficultate ab excōicatione docto de impedimēto. tū tz snīa excōicationis ⁊ ēt diffinitiua vt predixi, lz citat⁹ fuerit ipeditus. nā ad valorē snīe sufficit q quis sit verus contumax vel psumptus prout contingit in casu isto ex equo nō comparet in termino. ⁊ ideo valet sententia, ex quo non habet errorem expressum. nam al's esset secus. in. c. j. j. de re iudi. ⁊ istā partem etiam tenuit Inno. s. de offi. delega. in. c. P. ⁊ G. Sed Host. dicit gl. procedere in papa ⁊ idē in inferiore iudice: quando fuisset impedimentuz incōmoditatis. secus si fuit impedimentum facti q̄ tunc fz eū nō erit q̄s excōicatus q̄ preceptū iudicis non ligat ad impossibile. vt tetigit gloss. ⁊ idem voluit Spe. in ti. de citatione. §. penul. ad fi. Sed certe ista opinio Host. non videtur bona quia papa non posset ad impossibile obligare. per id quod habeṫ. j. de regu. iur. nemo potest. lb. vj. ⁊ quia ex quo error non est expressus in sententia. ⁊ subest presumpta contumacia debet dici esse excommunicatus sicut etiam tenet diffinitiua vt supradixi. ⁊ p hac parte casus est apertus in. c. venerabilis. §. idē est. de sen. ex comu. lib. vj. ⁊ ideo omnino videtur reijcienda opi. Hostien.

1 ¶ Notorium non indiget probatione nec ordine iudiciario nec alia declaratione.
2 Testes an compelli debeant.
3 In notorijs necessaria est sententia ⁊ similiter citatio.
4 Clerici non debent cogi testificari.
5 Veritas quando sciri non potest, cogi possunt testes sed quis probare debeat quod veritas aliter sciri non potest.

Super eo. Testis qui timore aduerse partis se subtrahit testificari cōpellitur. h. d. ¶ Primo decisa consultatio. Secundo responsio. secunda ibi: consultationi. illa secūda distinguitur, ⁊ secūdum membrū prosequitur ibi verū. ⁊ demum rūsum moderatur ibi nisi. ¶ † Not. ex tex. primo quod illud quod
1 est notorium non indiget probatione nec ordine iudiciario: nec alia declaratione. ¶ Et sic facit quod si notarius dicat actū in palatio potestatis ciuitatis lz aliter non apponat confines q̄d illud sufficiet q̄a tales cōfines sunt notorij. facit quod habeṫ in l. j. in fi. ff. de dote prelegata. ⁊ quod ibi notaṫ per Bart. ¶ No. ij. q sufficere videtur testes reddere causam dicti sui p actū proximum scientie, lz non reddat per actum immediatū. ⁊ sic videṫ q sufficiat quod dicam scio q̄ interfui. lz non addam ⁊ vidi. de
2 quo dicetur. j. eo. puenit. el. ij. ¶ † Itē nota q de iure canonico non compelluntur testes nisi se subtrahant timore vel odio. sed de iure ciuili indistincte cōpelluṫ. facit q̄d habeṫ in. l. si quādo. C. d testi. ¶ Itē nota scd̄m vnum intellectum q etiā in criminali testes sunt cōpellendi si se subtrahant timore vel odio, sec⁹ si ex amore quia non velint nocere reo secundum Abbatē. facit quod habetur in. c. dilectorum. j. eod. ⁊ ibi plene dicetur. ¶ In gl. j. ibi manifesto. Melius fecisset gl. omittere istud verbum vt sic q̄d fuisset simplex, cui postea papa respondit distinguendo.
3 ¶ † In gl. ij. in fi. not. bene ex gl. q etiam in notorijs necessaria est sententia adde quod ⁊ similiter necessaria est citatio vt notauit gl. notabilis. j. de iureiuran. ad nostram. el. ij. quam huic addo. ¶ In gl. iij. ibi. s. c. proximo. ⁊ sic videṫ intelligere istud capitulum secundum illud. sed non videtur bona solutio. q̄ ibi indistincte compelluṫ. hic demū si timore se subtrahant. ideo dicit Inno. q ibi loquitur in ciuili sed hic in criminali, vbi non coguntur testes. nisi se subtrahant timore vel malitia. ¶ In ead.
4 gl. in fi. Not. bñ q † clerici sunt priuilegiati vt non possunt cogi

testificari

testificari nisi quādo alie probationes nō pñt haberi. de quo in
c.ꝙꝙ.allegato in.gl.ꝛ.ij.q.vj.statuendū.sunt ꝛ aliqui priuilegia
ti de iure ciuili,qui non coguntur testificari.de quibus in.l. lege
iulia.ff.de testi.canonizata.iiij.q.iij.ꝛ licet tales scḋm ius ciuile
indistincte non cōpellūtur. tñ dꝫ id limitari autoritate iuris ca
nonici.nisi aliter veritas haberi non possit.qꝛ tunc celare verita
tē eēt peccatū mortale vt dictū fuit.s.c.j.ꝛ i materia peccati stā
dum est iuri canonico vt notat gl.in regula possessor de reg.iur.
lib.vj. ¶ In gl.fi. ibi ex hac presumptione cōpellit,hoc verum
ẜm.d.Ant.in causa ciuili secus in cā criminali.qꝛ tunc in dubio
non presumit se subtrahere ex timore vel malitia.nisi aliter hoc
constet ꝑ istū tex.ꝛ sic intelligit hic Petrus scḋꝫ eū.facit qḋ di-
5 xi in.c.j.s.eo. ¶ †Et tractat hic Jo.an.post damasum.cum te
stis cōpellat qñ aliter veritas sciri non pōt quis artabit ad id ꝓ
bandū an producens testes habebit probare qḋ aliter veritas
sciri non pōt.an vero testis vel reus artabuntur ad ꝓbandū ꝙ
aliter veritas sciri pōt.Et arguit ꝓ ꝛ cōtra.qꝛ vr̄ ꝙ actor per ea
que habent.s.de renun.super hoc.ecōtra qḋ reus qꝛ in exceptio
ne reus censetur actor.l.in exceptionibus.ff.de prob.ꝛ qꝛ ponit
affirmatiuam.sed actor negatiuam facit.l.ij.ff.de ꝓba.d.Ant.
hic dicit ꝙ in ciuili artabitur testis vel reus volens se exonera
re qꝛ fundat intentionem suam ex eo qḋ allegat .iō dꝫ id ꝓbare
ꝑ id qḋ hr̄ in.l.ij.de ꝓbatio.ꝛ in.c.bone.el.j.s.de elec.in materia
negatiua.qḋ dicit procedere nisi esset clericus vel alius priuile
giatus.qꝛ isti habent fundatam intentionem suā vt non cōpel
lantur nisi ex aduerso doceat ꝙ aliter veritas haberi nō pōt.fa
cit qḋ habet in cle.literas.de rescrip.vbi bona gl. In criminali
vero qꝛ regulariter testes non debēt compelli.j.eo. delictorū.di
cit ꝙ actor volens illos cōpelli,dꝫ ostendere cām cōpellendi. ſꝫ
aduerte qꝛ vr̄ ꝑsupponere Damasus ꝛ d. Ant.qḋ regula sit te
stes non compellendos nisi qñ aliter veritas sciri nō pōt.ꝛ ideꝫ
forte voluit gl.ij.circa finē.s.eo.c.j.ſꝫ certe ista regula vr̄ habe
re locū in clericis, ꝛ in personis priuilegiatis ꝑ id quod habe
tur in.c.ꝙꝙ.xiiij.q.ij.ꝛ dixi super gl.precedenti.sed in non pri
uilegiatis ꝛ laicis.videtur remanere regula simplex quod pos
sint cogi.ꝛ hoc etiam videtur voluisse Hostien.s.eo.c.j.inquan
tum dicit quod hec est differentia inter priuilegiatos ꝛ non pri
uilegiatos.quia priuilegiati non cōpelluntur.nisi quādo aliter
veritas sciri non potest.sed non priuilegiati compelluntur in
distincte ꝛ ideo non priuilegiatis licet vellent probare quod ali
ter veritas sciri non potest non videntur admitti quicquid sen
serit Damasus ꝛ do. Ant.qui videntur sentire contrarium fa
cit quod dicetur in.c.dilectorum.j.eodem.

1 Testis cogi debet dicere si a patre fuerit astrictus ne testi
ficetur.
2 Instrumentorum appellatione continentur testes.
3 Probationem defensionem vel aduocationem subtrahens an
debeat perdere causam.
4 Testis astrictus per iuramentum ad non testificandum potest
super principali testificari.

Peruenit ad aures. Compellit te
stis frandē il
lius detegere q aduersario copiā ꝓbandi subtrahit.
h.d.Et in prima facti narratio,in scḋa iudicis instru
1 ctio.scḋa ibi:nos igit. ¶ †Not. ꝙ ēt in criminali cōpellit testis
ad testificandū sup hoc an fuerit astrictus a pte ne testificet. de
2 quo in gl.fi. ¶ †Itē no., ꝙ appellatione instrumentorū ex lata
significatione continētur etiā testes.qꝛ causaꝫ instruūt. ff.de fi.
instru.l.j.ꝛ de ver.sign.l.notionem.§.instrumētorū.ꝛ sic facit ꝙ
si statutus sit terminus ad producendū instrumenta ꝙ possint
ēt ꝑduci testes,sed contrarium tꝫ hic Petrus ꝙ instrumēta ꝓ
ducuntur post publicationē attestationū.j.tit.j.cū dilectus.fe
cus in testibus.s.tit.j.fraternitatis.Idē spec.in tit.de dila.§.vi
dēdū.ver.itē no.ꝛ sic transit Jo.an.ꝛ do.An. sed forte posset di
ci qḋ aut terminus dat ad producendū instrumenta ante publi
cationē testiū ꝛ tunc poterunt ꝑduci ēt testes ꝑ istuꝫ text.Aut
3 dat post publicationē testiū.ꝛ tunc ꝓcedat opi.petri. ¶ †Iteꝫ
no.penā subtrahentis aduersario probationē defensionem vel
aduocationem.qꝛ dꝫ experiri in se.i.contra se.iudicis autorita
tē elusam.i.quā eludere voluit.An aūt ex hoc perdat cēꝫ.dic ꝙ
non ſꝫ aliqua sit ꝑsumptio contra eū.vt voluit hic philippus.ꝛ
est gl.ordinaria in.l.prouidendum.C.de postu.dicunt tñ aliqui
ꝙ si pars haberet aliuꝫ testē ꝓ se vltra subtractū ꝙ obtineret ꝓ
pter fictam depositionē subtracti.ar.l.si de possessione.C.de ꝓ
ba.qḋ non plꝫ Vinc.qꝛ hic non dr̄ ꝙ testis subtractus fingat de
posuisse contra subtrahentē.sed ꝙ cogit detegere cōmentū seu
malitiam fraudis.vnde tunc ſꝫ eum poterit deferri iuramētū
illi qui hꝫ vnum testē pro se.s.de procura.ex insinuatiōe. ¶ In
gl.ibi super negotio principali.Not.bene quia precise sequitur
4 gl.qḋ †possit sup principali testificari testis quia fuit astrictus
per iuramētū ad non testificandū.ꝛ hec ex.l.satis videt de iure
procedere per id qḋ dicit gl.tñ fi.gl.j.videtur istud in dubiuꝫ re
uocare. ¶ In gl.ostendit ibi presumptiue quasi velit ꝙ non per
hoc perdit causam si als appareat ipsum habere bonā causam
ꝛ hoc clarius dixit accursius in.l.ꝓuidendū.C.de postu. ¶ In
gl.fi.ibi ꝑducto sed certe hoc non reperit iure cautum.ideo te
ne sequētem opinionem in qua residet gl.ꝛ quam etiam tenuit
gl.j. ¶ In ea.gl.ibi ꝛ postea si voluerit supple non obstante iu
ramento quod videtur esse inualidum inquantum agit priuare
testem libertate deponendi testimonium.argu.l.stipulatio hoc
modo concepta.ff.de verb.oblig.facit quod dixi.s.titul.proxi
mo.intimauit.ꝛ.c.constitutis.

Peruenit ad nos. Sup ꝓbāda in
iuria illata cle
rico cogendi sunt testes.h.d.Et est cōis diuisio.scḋa
ibi consultationi. ¶ No.ar.qḋ non sufficit testē red
dere testimoniū de actu ꝓpinquo ad sensum corporeum. nisi ēt
reddat cām de ipso sensu corporeo.vnde non vr̄ sufficere si di
cat se ꝑsente aliqd actū nisi dicat se ꝑsente ꝛ vidente arg.huius
tex.ibi multis astantibus ꝛ videntibus sed tene contrariū quia
ꝑsente aliquo dicitur factū qñ est factū eo intelligente ꝛ vidēte
ff.de ver.sign.l.corā.ꝛ notat gl.de elec.vt circa li.vj.ꝛ hoc etiam
tenuit Bar.in.l.j.ff.de auto.tuto.facit qḋ no. Jo.an. in nouel
la in.c.ꝑsentium.de test.lib.vj. ¶ Item no.arg.quod in crimi
nali videntur testes posse compelli vbi aliter veritas haberi nō
potest.de quo in gl.ꝛ.j.eo.dilectorum. ¶ In glo.j.ibi appellat
hic res ecclesiastica.facit qḋ habetur in.§.ex his.xj.q.j.ꝛ.j.de ꝟb.
sig.super quibusdam.ꝛ de materia dicetur.j.eo.dilectorum. Et
hanc secundaꝫ tenuit Inno.a cuius tempore fuit hec additio.

Ceterum. Super consanguinitate proban
da cogēdi sunt testes.h.d. ¶ No.
testes cogendos in causa matrimoniali vbi se subtra
hūt timore vel odio.ꝛ forte sic dicit litera, qꝛ si se nō
subtraherent ꝛ sponte vellent testificari non essent opus cōpul
sione.non aūt ex eo qꝛ sit necesse ꝓbare ꝙ se subtrahant timore
vel odio.ſꝫ aliq aliter intelligant.sed forte qḋ dixi est magis de
mente litere. ¶ Itē no.consuetudinē posse cū iure concurrere ꝛ
sic addere illi vinculū.de quo per gl.in.c.j.li.vj. ¶ Itē no.ex quo
oritur ꝛ firmatur consuetudo quia ex actibus hoīum de quo in
c.vlti.s.de consue.ꝛ.iiij.di.in.§.leges. ¶ Ultimo potes notare
in spūalibus testes cogendos.facit.c.precedens.sed certe vt di
cit Jo.an.tex.simpliciter loquitur de consanguinitate que ne
dū pōt ꝓbari ad finē cause matrimonialis ſꝫ etiā ad finem suc
cessionis in hereditate.j.qui fi.sint legit.cām.que ideo notabile
necessario non colligitur. ¶ In gl. constiterit ibi iam dictū est
supple.s.e.c.j. ¶ In ea.gl.in fi.vel dic vt dixi in notabilibus ꝙ
ideo hic dicit si constiterit quod odio,ꝛc.quia si se non subtrahe
ret sed sponte vellet testificari non esset opus compulsione.

1 Causa matrimonialis potest vacante sede coram capitulo
tractari.
2 Testis synodalis qui semel deposuit coram ordinario non cō
pellitur iterato iurare coram delato nisi nouus articulus emer
gat.ꝛ nu.6.
3 Infamia superueniens post officium publicum susceptum re
pellit quem ab actu testificandi.ꝛ nu.7.
4 Dispensatio tacita tollit vitia precedentia non sequentia.
5 Testis corrigere potest incontinenti dictum suum secus si ex in
teruallo.ꝛ nu.9.
8 Incontinenti qñ dicatur aliquid fieri vel ex interuallo.
9 Testis qñ dicatur varius contrarius:aut vacillans.
a

Preterea Testis synodalis[a] q corā ordi
nario sup matrimonio deposuit
non compellitur super eo corā iudice delegato.ꝛ ꝓ
pter superuenientē infamiā a testimonio repellit.po
test tñ si errauit incontinenti non ex īteruallo dictuꝫ suuꝫ cor
rigere.h.d.Et sunt tres ꝑtes que patent ex summario.scḋa ibi:
huius vero.tertia ibi:quorū. ¶ No.j.ꝙ sunt aliqui testes q ha
bēt offm̄ testificandi de publico vt synodales.de quo per Inn.
s.de elec.nihil est. ¶ †Not.ij.causam matrimonialem posse tra
1 ctari corā capitulo intellige sede vacante. arg.j.de here.ad abo
lēdam.s. de maio.ꝛ obe.cum olim.vel si forte hoc habeat de cō
suetudine.facit.s.tit.proximo.Alber.ꝛ.j.de excessi.pla. accedē
2 tibus. ¶ †Itē no.testē synodalē qui semel deposuit coraꝫ or
dinario non cōpelli iterato iurare corā delegato nisi nouus arti
culus emergat.vel nisi in subsidium deficientibus aliis testib⁹.
quod qualiter intelligi debeat tangitur per glo.Et aduerte ẜm
Host.ꝙ officium istorum testium potest dici etiam officialium
denuntiatorum allegat.C.de accu.in.l.ea quidem.ꝛ.ff.de rebus
eor.l.magis puto.§.cuius officio.ꝛ de forma iuramenti istoruꝫ
testium habetur.xxxvj.q.vj.c.ex̄s in synodo.ꝛ.§.cccc cū sequēti.

a ¶ Testis sy
nodal. nul
la est discre
pātia ī sum
mando h.c.
inter hūc et
ab.accu.do.
Fel.quos h
vide vt ple
ne itelligas
hoc.c. ꝛ ei⁹
materiam.

3 ¶ † Jtē no. ꝙ infamia superueniens post officiū publicū susce
ptū repellit quē ab actu testificandi. ⁊ sic a contrario secus videt̄
infamia p̄cedente. ⁊ ex hoc no. ꝙ tolerare seu tolerātia cōis ope
ratur respectu vitij qḋ p̄cessit assumptionē officij non respectu
4 eius qḋ est subsecutū. ¶ Ex hoc ēt potes notare † ꝙ tacita di-
spensatio tollit vitia p̄cedentia non sequentia. ⁊ facit tex. in ar.
ꝙ ꝓpter p̄cedens delictū non possit remoueri p̄latus. sed dicit
Jo. and. ꝙ arg. non sumit̄ qꝛ non dꝛ ꝙ ꝓpter p̄cedentem causaȝ
non possit remoueri testis ab officio. sed ꝙ in officio manēs nō
repellitur a testimonio de quo hic per Jo. and. ¶ Jtē no. ꝙ il-
5 lud dꝛ studiose fieri. qḋ fit ex certa scientia ⁊ deliberate. ¶ † Ul-
timo no. testē posse incōtinenti corrigere dictū suum secus si ex
interuallo velit corrigere. de q̄ in gl. ⁊ ēt per accu. in aut̄. de testi.
§. qꝛ vero. in ver. illud collatione. vij. ⁊ per Bar. in. l. eos. ff. de fal
sis. ¶ Jn gl. ⁊ si aliter in fi. ⁊ sic vult gl. ꝙ ēt si aliter fides nō fiat
iudici delegato non debeant cogi iurare isti testes. ⁊ scḋm hoc
forte itellexerit gl. ꝙ indistincte nō coget̄ iurare corā delegato.
Sed an possint cogi deponere debeat distingui, an aliter fides
fieri possit vel non. ⁊ ita vr̄ intelligere istū text. ⁊ vr̄ Hosti. etiaȝ
hunc intellectū tenere tanꝙ̄ in se verū dicens ꝙ qn̄ iuramentuȝ
p̄stat̄ generaliter sub rōne officij. vt hic contingit non cōpellit̄
quis iterare iuramentū. secus ſ3 eum qn̄ testis sp̄aliter iurauit
in aliqua cā. qꝛ tunc lȝ non compellat̄ iterato iurare coram eo-
dem iudice. tn̄ si tractaretur coram alio posset cōpelli. arg. l. cum
apud. ff. iudic. sol. vbi cautio p̄stita corā vno iudice non prodest
coram alio. facit. s. tit. primo p̄ntata. ⁊ sic videt̄ ꝙ in casu illi⁹
c. p̄sentata qn̄ testes ꝓducunt̄ vt iterato deponant coraȝ alio ꝙ
possint cōpelli iurare ſ3 Goffr. hic tenuit cōtrariū dicens ꝙ tūc
nō cōpellentur iurare sed deponere sed Joā. an. plus vr̄ placere
dictū Host. per. d. l. cū apud. ⁊ pro hoc etiā qꝛ reiteratur iuramē
tū calūnie propter diuersitatem instantie coram alio iudice. vt
notat̄ in. l. ij. C. de iura. calū. facit qḋ hr̄ in. c. ij. de iura. calū. li. vj.
¶ Sed aduerte qꝛ meo iudicio non excusat̄ ab iteratione iura-
menti hic testis ꝓpter iuramentū vniuersale ꝙ p̄stitit. qꝛ per il
lud iurat dicere veritatē deo qḋ viderit fieri contra christianita
tem vel dei volūtatē vel bonos mores vt in. c. ep̄s in synodo al-
legato in prima gl. Sȝ ex eo qꝛ deposuit specifice ⁊ iurauit sup
cā matrimonij de qua in litera corā ordinario vel eius capitulo
vt satis potest colligi ex litera. ⁊ pro hoc qꝛ per iuramentū p̄di-
ctum vniuersale nil specifice tunc deponit. ⁊ sic videret̄ hic satis
ꝓbari opi. Goffr. ꝙ ex quo semel testis iurauit sup aliq̄ cā lȝ co
ram iudice ꝓducat̄ super eodeȝ, non debeat cogi iterato iurare
coram alio iudice sup eodē. ⁊ pro hoc faciat qꝛ iuramentū testis
respicit decisionem cause. ⁊ acta respicientia decisionem cāe fa-
ciunt fidē corā alio iudice. s. ti. j. c. cāȝ q̄. el. j. ¶ Quare aūt cogā
tur isti testes deponere coram delegato potest dici vt tāgit Jo.
an. ꝙ hoc ideo ne forte ꝑ redditioneȝ testimonij in publico sibi
plures inimicos acquirant vel qꝛ periculū est testi si repetat̄ sup
eo in quo iam deposuit qa posset de facili in aliquo alterare id
qḋ dixit ⁊ cadere in penā falsi. l. eos. ff. de falsis. tn̄ tunc cautela
esse potest quā ibi tangit Bar. ꝙ ipse si ꝯtingat eū iterato depo
nere dicat qūo al's deposuit sup hoc negotio ⁊ ꝙ tūc melius re
cordabat̄, ⁊ si contingeret eū in aliquo discrepare a primo dicto
vult potius primo dicto stari vel adhibeat cautelam ꝙ ostenda
tur ⁊ legat̄ sibi dictū suū p̄mū. Alij tn̄ vident̄ velle ꝙ i subsidiū
cogi possit deponere ⁊ iurare: sed tutius est tenere gl. ¶ Sȝ ad-
uerte qꝛ posset opinio Host. defendi ab isto tex. qꝛ lȝ hic dicat̄ ꝙ
testis hic deposuit super cā m̄rimonij corā ep̄o vel capitulo. nō
tn̄ dicit ꝙ tunc iurauerit. vnde pōt intelligi ꝙ deposuit sub vir
tute iuramenti generalis qḋ prius p̄stiterat in synodo de denū
tiando veritatem super his q̄ fierent contra Christianitatē vel
ꝯ bonos mores. ⁊ sic non faceret tex. iste contra opi. Host. inquā
tū dixit ꝙ si specifice iurat̄ per testē sup vna cā corā vno iudice
si ꝓducat̄ sup eadē causa in alia instantia corā alio iudice cogit̄
6 de nouo iurare lȝ Goff. aliter dixerit vt superius dixi. ¶ † Et
ex predictis habeas ꝙ si testis synodalis deposuit sup aliqua
cā corā ep̄o non cogit̄ sup eadē corā alio iudice iurare nec depo
nere. dūmodo aliter fieri possit fides iudici. Si autem aliter fie-
ri non posset cogeret̄ deponere ſ3 nō iurare: vbi aūt esset articu
lus nouus q non comprehenderet̄ sub primo iuramento. vt for
te articulus contingens cām hereditatis vt tangit hic Joā. an.
facit ꝙ habetur in. c. ꝑ j. q fi. sint leg. vel dotis. vt. j. de dote post
diuor. resti. inc. de prudentia. tunc cogeret̄ iurare ⁊ deponere. Sȝ
aduerte qꝛ posses dubitare quare depositio facta per testem sy-
nodalem corā ep̄o non probat super eodem coraȝ alio iudice cū
cōtrarium videretur dicendum per. c. causam que, el. j. cū ibi no
tatis. s. ti. j. vbi attestationes ⁊ acta decisoria facta corā vno iu
dice faciūt fidē corā alio. Sed potes dicere tenēdo istū itellectū
ꝙ istud contingit. qꝛ isti testes deponēdo corā ep̄o vident̄ poti⁹
fungi officio denūtiatoris quā testis: vt hic tāgit Jnn. ⁊ tetigi
in notabilibus. Goff. tn̄ hic fatebatur contrariū dicens ꝙ talis
depositio corā ep̄o faciebat fidē corā delegato si de illa fiebat fi-
des coram eo. secus vbi coram delegato non fiebat fides ḋ dicta
depositione. qꝛ tunc poterat cogi deponere coraȝ delegato. nisi
ꝑ alios testes posset aliter fieri fides. ⁊ sic intelligebat istuȝ tex.
in ꝟ. dūmō aliter. Sed precedens intellectus magis cōiter te-
7 netur. ¶ † Jn gl. ad prohibendum. in fi. Sed quare non repelli
tur a testimonio propter infamiā que precessit assumptionē of-
ficij vt hic videt̄ innui a contrario sensu gl. non declarat. Dic ꝙ
ratio esse potest. qꝛ superior assumendo ipsum ad offm̄ non ob-
stante dicta infamia. vr̄ super illa tacite dispensasse. per id quod
habetur. j. de cleri. coniug. diuersis fallacijs. ⁊. j. de filijs p̄sby. ve
niens. ⁊. l. quidā consulebat. ff. de re iudic. ⁊ hoc videtur precede-
re qn̄ crimē ex quo procedebat infamia, erat manifestum vel sal-
tē famosum. ita qḋ verisimiliter transiret ad notitiam superio-
ris. secus si fuisset occultū qꝛ tunc non videtur super illo dispē-
satum. sed potius videt̄ imputandum testi qui hoc tacuit ꝑ id
ꝙ hr̄. s. de cor. viti. exposuisti. ⁊. j. de p̄b. cū nō ignores. ſ3 Host.
qui videt̄ sentire qḋ tunc non possit testificari. Sed forte potest
dici ꝙ ēt tunc donec toleratur in officio poterit testificari per
istū tex. qui loquitur indistincte. ⁊ sic indistincte debet intelligi.
j. de priui. qꝛ circa. Fateor tn̄ ꝙ vbi crimē fuit occultū posset pe-
ti remoueri ab officio ex quo super illo non intelligitur dispen-
satum. Secus quando non fuit occultū per ea que habentur in
d. c. diuersis fallacijs. ⁊ in alijs superius allegatis. ¶ Jn gl. re-
moueri. in fi. Prima opinio vera in denuntiatione iudiciali in
tellige publica vel canonica: quia in iudiciali priuate bene ad-
mittitur infamis qui non repellitur a prosecutiōe iuris sui. iiij.
questione sexta omnibus. secunda vero procedit in denuntia-
tione euangelica. dūmodo quis sit de crimine emendatus. quia
in illa, admittit̄ etiam infamis. dūmodo sit emendatus de crimi
ne vt plēne notat̄. s. de iud. nouit. ¶ Jn gl. fi. ibi loquat̄ ꝑtibus
8 supple vel alteri ꝑsone f̄m Jo. an. ¶ † Jn ea. gl. ibi ſ3 hoc pos-
set intelligi ēe, sic videt̄ velle gl. ꝙ hoc sit arbitrarium, qn̄ dicat̄
incontinenti vel ex interuallo. ⁊ hoc tȝ Hostien. dicens hoc esse
arbitrarium. vt sic considerata qualitate persone vel quantitate
interualli colloquio partium ⁊ reliquis circūstantijs iudex cor-
rectionem admittat vel non admittat. cōiter tn̄ seruat̄ qḋ icō-
tinenti dꝛ fecisse si hoc facit anteꝙ̄ loquat̄ cū ꝑtibus vt dixit gl.
⁊ dicit et Accur. in aut̄. de testi. coll̄. vij. in. §. qꝛ vero. ⁊ Bart. in
l. eos. C. de fal. Si autē se corrigat ex interuallo non valet corre
ctio ⁊ stabitur primo dicto ꝑ id quod habetur. s. tit. j. sicut dicit
tn̄ hic Joā. an. ꝙ lȝ stetur tunc primo dicto tamen minor fides
erit adhibenda. qꝛ per scḋm contrariū aliqualiter debilitat̄ pri-
9 mum: qḋ tene menti. ¶ † Jtē aduerte ꝙ si testis incontinēti an
teꝙ̄ exeat conspectum iudicis se corrigat dȝ iudex attēdere mo
dum ⁊ causam correctionis. arg. j. de accu. cum dilecti. ⁊ nisi co-
gnoscat iudex testem probabiliter se corrigere incidet testis in
suspicionem vel vacillationem seu variationem. facit. ff. de testi.
in. l. in testibus. ⁊ i. l. qui falsa. ⁊. iiij. q. iij. versic. item qui falsa vel
varia. Si aūt se non corrigat sed addat. tunc si hoc facit añquā
exeat iudicis conspectum clarū est id esse licitum. Si autē facit
postea ⁊ postquā potuit loq cū ꝑtib⁹, tūc audiēdus est ſ3 Joā.
and. sed minor fides adhibebitur. allegat notata in aut̄. de testi.
10 §. qꝛ vero. col. vij. ¶ † Ultimo dubitatur qn̄ dicat̄ testis varius
⁊ qn̄ contrarius ⁊ qn̄ vacillans. ¶ Jo. an. hic dicit quod varius
dꝛ qui primo dicit vnum postea dicit contrariuȝ nullā variatio
nis cām assignans. Contrarius vero dꝛ qn̄ dixit duo incōpassi-
bilia vt si dixit te interfuisse in tali ꝯtractu tali die ⁊ loco ⁊ post-
ea dixit te illo die alibi in loco valde remoto fuisse. facit. s. tit. j.
ex tenore. Uacillans vero dꝛ qui dubitando ⁊ tremendo loqt̄ de
quo ēt ꝑ Bar. in. d. l. eos. ⁊ in Spec. de teste. §. j. ver. itē ꝙ testes
sunt varij. ⁊ sic transit. d. Ant. ¶ Tu posses exemplificare de va
rio. per id qḋ habet̄ in. l. scripture. C. de fi. instr. puta si dixit p̄io
ꝙ titius emit talem domū tali die postea dicit ꝙ eadem die ti-
tius cum vxore sua emit dictā domum. ¶ Jn ea. gl. in fin. sup-
ple qꝛ sunt casus diuersi non aduersi. nam in. c. allegato pro con
trario dꝛ ꝙ rem male alienatam per predecessorem potest suc-
cessor etiam ex interuallo reuocare. hic autem non agitur de re
uocanda alienatione sed an testis possit dictum suum corrigere
⁊ dꝛ ꝙ non ex interuallo propter timorē subornatiōis. ¶ Que
autem sit differentia inter ignorantem errantem ⁊ dubitantem
no. glos. in rubri. ff. de iuris ⁊ facti igno. ⁊. l. de statu. ff. de testa. ⁊
Joan. And. infra de cleri. excommunicatis. apostolice.

Super his. Cum de fama vel vitio falsita
tis inquiritur: testes sunt com
pellendi. hoc dicit. Et aliter non diuiditur. Nota ca
sum in quo testes videntur compelli etiam in crimi
nali de quo plene dicetur infra eodem. dilectorum. ¶ Jn gl. fi.
Uincē. dicit ꝙ compelluntur quando aliter veritas haberi non
potest

potest. Goffr. vero dicit q hic compelluntur q2 ciuiliter agebatur secus si criminaliter. Inn. vero dicit q compelluntur. q2 in modum inquisitionis procedebatur vel quia delictum fuit cõmissum lite pendente. et ne idignus proficiatur i episcopũ sed h plene dicetur. j. eo. dilectorum.

Cum contra. Sup crimine falsi cõpelluntur testes. h. d. Et est cõis diuisio ꝯsultatio et responsio. scđa ibi: nos igit. ¶ No. q in crimine falsi ꝯpellunt testes si se subtrahãt. Quid autẽ in aliis criminibus dicetur. j. c. proximo.

1 Testes compelluntur ad testificandum in ciuili si se gratia vel odio subtrahant secus videtur in criminali.
2 Testes qualiter compellantur.
3 Testes an sint compellendi.
4 Proxenete siue mediatores an compellantur ad testificanduz.
5 Veritatem tacere an sit peccatum mortale.

Dilectorum filiorum. Non diuidit ne
a que summat fm Jo. an. ppter diuersitatem lecturarũ. ¶ In text. ibi et. j. decidit q q2 ptibus erat graue pducere testes q erant in ptibus ad curiã. et forte et erat eis graue litigare in curia obtinuerunt q papa cõmitteret cãm illis de quibus in suprascriptione et in rescripto cõmissionis respectu te
1 stiũ papa posuit clausulam de qua sequit. ¶ † No. q testes compelluntur ad testificandum in ciuili si se gratia vel odio subtrahant secus in criminali. q2 tunc non vident compellẽdi et si subtrahant gratia vel odio qđ ꝗliter intelligat patebit cũ glo. et su
2 per ea. ¶ † Item potes notare qualiter cõpellunt testes p iudicẽ ecclesiasticum q2 p censuram ecclesiasticã vt hic et. s. eo. c. proximo. Quid autẽ cõtineat appellatione censure vide. j. de vb. sign. querenti. Judex vero secularis cogit testes indicendo mulctam. l. j. ff. si quis ius dicenti non obtẽ. vel capiẽdo pignora sic cõtingit in tutoribus volẽtibus satisdare insti. de satis. §. fi. et dicit hic Vin. q astringentur testes iuramento ne recedant añquã testificentur non aũt carcerabunt p. l. si qñ. C. eo. Aduerte tñ q ibi dr q infra. xv. dies postq venit testis non dz recedere sine licentia. s3 postea recedere poterit sine aliqua licentia de quo dicẽ
3 dũ vt ibi. ¶ † In glo. j. ibi circa cõpulsionem testiũ. Aduerte p euidentia in materia huius tituli an testes sint compellẽdi vel nõ quinq fuerũt principales opin. tam in ciuili quã in criminali l3 in criminali alique alie specifice fuerint de quibus. j. gl. tangit. Pria fuit opin. q regulariter testes essent compellẽdi. Fallit in primis priuilegiatis et de ista dictum fuit. s. eod. c. j. Scđa fuit opin. q testes cõpellerentur qñ iactarẽt se scire veritatem et aliter non. et de hoc tenebant quidã per quãdam decretalẽ quã hodie non habemus. Tertia fuit opi. q si veritas aliter haberi non potest. tunc compellantur testes. s. eo. puenit. el. ij. als sec9 et ista fuit opi. Vincen. in. c. j. s. eo. et ibi et gl. vr sentire. et illaz et vr tenuisse Damasus in qõnibus huius ti. de qua et per Joan. and. s. eo. sup eo. et ibi et tetigi tenendo istã opin. cui incumbat onus pbandi q veritas aliter haberi possit vel nõ possit. Quarta fuit opi. q si testes se subtrahãt gratia et odio vel timore. tũc cõpellantur. s. eod. c. j. et c. super eo. et c. ceterũ. et in. c. pcedenti. et als secus. Quinta fuit opi. q si testes fuerunt rogati compellãtur et aliter non. de quo in Spe. de teste. §. pe. Sexta fuit opi. q in mere ciuilibus cõpellerent s3 nõ in criminalibus in qbus criminalibus due fuerunt opi. principales de quibus. j. tangit gl. que in effectu circa finẽ vr sequi primã opinionẽ positã in glo. et ponit et opi. Jnn. q in effectu l3 per alia verba vr similiter sequi dictã primã opi. vt. j. tãgetr et iste opi. vident esse de iure canonico. nã de iure ciuili testes videnr cõpellendi nedũ in ciuili. sed et in criminali. s. e. sup. et lege iulia. ff. de testi. nisi sint psone puilegiate vt. d. l. lege iulia. fuit d iure canonico opi. tertia petri d saxonia vt in criminalibus distinguit. an iudex pcedat ex offõ. et tũc cõpellere possit testes. An ad ptis petitionẽ. et tunc nõ possit cõpellere: facit qđ no. Inn. s. e. sup his. Fuit alia opin. Host. q testes et sup criminalibus compellant qñ agit vt ex crimine alius puniat secus si solũ opponit crimen ad repellendum a testimonio vel ab accusatione. q2 tunc non cõpellantur cum istud sit valde exosum fm eum ex quo opponenti crimen nihil applicat et repulsus potius infamat. s. de ord. cog. cũ dilectus. ad fin. et sic intelligit istũ tex. Alia et fuit opi. quinta Jac. de aret. qđ si agatur de crimine ad penam pecuniariaz possint cõpelli testes vt. s. e. c. ij. et c. puenit. el. ij. et c. sup his. et c. cũ cõtra. secus si ad penam sanguinis q2 tunc non essent testes p ecclesiã cõpellendi: hoc non spectat ad officiũ iudicis ecclesiastici. j. ne cleri. vel mona. sñiam Jo. an. dicit ex predictis posse formari distinctionez. quã tñ non format. sed illã formauit Jo. ca. de qua dicã in fi. gl. l3. d. Ant. et hic tãgat. s3 pleni9 tetigit Cal. ¶ In ea. gl. ibi veritas haberi nõ põt. et sic vr velle gl. approbare opin. que h3 qđ in causa ciuili non sint testes cõpellendi. nisi vbi aliter veritas haberi non põt. nisi dicas q gl. sic dixit propter id q. j. dicit de clericis q non videnr cõpellendi. nisi qñ aliter veritas haberi non
4 põt vt notar. s. eo. sup eo. et. ij. q. vj. statuendũ. ¶ † In ea. gl. ibi nisi de consensu ptiũ. et sic vult glo. q mediatores seu proxenete non compelluntur ferre testimoniũ nisi ambe partes cõsentiãt et sic de consensu vtriusq ptis pñt compelli. et multofortius poterunt tunc sponte testificari. Si aũt altera pars ꝯtradicat. tũc clarũ est q non cõpelletur proxeneta testificari. Sed an tũc poterit sponte testificari. gl. tenuit q sic in. §. qm. in auf. de testib. coll. vij. contrariũ voluit gl. in. §. in his. ver. q si neq ad muneratorẽ auf. de fid. instr. et cantela. Et in contrarium et videtur esse tex. cum gl. in. c. j. iuncta gl. pe. de test. lib. vj. vbi vr tex. cum glo. q spãle sit in casu illo q admittar proxeneta inuita altera pte. et sic in contrarium vr ius coe. arg. l. ius singulare. ff. de legi. et p hoc etiam faciat q2 vt tangit hic Jo. an. rõ posita p gl. in. §. qm. hic allegato videtur et concludere in sponte volente testificari altera pte inuita. nã fm gloss. ibi ideo non compellit inuita altera pte. q psumit q habeat affectionem ad actũ vt ille sortiatur effectum. ne als oporteat eum reddere salarium si quod pceperit vel ne als ei impingat seu iputetur ei quominus caute se habuerit que rõ etiã videtur militare vt repellatur rõne dicte affectionis et si sponte velit testificari inuita altera parte et ideo verior videtur opin. q tunc etiã non possit. et hoc et forte fuit de mente Joã. l3 non clare hoc dixerit q ratio gl. dicti. §. quoniaz. habebat locũ etiã in sponte volente testificari. ¶ In eadem gl. ibi p connexitatẽ. et ratione consanguinitatis vsq ad septimuz gl. gradũ computando scđm ius ciuile vel etiã rõne affinitatis vt contingit in socero q non cogit testificari contra generuz nec econtra. ¶ In eadẽ gl. ibi q2 agebatur de falso et sic videt velle gl. qđ sit spãle in crimine falsi vt et. j. gl. expresse dicit. sed certe tex dicit Host. multofortius debuisset dici q cogerentur in crimine heresis lese maiestatis et simonie et sic non vr quod sit speciale a in dicto crimine. ¶ In ea. gl. ibi prouidit nouum ius quasi velit q papa ista vba preterq super criminibus nõ posuerit in rescripto propter cãm q verteret inter ptes. sed ex abundanti ad oñdẽdũ q ideo testes in cã que erat inter ptes debuerũt cogi q2 erat causa ciuilis. secus si fuisset cã criminalis. ¶ In ea. glo. ibi vt p3 in antiqua quasi velit q in antiqua apparebat q erãt dati pcuratores ad totã cãm, non aũt ab excusationes allegandas. et forte ante litẽ contestatã dati fuerunt. preterea etiã non vr bona opi. pdicta inquantũ vult post litẽ contestatam in ca criminali posse interuenire pcuratorẽ q2 est contra tex. in. c. veniens. j. de accu. et in. l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iud. et l3 etiã aliqui dicãt q in cã criminali possit pcurator interuenire ad vnũ articulũ tñ vr cõtra generalitatẽ dictor iurium de quo in. d. c. veniẽs. p Jnn. et Jo. an. et per Dy. et Bar. in. d. §. ad crimẽ. Possit etiã rñderi tex. tenendo opi. q hic erat cã super articulis ciuilibus et super criminalibus et qđ articuli criminales erant tales q veniebat iponenda pena relegationis vel minor. et ideo potuit interuenire pcurator p ea que habentur in. d. c. veniens. et. d. §. ad crimen. S3 istud est diuinare qđ est refugium miserorũ vt eleganter dixit gl. in. l. filiũ quẽ habentẽ. C. fami. her. ¶ In ea. gl. ibi s3 magis equuz. et sic videt gl. finaliter residere in prima opi. super posita. vt non compellantur qñ agitur criminaliter directe. et sic p viam accusationis et hoc ne qs de facili condẽnetur ad tã grauem penã. prout consueuit imponi p viam accusatiõis. j. de ac
5 cusa. sup his. ¶ † In ea. gl. in fi. gl. non declarat qñ voluerit Jnno. tacere veritatẽ super crimine esse peccatũ. sed ipsemet Jnn. se declarat. quia nisi compellerentur testes, esset consecuturus damnosam sentẽtiam contra se. vel amissurus lucrosam. tũc tacere veritatẽ est peccatũ fm eũ. facit. s. eo. c. j. et c. puenit. el. ij. secus qñ pdicta cessarent vt contingit qñ agitur de crimine ad penã criminalẽ. q2 tũc l3 non cõpellant testes non conseqr qs ꝯtra se dãnosam sñiam. imo tũc potius reus absolueret et celaret crimen fratris. qđ vr potius meritoriũ fm eum facit. ij. q. j. si peccauerit nec et admittere qs lucrosam sñiam. q2 accusator nihil consequeret et si pbet crimẽ, cũ pena veniat applicãda fisco seu ad vtilitatẽ publicã in cã criminali. vt tetigi. s. ti. j. testimoniũ. et facit qđ no. gl. in. l. iij. §. j. ff. de sepul. vio. et ideo scđm eum tũc non debent compelli testes qñ de crimine agitur ad penam criminalez et sic ad penam que non venit applicanda parti l3 fisco seu ad vtilitatem publicam. et sic si ponderetur in effectu Jnn. vr et tenere primã opi. hic positã in gl. quã gl. etiam hic sunt secuti. nam tunc proprie agitur de crimine directe et criminaliter per viã accusationis vt. d. c. super his. dicit tamen Jnno. q non debent cõpelli testes, tunc saluo nisi quis perseueret in crimine quia. tunc possent cogi si delictũ esset manifestum vt emendetur secus si occultum. q2 tunc non cogerer. nisi crimen esset periculosum sicut est crimen heresis vel dilapidatiõis. j. de accu. qua-

a ¶ Neq3 summat. idẽ ... cit h. d. abb. tñ Fel. h. summat paucis vbis vez in criãlib9 testes nõ compellãtur. tñ do. abb. ponit casum i terminis.

liter el.ij.⁊ de hereti.ad abolendam.⁊.c.excōicamus.§.qa vero
dixit ēt p̄dicta vera.nisi testes subtraherent a pte vel ipsi se sub
traherent malitiose p ea que habent.s.eo.puenit.⁊ in.c.pcedē
ti.Sʒ Ho.ti.non placet opi.qꝛ ſm eū p eam deus offendit̃:res
publica leditur:primus corrumpit̃ materia delinquendi dat̃ ⁊
ēt corrumpendi testes ⁊ puniat̃ inobediens q deberet penis af
fici.Et ideo propter vitandas absurditates p̄dictas ⁊vt delicta
puniantur.facit.j.de sen.ex.vt fame.dicit testes compellendos
eē regulariter facit vt.s.dixi qñ solū opponit̃ crimē ad fi.repel
lendi aliquē a testimonio vel ab accusatione.⁊ sic intelligit tex.
istū.nā tunc testes non debent compelli ſm eum nisi magnū p̄
iudicium fieret pti.vt.j.e.proximo.⁊ sic dicit vrbanū quartū de
facto diffiniuisse in quadā cā electionis toletane.nō obst.l.si qñ.
C.de testi.cum dicit in pecuniariis causis testes cōpellendos.⁊
sic a cōtrario vr̃ innuere secus in criminalibus qa non dʒ sumi
sensus contrarius qꝛ esset alteri iuri contrarius vt ptʒ ex.c.sup
his.⁊.c.cū cōtra.⁊ in lege iulia.p locū a spāli.ff.de testib.⁊ p ista
parte etiā allegat qꝛ accusator cū teneat̃ ad penā talionis si non
pbet.j.de accu.super his vitaturus est dānosam sniam si testes
cogantur.ideo etiā scōm theoricam Inno.vr̃ tunc celare verita
tē eē peccatū ⁊ per ɔ̃ns testes debere cōpelli.⁊ hec sint dicta pro
declaratione glossarum ⁊ materie.Tamen p cōclusione si q̃rit̃
an testes al's idonei sint cogendi vel nō potes sic distinguere ſʒ
Jo.cald.qꝛ aut noīantur testes sup cā ciuili mere:aut sup criali
primo casu aut non sunt psone priuilegiate.⁊ tunc indistincte
pñt compelli p id ꝙ habetur in.l.si qñ.C.eo.⁊ facit qd̄ habet̃.s.
eo.c.j.⁊.ij.Aut sunt persone priuilegiate de quibꝰ habet̃.iiij.q.
iij.§.Itē in criminali.ver.Item lege iulia iudiciorū.cū duobus
sequentibus ⁊ ver.Itē inuiti.⁊ tribus ibi sequentibus.⁊ tūc ta
les scōm leges non cōpellunt̃ vt in predictis versiculis volētes
tñ admittuntur vt pʒ i eis a cōtrario sensu facit.iij.qd̄.v.c.j.qd̄
tñ intellige nisi essent aliqui q essent priuilegiati pter reueren
tiā eius contra quē producunt̃ vt si filius produceret̃ cōtra pa
trē vt libertus ɔ patronū.nā tunc ēt sponte non videntur ad
mitti p ea q̄ habent̃ in iuribus pallegatis.de mediatoribus au
tem an possint compelli dicit Joā.Cal.distinguendū esse vt no
tat̃ p gl.in aut.de testi.§.qm̄.nec vlterius declarat.sed tu dicere
potes vt plenius dixi super gl.Scōm canones aūt dicit distin
gui posse ſm Host.in istis priuilegiatis.qꝛ aut p alios veritas
haberi nō pōt ⁊ tūc cōpelli poterunt.⁊ sic dicit intelligendū qd̄
notatur.s.ti.j.in.c.si qui.⁊ ratio esse potest lʒ non dicat qꝛ tūc ce
lare veritatē vr̃ esse peccatū ideo tunc debent posse ɔpelli vt di
xi.s.eo.c.j.Item aduerte qꝛ non videt̃ Jo.Cald.inter priuile
giatos ponere clericos scōm cōtrariū vr̃ voluisse.gl.s.eo.super
eo.⁊ vr̃ etiā probari ex his que habentur.ij.q.vj.statuendum.⁊
xiiij.q.ij.ꝙꝙ.in quibus videtur probari qd̄ clerici demū debent
compelli ad testimoniū qñ aliter veritas haberi non pōt lʒ ipse
Jo.cal.forte intellexit dicta iura qñ clerici producerentur corā
seculari iudice p ea q̄ inferius dicā post eū sed certe iura p̄dicta
⁊ potissime qd̄ habet̃ in.d.c.statuendū.non videntur bene pati
hanc limitationem.nec vr̃ de mente glos.in.d.c.sup eo.⁊ in.d.c.
statuendum.Secūdo casu quando nominantur super crimine
⁊ tunc aut nominant̃ super crīe directe pposito:aut p viam ex
ceptionis opposito.Primo casu aut de illo crimine agitur ciui
liter aut criminaliter si ciuiliter.⁊ tūc sunt compellendi sicut in
mera ciuili.s.eo.super his ⁊.c.peruenit.el.ij.nec ob.lʒ ipse nō di
cat tex.in.d.c.peruenit.qui videtur velle ꝙ cogant̃ demū si ali
ter veritas haberi non potest qꝛ illud dʒ intelligi dictum eē ad
finem vt etiā tunc priuilegiati non possint compelli non autem
quin non priuilegiati non possint compelli etiā si aliter veritas
haberi non possit.qꝛ resultaret absonus intellectus ex eo,quia
tunc nō esset differentia inter priuilegiatos ⁊ nō puilegiatos.
cum etiā priuilegiati tunc cogantur vt superius est dictū.Itē
non obst.qd̄ habetur.s.eo.cū contra.dum dicit eos cōpellēdos
si se subtrahant gratia,⁊c.s.eo.super eo.qꝛ intelligo illud dictū
esse ex eo.qꝛ si testes se non subtrahant sed spōte parati sunt te
stificari tunc non est opus compulsione non aūt eo qꝛ sit necesse
probare qd̄ se subtrahant̃ ⁊ hoc etiam satis videt̃ de mēte glos
sarum dum dicunt ꝙ eoipso ꝙ moniti nolūt testificari videntur
se subtrahere.Si aūt agitur criminaliter.⁊ sic ad penā applican
dam fisco seu ad vtilitatem reipublice ⁊ non parti facit qd̄ dixi.
s.titu.j.testimoniuʒ.⁊ qd̄ notat gl.in.l.iij.ff.de sepul.vio.in.§.j.
tunc licet gl.hic videatur tenere ꝙ coguntur ⁊ videatur ēt sequi
Inno.tñ distinguere potes vt tangit Jo.Cal.quia aut agitur
criminaliter in foro ecclesiastico aut in foro seculari.Primo ca
su quando in foro ecclesiastico tunc omnes indistincte ɔpelli de
bent ſm eum allegat.c.precedens.⁊.s.eod.peruenit.⁊ sic trāsit
Cald.sed certe istud videtur intelligendū vbi sint persone puile
giate qꝛ ille nō videntur compellende nisi in subsidiū.Si eī̄ illi
non compellunt̃ in ciuili mera que est magis fauorabilis ergo
multominus videntur compelli in criminali que de se est odio
sa.ij.q.vij.in.c.si quis eps facit qd̄ notatur.s.de elec.cum in cun
ctis.in prin.Si autē agitur in foro seculari ⁊ tūc aut agit̃ ad pe
nam pecuniariaʒ que forte imponitur de iure cōi vel p statuta.
Aut agitur ad penā corporalē imponendā si agitur ad penam
pecuniariā imponēdam intellige applicandam fisco seu reipu
blice ⁊ non parti:qꝛ al's diceret̃ ciuiliter agi de crimine p id qd̄
dixi in.d.c.testimoniū.⁊ tunc poterunt cōpelli laici p decre.per
uenit.el.ij.s.eo.⁊ facit qd̄ habetur in.l.lege iulia.a cōtrario sen
su,seu p locū a spāli.ff.de test.canonizata.iiij.q.iij.Sʒ puto hoc
intelligendū lʒ ipse non dicat in personis non priuilegiatis al's
non possent compelli vbi in subsidiuʒ p per ea q̄.s.dixi.An aūt
clerici tunc sint compellendi dicit ꝙ non si veritas p alios ha
beri possit.Si vero per alios haberi non posset tunc poterunt
cōpelli etiam clerici testificari,non tñ fiet tunc compulsio p iu
dicē secularē,sed p iudicē ecclesiasticū.nec iurabunt in manibꝰ
iudicis secularis,sed in manibus iudicis ecclesiastici vel alteriꝰ
clerici cui cōmittet.⁊ sic dicit intelligendū qd̄ habetur.xiiij.q.ij.
quāꝙ.Et no.bene quia videt̃ velle clericos tunc demum habe
re priuilegiū qñ cōpellūtur corā iudice seculari.⁊ qñ producunt̃
super crimen ad penam pecuniariam.sed vt supradixi de men
te glossarum videtur esse qd̄ etiam extra casum predictum non
cōpellatur nisi in subsidium de quo superius dixi.Si aūt coraʒ
seculari iudice agat ad penam corporalē tunc laici poterunt cō
pelli allegat̃.s.eo.sup eo.in fi.qd̄ intelligo nisi essent puilegiati.
vt.s.dixi.clerici autem non compellentur etiam corā iudice lo
ci qui est de temporali iurisdictione ecclesie siue prelati ecclesia
stici vt contingit quandoqʒ.facit qd̄ habetur ne clerici vel mo
na.c.fi.li.vj.⁊ hoc pter timorē irregularitatis.j.ne cle.vel mo.
sniam.⁊ facit.j.de rapto.in archiepiscopatu.⁊ sic videt̃ hoc di
ctum intelligendū qñ pena esset talis ex qua sequi posset irregu
laritas p ea que habentur in.d.c.in archiepiscopatu.ideo tunc
nō debent clerici compelli.Item honestum esset ſm Joā.an.⁊
ipsum Jo.cal.hoc casu ēt in foro ciuili nō cogi laicum qui vel
let clericari ne alias impediatur a tali proposito.Secundo casu
principali qñ de crimine agitur per viam exceptionis.⁊ tūc aut
punit̃ is ɔtra quē excipit̃ puta ꝙ repellitur a promotione.j.de
accusa.super his.⁊ tunc sunt compellendi facit.s.eo.super his.
Aut non puniretur puta qꝛ excipitur contra accusatoreʒ testē
vel procuratorē facit.s.de ord.cogni.c.ij.ad fineʒ.⁊ hoc casu nō
debent testes compelli propter odium talis probationis ex q̄
sola infamatio sequitur.⁊ sic pōt intelligi hec decreta.vt voluit
hic Host.⁊ hoc verum ſm eum vbi magnum fieret parti preiu
dicium.quia tunc essent compellendi per id quod habetur.j.c.
primo.⁊ supradictam distinctionem dicit Jo.cal.tenendaʒ in
hac materia reiecta distinctione illorum qui simpliciter distin
guūt inter laicos ⁊ clericos ⁊ an per alios possit haberi veritas
vel non.Item illorum q distinguūt an se subtrahant vel non q̄
distinctio si veritas ponderetur parum releuat in effectu scōm
eum ⁊ hec sufficiant de ista materia quam plenius tractaui quā
tractat hic do.An.⁊ etiam ipse et Cald.¶Itē adde superiꝰ
dictis quantum dixi clericos esse priuilegiatos vt non cogant̃
nisi in subsidium quando aliter veritas haberi non potest.nem
hoc etiam tenuit Hosti.in summa.eo.ti.§.j.idem etiā Goffr.in
summa huiꝰ tituli subdit tñ ꝙ ēt compelli possunt si se subtra
hāt timore vel odio.⁊ sic ēt voluit glo.in.d.c.statuendam.ij.qd̄.
vj.sed intelligo quod hoc casu non dicuntur se subtrahere odio
vel timore eoipso quod non volunt testificari nisi aliter probet̃
per ea q̄ dixi.s.eo.c.j.⁊ quia alias non esset differētia inter ipsos
clericos ⁊ laicos.¶Ultimo adde ꝙ curia romana indifferēter
non cogit testes nisi agatur de crimine qualitercūqʒ de illo aga
tur vnde nec i rescripto tunc apponit clausulam de testibus cō
pellendis.vt no.Host.in summa huius tit.§.j.circa fi.⁊ simpli
citer Goff.in summa huius tit.dicit tñ idē Gof.ꝙ lʒ non appo
nat̃ illa clausula in rescripto iudex procedere poterit ſm dispo
sitionē iuris ad cōpulsionem testamenti tenē menti.

1 ¶Coniuratio est res illicita.

Enerabilis. Ad detegendā cōiuratio
nē cogunt̃ socii ⁊ iurati.h.
d.in prima pte iusta petitio in scōa ipsiꝰ eruditio.
scōa ibi.ideoqʒ.¶No.practicā pcedendi contra iu
rantē temerarie ad p̄iudiciū alterius:qꝛ vna practica est vt cōm
pellatur is cui prestitum est iuramentū vt absoluat a iuramen
to.Alia etiam est practica vt non obstante iuramēto tanꝙ illi
cito compellatur de qua.s.tit.j.intimauit.⁊.c.constitutis.po
test etiam cogi ad detegendam fraudem predictam.s.eo.perue
nit.el.j.¶Itē no.arg.ꝙ pstans iuramentum de nō testifican
do non cōpellatur nisi in subsidium vel nisi se subtrahat timo
re vel odio sed ad hoc pcedat patet ex his que dicta sunt in di
cto.c.intimauit.⁊.c.constitutis.⁊.s.eo.peruenit.el.j.⁊ etiam ex
notatis

1 notatis hic per gloss.fi. ¶ †Item not. q coniuratio videt esse res illicita.de quo hic in glo.j.z etiã in.c.exhibita.de iudi.z in.c.conspirationũ.xj.q.j.in quibus videtur notari q in dubio presumatur illicita.potest tñ aliquãdo esse licita vt si fiat a d bonũ finem. xvj.q.vij.in.c.sane.z facit qđ not.in.c.cõquestionem.de verb.sig. li.vj. ¶ In gl.penul.ibi de electione.c.venerabilẽ.cer te ibi erat dubium an iuramentũ teneret vel nõ,ideo non debet tunc qs ꝓpria autoritate venire cõtra.secus quando est certum iuramentũ esse illicitũ z nõ tenere:quia etiã tunc bene potest quis ꝓpria autoritate venire cõtra si vult per iura superius alle.in glo.po test etiã si vult ad cautelã petere se absolui nec etiam de facto noteť de reatu periurij potest etiã petere q per iudicẽ denuncieť ipm nõ esse astrictũ iuramento. ¶ Quis aũt debeat cogi absoluere istos ciues in casu isto dicit Jo.an.q illi qui regũt ciuitatẽ z sic tenẽt vicẽ cõitatis cui iuratũ erat vt sũt ꝯsules ciuitatis.facit q habeť in.l.municipibus.ff.de condi.z demon.Si aũt isti nollẽt absoluere posset iudex ex officio absoluere.per id qđ habeť in si mili.in.c.j.z.c.debitores.j.de iureiur.tñ de necessitate in.casu.c. nõ erat necessaria absolutio,qꝛ iuramentũ nõ tenebat z erat illi citum vt dixit glo.. ¶ In ea.glo.ibi:siquis papa.z facit q habe tur.s.titu.j.veniens el.j.z de testibus.c.j.lib.vj.

¶ De fide instrumentorum. Rubrica.

1 ☞ Instrumenti appellatione quid comprehendatur.

1 ¶ Circa istã rubri.tangit Jo.and.quid cõprehendať †appellatione instrumẽti:z concludit q oẽ id per qđ ca usa instruiť.z sic etiã comprehẽdunť testes.s.ti.j.peruenit.el.j.z sic etiã trãsit.d. An.sed certe quãtum ad materiã huius ti.nõ videť q appellatiõe instrumẽti cõprehẽdãť testes cũ iste tit.specifice ponatur tanq̃ diuersus a titulis ꝑcedentibus.Fateor tñ q al's vbi in iure fieret mẽtio de instrumẽto cõtinereť etiã testes per id qđ habetur in.c.ꝑuenit.el.j.s.tit.j.dixit tñ Acc.in.l.notionẽ.§.instrumẽtorũ.ff.de ver.sig.q tunc cõprehendunť testes:nõ ex ꝓpria significatione:sed ex interpretatione z ex lata significatione:z sic videreť q vbi in statutis fieret mẽtio de instrumento nõ cõprehenderenť testes qꝛ in illis nõ est recedendũ a ꝓpria significatione.vt not.per glo.Cy.z Bar.in.l.j.ff.de ver.sig.z facit qđ no.idẽ Bar.in.l.labeo.§.ꝯtractũ.e.ti.z plene etiã ꝑ eũ in.l.oĩs ppli.i materia interpretationis statutorũ.ff.de iu.z iur.Bar.tñ i.d.§. instrumẽtorũ.nõ videť tenere dictã gl.ex eo qꝛ etiã ex allusione voca[illegible] li potest sumi ꝓpria significatio.l.tugurij.ff.de ver.sign. z.l.ij.§.j.ff.si cer.peta.z sic videť q etiã ex ꝓpria significatiõe appellatione instrumẽtorũ cõtineanť testes nã dr̃ instrumẽtũ in eo qꝛ instruit qđ etiã facit tex.dicit tñ qđ ẽm cõem vsuʒ loquẽdi nõ videnť cõprehẽdi testes appellatione instrumẽtorũ.z sic posset saluari illa glo.z per hoc videreť q cũ in statutis z ẽt in contractib⁹ verba debeãt sumi ẽm cõem vsum loquẽdi per id q not.z le.in.l.librorũ.§.q tñ cassi⁹.ff.de lega.iij.z.j.de sponsa.ex lris et Bar.in.d.l.oẽs ppli.in materia interpretationis statutoruʒ qđ in illis appellatiõe istrumẽtorũ nõ continenť testis.lʒ sit secus in dispositione iuris cõis per id qđ habeť in.d.c.ꝑuenit.ad pdicta bene facit qđ no.gl.in autẽ.de fi.instru.sup rub.z but.in.l.j. ff.de fi.instru.vbi aperte vult butri.q in statutis appellatiõe instrumẽtorũ nõ cõtineanť testes.z ideo ẽʒ eũ pena imposita ꝑ statutum ꝑducenti falsum instrm̃ nõ habebit locũ in ꝑducẽte falsum testẽ sed alias erit puniendus pena iuris communis.

1 ☞ Scriptura exemplata nõ est autentica.
2 Instrumentũ ad hoc vt sit autenticum quid requiritur.
3 Scriptura iudicis an credatur etiaʒ si habeat testes inscriptos.
4 Scripture quã facit homo priuatus in presentia triuꝫ testiũ an sit autentica.
5 Scriptura que ex archiuo publico extrahatur subscripta manu officialis ibi deputati an sit autentica.
6 Notarius qualiter probabitur.
7 Instrumentũ si producitur de longinquis partibus z negaretur tabellionẽ esse illum qui illud scripsit an tale instrumentũ probet si sit in forma publica.
8 Instrm̃ validũ an possit sumi de rogatione notarij cancellata.

a I scripturam. Exẽplũ[a] instrumẽti nõ probat absq; originali.h.d.z nõ diuidiť. ¶ Not.q scripture autẽtice adhibeť fides. ¶ Itẽ no.†scđo q scriptura exẽplata nõ dr̃ autẽtica.z iõ ñ dať ei fides vt tangiť in glo.fi.de scriptura autẽ.tãgitur in glo.j.z etiã in.c.seq. ¶ In glo.j.ibi per manũ publicaʒ hoc est per manũ tabellionis qui dr̃ esse ꝑsona publica.z habet officiũ ex publico:qꝛ autoritate superioris sup hoc habẽtis potestatẽ:videlʒ creãdi tabellionesqui aũt sint illi qui possint creare tabelliones.posuit Inno.j.e.cũ.p.tabellio.z habetur in Sp. de instru.edi.§.restat.ver.z scias.vbi etiã tãgit Joã.and.in addi. An potestas notarij sit ꝓrogabilis eo casu in quo notarius habet potestatẽ cõficiendi instrumẽta solũ in certo loco.de qu o tãgetur.in.d.c.cũ.p.z sic ad esse instrumẽti publici scripti per ma-
2 num tabellionis videť requiri.primo q†habuerit autoritatem tabellionis ab habẽte potestatẽ creãdi tabelliones.scđo requiritur q ꝯstet de dicta potestate sibi data:z sic q cõstet ipsuʒ creatum fuisse notariuʒ q qualiter ꝓbetur tangit Inno.hic z.j.de ver.si.veniẽs hodie.li.vj.z etiã in Specu.de ꝓba.§.j.ad fi.versic. lʒ ꝓbatio.cũ seq.z de instru.edi.§.restat.ver.z scias.z versi.illud autẽ.z etiã per Azo.in summa auten.hoc.e.ti.z per Cy.in.l.cõparatiõe.ad fi.C.de fide instr.z plene ꝓsequitur hic do.Anton. ¶ Item exigitur tertio q sit rogatus de cõfectione instrumẽti: per id qđ habetur in.§.nos autẽ.in autẽ.de tabel.A quibus aũt debeat esse rogatus z qualiter debeat rogari.z an in dubio presumitur rogatus.tangit hic Innocẽ.de quo etiã per glo.in.d.§. nos aũt.z in Specu.eo.ti.§.breuiter.ver.z no.z etiã in.§.ij.versi.sed nũquid.z per Bar.in.l.sciendũ.ff.de verb.obli.z per Joã. an.in addi.Spec.super.d.versi.sed nunqd. ¶ Itẽ exigiť quarto q propria manu scribat instrumẽtũ z subscribat se,z etiã testes. An autẽ possit per alium scribere z postea se subscribere.videť dicendũ q nõ regulariter per id quod habeť in.d.autẽ.de tabe. de quo diceť.j.eo.inter dilectos.z etiã in Spe.eo.ti.§.j.versi.et scias.vbi videtur notari q nõ possit per aliũ scribere nisi fuerit impedit⁹.z hoc faciat autoritate iudicis vel nisi cõsuetudo aliđ haberet per id qđ habetur.j.eo.cũ dilectus.nõ exigitur tamẽ vt testes ipsi se subscribant.sed sufficit q notarius cõtra illos inscribat in instrumento:nisi aliud haberet cõsuetudo vt olim erat in priuilegijs in quibus cardinales propria manu inscribebant,et hoc vidi in aliquibus priuilegijs antiqs.facit qđ habeť.xij.q.ij. cũ redẽptor.lʒ hodie hoc ñ serueť.An aũt in actis requirať subscriptio testiũ.recurre ad no.in.c.qñ contra falsum.s.de ꝓba. ¶ Item an requirať q testes sint rogati.tene q regulariter rõ requiriť nisi appareat in iure expressum.Et casus in quibus requiritur q sint rogati.ponit Specu.in titu.de test.§.j.ver.item q nõ fuit.Et an tunc in dubio presumanť rogati notatur ibi:in fe.ver.de quo per Bar.in.d.l.sciendũ. ¶ Itẽ exigitur q instrumentũ habeat annos dñi nomẽ pape in terris eccl. sie vel imperatoris in terris imperij indictionẽ mensem z diẽ cõfect. instrumenti.de quo.j.eo.inter dilectos.z in Spec.i eo.ti.§.j.z in auť. vt preponať nomẽ imperatoris.in princi.colla.v.debet etiã contineri in instrumẽto locus cõditi instrumenti.de quo per glo.in c.abbate.ad fi.de re iudi.li.vj.Et etiã locus loci per id qđ habeť in data.vj.li.z in.§.quãtum vero.in auť.quib.mo.na.effi.le.col. v.z no.Jo.and.in.c.abbate.super glo.exigitur etiã ẽm aliquos q in instrumẽto appositũ sit signũ notarij.per id qđ habeť in.§. oportet.in auť.de fide instru.z.l.fi.C.de assesso.de quo per Bar. in.j.constit.ff.z in.l.ad testium.§.lʒ si signa.ff.de testa.Accur.tñ in.l.generali.C.de tabu.li.x.nõ ponit aliquid de signo inter requisita ad solẽnitatem instrumẽti.vnde cõmuniter tenetur q de iure nõ esset necesse illud apponi.licet vtile sit apponi vt melior possit fieri cõparatio.vt in.d.§.oportet.vnde dicit Bar.in locis prealleg.standũ esse in hoc cõsuetudini.idem Joan.an.in addi. Spec.eo.ti.§.j.vbi videtur tenere q signũ notarij nõ sit de substantia instrumẽti qꝛ non bene reperitur iure cautũ:z qꝛ omissio solẽnitatis modice nõ habet vitiare.l.j.§.fi.ff.de vẽtre inspi. z qꝛ etiã Accur.illud omisit in.d.l.generali.An aũt requiratur q instrumẽtũ sit scriptũ in charta pecudina vel hedina.An etiã possit scribi in papiro tene q etiã in papiro potest scribi.lʒ cauti⁹ sit scribere in quarta pecudina vel hedina:qꝛ i papiro facili ter corrũpitur.de quo in.l.j.ff.de bo.pos.ẽm tabu.z per Bar.in l.commodato.§.sicut.ff.cõmo.z in Spec.eo.tit.§.postremo al's §.instrumentũ.ver.item q scriptũ est in papiro.Posset etiã scribi in tabulis cereis vel ligneis aut marmoreis per id quod habetur in.d.l.ti.d.§.sicut.z.s.de ꝓba.in.c.cum causam.An aũt possit scribi in chartis rasis:videretur q nõ.per id quod habeť in.l.fi.C.de edic.Sed in contrariũ est tex.cũ glo.in.l.charte.ff.de bo.pos.ẽm tabu.nec ob.d.l.fi.qꝛ debet intelli.qñ apparet rasuram esse factã in certa parte.secus quãqo de eadẽ litera z vniformiter tota charta est scripta debet etiã notari⁹ de iure scribere extẽse z nõ per notas seu signa.per.l.j.C.de emenda.iustiniani codicis.neq; per titulos ẽm quosdã tamẽ hoc nõ seruatur:caue re tñ debet a periculosis abbreuiationib⁹ que possent alterare sensum cõtractus.facit qđ no.in Specu.eo.ti.§.postremo.X. item opponitur q instrumentũ.Requiritur z vltimo q instrumentum sit publice corã partibus lectũ al's nõ valet per.l.fideicõmissa.§.j.ff.de leg.iij.z per Jo.and.in Specu.eo.tit.§.expenso.ver.illud quoq;. ¶ In ea.glo.ibi sed instrumẽta.Sed certe ille.§.videtur loqui quãdo instrumentum est publica manu cõfectũ per manũ tabellionis.Unde melius facit qđ habetur in.c. in

a ¶ Exẽplũ instrm̃ ad intellectũ hu⁹.c.viđ.doct.legũ iauent.si qs in aliquo.C.đ edẽ.z signãter p.d Jas. đ may.post omnes alios qui se in dicto loco multum dilatat ponẽdo questiones singul.

cum a nobis. s. de testibus. Ubi videtur casus ſm vnũ intellectuȝ prout ibi plene dixi. tñ ſm intellectũ quẽ ibi ſequitur Inno. loquitur ibi de iudicibus. s. chartularijs, facit qđ no. in. l. j. ff. de iudicijs ꝛ in. l. fin. C. vbi ꝛ apud quem reſtitutio petatur. ꝛ ſic videtur quod

3 ſcripture † iudicis nõ credatur etiam ſi habeat teſtes inſcriptos: quia cenſetur priuata ſcriptura, cũ ſcribere nõ ſit officiũ iudicis ſed tabellionis. ꝛ iſtud videtur ſequi Inno. in. d. c. cum a nobis. ¶ In ea. glo. ibi: vel duoꝝ viroꝝ ſupple ſcribentiũ acta de mandato iudicis. vt ptȝ in. c. quoniã. alleg. in glo. al's nõ faceret fidẽ ſcriptura priuata etiã duoꝝ viroꝝ. ¶ In ea. glo. ibi: ſigillũ autẽticum. in hoc bene dicit gl. vt ptȝ ex no. ſ. c. xxi. ꝛ in. c. poſt ceſſionem. alleg. in glo.

4 ¶ † In ea. glo. ibi videtur aut. ſed veritas eſt ꝙ proprie nõ eſt autẽtica: qꝛ nõ facit fidẽ ſi negetur niſi probetur per teſtes vt ptȝ in iuribus hic alle. verũ eſt ꝙ põt dici qſi autẽtica. vt voluit tex. in. l. ſcripturas. allega. in glo. ex eo, quia ſi talis ſcriptura approbetur per teſtes habet vim autẽtici inſtrumẽti, nedũ in iure perſonali: ſed etiã in iure reali obligationis hypothece adeo ꝙ habens obligationẽ hypothece ſeu bonoꝝ ex tali ſcriptura preferetur habẽtibus poſteriorẽ hypothecã ſeu obligationem etiaȝ virtute publici inſtrumenti. vt ibi patet. dicitur etiam extra glo. ſcripturam eſſe autenticã ꝛ publicam quãdo ei credit̃ de iure vel de cõſuetudine abſqȝ alio adminiculo. ſ. eo. cuȝ dilectus.

5 † Item ſcriptura que trahitur de archiuo publico ſub ſcripta manu officialis ibi deputati. in autẽ. ad hec. C. de fide inſtru. dixit etiã hic do. Anto. ꝙ ſcriptura ſcripta ab habente officium de publico in his que ſunt ſui officij poteſt dici publica. alleg. no. per gloſ. in. l. quedã. §. numularios. ff. de eden. ꝛ. l. ſi publicanus. ff. de publicanis. ꝛ. C. de epi. ꝛ cleri. ſi qua per calumniã. ꝛ de conuer. cõiu. dudũ. per Innoc. ꝛ de vſur. ꝙꝙ. li. vj. ꝛ. ff. rẽ pupil. ſal. fore. l. nõ quaſi. Sed certe hoc videtur ꝓcedere quãdo eſſet officialis deputatus ad ſcribendum vt erant argentarij qui olim de publico eligebant. ꝛ ſic loquitur gloſ. in. §. numularios vel etiã quãdo ſcriptura haberet ſigillũ autenticũ. ꝛ ſic loquitur l. ſi publicanus. ꝛ. d. l. ſi qua per calũniaȝ. no. autẽ. in. c. ꝙꝙ. nõ faciunt: qꝛ ibi nõ dicit credi ſcripture ſacerdotis parrochialis. ſed ꝙ poteſt recipere cautionem de vſuris. intelligo dũmodo appareat per teſtes vel per inſtrumentũ publicũ, nec ſimiliter obſtãt no. in. c. dudũ. ꝛ. d. l. nõ quaſi. quia hoc ibi nõ dicitur: ſed potius tractatur de ſcriptura tabellionis. ꝛ vt tetigi. ſ. illa ſcriptura dicitur publica ſeu autentica qua ꝓducta datur ſibi fides ſine alio adminiculo. vnde ſi aliqua talis ſit ſcriptura cui ſm conſuetudinem loci detur talis fides dicetur publica ſeu autẽtica. ſ. eo. cum dilectus. ꝛ ideo ſi de cõſuetudine loci notarius facit ſcribi inſtrumentũ de rogationibus ſuis per alium notariũ: ꝛ poſtea ſe ſubſcribit tali inſtrumẽto de cõſuetudine loci detur fides tunc tale. inſtrumentũ probabit etiã ſi ſine autoritate iudicis fecerit per alium ſcribi. de iure vero cõi dicit Innocẽ. oẽm ſcripturã preter cõfectã a tabellione ꝛ ꝑter acta iudicialia poſſe dici priuatã ſcripturã: quia eis ꝓductis nõ datur a iure fides niſi aliter approbẽtur per cõfeſſionẽ aduerſarij vel per teſtes vel per cõparationem literaꝝ ſm ea que habent̃ in. l. comparationes. C. eo. vel intelligas niſi habeat ſigillũ autenticũ. dicit tñ vt tãgit hic do. Anto. ꝙ oportet ſcripturam ex qua fit comparatio ſaltem habere quatuor teſtes ſcriptos in autẽ. eo. ti. §. ſi quis igitur. ꝛ. C. eo. comparationes. Sed certe melius dixiſſet tres ad minus. vt pȝ ex iuribus prefatis: ꝛ quia ſatis inſtat hic do. Anto. qualiter probet̃

6 quẽ eſſe notariũ. conclude breuiter ꝙ poteſt ꝓbari. † primo per inſtrumentũ cõfectũ ſup creatione ipſius tabellionis. l. cũ precibus. C. de ꝓba. Scõo per teſtes qui interfuerũt. l. in exercendis. C. eo. Tertio ſm Inno. qñ probatur ꝙ tpe cõfecti inſtrumẽti et ante gerebat ſe publice pro tabelliõe. ar. l. iij. C. ad macedo. ꝛ quãdo producunt̃ multa inſtrumẽta p eũ cõfecta: quibus datur plena fides: nõ tñ ſufficient duo vel tria: ſed plura requirent̃. ꝛ quot requirant̃ erit in arbitrio iudicis: ſed iſte tertius modus nõ approbatur qꝛ poſſet quis vſurpare ſibi officium tabellionis. nec ob. l. barbarius. de offi. pto. qꝛ ibi habuit autoritatẽ a ſuperiore lȝ electus nõ poſſet habere officiũ: qꝛ ſeruus ideo tunc ſufficit ꝙ cõi opinioẽ reputatus fuerit habilis. Poſſet etiã ſaluari dictũ Inno. qñ ſciẽte ꝛ patiẽte ſuperiore a quo ꝑtendit poteſtatẽ habere. gerit ſe tanꝙ tabellio. ar. eoꝝ que habent̃ in. c. cõſultationibus. de iure patro. ꝛ per hec etiaȝ poteſt patere an ſufficiat ꝙ ſit deſcriptus in matricula notarioꝝ: qꝛ certe nõ ſi eſt ſcriptura priuata. idẽ ſi publica qꝛ illa eſt enũtiatiua facti de preterito. facit. l. herẽnius. ff. de decurio. ſaluo niſi deſcriptio facta eſſet ſciente et patiẽte ſuperiore. a quo ꝑtendit poteſtatẽ hbbere per ea que notantur per Inno. in. c. in literis. de reſtitu. ſpolia. ꝛ in. c. bone. de poſtu. ꝛ. d. c. cõſultationibus. qñqȝ tñ nõ ſufficit quẽ eſſe notariũ niſi etiã ſit deſcriptus in matricula. vt qñ hoc hȝ conſuetudo vel

7 ſtatutũ loci. vt cõtingit in hac ciuitate Bononie. ¶ † Et per predicta poteſt patere ꝙ ſi inſtrumentũ ꝓducitur de lõginquis partibus ꝛ negetur tabelliõẽ eſſe illuȝ qui ſcripſit, an tale inſtrumentum ꝓbet ſi ſit in forma publica. Azo notabiliter tenuit ꝙ ſic in ſumma auten. huius titu. ſi nõ eſt abolitũ neqȝ vitiatũ. neqȝ in aliqua parte ſuſpectũ. nec etiã pſona producens eſt ſuſpecta: ex quo tunc de facili alia ꝓbatio haberi nõ poteſt. ſed Spec. eo. titu. §. reſtat. ver. quid ſi ꝓducit̃. tei. et hoc verũ qñ ꝓducitur aduerſario abſente vel preſente nõ cõtradicente. ſecus ſi cõtradicat qꝛ tũc debet ꝓbari ipſum eſſe notariũ. ꝛ iſtud videtur ſequi Jo. an. ibi. ꝛ etiã hic do. An. ꝛ ꝓ tanto inoleuit practica ꝙ apportãtur litere teſtimoniales poteſtatis vel dictũ loci in quo confectũ eſt inſtrumentũ habẽtes ſigillũ autenticũ: in quibus fit atteſtatio quõ talis eſt notari⁹: ꝛ ad ipſum tanꝙ notariũ publice recurritur ꝛ eius inſtrumentis plena fides datur: ꝛ cautũ eſt etiã ꝙ cõtineatur in litera quomõ talis ſcripſit tale inſtrumentũ ſuper tali facto. ꝛ inter tales perſonas qđ incipit ſic ꝛ finit ſic: qꝛ lȝ pars aduerſa confiteret̃ illũ notariũ. poſſet negare eum ſcripſiſſe. ꝛ iđ ad tollendũ dictũ dubium debet cõtinere qđ dixi. vbi aũt alius negatur ſcripturã factã manu ipſius tabellionis ſtabitur dicto eius ſi viuit ꝛ poſſit haberi per. l. ſi quis decurio. C. de fal. Si aũt nõ poſſet haberi poſſet ꝓbari per comparationẽ alioꝝ inſtrumentoꝝ que cõſtarent cõfecta per ipſum notariũ. per ea que habentur in. §. oportet. ꝛ in. §. ſed inſtrumẽta. ¶ In glo. ſi. ibi iudicis autoritate ſupple: ꝛ parte citata per id quod nota. Inno. ſ. ti. j. Albe. ꝛ ſic habes vnũ caſum in quo creditur exemplo. fallit ſcõo quãdo eſt apud acta regiſtratũ, ꝛ hoc pte preſente ꝛ nõ ꝯtradicente per no. ſ. de ꝓbat. qñ cõtra. fallit tertio quãdo quis habuit exẽplum inſtrumenti a parte aduerſa que illud ꝓducit. vel de eius voluntate. per. l. in fraudẽ. §. neqȝ. ff. de iure fiſci. cum ibi notatis per Barto. ideo cautela eſt ꝙ tunc pars faciat ſcribi in actis ꝙ pars producens dedit ſibi exemplũ vel de eius voluntate eſt datuȝ. fallit quarto quãdo ab eodemmet notario qui cõfecit originale datur ipſum exemplum: quia tunc eadẽ eſt autoritas cõficientis originale ꝛ exemplũ: ideo etiã exemplo creditur. facit. l. vnũ. ff. de teſta. ꝛ qđ habetur in. l. ſi quis ex argentarijs. §. prohibet. ff. de edendo. ꝛ qđ no. in. d. §. neqȝ per Bar. fallit quinto, quãdo eſt exemplatũ de voluntate partium, nã tunc preiudicat per. l. optimã. C. de contrahen. ſtipu. qđ intelligit do. An. verum ſi hoc eſt actum vt illi exemplo fides adhibeatur. al's nõ ꝓbaret exemplũ, lȝ ſumptũ de volũtate partium. ſed Bar. in auten. ſi quis in aliquo. C. de eden. videtur dicere hoc verũ quando nõ cõſtat partes approbaſſe originale: quia tunc ex quo non apparet de plena fide originalis nõ probabit exemplũ. ſecus videt̃ ſi originale eſſet per partes approbatũ: quia tunc ex quo conſentiunt ſumi exemplar, vident̃ velle ꝙ ei: det̃ fides. faciat. l. ad rem mobilẽ. ff. de ꝓcu. ꝛ. ſ. de offi. deleg. preterea. ¶ An autẽ quando in inſtrumẽto enuntiat̃ tenor alteri⁹ ſeu aliquid aliud illud probet. tangit hic do. Anto. ſed dic melius vt dixi in. c. qñ ꝯtra falſam. ꝛ per Bar. in aut. ſi quis in aliquo. ꝛ in. l. ſciẽdũ. ff. de verbo. obli. facit qđ no. in Specu. eod. tit. §. reſtat. verſi. in ſumma.

8 ¶ † Ultimo tangit hic do. Anto. An poſſit inſtrumẽtũ validũ ſumi de rogatione notarij cancellata. de quo per Jo. an. in Sp. eo. titu. §. oſtenſo. ſup ver. illud. vbi cõcludit ꝙ ſic etiã ſi reperiatur ſcriptum per manum tabellionis caſſatũ ꝛ cãncellatũ de voluntate ꝑtiũ: quia in hoc non creditur ſoli notario. ſec⁹ puto ſi diceret̃ ceſſatũ ꝛ cancellatũ tali die de volũtate partiũ ꝛ preſentibus talib⁹ teſtib⁹: quia tunc talis caſſatio eſſet in forma inſtrumenti ex quo eſſet inter protocolla ꝛ rationes notarij facit quod not. per Barto. in. l. ſi quis ex argentarijs. §. ſi initiũ tabularum. ff. de edẽdo. ¶ In ea. glo. ibi in priuilegijs. cũ olim. Pro intellectu. d. c. adde oĩno qđ no. Bar. in. l. ſicut. C. de fide inſtrumẽ. vbi in effectu cõcludit ꝙ demũ ſtatur teſtibus probantibus tenoreȝ inſtrumẽti quãdo probatur perditio originalis ꝛ quãdo teſtes ſunt valde periti. ſecus ſi nõ ſunt valde periti: qꝛ tunc ſolũ ſemiplene probant: per ea que habentur in. d. l. ſicut. Iteȝ ſecus ſi nõ probetur amiſſio originalis: qꝛ tunc ſtabimus in regula ꝙ non creditur teſti de alieno facto deponenti. ꝛ de materia gl. ꝑ Bart. ꝛ Cy. in auten. ſi quis in aliquo. C. de eden. vbi etiã tangit Bar. an exemplo aliquo caſu poſſit ſumi aliud exemplum.

1 Inſtrumentum quomodo dicatur publicum.
2 Inſtrumentum priuatum poteſt coadiuuari per depoſitionem teſtium viuentium deſcriptorum in iuramento.
3 Scriptura autẽtica ꝛ publica qualiter differant.
4 Scriptura priuata an ꝓiudicet ſcribenti.
5 Et an ad ſolennitatem ſcripture priuate requiratur ꝙ habeat annos domini diem ꝛ menſem.
6 Scriptura ꝙ ſit facta ab aduerſario qualiter cõſtare poteſt.
7 Teſtes qui dicũt ſe interfuiſſe qñ aliqs ſcripſit an plene ꝓbent.
8 Scriptura tertij ſi habet ſubſcriptionem teſtium ſine ſubſcriptione partium an preiudicet.
9 Scriptura priuata qñ cõtra aliũ ꝓducitur cuius manu dicitur ſcripta

scripta si negetur nec aliter probetur nõ facit plenam fidem.
10 Scriptura priuata si habet subscriptionem partium tantum, vel testium tantum an faciat fidem.
11 Comparatio literarum an faciat fidem. ⁊ nu. 12.
13 Scriptura priuata an ⁊ quando habeat vim publici instrumẽti ⁊ quando dicatur quasi publica.
14 Scriptura priuate sumpta ex archiuo publico an faciat fidẽ.
15 Epistola an ⁊ quando faciat fidem.
16 Liber rationum an ⁊ quando faciat fidem.
17 Uoci viue magis credendũ est quã scripture priuate.
18 Liber rationum est triplicis speciei.
19 Epistola facit fidem si habet sigillum autenticum.
20 Notarius debet esse liber.
21 Notarius debet se subscribere in fine instrumẽti.
22 Sigillum episcoporum ⁊ superiorũ prelatorum. ⁊ etiã principis secularis est autenticum.
23 Sigillandi forma que sit.
24 Sigillum quale esse debeat.
25 Sigillo alieno an possit quis sigillare.
26 Sigillatio ex quibus causis fiat.
27 Sigillum an possit apponi chedule vacue.

a SCripta vero. Priuato [a] instrumẽto nõ credit̃ publico sic, et publicũ dicit̃ si manu publica est cõfectũ vel sigillo autentico sigillatum cũ subscriptione testiũ. h. d. nõ
1 diuiditur. ¶ † Not. ꝙ instrumẽtũ dicitur publicũ dupliciter. s. quãdo est manu publica cõfectũ vel etiã sigillo autẽtico sigillatũ. ¶ Et no. ꝙ vtroq; casu videtur exigi subscriptio testiũ. al's nõ videt̃ credi. facit quod habet̃ in aut. eo. ti. §. sed instrumẽta. ⁊ §. oportet. ¶ Et no. etiã, ꝙ nõ sufficit instrumẽtũ esse scriptũ manu tabellionis, nisi sit scriptũ in forma publica: facit qd̃ habet̃ in tex. ⁊ gl. in. l. scripturas. C. qui po. in pign. ha.
2 ¶ † Itẽ no. ꝙ instrumẽtũ priuatũ potest coadiuuari per depositionẽ testiũ viuentiũ descriptorũ in instrumẽto. Illis vero mortuis nihil vr̃ valere instr̃ũ si id negat̃. Sec⁹ si cõfessaret̃ per partẽ in cui⁹ preiudiciũ tendit per id qd̃ habet̃ in. c. fi. cũ materia sua. s̃. de ꝯfes. Itẽ si ꝓbaret̃ per alios testes qui interfuissent scripture: lʒ nõ fuissent scripti in aut̃. eo. ti. §. si quis igit̃. ⁊ §. sed ⁊ si quis. de quo etiã tangit̃ cũ gl. ¶ Et no. ꝙ nõ est necesse ꝙ testes in instrumento publico ꝓpria manu se inscribãt. sʒ sufficit ꝙ notarius eos inscribat per ea que habẽt̃ in. d. §. oportet in autẽ. eo. ti. ⁊ dixi. s̃. c. pxi. nisi cõsuetudo aliud haberet p
3 c. cũ dilectus. ĩ. eo. ¶ † In gl. j. ibi instrumẽta publica. Que differentia sit inter scripturã publicã ⁊ autenticã. tangit hic gl. vt ptʒ ex hoc pn̄. ici. iũcto ver. priuata. ⁊ ver. ⁊ talis scriptura inferius positis. ⁊ super hoc etiã instat hic Inn. ⁊ do. An. ¶ Tu potes dicere ꝙ scriptura publica dicatur qñ est cõfecta per manum publicam ⁊ in forma publica: vel etiã quãdo habet autenticũ sigillum. Sed scriptura autentica dicitur etiã si sit scripta manu priuata nec habet sigillũ autẽticũ, si habeat testes inscriptos vt satis videt̃ ꝓbari ex tex. isto. ⁊ satis ẽt potest dici qd̃ oĩs scriptura publica est etiaʒ autentica. ptʒ ex eo qꝛ oĩs exceptio debet esse de regula ꝭm no. de re. iu. li. vj. super rub. ⁊ ideo cuʒ a scriptura autẽtica hic excipiatur scriptura publica: bene potest inferri ꝙ scriptura publica potest dici autẽtica: sed econtra. nõ oĩs autẽtica est publica vt hic aperte colligitur. Posset ẽt forte dici ꝙ illa sola dicatur scriptura publica que est facta per manum publicã, ⁊ in forma publica aliter dicatur priuata etiã si habeat sigillũ autẽticũ. tamẽ tũc dicet̃ autentica ⁊ faciet fidem sicut publica: ⁊ ita videtur posse colligi ex illa litera duʒ pònit aduersatiuã aut, inter scripturã publicã ⁊ scripturã habẽtẽ sigillũ autẽticũ. e sic innuit illa esse diuersa. facit qd̃ habetur in. l. hec verba ille aut ille. ff. de ver. sig. Ad id aũt ꝙ scriptura priuata habẽs subscriptionẽ testiũ possit dici autẽtica lʒ ex se sola nõ ꝓbet, nisi aliter approbetur. bene facit qd̃ habet̃ i. l. scripturas. C. qui po. in pig. ha. vbi appellatur quasi publica. ⁊ interdũ habet viʒ publici instrumẽti. vt ibi patet. ⁊ etiã ex his q. ĩ. tãgunt̃ in gl. ¶ In ea. glos. ibi priuata, vero. Pro euidẽtia gl. premitte ꝙ quedã est scriptura priuata que appellat̃ apodissa. facit. l. plures apochis. C. de fide instr. ⁊ datur a parte alteri parti. puta qñ qs faciebat scripturã in qua quis cõfitet̃ se recepisse centũ a titio ex causa depositi. ⁊ illa postea dat ipsi titio. ⁊ idẽ in sim. Quedã est priuata scriptura que appellatur epistola ⁊ mittitur per absentẽ absenti. l. publia. §. fi. ff. depo. Quedã est ⁊ tertio priuata scriptura que appellat̃ liber rationũ facit qd̃ habet̃ in. l. rationes. ⁊ l. instrumẽta. C. de ꝓb. de prima priuata scriptura ꝓprie loquit̃ glo. tamẽ quid iuris in oĩbus pre
4 dictis inferius etiã patebit. ¶ † In ea. glo. ibi ita ꝙ ꝯstet ⁊ sic vult gl. ꝙ priuata scriptura ab aduersario scripta si cõstet illã esse ab aduersario scriptã, habet ꝑiudicare ipsi scribẽti. hoc in tellige quãdo tale quid in scriptura cõtinetur ꝙ sui natura habet afferre preiudiciũ, al's secus. vnde si in scriptura cõtineret̃ cõfessio indiscreta. id est nõ habẽs causaʒ annexã. puta ꝙ quis confiteretur se debere. x. titio ⁊ nõ adijcit ex qua causa nõ nocebit ista scriptura etiã si cõstet illã scriptam manu ei⁹ ꝯtra quẽ producitur per ea que habẽtur. ĩ. eo. si cautio. ⁊ in. l. cũ de indebito. §. fi. ff. de ꝓb. Si aũt sit ꝯfessio discreta hoc est habẽs causam annexã. tunc cõsidera qualitatẽ cause. nam si quis confitetur se debere ex causa mutui nõ preiudicabit nisi post biẽniũ: si interim nõ cõtradixisset scribẽs. l. in cõtractib⁹. C. de nõ nu. pe. si cõfitetur se debere ex causa dotis nõ preiudicat vbi post tempora. de quibus in. l. fin. in aut̃. ibi posita. C. de dote cauta. a Si vero ꝯfitet̃ se recepisse ex causa depositi: vel ex alia cã tũc preiudicat statim vel saltẽ post. xxx. dies ꝭm ea que habentur
5 in. d. l. in cõtractib⁹. ¶ † An autẽ ad solennitatẽ scripture priuate requiratur ꝙ habeat annos dñi diẽ ⁊ menseʒ, fuit opinio nam quidẽ voluerũt ꝙ sic: al's nõ preiudicet vt not. Bar. in. §. quibus in. j. cõsti. codi. Sed cõmuniter tenetur cõtrarium per l. cum tabernã. §. idẽ quesijt. ff. de pigno. vbi etiã per Barto. ⁊ per illũ tex. etiã dicit ꝙ nõ requiritur subscriptio ipsi⁹ qui scripsit, nec etiã appositio sui sigilli, dũmodo ꝯstet scripturã scriptã eius manu. Et qd̃ dixi nõ requirat appositionẽ diei. verũ est ad preiudiciũ ipsius scribentis: sed si quis vellet scriptura vti ad preiudiciũ tertij volẽdo agere hypothecaria ꝟtute obligatiõis bonorũ: vt qꝛ quis cõfitet̃ in priuata scriptura se recepisse cẽtũ a titio ex causa depositi que ipse promittit eidẽ titio reddere ⁊ obligare oĩa sua bona. nã tunc si virtute dicte obligationis vellet agere hypothecaria cõtra tertiũ possessoreʒ qui forte etiã pretẽdat hypothecã ab eodẽ debitore: ⁊ iste agẽs diceret suã priorẽ: tũc esset expediẽs scripturã habere dieʒ. vt sic posset de prioritate apparere. vt voluit Bart. in. d. §. idem quesiit. ⁊ facit qd̃ habetur in. d. l. scripturas. C. qui po. in pig. ha.
6 ¶ † Sʒ iuxta predicta est dubiũ qualiter dicetur cõstare ꝙ sit scripta ab aduersario: dic ꝙ multis modis poterit cõstare. primo si ipe scribens hoc cõfitetur. scʒ se illã scripsisse. nam stabit̃ sue ꝯfessioni cõtra se. s̃. de confes. in. c. fi. ¶ Itẽ secũdo poterit cõstare ꝑ testes qui fuerũt presentes quãdo ille scripsit. ⁊ viderunt ipsum scribere. lʒ al's non sint inscripti vel subscripti: in ipsa scriptura, ⁊ de iure ãtiquo ante ius autẽticorũ ista erat sufficiens ꝓbatio per ea que habẽtur in. c. in nomine dñi. ⁊ c. cuʒ causaʒ. s̃. de testi. ⁊ c. in oĩni negotio. ⁊ ff. de testi. ⁊ l. vbi numerus. An autẽ hodie per ius autẽticorũ sufficiat. ĩ. tãget̃. Tertio poterat cõstare per cõparationẽ literarũ. que olim faciebat plenã fidẽ. vt ptʒ ex. l. cõparationes. C. de fide instru. que quideʒ cõparatio fiebat hoc modo: qꝛ iudex eligebat duos vel tres in arte scribẽdi peritos ⁊ faciebat eos iurare quod bene ⁊ legaliter facerẽt cõparationes remoto timore prece aut pretio: ⁊ isti postea habebãt facere cõparationẽ de scriptura, de qua erat qõ ⁊ quam reus negabat sua manu scriptã ad aliã scripturã de qua cõstabat ꝙ erat scriptura manu ipsius rei, ⁊ que habebat triũ testium subscriptionem qui omnes vel saltem de quo ex eis dicebant illã talem scripturã habentẽ subscriptionẽ triũ testiũ esse scriptã manu ipsius rei. nã ex tali scriptura tũc poterat sumi cõparatio ad scripturã de qua erat questio: vt ptʒ in. d. l. cõparationes: ⁊ sic maior solennitas requirat̃ in scriptura ex qua sumi debet cõparatio: quia illa requirit ad minus subscriptionem triũ testiuʒ: ꝗ̃ in scriptura ad quã fit comparatio: quia in illa non est necessaria aliqua subscriptio testiũ. vt nota. in. d. l. comparationes. potest etiã sumi cõparatio ex certis alijs scripturis. de quibus habetur in tex. ⁊ glos. in. d. l. comparationes ⁊ non ex alijs ⁊ si tales deputati per iudicẽ facta diligenti cõparatione, vt ex dicta scriptura habente subscriptione testiuʒ ad scripturã, de qua est questio referebant iudici scripturaʒ de qua est questio esse scriptam de eadem manu: tũc dicebatur cõstare ⁊ probatum esse per cõparationẽ literarũ predictam scripturam, de qua est questio scriptaʒ esse manu aduersarij cõtra quem producitur. ⁊ ista comparatio olim faciebat plenã fideʒ vt in dicta. l. comparationes. hodie vero per ius autenticoruʒ non facit plenam fidem. per id quod habetur in autẽ. ⁊ si cõtractus. C. de fide instrumẽ. §. si quis igit̃. ⁊ §. sed ⁊ si quis. ⁊ ratio iuris autẽticorũ fuit, quia aliter interduʒ quis scribet de hyeme, aliter de estate: aliter debilis, aliter robustus: interdũ etiaʒ variatur litera ex variatione attramẽt, vel mutatione pẽne. vt dicit tex. in dicta aut̃. de fide instr. ⁊ ideo noluit credi plene ipsi comparationi: sed bene facit semiplenã probationeʒ. vt voluit glo. in. l. admonẽdi. ff. de iureiuran. ⁊ tex. in. §. si vero aliquid tale circa fi. in auten. de fide instr. vnde tunc poterit esse locus delationi iuramẽti ꝭm formã eorum que habentur in dicta. l. admonendi. ⁊ in. c. fi. ĩ. de iureiuran. dicit tamen glo. in dicto. §. si vero. ꝙ in dubio nisi ex alijs circũstantijs aliud iudici videatur

¶ Priuato do. Ab. ⁊ do. Ioã. idem summãt. tñ Fe. aliter summat vide eos hic.

ptura priuata se recepisse centum a titio ex causa depositi pote rit agi cōtra ipsum scribētē per ipsum titiū actione depositi q̄ appellatur actio p̄sonalis per rōnē quā.s.dixi ꝛ qua rōne etiā alie actiones descēdentes ex alijs cōtractibus p̄sonales dicunt̄, et obtinebit titius ꝯtra ipsum scribētē dūmodo ꝯstet scripturam scriptā manu eius cōtra quē p̄ducitur per cōfessionē eius vel si negetur p̄betur per testes.vel cōparationē literarū.vt superius dixi:q̄q̄

12 †comparatio nō videatur facere plenā fidem vel semiplenā.lʒ s̄ʒ Bar.q̄nq̄ etiā faciat plenā.vt.s.dixi. ¶ In ea. glo.ibi,ꝛ talis scriptura supple quando cōstat eā scriptā manu scribentis.tñ text.hic videtur etiā appellare autenticā q̄n habet subscriptionē testiū:lʒ nō cōstet eam scriptā manu scribētis:nō facit tñ tunc fidē nisi per testes approbaretur vt hic,voluit litera.ꝛ ideo Doiti.exponebat literā dū dicit scripta vero autentica id est que dicunt̄ ab aliquibus autētica:sed vere nō sunt.hec tñ expositio aliqualiter literā violat:ꝛ forte hec litera habuit respectum ad.l.scripturas que appellat hanc scripturā quasi publicā tñ illa videt̄ intelligēda q̄n cōstat q̄ sit scripta vel subscripta manu eius cōtra quem p̄ducitur,al's non posset dici quasi publica ex quo vere esset priuata ꝛ nō faceret fideʒ:q̄n tñ cōstat potest dici quasi autentica:q̄ ꝑtendens actionē p̄sonalē ex dicta scriptura concurrit cū habente actionē personalem ex instrumento publico.vt ptʒ in.l.scripturas.ꝛ facit.l.fi.C de bo.auto.iudi.poss.ꝛ ff.eo.ti.l.cū vnus. ¶ In ea.glo.ibi in reali vero actione.i.quo ad actionē hypothecariā,que est actio realis:q̄ nō simpliciter sequtur personā sed rem quocūq̄ vadat.insti.de actio.§.oēs.ꝛ.§.item seruiana.ꝛ hypothecaria oritur ex obligatiōne bonorum facta per debitorē in instrumento publico vel priuato,ꝛ olim poterat interueniri etiā cōtra titium extraneum possessorē rei obligate:etiā non discusso principali debitore.licet hodie secus.in.l.distractis.ꝛ in autē.hoc si debitor.C.de pigno.ꝛ sic vult in effectu glo.q̄ si in scriptura priuata debitor p̄misit reddere debitum et obligauit oīa sua bona vel certaʒ rem vel in instrumēto publico alteri similiter obligauit q̄ tunc ꝑferetur habens hypothecam ex instrumēto publico habēti ex scriptura priuata,licet sit posterior tpe hypotheca publici instrumēti:saluo nisi priuatū instrumentum seu priuata scriptura haberet subscriptionē triū testiū vel amplius:q̄ tunc ꝑferetur hypotheca ex scriptura priuata habenti hypothecā ex instrumēto publico dūmodo hypotheca que esset ex scriptura priuata esset prior tpe quā sit hypotheca ex publico instrumento:ꝛ sic hoc casu talis scriptura priuata si de illa

13 constet,†habet viʒ publici instrumēti.vt ptʒ in.d.l.scripturas. Forte tñ nō sufficeret cōstare per solaʒ cōfessionem debitoris,q̄ posset fieri fraus ꝯtra habentē publicū instrumentuʒ.facit quod habetur in.l.repetitā.ff.de fide instru.sed forte requireretur etiā q̄ approbetur per testes.ꝛ illi forte etiā sufficerent sine confessione debitoris. ¶ In ea.glo.ibi ea que scripserunt supple quando constat illa scriptura per eos.vt.s.dixi. ¶ In ea.gl.ibi ad cōmodum vero minime.nam licet confessioni stetur cōtra se:non tamen pro se.s.de confes.c.fi.dicit tamē Bar.in.d.l.admonendi q̄ scriptura priuata interdū facit aliquā presumptionem vt in scriptura facta in libro rationū confecto per aliquem: postea defunctum qui reputatus est bone opinionis ꝛ bone fame.licet nō p̄bet plene nec semiplene.ex quo est p̄ ipso scribente.ꝛ sic cū alijs adminiculis possit iurare per.l.instrumēta.cū alijs alleg.in glos. Et per predicta habes expeditam glo.istam primā quatenus intelligitur de priuata scriptura que appellatur apodissa.Nico.tamen de mata.vt refert Io.an.in.d.§.nūc dicendū.dicit q̄ quando priuata scriptura fit in moduʒ instrumēti vt fit apodissa:q̄nq̄ est omnino priuatū instrumentū quādoq̄ quasi publicum.vt quia habet alterā de.vij.suppletionibus.Prima est s̄m eū maior solēnitas:vt q̄ habet subscriptionē trium testium bone opinionis ꝛ fame qui cognoscunt cōtrahentes seu partes cū al's in instrumēto publico sufficiāt duo etiā si nō cognoscūt ptes.nā valet instrumētum publicum:licet duo tales sint scripti per notarium:corā quibus dicitur res gesta.facit quod dixi.s.de testi.cuʒ causam.ꝛ qd̄ no.per Bart.in.l.fi.§.j.C.de iure deliberan. Sed aduerte licet Io.an.ꝛ Nico.nō dicant nō sufficit istud supplementum si negetur scriptura nisi testes deponāt pro illa vt superius dixi.Scdm̄ supplemētum est maioris autoritatis:vt si interueniat sigillū autenticum superius.nam tunc scriptura priuata facit fidem in his que spectant ad officiū ipsius superioris.s.de p̄ba.post cessionem.vbi plene de materia,in alijs nō nisi aliud habeat ꝯsuetudo.j.e.c.cū dilectus.Tertiū supplemētū est ꝯscriptio vel subscriptio.i.q̄n scriptura priuata est scripta manu eius cōtra quem producitur vel saltem subscripta per eum:sed certe vt ipse etiam tangit nō faceret fidem nisi constaret q̄ ab ipso scripta vel subscripta esset,de quo etiam superius dixi.Quartum supplementum est iudicis examinatio vt quādo iudex examinat testes super veritate cōtētorum in scriptura priuata.ꝛ facit dicta testiū redigi in publica monimenta.l.publicati.C.de testamen.sed certe tunc potius datur fides dictis testiū publicatis q̄ scripture priuate.

14 Quintū supplementum est loci deputatio,† vt quādo scriptura est sumpta de archiuo publico seu de camera actorū in publico deputata.nam illa facit fideʒ si eā constat de archiuo publico sumptā.in aut.ad hec.C.de fide instru.Sextum supplemētum est tpis obseruatio:vt quando ab antiquissimis tēporibus data est fides tali scripture:vt cōtingit in scripturis veteris ꝛ noui testa.ꝛ in scripturis Aristote.ꝛ similibus.Septimum est loci cōsuetudo:quia si consuetudo loci haberet q̄ scripture priuate habēti certū signum de publicis impressum daretur fides faceret fidem per.c.cuʒ dilectus.j.eo vbi aūt scriptura priuata non habet aliquod ex supplementis predictis dicit̄ omnino priuata ꝛ non p̄bet aliquid ad fauorem scribentis ad preiudiciū autem tertij similiter nō probat.facit tamen presumptionē quādoq̄ maiorem:quādoq̄ minorem s̄m qualitatē persone scribētis s̄m euʒ ꝛ certe si bene ponderes modicā vtilitatē habes in materia predicta sua:ꝛ hec sufficiant de priuata scriptura que dicit̄ apodissa.

15 ¶ †In epistola vero breuiter cōclude q̄ si data est per presenteʒ presenti,q̄ fieri potest vt p̄bat̄ in.l.titius.ff.de cōsti.pecu.ꝛ etiam satis de se patet.tunc dicas idem in apodissa.Si vero missa est per absentem absenti,tunc dicas idem quod dictum est de apodissa:quia non probat si negetur nisi aliter probetur scripta de manu mittentis epistolā.dicit tamē Bar.notabiliter in dicta.l. admonēdi ꝛ in dicta aut.ꝛ si contractus.ꝛ in.dicta.l.nuda q̄ cōparatio literarum hoc casu plene probabit quia in illa nihil reperitur immutatum:sed solum in apodissa.vt patet in tex.in dicta aut.de fide instru.§.si quis igitur.et.§.sed ꝛ si quis. ¶ Item non est eadē ratio quia magis est imputandū recipienti apodissam si non facit illam solennizari in presentia testium.quā recipiēti epistolam cum sic facere possit ex quo mittens est absens quod diligenter nota.ꝛ hec sufficiant de epistola.

16 ¶ †Circa tertiam videlicet circa librū rationum conclude q̄ aut liber rationum continet aliquid p̄ se:aut aliquid contra se aut aliquid tendēs ad preiudicium tertij.Primo casu non facit fideʒ per.l.rationes.ꝛ.l.instrumenta.C.de proba.quia confessioni p̄ se non statur:vt plene notat̄ in.c.fina.s.de confes.qd̄ intellige s̄m Nico.de matarel.nisi ex quantitate ꝛ qualitate rei,de qua agitur aliud posset presumi. Puta si forte tutor vel negotiorum gest.in.l.rationum scripsisset aliquid expendisse in refectionē alicuius edificij vel in alimēta ꝛ doctrinā alicuius pueri de cuius ꝑfectione cōstaret:cū talia sine expēsa fieri nō ꝯsueuerūt.l.fi.C.de ali.pupil.pstā.ꝛ ideo poterit esse adeo moderata quātitas q̄ attēta qualitate facti etiam credet̄ p̄ ipso scribēte.saltē cū iuramēto.facit qd̄ no.Cy.in simili in.l.id q̄d pauperibus.C.de episco.ꝛ cle.ꝛ in.l.pe.C.de donatio. ¶ Scdo casu q̄n ꝯtinet aliqd contra scribentē tunc ꝑ̄iudicat ei: dūmodo cōstet librū esse scriptū per eū,per ea q̄ dicta sunt superius in glo.ꝛ si neget̄ librū esse scriptū eius manu poterit probari per cōparationē lrarū.que hoc casu etiā hodie faciet plenā fidem q̄ in ipso libro rationū nō reperit̄ in antiquū immutatū,sed solum in apodissa.vt superius dixi.nec etiā eadē est ratio vtrobiq̄ cū facilius possit fieri vna falsa apodissa q̄ falso cōfici vnū librū rōnū vt de se ptʒ.ideo in lib.rōnum etiā hodie cōparatio plene p̄babit.ꝛ hoc etiā tenuit Bart.in.d.l.admonēdi.ꝛ in.d.autē.ꝛ si ꝯtractus.ꝛ in.d.l.nuda. ¶ Tertio casu q̄n ꝯtinet aliquid ad preiudiciū tertij.tunc dicit Bar.q̄ si esset liber rōnum cōfectus ab habēte autoritatē de publico vt erant olim libri argētariorū qui de publico deputabātur ꝛ iurabāt fideliter facere officiū tunc faciebāt plenā fidē.l.quidā.§.nummularios.ꝛ qd̄ ibi not.ff.de edē. ꝛ per hoc videt̄ q̄ libri campsorū ꝛ mercatorū moderni tpis quia nō eligunt̄ de publico q̄ non faciāt plenā fidē ad preiudiciū tertij.videt̄ tñ velle glo.ibi ꝛ Bar.q̄ faciāt saltē semiplenā p̄bationem:q̄ cōsueuerunt saltē massarius artis sue prestare iuramentum de fideliter se habēdo in exercitio artis sue.nā s̄m Bar. sicut viue voci eorū starēt ad semiplenā p̄bationē cū vnus testis faciat semiplenā.vt no.in.d.l.admonēdi.ꝛ.j.de iureiurā.in.c.fi.ita videt̄ q̄ libris eorū ad p̄iudiciū tertij.ex quo de ipsorū scribentiū cōmodo nō agitur credatur semiplene q̄ tenuit ipse Bart.in.d. l.admonēdi.ꝛ sic s̄m eū seruat ꝯsuetudo qd̄ dicit p̄cedere quādo mercator cuius est liber ꝛ persona fide digna ꝛ nō suspecta alias secus per.l.si quis ex argentarijs.§.j.ff.de eden. ¶ Sed aduerte q̄ forte vt al's etiam tetigi in.d.l.nuda.ff.de donat.de iure non procedit hoc dictum quia non reperitur iure cautum.Immo potius oppositū cum regula sit q̄ priuata scriptura non faciat fideʒ etiā semiplenā.licet faciat aliqualē presumptionē vt patet in.l. instrumenta.C.de proba.ꝛ superius etiā dixi.nec videtur bona ratio differentie qd̄ si crederetur viue voci ipsius mercatoris tunc faceret semiplenā p̄bationē q̄ similiter ideʒ debeat dici in eius priuata scriptura: quia q̄n deponeret corā iudice,deponeret cuʒ iuramento ꝛ sub forma testimonij.facit.s.de testi.in.c.tuis vn.

debebit deferre iuramẽtũ ipsi reo qui dicitur scripsisse q2 ve-
risimiliter ipse melius est informatus de facto suo ꝙ aliꝰ: ⁊ iõ
potiꝰ debet deferri: ex quo verisimiliter melius presumitur
scire veritatẽ de quo plene in.d.c.si.de iure iuran.⁊ in.d.l.admo
7 nẽdi. ¶ † Sed hic restat dubium, an hodie plene probent teste
qui dicũt se interfuisse quãdo scripsit: ⁊ certũ est ꝫ oẽs ꝙ si te-
stes concordãt cũ cõparatione literarũ ꝙ tunc sit plena proba-
tio: sed vbi solũ testes sunt ꝓducti: nec facta est cõparatio est
dubiũ an plene ꝓbent hodie ẽm ius aut. Bar.i.d.l.admonẽdi
⁊ ẽt in autẽ.⁊ si cõtractꝰ.C.de fide instru.⁊ in.l.nuda.ff.de do-
na.tenet ꝙ nõ ꝓbãt plene sed semiplene ex eo q2 possent deci-
pi in visione scripture: ⁊ ideo solũ semiplene probabũt: quãdo
deponãt se vidisse scribi.secꝰ si deponerẽt sup contractu: vt q2
dicerẽt ꝙ vidissent titiũ deponere cẽtũ apud seium: q2 tũc be-
ne plene ꝓbarẽt.facit qd no.gl.in.§.si quis igit.⁊.§.sed ⁊ si qs
in autẽ.de fide inst. Sed aduerte ꝙ durũ videt esse dicere ꝙ te-
stes nõ ꝓbẽt si dicãt se fuisse presentes quãdo ille scripsit ⁊ vi-
disse illũ scribere cõsiderato ꝙ reddũt causã dicti sui per sen-
sum ꝓpriũ ⁊ per sensum appropriatũ actui, de quo queritur.⁊
sic debẽt testes ꝓbare plene per id qd not. Inno.s.de testi.cũ
causam.⁊ qd notatur per do.in.l.testiũ.C.de testi.⁊ ꝓ ista pte
videt etiã casus expressus in.d.§.sed ⁊ si quis.in autẽ.de fide
inst.vbi aperte litera videt velle tales testes ꝓbare: ⁊ ꝙ in hoc
nõ vult innouare ꝓbationẽ antiqui iuris.⁊ si hoc casu concur-
rat ꝓbatio per cõparationem literarũ bene est: sed videtur po
tius esse pro cautela.vt videtur velle tex.i.d.§.sed ⁊ si quis.cir
ca fi.⁊ voluit etiã Cy.in.l.comparationes.ad fi.de fide instru.
ista opinio quã etiã sequitur Hosti.⁊ Joã.post eum videt for
te de iure verior.licet Bart.in locis preallega.quẽ sequit etiã
hic do. Anto.tenuerit cõtrariũ.de quo etiã dixi in.d.l.nuda.
ff.de don. ¶ In ea.glo.ibi: dũmodo pretiũ supple subscriptio
ne fuerit fulcita.vt.j.sequetur.⁊ supple vel dũmodo sit subscri
pta per partem, de cuius preiudicio agitur, licet per aliũ nõ es
set subscripta.⁊ sic ptꝫ ꝙ scriptura scripta manu tertij si est sub
scripta manu partium vel etiã manu partis, de cuius preiudi
cio agitur.ista preiudicat licet sit scriptura priuata: qd intelli-
ge dũmodo constet illam subscriptã per ipsas partes vel per
partẽ de cuius preiudicio agitur.et dicetur cõstare quando cõ
stat per cõfessionẽ ipsarũ partium vel ipsius partis de cuius
preiudicio agitur. Si autẽ negatur per partem de cuius ꝑiudi
cio agitur: tunc poterit cõstare per testes qui interfuerũt sub
scriptioni,⁊ viderunt illa fieri vel per comparationẽ fiendam
ad ipsam subscriptionẽ: non dico ad ipsam scripturam ex quo
est scripta manu tertij.⁊ an testes ⁊ comparatio bene probent
dic vt.s.dixi in ꝑcedenti casu quãdo tota est scripta ab aduersa
8 rio. ¶ † In ea glo.ibi vel testium subscriptione.⁊ sic vult glo.
ꝙ scriptura facta manu tertij, si habet subscriptionẽ testiũ li-
cet nõ habeat subscriptionẽ partiũ ꝑiudicet: sꝫ certe istũ casũ
nõ reperio bñ de iure expssũ.nã tex.in.l.scripturas loqt qñ scri
ptura tota ẽ scripta manu ptis vł si ẽ scripta manu tertij sꝫ sub
scripta manu partis testibꝰ adhibitis vel nõ adhibitis.⁊ sic si
ue habeat subscriptionẽ testiũ siue non.⁊ similiter text.in au-
ten.de fi.instru.in.§.si quis igitur.⁊.§.sed ⁊ si quis, si bene põde
rẽtur non ponit casum gloss.dictũ tamẽ glo.potest in se sustine
ri.si scriptura tertij sit scripta de partium volũtate.⁊ hoc forte
attestãt etiã testes in sua subscriptione: quia dicant se subscri-
psisse de volũtate partiũ ⁊ fuisse ꝑsentes qñ de volũtate partiũ
dicta scriptura fuit ꝯfecta.⁊ ista talis scriptura sic subscripta ꝑ
testes tñ si negeẽ ꝑ illũ cõtra quẽ producitur, nõ probat cum
sit priuata scriptura nisi approbetur per testes qui recognoscãt
suas subscriptiones ⁊ dicãt se interfuisse ⁊ vidisse quãdo dicta
scriptura fuit facta de partiũ volũtate ad comparationẽ autẽ
literarũ hoc casu nõ poterit recurri ex quo scriptura est scripta
manu tertij ⁊ nõ est subscripta manu partium seu partis de cu
ius preiudicio agitur. ¶ Et aduerte q2 inquãtum dixi ꝙ scri-

a ¶ In.e.gl. has glo.do. Feli. expedit per conclusiones et limitationes.

ptura priuata negetur: potest probari ꝑ testes subscriptos vel
etiã nõ subscriptos qui dicant se interfuisse ⁊ vidisse illã scribi.
etiã hoc videtur hic tenere Hostien.⁊ Joan.an.post eũ super
9 hac glo. ¶ † Itẽ aduerte ꝙ vbi scriptura priuata producit cõ-
tra aliũ cuius manu dicit scripta ne si negatur nec aliter ꝓbet
tunc ex quo est priuata nõ facit plenam fidem: quinimo nec se
miplenã: sed bene facit aliqualem presumptionẽ: quia non est
verisimile ꝙ quis faciat vnã falsam apodissam ꝓpter rationẽ
pene falsi: cum posset etiã pro veritate eruenda ad illã fieri cõ
paratio.facit qd habet in autẽ.de fide instru.⁊ cau.in.prin.⁊.§.
si vero aliquid tale.⁊ ideo ẽm Bar.in.d.l.admonẽdi.dicta pri-
uata scriptura licet sit negata ⁊ aliter nõ probata facit aliqualẽ
presumptionem que cum alijs adminiculis posset adiuuare.l.
10 instrumẽta.C.de ꝓbati. ¶ Itẽ aduerte ꝙ vbi scriptura priua
ta habet subscriptionẽ ꝑtiũ tñ vel testiũ tñ.procedunt que su-
perius dixi: q2 ẽm Bar.i.d.l.admonendi.⁊ in.d.autẽ.⁊ si ꝯtre
ctus.cõparatio nõ ꝓbat plene.sed semiplene: nec similiter te-
stes ꝓbant plene, sed semiplene.qd tñ vltimũ an procedat supe
riꝰ dixi.dicit tñ i.d.l.admonẽdi.ꝙ tãta posset esse autoritas
testiũ ꝙ facerẽt plenã fidẽ.⁊ similiter tãta posset esse autoritas
cõparationis ꝙ ei crederet.⁊ sic dicit hoc arbitrariũ per id ꝙ
habet in.d.autẽ.de fide instr.§.si vero aliquid tale.cũ seq. Sed
certe si ponderet mens illius tex.aliter loquitur.nam dicit qd
si negeẽ scriptura priuata ꝙ stãdũ erit dicto testiũ siue subscri
ptorũ siue nõ.dummodo dicant se interfuisse ⁊ vidisse scribi
scripturã vt ptꝫ in.§.sed ⁊ si quis.in autẽ.⁊ demũ.circa.fi.§.
subdit ꝙ si ẽt cõcurrat cõparatio tẽdẽs ad idẽ cũ dicto testiũ
ꝙ tunc clarior erit ꝓbatio. Demũ subdit in.§.si vero aliqd ta
le.quid iuris si cõparatio tẽdat ad finẽ opposi tũ eius qd dicũt
testes qui attestãt pro scriptura,⁊ concludit ꝙ potius creden
dũ est viue voci testiũ ⁊ scripture producte ꝙ̄ cõparationi li
terarũ tẽdẽti ad oppositũ nisi ex circunstãtijs aliud iudici vide
ret: vt q2 forte tanta esset dissimilitudo literarum ꝙ redderet
merito suspectũ testimoniũ testiũ vt ptꝫ ex.d.§.si vero ali-
quid tale.cõiuncta gl.⁊ sic apparet ex mẽte iliꝰ tex.ꝙ regulari
ter ⁊ i dubio credẽdũ est testibꝰ ad plenã probationẽ ꝙ voluit
etiã Hos.⁊ Jo.an.hic post eũ.vt.s.tetigi. Si aũt scriptura pri
uata habet subscriptionẽ partiũ ⁊ testiũ.tunc dixit Bar.in.d.
l.admonẽdi.⁊ in.d.aut.⁊ si cõtractꝰ.ꝙ si negetur dicta scriptu
ra ꝓbabit plene per dictũ testiũ ex eo, q2 ẽm eum tunc de faci-
li nõ possunt errare per tot subscriptiones ⁊ sic intelligit.l.scri
pturas.C.qui po.in pigno.ha.secꝰ sꝫ eũ quãdo habet subscri-
11 ptionẽ partiũ tñ, vel testium tñ.vt superius dixi. ¶ † Item
dicit hoc casu cõparationẽ literarũ facere plenã fidẽ.per.d.l.
scripturas.⁊ istud tenuit i.d.l.admonendi.⁊ in.d.aut.⁊ si cõ-
tractus. Sed aduerte quia lꝫ hãc opin.sequatur hic do. Anto.
tamen nõ videtur verũ: quia paria sunt scripturã esse scriptam
manu partiũ ⁊ subscriptã a testibus vel scriptã esse manu ter-
tij ⁊ subscriptã a partibꝰ ⁊ testibus.vt aperte ꝓbatur in.d.l.
scripturas. Sed eo casu quo scriptura est scripta manu partiũ
⁊ subscripta a testibus.cõparatio nõ facit plenam fidem vt est
tex.in.d.§.sed ⁊ si quis.in aut.de fide inst.ergo nec faciet plenã
fidem quando erit subscripta a partibus ⁊ testibus.⁊ sic dictũ
Bar.nõ videtur ꝓcedere: nisi velles dictũ suũ restringere quã-
do scriptura est scripta de manu partiũ.⁊ etiã subscripta a pti
bus ⁊ testibus.sed certe illũ casum nullatenus reperies in di-
cta.l.scripturas.⁊ sic eius opinio iure nõ probatur: imo potiꝰ
oppositum per ea que supra dixi. ¶ Item etiã aduerte q2 ipse
idem Bar.in.l.nuda.ff.de dona.aliter dixit.nã ibi contradicit
ꝙ aut scriptura priuata habeat subscriptionẽ partiũ ⁊ tũc cõ-
paratio literarũ bene plene ꝓbabit.vt i.d.l.scripturas aut nõ
habet subscriptionẽ ambarũ partiũ.et tunc non plene probat
sꝫ semiplene.⁊ sic aliter fuit locutꝰ ꝙ̄ i.d.l.admonẽdi.⁊.j.d.au
tẽ.⁊ si cõtractꝰ. Sed certe etiã ꝑdicta opi.videt vera.q2 vt dixi
paria sunt scripturã esse scriptã manu partiũ vel manu alteriꝰ
⁊ subscriptã ꝑ ipsas partes: vt ptꝫ in.d.l.scripturas.⁊ voluit
etiã Jo.an.post. Nico.de mata.in addi. Spe.e.ti.§.nũc dicẽdũ
in ma. addi.in tertio supplemẽto priuate scripture: cũ igit ꝯpa
ratio nõ faciat plenã fidẽ qñ scriptura est scripta manu partiũ
vt ptꝫ in.d.§.sꝫ ⁊ si quis.ergo nec etiã faciet plenã qñ ẽ subscri
pta manu partiũ.nec potes dicere Bart.loqui qñ scriptura est
scripta manu partiũ,⁊ etiã per partẽ subscriptã: q2 istũ casũ ñ
reperies in.d.l. scripturas.per quã Bar.mouetur.⁊ sic eiꝰ opi
nio iure nõ probat.imo potius oppositum ꝑ ea que.s.dixi.
¶ Itẽ etiã aduerte.q2 ꝙ dicit.in.d.l.de ptiũ subscriptione.
Intelligo qñ in scriptura cõtinentur aliqua que possunt affer
re preiudiciũ vtriq; parti, sed vbi solum cõtineret aliquid ten-
dens ad preiudiciũ vnius partis tũc videret sufficere ꝙ scriptu
ra sit scripta per illum de cuius preiudicio agitur vel per illũ
subscripta ꝑ id qd no.in simili.s.c.px.⁊ in.§.nos autẽ.in autẽ.
de tabel.vbi patet ꝙ quãdo notarius cõficit instrumẽtũ si tẽ-
dit ad vtilitatẽ ambarũ partium debet esse ab ambabus roga
tus si autẽ alteriꝰ tñ tunc sufficit ꝙ ab illa sit rogatus. ¶ In
ea.gl.ibi fulcita sint supple ⁊ constet scripturam esse scriptam
vel subscriptam per cõfessiones partis cõtra quam producit
vel per testes vel comparationem eo modo quo superius dixi:
nã alias si negaretur nõ faceret fidẽ plenam nec semiplenã: sed
quãdam presumptionem.vt.s.dixi facit ꝙ no.per gl.in dicto
12 §.si vero aliquid tale.⁊ in.§.seq.in autẽ.de fide inst. ¶ † In ea.
a gloss.ibi in actione personali: id est in actione ex eo contractu
que oritur in contractu in priuata scriptura que potest inten-
tari contra personam debitoris ⁊ eius heredẽ vniuersalem nõ
contra tertiũ.⁊ ideo dicitur actio personalis: quia respicit per
sonam ipsius debitoris.facit quod habetur institu.de actio.§.
j.⁊ in.l.j.§.si heres.ff.ad trebellia.vnde si quis confitetur in scri

de nimirū tunc si faceret semiplenā ꝓbationē: sed scriptura pri-
uata sit extra iudiciū. ideo nō videt̄ facere semiplenā. sicut nec di
ctum testis depositū extra iudiciū. Et ꝑ hoc etiā facit qd̄ habet̄
17 in. §. si vero in auf. de fide instr. vbi videt̄ velle magis † credēduz
esse viue voci ꝙ̄ priuate scripture. Fateor tn̄ si cōsuetudo vel sta
tutū loci disponeret id qd̄ dicit Bar. esset ei standū. per id ꝙ ha
betur. j. e. cū dilectus. nā etiā interdū statutū ⁊ ꝯsuetudo loci ha-
bet ꝙ liber rationū mercatoris plene ꝓbet, nedū cōtra se: sꝫ etiā
pro se vt est in ciuitate ista. certis tn̄ solennitatibus obseruatis. ⁊
tunc standū est statuto per ea que superius dixi. ¶ Itē aduerte
inquātum dixi de iure cōi librū rōnū non facere fidem in his que
sunt ꝓ scribente. Fallit in aliquibus casibus. primus est qn̄ cōti-
net aliquid dependens mere a volūtate scribētis: vt si scripsit se
expendisse aīo repetēdi expensas quas fecerit. nam si constat de
expensa credetur ꝙ aīo repetēdi fecerit. ex quo in lib. sic cōtinet̄,
quia id pendebat a sua voluntate. vt ꝓbatur in. l. ne seruus. ff. de
ne. gēn. Fallit scdo qn̄ ex qualitate ⁊ quātitate rei de qua inscri
ptura fit mētio: verisimiliter presumi pot ꝓ ipsa scriptura. vt si
scripsit se expēdisse in alimētis ⁊ doctrina pueri quē constat pro
fecisse in doctrina. nā talia nō fiunt sine expēsa. l. fi. C. de ali. pu-
pil. prestan. vnde tā moderata poterit esse quātitas ꝙ iudex sta-
bit dicte scripture. presertim cum iuramēto scribētis. vt superiꝰ
etiā tetigi post istico. de mata. ⁊ idem in fini. Fallit tertio quādo
scriptura que est pro se est cōnexa ei que est cōtra se ⁊ ab illa com
mode separari nonpotest. naꝫ tunc si aduersarius vult stari con-
tra scribētem, stabit etiā ꝓ ipso scribēte p. l. etiā. §. j. ff. de minor.
⁊ no. Bar. in. d. §. numularios. Quarto fallit quādo cōsuetudo
sic se haberet per ea que habētur in. d. c. cū dilectus. j. eo. Quin-
to fallit in libro rationuꝫ scripto per habentē autoritateꝫ ex pu
blico vt argentarij olim habebāt: tūc videtur velle gl. in. d. §. nu
mulararios. ꝙ etiā staret̄ pro ipsis scribētibꝰ in dictis libris. sꝫ
Bar. ibi tenet oppositū: quia regula est ꝙ non debet stari dicto
alicuius pro se. l. de etate. §. j. ff. de inter. actio. Et not. s̄. de con-
fes. c. fi. ideo intelligit glo. qn̄ rō esset cōnexa ita ꝙ nō bene posset
separari scriptura ꝓ se ab illa q̄ ē ꝯ se. facit qd̄ no. idē Bar. l. l. au
relius. §. ideꝫ questij. ff. de liber. lega. ⁊ qd̄ not. in. l. si quidem. C.
de dona. ante nuptias. Tu potes addere ꝙ etiā fallit in casibus
de quibus ꝓxime dixi: quia eadem est ratio in casu isto. imo for-
tior, ex quo liber est scriptus ab habēte autoritateꝫ de publico.
18 ¶ † Ultimo pro complemento materie aduerte quia vt tetigit
Jo. an. post istico. de ma. in addi. Specu. eo. ti. §. nunc dicendum
in mag. addit. reperitur liber rationū triplicis speciei. nam qui-
dam est liber rationū confectus ab habente autoritatem de pu-
blico ad scribendum. vt erant olim argentarij. ⁊ tunc talis liber
debebat habere diem ⁊ consulem seu diem mensem ⁊ annū ⁊ sub
scriptionē scribentis. solennitas autē testium vel alia nō requi-
rebatur sicut nec in libro censuali. facit. s̄. de ꝓbat. cum causam ⁊
ff. de ꝓba. in. l. sensus ⁊ credebatur cōtra se: ⁊ etiā ad preiudiciuꝫ
tertij. vt sic scribebat quomō tu soluebas hospiti tuo. x. pro pē-
siōe pro se autē an crederet̄ dic vt superius dixi. ⁊ per istud dicit
Bar. in. d. §. numularios. ꝙ libris rationū illorum qui deputan
tur de publico ad colligendum gabellam debet plene credi ea-
dem ratione sicut libris argentariorū ⁊ isto casu ꝓpter publicam
autoritatē scriptura trahit ad se dominiū charte licet dn̄o char-
tarum debeat satisfieri de pretio per id qd̄ habetur in. l. iij. §. pe.
ff. ad exhi. ¶ Scd̄a species librorū est qn̄ quis ratione officij qd̄
quis habet ex vigore contractus vel quasi: tenetur librū cōfice-
re, vt in tutore ⁊ curatore ⁊ in gerente negotia alterius. facit. l. j.
§. nunc de offi. ⁊ qd̄ ibi no. ff. de tutelis ⁊ ratio. distrahen. ⁊ iste li
ber debet habere eandē solēnitatē quā dixi de libro precedenti.
⁊ debet scribere illā que recipit ⁊ ex qua causa ⁊ quantum expē-
dit ⁊ ꝓpter qd̄, ⁊ potest etiam per aliuꝫ scribere, argu. l. ita aūt. §.
gessisse. ff. de admi. tuto. ⁊. j. de regu. iur. qui per alium lib. vj. cui
etiā dn̄s tenebitur satisfacere de labore fm̄ istico. de mate. ⁊ simi
liter de pretio charte. Et aduertendum ꝙ hoc casu ex quo nō ha
bet autoritatem publicā ad describendū scriptura cedit charte.
insti. de re. diui. §. litere. ⁊. l. qua ratione. in. §. litere. ff. de acqui. re
rum do. ⁊ ideo liber rationū erit illius cuius est charta. tamē do
minus cuius negotia sunt gesta poterit petere librum exhiberi
per actionē in factū satisfaciendo de ꝑ̄tio charte, per. l. iij. §. pe. ff.
ad exhiben. quādo esset apud tertium: sed quādo esset penes tu-
torem vel alium administratorem posset peti actione ex eo con-
tractu vel quasi: ⁊ sic actione tutele contra tutorem. vt notatur in
dicto. §. nunc de officio. ⁊ in. d. l. quedam. §. numularios. de edē.
sed argentarius tenebatur edere per titu. de edē. offi. iudi. et si
non debebat poterit agi contra euꝫ actione in factum ad interes-
se ex illo edicto. vt patet ex nota. in dicto. §. numularios. ⁊ in. l. j
C. de eden. ⁊. l. si quis ex argentarijs. §. pretor. ff. de eden. ⁊ huic li
bro confecto per tutorē vel alium administratorem. creditur con
tra se etiā si non haberet solennitateꝫ diei vel mensis aut anni vt

¶ Fallētie ad regulam qd̄ liber rōnum nō faciat fidem.

voluit istico. de mata. in addi. predicta. An autē pro se sit credē
dum dic vt superius dixi. ¶ Tertia species libri rationū, est qn̄
de voluntate partium aliquis scripsit librū rationū. nam si hoc
cōstet debebit ille seruare solennitates de quibus dixi. s̄. ⁊ crede
tur ad preiudicium ipsarū partiū. ex quo sic voluerunt per illuꝫ
librum cōfici. facit. l. theopompus. ff. de dote preleg. An autem
crederetur per se dic ꝙ non nisi in casibus de quibus superius di
xi. ⁊ isto casu quia scriptura est priuata ⁊ non habet autoritateꝫ
de publico, scriptura cedit charte, ⁊ ideo liber esset illius cu-
ius est charta, tamē tenebitur edere ipsis ad quos pertinet, satis
facto sibi de ꝑ̄tio charte. per ea que. s̄. dixi etiā cogetur per actio
nem mādati ex quo suscepit mādatum ad scribendum facit. l. j.
19 ff. mandati. ¶ † Et adde etiaꝫ ei quod dixi de epistola quia illa
facit fidem si haberet sigillum autenticum fm̄ Bar. in. d. l. nuda
qd̄ intellige fꝫ no. in. c. post cessionem. de ꝓba. plus voluit Spe.
in titu. de ꝓba. §. fi. ver. x. ꝙ faciet fidem si habeat sigillum priua
tum ipsius scribentis: quia standū est sigillo ipsius scribētis con
tra se. l. ij. C. de re. alie. non ali. quod no. diligenter. ¶ In glo. ij.
ibi seruus publicus. i. qui publice seruit ⁊ seruire debet omnibꝰ
20 requirentibus euꝫ in faciēdo scripturas seu instrumenta, † non
autē intelligas ꝙ notarius posset esse seruus quia imo omnino
debet esse liber. l. generali. C. de tabu. lib. x. ¶ In glo. appareat
ibi ratione subscriptionis supple: q2 notarius debet se subscri-
21 bere in fide instrumēti † debet etiā subscribere testes ipse tabel-
lio. Item debet apposuisse annos dn̄i indictionem diem ⁊ men
sem ⁊ nomen imperatoris in terris imperij vel pape in terris ⁊
clesie, nisi aliud haberet consuetudo ⁊ etiā signū notarij si sit cō-
suetudo per ea que dixi. s̄. c. proxi. als non diceretur instrumen-
tum esse in forma publica. per id quod notatur per glo. in. l. gene
rali. de tabel. li. x. ⁊ in auf. vt prepo. nomē. impera. colla. v. ⁊ per
22 Jo. an. super data sexti lib. in nouel. ¶ † In glo. fin. de materia
sigilli tangit hic Inno. ⁊ Spe. in titu. de ꝓba. §. fi. ver. x. vbi con-
cludit ꝙ sigillum episcoporū ⁊ superioruꝫ prelatorū vt archiepi
scoporum ⁊ patriarcharū ⁊ similiter alicuius principis secula-
ris dicitur esse sigillū autenticū. vt etiā si apponātur in scriptu-
ris super factis alienis credatur. ⁊ idē dicit in sigillis abbatum
magnorū secꝰ in paruis abbatibꝰ ⁊ etiā in sigillis decanorū vel
archidiaconorū. fatet̄ tn̄ ꝙ sigillus inferiorū prelatorū ab ep̄o ha
bentiū iurisditionē credit̄ in his que spectant ad eorum iurisdi-
tionē vel officium vnde credetur litere eorum citatorie alicuius
cum eorū sigillo. ⁊ etiā si delegent causam alicui: ⁊ etiā in his q̄
essent parui preiudicij: vt in his que essent testimoniales super-
moribus alicuius. de quo dic vt ibi plenius tangit. Et circa istā
materiā sigilli primo est videndū ꝙ dicatur autenticū seu publi
23 cum. de quo dic vt in gl. ⁊ statim etiā tetigi. ¶ † Scd̄o est viden-
dum de modo ⁊ forma sigillādi cōclude ꝙ cautū est sigillātē scri-
bere quō sigillū apposuit per. l. si vnus. C. de testa. Alij tn̄ dicūt
ꝙ sufficit si in charta apponatur sigillū etiā si apponens nō fa-
ciat mentionē ꝙ apposuerit. alleg. j. eo. inter dilectos. sed hoc in
telligit verū Inno. si talia essent sigilla quibus esset credendum.
vt sigilla ep̄orū ⁊ aliorū prelatorū iurisditionem habentiū. alleg.
xj. q. iij. cure. ⁊ sic transit Jo. an. ⁊ do. Ant. posses dicere ꝙ testis
qui habet sigillare in testamēto in scriptis oīno debet se subscri
bere ⁊ facere mentionē, quō sigillum suū apposuit per. l. hac con
sultissima. C. de testa. sed si quis mitteret epistolā alteri suo sigil-
lo sigillatā nō videt̄ ꝙ sit necesse ꝙ exprimat se sigillū apposuis
se per id qd̄ habetur in. l. ij. C. de re. alie. nō alie. ⁊ per id qd̄ nota.
24 Specu. in. d. ver. x. ¶ † Tertio est dubiū quale debet esse sigillū
dic ꝙ debeat habere characteres ipressos vel insignia seu arma
sigillantis vel nomen eius. j. eo. inter dilectos. ⁊ ideo cū corrigia
vel alia re que nō habet scripturā non possec sigillari. ff. de testi.
l. ad testiū. debet tn̄ esse sigillū autenticū qn̄ interponitur princi-
paliter ad prestandā autoritatem scripture: secus si secūdario id
cōtingit: vt in teste se subscribente ⁊ sigillum suū apponente et
non est differentia an quis annulo habenti predicta vel sigillo
25 quis sigillet vt hic tangit Innoc. ¶ Quarto est dubiūm an alie-
no sigillo quis possit sigillare: dic ꝙ non si ꝓprio sigillo potest si-
gillare. per id qd̄ habetur in. c. significauit. j. de appel. vbi sigillū
etiam proprium deputatū ad vnum vsum: nihil operatur si im
primatur ad alium vsum posset tamē ex causa quis sigillare alie
no sigillo: vt si non haberet ꝓpriū: ⁊ de hoc faciet mentionem in
subscriptione. l. ad testium. §. si signa. ff. de testa. cum ibi notatis.
26 ¶ † Quinto est dubiuꝫ ex quibus causis fiat sigillatio. dic qn̄qꝫ
in signū cōsensus. s̄. de procura. in. c. j. Quādoqꝫ in signū testimo
nij. l. caius. ff. de pigno. actio. qn̄qꝫ in signū autoritatis prestite.
xij. q. ij. sanctorū. ⁊. c. cū redemptor. qn̄qꝫ in signū confirmationis.
27 j. eo. inter dilectos. §. j. ¶ † Ultimo est dubiū, an possit appo-
ni schedule vacue ita ꝙ faciat fideꝫ quicquid postea scribat̄. In
no hic satis instat. conclude ꝙ si datū fuit mandatū illi cui data
fuit schedula vacua sigillata de certo actu si aliud scribat. falsum
cōmittit

cōmittit ꝛ pena falsi tenetur. Si autē simpliciter sit data vt scri bat id qđ velit tūc fuerunt opiniones, vna ꝙ posset scribere etiā aliū obligando. Alia ꝙ solū posset ponere ꝙ obligaret illū cu ius est sigillū. Tertia ꝙ nihil operabitur dicta sigillatio si con stet schedula vacuā sic datam esse, nec poterit etiā ad preiudiciū eius cuius est sigillū aliquid ponere: qꝛ sigillum dat autoritatem scripture ꝛ scriptura cōtractui, ꝛ ei qđ nōdum est nō potest auto rari. facit. s. de cōsti. cū accessissent. ꝛ qꝛ nō potest autoritas dari rei future. l. itē eorū. §. fi. ff. ꝙ cuiusq; vniuer. nec debet interponi sine cause cognitione. in. q. iij. §. 1patiū. ꝛ qꝛ sic notari9 debet in teresse actui ꝛ audire negotiū. vt in auṫ. de tabel. §. nos autē. ita etiā sigillans debet interesse actui ꝛ scire ꝙ agitur. ꝛ finaliter in ista parte residet Inn. ꝑpter multas absurditates, q̄ ēt possent sequi. de quibus ipse plene hic tangit. ꝛ Jo. an. post eū. Fatetur tū Inno. ꝙ poterit eps cōmittere sigillū alicui honeste persone vt suo noīe sigillet cōtractus ꝛ alia occurrētia. ꝛ tunc talis pote rit sigillare scripturā in his que pertinent ad epz. puta citare, cō mittere causas ꝛ similia. In cōtractib9 aūt aliarū personarū nō deberet sigillū noīe epi apponere nisi eps interfuerit contractui: sed posset ipse cui est cōmissum sigillū si interfuit cōtractui noīe suo sigillum apponere: dūmodo hoc exprimat. Hostię. tū dicit de consuetudine seruari in aliquib9 ciuitatibus ꝙ etiā in absen tia epi talis habens sigillū sigillat noīe epi, quia ex vi consuetu dinis censetur eps esse presens mediante persona ipsius cui ꝯmi sit sigillū qui interest ipsi actui. ꝛ talis cōsuetudo valet ꝛ excusat a pena falsi per. c. cū dilectus. j. eo. vt hic tāgit Jo. an. post Hos. et etiā do. An. post ꝑdictos. ꝛ hec sufficiāt de materia sigilli. de qua hic pleni9 per predictos ꝛ etiaz de tota hac decre. loco eius dem repetitionis quā menti commendabitis.

1 ¶ Rasura circa narrationem fact in rescriptis ad litē nō red dit rescriptū vitiosum quia non est in loco suspecto.
2 Rasura in possessionibus seu nominibus possessionuz an facit priuilegium suspectum. ꝛ nu. 4.
3 Edi debet rescriptum parti aduerse.
5 Rasura an ꝛ quando habeat nocere.
6 Notarius an possit aliquo casu errorē sui instrumēti corrigere.
7 Et si notario data sit a partibus facultas addēdi vel minuendi ad sensum sapientis quid sit acturus.

8 **Ex literis vestris.** Rescriptuz apo stolicū ꝑpter rasu ram in loco non suspecto nō censet̄ vitiosum. h. d. ꝛ est
1 cōis diuisio. scđa ibi dicimus. ¶ † No. ꝙ rasura circa narrationē facti in rescriptis ad litē nō cēsetur in loco suspecto ad reddēdū rescriptū vitiosuz. nec mirū qꝛ n ō simpliciter debet ꝑcedi fm narrationē: sed fm rei veritatē. s. de rescri. sup li teris.
2 ¶ † Itē no. ꝙ priuilegiū nō censet̄ suspectū si rasura est in pos sessionibus: seu noībus possessionū qđ intelligit Inno. procede re in priuilegijs confirmatorijs. secus in originalibus ꝛ collato rijs qꝛ tūc rasura in possessionibus esset suspecta, sicut in instru
3 mento donationis possessionū. ¶ † Itē not. ꝙ rescriptū edendū est parti aduerse: ꝛ etiam eius copia danda. de quo in glo. ¶ In glo. fi. ibi litere suspecte sunt quinimo sunt censende false ex quo
4 falsa est latinitas. vt patet in. c. ad audientiā. hic alleg. ¶ † Sed aduerte quia videtur ꝙ rasura in noīe possessionum dicatur esse in loco suspecto: qꝛ in parte substātiali sicut q̄n est in noīe acto ris rei vel iudicis. nam ꝛ rescriptū ꝛ priuilegium nō debet trahi ad aliā rem q̄ ꝯtentā in rescripto vel priuilegio. s. de rescrip. ad aures. ꝛ. c. si ꝑpter hoc dicit hic Inn. ꝙ id qđ hic dicit̄ ꝙ abrasio in possessionib9 nō reddit priuilegiū suspectū: dꝫ intelligi in pri uilegijs confirmatorijs: quia in illis de facili posset apparere de veritate per instrumentū cōfirmatū per ipsum priuilegiū. secus in priuilegijs originalibus ꝛ collatorijs: qꝛ tunc abrasio in pos sessionibus reddere priuilegium suspectū sicut ꝛ instrumentum donationis possessionis si in possessionibus esset abrasio ꝛ plus etiā dicit ꝙ etiā in rescriptis cō tensiosis abrasio in nomīe posses sionis reddit rescriptū suspectū per rationē in cōtrariū alleg. nō respōdet tū ad istū text. Sed potes dicere ꝙ hic nō fuit abrasio in noīe rei, sed in accessorio ad rez: quia hic non fuit abrasio in no mine capelle sed in iure parrochiali accessorio ad ipsam capel lam: ideo non reddit rescriptum suspectum. Nec similiter reddit̄ suspectū quādo abrasio est in narratione facti: quia etiā si nulla esset abrasio si esset erratū in ea nō ꝑcederetur fm erroneā nar rationum: sed fm veritatē. vt. s. de rescrip. super literis. ꝛ ideo in rescriptis ad lites: quia sunt de iustitia ꝛ nō de facili presumitur falsitatē cōmitti. j. de cri. fal. c. penul. ¶ Item qđ dixi supra ab rasionem in nomine possessionis in priuilegijs collatorijs vel in rescriptis contensiosis ꝛ fortius in gratiosis. facit. s. de rescri. ad aures. redderetur rescriptum ꝛ priuilegium suspectū. intelli git Hos. verum quando totum nomen est abrasum. secus si certa particula puta litera vel syllaba per id qđ habetur. j. eod. ex par te. et in. l. qui habebat. ff. de manumis. testa. qđ intelligit Archi. in. c. aplice. xxxv. q. ix. quādo ꝑ talē mutationē litere vel syllabe nō variaret sensus noīs, al's secus per ea que habent̄. j. eod. inter
5 dilectos. ¶ † Et in hac materia an abrasio habeat nocere. Po tes concludere ꝙ aut litere emanarunt clause a curia, ꝛ tunc ra sura non nocet: quia ꝑpter clausuram tollitur inspició: vt voluit glo. precedens, aut emanarunt aperte ꝛ tunc aut rasura non est in loco suspecto, vt quia est in narratione facti: vel in accessorio rei vel in nomine possessionū in priuilegijs confirmatorijs. ꝛ tūc nō habet nocere per istū text. Aut est in loco suspecto qđ q̄n fit: patet ex his que tetigit glo. ꝛ ex his que superius dixi. ꝛ ex his etiā que no. j. eo inter. in verbo consumptū. vt q̄n esset in nomine actoris rei vel iudicis: vel etiā in data vel in aliqua clausula pu ta in remotione appellationis vel etiā in noībus possessionum in casibus de quibus dixi. s. ꝛ tūc aut cōstat rasuram factam per ipsum scribentē: vt quia hoc attestatur in fine scripture sicut se pe faciūt hodie tabelliones: ꝛ tunc nō no cet. vt in. l. cācellauerat ꝛ in. l. j. §. j. ff. de his que in teste. delen. Aut hoc nō attestatur: et tunc aut ex precedētibus ꝛ sequētibus potest colligi ꝙ ita debet stari prout stat in rasura, ꝛ tunc etiā nō nocet per id qđ habetur in. c. cuz venerabilis. j. de relig. do. vbi etiā bona glo. que est fin. Aut nō potest colligi qualiter debeat stare ex ꝑcedentibus ꝛ se quentibus: ꝛ tunc aut rasura est oīno de eadē manu qđ appare re potest ex comparatione literarū. l. comparationes. C. de fi. in stru. ꝛ tunc etiā nō nocet per id qđ tangit glo. in. d. c. cū venero bilis. ꝛ qđ etiā tangit hic Hos. ꝛ no. glo. ꝛ bar. in. l. fi. C. de edicto diui adri. tol. Aut nō apparet de eadē manu: ꝛ tunc redditur in strumentū ꝛ rescriptū, ꝛ priuilegiuz suspectuz. ex quo rasura est in loco substantiali. facit qđ habetur in. l. si vnus. C. de testa. ꝛ ꝙ notauit Barto. in. l. fi. C. de edic. diui adri. ꝛ adde quod hic dicit Jo. an. de constitu. que viget in Italia contra radentē minuen tem vel addentem aliquā literam vel syllabā in literis apostoli cis sine licētia ei9 ad quē spectat: quia sunt ipso facto excōicati.
6 ¶ † Ultimo extra glos. tangit hic do. Ant. an notarius aliquo casu possit corrigere errorem sui instrumenti. de quo in Spe. de instru. edi. §. instrumentū. ver. sed nunquid cōfecto. ꝛ ibi per Jo. an. in addi. Specu. ꝛ per eūdem super data sexti libri. ꝛ etiā in eo §. ver. item opponitur ꝙ res aliter se habet. ꝛ per Archid. xxxv. q. ix. §. is ita. de quo hic prosequitur do. Anto. ¶ Sed tu potes dicere vt plenius dixit Bart. in. l. si librarius. ff. de regu. iur. hoc addito ꝙ inquantuz Bar. ibi permittit notariū posse corrigere sine autoritate iudicis debet intelligi q̄n instrumentuz nondū est productū in iudicio. ꝛ sic non est deductum in cōtrouersia: neque copia data est parti aduerse: nam tunc bene potest etiā sine iudi ce in casibus. de quibus ibi per Bart. al's non deberet sine iudi cis autoritate. per id qđ nota. Jo. and. super data sexti libri. ꝛ sic
7 etiā de facto seruatur. vt tangit ibi Jo. and. ¶ † Tangit etiā hic do. Anto. si debet sit facultas a partibus notario addēdi vel mi nuēdi ad sensum sapientis quid poterit tunc facere ipse sapiens vel notarius. de quo aliquid per glo. in. l. si mādato. §. fi. ff. man dati. ꝛ in. l. illa institutio. ꝛ ibi per Bar. ff. de here. insti. ꝛ aliquid etiā in. l. ex ea parte. ff. de verb. obli. de quo in Spe. in. d. §. instru mentū ver. quid si a partibus. ꝛ ibi etiā per Jo. an. in addi Spe cu. ꝛ concluditur cōmuniter ꝙ poterit clariori modo describere q̄ ante esset scriptū. Item ꝙ poterit supplere in his que sunt de naturalibus cōtractus vel etiā que cōsueuerunt fieri in ipso con tractu per ea que habētur in. d. l. ex ea. ꝛ in. l. pacta. ff. de contra hen. emp. substātialia autē vel alia incōsueta non poterit supple re: quia illa nō possunt ex postfacto superuenire. nam ꝑpter de fectū substātialiū redditur actus nullus. l. testamentuz. C. de te sta. ꝛ per ꝑdicta dicit ꝙ poterit sapiens facere opponi in contra ctu donationis vel venditionis ad fortificandū contractū pactū precarij vel cōstituti non poterit tamen fm Richar. de malum bris: si testator reliquit si lie sue aliquid addere. s. iure institutio nis: qꝛ illud est de substātialibus testamēti. per. §. aliud quoq;. c. in auṫ. vt cū de appel. cognoscitur. ꝛ istud sequitur Barto. in. d. l. illa institutio. sed Jo. an. dicit in addi. predicta ꝙ quicquid dica tur contrarium in hoc seruatur in facto: ꝛ habet equitatez quia talis videtur esse mens testantis: ꝛ quia etiam verbum relinquo adaptat̄ ad institutionez vt patet ex his que habentur. in. l. his verbis. cum ibi notatis. ff. de hered. institu. ꝛ in. c. raynutius de testamē. ꝛ in. c. j. in glo. sed nunquid. de testa. in. vj. ꝛ in auṫ. de he re. ꝛ fal. §. et hec si quidē. alias. §. his omnibus. colla. j. quod dili genter nota.

1 ¶ Edi debent priuilegia q̄n aduersarius vult redarguere de falso ꝛ sunt edenda in loco securo.
2 Accusandi facultas excluditur lapso termino dato ad accusan dum tanquam peremptorio.
3 Sētētia ꝑtextu falsorū instrumētorū lata an ꝑbata falsitate red datur ipso iure nulla: an vero detur restitutio in integrum.

a ¶ Rescri ptum apo stolicem . si queras pro pter quod vitiuz litere apostolice vel alie red dantur viti osevide per disti. domi. Hē. bohyc. i c. ad audiē tiam. lo. j. s. de rescrip.

ACcepimus. Redarguenti priuilegiũ de falso iudex illud faciet exhiberi corã paucis in loco secreto, ⁊ interim stabitur sententie late per illud. h. d. ⁊ in prima decisa petitio: in secũda prouisio. Secunda ibi: cum priuilegia. ¶ In tex. ibi: duz. dicit imponatis supple: tu Eboracensis archiepiscopus, ⁊ cõiudices quia vni soli nõ consueuit papa loq in plurali. j. de cri. fal. c. quã
1 graui. ¶ † No. casum in quo debẽt edi priuilegia quãdo scz aduersarius vult redarguere de falso. facit. l. fin. C. co. ¶ Itez not. ꝙ priuilegia ⁊ instrumenta edenda sunt in loco securo ipsi eden-
2 ti. facit qd̃ habetur. j. de priui. cum persone. lib. vj. ¶ † Item no. ꝙ lapso termino dato ad accusandũ tanꝙ peremptorio excluditur facultas accusandi. ⁊ maxime quando in termino facta est cõminatio de vlterius nõ audiẽdo. facit. l. si ea. C. qui accusa. non pos. ¶ Item no. ꝙ pendente questione falsi interim nõ vacillat fides instru. nec alicuius ex eo gesti. ¶ Item no. ꝙ nihil difficile vel periculosum debet percipi parti, al's posset appellari. facit vt lite contestata. accedens. el. ij. ¶ In glo. j. in fi. melius dic ꝙ etiã si sit iuratũ de calũnia debet p̃stari hoc iuramẽtum ꝙ non calũniose petit: quia istud censetur esse iuramẽtũ de malitia qd̃ debet p̃stari quãtũcũq; iudici visum fuerit. vt in. c. ij. de iuramẽ.
3 calum. in. vj. ¶ † In glo. penul. ibi nulliꝰ erit momenti innuit glo. ꝙ ꝓbata falsitate sentẽtia reddatur ipso iure nulla. sed text. in. l. diuus alleg. in glo. videt̃ velle ꝙ detur restitutio in integruz contra sententiã. ⁊ sic qd̃ sit aliqua ⁊ illud verũ regulariter. Fallit in certis casibus in quibus est nulla. de quo dictũ fuit in. c. licet. s. de ꝓba. ⁊ tangetur. j. de excep. cum venerabilis: vbi etiã gl. tãgit. ¶ In glo. fi. in fi. ⁊ de hoc dic vt plene habetur. j. c. xxi. ⁊. j. de priui. cum persone. lib. vj.

¶ Absoluitur reus. Idez summant do. Ab. ⁊ do. Jo. lz Fel. aliter ponat summarium ⁊ forte elegãtiꝰ vide euz. et vide hic. d. hẽ. boych. q ponit duas distinc. valdbonas ad materiã huius. c. ptinentes.

1 ☞ Instrumentuz comprehendens plura capitula debet totũ recitari coram iudice ⁊ aduersario, sed solum debet dari copia particule de qua agitur.

Que faciunt vacillare priuilegium.

COntingit interdum. Instrumentum vel priuilegiũ quo quis vtitur corã iudice ⁊ aduersario integraliter legi debet: sed solũ illud capituluz de quo agitur ipsi aduersario edi debet. h. d. ⁊ est cõmunis diuisio. scd̃a ibi: consultationi. ¶ Ibi dicitis supple tu abbas ⁊ fratres. nam soli abbati non loqueret̃ in plurali. j. de cri. falsi. quã graui. ¶ In tex. ibi exhibere supple q: cogimini dare copiã totius priuilegij qd̃ fieri nõ debet. vt. j. patet. ¶ No. ꝙ ex solo auditu recitationis instrumẽti quis nõ sic plene instruitur de instrumento sicut quãdo ipsius totius copiã habet. ¶ Item nota practicam
1 edendi † instrumẽtum vel priuilegiũ comprehendens plura capitula q: totum debet recitari presente iudice ⁊ aduersario, sed solum debet dari copia particule de qua agitur. facit qd̃ habetur in. c. cum persone. de priuil. li. vj. ⁊ qd̃ notatur per legistas in. l. fi. C. de precibus impera. of. Et facit tex. iste in arg. ꝙ allegãs statutum debeat ꝓducere totum volumen vt videatur id qd̃ facit ad causam. de quo hic ꝓsequit̃ dom. Anto. Sed dic plenius per Bar. super rubr. de ope. no. nun. vbi cõcludit ꝙ nõ est necesse ꝓducere totũ volumen vt videatur id qd̃ facit ad causam. de quo hic ꝓsequitur do. Anto. Sed hic plenius per Bar. super rubric. de ope. no. nun. vbi cõcludit qd̃ nõ est necesse ꝓducere totum volumen statutorũ, sed sufficit ꝓducere statutum sub rubrica de materia de qua agitur per. l. argentarius. §. edi autẽ. ff. de edẽdo ¶ Et aduerte quia id quod dixi de productione statutoꝝ debet intelligi quãdo sunt statuta alterius loci quã loci iudicij que ꝓbabiliter possunt ibi ignorari. nam statuta loci iudicij sunt notoria in loco, ⁊ ideo nõ est necessaria ipsorũ ꝓductio facit quod no. Bar. super dicta rubr. ⁊. l. quod nerua. ff. depositi.

1 ☞ Libellus in actione reali qualiter cõcludere debeat.
2 Libellus generalis in accessorijs procedit.
3 Destrictus ⁊ iurisditio sunt diuersa.
4 Libellus quo petuntur fructus ex aliqua re percepti admittitur quando ipsa res patitur.
5 Dictio quondam quid importet.
6 Episcopus potest esse comes.
7 In fundatione monasterij potest episcopus aliqua donare ipsi monasterio.
8 Episcopus potest esse delegatus imperatoris in causa que mouetur cõtra ecclesiam.
9 Rasura seu consumptio in loco indictionis reddit instrumentum suspectum.
10 Instrumentum redditur suspectum propter plura.
11 Sigilli sculptura debet proportionari dignitati sigillantis ⁊ litere sigilli debent esse integre.
12 Sigillum redditur suspectum ex diuersitate cere.
13 Instrumentũ redditur suspectum ex rasuris siue cancellaturis.
14 Sentẽtia lata inter alios non habet alijs nocere.
15 Acta cause debent apponi in sententis.
16 De locatione non probatur nec possessio. ⁊ nu. 27.
17 Possessio an probetur per receptionẽ pensionis.
18 Clausula saluo iure addẽdi vel minuẽdi quid operet̃ in libellis.
19 Indictio vnde traxit originẽ.
20 Indictio erat tota tempore natiuitatis domini.
21 Notarius an possit suum errorem corrigere.
22 Instrumẽtũ quãdo est publicũ si sigillũ destruatur an valeat.
23 Chronicis an credẽdum sit.
24 Confirmans an credatur dare.
25 Res potest vti pluribus exceptionibus.
26 Institutio facta de filijs qui negligunt: curam patris furiosi viciatur. sed non vitiantur legata facta alijs personis.
28 Indictio qualiter breuiter colligi potest.

a INter dilectos. Absoluitur reus cũ iura actoris sunt obscura, vel litere aut sculpture sigilli sunt delete. h. d. Et in prima ponit petitionez ⁊ iura ⁊ allegatiões actoris. in secũda ibi: sed ꝯtra ponit respõsiones ⁊ defensiones rei. in tertia, ibi: cũ autem ponit̃ sententiã. ⁊ sic tres sunt partes principales. vt ptz ex p̃dictis. ¶ In tex. ibi indictionis supple q: nõ apparebat quota eẽt: ⁊ sic nõ poterat apparere an cõcordaret cũ annis dñi vel nõ vbi potuisset citius facultas deprehẽdi. ¶ No. ꝙ prelatus dz agere noĩe ecclesie. de quo in. c. litere. s. de dilatio.
1 ¶ † Item no. cõclusionẽ libelli in actione reali: q: cõcludi debet ad restituendum. de quo plenius in. c. ij. de libelli obla. ⁊ in. l. j. ff.
2 de eden. per glo. ⁊ Bar. ¶ † Item no. ꝙ in accessorijs ꝓcedit libellus generalis. de quo. s. de resti. spolia. cũ ad sedẽ. ⁊ in. d. c. ij.
3 de libel. obla. ¶ † Item no. ꝙ districtus ⁊ iurisditio videntur diuersa. de quo in cle. ne romani. de elec. ⁊. s. vt lit. non cõtesta. accedens. ⁊ de ꝓba. licet. ¶ Item no. cautũ esse apponere in libello clausulam illam saluo iure addẽdi vel minuẽdi. tñ est necessaria ⁊ parũ operat̃ si exprimat̃. vt tangit hic glo. ¶ Item not. cautũ esse allegare sententiã latã in possessorio etiã qñ agitur petitorio sed tñ illa sola nõ sufficit. l. naturaliter. §. j. ff. de acqui. pos. ⁊. l. an
4 ⁊ eadẽ. §. fi. ff. de excep. rei iudi. ¶ † Item not. ꝙ sufficit in libello petere fructus perceptos qñ ipsa res petitur ⁊ sic admittitur libellus tunc incertus super fructibus. de quo in. l. fundi. ⁊. l. fundum. ff. de excepti. vbi glo. tangit ⁊ per Bart. etiam. in. l. j. ff. de eden. licet aliter videatur sentire in. l. ex diuerso. §. j. ff. de rei ven. de quo dixi in. c. ij. s. de libel. obla. Fructus aũt percipiendos nõ est necesse petere: q: illi veniunt officio iudicis qñ lite pẽdẽte percipiũtur. l. ediles. §. item sciẽdum. ff. de edil. edicto. ¶ In versic.
5 satagens. † Not. primo de ista dictione quõdã. de quo per gloss.
6 in. l. hec venditio. ff. de contrahen. emptio. ¶ † Item no. ꝙ episcopus potest esse comes. qd̃ intellige verũ de quo ad hoc vt comes appelletur ex eo q: est de genere comitum, sicut etiã est mos in partibus istis italie, sed comitatũ cum sit feudum imperiale perdit per adeptionem dignitatis episcopalis. vt in. c. clericus.
7 si de feudo fuerit cõtrouersie. ¶ † Item no. ꝙ in fundatione monasterij potest episcopꝰ aliqua donare ipsi monasterio quod est clarũ si sunt ipsius ꝓpria. An autẽ aliquis possit dare de bonis episcopalibus. Dic vt habetur. j. de dona. apostolice ⁊. x. qd̃. ij.
8 in. c. bone rei. ¶ † Item no. ꝙ episcopus potest esse delegatus imperatoris in causa que mouetur cõtra ecclesiam, sed hoc ideo quia forte ratione feudi spectabat ad imperatorẽ. s. de foro compe ten. ex transmissa ⁊. xj. q. j. c. placuit. ¶ Itez no. ꝙ in eodẽ priuilegio potest aliquid dari ⁊ etiã alternatiue confirmari. de quo tangetur. j. in ver. ceteruz. ⁊ in glo. in verb. confirmari ⁊ super ea. ¶ Item nota cautelã vt formetur articulus duplicatas in tẽpore qd̃ deducitur. ¶ Itẽ no. cautelã vt in fine articulorũ ponatur articulus de fama. ⁊ ita quotidie practicatur. ¶ In ver. sed cõ
9 tra. Not. † ꝙ cõsumptio in loco indictionis reddit instrumẽtuz
10 suspectũ. ¶ † Item not. plura ex quibus vacillat priuilegium primũ si consumptũ est in indictione scd̃o si charta antiquior apparet quã scriptura. istud tñ scd̃z per se solũ non sufficit vt dicit Inno. q: etiã nouus cõtractus in charta vetustissima scribi posset. facit qd̃ dixi. s. eo. c. j. sed istud coadiuuat cũ alijs. tertio quãdo corruptũ est sigillũ notabili corruptione vel in diuersitate ce
11 re i colore ⁊ planitie. ¶ † Itẽ not. ꝙ sculptura sigilli dz ꝓportionari dignitati sigillantis. al's redditur suspectũ si hz formaz sculptam ꝓportionabilẽ alteri dignitati. ¶ Itẽ no. ꝙ vbi litere sigilli designãtis nomẽ sigillãtis nõ sunt integre ita ꝙ possunt ꝓportionari alteri quã sigillãti: ⁊ sic surgere potest equiuocatio nõ ꝓbat tale sigillũ. ¶ Item nota ꝙ redditur sigillum suspectum ex diuersitate cere. Si forte pars cere sit recens ⁊ pars antiqua.
12 ¶ † Item nota ex proportione extremorũ indicamus de medijs ⁊ ex quãtitate loci ⁊ spacij presuminus de locato. ¶ In versic. eadẽ. No. duo que reddunt instrumẽtũ publicum scilicet quando est scriptum manu publica, vel habet sigillũ publicuz seu autenticum

tenticum.de quo.s.eod.c.ij. Item nota q enormis corruptio sigilli vitiat pbationem priuilegij vel instrumenti qd a sigillo capit autoritatē. ¶ Item not. q sigillū debet continere tantā ptē nominis q saltem euitetur equiuocatio.als nō probat & sic not. q id qd est equiuocabile ad plura alterū de necessitate nō pbat.
13 Facit qd habetur.s.de pba.in.c.in presentia. ¶ † In ver.instrumentū. No. q ex lituris.i.ex rasuris seu cancellaturis instrumentum redditur suspectū.de quo plene dixi.s.e.c.ex literis. ¶ No.ij. q redditur instrumentū suspectū quādo scriptura instrumenti, & subscriptio apparet de diuersa manu & notarius attestatur q de eadem manu omnia sunt scripta. ¶ A contrario sensu no.q si in subscriptione attestaret diuersa manu scripta q tūc videtur valere instrumētum.& sic facit q aliquis notarius possit facere scribi instrumentū per alium,& postea se subscribere faciēdo de hoc mentionem:quō alius de eius voluntate scripsit de cuius rogationibus:& q cum suis rogationibus concordat se subscripsit:et istud seruat in ciuitate ista.dicit tamen notarius in subscriptiōe q alijs impeditus cōmisit tali vt scriberet & istud posset tolerari vbi consuetudo vel statutum loci illud haberet.alias non posset hoc fieri nisi iudicis autoritate interueniēte.per id qd habetur in aut.de tabellio.p totum.&.j.eo.c.vlti.& penul.fm Hosti.de quo etiam in Spec.de instru.edi.§.restat.ver.quid de hoc.&.§.instrumentū.ver.item ponitur q non est confectum.tibi per Jo.and. in addi.Spec.vbi cōcludit predicta procedere quādo ille qui scribit instrumentū non fuit presens confectioni instrumēti.Sec9 si fuisset presens vt contingit quādo duo notarij pariter sunt rogati de instrumento.naz tunc vnus eorum potest instrumentum scribere & se subscribere:& alter solum se subscribere. ¶ In versi.
14 porro.no.regulam vulgatam † q sn̄ia lata inter alios alijs non habet nocere:& similiter q res inter alios acta alijs non preiudicat. ¶ Item no.q vbi non preiudicat sententia non preiudicat: etiā alia acta nec attestationes.& sic no.q attestationes & acta regulariter in preiudicio equiparantur sn̄ie:vt sic vbi illa preiudicat preiudicent & acta vbi non preiudicat:nec acta preiudicabūt. facit qd habetur.s.de iudi.at si clerici.& qd nota.per Inno.s.de testi.in.causam que.el.j.s.de testi.& per Barto.in.l.ij.ff.iudi.sol.
15 ¶ † Itē no.cautū esse in instrumento sn̄ie apponere acta cause[a]
a & maxime acta substātialia.& hoc de facili fieri poterat olim fm Jo.and.q2 breues fiebant scripture sed hodie prolixiores fiunt. ¶ In ver.ceterū.No.ex forma petitionis & interrogationis colligimus intellectū respōsionis vt sic in dubio adaptetur responsio interrogationi. ¶ Item no.q priuilegium habēs in se repugnantiā in verbis debet per diuisionē ad cōcordiam reduci.facit s.de testi.cum tu.& qd habetur in.§.quibus.in.j.constitut.codi. Item no.q illud quod semel alicui est donatum nō potest itera to eidem donari:q2 qd semel est meum amplius fieri nō potest.l. res proprias.C.de lega. ¶ Et ex hoc no.q incōpassibilis est concursus plurium causarum ad acquisitionē dominij vel pprietatis alicuius rei.intellige successiue & diuerso tēpore.nam eodem tēpore bene possunt concurrere.vt notatur in.l.iij.§.ex plurimis. ff.de acquir.poss. ¶ Item no.q confirmato existente nullo confirmatio velut accessoria redditur nulla. ¶ Et sic no.illud vulgatum q vbi principale est nullum cetera cōquassantur hoc est nō
16 valent.facit.l.non dubiū.C.de legi. ¶ Item not. † q per actū locationis nō probat pprietas nec possessio nec mirum:q2 aliena res etiā ab alio possesso posset locari:& sic de necessitate nō pbat aliquod predictorum.facit qd habetur.j.de except.cū venerabilis.& de appel.bone.& hoc procedit quādo locatio fit in absentia rei locate.secus si fieret in psentia & nō appareat aliū esse posses-
17 sorem.p id qd habetur in.l.predia.ff.de acquir.poss. † Sin autem per receptionē pensionis probetur possessio.habetur per Bart. in.l.quāuis.de acquir.poss.& tetigi.s.de resti.spo.cum venissent. per do.Anto. ¶ In ver.cum autem.not.verba sn̄ie dispositiua referenda ad procuratorem:executiua autem sunt referenda ad dominū.de quo.s.de elect.querelam. ¶ Item no.regulam vulgatam quando obscura sunt iura partiū &c.de qua.j.de regu.iur. cum sint partium.lib.vi. ¶ Ultimo no.q illud nō dicitur probatum qd licet prima facie fuerit pbatum:tamē postea fuit multipliciter impugnatū. ¶ In glos.j.ibi:alias nō audiretur pro hoc quia hic agebatur de re grauis preiudicij:vt patet ex litera.ideo requirebatur cōsensus capituli.de quo plene in.c.edoceri.de rescrip.&.s.de procu.l.j.& eadem ratione videtur idem intelligendum in archiepiscopo nisi pstitisset cautionē de iudicato soluendo.per ea que habent in iuribus prealleg.licet domi.Anto.hic aliter videat dicere.& facit qd habet in.l.minor.§.qn̄.ff.de pcu. & in.c.mandato.s.de procur. ¶ In glo.ij.in fi.Et adde qd no.in c.litere.s.de dila.& de proba.s.c.ex literis. ¶ In glo.iij.ibi.generalis.sup.in accessorijs.de quo tamen dic vt not.plene in.c.ij.hic
18 allega. ¶ † In glo.addendi.in fi.No.diligenter glo.que decidit q clausula illa saluo iure addendi & minuendi que apponit in libellis est potius ad cautelā q de necessitate:q2 ppter illā nō potest plus libellans q posset si nō esset apposita:& pōt esse ratio q2 talis clausula videtur quedam protestatio que nō potest operari cōtra iuris dispositionē:vt legitur & not.in simili in.l.alimēta. C.de nego.gest.& ideo post lit.cōtest.nō poterit fieri mutatio.ga ius illud prohibet licet dicta clausula fuerit apposita. ¶ In gl. conferebant ibi:de feudis.sup.in.l.imperialem.in ti.de phi.alie. feu.p Fede.in vsibus feudo.& sic vult glo.q q2 cōfessio Luitardi nō tenuit potuit pferri per imperatorē superiorē feudi.id qd datum fuit p ipsum Luitardum:sz tamē ista no fuit mens imperatoris:vt.j.patet.q2 voluit pfirmare si erat validum qd factū erat per Luitardū:als nō.& ideo gl.subdit q collatio & pfirmatio ad diuersa referuntur.Et an cōfirmās videatur dare.dicet.j.cū glo. in ver.cōfirmari.& tangit hic Jo.andr.post Inn.in quadā addi. que cōiter non habetur q meliora sunt priuilegia confirmatoria quā illa que cōceduntur ad instar alterius priuilegij.nam primis statur donec aliud pbetur:sz secūdis nō nisi appareat id ad cui9 instar pceditur:facit qd habetur in.l.in testamēto.la.ij.fl.d pdi. & demon.qd not. ¶ In glo.s.& nitebatur hic pbare prescriptionem & famā tamen neutrū fuit pbatū vel si fuit pbata fama illa sola nō sufficit.vt not.s.de testi.veniens.& maxime in casu isto in quo alie probationes fuerunt reprobate a quib9 presumitur verisimiliter traxisse originē.Et no.q hic loquitur de testib9 inductis ad probādum prescriptionē & famā vt dixi.sed.j.in versi.nec attestationes.loquitur de testibus pductis ad pbādum q legitima erat donatio Luitardi. ¶ In gl.cōsumptū.in fi.Idē si in nominibus partiū vel rerum principaliū vel in cōclusione iuris vel in assignatione termini vel in clausula coactionis testiū fm doc. ¶ In gl.indictionis ibi nomē imperatoris.sup.in terris imperij.In terris autē pape apponitur nomē pape de psuetudine tamen in aliquib9 locis nō apponitur nomē pape vel imperatoris & tūc ppter psuetudinē valeret instrumētū.j.e.cū dilectus.Et q dicit gl.de ānis dn̄i.intellige a natiuitate.& istud cōiter seruatur in aliquibus tamen locis vt in tuscia seruat quod ponunt āni ab incarnatione & nō a natiuitate & in aliquibus q a circūcisione vt regij & seruāda est cōsuetudo.per id qd habet in.d.c.cū dilectus. Facit qd notāt dn̄i de Rota in sua cōclusione.xliij. ¶ In ea.gl. ibi:& dies.sup.& etiā locus.& locus loci.puta in tali ciuitate & in a tali domo sita in tali capella.facit qd habet i.c.ad ad apostlice. als in.c.abbate.circa fi.de re iudi.li.vj.& hec seruant in instrumētis publicis sed in scripturis priuatis non de necessitate requirit tp̄s & locus.l.cū tabernā.§.idem quesijt.ff.de pigno.cuz ibi nota. per Bar.& dictū fuit.s.eo.c.j.&.ij. ¶ Itez qd dicit gl.de priuilegijs seruabatur olim.sed hodie in priuilegijs papalibus non ponuntur anni dn̄i nec indictio:sed annus pontificatus conceden-
19 tis vt docet experientia. ¶ † In ea.gl.ibi:ex trib9 lustris.i.trib9 quinquēnijs.& sic vnum quinquēnium appellat pro vno lustro. & vt tāgit gloss.in scd̄a constitutione codicis.circa fi.traxit originem indictio ab eo qd seruabāt romani antiquitus dum dominabant orbi:q2 in primo quinquēnio prestabat sibi tributum in auro.in secūdo prestabat de argēto.in tertio de ere alias dicit qd tributū primo prestabat in ferro pro armis.secūdo in argento p stipendijs.tertio in auro vt hic dicit Jo.an.p republica seruāda & appellabat indictio q2 indicebat tributum seu solutio tributi.
20 ¶ † In ca.glo.ibi:additis trib9.sup.q2 tota erat indictio tpe natiuitatis christi.vt no.glo.prealleg.Et no.q nō trāsit quintādecimā vnde finita quintadecima reinchoamus a capite & dicim9 prima indictiōe.& si indictio scripta in instrumēto collecta fm regulā gl.nō cōcordaret cū ānis dn̄i.tunc instrumētū est suspectum vt voluit iste text.Et tunc possit notarius dicere se errasse & corrigere errorē.not.Barto.& Py.in.l.si librarius.ff.de regu.iur.et tetigi in.c.ex literis.eo.& p Jo.and.super data.vj.lib.nā videtur q possit si hoc velit facere antēq sit mota cōtrouersia & antēq sit data copia parti aduerse.als non poterit sine iudicis autoritate vel alterius officialis.ad hoc deputati p ea que notātur in locis
21 palleg. ¶ † In gl.manu.in fi.lz nūqd valet qn̄ publicū est instrumētū lz destruatur sigillū.dic fz Inno.q sic q2 vtrunq de per se est sufficiēs.s.eo.c.ij.nisi expresse esset actū q ab autoritate sigilli penderet autoritas instrumenti.Et no.q enormis lesio sigilli vitiat sigillū & que dicatur enormis relinquat arbitrio iudicis scd̄m
22 Inn.facit qd habet.s.de offi.deleg.de causis. ¶ † In glo.nō magnis.in fi.No.bene diligenter glo.qd stādum est chronicis et fidē
23 faciunt. ¶ † In glo.inter alios.in fin.Et quare nō nocuerit sn̄ia archiep̄o cū fuerit lata per archiep̄m.Instat hic Jo.an.& Inno. conclude qd si ignorauit ius ad monasteriū pertinere non debuit nocere.per ea que habentur in.c.pe.allega.in glo.Si autē sciuit est magis dubiū tamen dic idem q2 nō deducebat in iudiciū per illum qui pretenderet habere causam ab archiep̄o nec nomine archiep̄i.& sic cessat qd hbetur in.c.penul.Itez q2 factū prelati non habet nocere ecclesie.de reg.iur.delictū.lib.vj.& cetu in in iuri-

a ¶ Electa ec. hanc practicā obseruat curia regia Lugduni.

tando fungebať officio qḋ de se est necessariũ. l. numerum. §. iu-
dicandi. ff. de mune. ⁊ hono. Secus qñ quis vtitur officio volun
tario puta ꝓcurationis vel aduocationis: qꝛ potest sibi tũc pu-
dicare in iure sibi cõpetente si cõtra illud prestat tale officiũ in. l.
pe. ff. de inoffi. testa. ¶ In glo. valere. in fi. Solue ꝙ in cõtrarijs
nõ poterat fieri interpretatio vt res valeret attenta mẽte dispo
nentis qui voluit valere actũ eo modo quo egit qḋ esse non pote
rat: vt pꝫ in. c. cuꝫ super. hic allega. ⁊ in alijs iuribus hic allega. ⁊
de brocardo. an si nõ valet qḋ ago vt ago valeat vt valere potest.
notatur per legistas in. l. nõ codicillũ. C. de testa. ⁊ per Barto. in
l. j. §. si quis simpliciter. ff. de verbo. obli. ¶ In. glo. cõfirmari. in
24 fi. Solue vt colligitur ex nota. p Bar. in. d. l. et qꝛ. † nã aut actus
nõ tenet ⁊ tunc cõfirmare videtur dare. l. adoptio. ff. de adop. ⁊. j.
de cõfir. vtili vel inutili. c. j. ⁊. ij. ⁊ hoc intellige quãdo cõfirmatio
fit ex certa scientia: vt patet ex nota. in. d. ca. j. ⁊. ij. nam si fieret in
forma cõmuni nil operaretur. vt ibi no. ⁊. s. de cõit. cum accessis-
sent. intellige qñ confirmatio fit ex certa scientia confirmare est
dare. s. respectu iuris qḋ non erat collatum: sed appellari potest
cõfirmatio respectu facti qḋ processit. Quãdoq; tenet actus qui
cõfirmatur ⁊ tunc aut actus erat imperfectus ⁊ cõfirmatio ten-
dit ad perfectionem: ⁊ tunc cõfirmare non est ꝓprie dare sed po-
tius perficere vt qñ fit electio per capitulũ ⁊ confirmatur per su
periorem. ⁊ sic loquitur. c. cum inter canonicos. allega. in glo. fa-
cit qḋ habetur in. §. sed interim. in auť. de defen. ciui. collatiõe. ij.
Quandoq; actus tenet ⁊ est perfectus ⁊ tũc aut in potestate con
firmantis erat reuocare actum ⁊ tũc cõfirmare potest dici etiam
dare. l. posthumus. §. si paganus. ff. de iniusto testa. ⁊ sic loquitur
c. in synodo. alleg. in glo. ⁊. c. in nomine dñi. in quibus papa con-
firmat ⁊ concedit priuilegia cõcessa imperatoribus circa electio-
nem prelati. nam poterat papa reuocare: ideo bene dicit ꝙ con-
firmat scilicet alias cõcessa ⁊ concedit. Si autẽ non esset in pote
state sua actum infirmare tunc confirmare non est dare: sed po-
tius approbare qḋ iam factũ est. de quo per Bar. in loco p̃alleg.
¶ In glo. qḋ meum est ibi ex vna tamen dominium acquiritur
intellige quãdo successiue ⁊ nõ eodẽ tẽpore concurrunt iste cause
nam tunc ex quo semel facta est res mea nõ potest amplius fieri
mea prima causa remanente valida. Secus si resoluetur: vt. l. fun
do. ⁊. l. si a me. ff. ad le. falci. naꝫ ibi testator legauit mihi fundum
sub cõditiõe ⁊ post mortẽ testatoris heredes legẽt eũ mihi pure,
nã virtute legati facti per heredem efficior dñs: tamẽ si postea
eueniat conditio resoluitur illa causa legati heredis ⁊ habeo ex
primo legato. Si autẽ cõcurrãt eodem tpe quo fit traditio plu
res cause: puta emptionis ⁊ stipulationis ex omnibus acquirit.
l. in numerationibus. ff. de solu. ⁊ in hoc non est differentia inter
possessionẽ ⁊ dñium: sꝫ differẽtia est qñ successiue vna causa post
aliã superuenit: quia tũc dñium non potest ex alia causa haberi
remanente prima: sed possessio sic. vt plene habetur in. l. iij. §. ex
pluribꝰ. ff. de acqui. pos. ¶ In ea. glo. ibi assignet. sup. successiue
per ea que. s. dixi. ¶ In eadẽ gloss. ibi succumbet. sup. si nitatur
ex posteriori causa vel titulo qꝛ illa est inualida. secus si ex prima
causa vel titulo succumbet si vtraq; nitatur ratione contrarieta
25 tis. vt in. l. j. C. de fur. ¶ In ea. glo. in fi. pro hoc fm Jo. and. † qꝛ
reus non ꝓhibetur vti pluribus exceptionibus etiã contrarijs.
de regu. iur. nullus. lib. vi. ¶ Sed certe nõ video gloss. saluatam
inquãtum vult ꝙ cõpetat exceptio licet titulus sit nullus. vnde
potes exemplificare gl. in casu in quem supraposui quando testa
tor legauit mihi fundũ sub ꝯditiõe: ⁊ postea heres pure legauit
mihi ⁊ habui fundũ. nã si postea euenit ꝯditio licet resoluatur ti
tulus legati heredis: tamẽ si heres heredis velit a me vendicare
potero me tueri etiã ex illo titulo resoluto: qꝛ sic fuit volũtas he
redis ipsius legãtis: ⁊ ideo heres ipsiꝰ heredis poterit exceptiõe
repelli ꝓpter talem volũtatẽ. ⁊ inquãtum gl. dixit. s. ꝙ est vnũ
genus possessiõis. intellige idest vna possessio in genere sumpta
cuius multe sunt species: qꝛ tot sunt quot sunt cause acquirendi
puta ex venditione. ex donatione. ex permutatione ⁊ de similibus
causis. ¶ In glo. accessoriũ. ibi: specialia sunt. que autẽ sit ratio
specialitatis gloss. non declarat. sed dic ꝙ ratio est qꝛ in cõtrarijs
non est eadem ratio vitiãdi accessoriũ que est in vitiando princi-
pale cũ iuramentũ debeat seruari si fieri potest sine interitu salu-
tis eterne. j. de iureiurã. cum cõtingat. ⁊ ideo remanet accessoriũ
iuramenti: licet principale inualideť a iure: secus quando eadem
esset ratio vitiãdi vtrunq;. ⁊ ita loquiť hic. de quo in regula acces
sorium. de reg. iur. in. vj. ⁊ in. l. ij. cum ibi no. per Cy. C. de luitio.
26 pigno. ¶ In ea. gl. in fi. sup. qꝛ vitiatur † institutio facta de ipsis
filijs qui negligunt curã patris furiosi: sed non vitiantur legata
facta alijs personis: qꝛ nõ est eadẽ ratio. ⁊ ideo licet vitietur prin
cipale hoc est ipsa institutio q̃ est caput testamẽti. insti. de lega. §.
ante heredes. tamẽ non vitiať accessoriũ ipsius legati. ¶ In gl.
locatio. ibi locaui tibi domũ. sup. vel pignoraui aut cõmodaui
ꝓpterea que. j. subijcit glos. ¶ In ea. gl. ibi: non refertur questio

a ¶ Non valet. nulla est diuersitas i summando hoc. c. inter. D. Abb. Jo. ⁊ Feli.

dominij. sup. scꝫ tertij. sed questio dominij conducentis vel reci-
pientis in pignus vel cõmodatum rem quã dicit esse suam quam
forte ignorauit suã tpe contractus bene potest opponi qꝛ reddit
tunc cõtractum nullum qꝛ in re ꝓpria non cadit cõductio vel pi
gnus ⁊ qꝛ nõ potest quis rem ꝓpriam ꝯducere vel pignus in ea
habere vel cõmodatũ in illa cõsistere. l. neq; pignꝰ. ff. de reg. iur.
⁊. l. ei a quo. ff. de vsuca. ⁊ de materia per glo. ⁊ docto. in. l. ita si vt
fur. ff. cõmo. ⁊ per Barto. in. l. si alienã. ff. solu. matri. ⁊ in. l. si rem
aliquã. ff. de acquir. pos. ¶ In ea. glo. in fi. intellige ꝙ conductor
potest locare alteri eque idoneo ⁊ ad eundẽ vsum. vt not. in. c. ne-
mo. hic allegato. Secus tamẽ est in socio recedente qui nõ potest
inuito altero socio pro iure qḋ habet in domo cõducta alteri lo-
care qꝛ videť electa fuisse industria persone. facit qḋ habetur in
§. qui admittitur. ⁊. l. de illo. ff. pro socio. ⁊ not. glos. in. §. fi. instit.
loca. ⁊ Specu. in titu. de iudi. §. ij. ver. circa hoc. ⁊ in ver. hoc etiã.
vbi dicit ꝙ ex quo socij habitant in eodem cenaculo seu in eadeꝫ
domo potest vnus agere contra aliũ saltẽ vtili actione pro socio
si vnus nõ cõmunicet qḋ debet vel nõ soluat pro duodena. id qḋ
per. l. perceptionẽ. ff. de his qui deiece. vel effude. dicitur etiã agi
posse contra socium qui repetendo alteri vel sibi adeo alta voce
loquitur ꝙ impedit alium studere. de quo dic vt ibi ⁊ facit quod
not. glos. in. l. j. C. de studijs libe. vrbis rome. vbi tangit de fabro
malleante ⁊ impediente studium. de quo etiã per legistas in. l. j.
27 circa fin. ff. solu. matri. ¶ † Item aduerte qꝛ per locationem non
probatur possessio quãdo locatio fit in absentia rei. Secus si fie-
ret in presentia rei locate: ⁊ nõ appareat alium possessorẽ. ⁊ per
id qḋ habetur in. l. predia. ff. de acqui. pos. ¶ In glo. penul. in fi.
⁊ de materia etiã in. c. suscitata. de resti. in integ. ¶ In gl. fi. in fi.
28 ⁊ de materia in regula cũ sint partiũ. de regu. iur. li. vi. ¶ † Ulti-
mo si vis indictionẽ colligere potes breuiter sic colligere: qꝛ cõsi-
dera ꝙ ꝓ quolibet cẽtenario annorũ diuidendo per. xv. supsunt
decẽ ⁊ sic ex mille supersunt centũ ⁊ illa centũ iunge cũ alijs qua
dringẽtis ⁊ sic erũt quingẽta. ⁊ diuidendo ista quingenta per. xv.
qꝛ ex quolibet centenario supersunt. x. restabunt quinquaginta:
et quia non sumus in tpe in quo habemus mille quadringentos
xxiiij. annos a natiuitate: ad illa quinquaginta debes addere illa
xxiiij. ⁊ sic erunt. lxxiiij. que debes diuidere adhuc per. xv. resta-
bunt sic. xiiij. nam quater. xv. constituunt sexaginta ⁊ sic vsque ad
lxxiiij. restabũt. xiiij. ⁊ sic vides ꝙ diuidendo annos domini per
xv. supponẽdo ꝙ sint mille quadringenti. xxij. restãt solum. xiiij.
quibus. xiiij. debes addere tres qꝛ tota erat indictio tpe natiui-
tatis domini. ⁊ sic erunt. xvij. quẽ numerum diuidẽdo adhuc per
xv. vide ꝙ supersunt post. xv. duo ⁊ ideo illa est indictio q̃ modo
currit qꝛ est secũda indictio. ⁊ ideo si notarius apponit secũdam
indictionẽ bene cõcordat cũ annis dñi: sed si nũc apponeret indi
ctionẽ primã aut tertiã vel quartã nõ concordaret cũ annis dñi:
ideo instrumẽtũ esset suspectum. An tamen posset corrigere er-
rorem dixi. s. cũ glo. in ver. indictionis.

1 ☞ Sigillis ignotis cardinaliũ nõ creditur.
2 Literis cardinalium an credatur.
3 Cardinalis assertioni an credatur.
4 Cardinali an credať super gestis coram se.
5 Cardinali an sit credendum si asserat viue vocis oraculo aliquid per papam sibi cõmissum.

a

Uod super his. Non valent [a] litere quas super absolu-
tione voti cruce signatus obtinuit per veritatem ta-
citam vel per falsitatem expressam. h. d. Et est cõis di
uisio. Secunda ibi: ad quod ⁊c. In text. ibi cruce signatos. i. circa
illos qui fecerunt votum de eundo in succursum terre sancte in
cuius voti signum receperunt signum crucis quod forte in vesti
bus portabant. ¶ Not. ꝙ vbi litera continet aliquid quod non
est verisimile est suspecta de falsitate. ¶ Item nota ꝙ in absolu
tione voti absoluẽs debet attendere finẽ voti ⁊ salutẽ anime vo-
uentis. ¶ Itẽ not. ꝙ subreptio potest dupliciter fieri. s. in occul
tando veritatẽ vel in exprimẽdo falsitatem. de quo. s. de rescrip.
1 super literis. ¶ Item not. † ꝙ sigillis ignotis cardinalium non
creditur. ¶ Item not. ꝙ eo ipso ꝙ litera emanat de curia preter
stilum ꝯsuetum est suspecta de falso vel ꝙ sit surreptitia ideo nõ
est admittenda. facit qḋ habetur in. c. ex parte. j. de capel. mona.
2. ¶ † Item potes notare a contrario sensu ꝙ si constet literas nõ
subreptitias creditur literis cardinalium ⁊ sigillis etiaꝫ ignotis.
de quo in glo. ¶ In glo. ignota ibi nisi sint quinq;. hoc verũ qñ
lꝫ sint ignota sigilla ⁊ sint ignoti episcopatus ⁊ ipsi episcopi non
tamen omnino sunt ignoti: qꝛ aliqualis fama ⁊ notitia habeť de
ipsis episcopatibꝰ: alꝛs etiam si essent omnino ⁊ penitus ignota
non videretur credendum etiã si essent decẽ vel viginti. vt nota.
glo. in. c. j. ⁊. ij. xcviij. distin. ⁊ facit qḋ notat Innocẽ. in. c. j. ⁊. ij. s.
de cleri. peregri. ¶ In eadẽ glos. ibi. ff. eo. §. queadmodũ testamẽ
ta aperianť. ⁊ dic vt plene habetur in. d. l. j. in fi. per glo. ⁊ Bart.
de quo etiam

de quo etiā tangeť.j.eo.cū ioannes.vbi tāgit quid iuris qñ vn⁹ ex testibus contradicit instrumē. ¶ In ea.glo.ibi:etiā in preiudicium alterius.intelligit do.Anto.qñ non agitur de graui preiudicio sed leui.de quo in.c.post cessionē.allega.in glo.ꝛ p Inn. in.c.j.ꝛ.ij.§.eo.facit qđ notať.j.de sentē.excōi.sicut.et si reputať sigillum notū incūbet probatio illi qui negat ipsum notum.per ea que habenť in.c.tertio loco.§.de proba. Posset tamē fieri collatio cū alijs sigillis eiusdē si illa habeant sicut fit collatio litera
3 rum.C.eod.in.l.cōparationes. Et tangit hic do.Anto† An credatur assertioni vel literis cardinalium ꝛ concludit circa primuz videlicet an credať assertioni Cardinalis ꝙ si est persona nota ꝛ honesta ꝙ in dubio presumitr si asserit officiū legationis sibi cōmissum a papa crederet ei etiaz sine literis.per ea que habenť in c.nobilissimus.xcvij.dis.ꝛ.j.de priuile.cum olim.ꝛ de re iudi.ad apostolice.li.vj.ꝛ hoc quo ad ea que includunť sub generali officio legatiōis. Secus si assereret sibi potestatē cōmissam circa ea que includunť sub generali officio legationis sine speciali mandato.qꝛ tunc non crediť sine literis datibus dictā potestatem.de quibus de offi.lega.c.j.lib.vj.in nouella.ꝛ Specu.in tit.de lega. §.superest.ver.quid si de legati iurisditione.vnde dicit ibi cautelam esse ꝙ in his que gerit ex speciali potestate:is cūquo actus geritur habeat copiaz literarū in quibus appareat de mandato
4 ꝛ faciet literas insinuari.† An autē creditur cardinali super gestis corā se.concludit ꝙ non de rigore sicut nec alteri iudici.§.de proba.qñ contra.ꝛ de testi.cum a nobis.cum ibi no.sed de consuetudine curie crediť ei.vt no.Jo.an.de appel.cōstitutus.el.ij. ꝛ Specu.in titu.de teste.§.j.ver.quid si aduocatus. Si j autē attestetur de gestis coraz alijs:tunc non creditur nisi sicut alij iudici. per ea que habenť in.d.c.qñ cōtra.ꝛ.c.cū a nobis.ꝛ similiter scripture eius sigillate eius sigillo.ꝛ sic literis cardinalis sigillatis suo sigillo creditur eo casu quo creditur literis episco.de quo in
a c.post cessionem.de probať. ¶ An autē sit credenduz[a] cardinali
5 si† asserat oraculo viue vocis aliquid per papam sibi cōmissum. videť velle domi.Anto.hic ꝙ nō nisi eo casu quo crederet alteri prelato sic scribenti.allegat nota.in proemio.vj.in ver.trāsmittimus.per Archi.vbi de gestis per papā in curia non creditur sine literis pape. Sed tu adde qđ Lapus de castel.in sua alleg.xxxiij. tenuit contrariū ꝛ sic dicit seruari. Sed potes dicere illud veruz quando cardinalis est in curia.ita ꝙ de facili posset haberi recursus ad papā pro veritate alias videtur secus.per id qđ no.Spe. in titu.de proba.§.videndum.versi.quid de auditoribus.de quo etiā dixi in cle.j.de proba. ¶ In glos.impedimētis.in fi.puta qꝛ dicebat se debilem impotentē ꝛ etiā pauperem vnde si falsum dixit nō debent sibi prodesse litere nam etiamlicet sit debilis, si tamen sit diues ꝛ in cōcilio strēnuus vel etiam alias sit diues adeo quod alium qui loco sui prestat subsidium in succursum terre sancte posset ponere nō debet tūc simplr absolui:ꝛ si tacuit aliquod pdictorū etiā nō debēt litere pdesse vt hic voluit litera.facit qđ habetur in.c.qđ sup his.j.de voto. ¶ In gl.penul.in fi.ꝛ quare excōicatio lata ex falsa causa noceat ꝛ absolutio facta ex cā falsa nō psit.vide in.c.ex parte.de off.ordi in vlti.col.nā ratio est quia qñ fertur excōicatio lꝫ ex falsa causa iudex agit excōicare ꝛ reputatur excōicatio medicinalis potius quā mortalis.de sen.excōi. c.j.lib.vj.ideo tenet vbi fit absolutio ex falsa causa non pdest ex quo nō est facta ex vera causa.nā ꝛ si quis esset excōicatus ex duplici causa si fieret absolutio ab vna nihilominꝰ remaneret excōmunicatus ex alia.j.de sen.excōi.cum pro causa.

6 **Pastoralis.** Si de[b] extrauaganti dubitatur an sit decretalis:tunc si est iuri cōsona indicatur fm illam si vero sit dissona papa cōsulitur.h.d.ꝛ sunt duo dicta que patēt.scđa ibi:veruz. ¶ No.ꝙ extrauagans disponens idem qđ ius cōmune non censetur differre a iure cōi.ꝛ sic facit qđ statutū disponens idem qđ ius cōe censeatur esse ius cōmune.de quo in.c.j.de consti.lib.vj. vbi plene consueui dicere.ꝛ etiam tangitur per Bart.ꝛ ibi etiam dixi in.l.j.ff.ad le.falci.ꝛ per Joan.de ligna.ꝛ do.Anto.in.c.j.§. de rescrip. ¶ Item no.ꝙ vbi extrauagās disponit.idem qđ ius cōmune non cadit super illa pbabilis dubitatio secus si discrepet a iure cōmuni.ꝛ per hoc dixit Barto.in.l.cum prolatis.ff.de re iudi.qđ id q đdiciť de snīa lata cōtra ius iuris errore expresso in snīa ipso iure est nulla.j.de re iudi.c.j.ꝛ.l.ij.C.qñ prouo.nō est necesse.est verum qñ est lata contra ius cōmune:secus si fit lata cōtra extrauagātem qꝛ de illa tunc potest pbabiliter deputari.qđ intelligit verum do.Anto.anteꝙ superior de iure consultus responsum prebuerit:secus si lata esset postꝙ certus fuisset de ipsa extrauaganti.forte p responsum superioris dicit etiā Bar.in.d.l. cū prolatis.qđ id qđ dictū est de snīa lata contra extrauagātem habet locum etiā quādo est lata contra.l.insertā in corpore iuris, si illa lex reddatur dubia pꝑter diuersitatez lecturarum vel litere.per id qđ habetur in.§.quibus.in prima cōstitutione codicis ꝛ in.l.dos a patre.C.solu.matri.ꝛ facit quod habetur.in.c.nemo deinceps.in glos.pe.de elec.in.vj.ꝛ no.ꝙ hodie si reperiať aliqua extrauagans que fuerit edita ante cōpositionem sexti illa intelligitur reprobata:nisi reperiatur inserta in volumine sexti vel clementinarū.per id qđ habetur in proemio sexti.ꝛ sic hodie decre. ista posset habere locum in extrauagātibus editis post compilationem sexti. ¶ In glos.j.ibi fit contra ius.i.qꝛ aperte ꝛ specifice est reprobatū tale rescriptum a iure ꝛ sic est contra stilum introductum a iure.facit qđ habetur in.l.rescripta.C.de preci.imper. offer.ꝛ in.c.ex parte.j.de capel.mona.ꝛ.c.eam te.allegato in glo. ¶ In eadem glo.ibi nō est ex toto cōtra ius.supple qꝛ non est expresse tale rescriptum reprobatum a iure:licet als in genere quia contra ius reprobetur per.l.rescripta.C.de precip.impera.offer. als esset secus vt super ius est dictū.ꝛ facit qđ habetur in.c.nonnulli.§.de rescript.ꝛ intellige hoc verum nisi in eo esset apposita clausula nō obstante vt ibi patet.de quo in.l.j.eo.titu.ꝛ in.c.j.de exces.prela.in.vj.per Jo.and.ibi plene dixit per legistas in.l.fin. C.si cōtra ius vel vtilita.publi. ¶ In eadem glo.ibi:sed consuliť superior.sup.fm docto.si hoc iudici videatur.nam posset etiam procedere ad sententiā non facta dicta consultatione si sibi videretur:ex quo non constat sibi de ipsa extrauagāti.facit quođ no. in.l.cum de nouo.C.de legi.qualiter autē posset constare de ipsa extrauagāti.dic quod potest constare primo per responsum superioris super hoc cōsulti:vt hic patet. Item secundo si de illa ꝑpareat litera cum nulla apostolica fm morem aliarum literarum apostolicarum ꝛ non reperiatur aliquis defectus facta diligenti inspectione.facit qđ habetur in.l.ij.C.de legibꝰ. Posset tamen etiam hoc casu esse aliqua dubitatio:si forte reperiretur litera diuersimode:prout contingebat olim in.c.nemo deinceps.de elec. in.vj.in glos.penulti. ¶ Et no.ꝙ licet decre.inserta in volumine a approbato liget post duos menses a tēpore publicationis.§.de cōsti.c.j.ꝛ.ij.cum ibi nota.secus videtur in extrauaganti nisi dicas ꝙ demū sit secus qñ de illa nō constat. ¶ In ea.glo.ibi inter alias decre.allegatur.sup.cōiter.nam secus fm Hosti.si.per vnū forte tamen allegareť.per ea que habenť in.c.quem pgenitores. alleg.in glo. ¶ In ea.glo.ibi.§.diuus. Et de hoc dic vt habetur hodie in.c.j.de consti.li.vj.ꝛ in.c.qꝛ sepe.de elec.eo.lib. ¶ In ea. glo.ibi alias.s.quando non est rationibilis:vel non est prescripta ꝛ est cōtra ius.de quo in.c.fi.§.de consue. ¶ In gl.fi.ibi:interim supersedeat.sup.qñ consuluit.sed vbi non consuluisset non teneretur supersedere:vt.§.dixi.

¶ Credendū cardinali.vide hic p d.Fely.§.ij. col.x.pma conclusio.

1 Publicatio attestationū precludit viā facultati pbandi p testes nō tamē impedit facultatē pbandi p instrumentum.
2 Conclusio in causa precludit viam facultati probandi etiam per instrumenta.
3 Consuetudo an possit dare autoritatem notariatus ꝛ dare fidez instrumento priuato. b
4 Renuntiatio facta in causa principali an noceat in causa appellationis.

¶ Si d.idē per oīa sum manthic.d. Abb.ꝛ Fel.

c **Cum dilectus.** Post publicatas[c] attestationes possunt instrumēta pduci vsqꝫ ad cōclusionē in causa ꝛ cōsuetudo loci potest facere istrumētū autēticū qđ als đ se nō esset.h.d. ¶ Et due sunt partes sicut duo sunt principalia dicta. Secūda ibi:super tertio. ¶ No.pmo ꝙ† publicatio attestationū licet pcludat viā facultati probādi p testes nō tamē impedit fa-
1 cultatē probādi p instrumētū.ꝛ ratio esse potest:qꝛ magis timeť subornatio in testibꝰ quā in instrumētis.nā ex multis causis facilius deprehēdiť falsitas instrumēti ꝙ testiū.§.e.inter dilectos ꝛ potissime.qꝛ i instrumēto dꝫ apponi locꝰ,dies,mēsis,anni dñi, ꝛ indictio.ꝛ testes debent etiā esse inscripti per tabellionē.vt dictum fuit in.c.inter dilectos.cum glos.in ver.indictionis.ꝛ facit quod habetur in.c.abbate.de regu.iur.lib.vj.sed testis interrogatus de tpe potest dicere se nō recordari.vt.j.titu.pxi.ꝛ hoc respectu verum est ꝙ facilius deprehenditur falsitas in instrumentis quā in testibus lꝫ alio respectu facilius falsari potest instrumentum:qꝛ facilius est corrūpere vnum notarium quam duos testes vel tres.facit quod habetur de clericis peregri.c.j.sed hoc tollit presumptio quā ius facit pro ipso tabellione ratione officij publici.j.de prescrip.ad audientiam.ꝛquia vt dixi ex multis posset interdum deprehendi falsitas ipsius instrumenti.ideo nō est verisimile neqꝫ presumendum quod notarius patiatur se corrum-
2 pi:nisi aliud expresse appareat. ¶ Item no.ꝙ† conclusio in causa precludit viam etiam facultati probandi etiā per instrumenta.ꝛ sic videtur qđ etiam liquida probatio non admittatur post conclusionē in causa:ꝛ imputet sibi pars que tantum distulit.qđ intellige nisi essent instrumenta de nouo reperta:vt est casus notabilis fm vnam lecturā in.l.admonendi.ff.de iureiur.ꝛ ibi per
3 Barto. ¶ Item not.ꝙ† consuetudo videtur dare posse autoritatem notariatus:ꝛ dare fidem instrumēto priuato seu alias non

¶ Post publicatas attestationes magna ē cōcordia i sūmatiōe huiꝰ ca.iter. do. Abb.ꝛ Jo. ꝛ Fely.

publico.facit qđ habetur in.§.nos aūt.in auť.de tabellio.exigiť tamen ꝙ persona sit honesta cuius instrumento debeat credi vt hic patet. ¶ In glo.j.ibi diu tacuit.⁊ sic videbať imputandum §.de testi.presentium.sed nō ob.q͛ in alio casu ibi loquitur.⁊ ga habet terminum ꝓducendi vsq͵ ad conclusionez in causa.⁊ ideo non debet talis terminus sibi auferri.§.de reg.iu.indultum.li.vj. qđ intellige nisi fuisset sibi statutus termin⁹ ad ꝓducenda instrumēta ⁊ permisisset eum labi.§.de proba.licet.de quo dic vt ibi plene dixi ⁊ per gloss.in cle.sepe.in ver.eo saluo.de verbo.signi.⁊ per Cy.in.l.si ea.C.qui accu.non pos.⁊ per Bar.in.l.mācipiorū.ff. de op.lega.⁊ in Specul.de dila.§.videndum.versic.quid si data.

4 ¶ In glo.ij.in fi.† An autē renuntiatio facta in causa principali noceat in causa appel.dic ꝙ non nisi expresse aliud sit dictū:vt dixi.§.de testi.cum venisset.post Innoc.⁊ tangit hic do.Anto.⁊ probatur.§.c.proxi.de quo etiam in Specul.de renun.⁊ conclusione.§.j.ver.hoc autē scias. ¶ In glo.penulti.ibi facit aliquod instrumentū autenticum.⁊ adde qđ not.Joan.and.de foro cōpe. in.c.seculares.lib.vj.in nouella.

1 ¶ Compensatio admittiť vsq͵ ad quātitatem concurrentem.
2 Venditor astringiť ad tradendū rem liberā vacuā ⁊ expeditam.
3 Articulus oīno nouus non admittiť in causa appellationis sed dependens ex veteribus.
4 Testis presumitur iuratus si in actis dicatur:talis iuratus deposuit ⁊c.
5 Testis cōcludens causam scientie per sensum probat.
6 Super valore rei deponēs ad hoc vt ꝓbet sufficit si dicat scio qđ tantum res valet q͛ a tali potuit tm̄ haberi.
7 Testes si nō recordentur de certo die anno vel mense an vitietur testimonium.
8 Testificari possunt notari⁹ ⁊ testes inscripti in instrumēto pro adiuuando instrumentum ⁊ pro confirmatione ⁊ declaratione contentorum in eo.
9 Obligatio cōditionalis impedit condemnationem fieri ante cōditionis euentum.
10 Snīa potest esse ꝓ parte confirmatoria ⁊ ꝓ parte infirmatoria.
11 Possessio an dicať vacua si a nemine possideať licet alius eā detineat:vt puta q͛ missus in possessionem causa rei seruande.
12 Venditor an possit cogi ad tradendū rem venditā si habet facultatem rei restituende.
13 Heremita simplex potest habere proprium.
14 Testes vbi cōtradicūt instrumento ad hoc vt instrumentū reprobetur per ipsos testes requiritur ꝙ sint quatuor meliores ꝗ̄ sint illi qui sunt in instrumento descripti.
15 Cōpensationis exceptio potest opponi post snīam que transiuit in rem iudicatam.
16 Sententia ad instātiam appellantis potest ex noniter deductis reformari seu ei aliquid addi:⁊ an idē fieri poterit ad instantiam appellati qui non appellauit.
17 Instrumēto an stari debeat an testib⁹ qui cōtra illud ꝓducūtur.
18 Instrumentum an possit per testes reprobari.
19 Simulatio contractus an possit probari per testes.
20 Probatio cōtra instrumentum an ⁊ qñ admittatur.
21 Testes descripti in instrumento si negent se interfuisse an reprobent instrumentum ⁊ an censeātur singulares.

a ¶ Falsitas. Idem summat oēs hic ⁊ si q̄ras an venditor cogatur p̄cise tradere rem vēditā.vide hic p.d.Hēri.boych.in prin.c.

am ioannes. Falsitas a instrumenti vel qđ deest instrumento probari potest per testes.h.d.Et sunt tres partes principales.nā in prima ponitur ꝓcessus cause principalis:in secūda processus cause app.in tertia diffinitio ipsius cause appel.secūda ibi cum igitur.tertia ibi de cōsilio. ¶ In tex. ibi:alijs articulis.sup.quia petijt etiam idem Joannes sibi tradi vacuā possessionē dom⁹ al's nō potuissent super hoc snīam ferre q͛ ꝭm formā petitiōis dictanda est sententia.§.de simo.licet heli.

1 ¶ In tex.ibi:liberatam.⁊.§.deciditur† ꝙ etiam admiserunt cōpensationē vsq͵ ad concurrentē quātitatem in tex.ibi pendebat tamen.sup.⁊ ideo fuit admittendum. ¶ In tex.ibi nepotibus.⁊ sic forte Joannes erat frater ipsius petri:vel erat frater matris filioꝝ ipsius petri. ¶ In tex.ibi:momēti.i.efficacie vel valoris. ¶ In tex.ibi:intētionē.⁊ sic patet ꝙ petierat etiā domū sibi tradi. ¶ In tex.ibi:q͛ alias inste.sup.in alia causa principali in qua non fuit obiecta nec ꝓbata exceptio vt sequitur. ¶ No.primo ꝙ in libello formato super actiōe principali.sufficit exprimere causam remotam lʒ non exprimatur causa ꝓxima.nam hic expressa fuit causa mutui ⁊ nil expressit de obligatione.de quo plene dixi
2 in.c.ij.de libe.obla. ¶ Item not.† cōpensationē admitti vsq͵ ad cōcurrentem quantitatem:licet debita sint ex causis diuersis ⁊ in diuersa quātitate. ¶ Itē no.naturā actionis ex empto q͛ ꝓpter illā astringiť quis ad tradendū rem liberā vacuam ⁊ expeditam. de quo in.l.ratio.§.j.ff.de act.empt.⁊ in.l.meuius.§.fundo.ff.de lega.ij.cū ibi nota.ꝑ Bar. ¶ In ver.cum igitur.Not.ꝙ conditio

b ¶ Precise ad tradēdū. vide.§.i pn. huius.c.postillā quam ibi posui.et hic p.d.Fel.

impedit ius agendi ante eius purificationē.facit.l.cedere diē.ff.
3 de verbo.signi. ¶ † Item no.ꝙ in causa appel.nō admittiť articulus omnino nouus sʒ tantū depēdens ex veterib⁹.de quo plene dictū fuit.§.de testi.fraternitatis.⁊ per legistas in.l.per hanc. C.de tēpo.appel. ¶ Item no.ꝙ nou⁹ articulus dicitur lʒ etiam substantia primi repetatur in scđo articulo:qñ non repetitur ad finem vt illa substantia subijciať necessitati ꝓbandi.de quo dixi in dicto.c.fraternitatis.⁊ per Bar.in auť.at qui semel.de ꝓbať.
4 ¶ † Item no.ꝙ satis videtur probari iuramētū testis si in actis dicatur talis iuratus deposuit.de quo dictū fuit in.c.tuis.§.de
5 testi.⁊ Bar.in.l.theopōpus.ff.de op.lega. ¶ † Item no.ꝙ ꝓbare videtur dictum testis concludentis causam sciētie per sensum etiā si est immediatum vt si dicat scio q͛ presens fui licet dicat ga vidi vel audiui.de quo per Bar.in.l.ij.ff.de auto.tuto.⁊ facit qđ no.Jo.and.de testi.presentium.li.vj.in nouella.⁊ dixi.§.de testi. cogē.peruenit. ¶ Item no.ꝙ ex appositione cōditionis aggrauantis conditionē res in pretio minus estimať.facit qđ notatur in.l.mortis causa capim⁹.§.si.per gl.⁊ Bart.ff.de dona.cau.mor.
6 ¶ † Item not.arg.pro teste deponente de valore rei vt probet si dicat scio ꝙ tantum res valet:q͛ a tali potuit tantum haberi.de
7 quo ꝑ Bar.in.l.ij.C.de rescin.ven. ¶ Item not.† ꝙ nō vitiatur testimonium lʒ testes dicāt se nō recordari de certo die anno vel mense.de quo ꝑ Inno.§.de accusa.qualiter ⁊ quādo.el.j.q͛ istud est verum nisi tēpus omnino esset de substantia testimonij.vt ibi
8 no.per eum. ¶ † In ver.dictus vero.Nota primo tabellionem ⁊ testes inscriptos in instrumēto posse produci in testes pro adiuuando instrumento ⁊ confirmatione ⁊ declaratione contentorum in instrumento. ¶ Itē no.ꝙ ꝓbatio instrumenti succūbit probationi trium testium vel plurium etiam quādo instrumentū adiuuatur depositiōe notarij ⁊ vnius testis in instrumēto descripti. ¶ Itē no.ꝙ vbi testes variant ab instrumēto in qualitate actus iterabilis si aliter non fiat determinatio de singularitate ⁊ vnitate actus.probari videtur actus multiplicatus seu actum multiplicatū fuisse ex diuersitate qualitatis que in altero nō cōcludiť. ex quo actus est reiterabilis.facit qđ no.Bart.in.l.ij.C.de bono. pos.scđm tabu.⁊ nota cautelam ꝙ tunc fiat articulus seu positio de vnitate actus ⁊ ꝓbatur per partium cōfessionem vel aliter si fieri potest. ¶ Item no.ꝙ iudex potest vsq͵ ad cōclusionē in causa ⁊ etiam postea vsq͵ ad snīam interrogare partes ꝓ indaganda
9 veritate. ¶ Ex vltima parte,Nota ꝙ † obligatio conditionalis impedit condēnationē fieri ante aduentū conditionis. ¶ Item no.ꝙ in causa appel.videtur in snīa exprimenda esse causa qđ videtur esse potius ad cautelam.per id qđ habetur.§.de re iudica. sicut. ¶ Item not.ꝙ snīa in causa appel.fertur declaratoria super iure partiū nō simpliciter cōfirmatoria vel infirmatoria nec simpliciter ꝓnūtiatur bene appellatū ⁊ male iudicatū qñ ex noniter inductis vel deductis in appellationis causa fertur sententia.nā tunc fit qđ dictū est ad seruandū decorē primi iudicis.de quo in
10 l.eos.C.de appel.Item no.ꝙ † snīa potest esse partim confirmatoria ⁊ partim infirmatoria in diuersis articulis.facit qđ habetur §.de testi.in.c.raynutius.⁊.c.raynaldus.⁊.§.de cōuer.coniu.in.c. placet. ¶ Vltimo no.ꝙ super exceptiōe exp̄sse ꝓnūtiať.de quo
11 in gl.⁊.§.de ordi.cog.in.c.j. ¶ In gl.ij.ibi:ꝙ fieri debuit.† sʒ an diceť vacua si a nemine possideať:licet alius detineat eā forte:q͛ sit missus in possessionē causa rei seruāde qui nō dicitur possidere sed detinere.prout habetur in.l.si quis ante.ff.de acquir.pos. ⁊.§.vt lit.nō conte.c.qm̄.§.in alijs.dic ꝙ non patet in.l.ij.§.j.allegata in gloss.sed an diceť tradi vacua possessio rei vendite si tradatur res que alteri debet aliquā seruitutē realē.Jaco.de are.dixit notabiliter qđ in.l.meuius.§.fundo.de lega.ij.per ea que habenť in.d.l.ij.§.j.iuncta.l.ꝙ ad seruitutes.ff.de euic.sed non diceť libera possessio.⁊ ideo notarij apponūt in instrumēto ꝙ vēditor ꝓmittit dare rem vacuā liberā ⁊ expeditā al's nō cōmitteret stipulatio.de euic.si alius euinceret seruitutē.licet alias posset agi actiōe ex empto si emptor ignorauit.vt not.in.d.l.ꝙ ad seruitu
12 tes.ff.de euic. ¶ † An autē venditor possit cogi precise ad tradē
b dum b rem venditā si habet facultatē rei restituēde.gloss.iuris ciuilis cōiter tenēt ꝙ nō:sʒ debet condēnari ad interesse.vt plene notať in.l.j.in prin.ff.de acť.emp.sed Marti.tenuit cōtrariū.vt ibi no.⁊ in.§.pretiū.insti.de ꝭhen.emp.⁊ ibi glo.sub dubio forte tenet opi.Marti.⁊ hec opi.Marti.cōiter tenetur per Moder. ⁊ illā etiā sequiť Bar.in.l.certi condictio.ff.si cer.peta.⁊.l.stipulationes nō diuidunť.ver.celsus.de verbo.obli.⁊ Jo.and.in tit.de emp.⁊ vend.§.in anterioribus.circa prin.in addi.Spec.nec ob.l. si rem tradi.ff.de ver.obli.vbi in obligatione rem tradi vř succedere post morā obligatio ad interesse:nec videť posse cogi precise ad tradēdū q͛ illud verū qñ rē tradi est in obligatione ex alio cōtractu quā emptionis.nam in cōtractu emptionis nō cēsetur cōtinere merum factū:imo habet admistam causam honorum seu dominij cum teneať etiā vēditor ad faciendū emptorem dñm si

ipse vendens

ipse vendens est dñs cuz manu sata.vt.l.qd si distrahat.§.j.ff.de
cōtrahen.emp.z.l.in cōuentionalibus.ff.de ver.obli.z nota.per
Bar.in.d.l.certi conditio.z.d.ver.celsus.¶ Item aduerte q̄ po
test esse questio quid iuris si dictus emptor fuit condēnatus ad
soluendū pretium venditori:an poterit executionē sententie obij
cere exceptionem rei sibi non tradite per.l.iulianus.§.offerri.de
act.empt.nā certū est q̄ ante sniam potuisset excipere per dictuz
§.offerri.Specu.de hoc posuit in tit.de executione snie.§.si.ver.
item pone.z ibi videtur inclinare q̄ nō.ex quo lata est snia z non
fuit appellatū.remanebit tamen ſm eum salua actio emptori vt
possit petere rem sibi tradi.per.l.si duo.§.idem iulianus.ff.de
iureiuran.sed dñs meus dñs Anto.hic dicit q̄ si nihil fuit disce
ptatū in iudicio de hac exceptione.ex quo illa nō impugnat sen
tentiam:q̄z fatetur emptor se debere pretiuz sed dicit rem debere
sibi tradi.ideo tunc poterit opponi.facit qd habet in.l.nelenni⁹.
ff.de re iudi.Secus si fuisset in iudicio dicta exceptio opposita z
illa non obstante lata snia:q̄z tūc potest procedere dictū Specu.
facit qd habetur in.l.qd in diē.§.si rōnem.ff.de cōpensa.vide gl.
in.c.suborta.in glos.pe.j.de re iudi.z ſm distinctionē illius.l.qd
in diem.videt intelligendū dictū Specu.tutius videtur esse sim
pliciter tenere dictum Specu.si opponit exceptio rei nō tradite
13 ad impediendum executionē super pretio.¶ †Et no.ex tex.cō
iunctis his que sunt superius dicta:q̄ simplex heremita pōt ha
bere ꝓpriū.ꝑ quo facit qd hr in.§.ecōtra paulus.xix.q.ij.¶ In
glo.pendebat.in fi.hoc veruz in appellatione a diffinitiua.secus
in appellatione ab interlocutoria in qua non potest quis ꝓsequi
causam aliā quā expressam.vt in.c.cordi.de app.in.vj.z in cle.ap
pellanti.de app.¶ In glos.quodlibet instrumētū.in fi.No.bene
ex glos.q̄ vbi testes cōtradicunt instrumento ad hoc vt reprobet
a instrm̄a †per ipsos testes requirit q̄ sint quatuor meliores quam
14 illi q̄ sunt in instrumēto descripti als requiruntur quinq̄ per ra
tionē allega.in glo.vbi antē nō cōtradicunt instrumēto.s₃ addūt
aliquid qd est omissum in instrumēto:tunc sufficiūt pauciores.
z ista est opi.cōis glo.iuris canonici.vt patet etiā ex his que not.
in.c.tertio loco.s.de proba.ibi tamen glo.etiā dicit pōderanduz
an agatur de facto qd meli⁹ ꝓbatur per scripturā quā per testes
vt est factum antiquum vt tunc non de facili reprobetur instru
mentū per testes.z hanc opi.q̄ requirātur quatuor testes ad mi
nus ad reprobanduz instrumentuz,tenuit glos.iuriscivilis.in.§.
si vero aliquid tale.in aut.de fide instru.z caute.ibi tū dicit glos.
hoc verū qñ testes volunt directe reprobare instrumētuz:s₃ indi
recte ſm formā.c.ex tenore.s.de testi.z.l.optimā.C.de ꝯtrahen.
stipu.tunc sufficient duo.z idem tenuit glos.in.§.item verboruz.
insti.de inutili stipu.sed aliter loquit gl.in.l.in exercēdis.C.de fi.
instru.vbi glo.vult qd tres sufficiant ad reprobanduz instrumen
tum.z idem glo.in.d.l.optimā.ibi tamē glos.dicit hoc procedere
qñ volunt reprobare instrumētuz publicuz:sed si vellent reproba
re instrm̄ priuatum:tunc sufficiēt duo ꝑ illā.l.ſm vnum intelle
ctum.Alij vero vt Odoff.z vt refert hic do.Anto.dixerunt q̄ cū
instrumentuz obtineat vim tot testiuz quot sunt in eo descripti,
facit qd habetur i.l.fi.C.de fideicō.si in instrumēto cōtinent tres
testes requirunt quatuor ad reprobationē:z si cōtinent quatuor
requirent quinq̄:z si quinq̄ requirent sex z sic successiue.Inno.
vero hic plene examinans istam materiā concludit qd sufficiant
duo testes omni exceptiōe maiores nisi aliter coadiuuet instrm̄.
de quo dicā post glo.z de materia etiā per Barto.in.l.ij.in fin.ff.
quēadmo.testa.aperi.vbi etiā dixi.z per do.Anto.hic.z Jo.cal.
in suis distinctionibus.¶ In glos.in modum exceptionis.in fi.
sup.z tamen contrariū innuitur hic in fi.S₃ solue contrarium q̄z
loquitur qñ opponitur exceptio dilatoria ad processum.z ideo
pro excipiente nō est pronuntianduz in principali:sed hic oppo
nebatur exceptio peremptoria que rescipit negotium principa
le:ideo bene potuit pronuntiari pro excipiente.¶ In glo.a par
tibus.in fi.z de materia etiā per glo.in.c.per tuas.z in.c.cum cla
mor.s.de testi.¶ Et aduerte q̄ Inno.hic in additione q̄ tamen
cōiter non habetur videtur velle hoc verū qd iudex possit ex offi
cio ꝓcedere post cōclusionē in causa qñ vult interrogare ꝑ decla
ratione aliquorū que sunt actitata:secus si vellet interrogare sup
eo qd non tenderet ad declarationē iam actitati:licet alias face
ret ad causam:refert tamen qd alij cōtra.z istam vltimam opi.in
qua residet Inno.sequitur hic do.Anto.ꝑ regulam generalem
l.vbicunq̄.ff.de interro.act.de quo etiam no.per euz in.c.cū cau
sam.s.de iuramen.calū.qd notabis.nā hec pars videtur equior
vt sic veritas facilius possit haberi.facit qd habetur in.l.is apud
quē.C.de edendo.z in.l.iudicantē.allega.in glo.¶ Sed aduerte
q̄ videtur qd etiam si nō fuisset facta interrogatio,de qua in lite
ra,tamen testes debuissent probare q̄z poterant reduci ad con
cordiam cum instrumento:ex quo instrumentuz simpliciter con
tinebat venditionem:z testes deponebant qd fuerat conditiona
lis,z sic reducendi erant ad concordiam per.c.cum tu.s.de testi.
Inno.hic fatetur contrarium dicens,q̄ etiam sine ista interroga
tione testes debuissent reduci ad concordiā cū instrumēto z sic
probassent,z per hoc q̄ vult potius ad cautelas z clariorē proba
tionem facta fuerit hec interrogatio.sed Bartol.in.l.ij.C.de bo.
pos.scdm tabu.videtur velle contrariū videlicet q̄ de necessitate
hic fuerit facta:q̄z alias testes non ꝓbassent ſm eum propter ra
tionem in litera positam.l.quādo non cōstasset de idētitate con
tractus:z pro ipso multū facit hec litera:sed aliter nō respondet
ad rationē Inno.nec de illa facit mētionē.do.Anto.hic videtur
quodāmodo cōcordare opi.nam dicit q̄ aut in instrumento sim
pliciter continetur venditionē factam esse,z tunc procedat dictū
Inno.q̄z tunc testes possunt reduci ad cōcordiā cū instrumento.
Aut in instrumēto continetur expresse venditionē fuisse puram
z tunc q̄z testes dicentes venditionē conditionalem cōtradicunt
instrumēto:z sic dicūt de alia venditione.tunc procedat dictum
Bar.q̄z nisi appareret q̄ vnicus fuisset ꝯtractus testes nō repro
bassent instrumentū.vnde propter opi.cōtractus vitandas,cau
tela est semꝑ facere articulū super vnitate cōtractus.¶ In glo.
pe.in fi.z sic vult glo.q̄ sit speciale in casu isto qñ non fuit opposi
ta exceptio ante sniam.Sed tu potes etiam dicere q̄ hic nō de
necessitate,s₃ potius ad seruādū decorē primi iudicis fuit expsse
pronuntiatū:nam non erat necesse,q̄z poterat etiā tacite pronun
tiari videlicet ꝓnuntiando bene appellatū z male iudicatū.nam
licet prima snia non esset iniqua ex dolo iudicis,erat tū iniqua re
ipsa inquantū reus fouebat iustitiā propter exceptionē sibi cō
petentē.facit qd no.in simili in.c.cū dilecti.j.de emp.z vendi.cir
ca fi.z facit qd habetur in.l.eos.C.de appel.¶ In glo.fin.ibi:q̄
15 in diē.§.j.No.bene gl.que videt velle† q̄ vbi nō est apposita com
pensatio in iudicio ante sententiā q̄ licet feratur snia que trāseat
in rem iudicatā q̄ nihilomin⁹ remanet salua actio ex qua pote
rat obijci cōpensatio:z ex hoc videt q̄ etiam post sententiaz que
transierat in rem iudicatā poterat obijci exceptio compensatio
nis q̄z cui dat actio multo forti⁹ exceptio.l.j.§.qd ait.ff.de susp.
z.l.inuitus.§.cui damus.ff.de reg.iur.z de hoc etiaz est tex.exp̄s
sus in.l.ij.als.l.iiij.C.de cōpensa.z tenuit do.Anto.in.c.bona fi
des.j.de deposi.z sic pridie de facto iudicaui.z per hoc etiā dixi
q̄ poterat pars astringi ad respōdenduz positionib⁹ ꝑ quas po
nebatur id ex quo surgere poterat cōpensatio.nam per cōpensa
tionē obijciens debet admitti ad ꝓbandum id ex quo surgit cō
pensatio:ergo cōsequenter fieri potuit positio que tendit ad rele
uādū ab onere ꝓbationis.vt patet ex his que habentur in.c.j.z
ij.de cōfes.in.vj.z.l.ij.§.obseruari.C.de iura.calu.Fateor tamen
q̄ si negetur debebit infra breue tēpus probare q̄z in executione
snie non admittuntur exceptiones requirentes altiorem indagi
nem.l.iiij.§.cōdēnatuz.cū ibi nota.ff.de re iudi.z in.l.si is a quo.
cum ibi nota.per Bar.ff.vt in pos.lega.z q̄z si non posset de facili
liquidari non admitteret cōpensatio.per ea que habent in.l.fin.
C.de cōpensa.¶ In ea.glo.in fi.potes dicere q̄ ibi fuit appella
16 tum.hic sec⁹ de materia ibi per gl.in gl.fi.¶ †Et aduerte quia
vt hic patet ad instātiam appellantis ex nouiter deductis addi
potest sententie seu sententia reformari.sed an idem fieri pote
rit ad instantiam appellati qui nullatenus appellauit.tangunt
dñi de Rota in sua cōclusione.cclviij.nam videret q̄ non q̄z ap
pellatus nō appellādo videtur acquieuisse sententie z eā appro
basse.j.de re iudic.quo ad cōsultationez.z.C.quō z qñ iudex.in.l.
ab eo.ergo nihil videtur posse petere nisi confirmationē snie.ad
hoc etiā facit q̄ habet in.c.raynutius.z.c.raynaldus.j.de testa.
vbi quelibet partium appellauit:z ideo quelibet auditur:z sic se
cus videtur si ab vno tātū fuit appellatū.¶ Sed contrarium di
cunt fuisse determinatū in curia q̄z ex quo per vnaz partium fuit
appellatū a tota snia per cōsequens ipsius effectus totalis suspē
sus fuit.l.j.§.j.ff.ad turpil.j.de iurein.venientes.z sic snia non vi
detur trāsisse in rem iudi.etiam ad preiudicium appellati:ex quo
ipsius totalis effectus est suspensus.z pro hoc etiam q̄z sicut per
appellātē petitur infirmari.ita debet posse per partē aduersam
peti cōfirmari z suppleri.z presertim q̄z iudex appellationis suc
cedit loco primi iudicis.z sic debet posse omnia que poterat pri
mus iudex.¶ Item q̄a interdum consequitur quis ex persona
aduersarij seu alterius q̄ per se non posset.l.petende.C.de tēpo.
restitu.in integ.z.l.si post mortē.§.fi.ff.de contratabu.z de cōces.
preben.in.c.autoritate martini.lib.vj.nec ob.q̄ videatur acquie
uisse:q̄z verum est si pars aduersa acquieuisset.¶ Non ob.etiam
c.raynutius z raynaldus.quia scdm eos sic de facto contingit ab
vtraq̄ parte fuit appellatum:non autem fuit illud necessarium
z sic fuit obtētum in curia vt ipsi dicūt.quod est valde notandū.
z sic etiam trāsit hic do.Anto.¶ Sed forte istud dictuz est verū
quando simpliciter appellatur ab ipsa sententia:vel qñ continet
vnum capitulum tantum:sed si contineret plura capitula sepa
rata z appellaret vna pars a snia in parte z partibus tātummo
dū cōtra eam facientibus:tunc videretur q̄ si aliqua fuissent ca

a ¶ Instrm̄. per quot testes pōt reprobari vide hic.ꝑ do.Abb.et Felyn.z vide do. Henri. boych. in.j.col.ver. super ea gl.

pitula separata in quibus pro appellante ɔtra ipsum appellatuz fuisset p̄nuntiatũ:q tunc si appellatus nõ appellaret ab illis q imputanduz esset sibi q videret acquiescere ex quo aduersarius ab illis nõ appellat:et iuat diuersa ab illis sup quibus est appellatum.nã tũc tot censentur esse inie,quot sunt capitula.p ea que habent in.l.scire debemus.de ver.obli.et hoc modo posset intelligi.c.raynutius et raynaldus.ponderanda est ergo diligenter forma appellationis qd tene menti p limitatione predicte conclusionis dñorũ de Rota.et maxime q in ciuitate ista cõiter practicatur appellare solũ a parte et partibus facientibus cõtra appellantẽ.¶ Ultimo pro declaratione eorũ que tangunt cum glo.in

17 verbo quodlibet instrumentuz.†si querat an stari debeat instro:an vero testib9 qui pducunt cõtra instrumẽtũ et p quot testes in

a strumentum possit reprobari.[a] Cõclude q aut sumus in casu in quo nõ recipitur pbatio contra instrm ex iuris dispositiõe exemplũ in.l.fi.C.arbi.tu.qñ tutor in instro inuẽtarij apponit rẽ aliq̃ tanq̃ pupilli.nã nõ potest postea pbare cõtrariũ.et similiter in.l.antique.C.ad velleia.qñ mulier se cõfitetur recepisse pretiũ pro intercessione:et idẽ in similibus.facit qd not.in.c.is qui.j.de spõsa.et tunc clarũ est q stari debet instrumẽto:vt dictis legib9.et.l.cum precibus.C.de pba.vult enĩ ius in dictis casib9 esse p̃sumptionẽ iuris et de iure cõtra quã non admittitur probatio in contrarium saltẽ per testes.per ea que habent in.d.c.is qui.lz per cõfessionẽ partis iterdũ admitti possit.vt no.in auc.sz iã necesse.et in corpe vnde sumit.C.de dona.ante nup.¶ Et qd dixi nõ admitti pbationẽ in contrariũ per testes.limitat hic notabiliter Innoc.hoc pcedere qñ quis vult pbare cõtra contenta in ipso instrumento:sed fatetur instrumentum verum esse:secus si vellet dicere instrumentũ fore falsum et falsum fabricatũ:q tunc bene admitteretur

18 talis enĩ pbatio nõ reijcitur per dictas leges si bene põderent.†et ideo remanem9 sub regula q reprobari potest instrumentuz per testes per hũc tex.Idẽ dicit hic do.Anto.si quis vellet probare defectũ solẽnitatis.ex quo fatet i veritate fuisse instrumẽtũ cõfectum.prout iacet per.l.iurisgentiũ.§.qd fere.ff.de pac.idẽ dicit si stante veritate facti quis velit probare aliquid per testes ex quo perimat effectus iuris.per ea que habent in cle.j.de pba.iuncta glo.et de hoc vltimo potes ponere exempluz:vt ibi colligit.idem vr velle si forte statutum dicat stari debere instrumẽto publico et nõ posse pbari cõtrariũ.nam fm eum si qs vellet probare simulationẽ ex quo fatet instrumẽtũ pcessisse in ea forma in qua est conditum lz dicat q ad aliũ finẽ q tunc poterit simulationẽ probare per testes.cõtra istud tamẽ dictũ multũ facit qd no.Bar.in l.j.§.j.ff.qd vi aut claz.vbi vr velle q in dicto casu nõ admittitur exceptio simulationis cõtra instrumẽtum:sz posses dicere q ibi loquitur qñ statutũ expsse dicit q nulla exceptio possit opponi cõtra instrm nisi talis et talis:et non numeretur exceptio simulationis.sed dictum do.Anto.procedit qñ simpliciter statutũ dicit standũ esse instro publico.Bart.tñ ibi videt etiã hoc casu sentire attenta rõne sua q non admittat tunc exceptio simulationis q allegando illã videt allegari cõtra instrumentũ inquantum dicit rem sic nõ esse gestã:prout dicit in instro:et forte dicit emptionem factã.nam allegãs simulationẽ et dicens fuisse in effectu pignus videt satis dicere ɔtra ipsum instrm:prout dicit de emptiõe et nõ de pignore.ideo forte hoc dictũ do.Anto.non est tutũ ad materiam.facit qd not.in.l.gñaliter.C.de nõ nu.pecu.p dicto tamen Anto.bene facit qd not.in.d.l.gñaliter.per Jac.de bu.vbi dicit q qñ celebrat instrumẽtũ in scriptis ita q scriptura sit de substãtia lz nõ possit fieri pbatio cõtra tale instrumẽtũ nisi per aliã scri

19 pturã.vt habet in.d.l.gñaliter.†tamen pbari poterit simulatio cõtractus per testes q non cẽsentur tũc pbare cõtra instrumẽtũ ex quo fatetur scriptũ esse i instrumẽto prout partes voluerũt.et idẽ etiã videt velle Bal.in.l.j.C.plus vale.qd agitur.Vñ posses dicere q aut ius vel statutũ disponit q ɔ instrumẽtũ non possit admitti probatio nisi per aliã scripturã:et tũc pbari possit simulatio per testes.prout voluit Jaco.de but.in.d.l.gñaliter.et sic etiã posset intelligi dictũ do.Anto.hic:aut cauetur statuto q contra instrumentũ publicũ vel guarẽtigionatũ nõ possit opponi exceptio aliqua solutionis vel inquietationis aut falsitatis:et tũc nõ poterit opponi exceptio simulatiõis ex quo nõ est permissa per statutum.nam ex mẽte statuti apparet fuisse q non admittatur aliqua exceptio contra instrumẽtũ etiã si excipiens fatetur fuisse scriptũ vt partes voluerũt ex qualitate exceptionũ exceptuatarum.nam etiã ille qui opponit exceptionẽ quietationis fatetur scriptũ esse prout partes voluerũt:et tamẽ vr esse mẽs statuti illã admitti q expresse permittet.et sic secus videtur voluisse in aliis nõ expressis.ideo tunc non admittit exceptio simulationis.hoc tamẽ limitat Bald.in.d.l.j.C.plus valere qd agitur.pcedere qñ allegat simulatio cõtractus.secus si allegaret simulatio rogitus notarij.vt q simulassent se rogare notarium vt conficeret instrumentum:et tamen in rei veritate non rogasset:q tunc bene talis

a ¶ Possit re probari.super his vid. p do. Fely. hic in. viij. co. Vlt. pria ɔclusio. nu. xxxv. ré materia multũ quotidiana et practicabilis que sepe euenit propter multitudinẽ notariorum.

exceptio admittet:q effectũ concluderet illud nõ esse instrumentum ex quo in veritate nõ esset rogat9 notarius qd notabis pro

20 limitatione notatorum per Bart.in.d.l.j.qd vi aut clam.¶ †Aut sumus in casu in quo ius non phibet pbationez admitti contra instrumẽtũ et tunc subdistingue:q aut est dubiũ de instrumento propter veritatẽ scripture.aut propter defectũ veritatis negotij si est dubiũ propter veritatẽ scripture.puta q negat cõfectum esse instrm ab illo a quo dicitur cõfectum:et tũc poterit pbari per ipsum q scripsit si viuit et eius copia habeat q stabit in hoc eius edicto.l.si qs decurio.cum ibi not.per Cy.C.de fal.¶ Item poterit probari si testes deponunt q eis p̃sentib9 confectũ fuit per illum notarium instrumentũ.¶ Itẽ per cõparationez scripturarum alioruz instrumentorum eiusdem notarij.per id qd habetur in aut.de fide instr.et caute.in.§.sz si instrumenta.et.C.de fide instru.l.cõparatiões.¶ Si autẽ est dubiũ propter defectũ veritatis negotij et tũc subdistingue:q aut vn9 testis tantũ cõtradicit instrumento aut plures si vnus tantũ aut non est descriptus in instrumento aut est descriptus.Si non est descriptus in instrumẽto et tunc nõ reprobat instrumẽtũ q vox vnius vox nullius.ideo nõ reprobat instrumẽtũ qd plene probat.s.ti.j.veniens.et.c.licet vniuersis.et.l.iurisiurandi.C.de testi.canonizata.iiij.q.iij.Idẽ si sit scriptura q̃ de se non requirit subscriptionẽ testiuz vt est scriptura actorum.l.in donationib9.et.l.in hac.C.de dona.et ideo si testis examinatus dicat se aliter dixisse q̃ notarius scripserit standum videt scripture tabellionis q illa de se facit plenam fidem.ideo nõ debet eneruari per dictum vnius talis.facit qd habetur in.c.cum dilecti.s.de elec.et.j.de prescrip.ad audientiam.et no.per Cy.et Jaco.de are.in.d.l.si quis decurio.et per Barto.in.d.l.j.in fi.ff.quẽadmo.testa.aper.et hoc dicit Jo.cal.veruz quãtuz ad effectuz ciuilem:secus quo ad criminalem.et sic quo ad penam falsi imponẽdam ipsi testi si postea accusetur de falso et ipse neget se dixisse q in scriptura continetur q a tunc non debet stari tali scripture:ex quo agitur ad penã criminis cum tunc requirantur probationes luce clariores.l.sciãt cuncti.C.de proba.canonizata.ij.q.viij.et hoc voluit etiam Inno.lz ipse non alleget in.c.quoniã contra falsam.s.de proba.¶ Aut testis qui ɔtradicit est de testibus in scriptis in instrumẽto qd requirit ad sui solẽnitatẽ testiũ subscriptionem seu testes subscriptos:et tunc aut non est de numero necessario q totalij remanẽt de inscriptis:q bene remanet numerus sufficiens testium pro ipso instrumẽto aut non remanent tot quot alijs sunt necessarij.¶ Primo casu talis testis non reprobat instrumentum:nam satis est q remaneat numerus sub alijs instrumẽtis sine illo:ideo tunc propter autoritatẽ instrumẽti nõ attenditur vox illius solius.facit qd habetur in tex.et glos.quod ibi no.per doc.in.l.j.in fi.ff.quẽadmo.testa.aper.et hoc dicit Jo.cald.simpliciter veruz si alij testes sunt mortui vel ipsoruz copia haberi nõ potest:nã standum est instrumento propter p̃sumptionem que facit pro tabellione remanentibus substantialibus instrumenti.ar.preallega.c.ad audientiaz.sed si viuerẽt et ipsorum copia posset haberi.putat q tunc foret vtile inquirere ab eis de veritate.facit qd habetur.s.de elec.cuz dilecti.Secundo casu qñ ille qui cõtradicit instrumento est de numero necessario.tunc dicit hic Jo.cal.q licet in hoc membro et sequẽti multum posset instari circa dictum testium an sit affirmatiuum hoc est an dicant rem aliter fuisse gestam quã cõtineat in instrumento:an vero negatiue.hoc est an negent se interfuisse dicit cõcludendum esse qd in dicto casu ille qui cõtradicit instrumẽto facit vacillare fidem instrumenti.per.d.l.j.§.fina.ff.quẽadmo.testa.aper.et ideo fm eũ instrumẽtum nõ probabit nisi melius fuerit cõprobatuz per.l.iubemus.C.de probat.et non mirum fm eum si isto casu magis creditur vni testi quaz supra qñ testis examinatus dicit se nõ dixisse prout scripsit tabellio q ibi agitur principaliter de facto vel dicto eius qui cõtradicit:et ideo presumit contra eum sed hic secus.¶ Tu autẽ in hoc membro potes dicere qñ vnus de necessarijs cõtradicit instrumẽto qd aut scriptura nõ nitit proprijs iuribus sz eget testium cõfirmatione vt q est scriptura priuata:et tunc clarum qd non probabit:ex quo nõ cõfirmatur per testes in numero sufficienti.vt est casus in.d.l.j.§.fi.fm vnum intellectum quẽ ibi sequitur Bal.si autem scriptura nititur proprijs iurib9 vt q a est publica,et tunc fm cõmunẽ opi.redditur instrumentuz suspectum adeo qd ei non creditur nisi aliter coadiuuet.vt est casus in d.l.j.§.fi.cõiuncta gl.fm alium intellectuz:et hoc etiã tenuit Cal.vt statim dixi.Et aduerte q hoc tenẽdo o portet dici qd istud nõ fit ex eo:q minus plena probatio impugnet magis plenã:sz q a instrumentũ videtur remanere sine debita solennitate cum requirat ad sui solẽnitatẽ numerum necessariũ testium qui adijciuntur instrumẽto vt per illos fides eis imponat.vt est tex.cum gl.in.§.si vero aliquid tale.et.in.§.si vero moriant.in auc.de fide instru.et caute.de quo etiã plene dixi.j.d.§.fi.Si aũt sunt plures testes qui ɔtradicãt instrumẽto tũc distigue:q aut sunt de inscriptis in instrumento

in instrumento:ꝛ tunc reprobant instrumentũ nisi coadiuuetur: sed hic est dubium qualiter possit coadiuuari. hic aduertendum qꝛ aut testes dicũt rem aliter fuisse gestam quã contineat̃ in instrumẽto:ꝛ tũc poterit coadiuuari per alios testes qui dicant se fuisse presentes ꝛ rem fuisse gestam ꝓut in instrumẽto cõtinetur ꝛ intellige q̃ poterit coadiuuari per alios testes qui in numero sufficienti deponãt. nam si esset instrumentũ in quo requirerent̃ quinq̃ testes vt in codicillis nõ sufficeret ad coadiuuãdũ instrumentũ ꝓducere duos: ſ; debent esse quinq̃. vt voluit Inno. hic facit qđ habetur in. l. fi. C. de codicil. Si autẽ testes dicant se nõ interfuisse instrumento:ꝛ tunc si ꝓbaretur eos fuisse absentes a loco cõditi instrumenti. facit qđ habetur. s. de testi. ex tenore. ꝛ. l. optimã. C. de 𝔷hen. stipu. hoc casu oportet coadiuuari per alios qui deponerẽt istos fuisse ꝑsentes. vt hic voluit Inno. ¶ Si aũt simpliciter testes dicant se nõ interfuisse: nec aliud ꝓbetur. tunc Inno. hic ponit opi. vna est q̃ reprobetur instrumentũ ꝛ q̃ non coadiuuetur etiã si decem vel viginti vel centũ testes deponant rem gestam prout in instrumẽto continetur: qꝛ licet tales testes tunc gestam prout in instrumẽto continetur: qꝛ licet tales testes tunc ꝓbent ipsum actum vel cõtractũ in instrumẽto contentum tamen non sequitur q̃ instrumentum probet qꝛ redditur falsum inquãtum in eo sunt descripti testes qui nõ debuerunt describi: vt qꝛ non interfuerunt: ꝛ ideo ratione talis falsitatis admisse in instrumẽto totũ instrumẽtum vitiatur. perid qđ habetur in. c. si ad sacras. ix. di. ꝛ. iij. q. ix. pura. ideo ad coadiuuadum instrumentum esset necesse q̃ testes deponerẽt etiã illos fuisse ꝑsentes qui negant se interfuisse. ꝛ ista est vna opi. hic posita p̃ Inn. ¶ Alia
21 est q̃ lz† duo testes descripti negent se interfuisse nõ reprobetur instrumẽtũ: qꝛ vident̃ esse singulares cum quilibet de sua absentia dicat ꝛ sic non vident̃ probare. per id qđ habetur in. c. bene. ꝛ c. cum dilecti. s. de elec. ꝛ secus videretur dicere quando omnes negant se interfuisse. vt tangit in princi. magne gloss. Postea videtur dicere q̃ etiam si oẽs negent se interfuisse qđ cum omnes videãtur singulares non reprobent instrumentum. ꝛ ideo stetur instrumẽto maxime si alij deponant actum celebratũ: tamen idẽ sentit etiã si alij nil deponant: ꝛ vltimate videt̃ velle qđ relinquẽdum sit arbitrio iudicis an reprobetur instrumentum vel nõ per tales testes dicit tamẽ qđ in dubio debebit arbitrari pro instrumẽto. ¶ Sed aduerte qꝛ Joan. calde. vt patet ex his que dixi. s. post eum inquãtum dixi non debere attendi: an dictum sit affirmatiuum vel negatiuum. tenet primam opi. ꝛ illam etiã expresse tenet Barto. in. d. l. j. §. fi. ff. queãdmo. testa. aperi. ꝛ pro ista parte bene facit: qꝛ testes describuntur in instrumẽto vt per eos imponatur fides ipsi instrumẽto: vt superius dixi. ꝛ iõ si nõ imponatur quia negant se interfuisse remanet instrumentum sine debita solennitate: ꝛ ideo vitiatur. ꝛ pro ista parte etiam bene facit: quia si vnus solus de necessarijs negat se interfuisse reprobat instrumẽtum: ergo duo ex descriptis negantes se interfuisse debent ipsũ reprobare. ꝛ pro ista parte etiam bene facit quod habetur in. c. tertio loco. s. de proba. ꝛ. c. tam literis. de testi. licet Inn. nitatur dictis. c. respondere. Restat nunc respondere ad rationẽ in oppositum factam de singularitate testium. ad quã potest tripliciter responderi. primo qđ nõ censentur singulares: qꝛ eoipso quod dicunt se non interfuisse censentur etiam dicere quod alij qui sunt simul scripti cum eis nõ interfuerunt. Sed certe ista responsio vt etiam hic tangit Inno. nõ est bona: quia necessario hoc nõ infert̃ ꝛ quia possibile est qđ alij interfuissent quos ipsi non vidissent. vnde alia datur solutio quod dicti testes non censentur singulares: quia concordant in dicto: quia quilibet dicit instrumentum falsum. ꝛ ideo non curatur licet sint in alijs singulares. ꝑ id quod not. Innocen. j. de accusa. qualiter ꝛ quando. el. ij. in gloss. prima magna. ꝛ glo. in. l. ob carmen. §. fina. ff. de testi. Bar. tamen respõdet tertio: qđ ista singularitas non nocet: quia quilibet testis in ratione quam reddit per sensum proprium immediate est singularis: quia deponit de suo sensu ꝛ non de alieno. ꝛ ideo dummodo in alijs concordat non nocet. ita in proposito si remoueat sensum suum ab actu: licet in hoc sit singularis cum alio: tamen sufficit qđ in alijs concordat do. Anto. hic videtur velle mediam viam capere. nam dicit q̃ si testis dicit ego ꝛ tales fuimus congregati in tali tempore: ꝛ coram nobis non fuit fact⁹ talis cõtract⁹ nec confectum tale instrumentum tunc probet: quia iste non est singularis cum etiam de alijs dicat. Idem si dicat ego ꝛ talis fuimus tali die semper simul: ꝛ non fuimus presentes tali instrumẽto. nam iste etiam non est singularis secundum eum: sed si simpliciter dicat: ego non interfui tali instrumento: tunc bene videtur singularis ſm eum: qꝛ solum de se dicit: secus autẽ quando affirmat actum ſ; eum: quia tunc videtur etiam de facto aliorum dicere. ideo non est singularis quando affirmatiue deponit secus si negatiue: sed certe ista differentia non videtur bona: qꝛ ſcđm hoc sequeretur q̃ si testis diceret cõtractũ esse celebratũ inter partes aliorum testiũ q̃ non probaret: licet alius testis similiter diceret q̃ in dicto tp̃e ꝛ loco contractus fuit celebratus inter partes qꝛ presens fuit q̃ tamen non videt̃ verum. ꝛ ideo verior vr̃ opi. quã sequitur Barto. ꝛ Jo. cal. Si autẽ testes dicerẽt se nõ recordari: tunc nõ reprobarẽt instrumẽtũ: imo standum esset instrumento. per ea que habentur in. c. ad audientiam. j. de prescrip. ꝛ tenet ẽt Inno. hic ꝛ Bar. in loco preallega. Si autem testes qui cõtradicunt sint de non descriptis: tunc quot requirantur: vt reprobent instrumentum fuerũt opi. vt tetigi super glo. in verbo quodlibet instrumẽtũ. Do. Anto. hic cõcludit q̃ in factis antiquis vel vbi factum est valde intricatum duo testes nõ reprobant instrumẽtũ per ea que not. in. c. tertio loco. s. de probat̃. vbi autẽ factũ sit recens ꝛ nõ valde intricatum. tunc cõcludit q̃ si preponderat autoritas testium autoritati tabellionis tunc preferentur duo testes Si autẽ ecõtra prepõderat autoritas tabellionis preferet̃ instrumentũ. ar. eorũ. que habent̃. s. de testi. in nostra. vbi autẽ sit equalitas. tũc ſm Nico. de mata. Butri. ꝛ Bar. qꝛ vtraq̃ ꝓbatio de se est plena. s. ꝓbatio instrumẽti ꝛ probatio duoꝝ testium. stabitur ſm eos in dubio ꝓ instrumẽto. argu. l. cum precibus. C. de ꝓba. ꝛ sic requirent̃ tres vel quatuor tunc ad reprobandum instrumentum si agatur de reprobatione directa siue indirecta. per ea que nota. gloss. in. d. c. in nostra. de testi. Sed Inno. hic: quẽ sequitur Jo. cal. dicit q̃ si sint duo testes omni exceptione maiores reprobabunt instrumentũ: ex eo qꝛ instrumentũ habet autoritatẽ ab autoritate tabellionis: cui autoritati equum ꝛ iustum est perferri dictum duorum testium idoneorum reddẽtium sufficienter rationẽ sui dicti: si al's nõ coadiuuatur instru. ꝛ hoc dicit Jo. cald. tenẽdum reiecta distinctione distinguentiũ inter factum recens ꝛ antiquum: ꝛ inter probationem directam ꝛ indirectam. ꝛ sic videtur reprobare distinctionem do. Anto. ꝛ ista opin. videt̃ verior. nam si comparatio literarum que est minoris efficacie quã assertio testium. vt patet in aut̃. de fide instr. ꝛ caute. in prin. colla. vj. ꝛ in. §. si vero aliquid tale. ꝛ. §. si quis igitur vult caute. ꝛ seq. facit vacillare fidẽ instrumẽti. vt pꝫ in dicta aut̃. ergo multo magis, duo testes cum viua vox potẽtior sit q̃ mortua. vt in. d. §. si vero aliquid. ꝛ pro hoc etiam faciat qꝛ ꝓbatio que fit per instrumẽta est probatio presumptiua propter presumptionẽ quã facit ius ꝓ ipso notario ꝛ pro eius instrumẽto. d. c. ad audiẽtiã. de prescri. ꝛ est quasi probatio miraculosa vt credat̃ pelli animalis mortui. vt hic tangit Inno. ꝛ. j. eo. cũ. p. Si probatio testiũ est vera ꝛ naturalis. s. de testi. c. in omni. ergo illa debet ꝑualere. facit qđ habetur. s. de electio. cum inter. R. ꝛ. j. qui filij sint leg. transmisse. in quib⁹ patet q̃ vbi sunt presumptiones ꝯtrarie statur illi que est fortior ꝛ potẽtior. ad idem etiam qđ habetur. s. de ꝓba. proposuisti. ꝛ de iureiuran. in. l. admonẽdi. in quibus patet q̃ presumptiua ꝓbatio al's plena potest reprobari ꝑ duos testes. nec obst. q̃ instrumentũ habet fidẽ ꝛ vim tot testium qui cõtinẽtur in eo: qꝛ illud est verũ donec aliquid non ꝓbatur contra instrumentũ qꝛ tũc bene stat presumptio pro ipso: secus qñ probatio sit cõtra instrumentũ: ita q̃ tollitur presumptio ex eo resultans. Itẽ nõ ob. q̃ instrumẽtũ habet vim duoꝝ testiũ. Item est ibi autoritas tabellionis que habet vim etiam duorum vel saltem vni⁹ testis: ꝛ sic debent requiri quatuor ad minus vel saltẽ tres meliores: qꝛ respõdetur q̃ hic est fallacia qꝛ bis idem repetitur in effectu. nã instrumentũ obtinet vim duoꝝ testium ꝑpter autoritatẽ tabellionis nõ de per se: ꝛ sic bis videtur repeti qđ fieri non debet. Itẽ nõ ob. si dicatur q̃ ꝓbatio instrumẽti est plena: ꝛ similiter probatio duorum testium: ꝛ sic neutra debet alteram superare: quia vt predixi. ꝓbatio fortior debet preualere tanquã magis preponderans. s. de testi. in nostra. qualis est probatio testium cũ sit vera ꝛ naturalis vt predixi sed probatio instrumenti est presumptiua. Itẽ non ob. iste tex. qui videtur velle q̃ requirantur tres vel plures: qꝛ põt dici q̃ istud fuit ex eo qꝛ notarius ꝛ vnus testis deponebãt pro instrumento: ideo tunc bene requiruntur tres vel plures: secus quãdo nullus testis deposuit pro instrumento. Si aũt solus notarius deponeret tunc qꝛ deponit ꝓ instrumento qđ ab eius autoritate dependet: videtur q̃ standum sit dicto duorum testium cõtradicentium dũmodo sint idonei ꝛ omni exceptione maiores ꝛ sufficienter assignent causam sui dicti. Si autem esset alius testis solus qui deponeret pro instrumẽto esset magis dubiũ an duo tũc reprobarẽt si tabellio actualiter nõ deponeret: ꝛ forte hoc casu posset dici q̃ requirantur tres aut plures. ex quo vltra instrumentũ adhuc est testis coadiuuans ipsum. nam tunc nõ videtur iniquum: imo potius equum q̃ potius stetur instrumento coadiuuato per vnum testem quã duobus testibus: ideo tunc requirantur tres vel plures. ꝛ predicta vt dixi procedũt q̃ per duos testes idoneos ꝛ omni exceptione maiores sufficienter assignantes causam sui dicti reprobatur instrumentum quando aliter non coadiuuatur. al's secus vt predixi. ꝛ hec opi. de iure videtur verior quam sequitur hic Inno. et Joan. cal. lz do. Anto.

hic approbet distinctionem distinguẽtium inter factum recens et antiquum. Et an prepõderet autoritas testium autoritati tabellionis vel econtra. licet ceteris paribus teneat cum Inno. cõtra Barto. et Nico. de mata. et sequatur tunc Inno. sed magis placet opi. Inno. et Jo. cal. per ea que superius dixi. et facit ad materiã qđ habetur. s. de testi. cum a nobis. et qđ ibi dictum fuit. et de materia etiam per Cy. et alios in. l. in exercendis. C. de fide instru. et per Bar. in. d. l. j. §. fi. vbi etiam dixi. ¶ Ultimo potes addere qđ inquantũ dixi. s. q vbi instrumentum celebratum est in scriptis ita q scriptura sit de substantia q admitti potest probatio simulationis per testes. nam idem dicunt aliqui glo. voluisse in. l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. presi. sed gloss. in. l. generaliter. in verbo quemq. C. de non nume. pecu. tenet contrarium. et idem ibi etiã tenet Bar. per illum tex. sed illam glo. ibi reprobat Butri. et idem etiã ibi sentit Bal. et in. l. j. C. plus vale. qđ agit. per tex. in. d. l. j. et. ij. C. plus vale. qđ agitur. sed ad illas leges posset responderi. vt sentit Bart. in. d. l. generaliter. q intelligatur qñ scriptura nõ erat de substantia. et hec pars de iure videtur verior. lz opi. But. videatur equior. et per glos. et Bar. multũ facit tex. in. d. l. generaliter. non cauillando eum. et ad glos. l. illicitas. §. veritas. posset responderi q illa glos. debet intelligi quãdo testes volunt probare notarium scripsisse aliud quã sit actum et sic falsitatẽ vel errorem. nam illa videtur esse mens glos. relata ad tex. licet allegatio quã facit aliqualiter faciat. qđ intelligi possit de simulatione. sz certe de illa non debet intelligi. ne als contradicat glo. in. d. l. generaliter. vnde tutius videtur esse tenere cum glo. et Bar. in. d. l. generaliter. licet vt dixi alia opi. videatur equior.

1 ¶ Defectus litere vel syllabe non vitiat rescriptũ dũmodo ex hoc non surgat obscuritas vel equiuocatio.

2 Et quid de defectu dictionis vel orationis.

Ex parte. Defectus litere nõ vitiat rescriptũ hoc dicit. ¶ Et ẽ cõis diuisio. scđa ibi: quia vero. ¶ No. q dictũ est in summario. † et idẽ
1 videtur si sit defectus syllabe. per ea que habentur in l. qui habebat. ff. de manumis. testa. qđ intellige dũmodo ex defectu litere vel syllabe non surgat obscuritas seu equiuocatio. per ea que habentur. s. eod. inter dilectos. vbi autem non mutaretur sensus. pcedit qđ hic dicitur. facit qđ not. Archi. xxxv. q. ix. apostolice. ¶ Ultimo potes notare de modicis nõ curandũ. de quo s. in proemio huius libri. ¶ In gloss. j. in fi. † idem videtur dicen-
2 dum de defectu dictionis vel orationis. dũmodo ex precedẽtib9 et sequentibus deprehẽdatur intellectus pape: licet aliqui cõtra sed precedens opi. plus placet Joan. and. quia propter autoritatem bulle tollitur suspicio: et q oculus officialium interdum fallitur. facit qđ habet. s. de proba. in. c. causam matrimonij. posset tamen distingui sm eum et Hostiẽ. inter literas contentiosas vt tales non vitientur et literas ad gratias que facilius vitiantur. j. de crimi. falsi. c. penul.

1 ¶ Reconuentio in causa spirituali habet locum etiam coram delegato.

2 Edenda sunt instrumenta cõmunia etiam ad fundandam intentionem aduersarij.

3 Usufructuarius tenetur ad refectionem domus si est modica sed vbi esset magna secus.

4 Edere instrumẽta tenet actor reo ad fundandam exceptionem et reus actori ad iuuandam replicationem.

5 Producens sacculum instrumentorũ cũ ptestatione q intendit solũ pducere instrumenta facientia ad causam an talis productio sine protestatio admitti debeat.

6 Producens instrumentũ an possit pductionem reuocare.

7 Cõtra cõfessionẽ venire (que ex pductione instrumẽti resultat) an posit quis venire.

a ¶ Licite appellat. oẽs cõcordãt in summario huius ca. si queras an et qñ et quatr debeat fieri editio. vide pdo. Henr. boych. §. de pba. c. j.

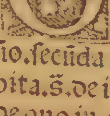

Perpetuus. Licite appellatur a iudice qui parti petenti nõ facit edi instrumẽta cõmunia. h. d. ¶ Et in prima appellantis narratio. In secunda appellationis cõmissio. secunda ibi: ideoq. In tex. ibi et c. deciditur qđ habet in. c. exhibita. s. de iudi. ¶ Not. q interdum ecclesia hz vicariũ perpetuũ. de quo in. c. extirpãde. §. qui vero. et. c. expostuisti. j. de prebẽ. quãq etiã habet temporalẽ vicariũ: vt patet. j. de appel. peruenit. licet ille proprie nõ sit vicarius sm Uin. nec vicarius etiã dare potest vicarium. vt habet. s. de offi. vica. puideas. vide de materia plene
1 in cle. j. de offic. vica. ¶ Itẽ no. q † etiã in causa spirituali habet locum recõuẽtio etiã corã delegato. de quo in. c. j. et. ij. de mutuis
2 peti. ¶ † Item no. q instrumẽta cõia sunt edẽda etiã ad fundandam intentionẽ aduersarij. facit. ff. fami. hercisci. in. l. si que sunt cautiones. et de materia plene dictũ fuit in. c. j. s. de proba. et etiam tangit hic per gl. ¶ In gl. j. sz intelligo. hic ponit secũda solutio scz q iste vicarius habebat mandatum a principali rectore. et ista est plena tamen pcedens potest sustineri: qz perpetuus. vacarius censetur habere ius in re sicut emphyteuta vel feudatarius: et sic etiã potẽtius ius quã fructuarius. vnde cum predicti. l. emphyteuta feudatarius et fructuari9 possint conueniri. vt not. in. c. qm̃ §. pe. nec releuentur nominando dñm: vt ibi not. ita potuit iste vicari9 cõueniri. et similiter etiã potuit agere pter vtile ius quod habet etiã sine alio mandato: nam censetur habere mandatum a principali rectore. quatenus est sibi expediens pro iure suo consequendo cũ et fructuarius censet habere mandatum a dño etiam deducẽdi ius pprietatis in iudicio: quatenus est sibi expediens pro iure suo consequẽdo. l. j. in fi. cum ibi not. ff. vsufru. queãdmo. caue. et not. etiã p Bart. in. l. quis. ff. de dã. infec. nõ nocebit tamẽ sñia dño nisi sciuerit cãm agi et nõ cõtradixerit. per id qđ habetur in. c. quãuis. j. de re iudi. et in. l. sepe. ff. de re iudi. et qđ not. gloss. in
3 l. ij. C. vbi in rem actio. et qđ dixit glo. vsufructuarium † teneri ad refectiones domus intellige qñ expensa est modica: sed vbi esset magna nõ tenet reficere suis expẽsis: sed dñs debet expensam facere ad ipsum vero fructuarium spectat cura et solicitudo. l. hactenus. ff. de vsufru. et not. per Bart. in. l. cotem ferro subijciendum. §. qui maximos. ff. de publi. et intellige gloss. qñ domus non est totaliter destructa: alias extinctus esset vsufructus. per ea que habẽtur in. l. quid tamẽ. ff. quibus mo. vsufru. amit. Hosti. vero hic posuit aliũ intellectũ. vez q ista ecclesia quã tenebat vicari9 erat prioris si conuentus qui percipiebant ibi oĩa tẽporalia, exceptis minutis decimis et quibusdã alijs p sustentatione vicario assignatis. vnde forte erat questio inter priorem et vacarium qđ contineretur appellatione minutarum: qđ dicebat vicarius cõtineri in instrumento in quo facta fuit assignatio qđ erat cõmune: et ideo debuit exhiberi. Alij vero dicunt q iste decime erãt cõmunes monachis et vicario: qz forte fuerant redẽpte per vicariũ et priorẽ: vel forte aliquis miles qui habebat eas in antiquum feudum cõiter priori et vicario pignorauerat. facit quod habetur in. c. j. et. ij. j. de vsur. ¶ In ea. glo. ibi: nec titulum. Nota bene q vicarius non dicitur habere titulũ ecclesie. de quo in. c. expostuisti. j. de preben. Et aduerte qz licet instrumẽta essent cõmunia erãt penes priorẽ tanq digniorẽ. facit qđ habetur in. l. si qua. ff. fami. hercis. et. ff. de fide instru. in. l. fi. tenebatur tamẽ edere vicario ex quo erant cõia. ¶ In glos. fi. ibi: et quecunq acta sunt. hoc verum qñ petuntur a tabellione: vel etiam si a parte sunt originalia tabellionis: sed si essent scripta manu tabelliõis que pars proprijs pecunijs redemisset tũc essent propria. ideo nõ teneret edere saluo nisi in subsidium demũ quãdo a notario haberi nõ possent: nam tunc ex quo sunt acta iudicij censebunt cõia et poterit cogi ad exhibendum. vt voluit Inno. hic et in. c. j. s. de proba. et ideo hic decidit q si ille q dicit de nullitate sñie vel de iniustitia in causa appellationis: si aliter nõ potest habere copiam sñie poterit petere q re9 pro quo est lata illam cõpellatur exhibere si eam habet. facit qđ habet in l. si is apud quẽ. C. de eden. et si nõ exhibeat poterit iudex pronũtiare q si quo tẽpore appareat sñiam pro illo latam non valeat pter eius contumaciam. argu. l. non alienum. ff. de interro. act. et l. de etate. §. qui tacuit. eo. titu. et de confes. c. ij. lib. vj. posset etiam interrogari. An pro reo sit lata sñia tali die per talem iudicem super tali questione. et si confitebit, satis dicetur constare de sñententia cum confessioni stetur contra se. de confes. c. fi. Si autem negauerit nocebit sibi: quia non poterit postea illa vti nec ob. predictis qđ habetur in. c. romana. §. si vero. de appel. li. vj. vbi appellans debet pbare se infra decem dies appellasse: et sic pbare debet sententiam latam et tali tempore qđ infra decẽ dies appareat appellatum: qa illud procedit qñ appellans potest habere copiam sententie. secus quãdo illam habere non potest. quo casu pcedit qđ dixi post Inno. de quo etiam per Bar. i. l. ij. C. de edẽ. ¶ In
4 ea. glos. ibi: nec actor reo. Alij tamẽ dicũt † q actor tenetur edere reo ad fundãdã exceptionẽ: qz reus est fauorabilior: et reus actori ad replicationẽ iuuãdã. de quo plene dictum fuit in. c. j. s. de pba. et per legistas in. l. fin. C. de eden. et. l. j. §. editiones. ff. de edẽ. ¶ In eadẽ gloss. ibi: sine die. sup. scz confecti instrumenti: sed dies solutionis bene debet edi. per id qđ habetur in. l. j. §. editiones. ff. de eden. Quid autem si nõ bene posset percipi dies solutionis sine die confecti instrumenti: tunc dic q in consequentiam debet edi dies instrumẽti. argu. l. j. in fi. ff. de auto. tuto. vbi patet q in cõsequentiam permissi permittitur qđ alias non permitteretur: licet alij teneant contrarium. de quo in Specula. d. instru. edi. §. videndum. versi. sed cum dies. ¶ Et no. q quando quis vtitur aliquo instrumento licet proprio debet edi aduersario et poterit aduersarius ex illo etiam se iuuare in. c. connexo. vt hic etiam satis colligitur ex. l. j. §. edenda. ff. de edendo. qđ videtur procedere etiam si quis producat cum protestatione q non intẽdit producere: nisi quatenus pro se faciat: qz ista protestatio non iuuat cum sit cõtra iuris dispositionem. vt voluit sentire glo. in dicta. l. j. §. edenda. et sequitur do. Anto. s. c. proxi. secus tamen videtur si instrumentum contineat plura capitula: et quis producat instrumentum solum

solum in certis capitulis nominatis per eum. qz tunc non dz aduersarius habere copiã aliorum capitulorum. sz solum productor. & ex illis tantũ poterit se adiuuare. vt notauit Specu. in dicto. §.
5 videndum. versi. qd si produco. ¶ † Quid autem si quis pducat sacculũ instrumentorũ cũ protestatione qd intendit solũ producere instrumenta facientia ad cãm tetigit Specul. in d. §. videndum. ver. Itẽ non exhibeas. & ibi Ioã. an. in additio. vbi concluditur qd talis pductio siue protestatio non admittitur. nisi iusta cã subsit. vt qz forte ponderata breuitate termini & distantia loci de quo portata sunt instrã forte hereditaria. non potuerũt bene discerni ptinentia. dicit tñ q bene faceret iudex si terminũ pro-
6 rogaret vt sic discerni possent spectãtia ad cãm. ¶ † An autẽ pducens instrumentũ possit reuocare productionẽ quã fecit. tangit Spe. in d. versi. quid si in aliquo. & tenet. d. Ant. s. c. proximo post Guid. de suza. in auc. si quis in aliquo. C. de eden. q nõ quasi sit ius quesitum aduersario ex tali productione facit. l. sicut. C. de
7 act. & ob. & C. de tẽp. resti. in inte. in l. petẽde. An † autẽ possit quis venire cõtra confessionẽ que resultat ex productione instrumenti. qz videtur confiteri contenta in eo notatur per Inno. s. de excep. cum venerabilis. & s. de censi. cum olim. In quo. c. cum olim. videtur q non possit etiam si incontinenti velit se corrigere nisi probetur rem aliter se habere.

1 ☞ Scripture contrarie si producantur neutri illarum datur fides.
2 Allegans contraria non est audiendus.

a **Imputari ei potest.** Ubi qs pducit[a] contrarias scripturas, neutri illarũ stat. h. d. primo ponit dictũ secũdo rationem dicti. secunda ibi: cum in ipsius.

1 ¶ † Not. q vbi cõtrarie scripture pducunt ab vno ex quo ambo producũtur ab eadẽ pte indistincte neutri illarũ datur fides. ideo tunc non distinguit. an altera illarum sit maioris autoritatis q alia. nec distinguit, an vna sit publica, alia vero priuata p rõnem litere. sz sec9 qñ a diuersis ptibus pducerent. p ea que habent in l. scripturas. C. q po. in pig. ha. & l. optimã. C. de contrahen. & cõmitten. stipu. de quo et in Spe. de instru. edi. §. postremo. ver. sed pone produco. & tũc qñ a diuersis partibus producũtur. si ambo essent equalia seu equalis autoritatis stabitur instrumento facienti p liberatione. nam & p cã fauorabili statur p ea q habetur in. c. vltimo. s. de re iud. & in. l. arrianus. ff. de act. & ob. alias autem iudex non adhibebit fidẽ alicui ipsorum. ex quo sunt equalis autoritatis. & sic ex quo vtriusq partis probatio est obscura seu dubia. ideo iudicabit cõtra illum q grauabatur onere probandi. ex quo clare nõ probauit de intentione sua. per ea q habent in. c. in presentia. de proba. & C. vñ cognati. l. non ob hoc. & intellige predicta qñ scripture sunt adeo cõtrarie qd diuisione aliqua iuuari nõ pñt. nec ad concordiam reduci pñt. alias reduci deberent ad cõcordiã. p ea que habent. s. de testi. cũ tu. & in prima constitutione codicis. §. quibus. ¶ In gloss. s. ibi pactũ de non petendo. sed certe vt hic tangit. Ioã. and. iste scripture sunt compossibiles. qz possibile est vtrãq fuisse factam. & ideo nõ sunt contrarie quãtũ ad originem. sz respectu effectus possint satis dici cõtrarie. quia prima tẽdit ad obligationem scdã ad liberationẽ. ¶ In ea. glos. ibi cũ inter. R. vel põt poni exemplũ qñ in vna cõtinentur pducẽtem esse vsufructuariũ. in alia ipsum esse proprietariũ. nam iste scripture si eodem tpe fuerũt facte. bene pñt dici contrarie. qz nõ potest quis esse vsufructuari9 & pprietarius eiusdẽ rei. nã vsusfructus formalis cum sit seruitus psonalis non cadit in re propria. l. j. ff. de vsufr. & l. j. ff. de serui. nam res sua nemini põt seruire iure seruitutis. l. in re cõi. ff. de serui. vr. predi. lz ille qui hz plenam proprietatẽ habeat cõmoditatẽ pcipiendi fructus & causandi vsumfructũ formalem alteri. vbi autẽ diuerso tpe emanassent posset illud esse: nã possibile esset quẽ primo cõstitui vsufructuarium, postea proprietariũ. tñ tunc superueniente pprietate consolidaretur vsusfructus cũ proprietate, & extingueretur vsusfructus inquantũ erat seruitus psonalis. & qd dixi scripturas esse repugnantes qñ in vna continet quem vsufructuariũ, l alia proprietariũ. si eodẽ tpe facta dicatur. procedit si dicat vsumfructũ & proprietatem ab eodem fore cõcessa. Si aũt a diuersis, tũc tales scripture essent compassibiles quãtũ ad originẽ lz respectu effectus nõ se compatiant ex postfacto. quia vsusfructus formalis nõ cadit in re propria vt dixi. Alij vero ponũt exemplũ p. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. & ff. de condi. insti. in. l. si titius. sed certe ibi est cõtrarietas in eadem scriptura eiusdẽ testamenti. & sic non bñ cõformatur litere q loquit de diuersis scripturis. ¶ In ea. glos.
2 ibi contraria † allegãs non est audiendus. & p hoc dicũt qdam decre. tm̃ procedere in actore. secus in reo. q põt allegare cõtraria. s. de regu. iur. nullus pluribus in. vj. & ff. de excep. l. nemo. sed Ioã. an. tz cõtrarium. qz lz audiat reus allegãs contrariũ, tñ non audit producẽs probationes contrarias, qz est sibi qd imputãdum & sic eadem rõ est que in actore. Io. de lig. hic dicit. qd simul non potest producere reus cõtrarias scripturas p istum tex. sed bene potest successiue allegare contrariũ eius qd primo allegauit. & illud probare. & sic intelligatur qd habetur in dicta regula nullus pluribus. & hoc sequitur etiam hic. d. Anto. Et adde predictis quod dixi in. c. proxime precedenti.

1 ☞ Cautio siue confessio sine causa non est obligatoria neq pbat debitum. & nu. 5.
2 Confessioni determinate statur ad preiudicium confitentis.
3 Scriptura publica per se probat sine alio adminiculo sz si est priuata non probat nisi per confessionem partis vel per comparationem literarum.
4 Comparatio literarum an faciat plenam fidem.
6 Exceptioni non numerate pecunie an renuntiari possit. et numero. 10. & 25.
7 Confessio iudicialis & extraiudicialis qualiter differant.
8 Ex confessione iudiciali oritur actio in factum. & nu. 19.
9 Confessio extraiudicialis facta sine causa non valet. & nu. 19.
10 Renuntiari an possit exceptioni non numerate dotis siue non numerate pecunie. & nu. 25.
11 Confessio extraiudicialis facta in vltima voluntate habet effectum inductiuum.
12 Confessio facta extra iudicium si fiat cum causa an valeat.
13 Confessio facta extra iudicium sine causa non valet quando sit in instrumento secus quando sine instrumento.
14 Stipulatio dicitur qñ precedente interrogatione fit promissio.
15 Confessio facta absente illo ad cuius vtilitatem fit non nocet.
16 Confessio facta absente parte non probat plene sed semplene.
17 Confessio in libro rationum facta absente an & quando probet.
18 Si confiteor rem que est mea esse tuam etiam scienter non transfertur dominium.
20 Exceptio non numerate pecunie an possit opponi post bienniũ & nume. 23.
21 Numeratio vera seu receptio pecunie pbatur si notarius in instrumento dicat titius confessus fuit se habuisse a seio decẽ que habuit & recepit & non dicit in presentia mei notarij & testium.
22 Exceptio non numerate pecunie, an possit opponi si in instrumento dicatur q non spe future numerationis confessus est.
24 Confessio facta in scriptura an preiudicet post biẽnium quominus possit obijci exceptio non numerate pecunie.
26 Instrumentum in quo dicitur qd titius dedit et mutuauit seio decem et testes dicant qd nulla fuit ibi pecunia presens an reprobetur.
27 Promissio per stipulationem facta nulla cã inserta an valeat.
28 Agens ex causa posita in confessione si probet confessionem an debeat obtinere.
29 Agens ex confessione & postea probat causam in confessione cõtentam an obtinere debeat.

b **Si cautio quam.** Si in instrũ[b] debiti exprimit cã condemnabit reus. Si vero nõ exprimitur, necesse est vt creditor probet debitũ esse. h. d. & sunt due ptes sicut
1 duo sunt dicta. scda ibi: sed si cã. ¶ † Not. q cautio & consequenter confessio sine cã nõ est obligatoria neq probat debitum. id agẽs
2 ex illa tenet probare debitũ esse. ¶ Itẽ no. q † cõfessioni discrete seu determinate vt qz facta sit cum cã expressa in cõfessione. stat ad preiudiciũ confitentis nisi probet contrariũ. ¶ In glos. j. in fi. Et aduerte qz in scriptura cõtinebatur qualiter qs cõfitet se debere. x. titio que sibi soluere promittit. nã ista appellat cautio, qz pro cautela ipsius titij emanauit. & dicetur i casu pdicto indeterminata seu indiscreta. qz non exprimet cã. secus qñ cã exprimitur vt qz qs confitet se debere. x. titio ex cã depositi que pmittit reddere. nã ista non dr tũc indeterminata, vel indiscrete facta. sed discreta & determinate facta. Idẽ si alia cã exprimat. ¶ † Et no. q
3 vbi scriptura est publica. illa per se probat sine alio adminiculo sed vbi est priuata, non pbat nisi confesset p ptẽ, vel probet p cõparationem literarũ. s. eo. tit. c. j. & ij. & ibi plene dictũ fuit. non tñ
4 semp † comparatio hodie facit plenã fidẽ licet olim secus vt dixi in. d. c. ij. & p Barto. in auc. & si contractus. C. de fi. instru. & in. l. admonẽdi. ff. de iureiur. facit ad predicta qd hr in. l. cum de inde-
5 bito. §. fi. alleg. in glo. ¶ † In gloss. sed si cãm. ibi mutuo recepisse intellige nõ spe future numerationis, vt quia forte hoc expresse exprimit in scriptura vel aliter de hoc constat. nã tũc statim preiudicat vt voluit Iaco. but. in. l. generaliter. C. de non nume. pecu. & sic dz intelligi hec glos. Si aũt confessio emanaret spe future numerationis q in dubio presumitur qz debitores sepe propter auiditatẽ habende pecunie faciũt cautionẽ anteq illã recipiãt. tũc non preiudicaret dicta cõfessio nisi post bienniũ. l. in cõtractibus. §. j. C. de non nume. pec. Si autẽ qs confitet se recepisse ex cã dotis, tũc si constat q facta sit cõfessio non spe future nu-

a ¶ Ubi qs. si q̃ras qñ in scripturis zrietas seu repugnãtia reperit vtrum repugnãtia seu zrietas hmõi scripturas habeat vitiare seu ipsarũ fidei derogare vide hic distincte do. hen. borch in prin. c.

b ¶ Si in instro. idẽ sũmant h do. Abb. & Fel. & si q̃ras infra qd tps exceptionẽ nũerate pecu. posit cõpetere add h distinctionẽ do. Hẽ. borch i pn. c. & qrta. d. Fel. extẽdit materiã huius. c. p. xx. ij. colũ. poteris eñ videre duz et tibi dabit.

merationis statim p̄iudicabit. vbi aūt hoc non cōstat p̄sumit̄ qḋ
in dubio fiat spe future numerationis, q2 sepe vt docet experiē-
tia propter auiditatem habende vxoris sub spe future numera-
tionis dotis qs tales confessiones seu cautiones facit. ꝛ tunc nō
p̄iudicat statim cōfessio. sed demū post tpa posita in. l. si. cum au-
tentica sua. C. de dot. cau. non nume. In alijs autē cōfessionibus
que fiunt ex alijs causis ꝙ ex cā mutui ꝛ dotis. tūc si tendunt ad
obligandū seu ad probādum obligationē statim p̄iudicat cōfes-
sio vt. d. l. generaliter. C. de non nume. pecu. sed si tendat ad pro-
bādum liberationē. tunc statim preiudicat si constet qḋ creditor
cōfiteatur se recepisse aliqd non spe future numerationis. alias
in dubio nō preiudicaret. nisi post. xxx. dies. d. l. in cōtractibus. §.
i. nisi in certis casibus ibi positis in qbus statim preiudicat. ꝛ p-
pter p̄dicta emanauit practica quotidiana. q2 notarij scribunt ꝙ
talis, sponte et ex certa scientia et non spe future numerationis
cōfessus fuit se habuisse ꝛ recepisse tātam quātitatem pecunie. ꝛ
apponūt ēt ꝙ confitēs renuntiat ēt exceptioni non habite ꝛ nō
6 recepte pecunie. ¶ † An aūt possit renūtiari exceptioni nō nu-
merate pecunie fuit q̄stio. ꝛ fuerūt opinio. de qbus in. l. si ex cau-
tione. C. de nō nume. pe. ꝛ p Jo. an. j. de solutio. ibi. c. si. ꝛ p Bart.
in. l. si. C. ad velleia. seu in. l. si ex cautione. C. de non nume. pe. cōi-
ter tñ practicat̄ ꝙ sic potissime cū iuramento. facit qḋ habetur. j.
de iureiur. cū contingat. ꝛ in aut. sacramenta. C. si aduersus ven-
di. vbi aūt quis non renuntiaret dicte exceptioni lȝ confiteret̄ se
debitorē in. x. ex causa mutui. ꝛ etiā iuraret se soluturū posset ni-
hilominus opponere exceptionem nō numerate pecunie. q2 in-
telligit̄ iuramētū esse prestitū sub spe future numerationis sicut
ꝛ cōfessio. vt est casus singularis in. l. si. C. de non nume. pecu. qḋ
est diligēter notandū. ¶ In ea. gl. ibi. C. de non nume. pe. gñali-
ter. supple secus si cā est inserta. ꝛ tunc bñ sequitur cum satis ꝛc.
¶ In ea. gl. ibi idē est ꝛc. Nota bñ ex glo. ꝙ paria sunt aliquē cō-
fiteri se debere. x. ex causa depositi. q̄ reddere p̄mittit. ꝛ simplici-
ter confiteri se. x. ex cā depositi. qḋ est verum quo ad hoc vt con-
fitens efficaciter possit cōueniri, sed non quo ad oēm alium effe-
ctū. nā qñ vltra cōfessionem interuenit promissio q̄ in dubio in-
telligitur p stipulationem quādo verbum promittit in scriptura
profert̄. vt pȝ insti. de inuti. stip. in. §. si scriptū. ꝛ in. l. sciendum. ff.
de verbo. obliga. ideo tunc inducit̄ obligatio ex ipsa promissio-
ne. sȝ qñ interuenit simplex confessio. ex illa non inducitur obli-
gatio. sed bñ probatur ipsam inductam alias fuisse ex causa cō-
7 tenta in confessione. l. publia. §. si. ff. depositi. ꝛ ex hoc pȝ ꝙ † sim-
plex cōfessio regulariter hȝ effectū probatiuum ꝛ declaratiuum
non autem inductiuum. ꝛ hoc verū in confessiōe extraiudiali se-
cus in iudiciali. quia illa nedū hȝ effectū probatiuū. sed ēt indu-
8 ctiuum. vñ † ex cōfessione iudiciali oritur actio in factum sicut ex
sñia. l. certum. §. fina. ꝛ ibi notatur. ff. de confessis. orit̄ etiā vtilis
actio ex causa cōtēta in confessione sicut etiam oritur ex iuramē-
to formiter p̄stito. i. ex causa aliqua expressa. l. si duo. §. si quis iu-
rauerit. ꝛ. §. idē iulianus. ff. de iureiur. de quo ēt tāgitur in dicta
l. certum. §. si. ꝛ in Spec. de cōfessis. §. si. ver. q̄ autē actio. ꝛ ibi per
Joā. an. in additio non autē oritur actio cōfessoria prout quidā
dixerunt, vt habetur in. l. inde neratius. §. fina. ff. ad. l. aquil. quia
illa est actio inuenta pro seruitutibus, vt notatur. s̄. de iudi. exa-
minata. ꝛ. j. de verbo. signifi. abbate. ꝛ ad dictam l. inde neratius.
§. si. respōdeo vt ibi notatur per glo. ꝛ p hoc habes vnam differē-
tiam īter cōfessionem extraiudicialē ꝛ iudicialē. Est † etiam alia
differentia: quia confessio extraiudicialis facta sine causa regu-
lariter nō valet vt hic pȝ ꝛ inferius tangetur. sed confessio iudi-
cialis valet etiā sine aliqua causa incerta. puta si in iudicio con-
fiteor simpliciter me tibi debere. x. nec dico ex qua causa. nam ni-
hilominus propter autoritatem iudiciorū valebit talis cōfessio.
ꝛ ex quo est informiter facta. i. certa causa non expressa. tunc so-
lum orietur actio ī factum vt probatur ex his, que habent̄ in. l. j.
in si. ff. de interroga. actio. ꝛ in dicta. l. certum. §. si. ꝛ in dicto ver.
que aūt actio. ¶ Inquantum autē dixi. s̄. ꝙ confessio extraiudi-
cialis regulariter nō habet effectū inductiuum, sȝ declaratiuum
fallit in aliquibus casibus. nam fallit primo quando emanat ex
causa mutui spe future numerationis: nā post biennium indu-
citur efficax obligatio si infra illud nō fuit opposita exceptio nō
numerate pecunie. l. in contractibus. §. j. C. de non nume. pecu.
ꝛ similiter fallit in confessione facta ex causa dotis sub spe futu-
re numerationis, q2 licet interim possit opponi exceptio nō nu-
merate dotis. tñ si nō opponitur īducitur efficax obligatio post
tempora de quibus in. l. si. ꝛ autentica ibi posita. C. de dote cau.
10 Et an † possit renuntiari exceptioni non numerate pecunie vel
non numerate dotis. tangit Bar. in. l. si ex cautione. C. de nō nu-
11 merata pecunia. ¶ † Item fallit quādo cōfessio fit in vltima vo-
luntate, nam illa hȝ effectū inductiuum: q2 inducit obligationem
ex testamento. l. j. C. de falsa causa. ꝛ. l. lucius. §. quisquis. de lega.
ij. nō autem probat talis confessio. nisi forte eēt iurata per. l. cum
quis. §. codicillis. de lega. iij. ꝛ. l. rationes. ꝛ autētica ibi posita. C.
de probatio. et. d. l. lucius. §. quisquis. ꝛ. l. aurelius. §. penul. ꝛ si. de
libera. leg. vel nisi facta esset in presentia partis. vt voluit Bart.
in. l. j. C. de falsa cau. sed vbi fit in absentia. ꝛ non interuenit iu-
ramētum illa nō probat debitū, sed habet vim legati: vt patet in
dictis iuribus. ꝛ. j. de successio. abintesta. in. c. si. cum ibi notatis.
¶ Idem videtur s̄m dominum Anto. si fiat confessio ab existē-
te in extremis ad purificationem sue cōsciētie. nam censet̄ etiam
tūc facta animo disponendi vltimam voluntatem, ꝛ sic habebit
vim relicti per ea que habentur in dicto. c. si. ¶ Item fallit quā-
do emanat cōfessio ad liberandum vt si confiteor te nō teneri mi-
hi in aliquo. nam inducit pactum de nō petendo. l. tale pactū. ff.
de pactis. ¶ Item fallit s̄m dominum Ant. quādo obligatio est
talis nature que inducitur nudo consensu. vt quia procedit de-
bitum naturale. nam tūc si quis confiteatur se debitorem ex cau-
sa illius debiti inducitur obligatio constituti per. l. j. §. debitum.
ꝛ. l. titius. ꝛ. l. quidam. ff. de constitu. pecunia. ¶ Item fallit secū-
dum eū quādo confessio fit in reali. vt si confiteor rem meam esse
tuam, nam tūc in te transfertur dominium s̄m eum ꝛ ex tali con-
fessione videor rem habere p derelicta. allegat quod habetur in
l. i. ꝛ per totum. ff. pro derelicto. ꝛ quod notatur per vim. s̄. de pac.
cum pridem. ꝛ quod notat̄ in. l. cū falsa. C. de iuris ꝛ fac. igno. ꝛ in
Specu. de cōfessis. §. nunc videndum. versi. in summa. ꝛ versic. qd
si cōfiteor. ¶ Sed certe in hoc male videtur dicere quia ex tali cō-
fessione, etiam si fiat ex certa scientia nō transfert̄ dominiū quod
ex solo titulo non transfertur sine traditiōe. l. traditionibus. C.
de pactis. ꝛ tenet expresse Bart. i. d. l. cum falsa. saluo nisi ad vti-
litatem ecclesie fieret ista confessio: q2 ex solo titulo bene pōt trāſ-
ferri dominium in ecclesia. l. si. C. de sacrosan. eccle. ideo si sciēter
confiteor rem aliquam que est mea esse ecclesie cū videar tūc vel-
le donare. facit quod plene legitur ꝛ notat̄ in. l. si rem aliquā. ff. de
acquirē. possessio. acquiret̄ dominium ecclesie. secus in priuato.
vt superius dixi. nec est verū ꝙ videar habere pro derelicta: imo
potius videor velle transferre in ipsum priuatum. ideo si tūc nō
transfert̄ non recedit dominium a me. l. sciendū. ꝛ. l. nec vtilem. ff.
ex quib. cau. maio. ꝛ videt̄ etiam velle Barto. in. l. cum testamen-
tum. C. de iur. ꝛ fac. ignorā. ¶ Ultimo fallit secūdum prefatum
domi. Anto. qñ cōfessio fit a sciente nullam causam subesse. ꝛ hoc
constat ignorante eo pro quo fit confessio. nam tunc hȝ in se cau-
sam donatiōis. ꝛ inducit obligationem. secus si vtroqꝫ sciēte vel
vtroqꝫ ignorāte vel saltem ignorante confitēte vel si est dubium
an sciat, nam tūc procedit regula ꝙ non obligat nec etiam pro-
bat ex quo non habet cām annexam. allegat notata per Cy. in
regula qḋ semel. de reg. iur. in. vi. sed certe cum confessio extraiu-
dicialis sui natura nō inducat. l. publia. in si. ff. depositi. videtur
qḋ licet fiat a sciente, ex quo fit ad declarandum quia confitet̄ se
debitorem ꝙ non per hoc inducat̄ obligatio. quia iste nō est mo-
dus inuentus a iure pro inducenda obligatione ergo non potest
inducere. per ea que habētur in. l. obligationū fere. §. placet. ff. de
actio. ꝛ oblig. nec obstat quod notatur ī. l. ij. §. circa. ff. de doli ex-
ceptio. quia ibi loquitur in promissione per stipulationem que
fit a sciente nullam causam subesse. que stipulatio seu promissio
bene est de modis inductis a iure pro obligatione inducenda. l.
j. ꝛ per totum. ff. de verbo. obligatio. Item non ob. qḋ notatur in
l. iij. §. j. ff. de constit. pecu. quia ibi loquitur gloss. in constitutio.
qḋ est de modis inductis a iure ad inducendam obligationē, vt
patet in. l. j. ꝛ per totum de cōstitu. pecu. ideo si quis sciens exce-
ptionem sibi competere cōstituit se soluturum tenebitur: q2 vi-
detur remittere exceptionē sibi competētem ꝛ illi renuntiare. qḋ
potest. l. penultima. C. de pac. vnde forte esset secus qñ nullo pe-
nitus precedente debito quis constitueret scienter se debere. x.
quia tunc forte non valeret. quia scd̄m iuris dispositionem, con-
stitutum nō inducit obligationem. non precedente aliquo debi-
12 to. l. i. §. j. ff. de consti. pecu. ¶ † In eadem gloss. ibi bene preiudi-
cat. Nota ex gloss. ꝙ regulariter confessio facta extra iudicium si
fiat cum causa valet. si autem fiat sine causa nō valet vt hic patet.
Sed hoc intellige verum regulariter, nam fallit ī aliquibus ca-
sibus in quibus confessio facta cum causa nō preiudicat vt quā-
do fit ex cā mutui vel dotis sub spe future numerationis vt su-
perius dixi. ꝛ tāgitur etiam in glo. sequenti. Item quando fit si-
ne causa valet quādoqꝫ nam primo valet si fiat ad liberandum vt
patet in. l. tale pactum. ff. de pact. Item fallit scd̄o quando cōfes-
sio fit in reali. vt si confiteor rem aliquam que est mea esse tuam
nam si scienter hoc facio. licet non inducat translationem domi-
nii, vt superius dixi tamē probat contra me q2 satis habet cau-
sam annexam, q2 in consequentiam videor dicere qḋ tu es domi-
nus. ꝛ ex illa causa videor facere. facit qḋ notat̄ in. l. an eadem. §.
actiones. ff. de exceptio. rei iu. vbi in libello qui fit in reali. non
est necesse aliam causam exprimere si quis dicit rem esse suam fa-
cit qḋ notatur per Cy. ꝛ Bart. in. d. l. cū falsa. Item fallit quādo
confessio

cõfessio fit in iudicio;quia tunc valet etiam si non inferatur causa.l.j.in fi.cum ibi notatis.ff.de interroga.actio.facit quod notatur in Specu.de confessis.§.nunc videndum.in principio.alias regulariter confessio facta sine causa nõ valet:nec etiam probat qđ intelligit Speculator plene nã fm eũ talis confessio sine causa extraiudicialis probat semiplene.si forte aliqua causa allegetur per agentem ex cõfessione,ꝛ sic dicit Martinum de fano tenuisse per.l.instrumenta.C.de probatio.de quo in Spec.de con-

13 fes.§.nũc videndum.ver.sed que est ratio.¶ †Itẽ aduerte quia dixit hic Hostiẽ.vt etiã refert hic do.Anto.ꝙ cõfessio facta extra iudiciũ sine causa non valet quando fit in instrumento.secus quando fit sine instrumento.nam tunc valet fm eũ.etiã sine causa.quia tunc presumeť causa donationis,ꝛ assignat rationem diuersitatis,quia in instrumẽto notarius scribit id quod placet.j.de conuer.cõiu.dudum.sed confitenti potest imputari.quare lex apertius non dixit de regu.iur.contra eum.libro.vj.ꝛ.ff.de pact.l.veteribus,ꝛ qꝛ ex quo confitetur se debere.presumitur efficaciter ꝛ ex iusta causa obligatus,qꝛ verba cũ effectu sunt intelligenda.de cle.nõ resi.relatum.Sed certe ista opinio non procedit.nec seruaretur etiam in practica vt tangit etiam hic do.Anto.quia imo plus iuris ꝛ efficacie deberet habere confessio que fit in instrumento a perito ꝙ illa que fit sine instrumento vt patet ex his que habentur in.l.j.C.de vsuris.vbi verbum promisit prolatũ in instrumento intelligiť pro stipulatione.ꝛ tñ secus si coram testibus fit prolatum,quia nõ intelligitur pro stipulatione vt ibi notatur ꝛ in.l.sciendũ.ff.de verbo.obligatio.ꝛ.l.sciendũ.§.dictũ.ff.de edil.edic.¶ In eadem gl.ibi ad instar stipulationis.ꝛ dicitur

14 †stipulatio quando precedente interrogatione fit promissio.l.j.

15 in princi.de verbo.obligatio.¶ †Et nota ex glo.ꝙ†confessio facta absente illo ad cuius vtilitatem fit nõ nocet.quod dicit Pet.vt refert Cy.in.l.generaliter.C.de non nume.pecu.procedere in confessione iudiciali per.l.certum.§.si quis absente.ff.de confes.Secus in extraiudiciali secũdũ eum:quia in illo hoc non reperitur qđ non valeat.Item quia confessio potest fieri in vltima voluntate.l.j.C.de falsa causa.ꝛ certum est ꝙ valet vltima volũtas etiam facta in absentia partis.l.cũ pater.§.donationis.de leg.ij.Sed gl.iuris canonici cõmuniter tenent qđ non valet etiam extraiudicialis.ꝛ idem glo.iuris ciuilis,vt patet in.l.vna.C.de cõfes.ꝛ istam opinio.communiter sequũtur citramontani.ꝛ maxime Bar.vt patet ex notatis p eum.in.d.l.j.ꝛ in.l.non solum.§.si liberationis.ff.de liber.lega.mouetur qꝛ si confessio fiat in vltima volũtate,illa nõ probat nisi sit parte absente vnde si aliquis ad probationẽ debiti producat confessionẽ factam in vltima voluntate,si aliter non probat succumbit.l.lucius.§.qsquis.ff.de lega.ij.ꝛ.l.aurelius.§.idem quesiũt.de liber.leg.licet postea possit petere vt ex vltima volũtate propter talem cõfessionem in testamento factam vt i dictis iuribus que hꝫ vim relicti vt etiã probatur ibidem.¶ Fallit in pẽdentibus a sola voluntate confitẽtis.qꝛ in illis non exigitur presentia partis in confessione extraiudiciali,vt si quis confiteatur se heredem alicuius.nam preiudicat confessio etiam respectu absentiũ per ea que notantur in.l.si.ff.de iterroga.actio.ꝛ in.l.pomponius scribit si negotium.ꝛ.l.nesennius.ff.de nego.gest.ꝛ hoc si ille poterat adire,alias nõ fieret preiudicium quo ad absentes vt patet in.d.l.si.¶ Item fallit fm aliquos quando confessio fit ad liberandũ.nam tunc preiudicabit saltẽ quo ad exceptionẽ doli:licet fiat in absentia partis,vt notauit glo.in.l.non solũ.§.si liberationis verba.ff.de liber.lega.sed contrarium voluit gloss.in.l.idem in duobus.ff.de pact.ꝛ illam sequitur Barto.in dicto.§.si liberationis.vbi etiam respondet ad cõtrarium.ꝛ ista opinio videtur verior per ibi notata per eum.¶ Item fallit scdm aliquos quando cõfessio fit in reali.quia potest quis rem habere pro derelicto etiam i absentia alterius.l.j.ꝛ per totũ.ff.pro dereli.ꝛ facit quod notat Innoc.de renuntia.veniens.ꝛ quod notatur per Joan.andr.in.c.cum pridem.de pact.ꝛ videtur sentire Barto.in dicto.§.si liberationis.ꝛ in.l.postꝙ liti.C.de pac.sed forte aliud est renuntiare iuri reali quia istud benevidetur quodammodo esse rem habere pro derelicto.ꝛ ideo tunc possit fieri in absentia partis,vt sensit glos.in d.l.post.ꝛ Innocẽ.in.d.c.veniens.Aliud confiteri rem esse alterius.quia per hoc nõ videtur habere pro derelicto.sed videť potius velle in alium transferre.ideo tunc non perdit dominium si non trãsfertur in alium.l.sciendum.ꝛ.l.nec vtilem.ff.ex qui.cau.maio.ꝛ dixi.s.ꝛ est de mente Bart.in.l.cum testiũ.C.de iur.ꝛ fac.ignoran.¶ Item fallit quando confessio fit in epistola.l.publia.§.si.ff.depositi.quia p illam videť quis loqui absenti.ꝛ scriptura dum presentatur videtur loqui illi cui presentatur vice absentis.ideo tunc preiudicet.facit quod habetur in.l.arriani.C.de hereticis.ꝛ eadem ratione idem dixit Bar.in confessione facta i libro rationum.quia si liber perueniat ad partem,scriptura videtur loqui tunc ipsi parti vice absentis,ideo preiudicabit:vt ipse notat in.l.nuda.ff.de donatio.ꝛ ex hac ratione etiam fallit quando confessio facta est in scriptura libelli vel exceptionis ꝓducte per ꝑtem.l.cum precum.C.de libe.causa.ꝛ notat Bart.i.d.l.certum.§.si quis absente.¶ Item fallit quãdo cõfiteor me debere aliquid titio ex aliqua causa in presentia alicuius recipientis vice ꝛ noĩe ipsius titij.nam etiã si ille non habeat ad hoc mandatum ꝛ etiam si non sit tabellio.si tñ titius postea ratum habet prodest sibi talis cõfessio per id quod habetur in tex.ꝛ gloss.l.huius.ibi in principio.ff.de lega.j.ꝛ in.§.alteri.insti.de inuti.stipula.ꝛ notat Barto.in dicto.§.si liberationis.ꝛ facit quod notauit Jo.and.in additio.Specu.in titulo.de confes.§.nunc videdum.ver.quid si confiteor.dicit tamen hic do.Anto multum singulariter ꝙ forte de equitate canonica posset dici ꝙ valeret cõfessio etiam absente parte:quia secũdum equitatẽ canonicã sola mens videtur sufficere dũmodo de illa constet.vt videtur voluisse glo.que reputať singularis in.c.quoties cordis oculus.j.qđ.vij.quod maxime procedere videtur fm eum qñ fieret ex aliqua causa stimulãte conscientiam allegat qđ habetur in.l.titius.de constitu.pecu.quod est singulariter notandum.Vide Joan.de imo.§.in proemio Gregoriano.et in.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de verbo.obli.vbi reprobat glo.c.quoties cordis.Bald.tamẽ illam sequitur in.l.illud.C.de sacrosanc.eccle.ꝛ hec sufficiant de isto articulo.Et ad predicta bene facit quod notauit Bal.in.l.generaliter

16 circa fi.C.de non numera.pecu.¶ †Item aduerte qđ licet confessio facta parte absente nõ probat plene:probat tamen saltem semiplene.ꝛ sic facit semiplenam probationẽ vt notabiliter voluit Bart.in.l.admonendi.ff.de iureiurã.allegat quod habetur in.l.

17 capite quinto.ff.de adulte.¶ †Item aduerte inquãtum dixi qđ confessio facta in libro rationum parte absente probat si postea aduersarius habeat copiam libri.nã illud videtur esse verum qñ esset liber cõfectus me mandante expresse vel tacite.nam ꝓpter cõsuetudinem interdum inducitur tacitum mandatũ.l.vel vniuersorum.ff.de pigno.actio.ꝛ ideo quia consueuerunt mercatores cõficere librum rationum,videtur tunc interuenire tacitum mandatum.facit qđ notauit Jac.de butri.in.l.j.C.de eden.ideo tunc confessio facta in tali libro nocet scribenti.licet facta fuerit ꝑte absente.l.si quis ex argẽtarijs.§.rõnes.ꝛ.l.quidam.§.numularios.cũ ibi notatis.ff.de edẽ.secus vř qñ eẽt liber rationũ qui nõ eẽt ꝯfectus me mandãte expresse vel tacite qꝛ factus est ꝑ aliquem nõ mercatorẽ qui pro sui memoria conficit sibi librum rationum.nam tũc confessio facta in tali libro in ꝑtis absentia censetur nuda,ꝛ nullius valoris.l.nuda ratio.secũdũ vnum intellectum.ff.de donatio.ꝛ ideo licet perueniat liber ad illum in cuius fauorem tẽdit confessio non probabit licet Bar.dixerit contrarium in.d.l.nuda.sed male videť dicere per illum tex.vt ibi plene dixi.nec ob.quod confessio facta in epistola parte absente nocet si epistola deueniat ad ipsum absentẽ.qꝛ ibi scriptura fit ad finem vt ad absentem deueniat.ideo tunc bene videtur loqui absenti.ꝛ ideo preiudicat ꝛ idem cõtingit in cõfessione facta in libelli cũ ille offeratur iudici ad finem vt detur parti.C.de lit.cõtest.autentica offeratur.ꝛ idem in cõfessione facta in alia scriptura que ꝓducatur vt parti aduerse tradatur,nam tũc est eadẽ ratio que in epistola.secus in libro rationum quem quis sibi cõficit animo retinendi.ꝛ non cõficitur alio mandante,quia tũc non est eadẽ ratio que in epistola.ideo tũc videť secus vt est casus in dicta.l.nuda.scdm vnum intellectũ.nec placet differẽtia Bart.qui dixit ꝙ confessio facta in libello demũ nocet qñ libellus est scriptus manu ipsius confitentis.secus si manu alterius ꝛ sic limitat.l.cum precum.in.d.l.nuda.sed certe si ista limitatio esset vera illa.l.cum precum.nobis seruiret de vento hodie quia rarissime contingit qđ libellus sit scriptus manu partis,ꝛ sic illa.l.modicum haberet effectum.ꝓterea illa.l.indistincte loquitur ergo indistincte dꝫ intelligi.j.de priuile.quia circa.cum concordantijs.ꝛ.l.de pretio.ff.de publiciana.Item quia eadem videtur ratio etiã qñ est scriptus libellus manu alterius.nã producens videtur cõfiteri contenta in libello i autẽtica si dicatur.Cum ibi notatis.C.de testi.ꝛ notatur per Innocẽ.j.de excep.cum venerabilis.ꝛ de censibus,cum olim.ꝛ ideo dꝫ preiudicare confessio facta in ipso libello.ex quo talis scriptura porrigitur ad finem vt deueniat ad aliã ꝑtem de quo plene dixi in.d.l.nuda.vbi etiã est casus secundum alium intellectum.quod qñ in confessione facta in libro rationum non est apposita causa licet fieret in presentia partis diceretur nuda ꝛ non preiudicaret facit quod notauit Jo.and.in additio.Spe.

18 super rubrica de deposito.¶ †Item aduerte inquantũ dixi ꝙ si cõfiteor rem que est mea esse tuam etiã sciẽter non transfertur in te dominium.hoc videtur esse verum qñ nõ est penes te.quia ex solo titulo non transfertur dominiũ vt est dictum.sed si esset penes te.videretur secus per ea que habẽtur in.§.vendite.instit.de rerum diuisione:sed tunc obstaret lex si pro fundo.C.de transa.sed posses dicere ꝙ ibi loquitur qñ ex causa trãsactionis dimit-

titur hic autẽ ex causa ficte donationis. tamẽ de iure videtur di-
cendum quod etiam tũc non transfertur: quia tunc esset fictus ti-
tulus ⁊ ficta traditio. ideo tũc non trãsfertur dominium. ne due
fictiones cõcurrãt circa idem. iuxta notata in. l. j. C. de dotis pro
missione. ⁊ per Dy. ⁊ Bar. in. l. si rem aliquã. ff. de acqui. pos. ⁊ per
Cy. in. l. qui rem. C. locati. ⁊ plus videtur sentire Bart. in. d. l. si rẽ
aliquã. ꝙ etiam si confiteor illã esse ecclesie nõ transfertur domi-
nium in ecclesia: quia sicut quando trado vere rem meam tanꝙ̃
tuam non transfertur dominium. l. iij. §. subtilius. ff. de condi-
ctio. ob causam. ita multofortius quando non interuenit vera
traditio si volo rem meam vt tuam ad te peruenire. de quo dicẽ-
dum vt plene habetur in dicta. l. si rem aliquam, ⁊ ibi plene dixi. ⁊
sic videtur Bart. in hoc quatenus loquitur de ecclesia fuisse sibi
contrarius. nam aliud videtur sensisse in. l. cum falsa. C. de iur. ⁊
fac. igno. vbi vult ꝙ si confiteor scienter rẽ que est mea esse eccle-
sie transiret dominium in ecclesiã, sed cõtrarium sentit in dicta. l.
si rem aliquam. vt patet ex predictis. ⁊ illud videtur verius p ra-
tionem preallegatã. super quo tñ esset videndum ꝙ dixi in dicta
l. si rem aliquã. ⁊ predicta procedunt in cõfessione extraiudiciali.
Si autẽ in iudicio confiteor rem que est mea esse tuam. tũc habeo
pro condẽnato. l. certum. §. j. ff. de confes. ⁊ notat Bart. in dicta, l.
cũ falsa. ideo tunc videtur ꝙ si sequatur traditio vigore talis con
fessionis trãsfertur dominium sicut qñ autoritate sentẽtie pro-
telate in rei vendicatione licet iniuste fieret traditio transfertur
dominiũ iuxta notata per glo. insti. de officio iu. in. §. fi. ⁊. l. pom-
19 ponius. §. iussu. ff. de acqui. pos. Et† ex predictis habes tria expe
dita. primum est an confessio habeat effectum probatiuum tãtũ
seu declaratiuũ: an vero etiã inductiuum. Et nota bene ꝙ confes
sio iudicialis hꝫ vtrũqꝫ: quia inducit actionem ĩ factum, ⁊ etiam
probat cõtra confitentem vt patet ex superius dictis ⁊ ex. c. fi. ꝫ.
de confes. l. vna. C. de confes. ⁊. ff. de cõfes. l. certum. §. fi. Secũdum
est an aliquo casu cõfessio facta sine causa preiudicet. tertium est
an cõfessio facta absente parte preiudicet. restat videre an stipu-
latio sine causa valeat. Item an agẽs ex causa contenta in cõfes-
sione debeat obtinere si illã aliter non probat sed solũ probat cõ-
fessionẽ. ⁊ similiter econtra. An agens ex confessione debeat ob-
tinere. si probet cãm in cõfessione contentam de quibus dicetur
post glo. ¶ In glo. penultima ibi statur confessioni. intellige qñ
est facta parte presente ⁊ cum causa vt patet ex notatis in gl. pre
cedenti. ¶ In eadẽ glo. ibi in pecunia confessata scilicet ex cau-
sa mutui. nam si esset confessata ex causa depositi esset secus vt
patet in. l. generaliter. C. de non numera. pecunia. ⁊ dixi in gloss,
20 precedenti. ¶ † In eadẽ glos. ibi infra biẽnium. ⁊ sic vult qꝺ post
biennium non poterit opponi hoc verũ in laico. secus in clerico,
cõfitente se recepisse pecuniam mutuo pro factis ecclesie, qr tunc
etiam post biẽnium nõ nocebit nisi probetur pecuniã versam in
vtilitatẽ ecclesie in autentica hoc ius porrectum. C. de sacrosan.
eccle. canonizata. x. q. ij. de quo etiã in. c. j. ꝫ. de deposito. Item pro
cedit glo. inquantum dicit quod potest opponi exceptio nõ nu-
merate pecunie infra biẽnium. quando non cõstat de vera nume
ratione. secus si de illa constaret. vt quia notarius in instrumen-
to diceret titius confessus fuit habuisse et recepisse. x. mutuo a
seio que habuit et recepit in presentia mei notarij ⁊ testium in-
frascriptorũ. nã tunc nullo modo potest opponi exceptio nõ nu
merate pecunie vt notatur in. l. si ex cautione. C. de non numera-
21 ta pecu. ⁊. C. si cert. pe. l. si ex pretio. secus dicit† Bart. in dicta. l. si
ex cautione. si notarius solum diceret titius fuit confessus se ha
buisse a seio. x. que habuit ⁊ recepit ⁊ non dicit in presentia mei
notarij ⁊ testium infrascriptorũ: quia tunc probabitur vera nu-
meratio seu receptio: quia possibile est ꝺm eum qꝺ illa verba que
habuit ⁊ recepit fuerunt verba partis prolata in prima perso-
na que postea notarius posuit in tertia. facit. ꝫ. de conuer. coniu.
dudum. nam potuit esse ꝙ titius dixit cõfiteor me habuisse ⁊ re-
cepisse. x. mutuo a seio que habui ⁊ recepi. ⁊ notarius postea po-
nat dictam cõfessionẽ in tertia psona in forma de qua dixi. ideo
nõ probabitur vera receptio. secus scꝺm eum si non diceret que
habuit et recepit: sed dixit ⁊ habuit ⁊ recepit quia tunc non be-
ne probabitur vera receptio: quia dicta verba non videntur tunc
determinari a precedẽtibus, sed certe non video bonã rationem
diuersitatis: quia etiam talia verba potuerũt esse verba a parte
prolata in prima persona. ⁊ postea scripta per notarium ĩ tertia
nam potuisset dixisse titius cõfiteor me habuisse. x. mutuo a seio
⁊ illa habui ⁊ recepi. facit quod habetur in. l. tutor. §. fi. ff. de vsu-
ris. ⁊ notarius postea potuisset posuisse in tertia persona. et sic
eadẽ ratio videtur vtrobiqꝫ. preterea vt etiã tangit hic. d. Ant.
videtur ꝙ vtrobiqꝫ probetur vera receptio: quia illi videt̃ atte-
stari notarius non impropriando verba. Et a verbis in dubio
non est recedẽdum. ꝫ. de decimis. ad audientiam. ⁊. ff. de lega. iij. l.
non aliter. nam si fuissent verba partis nõ debuisset taliter scri-
bere notarius vcꝫ que habuit ⁊ recepit: sed debuisset dicere que
dixit se habuisse ⁊ recepisse vel que habuit ⁊ recepit vt dixi. ⁊ iꝺ
si simpliciter dicat que habuit ⁊ recepit. vel p copulam ⁊ habuit
⁊ recepit. satis ex vi verborũ probari videtur receptio ⁊ illa atte-
stari notarius, ⁊ hec opinio forte de iure verior. ⁊ hec procedunt
in scriptura publica. in priuata autẽ esset clarum qꝺ non proba-
ret̃ vera receptio. qr tũc bene vident̃ esse verba ptis. facit qꝺ ha-
betur in. d. l. tutor. §. fi. ⁊ in. l. cum de indebito. §. fi. ⁊ ĩ. l. fi. C. de do-
22 te cauta. ¶ † Quid autẽ si in instrumento dicatur ꝙ non spe fu-
ture numerationis est confessus, an nihilominus poterit oppo-
nere exceptionem nõ numerate pecunie si non apparet de vera
numeratione Bar. dixit ꝙ sic. quia propter auiditatem habẽde
pecunie ex eadem fragilitate qua ducitur ad confitendum indu-
citur etiã ad opponendum dicta verba. arg. l. doli exceptio. §. di-
uersum. ff. de noua. ⁊. l. fi. C. ad velleia. Sed Iaco. de butri. voluit
oppositum in. l. generaliter. C. de non numera. pecu. Potes di-
cere ꝙ si tenemus opinionẽ quod non possit renũtiari exceptio
ni non numerate pecunie. de quo p Bart. in. d. l. si ex cautione. ꝙ
tunc procedat opinio Bart. p rationẽ suã. ⁊ quia sicut non noce-
ret renuntiatio dicte exceptionis, sic nec noceat appositio dicto
rum verborum. Si autem teneamus posse renũtiari de quo di-
xi sup glo. precedenti. tunc procedere posset opinio Butrigarij.
23 ¶ † Itẽ aduerte quia procedit glo. quando confessio facta est in
scriptura. sed vbi quis confiteretur corã testibus se recepisse mu-
tuo. x. tunc videtur ꝙ etiã post biennium possit opponi exceptio
non numerate pecunie. per id quod notauit gloss. valde notabi-
lis que allegatur pro singulari in. l. si non singuli. C. si certũ, peta.
Idem tamẽ voluit gl. in. l. non figura. ff. de actio. ⁊ oblig. contra
rium tenuit Bar. in. d. l. si ex cautione. ⁊ forte fuit etiam de mẽte
Spec. in tit. de teste. §. j. ver. sed pone egi. allegat Bar. glos. quam
dicit esse cõtrariam glo. dicte. l. si non singuli. in aut̃. rogati. C. de
testi. sed certe illa glo. nõ contradicit si bene ponderetur. sed po-
tius loquitur in alio casu. s. quando creditor cõfitetur se recepis-
se aliquid a debitore pro solutiõe debiti. quo casu preiudicat cõ-
fessio post. xxx. dies. l. in contractibus. §. j. allegata. in gloss. et sic
non loquitur qñ quis confitetur se habuisse ex causa mutui. ⁊ cũ
glo. l. si non singuli. transit Iaco. de butri. ⁊ etiam Cy. in. l. genera
liter. preallegata. Bal. ⁊ Salice. in. l. si non singuli. videntur con-
cordare opiniones, quia vbi interuenit scriptura post biennium
nõ potest obijci exceptio nec probari contrariũ. sed vbi facta est
coram testibus sine scriptura, tunc post biennium põt obijci. dũ-
modo obijciẽs probet pecuniam non numeratam. nam propter
lapsum biennij aggrauatur onere probandi. ⁊ hec opinio sapit
quãdã equitatẽ propter cõcordiam opinionum. tñ forte de iure
verior est opinio glo. in. l. si non singuli. vt dixi in. l. si ita stipula-
tus. §. chrisogonus. ff. de ver. obli. nam in casu isto vr̃ esse de mẽ-
te iuris qꝺ inducatur obligatio ex literis p lapsum biẽnij. instit.
de literarum obli. p totum. ⁊ sic ex mẽte illius tituli videt̃ esse qꝺ
non interuenientibus literis nõ inducatur obligatio etiam post
biẽnium. ⁊ vt dixi cũ glo. l. si non singuli. transit Cy. ⁊ Iac. de bu-
tri. in locis preallegatis. statuta tñ quãdo in istis prouident qui-
bus esset stãdum p. l. oẽs populi. cum ibi notatis de insti. ⁊ iure.
¶ In eadem glo. in fin. ⁊ facit in eo. titu. in. l. si mulier scilicet. ad
velleia. ⁊ ad id quod dixi qꝺ notarius non dꝫ apponere verbum
recepit. nisi videat actualem receptionẽ. bene facit quod notauit
gloss. in. d. l. si ex cautione. C. de non numera. pecu. ⁊ glo. in. l. si ex
pretio. C. si cer. peta. vbi etiam glo. allegat illud qꝺ habet̃ in pas-
sione dominica dum iudei dixerũt ad pilatum. noli scribere rex
iudeorum, sed quia ipse dixit rex sum iudeorum. ¶ Item aduer-
te quia inquãtum dixi ꝙ vbi confessio ex causa mutui fit coram
testibus nõ interueniente scriptura potest opponi exceptio etiã
post biẽnium. nec preiudicat confessio post biennium. isti. de ma
ta. vt refert Bald. in dicta. l. si ex cautione. tꝫ contrarium. ⁊ dicit
differentiam esse an interueniat scriptura vel non in hoc solum
quia si interuenit scriptura post biennium inducitur obligatio
literarum. sed vbi non interuenit non inducitur obligatio, sꝫ so-
lum probabit numerationem post ipsum biẽnium. nisi contra-
rium probetur per. l. publia. in fi. ff. deposi. sed ante biẽnium non
probabit. ⁊ sic intelligit. l. in contractibus. allegatam in gl. ⁊ fuit
notabilis consideratio, ⁊ in effectu concordat cum opinio. Bal.
⁊ Salice. in. l. si non singuli. de qua supra dixi. tñ forte non est de
mente iuris inquãtum voluit ꝙ in causa mutui vt confessio pre-
iudicaret post biẽnium requirantur litere vt patet institu. de li-
24 terarum obli. per totum. ¶ † Itẽ aduerte qr est questio an post
biẽnium preiudicet cõfessio etiam facta in scriptura quominus
possit obijci exceptio non numerate pecunie, vel saltẽ doli. si ex-
cipiens vult probare pecuniam nõ numeratam nam glo. cõmu-
niter tenent qꝺ tunc non preiudicet vt patet ex notatis in. d. l. si
ex cautione. ⁊ sic lapsus biennij operatur qꝺ transfert onus pro-
bandi in excipiẽtem. ⁊ cum isto vr̃ transire Bart. in. d. l. si ex cau-
tione. ⁊ etiam Cy. ⁊ Nico. de mata. Sed Iaco. de butr. in. l. gene-
raliter. ⁊. l.

raliter.z.l.in contractibus.C.de non nume.pecu.tenet oppositũ videlicet ꝙ nullo modo audiatur excipiēs post biēniũ per ea que habetur in.l.in cōtractibus.§.illo.z in.d.tit.institu.de literarum obli.z istud sequitur Bal.z Sali.etiam.l.si non singuli.si cer.pet. qñ interuenit scriptura sed qñ non interuenit,tūc tȝ opinionem predictam vt superius recitaui.sed ipse Bald.in.d.l.si ex cautione.vꝫ dicere ꝙ de rigore post biennium nullatenus audiatur per d.l.in contractibus.§.j.et.§.illo.sed de equitate presertim canonica procedat opinio glo.vt audiatur excipiēs si velit assumere in se onus probandi.qꝛ p lapsum bienniȷ̄ non surgit presumptio iuris z de iure contra quam tunc nō admitteret probatio iuxta notata in.l.siue possidetis.C.de pba.z.j.de spon.in.c.is q.ſȝ surgit presumptio iuris tantũ cōtra quā bene admittit probatio vt patet in.d.l.siue possidetis.cum ibi notatis.z qꝛ videretur creditor cũ peccato habere si non mutuasset.ideo vꝫ audiendus excipiens.facit qđ notauit Inno.j.de immuni.eccle.in.c.qꝛ pleriqȝ.z istā partem etiā tenuit Hostiē.z Jo.an.post eũ.j.de solu.in.c.fi.z ista opinio vꝫ equior que est cōmunis vt pȝ ex supradictis.ȝ forte de rigore iuris alia sit verior per ea que habētur in.d.l.in contractibus.in.§.illo.vbi post biēnium non tenetur creditor presta re iuramētum si sibi deferatur per reum an vere mutuauerit.z sic non tenebit etiā respondere positioni sup hoc facte.z ideo videtur qđ etiam alia probatio nō admittatur ȝ aliqui dicant ꝙ alia probatio bene admittet cum illa expresse ibi non excludat:z dicunt etiā aliqui ꝙ ȝ ad instātiam partis non cogatur rñdere positioni,tñ cogetur ex officio iudicis si iudici videatur sub sacramento rñdere an mutuauerit cum possit ex officio interrogare partem pro veritate eruenda etiā vbi ps non posset.s.e.cũ dilec. z facit qđ notatur in simili in.c.p tuas.z.c.cũ clamor.de testi.Et hanc limitationem videtur velle Hosti.in.d.c.fin.tamē forte est contra mētem illius tex.qui videtur velle esse imputandum reo qui tāto tpe tacuit.z ad idem facit quod habetur in dicto titulo insti.de literarũ obli.equa tamē est opinio Hosti.z similiter opinio glo.vt predixi.z hec excedunt in laicis in clericis vero z psonis ecclesiasticis dixit Hosti.multũ notabiliter ꝙ pñt opponere exceptionē nō numerate pecunie etiam post biennium,qꝛ leges in hoc nō potuerunt eis preiudicare de cōstitu.in.c.ecclesia sancte marie.z facit de foro competen.significasti.z hoc posuit in.d. c.fi.z sequitur ibi Joā.an.quod est valde notandũ pro limitatio

25 ne dicte.l.in contractibus.¶ †An aũt possit renũtiari exceptioni non numerate pecunie.triplex fuit opinio.vna ꝙ sic p.l.ꝙ fauore.C.de legi.z.j.de reg.iur.qđ ob gratiam libr.vj.Alia qđ non potest renũtiari.quia eadē fragilitate qua ducitur ad cōfitendũ ducitur etiam ad renũtiandũ.z ideo non dȝ tenere p id qđ habet in.l.doli.§.diuersum.ff.de noua.z in.l.fi.C.ad velleia.z istam sequitur Bart.in.l.si ex cautione.nisi renuntietur cũ iuramēto,vt ipse notat in.l.fi.C.de non nume.pecu.nam tunc propter iuramentum qđ pōt seruari sine interitu salutis eterne.tȝ renuntiatio.j.de iureiur.cum cōtingat.Tertia fuit ꝙ tȝ renuntiatio quo ad hoc vt transferatur onus pbandi in excipientem vt sic renũtiatio aliquid operetur non autē quominus possit opponi exceptio si excipiēs velit probare,z istam tenuit gl.in.d.l.si ex cautione.z eam sequitur Nic.de mata.z vꝫ satis equa,qꝛ quodammodo concordat opiniones,tñ de iuris rigore forte verior est opinio

26 Bar.p rationem suam. ¶ †Quid aũt si in instrumento publico dicatur qđ titius dedit z mutuauit seio.x.an reprobetur instrumētum si testes dicant ꝙ nulla fuit ibi pecunia presens?Et quid etiā si dicatur in instrumēto qđ habuit z recepit in pñtia testiũ z notariȷ̄.z testes dicunt ꝙ bene viderunt pecuniam ĩ pñtia,ȝ non viderũt illum recipere pecuniam,vel dicunt qđ bene viderunt eum recipere.sed qđ ex alia manu restituit retro.An reprobetur instrumētum?vide p Bart.qui notabiliter loquit in.l.singularia.in penultima z vltima colũna.ff.si cert.pet.Et nota etiā bene ꝙ notarius non dȝ attestari numerationi.z sic non dȝ dicere pecuniā numeratam nisi videat numerari.z si videat pecuniā esse ibi ĩ presentia,z tradit parti bñ potest dicere ꝙ habuit et recepit tantam quantitatē pecunie in pecunia aurea vel in argentea vel in vtraqȝ prout contingit in facto,quā dicte partes cōfesse fuerunt tātam esse.z ideo si esset pecunia in sacculo.z aliter nō numeraretur non deberet scribere illam numeratā.z dȝ etiā facere aperiri sacculum vt videatur an ibi sit pecunia an aliud,facit quod notat Barto.in.l.cum seruus.ff.de conditio.z demonstra.z qđ notat Bal.in dicta l.si ex cautione.¶ In gl.fi.z sic habes ex tex.cum glo.ꝙ etiam vbi confessio facta est cum cā admittitur probatio in contrarium,qđ est verum,quando non est facta in scriptis ita ꝙ scriptura sit de substantia.si autem esset scriptura de substātia,vt qꝛ expresse hoc est actum.nam alias presumeretur potius ad probationē fieri scripturam ꝫm notata in.l. in contractibus.C.de fide instru.z in.l.cōtrahitur.ff.de pig.nam tūc qñ scriptura est de substantia non admittitur pbatio in contrarium.nisi p quartam scripturā in.l.generaliter.C.de non numera.pecunia.nisi quis vellet probare instrumētum esse falsum vel nisi vellet probare contra presumptionem inter tātum resultantem ex instrumēto per id quod habetur in.l.iurisgentium.§. ꝙ fere.ff.de pac.z quod notat p Barto.in.l.quicunqȝ.C.de apochis publicis.lib.x.An aũt possit tunc probare simulationem p testes.fuerunt opiniones,de quibus dixi superius,ideo hic non repeto.Iſtam an possit probari simulatio per testes plene dixi in

27 c.cũ Joannes.post glo.s.eo.¶ †Extra glo.queritur primo nunquid promissio per stipulationem facta nulla causa inserta valeat.de quo per gl.z Bar.in.l.ij.§.circa.ff.de doli excep.z per Cy. in.l.generaliter.C.de non numera.pecu.z in Spec.de confessis. §.nunc videndum.ver.sed que est ratio.z ibi p Joā.and.in addi. videretur primo quod valeat per id quod habetur in.l.j.z p totum.ff.de verbo.obliga.z per id quod habetur in.l.obligamur.§. verbis.ff.de actio.z oblig.vbi patet ꝙ inter ceteras partes obligationis est obligatio que contrahitur verbis sicut contrahitur stipulatio,vt patet in.d.l.j.de verbo.obliga.z etiam attenta etymologia vocabuli.nam dicit stipulatio a stipite ꝙ idem est quod firmum.insti.de verbo.obligatio.in princ.z.§.j.z istam partē tenuit Joan.de blanos.super titu.de actionibus,vt refert Cyn.in dicta.l.generaliter.sed in contrarium videtur text.in.d.l.ij.§.circa.gloss.ibi concludit ꝙ si promittens,z stipulans credit causam subesse que non subest vel solus promittens,non valet promissio quo ad effectũ quia obstabit exceptio.Idem si vterqȝ sciuit causam nō subesse.quia in pari causa potior est conditio possessoris l.ij.C.de cōdi.ob tur.causam.z de regu.iur.in pari.libr.vj.z illud etiam sequitur ibi Dy.z hoc etiam sequitur hic do.Anto.addit tamen quod vbi dubitaretur:an promittens sciuerit vel putauerit causam subesse.in dubio presumitur quod putauerit illam subesse:qꝛ in dubio nō presumitur quis velle donare.argu.l.cum de indebito.ff.de probatio.z.ff.de dona.l.si filius.z sic presumitur ex errore emanasse.ideo ĩ dubio obstabit exceptio.nisi probetur causam subesse per dictum.§.circa.z per rationem preallegatam ad quod etiam allegat notata per Azonem in summa de fide instrumento.in libro autenticorum,z quod notauit Jaco.de are.z Cy.in.d.l.generaliter.Bart.vero in dicto.§.circa.tenet quod in dubio valebit stipulatio:quia presumet facta ex causa donationis non apparēte alia causa.per id quod habet in.l.campanus. ff.de ope.libertor.z in.l.hoc iure.ff.de donatio.sed certe in casu dubiȷ̄ verior videt opinio quam sequitur hic.d.Ant.z quam sequitur etiam Cy.in.d.l.generaliter.per rationem preallegatam. quia in dubio non debet presumi donatio per dictam.l.cum de indebito.z hoc etiam videtur tenere Jaco.de butri.in.d.l.generaliter.nisi forte fieret promissio coniuncte persone.z de modica re.arg.l.sed vtrum.ff.de donatio.inter virum.nec obst.d.l.campanus,quia ibi sciebat causam non subesse.nec ob.etiam dicta.l. causa hoc iure:quia ibi cōstabat quod volebat donare,licet quādo fit reipublice non valeat sine causa vt ibi voluit gloss.z text. etiam satis sonat.Aduerte tamen quia inquantũ glo.z.d.Ant. dicunt ꝙ quando vterqȝ scit causam non subesse,non valere stipulationem videntur male dicere:quia tunc vterqȝ videtur consentire in causa donationis.ex quo vterqȝ scit causam aliam non subesse.ergo debet valere,cũ causa donatiōis sit a iure approbata.l.j.z per totum.C.z.ff.de donatio.secus quādo promissio fieret ex causa turpi.quia tunc potior esset conditio possessoris,z sic loquitur lex.ij.C.de condictio.ob turpem causam.imo plꝰ videtur quod vbi promissor scit causam non subesse,z sic videtur velle donare si tamen stipulator credit causam aliam subesse.nō videtur valere effectualiter promissio.quia nō videtur consentire tunc in causa donationis ex quo recipit promissionem ex alia causa quā subesse putat per.l.si ergo.ff.si cer.pet.vbi est casus in simili.Nec obstat.l.cum in corpus.de acqui.rerum dominio.que ad literam videtur contradicere illi.l.si ergo quia respōderi potest vt notatur per glo.in.d.l.si ego.presertim in secunda solutione.nec ob.etiam quod habetur in.l.regula.ff.de iur.et fac.igno. vbi si emptor recipit rē ex causa venditionis efficitur dñs si tradens est dominus,licet putet tradētē non eē dominum:quia ibi non discordabat emptor et venditor in causa.Imo vterqȝ consentiebat in causa venditionis de cuius natura erat qđ transferretur dominium si tradēs erat dominus.nec valebat pactum in cōtrarium vt est tex.singularis in.l.cũ manu sata.§.fi.ff.de Shen. emp.ideo nimirum si tunc transfertur dominium propter naturam ipsius cause in qua vterqȝ consentit.sed hic discordabant in causa.ideo secus,z hoc videtur etiā esse de mente Bal.in.d.l.generaliter.z hec opinio videtur verior.quicquid senserit glo.Dy. z do.Anto.de quo etiam plene dixi in.l.a titio.ff.de verbo.obliga.z ad contraria potes respondere qđ debent intelligi secundum distinctionem superius factā.Et predicta videntur pcedere quando promissio fit p stipulationē sine cōfessione vbi autem

fit accessorie ad confessionem factam sine causa vt qꝛ quis cõfite-
tur se debere.x.titio qui promittit reddere p stipulationem.tunc
videtur clarum qd promissio non obligat cum effectu:quia cum
confessio facta sine causa non valeat vt hic pꝫ.non valebit etiam
promissio accessorie illi facta argu.de reg.iur.accessoriorum.li.vj.
⁊ de hoc est tex.cum gloss.in.l.cum de indebito.§.fin.ff.de proba.
28 ¶ † Ultimo restat videre si aliquis agat ex causa posita in con-
fessione,⁊ demũ probet cõfessionem an debeat obtinere ⁊ simili-
ter econtra si primo agit ex confessione.⁊ demum probat causam
⁊ non confessionem an debeat obtinere.Spec.in titu.de test.§.j.
versic.sed pone egi.tꝫ quod si ago contra te ad.x.ex causa mutui
si postea non probo mutuationẽ:sed probo te fuisse cõfessum de-
bere mihi.x.ex causa mutui quod nõ debeo obtinere:quia testis
deponens super confessione videtur deponere extra articulum
ex quo articulauit de mutuo facto ⁊ nõ de confessione.⁊ ideo nõ
valet dictum eius per ea que habentur in.l.si qs libertatẽ.§.pla-
ne.ff.de peti.here.⁊.j.l.si duo.§.idẽ iulian⁹.ff.de iureiur.⁊ idem
tꝫ Bar.in.l.ij.§.fi.ff.si cer.peta.ex eo quia articulatum vꝛ de mu-
tuo naturali.⁊ testis vꝛ deponere de mutuo ciuili quod ex cõfes-
sione inducitur vt tangit glo.in.d.§.fi.⁊ sic aliud est probatum ꝙ
articulatum.ideo non dꝫ sequi condemnatio.d.Anto.hic vide-
tur fateri hoc esse verum in casu predicto.qꝛ cõfessio que fit ex cã
mutui est inductiua.nam post biennium nascitur obligatio litera
rum ex ipsa confessione vt insti.de literarum obli.quod intelli-
ge quando facta fuit in scriptura si autẽ coram testibus,an tunc
inducat obligationem post biẽnium fuerunt opiniones de qui-
bus supra dixi.ideo non insisto.vnde hoc casu ex quo confessio
est inductiua obligationis,⁊ talis obligatio est de p se distincta
ab obligatione que nascit ex ipsa cã.⁊ sic ex ipso mutuo.ideo non
debet sequi cõdemnatio.secus vꝛ quando confessio esset tantum
probatoria ⁊ declaratoria,vt qꝛ facta esset ex causa depositi.nam
tunc si petijssem a te.x.ex causa depositi.sequi debet condẽnatio:
quia probat cãm ex qua est actum.⁊ nouã obligationem non in-
ducit.l.publia.§.fi.ff.deposi.⁊ p hoc dicit posse esse dubiũ tenen-
do ꝙ in cõfessione ex causa mutui.nedum inducat obligatio.sed
etiam probet post biennũ.an tunc sufficeret probare confessio-
nem.tñ videtur tenere qd ex quo confessio est inductiua sit idem
sed forte põt dici quod etiam quãdo confessio est mere probato-
ria nõ debeat sequi condemnatio:quia adhuc videtur stare ratio
Specu.nam si articulẽ de deposito ⁊ postea testes deponunt de
confessione ex causa depositi videtur deponere extra articulum
nã aliud est actualiter deponere seu recipere depositũ.aliud con-
fiteri se recepisse.⁊ ideo vꝛ ꝙ talis probatio non releuat per nota
ta in.d.l.si quis libertatem.et in.d.§.idem iulianus.⁊ in.c.de te-
stibus.s.de testi.⁊ forte hec opinio de iure verior.qñ testis iura-
uit solum super articulo,sꝫ si iurasset dicere veritatẽ sup articu-
lo et tota causa.tunc bene videtur qd sequi debeat condemnatio
qñ probatur confessio que est probatoria cause incerte in confes-
sione.d.l.publia.§.fi.⁊ hoc casu possit saluari dictum do.Anto.
imo plus videtur ꝙ in hoc casu,qñ testis iurauit super tota cau-
sa quod tũc etiam si probetur confessio ex causa mutui,si lapsum
sit biẽnium cum illa etiam probet ad preiudicium confitẽtis nisi
probetur oppositũ secundũ opinionem glossarum,de qua supe-
rius dixi.licet etiam inducat obligationem vt supra tetigi quod
sequi debebit condemnatio vt videt esse casus in.l.si ita stipula-
tus.§.chrysogonus.ff.de verb.obli.⁊ ibi etiam hoc tꝫ Bart.licet
Ang.ibi aliter loquatur,de quo ibi etiam plene dixi.facit quod
notatur per Bart.in.d.§.iulianus.⁊ quod dixi etiam in pealle-
gato.c.de testibus.⁊ sic videtur limitandum dictum Bar.in.d.l.
29 ij.§.fi.⁊ similiter dictũ Spe.in dicto ver.sed pone. ¶ † Quid au-
tem econtra si egi ex confessione,et postea probo causam in con-
fessione contentam,an sequi poterit condemnatio.Nico.de ma-
tare.vt refert Jo.an.in addi.Spec.super dicto ver.sed pone egi
videtur dicere qd non:quia si egi contra te ad.x.ex eo quia con-
fessus fuisti debere.x.ex causa depositi:licet postea probẽ me de-
posuisse tibi.x.vel etiam probem confessionem non poterit se-
qui condemnatio:quia si probo depositũ.probo aliud ꝙ in peti-
tione deduxerim ideo non debeo obtinere.l.cum queritur.⁊.l.cũ
de hoc.ff.de excep.rei iudi.Idem si probem confessionem:quia
ex cõfessione non nascitur actio.sed solum probatio.d.l.publia.
et ideo non reperio sine actione egisse ideo debet sequi absolu.l.
si pupilli.§.videamus.ff.de neg.gest.Fatetur tamen ꝙ tunc non
obstabit exceptio rei iudi.si velim postea agere ex causa deposi-
ti p id quod habet.s.de iudi.examinata.⁊ in.l.⁊ an eadẽ.§.actio-
nes.ff.de excep.rei iudi.do.Anto.hic contradicit ꝙ si ago ex cõ-
fessione que inducit vt ex confessione iudiciali vel ex cõfessione
ex causa mutui.tunc si probo confessionem debeo obtinere:quia
probo intentum,⁊ ex illa confessione etiam competit mihi actio
vt superius est tactum,sed si probarem ipsam causam non de-
beo obtinere,quia alia est obligatio que inducitur ex cõfessione.

Alia que inducitur ex ipsa causa.⁊ sic probando causam propter
diuersitatem obligationis non debeo obtinere,quia non videor
probasse causam deductam facit quod habetur in.d.l.et an ea-
dem.§.actiones.si autem confessio solum sit probatoria.vt qꝛ fa-
cta est ex causa depositi,et egi ex illa.tunc videtur procedere di-
ctum Nicolai.tamen dicit qd forte posset dici quod licet fundem
me ex confessione seu ex illa agam,tamen quia peto condemna
ri reum,⁊ feci mẽtionem de causa in confessione deducta:ex quo
de ipsa in cõfessione feci mentionem,videtur ꝙ saluari possit li-
bellus:vt intelligatur petitum reum condemnari ex causa cõfes-
sionis.ex quo cõfessio de se non est obligatoria.vt sic libellus in-
terpretetur pro ipso libellante.ar.l.si quis intentione.ff.de iudi.
Et hoc potissime crederẽ verũ si esset apposita illa clausula que
sepe ⁊ vt plurimum apponitur in fine libelli videlicet ⁊ predicta
dicit narrat ⁊ proponit omnimodo quo melius potest petẽs si-
bi in predictis,⁊ quolibet predictorum iustitiam ministrari nam
tũc saltem videtur sustentari dictus libellus per dictam claulu-
lam.facit quod notauit Innocẽ.⁊ Jo.cal.in.c.ij.s.de ordi.cogni.
¶ Et predicta faciunt ad questionem si aliquis constituit procu
ratorem ad recipiendum mutuum an si credatur agens contra
mandantem nõ probet veram numerationem factam procura-
tori,sed probet confessionem procuratoris qua confitetur se re-
cepisse mutuo.x.an sequi ex hoc debebit cõdẽnatio cõtra ipsum
mandantem.Joã.an.in additio.predicta dicit ꝙ non:quia pro-
curator habuit mãdatum ad recipiẽdum.⁊ sic ad verã receptio-
nem non autẽ ad confitendum,⁊ sic videtur egressus fines man-
dati.ideo non videtur preiudicare domino.l.diligente.ff.man-
dati.⁊.s.de offic.delega.venerabili.⁊ idem tenuit Bart.in dicta
l.ij.§.fina.ff.si cert.peta.idem Fede.de señ.in suis consilijs consi.
liij.⁊ hoc fatetur dñs Anto.in confessione extraiudiciali ipsius
procuratoris:qꝛ illa vt voluntaria non preiudicat dño scdm no-
tata maxime per Bart.in.l.certum.§.sed an ipsos.ff.de confes.⁊
quod dixi in.c.primo.ad fi.s.vt lit.nõ contest.sed in iudiciali per
quam preiudicatur domino scdm notata l.d.§.sed an ipsos.⁊ in
d.c.j.ad fi.videtur procedere dubitatio predicta.tamẽ videretur
posse distingui scdm eum:qꝛ si probet confessio que cõsueuit in-
ducere vt cõfessio ex mutuo.tunc procedat qd dicũt prefati doc.
quia aliud est mutuũ naturale aliud ciuile qd inducit confessio-
nem sed vbi confessio esset tantũ probatoria sui natura,vt in cõ-
fessione ex causa depositi.tunc sm eũ si procurator habuit man-
datum ad recipiendũ in depositũ.⁊ postea probet ꝯfessio procu-
ratoris facta in iudicio vꝛ ꝙ debeat obtinere:quia ꝯfessio tũc vꝛ
pbare veram receptionẽ ad preiudiciũ dñi tamen finaliter tenet
qd etiam hoc casu non sequatur cõdemnatio:qꝛ sm eum ꝯfessio
non est vera probatio.sed probationis releuatio,vt notatur.s.de
proba.super rubrica p Joã.and.⁊ p Cy.in.l.actor.C.de pba.⁊ sic
est quodãmodo ficta probatio,de qua dñs non videtur cogitas-
se cũ retulit se ad verã receptionẽ.facit qd habetur in.l.iij.§.hec
verba.ff.de neg.gest.⁊ in.c.susceptum.de rescrip.in.vj.⁊.ff.de le-
ga.iij.l.eum qui.§.j.⁊ sic remanet in hac materia.Et aduerte quia
materia.§.sꝫ an ipsos,nõ habet commune cum ista quid sentiat
do.Anto.nam illa hꝫ locum qñ procurator cõfitetur super facto
domini quo casu bene consueuit dici ꝙ non preiudicat domino
si emanat p modum volũtarie iurisdictionis.secus si p modum
contentiose.Sed hic loquimur qñ procurator confitetur sup fa-
cto suo.videlicet an receperit mutuum vꝛ depositũ. ¶ Item ad-
uerte.quia in.§.chrysogonus.transiui cum dicto Barto.ex eo qꝛ
confessio licet preiudicet ꝯfitenti:non videt preiudicare tertio p
id qd no.glo.valde notabilis in.l.si.C.qui po.in pig.ha.vbi con-
fessio dotis facta per maritum preiudicat sibi et heredibus suis
non autem preiudicat creditoribus lꝫ Bar.ibi dicat oppositum
si lapsum esset biẽnium,sed non videtur bene dictum quia illa.l.
priuilegiat mulierem contra ius cõmune cõtra ipsos creditores
vt ibi patet.ideo cum loquatur in dote data nõ debet extẽdi ad
dotem cõfessatam prout loquitur ibi gl.⁊ facit quod notatur in
simili in.l.per diuersas.C.mandati.⁊ licet opinio Bart.⁊ aliorũ
doctorum forte seruaret in practica.tamẽ vt dixi in.l.si debito-
rem.ff.de noua.forte posset de iure teneri contrarium.qꝛ ex quo
dñs dedit mandatum ad recipiendum mutuo.videtur qd possit
agi cõtra ipsum dominum.dũmodo constet procuratorem rece-
pisse.quia tũc propter mandatũ preambulũ dñs obligatur.con-
stare autẽ potest vel p veram receptionem probatam vel p cõfes
sionem ipsius pcuratoris cõtra quam non possit obijci exceptio
nõ numerate pecunie.per id quod notauit Bart.in.d.§.chryso-
gonus.⁊ facit quod habetur.s.de resti.spo.cum ad sedem.⁊ ideo
videtur ꝙ tunc debeat agens obtinere.⁊ si dicas procurator non
videtur habere mandatum ad iactandum pecunias.l.si filius.de
dona.cõfiteor,sed istud non est iactare cum tunc presumatur pro
confessione.⁊ si receperit p hoc bene facit qd notauit gl.in.l.in
cõtractibus.§.j.C.de non nume.pe.Et si dicas procurator forte
erit non

erit non soluendo dico ꝙ imputet sibi dñs qui talem procurato-
rem elegit ar. ff. de mino. in. l. cū mandato. nā etiā si vere recepis-
set potuisset ludere vel aliter cōsumere. ⁊ ideo vr̃ ꝙ dicta confes-
sio preiudicet etiam dño respectu agentis. tñ dominus habebit
actionem contra ipsum procuratorē, vt sibi pecuniam assignet. ⁊
sic nō est tractandum de donatione, ⁊ si dicas non dꝫ preiudicare
tertio cōfessio p. d. l. assiduis potes dicere illud verum, qñ sumus
in materia exorbitāte vt est illa secus in materia iuris cōmunis,
vt est ista de quo plenius dixi in. d. l. si debitorem. ⁊ hec sufficiant
loco repetitionis huius capituli.

1 ☞ Notarius si redigat notas alterius notarij in publicam for-
mam que requirantur vt fide adhibeatur.
2 Notarius dum viuit non potest alteri cōmittere completionem
sui instrumenti.
3 Protocollo coram partibus lecto et coram testibus, an sit cre-
dendum.
4 Tabelliones creare quis possit.
5 Notarius creatus ab inferiore a principe vel papa potest facere
instrumenta solum in loco subiecto illi creanti tabellionem.
6 Notarius qui in instrumēto omisit aliqua ad preiudicium par-
tium qua actione teneatur.
7 Imbreuiatura qualiter extendi possit.

2 CUM. P. TABELLIO. Autoritate ordi-
narij [a] pōt nota-
rius in publicā formā redigere notas alterius nota-
rij mortui. h. d. Et non recipit cōmodam diuisionem.
1 ¶ † Not. ea que requirūtur vt quis possit notas alicuius notarij
in publicam formam redigere taliter ꝙ fides adhibeat. nam exi-
gitur primo ꝙ notarius qui fecit notam nō possit vel sit impedi-
tus illā pficere. Scdo qd notarius impeditus reduxit factum in
notā. hoc est abbreuiaturā. Tertio requirit qd redigatur in for-
mam publicā p aliū notariū ad petitionē eorum quorū interest.
Quarto qd interueniat autoritas iudicis ordinarij, de quo tan-
getur super gl. ⁊ facit etiam ꝙ habetur. j. c. proximo. Quinto re-
quirit ꝙ fideliter redigatur. ⁊ sic nihil addendo, vel diminuendo
qd habeat immutare substantiam. facit. iij. q. ix. c. puta. ⁊ c. horta-
mur non refert tñ an loquatur in prima psona vel tertia. j. de cō-
uer. cōiu. dudum. Requiritur sexto ꝙ vocent hi quorū interest. ⁊
cautum est sup vocatione fieri publicū instrumētū. de quo. s. de
testi. significauit. ⁊ c. alberic⁹. Et pdicta vident procedere etiam
si tabellio mortuus, legauerit rogationes, suas alteri qd facere
potest. l. quedā. §. nihil interest. ff. de eden. cōiter tamen in practi-
ca nō seruantur omnia predicta sed seruat ꝙ notarius cui lega-
te sunt rogationes, vel etiam si non sunt legate ille cui eas con-
cedit heres vadit ad iudicē. ⁊ facit sibi dari licētiam redigēdi in-
strumēta in publicam formam ex dictis rogationibus, ⁊ iudex
sibi cōcedit constito sibi qd sint legate vel p heredes concesse qua
licētia habita postea ad petitionem illorum quorū interest redi-
git instrumēta in publicam formam ⁊ stat eis, facit qd habet. s.
eo. cum dilectus. Quid autē si imbreuiatura seu scriptura est ni-
mium imbreuiate scripta tāgetur inferius: ⁊ appellatur hic nota
imbreuiatura prima, seu scriptura primo loco abbreuiate facta
per notarium que aliqñ appellatur seda quasi in sedula alias ce-
dula scripta. C. e. l. cōtractus. Quandoqꝫ apponitur ptocollum
a protos qd est primum: quia est prima materia instrumenti, vel
quia ī collis pellium animalium scribebantur he note, vt nota-
uit accur. in aut. de tabel. §. fina. colla. v. forte erat illud quia sicut
charta que fit ex collo hedi est parua. ita parua scriptura prout
erat prima scriptura imbreuiata in eis scribebatur. ¶ In glos. j.
ibi ordinari⁹ idem dicas in delegato a sede apostolica. s. de test.
albe. idem de delegato ab ordinario si hꝫ speciale mādatum. j. c.
primo. ⁊ qd dicit gl. de ordinario procedit indubitanter si habet
administrationē. ⁊ idem dicebat Hosti. etiam si non habeat ad-
ministrationem, licet tūc nō possit alteri committere, de quo in
Specu. e. titu. §. ostenso. ver. fiebat autem. ⁊ ibi per Joan. and. in
additione. vbi dicit hoc verum, vt nō habēs administrationem
possit prestare autoritatem quando publicatio fieret de volūta-
te partium alias cum in publicatiōe requiratur citatio vt supe-
rius est dictū non posset tunc fieri coram nō habente administra-
torem cū citare non possem. ¶ In eadē gl. qui essent cōsumpta
expone. i. timerentur consumi per ea que habentur in. c. proxi-
mo. saluo nisi per testes de tenore instrumēti appareret. j. de pri-
uile. cum olim. ¶ In gl. fi. ibi equiualet testamento, supple scri-
pto manu tabellionis. ¶ In eadem gl. ibi nihil addēdo vel mi-
nuendo supple qd habeat substātiam immutare: nam alias be-
ne addere poterit: quia scriptura protocolli est abbreuiata. et sic
2 poterit illam extendere non mutando substantiam. † Et no. ex
gl. qd notarius dum viuit nō potest alteri committere cōpletio-
nem sui instrumenti quod est clarum, qñ vult qd imbreuiaturam
alter notari⁹ extēdat ⁊ reducat in publicam formam: quia alter
notarius nō ita bñ habet notitiam: qualiter debeat imbreuiatu-
ra extēdi, put habet ipse notarius qui eam scripsit ideo id com-
mittere nō pōt, nisi aliud habeat consuetudo vel nisi esset impe-
ditus, ⁊ de autoritate iudicis id fieret arg. huius capituli. Si au-
tem notarius qui scripsit imbreuiaturam post eam extendisset
prout facere consueuerunt notarij, q͛ vltra protocollum habent
etiam librum in quo extēdunt instrumenta, ⁊ ex illo extenso ve-
lit per alium scribi ⁊ redigi in publicam formā: an tūc possit gl.
videtur velle qd nō quia ipsemet dꝫ instrumētū cōplere ⁊ scribe-
re nec dꝫ instrumentum esse scriptū manu vnius ⁊ subscriptum
manu alterius. s. eo. inter dilectos. vbi etiā de hoc dixi, ⁊ hoc vi-
detur pcedere, nisi cōsuetudo loci aliud habeat vel nisi notarius
fuerit impeditus, ⁊ autoritate iudicis illud factum fuerit p illud
quod superi⁹ dixi vnde in aliquibus locis seruatur qd notarius
alius scribit ex extenso. ⁊ postea se subscribit asserendo quomo-
do ex rogatiōibus talis, tale instrumentū assumpsit nullo addi-
to vel diminuto qd habeat substātiā immutare de volūtate eius
cuius sunt rogationes, ⁊ postea notarius q fuit rogatus se sub-
scribit ⁊ in subscriptione dicit, qūo dictum instrumētum de eius
voluntate fuit scriptū per talē notarium cui id cōmisit alijs im-
peditus, ⁊ q͛ inuenit cū suo originali concordare ideo se subscri-
psit ⁊ signum suū apposuit. ⁊ tunc propter consuetudinē vel sta-
tutū loci datur fides vt contingit hic Bononie, de iure aūt vide-
retur secus per id qd dicit hic gl. ⁊ qd notat glos. in aut. de tabel-
lionibus, in gl. que incipit argumentum, ⁊ qd notat Spec. e. titu.
§. instrumentum. ver. item opponitur quod nō est cōfectū. dicit a
tñ ibi Specu. ⁊ gl. preallegata. ꝙ si in ciuitate Constantinopoli-
tana istud fieret daretur fides instrumento: sed tabellio veniret
puniendus. In alijs autē ciuitatibus non faceret fidē instrumē-
tum quod intellige, nisi cōsuetudo loci aliud haberet vt dixi, vel
nisi etiam subsistente impedimēto autoritate iudicis esset factū.
Itē nota qd vbi ptocollū non fuit lectum coram partibus non
valet, nec pōt exemplari. facit. l. fideicōmissa. §. j. cum ibi notatis
de lega. iij. ⁊ qd notatur in Specu. e. tit. §. ostenso. ver. illud quoqꝫ
3 per Joā. and. in addi. Spec. ¶ † An aūt protocollo coram parti-
bus lecto ⁊ coram testib⁹ sit credendū videtur ꝙ sic p ea que no-
tantur in auten. de tabel. §. fin. ⁊ qd notat Specu. e. titu. §. viden-
dum. ver. nota ꝙ tabellio vide Bart. in. l. sempronio proculo. ff.
de lega. ij. ⁊ Bal. in rub. C. e. in. ix. col. in ver. sed tertio querit. sed
Nic. de mata. vt ibi refert Joā. an. in addi. multū singulariter tꝫ
cōtrarium. q͛ lꝫ protocollum habeat solēnitates quas hꝫ instru-
mentum publicum. tñ quia est scriptura que de se nō est cōpleta
sꝫ scripta imbreuiate ad finem vt postea cōpleatur ⁊ extēdatur
vr̃ qd nō probet ex quo non est completa. ar. l. fi. C. ad silleia. ⁊ l. si
is. ⁊ l. ex ea. ff. de testa. ⁊ l. j. C. de sentē. ex peri. reci. ⁊ l. cōtractus.
C. de fi. instr. licet possit iudicis autoritate exemplari ⁊ redigi in
publicam formam cōplete. Et tunc postea pbabit vt hic pꝫ. ⁊ cū
hoc dicto transit Jo. an. in additio predicta ⁊ d. Ant. hic qd est
valde notandum si est verum, ⁊ scdm hoc nō sufficeret infra ter-
minum datū ad probandū pducere protocollum notarij qd di-
ligenter tene menti. tñ si velles tenere oppositū posset responde-
ri ad allegata in contrarium. et primo ad. l. contractus, de fi. in-
stru. qd ibi loquitur quando cōtractus celebratur in scriptis ita
ꝙ scriptura est de substantia. vnde tunc nō probat nisi quatenus
reperitur scriptum. nec posset aliqua extensio fieri. secus quando
scriptura non est de substantia. ¶ Item non ob. l. j. de senten. ex
peri. reci. quia ibi loquitur in sententia que in scriptis dꝫ ferri p
iudicem, ⁊ sic scriptura ibi est de substantia. ¶ Item non ob. l. si
is. ⁊ l. ex ea, quia in eis erat imperfectio volūtatis: quia mortuus
fuit testator anteqꝫ compleret suum testamentum: sed hic pfecta
fuit volūtas contrahentium. ⁊ lecta coram partibus ⁊ testibus. b
¶ Item nō obstat. l. fi. C. ad sille. q͛ protocollum pōt dici secun-
dū suam naturam esse cōpletum: q͛ ex sui natura nō requirit scri-
pturam extensam, sed sufficit quod sit imbreuiate scriptū. ⁊ ideo
si habet solennia instrumenti publici videtur qd pbet: ⁊ hoc pu-
to verū quo ad id de quo principaliter fit mentio in protocollo,
vt si fiat mentio qd titius emit a seio talē domum pro tanto pre-
tio nam si de hoc reuocetur in dubium, satis credo qd ptocollū
faciat fidem: sed si quis vellet producere ptocollum ad finē pro-
bandi renūtiationem aliquam vel promissionē aliquam factam
in ipso instrumento emptionis ⁊ diceretur protocollo renun-
tiauit ⁊c. et promisit ⁊c. tunc forte posset procedere dictum Nico. de
mata. quia illud de se nō est completum. nec hꝫ perfectam oratio-
nem: ideo tunc procedat opinio Nicolai. tene menti singulariter
4 dictum ipsius Nicolai. ¶ † Extra gl. est sciendum quod tangunt
b hic Inn. ⁊ Hosti. quis possit creare tabelliones. [b] ⁊ Inn. hic po-
suit opiniones, tandem vr̃ concludere ꝙ imperator. ⁊ papa pos-
sint illos creare. ⁊ similiter reges saltem non recognoscentes su-
periorē. j. qui fil. sint legi. per venerabilem. ⁊ etiā consuetudo loci
dare potest alicui autoritatem tanqꝫ tabellioni. s. eod. cum dile-

a ¶ Autoritate ordinarij. concordāt ī hoc summario. do. Abb. et. d. Fel. hic ponit hic. d. Hē. borch quis possit creare notarios vide cū hic.

b ¶ Creare tabelliōes. de quo vide ēt hic p Hen. boych ī pn. ⁊ p do. Fel. i. iiij. col. x. decimoqrit ⁊ p do. ant. hic. i. iiij. colū. ver. vltimo qrit nu mero. 7.

ctus. Alius autē inferior non poterit tabellionem creare nec ta-
lem potestatem dare q̄ credatur scripture alicuius tanq̄ perso-
ne publice quia ſm eum videtur q̄d officiū tabellionatus sit con-
tra ius: quia ex illo procedit q̄d absq̄ alio adminiculo creditur
scripture facte i charta seu pelle animalis mortui quod videtur
quodāmodo miraculosum esse facit quod notatum fuit.s.e.cū
Joannes, nulli aūt videtur esse licitum disponere cōtra ius nisi
principali.j.de conces.preben.proposuit.et.ff.de legibus.l.prin-
cipes, nisi aliud sit expressum vt in dictis iuribus.z facit.s.e.cum
dilectus secūdo.ff.de postu.l.j.§.de qua.vbi restituere quem ad
famam reseruatū est soli principi.cum sit contra ius, de quo etiā
j.de re iudi.cū te.z similiter de illegitimo nato facere legitimū.j.
qui filij sint legi.per venerabilem: z subdit q̄ quando consuetu-
do loci dat potestatem solum habet inquantū cōsuetudo conce-
dit.z non in plus, z etiā dicit non posse p statutū aut pactum fie-
ri q̄d stetur scripturis per manū alicuius priuate persone con-
fectis per rationem superius allegatam. Sed Hostiē.tenuit q̄d
etiam per statutum vniuersitatis possit hec potestas dari cum
possit etiam dare iurisdictionē vt notatur.s.de offi.ord.cum ab
ecclesiarum et.ff.de iurisdi.om.iudi.l.more.z.l.quia.z p hoc etiā
videtur velle q̄ etiā inferior a principe possit dare hanc potesta-
tem.dūmodo sit talis qui possit dare iurisdictionem, lʒ non pos-
sit ius generale contra ius superioris promulgare, vt in cle.ne
romani.de elect.z in.c.cum inferior.s.de maio.z obe. Nec obstat
q̄ sit contra ius creare tabelliones, quia imo ſm eū satis pōt di-
ci scdm ius ex eo quia ius vult instrumentis credi, que non sunt
confecta a priuatis personis p̄t censentur esse tales qui de pu-
blico habent potestatē. Et ex quo constituti sunt legitime credē-
dum est eorū instrumentis, quia p eis est presumendū presertim
propter iuramentū q̄d prestant quando creantur.j.de prescript.
ad audientiam, de quo iuramento et de forma creandi tabellio
nes habetur in Specu.eo.titu.§.restat.ver.sed quero.z de mate-
ria etiam habetur, in eo.§.ver.sed quis potest facere tabelliones
z hec opinio Hosti.cōmuniter tenetur pro qua facit: q2 si cōsue-
tudo potest hoc facere.ergo et statutum.cum equiparentur.l.de
quibus cū ibi notatis.ff.de legibus.z.l.omnes populi.ff.de iu-
5 sti.z iu. ¶ †Aduerte tamen quia habens potestatem ab inferio
re non habente expressam potestatem a principe vel a papa non
potest facere instrumēta. Nisi in loco subiecto ipsi facienti talem
tabellionem.arg.l.fin.ff.de iuris.om.iudi.z consti.vt animarum
lib.vj.z.l.j.C.de sum.trinita.z ibi per Bart.de quo etiā in Spec.
eo.titu.§.restat.ver.quid de his. Instrumenta tū confecta intra
locū per talem probabunt extra locum vt notauit Specu.in di-
cto versi.quid de his.z Bart.in.d.l.j. ¶ An autem posset ex pro-
rogatione et consensu partium extra locū conficere instrumenta
tetigit Jo.an.in addi.Spec.sup dicto ver.quid de his, z ibi con
cludit q̄ non post Guil.de cug.p.l.consulta.C.de test.z.l.repeti-
ta.C.de epi.z cleri.z.C.de dona.z.l.secūdū.z quia hoc est nudum
officium sine iurisdictione.z sic cessant iura loquentia de proro-
gatione: quia loquuntur in materia iurisdictionis que bene est
prorogabilis.l.j.et.ij.ff.de iudi.an autem constitutus tabellio a
papa possit conficere instrumenta in terris, imperij vel econtra
do.Ant.hic videtur velle q̄d non pro cuius dicto facit quod su-
pra proxime dixi nisi dicas q̄d papa quo ad habitum habet iu-
risdictionem in terris imperij, vt notatur.s.de iudi.nouit.z im-
perator alias habuit in terris ecclesie.ideo toleratur proroga-
tio.argumen.l.cum filius.§.dominus.de lega.ij.vel rigore vide-
tur opi.d.Anto.verior sed contrarium tenuit Spec.in dicto.§.
restat.ver.z nota q̄d hec cōmuniter tenetur z seruatur.nam licet
sit questio an legitimatio facta per imperatorem habeat effectū
etiam in terris ecclesie vel econtra vt notatur in.c.per venerabi-
lem.j.qui filij sint legitimi.tamen quo ad potestatem conficiendi
instrumenta cōmuniter tenetur quod dixi.z potest esse ratio di-
uersitatis: quia instrumēta conficiuntur de voluntate eorum de
quorum preiudicio agitur, z ideo facilius habent effectum, sʒ le-
gitimatio interdum fit sine consensu eorum de quorum preiudi-
cio agitur, vt tangit Bart.in.l.gallus.§.quid si tantum.de libe.z
posthu.z ideo illa nō sic faciliter extenditur de quo tamen dicen
dum vt plene notatur in dicto.c.per venerabilem.quia in illa vt
6 dixi fuerunt opiniones. ¶ †Quia aūt actione teneat notarius
qui omisit aliqua ad preiudicium partium in instrumento tan-
gitur in Specu.eo.titu.§.ostenso.ver.quid si imbreuiatura.z ibi
per Joā.and.in additione.z Bart.in.l.fin.C.de magistra.conue-
7 nien.z.l.fin.ff.de tabulis exhiben. ¶ †Ultimo etiam hic tāgitur
qualiter imbreuiatura possit expendi: quādo est abbreuiate mul
tum scripta.de quo, in dicto versi.quid si imbreuiatura. Conclu-
de q̄ si contractus est in scriptis. Ita q̄ scriptura sit de substan-
tia nullū est remedium quia nullo mō potest extendi vltra q̄ sit
scriptum.C.de fide instru.l.cōtractus. Et per hoc dixit Barto.in
dicta.l.gallus.§.idem credendū, q̄d cum in sententia diffinitiua
requiratur scriptura errare videntur tabelliones qui extendunt
scripturam iudicis vltra contenta in illa sed forte possunt defen
di quando consuetudo aliud habet.arg.s.e.cū dilectus.vbi au-
tem scriptura non est de substantia.tūc dicit Hosti.q̄ primo de-
bent attēdi precedētia, z sequentia, z similiter abbreuiature alie
precedentes et sequentes, z si ex illis potest colligi intentio scri-
bentis: tunc secundum illam extendet.argu.l.si seruus plurium.
in fine.ff.de lega.j.z.ff.de eden.l.si quis ex argentarijs.§.si initiū.
Item poterit perpendi intentio ex comparationibus aliorum
instrumentorum que perfecit tempore ipse scribens imbreuia-
turam inter easdem personas vel diuersas in eadem materia vel
consimili.argu.l.vel vniuersorum.ff.de pign.ac.z in aut.eo.titu.
§.sed instrumenta.vnde dixit Bart.q̄ clausule confines ad con
tractum emptionis z locationis, poterunt extendi in imbreuia
tura instrumenti emptionis, eo modo quo reperirentur extense
in contractu locationis: nam sunt similes, vt.l.j.ff.de lega.ij.di-
cit tamen Hostiē.q̄ decisio coherentiū.i.confiniū.si non sunt ex-
presse appositi z sic decisi: non poterit suppleri.q̄d intellige sine
noua probatiōe per id q̄d notatur in dicto versi.q̄d si imbreuia-
tura.z sequenti.vbi aūt predicta cessant.tūc si quidē talis imbre-
uiatura habet certum intellectū a cōsuetudine loci vel a iure cō-
muni ille intellectus dabitur, z ſm illū poterit extendi.facit in-
sti.de fideius.§.fina.alias si ex predictis non bene potest percipi
intellectus debebit scribere ad literam prout iacet nisi forte esset
ipsemet qui scripsit qui potest suā scripturam interpretari.argu.
l.si quis intentione.ff.de iudi.dicit tū hic.d.Anto.q̄ si iudex in-
terpretaretur vt sibi videretur z ſm illam fieret extensio valeret
quod actum eēt, nisi esset oppositū, quod no.facit quod habet.j.
de re iudi.quod ad consultationem z.s.de elec.cū dilecti.ad finē.
z.C.quomodo z quando iudex.in.l.ab eo.recitat tamen Jo.an.
in addi.Specu.super dicto ver.quandā doctorem Florentinum
disputasse predicta procedere quando imbreuiatura non deficit
in substantialibus instrumenti.de quibus in aut.vt prepo.no.
imperatoris, in tex.z gloss.z in.l.generali.C.de tabula.li.x.alias
cum instrumentum esset nullum non posset ex postfacto valida-
ri.j.de regu.iur.non firmatur.lib.vj.etiam si illa posset pbare in-
tercessisse ſm tps conditi instrumenti, z sic tunc nihil posset ipse
vel alius supplere circa talia solēnia omissa.z sic transit etiā hic
do.Anto. Sed tu dic melius vt notatur per Bart.in.l.si barba-
rius.ff.de regu.iur.nam licet in imbreuiatura deficiant anni do-
mini.vel indictio que sunt de solēnitatibus instrumēti, vt habe-
tur.s.eo.c.inter dilectos.tū quia necessario concludit imbreuia-
turam z instrumentū factū eē sub certo tpe.z sub certa indictio-
ne.facit de re iud.in.c.abbate.li.vj.poterit ipse tabellio hoc sup-
plere.qui de hoc verisimiliter dʒ esse informatus, nā si aliter predi-
cta apponat non esset functus officio suo ex quo actus esset nul
lus.arg.l.si vt proponis.C.q̄ñ z q̄ñ iud.cum ibi notatis, z quod
notatur etiam i.c.gratia.de rescrip.in.vj.in quibus patet q̄d fa-
ciens actum iure proprio si actus est nullus nō impeditur facere
actū validū quod vr saltem procedere, q̄ñ nondum data est copia
parti diuerse, nec mota est questio sup anno vel indictione, alias
non deberet apponere sine iudicis autoritate, z parte vocata de
cuius preiudicio agitur facit q̄d notauit ipse Joā.and.super da
ta.vj.libri.z q̄d dixi.s.eo.in.c.ex literis, cum autoritate aūt iudi-
cis poterit vt voluit Jo.an.in loco preallegato.z etiam Bar.in
d.l.si librarius.quicquid senserit ille doc.Flo.z Jo.and.in addi-
tione predicta z.d.Ant.hic. Et ex pdictis patet q̄d notarius cui
datur potestas redigendi in publicam formam notas z rogatio
nes alterius notarij potest extendere imbreuiaturas eo modo
quo dixi.z hoc videtur sequi Spec.z Joā.and.in loco preallega-
to.z etiam.d.Ant.hic. Sed Bar.in.l.gallus.§.idem credendum.
de libe.z posthu.dicit q̄d non dʒ extendere, sed scribere ad literā
prout iacet.q2 ſm eū interpretari scripturam vr potius specta-
re ad iudicē.facit l.voluntatis.C.de fideicō.dicit tū q̄d vltra im-
breuiaturam poterit autenticare illud instrumentū eiusdem no
tarij.ex quo colligi possit intellectus abbreuiature, et tunc pars
poterit vtrunq̄ producere, sed forte opinio.Specu.z sequacium
est de iure verior p istū tex.dū dicit q̄ habita autoritate ordina-
rij poterit fideliter in publicam formā redigere.z p hoc habebit
perpetuam firmitatē.z sic innuit litera q̄d non egebit alio admi-
niculo.cuius cōtrarium voluit Bar.z ad rationem Bart.potest
respōderi q̄d notarius habita autoritate ab ordinario vr habe-
re a iure potestatē fideliter interpretandi ipsam notam.p istum
text.nam z pro ipso q̄ fideliter se gerat in dubio est presumendū
j.de prescriptio.ad audientiam.nisi aliud ex diuerso probet cir-
ca predicta, tamē attēdenda esset consuetudo loci.arg.s.eo.cum
dilectus. An autem abbreuiaturis cancellatis possit instrumen-
tum publicum redigi dixi.s.eo.inter dilectos.et notatur dictis
versiculis, precedētibus dictum ver.quid si imbreuiatura p Joā.
and.in addi.

1 ¶ Exemplatio instrumentorum anteq̃ permittatur multa requiruntur.
2 Scriptura priuata ad hoc vt probet eget publicatione.
3 Scriptura publica an, et quando egeat publicatione.
4 Et apud quem debeat fieri illa publicatio.
5 Et an partes possint facere q̄ notarius publicet de eorum consensu ita q̄ tali scripture adhibeatur fides etiam sine autoritate iudicis.
6 Instrumenta si sunt de re ecclesiastica vel negotio ecclesiastico possunt publicari coram iudice ecclesiastico.
7 Publicatio scripture quos effectus habeat.
8 Ad publicationem testamenti que requirantur.
9 Et an testes prime scripture sint omnes vocandi.
10 Publicationem testamenti petens an debeat iurare q̄ nō petit animo calumniandi.
11 Ad publicationem testamenti requiritur citatio eorum quorum interest.
12 An in dubio presumetur citationem precessisse.
13 Et an sufficiat sola scientia sine citatione.
14 Protocollum an probet.

a 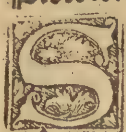

SI instrumenta. Instrumentum exēplatū a per tabellionem autoritate ordinarij eandē vim habet cum originali. h. d. Et non recipit cōmodam diuisionem: loco tamen diuisionis pōt dici q̄ ponit petitionē examinationē preceptum et effectum. ¶ No. q̄ instrumenta publica proprie dicuntur exēplari: sed priuata dicunt̄ publicari: quando rediguntur in publicam formā per manū tabellionis contenta in ipsa priuata scriptura constito de veritate contentorū in illa. C. de testa. l. publicati. ¶ † Itē no. multa requisita vt permittatur exēplatio instrumentorū. Primū est q̄ instrumenta exigāt exēplationē propter vetustatē vel aliam causam iustā. Secūdo q̄ exēplatio fiat autoritate ordinarij vel delegati ab eo habentis ad hoc speciale mandatū. Tertio requirit̄ q̄ diligēter inspiciant̄ et examinentur an sit vitiosa in aliqua sui parte. Quarto reqrit̄ q̄ per publicam personā exemplent̄ et publicentur. Et no. tunc effectum talis publicationis: q2 habet eandem vim quam habebat originale. An aūt alia requirantur patebit ex. j. dicendis. et de materia in Spe. de instru. edit. §. ostenso. versic. et quoniam. de publicatione. vsq3 ad fin. ¶ In glo. j. ibi reuocanda sunt: supple anteq̄ consumantur. et quando de consumptione timetur. vt patet ex sequētibus. ¶ In ea. glo. ibi nulla fides adhibet̄ supple nisi per testes probaretur de tenore ipsius instrumēti. j. de priui. cum olim. et no. in gl. sequenti. ¶ In glo. ij. ibi de priuilegijs. cum olim. No. ex glo. ista et precedēti q̄ etiā instrumēta publica interdū exēplant̄ et publicantur vt quādo dubitatur ne pereat ꝓbatio propter vetustatez vel aliam iustā causam. vt tetigit glo. in prin. q̄ et ibi dixit glo. vel alio modo potes exemplificare si forte scriptura stetit in loco humido. et ex hoc inceperit deleri. Idē etiā dixit Host. si essent scripta in papyro. q2 illa de facili corrūpuntur vt docet experientia. facit. j. de confir. vti. vel inuti. cū dilecta. Idē si sunt pericula per emptionis: q2 forte sunt transfereńda ad locū remotū et periculosum est ꝓpter guerras et discrimina viroꝝ idem secundum eum si essent instrumenta oīa inter heredes vel socios quorum quilibet eget vno. ff. fa. ercis. l. si qua sunt. idem dixit Inno. si esset instrumentū ꝓcuratoris cōtra plures personas. ita q̄ expedit in pluribus iudicijs habere in publica forma. vt ipse no. s. de testi. significauit. et c. albericus. Itē etiam scriptura priuata potest publicari. dūmodo constet de veritate ipsius scripture, et cōtentorū in ea. C. de testa. l. publicati. Itē pōt publicari quodlibet gestū coram testibus cuius expediat habere memoriam siue sit testamentū siue cōtractus vel quasi: siue quodlibet aliud. vt in. d. c. significauit. et c. albericus. et c. qm̄. in prin. et §. sunt et alij. s. vt lit. non contest. dicunt etiam quidam q̄ instrumentum donatiōis etiam publica manu factū debet publicari corā iudice si excedit summā quingentorū aureoꝝ. l. sancimus. C. de dona. sed certe vt hic tāgit do. Ant. illa nō est ꝓprie publicatio q̄ fiat ad finē cōseruādi ꝓbationē. de qua loquit̄ hec materia. sed ad finē validitatis donationis. d. l. publicati. et insti. de testa. §. si. alias aūt nō exigit̄ publicatio si testamentum sit scriptū manu tabelliōis. et p hoc habes expeditū que scri-
2 pture vel gesta possint publicari. ¶ † Est etiā secūdo dubiū. An quelibet scriptura egeat publicatione vt ꝓbet. conclude q̄ si est scriptura priuata illa eget publicatione: q2 illa de se non probat sine alio adminiculo. s. eo. c. ij. et ibi plene dictū fuit: si aūt sit scriptura publica regulariter nō eget publicatione: q2 illa de se pro-
3 bat sine alio adminiculo. s. e. c. ij. † fallit tū interdū ad finē cōseruādi ꝓbationē qn̄ dubitaret̄ ne periret. vt hic ptz. Itē fallit secūdū aliquos in donatione q̄ excedit summā quingētorū aureoꝝ p l. sancimus. C. de dona. Sed certe vt. s. dixi. ibi nō reqrit̄ publicatio coram iudice ad finē vt ꝓbet si instrumentum est manu publica cōfectū s3 ad finē vt valeat ipsa donatio. q̄ al's nō valeret quatenus esset vltra dictā summā. vt pt3 in. d. l. sancimus. Itē fallit tertio secundū aliquos in testamēto qd̄ secundū eos non probat l3 manu publica sit ꝯfectū nisi publicaretur autoritate iudicis et testes inscripti attestentur vera esse que in eo sunt descripta. l. publicati. et l. testamenta. C. de testa. sed certe cōmunis opinio est in cōtrarium. vt etiā hic tangit Inn. nā ꝫm cōmunē opinionez demū eget testamēta publicatione: qn̄ nō sunt scripta per manū tabellionis et habeat solennitates debitas. et hanc opinionem dicit Host. veriorē presertim ꝫm ius canonicū p no. de testa. relatum. et c. cū esses. dicit tū Inn. q̄ prima opinio de consuetudine in multis locis seruat̄. et tunc seruāda est consuetudo. s. eo. cū dilectus. et idē si statutū loci hoc disponeret eadē rōne. ar. l. de quibus. ff. de legi. Dicūt etiā aliq̄ q̄ publicāda est originalis scriptura. et non sumpta eo casu quo h3 fieri publicatio. per. l. sancimus. C. de diuer. rescrip. canonizata. xxv. q. ij. de quo dic vt per Bart. in auť. si qs in aliquo. C. de eden. et per hoc habes expeditū secundū vez q̄
4 scripture egeāt publicatione. ¶ † In ea. glo. in fi. No. ex gl. apud quos debeat seu habeat fieri ista publicatio q2 apud ordinarium pōt etiā fieri corā delegato ad hoc specialr̄ deputato a sede apostolica. s. de testib. albericus vel etiā ab ordinario administrationem habente vt hic pt3 et dixi. s. c. proxi. An aūt possit fieri coraz vicario ordinarij. dicit Hos. et Hostien. q̄ nō nisi habeat speciale mandatū per istū tex. s3 Jo. an. tenet cōtrarium: q2 vicarius secundum verā opinionē habet ordinariā prout etiā tenuit Host. non delegatū prout tenuit Hos. vt no. glo. in. c. ij. de offi. vica. in. vj. et ideo poterit fieri corā eo ex quo ordinarius est p id qd̄ dicit text.
5 hic et gl. etiam si aliud speciale mandatū nō habeat. ¶ † An autē possint partes facere q̄ notarius publicet de eoꝝ cōsensu. ita qd̄ tali scripture fides adhibeat etiam sine autoritate iudicis. dicit Inn no. q̄ ex vi pacti poterit conuinci pars p talē scripturā. ar. l. si conuenerit. ff. de re iud. et l. fi. C. de tēpo. app. nō tū possunt facere partes q̄ talis scriptura trāseat in publicā formā: nisi autoritas iudicis interuenerit: sicut nec possunt partes facere quē priuatū iudicem. C. de iurisdi. om. iudi. in. l. priuatorū. et no. s. de offi. dele. significantibus: nec facere q̄ scripture priuate persone credat̄ vt publice sine alio adminiculo. vt dictū fuit. s. c. proxi. licet ex vi pacti si de illo constaret stāretur scripture ad preiudiciū ipsarū partium. et sic debet intelligi quod dictum fuit in. d. c. proxi. et cū hoc transit Jo. an. et do. Ant. sed forte non improbabiliter potest dici q̄ quando de consensu partium per notarium exemplat̄ instrumentum et de hoc rogatur coram testibus q̄ tamē tale instrumētum habens solēnitates debitas. licet autoritas iudicis non interuenerit: probet tanq̄ publicum sine alio adminiculo. ex quo est manu publica confectum. et de hoc rogatus coram testib9: q2 non video quid tunc repugnet. et per hoc videtur q̄ ista materia debeat intelligi: quando de voluntate vnius partis tantum scriptura exemplatur per tabellionem. Et hec procedunt de iure canonico. Sed secundum leges videtur q̄ apud magistrum census in vrbe. si in prouincijs apud presides debeat fieri ista publicatio. C. de testa. l. consulta diualia. et secundum illas non videtur posse fieri apud iudices ecclesiasticos: quia opprobrium esse videtur eis si forensium disceptationum velint esse periti. d. l. consulta. et. C. de episco. et cleri. in. l. repetita. sed Innocen. dicit de consuetudine antiquata et approbata in Francia et in Anglia seruari vt fieri possit apud episcopos et eorum officiales. facit quod not. j. de testa. in. c. tua. et. c. si heres. in glos. ij. Potes concludere vt tangit hic domi. Anto. quod apud religiosos non debet fieri. argu. s. de syndico. c. j. et de postulā. c. ij. et sic possunt intelligi dicte leges secundum vnum intellectum: si autem queritur de alijs
6 personis ecclesiasticis. † Conclude quod si instrumenta sint de re ecclesiastica vel de negotio ecclesiastico: possunt coram ecclesiasticis iudicibus publicari. facit. s. de iudi. decernimus. et c. sequenti. Si autem sint de alijs: tunc si sumus in terris ecclesie subiectis quo ad temporalem iurisditionem. Idem videtur per id quod habetur. j. de appella. si duobus. et quod not. glos. in. c. ij. de arbi. lib. vj. Si autem non est de temporali iurisditione ecclesie: tunc si recipiunt contractus et q̄ non respiciunt piam causam: videtur quod debeat fieri coram iudice seculari. s. de iudic. nouit. si autem respiciant piam causam: tunc videtur quod possit fieri coram iudice ecclesiastico. per id quod habetur in. d. c. tua. et. c. si heredes. et. c. cum esses. et. c. relatum. j. de testamentis. et multo fortius hoc procedit: si esset testamentum in quo essent disposita in piam causam. Si autem esset testamentum in quo non esset aliqua disposita ad pias causas: tunc est magnum dubiū. nā tunc videretur q̄ deberet publicari coram iudice seculari. contrarium sentit hic do. Ant. ex eo quia ad episcopum et sic ad iudicez ecclesiasticum spectat tueri. et sic defendere voluntates defunctorum etiā si aliter non sint facte ad pias causas: q2 de se satis censetur esse pium illas tueri. per id quod not. in. d. c. tua. et. c. si heredes.

a ¶ Instrumentū exēplatū. ꝯcordat cū dn̄o Jo. in summario do. Abb. et Fel. et si qras qn̄ scriptura si dē faciat vl̄ nō distigue hic ꝫm do. Hē. boych.

et sic quantum ad hoc dicte leges non tenerent nec astringerent ecclesiasticas personas.s.de consti.in.c.ecclesia.ex quo non reperiuntur approbate per papam.et per hoc habes tertium expedi-
7 tum vcz apud quos debeat fieri ista publicatio.¶†In glos.fi.in fi.Not.ex glo.Primo vnum requisitum in materia publicationis.vcz q scribatur scriptura per tabellionem.Secundo habes ex ea effectū publicationis:q2 ex quo facta est publicatio nō poterit contra eam fieri probatio.licet amittatur vel consumatur originale facit.l.publicati.C.de testa.Item faciet fidem:etiam si prima scriptura fuerit priuata.vel si forte gestum erat solū in mente testium.vt ptz in.d.l.publicati.Item est effectus:q2 facta publicatione testamenti:si ostendatur iudici ex quo nō apparet aliqua suspicio procedetur ad missionem in possessionem rerum hereditariarum quā debebit facere fieri iudex de ipso herede.l.fi.C.de edic.Et interdum etiam habet maiorem autoritatē q originale.vt quando originale erat scriptum scriptura priuata.Sed vbi esset scriptura publica habebit eandē vim et nō maiorē q originale.j.de confir.vti.vel inuti.cum dilecta.et per hoc habes effectum
8 publicationis.¶†Restat nūc declarare aliqua requisita ad ipsam publicationem.Et primo vides q requirit q scriptura publicetur per tabellionem:qđ fatetur Inn.hic in vna parte:sed in alia parte videtur dicere q non requiritur tabellio:q2 leges non videntur facere mentionē de tabellione.sed de honestis psonis in quarum presentia debet fieri apertura.C.quēadmo.testa.ape.l.j.et.ij.sed certe ibi loquitur de publicatione que sumitur pro manifestatione:q2 testamētum non fuerat lectum coram testibus sed clausum presentatum.et talis publicatio bene potest fieri coram honestis personis de autoritate iudicis vt dictis legibus:s3 publicatio que habeat vim probationis ista debet fieri cū testes recognouerunt suas subscriptiones et sua sigilla coram iudice.et debet tūc scribi per tabellionē.et sic per personam publicam:tenor testamēti de autoritate iudicis.vt etiam no.per Bar.in.l.j.§.fin.ff.quemadmo.testa.aperi.ideo tene conclusionem gl.Requirit etiam q primo et ante oīa adeatur iudex competens quo sedente pro tribunali supplicetur pro publicatione.d.l.j.et.ij.C.quemadmo.testa.aperi.qui etiam habebit facere solēnitates locoꝝ.vt ibi dicitur.Item requiritur tertio q iudex inspiciat instrumentum de verbo ad verbum.et sic videat q sit sine suspicione eo diligēter inspecto in charta seu scriptura.Et in filo et sigillo si sit priuilegium.et in oībus suis circūstātijs.s.eo.inter dilectos.et reperiat etiā sine vitio precipiet illud exēplari per tabellionem vt hic dicitur esset etiam vtile q conferret et auscultaret exemplatū originali.tamen non hoc est necessarium fm Hos.quia presumitur pro tabellione.j.de prescri.ad audientiam:nec est necesse fm euz q aliter decretum vel autoritatem suam interponat.l3 id facere possit ad cautelam.l3 alij dicant id necessarium.et alias non facit fidem exēplum secundum eos etiam exēplatum debet cōferri a triplici tabellione:sed verior videtur opi.Host.per hunc tex.requiritur etiā vt dixi q sit exemplatuz per tabellionē.¶Sed an sufficiat vnū solum notariū exemplare etiā si alij notarij non interueniant.Jo.an.in addi.Spe.eo.titu.§.ostenso.super ver.sed nunquid ponderat istū tex.qui loquitur in singulari.et sic videtur velle q sufficiat vnus notarius.Ideo reprobat opi.requirentiū quatuor vel quinq3 notarios ad ipsam publicationem.et ideo cōcludit q sufficit vnus dūmodo id faciat presentibus testib9.Ita q in cōtractu insinuationis et publicationis testes describantur fatetur tamē q ad cautelā plures possunt adhiberi:sed nō est ne-
9 cessarium qđ notabis.¶†An aūt testes prime scripture sint vocandi.Inn.hic variauit.nam primo in vna parte dixit q non in alia dixit contrarium videtur tū voluisse q sufficiat maiorē partem venire.C.quemadmo.testa.aperi.l.ij.Sed certe illa.l.hoc nō probat.et loquitur de publicatione que sumitur pro manifestatione.Non autem de illa que fit ad finem vt fiat publicatio ad finem probandi.nam tunc expedit oēs venire et pro testamento testificari alias si vnus solus de necessarijs cōtradiceret vel deficeret non probaretur testamentuz.et sic non posset publicari.l.j.in fi.ff.quēadmo.testa.aperi.Potes dicere vt tangit hic do.Anto.qđ scriptura originalis erat publica s3 publicatur.q2 incipit deleri non est necesse testes inscriptos vocare:q2 satis probaret ipa scriptura in publica forma scripta et in nullo vitiata.secus si prima scri-
ptura esset priuata vel consumpta.q2 tūc expedit pbeꝛ per te-
10 stes.et hoc mō possunt opiniones concordari.¶†Itē requirit q petēs publicationē iuret q nō petet animo calūniandi.d.l.j.et.ij.
11 ¶†Itē requirit citatio illoꝝ quoꝝ interest.d.c.albericus.et.c.significauit.de testi.nam partibus presentibus vel altera per contumaciam absente debet fieri publicatio.facit.l.in cause.§.j.ff.de minori.et quod dixi in.d.c.significauit.et.c.albericus.al's non preiudicat absentibus ex regula vulgata.l.vnoquoq3.ff.de re iudi.et s.de ma.et obe.c.iiij.et hoc etiam tenēt domini de Ro.in sua conclusione.x.et.ccl viij.Fallit si exemplatio sit facta per notariuz qui primū instrumentū confecit.facit qđ no.Bar.in auč.si qs in aliquo.C.de eden.Fallit secundo si pars contra quā fit exēplatio ex postfacto fuerit vocata ad contradicendū ipsi exēplato.et nō contradixit.sed forte illud inquantuz pro se faciat produxerit.nā tūc etiam sibi nocebit.vt not.do.de Ro.in locis preallег.Item fallit tertio si instrumenta aliqua sint in casu perditionis propter vetustatem vel aliā iustā cām.et adeo periculū immineat q illi quorum interest,et qui sunt absentes commode vocari vel expectari non possunt.nā tunc statim possunt trāscribi et publice exemplari etiam nō precedēte citatione fm Inn.arg.c.quoniam.§.j.s.vt lit.non contest.quod intelligit Hos.saluo tamē iure absentiū.vt sic possint obijcere contra hanc secundam scripturam:sicut et contra primā poterit.per id quod habet in.d.c.quoniam.et.j.de confir.vti vel inuti.cum dilecta.§.nos igitur.Itē fallit quarto prout no.Spe.eo.ti.§.ostenso.ver.porro.si instrumentum quod publicatur alium non tangit specialiter vt priuilegium vel indulgentia.nam tunc non exigitur specialis citatio.sed sufficit generalis per edictum.et alias non valeret publicatio saluo nisi fieret p illū q ꝯcessit priuilegiū.de quo etiam per Inn.s.de testi.Albericus.
12 ¶†An autem presumatur in dubio citationem processisse.dixi in.d.c.albericus.et tāgit etiam Spe.in.d.§.ostenso.versi.sed quid si post publicationem.et concludit q nō presumitur nisi in publicatione.de illa fiat mentio.de quo dicendū vt dixi in.d.c.alberic9.
13 ¶†An autem sufficiat sola scientia sine citatione.tangit Spec.in ver.sequenti dictum ver.sed quid si post.et concludit tuti9 esse q citetur do.Anto.tenet qđ etiam est necessarium:q2 citatio est de solēnitate publicationis.et nō fit simpliciter propter finē scientie.Facit quod no.Bar.in simili in.l.denuntiasse.§.quid tamen.ff.de adulte.si tamen esset sciens et presens licet non esset citatus.sufficeret per ea que habentur in.l.in cause.§.j.ff.de mino.et quod no.Guil.de cu.in.l.j.ff.de in ius vo.et Jo.an.in.c.fi.de elect.in.vj.et facit etiam qđ dixi.s.de iudi.c.j.¶Ultimo requiritur q notarius fideliter exemplet:nihil addēdo vel detrahendo qđ substantiam habeat immutare:faciendo de hoc mentionem in subscriptione.et etiam de qualitatibus exemplati.vnde etiam attestabitur q instrumentum nō erat vitiatum nec cancellatum nec in aliqua sui parte abolitum aut suspectum.et q de autoritate iudicis exemplauit per istum tex.et.C.de edic.diui.adria.l.fi.et per illā legem.et per hanc decre.dicit Joā.and.probari q vitia visibilia vt cancellature et rasure impediunt hanc publicationem inuisibilia non vt si obijciatur q instrumentū de quo exemplando agit fuerit confectum ab excommunicato vel seruo vel his similia.nā nō audietur hoc allegans ad impediendum publicationem:audietur tamen talis ꝯtradictio alio respectu et scribi poterit in actis ad finem vt alio tempore discutiatur.per id qđ habetur in auč.si dicatur.C.de testi.et.c.ex parte ade.debebit etiam notarius exemplans totum exemplare:nec sufficeret al's assertio notarij dicentis se vidisse instrumentum.per id qđ habetur in auč.si quis in aliquo.C.de eden.et.j.de verbo.signi.abbate.et per Specu.in.d.§.ostenso.ver.s3 nūquid creditur.et per hoc habes expeditum que solennitates requirantur in publicatione.de effectu etiam publicationis superius dixi.et sic est expedita materia decre.tamē aduerte q2 do.Ant.videtur sensisse q si testamentum est scriptum manu tabellionis:ita demū nō eget publicatiōe:si fuerat lectum coram testibus.al's secus per.l.j.et.ij.C.quēadmo.testa.aperi.sed tu dicere potes q si appareat notarium esse rogatum in presentia testium subscribentium testamento.et ipsum sigillantium qđ illud testamentum q q clausum sit testamentum ipsius testatoris.et q sic etiam asseruit testator coram testibus:quos etiam rogauit vt se subscriberent et sigillarēt q tunc si tabellio predicta attestetur et se subscribat.et apponat solēnia instrumenti.de quibus dictum fuit.s.c.inter se et signum suum.videtur qđ tunc sine alia publicatione fienda coram iudice testamentum probet.per id qđ habetur in tex.et glo.in.l.ij.in prin.ff.quēadmo.test.aperi.cuz ibi no.per Bar.secus si predicta non interuenirent.l3 al's esset scriptum manu tabellionis.per id quod habetur in.l.scripturas.C.
14 qui po.in pigno.hs.¶†Ultimo potes addere his que dixi.s.c.proxi.qđ Bal.super rub.de fi.instr.tenet q protocollum nedum quo ad principaliter contenta in protocollo.sed etiā quo ad imbreuitate scripta pbet:si habet alias solennitates instrumēti publici monetur:q2 tales imbreuiature recipiunt interpretationem a communi cōsuetudine loci.et hoc dictū posset ꝓcedere si loci cōsuetudo haberet dari fidē etiā quo ad imbreuiate scripta.al's cuz scriptura sit imperfecta.et scripta ad finē vt perficiat:nec debeat semper consuetudo cōis attendi:s3 potius consuetudo ipsius tabellionis.vt plene dixi.s.c.proxi.videt q de iure non faciet fidē quo ad talia imbreuiate scripta.vt dixi in.d.c.precedenti.tene tū menti dictum Bal.propter eius autoritatem.

¶De presumptionibus. Rubrica.

Deprehensio

1 ☞ Deprehensio in delicto videtur probare delictum.
2 Interficere volens hominem licet non interficiat ex quo per eũ
non stetit cum deuenerit ad actum proximum tenetur pena ho-
micidij licet non interfecerit.

SIcut nobilius. In delictis in du-
bio presumit dolus.
h.d. Et nõ recipit cõmodam diuisionem. ¶ No.
ꝙ in his que sunt de genere prohibitorum presu-
mitur dolus ⁊ animus delinquẽdi. facit quod ha-
betur in.l.j.C.ad.l.cor.de sica. ¶ Item ꝙ inter-
dum appellabitur amicus qui debet esse amicus: vel cui quis de-
beret esse amicus: lz non sit. facit qd̃ habetur in passione domini
ca vbi dominus Jesus dixit iude. amice ad qd venisti. ¶ Itẽ no.
ꝙ in depẽdẽtibꝰ ab aĩo nõ statur verbo alicuius: qñ ex facto ha-
betur certa presumptio a iure de animo. ⁊ sic dz limitari qd̃ not.
in.c.significasti.de homi. ⁊ insti.de actio.§.alie.in gloss. magna.
1 ¶ † Itẽ no. ꝙ deprehensio in delicto videtur pbare delictum.de
quo.s.de iudi.in.c.cũ nõ ab hoĩe. ¶ Itẽ potes notare sm Abb.
versuz illũ. Si vides ludo vel sacco sumpta recludo. ⁊ facit etiam
tex.sm Host. cõtra illos q faciũt cantilenas famosas in preiudi-
ciũ proximi in ludis vel festis sancti Nicolai vl̃ in alijs similibus
vt propter hoc non excusent a pena.l.j.C.de famo.libellis. ¶ In
2 gl.j.in fi. Et sic vult gl. † ꝙ volens interficere hoĩem. lz nõ interfi-
ciat: ex quo p eũ nõ stat cũ deuenerit ad actũ proximũ tenetur pe-
na homicidij. lz non interfecerit. qd̃ est verũ de iure cõi.l.is q cum
telo.C.ad.l.cor.de sica. Sed secundum formã statutoꝝ presertim
Italie non punitur pena homicidij: nisi secutum fuerit homici-
dium. vt no. Bar.in.l.j.ff.ad.l.cor.de sica. ¶ In glos.fi.in fi. hoc ve
rum nisi ex circunstantijs aliud esset presumendum.j.de sen.excõ.
c.j. ⁊.l.illud.§.fi.ff.de iniurijs.canonizata.xv q.j. ⁊ facit quod habe
tur.xxij.q.ij. ꝙ ait. ⁊.c.ne quis. ⁊ de conse.dist.iiij.in.c.solet. ⁊ quod
no.per glo. ⁊ legistas.C.de sicarijs.

1 ☞ Sententiam rusticorum potest iudex ferre in dubijs scz vt
res per medium diuidatur.
2 Filiatio presumitur ex pietate ⁊ dilectione erga aliquem.
3 Cedens liti causa pietatis non debet perdere litem.
4 Ex violenta presumptione quandoqꝫ profert diffinitiua ad effe-
ctum ciuilem.
5 Libellus sine conclusione procedit de iure naturali ⁊ diuino.
6 Violenta presumptio est sufficiens ad ferendam diffinitiuam.
7 Filius de cuius filiatione inter duos est cõtrouersia obtinere de-
bet hereditatem illius in cuius filiationis possessione erat.

8 AFferte mihi. Ex violẽta [a] presumptiõe
fertur sentẽtia diffinitiua
h.d. Prima pars ponit factũ. scd̃a diffinit ibi respon-
1 dit. ¶ † No. arg. ꝙ in dubijs iudex possit ferre senten-
tiam rusticorũ scz vt res per mediũ diuidat. ⁊ sic facit ꝙ si equali-
ter fiat probatio in interdicto vti possidetis res vtriqꝫ pro dimi-
dia debeat adiudicari. de quo dic vt dictũ fuit.s.de proba. lz ⁊ de
materia etiã p gl. ⁊ legi.in.l.nesennius.ff.de neg.gest. sed tñ reue-
ra iste tex. modicũ facit. qꝛ nõ dixit rex diffiniẽdo infantẽ diuidẽ-
2 dum: sed potius vt tentaret qd dicerẽt mulieres. ¶ † Itẽ no. qd̃
ex pietate erga aliquẽ presumit de filiatione. ⁊ sic ex pietate ⁊ dile
ctione aliquid presumitur. facit qd̃ habetur in.l.si mater.C.de in
offi.testa. ⁊.l.isti quidẽ.ff.qd̃ metus cau. ⁊ in.l.fi.C.de cura.furiosi.
⁊.l.nec in ea.ff.de adul. ¶ Item no. non esse verisimile ꝙ parẽtes
3 affectent mortẽ filioꝝ. ¶ † Itẽ no. ꝙ cedẽs liti causa pietatis nõ
debet perdere litẽ: qꝛ nõ facit animo renuntiandi. ¶ Item no. sz
Host. ꝙ quis de alieno facit largas corrigias. ¶ Itẽ no. ꝙ secun
dum cõuentionẽ nõ pfert sentẽtia qñ ambe partes nõ cõcurrunt
in cõuentione vel quãdo cõuentio nõ est voluntaria. sed miracu-
4 lose facta iusto metu. ¶ † Itẽ no. ꝙ lz diffinitiua quãdoqꝫ pfera-
tur ex presumptione violenta ad effectum ciuilem tñ ex illa non
faciliter quis condemnatur ad penam corporalem vel mulctã vt
hic patet: qꝛ non fuit hec mulier que habebat penes se infantem
viuum iudicata ad mortem vel mulctam quod factũ fuisset si ve-
re fuisset probatum ꝙ alterius filium subripuisset. facit quod ha-
betur in.l.j.C.ad.l.fauiam de plagia. sed solum condemnata fuit
ad restitutionem filij. facit qd̃ no.gl.j.de pur.ca.c.inter.in vltima
gl. ⁊ Inn.j.eo. quia verisimile posset tamen dici quod ad hoc nõ
5 fuit actũ nisi pro restitutione filij ciuiliter. ¶ † Item potes nota-
re ꝙ in sententia poni debet tenor libelli. ¶ Item etiam facit qd̃
procedat libellus sine conclusione de iure naturali ⁊ diuino. et ea
dem ratione idem videtur in casibus in quibus proceditur sine fi
gura iudicij. ⁊ istud tenuit Bar.in extra.ad reprimendũ per hũc
6 tex.in verbo sine figura iudicij. ¶ † In glos.pe.in fi. ⁊ sic vult gl. ꝙ
non omnis presumptio, sed demum violenta sit sufficiens ad dif
finitiuam. facit quod habetur.j.eod.qꝛ anto. ⁊.ij.qd̃.i.c.j.semper.
Aduerte tñ qꝛ vt tetigi in notabilibus. licet presumptio violẽta
sit sufficiens ad condemnationem in ciuili nõ tñ videt sufficiens
in criminali. vt dixi in notabilibus. quod est verũ regulariter.p.l.
absentem.ff.de penis. fallit sm Jo.an. si presumptio est adeo vio
lenta ꝙ oĩno videatur inferre maleficium. puta si aliquis reper-
tus est occisus in camera que non habet nisi vnum ostium et vi-
sus est vnus exire palido vultu fugiens cum ense sanguinolento.
nã contra talem videtur posse veniri ad penam corporalẽ. vt ipse
no.in Spe.de proba.§.fi.super ver.xiij. ⁊ ibi etiam aliqua alia exẽ
7 pla ponit. ¶ † In gl.fi.in fi. ⁊ sic simpliciter remanet glo.in con-
clusione ꝙ illius hereditatem debet obtinere in cuius filiatiõis
possessione erat. nam talis possessio releuat ab onere pbandi. nisi
doceatur de opposito. vt no.in.l.non in epistolis. ⁊.l.neqꝫ natura
les.C.de pba. ⁊.s.de fi.presby.in.c.michael. ⁊ facit qd̃ not. Jac.de
bel.sup.l.j.C.quoꝝ bo. ⁊ qd̃ no.per Dy.in.l.iij.seu.iiij.§.si duobꝰ.
ff.de adi.lega. Gof. vero no. hic dicebat ꝙ si puer vtrãqꝫ heredita-
tem possidet habet exceptionem contra petentes q̃uis pponat
contraria: ex quo est reus.j.de reg.iu.nullus pluribus.li.vj. ⁊.ff.de
excep.in.l.nemo. ideo obtinebit sm eũ: nisi probetur ꝙ sit filius
alterius. Si autem alius possideret vtrãqꝫ: tunc dicit qd̃ si puer
vtrãqꝫ petat. repellit seipsum tanq̃ pponẽs cõtraria ar.j.de app.
solicitudinẽ: si aũt vna psona possideat hereditatẽ vnius alia al-
terius: tũc sm eũ si agat tũc contra diuersas psonas audit q̃uis
proponat cõtraria: ex quo nõ pponit cõtra eandẽ personam. ar.l.
contra maiores.C.de inoffi.testa. ⁊.l.papinianus.§.sed nec in pu
blicis. allegata in gl. ideo poterit esse ꝙ obtinebit contra vtrũqꝫ:
nec probetur cõtra eũ. arg. predicti.§.sed nec impuberis. sz opi.gl.
tenet hic Host. ⁊ etiã Bar.brixien. vt refert Jo.an. sz si vis tenere
opinionez Gof. quia videtur satis nota. potes p ipsa allegare qd̃
no. Bar.in.l.qd̃ senatus.§.itẽ p contrariũ.ff.de libe.agno. nam ex
quo quelibet illarũ principaliter asserebat ipsum esse suũ filium
videt ꝙ quantũ ad quãlibet earũ de per se cõsideratum censeatur
esse in quasi possessione filiatiõis illius. facit qd̃ habetur in.l.fi.ff.
de proba. ⁊ ideo videt ꝙ illud sufficiat sibi nisi probet oppositũ.
⁊ ideo possit saluari opinio Gof. cõiter tñ cõsueuit dici ꝙ ex sola
assertione seu noĩatione siue tractatu nõ inducitur quasi posses-
sio. de quo.s.de proba.per tuas. ⁊.j.eo.illud. Bar.tñ aliter sentit
in.d.§.item per contrarium.

1 ☞ Exteriora faciunt iudicare de interioribus.
2 Qualitas persone operantis presumi põt ex qualitate exercitij.
3 Humilitas inter ceteras virtutes commendatur.

EX studijs suis. Breue est ⁊ potest di-
uidi in duas. nam pri-
mo ponit dictũ. secũdo eius expositio. secũda ibi quẽ-
cũqꝫ. Potes etiã sic summare in dubio p̃sumi debet
1 bonus qui se tradit virtutũ exercitio. h.d. ¶ † No. ꝙ p exteriora
iudicamus de interioribus. facit qd̃ habet in.§. pauonũ.insti.de
rerum diuisio. vñ versus. Intima p mores cognosces exteriores.
Pascere qualis erit bos ex vitulo modereris. Annus q̃lis erit [a]
2 cognosces tpe veris. sm Jo.an. ¶ † Itẽ no. ꝙ ex qualitate exer-
citij presumi põt qualitas psone operãtis. vnde si exercet se circa
virtutes presumit virtuosus. si circa vitia presumitur vitiosus.
3 ¶ † Vltimo no. ꝙ inter ceteras virtutes precipue commendat
humilitas. facit qd̃ no.in cle.j.de reli.domi. ¶ Itẽ no. ꝙ verbum
intelligit interdũ no. presumptionẽ. interdũ no. fictionem vt col-
ligi põt ex.l.qui a seruo.iuncta gl.ff.de acti. ⁊ obli. ¶ In gl.fi.ibi
asserit supple prouerbiorum.xxx. Et adde ꝙ ipse dicit de sagit-
ta emissa in certũ locũ: qꝛ ignoratur via transitus illius idest non
potest bene specificare locus per quẽ transiuerit sap.vij.

[a] ¶ Ex violẽta. idẽ summãt hic do. Abb. ⁊ do. Fely. et sm Abb. hic est casus no. vide hic eosdẽ do. Abb. et Fely.

1 ☞ Fuga an probet delictum.

NIlus dubitat. Presumitur de in-
iustitia illius q iudi-
ciũ subterfugit. h.d. Et nõ diuiditur. ¶ No. ꝙ ex mo-
do fuge iustitie vel oblationis ad iustitiã presumit de
iustitia vel iniustitia. ¶ Et no. ꝙ cõtra illum qui querit subter-
fugia ⁊ dilationes surgit presumptio de iniustitia. dicit tñ Joan.
an. ꝙ talis presumptio non erit sufficiens ad condẽnationem
intellige regulariter. Fallit in casu.c.ij.de confes.in.vj. sed pote-
rit quandoqꝫ puniri in expensis si fuerit cõtumax: quãdoqꝫ etiaz
poterit puniri pena grauiori prout iudici videbitur. facit.C.de
iudi.l.sancimus. ⁊.xj.q.iij.rursus. ⁊.c.quicũqꝫ. ⁊.s.vt lit.non con-
testa.quoniam.in fi. ⁊.c.tue. † Et procedunt predicta in fuga iudi
cij. in fuga aũt a loco propter delictum tangitur per Bart.in.l.le
ge cor.ff.ad sillania. ⁊ per Cy.in.l.j.C.de rap.vir. ⁊ per Joã.an.in
addi.Spec.super hoc ti.§.ij. Bar.vbi.s.concludit ꝙ si fuga alle-
gatur tanq̃ delictum, vt in milite fugiente ad hostes: probat de
lictum l.desertorem.ff.de re mili. Aut allegatur ad probationez
delicti. ⁊ tunc aut sumus in casu in quo suspicio censetur deli-
ctum. ⁊ tunc probat vt in tutore qui remouetur propter suspi-
cionem. facit quod habetur in.l.iij.§.pe. ⁊.l.impuberibus. ⁊.l.hec
eñ.ff.de suspe.tuto. Aut allegatur fuga ad probationem delicti
eo casu quo requiritur plena probatio delicti vt est regulariter

l. sciant. C. de proba. ꝛ tunc nõ facit plenã ꝓbationẽ: sed facit presumptionẽ ꝛ iudiciũ. facit qd̃ no. glo. s. de testi. in. c. veniens. el. j. ꝛ qd̃ habetur in. §. si vero etiam quidã inrẽt. in aut. de exhi. reis. ꝛ sic interdum poterit esse sufficiens iudiciũ ad torturam si iudici videatur. ¶ In glos. fin. ꝛ bñ facit qd̃ habetur in. l. d e etate. §. qui tacuit. ff. de interro. ac. ꝛ in. c. ij. de confessis. lib. vj.

1 ☞ Respondens parti positionis negando partem alterã videtur partem confiteri.

2 Tacens an consentire videatur.

a **Nonne bene dicimus.** Negatuz[a] in vno de duobus propositis in altero videtur esse concessuz. h. d. vel aliter. Qui tacet consentire presumitur Ad hoc allegatur. primo ponit verba iudeoꝝ. ꝛ responsionẽ eis. factã. secũdo ponit expositionẽ. secunda ibi duo. ¶ † No. arg. qd̃

a ¶ Negatũ. eodẽ modo summãthic do. Abb. ꝛ Fely.

1 respondens parti positionis negando partem, alteram partem cõfiteri videtur. An aũt rõne partis false sit licitum simpliciter totã positionẽ negare. no. per glo. in. c. j. ꝛ. ij. de cõfessis. li. vj. ꝛ per Jo. an. in nouella. de testi. presentiũ. eo. li. ꝛ per Barto. in. l. j. §. si quis simplr̃. ff. de verbo. obli. ¶ Itẽ no. ꝙ Jesus dici põt samaritanus. ꝛ hoc ex eo presertim: q2 samaritanus interpretaƚ idez ꝙ custos ꝛ sic saluatoꝛ. ¶ † Itẽ facit iste text. ẽm Jo. an. ꝙ si tacens

2 videtur cõsentire: fortius diceƚ cõsentire actũ agẽs. ꝛ sic facit ad questionẽ ꝙ si cõstitutio epi prohibet alienationem fieri sine sua licẽtia sub certa pena ꝙ si fiat in eũ consentire videaƚ. de quo per Jo. an. in mercu. sup regula q tacet. de reg. iur. libr. vj. ꝛ etiam sup regula is q tacet. ꝛ facit etiã qd̃ not. Bal. in. l. is q. §. fi. ff. de acqui. here. ꝛ intellige predicta quo ad penã euitandã nõ quo ad validitatẽ contractus: q2 in facto ꝓprio non põt eps autorari. vt in cle. si vna. de reb. ecc. non alie. ¶ In gl. fi. ibi nisi vicinitas. i. ꝯsanguinitas. vt ptz ex. l. allegata in gl. ¶ In ea. glo. ibi prohibere qd̃ fit pone exẽplũ ẽm gl. in. l. si fine. C. ad velleia. ꝛ. l. rem alienam. ff. de cõtrahẽ. emp. qñ aliqs obligat rẽ meã me pñte ꝛ tacẽte. nam dicũt cõiter glo. ꝙ lȝ rẽ alienã qs possit vẽdere sine dñi volũtate: q2 per emptionẽ ꝛ vẽditionẽ obligaƚ venditoꝛ emptori. ꝛ sic agitur de obligatione personali. sed vbi obligaƚ res agiƚ de cõstituendo iure in re qd̃ fieri nõ põt sine dñi volũtate. ideo tunc tacẽs habeƚ pro ꝯsentiẽte cũ possit ꝓhibere. ꝛ nõ prohibeat per. l. sepe. ff. de re iudi. ꝛ facit qd̃ no. in. l. caius. ff. de pig. act. ꝛ hec opi. cõiter tenetur p glo. ꝛ doc. citramontanos: sed vltramõtani vt refert Cy. in.. d. l. si fine. ꝛ etiã Jo. an. hic dicũt nullã esse differentiã inter venditionẽ ꝛ obligationẽ: q2 vtrobiqꝫ nullũ fit preiudiciũ dño. ꝛ sic non tenet cõtractus ad preiudiciũ dñi sed bene tenet quo ad preiudiciũ cõtrahentiũ. De emptione ꝛ venditione hoc est clarũ ẽm oẽs per. l. rem alienã. ff. de ꝯtrahẽ. emp. de obligatione probãt p. l. tutoꝛ. §. cõtrariã. ff. de pig. ac. vbi daƚ contraria pignoratitia illi cui res aliena obligaƚ cõtra obligantẽ si res euincatur. ꝛ ideo ẽm eos etiã si obligeƚ res mea me pñte ꝛ tacẽte nõ fit mihi piudiciũ nisi dolose tacerem oĩo vt decipereƚ recipiens obligationẽ. vt videƚ esse tex. in. l. ij. C. si aliena res pi. da. sit. ꝛ. l. si fine. C. ad velleia. maxime in prin. vbi videtur ponere ius. cõe. ꝛ ista opi. forte verioꝛ est de iure per illas leges nõ cauillãdo eas. licet Bar. teneat opi. glo. in. l. que dotis. solu. matri. circa fi. ꝛ cũ ista opi. transit hĩc Jo. an.

b ¶ Pro consentiẽte. vide hic. d. hẽri. boych. in prin. c. q di stiguit egregie.

b ¶ De materia an tacens habeatur pro consentiente. [b] q2 est via brocardica vario modo loquuntur doc. de ipsa posuit Cy. in. l. inuitus. C. de pcn. ꝛ Bart. in. d. l. que dotis. Potes concludere qd̃ de proprio significato tacens nõ habeƚ pro consentiente: nec pro dissentiente. nõ tenet mediũ inter predicta duo. ff. de reg. iur. qui tacet. Si aũt queritur: an quo ad iuris interpretationem habeatur pro ꝯsentiẽte. dicit ꝙ si est casus in quo nõ sit necesse taciturnitatem applicari ad aliqd̃ extremoꝝ cõsensus vel contradictionis. vt est videre in. l. j. §. scientiam. ff. de tribu. ꝛ tunc non habetur pro contradicente: nec pro consentiente. Si autem sit necesse applicari ad aliqd̃ dictoꝛum extremoꝝ tũc aut tacet per cõtumaciam. ꝛ tunc habeƚ pro cõsentiente si hoc vtile est aduersario al's haberetur pro negante. l. de etate. §. qui tacuit. de interroga. act. Aut non tacet per contumaciam, ꝛ tunc aut agitur de fauoꝛe tacentis. ꝛ habet pro consentiente. l. qui patitur. ff. mandati. ꝛ not. Inno. s. de elec. in genesi. ꝛ glo. in regula qui tacet. ꝛ in regula is qui tacet. de reg. iur. lib. vi. Si aũt agiƚ de preiudicio eius cuius negotia administrat. puta si est tutoꝛ qui tacet pupillo contractũ faciente. ꝛ non videtur consentire. l. ij. ꝛ. iiij. ff. de auto. tuto. ideo requiritur ꝙ tutoꝛ expresse consentiat in autoritate prestanda vt patet ibi. Aut agitur de preiudicio ipsius tacẽtis. ꝛ tunc si de preiudicio actionis personalis agiƚ nõ intelligiƚ cõsentire. l. filiusfamilias. §. inuitus. ff. de procura. nisi cũ taciturnitate aliquis actus positiuus interueniret. vt in cle. instrumẽto. de pcn. ꝛ. l. si filius. ff. ad macedo. Aut agiƚ de preiudicio iuris realis. ꝛ tũc aut est ius reale: q2 est res aliena mihi obligata per debitorem meum: quam postea vẽdit me presente ꝛ tacẽte. ꝛ tũc nõ videoꝛ ꝯsentire. lȝ potius scire ius meũ vbiqꝫ durare. l. sicut. §. nõ videƚ. ff. quibus modis pignus vel hypo. sol. de quo etiaȝ per Bar. in. l. fi. C. de remis. pi. Au[t] est ius dñi vel vsusfructus. ꝛ tunc aut fit actus me presente ꝛ tacente quem possum impedire. ꝛ tunc videoꝛ consentire aut non possum impedire ꝛ tũc non videoꝛ cõsentire per id qd̃ dixit glos. saluo nisi ratio consanguinitatis aliud induceret. l. si seruus cõis. alle. in glo. ꝛ hec sufficiant de ista materia de qua plenius in locis preallegatis.

1 ☞ Concessio facta sub nomine dignitatis in dubio presumitur realis.

2 Preterita faciunt presumi circa futura.

Mandata celestia. Ex preteritis ꝓsumitur circa futura. ¶ Et primo ꝑmittit exordiũ. scdo subdit narrationẽ ibi proinde quã determinat ibi quas. ꝛ demum rõnem

1 subiũgit ibi q2. ¶ † No. ar. ꝙ ꝯcessio facta sub noĩe dignitatis in dubio ꝓsumaƚ realis: nisi aliud appareat. de quo. i. c. cũ venissent. j. de insti. ꝛ de reg. iur. priuilegiũ. li. vj. ꝛ facit quod habeƚ in. c. ij. de offi. leg. lib. vj. ꝛ per Bart. in. l. q2 ꝓsonale. ff. sol. matri. dicit tñ hic Jo. an. ꝙ hic etiã fuisset ꝓsonalis cõcessio. lȝ non addidisset quas nõ loco ꝛc. ex eo q2 scribebat expresso proprio noĩe ꝓsone. de quo in Spe. de instr. edi. §. nunc autem. ver. quid si papa. ꝛ per Jo. an. in dicta regula priuilegium in mercurialibus. ꝛ. s. de offi. delega.

2 qm̃ abbas. ¶ † Ultimo no. ꝙ ex vita preterita presumitur de futura. ¶ In gl. iij. ibi. de officijs partiendis supple inter plures. ꝛ sic vt non dentur plura officia vni. ¶ In ea. gl. in fi. ꝛ adde quod no. s. de proba. ex literis. ꝛ in. c. singula. alle. in glo.

1 ☞ Vicini presumuntur scire facta vicinorum.

Quosdam. Ex vicinitate ꝓsumiƚ sciẽtia facti publici i loco vicino. h. d. Et forte petebãt isti de qb[9] in litera ꝓbendari in affrica q̃ a tartaris fuerat vastata quos papa noluit exaudire

1 propter rõnẽ positã in litera. ¶ † No. ꝙ vicini ꝓsumunƚ scire facta vicinoꝝ. facit qd̃ no. Bar. in. l. j. ff. si cer. pe. sir ꝯsanguinei presumunƚ scire facta consanguineoꝝ. l. octaui. ff. vñ cogna. facit qd̃ habeƚ in. l. de tutela. ff. de testi. in inte. Itẽ no. duo ex qb[9] ciuitates destruunƚ. ¶ In gl. vlti. in fi. ꝛ de hoc dicendũ in. c. cũ cãm. de iura. calũ. ꝛ in. l. ij. §. qd̃ obseruari. C. de iura. cal. ꝛ. ff. facit iste text. cum gl. ꝙ sufficit testẽ deponere se credere id qd̃ attestabat seu id qd̃ deponit: qñ deponit in materia ex qua sciẽtia dicti ꝯcludiƚ ex presumptionibus. de quo dixi. s. de testi. quoties.

1 ☞ Ex vicinitate presumitur aliquid.

2 Argumentum de minori ad maius affirmatiue tenet.

3 Presumptio triplex est scȝ temeraria probabilis ꝛ violenta.

4 Presumptio necessaria nõ admittit probationem in contrariuȝ.

5 Ex presumptione violenta an possit fieri condemnatio.

Quanto. Breue est ꝛ non indiget summario ꝛ propositione casus. potes dicere qd̃ forte papa reprehẽdit platũ: ex eo q2 nõ correxit delictũ cui[9] clamoꝛ ad ipsum papã peruenerat: sed prela-

1 tus dicebat se ignorasse. ¶ † No. ꝙ ex vicinitate presumiƚ aliqd ꝛ precipue scientia facti publici in loco vicino. facit. s. §. proximo.

2 ¶ † Item not. ꝙ ar. de minori ad maius est validum in iure. nã si id de quo minus vᵹdeƚ inesse inest multofortius id de quo magis. de quo. s. de elec. cũ in cunctis. in prin. ¶ In glo. j. ibi si q clericoꝝ. solue vt ibi no. q2 etiã ibi admitteƚ probatio in contrarium sicut hic. nã ista est presumptio iuris tantũ cõtra quam bene admittiƚ probatio. facit qd̃ no. in. l. siue possidetis. C. de pba. nõ aũt est iuris ꝛ de iure. cõtra quã nõ admittiƚ probatio vt in. c. is qui. ꝛ ibi no. j. de sponsa. ꝛ in. d. l. siue. ꝛ intellige qd̃ nõ admittiƚ probatio cõtra presumptionẽ iuris ꝛ de iure nisi forte p ꝯfessionẽ partis. vt no. per doc. in auƚ. sed iam necesse. C. de do. ante nup. ꝛ glo. in corpore vñ sumiƚ. idẽ dicit Inno. si probatio facta fuerit parte nõ cõtradicẽte. per quã notorie pateat de veritate contraria in c. fraternitatis. j. de frigi. ꝛ facit qd̃ ipse no. j. de immu. eccle. quia

3 pleriqꝫ. ꝛ. s. de rescri. cum dilecta. ꝛ. c. ad aures. ¶ † In ea. glos. ibi temeraria. ꝛ hec appellaƚ qñqꝫ suspicio. vt ptz in. c. oues. alleg. in glo. ¶ In ea. glo. ibi ex purgatione. facit. j. de pur. ca. c. j. ꝛ per totum. ꝛ. j. de accu. cũ. p. dicit etiam Inn. in. c. seq. ꝙ ista presumptio probabilis qñqꝫ obtinet vim semiplene probationis p id qd̃ habeƚ. j. de sen. excõ. inqsitioni. Qñqꝫ reqrit ꝓbationes ꝯ se. j. eo. q2 verisimile. sed certe ibi potius aggrauat durioꝛi onere probandi. Qñqꝫ refundit ꝓbationem in reũ. C. de pba. l. siue. ꝛ. j. vt eccl. bñ. vt nostrũ. Sed certe dici põt ꝙ in. d. l. siue est ꝓsumptio violenta q2 est ꝓsumptio iur. cui staƚ donec ꝓbeƚ ꝯtrariũ vt ibi ptz. ꝛ idem etiam cõtingit in. l. optimã. C. de ꝯtrahẽ. stip. ¶ In ea. gl. ibi violenta. ista videƚ esse qñ est ꝓsumptio iuris: cui stari dȝ donec ꝓbeƚ contrariũ. facit qd̃ no. in. d. l. siue. C. de pba. ꝛ. j. de spõ. in. c. is qui.

4 ¶ † In ea. gl. in fi. addũt qdã q̃rto speciẽ. vt tãgit spe. eo. ti. §. ij. q2 quedã est ꝓsumptio necessaria ꝛ appellãt necessariã qñ necessario ei debet

ei debet stari: nec admittitur probatio in contrarium. ut quia est presumptio iuris. et de iure vel est fictio. et dicitur esse presumptio iuris et de iure quando ius sup facto dubio aliquid presumit et statuit non esse admittendam probationem. In contrarium exemplum in. l. si. C. de arbi. tut. quando tutor apposuit in inventario aliquam rem. nam presumitur quod sit pupilli: nec admittitur probatio in contrarium ut ibi patet quod intellige nisi per confessionem partis ut superius tetigi. vel nisi de facto admitteretur parte non opponente et notorie constaret de veritate. potes etiam ponere exemplum p. c. is. g. j. de spon. Fictio autem proprie est quando fit sup certo. ut patet. l. di. in. c. ferrum. et in. l. j. et per totum. de capti. C. et ff. nam si aliquis capitur ab hostibus populi romani seu imperio efficitur servus hostium. facit quod habetur in. l. hostes. ff. de capti. et sic perdit dominium rerum quas habebat. et tamen si postea revertatur ab hostibus fingitur nunquam fuisse captus et recuperat iura primeva. l. postliminium ius. ff. de cap. et similiter si moritur ibi apud hostes fingitur mortuus preambula hora captivitatis, sed certum sit oppositum. et hoc ut habere possit heredem: quia fingitur mortuus liber. servus autem heredem habere non potest. l. servus. C. com. de succes. et ex predictis patet quod differentia est inter presumptionem iuris. et de iure et fictione: quia presumptio fit sup dubio. sed fictio fit super certo. facit quod no. gl. in. §. accedit. C. de rei uxo. actio. sed contra neutrum predictorum admittatur probatio in contrarium. et sic in hoc conveniant ubi autem ius presumitur, et non procedit ulterius statuendo non esse admittendam probationem in contrarium: tunc illa appellatur presumptio iuris tamen et non de iure ideo illi statur donec probetur contrarium. ut hic patet. et in. d. l. fine. ubi etiam de materia. et de hac materia est per gl. in. d. c. is. q. et in. c. j. semp. ij. q. j. et in. c. oes. alle. in gl. et per Inn. j. e. quia verisimile. et per Spe. in. d. §. ij. ¶ †An autem ex presumptione violenta possit fieri condemnatio in criminali. Dicunt quidam quod non in gravioribus delictis. j. eo. literas. el. ij. secus in aliis. sed quo ad dictum. c. dic ut ibi dicetur. et tangit in gl. pe. Inno. vero. j. eo. quia verisimile dicit id quod dixi. s. eo. in. c. ij. sed tu dicere potes. ut ibi dixi super glo. iiij.

1 ☞ Ex preteritis presumitur circa futura.

Scribam eis. Breve est et legitur dupliciter ut patet ex gl. j. Et primo ponit dictum prophete. secundo expositionem hyeronimi. secunda ibi ex quibus et habentur verba prophete ozee. viij. c. ¶ In

1 tex. ibi leges meas. supple. inquit dominus per prophetam. ¶ †No. quod ex preteritis presumi potest de futuris. et per hoc no. sed Gof. quod qui negligenter studuit in iure cano. negligenter studebit in iure civili. in glo. j. in fine utraque in se bona. prima tamen videtur magis conformis litere et bene facit quod habetur in. l. iudices. et aut. iubemus. C. de iudi. ¶ In gl. ij. in fi. No. bene quod interdum ex uno tempore presumimus ad aliud facit quod habetur in. l. si qui adulterium. C. de adul.

1 ☞ Probare volens non verisimile non auditur.

Quia verisimile. Efficacior probatio requiritur ab illo qui vult probare non verisimile. h. d. Et primo ponit casum finalem. secundo provisionem. tertio provisionis causam impulsivam. secunda ibi provideas. tertia ibi quoniam. ¶ No. j. quod non est verisimile quem velle permutare beneficium pingue pro tenui et minus honorabili. facit in arg. quod habetur in. l. cum de indebito. ff. de proba. ¶ Item no. quod fama iuvat probationes contra non verisimile. dum tamen

1 esse communis fama in loco. ¶ †Item no. quod volens probare non verisimile non auditur nisi aliquid allegetur quod talem presumptionem elidat. puta fama loci vel bonitas testium. facit quod habetur. s. de procura. in nostra. et. j. de oper. no. nun. in. c. ij. Advertendum tamen quod talis verisimilitudo potest esse tanta quod nullam admittet probationem in contrarium. j. de hereti. filij. li. vj. Quandoque est tanta quod non admittit sine cause cognitione. s. de renuntia. in. c. super eo. Quandoque vero admittit probationem. sed aggravat probantem lucidiori probatione ut hic patet. in. l. non est verisimile. ff. quod me. cau. et ibi etiam bona glos. et sic patet quod hoc casu admittitur probatio sed aggravetur in duriori onere probandi. sed Spec. in ti. de pba. §. nunc dicendum. in prin. videatur velle quod quando quis vult probare. id quod non est verisimile non admittantur: nisi facta aliquali discussione de quo ibi per Joan. an. in addi. et etiam forte satis posset eius opinio practicari in casu huius c. cum hic mandet testes non recipi nisi alterum duorum que ponuntur in litera interveniat, et sic utraque practica videtur posse tolerari. Prima per. l. non est verisimile. ff. quod me. cau. cum ibi no. Secunda per hunc tex. et dictum Spec.

1 ☞ Matrimonium potest esse inter servum liberam. et nu. 8.
2 Mulier non est in potestate viri sed in eius obsequio et officio.
3 Enuntiata in instrumento an probentur per instrumentum.
4 Matrimonium contrahi non presumitur per longevam cohabitationem cum copula.
Voluntas preambula pluries prolata in dubio non presumitur mutata.
6 Annuli delatio per mulierem non probat matrimonium. et nu. 11.
7 Matrimonium qualiter in dubio probetur.
8 Maritus vendicare potest uxorem: et nu. 9.
10 Libertas an probetur eo ipso quod dominus apud acta vocat ipsum liberum.
12 Fama sola non probat matrimonium.
13 Et an fama cum cohabitatione probet matrimonium.
14 Matrimonium non inducitur per cohabitationem solam.
15 Dictio presertim et dictio maxime idem important.

a Illud quoque. Per nominationem cohabitationem et famam probatur coniugium maxime si appareant instrumenta dotalia. h. d. Et est communis divisio scilicet consultatio vel facti narratio et responsio. secunda pars habetur ibi verum. ¶ In tex. ibi tenuerit

1 supple et sic individuam vitam habuerit. ¶ †No. quod inter servum et liberam potest esse matrimonium quod est verum de iure cano. j. de coniug. servorum. per totum secus de iure civili. l. cum ancillis. C. de inces. nup. et intellige quod dixi de iure canonico quando scitur conditio servitutis per contrahentem ut tangit gl. ¶ Item no. quod ratione iuris quod habet maritus in uxorem potest illam vendicare de quo in. c. ij. j. de conver. infide. et. j. de sponsa. non est nobis et facit quod habetur per gl. in. l. j. §. per hanc. ff. de rei ven. et per Joan. an. in addi.

2 Spec. sup titulo qui fi. sint legi. ubi videtur concludere post Gof. † quod de iure romano et sic secundum leges mulier non est in potestate viri. sed in eius obsequio et officio allegat. l. fin. C. qui po. in pi. ha. et bene facit quod no. glo. in. l. si uxorem. C. de condi. inser. et ideo secundum eum non potest vendicare sed agere interdicto de uxore exhibenda si ab alio detinetur vel per utile interdictum de libero homine exhibendo per id quod habetur in. l. j. C. de lib. ho. exhi. Si autem ab alio non detinetur sed uxor facit controversiam seu peti poterit officio iudicis p. l. reprehendenda. C. de insti. et sub. facit quod not. glo. iij. l. j. §. per hanc. ff. de rei vendi. Si autem esset in potestate viri prout est secundum eum ex iure lumbardo tunc bene posset vendicari supple adiecta causa de iure canonico alias lombardo sicut vendicatur filius a patre in cuius potestate adiecta causa de iure quiritum seu romanorum posset etiam vendicare adiecta causa de iure canoni. propter ius quod habet vir in uxo. secundum ius canonicum. Forte tamen posset dici quod licet tutius esset servare opinionem predictam tamen etiam sustineatur libellus si vir vendicet uxorem simpliciter propter ius quod habet in illa per hunc tex. ¶ Item no. quod enuntiatum in instrumento circumferens ad validitatem eius de quo agitur inter partes sed probetur per instrumentum ad finem validitatis eius quod principaliter agitur in instrumento non tamen probatur tale enuntiatum si de eo in iudicio principaliter disceptetur ut hic est casus coniuncta glo. iij. et iiij. et per hoc notabiliter limitare potes. l. optimam. C.

3 de contrahen. et com. stipu. que videtur velle † quod enuntiata in instrumento probentur per instrumentum nam illud videtur verum ad finem validitatis eius quod principaliter in instrumento continetur non autem ad finem ut probetur enuntiatum si de eo principaliter in dubium refricetur. nam hec enuntiatio matrimonii facta in instrumento donationis propter nuptias vel in instrumento dotis confert ad valitudinem ipsius donationis et dotis: quia non est dos sine matrimonio. ut tangit glos. iiij. ideo si queritur incidenter de matrimonio ad validitatem dotis vel donationis propter nuptias instrumentum probat matrimonium sed si de matrimonio principaliter dubitetur tunc plene non probat sed coadiuvat probationem. facit quod habetur in. c. si papa.

4 de privi. lib. vj. et. j. de censi. cum olim. ¶ †Item no. quod per solam longevam cohabitationem cum copula non presumitur contrahi matrimonium imo in dubio potius presumimus concubinatum et non matrimonium de iure canonico licet aliud presumatur secundum leges. l. in libere. ff. de ritu nup. et no. xxx. q. j. c. j. Et not. quod in matrimoniis servari debet ius canonicum potius quam ius civile ut no. in. §. si. insti. de gradi. et in. l. j. C. de secundis nup. facit quod no. per gl. in regula possessor. de reg. iur. lib. vj. et per doct. in. l. privilegia. C. de sac. san. eccl. et per Jo. an. et Jo. cal. in. c. j. de

5 ope. novi nuntia. ¶ †Item no. quod voluntas preambula deliberate pluries prolata in dubio non presumitur mutata: nisi aliud probetur. facit quod habetur in. l. eum qui leg. de pba. et. ff. de condi. et

6 demon. in. l. nam ad ea. ¶ †Item no. quod ex delatione annuli facta per mulierem non probatur matrimonium licet faciat aliquam presumptionem. ¶ Item no. quod signum equivocum ad plura non probat necessario: nec facit presumi necessario alterum de signatis. et sic ut signum habeat probare debet esse restrictum ad unum tantum. facit quod habetur. j. de preben. dilecto. ibi demum que consuevit &c. ad hoc etiam bene facit quod no. Jo. an. s. de offi. archi. in. c. ut nostrum. faciat etiam quod habetur. s. titu. j. cum ioannes. j. de pre-

7 scrip. auditis. ¶ †Item no. practicam probandi matrimonium: quia debent articulari et probari tractata matrimonii in non proportionabilibus. idest non convenientibus: nisi coniugi cum fama et proclamatione vicinie. Et no. signa tractandi aliquam ut uxorem: ut quando tenet eam in eodem lecto. et in eadem mensa. et sic patet a contrario quod si tenet eam in lecto separato: vel extra mensam propriam non videtur mulierem ut uxorem tractare. et sic videtur quod ad instantiam mulieris que docet de

a ¶ Per nominationem. Si queras utrum per famam seu per instrumentum donationis vel dotis. et per quod initiad matrimonium probetur. vide hic dis. per do. Henri. boych. ipsum.

matrimonio possit vir ad predicta cōstringi cū eam in oībꝰ tractare debeat vt vxorē. ¶ Itē no. practicam cognoscendi factū ex quo aliqd psumatꝛ: qꝛ vbi factū pportionatꝛ seu ꝯuenit diffinitioni qđ est pbandū tūc tale factū ꝯcludit ipm qđ est probādum vel eius quasi possessionē ⁊ facit ipsum psumi. ¶ Itē no. diffinitionem matrimonij de qua ex litera ex qua habes ꝙ vita viri ⁊ vxoris dꝫ esse indiuidua. ⁊ sic nō separata quo ad habitationē lectuz ⁊ alia similia. ¶ Ultimo no. ꝙ instrūm nō coadiuuat probationez qñ est ꝯfectū a psona nō fideliter suū officiū exercente vt hic probatur a cōtrario sensu. ¶ In gl. j. in fi. procedit glo. de iure canonico sed de iure ciuili ēt inter sciētes nō pōt esse mr̄imoniū inter liberū ⁊ seruā, ⁊ cōcubinā. l. cum ancillis. C. de ince. nup. tñ seruari
8 batur a cōtrario sensu.

9 ius canonicū p ea que dixi in notabilibꝰ. ¶ † In glo. §. in fin. quo iure possit peti vel vēdicari vxor dixi in notabilibꝰ. ⁊ facit qđ no. Inno. de ma. ⁊ obe. inter qtuor. circa fi. satis tñ videtꝛ p hūc tex. sustentari posse libellū in quo vir simplr̄ vēdicet vxorē, vt tetigi in notabilibꝰ. ⁊ p hoc faciat qꝛ eqtas ⁊ simplicitas canonica non curat de subtilitatibꝰ. neqꝫ de noīe actionū. s. de iudi. dilecti. cū ibi

10 no. ¶ † In glos. nomināt ibi. §. fili. ibi loqtur qñ dñs apud acta noīat seruū suū liberum vñ tūc talis noīatio piudicat qꝛ ex illa cōsequitꝛ seruus libertatē ⁊ ex illa deinceps libertas pbatur ⁊ continua cū hac gl. psid qđ habetꝛ i gl. sequēti. ¶ Et no. bñ ex istis duabus glossis ꝙ noīatio facta in instrumēto donationis pter nuptias vel dotis per quā noīantur coniuges in dicto instrumento licet faciat psumptionē nō tñ plene probat ⁊ istud tenuit Inno. hic in quadā glo. parua circa prin. sed postea in gl. magna videtur velle hoc verum quando preiudicium fieret alteri matrimonio ⁊ sic a contrario. secus quando alteri matrimonio nō preiudicaretꝛ ⁊ pro hoc dicto bñ facit qđ habetꝛ in. l. optimā. C. de ꝯhē. stip. vbi si in instrumēto dr̄ talis seruus titij stipulatꝰ fuit a seio. ⁊ probari videtꝛ ex noīatione facta i dicto instrumēto ꝙ sit seruꝰ ⁊ ad. l. nō epistolis de facili posset rñderi qꝛ ibi loquitꝛ qñ noīatio emanat sup eo qđ partes nō possunt inducere puta sup fraternitate vel ꝯsanguinitate sꝫ hic emanat sup matrimonio sup quo ptes possunt disponere. facit qđ habetur in gloss. j. Itē ad. l. neqꝫ sine nuptijs. C. de nup. posset rñderi ꝙ si bñ ponderetꝛ nō facit cōtra. sꝫ potius pro. nā ibi dicitꝛ ꝙ sine nuptijs nonprobatꝛ matrimoniū per instrumētum dotis diuersum veritate cōtinent ⁊ sic vult qđ non stetur instrumento dotis ad probationē matrimonij si pbetꝛ ꝙ vere matrimoniū nō interuenerit ⁊ sic a ꝯrio si aliud nō pbetꝛ videtꝛ velle litera ꝙ sic secus. argumen. j. de his que fi. a prela. cum apostolica. ⁊ C. de furtis. apud antiquos. sed Host. tenet cū glos. per istum tex. qui nō fundat se ex noīatione principaliter sed ex fama loci cū tractatu nec apparet hic de preiudicio alterius matrimonij cū de hoc in litera nulla fiat mētio ⁊ cū opinione Host. trāsit hic Jo. an. ⁊ illā etiā seqtur do. Ant. ⁊ ad. l. optimā: respondet multū notabiliter ꝙ illud qđ enūtiatꝛ in instrumēto pbatur per instrumētum ad finē validitatis eius de quo principalr̄ in instrumēto cōtinetꝛ sed si principaliter disputetꝛ de ipso emācipato tunc non probabit vt hic est casus scđm istū intellectum facit qđ no. in simili p Bar. in. l. qdā in suo. ff. de condi insti. vbi possessio seu quasi possessio pbat dñium qñ incidēter de illo qritꝛ. facit qđ habetꝛ in. l. j. ff. familie hercis. ⁊ in. l. sicuti. §. sed si queritꝛ. ff. si seruitus vēdicetur. secus si dñium in iudiciū principaliter deducetur qꝛ tūc sola possessio nō sufficit. facit qđ habetꝛ in. l. in rē. l. sciendū. ff. de ver. obli. simplr̄ dixit ꝙ enūtiata in instrumētō ad piudiciū partiū pbantꝛ p ipm instrumētū ⁊ precipue qñ sunt talia que possuntꝰ p partes induci p. d. l. optimā. ⁊ plus voluit ꝙ etiā pbentur lꝫ nō posset induci sꝫ dictū eius esset limitādū put superius dixi tenendo intellectum glo. ꝙ diligēter tene mēti. Si vis tenere dictum Bar. potes dicere ꝙ in casu isto enūtiatio in instrumēto in quātū nominānt se cōiuges non pbat: qꝛ talis noīatio potuit esse facta ad paliādum stuprum. facit qđ dicetꝛ cum glo. in verbo vxorem. ⁊ sic erit speciale in casu isto ratione predicta. ¶ In gl. fraudaretur. ibi fraudatur idest priuatur. ¶ In ea. glo. ibi. §. sed ⁊ si quis. ibi dicitur ꝙ si dominus tradit ancillā suam in vxorem libero homini. ⁊ facit cōfici instrumētum dotis priuatur dñio ancille. ⁊ illa efficitur libera. ¶ In ea. glos. ibi. §. si vero. ibi dicitur qđ si ancilla sciente dño ⁊ nō cōtradicente nubit libere persone seu libero homini priuatꝛ dominus dñio, ⁊ efficitur libera. ⁊ idē econtra si seruus accipit in vxorem liberā mulierē sciente dño ⁊ non cōtradicente. vt etiā habetꝛ in aut. posita sup. §. sed ⁊ si quis allegato in glo. ⁊ iste casus faciebat ad allegationē mulieris. nam dicebat mulier factū fuisse instrumētum donationis pter nuptias. in quo se cōiuges appellabāt ad finē vt dñs priuaretur dominio serui si aliter nō cōtradixisset nō ad finem vt vere esset matrimonium. ¶ In ea. glo. in fine, ibi ponitur casus quādo seruus promouetur p principem ad militiā sciente dño ⁊ nō cōtradiceente. vnde tunc priuatur dño serui. ⁊ adde etiā quod habetur in text. ⁊ glo. xv. q. vlti. cum multa. ¶ In glos. desponsaturū. in fi. facit qđ

a ¶ Probat mr̄imoniū. mr̄imoniū qualr̄ pbari debeat vide p Ange. i aut. d̄ triē ⁊ semis. §. cōsiderem⁹. et in aut. qui. mo. na. effi. legi. §. illud quoqꝫ. bar. i. l. si vxori. §. ij. ff. de adulte.

11 habetꝛ in. c. tue. cū ibi no. j. de spon. ¶ † In glos. annulos. in fi. aduerte: qꝛ hic nō dicitur ꝙ annullus fuerit datus per virum mulieri. sed p ipsa deferebat annullū. talis autē delatio nō pbat ⁊ presertim in casu isto in quo erat signū equiuocum: qꝛ nedum cōueniebat mulieribus maritatis imo ēt alijs que vendebant panes: tñ vt ex se ptꝫ talis delatio necessario de se nō ifert matrimoniū qꝛ etiā non maritata de facto posset annnlū deferre lꝫ in locis in quibꝰ fit cōsuetudo ꝙ sole maritate deferāt faciat presumptionē hic aūt in ciuitate ianuensi non poterat bñ inferre presumptionē nisi valde leuē ex quo etiā alie non maritate deferebant. An aūt traditio annulli facta per virū mulieri probet matrimonium de presenti. An vero sponsalia de futuro potes dicere ꝙ si traditꝛ in ecclesia qñ benedicitꝛ vt fit in aliquibus partibus vel in apparatu ad matrimoniū vt fit in ciuitate ista, tunc pbet matrimoniuz de presenti, alr̄s probet sponsalia de futuro de quo plenius in. c. fin. j.

12 de despon. impube. ¶ † In glo. fama. in fi. No. bene ꝙ sola fama

a nō probat matrimoniū [a] similiter nec sola noīatio facta p ipsos cōiuges de qua superius dixi similiter nec sola delatio annuli vt in gl. precedenti. similiter nec sola cohabitatio cum de iure canonico potius presumatꝛ cōcubinatꝰ. xxx. q. v. in. c. j. ⁊ dixi in notabi

13 libus. ¶ † An aūt fama cū cohabitatione probet videtꝛ litera hic velle ꝙ nō nisi pbetꝛ ꝙ cohabitauerint simul in eadem domo ⁊ in eodē lecto ⁊ in eadē mēsa. ⁊ tanꝙ vxor. sꝫ predictis cōcurrētibus bene videtꝛ pbari matrimoniū ex quo tractauerunt se tanꝙ vir ⁊ vxor ⁊ etiā fama vicinie illud habet. ⁊ ita videtꝛ hoc pbari. ⁊ sic videtur ꝙ si aliqui diu cohabitarunt tanꝙ vir ⁊ vxor ⁊ fama vicinie etiā sic se hꝫ ꝙ tūc presumātur ⁊ pbentꝛ cōiuges, ⁊ eadē rōne videtꝛ ꝙ si aliquis diu administrauit tanquam rector vel canonicus ⁊ fama vicinie vel loci hꝫ ꝙ sit rector. vel canonicus qđ nedū dꝫ obtinere in possessorio sed etiā in petitorio arguēdo de matrimonio carnali ad spirituale. arg. s. de transla. prela. c. ij. ⁊ pro ista parte facit. qꝛ alr̄s videtꝛ sequi absurdū ꝙ semper quis debeat habere penes se. ⁊ custodire instrumentū ti. siue beneficij. sꝫ Inno. hic tenet cōtrarium: qꝛ maior absurditas ex dicta opi. videtꝛ sequi si illā tenemus. nā scđm illā videtꝛ qđ si possedi domum vel fundum diu tanꝙ meam. ⁊ fama vicinie illud habet ꝙ si deueniat domus vel fundus sine vitio ad aliū debeat obtinere agēdo rei vendicatione pbādo qđ alr̄s diu possederim tanꝙ meā. ⁊ ꝙ fama vicinie id haberet ꝙ esset mea qđ tñ nō est verum qꝛ aliter debet probari dñium. l. in rem. ff. de rei vendi. ⁊ qđ not. Bart. in. l. quidā. ff. de cōdi. insti. Si ergo vbi agitur de preiudicio tēporaliū dicta probatio nō sufficit multominus videtꝛ sufficere in ecclesia vel vxore in qua agitur de preiudicio spiritualiū. arg. de elec. vbi periculū. lib. vj. Sed pro prima opi. videtꝛ hic casus posses dicere tenendo opi. Inno. ꝙ hic cōcurrebat etiā noīatio facta in instrumēto ⁊ scđm hoc dictio presertim posita in litera circa fi. nō dꝫ exponi pro maxime sed pro tñ. facit qđ not. s. de fi. presby. ad abolendā: tñ qꝛ hec expositio videtꝛ literam violare. Host. dicit ꝙ in vxore ⁊ ecclesia potest cōcedi ꝙ sufficiat pbare possessionē cū fama lꝫ nō sufficiat in domo vel fundo. ⁊ est ratio diuersitatis qꝛ iudices nō multū cōsueuerūt inquirere de iuribus priuatorum, an res quas tenent, de iure teneāt vel non, an vero qꝛ dñs sit negligēs. facit j. de prescrip. vigilanti sed in ecclesia ⁊ vxore iudices ecclesiastici sepe ex officio inqrunt qualr̄ teneantꝛ vt notatꝛ. j. de insti. c. iij. ⁊ j. de simo lꝫ heli. §. j. ver. pe. ⁊ de offi. ordi. c. j. ⁊ de clāde. despon. cum inhibitio. Pro predictis etiā allegat Host. qđ clerici ecclesie nō libēter cōsueuerunt obedire illi qui ideo est vere prelatus. sed potius cōtradicere. facit qđ habetꝛ. s. de causa pos. cū sup. c. cū olim. nec parētes ⁊ cōsanguinei cōiter patiētei tolerāt qđ eoꝝ filia vel cōsanguinea. saltē a suo pari vel inferiori illicite teneatꝛ. ⁊ ideo ex possessione cū fama vicinie in ecclesia seu rectore ecclesie ⁊ in vxore psumatꝛ pro ipso rectore. ⁊ etiā qđ sit vxor nō aūt sic presumitꝛ pro possessione domus vel fundi etiā cōcurrente fama vicinie. finaliter tñ Host. dicit, qđ si factū est recens pōt habere locum opi. Inno. vt etiā in rectore ecclesie ⁊ in vxore nō sufficiat talis possessio etiā cū fama vicinie. secus si factū sit antiquū: qꝛ tunc in rectore ⁊ vxore sufficiat talis pbatio nisi pbetꝛ oppositioni p istum tex. secus in possessione domus vel fundi. facit qđ not. s. de offi. dele. cum in iure sup. j. glo. p Jo. an. ⁊ j. de cle. excō. mi. in. c. proposuit. c. cū aūt. ⁊ qđ notatꝛ etiā in. l. q in aliena. ff. de acqui. here. ⁊ C. de pe. here. in. l. si filius. ¶ Quod aūt dicatur tps recens vel antiquū. dicit Host. arbitrariū. ⁊ quod ex circūstātijs hoc arbitratur bonus iudex allegat qđ habetur. de trāsla. in. c. fin. ⁊ s. de offi. de leg. de causis. sꝫ certe per istum tex. satis videtꝛ qđ longū tēpus dicatꝛ decēniū. facit etiā qđ habetur in. d. l. si filius. C. de peti. here. ⁊ qđ no. per Inno. in. c. ij. de resti. in integ. in glo. q̄ incipit per monachos. ⁊ hec sunt vera qñ principaliter deducitꝛ pprietas tituli matrimonialis vel prelature in iudicio secus si incidenter vt si dico me liberatū qꝛ solui plato. nā sufficit. [ADDI] que hoc facit. ff. de sol. l. q. hoīem. §. si. nullo. potes dicere qđ ibi soluebatur

alteri

alteri hoc debitū ꝑlato ei q erat in possessiõe ⁊ cõiter imputabat
ꝑlat⁹.T.JO.] ꝙ ꝓbē ipm esse in possessione ꝑlature.⁊ ꝙ cõis ha
bebat ipm esse ꝑlatū facit qd̄ no.s.de resti.spo.in literis ꝑ Inno.
⁊ similiter si aliqs tanq̃ prelatus vult exigere debita ꝑlature.suffi-
cere videt ꝙ sit in possessione ꝑlature ⁊ ꝙ cõiter reputet prelatus
ꝑ id qd̄ no.in.c.nihil est.ꝑ gl.fi.⁊ Jo.an.post Inn.⁊ Compo.s.de
elec.facit qd̄ no.Bar.in.l.qdā in suo.ff.de ꝯdi.insti.Itē hec sunt
vera qn̄ agit de ꝓbatione ꝓprij ti.In ꝓbatione aūt tituli alieni
si inter duos vertit qd̄ incidenter de ipso titio sufficere videtur
probare titulū ꝑ cõem famā ⁊ opi.exemplum si ꝓducat instrumē
tum ⁊ negat ipsum esse tabellionē q ipsum conficit.nā ſm Inno.
sufficit ꝓbare ꝙ cõis opi.est ⁊ fama ipsum esse ⁊ fuisse tabellionē.
vt ipse no.in.c.veniens.in gl.magna.in ver.predicte probatiões.
j.de verb.signi.que hodie habetur pro.c.j.de ver.signi.lib.vj.Se-
cus si qd̄ esset principaliter cum ipso tabellione.vt not.ibi per eū.
⁊ in Spe.de proba.§.j.ver.item ⁊ secus videtur ⁊ facit etiaꝫ quod
no.Jo.an.in.c.j.in gl.dicit hic Host.de conces.preben.in.vj.facit
etiā ad ꝑdicta quod not.Inn.j.de eo qui fur.or.susce.i.c.ij.¶ Itē
aduerte q: videt Host.⁊ do.Anto.intelligere predicta qn̄ probat
cohabitatio cū fama vicinie.vbi autē probaret specifice ꝙ tracta-
uit vir mulierem tanq̃ vxorē tenēdo eā in eadē mensa:⁊ ad idem
incisorium ⁊ etiā in eodē lecto ⁊ sicut vxorē induit illā ad ecclesiā
mittit ꝙ tunc si fama vicinie cõcurrit cū predictis probet matri-
moniū presumptū.secus si teneret eā vt ancillā cū vestibus vili-
bus.⁊ eā mitteret pro aqua vel haberet lectū separatū ab ea seu a
lecto ipsius mulieris ad quē declarat ipse seu accedit cum vult nõ
ipsa ad suum tunc presumitur stuprum vel concubitus vt in.c.j.
xxx.q.v.Ad predicta alle.quia si vnica carnis copula sequat spõ-
salia inducitur matrimoniū.j.de spon.in.c.is qui.ergo multofor
tius frequēs copula cū tali possessione ⁊ cum fama vicinie.de qua
s.dixi.⁊ hoc dicit Host.tenendum in fauorē matrimonij.ꝑ id qd̄
habet.j.qui ma.ac.pos.in.c.videt.in fin.⁊.s.de testi.lꝫ ex quadam
circa fi.⁊ maxime in antiquo cõtractu.nā ⁊ possibile est reuera iā
lx.annis elapsis contractū fuisse aliqd̄ matrimoniū.⁊ oēs testes
mortuos.⁊ sic male posse aliter probari.⁊ idem dicit etiā in facto
de recenti.nā ex tali facto resultat violenta presumptio ꝓ matri-
monio ⁊ sic ptꝫ ꝙ lꝫ sint periculosa matrimonia clādestina.⁊ con
trahentibus tūc penitētia imponat.j.de ma.contracto cõtra in-
terdictū ecclesie.c.j.⁊.ij.tū tenent ⁊ sortiunt effectum si saltem pre
sumptiue possunt probari.vt hic ptꝫ.⁊.d.c.is qui.de spon.sꝫ certe
lꝫ sic transeat do.Ant.tū videt idem dicendū in casu isto quod di
ctum fuit.s.qn̄ ꝓbat cohabitatio cū fama per istū tex.qui loquit
in facto de longinquo.⁊ sic nõ videt habere locū in facto de recen
ti.vn̄ ipsemet Host.in glo.super verbo mensa.in fi.post predicta
subiunxit:vel dic vt dixi in glo.precedenti.⁊ loquitur de glo.ma-
gna quā.s.recitaui.⁊ in illa etiam glo.magna dixit ſm ibi no.in-
telligendum esse ꝙ ipse erat dicturus in gl.seq.super verbo mēsa.
Aduerte tū q: si ꝓbentur ista copulatiue.vcʒ ꝙ vir tractauit mu
lierem sicut vxorē in lecto ⁊ mensa.⁊ etiā ꝙ cõis fama vicinie sic
habet tunc clarum est qd̄ procedit qd̄ superius est dictū vt saltem
in facto antiquo dicta probatio sufficiat:nec aliud probet tamē
ſm do.Anto.ponderanda est litera que plus videt velle vcʒ ꝙ si
probatur ꝙ fama vicinie habet ꝙ vir tractauerit eā vt vxorē in
lecto ⁊ mensa ꝙ istud sufficiat.⁊ probetur matrimonium presum
ptiue.⁊ sic hoc casu fama obtinebit locū plene ꝓbationis.⁊ pro-
babit tractatum in actibus particularibus ad matrimoniū per
tinētibus.⁊ talis tractatus probabit matrimoniū. Quod putat
procedere qn̄ tractatus fuit longi temporis vt decēnij prout fuit
hic.sed certe glo.hic sensit cõtrarium.dum dicit ꝙ sola fama non
sufficit ad probationē.⁊ pro hoc etiam facit q: regulariter dici-
mus ꝙ fama non probat.sed coadiuuat.iiij.q.iij.§.item in crimi-
nali.ver.Itē sepe.⁊.l.iij.§.eiusdem.ff.de testi.⁊ sic videt intelligē
dum ꝙ hic fama inducebatur ad coadiuuandū.sed al's constabat
ꝙ vir tenuerat mulierē in eodē lecto.⁊ in eadem mēsa.⁊ istud vi-
detur tutius:tū tene menti intellectum do.Anto.q: est in se val-
de no.¶ Quid aūt si constet ꝙ vir adhesit alicui mulieri vt vxo-
ri cum illa iacendo ⁊ stando animo ⁊ intentione querēdi posses-
sionem iuris ⁊ vinculi matrimonialis ⁊ mulier hoc idem sciebat
⁊ intendebat dicit Inno.ꝙ tunc ex tali actu concludetur matri-
moniū ⁊ quasi possessio matrimonialis adeo ꝙ si postea contin-
gat alterū spoliari dicta quasi possessione agi poterit quasi pos-
sessorio etiam,nõ probando aliter de titio.licet al's vbi agit pos-
sessorio recuperande,per alterum coniugum possessoriū debeat
iustificari ꝓbādo de titulo matrimonij saltē tolerate seu iuste pri
ma facie.de resti.spo.ex transmissa.⁊.c.ex parte.cum ibi no.⁊ hoc
dicit hic sub dubio forte.sed istud precise firmat in.d.c.ex parte.
⁊ hoc etiā tenet Host.hic dūmodo intentionem predictā expres-
serit corā testibus al's de intētione occulta solus deus iudicaret
facit qd̄ habet in.c.tua.j.de spon.⁊.j.de simo.sicut ⁊.l.si repeten-
ti.C.de condi.ob causam.¶ Itē aduerte q: licet dixerim.s.non
sufficere probationē possessionis longeue cū fama ad ꝓbationeꝫ
dn̄ij domus vel fundi:tū succurri poterit tali si caderet a posses-
sione iudicio possessorio facit qd̄ habet in.l.fi.C.vnde vi.⁊ qd̄ ha-
betur in.l.rem que nobis.ff.de acqui.pos.vbi etiā Bart.nitit da-
re aliqua remedia.facit etiā qd̄ no.s.de resti.spo.cū ad sedem.⁊.c.
sepe.¶ In glo.vxorē.in fi.naꝫ aliq ne videantur stare in peccato
palliant seu fingunt matrimoniū ⁊ nõ exprimūt de concubinatu
⁊ habet locū dictū glo.etiam si vir ⁊ vxor sint paris conditionis
licet glo.aliter dixit in.c.j.hic alle.sed istam glo.tenet ibi Archi.
dicebat tū Vincen.ꝙ etiā per ius autēticoꝝ videbatur correcta
l.in libere.per id quod habetur in.§.qm̄.in aut.quib.mo.nat.effi.
leg.Sed certe ibi bene dicet ꝙ si tenuit vt ⁊ vxorem.⁊ hoc constet
qd̄ videtur esse matrimonium.sed non excludit ꝙ in dubio alio
nõ apparente:qn̄ mulier est honeste cõditionis non presumatur
matrimoniū ſm.l.in libe.que in dubio non videtur correcta per
aliam legem:nisi aliud appareat per id quod habetur in.l.preci-
14 pimus.C.de appel.⁊.C.de testa.in.l.sancimus.¶ † Et no.ex gl.
ꝙ cohabitatio sola non facit nec inducit matrimoniū etiam pre
sumptiue.de iure cano.cui in hoc stari debet vt.s.dixi.secus quā
do cū cohabitatione cõcurrit fama vicinie ꝙ cohabitarunt tanq̃
vir ⁊ vxor.⁊ ꝙ sit vir ⁊ vxor.nam tūc bene ꝓbatur matrimonium
presumptiue:nisi ꝓbet oppositum si talis cohabitatio fuit diu-
turna seu longeua:videt tū ꝙ si fama vicinie hꝫ ꝙ cohabitauit
tanq̃ vir ⁊ vxor.ꝙ in cõsequentiā presumat ꝙ fama vicinie ha-
15 beat ꝙ sicut vir ⁊ vxor.nisi aliud appareat per hunc text.¶ † In
glo.presertim.in fi.no.bn̄ ꝙ dictio presertim idē operat ꝙ dictio
maxime ⁊ sic ſm propriū significatū vocabuli est dictio implica-
tiua.de quo per glos.s.de fil.presby.ad abolendam.⁊ in.l.illud.ff.
ad.l.aquil.¶ In glo.fi.ibi vtriqꝫ incūbit probatio qd̄ qualiter in
telligat.vide in Spec.de ꝓba.§.ij.ver.ix.vbi hoc declarat Spe.
de quo etiam in.l.vbi hic alle.

1 ☞ Accusare de adulterio an possit alius q̃ vir.
2 Testimonium de credulitate quando valeat.
3 Ad accusationem matrimonij an admittantur extranei.
4 Vinculum matrimonij separat solum mors si fuerit carnali co-
pula consummatum.
5 Vicinus ⁊ cõsanguineus ꝑsumit scire facta vicini ⁊ cõsanguinei.
6 Testis dictum debet necessario concludere.
7 Testis dꝫ deponere cām dicti sui ꝑ sensum immediatū corporeū.

a **Iteris tue.** Per violentam [a] presumptio
nem probat carnalis copula.
⁊ est cõis diuisio ꝯsultatio ⁊ responsio.scd̄a ibi ꝯsulta-
tioni.In tex.ibi accusatores.i.ꝓcuratores mariti ac-
cusantis matrimonium.facit qd̄ habet.s.de procu.tue.¶ No.ꝙ
qn̄ ponitur matrimoniū separari quo ad torū:etiā põt dici accusa
1 ri.facit.s.de procu.tue.Et no.ar.† ꝙ etiam alius q̃ vir possit ac-
cusare de adulterio.sed certe regulariter nõ admittitur extrane⁹
imo primo loco spectat ad virum.l.q̃uis adulterij.C.de adul.nec
ob.iste tex.quia expone vt dixi super litera.¶ Item no.ꝙ vt di-
ctū testis probet debet illud quod asserit firmiter dicere ⁊ sic non
vacillare facit.s.de proba.lꝫ cām.¶ Item no.ꝙ in actibus q non
cadunt in sensum immediatū testis prout est actus copule carna
lis sufficit testē ꝯcludere ⁊ deponere de actib⁹ propinquis quos
percipit per sensum immediatū ex quibus presumptiue ꝯcluda-
tur actus de quo queritur facit qd̄ habet.j.c.proxi.¶ Item no.
quot actus cõcludant presumptiue copulam.nam exprimunt in
2 litera.¶ † Itē no.ꝙ testimoniū de credulitate valet qn̄ concludit
presumptiue ex iuris dispositione per act⁹ de qb⁹ testis attestat ⁊
vbi nõ cadit in sensum imediatū testis id de quo q̃rit al's non ad
mitteret testimoniū de credulitate ꝑ id qd̄ habet i.l.testiū.C.d te
sti.⁊.s.de testi.in.c.cū cām.ꝑ Inn.⁊ in Spe.de teste.§.j.ver.Item
ꝙ deposuit de credulitate.¶ Itē no.ꝙ ex suspicionib⁹ fert sn̄ia
qn̄ suspicio trāsit in violētā ꝑsumptionē.¶ Et no.ꝙ suspicio ali
qn̄ sumit ꝓ violēta presumptione al's aūt sumat ꝓ temeraria.vj.
q.j.oues.¶ Vltimo no.penā incestus q: priuat incestuosus spe
cõtrahendi matrimoniū.si tū de facto ꝯhat lꝫ ꝑceptis,tenebit tū
3 matrimoniū in.c.trāsmisse.j.de eo q cog.consan.vxo.sue.¶ † Et
adde ꝑdictis qd̄ lꝫ ad accusationē matrimonij admittant īterdū
etiam extranei vt qn̄ vir ⁊ alij attinētes sunt negligētes.l.q̃uis
adulterij.cū ibi no.C.de adulterijs.tū quo ad separationē tori so-
lus vir videt accusare posse.q: quo ad illud ipsius solius ⁊ nõ al-
teri⁹ interest.⁊ ideo alius nõ admittet ꝑ id qd̄ habet.s.de ele.cuꝫ
inter.R.⁊.l.nõ solēt.ff.de ap.canonizata.ij.q.vj.¶ Itē potes ad
dere vltra suspicionē hic positā in tex.nā etiā alia esse põt vt qn̄
vir longo tpe fuit absens dimissa vxore nõ ꝑgnāte ⁊ demū reuer
sus reperit vxorē habere filiū anniculum.ff.de his q sunt sui vel
alieni iur.in.l.filiū.¶ In glo.j.in fi.quasi velit qd̄ ad separatio-
nē vinculi matrimonij agi non possit ꝓpter adulteriū vel incestū
cõtractum constante matrimonio.nam vinculū matrimonij so-
lūmodo separat mors si fuit carnali copula ꝯsummatū.facit.s.

a ¶ Omnes doc.eodem mõ quo hic modo summant. vide hic do. Hē boych.

de transla.in.c.ij.Si aũt nõ fuisset carnali copula consummatũ sꝫ
solũ cõtractũ per verba de presenti tũc separari posset etiam quo
ad vinculũ ꝑ ingressum religionis.j.de conuer.coniu.ex publico.
¶ Jn gl.ij.in fi.no.diligẽter ex hac gl.ꝙ in his in quibꝰ regulari-
ter non põt plene cadere in sensum immediatum corporeũ testis
id de quo querit̃ admittit̃ testimoniũ de credulitate dũmodo de
ponat̃ de actu ꝓpinquo ꝑ sensum immediatũ appropriatum illi
actui ex quo resultat iuris presumptio ad actũ,de quo principali-
ter querit̃ sicut ꝯtingit.in actu copule q̃ plene nõ cadit in sensuꝫ
immediatũ testis regulariter.vnde tũc sufficit deponere de actu
propinquo ꝑ sensum appropriatũ illi actui ex quo resultet iuris
presumptione p̃sumptio copule ⁊ sic in alijs in quibꝰ põt haberi
plena sciẽtia de eo sup quo deponit̃ nõ videt̃ sufficere testimoniũ
de credulitate,sꝫ dꝫ deponi de vera sciẽtia ⁊ ꝑ sensum corporeum
appropriatũ illi actui.per id qd̃ no.Jnno.s̃.de testi.c.cũ causam.
⁊ qd̃ no.ꝑ gl.⁊ doc.in.l.testiũ.C.de testi.⁊.iij.q.ix.in.c.testes.⁊ hoc
faciunt ad no.ꝑ Bar.in.l.j.ff.si cer.pe.vbi tangit an si testis dicat
aliquẽ esse sanũ vel diuitem.⁊ interogatus de cã scientie dicat qꝛ
5 sum vicinus vel cõsanguineus an ꝓbet.nã videt̃ ꝙ sic ex eo† quia
vicinus ⁊ ꝯsanguineus presumit̃ scire facta vicini ⁊ cõsanguinei
l.de tutela C.de resti.in inte.⁊.l.octaui.ff.vñ cog.⁊.l.si ita.ad fi.ff.
de fun.instru.⁊.l.dñs horreorũ.ff.loc.cũ ibi no.⁊ facit qd̃ habetur
s̃.eo.quosdã.⁊.c.quanto.s̃.de elec.postq̃.⁊ hoc tenuit Bar.ibi et
6 sequit̃ hic do.Ant,nec ob.c.in p̃sentia.s̃.de proba.vbi ptꝫ† ꝙ di-
ctũ testis dꝫ necessario concludere qꝛ respondẽt ꝙ verum est vere
vel p̃sumptiue si sit talis p̃sumptio q̃ surgat ex iuris dispositiõe.
7 vt contingit in casu ꝓposito ſm eũ.Jtẽ nõ ob.† ꝙ testis dꝫ depo-
nere causam dicti sui ꝑ sensum immediatũ corporeum.vt ptꝫ ex
no.in.d.c.cũ causam.⁊.d.l.testiũ.qꝛ ſm eũ sꝫ hoc casu non expri-
matur sensus corporeus:tñ subintelligit̃.ꝑ id qd̃ deposuit.nã vi-
cini presumũtur videre ⁊ scire facta vicinoꝝ.sed forte ista opi.de
iure non procedit per id quod.s̃.dixi cum gl.qꝛ vbi sumꝰ in mate
ria que põt plene cadere in sensum testis dꝫ deponere de illa per
sensum appropriatũ actui de quo querit̃.⁊ sic dꝫ dictũ necessario
concludere.⁊ ita ꝯtingit in casu ꝓposito.nã põt videre qũo talis
de quo deponit est sanus.qꝛ videt eũ ambulantẽ ⁊ facientẽ alia q̃
sani faciũt.⁊ similiter põt videre an ille de quo deponit sit diues
qꝛ vidit domũ eius plenã multis supellectibus magni valoris ⁊
ideo videt̃ ꝙ non sufficiat dictum eius concludere presumptiue
⁊ deponere dictũ nõ assignãdo causam ꝑ sensuꝫ corporeũ.nec ob.
ꝙ vicinus presumit̃ scire facta vicini:qꝛ in materia testis qui hꝫ
deponere per sensum corporeũ.⁊ taliter ꝙ dictum eiꝰ necessario
cõcludat nõ videt̃ hoc habere locũ sed in alia materia.vt quando
quis propter ignorantiã se excusat ab aliquo qd̃ sibi impingitur.
nam tunc nõ creditur sibi propter presumptionẽ iuris q̃ hꝫ ꝙ vi-
cinus presumitur scire.⁊ similiter cõsanguineus.vt.d.c.quãto.cũ
multis alleg.in glo.forte tamen in practica propter autoritatem
Bar.seruaretur eius dictum.

a ¶ Propter presumptionẽ. idem de vbo ad ver bũ summãt hic do. abb. ⁊ Fely.

1 Sponse appellatione comprehenditur etiam illa cum qua
contractum est matrimonium per verba de presenti.
2 Turpitudinem allegans an audiatur.⁊ nu.7.
3 Testimonium de credulitate quando admittatur.
4 Copula carnalis an presumatur ex eo quia solus cum sola.
5 Manifestum dicitur quod a pluribus predicatur.
6 Copula fornicaria cum consanguinea sponse si facta fuit añ spon
salia impedit ⁊ dirimit matrimonium postea contractum secus
si sequeretur.
7 Copula carnalis presumitur si aliqui visi sunt per plana ⁊ nemo-
ra ⁊ loca secreta.

Tertio loco. Jstud capitulum dicit ideꝫ
qd̃ precedens ⁊ est cõis diui
sio consultatio et responsio.secunda ibi nos autem.
¶ Jn tex.ibi precognitam scꝫ ante dicta sponsalia et
1 ideo dicit pre.¶ Jn tex.ibi inuia.dic etiam extra vias.¶ †Not.
qd̃ appellatione spõse comprehẽditur aliqñ etiã illa cum qua cõ-
tractũ est matrimoniũ per verba de presenti nedũ sponsa de futu
2 ro.¶ †Jtẽ no.ꝙ audit̃ allegãs turpitudinẽ suã etiã in agẽdo vbi
timetur periculum aĩe de quo in gl.⁊ ꝑ Bart.in.l.iusiurandum.§.
3 procurator.ff.de iureiur.¶ †Jtem no.casum in quo admittit̃ te-
stimonium de credulitate.⁊ q̃ sit rõ dixi.s̃.c.pxi.sup gl.ij.¶ Jteꝫ
admittit̃ qñ agit̃ de ꝯsanguinitate ꝓbanda.s̃.de testi.quoties.de
quo dic vt ibi.⁊ eo.ti.sꝫ ex quadã.¶ Jtem qñ agit̃ de purgatione
fiẽda.j.de pur.ca.quoties alꝭ regulariter nõ sufficit testimonium
de credulitate.vt no.Spec.in tit.de teste.§.j.ver.itẽ ꝙ deposui de
4 credulitate.¶ †Jtẽ not.ꝙ ex solitudine maris ⁊ femine p̃sumit̃
copula.sꝫ necessario nõ ꝓbet̃.nã posset esse oppositum.facit.s̃.de
proba.in.c.proposuisti.sꝫ in dubio p̃sumet̃.donec ꝓbet̃ ꝯtrarium
qd̃ poterit ꝓbari ſm ea q̃ habent̃ in.d.c.proposuisti.¶ Jtẽ no.qd̃
stat̃ cõfessioni ꝯiugũ ad separationẽ matrimonij qñ fit confessio
ab illo q stat ꝑ matrimonio.⁊ secũ ꝯcurrit alia p̃sumptio ſm do.
Ant.sed certe hic nõ fuit ꝯfessio ꝯiugũ amboꝝ.sed solius viri et
alterius mulieris q̃ non erat ꝯiunx vt ptꝫ ex litera.¶ Jtẽ no.qd̃
confessio videt̃ dare maiorẽ certitudinẽ q̃ presumpta probatio.
5 ¶ †Jtẽ no.quid dicat̃ manifestũ.qꝛ illud qd̃ a pluribus p̃dicatur
6 de quo.j.de coha.cle.in.c.nostra.¶ †Ultimo no.ꝙ copula forni-
caria cum consanguinea sponse.si facta fuit ante sponsalia impe
dit ⁊ dirimit matrimoniũ postea cõtractũ.secus si sequeretur:qꝛ
7 tunc solũ inducit separationẽ tori.vt no.s̃.c.proxi.¶ †Jn gl.ij.
in fi.no.ex gl.ꝙ regulariter non audit̃ allegans suam turpitudi-
nem.fallit qñ agit̃ de periculo aĩarum.de quo no.j.de dona.inter
dilectos.¶ Jn glo.ab ea in fi.secus si peteret matrimonium se-
parari:qꝛ tunc suspecta esset eius confessio.vt in.c.super eod.j.de
eo q co.ꝯsan.vxo.sue.vñ tũc nõ sufficit sola cõfessio etiã vtriusqꝫ
8 cõiugis.vt ibi ptꝫ.¶ †Jn gl.pe.in fi.satis tñ videretur ꝙ si visi
sunt per plana ⁊ nemora ⁊ loca secreta ꝙ presumat̃ copula per ea
que habentur.s̃.c.pxi.sed potissime hoc ꝓcedit qñ alie presum-
ptiones concurrunt.de quibus hic habetur.⁊ qd̃ dixi satis vide-
tur de mente Jnno.hic.¶ Jn glo.fi.in fi.No.bene ꝙ etiam illud
quod de iure nõ tenet põt peti dissolui vel inferri ⁊ sustinebitur
talis libellus:qꝛ intelligit̃ quatenus de facto processit.vt hic pa-
tet.facit qd̃ no.glo.in.l.j.ff.de ferijs.

1 Delegatio ⁊ arbitrium possunt esse simul apud eundẽ.
2 Compromittentes possunt conseruare potestatem delegatam.
3 Ab heresi reuersus reincidens in manifestum peccatum reddi-
tur suspectus de heresi.
4 Ex suspicione etiam vehementi procedi non debet ad sentẽtiaꝫ
in causa criminali.
5 Mine vel inimicitie precedẽtes an faciant presumptionẽ ad cõ-
demnandum de homicidio quod ignoratur a quo sit factum.
6 Compromitti an possit quando agitur de crimine.
7 Compromisso facto in iudicem delegatum si alter litigantium
resiliat a compromisso poterit conueniri coram eodem iudice de
legata potestate.
8 Confessio testatoris in testẽ dicentis se debere decẽ titio in absen
tia titij non probat debitum nisi fuerit iurata.
9 Dictio preter capi potest exclusiue ⁊ inclusiue.

a Literas vestras, Propter p̃sumptio
neᵃ etiã vehementẽ
non dꝫ qs maxime de graui crimine condẽnari.h.d.
¶ Et in prima iudicũ consultatio.Jn scd̃a rñsio.scd̃a
ibi nos vero.illa scd̃a subdiuidit̃.qꝛ primo ponit motiuũ mandã
tis.scd̃o mãdatum ibi quo circa.¶ Jn tex.ibi impetebat supple
denũtiando eos dño pape fore hereticos ad finẽ vt auferrent̃ bo
na.⁊ sic ad finẽ ciuilẽ ⁊ nõ criminalẽ.Et ꝑ hoc tolli põt ꝯriũ si di-
cat̃ ꝙ de cã criminali non põt compromitti.¶ Jn tex.ibi ⁊.j.sub
isto.j.decidit̃ qd̃ tãgit gl.in vbo purgãdo.¶ No.ꝙ de iure cano-
nico põt cõpromitti in iudicem delegatum de quo in gl.j.⁊.s̃.de
1 arbi.cũ tpe.¶ †Jtẽ no.ꝙ cõpassibilis est ꝯcursus ptãtis delega-
te ⁊ arbitrarie.⁊ sic pluriũ potestatũ de quo per Jnn.j.de prescri.
cũ ex officij vbi tractat etiã de ꝯcursu ptãtis delegate ⁊ ordina-
2 rie.⁊ qd operet̃ talis ꝯcursus.¶ †Jtẽ no.ꝙ cõpromittentes pñt
cõseruare ptãtem delegatã.dicit tñ Jo.an.ꝙ sꝫ expsse non fuisset
reseruata tñ remãsisset.facit qd̃ habet̃ in.d.c.cũ tpe.qd̃ intelligit
do.Ant.vt finita arbitraria possit ex delegata ꝓcedi sꝫ ex vtraqꝫ
simul forte nõ posset ꝓcedi:nisi facta fuisset reseruatio.facit ꝙ ha
betur in.l.si qs rẽ.ff.de arbi.⁊ qd̃ habet̃ in.d.c.cũ ex officij.¶ Jtẽ
not.ꝙ de causa criminali põt compromitti sꝫ potes dicere ꝙ hic
3 agebatur ciuiliter de crimine.vt dixi sup tex.¶ †Jtẽ not.ꝙ post
reuersionẽ ab heresi reincidẽs in manifestũ peccatum.reddit̃ su-
spectus de heresi.⁊ ꝙ ficte fuerit reuersus.de quo dic vt hodie ha
bet̃ in.c.accusatus.de here.lib.vj.¶ Jtẽ not.ꝙ presumptio alter
natiua hꝫ prodesse qñ in vtraqꝫ parte alternatiue cõcludit̃ inten-
tio.facit.s̃.de rescri.ex parte.s̃.¶ Jtem not.nõ esse verisimile ꝙ
4 attinens dicat sinistrum de attinente nisi sit verũ.¶ †Jtem not.
ꝙ ex suspicione sꝫ vehemẽti non debet ꝓcedi ad sententiã in cau
sa criminali.de quo hic in glo.pe.¶ Jtẽ no.modũ purgandi ali-
quẽ ꝯ quẽ est suspicio ne relapsus sit in heresim.qꝛ dꝫ p̃stare bonã
securitatem de seruando fidem catholicam et etiam dꝫ discreta
penitentia sibi iniungi:ex qua perpendatur an vere fuerit reuer-
sus an ficte ⁊ sic an in luce:an vero in tenebris ambulet.quia si ser
uet penitentiam presumitur vere reuersus.secus si non seruet.qꝛ
presumitur ficte reuersus ⁊ potest tanq̃ hereticus condemnari.
5 ¶ †Jtẽ no.ar.ꝙ ꝓpter presumptionẽ precedẽtiũ minarum vel
inimicitiarũ non sit quis condẽnandus de homicidio de quo ne-
scitur a quo sit factũ.de quo in Spe.eo.ti.§.ij.ver.sed pone.ꝑ.mi-
natur et sequenti.vbi allegat pro et contra.⁊ concludit ꝙ si talis
qui fecit minas reperto occiso postea vel habebat inimicitias cũ
eo est persona que non cõsueuit minas ducere ad effectum.nec si-
milia perpetrare:nõ debet tũc ex sola dicta presumptione puni-
ri de homicidio per.l.absentem.ff.de penis.sed bene posset poni
ad torturam

ad torturā si iudici videref.facit qd no.Bar.in.l.si.ff.de questio. et qd no.p Cy.in.l.metum.C.qd metus cau.τ qd no.in.l.metū. ff.in.e.tit.τ bene facit ad predicta qd habef in.l.j.C.si quis impera.maledi. ¶ Ultimo inducit tex.Jo.an.τ cōclusionē hic positā in ver.tum qꝛ ꝯ quēdam qui accusauerat eum cuidam dño ex eo qꝛ dicebat ipsum fuisse locutum contra illum dominū in quodam consilio paucorum ciuium et iurato.nam dici potuit contra illū qui dixerat tali dño.ꝙ si ipse Jo.and.nō dixerat qd ille dicebat.tunc ille dixit mēdaciū.Si aūt dixerat tūc ille deierauit reuelando id qd p sacramentū tenere debebat occultū.et ideo non erat sibi credendū:et sic etiā dicit se excusasse illi dño. ¶ In glo.j.ibi:bene possunt.hoc clarum si volūt cōpromittere tanꝙ in arbitratorē.per id qd no.in.l.ꝫ si in seruū.§.si quis iudex.ff.de arbi.Si aūt volunt cōpromittere tanꝙ in arbitrum gl.hic videf sentire idez.τ idē.ꝫ.de arbi.cū tpe.τ idē etiā tenuit gl.ij.q.vj.§.ꝙ de arbitris.τ hoc cōiter videf teneri de iure canonico.p ea q̄ habenf in iuribus preelleg.sed de iure ciuili est sec⁹ vt patet in.d.l.sed τ si seruū.§.ij.τ q̄ possit esse ratio ꝙ in ordinariū non possit cōpromitti de iure ciuili.glo.nititur assignare aliquas rōnes.iij.q.vij.§.tria.circa fi.super ver.iudex.que inci-
6 pit.quidā vero intelligūt. ¶ In eadē.gl.in fi.dic† ꝙ si ciuiliter agitur de crimine pōt compromitti.et ita potest intelligi hic.p id qd dixi in litera in ver.impetebat.Si aūt ageref ad penā criminalē:tūc nō posset cōpromitti vt in cōtrarijs.Uel potes dicere ꝫm Gof.ꝙ hic de facto,factū fuit cōpromissum nec df hic
7 an de iure tenuerit vel nō.τ sic nō obstabūt ꝯria. ¶ †An autē si facto cōpromisso in iudicē:alter litigantiū resiliat a compromisso qd facere pōt ꝫ incurrat penā.l.si quis rē.ff.de arbi.poterit tūc cōueniri corā eodē iudice extraordinaria vel delegata potestate.dic ꝙ sic per ea que habenf in.d.l.si qs in rē. ¶ An autē poterit tūc ꝓnuntiare cōtra illud qd ꝓnuntiauit tanꝙ arbiter. videtur qd nō per id qd habef.ꝫ.de ꝓba.per tuas.Hosti.tenuit cōtrariū si ex noua causa velit ꝓnūtiare.ar.l.p hanc.C.de tēpo. app.et.ꝫ.de testi.fraternitatis.τ de fide instru.cū ioānes. ¶ In gl.de fratre suo.ibi patri τ matri.sup.qn̄ deuiaret a fide. ¶ In eadem glo.ibi in magnis criminibus puta qn̄ veniret imponēda pena capitalis mortis vel exilij vel deportatiōis.l.si magnū. alleg.in glo.τ si secus videref si pena relegationis tm̄ vel minor esset imponenda. ¶ In gl.tam graue.ibi:in vltimo articulo.i. in vltima voluntate. ¶ In ea.glo.ibi:non tn̄ sit sufficiēs ꝓba-
8 tio.† Unde si testāt cōfiteretur se debere decē titio in testamēto in absentia titij,talis cōfessio ꝫ faciat ꝑsumptionē nō ꝓbat debitum esse.l.lucius.§.quisquis.de leg.ij.τ.l.aurelius.§.pen.et fina.de liber.lega.nisi forte fuerit iurata:qꝛ tunc probat.l.cum quis.§.titia.de leg.iij.et hoc ad preiudiciū heredum:ꝫ ad preiudicium titij si vellet dicere plus sibi deberi nō preiudicaret.vt.j. sequitur in glo.Aduerte tamen ꝙ licet confessio nō iurata non probet debitum tamen inducit fideicōmissum.vt in.d.§.qsqs.τ in.l.aurelius.τ qd dixi confessionē iuratā non preiudicare titio τ sic creditori.intellige verum etiā si testator dictionē taxatiuā apposuisset.vt patet ex.l.rationes.τ auf.ibi posita.C.de ꝓba. ¶ In glos.postea.ibi:de proba.per tuas.de quo etiā dictū fuit ꝫ.de testi.in.c.sicut.τ.c.cū causam.τ p Bar.in.l.eos.ff.de falsis. dicit tamē.d.Ant.hic:ꝙ periurus reputatur τ detrahif vtriꝗ dicto.de quo dic vt dixi in.d.c.sicut.et.d.c.cum cām. ¶ In ead. glos.in fi.dic ꝙ aut concurrunt due presumptiones contrarie q̄ sunt patris potentie:τ tunc neutri statur qꝛ vna confundit aliā τ ita intelligatur cōtrariū.Aut altera est potentior τ prepōderat tunc illi statur.facit qd not.per gl.j.qui filij sint legiti.in.c. trāsmissa.τ qd no.per doc.in.c.penul.super.j.glo.j.de crimi.fal. ¶ In glo.pe.ibi:sed nō vt condēnetur de heresi.vel dic ꝙ in.d. l.ij.appellet leuē articulū quādo forte non est circa articulos fidei:tū alias sapit heresim:vt qꝛ dicit nullo casu esse iurandum: et semper esse peccatū iurare.nam hoc est reprobatum p ecclesiam.j.de iureiuran.et si christus.τ facit qd habef.j.de hereti. excōicamus.§.penulē. ¶ In ea.glo.ibi:ꝫ violenta tantū.Idez sequitur hic Inno.ꝫ glos.ij.q.j.in.c.j.semper dicit hoc esse speciale ꝙ violenta presumptio non sufficit ad condemnationem. ¶ In ea.gl.ibi:si probetur cōtrariū.qd fieri potest si est presumptio iuris tm̄:sec⁹ si est presumptio iuris et de iure:vt dixi.ꝫ.c.
9 quāto. ¶ In gl.fi.τ sic vult glo.† ꝙ hoc casu non prestetur iuratoria cautio:τ sic ꝙ dictio preter stet exclusiue.τ istud etiā tenent hic cōiter doc.maxime Inn.Hosti.Gof.Lācred⁹ τ Philippus Pe.τ Abb.tenent cōtrariū.vez ꝙ debent iurare τ vltra iuratoriā cautionē prestabit etiam aliā τ sic dictio preter stabit inclusiue.nec obst.ꝙ periurus nō dꝫ admitti ad iuramētū:quia verū est ad iuramentū honoris.sed bene ad iuramentū oneris τ grauaminis:vnde qn̄ litigat tenef prestare iuramētū calūnie. vt not.glo.xxij.q.v.in.c.paruuli.τ sic residet do.Anto.ꝫ verior vf opi.glo.qꝛ dictio preter excludit.qn̄ id qd sequif postea etiā poterat includi sub precedenti oratiōe seu dicto vt cōtingebat hic secus qn̄ nō includebat.vt notaf per legistas maxime Bar. in.l.j.in fi.ff.de pig.act.τ per glo.etiā bene facit.c.clericos.allegatum in glos.vbi etiā agif de iuramēto qd est oneris:τ tamen propter timorem periurij non prestatur in casu illo.et eodem modo videtur dicendum in causa presenti.

1 ☞ Pallio vti non debet eps nisi ex speciali priuilegio pape.
2 Senes magis inculpādus est ꝙ iuuenis in eadē specie delicti.

Cum in iuuentute. In senectute nō presumif incōtinens qui in iuuentute continentiā obseruauit. ¶ Et primo ponit exordium circa excusationē epi, Secundo ponit dilationē factā pape.Tertio ponit dilationis repulsationē τ eius causam.Quarto ponit inquisitionis commissionē.Quinto inqsitorum relationē.scda ibi:ꝫ.tertia ibi:qꝛ
1 tamē quarta ibi:ꝫ vt quinta ibi:qui nobis. ¶ Not.ꝙ eps † interdū ex spāli priuilegio pape potest vti pallio de iure autē cōi soli archiepi τ superiores illo vtunf.ꝫ.d auto.τ vsu pallij.in.c. nisi cū pridē.τ est quoddā ornamētū quo vtunf supra planetā de cuius forma tradif per doc.in dicto tit.de auto.τ vsu pallij. ¶ Itē no.ꝙ cōtinēs in iuuentute nō presumif incontinens in senectute fa.ꝫ.eo.mādata. ¶ Itez no.ꝙ vbi aliquid ordinatur. in fi.diminutiōis ibi nō presumif augmētū.facit.l.legata inutiliter.ff.de leg.j. ¶ Itē no.in dubio presumēdū p predito sciētia literarū:τ maxime ꝙ non presumaf in dubio delicta grauia cōmittere. ¶ Item no.ꝙ nō semp ex qualibet denūtiatiōe alicuius suspicionis procedendū est ad inquisitionē:presertim qn̄ presumptio est ꝙ nō ꝓcedat ex radice charitatis. ¶ Itē no.ꝙ ꝫ ex leuib⁹ suspicionib⁹ nō debeat procedi ad inquirendū de veritate:tamē bene potest ꝓcedi ad inquirēdū de fama vel infamia. ¶ In gl.ij.in fi.τ facit etiā qd habef i.l.semp.ff.de immū.
2 vbi dr semp in ciuitate nr̄a senectus venerāda fuit. ¶ † In glo. frequentius.in fi.stādū est ꝓ senectute in dubio nisi aliud appareat τ tūc magis inculpandus est senex quam iuuenis in eadez specie delicti.et facit qd habef.lxxxvj.dist.c.tanta nequitia.ibi resipiscas miser senex τ alibi maledict⁹ puer.c.annorū.ij.q.vij. paulus. ¶ In gl.pe.ibi.nō est inquisitio facienda.sup.sup veritate criminis delati:ꝫ bn̄ potest fieri sup fama τ īfamia.vt hic ptꝫ de quo.j.de purga.cano.cū dilectus.in penul.glos. ¶ In gl. fi.in fi.facit qd habef de cōsecra.dist.iiij.in.c.paruulos.τ.c.cum itaꝗ.τ qd no.j.de testi.c.nuper.

1 ☞ Exceptio subreptiōis cōcernēs merita pōtest in beneficialibus opponi in vim dilatorie ꝯ literas τ impediet ꝓcessuz.
2 Clausula si est idone⁹ nō reddit gratiā cōditionalē nec grauat onere probandi dicentem se idoneum.
3 Idoneus presumitur quilibet nisi probetur contrarium.
4 Rescriptū impetratū a scholari sup bn̄ficio obtinēdo si sit clericus valet:sed si nō sit clericus quid iuris.
5 Negatiua facti que nō est coartata loco vel tpe non pōt ꝓbari nisi p cōfessionē aduersarij.Et quid de negatiua qualitatis.
6 Allegās aliquē esse illegitimū vel criminosum ad finē repellēdi eum debet hoc probare.
7 Scientia que τ qualis in beneficio requiratur.
8 Executor ad beneficia an possit assumere partes iudicis.
9 Executor ad beneficia an teneaf assumere partes iudicis.
10 Executor dat⁹ ad ꝓuidēdū de bn̄ficio si assumpserit ptes iudicis an tenebif citare ptes τ ordinē iudiciariū obseruare vel nō.
11 Et an ꝓcessus q̄ fiet p ipsum executorē assumptis ptibus iudicis differat a ꝓcessu qui fit illis ptib⁹ nō assumptis.
12 Actus iudicialis qualiter differat ab extraiudiciali.
13 Prouisio de beneficio facta p executorē an valeat si non subsit veritatis clausule.

Dudum. Ille p quo a beneficiando scribitur cum clausula si sit idoneus non tenetur se ꝓbare idoneū cū idoneus presumatur.Et in prima pte ponit querelaz.in scda dat iudicē.scda ibi causam.In tex.ibi:τ in fratrē τc.decidif ꝙ adiecta erat cōditio seu clausula si ꝑsona isti⁹ scholaris fuerit idonea.vt.j.ptꝫ etiam ꝙ instabat corā archiepo scholaris vt mādatū apostolicū exequeretur q̄ archieps forte monuit presbyterū vt ipsum scholarem reciperet in clericū τ in fratrē ꝫm formā mādati apostolici:τ modo bene sequitur in litera ꝫ presbyter τc.an text.ibi.τ.j. decidif ꝙ etiā dicebat presbyter ꝙ incūbebat scholari probandi se idoneū:τ qꝛ forte archieps volebat scholarē ad hoc ꝯstringere scholaris habuit recursum ad papaz qui ꝓuidit,vt sequif vel forte non obstantib⁹ obiectis per presbyterū:archidiaconꝰ procedebat ꝯ ipsum presbyterū.ideo presbyter habuit recur-
1 sum ad penā qui prouidit vt sequif. ¶ † No.j.ꝙ exceptio subreptionis cōcernēs merita pōt in beneficialib⁹ opponi in viz dilatorie cōtra literas τ impediet ꝓcessuz.vt hic colligif ꝫm vnū

a ¶ Ille p quo.Simili mō p oīa summāt h do.Abb.τ Fel.τ si q̄ras vtrū ipetrans se nō recipi i aliqua ecclia seu in aliquo monasterio teneaf ꝓbare eccliaz ipsam seu monasteriū ipsuz eē solūēdo distīgue hic ꝫm do.Henri. boych. in pri.c.τ vid hic late p d.Fely.in suis cōclusionibus.

intellectũ quẽ sequitur hic Host.Jnno.tamen hic dixit ꝙ exce-
ptio prima hic posita non potuit opponi in vim dilatorie.⁊ sic
inepte fuit proposita ꝭm eũ cũ respiceret merita.et ideo in vim
peremptorie debebat opponi circa merita:⁊ tũc debuisset ad-
mitti:ꝫ nõ in vim dilatorie ad ꝓcessum prout fecit iste ꝑſbyter
qui ꝭm eũ inepte opposuit.ꝫ tene opi.Hostiẽ.qꝛ cũ per literas
bñficiales nedũ detur executor:ꝫ etiã oriaꝛ ius exceptio cõcer-
nens merita perimit literas.vt nota.etiã ipse Jnn.in.c.j.de lit.
cõtest.in.vj.⁊ ibi etiã de hoc per gl.facit qđ no.ꝭ.de rescrip.con
stitutus.⁊.c.super literas.⁊ eo.tit.ad audiẽtiã.el.ij.¶ Not.ij.qđ
exceptio.qđ facultates ecclesie nõ sufficiãt admittitur cõtra li-
teras bñficiales ⁊ illarũ effectum impedit cũ censeatur subrepti
2 tia.¶ † Jtẽ no.qđ clausula.si est idoneus non reddit gratiã con
ditionalem nec grauat onere probandi dicentẽ se idoneum.⁊ sic
talis cõditio seu clausula potius sonat in monitionẽ quã in cõ-
ditionẽ:qꝛ etiam si nõ fuisset apposita subintelligebatur:vt tan
git hic glo.scđa:facit.l.mutuo.§.j.cũ ibi no.ff.de tu.⁊ hinc sum-
pta occasiõe Jnn.hic tractat quõ alique clausule q̃ sonãt in mo
nitionẽ:vt ille que tacite insunt sicut est ista si fuerit idone⁹ q̃dã
in conditionẽ vt qñ tacite non inerat:puta si de tali vico sit im-
petrans oriundus vel si sit doctor in sacra pagina et prosequiꝛ
hic plene materiã executorũ datorũ ad beneficia.⁊ tangit etiaꝫ
de materia aliquid in decreto.ĩ.de re iudi.et.ĩ.de cõces.pbẽ.ꝓ-
posuit.⁊ in.c.ad dissoluendũ.de despõ.impu.⁊ de materia etiã
per gl.in cle.j.de offi.deleg.que fuit tracta ex dictis Jnno.posi-
tis in hac decre.ꝫ meo iudicio clarius hic loquiꝛ Jnno.quã lo-
quatur illa glo.⁊ de materia tangit hic do.Anto.⁊ etiã hic:sed
aliqualiter cõfuse.¶ Ego aũt clare explicaui materiã in.d.cle.
j.⁊ inferius etiã aliqd tangam.⁊ de materia etiam per Pan.in
3 cle.cũ ei quẽ.de cõcessio.preben.¶ † Jtem no.qđ quilibet ꝑsu-
mitur idone⁹ nisi ꝓbetur ꝯrinm.de quo in.c.j.ꝭ.de scruti.et in-
tellige hoc verũ de naturali idoneitate seu quo ad mores de ac
cidẽtali vero puta an aliquis sit bon⁹ cantor vel peritus in iure
cano.vel ciuili vel in alia facultate vel an sit diues vꝛ ꝙ nõ ꝑsu-
matur nisi probeꝛ.per id qđ not.gl.in.c.si forte.de elec.in.vj.⁊ in
l.si vero.§.qui pro rei.ff.qui satis.cog.⁊ ex hoc potes etiã nota-
re an negatiua qualitatis sit probanda.de quo in.c.bone.el.j.ꝭ.
de elec.⁊.vj.q.vlt.actor.⁊.l.ij.ff.de ꝓbatio.⁊ per Cy.ĩ.l.actor.C.
de ꝓba.⁊ ꝑ Jo.andr.sup regula infamibus in mercu.de regu.
iur.in.vj.de quo etiã tangiꝛ cũ gl.⁊ facit etiã qđ no.per Jo.and.
in regula sine possessione in mercu.de regu.iur.in.vj.¶ Jtẽ no.
4 † qđ valet rescriptũ impetratũ a scholari super beneficio obti-
nẽdo qđ est clarũ si sit clericus.An autẽ idem si non sit clericus
tangetur.ꝭ.de transac.ex literis.⁊ in Spe.de rescrip.ꝑsen.§.ra-
tione aũt impetrãtis.xv.ꝫ vbi scribere ꝓ scholari:⁊ ibi etiã tan-
gitur.an possit contra illũ obijci qđ nõ sit scholaris.facit etiam
qđ no.ĩ.de rescrip.cũ adeo.vbi etiã de materia.¶ Jn glo.j.ibi:
legitima est.sup.in se rõnẽ sequitur.an autẽ legitime fuerit ap-
posita ad ꝓcessum.et videatur respicere merita pendet ex his
que dixi in notabilibus.¶ Jn ea.gl.ibi:ostendendo facultates
⁊ asserendo nõ esse plures.Nã videtur satis taliter ꝓbari de fa-
cultatibus nisi probetur oppositũ.vt innuit hic glo.⁊ apertius
not.gl.Accur.in.l.cũ de lege.ff.de proba.que consueuit reputa
ri singularis.sed certe hec glo.satis bene concordat cũ illa.licet
nõ sit gl.iuris ciuilis sed canonici.¶ Jn ea.glo.in fi.solue quod
ibi tꝑe quo agebatur non erat soluẽdo collega pro quo quis cõ
ueniebatur.Jdeo presumebatur etiã in preteritum nõ fuisse sol
uendo:nisi probetur qđ tẽpore depositi officij fuerit soluendo.
nam tunc non poterit quis conueniri pro collega.ꝫ modo non
sit soluendo:qꝛ satis est qđ fuit soluẽdo tẽpore depositi officij.⁊
sic nõ obstat.d.l.ex persona.qꝛ ibi constabat tꝑe quo agebatur
collegam nõ esse soluendo.ideo debuit probari qđ fuit soluẽdo
tꝑe depositi officij:sed hic tꝑe quo agebatur nõ cõstabãt facul-
tates ecclesie nõ sufficere.Jdeo dicens illos non sufficere debet
probare.Unde potes cõcludere qđ si appareat status ecclie ꝑce
dens ⁊ sic soliti sint in certo sustẽtari:tũc si impetrans impetrat
inter numerũ cõsuetũ:⁊ petit ĩfra illũ se recipi debet audiri:nisi
opponanꝛ facultates nõ sufficere ⁊ probetur per opponentẽ.⁊
sic potest intelligi hic.si autem vltra numerũ cõsuetum petit se
recipi dicens facultates ecclesie sufficiẽtes debet probare:quia
propter precedentem statum surgit ꝑsumptio cõtra ipm.Jdeo
grauatur onere probandi.facit qđ habetur.ĩ.de cõces.prebẽ.ex
parte.in fi.⁊ de prescrip.c.j.libr.vj.et qđ no.ĩ.vt eccle.bñficia.c.
vnico.ꝑ glo.⁊ in regula semel malus.de reg.iur.in.vj.⁊ qđ habe
tur in.l.ex persona.alleg.in glo.si autẽ precedens stat⁹ ecclesie
non apparet tunc infra numerũ duorũ presumendum est ꝓ im-
petrante cũ ecclesia nõ debeat fundari:nisi cũ dote que ad min⁹
sufficiat duobus.ĩ.de vita ⁊ hone.cle.c.vt quisq̃.⁊ de consecra.
di.j.nemo ecclesiã.⁊ in.c.proposuit.de filijs pres by.si vero impe
tretur vltra dictũ numerũ probare debet dictus impetrans fa-
cultates ecclesie sufficere.qđ intelligit verũ do.Anto.in ecclesia
nõ collegiata:ꝫ si esset collegiata cũ saltem debuerint esse tres
a principio:qꝛ pauciores nõ constituunt collegiũ.vt patet in.l.
neratius.ff.de verb.sig.⁊ no.in.c.j.ꝭ.de elec.si impetretur inter
numerum trium dicens facultates non sufficere dꝫ illud ꝓbare:
ꝫ vbi vltra qs peteret se recipi deberet ꝓbare facultates suffi-
cere.arg.d.l.ex persona.allega.in glo.¶ Jn glo.ij.in fi.Non eñi
est verisimile intentionẽ pape esse ꝙ prouideatur nõ idoneo:ꝫ
non exprimatur:vt patet ex iuribus allega.in glo.⁊ ideo tacite
subintelligiꝛ hec clausula si fuerit idone⁹ etiã si non exprimaꝛ.
⁊ sic ⁊ in rescriptis ad lites tacite subintelligaꝛ clausula si ꝑces
veritate nitantur.de rescrip.c.ij.⁊ ex predictis habes qđ quedã
sunt clausule que tacite insunt:etiam si non exprimanꝛ.Et iste
si exprimanꝛ nõ reddunt gratiam cõditionalem,sed potius so-
nant in quãdam monitionẽ:vt dixi in notabilib⁹.Jdeo tenebit
prouisio de mero rigore:etiã si facta sit contra veritatẽ clausule:
ꝫ veniat taxanda velut facta ꝯ mẽtẽ rescribentis si autẽ expri-
matur clausula que tacite nõ inerat puta si sit doctor ĩ sacra pa
gina vel siĩis:tunc reddit gratiã cõditionalẽ.Jdeo si fiat ꝓuisio
cõtra veritatẽ clausula erit nulla ipso iure cũ prius debuerit ve
rificari cõditio seu clausula.l.cedere diẽ.ff.de ver.sig.de quo hic
per Jnn.⁊ per gl.in cle.j.in glo.magna.de offi.deleg.⁊ inferius
5 tangeꝛ.¶ Jn gl.fi.ibi:de elec.bone.ꝫ certe ibi loquiꝛ de † nega
tiua facti que si nõ est coartata loco vel tꝑe nõ potest ꝓbari:nisi
per cõfessionẽ aduersarij.vt ibi ptꝫ ⁊ in.c.j.de cõfes.in.vj.ꝫ hic
loquiꝛ de negatiua qualitatis que bene põt ꝓbari.facit qđ no.ꝑ
gl.in.d.c.bone.⁊.vj.q.vlt.actor.⁊.l.ij.ff.de ꝓba.qualiter autem
possit ꝓbari.statim sequitur in glo.¶ Jn ea.gl.ibi:vel irregula
ritatis.puta qꝛ forte sit illegitimus.facit qđ habeꝛ.ꝭ.de elec.cuꝫ
6 nobis olim.⁊.ꝭ.de fi.presby.c.j.per totũ.⁊ sic no.† ꝙ qui allegat
aliquẽ esse illegitimũ vel criminosum.ad fi.repellendi euꝫ de.et
hoc ꝓbare.facit qđ not.per gl.in locis ꝓxime alleg.⁊ qđ habeꝛ
etiã in.c.si forte.de elec.in.vj.⁊ est ratio ĩ casu isto:qꝛ impetrãs
prima facie habet fundatã intentionẽ suã virtute rescripti.facit
qđ habeꝛ in simili in.c.in presentia.ꝭ.de ꝓba.¶ Jđ ille q vult
eũ repellere tanq̃ criminosum vel illegitimũ vel ꝓpter aliũ de-
fectũ cũ fundat intentionẽ suã.ex eo qđ alleg.debet illud ꝓba-
re.facit qđ habeꝛ in cle.literas.de rescrip.⁊ qđ not.Bar.in.l.nõ
solũ.§.sed vt ꝓbari.ff.de noui ope.nun.naꝫ reus in exceptione
ꝓbanda obtinet vicem actoris.l.in exceptionib⁹.ff.de ꝓbaꝛ.et
ista vꝛ vera ratio.nõ simpliciter illa quã voluit sentire gl.quod
affirmãti nõ negãti incũbit onus ꝓbãdi si fundaret intentionẽ
suã ex negatiua ⁊ si nõ posset illã ꝓbare potius deberet tacere.
vt voluit Jnn.ĩ.de accusa.super his.⁊ Joã.and.sup regula sine
possessione.in mercu.⁊ Bar.in.l.in illa.et.l.hoc iure.⁊ ibi plene
dixi.ff.de verb.ob.¶ Posset tamẽ ꝓbari semꝑ per confessionẽ
partis.vt in.c.j.de cõfes.in.vj.¶ Et ꝑ predicta habes aliqd de
materia negatiua qualitatis potes tñ cõcludere.vt hic tangit
do.Anto.ꝙ quedã est negatiua qualitatis adherentis persone
quedã aũt est negatiua alterius accidentis extrinseci.¶ Pri-
casu subdistingue.nam quedam est negatiua qualitatis inhe-
rentis anime:quedam est negatiua qualitatis inherentius cor-
pori si est negatiua qualitatis inherentis anime vt bonitas:et
tunc opponens seu allegãs illam dꝫ ꝓbare.nã qlibet presumiꝛ
bonus nisi probeꝛ ꝯrium.ꝭ.de rescrip.c.j.⁊ hoc presertim.qꝛ ꝑ
baptismũ anima reparatur ad statum innocẽtie.⁊ sic in illo esse
presumiꝛ.vt ibi etiã no.donec ꝯriuꝫ probetur saluo nisi ꝓbetur
qđ semel fuerit malus:qꝛ in eadẽ specie mali ꝑsumeꝛ etiã postea
malus.ĩ.de reg.iu.semel malus.li.vj.⁊.ff.de accu.l.si cui.§.ijsdẽ.
vel nisi sit infamia vel alia ꝑsumptio cõtra eũ.quo casu opꝫ qđ
illã purget.ij.q.v.per totũ.⁊.ĩ.de purg.cano.ꝑ totũ.facit qđ no.
in.c.si forte.de elec.in.vj.⁊ qđ habeꝛ in.l.cũ pater.§.rogo.de leg.
ij.⁊ eo.tit.l.cũ qdã.⁊ qđ no.gl.in.l.si xpo.§.qui ꝑ rei.ff.qui satisd.
cog.vbi gl.dicit ꝙ q̃tum ad mores quis ꝑsumiꝛ bonus et ido-
neus.si autẽ sit negatiua qualitatis inherẽtis corpori vt qđ qs
san⁹ vel legitimus:⁊ adhuc ista qualitas presumiꝛ nisi cõtrariũ
probeꝛ:vñ ꝑsumiꝛ quis sanus nisi probetur oppositũ.l.nec co-
dicillos.C.de codi.ĩ.de suc.ab intesta.c.fi.an autẽ si aliqs semel
fuit infirmus ꝑsumiꝛ etiã postea infirmus.concludit do.Anto.
qđ nõ si infirmitas erat tꝑalis sec⁹ si perpetua.de quo remittit
ad no.ꝭ.de elec.cũ inter canonicos.⁊ qđ dicit de perpetua intel-
lige verũ si cõstet illã esse perpetuã.idẽ si dubitet vt si appareat
quẽ semel fuisse furiosum.nã qꝛ dubitari potest an sit perpetua
si appareat quẽ semel fuisse furiosum ꝑsumiꝛ postea furiosus.
per id qđ habeꝛ in tex.⁊ gl.in.c.indicas hermanũ.iij.q.ix.⁊.d.c.
fi.de suc.ab intest.⁊ similiter vꝛ ꝑsumi qs legitim⁹ nisi probetur
oppositũ.ꝑ id qđ habeꝛ.ĩ.q filij sint legiti.in.c.lator.⁊ ab initio
oẽs hoĩes liberi ⁊ legitimi nascebanꝛ in aut.qui.mod.natu.effi.
legi.circa prin.vnde nisi aliud probeꝛ ꝑsumiꝛ quis legitimus vel
nisi presumptio sit in cõtrariũ vt cõis fama vicinie:vel qꝛ sit in
quasi possessione

quasi possessione illegitimitatis.j.qui filij sint legi.transmissa.
¶ Secundo casu principali qñ est qualitas alterius accidentis extranei vt qð qs sit bonus cantor vel sciẽtificus seu peritus in iure ciuili vel canonico vel theologia.ꝛ hoc non presumitur nisi ꝓbetur:vel nisi aliter ex examinatiõe appareat vel ex vocatiõe ad aliquos actus vel ex alijs circũstantijs aliud presumatur.ꝑ id qð habetur in.d.c.j.de scruti.ꝛ de elec.si forte.li.vj.ꝛ ex ꝓdictis vr ꝙ negans aliquã qualitatẽ de supradictis si fundet intẽtionẽ suã ex negatione debeat ꝓbare.per ea que not.per Jo.an.sup regula infamibus.nõ ꝙ fundãs intentionẽ suã sup negatiua dz illã ꝓbare.ꝛ hoc clarũ ꝓsertim qñ est negatiua qualitatis inherentis ꝑsone vel corpori.per ea que.s.dixi:qꝛ ꝓsumptio est ꝯtra negantẽ.ꝛ ideo in eũ transfundit onus ꝓbandi.per id qð habetur in.l.siue.C.de ꝓba.ꝛ in.c.vnico.j.vt eccle.bñfi.ꝛ idẽ si sit negatiua q̃litatis extranee:ex quo allegans talẽ negatiuã fundet intentionẽ suã ex illa vtiq; aduersarius alˢ habet fundatã intẽtionẽ suã.vt pꝫ hic.nã eoipso ꝙ ꝓmotus fuerat iste scholaris ad bñficia censetur in dubio esse idoneus nisi aliud ꝓbetur.facit.s.de elec. cõgregato.siliter videmᵘ qð si aliqs facit ꝓfessionẽ ꝓsumitur pro ipso actu.et sic ꝙ fuit habilis ad illã faciendã nisi ꝓbetur oppositum.s.de ꝓba.in ꝓsentia.silr si quis fecit testamentũ eadẽ ratione presuminus ꝓ ipso testamento:ꝛ sic ꝙ fuit habilis ad testandũ qui illud fecit nisi ꝓbetur oppositũ.facit qð habetur in.d. c.in presentia.et in.d.l.nec codicillos.superius alleg.ꝛ qð no.ꝑ
7 Bar.in.l.de etate.ff.de mino.¶ † Qualis aũt scientia requiratur in bñficiando.no.per Jnn.de elec.cũ in cunctis.ꝛ in.c.j.de sum. tri.Et predicta ꝓcedunt q̃tũ ad hoc vt allegans negatiuã non debeat obtinere repulsionẽ aduersarij:ꝛ vt veniat cõdẽnandus in expensis tãq; nõ ꝓbans qð incũbit.facit qð no.glo.in.d.l.si vero.§.qui ꝓ rei.ꝛ qð habetur in.c.j.ꝛ.c.vt circa.de elec.in.vi.ꝛ eo. ti.si forte.Sed tamẽ agens nõ obtinebit etiã intentũ si sumᵘ in materia in qua iudex habet inuestigare veritatẽ:etiam nemine opponẽte vt cõtingit qñ quis est electᵘ ad beneficium:ꝛ postea petit ꝯfirmationẽ.s.de elec.cũ nobis olim.nã tũc si aliqs opponat qð nõ debet ꝯfirmari ex eo:qꝛ nõ est idoneᵘ cũ sit illegitimᵘ vel illiteratus vel nõ habẽs sufficientẽ sciẽtiã ad beneficium vel qꝛ nõ est legitime etatis:lꝫ talis opponẽs repellat talẽ petentẽ confirmationẽ vt euitet penã expẽsarũ.ꝛ.c.j.de elec.in.vj.dꝫ ꝓbare qð allegat cũ prima facie sit presumptio ꝓ electo:lꝫ nõ ꝓbet.ꝛ ex hoc nõ possit obtinere ꝙ repellatur aduersariᵘ a sua petitione.ꝛ ꝯsequẽter qð cassetur electio ꝛ veniat puniẽdᵘ ꝓm ꝑalle. decre.primã:tñ iudex ex officio poterit inquirere de veritate oppositorũ.facit qð habetur de elec.cupientes.§.ceterũ.ꝛ in.c.indẽnitatis.lib.vj.ꝛ ideo debebit ꝓbare se habilem:ꝛ sic se idoneuꝫ etate ꝛ sciẽtia qð poterit per examinationẽ patere.vt dicit glo. in se legitimi.ꝛ sic natum ex legitimo matrimonio:alˢ nõ obtinebit cõfirmationẽ.per ea que habentur in.d.c.cum nobis olim.ꝛ no.Joã.and.in dicta regula sine culpa.ꝛ in regula infamibus.
¶ Secᵘ autẽ in actibus in quibᵘ iudex ex officio non habet se interponere:qꝛ tũc obtinebit agens ꝓ quo est presumptio si allegans negatiuã nõ ꝓbat:vnde si peto hereditatẽ titij tanq; eius heres ex testamẽto si cõuentᵘ excipit testm̃ non valere:qꝛ titius non potuit testari ex eo:qꝛ non fuit etatis legitime ad testandũ vel alia simili ratione non obtinebit nisi probetur dicta negatiua.facit qð habetur in.l.nec codicillos.ꝛ in.d.c.in ꝓñtia.et qð no. per Bar.in.l.hoc iure.ff.de ꝟ.ob.in.l.de etate.ff.de mino.ꝛ hãc credo esse veram opi.in hac materia.lꝫ do.Ant.hic aliter fuerit locutᵘ.Nam facit differentiã an quis petat aliquid ab aduersario:vt tunc allegans negatiuã debeat ꝓbare:secᵘ qñ petit a iudice.nam nõ placet hec differentia:qꝛ etiã qñ quis petit a iudice:vt qꝛ petit per iudicem ꝯfirmari electionẽ:tamẽ opponẽs ne illud fiat et allegans negatiuã debet illam probare alˢ punitur in expẽsis ꝛ etiã ꝓm formã.c.j.de elec.in.vj.¶ Jtem non placet inquãtum dicit qð differentia est:an reus neget fieri debere petita ꝓ actorẽ:vt tũc ꝓbatio sibi non incũbat sed actori:an vero nedũ neget petita fieri:ꝫ etiã petat aliqd fieri vltra.puta cassari electionẽ vt tunc debeat probare.nam nõ videtur de iure hec differentia procedere:qꝛ si aliquis opponit qð nõ dꝫ fieri cõfirmatio:qꝛ electus est illegitimus vel nõ est etatis legitime vel est criminosus:ꝛ sic neget petita fieri per actorẽ lꝫ nõ petat cassari electionẽ:tamẽ debet ꝓbare qð alleg.alˢ punitur.vt pꝫ in.d.c. j.Preterea licet expresse nõ petat cassari:tamẽ in consequẽtiã satis dicit illã electionẽ cassandam.ex quo dicit illam nõ esse cõfirmandam tãq; factam de nõ idoneo:fateor tamen ꝙ qñq; est differentia an principaliter quis petat cassari electionẽ:an ꝟo alio petente confirmationẽ se opponat ne ꝯfirmetur.nam ꝗ primo casu qꝛ principalr agit põt repelli exceptiõe excõicatiõis.scðo nõ cũ sit reus.s.de iudi.exhibita.cũ ibi nota.ꝛ.j.de reg.iur.infamibus.per Jo.an.in mercu.¶ Jtẽ nõ placet inquãtũ hic dicit ꝙ si excipiens alleget infirmitatẽ:ꝙ debet illã probare si opponat contra petentem cõfirmationẽ postq; electus consensit electioni.nã propter statum vinculi matrimonij spiritualis:ꝙ cõtrahitur inter eligentes et electum per mutuũ consensum.s.de elec.cũ inter canonicos.presumitur pro ipso electo.secᵘ ꝓm eũ si anteq; cõsentiret,allegaretur infirmitas.et ꝓ isto aliqualiter videtur facere prealleg.c.cũ inter canonicos.sed nõ video bonam rationẽ diuersitatis:qꝛ videtur qð in dubio quis debeat ꝓsumi sanus nisi probetur oppositũ et nisi aliqua presumptio sit ꝯtra eum.ꝟ.l.nec codicillos.ꝛ de intellectu.d.c.cuꝫ inter canonicos. dicendum est vt ibi dictum fuit.Et ex predictis patet qð in materia in qua iudex ex officio põt supplere vt ĩ materia bñficiali s.de elec.cũ nobis olim eueniet.No.ꝙ in materia bñficiali si opponens de inhabilitate nõ probat eã,agens succũbet si nõ ꝓbet se habilem ꝙ opponẽs si nõ probet exceptionẽ succũbet ꝛ punietur etiã ꝓm decre.j.de elec.in.vj.ꝛ etiã succũbet ãgẽs si non probet se habilem in eo qð obijciatur cõtra eũ.vt ptꝫ etiã ex nota. per Jo.and.in dicta regula infamibus.¶ Extra gl.tractat hic Jnn.materiã executorũ ad bñficia.quã posuit glo.in cle.vnica. de offi.deleg.ꝛ aliquid tangit etiã Jnn.de exces.prela.ꝓposuit. ꝛ de re iudi.de cetero.ꝛ in.c.ad dissoluẽdũ.de despõ.impu.ꝛ in predictis locis.ꝛ per Jo.an.qui etiã posuit dicta Hosti.¶ Cõposte.etiã posuit in decre.c.j.s.de rescrip.et ibi per Jo.an.post glo.ꝛ per Guil.in Spe.de acti.ꝛ pe.§.sup actiones.et ꝑ Vin.s. de rescrip.mandatum.et ꝑ Archi.xviij.q.ij.in.c.dudum.et per Pau.de liaza.in cle.cũ ei quẽ.de concef.preben.et per do.Pet. de anch.in dicta cle.j.de offi.delega.vbi deducit materiã istã ad quinq; membra seu ad quinq; articulos.¶ No.hic materiã.executor ad bñficia an ꝛ qñ possit ꝛ qñ debeat assumere partes iu-
a dicis.[a] ¶ Primus est an executor datus ad ꝓuidendũ de bñficio cuꝫ aliquibᵘ clericis vel sine illis possit assumere partes iudicis si forte aliqs se opponat:ne fiat ꝓuisio vl si vellet aliquos vocare ad contradicendum si velint.Secũdus est an sit necesse qð ipse executor assumat partes iudicis:ꝛ sic ꝙ citet ꝑtes et exceptiones admittat.Tertius articulus est an dato ꝙ assumpserit partes iudicis teneatur partes citare:et ordinem iudiciariũ obseruare et qualem ordinẽ obseruare debeat.Quartᵘ articulus est an sit aliqua differentia inter ꝓcessum q fiet ꝑ ipsuꝫ executorẽ assumptis partibᵘ iudicis et ꝓcessum qui fiet tanq; per merum executorem illis non assumptis.Quintus articulus est an si reperiatur prouisio facta cõtra veritatẽ clausule prouisio sit ipso iure nulla an vero sit aliqua sed veniat cassanda.Et pro huius euidẽtia posset ꝑmitti:quõ aliq̃ sunt clausule q̃ sonant in monitionẽ:vt sunt ille q̃ tacite inerant etiã si nõ fuissent expsse vt est illa si est idoneᵘ:vt pꝫ ex gl.ij.ꝛ ex his q̃ dixi sup illa.quedam autẽ sunt clausule sonantes in cõditionẽ sicut sunt ille que non inerant si nõ fuissent expresse vt est illa si est doctor in sacra pagina vel in iure canonico vel de tali vico oriundus.nam iste nõ inerant si nõ fuissent expresse.Primo nõ reddũt ꝑprie actũ cõditionalem.l.conditiones que extrinsecus.ff.de condi.et demon.ꝛ.l.mutuo.§.j.ff.de tut.Secᵘ in secundis hoc premisso circa
8 primũ articulũ.† an possit assumere executor ꝑtes iudicis. concludit Jnnocẽ.hic:qð siue in rescripto sit apposita clausula sonans in monitionẽ siue sonãs in ꝯditionẽ siue etiã nulla clausula sit inserta:sed simpliciter datᵘ sit executor ad prouidendũ alicui de beneficio:qꝛ subintelligitur tacite clausula si sit idoneᵘ vbi hic dixit glo.ij.ꝙ poterit assumere partes iudicis:vt inquirat an ille ꝓ quo scribitur sit idoneᵘ:vel an sit de tali vico oriundus vel an sit doctor.dũmodo ille qui dedit potestatẽ executorum habuerit potestatem conferendi ꝛ etiã iurisditionẽ.nã tũc sicut ipse delegans posset assumere partes iudicis.ita poterit etiam ipse delegatus.arg.c.super literis.s.de rescript.ꝛ.cxiij. dist.c.si.ꝛ.s.de offi.deleg.preterea.et.c.corã.secus quãdo nudũ ministerium tm̃ alicui esset cõmissum.s.de offi.delega.c.si.§.is autẽ.ꝛ sic patet ꝙ hoc casu põt dici iste executor missus.ex quo habet potestatẽ assumendi partes iudicis.facit qð not.Hosti.j. de re iudi.de cetero.ꝛ hec est in effectu conclusio Jnn.hic circa istũ primũ articulũ.ꝫ aduerte qꝛ ipse Jnno.aliter dixit in.d.c. ad dissoluẽdum.nam ibi videtur velle qð sit merᵘ executor.secus quãdo aliqua clausula est apposita:qꝛ tunc potest inquirere de veritate clausule.ꝛ ideꝫ videtur voluisse in.d.c.de cetero. vbi dicit ꝙ si mãdatur alicui prouideri de prebenda si vacat poterit inquirere de veritate clausule.ꝛ sic vacationis ꝛ illo cognito remanebit merus executor.sed tu tene opin.quam ipse hic posuit per rationem quaꝫ superius dixi:qꝛ etiam si nulla clausula exprimatur saltem subintelligitur illa si est idoneus.ꝛ hec suffi-
9 ciãt de p̃io articulo.¶ † Circa scðm Jnn.hic posuit tres opi. lꝫ do.Ant.videatur dicere de quatuor:sed re vera non sunt nisi tres.Prima qð nõ tenetur assumere partes iudicis:lꝫ possit si velit siue sit clausula sonans in monitionẽ siue in conditionem. Secũda fuit opi.ꝙ si clausula sonet in monitionem ꝓcedat qð

[a] ¶ Partes iudicis.de hac materia qñ executor possit assumere ptes iudicis.adde hic.d.Fel.ĩ iiij.col.ꝟsi. extra gl.ꝑpe fin.colũ. vbi ponit plures conclusiones ꝛ earũ fallentias egregie more suo.

est dictum: qđ nō teneatur assumere partes iudicis: ꝛ sic non tenebitur citare partes nec exceptiones seu contradictiones assūmere vel cause cognitionem adhibere si autem clausula sonet in conditionem tunc si alteri nō affert preiudicium vt cōtingit si ille ad quē pertinet prouisio dederit executorem ad prouidēdū alicui de beneficio si est doctor vel si est de tali loco oriūdꝰ ꝛ tūc adhuc idem dicendum: qꝛ nō tenebitur assumere partes iudicis nec vitiabitur prouisio: ex eo qꝛ non assumpserit nec partes citauerit qꝛ etiā tūc nulle videnꝝ esse partes ex quo nulli preiudicatur in ꝓuisione. Et si dicaꝝ preiudicaꝝ saltē ecclesie cui magis expediebat habere doctorē quā aliū. respondent isti qđ hoc nō spectat dicere ipsis aduersarijs se opponētibus contra ꝓuisionem delegati sicut non liceret eis opponere contra prouisionē delegantis: si autem sit clausula sonans in conditionem: ꝛ alteri inferatur preiudiciū: puta qꝛ papa mandat alicui prouideri de bñficio spectāte ad collationē episcopi vel capituli si sit doctor. et tunc tenebiꝝ assumere partes iudicis ꝛ non valebit prouisio facta nisi vocatis partibus: ꝛ assumpta cognitione ꝛ auditis cōtradicentibus exceptionibꝰ oppositis. xxv. q. ij. et si non cognitio. ꝛ. s. de rescript. cū dilecta. Tertia fuit opi. quam approbat hic Jnn. ꝙ si sit clausula sonās in veritatē facti: puta si talis est idoneꝰ: vel si est de tali vico oriundus: vel si est doctor: ꝛ tūc non teneꝝ assumere partes iudicis: siue illa clausula sonet in conditionem vel in monitionē: vt patet ex predictis si vero clausula sonet in iudicialem indaginem: puta si tibi constiterit qđ de tali vico sic oriundus: ꝛ tūc teneatur assumere partes iudicis si alteri preiudicaretur: vt qꝛ papa mandat prouideri de bñficio spectante ad collationē episcopi vel capituli. tetigi. s. secus si alteri nō preiudicaretur vt qꝛ spectaret prouisio ad delegantē: qꝛ tūc nō tenetur assumere partes iudicis: qꝛ videtur sibi cōmissū negotium tanꝙ bono viro ꝛ non vt iudici: sed sic sufficiet ꝙ informet se extraiudicialiter. ꝛ hanc opi. firmat hic Jnn. ꝛ glo. etiam satis videtur illam tenere dū hanc opinio. vltimo loco ponit in dicta cle. j. ꝛ postea dicit per illum finē patere solutionē qōnis primo loco formate. ꝛ reuera clarius percipitur mens Jnno. ex dictis suis hic. quam ex illa glo. vt patere poterit inferius. sed aduerte qꝛ potest esse dubiū. an Jnno. voluerit qđ qñ ponitur clausula sonās in iudicialem indaginē: ꝛ preiudicetur alteri: an indistincte debeat assumere partes iudicis: siue clausula sonet in conditionem siue in monitionē. Jnno. hic nō bene declarat tamen per exemplum qđ posuit. nam ponit exemplum quādo dicitur in rescripto si tibi constiterit qđ de tali vico sit oriūdꝰ. videtur velle qđ hoc ꝓcedat demū quādo exprimitur clausula sonans in conditionē: ex quo de alia nō expressit cum tamē de alia superius fecerit mētionē sed Lapus Abbas in suis addi. super dicta clemen. videtur velle intelligere dictum Jnn. indistincte siue adijciatur clausula sonans in cōditionē siue in monitionē. Illam respōdet ad illam clemen. ꝛ ponit casum quādo adijcitur clausula si per inquisitionem solertem repertus fuerit ille pro quo scribitur vite laudabilis et conuersationis honeste ibi non opponitur clausula si tibi constiterit sed clausula si reptus fuerit. ꝛ dicit: qđ tūc est secus: qꝛ non tenetur assumere partes iudicis in casu dicte clemen. ex quo nō est ibi clausula si tibi constiterit. nam ꝺm eum cōstare est clarum ꝛ certum esse qđ esse nō potest nisi facta sit discussio partibus presentibus cum merita causarū partium assertione pandantur. l. si. C. si per vim vel alio modo. ꝛ. s. de resti. in integ. tum ex literis. sed reperire est de re deperdita aliqd scire. facit. l. deperditū. ff. de peti. here. qđ potest fieri etiā extraiudicialiter ꝺm eū. ꝛ sic de significato verborum surgit predicta differētia. et sic videtur velle qđ si in casu dicte clemen. apposita fuisset clausula si tibi cōstiterit qđ deberet assumere ꝑtes iudicis: licet ibi exprimaꝝ clausula q̄ inerat. nam sub illa si est idoneus satis includitur illa si est vite laudabilis et conuersationis honeste. ꝛ sic videtur Lapus intelligere dictum Jnno. qđ non sit differentia: an exprimatur clausula sonans in monitionē: an vero in conditionem quādo apposita est clausula si tibi cōstiterit. sed vt ibi tetigi in dicta cle. dictū Lapi non videtur habere in se magnā rationē: qꝛ etiam satis dici potest cōstare illud. de quo quis est certus: etiā si extraiudicialiter nouerit veritatē. sicut ipse dicit etiā de vbo reperire. ꝛ sic vꝝ ꝙ sicut verbum cōstiterit importat iudicialem indaginem. ita etiā verbum reperire Pau. de liaza. in cle. cum ei quē. prealleg. non videtur facere differentiam inter clausulam si tibi constiterit: ꝛ clausulam si repertus fuerit. vt patet ex ibi not. per eum iuncto eo qđ ibi habeꝝ in tex. ꝛ ideo forte opi. Lapi de iure non procedit. aduerte tamen qꝛ Paulus ibi vult qđ siue apponatur clausula sonans in conditionem siue in monitionem si apposita est clausula si tibi constiterit vel si repertus fuerit: qđ tūc teneatur assumere partes iudicis quando alteri preiudicareꝝ: ꝛ sic etiam si apposita fuerit. clausula si per inquisitionē repertꝰ fuerit idoneus vel vite laudabilis vel etiā conuersationis honeste. et idē etiā dicit si apponitur clausula sonans in conditionem: et tractetur de preiudicio alterius: ꝛ si nō sit apposita clausula si tibi constiterit vel si repertus fuerit: puta si simpliciter sit dictum si de tali loco sit oriundus vel si sit doctor: ꝛ sic non facit differentiam: an clausula sonet in veritatem facti: an vero in iudicialem indaginē. sꝫ Jnn. vt dixi hic exp̄ sic. in hoc tenet cōtrarium. nam facit differētiam an clausula sonet in veritatem facti: puta si est idoneus vel doctor: an vero in veritatis indaginem: puta si tibi constiterit qđ de tali vico sit oriundus vel qđ sit doctor. Vñ videtur esse mens Jnno. hic: ꝙ tribus cōcurrentibꝰ tenetur executor assumere partes iudicis. Primo qđ sit clausula sonans in iudicialem indaginem vt est illa si tibi constiterit vt ꝓdixi. Secundo qđ si sit apposita clausula sonans in cōditionē: vt est illa que tacite nō inerat. nam sic videtur sensisse in penitendo exceptioni ꝛ restringendo se ad talem conditionē. nam ponit exemplum quādo dictum fuit si de tali vico sit oriundus. licet Lapꝰ ꝛ Abbas in dicta cle. j. de offic. dele. vt. s. tetigi. et etiam Paulꝰ in dicta clemen. cum ei quē. non videatur requirere hoc scđm. et sic idem volunt esse si exprimatur cōditio sonans in monitionē non in conditionē. posset etiā dici qđ ibi non dicitur an teneaꝝ assumere partes iudicis: sed an alteri possit cōmittere vices. Lapus tñ et Abb. dicebāt: qđ ibi loquiꝝ in cōditiōe si repertꝰ fuerit: que ꝺm eum nō sonat in cōditionē iudicialem sed extraiudicialem secus in clausula si tibi constiterit: vt superius tetigi. sed Paulus in dicta cle. cum ei quē. sentit nō esse differentiā inter predictas clausulas ꝛ illud forte: vt etiam superius dixi. Tertiū est qđ requirit Jnno. si qđ agatur de preiudicio tertij: vt qꝛ priuatur ordinarius sua potestate cōferendi. nam istis tribus concurrentibꝰ tenebitur vocare partes ꝛ cause cognitionē adhibere ꝛ ꝯdictiones audire ꝛ sic iudicialiter procedere: et per consequens partes iudicis tenebitur assumere. et idē videtur si ageretur de auferenda possessione alicui. vt in. c. licet episcopꝰ. de prebē. in. vi. qꝛ illa nō est auferēda sine cause cognitiōe. vt ibi: ꝛ facit qđ no. Jnn. j. de priui. cum olim. el. ij. in ver. per portariū. ꝛ istud videtur clarum qđ predictis tribus concurrentibus teneꝝ assumere partes iudicis si alia duo concurrant: qꝛ Jnno. vt dixi hic videtur sentire qđ non. sed Lapus et Paulus videnꝝ velle cōtrarium. sed pro Jnno. potest alterari qꝛ quando exprimitur clausula sonans in monitionē: illa clausula si tibi constiterit vꝝ intelligenda ꝺm qualitatē clausule. ꝛ sic ꝺm subiectā materiam. arg. l. si vno. ff. loca. ꝛ per cōsequēs qđ tāꝙ bono viro. ꝛ sic etiā extraiudicialiter cōstare debeat seu sufficiat. Si aūt deficiat tertium ꝛ sic nō agitur de preiudicio tertij: vt qꝛ ordinarius collator forte episcopꝰ fuit ille qui dedit executionē ad prouidendū de bñficio: tunc licet prima duo cōcurrant videꝝ qđ non teneaꝝ assumere partes iudicis vt hic voluit Jnno. vnde videtur tunc mens fuisse dandi executorē qđ sufficiat etiam extraiudicialiter cognitionē habere sed poterit prouidere etiam non vocatis aliquibus nec audita etiā cōtradictione: ꝛ multo fortius hoc ꝓcederet si fuisset apposita clausula sonans in monitionem: sꝫ dictū fuisset si tibi constiterit. et sic videtur ꝙ hoc casu quādo deficit istud tertium qđ teneat ꝓuisio: ꝛ sic facta in nullo vocato: et etiā nulla cognitione premissa: dum tamē alꝭ adsit in veritate veritas clausule. nam alꝭ si contra veritatē clausule prouidetur ꝛ clausula sonaret in cōditionē prouisio esset nulla ꝓpter defectum potestatis: quam demū videtur habere subsistēte veritate clausule. ff. de verb. sig. in. l. cedere diem. ꝛ facit qđ habeꝝ in. c. prudentiam. de offi. deleg. de quo. j. dicetur. ꝛ sic ꝺm hoc non vitiabitur ꝓuisio hoc casu. ex eo qꝛ nō assumpsit partes iudicis: vel qꝛ non notauerit partes: vel nō adhibuerit cause cognitionem: vel qꝛ noluerit audire cōtradictores: sꝫ bene vitiabiꝝ si facta sit cōtra veritatem clausule. sꝫ Paulus in prealle. cle. cum ei quē. finaliter dicit ꝙ licet hoc casu quando deficit tertium non teneaꝝ vocare partes: nec cognitionē iudicialē adhibere tamen si nulla cognitione premissa etiam extraiudiciali procedat executor ad ꝓuisionē. ꝓuisio erit nulla propter defectū forme mādati. per quā videtur delegans voluisse aliquam cognitionem procedere ante ꝓuisionē. ꝛ ideo si nulla ꝓcessit vitiatur ipso iure qđ agitur velut factū nulla forma mādati seruata. de rescrip. cū dilecta. ꝛ. l. diligēter. ff. mandati. ꝛ istam opin. ego credo verā quando est apposita clausula si tibi constiterit vel clausula si repertus fuerit siue sit apposita clausula sonās in conditionē siue sonās in monitionē: qꝛ vtroqꝫ casu si nulla penitus ꝓmissa cognitione fiat ꝓuisio nō valebit qđ agitur vt est dictū. vt voluit Pau. secus si interueniret cognitio saltē extraiudicialis: qꝛ tūc teneret ex quo deficit tertium: licet alꝭ partes nō fuerint vocate. ꝛ idē videtur velle Pau. si non sit apposita clausula si tibi cōstiterit vel si repertus fuerit idoneus: sed tātummodo clausula sonans in conditionem: quia ꝺm eum si concurrat quod agatur

de preiudicio

de preiudicio tertij tenentur assumere partes iudicis: et si nõ cõcurrat preiudicium tertij: licet nõ teneatur assumere partes iudicis debet tamen saltem cognitionem extraiudicialem p̄mittere: sed certe in casu isto quando exprimitur clausula sonãs in conditionẽ: nec exprimitur clausula si tibi constiterit vel clausula si repertus fuerit: vr̃ tenenda opi. Inn. quã hic firmat. et etiã illam videt̃ tenere glo. in dicta cle. j. de offi. deleg. et sic vr̃ qd̃ nõ teneatur tũc assumere partes iudicis: etiã si agatur de preiudicio tertij. Itẽ etiã videt̃ qd̃ si non agitur de preiudicio tertij qd̃ licet non adhibeat cognitionẽ extraiudicialẽ qd̃ non vitiet̃ ex hoc prouisio. vt etiam voluit sentire hic Inn. licet bene faceret non ꝓcedere ad prouisionẽ: nisi prius habita aliqua cognitiõe super veritate clausule. facit qd̃ no. Inn. s. de trãsla. prela. in. c. circa fi. Et predicta ꝓcedũt nisi in rescripto esset clausula apposita vocatis vocandis vel moneas et inducas talis et c. q2 tũc ꝓpter formam rescripti debebit vocare et monere partes. vt not. Inn. j. de cõces. prebẽ. proposuit. et idem etiam qd̃ dixi quãdo ageretur de priuando aliquẽ possessione. facit qd̃ no. Jo. an. in addi. Spe. in tit. de peti. et possessorio. §. fi. circa fi. Et ex p̄dictis habes conclusionẽ an teneatur executor datus ad prouidendũ assumere partes iudicis. Aduerte tamẽ q2 eo casu quo dixi: qd̃ debet habere cognitionẽ sup veritate clausule videt̃ ꝙ sufficiat receptos esse testes: licet nõ sint publicati: q2 semp quo ad ip̄m recipientem satis sunt publicati. s. de testi. in. c. cũ clamor. cũ ibi not. et notauit Pau. in dicta cle. cum ei quẽ. vbi etiã dicit: ꝙ nõ est necessaria pronuntiatio super veritate clausule: q2 sufficit ꝙ ꝓcedat ꝓbatio: seu cognitio sup veritate clausule iudicialiter facte eo casu quo tenet̃ assumere partes iudicis: vel etiã extraiudicialiter eo casu quo nõ tenetur assumere. nã ꝓuisio seq̃ns satis declarat effectum probationis preambulis: et est effectus ipsi9 ꝓbationis. Sicut priuatio bñficij est effectus probationis delicti. s. de rescrip. inter ceteras. et c. olim. tamen meli9 esset ꝓnuntiare: vt sic clarius appareat. et sic dicũt dñi de Rota: ꝙ habet stilus curie qd̃ sup illo pronuntietur in sua cõclusi. cclxxxij. nam tunc facilius probat̃ de veritate clausule: et licet ex p̄dictis habeas quid tenendum. Tamen ꝓ clariori intelligentia modo scias. qd̃ Inn. in. c. proposuit. de conces. preben. aliter fuit locutus. nã ibi dicit qd̃ executor datus ad prouidendũ: licet non teneatur vocare partes: tamen debet admittere exceptiones que opponerent̃ cõtra rescriptũ: sec9 si opponerent̃ contra ꝑsonam impetrantis. demũ recitat aliã opi. ꝙ nõ debet admittere exceptiones cõtra ꝑsonã. aliter de accusa. accedens. et. xxv. q. ij. et sic non cognitio. et de causa pos. cum olim. et subdit ibi. ꝙ primũ dictum sustineri potest de iure stricto. sed Hosti. ibi tenet secũdũ cũ talis executor sit mist9: et ideo s̄m eũ legitime exceptiões debẽt admitti. nã ille semp sunt admittende: licet ꝑcise scribat̃. s. de offi. dele. c. ex parte. Ipse vo Inno. in. c. de cetero. de re iudi. aliter dixit et siliter in. c. ad dissoluendũ. de despon. impu. nã in dictis locis videt̃ velle: qd̃ si nulla clausula est apposita sit mer9 executor: et sic non debeat aliquas exceptiones audire: sec9 q̃n clausula est apposita. et plus voluit Innoc. in. c. de cetero. qd̃ si aliqua sit apposita et verificata remanet mer9 executor: vt si mãdet̃ ꝓuideri de prebẽda si vacat. nã licet possit assumere cognitionẽ sup vacatione: et sic sup conditione apposita: tamen si de illa cõstet: postea remanebit merus executor: et nõ debebit exceptiones admittere. s3 Hosti. in. d. c. de cetero. et in. c. accepim9. vt ibi refert Jo. an. circa fi. ante gl. dicit: ꝙ talis executor d3 admittere exceptiões legitimas ꝯ rescriptũ. et ꝯ bñficiandũ alleg. de rescrip. cum adeo. et in. c. ad aures. et in. c. postulasti. et in. c. si proponente. et de offi. dele. pastoralis. §. q2 vero. et dictũ Innoc. s̄m eũ posset ꝓcedere q̃n papa exprimeret qd̃ nullã exceptionẽ admitteret: s3 istud nõ de facili ꝯcedit papa et rarissime. vt habet̃. s. de offi. dele. in. c. ex parte. el. ij. Itẽ posset ꝓcedere s̄m eũ q̃n papa scripsisset ꝓ aliq̃ sibi noto cui bñficiũ vacãs iam concessit et mãdat in possessionẽ bñficij poni. nam talis executor nõ habet prima facie admittere exceptiões. allegat not. de excep. cũ ecclesiastice. et de cau. pos. c. pe. et de accusa. accedens. et sic p3 qd̃ Hosti. tam in. d. c. proposuit. q̃ in. d. c. de cetero. q̃ etiã in. d. c. accepim9. indifferenter tenet cõtra Inn. et vult ꝙ licet nõ teneatur executor vocare partes: nisi aliud in rescripto exp̄sse cõtineretur: tñ si opponant̃ exceptiones legitime cõtra rescriptũ vel contra bñficiandũ deberẽt admitti: al's esset iusta causa appellandi. et istam opi. sequebatur do. Pet. de ancha. in. d. cle. j. de offic. deleg. sed stilus curie illam non approbat: s3 poti9 illã Inn. q2 nõ artatur ad admittendas illas exceptiones nisi in casibus. ex quib9. s. dixi. vt no. Compo. in decre. capitulũ. s. de rescrip. et ibi per Jo. an. post glo. in v. sed nunqd. vbi etiam recitat Cõpo. qd̃ sic mãdauit papa suo tẽpore in curia seruari. Innoc. vero in. c. dudũ. el. ij. in ver. litis cõtestatione. vr̃ velle qd̃ executor ad ꝓuidendum debeat admittere exceptiones legitimas. alleg. s. de rescrip. cum adeo. et. c. constitutus. et. c. capitulũ. et facit bñ eo. ti. postulasti. et. c. si ꝓponẽte. nõ tenet̃ tamẽ facere litẽ contestari: vt ibi dicit. de quo vltimo dicendũ vt hodie habetur in cle. ij. de iudi. iuncta cle. sepe. de verb. sig. et inferius tanget̃. et istã opi. qd̃ debeat admittere exceptiões legitimas tenuit Hostiẽ. vt superi9 dixi. et etiã. d. Pe. de anc. potissime. q2 cũ iste executor videat̃ missus ex quo põt assumere ꝑtes iudicis: vr̃ quod debeat admittere exceptiones legitimas. per id qd̃ habet̃ in. c. pastoralis. §. q2 vero. s. de offi. deleg. et in. l. a diuo pio. §. si sup rebus. de re iudi. nã sicut ibi dicit̃ qd̃ missi executores quo ad alia deputati quã quo ad bñficia debẽt admittere exceptiões legitimas. vt p3 ex not. in dictis iurib9. et maxime i. d. §. q2 vo. ita eadẽ rõne vr̃ ꝙ hic debeat admittere. sed volendo sustinere opin. Inn. et cõem potes dicere. l3 do. Ant. hic nõ tangat: ꝙ aliud est in executore dato ab illo qui nõ poterat procedere sine ordine iudiciario in eo qd̃ cõmittit executori. nam tunc habet locũ qd̃ no. in. d. §. q2 vo. aliud aũt est in executore dato ad prouidendũ de bñficio: q2 cõmittens potestatẽ executorĩ nõ tenebat̃ in ꝓuisione facienda de bñficio iudicialiter procedere. et ideo idem fit in executore ab eo dato. arg. c. sup literis. ad fi. s. de rescrip. de quo etiã tetigi in. d. cle. j. de offi. deleg. ¶ Itẽ potes respondere ad. c. cũ adeo. et. c. cõstitut9. et alia preallega. qd̃ in illis scribebatur ordinario collatori qui nõ tenetur prouidere si habeat legitimã exceptionẽ cõtra rescriptũ hic aũt loquimur de executore dato ad ꝓuidendũ. Secũdo etiã dici potest ꝙ in dictis iuribus loquit̃ de effectu literarũ: an sint valide vel non si reperiantur subreptitie: nõ autẽ loquitur de potestate executorum: seu de modo ꝓcedendi per executorẽ. nã ille interdum vr̃ facere ꝓcessum etiã ꝯ veritatẽ: seu nõ obstante qd̃ rescriptum sit subreptitium. facit prealleg. decre. capitulum. et eo. tit. cõstitutus. sed forti9 obstat opi. Inn. et cõis qd̃ habetur i. c. dilecto. j. de appel. vbi videtur qd̃ si executor nõ admittat exceptiones legitimas et oblata sit probatio. nã sic d3 suppleri illud capitulum. s. qd̃ oblata fuit ꝓbatio. vt ibi tangit glo. per. c. interposita. eo. tit. ꝙ tunc si appellat̃ iustificatur appellatio ex eo q2 nõ admisit exceptiones: et tamẽ si non teneretur admittere sicut nõ tenetur q̃n extraiudicialiter procedit̃: q2 extra iudiciũ non sunt ꝓbationes nõ iustificaretur appellatio nisi docto de veritate exceptionis s̄m no. in prealleg. c. interposita. et Inn. s. de elec. cũ nobis olim. et. c. cũ inter canonicos. et facit qd̃. j. dicam circa quartũ mẽbrum. istud cõtrarium tetigit Cõposte. in decre. capitulũ. s. de rescri. et ibi ꝑ Jo. and. post gl. in v. s3 nunqd exceptiones. et finaliter respondet: qd̃ ibi loquit̃ in executore dato ad cõpellẽdũ: ideo in compulsione fienda requiritur cause cognitio: q2 nõ debet fieri nisi causa cognita: et ideo debet iudicialiter procedere et admittere exceptiones legitimas: sec9 dicit in executore dato ad ꝓuidendum. Et nunquid autẽ hoc indistincte procedat statim tangã: sed aduerte añq̃ hoc declarẽ qd̃ Inn. in ꝑalleg. c. ꝓposuit. de conces. prebẽ. posuit duas alias opi. in hac materia vltra predictas vna fuit: ꝙ executor datus ad ꝓuidendũ sit mer9 executor: nisi adiecta clausula ꝯdictionis ꝑ cẽsurã ecclesiasticam cõpellendo: nã tũc poterit summariã cognitionẽ adhibere: tamen s̄cd̃m eũ etiã illa omissa prouidere: q2 illa non est oĩno de substãtialibus prouisionis subdit tamẽ qd̃ in cõpulsiõe bñ requiret̃ cause cognitio. nihil allegat s3 Joan. and. alleg. ad hoc vltimũ. c. licet episcopus. el. ij. de preben. in. vj. Et hoc dictũ de cõpulsione tene mẽti ꝓpter id qd̃. j. dicã alia fuit opi. quã ibi ponit in gl. magna. circa fi. ꝙ si est executor dat9 ad ꝓuidẽdũ sit merus executor: si aũt scribat̃ qd̃ in alio prouideat: et in defectũ datur executor ad prouidendũ tunc nõ debebit executor prouidere: nisi causa cognita. allegat qd̃ habetur in simili de rescrip. ab excõicato. sed de isto dic vt tangitur in. c. si soli. in nouella. et ibi consueui tangere de cõces. prebẽ. in. vj. et bene facit qd̃ no. in simili in. d. c. ab excõicato. Cõposto. in prealleg. decre. capitulũ. vt ibi refert Jo. and. post gl. in v. s3 queritur an executor ad prouidẽdum. et v. si. s3 nunquid exceptiões. cõcludit simpliciter ꝙ executor dat9 ad prouidendum põt assumere partes iudicis si vult. Itẽ ꝙ nõ tenetur admittere exceptiones si nõ vult adeo qd̃ si apponant̃: et nõ admittat et propter hoc appelletur nõ retractabitur ꝙ est gestum nisi doceatur de veritate cause appellationis: et si pars obtulerit probationes: q2 q̃n extraiudicialiter proceditur nihil releuat obligatio probationũ cum ille nõ habeant fieri extra iudicium sed in iudicio: et sic dicit seruari in curia. et no. bene ꝙ simpliciter loquitur. et sic non distinguit: an nulla clausula sit inserta: an vero aliqua: nec etiam facit differentiam an sit clausula sonans in conditionem vel monitionẽ: vel an sonet in veritatẽ facti an vero in cognitionẽ iudicialem. et sic nõ videtur sequi opi. Inn. hic positã et de facto executore multũ innitũtur huic opi. Cõposte. tamen rationabilis videtur opi. Innocen. hic posita ¶ Item aduerte q2 cõtra opi. Cõpo. fortiter facit prealleg. c. di-

lecto. de appel. Sed ipse respondet vt. s. tetigi. qd ibi loquit in executore dato ad cōpellendū hic in dato ad prouidendū. nam in cōpulsiōe vt dixi necessaria videt cause cognitio. et istud etiā tenuit Spec. post Cōposto. in ti. de act. et peti. §. sup actionib⁹. ꝟ. sꝫ qd si anteꝗ. et pro isto etiā dicto facit qd not. Inno. in. d. c. proposuit. qd. s. proxime recitaui. sed aduerte qꝛ Inno. videtur velle contrariū in eo. c. proposuit. vbi aperte decidit qd si detur executor vt faciat alicui assignare beneficiū qd iste est mer⁹ executor et qd statim pōt mandare qd assignetur beneficiū: et qꝫ nisi assignetur sit excōicat⁹ qui debet assignare. Cōposto. in decre. mandatū. de rescrip. vt ibi refert Joan. and. post glo. in ver. sed qualiter formabit. dicit qꝫ executor datus ad cōpellendū audiet exceptiōes legitimas: sꝫ si obijciat nō legitime vel etiā legitime: sed nō pbent poterit pcedere ad ꝯpulsionē etiā alia nō lata sententia: licet alias vbi assumat partes iudicis ferenda sit sententia que ferri non debet lite nō cōtesta. sꝫ de ista cōtestatione dic meli⁹ vt in cle. ij. de iudi. do. Ant. hic videt velle qd si sit datus ad cōpellendū post prouisionē iam factam: vt qꝛ papa contulit canonicatum et ad executorē mādauit illum recipi in canonicū tunc ex quo pcedit prouisio erit merus executor et nulla admittet exceptio. per id qd habet de accusa. accedēs. et. j. de appel. cōstitutus. ideo non tenetur tunc partes iudicis assumere: nec exceptiones admittere licet possit si velit saltē. vt superiori referat per id qd no. Inn. de despon. impu. ad dissoluendū. et in. d. c. pposuit. Si aūt sit datus ad cōpellēdum respectu tertij possidētis bñficiū: et sic ad finē vt ille spolietur: tunc dicit qꝫ oportet qd partes iudicis assumat: et exceptiones legitimas admittat et citet etiā partes: qꝛ nō est auferenda possessio sine cause cognitione. de prebē. licet episcopus. in. vj. et sic itelligit qd no. Cōpo. in. d. decre. capitulum. ver. sed nunqd exceptiōes. et qd no. Spe. in dicto vsi. sꝫ quid si ante. vbi dicit executorē ad cōpellendum sine cause cognitiōe per executionē vel aliter nō debere aliquē compellere. allegat etiā qd not. Joan. an. in ti. de peti. et pos. §. fi. circa fi. in addi. Spec. et qd not. Innoc. j. de priuile. cum olim. in ver. per portarium. et facit etiam qd notauit Inno. in. d. c. pposuit. in eo qd superius recitauit de cōpulsione. nam sic videt dictum Inn. ibi intelligere Jo. and. dum alleg. c. licet episcopus. de preben. in. vj. qꝫ proprie loquitur quando agitur de auferēda alteri possessione. et sic transit hic do. Ant. et si pōderes videtur innuere a cōtrario: qd si datus sit executor ad cōpellendū nō facta prouisione: et sic quando datur vt faciat puideri qd tūc non debeat illud fieri sine cause cognitiōe licet istud non exprimat. sed hoc clare fuit de mente Cōpost. in dicta decre. capitulum. in dicto ꝟ. sꝫ nunqd exceptiones. et vꝫ casus in. d. decre. dilecto. de appel. et sic non videtur qd nō procedat dictum Inno. in preallega. c. proposuit. inquantū dicit qꝫ executor dat⁹ vt faciat alteri prouideri est merus executor: et sic videtur qd non debeat pcedere ad executionē nisi admonitiōe pmissa. vt. j. de sen. excōi. sacro. et si apponant exceptiones legitime videtur qd teneatur illas admittere et earū probationes si offerantur: et sic quātum ad hoc iudicialiter procedere: als si opponatur exceptio legitima et offerat probatio si non audiatur: et propter hoc appellet hoc ipso erit iustificata appellatio: sicut cōtingit i qualibet alia appellatione. vt in. d. c. dilecto. de appel. et eo. tit. interposita. si tū admiserit exceptionē et audiuerit probationes et non fuerit probata poterit procedere ad cōpulsionē: etiā alia nō lata sententia. vt voluit Cōposto. in dicta decre. mandatum. in versi. sꝫ qualiter formabit. et sic quo ad illud vt ferat sententia non teneatur assumere partes iudicis: qd tene menti et bñ facit qd. j. tangetur. et qd not. ipse Inn. in. d. c. proposuit. vbi dicit qd si cōstet executori possessorem non habere ius in beneficio. Et cōstiterit sibi auditis partibus in forma iudicij nō tenebit ferre sententiam diffinitiuam: sed poterit precipere qd de possessione discedat. ¶ Et per predicta patet quid tenēdū in executore dato ad cōpellendū: et etiam quid in executore dato ad prouidendū. tamen do. Ant. hic dicebat: qꝫ si datus sit ad prouidendū nulla clausula inserta: vel inserta clausula sonante in monitionem: licet de iure non teneatur vocare partes: tamē deberet exceptiones legitimas admittere si opponātur saltē vt superiori referret. practica tamē non admittit fm eum. vt dicit Composto. in prealleg. decre. capitulum. si autē exprimatur clausula sonās in conditionē: tunc si non tangitur preiudicium tertij: satis putat idē qd in precedenti membro: si autē tangatur preiudiciuꝫ tertij: tūc debet assumere partes iudicis et partes vocare. et sic itelligit Inn. hic: et sic dicit residere glo. in dicta cle. j. de offi. delega. nec facit differentiā an dicatur si constiterit vel dicatur si est de tali vico: qꝛ dicit se non videre in hoc differentiā: qꝛ vtrobiqꝫ videtur referre ad cognitionē executorū: licet apertius hoc faciat qñ dicitur si hoc tibi constiterit: et ideo tūc multo fortius debet exceptiones legitimas admittere: et hec conclusio sua hic dicēs predicta vera nisi in literis esset apposita clausula qd citet et moneat vel īducat vel apposita sit clausula vocatis vocādis: qꝛ tūc clarū est qꝫ dꝫ vocare ptes. et hoc casu fm eū nō possunt tales executores pcedere extra locū in quo sunt deputati cū sint executores et iudices. p decre. statutū. §. in nullo: de rescrip. i. vj. et no. qd domini de Rota sua cōclusione. cccxiij. et idē dicit si ratione subiecte materie mēs fuerit pape qd iudicialiter pcedat: vt si mādetur ordinario vel alteri: qd si titius tenuit et possedit decanatum et prepositurā quorū vtrūqꝫ curā habet animarū annexam cōtra decre. execrabilis. Joā. xxij. et contra. c. de multa. de prebē. qd tunc si est ita. cōferat seio ipsam ppositurā. nam tūc arctat assumere partes iudicis in purificando si tenuerit cōtra decre. execrabilis. vel dictam decre. de multa. et hoc tenet Jo. an. i addi. Spe. sup dicto tit. de peti. et pos. §. fi. et hoc qꝛ agit de possessione auferēda tertio ergo et p ea que habent in decre. licet episcop⁹. de preben. lib. vj. et qꝛ agitur de gratia facienda et non iam facta. et istam rationē tangit hic do. Anto. et etiā Joā. an. in dicta additiōe. sꝫ certe pfunctoria videtur ratio: qꝛ qñ dat executor ad puidendum de beneficio agitur de gratia faciēda: et tamē regulariter nō tenetur assumere partes iudicis. ¶ Quid aūt si detur executor in literis de iustitia que emanāt fm formā decre. cū fm apostolum. j. de prebē. et. s. de eta. et qualita. accipimus. do. Ant. hic dicit: qꝫ nō habet necesse assumere partes iudicis: sed pōt se extraiudicialiter et de innocētia impetrātis informare: qꝛ cū als fuerit examinatus: vt patet in dictis iuribus non exigitur psentia: qꝛ solū habet fieri inquisitio extraiudicialis de moribus et vita qd fieri poterit in loco vbi est cōuersat⁹. vt. s. de elect. postꝗ. et. s. eo. quosdā. et. c. quanto. et hoc tenēt dñi de Rota in sua cōclusiōe. cclxxxij. et Pau. in dicta cle. cū ei quē. et dicūt etiā predicti: qd nō erit purificatio facta instante attinēte bñficiati in eius absentia. allegat not. de preben. accedēs. et. c. si tibi absenti. lib. vj. et per hoc habes expeditū scdm articulum an valeat qd qñ executor deputatus ad bñficia teneatur assumere partes iudicis. in quo vides conclusionē dñi Ant. qꝛ non videt bona inquātum intelligit Inn. qd velit nō esse differentiā an dicatur, si tibi constiterit an vero si est de tali vico. nam certe Inn. hic expresse tenet oppositum. et glo. etiam in. d. cle. referēdo verba Inn. videtur etiā istam opi. Inno. approbare. et licet dicat: qd non videt rōnē diuersitatis tū meo iudicio satis patet intuenti: qꝛ clausula si tibi ꝯstiterit sonat in iudicialē indaginē: sed illa si est de tali loco sonat in simplicem veritatem facti. fateor tū qd Pau. in dicta clemen. cum ei quē. quādo apponitur clausula sonans in conditionē non videtur facere differentiam inter predicta. et sic videtur tenere idem qd do. Ant. sꝫ rationabilior videt opi. Inno. Sed aduerte qꝛ pro do. Ant. et Pau. potest allegari primo qd habetur in. c. olim tibi. et. c. ij. s. de rescrip. vbi per clausulam si est et sic que sonat in veritatē facti vꝫ mandari cognitio: sꝫ potes dicere qd ibi loquit in rescripto ad lites in quib⁹ quidē litibus etiā per papā ex ordinata potestate non debet procedi sine cause cognitiōe et parte nō vocata. s. de cau. posses. in. c. j. et. ij. q. j. nos in quemꝗ. et. l. fi. C. si p vim vel alio mō. hic autē in rescriptis ad bñficia in quib⁹ quidē beneficijs collator pōt non precedente alia cognitiōe extraiudicialiter ꝯferre. secūdo videtur facere p opi. predictorum: qꝛ ex quo data est potestas sub cōditiōe videt qꝫ nō possit quis vti potestate: nisi primo sit certus de veritate conditionis: et sic de sua potestate. et psertim cū conditio cōsistit in facto alieno in quo in dubio psumitur ignorātia. l. fi. ff. pro suo. et no. s. de rescrip. ab excōicato. et ideo videtur qd nō possit procedere virtute mandati nisi prius agnito de veritate conditionis. per id qd habet in. c. prudētiā. de offic. deleg. in prin. vbi si tres dantur iudices cū clausula: qꝫ si omnes interesse non poterūt duo ex illis mādatum apostolicū exequantur: non videntur posse duo procedere. tertio īpedito si non constet eis de impedimēto. ad idē qd not. Bar. in. l. multū. ff. de cōdi. et demō. posses dicere primo qd dicta iura loquunt in rescriptis ad lites nōs in rescriptis ad bñficia. Scdo potes respōdere qd vbi subest veritas cōditiōis videtur qd possit mādatarius procedere ad executionē mandati si putat cōditionē verā licet aliter nesciat. vt not. Jo. an. sup regula. cū qui certus. de reg. iur. in. vj. nec obst. c. prudentiā. qꝛ non habet locū quando est impedimentum necessarium: et sic non cōsistens in volūtate impedimēti: sꝫ in alijs impedimētis. vt not. Jo. an. sup dicta regula. eum qui certus. et ideo cū cōditio illa si est de tali loco non pendeat a potestate alicuius: sed a mera veritate facti videt qd sufficiat illā in veritate subsistere et hoc putet mādatarius: licet aliter nesciat veritatē. et ad. l. multum. de condi. et demon. posset responderi qꝫ ibi loquitur in aditione hereditatis in qua qs dꝫ esse certus anteꝗ adeat. facit qd habet in. l. si quis extraneus. §. j. et. l. eum qui. ff. de acqui. here. et qd no. Jo. an. sup dicta regula. eum qui. posset etiam responderi ad. l. quero. ff. de eo q p tu.

qd ibi

qd ibi ille qui erat dat⁹ tutor ignorabat se datum.ꝛ sic omnino ignorabat fundamẽtum sue potestatis hic autẽ sciebat se datũ licet sub conditione. Bart.in.d.l.tenet qd in casu.c.prudentiã. non valeat processus:nisi sciuerit impedimẽtũ alij college ipsi⁹ tertij ꝑ quod multum videtur facere ille tex.indistincte loquẽdo.et sic indistincte videtur intelligend⁹ articulus decre.qꝛ circa.de priuile.ꝛ.l.de pretio.ff.de publi.pro ipso etiã facit qd habetur in.l.hec autẽ.§.j.ff.ex quib⁹ cau.in pos.eatur.vbi non vꝫ valere processus fact⁹ per iudicẽ ꝯtra contumacẽ nisi habuerit notitiam contumacie.ꝛ ideo forte de iure verior est intellectus Bar.et si tenemus illum.tunc oportet dicere qd habet locũ in rescriptis ad lites.sed sec⁹ in rescriptis ad bñficia si volum⁹ sustinere opi.Inn.alr̃s oporteret fateri opi.Pau.ꝛ do.Ant.ꝓcedere. ¶ Aduerte tamẽ ꝙ licet tenemus qd quãdo est apposita clausula si est de tali loco qd sit necesse qd ille cui daꝛ mandatũ sciat veritatem clausule vt possit procedere:tamẽ satis puto ꝙ sufficeret qualitercũqꝫ constaret ipsum scire.per ea que habenꝛ in.d.c.prudentiam.etiam si sup hoc non premiserit cognitionẽ. et sic sufficeret qd sciret vt homo:ꝛ si non vt iudici sibi cõstaret: secus tamen esse dicendũ si esset apposita clausula si per inquisitionẽ tibi constiterit qd sit de tali loco:qꝛ tũc nõ sufficeret scire veritatem clausule:nisi constet ꝙ fecerit super hoc inquisitionẽ propter formam mandati a qua non est recedendum.de rescrip. cum dilecta.ꝛ de restitu.spo.pisanis.licet non esset necesse ꝓnũtiari sup veritate clausule:ꝫ sufficeret et constare de ipsius veritate per inquisitionem factam.vt nota.Pan.in dicta cle.cum ei quem.et sic etiam saltem ipso respectu remaneret aliqua differẽtia inter clausulam si est de tali loco:ꝛ clausulam si tibi ꝑ inqsitionẽ cõstiterit ꝙ sit de tali loco. ¶ Tertio videꝛ obstare qd habetur in dicta cle.cum ei quẽ.sed potes respõdere qd ibi nõ est clausula sonans in veritatem facti:sed in iudicialem indaginẽ: qꝛ ibi dictum fuit si per inquisitionẽ repertus fuerit vite laudabilis ꝛ cõuersatiõis honeste.Nota tamẽ bene qd talis clausula nõ dicitur sonarẽ in monitionẽ:ꝫ in cõditionẽ:vt ibi expresse vult litera:ꝛ tamẽ erat apposita conditio si repertus fuerit vite laudabilis ꝛ cõuersationis honeste:que sonat in idem ꝙ illa si sit idoneus quo ad mores que tacite inest ꝛ ꝗ in dubio ꝓsumiꝛ. vt hic patet ꝛ.l.cũ pater.§.rogo.de lega.ij.ꝛ not.gl.in.l.si vero. §.qui ꝓ rei.ff.qui satisda.cog.ꝛ tamẽ ex quo est apposita clausula sonans in iudicialẽ indaginẽ reputatur dispositio cõditionalis:adeo qd si ꝓcedatur nõ seruata forma mandati non valet qd agitur:ꝛ sic si ꝓcederetur ad prouisionẽ nulla precedente inquisitione licet reuera esset vite laudabilis ꝛ cõuersatiõis honeste non tñ valeret ꝓuisio propter defectuꝫ forme non seruate.arg. c.cũ dilecta.de rescript.cũ si.ꝛ hoc exꝓsse tenuit Pan.in.d.cle. cum ei quem.licet dicat ꝙ qñ agitur de preiudicio tertij debeat precedere inquisitio vt iudicialis ꝛ sic parte vocata:sed vbi nõ agitur de preiudicio tertij sufficit inquisitio etiã extraiudicialiter facta.et sic videtur ſm predicta ꝙ quando apponitur clausula sonans in iudicialem indaginem etiam si exprimatur clausula ꝗ alias sonat in monitionẽ ꝙ nihilominus censeatur sonare in cõditionẽ.vt patet in terminis dicte cle.cum ei quẽ.nã ꝫ tacite insit etiam si nõ exprimaꝛ clausula si est vite laudabilis ꝛ conuersationis honeste.ꝛ sic si est idoneus quo ad mores:tamẽ exprimitur aliter quã insit quãdo dicitur si ꝑ inquisitionẽ repertus fuerit vite laudabilis ꝛ cõuersationis honeste.nã tacite inerat respectu veritatis facti hic aũt exprimiꝛ sub iudiciali indagine.et per hoc videreꝛ dici posse qd qñ apponitur clausula sonans in iudicialẽ indaginẽ nõ sit differentia siue apponaꝛ super conditione sonante in monitionem siue super conditione sonãte in conditionem.qd tenuit Pau.in.d.cle.cum ei quẽ.licet vt s.tetigi.Inno.hic restringẽdo se ad exemplũ ponit de clausula si tibi cõstiterit qd sit de tali loco videaꝛ aliud sentire.forte etiã posset dici qd Inn.non põderauit illud exemplũ:sed poti⁹ clausula si tibi constiterit propter [illegible]tionẽ quã posuit que cõcernit dictam clausulam si constiterit etiã si sit adiecta conditioni sonanti in monitionẽ.nam dicit qd tũc qꝛ non potest sibi cõstare nisi ꝓsentib⁹ partib⁹ discutiatꝛ:ideo tunc teneꝛ iudicialiter ꝓcedere. ¶ Ultimo videꝛ obstare qd habeꝛ in.c.accepim⁹.de eta.et qualita.vbi videtur qd admitti debeãt exceptiones etiã in forma pauperum seu in literis de iustitia:sed potes dicere qd ibi scribebatur ordinario collatori qui nõ teneꝛ ꝓuidere si habet legitimas exceptiones.et loquitur ibi in executore dato ad compellendũ q nõ debet cõpellere habentẽ exceptiones legitimas. vt in.c.dilecto.de app.ꝛ superi⁹ etiã dixi:ꝛ ꝑ hoc sit expeditus
10 secundus articulus. ¶ †Circa tertium articulum vꝫ qualis dꝫ esse processus executoris quando assumit partes iudicis.cõcludit Inn.qd ꝓcedere poterit de plano:nec erit necessarius libellus:nec litis cõtesta.ipse tñ de hoc dubitauit in.c.dudum.el.ij. super verbo cõtestationẽ.s.de elect.sed hodie hoc est expeditũ per cle.ij.de iudi.iuncta cle.sepe.de verbo.sig.nam in istis bñficialibus ꝓcediꝛ sine strepitu et figura iudicij:vt patet in dicta cle.ij.de iudi.ꝛ ideo seruari poterit forma cle.sepe.de verb.sig. ꝛ hec vera vbi assumpsit partes iudicis eo casu quo teneꝛ assumere quod qñ sit dixi in precedenti articulo:sed vbi voluntarie assumpsit partes iudicis vbi nõ tenebaꝛ.tunc dicit hic Inn.qꝛ ex quo assumpsit partes iudicis debet vt iudex procedere.ꝛ sic si opponatur exceptio legitima puta qd cõditio nõ est vera vel alia legitima et offeraꝛ probatio ꝛ non audiatur excipiens poterit appellare ex eo:qꝛ cũ ꝓcederet vt iudex non seruat ordinẽ iudiciarium.refert tamen qd alij dicunt ꝙ ex dicta causa nõ poterit appellare:vcꝫ ex eo qꝛ non seruat ordinem:ex quo nõ tenebatur seruare:ꝛ sic solũ ad instructionẽ recipiebat informationem:et sic non erit etiam necessaria sententia:ꝫ alr̃s esset sec⁹.l. de qua re.ff.de iudi.ꝛ.s.de cau.posses.cum super.ꝛ in ista opin. vꝫ residere Inn.ꝛ gl.in dicta cle.j.de offi.delega.sed do.Anto. plus placet precedẽs opi.ex quo assumpsit ptes iudicis.Paulus tñ ſm eum indistincte sequitur secundam:et qd non sit necesse pronuntiare super conditionib⁹ clausule vel purificationibus earũ:ꝛ sic sufficit qd sequatur collatio ꝛ qd cõstiterit ei de purificatione:qꝛ collatio est finis ꝛ diffinitio ꝓbatiõis sicut priuatio est finis delicti probati.s.de rescrip.inter ceteras.et.c.cũ olim.de dolo ꝛ cõtu.ꝛ.c.veritatis.ꝛ sic satis dicitur pronũtiare quantum ad effectũ.et per hoc non ob.d.l.de qua re:vtile tamẽ esset super hoc pronuntiarẽ vt sic postea nullatenus possit negari.s.de elec.dilecti.ad fin.vt not.Pau.in.d.cle.cum ei quẽ.ꝛ dñi de Rota sua cõclusione.cclxxxij.vbi etiam dicũt ꝙ si seruat stilus curie qd ꝓnuntietur.Dicit tamen do.Anto.ꝙ per talẽ ꝓnuntiationem non videꝛ assumere partes iudicis:sicut dicit de electo in arbitruꝫ ꝛ arbitratorẽ qui habet vtrãqꝫ potestatẽ:vcꝫ vt arbiter ꝛ arbitrator ꝛ aliquos actus potest facere vt arbiter: etiam aliquos vt arbitrator.alleg.not.per Hosti.de iureiuran. quintanallis.ꝛ no.qd videꝛ sentire Pau.qd etiam quando iudicialiter proceditur etiam si teneatur sic ꝓcedere nõ sit necesse exprese pronuntiare super veritate clausule:sed sufficiat tacite procedendo ad executionẽ vel prouisionẽ mãdati.ꝛ istud etiaꝫ vꝫ voluisse Cõposito.vt refert Jo.and.in decre.mandatũ.post gl.in vᵒ si.formabit autẽ.vbi loquiꝛ in executore dato ad cõpellendum qui etiã ſm eum tenetur assumere partes iudicis appa rente cõtradictore qui opponeret exceptiones legitimas:vt superius dixi.ꝛ tamẽ dixit ꝙ nõ tenetur sup illis ꝓnuntiare sꝫ dicit tamẽ ꝫ alr̃s vbi ꝓcedat vt iudex videaꝛ qd debeat ferri sententia:ꝛ sic videtur quodãmodo sibi cõtrarius:ꝫ potes saluare dupliciter primo vt intelligaꝛ dum dicit licet vbi alr̃s procederet vt iudex sup.qꝛ nõ sit executor:sed mer⁹ iudex qd non est in casu de quo prius loquitur vel expone dum dicit videaꝛ sup. prima facie ꝫ non est necesse in casu proposito tu potes cõcludere ꝙ eo casu quo teneꝛ assumere partes iudicis:qd qñ sit dictũ est.s.in precedenti membro debet iudicialiter procedere ſm formam.d.cle.sepe.forte tamẽ non tenebitur ꝓnuntiare sup veritate exceptionum ꝛ conditionis:per ea que.s.dixi.ꝛ ꝑ id etiam qd nota.idẽ Inn.in.c.proposuit.de cõces.prebẽ.in glo.magna. circa fi.vbi dicit ꝙ qñ cõstat possessorem non habere ius in bñficio potest etiam non lata diffinitiua fieri preceptũ ꝙ dimittat possessionẽ:ꝛ tamẽ cõstat qd in auferẽda possessione teneꝛ assumere partes iudicis ꝛ iudicialiter ꝓcedere:qꝛ ad hoc etiã teneꝛ ordinarius.de prebẽ.licet eps.in.vj.si autẽ non tenebatur assumere tunc potes cõcludere ꝙ aut exꝓssit se velle iudicialiter ꝓcedere seu assumere ptes iudicis sup ipso negotio:et tunc videꝛ ꝙ debeat iudicialiter ꝓcedere ſm formam.d.cle.sepe.ex ꝗ illã viã elegit nec videtur posse variari cum variatio sit prohibita saltẽ in personis ecclesiasticis de iure pa.cum autẽ.ꝛ in clemen. cum illustio.de renuntia.si autẽ nihil dixit sed processit in aliquo actu iudicialiter nõ teneꝛ in alijs procedere ex quo sunt act⁹ separati.per id qd nota.gl.in cle.sepe.in ver.partibus.de ver.sig. ꝛ quod nota.Hosti.in.d.c.quintanallis.ꝛ hec sufficiant de tertio. ¶ †Circa quartum an sit aliqua differentia inter ꝓcessum factũ qñ assummit partes iudicis ꝛ quando nõ assumit.ꝯcludit 11 qd sic.nã primo est differẽtia:qꝛ qñ processit nõ assumẽdo partes iudicis ꝓuisio censebitur extraiudicialis.et ideo poterit retractari etiã post decẽ dies:et etiã sine appellatione si facta sit ꝓuisio ꝯ veritatẽ clausule vel facta sit indigno:qꝛ non transeũt actus extraiudiciales in rem iudicatã.facit qd not.j.de app.cõstitut⁹.ad fi.el.ij.ꝛ.s.de cau.pos.cũ olim.posset etiaꝫ appellari infra decẽ dies ꝛ appellatio deuolueret:sed nõ suspenderet:ex quo sit ab actu extraiudiciali.vt patet ex not.in.d.c.cõstitutis. sed vbi procedit executor assumẽdo partes iudicis:tunc nisi appelletur a prouisione in decem dies sit preiudicium volenti contradicere prouisioni.per ea que habentur in.c.cum dilecti ad fi. s.de elect.qd intelligit Inn.quando partes fuerunt presentes

vel absentes ⁊ nõ vocate si cum primum sciuerit per factã ꝓui-
sionem non appellauerit infra decẽ dies a tpe scientie. facit. l. ab
eo. C. quõ et qñ iudex. si autem fuisset pars vocata et contumax
nõ audiretur etiam appellando. l. ⁊ post edictum. §. fi. ff. de iudi.
⁊. ij. q. vj. § autem. ⁊. §. sunt etiam quorũ. ⁊. xxiiij. q. iij. de illicita.
intellige istud vltimum. lꝫ Jo. an. ⁊ Innocẽ. non dicant: nec do.
Ant. quãdo pars fuit vocata ⁊ personaliter inuenta vel constat
ꝙ habuerit notitiã perẽptorij. per ea que habentur in. l. ex con
sensu. §. fi. ff. de appel. ⁊ in cle. si ante. de dolo et cõtu. secꝰ si solũ
fuisset pars citata ad domũ ⁊ nõ habuisset notitiam citationis
peremptorie: qꝛ tunc posset appellare infra decẽ dies a tempo-
re sciẽtie late sentẽtie. vt. d. l. ab eo. ¶ Item aduerte inquãtum
Inn. voluit: ꝙ si pars fuit absens ⁊ non vocata ꝙ tunc preiudi-
cat sibi si nõ appellat cum primũ sciuit: nã istud non videt verũ
quando assumpsit partes iudicis: qꝛ vbi proceditur iudicialiter
nõ valet ipso iure ꝙ non sit parte citata. l. de vno quoqꝫ. ff. de re
iudi. ⁊. s. de maio. ⁊ obe. iter quatuor. do. Ant. ad qõ etiã alleg.
not. in Spe. de acti. ⁊ pe. §. super actiõibus. vsi. sed qualiter for
mabit. ¶ Item aduerte qꝛ quãdo procedit vt merus executor
si appellet ex eo qꝛ nõ cognoscit de veritate implementi condi-
tionis a primo nõ est legitima: secus si appellet ex eo: qꝛ exequit
contra intentionẽ cõmittentis: qꝛ ille cui vult prouidere nõ est
dignus: naꝫ tũc appellatio erit legitima tñ qꝛ fit ab actu extra-
iudiciali non retractabitur ꝙ erit gestũ nisi probetur ꝙ sit indi-
gnus ille cui est ꝓuisum. ꝑ id qõ habet. s. de elect. cũ inter cano-
nicos. et qõ dixi nõ esse appellationẽ legitimã quando fit ex eo:
qꝛ non cognoscit de veritate implementi cõditionis videt pro-
cedere quando est appositã clausula sonans in veritatem facti:
secus si dictum fuisset si tibi ꝯstiterit vel si per inquisitionẽ rep-
tus fuerit idoneus vel qõ sit de tali loco: qꝛ tunc eo casu quo te-
neret assumere partes iudicis saltẽ de se extraiudicialiter infor
mare: alˀs qõ agit est ipso iure nullũ velut factũ contra formam
mandati. vt satis potest colligi ex dicta cle. cum ei quẽ. de ꝯces.
prebẽ. ⁊ ideo hoc expresse tenet Pau. vt superius dixi. ¶ Iteꝫ
est alia differentia: qꝛ vbi executor assumit partes iudicis: tũc si
opponitur de dignitate eius cui debet prouideri: vel qõ nõ est
de vico oriũdꝰ: ⁊ offert probatio si nõ admittitur offerẽs proba
tionem ⁊ appellat propter hoc iustificatur appellatio: ex eo qꝛ
fuit oblata probatio ⁊ non recepta: licet aliter nõ ꝓbetur veri-
tas exceptionis: qꝛ in actu extraiudiciali nihil operatur obliga
tio ꝓbationis: qꝛ non debet fieri extra iudicium, sꝫ corã iudice.
vt voluit Inn. in. d. c. cũ inter canonicos. et etiã in. d. c. interpo-
sita. ⁊. j. de his que fi. a maio. parte capi. c. j. ⁊ no. Spe. in. d. ti. de
act. ⁊ pe. §. super actionibꝰ. ver. sed quid si ante. et in Specu. de
appel. § nouissime. v. illõ qõ. ⁊ an in actu iudiciali sufficiat ver
balis oblatio an vero requirat realis, tangit ibi Jo. and. in ad-
12 di. Spec. ⁊ dixi plene in. c. ex parte. s. de testi. ¶ † Et ex ꝑdictis
no. duas principales differẽtias inter actum iudicialẽ ⁊ extra-
iudicialẽ. Una qõ actus extraiudicialis nõ transit in rem indi-
catam: ideo etiã post decẽ dies potes eius reuocatio peti: secus
in actu iudiciali. Scdõ est qꝛ in actu extraiudiciali nihil releuat
obligatio probationis: secus in actu iudiciali et hec sufficiant
13 de quarto. ¶ † Circa q̄ntũ ⁊ vltimũ an valeat ꝓuisio si forte nõ
subsit veritas clausule an võ valeat: ⁊ an possit retractari. Inn.
hic in prin. magne gl. distinguit: an apponat cõditio que sonet
in monitionẽ vt qꝛ exprimitur qõ tacite inerat: puta si mandat
prouideri titio si est dignus vel si est idoneus: nã cũ talis clausu
la tacite insit. vt hic tangit gl. ij. sonat in monitionẽ et non in cõ
ditionem. per id quod habetur in. l. mutuo. §. fi. ff. de tu. l. si decẽ
cũ petiero. ff. de v. ob. ⁊. s. de elec. significasti. cũ ibi no. ⁊ tũc va-
lebit ꝓuisio de mero rigore etiã si facta sit indigno: ⁊ sic contra
veritatẽ clausule sicut valeret si nulla clausula esset apposita et
valebit etiã excõicatio hac occasione lata forte ꝯ impedientem
fieri prouisionẽ licet sit iniusta. xj. q. iij. c. j. qõ intelligit do. Ant.
procedere nisi appellatum esset ante excommunicationẽ: qꝛ tũc
esset nulla sententia: postea lata si appareat quod ex legitima
causa fuerit appellatũ ⁊ appareat postea de veritate cause. ꝑ id
qõ habetur. j. de sen. exc. per tuas. caueat tamẽ appellans qua-
liter appellat: qꝛ si appellaret ex eo qꝛ ꝓuidet executor nõ pre-
missa cognitiõe sup veritate clausule eo casu quo nõ tenet assu-
mere ꝑtes iudicis: appellatio nõ esset legitima. ꝑ id qõ. s. dixi.
secꝰ si appellet ex eo qꝛ exequit gratiã cõtra intentionẽ cõmit-
tentis prouidendo indigno: qꝛ illa bene esset legitima appella-
tio: ⁊ si postea appareat de veritate clausule redderetur nullum
qõ factum esset post dictam appellationẽ: sed vbi nulla est ap-
pellatio interposita. procedat qõ dixi post Inn. ꝙ tenebit ꝓui-
sio etiã facta indigno: ⁊ similiter excõicatio dicta occasione lata
poterit tamen peti coram superiore officium eius implorandũ
etiam post decem dies quãdo extraiudicialiter est ꝓcessum qõ
cassetur dicta prouisio cum sit facta de indigno. per id qõ habet

a ¶ De iure iurãdo. do. Jo. d imo. nihil scribit sup ista rubri. vidõ do. Abb. ⁊ Fely. qui cõtinuãdo hãc rubricã mĺta bona dicũt sup eadem.

b ¶ Agi potest. eodem modo summãt hic. d. Abb. ⁊ Felyn.

j. de app. cõstitutus. el. ij. ⁊. s. de causa possess. cũ olim. et qõ dixi
in precedẽti membro. si autem sit apposita clausula que sonet in
conditionem puta prouideas titio si a tali vico est oriundꝰ vel
si est doctor: tũc cum hec clausula tacite nõ inesset reddit dispo
sitionem conditionalẽ et dat certã formam mandato: ideo si ti-
tius non est de illo vico: vel nõ est doctor, ⁊ fiat sibi prouisio nõ
tenebit prouisio: ideo erit ipso iure nulla tanꝗ facta ꝯ formam
mandati. s. de rescrip. cũ dilecta. et eadem ratione non tenebit
excõmunicatio hoc casu ex eadeꝫ occasione lata. vt expresse hic
voluit Innoc. ⁊ no. bene ꝙ hoc casu redditur prouisio nulla: ex
eo qꝛ facta contra formã mãdati cum executor demum recipiat
potestatem si conditio sit verificata. l. cedere diem. ff. de ver. sig.
non autẽ ex eo qꝛ facta sit non premissa cognitione super veri-
tate clausule: si non tenebat assumere partes iudicis plura dixi
circa secundũ articulum. ⁊ facit etiã qõ dixi in precedẽti articu-
lo. etiã intellige qõ dixi prouisionẽ ipso iure nullã qñ cõditio nõ
est vera si ꝓcessum fuit extraiudicialiter si autẽ ꝓcessum fuisset
iudicialiter: tunc videt ꝙ propter autoritatẽ iudiciariã de mero
rigore teneat processus: ⁊ ꝑiudicet parti nisi appellet. per id qõ
not. in. c. ad audientiã. el. ij. s. de rescrip. ⁊ facit qõ habetur. s. de
elec. cum dilecti. ad fi. nam si nõ appellatur transit ꝓcessus ⁊ ꝓ-
uisio in rem iudicatam ad preiudicium partis. vt. d. c. cũ dilecti.
ad fi. ⁊ sic etiã nota. do. Ant. in cle. j. de offic. deleg. posset tamen
dici. qõ si appelletur ⁊ appareat prouisionẽ factam contra veri-
tatẽ clausule licet iudicialiter fuerit ꝓcessum ⁊ apparebit illam
fore nullã velut factã cõtra formam mandati. ¶ An autem sit
aliquod remediũ qñ nõ est appellatum ex quo sumus in benefi
cialibus recurrendũ est ad no. in. d. c. ad audiẽtiã. el. ij. ⁊ ꝑ Inn.
eo. tit. ad aures. ⁊. c. constitutus. nam licet snia in beneficialibus
transeat in rem iudicatam ad preiudiciũ partis: non tñ transit
in preiudiciũ superioris quin possit ex officio inquirere an iuste
quis teneat beneficium: et forte etiam per viam denuntiationis
euangelice audiretur pars: de quo dicendũ vt plene not. in. d. c.
ad audientiã. el. ij. ¶ Sed iuxta predicta insurgit vnũ dubiũ qd
si petat prouisus qõ ante omnia sua prouisio sortiatur effectuꝫ
⁊ opponatur cõtra eũ: ꝙ non debeat sortiri qꝛ facta dicit cõtra
formam mãdati qñ fuit apposita clausula sonans in conditionẽ
an debebit audiri. videtur qõ sic: ꝑ. c. constitutus. el. ij. ad fin. de
appel. cõtrariũ hic tenet Inno. qꝛ hic contendit nullitas ꝓui-
sionis ex defectu potestatis ꝓuidentis: ⁊ ideo dꝫ admitti anꝗ
prouisio habeat effectum. ar. s. de offi. deleg. cũ in iure. nec ob.
c. cõstitutis. qꝛ ibi nõ cõtendebatur de fundamento potestatis:
imo constabat ꝙ episcopus habuerat potestatẽ cõfirmandi: sed
dicebatur qõ cõfirmatio erat iniusta: hic aũt ꝙ collata est pote
stas sub cõditiõe ꝗ nulla est nisi extet conditio. d. l. cedere dieꝫ.
⁊ ideo non obstante tali prouisiõe cũ sit ipso iure nulla tenebit
prouisio vel electio postea facta: dũmodo fiat ab illis q iure vel
superioris delegatione habet potestatẽ prouidendi seu eligẽdi.
facit qõ habet. s. de sup. negli. prela. c. fin. sꝫ si electio esset nulla
ex alia causa puta qꝛ sit facta scienter de indigno: dũmodo fiat
ab illo qui habet potestatem prouidendi nõ reuertetur ad illos
ad quos de iure cõi spectat: imo ad primũ delegantem. vt notat
Inn. j. de exces. prela. inter dilectos. ⁊ etiam tangit hic: ⁊ ꝑ hoc
patet qualiter sit intelligenda gl. in. d. cle. j. de offic. delega. cum
dicit qõ si prouisio fit cõtra veritatem clausule erit nulla aut ve
niet cassanda: nam ⁊ nulla est quãdo adiecta fuit clausula sonãs
in conditionẽ cassanda est quando est clausula sonans in moni-
tionem: et per hoc sit expeditus quintus ⁊ vltimus articulus. ⁊
hec sufficiãt loco repetitionis huius capituli. de materia etiam
dixi in. d. cle. j. de offi. delega.

a ¶ De iureiurando [a]. Rubrica.

1 ☞ Iuramentũ cõtinens aliquid illicitum ex parte recipien-
tis debet officio iudicis relaxari,
2 Iuramentũ remittere põt ille ad cuiꝰ cõmodũ prestitum est.
3 Iuranti vsuras soluere qualiter succurratur.
4 Iuranti vsuras soluere ⁊ nõ repetere qualiter succurritur.
5 Usuras soluere iurãs ⁊ nõ repetere nec querelã aliquã depone-
re nec absolutionẽ aliquã petere nec aliquo modo vocare credi
torem in ius quominus impediatur executio iuramenti nõ te-
net iuramentum.

b Ex administratiõis. Agi põt [b]
ad relaxationem iuramenti cuius implemẽtũ
continet turpitudinem ex parte recipientis. h.
d. et potest dici: qõ primo ponitur decisa facti
narratio. secundo prouisio. secunda ibi: manda
1 mus. ¶ † Nota ex textu vnam practicam se defendendi aduer-
sus iuramentum continens quid illicitum ex parte recipiẽtis:
videlicet

videlz vt imploretur officiũ iudicis.vt faciat relaxari iuramẽ-
tum per illũ cui est prestitum.nam ad hoc poterit cogi ꝑ censu
ram ecclesiasticã.¶ Item no.ꝙ ad relaxationẽ talis iuramen-
ti debet agi coram iudice ecclesiastico vt satis colligitur ex text.
cõiuncta gl.fi.¶ † Item no.ꝙ ille ad cuius cõmodum est ꝓsti-
tum iuramentũ potest illud remittere et ab ipso soluere.de quo
per Io.an.in.c.ij.j.de sponsa.⁊ in Specu.de legato.§.nũc osten
dẽdũ.ver.xxiiij.⁊ ver.hoc etiam.¶ In gl.j.ibi compellũtur cre-
ditores relaxare.⁊ hoc verũ si petatur sed vbi nõ petatur abso-
lutio:tunc debet seruari iuramentũ:quia quãtum ad iurantem
nõ est illicitũ.vt ptz.j.eo.debitores.⁊ hoc modo debet intelligi
quod sequitur in glo.¶ In ea.glo.in fi.no.ex glo.qđ interdum
debitor simpliciter iurat soluere vsuras.interdum iurat soluere
et nõ repetere:⁊ vtroqꝫ casu videndũ est de remedijs q̃ compe-
3 tunt debitori.† Circa primũ cõclude qđ vnum remediũ est qđ
soluat ⁊ postea repetat.vt.j.eo.debitores.nam sic seruabit iura
mentũ et etiã finaliter habebit intentum:qꝛ lz iurauerit solue-
re:non tñ iurauit nõ repetere:⁊ ideo repetere potuit arg.eorũ
que habentur de renuntia.in.c.cũ inter.⁊ qđ not.j.de vsur.in.c.
tuas.secundũ remediũ est vt anteq̃ soluat petat a iudice vt fa-
ciat sibi relaxari iuramẽtum.nam hoc petere poterit.vt hic pa
tet.⁊ sic etiã ideo quia licet iurauerit soluere.non iurauit tñ nõ
petere absolutionẽ iuramenti.ergo ⁊c.per iura superius alleg.⁊
si contumax esset creditor in relaxatione iuramẽti poterit epi-
scopus illud relaxare cum possit absoluere a iuramento illicite
ꝓstito.j.eo.si vero.⁊ quod nota.s.quod met.cau.in.c.ad aures.
et hoc etiã tenuit Io.an.in addito.Spec.super rubri.huius ti-
tu.in fi.facit qđ dicetur.j.eo.debitores.vnde dixerunt quidã,vt
hic refert do.Ant.qđ nõ poterit episcopus nisi prius pars fue-
rit contumax in relaxatione seu absolutione facienda:sed ipse
tenet oppositũ qꝛ ſm eũ duplex est via eque principalis.vna ꝑ
quam petatur ab epõ vt cogat creditorem ad relaxandũ sacra-
mentũ sibi prestitum super vsuris soluẽdis.de qua hic.Alia vt
principaliter petatur absolutio ab epõ talis iuramenti tanquã
illicite ꝓstiti per id qđ habet in.d.c.si vero.⁊.d.c.ad aures.⁊ in.c.
j.et.ij.xvj.q.vj.quod intellige parte tamen citata ad contradi-
cendũ per regulã.l.de vnoquoqꝫ.ff.de re iudi.⁊.s.de maiori.et
obedi.inter quatuor.⁊ per nota.per Io.and.in addi.Specu.su-
per hac rubri.vbi expresse tenet citationem requiri.de quo etiã
tangetur in dicta decre.debitores.tutius tamen videtur practi
care ſm formã huius decre.vt sic petatur a iudice vt cogat cre-
ditorem relaxare sacramentũ:⁊ qđ si postea sit contumax tunc
iudex absoluat.Aliud est ſm.d.Ant.remediũ quia poterit de-
bitor si conueniatur excipere cõtra agentem:vt desistat ab exa-
ctione contra agentem ex eo:quia sibi competeret repetitio si
solueret:⁊ qꝛ petere põt vt ipse creditor relaxet sibi iuramentũ
qđ etiã ex tũc petit a iudice si possit exceptionẽ opponere ꝑ id
qđ hꝫ in fiñ in.l.nã ⁊ postea.§.si minor.ff.de iureiu.vbi etiã ĩ mo
dũ exceptiõis opponit restitutio ĩ integ.⁊ in.l.necnõ.§.exẽplo.
ff.ex q.cau.ma.⁊ bene facit etiam qđ no.in.l.papinianus.§.si fi-
lius.ff.de inoff.test.vbi etiã interdũ per viã exceptionis propo
nitur inoff.test.Posset etiam ſm do.Ant.ex officio ex quo vi-
det creditorem paratum ad exactionem.et sic paratum ad prin
cipium peccati compellere eum vt desistat a petitiõe per id qđ
no.in.c.ex literis.j.de spõsa.⁊.xxij.q.v.c.hoc videtur.⁊ in dicto
c.tuas.de vsuris.sed forte istud non procedit:quia iudex nõ dꝫ
se interponere ad priuatam vtilitatem nemine petente quan-
do potest esse aliter succursum parti per ea que habent in.l.iiij.
§.hoc autẽ iudicium.ff.de dãno infecto.⁊.s.de electio.innotuit
ad fi.⁊ notauit Inno.in.c.ad nostram.el.ij.ad fi.j.eod.hic autẽ
habet pars remedium:quia potest soluere et postea repetere:et
ideo nõ debet se ex officio interponere nisi petatur.secus si pa
non haberet remedium:vt quia iurasset soluere et non repete-
re.nam tunc posset procedere dictum domi.Ant.et sic proprie
loquitur dictum.c.tuas.et si dicas licet iurauerit soluere ⁊ non
repetere tamen habet remediũ quod potest petere relaxari iu-
ramentum.vt hic patet.⁊ sic videtur qđ iudex ex officio nõ de-
beret se interponere.Respondeo qđ illud remedium qđ possit
petere relaxari iuramentum procedit ex quadam equitate po-
tius q̃ rigore.⁊ ideo non excludit iudicis officium quod etiam
super equitate fundatur per id quod nota.per glo.in.l.de peco
ribus.C.ad leg.aquil.⁊ per Inn.j.de prescriptio.ex trãsmissa.
Quod autem possit iudex ex officio se interponere:quando de-
bitor iurauit soluere ⁊ nõ repetere:satis probatur ex dicto.c.ad
nostram.el.ij.et ideo hoc expresse tenet Inno.posset tunc debi
tor aliud remedium habere videlicet per viam denuntiationis
euangelice.nam licet creditor nondum receperit vsuras.tamen
peccare videtur retinendo debitorem obligatum.ideo potest
per viam denuntiationis,vt desistat a peccato:et consequenter
4 qđ relaxet obligationẽ.⁊ hec sufficiant de primo casu.¶ † Cir-
ca secundũ breuiter conclude quod remedia que dixi in prece-
denti competere eo casu quo non est facta solutio:competunt
etiam ⁊ in casu isto cum sit eadem ratio.et plus etiam videt qđ
hoc casu iudex ex officio possit se interponere per id quod not.
Inno.j.eod.c.ad nostram.el.ij.et per id quod superius dixi.qđ
non sic in casu precedenti.licet domi.Ant.aliter senserit.vt su-
pra tetigi.Et hoc casu etiam poterit factum intimari iudici ni
hil petendo:vt sic iudex habeat notitiam facti:et possit ex offi-
cio ꝓuidere.⁊ hoc casu nõ est necesse.vt tãgit do.Ant.monitio-
nẽ ꝓcedere ꝑut dꝫ ꝓcedere qñ ꝓcederet per viã denuntiationis
5 euãgelice.¶ † Quid aũt si iurasset debitor soluere:⁊ nõ petere
nec denuntiare nec querelam aliquã deponere nec absolutionẽ
aliquã petere:nec aliquo modo in ius vocare creditorem quo-
minus impediatur executio iuramenti.dicit hic do.Ant.quod
non tenet iuramentum predictum quominus non possit denũ-
tiare per ea que habentur in.c.queadmodum.j.eo.sed certe ibi
hoc clare non probatur.vnde etiam videt qđ egeat amico:qui
pro ipso denuntiet.vt in simili dixit Inn.in dicto.c.queadmo-
dum.vt ibi refert Io.and.super glo.fin.vel potes dicere vt ibi
tangit Ioan.and.qđ poterit denuntiare si moueatur propter
amorem proximi principaliter ne remaneat in peccato.secus si
principaliter induceretur ad denuntiandũ vt ipse euitaret vsu-
ras vel illas rehaberet.nam tunc potius deberet abstinere etiã
a denuntiatione ne veniret contra iuramentum.per id qđ ha-
betur in dicto.c.queadmodum.circa fi.posset tamen iudex ex
officio sup hoc prouidere per ea que habentur in dicto.c.ad no
stram.posset etiam petere absolutionẽ ab isto iuramẽto inquã-
tum iurauit non petere absolutionem:nec in ius vocare credi-
torem.⁊ hoc casu nõ requiretur citatio creditoris ne veniat de-
bitor contra iuramentum.vt dixit Io.and.in additio.Spe.sup
hac rubrica.sed postq̃ fuerit absolutus a tali iuramento si vo-
luerit petere absolutionem a iuramento prestito super vsuris
soluendis:vel non repetẽdis bene deberet pars citari:seu ipse
creditor per ea que dixi superius.⁊ que notauit Ioã.an.in ad-
ditio.predicta.⁊ per hoc habes declaratam glo.melius ⁊ plenius
q̃ hic dicat do.Ant.⁊ adde quod dicetur in dicto.c.debitores.⁊
c.ad nostrã.el.j.¶ In gl.fin.potes dicere qđ ex quo episcopus hꝫ
hanc potestatem qđ faciat relaxari sacramentũ:nec erit necesse
exprimere ꝙ faciat tanq̃ delegatus:vel tãq̃ ordi.sufficit quod
potestatem habet ex dispositione iuris.vt hic patet.

1 ☞ Iuramentũ prestitum a spoliato de non repetendis rebus
videtur esse obligatorium donec absoluatur.
2 Iuramentum interpositum metu an sit ipso iure nullum.

a Peruenit.j. Non valet [a] iuramentũ presti
tum a prelato de rebus eccle-
sie non repetendis.hoc dicit.Et est communis diui-
sio:facti narratio et prouisio.secunda ibi:cognita.

1 ¶ † Nota qđ iuramentũ prestitum a spoliatio de non repeten-
dis rebus videt esse obligatorium donec absoluatur.licet pos-
sit ⁊ debeat absolui cum turpiter sit prestitum.posset etiã colli
gi argumentũ a contrario.videlicet qđ iuramentum prestitum
per metum sit nullum ipso iure.de quo tangitur in glo.⁊.j.eo.
in.c.si vero.in glo.j.in fine.¶ Et sic intelligit glo.decret.in re-
2 bus ecclesie.et ſm istũ intellectum hic est casus qđ † iuramen-
tum interpositũ metu super rebus ecclesie non repetendis ipso
iure non obligat.nec obstat text.in fi.dum dicit:quem tamen
absoluimus:quia debet exponi vt tangit glo.fina.vel põt intel
ligi qđ absoluit non ab obligatione iuramenti:sed a peccato.
nam licet metus attenuet delictum:non tamẽ excusat ex toto a
peccato.s.quod metus causa.sacris est.vbi autem prestitũ fuis-
set iuramentum per prelatum super rebus ecclesie non repetẽ-
dis.videtur ꝙ tunc liget prelatum:lz superior ex officio possit
prouidere indẽnitati ecclesie dando potestatem alteri vt recu-
peret iura ecclesie:vel aliter prouidẽdo prout sibi visum fuerit.
j.de institu.cum venissent.ad fi.poterit etiã si aliter non possit
succurri ecclesie dari licẽtia ipsi prelato repetendi.Hostiẽ.vero
videtur velle qđ etiam iuramentum sponte prestitũ non obli-
get.per id quod habetur in.c.sicut.j.eodem.vbi videtur ꝙ iura
menta prestita in detrimentum ecclesie nõ valeãt.¶ Ioan.an.
in dicto.c.cum venissent,super glo.videtur concordare opinio.
ꝙ si prelatus iurauit in sua promotione non alienare res eccle-
sie.tunc scđm iuramentum contrarium non valet.j.eod.c.intel-
lecto.secus si non iurauit quia tunc tendit ad preiudicium pre-
lati:sed nõ ecclesie dicto.c.cũ venissent.⁊ istud videtur tutius.
licet domi.Anto.hic dicat ꝙ ibi preiudicium prelati erat sepa-
rabile:quia si alius vtitur libertatibus spectantibus ad prela-
tum:vtitur nomine suo non nomine prelati:nec nomine digni-
tatis seu ecclesie prelati:non video qđ non agatur etiã de pre-
iudicio ecclesie.et ex predictis habes vnum intellectum in de-
cre.quẽ sequitur ista glos.j.alius potest esse intellectus ꝙ iura-

a ¶ Nõ valet
id est sũmat
hic.d.Ab.
⁊ Fel.lz do.
Abb.legat
duobus mo-
dis.

mentum fuerit prestitum super rebus proprijs ipsius episcopi
prout litera sonat. et tūc faceret iste tex. ad illud dubium an iu-
ramentum per metum extortum ipso iure teneat vel nō super
quo fuerunt opi. vt tangit glo. seq. sed cōmunis est. vt etiā tan-
git ea. glo. ꝙ ipso iure obligat dūmō al's possit ꝑuari sine interi
tu salutis eterne. per id quod habetur in. c. si vero. j. eod. de quo
etiam ibi tangetur. et not. etiam in. c. abbas. s. quod met. cau. et
eo. tit. ad aures. per Jnn. et tunc deberet litera ipsa sic intelligi
dum dicit nullius iuramenti vinculum posse constringi scilicet
quātum ad effectum: quia iuramentū per metum exortum licet
de mero iure obliget tamē puta turpiter est prestitū effectuali-
ter nō obligat cum possit peti absolutio et dari debeat. vt pz
in. d. c. si vero. et etiam hic in fine. et sm istum intellectum verbū
absoluimus hic circa finem appositū stabit ꝓprie. et nota bene
ꝙ a iuramēto interdū datur absolutio quādo subest iusta cau-
sa: sed contra iuramentum a se prestitum nunꝙ quis restituit
in integrum etiam si dicat se lesum et minorē. licet restitui pos-
sit aduersus iuramentum ab alio prestitum. l. nam et postea. §. si
minor. ff. de iureiuran. et hoc etiam notabiliter tenuit hic Jnn.
quod tene menti.

1 ☞ Juramentū de aliquo implendo videtur recipere cōditio-
nem nisi melius occurrat implendum.
2 Juramētū in meli' cōmutare an possit quis autoritate ꝓpria.
3 Frangenti fidem fides frangatur eidem.
4 Treuga quid sit.
5 Vouens ire ad sanctum Jacobum si ingreditur religionē libe-
ratur a voto.

a ¶ Non df. a nulla ē dissonantia in summādo hoc. c. inter do. ab. Fel. et do. Joā. Et si q̄ras vtrū iuramētū vl' votum vel ꝓmissuz possit in meli' cōmutari. distingue h' sm do. Hē. boych. i pn. Et si q̄ras vtrū fidem pactionis seu ꝯuētionis frāgēti, fides licite frāgi possit. vide hic p eūdē do. Hē. in xsi. super eo. c.

b ¶ Prelat' an possit ꝓ proprijs manibus pugnare. itē ꝓlat' dz mortem pati ꝓ tuitione bonoruz ecclesie si alit' tueri nō pōt. vt hr' per do. Car. in cle. j. xxv. q. de homici.

PEruenit ad nos. ij. Nō dicitur [a] deierare q īplementū iuramenti in melius cōmutat nec astringi
tur iuramento quis ad implēdum id quod iurauit si
ab alia parte non impletur id cuius respectu fuit prestitū iura-
mentum. hoc dicit. Et sunt due partes sicut sunt duo dicta. Se
cunda ibi nec tu. posset etiam dici ꝙ primo ponitur decisa facti
narratio. Secūdo pape respōsio. et continet duo dicta vt supe-
rius est dictū. Et aduerte quia in prima parte ponebat abbas
exemplum per. c. sicut. j. de sponsa. et secunda per. c. constitut'. j.
de pe. sed non placet Joā. an. forte quia in illo. c. sicut. nō appa
ret ꝙ fiat cōmutatio in melius. imo ibi imponitur penitētia de
violatiōe iuramenti. Joā. de deo aliter ponebat casum. de quo
tamen nō exprimit Jo. an. qualiter poneret: sed dicit ꝙ sibi nō
placet: nec aliter ponit exēplū. sed aduerte quia Jo. de deo po-
nebat exemplū quādo rex ꝓmiserat alicui nobili dare aliquas
possessiōes in feudum si iurasset sibi fidelitatem: et quia noluit
nobilis iurare rex donauit ecclesie illas possessiones: et sic in me
lius cōmutauit: sed certe istud non videtur satisfacere litere que
videtur velle ꝙ etiaz si facta fuisset ꝓmissio regi. potuisset rex
nihilomin' in meli' cōmutare. qd tamen nō videtur verū in ca-
su predicto: quia si nobilis voluisset seruare ꝓmissum nō fuisset
licitum regi dare possessiones ecclesie quas tenebatur dare no-
bili per id qd habetur in. c. eam te. j. eo. nec videtur etiā posse di
ci qd si rex ꝓmisit dare certas possessiōes: et voluisset postea da
re alias meliores ꝙ fuerit excusat' quasi in meli' cōmutatū: qz
qz nō est licitū inuito creditore aliud pro alio soluere etiā si qd
soluit' est meli'. ꝑ id qd habet' in. l. ij. ff. si certū pet. et in. §. siquis
agēs. insti. de actio. et sic videtur male posse exēplificari iste tex.
nisi dicas qd primū dictū loquat' in casu diuerso. nā siquis pro-
misit vel iurat ire ad sanctū Jacobū et postea vouet intrare reli
giōnē: et illā ingrederet' hoc esset licitū et in meli' diceretur ꝑmu
tare. facit qd habetur in. c. scripture. j. de voto. sed tñ hoc nō vi-
detur de mēte litere que videt' velle qd primū dictū habeat re-
spectū etiā ad secundū forte posset poni exemplū. si rex ꝓmisis-
set alicui prelato facere cōstrui aliquā capellam in certa ecclesia
si ecōtra prelatus certū quid faceret regi: et postea rex in alio lo-
co eiusdē ecclesie vbi vtilius esset quā in loco pri' nominato cō-
struere vult capellam: et forte honorabiliorē illa quā ꝓmiserat.
nam tunc videtur posse procedere primū respōsum et etiā secun
1 dum. ¶ † No. ex tex. ꝙ nō violat iuramentū qui occurrēte me-
liori bono illud amplectit'. et sic no. qd iuramentū de aliquo im-
plēdo vr' recipere cōditionē nisi melius occurrat implendo qd
intelligit do. Ant. quando est incompassibilis: cum implemen-
to primi: si autem esset compassibilis: tunc sm eū quodlibet de
beret impleri. j. de sponsa. in. c. cōmissum. sed forte hoc est intel
ligendū nisi autoritate superioris solū alterum adimpleret per
2 id quod habetur in. c. j. j. de voto. ¶ † Item not. argu. qd pos-
sit quis propria autoritate cōmutare iuramentum qñ commu-
tat in melius. Tutius tamen est ꝙ autoritate superioris cōmu
tet per ea que habentur in dicto. c. j. dicit do. Ant. hic ꝙ nō pu-
tat ipsum peccare si propria autoritate cōmutet per hūc text. et
ideo sm eum si ille qui vouit ire ad sanctū Jacobum ingredia-
tur religionē erit liberatus a primo voto. de quo in preallega. c.
scripture. j. de voto. ¶ Jn glo. ij. in fi. nam vt dicitur in dicto. c.
vlti. ex quo simpl'r et sine aliqua conditione factum fuit votum
ꝙ vtrūqz simpliciter et indistincte debet seruari. et sic sec' vide-
retur si respectiue vnū ad aliud esset factū. nam tunc videtur ꝙ
altero nō seruante cōtinentiam. alter posset non seruare. dūmō
3 per actum meliorem id agere vellet. ¶ † Item nō obstat. c. in-
nocens allega. in glo. quia ibi loquitur quādo iuramentum fuit
per fraudē extortum contra qd non debet propria autoritate
veniri ne det' materia deierādi nisi de autoritate superioris fit.
vt. j. eo. si vero. Fallit tamē regula glo. quādo actum esset ꝙ al-
tera pars nō possit contrauenire etiā altera cōtraueniente: sed
cōmittatur pena cōtra illam per id qd habetur in. l. qui fidē. ff.
de transac. Fallit etiam sm Vincen. in treugis. quia licet vnus
illas rūpat forte dando damnū alteri. nō tñ licebit ecōtra alte-
ri illas rumpere et damnū dare donec durat tempus treugarū.
alleg. l. actione. §. diximus. ff. pro socio. sed certe illa modicū fa-
cit licet cum hoc dicto transeat hic Jo. an. et do. Ant. Sed puto
hoc dictuz magis ex cōsuetudine procedere quā de iure. cū hec
differentia in iure non reperiatur. et sic etiam in illa videt' stan-
dum regule que habet ꝙ frangenti fidem fides frangatur eidē.
C. de pactis. cum proponas. et in alijs allega. in glo. et est proprie
4 treuga † que fit ad tempus inter habētes guerrā. Sed pax que
fit pro omni tempore. de quo. s. de treuga et pace. quis aūt pos
sit cōmutare iuramentū. tāgit hic Jnn. qui concludit qd si illud
est omnino illicitum. licitum est propia autoritate cōmutare.
xxij. q. iiij. in. c. mulier. et quasi per totā questionē. Si autē iura-
mentū esset vtile: et sic licitum: tunc non licet propria autoritate
illud cōmutare: sed debet cōmutare autoritate illius qui habet
potestatem commutandi vota. allegat qd habetur in. c. ex mul-
ta. j. de voto. et bene facit qd habetur eo. titu. c. j. et not. bene hoc
dictum Jnno. qui in cōmutatione fienda equiparat iuramentū
voto et istud dicit do. Ant. verum vbi potest esse dubium, an id
in quod fit cōmutatio sit melius bonū. Si autem certissimū est
illud esse melius: tūc sm eum si potest vtrūqz implere nō debet
alterum tm̄ implere sine autoritate superioris: sed vbi nō pos-
set implere vtrūqz. tunc sm eum licet sit tutius expectare auto
ritatem superioris tamen nō peccabit si propria autoritate cō-
mutet. alleg. quod nota. j. de sponsali. cōmissuz. et. j. de regulari.
licet. sed certe capitulū cōmissum potius facit oppositū. et simi
liter. c. licet. quia ibi debet peti saltem licentiā a superiore. cum
5 in casu illo non sit necesse illam obtineri. ¶ † Preterea contra
eum facit quia ipse exp'sse hic decidit quod siquis vouit ire ad
sanctum Jacobum si ingreditur religionem liberatur a voto et
tamen potuisset implere vtrūqz quia potuisset prius ire et post-
ea ingredi: et sic videtur quod etiam interdum: licet vtrūqz pos-
set impleri possit quis propria autoritate cōmutare de quo di-
cendum. vt. d. c. scripture. j. de voto.

1 ☞ Juramentum episcoporum quando promouentur ꝑ pa-
pam quid continere debeat.
2 Prelatus cū armis non debet propria manu pugnare.

EGO. N. Ponitur forma iuramēti septē ca-
pitula cōtinēs sm quā iurant pape
episcopi ꝑ ipsum et non pōt aliter cōmode summa
ri et aliā etiā cōmodā diuisionē nō recipit: qz in effe-
ctu sunt septem principalia cap'la ipsius iuramēti. scdm ibi nō
ero. tertiū ibi: cōsiliū. quartū ibi papatū. quintū ibi vocat'. sex-
tum ibi legatū. septimū ibi apostolorum. ¶ Jn tex. ibi romane
eccl'ie supple ꝙ eā matrē et magistrā et oībus alijs maiorē et pre-
1 cellentē tenebo. ¶ † Nota formā iuramenti quā prestāt episco-
pi qui ꝓmouentur per papā et eadē forma debent esse cōtēti ar-
chiepi quo ad suos suffraganeos sibi subiectos et similiter suf-
fraganei quo ad suos ꝓlatos. facit. s. de maio. et obe. dilecti. for
mā aūt iuramēti quā ꝓstat iperator ecclesie. habes in clemen. ro
mani. de iureiuran. formā autez iuramenti rectoris loci posuit
Jnno. in. c. tua. et facit quod habet'. xxiij. dist. in. c. ꝙꝙ. et facit qd
habetur in Spec. eo. tit. §. j. in ver. illud autem vbi ponit de di-
uersis formis iuramentorū a diuersis personis prestandorum.
¶ Jn gl. hic in fi. debet etiā iurare ꝓlatus de non infeudādo de
nouo. j. de feu. c. j. Jtē de non alienādo res ecclesie per ea q̄ ha-
2 bentur in. c. vt super. j. de rebus eccle. nō alie. ¶ † Jn glo. super
b ver. ordine. in fi. intellige gl. ꝙ prelat' [b] cū armis nō debet in ꝓ-
pria persona pugnare: sed bene pōt esse armatus armis defensi
bilibus et habere etiā secū bellatores et hortari illos ad pugnā
in bello licito per id qd habetur in. c. exposuit. j. de dila. et. xxiij.
q. viij. c. igitur. et. c. hortatu. et quod habetur. s. de vo. ex multa.
¶ Jn gl. canonica in fi. et ibi est glo. q̄ dicit ꝙ sufficit vnica mo-
nitio in istis extraiudicialibus. vt per glo. in. l. qui rome. §. cohe
redes. et qd ibi no. per Bar. de ver. obli. et in. l. mora. ff. de vsur. et
per istū tex. dicit Jo. an. ꝙ licet episcopus videret omnes alios

episcopos

episcopos ire ad conciliū nō tenet ire nisi fuerit vocatus p istū tex. ⁊ nota ꝺm eum ꝙ hic improprie dicit synodū quia proprie episcopi tenent synodum: archiepiscopi ⁊ papa concilium: licet quādoꝗ vnum pro alia sumatur. facit. xvij. distinc. nec licuit. et xviij. distin. per totū. de citatiōe aūt iudiciali clarū est ꝙ regulariter nō sufficiat vna. de quo. xxiij. q. iij. de illicita. ⁊. ꝫ. de offic. dele. cōsuluit. ⁊. c. cū causa. ⁊ in. l. tres denūtiationes. C. quomo. et qñ index. et. l. consentaneū. eo. tit. et ibi per Bar. ⁊ in. l. ſi finita. ꝫ. iul. ff. de dam. infec. ¶ In glo. fi. in fi. Idem dicas de illis q confirmationem vel consecrationē aut pallium recipiunt a papa quia similiter debebunt iurare: vt hic dicitur per id quod habetur de elect. significasti. alij vero epi debent iurare suis archiepiscopis: ⁊ archiepiscopi suis patriarchis quibus sunt subiecti: sub simili tamen forma de qua hic per id qd habetur in. c. dilecti. de ma. et obe. ⁊ no. ꝙ inquātū litera loquitur de similibus apostolorum non intelligit simpliciter de ecclesijs apostolorum Petri ⁊ Pauli in vrbe positis. sed de curia romana qꝛ vbi est papa cum teneat vices apostolorū Petri ⁊ Pauli: ibi censent esse limina apostolorū: et hoc satis indicat litera dū subdit nisi eorum absoluat licentia: quia de apostolis mortuis non potest intelligi qd possunt absoluere nisi miraculose. Ideo oportet intelligi de papa qui liminibus ipsorum apostolorū preest ⁊ eorū autoritate fungitur. Et aduerte qꝛ nō sufficeret visitare legatū existentem in puincia. vt voluit Spec. in titu. ij. ꝫ. nūc ostendū. in fi. et no. etiam ꝺm Jo. an. ꝙ licet sit episcopus qui prestet hoc sacramentū tamen debet illud corporaliter prestare per istum tex. licet secus sit in iuramento qd prestet episcopus de calūnia vel tanꝙ testis. de quo. ꝫ. de iuramento calum. c. fin. ⁊. xi. q. j. nō flagitentur. de elec. vt circa. lib. vj. per glo.

1 ☞ Clerici regulariter non debent cogi ad iurandum.

Nullus episcopus. Licet sit breue: potest tamen sic summari. Clerici nō tenent iurare suo archiepiscopo ratione ordinis: sed bene ratione assumpte administrationis. primo ponit dictum. secūdo exceptionē ad dictū. secūda ibi: nisi. Nota † ꝙ clerici regulariter nō debent cogi ad iurandū nisi in casibus a iure expressis. et nota vnū casum qui ponit in litera. ¶ In glo. j. ibi pro palea. appellātur palee capitula que a principio nō fuerūt posita per Gratia. in lib. decreti. sed postea fuerunt superaddita ⁊ dicitur qd per quendam discipulū suum vocatum pocopaleam fuisse addita. facit quod no. Jo. an. in addi. Spe. in tit. de disputa. et alleg. circa finem. ⁊ communiter palee carent glo. ⁊ raro reperiētur glossate. ¶ In gl. ij. in fi. ibi magna cauere. i. iuramentū prestari qd magne est autoritatis. l. j. ff. de iureiurando.

1 ☞ Iuramentum de soluendis vsuris videtur impleri ex solutione momentanea.
2 Iuramentū ⁊ simplex loquela non differūt apud deum.
3 Iuramentū transgrediēs plus peccat ꝙ simpliciter pmittes.
4 Vsure sunt prohibite de iure diuino ⁊ canonico ⁊ etiam ciuili.
5 Principale vbi non tenet nec accessorium tenebit.
6 Actio cui datur multo fortius dari debet exceptio.
7 Debitor qui petit absolui a iuramento an debeat cogi ad soluendum vsuras.
8 Absolutio a iuramento de vsuris soluendis ad certā diē vel de vsuris nō repetendis qñ petitur an debeat pars citari.
9 Jurans soluere vsuras vel nō repetere ⁊ nō denuntiare si petat absolui a iuramento an pars debeat citari.
10 Juramentū si est nullū an sit necessaria absolutio.
11 Debitor q certo die iurauit soluere an lapso die solutionis possit petere absolutionē a iuramento cū inciderit in periurium.
12 Vsure possunt repeti tanꝙ indebite.
13 Heres vsurarij nō tenetur ad restitutionē vsurarum nisi quatenus suppetunt facultates defuncti.
14 Ad vsuram recipere an sit peccatum.

a **Debitores.** Promissio a vsurarū non est obligatoria: sed iuramētū de soluendo vsuras sic. tale tamen sacramentū nō excludit facultatē vsuras solutas repetendi. hoc dicit. Et tres sunt partes sicut tria sunt dicta. Secūda ibi: si vero. Tertia ibi: ⁊ cū vsure. ¶ Nota primo differentiā esse inter promissionē et iuramentū quādo ex parte recipientis est illicitum id qd recipitur. nam nō valet promissio ⁊ tamen valet iuramentum. ⁊ ratio quia iuramentum videtur principaliter dirigi deo qui turpiter non recipit. ⁊ hoc sonat litera hic dū dicit cogēdi sunt domino. ⁊ idem videtur velle tex. j. eod. ⁊ si Christus. ibi redde deo iuramēta tua ⁊c. sed pmissio principaliter obligat seu agit obligare parti. ⁊ ideo si ex parte recipientis inficitur obligatio cum illa habeat subsistere in creditoris personam actiue ⁊ in personam debitoris passiue. qd hoc casu fieri nō potest: ideo inficitur

1 tota obligatio. ¶ † Item nota ꝙ iuramentū de soluendis vsuris videtur impleri ex solutione momentanea et reuocabili. facit qd habetur in simili in. c. cōmissum. j. de spōsa. et ex hoc etiā nota ꝙ iuramentum obligans ad soluendum vsuras non obli-
2 gat ad solutas non repetendum. ¶ † Vltimo potes notare qd inter simplicē loquelā ⁊ iuramentum videtur esse differētia. qd videtur cōtra. c. iuramenti. xxij. q. v. sed potest dici ꝺm Jo. and. ꝙ licet deus non faciat differentiam inter predicta. facit qd habet in. c. ⁊ si christus. ecclesia tamen interdum facit differentiā.
3 vnde plus peccat † transgressor iuramenti ꝙ simplicis pmissionis qd ptz ex maiori penitētia. xxiiij. q. j. non afferamus pro hoc etiā quod habetur in. c. rursus. j. qui cleri. vel vouen. vbi ecclesia longam facit differentiam inter votum simplex ⁊ solēne solennizatum per ingressum religionis: vel susceptionem sacri ordinis. nam simplex votum licet impediat matrimonium contrahendum nō dirimit post cōtractum: secus in voto solēni. c. j. de voto. lib. vj. Potes etiam dicere qd licet regulariter non sit differentia inter simplicem loquelam et iuramentum. tamē fallit in casu isto pter diuersitatem rationum. nam per simplicē loquelam quis principaliter obligatur parti que licite recipit. Ideo vitiatur obligatio: sed per iuramentum principaliter qs obligatur deo qui nō dicitur illicite recipere. ⁊ ideo tūc obligat iuramentum. facit quod dicetur super gl. ¶ In glo. j. ibi nulla
4 fuit obligatio. intellige etiā si stipulatio interuenerit: qꝛ † vsure sunt prohibite de iure diuino ⁊ canonico. j. de vsuris. c. qꝛ in oibus. et etiam de iure ciuili hodie. sed glo. de quo in aut. ad hoc C. de vsur. ¶ In ea. glo. in fi. quasi velit gl. ꝙ hic sit spāle in casu
5 isto. als pcedat regula † ꝙ vbi nō teneat principale non teneat accessoriū etiā iuramētū: sed nō assignat rōnē diuersitatis. vnde alij dixerunt ꝙ cōtrarium pcedit in his q̄ fiunt cōtra ius. secus in his q̄ fiūt pter ius per id qd habetur in. l. stipulatio ista. ꝫ. alteri. ff. de verb. oblig. sed certe ista nō videtur bona qꝛ hic videtur qd etiā principale sit cōtra ius. cū vt dixi phibeantur vsure per ius diuinum ⁊ canonicū: ⁊ ideo videt qd oino nulla obligatio nascatur etiā naturalis sicut etiā ꝺm leges nō nascebat quādo pmittebant vsure eo casu quo de iure ciuili erant prohibite. l. si nō sortem. in prin. ff. de condi. indebi. ideo dic qd vbi eadē est ratio vitiandi principale ⁊ accessoriū pcedit cōtrariū. secus vbi est diuersa ratio: ⁊ ita hic nam per principale agitur vt queratur obligatio parti que illicite recipit: ideo vitiatur ipsum pricipale: sed per accessorium iuramenti agitur principaliter vt queratur obligatio deo. vt hic patet. ⁊. j. eod. ⁊ si Christus. ideo valet tunc accessoriū cū possit iurans illud implere sine interitu salu-
6 tis eterne. j. eo. si vero. ⁊. c. cū contingat. ¶ † In gl. ij. ibi multo fortius habet exceptionem ad istud contrarium. glo. j. clare nō respondet: sed potes dicere ꝙ regula illa. cui datur actio multo fortius dari debet exceptio procedit regulariter. fallit quando subest aliqua causa que suadet denegari exceptionem: ⁊ tamen non suadet denegari actionem: ⁊ ita cōtingit in casu proposito nam ideo denegatur exceptio quia veniret contra iuramentum ex quo nondū soluisset saluo nisi exciperet eo modo quē dixi in. c. j. ꝫ. eo. et inferius tangetur. nam tunc tali modo excipiēdo cōpeteret exceptio: vt ibi dictū fuit. secus vbi simpliciter exciperet qd nō tenetur soluere quia si soluat posset repetere. nam ista exceptio non est legitima ex eo quia venit contra iuramentum non soluendo: sed non venit contra iuramentum non petendo vsuras solutas: si solum iurauit soluere quia impleuit iuramentum soluendo: ideo postea poterit repetere. Et ad hoc actionē a habet quia non iurauit non repetere. facit quod habetur. ꝫ. qd metus causa. ad audiētiam. et quod nota. j. de vsuris. per tuas. et sic patet quod causa que suadet denegari exceptionem non suadet denegari actionem. ideo hoc casu non habet locum regula predicta. secus quando eadem ratio esset vtrobiꝗ. ¶ In eadem glo. ibi dolo petit. ad istud contrarium etiam glo. non respondet clare: sed potes dicere quod exceptio resultās ex regula illa dolo petis quod statim restituere debes. de qua in iurib9 hic allegatis. ⁊. j. de regu. iur. dolo facit. lib. vj. procedit regulariter. fallit quando subest causa que suadet denegari exceptionem predictam que tamen non suadet restitutionem: et ita contingit in casu proposito qd satis percipere potes ex his que dixi circa proximū contrarium: posset etiam dici ꝙ illa regula pcedit vbi quis petit ex obligatione q̄sita illi qui debet restituere. secus quando petit ex obligatiōe quesita alteri per id quod habetur in. l. si socer. ꝫ. lucius. ff. soluto matrimo. et ita hic. nam quando agitur ex iuramento petitur virtute obligationis quesite deo: sed restitutio fit alio respectu: quia indebite reperitur creditor recepisse: ideo non obstat dicta exceptio. ¶ In eadem glo. ibi. Item a iuramento non videtur liberatus ad istud contrarium. etiam glo. j. clare non respondet: sed potes dicere ꝙ cōtrarium procedit quando creditor licite repeteret solutionem.

a ¶ Promissio. lz doct. vbis diuersis summēt tū idem dicūt in effectu. ⁊ vid ꝫ do. Hē. bo. ych. qui ponit duas distinctiones appropriatas ad materiam huius. c.

secus quando solutio improbatur a iure respectu recipientis: et sic illicite recipit et peccat recipiendo: quia tunc nõ habet locũ dicta regula per istum tex. posses etiã dicere qđ ibi soluit apposito pacto expresse ꝙ possit repetere: hic aũt simpliciter soluit: et sic nõ obstat. ¶ In eadē glo. ibi metu iuramenti. Sed certe ẽm hoc sequeret qđ si hic solueret vsuras nõ precedente ꝙ nõ posset repetere ex quo tunc metu iuramenti nõ soluit: quod tamen constat esse saluum. vnde forte glo. dedit aliam solu. in versi. vel sic que tamē non tollit hoc contrariũ: sed in effectu ad idem tendit cum ista prima solutione. alij etiam dicũt ꝙ ideo repetit: qꝛ ex consilio et autoritate iuris soluit: sed certe istud ꝓcederet qñ interuenit iuramentum de soluendis vsuris: sed vbi non interuenit lex non consuluit solui vsuras. vt patet ex princi. capli. nam tunc non tenetur debitor ad illas soluendas vñ potes cõcludere ꝙ aut interuenit iuramētũ super vsuris soluēdis: et tũc si illas soluit potest repetere quia illas nõ censetur spõte soluere: sed metu iuramenti et ex consilio et autoritate iuris aut non interuenit iuramentũ: et tũc aut cõstat qđ qs vult illas donare et nõ potest repetere. per id quod habetur in. l. j. de cõdi. inde. et quot not. in regu. peccatũ. de reg. iuris. in. vj. et per Feder. de se. in consilijs suis. in consi. xviij. et. xxij. aut non constat an velit donare: et tunc in dubio non presumitur donatio cum alia cõiectura possit capi argumento. l. si cum aurum. ff. de solu. et. l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pigno. acti. nam aut soluit vsuras durante obligatiõe sortis: et tũc potest presumi ꝙ soluat ne forte alias creditor repetat sortem: nõ autē ex eo quia velit donare: et sic etiã vt plurimũ contingit cũ nemo in dubio presumatur iactare suũ. l. cũ de indebito. ff. de proba. aut soluit post sortem solutã: et tũc põt presumi qđ ideo soluit vt alia vice inducatur ad mutuandũ vbi alr̃s forte verisimiliter nõ mutuaret: et ideo cum possit cadere alia coniectura ꝙ donationis in dubio non debet presumi donatio per id quod habet̃ in. d. l. cũ de indebito. et in. d. l. si cum aurum. Ideo autē possunt repeti vsure quia illas illicite recipit creditor et censent̃ indebite: quia prohibite sunt de iure canonico et diuino. vt. j. de vsuris. qꝛ in omnibꝰ. nec obstat ꝙ soluens scienter indebitum non potest repetere illud est verum regulariter. fallit quando recipiens solutionem indebite recipit et cum peccato: et ita cõtingit hic. Ideo datur repetitio etiam scienter soluēti cum in hoc casu nõ ꝑsumat̃ in dubio velle donare per ea que. s. dixi. secus quando creditor licite et sine peccato reciperet solutionē. nã tunc si sciēter soluat indebitum non repetitur. vt in. d. l. j. de condit. indebi. ¶ † In

7 a ea. gl. in fi. et sic vult glo. qđ si debitor [a] petat absolui a iuramento non debet cogi ad soluendum vsuras: sed forte hoc est intelligendum quãdo petit absolui: vt sic obtenta absolutione possit excipere per ea que habentur in. l. nam et postea. §. si minor. ff. de iureiurã. et qđ dixi in. c. j. j. e. facit qđ habetur in. c. tuas. j. de vsuris. et qđ nota. glo. in. c. autoritatē. xv. q. vj. in glo. magna. forte etiam posset intelligi glo. qđ si prius petita est absolutio quam creditor petierit debitorē cogi ad seruandũ iuramentũ ꝙ poterit debitor excipere qđ nõ debet cogi pendente lite sup absolutiõe a iuramento. dixit etiam gl. in. d. c. autoritatem qđ põt debitor petere vt creditor desistat ab exactione si cogat eũ. per. c. tuas. preallег. sed certe illud. c. loquitur quãdo debitor iurauit soluere et nõ repetere vsuras et nõ dicit ibi debitorē illđ petijsse sed qđ iudex potest cogere vt desistat qđ ex officio põt facere ex quo debitor iurauit soluere et non repetere vt dixi in. d. c. j. s. e. gl. etiã in. d. c. tuas. intelligit qđ põt peti vt desistat. priꝰ tñ absolutione petita: et ex ꝑdictis patet qđ si debitor nõ petit se absolui cogitur seruare iuramentũ. ¶ Idem dicit Tancre. et Vincē. si instet terminus solutionis ita quod nõ possit peti absolutio. ¶ Item si sit contumax creditor nolendo absoluere et sic volũt isti qđ episcopus etiã creditore existente cõtumace in absoluēdo nõ possit absoluere. sed Inn. et Hosti. tenent contrariũ quia episcopꝰ potest absoluere a iuramentis illicitis. j. eo. si vero. sed istud videtur esse illicitum respectu creditoris: ergo poterit absoluere pro hoc quia interdũ etiã a iuramētis licite a principio prestitis ex causa quandoꝗ absoluit. xv. q. vj. alius. et. c. nos sanctorum et iuramenta licita interdũ cõmutat in melius. s. e. c. iij. et. j. de vo. c. j. cũ ibi no. et. c. scriptura. et. c. ex multa. et ꝑ hoc dixerũt qdã ꝙ eps non põt absoluere a prin. ab isto iuramento: sed demum quando contumax est creditor in absoluēdo. sed certe vt dicit do. Anto. ratio videtur suadere qđ etiã posset a principio absoluere cũ iuramentũ dicatur a principio illicitum respectu recipiētis. et istud etiã dicit fuisse de mente Jo. and. in addi. Spec. super hac rubrica vbi vult qđ etiã si creditor nõ sit cõtumax sed absens: et alr̃s impeditus qđ nihilominus poterit eps absoluere dũmodo precedat citatio: intellige saltem ad domũ cum posset citari per ea que habentur in. c. j. in. s. de eo q mitti. in posses. ¶ Tutius tamē esset. et sic practicatur qđ petatur primo creditorē cogi ad soluēdũ. et qđ in cõtumaciã postea absoluat episcopꝰ. Et aduerte quia cõcludit Jo. and. in addi. predi-

8 cta † ꝙ vbi petitur absolutio a iuramēto prestito super cõtractu q dicit̃ iuratus vel a iuramēto prestito de vsuris soluendis ad certã diē: vel de vsuris nõ repetendis ꝙ debet pars citari. ꝓcedi tñ potest summarie ẽm formã clemen. sepe. de verb. signifi. iuncta clemen. ij. de iudi. Secus dicit ibi quãdo iuramentũ resisteret vocationi: seu citationi: vt quia iurasset soluere, non repetere: non renuntiare: nec in ius vocare creditorē dicta occasione quia tunc non erit necessaria vocatio seu citatio: quo ad hoc vt absoluatur a iuramēto. quatenꝰ iurauit nõ vocare in ius creditorem quia non posset fieri citatio sine periurio: ideo a tali iuramento poterit absolui sine citatione. et ꝑsertim qꝛ est modici ꝑiudicij sicut et petitio venie quã facit libertus qñ vult in ius vocare patronũ vel filius emãcipatus patrē. nam illa potest petere a iudice etiã in absentia partis. alleg. l. quiꝗ. §. j. ff. de in ius vocan. et qꝛ si volet postea absolui a iuramēto de nõ repetēdis vsuris vel de illis soluēdis oportebit citare partem vt superiꝰ est dictum: et sic modici ꝑiudicij est relaxatio seu absolutio alia preambula. et ꝑ predictis ꝙ posset fieri absolutio ꝑ episcopum parte nõ absoluente: sed cõtumace: vel saltem citata. alleg. Jo. and. in additio. predicta vltra superius allega. id quod habetur in simili. in aut. hoc ampliꝰ. C. de fideicõmissis. adde bonũ tex. in. l. si ob causam. C. de euictio. et in. l. fin. C. si man. ita fuerit aliena. vbi interdũ a iure seu per ius representat factũ qđ alias per partem erat fiendum. Et ex predictis patet qđ vbi iuramentum resistit vocationi seu citationi: tũc potest a tali iuramento fieri absolutio etiã parte nõ citata ne alijs detur materia deierandi si pars vocaretur et quia cēsetur esse modici ꝑiudicij. nã postea adhuc erit expediēs petere absolutionē a iuramento de soluendis vel nõ repetendis vsuris: et tunc debebit pars citari vt superius dixi. et hec est in effectu cõclusio Jo. and. in addi. ꝑdicta

9 sup hac rubrica. ¶ † Quid autē si aliqs iurasset soluere vsuras vel non repetere et nõ denuntiare an debebit pars citari si petat absolui a iuramēto de non denuntiando Inno. hic videtur velle ꝙ nõ ex eo qꝛ talis absolutio videtur potius esse ad cautelam cum tale iuramentum non obliget tanꝗ illicitum cum videatur prohibere correctionem fratris et ꝓximi contra doctrinam euangelicã. de qua. ij. q. j. si peccauerit. et. s. de iudi. nouit. et idem videtur velle glo. xv. q. vj. c. autoritatem. et do. Anto. s. eo. c. j. sed vt ibi dixi hoc posset procedere qñ quis principi vellet denuntiare propter correctionem fratris. sed vbi propter priuatum interesse principaliter moneretur ad denũtiandũ. tunc videtur qđ tale iuramētũ valeat per id quod dixi in. d. c. j. et qđ no. Jo. an. j. eo. queadmodũ. super glo. fi. videtur tamen Joan. an. in addi. predicta sentire ꝙ possit etiã tũc absolui parte non citata cum censeatur esse modici preiudicij ex eo quia lꝫ absoluat̃ a tali iuramēto: nõ tamen erit absolutus a iuramēto de soluendis vel nõ repetendis vsuris: nec debebit absolui parte citata. ¶ Fede. de senis in suis cõsilijs. cõsi. ccc. cõcludit citandam partem in absolutione a iuramento si petatur absolutio a iuramento prestito super cõtractu qui dicitur vsurarius tñ debebit summarie procedi: et sufficiet summarie probare contractũ fore feneratitiũ ad hoc vt absoluatur a iuramento ad finē vt possit ostendere contractum esse feneratitium et factum in fraudē vsurarum et illud debebit postea plene probare nec sufficiet probatio summarie facta pro habenda absolutione a iuramento per id quod habetur in simili. s. de testi. veniens. el. ij. et ibi etiam dicit qđ nõ debebit iudex ecclesiasticꝰ inhibere iudici seculari coram quo questio super contractu fuit mota contra quem conuētus opposuit exceptionem vsurariam et remissa fuit ad iudicēz ecclesiasticũ ẽm ea que habentur. j. de ordi. cogni. in. c. tuam. nisi prius per ipsum iudicem ecclesiasticum fuerit pars citata ꝑ id quod habetur in. c. romana. de appella. in. vj. dicit etiam ibidēz quod si elapsa sit dies solutionis cum tunc debitor incurrerit periurium non soluendo inter diem non poterit petere absolutionem a iuramento ex quo contra iuramentum venit ꝑ id qđ habet̃. j. de vsuris. quia frustra. ¶ Jo. calde. et Pau. de liaza. vt refert hic do. Ant. dixerũt ꝙ petitur absolutio a iuramento cõfirmante contractum vbi alias forte cõtractus de se non valeret vt in casu. c. cũ contingat. j. eo. et. C. si aduer. vendi. in auт. sacramenta. tunc debet pars citari qꝛ agitur tunc etiam de recisione contractus si fieret absolutio a tali iuramento: et idēz vbi peteretur absolutio a iuramento et a contractu: sed vbi petat̃ solum a iuramento eo casu quo contractus per se potest subsistere nõ sit necessaria citatio qꝛ nõ videt̃ esse magni preiudicij ta-

10 lis absolutio. ¶ † Finaliter do. Ant. hic concludit ꝙ si iuramētum est nullũ nũc nõ est necessaria citatio qꝛ nec necessaria absolutio nisi ad cautelam et posset iurans denuntiari nõ ligatus per id qđ habetur. s. de testi. in. c. constitutis. et quod notat̃ in. c. fina. s.

a ¶ Si debitor si petit absolui a iuramēto an debeat cogi ad soluēdũ vsuras.

fin.§.de testi.cog.si autē iuramentũ valeat tunc si continet in se
licitum:sed forte vel illicite est prestitũ:⁊ tũc si iuramẽtũ resiste-
ret vocationi seu citatiōi non est necessaria citatio.vt.§.dixi.si
aũt nõ resisteret necessaria est citatio siue iuramentũ sit prestitũ
super contractu siue solum iuramentum interuenerit:quia licet
de iure ciuili iuramentũ non obliget nisi in liberto.l.siquis pro
eo.cũ ibi nota.ff.de fideius.tamē secus est de iure canonico ꝑ id
quod habetur in.c.⁊ si christus.j.eo.⁊ per Joā.an.⁊ Hosti.j.de
instit.cũ venissent.licet Innocē.aliter ibi sentiat.si autem iura-
mentũ cõtinet illicitum ex parte recipiẽtis vt quia iurauit de-
bitor soluere vsuras vel nõ repetere tunc nõ erit necessaria cita
tio assignat causam quia in dicto casu nõ obligat quis parti sed
deo:vt hic patet ⁊ dictum fuit superius ergo pars non erit citã
da.sed vt dixi.Jo.an.tenuit expresse cõtrarium in dicta addi.⁊
ad rationem do.Ant.posset de facili responderi quia licet que-
ratur tunc obligatio deo queritur tamen ad vtilitatē partis:et
hinc descendit qõ potest pars absoluere a tali iuramẽto quam
iurantem.§.eo.c.j.qõ alijs non posset:vt de hoc patet et per id
quod no.Spec.in titu.ij.§.nunc ostendendum.versi.hoc autem.
sub versi.xxiiij.et per no.per Jo.and.j.de spon.c.ij.⁊ ideo vide-
tur qõ de preiudicio ipsius partis recipientis iuramentuz agat
et per consequens videtur qõ debeat citari per id quod habet
in.l.de vnoquoqȝ.de re iudic.⁊.§.de ma.⁊ obe.ca.iter quatuor.
sed aduerte quia fortior ratio videtur posse allegari pro domi.
Anto.quam ipse nõ allegat:sed potest colligi ex his que posuit
Cald.in quodã suo consilio ꝓut habetur in quibusdam suis cõ-
silijs abbreuiatis sub hoc titu.in consi.vij.videlȝ quia vbi pars
si esset presens non posset verisimiliter contradicere quominus
fiat id de quo queritur non videt necessaria citatio nisi vt pars
possit comparere de suo preiudicio docere.facit.l.fi.C.si ꝑ vim
vel alio mõ ⁊ de preben.licet episcopus.lib.vj.⁊.§.de resti.in in
tegrũ.tum ex literis.sed nullum videtur esse preiudicium si veri
similiter nullam habet causam contradicendi:ergo tunc non de
bet citari.⁊ ita videtur contingere in casu proposito quia nõ vi
detur ꝙ creditor possit allegare causam quare non debeat fieri
absolutio a iuramento de soluendis vsuris vel de ipsis nõ repe
tendis:quia licet in aliquibus casibus sit licitum aliquid perci-
pere vltra sortē.de quibus in.c.conquestus.j.de vsur.tamē nul-
lo casu reperitur ꝙ possint peti vsure ⁊ qȝ sint licite.j.de vsuris
super eo.cum ibi nota.nisi forte in vno casu tm̃ quãdo qs illas
reciperet ab hoste.vt est casus ꝭm vnuz intellectum.xiiij.q.iiij.
in.c.ab illo.intelligendo prout sonat sed si intelligeretur nega-
tiue non probaret.¶ Nota ꝙ licita esset vsura etiã in dicto ca-
su.vt notauit Jo.an.etiam in dicto.c.conquestus.nã tunc esset
sensus dum dicit ab illo exige vsuraz cui iura nocere desideras
quasi velit dicere quod qȝ nemo debet desiderare alteri nocere:
ideo a nemine debet vsurã recipere:sed quicquid sit de casu illo
saltem est clarum quod alio casu non est licita vsura:⁊ sic verisi
militer nõ habet creditor causam contradicendi quominus fiat
absolutio:et sic videtur verior opinio domi.Anto.quaz opin.
Jo.an.sed vis saluare opinionē Jo.an.potes dicere ꝙ interest
creditoris vt citetur etiam in dicto casu.ex eo forte quia pote-
rit opponere exceptionē ⁊ probare qõ ipse petens absolutionē
est vsurarius.⁊ sic nõ debet audiri.j.de vsuris.in.l.quia frustra
etiam quando iuratum est de nõ repetendis vsuris forte posset
opponere exceptionem qõ sponte illas remisit ⁊ donauit ⁊ ꝓ-
pter hoc iurauit nõ repetere.facit quod habetur in regu.pecca
tum.de reg.iur.in.vj.Ista tamen ratio cessaret vbi constaret qõ
a principio tempore contracte obligationis super vsuris iu-
rasset soluere ⁊ nõ repetere:sed tunc posset habere locũ respon-
sio precedens per dictũ.c.quia frustra.⁊ ex predictis potes cõ-
cludere qõ si iuramentũ omnino est illicitum non est necessaria
absolutio nisi ad cautelam:⁊ ideo non est necessaria tũc citatio.
Si autem continet in se licitum:sed alias illicite est prestitũ vt
forte per metum:⁊ tũc debet pars citari.nã potest habere exce-
ptionem quod forte ex postfacto actus fuerit spõte ratificatꝰ.
facit quod habetur in.l.ij.C.quod metus cau.⁊ per id quod ha
betur in.c.ad id.j.de sponsa.Interdum autem iuramentũ con-
tinet illicitum ex parte recipientis ⁊ expresse hoc cõstat:et tũc
an sit necessaria citatio.do.Anto.dixit qõ non.sed Joã.an.qõ
sic.et qd tenendum statim dixi.¶ Interdum autem dicitur iu-
ramentum continere illicitũ ex parte recipientis ⁊ hoc non cõ
stat vt qȝ est prestitum super contractu emptionis qui dicitur
factus fictitie ⁊ simulate in fraudem contractus pignoris ⁊ vsu
rarum:et tũc hoc casu reperio duplicem practicam.vna est quã
posuit Federi.in dicto cõsi.ccc.qõ citetur pars ⁊ summarie do-
ceatur de fraude ad finem.vt absoluatur a iuramento ita quod
sine metu periurij possit docere contractum esse factum in frau
dem vsurarum.tamē hoc postea debebit plene ꝓbari ⁊ nõ suf-
ficiat summaria ꝓbatio facta pro obtinenda absolutione.Alia
fuit practica quã ponit Oldra.in suis consi.consil.cxx.vbi dicit
qõ si petatur absolutio ad finem vt habiliteur ꝑsona vt possit
absqȝ metu periurij docere de fraude:quod tunc nõ est necessa-
ria citatio quia istud videtur esse modici preiudicij ex quo solũ
fit ad habilitandũ personã:⁊ non fit ad alium respectum.Ideo
poterit fieri etiam parte absente ⁊ nõ citata.sicut petitio venie
quam facit libertus vel filius emãcipatus.l.quinqȝ.§.j.ff.de in
ius vocan.Secus si peteretur absolutio simpliciter a iuramẽto
vel ab ipso contractu.⁊ hec practica multũ hodie inoleuit in cu
ria episcopali Bononiẽsi.Sed vt patet ex predictis Federi.sen
sit cõtrarium.⁊ forte de iure cuius opinio est verior quia si pars
citaretur forte ostenderet euidentē calũniam petentis talē ab-
solutionē.⁊ quod id faceret gratia dilatandi quo casu nõ debe-
ret audiri.l.satis aperte.C.de fal.Et ideo videt magis iuri cõ-
sonum qõ pars debeat citari etiã in tali absolutione vt sic sum-
matim cognoscatur an calũniose petat ⁊ hec ꝓcedũt vbi iura-
mentum non resisteret vocationi.vbi autem resisteret clarũ est
ꝭm omnes qõ a tali iuramento posset fieri absolutio parte non
citata et per hoc habes plene an absolutione a iuramẽto sit ꝑs
citanda.⁊ tene menti quod dixi inhibitionē non fiendã ꝑ iudi-
cem ecclesiasticũ:nisi prius parte citata contrariũ tamē quoti-
die practicatur in curia Bononiẽsi:qȝ illam faciũt ante aliquã
citationem ⁊ in effectu simul cum ipsa citatione:sed de iure vi-
detur verior opinio Fede.per id quod habetur in simili in.c.ro
11 mana.de appel.in.vj.¶ † Itē attẽde ⁊ nota qõ dixi ꝙ si elapsa
sit dies solutionis:nõ potest debitor petere absolutionem a iu-
ramento quia incidit in periuriũ iam.sed do.Anto.hic videtur
tenere contrariũ ex eo quia licet nõ soluatur in termino tamen
debet absolui post terminũ:⁊ sic iuramentũ etiã videtur obliga
re post terminũ.per id quod habetur.§.de dolo.in.c.cum dile-
cti.⁊ in.l.celsus.ff.de arbi.⁊ ideo ꝭm do.Ant.debet posse absol-
ui a iuramento per quod tenetur etiã post diē soluere.Sed for-
te potest defendi dictũ Federi.quia licet sit obligatꝰ debitor ad
soluendum post diem vt probat ratio predicta.non tamen seq-
tur quod possit petere absolutionē ab illa obligatione ex quo
iam incidit in periurium.nam tunc videtur sibi obstare qõ ha-
betur in dicto.c.frustra.nec erit debitor sine remedio quia pote
rit soluere ⁊ postea repetere vt hic ptȝ.⁊ ideo verior videt opi-
12 nio Federi.¶ † Itē aduerte qȝ vt ex predictis ptȝ vsure pos-
sunt repeti tãꝙ indebite.possunt etiam repeti quasi extorte.et
sic quodãmõ rapte.xiiij.q.iiij.in.c.quid dicam.⁊ sic ptȝ qõ cau-
sa propter quam quis est obligatus ad restitutionem vsuraruȝ
potest dici ex delicto cũ etiam exercere vsuras censeatur crimē.
13 j.de vsuris.qȝ in omnibus.⁊.c.super eo.⁊ ex hoc sequitur † qõ
heres vsurarij nõ tenetur ad restitutionem vsurarũ.nisi quate-
nus suppetãt facultates defuncti.ꝑ id quod habet in.l.vna.C.
ex delic.defun.⁊.j.de sepult.in.c.fin.qõ dicit do.Anto.procede
re etiam si nõ sit confectũ inuentariũ:quia nõ confectio inuen-
tarij obligat ad solidũ eo casu quo ante inuentam confectioneȝ
inuentarij quis obligatur ad solidum.l.fi.C.de iure delibe.Se-
cus vbi non obligabatur vt erat in obligatione descendente ex
delicto.⁊ illud etiã tenet Federi.de senis.licet ipse nõ alleget in
consilijs suis.consi.xvij.Facit etiam quod not.Bart.in rubri.ff.
de acquiren.heredita.⁊ quod ibi etiam dixi.vbi dicit ꝙ in foro
conscientie non obligatur quis vltra vires heredi.licet nõ con
fecerit inuentarium.de quo ibi plene dixi in foro contentioso a
etiam non obligat in casu quam superius dixi.¶ Ultimo adde
qõ vbi petitur absolutio a iuramento et excipit eo modo quo
dixi superius.⁊.§.eod.c.j.clarum est quod repellitur petēs sol-
ui vsuras.Sed vbi petitur absolutio ⁊ solum excipitur qõ pen-
dente petitione absolutionis a iuramento nõ debet cogi.videt
quod ista exceptio sit legitima si primo precessit petitio absolu
tionis a iuramento:⁊ postea petãtur vsure.sed vbi econtra prio
petijsset creditor debitorem cogi ad obseruantiam iuramẽti.et
postea petatur absolutio excipiat quod pendente dicta peti-
tione nõ debet cogi.videtur qõ si ante litem contestatam super
prima petitione hoc dicatur qõ debet audiri debitor.Secus si
post litē cõtestatã per id quod habetur in simili.in.c.fi.§.de or-
di.cogni.¶ Item adde quod licet tutus exceptione fauorabili
soluens possit repetere.l.qui exceptionem.ff.de cõdi.indebi.ta-
men illud verum nisi quis sciens sibi exceptionem competere
nihilominus soluat.l.quãuis.C.ad velleia.et ideo non videtur
simpliciter bene dixisse hic domi.Anto.inquãtum dixi qõ si iu-
rans soluere vsuras illas soluit.licet potuerit excipere ꝭm ea ꝙ
dixi in.c.j.§.eod.et etiam supra in hoc.c.tamen potest repetere:
quia erat tutus exceptione fauorabili.nam non videtur hoc ꝓ-
cedere si sciēs exceptionē competere soluat attenta ratiõe do.
Ant.qõ tamen est verũ.vnde melior est ratio quia recipiēs pec
cat recipiẽdo.⁊ ideo potest repeti per ea que superiꝰ dixi.¶ In
a gloss.fina.[a] in fine.et sic videtur velle glo.quod recipere ad vsu-

¶ In gl.fi. recipere sub vsur;an sit peccatuȝ ꝑ hac qõne vide in sum. Ant.in verbo.vsura.ꝑ discursum est enĩ magis theologica ista q̃stio ꝙ iuridica.

ras non sit peccatum: sed dare sic. et hoc tenent quidam quasi recipiens videatur quodammodo redimere vexationem. j. de simo. dilectus. Alij vero dixerunt quod etiam est peccatum cum non possit esse receptio sine datione. et sic sint correlatiua: quorum vnum non est sine reliquo. l. fina. C. de indi. vidui. et l. fina. ff. de acceptila. Sed certe ista opi. non est vera: quia si peccatum esset recipere consequenter peccatum esset soluere: et sic non deberet cogi iurans ad soluendum quod est contra istum tex. Nec ob. quod sint correlatiua quia non sequitur quod semper in correlatiuis eadem sit dispositio in vtroque. nam potest esse in eis quod vnus peccat et alter non. vt patet in exemplo posito in gl. quando quis committit adulterium cum muliere inuita et non consentiente. nam peccat committens adulterium et non ipsa mulier cum qua committit. vt in c. proposito. allega. in gl. Unde dixit Innoc. in c. super eo. j. de vsur. quod recipere ad vsuras propter causam voluptuosam seu ex causa lasciuie vel luxurie perpetrande non est licitum recipere: sed si ob aliam causam honestam sic. Alij etiam aliter dicunt. vt ibi refert Joan. an. in d. c. super eo. Potes concludere quod recipere ad vsuram ex causa voluptuosa vel lasciuie non est licitum: et sic peccat taliter recipiens. vt voluit Inn. puto tamen quod si iuraret soluere quia posset iuramentum seruari sine interitu salutis eterne obligaret iuramentum ad soluendum per istum tex. qui indistincte loquitur. et facit. j. eo. si vero. Si autem quis recipiat ex alia causa: et tunc aut recipit ex necessitate rei familiaris. et tunc puto quod si commode posset habere ab aliquo sine vsuris non deberet recipere ad vsuras quia quando potest debet euitare ne proximus incidat in peccatum. si autem aliter commode habere non potest: tunc videtur quod non peccet argumento. c. dilectus. de simo. Si autem quis vellet recipere ad vsuras vt faceret construi ecclesiam vel hospitale: vel redimat captiuos. et tunc si posset aliunde habere quam ad vsuras non videtur licitum recipere ad vsuras ne detur causa peccandi proximo. si autem aliunde commode habere non potest: et tunc si ille a quo vult accipere non haberet alium cui mutuaret non deberet tunc quis recipere ad vsuram ne detur occasio peccandi proximo. facit quod no. Jo. and. in d. c. super rebus. Si autem ille a quo vult recipere alteri esset mutuaturus et si isti non mutuaret et haberet alium paratum ad recipiendum: tunc licitum esset recipere et etiam rogare quod potius in hanc causam piam velit mutuare quam alteri volenti recipere ob aliam causam per ea que habentur in preallega. c. super eo. Si autem quis vellet recipere ad vsuram forte vt emat aliquam possessionem vel librum videretur distinguendum prout proxime distinxi: quia aut ille a quo petitur alij esset mutuaturus et alium haberet verisimiliter paratum. et tunc possit recipere ad vsuram. alias autem secus: puto tamen vt superius dixi quod iurans soluere in omnibus casibus predictis obligetur ad soluendum cum iuramentum possit seruari sine interitu salutis eterne.

1 ☞ Possessiones vel redditus vbi dantur in loco pignoris fructus computantur in sortem nec illos lucratur creditor.

2 Redditus computandi sunt in sortem vel saltem restituendi deductis tamen expensis.

3 Absolutus ab excommunicatione si postea sit contumax in parendo mandatis absoluentis ipso iure non recidit in sententiam excommunicationis sed potest reduci in eandem sententiam.

4 Appellans quandoque remittitur ad iudicem a quo licet eum grauauerit.

5 Causa si agitur inter laicos in foro ecclesiastico debent seruari canones.

AD nostram. Si debitor [a] creditori iurauit rem pignoratam non repetere: nisi prius debitum soluat iuramentum seruare compellitur. h. d. et est com̃is diuisio. Secunda ibi: idec q.

a ¶ Si debitor. eisdem verbis summat. d. ab. Fely. vero lz alijs verbis summet idem tamen est sensus.

1 ¶ † Not. quod vbi possessiones vel redditus datur loco pignoris fructus non computantur in sortem nec illos lucratur creditor: sed dissoluto debito illos restituere tenetur. ¶ Item no. quod est licitum iuramentum ex parte prestantis et recipientis de non repetendo pignore et fructibus ante solutum debitum: quando etiam fructus sunt loco pignoris: vt hic patet secundum vnum intellectum secundum alium no. quod iuramentum de non repetendo pignus antequam soluatur debitum est obligatorium et obligat iurantem ad non repetendum pignus etiam si tot fructus ex pignore percipiantur ex quibus possit debito satisfieri: quia videtur actum quod non fiat compensatio: et sic iuramentum debet impleri in forma specifica. et ad hoc alleg. iste tex. de quo tangetur sup glo. iij. et tangit Bar. in l. amplius. ff. rem ra. ha. et facit quod ipse not. in l. iul. ff. de condi. et demon. ¶ Et ex predictis not. quod non concluditur contractum esse vsurarium quando non est actum de fructibus lucrandis. et dato quod esset actum quod non compensentur cum sorte. secus si deberet eos lucrari: quia tunc contractus esset vsurarius. j. de vsur. in c. j. Juramentum tamen ex parte iurantis esset licitum. licet non ex parte recipientis. facit quod dictum fuit. s. c. proxi.

2 ¶ † Item not. quod redditus sunt computandi in sortem vel saltem restituendi deductis tamen expensis. Et redditus intelliguntur expensis deductis. vt hic tangit glo. j. ¶ Item no. quod vbi quis absoluitur ab excommunicatione debet prestare cautionem de soluendo ad mandatum absoluentis. ¶ Et no. quod debet esse sufficiens cautio. de quo. j. de sent. exc. c. cum desideres. et j. de v. sig. ex parte. el. j. potest tamen dici quod ideo hic sufficiens cautio requiritur quia non constabat pape de iniusta excommunicatione. nam non constabat sibi plenarie de facto. vt patet ex tex. dum dicit si ita est ecclesiastica censura etc. si autem constitisset de iniusta excommunicatione: tunc non videtur quod debuisset cautio aliqua prestari per ea que habentur in c. excommunicato. s. de rescrip.

3 ¶ † Item not. quod absolutus ab excommunicatione si sit postea contumax in parendo mandatis absoluentis ipso iure non reincidit in sententiam excommunicationis: sed bene potest reduci in eandem sententiam. hoc est simile cum prima fuerit extincta per absolutionem. l. qui res. §. aream. ff. de solu.

4 ¶ † Ultimo potes notare quod appellans remittitur interdum ad iudicem a quo appellauit: licet grauauerit iudex eum quod videtur contra decretalem. vt debitus. j. de appel. sed potes dicere secundum Inno. quod hic non fuit appellatum: sed alias forte deposuit querelam de iudice vel dici potest quod non remittitur precise ad eundem: sed ad eundem et alium simul sic: et ita posset intelligi hic text. vt hic patet iuncta suprascriptione. ¶ In gl. ij. ibi nomine cautionis supple quod confertur ab homine: vel a iure ciuili: vel canonico. secus in dispositione pretoris. l. pretoria. ff. de pto. stipu. et no. in l. sancimus. hic alleg. et sic in dispositione pretoria appellatione cautionis intelligitur de sufficienti non de simplici promissione. ¶ In ea. glos. in fi. et per hoc videtur quod si aliquis sit excommunicatus pro contumacia in non veniendo quod non sufficiat cautio simplex vel iuratoria per id quod habetur in c. ex parte el. j. j. de ver. sig. vbi videtur tex. quod tunc debet prestari sufficiens cautio. et sic cum fideiussore vel pignore. vt ibi etiam tangit glo. sed Host. hic. et ibi dicit tunc sufficere cautionem iuratoriam. Sed forte verior est opi. precedens quam sensit gl. in d. c. ex parte. vbi autem quis esset excommunicatus pro contumacia in non parendo alias iudici. tunc si offensa non est manifesta debet prestari sufficiens cautio antequam absoluatur: et sic cum fideiussore vel pignore per ea que habentur in d. c. ex parte. et in casu istius. c. prestari debuit sufficiens cautio: quia incertum erat de offensa. et an excommunicatio fuisset iusta quia non constabat pape de forma iuramenti. vt patet ex litera dum dicit si est ita etc. et sic non habuit pro constanti qualiter se haberet forma iuramenti. et hec videtur vera solutio. licet Inn. ponat aliam quam reprehendit Hosti. vt refert Jo. an. et do. Ant. et etiam Host. dicat quod hic prestita fuit sufficiens cautio: quia dubium erat an tot redditus essent percepti quod sufficerent ad quantitatem sortis. Sed istud mihi non placet: quia etiam si fuisset certum tot esse perceptos quod sufficerent ad quantitatem sortis. tamen sententia et mandatum archiepiscopi vt creditor restitueret possessiones fuissent iniusta si forma iuramenti fuisset quod non molestaretur donec sibi peccata soluerent per ea que dicentur in gl. sequentem. nec placet etiam id quod dicit do. Ant. quod ideo prestita fuit hec cautio propter ea que restabunt impleri post absolutionem ex parte creditoris: quia si dicta de causa fuisset prestita, papa hic circa finem mandasset creditorem cogi virtute cautionis ad restituendum possessionem et fructus quod tamen non facit et pro eo quod dixi de iure requiri cautionem cum fideiussore vel pignore etiam in contumace in non veniendo. bene facit quod habetur in c. j. in fi. s. de sequestra. posse. et quod ibi not. per glo. et s. vt lite non contest. quoniam. §. in alijs. Nec ob. j. de sen. cum desideres. vbi videtur sufficere iuratoria cautio: quia ibi non dicitur quod illa sufficiat licet dicatur quod prestari debeat. ideo videtur quod vltra illam dari debeant fideiussores vel pignora vt videtur velle text. cum glo. fin. dicto. c. ex parte. el. j. de ver. sig. ¶ In glo. persoluatur ibi. Sed in casu isto etc. hec est vera solutio. et communiter tenetur. nam precedens videtur literam violare. Aduerte tamen quia glo. infra non bene ponit formam iuramenti: quia dicit illam fuisse donec creditori fuerit satisfactum. sed reuera illa non fuit forma sed illa donec peccata soluentur. vt patet ex litera et longa est differentia inter dictas formas. nam creditori dicetur satisfactum. si tantum sit ex fructibus perceptum quod estimatio ipsorum fructuum consumptorum ascendat ad sortem. l. j. et ij. C. de pigno. actio. nam ipso iure extenuat sortem. vt est casus in l. j. C. de distrac. pigno. et nota. glo. in c. j. j. de vsuris. licet domi. Anto. hic aliter videtur tenere: scilicet quod non extenuent ipso iure sed ope exceptionis quod videtur contra. l. j. de distrac. pigno. non violando eam: sed non dicitur esse soluta peccata etiam si tot fructus sint percepti quod equiualent sorti vnde hoc casu propter formam iuramenti non extenuabunt ipso iure nec etiam ope exceptionis: quia non poterat obijci compensatio: sed omnino debebit formaliter impleri iuramentum. vt hic est casus notabilis et singularis secundum istum intellectum. et iste intellectus facit ad questionem. de qua. j. dicam. ¶ Alij tamen tertio dicunt quod hic non erat liquidum quantum ex fructibus esset perceptum: ideo fuit facta compensatio: quia de liquido ad non liquidum non fit compensatio. l. si. C. de compen. et not. j. de deposi. bona fides. ¶ Alij quarto dixerunt quod hic fructus extabant. ideo non fiebat compensatio

pensatio:q2 speciei ad quātitatē non fit compensatio.l.si conuenerit.ff.de pigno.ac.⁊ no.ad.l.fi.⁊.e.ti.l.si ꝓpter.⁊.l.si cōstat.secus quando essent cōsumpti.facit quod no.in.d.l.j.⁊.ij.C.de pigno.actio. ¶ Alij dicunt ⁊ quinto qḋ hic loquitur quādo etiā fructus fuerūt pignorati:⁊ ideo tunc veniūt restituendi ⁊ nō cōpensandi:secus quādo fructus nō essent pignorati qḋ est etiam notandū. ¶ Alij ⁊ sexto dicunt qḋ hic debitor agebat:ideo nō poterat cōpensari.sec⁹ si cōueniretur sed iste intellectus nō placet:q2 nō video qd repugnet ꝙ debitor non posset repetere pignus ⁊ dicere creditori esse satisfactū ex fructibus perceptis ꝑ ea q̄ habent̄ in.l.j.⁊.ij.C.de pigno.acti.vnde tene alios intellectus ex quibus habes multas limitationes ad.l.j.⁊.ij.de pig. acti.tamē quo ad intellectū tex.tene ꝭm itellectū in quo residet glo.q2 est magis notabilis.et facit ad questionem si iurani tibi soluere.x.hinc ad mensem an si ɔtingat interim te esse debitorē meū in.x.potero cōpensare vt nō incurrā periurium nō soluendo.nam videtur qḋ nō per istū tex.ꝭm istum intellectū Bar.et tetigit.q.in.l.iul.ff.de cōdi.⁊ demon.⁊ ibi nō soluit.sed remittit ad decretalē.sed in.l.amplius.ff.rem ra.hab.aperte decidit contrariū.videlꝫ ꝙ possunt cōpensari.mouetur etiā quia conditio debet impleri in forma specifica.l.in eius.⁊.l.qui heredi.ff.de cōdi.⁊ demon.et tū sufficit cōpensari.l.iij.§.j.⁊.l.si peculium.ff.de statulibe.ergo eodē modo dicendum in iuramento. Preterea si ille cōtra quē volo obijcere cōpensationē nō soluit me interpellante eū videt̄ prestare impedimentū quominus impleatur cōditio.⁊ per cōsequēs iuramētū:q2 si solueret possem postea implere cōditionē ⁊ iuramētū.⁊ ideo cū per eū videatur pstari impedimentū debet haberi cōditio ꝓ impleta ⁊ similiter iuramentum.alleg.quod habet̄ in.d.l.iij.§.j.de sta.liber.⁊ facit qḋ habet̄ in.l.iuris ciuilis.ff.de condi.⁊ demon. Et ad istū tex.nō respondet sed forte voluit tenere alium ex intellectibus supra positis: sed q2 intellectus in quo residet glo.cōiter tenetur.videtur qḋ decisio sua nō ꝓcedat.nam videt̄ cōtra istum tex.ꝭm hunc intellectum:⁊ ad rōnes suas potest respōderi dupliciter. Primo qḋ magis debet impleri in forma specifica iuramentū quā cōditio. vt ptꝫ ex tex.isto ꝭm vnū intellectū.iunctis.l.per ipsum allega. nec etiā in iuramēto excusat impedimētū aduersarij si nō est tale ꝙ oīno impediat ipleri iuramētū.vt hic patet.licet secus sit in cōditione.vt in iuribus preallegatis.secus si esset tale impedimētum qḋ omnino impediret implementū iuramenti.vt.j.eo.q̄relam.⁊.c.breui.cū ibi notatis. Secundo potest dici qḋ illa iura q̄ dicūt sufficere compēsari ad implendam conditionē loquunt̄ in eo cui relicta est libertas cōditione:⁊ ideo fauore libertatis illō potest dici fuisse statutū.facit insti.de dona.§.fi. ¶ In glo.fina. ibi causis ecclesiasticis ⁊c.id est que tractantur corā iudice ecclesiastico.de quo dicendum vt dictum fuit in.c.j.de dolo ⁊ contu-
5 macia.et nota bene quod vbi inter laicos agitur causa † in foro ecclesiastico debent seruari canones.et nō leges.de quo in.c.qḋ clericis.s̄.de foro cōpe. ¶ In ea.glo.ibi autoritate iudicis supple et parte citata.al's secus.l.meminerūt.C.vñ vi. ¶ In eadē glo.in fi.⁊ sic de extranea q̄stione non habebunt cognoscere.

1 ☞ Iuramentū qḋ seruari nō potest fine interitu salutis eterne non obligat.
2 Iuramentū vbi est obligatoriū non debet dari licentia vt quis veniat contra illud.
3 Iuramentū si est extortum per metū cadentē in cōstantē potest peti absolutio.⁊ nu.9.
4 Rome non est bonus aer in augusto.
5 Iuramentū q̄n dicatur tendere in deteriorem exitum.
6 Coacta volūtas,voluntas est.
7 Iuramentū assertoriū quod dicatur ⁊ quod promissorium.
8 Veniens contra iuramentū metu extortum an peccet.

a SI VERO. Si iuramentū [a] per metum extortū seruari pōt absq̧ īteritu anime seruandum est iuramentū.romana tamen ecclesia a tali iuramento consueuit absoluere.h.d. Et in prima cōsultatio.in scḋa responsio. Scḋa ibi:quia nos. ¶ Not.primo qḋ iuramentum obligat q̄n si seruetur nō vergit in preiudiciū salu-
1 tis eterne. ¶ † A cōtrario nota.secus si non posset seruari fine interitu salutis eterne:quia tūc nō tenetur quis illud seruare facit.xxij.q.iiij.in malis.⁊ per totum.idē quando a iure improbatur.s̄.de foro compe.si diligenti.et intellige a iure.s.canonico. Quid aūt si a iure ciuili tangetur.j.in.c.quēadmodū.et.c.cū cōtingat.et ibi tangetur. ¶ Quid si ꝓhibeatur a statuto de quo ꝑ Barto.in.l.si quis pro eo.ff.de fideiusso. ¶ Itē tertio excusat̄ quis ab obseruantia iuramenti ꝓpter conditionē tacite subintellectam.j.eo.quēadmodum nam subintelligitur ɔditio si deo placuerit.xxij.q.ij.beatus paulus.⁊ not.Inno.s̄.eo.debitores. ¶ Item subintelligitur cōditio si res in eodē statu permanserit.vt in.d.c.quēadmodum.⁊ ideo iurans dare gladiū titio non tenebitur si postea sit effectus furiosus.vt etiā dicit Innocē.in d.c.debitores. ¶ Itē excusatur quis autoritate pape.de rescriptis.constitutus.⁊ facit.j.eo.venientes.et etiā autoritate iuris.
2 vt predixi quādo iuramentū improbatur.j.e.sicut. ¶ † Itē no. qḋ vbi iuramentū est obligatorium nō debet dari licētia vt qs veniat cōtra illud.⁊ facit ꝙ datio licentie non excusat ante absolutionem.facit quod habetur.j.de senten.excōmu.cum desideres.quod forte posset procedere in inferiore a papa qui non potest preterire iura.s̄.de offi.archipresby.in.c.fin.cum ibi notatis.secus forte in papa ex certa scientia dante licentiā dictā.argu.l.quidam cōsulebāt.ff.de re iudi.et quod no.s̄.de filijs pre-
3 sbyte.veniens. ¶ † Itē nota ꝙ vbi iuramentū est extortū per metum cadentem in constantē potest peti absolutio:⁊ illa data potest quis absq̧ periurio cōtrauenire. ¶ Et ex hoc etiaꝫ no. ꝙ vbi iuramentū cōtinet aliquā iniquitatem ex parte recipientis potest a tali iuramēto peti absolutio:⁊ debet relaxari.facit
4 qḋ dixi.s̄.eo.c.j.⁊.c.debitores. ¶ † In glo.ij.ibi si aliquis vitramontanus ⁊c.no.ex glo.qḋ Rome in augusto non censet̄ communiter esse bonus aer ⁊ periculosum est ibi morari presertim vltramōtanis:⁊ maxime gallicis.⁊ ꝓpter hoc consueuerūt facere vacationes ⁊ ire ad loca vicina.tamē no.bene glo.qḋ istud periculum non sufficit quominus debeat seruari iuramētum per illum qui iurauit se moraturū dicto tēpore Rome:sed hoc intellige verū nisi ex iudicio medicorū attenta cōplexione ⁊ cōditione persone iurantis immineret sibi periculū mortis ex obseruantia iuramenti:q2 tunc non tenent̄ obseruare.nam credendum est peritis in arte sua.facit quod habetur.s̄.de probatio.
5 proposuisti. ¶ † In eadē glo.in fine quomodo multis modis dicitur iuramentū tendere in deteriorem exitum.ponit hic do. Ant.ponendo dicta Archi.que posuit in.c.si aliquid.hic allegato.⁊.c.innocens.e.cau.q.iiij.et in.c.ij.xxij.q.ij.⁊ not.precipue ꝙ dicitur tendere in deteriorem exitum etiā si tendat ad obseruātiam venialis peccati.vt est tex.cum glo.in.d.c.si aliqḋ.⁊ nota ꝑ Joā.an.de pactis.quāuis.lib.v.in nouella.et que sint venialia peccata tāgitur in.§.alias.xxv.distin. Et no.etiā qḋ dicitur tendere in deteriorē exitum quando iuratur aliqḋ a principio in se licitū:sed postea ex circūstantia obueniente eius obseruātia tēderet in interitum salutis temporalis vel eterne.vnde tunc non obligaret dicto casu obueniente.de quo hic plene per do.Ant. et per Arch.in locis preallega. ¶ In glo.proprium iuramen-
6 tum.ibi:quia voluntarium.intellige sane glo.qḋ dixit voluntariū † ex eo quia coacta voluntas voluntas appellatur.xv.q̄.j. ca.merito.⁊.§.si mulier.l.si metu.ff.quod metus causa.alio ta-
7 men respectu nō est voluntarium sed coactum. ¶ † In eadem glo.ibi quidam appellant. Dic qḋ proprie assertorium iuramētum est id qḋ prædicatur super eo qḋ est de preterito vel p̄senti sed promissorium illud qḋ est super futuro.facit qḋ no.xv.q.vj. in.c.autoritatē.per glo.⁊ Arch.⁊ aduerte q2 cōiter tenet̄ opin. gl.videlꝫ ꝙ iuramentū per metū extortū est obligatoriū si pōt seruari fine interitu salutis eterne:⁊ sic nō licet cōtrauenire nō obtenta absolutione.de quo etiā per Inn.s̄.qḋ met.cau.ad aures.⁊ de elec.venerabilē.sed Joā.an.dicit tenendū qḋ habet in
8 tex.j.eo.verū vbi videtur dici qḋ veniēs cōtra iuramentū † metu extortū nō peccat mortal'r sed venialiter. Jo.cal.vt hic refert do.Ant.tenet ꝙ ɔuentio añ absolutionē liget etiā ad mortale sic dicit tenere Tho.in.ij.ij.q.lxxix.arti.vij.nam ex tali iuramēto surgit obligatio.qua quis obligatur ei cui quis ꝓmittit hec tollitur in effectu per coactionē:quia non meret̄ cogens vt sibi ꝓmissum seruet̄. Alia est obligatio qua quis obligat̄ deo.vt impleat qḋ per vim ꝓmisit:⁊ hec nō tollit̄ in foro cōscientie ꝑ metum.nā dꝫ magis dānū tpale pati q̄ cōtrauenire iuramēto allegato.xxij.q.iiij.si aliquid.ad.c.verū respondet qḋ facit qḋ inquātum ibi dicit̄ qḋ absoluit̄.nec ob.ver.ceterū.quia debet intelligi post absolutionē. ¶ Itē ꝭm eū tex.dicit ibi qḋ nō est tāq̄ ꝑ mortali puniend⁹.et sic videt̄ velle qḋ peccet mortaliter tamen nō est tanq̄ pro mortali puniēd⁹:q2 metus attenuat.s̄.qḋ met.
9 cau.sacris.⁊ sic residet do.Anto. ¶ † In glo.vltima ibi dispensandū al's dispensatur ⁊ sic innuit qḋ hic sit dispēsatio dum dicit permissi ⁊c.sed cōiter tenet̄ qḋ est ius cōmune:q2 ex quo absolutio est facta intelligunt̄ in cōsequētiā permissi.vt hic tāgit Inno.et hoc credo etiā si dicatur ꝙ per talē renuntiationem ꝑdiderit ius beneficij:q2 licet de rigore perdiderit tamen quo ad vtile ius non intelligitur perdidisse saltem quin post iuramentum possit ministrare.facit qḋ notat̄ in.c.abbas.s̄.qḋ me.causa.⁊.l.metū.§.ex hoc edicto.ff.qḋ met.cau.tamē tutius esset:vt hic voluit do.Ant.tūc habere expressam permissionē ⁊ qḋ dixi supra iuramentū per metum extortum obligare ꝓcedit quādo habet voluntatē licet coactā ipsi⁹ iurantis.secus si nō haberet volūtatē ⁊ hoc cōstaret:q2 tūc nō obligaret vt voluit Alla.constare aūt posset si precessisset ꝓtestatio cū nō intēdebat habere

a ¶ Si iuramētū q̄n ex vno ore loquunt̄ doc. in summando B.c. Et si q̄ras an aliqs possit ɔ iuramētū venire.distingue vt hic scḋꝫ Hen.bo.

animū modo aliquo se obligādi si cōtingeret se iurare ꝑ metuꝫ per id qd̄ habet̄.s.qd̄ met.cau.c.j.et] in.l.qui aliena.§.celsus.de acqui.heredi.¶ Itē in foro penitentie crederet̄ ipsi iuranti:ꝫ nō in foro cōtētioso nisi aliter cōstaret forte ꝑ ꝓtestationē preambulā vt dixi.facit qd̄ habet̄.j.de spon.c.in tua.cū ibi notatis.

1 ☞ Monachus pro vtilitate monasterij potest ꝓpriā personam obligare.
2 Mulier potest se obligare etiam cum marito pro debito alieno prestando iuramentum.
3 Recōueniri pōt laicus corā iudice ecclīastico rōne iuramenti.
4 Interdicto subijci potest tota terra propter delictum vel cōtumaciam domini.
5 Clericū verberās etiā volentē incurrit excōmunicationem.
6 Liber homo quomodo possit esse obses.
7 Mulier licet nō renūtiet velleiano si tñ iurauit seruare ꝓmissa dꝫ seruare iuramētū.ꝛ sic nō potest vti beneficio velleiani.
8 Velleiano renūtiare an possit mulier sine iuramento.

a Ex rescripto. Monachi [a] qui ꝑ debito monasterij iurant stare in obstagio ꝛ fideiussores qui iurāt creditorē seruare indēnem iuramēta seruare cogūtur.h.d. Primo ponitur facti narratio. Scd̄o responsio. Secūda ibi:ideoq3. ¶ In tex.ibi ꝛ infra decidit ꝙ ꝯuenit soluere ad certū terminū dictā summā ꝛ sic forte etiā iurarūt. ¶ Itē ibi iurarūt ꝛ cōuenit etiā vt.s.ꝛc. ¶ No.primo qd̄ ad cautelā debiti alterius videt̄ quem posse se obligare ad morandū in certo loco.de quo tanget̄ cum glo. ¶ † Itē not.ꝙ iuramentū de morādo in certo loco pro cautela debiti videtur etiā obligare monachū.et sic videt̄ qd̄ monachus ꝑ vtilitate monasterij possit ꝓpriā personā obligare.facit qd̄ habet̄ i.c.ij.s.de posttu. ¶ † Itē no.qd̄ mulier pōt se obligare etiā cū marito pro debito alieno iuramentū prestando et sic vr̄ ꝙ vbi iuramentū interuenit in obligatione quā facit mulier cesset beneficiū velle.de quo in glo. ¶ Itē no.fm Hostiē.ꝙ hic videt̄ expressum qd̄ ex obligatione naturali etiā ex iuramēto agi pōt de iure canonico.nā certū est monachū non obligari ciuiliter.facit qd̄ habetur in.l.deo nobis.C.de epis.ꝛ cle.vbi habet̄ ꝑ mortuo quo ad mundū ꝛ ciuiliter censetur mortuus.ꝛ de materia in.c.j.s.de pac.de illa dicendū vt ibi.ꝛ.j.de insti.cū venissent.s.de iudi.nouit. ¶ † Itē no.laicū posse recōueniri rōne iuramēti corā iudice ecclīastico.ꝛ ad hoc pōt cōpelli via executiua ꝑ censurā ecclesiasticā ꝯstito de iuramēto.facit qd̄ hr̄ in.c.cū C.laicus.de fo.cōpe.li.vj. ¶ † Itē no.ꝙ ꝓpter delictū vel cōtumaciā dñi potest tota terra subijci interdicto ꝛ ꝓhibitioni celebrationis diuinoꝝ.facit.j.de spon.nō est nobis.ꝛ de ꝓhibitiōe ab ingressu ecclesie.vide qd̄ habet̄ hodie in.c.is cui.de sen.exc.in.vj. ¶ In gl.j.ibi al's detinere non possunt supple sine pena excōicationis.j.de sen.exc.nuper.ꝛ.xvij.q.iiij.si quis suadente. imo plus videt̄ qd̄ etiā ex volūtate eoꝝ nō possint detineri per id qd̄ habet̄.j.de sen.exc.† Cōtingit vbi vberās clericū etiā volentē incurrit excōicationē.ꝓpter hoc dicit glo.in.c.pridē.xxiij.q.viij.qui hic detenti fuerūt de licētia pape al's hoc fieri non potuisset:sed certe istud est diuinare:q2 nō apparet ꝙ a principio interuenerit licentia pape.Jō tene qd̄ si teneant̄ in loco de quo nō possint exire etiā si cōsenserint ibi poni hoc nō est licitū ꝑ iura ꝑallegata:sed si post morent̄ in loco certo ꝓpter obseruantiā fidei ꝛ iuramēti.tñ possent de facto recedere.et tūc hoc modo licite detinent̄ etiā sine licētia pape.ꝛ ita itelligat̄ hic fm Joā.an. ¶ In ea.glo.ibi multofortius pignoris obligatio.nā cui lꝫ qd̄ pl' est licere dꝫ minus de reg.iur.cui lꝫ.li.vj.ꝛ.ff.de adul.l.nec in ea.et sic licita est extensio cū fiat virtute regule iuris antiq.facit qd̄ no.in.l.sigs seruo.C.de fur.ꝛ qd̄ no.Cy.l.j.C.q̄ sit lon.ꝯsue.ꝛ qd̄ plene dixi in.l.si vero.§.de viro.ff.solu.matri.vbi plenissime tractaui materiā extēsionis. ¶ In ea.glo.ibi:qualitercūq3 fiat. ¶ † Forte voluit intelligere gl.ꝙ lꝫ nō habeat̄ ius in libero homine tñ ꝓpter cōuētionē poterit retineri donec satisfiat de debito sicut al's interdū retinet̄ res ꝑ debito pro quo nō fuit obligata.l.vna.C.etiā ob chirogra.pe.ꝛ no.gl.in.d.c.vt pridē.veruꝫ q2 ista solutio nō videtur bene satisfacere ꝯrijs.glo.voluit dare aliā solu.ibi:ꝛ hic factū narrat̄:vcꝫ qd̄ hic de facto fuerūt detenti ꝛ nō de iure sed certe istud videt̄ ꝯtra tex.in quo papa mādat seruari conuentionē.Unde glo.soluit tertio vt sequitur in glo. ibi vel nō potest.sed certe illa solu.nō tollit cōtrariū:q2 hic obligat̄ ꝑ peccato ꝛ nō pro pace.vnde potes dicere qd̄ pōt obligare se liber homo per iuramentū ad morādū in certo loco donec satisfiat:ꝛ ita posset intelligi hic:sed nō potest al's per cōuentionem aliquā ius obligationis in eo ꝯstitui.vt detineat̄ inuitus ꝑ iura contraria licet de facto q̄n̄q3 aliter seruetur.an autē possit quis renuntiare beneficio cessionis.notatur per Cy.in.l.j.circa fi.C.qui bo.cede.pos.ꝛ per Barto.in.l.alia.§.eleganter.ff.solu. matri.nam videretur qd̄ non:quia per hoc videtur se astringere vt possit incarcerari ꝑ executione snīe.d.l.j.et hoc tenet Bart. nisi in duobus casibus.vnus est quādo in fraudē creditoꝝ dissipasset bona vel quādo sciens se nō habere vnde posset satisfacere dicto beneficio.de quo dicenduꝫ vt nota.in.d.§.eleganter. Quis aūt debeat facere expensas obsidi.tangit hic Jo.an.ꝛ nō videtur clare decidere sed ponere opinio.potes dicere ꝙ cū ipe obses nō faciat seruitia ei cui est dat' debet ipsemet sibi facere expensas:ꝛ si alius faciat poterit repetere per id qd̄ habetur in tex.ꝛ glo.in.l.si necessarias.in prin.ff.de pigno.act.secus quādo seruus cōmodati q2 cōmodatarius cui seruitur faciet sibi expēsas.l.in rebus.§.possunt.ff.cōmo.ꝛ sicut etiā obseruat̄ in obsidibus vt superius dixi:q2 ex quo nō seruiūt debet obses sibi facere expēsam ꝛ si alius facit repetit ab alio. ¶ † In glo.penul. in fi.nota diligenter ꝙ lꝫ mulier nō renūtiet velleiano:si tñ iurauit seruare ꝓmissa dꝫ seruare iuramētū.ꝛ sic nō pōt vti bñficio velleiani ne veniat cōtra iuramentū qd̄ etiā seruādū est in foro ciuili per ea que habent̄ in.c.lꝫ.de iureiurā.in.vj.et sic multo fortius nō iuuaret̄ si renūtiasset cū iuramēto.† An aūt possit sine iuramēto renūtiare glo.cōiter tenent qd̄ sic si ipsa mulier fuerit primo certificata de bñficio velleiani al's secus et sic seruaret̄ de iure aūt an hoc ꝓcedat cōiter tenet̄ qd̄ sic si fiat in iudicio tenet renūtiatio.l.pe.§.fi.ff.ad velleia.sed si extra iudiciū regulariter nō tenet:quia ex eadē fragilitate videt̄ renūtiare ex qua se obligauit ꝑ alio.l.doli.§.diuersuꝫ.ff.de noua.de quo per Cy.ꝛ Bar. in.l.fi.C.ad velleia. ¶ In gl.fi.i fi.vel dic qd̄ isti ꝓmiserūt seruare creditorē indēnem si monachi nō seruarent fidem.vt voluit sentire Jo.an.summādo.facit quod habetur in.l.si stipulat'.ff. de fideiussoribus.

1 ☞ Periurus priuandus est beneficio.
2 Jurans soluere non est periurus si necessitate impellēte nō implevit iuramentum.
3 Ueniens cōtra ꝓmissionē vallatā interpositione fidei sit priuādus sicut q̄n̄ venit cōtra promissionem iuratam.

b Querelam. Periurus [b] est ab ecclīa remouend' qui nō ex necessitate:sed ex volūtate venit ꝯ licitū iuramentū.h.d. Et primo ponit ipetrāt' q̄relā.scd̄o dat iudicē.scd̄a ibi q̄m igit.

1 ¶ † No.qd̄ ꝓpter crimē piurij dꝫ qs priuari bñficio [c]. ¶ † Itē
c no.qd̄ a iuramēto de soluēdo vel aliqd iplēdo casu necessitatis
2 vel impossibilitatis cēset̄ except'.ꝛ sic iurans soluere non est ꝑiurus si necessitate impellēte nō impleuit iuramentū.An autē difficultas excuset a ꝑiurio.tanget̄.j.eo.breui. ¶ Item nota qd̄ ille cui conceditur ecclīa videt̄ posse obligari ad soluēdū annuā pensionē:sed hoc potest intelligi q̄n̄ qs locauit ecclesiam hoc est euentiones ecclesie ꝑ certo redditu annuo.vt no.glo.in.c.querelam.j.ne ꝑla.vi.suas.vel forte erat ecclīa annexa ꝑbende ꝑ qua vicarius etiā ꝑpetu' tenebat̄ soluere certū qd annuatim ipsi canonico habenti prebēdā:cui dicta ecclīa est annexa. ¶ In glo. pe.ibi cū sit infamis fm canones.ꝛ iterdū etiā est infamis fm.l. vt ptꝫ in.l.sigs maior.C.de trāsac.ꝛ dixi in.c.testimoniū.s.de testi. ¶ In glo.fi.ibi ꝛ in modū quasi denūtiationis.hinc collige scd̄am solu.nā vr̄ qd̄ nō solū agebat̄ ad pēsionē nō debuisset priuari etiā si erat ꝯductor ex quo id nō agebat̄.arg.s.de ordi.cog. c.ij.Jō forte data fuit hec scd̄a solu.posset etiaꝫ dici ꝙ papa ex officio noluit istū priuare.ex quo ꝯstabat de ꝑiurio.ar.xxiiij.q.
3 iij.c.ecce. ¶ † In ea.gl.in fi.sed nunqd veniēs ꝯ ꝓmissionē fidei interpositiōe vallatā sit priuād' sicut q̄n̄ venit ꝯ ꝓmissionē iuratā.gl.vr̄ sentire ꝙ sic in.c.fi.j.ne ꝑla.vi.suas.lꝫ cōtrariū videt̄ velle Archi.in.c.iuramēti.xxij.q.v.nā lꝫ eqparent̄ ꝑstatio fidei ꝛ iuramēti.s.de me.cau.ad aures.j.de fideius.ꝑuenit.ꝛ.d.c.fi. tñ differūt in impositione penitentie:q2 maior imponit̄ penitētia periuro.vt no.glo.in.c.clericus.j.eo.ꝛ facit qd̄ habet̄ in.c.ij. xxij.q.v.ꝛ pro hoc etiā facit q2 non reperitur exp̄ssum qd̄ istud crimen inducat priuationē beneficij:ergo etiā in illo erit.sec' ꝑ id quod no.glo.xv.q.viij.in summa.ꝛ maxime q2 non videt̄ eadem ratio per oīa.ex quo minor penitentia imponit̄ et sic min' cēset̄ delictū.xxiiij.q.j.nō afferamus.facit qd̄ no.in.c.j.de sepul. in.vj.per Arch.et nota diligēter gl.que est in summa.xv.q.viij. inꝑtum notabi.cōcludit qd̄ pro nullo crimine dꝫ clericus deponi nisi inꝑtum reperiret̄ in iure expressum qd̄ est valde notabile.ꝛ de materia per Inno.ꝛ gl.s.de temp.or.in.c.ex tenore.et j.e.in.c.sicut.sed tu vide aliā glo.in.c.j.lxxxj.dist.

1 ☞ Pro iuramēto temerario videt̄ qs deponēd' a bñficio.
2 Jurans duo iuramēta cōtraria qd̄ seruare teneatur.
3 Periurus quis dicatur.
4 Juramentum iocosum an sit peccatum.

d Tua nos. Si presentat' [d] iurat presentanti de antiquo censu augēdo ꝛ postea contrarium iurat valet scd̄m iuramentum et non primū.tñ ab ecclesia remouebit̄.h.d.primo consultatio.scd̄o

---

a ¶ Monachi si q̄ras vtrū aliqs ꝓpter aliquā obligatione ꝑuire ꝑsonalit̄ teneat̄ vel in carcere seu obstagio remanere.distingue hic ꝑꝫ.d. Hen. boych.i pn.

b ¶ Periurus.idē iūmāt hic.d. Ab.et fely. ꝛ si q̄ras q̄liter piur' debeat puniri.distingue hic fm do. Henr. boych.i pri ci.cap.

c ¶ Bñficio priuari an aūt ipso iure vel ꝑ sententiā.vide hic per do. Fely.in.j. col.in text. ibi remouētes.nu.i.

d ¶ Si pñtatus q̄n̄ vna tuba ocs idem summāt hoc.c.

tio.secũdo respõsio.scđa ibi tua igit. ¶ No. ꝙ vbi ab eodẽ duo
iuramẽta cõtraria prestant diuerso tpe: si primũ est illicitũ scđz
aũt licitũ seruari dz scđz ⁊ nõ primũ.sec⁹ aũt ecõtra: si primũ est
licitũ: q2 tunc scđm cõtrariũ cẽset illicitũ.⁊ sic nõ seruãdũ.j.eo.
c.intellecto.⁊ bñ facit qđ not.glo.j.eo.in.l.licet mulieres.in.vi.
1 ¶ Item not. ꝙ iuramentũ prestitũ contra ius canonicũ censet
illicitũ.de quo in glo. ¶ † Item no. ꝙ pro temerario iuramẽto
quis videtur deponẽdus a beneficio.⁊ sic pertrãsit hic do.Ant.
sed contra istud videt tex.cũ gl.j.e.sicut nostris.ideo potes di-
cere ꝙ hic est speciale qñ ab eodẽ duo contraria iuramẽta fue-
runt prestita: q2 inspecta eius intentione nõ poterit esse absq3
periurio.al's erit secus.⁊ sic intelligat cõtrariũ.facit quod no.
glo.xv.q.viij.in summa.⁊ qđ dixi.s.c.proxi. ¶ Item no.modũ
prouidendi de rectore ecclesie patronate q2 dz presentatio fieri
de promouendo in rectorem p patronos epõ: et eps debet in-
stituere presentatum si est idone⁹.de quo.j.de instit.c.j.et.ij.fa-
cit quod habetur in.c.cum in illis.de preben.in.vj.que autẽ sit
forma iuramenti.qđ prestare debet rector curate vel nõ curate
2 ponit hic Host.⁊ Jo.an.post eum. ¶ † In gl.j.ibi neutrũ ta-
men seruabit.supple postq̃ erit remotus: sed anteq̃ remoueat
debebit seruari secundũ non primum. ¶ In gl.ij.ibi temerario
iuramento ⁊ sic vult gl.iuncta cum tex.qđ pro temerario iura-
mento quis posset deponi: sz dic vt dixi in notabilibus: q2 hoc
verum qñ duo contraria iuramenta fuerunt prestita ab eodem
quo casu inspecta intentione iurantis habuit animũ periuriũ
cõmittendi: nec illud inspecta intentione videtur potuisse eui-
tare.vt dicit litera.sed tamen reuera q̃tum ad veritatẽ potuit
euitari periurium seruando secundũ iuramẽtũ ⁊ non primũ,ad
qđ seruandũ non tenebitur cũ esset illicitũ.xxij.q.iiij.c.in malis.
secus vbi vnicũ est tantum iuramentum.⁊ est temerarium: quia
tunc non deponitur.vt.j.eo.sicut nostris. ¶ In ea.gl.ibi nullũ
est peccatum rõ est: q2 ex corde procedit peccatũ.facit qđ habet
in.l.qui in iure.ff.de iniur.⁊ in.c.hoĩes.alleg.in glo.⁊ ideo cum
non habeat animũ peccandi: si credit verum esse quod iurat nõ
dicitur peccare.⁊ intellige ꝙ nõ peccat mortaliter neq3 veniali
ter si adhibuit diligentiam quã potuit in inuestigando verita-
tez.al's si fuisset illata culpa peccaret mortaliter: quia crassa seu
supina ignorantia nõ excusat.de consti.c.ij.lib.vj.et in.c.q2 ea.
xxviij.dist. ¶ In ea.ibi dicitur indiscretum iuramẽtũ. ¶ Not.
bene ex glo.quod lato sumpto vocabulo periurus dicitur q in-
discrete iurat iurãdo illicitum. Idem etiam voluit Ray.in sua
summa titu.de iuramento ⁊ periurio ⁊ clarius ibi glo.sup tex.
3 Ray. † sz proprie ⁊ stricte periurus dicitur qui venit cõtra iu-
4 ramentuz licitum a se prestitum. ¶ † In ea.gl.in fi.No.bene ex
glo.qđ si quis ex iocosa leuitate.⁊ sic p iocum: vel incaute forte
ex lapsu lingue iurauit falsum: cũ tunc non habeat intentionẽ
decipiendi proximum: non incurrit peccatũ mortale seu venia-
le.et idem sensit glo.in.§.alias.hic allegato.et sic etiam transit
hic Jo.an.⁊ do.Ant.sm Archi.post Thomã in.c.habemus.
xxij.q.i.tenet oppositum: q2 ex quo adducit deũ in testem iurã-
do adest ibi dei contẽptus ⁊ irreuerẽtia.ideo mortaliter peccat
sed vbi esset mendacium sine iuramento: tunc glo.posset dicere
veritatẽ: q2 si fit iocose vel incaute erit veniale ex quo nõ fit ani
mo decipiendi proximũ.al's esset mortale.xxij.q.ij.c.i.⁊ sic videt
intelligenda etiã glo.in.c.ne quis arbitret.xxij.q.ij.licet illa vi-
deatur concordare cum ista.

1 ☞ Grauius peccat existens in dignitate q̃ alius.et nu.4.
2 Iuramentũ contra officia naturalitatis ⁊ cõsanguinitatis vel
pietatis et charitatis censetur illicitum.
3 Pro iuramento temerario debet imponi penitentia.
4 Pena corporalis mitior imponitur existẽti in dignitate ⁊ ma-
gis punitur vilis q̃ non vilis.
5 Iuramentũ de nõ prebẽdo subsidiũ coniuncto an sit illicitum.
6 Iuramentum de non fideiubendo pro aliquo an sit licitum.

a **Cum quidam.** Episcopi [a] p periurio puniunt grau⁹ q̃ alij.
h.d.primo. ¶ Item illicitum est iuramentum de nõ
loquendo vel nõ prebendo subsidiũ personis cõiun-
ctis.h.d. ¶ Et sic sunt due partes que patent.scđa ibi illi vero.
1 ¶ † No.j. ꝙ plus peccat existẽs in dignitate q̃ alius ⁊ presertiz
habens alios corrigere.et exemplum prebere: p hoc bene facit
quod habetur in.c.precipue.xj.q.iij.ibi dicit beatus Grego.pre
lati tot mortibus digni quot perditionis exẽpla ad alios trãs-
mittunt.et est durũ verbũ cõtra prelatos si bene ponderarẽt.
¶ Item no. ꝙ facta superiorũ de facili ab inferiorib⁹ trahũtur
in exẽplũ.vnde alibi dicit ꝙ prelati sunt tãq̃ signũ ad sagittã.j.
de accusa.qualiter.el.ij.et alibi etiã dicit talis presumitur infe-
rior ⁊ subiectus qualis superior.facit quod habetur.vj.q.j.in.c.
2 oues.ibi dicite cõponitur orbis regio ad exẽplũ. ¶ † Itẽ not.
ꝙ iuramentũ contra officia naturalitatis ⁊ cõsanguinitatis vel
pietatis ⁊ charitatis censet illicitũ.⁊ ab eo potest qs absolui ad
cautelã. ¶ Item no. ꝙ nõ loqui attinẽtib⁹ videt esse peccatuz.⁊
3 cõtra humanitatẽ ⁊ instinctũ naturalẽ. ¶ † Ultimo no. ꝙ pro te
merario iuramẽto dz iniungi penitentia.⁊ ad cautelã etiaz fieri
4 absolutio. ¶ † In glos.j.in fi. Cõclude ꝙ aut querimus de pena
in foro cõtentioso aut in foro penitẽtiali.primo casu,aut queri
tur de pena corporali.⁊ tũc minus punit existens in dignitate.⁊
magis punitur vilis q̃ non vilis: vt probatur in.l.ij.C.vt nemo
priua.⁊ in.c.qui contra pacem.alleg.in gloss.nam lz minor pena
imponat existenti in dignitate.tñ inspecta conditione persone
censet esse maior q̃ si eadẽ pena imponeret nõ existenti in digni
tate.facit qđ habet in.l.j.⁊.ij.C.vt.j.cer.tps crimi.act.termi.aut
agitur de pena pecuniaria.⁊ tunc plus punit existens in digni-
tate: q2 presumit magis abundãs in pecunijs: vt hic voluit senti
re glo. ¶ Secũdo casu tũc põt dicere.vt sentit glos. ꝙ aut cõstat
quis plus contẽnat seu cõtẽpserit ⁊ ille intelligit magis pecca-
re.⁊ sic maior penitẽtia illi venit imponẽda. ¶ Aut est dubiuz
⁊ tunc existens in dignitate in dubio plus censet cõtẽnere quia
plura a deo recepit.⁊ sic magis deo est obligatus.et in eo maior
videt esse ingratitudo.ideo magis videt peccare ⁊ presertim q2
eius gesta facilius trahunt in exẽplũ.⁊ maior dat alijs audacia
delinquẽdi.facit qđ habetur in.c.precipue.xj.q.iij.⁊ de materia
per Jac.de bel.in.l.presby.C.de epis.⁊ cleri.⁊ per Cy.in.l.nemo.
C.de sum.trini.⁊ adde etiã quod habet in tex.⁊ in glo.j.de statu
5 mona.ea que.in.iij.glo. ¶ † In gl.penul.ibi ad cautelã.⁊ sic non
de necessitate.⁊ hoc credo verum in casu hui⁹.c.quicquid dicat
Inno.hic.cum iuramentũ in casu isto est illicitũ ⁊ contra rõnez,
vt hic expresse dicit.⁊ p cõsequẽs nõ obligat.vt in.c.inter cetera
alleg.in glos.⁊.c.in magis.ea.causa ⁊.q.⁊ quasi p totũ.nã inquan
tum fit iuramentũ nõ loqui patri vel matri videt esse contra re-
uerentiã quam tenet prestare filius parẽtibus scđm etiam prece
ptũ diuinũ iuxta illud honora patrẽ ⁊ matrem vt sis longeu⁹ su
per terrã.⁊ ideo tale iuramentũ videtur illicitũ.⁊ similiter si qs
iurat nõ loq sorori vel fratri videt esse ɔtra charitatẽ.qua astri
gitur qs fratri vel sorori ⁊ ideo videt esse illicitum: si aũt quis iu
raret non loq alicui extraneo: tũc si iusta causa subesset.forte q2 a
esset homo discolus.⁊ proferret malas ⁊ corruptibiles locutio
nes videt ꝙ seruari debeat iuramentũ: cũ seruari possit sine in-
teritu eterne salutis.⁊ hoc tenet hic do.Ant.secus si cessaret cau
sa predicta scđm eum: q2 iuramẽtũ tale videt prima facie nutri-
re odiũ.⁊ sic esse illicitũ sz forte põt dici cõtrariũ: q2 tale iuramẽ
tũ videt posse seruari sine interitu salutis eterne,sicut et qñ iuro
nõ intrare domũ martini.⁊ ideo dz seruari nisi forte eueniat ca-
sus.in quo ppter salutem proximi expediat loqui vel intrare do-
mum.per id qđ no.Archi.in.c.inter cetera.xxij.q.iiij.⁊ qđ nota-
6 uit do.Anto.s.eo.c.si vero. ¶ † Quid aũt si quis iurauit nõ fide
iubere pro aliquo nunqd censeat iuramẽtum esse licitum. Lau.
tenuit ꝙ sic.q2 sicut potest quis iurare pro vtilitate proximi.ita
multofortius pro persona sua ppria cũ prima charitas incipiat
a seipo.⁊ sic not.Archi.in.c.non est.xxij.q.j.⁊ tangit Joã.an.in
c.cũ.C.laicus.de fo.cõpe.li.vj.⁊ videt hoc maxime procedere in
clerico.per ea que habent.xj.q.j.c.te quidẽ.Jo.an.in addi.Spe.
sup rubri.⁊ refert hic do.Anto.dicit hoc verum saluo: nisi salus
proximi periclitaret ex nõ fideiussione.nam tunc nõ tenet quis
ad obseruantiã iuramenti: q2 videtur tendere in deteriorem exi-
tum.⁊ sic nõ obligat.xxij.q.iiij.in.c.si aliqd.⁊ qđ no.do.Anto.in
d.c.si vero.s.eo.⁊ ideo iste casus intelligitur exclusus a iuramen
to in dubio.⁊ si iurans vellet ipsum esse inclusum hoc respectu
esset illicitũ.⁊ ideo nõ obligaret ⁊ ad cautelã posset peti absolu-
tio.⁊ sic dicit do.Ant.se de facto fecisse obseruari in ciuitate Fer
rarie.⁊ hoc tene menti: q2 qñq3 aliqui ppter dãna que recipiunt
ex fideiussione iurant non fideiubere pro aliquo Joã.⁊ ita tenet
Oldra.cõsi.suo.ix.⁊ multi sunt destructi ppter istas cautiones.

a ¶ Epi.si q̃ras an cõstituto i dignitate sit deferendũ distingue h secundum Hẽ.boych in prin.⁊ est materia gl. prime in fi. prout etiaz hic distiguit do.Jos.de Imo.

1 ☞ Pro iuramẽto temerario est penitentia imponenda.
2 Monachus an possit facere votum sine licentia abbatis.
3 Iuramentum prestitum sub calore iracundie an teneat.

Icut ex literis. Nõ valet iuramẽtuz monachi claustrũ ab
iurãtis.⁊ sibi de hoc grauis imponit penitentia.h.d.
Primo cõsulatio.scđo rñsio.scđa rñdemus. ¶ Not.
ꝙ ad stabilitatẽ claustri quis obligat ex voto professionis.facit
quod habet.xvj.q.j.si cupis.⁊.c.placuit.ibi dicit ꝙ sicut piscis
sine aqua sic monachus sine claustro viuere nõ põt,intellige spi
ritualiter. ¶ Itẽ no. ꝙ iuramentũ contra precedens votũ licitũ
nõ valet.sed est potius temerariũ iuramentũ.⁊ not. ꝙ peccat te
merariũ iurãs.⁊ pro tali peccato est penitẽtia iniũgẽda. ¶ Itẽ
no. ꝙ iracundia in prestatione iuramenti non excusat iurantem.
¶ Ultimo no. ꝙ dignitas prioratus nõ liberat quẽ a monacha
tu.facit quod habet.j.de sta.mo.in.c.cũ ad monasteriũ.§.prior ⁊
qđ habet.j.de simo.c.fi. ¶ In glo.j.ibi debet manere hoc veruz

nisi vellet trãsire ad arctiorem religionem:q tũc põt petita tñ
prius licẽtia a suo supiore.licet nõ obtẽta.j.de reg.c.lꝫ.¶ Jtẽ
hoc verũ nisi ex cã suadẽte vtilitatẽ monasterij ⁊ ex iussu abba-
tis ad tps vellet esse in alio loco,vt ptꝫ in.c.ex rescripto.s.e.qñ
extra locum monasterij stant pro obside ꝓ debito monasterij.
idẽ in casu.c.ij.ne cle.vel mo.li.vj.vt qñ de licẽtia abbatis est in
loco studij.als aũt extra casus predictos dꝫ i monasterio mora
2 ri in quo fecit ꝓfessionẽ.† An aũt possit monachꝰ facere votũ
sine sui superioris licẽtia.dic ꝙ nõ ꝑ ea q̃ habenꝛ.xx.q.iiij.in.c.
monachos.et q non censeꝛ monachus habere velle aut nolle
de elec.nullꝰ.⁊.c.si religiosus.li.vj.⁊.xij.q.j.in.c.nolo.⁊.c.nõ di-
catis.¶ Jn glo.ij.in fi.⁊ si clericus renũtiat sine licẽtia superio
ris tꝫ renũtiatio quo ad ipsum vt etiã nõ possit repetere:lꝫ non
quo ad preiudiciũ superioris qn possit eũ tenere iuitũ ad ipsaꝫ
ecclesiam.vt ptꝫ no.in.d.c.admonet.⁊ idẽ dñt in monacho ab-
iurante claustrũ.vt tenet renũtiatio quo ad ipsuꝫ nõ quo ad su-
periorẽ.lꝫ cõtrariũ tenet Jnn.q aliud in clerico seculari q põt
esse sine ecclesia aliud in monacho qui nõ põt esse sine claustro.
xvj.qõ.j.placuit.⁊ subdit ꝙ nõ dꝫ abbas dare monacho suo li-
teras absolutiõis:nisi prius habeat monasteriũ paratũ vt tol-
laꝛ materia euagandi.lꝫ de facto qñ male seruetꝛ.facit qd habeꝛ
3 in cle.vlti.de elec.⁊.s.d renũ.in.c.fi.¶ † Extra gl.tãgit hic Jo.
an.an iuramẽtũ prestitũ sub calore iracũdie habeatꝰ obligare ⁊
vꝛ innuere ꝙ nõ quasi nõ habeat tũc comitẽ discretionis.cum
tñ tres comites dbeat habere scꝫ veritatẽ iustitiã ⁊ iudiciũ hoc
est discretionẽ vt in.c.⁊ iurabũt.xxij.q.j.⁊.q.ij.c.aĩaduertẽdũ.et
ideo si iste prior nõ fuisset ꝓfessus:lꝫ merus laicus videꝛ qd nõ
obligasset:etiã tunc iuramẽtũ.⁊ sic vꝛ velle ꝙ iuramentum pre-
stitũ calore iracũdie nõ obliget.lꝫ sit licitũ id qd iuraꝛ.⁊ lꝫ illud
possit seruari sine interitu salutis eterne.Sꝫ summiste vt hic re
fert.d.Anto.cõiter tenẽt cõtrariũ.vcꝫ ꝙ iuramentũ sit seruan-
dũ:si seruari põt sine interitu salutis eterne.dicit tñ ꝙ lꝫ hoc sit
tutius satis põt dici.ꝙ si calor iracũdie fuit tantꝰ ꝙ illud deli-
berate nõ fuisset tunc:q hec volũtas non est discreta non sit
obligatoria vel si saltẽ de facili est ꝑ epm cõmutãda.de quo re-
mittit ad no.ꝑ Ray.in sua summa.in ti.de iuramẽto circa prin.
ibi gl.sup tex.Ray.tꝫ simpliciter tale iuramentũ obligare:q in
culpa vꝛ esse taliter iurans.⁊ ideo sibi imputandũ.facit qd ha-
betur.de reg.iur.dãnum.lib.vj.

a ¶ Vasallꝰ. idem summat hic.d. Abb.queꝫ vide ⁊ eius distin. quã ponit dñc. extra glos. Et si q̃riꝛ qñ iuramẽtũ dicatur ꝑsonale et qñ extendiꝛ ad successores. distingue vt hic ꝑ do. Henri. boych.ipñ. que distinctio caditsu ꝑ gl.tertiã. huius.c.

b ¶ A iuramẽto. eodẽ modo summat hic do. Abb.nihil addito: nihilq; diminuto.

1 ☞ Juramẽtum ratione dignitatis alicui prestitum est reale
et transit ad successorem in dignitate.
2 Rex Sicilie dꝫ fidelitatẽ ⁊ homagium romane ecclesie.
3 Homagiũ in homagio prestat qs fidelitatem nullo excepto.
4 Vasallus qui iurauit prelato an teneaꝛ iurare successoribus.

a VEritatis. Vasallꝰ a q̃ iurauit prelato:suc-
cessoribꝰ iurare nõ teneꝛ.h.d.Et
primo decisa cõsultatio.scdo rñsio.scda ibi rñdemꝰ.
¶ No.j.arg.ꝓ simplicitate amplectẽda.facit qd tã-
1 getur hic in glo.ij.¶ † Jtem no.ꝙ iuramẽtum rõne dignitatis
prestitum ex parte eius cui prestatur realiter ,potest intelligi
esse reale.⁊ transit ad successorem in dignitatte illi cui prestaꝛ ⁊
illi obligat ac si illi iurasset qd videꝛ verũ:quãdo qs iurauit pre
lato recipienti pro se ⁊ successoribꝰ.per id qd tangiꝛ in gloss.iij.
ex parte aũt prestantis iuramẽtũ semꝑ est ꝑsonale vt hic tãgit
Jnno.nã lꝫ pactũ possit esse reale ex parte paciscẽtis.⁊ ex par-
te eius cui fit pactum.l.iurisgẽtiũ.§.pactorũ.ff.de pac.tñ secus
est in iuramento etiam si quis iuraret pro se et suis heredibus.
q animã alterius qs nõ põt obligare sine illius speciali man-
dato.facit de elec.vt circa.lib.vj.et sic ad penã spiritualẽ piurij.
lꝫ posset ad penã tpalem seu pecuniariã.per id qd habeꝛ in.d.§.
pactorũ.lꝫ animã suã qs bene põt obligare pluribꝰ.et sic reci-
piẽti ⁊ successoribꝰ eiꝰ.⁊ ad hoc sepe alle.istud.c.cũ dicto Jnn.
2 ¶ † Jtẽ no.ꝙ rex Sicilie nõ solũ dꝫ fidelitatẽ:lꝫ etiam homa
gium romane ecclesie.⁊ qd sit ꝓprie homagiũ no.glo.in clemẽ.
3 pastoralis.versi.verũ.j.de re iudi.† nã in homagio prestat quis
fidelitatẽ recipienti nullo excepto:lꝫ fidelitas põt prestari ali-
cui excipiẽdo in fidelitate aliquos superiores contra quos non
vult extendi fidelitatem.¶ Jn glo.iij.ibi vel dicas verius hoc
cõiter teneꝛ.⁊ pro ipsa facit ratio.q iuramentũ nõ dꝫ sine cau-
sa prestari.j.eo.⁊ si christus.⁊ ideo si semel est prestitũ taliter ꝙ
obliget iurãtẽ successori recipiẽtis nõ debet iterato prestari.se-
cus vbi non esset taliter prestitum:q tũc bene deberet prestari
postea successori:ex quo primũ fuisset personale respectu etiaꝫ
recipiẽtis.⁊ scdm predicta etiã debent intelligi iura alleg.in cõ
4 trariũ quo ad iuramẽtũ:† quia si feudatarius iurauit fidelita-
tem recipienti pro se ⁊ successoribus non tenebiꝛ postea iterato
prestare successori:tenebiꝛ tñ tũc inuestiturã petere infra annũ
per iura alleg.in glo.ab ipso successore.⁊ similiter tenebitur li-
bertus facere professioneꝫ:seu profiteri se libertũ ecclesie,⁊ suc-
cessori prelati qui eum manumisit ⁊ libertatẽ dedit.⁊ hoc q in
istis ecclesijs non fundat intẽtionẽ suam de iure cõi.ideo ne pe-
reat ex lapsu tẽporis memoria eius iure ecclesie dꝫ fieri dicta ꝓ
fessio.⁊ similiter inuestitura accipi per feudatariuꝫ ecclesie a suc
cessore ꝓlati:sicut etiã accipiꝛ a successore laici dñi a quo habeꝛ
feudum vt habeꝛ in vsibus feudoꝝ in ti.de prohibi.alie.feu.per
Fede.in.l.imperialẽ.§.preterea.⁊ illa est cõstitutio fe.quam gl.
vult allegare.vbi aũt clericus vel prelatus iurauit fidelitatẽ pa-
pe scdm formã.c.ego.s.eo.non tenebiꝛ successori ꝓfessionem ali
quã facere:q de iure cõi fundata est intẽtio pape sup omnibꝰ cle
ricis ⁊ prelatis:cum oẽs predicti sint sibi subiecti.¶ Jtẽ aduer-
te q clerici possunt cogi ad prestãdum iuramentũ prelato ⁊ suc
cessori.per id qd habeꝛ in.d.c.ego.sed laicus feudatariꝰ videtur
ꝙ non possit cogi ad prestãdum iuramentuꝫ nisi recipienti.et sic
lꝫ possit iurare recipienti ⁊ successoribus:tñ non cogiꝛ si nõ vult
prestare nisi ipsi recipienti.⁊ tunc postea mortuo recipiẽte debe
bit prestare successori.secus qñ fuisset prestitum recipiẽti pro se
⁊ successoribus vel recipiẽti ⁊ successoribꝰ que duo idẽ videntur
importare.per id qd habeꝛ in.d.c.ego.⁊ tũc nõ teneaꝛ iurare vt
probatur per istũ tex.⁊ per predicta patet ꝙ attẽdi debet forma
iuramẽti.nam si cõstat ꝙ prestitũ fuit etiã pro successoribus ⁊ sic
ꝙ fuerit reale ex parte recipiẽtis non debebit postea reiterari.se
cus si non constat ꝙ fuerit personalis in dubio aũt dicit hic do.
Anto.ꝙ si iuramentũ sit simpliciter prestitũ prelato in materia
in qua quis põt cogi ad prestãdum etiã successori:tunc intelligeꝛ
realiter prestitum.facit qd habeꝛ in.l.si vno.ff.loc.als secus:sed
certe videꝛ ꝙ attendi debeat forma iuramẽti:cũ illa specifice de-
beat impleri.s.eo.ad nostrã.⁊ ideo videꝛ ꝙ si nõ est facta mẽtio
de successoribꝰ ex quo iurauit simplr fidelitatẽ recipiẽtis nõ vi-
deꝛ ꝙ obliget respectu successoris ex quo hoc nõ fuit dictũ.licet
ad hoc potuisset cogi.¶ Jtẽ aduerte inquantũ dixi iuramẽtuꝫ
esse personale ex prestantis parte.⁊ obligare realiter ex parte re
cipientis:si realiter sit prestituꝫ intellige verũ nisi respectꝰ cesset
cuius pretextu quis iurauit.⁊ ideo si tanq̃ canonicus iurauit si
postea renũtiauit canonicatui nõ obligabiꝛ ex viribus dicti iu
ramẽti facit qd habeꝛ.j.de censi.significauit.quod intelligit do.
Anto.procedere:etiã si postea restituaꝛ seu de nouo promoueaꝛ
ad canonicatũ:q non obligabiꝛ ex viribus primi sacramẽti cũ
illud fuerit prestitum respectu primi iuramenti qd fuit extinctũ
facit quod habetur.s.de renuntia.c.cum inter.

1 ☞ Metus amissionis rerum an sit iustus.
2 Juramentum metu extortum est temerarium.⁊ nu.4.
3 Juramentum sub calore iracũdie prestitum an sit obligatoriũ.
5 Veniens contra iuramentum metu extortum ⁊ ante absolutio
nem an peccet.

b VErum. A iuramẽto b ꝑ metuꝫ extorto ecclesia
solet absoluere ⁊ eiꝰ transgressores vt
peccãtes mortaliter nõ puniunꝛ.h.d.¶ No.ꝙ iustus
dici esse metus vbi timeꝛ periculũ vite ⁊ reruꝫ.et hoc
clarũ si copulatiue vtrũq; interueniat.Jdẽ si primũ tñ:si aũt in
1 terueniat solũ scdm scꝫ † metus amissionis rerũ:tũc si omniũ vel
maioris partis idẽ dicendũ.ꝑ id qd habeꝛ.s.qd me.cau.abbas.
2 ⁊ de resti.spo.frequẽs.in.vj.¶ † Jtẽ no.ꝙ iuramẽtũ metu extor
tum velut habẽs annexam voluntatem.lꝫ coactum est obligato
rium ⁊ indiget absolutione.de quo.s.eo.si vero.¶ † Jtẽ no.qd
hortãdi sunt iurãtes etiam per metum ad obseruantiã iuramen
ti:si tñ nõ seruauerint non sunt tanquam pro mortali puniendi.
3 ¶ † Jn glos.ij.in fi.facit gl.ista ad.q.quã tetigi.s.eo.sicut.vcꝫ an
iuramentũ factũ sub calore iracũdie obliget.nã videꝛ ꝙ sic:sicut
obligat iuramẽtum prestitũ per metũ vanũ:q est tñ quid impu
teꝛ iuranti hoc etiã tenuit expresse glo.sup sum.Ray.in ti.de iu
ramẽto ⁊ periurio in verbo tria.⁊ facit etiam qd no.gl.sup sum
ma Ray.in ti.de vo.in prin.vbi tangit de muliere existẽte in pe
riculo in partu ⁊ vouente.⁊ similiter de existente in periculo for
ti in mari tpe tempestatis:an teneaꝛ seruare cõcludit ꝙ sic.idem
4 etiam satis voluit Archi.xvij.q.ij.in.c.gonsaldus.¶ † Jn glos.
absoluerit.in fi.⁊ sic tenet gl.ꝙ iuramentũ extortum per metuꝫ
etiã cadentẽ in cõstantem virum obligat.⁊ hec est cõis opi.vt di
ctum fuit.s.eo.si vero.legiste tñ videnꝛ tenere cõtra in auꝛ.sacra
menta.C.si aduer.ven.per illũ tex.dum dicit per vim autem:vel
per metũ extortum nullius esse momenti iubemus:sed certe po
test dici primo ꝙ illud ꝓcedat de iure ciuili.secus de iure canoni
co vt est dictum qd in hoc preiudicet iuri ciuili:q in materia iu
ramẽti potius dꝫ seruari ius canonicum q̃ ciuile:etiã corã iudi-
ce seculari.vt in.c.cum cõtingat.j.eo.⁊.c.lꝫ mulieres.j.eo.li.vj.et
qd no.glo.in regula possessor.de regu.iur.lib.vj.⁊ qd not.legiste
in.l.priuilegia.C.de sac.sanc.eccle.vbi patet ꝙ in materia spiri-
tuali:vel in materia peccati prefertur ius canonicum iuri ciuili
etiã coram iudice seculari.de quo etiaꝫ in.c.j.de ope.no.nuntia.
põt etiam dici scdo ꝙ ille tex.dum dicit nullius momẽti intelli
gatur q̃tum ad effectum:q absolutio põt peti a tali iuramẽto
facit

facit quod habetur in simili.in.c.ij.⁊ quod ibi dictũ fuit.s.eod. ❡ In glo.pe.in fi.Not.bene ex gl.ꝙ iuramẽtũ etiam per metũ cadentẽ in constantẽ virum extortũ seruari debet dũmodo hoc fieri posset sine interitu salutis eterne,ꝫ possit peti absolu.si tñ non seruet:nõ dꝫ nõ seruãs puniri tanꝙ pro directo piurio.et tanꝙ pro mortali:q2 metus attenuat culpã.facit qd̃ habet.s.ꝙ me.cau.sacris.⁊ ideo hoc respectu põt dici ꝙ iuramẽtũ ꝑ metũ extortũ parũ obligat.vt dicit glo.sequẽs.Et aduerte q2 gl.põt intelligi dupliciter vno modo ꝙ gl.loquatur etiã qñ nõ est habita absolutio a iuramẽto.⁊ sic intelligit glo.Jo.an.⁊ similiter
5 tex.in ver.ceterum.vsqꝫ ad fi.⁊ sic videt † ꝙ veniẽs contra iuramẽtũ metu extortũ.⁊ ante absolutionẽ nõ peccet mortaliter ſꝫ venialiter.⁊ hoc satis sentit gl.in.§.alias.xxv.dist.in glo.fi.sed Tho.in.ij.ij.vt dixi post Cal.in.c.si vero.eo.s.tenuit contrariũ vcꝫ ꝙ veniẽs cõtra iuramentum metu extortum:ante absolutionẽ peccet mortaliter ꝓpter contẽptũ dei,⁊ eius irreuerẽtiã. vnde debuit potius pati dãnum rerum tẽporaliũ ꝙ deum cõtẽnere et eius reuerẽtiã.s.qd̃ me.cau.sacris.Nec ob.iste ver.ceterũ.q2 põt intelligi post absolutionẽ,⁊ sic etiã posset intelligi scd̃o modo hec gl.⁊ istud satis vr̃ mihi de mente litere cuius in effectu sensus esse vr̃ ꝙ ꝫ debeãt absolui iurãtes a talibꝫ iuramẽtis:tñ vt consultius agat ⁊ auferat materia deierãdi hoc est veniẽdi cõtra propriũ iuramentũ nõ dꝫ eis expresse dici:intelli ge qñ absoluunt vt non seruent iuramẽta:ſꝫ ꝙ si ea non obseruẽt:nõ sunt tãquã pro mortali crimine puniẽdi.vñ dicit etiam Inno.ꝙ nisi tales absoluant vel nisi dicant verba de qbus hic ꝑ habẽtẽ potestatẽ absoluẽdi vel similia nõ erũt absoluti.et sic vult ꝙ si aliter nõ absoluerent:si tamẽ dicit eis non tibi dico ꝙ nõ serues non punieris vt ꝑ mortali habebit vim absolutiõis vt videtur velle hic Inno.facit qd̃ not.gl.in.c.si inimicus.xciij. dist.dicit etiã Cal.ꝙ si iste tex.in ver.ceterũ.intelligat ante absolutionẽ facit cõtra Jo.an.inquantũ dicit ꝙ si nõ seruet iuramentũ nõ est quis tanꝙ pro mortali puniendꝰ.nã scd̃m ipsum Joã.cal.innuit litera ⁊ mortaliter peccet:sed qd̃ non est puniẽdus tanꝙ pro mortali.hec tñ solutio non multũ mihi placet:q2 si quo ad deũ peccat mortaliter:ergo ecclesia etiã debet eũ punire tãꝙ ꝑ mortali:q2 oĩs christi actio est nostra instructio.ij.q.j.deus oĩpotẽs.⁊ ideo debet ecclesia punire tanꝙ ꝑ mortali:ſꝫ tñ minuitur pena quasi iuramentum fuisset sponte prestitũ:q2 tũc veniendo cõtra,magis peccaret.ſꝫ metus attenuat aliqualiter ipsum crimẽ.s.quod me.cau.sacris.⁊ ideo plus placet intellectus ꝙ iste ver.ceterum.intelligat post absolutionẽ.tñ vt dixi Jo.an.intelligit ipsum.⁊ glo.hic positã.etiã ante absolutionẽ.⁊ sic etiam videt intelligere gl.fi.in.d.§.alias.⁊ Tancre.⁊ Guil.Naso.hic.⁊ etiã Host.⁊ sic videt communis opinio canonistrarũ ꝙ veniẽs contra iuramentum per metũ cadentẽ in cõstantem virum extortũ nõ peccet mortaliter.⁊ tanꝙ ꝑ veniali, ⁊ non pro mortali debeat penitentia imponi:etiã si cõtrauẽtio fiat ante absolutionem.ſꝫ Tho.vt dixi.s.⁊ in.d.c.si vero.tenuit cõtrariũ.vcꝫ ꝙ cõtrauenĩes ante absolutionẽ peccet mortaliter ⁊ hoc sequitur Joã.cal.⁊ videtur etiam sequi Archi.in.c.habemus.xxij.q.j.⁊ forte ꝫ cõis opinio canonistrarũ sit equior.tñ forte verior est opinio Thome ꝑ rõnẽ quam superius dixi.⁊ ad istũ tex.in ver.ceterũ.⁊ ad glo.hic positã põt r̃nderi vt.s.tetigi. ꝙ loquatur post absolutionem.

1 ☞ Juramentum de parendo mandatis alicuius nõ extẽdit ad verisimiliter non cogitata.
2 Juramentum secundum an valeat contra primum.
3 Jurans in cõpromisso si enormiter ledat potest petere absolutionem a iuramento.
4 Jurans creditori a studio non recedere debito non soluto si pr̃ vel episcopus eum reuocet ⁊ exeat quesita licentia creditoris sed non obtenta an sit periurus.

a Veniens. Si illeᵃ cuiꝰ mãdato stare iuraui aliquid precipit contra iuramentum per me prius licite factum illud seruare non teneor.h.d. ❡ Et primo impetrantis querela.secundo prouisio.secunda ibi verum q2. ❡ No.ꝙ interdum ex verbis ⁊ iniuria verbali surgunt graues inimicitie qd̃ satis docet expe-
1 rientia. ❡ † Item no.ꝙ iuramẽtum de parendo mandatis alicuius non extenditur ad verisimiliter nõ cogitata.facit.l.qui cũ tu.ff.de transac. ❡ Item no.quod verba quantũcũqꝫ lata relata ad arbitrium tertij cum proferãtur sub quadam confidentia legalitatis ⁊ bonitatis eius in quem cõpromittit si cõtrariũ reperiatur.⁊ sic si postea in effectu fallitur in confidẽtia taliter compromittens reducuntur ⁊ reduci debent ad arbitrium boni viri.⁊ sic facit tex.iste ſm.d.Anto.ꝙ si compromitto in aliquem cum potestate:vt possit etiaꝫ enormiter ledere.ꝙ cũ hec verba dicta sub confidentia quod iste agat quod si omnino irrationabiliter me enormiter ledat potero petere reductionem ad arbitriũ boni viri.de quo remittit ad no.j.eo.quintauallis.posset tñ dici ꝙ iste text.nõ probat qd̃ dicit:q2 hic nõ fuit expressuꝫ
2 ꝙ posset enormiter ledere.vt ptꝫ ex litera. ❡ † Item no.ꝙ a generali iuramẽto de parendo:censetur exceptũ id qd̃ obuiat primo iuramẽto.⁊ no.ꝙ scd̃m iuramentũ nõ videt valere cõtra primũ. ❡ Videtur tñ valere contra preambulã ꝓmissionẽ.vt videt hic ꝓbari ſꝫ Inno.nam hic interrogatus fuit papa de ꝓmissione.⁊ tñ respondet solũ de iuramẽto ergo cõtrariũ videt voluisse in ꝓmissione.arg.s.de ꝑsum.in.c.nõne.⁊.xxv.dist.in.c.qualis.ſꝫ Host.hic tenet cõtrarium.nã ꝫ Inno.dicat ꝙ vbi iuramentum obuiat ꝓmissioni preambule seruandũ sit iuramentũ.⁊ aliter satisfieri debeat de ꝓmisso:tñ videt ꝙ si ꝓmissio:erat licita.cũ illa etiã quo ad deũ obligaret.cũ inter simplicẽ loquelã ⁊ iuramẽtũ nõ faciat deus differentiã.xxij.q.v.c.iuramẽti.videt ꝙ iuramentũ scd̃o loco ꝓstitũ nõ debeat detrahi ad ꝑiudiciũ talis ꝓmissionis nec dꝫ presumi ꝙ iurãdo hoc senserit.⁊ hoc etiã faciat:q2 nõ dꝫ fieri mãdatuꝫ.per qd̃ deroget iuri alterius.cũ nec papa velit sua mãdata extẽdi ad alterius preiudiciũ.s.de offic.dele.sup eo. nec ob.scd̃z eum qd̃ dicit Innocẽ.ꝙ debebit aliter satisfacere de promisso:q2 inuito creditore non põt aliud pro alio solui.l.ij.ff. si cer.pe.⁊ ideo dicit ꝙ talia mãdata debẽt intelligi de mandatis licitis qñ quis iurat stare mandatis alicuius vel aliquorum.⁊ sic vult in effectu Host.ꝙ ꝫ papa hic in fi.solũ dicat de iuramento qñ mandatũ ei ꝑiudicat.tñ idẽ intelligat dixisse de ꝓmissione licita preambula cũ deus nõ faciat differẽtiã inter iuramentum ⁊ simplicẽ loquelã.vt dixi.do.Ant.hic nitit cõcordare opinio.nã si prima ꝓmissio obligabat ꝑcise,vt q2 erat obligatio ad dãdũ: tũc iuramẽtũ non habeat illi ꝑiudicare:q2 nõ põt impleri ꝓmissio de alio inuito creditore si aũt ꝓmissio nõ obligat etiã precise vt contingit in obligationibꝰ facti:vel si qs ꝓmittit tradere rem quo casu intelligit factũ ꝓmittere.l.si rẽ tradi.ff.de ver.obli.tũc iuramentũ cõtrariũ tali ꝓmissioni debet seruari.⁊ si primo promisisset tradere rẽ titio:postea iurat illã dare seio debebit seruare iuramentũ.⁊ soluere interesse ipsi titio cũ erat obligatus ꝑcise ad ipm factũ:sed poterat vel factuꝫ implere vel soluere interesse vt in.l.stipu.nõ diuidunt versi.celsus.ff.de verb.obli.secus si iurasset titio tradere ipsam rẽ q2 tunc primũ iuramentum deberet seruari.⁊ sic iuramẽtum obligaret ꝑcise ad tradenduꝫ ꝓpter eius autoritatẽ:q2 dꝫ impleri si potest sine iteritu salutis eterne s.eo.si ver.⁊ etiã q2 habet in se clau.vt oĩ meliori modo quo potest valeat obligatio.l.cũ pater.§.filius matrẽ.ff.de leg.ij.qd̃ no. ⁊ tene mẽti:q2 ꝑ hoc habes limitationẽ ad no.in.d.l.stipu.nõ diuidunt.inquãtum ibi dicit ꝙ obligatio facti qs precise non cogitur seu non potest cogi:q2 illud videtur verum nisi interuenerit iuramentũ.facit qd̃ no.glo.parua.in.l.si pecunia.ff.de condi.ob causam.⁊ qd̃ dixi in.d.l.stipu.non diuidunt posset etiam sustineri opi.Inno.etiam qñ procedit ꝓmissio ⁊ obligatio dandi:quia licet quis ꝓmiserit titio dare librum:si postea iurat ipsum dare seio.potentior videt secunda obligatio ꝓpter autoritatem iuramenti.qñ debet seruari si fieri potest sine interitu salutis eterne ⁊ si seruaret dando libruꝫ seio:nec possit ab eo redimere poterit satisfacere titio de valore libri ipsius:q2 non poterit precise cogi ad dandum ex quo nõ habet penes se ꝫ condẽnatio fiat ad dandum.l.si seruũ.§.fi.de ver.obli.sed in executione officio iudicis satisfiet de estimatione:ex quo res haberi nõ põt.⁊ predicta procedunt qñ iuramentum specifice cõtradiceret seu repugnaret ꝓmissioni.sed vbi iuramentum esset generale vt fuit hic tũc forte procederet opi.Host.vt in dubio nõ trahat iuramentũ ꝯtra promissionem licitam alteri factam ⁊ ꝑsertim qñ precise alteri obligaret per rões per ipsum allega. ❡ † In gl.j.ibi non fuerũt arbitri.⁊ hoc satis colligitur ſm Host.quia non iurauit stare sententie:sed stare mandato.⁊ sic potius tãquam in bonos viros.⁊ tanꝙ in illos qui extraiudicialiter haberent se intromittere ⁊ reprehẽdet etiam Host.illos qui dicitur per hãc decre.ꝙ in causa propria non põt esse quis arbitrator sicut nec iudex.nam hoc nõ probatur hic:quia nõ fuit in partem cõpromissum posset dici ꝙ non posset cõpromitti in illum qui dicitur obligatus:quia ipse sibi percipere nõ põt.⁊ sic intelligatur.l.penulti.ff.de arbi.ſꝫ in illum qui dicitur creditor videtur posse.cõpromitti tanquam in arbitratorem,⁊ si inique arbitretur poterit peti reductio per ea que habẽtur.j.eo.quintauallis.⁊ in.l.si libertus.ff.de ope.liber. ❡ In.ij.glo.in fi.⁊ sic facit ista glo.ꝙ si clericus iurauit stare mãdato episcopi:si postea eps̃ precepit ei ꝙ renuntiaret beneficio ⁊ ꝙ non appellaret quod nihilominus precepto non obstante poterit appellare:quia tamen in tali iuramento generali non venit id qd̃ in specie quis verisimiliter non iurasset per iura allegat.in
3 glo. ❡ † In glo.fi.in fi.No.diligenter glo.ſm do.Anto.ad iuramenta que apponuntur in laudis seu compromissis.⁊ in contractibus:quia si reperiatur iurans enormiter deceptus.videtur qd̃ possit peti absolutio a dicto iuramento.nam talis enormis lesio

a ❡ Si ille. idem summat hic.d. Abb.⁊ si q̃ras vtrũ iuramẽtũ ſm qd̃ ꝯtratur vel obuiat primo iuramẽto vel ꝓmo ꝓmisso non iurato debeat obseruari.distingue vt ꝑ do.Neri. boych.ĩ ꝑncipio.c.

secundum eũ videt habere in se presumptũ dolũ. de quo plene
4 dicet in. c. quintavallis. j. eo. ¶ † Ultimo inducit tex. ad qõnẽ si filiusfa. in studio existens iuravit creditori non exire locũ debito non soluto: an si pater vel eps eum revocet et exeat q̃sita licẽtia creditoris: sʒ nõ obtẽta sit periurus. et tenuit Fede. de senis disputando. vt refert. d. Anto. q nõ: q2 in tali iuramẽto intelligitur exceptum ius patris et ius superioris p istum tex. et. j. eo. venientes, salvo nisi in fraudẽ pcuraverit se revocari. ar. de offi. delega. pastoralis. l. et qui data. ff. ex qui. cau. ma. de quo hic plenius per ipsum.

1 ¶ Difficultas excusat a pena piurij sʒ nõ a pena ↄuẽtionali.

a **Brevi.** Si iurãs ª ecclesiã defendere requisit⁹ sine iusta causa recuset periur⁹ est: nec appellatio eũ defendit. h. d. ¶ Et est cõis divisio cõtinuatio et rñsio. Scda ibi taliter rñdem⁹. ¶ Not. qd adversus iuramentũ non excusat appellatio quominus debeat impleri excusat tñ difficultas vel impossibilitas implemẽti ei⁹ qd est iuratũ a piurio. facit qd habet in. l. si. ff. q satis. cog. Et sic no. q ex cã nõ implẽs iuramẽtũ põt a periurio excusari. vt hic ptʒ. et. i. d. l. si. ¶ † In gl. j. in fi. et sic cõcludit gl. q difficultas excusat a pena piurij: sʒ nõ excusat a pena cõuẽtionali. de quo remittit Jo. an. ad no. p se in regula peccatũ in gl. j. de reg. iu. i. vj. ibi Jo. an. non pfecte loquit ptʒ ex no. p Bar. in. l. cõtinu⁹. §. illud. hic alle. in gl. vñ potes dicere q si pena venit cõmittẽda ex cõdõnis evẽtu, vt q2 obligatio incipit a precedẽti cõdõne: puta si tibi nõ dedero stichũ infra kalendas septẽbris dabo tibi. c. et tũc difficultas nõ excusat a pena. l. in illa stipulatiõe. si kalẽdas. de v. obl. et ideo etiã si interĩ cõtingat stichũ mori. et sic p hoc dari nõ posse nihilomin⁹ cõmittit pena, et sic posset intelligi glos. ista: si vero venit pena cõmittẽda ex mora. vt q2 incipit precedẽte dispositiõe puta pmittis dare stichũ in kalẽdis septẽbris. et si nõ dederis dabis. c. tũc. vt dicit Bar. in. d. §. illud. vbi difficultas impediret moram impediet etiã penã cõmitti. vbi vero nõ impediret morã, non impediet etiã cõmissionẽ pene. Impedit aũt morã ↄmitti qñ in obligatiõe est specie dari. no. p gl. et doc. in. l. qd te. ff. si cer. pe. ¶ Itẽ si in obligatiõe esset factũ. l. si vehẽda. §. j. ad. l. rhodi. de iac. vt no. Jo. an. i dicta regula pactũ. qd intellige nisi impedimẽtũ supueniret ex facto tertij: ↄ quẽ posset haberi recursus. nã tũc nõ impediret ↄmissio pene. l. ij. §. fi. ff. si qs cau. cũ. l. seq. et. l. pinde. ff. ad. l. aql. et no. hic Damasus vt tãgit hic Jo. an. si tñ poterit haberi regressus ↄ dictũ impedientẽ vt ptʒ in dictis iurib⁹: si aũt sit in obligatiõe dari quãtitatẽ: tñ nõ impedit difficultas morã cõmitti in. d. l. cõtinu⁹. §. illud. haʒ cum sit debitũ in gñe: sicut casus nõ liberat a prestatiõe quãtitatis. ista nec liberat difficultas: idõ nõ impediret cõmitti penã cõuẽtionalem: qd intellige qñ pena esset in alia re q in pecunia puta pmittis dare. x. iter kalẽdas septẽbris. et si nõ dederis dabis talẽ rẽ. Si aũt esset in q̃titate puta dabis. l. tũc inciderem⁹ in dubiũ illud an pena adiecta datiõi pecunie intelligat adiecta in fraudẽ vsurarũ. de quo in. l. cũ allegas. C. de vsur. et. j. de penis in. c. suã. et. ↄ. de arbi. dilecti excusat tñ difficultas a pena piurij: etiã si in obligatiõe sit dari q̃titatẽ dũmõ nõ possit aliqd iputari ipsi iurãti vt ptʒ. j. de pig. significãte. an aũt difficultas vel casus supueniẽs excusat a pena excõicatiõis. dic vt dictũ fuit. ↄ. de testi. cog. i. c. ij. in gl. fi. et sup ea. et cũ pdicta cõclusiõe q fuit effectualiter Bart. in. d. §. illud. etiã trãsit hic do. Anto. ¶ In gl. ij. ibi arg. ↄ tc. Jo. an. remittit ad no. in Spe. de aduo. §. i. v. sʒ nũqd is cui iuravit vbi cõcludit Spe. q si cõmode venire põt. et sic ecclesiã indigere, cõsiliũ suũ vtile dʒ venire etiã nõ requisit⁹: si sibi est satisfactũ: forte q2 certũ salariũ dat annuatim. nã satis sm eũ ipsum stipulat iuramẽtũ. et regrit. ¶ No. diligẽter hãc rõnẽ: q2 p ipsam vr limitari id qd cõiter dr q vbi obligatio hʒ diẽ, dies interpellat p hoĩe. sʒ vbi nõ hʒ diẽ regrit interpellatio de quo in. c. potuit. j. de loca. et. l. magnã. C. de ↄhẽ. stipu. nã illud vr verũ: nisi prestitũ sit iuramẽtũ. et debitor sciat creditorẽ indigere. nã tunc vr q lʒ nõ sit apposita dies tñ ex vi iuramẽti intelligat interpellare. qd est valde no. posset etiã dici q in ecclesia contrahit mora re ipsa sine interpellatiõe favore ecclesie: sicut i minore. l. in minorũ. et qd ibi no. C. in q. cau. in integ. resti. nõ est neces. iũcta decretali. j. ↄ. de resti. in integ. ¶ In
b ea. glo.ᵇ ibi nec ipse tenet iuvare hoc verũ si iurasset sub cõdõne si sibi aliqd servaretur: sʒ vbi simpliciter iurasset et fuisset sibi promissum aliqd qd non esset servatũ, tũc si tota ecclesia deligt in nõ observãdo. vt q2 capitulũ fuit interpellatũ vt servaret et nõ servavit tũc etiã pcedit gl. facit qd not. j. de ordi. cog. in. c. ij. si aũt solus prelatus fuit interpellatus nõ noceret ecclesie factũ prelati. j. de reg. iur. delictũ. li. vj. ¶ Ideo deberet iuvare ecclesiã, et agere cõtra eã ad observãtiã pmissi. et ex predictis no. qd factum prelati põt impedire implemẽtum cõditionis: sed non facit morã cõmitti qd tene mẽti. ¶ In ea. glo. fi. Host. nõ placet dictum glos. vcʒ q debeat haberi pro periuro. q2 scdm hoc posset ei auferri beneficium. ↄ. eo. querelã. et sic pateretur dãnũ vnde debet mereri cõtra id qd habet. ↄ. de renuntia. sane. et. l. vj. dit. c. satis perversum. Nõ ob. iura alleg. in glo. q2 loquũtur in matrimonio. vbi timet collusio. j. eo. tua. et de eo q. cog. cõsang. in. c. sup eo. et in quo nõ p alium põt licite deservire. sec⁹ in officio advocationis qd p aliũ expediri põt. et ideo secundũ eũ poterit dare aliũ eque idoneũ loco sui si repiat. nã salva cõscientia vr id facere posse arg. l. at q natura. §. cum me absente. ff. de nego. gest. et si nõ posset aliũ invenire tũc iudex habebit considerare põderata q̃litate psone advocati et cause an manifeste appareat fraus. vt q2 manifeste appareat de iustitia ecclesie. et tũc poterit pcedit ↄ ipm: si aũt manifeste apparet de bona fide vt q2 apparet manifeste de iniustitia ecclesie. et tũc debebit absolui. facit de rescri. c. cũ ↄtingat. ad finẽ in dubio. vt q2 sit dubiũ an ecclesia foveat iustã causam. dicit Host. eum relinquẽdũ sue cõsciẽtie. arg. j. eo. mulieri. et. j. q. vij. sancimus. sed do. Ant. hic dicit q hoc casu qñ est dubiũ põt salvari glo. q2 eo ipso q cõstat eum nõ defendere ecclesiã apparet esse fundatam intentionem dicentis periuriũ cõmissum: q2 non defendit vt iuravit: nisi ostẽdat causam fuisse iniustã. et sic quicquid sit de cõsciẽtia eius in dubio nisi aliud appareat reputabitur periurus. et sic salvet gl. non respõdet aliter ad rationẽ Host. sed posset dici q in dubio debet conformare conscientiã suã cum ecclesia. facit. l. sunt persone. ff. de reli. et ideo si nõ facit. videt esse in culpa. ideo imputet sibi arg. j. de re. iur. dãnũ. li. vj. et facit qd no. j. ↄ simo. p tuas.

¶ Si iurãs. Nulla est differẽtia in summatiõe huius. c. inter do. Joan. et Abb. et vide hic tres distinctiones quas ponit h. d. Hẽ. boych. que cadunt optime super hoc. c. et sunt breves tamen vtiles et cadunt super glos. primã huius. c.

b ¶ In eadẽ glo. sup hac gl. adde. d. Abb. hic.

c ¶ Princeps. eodẽ modo summat hic. d. Abb. et vidẽ hic distinc. do. Henri. boych sup reprobatione monete cui⁹ sit periculũ creditoris an debitoris.

1 ¶ Consiliarij debent cõsulere dño qd bonũ et licitum est.
2 Princeps non debet ad preiudicium populi statuere aliquid consensu populi.
3 Princeps faciendo pacem an possit tollere et remittere dãna data subditis.
4 Moneta põt dici falsa qñ est legitimo pondere defraudata.
5 Iurans licitum quod credit illicitum, et iurãs verum qd credit falsum est periurus.
6 Venire cõtra iuramẽtũ illicitũ põt quis propria autoritate.
7 Iuramentum si non potest ad vnguem servari: debet servari prout potest.
8 Monete falsatores qualiter puniuntur.
9 Pena minor reputatur cõburi q dari ad bestias: et dari ad bestias minor q puniri vltimo supplicio.
10 Monetam falsam expendens qua pena puniatur.
11 Accusans falsificatorem monete si nõ pbat nõ tenetur de presumpta calumnia.
12 Falsarium monete potest quilibet capere propria autoritate et ducere ad iudicem.
13 Venire cõtra iuramentũ an liceat propria autoritate et quando.
14 A voto absolvere an possit papa sine causa.
15 Periurãs scienter est infamis infamia canonica sed qui venit contra transactionem vel conventionem iuratam est infamis infamia iuris.
16 Moneta quot modis dicitur reproba.
17 Monetam diminuere an possit princeps sine cõsensu populi.
18 Moneta si per principem est interdicta vel diminuta in valore an hoc cedat in periculo creditoris vt possit sibi de illa solui, an vero in periculum debitoris.
19 Moneta vna an possit pro alio solui invito creditore.

c **Quanto.** Princeps ᶜ qui iuravit certã servare monetam: si sciebat illã legitimo pondere defraudatam debet penitere de iuramento qd fuit illicitum. et ideo non servãdũ: si vero ignorabat: tunc iuramentũ servat si illam faciat restaurari. h. d. Et primo ponitur facti narratio. et petitio supplicãtis. in secunda responsio. secunda ibi super quo. ¶ In tex: ibi licitũ fuit supple quantum ad mentem: si credebat legitimam, et non erat. ¶ Ibi vsquequaq idest omnimodo quo fieri posset. ¶ In tex. ibi a legitimo pondere diminutã supple. et tamen nõ erat. et sic quo ad mẽtẽ cõmisit periurium, lʒ tunc servare iuramentũ nõ esset peccatũ. et in hoc differt a versi. si falsam. ↄ. eo. quia ibi credebat eaʒ falsam. hoc est in pondere diminutã: sʒ revera nõ erat. ¶ † No.
1 ex text. primo q consiliarij debent consulere domino id qd sit bonũ et licitũ. alias non sunt appellãdi cõsiliarij: sed potius deceptores. ¶ Et no. q sepe ↄsulunt domino illicita pter pecuniam habendã et cumulandã qd nõ est faciendũ. lʒ tales vt docet experiẽtia sepe placeãt dominis. et qualis debeat esse cõsiliarius satis colligitur in. §. festinabis in aut. de mandatis princi. colla. iij. ibi dicit q dʒ esse bonus et optimus et purus et cõtent⁹ his q dant sibi de publico. al's si trãsgressus fuerit debet expelli. et alius idone⁹ introduci. ¶ † Itẽ no. q princeps civitatis.
2 et Rex nõ põt ad preiudiciũ populi aliqd statuere sine cõsensu populi. et sic a ↄrio. secus intercedente populi consensu quod intellige

intellige:nisi iusta causa aliud suadeat.per id quod not.s.de cō-
stitu.c.q̄ in ecclesiarū.⁊ qd̄ notauit in summa.de pe.Host.§.fi.
3 versi.sed pone.† q̄ guerra vbi tangit:an dominus faciēdo pacē
possit tollere ⁊ remittere dāna data subditis.et dicit q̄ nō sine
cōsensu subditorū:saluo nisi fortasse aliter pax fieri nō posset.⁊
expediret populo pacē fieri.facit qd̄ no.p Inn.j.de iniurijs.c.in
nostra.¶Item no.an super iuramēto dubio,liget potius ca-
dit interpretatio q̄ absolutio.facit qd̄ no.s.de elec.venerabilē.
4 ¶†Itē no.q̄ moneta potest dici falsa:quādo est legitimo pō
dere defraudata.¶Item no.q̄ iuramentū de moneta falsa cō
seruanda velut illicitum nō est obligatoriū,⁊ ideo nō eget ab-
solutione:peccat tamen sic iurans ⁊ ratione temerarij iuramē-
ti iniungitur penitentia.¶Item not.q̄ iuramētum de aliquo
implendo secundū opinionē ⁊ credulitatē liciti obligat iurantē
inquantū ⁊ quatenus est licitum.inquantum autem est illicitū
5 non obligat:nisi quatenus sit reducibilis ad licitum.¶†Itē
no.q̄ iurans licitum quod credit illicitum ⁊ iurans verū quod
credit falsum quantū ad mentē est periur⁹.⁊ ideo illi est impo-
nenda penitentia pro tali temerario iuramēto.vt hic colligitur
in ver.verū.¶Item no.q̄ solus papa videtur posse interpre-
tari iuramentum.de quo.s.de elec.venerabilem.⁊.j.tangeť su-
6 per glo.ij.¶†Item no.q̄ cōtra iuramentum manifeste illici-
7 tum potest quis propria autoritate cōtrauenire.¶†Ultimo
no.q̄ vbi iuramētū nō pōt seruari ad vnguē eo modo quo iu-
ratur seruari debet prout potest.⁊ sic iuramētum videť habere
in se clausulam.q̄ si nō valet vt iuratur.valeat ⁊ seruetur vt pōt
ad hoc quod habeť.in.l.cū pater.in.§.filius matrē.ff.de lega.ij.
8 cum ibi no.p Bart.¶†In gl.[a] prima ibi monetam.principū
a supple que non est aurea.sed si falsat auream monetā habet lo-
cum,quod sequitur in glo.in versi.sed qui numos.licet gloss.ibi
nō ponat casum quando ex toto fabricat falsam: tū ponit in.l.
quicūq3.in gl.alle.Dum dicit qui numos radit,aut tondit:aut
frangit ⁊ sic comprehēdit falsitatem ex toto vt etiam p3 ex no.
9 ibi per gloss.⁊ Bar.⁊ notatur ex glo.argu.† quod minor pena
reputatur comburi q̄ dari ad bestias cum maius sit delictum
falsare monetam auream q̄ nō auream de se patet.⁊ sic maiorē
penā meretur.xxiiij.q.j.c.non afferamus.¶Item no.ex glos.
q̄ minor penā reputať dari ad bestias q̄ vltimo supplicio pu-
niri.nam in pena corporali magis debet puniri seruus q̄ liber
cum sit debilioris conditionis.per id qd̄ no.s.eo.cum quidam.
¶In ea.glo.ibi punitur capite.idest pena capitali.vt p3 in.l.j.
hic allegata.⁊ facit qd̄ habetur in.l.j.C.ad.l.corne.de fal.vbi pe
na capitalis.⁊ pena capitis pro eodem ponuntur.⁊ per hoc re
fert hic Gof.⁊ Host.defensum fuisse quendā qui falsauerat mo-
netam a pena mortis.cū pena capitalis sit multiplex vt notať
in.l.ij.ff.de publi.iudi.⁊ facit qd̄ no.per Inn.in.c.qualiter.j.de
accusa.lo.ij.⁊ ideo minor pena mortis potuit imponi,⁊ debuit
cum pene sint restringende.de peni.dist.j.§.pene.⁊ fieri debeat
in dubio mitior interpretatio.j.de reg.iur.in penis.li.vj.Com-
muniter tamē per statuta ciuitatis hic imponitur pena ignis.
10 ¶†Quid autem de expendēte monetam falsam dicit Bar.in.
l.lege.ff.ad.l.corne.de fal.quod si expendit numos falsos q ve-
re sunt stagnei vel plumbei debet puniri pena falsantis.si vero
expendit aliā monetam falsam d3 puniri extraordi.vt.l.saccu-
larij.ff.de extraor.cri.⁊ per hoc subijcit euasisse quēdam a pena
mortis.et intellige predicta de iure cōmuni in expendēte sciē-
ter.nam ignorans videť excusandus.nisi ignorātia esset crassa
vel supina.per id qd̄ habeť in.c.ij.de cōsti.libr.vj.⁊.l.j.C.de fal.
mone.¶Statuta tamen qnq3 etiam expresse imponunt penā
talibus expendentibus pecuniā scienter.¶In ea.glo.in fi.in-
tellige hoc vltimum:qn̄ ignorantia nō esset probabilis,secus si
esset probabilis.vt q̄ esset in loco valde remoto.vt pt3 in.d.l.j.
11 ¶†Item etiā est speciale:q̄ accusatori prestatur immunitas:
12 quia non tenetur de presumpta calūnia si non probat.¶†Itē
est speciale:q̄ quilibet potest capere falsariū propria autorita-
te ⁊ ducere ad iudicem.vt patet in.d.l.j.de alijs autem crimino
sis,an possint capi in flagrāti crimine reperti:habetur in.l.j.de
rapto.virgi.Et not.diligenter q̄ vbi fit mētio pene capitis ne-
cessario non importat penam mortis:nisi aliud appareat fuisse
de mente disponentis prout voluit Joā.an.hic.⁊ hec gl.intel-
lecta vt dixi quod est summe notandum.nā vbi fieret mētio de
pena capitali hoc esset clarum.s3 vbi fit mentio de pena capitis
⁊ hoc est magis dubium:tamen idem videtur esse dicendum p
ea que dixi.⁊ bene facit quod habetur in.l.j.C.ad.l.corne.de fal.
¶In gl.ij.ibi.⁊ in iuramento etiam in eisdem causis.No.bene
equiparari votum ⁊ iuramentum.⁊ sic eo casu quo pōt cōmu-
tari,votum:potest cōmutari iuramētū ⁊ econtra.⁊ eo casu quo
eps̄ potest dispensare super voto poterit dispensare super iura
mento.⁊ econtra ad idem quod no.per Innoc.s.eo.c.j.seu.ij.
s.s.eo.debitores.¶In ea.gl.in fi.Host.vero dicebat q̄ sola
voluntate absoluebat papa eo casu:quo sola autoritas intelligi
13 tur excepta.vt pt3.j.c.proxi.⁊.s.de rescrip.constitutis.†Cōclu-
de ergo latius.s̄m do.Anto.q̄ aut iuramentū oīo est licitū.et
hoc constat ⁊ tūc pōt quis ppria autoritate cōtrauenire.xxij.q.
iiij.in malis ⁊ quasi per totā questionem.⁊ facit etiā iste text.an
iuramentum est lic.tū ex parte prestantis,sed non recipientis.vt
pt3 in.d.c.debitores.⁊ tūc potest absoluere papa ⁊ quilibet eps̄
suū subditū.per id quod habetur in.d.c.debitores.⁊.s.eo.c.j.⁊
quod no.per Inno.s.q̄ me.cau.ad aures.nec est necesse,qd̄ alia
causa extrinseca adsit:q̄ sufficit turpitudo ex parte recipientis.
vt pt3 in dictis iuribus.¶Idē dicit do.Anto.si contingat reci-
pientē iuramentū locupletari cū aliena iactura.dūmodo dānū
sit enorme.l3 nō adsit alia turpitudo.per id qd̄ no.s.eo.veniens
in glo.si.qd̄ an sit verum patebit ex his que dicentur.j.eo.quin
tauallis.⁊.c.cū contingat.Aut iuramentum est licitū ex parte
vtriusq3.idest ex parte recipiētis ⁊ p̄stantis ⁊ hoc constat.⁊ tunc
aut fuit illicite prestitum.vt q̄ fuit per dolū aut per metum ex
tortum.et tunc eps̄ potest absoluere:etiā per ea que habenť.s.si
vero.⁊.c.debitores.⁊ in.d.c.ad aures.Aut fuit licite prestitum.
⁊ tūc aut fuit prestitū in materia spectāte ad papā aut pēdēte ab
eius potestate.⁊ tunc pōt tollere solū ipse papa.j.eo.veniētes.⁊
s.de rescrip.cōstitutus.⁊.j.de cle.nō residen.cū dilectus.nā sicut
si concernerēt vtilitatē priuatā posset priuatus absoluere.vt hic
not.per Jo.an.j.de spon.c.ij.⁊ per Guil.de cug.in.l.labeo.ff.de
iureiurā.sic ⁊ papa in casu predicto absoluere posset si vero iu
ramentum prestatur sup alia materia que nō pendet a ptāte vel
voluntate pape.vt q̄ forte quis per iuramentū vult placere deo
vel alteri priuate persone vtilitatē afferre ⁊ tunc cum causa pos
set absolui papa ⁊ etiam fieri illius cōmutatio ex causa quando
tēdit ad reuerētiam dei.per id quod habetur.j.eo.c.iiij.poterit
etiam episcopus nisi in casibus reseruatis pape per id quod ha
14 betur.j.de voto.c.j.¶†An autem sine causa posset papa absol
uere a voto.glo.in.c.autoritatem.xv.q.vj.videtur velle q̄ nō de
bet absoluere sine causa:tamē si absoluat tenet absolutio.Inno.
s.de renūtia.in.c.cum inter.tenet q̄ non pōt absoluere sine cau
sa ⁊ idem sensit hic glo.⁊ hoc est tenendum quo ad deum,⁊ quo a
ad forū penitentiale.⁊ sic in foro conscientie ille nō est tutus quē
papa absoluit sine causa a iuramento vel voto ⁊ hoc etiam vo-
luit glo.valde notabi.j.de voto in.c.nō est.sed respectu fori erit
tutus.quia in dubio presumitur causa,⁊ non poterit opponi si-
bi fractura iuramenti vel voti.facit quod no.in fi.Cy.in.l.rescri-
pta.C.si contra ius vel vtili.pub.⁊.l.fi.eo.titu.predicta vera vbi
certum est:an iuramentū sit licitum vel nō.vbi vero est dubiū
tunc non exigitur absolutio,s3 interpretatio.⁊ videť q̄ solus pa
pa habeat interpretari per id qd̄ habetur hic.⁊.s.de elec.c.vene
rabilem.⁊ qd̄ ibi no.per Inno.Spec.tamen intitu.ij.§.nūc ostē
dendum.versi.xxiiij.videtur velle q̄ etiam inferior a papa pos-
sit interpretari iuramenta.alleg.j.de pignorib⁹.significante.et
j.de cens.grauis.⁊ respondet ad.c.venerabilem.q̄ ibi loquitur
in negotio arduo.⁊ inter magnas personas:vel quando vult da
re licentiam sine aliqua permutatione vel cōmutatione:sed cer-
te iudicio meo,licet do.Anto.sic transeat prealleg.c.significāte.
⁊.c.grauis.modicum faciunt si bene inspiciantur.⁊ melius facit
c.significauit.j.de censi.vnde posset dici q̄ in negotio arduo ⁊ in
ter magnas personas papa habeat interpretari.idem in alijs si
querimus de interpretatione que generaliter debeat obseruari
⁊ habeat vim legis.sed si queramus de interpretatione particu
lari respectu persone de qua queritur.videtur q̄ possit fieri per
episcopū,per id quod no.in fi.s.de iudicijs.c.cū venissent.⁊.s.
de pos.prela.c.j.⁊.l.j.C.de legibus.⁊ de materia per Spe.vbi.s.
et per Tho.ij.ij.q.lxxxviij.articu.ix.et.lxxxviij.q.arti.x.⁊ in pre
allegato.c.j.j.de voto.⁊ in.d.c.autoritatem.xv.q.vj.⁊ adde etiā
quod dictum fuit.s.eo.c.ij.quod in iuramento proprie nō cadit
rescissio.sed absolutio.licet secus sit in contractibus.de quo dic
vt ibi.¶In glo.penul.ibi respondeo quod non semper ⁊c.No.
ex glo.quod vbi falsitas cōmittitur.circa id quod de se non pro
bat non inducit penam falsi.facit quod habetur.ff.de falsis.l.si
quis legatum.et facit quod habetur in.l.damus.C.de falsis.qd̄
tene menti.Alij vero dixerunt.vt sensit principium gloss.quod
etiam excusatur Rex propter formam iuramenti sed certe istud
non tollit contrarium.ideo dicit Host.quod contraria loquun-
tur in instrumentis non in moneta.nam dūmodo non falsetur
moneta:nec alteri preiudicetur non refert an cudatur sub nomi
ne patris vel sub nomine filij:vel que figura in ea ponať.¶In
ea.gloss.ibi sane.el.ij.solu.quod ibi non dicit assertiue per scri-
pturam in colūna sculptam fieri fidem.sed sub dubio forte dicit
qd̄ per discretionem seu sculpturam de ipsius autoritate consta
re.⁊ hoc an tales litere que reperiunť in columnis lapideis vel in
lapidibus faciant fidem.dic vt dictum fuit in.c.causā.s.de pro
15 bationibus.¶†In glo.fi.in fine.conclude q̄ scienter periurās

a ¶In glo. de falsificatiōe monete vide per doc.legum C.de falsa moneta per totū tit.q̄ magis spectat ad materiā legū quam canonum.

a indistincte est infamis[a] infamia canonica q̄ p penitentiã poterit aboleri. vt in. c. infames. cũ ibi not. alle. in gl. sed infamia iuris solum est infamis qui venit contra transactionẽ: vel conuentionem iuratam. ⁊ ista non aboletur per penitentiam. ij. q. iij. §. hinc colligitur. vnde requirit tunc restitutio ad famã per princi pem vel papam. vt. l. j. §. de qua. ff. de postu. de quo etiã p Inn. j. de re iudi. c. cum te. ¶ Ultimo extra gl. tangit hic Jo. an. post Inno. ⁊ Host. materiã monete ⁊ tangit prin. tria. Primo quot modis falsetur seu fraudetur moneta: cui etiaz adde qd̄ habet in. l. lege corne. ⁊ in. l. quicũq;. ff. de fal. ¶ Secũdo tãgit an princeps vel Rex vel dñs loci possit sine consensu populi monetaz diminuere. Tertio tãgit quid si moneta est reprobata vel interdicta p dñm terre. ita q moneta in valore est diminuta: an hoc cedit in periculũ creditoris. vt possit de illa sibi solui: an vero in periculũ debitoris vt de illa soluere non possit de quo tãgit per Bar. in. l. cũ quid. si cer. peta. ⁊ in. l. paulus respondit creditorem. ff. de solu. ⁊ p Cyn. in. l. in minorũ. C. in qui. cau. in integ. resti. non est necessaria. ⁊ in Spe. de solu. §. nunc aliqua. v. fin. de

16 quibus omnibus hic plene prosequit do. Anto. ¶ † Circa primũ cõclude q ex tribus cõtingit monetã esse reprobã primo ex materia. vt quia nimis est ereosa. idest nimis habet de ere. l. creditor. ff. de solu. vel q2 non est tota argẽtea vel aurea vt esse debet. vel quia licet sit aurea vel argentea nõ est de liga debita. facit qd̄ not. Bart. in. l. paulus. ff. de solu. Secundo dicit reproba ex pondere. vt quia non est legitimi põderis. ⁊ hoc procedit siue a principio siue ex postfacto sit diminuta in põdere legitimo vt hic tãgit Inno. et Jo. an. ¶ Item tertio dr̄ reproba ex discursu: quia superior reprobauit eius cursum ⁊ inhibuit illaz expendi. licet hoc fieri non deberet: qñ est ex debita materia et indebito põdere. lz hoc faciãt: qñq; superiores pp̄ter lucrũ vt sic melius forum habeãt de illa. et faciãt fabricari aliam) sz peccant sic facientes. vt hic tangit Jo. an. ⁊ per hoc pz qd̄ male faciunt cãpsores qui qñq; radunt. ⁊ sic diminuunt monetam. naz per hoc videntur incurrere penam falsi. vt hic tetigit gl. j. ⁊ idẽ videtur Host. quãdoq; põderãt singulos florenos ⁊ graniores conflant. ⁊ alios dimittunt. facit qd̄ habet in. l. lege corneli. et. l. quicũq;. ff. ad. l. corne. de fal. ¶ Et not. q s̄m leges tantũ deberet valere pecunia in massa ⁊ sic nondũ formata in forma: quia olim imprimebatur expensis de publico. vt. l. j. ff. de contrahẽ. emptio. sed hodie secus seruat. quia tanto minus vz quãta est expensa. q̄ occurrit in faciendo ipsam cudi. ⁊ vltra hoc etiã aliquid minus quod cedit lucro superioris a quo pecunia accipit. autoritatem. nam tale lucrum est licitum s̄m Inn. dũmodo sit

17 modicum. ⁊ sic quotidie seruatum. ¶ † Circa secundũ cõclude q absq; consensu populi non potest diminuere sed cũ eius cõsensu sic quia quilibet põt renuntiare iuri suo. vñ. q. j. quã sit periculosum. cum simi. ⁊ q2 est negotiuz vniuersitatis regni sufficiet cõsensu maioris partis. l. qd̄ maior. ff. ad mu. ⁊ hoc inquantum habeat expendi intra regnum. nam extra regnum nõ sufficeret consensus populi vel regni. l. fi. ff. de iurisd. om. iudi. ⁊. c. ij. de consti. lib. vj. ¶ † Circa tertiũ ⁊ cõclude q si pecunia est re-

18 b probata eo q2 est diminuta in materia vel in pondere periculuz est debitoris p. l. creditor. ff. de solutio. etiã si debitor nõ fuerit in mora: q2 debet reddi eque bona. l. cũ quid. ff. si cer. pet. et ideo ex quo ista pecunia que reprobat nõ est eque bona sic mutuata non cogitur creditor illã recipere qd̄ videtur procedere etiam si cursus sit reprobatus p ea que habentur in. l. cum quid. alle. ⁊ l. paulus respondit creditorem. ff. de solu. aut non est diminuta in valore. et tunc aut hoc contingit ante moram debitoris aut post. si ante moram. ⁊ tunc videt do. Anto. hic facere differẽtiã q aut sit diminutio valoris per viã statuti. ⁊ tunc sit periculum debitoris. q2 scd̄m eum bonitas pecunie potissime est respectu vsus ⁊ valoris. ⁊ id debeat reddi in eadẽ bonitate intrinseca. vt l. cũ qd. ff. si cer. peta. quod non vr̄ fieri scd̄m eum hoc casu. ideo videtur q creditor inuitus non teneatur recipere secundum estimationẽ predictam. secus secundũ eũ si contingeret diminutio aliter quaz per viã statuti sicut cõtingit multoties q2 variat valor floreni. nam qñq; plus quãdoq; minus vt patet experientia. ⁊ ideo hoc casu nõ attendet dictus valor. sz sufficiat q reddatur pecunia eiusdẽ materie ⁊ ponderis. licet plus valeret tẽpore cõtractuũ quã modo: quia bonitas extrinseca non cõsideratur ante moram. sed solum intrinseca per ea que habent in. l. cum quid. ⁊. l. vinum. ff. si cer. peta. Sed certe nõ video bonã rationem diuersitatis inter istum casum ⁊ precedẽtem quãdo ex forma statuti ⁊ diminuitur valor cũ vtrobiq; si põderet valor sit bonitas extrinseca: quia si valor esset augmentatus creditor vellet eũdem numerum florenorum sibi restitui quẽ mutuauerat: ergo eadem ratiõe si diminutus sit valor debebit similiter eundem numerum habere. arg. l. pe. C. de solu. ⁊. l. secundum naturam. de regu. iur. ⁊. j. de reg. iu. qui sentit onus. li. vj. Si autem

post moram diminutus esset valor. ⁊ tunc hoc cedit ad periculuz debitoris. ideo non sufficit soluere eundem numerũ pecunie seu florenorum: sed oportebit q etiam soluat vltra sez quanti plurimi valuit florenus a tempore more. l. vinum. si cer. peta. ⁊ hoc dicit Bart. verum in. l. paulus. alleg. ¶ Quandoq; pecunie valor variatur in pecunia grossa que estimatur per minutã vt contingit in floreno. nam scd̄m eum pecunia grossa estimatur p minutam: sed nõ econtra: q2 non possumus dicere q vnus numus valeat vnum florenũ: sed certe vt hic tãgit do. Anto. sicut pecunia grossa estimatur per diminutã: quia vnus florenus valet tot bononinos in argento: vel tot florenos in quatrenis. ita videt econtra q certa quantitas bononinorũ vel quatrenorũ possit estimare florenũ. vnde videm[9] pro certa quãtitate bononinor vel quatre. emi florenũ. ⁊ ideo in hoc nõ videt dixisse: q2 si qs bene ponderet nõ videt magis ratio quare magis grossa estimetur p minutũ quã ecõtra. dicebat tñ Bart. p̄supposita sua opi. q si debitum erat in pecunia minuta. licet cresceret valor grosse pecunie etiã post morã q tamẽ nõ habebatur ratio talis argumenti etiã post morã: q2 scd̄m eũ illud esset quoddã lucrũ cessans. cuius ratio nõ habet post morã. vt. l. si sterilis. §. cũ per venditorez. ff. de act. emp. ⁊ sic trãsit hic do. Anto. dicẽs cũ Bar. secus esse si debitam fuit in pecunia grossa. cũ illa scd̄z eum bene estimetur p antiquã ⁊ sic pp̄ter morẽ debeat haberi ratio augmẽti vel diminutionis. Sed certe istud dictũ Bar. nõ videt posse p̄cedere per id qd̄ superius dixi. q2 sicut grossa pecunia videt estimari per minutam. ita ecõtra. ⁊ sic cum vtrobiq; videat eadẽ ratio. idẽ ius dz dici. argu. l. illud. ad. l. aqui. ⁊ in. c. fi. s. de transac. Preterea in. d. §. cum per vẽditorẽ. Ideo nõ habetur ratio interesse lucrũ cessantis seu extrinseci: q2 ibi erat res in qua poterat cadere itereste intrinsecũ: sz hic est pecunia in qua nõ põt cadere affectio. facit qd̄ habet in. l. numis. ff. de in li. iurã. ibi tñ gl. videt tenere q pp̄ter morã soluẽdi pecuniã nõ habeat ratio lucri. ⁊ Bar. ibi videt sentire cõtrariũ. ¶ Potes dicere q si lucrũ est quasi certũ: vt q2 pecunia debebat cãpsori qui ex alijs suis pecunijs est lucrat[9]. ⁊ tũc habetur ratio lucri per id qd̄ habetur in. l. ij. §. fi. ff. de eo qd̄ certo loco. ⁊ in. l. vna. C. de sen. que pro eo. ⁊ ibi. hoc videt Bar. an interesse habeatur ratio lucri. al's autẽ non habebitur ratio lucri. ¶ Itẽ aduerte quia estimatio seu augmẽtatio momẽtanea vel diminutio. vt quia forte fuit vnius vel duor dierum illa nõ attẽditur. vt. l. pretia rerum. ff. ad. l. fal. Interdum aũt contingit reprobari pecuniã hoc est cursum pecunie lz al's non sit diminuta in materia vel in põdere. ⁊ tũc si hoc cõtingit ante mora sufficit q soluat creditori de ipsa pecunia reprobata. nã erat creditor generis subalterni. qd̄ videt peremptũ. Ideo videt debitor liberatus per id qd̄ habet in. l. rõne. §. interdũ. ff. ad. l. fal. tñ lz sit reprobata pecunia respectu cursus ⁊ forme: q2 materia pecunie nõ est reprobata ⁊ censet qd principale cũ sit reducibilis ad aliã formã. faciat. l. quesitũ. §. illud fortasis. de leg. iij. ideo non liberat quin saltẽ illam tanq̄ materiã pro qua erat obligatus etiã debeat soluere vt no. Bar. in. l. qd̄ te. si cer. pe. ⁊ ideo sufficiat q illã antiquã debitor soluat. ⁊ sic voluit hic Joã. an. ⁊ idem voluit Cy. in. l. in minorem. s. in qui. cau. in integ. resti. non est neces. tamen aliqui dicunt q creditor nõ cogitur recipere ex quo cursus est reprobatus. sed debebit soluere de noua moneta estimationem antique per id quod habet in. c. cum canonicis. j. de censi. ⁊ ibi videt text. cum glo. ⁊ eo. ti. c. olim causam. Satis puto q si reperiat illa antiqua possit solui per rationẽ quã dixi. ¶ Item poterit seruari hec practica q soluat de noua estimatiõe antique. vnde nõ erit necesse q soluat de noua eundẽ numerũ ad quẽ tenebatur scd̄z antiquã monetam: sed sufficiat q soluat de noua tantũ q ex illa emetur quãtitas antique debite. hoc etiã esset expediẽs qñ nõ reperiret antiqua. vt tũc soluat de noua estimatio antiqua hoc est quãtum vendi posset illa antiqua modo nõ eñ tenetur debitor cũ suo detrimẽto i alia forma soluere: sicut nec tenet creditor cũ suo detrimẽto in alia forma recipere. vt. d. l. paulus. ⁊ p̄dicta procedũt qñ obligatio surgit ex cõtractu. Sed si ex statuto vt q2 debẽt solui salaria officialibus vel condẽnationes. puta si statuto cauetur q officialis debeat habere. x. lib. vel q quis ex tali debito debeat dãnari in. x. tunc dicit Spe. in ti. de solu. §. nũc aliqua. in fi. q tunc debet solui de moneta noua: q2 tunc mutata moneta videt mutatum statutũ. ⁊ sic de nouo soluat. s. de cõsti. trãslato. sec[9] vbi ex cõtractu vel ex testamẽto debet: q2 tũc p̄cedit qd̄ est dictum. adde qd̄ no. Joã. an. in addi. Specu. in loco preallег.

19 ¶ † An aũt inuito creditore vna moneta pro altera possit solui dic vt habetur in. d. l. paul[9]. q2 nõ alteratur materia. licet alteretur forma: ex quo non leditur creditor cõpellitur recipere. vt q2 vtraq; est de eque bono argento: vel de eque bono auro. ⁊ eiusdem ponderis. licet alterius forme. Ideo licet fuissent mutati bononini aurei cogetur recipere florenos eiusdez ponderis vel ianuenses aureos: ex quo non habet dãnum: quia sunt eiusdem valoris

a ¶ Est infamis. An aũt qs incidat in piuriũ sine dolo. vide per d. Alex. de imo. in csilio. xcij. j. volu.

b ¶ Circa tertium. vide Cyn. in. l. in minorũ. C. i qui. cau. resti. in integ. nõ est necessaria. in. vij. colum.

valoris.als esset secus.si aũt vellet dare in alia materia:puta qr pro florenis vellet dare argenteos ad valorẽ florenorũ:vel ecõtra vel p bononinis quatrenos vel ecõtra de iure nõ cogit creditor recipere.d.l.paulus.nisi cõsuetudo loci haberet vt est gl.no.ꝛ sing.in.l.si quis argẽtũ.in prin.ff.de dona.ꝛ hec sufficiant de ista materia.lz aliqua alia hic tãgit.d.Ant.de quibus etiam per Bar.in.d.l.paulus.ꝛ ibi etiam dixi.

1 Appellatio suspendit iudicatum.
2 Iuramentum interpositum in materia iuris recipit interpretationem.
3 Iuramentum simpliciter prestitum referri debet ad actus capaces implementi eius quod iuratur.
4 A quolibet iuramento intelligitur exceptum ius superioris.
5 Attentata appellatione pendente reponenda sunt in pristinũ
6 statum.
Statum ꝙ non possit appellari non valet.
7 Statuere an possit eps ꝙ ab interlocutoria non possit appellari nisi secundum ꝙ permittit ius ciuile.
8 Iudicare debet iudex secundum allegata ꝛ probata.

a Venientes. Iudices[a] qui iurãt sentẽtias exequi infra certũ tps hoc nõ obstante appellatiõib9 ab eis interiectis deferre tenentur.h.d. Diuiditur in quatuor partes prin.nam in prima ponit reprehẽsio cõsulum. In scda ipsorũ excusatio. In tertia excusatiõis reprobatio ꝛ generale mãdatũ. In quarta mãdatũ speciale.ꝛ cõminatio nõ parentis.scda ibi verũ,tertia ibi qr vero.quarta ibi cũ ergo. ¶ In tex.ibi ꝯuenire idest redarguere ꝛ corrigere. ¶ Not.ꝙ iudex dz deferre appellatiõi a diffinitiua.facit qd habet.j.de appel.vt debit9.et ibi etiã qd de interlocutoria.ꝛ eo.ti.c.j.ꝛ.c.cũ appellationib9 friuolis.li.vj.ad de etiã qd habet.e.tit.si romana.§.finaũt post sniam. ¶ † Itẽ
1 no.ꝙ appellatio suspẽdit iudicatũ.facit qd habet.j.de re iudi. cũ inter.circa fi.ꝛ de app.si a iudice.lib.vj.tex.tñ in.l.j.in fi.ff.ad tur.vr dicere ꝙ appellatio extinguit pnũtiatũ.vt et tangit hic gl.pe.ꝛ sic vr hic text.contradicere ꝛ alijs.s.allega.sed dic ꝙ extinguit respectu presentis tpis qr interim pẽdente appellatiõe sentẽtia dicit nulla sz inspecto futuro dicit potius suspẽdi:qr si appellatio deferret:remaneret firma sentẽtia.l.furti.in prin.ff. de his q nota.infa.qd nõ contingeret si ex toto fuisset extincta.
2 ¶ † Itẽ no.ꝙ iuramẽtũ interpositũ in materia iuris recipit interpretatiões ꝛ limitatiões iuris.facit.j.de cle.nõ resi.c.cũ dilectus. Ideo iuramẽtũ de exequẽdo sniam intelligit ꝛ limitatur
3 fm ius nisi sit appellatũ. ¶ † Itẽ no.ꝙ iurm̃ simplr prestitũ referri dz ad actus capaces implemẽti eius qd iurat.ideo iuramentũ de exequẽdo sniaz intelligitur referri ad sententias q̃ sint exeqbiles de iure. ¶ Itẽ no.ꝙ ceteris parib9 vinculũ cõsuetudinis nõ dz esse,maioris roboris ꝛ firmitatis q̃ sit vinculũ le-
4 gis. ¶ † Itẽ not.ꝙ a quolibet iuramẽto intelligit ius supioris exceptũ.idẽ de iure tertij ꝙ similiter intelligit exceptũ.j.eo.cũ cõtingat.facit.ff.de pact.l.si vn9.§.añ oĩa.vbi pactũ factũ inter certas psonas alijs nõ nocet sic etiã nocere nõ dz iuramẽtũ.fa-
5 cit ad ea q̃ dicta sunt.s.e.veniẽs. ¶ † Ultimo not.ꝙ attẽta appellatiõe pẽdẽte sunt reponẽda in pristinũ statũ etiã anteq̃ sit diffinitiua appellatio qd est clarũ si est appellatũ a diffinitiua si aũt esset appellatũ ab interlocutoria.idẽ dicẽdũ si post inhibitionẽ canonicã facta fuit executio.als differet in euentũ ap-
6 pellatiõis.de app.nõ solũ.li.vj.ꝛ ibi de hoc plene p gl. ¶ † Itẽ no.ꝙ nõ vr valere statutũ ꝙ nõ possit appellari de quo p Bar. in.l.si.ff.de aqua plu.ar.ꝛ in.l.oẽs populi.ff.de iusti.ꝛ iur.qd est verũ qñ statuẽtes nõ habẽt iudicẽ appel.sub se.ꝛ sic p tale sta-
7 tutũ preiudicaret supiori.als sec9 vt no.in locis pallc. ¶ † An aũt possit eps statuere ꝙ ab interlocutoria nõ possit appellari nisi fm ꝙ pmittit ius ciuile.facit iste tex.ꝙ non:qr p hoc preiudicaret iuri superioris cũ de iure canonico a qualibet interlocutoria possit appellari.ij.q.vj.l.c.ad romanã.ꝛ.j.de appel.vt debitus.ꝛ eo.ti.c.j.in.vj.ꝛ hoc etiam tenet finaliter Io.an.in.c.fi. de appella.in.vj.vbi plene de hoc disputat.et ibi etiã tangit qd ius fuerit magis equum an ius ciuile an ius canonicum super
8 appellatione ab interlocutoria. ¶ † In gl.iudicare.in fi.facit quod habetur in aut.iusiuran.qd presta.ab his.§.ad quos.colla.ij.ꝛ in aut.de defen.ciui.§.iusiuran.colla.iij.Et aduerte quia licet videatur innui ꝙ iudex debeat iudicare scdm.l.ꝛ sic secũdũ iura.aliquando etiam dicitur ꝙ debet iudicare fm alleg.et pbata.l.illicitas.§.veritas.de offi.presi.ꝛ in.c.iudicet.alleg.in gl. aliquando fm conscientiam.l.qualem.ff.de arbi.ꝛ.l.si in corruptione.ff.si.reg.tamen ista possunt reduci ad concordiã.vt tangit Io.an:vez vt iudex debeat iudicare secundum conscientiã vez informatam fm leges ꝛ iura ex allegatis ꝛ pbatis.ꝛ sic quã habet vt iudex non aũt scdm conscientiã quã simpliciter haberet vt homo.facit qd habet.ff.de offi.deleg.c.pastoralis.§.preterea. ¶ In gl.interpositis.in fi.supple nisi cõsuetudo aliud habeat:vel nisi deficeret superior secularis.id qd habet in.c.si clericus.ꝛ.c.lz ex suscepto.cũ ibi no.s.d fo.cõpe. ¶ In gl.superioris ibi excipit autoritas melius dixisset.fm Ioã.an.ꝙ excipit ius superioris de autoritate aũt an itelligat excepta dicẽdũ est vt dictũ fuit.s.c.proxi. ¶ In gl.ij.ꝛ sup ea. ¶ In glos.pe.ibi extinguitur pnuntiatũ hec glo.videt ꝯtra tex.cũ dicit appellatione suspensus nõ dicit extinctas:sed salua glo.per tex.quam allegat.ꝛ intellige illã vt dixi in notabilibus. ¶ In gl.fi.ꝛ ibi.sz ibi recitatur supple:nec dz sumi arg.a contrario sensu:qr resultaret iuri cõtrarius intellectus.p id qd habet in.l.ij.C.de cõdi.inser. ꝛ no.glo.in.c.vnico.de eta.ꝛ quali.in.vj.ꝛ fact qd no.glo.de ap. non solum.lib.vj. ¶ In.ea.glo.ibi anteq̃ app.causa ꝛc. Hoc verum qñ appellatur a diffinitiua:quid autem si appellatũ fuerit ab interlocutoria dic vt dixi in notabilibus.

1 Usurarum remissio an valeat etiam post vsuras solutas.
2 Usure repeti possunt coram iudice seculari.
3 Iuramentum non impedit ius agendi ex noua causa.
4 Ius repetendi vsuras transit contra heredes vsurarij.
5 Citatio generalis an sufficiat qñdo persone sunt incerte ꝛ ignorantur.
6 Usurarij heredes compelli possunt ad restituẽdũ vsuras quas testator mandauit restitui.
7 Iudex ex mero officio potest se intromittere de executione vltime voluntatis.
8 Ordo iudicarius non est necessario seruãdus vbi agitur de executione testamenti.
9 Inquirere an possit iudex ex suo officio ad vtilitatem priuataz.

b Ad nostram.j. Per officiũ[b] iudicis subuenitur illi qui ppter iuramẽtũ nõ põt repetere vsuras.h.d.Et i.j.factinar ratio.in scda puisio.scda ibi mãdamus. ¶ † No.j.qd a
1 nõ videt valere relaxatio ꝛ remissio vsurarũ.facta etiã post solutas vsuras.de quo p glo.ꝛ Io.an.in regula peccatũ de regu.iur. li.vj. Posses tñ dicere ꝙ forte facta fuit ista relaxatio seu remissio pendẽte obligatione sortis.ꝛ sic timore ne forte ipsa sors exigeretur.ꝛ sic nõ aĩo donãdi:vel forte fuit facta per pauperes vel egẽtes pecunijs qui dubitabant ne forte aliter non mutuaretur eis si cõtingeret eos agere.facit qd dixi sup rub.de vsu.in.vj.vbi plene examinaui istũ articulũ:an in foro cõsciẽtie remissio ꝛ relaxatio vsurarum habeat iuuare ipsum qui recipit vsuras de quo etiã per glo.ꝛ Dy.ꝛ Io.an.sup dicta regula peccatũ.facit qd di
2 xi.s.eo.debitores. ¶ † Itẽ not.ar.ꝙ corã iudice seculari possint vsure repeti.sed Io.an.dicit ꝙ ista fuerunt vba partis q̃ hic ponunt in prin.nõ fuerũt verba pape.ꝛ sic non necessario pbat notabile.de quo per Archi.xiiij.q.iij.in.c.qd dicam.ꝛ in cle.dispẽdiosam.in glo.cũ repetunt.j.de iudi.vbi gl.valde not.ꝛ ad quam
3 semp recurrit. ¶ † Itẽ no.ꝙ iuramentũ non impedit ius agendi ex noua causa.ꝛ ideo iuramentũ de nõ repetendis vsuris refert ad causam repetendi subsistentẽ fm tps iuramẽti non ad causaz extortã post iuramẽtũ.facit qd habet.s.de renũ.cum inter.ꝛ.s. qd me.cau.ad audiẽtiam.ꝛ qd habet.j.de vsu.tuas. ¶ † Itẽ no.
4 ꝙ ius repetẽdi vsuras trãsit etiã cõtra heredes vsurarij.facit qd b habet in.c.fi.j.de sepul. ¶ Itẽ no.ꝙ vbi tangit periculũ aĩe põt iudex ex officio procedere qñ pars est exclusa a remedio agẽdi: ꝛ equitas suadet agi posse.facit qd habet in.l.fi.ꝛ.l.plane.ff.d peti.here. Itẽ videt etiã si cõpetat ius agendi parti per id qd tãgit hic gl.in verbo probaret sed tu dicere potes illud verũ qñ de iure cõpetit ius agẽdi.sed pars nõ audet agere ne saltẽ de facto ei ascribatur periurium.ꝛ ita erat hic.facit qd not.in fi.s.de arbi. peruenit in glos.ij. ¶ Item not.practicã procedendi in clausũo quia formata inquisitione dz iudex vocare testes qui de hoc sup
5 quo requiruntur nouerint veritatem: ¶ † Not.ꝙ sufficit citatio generalis qñ persone sunt incerte ꝛ ignorãtur.facit qd habetur in.l.si eo tempore.cum ibi no.per Bar.C.de remis.pig.ꝛ qd no. per Inno.s.de maio.ꝛ obe.c.fi.ꝛ de procur.c.in nostra. ¶ Item no.casum in quo iudex ecclesiasticus habet iurisditionem in laicum vez rõne testimonij ferẽdi in causa ad ipsum pertinẽte inter
6 laicos. ¶ † Ultimo no.heredes posse cõpelli ad restituendũ vsuras maxime quas testator mãdauit restitui. Idem tñ ꝛ si nõ mãdasset per ea que habentur in.c.fin.j.de sepul. ¶ In glo.j.in fin. Forte denũtiatio seu intimatio facta fuit per debitorẽ quã facere poterũt de iure qr licet iurassent non repetere nõ tñ iurarunt non denũtiare vel intimare superiori,ꝛ ideo nõ dicũt de iure venire cõtra iuramentum si aliud nõ petierũt.sed solũ fecerunt denuntiationem seu intimationem facti per id qd habetur in glo. seq.ꝛ.s.quod me.cau.ad audientiam.ꝛ.j.de vsu.in.c.tuas.tamẽ ne forte de facto ex vulgari opi.infamarentur de periurio.ideo papa ad cautelam nõ expressit per quẽ fuerit denũtiatũ vel forte fuit facta intimatio seu denũtiatio per executores seu fideicõ

a ¶ Iudices summarium illud et summarium dom. Abb. sunt eiusdez tenoris ꝛ vide ez hic.

b ¶ Per iudicis offi. idẽ summat hic Abb.et per eadem verba.

missarum testamēti creditoris. de quo in litera vt forte fuit facta p amicū debitoris. ¶ † In gl. ij. ibi denuntiet istud ecclesie supple. nā hoc pōt qr nō iurauit nō denūtiare. facit qđ dixi sup gl. precedē. & ſm hoc in litera dū dicit ꝙ iurarunt nō deponere questionē etiā apud ecclesiasticū iudicē nō includit viā denūtiationis. lȝ verba videant generalia. & forte hoc cōtingit: qr etiaȝ si expresse iurarent nō denūtiare iuramētū tūc esset illicitū vt. j. sequitur in gl. Ideo dicta gñalitas nō intelligit includere ipsaȝ denuntiationē qđ videt clarū si mouet prin. ad denuntiādū ꝑpter correctionē fratris sui patris siue ꝓximi. ſȝ vbi moueret principaliter propter interesse pecuniariū vsurarū: tunc si iurasset nō denūtiare deberet seruare iuramētū per id qđ dixi. s. eo. debitores. & qđ no. Jo. an. j. eo. quēadmodū sup glo. fi. tñ forte etiam posset dici ꝙ si nō iurasset non denūtiare: sed solū non deponere qōnē sup vsuris. cū denuntiatio ex sui forma tendat prin. ad correctionē fratris seu proximi forte non includet sub dicta gñalitate. lȝ nō moueat reuera prin. ad denuntiādū ꝑpter correctionem proximi. sed potius propter interesse vsurariū: qr non attenditur qđ in cōsequentiā venit ſȝ qđ prin. petit seu agitur. l. j. in fi. ff. de auto. tuto. & ideo cuȝ principaliter nō deponat questionem super vsuris. ſȝ denūtiat prin. petendo correctionē proximi videt ꝙ nō veniat cōtra iuramētū ex quo forma agendi ꝓprin. non cōcludit sup vsuris & sic etiā pōt intelligi hec gloss. ¶ In ea. glo. ibi denuntiet ecclesie sed qd proderit denuntiare si iurauit etiam nō recipere dic ꝙ si nō petit absolutionē a iuramento debebit pecunia erogari pauperibus: quasi nō extet persona cui posset fieri restitutio p id qđ habet in. c. cū tu. j. de vsu. ¶ In glo. iij. ibi iuramenti legati possunt. & hoc etiā tenet hic Gof. & Host. lȝ Inn. sentiat cōtrariū ex eo qr istis debitoribus nihil vr relictū ex forma testamēti. ſȝ tene cū glo. qr satis videt relictum grauando heredes in forma de quo in litera. ar. l. fideicōmissa. §. interdum. & §. plerūqȝ. de leg. iij. & l. seruo legato. §. si testator. ff. de leg. j. & qr non refert cum quo testator loquat ſȝ in quē eius intētio dirigat. l. cum pater. §. donationis verba. ff. de leg. ij. & s. e. tit. l. miles. §. j. & facit de leg. j. l. si seruus. §. q margaritā. nec ob. ꝙ vbi debitor legat creditori legatū non valet. l. si creditori. ff. de leg. j. qr illud verum qñ nullam veritatē affert legatū alias secus vt ibi patet & ita hic. qr obstante iuramēto nō poterāt repetere. & ideo affert vtilitateȝ legatū qr in effectu inducet remissionē seu relaxationem iuramēti. Et not. ꝙ poterit esse duplex practica petendi vsuras in casu isto vna ꝙ petātur actus ex testamēto. & si excipiat de iuramēto replicabit ꝙ non extēdit se ad ius nouiter q̄sitū virtute testamēti & sic ꝙ in effectu iuramētū intelligit relaxatū. ¶ Itē poterūt secūdo repetere vsuras tanꝙ indebitas & sic si excipiat de facto replicabitur
7 ꝙ intelligitur esse remissum ex vi testamēti. ¶ In glo. pen. ibi ad ecclesiā spectat & no. bene gl. que videt ꝙ iudex ex mero officio possit se intromittere ꝑ executiōe vltime volūtatis. de quo in. c. ioā. j. de testa. & eo. tit. si heredes. & c. tua nos. sed plenius ꝑ
8 Jo. an. in. d. c. ioā. Et no. etiā † vbi agit de executione testamēti non videt ꝙ sit oino necessariū seruare ordinē iudiciariū. vt etiā notabiliter videt velle gloss. quomodo aūt in causis vsurarum est expressuȝ hodie pōt agi sine figura iudicij habet in cle. dispēdiosa de iudicijs. iuncta cle. sepe. de ver. sign. ¶ Extra gl. tāgit
9 hic Inn. † an iudex seu supior possit ex suo officio ingrere ad priuatā vtilitatē. Et concludit ꝙ nō regulariter ꝑ quo facit qr regulariter iudex non impartit suū officiū nisi petitū. s. de elec. innotuit. ad fi. et in. d. l. iij. §. hoc aūt. ff. de dā. infec. fallit in aliquibus casibus. ¶ Primus est qñ agitur de restitutione vsurarū quas pars non pōt repetere obstāte iuramēto. nā tunc propter periculū animaruȝ ex officio potest inquirere vt hic patet. ſȝ aduerte qr hic videt potuisse agere ſm intellectum gl. iij. & sic videtur ꝙ ex quo pars poterat agere non debeat se intromittere iudex nisi eius officiū imploret: sed pōt respōderi ꝙ licet de iure pars possit agere: tñ timebat ex subtili reuerētia agere ne diceret ꝙ contra iuramētū veniret & sic timebat ne saltē de facto infamaret de periurio. & ideo nō attenditur talis potētia agēdi. nec obstat etiā si dicat ꝙ poterat pars denūtiare: qr licet illud sit verum vt dictum fuit cum glo. ij. tamē forte nō audebat denuntiare ne aliquo modo notaretur de periurio etiaȝ de facto. preterea ills viam denuntiationis ex equitate est inducta. ideo excludit officium iudicis per id qđ no. in. l. pecoribus. C. ad. l. aqui. & per Bar. in. l. in prouinciali. ff. de no. ope. nuntia. ¶ Itē aduerte qr limitat do. Anto. hunc primū casum ꝓcedere quādo iudex nō vult prin. ꝓcedere ad priuatū interesse alicuius priuate persone. sed prin. ad penitentiā imponēdā. s. de offi. ordi. in. c. j. lȝ in cōsequentiā sit ibi priuatū interesse qr fructuosa penitentia nō pōt fieri nisi restituat alienū. de re. iur. peccatū. lib. vj. sed certe Inno. hoc nō dicit ne facit istā limitationē. ¶ Unde puto dictū Inno. simplr procedere ꝓut videt esse de eiusmēte.

a ¶ Iudex q similia ꝑ omnia sūt summaria dñi Abb. & do. Joan.

b ¶ In glos. ij. Sup hac glos. si q̄ras an in notorijs regrat ordo iudiciarius. vide dist. quā hic po. do. Hē. boych.

¶ Secundus casus est qñ vult inquirere de consanguinitate inter coniuges vel de alio impedimēto canonico per id qđ habet. j. de diuor. porro. & de cōsan. & affi. in. c. tua. & s. de offi. ordi. significauit. & c. j. & j. de clan. despō. in. c. fi. ¶ Tertius casus est quādo vult inquirere de statu & iurib᷒ ecclesie qđ est clarum in papa: qr ex plenitudine ꝑtātis pōt inquirere de iuribus ecclesiarum. j. de insti. cū venissent. ad fi. sed inferiori non videtur hoc licitum ſm Innocē. qđ videtur intelligendum nisi ex magna causa vt notauit in. c. qm̄ frequēter. in prin. s. vt lit. non cōtest. & forte dicet magna causa. qñ non est qui prosequat via ecclesie & imminet periculum in mora. facit qđ habet. s. de testi. cum olim. licet do. Anto. simpliciter dicat ꝙ magna causa est si res ecclesie sunt male alienate. sed istud nō videt simpliciter verū per ea que habentur in. d. c. cū olim. & s. de resti. spo. l. c. olim causa. ¶ Quart᷒ casus est qñ agit de iuribus principalibus. l. penul. & vlti. C. de bo. na. li. x. ¶ Quintus pōt esse ſm Jo. an. qñ essent miserabiles persone q̄ essent oppresse, nā ad cōmodū earuȝ pōt ex officio procedere. vt no. per Jo. an. j. de resti. spo. solicite & idem dicit si velit se intromittere pro cōseruatione pie cōsuetudinis. j. de simo. ad audientiam cum ibi no. al's regulariter non interponit iudex officium suum nō petitū ad priuatā vtilitatē qđ intellige prin. nam secundario bene pōt interponere etiā nō petitū. vt qñ prin. fit inquisitio sup correctione criminū in. c. j. s. de offi. ordi. nam tūc in cōsequētia poterit facere restitui alienū cū al's nō posset bona correctio fieri vt dicta regula peccatū & c. liceat in cōsequētiam aliqd qđ prin. non liceret. facit qđ habet in. l. j. in fi. ff. de auto. tuto. j. q filij sint legi. per venerabilē. & de materia gñaliter qñ iudex possit suum officium non petitum interponere dic vt not. per glos. & doc. in. c. bone. el. j. s. de postu. & per Bar. in. d. l. iij. §. hoc autem iudicium. Jo. de imo.

1 ☞ Juramentum contra ius non valet.
2 Ordinem non seruare in extraordinarijs ordo est.
3 Procedere plenarie an possit iudex in notorijs.
4 Juramentum per metum extortum an obliget.
5 In notorijs requiritur citatio & sententia.
6 Crimen per confessionem in iure factam redditur notorium.

a Ad nostram. ij. Iudex qui᷒ iurauit in omni causa iuris ordinē seruare in notorijs subtilitatem ordinis iudiciarij nō seruabit. h. d. Et in prima recitat tenorē iuramēti. In scđa illud interpretat & declarat. secūda ibi nos iuramētum. ¶ No. j. ꝙ iuramentum prestitum in materia iuris recipit interpretationes & limitationes ad declarationes ipsius iuris. facit qđ habetur. s. eo. veniētes. & j. de cleri. non residen. cū dilectus. & ideo si iudex iurat ordinem iudi. obseruare intelligit de ordine plenario in causis plenarijs sui natura nō in alijs sui natura nō plenarijs. ¶ Item not. ꝙ vbi iuramentū est reducibile ad iuris
1 intellectum in dubio est intelligēdū vt nō obuiet iuri. ¶ † Itē no. ꝙ iuramentum cōtra ius nō videt valere de quo dicet. j. eo. ti. in. c. quēadmodū. & c. cū contingat. ¶ † Itē no. illud vulgatū
2 ꝙ in extraordinarijs ordinem non seruare ordo est & ad hoc allegatur decretalis. ¶ † Item no. ꝙ iudex in notorijs nō videtur
3 posse plenarie procedere vel ad se procedendum plenarie obligare qđ in dubio videtur procedere altera parte cōtradicente: ſȝ vbi ambe partes consentirēt forte esset secus per id qđ habetur
4 in cle. sepe. in verbo partibus. de verbo. signifi. ¶ † Item no. qđ iuramātum per metum extortum videtur obligare dūmodo nō contineat illicitum. de quo dicendum, vt dictum fuit. s. eo. si vero. & in. c. verum. & adde quod tangetur in glos. j. ¶ In gloss. j. in fi. supple quia iuramentum per metum extortū non videt obligare per ea que habentur in. l. j. ff. quod me. cau. sed tamē hoc nō habet obstare in casu proposito qr iuramentuȝ hic nō fuit vere per vim extortum: sed quasi extortum vt litera dicit: qr forte cōtra consilium vel desiderium iurantis fuit prestitum in sua promotione. cum aliter forte canonici nollent eum recipere. & sic nō fuit metus cadens in constantem virum: si autem vere per metum iustum hoc est cadentem in cōstantem fuisset extortum: an tunc tale iuramentum obliget recurrendum est ad no. s. eo. si ve-
5 ro. & §. verum. ¶ † In glo. ij. ᵇibi cū sit romana. in fin. no. diligen-
b terex hac glos. ꝙ in notorijs saltem requirit citatio & sentētia de citatione etiam notauit glo. ij. q. j. §. qñqȝ autem. & de sentētia notauit glo. in. c. porro. hic allegato. ¶ Aduerte tñ ꝙ licet requiratur citatio nō tñ requiritur ꝙ sit solēnis & sic ꝙ sit trina vel vna peremptoria. imo sufficiet vnica etiā nō peremptoria. & sic etiaȝ lȝ non exprimat ꝙ sit peremptoria per id qđ no. in. c. cū sit romana. hic alle. per Jo. an. & qr etiam in causis in quibus ꝓcedit sine figura iudicij sufficit vna citatio etiā non peremptoria. vt notauit glos. in cle. sepe. de ver. sig. ergo eadem rōne in notorijs debebit sufficere. & similiter qđ dicit glo. de snia nō intelligas de snia solēni. & ideo valebit etiā si sine scriptura ꝓferatur corā testibus

vt voluit

vt voluit Jo.an.in.c.ex pte el.j.de ver.sign.lz alias regulariter sit secus.l.j.z.ij.C.de sen.ex peri.reci.z no.bñ gl.in eo qd sequit q declarat qualiter sit intelligēdū id qd dr q iudex nō tenet servare ordinē iudiciariū in notorijs qz illud verū,qñ sunt notoria in puincia in qua agitat iudiciū z sunt etiā notoria ipsi iudici al's poterit eligere vnā de duab9 vijs de quib9 in glo.facit qd hr in.§.qñ aūt.ij.q.j.z de materia notorij plene in.c.vestra.j.de coha.cle.z aliqua p legistas in.l.ciues.C.de incolis.z in.l.ea q.dē.C.de accu.z ibi etiā p Saly.in sua repe.z etiā altera pte resistēte q grauaret sumptib9 z laborib9.sed vbi ambe ptes cōsentirēt nō videret illicitū obseruare.z hoc in ciuilib9.seu vbi ciuiliter ageret:sz vbi criminaliter forte nihil operaret cōsensus ptiū ad astringēdū iudicē.z iō vr q tūc posset punire ēt nō seruato ordine iuris. ¶ In gl.f.in fi.solue q vbi ius nō distinguit et gñaliter loquat,gñaliter z indistincte dz intelligi.vt.in 3rijs hic allegatis saluo nisi p aliud ius vel rōne alteri9 iuris restringat vel distinguat vt hic z in primis cōcordātijs z no.etiā p gl.in.l.de pretio.ff.de pub. ¶ Itē aduerte inquātū dixi cū gl.q in notorio,reqrit citatio z in snia.et qd dixi de citatiōe intellige vbi ps nō esset presens.al's nō reqrit citatio p id qd hr i.l.ēt.§.j.ff.de mi.z qd no.Bar.in.l.j.ff.de i ius vocā.z Jo.an.in.c.fi.de ele.li.vj.de quo ēt dixi in.c.j.s.de iudi.Qd aūt reqrat snia saltez in
6 criminalib9.facit qz p cōfessionē in iure factā reddit † crimen notoriū.j.de coha.cle.c.fi.z tñ snia reqrit.l.si cōfessus.cū ibi no.ff.de cust.re.sz inquātū fortiter facit lex ictus fustiū cū glo.sua.z ibi no.p Bar.ff.de his q no.infa.potes dicere primo q illa.l.hz duas lect.z scdm scdaz ibi fuit lata snia.z sic nō ob.sz tenēdo primā.fortiter ob.potes dicere q de iure ibi debuit ferri snia:sz de facto nō fuit lata.z pena fuit interposita.z sic ibi nō discutit an snia debuerit ferri:sed an sit infamis si fuerit fustigatus vel potes etiā dicere q vbi pena extraor.iponit tūc possit in notorijs imponi nō precedēte diffinitiua,sec9 vbi tractaret de pena ordi.imponēda facit qd no.in simili in.l.nullū.C.de testi.Item nō ob.l.emptorē.de act.empt.qz ibi scdm vnā lec.notoriū relevat ab onere pbādi:sz nō ab onere sentētiādi.fm aliū intellectū pōt dici q ibi loquit in cā ciuili in qua nō reqrit diffinitiua qñ est notoriū sicut nec qñ fit cōfessio in iudicio fm no.in.l.j.C.de confes.z iō sicut in notorio iuris nō requirit snia.sic in notorio p euidētiā facti.vñ tūc sufficit preceptū tendēs ad executionē.l.si debitori.cū ibi no.s.de iudi.z qd no.in.c.ex pte.j.s.de v.sig.z p hec pz qualiter dz intelligi glo.ij.huius.c.et p eo qd dixi s.scdm vnū intellectum q in.d.l.ictus fustiū fuerit granata ps in mō procedendi presertim inquantū snia non fuit lata.bñ facit qd ibi no.Bar.met.i.l.qd ergo.§.pena;grauior.e.tit.vbi dicit q grauamē circa processum nō inducit dispensatiōnē circa infamiā.z hoc dicit pbari p.d.l.ictus.z sic aperte innuit qd ibi pars fuit grauata in processu qd non esset si crimē fuisset notorium,z requireretur sententia.

1 ¶ Juramentis 3rijs concurrentibus seruandū est licitum.
2 Protestatio z reseruatio iuris alterius qñ in totum tali detrahitur non releuat nec validat quod agitur.
3 Juramentum fidelitatis prestans alteri q ei cui dz an incidat in commissum seu perdat feudum.
4 Debitor qui soluit creditori creditoris sui an liberetur.

a Ate. ¶ Qui iurauit[a] cui non debuit illi cui dz iurare cōpellit.h.d.et tria facit nā primo ponit exordiū,scdo narrationē.tertio 3clusionē,scda ibi:sane.tertia ibi cū igit. ¶ No.j.illud vulgatum.de quo in prin.litere q nō remittit:sed augēt qñ soluit vni qd al-
1 terri est prestādū. ¶ Itē no.q concurrentib9 † duob9 iuramētis 3rijs seruandū est licitū.facit.s.e.tua nos. ¶ Item not.qd iuramentū prestitū in preiudiciū iuris tertij non obligat iurātem inquātū preiudicat tertio facit.j.eo.cū cōtingat.et de pac.
2 quāuis.li.vi. ¶ † Itē no.q protestatio z reseruatio iuris alterius qñ in totū tali iuri detrahit non releuat nec validat q agit naz male ius seruat q in totū illud eneruat.sicut facit seneschalchus qdā vt refert hic Jo.an.q hoiem fecit suspendi saluo iure ipsius.z sic facit q non minus teneat iniuriarū q alicui dr salua reuerētia tu mentiris.z hoc tenuit Bart.in.l.si qs extrane9.ff.de acqui.here.z not.ēt q nō faciliter euitat infidelitatē q alteri iurat saluo iure dñi facile dixi:qz cōtingit aliqñ q aliqs de eodē feudo facit fidelitatem duobus dñis.s.maiori dño z minori sal-
uo iure maioris facit qd hr in.l.imperialē.in tit.de prohi.aliena.feu.p Fede.in vsi.feu. ¶ † An aūt † prestās iuramētū fide-
3 litatis alteri q ei cui dz incidat in cōmissum seu perdat feudū dr Jo.an.q sic.qz quātū in eo est vr alienasse.ergo zc.l.iperialē.prealle.qd maxime procedit si fiat 3 pacta iurata.l.si qs maior.C.de trans.qd intellige qñ scienter hoc fit secus errore per istuz tex.quō aūt possit esse licitū iuramētū prestitum archiepo pisanō z non derogare iuramēto prestādo tangit hic Jo.an.et exē-
plificat qñ non preiudicat calaritano:sz pro aliquo alio castro. ¶ In glo.ij.q ibi peius est latroni.hoc verū qñ nō partitur qz penitet ipsuz de peccato z vult restituere alias aūt graui9 delictum est retinere penes se deciperet etiā sociuz vt pz in.d.c.si.peccatū. ¶ In ea.glo.in fi.z idē si nō sit oīno alius:sed censeat eadē psona iuris dispositiōe.vt qñ soluit adiectio in stipulatione seu obligatione.l.q si stipulatus.ff.de sol.vel qñ soluit procuratori reuocato ignorante soluēte.l.cū qs.§.si debitorē.ff.de solu.sec9 si non habuisset mādatū qz tunc soluens non liberatur l.q hoies.§.si nullo.ff.de solu.nisi forte fuerit depositarius qz vr tūc liberari cū de solo dolo teneat si putauit illū habere mādatū z ideo sufficiet q actionē cedat contra illū cui soluit p.d.l.qd debet.ff.de pecu.plus tñ plz Goff.z Hosti.q iō depositari9 liberet.qz ipse est obligat9 in spē.ideo si desinit illam possidere sine fraude liberatur.l.si ex legati cā.ff.de ver.obli.et sic residet Jo.an.z d.Ant.sz forte precedens ratio melior est.Nā possibile est depositū factū in genere:vt qz deposita est pecunia ad ma-
4 teriā.l.die spōsaliorū.§.j.depos. ¶ † Itē bene dixit qñ soluit oīno alibi iam alias sec9:et si debitor soluit creditori creditoris sui liberat saltem ope exceptionis.l.si opera.z ibi p Bart.ff.de do.excep.qñq3 tñ liberatur ipso iure.puta qñ debitum debitoris et debitum creditoris debitoris,ex eadē cā est contractū.l.si liber.ff.de neg.gest.vel qñ creditor creditoris hz omnia bona obligata z consequenter nomen sui debitoris.l.solutum.§.soluta.ff.de pigno.act.

1 ¶ Compromitti pōt sup actione iniuriarū qñ ciuiliter agit.
2 Arbitrator potest quis esse super iniuria propria.
3 Compromitti potest in feminam tanq in arbitraricem lz non sit in dignitate.
4 Compromisso stare tenet qs p iuramētū vel p pene adiectionē.
5 Exheredare filium non debet pater ex leui causa.
6 Judex ecclesiasticus adiri potest pro reductione laudi ad arbitrium boni viri.
7 Arbitrator qui pronuntiauit vel precipit aliquid iniuste pōt suam pronuntiationem in melius reformare.
8 Exheredare potest pater catholicus filium hereticum.
9 Arbiter an possit sententiam mutare siue reformare.
10 Arbiter an possit declarare verbum dubium.
11 Arbiter z arbitrator quomodo differant.z nu.21.
12 Arbiter an debeat pronuntiare secundum ius.
13 Compromissum an sit factum tanq in arbitrum vel tanq in arbitratorem.
14 Compromissum si fiat in aliquē vt procedere possit ordine iuris seruato et non seruato an talis dicet arbiter vel arbitrator.
15 Et si processit partim seruato ordine iuris z postea processit sine ordine an valebit sententia.
16 Attestationes recepte coram arbitratore an habebunt illum effectum quē habent recepte coram arbitro.
17 Litis contestatio facta coram arbitratore non interrūpit prescriptionem:secus si fiat coram arbitro.
18 Arbitrator z amicabilis compositor quomodo differant.
19 Arbitrator censeri debet is cuius voluntati partes super aliquo stare permittunt.
20 Cōpromissum si fiat in aliquez q possit procedere de iure z de facto z sententiare de iure tñ an iste erit arbiter vel arbitrator.
21 Ordo iuris a partibus remitti potest.
22 Compromissum si fiat in arbitratorem z amicabilem compositorem vt procedat de iure et de facto et sententiat de iure an censebitur arbiter vel arbitrator.
23 Arbiter quando debet pronuntiare secundum ius an possit pronuntiare secundum statuta que sunt contra ius commune.
24 Arbiter dz citare ptes z partib9 absentib9 nō pōt laudare:sed arbitrator pōt pte absente etiam non citata proferre laudum.
25 Arbitri non iurant.
26 Arbiter esse non potest quis in causa sua.
27 Arbiter suspectus potest ex causa recusari ante sentētiā secus in arbitratore.
28 Monachus non potest esse arbiter.
29 Abbas an possit esse arbiter vel arbitrator.
30 Emologari potest dictum sine sententia arbitri sed non arbitratoris.
31 Emologari an z quando possit sententiā arbitri z quam actionem pariat.
32 Sententia arbitri potest habere executionem paratam.
33 Compromissum in arbitrum soluitur morte alterius compromittentis secus in arbitramento.
34 Confessio facta coram arbitro preiudicat in iudicio sed facta coram arbitratore non preiudicat.
35 Confessio facta coram arbitratore secuto laudo non pōt reuocari:secus in confessione facta coram arbitro.

a ¶ Qui iurauit. Tā q ex vno ore locuti sunt i summario do. Abb.z do. Joan.

36 Litis cõtestatio facta corã arbitro interrumpit prescriptionẽ.
37 Arbiter nõ pcedit dieb⁹ feriatis sicut nec iudex: sz arbitrator põt pcedere τ ferre laudũ diebus feriatis etiã in honorem dei.
38 Arbiter non cogitur laudare licet susceperit compromissum nisi pena interuenerit vel datio pignoris.
39 Arbiter non põt sniam ferre in ecclesia sicut nec iudex secus in arbitratore.
40 Arbiter nõ potest extendere manum ad ea que sunt extra cõpromissum.
41 Excommunicatus non potest esse arbiter.
42 Arbitratoris dictum reducitur ad arbitriũ boni viri sed dictũ arbitri non reducitur.
43 Arbitri dictum iniquum an aliquo casu possit reduci ad arbitrium boni viri.
44 Arbitri si de necessitate eligant an ab eorũ sententia appellet.
45 Pactum φ a snia arbitri possit appellari an valeat.
46 Tertius a duobus arbitris propter discordiam electus an poterit ab eius sententia appellari.
47 Sententia arbitri an possit aliter retractari.
48 Laudum arbitratoris an τ quando possit reduci ad arbitriuz boni viri.
49 Laudum arbitri quare de iure ciuili non reducit ad arbitriuz boni viri sed arbitratoris sic.
50 A sententia iudicis reducẽtis sententiam arbitratoris an poterit peti reductio.
51 Arbitramentum quo iure reducatur ad arbitrium boni viri.
52 Arbitramentum infra quantum tempus possit peti reduci.
53 Arbitrandi potestas quanto tempore duret.
54 Reductio arbitramenti coram quo debeat peti.
55 Laudum quando dicatur iniquum.
56 Laudi iniquitas qualiter detegitur.
57 Et quis habeat iniquitatẽ pbare an dicẽs laudũ equũ habeat illud iustificare an petẽs reductionẽ debeat pbare iniquitatẽ.
58 Arbitrator an possit esse testis in causa reductionis τ an possit contra iustitiam laudi testificari.
59 Reductio ad arbitrium boni viri an possit tolli per pactum.
60 A transactione iurata non licet recedere.
61 Dolus ex proposito qualiter possit probari.
62 Reductionem ad arbitriuz boni viri petẽs si succũbit an poterit indistincte peti pena.
63 Iudex aditus sup reductiõe an debeat retractare totũ in quo est lesio an sufficiat φ reducat ad modicam lesionem.

a ¶ Ille cuius Sũmarium dom. Abb. τ istõ in nullo discordãt et ẽ istud. c. val de solemne sup quo late scripsit. d. Abb. et do. Joã. de Imo. quorum dictis coniunctis nõ est op⁹ aliqua alia addere qr plene eius materiam tractant et adde dom. Bar. in. l. si societatez. §. arbitrorum enim. ff. pro soc. vbi ponuntur multe qõnes que etiam hic reassumit do. Joã. et d. Abb. h

Uintauallis. Ille cui⁹ a mandato gs
stare iurauit nõ põt pre
cipere vt filios exhrẽdet vel vxorẽ abiiciat. h. d. Et in
prima facti narratio. in scda puisio. scda ibi: quo cir
1 ca. ¶ † No. sup actiõe iniuriarũ põt cõpromitti qõ vr verũ qñ
ciuiliter agit. secus si criminaliter. l. non distinguemus. §. iulia.
2 ff. de ar. ¶ † Itẽ no. φ qs põt esse arbitrator sup iniuria ppria
τ sic sup cã propria qõ vr contra. l. pe. ff. de arbi. sz dic φ nõ põt
esse iudex vel arbiter. vt ibi: sz arbitrator sic. vt hic. τ. s. eod. veniens, τ ibi p Inn. ¶ Istud vr pcedere siue sit debitor siue cre
ditor in quẽ fiat cõpromissum p ea q̃ habentur. in. d. l. pe. τ p ea
q̃ notauit Inn. in. d. c. veniẽs. lz ibi fecerit differetiã inter debi
3 torem τ creditorẽ. istud verius vr. ¶ † Itẽ not. in feminã com
promitti posse: lz non sit in dignitate qñ compromittit tãq̃ in
arbitratricẽ. secus qñ tanq̃ in arbitrũ p id qõ hr. C. de arbi. l. fi.
τ. s. de ar. dilecti. τ ex hoc habes vnã differentiã inter arbitrum
τ arbitratorẽ: τ aliã etiã dixi ĩ precedẽti nota. ¶ Itẽ no. in lau
do non posse laudari de facto fiendo alteri psone q̃ nõ venit ad
4 cõpromissum. ¶ † Itẽ no. vnũ modũ se astringendi ad cõpro
missum seu in cõpromisso vcz p iuramentũ qñq3 aũt, sit p adie
ctionẽ pene. l. j. C. de arbi. τ. d. c. dilecti. s. de ar. ¶ Itẽ no. modũ
sententiãdi. qñ cõpromissuz est iuramẽto firmatũ φ possit arbi
ter precipere sub debito iuramẽti. τ arctat cõpromittẽs ad ob
seruandũ si licitũ est mandatũ. ¶ Itẽ no. φ in iuramẽto de pa
rendo laudo apposito in compromisso in dubio nõ venit aliud
5 illicitũ ɔ pietatẽ vel ɔ ius. ¶ † Itẽ no. iniquũ esse φ pr exhere
det filiũ causis nõ expressis in iure vel ex leui cã. ¶ Itẽ no. du
plicẽ spẽm iniurie. vnã q̃ fit verbo aliã q̃ fit facto de quo in. l. j. τ
l. Item apud labeonẽ. §. cum vitiũ. ff. de iniur. ¶ Item not. qõ
vbi in iuramẽto gñaliter prestito dubitat ne trahatur ad illici
tum opus est interpretatione non absolutiõe. facit. s. e. quãto.
6 ¶ † Itẽ no. iudicẽ eccl'iasticũ posse adiri p reductione laudi ad
arbitriũ boni viri. qñ laudũ est iuratũ: τ cõtinet iniquitatẽ con
tra pietatẽ naturalẽ vel cõtra ius canonicũ. ¶ Itẽ no. practicã
pcedẽdi qñ ex vi iuramẽti fit preceptũ iniustũ: qr potest agi seu
implorari officiũ supioris vt reuocet preceptũ. et si nõ reuocet
7 potest peti vt decernat preceptũ nullũ. ¶ † Itẽ no. φ arbitra
tor qui pronũtiauit vel aliquid precepit, si iniuste fecit vr posse
reuocare qõ fecit τ sic vr qõ possit suã pnuntiationẽ in melius
reformare qõ vr contra. l. qr arbiter. ff. de arbi. sed potes dicere
φ hic non reformabat laudũ: nec reuocabat id qõ iudicauit tã
q̃ arbitrator. sz tãq̃ pars ad cuius cõmodum erat prestitũ iu
ramentũ preterea istud faciebat ad mãdatũ superioris. et sic nõ
faciebat ppria autoritate. et ideo nõ obst. τ de materia plene p
gl. τ Bar. in. d. l. qr. τ in Spe. de ar. §. fi. ver. sed pone actũ est τc.
8 cũ sequentib⁹. ¶ † In gl. ij. in fi. Adde aliũ casum. l. qñ filius est
hereticus τ pr catholicus. j. de here. excõicamus. §. credentes. τ
dicit hic Jo. an. φ in oĩb⁹ casibus in quib⁹ põt pr filiũ exhere
dare ẽt in illis poterit alimẽta denegare de quo etiã p Bart. in
l. si qs a liberis. ff. de li. ag. τ in Spe. q si. sint leg. ver. qd si filia dt
tñ ibi φ si peniteat filiũ de peccato tenebit pr tũc eũ alimẽtare.
9 C. de nup. τ. l. di. c. ferrũ. ¶ † Extra gl. tãgit hic. d. Ant. an arbi
ter possit mutare sniam vel reformare. τ in effectu cõcludit φ si
est interlocutoria põt. l. dicere. §. j. ff. d arbi. saluo nisi esset talis
interlocutoria p quã finiret iudicis offm̃ vt no. Bar. in. d. l. dice
re. idẽ si vult mutare circa accessoria. dũmõ eadẽ dic vt no. gl. in
l. q arbiter. ff. de arbi. τ lz. d. Ant. cũ hoc trãseat. tñ forte põt dici
φ bene post diffinitiuam sniam si omisit pnuntiare de accesso
riis poterit pnuntiare dũmõ eodẽ die p. l. paulus. ff. de re iudi.
sed si pnũtiasset sup eis non vr φ posset mutare ẽt eadẽ die. qr
hoc nõ reperit iure cautũ. nec hoc dt. d. l. paul⁹. facit qõ ibi not.
p Bart. si aũt volet reformare sniam quo ad dictũ dictamẽ non
mutato effectu poterit. vñ poterit emendare malã latinitatẽ. l.
acta. ff. de re iudi. aut vult multare sniam diffi. τ tũc si est aliqua
non põt qr functus est officio suo. facit. s. de offi. del. in literis si
aũt sit nulla. τ tũc aut fuit nulla: qr lata non seruata forma data
in cõpromisso. vt qr fuit cõpromissum sup pluribus τ conuẽtuz
φ simul sup oĩbus pronũtiet. tũc si pnũtiat sup vno tm̃. snia est
nulla tanq̃ lata cõtra formã mãdati. s. de rescrip. cũ dilecta. τ. l.
diligenter. ff. mã. τ ideo non dr tunc pfunctus. i. pfecte functus
officio suo. iõ poterit tunc de nouo formare sniam sup oĩb⁹ fa
cit. l. qd tñ. ff. de ar. τ eo. tit. nõ distinguemus. §. de offõ. ¶ Aut
pnuntiauit seruata forma cõpromissi. τ tũc etiã si ex alio capi
te snia sit nulla nõ poterit amplius pnũtiare qr tũc dr pfunct⁹
officio suo siue bñ siue male pnuntiauit. l. qr arbiter. ff. de arbi.
et. l. iudex. ff. de re iudi. nec ob. iste tex. qr rñsio vt dixi in notabi
libus. τ hec pcedũt ẽt si dictũ fuerit in cõpromisso φ possit se
mel τ pluries iudicare. nã illa clausula referri debebit ad diuer
sos articulos vt sic possit semel sup oĩbus pronũtiare vel plu
ries hoc est separatim sup quolibet nõ aũt φ sup eodẽ capitu
lo possit pluries iudicare qr sup eadẽ re nõ pñt plures snie fer
ri. l. j. C. qñ puo. non est necesse τ hoc tenuit Bar. in. d. l. dicere. τ
ideo fm eũ deberet lati⁹ formari clausula vcz vt posset semel et
pluries iudicare. τ ẽt iaz iudicatũ mutare τ corrigere: qr lz alias
hoc nõ posset poterit tñ tunc ex ptãte sibi attributa p ptes. ar.
d. l. non distinguemus. §. de officio. fm Bar. in. d. l. dicere. seu in
l. qd tñ. ibi sequenti. sed. d. Ant. hic dicit φ etiã prima clausula
vcz qñ dictũ est φ posset semel τ pluries iudicare, sufficeret ad
hoc vt possit mutare iudicatũ qõ vnus esset articulus. nã tunc
poterit sup illo ex vi dicte clausule iterato pronũtiare. al's ver
ba nihil operant ɔ. l. si qñ. ff. de le. j. τ facit qõ hr in. l. ij. ff. de li. τ
posth. τ qõ no. Bar. in. l. si qs. in prin. test. ff. d le. iij. ¶ Aduerte
tñ qr Jo. an. post Gui. de suza. in addi. Spe. in. §. fi. sup v. lz aũt
vr tenere φ nõ valeat tale pactũ vt possit arbiter mutare suaz
sententiã qr hoc esset inuitare eum ad delinquenduz contra. l.
conuenire. ff. de pac. do. sz vt dixi supra. Bar. voluit oppositum
in. d. l. qd tñ. τ sic etiã cõiter practicat τ hoc tenendo põt rñderi
ad rõnẽ Guido. τ Jo. an. φ in dubio non debemus presumere
qõ arbiter delinquat. ar. l. merito. ff. pro so. sed potius qõ si cõ
tingat eũ mutare mutet ex cã. tene tñ mẽti dictum preall. qr est
10 valde no. si esset verũ. ¶ † An aũt posset arbiter declarare ver
bũ dubiũ. vt qr cõdẽnauit in. x. τ vult declarare de qua moneta
dic φ nõ nisi aliud dicat ex ptãte sibi data p id qõ hr in. l. ab exe
cutore. ff. de app. vbi solum maiores iudices habent ptãtẽ inter
pretãdi, τ ideo arbiter nõ poterit nisi sup hoc data fuerint sibi
ptãs. τ hoc etiã tenuit Spec. in tit. de arbi. §. fi. ver. sed nunquid
verbũ obscurum. ¶ Ulterius est sciendũ qõ Jo. an. post Inno.
Host. hic tractauit materiã arbitratorũ quã. d. Anto. hic lati⁹
fuit prosecutus cõmentando istã decretalẽ. τ in effectu reducit
11 materiam ad vnã principalem qõnem vcz que sit † differentia
inter arbitrũ τ arbitratorẽ τ in effectu rñdet φ multe sunt diffe
rentie de quibus p Cy. in. l. si qui ex cõsensu. τ. l. epalis. C. de epi.
au. τ p Bar. in. l. si societatem. §. arbitrorum. ff. p so. τ in Specu.
de arbi. §. j. nã vna est differentia φ arbitrator assumitur in cõ
tractu. sed arbiter in lite pz primo in. l. fi. C. de contrahen. emp.
τ in. l. si societatẽ. ff. pro so. τ in. l. si quis arbitratu. ff. de ver. obli.
vnde eligit arbitrator p ptes vt constituat seu arbitretur pre
tium rei vel operari vel ptes societatis vt pz in iurib⁹ all. vnde
interdum

interdū fit vēditio ꝑ ꝓ̄tio qđ titius fuit arbitratus vel cōstituerit vt pȝ in.d.l.fi.sed certe ista differētia nō vr̄ procedere qꝛ etiaȝ in lite seu sup lite vr̄ posse assumi arbitratoꝛ vt est tex. cum gl.in.l.si de meis.§.recepisse.ff.de arbi.⁊ in.l.j.§.⁊ post operis.ff.de no.ope.nun.⁊ in auť.si vero contigerit ⁊ in corpore vñ sumitur.C.de iudi.sed ſm Bart.pōt saluari precedēs differētia quia lȝ arbitratoꝛ pōt assumi in lite vel super lite tñ pōt etiam dici assumpť super ꝯctu.vcȝ transactionis ꝑficiende.Nā vidētur partes assumēdo arbitratorē sup lite transigere ⁊ componere adinuicē ꝙ discedatur a lite ſm modum quē declarauerit ipse arbitratoꝛ ⁊ ideo arbitramētū dr̄ quedā transactio.vt voluit gl.valde notabilis in.§.si vero cōtigerit.in auť.vt diffe.iudi.col.ix.⁊ hoc etiā no.hic Inno.⁊ Host. ¶ Aduerte tñ ꝙ non est propria ⁊ stricta transactio cum illa non fiat nisi aliquo dato retento vel promisso.l.j.⁊.ij.de transac.⁊.l.transactio.C.eo.tit. sed arbitratoꝛ posset ex toto absoluere vel ex toto cōdēnare vt notauit Bar.in.d.§.arbitratorum.⁊ ideo nō est propria et stricta trāsactio:sed est quedā lata transactio:qꝛ ꝑ eā trāsitur ⁊ recedit a lite.facit qđ no.gl.in.c.si qñ.in glo.j.š.de offi. dele.et sic pȝ posse saluari differētiā predictam pōt etiā saluari attēta cōi accidētia facti:qꝛ arbitratoꝛ est ille qui cōiter assumit in cōtractu.vt pȝ in iuribus p̄ealle.sed arbiter in lite cōiter assumitur l.iij.§.j.ff.de arbi.⁊ ex hac differentia surgit alia:qꝛ ex quo arbiter assumit in lite hȝ procedere per viaȝ litigū.⁊ sic ad instar iudicis.l.j.ff.de arbi.vñ vt etiā tangit hic Inno.arbitriū diffinit quod est actus triū ꝑsonarū quasi in iudicio contendentium.s. actoris rei ⁊ iudicis.Arbitratoꝛ aūt qꝛ eligit sup contractu q est actus ⁊ extraiudicialis ⁊ ideo extraiudicialiter ꝓcedit et sic corā arbitratore nullus ordo iudiciarius est seruandus vt hic tangit Inn.qđ intellige de necessitate vt.j.patebit.nā ex voluntate seruari posset etiā coraȝ arbitratore ordo iudiciarius facit qđ hr̄ in simili in cle.sepe.circa fi.de ver.signi.⁊ sic nō hȝ necessario obseruare in ꝓcessu ordinē iudiciariū.sed potest alias extraiudicialiter vt bonus vir laborare ad veritatē inueniēdā.facit qđ hr̄.š.de.offi.del.cū cōtingat ⁊ qđ no.Inn.š.ti.j.i.c.fi.⁊ ex predictis etiā sequit tertia differentia:qꝛ arbitratoꝛ in pronuntiando ⁊ sentētiando seu declarando eius voluntatē non hȝ necesse seruare aliquā solēnitatē.et sic non est necesse ꝙ ꝓnuntiet in scriptis ⁊ proferat ex scripti recitatiōe vel sedēdo ⁊ nō stando.secus in arbitro ꝑ id qđ hr̄ in.l.j.ff.de arbi.iuncta.l.j.et.ij.C.
12 de sen.ex peri.reci. ¶ Quarta aūt est differētia qꝛ † arbiter dȝ ꝓnūtiare ſȝ iust:lȝ si aliter ꝓnuntiet stari debeat eius sn̄ie.l.diē proferre.§.stari.ff.de arb.vbi dr̄ ꝙ stari dȝ sn̄ie arbitri siue equa siue iniqua sit qđ intellige nisi haberet in se expressum errorem iuris.l.apud celsum.§.itē q̄rit.cū ibi no.ꝑ Bar.ff.de do.ex.vel nisi dolus arbitri interueniret ꝑ ea que habent in.l.ita demum. ff.de arbi.sed arbitratoꝛ dȝ ꝓnuntiare ſȝ equitatē vnde potest aliquid modicū dare de iure vnius alteri pro bono pacis.⁊ cōcordie vt no.in.d.l.si de meis.§.arbitrorū.⁊ facit qđ no.But.in auť.decernimus.C.de arbi.vñ dicebat hic.d.Ant.ꝙ arbiter dȝ seruare rigorē iuris:ſȝ arbitratoꝛ iustitiā.allegat not.in Spec. de arbi.§.j.ver.arbitratoꝛ vero.cū ibi not.ꝑ Joā.an.in addi.sed certe melius dixisset ꝙ dȝ equitatē seruare.nam ſm iustitiā iudicare,est scđm ius iudicare.vt in.c.est ius dictū.j.de ver.signi.
13 ¶ † Sȝ iuxta predicta dubitat qualiter cognoscet.an compromissum sit factū tāꝗ̄ inter arbitrū an vero tāꝗ̄ i arbitratorē dr̄ hic.d.Ant.ꝙ si simpl'r fiat cōpromissuȝ in aliquē.nec adđicit vt in arbitrū vel arbitratorē ꝙ in dubio vr̄ electꝰ vt arbiter ⁊ non vt arbitratoꝛ ꝑ id qđ hr̄ in.l.iij.§.j.ff.de arb.⁊ quod no.in Spe. de arb.§.fin.ver.sed pone ꝙ sicut.cum tribus sequē.nisi ex aliis verbis appareat aliud fuisse de mēte ptiū vt qꝛ dictū fuisset ꝙ posset procedere ordine iuris seruato vel nō seruato.nā tūc pȝ ꝙ non simpliciter vt arbitrū elegerunt qđ aūt si dixerint cōpromittimus in titiū vt arbitrū ⁊ bonū virū dicit ꝙ erit arbiter q arbiter eligit vt bonus vir.d.l.iij.§.j.idē dicit si dixerint eligimus titiū in lite nr̄a disceptatorē vt in.d.l.iij.§.j.⁊ hoc intelligo maxime ꝓcedere qñ pena apponit nā tunc maxime colligit qđ voluerunt ptes eū esse arbitrū vt no.gl.in.l.j.ff.de iudi.secꝰ dicit si ptes dicant eligimꝰ talē vt arbitratorē.⁊ idē dicit si dicant eligimus talē qui vt bonus vir nostras terminet qōnes ſȝ forte istud vltimū nō est verū qꝛ etiā arbiter vt bonus vir eligit vt dicit tex.in.d.l.iij.ff.de arbi.⁊ sic ptȝ pōderāda esse verba.nā aut expresse dicunt ꝙ cōpromittunt tāꝗ̄ in arbitrū,aut dicūt ꝙ cōpromittūt tāꝗ̄ in arbitratorē,aut simpliciter ꝯpromittūt in aliquē ⁊ qđ iuris in oībꝰ predictis pȝ ex superiꝰ dictis.Aduerte tū qꝛ inquātū dixi ꝙ in dubio vr̄ assumi vt arbiter vr̄ verū qñ assumit sup lite ꝑ id qđ hr̄ in.l.iij.§.j.ſȝ si assumeret in ꝯctu.vt qꝛ vēdit qs rē titio cōpromittēdo pretiū in seio vr̄ quod tunc intelligat arbitratoꝛ ꝑ id qđ hr̄ in.l.fi.C.de ꝯhen.emp.nā ibi facta fuit vēditio ꝑ ꝑtio qđ ꝯstitueret seiꝰ.⁊ sic nō sunt verba prima facie importātia arbitramentū imo potius sonantia in arbitriū ⁊ merā volūtatē.⁊ tū cēset arbitratoꝛ vt ptȝ in.d.l. fi.ad idē ēt qđ hr̄ in.d.l.si societatē.§.arbitrorū.nā arbiter etiaȝ appellat vt ibi pȝ.qui hȝ cōstituere ptes societatis.et tū reuera est arbitratoꝛ ⁊ sic non vr̄ differentia an dicat in ꝯctu ꝙ partes societatis declarent arbitrio titij.an vero dicat ꝙ declarent arbitratu titij per id qđ hr̄ in.d.§.arbitrorū iuncta.d.l.si qs arbitratu.de ver.ob.ſȝ qñ assumit sup lite bñ est differentia an assumat vt arbiter an vt arbitratoꝛ vt pȝ ex no.i.d.§.recepisse.⁊.d. l.j.§.⁊ post operis.⁊ ſm predicta vr̄ limitandum dictū.d.Ant.
14 ¶ † Sȝ iuxta predicta insurgit dubiū qđ si cōpromittat in aliquē.vt possit ꝓcedere iuris ordine seruato,⁊ non seruato an talis dicet arbiter vel arbitratoꝛ.dicit hic Inno.ꝙ habebit mistā potestatē.⁊ sic poterit esse ⁊ arbitratoꝛ ⁊ eligere viā arbitri ⁊ similiter ⁊ arbiter ⁊ eligere viam arbitratoris.⁊ ꝑ ꝯn̄s erit in eiꝰ ptāte quā viā eligat ⁊ idē dicēdū si est cōpromissum tāꝗ̄ in arbitrū ⁊ arbitratorē ⁊ amicabilē cōpositorē.nam poterit eligere viam arbitri vel arbitratoris ꝓut sibi placuerit.vt etiaȝ voluit Bar.in.d.§.arbitrorū.qđ aūt si fuisset dictū ꝙ ꝯpromittit vt in arbitrū ⁊ arbitratorē.Spe.i.d.v̄.ſȝ pone ꝙ sicut ⁊ se.ponit opi. ⁊ finaliter vr̄ dicere ꝙ talis cēsebit arbiter.⁊ sic potentioꝛ ptās intelligat sibi ar.l.q̄rit.ff.de sta.ho.Sȝ veriꝰ vr̄ qđ vtraqȝ ptās intelligat sibi data ꝓut elegerit argumēto eiꝰ qđ hr̄ in.l.si titio. ff.de vsufr.vbi copula posita inter incōpassibilia resoluit in alternatiuā:ergo etiā hic qñ cōpromittit tanꝗ̄ in arbitrū ⁊ in arbitratorē illa copula resoluit in disiunctiuā cū via arbitri sit opposita vie arbitratoris.vt pȝ ex supradictis.⁊ sic nō vr̄ differētia.an apponat copulatiue,an vero disiūctiue.⁊ hoc puto fuisse de mente.d.Anto.hic lȝ clare istud non dicat.Sȝ aduerte qꝛ isto casu qñ hȝ duplicē ptātē ex mō ꝓcedendi poterit apparere quā viam eligat.ar.l.si seruus.§.fi.cū ibi no.ff.de le.j.⁊ ideo si in ꝓcessu.⁊ sic in mō ꝓcedendi ⁊ in mō sententiandi seruet ordinē iuris seu solēnitatē cēsebit elegisse potestatē ⁊ viā arbitri.si aūt processerit non seruato ordine iuris censebitur vt arbitratoꝛ.et viam ⁊ ptātē arbitratoris elegisse.⁊ si pronūtiet inique poterit peti reduci dictū eius ad arbitriū boni viri.⁊.j.dicet secus in ca
15 su precedēti. ¶ † Sȝ iuxta predicta occurrit dubiū qđ si ptim processit seruato ordine iuris forte qꝛ fecit dari libellū ⁊ litē cōtestari:ſȝ postea ꝓcessit sine ordine iuris.⁊ tulit sn̄iam etiā sine scriptis vel stādo ⁊ nō sedēdo.an tūc valebit sn̄ia vr̄ ꝙ nō quasi a principio faciēdo seruare ordinē iudi.videat elegisse viā arbitri.et ideo postea non vr̄ posse eligere viam arbitratoris imo illi potius renūtiasse.ar.j.de app.solicitudinē ⁊.j.de elec.vt qs duas.li.vj.⁊ hoc tenuit Dy.in.l.iij.ff.de testa.mi.⁊ facit etiā qđ ipse notat in.d.l.si dñiū.ff.de fur.⁊ ideo ex quo elegit viā arbitri sn̄ia predicta lata sine solēnitate iuris vr̄ nulla ⁊ nō ducere petitionē pene ꝑ id qđ notat in.d.l.apud celsum.§.itē querit:qꝛ vbi pȝ eo casu quo sn̄ia iudicis esset nulla:ibi sn̄ia arbitri nō inducit petitionē pene.ſȝ Host.hic vr̄ dicere ꝙ talis sn̄ia valebit ⁊ si erit equa stabit ei al's poterit reduci ad arbitriū boni viri et sic iudicabitur potius vt arbitratoꝛ et nō vt arbiter:vt res potius valeat quā pereat.j.de verb.sign.abbate .concoꝛ.l.quot.ff. de re.du.⁊ hoc etiam placet hic do.Ant.ex eo qꝛ non repugnat ſm eum oīno vie arbitratoris qđ in aliquo vel etiam in toto in procedendo seruet ordinē iuris allegat qđ hr̄ in simili per gloss. in cle.sepe.circa fi.de ver.sig.et ꝑ ista pte etiā facit.qꝛ actus iudiciarij sunt separati vt etiā tangit gl.j.d.cle.sepe.circa fi.⁊ ideo lȝ seruauerit ordineȝ iuris in aliquibus actibus non vr̄ in aliis arctari ad obseruādū.ex quo sunt actus separati in preambulis ⁊ habebat ptātē ꝓcedēdi vt arbiter ⁊ vt arbitratoꝛ.⁊ hoc verū qñ expresse nō eligit aliquā viam sed si expresse elegisset viā arbitri sup tota cā.vel simpliciter nō posset postea redire ad viaȝ arbitratoris ꝑ id qđ hr̄ in.d.c.vt quis duas.⁊ qđ not.gl.in dicta cle.sepe.ad fi.nec puto absonū quod arbitratoꝛ ꝓnūtiet ex his que corā eo sup aliquibus articulis gesta sunt vt coram arbitro tū ſm mentē do.Ant.non intelligerent acta illa facta vt coram arbitro,sed potius vt coram arbitratore cuius natura etiā non repugnat oīno ꝙ aliquis ordo fuerit obseruatus.lȝ non teneretur.⁊ sic patet ꝙ in casu predicto sustineri pōt sn̄iam valere tāꝗ̄ arbitratoris.⁊ posset peti reductio ad arbitriū boni viri.si expediat ⁊ vt pȝ ex ꝑdictis duplici via sustineri pōt.primū vt intelligatur elegisse viam arbitratoris.vt sic res potiꝰ valeat ꝙ pereat per iura superiꝰ allegata.⁊ qꝛ nō repugnat ex toto ptāti arbitratoris seruare ordinem.si velit:lȝ nō teneat.⁊ istam viam sequit.d.Ant.Alia est via ꝙ intelligat elegisse viam arbitri in actibus in qbus seruauit ordinē sed nō in aliis in quibꝰ nō seruauit.⁊ sic non intelligit elegisse viam arbitri in actu sententie ex quo in illo non seruauit ordinē iuris in pronuntiando cū enī actus iudiciales sint distincti ⁊ separati.vt pȝ ex diuersitate tit. ⁊ no.glo.in dicta cle.sepe.ad fi.lȝ in aliqbꝰ seruauerit ordinem

et per hoc in eis videat elegisse viam arbitri. nõ tñ sequit ꝙ in alijs in qbꝰ nõ seruauit videat elegisse viaʒ arbitri. ⁊ ideo post videbit elegisse viã arbitratoris in actu sñie in quo nõ seruauit ordinẽ iuris pronũtiãdo. ⁊ sic reperiet ꝙ tanꝗ arbitrator pronuntiabit ex gestis corã se tanꝗ corã arbitro. nec puto absonuʒ hoc qꝛ videmus in simili ꝙ iudex põt pnuntiare ex attestatiõibus actitatis corã arbitro. l. fi. C. de testi. ⁊ ſupra. c. presentata. Itẽ aduerte qꝛ dixit hic. d. Ant. qđ si etiã seruauit ordinẽ iuris nedũ in pcessũ, ſʒ etiã in sentẽtiandi mõ ꝙ poterit nihilominꝰ peti reductio ad arbitrium boni viri: lʒ dicat Butr. tenere oppositũ. nã ꝑm eum non repugnat processui arbitratoris oĩno ꝙ seruet ordinẽ vt superius est dictũ. tu potes cõcordare opin. qꝛ dictũ. d. Ant. posset pcedere qñ cõstaret qđ elegisset viã arbitratoris saltẽ in sententiando vt qꝛ hoc expressisset. nã tũc pcedere põt dictũ eius. ⁊ rõ p eũ assignata: ſʒ vbi nõ cõstat expresse de mente ipsius pronũtiantis quam viam voluerit eligere. tũc pcedat dictũ Jac. de but. qꝛ presumet in dubio elegisse viã arbitri. ex quo in pcedẽdo, ⁊ in sentẽtiandi mõ seruauit iura. ar. l. si seruus pluriũ. §. fi. ff. de leg. j. nec est presumẽdum in dubio si aliud non apparet ꝙ in eodẽ actu sñie voluerit eligere viaʒ arbitri ⁊ viã arbitratoris cũ in dubio eadẽ res nõ debeat diuerso iure censeri. ar. l. cũ qdã. ff. de vsu. ⁊ dicit But. tenere quod dixi

16 in. l. fi. C. de iureiu. ¶ † An aũt attestatiões recepte corã arbitratore habebũt illum effectũ quẽ habent recepte corã arbitro Bar. post But. in. l. fi. C. de test. tʒ qđ sic si plenarie sunt recepte sed ꝯtrũ hic voluit. d. Anto. ⁊ forte melius qꝛ corã arbitratore non censet esse iudiciũ nec quasi: sed censetur extraiudicialiter gestum p ea q̃ dixi circa primã ⁊ scđam differentiã. ⁊ ideo nõ est eadẽ rõ que in arbitro cũ arbitriũ habeat instar iudicij. l. j. ff. de arbi. ⁊ p hoc etiã facit qđ notauit Jo. an. ⁊ Spe. in ti. de li. con-

17 test. §. effectus. vbi no. ꝙ lit. cõtest. facta † corã arbitratore non interrũpet prescriptionẽ. qꝛ hoc non est iure cautũ. secus qñ fit corã arbitro vt. s. de arbi. c. fi. ⁊ sic eadẽ ratione vr qđ ex quo nõ reperit cautum de attestationibus receptis corã arbitro qđ faciãt fidẽ corã iudice non debemus dicere ꝙ fidẽ faciat. ar. l. illã. C. de collati. ¶ Quid autem ecõtra si a prin. ille in quẽ cõpromissuʒ est tanꝗ in arbitrũ ⁊ arbitratorem processisset sine ordine iuris ⁊ denũtiauit sedẽdo: ⁊ sic seruauit ordinẽ iuris in actu sentẽtie an cẽsebit sñia arbitri. an arbitratoris refert. d. Ant. aliquos tenere ꝙ valebit vt sñia arbitri: qꝛ potiꝰ ꝯsiderare debemus finẽ quã principiũ ⁊ potius principale quã accessoriũ. ⁊ sic potius actũ sñie ꝑpter cuiꝰ finem alia fiũt: sed cõtrariũ ipse tʒ: vcʒ ꝙ valebit tunc vt sñia arbitratoris. ⁊ sic poterit peti reduci ad arbitrium boni viri si expediat. mouetur: qꝛ nõ repugnat ex toto pcessui arbitratoris qđ seruet ordo: ſʒ bene repugnat processui arbitri qđ pcedit sine ordine iuris p id qđ hr in. l. j. ff. de ar. ⁊ allegat ẽt no. p gl. in dicta cle. sepe. ad fi. ⁊ p Fede. in suo cõ si. ciij. ⁊ hec opi. etiã plʒ potissime: qꝛ si diceremꝰ ꝙ intelligeret esse sñia arbitri. tũc nõ valeret qꝛ lata non precedẽte ordine iuris ⁊ sic sicut nõ valeret sñia iudicis lata non precedẽte ordine iuris. l. prolatã. C. de sen. canonizata. ij. q. vj. sic nec valebit sñia arbitri p. d. l. j. ff. de arbi. ⁊ sic nõ induceret petitionẽ pene si nõ seruetur p id qđ habetur in. l. apud celsuʒ. §. itẽ querit. ff. de do. excep. cũ ibi not. p Bar. ⁊ sic vr qđ vt res potiꝰ valeat ꝗ pereat debeamꝰ presumere ꝙ censeat sñia arbitratoris. presertim cuʒ non repugnet ei ex toto qđ ferat in scriptis, lʒ ferri potuisset

18 etiam sine scriptis. An † aũt sit aliqua differentia inter arbitratorem ⁊ amicabilẽ cõpositorẽ tex. vr cum glo. qđ non ꝑm vnum intellectũ in. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arb. ⁊ sic ꝑʒ hoc essent nõia synonyma qꝛ diuersa in casibus: ſʒ idẽ importãtia, sed ꝑm alium intellectũ est differentia: qꝛ arbitrator hʒ diffinire: ſʒ amicabilis compositor hʒ reducere ptes ad concordiam absq̃ eo ꝙ ipse pnuntiet. Et istũ intellectũ sequit Bar. in. d. §. recepisse. et vr etiã in se verũ ⁊ satis cõsonare cum verbis. Et ꝑʒ hoc ptʒ ꝙ aliud est arbiter. aliud arbitrator: ⁊ aliud amicabilis cõpositor.

19 ¶ † Quid aũt si ptes pmittũt sup aliquo stare voluntati titij: dicit hic. d. Ant. qđ ille cẽsebit arbitrator: allegat no. p Bald. in d. §. recepisse. ſʒ istud puto verũ qñ sup ꝯctuꝫ seu sup aliquo cõcernẽte ꝯctũ sic pmittũt. puta sup quãtitate ptij. l. fi. C. de ꝯhẽ. emp. vel sup quãtitate ptis inite societatis in ꝯctu vt. l. si societatẽ. §. arbitrorũ. ff. p so. secꝰ qñ sup litigio seu lite sic pmittunt qꝛ tunc vr ꝙ intelligat esse arbiter p. l. iij. §. j. ff. d arbi. ⁊ p id etiã

20 qđ superiꝰ dixi. ¶ † Sʒ circa predicta occurrit dubiũ quid si cõpromittit in aliquẽ. ⁊ dr in ꝯpromisso ꝙ pcedere possit de iure et de facto ⁊ sñiare de iure tm̃ an erit iste arbiter vel arbitrator Bart. in. d. §. arbitrorũ. tʒ ꝙ erit arbiter cui erit remissa obseruatio iuris in pcessu: ſʒ in sñia habebit obseruare ordinẽ iuris nã etiã videmus ꝙ q̃ñq̃ lex remittit iudici in pcedendo ordinẽ iuris. l. nec qcqd. §. de plano. ff. de offi. pcõ. et. l. de submersis. C.

21 de naufra. li. xj. ⁊ dicte cle. sepe. nec ob. ꝙ ptes † nõ possint remittere ordinẽ iuris vt no. de offi. dele. de causis. qꝛ illud est verũ qñ volũt pcedere corã iudice. secus si corã arbitro cuiꝰ potestas pẽdet a ptibꝰ. l. nõ distinguemꝰ. §. de officio. ff. de arbi. ꝑm Bar. in. d. §. arbitrorũ. ⁊ idẽ dicit. d. Ant. tenere Frã. de albe. de are. in repetitio. l. si qs arbitratu. Allegat etiã q̃ differẽtia esset inter arbitrũ ⁊ arbitratorẽ est ꝙ arbitrator possit ꝑm equitatẽ addendo de iure vnius alteri. ⁊ sic põt in sententiãdo transgredi ius saltẽ in modico vt no. p glo. ⁊ Bar. in. d. §. recepisse. ſʒ arbiter dʒ ꝑʒ ius pnuntiare. lʒ stetur eius sñie si sit iniqua allegat etiã quia mistum dʒ attribui digniori. j. de ꝯse. eccl. ꝙ in dubijs dignior est aũt sñia ꝗ pcessus, cũ processus fiat ꝑpter sñiam nõ econtra ⁊ hoc sequit etiã hic. d. Ant. g etiã vr velle ꝙ ptes possint remittere ordinẽ iudiciariũ eligẽdo viã summariã corã iudice p no. p glo. in. c. fi. de re iudi. in. vj. sed non puto hoc dictuʒ verũ simpliciter qꝛ si in cã plenaria volũt corã iudice tanꝗ corã iudice pcedere nullo mõ pñt remittere ordinẽ iuris. ⁊ sic intelligendo illã glo. que alias meo iudicio male diceret facit qđ dixi in. d. c. de causis. ⁊ de fi. obla. in. §. j. ¶ Sʒ iuxta predicta occurrit dubiũ qđ si dicat ꝙ cõpromittunt tanꝗ in arbitrum ⁊ arbitratorẽ: et amicabilẽ compositorẽ ad cognoscendũ de iure ⁊ de facto ⁊ sententiandũ de iure tantũ an erit idẽ qđ in precedẽti. ⁊ differt hec qđ a precedẽti: qꝛ in ista est additũ verbũ arbitratorẽ ⁊ amicabilẽ compositorẽ. ⁊ vr ꝙ non sit arbiter si eligat de facto procedere alias dicta verba vident superflua. sed Fran. de are. vt refert do. Ant. tʒ idẽ quod in precedẽti vcʒ ꝙ hic erat arbiter tantum: qꝛ differentia inter arbitrũ ⁊ arbitratorẽ principaliter consistit penes finẽ sententiandi. ⁊ ideo ex quo in actu sentẽtiandi vr agi ꝙ sit arbiter censebit arbiter. ar. l. querit. ff. de sta. ho. et illa verba vt in arbitratorẽ videbunt dicta similitudinarie hoc est vt in pcedendo non seruet ius ad similitudinẽ arbitratoris: nec dʒ intelligi ꝑm eum vt intelligat esse arbitrator in procedẽdo ⁊ arbiter in sentẽtiãdo ne cõtinẽtia eiusdẽ cause diuidat ⁊. l. nulli. C. de iud. ⁊ qꝛ de qua re cognouit vr ꝙ debeat pnũtiare put cognouit. ar. l. de qua re. ff. de iu. ⁊ de cã pos. cũ sup. ⁊ ista opi. satis vr posse sustineri ex eo: qꝛ nõ põt dici ꝙ intelligat arbiter in sententiãdo ⁊ arbitrator in cognoscẽdo qꝛ reperiret qđ ferret sñiam tanꝗ arbiter ex pcessu facto extraiudicialiter cum corã arbitratore non censeat esse iudiciũ nec quasi. et ideo nõ posset valere vt sñia arbitri. ex quo nõ precederẽt acta que haberent instar iudicij. ⁊ cum ista opi. etiã Fran. de are. trãsit hic do. Anto. lʒ nõ alleget rõnẽ quã dixi. Tangit tñ an ptes possint in pcessu fiendo corã arbitro remittere substãtialia iuris vr ꝙ non saltem illa que habent in cle. sepe. sed cõtrariũ tʒ p ea que habent in. l. diem. §. si quis. ff. de arbi. vbi pñt ptes facere ꝙ arbiter procedat etiã pte non citata vt ibi est tex. cum glo. non sufficit tamen ꝙ ptes dicant ꝙ possit arbiter procedere altera pte absente. nisi addat ⁊ nõ citata. vt pʒ ex no. in. d. §. si qs. nam alias lʒ posset procedere pte absente propter cõuentionẽ ptiũ debent tñ citare alias non posset: vbi aũt non est dictuʒ ꝙ possit procedere pte absente nõ posset pcedere etiã citata pte qꝛ non põt procedere in cõtumaciã partis: lʒ in hoc secus fit in

22 iudice. vt pʒ ex no. in. d. §. si qs. ¶ † Quid aũt si est compromissum in arbitratorẽ, ⁊ amicabilem compositorẽ. vt pcedat de iure ⁊ de facto. ⁊ sententiet de iure. an censebit arbiter vel arbitrator ⁊ differt hec questio a precedenti: quia in ista nõ ponit verbum arbitrũ. sed verbum arbitratorẽ do. Anto. hic dicit ꝙ erit arbitrator. ⁊ sic poterit peti reductio ad arbitriũ boni viri mouet non vr repugnare nature arbitratoris quod informet arbitrum scđm ius sed forte potest teneri contrarium p ea q̃. j. dicã. quia vr ꝙ si non pronũtiasset scđm ius quod sñia sit nulla: licet ipse in hoc teneat cõtrariũ. Unde est, vidẽdũ in casu isto ⁊ precedentibus qñ actũ est qđ pronuntiet de iure. an si nõ pronuntiat scđm ius sed potius contra ius ptis. lʒ alias sñia nõ habeat errorem iuris expressum: an valebit Bar. in. §. arbitrorũ. ⁊ illa qđ qñ dictũ est ꝙ procedat de iure ⁊ de facto et pronuntiet de iure tangit dubium: sed non decidit ⁊ dicit cogitandum. nã vr prima facie ꝙ laudũ sit nullum velut contra formam compromissi argu. l. diligẽter. ff. man. ⁊. s. de rescrip. cũ dilecta. refert. d. Ant. aliquos dicere ꝙ Bar. hoc dicit in. l. qualẽ. ff. de arbi. sed dicit se non inuenisse: sed certe reuera ibi non decidit: sed bene decidit in. l. dieʒ proferre. §. stari. ⁊ dicit laudũ ipso iure nullũ lʒ ipse. d. Anto. non videat hoc habuisse. ⁊ forte non erat in antiqua lec. Bar. ſʒ hodie bene habet ipse tñ dicit aliqua fuisse addita que non fuerunt dicta Bart. sed Ang. Fran. de are. vt ipse refert in d. l. si quis arbitratu tʒ qđ laudũ vʒ: qꝛ vr exprimi qđ inerat. et ideo vr dari noua forma. l. iij. ff. de leg. j. ⁊ sic vident dicta verba expressa potius ad ostendendum ꝙ iudicare habeat vt arbiter quam vt arbitrator ad hoc faciat. quia conditiones que tacite insunt non faciunt rem conditionalẽ: sed potius inducũt quandam admonitionẽ. l. fi. §. cũ petiero. de ver. obl. ⁊ plene dictum fuit in

fuit in.c.fi.de presumptio.⁊ p gl.in cle.j.de offi.dele.allegat etiã
q2 vbi arbitro nõ remanet libera facultas in pronũtiando non
vr̃ valere cõpromissum.l.qualez.ff.de arbi.⁊ sic p predicta ver-
ba nõ vitiabit̃ sñia sua.nec intelligeret̃ restricta potestas.arg.d.
l.qualẽ.sz solũ declaratũ quod vt arbiter habeat pronuntiare ⁊
hanc partẽ sequit̃ do.Ant.allegat dictũ Inn.de offi.dele.pru-
dentiam in glo.mag.vbi si superior delegat cãm sub forma si ti-
tius probauerit sibi deberi.x.a seio cõdẽnes ei seiũ nã si postea
cõdẽnat.lz titius non ꝓbauerit sibi deberi tenebit sñia de me-
ro rigore.q2 dicta condẽnatio inerat tacite.⁊ sic non dat formã
nec inducit cõdẽnationẽ sed potiꝰ monitionẽ.⁊ cum dicto In-
nocẽ.concor.Jo.an.s̃.de rescrip.cũ ex insinuatione.⁊ ideo tz cũ
in casu predicto cẽseat̃ arbiter vt superius est dictũ.⁊ sic inesset
tacite ꝙ deberet scd̃z ius pronuntiare talis expressio nõ faciat
qd̃ sñia sit nulla.si ferat̃ cõtra ius ptis.secus dicit in arbitrato-
re vt est in vltima.q.quã posui qñ nõ fuit appositũ verbũ arbi-
trum.nã cum tunc censeat̃ arbitrator ꝑm eũ facta est expressio
eius nõ qd̃ inerat vel saltẽ aliter quã inesset q2 arbitrator nõ
habebit necesse ꝓnũtiare scd̃m ius.imo poterat contra ius mo
dice ledendo ptẽ.⁊ ideo hoc casu bñ posset dici arbitramentum
nullũ.⁊ talis adiectio vr̃ facere cõditionẽ ex quo exprimit̃ aliter
quã insit.Et ex p̃dictis pz do.Anto.velle ꝙ vbi cõpromittit̃ in
aliquẽ taq̃ in arbitrum hoc acto ꝙ procedat de iure et de facto
si pronuntiet de iure tantũ qd̃ tunc si pronuntiet cõtra ius ptis
non expresso iuris errore in sñia tz tñ sententia ⁊ valebit vt sñia
arbitri q2.videtur facta expressio eius tacite qd̃ inerat cũ arbi-
ter si nil dicat̃ dz pronuntiare scd̃m ius:vt tangit But.in aut.
decernimus.C.de arbi.allegat.l.rẽ nõ nouã.⁊ aut.ibi positam.
C.de iudi.⁊ bñ facit qd̃ habet̃ in.l.j.ff.de arbi.lz si aliter pronũ-
tiet stari debeat sñie.l.diẽ.§.stari.eo.tit.lz tunc faciat litẽ suam
vt.l.pe.C.de pac.iuncta gl.et in prealle.aut.decernimꝰ.etiã po-
nit But.qño vr̃ assumi sup contractu transactionis arbitrator
qñ assumit̃ sup lite.de quo dixi.s̃.⁊ sic vr̃ velle.d.Anto.in casu
predicto ꝙ ex quo tz sñia ⁊ stari ei dz taq̃ sñie arbitri ꝙ ei debe
bit stari oĩno adeo qd̃ si nõ stet̃ poterit peti pena prealle.§.sta-
ri.sz qñqz cõpromittit̃ tanq̃ in arbitratorẽ hoc acto qd̃ ꝓcedat
de iure ⁊ de facto sed ꝓnuntiet de iure tm̃ tunc vr̃ velle qd̃ si ꝓ-
nuntiat cõtra ius ptis poterit dici sñia nulla ex defectu forme
mandati ex eo.q2 fit expressio aliter quã insit cũ arbitrator non
habeat necesse pronuntiare scd̃m ius: sz scd̃m equitatẽ etiã cõ-
tra ius auferendo de iure ⁊ dando alteri.dũmodo modice.ideo
tunc bñ operat̃ aliqd ex quo exprimit̃ aliter quã insit.ar.l.si ita
relictum.§.illi si volet.ff.de le.j.⁊.l.iij.§.filiꝰ.ff.de lib.et posth.
⁊ qd̃ no.p glo.de spõ.c.vno.li.vj.Et plene p Bar.in.l.iij.de le.j.
sz aduerte q2 predictis vident̃ obstare duo.primo q2 qñ d̃r ꝙ ꝓ
nuntiat de iure.vr̃ ꝙ debeat intelligi ꝑm naturã subiecte mate-
rie.⁊ sic in arbitro intelligat̃ prout sonat.sed in arbitratore vr̃
ꝙ intelligat̃ iure.s.naturali.⁊ ꝑm naturalẽ equitatẽ.ar.s̃.eo.ad
nostrã.el.iij.sz ipse r̃ndet ꝙ verba q̃ precedũt vcz inquãtũ d̃r ꝙ
ꝓcedat de iure ⁊ de facto dat intellectũ etiã sequẽtibꝰ qd̃ cũ d̃r
de iure intelligat̃ de iure positiuo q2 illa verba de facto impor-
tãt naturalẽ equitatẽ.facit qd̃ no.Bar.in extraua.ad reprimẽ-
daz in verbo videbit̃.¶ Item ob.scd̃o ei qd̃ dixi de arbitro q2
ordo iuris expressus in forma mãdati hominis vr̃ dare formaz
mãdato.s̃.de rescri.cũ dilecta.⁊ de offi.del̃.venerabili.⁊ de re-
sti.spo.pisanis.sed ipse r̃ndit qd̃ ↄ̃riũ procedit qñ ordo non est
necessitatis.forte voluit dicere ꝙ lz priꝰ debeat restitui spo-
liatꝰ ꝙ tractet̃ petitoriũ.tñ si iste ordo omittat̃ nõ erit ꝓcessus
nullus lz si fieret inuita pte posset appellari.l.j.C.de ap.⁊ facit
quod no.in.l.prolataz.C.de sen.vbi aũt ordo esset necessitatis
tunc secꝰ.⁊ ita hic ꝑm eũ:q2 in arbitro ⁊ in iudice videt̃ esse or-
do debitꝰ vt pronũtiet scd̃m ius.ideo expressio non operatur
nec intelligit̃ dare formã secꝰ in arbitratore vt dixi.sz certe nõ
vr̃ qd̃ sit ordo oĩno necessitatis in iudice ⁊ in arbitro ꝓnuntiare
ꝑm ius.ex quo si aliter ꝓnũtiat nõ redditur actus nullus dum-
modo nõ cõtineat in se iuris errorẽ expressuz.l.ij.C.qñ ꝓuo.nõ
est nec.j.de re iud.c.j.⁊ ideo vr̃ eadẽ rõ q̃ in ↄ̃riis.⁊ sic nõ vr̃ bo.
so.d.Ant.vñ aduerte.q2 nõ puto eũ bñ dicere neqz in arbitrato
re neqz in arbitro nã in arbitratore vr̃ ꝙ cõpromissum sit nullũ
ex quo appositũ est pactũ contra substantiã actus vcz vt cogat̃
arbitrator ꝓnuntiare de iure:nã ꝑm ius dz posse ↄ ius pronun-
tiare vt superiꝰ est dictũ ⁊ iõ pactũ p quod arctat̃ vt nõ possit ↄ
ius ꝓnũtiare vr̃ ↄ substãtiã ipsius actus ⁊ ideo vr̃ reddere actũ
nullũ p.l.cũ p̃cario.ff.de p̃cario silr̃ non vr̃ bñ dicere in arbitro.
q2 absonũ ⁊ iniquũ vr̃ ꝙ ptes habeãt necesse stare sñie eius.ex
quo expresse dixerũt ꝙ deberet ꝓnũtiare de iure ⁊ sic nõ vr̃ cõ-
ueniẽs qd̃ ↄ mẽtẽ ptiũ cogant̃ stare sñie late ↄ ius nã debemus
mentẽ ↄhẽtiũ ⁊ disponẽtiũ seruare q̃tum possumus hinc est ꝙ
potiꝰ mens q̃ verba attẽdit̃.l.cũ virũ.C.de fideiu.et.ff.de re.iu.
l.ↄctus.⁊.l.j.§.si cõueniat̃.ff.depo.⁊.j.de v̂.sig.c.intelligentia.et

c.p̃terea.⁊ p h̃ faciat q2 ptãs arbitri pendet a ptãte data p ptes
l.non distinguemus.§.de offõ.ff.de arbi.⁊ iõ si facit ↄ ptãtẽ sibi
datã dz esse nullum qd̃ agit̃ p ea q̃ habent̃.in.d.§.de offõ.⁊.l.dili
genter.ff.mã.nec ob.rõ.d.Ant.q2 vt dixi.j.nõ est verũ ꝙ simplr̃
inesset id qd̃ exprimit̃ saltez de necessitate p̃cisa.nã etiã poterat
ꝓnuntiare ↄ ius ⁊ debebit stari sñie vt.d.§.stari.⁊ ideo expres-
sio dz operari p ea q̃ habent̃ in simili in.d.c.cũ dilecta.⁊.d.c.pisa
nis.p̃terea ⁊ scd̃o p̃t dici qd̃ vbi exprimit̃ qd̃ inerat nihil operet̃
si nõ sequat̃ magnũ p̃iudiciũ pti ⁊ p̃cipue ↄ mentẽ disponentis.
dũ expressio nihil operet̃.⁊ ita ꝓcedat qd̃ dicit Inn.in.d.c.pru
dẽtiã.⁊ Jo.an.in.c.fi.de p̃sum.⁊ gl.in cle.j.de offi.dele.⁊ Jo.an.ĩ
c.ex insinuatiõe.de rescri.nã si delegat̃ cã sub forma si titius pro
bauerit seiũ sibi debere.x.cõdẽnes in.x.ei seiũ.lz expressio illa si
ꝓbauerit q̃ tacite inerat ẽt si simplr̃ mãdasset ↄdẽnari seiũ ⁊ titiũ
in.x.s̃.de rescrip.c.ij.⁊ de offi.deleg.pastoralis.§.q2 vero.cũ ibi.
no.⁊ p Bart.in.l.a diuo pio.in prin.ff.de re iudi.nihil operet̃ tñ
non ex hoc multũ ledit̃ ps:q2 si condẽnet̃ non facta ꝓbatiõe ha-
bebit remediũ appellandi.⁊ eodẽ mõ qñ papa mandat ꝓuideri
alicui si est idoneus.lz expressio solũ inducat monitionẽ non est
tñ magnũ p̃iudiciũ:q2 si fiat prouisio indigno.poterit peti cassa
tio ꝓuisionis officio iudicis superioris implorato.vt dictũ fuit
in.d.c.fi.sed hic qñ in arbitrũ cõpromittit̃ cum dicta clausula ꝙ
ꝓcedat de iure ⁊ de facto.⁊ sentẽtiet de iure si illa v̂ba ꝙ senten
tiet de iure nihil operant̃ coget̃ ps stare sñie arbitri ẽt inique et
ↄ ius metu pene.⁊ sic resultaret magnũ p̃iudiciũ ptibꝰ ↄtra ipsa
rum intentionẽ.iõ nõ est dicendũ ꝙ talis expressio nihil operet̃
ex quo p̃õt aliqd operari ⁊ seruare mentẽ ptiũ ⁊ ideo debemꝰ in
dubio interpretari in ptẽ istã que verisimilior est vt vcz ptes vo
luerũt expressionez illã aliqd operari.ar.l.semp in stipulatiõibꝰ.
ff.de reg.iu.⁊.j.de reg.iur.inspicimꝰ.li.vj.⁊ ideo verior mihi vr̃
de iure ⁊ de equitate opi.Bar.in.§.stari.q̃ opi.Frã.de are.⁊ do.
23 Ant.¶ †Sed circa p̃dicta surgit dubiũ.an qñ dictũ est ꝙ ꝓnũ
tiet ꝑm ius poterit ꝓnũtiare scd̃z statuta q̃ sint ↄ ius scd̃e.Suza.
refert h.d.Ant.circa fi.repetitionis huiꝰ.c.vbi ponit ẽt.q.prece
dente ꝙ Guido in qõnibus statutoꝶ dicit iudicatũ fuisse qd̃ nõ
poterit ꝓnũtiare ꝑm statuta iuri ↄtraria q̃si illa verba de iure,in
telligant̃ de iure cõi allegat.C.de epi.audi.⁊ in aut.p̃see.⁊.l.rem
non nouaz.C.de iudi.⁊ quasi nõiatio iuris simplr̃ vr̃ intelligi de
iure romano insti.de iure na.§.ij.dicit tñ Jo.an.in addi.Spe.su
p hoc titulo tenere ꝙ in ꝓcessu poterit seruare statuta.saluo ni
si dictũ esset ꝙ ꝓnuntiet ⁊ ꝓcedat ꝑm ius allegat qd̃ hr̃.s̃.de eo
q mi.in pos.cũ venissent.sz.d.Ant.hic finaliter tz ꝙ poterit etiã
scd̃m statuta iuri ↄ̃ria iudicare:q2 ꝑm ius est ꝙ ꝓnuntiet̃ ꝑm sta
tuta loci qñ reperiunt̃.lz sint contra ius.l.si fundꝰ.ff.de euic.⁊.l.
j.⁊.ij.C.de eman.li.⁊ no.sup rub.s̃.de ↄsue.⁊ p Bar.in.l.oẽs po
puli.ff.de iusti.⁊ iu.⁊ p Jo.cal.in.q.q̃ incipit statutis.⁊ hanc ptẽ
puto verã p̃ rõnẽ p̃dictã.ex quo solũ fit mẽtio d̃ iure:sz si dicere
tur ꝙ ꝓnuntiet de iure,⁊ ꝑm statuta tunc nõ vr̃ ꝙ verbũ de iure
possit accipi solũ pro iure cõi.tunc qd dicẽdũ nõ tangit.d.Ant.
sed potes recurrere ad no.p Bar.in.l.rerũ.ff.re.amo.vbi vr̃ con
cludere idẽ ⁊ in effectu intelliget̃ de iure ⁊ scd̃m statuta.i.ꝑm sta
tuta a iure approbata.de quo dic vt ibi pleniꝰ p eũ.¶ Alia est
24 differentia:q2 † ꝑm aliquos arbiter hz citare ptes ⁊ ptibꝰ absen-
tibus non p̃õt laudare.l.sed ⁊ interpellatur.ff.de arbi.⁊.eo.ti.l.
diẽ proferre.§.si quis.⁊.§.corã.secus in arbitratore q poterit ẽt
pte absente nõ citata proferre laudũ ⁊ hoc sequit̃ Guil.de cu.in
l.ep̃ale.C.de epi.audi.mouet̃ q2 arbitramentũ censet̃ qdã ↄctus
⁊ certificat ↄtractũ.⁊ ideo nõ dz posse fieri inter absentes.sicut ⁊
ↄtractus.l.labeo.ff.de pac.⁊ q2 est q̃dã declaratio volũtatis que
vr̃ posse fieri pte absente.l.cuz pr̃.§.hereditatis.de leg.ij.⁊.l.si qs
mihi bona.§.iussuz.de acqui.here.allegat qd̃ hr̃ in.l.certum.§.si
qs.ff.de cõfes.iuncta.l.publia.§.fi.ff.depo.⁊.l.j.in fi.ff.fi.reg.⁊.ff.
si mensor fal.mõ.di.l.j.§.j.⁊ p hoc etiã qd̃ habetur in.l.theopom
pus.de dote prele.itez quia citatio non reperit̃ necessaria nisi in
his que fiunt a iudice in iudicio.de presump.c.fi.cum ibi no.per
Inno.Cy.post Pe.in.l.fi.C.de contrahen.empt.tz contrariũ p
l.si quis arbitratu.de verb.obli.vbi si p partẽ stet quominus ar
bitret̃ cõmittit̃ pena per partẽ aut aliter non vr̃ stare posse.nisi
qñ est absens.⁊ facit qd̃ habet̃ in.d.l.diẽ.§.si qs.ergo pte absen-
te.non vr̃ posse ꝓnuntiare.⁊ hanc partẽ sequit̃ Bar.in.d.l.si qs
arbitratu p multas rationes quas hic refert do.Anto.⁊ sufficit
remissio ad ibi no.Bal.in.l.fi.de contrahen.emp.vr̃ tenere opi.
Guil.⁊ idẽ tz ibi Cy.in addi.lz additio cõiter nõ habeat̃ ⁊ hanc
ptẽ tenuit Frã.de are.⁊ sequitur etiã hic do.Anto.ex eo potissi
me q2 non reperit̃ hoc iure cautũ in arbitratore.⁊ ideo nõ vr̃ arc
tari ad hoc faciendũ.argu.l.illam.C.de colla.pro hoc allegat q2
arbitrator hz mandatũ arbitrandi sine determinatiõe alicuius
forme.⁊ coram eo nullus ordo de necessitate est seruandꝰ vt hic
voluit Innocẽ.ergo erit in electiõe ipsius,an hoc faciat vel nõ
nã ex quo cõmittit̃ aliquid alicui vt bono viro extra iudiciũ vr̃

potius haberi respectus ad effectum quã ad qualitatẽ procedẽdi. argu. l. itẽ si fundi. §. fi. ff. de vsufru. quã allegauit notabiliter Guil. facit etiã qđ no. in simili in. c. j. de psump. & hoc maxime dicit Frã. procedere qñ ptes fuissent psentes in discussione iaz facta: qꝛ tũc nõ erit necessaria pñtia. nec vocatio in arbitramẽto. ar. l. quãuis. C. de adul. et hoc tenuit Cy. & in arbitro in. l. si q ex cõsensu. C. de epi. au. & facit qđ no. Inn. j. de test. raynald⁹. sꝫ lꝫ sic trãseat. d. Ant. in arbitro. tñ in arbitro forte nõ est verũ p d. l. diẽ. §. si qs. q̃ indistincte loquif per id qđ notauit Bart. in. l. duo. ff. de re iudi. Idẽ tñ dicit si ptes nõ fuerint adhibite in discussionẽ qꝛ nõ p hoc arbitramentũ erit nullũ p rõnes prealle. fatef tñ ꝙ in discussiõe negotij poterit habere psentiã ptiũ et sic etiã est honestũ adeo qđ si ptes negligãt venire nõ poterit cogi arbitrator iudicare. qꝛ poterit dicere sibi nõ liquere de causa. cũ ptiũ psentia merita negotij pãdunf. l. fi. C. si p vim vel alio modo. & s. de restitu. in inte. c. cũ ex literis. & hoc modo poterit dici stari per veniẽtẽ quominus arbitref. & sic põt intelligi. d. l. si qs arbitratu. facit. l. si de meis. §. recepisse. & §. fin. ff. de arbi. non tñ artabif de necessitate ad faciẽdũ pdicta p iura alleg. non obs. l. quod si nolit. §. si quid. ff. de edilic. edic. quã Bar. allegat quia respondit Fran. in. d. l. si qs arbitratu. & Bal. in. d. l. fin. ꝙ ibi non exigit presentiã in arbitrãdo. sꝫ exigit presentiã in restituẽdo rẽ que absenti non potest restitui. facit quod habef in. l. si fundus. §. fi. ff. de le. cõmis. & l. pecunie. in fin. de vsu. item non obst. l. j. ff. vbi pu. edu. debeat. & l. legatũ. ff. de vsuf. vel allegat Barto. & l. nam ita diuus. cum si. de adopti. qꝛ loquunf in illis que ratione potestatis vel iurisdictionis attribute iure vel a iudice aliquid faciunt p qđ alteri põt fieri preiudicium. hic aũt in actibus extraiudicialibus in quibus nõ est data forma vt hic notabiliter dicit Inno. & p predicta etiã nõ ob. l. hac edictali. §. is illud. de secũdis nup. qꝛ ibi in arbitro seu arbitratore qui producif in iudicio ex mandato iudicis & producitur vt testis & tanq̃ peritus hic in arbitratore dato inter viuos: in dato vero in vltima voluntate tangif in. l. j. ff. de leg. ij. p Bartol. & sic restat cõclusio ſm Fran. Bal. Guil. & Cy. in addi. & sequif. d. Anto. ꝙ arbitrator p ptes electus de necessitate non hꝫ citare partes & sine ipsarum presentia põt etiã pronũtiare, & istã opi. credo de iure veriorẽ. lꝫ opi. Barto. videaf equior. & iõ ante factũ tuti⁹ esset seruari opi. Bar. maxime propter opi. euitãdas sed post factũ seruari posset opi. cõtraria qꝛ ex hoc solo nõ redderef laudũ nullum lꝫ ps non esset citata vel pñs p id qđ tãgit hic Inn. et facit etiã qđ notauit in. c. fi. s. ti. j. & j. de app. ex rõne. lꝫ Bar. cõsuluerit etiã p opi. sua. hodie tñ & i cõpromissis expresse apponif qđ possit procedere & terminare ptib⁹ citatis & nõ citatis presentibus & absentibus. & tunc non erit dubiũ p ea q̃ habentur in. d. l. diem. §. si quis. cũ ibi not. p gl. & pro opi. ꝙ possit arbitrator pnuntiare pte absente & non vocata bñ facit vt tangit Bal. in. d. l. fi. C. de contrahen. emp. qꝛ arbitrator põt ferre sñiam die feriata etiã in honorẽ dei. cuz arbitramẽtũ censeaf q̃dã trãsactio vt superius est dictũ & no. hic Inno. & gl. in. §. si vero contigerit in auf. vt di. iud. colla. viij. que transactio põt fieri etiã die feriato in honorẽ dei. l. fi. C. de ferijs. & expresse hoc tꝫ Speculator. s. ꝙ possit arbitrari etiã tali die. Licet secus sit in arbitro legis si feriatis. ff. de arbi. & no. ꝙ ipse Spe. in tit. de arbi. §. sequif. in ṽ. in forma cõstat aũt ꝙ tali die feriata non põt fieri citatio. d. l. fi. C. de fe. & l. ij. §. fin. ff. si quis in ius voca. non ierit, & p Innocẽ. in c. preterea. de dila. ergo vꝫ ꝙ necessario nõ habeat citare ptes. Aduerte tñ quia Bal. in. d. l. fi. de contrahen. empt. videf dicere hoc verum. qñ assumif super contractu vel si assumif super lite prius audiuit partes quam ferret sententiã. alias ſm euz viderer in dolo versari qui dolus non videf remissus. l. creditor. §. luci⁹. ff. mandati & per consequens tunc laudum non valeret ſm euz sec⁹ qñ audiuit ptes vt prediri allegat qđ notat Inn. j. de test. in. c. raynaldus sed vt dixi superius Fran. de are. & d. Anto. tenent ꝙ lꝫ de honestate habeat audire ptes. tñ si alias extraiudicialiter se informauit put in dubio est vꝫ simile. tũc vꝫ ꝙ teneat nihilominus laudũ, lꝫ possit peti reduci ad arbitriũ boni viri. & istud forte verius de iure cũ non reperiaf iure cautũ ꝙ arbitrator habeat seruare aliquã formã in cognoscendo vel pronũciãdo sed solũ reperiaf qđ debeat arbitrari eque & si inique qđ petaf reductio. ergo non vꝫ curandũ de modo procedendi. argumento. d. l. item si fundi. §. fi. ff. de vsuf. honestius tñ est & equius ꝙ omnino audiat ptes anteq̃ ferat laudum. ¶ Et aduerte qꝛ hec differẽtia inter arbitrũ & arbitratorẽ vcꝫ ꝙ arbiter non põt pronuntiare pte absente & nõ vocata. Sꝫ arbitrator sic videtur surgere ex differẽtijs suprapositis ideo do. Anto. hic ponit illa

25 sub quarta & non vt differẽtiã de p se. ¶ † Circa quintã differẽtiam quã hic tãgit. vcꝫ qꝛ arbitri nõ iurãt. sꝫ arbitratores sic ſm Bartol. in auf. decernimus. C. de arbi. Adde qꝛ do. Anto. melius vꝫ dicere quam Bar. p rationem suã. & adde etiã qđ licet de iure ciuili arbiter non debeat iurare. nec etiã ptes vt dicta auf. decernimus. ſm vnum intellectum. tñ si iuraf de iure canonico iuramentum est seruandũ cũ possit seruari sine interitu salutis eterne. j. eo. cum contingat. & notat. glo. in. c. ij. §. de arbi. & sic de iure canonico non vꝫ ex hoc inualidari compromissum lꝫ sec⁹ de iure ciuili. vt in dicta auf. decernim⁹. vñ forte posset dici qđ de iure ciuili non cogeret arbiter pronuntiare, ex quo compromissum esset nullũ: sed de iure canonico esset secus & illud seruari deberet in terris ecclesie. vt in. c. ij. cũ ibi not. de arbi. in vj. sed vbi arbiter pronuntiare vꝫ qđ si ptes iurauerunt qđ debeat seruari arbitriũ etiã de iure ciuili propter vim iuramẽti. qđ etiam in foro ciuili dꝫ seruari vbi ius canonicũ vult illud seruari. licet ius ciuile dicat oppositũ vt in. c. lꝫ mulieres. de iureiur. li. vj. Et conclude ꝙ arbitrator qui extraiudicialiter p ptes assumif nõ artaf ad prestandum iuramentũ. quia hoc nõ reperif iure cautum. nec ob. l. hac edictali. §. his illud. C. de secundis nup. quia nõ loquif in electo a iudice vel a ptibus de mandato iudicis ad exprimendum pretium, & ideo tunc hꝫ iurare cũ habeat quodãmodo deponere in formã testis. secus ergo qñ extraiudicialiter partes cõpromittunt in arbitratorem. ¶ Itẽ cõclude ꝙ posset iurare si vellet. & similiter ptes quia non reperif hoc prohibituz etiã de iure ciuili. qꝛ auf. decernimus. nõ loquif in arbitratore sed in arbitro. & velut exorbitans non dꝫ extẽdi. j. de reg. iu. que

26 a iure. li. vj. ¶ † Sexta differentia est qꝛ nõ põt quis esse arbiter in cã sua. sed bene arbitrator. s. eo. veniẽs. & ibi etiã p Inno. ¶ Septima est ſꝫ Guil. in. d. l. episcopalis. & sequif hic. d. Ant.

27 qꝛ † arbiter suspectus potest recusari vt in. l. non distinguem⁹. §. cum quidã. ff. de arbi. intellige ex causa ante sententiã vt etiam tangit hic do. Anto. in. xviij. differentia. Secus in arbitratore quia non recedif a psona eius anteq̃ arbitref. l. fi. C. de contrahen. emp. & istam differentiã sequif etiam. d. Ant. in. d. l. si quis arbitratu. & d. Ant. hic qui etiã allegat qđ habef in. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbi. & l. j. §. & post operis. ff. de ope. no. nun. sed ista differentia mihi non plꝫ: qꝛ qua ratione põt recusari arbiter ppter iustã cãm suspicionis superueniẽtẽ vt. d. §. cum qdaz. eadem rõne debet posse recusari arbitrator. si iusta causa suspicionis superueniat vt omnino eadẽ sit rõ. & p consequẽs idem ius argu. l. illud. ff. ad. l. aquil. cum si. non enim est verisimile qđ partes voluerint ꝙ superueniente cã suspicionis iusta nõ possit recusari. & lꝫ arbitrator habeat arbitrari eque & si inique arbitref possit peti reductio lꝫ in arbitro debeat stari siue etiã inique. & sic hoc respectu videaf rõ diuersa. tñ melius est ante tempus occurrere quã post vulneratã causaz remediũ querere. l. fi. C. in qui. cau. resti. non est ne. ideo rationabili⁹ est ꝙ poti⁹ possit arbitrator recusari. añq̃ ledat q̃ expectare qđ ledat. & petaf postea puideri. nec ob. qđ nõ recedif ab arbitratore. nisi postq̃ pronuntiauit vt. d. l. si quis arbitratu. & d. l. fi. de ꝯhen. empt. qꝛ illud dꝫ intelligi. quãdo non superuenit noua causa suspicionis alias secus p ea que habenf in. d. §. cum quidã. & in. c. insinuãte. de offi. deleg. & l. de etate. §. ex cã. ff. de interrog. actio. & p predictis etiã faciat, quia debemus in dubio intelligere dispositionẽ ptiũ verisimile est eos intellexisse. l. semp in stipulationibus. ff. de reg. iu. & c. inspicimus. de reg. iu. lib. vj. non aũt est verisimile partes voluisse ꝙ arbitrator possit ferre sentẽtiam inuita parte si inimicitie superuenerint. ¶ Octaua differentia est: quia mulier non potest esse arbitra. si nõ est in dignitate posita. l. fin. C. de arbi. cum ibi not. et. s. de arbi. dilecti. sed bene põt esse arbi-

28 tratrix vt hic pꝫ. ¶ † Nona differẽtia qꝛ monachus nõ potest esse arbiter vt notat glo. in. l. pedius. ff. de arbi. sꝫ arbitrator sic & hoc Odoff. sed Cy. in. d. l. si qui ex consensu. & Specu. in tit. de arbi. §. fi. versi. sed quero de simplici religioso tꝫ ꝙ etiã arbitrator non potest esse. qꝛ nõ debẽt religiosi esse disceptatores forẽsium negotiorum. l. consulta. C. de test. nec etiã exire claustrum. xvj. q. j. monachi. & c. placuit. & d. Ant. cõcludit ꝙ põt esse arbiter de voluntate abbatis interueniẽte vtilitate monasterij cuz etiã tunc possit esse procurator et aduocat⁹ de postu. c. ij. cũ ibi not. & p Inno. j. de re iudi. cũ. I. & A. alias aũt nõ põt esse arbiter. sed an poterit tũc esse arbitrator vꝫ ꝙ sic qꝛ amicabiliter cõponere & reducere partes ad pacẽ videf esse actus pietatis facit l. fi. C. de fe. & istud tenet do. Ant. inquantũ velit procedere sine anfractu iudeorum. & vbi modicum distrahif ab actu religionis alias non sit sibi licitũ. si tamen assumat arbitramẽtũ et laudet tenebit eius laudũ saluo nisi esset de ordine minorum fratrum qꝛ tales non possunt esse executores testamenti qui tamen in se est actus pius vt in cle. exiui. de ver. signi. & ideo nõ põt esse arbitrator lꝫ sine compromisso posset laborare pro pace et cõcordia sicut pro alijs operibus pietatis. & sic residet. d. Anto. Sed aduerte qꝛ multũ facit in contrariũ qđ habef in cle. religiosus. de pcu. vbi religiosus nõ põt sine licentia superioris constitui procurator etiã ad substituendum ex eo qꝛ non censef hõe velle

nec nolle

nec nolle.vt ibi etiã tãgit gl.⁊ facit de elec.nullus.⁊.c.si religio-
sus.li.vj.⁊ sic videt̃ qđ etiã religiosus alius quam de ordine mi-
norũ non possit esse arbitrator sine licentia superioris sed forte
posset dici ꝙ cũ licentia possit esse arbitrator cũ sit actus pieta-
tis reducere ptes ad concordiã vt.d.l.si.C.de se.ꝫ nõ possit esse
arbiter etiã cũ licentia superioris nisi suaderet vtilitas mona-
29 sterij.¶ † An aũt abbas possit esse arbiter vel arbitrator in cã
monasterij.Jo.an.in addi.Spe.sup ver.prealle.seu ver.ꝫ nun-
quid abbas:vr dicere qđ forte possit esse arbitrator.ꝫ nõ arbi-
ter cũ videret̃ esse in propria cã arbiter cõtra.l.pen.de arbi.qđ
forte videret̃ intelligẽdũ nisi esset casus in quo posset esse iudex
in causa monasterij q2 tunc eadẽ ratione posset esse arbiter p id
qđ habet̃.ṡ.de arbi.cũ tpe.⁊ facit qđ no.Jo.and.ị.de prescrip.
cum olim.in verbo lucanis.Decima differẽtia est:quia ordina
rius inter subditos inter quos hꝫ iurisdictionẽ nõ põt esse ar-
biter.l.sed si in seruum.ḋ.fin.ff.de arbi.ꝫ arbitrator sic vt in.ḋ.si
vero contigerit.in auť.vt diffe.iudi.⁊ ista opi.cõiter tenet̃ p le-
gistas ꝫ vltramontani contra ⁊ hoc de iure ciuili.ꝫ de iure ca-
nonico etiã in ordinarium ⁊ in delegatũ põt compromitti etiã
tãꝙ in arbitrum.ṡ.de arbi.cum tpe ⁊ notat glos.ij.q.vj.ḋ.qđ de
arbitris.¶ Aduerte tñ quia ꝫ scđm leges non compromittãt
partes in iudicẽ possent tñ se obligare ad standum sententie sue
⁊ talis obligatio hꝫ vim renũtiationis appellatiõis.l.tale pa-
ctum.ḋ.qui pronuntiauit.ff.de pac.¶ Vndecima differẽtia est
quia dictũ arbitratoris non emologat̃ taciturnitate decẽ dierũ
30 ꝫ dictũ arbitri sic.vt.l.pe.C.de arbi.¶ Itẽ expresse põt † emo-
logari dictum seu sniã arbitri:sed non sniã arbitratoris:q2 hoc
non reperit̃ iure cautum ꝫm Jnno.intellige quo ad hoc vt ha-
beat p omnia effectum emologationis est aũt effectus emolo-
gationis ꝙ sententia parit actionẽ in factum ⁊ meret̃ executio
nem sicut sententia iudicis ordinarij.l.pen.C.de arbi.fatet̃ ta-
men Jnn.ꝙ possent ptes emologare expresse sentẽtiã arbitra-
toris quo ad hoc vt valeat tanꝙ pactum ⁊ transactio.facit.l.ij.
C.cõmunia vtriusꝙ iudi.cũ ibi notatis nõ aũt quo ad effectuꝫ
emologationis.de quo predixi qđ tene mẽti.nã hoc sequit̃ hic
Jnno.⁊ Bar.in.d.ḋ.arbitrorum.dicit tamen ibi Bar.ꝙ statu-
ta terrarum quandoꝙ aliter prouident.aduerte tñ quia Jaco.
butr.in.l.si societate.ḋ.arbitrorum.ff.p socio.videt̃ velle,quod
etiã sententia arbitratoris posset emologari.Sed Jnnocẽ.hic
⁊ Barto.in dicto.ḋ.arbitrorũ.vt predixi tenent cõtrariũ vt vi-
det̃ ꝙ verius ex quo non reperit̃ hoc cautum in arbitratore in
quo etiã est diuersa ratio cum habeat procedere p viam cõtra-
ctus.⁊ sic non est eadẽ ratio ꝙ eius laudũ habeat parere actio-
nem que est in sententia arbitri.quia hꝫ ad instar iudicis pce-
dere.vt.l.j.ff.de arbi.¶ Sed iuxta predicta insurgit dubiũ an ⁊
31 quando possit † emologari sentẽtia arbitri et quã actionẽ pa-
riat.¶ Conclude ꝙ si cõpromissum factũ est nudo pacto tunc
potest emologari sententia arbitri tacite vel expresse.l.pen.C.
de arbi.si aũt non emologet̃ sed potius contradicat̃ infra decẽ
dies solã exceptioneꝫ pareret ex quo est compromissum nudo
pacto cum nudũ pactum nõ pariat exceptionẽ de iure ciuili.l.
iurisgentium.ḋ.j.ff.de pactis.et ideo quia illud remedium non
competit hoc casu ius ciuile voluit post sniam emologari vt in
d.l.penul.Si aũt compromissum esset per stipulationem stari
snie arbitri.tunc ex stipulatione agi posset ad interesse si non
pareatur snie.l.dieꝫ proferre.ḋ.si.ff.de arbi.⁊ ideo hoc casu non
hꝫ locum emologatio.idẽ ⁊ multofortiꝰ si per stipulationem p-
missa sit pena.vt etiã probat̃ in.d.l.penul.⁊ hec vera nisi appo-
sita sit clausula rato manente cõpromisso quia tunc etiaꝫ pote-
rit emologari quasi ex vigore dicte clausule censeant̃ duo cõpro
missa.vnũ cũ pena:aliud sine pena.ideo poterit tũc habere lo-
cum emologatio.⁊ hoc vr tenere gl.⁊ Bart.in.l.ij.ff.de arbi.⁊ p
Jo.an.ṡ.de arbi.dilecti.sed aduerte quia predicta videnť pce-
dere de iure ciuili.nã de iure canonico vr ꝙ indistincte habere
possit locum emologatio siue nudo pacto sit cõpromissum siue
etiam p stipulationẽ vel iuramentũ:p ea que habentur in.c.per
tuas.ṡ.de arbi.vbi satis meo iudicio videt̃ hoc probari si bene
ponderet̃ litera ⁊ pro hoc etiam facit ratio q2 de iure canonico
etiã ex pacto nudo orit̃ actio.vt habet̃ in.c.j.ṡ.de pac.ergo cuꝫ
tunc sit dare remedium pro obseruãtia laudi nõ deberet de iu-
re canonico vnꝙ habere locũ emologatio:qđ tamen est falsum
in dicta decretali p tuas.⁊ ideo qua ratione habeat locũ emo-
logatio ꝫ agi possit ex pacto ad interesse:si non stet snie eadẽ ra
tione est dicẽdũ etiam emologationẽ habere locum de iure ca-
nonico.ꝫ compromissum sit per stipulationẽ cum eadẽ videat̃
ratio ⁊ p cõsequẽs idẽ ius.ṡ.de transa.c.ij.¶ Et not.diligen-
ter hoc dictum quia non reperies p alios tactum ⁊ sic in terris
ecclesie habebit locuꝫ indistincte emologatio cũ in illis seruari
debeat ius canonicum vt not.glo.in.c.ij.de arbi.in.vj.⁊ facit.ị.
de appellatio.si duobus ꝫ in terris imperij seruaret̃ ius ciuile.

Et not.ꝙ vbi emologat̃ snia arbitri illa parit actionẽ in factuꝫ
sicut snia iudicis ordinarij ⁊ habet eodẽ modo executionem vt
d.l.penul.C.de arbi.quo aũt iure laudum arbitratoris mereat̃
executionem seu quod ius pariat dicit Jnno.hic ꝙ si arbitra-
mentum incidit in contractũ vt q2 arbitret̃ de pretio rei vẽdite
vel de partibꝰ societatis.⁊ tũc aget̃ actione ex eo cõtractu ⁊ sic
actione ex vendito ad pretiũ declaratum p arbitratorem insti.
de contrahen.emp.ḋ.pretium.⁊.l.fi.C.de cõtrahen.emp.Si aũt
non incidit in contractum tunc si in compromisso intercessit
iuramẽtũ mandabit̃ laudum executioni officio iudicis dũmo-
do sit equum vel ad equitatẽ reductũ:si vero nõ intercessit iura
mentũ,sed stipulatio aget̃ ex illa stipulatione si aũt nudo pacto
compromissum est in arbitratorẽ refert Jnn.⁊ Jo.an.opi.⁊.d.
Anto.hic post eos.nam quidã dicũt qđ sola exceptio orit̃ reo
⁊ vbi actori nõ seruet̃ laudũ poterit redire ad pristinã actionẽ.
alia fuit opin.ꝙ etiam si pacto nudo sit compromissum officio
iudicis seruandum sit si est equum vel redactum ad equitatem
⁊ istud finaliter tꝫ hic Hosti.quia de iure canonico etiam ex pa
cto nudo agi potest vt superius est dictũ.⁊ multofortius quan-
do compromissum esset iuratũ ⁊ hoc de iuramento vr hic tene-
re Jnno.ꝫ alibi videat̃ velle ꝙ p viam denuntiationis euange-
lice debeat agi.ị.de insti.cum venissent.⁊.ṡ.de iudi.nouit.⁊ ibi
etiã dicat ex pacto nõ agi immediate ꝫ p viã denuntiationis
euãgelice ꝫ tene cũ Hosti.ꝙ etiã immediate officio iudicis agi
põt p obseruantia nudi pacti.¶ Itẽ ꝙ ex iuramento confir-
matorio cõpromissi agi poterit de iure canonico.ꝫ Bart.in.ḋ.
arbitrorum.dicat qđ ex iuramento cõfirmatorio compromissi
non orit̃ actio.⁊ in hoc reprobat Jnno.sed dictum suum posset
procedere de iure ciuili scđm quod iuramentũ demum inducit
actionẽ quando est litis decisiuum vel qñ est libertus qui iurat
patrono secundũ notata plene in.l.si quis pro eo.in princi.ff.de
fideiusso.ꝫ confirmet quandoꝙ contractũ nullum vt in auť.sa-
cramenta.C.si aduersus ven.iuncta.l.j.eo.titu.Et ex predictis
32 etiam patet quod † sententia arbitri potest habere executionẽ
paratam vt quãdo est emologata an autẽ idem in sententia ar-
bitratoris.Host.videt̃ velle ꝙ sic inquãtũ dicit ꝙ mandabitur
executioni officio iudicis si est iuratum compromissum vel etiã
nudo pacto factum vel p actionẽ descende itẽ ex stipulatione
si illa intercessit sed vt dicit hic do.Anto.dictum Hosti.debet
intelligi sane vcꝫ ꝙ habet executionẽ sed nõ paratã ⁊ promptã
pront hꝫ sententia arbitri emologata ꝫ oportebit agi ⁊ implo
rari officiũ iudicis vel agi ex stipulatione eo mõ quo alias cõ-
sueuit implorari vel agi ⁊ sic in effectu via ordinaria quia arbi-
tramentum hꝫ instar contractus non aũt vim actus iudiciarij
nec etiam emologat̃ vt est dictum.ideo nõ põt dici habere exe-
cutionem paratam vt etiã voluit Bar.in.d.ḋ.arbitrorũ.qđ di-
cit do.Ant.procedere etiã si arbitramẽtũ sit latũ ex cõfessione
facta corã arbitratore cuꝫ illa non sit iudicialis.sed potius ex-
traiudicialis.q2 corã arbitratore extraiudicialiter pceditur vt
33 est dictũ.ideo non meret̃ executionem promptam.¶ † Duode
cima differentia est q2 cõpromissuꝫ soluit morte alterius com-
promittentiũ vt in.c.si.ṡ.de arbi.secus in arbitramẽto.q2 illud
est pactũ vel trãsactio.⁊ sic trãsit ad heredes.l.si pactũ.ff.de p-
ba.⁊ hoc tꝫ Host.in.d.c.si.⁊ Spe.in tit.de arbi.ḋ.finit.v.ꝫ nũ-
quid arbitrator.de quo latius hic psequit̃.d.Ant.¶ An autẽ
finiat̃ damno alteriꝰ cõpromittentiũ.conclude qđ non si bona
nõ sunt publicata.ar.l.actione.ḋ.publicatione.ff.p soc.nã tũc
p publicationẽ oĩa iura trãseunt in fiscũ.l.si.ff.de duo.re.⁊ obli-
gationes que erant in suspenso pereunt q2 existente conditiõe
non reperitur psona q̃ obliget̃ cum fiscus nõ sit vere heres.nec
p oĩa loco heredis habeat̃ vt est glo.notabilis in.l.inter eos.ḋ.
34 si.ff.de fideiusso.⁊ facit.l.quoties.ff.de noua.¶ † Decimater-
tia differẽtia est q2 cõfessio facta corã arbitro preiudicat in iudi
cio.ꝫ facta corã arbitratore nõ.⁊ hoc tenẽt quidã.ꝫ Cyn.in.l.j.
in.v.q.C.de cõfes.tꝫ ꝙ vtroꝙ casu valet tantũ vt extraiudicia-
lis ⁊ sic non procedit hec differentia.⁊ sic transit hic do.Ant.et
Bar.in.l.ij.ff.de cõfes.tꝫ ꝙ si arbitriũ fuit emologatũ.tũc cõfes-
sio coram arbitro valebit in iudicio alias secꝰ:ꝫ forte põt dici
qđ etiã si nõ sit emologatũ laudũ arbitri.tñ ꝯfessio valeat vt iu-
dicialis p.l.cũ antea.in fi.de arbi.C.⁊ p id qđ dixi in.c.presenta
ta.ṡ.de testi.⁊ in.c.fi.de confes.An aũt sit differẽtia in testibus
examinatis corã arbitratore ab illis q̃ sunt examinati corã arbi-
tro.tangit Bar.in.l.fi.C.de testi.⁊ superius tetigi.ideo non re-
35 peto.¶ † Decimaquarta differẽtia est quia confessio facta co-
ram arbitratore secuto laudo nõ põt reuocari q2 negotiũ cen-
set̃ quasi p trãsactionẽ finitũ.secus in confessiõe facta.corã arbi
tro.q2 non vr negotiũ finitũ.nisi laudum esset emologatum.et
sic transit.d.Ant.sed potes dicere ꝙ si laudum arbitratoris pe-
tat̃ reduci ad arbitriũ boni viri poterit tunc reuocari confessio
sicut ⁊ in cã appellationis.de qua constat per notata p gloss.in

l.error.C.de iur.⁊ fac.igno.⁊ qꝛ tunc negotiū nō censet adhuc fi
36 nitū pendente dicta petitione reductiōis vt de se pꝫ.¶†Deci
maquinta differētia quia litis contestatio corā arbitro interrū
pit prescriptionē.l.pe.C.de arbi.qd̄ non reperit in arbitratore
cū extraiudicialiter ꝓcedat.vt no.in Spe.de lit.conte.§.effect⁹.
37 cū ibi no.ꝑ Jo.an.¶†Decimasexta differentia qꝛ arbiter non
ꝓcedit diebus feriatis sicut nec iudex sed arbitrator pōt ꝓcede
re,⁊ etiā ferre laudum diebus etiam feriatis in honorē dei cum
censeatur quedam transactio.vt sepius est dictum,⁊ censeatur
actus fauorabilis reducere partes ad cōcordiam extraiudiciali
ter.l.fi.C.de fer.⁊ notat Bar.in.l.si feriatis.ff.de arbi.⁊ Specu.
in titu.de arbi.§.sequit.ver.in forma cōpromissi ⁊ se.in vltima
col.¶Decimaseptima differētia est qꝛ ſm aliquos de iure ci
uili arbiter astringit instantie triēnij statute in.l.properādū.C.
de iudi.de quo in.l.si de meis.§.fi.cū seq.⁊.l.itē si vnus.§.j.ff.de
arbi.,sed arbitrator non:sꝫ aduerte qꝛ Joan.in addi.Spe.in ti.
de arbi.§.differt.ver.itē vt infra trienniū.tꝫ ꝙ etiā de iure ciuili
arbiter non astringat ad instantiā aliquā ꝑ id qd̄ habet in aut.
si tn̄ in medio.C.de temp.app.ibi dum dicit nō curret tp̄s ap
pellationis pēdente cōpromisso,etiā si decies milies plusq̄ tp̄s
statutū sit elapsuꝫ ⁊ sic aperte vr̄ velle litera ꝙ cōpromissuꝫ nō
finiat triennio de iure aūt canonico hoc est clarū qꝛ non est sta
tuta instantia in cā principali.s̄.de iudi.c.pe.⁊ sic ista differētia
non vr̄ procedere.¶Decimaoctaua est ſm aliquos qꝛ si arbi
ter ꝓnūtiabit super toto bene vel male functus est officio suo
⁊ non pōt amplius pronuntiare.l.dicere.§.fi.ff.de arbi.in arbi
tratore videt secus ꝑ istū tex.sed certe ista differentia nō proce
dit qꝛ eadem est ratio vtrobiqꝫ ⁊ ꝑ consequēs idē ius dꝫ dici.s̄.
de cōsti.c.trāslato.Nec ob.iste tex.qꝛ rn̄deri pōt vt dixi in nota
bilibus.⁊ ideo qn̄ arbitrator ex potestate sibi ab alio data ꝓnū
tiat dicas vt dixi.s̄.post gl.in arbitro.cū eadē sit rō vtrobiqꝫ vr̄
tn̄ hic velle.d.Anto.ꝙ si apposita sit clausula vt possit pluries
pronuntiare qd̄ illa operet qn̄ laudū esset nullum:lꝫ non operet
qn̄ laudū esset aliqd vt dixi post glo.⁊ est in se notabile dictū,⁊
38 limitat dicta Bar.in.l.dicere.⁊.l.qd tn̄.ff.de arbi.¶†Decima
nona differētia est qꝛ arbiter nō cogit laudare lꝫ susceperit cō
promissuꝫ,nisi interuenerit pena vel datio pig.l.iij.§.j.ff.de ar
bi.secus in arbitratore.qꝛ si suscepit cōpromissum cogit lauda
re.Glo.tn̄ in.l.fi.C.de contrahen.emp.dicit idē in arbitratore sꝫ
precedens dictū tꝫ Cyn.ibi ⁊ Frā.de are.in.d.l.si quis arbitra
tu.⁊.d.Ant.hic ⁊ Spe.in tit.de arbi.§.sequit.ver.sꝫ nunqd ar
bitrator:sed tu potes dicere ꝙ si lato laudo speret actio cōpete
re,vt qꝛ assumptus est sup declaratione pretij in cōtractu vēdi
tionis,tunc procedat opi.doc.qꝛ non est inutile eū cogi ex quo
acceptauit.sed si sit assumptus sup lite.tunc non video differē
tiam.nec rationē differētie inter arbitrū ⁊ arbitratorē qꝛ si nu
do pacto fuit cōpromissum i arbitratorē nec data sunt pignora
lꝫ laudet erit vtile laudū:⁊ qꝛ laudū de se nō parit actionē nec
ex cōpromisso poterit agi ex quo nudo pacto est ꝯpromissuꝫ ⁊
hoc de iure ciuili.sed de iure canonico ſm qd̄ etiā pactū nuduꝫ
parit actionē vr̄ ꝙ ēt arbiter nedū arbitrator possit cogi postq̄
suscepit cōpromissum sicut ⁊ qn̄ ꝑ stipulationē ꝓmissuꝫ est sta
ri sn̄ie arbitri.l.dic.§.fi.ff.de arbi.Si aūt non suscepisset com
promissuꝫ clarū ꝙ neuter eorū cogi dꝫ.vt.d.l.iij.§.j.dicit tn̄ ali
bi gl.notabilis ꝙ ille q pōt reducere ptes ad concordiā et non
facit peccat.vt in.c.sicut enī.xj.q.j.¶An aūt valeat pactum ꝙ
nō possit cogi arbiter vel arbitrator ad laudādū tenuit Spe.ꝙ
sic in.d.§.sequit.ver.sed nunqd arbitrator ⁊ seq.Aduerte tn̄ qꝛ
lꝫ Spe.ibi velit ꝙ intelligat quis suscipere cōpromissum eo qd̄
patit in se cōpromitti in sui.presentia,⁊ nō contradicit vel si in
absentia ⁊ non contradicit cū cognouit.tn̄ Jo.an.ibi tꝫ oppo
situ̅ ꝑ id qd̄ habet in.l.filiusfa.§.inuitus.de pcu.et in cle.insi fo.
de pcu.⁊ verior vr̄ opi.Jo.an.ꝑ iura prealleg.⁊ hoc in arbitra
tore contractus in dato aūt in vltima volūtate q appellat etiā
executor ⁊ interdū fideiussor.an possit compelli plene no.in.l.j.
39 ꝑ glo.⁊ Bart.ff.de leg.ij.¶†Uigesima differētia est qꝛ arbiter
nō pōt sn̄iaꝫ ferre in ecclesia sicut nec iudex,de immu.eccle.de
cet.li.vj.secus vr̄ in arbitratore ꝑ ea que habent in.l.fi.C.de fe.
⁊ ꝑ ea que dixi.s̄.in.xv.seu in.xvj.differentia.⁊ hoc tenuit Fran.
40 de are.vt hic refert.d.Anto.in.d.l.si qs arbitratu.¶†Uigesi
maprima differentia est quia arbiter nō pōt extendere manum
ad ea que sunt extra compromissum.l.non distinguemus.§.de
officio.ff.de arbi.⁊.not.s̄.de arbi.cū dilectus quod videt veruꝫ
quando essent omnino extranea.secus si connexa.ꝑ id qd̄ not.
Barto.in.l.cū aquiliana.ff.de transac.⁊ ideo si de re aliqua esset
compromissum vr̄ quod possit iudicare de estimatione rei per
l.si stipulatus esses opus.ff.de fideiusso.sꝫ arbitrator vr̄ posse
iubere aliquid dari alteri parti in recompensationē adiudicati
vni parti per id quod habetur in.c.nisi essent.j.de preben.secus
esset in arbitro ꝑ ea q̄ habent.in.d.§.de officio.d.Anto.tamen
hic vr̄ velle qd̄ arbiter non possit iudicare etiam estimationem
rei.sed arbitrator sic.et hoc ꝑ iura prealleg.sed potes dicere ꝙ
eo casu quo iudex posset de estimatione rei iudicare quod cō
tingit quādo res esset perempta post moram,vel qn̄ post morā
succederet obligatio ad interesse vt contingit in obligatione rē
tradi.ff.de ver.obl.⁊ facit qd̄ no.in.l.j.in princi.ff.de actio.emp.
tunc poterit etiā arbiter de illa iudicare.argu.l.j.ff.de arbi.als
secus et sic intelligat dictum do.Anto.de quo etiam in Specu.
41 §.excipit.versi.sed pone.¶†Uigesimasecunda differētia est qꝛ
excōmunicatus nō potest esse arbiter quia nec iudex.j.de re iu
di.ad probandū.sꝫ bene potest esse arbitrator.argu.l.ex facto.
§.si quis rogatus.ff.ad trebel.⁊ ibi ꝑ Bart.⁊.l.cum pr̄.§.here
ditatē.de leg.ij.qd̄ excōmunicatus nō possit esse arbiter,tenuit
Spec.in ti.de arbitro.§.differt.ver.item ſm eum.Jo.an.sup re
gula dolo facit in qōne ibi posita de reg.iu.in.vj.dicit ꝙ excō
municatus non pōt etiaꝫ esse arbitrator allegat qd̄ no.de com
promissarijs datis ad eligēdū excōmunicatis.j eo.in.c.in cau
sis.de elec.sꝫ bene pōt esse simplex mediator vel proxeneta ex
cuius ordinatione ptes inter se adinuicē cōponerent.de quo plene
ibi per eum.sed do.Anto.hic tꝫ oppositum vcꝫ ꝙ pōt esse arbi
trator mouet qꝛ arbitramentum:censet quidam cōtractus vcꝫ
transactionis vt superius est dictū:sed excōicatus potest ꝯtra
here vt plene no.s̄.de dolo.c.veritatis.ꝑ Inno.lꝫ ibi Host.cō
tra ⁊ nō bene vt ibi dictū fuit.ergo poterit esse arbitrator et ꝙ
si arbitret teneat.non ob.qd̄ no.in.d.c.in causis.qꝛ loquit de cō
promissarijs ad eligēdū prelatū et sic ad actum spiritualē.ideo
non cadit in excōicato ⁊ hec opi.forte de iure verior ꝑ qua etiā
potest allegari qd̄ hr̄ in aut.credentes.C.de hereti.vbi videt ꝙ
demum si sit excōicatus pro causa heresis et ꝑ annū steterit in
excōmunicatione.qd̄ tunc prohibeat.⁊ sic a contrario ꝑ locum
a speciali.secus erit extra casum illū.argu.l.ius singulare.ff.de
legi.ibi tn̄ vr̄ inntui ꝙ ante annū possit excōmunicat⁹ esse arbi
ter ⁊ iudex vt saltem teneat quod fecit qd̄ vr̄ cōtra.c.ad probā
dum.de re iudi.vnde potes dicere ꝙ illud de iure ciuili,sed sec⁹
de iure canonico vel intelligatur illud qn̄ non est publice excō
municatus,secus qn̄ est publice vt.d.c.ad probandum.⁊ quādo
dicatur quis publice excōmunicatus recurre ad glo.in cle.j.de
sepul.nec ob.iura allegata ꝑ Jo.an.in dicta regula dolo facit.
qꝛ ſm do.Ant.nō ꝓbāt istud sꝫ debēt intelligi in arbitris.fa
cit qd̄ no.Archi.ij.q.vj.a iudicibus.⁊.§.seq.non aūt in arbitra
42 tore per rationē superius allegatam.¶†Uigesimatertia diffe
rentia.est quia dictū arbitratoris reducit ad arbitriū boni viri.
l.si societatis.§.arbitrio.ff.pro socio.sed dictū arbitri non.l.diē
proferre.§.stari.ff.de arbi.⁊ qd̄ dixi de arbitratore dicit Inno.
verū etiā si cōpromissum fuit iuratū,quia iuramentum intel
ligit ſm naturam eius sup quo iurat.l.fi.C.de non nume.pecu.
⁊.l.si libertus.ff.de ope.lib.⁊ idē si pena fuerit apposita qꝛ eadē
rōne intelligit apposita ſm naturā cōtractus.⁊ sic vt ita demū
43 cōmittat si equū sit arbitriū.d.l.si libertus.¶†Circa istā diffe
rentiam est vidēdum primo an dictū arbitri iniquū aliqua via
possit retractari.Secūdo erit vidēdū de dicto arbitratoris cir
ca primū cōis est opi.ꝙ saltem via appel.non possit retractari,
nec olim nec hodie hoc firmat glo.in.l.j.C.de arbi.nā olim cla
ruꝫ est ꝑ.§.stari.Itē hodie post.l.pe.C.de arbi.qꝛ aut laudū est
emologatum seu approbatū.⁊ tunc non pōt appellari.l.ad so
lutioneꝫ.C.de re iudi.⁊ hoc si est expresse emologatū si aūt taci
te est emologatū ꝑ lapsum decē dierū partib⁹ non contradicen
tibus.j.dictū tp̄s ⁊ tūc tarde ammodo appellaret ex quo lapsi
essent.x.dies a tp̄e sn̄ie.facit qd̄ hr̄.j.de re iudi.qd̄ ad cōsultatio
nem.Bart.in.d.l.j.C.de arbi.⁊ in.l.nemo potest.ff.de leg.j.fuit
in vna singulari opi.vcꝫ ꝙ hodie posset appellari a sn̄ia arbitri
mouet qꝛ hodie sn̄ia arbitri parit actionē.d.l.pe.C.de arbi.er
go ab ea poterit appellari.ar.l.j.C.de arbi.a ꝯrio sensu.nec ob.
ratio alleg.in ꝯrium qꝛ procedet qn̄ simpliciter emologaretur
expresse laudū.sec⁹ qn̄ emologat ⁊ approbat vt latum,sed non
vt sic latū ꝑ id qd̄ hr̄ in simili in.l.iij.§.falsus.ff.rem ra.ha.⁊ in.l.
pomponius.ff.de neg.gest.d.Ant.hic tꝫ opi.cōem cōtra Bar.
ex eo qꝛ emologatio dirigit etiā ad iniustitiā ⁊ sic ad qualitateꝫ
sn̄ie cum fiat ad finē vt pariat effectualē actionē secus in.d.l.iij.
§.falsus.⁊ in.d.l.pomponius.qꝛ ibi nō exigit ꝙ approbatio di
rigatur ad iustitiam sed sufficit qd̄ dirigatur ad factū:⁊ hec opi.
etiam mihi placet ex eo qꝛ sn̄ia arbitri non parit actionem ex
tra casus expressos in iure ex rigore iuris non propter fauoreꝫ
ptiū.vt patet in.d.l.j.ergo pars nihil pōt operari vt producat
actionē extra casus expressos in iure.⁊ ꝑ hoc non ob.d.l.iij.fal
lit.qꝛ ibi sn̄ia erat nulla in fauorem dn̄i qui non dederat manda
tum lꝫ esset aliqua ad preiudiciū procuratoris.vt not.in.l.lꝫ.C.
de procu.⁊ ideo pōt dn̄s illā approbare.¶Item aduertendum
ꝙ cū tāq̄ procurator ibi agitauerit iudicium nōie dn̄i dn̄s pōt
habere ratum qd̄ ipse agitauerit in iudicio.vt sic ratihabitio
operetur

operetur illud qđ mãdatũ a principio fuisset operatũ:sed si mã-
datũ a principio interuenisset nõ ꝓhiberet̃ dñs appellare a sen-
tẽtia lata ꝯ ꝓcuratorẽ:ergo eodẽ mõ ratificãdo gesta per procu
ratorẽ poterit appellare a sñia iudicis quã non approbauit ap-
pellãdo tñ a sñia satis videt̃ ratificare gesta per illũ qui egit vt
procurator:qꝛ al's appellatio nõ esset sibi necessaria:⁊ sic non est
ratio ibi qꝛ approbet sñiam vt latã.imo quia approbat factum
per illũ tanꝙ per ꝓcuratorẽ vt sit perinde ac si fuisset ꝓcurator.
⁊ ideo illa.l.nõ ob.qꝛ in casu nostro nihil est gestũ tãꝙ per pro-
curatorẽ sed vt per arbitrũ.Unde oportet ꝙ vel approbet sentẽ
tiam arbitri ex toto vel qđ impugnet.Dicit tñ do.Ant. hec ve
ra in arbitro volũtarie electo a partibus.secus in arbitro iuris
vt cõtingit in arbitris qui eliguntur in cã suspicionis seu recusa
tionis iudicis ordi.de iure canonico vel delegati pape.nã ab il-
lis põt appellari.vt in.c.ab arbitris.de off.deleg.lib.vj.facit qđ
44 habet̃ in.c.suspiciõis.de offi.dele.c.cũ spãli.de app. ¶ † Quid
aũt de arbitris electis ex necessitate virtute statuti forte dispo-
nẽtis inter attinẽtes qđ cogant̃ ad cõpromissuꝫ:an aũt a sñia ta
lis arbitri poterit appellari videt̃ qđ sic.ex quo necessitas iure
statutarij assumunt̃.arg.d.c.ab arbitris.⁊.C.de iud.in.l.cũ spã-
lis.⁊ hoc videtur tenere Bar.ꝯriũ videt̃ ipsemet Bar. tenere in
j.cõsti.codi.⁊ istud vltimũ tenet hic do.Anto.nõ facta mẽtione
de opi.Bar.in.l.cũ specialis.⁊ idẽ dicit si alia rõne quã attinen-
tie cogant̃ ad cõpromissum.nec ob.c.ab arbitris.qꝛ rñdet ꝙ lo-
quitur de arbitris assumptis in aliquo incidenti iudiciali.qꝛ su-
per exceptione recusationis in iudicio incidẽter.⁊ idem dicitur
de arbitris quasi iudicialibus vt qꝛ eligũtur ad estimãdũ aliquid
incidenter corã iudice:vel ad declarãdum aliquid incidenter vt
sunt electi ad estimãdum aliquid seu estimatores vel ad appro-
bandũ fideiussores.nã ab istis poterit appellari.l.arbitro.ff. qui
satisda.cog.scđm vnũ intellectũ:vel saltẽ iudicis officiũ implo-
rari vt reuocet̃ male gestũ.vt ibi patet ꝑm aliã lectu.sed forte po
test dici ꝙ si virtute statuti fit simpl'r cõpromissum nudo pacto.
ꝙ tũc ꝓcedat opi.Bar.in.l.cũ specialis.quia tũc videtur esse de
mente statuti ꝙ laudũ habeat effectũ ⁊ aliquid operet̃ cõtra ius
cõe.arg.l.si qñ.de leg.j.⁊ sic videtur esse de mente statuti ꝙ pa-
riat laudũ actionẽ sicut sentẽtia iudicis.ideo tũc videt̃ posse ap
pellari:sed si cõpromissum esset stipulatione vallatũ:tũc ex quo
per stipulationẽ ꝓuisum est de obseruantia laudi nõ videtur ꝙ
possit appellari:⁊ sic potest intelligi alia opi.Et per ꝑdicta ptꝫ
ꝙ si ex forma statuti laudũ põt executioni mandari:⁊ sic pariat
actionẽ ꝙ tunc nõ poterit appellari.⁊ hoc tenet Bar.in.d.l.j.C.
45 de arbi.⁊ in.d.l.nemo.de leg.j. ¶ † Quid autẽ si partes compro
mittunt in arbitrũ cũ pacto ꝙ possit appellari ab eius sentẽtia
an valebit cõuentio:Cy.tenuit ꝙ non in.l.pe.C.de arbi.⁊ per.l.
priuatorũ.C.de iurisdi.om.iudi.nã per talẽ cõuentionẽ quodã-
modo efficeretur iudex ꝙ nõ potest fieri per priuatos.Dy.in.l.
ex cõsensu.de ap.⁊.d.l.nemo.⁊ Bar.in.d.l.nemo.⁊.l.j.C.de arb.
tenẽt ꝯriũ quia standũ est cõuentioni partiũ.l.j.§.si cõueniatur.
ff.depo.dicit tñ ꝙ nõ erit proprie appellatio:sed quedã reclama
tio.facit.l.distinguemus.§.cũ quidã.ff.de arbi.nõ eñ repugnat
ꝙ partes cõueniãt ꝙ iudex possit adiri vt videat an arbiter be-
ne pronũtiauerit ex quo partes hoc volũt ⁊ verba debẽt intelli-
gi ꝑm subiectã materiã ⁊ etiam impropriari.l.si vno.ff.loca.Nec
ob.ratio Cy.qꝛ ex hoc nõ efficit̃ iudex.sed habet simplicẽ notio
nẽ inter partes.l.ait pretor.ff.de re iud.de quo in Spe.de appel.
§.in quibus.ver.xvj.⁊ hãc opi.sequitur hic do.Ant.si aũt cõpro
mitteretur in iudicẽ ordinariũ:tunc de iure ciuili nõ valet com-
promissum.ideo tunc si procedit:ꝓcedit vt iudex.⁊ per cõsequẽs
poterit appellari de iure canonico potest cõpromitti in ordi. vt
superius dixi.vñ si procedit ex arbitraria potestate nõ poterit
appellari nisi pactũ esset appositũ vt ꝓxime dixi.si ex ordinaria
bene poterit appellari.si ex vtraqꝫ idẽ videt̃ ex eo qꝛ potẽtior est
ordinaria ꝙ̃ arbitraria cũ illa habeat coertionem nõ arbitraria
ergo videt̃ ꝙ illa attenta possit appellari.arg.l.querit̃.ff.de stat.
ho.vel forte deberet attendi an vellet appellare a potestate ordi
naria.an vero ab arbitraria ex quo sunt potestates distincte ⁊ se
parate:⁊ sic vt de separatis iudicandũ vr̃.arg.l.si maritus.C.de
dona.inter vi.nec ob.ꝑdictis.l.epi.C.de episco.audi. que videt̃
velle tunc nõ posse appellari qñ vtraqꝫ potestate processit. quia
scđm vnũ intellectũ per aũt.si quis litigãtiũ.ibi positã corrigit̃:
vel ꝑm aliũ intellectũ est speciale in epo cuius iurisditio est pro-
rogata a laico.vt tunc nõ possit appellari.de quo dicendũ vt ibi
46 ⁊ hec vera in arbitris electis a partib⁹. ¶ † Quid aũt in tertio
electo per arbitros ꝓpter eorũ discordiã ꝑm formã.l.itẽ si vnus.
§.principaliter.ff.de arbi.⁊ qđ no.in.c.innotuit.ẽ.de arbi.an po
terit ab illius sentẽtia appellari cũ eius autoritati debeat pare-
ri.vt.d.§.principaliter.Ja.but.hic videtur velle ꝙ sic qꝛ dicit ꝙ
ille est potius iudex ꝙ̃ arbiter.sed Spe.in tit.de arbit.§.sequit̃.
ver.sed nũquid iste tertius tenet cõtrariũ dicens ꝙ iste erit po-
tius cõsiliarius ⁊ nõ habebit ipse pronũtiare:sed alij duo primo
loco electi debebũt pronũtiare scđm cõsiliũ istius.⁊ ad hoc etiã
poterunt cogi vt sic pronũtiẽt.⁊ hoc modo statur autoritati il-
lius.⁊ iste est alius intellectus in.d.§.Alius intellect⁹ est vt ipse
habeat pronũtiare ⁊ eius sñie stetur ⁊ istũ ponit ibi glo.⁊ sequit̃
Butri.sed Bar.ibi dicit ꝙ precedẽs est tutior.Jo.an.in addi.su
per ver.sed nũqd.tenet ꝙ poterit appellari:⁊ sic vr̃ tenere intel-
lectũ gl.⁊ dicit ꝙ cẽsetur iste arbiter iuris ex quo ex iuris dispo-
sitione eligitur:⁊ ideo poterit appellari per ea que habent̃ in.d.
c.ab arbitris.do.Ant.hic dicit ꝙ poterit reclamari sed nõ pro-
prie appellari:qꝛ ꝑm eũ nõ est arbiter iuris cũ nõ eligat̃ ad deci-
dendũ aliqđ incidens pendens corã iudice.sed corã arbitris. sed
certe nõ video ꝙ possit reclamari ex quo nõ est arbitrator ⁊ non
reperitur iure exꝑssum.argu.l.illã.C.de collatio.Jdeo verior vr̃
opi.But.⁊ Jo.an.nã lꝫ nõ sit assumptus sup aliquo incidẽti pẽ-
dẽte corã iudice tñ negari nõ põt quin sit assumptus ex disposi-
tione iuris:⁊ ideo satis dici põt arbiter iuris vel forte põt dici ꝙ
cũ simpliciter litera ibi dicat ꝙ eius autoritati parebit̃ ꝙ preci-
se stãdũ erit sñie illius:nec poterit appellari vel reclamari cũ, lr̃a
hoc nõ dicat sed simpliciter ꝙ ei⁹ autoritati pareat̃ ⁊ possit etiã
esse rõne qꝛ si illi arbitri duo primo loco electi ꝓnũtiassent stare
tur eorũ sñie etiã inique.l.diẽ.§.stari.ff.de arbi.ergo videt̃ ꝙ iste
assumptus ab eis loco ipsorũ intelligat̃ subrogatus ⁊ ꝑ ꝯñs sa-
piat naturã subrogati.arg.l.si eũ.§.qui iniuriarũ.ff.si quis cau.
⁊.ẽ.vt lit.pen.in.c.ecclesie.⁊ ideo ꝓcise videtur ꝙ eius sñie sit pa
rendũ propter subiectã materiã:pro qua ratio cessat in casu.c.ab
arbitris.⁊ ideo nimirũ si ibi põt appellari ⁊ hic nõ.Et ista opi-
nio forte de iure est verior per illũ tex.⁊ rationẽ ꝑdictaꝫ.Fateor
tamẽ ꝙ pena nõ poterit peti ex ea qꝛ nõ pareatur sñie huius ter
tij si sit diuersa ab alijs:qꝛ ꝑsona istius tertij non fuit cõprehen-
sa in stipulatione:facit qđ habetur in.l.cũ apud.ff.iudi. sol.⁊.l.si
47 ita stipulatus.§.grisogonus.de verb.obli. ¶ † Restat nũc vide
re nũquid sñia arbitri aliter possit retractari do.Ant.hic cõclu
dit ꝙ si est nulla qꝛ lata sine ordine iuris vel contra ius expresso
errore in sñia vel cõtra formã cõpromissi vel per pecuniã ꝙ tũc
poterit per viã nullitatis retractari sed hoc intelligo verum esse
eo casu quo sñia poterat emologari.Si autẽ nõ poterat emolo
gari:qꝛ cõpromissum erat ꝑ stipulationem nõ apposita clausu-
la rato manẽte cõpromisso.tũc quia sentẽtia de se est nulla ex eo
qꝛ nullã habet parere actionẽ sed solũ metu pene sibi est paren-
dũ.l.j.⁊.ãij.C.de arbi.tũc nõ vr̃ habere locũ dicta via nullitatis.
sed poterit excipi ꝯ petitionẽ pene ꝑ ea que habentur in.d.l.iij.
C.de arbi.⁊ in.l.venales.cum glo.C.quãdo prouo.non est neces
se.⁊ in.l.apud celsum.§.item queritur.cum ibi nota.per gloss.et
Barto.ff.de do.exce.facit quod habetur in.l.ita demũ.ff.de ar-
bi.Si autẽ sententia alias non sit nulla ex dictis causis.sed lata
dolo partis ⁊ arbitri non interueniente corruptela pecunie:vel
etiam arbitri tantũ similiter poterit obijci exceptio contra peti
tionem:ꝑ ea que nota.in.d.l.iij.C.de arbi.⁊ in.d.l. ita demum.⁊
forte etiã potest attentari ꝙ eo casu quo emologata esset sentẽ-
tia parte ignorãte dolum esse cõmissum si agatur ex illa poterit
excipi de dolo vel si ex illa excipiatur poterit de dolo replicari.
arg.l.iij.⁊.d.l.ita deinũ.iuncta.l.tres fratres.ff.de pactis. ¶ Si
autem sententia arbitri sit iniusta nõ interueniente dolo partis
vel arbitri:tunc cõmuniter dicunt legiste qđ stabitur sententie
arbitri:licet sit iniqua alias pena poterit peti per.l.j.C.de arbi.
⁊.l.diẽ ꝓferre.§.stari.ff.de arbi.⁊ si sit emologata multofortius
tunc ei stabitur:quia imputet sibi tunc emologãs per.l.penult.
C.de arbi.Secus in sententia arbitratoris que potest peti redu
ci ad arbitrium boni viri.vt hic post Jnno.⁊ glos.ẽ.eo.veniens.
⁊.ẽ.de electio.causam que.⁊ sic scđm hoc sentẽtia arbitri nõ re-
ducitur ad arbitrium boni viri licet arbitratoris sic ⁊ hoc vt di-
xi,cõmuniter tenent legiste.sed glos.ij.q.vj.a iudicibus.dicit qđ
si arbitrium est iniquum superior poterit illud retractare. per.c.
ij.ẽ.de arbi.⁊ in.§.quod ab arbitris.ibi.se.post dictũ.c.a iudici-
bus.glo.dicit ꝙ licet a sententia arbitri non possit appellari ta-
men poterit supplicari per preal leg.c.ij.ẽ.de arbi.glo.in.c.expo-
sita.ẽ.de arbi.dicit qđ iniquo arbitrio non est standum. Uincen.
in prealleg.c.causam.⁊ refert Archi.in.d.c.a iudicibus. dixit ꝙ
arbitriũ iniquũ est corrigendũ per superiorem si cõtineat pecca
tum ⁊ sit cõtra ius vt qꝛ cõtineat simoniacã prauitatẽ vel sit con
tra ius expresse vel si cõmisit dolũ vel si tulit sentẽtiã extra pote
stateꝫ sibi datã vel excessit illã vel si appareat qđ manifeste into
lerabiliter me lesit ꝯtra actitata per ea que habent̃ in.d.c.ij.⁊ in
c.exposita.Host.vero hic in effectu videt̃ dicere sentẽtiã arbitri
iniquã etiam reducendã ad arbitriũ boni viri per prealleg.ca.ij.
de arbi.⁊ ibi etiã concludit vt refert Jo.an.super glo.ꝙ si euidẽ
ter liquet qđ laudum contineat iniquitatem ⁊ nutriat peccatuꝫ
illud emẽdabitur per iudicem.vt d.c.ij.⁊ in.c.exposita.⁊ de pec
cato dicitur cõstare quãdo cõstat de euidenti lesione partis quo

casu ſm eũ nec in foro ciuili nec in foro canonico ſtabitur illi. §
ſtari. ex eo quia etiã ipſa lex vult peccata corrigi. vt patet in aut.
vt nõ luxu. cõtra naturam. §. j. qd̃ dicit verum eſſe ſi eſt reclama-
tum infra. x. dies. ita quod nõ ſit emologatũ laudũ. alias ſecus
vt. l. penul. C. de arbi. ⁊. s. de arbi. per tuas. ⁊ dicit hoc eſſe de mẽ
te vtriuſqꝫ iuris quia nullũ peccatum lege cõſuetudine ſtatuto
priuilegio vel iuramento iuuari poteſt: ſed his nõ obſtantibus
debet emendari. s. de cõſue. c. fina. ⁊. j. de preſcri. c. fina. ⁊ hoc cre
dit do. Anto. verũ quãdo enormis eſt leſio: quia tunc laudũ pre-
ſumitur doloſum ſm eũ per. l. omnes. §. lucius. ff. de his que in
frau. credi. alleg. etiam. ff. mãdati. l. creditor. §. lucius. ⁊ ideo ſm
eum tunc habebit locũ remediũ exceptionis ⁊ actionis de dolo
etiam ſm leges: ſed ſm ius canonicum etiã plus erit qꝛ etiã offi
cio iudicis poterit peti retractari etiã non obſtante iuramẽto et
etiã ſi obſtaret iudex ex officio poſſet ꝓuidere per ea que habẽ-
tur. s. eo. ad noſtram. el. ij. allegat ad predicta no. per Archid. in
d. c. a iudicibus. ⁊ qd̃ nota. in. d. c. expoſita. ⁊ eod. titu. c. ij. ⁊. iij. et
quod Specu. in titu. de arbi. §. j. verſi. eſt autẽ differentia. ⁊ ſeq.
vbi etiam Specu. dicit idem tenuiſſe Jaco. de albenga. ⁊ Hoſt.
in ſumma. eo. ti. §. pe. ver. penul. vbi tamẽ Hoſti. aliter loquitur
ꝙ hic. ⁊ in cap. ij. preallega. nam dicit ꝙ ſententie arbitri inique
ſtatur ſed nõ iniuſte: vt quia eſt cõtra ius quia cõtinet ſimoniaꝫ
vel cõtra res prius iudicatas. vt. d. c. ij. ⁊. d. c. expoſita. ⁊ ſic etiaꝫ
refert Specu. in loco preallega. ⁊ ſi bene ponderetur hoc dictum
magis reſtringit ſe Hoſti. in dicta ſumma in loco preallega. quã
hic. ⁊ in dicto. c. ij. ¶ Unde puto poſſe de iure dici qd̃ ſi arbitriũ
contineat euidens peccatũ cui pars nõ poteſt renũtiare vt quia
cõtineat ſimoniã tunc poſſit emendari. ⁊ ſic ꝓprie loquitur pal-
lega. c. ij. Jdem ſi ſit alias cõtra ius expͥſſe vt ſi adiudicat laico
ſpiritualia. vt in. c. iij. de arbi. Jdem ſi ſit alias contra ius expͥſſe
vt quia ſit ſuper alias deciſum per ſententiã que trãſiuit in rem
iudicatam. ⁊ ſic loquitur dictum. c. expoſita. nam de talibus nõ
poteſt cõpromitti nec in dubio intelligitur cõpromiſſum. l. poſt
rem. ff. de tranſact. cum ibi not. Et idem eadẽ ratione ſi alias ſit
cõtra ius expreſſe expreſſo errore iuris in ſentẽtia per id qd̃ ha-
betur in. c. j. j. de re iudic. iuncto eo qd̃ habet in. d. l. apud celſum.
§. item queritur. alias videtur ꝙ ſtandũ ſit. d. §. ſtari. cũ nõ repe-
riatur in hoc correctus ⁊ correctio eſt euitanda. de elect. cum ex-
pediat. lib. vj. ⁊. C. de appel. precipimus. cum ſequen. ⁊ ſic nõ vi
detur verũ dictũ Hoſtiẽ. hic. ⁊ in. d. c. ij. ⁊ maxime quia ratio ſua
nõ videtur bona: qꝛ ſi verum eſſet ꝙ deberet emendari: qꝛ nullũ
peccatũ poteſt iuuari per. l. cõſuetudinẽ vel ſtatutũ ⁊c. ſequitur
ꝙ nõ deberet attendi an ſit emologatũ laudum vel nõ: quia ex
quo cõtineret peccatũ omnino deberet emẽdari. arg. d. c. ij. ⁊. s.
eo. debitores. ⁊ pro hoc faciat qꝛ licet arbitriũ cõtineat iniqui-
tatem videtur ꝙ ei ſit ſtandum in. d. §. ſtari. qꝛ imputẽt ſibi par-
tes que fecerunt cõpromiſſum in arbitrũ ⁊ ſciebant vel ſcire de-
bebãt qualitatẽ poteſtatis arbitri qui poterat ꝓnũtiare inique
⁊ cõtra diſpoſitionem iuris que volebat ſtari tali ſentẽtie. arg.
de reg. iur. dãnum. lib. vj. nec eſt abſonũ ꝙ partes poſſint ſic ſibi
preiudicare quia potuiſſet etiã vna pars alteri donare id de quo
factum eſt cõpromiſſum ſi voluiſſet. l. in re mãdata. C. mandati.
et ideo nõ videtur abſurdum ꝙ tali ſententie licet inique ſtetur
cum partes cõpromittendo in arbitro hoc videãtur voluiſſe cũ
ſciuerint vel ſcire preſumant diſpoſitionẽ. d. §. ſtari. nec eſt quid
tũc repugnet ex quo laudũ cõtinet tale quid ſup quo partes po
tuerũt ſibi preiudicare. vt qñ cõtineret ſimoniã. vt in. d. c. ij. vel
qñ eſſet latũ ſup aliis deciſis. vt in. d. c. expoſita. nec puto veruꝫ
dictũ do. Ant. ꝙ propter enormẽ leſionẽ preſumatur dolus in
arbitro niſi aliter ꝓbetur per ea que habent in. d. §. ſtari. ⁊ in. d.
l. ita demũ. ⁊ in. l. dolus. C. de reſcin. vẽ. nec ob. d. l. ita demũ. ⁊ in
l. dolus. C. de reſcin. ven. nec ob. d. l. oẽs. §. lucius. qꝛ põt multipli
citer rñderi primo ꝙ debitor ibi omĩa bona ſua alienabat ſciẽs
ſe habere creditores. ideo preſumitur tũc in fraudẽ creditorũ fe
ciſſe: ſed hic nõ erat queſtio de oĩbus bonis. ſed forte de certa re
vel quãtitate: ideo tũc nõ preſumitur dolus niſi ꝓbetur. facit qd̃
habetur in. l. ij. ⁊. l. dolus. C. de reſcin. vẽ. ¶ Scd̃o põt dici ꝙ ibi
loquitur qñ quis facit actũ ad preiudiciũ tertii a quo nullam ha
bet poteſtatem ſuper actu quẽ facit. ſed hic loquimur qñ ille qui
facit actum habet poteſtatẽ ab illo cui fit preiudiciũ: ⁊ ideo nõ
ſic faciliter preſumitur dolus. Et hanc opi. puto de iure veriorẽ
videlicet ꝙ etiã hodie de iure ciuili: ⁊ etiã de iure canonico ſtan-
dũ ſit ſñie arbitri etiã inique dũmodo ſimus extra caſus. de qui
ſi quatenus reperiatur expreſſum. nõ ob. etiã. d. l. creditor. §. lu-
cius. qꝛ ibi nõ dicit an p̄ſumatur dolus. ſed ꝙ in mãdato quãtũ-
cunqꝫ gñali nõ venit dolus: ⁊ ſic remanebit. d. §. ſtari. qñ iniqtas
eſt re ipſa ⁊ nõ ex ꝓpoſito: qꝛ nõ probatur de dolo arbitri. ⁊ hec
pars vr̃ de iure verior. licet alia opi. equior videat. dicebat etiã
do. Ant. hic ſequẽdo ſuã opi. ꝙ de iure canonico inq̃tũ dꝫ redu

ci arbitriũ opꝫ ꝙ ſit reclamatũ infra. x. dies. ſecꝰ in arbitratore
qꝛ dictũ arbitratoris nõ emologat: vt ſuperius dixi. nec in eo hꝫ
locũ. l. pe. C. de arbi. vt voluit Jnn. hic. ⁊ Bar. in. d. §. arbitrorũ.
⁊ hec ꝓcedũt in arbitro. in arbitratore vero dicit aliqua viden-
da per que expedit reſiduũ materie. ¶ Primo an qñ laudũ ar-
bitratoris poſſit peti reduci ad arbitriũ boni viri. Scd̃o quo iu-
re veniat reducẽdũ. Tertio infra quãtum tp̃s. Quarto corã quo
peti debebit reductio. Quinto pro quãta leſione ſiẽda ſit redu-
ctio. Sexto qualr̃ iniqtas vel leſio detegat. Septimo an hoc re-
mediũ pacto vel iuramẽto tollat. Ultimo an petẽs reductioneꝫ
48 ſi ſuccũbat cadat in penã. ¶ † Circa primũ ꝯclude breuiter ꝙ ſi
modica eſt leſio nõ dꝫ reduci ꝑ ea que no. iu. l. ſi de meis. §. rece-
piſſe. ff. de arbi. ſecus ſi nõ ſit modica qꝛ tũc põt peti reductio ſi-
ue cõpromiſſum fuerit iuratũ ſiue nõ: ſiue ſit ſtipulatione princi
pali vel etiã penali vallatũ ꝑ ea que habent in. d. §. arbitrorũ. et
hic. ⁊. s. eo. veniẽs. ⁊. l. ſi libertus. de ope. liber. ⁊ ratio eſt qꝛ iura-
mẽtũ ⁊ ſtipulatio intelligũtur habere in ſe tacitã cõditionẽ ſi ar
bitrator enormiter nõ ledat per ea q̃ habent in dictis iuribus. ⁊
49 l. ſi. C. de nõ nu. pe. ⁊. j. e. quẽadmodũ. ¶ † Quare aũt nõ reduci
tur laudũ arbitri de iure ciuili: ſed arbitratoris ſic. Bar. tãgit in
§. arbitrorũ. ⁊ do. Ant. hic. nã rõ eſt qꝛ ille qui cõpromittit in ar
bitrũ videt velle ꝙ ad inſtar iudicis procedat. l. j. ff. de arbi. et ſi
cõtẽnit iudicẽ quẽ habebat: ideo ad ipſum reuerti nõ põt. l. liti-
gatores. in prin. ff. de arbi. que ratio ceſſat qñ qs cõpromittit in
arbitratorẽ qꝛ nõ dꝛ tũc cõtẽnere iudicẽ cũ corã arbitratore non
ſit iudicialiter agẽdũ ſed extraiudicialiter ⁊ per viam cõtractus.
50 vt ſuperius eſt dictũ. ¶ † An aũt a ſñia iudicis reducẽtis ſñiam
arbitratoris poterit peti reductio. Jac. bu. ꝙ nõ in. d. §. arbitro-
rũ. qꝛ nõ cognoſcit vt arbitrator: ſed vt iudex a iure deputatus.
vt patet ex dictis iuribus. ſed an a ſñia talis iudicis aditi ſuper
reductione poterit appellari. But. vr̃ ſentire ꝙ ſic cũ dicat ꝙ vt
iudex ꝓcedit: ⁊ ſic debet poſſe appellari per. l. ⁊ in maioribꝰ. C.
de appel. Jo. an. in addi. Spe. in ti. de appel. §. in quibꝰ. ver. xvj.
multũ notabiliter refert Ruſticanũ diſputaſſe ꝙ nõ poſſit ap-
pellari ex eo qꝛ nõ appellatur ab arbitramẽto: ergo nec appella
bitur a ſñia huius iudicis que ſubrogat loco arbitratoris ⁊ vt
bonus vir hꝫ cognoſcere. d. l. ſi ſocietatẽ. §. arbitrorũ. nã ſubroga
tuꝫ debet aſſumere naturã eius in cuius locũ ſubrogat. s. vt lit.
pen. eccl̃ia. cũ cõcor. ⁊ ideo ex quo iudex iſte ſubrogat loco arbi-
tratoris nõ debebit appellare. ſicut nec ab arbitratore. ꝑ hoc qꝛ
qd̃ arbiter cognoſcit in locũ iudicis tũc appellatur de offi. dele.
ab arbitris. li. vj. ⁊ ſic reſidet Jo. an. do. An. hic tenet primã opi.
ex eo qꝛ etiã in cõmiſſis ad arbitriũ iudicis põt appellari. alleg.
no. per gl. j. de accu. ſuꝑ his. vbi bona gl. Tu potes allegare tex.
cũ gl. in. l. ſi qua pena. de ver. ſig. ⁊ qꝛ nõ eſt verũ ꝙ per omnia ſu
broget loco arbitratoris. qd̃ ptꝫ qꝛ vt iudex hꝫ cognoſcere ⁊ ꝓce
dere et ſic iudicialiter ⁊ corrigere iudicialr̃ qd̃ extraiudicialr̃ eſt
male factũ. ſed corã arbitratore nõ ꝓcedit iudicialiter vt ſupe-
rius eſt dictũ. ⁊ ideo cũ nõ ſubrogetur per oĩa loco arbitratoris.
non eſt mirũ ſi in aliquo diſcrepet a natura arbitratoris: et plus
dicit ꝙ ſi etiã diceremus ꝙ nõ poſſet appellari cuius tñ contra-
riũ videtur verius. tñ ſaltẽ poſſet peti reductio ad arbitriũ boni
viri. vt eſt gl. no. in. d. c. ſuper his. ſed p̄cedẽs dictũ. ſ. ꝙ poſſit ap
pellari puto verius. ⁊ ſic etiã diſputãdo terminauit do. meꝰ do.
Pet. de anch. in ſua. q. que incipit cũ. C. laicus. ⁊ ſic etiã de facto
conſului apud ciuitatẽ lucanã. ⁊ plene ſcripſi in. d. conſi. licet ad
preſens nõ habeã eius copiã. licet viderim diuerſa cõſilia valen-
tiſſimorũ virorũ pro ⁊ cõtra. Sali. etiã in. §. arbitrorũ. videtur te
nere opi. Ruſticani. ⁊ de materia etiaꝫ dixi in. l. j. de lega. ij. ⁊ ad
predicta bene facit qd̃ no. Bar. in. l. j. §. hec aũt actio. ff. ſiquis te.
liber eſſe iuſſus. Et pro predictis facit qꝛ coraꝫ iſto iudice adito
ſuper reductione debet libellus offerri ⁊ lis cõteſtari. ⁊ ſic ordo
iudicialis obſeruari. vt no. Cy. in. l. ſi. C. de cõtrahẽ. emp. Secus
in arbitratore vt eſt dictũ ⁊ eadẽ ratione videtur ꝙ in ſentẽtian
do debet obſeruare ſolẽnitatem. l. j. ⁊. ij. C. de ſen. ex peri. reci. de
qua etiã habetur in. c. ſi. de re iud. in. vj. ⁊ ideo nõ ſubrogatur per
omnia loco ipſius arbitratoris qui nõ tenetur ordinẽ iudiciariũ
obſeruare. ⁊ in prolatione vt ſuperius eſt dictũ. ⁊ ideo ex quo vt
iudex ꝓcedit ⁊ nõ reperitur prohibitũ appellari debet poſſe ap
pellari per regulã. l. ⁊ in maioribus. C. de appel. Nec obſt. ſi dica
tur ꝙ lis poterit protelari: qꝛ hic veriſimiliter potuerunt proui-
dere partes: ⁊ ideo eſt tolerandum argumẽto. l. ſi quis domũ. §.
j. ff. loca. ⁊ per hec non videtur vera opi. Bar. qui tenuit in effe-
ctu opi. Ruſti. in. d. l. j. de leg. ij. in ſi. put habetur in lectu. nouis
licet in antiquis aliquibus non haberetur. nõ allegat tamen ibi
dictum Ruſticani: ſed dictum Jnno. in extrauagan. preſenti. de
reſcrip. que habetur inter extrauagantes Jnnocẽtianas. nec vi-
detur etiam verum dictum Jnno. inquãtum etiã hoc ſentiat. qꝛ
vult ꝙ vbi aditur iudex vt bonus vir ꝙ nõ poſſit appellari qd̃
eſt contra. d. l. ſi qua pena. cum ibi no. per gl. ⁊ Bar. de ver. ſigni.

satis

satis tamen puto q reclamatio habeat vim appellationis.arg.
l.non distinguemus.§.cum quidā.ff.de arbi.saltem quo ad hoc
vt non admittatur postea nisi vna alia appellatio fiēda per illū
qui reclamauit per id qđ habet in simili in.l.vna.C.ne li.in vna
eadēq; causa ter.prouo.vbi etiam supplicatio habet vim vnius
appellationis.Fateor tamē vt hic tangit do.Ant.q cum iste iu
dex adeatur vt faciat illud qđ facere debebat arbitrator q licet
sententia eius discreparet a iure.Si tamē habeat fundamētum
equitatis:vt quia in aliquo modico lesisset partem pro bono pa
cis nō posset iuste appellari sicut nec potuisset iuste reclamari si
arbitrator hoc fecisset per ea que habētur in.l.si de meis.§.rece
pisse.de arbi.ꝛ facit qđ no.Jo.and.in addi.Specu.in titu.de ar
bi.§.differt.versi.itē scđm eum.satis etiā posset dici q si pronū
tiaret sm ius licet equitas naturalis dictasset q in modico po
tuisset ledere q ex hoc non poterit licite appellare:qꝛ pōt si vult
sequi ius etiā arbitrator licet nō artetur qꝛ possit ledere modice.
facit qđ habetur in tex.ꝛ glo.ꝛ in clemen.sepe.de verb.sig.quod
51 tenuit circa fi.ꝛ hec sufficiant de primo.¶†Circa sm quo iure
reducatur arbitramentū ad arbitriū boni viri docto. hic cōiter
dicūt q officio iudicis.ꝛ idem Spec.in titu.de arbi.§. sequitur.
ver.sed quo iure.alleg.s.de arbi.c.ij.ꝛ c.exposita.ꝛ.l.j.ff.de iuris
di.om.iudi.But.ꝛ glo.tangunt in.§.arbitrorū.ꝛ in.l.fi.C.de cō
trahen.emp.cōclude q si arbitrator fuit aditus super cōtractu
bone fidei petitur reductio actiōe ex eo cōtractu.d.l.fi.ꝛ.d.§. ar
bitrorū.si super cōtractu stricti iuris dabitur officiū iudicis qđ
succedit loco actiōis.l.qđ si minor.§.j.ff.de mino.vel actio in fa
ctum ex equitate sm Butr.per.l.quoties.de prescrip.verbis.ff.
ꝛ hoc sequitur etiā Bar.in.§.arbitrorū.qđ dictum est de cōtra
ctu bone fidei ꝛ stricti iuris.intelligit tamen in cōtractu bone fi
dei quādo ex vtraq; parte oritur actio.vt in cōtractu emptiōis
ꝛ venditionis:sed si nō oriretur actio ex parte eius qui petit vt
in cōtractu dotis si sit cōpromissum vt arbitrio titij statuat dos
mulieri danda viro.nam mulieri nō oritur actio ad repetēdam
dotem constante matrimonio regulariter.l.in rebus.C. de iure
dot.ideo tunc recurretur ad officium iudicis.per id quod habe
tur in.l.si libertus.de oper.liber.ꝛ quia mulier cōuenta pro dote
posset excipere de iniquitate.ꝛ cōsequēter poterit implorare of
ficium iudicis ne ab aduersario inquietetur:quia qui habet ex
ceptionē etiā si cōueniatur potest tale officiū implorare.l.si cō
tendat cōiuncta glo.ff.de fideiusso.ꝛ.l.aurelius.§.eo.cū glos. sua
de libe.leg.facit.l.iij.C.qui bo.cede.pos.an tamē hoc dictum de
iure omnino procedat.dixi in dicta.l.si contēdat.nam videtur q
non:quia in potestate rei nō est agere.l.plura.in fi.ff.de doli ex
cep.ꝛ tamē scđm theoricā predictā semper posset agere.ex quo
haberet excep.quod videtur contra.d.l.pure.in fi.vbi etiam nō
censetur esse in potestate sua quādo excipiat:sed demū possit ex
cipere quādo conuenitur.vt ibi ptz.Do.tamē Anto.hic transit
cū dicto Bar.ꝛ cōmuniter etiā consueuit trāsiri.si autē arbitra
tor aditus fuerit super lite videtur velle But.in.§.arbitrorū.q
non possit peti reductio:quia censetur esse quedā trāsactio vt su
perius est dictū.cui transactioni videtur standum cum etiā in illa
nō videatur habere locum remediū.l.ij.C.de rescin.ven. vt vide
tur velle glo.singu.in.l.lucius.§.fi.ff.ad trebel.Bar.tamen in.§.
arbitrorū.voluit oppositū.videlicet q etiā tūc possit peti redu
ctio.satis videtur fuisse de mente do.Anto.hic per ea que infe
rius dicentur.licet nō clare expresserit Fran.de are.vt refert do.
Anto.dixit q in iudicijs bone fidei nō datur actio ex eo cōtra
ctu:sed officium iudicis mercēnarium deseruiens actioni. et in
hoc sequitur opi.vltramon.qui tenent q remedium.l.ij.C.de re
scin.ven.nō competit per actionē ex eo cōtractu.sed per officiū
iudicis.per id quod habetur in.l.ij.C.de act.emp.ꝛ in.l.in cōtra
ctibus.C.ex qui.cau.maio.sed puto veriorē opi.But.ꝛ Bar. qꝛ
nō video quomodo officium merce.deseruiēs actioni possit in
tentari sine ipsa actione cū sit eius accessoriū:ꝛ sic non possit sine
suo principali esse.ꝛ illo extincto extinguat.l.iiij.C.depositi.vbi
etiam bona glo.ꝛ pro hoc etiam videtur casus in.l.in proposi
ta.et.l.sequen.ff.pro socio.vbi dicitur q arbitriū corrigitur per
iudicem bone fidei.hoc est per actionē pro socio que est bonefi
dei.insti.de act.§.actionū.ꝛ no.j.de excep.cū venerabilis.nec est
absonū q petat pro ista reductione.qꝛ etiā interdū cōpetit pro
rescissione cōtractus.l.ex empto.C.si is qui vina.ff.de act.emp.
ꝛ.l.sed ꝛ celsus.ff.de cōtrahen.empt.¶Item etiā aduerte qꝛ in
quantū dictum est q in stricti iuris iudicio petitur reductio of
ficio iudicis vel actione in factum nō placet hoc do.an.qꝛ secun
dum eum in contractibus stricti iuris si est dolus ex proposito
purgatur per actionem ex dolo.ꝛ si reipsa per viā exceptionis
doli.l.si quis cum aliter.ff.de ver.oblig.ꝛ.l.eleganter.§. non so
lum.ff.de dolo.allegat no.per Pe.ꝛ Cy.in.d.l.ij.de rescin. ven.
licet alibi aliter dixerint.l.in cōtractibus.C.ex quib.cau. maio.
vt ibi etiā per Cyn.ꝛ sic patet secundum eum q dolus re ipsa in
contractibus stricti iuris non purgatur nisi per viam exceptio
nis.Jdem dicit si non fuit dolus partis,sed dolus arbitri vel ar
bitratoris etiam ex animo qꝛ ex dolo tertij non agitur de dolo.
l.elegāter.in prin.ff.de dolo.sed certe istud dictum do.Ant.nō
videtur procedere per ea que habentur in.d.l.si quis cum aliter
de ver.sig.ꝛ que ibi dixi.nā etiā in stricti iuris si deceptio re ipsa
sit enormis.vt qꝛ vltra dimidiam iusti pretij potest etiam cōpe
tere actio vt si promisi tibi annulum qui erat de auro.ꝛ putabā
ipsum de ere siue metallo.nam si petas obstabit exceptio.qꝛ nō
fuit intētio mea promittere si sciuissem esse aurum.ꝛ si cōtingat
q ex errore tibi tradam potero repetere.ex quo poteras per ex
ceptionē tueri.ꝛ sic indebite solui per ea que habentur in.l. qui
exceptionem.§.si pars.ff.de conditio.indebi.ꝛ licet exceptio do
li videatur odiosa.ꝛ sic videatur q illa tutus si soluat non repe
tat per.l.qui excep.ff.de condi.indebi.tamen illud non procedit
quando exceptio doli a principio nō fuit orta.sed nascetur de
mum cum agitur vt contingit in proposito.ꝛ notat glo. notabi
lis ꝛ singularis in.l.qui se debere.de conditio.ob causam.ꝛ sic ex
predictis videtur q etiam in stricti iuris debeat posse peti redu
ctio cum competat etiam interdum actio quādo est facta tradi
tio vt superius dixi.ꝛ si non est facta traditio cōpetat exceptio.
ꝛ consequenter officium iudicis occasione illius exceptionis. si
tenemus opinionem Bar.de qua.s.dixi per.l.si contendat cum
glos.sua.ff.de fideiuss.Jdeo videtur q cum equum sit compete
re officium iudicis propter causas predictas q debeat compete
re iudicis officium vel actio in factum ex equitate in ipsis stricti
iuris iudicijs per.l.quoties.de prescrip.verbis.vt voluit Butr.
ꝛ Bar.ꝛ sic videtur q quantū ad effectū licet nō eodē modo per
omnia remediū.l.ij.C.de rescin.ven.habeat locum etiā in stricti
iuris iudicijs.de quo plene dixi.l.si quis cū aliter. ꝛ hec sufficiāt
52 de secundo.¶†Circa tertiū infra quantum tēpus posset peti
reductio quidā q vsq; ad.x.dies sicut in appellatione.qꝛ hec re
ductio videtur quedā species appellatiōis.facit.l.nō distingue
mus.§.cum quidā.ff.de arbi.ꝛ hoc sequitur Spe.in ti. de arb.§.
sequitur.ver.sed intra qđ tempus.Alij dixerunt q est tēpus ar
bitrarium cū nō videatur iure determinatū.Alij etiam aliter di
xerunt.vt refert Spe.in loco preallegato.Butri.in.§. arbitrorū
tenet q erit tēpus.xxx.annorum.qꝛ tāto tempore durat actio ꝛ
officium iudicis.l.sicut.C.de prescri.xxx.ann.Jdē Bar.in.§.ar
bitorum.dicit tū q oportet q infra annū saltē extra iudiciū de
ponat querelā.ita q appareat eum non consentire.alias nō au
diretur post annū per.l.qui se grauatos.C.de censi.ꝛ perequato
ribus.li.xj.dicit etiā q interdū durabit vltra.xxx.annos.vt qñ
officium iudicis competit loco exceptionis.qꝛ tūc durat perpe
tuo sicut exceptio.l.pure.in fi.preallē.ꝛ subdit finaliter in.d.§.
arbitrorū.qđ si per officium iudicis principaliter petetur redu
ctio.tunc solū infra quadriēnium poterit peti quia datur ad re
scindēdū id quod de iure cōmuni valet.ꝛ sic infra quadriēnium
videtur tantū competere.l.in honorarijs.§.sed cū rescissa.ff.de
actio.ꝛ oblig.ꝛ sic vult Bar.in effectu q si infra annū non decla
retse cōsentire in iudicio.vel extra excludatur per lapsum anni.
per.d.l.qui se grauatos.Si autē declarauit se nō cōsentire:tunc
vbi dixi dari actionē habebit.xxx.annos.vbi officiū iudicis ha
bebit quadriēnium si principaliter intētetur.Si vero loco exce
ptionis durabit perpetuo.sed Frā.de are.vt hic refert do.Ant.
nō placet q officiū iudicis qđ principaliter potest intentari ex
cludatur quadriēnio:qꝛ imo debet durare vsq; ad.xxx. annos p
d.l.sicut.nec obstat.d.§.sed cum rescissa.quia illud est remediū
rescissorium ꝛ pretorium quod durat anno regulariter. hic autē
datur ex equitate iuris ciuilis ꝛ iurisconsultorū.Facit qđ con
sueuit dici in simili in.l.filio preterito.C.de inIusto testa.nō ob.
etiam.l.qui se grauatos.qꝛ loquitur de grauamine iniuste ade
quationis circa publicas functiones.ꝛ vbi venitur cōtra actum
ad factū ab habēte autoritatē de publico.ꝛ ideo quodāmodo
sentētie parificat.vt saltē post annū nō possit fieri querela vel il
lud inductū fauore publice vtilitatis.Jdeo cū ille casus exorbi
tet a iure cōi nō debet extendi per id qđ habetur in.l.ius singu
lare.ff.de legibus.ꝛ.j.de reg.iu.in regula.que a iure.ꝛ hāc opin.
sequit etiā hic do.An.ꝛ illā puto esse de iure veriorē.per ea que
53 habētur in.d.l.sicut.¶†Infra quantū autē tēpus durat pote
stas arbitrandi tāgit Bar.in.d.l.si quis cū aliter.ꝛ ibi dicit q si
arbitrator sit assumptus super vltima volūtate recurri debet ad
no.in.l.j.de leg.ij.Si aūt super contractu tunc notabiliter tenet
q duret donec appareat eū nolle arbitrari.Facit.l.iij.§.j.ff.de
arbi.dicetur tamen nolle arbitrari secundum eū si infra annum
non arbitretur per.l.fina.§.sed ꝛ si quis.C.de legib.nem licet sit
speciale ibi q recedatur a persona.non tamen est speciale secun
dum eum q infra annum debeat arbitrari.sed contrariū tenui
in.d.l.si quis cum aliter.quia non reperitur iure limitatum tem
pus infra quod habeat arbitrari.ergo poterit etiā post annū.

Nec ob. d. §. sed ⁊ si quis. qꝛ ibi est spāle in casu illo. nā cū lex velit
illo non arbitrante recedi a persona in consequentiā debuit sta-
tui qu posilit recedi. ⁊ cōsequēter infra quātum tēpus diceretur
nolle arbitrari. sed in casu nostro non receditur a persona quan-
do nō arbitratur. l. fi. C. de cōtrahē. emp. ⁊ ille. §. nō habet obsta-
re: ⁊ hanc partē reperio etiā tenuisse Bar. in. d. §. sed ⁊ si quis. vn
de videtur ꝙ nedū post annum. sed etiā post triēniū possit arbi
trari per id qd̄ habetur in autē. si tn̄. C. de tēp. appel. per quā au
ten. etiam in arbitro tenuit Jo. an. ꝙ etiā post triennium possit
ferre laudū. vt ipse no. in addi. Specu. in ti. de arbi. §. differt. ver.
itē vt infra triennium: sed forte posset dici vt tetigi in. d. l. si quis
cū aliter in additionibus. ꝙ potestas arbitri ⁊ arbitratoris du-
ret etiā post triēnium. tn̄ qꝛ arbiter ad instar iudicis habet pro-
cedere si lis est contestata corā eo videtur ꝙ infra trienniū a tē-
pore cōtestate litis debeat ferre sententiam sicut ⁊ iudex. l. pro-
perandū. §. j. de iudi. vnde ex eisdē actis non poterit postea ferre
sed ex nouiter actitandis sicut ⁊ in iudice dicimus. facit ꝙ no. in
l. ij. ff. iudicatum solui. ⁊. s̄. de testi. causam que. el primo. ⁊ sic nō
erit perempta potestas arbitri ex toto. sed potius instātie. sicut
etiam non finiretur iurisditio delegata per lapsum instantie iu-
xta no. in. c. consuluit. de offi. dele. ⁊ hoc modo posset intelligi di
cta auten. si tamen. tamē ista videntur cessare in arbitratore qui
nō habet sequi viam iudicij. ⁊ secūdum predicta videtur intelli-
genda dicta clementina quādiu. de appella. videlicet possit com
promissum durare etiam factum in arbitrum. licet instantia co-
ram eo inchoata finiatur. Sali. tamen in. l. j. C. de arbi. dixit ꝙ si
lis est contestata coram arbitro durat eius potestas infra trien-
nium ⁊ non vltra. ⁊ si non est cōtestata durabit vsqꝫ in quinquē-
nium. per id qd̄ habeť insti. de libel. obla. in arbitratore dicit ꝙ
si facta est contradictio inter partes coram eo infra triennium a
tempore contradictionis alias infra quinquennium. sed de iure
verius puto esse quod dixi superius. de quo dixi in. d. l. si qs cuꝫ
aliter. ⁊ hec sufficiant de tertio. ⁊ qd̄ dixi supra potestatē arbitra
toris durare etiam vltra annum qn̄ assumptus est super cōtra-
ctu vel etiā super lite procedit quando data est potestas arbitrā
di tertio. sed vbi alteri contrahentium esset data. tunc videtur ꝙ
debeat arbitrari infra. lx. dies. per. l. ꝙ si nolit. §. si quid ita. ff. de
edi. edic. qd̄ videtur verū qn̄ arbitrium versatur circa rē vt est in
casu illius. §. vt qꝛ vendo tibi rē pro decem si tibi placuerit ipsa
res. si autem competeret circa aliud extrinsecum tūc videtur qd̄
debeat arbitrari ꝙ̄primū potest per id qd̄ habetur in. l. hec ven-
ditio. ff. de contrahen. emp. ⁊ ibi patet exemplum. puta si vēdo
tibi seruum pro decēꝫ. si rationes mihi reddiderit arbitrio meo
⁊ hoc modo potest reduci ad concordiam hec opi. ⁊ Ang. qui vi
dentur contrariari in. d. l. si quis arbitratu. de quo etiam ibi di-
xi. ⁊ pro his que dixi in precedenti membro videlicet ꝙ in cōtra
ctibus stricti iuris etiam potest peti reductio ad arbitriuꝫ boni
viri. ⁊ de dicto arbitratoris bene facit. l. si libertus. ff. de oper. li-
ber. ⁊ qd̄ no. gl. in. l. fi. C. de contrahen. emp. ⁊ hec de tertio mem
54 bro. ¶ †Circa quartū coram quo debeat peti reductio fuerunt
opiniones. nam quidam dicunt ꝙ coram iudice appellationis.
cum hec reductio videatur sapere appellationis naturam. vt su
perius est tactum. Butri in. §. arbitrorum dicit ꝙ adiri debebit
iudex ordinariꝰ qui esset iudex principalis cause: ⁊ sic in effectu
ordinarius. ex eo quia si agitur via actionis: actor sequitur forū
rei. s̄. de foro competen. cum sit generale. Idem si per iudicis of
ficium quod loco actionis succedit. l. ij. C. vbi ⁊ apud quem vbi
autem petitur per officium iudicis ab eo cui competit via exce
ptionis. ⁊ sic loco exceptionis tunc poterit peti secundum eū co
ram iudice rei. licet nō sit iudex actionis. quia vbi exceptio exa-
minatur principaliter debet examinari coram illo iudice coram
quo deberet examinari si actore agēte exceptio secundum natu-
rā exceptionis deduceť. allegat qd̄ habetur in. l. cū hi. ff. de trās-
act. vbi videť dici ꝙ ille iudex debet arbitrari et autorari super
transactione alimētorum qui esset iudex super ipsis alimētis si
principaliter peterentur. ⁊ sic idē videtur in proposito. cū laudū
habeat instar trāsactionis. ⁊ cū hac opi. videtur transire hic do.
Ant. dicit tn̄ ꝙ si laudū est iuratum poterit adiri iudex ecclesia-
sticus propter iuramentū per hūc tex. ⁊. j. de foro cōp. cū. C. lai-
cus. lib. vj. Idem si latū est in materia spectante ad ecclesiam. vt
in matrimonio. vt etiam hic probatur. Idē si cōtra pietatem. vt
etiam hic patet. Idē si euidens peccatū nutriat. vt. s̄. de iudicijs
nouit. alias pecdat theorica Bar. que pōt seruari scd̄m eū etiaꝫ
in ecclesiasticis personis ad discernendū an iudex ecclesiasticus
rei an vero iudex ecclesiasticus actoris debeat adiri. sed aduerte
quia opi. Bar. latis vr̄ procedere si agatur via actionis vel etiā
per officiū iudicis succedens loco actionis per iura superius al-
leg. Nec ob. ꝙ est species appellationis. qꝛ reuera non est appel-
latio. cum illa debeat fieri de minori iudice ad maiorem. l. j. ff. de
appel. sed arbitrator nō est iudex. nec iudicialiter procedit. ideo
ab eius laudo nō pōt haberi recursus ad iudicē appellationis.
vbi autē imploratur officiū loco exceptionis videť dubiū Bar.
qꝛ si intētetur ad rescindēdū prout fit qn̄ ad finē vt reducať lau-
dū arbitratoris implorať dictū officiū. videť ꝙ debeat adiri iu-
dex illius qui prouocať ad iudiciū. d. l. ij. C. vbi ⁊ apud quē. ⁊ sic
non videtur ꝙ debeat adire ille qui esset iudex rei si causa fuisset
principaliter mota. ⁊ istud etiā videť tenere do. Pe. in sua dispu
tatiōe que incipit cū. C. laicus. Nec obst. d. l. cū hi. qꝛ ibi nō agiť
ad rescindēdū. sed ad autorādū transactioni. Nec ob. etiā. l. fi. C.
de vsur. pu. qꝛ secundum vnā lecturam nihil facit. secundū aliam
etiam non obstat quia nō declaratur ibi corā quo iudice debeat
peti examinatio testium. Preterea ibi non agitur de rescissione
actus sed de examinatione testiū, ne probatio pereat. ⁊ sic casus
est diuersus. quid autē si florentinus cōpromittit cū bononiensi
in ciuitate mutinensi in seiū parmēsem de re sita mediolani quis
erit iudex in causa reductionis: Disputauit Fede. in suo cōsilio
cclxxxv. vbi in effectu concludit ꝙ addiri debet iudex illius par
tis ꝯtra quā petitur reductio per ea que habētur in. d. l. ij. C. vbi
55 ⁊ apud quē. ⁊ hec sufficiāt de quarto. ¶ †Circa quintū quando
dicatur laudū iniquum. gl. in. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbit.
dicit ꝙ arbitrator pōt dare de iure vnius partis alteri qd̄ intel-
ligit ibi Bar. si modice ledat. Secus si non modice. Unde restat
dubiū qd̄ dicatur nō modice ledere. gl. in. l. fi. C. de cōtrahē. em-
ptio. videtur velle ꝙ dicať nō modica lesio qd̄ est vltra dimidiā
per id quod habeť in. l. ij. C. de rescin. vēdi. ⁊ facit qd̄ habetur. j.
de emptio. ⁊ vendi. cū dilecti. ⁊ in. c. pe. Bar. in. §. arbitrorū. dicit
ꝙ si aditur arbiter super ꝯctu videtur ꝙ lesio in sexta parte di-
catur nō modica per. l. vnde si nerue. ⁊ in. l. in proposita. ff. pro so
cio. vbi dicitur ꝙ si cōpromissum est per partes in arbitratoreꝫ.
vt declaret partes societatis ꝙ si declarat ad vnū spectare duas
tertias: ⁊ ad aliū aliā tertiam ꝙ tunc inique dicitur arbitratus ⁊
sic secundū eum. si bene pōderetur ille tex. vult ꝙ vbi est lesio in
sexta dicatur lesio enormis. nā quelibet res ex diuisiōe legali di
uidi pōt in duodecim vncias. insti. de here. insti. §. hereditas. vn
de cum in dubio partes societatis debeāt esse equales. quelibet
deberet habere dimidiā de lucro. ⁊ ideo si arbitrator declarat ꝙ
vna pars habeat duas tertias, videtur declarare diuidendo reꝫ
in duodecim vncias. seu partes ꝙ ex duodecim partibꝰ habeat
octo. nam ille octo sunt due partes ex tribus de duodecim. quia
ter quatuor cōstituunt duodecim. ⁊ sic alter qui habet vnā tertiā
solum habebit quatuor vncias. ⁊ per consequens non habet di-
midiam de duodecim. sed deficiūt sibi due vncie. que sunt sex to
tius. ⁊ isto modo inducit ⁊ intelligit illā. l. do. An. hic dicit ꝙ vi-
detur sibi ꝙ. d. ll. probāt de dimidia qꝛ dicit illū deceptum cui as
signatur tertia tm̄ ⁊ nō dimidia. Mihi videtur ꝙ ille text. aliud
velit. videlicet ꝙ vbi est lesio in tertia eius qd̄ de iure deberetur
ꝙ tunc dicatur enormis lesio facta per arbitratorem. nam de iu
re in dubio debebat pars habere dimidiam lucri. ⁊ sic ex duode
cim vncijs sex. si ergo dantur sibi tm̄ quatuor deficiūt due vncie.
que sunt tertia eius. qd̄ deberet habere. qꝛ sunt tertia dimidie. ⁊
iste videtur intellectus illarū legū. ⁊ vr̄ ꝙ nō sufficiat deceptio
in sexta parte vt dicit Bar. nec etiā requiratur ꝙ sit in dimidia.
vt dixit domi. Anto. imo sufficit ꝙ sit in tertia eius qd̄ de iure
debuisset fieri. Et aduerte qꝛ per pdicta pōt inferri ad id qd̄ tan
git Bar. in. d. §. arbitrorū. videlicet an qn̄ cōtractus emptionis
fit per procuratorē habeat locū remediū aliquod etiam si dece-
ptio sit infra dimidiam iusti pretij. nā videretur ꝙ non per. l. ij.
C. de rescin. vendi. ¶ In contrariū facit. qꝛ illa lex videtur loqui
qn̄ quis per se cōtrahit. vnde secus videtur qn̄ per aliū. nā vide
tur tunc sufficere deceptio in sexta parte secūdū eū vel in tertia
sm̄ ea que dixi: ⁊ hoc tenet multum notabiliter. licet sub dubio
forte in. d. §. arbitrorū. ⁊ cū eius dicto pertrāsit hic do. Ant. ⁊ est
vna singularis ⁊ valde notabilis limitatio ad. d. l. ij. sed nō credo
eā de iure procedere. nec credo ꝙ seruaretur in practica. qꝛ paria
sunt aliquid per se agere. vel per aliū. j. de regu. iu. qui per aliuꝫ.
lib. vj. ⁊. l. ita aūt. §. gessisse. ff. de admi. tuto. sed ille qui facit per
procuratorē videtur per aliū facere. l. j. §. deiecisse. de vi et vi ar.
⁊ probatur etiā ex his que habētur in iuribus prealle. Ideo non
debet habere remediū nisi eo modo quo ipse cōtraxisset ⁊ impu
tet sibi qui minus diligentem elegit. l. cuꝫ mandato. ff. de mino.
Fateor tamen ꝙ si habuit speciale mandatum ad vendendū pro
tanto pretio: vel ad emendum pro tanto pretio ꝙ tunc est ma-
gis clarum ꝙ dictum eius non procedit. ¶ Idem tn̄ dico si ha-
buerit mandatum de vēdendo simpliciter vel pro pretio de quo
sibi videbitur per rationes preallegatas. hoc tamen casu si mi-
nus diligenter se habuisset posset conueniri actione mandati. l.
a procuratore. C. mādati. Nec obstat predictis qd̄ habeť in. d. l.
vnde si nerue. qꝛ ibi arbitrator nō erat procurator alicuius par-
tium nec nomine alicuius partis faciebat. ⁊ ideo tunc nō habet
locum. l. ij. C. de rescin. vendi. que habet locum quādo quis ledi-
tur per

tur per se gestum: vel per alium suo nomine. et hec procedunt qñ
simpliciter fuit promissum stare sententie arbitri. etiã si interue
niat pena vel iuramentũ qr tacite subintelligitur nisi inique fue
rit arbitratus. vt patet hic et in. l. si libertus. de operis liber. et. §.
eodem. veniẽs. vbi aũt esset expresse dictum ꝙ arbiter posset da
re de iure vnius partis alteri in totũ vel in partẽ vel renuntiatũ
esset reductioni ad arbitriũ boni viri. et etiã si contingat eũ enor
miter ledere partẽ. tunc an poterit peti reductio si dicat inique
pronũtiasse. Host. dicebat ꝙ tũc stari debet dicto arbitri: et pre
sertim si erat iuramentũ interpositum super predictis. nisi man
datum arbitri esset cõtra deum. qr tũc nõ esset parendũ. §. de tẽ
po. ordi. ad aures. cũ ibi notatis. alꝫ aũt si nõ pareatur vbi nõ sit
cõtra deũ erit periturus si iurauit et pena cõmittat. §. eo. si vero.
sed Ho. dicit tñ ꝙ forte iudex ex officio poterit occurrere iniq
tati consideratis causis tẽporibus et qualitatibus personarum.
alle. no. de transac. c. fi. et de arbi. c. ij. Sed an istud dictum sit ve
rũ. licet instet hic do. An. tñ melius cadit sub septimo mẽbro: in
quo tractatur an potestas reducendi ad arbitriũ boni viri tolla
tur per pactũ vel iuramẽtũ. de quo ibi dicetur. Et predicta pro
cedunt qñ arbitrator fuit assumptus super lite. tunc dicit Bar.
in. §. arbitrorũ. ꝙ tũc debebit iudex aditus super reductiõe põ
derare qualitatẽ personarum. et quantitatẽ debiti. et dubium li
tis euentum. et istis inspectis si videat lesionẽ in sexta parte eius
ꝙ fuisset estimata dicta actio de qua fuit compromissum tũc ar
bitrabitur deceptionẽ enormẽ. alle. no. in. l. lucius. §. fi. ad Tre
bel. nec sufficit probare scdm eũ, quãdo super lite assumitur ar
bitrator ꝙ arbitratus sit contra iustitiam in toto vel in parte, qr
nõ assumitur vt sm iustitiã iudicet. sed vt quodammodo trãs
actioni immineat. et sic vt cõsideret quãtũ in dubio litis euẽtum
sit equũ dari, vel detrahi, sed aduerte qr qd dixit Bart. de sexta
nõ videtur procedere. sed potius debemus dicere de tertia eius
qd debet lz illa posset appellari sexta totius rei. et hoc mõ pos
set saluari Bar. nõ autẽ simpliciter loquẽdo de sexta parte ꝙ le
sio illa sufficiat. sed melior est locutio et opinio qd lesio in tertia
eius ꝙ debetur inducit enormem lesionẽ quo ad laudũ per. d. l.
vnde si nerue. licet quo ad casum. l. ij. C. de rescin. ven. requirat le
sio vltra dimidiã. sed loquitur in alio casu vt patet ex his que di
xi superius. Itẽ inquantum dicit Bar. ꝙ qñ assumitur arbitra
tor super lite nõ sufficiat probare deceptionez respectu iustitie.
sed respectu dubij euẽtus an procedat dicã in sequenti membro
qr multũ difficile esset testes reperire qui scirent deponere vt vi
detur requirere Bar. et de intellectu. l. ij. de rescin. vẽ. et de cõtra
ctu gesto per pcuratorẽ etiã dixi in. l. si qs arbitratu. de ver. ob.
in additionibus seu in. l. si quis cũ aliter. sed plus placet qd dixi
superius. ¶ Itẽ aduerte qr dicit hic do. Ant. ꝙ laudũ etiã dici
tur iniquũ qñ aliquid precipitur cõtra deũ vel cõtra pietatẽ na
turalẽ, vt hic patet vel etiã qñ precipitur ad preiudiciũ tertij. §.
eo. veniẽs. vel qñ precipitur aliquid in quo facillima est cõtraue
tio vt si mandat sub pena vt nullũ verbũ dicat contumeliosum.
nã de facili potest accidere ꝙ nihilominus dicetur et nõ debet lu
bricũ lingue trahi ad penam. l. famosi. ff. ad. l. iuli. maie. ¶ Idez
si mandatũ sit cõtra iura sicut erat hic mãdatum de hereditate.
ꝙ est cõtra iura. vt patet ex gl. et idem in mãdato ne vxori adhe
reatur qr est ꝯ iura vt patet ex diffinitiõe matrimonij. de qua. §.
de presum. illud. et in. l. j. ff. de ritu nup. alias aũt concludit quod
laudũ dicitur iniquz, quãdo nõ modice ledit et hoc bene proba
tur in tex. l. si libertus. ff. de oper. lib. Secus si modice. argumen.
illius tex. a sensu cõtrario. et bene facit qd habet in. l. scio. ff. de re
sti. in inte. et qd no. gl. in. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbitris. qñ
autẽ dicatur non modica dictũ est. §. qr aliqui dicũt ꝙ quãdo est
vltra dimidiam. Alij quãdo in sexta. et dixi etiã ꝙ in tertia eius
qd debetur videtur lesio non modica. glo. tamen valde no. in. §.
pretium. instit. de contrahen. emp. dicit ꝙ iudex ex officio habe
bit estimare quando dicatur inique arbitratus. et quod poterit
arbitrari etiam si lesio sit infra dimidiam qr nõ sic licet arbitra
tori ledere partes. sicut ipsius partibus est licitum. argu. l. etiaz.
§. j. et. l. si cõstante. §. si maritus. ff. solu. ma. et ideo minor deceptio
sufficit quando arbiter ledit quã quando pars ex suo contractu
leditur. et ideo licet quando pars ex suo cõtractu leditur. requi
ratur deceptio vltra dimidiã. vt. l. ij. de rescin. ven. non tamen re
quiritur deceptio vltra dimidiam, quando arbitrator ledit. ideo
poterit iudex arbitrari inique laudũ. etiam si lesio sit infra dimi
diã. dummodo non sit modica per ea que habentur in. d. l. scio. et
que superius sunt dicta. et sic videtur velle gl. ꝙ sit in arbitrio iu
dicis qñ dicatur arbitrator inique laudasse. et pro hoc facit: quia
hoc nõ videtur bene in iure clare determinatũ. sed simpliciter re
peritur ꝙ si in modico ledat potest peti reductio: et ꝙ tũc cẽsetur
iniquũ. vt. d. l. si libertus. ergo videtur remanere in arbitrio iudi
cis per no. in. c. de causis. de offi. deleg. et per id qd habetur in. l. j.
in fi. ff. de iur. delib. et hãc opinionẽ etiam tenet Sali. in. l. fi. C. de
contrahẽ. emp. licet non alleget illã gl. in. §. pretiũ. et per hoc vi
detur qd iudex posset arbitrari nedum de dimidia vel tertia sed
etiã poterit arbitrari de quarta: quinta vel sexta: vel etiaz sexta
tantũ, qr vt dixi est in eius arbitrio dũmodo nõ sit valde modi
ca lesio per ea que habẽtur in. d. l. si libertus. nec obstat. d. l. vnde
si nerue. qr licet ibi dicatur ꝙ lesio in tertia sit enormis, non ne
gat quin lesio in quarta parte possit dici enormis, nã sufficere vi
detur qd nõ sit modica lesio. vt ptz in. d. l. si libertus. et ideo nõ vi
detur sumendũ argumẽtũ a cõtrario sensu, qr resultaret ꝯtra. d.
l. si libertus. per id qd habetur in. l. ij. C. de cõdi. inser. et in. c. vno.
de eta. et quali. in. vj. et hãc opinionẽ puto de iure verã, et hec suffi
56 ciant de quinto dubio. ¶ † Circa sextũ qualiter iniquitas lau
di detegetur. An vcz poterit detegi ex nouis pbationibus fien
dis coraz iudice adito super reductione. an vero debebit detegi
ex antiquis pbationibus videtur qd sufficiat ex nouis. sicut in
causa ap. §. de testi. fraternitatis. et. C. de tẽpo. app. per hãc. iun
cta. l. nõ distinguemus. §. cum quidã. ff. de arbi. Conclude ꝙ vbi
arguitur dolus arbitratoris dz detegi ex antiquis actis. alꝫ nõ
cõcluderetur dolus qui nõ cadit in ignorãtem. l. j. ff. de dolo. qd
intellige nisi facto ipsius arbitratoris euenisset quominus pba
tiones facte fuissent. arg. l. si dictũ. §. j. ff. de euic. et. §. de testi. con
stitutus. el. ij. et no. Feder. suo cõsi. cclxxxv. et Bar. in. d. §. arbitro
rum. alꝫ ex nouis pbationibus non poterit detegi, qd intellige
sm Bar. de omnino nouis. naz secus si nõ essent omnino noue:
vt quia volet pbare per testes qd corã arbitratore aliqd fuisset
pbatum. de quo non habetur scriptura cum arbitrator non ha
beat necesse facere scripturã si non vult: nec teneatur seruare or
dinẽ iudi. vt hic dicit Inno. et superius est dictũ, et ideo acta co
ram arbitratore poterunt pbari per testes. facit qd habetur in
l. quoties. §. qui dolo. ff. de pba. et. l. curent. ff. de test. ¶ Si autẽ
non arguatur dolus arbitratoris. tunc poterit iniquitas detegi
ex nouis pbationibus. arg. d. l. per hãc. et. d. c. fraternitatis. et. §.
de fide instru. cum Joannes, et hoc etiã tenet Feder. in prealleg.
cõsi. cclxxxv. vbi etiã dicit qd poterunt etiã pduci iura antiqua
que prius fuerãt occulta, et super ignorãtia vel impedimẽto sta
bitur iuramẽto pducentis de exceptio. in. c. pastoralis. et de elec.
vt circa. lib. vj. ¶ Idẽ si sciebat de ipsis probationibus, sed non
habebat illas in promptu et ob hoc nõ potuit pducere corã ar
bitratore. Idẽ sm eum poterat pducere, sed omisit ex negligen
tia vel simplicitate. secus si dolose omisit per id qd habetur. §.
de re iudi. inter monasteriũ. et. §. de excep. exceptionẽ. per locuz a
speciali. et sic etiã transit do. Anto. Subdit tñ Feder. hoc verum
nisi forte fuisset prelatus omittẽs quia eius dolus vel delictum
non preiudicaret ecclesie. de reg. iur. delictũ. lib. vj. sed aduerte
qr etiaz si sit alius qui dolose omiserit. videtur qd possit postea
pducere, sed forte tenebitur in expẽsis aduersario qui si sciuisset
non litigasset per ea que habẽtur in. d. c. exceptionẽ. nec reperit
cõtrariũ iure cautũ, imo potius permissum per ea que habẽtur
in. d. l. per hãc. et. d. c. fraternitatis. nec obst. c. inter monasteriuz.
quia ibi loquitur quãdo sẽtẽtia transiuit in rem iudicatam, sed
hic a dicto arbitratoris est reclamatũ, et ideo põt in causa recla
mationis non pbatum probari sicut in causa appel. nec obstat
prealleg. c. exceptionẽ. imo potius facit pro: si bene cõsideretur.
57 ¶ † Quis aũt habeat pbare, an petẽs reductionẽ habet pbare
iniquitate, an vero dicens equum laudũ habet illud iustificare.
dic qd petens reduci habet pbare iniquitatem, sicut allegans le
sionẽ in cõtractu habet illã pbare. facit. l. nã et postea. §. si minor.
ff. de iureiu. et. C. de resti. in integ. l. fi. et qr in dubio psumitur solẽ
nitas intrinseca. l. sciendũ. ff. de ver. obli. et notat Inn. §. de eo qui
fur. ordi. susce. c. iij. et per Dy. in regula scienti. de reg. iur. in. vj. et
in suo consilio qd incipit Ptholomeus. et no. Joan. an. in addi.
Spe. in titu. de arbi. §. fi. super ver. Item quid sit cõpromissum
et hoc etiã tenet hic do. Ant. nõ simpliciter ex eo. qr presumatur
pro dicto arbitratoris, quia ex quo pendet reductio parum aut
nihil presumit. sicut nec pro sententia, quãdo pendet appellatio
vt legitur et nota. in. l. herẽnius. §. caia. ff. de euic. vbi bonus tex.
et bona gloss. et facit qd not. §. de renũtia. in presentia. sed ex eo
presertim incumbit probatio petendi laudũ rescindi. qr hec est
intẽtio ipsius agentis. et ideo debet illã probare. l. ij. ff. de proba.
et facit qd no. gl. in clemẽtina vlti. de rescri. et qd no. Inn. §. de ac
cu. super his. et qd nota. etiam. §. de proba. quoniam contra fal
sam. et per pdicta infert domi. Anto. ꝙ si lato laudo in quo reus
est absolutus in totum, vel in magnam quantitatem si actor pe
tens reductionez probet de debito clare per instrumẽta, vel per
testes eo ipso cõcludetur lesio. nisi aliter circunstantie appareãt
nec presumitur adeo pro iustitia laudi. vt apparente dicta pro
batione obtineat petens retractationem. licet possibile sit arbi
tratorem habuisse probationes super exceptionibus. quia non
presumitur qd habuit ex quo nõ apparet. nec presumitur p lau
do, ex qo est reclamatũ, et pẽdet reductio, et qr arbitramẽtũ cẽsetur

actus extraiudicialis qui non transit in rem iudicatam vt nota. per Innocen. in. c. j. §. de his, que fiunt a maio. parte capi. ꝛ simili ter si condẽnasset arbitrator. si postea in causa reductionis pro betur exceptio apparebit de lesione ꝛ nota bene hoc dictum. qꝛ videtur velle do. Anto. ꝙ etiam qñ arbitrator assumitur super lite in ponderanda lesione haberi debeat respectus adveritatẽ rei ꝛ iustitie. sed Barto. in dicto. §. arbitrorum. tenuit contrariũ quia quando assumitur super lite nõ debet haberi respectus ad rei veritatem vel iustitiam. sed ad estimationem dubij euentus litis sicut in transac. iuxta ea que not. in. l. lucius. §. fina. ff. ad tre bel. ꝛ in. l. per diuersas. C. mandati. vnde scd̃m eũ ad concluden dum lesionem laudi non sufficiet probari ꝙ arbitrator nõ iudi cauit ƀm iustitiam. ꝛ sic non sufficiet probare ꝙ condẽnauit vbi debebat absoluere: vel ꝙ condẽnauit in plus ꝙ̃ deberet: vel qd̃ absoluit vbi debebat condẽnare in totum: vel in partem qꝛ ƀm eum nõ assumitur arbitrator tunc quando assumitur super lite. vt simpliciter ƀm iustitiã iudicet: sed vt transactioni immineat inter partes ƀm eũ presupposita opinione sua ꝙ lesio in. vj. par te ad minus requiratur. ꝛ non sufficiat ꝙ arbitrator ƀm iustitiã leserit in sexta parte sed erit expediẽs ꝙ leserit ĩ sexta parte esti mationis dubij euentus litis. ꝛ ideo debebit ƀm eũ articulari ꝛ probari ꝙ ponderatis qualitatibus personarũ ꝛ quãtitate de biti petiti ꝛ dubio litis euentu equũ fuisset arbitratorem in tan tum condemnare ꝛ non in plus: et quod multo maiore quanti tate cõdemnauit: adeo ꝙ lesit partem in sexta parte vel maiori. ꝛ vt supra dixi mouetur quia arbitramentum censetur quedaꝫ transactio: ꝛ ita ideo ƀm eũ sicut quãdo quis pretendit, se dece ptũ in trãsactione vltra dimidiã iusti pretij haberi debet respe ctus non ad veram estimationem rei: sed ad estimationeꝫ dubij euentus litis ƀm ea que nota. per glo. ꝛ Bart. in. l. lucius. §. fi. ff. ad trebel. ita eodẽ modo haberi debet consideratio ad dubium litis euentũ. Sed aduerte quia vt supra tetigi. do. Anto. hic cir ca istud sextum mẽbrũ, videtur tenere oppositũ. videlicet ꝙ etiã quãdo arbitrator assumitur super lite ad ostendendũ de lesione haberi possit respectus ad id qd̃ de iure ꝛ ƀm iustitiam fieri de bebat. ꝛ sic sufficiet apparere ꝙ enormiter leserit habito respe ctu ad id qd̃ de iure ꝛ ƀm iustitiã pronuntiari debebat. licet ipse do. Anto. circa quintum articulũ siue mẽbrum videatur trãsire cum Bar. ꝛ cum opi. quam hic vult do. Anto. contra Bart. etiã trãsit Bal. ꝛ Sali. in. l. ij. C. de rescin. ven. ꝛ ibi etiã tenetur ꝙ in vero contractu transactionis non habeat locum remedium. d. l. ij. C. de rescin. ven. ꝛ intelligitur glo. in dicta. l. lucius. §. fin. et sic etiam ibi intellexit Cy. ꝛ illaꝫ opinio. etiam cõmuniter sequun tur antiqui docto. ꝛ sequũtur etiam canoniste ꝛ Specu. vt plene dixi in dicta. l. lucius. §. fi. ꝛ per Jo. an. in. c. penu. ꝛ fi. de emptio. ꝛ ven. allegabat pro hoc qꝛ transactio ꝛ sententia equiparãtur vt in. c. j. de lit. contest. in. vj. ꝛ facit qd̃ habetur in. l. post rẽ. ff. de re iudi. ꝛ ideo sicut contra sententiã que transiuit in rem indica tam nõ est dare remedium ratione lesionis in maiore. ita nec cõ tra trãsactionem. facit qd̃ habetur in. l. sub pretextu. C. de re iu di. ¶ Jtem quia in actu liberatorio non videtur locum habere remediũ dicta. l. ij. alleg. l. sub pretextu specierum. C. de transac. ꝛ re vera hec est cõmunis opinio ꝙ in transactione non habeat locum remedium. ꝛ sic cõmuniter intelligitur glo. dicte. l. lucius. §. fin. ꝛ scd̃m istum intellectum, ꝛ istam opi. non esset bona argu mentatio de trãsactione ad laudum: quia in trãsactione nõ pos set peti rescissio ratione enormis lesionis etiã per dictã. l. lucius. §. fi. qd̃ secus est in laudo. vt. d. l. libertus. de ope. lib. ꝛ dicta. l. vn de si nerue pro so. ꝛ hic cum concor. Bart. tamen aliter intelligit illam glo. vt supra dixi. ꝛ etiam Jacob. de raue. vt refert ibi Cy. in additio. in. d. l. lucius. §. fi. ꝛ Ange. videtur ibi illam sequi. et verba glo. etiã forte possent trahi si ponderentur ad intellectuꝫ Bar. ꝛ etiã forte de iure posset sustineri. nec obstat ratio Bald. quia nõ est eadẽ ratio per omnia in sententia ꝛ transactione: qꝛ contra sententiã habebatur remedium appellandi. vnde impu tet sibi pars que nõ appellat per. l. ab eo. C. quomodo ꝛ quãdo. ꝛ. j. de re iudi. qd̃ ad consultationem: sed cõtra trãsactionem nul lum habet remediũ nisi habeat predictum cõtra enormem lesio nem. Jtem nõ ob. ꝙ in actu liberatorio nõ habeat locum dicta l. ij. de rei ven. ꝛ per. l. sub pretextu specierum. alleg. quia illa lex debet intelligi ꝛ limitari ƀm nota. in. d. l. lucius. §. fin. ¶ Fateor tamen ꝙ difficile erit reperire testes qui sciãt deponere ƀm opi. Bar. quia oportebit ꝙ sint valde periti. ꝛ ideo puto ꝙ si tales re periãtur procedat opi. Bar. qꝛ tunc indubitãter dicetur enormi ter lesisse arbitrator si enormiter lesit respectu estimatiõis dubij euẽtus. tamẽ si forte tales nõ reperiãtur satis etiã puto ꝙ pro cedat opinio. quã videtur hic sequi. do. Anto. ꝛ Bal. ꝛ Sali. in dicta. l. videlicet ꝙ sufficiat probare enormẽ esse lesionem ꝛ arbi tratorẽ enormiter lesisse. ꝛ habito respectu ad id qd̃ de iure ꝛ ƀm iustitiã debuisset pronũtiare. nã licet opi. Bart. esset vera in ve ra transactione. nõ tamen sequitur ꝙ idẽ sit dicendũ in ista pro pria transactione: quia vt superius fuit dictũ circa princip. licet arbitramentum lato sumpto vocabulo censeatur quedam trã sactio. non tamen per omnia censetur vera trãsactio. al's nõ pos set absoluere in toto per id quod habetur in. l. transactio. C. de transactio. ꝛ quia etiam in vera transactione requiritur lesio vl tra dimidiã. vt etiã vult Bar. ꝛ tamẽ hic scd̃m eũ sufficit lesio in vj. ꝛ sic nõ per omnia equiparatur vere transactioni. ꝛ ideo satis equa videtur opin. do. Anto. ꝛ Bal. ꝛ Sali. ꝙ sufficiat probare de lesione. etiam habito respectu ad id quod de iure ꝛ ƀm iusti tiam fieri debuisset ꝛ potissime: quia non de facili reperiẽtur te stes qui super estimatione dubij euentus litis scirẽt deponere. iura autẽ debemus adaptare ad ea que frequẽter, ꝛ non raro ac cidere possunt. l. naꝫ ad ea. ff. de leg. ꝛ hec vbi arbitrator assumi tur super lite: vbi aũt assumitur cõtractu Bar. ꝛ alij sunt in con cordia ꝙ haberi debet respect⁹ ad verã estimationẽ eius de quo

58 queritur. ¶ † An autẽ arbitrator poterit esse testis in causa re ductionis: conclude ꝙ in his que concernũt iustitiam laudi non poterit esse testis: quia esset suspectus. facit quod no. ij. q. vj. sta tuendum. ꝛ. C. de arbi. l. ne in arbitris. ꝛ quod not. in Specul. de teste. §. oppo. versic. sed pone ꝙ administrator. ꝛ qd̃ ibi nota. per Jo. and. in addi. ¶ An autem contra iustitiã laudi possit testi ficari. habetur in. c. ij. ꝛ ibi; per Innoc. de arb. Si autẽ velit testi ficari de actis coram eo factis: tunc communiter tenetur ꝙ si est vnus solus ei nõ creditur. secus si sunt duo per id quod no. s. de testi. cuꝫ a nobis. sed Bar. in auf. nisi breuiores. C. de sen. tenet ꝙ quãdo data est potestas vt possit de iure ꝛ de facto procede re, tunc etiã vni soli arbitro erit credendum cum nõ teneatur tũc facere cõfici scripturã de gestis. ꝛ ideo videtur eius dicto credẽ dum. sed hoc non placet hic do. Anto. facit licet nõ alleget quia regula est ꝙ dicto vnius solius nõ debet credi. l. iurisiurandi. C. de testi. canonizata. iij. q. iij. ꝛ si dicas qualiter tũc poterũt pro bari gesta coram eo. dic per testes qui interfuerũt. vt ipse etiam idem Bar. dicit in. §. arbitrorũ. ꝛ forte in dicto. §. arbitrorũ. vo luit sentire ꝙ non stetur dicto arbitri seu arbitratoris: cum di cat probationem fiendã per testes. ꝛ hec opinio videtur verior. ¶ Jtem aduerte quia inquãtum Bart. dixit ꝙ. l. ij. C. de rescin. ven. nõ habet locum quãdo quis contrahit per alium: quia tũc non requiritur lesio vltra dimidiam. sed sufficit lesio in. vj. vt te tigi in precedẽti membro videtur casus contra eum in. l. si volun tate. C. de rescin. ven. nisi dicas ꝙ ibi loquitur quando pater ven dit per filium. ꝛ pater ꝛ filius eadeꝫ persona censentur. l. fi. C. de impube. ꝛ alijs substi. nõ autẽ loquitur quãdo extraneus de al terius voluntate vẽdit. tamen hec respõsio nõ videtur bona: qꝛ non ponderatur ibi ratio predicta: sed simpliciter ꝙ de volũta te ipsius partis facta fuit venditio. ꝛ vt superius dixi non credo

59 opi. Bar. verã de iure. ꝛ hec sufficiãt de. vj. ¶ † Circa septimuꝫ potestas reducendi ad arbitriũ boni viri tolli possit per pactum vel iuramẽtum. fuerunt opi. Guido. de suza. in. l. si qui ex consen su. C. de epis. audi. tenet ꝙ tolli potest per pactũ sed nõ per sim plicem renũtiationem: quia iuri de futuro nõ potest renuntiari simplici renũtiationi: sed per pactum. vt no. in. l. j. C. de pac. j. de deci. ex multiplici. Butri. in. l. si vnus. §. illud. ff. de pactis. dixit quosdã tenere ꝙ si deceptio est re ipsa tolli potest per pactũ. se cus si ex proposito: quia dolus futurus nõ potest per pactũ re mitti. vt dicto. §. illud refert etiã alios dicere ꝙ si fiat pactum de nõ reducendo seu repetendo reductionẽ ad arbitrium boni viri ꝙ tunc nõ teneat ne detur materia delinquẽdi. ꝛ quia dolus fu turus nõ potest expresse remitti. secus si fiat pactũ ꝙ nõ implo rabitur officiũ iudicis super reductione. nec intẽtabitur aliqua actio quia tunc velate videtur remitti dolus. ideo tunc tenet pa ctũ per dictũ. §. illud. sed sibi non placet hec opinio: qꝛ ibi actio depositi cõpetebat principaliter ad rẽ ꝛ accessorie haberi debe bat ratio doli. ideo ibi tenet pactũ ne agatur actio. depositi. sed hic officiuꝫ iudicis competit principaliter propter lesionẽ dolo arbitri factã: vel eius culpam. et ideo principaliter videtur fieri super dolo ideo non tenet. ꝛ hanc dicit esse cõmunem opi. ꝛ illaꝫ vr̃ ibi sequi. ꝛ in. §. arbitrorũ. licet in. l. pe. C. de arbi. videat sequi opi. distinguẽte inter deceptionẽ re ipsa ꝛ deceptionẽ ex ꝓposi to. Guiliel. de cu. in. d. §. illud. tꝫ ꝙ nõ valet renũtiatio per pactũ quia videtur dare occasionem delinquendi cõtra. l. cõuenire. ff. de pac. do. nec obstat ꝙ potest renũtiari appellationi. l. fin. §. pe nulti. C. de tempo. appella. quia iudex qui magis presumitur pe ritus ꝙ̃ arbitrator. ꝛ ideo plus pro eo presumit ꝛ presertim etiã quia iurat tunc. vt in auf. iusiuran. qd̃ prestatur ab his. col. iij. qd̃ non facit arbitrator. ꝛ quia iudex datur a superiore sed arbitra tor a partibus assumitur. ꝛ sic non est bona equiparatio. Cy. tan git in. d. l. penulti. de arbi. ꝛ videtur finaliter inclinare opi. Cyn. quã ponit super regu. scienti. de regu. iur. in. vj. vbi plene de hoc tangit Dy. ꝛ ibi concludit tale pactum vel renũtiationem non tenere:

tenere: monetur quia in renuntiatione intelligitur tacite inesse conditio si cesset dolus ex proposito vel re ipsa: quia nō cēsetur excepta legalis dispositio. vt patet in simili. ff. loca. l. quero. §. inter locatorez. nā si promitto nō expellere te de fundo sub pena, tacite subintelligitur ex legis dispositione si solueris pensionē: quia sic est de iure. ¶ Itē si promitto te nō exheredare intelligit nisi iusta causa subsit. l. quidā cum filium. ff. de verbo obligatio. Et ideo ƀm eum nō preiudicabit dicta renuntiatio vel pactum: si lesio est magna ꝛ verisimiliter incogitata: siue sit ex proposito arbitri siue re ipsa. secus si esset modica lesio: quia tūc nō offenditur aliqua conditionum subintellectarū. facit. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbit. ꝛ quod habetur in. l. scio. ff. de restit. in integ. ꝛ idē videtur sequi Fede. de se. suo consi. cxxv. ꝛ cxlij. videtur tamen dicere hoc verum quādo simplex pactum interuenit: sed si fuit pactum iuramento firmatum: tunc videtur ꝙ stādum sit iuramento ꝛ pacto. mouetur quia arbitramentū cēsetur quedam transactio. vt superius est dictū. ꝛ no. in. §. si nō cōtigerit. in auth. 60 diffe. iu. colla. viij. ¶ † A transactione autem iurata nō est licitum recedere. s. eo. si vero. ꝛ. j. eo. cum contingat. ꝛ quia in dubio non presumitur arbitrū dolum cōmittere: cum nō speret aliqđ lucrum vel cōmodum. ꝛ per hoc nō obstat scdm euz. l. si vnus. §. illud. ff. de pac. quia ibi aliquod cōmodum pertinebat ad partē. ¶ Item quia iuramentū per qđ alterius iniquitas remittitur, est seruandū. s. eo. debitores. ex quo in obseruatione nō peccat: quia non debet alterius perfidiam inducere ad suam fidem fallendam. xxij. q. iiij. innocens. ꝛ pondera bene hanc rationem qꝛ videtur velle ꝙ etiam si interueniat dolus arbitri ꝙ ex quo iuramētum interuenit nō possit peti reductio: quia nō peccabit obseruans iuramētum: nec debebit perfidiam arbitri inducere ad suā fidem fallendā. Jaco. butri. in. l. penul. C. de arbi. tenet ꝙ sicut renūtiari potest remedio. l. ij. C. de rescin. vē. licet enormiter ledaꝛ re ipsa. vt ibi etiā tenet Odofre. Ita etiā poterit hic renūtiari quādo lesio est re ipsa: nec intelligetur cōditio si nō enormiter ledatur. ex quo nō exprimitur. ꝛ pro hoc etiā alleg. qꝛ stipulatio pretoria ex cōuētione potest alterari. l. in cōuētionalibus. ff. de verbo. oblig. ergo eodē modo poterit alterari per pactum regularis natura arbitramenti. vt sic reducatur ad arbitriū boni viri: siue sit equum siue iniquuz dūmodo cesset dolus ex proposito: vt sic tūc sapiat naturā arbitrij, cui statur etiā si sit iniquū vt in. l. diē. §. stari. ff. de arbi. sed vbi esset dolus ex proposito posset peti reductio: quia ille nō potest remitti per pactuz. dicta. l. si vnus. §. illud. Specu. tetigit de materia in titu. de arbi. §. fi. ver. itē quid si cōpromissum. ꝛ ibi videtur inclinari in opi. Sy. Joā. an. in addi. ibi tāgit. ꝛ ibi post Jo. calde. qui disputauit questionem que incipit: duo litigātes videtur in effectu tenere opi. quā tenet Butrig. in dicta. l. penul. dūmodo renūtiatio vel pactum nō fuerit simpliciter: sed late fuerit conceptum. vt quia dictum fuit ꝙ non peteret reductionē etiā ratione enormis lesionis. al's scdm eum simplex renūtiatio intelligeretur de modica lesione. vnde do. Anto. hic pro clariori intelligētia prosequitur aliquos casus. ¶ Primus est quādo simplici renūtiatione quis renuntiat reductioni ad arbitrium boni viri parte absente. ꝛ hoc non nocet: quia ius de futuro simplici renuntiatione non tollitur. vt no. glo. j. de deci. c. ex multiplici. ¶ Secūdus est quādo renūtiatur per pactū vel parte p̄sente ꝛ acceptāte expresse vel tacite cū tunc renūtiatio habeat vim pacti. vt no. in. l. j. C. de pac. ꝛ tunc si renūtiatio est simplex sine iuramēto respectu deceptionis q̄ fieret ex ꝑposito nō videtur nocere. per id qđ dixi. s. post But. qđ dicit ꝓcedere siue magna sit lesio siue modica: ex quo deceptio sit ex proposito qđ est notandū. ꝛ idem videretur si iuramētum interuenisset per ea que. j. dicētur. qualiter autē probetur dolus ex proposito nō tāgit hic do. Ant. sed dic ꝙ probari poterit ex perspicuis indicijs. vt in. c. ij. de renun. lib. vj. in. l. dolū. C. de dolo vbi probatur dolus partis quando inebriauit alteram vt haberetur ab ea qđ vellet. facit etiam quod habetur ꝛ ibi no. in. l. dolus. C. de rei vend. ꝛ. l. item si pretio. §. j. ff. loca. ꝛ quod nota. in l. fulcinius. §. quid sit latitare. ff. ex qui. cau. in posses. eatur. et in regu. iur. pro possessore. lib. vj. nam ex verbis prolatis per arbitratorē interdum poterit deprehendi dolus eius. vt dixit aliquibus ꝙ pro certo vindicaret se cōtra talem partem. facit qđ not. in simili in. d. §. qd sit latitare. ꝛ in. d. c. pro possessore. ¶ Aduerte tamē quia quādo est modica lesio videtur ꝙ nō possit peti reductio per dictā. l. si libertus. de oper. liber. nisi limites illam vt videtur velle do. Ant. hic quādo dolus arbitri ex proposito nō intercedit. ¶ Tertius casus est quando pactum et renuntiatio est simpliciter de nō petendo reductionē: ꝛ deceptio postea contingit nō ex proposito: sed re ipsa ꝛ tūc si modica est lesio nō potest peti reductio: sed pro magna ꝛ enormi lesione cōtingente re ipsa est dubium an poterit peti reductio Butrig. ꝙ non in. d. l. penul. Sy. in dicta regu. sciēti. ꝛ Guiliel. in. d. §. illud. sentit oppositum. ¶ Bartol. in. d. §. arbitrorū. videtur hoc tenere per id quod habetur in. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbi. cum glo. sua. ꝛ hanc opi. sequitur hic do. Anto. ex eo quia illa simplex renuntiatio videtur instar donationis obtinere. ꝛ ideo ad modicū debet referri sicut dicimus in simili quando quis vendit rē pro certo pretio ꝛ donat illud quod plus valet quia refertur ad modicum. ꝛ sic non tollitur remedium. l. ij. C. de rescin. vend. ꝛ pro hoc etiā alleg. quia renūtians videtur renūtiasse sub spe legalitatis arbitratoris quē credidit se diligenter habere, facit dicta. l. si libertus. ꝛ. s. eo. veniens. ¶ Item quia talis renuntiatio non videtur extendi ad immoderata. ad que verisimiliter non se extendit volūtas compromittentiū. ꝛ sic transit domi. Ant. adde ꝙ ꝛ Jo. an. in addi. predicta. hoc idē videtur velle qđ. s. dixi. sed aduerte quia Butrig. vt. s. dixi videtur sentire oppositū. ꝛ pro hoc etiam facit quia etiā sine aliquo pacto ꝛ renūtiatione nō potest peti reductio quādo lesio est modica. sed demū quādo lesio non est modica. vt. d. l. si libertus. ꝛ. s. est dictum. ergo videtur quādo renūtiatur potestati petendi reductionem videtur intelligenda renuntiatio eo casu quo potest. ꝛ sic quādo lesio non est modica. nam alias frustra fieret renūtiatio: quia ꝛ sine illa non posset peti reductio quādo lesio est modica: ergo in dubio vt renuntiatio aliquid operetur debet intelligi etiam de enormi lesione. argu. l. si quādo. de lega. j. ꝛ quia ex quo renuntiatur iuri petendo reductionē videtur renuntiari eo casu quo peti potest. nō eo casu quo nō potest peti: ergo necessario debet intelligi renūtiatū etiā super enormi lesione. non autē videtur posse referri ad modicaz lesionē: quia pro illa nō competebat potestas petendi reductionem ad arbitriuz boni viri. vt. d. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbi. cum ibi nota. absurdum igitur videtur dicere ꝙ ista renuntiatio de non petendo reductionem ad arbitrium boni viri intelligatur in casu in quo fiat modica lesio: quia sic intelligitur facta in eo casu in quo etiam sine renuntiatione nō competijsset potestas reducendi ad arbitrium. ꝛ ideo nō videtur vera opi. do. Anto. licet eam sequatur Bart. in dicto. §. arbitrorū. ꝛ Bal. in. l. penulti. C. de arbi. ꝛ Joan. an. in addi. Specu. super dicto versi. itē quid si compromissum. nec obstat ꝙ partes verisimiliter nō videntur cogitasse de enormi lesione. vt dicebat domi. Ant. faciat qđ habetur in dicta. l. si libertus. ff. de trāsac. l. cum aquiliana. et l. qui cū tutoribus. quia respondeo ꝙ illud procederet quando partes simpliciter promisissent stare sententie arbitratoris etiā si iurassent: quia iuramētum regulatur ƀm mentem partium. l. fina. C. de non nume. pecu. ꝛ ideo nō trahitur ad enormem lesionem: vt etiam est expressum in. d. l. si libertus. secus si partes expresse renuntiant potestati petenti reductionem ad arbitriū boni viri: quia tunc cū sciant vel scire presumātur. argu. l. leges. C. de leg. ꝛ. s. de postula. prela. c. j. ꝛ de cōsti. c. j. ꝙ nō potest peti reductio nisi pro magna lesione. vt patet ex his que habētur in. d. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbi. ꝛ. d. l. si libertus. ¶ Ideo tunc presumūtur cogitasse etiā de magna seu enormi lesione renūtiādo tali potestati cum verba debeant intelligi ƀm naturā actus de quo agitur. l. si vno. in princi. ff. loc. ꝛ. ff. de vsur. l. si stipulatus. nec obst. etiam simile qđ adducit do. Ant. vnde quādo vēditur res pro certo pretio. ꝛ donatur illud plus qđ res valet: qꝛ tūc talis donatio refertur ad modicum: argu. ff. de verbo. signifi. l. hec adiectio. ꝛ. s. de dila. c. litere. ꝛ ideo si lesio sit vltra dimidiam iusti pretij nihilominus locū habebit remediū. l. ij. C. de rescin. vē. ꝛ ibi etiam no. per Bar. ꝛ facit etiā quod not. j. de emptio. ꝛ vē. cum dilecti. quia respōderi potest ꝙ simile predictum nō est bonum simile quātum ad propositum: quia illa verba ꝛ si plus valet ꝛc. licet referātur ad modicū. possunt tamen aliquid operari: quia vbi prius habebat rem simpliciter ex cōtractu emptionis. nunc habebit etiā in parte ex cōtractu donationis si plus valeat licet referatur ad modicū: sed in casu ꝓposito verba renūtiationis referunꝛ ad modicū nihil penitus operaretur qđ esse nō debet. vt. l. si qñ. ff. de leg. j. ¶ Forte tñ posset dici ꝙ hoc casu licet trahatur ad magnā lesionem. nō tamen extendetur ad maiorem vel maximā: ꝛ sic licet extēdatur ad enormē: nō tñ extēdetur ad enormiorē vel enormissimā cū p̄dicta sint diuersi gradus. l. vbi autē nō apparet. ff. de verbo. obli. ꝛ satis videtur operari si operetur in magna ꝛ enormi. lꝫ nō opereꝛ in enormi vel enormissima. facit qđ inferius tangeꝛ. ꝛ qđ habetur in. l. j. ꝛ. ij. C. si aduer. ven. ꝛ qđ no. Bal. in. d. l. pe. C. de arbi. ꝛ qđ inferius tangit etiam hic do. Ant. ¶ Quartus casus est qñ renūtiatio est latissime cōcepta: qꝛ renuntiatur reductioni ad arbitriū boni viri quātumcunqꝫ contingat enorme preiudiciū inferri: vel quia datur potestas arbitratori: vt possit dare de iure vnius partis alteri in modica ꝛ magna quātitate ꝛ moderate ꝛ immoderate. ꝛ etiam dicit Hosti. ꝙ talis renūtiatio excludit reductionem ꝛ stari debet dicto arbitratoris nisi dictū esset cōtra deum. alleg. s. de tempo. ordi. ad aures. cum ibi not. ¶ Dicit tamē ꝙ iudex forte ex officio

ex equitate poterit subuenire pensatis causis locis ꝛ tēporibus ꝛ qualitatibus personarū. alleg. no. s. de trāsac. c. fi. ꝛ s. de arbi. c. ij. Bar. in. §. arbitrorū. dicit ꝙ si esset excessus in nimis magna quātitate ꝙ tunc poterit procedere dictū Hosti. vt tūc possit peti reductio nō obstāte dicta renūtiatione vel dicta lata potestate mouetur: quia talis excessus in nimis magna quātitate facit presumi dolū. l. omnes. §. lucius. ff. de his que in frau. credi. facit qđ no. in. l. qui testamētū. de proba. dolus autē nō venit in generali renūtiatione seu remissione. vt. ff. mādati. l. lucius creditor. §. lucius. ꝛ sic videtur velle Bar. ꝙ dicta renūtiatio operetur in magna lesione: sed nō in maxima seu nimis magna. ꝛ idem videtur velle Bal. in. d. l. pe. allega. quod habetur in simili in. l. j. ꝛ. ij. C. si aduer. ven. pig. Jo. an. in addi. Spec. in loco preälleg. super dicto ver. item quid si cōpromissum. refert Joan. cal. disputasse questionē ꝛ in effectu cōcludit ꝙ si renūtiatio est simpliciter generalis vel diffinitiua nō trahitur ad enormē lesionē. ꝛ hoc etiaꝫ tenet Jaco. de are. in. d. l. si quis arg. vt refert hic do. Ant. sed de isto dic vt dixi in precedēti casu: qꝛ hec opinio nō videtur vera. vt ibi plene dixi. si autē renūtiatio sit latissima quā altero respectu idem Frā. vocabat specialē quia in se expresse ꝛ specifice cōtinebat enormem lesionē: tunc concludit Jo. an. post Calde. ꝙ si lesio cōtingit ex ꝓposito ex dolo arbitratoris poterit peti reductio nō obstāte dicta renūtiatione: quia dolus futurus non pōt remitti ne detur materia delinquendi. vt. l. si vnus. §. illud. ff. de pac. do. ꝛ hec est cōis opi. nam videtur inesse tacita cōditio si dolus abfuerit. l. ita demū. ff. de arbi. ꝛ. d. l. creditor. §. lucius. ff. mādati. nec est verisimile partes voluisse hūc casum includi in renūtiatione per iura predicta ꝛ ne detur materia delinquendi. facit qđ habetur in. l. si ꝓcurator. ff. de cōdi. inde. ꝛ in. c. si cōpromissarius. de elec. in. vj. ꝛ si etiā voluissent includere hūc casum nō potuissent qꝛ essent ꝯtra bonos mores ꝛ darēt occasionē delinquēdi. vt pꝫ in dictis iuri. maxime in. d. §. illud. ꝛ in. d. l. cōuenire. ergo nō debet valēre etiā si iuramentū interuenisset per id qđ habetur de regu. iu. nō est obligatoriū. lib. vj. licet Fede. aliter senserit suo cōsi. cxxv. ꝛ. cxlj. sed videtur ꝙ nō bene per rationē prealegatā. qꝛ cum iuramentū tunc censeatur prestitū contra bonos mores vt est dictū nō debet esse obligatoriū per. d. regu. non est obligatoriū. licet Fede. voluerit oppositū: tamē tunc ad cautelā propter opi. vitādas posset peti absolutio a iuramēto per id qđ habetur. s. eo. si vero. Si autē deceptio cōtingat nō ex proposito sed re ipsa in enormi quātitate. tūc aut cōstat ꝙ lesio nō cōtingit ex proposito: sed re ipsa. aut est dubiū si constat ꝙ re ipsa. tūc Jo. cal. ꝛ Jo. an. post eū tenet ꝙ valet renūtiatio ꝛ ꝑiudicat respectu talis lesionis: ex quo partes nō voluerunt. nā potuerunt sibi preiudicare: sicut etiā potest pars sibi preiudicare qñ renunciat remedio. l. ij. C. de rescin. ven. qñ deceptio est re ipsa vltra dimidiā. vt no. Butri. post Odof. in. d. l. pe. C. de arbi. ꝛ pro hoc qꝛ etiā partes possunt sibi preiudicare etiā in enormi lesione quando lesio est re ipsa quādo cōpromittunt in arbitriū ꝛ nō in arbitratorē. nam tenētur stare eius sententie etiā inique. l. diē. §. stari. ff. de arbi. ꝛ hoc etiā videtur de mēte Bar. in. d. §. arbitrorū. in rōne sui: vꝫ ꝙ dicta renūtiatio tūc preiudicet qꝛ ex quo presupponimus cessare presumptionē doli videᵗ ꝙ tūc seruari debeat mens partiū. nec ob. ꝙ dicta renūtiatio referatur ad modicā lesionem. d. l. si libertus: qꝛ illud verū in dubio qñ renūtiatio esset simplex ſm opi. Jo. an. ꝛ do. Anto. de qua. s. vel quādo simpliciter partes ꝓmisissent stare sñie arbitratoris vt dixi in casu precedēn. seu circa tertiū casum. secus quando cōstet de mente partium qꝛ in incertis ꝛ nō certis locus est cōiecturis. l. continuus. §. cum ita. ff. de ver. obli. ꝛ per hanc partē tenet hic do. Ant. circa istud septimū membrū dicit tamē ꝙ putat ꝙ si ex aliqua legitima causa deceptus fuisset arbiter ob quā appareret de voluntate arbitri verisimiliter ꝙ si sciuisset ea que ignorauit fuisset inductus ad pronūtiādum aliter ꝙ̄ pronūtiauerit. ꝛ hoc cōstet qꝛ tunc nō videtur fuisse mens arbitri in tam grauiter ledendo. ex quo constat eum fuisse deceptū ꝙ saltē ex clausula generali vel iudicis officio subueniēdū esset leso, quia arbitrator aliter pronuntiauit errore lapsus ꝙ̄ fuisset ꝓnūtiaturus si nō errasset. allegat qđ not. in Specu. de arbi. §. fina. versi. quid ergo cū proposuisset. ad fi. per duas chartas. ꝛ qđ no. Joā. an. j. de priuileg. c. ij. ꝛ. ff. de regu. iur. l. in ambiguo. ꝛ qđ in casu predicto renuntiatio preiudicet. tenuit domi. Franc. de aret. vt hic refert domi. Ant. Si autē arbitrator leserit in enormi quātitate: ꝛ est dubium an ex proposito: vel nō leserit. tunc dicit ꝙ in dubio presumitur dolus ꝛ propositū ledendi per. ll. allega. per Barto. ꝛ ideo tunc poterit peti reductio ad arbitrium boni viri. vt dixit Bart. ꝛ sic intelligitur dictum Hosti. ꝛ ideꝫ tenuit Fran. de are. in. d. l. si quis arbitratu. ſm do. Ant. ex eo quia ex facti qualitate dolus presumitur. vt. s. de presumptio. c. j. ꝛ. l. j. ff. ad leg. cornel. de sica. ꝛ hoc dicit domi. Anto. tenendum. licet Federi. suo consi. cxxv. teneat in dubio dolum nō presumi. per. l. dolū. C. de do. ꝛ. l. quoties. §. j. ff. de probatio. ꝛ per predicta dicebat Francis. de aret. ꝙ si nullis factis probationibus condēnauit arbitrator ꝙ quia in toto est lesio nedum ꝙ sit enormis audietur petens reductionem. allegat. l. summa cū ratione. ff. de pecu. dicit tamen aduertendum quia si in cōpromisso sit dictum ꝙ arbitrator possit assignare de iure vnius alteri etiam in magna quātitate ꝙ cū aliud sit damnum modicum: aliud magnum: aliud enorme seu maius ꝙ ratione enormis lesionis audietur tanꝙ̄ hoc non sit inclusum in verbis renuntiationis. ꝛ facit ad predicta quod habetur in simili in. l. j. ꝛ. ij. C. si aduer. ven. pig. ꝛ qđ not. s. eo. veniens. in gl. fi. ꝛ quod no. per Bal. in. d. l. penul. C. de arbi. ꝛ. l. penul. C. de pact. ꝛ tandē dicit do. Anto. hec vera quando emologatio seu renūtiatio precedit laudum. sed vbi sequeretur tunc imputent sibi partes vel pars que approbaret laudum per. l. penul. C. de arbi. ꝛ. l. penul. C. de pactis. qđ putat verum si erant certificati de lesione. alˢ secus. argu. l. tres fratres. ff. de pac. ꝛ. l. cum aquiliana. ꝛ. l. qui cum tutoribus. ff. de transac. ꝛ quod habetur. s. eo. veniēs. parum tamen cautus ꝛ parū prudens est ille qui approbat ignorans qualitatem laudi. Et aduerte etiam quia ſm Bar. in. d. §. arbitrorū. idem dicendum est in emologatione facta in compromisso. ꝛ sic ante laudūꝫ qđ dictū est. s. in renuntia. ꝛ hec sunt que in effectu hic tangit. do. Anto. circa istū vltimū articulū ꝛ circa istud septimum membrū. Sed aduerte quia ipse in hoc articulo videtur sibi fuisse cōtrarius. nam in hoc septimo dixit ꝙ vbi dolus est in re ipsa enormi lesione: qñ renuntiatio fuit lata seu specifica ꝙ tunc preiudicat renūtiatio: sed ipse idem tenuit oppositum circa quintū membrū. vbi concludit ꝙ etiam si verba renuntiationis sint late concepta. tamen si sit deceptus in magna quātitate re ipsa non ex proposito, etiā si hoc constet ꝙ adhuc cōpetit remedium parti lese: quia talia verba renūtiationis sic effuso sermone videntur prolata sub cōfidentia discretionis ꝛ amicitia arbitrorum ne taliter faciat lesionem. facit qđ habetur in. d. l. si libertus. ꝛ. s. eo. veniens. ꝛ ideo non videtur extendi mens intantum sicut verba sonent: quia de verbis faciliter seruitur ad ostendendam confidentiam ꝛ hoc potius videtur facere partes, vt captēt beniuolentiā arbitrorū ꝙ̄ ad ledēdū. facit qđ habetur in ca. cū venissent. j. de inst. ꝛ ideo si deceptos se reperiāt sub dicta spe debebit eis prouideri. arg. d. c. veniēs. ꝛ. c. quāto. s. eo. ꝛ. d. l. si libertus. ꝛ sic dicit se cōsuluisse etiā de facto. ꝛ si reperiatur taliter esse iuratū ꝙ verba iuramenti obuient poterit dari absolutio a iuramento vel iudex ex officio prouidere. s. e. ad nostrā. el. ij. talia eñ verba sic lata ꝛ adulatorie ꝓlata ꝛ generalia nō sic effuse debent obligare vt sonāt. argu. d. c. cum venissent. ꝛ maxime ſm eū quia in compromissis apponūt hec verba multoties preter intentū compromittentiū. ꝛ ideo si est lesio in magna quātitate siue re ipsa, siue ex ꝓposito cōpetet lese parti remediū. licet Jo. an. ſm eum in addi. predic. post Jo. cald. teneat contrariū vbi re ipsa pars est decepta: quia tūc excluditur a potestate petendi reductionē ꝓpter renūtiationē. dicit etiā Bar. tenere ꝙ in dubio tunc presumatur de quo supra dixi. ꝛ sic patet ꝙ do. Ant. in hoc articu. expresse cōtradixit qđ est mirādum. tū quicquid dicat in quinto mēbro. ꝛ sic quicqđ dicat in his que ꝓxime dixi. verior videtur opi. sua quā ponit in septimo mēbro. videlicet ꝙ nisi lesio est re ipsa noceat renūtiatio etiā in enormi. ex quo exꝑsse de illa renūtiatione est facta mentio: qꝛ in incertis ꝛ nō certis locus est cōiecturis. l. cōtinuus. §. cū ita. ff. de ver. obli. ꝛ ideo cū simus certi de mēte partiū ꝙ voluerūt dare potestatē arbitratori etiā in enormi lesione. vt pꝫ ex verbis specificis in renūtiatione. nō est dicēdū ꝙ renūtiatio ei nō preiudicet cū renūtiauerit expresse iuri peten. reductionē ad arbitriū boni viri ꝛ pro enormi lesione ꝛ potuerūt id facere. vt pꝫ ex his que habenᵗ in. l. ij. C. de rescin. ven. ꝛ in. l. diē proferre. §. stari. ff. de arbi. ꝛ ideo nō obstāt rationes do. Anto. qꝛ possent habere locū quādo verba essent generalia. vt in. d. c. cū venissent. ꝛ. ff. de contrahen. emptio. l. ea que. nā tunc succedit illud vulgatū ꝙ verba generalia nō sunt obligatoria saltem cōtra verisimilē mētē partiū. ꝛ ita etiā loquitur. c. veniēs. s. eo. l. si libertus. quia in eis simpliciter erat cōpromissum ꝛ iuratū stari sententie arbitratoris. secus vbi verba sunt specialia: ꝛ expresse ac specifice comprehēdunt casum de quo queritur quia tūc videtur esse mens partiū talis qualē esse verba demōstrant cum nemo presumatur verbo dixisse, qđ mente non cogitauerit. l. labeo. §. tubero. ff. de suppel. le. ꝛ ideo licet forte putauerint ꝙ arbitrator enormiter nō ledat. tū videtur voluisse ꝙ si pure ꝯtingat casualiter eū enormiter ledere ꝙ nihilominus stabunt dicto eius: qꝛ sic expresse ꝛ specifice sonant verba a quibus nō est recedendum. l. non aliter. ff. de leg. iij. ꝛ. j. de deci. ad audiētiam. ꝛ. l. j. §. si is qui nauē. ff. de exerci. versic. in re igitur dubia. ꝛ istam partem vt dixi puto veriorem. fateor tamen ꝙ si dictum fuit vt superius dixi de enormi nō cōprehendetur enormior vel enormissima

enormissima: vt superius dixi. ꝛ ideo vidi apponi in cōpromissis
qd̄ cōpromittunt non petere reductionē ratione enormis enor-
16 mioris vel enormissimi dāni. ¶ † Qualiter aūt dolus ex ꝓposi-
to possit ꝓbari dixi superius: et qd̄ dixi. §. si fiat renuntiatio seu
pactū super enormi: qd̄ non extēdatur ad enormiorem vel enor-
missimā. tenuit etiā expresse Ang. in sua disput. que incipit diu
litigantes, mouetur qꝛ pactuꝫ factum in vna re non trahitur ad
aliam. l. si vnus. §. ante oīa. ff. de pac. ꝛ pro hoc etiā faciat qd̄ obli
gationes stricte sunt intelligēde ꝛ nō sunt extēdende. l. quicqd.
ff. de ver. obl. ꝛ. l. arrianus. ff. de act. ꝛ obl. facit qd̄ habetur. §. de
transac. veniens. ꝛ eadem ratione si fiat de enormi ꝛ de enormio
ri non videtur extēdi ad enormissimaꝫ. facit qd̄ habetur in. l. vbi
autē non apparet. ff. de ver. obli. que autem dicatur modica vel
enormis: aut enormior vel enormissima. dixit Bal. in. l. pe. C. eo.
hoc relinquēdū arbitrio iudicis inspecta qualitate personarum
ꝛ qualitate ꝛ quātitate rei petite. per id qd̄ not. in auē. qd̄ locuꝫ.
C. de colla. sed melius facit qd̄ habetur in tex. ꝛ glo. in. l. sed si su
sceperit. §. si libertus. ff. de iudi. vbi bona gl. ꝛ qd̄ not. per glos. et
doc. in auē. preterea. C. vñ vir ꝛ vxor. ꝛ aduerte qꝛ enormis pos-
set iudicari ſm opi. Bar. in. d. §. arbitrorū. quando esset in sexta
parte vel in tertia ſm opi. quā. §. posui circa. l. vnde si nerue. ff. ꝓ
so. enormior autem poterit iudicari quādo erat vltra dimidiam
per. l. ij. C. de rescin. vend. enormissima qñ in toto vel quasi ar. l.
omnes. §. lucius. ff. de his que in frau. credi. ꝛ quia nō potest esse
maior ꝙ in toto: vnde tunc in superlatiuo potest dici enormissi-
ma, et ad hāc partem scꝫ quādo solū interuenit lesio re ipsa non
possit peti reductio ratione enormis lesionis si in renūtiatione
expressum fuit de enormi: nec etiā ratione enormioris vel enor-
missime si de illis fuit expressum, qd̄ expresse etiā tenuit Ang. in
pre alleg. dispu. ex eo qꝛ non dicitur pars tunc enormiter ledi: ex
quo expresse cōsensit vt talis lesio fiat argu. de reg. iur. c. scienti.
lib. vj. ꝛ qꝛ in re sua quilibet est moderator ꝛ arbiter. l. in re man
data. C. manda. ꝛ licitū est sibi donare rem suam vel ius suū alte
ri per se vel etiam per alium: vt ptꝫ in dicta. l. in re mādata. iun-
cta. l. si filius. ff. de dona. vbi etiā potest quis dare mandatū alte-
ri de donando rem suam, ꝛ pro hoc etiam: qꝛ partes possunt sibi
preiudicare etiā in enormi vel enormissima lesione cōpromitten
do in arbitrum. l. diem ꝓferre. §. stari. ff. de arbi. ergo eadē ratio-
ne cōpromittendo in arbitratorem et renuntiando potestati pe
tendi reductionem ratione enormis ꝛ enormissime lesionis: sed
aduerte qꝛ fortiter facit contra istum: quia istud pactum videtur
cōtra substantiā actus. de quo queritur ꝛ sic videtur nō valere. l.
per seruū. §. j. ff. de vsu ꝛ ha. vel videtur vitiare cōpromissuꝫ per
l. cū precario. ff. de preca. Bar. tetigit istud cōtrariū ꝛ non soluit
in dicta. l. pen. videtur enī hoc pactū esse cōtra naturā ꝛ substan
tiam actus arbitramēti cū debeat esse equum ꝛ non iniquum. d.
l. vnde si nerue. ꝛ. d. l. si libertus. ꝛ hic. ꝛ. §. eo. veniēs. Sed potest
dici ꝙ ꝓprie nō est cōtra substantiā arbitramēti: sed potius con
tra ipsius naturā: nā arbitrator poterat arbitrari eque et inique
licet possit peti reductio si inique arbitraretur: vt pꝫ in. d. l. vnde
si nerue. ꝛ in. l. ꝓposita. ff. ꝓ soc. ꝛ ideo sicut pactū cōtra natura-
lia cōtractus vēditionis valet. vt plene no. in. l. pacta cōuēta. ff.
de cōtrahen. emp. vnde licet de natura cōtractus venditionis sit
ꝙ re euicta agi possit de euictione tamē valebit pactum in con
trariū factū: vcꝫ ꝙ nō possit agi de euictiōe: vt not. in. d. l. pactū.
ꝛ ideo eodē modo videtur in ꝓposito qd̄ licet de natura arbitra
mēti sit ꝙ possit peti reductio tñ per pactū poterit agi ꝯtrariū.
Itē obst. predictis qd̄ habetur in. l. pen. C. de arbi. vbi emologa
tio nō potest fieri ante sñiam: sed vt dicit Bal. in. d. l. pe. vbi lo-
quitur in arbitro. intellige electo nudo pacto non autē loquitur
in arbitratore: ꝛ aliā rationē diuersitatis nō assignat: sed tu po-
tes assignare ꝙ ideo in arbitro nō prodest emologatio ante sen
tentiā: qꝛ cum cōpromissum esset factū nudo pacto ante illaꝫ. l.
nō oriebatur nisi exceptio. ꝛ ideo cū lex illa introducat actioneꝫ
ex sñia arbitri si emologetur. hoc est si approbetur expresse vel
tacite nō cōtradicēdo infra decē dies voluit lex ꝙ demū oriretur
actio: si emologatio fieret post sñiam ꝛ satis visum fuit legi ꝓui
dere. vt in. d. casu oriatur actio faciat qd̄ nota. in simili in. l. preci
bus. C. de impu. ꝛ alijs substi. in materia cōpendiose per glo. sed
in arbitratore nō habet locū emologatio. vt voluit hic Inno. et
Bar. in. d. §. arbitrator. ꝛ sic eius sñia nō habet parere actionē
de iure: sed ei stari debet ex vi stipulatiōis si intercessit vel actio
ex eo cōtractu in casu. l. si. C. de cōtrahen. emp. ꝛ sicut qñ cōpro-
mittitur in arbitrum sub pena possunt partes promittere stare
eius sententie etiā anteꝙ feratur. d. l. diem. §. stari. ff. de arbi. ita
eodem modo videtur ꝙ possint partes ꝓmittere stare sñie arbi
tratoris etiā anteꝙ feratur: nec videtur ex hoc dari materia de-
linquēdi cōtra decre, queadmodū. j. eo. ꝛ. l. cōuenire. ff. de pac. qꝛ
non est presumendum in dubio: vt dixit Fede. suo consi. cxxv. et
cxlj. ꝙ arbitrator vel arbiter cōmittat dolum: ꝛ precipue cū ele-
ctus sit vt bonus vir: nec aliquod cōmoduꝫ vel lucrum speret ex
sua sñia: qꝛ quia si constabit de dolo ipsius arbitratoris vel arbi
tri tunc contra petitionem pene obstabit exceptio. l. ita demuꝫ.
ff. de arbi. ꝛ. l. ij. C. de arbi. pro ꝑdictis etiā faciat: qꝛ per pactuꝫ
potest renūtiari iuri appellandi a sñia ferenda. l. ij. §. penul. C. de
tempo. app. ꝛ. l. j. ff. a qui. app. nō lic. nec ob. etiam qd̄ mens par-
tium fuerit ꝙ enormiter non lederētur: qꝛ ad istud satis respon-
di superius, ꝛ istam partē etiam sequitur Sali. in. l. pe. C. de arb.
reperio tamē qd̄ do. meus do. Pe. de anch. in questione sua que
incipit cum. C. laicus. determinat oppositum dicens: qd̄ contra
istam opi. ꝛ contra Ioā. cald. ꝛ sequaces videtur esse casus in. l. si
quis cū aliter. ff. de ver. ob. ꝛ. l. ij. §. circa. ff. de do. excep. in quibꝰ
patet ꝙ equiparari videtur dolus ex ꝓposito: ꝛ dolus re ipsa et
ꝙ iniquitas re ipsa, inducit re ipsa: vnde etiam pro illa condem
nat exceptio doli si agatur cōtra enormiter lesum. vt ptꝫ in. d. le
gibus. ꝛ sic ſm eum nō videtur ꝓcedere opi. Io. cal. ꝛ predictoꝝ
dicit tamen posse opi. concordari vcꝫ: qꝛ non poterit cōtraueni-
ri propter iuramentum anteꝙ petatur absolutio. ꝛ sic intelliga
tur opi. Io. cal. ꝛ sequaciū. sed bene docto de enormi lesiōe de-
bebit dari absolutio sicut datur qñ quis per dolū est lesus. §. eo.
si vero. nam licet ibi loquatur de iuramēto per metum extorto:
tamen etiam habet locum quādo per dolum cū metus includat
in se dolum. l. si cum exceptione. §. eum qui. ff. qd̄ met. cau. ꝛ ideo
videtur qd̄ ex quo parificātur dolus ex ꝓposito ꝛ dolus re ipsa:
qd̄ debeat dari absolutio docto de enormi lesiōne: et sic poterit
postea cōueniri. ꝛ ad hoc etiam adducit dictum Vinc. qd̄ refert
Io. and. j. eo. cum contingat. vbi dicit qd̄ si mulier super cōtra-
ctu alienationis rei dotalis iurauit non cōtrauenire poterit in-
stare coram iudice vt absoluatur ratiōe lesionis. allegat pro hoc
etiam dictū Host. hic dum dicit ꝙ si est enormis lesio: licet pars
non possit cōtrauenire quando renuntiauit etiam ratione enor
mis lesionis: tamen poterit iudex ex officio prouidere iniquita-
ti circunstantijs inspectis, qd̄ est intelligendum ſm eum absol-
uendo partem a iuramento. ꝛ pro parte alleg. d. l. pe. C. de arbi.
vbi ante sententiam non potest fieri emologatio. ꝛ etiam alleg.
qꝛ pactū videtur contra substantiam actus, ꝛ sic videtur vitiari
per. d. l. per seruum. §. j. ff. de vsu ꝛ habi. vnde etiam dicit se con-
suluisse apud ciuitatem senarū: ꝙ puella que renūtiauerat here
ditati paterne valenti ſm quantitatē tria milia florenorū ad in-
stantiā patrui dotantis eam in quingentis florenis posset pete-
re absolutionē a sacramento cū esset enormissime lesa ꝛ iuramē
tum nō debeat obligare qñ est dolo vel metu extortū: quin saltē
possit peti absolutio: vt in. c. si vero. §. eo. ꝛ facit de pac. quāuis.
lib. vj. ꝛ non distinguūt iura predicta inter dolum ex ꝓposito et
doluꝫ re ipsa, ꝛ sic indistincte videntur intelligēda. ꝛ sic dicit limi
tandam auē. sacramenta. C. si aduer. ven. ꝛ pro predictis etiā al-
leg. qꝛ iniquitas re ipsa iniquitas est: ergo iuramentū non debet
illam iniquitatē effectualiter fouere cū iuramentū non sit inuen
tum vt sit iniquitatis vinculum: vt. §. eo. quāto. ¶ Sed aduerte
qꝛ do. Pe. do. meꝰ videtur nimis equitatē sequutus in hac ma
teria. vnde nō puto decisionē eius de iure ꝓcedere per rationes
ꝛ iura superius alleg. nec ob. l. si quis cū aliter. ꝛ. d. l. ij. §. circa. qꝛ
potest rñderi dupliciter: primo qd̄ non est verū qd̄ in dictis iuri
bus equiparetur ꝑ oīa doluꝫ re ipsa ꝛ ex ꝓposito. nā ꝓ dolo ex
ꝓposito cōpetit actio de dolo in iudicijs stricti iuris: sed vbi est
dolus re ipsa sola exceptio cōpetit: vt ptꝫ in. d. l. si quis cū aliter.
cū ibi not. Scdo dici pōt qd̄ ibi ꝓmissio fuit simpliciter: nec ali-
qua ibi facta fuit renūtiatio, nam ibi nihil dr̄ de renūtiatione: ꝛ
ideo nō faciūt ad ꝓpositū cū loquamur in casu in quo expresse
facta est renūtiatio que etiā potest fieri qñ deceptio est re ipsa li
cet enormis cū possit renūtiari remedio. l. ij. C. de rescin. ven. ſm
gl. ibi ꝛ doc. ꝛ ideo debile fuit fundamentū per illas leges deci-
dere contra opi. Io. cald. ꝛ sequacium. ¶ Item non ob. dictum
Vincē. de quo in. c. cū contingat. qꝛ ibi non determinat. Io. an.
an dictū Vincen. sit verū: vnde non videtur ꝓcedere, nam si indi
stincte ipsum intelligeremus illa decre. nobis seruiret de vento
si mulier iurans posset petere absolutionem a iuramēto qd̄ esse
non debet cum iura debeant esse posita rebus et non verbis. de
elec. in. c. cōmissa. §. porro. lib. vj. ꝛ. C. de leg. l. ij. vnde dictū illud
videtur esse intelligēdum qñ mulier fuisset inducta per metum
forte ꝓpter minas ꝛ verbera viri ad iurādū. facit qd̄ not. Inno.
in. c. causam matrimonij. de offi. deleg. Bar. in. l. j. §. que oneran-
de. ff. quarum rerum act. non datur. vel qñ per aliqua mendacia
fuisset ad hoc inducta. nam ex illis arguitur seu ꝑsumitur do-
lose inducta. per id qd̄ notauit gl. in simili in. l. item si in pretio.
ff. loca. secus si spōte: ꝛ absqꝫ dolo iurauit: qꝛ tūc videtur seruan
dum esse iuramentum: ex quo seruari potest sine interitu salutis
eterne: vt dicit. d. c. cū cōtingat. ¶ Itē non ob. dictū Host. quia
ipse mouetur per. c. ij. de arbi. ꝛ sic debet intelligi ſm illū scilicet
quādo laudū cōtineret euidens peccatū cui partes non possent

renuntiare vt erat ibi: q2 continebat simoniã. Et sic non videtur ꝓcedere qñ iuramẽtũ est interpositũ sup enormi lesione cui partes potuerũt renuntiare: vt superius satis dixi. ⁊ ideo cũ nõ cõpetat tunc actio vel ius agẽdi parti nõ potest iudex se intromittere nisi absoluẽdo partẽ cõtra quã ageretur de facto: ex quo cõstaret ius agẽti non cõpetere: vt est tex. cũ gl. in. l. vbi pactuz. C. de trãsac. ⁊ sic nõ ꝓcedit dictũ Host. simpliciter. vt etiã expresse dicit Ang. in. d. disputa. sed vt dixi potest saluari in casu. d. c. ij. ¶ Itẽ nõ obst. ꝙ iuramẽtũ non debet esse iniquitatis vinculũ: q2 illud verũ nisi sit iniquitas cui possit renuntiari. ⁊ sic renũtiatum vt contingit in ꝓposito ⁊ superius est dictũ: nam tunc non cẽsetur in effectu iniquitas: ex quo fit parte cõsentiente cũ scienti ⁊ volẽti nõ inferatur iniuria aut dolus. de reg. iur. scienti. lib. vj. nec ob. etiã. l. pe. C. de arbi. vbi emologatio nõ potest fieri ante sñiam: quia loquitur in arbitro nudo pacto electo. vt. s. dixi. ¶ Itẽ nõ ob. qd pactũ sit cõtra substantiã actio: q2 nõ est verũ: licet sit cõtra naturalia: vt superius. ⁊ per predicta videtur ꝙ nõ bene cõsuluerit idẽ do. meus in dicto consilio, q2 si indistincte dictum suũ intelligatur aut. sacra. esset imposita verbis ⁊ non rebus. posset tñ dictuz suũ saluari: qñ puella dolo vel per metum fuisset inducta ad renuntiandũ ⁊ istud credo verius de iure. licet sua opi. habeat equitatẽ. nec ob. etiã predictis qd mens debeat potius inspici ꝙ verba de fideiusso. ea. l. cũ virũ. ⁊. j. de ver. sign. intelligẽtia. ⁊. c. preterea. ⁊ sic licet vba videãtur sonare de enormi lesione: tñ quia arbitrator eligitur vt bonus vir: ⁊ sub confidentia ꝙ eque arbitretur. s. eo. veniẽs. ⁊ de ope. lib. l. libertus. ⁊ sic videtur qd dicta renũtiatio non noceat: si enormis sit lesio attẽta mẽte partiũ: q2 responderi potest vt superius tetigi: qd licet sperẽt partes arbitratorẽ eque arbitrari: tñ voluerunt qd etiam possit enormiter ledere: ⁊ ꝙ staretur eius sñie etiaz si enormiter lederet: ⁊ talis videtur fuisse eorũ mens: ex quo hoc exprimunt expresse vel specifice. l. labeo. §. tubero. ff. de sup. leg. ⁊ ideo etiaz inspecta mẽte partiũ si enormis sit lesio debet itari sñie arbitratoris: ex quo expresse hoc voluerũt. nec obst. d. c. veniens. ⁊. d. l. si libertus. q2 loquũtur qñ simpliciter fuit ꝓmissum stare sententie arbitratoris: vt in eis patet. et pro predictis qd non possit peti reductio a sñia arbitratoris qñ lesio est re ipsa ⁊ renuntiatio est cõcepta in latissima forma. bene facit vt dixi: quia sicut partes possunt sibi preiudicare cõpromittẽdo in arbitrũ: vt cogãtur stare etiã inique sñie: vt prealleg. l. diẽ. §. stari. ita videtur etiam qd possint sibi preiudicare in sñia arbitratoris: qñ renũtiatio est in latissima forma. do. tñ Pe. de ancha. in prealleg. sua dispu. nitebatur allegare differentiã inter arbitrũ ⁊ arbitratorẽ. per ea que no. Bar. in. §. arbitror. circa fi. s. quia partes adeundo arbitrum cũ debeat ad instar iudicis ꝓcedere videãtur spernere iudicem. ⁊ ideo non ad eum redire possunt litigatores. vt in. l. diem. §. stari. ff. de arbi. que ratio videtur cessare in arbitratore qui non hz ad instar iudicis ꝓcedere: sed certe fateor qd ꝓpter dictã rationem qñ non est facta renuntiatio ꝓcedit dicta differẽtia, ⁊ ita loquitur dictũ Bar. sed vbi est facta renuntiatio non loquitur Bart. nec videtur tunc posse peti reductio obstãte renuntiatione: cum partes in hoc debeãt sibi posse preiudicare ex quo volunt sicut qñ compromittunt in arbitrum: licet secus sit qñ non interuenit renuntiatio: cum partes tunc non videãtur sibi velle preiudicare in enormi lesione: ⁊ notoriũ est etiam qd qñ simpliciter renuntiatur potestati petẽdi reductionẽ: qd talis renuntiatio nõ trahatur ad enormẽ ₃m multorũ opi. de quibus dixi. s. quã etiam sequitur Ange. in dicta dispu. sed an hoc sit verũ superius dixi. nunc restat videre quãdo lesio est enormis ⁊ non apparet an sit lesio re ipsa tm̃: an vero sit facta ex dolo ⁊ ꝓposito arbitratoris: quid tũc erit in dubio presumẽdum. Jo. cal. ⁊ Jo. an. post eũ in prealleg. addi. super versi. itẽ quid si cõpromissum. videtur velle ꝙ non presumatur dolus: nisi ꝓbetur per. l. dolũ. C. de dolo. ⁊. l. quoties. §. j. ff. de ꝓba. poterit autẽ ꝓbari ₃m eum si ꝓbetur qd arbitrator corruptus per preces: vel pecuniã tulerit sñiam iniquam. per ea que habẽtur in. l. venales. C. qñ ꝓuo. non est neces. et. C. de pena iudi. qui male. iudi. l. fi. ⁊ aut. ibi posita. Bar. vero in. §. arbitrorũ. dicit: qd vbi lesio est in nimis magna quantitate presumetur dolus. ar. l. omnes. §. lucius. ff. de his que in frau. credi. ⁊ qd not. in. l. qui testamentũ. ⁊. l. patronum. ff. de ꝓba. ⁊ istud etiã sequitur hic do. Anto. ⁊ do. Pet. in prealleg. dispu. sed certe ista opi. non videtur de iure vera: q2 certum est qd vbi arbiter fert sñiam corruptus precib⁹ vel pecunia. ⁊ sic dolose obstat exceptio si petatur pena. l. ita demum. ff. de arbi. ⁊. l. iij. C. de arbi. ⁊ tñ licet excessiue ledat nõ tñ presumitur dolus in arbitro nisi ꝓbetur. vt. d. l. diem. §. stari. ff. de arbi. ergo eodẽ modo dicemus in arbitratore. et pro hoc faciat: quia forte sic visum est arbitro vel arbitratori vt sic excessiue ledetur pro bono pacis: seu in cõcordia ipsarũ partiũ: licet forte postea de facto non sequatur cõcordia vt putabat: ⁊ ideo videt qd licet enormiter ledat vel excessiue qd non presumatur dolus nisi aliter ꝓbetur. nec ob. d. l. omnes. §. lucius. q2 potest rñderi vt superius dixi. naz loquitur qñ fit alienatio omniũ bonorũ per debitorem sciẽtem se habere creditores: sed hic non fertur sñia super omnibus bonis: nec super maiori parte: preterea ibi loquitur qñ per actum quis fit leditur ius tertij a quo actum faciẽs non hz potestatẽ super actu faciẽdo hic secus: ideo ibi facilius presumitur dolus: ⁊ eodẽ modo potest rñderi ad no. in. d. l. patronũ. ⁊. l. qui testamentũ. Sed hic occurrit dubiũ. An sufficiat lata culpa arbitratoris. Bald. in. l. pe. C. de arbi. ⁊ idem do. Pet. in dicta dispu. tenent qd cum lata culpa equiparetur dolo. l. qd nerua. ff. depos. qd idem erit dicendum ac si esset dolus ex ꝓposito. faciat. l. j. §. j. ff. si mẽsor fal. mo. di. sed forte ista opi. nõ est vera: q2 ₃m illam videretur qd si arbiter fuisset in lata culpa qd non staretur eius sñie: qd tñ videtur esse falsum. per ea que habẽtur in. d. §. stari. ⁊ in. d. l. ita demũ. ff. de arbi. licet enĩ lata culpa in cõtractib⁹ equiparetur dolo: vt pz in dictis iuribus: non tñ reperitur qd hoc casu equiparetur dolo qñ agitur de veniẽdo cõtra sñiam arbitri vel arbitratoris: et ideo per consequens videtur standum prealleg. §. stari. ⁊ prealega. l. ita demũ. de quarum. l. mente videtur qd demum qñ apparet de dolo arbitri ob. exceptio pene. ⁊ istud etiã videtur fuisse de mente Jo. cal. ⁊ Jo. an. in quãtum requirunt ꝓbari dolum per corruptelã ipsius arbitri vel arbitratoris. nec do. Ang. istud de lata culpa posuit: qualiter autẽ possit ꝓbari dolus arbitratoris vel arbitri. tangit etiã Ang. in prealleg. dispu. ⁊ etiam do. Pe. ⁊ cõcludit Ange. qd ex perspicuis indicijs probari potest. vt. l. dolum. C. de dolo. ¶ Dicit autẽ aliqua esse indicia perspicua vt si recepit pecuniam pro ferendo laudo ab altera partium per. d. l. venales. idez si appareat qd per preces fuerit corruptus per ea que no. in. d. l. venales. ⁊. l. seruo inuito. §. cũ pretor. ad trebel. licet quo ad valorem sñie iudicis sit aliqua differentia inter corruptelam pecunie ⁊ pretium. vt patet in. d. l. venales. et in. d. §. cum pretor. cũ ibi not. tamẽ vtrobiq3 arguitur dolus: vt hic patet. Idem dicit qd si pars fecerit pactũ cum arbitratore vel arbitro qd si contingat in eum cõpromitti ferret sñiam pro ipso paciscente hoc enĩ fieri non debet. faciat. l. obseruandum. ff. de offi. presi. Idem si dixerit ꝙ licet sciret talem partẽ non fouere iustitiam: tamen vult ferre sñiam pro illa vt vẽdicet se de alia parte. facit qd habetur per gloss. in. l. fulcinius. §. quid sit latitare. ff. ex quib⁹ cau. in pos. eatur. licet ₃m eum si hoc diceretur post sñiam non crederetur sibi. ar. c. sicut. s. de testi. sed tu de hoc dic vt habetur in. c. ij. per Innoc. ⁊ Jo. an. s. de arbi. ¶ Idẽ dr̃ si arbitrator vel arbiter inebriauit partẽ vt cõsentiret laudo: nam ꝓsumitur ꝙ dolose se gessit: vt dicit gl. in. l. dolũ. C. de dolo. Idẽ si per mendacia aliqua induxit partem ad cõsentiendũ laudo. facit qd habetur per glo. in. d. l. item si pretio. §. j. ff. loca. Idẽ dicit qñ pars voluit ostẽdere iura sua: ⁊ obtulit se paratũ incõtinenti de iure suo docere ⁊ arbitrator vel arbiter noluit audire: sed potius leuato velo ⁊ capite fulminauit sñiam. per ea que habentur in. c. interposita. j. de app. ⁊. s. de test. in. c. ex parte ade. Idẽ dicit qñ sentẽtia cõtinet euidẽtem iniquitatẽ apud bonos et graues: vt quia priuauit filium successione patris non apparẽte causa vel econtra. ⁊ idem dicit si priuauit fratrez a successione fratris sine causa: nam etiã videtur debita hereditas fratris. facit. l. fi. C. de codi. licet magis sit debita filio: vt. l. scripto. ff. vnde liberi. ⁊. l. cũ ratio. ff. de bo. dãna. ⁊ etiã magis ascendentibus quã collateralibus. faciat. l. nam et si. ff. de inoffic. testa. iuncta. l. fratres. C. de inoffi. testa. ⁊ idem dicit do. Pe. si apparet per acta probatũ de debito. ⁊ ipse absoluit vel si econtra nihil est ꝓbatum ⁊ ipse condemnauit: nam licet possibile fuerit ꝙ non adhibuerit fidẽ probationib⁹ ex aliqua causa: ⁊ similiter possibile fuerit qd licet nõ appareat ex actis: tamen aliquas probationes exhibuerit: quia tamen ex actis aliter hoc non apparet videtur apparere de euidenti iniquitate cum acta inducant notorium. vt. j. de verb. sig. cum olim. de coha. cler. c. fi. ⁊ qd not. per Inno. de testi. per tuas. tamen dicit do. Pe. qd quia vt dixi potest esse qd non adhibuit fidem probationibus quando absoluit: vel qd alias habuit probationes quando condemnauit: qd tunc propter talem casualitatem non debebit contrauenire si est iuratum nisi petita prius absolutione a iuramento, sed forte istud dictum do. Pet. ⁊ etiã dictum Ang. quando arbitrator priuauit fratrem filium vel parẽtem hereditate non probat si aliter non probatur dolus: quia licet per acta appareat de lesione re ipsa: non tamẽ apparet de lesione ex proposito: seu ex dolosa mente arbitri: quia possibile est vt est dictum: qd forte licet non appareat ex actis alias probationes habuit: vel ꝙ ex aliqua causa non adhibuit fidẽ probationibus: vel etiam qd sic visum fuit sibi: et ideo non videtur qd sufficienter probetur dolus: licet appareat lesio enormissima re ipsa: ⁊ ideo non videtur tunc posse peti reductionẽ: si partes in renuntiatione fecerunt mẽtionẽ de enormissima lesione, ⁊ istud

forte

forte verius de iure. licet equior videatur opi. Ange. ⁊ do. Pet. qui ɔcludunt etiā qd̄ in hoc nō pōt bene certa doctrina dari: sed iudex ex circunstātijs habebit hoc arbitrari. per ea que habētur in. d. l. dolum. ⁊ pro eo qd̄ dixi qd̄ vbi dolus ex ꝓposito requiritur non sufficiat lata culpa. facit qd̄ not. in. l. si plagij. C. ad. l. fal. de pla. ⁊ in. l. igitur. §. fi. ff. de libe. causa. ⁊ in. l. in actionibus. ff. de
62 in li. iurā. per gl. ⁊ in. l. lege cor. ff. de sicar. ¶ † Sed iuxta ꝑdicta est dubiū quid si aliqua partiū petit reductionē ⁊ succumbit: an indistincte poterit peti pena: ita ꝙ aduersus petitionē nō possit doceri de iustitia. Dy. cōsuluit qd̄ sic. per ea que habētur in. l. qui ratione. §. duo fratres. ff. de ver. obl. vnde pēdente lite super reductione nō poterit pena peti: sed an possit peti pena vel non declarabit euentus sn̄ie: qꝛ si succumbat petens apparebit ventum esse cōtra laudum ⁊ peti posse penā secus si obtineat. et intellige questionē eo casu quo pōt peti reductio, vt qꝛ ꝓmissum fuit stare laudo simplr̄ sub certa pena: nec fuit renūtiatum potestati: seu iuri petēdi reductionē. Jo. and. in ꝓalleg. addi. super versi. item quid si cōpromissum. dicit dictum Dy. procedere: nisi euidēter appareat de iusta causa petendi reductionē: quia tunc excusatur a pena licet succūbat. arg. l. si quis forte. ff. de pe. ⁊. l. si debitor. ff. de peti. here. et sic dicit tenuisse Guido de suza. ⁊ hoc etiā tenuit hic do. Anto. inquātum volēdo ostēdere se habuisse iustam causam litigandi noluit ostendere de iniquitate laudi: qꝛ ad hoc non admittetur ꝑm eum: si sententia transiuit in rem iudicatā: qꝛ sentētia lata super principali obstat in accessorio. l. ex diuerso. §. j. ff. de rei vēdi. vbi sentētia est iniqua in principali si in accessorio sumptū ⁊ expensarum: ⁊ sic eadem ratione in accessorio pene. pro quo etiā videtur transiuit in rem iudicatā facit ius casus in. d. §. duo fratres. ⁊ cū ista cōclusione transit Ang. in dicta disputatione. s. qd̄ non possit peti pena si habuerit iustā causam litigādi. sed ipse idē Ange. in. §. duo fratres. dicit qd̄ poterit docere de iusta causa litigādi: etiā docēdo de iniquitate laudi: cū nunc agatur ad alium finem. ar. l. quidā cum filium. de ver. ob. ⁊ l. cum queritur. ⁊. l. de hoc. de excep. rei iudi. ⁊ alle. qd̄ habetur in l. tres fratres. de pac. per gl. ⁊ Bal. tu potes dicere concordādo opi. vt voluit Bar. in. l. iulia. de cōdi. inde. circa primā lecturaꝫ: quia aut pars succubuit ex eo: qꝛ non ꝓbauit, ⁊ tunc in iudicio bene possit docere de iniquitate: quia tunc non venit cōtra sententiā cum possibile sit ꝙ laudum fuerit iniquum: licet non fuerit ꝓbatus: vt in simili tāgetur per glos. in. d. l. iul. aut succubuit quia laudum erat equum: ⁊ tunc nō poterit ammodo de iniquitate docere: qꝛ veniret cōtra sn̄iam per nota. in. d. l. iulia. nec ob. l. quidā cum filium. alleg. per Ange. qꝛ ibi ille qui succubuit primo loco postea ex alterius ꝑsona veniebat. ideo nō ob. exceptio hic secus: aut dubitatur ex qua causa fuerit lata: ⁊ tūc si ex actis apparet de causa. intelligetur de illa per nota. in. l. si quis ad exhibēdū. ff. de excep. rei iud. ⁊ in. l. he eni. ff. de suspe. tu. si vero nō potest bene apparere de causa: tūc in dubio ꝑsumitur lata: quia nō ꝓbatū. vt plene no. in. d. l. iul. ⁊ per hūc modū possunt reduci opi. ad cōcor. vt dixi de quo plenius dixi in. d. §. duo fratres. Salic. tñ in. l. pe. C. de arbit. simpliciter transit cū dicto Dy. sed
63 de iure verius videtur qd̄ dixi. An autē † iudex aditus sup reductione debeat retractare totū in quo est lesio: an vero sufficiat ꝙ reducat ad modicā lesionē. do. Anto. hic cōcludit ꝙ si videt causam subesse: vt ꝓ bono pacis modice ledat reformabit tollendo enormē lesionē reducēdo ad modicā: si nō videt causam aliquā: tūc poterit tollere totalē lesionē: ⁊ in dubio presumi dꝫ causa: qn̄ modice ledit cum succedat loco arbitratoris in hoc: ⁊ habeat facere qd̄ ille habebat fatetur tñ qd̄ si in totū retractaret lesionem licet equitas naturalis dictaret alterū litigātium ledendū in modicū: ꝙ ex hoc non retractabitur sn̄ia: qꝛ potest sequi ius si vult sicut ⁊ arbitrator licet nō arctaretur. facit qd̄ not. in cle. si. ad fi. de verbo. sig. ⁊ qd̄ not. in. c. raynutius ⁊ raynaldus. de testa. ⁊. l. si expressim. ff. de app. in quibus patet in simili qd̄ iudex app. potest reformare sn̄iam in totū vel in partē. de quo hic plene ꝑ do. Anto. ⁊ per hec sunt expedita que tangit do. Ant. super hoc. c. Et licet hic do. Ant. tangat an excōicatus possit esse arbiter vel arbitrator. tamē Ange. tetigit in dispu. ꝓalleg. ⁊ ibi concludit ꝙ potest esse arbiter ⁊ arbitrator saluo nisi esset excōicatus pro causa heresis: ⁊ lapsus esset annus per aut. credētes. C. de hereti. vel nisi coheret iuramento potestati arbitri vel arbitratoris: vt qꝛ ex forma statuti haberet executionē paratā: qꝛ tūc nō possent per decre. ad ꝓbādū. de re iudi. ⁊ lꝫ cōis sit opi. ꝙ excōicatꝰ non possit esse arbiter. vt not. glo. in. l. pedius. ff. de arbi. ⁊ etiam Archi. ij. q. vj. a iudicibꝰ. ⁊ tetigi superius. tamen forte de iure verior est opi. Ang. quia infamis potest esse arbiter. vt. d. l. pedius. ⁊ tamē nō posset esse iudex: vt in. c. suscitatus. de rescript. ⁊ ideo licet arbiter ad instar iudicis ꝓcedat. l. j. ff. de arbit. non videtur qd̄ sit bona equiparatio de arbitro ad iudicē, ⁊ ideo licet excōicatus non possit esse iudex. vt in. c. ad probādū. non tamen per hoc idē videtur inferri in arbitro. de quo plenius per eum in. d. disputa. ⁊ ibi tangit cui equiparandus sit excōicatus an deportato vel relegato, ⁊ tangit etiā de bannitis nostri temporis: cui equiparetur talis bannitus: ⁊ an in talem bannitum possit fieri cōpromissum. de quo similiter dic vt ibi per eum. ⁊ ibi etiā tangit an valeat cōpromissum: si cōpromittatur in aliquē hoc acto qd̄ debeat ꝓnuntiare scd̄m delictum ⁊ cōsilium talis religiosi de ordine minorum vel alterius, ⁊ concludit non valere tale cōpromissum. de quo in. l. item si vnus. §. pōponius. ff. de arbi. ⁊ tāgit etiam quis iudex possit adiri super reductione, ⁊ cōcludit ibi qd̄ iudex ei cōtra quē petitur reductio. per. l. ij. C. vbi ⁊ apud quem. ⁊ etiā iudex loci vbi initum est cōpromissum ⁊ latū laudum. per ea que habētur in. l. qui certo loco. ff. de condi. indeb. ⁊ sic debet suppleri. d. l. ij. vt in simili videtur velle Bar. in. d. l. qui certo loco. videtur etiam qd̄ superior arbitratoris possit adiri qn̄ ex forma statuti laudum hꝫ executionē. vt not. Bart. in. d. l. ij. sed do. Pe. in ꝓallega. dispu. hoc vltimū non tenet per. c. venerabilibus. §. j. de sen. excō. lib. vj. vbi per viam querele nō potest adiri ille qui nō est iudex partiū: sed bene posset adiri per viā appel. vt ibi patet, ⁊ ideo videtur licet ipse non dicat, qd̄ dictum Bar. possit saluari, si appelletur. nam tunc videtur posse appellari ex quo sentētia producit actio. per. l. j. a contrario sensu. C. de arbi. ¶ Ultimo potes addere: qꝛ idem do. Pe. in. d. disputa. videtur cōcludere qd̄ si pars ex negligentia non ꝓduxit iura coram arbitratore: ꝙ si reperiatur ex hoc lesa non poterit postea peti reductio, sed istud non videtur verum: qꝛ non productum ⁊ nō ꝓbatum videtur posse ꝓbari ⁊ reduci in causa reclamationis cū habeat istam appel. l. non distinguemus. §. cum quidam. ff. de arb. iuncta. l. per hanc. C. de tempo. appel. Et hec sufficiant pro modo loco repetitionis huius. c. ⁊ sic etiaꝫ est finis pro isto anno in honorem huius. c. quintauallis.

1 ☞ Juramentum tēdens ad separationem coniugij debet reduci inquātū est possibile ad separationē honestam ⁊ licitam.

2 Exceptio adulterij non obstat repetenti coniugē qn̄ vterqꝫ cōiugum commisit adulterium.

a Cōiuges[a] se abiurare nō possunt.

Tanos. h. d. cōis est diuisio ɔsultatio ⁊ responsio. secūda ibi: nos igitur. ¶ No. ꝙ vbi iuramentum ordinatur ad separationeꝫ absqꝫ honesta causa non est obligatoriū nec est seruādum. ¶ † Not. qd̄ iuramētum
1 tēdens ad separationē cōiugij reduci dꝫ inquātū est possibile ad separationē honestā ⁊ licitā seruata mēte partiū: ⁊ si hoc fieri nō potest tūc vt temerariū ⁊ illicitū non est seruādū, et sic faciat iste tex. in arg. qd̄ iuramētū habeat in se istā clausulā: qd̄ si non valet ꝙ ago vt ago valeat vt valere pōt dūmodo nō trahaꝉ vltra mētē partiū. facit qd̄ habetur in. l. cū pater. §. filius matrē. ff. de leg. ij. ⁊ qd̄ ibi no. ꝑ Bar. ⁊ in. l. hi qui. ff. de fideiuss. ⁊ in. l. si qs ꝓ eo. eo. ti. ¶ No. ꝙ cōiuges possunt rōne cōtinentie ab inuicē separari dūmodo illā seruent etiā dato ꝙ cōtinentiā non vouerēt: secus
2 si illā nō seruarēt: qꝛ tunc cōpellūtur ad inuicē redire. ¶ † No. qd̄ non ob. exceptio adulterij repetēti cōiugem: qn̄ vterqꝫ cōiugum cōmisisset adulteriū: secus qn̄ repetens tantum cōmisisset. facit qd̄ habetur. j. de cōuer. cōiug. in. c. veniens. ¶ Jn glo. j. in fi. nec ob. c. verū. s. eo. quia ibi loquitur qn̄ iuramentū fuit per metum extortum. hic autē qn̄ sponte fuit prestitū. nec ob. qd̄ habetur in §. criminis. quia locū habet qn̄ periurādo quis incurret veniale. de quo in. d. §. criminis. circa fi. ⁊ ibi etiā per gl. ¶ Jn gl. ij. ibi haberet locum qd̄ ipsi dicunt. ⁊ sic vult gl. qd̄ si vterqꝫ vult stare in seculo ⁊ cōseruare cōtinentiā: qd̄ tunc possunt separatim manere: si autē alter vellet ingredi religionē: tūc alter non posset continētiā seruare in seculo remanēdo nisi forte esset antiquus: ita qd̄ non esset suspectus de incōtinentia. per ea que habētur in. c. ad apostolicam. alleg. in glo. ⁊ est ratio diuersitatis quare extra monasteriū seu in seculo possunt ambo castitatem vouere: et nō intrare religionē altero remanēte in seculo: qꝛ si posset alter ꝓfiteri altero in seculo remanente, posset sequi absurdum ꝙ non cōtinente eo qui remansit in seculo esset expediēs vel qd̄ ꝓfessus educeretur de monasterio vel qd̄ alter semp viueret in adulterio. facit. j. de cōuer. cōiu. c. ex parte. ⁊. c. plꝫ. vbi vero ambo essent in seculo nullū absurdū sequitur si altero non seruāte alter cogatur adherere ei: vt hic ptꝫ dūmodo alter aliqn̄ nō seruauerit: vt hic dr̄. ¶ Jn ea. glo. in fi. Idē dicas si iusta causa subesset vt separarentur: forte qꝛ subesset impedimentum consanguinitatis: vel aliud impedimentū canonicum. facit quod habetur. j. de consan. ⁊ affi. c. non debet. An autē si alter ipsorum cōmitteret adulterium possent inuicem separari. recurre ad ea que habentur. j. c. pxi. ⁊ maxime circa fi. ¶ Jn gl. pe. in fi. Tācr. ⁊ Hoff. tenēt cōtrariū. sed dic ꝙ opi. gl. ꝓcedat qn̄ per lasciuiā fuerit prestitū iuramētum: si vero esset dubiū an ꝓpter lasciuiā: an ꝓpter continentiam abiurasset se, tunc ꝓcedat alia opi. ꝑm Jo. and.

a ¶ Coniuges. Nec minoribꝰ nec pluribꝰ verbis summat do. Abb. hꝰ ca. ⁊ si qras vtrū coniuges ɔ iurauerūt: ꝙ nō diuerterēt ab inuicē vel qui se abiurauerūt: an talia iuramenta sint obseruāda distigue vt hic per do. Henri. bohych. i ꝑn. c. et ista di. cadit super gl. ij. istiꝰ. c.

1 ☞ Matrimonium an contrahatur per hec verba promitto te semper habere pro legitima vxore.
2 Contrahens scienter cum aliquo videtur approbare conditionem illius qui erat secundum tempus contractus.
3 Iuramentum super contractu interpositum recipit limitationes iuris circa contractum.
4 Arguere licet a dictis poetarum ⁊ a prouerbijs vulgatorum.
5 Matrimoniũ an dirimatur ꝑpter deformitatẽ superuenientẽ.
6 Prelatus nõ potest repelli respectu criminis precedentis eius promotionem.
7 Iuramentum vniuersale de nõ accusando mulierem de aliquo crimine est temerarium.
8 Adulterium vxoris potest vir remittere quo ad penam fori contentiosi sed non quo ad penam fori penitentialis.
9 Comparatiuum presupponit suum positiuum.
10 Denuntiationis euangelice finis est correctio ⁊ penitentia.
11 Depositum compensari non potest inuito repetente.
12 Iuramentum si sit contra leges an ⁊ quando sit seruandum.
13 Dictio q̃uis de sui natura ẽ aduersatiua: exponit̃ tñ qñq̃ ꝓ q̄r.
14 Pactum de non accusando super crimine nondum perpetrato non tenet secus si sit super crimine cõmisso.
15 Castigare potest vir vxorem suam moderate ⁊ eam in vinculis tenere si fuerit expediens.
16 Iurans nõ denũtiare mulierẽ de adulterio quid agere debebit.

a ¶ Qui iurauit. idem summat. d. Abb. ⁊ si q̄ras vtrũ iuramẽtũ qd̕ est cõtra leges debeat obſuari distingue ſm do. Hẽ. bohych hic: ⁊ iũge tres sequentes distictiões q̄s idẽ bohych hic ponit.

a Quemadmodũ. Qui iurauit[a] cũ muliere contrahare potest eã propter superueniẽtẽ causam repellere ꝑpter precedentẽ vero nõ: ⁊ si vir iurauit nõ accusare vxorẽ temerariũ est iuramẽtũ sed si specialr̃ de adulterio iurauit denũtiare poterit. Sed nõ accusare. h. d. ſm Jo. an. ⁊ do. Ant. sed melius fuisset differre ⁊ tutius est nõ accusare. ꝑ ea q̃. j. dicent̃. sunt tres partes principales. quarũ prima durat vsq̃ ad. §. illud. scd̕a a. §. illud. vsq̃ ad ṽsum ꝙ si exp̄sse vbi est tertia q̃ durat vsq̃ ad finẽ. prima subdiuidit̃ q̄r primo subijcit scd̕e solutioni faciende. scd̕o soluit ibi ita si quis. tertio ꝓbat sol. ꝑpter citationẽ absurditatis ⁊ per rõnẽ ibi alioquin. quarto r̃ndet ad oppositionẽ iuramẽti. ibi nõ obst. ꝙ r̃nsum ꝓbat ꝑpter absurditatis euitationẽ. scd̕a põt subdiuidi. q̄r primo ponit dictũ. scd̕o rõnẽ assignat. scd̕a ibi: q̄r silr̃. tertia subdiuidit̃: q̄r ponit casum dubiũ. scd̕o ibi: cũ scriptura allegat ꝓ negatiua. tertia ibi: sed nunq̄d allegat pro
1 affirmatiua. quarto ibi: tutius soluit q̄õnem. ¶ No. arg. † ꝙ per hec verba ꝓmitto te semꝑ habere ꝓ legitima vxore cõtrahi videtur matrimoniũ. de quo. j. de spon. in. c. ex parte. ⁊ lꝫ do. Ant. hoc notabile colligat tñ tex. reuera nõ ꝓbat bene: q̄r videt̃ loq̄
2 qñ al̕s ꝯstabat matrimoniũ esse ꝯctuꝫ: vt pꝫ in litera. ¶ † No. qd̕ ꝯhẽs sciẽter cũ aliquo vr̃ approbare illi⁹ cõditionẽ que erat ſm tp̄s ꝯctus. ⁊ sic de p̄cedẽti vitio aut inhabilitate nõ vr̃ posse opponere nõ aũt vr̃ approbare respectu vitij postea sup̄uenientis. facit qd̕ habet̃ in. l. fi. C. de spõ. ⁊ in. c. nulli. de elec. lib. vj. ⁊ sic facit qd̕ ꝯhens cũ suspecto de fuga ex eo: q̄r pauper non põt ratione p̄cedentis paup̄tatis eũ allegare suspectũ: secus si ex post facto efficiatur paup̄. de quo in. l. creditores. ff. de priui. cre. facit qd̕ no. Bart. in. l. ait p̄tor. §. si debitorẽ. ff. de his que in frau. cre. ⁊ qd̕ not. plene Ang. in repe. l. nemo carcerẽ. C. de exact. tri. li. x.
3 ¶ † No. ꝙ in quolibet iuramẽto inest cõditio nisi ab alia parte nõ seruet̃ vel nisi fiat ꝯtra. l. cõtractus. ⁊ si res in eodẽ statu permãserit. ⁊ sic no. ꝙ iuramentũ sup̄ ꝯctu interpositũ recipit limitationes iuris circa ꝯctum. facit qd̕ hr̃ in. l. fi. C. de non nu. pecu. ¶ No. qd̕ licitũ est arguere ꝑ locũ ab absurdo. facit. l. nã absurdũ. ff. de bo. libe. ¶ No. ꝙ illa que dirimũt iam facta forti⁹ impediunt fiẽda ⁊ ꝙ facilius impedit̃ id qd̕ est fiendũ quã dirimatur iam factũ. facit. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur.
4 ¶ † No. ꝙ licitũ est arguere a dictis poetarũ ⁊ a ꝓuerbijs vulgatorꝫ. l. si chorus. ff. de leg. iij. ⁊. l. j. ff. si cer. pe. ⁊ ibi ꝑ Bar. In ꝯtriũ facit qd̕ habet̃ in. l. j. ff. de ꝯhen. emp. sed dic ꝙ licitũ est arguere a dictis approbatis: sec⁹ a reprobatis. de quo plenius ꝑ Bar. in d. l. j. ff. si cer. pet. ¶ No. ꝙ ex ꝯtrauẽtione iuramẽti quo ad eius corticẽ si implementũ ⁊ nõ implementũ põt esse sine pctõ ꝑpter
5 ꝯditiones subintellectas, nõ incurrit q̄s periuriũ. ¶ No. ꝙ † notabilis deformitas sup̄ueniẽs post spõsalia de futuro p̄bet legitimã cãm ab illis discedẽdi: secus si sup̄ueniat post matrimoniũ cõtractũ per ṽba de presenti. ⁊ sic no. qd̕ facilius impeditur ma
6 trimoniũ ꝯtrahendũ quã dirimatur iã factũ. ¶ † No. arg. ꝙ p̄latus nõ posset repelli respectu criminis p̄cedẽtis ei⁹ ꝓmotionẽ: sed bene respectu subsequẽtis. facit. j. de purga. cano. in. c. fin. de quo dicẽdum vt Jo. and. in. c. preterea. s̃. de testi. cog. ⁊ facit qd̕
7 no. in. c. accepim⁹. de eta. ⁊ quali. in. §. illud. ¶ † No. qd̕ iuramẽtum vniuersale de nõ accusando mulierẽ de aliquo crimine censetur temerariũ ⁊ nõ seruandũ etiã inquãtũ excludit facultatem accusandi ꝑpter trahere ad infidelitatẽ. ¶ No. qd̕ iuramẽtũ de nõ accusando de adulterio excludere videt̃ inquãtum accusatio ꝓsequeretur priuatã vtilitatẽ: secus inquantũ ꝓsequeretur finẽ
8 correctionis denũtiãdo. ¶ † No. virũ posse remittere vxori delictum adulterij quo ad penã fori cõtẽtiosi: sed non quo ad penaꝫ fori penitẽtialis. ¶ No. ex ver. tutius qd̕ est cõparatiuũ. ⁊ sic p̄
9 supponit suũ positiuũ. l. vbi autẽ nõ apparet. ff. de ṽ. obl. † ꝙ lꝫ qñ vir iurat vxorẽ de adulterio nõ accusare tuti⁹ sit: qd̕ nõ accuset: sed ꝙ denũtiet: tñ etiã vr̃ ꝙ posset accusare si velit intelligere qñ adulteriũ post iuramẽtum cõmittitur, nã tale iuramẽtum videretur prebere materiã delinquẽdi si ligaret. Ideo tanq̃ illicitum nõ videt̃ obligatoriũ. facit qd̕ habet̃ in. l. si vnus. §. illud. ff. de pac. ⁊. j. de reg. iur. nõ est obligatorium. lib. vj. licet. d. Ant. hic aliter videat̃ sentire. ⁊ etiã Jo. an. dicit in ṽ. tutius. sꝫ vbi adulteriuꝫ p̄cessisset iur̃m bene põt dici esse licitũ vt hic tãgit gl. in ver
10 bo crimine. ¶ † Ultimo põt notari finis denũtiationis euangelice: q̄r eius finis est sola correctio ⁊ penitentia pctĩ. vnde ꝓbato adulterio per denũtiationẽ vxor aliter nõ punit̃: nisi q̄r cogitur penitere ex quo no. ſm Pe. qui dicit hic melius q̃ alibi probari ꝙ vbi ꝓbatur crimẽ alicuius clerici per denũtiationẽ seu etiam vie denũtiationis p̄latus non dꝫ eum nec suspẽdere neq̃ ab officio vel beneficio priuare: sed solum vt agat penitẽtiã nisi in casibus, de quib⁹ in. c. inquisitionis. primo r̃nso. j. de accus. ¶ In gl. ij. ibi: si plꝫ pape. hoc intellige qñ prestatur iuramẽtum super materia spectãte ad pape potestatẽ. de quo plene dixi in. c. quãto. s̃. e. et facit qd̕ habetur in. c. ꝯstitutis. s̃. de rescri. in gl. ¶ In ea. gl. ibi: ⁊ q̄r subintelligũtur etiã alique alie ꝯditiones. de quibus hic per Jo. an. ⁊ facit qd̕ habetur. j. de cẽsi. in. c. significauit. ¶ In ea. gl. ibi: sed assertorijs. ⁊ sic videtur gl. intelligere. c. vltimũ. xxij. q. vlt. in assertorijs iuramẽtis. Sed certe de illis nõ loquitur cũ ꝑprie iuramẽta assertoria sint de p̄terito et ꝓmissoria de futuro. facit qd̕ not. ꝑ gl. s̃. eo. si vero. ⁊. xv. q. ij. in. c. j. vnde dic melius qd̕ illud. c. intelligitur de specialibus cõditionibus que nõ subintelligũtur: sed generales sic. vt ibi etiã no. ⁊. s̃. est dictũ l. etiã mulier. de iur. do. modicũ facit. nã loquitur qñ aliq̄d ꝓmittitur ob dictã causam respicientẽ fauorẽ eius in cui⁹ personam impleri dꝫ quo casu presumitur impulsiua ⁊ nõ finalis vt ibi etiã no. in. l. ij. §. fi. ff. de dona. ⁊ ibi plene per Bart. in. l. titio centũ. in prin. ff. de cõdi. ⁊ demõ. ⁊ facit qd̕ no. s̃. de renũ. in. c. post translationẽ. ¶ In ea. gl. in fi. bene facit qd̕ no. Inn. in. c. fi. s̃. de p̄sum.
11 ⁊ gl. in cle. j. de offi. deleg. ¶ † In gl. fortius. ibi: sed nõ cõpẽsari intellige inuito repetẽte depositũ. Sed eo volẽte sic cum eius fauore sit inductũ qd̕ nõ admittatur cõpẽsatio. facit. j. de reg. iur. qd̕ ob gratiã. li. vj. ⁊ ꝯclude qd̕ vera est regula cui damus actionem multo fortius exceptionẽ saluo nisi alia rõ suadeat oppositum: vt ꝯtingit iurib⁹ alleg. ¶ In gl. spõsam. ibi. §. querebatur. ibi loquitur qñ ꝯcta sunt spõsalia cũ illa cũ qua nõ poterãt con
12 trahi: vt ibi pꝫ hic autẽ qñ poterãt cõtrahi. ¶ † In glo. vel nasum. ⁊ ibi vel si esset ꝯtra leges istud videtur cõtra. c. cũ ꝯtingat. j. e. ⁊. c. licet mulieres. j. eo. li. vj. Ideo dicit Host. ⁊ Jo. an. qd̕ ista gl. dꝫ intelligi qñ est ꝯtra. l. canonicã. facit qd̕ habetur. s̃. de foro cõpe. si diligẽti. secus si sit tantũ cõtra. l. ciuilẽ. q̄r illi nõ est necessario standũ quo ad iuramẽtũ qd̕ non cẽsetur esse de foro ciuili sed ecclesie. facit qd̕ habetur. s̃. de iudi. nouit. ⁊ de elec. in. c. venerabilẽ. ad fi. in aut. vt cle. apud ꝓpri. epis. in. §. si vero ecclesiasticũ. col. vj. ⁊ hoc tene mẽti diligẽter: q̄r scd̕m hec videt̃ ꝙ non valeãt statuta q̃ reprobãt iuramẽta que al̕s erãt valida. de quo plene dicetur in. c. cũ cõtingat. j. eo. ⁊ plene ꝑ Bar. in. l. si q̄s ꝓ eo. in prin. ff. de fideius. gl. tñ singularis in. l. adigere. §. fi. ff. de iure pa. dicit ꝙ in remissione iuramẽti lex obtinet vim apostolici. ⁊ sic pꝫ qd̕ qualiter sit intelligẽdũ patebit ex his que dicẽtur in. c. cũ cõtingat. ¶ In ea. gl. ibi laberetur facultatib⁹. intellige hoc verũ nisi certa quãtitas vel res fuisset ꝓmissa. ꝑ id qd̕ hr̃. j. de ꝯdi. appo. in. c. de illis. ⁊ facit qd̕ hr̃. xxix. q. j. §. i. ¶ In ea. gl. ibi: sine culpa sed nõ est sine cã. ne. s. q̄s cogat̃ inuitus incurrere bigamiã. facit qd̕ habet̃. de reg. iu. sine culpa. li. vj. ⁊. s̃. de ꝯsti. c. ij. ¶ In gl. teneret̃. in fi. adde etiã casuꝫ qñ mulier fornicata est: vt pꝫ. s̃. hoc eo. c. addas casum q̄ colligitur in. c. quanto. ⁊. c. gaudem⁹. j. de di
13 uor. ¶ † In gl. q̃uis. in fi. no. bñ qd̕ lꝫ dictio q̃uis de sui natura sit aduersatiua ſm ꝓpriã significationẽ: tñ si rõne subiecte materie non põt aduersari, impropriatur ⁊ exponitur pro q̄r: nec mirum q̄r quãtũcũq̃ expedit vna dictio põt poni ꝓ alia: vt not. gl. no. in. l. eas causas. ff. de ꝯdi. ⁊ demõ. ¶ In gl. impedit. ibi: votũ simplex, ꝙ dicat̃ simplex votũ recurre ad ea q̃ habẽtur in. c. j. de
14 voto. li. vj. ⁊. s̃. ⁊ qui cle. vel vo. in. c. rursus. ¶ † In glo. crimine. in fi. not. bñ qd̕ vult gl. qd̕ vbi fit pactũ de nõ accusando sup̄ crimine nondũ ꝑpetrato qd̕ non tenet pactũ secus vbi fit sup̄ iam cõmisso. ⁊ intellige ꝙ qñ fit sup̄ cõmisso vꝫ pactũ quaten⁹ respicit vtilitatẽ priuatã: ⁊ sic quaten⁹ respicit publicã: vt ꝓbat̃ in. l. si vn⁹. §. pacta. alleg. in gl. Sed vbi fit sup̄ crimine nõdũ ꝑpetrato indistincte nõ valet q̄r cẽset̃ turpe ⁊ ꝯ bonos mores: vt pꝫ in. d. §. pacta.

§.pacta.nam prestaret seu pararet viã ad delinquẽdum:et ideo nõ debet valere.facit qd̃ hr̃ in.l.cõuenire.ff.de pac.do.nã ꝭm gl. hoc respectu põt dici ꝯ̃ publicã vtilitatẽ:ꝛ ꝑ predicta vr̃ qd̃ iuramentũ de nõ accusãdo de adulterio futuro nõ valeat:cũ cẽseatur esse turpe ꝛ ꝯ̃ bonos mores:vt ptz ex predictis:ꝛ ex predicto §.pacta.ꝛ ideo nõ debet esse obligatoriũ.vt.ĩ.de reg.iur.non est obligatoriũ.lib.vj.ꝛ ibi tenet expresse hec glo.ꝛ istud vr̃ de iure verius licet do.Ant.hic aliter sentiat.nã dicit ꝙ crimine nõ cõmisso potest quis pacisci in genere sed cõmittendo nõ potest pacisci vt tollat facultatẽ accusandi respectu publice vtilitatis: licet tutius sit ꝭm eũ ꝙ desistat vt litera dicit que ꝭm eũ, per hoc includit qd̃ põt accusare,quo aũt ad facultatẽ accusandi inq̃tũ intẽditur vtilitas priuata quo ad separationẽ tori iuramẽtũ in genere ꝛ in specie obligat:secus si vult denuntiare in fi.c.corrigendi pctĩn:q: tunc bene potest.ꝛ sic videtur velle do. Anto.qd̃ nõ possit ad priuatã vtilitatẽ accusare qñ ꝓcessit pactũ vel iuramẽtum sup crimine de futuro.ꝛ aliqualiter sensit Jo.an.in fi. summarij vt dixi ibi ꝛ in nota.sed ꝯtrariũ puto de iure verius cũ tale pactũ ꝛ iuramentũ cẽseatur esse turpe ꝛ ꝯ̃ bonos mores:ꝛ sic nõ est obligatoriũ.per ea que habẽtur in.d.l.si vnus.§.pacta.et d.c.nõ est obligatoriũ.in tex.ꝛ gl.lꝫ tutius sit sustinere vt dicit litera. ¶ In gl.ethnica.ibi: gẽtiles.i.infideles sicut sunt gẽtes q̃ nõ credũt in christũ.facit qd̃ hr̃ in.c.nouit.ꝯ̃.de iud. ¶ In gl.in hoc casu.in fi.dic ꝙ ꝓ crimine iã cõmisso põt se obligare ad non accusandũ.qd̃ intellige quatenꝰ vellet ꝓsequi priuatã vtilitatẽ: secꝰ si publicã:sed ꝓ futuro nõ potest se obligare.vt plene dictũ fuit in gl.in ver.crimine.ad quã gl.se remittit. ¶ In gl.fi.ibi:de pcur.tue.de isto brocardo: an ꝓhibitũ vna via intelligatur esse ꝓhibitum alia via.vide tex.ꝛ gl.in regula.cũ quid vna via.de reg.iur.lib.vj.q: si.l.hꝫ respectũ simplr̃ ad ꝓhibitum intelligitur ꝛ alia via:nisi alia ratio suadeat oppositũ:sed si.l.hꝫ respectũ ad certãviã:q: tunc alia nõ intelligitur ꝓhibita saltẽ qñ ratio aliud suadet:vt hic etiã ptz.de quo dic plene vt ibi. ¶ In ea.glos.ibi: tancre.dicit hec videtur verior opi.de iure:q: non est licitũ separare vxorẽ a se sine iudicio ecclesiastico.ĩ.de diuor.porro. et.c.significasti.fateor tñ qd̃ forte hoc casu ex quo est incorrigibilis poterit accusare de adulterio ad tori separationẽ : vt voluit hic gl.

15 ¶ † In ea.gl.ibi:ꝛ castigare intellige moderate secus si non moderate.per id qd̃ habet̃ in.l.ꝓceptoris.ff.ad le.aquil. ꝛ in.l.cõsensu.C.de repu.ꝛ no.bene gl.ꝙ licitũ est viro tenere vxorẽ inuinculis si expediat gl.tñ in.c.placuit.alleg.in gl.videt̃ velle ꝙ sit speciale in vxore clerici:q: illud.c.in illa loquat̃ ꝛ nõ videt̃ reperiri in alia ꝑmissum.sed ista gl.sentit oppositũ.ꝛ forte meliꝰ dũmodo se moderate habeat q: videt̃ ꝑmissum viro moderate corrigere ꝛ castigare vxorẽ.per id qd̃ habet̃ in.c.duo. ꝛ in.c. sicut alterius q̃ allegant̃ in gl.lꝫ Jo.an.nihil sup hoc dicat. ¶ Quid aũt si vir specifice iurat nõ denũtiare mulierẽ de adulterio:dicit Hostiẽ.ꝙ forte egebit amico q denũtiet illã quasi ipse nõ possit.facit qd̃ habet̃ in.c.ad audiẽtiã.ꝯ̃.qd̃ met.cã.sir̃ ꝯcludit qd̃ si vult denũtiare q: principalr̃ cõpatitur aĩe periclitãti:tũc secure poterit denuntiare:secus si principalr̃ mouet̃ rõne priuati interesse: q: tũc debet abstinere.ꝑ id qd̃ dicit gl.precedẽs. Et dictũ fuit in gl.super ver.crimine.tu potes dicere ꝙ hoc dictũ ꝓcedit qñ iurat non denuntiare de adulterio cõmisso:sed vbi iuraret sup cõmittẽdo : tunc nõ ligaret iuramentũ q: nõ ligat etiã si fiat de nõ accusando:vt.ꝯ̃.dixi.fateor tñ ꝙ tutius est abstinere si rõne priuati interesse vellet denuntiare.ꝛ sic intelligo dictum Host.

1 ¶ Jurari non licet sine necessitate vel vtilitate.
2 Sermo duplicatus cẽsetur cũ maiori deliberatione prolatus.
3 Jurare in se non est malum.ꝛ nu.11.
4 Peccatum an sit pena.
5 Negationes due quandoq; non faciunt affirmationem.
6 Jurare per creaturam prohibitum est ꝛ quare.ꝛ nu.8.
7 Jurans per creaturam an peccet.
8 Juramẽtum continere debet veritatẽ iudicium ꝛ iustitiam.
9 Juramentum ad tollendam controuersiam est licitum.
10 Jurandum est per deum.
11 Amen importat idem qd̃ in veritate.
12 Cessante causa cessat effectus.
13 Negationes due vbi referũtur ad idẽ faciũt vnã affirmationem.
14 Jurandum est per euangelia quando certa forma iuramẽti non traditur ꝛ super ipsa euangelia.
15 Jurans per deos infideliũ si iuramentũ est licitũ seruari debet.
16 Pacisci potest ne agatur depositi.
17 Monachi pñt alijs testibꝰ deficiẽtibꝰ eẽ testes in cã monasterij.

a ET si christus. Monachi[a] ꝛ cõuersi iurare pñt pro ferendo testimonio in causa sui ꝑmonasterij.h.d. Et diuidit̃ in quinq; partes principales. Or primo rñdet autoritati euangelice qua videbatur esse ꝓhibitũ iurm̃.scd̃a ibi:Jaco. rñdet autoritati apostoli que videbatur similiter illud ꝓhibere. tertia ibi:Ange.ꝓbat multis argumẽtis veteris ꝛ noui testamẽti qd̃ licitũ est iurare.quarta ibi:quedã declarat quare erat simpliciter ꝓhibitũ iuramentũ.quinta ibi:licet ergo dat petẽtibus licentiã iurãdi. ¶ In text.ibi est est.i.simplex affirmatio. ¶ In tex.ibi non non.i.simplex negatio. ¶ In tex.ibi quã culpa.sup. scꝫ incredulitas ꝛ infirmitas insurgẽtes a pena originalis peccati.facit qd̃ habetur.xv.q.j.§.j.ꝛ qd̃ ibi no.per gl. ¶ In text.ibi: facere albũ.sup.naturaliter.lꝫ artificialiter qñq; sic vel intellige creãdo de nouo. ¶ In tex.ibi:morior.i.paratus sum mori. ꝛ 1 sustinere periculũ mortis. ¶ † In tex.ibi:per gloriã vestrã.i.per eũ in quo est vel esse dꝫ gloria vestra.facit qd̃ not. Archi.xxij.q.j.nõ est. No.qd̃ non subsistẽte necessitate sup.vel vtilitate.vt hic tangit gl.in ver.necessitas nõ debet iurari.sed simplex dꝫ fieri 2 assertio affirmãdo vel negãdo. Itẽ ptz qd̃ † sermo duplicatus censetur cũ maiori deliberatione ꝓlatus.facit.C.ad velle.si mulier. ꝛ ij.q.iij.si is iratus.ꝛ qd̃ not.ĩ.eo.cũ ꝯtingat.ꝛ ꝓpter hunc finẽ 3 duplicauit hic litera affirmationẽ ꝛ negationẽ. ¶ Not.qd̃ † iurare in se non est malũ:sed ꝓcedit a malo pene ꝛ nõ culpe. hoc est ab incredulitate exigẽtis iuramẽtum,nam ignorãtia ꝛ incredulitas ꝓcedit a pena originalis peccati.xv.q.j.in prin.quasi per totum. 4 An aũt † pctm̃ sit pena.no.in.§.vsq; adeo. eadẽ causa. ꝛ.q.ꝛ ibi 5 cõcludit̃ ꝙ potiꝰ est culpa cõmittẽtis. ¶ No.ꝙ † due negatiões nõ faciunt vnã affirmationẽ.de quo dicet̃ cũ gl.j. ¶ No.qd̃ illud dr̃ vix fieri qd̃ fit:tñ qñq; nã interdum creditur sine iuramẽto. vt ptz in.c.eius.ꝯ̃.de testi.ꝛ de ista dictione vix habetur in.l.vix ex certis.ff.de iudi.ꝛ in.l.vir vxori.ff.ad velle.ꝛ.ĩ.de cog.spi.in.c.ij. 6 li.vj. ¶ No.in ver.licet eni.ꝙ † ꝓhibitũ est iurare per creaturã.ꝛ no.cãm quare:ne vꝫ honorificẽtia creatoris trãsferat̃ ad creaturam.ꝛ sic facit ꝙ autoritates ordinate ad laudẽ dei ꝛ sanctorũ: nõ deberẽt induci ad laudẽ creaturarũ. Et sic ex hoc text.arguit Hosti.ꝯ̃ illos qui plus hoĩes quam deũ honorãt:q: si transeunt corã altari nullã inclinationis reuerentiã exhibent:ꝛ tñ qñ corã dño tẽporali veniũt eũ quasi idolum venerãtur genuflectẽdo et deponẽdo pilleum aut caputiũ.cõtra quos etiã facit ꝭm eum qd̃ habetur Apocalipsis.xix.vbi Ange.dixit beato Joãni volenti cadere ad pedes eius:vide ne feceris cõseruus tuus sum.vñ cõcludit̃ qd̃ licet reuerẽtia sit ꝑ inferiores superioribꝰ exhibẽda. facit qd̃ habet̃ de maio.ꝛ obed.qd̃ sup.ꝛ.c.is qui.ꝛ ipsi superiores debeãt ꝛ possint illã recipere ne cõtẽni videãtur. vt.ff.de off.p̃si. obseruandum.tñ reuerẽtia que recipitur ꝛ exhibetur esset recipiẽda ꝛ exhibẽda in reuerẽtiã dei. iuxta verbũ imperatoris Federici qui se genuflectẽdo dixit pape nõ tibi sed Petro.facit qd̃ habetur in.d.c.is qui. ¶ No.triplicẽ creaturã.s.angelicam ꝛ humanã:ꝛ tertiã ab istis differentẽ. ¶ No. ꝙ quis nõ põt facere de capillo albo nigruꝫ qd̃ intellige naturalr̃:secus artificialiter : vt 7 dixi super litera.vel intellige de nouo creãdo. ¶ Not.† qd̃ licet non sit iurãdum per creaturã ꝛ peccet sic iurãs:tamen obligat iuramẽtum si al's sit licitũ.ꝛ sic no.qd̃ licet iuramẽtum sit illicitum respectu modi iurãdi:si tñ al's cõtinet in se rem licitã est obligatorium.ꝛ sic facit ꝯtra no.per Bar. in.l.si quis pro eodẽ.ff.de fideius.ꝛ auꝭ.sacramẽta.C.si aduer.ven.inq̃tũ dicit qd̃ si lex vel statutũ prohibet personã cõtrahere : qd̃ tunc peccat mortaliter contrahẽs faciẽdo contra.l.superioris.ꝯ̃.de maio. ꝛ obe.c.ij. qd̃ tũc etiã si iuret cõtractũ seruare nõ obligatur:lꝫ secus sit qñ solũ inualidat cõtractum ꝛ nõ prohibet personã. ꝛ sic intelligit auꝭ. sacra.ꝛ.ꝯ̃.eo.cũ cõtingat.nã dictũ suũ non videtur ꝓcedere:q: licet quis peccet iurãdo:si tñ al's sit licitũ in se qd̃ iuratur dꝫ iuramẽtum seruari:vt hic patet.ꝛ pro hoc etiã facit qd̃ habetur.xxij. q.j.c.mouet.vbi si aliquis iurat per demones aliquid facere:qd̃ al's sit in se licitum:licet peccet sic iurãdo:tamẽ seruare debet iuramẽtũ.facit etiã qd̃ habetur eadẽ causa.ꝛ.q.in.c.si quis per capillũ.ꝛ ibi etiã probatur qd̃ sicut nõ est licitũ iurare per creaturam sic non est licitũ iurare per mẽbrũ christi:imo grauiter tunc peccat:vt ibi ꝓbatur ꝛ in auꝭ.ne lux.cõtra naturaꝫ. ꝛ ne iuretur per mẽbra christi. An aũt opi. Bar. ꝓcedat vel ne dicetur.ĩ.eo. in.c.cũ cõtingat. ¶ In ver.Jaco.not.ꝙ ꝓhibitũ est iurare non 8 subsistente necessitate:secus si necessitas hoc suadeat. ¶ † Not. tria requisita ad iurm̃ q: dꝫ cõtinere veritatẽ:ꝛ etiã iudiciũ.i.discretionẽ.facit qd̃ hr̃ insti.qui.nõ est per.fa.te.in.§.j.ꝛ qd̃ ibi no. ꝑ gl.ꝛ.ĩ.de reg.iur.in iudicijs.lib.vj.ideo dꝫ esse factũ ab habẽte discretionẽ.i.discreti animi iudiciũ.secus si ab infante vel furioso.facit qd̃ habetur.xxij.q.ij.in.c.ꝛ iurabũt. ꝛ.C.de secũ.nup. in auꝭ.qd̃ eius.debet etiã habere iustitiã.i.qd̃ sit iustum seu licitum qd̃ iuratur. Nã al's non ligat.xxij.q.iiij.c.inter. ꝛ quasi ꝑ totũ. de quo ꝑ Host.in summa.eo.ti.§.quoties comites. ¶ No.non esse licitũ iurare ꝑ aliquã creaturã quecunq; sit illa.qd̃ intellige vt 9 dicetur.in gl.ꝛ facit qd̃ no.in.c.quoties.j.q.vij. ¶ † No. qd̃ licituꝫ est iurare ad finẽ tollẽde controuersie.ꝛ sic facit qd̃ exceptio que oritur ex iuramẽto dicat̃ exceptio litis finite.de quo in.c.j.de lit.

a ¶ Monachi.idẽ summat hic.d. Abb. et si q̃ras vtruꝫ due negatiões equipolleãt vni affirmatiõi distĩgue vt ꝑ ꝑ.d. Hẽr. bohyc.

contest.in.vj.⁊ per legistas in.l.elegãter.§.si quis post.ff.de con
10 di.inde.¶†No.per quẽ sit iurandũ eo casu quo potest iurari:qꝛ
per deũ est iurãdum.An tñ aliter possit iurari.tãgitur hic in gl.
in verbo testis.⁊ facit qd no.gl.in cle.j.§.porro.de hered.¶In
ver.Ang.no.autoritates noui ⁊ veteris testamẽti in quibꝰ pba
11 tur licitũ esse iuramẽtum.¶†Et not.etiã quid sit dicere amen:
quia idem qd in veritate.gl.tñ aliter videtur exponere:qꝛ idem
sit dicere qd sine defectu ab a:qd est sine ⁊ menno defectus.facit
qd habetur de consecra.dist.ij.reuera.¶In ver.quedã.Not.qd
quedã sunt que omnino sunt mala:⁊ ista sunt omnino precauen
da quedãvero sunt que nõ sunt omnino mala sed ex eo:qꝛ ex eis
sequitur aut sequi potest malũ sunt intantũ ꝓhibita:⁊ per ꝯñs
cauẽda inquãtum malũ sequitur al's autẽ tenetur quis illa caue
re:⁊ ideo qꝛ iuramẽtum ꝓhibetur non qꝛ in se sit malũ:sed ex eo
quia ex assidua ⁊ incauta iuratione sequitur periuriũ qd nõ se
quitur ex necessaria ⁊ cauta:ideo videtur permissum qñ ex cau
ta ⁊ necessaria causa prestatur.¶No.ꝙ vinũ moderate sumptũ
12 cõfert ad sanitatẽ.¶†Not.ꝙ cessante causa ꝓhibitionis cessa
re debet ꝓhibitum:⁊ sic etiã potes notare illud vulgatũ ꝙ ces
sante causa cessat effectus.de quo.j.de app.cũ cessante:⁊ de quo
etiã aliquid per gl.⁊.s.de renũ.post translationẽ.p gl.⁊ Jo.and.
⁊ Jo.cal.⁊ Bar.in.l.ij.§.si.ff.de dona.⁊ per Cy.in aut.generali
13 ter.C.de epis.⁊ cle.¶†In gl.ij.in fi.dic qd vbi due negatiões*
a referũtur ad idẽ faciũt vnã affirmationẽ:qꝛ sicut prima negatio
destruit primã affirmationẽ: sic secunda negatio destruit nega
tionẽ quã alia faciebat.⁊ sic intelligitur.l.duobꝰ.alleg.in glo. fal
lit qñ ad ostẽdendum exuberãtiam volũtatis ꝓferretur, ⁊ sic ad
ostendendum magnã voluntatẽ negãdi:⁊ sic potest intelligi hic
sm vnũ intellectũ:qñ vero due negationes referũtur ad diuersa
⁊ tunc non inducit affirmationem,⁊ ita potest intelligi hic scdm
alium intellectũ:qꝛ vna respicit negationẽ cordis:alia vero nega
tionẽ oris,nã illud dꝫ quis ore exprimere qd gerit in corde quan
tum ad deũ:⁊ etiã quãtum ad mundũ honeste viuẽdo:licet male
seruetur vt dicit Jo.an.Et sapiẽtia reputatur quo ad mundum
scire simulare illud qd gerit quis in corde. de materia habetur p
Cy.in.l.j.C.de ser.fug.⁊ aliquid etiã per Bart.ibi:⁊ in.d.l.duo
bus.facit qd tãgitur in gl.seq.¶In gl.creaturã.Dicit tñ glo.j.
q.vij.in.c.quoties.qd qñ per creaturas iuratur in casibꝰ etiam li
citis debet haberi respectus in eis:⁊ per eas ad creatorem vt sic
14 per creaturã ipse creator inuocetur.dicit etiã hic Inno.†ꝙ qñ
certa forma iuramẽti non exprimitur est iurandũ per euãgelia.
per id qd habetur.s.de iura.calũ.in.c.vlti.xj.q.j.testimonium.⁊
super ipsa euãgelia debẽt iurare:gl.tñ in.d.cle.j.§.porro.de he
re.dicit qd etiã super alia scriptura prestatur iuramẽtum quoti
die:sed dicit illud ꝓcedere posse qñ non est expressum in iure ꝙ
super euãgelijs iuretur:al's esset iurandum super euangelijs:tu
potes dicere qd etiã qñ ius exprimat super euãgelia iurari:suffi
cit iurari super alia scriptura:dũmodo cõsuetudo illud habeat
⁊ tanto tẽpore sit seruatum qꝰ consuetudo sit inducta. per id qd
habetur in.c.fi.s.de cõsuetu.vbi autẽ consuetudo non sit indu
cta tunc ꝓcedit illa gl.⁊ adde etiã qd no.glo.in.c.vt circa.in ver.
corporali.de elec.lib.vj.¶In gl.omnino ibi omnino non obli
gatur ibi est duplex expositio vna ꝙ nõ obligetur omnino.i.nul
lo modo ⁊ hec approbatur ibi per Bar.⁊ docto.cõiter qꝛ ratio
ne forme date a iure illa obligatio cẽsetur indiuidua:licet conti
neat quãtitatẽ que est diuidua:ideo totũ vitiatur ⁊ sic in nihiluꝫ
tenetur fideiussor:alia expositio est ꝙ omnino obligetur.i.in to
tum nõ obligatur:sed solũ quatenus ꝓmisit principalis:sed vt
dixi precedẽs expositio cõiter approbatur. facit qd habetur in
regula vtile.de reg.iu.lib.vj.¶In glo.seruãdum ibi est seruan
15 dum.vnde dixit Inno.⁊ est de mẽte glos.†ꝙ si aliquis iurat per
deos infideliũ ꝙ nihilominus si al's iuramentũ est licitũ est ser
uãdum:licet peccet sic iurãdo.⁊ sic licet christianus iuraret per
machometũ aliquid facere:licet peccet sic iurare:tñ seruare tene
tur iuramẽtum.dicit etiã Vinc.ꝙ non peccat ille qui recipit ab
infideli per deũ suũ.per ea que habẽtur in.c.mouet.allega.in gl.
¶In gl. mala sunt ibi pro benedictionibꝰ nubentium. hec gl.
male dicit.⁊ similiter in eo qd sequitur de baptismo:qꝛ cuꝫ talia
sint sacramẽta seu sacre rei signa illa sunt ꝓhibita:qꝛ sunt simo
niaca qñ aliquid daretur pro eis nõ aũt sunt simoniaca:qꝛ ꝓhi
bẽtur per ecclesie cõstitutiões.¶In gl.sequãtur ibi.l.vlt.dic ꝙ
patronus ꝓhibetur ibi stipulari mercedẽ operarũ ab inuito li
berto:sed non operas,⁊ ideo potest stipulari operas aut merce
dem:licet posset sequi ꝙ ꝓstabitur estimatio:qꝛ illud nõ est ꝓhi
bitũ nec malũ vt prestet mercedẽ volũtarie:vt ibi dꝛ:⁊ sic nõ ob.
16 ¶In ea.gl.ibi.§.illud.ibi videtur dici†ꝙ ⁊ dolus futurus non
potest expresse remitti tñ potest pacisci ne agatur depositi:⁊ sic
videtur indirecte dolus futurus remitti:sed solue sm do.Anto.
qd inquãtũ dicit posse pacisci ne agatur depositi debet intelligi
.s.respectu doli de preterito.Sed certe istud videtur literã illam
violare ⁊ cõtra mẽtem gl.ibi posite. vnde potes dicere qd qñ fit
pactũ ne agatur depositi debet intelligi.s.respectu doli de pteri
to:sed certe istud videtur literã illam violare ⁊ cõtra mẽtem gl.
ibi posite.vnde potes dicere qd qñ fit pactũ ne agatur depositi
videtur pars renũtiare omni iuri qd hꝫ pars ex cõtractu depo
siti,⁊ ideo nõ poterit agere etiã ad rem repetendã ratione depo
siti:⁊ ideo etiã ratione doli non debet posse agi : quia ex quo ex
toto remissum est omne ius agẽdi ex contractu ipso non potest
dici quodãmodo dolus cõmitti circa contractum etiã illo respe
ctu agi nõ poterit.¶In ea.gl.in fi.⁊ de materia per gl.in regu
la.cum quis vna.de reg.iur.lib.vj.¶In glos.pe.in fi.dic melius
de hac materia:vt habetur in remissionibus quas dedi in nota
bilibus.¶In glo.fi.in fi.vel dic qd papa dedit indulgẽtiam:vt
satisfaceret cõsciẽtie petentiũ qui non putabãt se aliter securos.
17 Et not.ꝙ litera hic videtur velle†ꝙ demũ in subsidiũ deficiẽti
bus alijs testibus possint monachi ⁊ cõuersi esse testes in causa
monasterij.sed Host.⁊ Pet.supplẽt.maxime per id qd habetur
s.de testi.in.c.cũ nũtius.⁊ in.c.super prudẽtia.alleg.in gl.⁊ quia
qñ quis se estimat habere plures bonos testes quam habeat:et
ideo vtile est monasterio qd etiã possit ꝓduci alijs insistẽtibus.
¶An aũt monachi possint esse testes in alijs causis aliorũ:dic
ꝙ sic de licẽtia tñ abbatis.vt no.in Spe.de testi.§.j.verãtẽ exci
pit ꝙ est monachus.⁊ facit qd no.gl.in aut.si dicatur.C.de testi.

a ¶Due negatiões. vide.s.in pn. postillã.d. Henri.bohych.q̃ cadit sup hac glo.

1 ☞Juramentum temerarium an sit periurium.
2 Canonici non arctantur ad sumendum ordines sacros.

SIcut nostris. Juramẽtum qd cõtra li
bertatem ecclesiasticam
est prestitũ non tenet.h.d.Primo ponit iuramẽtum
temerariũ. Secũdo punit iurãtem.Tertio cõmittit
inquirenda ⁊ retractãda attẽtata.secunda ibi:pro iuratione. ter
tia ibi:quia nõ.¶In verbo eps.dic ꝙ postea fuit electus ⁊ illo
tempore erat canonicus.¶No.j.qd iuramẽtum prestitũ per ca
nonicum si est licitũ ligare videtur eũ epm:vt hic videtur colli
gi a cõtrario sensu:⁊ sic non videtur alterari rõne dignitatis qd
intellige nisi ratio subiecte materie suaderet oppositum qꝛ si iu
rasset solũ pretextu sui canonicatus ⁊ prebẽde sue quã perderet
postea creato epo.s.de elec.cum in cũctis.⁊.j.de cõces.prebẽ.cũ
nostris.videtur qd tũc nõ teneretur cũ cesset causa obligatiõis.
facit qd habetur.s.tit.pximo.circa fi.¶Not.qd iuramentũ ten
dens ad damnũ tẽporalis dignitatis vel ecclesie est temerarium
⁊ non obligatorium.facit qd habetur.s.eo.c.ij.¶Not.ꝙ teme
rarie iurans peccat ⁊ imponi debet sibi penitẽtia pro tali pecca
to an autẽ mortaliter peccet tangetur in gl.¶No. qd delictum
temerarij iuramẽti non est delictum inducens depositionẽ a di
gnitate.de quo etiã tangitur in gl.que crimina inducant deposi
tionẽ ab officio vel beneficio ⁊ sic a dignitate.no.per glo.⁊ doc.
in.c.ex tenore.de tẽpo.ordi.xv.q.viij.in summa.vbi bona gl.⁊ fa
1 cit qd habetur.lxxxj.dist.d.c.j.¶†Not. qd incautũ seu temera
rium iuramentũ lato sumpto vocabulo dici potest periurium ⁊
lato sumpto vocabulo oĩs mala seu praua iuratio dici potest
periurium.facit qd no.gl.s.eo.c.tua nos.⁊ per Archid.xxij.q.ij.
2 in.c.animaduertendum.¶†No.arg.sm Abb.qd canonici non
arctãtur ad sumendũ ordines sacros.per tex. dum dicit dũ esset
in minoribus ⁊c.de quo in.c.queris.de eta.⁊ quali.⁊ est gl.bona
in.c.licet canõn.de elect. lib.vj.facit qd habetur in clemen.vt hi
qui de eta.⁊ quali.posset tñ dici qd hic appellãtur minores ordi
nes preter episcopalem ⁊ tunc non colligeretur arg.¶Not.qd
in criminibus ratione peccati cõmissi cõtra ecclesiã videtur iu
dex posse inquirere ex officio.de quo per Innoc.in.c.ad nostrã.
el.ij.s.eo.facit qd habetur in.c.j.de offi.ordi.¶An autẽ posset
eps rem spectãtem ad mensam suã dare capitulo vt sic preiudi
cet etiam successori suo:dic qd non:quia non potest eps sine cõ
sensu sui capituli ⁊ sine solennitate ecclesiastica talem rem alie
nare.xij.q.ij.sine exceptione.capitulum autem non potest auto
rari in facto suo.de quo in cle.si vna.de rebus eccle.non alienan.
¶In gl.in mortali peccato.¶Nota qd temerarie iurãs peccat
mortaliter in cõtrarium videtur tex.⁊ gl.xxv.dist.nunc autẽ. ad
finem.vbi dicitur qd incauta iuratio est veniale peccatũ:sed dic
qd ibi loquitur quando incaute laudando quis iurauit licitũ et
postea non seruauit:sed hic loquitur quando deliberate iurauit
id quod est licitum.facit qd dictum fuit.s.eo.tua nos.vbi etiam
tetigi an sit peccatum mortale si quis laudando iurauit falsum.
¶An autẽ temerarium iuramentũ infamet.glo.tenet qd nõ in
c.archidiaconum.xcv.dist.⁊ not.ex his que sequuntur in glo.qd
demum crimina que sunt grauia inducunt depositionem qd vi
detur intelligendum quando sunt publica. de quo plene dic vt
habetur in.c.ex tenore.alleg.in gl.¶In glo. penul.ibi:nec ipse
eps.sup.sine solennitate canonica. de qua in.c.sine exceptione.
xij.q.ij.⁊ in cle.si vna.de rebꝰ eccle.non alie.¶In gl.penul.ibi:
tanq̃ canonicus. Idem dicas si tanq̃ episcopus ex quo illicite
consensisset.

consensisset. per id qđ habetur in. c. si quis presbyterorum. de rebus eccle. non alie. ꝛ. s. de elec. in. c. nosti.

1 ¶ Alienatio rei dotalis non valet ꝑm leges ꝛ idem in alienatione donationis propter nuptias.
2 Iuramētum prestitum super contractu inualido ꝛ ꝓhibito ratione furoris persone iurātis est obligatorium ꝛ seruandum.
3 Iuramentum vi: metu: vel dolo prestitum non valet.
4 Et iuramenti obligatio impeditur inquantum tangit preiudicium alterius ꝛ inquantum preiudicat anime iurantis.
5 Mulier constante matrimonio non potest agere pro dote.
6 Ius canonicum qñ discrepat a iure ciuili qđ seruari debeat.
7 Iuramentum in aliquibus casibus non obligat. ꝛ nu. 3.
8 Iuramentum seruari debet si sine interitu salutis eterne seruari possit.
9 Alienatio rei ꝓhibite ꝑmittitur in certis casib⁹ fauore persone.
10 Iuramentum habetur pro secundo consensu.
11 Pactum legis cōmissorie in pignoribus est reprobatum.
12 Mulier iurans non venire contra alienationem rei dotalis an debeat seruare iuramentum priusꝗ̄ absoluatur.
13 Iuramentum metu extortum an obliget mero iure.
14 Alienatio rei dotalis vbi vir ꝛ mulier iurans quando extant filij an valeat adeo qđ vir non possit reuocare constante matrimonio nec etiam mulier ipso soluto.
15 Mulier iurans super actu a lege infirmato an contractus firmetur iuramento an vero illa solum obligetur ad obseruantiam iuramenti remanente contractu nullo.
16 Iuramentum an transeat ad heredes.
17 Dotale prediuꝫ si alienetur ꝛ postea repetatur an poterit fideiussor datus conueniri pro euictione.
18 Fideiussor in alienatiōe rei minoris teneť lꝫ succurrať pupillo.
19 Maritus si alienauit rem dotalem et dedit fideiussorem de euictione an ipse maritus non obstante alienatione poterit ipsam rem dotalem repetere.
20 Maritus vēdens rem dotalem an teneatur de euictione si ipsa res repetatur.
21 Ignorantia iuris quando presumatur.
22 Mulier si alienat rē dotalē viro nō cōsentiente nō tꝫ alienatio.
23 Et si alienauit cum sacramento ꝛ postea soluto matrimonio reꝫ repetit an poterit emptor repetere pretium.
24 Rem dotalem scienter emens non repetit pretium.
25 Fundus dotalis si a muliere consentiente viro detur in dotem pro filia communi an teneat.
26 Et si vir ꝛ mulier simul alienant fundū dotalē ꝛ cum iuramento an soluto matrimonio poterit mulier repetere ab heredib⁹ viri pro dote sua pretium receptum ex ipsa re dotali vendita.
27 Fundus dotalis si ab extraneo vendatur tenet contractus ad preiudicium vendentis.
28 Iuramēti effect⁹ qualis sit inquātū non repugnat legi seu iuri.
29 Iuramentum si tendit ad confirmationem actus validi quem effectum habeat.
30 Iuramentum quando tendit ad inducendam obligationem et consequenter actionem an tale iuramentum inducat obligationem ꝛ actionem de iure ciuili.
31 Iuramentum an habeat vim pacti.
32 Iuramentū quando repugnat legi ex eo quia est contra bonos mores, non obligat.
33 In carceribus esse est species seruitutis.
34 Pactum qđ quis possit carcerari pro debito an valeat.
35 Testamentū mutare an possit quis licet iurauerit non mutare.
36 Iuramentum an firmet contractum quando actus reprobatur fauore publice vtilitatis principaliter.
37 Lex si prohibet aliquid fieri sub certa pena an intelligatur velle qđ etiam actus sit nullus.
38 Iuramentum an possit lege vel statuto annullari.
39 Iuramētum an validet actum qñ actus est ipso iure nullus.
40 Iuramentum an possit a lege improbari.
41 Advoti obseruantiā nō teneť filiusfa. durāte patria potestate si pater cōtradicat: si tñ efficiatur sui iuris debebit illud implere.
42 Donatio inter virum ꝛ vxorem an possit iuramento firmari.
43 Alienatio peculij aduentitij in qua pater habet vsumfructum an teneat.
44 Contractus prodigi an firmetur iuramento.
45 Ludenti seu ad ludū vel ludendū parato mutuare non licet.
46 Iuramentum an possit per statutum prohiberi.
47 Pupillus si faciat contractum cum iuramento an poterit petere restitutionem in integrum.
48 Pupillus doli capax si contrahat cum curatore ꝛ iudicis decreto an valebit contractus.
49 Et si pupillus reperiatur deceptus an ꝛ qñ remediū sit dandū.
50 Statuto si caueať ꝙ nulla mulier maritata possit aliquē ꝯtractum facere sine duoꝝ ꝓximoꝝ cōsilio vtrū si mulier nō seruata dicta solēnitate cōtraxerit cum iuramēto possit venire contra.
51 Minor si iurat non venire contra cōtractum etiā propter enormem lesionē an possit petere absolutionem a iuramento.
52 Renuntiatio an trahatur ad non cogitata.
53 Absolutio a iuramēto an possit peti ꝓpter enormē lesionem.
54 Minor si iurat non venire contra ratione minoris pretij an per hoc videatur renuntiatum beneficio. l. ij. C. de rescin. vendi.
55 Cōtra iuramentū venire an possit qs nulla habita absolutione.
56 Minor si iurauit nō venire cōtra ratione dāni modici vel enormis an si sit enormiter lesus an poterit habere aliqđ remedium.
57 Minor iurās per caput suū vel clericus per clericā suā nō venit cōtra cōtractū quē facit an tale iuramētū firmabit contractum.
58 Iuramentū si corporaliter ꝓstetur ꝛ nō corporaliter tactis scripturis an habeat locum auť. sacramenta. C. si aduer. vendi.
59 Iuramentum an obliget si non iuretur super euangelio, sed super aliqua scriptura vel super ligno.
60 Auť. sacramenta puberum. C. si aduer. vendi. an habeat locum in impubere doli capace.
61 Et quid de adulto curatorem habēte ꝛ contrahente sine eo.
62 Et an dicta auť. hēat locū i iudicijs si minor iurat nō venire ꝯ.
63 Minor si iurat generaliter non venire cōtra contractū a se fiendum cum titio in absentia titij an si postea contrahit cum titio nullo prestito iuramento an poterit contrauenire.
64 Donatio facta inter coniuges an firmetur iuramento.
65 Renuntiare an possit mulier velleiano.
66 Iuramētum qđ tendit ad firmādum ꝯtum inualidū in odium illius cui prestatur ꝛ qui suscipit sacꝛm an obliget iurantem.
67 Contractus qui ex statuto prohibentur cum forensibus vel nō subditis potestati an firmentur iuramento.
68 Contractus prodigi cui bonis est interdictum ꝛ datus curator an firmetur iuramento.
69 Iuramentū dꝫ hr̄e tres comites scꝫ veritatē iustitiā ꝛ iudiciū.
70 Prodigus equiparatur furioso ꝛ non potest testari nec esse testis nec obligatur naturaliter.
71 Prodigus an possit cōtrahere anteꝗ̄ ei sit bonis interdictum.
72 Cōtractus pōt firmari iuramēto in minore ꝛ muliere iurante.
73 Contractus improbatus a iure propter defectum solennitatis probatorie an firmetur iuramento.
74 Et quid si contractus reprobetur ratione solennitatis formalis an firmetur iuramento.
75 Fideiussor obligari non dꝫ in plus vel in aliud ꝙ principalis.
76 Contractus simulatus ꝛ iuratus an debeat seruari et an possit iurans contrauenire non obstante iuramento.
77 Simulatio an possit ꝯ publicum instꝛm probari per testes.
78 Venire cōtra cōtractum simulatum ꝛ iuratum an possit quis.
79 Cōtract⁹ iurat⁹ nō pōt dici null⁹ nec rescindi qñ iurꝫ est licitū.
80 Iurans omnia in instrumēto contenta vera esse si sponte et nō per dolum iurauit non potest allegare simulationem.
81 Lex quando dicatur resistere contractui vel non assistere.
82 Lex qñ ꝓhibet actū vel cōtractū si nō deficit in forma vel solēnitate vtrū si fiat cōtra talē ꝓhibitionem cōtractus sit nullus.
83 Iuramentū nihil operatur qñ deficit actus rōne rei vel materie super qua interponitur qꝛ videtur interponi sup impossibili.
84 Actus mere spiritualis qui fit contra iuramentum est nullus.
85 Vendens rem duobus incidit in penam falsi.
86 Iuramentum de non cedendo bonis an valeat.
87 Iuramētum qđ filius a patre non petet alimenta non valet.
88 Fideiussores si obligant se pro dote pro marito ꝛ iurant an iuramentum obligabit.
89 Donatio inter virum ꝛ vxorem an firmetur iuramento.
90 Donatio que eget insinuatione an valeat si fiat cum iuramento licet non sit insinuata.
91 Donatio qñ fit sine iurꝫ an sufficiat dicere qđ donās vult ꝙ tot intelligant esse donatiōes ꝙ nulla intelligať excedere summā.
92 Insinuatio qualiter fieri debeat.
93 Insinuatio donationis an possit fieri tempore feriato.
94 Rex an hoc possit in suo regno ꝙ pt̄ iperator in suis subiectis.
95 Transactio facta super alimentis an validetur iuramento.
96 Trāsactio an valebit si cū iurꝫ renūtietur. l. de his. ff. de trāsac.
97 Filiusfamilias qui iurauit creditori suo nō recedere de loco sine sui licentia an si reuocatus fuerit per suum ep̄m vel per patrem poterit recedere licentia petita sed non obtenta.
98 Debitor qui iurauit soluere creditori poterit non obstante iuramento soluere fisco si bona eius publicentur.

1 Cum contingat. [a] Non auditur mulier ꝯtra alienationem rei dotalis cui sponte cōsensit ꝛ non cōtrauenire iurauit. h. d. ꝛ est cōis diuisio consultatio ꝛ respōsio.
1 secunda ibi: nos autē. ¶ † Not. ꝙ ꝑm leges non valet alienatio

a ¶ Cū ꝯtingat. i pn̄ti. c. do. Io. d imo. valđ dilatauit fimbrias suas ꝛ acumē ingenij sui extēdit. nā qđ multi, imo pene omēs doc. tā legū ꝙ canonuꝫ diuersis in locꝭ d iurꝫ: deqꝫ ꝯtib⁹ de iure ciuili reprobatis, lꝫ iurꝫ cōfirmatis sparsiꝫ scripsere: h pene omia in hūc locū cōgessit itanō sit necesse remissiōes seu additiones cōgere re: cum hec sua scripta appime sufficiāt cū et reptoriūhuius volumi nis summo digito te di

rigere pote
rit: vex enim
uero qr cer
to certiꝰ ē:
qd iura ca-
nōica ī hac
materia iu
ramentorū
multūdero
gāt legibꝰ:
⁊ q̄ñ oēs le
ges q̄ opti-
mo iure sta
tuerūt mul
tos Jctꝰ ir-
ritos eē vt
ita dixerāt
obrogāt: q̄-
propter in
hoc christia
nissimo re-
gno ī cācel-
laria regia
facilr solēt
admitti p̄-
ces suppli-
cātiū: ⁊ pe-
tentiū resti
tui ī integrū
ↄ p̄dictos
Jctꝰ dūmo
do cū pluri
bus suppli
cātibꝰ sit di
spēsatū per
eorū p̄latos
sup iurein-
rādo ī tali-
bus Jctibꝰ
p̄stito. Qd
ego Joan-
nes de gra-
dibꝰ in ipsa
regali cācel
laria crebro
fieri vidi.
Et hec tibi
p additio-
nibus satis
sint vsq; ad
c. sicut.

rei dotalis. facit qd habetur in. l. lex iulia. ff. de fundo do. ⁊ idem
videtur in alienatione donationis ꝓpter nuptias. facit qd habe
tur in aut. siue a me. C. ad velleia. Aduerte tñ ꝙ sicut dos soluto
matrimonio dꝫ redire ad mulierē. ita donatio ꝓpter nuptias ad
virū nisi ex pacto vel ex cōsuetudine aliud fuerit inductum. j. de
dona. inter vi. c. vlti. ad fi. vnde si non interueniret pactū vel con
suetudo de lucrāda donatione ꝓpter nuptias: tūc videretur qd
alienatio teneret ex quo nō deberet redire ad mulierē. hoc tñ for
te videtur intelligēdū nisi dos fuisset in quātitate: qr tūc videtur
qd intelligatur specialiter obligata donatio ꝓpter nuptias pro
restitutione dotis. facit qd habetur in. l. vbi adhuc. ⁊ in. l. rebꝰ.
C. de iure do. vnde tūc videretur posse ꝓcedere qd hic innuitur
vcꝫ nō valere vēditionē rei donate ꝓpter nuptias ad preiudiciū
mulieris. ⁊ pro hoc faciat qr si eo casu quo mulier dꝫ lucrari do-
nationeꝫ ꝓpter nuptias non valet alienatio ipsius donationis
ꝓpter nuptias. vt patet in dicta aut. siue a me ⁊ in corpore vnde
sumitur multo fortius ꝙ nō valeat vēditio dicte donationis in
casu ꝓxime dicto tñ reuera. l. vbi adhuc. et. l. in rebus. C. de iure
do. non videtur ꝓbare qd ꝓxime dixi: quia. l. in rebus solū vide-
tur loqui in dote scꝫ de re dotali. ⁊. l. vbi adhuc. solū videtur lo-
qui quādo constante matrimonio mulier vult agere ex eo: qr vir
vergit ad inopiam quo casu clarū est qd vir non posset alienare
donationē ꝓpter nuptias: quia illa est vxoris cōstante matri-
monio sicut ecōtra dos est viri cōstante matrimonio. vt in. l. do-
te. C. de rei ven. ⁊ facit qd habetur in. l. fi. C. de dona. ante nupt.
videtur tñ qd tūc cōstante matrimonio nō possit ipsa donatio
ꝓpter nuptias alienari: etiā de ↄsensu mulieris quo minus viro
vergēte ad inopiam possit peti p ipsam mulierē qñ in alienatio
ne nō interuenit iuramētū per. d. l. vbi adhuc. ⁊ per dictā aut. si-
ue a me. Sed vbi alienaretur cōstante matrimonio muliere cō-
sentiēte ⁊ postea dissolueretur matrimoniū si mulier non debe-
ret lucrari ipsam donationē nō reperio clare expressum qd non
teneat: vñ posset dici tunc in dicto casu idē qd dr qñ alienantur
alie res viri obligate pro dote cōsentiēte muliere. de quo habe-
tur. C. ad velleia. Cōcludit Bar. ꝙ si mulier cōsentit solū aliena-
tioni non nocet sibi p. l. vir vxori. ff. ad velleia. secus si renuntiat
iuri hypothecarū in re illa qr tūc nocet sibi dūmodo tūc supsint
alia bona: ex quibꝰ cōsuli possit mulieri. ⁊ sic intelligit. d. l. iube-
mus. ⁊ p̄dicta intellige semper qd iuramētum non interuenit. p
istud qd dr in hoc. c. ⁊ adde omnino qd legitur ⁊ not. in. c. perue-
2 nit. j. de emp. ⁊ ven. in tex. ⁊ gl. ¶ † Itē no. qd iuramentū p̄stitū
super cōtractu inualido ⁊ ꝓhibito ratione furoris persone iurā
tis est obligatoriū ⁊ seruādū cum possit seruari sine interitu salu
tis eterne. Et not. qd hoc saltē videtur ꝓcedere fm canones: tñ
etiā idē videtur fm leges per aut. sacramēta puberū. C. si aduer.
vēdi. de quo etiā tangetur cum gl. ⁊ no. etiā qd hic simpliciter di
cit seruādum esse iuramentū interpositum super cōtractu nō au
tem expresse validat cōtractum. vnde super hoc fuerunt opi. an
validetur cōtractus in casu isto ⁊ similibus de quo inferius dice
3 tur. ¶ † Item no. qd vt talia iuramēta effectualiter obligēt ad
obseruantiā est necesse qd sint prestita absq; vi seu metu ⁊ dolo:
et sic a cōtrario videtur: qd si per dolum vel metū sint prestita qd
non obligent. de quo per legistas in aut. prealle. sacramēta. vbi
per Bar. circa fi. ⁊ etiā per Salic. ⁊ cōmuniter legiste videtur te-
nere qd ipso iure non obliget tale iuramētum taliter prestitum
pro quibus bene facit tex. in. d. aut. sacramēta. vbi dicit per vim
aut per metū extortū nullius esse momēti iubemus: sed canoni-
ste cōmuniter tenēt contrariū: vcꝫ qd de mero iure obliget iura-
mētum licet peti possit absolutio. vt voluit Innoc. in. c. ad au-
res. qd metus cau. ⁊ hoc dicit esse tutius Archi. in. c. quāuis. de
pac. in. vj. de quo plene dixi in. c. si vero. s. eo. ⁊ de materia etiam
in. c. autoritate. xv. q. vj. ¶ Posses dicere qd de iure ciuili ꝓce-
deret opi. legistarū per dictā aut. sacramēta. sed opi. canonistarū
de iure canonico. per id qd dictum fuit in. d. c. si vero. tñ quia in
materia iuramēti tanq̄ spirituali potius seruādum est ius cano
nicū q̄ ius ciuile etiā in foro seculari. vt pꝫ in. c. ij. j. e. in. vj. Ideo
etiā in foro ciuili seruādum est ius canonicū ⁊ non ius ciuile. fa-
cit qd not. gl. in regula possessor. de reg. iur. in. vj. ⁊ qd not. per le
gistas in. l. priuilegia, C. de sacrosanc. eccle. ⁊ Jo. an. ⁊ Jo. calde.
in. c. j. j. de noui ope. nū. ⁊ fm hoc cōtrarius sensus hic debet su-
mi respectu effectus, quia tunc effectualiter non obligaret, qm̄
aduersus talia iuramenta posset peti absolutio. et hoc sequitur
hic do. Anto. etiam. Item no. qd hic simpliciter loquitur de do
lo, ⁊ sic videtur qd cum sit dare dolum ex proposito ⁊ dolum re
ipsa. facit qd legitur ⁊ notatur in. c. pe. j. de emp. ⁊ vend. ⁊ in. l. ij.
C. de rescin. ven. ⁊. ff. de verb. obli. in. l. si quis cum aliter. videtur
qd de vtroq; hic sit intelligendū qd an procedat patebit ex. j. di
4 cēdis. ¶ † Iteꝫ no. duo alia que habent impedire effectualiter
obligationem iuramēti. ¶ Primum est inquātum tangit preiu
dicium alterius. facit qd habetur. s. eo. veniens. ¶ Secundum

inquantum preiudicat anime iurantis: quia non potest seruari
sine dispēdio salutis eterne, ⁊ sic absq; peccato mortali: qd au-
tem si posset seruari sine peccato mortali: sed nō sine veniali: an
tunc iuramētum obligaret: videtur ꝙ sic per istū tex. a cōtrario
sensu. sed cōtrarium tenuit Archi. in. c. quāuis. de pact. in. vj. qr
vt iuramentum non obliget: sufficit ꝙ tendat in deteriorem seu
peiorem exitū anime. per id qd legitur ⁊ notatur in. c. si aliquid.
xxij. q. iiij. ⁊ ideo sufficit ꝙ nō possit seruari etiā sine veniali pec-
cato cum tunc tenderet in deteriorem exitum anime. facit qd le
gitur ⁊ notatur per gl. in. d. c. si aliquid. quatenus autē iuramen
tum preiudicat iurāti circa bona tēporalia ⁊ potest saluari sine
detrimēto anime tunc iuramentū est obligatoriū. vt hic patet ⁊
5 in dicta aut. sacramēta. ¶ † Itē not. a cōtrario sensu qd mulier
constante matrimonio non potest agere pro dote: ⁊ ideo est qd
tunc non hꝫ actionē mulier: sed maritus pro re dotali. l. dote. C.
de rei vēdi. nisi in causa. l. vbi. C. de iure do. qñ vcꝫ vir vergit ad
inopiam: vt ibi habetur ⁊ etiā plene in. l. si cōstante. in prin. ff. so
lu. matr. soluto autē matrimonio bene cōpetit mulieri actio: vt
hic patet qd intellige siue morte viri solutum, siue per diuortiū
ratione impedimēti consanguinitatis vel alterius impedimēti
canonici per sententiam iudicis ecclesiastici: nam aliter non po-
test fieri diuortium fm canones. facit qd habetur. j. de diuor. c.
porro. ⁊. c. significasti. lꝫ fm leges olim de facili possit fieri diuor
tium. vt patet in toto tit. ff. de diuor. ⁊ hodie etiam in certis ca-
sibus. de quibus in. l. consensu. C. de repu. Sed in hoc seruādum
est ius canonicum: quia in materia matrimonij velut spirituali
cum sacramētum matrimonij sit magnum in ecclesia sacramen-
tum. s. de biga. debitum. debet seruari ius canonicum. facit qd
6 no. gl. insti. de gradi. §. fi. ⁊ in. l. j. C. de secun. nup. ¶ † Itē no. qd
interdum ius canonicum discrepat a iure ciuili: vt hic contingit
in materia iuramenti: et an generaliter quando ius canonicum
discordat a iure ciuili debeat seruari ius canonicuꝫ: an vero ius
ciuile: ⁊ an aliquo casu seruari possit ius ciuile saltē in foro suo.
tāgitur per legistas in. l. priuilegia. C. de sacrosan. eccl. ⁊ per Jo.
an. ⁊ Jo. cald. in. c. j. j. de noui ope. nun. ⁊ est bona glos. in regula
possessor. de regu. iur. in. vj. ⁊ in. c. ij. de arbi. eo. lib. ¶ Et breuis
cōclusio qd in materia spirituali vt iuramēti matrimonij vel si-
mili seruari debet ius canonicum etiam in foro ciuili ⁊ in terris
imperij. per id qd habetur in. c. ij. j. eo. in. vj. ⁊ in. c. fi. j. de prescri.
⁊ per gl. in dicta regula, possessor. ⁊ in. d. §. fi. insti. de gradibꝰ. et
in. d. l. j. C. de secū. nup. als in foro canonico seruari debet ius ca
nonicum: ⁊ idē in foro ciuili in terris subditis ecclesie. j. de app.
si duobꝰ. ¶ Sed in foro seculari in terris imperij seruari debēt
leges. vt voluit glo. notabilis in. c. ij. de arbi. in. vj. Et ad predi-
cta facit qd not. hic Host. dicens: qd videtur etiam esse de mēte
legum in casu isto seruari debere sacramētū ex quo canones vo
lunt illud seruari: quia etiaꝫ ipse leges mandant seruari in aut.
qño opor. episcopos. §. j. col. j. ⁊. C. de sum. tri. l. fina. in princ. ⁊ in
aut. de mand. princ. §. si vero. col. iij. allegat aut. sacramenta. C. si
aduer. ven. quam ipse Host. hic gl. ⁊ inter cetera tenet aut. illam
habere locum etiam in impubere doli capace: qr talis periurare
potest. j. de delic. pu. in. c. j. ⁊. ij. nec obstat fm eum. c. paruuli. ⁊. c.
pueri. xxij. q. v. qr loquūtur de infantibus vel doli nō capacibus
de quo est opi. inter legistas ⁊ inferius tāgetur tenet etiā qd illa
aut. habet etiā locum in donationibus. de quo etiā per gl. ⁊ legi
stas in dicta aut. sacramenta. tangit etiam si minor qui iurauit
fuit deceptus vltra dimidiā iusti pretij. de quo remittit Jo. an.
ad no. per gl. ⁊ alios in. c. pe. j. de emp. ⁊ ven. per gl. ⁊ legistas. C.
de rescin. vendi. ⁊ inferius aliquid tangetur ⁊ vltimate etiam po
nit hic vnum notabile ⁊ singulare dictum qd recitat gl. in. c. ij. j.
eo. in. vj. vbi gl. refert Host. hic tenere qd si mulier iurasset patri
non alienare rem dotalem quia istud iuramētum esset iustum ⁊
conforme dispositioni iuris, ꝙ si postea contingat qd alienetur
cōstante matrimonio ⁊ mulier cōsentiat ⁊ iuret non cōtraire: ꝙ
tunc preualebit primum iuramentū. facit qd habetur. j. eo. intel
lecto. ⁊ sic scdm iuramentū non obligaret mulierē ad obseruan-
tiam, ⁊ sic hoc casu haberet locū istud. c. ⁊ esset singularis limita
tio ad hanc decretalem ⁊ ex illa etiā posset sumi cautela ad im-
pediēdum alienationē rei dotalis etiā cū iuramēto, ⁊ ideo singu
lariter hoc dictum est menti tenēdum. ¶ An autem indistincte
procedat patebit ex his que inferius dicentur ⁊ qd dixi: s. post
Host. ⁊ gl. in dicto. c. ij. de iureiuran. in. vj. tenuit etiam Archid.
ibi in. d. c. ij. ⁊ etiam Spe. in ti. de emp. ⁊ ven. §. tertio loco. versi.
⁊ not. generale cōsilium. ⁊ per predicta posset dari cautela in si-
mili contra aut. sacramēta. C. aduer. ven. nam posset fieri qd mi
nor iuraret non alienare res suas sine solēnitate legali ⁊ sine de-
creto iudicis ⁊ autoritate curatoris: nam cū tale iuramētum sit
iustum ⁊ conforme iuri cōmuni: qd fuit ex iusta causa inductum
ne minores ex facilitate etatis lederētur. l. j. ff. de mino. videtur
ꝙ si postea fiat alienatio nō seruata solenitate iuris etiā cuꝫ sa-
cramento

cramento ꝙ non teneat alinatio nec preiudicet scđm sacramen
tū ꝓpter primū preambulū licitum per id qđ hr̃ in.d.c.intelle-
cto.⁊ ꝑ gl.in.d.c.ij.de iureiur.in.vj.⁊ ꝑ id qđ superius dixi. ⁊ sic
videreť ꝙ limitanda sit dicta auť.si non ꝓcedit aliud iuramentū
in ꝯtrariū.de quo tñ an ꝓcedat simpliciter inferius tangetur in
materia iuramenti.⁊ tene menti istā limitationē nouam q̄ non
fuit acta per alios ad dictā auť.de hoc tñ vide.j.in tertio mem-
bro ⁊ plenius in nono membro.vbi hec materia per eum plene
examinatur.¶ In gl.j.in fi.⁊ habetur etiam insti.q.alie.li.ī ꝓn.
⁊ in.l.j.§.⁊ cū lex.C.de rei vxo.ac.⁊ facit ēt qđ no.in glo.dictoꝝ
iuriū ⁊ qđ habetur ēt in.l.cum vir.ff.de vsur.⁊ qđ ibi etiam ple-
7 ne dixi facit ēt qđ diceť.j.sub tertio mēbro materie.¶ † In gl.
ij.ibi cū suis cōcordantijs ⁊ bene facit.j.de reg.iur.accessoriū.li.
vj.¶ In ea.glo.ibi.l.adigere.¶ Potes etiā addere alios qua
tuor casus ꝓm Jo.an.nā etiā non obligat iuramētum,qñ aliqđ
immoderate precipit.s̄.e.quintauallis.¶ Itē secundo qñ tol-
leretur libera facultas testandi.l.si quis.in princi.testamenti.de
leg.iij.facit.l.j.§.que onerande.ff.quarum re.act.non datur.⁊ ꝙ
hr̃ in.l.stipulatio hoc modo concepta.ff.de ver.obli.⁊ no.bene
hunc casum propter id qđ.j.tangetur in materia.¶ Tertiꝰ ca-
sus est qñ ei qui iurauit non seruatur fides.vt in.c.seq.⁊ in.c.iij.
s̄.e. ¶ Quartus casus est qñ seruus iurat ante manumissionē.
8 l.seruum testō.ff.de ma.te.¶ † In ea.gl.ibi considerat vtilita-
tem anime. vcꝫ vt seruet iuramentū ex quo pōt seruari sine inte
ritu salutis eterne.ne alias incurrat peccatū non seruando iura
mentum prout teneť cum scriptum sit reddite deo vota vestra ⁊
iuramenta vestra.s̄.eo.⁊ si Christus.vtilitas autē anime ꝓferri
dꝫ cuicunqꝫ rei temporali.l.sancimus.C.de sacrosan.eccle.⁊.xij.
q.j.in.c.ꝓcipimꝰ.diuersus ergo est finis iuris canonici:quia illđ
ius considerat vtilitatem anime a fine iuris ciuilis,sed ius ciui-
le ⁊ eius finis considerat bonum politicum ⁊ per quod cōserua
tur genus humanū ⁊ ēt recipiat multiplicationē non añt cura-
uit regulariter ius ciuile de fide anime.facit qđ notat Jo.an.in
regula possessor,de reg.iur.in.vj.ī mercu.⁊ hec prima solutio gl.
bona est,sequēs autē solutio non vr̃ bona per istū text.qui loqť
indistincte ⁊ qꝛ vtrobiqꝫ stat ratio hic posita ⁊ etiam reprobať
ꝓm archi.per id qđ habeť in.c.ij.de pact.in.vj.in verbo omnino
inquantum litera vult ꝙ omnino seruetur iuramentū qñ potest
seruari sine interitu salutis eterne.¶ In.e.gl.ibi vel licet ꝯtra
ctus melius dixisset ⁊ licet quia in effectu videtur cōtinuari ad
prime dicta.⁊ ponitur tertia solutio vcꝫ ꝙ lꝫ contractus nō va
leat tñ qꝛ si sine aliqua turpitudine pōt saluari iuramētū super
eo ꝑ̄titū dꝫ seruari vt sic tenebat hoc casu accessorium cū possit
seruari sine interitu salutis eterne licet principale non teneat vt
in simili hr̃ in.c.debitores.s̄.eo.⁊ pōt esse ratio qꝛ non est eadē
rđ vitiandi accessoriū iuramenti que est in vitiando principale
nam in principali agitur de querenda obligatione parti circa ꝙ̄
potest superior ex causa disponere.l.oēs populi.ff.de iusti.⁊ iu.
⁊.l.venditio.§.constat.ff.cōia predi.⁊ qđ ibi not.in.c.que in ec-
clesiarum.s̄.de const.⁊ ideo nimirū si pōt illa inualidare scđꝫ iu
ramentum principaliter obligat deo.d.c.⁊ si Christus.ideo cir-
ca illud non sic se extendit prohibitio superioris.facit qđ dictū
fuit in.d.c.debitores.¶ In eadē gl.ibi preterea hic poniť in ef
fectu quarta solutio ita distinguens inter ea que habent perpe
tuā cām ꝓhibitionis vt qꝛ sui natura sunt turpia.⁊ tunc iura-
mentum non obliget per id qđ habetur de reg.iur.non est obli-
gatorium.lib.vj.⁊ ea que non habent perpetuā cām prohibitio
nis sed fauore persone fit ꝓhibitio ⁊ in certis casibꝰ ꝑmittitur
9 vt contingit in minore ⁊ muliere.nā tales ꝓhibenť † fauore per
sone alienare ⁊ permittiť alienatio in certis casibus ⁊ pꝫ in mu
liere q̄ si consentit post bienniū iterato post primū consensuꝫ ꝓ-
indicat sibi vt in dicta auť.siue a me.ideo tunc iuramentū potest
operari ⁊ pōt confirmare qđ prius non valebat quasi secunduꝫ
gl.pro secundo consensu habeatur iuramentum.not.bene gl.in
eo qđ dicit ꝙ iuramentuꝫ pōt confirmare qđ prius non valebat
⁊ sic innuit ꝙ nedū iuramētum sit seruandū in casu decretalis,
sed etiā ꝙ firmet ipsum contractum de quo tangetur cū glo.fin.
10 ¶ † Item aduerte qꝛ inquantū dicit gl.ꝙ iuramentū habetur
ꝓ secundo consensu non videtur prodesse qꝛ in auť.siue a me.re
quiritur ꝙ consensus secundus sit interualluꝫ.⁊ sic interueniat
interuallū temporis inter primū consensum.⁊ scđm qđ non con
tingit in casu isto qñ iuramentū tempore contractus interponi
tur.⁊ sic non videtur bona consideratio gl.nisi dicas ꝙ iuramen
tum habeatur loco secundi consensus ⁊ presumatur tanta deli
beratio propter iuramentū quanta presumitur per ius quādo
interuallū temporis interuenit in scđo consensu.tñ multū facit
in contrariū ratio legis doli mali exceptio in.§.diuersum.ff. de
noua.qꝛ ex quo incontinenti vr̃ ex eadem fragilitate fieri nisi su
stineas ꝙ propter reuerentiam iuramenti qꝛ ad illud non dꝫ qs
de facili venire vt in.d.c.⁊ si christus.presumať maior delibera-
tio qñ prestatur iuramētū.tñ hec consideratio ex alio capite nō
videtur procedere qꝛ non sufficit secundus consensus etiam in-
teruallatus.nisi etiam supersint alie res ex quibus possit consu
li mulieri.vt ptꝫ in dicta auť.siue a me.tñ so.ista sane intellecta
potest sustineri vcꝫ ꝙ aliud sit in his que habent perpetuā cām
prohibitiōis ⁊ que sunt turpia sui natura.⁊ aliđ in alijs que nō
habent perpetuam causam prohibitionis ⁊ sic prohibitio fauo
re persone.qꝛ tali fauori potest renuntiari cum sacramento vt h
habeť.⁊ facit quod no.gl.in dicta regula non est obligatorium.
j.de reg.iur.in.vj.⁊ qđ legitur ⁊ notatur in.l.non dubium.C.de
11 legi.ꝑ gl.⁊ legistas. ¶ † In ea gl.ibi nec auditur volens venire
contra supple non petita absolutione a iuramento nā ea peti-
ta bene vr̃ posse venire cum tale pactum.l.cōmissorie in pigno-
ribus videatur reprobatum ex eo:qꝛ censetur factū in fraudem
vsurarum iuxta ea q̄ leguntť ⁊ not.in.l.j.⁊.ij.C.de pactis pigno.
sic odio creditoris ⁊ iđ vr̃ ꝙ possit peti absolutio per id qđ legi
tur ⁊ notať in decre.j.⁊ decretali debitores.s̄.eo.¶ In ea.gl.in
fi.Scđa solu.valde singularis ⁊ notabilis datur hic ꝑ Vincē.vt
refert Jo.an.lꝫ de illa non faciat mentionem do.Ant.videlicet
12 ꝙ † mulier tenetur seruare iuramentū anteꝙ̄ absoluatur tñ ꝓm
eum poterit instare vt absoluatur.⁊ sic limitat hanc decretalem
Jo.an.simpliciter recitat hoc dictuꝫ aliter non approbādo nec
reprobando.⁊ sic potius videretur cum illo transire.ex quo non
reprobat.⁊ do.meus do.Pet.de anch.videť istud sequi in .c.ij.
de pac.in.vj.saltem qñ est magna lesio.sed certe ista limitatio vi
detur contra mentē huius tex.nam scđm hoc iste tex.modicum
operabitur quantū ad effectum si potest peti absolutio nā veri
similiter semper petitur.⁊ sic in effectu vana erit prouisio huiꝰ
capituli.⁊ pro ista ꝑte ēt facit:quia verba debent intelligi cū ef-
fectu.j.de cleri.non resi.in.c. relatum.⁊ sic debet intelligi ꝙ ser-
uet cum effectu.¶ Preterea papa hic verisimiliter hoc expres
sisset si voluisset peti absolutionē.sicut expressit ī.c.si vero.s̄.eo.
⁊ in.c.debitores.cū ergo hic simpliciter dicat seruari deberet iu
ramētū.nec adiecerit posse peti absolutionē.ergo videť nō vo-
luisse posse peti absolutionē.ar.l.j.§.sin autem ad deficientis.C.
de cadu.tol.nam vt dixi verisimiliter hoc expressisset vcꝫ posse
peti absolutionē si voluisset hoc fieri posse.sicut fecit in.d.c.si de
bitores.⁊.d.c.si vero.cum ergo hoc non expresserit nō vr̃ hoc vo
luisse.⁊ hanc partem etiā tenuit Archi.in.c.ij.de pact.in.vj.di-
cēs ēt ꝑ illud.c.hanc opi.reprobari inquantū ibi dicitur ꝙ licet
actus sit prohibitus per leges.tñ omnino dꝫ seruari iuramentū
qñ potest seruari sine interitu salutis eterne.nā ponderanda est
dictio illa que omnino est ꝓcisa.⁊ sic vr̃ velle ꝙ omnimode serue
tur iuramētū.⁊ per ꝯñs non poterit peti absolutio:qꝛ tūc oīmo
de non seruatur.⁊ ideo per illum tex.dicit hanc opi.Vincen.re-
probari.⁊ ēt aliā Jo.s̄.positam inquantum dicit tex.istum pro
cedere qñ aliunde posset consuli mulieri. Nā ꝓm eum hec distin
ctio non procedit per dictū.c.ij.qꝛ omnino dꝫ seruari iuramen-
tum. si potest seruari sine interitu salutis eterne : lꝫ interponať
super contractu prohibito per leges . ⁊ predicta tene menti ꝓ
declaratione tex.qꝛ Jo.an.non declarat nec do.meus do.Ant.
¶ Aduerte tñ qꝛ posset saluari dictum Vincentij qui dixit cre
do ꝙ mulier obligatur:sed instat vt absoluatur.⁊ sic noluit ꝙ su
perius dixi.nā potest saluari,quando apparet mulierē propter
minas ⁊ verbera ꝑ maritū eidē illata consensisse cū sacro : quia
tunc videtur coacta fuisse ꝑ id quod notauit Inn.⁊ Jo.an.ī.c.
cām matrimonij.s̄.de offi.deleg.⁊ ꝑ Bar.in.l.j.§.q̄ onerāde.ff.
quarum re.ac.non datur.alias precedat qđ superius dixi . ⁊ qđ
posset petere qñ fuit coacta.pꝫ per ea q̄ habentur .s̄.eod.si ve-
ro.¶ Et ex predictis no.ēt ꝙ valet accessorium iuramēti:licet
nō valeat principale.¶ Quid autem de accessorio fideiussoris,
an possit teneri fideiussor in casu isto lꝫ nō teneať principalis.tā
git hic Jo.an.⁊ vr̃ procedere questio qñ iuramentū nō interces-
sit.Nā eo casu non intercessit iuramētum ex quo principalis est
obligatus ad obseruantiam iuramenti adest obligatio cui acce
dere potest fideiussor.l.j.ff.de fideiusso.sed eo casu quo non īter
uenit iuramentum procedit tunc dubitatio. an etiā indistincte
intelligatur prohibita fideiussio ⁊ accessorium fideiussionis sup
quo fuerunt opi. Joā. an.hic satis breuiter ꝑtransit ⁊ ēt domi.
13 meus.d.Ant.sed dicā plene post gl.¶ † In gl.pe.in fin,⁊ no.ꝙ
gl.in.c.Abbas. ⁊ etiā in.c.autoritatem. hic allegato tenent qđ
de mero rigore obliget iuramentum metu extortū:sꝫ possit pe-
tiꝰ absolutio,⁊ hoc satis vr̃ probari in.d.c.autoritatē.⁊ idē ēt vr̃
ꝓbari in.d.c.ad aures.s̄.quod met.cā.⁊ ibi ēt hoc tꝫ Inno.nec
ob.illud.c.abbas.inquantū videť facere in contrariū : quia pōt
intelligi ꝙ ibi renuntiauit per metū beneficio:qꝛ tñ non iurauit
postea non repetere beneficium,ideo sibi non nocet ⁊ ꝓcipue ex
quo per metum facta fuit renuntiatio posset etiā intelligi ꝙ fa
ctū ꝑ metū irritum esset.s.quo ad effectū habita absolutione q̄
vr̃ petēda per ea q̄ habenť in.d.c.ad aures.⁊ in.d.c.autoritatē.⁊

facit quod habetur.s.eo.si vero.τ qd ibi dictum fuit. ¶ In gl.
si.in fi.quod dicit gl.de preiudicio creditorum satis vr procede
re per id qd habetur in.c.veniēs.s.eo.sed qd dicit gl.de preiu-
dico filioꝝ intelligit Jo.an.hic τ in.c.quāuis.in gl.j.de pac.in
vj.pcedere qn directe τ principaliter tēderet ad p̄iudiciū filio
rū.vt qꝛ ex testo aui vel aliter res dꝫ puenire ad illos: qꝛ tūc es-
set eadē rōne q̄ in alijs creditoribus.secus si non agereť p̄nci.τ
directe de ipsorū filioꝝ preiudicio:sed indirecte τ secūdario vt
puta ratione spei successionis si res non esset alienata: qꝛ istud
tale p̄iudiciū non dꝫ attendi.facit licet non alleget qd se.τ not.
post emācipationē.ff.de lib.le.qꝛ etiam scdm hoc nunq̄ pcede
ret hec decretalis qn extarent filij ex ipso matrimonio quod vr
esse contra metā huius decret.que simpliciter τ indistincte lo-
quitur τ sic indistincte vr intelligenda p id' q hr in.c.q circa.j.
de priui.τ qꝛ et mulieri est licitū alienare res suas.dūmodo re-
seruet legitimā filijs suis facit q habeť i.l.j.τ p totū. C. d inof
fi.dona.τ in.l.vna.C.de inoff.dotibus.vbi aūt p alienationē p̄-
iudicareť filijs in legitima.tunc si alienatio fit ex titulo lucrati-
uo.puta ex cā donatiōis nō p̄iudicaret filijs quominus posset
fieri reuocatio inofficiose donationis.si autē fieret per titulum
onerosum.tūc est dubium an aliquod remediū detur p legistas
in.l.j.τ.ij.C.si in frau.patr.τ p canonistas.j.de test.Raynuti⁹.
Aduerte tū qꝛ qn fieret alienatio in fraudē legitime filioꝝ ex
proposito vel re ipsa.tunc vr q possit etiā intelligi hec gl.vt sic
tunc non p̄iudicet alienatio facta ēt cum iuramento filijs.τ sic
ēt videtur hic intelligere do.Anto.τ attende qꝛ videť posse di-
ci p istū tex.cū gl.scdm istum intellectū q hoc casu non teneat
alienatio nec etiā p̄iudicet sacramētū τ q non erit necesse intē
tare querelam donationis inofficiose.nec ob.quod habeť in.l.
j.τ per totū.C.de inoffi.dona.vbi vr q debeat agi querela ad
reuocationē τ rescissionē alienationis: qꝛ illud pōt pcedere qn
alienatur res non prohibita de iure cōi alienari.secus qn aliena
tur res prohibita de iure cōi alienari.vt est res dotalis.qꝛ tunc
si alienaretur in preiudiciū legitime filioꝝ non tꝫ ipso iure alie
natio.nec firmatur etiā iuramēto.vt hic est casus notabilis iū-
cta gl.τ ex hoc no.limitationē ad.d.l.j.de inoff.dona.τ ad totā
14 illam materiam. ¶ †Item aduerte quia aliqui simpliciter te-
nēt gl.istā dicentes q vbi ex matrimonio extant filij qn aliena-
tur res dotalis etiā si vir τ mulier iurassent non valebit aliena
tio quominus vir possit reuocare constante matri. τ ēt mulier
ipso soluto p istū tex.cū gl.τ per id q notauit gl.institu.q.alie.
licet.in prin.τ hoc tenet ibi Joan.de fab.in sua lect. ¶ Sed ꝯ
ipsos facit qꝛ inquantū vult simpliciter attendi preiudiciuꝫ q
fieret filijs non videtur verū ex eo qꝛ filij viuente patre τ matre
eorū nō habēt ius etiā respectu legitime.sed demū post mortē
per id quod habetur in.l.non vsq̄.ff.si quis a pa.fuit ma.τ no-
tauit Dy.τ Bar.in.l.fi.ff.de li.agn.lꝫ gl.aliter senserit τ nō bn̄
scdm p̄dictos in.§.si quis autē non implens.in aut. de heredi.
τ fal.col.j.sed ipse rn̄det primo q illa.l.non vsq̄.est correcta se-
cūdū aliquos iuxta no.in.l.j.C.de inoff.dona.Vel secundo pōt
dici fm enim q aliud sit in alijs bonis aliud in dotibus ex qui-
bus liberi debent ali.l.vbi adhuc.C.de iure do.sed vt dixit Jo.
an.hic sup hac gl.τ in gl.c.quāuis.de pact.in.vj.non tenet sim-
pliciter gl.istam.sed demū dicit illā procedere quando p̄n.τ di
recte verteret in p̄iudiciū filioꝝ.τ nō qn secundario τ p hac pte
etiā facit qꝛ posset mulier etiā extraneuꝫ in dote instituere ne-
dum in alijs rebus.dūmodo filio relinqueret legitimā.l.hac edi
ctali.C.de secū.nup.cū ibi no.τ facit ēt qd no.in.d.l.j.C.de inof
fi.dona.τ sic non vr in effectu esse maius ius in dotalibus quaꝫ
in alijs τ pro predictis etiam facit:quia etiam solu.matri.lꝫ ex
tent liberi ex ipso mr̄imonio tū mulier dꝫ habere suā dotem τ
ipsam posset dare secundo marito lꝫ hodie deberet seruare mo
derationem.d.l.hac edictali.si contingeret postea ipsam mori.
nec obstat p̄dictis.l.vbi adhuc.C.de iure dot.lꝫ Joā.an.nō rn̄-
deat:qꝛ fateor q mulier non reuocat dotē viro vergenti ad ino
piā.lꝫ dꝫ fructus cōuertere in onera mr̄imonij τ ꝯsequēter etiā
filios alere.vt ibi pꝫ.nam τ contra regulas iuris pmittitur sibi
tunc reuocare cum nondū sit solutum matrimonium.lꝫ non p
hoc sequitur q filij habeant ius in dotē.nā etiā tenetur mater
alere filiū.qn non posset alia parte vt legitur τ not.in.l.alimen-
ta.C.de nego.gest.τ in.l.nesennius.ff.eo.ti.τ non videtur q nō
precedat opi.de qua.s.dixi. ¶ Aduerte tū qꝛ posset dici saluan
do illā q eo casu quo vir vergeret ad inopiam extarent filij qd
tunc procedat dicta opin.Joan.fabr.τ etiā huius glo.simplici
ter intelligendo:qꝛ tunc satis agitur de preiudicio filiorū ex q̄
dꝫ ex illa re dotali.Ideo tunc non teneat etiā si facta fuerit cuꝫ
iuramento per istum tex.cum gl.sed vbi vir non vergeret ad in-
opiam tunc possit procedere opi.Jo.an. τ quod dixi superius
ex predictis potes concludere q si agitur de preiudicio filioruꝫ
directe τ prin.tūc absq̄ dubio procedat glo.si autem nō agatur
de tali preiudicio tunc si agitur de preiudicio alimentorum.qꝛ
vir vergit ad inopiā.τ tunc etiaꝫ videtur posse procede.hec gl.
Idem videtur si a gatur de preiudicio legitime qꝛ videtur q h̄
casu ēt non teneat alienatio facta ēt cum iuramento rei dota-
lis per id qd dixi superius. ¶ Sed huic vltimo videtur obsta-
re quod.s.tetigi.qꝛ filius in vita patris vel matris nō dicit ha
bere ius in legitima:ꝫ potest respōderi q licet non habeat ius
in legitima.vt illā possit petere viuēte patre vel matre, cū cen-
setur habere ius quo ad hoc vt in eius preiudicium respectu le
gitime non possit fieri alienatio. vt ptꝫ ex his que habentur in
l.j.τ per totū.C.de inoffi.dona.τ ideo vr posse saluari etiā istud
vltimum dictum τ erit hic notabilis casus q ipso iure nō vale-
bit.ex quo alienatur res dotalis que iure cōmuni p̄hibeť alie-
nari.τ sic non erit opus querela inofficiose donationis.solū au
tem preiudicium spei successionis non videtur attendendū vt
voluit Joā.an.τ bene facit qd habetur in.d.l.post emendatio-
nem. ¶ Itē aduerte inquantū dixi q potest principaliter agi.
de preiudicio filiorū si res dotalis esset debita ex testamento
aui.nam istud potest procedere quando mulier haberet legiti-
mā vltra rē ipsam dotalem.nam alias non posset fieri substitu-
tio vel grauamē in re dotali vt legitur τ not. maxime p Bar.in
l.fi.§.filius.ff.de leg.ij. ¶ Item attende inquātū gl.loqť de pre-
iudicio creditorū qꝛ potest dubitari qualiter possit hoc exēpli-
ficari potest dicere q si consideremus preiudicium creditorum
in genere loquendo.τ non referendo nos ad casum decretalis.
tūc posset poni exemplū per.c.veniens.cum ibi not.s.e.ꝫ refe-
rendo gl.ad tex.potest exemplificari.primo si mulier forte ante
quā daret rem in dotem iurasset illā dare alteri . τ postea dedis
set in dotē viro.cum q̄ cōtraxit matrimoniū.nam si postea alie
naretur in aliū tenderet hoc in preiudiciū creditoris;cui mulier
iurauit.facit quod habetur in.d.c.veniens.si autē solū promisis
set sine iuramento dare,tunc si postea dederit in dotē viro τ de-
mū alienet cū sacramento.an tunc debeat potius seruasse sacra
mētū q̄ promissionē.τ sic an attendi debeat tale p̄iudicium ta-
lis creditoris pendet ex his que dixi in.d.c.veniens.nā fm In
no.potius deberet seruari sacramentum.τ sic non attenderetur
tale preiudicium:ꝫ fm opi.Host. de qua ibi dixi bene attende
retur tale preiudiciū τ q̄ opi.sit verior posset etiam considerari
preiudicium respectu hypothece.τ forte res dotalis fuerit ob-
ligata alicui anteq̄ daretur in dotē τ tunc est dubiū , an de tali
preiudicio hic possit intelligi vt sic non teneat tunc alienatio
ēt cū sacramento in preiudiciū creditoris habētis hypothecā:
τ clarum est qd non preiudicat ipsi creditori . quominus possit
agere hypothecaria:quia res transit semp cū onere suo.j.de pi-
gno.ex literis.τ facit quod habetur in aut. hoc si debitor.C.de
pigno. ¶ Sed dubium est an hoc casu ex quo res dotalis p̄hi-
bita est alienari,an tunc remaneat prohibitio iuris.vt sic nō te
neat alienatio etiā cum sacramento.ex quo tēdit ad preiudiciū
creditoris habentis reꝫ hypothecatam nā licet creditor posset
aduocare rem a tertio possessore non obstante alienatiōe facta
per mulierē cū sacramento. tū oporteret p̄us facere executionē
bonorum mulieris in aut.preallega.hoc si debitor.sed si res eēt
penes mulierē facilius aduocabit,vnde videretur posse dici q
hoc casu nō teneat alienatio.nec teneatur mulier seruare sacra-
mentuꝫ.ex quo agitur de p̄iudicio creditoris. vt sic velit ista de
cretalis q demum iuramentum debeat seruari prestitum sup
cōtractu prohibito p leges quando non tenderet in alteri⁹ pre
iudicium τ secus quando tenderet in preiudiciuꝫ alterius τ sic
secundum istum intellectum esset hic casus notabilis τ singula
ris qd vbi res dotalis esset alteri obligata,si postea alieneť non
firmatur contractus iuramento,nec mulier tenetur seruare iu-
ramentum qd esset valde notandum. Tamen iste intellect⁹ nō
est sine dubio.ex quo creditor posset consuli agendo hypothe-
caria contra tertium possessorē.Itē attende quia posset etiā in
telligi hic quod mulier haberet creditores τ nō haberet nisi rem
dotalē.τ si alienatio fieret per mulierē tenderet ad preiudiciuꝫ
creditorum.Nam in effectu videretur omnia bona sua alienare
in fraudeꝫ creditorū.l.omnes.§.lucius.ff.que in frau.credi.quo
casu posset agi reuocatoria p id qd legitur τ notatur in.§. item
si quis in fraudem.insti.de actioni.Sed hoc casu videretur secū
dum istum intellectuꝫ quod ex quo res que alienatur est probi
bita alienari de iure cōi ipso iure non teneat alienatio nec fir-
metur iuramento nec mulier etiam debeat seruare iuramentuꝫ
τ sic possit etiam propria autoritate venire contra alienationē
τ rem aduocare.Facit quod legitur τ notatur in.l.quemadmo-
dū.C.de agri.τ censi.τ in.l.post mortem.ff.de adoptioni.τ in.c.
nosti.s.de electio.τ quod etiam inferius dicetur. Et sic habes
ēt limitationem secundum istum intellectū ad ea que habentur
in dicto.§.si quis in fraudem.quia non est necesse hoc casu age
re reuocatoria ex quo res que alienatur de iure cōmuni est pro-
hibita

hibita alienari tutius tamen esset petere absolutionē a iuramē
to saltem ad cautelam que videtur debere concedi per id quod
notauit Inno.in.c.ij.j.eod.⁊ quod etiam.j.dicam. Et ex predi
ctis potes notare si teneamus que superius sunt dicta ꝙ vbi iu
ramentum prestatur super re prohibita alienari de iure comu-
ni fauore psone quod tale iuramentum non obligat si tēdat ad
p̄iudicium alterius etiam si de magno preiudicio agatur. Nam
superius in casibus p̄dictis non est magnum p̄iudiciū. ¶ Ter-
tio licet mulier tenetur seruare iuramētum: quia posset ipsi ter
tio succurri per viam querele inofficiose donationis vel per hy
pothecariam agendo contra tertium possessorem facta excussio
ne bonorum mulieris per actionem reuocatoriam secundū ea
que habentur in.§.item si quis in fraudem. institut. de actioni.
Sed tenēdo istud potest dici q̄d hoc contigit: quia iuramētum
prestatur super re prohibita alienari de iure communi. Et ideo
ius noluit quod obligaret si tenderet in preiudicium tertij etiā
si non de magno preiudicio ageretur. ¶ Sed aduerte: quia pos
set etiam aliter intelligi iste text. vt dum litera dicit quod mulie
res ipse debeant seruare huiusmodi iuramenta sine vi ⁊ dolo pre
stita suppleatur. Et sic alienatio tenebit ⁊ non poterit reuoca-
ri. Et tunc cōtrarius sensus qui potest sumi ex eo ꝙ subijcit. dū
dicit cum in alterius preiudicium non redundet. poterit referri
ad subauditum. Et erit sensus ꝙ si in alterius preiudicium re-
dundet, tunc poterit reuocari ad instantiam tertij ius suum ꝓ
sequentis. Et scd̄m hoc mulier quantum in se eēt d3 seruare iu-
ramentum cum possit sine dispendio salutis eterne. Tamē ta-
le iuramentū non preiudicabit iuri alterius. Facit quod habe-
tur in simili in.c.cum tempore.coniuncta glo.s.de arbitris. Et
quod habetur etiam in.c.cum venissent.j.de institutio. Et istu3
intellectum videtur hic sentire domi. Ant. circa finem dum di-
cit q̄d si argueretur dolus in alienando ad preiudicium spei fi-
liorum vt quando mater alienaret vel donaret in fraude legiti-
me, re tantum vel re ⁊ consilio quod tunc filij haberent remediū
contra ipsum iuramentum ⁊ similiter ageretur de preiudicio fi-
liorum respectu iuris realis. vt quia aliquo modo forent obli-
gata bona que alienantur ipsis filijs vel subiaceret restitutioni
ex testamento aui vel alterius tunc nō preiudicaret filijs iura-
mentum: subdit tamen ꝙ non preiudicabit tunc sicut nec p̄iudi
cat inquantum detrahitur iuri creditorum ꝑ ea que habētur in
c.veniens.s.eo. ⁊ sic in hoc vltimo videtur accedere ad precedē-
tem intellectum primo loco positum: sed in alijs videtur senti-
re intellectum quem proxime dixi. ⁊ iste intellectus videtur ma
gis litere conformis nihil subaudiendo. ⁊ etiam est notabilior,
nā iste sensus minus h3 dubitationis. ¶ Sed iuxta p̄dicta po
15 test esse dubiu3 nunquid in casu huius.c. quando † mulier iurat
firmetur contractus iuramento. an vero illa solū obliget ad ob-
seruantiam iuramenti remanente contractu nullo. ⁊ dubiu3 fa-
cit. quia tex. hic istud dubium non decidit. sed simpliciter dicit
ꝙ mulier d3 seruare iuramentum. Unde Jo. de Fab. institu.q.
aliena.licet.in principio. tenuit istam partem ꝙ contractus nō
firmetur sed solū mulier obligetur ex iuramento mouetur quia
tex. in hoc capitu. ⁊ in.c.licet mulieres.eodem ti.in.vj. non dicit
cōtractum firmari iuramento: sed solum ꝙ debent seruare iura
mentum. ⁊ sic non contrauenire. ⁊ ideo remanemus in iure anti
quo quatenus reperitur correctū. facit quod habetur in.l.sanci
mus.C.de testa. ⁊ de electio.cum expediat.lib.vj. ex hoc infert
multas illationes. nā dicit ꝙ secundū hoc mulier poterit a ter-
tio possessore cui non vendidit soluto matrimonio rem vendi-
care: quia ille non est dominus sicut nec ille qui emit a muliere.
nā ex quo cōtractus fuit nullus iure prohibente. nō potuit trās
ferri dominiū per.l.nunq̄ nuda.ff.de acquiren. reru3 do. ⁊ ideo
cu3 mulier sit domina. facit.C.de iure dotium.l. in rebus. cū ibi
nota. poterit ab illo vēdicare. nec poterit ab eo per exceptione3
repelli: quia eius respectu nihil iurauit: sed emptor cui iurauit
si possideret bene posset eam exceptione repellere. ⁊ sic exceptio
erit personalis secundum eum. sicut in simili habetur in.l.mili-
tis.§.veteranus.ff.de testa.militis. ⁊.l.qui ex liberis.§. testamē
to.ff.de secundu3 tabulas. ⁊ facit quod habetur in.l. loci corp⁹.
§.competenti.ff.si serui.vendi. quod intelligit esse verum. nisi il-
le tertius haberet causam ab eo. cui illa mulier iurauit: qa tunc
posset etiam se exceptione tueri sicut ille a quo habet causa3 cū
exceptio transeat etiam in singularem successorem.l.etiam si in
rem.ff.de iureiuran. ⁊.l.ait pretor.§.fina. cum sequen.eo.tit. alle
gat ad predicta.l.si quis emptio.C.de prescrip.xxx.anno. vbi an
tiquus dominus licet non possit rem aduocare a male fidei pos
sessore si possedit.xxx.annis. tamē ab alio poterit. vt ibi patet.
Et ꝑ predicta etiam infert quod mortua muliere heredes eius
poterunt rē aduocare etiam ab emptore q emit a muliere. ⁊ cui
mulier iurauit ex eo: quia i ipsos transibit dominiu3 quod erat
penes mulierē. facit quod habetur in.l.cū heredes.ff. de acqui-
ren.posses. cum ibi nota. ⁊ ipsi non ligantur iuramento prestito
ꝑ mulierē. quia iuramentū est personale ex parte iurantis. iuxta
no.ꝑ Inn. ⁊ Jo.an.in.c.veritatis.s.eo. ⁊ per p̄dicta etiam vide
tur posse inferri. vt hic tetigit Joan.Cald. ⁊ do.Anto. quod si
mulier cederet ius quod habet alteri q̄d in eo casu posset cessio-
narius rē aduocare in quem per cessionem translatum esset do
minium vel saltē rei vendicatio, secundum id quod notatur per
gl. ⁊ doctores in.l.plane.ff.fami.hercisc. ⁊ sic poterit rē aduoca
re cū ipse nihil iurauerit. ⁊ iuramētū vt dictū est psonale iuran-
tis plus etiam videtur voluisse Barto.in.l.si quis pro eo.ff.de
fideiusso. ꝙ si tenemus istam opinionem sequeret̄ quod etiam
ipsa mulier posset rē repetere: quia videretur implesse iuramen
tū tradēdo rē ⁊ sic remaneret res postea sine causa penes empto
rē: ⁊ ideo deberet posse repeti ꝑ id q̄d habetur in simili in.c. de-
bitores.s.eo. sed aduerte q: scd̄m hoc ista decretalis modici eēt
effectus ⁊ de facili etiam posset eneruari eius dispositio si mu-
lier cederet ius altari vel si dicamus ꝙ ipsamet posset repetere.
⁊ propter hoc Jo.Cal. hic t3 contractum firmari iuramento. ⁊
scd̄m hoc cessabūt illationes p̄dicte. ⁊ hanc partem ēt tenuit gl.
in simili in aut.sacramenta.C.si aduer.vendito. vbi l3 litera non
dicat contractum firmari quando minor iurat super contractu
sed dicat sacramenta prestita super rebus suis debere seruari ta
men gl. dicit de mente eē quod cōtractus firmetur iuramēto q̄si
ius velit ꝙ licet non sit licitum contrahere sine iuramēto. tū cū
iuramento sit licitu3. ⁊ ideo teneat contractus. ⁊ istam partē ēt
tenuit Bart.in dicta aut.sacramenta. ⁊ etiam in dicta.l. si quis
pro eo. sed Joan.de lig. hic videtur tenere ꝙ contractus nō fir-
metur iuramēto: quia hoc non dicitur hic nec in.c.l3 mulieres.
⁊ idē videtur velle hic domi.An. per rationem predictam. licet
dicat Federi. velle idē q̄d Cal. in suis consilijs consilio.cclxxj. s3
vt dixi ipse t3 contractum non firmari iuramento: quia hoc nō
reperitur iure cautū. ergo non debemus hoc dicere argumento
l.illā.C.de collatio. ⁊.s.de traslatio.p̄lato.inter corporalia. Ad
absurditates q̄ videntur sequi ⁊ de quibus superius dixi nitit̄
respōdere. Et primo ad id quod dicitur quod posset mulier tra
dendo ⁊ sic implēdo contractum repetere per.c.debitores.s.e.
ꝙ istud non sequitur quia iuramētum tunc impletur ex momē
tanea solutione in casu p̄dicto cu3 nulla adsit turpitudo ex pte
recipientis que ratio cessat in casu.c.debitores. nec obstat etia3
si dicatur ꝙ adesse videtur turpitudo. ex quo contrahit contra
legem: q: non per hoc dicitur adesse turpitudo. l3 temerarie vi-
deatur agere. ⁊ sufficit f3 eū ꝙ talis temeritas puniat̄ pena nul-
litatis actus. ¶ Item q: secundum eum recipiens iuramentū
hoc casu recipit canone ꝑmittente ipsum recipi p̄ferēdo pericu
lū anime fauore tpali. ¶ Ite3 non obstat scd̄3 si dicatur ꝙ ex q̄
cōtractus est nullus recipiens rē t3 eam sine causa: quia scd̄3 eū
pōt dici ꝙ imo t3 cum causa propter iuramentū prestitū a iurā
te. ⁊ ideo adest ius tenēdi quo ad ipsum iurantē. ex quo iurans
16 agere non pōt obstante iuramento. ¶ † Itē non obstat q̄d non
transit iuramentum ad heredes. ⁊ sic heredes non tenebunt̄ ob
seruare. ⁊ per hoc effectualiter ꝑ ipsos heredes reuocabit̄ alie-
natio: quia respondet ꝙ l3 iuramentum non trāseat ad heredes
quo ad penam periurij, tamen tenentur seruare id quod iurauit
defunctus. ⁊ sic artant̄ ad seruāda fidē qua defunctus erat astri-
ctus ne ledatur anima defuncti vel periclitetur. facit quod ha-
betur in.c.fina.j.de sepulturis. ⁊ de raptoribus.in.c.in literis. ⁊
istam respōsionem ēt in effectu videtur voluisse Joan.de ligna.
hic. ⁊ in.c.veritatis.s.eod. vbi dicit q̄d ex iuramento oritur vna
obligatio q̄ ligat ad periurium. ⁊ alia q̄ ligat ad obseruantiam
⁊ hec f3m cum afficit heredes. ¶ Itē nō obstat si dicatur ꝙ po
terit mulier cedere ius sibi competens. ⁊ cessionarius poterit ve
nire contra: quia respondet dn̄s Anto. ꝙ istud non est veru3 si
fiat cessio. ex causa lucratiua: vel etiam ex onerosa si fieret cum
fraude: quia exceptio personalis que obstat cedenti, obstabit ēt
cessionario.l. apud celsum.§.de autoris. ⁊.§. si cum legitima.ff.
de do.exceptio. vbi aūt cessio fieret ex causa onerosa ⁊ nō appa
ret de fraude. tunc dominus Ant. hic variauit. nam in vna par-
te sub tertio membro iuramenti. quando prohibitio dirigit̄ ad
personam videtur velle quod tunc nō sit dare aliquod remediū
contra talē cessione3. quominus cessionarius possit agere dicit
tū quod cedens esset periurus quia per aliū videtur molestare.
facit quod habetur in.l.fluminum.§.adijcitur.ff.de damno infe
cto. ⁊ quod notauit in simili Spe.in tit.de arbitris.sequitur vi-
si. quid si iurauit quis: sed in alia parte in eodem membro. quā-
do prohibitio dirigitur in rem aliter dicit. nam videtur velle q̄d
si remediū contra cessionarium. nam dicit quod licet tunc con-
tractus non validetur ex iuramento. tamē ex illo surgit obliga
tio q̄ protendit vinculū in partē super obseruantiā contractus
id est producet obligationē similē. ⁊ illius nature cuius est con-
tractus ⁊ sic obstabit oibus. ⁊ proficiet quibus obstabit. ⁊ pro-

ficeret cõtractus. ꝛ sic firmiter obseruabitur iuramentum. ꝛ hãc dicit esse ipsam veritatem. Et sic residet in hoc articulo. Sz certe ista vltima responsio non videtur bona: qꝛ si qua obligatio oritur ex iuramento est personalis. ꝛ sic non debet afficere singularẽ successorem: licet afficiat vniuersalez secundum ea que habẽtur in. l. j. §. si heres. ff. ad trebellianũ. ꝛ ideo non videt̃ affici ipse cessionarius ex causa onerosa cessante fraude. facit quod habet̃ in dicto. §. ꝺ autoris. ꝛ. §. si cuz legitima. sed aduerte: quia ꝺ iure videtur posse defensari quod contractus firmetur iuramento. ꝛ sic opinio que voluit glo. in authen. sacramenta ꝛ etiã Bart. ꝛ Joan. cal. hic ꝛ in. c. ij. de pac. in. vj. vbi litera aperte dicit ꝙ licet pactum de quo ibi improbetur a iure ciuili. tamẽ si sit prestitum cum iuramento seruari omnino dꝫ. ꝛ sic põdera quod vult ipsum pactum seruari. et non simpliciter dicit de iuramento. et sicut ibi pactum firmatur per iuramentum. vt ibi est expressum ita videtur quod eadem rõne idem sit dicendum in casu proposito cũ eadem sit ratio ꝛ per consequens idez ius dici debet per id qꝺ habetur. s. de constitu. translato. ꝛ in. l. que illud. ff. ad legẽ aquil. ꝛ pro hoc etiam: quia tenendo hanc partem cessant absurditates ꝛ difficultates de quibus supra ꝛ decretalis tũc bene habebit effectum. ꝛ ista pars de iure videtur verior per id quod habetur in. d. c. ij. licet aliter teneat hic Jo. de lign. ꝛ do. Anto. ꝛ Joan. fab. vbi. s. ꝛ hanc opinio. ꝙ contractus firmetur iuramẽto etiam tenuit Jo. an. in gl. sua ordi. in verbo seruari in. cap. ij. de pact. in. vj. ꝛ idem etiam ibi Archid. super eodem verbo. naz dicunt per illam decretalem approbari opin. Placen. positam in. l. pactum. C. de colla. ꝛ merito debuit approbari secundum eos. ex eo, quia qua rõne tenet contractus minoris super re sua si iurauit, licet alias non teneret per autẽ. sacramẽta. C. si aduersus vendi. eadem ratione debet tenere pactum iuratum in casu illius decre. ꝛ idem in similibus. ꝛ etiam dicit gl. ibi idem in casu hui⁹. c. ꝛ. c. licet mulieres. j. eo. in. vj. ꝛ sic patet aperte qꝺ volũt contractũ etiam firmari iuramento. ꝛ ex quo glo. iuris ciuilis, ꝛ etiam gl. iuris canonici. istã partem tenet vltra autoritates superius allegatas in dubio in iudicando ꝛ consulendo non esset recedendũ a glo. secundũ theoricam Ja. but. in. l. vna. C. qui pro sua iurisdi. gl. etiam hic secunda. in versi. ꝛ preterea. etiam sentit istam partem. ibi vnde multofortius iuramentum potest confirmare, ꝛc. licet in precedentibus videatur sensisse aliã opinio. ꝓsertim in ver. vel licet. ꝛ in versi. sic alias. ¶ Sed vlterius iuxta

17 ꝓdicta est videndum † quid iuris si alienetur predium dotale qꝺ postea repetatur an conueniri poterit fideiussor datus pro euictione. ꝛ sic an teneat accessorium fideiussionis. sicut tenet accessorium iuramenti. de quo tetigit hic Jo. an. super gl. scꝺa. ꝛ intelligenda videtur questio quãdo iuramentum non interuenit vt tetigi super gl. dicta. ꝛ videtur ꝙ tunc non teneat fideiussio ꝑ l. cũ lex. ff. de fideiusso. ꝛ qꝛ ex quo nõ tenet principale. ergo nec accessorium. l. non dubium. C. de legi. ꝛ. j. de reg. iur. accessorium lib. vj. ¶ In contrarium facit qꝺ habetur in. l. si pupillus. ff. de

18 arbi. vbi † licet pupillus non teneatur ad penam, tamen tenet̃ fideiussor. ad idem etiam quod habetur in. l. j. ꝛ. ij. C. de fideius. mino. vbi licet succurratur minori non tamen succurritur fideiussori ad idem ẽt bene facit qꝺ habetur in. l. ꝛ si is. C. de predijs minorum. vbi videtur casus ꝙ qñ alienatur res minoris, licet non teneat alienatio, tamen teneat pignus pro hoc datũ ꝛ eadẽ rõne fideiussio. ꝛ per illã. l. dicit ibi Cy. hanc questionem fuisse terminatam ꝙ fideiussor teneat̃. ꝛ licet ibi loquatur de re minoris alienata. tamẽ idẽ vr̃ dicendũ in re dotali. vt notauit gl. in. l. cũ lex. ff. de fidiusso. vbi equiparat istos casus. licet glo. aliter senserit in. l. dotalem. ff. de testamẽto militis. vbi dicit ꝙ legata re dotali non tenet legatũ etiam vt debeatur estimatio. sed illa gl. cõmuniter reprobatur. vt etiam hic tangit Jo. an. ꝛ sic videtur tenere Cy. ꝙ teneat fideiussio. Spec. vero in tit. de emptio. ꝛ venditio. §. tertio loco. versi. sed pone vxor. ꝛ seqũ. ꝛ in R. sz in casu premisso dicit hoc verum qñ emptor ignorauit rem esse dotalez secus si sciuisset. quia tunc non tenebitur fideiussor. allegat ꝙ habetur in. l. predium. ꝛ qꝺ ibi notatur per gl. C. de iure dotiũ. Jo. an. hic recitat aliam opin. distinguentem. ꝛ in illa residet quia dicunt alij ꝙ aut contractus non tenet de iure cõi, aut quia sit super re sacra vel religiosa ignoranter vendita. l. si in emptione. §. item si emptor. ff. de contrahen. emptio. ꝛ tunc non tenet fideiussio. aut contractus non tenet iure speciali inducto fauore persone, ꝛ aut alienatur per ipsaz personã ꝓhibitã. ꝛ sic in casu ꝓhibito ꝛ tunc non tenet̃ fideiussor per. l. cũ lex. ff. de fideiussorib⁹, aut alienat̃ in casu concesso. sed cõpetit restitutio ratione lesionis. ꝛ tũc qꝛ de mero iure tꝫ contractus, tenet̃ etiam fideiussor ꝛ nõ vr̃ tũc succurri fideiussori. ꝑ id qꝺ habet̃ in. l. j. ꝛ. ij. C. de fideiussoribus mino. aut alienat̃ ipsa res ꝓhibita alienari fauore persone per extraneũ, ꝛ tunc tenetur fideiussor. vt dicta. l. ꝛ si is. C. de predijs minorũ. nã ibi non alienauit minor, sz ei⁹ admini-

strator: vt ibi patet ꝛ per hoc vr̃ ꝙ si mulier alienauit ꝙ hoc casu fideiussor ab eo datus non tenebitur: quia contractus nõ valet nec ipsa mulier obligatur. vnde tunc est eadem ratio vt accessorium ẽt fideiussionis non teneat. ex quo non tꝫ principale per dictam. l. cũ lex. sz si maritus vel alius alienat. tunc vident velle isti ꝛ Joan. an. ꝛ etiam Cyn. in loco preallegato ꝛ Bar. in. d. l. cũ lex qꝺ tunc teneatur fideiussor qꝺ licet non teneat cõtractus in preiudicium mulieris. tamen vr̃ tenere in preiudicium extranei contrahentis. facit quod habetur in. d. l. ꝛ si is. ff. de contrahen. emptio. in. l. rem alienam. ꝛ ista vr̃ esse cõmunis cõclusio doctorum quã videt̃ ẽt sequi Joan. de lig. ꝛ domi. Anto. hic: licet pro declaratione huius articuli ipse tangit an generaliter qñ lex resistit actui oriat̃ obligatio naturalis. an vero intelligat̃ prohibita, nedũ ciuilis sed etiam naturalis. vt sic neutra oriatur ꝛ in effectu prosequitur verba Bart. que ipse posuit in dicta. l. cũ lex prosequendo quatuor casus principales: qꝛ qñqꝫ lex resistit contractui qñqꝫ resistit obligationi, qñqꝫ resistit actioni seu petitioni qñqꝫ executioni seu alienationi, prout istud vltimum contingit in materia de qua loquimur: qꝛ lex resistit alienationi fundi dotalis. ¶ Iterum etiam subdistinguit qꝛ si resistit contractui aut dirigit prohibitionem ad personam, aut ad contractũ. Et si ad contractuz aut in principio inualidat illũ: aut ex post facto. ꝛ ẽt dicit ꝙ differentia est an lex resistat contractui vel obligationi an vero non assistat. ꝛ an quãdo dicat̃ assistere, ꝛ qñ nõ assistere etiaz ibi declarat ꝛ prosequitur hic dñs Anto. in effectu nihil addẽdo ꝛ cõclusiue in questione ꝓposita tꝫ cũ cõi opinione: sz aduerte qꝛ pro declaratione huius questionis est videndũ

19 primo, si † maritus alienauit rem dotalẽ. ꝛ dedit fideiussorez de euictione. an ipse maritus non obstante alienatiõe poterit ipsaz rem dotalẽ repetere. Joã. an. videtur hic presupponere ꝙ sic vt pꝫ ex questio. de qua. s. sz gl. tenuit contrariuz in. l. cũ vir. in gl. ff. de vsuris. ꝛ illam etiam tꝫ ibi Ang. qꝺ licet venditio facta ꝑ virũ de re dotali non teneat in preiudicium mulieris. tamen bñ valet in preiudicium mariti vendentis. vt ipse ꝛ fideiussores teneantur. ꝛ ideo cum teneatur de euictione non poterit vendicare ꝑ. l. vẽdicantẽ. ff. de euictio. ꝛ quia non dꝫ posse venire ꝯ pactum suum. l. cum profitearis. C. de donatio. ꝛ ꝙ teneatur ipse maritus ꝛ fideiussores allegat etiaz qꝺ habetur in dicta. l. ꝛ si is. C. de ꝓdijs minorũ. limitat tñ hoc esse verũ. si ex sui persona velit rẽ dotalẽ vendicare: qꝛ nõ poterit, cũ non possit contra factũ suum venire vt est dictũ: sed poterit vẽdicare ex ꝑsona mulieris ꝛ sic dicit gl. velle in dicta gl. penultima. l. cum vir. ꝛ respondet ad legem vendicantem ꝙ loquitur quando suo nomine qs agit secus si alieno: seu ex alterius persona. facit qꝺ habetur in. l. generaliter. ff. de exceptionibus. sz certe gl. ꝓallegata penul. videt̃ simpliciter velle ꝙ vir repellatur exceptione. An autem Ang. ex toto bñ dixerit, patebit ex sequentibus gl. tamen in. l. prima. §. ꝛ cum lex. ff. de rei vxo. actione. tꝫ ꝙ maritus poterit repetere non obstante alienatione. ꝛ illa gl. communiter approbatur per doctor. nec obstat. l. cum profitearis preallega. nec dicta. l. vendicantem. quia regula est ꝙ quis non potest venire cõtra factũ suum. fallit qñ factum est prohibitum a iure propter publicaz vtilitatẽ. nam tunc potest etiam ipse idẽ venire contra vt ꝓbatur aperte in. l. quẽadmodum. C. de agrico. ꝛ censitis. libro. xj. ꝛ notatur ꝑ legistas in. l. post mortem. ff. de adoptio. ꝛ etiam per canonistas in. c. nosti. s. de electione. ꝛ in. c. diuersis fallacijs. de cle. coniug. ꝛ facit etiam quod notatur in. d. l. vendicantẽ. ꝛ in. l. prima. C. de libera. causa. ꝛ qꝺ notatur per gl. in. d. l. quẽadmodum. ꝛ cum gl. dicti. §. ꝛ cum lex concordat gl. instit. qui. aliena. licet vel non. in principio. ꝛ successiue erit videndum an dato ꝙ hoc sit verum an ex persona mulieris veniat ad reuocandum ꝛ demum an maritus vendens teneatur de euictione. Circa primũ gl. in dicta. l. vir. videtur velle ꝙ vir non reuocet ex sua persona sed mulieris. ꝛ idẽ Ang. ibi vt. s. dixi. sed certe ista opinio nõ vr̃ vera: qꝛ mulier non est domina rei dotalis constante matrimonio: sz ipse vir. l. doce. cum ibi notatis. C. de rei vendica. ꝛ iõ cũ sit dominus ipso iure vendicabit non obstante alienatione ꝑ eũ facta ex quo est prohibita propter publicã vtilitatẽ vt pꝫ in l. j. ff. soluto matrimonio. iũcta. l. lex iulia. ff. de fundo dota. ꝛ facit qꝺ habetur in. l. de die. ff. de pac. dota. Mulier autẽ demum soluto matrimonio vel quando vir vergeret ad inopiam videt̃ posse vendicare. l. in rebus. ꝛ in. l. vbi adhuc. C. de iure dotium. ꝛ sic etiam voluit glos. notabilis ꝛ singularis melior de corpore iuris. instit. qui. aliena. lz in principio. ꝛ no. Spec. in. §. dicto tertio loco. versic. quid ergo si vir ad finem. ibi consueuit autem notari, ꝛc. ꝛ intelligo ꝓdicta vera etiam si venditio sit facta emptore ignorante rem dotalẽ: quia nihilominus stat eadez rõ qꝛ alienatio non valet propter publicam vtilitatem. ꝛ ideo debet admitti ad reuocandum. ꝛ intelligo ꝓdicta procedere etiaz si maritus iurasset non contrauenire: quia talis alienatio nõ est prohibita in sui

in sui fauorē:sed in fauorem tertij,ne remaneat indotata.⁊ ideo
tale iuramentum non videtur ligare per illū tex. a cōtrario sen
su,nec obstat si dicatur ꝙ iuramentum videat̃ semꝑ hoc casu tē
dere in preiudicium alterius.q̄a reipublice. ⁊ sic etiam si mulier
iurauit non videtur ligare.qḋ est cōtra istud.c.q² respondeo qḋ
inquantū hic dicitur ꝙ iuramentum non ligat.si vertitur in p̄
iudicium alterius dȝ intelligi priuati.secus si reipublice secun
dario ⁊ nō principaliter vt est quando mulier iurat suꝑ re dota
li secūdū not.plene per Bar.in.l.j.ad fi.ff.soluto matrimo.⁊ in
l.si quis pro eo.ff.de fideiussoribus.Si anteȝ esset in preiudiciū
reipublice principaliter.tunc non obligaret vt in.c.quanto.s̄.e.
⁊.s̄.de foro competen.si diligenti.qḋ tamen qualiter sit intelli
gēdū declarabitur in materia iuramenti sub scḋo membro prin
cipali.¶ Itē nō obstat p̄dictis si dicatur ꝙ si maritus cōstante
matrimonio est dn̄s rei dotalis ⁊ pōt ꝑcipere fructus vt.d.l.do
ce.C.de rei vendica.⁊ sic de eius preiudicio tātūmodo vr̃ agi cō
stante matrimonio ⁊ per consequens non deberet posse repete
re saltē qn̄ prestitit sacramentum.q² responderi potest qḋ licet
sit dominus ⁊ fructus debeat percipere.tn̄ tenet̃ conuertere in
onera matrimonij.l.pro oneribus.C.de iure dotium.⁊ cōsequē
ter subuenire mulieri in oportunis.ideo nō simpliciter est p̄iu
diciū viri si non reuocat̃ fundus dotalis,imo etiā mulieris. Iō
propter tale p̄iudiciū admittitur ad reuocandū.licet etiam ipse
in consequentiā quandam vtilitatem percipiat: sed hoc non dȝ
obstare arg.eius qḋ habetur in.l.j.in fi.ff.de autori.tut. ⁊ ꝑ hoc
potest dici quodāmodo ex persona mulieris recuperare dicta
decē. ⁊ hoc mō posset saluari id qḋ sensit gl.i dicta.l.cū vir.⁊ ēt
Ang.inquantum dicunt quod vir reuocat ex persona mulieris
nō ex sua.nā dicta ex respectu posset saluari.tn̄ recte considerā
do ex iure.i.propter suū dominium reuocat ipse vir,⁊ hoc respe
ctu potest dici ex sua persona reuocare q² ex iure in sua perso
na rescindente.¶ Item aduerte quia predicta etiam videntur
ꝓcedere ēt si maritus esset alias locuplex ⁊ soluēdo.⁊ bn̄ posset
deseruire oneribus matrimonij,ex eo q² pinguius poterit sub
uenire si habebit ēt fructus rei dotalis qui debent esse penes il
lū q sustinet onera mr̄imonij.l.si is qui.§.qḋ dicit̃.ff. de iure do
tiū.⁊ q² ēt facilius aduocabit mulier ab herede viri soluto mr̄i
monio ꝙ̄ ab alio extraneo: nā ⁊ ēt non poterit referre questio
nē dominij.secus in extraneo vt in.l.si quis conductionis.C.lo
ca.cū ibi notatis.⁊ facit qḋ habetur in aut̃. vt immobi. an̄ nu
ptia.dona.§.j.⁊.§.fin.colla.v.⁊ pro eo qḋ dixi.s̄. ꝙ maritus qui
alienat ⁊ solus iurat possit reuocare non obst.iuramento.bn̄ fa
cit qḋ habet̃ in.c.peruenit.el.j.⁊.c.sicut nr̄is.s̄.e.vbi pȝ ꝙ si p̄la
tus alienauit rē ecclesie.⁊ iuret non contrauenire non obstante
sacramento poterit reuocare.⁊ repetere rem alienam ꝓpter vti
litatem ecclesie.licet ipse habeat vti fructibus pro alimentis fa
cit qḋ notat gl.in.c.p̄senti.de offico ordi.in.vj.⁊ hoc etiā aperte
⁊ clarius tenuit do.Ant.in.c.cū venissent.suꝑ gl.j.de inst.⁊ idē
etiā videtur tenere Ioā.de fabris.in loco superius allegato. tu
tius tn̄ esset petere absolutionē a iuramento.saltem ad cautelā
que sine dubio deberet concedi ꝑ id qḋ legitur ⁊ notatur in di
20 cto.c.ꝑuenit.¶ †Sed iuxta p̄dicta insurgit dubiū, an marit⁹
vendēs teneatur de euictione si ipsa res petatur reperio tripli
cē fuisse opinionem.Una fuit indistincte ꝙ non ꝑ.l.cum lex.ff.
de fideiussoribus.coniuncta.l.non dubium.C. de legibus.ff. de
fundo dot.in.l.lex iulia. Et hanc tetigit Specu.in dicto.§.ter
tio loco.versi.sed pone vxor.⁊ versi.sed in casu premisso.Secun
da fuit opinio ꝙ simpliciter teneret̃ per.l.⁊ si is.C. de p̄dijs mi
norum, ⁊ hec vr̃ fuisse cōis:nā idē videt̃ sequi Cy. in dicta.l.⁊ si
is.⁊ ētiā Io.an.hic ⁊ Ioan.de ligna.⁊ Bart.in dicta.l.cum lex
⁊ do.Anto.hic q² cum prohibeatur alienatio fundi dotalis fa
uore mulieris , demuȝ impeditur naturalis ⁊ ciuilis obligatio
qn̄ ipsa mulier cuius fauore facta est prohibitio alienatiōis, iō
tunc non tenet̃ de euictione,nec obligatur etiam fideiussor: q̄a
non subest cui posset accedere ex quo ipsa mulier etiā naturali
ter obligatur per dictam.l.cum lex.cum ibi not. secus qn̄ alius
alienat:q² tūc licet sit prohibita alienatio in preiudicium mu
lieris,⁊ iō nō trāsferat̃ dn̄iū in emptorē.tn̄ non itelligit̃ esse tūc
prohibitus contractus vel obligatio ipsius tertij.⁊ ideo ex ip̄o
contractu tenet̃ de euictione.⁊ per consequens etiam tenetur fi
deiussor per id quod habetur in dicta.l.⁊ si is.C.de predijs mi
norū.aliqui tn̄ videntur hoc limitare quod teneat̃ saltem q̄ ad
pretium per id qḋ habet̃ in.l.fi.§.emptor.C.communia de leg.
vbi in simili vendens rem subiectā restitutioni.tenet̃ solū ad p̄
tiū.⁊ sic videret̃ dicendū eodem modo ex proposito,nā sicut ibi
res erat vendentis,sȝ subiecta erat restōni.ita ⁊ hic erat res ma
riti:sed subiectā restitutioni.⁊ istā opinio.ēt tetigit Barto. in
l.cū vir.ff.de vsur.in quarta oppositiōe.⁊ hoc posset dici tertia
opin.Alia opin.fuit que scḋm predicta posset dici quarta qḋ si
emptor fuit ignorans.tunc non teneat̃ maritus de euictiōe.se
cus si fuit sciens.⁊ istam tangit gl.in simili in.l.si predium.C.de
iure dotium.⁊ in ipsa videt̃ residere Spec.in dicto versi.sed po
ne vxor.⁊ in versic. sed in casu permisso. ⁊ expresse etiam sequit̃
Io.de fab.in sua lectu.in loco preallegato videlicet in tit.initi.
q.alie.lcet.in prin. ⁊ ibi etiā concludit ꝙ ēt si emptor fuit sciēs
tenebitur marit⁹ de euictione si expresse ipse emptor fuerit sti
pulatus de euictione ꝑ.l.si fundū.C.de euictione.¶ Tu potes
cōcludere ꝙ aut querit̃ nunqd ipse maritus vendens teneatur
ad pretiuȝ re ipsa euicta,aut nunquid vltra teneatur etiam pro
euictione.primo casu si emptor fuit ignorans ius ⁊ factū:vt q²
ignorauit fundū esse dotalē sine dubio poterit repetere.ex quo
fuit bonefidei.vt voluit gl.in dicta.l.quēadmodū. ad finē.C. de
agrico.⁊ censi.⁊ in.l.imperialem.in fi.p̄ncipij.de prohibita feu.
alienatione.⁊ per Federi.in vsi.feudo.idē si sciuit factū, sȝ igno
rauit ius vt voluit gl.in dicta.l.quemadmodū.nam licet nō cen
seat̃ bone fidei quo ad vsuras,tamē sec⁹ est quo ad alia.l.si fur.
§.j. cū ibi notatis.ff.de vsuris. Presumitur autem ignorantia
21 †iuris si erat persona rustica,vel alia cui liceat ius ignorarē per
id qḋ legitur ⁊ notatur in.l.cū de indebito.ff. de probationib⁹.
⁊ in.l.regula.§.primo.ff.de iuris ⁊ facti igno.⁊ facit quod habe
tur de reg.in.p̄sumit̃. li.vj.al's nō presumet̃ nisi aliud appareat
per id quod legit̃ ⁊ notatur in.l.leges sacratissime.C.de legib⁹.
⁊ per id qḋ plene notatur per Bar.in.l.quod nerua.ff.depositi.
si autem sciuit ius,⁊ factum ipse emptor.tunc non videtur etiā
quod possit recuperare pretium per dictam.l.fi.§.emptor.C.cō
munia de lega.vbi etiā sciens recuperat pretium in casu illo.⁊ ꝑ
id qḋ habetur in auten.qui res iam dictas.cū gl.sua.C.de sacro
san.eccle.⁊ istam partem tenuit Iac.de rauen.in dicta.l.cū vir.
⁊ respōdebat ad.l.quemadmodum.superius allegatam que in
nuit oppositum quod ibi prohibetur res de iure cōmuni aliena
ri.ideo tunc non reperitur pretiū per emptorem scientem. sec⁹
qn̄ propter specialem fauoreȝ persone prohibetur alienatio.vt
contingit in dicta autentica,qui res.vbi propter fauorem eccle
sie prohibetur alienatio.⁊ etiam in casu de quo queritur.q² pro
hibetur alienatio fundi dotalis,in fauorem mulieris,iō tunc dȝ
posse peti pretium per ea que habentur in dicta autentica, qui
res.⁊ etiā ex eo q² res dotalis est viri constante matrimonio. lȝ
subiecta sit restōni. ergo debet posse agi ad pretiū etiā per em
ptorem scientem.per ea que habent̃ in dicta.l.fin.§.emptor. C.
cōia de lega. sed certe contrarium de iure videtur per dictam.l.
quēadmodum,in ratione sui.nam imputandum videtur ei qui
contra legem interdicta scienter mercatur,vt ibi dicit.vnde vi
detur emptor delinquere contra interdictum legis Ihēdo sciē
ter.⁊ iō puniat̃ vt perdat pretiū, vt ibi dicitur. ⁊ hanc partē vr̃
tenere ibi Io.an. de fab.in loco preallegat.nec obstat quod ha
betur in dicto.§ emptor.q² ibi interim ante euentum conditio
nis non īpedit̃ trāslatio dominij.⁊ sic non est ibi omnino ibi in
terdictum cōmercium. ideo tunc magis subuenit̃ emptori, hic
secus.quia omnino impeditur trāslatio dominij rei dotalis di
cta.l.iulia.⁊ facit qḋ habet̃ in.l.j.⁊.ij.C.de fundo dota.¶ Iteȝ
non obstat qḋ hr̃ in dicta autentica qui res.q² licet gl.ibi videa
tur tenere illam opinionē qḋ emptor sciens recuperet p̄tiuȝ ab
economo,licet non ab ecclesia.⁊ videatur etiam sequi Innoc.in
c.si quis presbyterorum.j.de rebus eccle.non alienā. tamē contra
riuȝ tenuit gl. in.§.si quis igitur.in autentica.de non alienā.col
latio.scḋa.⁊ eam sequuntur doctores cōiter:maxime Cy.⁊ Bar
to.in dicta auten.qui res.⁊ etiam gloss.in.c.ad audientiam.j.de
rebus eccle.non alienā.⁊ hec pars videtur verior per dictam.l.
quemadmodum. que fundatur ex ratione illa quā dixi scilicet
q² scienter contra interdicta legum contraxit non autem funda
tur super ratione Iaco.de rauen.dicta auten.ratio:locū hȝ etiā
in casu dicte autē.qui res. credo tn̄ quod non remanebit pretiū
penes marituȝ cū sit in pari cā turpitudinis cum emptore. ⁊ iō
aufertur ab eo per fiscum tanꝙ̄ ab indigno.vt voluit glo.in di
cta.l.quemadmodū.⁊ facit quod habetur in.l.lucius.ff.de iure
fisci.⁊ qḋ notatur in.l.ij.C.de conditione ob tur.cām.¶ Si au
tem queritur an ad aliud vltra pretium possit agi de euictione
conclude ꝙ si fuit emptor sciens,ius ⁊ factū videt̃ dicendum ꝙ
non:q² etiam tunc non agit ad pretium vt est dictum.ergo mul
to minus poterit agere ad aliud quod intelligo etiam si ille em
ptor fuisset stipulatus de euictione,vel pretium sibi reddi in ca
su euictionis lȝ gl.senserit contrariū in dicta.l.quēadmodū ⁊ ēt
Io.de fab.in loco p̄allegato ⁊ Specu.similiter in loco superius
allegato.sed videt̃ ꝙ non bene:q² talis stipulatio videtur fone
re causam turpem per ea que supra dixi ⁊ que habentur in di
cta.l.quēadmodum.ergo nō dȝ tenere per id quod legitur ⁊ no
tatur in.l.si plagij.ff.de verbo.obligati.si autem emptor fuisset
ignorans . tunc videtur velle Ioan.de fab.predictus ⁊ similiter
Spec.in locis preallegatis ⁊ gl.in.d.l.si p̄tiū . ꝙ teneatur de eui
ctione ad interesse etiā vltra pretium:sȝ forte posset dici oppo

ſitum: quia ex quo lex dimittit maritum venire contra contra-
ctum ad ipſam rē vendicandā non debet ꝑ viam indirectam ꝓ-
hibere ipſum a vendicatione ꝑ.d.l.cum lex.ff.de fideiuſſo. ⁊ qḋ
habetur.ī.de reg.iur.cū quid vna via lib.vj.fateor tn̄ ꝙ ſi res eſ-
ſet meliorata ꝑ viā eſtimationis ſaltem poſſet emptor conſequi
meliorationem ſeu eſtimationem illius.argu.l.in fundo.ff.ḋ rei
vēd.⁊ forte etiā ad aliud competeret actio ſicut ad p̄ciū.ſed ſi
vellet agere quatenus res non eēt meliorata nec vir locupleta-
tus tūc videtur ꝙ non poſſit per id qḋ ſuperius dixi.⁊ per id ēt
quod ſtatim dicā.⁊ per predicta videtur poſſe decidi quid ſi ipē
emptor fuiſſet ſtipulatus duplam vel alia penam nomine eui-
ctionis:an poterit illam petere.Spe.in loco prealleg.tenuit qḋ
non ſi fuit ſciens:qꝛ tunc nil poterit petere vltra p̄ciū ꝑ.l.fi.§.
emptor.ſuperius allegatam. ſecus ſi fuit ignorans ſm̄ eum ſed
gl.in.d.l.quēadmodum.⁊ Joan.de fab.in loco prealleg.viden-
tur velle qḋ poterit petere etiā ſi fuit ſciens ſed certe videt̄ poſ-
ſe dici ꝙ ſi emptor fuit ſciēs non poterit agere: quia dicta ſtipu
latio videtur fouere cauſam turpem,vt ſuperius dixi: ⁊ qꝛ ſi nō
poteſt tunc agere ad pretiū vel ad aliud intereſſe vt ſuperiꝯ eſt
dictū multominus debebit poſſe agere ad penā,facit qḋ no.gl.
in.l.imperialē.in fi.princ.de prohi.alie.feu.ꝑ Federi.in vſi. feu.
¶ Idē videtur ſi fuit ignorans,quia non poterit petere penā
licet poſſit petere p̄tiū:vt.ſ.dixi.⁊ eſt ratio quia ex quo lex per-
mittit ipſi marito ex ſuo iure vendicare non dꝫ per indirectum
impediri per aliā viam per id quod habetur in.d.l.cum lex.⁊ in
dicta regula cū quid vna via,nec obſtat p̄dictis.d.l.⁊ ſi is.C.ḋ p̄-
dijs mino.quia ibi non recuperabat adminiſtrator minoris rē
ex iure ſuo ſed ex iure minoris,ideo ibi bene teneretur ad penā
hic autē ex iure ſuo recuperat,ideo non videtur incōueniens ꝙ
teneatur ad penā per rationē in.d.l.cum lex.⁊ eodē mō pōt re
ſponderi ad.§.ſi quis igitur, in aut.de non alienā. ⁊ ad id quod
habetur in.l.iubemus.§.ſane.⁊ in auten.qui res.C.de ſacroſan.
eccle.⁊ p̄dicta procedunt, quando vir vendidit rē dotalē ſine cō
ſenſu mulieris,idem dicas ſi cū ꝯſenſu ſi non interuenit iuramē
tum mulieris per.d.l.j.§.⁊ cum lex.ſecꝰ de iure canonico.quod
in hoc p̄ualeret iuri ciuili.vt patet in hoc.c.⁊.ī.e.licet mulieres.
lib.vi.vnde tunc qn̄ mulier iuramento conſenſit tutus eſſet em-
ptor,nec poſſet vir qui alienaſſet muliere conſentiente ⁊ iuran-
te ipſam rē repetere,nec etiam ipſa mulier ſoluto matrimonio.
⁊ ꝑ hec expeditus eſt articulus qn̄ vir alienauit rē dotalē con-
22 ſtante matrimonio.¶ †Nunc reſtat videre quid ecōtra qn̄ mu
lier alienat rem dotalem.potes concludere ꝙ ſi alienat viro nō
conſentiente non valet alienatio.nec p̄iudicat viro vt eſt caſus
expreſſus in.d.l.ſi p̄dium.C.de iure dotiū.ſi aūt vir conſenſiſſet
videret̄ ſecus per dictam.l.ſi predium a contrario ſenſu.qḋ ſeq-
tur ibi Jaco.de are.ſed tene contrarium ſm̄ Bart.ibi ⁊ Cy.⁊ cō
muniter doc.quia non dꝫ ibi ſumi argumentū a contrario ſenſu
ꝑ id qḋ habetur in.d.§.⁊ cū lex.inſti.qui.alie.li.in prin.Ideo te
ne ſecure ꝙ vir poterit rē aduocare conſtante matrimonio non
obſtante conſenſu ꝑ eū preſtito ꝑ dictam.l.quēadmodum.⁊ per
id qḋ.ſ.dixi.Sed tunc inſurgit dubium:an ſoluto matrimonio
poterit mulier rem aduocare.Uidi iſtam queſtionē de facto ci-
uitate iſta ⁊ dicebatur ꝙ non: quia confirmabatur alienatio ꝑ
ius ſuperueniens mulieri ꝑ id qḋ habetur in dicta.l.cum vir.ff.
de vſuris,⁊ ꝓ hoc ēt vr̄ gl.ſingularis q̄ non eſt alibi in.l.ꝯſtante.
C.de donationibus.⁊ eam videtur ſequi Cyn.Bald.⁊ Saly. in
dicta.l.ſi predium.⁊ Specu.in dicto.§.tertio.verſi.ſed nunquid
poteſt confirmari. ¶ Contrarium voluit gl.valde notabilis:in
dicto titu.inſtitu.quibus aliena.lꝫ.in princip.vbi dicit ꝙ ſolu-
to matrimonio mulier reuocat rem.⁊ idem Specu.in.d.§.iij.V.
conſueuit aūt notari.⁊ hanc partem puto de iure veriorē: quia
non ceſſat ratio legis prohibentis alienationē, intereſt eīn mu-
lieris ſibi conſeruari rē dotalē.etiā ſoluto matrimonio.vt ſic poſ
ſit iterato nubere.facit qḋ habetur in.l.j.ff.ſolu.matri.⁊ hoc pu
to verū,etiam ſi emptor fuerit ignorans: quia adhuc ſtat ratio
p̄dicta.⁊ quia etiam tunc non videtur obligata de euictione ꝑ
rationem.d.l.cum lex.⁊ voluit etiam ibi Bart.⁊ Jo.de fab. ī lo
co preallegato.Ideo non eſt ratio quare debeat confirmari ex
quo alienatio eſt nulla nec obligatur mulier de euictione.nec ēt
ceſſat ratio legis.facit quod habetur.ī.de reg.iur.ꝙ ab initio.li.
vi.nec obſtat p̄dictis dicta.l.cū vir.qꝛ ibi loquitur in viro cuius
fauore non eſt prohibita alienatio.ſecus in muliere.cuius fauo
re eſt prohibita ⁊ in qua non ceſſat ratio legis prohibentis ſo-
luto matrimonio ꝑ legē primā.ff.ſoluto matr. ¶ Itē non ob-
ſtat p̄dictis.l.⁊ heredi.§.filie.ff.de pactis.qꝛ ille.§. dꝫ ītelligi qn̄
diſſoluto iā matrimonio ſit pactum p̄iudiciale doti . ſecus ſi eo
conſtante.etiāꝫ ſi conferat̄ in tempus ſoluti matrimonij ꝑ id ꝙ
habetur in.l.de dic.⁊ in.l.attilicinus.ff.de pac.dotalibus.⁊ for
te etiā non noceret ſi fieret ante matrimoniū.lꝫ gl.ꝯtra in.d.§.ſi
lie.de quo dicendū,vt plene dixi in.l.ſi ſocer.§.lucius.ff.ſoluto

matrimo.¶ Itē nō obſtat p̄dictis qḋ habetur in.l.ſpem.C.de
donatio . quia loquitur quando donatur ſpe actionis rei non
prohibite alienari.ſecus quando eſſet prohibita per id qḋ legit̄
⁊ notatur in.l.ſi ad reſoluendum.C.de p̄dijs minoꝝ.⁊ in.l.j.⁊.ij.
C.ſi aduerſus tranſactio.¶ Et predicta intelligo qn̄ mulier nō
iurauit.ſi aūt mulier iuraſſet non contrauenire. tunc tale iura-
mentum nō p̄iudicaret marito.ſi non conſenſit per iſtū tex.a cō
trario ſenſu.⁊ per id qḋ habet̄ in dicta.l.ſi predium.tamen tunc
ſoluto matrimonio in effectu confirmaret̄ alienatio : qꝛ mulier
obſtante ſacramento non poſſet contrauenire.vt pꝫ in hoc.c. ⁊
hoc caſu poſſit ſeruari gl.in dicta.l.conſtate.⁊ opinio.Cy.Bal.
⁊ Sali.Si aūt mulier alienauit cum ſacramento cōſentiente vi
ro:tunc neqꝫ vir neqꝫ mulier admittetur ad reuocandum per id
qḋ habetur in hoc.c.maxime ſi vir etiam iurauit. Idē tn̄ credo
⁊ ſi non iuraſſet.ex quo mulier iurauit cuius fauore lex ꝓhibuit
alienationē.vt in hoc.c.patet.vbi autem mulier alienat non in-
teruenienté ſacramento ipſius mulieris. tunc vt ſuperius dixi
non impeditur reuocatio per virum conſtante matrimonio ēt
ſi ipſe iuraſſet ex quo mulier non iurauit,nec ſimiliter impedit̄
23 mulier ſoluto matrimonio.¶ †An autē qn̄ mulier alienauit
cū ſacramento ⁊ poſtea ſoluto matrimonio rē repetit poterit
emptor petere pretium conclude qḋ non ſi fuit ſciens,etiā ſi ex-
preſſe fuiſſet ſtipulatus eo caſu quo alienatio nō teneret per ea
que ſuperius dixi quando vir alienat,ſecus ſi ignorauit :qꝛ tunc
poterit petere pretiū non tn̄ penā per dictam.l.cum lex in rōne
ſui.etiā ſi fuiſſet ignorans emptor ⁊ hoc etiā voluit Jo.de fab.
in loco prealleg.qui reſpondet ad.l.⁊ ſi is.C.de predijs minorū.
quod ibi adminiſtrator non reuocat ex iure ſuo.ſecus in mulie-
re.Ideo tunc ſuccedit ratio.l.cum lex.ff.de fideiuſſoribus.⁊ fa-
cit qḋ ibi notatur per Barto.⁊ ideo etiam tunc nō vr̄ teneri de
euictione eadem rōne vltra ipſum pretium.⁊ per hoc poteſt in-
ferri qḋ gl.in dicta.l.ſi predium, inquantū dixit mulierē teneri
de euictione,ſi emptor fuit ignorans non bene dixit ⁊ hoc ēt ſa
tis videtur fuiſſe de mente Bart.in dicta.l.cum lex,niſi intelli-
24 gas gl.⁊ illā ſalues reſpectu pretij.¶ †Ex predictis ēt petere
p̄t qḋ ſi vir ⁊ vxor ſimul vēdāt rē dotalē ſiue qlibet ſolū pro pte
ſe obliget,ſiue quilibet inſolidū.⁊ ſiue vterqꝫ iuret,ſiue alter tā-
tum.nec obſtat p̄dictis inquantū dixi qḋ ſi emptor emit ſcien-
ter rē dotalē non petit pretium,nec penā ēt ſi fuerit ſtipulatus
qḋ habet̄ in.l.ſi fundum.C.de euictio.vbi vr̄ probari oppoſitū:
quia ibi loquitur quando venditur res aliena que non eſt prohi
bita alienari.facit quod habetur in.l.rem alienam .ff.de contra
hen.emptio.ſecus qn̄ prohibita eſt alienari vt.d.l.quēadmodū.
C.de agri.⁊ cenſi.⁊ ſic ēt ſoluit glo.valde notabilis.in.l.imperia
lē.circa finē princi.de prohi.feu.alie.ꝑ Feder.in vſibus feudo.q̄
videtur melius dicere ꝙ.gl.in dicta.l.quēadmodū.⁊ quā etiā di
cant Spec.⁊ alij tenentes oppoſitū.⁊ bene facit quod habetur
in tex.in.d.l.imperialem.circa finem prin.¶ Itē non obſtat ꝙ
habet̄ in.l.fi.C.de fundis limitrophis. li.xj.quia dꝫ intelligi qn̄
emptor fuit ignorans ſaltē ius.⁊ ſic fuit in bona fide.vt ibi tan-
gitur in.d.l.quemadmodum.¶ Sed iuxta predicta pōt dubita
ri quid ſi viri ⁊ vxor vendunt alteri rem dotalē an ſaltē pro di-
midia tenebitur mulier ad p̄tiū eo caſu quo venditio nō tꝫ ⁊ res
repetatur vr̄ ꝙ ſic ex quo vterqꝫ vēdidit ⁊ vtriqꝫ dicitur pretiū
ſolutū argu.l.res.§.cum in tabulis ⁊ quod ibi not.ff.de duobus
reis.⁊ hanc p̄tē videtur tenere Bar. in quedam ſuo conſilio qḋ
incipit punctus queſtionis talis eſt.dn̄a.P.nupſit cuidā.M.⁊
ſic in queſtione de facto vidi dictum conſilium allegari.In con-
trarium fortiter facit qḋ habetur in autenti.ſi qua mulier.C.ad
velleia.vbi qn̄ vir ⁊ mulier in eodē inſtrumento ſe obligant non
tenetur mulier niſi quatenus docetur verſum eſſe in vtilitatem
mulieris ⁊ hanc partem etiam videtur tenere Spec.in ti.de ſo-
lu.⁊ libera.§.ante omnia.verſi.ſed pone vir.⁊ hanc partem pu-
to de iure veriorē per dictā auten.ſi qua mulier,⁊ qꝛ docet expe-
rientia maritus vero percipit totam pecuniam,ſed pro cautela
emptoris quādoqꝫ mulier principaliter ſe obligat ⁊ cōfitetur ſe
p̄tiū recepiſſe,nec cōmode ēt mulier bn̄ poſſet reſiſtere volunta
ti viri.⁊ ideo ſatis eſt iuſtum qḋ non teneatur etiam ſi ī īſtrumē
to dicatur ꝙ pecunia fuit ſibi numerata prout notabiliter vide
tur ſentire Spec.in dicto verſi.ſed pone vir,⁊ vr̄ ſatis de mēte.
d.aut.ſi qua mulier.que veriſimiliter fuit facta propter rationē
ſuperius tactā.nec obſtat dictus.§.cum in tabulis. qꝛ qḋ ibi dr̄
procedit regulariter in his qui poſſunt ſe obligare: ſed fallit in
muliere que non poteſt ſe obligare pro viro,nec etiam regulari
ter pro alijs per id ꝙ habet̄ in dicta aut. ſi qua mulier,⁊ in .l.j.⁊
per totum.ff.ad velleia.⁊ hanc queſtionem , vt p̄dixi vidi etiam
de facto in ciuitate iſta.⁊ ſic videtur ꝙ ad hoc vt mulier obliga
tur quando obligat ſe cum viro ꝙ ſit neceſſe aliter apparere pe
cuniam eſſe verſam in vtilitatem mulieris ꝙ̄ per id ſolum quod
dicatur in ſcriptura inſtrumenti per id quod habetur in dicta
auten.ſi

auten.si qua mulier,⁊ quod notauit Spec.in loco palleg.quod est diligenter notandū ⁊ valde etiā videtur rationi consonum,⁊ adde etiam p̄dictis qḋ si emptor fuit ignorans rē esse dotalē si apparet mulierem consensisse animo decipiēdi:vt quia asseruit rem non esse dotalem cū vere esset,videretur ꝙ tunc non subueniatur sibi p id qḋ habetur in.l.si fine.C.ad velleia.⁊ in.l.ij.C.si mi.se ma.di.de cautela autem quando mulier primo iurauit,nō iurauit alienare rem dotalem,⁊ postea alienat cum sacramento de qua tetigi in notabilibus an indistincte procedat tangā i materia iuramenti sub tertio mēbro. ¶ Quid autē si statutum expresse dicat ꝙ non possit mulier alienare fundum dotalem ēt cum iuramento prout viget statutū in ciuitate ista,an tunc firmabitur contractus iuramento dicam similiter i materia iuramēti sub tertio mēbro,vbi ēt tangam an tale statutū valeat vel saltem prebeat iustam causam absolutionis petende a sacramē
25 to. ¶ †Quid autē si mulier cōsentiēte viro vel ambo dant i dotem pro filia cōmuni fundum dotalem,tangit Spec.in.d.§.iij.loco.versi.quid ergo si vir,⁊ ibi vr̄ concludere ꝙ non teneat,nisi
26 interueniat iuramētū mulieris p istud.c.qḋ tene mēti. ¶ †Itē aduerte qꝛ potest esse dubiū quando vir ⁊ mulier simul alienāt predium dotale,⁊ cū iuramento,an tunc soluto mr̄imonio poterit mulier repetere ab heredibus viri pro dote sua p̄tiū receptū ex ipsa re dotali vendita. Bar.in consilio superius allegato concludit qḋ pro dimidia pro qua pretiū vr̄ puenisse ad virum lꝫ ambo se insolidū obligassent de euictione,⁊ confessi fuerint pretium se recepisse propter id qḋ cōsueuit dici i materia duorū reorum in.l.vir vxori.§.fi.ff.ad velleia.⁊ in.l.reos.§.cū tabulis ff.de duobus reis,⁊ in.l.eadē.eo.tit:poterit agere contra heredes viri:quia tale p̄tiū in dote succedit loco rei.ff.de verbo.signifi.in.l.labeo.§.item si dominus,cū ibi notatis per gl. Et quia dos est nomen vniuersale iuxta id qḋ legitur ⁊ notatur in.l.qḋ dicitur.ff.de impen.per gl.⁊ Barto.⁊ per eundē Bart.in rubrica.ff.so.matrimo.⁊ ideo ibi succedit p̄tium loco rei sicut in iudicijs vniuersalibus,vt patet in.l.si rem ⁊ p̄tiū cum ibi notatis.ff.de petitio.heredi.pro alia autem dimidia dicit non posse agi cū illa ſm eum videatur puenisse ad mulierē,sed certe contrariū vr̄ posse dici de iure per id quod superius dixi:quia ex quo vir ⁊ vxor sunt obligati in eodē instrumento,nisi probetur manifeste aliter quā ex tenore instrumenti pecuniā esse versam in vtilitatē mulieris non vr̄ mulier teneri per id quod habetur in dicta auten.si qua mulier.C.ad velleia.⁊ per id qḋ notauit Specu.in dicto.§.ante oīa,versi.sed pone vir,⁊ hoc credo verum qn̄ vterque se insolidū obligauit de euictio.licet Barto.aliter sentiat in dicto consilio,si aūt solum pro dimidia se obligasset de euictione mulier,⁊ pro alia vir tunc posset procedere opinio Bart.quia satis est verisimile ꝙ si pecunia debuisset insolidū ad manus viri puenire ꝙ emptor voluisset virū insolidum obligari. ¶ Itē quia tunc non reperitur mulier obligata in dicta dimidia simul cū viro,⁊ ideo videtur tunc cessare dicta auten.si q̄ mulier,si aūt vir alienasset consentiente muliere,⁊ iurante ⁊ ipse pretiū recepisset tunc clarum ꝙ ab heredibus eius posset peti dos,⁊ ꝯsequenter p̄tiū receptū p rationē superius allegatam q̄ colligit ex dicta.l.qḋ dicitur,cū ibi nota.⁊ ex dicto.§.item si dn̄s cū glo.sua. Si aūt econtra mulier alienauit tunc si quidem hoc fecit sine consensu viri,clarum est qḋ ēt ab herede viri nil petet,si autem alienauit cū consensu viri ⁊ etiam iurauit tunc si mulier sola est obligata de euictione,⁊ pretium recepit,vt dr̄ in istrumēto non poterit aliquid petere,si autē vir insolidū se obligasset de euictione cum eo,tunc satis dici potest quod licet dicatur in instrumento mulierem pretiū recepisse nisi aliter probetur pretiū versum in eius vtilitatem presumatur venisse ad manus viri per id qḋ habetur in dicta auk.si qua mulier,⁊ quod notauit Spec.in dicto.§.si ante omnia.versi.sed cum ⁊ vir. Et ex predictis plene pꝫ quid iuris siue mulier siue maritus alienet fundū dotalē,⁊ intellige vt etiam voluit Ang.in.d.l.cum vir,qn̄ fundus dotalis est inestimatus,nam si esset estimatus ea estimatione que faceret emptionē non esset proprie fundꝰ dotalis iuxta ea que leguntur ⁊ notantur in.l.si inter virū.C.de iure dotiū,si autem esset estimatus ea estimatione que non facit emptionē:sed vt videatur an sit melioratum vel deterioratū ipsum prediū dotale tunc est casus singularis coniuncta gl.non est alibi scḋm Ang.in.l.si estimatis.ff.soluto matrimonio,qḋ tūc pōt vendi per maritum consentiente vxore,⁊ sic in illo non habet locū.§.⁊ cū lex.de rei vxo.actio.sed solūmodo in omnino estimato qḋ est notandū p limitatione dicti.§.nam videtur ꝙ ille.§.⁊ cum lex habeat locū solū quādo fundus datus fuit in dotem,seu res imobilis.⁊ non fuit facta aliqua estimatio,vnde aduerte quod aut res immobilis data in dotē nullatenus fuit estimata,⁊ tūc illa ꝓprie dr̄ res dotalis,⁊ in illa habēt locū iura q̄ p̄hibēt alienationē rei dotalis,adeo qḋ non poterit fieri alienatio etiā cōsentiente muliere ⁊ etiā si interueniat iuramētū de iure ciuili vt legit ⁊ notat in.d.§.⁊ cū lex.lꝫ secus sit de iure canonico qn̄ mulier iurauit vt hic pꝫ. ¶ Interdū autē datur res in dotē ⁊ estimat ea estimatione q̄ facit emptionē,⁊ tunc illa non censet res dotalis:sed censetur esse ꝓpria ipsiꝰ viri ⁊ empta p eū,⁊ in effectu p̄tiū estimationis vr̄ recepisse in dotem per id qḋ legit ⁊ notatur in.d.l.si inter virū.C.de iure dot.⁊ in.l.plerūqꝫ.ff.eo.tit.⁊ ideo talis res posset alienari per virū etiam sine consensu mulieris,sicut quelibet alia res propria ipsius viri,⁊ ideo non censetur dicta res esse dotalis,aut fuit ipsa res estimata ad finē vt videretur an res esset deteriorata vel meliorata non ad finē vt faceret emptionē,⁊ tunc vr̄ ꝙ in hac re eligatur media via:quia si alienatio fit sine consensu mulieris non videtur valere,sicut nō valeret si nulla esset facta estimatio,⁊ sic hoc respectu censet res dotalis,facit qḋ habet in.l.ꝙ si fundus.ff.de fundo do.lꝫ si alienetur cū consensu mulieris:tunc vr̄ ꝙ teneat alienatio.per id ꝙ habetur in.d.l.si estimatis,scḋm vnam lecturā quam communiter sequuntur doctores,⁊ non censetur simpliciter dicta res dotalis qꝛ tunc posset alienari etiam cū consensu mulieris ⁊ dicto §.⁊ cū lex.lꝫ aduerte:qꝛ licet hec videatur esse cōmunis opin.tn̄ de iure vr̄ tenēdū oppositum ex eo qḋ inducta ad vnum effectū nō debent aliud operari.l.legata inutiliter.ff.de legata.j.⁊.l.nō oīs.ff.si cer.pet.⁊.l.obligationum substantia.§.fin.ff.de actio.⁊ obligatio. Et ideo cū estimatio fuerit facta ad finē tantūmodo vt videatur an res sit meliorata vel deteriorata.ergo aliū effectū dꝫ operari.⁊ per cōsequens vr̄ ꝙ debeat censeri res dotalis ex q̄ res mobilis data in dotem,⁊ que dꝫ reddi soluto matrimonio ipsi mulieri,nec obstat dicta.l.estimatis,qꝛ a cōtrario sensū colligitur intellectus docto.vt ibi patet:talis aūt intellectus non videtur sumendus,tanꝙ rationi contrarius,⁊ qꝛ etiam talis intellectus satis videtur esse contra.d.§.⁊ cum lex.⁊ ideo non vr̄ sumendus p id quod habetur in.l.ij.C.de conditio.inser.vn̄ alia lectura esset tenenda quā sequitur ibi Dyn.⁊ sic non obstaret.⁊ pꝰ hoc etiam faciat ꝙ licet ante ius.C.valeat quōqꝫ alienatio cōsentiente muliere,⁊ ita etiā posset intelligi dicta.l.estimatis,tn̄ hodie istud est correctum,vt patet in.d.§.⁊ cū lex.⁊ instit.quib.alie.li.in princ.⁊ hec opinio videtur magis rationi consona.lꝫ illa quā dixi.s.post Ang.communiter teneatur. ¶ Itē aduerte qꝛ lꝫ Host.hic dixerit vt tetigi circa principiū decre.ꝙ ex mente iuris ciuilis satis poterat colligi ꝙ contractꝰ deberet firmari iuramento in casu decretalis:tn̄ legiste communiter tenent Hrium.nec obstat auten.sacramenta.C.si aduersus venditorē,quia respondet gl.in.l.si predium.C.de iure dotiū,ꝙ iō ibi sacramentum operatur prestitū p minorē:quia facit ipsum haberi p maiore,⁊ ideo sicut si esset maior teneret contractus.ita etiā tꝫ qn̄ p̄stitit iuramentum,licet sit minor q̄ ratio cessat qn̄ alienat res dotalis per mulierē,⁊ ideo non obstante auten.sacramenta.videtur ꝙ non valet scḋm legem alienatio rei dotalis,etiā si fiat cum sacramento propter ea que habentur in.l.non dubiū.C.de legibus,⁊ sic etiam tenuit gl.in dicto.§.⁊ cum lex.⁊ tenent cōiter legiste.⁊ hoc etiā tenuit Bal.in.l.pactum.C.de collatio.circa prin.quinimo ⁊ tex.hic vr̄ satis probare hoc.dum dicit qḋ p casu iuramentū non erat obligatorium secundū legitimas sanctiones,lꝫ secus sit de iure canonico,⁊ que sit ratio diuersitatis dictum fuit cū gl.ij.nec obstāt alia iura ciuilia allegata p Hosti.quia debent intelligi casibus in quibus ius ciuile non induxit prohibitionē actus gerendi,alˢ secus per regulā.d.l.nō dubiū.C.de legibus.alˢ dicta iura contradicerent dicte.l.quod in dubio non est dicendū:qꝛ generalis dispositio vel locutio non dꝫ trahi ad specialiter ꝓuisa vt in.c.j.de rescriptis.⁊.ff.de pe.l.sanctio legū,⁊ promꝓti esse debemus ad iura concordanda.l.vna.
27 C.de inoffi.dona.⁊ in.c.cū expediat.de ele.in.vj. ¶ †Quid autem si extraneus vendit fundum dotalem nō autem ipse vir vel vxor videretur dicendū quod idem esset quod in vādente rē alienam.⁊ sic quod tꝫ contractus ad preiudicium vendentis lꝫ non ad preiudicium viri vel mulieris.per id quod notauit Bart.in dicta.l.cum lex.ff.de fideiuss.⁊ quod habetur in.l.rem alienā.ff.de contrahen.emptio.⁊ ista etiam videtur esse cōmunis opinio.p id qḋ legitur ⁊ notatur in.l.si is.C.de prediis mino.cū ibi nota.p Cy.sed forte disputationis gratia posset dici hoc verum quando emptor esset ignorans,si autem fuerit sciēs,tunc videt quod non possit agere ad pretium etiam si esset stipulatus quia videtur quodāmodo delinquere contra interdictum.l.emendo.per id quod legitur ⁊ notatur in dicta.l.quemadmodum.C.de agrico.⁊ censi.lib.xi.⁊ quod habetur in.c.j.in fine princip.cum gl.sua.de prohibita feu.alienatione per Federi.in vsi.feu,nec obstat quod habetur in dicta.l.rem alienam.ff.de contrahen.ēpt.quia debet intelligi in rē non prohibitam per legē alienari p id qḋ habetur in dicta.l.quemadmodum.⁊ in.d.c.j. ¶ Item non obstat quod habetur in.l.si fundus.C.de euic.quia similiter vi

detur illud intelligendum quando alienaretur res non prohibi
ta alienari, alias secus per ea que habentur in dicta.l.quẽadmo
dum,⁊ in dicto.c.j. ¶ Itẽ non obstat quod habetur in.l.⁊ si is.
C.de predi.mino.quia videtur qḋ debeat itelligi quando ẽptor
fuit ignorans saltẽ ius per id quod superius dixi in simili.nam
si sciuisset ius ⁊ factum vr̃ qḋ non deberet posse agere aliq̃ mo
do de euictione etiam si sit stipulatus per rationem dicte.l.quẽ
admodum,⁊ per id qḋ habetur in dicto.c.j.cum ꝓhibita sit res
minoris alienari vt patet in.l.j.⁊ per totum.ff.de reb.eorũ.⁊.C.
de prediĳs minorum,⁊ per totum. nec obstat etiã si dicat̃ ꝙ lex
videtur prohibere alienationẽ rei dotalis,⁊ rei minoris, ⁊ non
contractum vt voluit sentire Bar.in dicta.l.cũ lex.ff.de fideius.
quia responderi potest quod imo prohibet etiam contractum
sup re dotali vt pꝫ in.l.ĳ.ff.de fundo dota.⁊ quod similiter sup
re minoris.l.non solũ.C.de prediĳs minorum.⁊.l.j.ff. de rebus
eorum, inquantum prohibet, ne ipse res distrahantur, nam di
strahere sm Hugoli.sub verbo trahere idem est quod remoue
re vel donare,⁊ sic videtur quod dictum Bar.simpliciter non sit
verum aduerte tamen quia dicta.l.⁊ si is. multum facit pro cõ
muni opinio.cũ indistincte videatur loqui. Ideo tutius esse vi
detur tenere cõmuniorem opinio.licet superius dicta videntur
etiã posse de iure defensari, ⁊ de materia etiã dixi in.l. cũ vir.ff.
de vsur. ⁊ hec sufficerent ꝓ cõmuni lectura huius decretalis tñ
quia Joã.de ligna.hic posuit materiam iuramenti ⁊ successiue
dominus Anto.quam Bart.ante alios per prius tractauit in
l.seius ⁊ augerius.ff.ad.l.falcid.⁊ plenius in.l.si quis pro eo. in
principio.ff.de fideiusso.⁊ ibi dicit se dicere illa que ab aliĳs non
sunt tacta ⁊ Jo.de ligna.hic secutus fuit ordinem Barto.in.l.
si quis pro eo,⁊ similiter dominus Anto.hic. Et ideo restat de
scendere ad ipsam materiam iuramenti que valde quotidiana
est,⁊ ideo plenius attingenda iuxta Rhetoricam iurisconsulti
Pauli in.l.legaui.ff.de liber.lega.⁊ est etiam materia huius gl.
quia in ea tractatur de preiudicio seu ligamine anime ⁊ an lige
tur vel non ligetur per iuramentum ⁊ in ipsa vario modo loqu
ti sunt docto.vt patebit ex sequentibus, ⁊ hanc materiam pro
misi me dicturum in dicta.l.si quis pro eo,dum legerem:sed hic
dicam quod ibi eram dicturus,⁊ pluries fui stimulatus,vt hanc
materiam ꝑtractarem,⁊ illã disposueram pertractare tẽpore q̃
postea superuenit interdictũ hoc.vnde propter superuenientiã
interdicti hoc facere non potui.⁊ sic dilatata est vsqꝫ in hodier
num diem. Ueniendũ est igitur cum dei adiutorio ad ipsã per
tractandam in qua vt predixi Bart.pre ceteris dedit principiũ
in dicta.l.si quis pro ea,vbi dicit se dicere que alibi non reperiũ
tur,⁊ Joan.de lig.hic secutus est ordinem eius, ⁊ in paucis di
screpauit ab eo dominus ⁊ preceptor meus dominus Ant.me
audiente sub eo precise in lectura huius capituli sequebat̃ bar
to.in omnibus per eum positis in dicta.l.si quis pro eo. prout
habebam in recollectis per me sub ipso reportatis que postea
perierunt cum aliĳs propter casum incendĳ mihi occursum sed
demum dũ cõmentaret hanc decretalẽ aliter fuit loquutus et
in multis discrepauit a Barto.vt patet in eius lectura,ego au
tem conabor iuxta mei ingenĳ paruitatem dicere quod mihi vi
28 sum fuerit iuri ⁊ rationi consonum. ¶ † Pro declaratione igit̃
hui⁹ materie duo sunt principaliter videnda primũ quis seu q̃
lis sit effectus iuramenti, inquantum non repugnat legi seu iu
ri, secundo erit videndum de effectu iuramenti inquantum re
pugnat legi aut iuri. ¶ Circa primũ est aduertẽdum vt tetigit
Bar.in dicta.l.si quis pro eo.⁊ Joan.de ligna.⁊ domi.Ant.hic
quod triplex est species iuramenti, nam quoddã est iuramentũ
declaratorium ⁊ litis decisorium,⁊ sic tendẽs ad litis decisoriũ
quoddã est iuramentũ tendens ad confirmationem actus gesti
quoddam vero est iuramentum tendens ad inducendã obliga
tionẽ. ¶ Circa primã speciẽ est dicendũ ꝙ magnus est effect⁹
talis iuramenti tẽdẽtis ad litis decisionem,nã habet̃ pro veri
tate.l.non erit.§.dato.ff.de iureiuran.⁊ imponit finẽ liti.l.j.ff.
de iureiuran.⁊ etiam inducit obligationẽ,⁊ consequẽter actio
nẽ.l.actori.C.de iureiuran.⁊ aduertendũ ꝙ si iuramentũ preste
tur super aliquo facto informi.vt non exprimit̃ aliqua causa,vt
si asseris non debere tibi decẽ:⁊ ego contẽtor stare tuo sacramẽ
to ⁊ tu iuras me tibi debere decem tunc oritur actio in factũ ex
ipso iuramento ꝑ ea q̃ habentur in.d.l.actori,nec alia actio orit̃
ex quo est sic informiter prestitum qꝛ non est aliq̃ cã obligatio
nis expressa,⁊ sic non adest materia alia aliqua apta ad inducen
dum aliã obligationẽ non vitiat̃ tñ obligatio hoc casu descen
dens ex iuramento,lꝫ causa non sit expressa propter autoritatẽ
iuramenti,sicut nec etiã vitiatur confessio iudicialis facta in iu
dicio ꝑ quã qs cõfitet̃ actori se debere decẽ, nulla cã expressa vt
est gl.notabilis,in.l.j.ff.de interro.actio.⁊ ideo oritur tũc actio
in factũ,sicut ex sententia cũ ipsum iuramentũ habeat vim sen
tentie.l.j.ff.de iureiuran.⁊ similiter ipsa confessio.l.j.C. de con
fessis,si autem iuramentum fuerit ꝑstitũ:qꝛ sup aliq̃ causa apta
ad inducendã obligationẽ,puta si iuraui te debere mihi decem
ex causa venditionis talis rei tibi facte,tunc iuramẽtũ facit qḋ
ꝑsumit̃ factũ fuisse vt est iuratũ,⁊ sic presumi facit materiam su
per qua iurat̃.⁊ tali ꝑsumptione que non admittit probationẽ
in contrariũ vt dicta.l.non erit.§.dato.⁊ ideo agi poterit actio
ne descendente ex ipso contractu iurato probato per iuramen
tum.l.si duo.§.si quis iurauerit.⁊.§.marcellus.ff.de iureiur. fa
cit etiam qḋ habetur in.l.certum.§.fi.ff.de confess. cũ ibi not.ꝑ
glo.⁊ de hac specie iuramenti plene habet̃.C.⁊.ff. de iureiuran.
29 ¶ † Circa secũdã speciẽ est aduertendũ ꝙ si iuramentũ tendit
ad cõfirmationẽ actus validi vr̃ habere effectum:qꝛ adĳcit̃ vin
culũ ipsi actui., facit qḋ habet̃ in.c.vltimo.de foro cõpe.in.vj. ⁊
ẽt adducit ꝙ accumulat forũ.vt ibi pꝫ.nã vbi al's si iuramentũ
non interuenisset non potuisset qs tanq̃ laicus conueniri corã
iudice ecclesiastico de foro cõpe.cũ sit generale, tñ modo ꝓpter
adiectionẽ iuramenti,poterit etiam conueniri coram iudice ec
clesiastico.vt in dicto.c.fi.de foro comp.in.vj.⁊ sic electio erit a
ctoris corã quo velit conuenire ipsum reum,⁊ nota bene hũc ef
fectum: qꝛ vt plurimũ hodie in quolibet contractu interponit̃
iuramentũ ⁊ electio erit actoris corã quo iudice velit reum con
uenire:licet vterqꝫ contrahens sit laicus,⁊ etiam sit de terris im
perĳ qḋ diligenter est notãdũ,nã interest nostra habere electio
nẽ iudicum propter arbitria que occurrunt in iudicio.seu in q
bus iudex hꝫ arbitriũ.nam interdũ vnus iudex erit magis fauo
rabilis actori q̃ alteri,⁊ in talibus expedit hr̃e iudicẽ gratiosũ
iuxta id qḋ legit̃ ⁊ notatur in.c.consuluit,de offi.d. leg.interdũ
vero adĳcitur actui inualido ad confirmationem ipsius, ⁊ tunc
istud proprie venit examinandum sub secundo membro princi
pali qḋ iuramentũ interponitur super eo qḋ repugnat iuri,vñ
quis sit effectus in dicto casu ⁊ an ⁊ qñ possit confirmare ipsũ
actũ inualidũ,⁊ an ipsum actũ confirmet an vero solũ obliget
iurantem ad obseruantiam iuramenti tangetur plene ĩ dicto se
cũdo membro,⁊ ẽt aliqd superius est dictũ cum glos.ĳ.⁊ sup gl.
30 fi.⁊ hoc sufficiat pro nunc de hac secunda specie. ¶ † Circa ter
tiam speciem iuramenti, quando tendit ad inducendam obliga
tionem,⁊ ꝯñter actionẽ, est videndũ, an tale iuramentũ inducat
obligationẽ,⁊ actionẽ de iure ciuili. scḋo quid iuris ⁊ de iure ca
nonico.si querit̃ de iure ciuili est attendendũ ꝙ fuerunt opinio.
nã gl.iuris ciuilis, ⁊ cõiter doctores maxime citramon. tenent
ꝙ de ciuili regulariter iuramentum non inducit obligationem
etiam naturalem, fallit in liberto qui obligatur ex iuramento si
post manumissionem iurat operas dare dño manumittenti seu
danti libertatẽ.nã tunc bene obligatur ex tali iuramento.l.iuris
iurandi.in princip.ff.de oper.liberto.ff.de liber.causa.⁊ not.per
glo.⁊ doctores in.l.j.C.de oper.liber.sed doctores aliqui vltra
montani tenuerunt contrariũ dicentes ꝙ iuramentũ tendens
ad inducendã obligationẽ hꝫ obligare quẽlibet ẽt libertũ,vt ẽt
refert Bal.in.d.l.j.mouentur p.l.actori.C.de reb.credi.⁊ iureiu
ran.⁊ per dictã.l.vt iurisiurandi. ¶ Item qꝛ si iuramentũ ten
dẽs ad cõfirmationẽ contractus ⁊ sic indirecte ad obligationẽ
inducit obligationem,vt pꝫ ex his que legunt̃ ⁊ notant̃ in aut.
sacramenta.C.si aduer.vendi.p gl.⁊ doctores, ergo sꝫ eos vr̃ ꝙ
multofortius debeat inducere qñ directe tendit ad inducendũ
obligationẽ:sed vt dixi cõis opi.gl.iuris ciuilis ⁊ doc.est in con
trariũ ꝑ.l.si qs pro eo in princi.ff.de fideiussori.vbi pꝫ quod iu
ramentum ꝑstitũ ꝑ aliũ q̃ per liberũ nullã obligationẽ inducit
ẽt naturalẽ qḋ pꝫ:qꝛ ibi non põt accedere fideiussor cuius ꝯtra
rium esset si iuramentũ induceret obligationẽ saltẽ naturalẽ vt
pꝫ in.l.j.⁊.ĳ.ff.de fideiuss.⁊.l.fideiussor obligari.§.fideiussor.e.ti.
⁊ etiã pro hoc bñ facit qḋ habetur in.d.l.vt iurisiurandi.vbi ex
presse dr̃ ꝙ vt iurisiurandi obligatio contrahat̃ opꝫ iurãtẽ eẽ li
bertũ,⁊ de operis iurare,⁊ sic aperte vr̃ velle ꝙ alius q̃ libertus
nõ obliget̃ ex iuramẽto,nec obst.ꝑdictis qḋ hr̃ in.l.actori qꝛ ibi
loquit̃ in iuramento litis decisiuo,in quo aliud est fauore litiũ
dirimendarũ facit.l.j.ff.de iureiur.⁊ qꝛ etiam ibi non tẽdit iura
mentũ princi.ad obligandũ sꝫ ad litẽ decidendã ⁊ ad declarãdũ
an id de quo est contentio debeat. ¶ Itẽ nõ ob.ꝙ hr̃ ĩ.d.l.vt iu
risiurandi:qꝛ imo facit ꝙ sic si bñ ponderet̃ vt pꝫ ex superius di
ctis. ¶ Itẽ nõ obst.ꝙ inducit obligationẽ qñ tendit ad confir
mationẽ actus gesti vt in aut.sacr̃a.qꝛ illud est sm Bal.in.d.l.⁊
ẽt in dicta aut.sacr̃a.qꝛ iuramẽtũ ibi representat iurantẽ.⁊ ideo
nimirũ si postea obligat̃ sicut obligaret̃ maior: sꝫ hic nõ obliga
ret̃ maior ꝑ iuramẽtũ vt pꝫ in.d.l.si qs pro eo.⁊ in.d.l.vt iurisiu
rãdi.sꝫ aduerte qꝛ ista rñsio nõ vr̃ concludere si sup contractu va
lido prestet̃ iuramẽtũ.nã tunc nõ vr̃ adaptari posse dicta respõ
sio,sed forte Bal.voluit ꝙ tunc iuramentũ de iure ciuili nõ ob
ligaret qḋ an sit verũ patebit ex sequentibus, ⁊ sic ex predictis
videtur restare conclusio ꝙ vbi iuramẽtum tendit ad obligatio
nẽ inducendam quod de iure ciuili in alio quam in liberto non
inducit

inducit obligationē etiā naturalē p id qḋ habet in.d.l.si qs pro
31 eo.vbi non pōt accedere fideiussor. ¶ †Et ex hoc inferri pōt.vt
tāgit Bar.in.d.l.si qs p eo.q iuramētū nō vr habere vim pa-
cti qḋ ptz q p pactū inducit obligatio naturalis.l.j.τ.l.iurisgē
tiū.ff.de pac.qḋ secus est in iuramēto.τ ideo esse pōt bm eū q2 p
iuramētū qs potius vr obligari deo ꝙ parti τ sic non videt ibi
esse pactū:cū pactū sit duoꝝ in idē placitū τ cōsensus.l.j.ff.de
pac.vt dicit hic do.Ant.de obligatione dei lex nō videt iurasse
q2 finis legis ciuilis non fuit principaliter de aīa ꝓuidere.facit
qḋ dictū fuit cū gl.ij.τ qḋ no.etiā p Jo.an.j.de reg.iur.posses-
sor.lib.vj.in mercurialibus:adducit etiā ad pdicta simile de pol
licitatiōe q eit solī offerētis spōsio τ sic nō eit actū:cū nō psup
ponat consensuz duoꝝ.facit qḋ habet in.l.j.τ.ij.ff.de pollici.qḋ
videt intelligendū qn pollicitatio fit in partis absentia: si autē
fiat presenti τ aceptanti prout in dubio etiā videtur acceptare
per.l.qui patitur.ff.mandati.tūc satis videt habere vim pacti.
facit qḋ legitur τ no.p Cy.in.l.j.C.de pac.sed lʒ regulariter de
iure ciuili iuramentū nō inducat obligationē:tñ vt dixit fallit
in liberto iurante se prestaturū operas patrono qui eū manu-
misit.d.l.vt iurisiurādi.τ est ratio bm Bal.in.d.l.j.C.de ope.li.
τ in.d.aut.sacramenta.circa finē ꝑpter priuilegiū manumissio
nis τ libertatis.quā recipit libertus.nā maximū est cōmodū li
bertatis τ in finita est libertatis estimatio.l.libertas.ff.de reg.
iur.sed do.Ant.hic dicit.qḋ ideo in dicto casu est speciale q2 ibi
precedit quedā obligatio naturalis quo ad antidora est obliga
tus libertus.τ vt prestet operas.habet in.l.sed si lege.§.consu-
luit.ff.de peti.here.q naturalis obligatio predicta ꝑpter re-
munerationē libertatis hʒ qnqʒ annexā necessitatē pstādi iuxta
ea que habent in.l.si nō sortē.§.libertus.ff.de cōdi.inde.Jdeo
tūc bm eū iuramētū ꝑpter naturā cause pambule inducit obli
gationē.τ ex hoc infert idē esse dicendū vbicūqʒ aľs precederet
obligatio naturalis:q2 tūc bm eū iuramentū etiā de iure ciuili
super illa prestitū induceret obligationē.allegat qḋ habetur in
simili in.l.j.§.si debitū.ff.de cōsti.pe.vbi etiā in simili cōstituēs
se soluturū id qḋ prius debebatur etiā naturaliter tñ obligat
naturaliter τ ciuiliter.adducit etiā ad pdicta qḋ no.p Hosti.ξ.
de arbi.p tuas.vbi dicit qḋ obligatio ex cōpromisso iurato orit
q2 ibi adest cōsensus.facit qḋ habet in simili in aut.siue a me.C.
ad velleia.τ secundū hoc videret quod si precedēte pacto nudo
qs iuraret dare qḋ deuenit in pacto vel iuraret seruare pactuʒ
quod de iure ciuili talis iurās obligaret bm do.Ant.sed contra
rium aperte fuit de mente gl.in.l.j.C.de oper.liber.que voluit
quod iuramento non sit sufficiens vestimentum ad inducendā
obligationem nisi in liberto.τ expresse etiā ibi hoc tenet Bal.
dicens quod pactum nudum non vestitur iuramento de iure
ciuili.idem etiā ipse voluit in aut.sacramenta.C.si aduersus vē
di.τ idem etiā ibi voluit Sali.vnde dicūt predicti Bal.τ Sali.
ꝙ interdum interponitur iuramētum super actu in quo deficit
solēnitas extrinseca.τ tūc bene potest operari τ inducere obli-
gationē.vt in dicta aut.sacramenta.aut interponitur sup actu
in quo deficit solēnitas intrinseca vt contingit in casu isto quā-
do interponitur super pacto nudo.τ tunc non inducit obliga-
tionē.τ ista pars videt virior de iure pro cuius declaratione est
vidēdum que potuit esse ratio quod ius ciuile noluit obligatio
nem oriri ex iuramēto in alio ꝙ in liberto:potest dici qḋ ratio
potuit esse q2 ius ciuile considerauit qḋ proni sunt homines ad
male seruandū iuramentū τ per cōsequēs ad periuria.τ ideo vt
tolleret materiam periurandi, voluit quod non obligaretur
quis ex iuramento.τ sic videntes homines ꝙ iuramentum nō
erat species obligationis inducende cōsequenter sed de iuramē
to non intromitterent nec inducerent aliū ad iurādum ex quo
viderant ꝙ tale iuramentū non haberet effectū.facit ad predi-
cta quod habetur in.l.j.τ.ij.C.de indi.vidui.τ hac ratione etiā
remisit pretor conditionem iurandi.si in testamento apponat
puta si relinquātur.x.titio si iurauerit ascendere capitolium.nā
non cogitur iurare,sed sufficit ꝙ ascendat capitolium τ nihilo
minus habebit legatum.vt patet ex his que habētur in.l.que
sub cōditione.ff.de cōdi.insti.τ ideo cum ista ratio vigeat τ ha-
beat locū etiā si precedat pactū nudū vr ꝙ de iure ciuili etiam
tunc nō inducat obligatio per iuramentū,τ eadem ratione vide
retur ꝙ etiā si precedat stipulatio iuramētū sup ea interpositū
non inducat obligationem.nec ob.predictis autē.sacramenta.
quia potius facit ꝙ inquātū vult ibi seruari iuramentū ne ape
riatur via periurijs.facit qḋ habet in.l.j.C.aduersus vendi.aľs
forte posset dici.ꝙ qn super contractū etiā aľs valido interpo-
nitur iuramentū ꝙ tunc debeat seruari ne aperiatur via piurijs
τ quia ex quo precedit alia obligatio valida videt ꝙ verisimi-
liter inducatur pars ad obseruantiā cōpromissi.τ scḋm istā vlti
mā solutionē videtur ꝙ iuramētum interpositū sup contractu
valido inducat obligationē.sʒ certe istud nō videt bene de iure
esse clarū imo potius videtur dicendū oppositū:q2 regula est ꝙ
iuramentū tēdens ad inducendā obligationez ī alio ꝙ liberto
nō videt illā inducere per id qḋ habet in.d.l.si quis pro eo.τ in
d.l.vt iurisiurādi.nec videt esse bona responsio si dicatur quod
in.d.l.si quis pro eo.ideo non oritur obligatio:q2 ibi iurauit qs
dare operas.τ sic videtur super incerto fuisse interposita.τ ideo
in alio ꝙ in liberto tunc nō valet vt ibi.licet secus videatur in li
berto per.l.si nō sortē.§.si libertus.ff.de cōdi.inde.cum ibi not.
nā potest dici ꝙ etiā ingenuus pōt operas promittere.τ intelli
git de illis operibus que scḋm qualitatē persone ipsi ꝓmittē
tis possunt prestari.vt si est pictor psumit de talib operib fuis
se sensum si ligonizator de operibus ligonizatorijs.τ sic de simi
libus.facit qḋ habet in.l.plenū autē.§.equitij.ff.de vsu τ habi.
τ expresse etiā voluit Bar.in.d.§.si libertus.τ ideo videt ēt in
ingenuo tenere ꝓmissio.facit qḋ habet in.l.in stipulationibus.
§.operarū.ff.de ver.obli.τ.l.operas.ff.loca.preterea ibi in.d.l.si
quis pro eo.dicit si quis iurauerit se daturū operas.vnde pōt
intelligi certas vel incertas.τ ideo vtrobiqʒ videt habere locuʒ
arg.l.de pretio cum ibi no.ff.de publi.ξ.de priuile.q2 circa.τ p
hoc etiā videt tex.in.d.l.vt iurisiurādi nō cauillādo.vbi aperte
litera dicit ꝙ vt iurisiurādi obligatio cōtrahatur opʒ iurantem
libertū esse.τ sic vult secus esse in ingenuo prestāte iuramentuʒ.
Cum igit regula esse videatur ꝙ ingenuus nō obliget ex iura-
mēto videt ꝙ standū sit dicte regule in casibus in qb aliud nō
reperit expressum.per id qḋ legitur τ no.per gl.in.l.oīs diffini-
tio.ff.de reg.iur.τ ideo videt ꝙ siue iuramentū sit prestitū sup
obseruantia pacti vestiti siue super obseruantia pacti nudi τ sic
super contractū alias valido ꝙ iuramentū nō inducat obliga-
tionem in ingenuo de iure ciuili.licet do.Ant.in vtroqʒ hic ve
lit contrarium.sed vt dixi Bal.τ Sali.in dicta aut.sacramēta.
τ etiā in.d.l.j.de ope.liber.volunt cōtrariū quādo interponitur
super pacto nudo.τ idē etiā vidētur sentire quādo interponit
super contractu valido in responsione ad aut.sacramenta vt su
perius tetigi:sʒ aduerte q2 huic opi.videt obstare primo.d.aut.
sacramenta sed posset responderi.vt.ξ.tetigi post Bal.τ Sali.
vel potest dicere ꝙ illa auhten.habet duplicem intellectum.
vnus est ꝙ loquatur quando iuramentum interponitur super
cōtractu inualido ratione solēnitatis extrinsece.lʒ alias de se
haberet solēnitatē intrinsecā.ali est intellectus ꝙ loquat quā
do interponit super contractu valido:sed poterat peti restitu
tio ratione lesionis.τ potest dici ꝙ in dictis duobus casib fue
rit specialiter inductū ꝙ iuramētū obligaret ex eo q2 homines
per alia vestumenta pactoꝝ non poterāt sibi plene prouidere,in
dictis casibus.τ ideo tunc nō poterant prouidere in dictis casi
bus:saltē semper.τ ideo recurrebant ad sacramenta vt sic metu
sacramenti induceret iurans ad obseruantiam.licet de iure di-
cte aut.non obligarentur.τ propter hoc deueniebatur ad periu
rium.τ ideo vt tolleret materia periurandi superuenit illa aut.
que voluit sacramentū debere seruari,sed vbi alias homines
poterant sibi prouidere cōmode τ faciliter per alia vestimenta
pactorū.de quibus plene in.l.iurisgētiū.§.quinimo.ff.de pact.
non curauit ius ciuile inducere obligationem ex iuramento:q2
non erat verisimile ꝙ homines recurrerent ad iuramentū pro
obligatione vel obseruantia:ex quo regulariter non obligabāt
τ poterāt recurrere ad alia vestimenta pactorum.τ si dicas eadē
ratione debuisset statui per ius ciuile qḋ si mulier alienaret pre
dium dotale cum sacramento qḋ tunc iuramētum obligaret:q2
videt eadē ratio:q est in dicta aut.sacramenta.ex eo q2 p alia ve
stimenta pactoꝝ nō pōt bene consuli in dicto casu pōt respōde
ri ꝙ ius ciuile illud non induxit in dicto casu propter publicaʒ
vtilitatem ne mulieres remaneant indotate facit quod habetur
in.l.j.ff.solu.matri.τ quod notauit etiam gl.in.l.si predium.C.
de iur.do.nec etiam poterat fieri extensio in istis exorbitātib
per hominem.l.si vero.§.de viro.ff.solu.matri.nec obst.etiam si
dicatur qḋ in.d.aut.sacramenta.poterat fieri ꝓuisio faciēdo fie
ri contractum cum solēnitate requisita ad alienationem rei mi
noris:quia illud nō poterat de facili fieri sine magna discussio-
ne.vt patet ex his q habētur in.l.magis puto,ff.de re.eorum,τ
sic non faciliter poterat fieri prouisio etiam per alia vestimenta
pactorū.et ideo propter hoc recurrebatur ad sacramenta.vt sic
propter reuerentiam dei saltem quis induceretur ad obseruan
tiā.lʒ de iure ciuili quis nō obligaret ante dictaʒ aut.τ ideo vt
dixi vt obuiaret periurijs prouidit illa aut.qḋ seruetur iuramē
tum.Jtem non ob.predicte opi.quod habetur in.l.si qs maior.
C.de transac.q2 ibi non inducit actio ex iuramēto:sed imponit
pena non seruanti iuramentum interpositum ad obseruantiaʒ
pacti:vel transactionis.τ qḋ interpositūz esset super pacto nu-
do non dicitur ibi quod introducat actionem:sed notatur infa
mia nō seruās iuramētum.τ si interpositum sit sup transactiōe
habet locum pena.de qua ibi dicitur.τ sic ex predictis videtur

remanere conclusio ꝙ de iure ciuili ex iuramēto prestito ab in-
genuo non oritur obligatio siue per iuramentum iurauerit ali
quid dare siue fuerit interpositū super pacto nudo vel etiam su
per contractu vestito ad eius obseruātiam. fallit in casu aut. sa
cramenta. vt ptꝫ ex his que dicta sunt superius: iste tamē arti-
culus nō est sine dubitatione de iure autem canonico an ex iura
mento producatur actio fuerūt opinio. nam quidā tenuerūt qḋ
sic per id qḋ legtur ⁊ notatur. xij. q. ij. quicūqꝫ. ⁊. q. v. qꝛ Joānes
⁊. xxij. q. v. iuramēti Inno. tenuit contrariū in. c. nouit de iudi.
⁊ de iudi. cum venissent: vbi aperte tenet ꝙ ex iuramento non
oritur actio: fatetur tamen ꝙ agi pōt ad obseruantiam per viā
denuntiationis per id quod habet in. d. c. nouit. ipse etiā Inn.
in. c. quintauallis. s. eo. videtur velle ꝙ implorari possit officiū
iudicis pro obseruātia iuramenti. Host. ⁊ Jo. an. in. d. c. cum ve
nissent vbi per Jo. an. super glo. ⁊ Archi. in. d. c. iuramenti. te-
nent ꝙ de iure canonico oriat actio ex iuramento per ea que ha
bētur in iuribus superius allegatis. ⁊ qꝛ ex pacto nudo videtur
oriri actio de iure canonico vt legitur ⁊ notat in. c. j. s. de pact. ⁊
sic multo fortius videt ꝙ oriatur ex iuramēto qḋ videtur esse
maioris potentie per id quod habet. s. eo debitores. ⁊ istā opi-
nio. etiam sequitur Bar. in. d. l. si quis pro eo. ⁊ sic ius canonicū
mandat seruari iuramentū quod seruari potest sine interitu sa
lutis eterne. ⁊ ideo ne inane sit mādatum inducitur ⁊ exceptio
per id qḋ legitur ⁊ notatur in. l. statuas. ff. de acqui. re. do. ⁊ istā
opinio. etiā tenet hic do. Ant. dicens ꝙ ex iuramēto duplex ori
tur obligatio vna principaliter deo, facit quod habet. s. eod. ⁊
si Christus. alia que secundario oritur parti quicquid ꝑmittat
scdm eum per id qḋ no. gl. notabilis que reputat etiā singula.
in. j. q. vij. in. c. quoties cordis. vbi gloss. vult ꝙ si iuro titio dare
seio. x. qḋ pōt ipse seius agere ex iuramento. licet nō fuerit pre-
stitum seio: sed alteri tertio. vcꝫ ipsi titio. ⁊ secundū canones nō
dicitur habere locū saltē in hoc casu. l. stipulatio ista. §. alteri. ff.
de ver. obl. nec ob. ei quod dixi secūdario oriri obligationē par-
ti ex iuramento quod habet in. c. debitores. s. eo. quia respon-
det do. Ant. ꝙ ibi si iuramentum induceret secūdario obliga-
tionem parti induceret obligationē. circa id qḋ est turpe ex ꝑ-
te recipientis. ⁊ ideo non inducit obligationē parti in casu illo.
vt etiā dictū fuit in. d. c. debitores. secus vbi nulla versaret tur-
pitudo: qꝛ tūc obligat etiā secūdario parti fm eum. Sed aduer
te qꝛ de iure videt posse defensari opinio Inn. in. c. quintaual-
lis. ⁊ cōsequēter in. d. c. nouit. ⁊. c. cū venissent. nā illud qḋ est in
officio nō est in obligatione. l. q per collusionē. ff. de act. empt.
⁊. l. quintus. ff. de an. le. ⁊ etiā officio iudicis nō est actio vt ple-
ne dictū fuit in. c. fi. s. de offi. iudi. ꝙ aūt cōpetat officiū iudicis
pro obseruantia iuramēti videt esse tex. in. c. fi. de fo. cōpe. libr.
vj. vbi vult ꝙ monitione premissa per iudicē ecclesiasticū cogat
iurans per censurā ecclesiasticā ad obseruātiā iuramēti. ⁊ sic ver
ba vident dirigi ad iudicem. ⁊ ideo erit tunc officiū iudicis ꝑ id
quod no. per glo. in. l. si soror. C. de colla. ⁊ quod no. Barto. in. l.
vna. ff. de de condi. ex lege. nec ob. quod habetur in. d. l. statuas.
qꝛ illa. l. potest habere locum vbi non reperiret prouisum quali
ter deberet fieri obseruātia iuramēti qḋ cessat in casu isto: cum
reperiat ꝓuisum qualiter seruari debeat in. d. l. fi. Item nō obst.
ꝙ habet in iurib⁹ superius allegatis: qꝛ nō ꝓbat in illis ꝙ oriat
obligatio ⁊ actio. sed ꝙ est bene cōueniēs ꝙ qs seruet ꝓmissa.
nec ob. etiā qḋ habet in. c. j. de pac. qꝛ ibi etiā aperte nō dicit ꝙ
oriat actio ex pacto nudo. lꝫ canoniste cōmuniter vident sic intel
ligere. Unde pōt dici ꝙ poti⁹ cōpetit ibi iudicis officiū per id
etiā qḋ ponitur ibi in tex. dum dicit ꝙ per ecclesiasticam disci-
plinā dꝫ quis cogi ad obseruātiā pacti. ⁊ sic videt ꝙ per censu-
ram ecclesiasticam: sicut etiam dicit de iuramento in. d. c. fin. de
fo. cōpe. lib. vj. ⁊ sic ptꝫ ꝙ de iure canonico secundū opi. Host. ⁊
sequaciū orit actio ex iuramēto vel secundū opi. Inno. in. c.
quintauallis. saltē pōt implorari officiū iudicis pro obseruātia
iuramēti quandocūqꝫ seruari pōt sine interitu salutis eterne. ⁊
sic siue tendat ad inducēdā obligationē siue interponat sup pa
cto nudo siue super pacto vestito seu cōtractu valido: vel etiam
super inualido in casu huius. c. ⁊ aut. sacramenta. licet de iure ci
uili aliter videatur dicendū. vt superius tetigi. ⁊ secūdum predi
cta etiam videtur intelligendū qḋ. s. dixi. circa secundā speciē
iuramenti. ⁊ hec sufficiāt de isto primo dubio principali qn q̄-
ritur de effectu iuramēti inquātum nō repugnat legi seu iuri.
¶ Nunc restat deuenire ad secūdū mēbrū principale: qn queri
tur de effectu iuramēti inquātū repugnat legi seu iuri. ⁊ istud
mēbrum ꝓsequit per decem casus in. d. l. si quis pro eo. ¶ Pri
mus est qn iuramentū repugnat legi ex eo: qꝛ est cōtra bonos
mores. ⁊ sic interponit sup actū q improbat a iure: qꝛ est cōtra
bonos mores. ¶ Scḋs est qn iuramētū tendit ad firmandum
actū q p legē reprobat fauore publice vtilitatis principaliter.
¶ Tertius casus est: qn tendit ad firmandū actū qui iprobat
a lege principaliter ratiōe vtilitatis priuate. ⁊ secūdario publi
ce. vt in alienatiōe rei dotalis. ¶ Quartus qn interponitur ad
firmandū actū qui improbat a iure odio creditoris: vt qn inter
ponitur ad firmandū pactū. l. cōmissorie. appositū in pignorib⁹
facit. j. de pig. significante. ¶ Quintus est qn tēdit ad firmādū
actū q improbat ex fauore ꝑsone. vt in alienatiōe rei minoris.
¶ Sextus qn interponit ad firmandū actū qui improbatur a
iure rōne defectus solēnitatis ꝓbatorie. ¶ Septimus est quā
do interponit ad firmandū actū q improbat a iure rōne solen-
nitatis formalis deficiētis. ¶ Octau⁹ est qn interponit ad fir-
mandū actū q improbat a iure ex eo qꝛ lex nō assistit. ¶ Non⁹
est qn improbat actus ratione rei de qua agitur. ¶ Decimus
⁊ vltimus est qn improbat actus ꝓpter aliquas als vtilitates
32 subditor. ¶ † Circa primū est aduertēdū: qꝛ fm eum quo act⁹
reprobat qꝛ cōtra bonos mores iuramentū tunc non obligat ꝑ
id qḋ habet. j. de reg. iur. nō est obligatoriū. lib. vj. ⁊ qḋ habet. s.
eo. quanto. ⁊. l. stipulatio hoc modo cōcepta. ff. de verb. obliga.
⁊ ex hoc infert ꝙ iuramentū interpositū super futura successio
ne affirmatiue ⁊ nō negatiue ꝙ nō valet per id quod habet in. l.
fi. C. de pac. qꝛ tale pactum super futura successione certo mo-
do disponēda sine cōsensu illius de cuius successione agit cense
tur esse cōtra bonos mores. nā videt etiā inducere votū captā-
de mortis alterius. iō non valet vt. d. l. fi. C. de pac. ⁊. d. l. stipula
tio hoc modo cōcepta. Itē per hoc etiā infert ꝙ non valet pa-
ctū ⁊ cōsequēter iuramentū per qḋ tollitur libertas cōtrahen-
di ⁊ dissoluēdi matrimoniū: qꝛ videt esse cōtra bonos mores ꝑ
id qḋ habet in. l. titia. ff. de ver. obli. ⁊ in. c. gēma. de spon. j. ⁊ sic
residet hic do. Ant. idē dicit Bar. in. d. l. si quis pro eo. si iura-
mentū interponat sup re turpi. per. l. generaliter. ⁊. l. si plagij. ff.
de ver. obl. Si aūt nō esset interpositum super re turpi: sed esset
turpiter prestitū. vt quia dolo vel metu tunc remittit ad. c. si ve
ro. s. eo. ⁊ sic videt velle ꝙ iuramentū prestitū dolo vel metu ha
beat obligare: sed peti possit absolutio. nā sic cōcludit gl. in. d. c.
si vero, ⁊ est cōis opi. canonistarū. vt ibi dictum fuit. ⁊ eo. tit. in
c. verū. ⁊. s. super gl. pe. ipse tn̄ Bar. expresse tenuit cōtrarium.
vcꝫ ꝙ iuramentū per metum extortū ipso iure nō obliget vt in
aut. sacramenta. ad fi. C. si aduersus vend. ⁊ sic in hoc videt sibi
fuisse contrarius: sed potes concordare vt. s. tetigi. qꝛ de iure ci
uili videtur iuramentum non valere vt per dictam aut. sacra-
menta. ⁊ sic intelligat dictum Bar. ibi secus de iure canonico. ⁊
sic intelligat dictum Bar. in. l. si quis pro eo. ⁊ ius canonicum
in hac materia preualet iuri ciuili, vt hic patet. ⁊. j. eo. in. c. ij. in
vj. Ang. in. d. l. si quis pro eo. circa hoc dicebat ꝙ quando iura
mentuꝫ extorquetur dolo vel metu cum iuret de non committ
tendo dolum vel metum. ⁊ periurando offendatur deus bona
est absolutio a iuramento. vt in. d. c. si vero. ⁊ ideo secundū eum
minor iurās sup cōtractu per dolū vel metū debet petere abso-
lutionē saltem ad cautelā per. d. c. si vero nec ob. aut. sacramen-
ta secūdū eū qꝛ respondet fatendo ꝙ vbi iuramentū extortum
est dolo vel metu nō est obseruādum. vt ibi tamē petēda est ab-
solutio secundū eū: sed certe istud dictū angeli nō bn̄ declarat. ⁊
etiā non vr̄ bene dicere: qꝛ si iuramentum dicto casu nō est ser-
uandū: nec obligat tunc nō est necesse petere absolutionē ꝑ id
qḋ habet in. l. q̄ sub cōdi. ff. de cōdi. insti. ⁊ in. c. solet. de sen. exc.
in. vj. licet volūtarie ad cautelā posset peti per id quod habetur
in. d. c. solet. ⁊ de sen. excō. per tuas. Et ideo dictum Ang. nō vi
det procedere. ¶ Itē aduerte inquātum dixi ꝙ iuramentū per
qḋ tollit libertas cōtrahendi vel dissoluēdi matrimonium seu
spōsalia nō valet tanꝙ cōtra bonos mores. lꝫ Bar. in. d. l. si qs
pro eo. ⁊. d. Ant. hic sic pertrāseāt: tn̄ istud nō videt simpliciter
seu indistincte verum propter id quod habet in. c. ij. ⁊. c. ex lite-
ris siluacensis. j. de spon. vbi ptꝫ ꝙ si quis iurat cōtrahere ma-
trimoniū cum alia dꝫ obseruare iuramentū. ⁊ pōt etiā cogi ꝑ cē-
surā ecclesiasticā. ⁊ tn̄ tunc se astringit ad matrimoniū cōtrahen
dum, ⁊ sic tollit sibi libertatē matrimonij cōtrahendi. iō istud
dictum non indistincte ꝓcedit: sed saluando dictum eorꝫ vide-
ret posse dici ꝙ procedat qn apposita esset pena ⁊ promissa cuꝫ
iuramento. nam videtur ꝙ tunc non valeat per id qḋ habet in
d. c. gēma. de spon. ¶ Aduerte tn̄: qꝛ hoc non est sine dubitatio
ne ex eo qꝛ nihil ibi dr̄ de iuramēto: sed solum de stipulatiōe pe
nali nec videt bona consequētia nō valet stipulatio penalis in
dicto casu ergo iuramētum sup dicta pena non est seruandum
qꝛ ptꝫ instantia. s. eo. debitores. ⁊ sufficit dare instantiā ad tol-
lendū argumentū. vt le. ⁊ no. ꝑ gl. in. c. sicut vrgeri. j. q. j. nisi sal-
uando dicas ꝙ ideo ibi improbatur stipulatio penalis: qꝛ sense
tur esse contra bonos mores. vt habet in. d. l. titia. de ver. obli.
⁊ tunc eadē est ratio improbādi iuramentum ꝑ id qḋ habetur
in dicta regula non est obligatorium. de reg. iur. in. vj. tn̄ hoc nō
est sine dubitatione propter ea que inferius tangētur. ¶ Item
aduerte quia per predicta videtur posse inferri an valeat pactū
iuratum

iuratum de nō cedendo bonis.ꝛ sic pactum per qḋ renuntiatur beneficio cessionis.nā videret̃ ꝙ non. qꝛ videtur esse contra bonos mores per id qḋ habetur in.l.alia.§.eleganter.ff.sol.mat.ꝛ ibi etiā per Dy.ꝛ Bar.sed cōtrariū tenuit Fede.in suis ꝯsilijs cōs.lx.qꝛ tale pactū ſm eū nō est cōtra bonos mores nec hꝫ ꝑpetuam cam prohibitionis:cum etiā aliquibus casibus nō possit quis vti tali bñficio per id qḋ leg.ꝛ no.in.l.fi.C.qui bo.ce.pññt. de quo etiā ꝑ Cy.in.l.j.C.qui bo.ce.pññt.vbi refert Jac.de are. idem tenuisse:qñ tꝑe cōtractus renūtiat̃.ꝛ idem ꝙ tenet renuntiatio cū iuramēto precipue voluit Spe.in ti.de re.ꝛ cōcl. §.j.ver.Itē est beneficiū.sed Richar.de malūbris tenuit dicto beneficio non posse renuntiari per id qḋ no.per gl.in auͣ.imo. C.de act.ꝛ obli.ꝛ i.tā partē etiā videt̃ tenere Cy.in.d.l.j.Bart. in.d.§.eleganter.videt̃ etiā istā partē tenere ꝙ nō valeat renuntiatio regulariter.fallit ſm eū in duobus casib⁹ primus est qñ quis dissipasset bona in fraudē suoꝝ creditoꝝ.l.sed ꝛ si.ad fi.ff. que in frau.cred.¶ Itē fallit scḋo si tꝑore renūtiationis ꝛ cōtractus sciebat se nō esse soluēdo.ꝑ id quod habetur in.l.pe.ff. de iure do.ꝛ hāc partē tꝫ hic do.Ant.sequēdo vcꝫ opi.Barto. per quā alie pññt concordari intelligēdo illas in casib⁹ exceptis ꝑ Bar.ſꝫ aduerte qꝛ de iure videtur posse defensari opi.Fed.ꝛ Spe.qꝛ de se nō videt̃ turpe nec cōtra bonos mores ꝙ q̄s i carceretur pro debito.alꝰs nō valeret lex hoc dicēs neqꝫ statutū:qḋ est falsuꝫ ꝑ ea que habet̃ in.d.l.j.qui bo.ce.pññt.ꝛ in.l.nemo carcerē.C.de exac.tribu.li.x.ꝛ facit etiā qḋ no.Bar.in.l.sacrilegij. ff.ad.l.iul.pe.ꝛ docet etiā experiētia statuta quotidie sup hoc prouidere ꝛ quotidie etiā seruant̃.ꝛ ideo videt̃ ꝙ possit renuntiari tali beneficio ꝑ regulā.l.si quis in conscribēdo.C.de pac.ꝛ ỹ.de reg.ad apostolicā.nec ob.qḋ habet̃ in.d.§.eleganter.qꝛ ibi loquitur qñ bñficiū est cōcessum ob reuerētiā ꝑsone ne conuematur vltra q̄ꝫ facere possit quo casu bñ est cōtra bonos mores si aliquis vellet tollere illud bñficium.ꝛ ita loquitur ibi.nā loquitur de bñficio ꝯcesso marito ne cōueniatur so.ma.vltra q̄ꝫ facere possit.vñ secus esset si bñficiū nō esset cōcessum ob reuerētiā ꝑsone sed alꝰs ex natura actionis seu cōtractus:qꝛ tūc bñ posset renūtiari nec censeret̃ ꝯ bonos mores.vt legit̃ ꝛ no.ꝑ gl.ꝛ doct. in.l.si quis crediderit.ff.de pac.ꝛ in.l.si quis cōuenerit.ff.de re iu.nec ob.ēt qḋ habet̃ in.d.auͣ.imo.ꝛ in.l.ob es.eo.ti.qꝛ ibi loquit̃ qñ per pactū ageret̃ vt creditor posset cōstringere debitorem ꝑpria autoritate ad sibi seruiendū pro debito:qꝛ illud fieri nō pōt:nec tali iuri pōt renūtiari.vt ibi dt glos.ꝛ hoc ne detur materia rixis.facit qḋ habet̃ in.l.nō est singulis.ff.de regu.iur. ꝛ qḋ no.Bar.in.l.iij.C.de pig.sed hic nō venit capiēdus ꝑpria
33 autoritate,ſꝫ autoritate iudicis.¶ †Itē nō ob.si dicat ꝙ stare in carceribus est species seruitutis.ꝛ sic videt̃ ꝙ non possit q̄s se obligare ꝑ id qḋ habet̃ in.l.j.ꝛ.ij.ff.de li.ho.exhi.ꝛ facit qḋ habet̃ in.l.titio centū.§.j.ff.de cōdi.ꝛ demō.qꝛ lꝫ stet in carceribus nō per hoc seruit creditori.facit qḋ no.Cy.in.l.j.C.q bo.ce.pññt. ꝛ qꝛ talis spēs seruitutis nō videt̃ a iure reprobata,cū etiam in certis casibus de iure pōt quis capi ꝛ incarcerari.vt ptꝫ ex his q̄ habent̃ in.d.l.j.ꝛ.l.fi.C.q bo.ce.pññt.ꝛ que no.in.d.l.nemo carcerem.ꝛ in.d.l.sacrilegij.ꝛ ideo cum in se non videat̃ in hoc turpe saltē cū iuramēto videt̃ posse renūtiare dicto bñficio ꝛ istud videtur de iure verius.lꝫ vt dixit Bar.in.d.§.elegāter.ꝛ domi. Ant.hic aliter dicāt.ad predicta bñ facit qḋ no.glo.in.d.l.j.C. qui bo.ce.pññt.ꝛ in.l.fi.in glo.fi.eo.ti.ꝛ ꝑ pdictis etiā bene facit qꝛ hoc casu agitur de renūtiando beneficio cessionis principaliter qḋ fuit inductū ex humanitate in fauorē cedentiū.ideo illi debet posse renuntiare per regulā.l.pe.C.de pac.ꝛ.ỹ.de regu.ad apostolicā.ꝛ lꝫ in cōsequētiā surgat dispositio legis ꝙ possit ꝑ debito carcerari:ex quo non habebit beneficiū cessionis ꝑ id ꝙ le.ꝛ no.in.d.l.j.ꝛ in.l.fi.in gl.fi.qui bo.ce.pos.ꝛ lꝫ etiā nō debeat deueniri ad carcerationē:nisi in subsidium facta prius excussione bonoꝝ si nil reperiatur in bonis per id qḋ le.ꝛ no.per glos.ꝛ Bar.in.l.iij.§.pe.ff.de suspec.tu.tū id nō videt̃ ponderandum: ex quo venit in ꝯsequētiā actus permissi ꝑ id qḋ habet̃ in.l.j.in fi.ff.de auto.tu.lꝫ secus esset si vellet quis principaliter se obli
34 gare per pactum vt possit capi pro debito.†qꝛ tale pactū nō videtur valere,cū reducat quādam speciē seruitutis qḋ principaliter nō vꝛ posse fieri ꝑ pactum ꝑ id qḋ habet̃ in.d.l.titio.§.j.ff. de condi.ꝛ demon.ꝛ in.l.ij.ff.de lib.ho.exhi.lꝫ ꝑ statuta possit induci ꝙ quis possit capi ꝑ debito de quo ꝯstat ꝑ instrumētū. nā aliqua possunt fieri ꝑ statutū que nō possunt fieri ꝑ pactuꝫ per id qḋ no.ꝑ gl.in.l.neqꝫ pignus.§.priuatoꝝ.ff.de reg.iur.ꝛ ꝑ Bar.etiā in.l.oēs pp̄li.ff.de iusti.ꝛ iu.vbi etiā tractat an ꝛ qñ licita sit argumētatio de pacto ad statutū.ꝛ ꝑ gl.in rub.de decr. decu.li.vj.ꝛ ꝑ predicta videtur posse inferri ꝙ renūtiari possit beneficio cessionis nedū quo ad hoc vt cōueniettur vltra q̄ꝫ facere possit deductis precise alimētis:sed etiam vt possit carcerari. lꝫ Bal.in.d.l.j.dixerit cōcordādo opiniones renūtiati posse beneficio cessiōis quo ad primū effectū ꝛ nō quo ad secundū ꝛ mouet̃:qꝛ nō videt̃ interesse creditoris vt maceret̃ debitor in carcere ꝛ qꝛ carcer est inductus ad custodiā ꝛ nō ad penā.facit qḋ habetur de pe.in.c.q̄uis.in.vj.ꝛ qꝛ nō vꝛ posse se obligare vt in carcerent̃:cū inducat̃ species seruitutis qḋ nō videt̃ posse fieri.facit ꝙ habet̃ in.l.iubem⁹.in.l.interrogata.C.de li.cau.ꝛ in.d.l.ij.de li. ho.exhi.ꝛ qꝛ nemo est dñs membroꝝ suoꝝ.l.li.ho.ff.ad.l.aq. nā iste rōnes possent ꝑcedere qñ principalr̃ q̄s se obligare vellet vt posset ꝑ debito carcerari secus qñ nō obligat se ꝑncipalr̃ ad pdicta ſꝫ in cōsequētiā actus ꝑmissi.vt est in casu isto:qñ renūtiat bñficio cessionis.nā tunc nō vꝛ attēdi ꝙ in cōsequētiam surgat dispositio legis ꝑ quā q̄s possit carcerari ꝑ id qḋ.ſ.dixi. ꝛ qꝛ ēt hoc ꝑmittit̃ qñ cessat bñficiū cessiōis.vt ptꝫ ex no.ꝑ glo. in.d.l.fi.ad fi.C.qui bo.ce.pos.nec ob.ꝙ nō videt̃ interesse creditorū debitorē macerari in carcere:cū ex hoc nō videat̃ esse aliqd cōmodi allegatū:sed poti⁹ vt officiat seu noceat cōtra.l.in fundo.ff.de rei vē.qꝛ hoc nō dꝫ attēdi in casu isto in quo istud fit ex legis dispositiōe ꝑ ea q̄ habent̃ in.d.l.j.ꝛ.l.fi.ꝛ qꝛ pōt dici interesse creditoꝝ ipsum debitorē esse in carcere qꝛ forte aliq̄s amic⁹ debitoris duct⁹ pietate mouebit̃ ad satisfaciendū pro eo.vt docet experiētia q̄ est efficax rerū magistra.de elec.q̄ꝫ sit.in.vj.Itē nō ob.ꝙ carcer inductus est ad custodiā ꝛ nō ad penā:qꝛ verum est perpetuā:sed hoc casu solū erit in carcere quousqꝫ satisfiat ꝺ debito preterea illud dꝫ intelligi:nisi in casu expresse a iure permisso vt ꝯtingit in casu isto in quo ius ꝑmittit carcerari ꝑ debito illū q nō hꝫ bona,nisi habeat bñficiū cessiōis.vt ptꝫ ex his q̄ habētur in.d.l.j.in fi.in gl.fi.¶ Itē nō ob.vltimū:qꝛ ꝑcederet qñ ꝑ pactū principaliter debitor se vellet obligare,vt posset capi.vt ēt.ſ.tetigi.sed hoc casu obligaret̃ ex iuris dispositione in ꝯsequētiā actus ꝑmissi.ꝛ ꝑ hoc etiā videt̃ ꝙ ꝑ simplex pactū etiā non iuratū,ꝛ multo fortius si interueniat iuramentum po-
35 terit renūtiari beneficio cessionis.¶ †Item ꝑ pdicta vꝛ posse
a inferri ad aliā ꝗōnē si testator^a fecit testamentū ꝛ iurauit nō mutare an poterit mutare non obstāte iuramēto.ꝛ si mutet an erit periurus.nā cōiter oēs cōcordāt ꝙ poterit mutare:qꝛ non potuit sibi legem imponere a qua non liceat discedere.l.si quis in principio testamēti.ff.de leg.iij.ꝛ facit etiā qḋ not.gl.xiij.q̄ḋ.ij. in.c.vltima volūtas.ꝛ qḋ no.Cy.in.l.j.ad fi.C.de sacrosan.ecc.ꝛ Bar.in.d.l.si quis in principio testamēti.ꝛ Jo.an.in regula.qḋ semel.in mercu.de reg.iur.in.vj.sed dubiū erat an erit periurus si mutat.Jo.an.tenuit ꝙ sic.in pall.c.qḋ semel.qꝛ lꝫ potuerit mutare ꝑ.d.l.si quis in principio testamēti.ꝛ qꝛ ambulatoria est vltima voluntas vsqꝫ ad mortē.l.iij.in fi.cū.l.seq.ff.de adi.leg.tū non debuit mutare ꝑpter iuramētū.ꝛ ideo si mutauit incurrit ꝑiuriū.Facit qḋ no.in simili per gloss.in.c.fina.de procu.in.vj. Ubi si quis constituit procuratorem.ꝛ iurat eum non reuocare nihilominus pōt reuocare.lꝫ non debeat nō superueniente iusta causa.nā tunc bene esset licitū ꝑ id qḋ habet̃.ſ.eo.quēadmodum.l.qui iurato.ff.qui satis.cog.alꝰs non deberet mutare tamē si mutat tenet mutatio intellige añ li.ꝯte.ꝑ ea q̄ habet̃ in.l.ante litē.ff.de ꝑcu.ꝛ in.c.ij.de ꝑcu.in.vj.ꝛ.ſ.de ꝑcu.mādato.sed tū erit periurus:ad idem etiam qḋ habet̃.ỹ.de spō.sicut ex literis.vbi si quis iurat contrahere cum aliqua si postea contrahit cū alia tenet contractus:ſꝫ incurrit periuriū.ita eodem modo videt̃ dicendū in proposito.sed Bar.in.d.l.si quis in principio testamenti.tꝫ ꝙ iuramentū ipso iure non obligat:qꝛ secundum eum censet̃ esse contra bonos mores.cum videatur auferre liberam facultatē testandi allegat qḋ habet̃ in.l.stipulatio.hoc modo concepta.ff.de ver.obli.ꝛ ideo non videtur obligatorium ꝑ prealle.regulam non est obligatorium.de regu.iur.in.vj.adducit etiam ad predicta qḋ habet̃ in.l.cum duabus.§.idem respōdit.ff.pro so.sed aduerte qꝛ pro opi.Joan.and.facit qꝛ in casu isto testator nō fuit coactus ad faciendum testamentū.imo libere fecit testamentū prout voluit.lꝫ postea iurauerit nō mutare. ꝛ ideo non videt̃ ꝙ hoc casu nō sit cōtra bonos mores.ſꝫ solum contra legem dicentem ꝙ nō est licitū sibi imponere legē a qua non liceat discedere.vt ptꝫ in.d.l.si quis in ꝑncipio testamenti. ꝛ per hoc non ob.l.stipulatio hoc modo ꝯcepta.superius alle. nec.§.idem respondit.preallega.qꝛ in illis iuribus loquitur qñ per contractū quis vellet astringere aliū vt certam ꝑsonam cogatur instituere seu sibi heredem facere quo casu bene dicūt iura illa ꝙ id censet̃ esse cōtra bonos mores.nā tunc non hꝫ libertatē in instituendo seu in faciendo sibi heredē.sec⁹ in ꝗōne proposita.Preterea pōt esse dubium an semꝑ qñ ius ciuile dicit aliquid esse cōtra bonos mores:an illud operetur ꝙ etiā scḋm iuramentū ſm canones non obliget si aliter non appar ꝛ ꝙ canon illud reputet esse cōtra bonos mores.nā vt dixit Bal.in.l. pactum.in.xviij.q.C.de colla.aliquid pōt dici esse cōtra bonos mores vel turpe triplici de causa.vno modo qꝛ est cōtra ius naturale vel quasi:puta vt quis nō debeat alere parētes vꝛ filios.

a ¶ Testator si fecit testm̄ ꝛ iurauit nō mutare an possit aliud facere.bart. tāgit hanc q.in.l.si q̄s in ꝑncipio. ff.de leg.iij. in vlt.colū. ver.q̄ro qd si testator.ꝛ in.l.cū duobus.ꝛ ibi Alexan.de Jmol.post Bar.§.idē respōdit.ſ. ꝑ socio.vid Alex.in ad dit.ad bar. in.d.l.si q̄s in ꝑn.in loco.ſ.alleg. vbi ponit remissiōes ꝑ hac.q.

facit qḋ habet̃ i.c.cū quidā.s̄.eo.q̄nq̨ ⁊ scḋo dicit̃ aliqd turpe. vel cōtra bonos mores ex ipso facto, vt q2 factū de se est turpe. vt si qs iuraret occidere vel vulnerare hoiem: vel fieret pactum per quod inuitaret̃ qs ad delinquēdū. facit qḋ habet̃ in.l.si vn⁹. ꝟ.illud.⁊.§.generaliter.ff.de pac.⁊.l.conuenire.ff.de pac.do.⁊ qḋ no.in.d.regula nō est obligatorium. q̄nq̨ ⁊ tertio dr̄ aliqd turpe vel cōtra bonos mores iuris artificio. vt q2 ius sic disponit vel etiā ex eo ꝙ aliquid ꝓhibet pōt quodāmodo dici ꝯtra bonos mores: si cōtra fiat. vnde dicit ꝙ si fiat pactū de nō succedēdo: q2 illud est improbatū a iure ciuili pōt quodāmodo dici esse cōtra bonos mores ex iuris artificio. ⁊ ideo a iure ciuili nō firmaret̃ iuramēto: s3 de iure canonico qḋ inspexit fauorē religionis et ipsius iuramēti. est secus vt in.c.ij.de pac.in.vj. ⁊ pt̄ dici ius ciuile dicto casu fuisse inductū ad euitādū incōueniens qḋ videbat̃ posse sequi: si tale pactū de nō succedēdo valuisset. nam videbatur seu poterat sequi incōueniēs: q2 filius si videret pactum valere. ⁊ cōsequēter se priuatum spe successionis paterne nō curaret prestare obsequia patri: prout alias deberet prestare. ⁊ ideo vt fili⁹ potius prouocet̃ ad prestādum obsequia patri sperans etiam successionē: si pactū nō valet vt incitetur etiam ad viuendum honeste, ⁊ secundum desiderium paternū noluit ius ciuile ꝙ dictū pactū valeret propter dictas incōueniētias vitādas tamen ius canonicū fauore religiōis sacramēti de illis nō curauit. ⁊ ꝑsertim q2 filius ex iure naturali tenet̃ ad prestādum obsequia patri. facit ꝙ habetur in.l.j.§.fi.cū.l.sequēti.ff.de iusti. ⁊ iure. ⁊ tenet̃ ad illa prestanda eo q2 pater, non autem ex eo, q2 diues: q2 etiā inopi prestare tenetur. ⁊ sic videt̃ sentire Bal. qḋ vbi aliquid est turpe: q2 cōtra ius naturale vel diuinum qḋ etiā interdū naturale appellat̃. idest diuinum humanū genus: vel q2 in se sit turpe. qḋ tūc iuramentū nō habeat operari: s3 vbi al's ex iuris ciuilis artificio, seu sensura aliqd reputet̃ cōtra bonos mores: tūc videt̃ velle ꝙ nō habeat locum regula nō est obligatorium: si aliter per canones nō est improbatū tanq̄ contra bonos mores. faciat quod no. Jo.an. post Host. ⁊ qḋ ibi dixi. s̄. eo. quēadmodum. super glo. in ver. vel nasum. ipse tamen Bal. aliter videt̃ loqui ⁊ sentire in eadē.l.pactum. ⁊ in.l.neq̨ patronis.C.de ope.liber. ⁊ in.l.nō dubium.C.de legi. in quibus videt̃ velle ꝙ ius ciuile habeat potētiā disponēdi sup iuramento: qḋ qualiter procedat ⁊ quomodo debeat intelligi tangā.j.sub tertio mēbro: tamen quātum ad propositum eius de quo querit̃ attinet: forte videt̃ bene dixisse in.d.l.pactū. nā non video quare si iurauero tibi ꝙ te instituā heredē ꝙ illud iuramentū non debeat obligare cum possit seruari sine interitu salutis eterne: nec i se cōtineat aliqd turpe, l3 lex ciuilis i.d.l.stipulatio. reputetur esse cōtra bonos mores ꝙ quis astringat̃ ad alium instituēdum: tamē ex quo nō reperit̃ expssum de iure canonico hoc esse cōtra bonos mores: nec est de se turpe. videt̃ ꝙ tale iuramētum obliget: fateor tū ꝙ potero aliū instituere: q2 in ꝑtāte mea esse d3 quē instituā ⁊ in libertate mea est instituere quē velim cum ambulatoria sit volūtas vsq̨ ad mortē in vltimis volūtatib⁹. vt in.d.l.ij.in fi. ⁊.d.c. vltima voluntas. ⁊ in.l.j.C.de sacro san.ecc. fateor tū ꝙ si aliū instituā incurrā periurium: sicut q̄n iuraui nō mutare pcuratorē. nā nihilominus possum mutare cum iuramentum sit interpositum sup pendētib⁹ ex volūtate mea. l3 incurrā periuriū. vt pt3 ex no.j.d.c.fi.de procu.in.vi. et per ꝑdicta videt̃ ꝙ de iure opi. Jo.an. in dicta reg̃la. qḋ semel. sit verior q̄ opi. Bar. l3 legiste cōiter trāseāt: cum opi. bar. ⁊ videtur pcedere opi. Jo.an. etiā de iure ciuili. q2 h̄ casu nō astringitur quis ad instituendā certā ꝑsonā quo casu ꝓpꝛie loquitur.l.stipulatio hoc modo cōcepta.ff.de vbo.obli que dicit ꝙ id censet̃ esse cōtra bonos mores si sponte ⁊ libere instituit quē voluit. licet postea iurauerit nō mutare testamētum. vnde tūc sumus in casu.l.si quis in principio testamenti de leg.iij. quo casu videt̃ dici ꝙ in.d.l.non possit testator astringere se quominus non possit mutare testamētū: quia non est licitum imponere legem a qua non liceat discedere. ⁊ iō hoc casu videtur qḋ possit mutare. licet incurrat periuriū si sine causa faciat per id quod notatur in glo.in.d.c.fi. de procu.in.vj. vbi dicit in simili qḋ licet quis cōstituerit procuratorem ⁊ iurauerit non mutare potest nihilomin⁹ mutare: sed incurrit periurium: si hoc faciat sine causa, ⁊ plus videt̃ posse dici de iure canonico qḋ licet iurem te instituere heredem non videatur iuramentum astringere: q2 videtur esse contra bonos mores.d.l.stipulatio. tū licet illud secundū leges procedat: q2 secundum canones nō reperitur hoc esse cōtra bonos mores. ⁊ potest seruari sine interitu salutis eterne videtur ꝙ quis debeat seruare iuramentū: nisi iusta causa supuenerit. facit quod habetur.s̄.eo. quēadmodū. ⁊ hoc etiam t3 Spe. in titu. de instru.edi.§.compendiose.vers. quid si quis iurauerit: videt̃ tamen ꝙ si alium instituat ille q sic iurauit tenebit institutio licet incurrat periurium si sine causa instituit alium per ea q̄.s̄.dixi licet Spe.in.d.ver.si quis iurauerit videatur velle ꝙ nō valeat institutio facta cōtra iuramentū, et ꝙ etiā q̄n quis fecit primū testamentū ⁊ iurauit nō mutare ꝙ si facit ꝯm nō valet: sed illud cōiter nō tenet̃. vt ibi etiam tangit Jo.an.in addi. nā videt̃ ꝙ valeat. l3 incurrat periuriū si sine causa mutet vt est dictū, ⁊ hec sufficiāt de primo casu. ⁊ ꝓ opi. Jo. an. facit q2 in his q̄ tēdunt ad periculum aīarum. vbi sunt opiniones tuti⁹ est tenere opi. ꝑ quā periculū aīe euitat̃ ꝑ id ꝙ habetur in.c. iuuenis. de spon. ⁊ qḋ no. Jo.an.in.c.ij.d. cogna.spi. cum Bar. tamē cōcor. Ang. in.l.si quis pro eo. circa fi.ff.de fideius. dicēs qḋ iuramētū debet habere tres comites sc3 veritatē iustitiā ⁊ iudiciū ⁊ si qḋ istorū deficit non videt̃ obseruandū per id qḋ no.gloss.in aut.ꝙ eis.§.de nup. ⁊ iō q2 nō videtur iustum vt quis possit legē cōdere a qua nō possit recedere vel testamentum seu vltimā voluntatē, vel taliter pacisci ꝙ auferat̃ libera testamēti factio nō seruabit̃ iuramentū circa predicta interpositum velut temerariū ⁊ non iustum. ⁊ similiter vbi caret iudicio idest discretione nō ligat iurātem. ⁊ ideo nō ligabit eū qui bonis cessit: nec ligabit populū quē lex nō reputat habere stabilē mētē seu sentētiā. vt.l.fi.C.de test.mili. ⁊ qḋ no. in aut. sacramēta.C.si aduersus ven. dicit tamē ꝙ si pupillus doli capax iuraret vel periurat ꝙ de iure canonico est punied⁹ per id qḋ habetur in.c.j.⁊.ij.j.de delic.pu. ⁊ idē dicit in prodigo: q2 si iurando deierat punit̃ q̄n obligatur ex delicto. licet nō obligetur ex contractu q̄uis glo. que nō est alibi secundum eum dicat cōtrariū in.l.si quis in tantam.C.vnde vi. ¶ An autem procedat dictū Ang. in pupillo ⁊ ꝓdigo.j. tāgetur sub tertio membro. Jn eo autem qḋ dixit de eo qui cessit bonis videtur male dixisse: quia potest fieri cessio etiam ab homine sane mētis ⁊ bone discretionis, ⁊ similiter fieri renuntiatio beneficio cessionis. ⁊ ideo eius opinio nō videtur vera, per ea que superius dixi. Jtem non videtur bene dicere inquantū tenet opi. Bar. quam ponit in.l. si quis in principio testamēti.ff.de leg.iij. per ea que superius dixi. nec ob. ꝙ iuramentū debet habere tres comites: veritatem, iustitiā et iudicium seu discretionem: quia satis dicitur habere iustitiam dummodo id quod iuratur non sit turpe: vel non tendat ad obseruātiam peccati. al's sequeretur ꝙ cum iustū sit minorem nō obligari sine debita solēnitate. ⁊ similiter mulierē nō alienare fundum dotalē. ⁊ per consequens iniustum videatur oppositū. facit qḋ habetur in.l.j.ff.de mi. ⁊.l.lex iulia.ff.de fun. do. ꝙ iuramētum prestitum super cōtractu rei minoris: vel per mulierē super alienatione rei dotalis non obligaret qḋ aperte
36 est falsum ⁊ contra aut. sacramēta ⁊ cōtra hoc.c. ¶ † Circa secundum quādo actus improbatur fauore publice vtilitatis principaliter ⁊ tunc cōiter oēs dicunt post Bar. ꝙ iuramētum interpositum ad firmandum talē actum, improbatum a iure ꝑpter publicam vtilitatē principaliter nō firmat actum. nec obligat ⁊ sic nō valet per id qḋ habetur in.c.si diligenti. de fo. cōpet. ⁊.l.ij.⁊.l.quēadmodum.C.de agri. ⁊ censi.lib.xj. ⁊ per hoc infert Bar. in.d.l.si quis pro eo. ⁊ do. Anto. hic post eum ꝙ iuramētum interpositum super alienatione illarum rerū q̄ sunt affixe edibus nō firmaret contractum: nec esset seruandum q2 prohibitum est propter publicā vtilitatē, principaliter detrahit illa que sunt edificijs affixa, ne vrbs deformet̃.l.cetera.ff.de.leg.j. ⁊ facit quod habetur in.l.senatus.ff.de contrahen.emp. Jtem ꝑ hoc infert ꝙ iuramētū interpositū ad firmandā prorogationē instātie nō habet obligare: q2 tēdit ad firmādū id qḋ est prohibitū ⁊ cōtra publicā vtilitatē principaliter.l. properandū. in prin.C.de iudi. ⁊ ibi etiā ꝑ glo. ⁊ Bar. Jtē dicit do. Anto. si iuramentū tēdat ad firmādum cōtractū alienatiōis rei ecclesiastice initū non seruata debita solēnitate: q2 tūc tale iuramentū eadem ratione nō obligaret iurātē: allegat quod habet̃ ⁊ qḋ dictū fuit.s̄.eo.c.ij. ⁊ qḋ dictū fuit.s̄.eo.c.sicut. l3 secūdum eū possit iuramentum valere inquantum tāgeret aliquod preiudicium personale iurātis per id qḋ dictum fuit in.d.c.sicut. ⁊ in.d.c.ij. ⁊ qḋ legitur ⁊ notatur.j.de insti.cū venissent. ⁊.j.de reb⁹ eccle. nō alie.si quis presbyterorū. ⁊ cū hac opi. Bar. cōmuniter trāseūt oēs docto. canoniste ⁊ legiste. sed aduerte: q2 inquātum Bart. dicit ꝙ iuramentum tendens ad cōfirmādum prorogationē instantie non obligat ⁊ est nullum non videtur procedere de iure canonico licet possit procedere de iure ciuili, ꝑ id quod habetur in.l.nō dubiū.C.de leg. nā licet de iure ciuili censeat̃ esse supra publicam vtilitatē prorogare instantiam: tamen de iure canonico nō videt̃ hoc esse contra publicā vtilitatem: cum de iure canonico non sit prefixa instātia in causa principali. vt legit̃ ⁊ notatur in.c.pe.s̄.de iudi. ⁊ sic videtur ꝙ secūdū canones tale iuramētum licet tēdat ad prorogationem instantie statute ꝑ ius ciuile: etia3 propter publica3 vtilitatē principaliter debeat seruari: ex quo seruari pōt sine iteritu salutis eterne. ꝑ id qḋ habet̃ in hoc.c. ⁊.s̄.eo.si vero. ⁊.j.eo.c.ij.in.vj. nec ob.c.si diligēti. de fo. compe.

de fo.cõpe.q2 ibi loquit quando actus nedum est approbatus propter publicam vtilitatẽ:sed etiã reperit expresse improbat⁹ a canonibus.vnde in fine ibi dicitur ꝙ iuramentũ licite seruare non potuit:q2 cõtra statuta canonica illicitis pactionibus in formatur.⁊ sic videt ꝙ vt iuramentũ non obliget in dicto casu qñ est contra publicã vtilitatẽ ꝙ sit etiã cõtra statuta canonica al's videt ꝙ remaneat regula ꝙ si põt seruari sine interitu salutis eterne sit seruandũ.⁊ per hoc etiã videt posse dici ꝙ lȝ de iure ciuili si alienet seruus ascriptitius fundi seu possessiõis nõ teneat alienatio secundũ leges etiam si fiat cum iuramento:q2 ibi videtur esse prohibitũ propter publicam vtilitatem principaliter vcȝ ne deseratur cultura agro2.vt voluit gl.in.d.l.ij.C.de agri.⁊ censi.tamen q2 hoc non reperit a canone improbatũ videtur ꝙ alienatio firmaretur iuramẽto secũdum canones:cum possit seruari sine interitu salutis eterne.⁊ etiam poterit agriculture puideri locando alteri.Per pdicta etiã videt posse inferri ad id qð etiã dicit Bar.in.d.l.si quis pro eo.vbi dicit ꝙ si fiat statutũ vt deberes soluere frumẽtum liberetur soluendo tãtum pro co2be.⁊ hoc vt ciuitas abundet q possint soluere collectas ⁊ vacare agriculture ꝙ q2 tale statutũ videtur inductũ ob publicam vtilitatem principaliter ꝙ tali statuto non poterit renuntiari etiã cum iuramento,per ea que habentur in.d l.ij.ð agri.⁊ censi.nã illud videtur posse procedere de iure ciuili.ȝ de iure canonico videt dictum iuramentũ esse seruandum:cũ possit seruari sine interitu salutis eterne:nec reperiatur a canone id super quo fit renũtiatio.⁊ ad predicta bene facit qð no.Jo.an. post Host.in.c.quẽadmodum.sup glo.in verbo vel nasum.vbi dicit ꝙ non sufficit vt iuramentũ inualidet qð sit prestitũ cõtra leges ciuiles:sed requirit ꝙ sit prestitũ cõtra canones,⁊ p hoc etiã videret ꝙ iuramentũ interpositũ sup alienatione rerũ que sunt edibus affixe.lȝ no obliget de iure ciuili:tamẽ cum possit seruari de iure canonico:nec reperiatur a canone improbatũ id super quo interponitur ꝙ debeat seruari:nã etiã in certis casibus licitum est detrahere affixa domui:puta si detraherent colũne marmoree vt ponerẽtur in aliquo edificio publico.vt habetur in.d.l.cetera.cũ ibi no.ff.de leg.j.⁊ sic nõ habet ppetuã causam phibitionis dispositio legis facta sup dictis rebus.iõ videtur ꝙ iuramentũ operet p id qð dictũ fuit in gl.magna.⁊ hoc sufficiat de isto secũdo casu.cũ Bar.tamen transeũt cõiter legiste.⁊ Jo.de lig.hic.⁊ do.Pe.de anch.⁊ Ang.in.l.si quis pro eo vbi dicit ꝙ vbi dispositio cõtradicit principaliter publice vtilitati nõ est seruandũ iuramentũ per.c.si diligenti,ȝ ad illud superius est responsum.alle.etiã ꝙ iniquũ esse videtur obseruari iuramentũ afferẽs alteri dãnum tẽporale.⁊ q2 iuramẽtũ non dȝ esse iniquitatis vinculũ allegat qð habet in hoc.c.⁊.xxij.q.iiij. inter cetera.⁊ q2 etiã nõ est seruãdũ si afferret dãnum priuato.p id qð hic habet.⁊.š.eo.c.sicut.⁊.j.e.intellecto.sed potes respõdere tenẽdo id quod superi⁹ dixi.qð hoc casu iuramẽtum non hȝ preiudicare iuri reipublice cõpetenti sed potius preiudicat dispositioni facte propter publicã vtilitatem:qð nõ videt esse prohibitum.nam firmat iuramentũ contractum sup re dotali initũ.licet propter publicã vtilitatẽ fuerit prohibitus,⁊ etiaȝ q2 licet ius ciuile aliquid reputet esse contra publicam vtilitatẽ principaliter non per hoc sequit ꝙ de iure canonico illud ẽt debeat reputari contra publicam vtilitatẽ principaliter nisi ƀ exprimatur.vt patet in eo qð dixi de iuramẽto interposito circa prorogationẽ instantie.nec ob.si dicatur ꝙ ius canonicũ videtur reprobare dispositionẽ iuris ciuilis:si illam nõ improbat per id qð no.in.c.j.ǰ.de ope.no.nũ.q2 illud videt verum quo ad hoc vt seruetur dispositio iuris ciuilis qñ nõ interuenit iuramentum.⁊ ideo etiã in terris ecclesie videtur ꝙ alienatio fundi dotalis non interueniẽte iuramẽto nõ teneat.⁊ idẽ in similib⁹. tñ nõ videt approbare qñ interuenit iuramentũ qð est seruandum vbi seruari põt sine interitu salutis eterne.⁊ nõ tendat in preiudiciũ iuris alterius nec videt curanduȝ.lȝ tendat contra publicã vtilitatem põderatã a iure ciuili:si al's nõ sit ponderata a canone.p id qð habet in.c.si diligẽti.circa fi.de fo.cõpet.⁊ qð dixi.š.⁊ qð no.Jo.an.post.Host.in.c.quẽadmodũ.sup gl.š.e. vbi aũt iuramẽtum preiudicaret alicui iuri cõpetẽti reipublice: tũc multo minus preiudicaret ꝙ̃ preiudicet vbi preiudicaret iuri priuate persone. ¶Nũc restat venire ad tertiũ qui difficilior est pre ceteris:qñ vcȝ actus improbatur a lege principaliter ratione vtilitatis priuate.⁊ secundario ratione publice vtilitatis vt cõtingit in alienatione rei dotalis:que est prohibita ne mulier careat dote.⁊ cõsequẽter nõ possit nubere ⁊ ex hoc impediatur libero2ũ procreatio,⁊ repletio ciuitatum ex liberis hominibus iuxta.l.j.ff.sol.ma.⁊ facit qð habet in.l.lex iulia.ff.de fun. do.⁊ qð habet in.l.j.§.⁊ cũ lex.C.de rei vxo.act.hoc casu Bar. multũ no.in.l.si quis pro.eo.preallе.ff.de fideiu.⁊ in aut.sacramenta.C.si aduersus ven.dicit diligenter aduertendum quod aut lex vel statutũ dirigit prohibitionẽ ad personã:puta quia statuit ne mulier alienet.⁊ idẽ etiã videt cõsiderandũ in quinto casu qñ improbat actus fauore persone vt cõtingit in minore: nã erit attendendũ an lex vel statutũ dicat statuimus qð null⁹ minor contrahat sine tali solẽnitate vel ꝙ nullus minor possit se obligare sine tali solẽnitate.nã tũc q2 dirigit phibitio ad psonã intẽdit disponẽs phibere psonã.⁊ ideo si cõtra fiat ⁊ veniatur cõtra talẽ legẽ vl' cõtra tale statutũ icurrit cõtra faciẽs peccatũ inobediẽtie:ex quo venit cõtra legẽ vel statutũ factã ex iusta causa.⁊ sic cõtra pceptũ supioris iuitũ.⁊ ex iusta causa factuȝ facit qð habet.š.de ma.⁊ obe.in.c.ij.vbi nõ obediẽs iusto pcepto superioris videt incurrere mortale pctm̃:ad idẽ etiã qð habet ad roma.xiij.⁊ in.c.q resistit.xj.qõ.iij.vbi dicit ꝙ qui resistit ptãti supioris,dei ordinatiõi resistit:⁊ dãnationẽ sibi acqrit.facit qð habet.xiiij.q.j.qð pcipit.⁊ ideo tũc iuramẽtũ nõ videtur obligare:q2 videt nutrire pctm̃.⁊ q2 cõsequens nõ videt posse seruari sine piudicio salutis eterne.⁊ p cõsequẽs videtur ꝙ nõ obliget.p id qð habet in tex.isto.⁊ in.c.ij.de pac.in.vj.cum si.si aũt lex vel statutũ inhibẽs cõtractũ nõ loquat in psonã:sed in rẽ,puta q2 statuit ꝙ res nõ alienet vel ꝙ si fiat cõtractus certa forma nõ seruata nõ valeat tũc hoc casu dicit Bar.ꝙ q2 intẽtio disponẽtis nõ videt fuisse ligare personã:ȝ solũ annullare actũ: tunc hoc casu ƀm eũ si iuramẽtũ interponat sup actu inualido dicta de causa obligabit:q2 põt seruari sine interitu salutis eterne p id qð habet in aut.sacramẽta.C.si aduersus vẽdi.⁊ in hoc. c.⁊ in.d.c.ij.de pact.in.vj. ¶Et dicit ꝙ hoc casu nõ tantũ obligatur iurãs ad seruandũ iuramẽtũ:sed etiã validat cõtractus qð ptȝ ƀm eũ:q2 alias si ex cõtractu solueret:q2 nõ haberet ius retinẽdi si cõtract⁹ esset inualidus posset repeti.p id qð habet in.c.debitores.š.eo.qð videt esse contra dictã aut.sacramenta. ¶Itẽ ꝙ cõtract⁹ firmet iuramẽto qñ phibitio dirigit in rẽ ⁊ nõ ad psonã.facit q2 si cõtract⁹ nõ teneret videret ꝙ ille q recepit rẽ ex tali cõtractu teneret illã sine causa.lȝ.iuramẽtũ sit prestitũ q2 illud ordinari videt potius ad obligãdũ deo ꝙ̃ parti.et q2 vt dicit hic Cal.al's deciperent cõtrahẽtes interueniẽte iuramẽto p.l.canonicã.si res trãsisset p multas manus cũ iuramentũ nõ obliget successores ipsi⁹ iurantis.vt no.š.eo.veritatis.⁊ sic p successores posset repeti.⁊ ideo videt ꝙ cõtractus firmet iuramento.⁊ hoc etiã tenuit Fed.suo cõsi.cclxxxj.de hoc tñ an cõtract⁹ firmet iuramẽto in casu hui⁹.c.⁊ aut.sacramẽta an vero solũ obliget iurãs ad obseruãtiã iuramẽti fuerũt opi.de quibus superi⁹ satis dixi:vbi etiã dixi qd in hoc teneat do.Ant.q hoc ponit sub isto tertio mẽbro. ¶Itẽ aduerte.q2 Bar.p sua opi.ꝙ q2 phibitio dirigit ad psonã,iuramẽtũ nõ obliget p superi⁹ allegata.allegat etiã qð habet in rub.in.l.j.C.ne fideiu. do.dent.⁊ qð ibi no.per glo.alle.etiã qð no.per glo.in.c.ij.š.eo. in.vj.inquãtũ dicit post Host.ꝙ si mulier prius iurasset nõ alienare fundũ dotalẽ.lȝ postea alienaret cũ iuramẽto ꝙ tũc scðm iuramẽtũ nõ obligaret:q2 tẽderet ad obseruãtiã pcti:cum esset contra primum prestitũ.⁊ hoc tangit in.d.l.si quis pro eo.⁊ sic videtur approbare glos.dictũ Host.in.d.c.ij.de quo.j.tangam. ¶Itẽ aduerte q2 Bart.in aut.sacramẽta:si bene põderet non videt facere differẽtiã:an statutũ dicat statuim⁹ vt null⁹ minor cõtrahat sine tali solẽnitate vel nulla mulier possit alienare rẽ dotalẽ sine tali solẽnitate:an vero dicat statuim⁹ ꝙ nullus audeat ȝhere cũ minori sine tali solẽnitate:vel vt nullus audeat cõtrahere cũ muliere sine tali solẽnitate.nã cũ vtrobiqȝ dirigatur phibitio ad psonã nõ videt ꝙ iuramẽtũ habeat firmare cõtractũ:nec obligare pter rõnes superi⁹ tactas.sed in.l.si quis pro eo.si bene põderet videt facere differentiã inter pdicta.nã vbi statutũ dicit statuim⁹ vt nullus minor cõtrahat sine tali solẽnitate vel vt nullus minor possit cõtrahere sine tali solẽnitate:vel vt nulla mulier possit se obligare sine tali solẽnitate:dicit ꝙ tũc iuramentũ interpositũ p minorẽ vel mulierẽ non est obligatoriũ pter rõnes superius tactas:q2 vcȝ minor vel mulier cõtrahẽdo cõtra preceptũ superius videt incurrere pctm̃, ⁊ sic iuramẽtum non dȝ tũc obligare ƀm eum:q2 tẽderet ad obseruãtiã peccati.sed vbi statutũ dicit ꝙ nullus audeat vel psumat vel possit contrahere cũ minore:vel cũ muliere sine tali solẽnitate.dicit ꝙ tunc:q2 phibitio nõ dirigit ad personaȝ mulieris vel minoris:tũc si iurat minor vel mulier obligatur ex iuramẽto.tñ,q2 cõtrahens secum peccat cõtrahẽdo cõtra preceptũ superius poterit agere minor ⁊ mulier vt absoluantur a iuramẽto.per id qð habetur in.c.debitores.š.eo.⁊ qð.j.etiam dicetur sub quarto mẽbro qñ actus phibet odio psone.⁊ hãc opi. Bar.sequitur Ang.in.d.l.si quis pro eo.⁊ cõiter legiste cõsueuerunt cũ illa transire.Istã etiã opi.sequitur hic do.meus do. Pe.de ancha.hãc opi.etiã sequebat do.meus do.Anto.me audiente vt habebã in reportatis sub eo que vt.š.dixi perierunt per casum incẽdij mihi occursum.⁊ tunc etiã passus fui dãnũ

maximum, ⁊ in rebus ⁊ in libris ⁊ potiſſime in libris qꝛ perdidi multa que ſcripſerã ſuper decretalibus ⁊ ſuper .vj. ⁊ etiã aliqua in iure ciuili, ⁊ etiã multos libros ſingulares quos difficile erit reperire: ſed de oĩbus laudetur altiſſimus qui poſt caſum infinitam gratiã dedit ⁊ precipue ꝙ nõ perdiderim animũ ꝓſequendi lecturã: ac etiã preſtitit mihi gratiã vltra ſperatum, ⁊ ꝙ tũc ſperarem circa refectionẽ domus, ⁊ etiã circa recuperationẽ librorũ ⁊ aliorũ poſtea emptorũ. ¶ Itẽ aduerte: qꝛ iſtã opi. Bar. nõ ſeqr̃ hic Jo. de lig. ex eo qꝛ lʒ verba dirigãtur in rem: tñ videtur dici tranſgreſſor legis faciens contrariũ. l. non dubium. C. de legi. Adde ꝙ ſic videretur debere etiã incurrere peccatum inobedientie. facit qđ habetur in. c. generali. ꝑ gl. in. vj. ⁊ tñ ſm Bar. firmatur cõtractus iuramẽto qñ dirigitur ꝓhibitio in rem: alleg. etiã qꝛ nõ videtur eſſe ꝑpetua cã ꝓhibitionis ex quo põt cũ certa ſolẽnitate fieri cõtractus. ⁊ ſic videtur ꝙ debeat firmari iuramento per id quod voluit gl. magna Bal. in aut. ſacramẽta nõ tangit hunc articulum: de quo miror, ⁊ ſic videtur trãſiſſe cum Bar. Sali. ibi nõ tenet opi. Bar. mouetur qꝛ diſpoſitio facta ſuꝑ effectu intelligitur etiã facta ſuper cauſa inducente effectũ: qꝛ qui vult cõſequẽs videtur velle ⁊ antecedens. l. ad rem mobilẽ. ⁊ l. ad legatũ. ff. de proc. ⁊ facit qđ habetur. ſ. de offi. dele. in. c. preterea. ⁊ in. c. ex literis. ⁊ ideo ex quo ſtatutũ annullat cõtractuʒ, ⁊ annullatio eſt effectus ꝓhibitionis. vt ptʒ in. l. non dubiũ. C. de le. facit. x. di. in. c. vides videtur in cõſequẽtiã ꝓhibere cõtractũ ⁊ qꝛ ꝓhibet effectum, videtur etiã ꝓhibere cãm efficientem. ⁊ per cõſequẽs ipſos contrahentes cõtrahere ex quo ꝓhibet ipʒ contractum: vel annullat illũ. ⁊ ideo videtur ꝙ non ſit facienda differentia ſm eũ an verba dirigantur in ꝑſonã, an in rẽ. ⁊ qualiter reſpondeatur ad rões Bar. dicã. j. ſub qõne illa qñ ſtatutuʒ prohibet. ⁊ expreſſe etiã iuramẽtum ſi interponatur. do. meus do. Anto. hic qñ cõmentauit hãc decret. mutauit opi. ab eo qđ alias tenuerat legendo iſtud. c. me audiente. ⁊ in effectu nõ videtur tenere opi. Bar. ex eo potiſſime ꝙ vbi lex vel ſtatutũ emanat ꝑ viã precepti fauore perſone: cui fit preceptum: tũc trãſgreſſio talis precepti non obligat ad peccatum: qꝛ tale preceptũ ſapit naturã cõſilij. per id qđ habetur in. l. j. ff. man. ⁊ in. l. cum pater. §. mando. ff. de leg. ij. ⁊ in. l. titio. in prin. de cõdi. ⁊ demõ. ⁊ qꝛ precepta intelligũtur ſm naturã materie per id qđ legi. ⁊ no. in. c. ⁊ ego. xj. q. iij. ⁊ qđ no. ipſe do. Anto. in. c. nã cõcupiſcẽtia. ſ. de cõſti. vbi cõcludit ꝙ in materia qui ſui natura eſt precepti ꝑ quecũq; verba fiat diſpoſitio intelligitur eſſe ꝓcepti. Sed vbi materia de ſe eſt materia cõſilij: tũc quecũq; verba apponantur nõ inducunt ꝓceptũ ſed cõſiliũ. vbi aũt materia eſt indifferẽs, tũc ſi apparet de mẽte, illud ſeruetur: ſi aũt nõ apparet dicit attẽdenda verba. nã ſi dicitur ſtatuimus: tunc nõ videtur eſſe ꝓcepti ſecundũ eũ: qđ tñ an procedat dixi in. d. c. nã cõcupiſcẽtia. ſecus ſi dicat ꝓcipimus: ſaluo niſi preceptũ fiat fauore perſone: quia tunc potiꝰ ſapit naturã cõſilij per. d. l. cum pater. §. mando. vbi aũt ſunt verba imperatiui modi: tunc dicit ꝙ ſi materia eſt grauis. ⁊ ponderoſa inducit preceptũ. alias conſiliũ. ꝑ id qđ habetur in cle. exiui. §. item preterea. de verb. ſigni. in. ⁊ cle. vñ ſecũdũ eũ. lʒ Bar. poſſit dicere verũ: qñ preceptũ vel ſtatutũ fieret in materia cuius trãſgreſſio obligaret ad peccatũ, vt qꝛ induceret preceptũ qđ quando fit ptʒ ex predictis. ⁊ induceret tale qđ nõ eſſet factũ in fauorem ꝑſone, tñ vbi emanat lex vel ſtatutũ etiã per viã precepti in fauorẽ perſone: qꝛ tũc ſapit potiꝰ naturã cõſilij vt eſt dictũ ſecũdum eũ tranſgreſſio tunc non obligat ad peccatũ. ⁊ ideo videtur tunc valere iuramentũ interpoſitũ ſuper actu etiã ꝓhibito per preceptum ipſius ſtatuti vel legis: ⁊ ideo ex predictis infert qđ lʒ Bar. teneat in. d. l. ſi quis ꝓ eo, iuramẽta nõ obligant vbi diriguntur ad perſonam minoris vel mulieris: tñ iſtud non videtur verum ſm eũ: ꝑ ex quo ſtatutum eſt fundatum ſuper fauore ipſius qui iurauit: videtur ꝙ iuramentũ ſemꝑ obliget etiam ſi in cõſequẽtias remotas adſit in prohibitione fauor publicꝰ puta ꝙ liberi procreentur vel ꝙ ciues diuites maneant ⁊ locupletes, ⁊ non depauperentur qꝛ dʒ poſſe tali ſtatuto renũtiare ſaltem per iuramentũ: ex quo fauore ipſius perſone iurantis eſt inductũ. Aduertẽdũ tñ qꝛ ſm do. Ant. Fede. in ſuo cõſ. cclxxij. ſʒ quotã que cõiter hodie habetur. lʒ aliqui aliter habeãt. ⁊ forte aliter habuit do. Anto. qui aliã quotã allegat: videtur velle in ratione ſui ꝙ iuramẽtum obliget iurantem: ſed creditor teneatur ad relaxandum ipſum iuramentũ. per id qđ habetur in. c. debitores. ſ. eo. ſed certe Fede. non loquitur hoc caſu: ſed loquitur qñ per ſtatutũ prohibetur contractus etiã cũ iuramẽto ⁊ ſic etiam qñ expreſſe ſtatutũ ꝓhibet iuramentũ. nã tunc videtur turpiter recipere iuramentũ ille qui recipit ꝯ ſtatutũ ſuperioris ex cã legitime factũ. de quo an ꝓcedat. j. dicã. tñ põt eſſe dubiũ ĩ caſu bar. qñ ꝓhibitio dirigitur ad ꝑſonã: nec expreſſe ꝓhibetur iuramentũ: an ſaltẽ poterit agi vt creditor relaxet ſacramentũ ſeu ipſe contrahens cum minore vel muliere: etiã ſuppoſito ꝙ iuramẽtum obliget iurantẽ. do. Anto. hic videtur velle ꝙ nõ cogatur etiã ipſe cõtrahẽs ad relaxationẽ iuramẽti. lʒ aliter ſenſerit. Fed. ſecundũ eũ. nec ob. ſm eũ ꝙ contrahẽs cũ ipſo minore vel muliere turpiter vĩr agere quaſi veniat ꝯtra legem, que eſſet precepti. ⁊ ſic videtur peccare recipiens ipſum iuramentũ: qꝛ reſpondet do. Ant. ꝙ iſtud nõ hʒ obſtare ex eo qꝛ in caſu premiſſo lex vel ſtatutũ nõ intelligitur quo ad effectũ eſſe precepti: nec etiã intelligitur eſſe obligatoriũ: ſed potius intelligitur eſſe conſultoria vel cõſultoriũ. ⁊ ideo ſcdũ contrahẽs nõ dʒ ligare ad peccatũ. ⁊ pro tãto talia iuramẽta ſimpliciter ſunt ſeruanda: niſi lex ſtatuens in ꝓhibẽdo habeat reſpectũ ad aliud ꝙ̃ ad fauorẽ ⁊ fragilitatẽ iurantis alias iuramentũ dʒ ſeruari: dũ tñ preſtans ſit doli capax per id qđ habetur in. c. j. ⁊ ij. de delic. pu. ⁊ ſic videtur ſentire etiaʒ impuberem doli capacẽ equiparari puberi in caſu aut. ſacramẽta. ſed gl. ibi cõtra. ⁊ Ang. in. l. ſi quis pro eo. vt. ſ. tetigi. de quo. j. tãgam. ⁊ predicta dicit vera. ⁊ ꝓcedere etiã ſi ſtatuta annullẽt iuramẽta vel ꝓhibeãt mouetur: qꝛ ꝓhibere iuramenta nõ videtur ſpectare ad iudices ſeculares, nec ad. l. ciuilẽ. ſed potius ad iudicẽ eccleſiaſticũ. ⁊ ad. l. canonicã. alle. qđ no. Hoſt. in. c. quẽadmodũ. ſ. e. ⁊ ibi. ꝑ Jo. an. in gl. ſuꝑ verbo vel natum. ⁊ ſic ſubijciat articulũ: an ſtatutũ expreſſe poſſit ꝓhibere iuramẽtũ. de quo. j. dicetur. Et ex predictis dicit poſſe inferri, qđ de iuramẽtis q̃ preſtantur ꝑ mulieres ſuꝑ rebus dotalibꝰ: vel ꝑ mulieres renũtiãtes velleiano: vel obligãtes ſe nõ ſeruata forma ſtatuti: vel ꝑ minores in contractu inito ſine ꝑ̃ſentia conſanguineorũ, vel ſine alia ſolẽnitate per ſtatutũ vel ꝑ filiofa. ſine ꝯſenſu patris: vbi ſtatutũ diſponat filiũfa. nõ poſſe obligari ſine ꝯſenſu patris. nam ſʒ eũ lʒ ſtatutũ dirigat ꝓhibitionẽ ad perſonã obligabit iuramentum ⁊ debebit ſeruari per rationẽ ſuperius tactã. lʒ Bar. aliter dixerit in. d. l. ſi qs pro eo. ⁊ in aut. ſacramẽta. nec dicetur etiã contrahẽs cũ ipſo minore muliere vel filiofa. turpiter agere vel recipere ꝑ ea q̃. ſ. dixi poſt eũ. lʒ Fede. videatur ſentire cõtrariũ in dicto cõſilio. cclxxij. ⁊ aduerte: qꝛ etiã ſi opi. do. Anto. eſſet vera in minore ⁊ muliere: tñ nõ videretur vera in filiofa. qꝛ in eo ꝓhibitio nõ vĩr fieri ſimpliciter quo ad fauorẽ ipſius filij ſʒ fauore patris per id qđ habetur in. l. fi. §. filius aũt. C. de bo. que lib. vel in odiũ creditorũ per id qđ habetur in. l. j. ff. ad mace. ⁊ ideo videtur quod tunc iuramentũ nõ deberet ligare ex quo eſſet ſtatutũ: vel lex ꝓcepti facti nõ ſimpliciter in fauorẽ iurãtis: ſed in fauorẽ alteriꝰ vel in alterius odiũ. nã tũc ceſſat rõ ſua: ꝙ debeat cenſeri preceptum ſapere naturã cõſilij: ex quo nõ ſit mere fauore perſone. Preterea nõ videtur etiã procedere opi. do. Ant. etiã qñ ꝓceptũ ſit mere in fauorẽ perſone: qꝛ ſi tũc ſapit naturã conſilij: ergo nõ cõpelleretur quis ad obſeruantiã talis precepti: ſicut nõ tenetur quis ad obſeruantiam conſilij, vt ptʒ ex his que habentur in. d. §. mãdo. ⁊ l. j. ff. man. ⁊ xiiij. q. j. in. c. qđ precipitur. ⁊ per cõſequẽs non deberet inualidari diſpoſitio. lʒ quis nõ ſeruaret preceptũ, etiam ſi nõ interueniret iuramentũ per ea que habentur in iuribus preal leg. qđ tñ conſtat eſſe falſum per id quod habetur in l. non dubium. C. de legi. nec ob. qđ habetur in. l. j. ff. man. quia ibi loquitur qñ fit mandatũ per viam contractus per illũ qui non habet poteſtatẽ in illum cui mandat. ideo ſi tũc mãdatum fiat gratia mandatarij iudicatur cõſilium. Itẽ non ob. ꝙ habetur in §. mãdo. qꝛ ibi loquitur qñ ꝑ teſtatorẽ fit mãdatũ in fauorẽ eius cui mandatur: quo caſu tale mandatũ neceſſario nõ eſt ſeruandum per id quod habetur in. l. filiuſfa. §. diui. de leg. j. vbi nudũ ꝓceptum teſtatoris factũ mere in fauorẽ heredis neceſſario non eſt ſeruandũ. ſecus ſi fieret in fauorẽ alterius. vt ibi ptʒ. ⁊ l. peto. §. fratre. de leg. ij. ſed hic loquimur qñ ꝓhibitio fit a lege cõi vel municipali: quo caſu ꝓceptũ eſt ſeruãdũ. alias nõ valet qđ agitur, vt eſt expreſſum in. d. l. nõ dubiũ. ⁊ in. c. vides. x. di. ⁊ ſic nõ videtur ꝓcedere ſimpliciter ratio do. Ant. tñ aduerte qꝛ cõtra bar. facit qđ habetur in. l. lex iulia. ff. de fundo. do. iuncto hoc. c. nã ibi dirigitur prohibitio legis ad perſonã mariti ne alienet rẽ dotalẽ. vt ibi clare ptʒ. ⁊ tñ ſi alienet cõſentiente muliere cũ iuramẽto tʒ iuramentũ. vt hic ptʒ. lʒ poſſet dicere ꝙ ibi ꝓhibitio nõ dirigitur ad perſonã mulieris iurantis: tñ attẽtis his que dixit Bar. in aut. ſacramenta: videretur ꝙ marito alienante iuramẽtũ non obligaret: etiam ſi preſtetur iuramẽtũ per mulierẽ. lʒ aliud eſſet dicendum attentis his que dixi in. l. ſi quis pro eo: ex quo prohibitio non dirigitur ad iurantẽ. vt tetigi. ſ. circa prin. huius articuli. Itẽ contra Bar. videtur facere qđ habetur in aut. ſacramenta iuncta. l. j. ff. de re. eorum. vbi prohibitio dirigitur ad perſonã tutoris vel curatoris. ⁊ tamẽ ſi alienẽt cum conſenſu minoris iurãtis tʒ contractus. vt ptʒ in aut. ſacramẽta. ſed poſſes reſpondere eodem modo quo reſponſum eſt ad. l. lex iulia. vcʒ. qđ ꝓhibitio in. d. l. j. de re. eorũ. non dirigitur ad perſonam minoris, ſed ipſius tutoris vel curatoris. ⁊ qđ plus eſt videtur ꝓhibitio ibi tutori vel curatori fieri ſolũ ad finẽ ne preiudicetur minoribus. ⁊ ideo quantum ad preiudicium tutoris vel curatoris aliencãtis

non videtur

non videtur facta probatio.per id qd habetur in.l.et si is. C. de predi.mi.vbi tales administratores alienãtes res minoris obligantur.lz non preiudicẽt minori. Itẽ cõtra Bar.facit q2 lex phibet rem alienari si est res minoris:cum alienatio nõ possit fieri nisi per personas cõtrahentes videtur q ex quo lex vel statutum phibet alienationẽ vel cõtractum intelligat etiã phibere personas cõtrahere:q2 aliquo prohibito intelligũt oia prohibita p que peruenitur ad illud.l.oino.ff.de despon. et sic nõ vr fienda differentia an prohibitio dirigat in personã,an vero in rem prohibendo cõtractum vel alienationẽ: nisi voles saluare Bar.dicendo vt hic voluit sentire do.Ant.q lz.prohibẽdo cõtractũ vel alienationẽ videatur prohibere etiã personas contrahere vel alienare quo ad finẽ nullitatis actus.et sic pcedat ratio superius facta nõ tñ intelliget prohibere psonã ad finẽ illaqueandi ad peccatũ nisi expresse phibeat et hoc modo posset ẽt responderi rõni Jo.de lig.q2 verũ q etiã qñ phibitio fit in rez lz non dirigatur ad personã q cõtraueniens dicit transgressor legis:q illud verũ erit quo ad penã nullitatis actus vt in.d. l. nõ dubium.et eodẽ modo videret posse responderi ad rationes Sali.quas ponit in aut.sacramenta.et superius recitaui. Jtem aduerte q2 cõtra Bar.videtur facere.nam nõ videtur sequi,contrahens peccat faciẽdo cõtra prohibitionẽ superioris:ergo non tenetur seruare iuramentũ si iurauerit seruare cõtractum p id qd habet in.c.et si christus.s.eo.et.xxij.qõ.j.in.c.mouet. vbi ptz q lz qs peccet iurãdo per demones:vel p creaturã:tñ tenet seruare iuramentũ.et sic videt in proposito q licet peccet contrahens et iurãs qñ preceptũ dirigit ad personã q tñ debeat iuramẽtum seruari:lz posses dicere q simile nõ videtur ex toto bonum.nã qui iurat dare titio decẽ p demones vr per creaturã.lz peccet in forma iurãdi:tñ qd iurat est licitũ.s. dare titio decẽ.lz in casu proposito videtur iuramẽtũ interponi super illicito: q2 sup phibito per superiorẽ. Jtẽ contra Bar. videtur facere: q2 lz quis iurat in dicto casu cõtrahendo nõ tñ videtur peccare seruãdo cõtractũ:q2 statutũ vel lex id nõ prohibet: sed videtur se referre ad initium.facit q habetur in.l.quid ergo.ff.de his qui no.infa.et qd habet in cle.eos qui.in tex.et glo.de cõsan.et affin. vbi ptz q si quis cõtraxit matrimoniũ sciẽter a principio in casu illius cle.incurrit penã excõicatiõis.et tñ si prius cõtraxisset ignoranter et postea perseueraret non incurreret excõicationez sed posses dicere q ibi in pena excõicationis.et itẽ in alia pena in qua lex cõsideraret initiũ vt ptz in.d.l.quid ergo.sed hic prohibet initiũ.et cõsequẽter videt prohiberi etiã obseruãtia: nec agimus de pena alia extrinseca:sed solum de pena peccati.et sic videret posse defensari opi. Bar.attentis superius dictis lz tñ ex alio capite nõ videt pcedere:q2 lex ciuilis nõ videt in dubio velle illaqueare ad peccatum:lz nõ cõsiderat aiam nec bonũ vr malum aie sed potius bonũ ciuile tendens ad cõseruationẽ societatis humane.lz secus sit in iure ca.vt dictũ fuit super gl. ij. et ideo videtur q licet lex ciuilis dirigat prohibitionẽ ad personam non tñ videtur velle illaqueare personã ad peccatum: sed potius inducere penã nullitatis actus.et hoc satis videtur probari in.l.non dubium.superius allega. et ideo videtur cessare ratio Bar.etiã qñ prohibitio dirigit ad personã per legem vel statutum imo plus videtur esse dubiũ an si constaret expresse q lex vr statutũ vellet illaqueare trãsgressorem ad pctm an posset q2 ptãs ligandi aiam tanq rem spiritualem nõ videtur esse penes laicũ qui nõ hz potestatẽ ligãdi neq3 soluendi aiam vt dictum fuit.s.de offi.ordi.pasto.§.fi.in glo.et super ea. nam illa solũ est data Petro et successoribus.j.de peni.et re.in.c.noua quedã. et pro hoc etiã bene facit qd habet in.c.qui resistit.xi.q.iij.vbi litera dicit q imperator vel iudex secularis.hz potestatem imponendi penaz carceris vel tẽporalẽ nõ aũt penã gehẽne seu mortis eterne et sic satis innuit q nõ hz ptatẽ ligãdi aiam.nec obst. qd habet in.c.ij.de maio.et obe.q2 quatenus ibi dicit qui nõ obedierit principi morte moriatur si intelligatur de eterna. et sic de illaqueatione ad peccatũ mortale dz exponi principi.idest pape.vt ibi voluit gl.vel intelligatur de morte tẽporali tunc non obstabit cõtrariũ:q2 tãta põt esse inobedientia.et in tanto negotio q poterit damnari ad mortem non obediens principi seculari.facit q habet in.l.fi.ff.de re.diui.fateor etiã q si preceptuz iudicis secularis esset iustũ.et subditus esset inobediẽs posset ẽt implorari auxiliũ iudicis ecclesiastici per ea que habentur in.c. j.s.de offi.ordi.et qd ibi dictum fuit.et si subditus tũc monitus per ecclesiasticũ iudicẽ perseueraret in cõtumacia posset excõicari:q2 tũc peccaret nõ obediẽdo iudici ecclesiastico et sic ẽt põt intelligi qd habet in.d.c.ij.non ob.etiam qd habetur ad roma. xiij.et qd habet in.d.c.qui resistit.vbi dicitur q qui potestati id est superiori habẽti potestatẽ resistit dei ordinationi resistit: q2 dz exponi idest ptãti ordinate a deo seu habẽti ptãtẽ ex ordinatione dei.cũ oïs ptãs a deo sit ipso iubente vel pmittẽte.xij,

q.j.in.c.qui culpatur.et sic etiã videt exponere Archi.in.d.c.q resistit.nec obst.qd subditur dñ dicit et dãnationẽ sibi acqrit:q2 põt exponi.idest pter inobedientiam põt licite dãnari intelligo ad penã temporalẽ que cõgruit iudici seculari non autẽ ad penã spiritualẽ que sibi non cõgruit:sed iudici ecclesiastico. facit qd habet.s.de ordi.cog.tuam.et sic nõ intelliget de pena peccati velut spirituali.et sic per predicta videt q lz statutũ vr,lex dirigat prohibitionẽ ad personã nõ per hoc sequr q iuramentum nõ habeat ligare:q2 vt dixi nõ videt in dubio esse de mẽte legis vel statuti illaqueare aliquẽ ad peccatum: sed ad penam nullitatis actus.et etiam expresse non posset:ex quo esset lex ciuilis.et sic edita per seculares per ea que superius dixi:fateor tñ q si statutũ emanaret in materia in qua alias secũdum ius diuinum vel canonicum transgressio obligaret ad peccatum, tũc ẽt incurrat peccatum cõtrafaciẽs sed non vi statuti:sed vi legis diuine vel canonice etiã no.diligenter consideratione predictam que noua est,et non tacta per alios.et meo iudio videtur vera, et ratiõi consona.et per eã videt aperiri via veritati,in hoc articulo.nec ob.predictis si dicatur q licet lex vel statutũ prohibendo personã non videatur illaqueare contrafacientem ad peccatum:q2 ad hoc nõ tẽdit finis legis ciuilis.vt.s.dictũ.ẽ tñ videt q ex quo lex canonica et diuina dicunt obediendum esse iusto precepto superioris.vt ptz ex his que habent in.c.qui cõtra mores.viij.dist.et.xj.q.iij.qui resistit.et.s.de maio.et obe.c.solite.videt q nõ parẽs dicto casu incurrat peccatũ saltẽ attẽta dispositione predicta legis diuine et canonice: q2 põt responderi qd licet secundum legẽ diuinam et canonicam obediendũ sit iusto precepto superioris illud est verũ quo ad hoc vt superior iuste possit punire subditũ inobediẽtẽ per suas penas tẽporales.facit qd habet in.d.c.qui resistit.nõ autẽ sequit per hoc q peccet cõtraueniens.et sic etiã põt intelligi qd habet in.c.quis nesciat. xj.dist.gl.tamen ibi coniuncta cum tex.videt velle quod peccet inobediens legi.sed potest dicere q illud potest procedere quãdo preceptuz emanaret in materia.de cuius natura esset quod transgressio induceret peccatũ.facit qd no.Bal.in.l.nõ dubiũ. in.xvij.op.C.de legi.vel põt intelligi quãdo ex contẽptu quis faceret contra legẽ superioris.et sic videtur loqui dictũ.c. quis nesciat.et dicitur ex contemptu quis facere cõtra legẽ qñ pter elationẽ et superbiam non vult obedire legi.et nõ vult dispositioni legis subijci.facit qd no.Archi.lxxxj.di.quicũq3.et.lxxvj.di. c.vtinã.secus videt qñ ex cõtẽptu non venit contra legẽ positiuam.nam tunc videt q nõ incurrat peccatum.lz possit puniri per superiorẽ.et que sit pena trãsgredientis legem tetigit Jac. de bel.et Bal.post eum in.d.l.non dubium.vbi concludit quod vltra penã nullitatis actus habebit locum alia pena:si specialiter inueniatur imposita.als poterit puniri pena arbitraria.facit qd habet in.l.sanctio legũ.ff.de pe.et in.l.j.§. expilatores. ff. d effra.et qd habetur.s.de offi.deleg.de causis.

37 ¶ †An tñ si lex prohibeat aliquid fieri sub certa pena,intelligatur velle q etiã actus sit nullus:si cõtra fiat licet aliter nõ exprimat.et tãgit bar. in.l.pretor.in prin.ff.de no.ope.nũ.et Bal.in.d.l.nõ dubiuz. circa fi.et sic ex predictis videt cõcludendũ q lz quis non obediat iusto precepto legis positiue nõ incurrat penam:nisi contra faceret ex contẽptu:vel nisi emanaret in materia cuius trãsgressio sui natura induceret peccatum. ¶ Jtem aduerte q2 rationi Bar.etiã aliter põt responderi.nam etiã supposito q vbi phibitio dirigit ad personam peccaret contra faciẽs:tñ vt superius tetigi:nõ videtur q peccet seruans contractum quem phibitus est facere:q2 statutũ vel lex hoc non dicit:nec prohibet qd ille se obliget ad obseruantiam sed solũ prohibet ne cõtrahat et ideo videtur q si iuret seruare contractum:vel nõ cõtrauenire non peccet sic iurando,lz peccauerit cõtrauenẽdo.facit qd habetur.s.eo.debitores.et in.c.ad audientiam.s.quod me.cau. Jtem videtur posse respõderi prout respondet Sali.in aut.sacramenta.circa fi.de qua responsione faciam mentionem in articulo.ij.et an etiaz dicta responsio procedat de iure. Jtem etiã aduerte:q2 videtur q qñ statutum dirigit verba prohibẽtia ad contrahentẽ cũ minore vel muliere:vbi adijcit nullus audeat cõtrahere cum muliere vel minore sine tali solẽnitate:cũ tale preceptum nõ fiat fauore prohibiti sed minoris vel mulieris videt cessare ratio do.Anto.et sic videt q in hoc casu sua opi.nõ pcederet. Jtẽ aduerte q2.s.tetigi que sit pena transgredientis legẽ que aũt pena transgredientis canonem habetur.iiij. distin.§. vlti.et per glo.et Jo.an.de elec.generali.li.vj.et per ea que habentur in dictis iuribus videtur q transgrediens canonẽ precepti peccet nec mirũ q2 canon emanat a superiori ecclesiastico q habet potestatem ligãdi aiam.et sic põt intelligi qd habetur i.c.ij. s.de ma.et obe.et qd no.Archi.lxxxj.di.c.quicũq3.qd tãgit etiã in.c.vtinã.lxxvj.distin.inquãtum sentit q veniens cõtra canonem precepti peccet.licet non faciat ex cõtemptu.facit etiã qd

38 no.ꝑ gl.⁊ Jo.an.⁊ Jo.cal.in.c.ij.s.de treuga ⁊ pace. ¶ †Nūc restat videre an statutū vel lex possit expresse annullare iuramētum ⁊ hic aduertēdū: qꝛ est casus valde quotidianus. Bar. in.l. oēs populi.in.iij.q.principali cōcludit ꝙ non: qꝛ cū iuramentū sit res spiritualis nō potest se intromittere iudex secularis. facit qd̄ habet̄ in.c.tuam.de ordi.cog.⁊ qꝛ scriptum est de iure diuino reddite deo iuramenta ⁊ vota vestra.s.eo.⁊ si christus. cōtra ius aūt diuinū nō videtur posse fieri statutū vel legē per seculares.⁊ hoc dicit esse verum nisi ꝑ statutum excluderetur cā peccati.⁊ ꝑ hoc dicit ꝙ si statutū dicat ꝙ non valeat contract⁹ minoris sine tali solēnitate etiā si fuerit iuratus ꝙ tale statutū nō valet per ea q̄.s.dixi.sed si statutū diceret.⁊ si aliter fiat cōtractus presumat̄ per dolum ⁊ metuȝ extortus tūc qꝛ statutum videt̄ excludere causam peccat inquātum presumit extortum esse cōtractum ⁊ iuramētum per metum vel dolum: tūc nō ligabit sacramētum sicut non ligaret quādo per dolum vel metū esset extortū. vt ptȝ in aut.sacramenta.⁊ sic videt̄ seq opi.ꝙ iuramentū ꝑ dolū vel metū extortū ipso iure nō obliget qd̄ est verū ꝭm leges: sed ꝭm canones cōiter tenet̄ cōtrariū. vt dixi super gloss. pe. Ideo videt̄ ꝙ tunc obligaret sȝ posset peti absolutio ꝑ ea q̄ habētur in.c.si vero.s.e. Ray.de for.in repetitione.d.l.oēs populi.nō vr̄ tenere istud dictū inquantum dicit Bar.ꝙ si statutum presumat actum extortū per dolum vel metum ꝙ tūc iuramētum nō obliget: qꝛ ꝭȝ eū hoc videt̄ fieri ī fraudē iuris canonici ⁊ in fraudē iuris diuini volētis iuramētum seruari.⁊ ideo tale statutū nō dȝ tenere tanꝙ factum in fraudē legis superioris facit qd̄ habet̄.de reg.iur.certū.lib.vj.⁊ in.l.fraus.cū.l.seq.ff.de leg.⁊.j.de priui.quāto.⁊ cū qd prohibetur vna via nō dȝ perviā indirectā cōcedi.j.de reg.iur.cū qd vna via.lib.vj.⁊ facit etiam quod habet̄ in.d.l.nō dubiū. Bar.tn̄ in.d.l.oēs populi.in loco superius alle.dicit se vidisse ꝭm suam opi.iudicari. Bal. de materia ista tetigit in pluribus locis videlicet in.l.pactū.C.de colla.in.l.nec patronus.C.de ope.lib.in.l.non dubiū. C. de leg.⁊ in aut.sacramenta.C.si aduersus vendi.⁊ aliquid etiam tangit Bal.in.l.ij.C.de rescin.vē.in.ix.q.⁊ aduerte qꝛ in.l.pactū.C. de colla.dicit certa notabilia. ¶ No.ꝙ si statutū prohibet iuramētum excipi non potest ex illo iuramento agi vel excipi ꝑ id qd̄ habet̄ in.l.ij.C.ne fideius.do.den.⁊ in.l.inuitus.§.fi.ff.de re.in.demū.in eadē.l.in.v.q.querit.an per statutum possit prohiberi ꝙ nō valeat iuramētum.⁊ dicit ꝙ sic: qꝛ lex videt̄ obtinere vim apostoli seu pape in remissione iuramenti.vt.l.adigere.§. fi. ff. de iurepatr.vbi est gl.fin.⁊ no.⁊ idē videt̄ velle in eadē. l.i.xxj.q.vbi videt̄ velle ꝙ valeat statutū disponēs ꝙ mulier nō possit contrahere sine cōsensu duorū cōsanguineoꝝ nec obliget̄ aliter etiam si iurauit ⁊ potestas teneat̄ cogere illum qui aliquid recepisset ex tali contractu restituere mulieri. Idē videt̄ velle in.l. nec patronus.C.de ope.lib.vbi cōcludit ꝙ lex ciuilis pōt remittere iuramētum sicut papa qꝛ lex obtinet in hoc vim apostoli. vt no.in prealle.l.adigere.§.fin.vnde secundum eum pōt legem interpretari ⁊ statuere ꝙ iuramētum nō extēdatur ad casus illicitos.⁊ alle.qd̄ habet̄ in.l.non dubiū.C.de leg.⁊.l.si si quis inquilinos.§.fi.ff.de leg.j.⁊ subdit etiam ꝙ in contractu semꝑ videtur exceptū ius cōe nisi illi fuerit specialiter renūtiatū. alle. qd̄ habet̄ in.l.seq.C.de inoffi.testa.dicit etiā ibi ꝙ in casibus in quibus iura presumunt simulationem non est necessaria ꝓbatio hominis nec etiā est necesse adire episcopū pro relaxatione alleg.quod habetur in.l.que sub conditione.§.fin. ff. de condi. insti.alle.etiā quod habetur in.l.qui testamentum.ff.de. ꝓb.⁊ ff.de leg.iij.l.cū quos.§. codicillis.⁊.§.titia.⁊ qd̄ habet̄ in.l.iuris gentiū.§.⁊ generaliter.ff.de pac.⁊ in.l.fi.ff.ad muni. ¶ Idē videt̄ velle in.l.non dubium.C.de legi.nam ibi dicit in notabilibus ꝙ vbi lex prohibet iuramētum nō tenetur quis illud seruare.⁊ sic no.ꝙ lex ciuilis potest ꝓhibere iuramētum ⁊ ex hoc infert ꝙ valent statuta q̄ in certis casibus prohibēt iuramenta alleg.qd̄ habetur in.l.si quis inquilinos.§.fi.⁊.l.adigere.§.fi.de quo remittit ad ea que tangit in eadē.l.in.xvij.op.vbi tāgit primo an iuramētum interpositū suꝑ actu inualido de iure ciuili ipsum actum validat. Secundo tangit quid de iure canonico.

39 ¶ †Circa primū variat aliqualiter.nā primo videtur dicere ꝙ vbi actus est ipso iure nullus: tunc iuramētū non validat actū per id qd̄ habetur in.l.nō dubium.⁊.l.antique. ⁊ in aut. si qua mulier.C.ad velleia.⁊ secus vbi act⁹ est inualidus quātum ad effectum vt qꝛ de mero iure tenet.sed potest rescindi ꝑ beneficium restitutionis: qꝛ tūc bene valet ꝑ hoc iuramentū. Sȝ certe vt ipse etiā tāgit primū dictū videt̄ cōtra aut.sacramēta. ꝭm cōem opi.qꝛ etiā illa hȝ locū qn̄ interponitur sacramētū super ꝯtu nullo ꝭm cōem opi.⁊ ideo postea aliter ibi dixit. nā aut actus est ꝓhibitus eo casu quo hȝ in se equitatē naturalē lȝ ꝓhibeatur per ius positiuum.⁊ tūc iuramētum operetur si īterponatur suꝑ actu nullo de iure positiuo exēplum si minor ꝓpter necessitatem sibi imminētem alienet rem sine decreto: tūc qꝛ secūdum equitatē naturalē actus deberet tenere ex quo imminet necessitas minori.ideo dicit ꝙ si tūc cōtraxerit sine decreto ⁊ iurauerit tunc iuramentū operabit̄.lȝ postea minor pecuniā luserit.⁊ sic poterit intelligi aut.sacramenta.ꝭm eum.⁊ opi illoꝝ q tenēt ꝙ validat̄ act⁹ per sacramentū in casu.d.aut. sȝ vbi actio nō hȝ in se equitatē naturalē. vt qꝛ minor nō subsistēte aliqua necessitate alienaret rē sine decreto.tūc isto casu iuramētuȝ interpositum super actu nullo nō obligabit.⁊ sic hoc casu non habebit locū aut.sacramēta.C.si aduer.vē.sed certe ista distinctio iure nō ꝓbatur ⁊ est cōtra tex.in aut.sacramēta. que indistincte loquitur ⁊ simpliciter ⁊ sic indistincte dȝ intelligi.l.de p̄tio.ff.d publi.⁊.c.qꝛ circa.j.de priui.⁊ qꝛ vtrobiqȝ est eadē rō ne via aperiat̄ periurijs.vt in.d.l.j.⁊ sic eadeȝ dȝ esse iuris dispositio.vt.l. illud ad.l.aqui.⁊.s.de cōsti.trāslato. De iure vero canonico cōcludit ꝙ si iuramētum tollit causam ꝓhibitionis: tūc seruādū esset iuramentū.verbi gratia si cā ꝓhibitionis est minor etas qꝛ iuramētum representat eū maiorē.iō tenet cōtractus si fuerit iuratū.vt in.d.aut.sacramēta.si iuramentū nō tollit cāȝ ꝓhibitiōis.verbi gratia: qꝛ statutū ꝓhibet minorē ꝯhere sine certa solēnitate.al's fingit dolū interuenisse: tūc qꝛ iuramentū nō tollit cām doli p̄sumpti.ideo nihil operat̄.arg.l.si qs inqlinos.§.fi. ff.de leg.j.⁊ sic tantū operat̄ iuramētū in causato quantū posset operari cā.⁊ non in plus sȝ cōtra hoc videt̄ facere.c.ij. de pact. in.vj.⁊ hoc.c.⁊.j.eo.lȝ mulieres.in.vj.vbi cā ꝓhibitionis nō remouet̄ ꝑ iuramentū.⁊ tn̄ remouet̄ ꝓhibitio ꝑ ipsum iuramētū ideo in hoc casu subdistinguit̄: qꝛ aut iuramētum emanat suꝑ actu ꝓhibito ex iustitia positiua ⁊ sic cōmutabili. ⁊ tūc seruari dȝ iuramētū ex quo seruari pōt sine interitu salutis eterne ꝑ id qd̄ habet̄ in.d.aut.sacramēta.⁊ in.c.isto.⁊ de pac.q̄uis.ī.vj. Sȝ si emanat suꝑ materia ꝓhibita ex iustitia nō simpliciter positiua, sȝ imutabili ⁊ dr̄ ꝭm eū imutabilis qn̄ eius trāsgressio induceret peccatū ⁊ tūc iuramētū nō obligaret: qꝛ nō dȝ esse iniquitatis vinculū.s.eo.quarto.⁊.xxij.q.iiij.inter cetera.⁊ suꝑ hac dt fundatā regulā.c.non est obligatoriū.de reg.iur.lib.vj.⁊ p̄dicta dicit ꝓcedere vbi ageret̄ de p̄iudicio iurātis sȝ de p̄iudicio tertij.tūc nō tenet iuramētū ꝑ id qd̄ habet̄ in.l.fi.§.filijs aūt.C.de bo.q̄ lib.cū ibi no.ꝑ gl.⁊ ipsum Bal.⁊ etiā dicit in.xvij.op.ꝙ interdū iuramētum est cōtra ius iurātis si est cōtra ius cōstitutionis interdū cōtra ius tertij. Qn̄ autē est cōtra ius iurātis si est cōtra ius cōstitutionis: tunc distinguit an illa ꝯstitutio sit ex iustitia positiua ⁊ cōmutabili: an vero ex iustitia incōmutabili ꝑ ea q̄ ꝓxime dixi. Si aūt sit cōtra ius tertij nō p̄iudicat vt est dictū sec⁹ qn̄ ē cōtra ius iurātis.vt ī.d.aut.sacramēta. ¶ Itē idē dicit ꝙ interdū.l.disponit circa iuramentū ꝓhibēdo prestari ⁊ tūc valet legis dispositio.vt ptȝ in.l.q̄ sub cōditione.ff.de cōd. insti. Interdū vero lex destruit iuramētū.⁊ tunc si destruit dando remediū puta vt petat̄ absolutio.⁊ tūc deberet peti.⁊ dȝ forma data seruari: nec pōt cōtra iuramētum ꝓpria autoritate cōtrauenire.vt no. Inno.in.c.venerabilē.de elec.saluo nisi non adesset iudex a quo peteretur absolutio.qd̄ dicit esse notandū ꝭm Inno, nil allegat. Sȝ bene facit qd̄ habet̄ in.l.nullus.C.de iudeis.⁊ qd̄ no.ipse Inn.in.c.olim causem de resti.spo. Si vō destruit ministerio iudicis: tūc dicit ꝙ faciens incurrit ꝑiuriū: tn̄ iuris fictione nō censet̄ periurus.l.q iurato.ff.qui satisda. cog. ⁊.l.fi.ff.ad muni. Interdū aūt disponit interpretādo. ⁊ tunc lȝ quis veniat cōtra iuramētum si tn̄ nō venit contra interp̄tationem nō censetur periurus per id qd̄ habetur in.l.fi.C.de nō nu. pecu.⁊ sic videt̄ cōuertere ibi casum qn̄ lex ꝓhibet simpliciter ⁊ inualidat iuramētū sine distinctione: tn̄ istud mēbrum satis potest colligi ex his que dicit in notabilibus in.d.l.nō dubium. ⁊ qd̄.s.dixi post eū qn̄ iuramentum prestatur contra ius constitutionis subdit etiam post predicta ꝙ qn̄ forma iuramenti respicit merū factū dȝ seruari forma specifica. Secus qn̄ respicit iuris ministerium quia tūc iuramentum nō ligaret vbi contra iuris ministerium non fieret.alle.qd̄ habet̄ in.l.ea quidem . C. si manci.ita fue.alie.⁊ qd̄ no.in.l.quidā cum filium.ff.de verbo. obli.⁊ in.l.qui rome.§.flauius.ff.eo.ti.⁊ sic si bene ponderentur dicta Bal.videtur velle ꝙ statutū possit ꝓhibere iuramentum idem etiā videtur velle in.l.ij.in.viij.qō. C. de rescin.ven. sed in aut.sacramenta.C.si aduersus ven.querit nunqd ꝑ statutū possit fieri ꝙ valeat contractus sine decreto etiaȝ si nō interueniat iuramētū.⁊ inducit tres rationes ꝙ nō. Prima est qꝛ sacramētum est quid spirituale.⁊ sic videtur ꝙ statutū laicoꝝ nō possit super illo disponere ꝑ id qd̄ habet̄ in.c.tuam.de or.cog. Secunda est qꝛ tale statutū videtur aperire viā periurijs cōtra.l.j. C.si aduersus ven. ¶ Tertia qꝛ tale statutū videtur esse cōtra legē superioris.qꝛ cōtra.d.aut.sacramēta factam ab īperatore . ⁊ sic videtur ꝙ inferior nō possit cōtra disponere.facit qd̄ habet̄ in §.interim.in aut.d defen.ciui.colla.iij.⁊.xxj.di.inferior.⁊.s. de

maio.⁊ obe.in.c.cū inferior.⁊ sic videtur ꝙ ꝓpter predicta dictuꝫ
statutuꝫ non valeat:sed ipse refert ꝙ antiqui aduocati dicebant
statutum valere per.l.si quis inquilinos.§.fi.ff.de leg.j.sed ipse di
cit ꝙ illa lex pro hoc non facit:q: ibi loquitur quando iuramen-
tum interponitur super reprobato a iure cōi ⁊ quando iuramen-
tum reprobatur per ius commune sed in casu isto iuramentum
interponitur in casu permisso a iure cōi:vt patet in.d.aut.sacra-
menta.⁊ sic non facit ad dictam.l.si quis inquilinos.§.fin.pro eis
vnde dicit ꝙ ꝓpter hoc statuta interdum disponunt:ꝙ si fiat cō-
tractus sine tali solēnitate nō valeat etiā si iuret̄ ⁊ si aliter fuerit
factuꝫ presumatur dolo vel metu extortū:nam ꝫm eum possunt
statuta inducere presumptionē cui sit standum.facit quod no.in
l.siue possidetis.C.de proba.⁊.j.de spon.c.is qui.qua inducta ꝫm
eum apparet ꝙ tunc iuramentum nō habet ligare sicut quando
est dolo vel metu extortum.vt in.d.aut.sacramēta.⁊ sic videt̄ po-
nere cautelam quam posuit Bart.in.l.omnes populi.licet de eo
non faciat mentionē.⁊ etiā eam ponit Sali.in.d.aut.sacramēta.
⁊ ponit eam aliqualiter ampliorē:nam ponit quando statutū di-
cit ⁊ si aliter fiat presumat̄ contractum fuisse per doluꝫ metu ex-
tortum:nec possit probare contrariū ⁊ ponit etiam cautelā si non
indicat presumptionem sed fictionem:vt q: dicat si aliter factuꝫ
fuerit fingatur contractus ꝑ dolum metu extortus:nam cōtra fi-
ctionem iuris nulla admittitur probatio.facit qd̄ plene ꝯsueuit
dici in.l.siue possidetis.⁊.l.ꝓ emptore.maxime ꝑ Bar.ff.de vsu.
⁊ quod no.gl.in.l.vnica.§.accedit.C.de rei vxo.act.⁊ qd̄ no.ꝑ glo.
⁊ doc.in.d.c.is qui.j.de spon.dicit etiā Bal.in.d.aut.sacramēta.
ꝙ etiam si sta tutū non inducat dictaꝫ presumptionē vel fictionē
predictam:tamen si habeat in se rationē ⁊ equitatem valebit sta-
tutum.Exemplū ponit si dicat statutū:q: malitia hominū adeo
excreuit ꝙ prompti sunt hoīes ad decipiendum minores.Jdeo
statuimus vt nō obligetur minor sine tali solennitate ꝫm euꝫ qui
statutū habet in se ⁊ omnē equitatem valebit statutū etiā prohi-
bens iuramentū ⁊ sic dicit de facto seruari.⁊ idem dicit.l.ij.C.de
rescin.ven.in.ix.q.vbi cōcludit ꝙ q: minores ⁊ mulieres de facili
subducunt̄ quādoqꝫ minis quādoqꝫ blanditijs seu adulationibꝰ
⁊ pollicitationibus.facit quod habetur in aut.vt imo.ante nupt.
do.colla.v.Jdeo ꝫm eū equissima sunt statuta que in cōtractibꝰ
mulierū ⁊ minoꝝ exigunt cōsensum coniunctorum quibus statu
tis etiā cū iuramento renuntiari nō potest.vt plene no.Bart.in
l.si quis ꝓ eo.ff.de fideiusso.⁊ dicit etiā se notasse in.l.non dubiū.
C.de legi.Sali.in.d.aut.sacramēta.circa fi.ponit arg.ꝓ ⁊ contra:
que sunt superius tacta.concludit finaliter per statutū posse ꝓhi
beri sacramentū.mouetur primo per.d.l.non dubiū.⁊.d.§.si quis
inquilinos.§.fi.de leg.j.alleg.etiā secundo pro hoc q: non dicitur
periurus qui ex iusta causa deserit iuramentum.l.fi.ff.qui satisd.
cog.Jtem allegat ꝓ hoc tertio:q: iuramentū potest remitti per
illum cuius fauore est prestitum.alleg.qd̄ habetur in.l.si libertus
non aluerit.ff.de bo.li.⁊ in.l.fi.ff.qui ⁊ a quibus.sed melius pro-
batur per ea que habentur in.c.ij.cuꝫ ibi no.per Jo.an.j.de spō.
⁊ in Spe.tit.ij.§.nunc ostendendum.v.hoc quoqꝫ.si ergo potest
remitti per pactū:ergo ⁊ per statutū cum illa videantur purifica-
ri.per id qd̄ no.glo.in rub.C.de decre.decu.li.vj.confirmat etiam
istam rationē q: in eo qd̄ fit per statutum censent̄ oēs consentire
etiam qui non interfuerunt in statuendo.allegat no.in.l.omnes
populi.ff.de iusti.⁊ iu.sed melius facit qd̄ habetur in.l.quod ma-
ior.⁊.l.municipes.ff.ad muni.⁊ qd̄ no.etiam in rub.C.que sit lon.
consue.⁊ ideo cum contrahens cū minore videatur consensisse ꝙ
iuramentū sibi nō profit:nec etiā alteri videtur ꝙ tale iuramen-
tum prestitum per minorē in contractu non habeat sibi nocere.⁊
per predicta dicit posse responderi ad rationes in contrarium.nā
primo non obst.dum dicitur ꝙ sacramentum est res spiritualis.
⁊ sic statutum laicoruꝫ non videtur posse super illo disponere:q:
respondet qd̄ licet sit res spiritualis:tamen potest remitti ꝑ illuꝫ
cuius fauore est prestitum vt superius est dictum.et sic videt̄ esse
remissuꝫ hoc casu attenta forma statuti ⁊ eo quod superius dixi.
¶ Jtem nō ob.si dicatur ꝙ aperitur via periurijs q: respondet
hoc non esse verū ex eo q: non dicitur periurus qui ex iusta cau-
sa deserit iuramentū:vt superius est dictū.¶ Jtē non obstat ꝙ
istud statutum videtur contrarium iuri:vt patet in.d.aut.sacra-
menta.⁊ sic videretur ꝙ nō deberet valere,vt in aut.nauigia.C.
de fur.⁊.C.cōmu.de suc.in aut.oēs peregrini.⁊ per id etiā quod su
perius tetigi:q: respondet ꝙ istud statutū non debet dici contra
ius:q: habet in se rationem ⁊ equitatem ne minores decipiātur:
⁊ quia propter statutum censetur consensisse vt iuramentum nō
obliget quādo eis prestatur q̄ ratio cessat in casu.aut.sacramen-
ta.sed aduerte q: ista cōsideratio Sali.licet fuerit subtilis.tamen
non videt̄ simpliciter procedere.primo q: sic cōtingeret aliquem
forensem contrahere cū minore cessat rōne Sali.q: ille non fingit̄
consensisse ex quo est forensis:⁊ sic videretur ꝙ tunc iuramentuꝫ
haberet ligare non obstante statuto.Preterea lꝫ ille cui vere est
prestitum sacramentū ob eius fauorem possit illud remittere:vt
ptꝫ ex his que habentur in.d.c.ij.de spon.ꝑ Jo.an.tamē nō repe
ritur ꝙ ille qui vere non consentit in relaxatiōe iuramēti:lꝫ fin-
gatur cōsensisse ex iuris ciuilis cēsura nō possit petere obseruan-
tiam iuramēti:ergo nō vr̄ ꝙ hoc dictū procedat cū iure canonico
non videat̄ approbatū.facit qd̄ habetur in.c.ij.s.de trāsla.prela.
⁊ qd̄ habet̄ in.l.illam.C.de colla.⁊ in.l.iij.§.hec verba.ff.de nego.
gest.vbi statutum in casu vero nō trahitur ad casum fictum.et sic
non videt̄ simpliciter ꝓcedere ratio Sali.Fede.de senis suo ꝯsil.
cclxxij.format questionē si statuto cauet̄ ꝙ non valeat ꝓmissio fa
cta per filiumfa.sine ꝯsensu patris si fuerit iurata:⁊ in effectu cō
cludit ꝙ si interueniat iuramentū obligabitur filius non obstan-
te statuto mouet̄:q: iuramentū obligat etiā in casibus vbi minꝰ
deberet obligare.⁊ sic fortius obligabit hoc casu.ar.eoꝝ que ha-
bentur in.c.cū in cūctis.in prin.s.de elec.⁊ in aut.multo magis.
C.de sacrosan.ecc.nā iuramentū obligat in casu aut.sacramenta.
⁊ etiā in casu huius.c.⁊ tamen cōstat ꝙ obligatio erat ꝓhibita de
iure cōi vbi iuramentū non interueniebat.⁊ sic multo fortius dꝫ
iuramentū obligare in casu predicto q: filiusfa.de iure cōi obliga-
ri potest sine consensu patris excepto macedoniano ⁊ voto.l.fi-
liusfa.la.ij.ff.de polli.nec ob.si dicat̄ ꝙ nō debet filiusfa.obligari
iuramento sicut nec obligatur voto.vt ptꝫ in.d.l.ij.§.j.ff.de polli.
⁊ facit quod no.Jnn.⁊ Jo.an.in.c.scripture de voto.q: respōdet
Fede.in dicto consilio.⁊ sequit̄ hic do.Ant.ꝙ nō valēt ille leges
inquantū infringūt votū.ꝑ id qd̄ no.gl.in.c.si mulier.xxxij.q.ij.in
glo.pe.⁊ vlti.sed certe Jnn.vr̄ velle contrarium in.d.c.scripture.
vbi vr̄ velle ꝙ qn̄ votum potest tendere ad preiudicium iuris pa
trie potestatis ꝙ tunc non possit facere votum sine consensu pa-
tris.de quo tn̄ plenius dicendū.vt no.per eum in.d.c.scripture.⁊
per Jo.an.ibidem.dicit tn̄ Fede.in.d.ꝯsi.ꝙ q: debuit obediri sta
tuto facto ex causa per superiorē.ꝑ id qd̄ habet̄.ix.dist.que cōtra
mores.⁊.xj.q.iij.qui resistit.⁊ talis inobediens potius meretur
penā q̄ premiū.facit quod habet̄ in.c.eum qui.de prebend.in.vj.
Jdeo dicit ꝙ poterit peti relaxatio iuramenti seu vt cogatur ad
relaxandū iuramentū cum indebite videat̄ recepisse recipiendo
contra legē superioris cui debuit obedire.alleg.qd̄ habet̄ in simi-
li in.c.debitores.s.eo.nec dicet̄ tunc venire contra iuramentum
q: imo potius fatetur se obligatū ad obseruātiā ille qui petit vt
relaxetur iuramentū ⁊ dicit ꝙ ad relaxandū poterit cogi ille qui
iuramentū recipit per iudicē ecclesiasticū ratione peccati:⁊ etiam
per iudicē secularē cū ipse recipiens sit laicus ⁊ de eius foro.facit
quod habetur de foro cōpe.cū sit generale.⁊ in.c.fin.de foro cō pe.
li.vj.⁊ subdit etiā ꝙ si ageretur in casu p̄dicto contra illū q prest
tit iuramentū posset excipere dicendo nō potes me cōuenire vel
astringere:q: possum petere ꝙ relaxes iuramētū ⁊ sic etiam peto.
facit qd̄ habetur in.l.papinianꝰ.§.si filius.ff.de inoffic.testa.facit
etiam qd̄ no.gl.in.c.pastoralis.circa fi.s.de causa posses.vbi glos.
vult ꝙ licet per.l.si quis in tantam.spolians aliū debeat perdere
per sniam ferendam ius qd̄ habet.l.si quis in tantam.C.vnde vi,
tamen si spoliator agat rei vendicatione eo casu quo posset po-
terit obijci exceptio ꝙ perderet ius qd̄ habet.⁊ sic eodem modo
in ꝓposito poterit opponi exceptio.de qua.s.⁊ sic ptꝫ Fede.velle
ꝙ statutū non possit expresse ꝓhibere iuramētū quominus obli
get:tamen bene operat̄ ꝓhibendo iuramentuꝫ ꝙ recipiens iura
mentum illicitū illud videt̄ recipere.⁊ ꝑ consequens potest cogi
ad relaxationē iuramēti.⁊ hec opi.prima facie videt̄ multum ra-
tionabilis.sed an procedat patebit ex.j.dicendis.do.meus do.
Pe.de anch.tangit de materia in regula.ea que fiunt a iudice.de
reg.iur.in.vj.in.iij.q.in repe.dicte regule.Jtem tangit de eadem
materia in repe.c.j.de consti.in.iij.q.⁊ in.xj.q.in ver.item si statu-
tum.⁊ etiam circa finem ipsius qōnis.⁊ in oībus istis locis videt̄
in effectu sequi Bal.nam in dicta regula ea que.dicit ꝙ q: causa
iuramenti nedum est de foro ecclesie sed etiā de foro ciuili:vt ptꝫ
ex his que habētur in.c.fi.de foro compe.in.vj.dicit ꝙ leges pn̄t
disponere sup iuramentis vnde quandoqꝫ reprobāt in certis ca-
sibus iuramenta ⁊ quandoqꝫ remittunt.allegat qd̄ habetur in.l.
adigere.§.fi.ff.de iure patro.vbi glo.notabiliter dicit ꝙ lex obti-
net vim apostolici hoc est pape in remissione iuramenti.⁊ in effe
ctu ponit verba Bal.que posuit in.l.nec patronus.C.de ope.lib.
que superius recitaui.⁊ etiam ponit dictū Bald.in.l.pactū.C.de
colla.circa notabilia.Et ex predictis concludit ꝙ leges ⁊ statuta
possunt disponere super iuramentis subditoꝝ.⁊ per consequens
iudices ⁊ legū ministri sunt in ipsis iudices cōpetentes ad quoꝝ
officiū spectat leges ⁊ statuta tueri.l.ij.§.post originis.ff.de orig.
iur.sicut ad officiū prelatoꝝ spectat tueri canonicas sanctiones.
s.de offi.archipresby.in.c.fina.cum ibi nota.in nouella.⁊ sic resi-
det super dicta regula in repetitione.c.j.de constitu.in.iij.q.reuo-
cat in dubium an leges super iuramētis possint disponere ⁊ du-
bium facit quia iuramenta concernunt religionem ⁊ reuerētiam
diuini cultus ⁊ transgressio eorum inducit peccatum mortale.s.

eo.⁊ si christus.⁊.xxij.q.ij.in.c.j.⁊.c.animaduertendum.⁊ finaliter
remittit ad ea que tangit super dicta regu.ea que fiunt. in.iij.q.
concludens ꝙ principaliter ⁊ incidenter iudex laicus potest co-
gnoscere de questione iuraméti.per id quod no.per Jo.an.in.d.
40 c.si.de foro compe.in.vj.¶ †Sed an possit improbare lex vel ad
mittere iuramentum vel impedire obligationē a iuramento val
latam cū iuramentū obliget deo.facit qđ habetur in.d.c.⁊ si chri-
stus.⁊.§.eo.debitores non videretur qđ hec obligatio possit im-
pediri per.l.humanā.sicut nec impediri potest obligatio natura-
lis.insti.de iure na.gen.⁊ ciui.§.sed ⁊ naturalia.tamen finaliter te
net contrarium qꝛ lex reprobat iuramentum in multis casibus:
vt patet in.d.l.non dubium.C.de legi.⁊ in.d.l.si quis inquilinos.
de lega.j.⁊ in.d.l.adigere.§.pri.alleg.⁊ in.l.que sub conditione.§.
fin.ff.ad muni.⁊ ratio sm eum colligitur ex no.in.l.cum lex.ff.de
fideiusso.⁊ similiter dicit ꝙ potest etiam remittere iuramentum
in hoc obtinet.l.vim apostolici.per notata in.d.l.adigere.⁊ prose
quitur verba Bald.in dicta.l.nec patronus.fatetur tamen qđ in
certis dispositionibus initis contra legē iuramentū interpositū
operatur qđ valet dispositio.vt plene no.Bart.in.l.si quis ꝓ eo.
in quibus casibus lex succumbit canoni:etiam in foro seculari.et
hoc propter periculum anime.vt in.c.licet.de iureiur.in.vj.et in
hoc.c.⁊ sic residet in dicta.iij.q.in.xj.vero.q.in versi.itez si statuto
cauetur.impugnat opi.Bar.in.l.omnes populi. inquantum di-
cit iuramentum non obligare quando statutum presumit dolū
vel metum.nam dicit quod Bald.in.d.l. omnes populi.deridet
istam considerationē:qꝛ fictio siue presumptio statuti nō liberat
a peccato.subdit tamen quod Bal.ibi tenet:ꝙ statutum valet re
probans iuramentū in certo casu:ex eo quia ius ciuile potest ex
causa iuramentū reprobare.⁊.l.in hoc obtinet vim apostolici.vt
superius est dictum.⁊ no.in dicta repeti.ea que fiunt a iudice.sed
in ea.q.xj.circa fi.in ver.quid dices.in materia iuramenti reuo-
cat in dubium nunquid per statutū possit derogari iure canoni-
co:quo cauetur qđ omne iuramentum qđ non vergit in dispen-
dium salutis eterne sit seruandum.verbi gratia:si statutū repro-
bat contractum minoris vel mulieris etiā iuramento vallatum:
nisi interueniat decretum iudicis vel consensus duorum consan
guineorum.⁊ in effectu arguit qđ non per rationes quas tangit
Bald.in aut.sacramenta.de quibus dixi.§.⁊ finaliter concludit
post Bal.ibidem ꝙ si statutum habeat actionem annexaz.puta
propter multas deceptiones quas patiuntur mulieres ⁊ mino-
res:tunc tale statutum valeat ⁊ habet pro se rationē naturalez ⁊
equitatem:⁊ sic videt ꝙ non possit dici contra iuramētū.fatetur
tamen qđ in multis ciuitatibꝰ statuta fingunt in suis cōtractibꝰ
minores videri ⁊ fingi dolo ⁊ metu iductos si sine solēnitate sta-
tuti minor contrahat qđ videtur posse fieri sm eum.nam potest
statutum inducere fictiones.⁊ ita voluit Bal.in dicta aut. sacra-
menta.sm eum.⁊ Bar.plenius in dicta.l.cum lex.⁊.l.si quis pro
eo.ff.de fideiusso.sm eum. Sed certe quo ad hoc expressius dicit
in dicta.l.omnes populi.in.iij.q.⁊ sic residet.sed si bene pōderes
Bal.in eo qđ dicit in dicta aut.sacramenta.inquantum appro-
bat fictionem vel presumptionem statuti.quā etiam ibi Sali.vi-
detur approbare.⁊ etiā do.Pe.in loco statim dicto.videtur ipse
Bal.sibi contrariari ⁊ in eo qđ dixit in.l.oēs populi.vbi videtur
reprobare has fictiones ⁊ presumptiones reprobando doctrinā
⁊ practicam ibi ⁊ tetigi superius.⁊ tangit idem do.Pet.in dicta
xj.q.in ver.item si statuto.licet de ista cōtrarietate non facit men-
tionem.sed quid in hoc tenendū patebit ex sequētibus.⁊ sic per
predicta videt dicendū Pe.fuisse secutum in materia ista dicta
Bal.Jo.an.etiā tetigit de materia in tit.de sen.prela.§.vt autē.
super ver.hoc autem.not.post Nicola.de mata.⁊ Jaco.de belui.
vbi tangūt questionē quid si statuto cauetur ꝙ filiusfa.nō possit
obligari sine expressa licentia patris:nec adultus sine expressa li
centia sui curatoris vel duoꝝ proximoꝝ consanguineorum si cu
ratorem nō habeat ⁊ ꝙ cōtractus aliter factus nō valeat nec te-
neat:an si postea cōtraxerit filiusfa.sine licentia patris vel sine li
centia curatoris ⁊ consanguineoꝝ ⁊ iurauerit contractum serua
re:an tunc iuramentum obligabit.⁊ distinguit post Jac.de bel.
in sua.q.que incipit lege perusina inter filiumfamil.et adultum.
nam dicit ꝙ in filiofa.non valebit contractus nec obligabit iu-
ramento:ex eo qꝛ principale non vestitur nec regulatur a suo ac-
cessorio.l.ex pupillari.ff.de vulg.⁊ pupilla.⁊ quia tale iuramen-
tum non videtur esse contra bonos mores.per id qđ habetur in
l.j.ff.ad macedo.insti.quod cum eo.§.pe.vbi dicitur ꝙ sepe filijfa.
onerati ere alieno insidiantur vite parentum.⁊ sic prestatur ma-
teria peccandi malis moribus:⁊ iuramentum non videtur esse
obligatoriū.per id qđ habetur de reg.iur.non est obligatorium.
lib.vj.in adulto autem dicit ꝙ aut queritur de iure ciuili:et tunc
iuramentum non obligat ex eo qꝛ cum statutum annullet cōtra
ctum si non interueniat solennitas statuti:videtur velle ꝙ con-
tractus non valeat nec operetur si solennitas statuti nō interue-
nit:etiam si alia solennitas interueniat:⁊ sic etiam si interueniat
solennitas iuramenti.Facit qđ habet in.l.non dubiū.C.de legi.
nec obstat aut.sacramenta.C.si aduer.vendi.qꝛ sm eum ibi loqui
tur quando iuramentum interponitur super contractu qui so-
lum erat prohibitus de iure communi.Sed in casu isto erat etiā
prohibitio statuti.ideo tunc non habet locum dicta aut.sed ei.
quo ad effectum videtur per statutum loci derogatum si autem
queritur de iure canonico:tunc dicit ꝙ iuramentū obligabit:ex
quo cōtractus est ꝓhibitus fauore persone:qꝛ iuramentum po-
test seruari sine interitu salutis eterne per hoc.c.cum contingat.
⁊ sic residet ibi Joan.an.⁊ pondera ꝙ questio non videtur loqui
quādo statutū expresse prohibet iuramentum:vt patet ex titu.
questionis quem posui.Dn̄s tamen Anto.hic non tenet distin-
ctionem predictam inter filiumfa.⁊ adultum:imo vtrobiqꝫ dicit
iuramentū obligare:quia statutū videtur factū in fauorem ipsiꝰ
adulti ⁊ filijfami.⁊ ideo debet posse ei renuntiari cū iuramento.
non respondet tamen aliter ad rationem Jacob.de belui.sed an
aliqua sit differentia inter predictos fienda patebit ex inferius
dicendis in articulo autē de quo principaliter est questio vcz:an
per statutum possit annullari vel prohiberi iuramentum.domi.
Ant.hic tenet ꝙ non ex eo qꝛ prohibere iuramenta non spectat
ad iudices seculares:nec ad legē ciuilē.alleg.qđ not.Jo.and.post
Hosti.in.c.quēadmodū.in ver.vel nasum.§.eo.⁊ quod no.Fede.
in dicto consilio.cclxxij.Jtem pro hoc allegat:quia cum talia iu-
ramenta principaliter dirigantur in deum nō sunt subiecta legi
precipue ciuili.alleg.j.de regula.lꝫ allegat etiam simile quod di-
cimus de dispositionibus ad piam causam que nō videnť subijci
legi ciuili.per id qđ legitur ⁊ notať in.l.j.maxime per Bart.C.de
sacrosan.eccl.⁊ quod no.in.c.cum esses.et in.c.relatum.j.de testa.
et idem putat si iuramentis daretur aliqua solennitas a statuto
qꝛ talibus lex ciuilis non potest addere solennitatem inquātum
obligatio dirigitur in deum:sicut dicimus in dispositionibus ad
pias causas sm ea que not.in.d.l.j.⁊.d.c. cum esses.⁊.c.relatum.
Jdem dicit si statuta annullarent instrumenta vel fraudē presu-
merent alia non apparente causa presumendi vel si imponerent
penas venientibus ad contractum etiā iuratum:qꝛ omnia talia
possent fingi ad excludendam obligationem iuramentalem per
viam indirectam:vbi directe fieri non posset.contra id qđ habeť
in regula.cū quid vna via.de reg.iur.in.vj.⁊.j.de priui. quanto.⁊
per hoc dicit ꝙ licet statutuz dicat ꝙ non valeat promissio facta
per filiumfa.sine licentia patris etiā si fuerit iuratum:nec cōtra-
ctus factus cū minore:vel muliere sine consensu duorū consan-
guineorum etiā cū iuramento cū nihilominus si predicti contra-
hant cū iuramento licet non seruata solennitate statuti obliga-
buntur propter iuramentum.nec obstat ei qđ dixit de filiofa.qđ
habeť in.l.ij.ff.de polli.vbi filiusfa.non obligať ex voto sine licen
tia patris.⁊ sic vr̄ ꝙ non obligeť ex iuramento.cū illa videantur
parificari.§.eo.⁊ si christus.nā respondet post Fede.in suo consil.
prealleg.cclxxij.ꝙ non valent leges inquantū infringunt votuz.
vt no.glo.quam reputo singularem in.c.mulier.xxxij.q.ij.in glos.
penulti.⁊ vlti.¶ Sed aduerte lꝫ do.Anto.⁊ Fede.sic simpliciter
dicant.tamen Jnno.aliter videtur dicere in.c.scripture.de voto.
nā licet votū religionis possit filiusfa.sine licentia patris facere.
xx.q.ij.c.j.⁊.ij.tamen dicit Jnn.qđ votum abstinentie vel pere-
grinationis non potest facere filius sine licentia patris expressa
vel tacita.per id qđ habeť.xxij.q.iiij.tribus.⁊.q.v.paruuli.dicetur
tamen tacite consentire si scit ⁊ nō contradicit:vt ibi no.per eū.⁊
idem videť etiam sentire de alio voto propter patriā potestatē ⁊
dicit ꝙ nō peccat pater cōtradicens nec filius tunc non seruans
ad preceptū patris cū hoc autoritate canonis faciat.pro hoc pos
set allegari qđ habetur.xxiij.q.iiij.qui peccat.⁊ sic videntur resi-
dere Jo.an.⁊ Hosti.in dicto.c.scripture.non tangunt tamen ibi
aliquid de iuramento:sed posset dici ꝙ si iuramentū cōcerneret
reuerentiam diuini numinis vt qꝛ in iuramento contineret ten-
dens ad reuerentiā ⁊ cultū diuini numinis:tunc videreť idem di
cendū qđ in voto:qꝛ eadem est ratio.⁊ per consequens idem ius
videtur dicendum.argu.§.de consti.translato.sed si iuramentum
respiceret vtilitatē priuatā:vt qꝛ iurasset aliquid dare alicui:tunc
videť ꝙ sicut filiusfa.potest se obligare sine ꝯsensu patris ꝑ aliuz
cōtractū preterꝙ in mutuo.l.filiusfa.la.ij.ff.de actio.⁊ obli.ita vi-
detur ꝙ eadē ratione possit se obligare per iuramētū:imo mul-
tofortius cū sit maioris autoritatis.⁊ sic hoc casu iuramentū nō
equiparať voto:⁊ per ꝯsequens non obstaret cōtrariū.¶ Jtem
attende qꝛ dixit Jnno.in.d.c.scripture.ꝙ lꝫ filiusfa.durante pa-
tria potestate non teneť ad obseruantiā voti vbi pater cōtradi-
41 xisset:tū† si efficiať sui iuris debebit illud implere:qꝛ sicut ꝑ deli-
ctum posset obligari demoni.facit qđ habeť de delict.pu.c.j.⁊.ij.
ita multofortius debuit posse obligari deo lꝫ durāte patria po-
testate fuerit excusatus patre contradicēte in alio voto quā reli
gionis:vt.§.tetigi.¶ Jtē aduerte qꝛ licet sic pertranseat Jnn.et

Jo.an.in-

Jo.an.in.d.c.scripture.tamen videret dicendum q ubi p votuz non perderetur ius patrie potestatis q tunc teneret.per id quod nota.Holt.in summa de voto.§.ij. ¶ Quid enim si voluisset omni die dicere septem psalmos penitentiales no videt q tale votuz in aliquo preiudicet iuri patrie potestatis.z ideo videtur q debeat valere:ex quo cessat preiudicium iuris patrie potestatis.arg. j.de appel.cu cessante.z idem in similib9 z tene menti predicta:qz quotidiana sunt.z Jo.an.no bene declarat in.d.c.scripture.Nec ob.etiam predictis si dicatur qd legis resistentia impedit naturalem obligatione.ff.de fideiusso.l.cu lex.z.l.si non sorte.in prin. §.j.ff.de condi.inde.z sic pari ratione iuramentu videt posse impedire cu canon dicat inter simplicem loquelam z iuramentum non fiendam differentia.xxij.q.v.iuramenti.qz rndet do.Anto. sequendo suam opi.q illud esset verum qn prohibitio legis consonaret iuri diuino vt si statutu vel lex phiberet vsuras als videretur secus fm eum:preterea posset dici fm eum q lz statutum posset infringere naturalem obligatione inquantu ex contractu als haberet oriri z etiam iuramentale quo ad secundariam obligationem que dirigit in parte ad cuius comodum tenderet obligatio possit etia impedire.facit qd habet.s.eo.debitores.et in hoc possunt dici paria esse simplex loquela z iuramentu:valet respectu secundarie obligationis querende parti ex iuramento vt sic vtraqz possit phibere statutum no tame potest phibere obligatione que principaliter orit ex iuramento per que obliget deo:z sic remanebit virtus sacramenti saltez pter obligatione que in deu dirigitur:vnde concludit qd hoc casu iuramentu obligabit iurantem sed no firmabit contractu vt ex eo possit agi vel excipi. z sic vult do.Ant.q vbi statutu dirigit verba phibitiua ad psonam non valet actus nec obligat prohibitus ex contractu nec etia ex iuramento respectu secundarie obligationis querende parti: sed solum obligatur ad obseruantiam iuramenti propter obligatione que principaliter deo acquirit z in deum dirigit.z nota qd hec distinctio de obligatione principali z secundaria videtur procedere tenendo q ex iuramento oriatur obligatio z actio fz canones:sed tenendo q solum oriatur officiu iudicis.de quo dixi in primo principali membro.materia non videret pcedere:qz iudicis officiu no presupponit obligatione.l.qui per collusione. §.j.de acti.empti. ¶ Quis aute erit effectus validitatis iurameti in casu predicto:ex quo no oritur obligatio secudaria parti dicit qd effectus erit q poterit cogi ad obseruantia iuramenti per via denuntiationis vel officio iudicis vel alijs remedijs quibus cogitur iurans de soluendis vsuris.de quibus.s.eod.debitores. ¶ An aute in casibus predictis habeat iuras aliquod remediu contra iuramentu dicit q no si no arguitur aliqua deceptio que habet in se dolum annexum saltem presumptu:nec fuerit cu statim zsumpturo:naz no habebit etia remediu q possit repetere postq soluerit ex quo tenetur seruare iuramentu in casibus statutis.de quib9.s.dixi fm eum.nec habet obstare.c.debitores.s. eo.qz respondet qd ibi arguit turpitudo ex parte eius cui soluit ideo datur repetitio qz tuc iuramentu no obligat nisi vt momento soluat hic nulla adest turpitudo in recipiete:z ideo no implet obligatio iuramenti qua tenetur deo ad obseruantia ex momentaneo implemento qz momentaneu implementu no sufficit nisi arguat turpitudo in recipiente.vt in.c.debitores.vel nisi ex hoc maius bonu impediatur.per id qd habet.j.de spon.commissum. nec ob.etia si dicat q debet posse repetere qui soluit saltem zdi. sine causa cu sine causa videat esse penes eu cui facta est solutio: ex quo orit obligatio ex contractu nec etia ex iuramento quo ad secundaria obligatione querenda parti:qz rndet q potest dici q no est sine causa penes recipiente ex eo qz tenet.ideo q obligat9 erat soluens deo ad sibi dandu vel tradendu ipsi recipienti:z sic no debet posse repetere:qz quantu ad ipsum iurante vr licite tenere:cu no debeat repetere obstante iuramento:z no impleatur obligatio iuramenti hoc casu ex momentaneo impleměto vt est dictu. ¶ Ite etia no ob.si dicat q heredes iurantis poterunt repetere:qz ipsi no iurarunt:z iuramentu defuncti no videt eos obligare:qz iuramentu est psonale ex parte prestantis.vt no.s.eo.veritatis.na rndet q imo heredes iurantis tenebunt ad obseruantiam iurameti:non quasi contraueniendo se illaqueant ad periurium qz iuramentu est psonale effectu vt est dictu:sed quasi zueniendo illaquearet aiam defuncti ad qua exonerandá tenent.j. de sepul.c.si.z de rap.in literis.Nec ob.etiam fm eum si dicat qd ex quo zctus est nullus z impedita translatio dnij q poterit iurans cedere ius suum alteri qui no repelletur ex quo no iurauit z sic erit tale remediu non obstante iurameto:qz dicit q si cessio fit ex causa lucratiua obstaret exceptio cessionario q obstaret cedenti per.l.apud celsum.§.de autoris.z.§.si cu legitima.ff.de do. excep.si aut fit ex causa onerosa vr dicere q tuc bonu esset remedium:qz no obstaret exceptio cessionario.que ob.cedeti.per no. in iuribus preallег.sed tn cedens esset periurus qz per aliu molestaret per no.in Spe.in ti.de arbi.§.sequitur.x.quid si iurauit quis.z sic transit in hoc mebro qn phibitio dirigit in rem.videt velle q etia obstet exceptio si fiat cessio ex causa onerosa.vt tetigi post gl.z ibi etiam declaraui qd dictu sit ver9 vbi aute phibitio dirigit in rem fauore psone vt qz prohibet zctum vel alienatione rei minoris vel fundi dotalis:tunc dicit q annullat zctus z obligatio ex vi legis vel statuti:lz si iuramentu fuerit interpositum obligat iurantem an tunc firmet zctum.refert opi.Bart.q tenuit q sic per aut.sacrameta.z ista opi.etia multi tenueru:vt dixi post gl.z illam etia sequit Ang.in.l.si quis p eo.z lz iura canonica simplr videant velle seruari iuramentu:vt hic ptz z.j.eo. c.ij.in.vj.z in aut.sacramenta.etia dicat seruari debere sacramenta nec dicat aliquid de zctu:tame debet intelligi q zctus roboretur p iuramentu qz si iuramentu no firmaret contract9 videret q posset solutu repeti.z viderentur sequi multa absurda que do. Ant.hic tangit z Jo.cal.de quib9 plene dixi post gl.z tetigit et Fede.in suo cosi.cclxxxi.vbi etia tenet hac parte q zctus firmet iurameto in casu huius.c.z aut.sacramenta.sed do.Anto.hic tenuit opposituz dicens:q no firmatur contractus iuramento.nam lex ciuilis pot inhibere contractu z impedire oem obligatione.l. si non sortem.in princ.z.§.j.ff.de condi.inde.z cu lex canonica no dicat zctus firmari ex iuramento:lz solum dicat iuramentu esse seruadum dicit q nihil est qd stringat dicere q contract9 valdet ex iurameto z nititur rndere ad absurditates que adducunt ad ppositum eo modo quo dixi post glo.vn hic non repeto z an sua opi.in hoc pcedat ibi etia dixi z tandem concludit q in hoc casu ex quo lex no resistit psone lz phibeat contractu vel alienationez ex iuramento oritur obligatio nedum respectu obligatiois que dirigitur in deu:sed etia respectu secudarie obligationis que dirigitur in parte:ex quo no adest in recipiente alia turpitudo qd dicit pcedere etia si statutu det solennitate zctui:z illu annullet cessante solennitate.lz Fede.aliter senserit fm eum in.d.cosi. cclxxij.qz vt dixi lex ciuilis potest phibere contractu z impedire oem obligatione.d.l.si no sortem.z pdicta dicit pcedere etiam si statutum dicat q no valeat contractus pmissio vel iuramentu q fiant per filiumfa.absqz cosensu patris vel per minore sine consensu consanguineoz:z qz fm eum:vt.s.dixi lex ciuilis non pot annullare iuramentu:z ex quo phibitio fit fauore psone videt cessare turpitudo in cotrahente si alia non appareat deceptio:licet fiat cotra lege ciuilem.nam non fit contra lege dei inquatum in dicto casu recipitur iuramentu:z ideo iuramentu erit obligatorium:nec annullabit ex turpitudine:qz lex dei non habet hoc p turpi qd iurans seruet in casu predicto iuramentu parti:licet lex ciuilis aliud velit. ¶ Et no.fm eum q differentia est an lex vel statutum dirigat prohibitione ad persona:an vero in rem licet vtroqz casu actus non firmetur iurameto:sed teneat iurans ad obseruantia iuramenti z si dirigitur phibitio ad personam non oritur ex iuramento obligatio secudaria querenda parti:secus quado prohibitio dirigitur in rem:qz tunc bene queritur ex iuramento obligatio secundaria que dirigitur in partem.Nec ob. fm eum si dicatur q non videtur referre an lex vel statutu prohibeat cotractu vel alienatione:z sic disponat in rem an vero phibeat personam:qz phibendo contractum vel alienatione videt etiam prohibere personas contrahentiu:qz respondet qd illud est verum solum pter finem cotractus z solum pter fauorem persone qua attendit lex ciuilis non pter peccatu inducendu qd peccatu attendit lex canonica que cosiderat bonu anime potius q corporis:vt dixit glo.na debet potius quis oia mala pati temporalia qua agere aliqd cu anime detrimento.s.qd met.cau. in.c.sacris.z per hoc patet fm eum:q quado prohibitio dirigit in rem:nedum habebit locu via denuntiationis vel officio iudicis p obseruantia iuramenti:lz etia poterit agi ex ipso iuramento propter obligationem secundaria ipsi parti positam:licet hec vltima via no haberet locu quado phibitio dirigitur ad personam fm eum:z etiam no haberet locu quando dirigitur in rem si statutu annullet iuramentu:sed posset tunc cogi quis ad obseruantiam iuramenti per via denuntiationis vel per officium iudicis non tamen poterit peti relaxatio a iuramento:ex quo iurametum nihil turpe continet etia si statutum phibuerit iurametum:vt est dictu.z per hoc dicit patere Fed.in dicto cosil.cclxxij. non ex toto bene dicere.dicit etia se non distinguere adultum la filiofa.lz aliter voluerit Jo.and.post Jaco.de bel.in addi.Spe. in tit.de sen.prola.§.vt autem.ver.hoc aute notandum.z sic non erit aliquod remediuz aduersus iuramentum nisi alia arguatur deceptio,vbi autem argueretur deceptio in cotractu:z aliter no obuiaret iuramento:vt qz esset iuramentuz interpositum super obseruantia cotractus:tuc dicit qd haberet remediu si exceptio esset enormis.per ea que habentur in.c.quintaualis.s.eo.z que ibi dicta fuerunt post eu:vnde tunc haberet remedia.de quibus in preallеg.c.debitores.fm eum ad hoc etiam allega.qd habetur

s.eo.veniens.in glo.fi.cum iuribus ibi alleg. ¶ Item qꝛ in enor
mi lesione presumit dolus ⁊ censetur esse causa sic presumēdi.l.
oēs.§.lucius.ff.de his q̄ in frau.credi.⁊.l.qui testamētū.cū ibi no
tatis.ff.de pbat.vnde tunc adesset turpitudo ex parte eius cum
quo contrahitur ⁊ cui prestatur iuramentū:ideo tunc haberent
remedia locū.de quib⁹ in.d.c.debitores.ẜm eum:⁊ idem putat si
contractus iniretur cum statim verisimiliter consumpturo:vbi
hoc constaret ex euidentia facti vt qꝛ notorie esset prodigus vel
eius bonis vt prodigo fuisset interdictū:qꝛ tūc aliqualis est tur-
pitudo ex parte cōtrahentis qui dat materiā iuueni cōsumptu-
ro vt propriū patrimoniū cōsumat:⁊ lex ex causa legitima frau-
dem in tali presumit.ff.p emp.l.si quis cum sciret.et.ff.de mino.
§.si.⁊.l.si vero non remunerandi.§.adolescens.ff. manda.⁊.l.ij.ff.
quar re.ac.non datur.vnde concludit per predicta ꝙ si aliquis
mutuaret parato ad ludum vł corrupto notorie in actu ludi vel
in voluptatibus mulierū:ꝙ tunc bene esset remediū aduersus
iuramenta prestita per dicta iura:qꝛ satis videt̄ tunc adesse tur-
pitudo:vel fraus presumpta ex parte recipientis per iura ꝑalle-
gata;sed al's non putet sufficere si statutum presumat dolū frau-
dem vel deceptionē:aut metum ad finem euertendi iuramenta:
nisi statutū habeat aliquā aliam causam promptam ꝓpter quaꝫ
predicta presumi possint alias aperte esset de facili via legi ciui-
li ad prohibenda iuramenta indirecte.qd̄ non est concedendum
ẜm eū per ea que superius dixi.⁊ hec sunt in effectu que ipse tan
git circa istū articulum quo ad eius mentē lꝫ ipē per aliū ordineꝫ
⁊ magis cōfuse ⁊ nō sic clare posuerit. ¶ An autē bene dicat pa
tebit ex his que.j.dicent̄.vnde est aduertendū.primo inquantuꝫ
facit differentiā an ꝓhibitio dirigat̄ in personā:an vero in rem
vt primo casu impediat̄ obligatio secundaria ex iuramento:sed
non in secūdo.nam hec differentia nō videt̄ vera nec procederet
etiam supposita sua opi.qꝛ ex quo ẜm eū qn̄ preceptum sit fauore
persone sapit naturaꝫ consilij videtur ꝙ possit tunc prohibitus
⁊ iurans renuntiare suo fauori:⁊ per consequens ex iuramento
debet etiā oriri obligatio secundaria querenda parti sicut et qn̄
prohibitio dirigit̄ in rem:qꝛ videt̄ eadem ratio vtrobiqꝫ ex quo
preceptū vel ꝓhibitio respicit fauorē ꝑsone ⁊ sic vtrobiqꝫ debet
posse renuntiare ⁊ obligare iuramentum iurantē pariformiter.
arg.eoꝝ que habētur in.c.translato.s.de constit.⁊.ff.ad le.aquil.
illud.cū si. ¶ Itē aduerte secūdo inquantū nō distinguit filiūfa.
ab adulto.nam contra eū facit qꝛ in adulto seu minore prohibi-
tio videt̄ fieri fauore ipsius minoris:sed in filiofa.non videt̄ fieri
simpliciter ipsius fauore:imo etiā ꝓpter fauorem patris.per id
qd̄ habet̄ in.l.si.§.filijs autē.C.de bo.que lib.vel odio creditorū.
per id qd̄ habet̄ in.l.j.ff.ad mace.⁊ insti.qd̄ cū eo.§.pe.vn̄ aduer-
tendum qd̄ in filiofa.vbi prohibet̄ obligari per statutū sine con-
sensu patris si postea se obliget cū iuramento reperio triplicem
opi.etiā si statutū nō dirigat verba ad personā sed in rem dispo
nat:vt qꝛ dicat ꝙ non valeat ꝓmissio vel obligatio facta per fi-
liumfa.sine consensu patris.nam vna fuit opi.Jac.de bel.in sua
qōne que incipit lege perusina.⁊ etiā per Jo.an.in addi.Spe.in
loco superius alleg.vbi concludit ꝙ non obligetur etiā de iure
canonico.lꝫ iurauerit per rationes quas tangit Jo.an.in dicta
addi.⁊.s.recitaui.Alia fuit opi.Bar.in.l.si quis ꝓ eo.qui videt̄
velle ꝙ ꝓhibitio q̄ dirigitur ad personā nō obligat iuramētum:
etiā de iure canonico per rationē quā sequit̄ ibi:qꝛ tūc veniendo
contra preceptū superioris videt̄ peccare mortaliter:vt superius
etiā tetigi in precedenti articulo post eum quando statutuꝫ ex-
presse non ꝓhibet iuramentū:si autē ꝓhibitio dirigatur in rem
tunc videt̄ velle ꝙ obligetur si iurauit:sed qꝛ tunc videtur cōtra-
ctus ꝓhiberi odio creditoris possit peti absolutio.per id quod
habetur in.c.debitores.s.eo.⁊ hoc etiam tenuit Fede.quādo sta
tutum dicit ꝙ non valeat obligatio filijfa.sine consensu patris
etiam iurantis in consilio.de quo.s.feci mentionē. ¶ Tertia est
opi quam sequitur do.Anto.ꝙ si interueniat iuramentum siue
prohibitio dirigat̄ in rem siue in personam efficaciter obligetur
ex iuramento nec possit peti aliqua absolutio:licet quo ad obli-
gationem secundariam faciat differentiā:an prohibitio dirigat̄
in rem vel in personā:vt.s.tetigi.⁊ motiuum suum quare oblige
tur efficaciter filiusfamilias si iurauit in dicto casu est istud:quia
ẜm eum prohibitio videtur fieri fauore ipsius filijfami.⁊ ideo de
bet posse renuntiare cum iuramento. Sed certe ista ratio nō vi-
detur bona:qꝛ dictū statutū videt̄ etiā respicere fauorem patris.
per ea que habent̄ in.d.l.fina.§.filijs autem.⁊ etiam odium cre-
ditorum.per ea que habentur in.d.l.j.ad macedo. Unde videtur
dicendum ꝙ iuramentū obliget ipsum filium:ex quo potest ser-
uari sine interitu salutis eterne:sed tunc est dubiū an possit peti
absolutio.⁊ lꝫ Bar.in.d.l.si quis pro eo.⁊ etiam Fed.in consilio
prealleg.videantur velle ꝙ possit peti absolutio:tamen in con-
trarium facit qꝛ hoc casu creditor non recipit turpiter id qd̄ sibi
datur;nec peccat in recipiendo:⁊ ideo videtur ꝙ non possit peti

absolutio. Nec obst.qd̄ habetur in.c.debitores.qꝛ in casu illo re-
cipiens videt̄ turpiter recipere cū recipiat cōtra dispositionē iu-
ris diuini prohibentis vsuras.vt in.c.j.⁊ in.c.que in omnibus.
j.de vsur.⁊ pro hoc etiā facit:qꝛ licet cōtractus mutui sit prohibi
tus odio creditoris qn̄ fit cū filiofa.tamē si soluat̄ creditori licite
recipit:nec potest etiā repeti.l.qui exceptionē.ff.de cōdi.indebi.
ergo vr̄ ꝙ si filiusfa.in cōtractu mutui obliget se per iuramentū
ꝙ tūc poterit cogi ad obseruantiam iuramenti:nec etiā poterit
repeti si soluat̄.lꝫ Bar.aliter videat̄ velle in.d.l.si quis pro eo.nō
em̄ video quid repugnet quin efficaciter debeat tunc filiusfa.ser-
uare iuramentū.ex quo potest seruare sine interitu salutis eter-
ne:⁊ etiā recipiens videat̄ sibi debitū recipere.nec obst.qd̄ habet̄
in.d.l.si.§.filijs autem.qꝛ ibi loquitur qn̄ filiusfa.alienaret rem in
qua pr̄ haberet vsumfructū.hic autē qn̄ se obligabat nec aliena-
bat rem spectantem ad patrē vel in qua haberet vsumfructum.
¶ Item etiā nō ob.ratio Ja.de bel.inquantū dicit ꝙ iuramētū
videt̄ esse cōtra bonos mores per.l.j.ff.ad maced.qꝛ pōt dici pri-
mo ꝙ illa lex loquit̄ in mutuo:nō autē loquit̄ in alijs casibus:vt
ibi patet.preterea etiā potest dici qꝛ lꝫ occasionaliter qn̄qꝫ filijfa.
insidiarent̄ vite parentū.tamen ex quo illud qd̄ iurat̄ de se est li
citum nō debet attendi talis occasio ad inualidandū iuramētū.
per id qd̄ no.per gl.in.c.si vero.s.eo.⁊ ꝑ id etiā qd̄ dicā post Fed.
42 in qōne illa:an† donatio inter virū ⁊ vxorē firmari possit iura-
mēto.⁊ per hoc etiā qꝛ nō reperit̄ iure canonico improbatū tale
iuramentū:ergo debet obligare ex quo seruari pōt sine interitu
salutis eterne.facit qd̄ habet̄ in.c.si diligēti.circa fi.s.de fo.cōpe.
⁊ sic vr̄ ꝙ opi.do.Anto.possit sustentari,per ea que superius di-
xit.lꝫ nō sit sine dubitatiōe:tamē in dubio tutius est fauere opi.
que fauet iuramēto per ea que habent̄ in.c.iuuenis.j.de spō.⁊ ꝑ
predicta etiā opi.facit qꝛ aut consideramus cōtractus alios quā
mutui:⁊ tūc certū est ꝙ de iure cōi filiusfa.potest ex illis obliga-
ri.l.filiusfa.ff.de actio.⁊ obli.⁊ superius est dictū.lꝫ ergo per sta-
tutum prohibeat̄ filiūfa.cōtrahere sine cōsensu patris videt̄ ꝙ si
interueniat iuramentū debeat efficaciter obligari:qꝛ per hoc vr̄
rediri ad dispositionē iuris cōis ẜm quā vt predixi filiusfa.obli-
gatur etiam sine cōsensu patris in alio cōtractu q̄ mutui.⁊ sic vr̄
quodāmodo per iuramentū res redire ad naturā suā ꝙ de facili
iura permittunt.l.si vn⁹.§.pactus.ver.qd̄ ⁊ in specie.ff.de pact.⁊
xxxv.dist.ab exordio.⁊ sic nō potest dici ꝙ iuramentū hoc casu
aliquā turpitudinē in se cōtineat ex quo tēdit ad obligandum fi-
liumfa.⁊ eo casu in quo de iure cōi obligaret̄:aut consideramus
contractū mutui.⁊ adhuc videt̄ ꝙ etiā iuramentum debeat obli
gare nō obstante statuto qꝛ certū est ꝙ anteq̄ inductū esset sena
tusconsultū macedonianū filiusfa.obligabat̄ ex mutuo:ergo vr̄
ꝙ de se talis obligatio non sit turpis:alias nulla fuisset inducta
obligatio.l.generaliter.⁊.l.si plagij.ff.de verb.obli.⁊.l.si remune-
randi.§.rei turpis.ff.man.pro hoc etiam facit:qꝛ etiā post intro
ductum senatuscōsultum macedonianū seu beneficiū ipsius se-
natus obligat̄ de mero iure:lꝫ possit obijcere exceptionē.vt ptꝫ
in.l.j.ff.ad maced.⁊ no.Bar.in.l.cum lex.circa fi.ff.de fideius.⁊ sic
ptꝫ ꝙ de se obligatio nō est turpis:qꝛ al's etiā ipso iure non obli-
garetur vt dixi. Preterea licet ꝓhibeat̄ obligatio odio alterius
tamen si interueniat iuramentū obligatur iurans.per id qd̄ ha-
betur.s.eo.debitores.j.de pigno.significante.⁊ no.Bart.in.d.l.si
quis pro eo.ergo in proposito nō est absonum ꝙ etiā in ꝯtractu
mutui obligetur filiusfa.iurans nō obstante ꝓhibitione statuti
⁊ qꝛ non vr̄ peccare creditor recipiens sibi debitū.facit qd̄ habet̄
in.l.qui exceptionē.ff.de cōdi.inde.videt̄ ꝙ efficaciter obligetur
nec habet obstare.c.debitores.qꝛ ibi peccabit recipiens vsuras.
ideo tunc bene potest peti absolutio a iuramento:sed hic nō pec
cat recipiens sibi debitū:⁊ ideo secus.⁊ per hoc respōdetur ratiōi
quā tangit Bar.in.d.l.si quis pro eo. Et ex predictis vr̄ defensa-
ri posse opi.do.Ant.lꝫ ratio sua nō videat̄ simpliciter vera.ꝑ ea
que superius sunt tacta. ¶ Itē aduerte qꝛ dixit Bald.in.l.si.§.fi-
43 lijs autē.C.de bo.que li.ꝙ si filiusfa.alienet† rem peculij aduen-
titij in qua pater habet vsumfructū nō valet alienatio etiā si iu-
rauerit illā seruare:nec obligabit̄ ex iuramento ẜm eum:adeo ꝙ
etiā post mortē patris non tenebitur seruare iuramētū.mouet̄
qꝛ videt̄ facta ꝓhibitio ipsi filiofa.in dicto casu ad instar ꝓdigi.ꝑ
id qd̄ habet̄ in.d.§.filijs.in ṽ.melius est em̄.vnde sicut iuramen-
tum prestitū sup contractu nō obligat.vt not.Ja.de are.in.l.qui
habet.ff.de tute.⁊ Bar.ff.de ver.obli.l.is cui.ita nō obligabit fi-
liumfa.in dicto casu.alleg.etiam qd̄ nota.Spe.in ti.de actore.§.
j.ver.sed quid si sup hoc iurauerit.sed certe ibi Spe.vr̄ sentire cō
trariū.⁊ idē etiā videtur sentire gl.in.d.§.filijs.in ṽ.voluntatis.⁊
ista pars videtur de iure verior per regulam istius.c.cum si quia
debet seruari iuramentum ꝙ seruari potest sine interitu salutis
eterne. Fateor tamē ꝙ non tenebit ad preiudiciū patris.ꝑ id qd̄
habet̄ in hoc.c.sed bene videt̄ ꝙ sibi preiudicabit post mortē pa-
tris:saltem vel postq̄ factus fuerit sui iuris.facit qd̄ no.Inn.in
simili de

simili de voto facto p filiumfa.in.c.scripture.j.de voto.vbi licet nō obliget durante patria potestate in preiudiciū patrie potestatis:tamē postea tenet̄ seruare si factus sit sui iuris.facit etiam qđ dixi.§.de muliere alienante rem dotalē vel consentiente alienationi cū iuramento cōstante matrimonio.facit qđ no.gl.in.l.constante.C.de dona.Nec ob.ratio Bal.q2 nō clare probat̄ ex dicto tex.Preterea est dubiū an contractus prodigi firmet̄ iuramento.de quo.j.dicet.¶ Itē aduerte inquātū do.Anto.dixit:ꝙ vbi datur aliqua deceptio enormis in cōtractu ꝙ tunc videntur esse remedia contra iuramentū.de quibus in.d.c.debitores.§.eo.nā non videtur bene dicere si eni minor ꝓhibeatur contrahere sine certa solennitate:si postea contrahat cū iuramento non seruata dicte solēnitate.tunc aut interuenit deceptio.j.dimidiā iusti ptij ꝛ tunc videtur ꝙ non sit remediū q2 licitum est contrahentibus se taliter decipere:dūmodo nō interueniat dol⁹.l.in causa.§.pe.ff.de mino.ꝛ ꝓ hoc etiā videt̄ casus in auth.sacramenta.Aut deceptio est vltra dimidiā.ꝛ tūc q2 ẜm cōem opi.iuramentum habet representare ipsum minorē iurantem ꝓ maiori lꝫ non posset cōtrauenire rōne minoris etatis:tamen sicut posset cōtrauenire si esset maior intentando remediū.l.ij.C.de rescin.ven.ita poterit hoc casu qñ simpliciter iurauit nō cōtrauenire:vt not.per glo.ꝛ doc.in.d.l.ij.ꝛ etiā ꝑ Sali.in auth.sacramēta.secus si iurasset non contrauenīēte rōne minoris etatis vel alia quacūqꝫ rōne:q2 tunc non posset intentare remediū.d.l.ij.vt no.ꝑ glo.ꝛ doc.in.d.l.ij.ꝛ sic non vr̄ dictū do.Anto.procedere.Nec ob.qđ habetur in.c.veniens.in gl.fi.cum iuribus ibi alleg.q2 ibi loquit̄ quādo quis leditur ex facto tertij p eū electi in arbitratorē hic quādo ex ꝓprio contractu per se inito quis leditur quo casu est secus:vt patet ex supradictis.¶ Itē non obst.qđ habetur in.l.oēs.§.lucius.ff.de his que in frau.credi.ꝛ.ff.de ꝓba.qui testamentum.cū ibi no.per gl.q2 ibi loquitur quando contractus qui geritur tendit ad preiudicium tertij:puta creditoris sed hic loquitur quādo contractus qui fit tendit in preiudiciū ipsius contrahentis.ꝛ sic casus est diuersus.nā facilius quis potest sibi preiudicare quā tertio.per id qđ habet̄ in.l.pe.C.de pac.¶ Item aduerte q2 inquantum dicit ꝙ vbi cōtractus iniretur cū statim verisimiliter ꝯsumpturo vbi hoc constaret ex euidentia facti:vt q2 esset notorie prodigus:vel ei bonis vt prodigo esset interdictum ꝙ tunc posset peti absolutio a iuramento quasi turpitudo esset ex parte contrahentis cū tali.nam aduertendum esset primo:an non interueniente iuramento teneret contractus factus cū tali.qđ pēdet ex intellectu.l.si quis cū sciret.ff.pro emp.que singularis est ẜm Ange.et habet tres intellect⁹.vt ibi plene declaraui.ꝛ ẜm vnū intellectum licet quis contrahat cū consumpturo in malum vsum si nesciat certū ꝛ determinatū vsum in quē vellet consumere teneret cōtractus:ꝛ sic fortius tunc obligat iuramentū:secus quādo sciret ꝙ in certum malum vsum esset ꝯsumpturus q2 tunc nō obligatur.ꝛ iste intellectus cōiter ibi tenetur:tamen vt ibi dixi etiā quādo quis nescit certum malum vsum:tamen si videat eū paratum in genere ad male cōsumendum ꝛ in malos vsus videt̄ eadem ratio:q2 videtur iste cōtrahēs participare cū illo in re illicita.facit qđ ha

44 betur in.c.si cōcubine.j.de sen.excō.¶ † An autē ꝯtractus ꝓdigi firmet̄ iuramēto tanget̄.Item attēde inquātū dicit ꝙ si quis mutuaret vel contraheret cū parato ad ludum seu ludendum ꝙ etiā hoc casu esset remediū aduersus iuramentum:quasi tunc videatur versari turpitudo ex parte cōtrahentis ꝛ sic videat̄ posse

45 peti absolutio.ꝛ sic videt̄ velle ꝙ † nō sit licitū mutuare existenti in ludo seu parato ad ludendū.sꝫ hoc plene dixi in.d.l.si quis cū sciret.nā licet nō videat̄ bene declaratū per doct.tamen p ea que habent̄ in.l.j.ꝛ in.l.ij.ff.de aleato.ꝛ.l.ij.ff.quar rerū act.nō dat̄.ꝛ l.qđ si minor.§.fi.et qđ ibi notat̄.ff.de mino.videt̄ colligi ꝙ mutuans possit repetere nisi in quatuor casibus.de quib⁹ dixi in.d.l.si quis cū sciret.ꝛ ibi etiā dixi:an in foro cōscientie teneat̄ quis ad restituendū illud qđ vincit ex ludo siue sit ludus scachor siue ludus azardi siue ludus tabularum:ꝛ an tales ludi sint liciti.de quo etiā tetigit Jo.and.in.c.clerici.j.de vita ꝛ hone.cleri.sed plenius dixi in.d.l.si quis cum sciret.vnde hic vlterius non insisto.¶ Istis sic declaratis quo ad ea que tangit do.Ant.nūc ꝓ decla

46 ratione materie:an p statutum possit prohiberi † iuramentū est aduertendum ꝙ interdum statutū vel lex simpliciter ꝓhibet cōtractū vel personā nec aliquid dicit de iuramento.¶ Interdūz vero ꝓhibet cōtractū sine certa solennitate:ꝛ dicit illum nō valere aliter etiam si interueniat iuramentū.Interdū ꝛ tertio statutū ꝓhibet cōtractū sine certa solennitate:ꝛ etiā dicit ꝙ si aliter fiat cōtractus nō valeat nec etiā iuramentū si fuerit interpositū.Primo casu est aduertendū q2 lꝫ Bart.in.d.l.si quis p eo.faciat differentiā an ꝓhibitio dirigat̄ ad ꝑsonā:an vero in rē seu ad cōtractum vel alienationē:tamē illa distinctio non vr̄ vera q2 si ꝓhibetur cōtractus vel alienatio vident̄ etiā ꝓhiberi ea ꝑ que ad illa peruenit̄.per id qđ habet̄ in.l.oīno.ff.de spon.ꝛ per ꝯñs etiā vr̄ ꝓhibere personas cōtrahere vel alienare.facit qđ ipse etiam no.in.l.cū lex.ad si.ff.de fideius.vbi etiā in simili hoc ipse vr̄ velle vnde sua distinctio non videt̄ bona.ꝛ illam etiā reprobat Jo.de lig.hic.ꝛ etiā Sali.in auth.sacramenta.in vlti.q.Nec ob.ratio sua quā fecit in.d.l.si quis pro eo.q2 potest multipliciter responderi:vt dixi in alio articulo quādo statutum non ꝓhibet expresse iuramentum:vnde videndum est an hoc casu si interueniat iuramentū habeat obligare ꝛ certe videt̄ dicēdum ꝙ sic per id qđ habetur in hoc.c.ꝛ in auth.sacramenta.vnde vr̄ ꝙ intelligēda sit ꝓhibitio statuti inquātum nō interueniat iuramētum:secus si interueniat quasi tunc sit licitus cōtractus:ꝛ nō habeat locū ꝓhibitio.vt in simili dixit gl.in.d.auth.sacramenta.nam statuta recipiunt interpretationē a iure cōmuni:vt legitur ꝛ notat̄ in.l.ij.C.de noxa.ꝛ plene in.l.omnes populi.Jac.tamen de bel.in sua.q.que incipit lege perusina.superius allega.videt̄ velle ꝙ si statuto prohibetur contractum fieri sine certa solennitate:ꝛ si aliter fiat nō valeat ꝙ tunc videt̄ velle prohibere omnē aliam solennitatē vt illa nō sufficiat etiā si sit solennitas sacramēti nisi interueniat solennitas statuti:ꝛ ideo tunc de iure ciuili ẜm eum nō firmaret̄ contractus iuramento licet videret̄ secus per auth.sacramenta.sed ipse respondet ꝙ illa non habent locū vbi adest ꝓhibitio statuti:sed solum vbi habet locum prohibitio iuris cōmunis.fatet̄ tamen ꝙ de iure canonico nō obligaret iuramētum per istud capitulum qñ contract⁹ per statutum prohibebat̄ vt nō fieret per minorē sine certa solennitate:sed certe non videret̄ absonum ꝙ ex quo statutuꝫ nihil dicit de iuramento debeat intelligi vel interpretari:etiam de iure ciuili vt non habeat locum si iuramētū interuenit.p id qđ no.gl.in simili.in dicta auth.sacramenta.nam eadem est ratio.ꝛ sic idem ius videt̄ dicendum.§.de consti.trāslato.ꝛ satis videt̄ qđ hoc casu firmet̄ cōtractus iuramento.p id qđ nota.gl.in.d.auth.sacramenta.ꝛ qđ habet̄ in.c.ij.de pac.in.vj.ꝛ videtur etiam esse communis opi.vt tetigi post gl.nam illam etiā sequitur Barto.Ange.Joan.cald.hic Joan.and.ꝛ Archi.in.d.c.ij.ꝛ Federi.in consilio.cclxxxi.lꝫ do.Anto.aliter dixerit:veꝫ ꝙ non validetur cōtractus:sed solum teneatur quis ad obseruantiam iuramenti.de quo plene post gl.Secundo casu quando disponit statutum ꝙ cōtractus aliter factus non valeat:etiā si interueniat iuramētum tunc videt̄ dicendum ꝙ contractus nō firmetur iuramento:ex quo expresse statutum annullat illum etiā si interueniat iuramentū.nam potest lex ciuilis ꝛ sic ipsum statutum sup ipso contractū disponere ꝛ prohibere etiam obligationem ꝛ illam inualidare.p id qđ habet̄ in.l.cum lex.ff.de fideiuss.ꝛ ff.de condict.indebi.l.si non sortem.vnde hoc casu non poterit aliquo modo agi ex ipso cōtractu:ex quo inualidus est propter dispositionem statuti:nec poterit etiam corā iudice seculari agi ex iuramento:q2 de iure ciuili iuramentum de se non est obligatorium regulariter vt inducat obligationem:vt legitur ꝛ not.in l.j.ff.de ope.liber.ꝛ satis dictum fuit in primo principali mēbro materie ꝛ sic videretur ꝙ in foro ciuili nullum haberet tunc contrahens contra formā statuti remediū:sed solum videt̄ ꝙ posset recurrere ad forū ecclesiasticum vt cogeret̄ iurans ad obseruantiam iuramēti.facit qđ habetur in.c.fi.de foro cōpe.in.vj posset tamen esse dubiū:ex quo statutum expresse non inualidat iuramentum.et sic videatur seruandum an debebit iudex secularis illud facere seruari cum ius canonicum in hoc preualeat iuri ciuili inquantum vult iuramentū habere efficaciā etiaꝫ si tendat ad inducēdam obligationē:lꝫ aliud velit ius ciuile ꝛ videret̄ ꝙ sic.per id qđ habet̄ in.c.ij.§.eo.in.vj.tamen credo ꝙ cōiter in foro seculari non audiret̄ agens in casu predicto ꝓpter statutum ꝙ nō inualidat iuramentum:licet inualidet intantum ꝙ contractus remanebit nullus ꝛ solum remanebit iuramētū nec hoc casu videtur tractandum an statutum possit prohibere iuramētum:ex quo expresse illud non prohibet seu non infringit.Tertio casu quādo statutum expresse disponit sup iuramento:vt q2 dixit ꝙ si contractus aliter fiat non valeat contractus:nec etiam iuramentum si interponat̄:ꝛ tunc est aduertendum ꝙ varie fuerunt opi.vt patere potest ex superius dictis.nam vna fuit qđ simpliciter tale statutum valeret.ꝛ hanc sequitur Bal.in.l.pactum.C.de colla.in nota.ꝛ clarius ꝛ expressius in.v.q.vbi ad literam hoc decidit ꝙ statutum potest prohibere:vt non valeat iuramentū.per id qđ habetur in.l.adigere.§.fi.cum glos.sua singulari.ff.de iure patro.ꝙ in remissione iuramenti lex obtinet vim apostolici ꝛ sic pape.ꝛ hanc opi.etiam videtur sentire in.l.nec patronus.C.de oper.liber.hanc etiam sequitur Salice.in auth.sacramenta.in vlti.q.¶ Alia et secunda fuit opi.ꝙ statutum non possit inualidare sacramentum saluo nisi vel fingat dolum vel fraudem aut metum.ꝛ istam sequitur Bald.in.l.oēs populi.in.iij.q.sed vt.§.tetigi Ray.in.d.l.simpliciter tenet statutuꝫ non valere q2 semp statutum posset presumendo vel fingendo fraudem vel dolum in fraudem iuris diuini ꝛ canonici eneruare iuramētū:ꝛ sic ape

ꝓiretur via fraudib⁹ cõtra ea que habentur ſ.de diuoꝛ.quanto.
¶ Tertia fuit opi.ꝙ nõ obſtante ſtatuto iuramentũ obligaret:
qꝛ nõ potuit ſup illo diſponere tanꝙ̃ ſup re ſpirituali:tamen qꝛ
tunc recipiẽs iuramentũ cõtra formã ſtatuti vr̃ illicite illud reci
pere qꝛ cõtra iuſtũ mandatũ ſuperioꝛis cui debuit obedire.viꝫ.
di.que cõtra moꝛes.⁊ de ma.⁊ obe.c.ij.⁊.c.ſolite.vr̃ ꝙ poſſit cogi
ad relaxationẽ iuramenti.⁊ iſtam opi.tenuit Feder.in ſuo conſi.
cclxxij.⁊ ibi etiã vr̃ velle idem in caſu precedenti qñ ſtatutũ dicit
ꝙ non valeat cõtractus factus aliter etiã ſi interueniat iuramẽ
tum:quaſi ſm eum tacite videaꝛ ſtatutũ tunc velle ꝙ ille nõ de
beat ſine ſolẽnitate ſtatuti recipere iuramẽta.Dñs Ant.hic vt
ptꝫ ex ſuperius dictis poſt eũ ſimpliciter tenet ꝙ ſtatutũ nõ põt
pꝛohibere iuramentũ:qꝛ iſtud non ſpectat ad iudices ſeculares
nec ad legẽ ciuilem vel ſtatutariã ſed ad legẽ canonicã.⁊ ꝓ̃ſertim
alleg.not.in.c.quẽadmodum.ſuper glo.per Jo.and.poſt Hoſti.
ſ.eo.quid igitur tenendũ in hac varietate.vr̃ poſſe dici ꝙ illa ſit
vera opi.q̃ habet ꝙ ſtatutũ vel lex nõ poſſit ꝓhibere vel annul
lare ſacramẽtũ qꝛ ipſum ſacramentum vt eſt dictum eſt res ſpiri
tualis:⁊ per cõſequens videꝛ ꝙ ſtatutũ laicoꝝ nõ poſſit ſup illo
diſponere.¶ Sed illud potiſſime vr̃ dubiũ an ſaltẽ poterit peti
abſolutio a iuramẽto.pꝛout voluit Fede.cuius opi.pꝛima facie
videꝛ ſatis equa ⁊ rationabilis:qꝛ licet ſtatutũ nõ poſſit eneruа
re efficaciam iuramenti:tamẽ videtur ꝙ poſſit ꝓhibere ſubditũ
ne recipiat ſacramẽtũ ſine certa ſolennitate cum tale ſtatutũ ex
iuſta cauſa ſit factum.⁊ ſic videꝛ qꝺ ei deberet obediri qꝛ de ſe nõ
ꝯtinet quid illicitũ:imo pꝛima facie valde iuſtum ⁊ equum:vꝫ ꝙ
non recipias ſacramentũ ſine ſolennitate ſtatuti:nam etiã vide
mus ꝙ ius ciuile anteꝙ̃ pꝛeſtitum ſit ſacramẽtũ pꝛohibet illud
interdum pꝛeſtari ⁊ ſeruaꝛ eius diſpoſitio:vt in.l.que ſub condi
tione.ff.de condi.inſti.nam ibi dicitur ꝙ ſi teſtatoꝛ legauit titio
decẽ ſi iurauit aſcendere capitolium ꝙ nõ debet cogi pꝛeſtare iu
ramentũ:imo ſufficit ꝙ aſcendat etiã nõ pꝛeſtito iuramento ad
hoc vt habeat legatũ.⁊ ſic videtur ꝙ in ſe videaꝛ iuſtũ ſtatutum
inquantũ videꝛ pꝛohibere recipi iuramentũ ſi nõ interuenit ſo
lennitas ſtatuti:⁊ per ꝯſequẽs ꝙ illicite faciat aliter recipiẽdo:
⁊ ſic ſi aliter recipiatur licet iuramentũ obliget qꝛ poteſt ſeruari
ſine interitu ſalutis eterne obligat efficaciter qñ ſpõte eſt pꝛeſti
tum ⁊ non per dolum vel metũ poteſt dici qꝺ illi cui eſt iuratum
ſit queſita efficax obligatio ex iuramento ⁊ in eo qꝺ cõtinet iura
mentum:⁊ ſic videtur ꝙ nõ poſſet cogi ad relaxationẽ ipſius iu
ramenti:qꝛ imputãdum videꝛ illi qui ſponte iurauit videreꝛ ta
men poſſe dici ꝙ foꝛte poſſet pena arbitraria puniri ille qui reci
pit iuramentũ ſine ſolẽnitate ſtatuti:ex quo talis ꝓhibitio ſatis
erat rationabilis.per id quod no.Jac.de bel.⁊ Bal.poſt eum in
l.non dubiũ.C.de legi.⁊ ꝓ hoc videreꝛ etiã poſſe dici ꝙ ſi ſtatutũ
imponeret penã aliquã recipienti ſacramentũ ſine ſolẽnitate ſta
tuti in cõtractu ꝙ tale ſtatutum valeat.lꝫ do.Ant.hic videaꝛ in
nuere contrariũ.ſed vr̃ qꝺ non bene ꝑ pꝛedicta:qꝛ etiã hoc tenen
do non per hoc eneruatur virtus ſacramenti quin ſi ſponte pꝛe
ſtetur non debeat ſeruari in eo qꝺ pꝛeſtatur.⁊ iſta opi.ſatis vr̃ de
iure defenſari.⁊ ꝓ hoc habes quartã opi.in materia qꝛ iuramen
tum nõ obſtante ſtatuto efficaciter obligabit:ſꝫ tamẽ recipiens
illud ſine ſolennitate ſtatuti puniеꝛ pena ſtatuti:ſi certa erit ſta
tuta alꝛ̃s puniri poterit pena arbitraria per nota.per Baldũ in
dicta.l.nõ dubiũ.¶ Et ex pꝛedictis patet ꝙ ſtatutum nõ poteſt
eneruare vires iuramẽti:tamẽ vr̃ poſſe imponere penã recipien
ti iuramentũ ſine ſolẽnitate ſtatuti ex legitima cauſa facti.Un
de põderãda ſunt verba ſtatuti:nã aut ſtatutũ ꝓhibet tñ ꝯtuꝫ
fieri per minoꝛem vel mulierẽ aut filiumfa.ſine certa ſolennitate
etiã ſi interueniat iuramẽtũ:⁊ ſi aliter qs cõtraxerit ponit penã:
⁊ tunc cõtrafaciens incurrat penã illam.Aut aliam penam non
imponit ⁊ poterit puniri pena arbitraria aut ſtatutũ ꝓhibet cõ
tractum fieri ſine certa ſolẽnitate etiã ſi interueniat iuramentũ:
⁊ ſi aliter fiat annullat contractũ ⁊ iuramentũ:⁊ tunc inquantum
annullat ꝯtum tenet ſtatutũ inquãtum autẽ annullat iuramen
tum nõ tenet qꝛ iuramentũ eſt res ſpũalis:⁊ etiã inducit obliga
tionẽ de iure diuino.ſ.e.⁊ ſi chꝛiſtus.⁊ ſic nõ poteſt ſtatutũ illud
inualidare.hoc tamẽ caſu poſſet habere locũ pena arbitraria in
taliter cõtrahente ſine ſolẽnitate ſtatuti ꝑ ea que ſunt dicta.Jn
terdum vero dicit ſtatutũ ꝙ nõ poſſit fieri ꝯtus ſine certa ſolẽ
nitate:etiã ſi interueniat iuramentũ:⁊ ſi aliquis vtaꝛ inſtrumen
to in quo talis ꝯtus contineaꝛ incurrat penã centũ:tunc vr̃ ꝙ ſi
vtatur inſtrumẽto ꝓpter ꝯtum poſſit incurrere penã ſtatuti:ſꝫ
ſi vtaꝛ inſtrumẽto ꝓpter ſacramentũ qꝺ petit obſeruari:tunc vr̃
ꝙ non incurrat penã ſtatuti:qꝛ ſicut ſtatutũ nõ poteſt eneruare
vires iuramenti:ſic nec poteſt imponere penã vtenti ipſo ſacra
mento.per id qꝺ habeꝛ in.l.ſeius ⁊ angerius.ff.ad le.falci.⁊ in.l.
qꝺ de bonis.§.j.eo.ti.nec poteſt etiã ſtatutũ adijcere ſolennitatẽ
iuramento:quo ad infringendũ vires iuramenti:ſi dicta ſolenni
tas nõ interueniat per iura pꝛealleg.⁊ ſic poſſit intelligi dictum
do.Ant.circa hanc materiã.lꝫ videaꝛ poſſe punire recipientem
ſacramentũ ſine ſolennitate ſtatuti ex iuſta cauſa facti:qꝛ in hoc
debuit obedire ſtatuto ꝙ in ſe habet rationẽ ⁊ equitatẽ.facit qꝺ
habeꝛ in pꝛealleg.l.que ſub cõditione.ff.de ꝯdi.⁊ inſti.⁊ in.l.oẽs
47 populi.de iuſti.⁊ iur.¶ † Juxta ꝑdicta poteſt queri:an ſi pupil
lus faciat ꝯtum cũ iuramento vel non.⁊ per ꝯñs in auꝛ.ſacra
menta.C.ſi aduer.vendi.habeat locũ in pupillo.glo.ibi ⁊ in coꝛ
poꝛe vñ ſumiꝛ tenet qꝺ non ꝑ illum tex.qui ſolũ vr̃ loqui de pu
bere iurante.⁊ intellige qõnem de pupillo pꝛoximo pubertati ⁊
doli capace.nã alꝛ̃s queſtio non habet dubiũ.facit qꝺ habeꝛ.xxij.
q.v.paruuli.⁊ qꝺ habeꝛ in.c.j.⁊.ij.de deli.puer.⁊ iſtã partẽ tenuit
Pe.⁊ Cy.per rationẽ pꝛedictã.⁊ qꝛ illa auꝛ.vr̃ coꝛrigere ius an
tiquũ.et ideo nõ eſt extẽdenda per id qꝺ habeꝛ in.l.ſancimus.C.
de teſta.cũ ſi.de elec.cũ expediat.in.vj.¶ Jtem qꝛ odia debẽt re
ſtringi de lib.⁊ poſth.in.l.cũ quidã.ſed ſm eos illa auꝛ.vr̃ odioſa
inquantum per ea interdũ minoꝛes priuanꝛ bonis ſuis.ergo ⁊c.
fatenꝛ tamen iſti ꝙ ſi alꝛ̃s impubes ſit doli capax:⁊ periuriũ com
mittat videꝛ ꝙ de periurio poſſit puniri:⁊ penitentiã agere de
beat de ipſo.per id qꝺ habeꝛ in.c.j.⁊.ij.de delic.pue.⁊ iſtam partẽ
etiã vr̃ tenere Bal.in.d.auꝛ.ſacramenta.⁊ etiam Ang.in.l.ſi qs
pꝛo eo.circa ſi.ſed Hoſti.⁊ Jo.andr.hic tenent illam auꝛ.habere
locum in pubere doli capace:qꝛ ratio illi⁹ auꝛ.videꝛ eſſe ne ape
riatur via periurijs:vt patet in.l.j.eiuſdem ti.ſed iſta ratio etiam
videtur habere locum in pupillo doli capace:ergo etiam in eo
habebit locum diſpoſitio dicte auꝛ.ſacramenta.Jacob.de butr.
48 in.d.auꝛ.videtur concoꝛdare opi.nam dicit ꝙ † ſi pupillus doli
capax cõtraxerit cũ curatoꝛe ⁊ iudicis decreto:qꝛ tunc valet con
tractus ⁊ ſic non poterit petere reſtitutionẽ ꝓpter iuramentũ ne
aperiaꝛ via periurijs per.d.l.j.C.ſi aduer.ven.q̃ non videꝛ diſtin
guere puberẽ ab impubere.Si autem cõtractus eſſet nullus:vt
qꝛ fact⁹ a pupillo ſine curatoꝛe vel ſine decreto iudicis:⁊ tunc nõ
habeat locũ dicta auꝛ.que ſolum videꝛ loqui de pubere.⁊ ꝓ hoc
etiam faciat qꝛ vt dicebat Pe.⁊ Cy.non videtur eadem ratio in
pupillo doli capace que eſt in pubere:qꝛ pubes eſt maioꝛis diſcre
tionis quã impubes:lꝫ doli capax.Bar.in.d.auꝛ.ſacramenta.te
net opi.Hoſti.⁊ Jo.an.vꝫ quod dicta auꝛ.habeat locum in im
pubere doli capace ſicut ⁊ in pubere:quia eadem ratio videtur
vtrobiꝗ ne vꝫ aperiaꝛ via periurijs:vnde in fauoꝛem anime ſm
eũ fuit illud ſtatutũ vt potius euitareꝛ periculũ animarũ quã dã
num rerũ.nã anima pꝛetioſioꝛ eſt cũctis rebus.l.ſancimus.C.de
ſacroſan.eccle.⁊.xij.q.ij.pꝛecipim⁹.⁊ ideo diſpoſitio.d.auꝛ.ſacra
menta.tanꝙ̃ fauoꝛabilis eſt extendenda.⁊ per hoc nõ ob.rõnes
in cõtrarium facte.nam etiã ſi agatur de coꝛrectione iuriũ.tamẽ
hoc caſu fienda vr̃ extenſio ꝓpter periculũ animarũ vitandum.⁊
ex hoc habes limitationẽ ad not.in auꝛ.quas actiones.C.de ſa.
ſan.eccl.vbi conſueuit notari ꝙ etiã ex idẽtitate rõnis nõ eſt fiẽ
da coꝛrectio.nã fallit in hoc caſu qñ agitur de euitando periculo
animarum.de quo plene dixi in.l.ſi vero.§.de viro.ff.ſol.mat.in
materia extenſionis quã ibi pleniſſime tractaui.⁊ iſta pars vr̃ de
49 iure verioꝛ:lꝫ alia equioꝛ videatur.¶ † An aũt ſit dare aliquod
remediũ hoc caſu ſi pupillus reperiaꝛ deceptus vel etiã in caſu
auꝛ.ſacramenta.ſi puber etiam reperiaꝛ deceptus do.meus do.
Pet.de ancha.in repe.c.j.de conſti.in.xj.q.circa ſi.vr̃ velle ꝙ ſic.
nam dicit ſe cõſuluiſſe de facto in ciuitate ſenarũ:vbi eſt ſtatutũ
ꝙ nullus contractus finis vel quitantia qui fieret per minoꝛem
xxv.an.valeat nec de eo ius reddaꝛ:niſi interceſſerit certa ſolen
nitas.nam ſtante dicto ſtatuto euenit caſus ꝙ patruus quidam
habẽs neptẽ ex fratre tradidit illam nuptui datis ſibi in dotem
quingentis.⁊ iſta neptis minoꝛ renuntiauit dicto patruo omni
iuri ſibi cõpetenti in paterna hereditate q̃ valebat plus in qua
druplo:⁊ iurauit nõ ꝯtrauenire ⁊ querebaꝛ ſi aliquod eſſet reme
dium reſciſiuũ talis contractus finis ⁊ quietationis:⁊ dicit ſe de
facto conſuluiſſe ꝙ poterat peti abſolutio a iuramento ſiue rela
xatio ab eo.⁊ ꝓ hoc inducebat pꝛimo regulam ꝙ iuramentũ nõ
debet eſſe iniquitatis vinculum.ſ.eo.quãto.⁊.xxij.q.iiij.inter ce
tera ꝙ verbũ iniquitatis dicit eſſe multũ ponderandũ.ſcdo pꝛo
hoc allegat qꝛ iuramentũ debet habere tres comites vꝫ verita
tem iudiciũ atꝗ iuſtitiã.ſ.eo.⁊ ſi chꝛiſtus.⁊.xxij.q.ij.animaduer
tendum.⁊ facit qꝺ habeꝛ in auꝛ.qꝺ eis.C.de nupt.ſed ſm eum in
qõne pꝛedicta euidẽs apparet iniquitas.⁊ per ꝯñs iniuſtitia cũ
ꝓ modico quis renuntiet hereditati paterne ita locupleti.tertio
ꝓ hoc alle.qꝛ paria videntur eſſe in diſpoſitiõe dolum adeſſe ex
ꝓpoſito vel re ipſa.⁊ videꝛ eſſe caſus in.l.ſi quis cũ aliter.ff.de V.
obli.⁊.l.ij.§.circa de doli excep.⁊ ideo cum iuramentũ non obli
get interueniente dolo:vt hic innuit videꝛ ꝙ cum ſimpliciter lo
quatur intelligat etiã de dolo re ipſa in caſu autẽ pꝛemiſſo ſatis
videꝛ eſſe dolus re ipſa ſaltem ꝓpter graue dãnum.nam nedum
vſꝗ ad quadruplum deceptis:ſed etiam vltra dimidiã vere eſti
mationis etiam maioꝛibus deceptis iura ſubueniunt.l.ij.C.de
reſcin.vend.⁊ ſic multo foꝛtius ſuccurri debet in caſu pꝛemiſſo in
quo cum

quo cum enormi deceptione cõiuncta est minor etas:et sexus fra gilitas quibus iura multipliciter subueniunt et medetur ꝓpter naturalẽ equitatẽ et deceptionẽ vel similem tam in cõtrahẽdo ꝙ̃ in solennitatibus adhibendis.iuxta id qđ habet in.l.j.ff.de mino. et in.l.doli exceptio.§.diuersum.ff.de nouatio.vnde ex qualitate personarũ et ipsius facti natura vr̃ cõtrahentem cũ tali sua nepte de dolo argui posse presumptiue.alleg.qđ habet in.l.j.cũ ibi no. ff.de doli excep.et ideo concludit ꝙ rõne euidentis iniquitatis et doli saltem re ipsa inherentis illi renuntiationi vr̃ iuramẽtum esse relaxandũ sicut qñ ꝑ metũ quis renũtiat bonis cũ iuramento.s.eo.si vero.nam paria sunt quo ad rescissionem ꝯtractus dolus vel metus.vt hic pz et.d.c.si vero.§.qđ metus cã.c.pe.et.c.abbas.et pro predictis etiam alleg.dictum Vinc.qđ ponit hic Jo. an.sup gl.nam dicit ꝙ lz in casu huius.c.iuramẽtum obliget mulierẽ ad obseruantiã cõtractus:tamẽ dz instare vt absoluat.et sic videt cõcludere ꝙ debeat cõsequi absolutionẽ in casu huius capituli.multo ergo fortius in casu ꝓmisso debebit fieri absolutio vbi etiã concurrit sexus fragilitas minor etas,et enormis lesio:et etiam reuerentia quã puella habere debebat ad patruum suum in cuius domo,et sub cuius gubernatione remãserat post mortẽ patris.facit qđ habet in.l.j.§.que onerande.ff.quarũ re.act.non datur.cũ ibi no.per Bar.et.xxij.q.iiij.vnusquisqꝫ.et pro predictis etiam alleg.qđ no.Fede.in cõsi.cclxxij.sepius alleg.lz ipse aliam quotã habuerit.scđm ꝓdicta dicit debere limitari aut.ꝓdictã sacramenta puberũ.vt sic non habeat locum in casibus in quibus cõtractus vel distractus potest argui de iniquitate euidenti et de dolo re ipsa ex ꝑspicuis indicijs.facit.l.dolum.C.de dolo.que est valde notabilis et singularis limitatio si est vera.alleg.etiã ꝓ ꝓdictis:qz iste patruus cõtrahendo cũ nepte nõ seruata solennitate statuti potest dici ipsius statuti transgressor.vt dixit Fede.in pallega.consi.nec est fm eum faciendum ius vtrũ statutum dirigat verba ꝓhibitionis ad contrahentes an in rem.ꝓut dixit Bar.in l.si quis ꝑ eo.et.l.cũ lex.ff.de fideiusso.nam de hac differentia verbali fm eum nõ curauit Fede.in loco prealle.et ꝑ hoc etiã allegat cõtra dictã differentiã:qz statutũ annullando ꝯtractũ satis videt ꝓhibere cõtrahentibus ne attẽtent cõtrahendo.ar.c.q ꝯtra iura. de reg.iur.in.vj.et qz verba ꝓlata in rem potius ꝯcernũt ꝑsonas quã res ipsas alleg.c.tanta.de exces.prela.et qz non refert cũ quo quis loquatur.l.cũ pater.§.donationis.ff.de leg.ij.et ideo concludit iuramentũ esse relaxandũ.ꝓut in simili dixit Fede.in filiofamil.in consi.prealleg.nec obstat predictis quod no.per Jo.an.in addi.in Spe.in tit.de sen.§.vt autẽ.ver.hec aut.post Jac.de bel. vbi dicit ꝙ si filiusfami.et minor ꝓhibetur ꝯtrahere sine certa solennitate ꝙ si minor contraxerit sine illa cũ iuramẽto ꝙ tale iuramentum obligat de iure canonico qz respõdet ꝙ licet obliget tamẽ poterit peti relaxatio iuramẽti probata aliter lesione enormi.nam fm eum de hoc non tangit ibi Jo.and.nec Jac.de bel. sed solum an quando solennitas statuti omittit suppleat per iuramentum et ius canonicum qđ dicit se negare:saluo nisi esset solennitas formalis quã iuramentum nõ videtur posse supplere. iuxta no.per Bar.in.l.si quis ꝑ eo.superius alleg.recitat etiam dictum Jac.de bel.in filiofa.cõtrahente sine solennitate statuti qui dixit ꝙ non obligatur:tunc etiã cũ iuramento ꝙ videat iuramentũ esse tunc cõtra bonos mores:qz tales cõtractus filiorũ videnẽ prebere causam depredandi parẽtes et peccandi.iuxta.l.j. ff.ad mace.iuncta regula.non est obligatorium.et aliter nõ declarat que sit verior opi.an opi.Fede.an opi.Jaco.de bel.et Jo.an.
50 in ipso filiofa.sed hoc declaraui plene superius.¶†Per predicta etiã dicit inferri posse ad aliã questionẽ si statuto cauetur qđ nulla mulier maritata possit aliquẽ cõtractum facere sine duorũ proximiorũ consilio.vtrum si mulier cõtraxerit nõ seruata dicta solennitate cũ iuramento possit venire contra.et alleg.primo ꝙ possit:qz multa sunt in iure ꝓhibita ꝑsonis:et tamen vz contractus initus cum persona ꝓhibita:vt pz in excõicato cuius cõio ꝓhibita est a iure:et tamen ꝯtus per eum factus:et similiter matrimoniũ per eũ cõtractũ:et etiã ꝓfessio facta per eũ tenet.iuxta ea que habenẽ in.c.veritatis.de dolo et contu.per Inn.et qđ not. etiã in.c.significasti.de eo qui du.in ma.et.j.de sen.excõ.cũ illorũ. Item qz periuria sunt in iure prorsus ꝓhibita:et tamẽ actus qui geritur contra iuramentũ valet.facit qđ no.Inno.et Jo.an.in.c. dilectos.de preben.et qđ not.Jo.and.in regu.qđ semel.in mercu. de reg.iur.in.vj.Item matrimonium contractum et alia quedam contra ꝓhibitionem legis vel canonis gesta valeant:lz fieri non debuerint.j.de ma.contracto contra interdictum ecclesie in.c.fi.et facit qđ no.s.de fer.capellanus.tandem dicit quendam disputãtem inclinasse in contrariũ.nam videt isto casu statutum prohibere tam mulierẽ cõtrahere ꝙ̃ etiã cõtrahentẽ secum.per id qđ habetur in.l.j.C.de cupres.ex lu.dã.li.x.facit qđ habetur in.l.fin. ff.de accepti.et sic cõtrahens cõtra preceptum legis municipalis peccat mortaliter.alleg.de maio.et obedi.c.ij.et de offi.ordi.inter cetera.et sic residet.vnde videt velle ꝙ hoc casu iuramentum non obligetur.et videtur tenere rationẽ Bar.ꝙ veniens cõtra preceptum legis municipalis peccat mortaliter.et sic ꝑ hoc casu nedũ ꝙ possit contrauenire:sed etiã nõ erit periurus.sed de isto plene superius dixi.Jdeo hic non insisto:nõ omitto tamẽ ꝙ ꝑ eo qđ dictũ est.s.ꝙ statutum annullando contractum videt satis ꝓhibere cõtrahentibus et sic personas:et ne cõtrahant videt benefacere.l.j.et.ij.ff.ad velleia.vbi lex dicit ꝙ mulieribus est interdictum: ne se obligent pro marito vel alio:et tamẽ verba senatusconsul. velleia.non referunt ad personã:sed potius ad ipsum contractũ seu ad obligationẽ vel actionẽ ex ipso cõtractu:vt pz in.d.l.ij.et sic ille due leges videnẽ destruere etiã distinctionẽ Bar.¶Item aduerte qz do.Anto.hic in quarto casu principali posito per eũ qñ videlicet contractus annullatur vel rescinditur ex legis resistentia ex eo:qz datur lesio vel deceptio in contractu quẽ casum non posuit Bar.de per se ab alijs qz satis cõprehendebatur sub tertio quarto et quinto casu positis per eũ in.d.l.si quis ꝑ eo.videtur in effectu circa intellectum aut.sacramenta.et circa id quod dixit do.Pe.se cõsuluisse.Jdẽ etiã ĩ effectu velle:et de facto etiã idem in effectu consuluisse:vt patebit ex sequentibus.Unde in dicto casu quãdo ꝯtractus annullatur vel rescinditur ex legis resistentia:qz datur lesio vel deceptio in cõtractu dicit aduertendũ: ꝙ si quis iurat simpliciter contractum vel iurat obseruare contractum et nõ contrauenire ꝙ isto casu aut vult redarguere contractum ex deceptione dolosa:aut ex deceptione re ipsa.Primo casu si de illa constat dicit ꝙ poterit non obstante iuramento:qz iura firmant talia iuramenta quãdo non sunt dolo vel metu ꝑtita:vt hic patet.et de pact.quãuis.in.vj.et in aut.sacramenta.C.si aduer.vendi.et ideo putat ꝙ vbi dolus excludat mentẽ iurantis in eo qđ est deceptus cum censeatur a iuramento delictum exceptum.et id qđ dolose est actum.ff.de pac.in.l.tres fratres.et etiam legitima causa.l.fi.ff.qui satisda.cog.et.l.fi.C.de non nume.pecu. ꝙ tunc absqꝫ alia absolutione poterit venire contra:licet tutius sit petere absolutionem fm eum:si autem dolus non excluderet consensum:tunc bene exigeretur absolutio.per ea que habẽtur s.eo.c.si vero.et.c.debitores.Et si dicas qñ dicet dolus excludere consensum dicit hoc esse qñ fallacijs seu mendacijs inducitur qs ad aliquid agendum de dolo dante cãm contractui et sic inducit ad cõtrahendũ:licet per quãdam artem:sed vbi dolus incidit in cõtractu vt qz volebã vendere:sed credebã rem esse valoris certi pretij et suades ꝙ non est tanti pretij:tunc in eo saltẽ cõsentio:de quo cõueni vẽdere.modo si volo emere credens ꝙ valeat decẽ et non vltra:et inducis ad credendum ꝙ plus valeat saltẽ cõsentio in partẽ:lz non in illo pluri in quo fuit dolus.et sic vr̃ velle ꝙ vbi dolus dat causam cõtractui.ibi non dicat esse consensus aliquo modo:secus qñ incidit in ꝯtum:qz tunc saltẽ in parte adest contractus:sed certe lz cõsueuerit fieri differentia an dolus det cãm contractui bone fidei:vt tunc ipso iure sit nullus:an vero incidat in ꝯtum:vt tunc sit aliquis:sed possit agi vt quis decipiatur.vt no.in.l.eleganter.ff.de dolo.tamẽ nõ põt negari quin vtrobiqꝫ cõsenserit quis in cõtractu faciendo:lz ad hoc fuerit inductus ꝑ dolum.et ideo vr̃ ꝙ semp debeat peti absolutio:lz ipse aliter sentiat.et ꝓdicta procedunt qñ allegat exceptio dolosa ex ꝓposito:si autẽ nõ constet de tali deceptione dolosa:sz si aĩs allegetur dolus siue deceptio re ipsa:tunc cõcludit ꝙ siue sit maior siue minor:si deceptio est in magna quãtitate:qz tunc videtur ꝙ presumatur dolus.per id qđ habet in.l.oẽs.§.lucius.ff.de hijs qui not.infa.et in.l.qui testamentum.ff.de ꝓba.poterit tunc resilire a contractu per sua remedia non obstante iuramento.et hoc casu fm eum nõ erit necessaria absolutio a iuramẽto:qz tales enormes deceptiones,et consequẽter remedia illarũ vigore cõpetentia videnẽ a iuramento excepta.per ea que dicit se notasse in.c.quintauallis.s. eo.fatetur tamẽ ꝙ tutius est ꝙ petat absolutio ꝓpter simplicia verba iuramenti que notabũt saltem de facto cõtrauentionem: et etiã ꝓpter dubiũ voluntatis cum verba sint indistincte concepta et iuramentũ dirigat ad factum.qđ potest oĩa predicta cõprehendere.vt dicit Bart.in.l.sciendum.ff.de ver.obli.et in.l.ij.C.de rescin.ven.ad predicta vez ꝙ hoc casu succurratur ratione enormis lesionis:etiã adducit ꝙ lz text.hic.et.j.eo.c.ij.in.vj.et de pact. quãuis.eo.lib.dicant iuramentũ esse seruandum:tamen hoc excludunt qñ iuramentũ prestitum esset.sic simpliciter excludunt et indiffinite iuramentum dolo prestitum:et ideo videt fm eum ꝙ siue dolus sit in actu siue ex ꝓposito siue re ipsa ratione enormis lesionis.facit qđ legit et no.in.l.si qs cum aliter.ff.de ver.obl.et in l.ij.§.circa.ff.de doli excep.non obuiet tunc iuramentũ tale potestati rescindendi cõtractum:et hoc putat etiã ꝓcedere nedum si verba sint indefinita:puta qz iurat simpliciter nõ contrauenire: sz etiã si sint generalia:vt qz iurat nõ venire cõtra aliqua ratiõe: vel ex quacunqꝫ causa qz a predictis verbis ciuili modo intellectis tales deceptiones possunt et debẽt excipi.alleg.l.creditor.§.

lucius.ff.mandati.et.l.tres fratres.ff.de pac.si vero verba essent magis specifica ita q aperte videant excludere remedia pdicta: vt qz iurat non venire cōtra rōne enormis deceptionis:tunc ẜm eum est aduertendum qz aut cōcludunt ad vnū remedium tm̄:et nō ad aliud vt qz iurat nō venire cōtra rōne minoris etatis etiā ppter enormem deceptionē:ꝛ tunc solum excluditur beneficiū cōpetens rōne minoris etatis:ꝛ ideo si esset deceptus vltra dimi diam iusti pretij:qz tunc cōpetit remediū.l.ij.C.de resci vendic.etiā maior excludetur a dicto remedio.per id qd̄ not.per gl.ꝛ Jo.an. j.de emp.ꝛ vendi.in.c.pe.ꝛ per glo.ꝛ Bar.in.d.l.ij.de rei vendic. et ideo a tali remedio non excludiṫ minor etiā in casu predicto. Aut verba cōcludūt ad oīa remedia:vt qz iurat nō venire contra etiā ppter enormem lesionē ratiōe minoris etatis:nec alia quacunqz de causa.ꝛ hoc casu cōcludit.q si maior iuraret nō venire contra:etiā ratione enormis lesionis:tunc ꝯtus remanebit validus:nec poterit infringi ex quo aliter non annullaṫ a iure. In minore vero cōcludit:q si solū appareret de leui lesione non audiretur ꝛ remaneret cōtract⁹ validus:si autē lesio esset enormis ꝛ tunc licet valeat ꝯtus ꝛ iuramentū poterit peti absolutio a iuramēto in casu enormis vel enormissime lesionis:lz non in casu leuis lesionis:etiā si dictū fuerit specifice in iuramento q nō veniet contra contractū:etiā rōne enormis lesionis:q est singularissime notandum si est verum,fatetur tamē qd̄ Bar.ꝛ alij tenēt contra in.d.l.ij.plus etiā dicit se putare in minore q etiā si adijceretur q omne id ꝛ totum qd̄ plus valere res donat:et donare intendit cōtrahenti secū:ꝛ multofortius ponitur in cōtractu q adhuc idem erit dicendū:q est supradictū.ꝛ ratio ẜm eum:qz lz cōtractus sit validus ꝛ iuramentū tamē ex quo in tm̄ ledunt minorem cōtrahentē non vr̄ esse id absqz fraude:ꝛ dolo eius q con trahit cū ipso,minore:ꝛ nedum cōsumpturo:sed etiā cuz actualr̄ male cōsumente.facit qd̄ habeṫ in.l.si quis cū sciret.ff.pro empt. ꝛ in.l.si vero non remunerandi.§.adolescens.ff.manda.ꝛ.l.qd̄ si minor.§.penul.ff.de mino.ꝛ.ff.quarū re.act.non datur.l.ij.vnde cum fraus videatur tunc esse ex parte recipiētis dicendum videtur q iura canonica non assistant talibus iuramētis.p id quod hic habeṫ ꝛ.s.eo.debitores.ꝛ pdicta etiā dicit pcedere:etiā si minor iurauerit oīa ꝛ singula in ꝯtu contenta vera esse:ꝛ illud esse verū pretiū rei de quo in instrumēto fit mentio:qz si postea ꝯstat de opposito talia poterunt reuocari.per id qd̄ legiṫ ꝛ notaṫ.j.eo. cū in positionibus.lib.vj.ꝛ qz iuramentū taliter prestitū cēsetur prestitū sub ꝯfidentia:vt illud sit verū pretiū.de quo in instrumē to fit mētio:vnde si reperiatur rem aliter se habere vr̄ q non sit periurus:lz temere iurauerit:ex quo in rei veritate pretium erat maius.alleg.qd̄ habeṫ.s.eo.quēadmodū.sed facit melius.s.eod. veniens.allegat etiā qd̄ habeṫ.xxij.q.ij.per totū.ꝛ sic dicit de facto se cōsuluisse in qōne cuiusdā puelle:que a quodam suo attinente sic fuerat inducta ad iurandum:ꝛ dicit qd̄ equitatē habet. qd̄.s.est dictū.ꝛ presertim qz talia verba sepe apponunṫ per notarios a seipsis:ꝛ aliqñ sub inuolutione verbor obripiunt talia iuramenta a minorib⁹:maxime feminis que nō bene intelligunt quid agant.ꝛ sic residet hic in quarto casu principali posito per eum. ¶ Et ex predictis no.diligēter primo limitationē ad auṫ. sacramenta.quā voluit do.Pe.de anch.nā illa auṫ.ẜm eū.debet intelligi ꝛ limitari:nisi appareat de enormi lesione.nam tūc ẜm eum saltem poterit peti absolutio a iuramēto per ratiōes quas post eū tetigi ꝛ quas narraui in repe.c.j.de consti.in.xj.q.circa fi. ¶ Item no.diligēter ẜm eū q in casu huius.c.posset peti absolutio ẜm opi.Vin.quā ipse vr̄ sequi.Illā tamen nō tenet Arch. in.c.ij.in.vj.de pac.nec etiā Ang.in.l.si qs p eo.lz de illa non faciat mentionē.tamē dicit q in casu huius.c.ꝛ auṫ.sacramēta.valet cōtractus nec potest peti absolutio. ¶ Item diligēter no.ẜm do.Anto.qz per ea que.s.dixi.ꝛ que tangit circa quartum casum principalē vr̄ adhuc magis fauere minorib⁹ quā faciat do.Pe. nā attende qz vult primo q vbi iuramentū simplr̄ interponiṫ:et qz iurat qs non venire cōtra cōtractū vel etiā generaliter qz iurat nō venire contra aliqua rōne:vel ex aliqua causa q hoc casu etiā maior poterit cōtrauenire ratiōe enormis lesionis si fuerit deceptus vltra dimidiā iusti pretij.ꝛ sic tale iuramentum in dubio nō excludet maiorē a remedio.d.l.ij.ꝛ multominus minorē. gl.tamen ꝛ cōiter doc.oēs in.d.l.ij.ꝛ etiā in.c.pe.j.de emp.ꝛ ven. tenent cōtra p quib⁹ facit:qz certū est q etiā si nō iurasset nō cōtrauenire nō tm̄ posset venire ꝯtra si esset maior cessante dolo ex pposito:nisi reperireṫ deceptus vltra dimidiā iusti pretij:ergo in dicto casu si iuramentū nō excludit tale remediū nihil operabitur contra ea que habenṫ in.c.si papa.de priuile.in.vj.ꝛ.l.si qñ. ff.de lega.j.ꝛ p hoc etiā qd̄ habetur in.l.si duo.§.marcellus.ꝛ.§.si quis iurauerit.ff.de iureiur.nā ex quo iuraṫ simplr̄ non ꝯtrauenire iuraṫ sup facto contrauētionis que poterat fieri rōne enormis lesionis:ergo illā includet iuramentū.per.ea que habenṫ in dictis iurib⁹.nec ob.qd̄ habeṫ in.c.quintauallis.qz ibi loquiṫ qñ quis leditur per arbitratorē a se electū.ꝛ sic per actum tertij non representantis personā eligentis.hic autē lediṫ quis ex ꝯtractu per se inito:ideo hoc casu facilius preiudicat iuramentū. ¶ No. tamen limitationē do.Ant.pro limitatione eor que habenṫ in d.l.ij.qz ẜm eum solū pcederet qñ quis iuraret non cōtrauenire rōne enormis lesionis etiā ꝛ non qñ simplr̄ non facta mentione de enormi lesiōe.ꝛ est notabilis limitatio si est vera:sz vt dixi nō videṫ procedere.ꝛ est contra opi.glo.ꝛ doct.ideo difficile esset in practica illā obtinere:ꝛ etiā de iure nō videṫ pcedere:per ea que

51 dixi. ¶ † Item etiā no.diligenter qz voluit hic do.Ant.vt pz ex predictis q etiā si minor iurat nō venire contra cōtractum etiā ppter enormem lesionē ratione minoris etatis vel alia quacūqz q nihilominus poterit petere absolutionē a iuramento si appareat de enormi lesione.ꝛ ẜm docto.debet limitari auṫ.sacramenta.quia deberet intelligi qñ non interueniret enormis lesio:alr̄ posset peti absolutio:etiā si iurasset nō contrauenire rōne enormis lesionis:qd̄ est singularissime notandum si esset verum.ꝛ in hoc videṫ magis fauere minoribus quā fecerit do.Pet.qz vult q succurraṫ minori ppter enormē lesionē:etiā si iurauerit nō venire contra ratiōe enormis lesionis vbi aūt minor simpliciter iurasset non venire contra contractuz:tunc indubitanter ẜm eum videreṫ q ratione enormis lesionis posset contrauenire qz simplex iuramentū.vt.s.tetigi ẜm eum etiā in maiore nō extēditur ad enormem lesionem:ergo multominus extendereṫ in minore. ꝛ scd̄m hoc etiā non petita aliqua absolutione sucurreretur minori propter enormē lesionem:etiam si iurasset nō cōtrauenire:si simpliciter iurasset:vel etiam si iurasset non cōtrauenire aliqua ratione vel causa.ꝛ sic videṫ qd̄ posset petere restitutionē aduersus contractū ratione enormis lesionis:ex quo iuramentum ad ipsam enormem lesionē non trahiṫ.per ea que habenṫ in.l.fi.C. de in integ.resti.ꝛ ex hoc habes aliam limitationem ẜm eum ad dictam auṫ.sacramenta.qz non habebit locum quando simplr̄ est iuratum si appareat de enormi lesione:qz tunc succurreṫ etiaz nulla absolutione petita a iuramento:vt sic possit petere restitutionem in integrū ratione enormis lesionis. ¶ Item etiam nō habet locum quādo apparet de enormi lesione:etiaz si fuerit iuratum nō cōtrauenire ratione enormis lesionis ratiōe minoris etatis vel alia quacūqz:qz tunc licet valeat cōtractus ꝛ iuramentum.ꝛ sic possit saluari dicta auṫ.sacramenta.tamē poterit peti absolutio a iuramēto:ꝛ licet ista videanṫ in se habere magnam equitatem:tamē non videnṫ de iure pcedere.ꝛ videṫ cōtra dictā auṫ.vbi simpliciter iuramentū fuit interpositū de nō retractando ꝛ sic de nō veniendo cōtra ꝯtum:ꝛ tamē ibi indistincte diciṫ q tale iuramentum est seruandum:nec iuuabiṫ ppter lesionem nam non poterit petere se restitui vt vr̄ esse de mente illius tex. ꝛ etiam glo.ibi.ꝛ.l.j.eo.ti.ꝛ.d.l.ij.de rescin.vendi.ꝛ in.c.penul.j. de empt.ꝛ vendi.ꝛ etiā in corpore vnde sumitur dicta auṫ.sacramenta.ꝛ constat q nō datur restitutio ppter leuem:sed propter enormem lesionem.l.scio.ff.de resti.in integ.ꝛ ideo vr̄ esse q per tale iuramentū etiā simplr̄ prestitū excludaṫ a būficio restitutionis in integrū.ꝛ p hoc etiam facit qd̄ habetur in.l.si duo.§.marcellus.ꝛ.§.si quis iurauerit.ff.de iureiu.inducendo put superius induxi.est tamē verū qd̄ Dy.quem sequiṫ Jo.an.in.d.c.pe.j.de emp.ꝛ vendi.dixit hoc verum si minor fuit certificatus de beneficio resti.alr̄ non nocebit sibi iuramentuz ꝛ moueṫ per id quod habeṫ in simili in.l.fi.§.penul.ff.ad velleia.vbi nō nocet mulieri renuntiatio:nisi fuerit certificata de būficio velleiani:ergo eodē modo idem dicendum in minore quo ad beneficium resti.in integ.ꝛ p hoc etiam allegat qz iuramētum nō extenditur ad id qd̄ verisimile est mentē iurantis non extendi.l.fin.C.de non nume.

52 pecu. ¶ † Itē renuntiatio non trahiṫ ad verisimiliter ignorata l.mater.ff.de inoffi.testa.sed in minore presumenda vr̄ ignorantia sicut in muliere ꝛ rustico.p id quod habeṫ in.l.regula.§.j.ff.de iur.ꝛ fac.igno.ꝛ in.l.j.§.fi.ff.de eden.ꝛ.l.ij.§.fi.ff.de iureiuran.sic ergo vr̄ q dicta renūtiatio non nocet quo ad beneficiū resti.si de illo nō fuit certificatus.ꝛ p hoc q solennitas extranea nō presumitur.l.quecūqz.§.fi.ff.de publi.ꝛ.l.sciendū.ff.de ver.oblig.ꝛ ibi per glo.ꝛ Bart.ꝛ ibi etiam ad hoc dixi. ¶ Sed aduerte qz Bar. tenet ꝯtra.ꝛ sic dicit se de facto cōsuluisse in.d.l.ij.de rescin.ven. primo p dictā auṫ.sacramēta.vbi nil dr̄ de certioratione:ꝛ tamen ẜm gl.ꝛ doc.excluditur ppter iuramentū prestitū super ꝯtractu de nō contraueniēdo a remedio restitutionis.scd̄m etiam p hoc adducit qz lz renūtiatio non trahatur ad oīa ignorata.trahitur tm̄ ad illa de quib⁹ saltē in genere cogitauit.vt plene legiṫ ꝛ not. in.l.sub pretextu spe.C.de transac.sed hic saltē in genere vr̄ cogitasse.ex quo iurauit nō cōtrauenire:ꝛ ꝯuenire poterat rōne restitutionis:ergo iuramentū sibi dz nocere.p id qd̄ habeṫ in.d.l.sub pretextu.ꝛ.l.si duo.§.marcellus.ꝛ.§.si qs iurauerit.ff.de iureiur. vbi iuramētū simplr̄ prestitū sup facto preiudicat in omni iure descendente:seu q potest descēdere ex ipso facto:ꝛ hanc partē q non requiratur

nō requirat certificatio in minore quo ad excludēdum eū a beneficio restitutionis si iurat non venire cōtra tenuit Archi.in.c.ij. de pac.in.vj.ꝛ idē etiā dicit tenere Hostiē.ꝛ in practica nō fit ista certioratio in minore lʒ fiat in muliere.ꝛ sic videt qḋ consuetudo approbet opi.Bar.Ideo videt ꝙ difficile esset obtinere ɔtra.tñ si tenemus ꝙ de iure mulier debeat certificari.forte posset de iure defensari qḋ eadē ratione deberet minor certificari de bñficio restitutionis,de quo plene dixi i.d.l.sciēdum.vnde hic vlterius nō insisto.nam nō videret absurdū ꝙ sicut lʒ lex expresse non dicat de certioratione bñficij velleia.sed dicat ꝙ mulier pōt renūtiare velleia.ꝛ tñ interptamur qḋ reqrat certiorator.ita eodēmō interpretamur auť.sacra qḋ lʒ minor possit sibi preiudicare per iuramētū,vt ibi dr.tñ hoc intelligat si fuerit certiorat⁹ de bñficio restōnis,ꝛ hec opi.hʒ equitatē ppter deceptiones q̄ fiunt minoribus,tñ vt dixi practica videt obseruare opi.Bart.quā etiā fuit
53 secut⁹ Archi.ꝛ Hosti.¶ Itē attēde inquātū voluit do.Ant.ꝙ possit peti absolutio a iuramēto propter enormē lesionē.lʒ minor iurauerit nō cōtrauenire etiā rōne enormis lesionis nō videtur de iure ver.qꝛ ex quo expresse iurat nō venire contra ratione enormis lesionis dʒ seruare iuramētū ex quo pōt seruari sine interitu salutis eterne,ꝛ est spōte prestitum.sicut etiā si donaret rē aliquā ꝛ iuraret non cōtrauenire qꝛ non audiet postea si non arguat dolus ex proposito vt no.p glo.ꝛ doc.in dicta auť.sacramēta.ꝛ propter hoc non obstat rō do.Anto.dum dicit qḋ nō videt esse absq; dolo ꝛ fraude ille qui contrahit cū minore.nedum cōsumpturo,sʒ cum actualiter consumēte male,ex quo est enormis lesio:qꝛ istud non vr̄ ver si alr̄ nō appareat de dolo vel fraude nā alias eadē rōne non posset donare rē aliquam iurando nō ɔuenire qꝛ tunc videt actualiter male consumere patrimonium.ꝛ tñ hoc est falsum,vt ptʒ ex no.p gloss.ꝛ doct.in.d.auť.sacramenta.ꝛ sic ratio sua non videt procedere.nec etiam vr̄ ver ꝙ istud.c.ꝛ similia iura intelligant excludere dolum re ipsa.imo potius videtur oppositum p ea que no.p gl.ꝛ doct.in.d.l.ij.C.de rei vēdi.ꝛ in c.pe.ſ.de emptio.ꝛ ven.vbi patet ꝙ iuramētū de nō cōtrauenien do prestitum p maiorē preiudicat sibi quo ad remedium.d.l.ij.et sic etiā si enormis sit lesio,ꝛ p cōsequēs dolus re ipsa.d.l.si qs cū aliter.de V.obli.ꝛ ideo de tali dolo nō vr̄ hic intelligendū quando interuenit iuramētū nō obstat etiam pdictis,ꝙ habet in.d.l. si quis cū sciret.cum similibus supra allega.qꝛ loquit qñ ɔheret cum illo qui in turpē causam esset consumpturus:quo casu videtur contrahēs secum participare in delicto.facit.ſ.de sen.excom. si concubine,ideo tunc videret ꝙ turpiter reciperet ipse contrahens rē a minore,ꝛ pro tanto tūc bene succurret minori.ꝛ forte in dicto casu posset peti absolutio a iuramento p id quod habetur.ſ.eo.debitores,sʒ in casu isto non apparet ꝙ minor esset cōsumpturus in turpem,vel in malū vsum qḋ accipiebat,sʒ solum apparebat qḋ volebat sibi pͥudicare ne posset venire cōtra contractū etiam ratione enormis lesionis ꝙ videt facere potuisse.sicut ꝛ potuisset totam rem donare.vt superius tetigi ꝛ nota.i.d. auť.sacramenta,ꝛ sic multo fortius dʒ sibi pͥudicare posse in partiali lesione etiam enormi.ꝛ ideo non videt ꝙ dictum do.Anto. procedat,licet magnam equitatem habeat,nec videt etiam procedere dictum do.Petri circa auť.sacramenta.quia vt dictū est ſ.non videt attēdi dolus re ipsa.ex quo iuratum est non contrauenire,vt superius dixi.Et qꝛ scḋm sentētiam glo.ꝛ docto.p iuramentum in casu dicte auť.colligitur remedium restitutionis. ꝛ tamē constat ꝙ illa non datur propter leuem:sed propter enormen lesionē.l.scio.ff.de in inte.resti.nec potest etiam tūc peti absolutio.qꝛ alias dicta auť.esset imposita V.bis ꝛ non rebus contra ea que habētur in.c.commissa.ſ.porro.de elec.in.vj.ꝛ.l.ij.ſ.fina.C.cōmunia de lega.ꝛ etiā tenet expresse Ang.in.d.l.si qs pro eo.ad fi.ꝛ voluit etiā Archi.in.c.ij.de pactis.in.vj.nec obstat opi. Vincen.quia illa non videt vera vt tetigi super gloss.ij.ꝛ si dicas saltem si lesio est vltra dimidiā iusti pretij debet subueniri.respōdeo ꝙ si fuit iuratum p minorem non venire contra ratione minoris etatis,fateor qḋ poterit tunc minor intentare remedium. l.ij.de rei ven.ex quo illi non est renuntiatū.Si vero iurasset non venire contra ratione minoris etatis,vel alia quacunq; de causa ꝛ tūc non posset venire cōtra etiā si esset deceptus vltra dimidiā iusti pretij,vt no.p gloss ꝛ doc.in.d.l.ij.ꝛ etiā in.d.c.penul.de emptio.ꝛ ven.si vero iurasset simplr̄ nō venire contra tūc ſm Barto.ꝛ etiā sequitur Bal.in.d.l.ij.intelliget iurasse non venire contra rōne minoris etatis:qꝛ iuramentum in dubio representat eū maiorem,vt no.glo.in.d.l.ij.ꝛ sic non excludet a remedio qḋ cōpeteret maiori.Sali.auť.in auť.sacramenta.C.si aduersus venditio.alr̄ loquit in ista materia ꝛ videtur tenere contrarium eius quod vltimo dixi.vnde dicit qḋ aut renuntiatio ꝛ iuramentum restringitur ad beneficium competens ratione minoris etatis, vt quia iurat non contrauenire ratione minoris etatis.ꝛ tūc clarum quod non preiudicat in remedio iuris communis competenti rōne minoris pretij seu deceptionis vltra dimidiā iusti pretij.qꝛ renūtiatio limitata limitatū parere dʒ effectū.argumē.l.in agris.ff.de acq.re.do.ꝛ.ff.de admi.tu.in.l.ita autē in prin.si autē sit renūtiatū ꝛ iuratum nō venire contra rōne minoritatis ptij. ꝛ sic ratione remedij iuris cōmunis.d.l.ij.de rei vend.ꝛ tunc non phibetur petere restit.in inte.ratione minoris etatis,ex quo iuramentum est limitatum ad remedium iuris communis per rationem tactam in superiori casu,et ideo posset tunc petere restitutionem in integrum ratione minoris etatis.Si autem iurat non contrauenire ratione minoris etatis:vel etiam ratione minoritatis pretij,tunc quia vtriq; remedio renuntiat non poterit contrauenire beneficio etatis.nec etiam per remedium dicte.l.secunde.si autem iurat simpliciter non contrauenire.tunc ſm eū debet considerari,an ex preambulis vel annexis iuramēto videatur ex mente facta restrictio ad certum remedium.nam tunc illi soli intelliget esse renuntiatum.arg.l.si seruus plurium ſ.fi.cum ibi nota.ff.de leg.j.ꝛ.l.titia.ſ.idem respondit.ff.de verbo.oblig.exemplum ponit si dicatur in instrumento ꝛ talis venditor sciens se minorem iurauit non contrauenire.nam tunc ex mente ex quo facta est mentio minoris etatis videtur facta restrictio ad beneficium competens ratione etatis ꝛ plus dicit videlʒ hoc procedere etiam si sic dictum fuit:ꝛ talis sciens se minorem iurauit nullo modo contrauenire:quia intelligetur scilʒ ratione etatis.argu.d.l.si seruus plurium.ꝛ.d.l.titia.sed melius facit qḋ habetur in.l.si de certa.C.de transactio.si autem ex preambulis gestis inter partes vel annexis iuramēto nō possit colligi restrictio ꝛ simpliciter fuerit iuratum non contrauenire,tunc dicit ꝙ ſm docto.videtur renūtiatum esse vtriq; remedio,intelligit tamen Dy.ſm eum.ita demū videri renuntiatum beneficio restitutionis competētis ratione minoris etatis si de illo fuerit certificatus,licet ſm opi.Bart.de qua in.d.auť.sacramēta.ꝛ in.d.l.ij. non requiratur certificatio.ꝛ pro ista opinio.qḋ vtriq; remedio intelligat renuntiatum allegat quod legitur ꝛ notatur per gloss. in.l.j.ſ.ſʒ videndum.ff.de succes.edic.vbi quādo alicui competūt plura remedia:si simpliciter renūtiat videt omnibus renuntiare,secus si limitate fiat renuntiatio.Sed aduerte inqtum tetigi an requirat minorem esse certificatū de beneficio restitutionis. Bal.in.d.auť.sacramēta.ꝛ etiā in.d.l.ij.de rescin.vendi.concordat opi.nam dicit ꝙ opi.Bar.potest pcedere quādo minor ɔrit cū curatore,qꝛ sciētia curatoris cēset esse sciētia ipsius minoris, allegat qḋ legitur ꝛ notat in.l.pupillus.ff.de acqui.here.ꝛ ideo tunc preiudicat renūtiatio,lʒ nō fuerit certificatus.secus quādo ɔheret sine curatore lʒ ɔheret etiā cū decreto iudicis quia minor presumitur ignorare per id qḋ habet in.l.j.in fi.ff.de eden.ꝛ in.l. regula.ſ.i.ff.de iuris ꝛ facti igno.nec est qui tunc suppleat scientiam que nō supplet etiā ex facto iudicis cū hoc nō reperiat iure cautū.ꝛ ideo hoc casu pcedat opi.Dy.quia cū vt dixi minor presumat ignorare beneficiū sibi competens ratione minoris etatis nō videt ꝙ trahat renūtiatio ad tale beneficiū:nisi fuerit certioratus p ea que habent in.l.qui cū tutoribus.ꝛ in.l.cū aquiliana.ff.de transac.ꝛ in.l.legitimā.ff.de peti.here.ꝛ in.l.mater.ff.de inoffi.testa.ꝛ quod notat p glo.in auť.quō oportet epis.ſ.ſʒ neq; est eruditus.circa fi.in gloss.que incipit no.ꝛc.sed Salic.in.d.auť. sacramēta.nō placet hec distinctio:quia ſm eū reperit iure cautum ꝙ iudex pōt supplere defectū tutoris ꝛ curatoris.l.bonorū. C.qui ad bo.pos.ꝛ.l.si infanti.circa fi.C.de iu.delibe.ꝛ eadē rōne videt ꝙ scia iudicis possit supplere id qḋ supplet sciētia curatoris.Preterea vt ipse etiā tāgit lʒ curator sciat ipse minor nescit qui est ille qui principaliter renūtiat.ꝛ sic vr̄ qḋ cū ipse presumat ignorare vt est dictū qḋ nō deberet nocere etiā qñ interuenit curator.aliter tñ nō declarat q̄ opi.sit verior de iure,sed de hoc tetigi plene superius.nam tunc cum Bar.concordat Jo.an.Hosti. ꝛ Archi.vt patet ex his que notauit Joā.and.ꝛ Archi.in.c.ij.de pac.in.vj.ꝛ cōiter etiam videt practicari opi.Bart.quia cōmuniter nō certificant minores qñ prestant sacramēta.ꝛ tñ nō audiūtur si postea velint ɔuenire,ꝛ sic ɔsuetudo videt approbare opi. Barto.ꝛ ideo practica verisimiliter saluaretur.licet Cyn.videatur sequi opinio.Dy.in.d.l.ij.ꝛ etiā Joā.an.videat transire cum illa in.d.c.pe.aliter tñ loquit in.d.c.ij.de pac.in.vj.de iuris tñ rigore quid tenendū recurre ad ea que superius dixi in V.sic.ſʒ aduerte qꝛ Bar.tenet ɔtrariū ꝛc.ꝛ pro opi.etiā Dy.facit qꝛ minor nescit virtutē iuramēti nisi sit certioratus excludit p iuramentum ꝛ ideo videt in suo pͥudicio cōsentire:qꝛ iuramētū est de iure naturali seu diuino ꝛ reqrit cōsensum.l.si.C.de non nu.pecu.ꝛ facit qḋ not.Bal.in.d.l.ij.an.viij.q.ꝛ seq.¶ Item aduerte qꝛ Ange.in dicta auť.sacramenta.cōcludit circa istum articulum quādo minor iurat nō ɔtrauenire ꝙ aut iurat nō venire cōtra ratione minoris etatis,ꝛ tūc non impedit intētare remedium.l.ij.aut iurat nō venire cōtra aliqua de causa.ꝛ tunc nō poterit venire contra rōne etatis:nec etiā per remedium dicte.l.ij.Idem dicit si simplr̄

iuret nõ cõtrauenire. ꝛ sic dicit esse de mente doc. ꝙ tale iuramē-tum generale preiudicet in vtroq; remedio, ꝛ idē etiā voluit Salice. in hoc vltimo, vt. s. tetigi quādo nõ apparet ex preambulis vel annexis iuramento qd̄ fieri debeat restrictio. Sed certe licet Ange. ꝛ Sali. dicant docto. hoc velle ꝙ quādo simpliciter iurat nõ cõtrauenire ꝙ pіudicat in vtroq; remedio: tñ hoc non videꝛ verū qꝛ Bar. ꝛ Bal. expresse dicunt cõtrarium, vt patet ex nota. p eos in. d. l. ij. ꝛ videtur etiam fuisse de mēte glo. ibi ꝛ etiā i. c. penul. de emptio. ꝛ vendi. inquātum voluit ꝙ vbi iurat minor simpliciter non contrauenire iuramētum represētet eum maiorē. ꝛ ideo nõ excludat a beneficio. d. l. ij. ꝛ hec opi. videꝛ equior. ꝛ videtur etiā satis de iure ꝓcedere si ipse qui re vera erat minor apparebat etiam minor ex aspectu. nam tūc videtur ꝙ iuramētū intelligaꝛ prestitum ſm qualitatē persone. ꝛ sic tanq̄ a minore argu. l. plenum. §. equitij. ff. de vsu ꝛ habi. ꝛ qd̄ legitur ꝛ notaꝛ in. c. solite. de ma. ꝛ obe. ¶ Si autē nõ esset facta mentio minoris etatis nec ex aspectu etiā appareret minor: tunc forte posset dici qd̄ ꝓcedat opi. Sali. p ea que habent in. d. l. j. §. sed videndum. qꝛ non videꝛ tunc subesse coniectura p quam videatur ꝙ iuramentum restringaꝛ solū ad beneficiū competens ratione etatis, ꝛ sic videtur ꝙ iuramētum tunc comprehendat vtrūq; remedium: qꝛ prestatur simpliciter sup facto cõtrauentionis: ꝛ sic omnē viam contrauenіendi videꝛ comprehendere per id quod legiꝛ ꝛ notaꝛ in. l. si duo. §. marcellus. ꝛ. §. si quis iurauerit. ff. de iureiuran. ꝛ ꝙ trahatur ad vtrūq; remediū tenuit Pet. vt refert Cyn. in. l. ij. in. q. v. C. de rescin. vendi. tamē glo. in. d. l. ij. ꝛ in dicto. c. penul. ꝛ etiam Bart. ꝛ Bal. vt supra tetigi volunt indistincte qd̄ ex quo re vera iurans erit minor ꝙ tunc tale iuramentū satis operetur qd̄ facit eum haberi pro maiore: et ideo non tolletur in dubio beneficio dicte. l. ij. ꝛ hanc opinio. etiam tenuit Nico. de mat. vt refert Bal. in. d. l. ij. ante. x. q. pro qua alleg. quod habetur in. l. i. C. si ma. fac. vbi patet qd̄ minor factus maior si ratificat venditionem factā i minoritate sine sacramēto nõ tollit sibi beneficiū. d. l. ij. ꝛ sic eodē modo nõ tollet sibi dictū remediū minor si cõtrahit cū sacramēto: nisi specialiter hoc exprimat eadē ratione. vnde vt dixit Ange. in. d. auc. sacramēta. de cautela est ad omne dubium tollendū qd̄ quis faciat exprimi ꝙ iurat nõ venire cõtra ratione minoris etatis aut alia quacūq; de causa. ꝛ qd̄ etiam faciat exprimi ꝙ minor fuit certificatus de beneficio restitutionis, ꝛ sic minoris etatis ꝓpter opi. Dy. de qua superius dixi. ꝛ hec opinio est equior: ꝛ forte seruaretur in practica propter autoritatem gloss. ꝛ Bar. ꝛ
34 Bal. lꝫ de iure forte ꝓcederet id qd̄ superius dixi. ¶ † Jtē aduerte ingētū dixi ꝙ si iurat nõ venire cõtra ratiōe minoris pretij potest esse dubium an p hoc videatur renuntiatum remedio. d. l. ij. nam Salic. declarat quia non ita specifice exēplificat vt. s. feci. vt patet ex lectis eius in. d. auc. sacramenta. in ver. quero. cum gloss. quid si iste minor fuit deceptus. nā solū dicit aut quis iurando se restringit ad beneficiū etatis aut ad beneficiū iuris cōis aut super vtroq; expressim iurauit nõ venire cõtra. sed Bal. in. d. l. ij. C. de rescin. ven. in. viij. q. ꝛ etiā circa fi. seq. ante. x. ꝛ etiam glo. i. d. l. ij. in gloss. mag. in versi. nisi ꝛ ipse iurasset ꝛc. videtur velle qd̄ sic. sed in contrarium facit: quia potest esse minus pretium etiā iter dimidiā cuius vigore competeret restitutio in integrū. ꝛ sic satis videtur ꝙ operetur tunc iuramentum si operetur ꝙ tollatur remedium in integrū restitutionis competens ratione minoris lesionis pretij si sit lesio in dimidia vel intra dimidiam. ꝛ ideo videtur ꝙ nõ retrahatur ad enormē lesionem quādo videlꝫ esset lesio vltra dimidiā. ꝛ pro ista parte facit qd̄ not. per doc. maxime Barto. in. d. l. ij. vbi dicit ꝙ si dicatur in instrumento venditionis qd̄ talis vendidit rem pro tāto pretio: ꝛ si in aliquo plus valet illud donat. ꝛ pro hoc nõ intelligitur renuntiatum beneficio dicte. l. ij. quia talis adiectio refertur ad modicum per ea que habentur in l. hec adiectio. ff. de verbo. signi. ꝛ. l. cum filius. §. cum pater. ff. de lega. ij. ꝛ hoc etiam sequitur ibi Bald. in. d. l. ij. licet dicat Nico. de ma. tenuisse contrarium: sed ipse dicit opinio. eius saluari posse quando dictum esset. ꝛ si in aliquo plus valeret etiam id ꝛ totum quantūcūq; sit illud donat facit quod habetur in. l. iulia. in prin ci. de leg. iij. secus quando simpliciter dicitur ꝛ si plus valet illud donat. quia tunc procedit opinio Barto. ꝛ non per hoc excluditur remedium. d. l. ij. ꝛ per hoc vt dixi satis videtur posse inferri ꝙ si simpliciter fuerit iuratum nõ venire cõtra ratione minoris pretij nõ trahatur dicta renūtiatio: quādo esset valde enormis, ꝛ sic vltra dimidiam iusti ꝑtij. licet Bal. aliter videatur sensisse in dicta. l. ij. in. viij. q. quod tene menti. ¶ Aduerte tamen quia potest dici ꝙ Bal. loquitur quando ex certa sciētia iurat minor nõ cõtrauenire ratione etatis nec ratione minoris pretij, secus si p errorē facti: quia ignorat verum pretium iurat nõ venire contra ratione minoris pretij. ¶ Jtem etiam potest dici ꝙ gloss. posita in dicta. l. ij. loquiꝛ quando minor iurat non venire contra ratione minoris etatis: nec ratione minoris pretij: quia tūc cū ex prima pte renuntiationis seu iuramēti tollaꝛ remedium restitutionis cōpetēs p lesione infra dimidiā vel in dimidia. scd̄a pars iuramenti necessario erit intelligenda vt aliquid opereꝛ de minori pretio vltra dimidiam. secus videꝛ si minor solum iuraret non venire contra rõne minoris pretij: qꝛ tunc videꝛ posse procedere dubiū. de quo superius dixi. Si aūt maior iuraret nõ venire contra rõne minoris pretij satis videꝛ ꝙ sufficiat ad tollendū remedium. d. l. ij. qꝛ maior non competit remedium rõne minoritatis pretij: nisi sit vltra dimidiā. vt pꝫ ex his que habētur in. c. in cause. §. idem pompo. ff. de mino. iuncta. d. l. ij. ¶ Jdeo tunc necessario comprehēdit remediū. d. l. ij. facit quod habeꝛ in. l. ij. ff. de lib. ꝛ posthu. ꝛ qd̄ no. per Bar. in simili in. l. si quis. in princ. ff. de leg. iij. ¶ Et aduerte etiā quia notabiliter dixit Bal. ꝙ licet qs promittat nõ cõtrauenire vel generaliter renuntiet omni beneficio competēti non videtur per hoc renūtiasse remedio. d. l. ij. ꝛ sic dicit etiam tenuisse Nico. de ma. quia nõ videꝛ hoc casu sufficere generalis renūtiatio que non trahiꝛ in dubio ad ea que quis verisimiliter presumitur ignorare p ea que habētur in. l. qui cum tutoribus. ꝛ. l. cum aquiliana. ff. de transac. ꝛ in dubio nõ presumiꝛ quis sciuisse pretiū rei quando reperitur deceptio vltra dimidiā iusti pretij, vt est text. cum glos. in. l. quisquis. C. de rescin. vendi. ꝛ ibi etiam no. p Bart. ꝛ pro hoc etiā facit quia cū cōiter in instrumentis apponaꝛ illa clausula qd̄ ptes ꝓmittunt predicta obseruare ꝛ nõ ꝯtrafacere vel nõ ꝯuenire nūq̄ haberet locū remediū d. l. ij. si eoipso ꝙ ꝓmittit nõ ꝯtrauenire intelligiꝛ quis renūtiasse remedio. d. l. ij. ꝙ tene mēti. Sꝫ ꝯtra hoc fortiter facit qꝛ si tenemus istā opi. vr̄ ꝙ etiā si iuramentū interponaꝛ ꝛ iureꝛ nõ cõtrauenire ꝙ non p hoc ꝓdatur remediū. d. l. ij. quia iuramentum nõ extendit vltra mentē ꝑtium. per id qd̄ habeꝛ in. l. fi. C. de nõ nu. pecu. ꝛ qd̄ nota. Bar. in. l. si quis p eo. circa fi. ff. de fideiuss. ꝛ tamē glo. cū qbus transeunt doc. videnꝛ velle ꝙ qñ maior iurat simpliciter nõ cõtrauenire ꝙ isto casu nõ habeat remedium. d. l. ij. vt pꝫ ex not. p glo. in. d. l. ij. ꝛ in. d. c. pe. de emptio. ꝛ vendi. ꝛ si sustinēdo opi. Nico. vellꝫ dicere ꝙ hoc opereꝛ autoritas sacramēti nõ videreꝛ bene dictum p rõnem quam supra tetigi: qꝛ iuramentū nõ dꝫ extendi vltra mentē ꝑtium. ꝛ sic mens partiū nõ videꝛ in dubio esse qd̄ velint sibi ꝑiudicare: qñ enormis est lesio qꝛ vltra dimidiā nõ debebit similiter sacramentū ad talē casum se extendere. Jste articulus nõ vr̄ bñ declaratus per docto. de materia tetigit Bal. in. d. l. ij. in. iiij. q. ꝛ seq. vsq; ad decimā. potes cõcludere quādo qs vendit rem minus dimidia iusti pretij qd̄ aut vēdidit sine sacro: aut cū sacramēto primo casu aut quis sciēter vēdidit sciēs verū pretiū rei, aut vēdidit ignoranter ignorans videlꝫ verū pretium rei: aut dubitatur an sciuerit vel ignorauerit, primo casu qñ sciēter vēdidit minus dimidia iusti pretij, tūc nõ hꝫ remediū d. l. ij. qꝛ deceptio re ipsa que surgit ex lesione vltra dimidiā. facit qd̄ legiꝛ ꝛ notaꝛ in. l. si quis cū aliter. ff. de vbo. obli. nõ hꝫ locum hoc casu quia sciēti ꝛ volenti non videꝛ inferri iniuria vel dolus. facit. l. cū donationis. C. de trāsac. ꝛ de reg. iur. sciēti. libr. vj. ꝛ. l. j. i fi. de actio. empti. ꝛ qꝛ ex quo scienter vēdidit videtur velle donare quatenus plus valet per id qd̄ legiꝛ ꝛ notaꝛ in. l. j. ff. de condi. indebi. ꝛ videꝛ etiā ex quo scit tacite renuntiare remedio. d. l. ij. p id qd̄ habeꝛ in. l. q̄rit. §. si vēditor. ff. de edi. edic. ꝛ iō non habebit remediū. d. l. ij. hoc autē limitat Bal. notabiliter in. l. ij. in. iiij. q. nõ procedere nisi qualitas ꝑsone suaderet qd̄ potius ex simplicitate q̄ liberalitate facta esset venditio. argu. l. cum de indebito. §. j. ff. de probа. ꝛ ideo ſm eum in muliere ꝛ minore requiritur ꝙ sint certiorati de beneficio. dicta. l. ꝛ idem dicit in rustico qui circa ruralia versatur ꝛ operatur. allegat quod habetur in. l. athlete. §. de rusticis. ff. de excusa. tuto. ꝛ in. l. fina. C. de testa. ꝛ hec limitatio est valde equa. ꝛ notanda tamen videtur qd̄ de iure nõ procedat. quia si scit mulier verum pretiū rei, ꝛ nihilominus vēdit pro minori videꝛ ꝙ velit donare residuū per id qd̄ habeꝛ in. d. l. j. ꝛ. ff. de regu. iu. in. l. cuius p errorem. Jta videꝛ ꝙ hoc casu sibi non subueniat, ꝛ pro hoc etiā quia non subueniꝛ masculo. vt patet ex superius dictis. ergo nec mulieri cum non reperiaꝛ hoc expressum p ea que leguntur ꝛ notantur in. l. fin. C. de iu. ꝛ facti igno. nec ob. dicta. l. cum de indebito: quia loquiꝛ quando est dubium: an sciuerit indebitū vel non. vnde tunc mulier ꝛ etiā rusticus presumitur putasse fuisse debitum id qd̄ soluit ꝛ similiter minor. Jdeo si bi nõ incumbit probatio: sed aduersario. secus in maiore qui nõ sit rusticus: quia presumptio est cõtra ipsum tunc. Jdeo tunc debet ꝓbare qd̄ sit indebitū, vt ibi dr̄. ꝛ sic dicta lex non facit ad casum qñ mulier sciēter indebitū soluerit. tene tñ mēti dictū Bal. Scd̄o casu qñ ignoranter vēdidit: tūc clarū qd̄ hꝫ remediū. d. l. ij. qd̄ dicit Bal. notabil'r ꝓcedere etiā si renūtiatū sit general'r omni bñficio cōpetēti: qꝛ ſm eū talis renūtiatio nõ hꝫ ꝑiudicare in beneficio qd̄ cōpetit rõne ignorātie facti ſm Nico. de mat. alleg. qd̄ hr̄ in. l. cū aquiliana. ff. de trāsac. ꝛ in. l. j. ff. si qs in ius vo. nõ ierit. ꝛ p ista pte etiā pōt allegari qd̄ legiꝛ ꝛ no. in. l. sedꝫ si quis. §. questum.

ktum.§.si quis cauti.& per hoc etiã videt eadem ratione qd si vẽdens simpliciter promittat nõ venire cõtra qd nõ preiudicet sibi in remedio.d.l.ij.& istud videtur scdm Butrig.in.d.l.ij.esse de mẽte glo.ibi ex quo nõ interuenit iuramẽtum:sed qd ista opinio sit vera patebit ex sequẽtibus.¶ Tertio casu quãdo dubitatur dicit post Nico.de ma.recurrẽdum ad coniecturas:quia si consuetum sit versari circa agriculturã presumitur scire.secus si res sit forte in longinquo posita vel habet latũ patrimoniũ,ita φ verisimiliter nõ habet notitiã dictaꝝ rerũ,tunc presumetur ignorãs si aũt non adsint coniecture tunc in dubio ex quo lesio estvltra dimidiam presumit potius ignorasse argu.l.cum de indebito.ff.de proba.& de hoc est tex.cum glo.in.l.quisquis.C.de rescin.vendi.& ibi nota.p Barto.si aũt adijciatur & illud quod plus valet donat quid tenẽdũ dixi.s.qr scdm Nico.tunc tollitur remedium.d.l.ij.ʒ Bar.contra Bal.cõcordat opi.vt supra tetigi:& etiam subdit quid iuris si aliquis vendit rẽ pro minus dimidia iusti pretij cum pacto qd infra certum tempꝰ possit redimere an si infra tẽpus nõ redimat poterit post tempus habere remediũ.d.l.ij.& finaliter concludit qd sic:qr tunc duo remedia sibi competebant.s.remedium redimendi infra tempus & remedium.d.l.ij.& ideo licet excludatur ꝑ lapsum termini a primo,facit qd habetur in.l.statuliberũ.§.stichũ.ff.de leg.ij.tñ non excluditur ɔ scdo.facit qd habetur in.c.pastoralis.§.de priuileg.& in.l.si seruitus.ff.de seruitu.vrb.predio.¶ Scdo casu quando vẽdidit cum iuramento tũc concludit Bal.qꝫ si est minor nõ perdit beneficiũ.d.l.ij.& hoc si iurat non venire contra ratione minoris etatis,& idem dicit si iurat non venire contra ratione minoris pretij si erat in ignorãtia facti,secus si ex certa sciẽtia iuret nõ venire cõtra ratione etatis:nec ratione minoris pretij:tũc nõ posset cõtrauenire nisi dolus aduersarij probaret.si aũt simpliciter iurat minor nõ contrauenire.tenet post Nico.quod supra dixi φ nõ perdit beneficium d.l.ij.& sic in maiore iurante videtur remanere cum gloss.d.l.ij.quevult qd excludatur p iuramentum a beneficio.d.l.¶ Sed aduerte quia ɔtra istam cõmunem opinionẽ que habet qd si maior iurat nõ cõtrauenire non habet remediũ dicte.l.ij.C.de rei vendi.sine nullo modo iurauerit contrauenire,vt dixit glos.in dicta l.ij.siue iurauerit simpliciter non cõtrauenire.vt dixit glos.in dicto.c.penul.fortiter facit qd superius tetigit post Bal.& Nico.de ma.nam si quando maior ꝓmittit non contrauenire vel renunciet omni beneficio sibi cõpetẽti non excluditur a remedio dicte.l.ij.quia dicta promissio & renũtiatio non trahũtur ad remedium quod qs ignorat vel presumitur ignorare per iura que superius allegaui eadem ratione videtur dicendum qd iuramentum prestitum super dicta promissione vel renũtiatione:vel etiã si simpliciter iuretur non contrauenire videt φ non trahatur ad dictum remedium qd quis ignorat vel presumitur ignorare argu.eorum que habentur in.l.fin.C.de non nume.pecu.vbi iuramentũ se non extẽdit ad id qd se non extendit mens partiũ.& notauit etiã Bar.in.d.l.si quis pro eo.circa fi.& facit etiã quod notauit Bar.in.l.sed & si quis.§.questitũ.ff.si quis cau.vbi cõcludit qd ad quẽcũqꝫ casum non extẽdit renunciatio,nõ extẽdit etiam iuramentũ,& istam partẽ etiam videt tenuisse Rofre.vt refert Jaco.de butri.in.d.l.ij.vbi dicit φ tale iuramentũ recipit conditionem nisi appareat de enormi lesione p id quod habetur in.l.si libertus.ff.de ope.libe.& sic no videtur preiudicare quando est deceptio vltra dimidiam.& pro ista pte etiam faciat qr si quis renũtiat reductionẽ ad arbitriũ boni viri vel promittit nõ petere reductionẽ nõ preiudicat si sequat enormis lesio,vt voluit Bart.in.l.societatẽ.§.arbitroꝝ.ff.pro socio.& Joã.and.in addi.Specu.in tit.de arbitro.§.si.superver.item quid si compromissum.& pro ista pte etiam facit quod notauit idem Bar.in.l.si.ff.de preto.stipu.vbi si quis cõpromittit vel iurat stare dicto alterius,intelligi tur nisi enormiter ledat:& sic non preiudicat si appareat de enormi lesione.Jdẽ videt velle Bal.in titu.de pac.iura.fir.in.§.item sacramenta.in vsibus feudoꝝ.ad dictã tñ.l.si libertus,& ad id qd dixi de renũtiante ad arbitriũ boni viri posset respõderi vt tetigit Jacob.butri.in.d.l.ij.qd loquũtur qñ quis ledit per alium:qr ex facto arbitratoris,hic aũt qñ ledit p seipsum.& ex suo contractu.quo casu non est fiẽda oĩmoda equiparatio.nam maior lesio requirit qñ quis leditur per seipsum:quia requiritur qd sit vltra dimidiam.vt ptꝫ in.d.l.ij.quã requirat qñ quis leditur per alium quia sufficit minor lesio,& si sit intra dimidiã.vt patet ex his que habent in.d.l.si quis societatem.§.arbitroꝝ.per Bart.ff.pro socio.sed pro glo.facit quia sicut iuramentũ prestitũ per minorem de nõ cõtrauenienẽdo rõne minoris etatis preiudicat sibi & similiter quãdo simpliciter iurat nõ cõtrauenire:qr preiudicat saltem rõne minoris etatis,& sic in beneficio qd competere potest ratio etatis,vt in auť.sacramenta.C.si aduer.vendi.& facit qd ibi not.p Bar.in.d.l.ij.¶ Jtem videtur φ si maior iurat non contrauenire preiudicet in beneficio qd sibi cõpetit ratione maioris etatis:seu etiã si sit maioris etatis ratione deceptionis vltra dimidiam.cum eadem videtur ratio:& p consequẽs idem ius dici debeat arg.c.translato.§.de cõstitu.& §.de transla.in.c.ij.& ff.ad le.aqui.l.illud.cum simi.Jtem etiã quia sicut si maior promittit nõ cõtrauenire,etiam non apposito iuramẽto videtur φ obstet sibi exceptio si velit intentare remediũ dicte.l.ij.quia tunc videt venire cõtra suam promissionẽ,vt ibi voluit Jaco.butr.& etiã glo.in.d.l.ij.& Rofre.in suis libellis,in rubri.si aliquis emerit seruũ vel liberũ.in penul.col.pro precedenti tamen parte fortiter facit quod habetur in.l.si.§.idem quesijt.ff.de condi.indebi.vbi patet φ quãdo ex errore deducitur quis ad aliquẽ actum:licet promittat nullo modo cõtrauenire nõ fit sibi preiudiciũ.vt ibi est casus singula.vel valde notabi.vnde si quis per ignorantiam soluit indebite.& promittit nullam controuersiã mouere:& sic nullo modo contrauenire nõ preiudicat sibi quominus possit repetere solutum p condictionem indebiti.& ratio est ẽm Bart.ibi quia ex eodẽ errore ex quo inducitur ad soluendum indebitum videtur induci etiã ad faciendã dictam promissionẽ.& ideo nõ debet preiudicare argu.l.doli except.§.diuersum.ff.de noua.& qd habetur in.l.si mulier.C.ad velleia.facit etiã qd nota.idem Bart.in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de vbo.oblig.ẽm vnum intellectũ.& plus notabiliter dixit Bar.in.d.§.idem quesijt.qd etiam si renuntiaret condic.indebi.& sine causa,& omni alij auxilio qd non preiudicabit talis renuntiatio per rationem predictam,ʒ certe istud vltimum videt valde durum:quia si expresse renuntiat cõdictioni indebiti apparet aperte φ in renuntiatione cogitauit de ipsa condictione debiti specifice:ergo videtur φ tunc fiat sibi preiudicium:ex quo illi expresse renũtiat arg.l.penul.C.de pac.& §.de regu.ad apostolicam.& quia forte non putaret illam sibi competere,tamen quia in genere potuit cogitare illam sibi posse competere:ex quo specifice renuntiat dicte cõdictioni indebiti videtur φ sibi preiudicet per id quod habetur in.l.qui iure.ff.de militari testamen.& quod nota.Barto.in.l.si de certa.& l.sub pretextu.C.de transac.& sic per illa que habẽtur in.d.§.idem quesijt.et per ea que superius tetigi videret φ iuramentum de nõ cõtrauenienẽdo nõ excludat a remedio dicte.l.ij.quia ex eodem errore ex quo inducitur ad vendendum rem valentem vltra dimidiam pro minori pretio ex eodem videtur induci ad prestandum iuramentũ.sed pro gloss.faciũt rationes quas.s.tetigi.& quia ex quo iuratur simpliciter super facto non contrauentionis videtur per tale iuramentum excludi omne remedium tendẽs ad contrauentionẽ argu.l.si duo patroni.§.marcellus.& §.si quis iurauerit.ff.de iureiuran.& quod nota.Bart.in.d.l.ij.& d.auť.sacramenta.& sic videtur φ per sacramentum excludatur remedium.d.l.ij.cum per tale remedium dicatur quis venire contra cõtractum,vt aperte voluit glos.in.d.l.ij.licet Plac.tenuerit contrarium vt ibi refert glo.quid igitur dicendum in hoc articulo non potest negari hũc passum esse dubium propter ea que superius sunt tacta videret posse dici φ si maior iurãs est persona que presumitur ius ignorare vt est mulier & rusticus.l.regula.§.j.ff.de iur.& facti ignoran.& l.j.ad finẽ.ff.de eden.& l.ij.§.si.ff.de iu.fisci.tunc qr nõ presumitur habere notitiam remedij dicte.l.ij.tempore quo contrahit videtur φ tunc non excludatur a dicto remedio per dictum iuramentum:quia ex quo presumitur illud ignorasse non videtur verisimiliter voluisse illi renuntiare per tale sacramentum.sed vbi est persona que non presumitur ius ignorare,vt est regulariter quilibet maior.l.leges.C.de legibus.& §.de constitu.in.c.j.et facit quod notat per Barto.plene in.l.quod nerua.ff.de positu.tũc quia talis presumit habere notitiam remedij dicte.l.ij.videt qd ex quo simpliciter iurat non contrauenire & verisimiliter potuit cogitare qd posset esse casus in quo competeret remedium dicte l.ij.cum vt dixi presumat verisimiliter scire illud remedium esse proditum a iure videt quod tũc sibi preiudicet per dictum iuramentum.argu.dicte.l.qui iure.ff.de milita.testamen.& quod habet in dicta.l.si duo.§.marcellus.& §.si quis iurauerit.& hoc modo videretur posse intelligi quod notauit Bald.in.d.l.ij.in.iiij.q.licet in alio casu loquatur,tamẽ inquantum facit ad differentiam inter mulierem & rusticum ex vna parte,& alios ex alia facit pro eo quod dixi.tamẽ contra istam opinio.facit quod habetur in.d.§.idẽ quesijt.nam videt φ ibi dicitur procedere in quocunqꝫ soluente indebite et promittente nullam mouere questionem:quia non videtur sibi talis promissio preiudicare cum videatur verisimiliter facta ex eodẽ errore ex quo solutum est indebitum.& sic eadem ratione videretur φ etiam in quocunqꝫ non preiudicet iuramentum ad tollẽdum remedium dicte.l.ij.cum errore inducatur ad vendendũ minus dimidia iusti pretij.& sic verisimiliter ex eodẽ errore ad iurandum & p predicta videretur φ de iure non haberet obstare tale iuramentum maiori iuranti non contrauenire quominus possit intentare remedium dicte.l.ij.si reperiatur deceptus vltra dimidiam iusti pretij.communis tamẽ

opi. glo. et docto. est in oppositū. et per predicta etiā videretur posse dici qd de iure si minor iurat non contrauenire ratione minoris etatis aut alia de causa qp tale iuramētum nō preiudicaret sibi circa remediū dicte. l. ij. per rationem superius tactā et que colligitur ex nota. per Bar. in. d. l. ij. et etiā per Bald. et alios scribentes. si tamen volumus sustinere opinionem cōmunem videtur posse dici qd aliud sit in pmissione non contraueniendi et aliud in iuramento et ratio diuersitatis sit quia in pmissione presumitur quis ex eodem errore ductus ad promittendum. et ideo licet de mero rigore sit obligatus non contrauenire et per hoc possit excipi contra eum: tamen replicari potest qp dicta promissio nō habet preiudicare cum ex errore videatur facta per id qd habet in. l. ij. §. circa. ff. de doli excep. sed licet iuramentum presumeretur ex errore prestitum. tamen obligat nec videtur qp possit contra illud venire quia est periurus veniendo contra ipsum iuramentū. sicut etiam de mero rigore obligat iuramentū per dolum extortum, sm ea que habentur in. c. si vero. j. de iureiu. et ideo videtur qp non possit pter iuramentum intentare remediū dicte l. ij. quia ipsum intētando veniret contra contractū et consequenter cōtra iuramentū. posset tamen secūdum hoc esse dubiū, an a tali iuramento posset peti absolutio sicut potest peti quando est per dolum prestitū, vt habet in. d. c. si vero. et not. s. quod metus cau. ad aures. per Innocē. et de elec. venerabilem. et dubium facit quia non reperitur bene hoc iure expressum. et quia videt imputandum iurāti quare prestat sacramentū de nō contraueniendo cum potuerit cogitare qp aliquod remediū sibi competeret et precipue remediū dicte. l. secūde. In contrariū facit quia ex quo errore presumitur inductus ad iurandum satis videretur qd debeat dici subesse iustam causam propter quam fieri debeat absolutio. ex quo ex errore facti inductus est ad prestandū iuramentum. argu. l. ij. ff. de iur. et fac. igno. et hec pars satis videret equa: tamen difficile esset contineri. quia cōmunis opi. glo. et docto. videtur simpliciter habere qp tale iuramentum preiudicat maiori vt non posset intentare remedium. d. l. ij. Posset tamē dici qp gl. et docto. nihil dicunt de absolutione a iuramento. et pro eo quod dixi de absolutione, bene facit qd nota. glo. in. c. quanto. s. eo. sm opinio. Tancre. quā ibi sequitur Hostien. vt ibi refert Joā. and. et ad materiam facit quod not. Innocen. in dicto. c. quanto. et. s. eod. debitores, et quod metus cau. ad aures. et de electio. venerabilem, et quod nota. per gloss. et Archidia. xv. q. vj. autoritatem. et quod nota. in Specu. titu. ij. §. ostendendum. versiculo. xxiiij. per totum illum versic. Ad id autem quod. s. tetigi de renuntiatione generali. facit quod notatur in Specu. de renuntia. §. j. versic. et quia. et versi. quid si quis. Bart. tamē in dicto. §. questitū. in. l. sed et si quis. ff. si qs cautio. dixit quod de iure in stipu. pretoris renūtiatio generalis non preiudicat quia pretor noluit sub inuolucro verborum alicui preiudicari. secus in conuentionibus, gloss. tamen ibi dicit de cōsuetudine seruari qp si est generalis renuntiatio nō valet, secus si aliqua sint specialiter enumerata et subiecta clausula generali: quia tunc bene preiudicat pro quo facit qd habetur in. c. qui ad agendum, de procurato. in. vj. et hoc etiam

55 tenuit Dy. in regu. contractus. de regu. iur. in. vj. ¶ † Item aduerte in quantum dixi qp quis non potest venire contra iuramentū saltem nulla habita absolutione non habet obstare quod habetur in. l. fina. C. de non nume. pecu. et quod habetur in. c. quemadmodum. s. eod. et per Barto. in. l. si quis pro eo. de fideiussoribus ad fi. quia contraria procedunt quando ex mente partium inest aliqua conditio ipsi dispositioni, et consequenter iuramēto. nam tunc si non euenit conditio iuramētum non obligat, vt in dicto c. queādmodum. et patet in dicta. l. fina. quia si quis confitetur se habere decem sub spe future numerationis, et promittit et iurat soluere intelligitur si sequatur numeratio: sed i casu de quo dixi quādo maior iurat non contrauenire. statim obligatur ex iuramento licet ex errore sit inductus ad prestandum iuramentum. et ideo nimirum si tunc non potest venire contra. et adde etiam predictis quod licet renuntiatio generalis non valeret. tamē videtur quod valeat si interuenit iuramentum: quia tale iuramentum ex quo potest seruari sine interitu salutis eterne videt seruandum per istum tex. et imputet sibi qui renūtiationem generalem confirmat iuramento. vnde hoc casu puto qp non procedat dictum Bar. positū in. d. l. sed et si quis. §. questitū. circa fi. sed posset procedere quādo ex mente partium renuntiatio esset limitata ad certos casus. nam tunc iuramentū veniens ad firmandum talem renūtiationem similiter restrigeretur ad casus predictos per ea que habentur in. d. l. fina. C. de non nume. pecu. ¶ Item attende quia pro eo quod dixi supra qp contra promissionem factam per errorem subueniri potest per exceptionem vel replicationem. licet secus sit i iuramēto. bene facit quod nota. per Inno. in. c. ij. s. eo. vbi dicit qp contra iuramentū a se prestitū nō datur restitutio aliquo casu: sed solum subuenit per absolutionem et per hoc etiā videtur qd quādo iuramentū est extortū per metū qp possit excipi seu opponi exceptio ex titu. quod metus cau. sed debet peti absolutio. glo. tamen de hoc dubitauit in. c. autoritatem. xv. q. vj. vbi dicit qp quando iuramentū est per metum extortum. licet videatur cōpetere exceptio quod metus cau. non poterit illa vti virtute iuramenti. facit quod legitur et nota. in. l. nec non. §. exemplo. ff. ex quibus cau. maio. et in. l. nam et postea. §. si minor. ff. de iureiuran. et ideo videtur qd debeat petere absolutionem vt illa vti possit, et sic etiā videtur ibi velle Archidia. videtur tamen qp posset dicere dico qp iuramentum fuit prestitum per metum et sic effectualiter non debet me ligare titulo, et vt hoc possim melius allegare peto me absolui. facit qd nota. in simili. in. l. papinia. §. si filius. ff. de inoffi. testa. et qd nota. in. d. §. exēplo. et in. d. §. si minor. et qd no. etiā Fede. de senis. in suo ↄsi. lx. circa fi. ¶ Item aduerte qz quādo minor leditur subuenitur sibi regulariter etiam si sit modica lesio. dūmodo nō sit minima. vt pz ex his que legunt et notātur in. l. scio. ff. de in integ. resti. et. l. si ex causa. in princ. ff. de mino. et in. l. ij. C. si aduer. ven. pig. In aliquibus tū casibus requiritur enormis, vt pz ex no. in. d. l. si ex causa. et in d. l. ij. si aduer. ven. pig. et tunc videtur qp enormis lesio sit etiam si sit in dimidia vel etiā intra dimidiā, vt in hoc differat a maiore. nam in maiore enormis lesio dicit qn est lesus supra dimidiam. vt patet ex. l. ij. C. de rescin. vendi. et notatur qp sit lesio vltra dimidiam etiā si esset in vno nūmo tm̄. quia lex sic fingit pedes suos. vt in simili dicit glo. in. l. si non fuerint. ad fi. ff. pro so. et hoc etiam tenet Bal. in. d. l. ij. de rescin. vendi. in. xij. q. quod tene menti. et intellige qp enormis lesio in maiore dicit esse quando est vltra dimidiā: quando leditur ex cōtractu per se inito vel etiā per alium de eius mandato, secus quando lederetur ex facto arbitratoris: quia tūc etiā minor lesio dicitur enormis, vt possit peti reductio ad arbitriū boni viri. vt nota. p Barto. in. l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. et quod plene dixi in. c. quintaualllis. s. eo. tit.

56 ¶ † Sed iuxta predicta potest esse dubiū quid si minor iurauit non venire contra ratione dāni modici vel enormis, an si valde enormiter sit lesus, forte qz vendidit rem valentē. cc. pro. l. an tūc poterit habere aliqd remediū. vr qp non ex quo iurauerit nō cōtrauenire ratione modici dāni vel enormis: sed in contrariū facit quod nota. Bart. in. d. l. si societatē. §. arbitrorū. vbi dicit post Hosti. qd licet quis pmiserit vel iurauerit nō petere reductionē ratione enormis lesionis: tamen si erit nimis magna poterit petere: qz licet esset data potestas arbitro ledendi in parua et magna quātitate: nō tamen intelligitur data in nimis magna. nam et tunc quando est nimis magna videtur ibi inesse dolus. argu. l. oēs. §. lucius. ff. de his que in frau. credi. et pro ista parte etiā bene facit quod nota. Ange. in sua q̄stione que incipit: duo litigantes vbi dicit qd est considerare enormē lesionē enormiorē et enormissimā. et sic in positiuo comparatiuo et superlatiuo. facit quod habetur in. l. vbi autem nō apparet. ff. de verbo. oblig. et ideo concludit qd si iuratum fuit nō contrauenire ratione enormis lesionis nō impeditur venire cōtra ratione enormioris vel enormissime et in maiore quādo cōpromisit quando dicatur enormis lesio. patet ex his que nota. Bar. in. d. §. arbitrorū. et que plene dixi in dicto. c. quintaualllis. et ex ibi nota. posset colligi etiam que dicatur enormior vel enormissima. Sed in minore videretur quod enormis dicatur quando esset in dimidia vel iuxta dimidiā. Sz enormior quādo esset vltra dimidiā enormissima quādo multo vltra dimidiā. facit quod superius dixi et sic videtur qd non debeat impediri minor in casu predicto nō obstante iuramēto. ex quo lesio est valde enormis, et quodāmodo enormissima: nec videtur trahi ad predictū casum per ea que dixi post Bart. et Ange. et p consequēs nō videt necessaria absolutio a iuramento: licet ad cautelā posset peti arg. eorū que habentur in simili in. c. cū cōtingat. s. de offi. delega. et de sentē. excō. in. c. solet. lib. vj. et bene facit etiam quod nota. in. c. ij. et. c. cum quidam. s. eod. nec habet obstare predictis quod nota. per gloss. et docto. in. l. ij. C. de rescin. vendi. et in. c. penul. de emptio. et vendi. quia loquūtur quando iuramētum non est limitatum ad certam lesionem. Puta qz dictum fuit quod minor iurauit non contrauenire ratione minoris etatis. Vel alia de causa sed hic quādo iuramētum fuit limitatū ad lesionem modicam, vel enormē. et ideo videtur qd nō extendatur ad minus excessiuam cum limitata dispositio non extendat vltra limites ipsius dispositionis. l. in agris. ff. de acqui. rerum domi. et. l. ita autem. in princi. ff. de administra. tuto. et propter predicta forte Joan. and. in addi. Specu. in titu. de arbitro. §. fina. super v̄si. item quid si compromissum. ponit formam quādo iuratur non contrauenire ratione cuiuscūq; enormis damni. Et per predicta etiā videretur qd si minor iurat nō contrauenire ratione dāni modici vel enormis vel alia de causa quod etiā tunc non preiudicet si lesio sit nimis excessiua: quia illa clausula vel alia de causa videtur referri ad similia vel saltem non multum dissimilia

milia quia non debet comprehendere multo maiora per id quod
habetur in.c.sedes.de rescriptis.z in clemen.non potest.de pro-
cura.z in.l.fina.§.cui dulcia.ff.de vino trici.z oleo lega.z pro ista
parte bene facit etiã quod dixi superius post domi.Anto.z do.
Petrũ.Et propter predicta inoleuit practica ꝙ iuratur non ve-
nire contra ratione damni modici vel enormis vel etiã enormis-
57 simi.ꝑtene menti predicta quia quotidiana sunt.¶†Et quia fa-
cta est mentio de auꝭ.sacramenta.C.si aduer.vendi.potest dubi-
tari de aliquibus circa illã videlicet an si minor iurat per caput
suum:vel clericus per clericam suam non venire contra contra-
ctum quem facit ipse minor.an tunc tale iuramentum firmabit
contractum legiste cõmuniter dicũt ꝙ non.z precipue Jaco.bu-
trig.Bal.z Salice.ex eo quia illa auꝭ.loquitur quando interue-
nit sacramentum quod est sacre rei signum.Et sic videtur quod
debeat intelligi de iuramento quod tendat ad religionem dei.z
per consequens videtur qđ dicta auten.non habeat locum in di-
cto sacramento.dicit tamen Bald.ꝙ si esset clericus minor.xxv.
annis qui haberet ordines sacros:quia tunc ordo sacer potissi-
me consistit in capite ꝙ tũc videtur ꝙ sufficiat sicut si iurasset su-
per alia re sacra.per ea que habentur in.l.generaliter.§.fina.C.de
rebus credi.z per predicta etiam videretur quod cum sit prohibi
tum iurare per membra Christi.vt patet in auten.vt non lu.con-
tra natu.colla.vi.ꝙ etiam tunc non haberet locum dicta auten.
si quis forte iuraret per caput vel per viscera dei.Sed aduerte
quia licet legiste sic communiter transeant.tamen contrariũ vi-
detur de iure dicendum:quia licet non sit iurandum per creatu-
ram vel per membra dei.vt in.c.z si Christus.ẽ.eod.z in auten.
preallega.tamen si iuretur obligatur iurans ad obseruantiam
iuramẽti,vt patet in dicto.c.z si Christus.z plus videtur qđ etiã
si quis iurauerit per demonem aliquid facere:licet peccet sic iurã
do sicut peccat iurando per creaturam vel per membra Christi.
tamen obligatur ad obseruantiam iuramenti.vt est tex.in.c.mo
net.xxij.q.j.z ideo cum illa auten.facta fuerit ne aperiatur via
periurijs,vt patet ex his que habentur ibi.z in.l.j.eod.titu.z hec
ratio etiam procedat in casu predicto quando quis iurat per ca-
put suum vel per membra Christi.quia iuramentum obligat ad
obseruantiam:z sic ad periurium si contra fiat videtur qđ etiam
in casu predicto habeat locum dicta auꝭ.z adde ꝙ licet Bald.vi-
deatur innuere ordines minores non esse sacros:tamen contra-
rium est verum quia sunt sacre rei signum:licet sacri ordines vl-
tra minores magis appellentur sacri propter maiorem castita-
tem ad quã magis sunt ligati habentes ordines sacros.vt nota
uit glo.xxiij.distin.in summa.z sic videretur qđ etiam Bald.de-
buisset idem dicere in minoribus ordinibus qđ dixit in sacris:
58 quia illi etiam dicũtur sacri vt superius dixi.¶†Item secundo
potest dubitari an sacramentũ verbaliter prestetur z non corpo-
raliter tactis scripturis an tunc habeat locum dicta auꝭ.legiste
cõmuniter tenẽt ꝙ nõ z potissime Butri.Bal.z Sali.mouẽtur:
quia.d.auꝭ.venit ad interpretationẽ.l.j.eod.titu.que loquitur de
corporali iuramẽto,vt ibi ptz.ergo eodẽ modo debet intelligi di
cta auꝭ.quia lex interpretans debet intelligi ſm terminos legis
interpretate.vt habetur in auꝭ.de si.ante do.instrumenta na.§.
j.colla.iij.z do.per gloss.in cle.statutũ.de elec.z ꝓpter hoc notarij
semper apponũt ꝙ iurauit corporaliter manibꝰ tactis scriptu-
ris,z pro hoc etiã facit qꝛ plus videtur obligare corporale iura-
mentũ ꝙ̃ verbale.l.si alterius.C.si mi.se ma.di.z quomõ nõ suffi
cit tangere scripturas cũ pectore vel cubito vel illas videre.not.
per glos.in decreta.vt circa.de elec.in.vj.vbi est bona gloss.z facit
etiã qđ nota.glo.in clemẽ.j.de hereti.in verbo tacta.vbi est bona
gloss.in hac materia.Sed certe videtur ꝙ de iure dicendũ sit op-
positum saltẽ inspecta dispositione iuris canonici que in mate-
ria iuramenti est seruãda.vt in.c.ij.ẽ.eod.in.vj.ex eo qꝛ iuramen-
tum licet verbaliter prestitũ est seruãdum z ligat ad periurium.
vt patet ex his que habentur in.c.z si Christus.ẽ.eod.z per hoc
etiã facit tex.iste qui simpliciter dicit ꝙ iuramentũ qđ potest ser
uari sine interitu salutis eterne debet seruari.licet ergo ꝙ debeat
corporaliter prestari:tamen videꝭ ꝙ etiã si verbotenus sit presti-
tum debeat seruari per id qđ hꝫ in isto.c.z i.c.ij.de pac.in.vi.In q
bus autẽ casibus debeat iuramentum prestari:arctari posset ad
prestandũ iuramentũ tactis scripturis,vt not.glos.in.d.cle.j.pu-
to tũ ꝙ licet in dictis casibus nõ fuerit arctatus si iurauit ꝙ de-
beat iuramẽtum seruari per ea que habentur in hoc.c.z in.d.c.ij.
59 ¶†Item tertio potest dubitari quid si nõ iuretur super euãge-
lio sed super aliqua scriptura vel super ligno an iuramentũ obli-
get.gloss.tenuit ꝙ sic in auꝭ.iusiur.qđ prestatur ab his.col.ij.z in
titu.de pa.iuramento fir.§ item sacramenta.z sic etiã seruat con
suetudo ꝙ sufficiat iurari super aliqua scriptura etiam si ibi non
sint euãgelia.dicit tamen Butrig.in.d.auꝭ.sacramenta.quando
in illa scriptura aliqua verba euãgelij continerenꝭ.z dicit Bald.
ibi ꝙ etiam in rebus arduis vidit portari codicem euãgeliorum
super quo debeat iurare tamen satis videtur ꝙ ex quo etiam si
prestetur verbotenus obliget iuramẽtum ꝙ sufficiat etiam si su-
per alia scriptura vel super ligno prestetur vt voluerunt glos.su-
60 perius alleg.¶†Itẽ potest dubitari quid de impubere doli ca-
pace.Bal.in.d.auꝭ.sacramẽta.z in.§.itẽ sacramenta.vnde sumiꝭ
dicta auꝭ.tenuit ꝙ non habet locũ:qꝛ illa auꝭ.loquitur in pube-
re.z sic cum respiciat determinatã etatem videꝭ ꝙ nõ habeat lo-
cũ in pupillo:lꝫ sit doli capax z ꝓximus pubertati.z idem tenuit
Ange.in auꝭ.sacramenta.dicẽs ꝙ etiã si esset iuxta pubertatem
per vnã horã non habet locũ dicta auten.qꝛ adhuc non esset pu-
ber.sicut etiã tunc testari nõ posset cũ lex requirat certã determi-
natã etatem.l.qua etate.cũ ibi no.ff.de testa.z sic dicit super acta
testamẽti se fuisse hic Bono.disputatum,z idem etiã tenuit ipse
Ange.in.l.si quis pro eo.circa si.licet dicat qđ peccaret z incurre-
ret periuriũ si esset doli capax per ea que habenꝭ in.c.j.z.ij.de de-
lic.pu.Bar.tenuit contrarium in.d.auꝭ.sacramenta.qꝛ in impu-
bere doli capace est eadem ratio que in pubere:scꝫ ne aperiatur
via periurijs,vt in.l.eod.titu.Butri.ibi videtur concordare opi.
vt recitaui superius,ibi etiã de hoc articu.tetigi.videretur pos-
se dici qđ de iure ciuili procedat opi.Bald.z Ang.sed opi.Bar.
de iure canonico,tamẽ in materia sacramenti seruari debet ius
canonicum etiam in foro ciuili.vt habetur in.c.ij.j.eod.in.vj.ve-
rior videtur opi.Barto.quã etiã sequitur hic Jo.and.z Hostiẽ.
z illam etiam sequitur Salic.in dicta auꝭ.sacramenta.equius ta-
men fuisset prouidere qđ in ipso impubere non haberet locũ ta-
men quia obligatur ad periurium ex quo est doli capax videtur
61 quod etiam in eo habeat locum dicta auꝭ.sacramẽta.¶†Item
iuxta predicta potest dubitari quid de adulto habente curatorẽ
et contrahente sine illo cum iuramento.An illa auꝭ.habeat lo-
cum.Salice.ibi tenuit ꝙ non:quia ſm eum per donationem cu-
ratoris videtur interdicta administratio:z ideo videtur qđ non
firmetur cõtractus iuramẽto.sicut nec firmetur cõtractus prodi-
gi cui est bonis interdictum,vt no.in.l.is cui bonis.ff.de verbo.
oblig.sed docto.cõiter tenent cõtrariũ in.d.auꝭ.quia ſm cõmu-
nem opi.licet cõtractus sit nullus quãdo adultus contrahit sine
curatore si habet illũ ſm ea que habẽtur in.l.si curatorẽ.C.de re-
sti.in integ.tñ validatur cõtractus per sacramentũ.nec ob.ꝙ per
dationem curatoris videatur interdicta administratio:qꝛ istud
nõ videtur verũ simpliciter.Nam ſm hoc sequeretur ꝙ sicut ille
cui bonis est interdictũ nõ obligatur etiã naturaliter.l.is cui bo-
nis.ff.de verb.obli.Ita nec obligaretur adultus habẽs curato-
rem si cõtraheret sine eo.qđ tñ nõ videtur verũ:qꝛ etiã pupillus
si habeat tutorẽ z contrahat sine illo obligatur naturaliter,vt le
gitur et not.in.l.j.ff.de noua.ergo multo fortius debet obligari
adultus naturaliter,licet contrahat sine curatore quem habet.
Preterea est dubiũ etiã an cõtractus prodigi firmetur iuramen
to.de quo tangit hic do.Anto.sub hoc mẽbro.z finaliter conclu-
dit cõtra Bar.sed de hoc plene dicã sub quinto mẽbro principa-
62 li quãdo videlꝫ cõtractus ꝓhibetur fauore alicuius.¶†An au-
tem.d.auꝭ.habeat locũ in iudicijs si minor iurat non venire con-
tra cõmuniter tenetur ꝙ sic.z maxime per Bal.z Sali.in.d.auꝭ.
z idẽ etiã Ang.ꝙ licet iudiciũ reddat in inuitũ.l.inter stipulãtẽ.
§.j.ff.de ver.ob.tñ tale iuramentũ sponte prestiꝭ si iurat nõ veni
re cõtra ea que fiunt in iudicio siue agatur ciuiliter siue crimina-
liter.z facit ad materiã qđ habeꝭ in.l.clarũ.C.de au.prestan.z in
l.certũ.§.sed an ipsos.ff.de cõfes.z pro hoc etiã qꝛ maior.xiiij.an-
nis in spũalibus censetur habere legitimã personã.vt in.c.si.de
iudi.in.vj.z facit etiã qđ habeꝭ.ẽ.de restit.spolia.ex parte.sacꝭm
aũt est res spũalis z facit eũ representari maiorẽ.vt not.in.l.ij.C.
de rei ven.licet Butri.aliter videaꝭ dixisse in.d.auꝭ.sacramenta.
63 ¶†Item vlteriꝰ potest dubitari quid si minor iurauit genera-
liter nõ venire cõtra contractũ ad se fiendũ cum titio in absentia
titij.an si postea contrahat cũ titio nullo modo prestito iuramẽ-
to poterit contrauenire:videreꝭ ꝙ sic per regulã res inter alios
acta.C.res inter alios ac.per totum.Item videꝭ qđ debeat pre-
stari parte presente.l.iij.ff.de iureiur.Item qꝛ videꝭ prestitum su
per cõtractu sed seorsum ab ipso cõtractu.dicta auꝭ.loquiꝭ quã-
do super cõtractu iuratur.vt patet ex verbis illius auten.Item
quia ad tollendum istam defensionem videtur qđ tale iuramen-
tum generale nõ sufficiat per ea que habentur.l.j.z si quis.§.que
situm.ff.si quis cau.Item qꝛ tale iuramentũ videꝭ quodãmodo
indiscretum.ex quo sic indeterminate est positum.facit qđ habe
tur in simili in.l.cum de indebito.§.si.ff.de proba.z.ẽ.de fide in-
stru.si cautio.z sic videtur qđ non obliget propter tres comites.
quos debet habere sacramentũ.de qbus in auꝭ.qđ eis.C.de em-
ptio.z.ẽ.eo.z si Christus.Itẽ qꝛ nõ iuratur parti.vnde licet for-
te in foro peniten.quo ad deũ videatur obligare.tamẽ videꝭ qđ
in foro contentioso nõ obliget parti.z propter predicta hãc par-
tem tenuit Sali.in dicta auꝭ.sacramenta.sed gl.ibi quam etiam
sequitur Bar.z Bald.tenet contrariũ.z pro ista opi.facit regula

vulgata:qꝛ cũ tale scrm possit seruari sine interitu salutis eter-
ne debet seruari.vt in hoc.c.ꝛ in.c.ij.de pact.in.vj.ꝛ qꝛ etiã videt
obligare iuramentũ in absentia partis prestitũ,vt etiam not.gl.
que reputatur singu.in.c.quoties.j.q.vij.ꝛ hec opi.verioꝛ videtur
de iure ꝑ rationes prealle.ꝛ de facili põt responderi ad rationes
factas in contrariũ.nam ad primã põt dici ꝙ.d.l.iij.loquit de iu-
ramẽto litis decisiuo.Item põt dici qõ ꝓcedit de iure ciuili:sed
de iure canonico qõ debet seruari in materia iuramẽti.nõ requi-
rat presentia partis,vt est dictũ.ꝛ no.in.d.c.quoties.Item non
ob.scdo qꝛ licet nõ sit specifice iuramentũ prestitũ super dicto cõ-
tractu.tñ saltem in genere dici potest prestitum sup dicto cõtra-
ctũ.arg.eoꝝ que habent in.l.oẽs.C.de qua.prescrip.Itẽ non ob.
tertio,qꝛ potest dici primo ꝙ.§.questitum loquitur in pretoꝛijs sti
pulationibus,vt ibi nota.Bar.vel secundo potest dici ꝙ licet re
nuntiatio generalis nõ valeret tñ sacramentũ generale bene va-
leret cũ seruari possit sine interitu salutis eterne.vt etiã superiꝯ
tetigi.Item nõ obstat quarto qꝛ licet iuramentũ fuerit generale
non ꝑ hoc debet dici indiscretum.ex quo sit ab habẽte discretio-
nem quo ad materiã istã iuramenti,vt ptꝫ ex notatis,in.d.c.et si
Christus.ꝛ.d.aut.ꝛ qõ eis,sed.d.l.cũ de indebito.ꝛ.c.si cautio.lo-
quuntur in cautione indiscreta facta sine iuramento.Itẽ nõ ob.
vltima:qꝛ vt dixi iuramentũ necessariũ non requirit partis pre-
sentiam ꝑ ea que habent in.d.c.quoties.ꝛ facit etiã qõ consueuit
dici in.l.labeo.ff.de iureiurã.de reliquis autẽ pertinentibus, ad
d.aut.sacramenta.dicendum est,vt no.per gloss.ꝛ docto.in dicta
64 auten.sacramenta.ꝛ in coꝛpoꝛe vnde sumitur.¶†De donatio-
ne autẽ facta inter cõiuges an firmetur iuramento ꝛ similiter qd
de trãsactione alimentoꝝ facta cũ iuramento ꝛ etiã an valeat iu-
ramentũ de nõ cedendo bonis,de quo etiã tetigi sub primo mẽ-
bro principali qñ improbat actus contra bonos moꝛes,ꝛ etiam
quid de prohibitione ne fideiussoꝛes dotiũ dẽtur:an si obligent
se fideiussoꝛes cum iuramẽto valebit obligatio,de istis tãgit hic
do.Anto.sub isto mẽbro,sed de istis dicam sub.x.ꝛ vlti.ꝛ de iura
mento prestito ꝑ prodigum.licet hic vt supra dixi tangat,dicam
sub quinto mẽbro.An aũt actus qui fieret cõtra sacramentũ va-
leret vel non tangam sub nouo mẽbro,ꝛ ꝑ hec sit expeditũ tertiũ
principale mẽbrum huius materie qõ difficilius est pre ceteris
vnde alia facilius ꝛ multo breuius expedictur.ꝛ adde inquãtum
dixi ꝙ vbi iuramẽtum prestatur in absentia partis obligat'nam
pro hoc bene facit qõ iuramẽtum principaliter prestatur deo.S.
eod.ꝛ si christus.ibi reddite deo vota vestra ꝛ iuramenta vestra.
deus autẽ est vbiqꝫ.facit quod nota.Cy.in.l.illud.ad fi.C.de sac.
san.eccle.ꝛ ideo nimirũ si tunc obligat.Item adde inquãtum di
xi qõ hodie prestat iuramentũ super qualibet scriptura.nam no
tarij caute nõ dicunt qõ iurauit ad ista sancta dei euãgelia.sed di
cunt qõ iurauit ad sancta dei euangelia manibus tactis scriptu-
ris,vt nota.Jaco.de butri.ꝛ Salci.in aut.sacramenta.¶Item
adde quid iuris si adulta iurauit nõ cõtrauenire ratione mino-
ris etatis vel etiã ratione deceptionis vltra dimidiã iusti pretij.
an si postea intentauerit remediũ.l.ij.C.de rescin.ven.ꝛ obtinue-
rit quia forte nõ fuit apposita exceptio iuramẽti ꝛ trãsiuerit sen-
tentia ĩ rem iudicatam.an coram iudice ecclesiastico poterit agi
vt cogatur ad obseruantiam iuramẽti.de quo tetigit Lapus de
castiglione in suis allegationibus.alleg.xxv.vbi videtur conclu-
dere ꝙ non ex eo quia sententia lata videt valuisse cũ non fuerit
cõtra ius constitutionis sed ius patris,vt in.c.cũ inter vos.j.de
re iudi.ꝛ.c.j.cũ ibi no.eo.ti.ꝛ.l.ij.C.quando prouoc.nõ est neces.ꝛ
sic videtur claudere os parti aduerse volenti venire cõtra ipsam
sentẽtiam.ꝛ sic videtur ꝙ non sit audiendus volens docere de sa
cramento.facit quod nota.Inno.S.de proba.quoniã contra fal-
sam.circa fi.pro hoc etiam allega.quia ille qui nõ opposuit exce-
ptionem iuramenti videtur illi renuntiasse.facit quod habetur
j.de iudi.inter monasterium,ꝛ videtur sibi imputandum quare
nõ opposuit per ea que ibi habentur.ꝛ de electio.si forte.libꝛ.vj.
nec obstat si dicatur qõ processus factus fuit cum periuro : quia
respondetur ꝙ nihilominus valet ex quo non fuit opposita ex-
ceptio.sicut etiam valet actus cũ excõmunicato si nõ excipiatur
de exceptione.c.pia.lib.vj.ꝛ pro hoc etiã allegat:quia videtur qõ
autoꝛitate sententie posset contra iuramentum venire.per id ꝙ
nota.in simili.per Inno.j.e.mulieri.ꝛ sic residet,ꝛ videtur posse
dici qõ ista procedant in foꝛo contẽtioso.tamẽ in foꝛo consciẽtie
videtur ꝙ sentẽtia iniusta non habeat proficere quominus quis
debeat aduersario facere quod iustum est saltem si ab eo requiri-
tur,vt voluit Innoc.j.de immu.eccle.quia pleriqꝫ.si tamen esset
casus in quo posset peti absolutio a iuramento videretur ꝙ tũc
cautela esset illam petere : quia non videtur sufficere modo que
lata est per iudicem secularem qui non habet potestatem absol-
uendi a iuramento.Et no.diligenter propter ea que superius te
tigi de absolutione quod vbicũqꝫ est probabile dubiũ an ab-
solutio debeat concedi vel non,illam non potest concedere infe-
rioꝛ a papa,nec potest hoc declarare:sed solus Papa vt fuit de
mente Innoc.in.c.venerabilem.de electio.ꝛ gloss.super summa
Raymundi in titu.vtrum possit dispensari in votis,hoc etiam
expresse tenet quod tene menti.sed vbi ꝓbabiliter certum est de-
bere dari absolutionem,vt cõtingit quãdo est prestitum per do-
lum vel metum,tunc bene potest episcopus absoluere per ea que
nota.Innocen.S.eod.debitoꝛes,quod metus cau.in.c.ad aures.
Item ei qõ tetigi de filiofami.superius adde qõ dicetur in se-
quenti mẽbro.Et adde etiam qõ licet minoꝛ possit renũtiare be-
neficio minoꝛis etatis vel restitutionis in integrũ cum iuramen
to.vt patet in.d.aut.sacramenta.tamen secus est sine iuramẽto
65 vt.l.si iudex circũuento.ff.de mino.¶†An autem sine iuramen
to mulier possit renũtiare velleia.no.per docto.in.l.si.C.ad vel-
leia.ꝛ per gloss.in.l.si.§.penul.ff.ad velleia.ꝛ.l.doli mali.§.diuer-
sum.ff.de nouat.Item inquãtum dixi circa intellectum.aut.sa-
cramenta.ꝙ iuramẽtum verbaliter prestitum videtur sufficere.
Intellige illud verũ de iure canonico quod seruari debet in iu-
ramento,vt sepe dictum est,vt in.c.ij.eo.ti.in.vj.sed de iure ciuili
posset procedere opi.docto.tenẽtium cõtra ꝛ volẽtium ꝙ requi-
ratur iuramẽtum personale seu coꝛpoꝛale per iura per eos alle-
ga.ꝛ intellige etiam qõ dixi de iuramento verbali quãdo est iu-
ramentum permissoꝛiũ seu concernẽs futurũ:sed si esset asserto-
rium seu concernens presens vel preteritum,facit qõ no.S.eo.si
vero.videtur ꝙ etiã sit differentia an fuerit verbaliter:an ꝟo coꝛ
poꝛaliter prestitũ per ea que habentur in.l.si alterius.C.si minoꝛ
se ma.di.vbi apparet ꝙ si minoꝛ cũ iuramento verbaliter presti-
to asseruit se maioꝛem admittitur ad ꝓbandum cõtra etiã per te
stes,secus si fuerit vt ibi ptꝫ.ꝛ illa differẽtia sine dubio ꝓcedit de
iure ciuili.ꝛ potest etiã procedere de iure canonico:quia hoc ca-
su iuramentum nõ tendit ad obligandũ in futurum si fuit asser-
toꝛium ꝛ super falso si vere erat minoꝛ,ꝛ ideo videtur ꝙ possit ꝓ
bare contrariũ ne iuramentũ prestitum super falso habeat noce-
re minoꝛi que est persona fauoꝛizata nedum a iure ciuili:sed etiã
a iure canonico,vt patet.ff.de mino.per totũ.ꝛ in titu.S.de resti-
tu.in integrũ.ꝛ sic videtur ꝙ fauoꝛe minoꝛis etatis licet allega-
re turpitudinẽ suam:sicut alῖs etiam interdũ licitum est eam alle
gare ẜm ea que habentur in.c.inter dilectos.j.de donat.ꝛ in.l.j.
C.de libe.cau.ꝛ in.l.iubemus.ꝛ in.l.interrogatam.ꝛ ideo cum in
casu.d.l.si alterius nõ reperiat discoꝛdantia iuris canonici a iu-
re ciuili videretur ꝙ dicta lex procedat etiam de iure canonico.
66 ¶†Nunc igitur restat descẽdere ad quartũ membrũ principale:
quãdo videlꝫ actus improbat a iure odio ꝑsone:ꝛ sic quando iu-
ramentũ tendit ad firmandũ contractũ inualidum in odiũ illius
cui prestatur ꝛ qui suscipit sacramentũ.ꝛ hoc casu ꝯcludit Bart.
in.d.l.si quis pro eo ꝙ iuramentũ obligat iurantem quia põt ser
uari sine interitu salutis eterne.tamẽ non firmat cõtractum.per
id quod legitur ꝛ notatur in.c.significante.j.de pigno.ꝛ.S.eo.de-
bitoꝛes,ꝛ in hoc differt a casu quãdo improbatur actus propter
publicam vtilitatem secundario vel quando improbatur fauoꝛe
persone.nam tunc iuramentũ nedum obligat iurantẽ:sed etiam
firmat ipsum cõtractũ ẜm Bar.ꝛ communem opi.licet do.Ant.
aliter dicat,vt dixi.S.in precedenti membꝛo.Exemplũ autẽ quã-
do improbatur actus odio persone ponit in pacto legis cõmis-
soꝛie ĩ pignoꝛibus,qꝛ illud improbatur odio creditoꝛis qui pre-
sumitur illud apponere in fraudem vsurarũ.l.j.ꝛ.ij.C.de pac.pi-
gno.ꝛ no.in.c.significante.j.de pigno.ideo tale pactũ non firmat
iuramẽto.licet obliget iurantẽ:potest etiam poni exemplũ ĩ pa-
cto de vsuris prestan.S.eod.debitoꝛes,ꝛ quia non firmatur iura-
mento magnus est effectus ẜm Barto.quia si iuramentum im-
pleatur soluendo ex quo contractus non est firmatus iuramen-
to:ꝛ sic non est validatus per iuramentum remanebit solutum
sine causa penes eũ cui facta est solutio.ideo poterit repeti.S.eo.
debitoꝛes,ꝛ hoc si nõ obstat iuramentum vt quia simpliciter iu
rauit soluere,sed si iurasset soluere ꝛ nõ repetere,tunc potest dici
qõ remediũ esset qõ posset peti qõ absoluat a iuramento.S.eo.c.
j.vel si creditoꝛ peteret obseruari iuramentũ poterit peti vt desi-
stat a tali petitione ꝛ absoluat per id qõ habet.j.de vsu.tua nos.
ꝛ quod nota.glo.xv.qõ.vj.autoꝛitate,ꝛ quod plene dictum fuit
S.eod.c.j.ꝛ.c.debitoꝛes.Et per predicta etiam dicit idem dicen-
dum si filiusfami.renuntiat macedoniano cum iuramento.cum
tunc prohibeatur contractus odio creditoꝛis.l.j.ff.ad mace.ꝛ idẽ
dicit si cõtractus fiat cum officiali cũ iuramento:quia talis con-
tractus videtur improbatus odio ipsius officialis.l.non licet.ff.
de cõtrahen.emptio.ꝛ.l.si.C.si quis alteri vel sibi.ꝛ idem dicit si
per statutum prohibeatur contractum fieri cum magnatibus,et
postea fiat cum iuramento quia eadem videtur ratio.ꝛ hec est cõ
clusio sua in hoc membꝛo ĩ dicta.l.si quis pro eo.Idem ibi in ef-
fectu.tenet Ange.dicens qõ vbi iuramentum potest seruari sine
preiudicio alterius ꝛ sine dispẽdio salutis iurantis,si tamẽ ipsa
obseruantia est nutritiua peccati eius cui iuratur:tunc iuramen

tum non

tum nõ cõfirmat dispositionẽ cui adhicitur:sed solum ligat iurantem ad obseruãtiam iuramenti:ne per periuriũ ipsius anima inficiatur.tñ tũc ad euitandũ dictũ nutrimentũ peccati peti potest absolutio a iuramento.exemplũ ponit in eo qui iurauit soluere vsuras.vt hr in.c.debitores,ꝛ etiã in pacto.l.cõmissorie i pignore.qꝛ vtrobiqꝫ peccat creditor videlꝫ retinẽdo vsuras ꝛ etiã retinendo pignus.d.c.debitores.ꝛ.c.significãte.tñ non peccat cõtrahens cũ illo ponit etiã exemplũ in creditore mutuãte filiofa.contra senatuscõsultũ macedo.ꝛ generalr cõcludit qd vbicũqꝫ creditor sui odio prohibetur cõtrahere ibi retinẽdo illud qd in contractu deuenit peccat ꝛ in peccato nutritur:ſꝫ qñ debitor obseruans in nullo peccat ꝛ nemini affert preiudiciũ necessaria est absolutio ꝛ peti potest.secus dicit qñ iuramentũ cõfirmaret contractũ: vt cõtingit in minore ꝛ in muliere contrahẽte cũ iuramẽto qꝛ in dicto casu nõ ꝓhibetur cõtractus ex odio seu ex fauore persone: qꝛ cõtractus confirmatur iuramento.vt in.d.auf.sacra.C.si aduer.ven.ꝛ sic contrahẽs se inuenit obligatũ.ideo nõ est in potestate alicuius iudicis eneruare obligationem illam.ꝛ ideo nõ põt tũc peti absolutio a iuramẽto,licet sit secus qñ iuramentũ nõ firmat dispositionẽ:sed solum ligat iurantẽ ad obseruandum iuramentum:qꝛ tunc obseruãtia est nutritiua peccati potest peti absolutio.alias aũt nõ potest peti cum tractetur solũ de preiudicio iurantis,ꝛ no.bene hoc dictum Ang.qui aperte vult ꝙ i casu huius.c.ꝛ in casu.aut.sacramenta nõ possit peti absolutio.Uincen.tñ hic videtur voluisse contrariũ.ꝛ etiã do.meus Pet.de ancha.de quo plene dixi superius in precedẽti membro,ideo hic non insisto.¶ Do.Anto.hic super hoc membro qñ iuramẽtum tendit ad firmãdum contractũ inualidũ in odium eius qui suscipit iuramentũ,concludit in effectu cũ Bar.quo ad principale dictũ.videlꝫ qd contractus nõ validatur iuramento:sed bene obligabit iurantẽ.si turpitudo nõ sit ex parte iurantis,licet sit ex parte recipientis turpitudo vel odiũ.quo casu ſm eum vbi non interuenit iuramentũ contractus oĩo est nullus:qꝛ cum cõtractus debeat esse ex parte vtriusqꝫ.l.labeo.§.cõtractum.ff.de verb.signi.ex quo annullatur ex parte suscipiẽtis in consequentiã annullatur ex parte alterius.arg.l.fi.ff.de acceptil.sed vbi interuenit iuramentũ ex iuramẽto obligatur iurans deo ad obseruãdum qd iurat,licet ſm eum secũdario obligatio iuramenti put ꝑtendit in partẽ seu prout tendit ad querendã obligationẽ parti annulletur per ea que habentur.s.eo.debitores,vnde hoc casu ex iuramẽto competeret remedia que habentur in.c.debitores.ꝛ etiã cõtra ipsum iuramẽtum cõpetent remedia de quibus ibi.ꝛ in.c.j.s.eo.ꝛ per predicta in pacto.l.cõmissorie in pignore.Puta si feci pactũ cũ creditore mutuãte ꝙ si nõ redimat pignus infra tantum tẽpus pignus sit suũ pro debito ꝙ isto casu cũ odio creditoris lex ꝓhibeat tale pactũ vt superius est dictũ iuramentum nõ firmabit ipm pactũ,sed bñ obligabit adimplendũ cõpetũt tñ remedia cõtra iuramentũ,de quibus in.c.debitores,ꝛ ratio ſm eũ qꝛ cõiter cõtingit tale pactũ fieri cõtra charitatẽ debitore habente necessitatẽ ꝛ anxietatẽ habendi pecuniam ꝛ creditore habente animũ lucrãdi vltra sortem,ꝛ sic habet turpitudinem annexã ex parte recipientis sacramentũ:qꝛ sapit speciẽ vsure.ꝛ ideo idẽ dicẽdum qd dicitur in.d.c.debitores,qꝛ cõtractus nõ firmatur iuramento.licet iuramentũ obliget per respectum ad obligationem que dirigitur in deum nõ respectu secũdarie que protenditur ad partẽ per predicta etiã potest inferri ad casum quãdo filiusfa.renuntiat macedoniano ꝛ iurat nõ cõtrauenire.nã videretur ꝙ iuramentũ obliget licet posset peti absolutio.vt dixit Bar.ꝛ etiã voluit Ang.vt superius dixi.sed do.Anto.hic dicit aduertendum ꝙ si lex ꝓhibens habeat rationale odiũ in recipiente propter qd prohibeat ipsum actũ,ꝛ ipse recipiens recipiendo turpiter recipiat.tũc dicit qd procedere potest dictũ Bart.inquãtum dicit ꝙ iuramentũ obligat:sed peti potest absolutio,secus dicit si nõ habet rationale odium qꝛ tunc nõ recipit turpiter:ꝛ licet faciat cõtra legem:nõ tñ peccat cũ lex nõ habeat rationale causam ꝓhibendi.ꝛ per hoc dicit ꝙ si statutũ prohibeat aliquẽ cõtrahere cũ minore sine certa solẽnitate ꝙ ex hoc annullabitur contractus: sed nõ iuramẽtũ,sed ex quo tũc turpiter ſm deũ nõ recipit qꝛ totum quod fit fauore minoris obligatio aderit respectu dei.ꝛ etiã respectu secũdarij vinculi qd dirigitur in partem.ꝛ ideo ſm eum non poterit peti absolutio.licet Bar.velit cõtrariũ in.d.l.si quis pro eo.in quinto mẽbro inꝗtũ decidunt hũc casum ſm casum.c.debitores.Per predicta etiã dicit inferri posse ad dubiũ de filiofa.mutuũ recipiẽte ꝛ iurãte vel renũtiante macedoniano cũ iuramẽto.nã Bar.tenuit qd.s.dixi.cui ſm do.Anto.videtur adherere Jo.an.i addi.spec.in ti.de sen.pla.§.vt aũt.v.hoc aũt.post Jac.de bel.ꝛ plus ibi videtur sentire qd iuramentũ nõ teneat quasi videatur ꝯ bonos mores per ea que habentur in.l.j.ff.ad ma.do.Anto.hic cõcludit ꝙ si statutũ vel lex esset in loco vbi frequẽtaretur ꝙ filij inducerentur ad occidẽdos patres ꝓpter mutua que reciperent vt possent satisfacere creditoribus ꝙ tunc qꝛ talia iuramenta velut turpiter ꝓstita ꝛ ꝯtra bonos mores nõ obligarẽt iurantem saltẽ respectu secũdarie obligationis ꝗ dirigitur in patrem posset peti absolutio anteꝗ̃ solueretur qꝛ creditor turpiter peteret ſꝫ subesset cã ꝓhibitionis,dicit tñ ꝙ forte solutũ ꝛ sic si soluat ipse filiusfa.creditori non poterit repeti obstãte iuramẽto quasi tunc cessaret causa qꝛ verisimiliter ex verecũdia nõ soluẽdi non induceretur ad interfectionẽ patrũ:ex quo iã soluit ꝛ licet creditor turpiter peteret:nõ tñ turpiter retineret.facit qd habetur in.l.iij.§.ſꝫ qd meretrici.ff.de condi.ob tur.cau.vbi autẽ essemus in loco vbi cõiter ex mutuo nõ induceretur filiusfa.ad tantũ malũ:vt verisimiliter ſm eũ cõtingit hodie in omĩ loco Christianorũ qui talia mala abhorrerent videlꝫ interfectiones parẽtum.tunc ſm eũ potest dici ꝙ iuramentum obligat ne possit peti absolutio.alleg.qd no.in.c.quia pleriqꝫ.de immu.eccle.ꝛ maxime dixit hoc ꝓcedere vbi euidẽs necessitas adesset in filiofa.suscipiendi mutuũ.dicit etiã ꝙ senatusconsultũ maced.presumebat talia delicta:qꝛ tũc si agebatur ꝛ freqũẽtabatur.ꝛ ideo quo ad vinculũ dei debet cessare ꝓsumptio legis ꝛ attendi veritas quã imitatur obligatio que dirigitur in deũ.ꝛ ista est in effectu cõclusio sua.Sed aduerte primo inꝗtũ do.Anto.dixit.secus si lex nõ habeat rõnale odiũ.vt superius tetigi post eũ.nam melius ꝛ apertius dixisset,secus si recipiens turpiter nõ recipiat quia possibile est ꝙ lex habeat rõnale odiũ.ꝛ tñ recipiẽs turpiter nõ recipiat vt cõtingit qñ ꝓhibet cõtrahẽtem cũ minore sine certa solẽnitate ꝛ etiã i mutuãte filiofa.vt ptꝫ ex.d.l.j.ff.ad macedo.iuncta.l.ſꝫ si pater.§.fi.eo.tit.ꝛ in.l.q exceptionẽ.ff.de ꝯdi.inde.in qbus.ll.aperte dr ꝙ licet filiusfa.cõtra creditorẽ mutuantẽ habeat exceptionẽ mace.tñ si soluat non reperit ꝛ loquũtur illa iura etiã si nõ interuenerit iuramẽtũ multo fortius ergo debet impediri repetitio si interuenerat iuramẽtum contrariũ.voluit Bart.ꝛ Ang.de quo est mirandum ꝓpter casus dictaꝝ legũ.Et aduerte etiã quia licet Jac.de bel.ꝛ Jo.an.in addi.prealleg.videantur velle qd iuramẽtum sit cõtra bonos mores,ꝛ etiã do.Anto.hic videatur hoc dicere ꝓpter ꝙ ipse do mi.Anto.videtur quodãmodo implicare cõtradictionẽ quia si esset cõtra bonos mores nullatenus debent obligare.j.de regu.iur.nõ est obligatoriũ cuius contrariũ ipse dicit qꝛ vult qd obliget saltẽ respectu obligationis que dirigitur in deũ.tñ reuera videtur ꝙ nõ sit cõtra bonos mores,qꝛ prestatur sup re licita.nam iuratur reddere qd mutuatũ est.hoc aũt de se est licitũ.l.j.ꝛ per totum.ff.si cer.peta.licet lex introduxerit exceptionẽ ex eo:quia occasionaliter dabatur materia quãdoqꝫ occidendi parẽtes,vt patet in.d.l.j.vnde quia principalis obligatio de se erat licita.dabatur actio de mero rigore,ſꝫ ob.exceptio macedo.vt tolleretur occasio.de qua.s.ꝛ sic patet ꝙ in filiofa.recipiente mutuũ contractus nõ est oĩo nullus,sed solũ ob.exceptio.ꝛ ideo nõ mirum si iuramẽtũ prestitum super tali cõtractu mutui obligabit filiusfa.ad seruãdum iuramẽtum.fateor tñ ꝙ satis videtur equum ꝙ si essemus in loco vbi filij inducerẽtur per hoc ad parentes occidẽdos ꝙ tunc daretur absolutio a iuramento si peteretur.vt voluit do.Anto.sed si essemus in loco vbi verisimiliter de hoc nõ timeretur sicut cõiter contingit.videtur qd iuramẽtum efficaciter obliget nec possit peti absolutio ex quo recipiens turpiter nõ dicitur recipere.sed potius sibi debitum licet contra illud obstaret exceptio odiosa.vt habetur in.d.l.sed si pater.§.fi.ꝛ.l.tã et fi.ff.ad macedo.et d.l.qui exceptionem.ff.de cõdi.indebi.licet Fede.de senis in suo consi.cclxxij.videatur velle ꝙ posset peti absolutio seu in consilio.cclxxi.de quo plene dixi sub precedẽti membro.Per predicta etiã potest inferri ad id qd dictum est de officiali qui prohibetur emere tempore officij.nunquid iuramẽtum obliget.Bart.dixit idem quod dictum est supra in summario vt superius est dictum.ꝛ facit quod habetur in.d.l.nõ licet.ꝛ.l.j.C.si qua preditus po.et hoc sequitur do.Anto.ex eo quia talis contractus habet in se tacitum metũ presumptũ a lege ex verisimili causa:ꝛ ideo videtur subesse causa petẽdi absolutionẽ a iuramẽto,licet forte ſm eum si impleret quis cõtractum nõ posset repetere nec haberet locũ.c.debitores:quia turpiter non tẽderet cessante metu vel alia turpitudine.potes dicere ꝙ hoc vltimũ dictum non videtur procedere si impletus fuerit contractus durante officio.qꝛ tunc videtur durare eadem causa metus.facit quod legitur ꝛ notatur in.l.ij.C.quod metus cau.ꝛ.s.quod metus cau.c.j.ꝛ ideo videtur qd tunc posset peti absolutio in foro contẽtioso.tamẽ quo ad deum in foro conscientie si reuera contractus sponte fuisset initus:et sponte prestitum iuramentum ligaret quia in foro consciẽtie attenditur veritas.vt legitur ꝛ notatur in.c.tua nos.j.de spõsa.Per predicta etiam potest patere quid de contractibus qui prohibẽtur fieri cũ magnatibus a statutis:quia idem videtur dicendum qd de contractibus qui cum officialibus fiunt cum eadem videatur ratio.

67 ¶ †Quid de contractibus qui prohibentur cum forẽsibus vel non subditis potestati.dicit domi.Antonius ꝙ si sta-

tutum in hoc attenderet publicā vtilitatem:tales cōtractus nō firmarentur iuramento.facit quod habetur in.l.ij.ꝛ.l.quēadmodum.C.de agri.ꝛ censi.¶Sed tu dic de hoc,vt ple ne dictum fuit sub secūdo mēbro:si antē alias propter odium fieret ꝓhibitio. tunc dicit qḋ iuramentū obligaret ꝛ firmaret cōtractum tenēdo Bart.sed certe imo tunc ſm Bar.nō firmaret cōtractum ex quo odio ꝑsone prohiberetur:sed secūdū que dixi post do.Ant.bene firmaretur quia nō esset turpitudo ex parte recipientis.vnde dicit idem do.Anto.ꝙ saltem obligaret in effectu iuramentū ꝛ ecclesia nō audiret petētem absolutionē.Et per predicta etiam patere potest quid de cōtractibus qui interdum prohibentur inter partiales scōm do.Anto.ꝛhec sufficiant de isto quarto membro. Et adde inquātum dixi ꝙ quando filiusfa.renūtiat cū iuramento:si postea soluat videtur ꝙ multofortius impediatur repetere ꝗ̄ si nō iurasset quo casu clarū est qḋ nō repetit,vt ptꝫ in prealle. l.sed ꝛ si patet.§.fi.ff.ad macedo.ꝛ in.l.qui exceptionē.ff.de cōdi. inde.nisi forte fuissent in errore facti,vt habeꝭ in.l.fi.ff.ad macedo.ꝛ.l.cū quis.C.de iur.ꝛ fac.igno.nam illud non videꝭ procedere.imo qḋ potius debeat repetere quādo interuenit iuramētum ꝗ̄ quādo nō interuenit ex eo:quia vbi interuenit iuramentū videtur soluisse timore iuramēti qui videtur esse iustus timor per ea que habētur.s.eo.debitores,ꝛ ideo videtur qḋ tunc posset repetere per ea que ibi habētur.ꝛ bene facit etiam ꝙ nota.Bar.in l.j.§.j.ff.quod vi aut clam.que ratio cessat quando sponte soluit ipse filiusfa.nō interueniente iuramēto.Ideo nimirum si tūc repetit ꝛ ꝑpter hoc forte Bar.ꝛ Ange.in.d.l.si quis pro eo voluerunt filiumfa.renūtiantē macedo.cū iuramētoꝛ ꝑmittentē ꝛ iurantem soluere implere posse iuramentū soluendo ꝛ postea repetere.Sed certe ad hoc potest respōderi ꝙ nō est verū semper qḋ vbi interuenit iuramentū prestitū ab illo qui tutus est exceptione ꝙ possit repetere:ꝛ sic dictorū opi.nō videtur ꝓcedere qꝛ sufficit dare instātiam ad tollendū argumentū,vt habetur in tex.ꝛ glo.in.c.sicut vrgeri.j.q.j.exemplū patere potest in muliere fideiubēte pro alio cū iuramēto.nam clarū est ꝙ ipsa erit tuta exceptione si nō interuenisset iuramētū.ꝛ ideo ex quo interuenit iuramentū videtur ꝙ deberet repetere posse si soluat attēta ratione facta in contrariū:qꝛ videtur tunc soluere timore sacramenti: ꝛ tū hoc est falsum,qꝛ per tale iuramentum tollitur sibi exceptio. vt etiā voluit Bart.in.d.l.si quis pro eo.sub quinto mēbro.ꝛ satis ꝓbatur per id qḋ habetur in hoc.c.in ratione sui.ꝛ recipiens, nō turpiter recepit.ꝛ sic eodē modo videtur dicēdum in ꝓposito quia filiusfa.renūtiando exceptioni mace.cū sacramento,vel recipendo mutuum ꝛ iurando soluere perdit ꝑpter sacramentum dictā exceptionē ex quo iuramentum seruari potest sine interitu salutis eterne ꝛ recipiens non peccat recipiendo nec turpiter dicitur recipere qḋ ptꝫ ex eo:maxime quia si turpiter diceretur recipere filiusfa.soluens nō dicatur turpiter soluere:ꝛ sic turpitudo esset solū ex parte recipientis deberet indistincte repeti solutio posse per filiūfa.qui soluit pecuniā mutuatam per id qḋ habetur in.l.pe.ff.de condi.ob tur.cau.cuius tamen cōtrarium est verū,vt ptꝫ in.d.l.sed ꝛ si pater.§.fi.ꝛ per predicta nō obst.qḋ habetur in.c.debitores,quia ꝓcedit quādo recipiēs turpiter ꝛ cum pacto recipit vt ibi patet in recipiētes vsuras.hic secus vt superius est dictū.¶Item nō ob.no.per Barto.in.d.l.j.§.j.ff.qḋ vi aut clā.qꝛ loquūtur quādo funditus nō eneruatur ius partis,licet suspendatur in illo iudicio:sed in casu isto qꝛ per iuramētum tollitur exceptio competēs:ideo nimirū si dixi qḋ multofortius dꝫ impediri repetitio ꝗ̄ eo casu quo nō interuenit iuramētum. cū tunc nō fuerit sublata exceptio ante solutionē.¶Aduerte tamen qꝛ vno casu forte posset seruari opi.Bar.ꝛ Ange.quādo videlꝫ essemus in loco vbi frequētaretur qḋ filij inducerenꝭ ad occidendos parētes.nam tunc per iuramentū nō tollitur effectualiter ipsa exceptio per ea que superius dixi post do.Anto.ideo tunc videreꝭ soluere timore iuramenti ꝛ per cōsequēs posset tūc dici ꝙ soluēdo impleret iuramentū ꝛ postea dareꝭ repetitio ꝑut voluerūt predicti.lꝫ secus sit si spōte solueret nō interueniēte iuramēto.ꝛ per hoc habes declaratū istum articulum.Et adde his que superius dixi inquātum feci differētiam an filiusfa.recipiat mutuū cū iuramento in loco vbi cōsueuerunt filij fa.occidere parentes:vt possint mutua reddere.vt tūc iuramentū nō tollat effectualiter exceptionē maced.ꝛ possit peti absolutio a iuramēto ꝛ si soluat ante absolutionē qꝛ videtur soluere timore iuramenti possint repetere.secus qñ recepit mutuū in locis in quibus talia fieri nō consueuerūt.nam differētia procedit quādo interuenit iuramentū:sed vbi nō interuenit tūc in omni loco de iure cōmuni seruari debet dispositio.l.j.ff.ad mace.vt si mutuetur filiofa.habeat exceptionē mace.ꝛ sic seruari debet.d.l.etiā in locis in quibus talia fieri cōsueuerūt qꝛ illa.l.nō reperitur correcta.Et sic remanet in suo esse.l.sancimus.C.de testa.ꝛ qꝛ causa illius.l.fuit qꝛ sepe dabatur materia peccādi:ꝛ sic locum habebat etiā quādo nō dabatur materia peccandi.facit qḋ habeꝭ in simili in cle.j.de ap.in text.ꝛ glo.ꝛ ideo licet hodie nō detur materia peccandi nō per hoc cessat illa.l.facit ꝙ habetur in.d.cle.j.ꝛ attende etiam,qꝛ licet quis possit petere absolutionē.tamē si soluat illa nō petita videꝭ soluere timore iuramenti.vt satis ꝓbatur.s.eo.debitores, cū ibi nota.ꝛ pro hoc etiā facit qꝛ multi sunt qui timent ne de facto etiā notenꝭ de periurio.si illud iuramentū nō seruēt.facit qḋ habeꝭ in.l.fi.C.de fi.instru.ꝛ quod nota.Innoc.in.c.ad aures.s. qḋ me.cau.¶Descēdo igiꝭ ad quintū mēbrum principale quando actus improbatur fauore ꝑsone.Et hoc casu cōcludit Barto. in.d.l.si quis ꝓ eo sub quinto mēbro ꝙ iuramentū obligat ꝛ firmat cōtractū per ea que habenꝭ in auꝭ.sacramēta.C.si aduer.vēdi.vbi ptꝫ ꝙ contractus ꝓhibitus a iure fauore minoris firmaꝭ iuramēto.ad hoc etiā bene facit istud.c.ꝛ per hoc dicit Barto.in loco prealleg.qḋ si mulier fideiubet cū iuramēto ꝙ obligatur efficaciter nec potest opponere exceptionē velle.ꝛ sic firmatur contractus fideiussionis per iuramentū.nam ſm eū nō ꝓhibeꝭ mulier fideiubere.sed dicitꝭ ꝙ si fideiubeat nō datur actio ꝯtra illā.l. ij.§.cuius.ff.ad velle.nec ob.licet ipse tangat qḋ habeꝭ in.l.j.eod. tit.ꝛ in.l.ij.in prin.in qbus videꝭ ꝓbari ꝙ mulieres ꝓhibeantur introducere seu fideiubere:qꝛ dicunt interdictū esse mulieribus ne pro viris vel ꝓ alio fideiubeant qꝛ responderi pōt ꝙ illa non sunt verba originalia senatuscōsulti inducentis beneficiū velle. sed habenꝭ in.d.l.ij.§.cuius.Ideo illa nō sunt attendēda sed potius verba ipsius senatus,ꝛ dicit Bart.in loco prealle.ꝙ ponderandū est an lex vel statutū ꝓhibeat personā cōtrahere.vnde dicit qḋ si statutū dicat ꝙ nullus audeat cōtrahere cum minore vel muliere sine consensu duorū cōsanguineorū ꝙ isto casu si mulier vel minor cōtrahat cū iuramēto sine dicta solēnitate.licet dicta ꝓhibitio videatur fieri fauore minoris ꝛ mulieris tū qꝛ recipiēs iuramentū recipit ꝯtra ꝓhibitionē statuti ꝙ isto casu erit idem dicēdum qḋ dictū fuit in precedēti mēbro qñ actus improbatur odio persone,ꝛ sic videtur velle ꝙ hoc casu mulier ꝛ minor poterunt soluere ꝛ postea repetere:ꝛ etiā ante solutionē poterunt petere absolutionē a iuramēto.Si aūt statutum ꝓhiberet minorē cōtrahere vt qꝛ dicat ꝓhibemus vt nullus minor possit se obligare vel nulla mulier sine tali solēnitate tunc dicit ꝙ si minor vel mulier cōtrahat sine dicta solēnitate ꝛ iuret nō contrauenire qḋ tunc iuramētum non obligat mulierē nec minorē.ex eo qꝛ minor ꝛ mulier nō contrahēs contra formā statuti venit cōtra iustū preceptum superioris.ꝛ sic peccarēt mortaliter per id qḋ habetur in c.ij.de ma.ꝛ obe.ꝛ ideo nō videntur obligari qꝛ tunc iuramentū videꝭ esse quodāmodo cōtra bonos mores cum videatur nutrire peccatum.ꝛ sic nō debet obligare per id qḋ habeꝭ in regu.non est obligatorium.de reg.iu.in.vj.ꝛ ista est cōclusio Bar.in.d.l.si quis pro eo i hoc membro.¶Sed aduerte ꝛ no.primo ꝙ Bar.voluit qḋ mulier fideiubēdo ꝓ alio cū sacramēto obligetur efficaciter ꝛ sic perdat exceptionē velle,qḋ no.ꝑpterea que dixi in fine precedentis mēbri.¶Item scḋo pondera quia voluit qḋ qñ statutū dicit ꝙ nullus audeat cōtrahere cū minore ꝛ muliere sine tali solennitate qḋ tunc mulier ꝛ minor contrahens sine tali solēnitate ꝛ iurans obligatur ꝑpter iuramentū tamē nō firmatur contractus iuramēto.ꝛ si soluat poterit repetere.nam videꝭ cōtrarium dicendū qꝛ cū prohibeatur cōtractus fauore minoris vt ipse etiā dicit videtur qḋ cōtractus firmetur iuramēto.per auꝭ.sacramenta.ꝛ per hoc etiam videtur ꝙ si soluat ꝙ nō possit repetere.ꝛ hoc etiā tenuit do.Anto.sub quinto casu quem hic ponit ꝛ dixi sub precedēti mēbro.¶Item etiā aduerte qꝛ Bar.facit hic differentiam an ꝓhibitio dirigaꭍ ad cōtrahentē cū minore,an vero dirigatur ad ipsum minorē,sed cōtrarium ipse videꝭ voluisse in auꝭ. sacramēta.C.si aduer.ven.vbi nō videtur facere differentiā an ꝓhibitio dirigaꝭ ad ꝯtrahentē cū minore vel ad minorē,ꝛ vꝫ velle vtrobiqꝫ ꝙ iuramētū nō obliget ipm minorē.¶Item aduerte qḋ licet Barto.fuerit in hac sua opi.ꝙ vbi ꝓhibitio dirigitur ad personā minoris ꝙ tunc iuramentū nō firmaret cōtractū tū non videtur procedere de iure per ea que dixi plene superius sub tertio mēbro principali:qñ valet actus ꝓhibeꭍ a iure qꝛ est cōtra publicā vtilitatē scḋario.vnde de hoc an dictū Bar.ꝓcedat ꝛ an aliquo casu posset habere locū.recurre ad ea q̄ dixi sub dicto membro.Aduerte tū qꝛ videtur sue opi.obstare qḋ habeꝭ in.l.nō possit.C.de ꝓdi.mi.sed respōdet Ang.in.d.auꝭ.sacramēta.ꝙ ibi prohibitio nō dirigitur ad ꝑsonam minoris qꝛ nō dicitꝭ ibi ꝙ minor nō possit cōtrahere sed dirigiꝭ ad res:qꝛ dicit qḋ nō possunt res minorꝫ alienari.ꝛ ideo ſm eum nō habet obstare,ꝛ sic videꝭ tenere opi.Bar.qui fecit differentiā.an lex ꝓhibeat personā,an vero contractum ꝛ illam etiā sequitur hic do.meus do.Pet.de anch. ꝛ etiam sequebaꝭ do.meus do.Anto.in recollectis vt audiui ab eo dum legeret hoc.c.licet postea in lectura huius.c.aliter dixerit legisse communiter consueuerunt transire cum dicto Barto. ¶Joan.tamen de ligna.hic non tenuit opi.Bart.quia prohibendo

bendo contractũ in consequentiã etiã videtur prohibere personas.arg.l.omnino.ff.de sponsa.⁊ facit qḋ notauit idē Bar.in.l.cũ lege.circa fi.ff.de fideiuſ.⁊ ideo videtur ꝙ ſicut firmatur contractus iuramẽto qñ prohibetur contractus fauore persone.ita etiã qñ ꝓhibetur persona ipsius fauore cõtrahere nõ tñ respondet ad rationẽ Bar.sed de hoc dic vt plene dixi sub dicto tertio mẽbro,⁊ qꝛ plenarie ibi examinaui vlterius nõ insisto.⁊ ibi non tenui opinionẽ Bar.quã etiã in lec.huius.c.nõ tenet do.Anto.

68 ¶ †Sed iuxta predicta põt esse dubiũ an cõtractus ꝓdigi cui bonis est interdictũ,⁊ datus curatoꝛ firmetur iuramẽto.Bart. in.l.is cui bonis.ff.de verb.obli.tenet qḋ cõtractus prodigi non firmetur iuramẽto. Et idem dicit tenuisse Jaco.de are.in.l.qui habet.ff.de tute.Dicit etiam se de facto sic cõsuluisse,⁊ etiã dicit quendam valentem canonistam tunc etiã idem consuluisse. et forte loquitur de Fede.de se.qui de hoc posuit in cõsilijs suis consi.xxxi.⁊ forte ab eius dictis sumpsit opi.suam quã posuit in ista materia an statutũ vel lex ꝓhibeat personã vel non,⁊ qḋ

69 non firmetur iuramẽto cõtractus ꝓdigi.allegat†qꝛ iuramentũ debet habere tres comites de quibꝰ.s̄.eo.⁊ ſi Christus.⁊ in auẽ. qḋ eis.C.de nup.vꝫ veritatẽ iustitiã ⁊ iudiciũ seu discretionẽ, sed isto casu videtur qḋ iuramẽtũ careat discretione:ex quo fit a ꝓdigo qui non cẽsetur habere discretionẽ: faciat qḋ habetur in l.j.ff.de cur.Jdeo videtur qḋ iuramẽtũ nõ liget.Jtẽ pro hoc allegat. scḋo qꝛ veniẽs ꝯ iustũ preceptũ superioris videtur peccare.per id qḋ habetur in.c.ij.de maio.⁊ obe.⁊ videtur etiam illud ꝓcedere scḋm eũ in superiore seculari.per id qḋ habetur in.d.c. ij.⁊.ff.de legi.in.l.j.⁊.ij.et.xj.q.iij.c.qui resistit.et ideo ex quo iudex interdixit administrationẽ bonoꝝ ipsi ꝓdigo si veniat ꝯtra preceptũ ipsius iudicis sui superioris cõtrahẽdo videtur peccare,⁊ ideo videtur qḋ actus nõ firmetur iuramẽto.per id qḋ habetur in regula nõ est obligatoriũ.de reg.iu.in.vj.nec ob.si dicatur qḋ ꝓdigus obligatur delinquẽdo.licet nõ obligetur cõtrahẽdo.vt no.p doc.in.l.si quis in tantã.C.vnde vi.licet gl.ibi aliter dicat.qꝛ respõdet qḋ ille sic iurãdo qui temerarie iurauit, et sic delinquit poterit puniri pro temerario iuramẽto.et istã opi. etiã sequitur Ange.in.d.l.is cui bonis.⁊ etiã in.d.l.si quis ꝑ eo. circa finẽ dicẽs ꝙ cõtractus ꝓdigi nõ firmatur iuramẽto tñ si iurãdo deierat puniri poterit qꝛ obligatur ex delicto.licet nõ obligetur ex cõtractu Quis gl.dicat cõtrariũ.⁊ not.bene scḋm eũ.in d.l.si qs in tantã hanc opi.etiã sequitur Sali.in auẽ.sacra.hanc opi.sequitur Bal.in.l.ij.C.de rescin.vẽ.in.x.q.allegat.qꝛ licet reperiatur qḋ iuramẽtũ prestitũ a minore representet eũ maiorẽ vt ptꝫ ex his que not.in.d.l.ij.et que habẽtur in dicta auẽ.sacra. tñ nõ reperitur qḋ iuramẽtũ ꝓdigi faciat eum cẽseri non prodigum cum ista opi.transeunt cõmuniter legiste.⁊ etiã do.Pe.de ancha.hic.⁊ cõmuniter etiam canoniste,⁊ hãc partem etiam tenuit Fede.de se.in prealle.consil.xxxi.mouetur primo per duas rationes superius tactas per Bar.⁊ forte Bar.ab eo recepit.vnde allegat primo.qꝛ videtur peccare veniẽs cõtra iustum preceptum superioris,nã dicit ꝙ iuramentũ nõ fuit innẽtum,vt esset iniquitatis vinculũ.alleg.xxij.q.iiij.c.inter cetera.⁊.s̄.eo.quanto.⁊ qḋ no.in simili in.c.ij.de app.sed dictum iuramentum est contra iustum preceptũ superioris cui est obtemperãdum.viij. di.que cõtra.xj.q.iij.qui resistit.de maio.⁊ obe.c.solite.⁊ qꝛ ordinationi dei resistit qui potestati superioris resistit.d.c.qui resistit.⁊ ad romanos.xiij.¶ Jtẽ scḋo quia videtur deficere discretio,⁊ sic non videntur interuenire oẽs comites iuramẽti. Jtẽ allegat tertio quia prodigus videtur equiparari furioso.vt in.l.is cui.ad fi.ff.de tut.⁊ cura.da.ab his.ibi furiosi exitũ faciũt ad idẽ etiã qḋ habetur in.d.l.is cui bonis.in text.ad idẽ qḋ habetur in l.j.ff.de cur.tuto.vbi exẽplo furiosi datur curatoꝛ ꝓdigo.¶ Jtẽ allegat quarto quia per interdictum iudicis videtur sibi ablata administratio.¶ Jdeo videtur qḋ non valeat qḋ agitur ex quo non habet administrationem per ea que habentur.s̄.de dolo ⁊ contuũ.veritatis.⁊.j.de accusa.in.c.fi.⁊ qḋ habetur etiam in.c. j.de sup.negli.prela.in.vj.⁊ in.c.si soli.de cõceſ.prebẽ.in quibus videtur probari qḋ actus qui fit contra interdictum superioris sit nullus:nec debet posse prodigus per suum iuramẽtum recuperare bonoꝝ administrationẽ in elusionẽ legis ⁊ sui superioris ne leges ⁊ interdicta pretoꝝ sint ludibrio. argumẽto eorum que habẽtur in.c.bone.ver.nec nocebat.s̄.de postu.⁊ de elec.cõmissa.lib.vj.⁊.s̄.eo.sicut ex literis.facit etiã quod habetur in.l.si pretoꝛ.ff.de iudi. ¶ Jtem allegat quinto quia videtur equiparari pupillo.l.certi cõdictio.§.idẽ querit.ff.si cer.peta.sed ꝺm eum contractus pupilli non firmatur iuramẽto.vt not.in auẽ.sacramenta.per gl.multominus cõtractus ꝓdigi:quia pupillus obligatur naturaliter vt no.in.l.j.ff.de noua.⁊ tamen prodigus non obligatur etiã naturaliter.vt patet in.d.l.is cui bonis.⁊ per has rationes tenet hanc partẽ qḋ contractus prodigi non firmetur iuramẽto,⁊ ponebat.q.quãdo erat minoꝛ.xxv.an.⁊ ꝓdigus cui fuerat bonis interdictũ ⁊ datus curatoꝛ et postea cõtraxerat sine curatore cum iuramẽto:an firmetur cõtractus iuramento et cõcludit qḋ non:tene mẽti inquantũ vult qḋ auẽ.sacramẽta non habeat locũ in pupillo doli capace, sed de hoc dic vt dictuꝫ fuit sub tertio mẽbro.¶ Sed aduerte quia contra predicta facit primo.vt tetigit Fede.qꝛ ꝓhibitio legis et hominis videtur equiparari.l.fi.C.de reb.alie.non alie.sed vbi cõtractus prohibetur a lege firmatur contractus iuramẽto vt patet in auẽ.sacramẽta puberũ et in hoc.c.cum cõtingat.ergo videtur qḋ eodem modo debeat firmari cõtractus per iuramẽtum quãdo est prohibitus per iudicem.vt contingit in casu. ¶ Jtem secundo facit contra predicta supposito casu Fede.de quo.s̄.tetigi:quãdo scilicet minori fuit interdicta administratio tanꝙ prodigo,nam aut dicemus cõtractum non firmari iuramẽto ratione etatis,⁊ hoc non videtur verũ per auẽ.sacramẽta.aut dicemus nõ firmari ratione ꝓdigalitatis.⁊ istud etiã non videtur verũ:quia ante interdictionem iudicis videtur qḋ poterat cõtrahere.l.j.ff.de cur.fur. et sic videtur qḋ sola ꝓhibitio iudicis erit causa quare iuramentum non valebit:sed hoc etiã videtur esse falsum:quia precepta superioris non videtur posse infringere iuramentum nisi fiat ex causa ex qua iuramẽtum reddatur illicitũ per ea que habẽtur in c.significauit.j.de censi.⁊ sic per predicta videtur qḋ contractus prodigi debeat firmari iuramẽto,sed predictis non obstãtibus. Fede.tenuit cõtrariũ vt ꝓdixi per rationes superius in alia parte allegatas ⁊ ad contraria rñdet. Et primo ad id qḋ dicitur qḋ equiparatur ꝓhibitio legis et hominis qḋ illud nõ est verũ per omnia,nã ꝓhibitio cõtrahentiũ non inuadit actum licet ꝓhibitio legis ⁊ testatoris sic vt not.in.d.l.fi.⁊ in.l.ea lege.C.de cõdi. ob cau.hic autẽ agitur de ꝓhibitione iudicis ex causa facta que videtur fortius operari quã ꝓhibitio.l.quia durius agitur cum ministro legis ꝙ cum ipsa lege vt in.l.celsus.ff.de arbitr.⁊ bene dixi de precepto iudicis ex causa facto ꝓpter ea que cõsueuerũt dici in.c.ij.cum ibi not.per Jnnoc.s̄.de restit.in integ.et in.c.ad dissoluendum.j.de despon.impube.¶ Jtem ad auẽ.sacramẽta et ad istud.c.respondet dupliciter.Primo qḋ illa iura loquun-

70 tur in minore,⁊ muliere hic† in ꝓdigo qui est magis ꝓhibitus quã sint predicti cum equiparetur furioso,vt patet in legibꝰ superius allegatis pro hac parte,⁊ nõ posset testari nec esse testis l.is cui.ff.de testa.secus in predictis.¶ Jtẽ non obligatur etiã naturaliter.vt patet in.d.l.is cui bonis.de ver.obli.secus in predictis personis.Secũdo respondet qḋ in dicta auẽ.sacramẽta. ⁊ in hoc.c.cum contingat.est sola prohibitio iuris cõmunis,sed in ꝓdigo vltra prohibitionẽ iuris est prohibitio iudicis,et ideo fortius debet operari,nam videmus in simili qḋ licet prelatus qui de iure cõi est prohibitus alienare rem ecclesie possit alienare in casu necessitatis vel vtilitatis.xij.q.ij.sine exceptione:tamẽ si per superiorem interdicatur sibi administratio tunc non poterit etiã alienare in casu necessitatis vel vtilitatis:vt ex his que habentur in.c.fi.j.de accu.⁊.s̄.de dolo ⁊ contu.veritatis.circa fi. Bart.autem in.d.l.is cui bonis.aliter respondet ad dicta iura. nam dicit qḋ lex non prohibet personã minoris cõtrahere:sed non assistit si non cõtrahat cum debita solẽnitate, ideo nimiruꝫ si firmatur cõtractus iuramento,sed hic ꝓdigus est prohibitus cõtrahere per suũ superiorẽ etiã ideo si cõtrahit videtur peccare per ea que superius fuerũt dicta,⁊ sic videtur qḋ non obligetur sacro.Ad hoc.c.respõdet qḋ hic non prohibetur cõtractus nec obligatio:sed ꝓhibetur vir alienare rem dotalẽ.facit qḋ ipse notauit in.l.cũ lex.de fideiuſ.Jdeo nimirũ si cõtractus factus per mulierẽ firmatur iuramento,qꝛ non est prohibita cõtrahere.secus in ꝓdigo.Ad aliam autẽ rationẽ inquãtum dꝛ qḋ aut ꝓhibetur iuramẽtum ratione etatis aut ꝓdigalitatis ⁊c.respondet Fede.qḋ verũ est qḋ non prohibetur rõne:nec ex eo qḋ datus sit curatoꝛ: qꝛ tunc bene firmaretur iuramẽto per auẽ.sacramenta. nec etiã ex eo,quia intersit reipublice locupletes habere subiectos.facit qḋ habetur insti.de his qui sunt sui iu.§.fi.qꝛ etiã interest reipublice mulieres nõ eẽ dotatas.l.j.ff.so.ma.⁊ tñ firma

71 tur cõtractus iuramẽto.vt ptꝫ in hoc.c.¶ †An aũt ante interdictionẽ posset ꝓdigus cõtrahere cõcludit qḋ si notorium esset eum esse ꝓdigum per notoriũ facti:tunc non posset cõtrahere et equipararetur furioso per iura superiꝰ allegata.⁊ per id qḋ le.⁊ not.in.l.j.ff.de cu.fu.Jdeo cõtractus non firmaretur iuramẽto. ¶ Jdẽ dicit si esset notoriũ iuris,vt qꝛ per sñiã causa plene cognita declaratũ est eũ esse ꝓdigũ.facit qḋ habetur in.l.emptorẽ. ff.de act.emp.⁊ in.l.iulianus.ff.de cur.fur.Si autẽ nõ esset notorium iuris nec facti:tunc ante ꝓhibitionem iudicis potest contrahere per ea que legũtur ⁊ not.in.d.l.j.C.de cura.fu.Sed post interdictum factum per iudicẽ causa cognita non poterit cõtrahere,⁊ si cõtrahat tunc non tenebitur contractus etiam cũ iuramẽto:nec videtur posse per suũ iuramentũ cõtra iustũ preceptũ superioris venire nec eludere dispositionẽ superioris qui interdi-

t

xit sibi administrationē per ea que habētur in.c.ciuitatis.de do lo ⁊ cōtu.⁊ in.d.c.solite.⁊.s̄.eo.sicut.⁊.c.ij.⁊ si dicatur non videt͂ q̄d ꝓhibitio iudicis possit inualidare sacr̄m per ea que habētur in.c.significauit.de cēsi.r͂ndet ꝙ ibi loquitur qñ precessit iuramē tum illicitū.⁊ postea fit preceptū cōtra ipsum iuramentū.Jdeo tūc preceptū non tollit vires ipsius iuramēti:ex quo cōstat illud esse licitū:sed vbi dubitaretur an esset licitū vel non tūc obedien dum esset precepto superioris.⁊ facit q̄d not.in.c.ad aures.s̄.de tēpo.ord.sed in casu ꝓposito precedit iustum preceptū superio ris.⁊ sequitur iuramentū.Jdeo videtur q̄d tale iuramentū non obliget ne sit in potestate ꝓdigi eludere ꝑceptū iustū superioris recuperare bonoꝝ administrationē.⁊ ista in effectu est cōclusio. Fede.qui tñ vltimate dixit q̄d qñ non erat notoria ꝓdigalitas: sed facta est interdictio per iudicē q̄d licet impediatur trāslatio dominij ⁊ vsucapio.facit q̄d habetur in.c.ij.de reb.eccl.nō alie. in.vj.tñ videtur q̄d hoc casu si talis ꝯtrahat cū iuramēto ꝙ obli getur p.c.cū venissent.j.de insti.⁊ per ꝯn̄s ille qui haberet rē ex tali ꝯtractu posset repellere ipsum q iurauit dicēdo quātū ad te liberas edes habeo vt habetur in simili in.l.loci corpus.§.cōpe tit.ff.si ser.vē.nescio si istud vltimū fuit additio alteri⁹.Anvero fuerit dictū ipsius Fede.q͛ rōnes superi⁹ facte p eū vidētur etiā isto casu cōcludere q̄d non obligetur iuramēto cū cōtrariū ipse vltimate in hoc casu dixit,lȝ videatur velle q̄d qñ ꝑcessit ꝓdiga litas notoria q̄d tūc sine dubio non firmetur ꝯtcus iuramēto tñ etiā si nō ꝑcedat ex quo facta est interdicto p iudicē causa cogni ta vidētur rōnes sue cōcludere q̄d etiā tūc nō firmetur cōtractus iuramēto do.Ant.hic sub scd̄o casu teneret cōtra Fede.⁊ Bar. vbi cōcludit q̄d alio extrinsecus nō accedēte seu nō interueniēte iuramentū obligabit ꝓdigum dum tñ sit capax sensus mouetur q͛ equiparatur pupillo pubertati ꝓximo in acquirēdo.vt legi tur ⁊ no.in.d.l.is cui bonis.⁊ etiā obligatur ex delicto:sicut etiā pupillus doli capax.vt etiā no.Bar.met in.d.l.is cui.⁊ not.etiā p doc.in.l.si qs in tantū.C.vñ vi.lȝ gl.aliter ibi dicat:ergo eodē modo dȝ obligari iur̄o sicut ⁊ pupillus doli capax,⁊ dȝ posse in currere periuriū sicut ipse pupillus de quo ꝓbatur in.c.j.et.ij.j. de deli.pu.sicut ergo aut͂.sacra.habeat locum in pupillo doli ca pace:ne incurrat penā periurij vt voluit Bar.⁊ Jo.an.⁊ Host. hic ergo eodē modo dȝ firmari cōtractus prodigi iuramēto cuꝫ eius fauore ꝓhibitus sit cōtractus:sicut ⁊ fauore minoris,⁊ per ꝯn̄s eadē ratio videtur vtrobiꝙ,⁊ ideo idē ius debet esse.s̄.de transa.c.ij.⁊.ff.ad legē aqui.in.l.illud.nec ob.q̄d interdicta sit ei administratio,q͛ nō per hoc est interdictū sibi iuramentū vt pa tere pōt ex predictis nec etiā ipse iudex secularis potuit ipsum sacr̄m interdicere quia super sacramēto velut super re spirituali non videtur habere potestatem.facit q̄d habetur.s̄.de ordi.co gni.in.c.tuam.⁊ ideo in materia iuramēti statur dispositioni iu ris canonici potius quam iuris ciuilis vt habetur in.c.ij.j.eo.in vj.⁊ de pac.c.ij.eo.lib.⁊ ꝓbatur etiā in hoc.c.Jtē non ob.q̄d lex videtur equiparare ipsum prodigum furioso quia respondet ꝙ quo ad iuramentum non debet attendi talis equiparatio legis per id q̄d proxime dixi,⁊ quia omnis prohibitio que reperiatur
72 in ipso ꝓdigo videtur esse facta eius fauore. ¶†Jdeo videtur q̄d possit contractus firmari iuramento sicut dicimus in mino re ⁊ muliere iurante,⁊ pro predictis etiā faciat quia ipse prodi gus obligatur delinquēdo vt superius est dictum q̄d non cōtin git furioso.l.infans.ff.de sica.⁊ facit etiam q̄d habetur in.c.dile ctus.j.de spon.cum simi.⁊ sic patet q̄d non per omnia equipara tur furioso.¶Jtem etiā non ob.q̄d dicatur peccare cōtrahens cum contra interdictum superioris: quia respondet quod licet cōtractus a lege annulletur,quia tñ hoc fit fauore ipsius prodi gi non dicetur peccare contrahens cum eo contra interdictū su perioris quia respondet q̄d licet contractus a lege annulletur, quia tamen hoc fit fauore ipsius ꝓdigi non dicetur peccare con trahens cum illo secundū eum sed ad istam rationē melius pos set respōderi per ea que plene dixi superius sub tertio mēbro. ¶Jtē non ob.si dicatur q̄d legis resistentia impedit naturalem obligationem.l.cum lex.ff.de fideiuss.⁊.l.si non sortem.§.j.ff.de condi.indebi.cum ibi notatis.⁊ sic pari ratione videtur ꝙ impe diat iuramentum per id q̄d habetur.xxij.q.v.iuramēti.vbi in ter simplicem loquelā ⁊ iuramentū non facit deus differentiam quia respondet q̄d illud verum quando prohibitioni consonat ius diuinum vt contingit in vsuris dicit etiam q̄d licet legis resi stentia possit infringere naturalem obligationē inquātum quis per eam obligatur per tit.⁊ similiter etiā iuramentalem quo ad secundariam obligationem que dirigitur in partē non tñ infrin git nec pōt infringere obligationē iuramenti inquātum princi paliter dirigitur in deū,⁊ sic licet respectu obligationis que diri gitur in partem simplex loquela ⁊ iuramētum possint parifica ri tamen non parificantur quo ad obligationē que ex iuramēto principaliter dirigitur in deum. ¶Et ex predictis cōcludit q̄d

hoc casu iuramētum obligabit iurantem:sed non firmabit con tractū vt ex eo possit agi vel excipi:sed solum ex iuramēto ⁊ hoc vltimū dixit quia tenuit ꝙ etiā in minore ⁊ muliere nō firmetur contractus iuramēto.licet obligetur ad obseruandū iuramentū vt ipse tangit hic sub secūdo casu.sub tertio mēbro sed cōis opi nio est in contrariū in hoc quia cōiter tenetur q̄d cōtractus mi noris ⁊ mulieris firmetur iuramēto vt plene dixi sub tertio mē bro,⁊ sic idē videretur dicendū in ipso prodigo cum equipararetur pupillo pubertati ꝓximo.vt no.per Bar.in.d.l.is cui bonis.ff. de ver.obli.tñ scd̄m opi.do.Ant.licet nō firmaretur cōtractus iuramēto:ex quo tamē iuramentum valeret posset per viā denun tiationis vel officiū iudicis agi ad obseruātiā iuramēti vel alijs remedijs quis cogitur ad seruādum iuramentū.de quibus in.c. debitores.eo.ti.An aūt posset habere aliq̄d remediū cōtra iura mētū cōcludit q̄d si interuenit dolus aduersarij vel aliqua dece ptio que habeat in se dolū annexū saltē presumptiue posset sibi succurri:sicut plene dictum fuit in simili superius de minore q̄d prosequitur hic do.Ant.sub scd̄o casu sed plene dixi sub tertio mēbro superius.Et ex predictis videtur remanere do.Anto.ꝙ prodigus iurās cōtractū factū sine curatore obseruare teneatur ad obseruantiā iuramēti,sed tñ cōtractus nō firmetur iuramē to,sed certe sit teneremus opi.aut͂.sacramēta.habeat locū in pu pillo doli capace:quā tenuit Bar.ibi ⁊ etiā Joan.an.⁊ Host.in hoc.c.equiparetur ipsi pupillo pubertati ꝓximo.vt pȝ ex nota tis per Bar.in.l.is cui bonis.⁊ ex.d.l.iuncto eo q̄d habetur.in sti.de inuti.stipula.§.sed q̄d diximus.⁊ ipse pupillus pubertati proximus obligetur ex delicto.l.pupillū.ff.de reg.iur.⁊ cōsequē ter ad periuriū.j.de delic.pu.c.j.⁊.ij.⁊ per cōsequēs ad obseruā tiā iuramēti ne incidat in periuriū videtur q̄d idem sit dicendum etiā in ipso prodigo,⁊ ꝯn̄r q̄d sicut firmatur cōtractus iuramen to in ipso pupillo doli capace scd̄m cōem opinioneꝫ quā sequi tur etiam Bar.⁊ Ang.⁊ Jo.an.in.c.ij.de pac.in.vj.similiter fir mabitur cōtractus prodigi iuramento ⁊ tenendo istam opinio. posset responderi ad rationes Fede.⁊ etiam Bar.Primo dum dicitur q̄d obediēdum est iusto precepto superioris,⁊ per conse quens si nō obediatur peccat non obediēs.Potest dici vt tetigi post do.Anto.superius ꝙ illud non procedit qñ preceptum fit fauore persone potest etiā dici q̄d faciens contra preceptū iudi cis secularis nō peccat mortaliter.vt plene declaraui sub tertio mēbro.¶Jtē non ob.q̄d non videtur iuramentū habere discre tionē:q͛ imo habet ex quo est doli capax,licet nō habeat ita ple nam sicut alius,⁊ hoc nō habet infringere iuramētum vt pȝ in pupillo doli capace qui similiter nō habet ita plenaꝫ discretio nem sicut alius,⁊ tñ obligatur iuramēto.¶Jtē nō ob.ꝙ inter dicta est sibi administratio:quia satis est responsum.s̄.post do. Anto.⁊ similiter non obst.inquantū dȝ q̄d equiparatur furioso quia non est verū ꝙ per oīa equiparetur,vt superius est dictuꝫ. ¶Jtē non ob.ꝙ equiparatur pupillo:quia imo facit pro tenē do q̄d in pupillo doli capace habeat locū aut͂.sacramēta.sed te nēdo ꝙ aut͂.sacramēta.non haberet locum in pupillo etiā doli capace.prout tenuit gl.in aut͂.sacramēta.⁊ in corpore vnde su mitur ⁊ etiā Ang.⁊ Bal.in dicta aut͂.sacramēta.⁊ etiā Fede.in dicto cōsilio.tūc satis videtur dicendū ꝙ nō haberet locū etiā in prodigo:cū equiparetur pupillo.vt pȝ in.d.l.certi cōdi.§.item querit.tñ verior videtur opi.q̄d dicta aut͂.habeat locū in pupil lo doli capace attēta dispositione iuris canonici,que in hac ma teria dȝ seruari vt sepius est dictū:ex quo obligari pōt ad periu rium,⁊ sic ⁊ ex quo ratio illi⁹ aut͂.ne vcȝ aperiatur via periurijs. facit q̄d habetur in.l.j.C.si aduer.vend.habet locum in pupillo doli capace videtur q̄d etiam habeat locum ipsius aut͂.dispo.li cet forte de iure ciuili non haberet locum:tñ in hoc ius ciuile nō debet cōsiderari,sed potius canonicum per ea que habentur in d.c.ij.j.eo.in.vj.¶Aduerte tamen q̄d licet pupillus doli capax obligetur ex iuramento,⁊ sic obligetur ad obseruantiā iuramē ti,tamen videtur q̄d ex quo non habet plenum animi iudicium cum impuberes non multa cognoscant propter inexperiētiam, videretur q̄d esset causa iusta absoluendi a iuramento imposita penitentia cōgruenti propter ea que no.Jnno.in.c.scripture.j. de voto.vbi dicit q̄d in votis ⁊ iuramentis ab impuberib⁹ pre stitis facilius dispensatur ⁊ fit cōmutatio propter qualitatē eta tis.licet sic non fiat in pubere ad q̄d bene facit quod habetur in c.j.⁊.ij.j.de delic.pu.⁊ ideo satis videtur equum q̄d si appareat ipsum esse lesum saltē enormiter q̄d dari debeat absolutio impo sita penitentia congruenti vt posset postea venire contra cōtra ctum saltem petendo restitutionē in integrū.non audeo tamen hoc firmare quia a nemine reperio tactū:tamen meo iudicio est satis equum.⁊ pro ipso bene facit quod no.Jnno.in.d.c.scriptu re.do.Pet.de ancha.vt superius tetigi sub tertio mēbro tenuit q̄d nedum in pubere seu pupillo doli capace.Sed etiam in pu bere iurante super contractu si enormis sit lesio q̄d dari debeat absolutio

absolutio ⁊ eius dictum satis videtur equum in ipso pupillo per no. per Inno. in .iii. d. c. scripture. ⁊ per predicta sit expeditū quintū
73 membrū principale. ¶ † Nunc restat descēdere ad sextum membrum: qñ vz actus improbatur a iure ꝑpter defectū solēnitatis probatorie. ⁊ hoc casu cōcludit Bar. in. d. l. si quis pro eo. qd̄ nō firmatur talis cōtractus vel actus iuramēto: quia talis solēnitas videtur esse inducta fauore publice vtilitatis cui per pactum aut iuramentū priuatoꝝ nō videtur posse preiudicari et ꝯñr nō videtur posse tolli. l. ius publicū. ff. de pac. ⁊ l. nemo potest. ff. de leg. j. dicit tamē qd̄ si iuramētum sit interpositum super aliquo contractu habet vim illius clausule si actus nō valet vt agit qd̄ valeat vt valere pōt per ea que habētur in. l. cū pater. §. filiꝰ matrē. vbi est tex. notabilis ⁊ singularis. ff. de leg. ij. ⁊ ideo si quis faceret testm̄ corā quinqȝ testibus, ⁊ super illo testamēto interponeret iuramentū, licet tunc non valeret vt testamētum: quia ibi non est solēnis numerus testium cum requirantur septem. l. hac cōsultissima. C. de testa. valebit tū̄ vt codicillus in quo sufficiūt quinqȝ. l. fi. C. de codi. ⁊ sic perinde erit ac si dixisset si non valeat iure testamēti valeat iure codicilloꝝ. facit qd̄ legitur ⁊ no. in. d. l. fi. ⁊ l. j. ff. de iure codi. maxime per Bar. ⁊ idem in effectu tenet hic do. Ant. sub septimo casu. dicit tū̄ qd̄ si solēnitas nō fundatur omnino super publica vtilitate qd̄ nō impediret obligationem iuramēti exemplū ponit in cōtractibus in quibꝰ daretur solēnitas per statutū ad fauorem minorū ⁊ mulierū, ⁊ idē dicit etiā in illis casibus in quibus solēnitas esset inuēta ob publicā vtilitatem: qñ si non impleretur dispositū lederetur anima. vt cōtingit in legatis ad pias causas. facit qd̄ habetur. j. de testa. c. cum esses. ⁊ c. relatum. tu potes addere qd̄ licet a iure sit introducta solēnitas probatoria vltra solēnitatem iuris diuini que vult qd̄ in ore duoꝝ vel trium stet omne verbum. s̄. de testi. c. in omni. vt cōtingit in certis casibus de quibus habetur in. l. fi. ⁊ aut. ibi posita. C. si cer. peta. videtur qd̄ talis solēnitas non habeat locum quādo interuenit iuramētū saltem si agatur de ꝓbatione ipsius iuramenti. nā videtur qd̄ quo ad ipsum iuramētum sufficiat ꝓbatio iuris diuini, ⁊ sic per duos vel tres testes idoneos: quia. l. ciuilis non videtur habere potestatem super ipso sacramēto velut spirituali per ea que habētur in. c. tua. de ordi. cogni. ⁊ eadem ratione: nec statutum editum a laicis. facit qd̄ notauit do. Ant. hic sub secūdo casu, ⁊ qd̄ dixi superius sub tertio membro, ⁊ sic videtur qd̄ etiam in casibus in quibꝰ requirerentur quatuor aut quinqȝ testes ex forma iuris cōmunis: vel etiam statuti, qd̄ licet non posset fieri ꝓbatio. vbi non interuenit iuramentū nisi probetur per numerum statutū a lege vel statuto tamen non interuenit iuramentum poterit probari ipsum iuramentū per duos testes idoneos maxime coram iudice ecclesiastico coram quo agi potest ad obseruātiam iuramēti. vt in. c. cum. C. laicus. de fo. cō pe. lib. vj. ⁊ eadē ratione videretur qd̄ si per legē vel statutum requiratur scriptura ad probationē cōtractus qd̄ interuenerit iuramentū licet ipse cōtractus non posset probari nisi per scripturam tamē videtur qd̄ posset iuramētū ipsum probari per testes idoneos, quia lex vel statutū nō videtur potuisse disponere quo ad iuramentum per ea que superius dixi ⁊ predicta tene menti: quia possunt de facto contingere ⁊ videtur qd̄ saltem coram iudice ecclesiastico ad obseruantiam iuramenti agi poterit, ⁊ fieri poterit probatio per duos vel tres testes idoneos qd̄ diligēter tene mēti, quia per alios hoc non tāgitur ⁊ aduerte: quia si iuramētum est explicitū, vt quia iuratum esset tale quid facere: tunc ꝓcedere pōt qd̄ dixi, quia probatio talis sacramēti fieri pōt per duos testes idoneos saltē corā iudice ecclesiastico, sed vbi iuramentū esset implicitū, vt qȝ factus esset ꝯtus ⁊ iurasset pars cōtractū seruare tūc non posset ꝓbari iuramentū ad finem vt sortiatur effectū nisi etiā probetur cōtractus qui non pōt probari ꝺm statutū per duos testes. vñ tunc est magis dubiū: sed dicere potes qd̄ etiam tūc poterit ꝓbari cōtractus eo modo quo ⁊ iuramentū, qȝ ex quo iuramentū pōt probari per duos testes idoneos, ⁊ talis ꝓbatio non haberet effectū nisi etiā ꝓbetur ꝯtus in ꝯñam etiā debet permissa ꝓbatio ꝯtus arg. l. j. ad fi. ff. de au to. tuto. ⁊ vt euitetur periculū anime qd̄ imminet si nō seruetur iuramētū. s̄. eo. ⁊ si Christus. ⁊ pro hoc etiā faciat quia statutum laicoꝝ circa decisoria nō videtur facere preiudiciū qñ ꝯcernit rē vel personā nō subiectā vt voluit Jo. cald. in sua qōne que incipit statuto ciuitatis vbi cōcludit qd̄ statutū disponens qd̄ solutio debiti non possit ꝓbari per testes non arctat clericū cōtrahentē cū laico, ⁊ sic eadē rōne non videtur astringere ꝓbationē fiendā in sacramēto qd̄ est res spiritualis. arg. eorū que habētur in. c. tuam. de ordi. cogni. et in. c. ij. j. eo. in. vj. ⁊ hec sufficiant de
74 sexto mēbro. ¶ † Septimū membrū est quādo actus improbatur ratione defectus solēnitatis formalis, et hoc casu concludit Bart. in. d. l. si quis pro eo. qd̄ iuramentum non potest operari in supplendo ipsam formā: quia forma dat esse rei et illa destructa destruitur res. l. si is qui. cccc. §. quedā. ff. ad. l. falc. exemplum ponit in stipulatione que ex sui forma requirit interrogationem precedere ⁊ respōsionē sequi. l. j. ff. de verb. obli. ⁊ ideo si in ꝓmissione forma nō fuerit seruata licet interuenerit iuramentum non per hoc supplebitur forma stipulationis ex quo nō interuenit. dicit tū̄ ꝙ iuramētū hȝ vim clausule si nō valet qd̄ ago vt ago valeat vt valere pōt per id qd̄ habetur in. l. cū pater. §. filiꝰ matrē. de leg. ij. ⁊ dictū fuit in precedēti mēbro, ⁊ ideo tūc valebit vt pactū licet nō valeat vt stipulatio. facit qd̄ habetur in. l. j. §. si quis
75 ita. ff. de ver. obl. cū ibi no. ¶ † Per ꝑdicta etiā infert ꝙ licet de forma fideiussionis sit ꝙ fideiussor non obligetur in plus vel in aliud q̄ principalis. l. hi qui. ⁊ l. grece. §. illud. ff. de fideius. tū̄ si in plus vel in aliud se obliget. lȝ nō valeat qd̄ agit si non interuenit iuramētū, vt ptȝ in dictis iuribꝰ tū̄ si iuramētū interuenerit valebit actus eo mō quo valere poterit ⁊ sic obligabitur tanq̄ principalis lȝ nō tanq̄ fideiussor qd̄ est valde notandū. ¶ Et predicta inquantū est dictū iuramentū nō operari limitat procedere nisi actus deficeret rōne cōsensus qȝ si deficit ex toto ꝯsensus vel est limitatus iuramentū nō obligaret vltra ipsum cōsensum, nā iuramētū regulatur ꝺm metas ipsiꝰ ꝯsensus ⁊ ꝺm mentē ipsius principalis ꝯtus sup quo iuratur per. l. fi. C. de nō nume. pec. et l. fi. ff. qui satis. cogā. ⁊ ff. ad muni. in. l. fi. ⁊ l. si libertas. ff. de ope.
76 libe. ⁊ idē in effectu voluit hic. d. Anto. sub. vj. casu. ¶ † Juxta predicta pōt esse dubiū an ꝯ cōtractū simulatū et iuratum quis possit venire ꝯ non obstāte iuramēto: an vero dȝ seruari iuramētum gl. in. l. emptione. C. plus valere qd̄ agitur tenet iuramentū nō obstare quin possit opponi de simulatione quare actus sit ꝯ legē allegat qd̄ habetur. C. de legi. non dubiū. ⁊ C. de cōtrahen. emp. si ancillā. cum illa gl. trāseunt cōiter legiste sed Bal. in. d. l. emptione. dicit illā ꝓcedere qñ cōtractus fuit simulatus qȝ tūc sicut se nō extendit ꝯsensus ad contractū simulatum sic nec iuramentū. per id qd̄ habetur in. d. l. fi. C. de non nu. pec. Secus dicit si cōtractus esset verus, licet in fraudē factus, vt qȝ dū peteretur pecunia mutuo a creditore et offerret debitor sibi dare in pignus vnā possessionē dixit creditor ego nolo mutuare ista forma, sed si tu vis mihi vendere ipsam possessionē ego sum cōtentus emere eā tali pacto ꝙ si postea velis reemere possis, nā hoc casu dicit ꝙ si fiat vēditio ⁊ iuret vēditor nō cōtrauenire nō poterit venire ꝯ nō petita absolutione tū̄ dicit qd̄ videtur qd̄ poterit peti absolutio cū ꝯtractus fuerit factus in fraudē vsurarum ne vz ipse recipiens posset notari de vsuraria prauitate ⁊ vt posset lucrari fructus. facit qd̄ habetur in. c. ad nostram. ⁊ c. debitores. s̄. eo. ⁊ dicit hoc ꝓcedere etiā si dictū fuerit qd̄ talis vēdidit rem talem vere ⁊ non in fraudem vsurarū, nā ꝑpter talē clausulam maior suspicio resultat. per id qd̄ notauit gl. notabilis in. l. si sub cōdi. ff. de cōdi. insti. dicit etiā qd̄ vbi agitur de ꝓbanda simulatione si tertius sit de cuius preiudicio agatur vel fiscus satis ꝓbabitur eo ipso qd̄ cōtinue post venditionem ipse venditor possedit. l. sicut. §. superuacuū. ff. qui. mo. pig. vel hyp. solu. Secus qñ ipse cōtrahens vellet ꝓbare seu allegare, nam ipse venditor contra emptorem non ꝓbabit simulationem scd̄m eum licet possederit per longū tēpus quia actio ex empto durat. xxx. an. l. ij. C. de consti. pecu. ⁊ l. sicut. C. de prescript. xxx. an. ⁊ ideo si alia coniectura non subsit illa sola non sufficiet qd̄ ipse vēditor possederit loca longo tēpore licet sit aliqualis presumptio pro ipso venditore allegāte simulationem vnde recurrendum esset ad nota. per Bart. in. l. post cōtractum. ff. de dona. tangit etiam Bal. in. d. l. emptione. an ex cōtractꝰ simulato transferatur possessio ⁊ concludit qd̄ si queritur an transferatur per constitutum vel precariū, ⁊ dicit qd̄ non quia illud intelligitur esse simulatū: sicut ⁊ ipse cōtractus ⁊ quia ex quo remanet dānum penes illum qui facit cōstitutum vel precarium: ex quo cōtractus est simulatus non tenet in re propria precarium vel constitutio. l. neqȝ pignus. ⁊ l. neqȝ ex pretorio. ff. de reg. iur. si autem interueniat traditio tunc dicit Bar. tenere in. l. emptor. ff. de aqua plu. arcē. qd̄ si constat de animo transferende possessionis tunc transfertur: quia illa etiā sine titulo potest transferri. l. j. §. si vir. ff. de acquir. posses. licet secus in dominio. l. nunquam nuda. ff. de acqui. rerū do. sed in dubio ꝺm Bart. non videtur transferri possessio quia presumitur traditio simulata: ex quo contractus est simulatus per ea que habentur in. d. l. emptor. sed Bal. dicit hoc verum si tradens remanet postea in possessione. Secus si dimisit illam alteri contrahenti qui ipsam accepit ⁊ ipsam postea tenuit per id quod habetur in. l. cum quis. ff. de dolo. ⁊ l. fistulas. §. j. ff. de con
77 trahen. emptio. ¶ † Et ex predictis patet de mente Bal. fuisse posse probari simulationem per testes etiam contra instrumentum publicum, sed contra hoc facit quod habetur in. l. generaliter. C. de non numera. pecu. vbi videtur qd̄ quādo in contractu interuenit scriptura quod non possit fieri probatio cōtra illum contractum nisi per contrariam scripturam, sed ipse respondet

tu.l.j.C.plus valere qđ agitur qđ.d.l.generaliter. locū habet qñ
quis vellet facere probationē ad remotionem cause contente in
instrumēto.Secus si vult facere probationē ad probādum defe⸗
ctum cōsensus,⁊ sic ad remouendum consensum sed Butri. cla
rius respondet in.d.l.generaliter. nā dicit qđ qñ quis vult ꝓba⸗
re falsitatem instrumēti ⁊ clarū est qđ potest nec hoc casu loqui⸗
tur.d.l.generaliter.aut vult ꝓbare cōtra presumptionē resultā
tē ex instrumēto ex presumptione iuris tantū ⁊ idē per ea que
habentur in.l.iurisgen.§.qđ fere.ff.de pac.aut quis cōfitetur in⸗
strumentū esse verum ⁊ causam in ipso appositā fuisse de volun
tate partium appositā.sed dicit illā non esse verā, et tūc proprie
loquitur.d.l.generaliter. aut quis fatetur instrm̄ fuisse sic scri⸗
ptum de volūtate partium tñ dicit qđ simulate illud fuit factū,
et tunc bene poterit probare simulationē per testem per ea que
habentur in.l.j.⁊ per totū.C.plus valere qđ agitur. ⁊ bene facit
qđ no.per gl.in.l.illicitos.§.j.ff.de offic.presi.⁊ hoc casu non lo⸗
quitur.d.l.generaliter.⁊ tene mēti predicta quia sic prius vidi in
practica in dubium reuocari an possit simulatio probari per te
stes contra instrm̄ publicum Bart.tñ in.d.l.generaliter.videtur
velle qđ non ꝓbetur simulatio per testes qꝛ solum ponit tres ca
sus scʒ qñ quis vult probare falsitatē instrumēti ⁊ qñ quis vult
probare cōtra presumptionē iuris resultātem ex instrumēto,et
qñ vult alias probare cōtra instrumentū ⁊ hoc vltimo casu di⸗
cit non posse fieri probationē per testes per.d.l.generaliter.Se⸗
cus in duobus primis.sed certe Butri. ⁊ Bal. videntur melius
dixisse per ea que habētur in.d.l.j.⁊ per totū.C.plus valere qđ
agitur.⁊ ad.d.l.generaliter.potest responderi vt superius est di
ctum pōt etiā dici vt sensit gl.in.d.l.generaliter. qđ ibi loquitur
qñ scriptura est de substantia, quia sic actum fuit inter partes.
Secus qñ non est scriptura de substātia prout in dubio non vi⸗
detur esse sed potius ad ꝓbationē.l.contrahitur.ff.de pig. tñ si
scriptura esset de substātia videretur sentire Bal.⁊ Butri.ꝓce⸗
dere qđ superius dixi post eos.dicit tñ Bal.in.d.l.j.qđ si statu⸗
tum dicat qđ contra instrumentū non admittatur aliqua exce⸗
ptio nisi solutionis qđ isto casu videtur qđ non poterit opponi
exceptio simulationis vt voluit Bart.in.d.l.j.ff.qđ vi aut clā.tñ
ipse limitat hoc verū qñ opponitur exceptio simulationis con⸗
tractus.Secus si opponeretur exceptio simulationis instrumē
ti vt qꝛ simulassent notariū esse rogatū,⁊ tñ voluissent ⁊ egissent
qđ in rei veritate nō esset rogatus, nam tūc talis exceptio bene
poterit opponi qꝛ per illā in effectu dꝛ qđ nō est per id qđ habe⸗
tur in.l.j.⁊ per totū.C.plus va. qđ agitur. ⁊ ideo nō habebit lo⸗
cum statutū qđ loquitur de instro, et sic presupponit subesse in⸗
strumētū quo ad veritatē.facit qđ no.Bar.in.l.diuus.ff.de test.
78 mili.⁊ qđ no.ipse idē in.d.l.j.§.qđ vi aut clam.† do.Ant.hic sub
octauo casu super hoc articulo,an quis possit venire cōtra con
tractū simulatū ⁊ iuratū non obstāte sacro cōcludit consideran⸗
dum esse modū simulādi,nā interdū simulant se agere qđ inten⸗
dunt nō valere.Interdū fit simulatio de vno cōtractu ad alium
cōtractum. ¶ Primo casu qñ simulāt se agere qđ intendūt nō
valere licet iurēt:⁊ sic simulent iuramentū. exemplū ponit si ali⸗
quis vt euitet collectas vel aliquā condēnationē fingat se bona
sua titio vēdidisse actū tñ est inter eos qđ cōtractus nō valeat ⁊
qđ nō sit vera vēditio tunc cōcludit qđ talis cōtractus nō valet
l.nuda.ff.de cōtrahen.emp.nec etiā iuramentū tunc obligat ꝑm
eum qꝛ deficit volūtas ⁊ cōsensus iurātis ⁊ recipiētis iuramen⸗
tum licet aliter finxerit.Ideo ex quo deficit ꝯsensus nō obligat
iuramentū per ea que habētur in.d.l.fi.C.de nō nume.pec. alias
iuramentum ꝑm eum esset cōtra intentionē partium si obliga⸗
ret ⁊ haberet in se quandā cōtrarietatē.facit qđ no.Bar.in simi⸗
li in.l.nemo pōt.ff.de leg.j.vbi dicit qđ si simulatur cōtractus ta
men reuera agitur ꝙ nō sit cōtractus,licet renūtietur exceptio⸗
ni simulationis in ipso contractu nihilominus poterit opponi
de simulatio:qꝛ talis renuntiatio presumitur simulata ex quo in
ipso cōtractu apponitur.Secus dicit si forte ex interuallo fieret
talis renūtiatio.facit qđ no.in simili.C.de vsur.l.per retētionē.⁊
in.l.q̄uis.alias incipit calipodius.ff.de solu. videtur tamē licet
do.Anto.non dicat ꝙ tunc ipsi cōtrahentes peccent apponēdo
iuramētum quia vidētur in vanum assumere religionē diuinam
⁊ sic eis penitētia posset imponi per ea que habētur.xxij.q.iiij.c.
qui sacramēto.⁊ facit qđ no.in.c.tua nos.s̄.eo.⁊ pro eo qđ dictū
est qđ iuramentū non obliget facit quia vbi iuramētum presta⸗
tur parti ad vtilitatē partis pōt pars ad cuius vtilitatē tendit
absoluere a iuramento vt no.per Jo.and.in.c.ij.j̄.de spon. et in
Spec.in tit.ij.§.nunc ostendendū. ver.xxiiij.in versi. hoc etiam.
¶ Secūdo casu qñ simulatio fit de vno cōtractu ad alium tunc
cōcludit qđ si partes agunt qđ verus contractus subsistentiam
habeat ⁊ ille seruetur,⁊ nō cōtractus apparēs ⁊ simulatus tunc
idem dicit qđ iuramētum non obligat respectu apparētis ⁊ si⸗
mulati,ex eo qꝛ in illo deficit consensus ⁊ voluntas se obligan⸗
tis.Exemplū ponit si de cōtractu venditionis non soluātur ga
belle,sed de ꝯtractu donationis sic ⁊ pars agit donare, sed simu
lat vēditionē vt sic nō soluatur gabella, nā tūc licet interueniat
iuramentū nō obligabit respectu vēditionis qꝛ in illo contractu
deficit cōsensus,⁊ ideo poterit veniri cōtra ipsum cōtractū ven
ditionis probādo simulationē nō obstāte iuramēto si vero par⸗
tes agūt qđ seruetur cōtractus apparēs ⁊ non ille cuius loco si⸗
mulatur exēplū si simulat vsurarius de cōtractu pignoris vēdi
tionem vt lucretur fructus pro vsuris ⁊ tūc dicit qđ cū iste con⸗
tractus surrogatus succedat loco veri licet qñ vterqꝫ cōtractus
per se posset seruari ab vtraqꝫ parte absqꝫ pctō vel turpitudine
iuramentū haberet obstare ⁊ deberet seruari id qđ iuratur tñ si
surrogatur loco contractus turpis vel qui non poterat seruari
absqꝫ periculo anime saltē respectu recipiētis iuramentū vt cō⸗
tingit in casu ꝓposito tūc dicit qđ qꝛ iuramentū ⁊ simulatio ten
dunt ad implementū primi cōtractus illiciti ergo non obligabit
iuramētū effectualiter sicut nec obligaret respectu primi ꝯtra⸗
ctus illiciti ⁊ sic illa remedia habebit ꝯ̄ iuramētū prestitū super
ipso cōtractu simulato que haberet ꝯ̄ primū verū cōtractum si
fuisset iuratus Bal.tñ vt superi⁹ tetigi in.d.l.emptiōe. videtur
in effectu idē velle,sed tñ videtur ponere casum qñ agitur qđ sit
verus cōtractus vēditionis in fraudē vsurarū.lʒ do.Ant.ponat
qñ cōstat partes velle iuramentū cōcernere ipsum ꝯtractū simu
latū ⁊ vterqꝫ in se videtur bene dicere.Et p̄dicta ꝓcedūt ꝑm do.
Ant.inquātū dictū est posse allegari simulationem non obstāte
sacro qñ quis simpl'r iurasset de nō veniēdo ꝯ̄ cōtractū qui simu
labatur ⁊ de illo seruādo,sed si prestitisset iuramentū prout cō⸗
muniter prestatur vt quia iurasset oīa ⁊ singula vera esse que in
instro sunt cōtenta,⁊ in nullo cōtra facere:sicut cōiter hodie no
tarij apponūt tūc iuramentū excluderet iurātem inquātū vellet
ostēdere simulationē:qꝛ veniret ꝯ̄ iuramentū ⁊ detegeret se per⸗
iurū ⁊ sic repelleret tanꝙ detegēs suā turpitudinē per ea que ha
bētur.j̄.de dona.inter dilectos saluo nisi veniret per viā denun
tiationis euāgelice ad exonerandū cōscientiā aduersarij,qꝛ tunc
nō obstaret turpitudo inquātū salutē anime ꝓsequeretur. facit
qđ no.in prealleg.c.inter dilectos.⁊.s̄.eo.quēadmodū.circa fi. et
79 qđ no.s̄.de testi.ex tenore.¶ † Item aduerte inquātum dixi.s̄.
cōtractum iuratum non posse dici nullum:nec rescindi qñ iura⸗
mentum est licitum procedit vt tangit hic do. Ant. sub octauo
casu quādo quis vellet arguere nullitatem surgentem ex causa
subsistente scd̄m tempus iuramenti.Secus si causa de nouo su⸗
peruenerit:qꝛ tunc iuramentū nō excluderet iurātem ex eo quia
iuramentū in dubio refertur ad causam subsistentem scd̄m tem
pus iuramēti vt legitur ⁊ no.s̄.de renun.in.c.cū inter P. et per
hoc dicit qđ si iurauit seruare cōtractū vēditionis non excludi⸗
tur veniēdo cōtra cōtractū si postea contractus per statutū an⸗
nulletur ex postfacto ex eo qꝛ donatarius infra certū tēpus non
soluit gabellā vel qꝛ non fecit infra certum tempus vt debebat
ex forma statuti insinuari ipsam donationem,nā talia iuramen
ta intelligūtur si res in eodē statu durauerit per id qđ legitur et
no.in.c.quēadmo.s̄.eo.et.j̄.de censi.significauit. ⁊.xv.q.vj.in.c.
nos sanctorum.⁊ in.c.iuratos.⁊ facit qđ habetur.s̄.de elec.c.ve
nerabilē.circa fi.⁊.l.cum quis.in princ.⁊ in.§.si debitorem.et.l.si
cum cornelius.ff.de solu.⁊ qđ no.etiā Fede.in suo consi.cclxxxj.
vbi aperte tenet qđ proxime dixi ⁊ illud tamen limitat nisi esset
expresse renūtiatum tali statuto loquēti de insinuatione cū iu⸗
ramēto,quia tunc non posset venire cōtra donationē licet dona
tarius non faceret insinuari quia tunc propter talem renuntia⸗
tionem cum sacramento non posset contrauenire per id qđ ha⸗
betur in aut.sacramēta.⁊ qđ habetur in hoc.c.⁊ nedum ip̄e do
nator iurās poterit contrauenire nec etiam eius heredes scd̄m
eum qꝛ licet heredes non ligentur ad penā spiritualem periurij
ligātis animam ex iuramēto defuncti per id qđ no. per Inno.s̄.
eo.veritatis:tamen licet non ligentur ad tale vinculū spirituale
ligantur tamen temporali vinculo quo fuit ligatus defunctus
cum propter iuramentum valida fuerit donatio ⁊ non potuerit
cōtrauenire quia per sacrm̄ prestitū super cōtractu nedum obli
gatur iurans ad obseruantiam iuramēti sed etiam firmatur con
tractus vt notatur in dicta aut.sacramenta.⁊ ideo talis obliga
tio afficit etiam heredes.facit licet non alleget quod not.Joan.
80 an.in.c.cum.C.laicus.de fo.compe.in.vj.¶ † Item adde inquā
tum dixi supra quod vbi quis iurauit omnia ⁊ singula in instru⸗
mento contenta vera esse si sponte ⁊ non per dolum iurauit nō
potest allegare simulationem.nam etiam hoc tenuit Bart. in.l.
fina.C.de non nume.pecu.¶ Item adde superius dictis quod
no.Lapus in sua allegatione decima vbi tangit an si bononien
sis contraxerit hic bononie cum mutinensi. et iurauit contra⸗
ctum seruare an si bononiensis dicat ⁊ velit petere declarari in⸗
strumentum vsurarium ⁊ petere se absolui a iuramento:an po⸗
terit petere coram bononiensi episcopo.⁊ an bonon̄. episcopus
poterit

poterit procedere in absentia ipsius mutinēsis intellige ipso tñ
citato per regulā que habetur in.c.inter quatuor.de maio.τ obe.
τ in.l.de vno quoq;.ff.de re iud.τ cōcludit qđ sic qr nihil poterit
dari/vel fieri ab aduersario et agitur de periculo anime et etiam
causa est summaria τ pōt procedi lite nō cōtestata.vt in cle.ij.de
iudi.iuncta cle.sepe.de ver.sig.facit qđ no.Jac.de but.τ Bar.in
auč.qui semel.C.quō τ quando iudex.τ qđ habetur in.c.qm̄ fre-
quenter.§.si autem.τ.§.porro.vt lite non cōtest. de quo plenius
per eum in dicta allegatione decima. ¶ Item aduerte qr Bar.
in.d.l.fi.C.de non nume.pec.cuius dictū superius allegaui non
videtur proprie loqui quādo quis iurat cōtenta in instrumento
vera esse sed loquitur quādo quis renuntiauit exceptioni nō nu
me.pecu. et iurauit non contrauenire quo casu dicit qđ poterit
soluere τ postea repetere.argu.c.debitores.ē.eo.τ per hoc etiaʒ
videtur velle qđ ex quo post solutionem potest repetere absolu
tionem a iuramento per ea que habētur in.d.c.debitores.et per
hoc etiam videretur qđ si quis renuntiasset exceptioni simula-
tionis τ iurasset contrauenire quādo reuera cōtractus fuit simu
latus ꝙ tunc similiter idem esset dicendum,vcʒ vt possit fieri so-
lutio obseruādo iuramentum vel etiam ante peti absolutio.fa-
cit qđ no.idem Bar.in.l.non potest.ff.de leg.j.τ idem etiam vi-
deretur dicendum eadem ratione quādo pars iurauit contenta
in instrumento omnia τ singula contēta in instrumēto vera esse
τ non cōtrauenire si reuera cōtractus esset simulatus, sed atten
de quia dictum Bar.in.d.l.fi.non videtur procedere quia secun-
dum eum in.l.si ex cautione.C.de nō nume.pecu. non potest re-
nuntiari exceptioni non numerate pecunie ex eo quia nō eadem
fragilitate videlicet causa habendi pecuniam vel spem pecunie
recipiende induceretur ad renuntiādum qua etiam inducitur ad
confitendum se recepisse τ sic videtur qđ vbi interuenit iuramē
tum nō possit cōtrauenire sicut in simili videmus in minore qui
non potest renuntiare beneficio minoris etatis sine sacramento
quia eadē facilitate induceretur ad renūtiandum qua induceretur ad contrahendum.l.si iudex circūuento.ff.de mino. τ bene si
renūtiat cum sacramēto non potest cōtrauenire.vt in auč. sacra
mēta.τ idē etiā videmus in muliere que scđm cōem opi.licet gl.
aliter dicat in.l.fi.§.pe.ff.ad velle.regulariter non potest renun-
tiare velle.quia eadē fragilitate induceretur ad renūtiāduʒ qua
induceretur ad cōtrahēdum pro alio.facit.l.doli mali exceptio.
§.diuersum.cū ibi no.ff.de noua.τ no.etiā Bar.in.l.fi.C.ad vel-
le.τ tñ renūtiare potest cum sacramēto vt etiaʒ voluit Bar.sub
quinto mēbro in.l.si quis pro eo.Nec ob.qđ no.gl.in.§.itē sacra
mēta.in tertia gl.magna que videtur velle cōtrarium vcʒ ꝙ etiā
cum sacramēto nō possit renūtiare quia loquitur qñ mulier erat
minor quo casu satis operatur iuramētum qđ facit illam repre-
sentari maiorē quādo simpliciter iurasset non ɔtrauenire ratio-
ne minoris etatis vel alia quacūq; per no.in.l.ij.C.de rescin.vē.
et sic videtur qđ nō procedat dictū Bar.in.d.l.fi.C.de nō nume.
pecu.tenēdo opinionē suam circa renūtia.exceptionis non nu-
me.pecu.quā ponit in.d.l.si ex cautione.sed tenēdo opi. glos.ibi
positam.qđ vbi renuntiatur exceptioni non nume.pecu. solum
preiudicet renūtiatio debitori vt ammodo creditor nō cogatur
probare remunerationē prout cogebatur si non esset facta renū
tiatio,sed nō preiudicat quo minus ipse debitor si velit ꝓbare
nō numeratā, possit tunc iuramētum de non cōtrauenīēdo in-
telligi eodem modo quo τ ipsa renūtiatio arg.d.l.fi.de non nu-
me.pecu.τ ideo illa non obstāte posset debitor assumēdo onus
probādi probare nō numeratā qđ poterit fieri negatiua coarcte
tur loco τ tpe per ea que habētur in.l.optimam.C.de cōtrahē.
τ cōmit.stip.τ in.c.bone.el.j.ē.de elec.vel per cōfessionem ipsius
creditoris respōdendo positioni debitoris. vt in.c.j.de cōfessis.
in.vj.licet cōtra istud vltimū faciat.l.in cōtractibus.§.illo.C.de
non nūme.pecu.vbi videtur qđ non cogatur creditor iurare, et
ideo tutius esset facere ꝓbationē per testes.Item etiaʒ τ per ea
que superius dixi si tenemus opi.Bart.in.l.si ex cautione vide-
tur qđ nō procedat dictū eius in.d.l.fi.adeo qđ nō videtur posse
repeti tunc solutū nec peti absolutio τ imputet sibi qui sic iura
uit nec videtur habere locū.c.debitores.quia hic nō videtur tur
piter recipere creditor cū iuramētuʒ faciat debitū τ videatur vo
luisse obligari debitor etiā nulla secuta numeratione equitatem
tñ habet dictū Bart.quia videtur debitor inductus ad renun-
tiādum τ iurandū propter spem habēdi pecuniam τ in foro cō-
scientie si ita fuisset qđ debitor aliter noluisset reuera obligari
creditor in foro consciētie non licite exigeret licet in foro cōten-
tioso sic:ex quo renūtiatem cum iuramēto per illum qui potuit
taliter renūtiare. ¶ Item attende quia inquantum dixi qđ vbi
pars iurat omnia τ singula contēta in instrumēto vera esse τ nō
cōtrauenire qđ non potest postea allegare simulationē propter
periurium qđ videretur incurrere pro ista parte facit quia vide-
tur tunc quodāmodo esse protestatio cōtraria facto inquātum
volunt qđ sit simulatio et nihilominus qđ iuretur predicta oīa
vera esse,τ ideo videtur ꝙ nō habeat prodesse per ea que haben
tur.ē.de constit. cum M.τ in.l.cū in plures.§.locator horrei.ff.
loc.vel posset dici qđ cū quis posset remittere parti iuramētum
sibi prestitum ad suā vtilitatē vt not.de spon.j.c.ij.eadē ratione
videtur qđ possit remittere exceptionē periurij surgentem ex iu
ramēto prestito ad eius vtilitatē.arg.c.trāslato.ē.de cōstit.τ.ff.
ad.l.aqui.l.illud.τ ideo videtur posse dici qđ si pars voluit ꝓba
re oīa contēta in instr̄o fuisse simulata seu facta ad colorandam
simulationē,τ per ɔ̄ns qđ dictū iuramētum fuerit prestitum ad
colorādam simulationē qđ debeat admitti quia si pars aduersa
excipiet de periurio poterit replicare ꝙ remisit seu remisisse vi-
detur sibi periurium inquātum voluit cōtractū esse simulatum
τ talia opponi ad colorādam simulationē,nam hic videtur satis
fuisse mens partium si reuera voluerūt cōtractū esse simulatuʒ
non obstāte dicto iuramēto,τ ideo debemus illa seruare quate
nus fieri potest cum magis mens ꝙ̄ verba debeat attendi.j.de
verbo.sig.intelligētia.τ.c.preterea. τ pro hoc bene facit qđ not.
Bar.in.l.nemo potest.ff.de lega.j.τ hec opi. videtur rationabi-
lior:peccare tñ videtur partes tale sacramētum apponēdo cum
videātur nomē dei in vanum assumere cōtra id qđ habetur Exo
di.xx.τ.ē.eo.τ si Christus.Nec ob.huic opi. si dicatur qđ prote-
statio cōtraria facta nō iuuat quia hic nō videtur factū contra-
rium cōtra protestationē simulationis ex quo actum est qđ oīa
tēdunt ad colorādam ipsam simulationē per ea que superius di
xi τ hec sufficiāt de hoc septimo mēbro. ¶ Octauum mēbrū est
quādo lex nō resistit cōtractui,sed non assistit sicut contingit qñ
quis stipulatur alteri aliquid dari.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de
ver.obli.τ etiā in pacto nudo scđm ius ciuile.l.iurisgē.§.sed cuʒ
nulla.ff.de pac.τ.l.legem.cum ibi not.C.de pac.τ hoc casu cōclu
dit Bar.in.l.si quis pro eo.qđ iuramētum operatur τ sic validat
dictā stipulationē τ similiter pactum,quia tale iuramētum obli
gat iurātem sicut etiā stipulatio penalis inducta tali stipulatio-
ni,vel pacto obligaret vt habetur in.d.§.alteri.τ.C.de cōtrahē.
τ cōmit.stip.l.nuda.facit optime qđ habetur per gl.j.q.vij.in.c.
quoties.τ qđ no.in Spe.de lega.§.nunc ostēdendum.ver.xxiij.
circa fi.τ qđ no.Ray.in summa de iuramēto τ periurio.circa fi-
nem.τ idem tenet hic do.Anto.sub sexto casu dicēs idem dicē-
dum si deficit alia solēnitas legalis vel statuti dūtamē adsit cō-
sensus obligādi dicit tamē qđ si lex alicui actui ad solēnitatē dat
aliquod robur vltra vim cōsensus iuramētum non dabit sibi illā
vim,τ ideo non faciet qđ vbi nō stipulatio sit stipulatio: opera-
bitur tñ qđ valeat vt pactū nudum quia iuramentum habet in
se clausulā qđ si non valet qđ ago vt ago valeat vt valere potest.
vt habetur in.l.cū pater.§.filius matrē.ff.de leg.ij. τ dictuʒ fuit
in precedēti mēbro. ¶ Et aduerte quia longa videtur esse diffe-
rētia an lex vel statutū resistat cōtractui vel actui an vero nō assi
stat quia primo casu nō oritur obligatio etiaʒ naturalis.l.si non
sortem.§.j.ff.de cōdi.inde.τ.l.cum lex.ff.de fideiusso. τ ideo non
posset accedere fideiussor per ea que habētur in.l.fideiussor.§.fi-
deiussori.ff.de fideiuss.qr fideiussor non pōt obligari vbi nō repe
ritur principalis obligatus vt ibi patet, sed in scđo casu oritur
obligatio naturalis vt patet ex his que habentur in.d.l.stipula
tio.§.ista alteri. τ ideo tali obligatiōi bene posset accedere fide-
81 iussor.l.j.ff.de fideiuss. ¶ † Sed iuxta predicta potest esse dubiū
quando dicatur lex resistere,τ qñ simpliciter non assistere Bar.
de hoc tetigit in.d.l.cum lex.ff.de fideiuss.τ etiam tetigit hic do.
Anto.circa finē huius.c.sequēdo in effectu dicta Bart.in.d.l.cū
lex.Unde aduertēdum qđ interdum lex prohibet cōtractum in-
terdum actionē seu petitionē.Interdum effectum seu executio
nem.Primo casu quādo prohibet cōtractum cōcludit ꝙ si ꝓhi
bet personas cōtrahere intelligitur resistere, τ nō oritur obliga
tio etiā naturalis nedum ciuilis per ea que habētur in.l.j.per
totum.C.que res vendi.non pos.τ.C.de sacrosan.eccle.τ in.l.iu
bemus nulli.τ in auč.hoc ius porrectuʒ.C.de agri. τ censi. τ in.l.
quēadmodū.lib.xj.τ in.d.l.cum lex.ff.de fideiuss. Idem videtur
dicere si lex prohibeat cōtractum fieri per.d.l.cum lex. nam licet
contractum prout est facti.l.cōsilio.§.fi.ff.de cur.fur. non possit
facere infectum.l.in bello.§.facte.ff.de cap. tamē potest tollere
eius effectum.facit qđ legitur τ notatur in.l.non dubium.C.de
legi.Idem dicit si lex prohibeat alterum ex contrahētibus con
trahere.l.non licet.ff.de contrahen.empt.τ qđ habetur in.l.j.C.
non li.ha.metrocomie loca sua ad extraneum transferre.lib.xj.
et est ratio secundum eum quare non oritur etiam naturalis in
casibus predictis qr obligatio naturalis est de iuregen.l.stichū.
§.naturalis.cōiuncta gl.ff.de solu.sed iure gētium pareri debet
magistratibus.l.veluti.ff.de iusti.τ iure.et ideo videt qđ ex quo
magistratus seu superior prohibet actum non oriatur natura-
lis.τ pro hoc etiā bene facit quod habetur in.l.cos.§.j.C.de vsu.
iuncta.l.si non sortē.§.j.ff.de cōdi.inde. Itē etiā qr interdictum

iudicis impedit naturalem. l. is cui. ff. de verb. obli. ergo eadē ratione interdictū. l. per id qđ habetur in. l. fi. C. de re. alie. nō alie. ¶ Itē quia scđm eū peccare videtur faciēs cōtra ꝓhibitionem superioris. s. de maio. ⁊ obe. c. ij. et. c. solite. ⁊. xj. q. iij. qui resistit. sed de hac vltima rōne dic vt dictum fuit supra sub tertio mēbro ad ꝓdicta etiā allegat qđ habetur in. l. si in emptione. §. j. ff. de cōtrahen. emp. ⁊ per predicta videtur qđ si statutū dicat qđ minor vel mulier nō possit cōtrahere sine tali solēnitate qđ si cōtrahat sine illa nō oriatur obligatio etiā naturalis. Nec ob. qđ habetur in. l. stipulatio. §. alteri. superius allegata vbi lex dicit qđ alteri stipulari nemo pōt ⁊ tñ oritur naturalis qꝛ respondet Bar. qđ ibi ponūtur verba ꝑsentis tēporis que sunt simpliciter declaratoria ⁊ nō prohibitoria respectu futuri. Secus in casu predicto qñ verba statuti respiciūt futurū qꝛ dicit qđ nō possint cōtrahere sine tali solēnitate. Idē dicit si statutū dicat ꝙ nō valeat contractus qꝛ tunc nō oritur etiā naturalis per id qđ habetur in. l. j. ⁊. ij. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. iuncta. l. iij. §. si vxor. eo. tit. in quibus ptꝫ qđ lex dicit donationē inter vi. ⁊ vxo. nō valere ⁊ ꝓ hoc etiā dr in. d. §. si vxor. qđ non pōt accedere fideiussor ⁊ sic nō oritur etiā naturalis ⁊ hoc qñ lex vel statutū dicit contractū ab initio non valere. Secus si dicat qđ si ex post facto aliquid fiat non valet ipse contractus. puta si dicit statutum ꝙ si nō soluatur gabella vel si non insinuetur infra tantū tēpus non valeat contractus. nam intelligitur tunc ope exceptionis, ⁊ sic ita demū si opponatur per id qđ legitur ⁊ not. in. l. quoties. et. l. vniuersa. C. de preci. impe. offe. Idē si dicat qđ cassat ipsum cōtractū quia intelligetur quo ad effectū si opponatur exceptio. per ea que habentur in. l. vbicūqꝫ. cū ibi notatis. per Ber. ff. de fideius. ¶ Secundo casu quādo lex prohibet obligari personā, ⁊ tūc dicit idem qꝛ nō oritur obligatio etiā naturalis, vt ptꝫ in seruo qui ꝓhibetur obligare ex fideiussione. ff. de fideius. in. l. sed et si serui. facit etiā qđ habetur in. l. antiqua. circa fi. ⁊ in aut. si qua mulier. C. ad velle. Nec ob. predictis qđ habetur in. l. obligari. ff. de auto. tut. vbi dr qđ pupillus obligari non pōt sine tutore ⁊ tñ oritur naturalis. vt legitur ⁊ no. in. l. j. ff. de noua. qꝛ respōdet qđ ibi sunt vba ꝑsentis tēporis, que sunt simpliciter declaratiua: nō aūt ꝓhibēt in futurū. Secus qñ ꝓhibitio legis vel statuti respicit factum vt superius in simili etiā dictū fuit qꝛ tūc nō oritur etiā naturalis. ¶ Tertio casu qñ lex resistit actioni seu petitioni, vt quia dicit actionē vel petitionē nō dari ⁊ tūc si actus alias de se ꝓducebat actionē sui natura tunc nō impeditur obligatio ciuilis nec naturalis, sed solum inducitur exceptio. l. ij. §. j. ff. ad velle. ⁊. l. j. ff. ad mace. Si vero ex illo actu nō oriebatur sui natura actio. sed solum dabatur officiū iudicis tūc dicta verba impediunt eū audiri, ⁊ sic nullo modo dꝫ admitti: nec est ibi tractandum de obligatione: qꝛ iudicis officiū nō presupponit obligationē. l. qui cōclusionē. ff. de act. emp. ⁊. l. quintus. ff. de annu. leg. ⁊ facit qđ habetur in. l. si seruus. C. de his qui ad eccl. cōfu. ⁊ qđ legitur ⁊ not. in. l. j. §. qđ autē. ff. de alea. Et an hoc casu si ꝓcedatur valebit iudicium plene dixi in. l. j. §. j. ff. ad treb. ⁊ facit etiam qđ dixi in. l. quidam cōsulebant. ff. de re iudi. ¶ Quarto casu qñ lex resistit executioni ⁊ effectui cōtractus vt quia prohibet alienationē rei surgentem ex cōtractu non autē expresse prohibet contractum vel obligationem aut actionē vt cōtingit in re dotali, ⁊ in re immobili minoris ⁊ etiā mobili que seruādo seruari potest vt habetur in. l. lex que tutoris. C. de admi. tuto. ⁊ etiā contingit in re in qua non cadit commercium in. l. inter stipulātem. §. sacramēta. ff. de ver. obli. isto casu cōcludit qđ si alienatio ꝓhibetur rōne ipsius rei, vt quia in eo nō cadit cōmercium tunc recurrendū est ad distin. que habetur in. l. ⁊ liberi. ff. de cōtrahen. emp. ⁊ in. l. si in emptione. §. j. in eo. ti. ⁊ facit qđ habetur in. l. emptorē. §. fi. ff. de act. emp. nam clarū est qđ tunc prohibita est ipsa alienatio. ⁊ nō sortitur effectū: sed an cōtractus super dicta re aliquē sortiatur effectum aliquo casu patet ex dictis iurib᷒. Si vero alienatio est ꝓhibita fauore persone vt cōtingit in minore ⁊ etiā in muliere tūc dicit qđ licet expresse non prohibeatur contractus vel actio: tamen quia non potest deueniri ad alienationem nisi mediāte ipso cōtractu ⁊ obligatione in cōsequētiam videtur prohibitus contractus etiam obligatio. argu. l. omnino. ff. de spon. qđ intelligit quatenus ratio legis se extendit, ⁊ sic respectu persone minoris cuius fauore ꝓhibita est alienatio intelligetur etiā esse prohibitus cōtractus ⁊ obligatio respectu ipsius minoris vt non possit cōtrahere nec se obligare super dicta re prohibita alienari, ideo non obligabitur ipse minor etiā naturaliter: nec per cōsequens fideiussor pro eo datus. Secus si tertius alienaret cum illius fauore non sit ꝓhibita alienatio, ideo bene obligabitur ipse alienans ad sui preiudicium, ⁊ similiter fideiussor pro se datus per ea que habētur in. l. ⁊ si is. C. de predi. mi. ⁊ qđ dixi ꝓcedit in alienatione rei minoris, sed dubium est de alienatione rei dotalis an sit idem in illa qđ in alienatione rei minoris gl. in. l. cum lex. ff. de fideius. dicit qđ sic quia vtrobiqꝫ videtur prohibita alienatio fauore persone ⁊ sic videtur eadem ratio vtroqꝫ casu. sed glos. in. l. dotalē. ff. de test. mili. videtur velle cōtrarium. nam videtur velle qđ rei dotalis non sit cōmercium, ⁊ per ꝯñs videtur qđ extraneus nō obligetur, ⁊ hoc etiā tetigit glo. in. l. si prediū. C. de iure dot. sed Bar. in. d. l. cum lex. tenet primā partē per ea que habētur in. l. cū vir. ff. de vsur. ⁊ idē Cy. in. d. l. si predium. ⁊ sic videtur qđ si mulier alienet non oriatur naturalis nec ciuilis: quia eius fauore ꝓhibita est alienatio. Secus si extraneus alienet vt superius dixi in minore et ista est cōis opinio. de qua plene dixi sup gl. magna. ⁊ etiā post glo. Et aduerte quia per superius dicta videtur Bart. velle in. d. l. cum lex. qđ vbi lex nō resistit actui licet non assistat qđ tunc iuramētum super illo actu prestitum operetur ⁊ valeat. Secus videtur velle qñ lex resistit quia videtur tūc peccare faciens contra legem, ⁊ sic contra preceptum superioris per ea que habētur in. c. ij. de maio. et obe. hoc etiā videtur velle in. l. is cui bonis. de verb. obli. ⁊ in aut. sacramēta. sed in. l. si quis pro eo. videtur facere differētiam an lex prohibeat cōtractū vel alienationē vt tunc cōtractus firmetur iuramēto vt patet in cōtractu inito per minorē vel mulierē super alienatione rei sue, et per mulierem super alienatione rei dotalis. Secus qñ lex vel statutum prohiberet personā cōtrahere quia tunc non firmatur iuramēto, sed certe vtrūqꝫ dictū non videtur ꝓcedere quia primū videtur impugnari per dicta suamet in. l. si quis pro eo. sub tertio mēbro. ¶ Itē scđm non videtur ꝓcedere quia ꝓhibēdo contractū vel alienationem satis in consequētiam videtur personā prohibere arg. l. oratio. ff. de spon. et facit qđ superius dixi post eum. ⁊ qđ ipse no. in. d. l. cum lex. ad fi. nec videtur etiā esse verum simpliciter qđ faciēs cōtra legē seu cōtra preceptum iudicis secularis qđ peccet mortaliter vt plene dixi superi᷒ sub tertio mēbro principali. vnde licet legiste cōmuniter transeant cum opinione Bar. ⁊ cū dictis eius in. d. l. si quis pro eo. ⁊ sequitur etiam hic do. Pet. de ancha. ⁊ sequebatur do. Anto. in recollectis. tamen Jo. de lig. hic tenuit contrarium ⁊ etiam do. Anto. hic sub secūdo seu tertio casu. ⁊ etiam Sali. in aut. sacramēta. ⁊ de hoc plene dixi sub predicto tertio mēbro, ideo hic non insisto ⁊ sic videtur qđ dicta distinctio Bart. in. d. l. cū lex. an lex resistat actui an vero non assistat videtur ꝓcedere qñ iuramentū non interuenit. Sed aduerte: quia posses dicere quare lex potest tollere naturalem obligationē vel impedire ⁊ non impedire ipsum iuramētum cum inter simplicē loquelam ⁊ iuramentū deus non faciat differētiam. xxij. q. v. iuramenti respondet hic do. Anto. qđ istud ideo cōtingit: quia obligatio naturalis principaliter obligat partē parti, ideo cum lex potest statuere ad cōmodum ⁊ incōmodum subditorū. facit qđ habetur ⁊ no. in. l. omnes populi. de iusti. ⁊ iure. ⁊ in. l. ij. C. que sit lon. cōsue. ⁊ qđ not. per Inno. j. de iniur. in nostra. ⁊ in. l. fi. C. si contra ius vel vtilitatem publicam. ideo mirum si potest lex tollere ipsam obligationem naturalem que est de iure gentiū vt dixi superius ⁊ habetur in. l. stichum. §. naturalis. ff. de solu. ⁊ scđm ius gētium parendū sit magistratibus ⁊ superius. l. veluti. ff. de iusti. ⁊ iure. sed iuramētum principaliter ordinatur ad obligandum quem deo. vt. s. eo. et si Christus. ideo lex tale vinculum tollere non potest. Nec obst. qđ non sit differētia inter iuramentū ⁊ simplicē loquelā: quia illud nō est verū per omnia vt no. in. d. c. iuramēti. Preterea illud potest procedere quādo inductum est vinculum in vtroqꝫ quia tunc vtrūqꝫ debet seruari, sed quo ad inducendū vinculū ⁊ impediēdam oriri bene potest esse differētia per rationē superius dictā. ¶ Itē aduerte qꝛ pōt esse dubiū: an etiā eo casu quo non interuenit iuramentū ꝓcedāt que superius dixi post Bar. ⁊ que ipse no. in. d. l. cum lex. nam videtur velle in effectu qđ lex vel statutū dicatur resistere actui quādo prohibet cōtractum fieri vel prohibet personas contrahere vel illas obligari, ⁊ idem quando dicit cōtractum non valere ⁊ etiā quādo prohibet alienationem ⁊ sic effectū respectu illius cuius fauore prohibet. Secus videtur velle quādo lex per verba presentis tēporis declarat non posse aliquid fieri vel etiā quādo resistit actioni vel petitioni seu prohibet vel dicit ꝙ non audiatur agens vel petens qꝛ tūc cēsetur non assistere non autē resistere: sed aduerte inquantum dicit qđ si lex vel statutū dicit cōtractū vel actū non valere ab ipso initio ꝙ videtur resistere ⁊ ꝙ impeditur etiā naturalis nō videtur indistincte verū: qꝛ lex dicit ꝙ nō valet ꝯtractus factus per minorem habentē curatorem sine curatore vt ꝓbatur in. l. si curatorē habens. C. de restitu. in integ. et tamen si cōtrahat sine curatore obligatur naturaliter. vt patet ex his que habentur in. l. j. ff. de noua. ⁊ facit qđ ipse no. in aut. sacramēta. Ange. in. d. l. cum lex. dixit ꝙ dictum Bar. pōt procedere quando lex annullat actum propter defectum forme. secus scꝫ propter defectū materie. per ea que habētur in. l. j. §. si quis ita. ff. de verb. obl. coniuncta glo. et ex eo quod legitur ⁊ notatur in. l. si vnus. §. acceptilatio. ff. de

pac. ⁊

pac. ꝛ in. l. an inutilis. ff. de accepti. ¶ Item dicit dictum Bart. procedere nisi dispositio sit iuramento firmata per ea que habētur in. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de leg. ij. ꝛ in. c. licet mulieres. de iureiur. in. vj. ¶ Item dicit predicta procedere in dispositionibus inter viuos, nam in vltimis volūtatibus hoc videtur esse precipuum scḋm eum, vt licet dispositio non teneat ꝑpter defectū solēnitatis inductū a solo iure ciuili nihilominus oriatur naturalis obligatio. Unde dicimus ꝙ ex testamēto nō solēni oritur naturalis, ꝛ tñ lex dicit dispositionē talem non valere deficiente solēnitate vt patet ex his que habentur in. d. l. hac cōsultissima. C. de testa. ꝛ que plene no. in. l. cum quis. C. de iuris et fac. igno. ꝛ in. l. j. ff. de cōdi. inde. Posset tamē dici ꝙ ibi est defectus solēnitatis ꝓbatorie: sed attēde qꝛ per predicta nō videtur respōsum ei qḋ tetigi de minore. do. Anto. hic simpliciter circa finē huius. c. transit cū dictis Bart. in. d. l. cum lex. sed pro dicto Bar. facit multum. l. iij. §. si vxor. ff. de dona. inter vi. ꝛ vxo. alle. per eum. sed posset dici qḋ illud ideo qꝛ lex vltra processit declarando etiā fideiussorem non posse accedere. facit qḋ no. in simili in. l. non dubium. C. de legi. vnde secus videretur qñ simpliciter diceret cōtractum non valere quia videtur qḋ solum tollatur ciuilis nō naturalis per qḋ dixi de minore saluo nisi propter defectum forme inualidaret actum, per ea que habentur in. d. l. j. §. si quis ita. de ver. obli. ꝛ qḋ dixi superius post Ang. ¶ Itē etiam aduerte inquātum Bar. dixit qḋ vbi lex resistit potentie cōtrahendi per verba futuri temporis nulla oritur obligatio, sed vbi per verba presentis tēporis vt quia dicit non potest tunc oritur naturalis obligatio quia talia verba non tollunt potentiā contrahendi in futurū, sed solum declarant ꝙ lex non assistit cōtractui. licet secus sit quādo dicit per verba futuri tēporis. puta nō possit cōtrahere. Ang. in. d. l. cum lex. reprobat dictum Bar. inquātum dicit qḋ si lex dicit per verba presentis tēporis. puta nō potest ꝙ tūc oritur naturalis. nam dicit ꝙ hec opi. videtur contra casum. l. j. in prin. ff. de ver. obl. coniuncto. d. §. si quis ita. naꝫ ibi dꝛ qḋ stipulatio nō potest cōfici nisi vtroqꝫ loquente, ꝛ tñ in. d. §. si quis ita. dicitur aliter facta non valet nec ꝓducit naturalem vnde cōcludit qḋ dictū Bart. non ꝓcedit qñ actus deficeret propter defectū forme per ea que habētur in. d. l. j. ꝛ in. §. si quis ita. secus si ꝑpter defectū vel qualitatē persone vel subiecte materie non possit subsistere obligatio: qꝛ tūc procedat dictū Bar. ꝛ sic intelligatur qḋ habetur in. l. stipulatio ista. §. alteri. de verb. obli. ꝛ in. l. obligari. ff. de auto. tuto. quod videtur intelligēdum nisi lex vlterius procederet per ea que habētur in. l. pupillus. ff. de auto. tuto. ꝛ addidit ꝙ verbum non potest operetur ideꝫ qḋ verbū non possit qñ est defectus forme facit quia illud verbum consueuit dici esse extensiuum ꝛ trahi etiā ad futurum. vt no. in. l. si ita quis. in prin. ff. de leg. ij. ꝛ facit etiā qḋ habetur in. l. nemo potest. ff. de leg. j. do. vero Ant. hic circa finem huius. c. dicit qḋ verba legis vel statuti ꝓhibent personā contrahere vel tollunt potestatem cōtrahendi prout cōtractus est in fieri. vt qꝛ dicunt minor non possit cōtrahere sine tali solēnitate ꝛc. nō oritur etiā tunc naturalis allegat. l. iubemus. C. de sacrosan. eccl. ꝛ. l. non dubium. C. de legi. secus dicit si declaret impotentiam simpliciter vt quia lex dicit non potest alteri stipulari tunc dicit ꝙ attēdēda est causa. nam si causa non est ꝑpter non assistentiā tunc cōtractus redditur nullus nec oritur etiam naturalis, sed si sit propter non assistentiam tūc impeditur ciuilis, sed oritur tñ naturalis. d. l. stipulatio ista. §. alteri. de ver. obli. Secus si causa concluderet ad resistentiam quia vt dixi tunc impediretur etiā naturalis. idē dicit si lex simpliciter ꝓcedit asserendo nullitatem cōtractus vt si dicat non valeat cōtractus, nam tunc si causa nullitatis concludit ad prohibitionem ꝛ resistentiam, ꝛ subest causa prohibendi scḋm tempus contractus tunc non oritur etiam naturalis. l. iij. §. si vxor. ff. de dona. inter virū ꝛ vxo. ꝛ. C. ad velle. in auk. si qua mulier. Secus dicit si ex causa que debeat intercedere post contractum dicat lex vel statutum contractum non valere quia tūc actus non erit nullus, sed poterit opponi exceptio si non interueniat post contractū id qḋ lex disponit per ea que habētur in l. vniuersa. C. de preci. impera. offe. ꝛ potest poni exemplū in statuto dicēte qḋ cōtractus non valeat si non soluatur gabella vel si non insinuetur infra certū tēpus. de quo etiā superius tetigi et per dicta do. Anto. habes limitationē ad dicta Bar. inquātum dixit ꝙ verba presentis tēporis inducunt declarationem ꝛ non resistentiā, qꝛ licet simpliciter sic dicat debet attēdi causa ipsius legis vel statuti vt predixi ꝛ eodem modo quādo dicit a principio cōtractū non valere dicat simpliciter qḋ nō oriatur naturalis. ꝛ sic videtur scḋm do. Anto. ꝙ debeat ponderari causa propter quā lex annullat cōtractū an cōcludat ad resistentiā ita ꝙ verisimiliter velit impedire etiā naturalem an non sed solum ad simplicē nō assistentiā qḋ tene mēti. facit qḋ legitur ꝛ no. in. c. cū dilecti. j. de accu. vbi ptꝫ qḋ de actu iudicamus scḋm suā causam.

82 ¶ † Item aduerte: quia qñ lex prohibet actum vel contractū si non deficit in forma vel solēnitate potest esse dubiū an si fiat cōtra talem ꝓhibitionē cōtractus sit nullus. nam dicta Bar. in. d. l. cum lex ꝓcedunt eo casu quo actus est nullus, sed per prius est videndū an indistincte si fiat cōtractus cōtra prohibitionem legis vel statuti non deficiēte forma vel solēnitate que alias scḋm naturā actus requireretur an actus sit null⁹ de quo tetigit Bar. in. l. non dubiū. C. de legib⁹. vbi etiā per gl. ꝛ doc. ꝛ per gl. que reputatur notabilis ꝛ singularis in cle. j. de iure patro. ꝛ facit etiā ad materiā qḋ no. Bar. in. l. pretor. in prin. ff. de ope. no. nun. potes cōcludere latius quā tangat doc. qꝛ cōsiderandi sunt duo casus principales, nā aut lex inhibēs procedit vltra: aut nō procedit vltra sed simpliciter inhibet. Primo casu considera quatuor mēbra: qꝛ aut ꝓcedit vltra actū ꝯfirmādo: aut ꝓcedit vltra actū infirmādo: aut ꝓcedit vltra dādo remediū contra factū: aut procedit vltra penā imponēdo. Primo casu valet actus ꝛ sic intelligitur. l. j. §. biduū. ff. qñ appel. sit. ¶ Scḋo casu non valet: qꝛ tunc in effectu videtur apponi decretū decernēs irritū ꝯ factuꝫ. facit qḋ habetur in. l. iubemus. §. sane. C. de sacrosan. eccl. ꝛ in. c. ad dissoluēdum. circa fi. j. de despō. impu. ꝛ de prebē. apostolice. lib. vj. ¶ Tertio casu si est remediū tēdens ad rescissionē actus valebit actus, sed poterit rescindi. vt ptꝫ in toto tit. qḋ met. cau. facit qḋ no. per Bar. in. d. l. nō dubiū. circa fi. ¶ Quarto casu cōsidera duos casus qꝛ aut imponitur pena inferēs necessario nullitatē actus, ꝛ tunc clarū qḋ actus erit nullus. exēplū in. l. j. ff. de ope. no. nun. ꝛ. j. de ope. no. nūtia. c. j. ꝛ. ij. nā ius inhibet edificari post nūtiationē no. ope. ꝛ si ꝯ fiat ꝓcipit destrui opus ꝛ sic infertur necessario qḋ edificatio de iure fuit inualida aut non infert necessario nullitatē actus, ꝛ tunc si actus esset nullus pena non posset habere locū tūc remanet actus validus exēpluꝫ in. l. fi. ff. de diuor. vbi lex inhibet liberte nupte patrone ne sine ei⁹ cōsensu diuertat ꝛ si diuertit imponit penā ne alteri nubat, nam si diuortiū nō teneret tūc illa pena nō haberet locū, nā ex alio capite ꝓhiberetur alteri nubere scꝫ qꝛ habēs vnū virū non pōt habere aliū eodē tpe. l. eū q duas. C. de adulte. Si vero diuortiū teneat tūc bene pena est nō posse alteri nubere: aut pena pōt se cōpati cū nullitate actus, ꝛ tūc aut actū esse nullū solū tēdit ad preiudiciū ꝓhibiti, ꝛ tūc nō valet actus. l. j. ff. de his que pro non scrip. ha. aut tēderet ad preiudiciū alterius quā ꝓhibiti ꝛ tunc remanet actus validus: exēplū in illo qui vēdidit rem vni ꝛ postea eādem vēdidit alteri ignorāti primā vēditionē ꝛ ei tradidit, nā hoc est ꝓhibitū scꝫ vēdere rem duob⁹ ꝛ incidit vēdens in legē cor. de fal. l. qui duob⁹. ff. de fal. ꝛ tñ vēditio scḋa tenet. l. quoties. C. de rei vē. ꝛ facit qḋ no. gl. in. l. non videtur dolo facere. ff. de reg. iur. ꝛ qḋ habetur in. l. filius. §. fin. ff. de fal. ꝛ qḋ habetur in. d. cle. j. de iure patro. scḋm vnum intellectum. ¶ Scḋo casu principali qñ lex inhibet simpliciter, ꝛ plus non dicit ꝛ tunc conclude qḋ aut ille cui fit inhibitio recipit potestatē ab ipsa lege inhibēte, ꝛ tūc non valet actus, ꝛ sic loquatur. d. l. non dubiū. vt no. gl. in. d. cle. j. Aut non recipit potestatē ab illa. l. inhibente ꝛ tūc aut sumus in habētib⁹ perpetuā causam inhibitionis, ꝛ tūc actus erit nullus ꝛ sic etiā loquatur. d. l. non dubium. scḋm alium intellectuꝫ. facit qḋ habetur in. d. c. tua. de spō. du. Aut sumus in alijs ꝛ tūc aut per inhibitionē erat quesitū ius tertio, aut non erat quesitū si erat quesitū ꝛ tūc si actū esset nullū tendit ad fauorē ipsius tertij cui est ius quesitū, ꝛ tūc actus erit nullus. Exemplū in. c. si soli. de conces. preben. in. vj. Et ita etiā potest intelligi. d. l. non dubium. vt no. glos. in. d. cle. j. si vero actū esse nullum non est fauor ipsius tertij: vel si non est tertio ius quesitū ꝛ tunc valebit actus et iste est casus notabilis coniuncta gl. sua singulari in. d. cle. j. de iure patro. nam ibi ex inhibitione non est tertio ius quesitū vel si est quesitū alicui est quesitū presentato cui nō est fauor actum institutionis ibi prohibitū esse nullū, sed interest potius qḋ valeat. Ideo nō est nullus ꝛ hec sunt de mēte gl. preall. capituli si diligēter aduertatur. Sed attēde quare ꝯ istud vltimuꝫ videtur casus in. c. fi. de elec. ꝛ videtur etiā ꝯ not. in. c. si eo tpe. de elec. in vj. vbi ptꝫ ꝙ si fiat inhibitio habētib⁹ eligere ne eligāt sine licentia pape nō valebit electio ꝛ tñ nō erat ibi quesitum ius tertio. Potes rñdere dupliciter. Primo qḋ illa gl. in. d. cle. j. loquatur qñ inhibitio fit a lege, cōtrariū ꝓcedat qñ ab hoīe qꝛ mitius agitur cū lege ꝙ cū hoīe arg. l. celsus. ff. de arbi. ꝛ bene facit qḋ no. Jo. an. post Hos. in. c. fi. ꝯ. de restit. spo. Sed cōtra istā solutionē facit quia gl. in. d. cle. j. videtur loqui etiam de prohibitione hominis. vt patet in. c. si soli. quod ibi allegat sed posses dicere qḋ licet gl. illud videatur sensisse tamen limitari debet eius dictum in inhibitione legis alias videretur male dicere vel secundo potest dicta glos. saluari in casu dicte cle. j. quando interest eius in cuius fauorem facta est inhibitio qḋ actus potius valeat ꝙ qḋ sit nullus: al's non procedat. Et per predicta habes hunc articulum expeditum, ꝛ hec secunda solutio videtur tutior quia licet

pro prima multũ faciat qd̃ no. Jo. an. post Gof. in. d. c. fi. tñ fortiter facit ꝯ illud qd̃ legitur ⁊ not. in. l. si libertus. ff. de iure patr. vbi ptz qd̃ respectu nullitatis actus potētius operatur lex quã homo vt etiã no. Bar. in. l. si insulã. in. viij. op. ff. de ver. obl. facit qd̃ dixi in dicta cle. j. de iure patro. Et potes addere his que superius sunt dicta qd̃ qñqꜫ ꝓhibetur cõtractus vel alienatio ratione publice vtilitatis principaliter ⁊ de hoc ꝓprie loquitur. l. queadmodũ. C. de agri. ⁊ censi. lib. xj. qñqꜫ ꝓhibetur ratione publice vtilitatis secũdario. ⁊ hoc ꝓprie loquitur qd̃ habetur in. l. lex iulia. ff. de fun. do. iuncta. l. j. cum ibi no. ff. sol. ma. ⁊ qd̃ habetur in. l. cum vir. ff. de vsur. quãdoqꜫ prohibetur fauore ecclesie. ⁊ de hoc ꝓprie loquitur. l. iubemus. §. sane. C. de sacrosanc. eccle. quãdoqꜫ ꝓhibetur fauore persone ⁊ de hoc ꝓprie loquitur. l. j. ⁊ per totũ. ff. de re. eorũ. ⁊. C. de predi. mino. qñqꜫ prohibetur quia res non est in cõmercio. ⁊ de hoc habetur in. l. inter stipulãtem. §. sacramẽta. de ver. obli. ⁊ in. l. si in emptione. §. j. ff. de contrahen. emp. ⁊ in. l. apud iulianum. §. fi. ff. de leg. j. ⁊ quãdoqꜫ prohibetur propter vitium rei puta qr est furtiua vel violẽta ⁊ de hoc proprie loquitur qd̃ habetur in. l. si emptionẽ. §. itez si emptor. ff. de cõtrahẽ. emp. ⁊ sic ptz qd̃ sex modis predictis prohibetur a iure alienatio rei sui cõtractus super illa, ⁊ an actus valeat qñ fit contra prohibitionẽ legis ⁊ statuti. dixi etiã in. d. l. cum lex. ⁊ etiam in. d. cle. j. de iure patro. ⁊ hec sufficiant de isto octauo membro.

83 ¶ † Nonum membrum est qñ deficit actus rõne rei vel materie sup qua interponitur vt qr sup illa nõ est cõmerciũ, ⁊ tunc dicit Bar. in. d. l. si quis pro eo. qd̃ iuramentũ nihil operatur qr videtur interponi sup impossibili de facto vel de iure per ea que habẽtur in. l. apud iulianum. §. fi. ff. de leg. j. ⁊. l. inter stipulãtem. §. sacra. ff. de ver. obl. qr cõsensus priuatoꝝ non põt supplere defectũ rei ipsius ideo nihil opatur. et sic etiã trãsit hic do. Ant. sub octauo casu, ⁊ videtur etiã velle qd̃ idẽ sit in re fiscali qd̃ in re sacra vel in re deputata ad publicũ vsum vt platea ⁊ cãpus fori cũ si. facit qd̃ habetur in. d. l. apud iulia. §. fi. sed certe qd̃ dicit de re fiscali; nõ videtur bene dicere. dũmodo nõ sit in vsu publico qr illa videtur esse in cõmercio, nam lz possit vsucapi triẽnio insti. de vsuca. §. res fisci. tñ põt ꝓscribi spatio. xxx. an. l. sicut. ⁊. l. oẽs. C. de prescri. xxx. an. ⁊ etiã qñqꜫ minori tpe vt ptz ex his q̃ no. in. d. §. res fisci. ⁊ in. l. inter quatuor. ff. de diuer. ⁊ tẽpo. ꝓscri. sed circa istud mẽbrũ põt dubitari: an si actus vel ꝯtractus fiat ꝯ iuramẽtum preambulũ valeat. an vero nõ valeat rõne materie ꝑcedentis: iste passus videtur aliqualiter dubius. lz do. Ant. hic nõ tãgat nec etiã Bart. in. d. l. si qs pro eo. videretur primo dicẽdũ qd̃ actus nõ valeat qui fit ꝯ iuramentũ, nã de hoc videtur esse text. in. c. dilecto. j. de prebẽ. ¶ Itẽ pro hoc videtur esse gl. ord. ⁊ valde notabilis in. c. ij. in gl. fi. j. eo. lib. vj. vbi gl. notabiliter dicit qd̃ si mulier iurauit nõ alienare dotẽ nisi ex causa necessaria ⁊ cũ autoritate iudicis ⁊ si ꝯtra faceret pro posse reuocabit ꝙ si post ea alienat sine autoritate iudicis etiã cũ iuramẽto qd̃ non valet qr seruari dz primũ iuramentũ qd̃ fuit licitũ. j. e. intellecto. secus si fuisset illicitũ vt. s̃. eo. tua. ⁊ illã gl. etiã tenuit Hosti. vt ibi tãgit Jo. an. ⁊ etiã Jo. mona. ⁊ Archi. ⁊ idẽ Spe. in ti. de emp. ⁊ ven. §. tertio loco. ver. ⁊ no. gñale vbi Spe. dat cõsilium qd̃ qñ pater vel alius dat dotẽ pro filia faciat ipsam ꝓstare dictũ iuramentũ vt sic postea de facili non possit sibi preiudicare alienatio qd̃ tenemẽti ⁊ illam gl. etiã tenuit Bar. in. d. l. si quis pro eo. in tertio mẽbro. ⁊ etiã in. l. is cui. ff. de verb. obli. ⁊ pro dicta gl. bene facit pꝛealle. c. intellecto. ⁊ qd̃ habetur. s̃. eo. veniẽs. ¶ In cõtrarium videtur esse casus in. c. sicut ex literis. j. de spõ. vbi valet contractus matrimonij factus post ⁊ ꝯ iuramẽtũ prius prestitũ. ¶ Itẽ hoc videtur tenere Innoc. in. d. c. dilecto. vbi cõcludit qd̃ actus tẽporalis qui fit cõtra iuramentũ valet, lz secus sit in actu spirituali: qr videtur ꝙ si actus spũalis fiat cõtra iuramentũ non valet per ea que habẽtur in. d. c. dilecto. j. de preben. vbi videtur casus dicit tñ aliquos tenere ꝙ etiã actus spũalis q̃ fit cõtra iuramentũ valet. facit qd̃ habetur in pꝛealle. c. sicut ex literis. de spõ. vbi matrimoniũ qd̃ est res spũalis valet ꝯ iuramentũ preambulum. ⁊ ad. d. c. dilecto respõdet ꝙ inquãtũ ibi innuitur cõtrariuz vcz qd̃ exceptio canonicoꝝ ꝯ iuramentũ nõ valeat est quedã allegatio partis que nõ ponit ius. ⁊ istã opi. tenuit ibi Jo. and. vcz qd̃ etiã actus spiritualis factus ꝯtra iuramẽtũ tenet, ⁊ hoc etiã tenuit Spe. in ti. ij. §. nũc tractemus. ver. sed si legatus. ⁊ ibi etiã idem tenuit Jo. an. in addi. Spe. vbi cõcludit qd̃ electio vel receptio facta in canonicũ cõtra iuramẽtũ seu cõtra matrimonium iuratum qd̃ valet saluo nisi ille qui fuisset electus vel receptus cõtra matrimonium iuratum ꝓcurasset se eligi qr tũc videretur esse particeps periurij per id qd̃ habetur in. c. j. s̃. de offi. dele. ij. q. j. in. c. notum. ideo nõ teneret electio cũ periuri non sint habiles ad beneficia, imo si illa habeãt debeãt illis priuari. s̃. eo. querelã. ⁊ sic idem dicẽdum de eo qui participaret in crimine periurij facit qd̃ habetur. j. de sen. excõ. si cõcubine aliter tñ nõ respõdet Jo. and. ad. c. dilecto. nisi quia dicit qd̃ ibi fuit allegatio partis nec etiã respõdet ad gl. suã in. d. c. ij. quinimo nec de illa facit mentionẽ, sed si velles tenere opi. Jo. and. quã ponit in. d. c. dilecto. ⁊ etiã in addi. Spec. super. d. ver. sed si legatus posses dicere qd̃ dictũ suũ ⁊ dictũ Inno. in. d. c. dilecto. inquantũ dicunt tenere actum qui fit cõtra iuramẽtum precipue tẽporalẽ, dz limitari saluo nisi iuramentũ habeat secum cõcursum iuris cõis vt contingit in casu. d. gl. c. ij. j. eo. in. vj. nã de iure cõi ꝓhibita est alienatio rei dotalis. vt pz in. l. lex iulia. ff. de fun. do. ⁊. l. j. §. ⁊ cũ lex. C. de rei vxo. act. Ideo qr iuramentum hz tunc concursum iuris cõis. secus aũt si nõ hz cursum iuris cõis qr tunc nõ inualidatur actus factus cõtra iuramentũ ⁊ sic loquatur qd̃ no. Jo. an. in. d. c. dilecto. ⁊ in addi. pꝛealle. ⁊ ad istã distinctionem bene facit qd̃ no. in simili per legistas in. l. ij. C. de vsuca. pro emp. vbi qñ ꝓhibitio testatoris hz concursum cum ꝓhibitione iuris cõis valet vbi alias nõ valeret, ⁊ ꝑ hoc etiã faciat gl. in. l. ea lege. C. de ꝯdi. ob cau. circa cõtrariũ. §. sanctissimas. de aliena. ⁊ emphy. vbi similiter dicit qd̃ pactũ cõtrahentiũ habẽs concursum iuris cõis operatur vbi alias nõ oparetur inualiditatẽ actus ⁊ isto modo cõsueui saluare gl. in. c. ij. que cõiter videtur approbari vt ptz ex superiꝰ dictis. Aliqui tñ illã reprobãt. per ea que habẽtur in. d. c. sicut ex literis. ⁊ que no. per Jo. an. ⁊ Innoc. ⁊ in. c. dilecto. sed equius videtur saluare gl. eo modo quo dixi ex quo cõiter tenetur. ¶ Aduerte tñ qr videtur casus in. d. c. dilecto. qd̃ actus spiritualis qui fit ꝯ iuramẽtũ nõ valeat, nã videtur esse violatio dicere qd̃ ibi fit allegatio partis ꝯsiderato ꝙ ex illa videtur se fundare, ⁊ sic videtur ꝙ ponat ius etiam si fuerit allegatio partis, ⁊ istud etiã videtur voluisse ibi Inno. nã videt̃ inclinare Inno. in

84 hãc partẽ licet recitet vltimo loco opi. alioꝝ. ¶ † Unde videretur posse in hac materia distingui, qr aut loquimur in actu mere spũali aut loquimur in actu non mere spirituali. Aut loquimur in actu mere tpali. ¶ Primo casu videtur ꝙ actus qui fit ꝯ iuramẽtũ sit nullus vt videtur esse casus in. d. c. dilecto. nõ cauillãdo ⁊ vt dixi in hãc partẽ etiã videtur inclinare Inno. licet Spe. aliter dixerit vt. s̃. tetigi. nec ob. c. sicut ex literis. per qd̃ mouet̃ Jo. an. qr nõ loquit̃ in actu mere spirituali vt dicetur in sequẽti mẽbro. ¶ Scd̃o casu qñ loquimur in actu nõ mere spũali vt est matrimoniũ carnale, nã non est oĩno mere spirituale qr põt pro eo interuenire pecunia, nam datur dos pro illo. j. de do. post diuor. restituẽda in rubro ⁊ nigro. ⁊. l. j. ⁊ per totũ. ff. de iure dot. et C. secus in matrimonio mere spirituali vt qñ quis eligitur in canonicum vel prelatũ. s̃. de elec. cũ inter canonicos. ⁊ de trãslatione in. c. fi. nam nõ põt ibi interuenire pecunia. imo esset simonia. s̃. de pac. cũ pridem. ⁊. j. de simo. in. c. iacobus. ⁊. c. mattheus. ⁊. c. dilectus. ⁊ in pluribꝰ alijs titulis. ⁊ hoc casu qñ agimus de actu nõ mere spirituali vt est matrimoniũ carnale potes concludere ꝙ aut actus qui sequitur iuramentũ nõ est plenior actu qui cõtinetur sub iuramẽto. Exẽplũ si quis iurauit accipere Bertam in vxorem ⁊ postea iurat accipere Margaritam. nam vtrũqꜫ iuramentũ respicit sponsalia de futuro. ⁊ tunc primũ iuramẽtũ cum sit licitũ est seruãdum nõ scd̃m et pro scd̃o dz imponi penitẽtia. vt habetur in. d. c. sicut ex literis. circa fi. si autẽ actus qui sequitur post iuramentũ est fortior illo qui cõtinetur sub sacro, vt qr iurauit accipere Bertã in vxorẽ postea ꝯtrahit per xba de presentit cũ Margarita, ⁊ tũc tenet actus qui fit cõtra sacrm̃, nam fortius est matrimoniũ de presenti quã spõsalia de futuro vt de se ptz ⁊ ꝓbatur etiã ex his que habẽtur. j. de cõuer. cõiug. ex publico. ⁊ in. c. ij. de spon. nã partes possunt recedere a spõsalibus de futuro etiã iuratis vt habetur in. d. c. ij. de spõ. ⁊ tñ non possunt recedere a cõtractu matrimonij per verba de presenti etiã si nõ interueniret iuramentũ. ⁊ ita loquitur. d. c. sicut. ¶ Tertio casu qñ interponitur iuramentũ sup re mere tẽporali ⁊ tunc aut interponitur affirmatiue aut negatiue si interponit̃ affirmatiue tũc satis videretur distinguendũ an actus sequẽs nõ sit fortior eo qui cõtinetur sub sacro an vero sit fortior. nã si non est fortior videtur ꝙ seruãdũ sit primũ iuramentũ. Exẽplũ si quis iurat vẽdere titio rẽ aliquã demũ iurat rem illã vẽdere seio, nam videtur ꝙ primũ iuramẽtũ sit seruandũ ex quo fuit licitũ. facit qd̃ habetur in. d. c. sicut ex literis. circa fi. ⁊ qd̃ legitur. ⁊ no. in. l. operis. ff. loca. si vero solũ ꝓmitteret ꝑ stipulationẽ absqꜫ iuramẽto vẽdere seio vbi prius iurasset vẽdere titio. adhuc videretur idẽ saltẽ de iure canonico qd̃ nõ facit differẽtiã inter iuramẽtũ ⁊ simplicẽ loquelã seu ꝓmissionẽ. xxij. q. v. iuramẽti. Idẽ tñ videretur de iure ciuili per no. in. d. l. in operis saluo quia cõis opi. est legistarũ qd̃ iuramentũ nõ inducit obligationẽ nisi in liberto vt not. in. l. si qs pro eo. ff. de fideiuss. ⁊ in. l. j. de ope. lib. ⁊ etiã tetigi superius circa principiũ materie, sed posset ꝓcedere de iure ciuili qñ per stipulationẽ primo ꝓmisisset titio vẽdere demum secundo promitteret per stipulationem vendere seio, nam videtur qd̃ prima promissio deberet seruari per ea que habentur in. d. l. in operis.

videretur

videretur tñ ꝙ seius cui secundo loco facta est promissio posset
agere ad interesse contra promittentē si interesset suā promissio
nē seruari. Si aūt actus qui fit cōtra iuramētū sit fortior eo qui
cōtinetur sub iuramento tunc vr̃ ꝙ teneat actus qui fit cōtra iu
ramentū per ea que habentur in.d.c.sicut ex literis. Exēplum si
aliquis iurauit vendere rē titio demum postea vendidit illā seio
⁊ ei tradidit. facit qđ habetur in.l.quoties.C.de rei vendi. nā vr̃
ꝙ tunc standū sit ipsi vēditioni. licet facta sit contra sacramentū
tamen cū de iure canonico iuramentum producat actionem vel
saltem officiū iudicis. vt notat Jo.an.ꝭ.de insti.cum venissent ⁊
facit qđ notauit Inno.ꝭ.eo.quintauallis ⁊ quod dixi circa prin
ci.materie videretur ꝙ titius agere posset ad interesse.si sua in-
teresset iuramentū fuisse seruatū per ea que habētur in.l.stipula
tio.non diui.ver.celsus.ff.de verb.ob.⁊ etiā deberet imponi pe-
nitētia de periurio per ea q̄ habenꝛ in.d.c.sicut ex literis. Si ve-
ro iuramentū fuit negatiue conceptū ⁊ tunc potest dicere ꝙ aut
habet cōcursum iuris cōis ⁊ tūc actus qui fit cōtra iuramētum
nō valet. ⁊ sic intelligaꝛ gl.in.c.ꝫ mulieres qđ est.c.ij.ꝭ.eo.in.vj.
que cōiter approbaꝛ vt dixi ⁊ facit qđ hr̃.ꝭ.e.intellecto. aut non
habet cōcursum iuris cōis ⁊ tūc vr̃ ꝙ actus qui fieret ꝯ iuramē
tū valeret ꝑ ea que habenꝛ in.d.c.sicut ex literis. ⁊ ꝑ Inno.in.d.
c.dilecto. saltē qñ actus sequēs esset perfectus vt si quis iurasset
nō vēdere domū alicui de tali familia ⁊ tñ postea vēderet ⁊ tra-
deret. nā valeret ꝯctus licet incurreret periuriū facit qđ legitur ⁊
no.in.c.si.per gl.de procu.in.vj. ¶ Aduerte tñ ad vnum ꝙ in.c.
intellecto erat concursus iuris cōis tendens ad publicā vtilita-
tem principaliter. vcꝫ ad conseruationē regni ⁊ rerum in ipso re
gno: sed in muliere iurante non alienare rē dotalē est concursus
iuris cōis concernentis publicā vtilitatē secundario ⁊ non prin-
cipaliter. ⁊ ideo cū tali iuri possit renūtiari cū sacramēto vt pa-
tet in hoc capitulo nō vr̃ ꝙ gl.predicta precise ꝓbeꝛ per p̄alleg.
c.intellecto. vñ videretur disputatiue posse teneri contrariū. tñ
vt dixi gl.cōiter approbatur. Et hec sufficiāt de nono membro.
85 ¶ Et adde ꝙ vbi quis † vendit rē duobus incidit in penā falsi
vt.l.qui duobus.ff.ad.l.cor.de falsis. quantū aūt ad ipsam rem
habendā potior est ille cui sit res tradita etiā si prima venditio
fuisset facta cū iuramēto ꝑ ea que habenꝛ in.l.quoties.C.de rei
vēdi.iūcto eo qđ habetur in.c.sicut ex literis.ꝭ.de spō. ¶ Si au
tem neutri sit tradita res ⁊ concurrāt ambo vr̃ ꝙ preferēdus sit
ille cui primo facta fuit vēditio per ea que habentur in.d.l.ope-
ris.ff.loca. siue prima fuerit iurata siue non. Secus vr̃ si primo
solū ꝓmisisset vel iurasset ⁊ scđo vēdidisset licet nōdū tradidis-
set qꝛ vr̃ qđ secundus debeat preferri qꝛ potētius ius vr̃ habere
ex quo vēditio sibi facta est. ⁊ primo solū facta est promissio vel
iuratum de vendendo nā potest cogi ad instantiā secūdi cui ven
dita est vt precise rē tradat si habet facultatē ipsam dādi vt no.
gl.ꝭm opi. Mar.insti.de cōtrahē.emp.ꝭ.p̄tiū. que opi. cōiter te
netur ⁊ illā etiā tenet Bar.in.l.stipu.nō diuiduntur.ver. celsus.
de verb.obli. ⁊ etiā in.l.certi condictio.in prin.ff.si cer.pet. ⁊ etiā
Inn. ⁊ Jo.an.ꝭ.de sen.excō.sacro. ¶ Itē adde tenendo opi. gl.
de qua in.c.ij.ꝭ.eo.in.vj. vcꝫ ꝙ si mulier iurauit non alienare rem
dotalē nec alienationi consentire nisi cum autoritate iudicis ex
cā necessaria ꝙ si postea alienet etiā cum iuramēto nō valet alie
natio dicta opin. vr̃ procedere qñ contrahens cum muliere scit
siue habeat notitiā predicti iuramāti. nā tunc imputet sibi quare
tunc contrahit. argu.l.j.in si.ff.de actio.emp. ⁊.ꝭ.de reg.iur. in re
gula damni.lib.vj. Si autem ignorauit tunc videtur magis du-
bium. an valebit contractus tñ potest dici ꝙ si mulier dolose ta
cuit ipsum iuramentū preambulū causa decipiendi emptorem
tunc vr̃ ꝙ contractus valeat qꝛ deceptis ⁊ nō decipientibus iu
ra subueniūt.l.iij.C.si mi.se ma.di. ⁊.C.ad velle.in.l. iij. secus vr̃
si ex simplicitate vel qꝛ tunc forte non habuit bene memoriā per
ea que habenꝛ in.d.l.iij. ⁊ imputādū vr̃ emptori ex eo qꝛ vult fa-
cere cōtractū qui est in sui genere prohibitus vcꝫ emere rē dota
lē cōstāte matrimonio vt patet in.d.l.lex iulia.C.de fun.do. ⁊.d.
ꝭ. ⁊ cū lex.C.de rei vxo.actio. nā ⁊ potuit etiā precogitare an iu-
ramentū precessisset cū debuerit esse cautus ex quo contractus
est de genere ꝓhibitorū argu.eorū que habenꝛ in.l. qui cū alio.
ff.de reg.iur. ⁊ facit etiā qđ habeꝛ in.c.is q.de homi.in.vj et in.l.
qm̄ multa.C.ad.l.iul.de vi. ⁊ in dubio nō vr̃ dolus mulieris pu-
niendus nisi probeꝛ ꝑ ea que no.gl.in.l.iij.C.si alie.res pi.da.sit.
¶ Itē adde inquantū post id qđ tangit Jo.an.in.c.dilecto.ꝭ. de
preben. ⁊ in addi.Spe.in ti.ij.ꝭ.nunc tractemus.ver.sed si lega-
tus ꝙ electio facta de periurio non vꝫ nec similiter collatio de
beneficio sibi facta. nā idē vr̃ velle Fede.de señ.suo cōsilio.l. Sed
Lapus abbas ibi in additione vr̃ sentire cōtrariū vcꝫ ꝙ electio
⁊ collatio sit aliqua lꝫ veniat cassanda ꝑ ea que habenꝛ in ca. in-
ter dilectos.ꝭ.de exces.p̄la. vbi collatio facta vsurario nō est nul
la sed venit irritanda ad idē etiā qđ no.Jo.and. in.c. auditis.ꝭ.
de elec. super gl.si. ⁊ qđ no.Inno.ꝭ.de conces.p̄ben.in.c.quod no
stris. ⁊ sic vr̃ ꝙ non procedat dictū Jo.an.in.d.c. dilecto. ⁊ in.d.
addi. nisi forte saluando velis dicere ꝙ sit speciale in illo q pro-
curauit se eligi vltra numerū iuratum. faciat qđ hr̃ in.l. ⁊ qui da
ta opera.ff.ex quib.cau.ma. illud aūt est certum ꝙ collatio facta
excōicato non vꝫ.vt.ꝭ.de cleri.excō.mi.in.c.postulasti. ⁊ facit qđ
habetur.ꝭ.de elec.in.c.illa quotidiana.cū ibi notatis.de consue.
cū dilectus. ¶ Nunc restat descendere ad decimū ⁊ vltimū mem
brum qñ actus prohibetur a iure propter aliquas subditorū vti
litates nō aūt ex eo qꝛ sit cōtra bonos mores vel qꝛ sit cōtra pu-
blicam vtilitatē principaliter. Exemplū pōt poni in.l.cuꝫ hi.ff.
de trans. ⁊ in.l.pactū.C.de collatio. in qbus patet ꝙ ꝓhibeꝛ qs
remittere ius futurum ex eo qꝛ interdū quis pro modica quan-
titate de presenti data de facili repromitteret magnā quātitatē
in futurū debendā ⁊ ideo noluit lex ꝙ valeret trāsactio super ali
mentis futuris sine autoritate iudicis.l.cum hi.ff.de transa. sal-
tem qñ debētur ex vltima volūtate vt ibi patet nec similiter pa-
ctum de non succedendo vt in.d.l.pactum. ⁊ hoc casu concludit
Bar.in.l.si quis pro eo. ꝙ valet iuramentū super tali actu inter
positū ⁊ validat ipsum actū per ea que habentur in.c.quāuis.de
pac.in.vj. nā vt dixi non improbatur actus tunc qꝛ sit cōtra bo-
nos mores nec qꝛ sit contra publicam vtilitatē principaliter sed
propter vtilitatē subditorū ne pro modico de p̄senti dato ꝑdat
ius futurū in magna quantitate. nam interest reip ublice ne quis
re sua vel suo iure male vtaꝛ.insti.de his q sunt sui vel alie.iur.in
ꝭ.j. ⁊ facit quod hr̃ in.ꝭ.cogitatio.in auten.vt iu.si. quoquo suꝛ.
¶ Et ꝑ p̄dicta dicit Bar.in.d.l.si qs pro eo. ꝙ donatio facta in-
ter virū ⁊ vxorē cōfirmabitur iuramento ex eo: qꝛ nō prohibeꝛ ꝙ
sit cōtra bonos mores: sed propter vtilitatē subditorū ne vcꝫ al
ter coniugū efficaꝛ pauperior. ⁊ alter ditior.l.j. ⁊.ij.ff. de do. in-
ter vi. ⁊ vxo. ⁊ idē dicit tenere Guil.de cu.in.l.sed ⁊ si possessori.ꝭ.
itē si iurauero.ff.de iureiur. ⁊ plus nō dicit in.d.l.si quis pro eo.
Et an in hoc bene dicat inquantū vult donationē inter virum ⁊
vxorē firmari iuramento patebit ex.ꝭ.dicendis. ¶ Unde aduer
te: qꝛ sub hoc decimo mēbro est videndū p̄cipue de sex qōnibus
que tñ nō erunt minus prolixe. ¶ Prima qō an valeat iuramē
tum de non credēdo bonis. vt sic possit quis pro debito capi ꝭm
ea que habenꝛ in.l.j.C.qui bo.ce.pos. ¶ Scđa est qđ de prohibi
tione. ne fideiussores do.dētur. an iuramētū obligabit si fideius-
sores obligāt se pro dote pro marito ⁊ iurent. ¶ Tertia questio
erit an donatio facta inter viruꝫ ⁊ vxorem firmetur iuramento.
¶ Quarta erit an donatio que eget insinuatiōe valebit si fiat cū
iuramēto etiā dato ꝙ nō fuit insinuata. ¶ Quinta erit an trās-
actio facta super alimētis valideꝛ per iuramētū. ¶ Sexta ⁊ vlti
ma erit an si renūtietur legi de his.ff.de trās.cū iuramento vale-
86 bit trāsactio. ¶ † Circa primū videreꝛ dicendū ꝙ nō: qꝛ iuramē
tū vr̃ tūc esse cōtra bonos mores per ea que habentur in.l. alia.
ꝭ.eleganter.ff.sol.mat. ⁊ qđ hr̃ in aut.imo.C.de actio. ⁊ ob. ⁊ fa-
cit qđ dictū fuit.ꝭ.e.ex rescripto. ⁊ qđ hr̃ in.l.j. ⁊.ij.C.qui bo. ce.
pos. ¶ In cōtrariū facit: qꝛ vr̃ valere pactū vt qs possit pro de-
bito detineri ꝑ ea que habenꝛ in.d.c.ex rescripto. ⁊ no. in Spec.
de renū. ⁊ cōclu.ꝭ.j.ad si.in ver. Itē est bñficiū. ⁊ hoc etiā tꝫ Fed.
in suo consi.lx. dicens ꝙ valebit pactū ⁊ iuramētū qꝛ nō est con-
tra bonos mores. nec hꝫ perpetuo cām ꝓhibitionis ꝑ ea que ha
benꝛ in dicto ver. itē est beneficiū. ⁊ p̄cedēti. ⁊ in.l.si.C.qui bo.ce.
pñt. hoc tñ limitat ꝓcedere nisi esset notoria ⁊ manifesta mendi
citas ⁊ paupertas ipsius renūtiātis. quo casu iuramētū non ob-
87 ligaret. sicut nec † pactū ⁊ iuramētū ꝙ filius nō petet alimenta.
ꝭ.e.cū quidā. ⁊ facit qđ hr̃ in Spe.qui si.sint legi.in ver. sed pone.
⁊ cū isto dicto transit do. Ant.sub tertio casu quē hic ponit cir-
ca finē. sed sub primo casu vbi tangit etiā istud iuramentū trāsit
cū opi.quā Bar.ponit in.l.alia.ꝭ.eleganter.ff.sol.mat. tu potes
tenere opi.Fede. licet ipse Fede.nō rñdeat ad.ꝭ.elegāter. nec ad
alia iura alle.in cōtrario. sed potes rñdere per ea que plene dixi
super hoc articulo supra sub primo mēbro principali qñ vcꝫ ꝓ-
hibeꝛ actus qꝛ est cōtra bonos mores. ideo vlterius hic nō insi-
sto. ⁊ ibi etiā recitaui opin.Bal.quā ipse posuit in.l.j.C.q bo.ce.
88 pos. ⁊ hec de prima qōne. ¶ † Circa scđam questionem aduerte:
qꝛ cōis videꝛ esse opi. ꝙ fideiussores nō possint dari pro dote cō-
seruāda. ⁊ pro hoc facit qđ habeꝛ in.l.j.C.ne fide.do.den. sed an
possit dari ꝑ dote restituēda fuerūt opi. Odof. tenuit ꝙ sic. ⁊ te
nuerūt aliqui glossatores. vt refert gl.in.d.l.j. sed gl.ibi tenet op
positū pro qua facit generalitas rubri. ⁊ qđ habeꝛ etiā in.l.ij.eo.
ti. de quo etiā consueuit dici in.l.si cōstante.ꝭ.quoties. ⁊ ibi etiā
per Bar.ff.sol.ma. ⁊ ibi etiā de hoc dixi ⁊ tāgiꝛ etiā per Jo.and.
in addi.Spec.in ti.de do.in.c.vj.ꝭ.ij.ver.illud quoqꝫ presupposi
to agitur pro modo ꝙ prohibeanꝛ fideiussores dari pro ipsa do
te conseruāda vel restituenda est dubiū an si obligent se cū iura-
mento. an tunc obligētur: licet vbi nō interuenit iuramentū vi-
deaꝛ ꝙ non obligenꝛ: qꝛ videꝛ dari lege prohibente. ⁊ sic videtur
quod non valeat qđ agitur.l.non dubium.C.de legi. nec videtur

etiã posse renũtiari disputationi dicte.l.j.ꝛ.ij.quia prohibitiue procedit.vt pȝ ex ipsa rubrica a qua licitũ est arguere ꝑ id qḋ legit.ꝛ no.in.l.fi.ff.de eo per quẽ fac.erit.ꝛ etiã in proemio sexti.ꝛ facit qḋ plene dixi super rubrica de ver.ob.ꝛ ideo vꝫ ꝙ nõ possit renuntiari.sicut etiã cõtingit in casu.l.j.C.ne christia.ma.here. vel pag.ꝛ in.l.j.ꝛ.ij.ff.nequid in loco publico.ꝛ qꝛ prohibitio vꝫ dirigi ad personã ꝛ ideo vꝫ ꝙ nõ valet actus.ꝛ istud cõiter tenetur qñ nõ interuenit iuramẽtũ.licet aliqui dixerũt contrarium dicentes qḋ.d.l.j.ꝛ.ij.ff.ne quid in loco publico.prohibet quem cogi ad dãdã fideiussorẽ.sed nõ prohibet dare volentes.vt tangit Cy.in.d.l.j.tñ cõis opi.est qḋ etiã sponte non possit dari fideiussor nec consequenter dictis iuribus renuntiari:sed dubiuȝ est qñ interuenit iuramẽtũ.Bar.vꝫ velle ꝙ nõ firmetur obligatio iuramẽto ꝑ ea que ipse tãgit in.d.l.si qs ꝑ eo.sub tertio ꝛ q̃nto mẽbro.vbi ꝯcludit ꝙ qñ ꝓhibitio legis dirigit ad ꝑsonã.tũc cõtrafaciẽs peccat ꝛ tanꝙ nõ obediens iusto precepto superioris facit qḋ hꝫ in.c.ij.de ma.ꝛ obe.ꝛ ideo vꝫ ꝙ non firmet iuramẽto do.Ant.hic ad finẽ tertij casus tȝ idẽ non tñ ꝑ rõnẽ Bar.qꝛ illa nõ simpliciter sibi plȝ ꝑ ea que tãgit sub tertio casu dicto.ꝛ facit qḋ plene dixi sub tertio mẽbro ꝑncipali:sed ex eo:qꝛ ↄm eũ ideo ꝓhibet dicta obligatio:qꝛ ꝑpter illã surgit seu surgeret quedaȝ differẽtia.ꝛ nõ cõfidẽtia inter cõiuges qui sibi inuicẽ cõmittunt ꝑsonas.ꝛ ꝑcipue ipsa mulier cõmittit ꝑsonã ꝛ dotẽ.l.hac lege. C.de pac.cõuẽ.ꝛ sic debẽt esse vnius cordis.ꝛ ideo dicta promissio vꝫ quodãmodo esse cõtra bonos mores.ꝛ per ꝯñs nõ vꝫ validari per iuramẽtũ faciat qḋ hꝫ.ꝫ.de reg.iur.non est obligatoriũ in.vj.vꝫ enim mulier exigẽdo fideiussores a viro non cõfidere de ipso.ꝛ sic vꝫ dari cã perfidie inter cõiuges ꝑ.d.l.ij.C.ne fide.do. den.que occasio tolli dȝ ꝑ ea q̃ habent in.l.in reprehẽdẽda.C.de insti.ꝛ substi.ꝛ facit qḋ notauit Cyn.in.d.l.j.C.ne fide.do.den.ꝛ no.ꝙ Cy.ibi vꝫ tenere opi.Odof.quã etiã tenuit Dyn.vcȝ ꝙ sit differẽtia an fideiussores dẽtur ꝑ dote cõseruãda.an vero ꝑ dote restituenda.Bar.tñ in.l.si cõstante.§.quoties.tenuit opi.quã tenet gl.in.l.j.vcȝ ꝙ nõ possit dari etiã ꝑ dote restituẽda per dictã.l.ij.que gñaliter loquit ꝛ vꝫ ampliare primã per id qḋ habet in rubro qḋ etiã indistincte loquit super quo ad ꝑsens nõ insisto qꝛ dixi in.d.§.quoties.¶Sed aduerte qꝛ inquantũ Bart.ꝛ do. Ant.volunt ꝙ nõ possit dari fideiussor pro dote etiã cũ iuramẽto vꝫ de iure dici posse cõtrariũ ex eo qꝛ licet inhibeat contractũ tñ si iuramẽtũ potest seruari sine interitu salutis eterne vꝫ ꝙ sit seruãdũ per ea que habent in hoc.c.ꝛ in aut.sacra.in quibus ꝙ licet lex ꝓhibeat alienationẽ rei dotalis etiã cõsentiẽte muliere vt pȝ in.§.ꝛ cũ lex.in.l.j.C.de rei vxo.acti.ꝛ facit qḋ hꝫ in.l.lex iulia.ff.de fun.do.tñ si alienetur cũ iuramẽto ipsius mulieris iurãtis nõ cõtrauenire.licet de iure ciuili non valeret.vt hic patet ꝛ no.in.d.§.ꝛ cũ lex.tñ de iure canonico qḋ in hac materia seruari dȝ vt supius est dictũ ꝛ probat.ꝫ.e.ca.ij.in.vj.tenet mulier obseruare sacramẽtũ ꝛ firmatur cõtractus sacramẽto.vt superius est dictũ.ꝛ notauit etiã Fede.in cõsi.cclxxxj.circa fi.ꝛ similiter videmus ꝙ.lȝ lex prohibeat alienari res minorũ immobiles ꝛ etiã mobiles q̃ seruãdo seruari non põt.l.j.ff.de re.eorũ.ꝛ.l.lex q̃ tu. C.de admi.tu.ꝛ.l.nõ pñt.C.de ꝑdi.mi.tñ si minor alienat cũ sacramẽto tenet iuramẽtũ.ꝛ ꝯtctus vt legit ꝛ no.in.d.aut.sacramẽta ꝛ sic etiã vꝫ eodẽ modo ꝛ eadẽ rõne dicẽdũ in casu ꝓposito faciat etiã qḋ habetur in.c.quãuis.de pac.in.vj.nec obstare videntur allegata in cõtrariũ.ꝛ primo nõ obst.rõ Bar.inquãtũ vult ꝙ vbi lex prohibet personas cõtrahere ꝙ si cõtra fiat tũc contrahens peccat mortaliter.ꝛ per ꝯñs nõ obligetur per iuramẽtũ:qꝛ ista rõ non est simpliciter vera.nec ipsam etiã tenuit simpliciter d.Ant.hic sub tertio casu ꝛ plene dixi sub tertio membro.ideo hic nõ insisto.Itẽ nõ ob.ꝙ videat esse ↄ bonos mores:quia hoc nõ dr in.d.l.j.ꝛ.ij.¶Itẽ nõ ob.ꝙ videatur dari occasio perfidie inter cõiuges vt vꝫ ꝓbari in.d.l.ij.qꝛ nõ dr ibi ꝙ directe ꝛ semꝑ detur occasio perfidie:sed qḋ interdũ ꝛ occasionaliter posset esse occasio perfidie.talis aũt occasio casualiter cõtingere potens nõ hȝ impedire vires iura.per ea que notauit gl.in decr.si vero.§.e. ꝛ facit qḋ dicet in se.q.ex ꝑdictis tñ no.qḋ vbi lex ꝓcedit ꝓhibendo vꝫ ꝙ non possit renuntiari sine iura.ꝛ istud satis vꝫ velle glo.in.d.l.j.C.ne fideius.do.den.ꝛ etiã Bar.in.l.modestinus.ff. de dona.ꝛ in.d.l.si quis pro eo.ꝛ etiã Jo.an.in addi.Spe.in tit. de instr.edi.§.porro.circa finem.ꝛ etiã idẽ Bar.in.l.de his.ff.de trãsac.ꝛ facit etiã quod notauit Bal.in.l.illud.C.de sacrosan.eccle.sed vbi interuenit sacramentũ tunc est magis dubiũ propter ea que dixi.tñ Jo.and.in addi.proxi.allega.super.d.§.porro.vꝫ tenere in simili quod superius dixi vcȝ quod licet non possit renuntiari legi prohibitiue sine iuramento tñ renuntiari possit cũ iuramento dũmodo non sit extortũ per dolum aut metum.facit
39 quod dicã.ꝫ.in.iiij.q.ꝛ hec sufficiant de ista secunda.¶† Circa tertiã an vcȝ donatio inter virũ ꝛ vxorẽ firmetur iuramento fuerunt opi.Bar.in.d.l.si quis pro eo.tenet qḋ sic vt superius dixi.

Idem Guil.de cu.in.l.sed ꝛ si possessori.§.item si iurauero.ff.de iureiu.allegat qꝛ donatio inter virũ ꝛ vxorẽ est permissa cã religionis allegat.l.si sponsus.§.concessa.ff.de dona.inter vi.iuramẽtũ aũt est magna religio.l.j.ꝛ.ij.ff.de iureiur.ergo videt permissa iuramento.hec tñ ratio potius suasiua est quã concludẽs vt patere potest intuẽti.tñ ꝙ teneat tenuit ipse Bar.in.l.seius ꝛ augerius.ff.ad.l.fal.vbi tãgit etiã de materia.l.si quis pro eo.et ibi etiã tenet qḋ si filiusfa.recipit mutuũ cum iuramento iurando vcȝ reddere qḋ tũc obligatur sed potest postea repetere.si soluat de quo plene dixi sub quarto membro.ꝛ ibi etiã dicit vnum notabile verbũ videlicet qḋ vbi instãtia periret iudex ex officio potest procedere ad sñiam requisitis partibus etiã si hoc non fecerit ad instantiã alicuius earũ per ea que habentur in.l.properandũ.ff.C.de iudi.qḋ not.pro limitatione.l.iiij.§.hoc aũt iudiciũ.ff.de dam.infect.vbi dicitur qḋ regulariter iudex non debet officium impartiri nisi sit petitũ.¶In cõtrariũ videtur vcȝ qḋ donatio non firmetur iuramento ,tenuit ipse Bart.in.l.j.ff.de dona.inter vi.ꝛ vxo.per illũ tex.qui videtur velle quod talis donatio non sit cõtra bonos mores.ꝛ sic videtur qḋ nõ firmetur iuramento.facit qḋ habetur in regula non est obligatorium de regu.iur.in.vj.idẽ vꝫ velle in.l.cum quis decedens.§.titia.de le.iij. Idem Cy.in.l.j.ad fi.C.de sacrosan.eccle.Idem videtur sentire Jo.an.in addi.Spec.super rubri.de do.post diuor.resti.ꝛ de dona.inter vir.ꝛ vxo.circa finem.hanc partem etiã tenuit Ang.in l.si quis pro eo.mouetur:qꝛ lex videtur resistere potentie donãdi ꝛ dirigere verba prohibitiua in personas cõiugum.ꝛ sic ipsi donantes videtur peccare nõ obediendo precepto superioris ꝛ sic cum in ipsa prestatione iuramẽti peccetur videt qḋ nõ firmetur talis dispositio iuramẽto per theoricã ipsius Bar.in.d.l.si quis pro eo.ꝛ maxime inquantum vult quod si obligent fideiussores pro dote.cum iuramẽto non firmetur obligatio ex eo qꝛ verba sunt prohibitoria.vt pȝ.C.ne fideius.do.den.in rubro ꝛ nigro.ꝛ etiã videtur notari per gl.in.d.l.j.pro ista opin.posset adduci:qꝛ videtur quod cẽseatur esse contra bonos mores per id quod habetur in.d.l.j.ff.de dona.inter vi.Itẽ ex eo quia videtur esse cõtra bona matrimonij.que sunt tria vcȝ proles fides ꝛ sacramentũ.vt legitur ꝛ not.per glos.in.c.fi.ꝫ.de condi.app.videtur enim per ipsam donationem si valeret impediri educatio prolis seu filiorum qꝛ vacarent potius circa tales donationes quam circa educationẽ prolis seu filiorum vt etiã videtur colligi ex.d.l.j.et ij.de dona.inter vi.et per hoc vꝫ impediri bonum prolis.Item etiã videtur impediri ipsum sacramentum:qꝛ per hoc matrimonia fiebant venalia.nã si nõ fiebant donationes inducebatur diuortium.vt etiã colligitur ex dicta.l.j.ꝛ.ij.cũ tñ debeat esse perpetuũ ipsum matrimoniũ.l.j.ff.de ri.nup.ꝛ facit quod habet.ꝫ. de presump.illud,et sic videtur esse prohibita dicta donatio.ex eo quia videretur quod inducerentur coniuges ad predicta que sunt contra bona matrimonij.ꝛ per consequens videtur qḋ censeatur contra bonos mores.facit qḋ notauit Bal.in.l.cũ multe. C.de dona.ante nup.Fed.de señ.suo consi.cxl.tenuit primã partẽ videlicet ꝙ talis donatio firmetur iuramento per id qḋ habetur in hoc.c.ꝛ in aut.sacramenta.ꝛ in dicto.c.quãuis.de pact.in vj.in quibus patet qḋ licet lex prohibeat actũ tamẽ firmatur iuramento si potest seruari sine interitu salutis eterne.ꝛ sic eodem modo videtur dicendũ in proposito.ꝛ pro hoc etiã allegat:quia non videtur ꝙ sit contra bonos mores.cum morte confirmetur vt patet in.l.donationes.C.de dona.qḋ nõ fieret si esset contra bonos mores de reg.iur.nõ firmatur.lib.vj.iũcto.c.nõ est obligatorium.facit qḋ circa hoc notauit Bal.in.d.l.cũ multa.ꝛ ideo cum non sint contra bonos mores.nec habeant perpetuam cãm prohibitionis:qꝛ non semper est prohibita.imo certis casibus permittitur vt patet ex his que habẽtur in.c.fi.ꝫ.de dona.inter vi.ideo dȝ firmari iuramento.facit qḋ legitur ꝛ notatur in.l.nõ dubiũ.C.de legi.ꝛ qḋ hꝫ in hoc.c.cũ iuribus superius alleg.non rñdet tñ ad.l.j.in princ.de dona.inter vi.sed potes rñdere qḋ ibi nõ dicitur ꝙ sit contra bonos mores,sed qḋ moribus hoc est iure ciuili inducto a moribus.i.consuetudine prohibetur donatio inter vi.ꝛ vxo.vt ibi etiã voluit glo.ꝛ facit qḋ habetur in.§.ꝛ nõ elegãter.insti.de iu.na.gen.ꝛ ciuili.Itẽ non ob.si dicatur ꝙ fuit prohibita ne matrimonia essent venalia.seu ne daretur causa diuortio qꝛ vt dicit Fede.de iure canonico diuortium prohibetur ꝫ.de diuor.gaudemus.qḋ in hoc dȝ seruari quicquid dicat ius ciuile quia in materia matrimonij tanꝙ spirituali seruari debe ius canonicum no.per glo.in.§.fi.insti.de gradi.ꝛ in.l.j.C.de secundis nup.¶Item non obst.ꝙ per talem donationẽ videtur cessare studiũ alimentationis seu educationis liberorũ.vt videt colligi ex.d.l.ij.de do.inter vi.qḋ studiũ est de iure naturali.prima.dis.c.ius naturale.ꝛ sic videt ꝙ nõ valeat iuramentũ per ea que habent.ꝫ.eo.cũ quidã.ꝛ.c.quintauallis.ꝛ qḋ habet in Specu.qui fi.sint legi.in ver.sed pone quidam.qꝛ rñdet Fede.in loco preallle.ꝙ

pꝛealle. ꝙ per tales donationes nõ directe nec ſemper hoc indu
citur qd̃ ceſſet ſtudiũ educationis liberoꝛũ. licet interdum poſſit
contingere occaſionaliter. vt habetur in. d. l. ij. tales aũt occaſio
nes ſic remote nõ vidẽtur attendi quominus ſeruari debeat iu-
ramentũ qd̃ alias ſeruari põt ſine interitu ſalutis eterne. vt no-
tauit glo. in. c. ſi vero. ꝫ. eo. ⁊ facit etiã qd̃ no. per gl. ⁊ Jo. an. in. c.
ij. de pac. in. vj. ⁊ hãc partẽ tenuit etiã hic do. Ant. ſub tertio ca-
ſu circa fi. vcꝫ ꝙ iurans ſeruare donationẽ factã inter virũ ⁊ vxo-
rem obligetur ex iuramento: ſed tñ dicit ꝙ non firmatur dona-
tio iuramento ꝓpter legis reſiſtentiã. ſed ſolũ tenetur donans
ad obſeruantiã iuramenti. Fede. tñ in loco pꝛealleg. ⁊ etiã Bart.
in. d. l. ſi quis pꝛo eo. circa fi. volunt ꝙ nedum obligetur iurans
ex iuramento: ſed etiã firmet̃ ipſa donatio iuramẽto. ⁊ ſimiliter
firmet̃ ꝯtractus vt in auẽ. ſacramẽta. ⁊ etiã in hoc. c. tñ do. Ant.
tenuit ꝯ͞rĩũ. ſed cõis opi. habet oppoſitũ que vr̃ veriOꝛ vt plene
dixi. ꝫ. circa pꝛin. c. in gl. mag. ⁊ poſt glo. non obſtat etiã tenendo
iſtã partẽ rõ Ang. qꝛ poteſt rñderi per ea que plene dixi ſub ter
tio mẽbꝛo. nã non eſt verũ ꝙ ſimpliciter pꝛocedat ratio Bar. per
quã facit fundamẽtũ in hac materia videlicet ꝙ peccare dicatur
qui facit ꝯ legẽ ſeu pꝛeceptũ ſuperioꝛis. ⁊ per hoc non firmetur
actio iuramento: ⁊ qꝛ plene de hac rõne dixi. an pꝛocedat ſub di
cto tertio mẽbꝛo hic vlterius nõ inſiſto. ⁊ ſic ex p̃dictis videtur
defenſata eſſe opi. que habet ꝙ donatio facta inter virũ ⁊ vxoꝛẽ
firmetur iuramẽto ⁊ qd̃ obligetur iurãs. ⁊ ad ꝯ͞ria patet reſpon-
ſio ex ſuperius dictis. Sed aduerte qꝛ poſſet dici ꝙ Bar. in. l. cũ
qs. §. titia. ff. de leg. iij. ⁊ Cy. in. l. j. ad fi. C. de ſa. ſan. ecc. non pꝛo-
pꝛie loquuntur. qñ fit donatio per virũ ⁊ vxoꝛẽ vel ecõtra. ⁊ do-
nans iuret nõ cõtrauenire ſed loquũtur qñ teſtatoꝛ in teſtamen
to dixit ꝙ relinquebat vxoꝛi mille vltra dotes que ab ea recepe
rat. ⁊ iurauit ita fuiſſe. ⁊ ſic ibi loquitur in iuramento aſſertoꝛio
ſuper facto de pꝛeterito nõ aũt in iuramẽto ꝓmiſſoꝛio ſuper fa
cto de futuro. ⁊ bñ dixi in teſtõ. qꝛ ſi inter viuos in inſtrumento
cõfiteretur ſe habuiſſe mille. ⁊ iuraret tunc qꝛ non apparẽte alia
cã videret̃ eſſe cã mutui. facit qd̃ no. in. l. cũ quid. ff. ſi cer. pe. tunc
infra tp̃s opponẽdi exceptionẽ nõ nume. pecu. poſſet obijci ex-
ceptio non obſtãte iuramẽto per ea que habẽtur in. l. fi. C. de nõ
nu. pecu. ⁊ facit qd̃ notauit Jo. an. in addi. Spe. ſuper rub. de do
na. inter vir. facit qd̃ dixi ſub ſexto membꝛo. vbi declaraui intel-
lectum. d. l. fi. de non nu. pec. Et per ea que ibi dixi potes collige
re quid dicẽdũ in caſu pꝛoximo. vbi aũt fit in teſtõ relictũ pꝛout
dixi ſeu cõfeſſio. qꝛ teſtatoꝛ reliquit vxoꝛi ſue vltra dotes mille
que confeſſus fuit. ſeu dixit ſe ab illa habuiſſe. ⁊ ſic iurauit tunc
licet alias qñ iuramẽtũ pꝛeſtat̃ per teſtatoꝛẽ p̃iudicet heredi iu-
ramentum, vt ſtari debeat ipſi iuramento ad pꝛeiudiciũ heredis
pꝛout habet̃ in auẽ. qd̃ obtinet. C. de ꝓba. ⁊ in coꝛpoꝛe vnde ſu-
mit̃. ⁊ in. l. cũ quis. §. codicillis. de le. iij. tñ dicit Bar. ⁊ Cy. in lo-
co pꝛealle. ꝙ hoc caſu nõ ſtabitur iuramẽto: qꝛ videtur pꝛeſtitũ
in fraudẽ legis pꝛohibentis donationẽ inter virũ ⁊ vxoꝛẽ. ⁊ hoc
caſu iuramẽtũ nõ operat̃. licet alias qñ ceſſaret ſuſpicio fraudis
operet̃. ⁊ ſic loquit̃. §. codicillis. ⁊ ideo dicebat Cy. in. d. l. j. qd̃ li-
cet videat̃ hoc caſu voluiſſe donare non cõfirmabitur moꝛte: qꝛ
nõ interuenit traditio. nec aliquid qd̃ ſit loco traditionis per ea
que legũtur ⁊ notãtur in. l. pap. ff. de dona. inter vir. ⁊ vxo. ⁊ hoc
clarũ etiã videretur ſi vxoꝛ nõ fuiſſet pꝛeſens: qꝛ donatio nõ po-
teſt fieri abſenti niſi mediante nuntio vel epiſtola. l. abſenti. ff. de
dona. ⁊ facit etiã qd̃ hr̃ in. l. inter moꝛtis. ff. de do. cã moꝛ. ⁊ aduer
te qꝛ voluit ſentire Cyn. in. d. l. j. qd̃ ſit differentia inter iuramen-
tum pꝛomiſſoꝛiũ quod reſpicit futurũ. ⁊ iuramentũ aſſertoꝛium
quod reſpicit pꝛeteritum. nã dicit ꝙ in pꝛomiſſoꝛio nõ ineſt pec
catum iurando. qñ quis iurat ſeruare contractũ: ſed in aſſerto-
rio ineſt periuriũ. ſi iurat falſum. ideo vr̃ ꝙ non adeo ſit fauoꝛa-
bile. ⁊ per pꝛedicta vr̃ ꝙ licet dicamus ꝙ iuramẽtũ habeat vim
clauſule ꝙ ſi non valet actus vt agitur valeat vt valere põt ſm
ea que habentur in. l. cũ pater. §. filius matrẽ. de leg. ij. cũ ibi not.
per Bart. tñ videtur ꝙ ſolũ habeat vim qd̃ valeat vt valere po-
teſt ſine iuramẽto vbi videtur poſſe colligi ex dictis Cy. ⁊ Bar.
in. d. §. titia. naꝫ haberet vim clauſule ꝙ valeat vt valere poteſt
etiã cum iuramento. tunc videretur ꝙ cum donatio inter virum
poſſit valere cũ iuramento quod tũc pꝛeiudicaret dictum iura-
mentũ in caſu quẽ poſuit Bar. in. d. §. titia. attẽto eo qd̃ ipſe di
cit in. d. l. ſi qs pꝛo eo. circa fi. vbi tenet donationẽ talẽ iuramẽto
firmari cuius tñ cõtrariũ dicit in. d. §. titia. ⁊ hoc modo intelligẽ
do ſaluaretur Bart in cõtrarietate: qꝛ alio caſu loqueret̃ in. d. §.
titia. vcꝫ in iuramento pꝛomiſſoꝛio attende tñ: qꝛ poſſet etiã at-
tentari ꝙ inquantũ Barto. dicit in. d. §. titia, quod iuramentum
aſſertoꝛiũ non operatur vbi põt eſſe ſuſpicio fraudis. ſeu ꝙ in
fraudẽ iuris ſit pꝛeſtitũ qd̃ illud ꝓcedit qñ perſona eſſet omni-
no incapax ita ꝙ non poſſet etiã cum iuramento ſibi aliqd que-
ri. ſecus quãdo non eſt omnino incapax: qꝛ ſaltem cũ iuramento
poſſet capere vt cõtingit in vxoꝛe q̃ capere põt a viro per dona-
tionẽ factã cũ iuramẽto. vt patet ex ſuperius dictis. ⁊ ideo vide
retur ꝙ tunc ſtandũ eſſet iuramẽto teſtatoꝛis ne redarguamus
ipſum in dubio de periurio. argu. eoꝛũ que habentur in. l. ſanci-
mus. C. ad. l. iul. repe. hoc tñ non eſt ſine aliquali dubitatione et
90 hec ſufficiant de iſta tertia qõne. ¶ † Circa quartã qñ fit dona-
tio ſine inſinuatiõe vltra ſummã ꝑmiſſam a iure cũ iuramẽto an
tunc valebit etiã ſi non fuerit inſinuata. ⁊ hic pꝛimo eſt vidẽdum
an legibus loquentibus de inſinuatione fienda poſſit renuntia-
ri per pactũ ſine iuramẽto. Guid. de ſuza. in. l. illud. C. de ſacro-
ſan. eccle. ⁊ in. l. pe. C. de dona. ⁊ refert Jo. an. in addi. Spe. in ti.
de fi. inſtru. §. poꝛro. in vltima addi. tenuit ꝙ valeat renuntiatio
qꝛ auſteritas legũ poteſt per pactum remitti. l. queritur. §. ſi ven-
ditoꝛ. ff. de edil. edic. ⁊ l. fi. circa fi. C. de temp. ap. ⁊ l. pe. C. de pac.
Simõ vince. ſuper. l. ſancimus. C. de dona. vt refert Jo. an. ſup
dicta addi. ⁊ Ja. de bel. in quadã. q. tenuerunt contrarium. ⁊ hec
etiã vr̃ eſſe cõis opi. quã ſequitur in dicta addi. ⁊ Bar. in. d. l. mo
deſtinus. ff. de dona. ⁊ in dicta. l. ſancimus. ⁊ Sal. in. d. l. pe. C. de
do. ⁊ Bal. in. d. l. illud. in quinta queſtione ⁊ pꝛo iſta opi. facit qꝛ
nõ vr̃ ꝙ partes poſſint renuntiare. ll. inducentibus certã ſolẽni
tatẽ in actu. l. nemo poteſt. ff. de le. j. ¶ Jtẽ ſecũdo qꝛ ꝙ inſinua
tio fieri debeat nõ videt̃ inductũ in fauoꝛẽ donantis: ſed in odiũ
alioꝛũ vcꝫ ne fraudes fiãt. l. data opa. ⁊ l. donatio ſiue. C. de do-
na. ⁊ ſic vr̃ ꝙ tali iuri renũtiari nõ poſſit ꝑ ea que habent̃ in. l. ta-
metſi. ff. ad maced. ⁊ que no. in. §. qꝛ vero. in auẽ. vt ſine ꝓhi. debi.
ma. col. vij. ꝑ gl. ⁊ ꝓ hoc facit tertio: qꝛ lex pꝛohibet fieri donatio
nẽ vltra certã ſummã ſine inſinuatione. ⁊ ſic vr̃ ꝙ tali iuri renũtia
ri nõ poſſit per id qd̃ legitur ⁊ notat̃ in. l. ij. C. ne fideiuſ. do. den-
tur. ⁊ qꝛ in ſimili videmus in. l. pꝛohibente rem minoꝛis vel dota
lem alienari ⁊ donationẽ inter cõiuges: qꝛ per pactum non inter
ueniente iuramento non poteſt renũtiari. Jtem pꝛo hoc faciat
quarto qꝛ pꝛohibitũ vna via nõ debet alia eſſe cõceſſum de reg.
iur. cũ quid vna via. lib. vj. ¶ Jtẽ quinto qꝛ vr̃ eſſe publice vtili-
tatis ne. ſ. donãtes per metũ vel fraudẽ grauiter ledant̃ que duo
coꝛã iudice ceſſare pꝛeſumũtur coꝛã quo habet fieri inſinuatio in
l. in donationibus. C. de do. Facit lex fi. ff. qd̃ met. cã. ¶ Jtẽ qꝛ
intereſſe vr̃ reipublice ne qs re ſua ꝓdigaliter ⁊ male vtat̃. facit
qd̃ hr̃ in. l. imperatoꝛ. ff. ad treb. ⁊ inſtit. de his q ſunt ſui vel ali.
iu. §. j. male aũt vr̃ vti qui donat. cũ donare ſit perdere. l. filius. ff.
de dona. vñ nõ cẽſet̃ eſſe donatio in adminiſtratione patrimo-
nij per ea que habent̃ in. d. l. filius. ⁊ que habent̃ in. l. ab agnato.
⁊ l. fi. ff. de cura. fu. in quibus patet qd̃ nõ poſſet res minoꝛis do
nari etiã cũ decreto ⁊ autoꝛitate iudicis lꝫ poſſet vendi. niſi foꝛte
eſſet donatio a iure ꝑmiſſa ſm ea q̃ habẽtur in. l. lex q̃. C. de ad-
mi. tu. ⁊ l. j. §. ſed nõnullos. ff. de tut. ⁊ ra. di. vt quia eſſet donatio
foꝛte ꝓpter nupti. vel que fieret bñ merẽti. vt hr̃ in dictis iurib⁹.
⁊ vt dixi hec eſt cõis opi. ꝙ nõ valeat renũtiatio ſine iuramẽto.
¶ Sed dubiũ eſt quid iuris ſi interuenit iuramẽtum. an valebit
tũc donatio ſine inſinuatione vltra ſummã a iure taxatã. Bart.
de hoc queſiuit in. d. l. modeſtinus. ⁊ ibi non decidit. ſed remittit
ad no. per ſe in. l. ſi quis pꝛo eo vbi de hoc nihil dicit Jo. and. in
addi. p̃alle. tenet ꝙ cõfirmet̃ ſacramento ꝑ ea que habent̃ in hoc
c. ⁊ in auẽ. ſacramenta. ⁊ in. d. c. quãuis. ⁊ qꝛ talis donatio non eſt
in toto ꝓhibita: qꝛ valet ſaltẽ vſqꝫ ad ſummã ꝑmiſſam ſine inſi-
nuatione. vt patet in. d. l. ſancimus. ⁊ qꝛ nõ hꝫ ꝑpetuã cãm pꝛo-
hibitionis: qꝛ in certis caſibus vcꝫ etiã ſine inſinuatione de qui-
bus hr̃ in. d. l. pe. C. de do. ⁊ ideo vr̃ ꝙ firmet̃ iuramẽto. nec obſt.
ſm enĩ ꝙ donare ſit perdere. nec etiã qd̃ notauit gl. tertia in pꝛin-
cipio in. §. item ſacramẽta in tit. de pa. iura. fir. in vſibus feudo-
rũ: qꝛ ſm enĩ rñderi põt ꝑ ea que habent̃ in regula ſcienti de reg.
iur. in. vj. qꝛ imputet ſibi qui ſcienter talẽ donationẽ facit ſine iu
ramento Bald. in. d. l. illud. C. de ſacroſan. eccle. tenuit oppoſitũ
non facta mẽtione de dicto Jo. an. nã dicit qd̃ ad hoc vt iuramẽ
tũ operetur pꝛecipue requirũtur tria. pꝛimo qd̃ perſona ſit habi
lis ſeu habilitata per iuramẽtũ. ¶ Secũdo qd̃ generalis foꝛma
ſit ſeruata. ¶ Tertio ꝙ nõ fiat ſuper re pꝛohibita allegat quod
habet̃ in. l. ſi quis inquilinos. §. fi. ff. de le. j. ⁊ ideo cũ hoc caſu vi-
deatur fieri ſuper re pꝛohibita cũ pꝛohibeantur donationes vl-
tra ſummaꝫ a iure taxatã. ſi non inſinuentur cũ cẽſeantur occulte
⁊ ſuſpecte. d. l. donatio ſiue. ⁊ l. data. ⁊ ſic non videtur ꝙ iuramẽ
tum operetur. ⁊ qꝛ etiã non videtur poſſe renuntiare cum lex vi-
deatur pꝛohibere talem donationẽ in odium pꝛocurantium il-
las fieri occulte vel ꝑ fraudẽ. vt in dictis. ll. ⁊ etiã ne quis pꝛodi-
galiter vtatur re ſua. faciat. l. imperatoꝛ. ff. ad trebel. ⁊ etiã qꝛ nõ
poſſet renuntiari legi data ſolẽnitate. l. nemo poteſt. ff. de leg. j.
Sali. tangit de materia in. l. pen. C. de donatio. ⁊ ibi allegat ali-
qua pꝛo opinio. Bal. nã dicit qd̃ pꝛo illa facit qd̃ habet̃ per gl. in
§. itẽ ſacramenta. in gloſſ. iij. circa pꝛincipium. ⁊ etiã inquantum
tangit denuntianti velleiano. Jtẽ allegat pꝛo illa: qꝛ vt ſuperius
tactũ eſt donare eſt perdere. ⁊ ſic videtur eſſe patens leſio. ⁊ con-
ſequenter videtur indiſcretum iuramentum ſuper hoc interpo-

fitū.ꝛ ideo non videt̄ obligare per ea que habētur in aut̄.q̄d eis C.de nup.ꝛ facit q̄d habet̄.s.eo.ꝛ si christus. ¶ Jtē tertio allegat qꝫ ꝓhibitū vna via nō debet alia permitti ꝑ regulā cū quid vna via de regu.iur.in.vj.et.ff.de excu.tu.l.scire opꝫ.§.oportet. ¶ Jtē quarto allegat ꝙ vbi nō fit insinuatio vr̄ donatio esse suspecta.facit q̄d habet̄ in.l.donatio siue.C.de donatio. ¶ Jtē quīto qꝫ eadē facilitate duceret̄ ad iurādū qua ꝛ ad donādum vltra summā taxatā a iure.ꝛ sic videtur ꝙ nō obligetur.ar.l.doli exceptio.§.diuersum.ff.de noua. ¶ Jtē sexto:qꝫ videtur esse contra ius publice vtilitatis cā inductum.ne donās per metū vel fraudē grauiter ledatur.que duo corā iudice cessare presumūtur.l.si.ff.quod met.cā.ꝛ etiam qꝫ interest reipublice.ne quis re sua male vtatur insti.de his qui sunt sui vel alie.iu.§.j.ꝛ propter predicta dicit questionem esse dubiā.ꝛ super illa cogitandū.tu potes tenere cū opi.Jo.an.per rationē per ipsum allegatā dūmodo ꝑ metum aut dolū non sit extortū iuramētum.nā tunc posset peti absolutio iuxta ea que habentur.s.eo.si vero.nec obstant rationes in contrariū alleg.ꝛ primo non ob.q̄d notat glos.iij.in principio in.§.item sacramenta.qꝫ illa gloss.videtur velle ꝙ sit spāle in illo casu q̄d contractus inualidus cōfirmetur iuramento:ꝛ sic vult q̄d in alijs casibus contractus inualidus nō firmetur iuramento.ꝛ hoc etiā voluit sentire glo.in.l.si prediū.C.de iure do.ꝛ in.l.vnica.in.§.ꝛ cū lex.C.de rei vxo.ac.nā volunt gloss. predicte ꝙ licet contractus minoris firmetur iuramēto per aut̄. sacramēta.tamen secus dicunt esse in contractu rei dotalis:qꝫ de illo nō disponit auten.sacramenta:ꝛ sic remanemus in regula.d.l. non dubiū.C.de legi.que vult ꝙ vbi actus est nullus nō validetur iuramento:sed certe illud posset procedere de iure ciuili:sed de iure canonico q̄d in hac materia dꝫ seruari.vt.est dictū ꝛ probatur in.c.ij.j.e.in.vi.nō procedūt ille glo.qꝫ imo videt̄ ꝙ licet in alijs casibus cōtractus sit nullus firmetur tñ iuramento.dū tamē firmari possit sine interitu salutis eterne.ꝛ non tendat in alterius preiudiciū per ea que habētur in hoc capitulo ꝛ.j.de pac.c.ij.in vj.ꝛ sic videtur ꝙ vbicūqꝫ dicta ratio potest habere locū firmetur contractus iuramento.ꝛ ideo per hoc vr̄ ꝙ in casu proposito firmari debeat cōtractus cū dicta ratio sibi locum vendicare possit. Jtē non obst.q̄d notauit eadem glo.inquātū dicit renuntia.velleia.factā cū iuramento non nocere:qꝫ loquitur qñ est facta per mulierem minorē.xxv.an.quo casu satis est ꝙ iuramentum representet illā maiorē.vt legitur ꝛ notatur in.l.ij.C.de rescin.ven.ꝛ ideo sicut maior posset vti velleiano licet renūtiasset ꝓm no.in.l.si.C.ad velle. Jtē etiā poterit in dicto casu.ꝛ ꝓm ppi.gl.si non fuit certificata de beneficio nō tenet renūtiatio.de quo in.l.si.§.pe.ff.ad velle. Preterea posset esse dubiū an dicta gloss. inquantum dicit mulierē minorem renuntiantē velleiano cum iuramēto non preiudicare sibi an procedat:ex quo specifice cum iuramento renuntiat ipsi beneficio velle.nā tale sacramentū potest seruari sine interitu salutis eterne.ꝛ sic videret̄ seruandū per hoc capitulū saltē si mulier fuit certificata de ipso beneficio. Jtē non obst.q̄d donare est perdere ꝛc.qꝫ imputet sibi qui donat.ar. de reg.iu.dānū.lib.vj.ꝛ qꝫ alias etiā intra summā taxatā nō deberet posse donari q̄d tñ est falsum.nec etiā debet dici indiscretū iuramētū.dūmodo alias donās sit sane mētis ꝑ ea que habētur in aut̄.sacramenta.ꝛ etiā in hoc.c.ꝛ per hoc non obstat quod habetur in aut̄.q̄d eis.qꝫ illud procedit qñ iuramentum prestaretur ab eo qui non esset sane mentis.ꝛ sic non haberet discretionem. ¶ Jtē non obstat tertia rō:qꝫ illa non procedit qñ secunda via est cū iuramēto.ꝛ prima sine illo.vt pꝫ expresse in aut̄. sacramenta.ꝛ etiā in hoc.c.ꝛ.s.eo.debitores.ꝛ hoc propter autoritatem ꝛ reuerentiā iuramenti.facit q̄d habetur.s.eo.ꝛ si christus. ¶ Jtē non obstat quarta ratio:qꝫ licet donatio non sit insinuata.tñ potest valere publice facta corā testibus vt fiūt alij cōtractus.ꝛ sic ꝑ hoc nō debet dici suspecta nisi aliter appareat q̄d occulte ꝛ per fraudē fuisset procurata.nec obstat q̄d habetur in dicta.l.donatio.qꝫ ibi dicitur q̄d donatio vltra summā taxatā a iure debet insinuari.vt tollatur occasio ꝓcurādi donationes fieri clam in fraudē.ꝛ sic non dicit q̄d directe ꝛ semper si non fiat insinuatio q̄d fiat clandestine ꝛ fraudulenter: sed q̄d occasionaliter pōt illud contingere que occasio nō debet attēdi qñ iuramentū est prestitū vt no.per gl.in.c.si vero.s.eo.ꝛ de pac.c.ij.in.vi.ꝛ dictum fuit in precedēti questione nisi aliud probet̄.ꝛ sic nisi aliter probetur fraus.itē nō obstat quinta rō.dū dicitur q̄d eadē facilitate ꝛc.qꝫ illa ratio nō procedit qñ interuenit iuramentū propter reuerentiā ꝛ autoritatē ipsius sacramēti.vt patet in minore ꝛ muliere iurāte.vt patet in auten.sacramēta.ꝛ in hoc ca. Jtē nō obstat ꝙ dicatur esse contra publicā vtilitatē:qꝫ istud nō reperitur iure cautū:sed bene dicitur q̄d fuit inducta insinuatio vt tollatur occasio procurandi donationes fieri per metū vel fraudē seu clādestine:vt patet in.d.l.donatio.ꝛ licet dicatur interesse rei publice ne quis re sua male vtatur istud nō sufficit ad infringendum iuramētū:qꝫ est vtilitas secundaria.ꝛ patet in simili in muliere alienante re dotalē.nā licet intersit reipublice mulieres non esse dotatas.l.j.ff.solu.matri.tñ firmatur contractus alienationis rei dotalis per iuramentum.vt hic patet. Jtē non ob.q̄d non videtur posse renuntiari legibus inducentibus solennitatē in actibus hominū iuxta.l.nemo potest.ff.de le.j.quia illud verum quando nō interuenit iuramentum.secus qñ interuenit vt patet in minore.nā licet lex dicat ꝛ det solennitatē cōtractui in alienatione rei minoris vcꝫ quod fiat cū autoritate administratoris ꝛ cum decreto iudicis ꝛ cā cognita.l.magis puto.§. nō passim.ff.de re.eorum.tñ si alienetur sine dicta solennitate cū sacramēto tenet alienatio.vt patet in aut̄.sacramēta.cū ibi not. Jtē obst.si dicatur quod inductum fuit insinuationem fieri nō in fauorem donātis,sed in odium aliorū qui procurabāt fraudulenter ꝛ clandestine illas fieri.l.donatio sine.ꝛ.l.data.C.de dona.et sic videtur nō posse renūtiari per no.in.l.tametsi.ff.ad ma. qꝫ potest rñderi dupliciter primo quod licet sine iuramēto nō posset renuntiari.tñ cū iuramēto videtur posse renūtiari. ꝛ secundum omnes iuramentum obligat vt in.c.significāte.in simili.j. de pigno.ꝛ.s.eo.debitores.ꝛ dixi supra sub quarto mēbro.ꝛ notauit Bar.in.l.si quis pro eo in quarto mēbro:sed an possit peti absolutio bene fuerunt opinio.de quo dixi sub dicto quarto mēbro ꝛ etiā sub tertio. ¶ Jtem secūdo potest dici q̄d inductū fuit donationem fieri principaliter in fauorem donātis.ne ex sua liberalitate periclitetur facit lex ne liberalitate.ff.de re iudi.ꝛ secundario in odium procurantium clā ꝛ occulte illas fieri.ꝛ vt tollatur talis occasio.ideo videtur q̄d possit renuntiari per regulā.l. pe.C.de pac.saltem cū iuramento.nā cōmuniter tenetur q̄d sine iuramento renuntiari non potest propter alias rōnes superius tactas. Jtem non obstat quod lex prohibet fieri donationē vltra summā taxatā sine insinuatione.ꝛ sic videtur nō posse renuntiari per no.in.l.j.ꝛ.ij.C.ne si.do.dentur.qꝫ ista rō non procedit qñ interuenit iuramētū vt declaraui superius in scda questione huius mēbri. Jtē non obstat vltimo q̄d dicit Bald.in.d.l.illud. dum dicit ꝙ vbi iuramentū interponitur super re prohibita q̄d non ligat per.l.si quis inquilinos.§.fin.ff.de leg.j.qꝫ illud procedit qñ esset lex prohibita per canones.secus qñ per leges tantū vt voluit Jo.an.post Hostien.s.eo.quemadmodum.super glo. in ver.vel nasum. Jtem secundo potest dici ꝙ illud procedit qñ esset res prohibita:qꝫ cōtra bonos mores: vel qꝫ reprobaretur a iure canonico:ꝛ rōne publice vtilitatis principaliter per ea que habentur in.c.si diligenti.s.de foro cōpeten.ꝛ ea que habentur in.c.non est obligatorium.de reg.iur.in.vj.quod nō contingit in casu proposito:qꝫ non reprobatur donatio vltra summā predictā per dictas rōnes:sed per alias superius tactas ꝛ ideo nō sequitur quod nō possit iuramento firmari.satis tñ videtur ꝙ vbi non interuenit iuramentum nedū de iure ciuili sed nec etiam de iure canonico valeat per ea que habētur in.c.j.j.de no. oper.nū. Attende tñ:qꝫ dixit Joā.andr.in dicta addi.super dicto.§. porro.in vltima addi.quod non posset renuntiari cū iuramento legi.si vnqꝫ.C.de reuo.dona.vbi dicitur ꝙ donatio facta per non habentem liberos reuocatur postea superuenientibus liberis etiā quod est valde notandum si est verum etiā cū iuramento dicit non posse renuntiari qꝫ tendit in alterius preiudiciū videlicet ipsorum liberorum.ꝛ ideo nō debet preiudicare per istū tex. contrariū tñ ibi sensit Specu.vbi in forma instrumenti expresse ponit ꝙ renuntiat ꝛ promittit donās reuocare etiā per superuentiā liberorum ꝛ istā partē ego credo veriorē:qꝫ illa donatio reuocatur ex presumpta mente donātis:qꝫ non est verisimile ꝙ voluerit illā habere effectū si sibi superueniant liberi.ꝛ sic presumit lex illa esse vtriusqꝫ partis voluntatē facit q̄d notauit Py. ꝛ Bar.in.l.titia.§.imperator.ff.de leg.ij.dictum tñ Jo.an. posset saluari quatenus reperiretur esse infra legitimā etatē: qꝫ illa non posset preiudicare filijs etiā cum iuramento per ea que habētur in.l.j.ꝛ.l.si liqueat.C.de inoffi.dona.sed quatenus esset vltra legitimā videretur ꝙ teneret renuntiatio.tene tñ menti dictum Jo.an.dixi etiā in eadē addi.post Alber. pap.q̄d si debes mihi mille florenos ꝛ remitto tibi obligationē ipsorū.q̄d licet talis remissio videat̄ donatio facit q̄d habet̄ in.l.j.ff.de trāsac.ꝛ in l.si quis delegauerit.ff.de noua.tñ valebit sine insinuatione: qꝫ non est directa donatio ꝓm eum, ꝛ ideo habuit liberū arbitriū per.l.in re mādata.C.mandati.sed glo.tenuit contrarium in.l.si quis obligatione.ff.de iureiur.ꝛ illā tꝫ Bar. in.l.modestinus.ff. de dona.qñ ex vna cā debebantur illa mille. secus si ex diuersis quarū nulla excedebat summā a iure taxatā ꝑ ea que habentur in.d.l.modestinus.in princi.ff.posset tñ dici esse spāle in delicto vsurarū.vt posset fieri remissio.etiam vltra summā ꝛ non exigatur insinuatio odio ipsarum vsurarum.ꝛ sic etiā videtur fuisse de mēte Azo.in summa de dona.tutius videtur esse tenere gl.cum re vera talis remissio in effectu sit donatio obligatiōis excedētis summam

tis summã.⁊ videꝛ etiã ꝙ talis donatio in qua ipse obligans te-
netur vltra summã prohibeatur vt patet ex tex.cum glo. in.d.l.
91 donatio siue. ¶ † An aũt qñ fit donatio sine iuramẽto sufficiat
dicere ꝙ donans vult ꝙ tot intelligãtur esse donationes ꝙ nul
la intelligaꝛ excedere summã.cõiter teneꝛ ꝙ nõ vt notauit Bar.
in.d.l.modestinus.⁊ etiã Jo.an.in dicta addi.ꝫ Spe.ibi ponat
opi.⁊ etiã hoc tenet in.l.sancimus.§.si quis aũt.C.de do.⁊ no.ꝙ
Bar.in.d.l.modestinus.dicit ꝙ etiã si specificẽtur plures res in
vna donatione que ascendunt vltra summã ꝙ nõ valet etiã tũc
donatio.licet alias cõsueuerit dici ꝙ tot cẽsentur esse cõtractus
quot sunt res.l.scire debemus.ff.de ver.ob.qḋ no.qꝛ Spe.videꝛ
sentire in.d.§.porro.dixit etiã alibi pap. ꝙ si donationes fiant
plures in fraudẽ legis ꝙ nõ valebunt.licet aliqui cõtra sed non
bene ſm eũ ꝑ.l.fraus.⁊.l.cõtra.ff.de legi.dixit etiã ꝙ si donatur
certa qñtitas pluribꝰ ꝫ nullius pars excedat summã tñ si tota
excedat exigitur insinuatio vt notauit Jo.an.in ti.de dona.§.j.
92 super ver.quid si. ¶ † Sed iuxta ꝑdicta ex quo tactũ est de insi-
nuatione possit esse dubiũ qualiter fieri dꝫ insinuatio.Spe. teti
git in.d.§.porro.versi.donatio.⁊ Jo.an.plenius ibi in addi.⁊ in
effectu dicit duas esse opi.vna ꝙ fiat hoc modo vt redigatur ad
scripturã ipsam,donatio demum corã iudice autorante publice
tur ⁊ registretur apud acta.nã dicunt isti ꝙ non est absonum ꝙ
vnus actus primo scribatur deinde iterato reducaꝛ ad scriptu-
rã.allegat qḋ habetur in simili in.l.ij.C.de adop.⁊ qḋ habeꝛ in.l.
iubemus.C.de emãci.libero.facit qḋ notat Jnn.de testi.alberi-
cus.⁊ ſm aliquos requiriꝛ etiã ꝙ partes se subscribãt ⁊ ꝑcipue
ipse donatarius.⁊ sic sentit Spe.in dicto ver.donatio ⁊ etiã di-
cit cautũ ꝙ iudex subscribat.⁊ pro hoc facit qḋ habetur in.l.in
donationibus.C.de dona.tñ vt dicit Jo.an.nõ est in vsu ꝙ pars
subscribat necꝫ iudex. Alia est opi.vcꝫ ꝙ donatio scribaꝛ ⁊ pu-
blicetur corã iudice nec requiratur aliã scripturã fieri.⁊ ista opi.
videꝛ esse cõis ⁊ cõiter seruari.vt tangit Jo.an.super dicto ver.
donatio.⁊ illã vꝛ sequi Azo.in summa de dona.⁊ similiter Goff.
⁊ Host.⁊ etiã Barto.in.l.modestinus.vbi dicit ꝙ insinuatio est
qñ donatio fit in scriptis corã iudice.nec requiritur ſm eũ decre
tum iudicis vel alia autoritas:qꝛ hoc nõ videntur requirere iu-
ra sed ꝙ fiat in ꝑsentia iudicis.ꝫ Guil.de cu.aliter dixerit in.l.il-
lud.C.de sa.san.ecc.qs aũt sit iudex cõpetẽs.⁊ cõcludit Jo.an.
in addi.dicta ꝙ si est iudex partiũ clarũ est.Jdeꝫ si sit iudex loci
rei que donatur faciat lex data.in fi.C.de dona.si aũt non sit iu-
dex partiũ nec loci rei tũc dicit ꝙ cautũ esset seruare primã opi.
vcꝫ ꝙ donatio fiat interueniente scriptura inter partes.⁊ demũ
ꝙ publicetur apud iudicem.nã per contractum donationis sor-
tiẽtur ibi forũ.aliqui tñ faciunt fieri ad cautelã ꝙ apponatur ꝙ
partes ibi eligãt domiciliũ.vel qḋ prorogãt iurisdictionẽ.Bart.
in.l.modestinus.videtur velle ꝙ corã quocũcꝫ iudice possit fieri
per.d.l.datã.⁊.l.in hac.C.de do.satis puto ꝙ ista opi.sit vera.ꝫ
ad dictas.ll.posset rñderi vt voluit sentire Jo.and. ꝙ loquãtur
qñ est iudex partium vel ipsius rei que donatur.tñ etiã sequen-
dọ secundã opi.considerato ꝙ etiã scḋm illã fit contractus corã
iudice in ipso actu sit competens faciat qḋ hꝛ in.l.si titius.ff. de
verb.ob.⁊ est etiã iste actus voluntarie iurisdictionis : qꝛ fit in-
ter volẽtes.ideo vꝛ ꝙ valeat ex quo partes in illũ cõsentiũt pro
tali actu celebrãdo.facit qḋ habeꝛ in.l.ij.ff.de offi. ꝓcon.⁊ lega.
¶ Aduerte tñ qꝛ videtur ꝙ debeat esse iudex ad ius reddenduꝫ
vt preses prouincie.vel pretor ciuitatis vt habeꝛ in.l.in hac.C.
de dona.⁊ ideo si ex forma statuti in contractibus requireretur
presentia vnius iudicis de collegio iudicũ non sufficeret contra-
ctum donationis fieri corã illo si excederet summam.ex quo nõ
esset deputatus talis iudex ad ius reddendũ sed expediret pu-
93 blicari corã iudice deputato ad reddendũ ius. ¶ † An aũt pos-
sit fieri tp̄e feriato tꝫ Jo.an.ꝙ sic in dicta addi.qꝛ est actus volũ
tarie iurisdictiõis.faciat.l.actus.C.de fe.dicit ꝙ qꝛ etiã fit inter
volẽtes nõ est necessaria cause cognitio.⁊ ideo poterit fieri etiã
in alio loco quaꝫ in tribunali per ea que habentur in.l.voluit.§.
j.ff.de inter.acti.⁊ sic dicit practicari qꝛ interdum etiam fit in ca
mera.forte de iure istud non procedit:qꝛ iura videntur velle ꝙ
qñ fit insinuatio non requirãtur testes.l.in donationibus.C. de
donatio.⁊ hoc ideo qꝛ presumũtur esse testes quando fit insinua
tio apud acta.⁊ tex.videtur velle ꝙ apud acta fiat ipsa donatio
seu publiceꝛ.vt patet in.d.l.donatio.⁊ in.l. in donationibus. et
istud bene contingit iudice sedente pro tribunali : qꝛ cõmuniter
ibi sunt plures qꝛ nõ est verisimile ibi iudicem sedere solũ quin
sint ibi alie persone seu officiales publici.⁊ ideo dicit lex ꝙ suffi
ciat publicũ testimoniũ.ꝫ nõ interueniãt priuati testes ⁊ istud
vꝛ esse de mẽte Azo.in summa de donatio.§.que donatio.dũ di
cunt ꝙ debet fieri corã iudice astantibus publicis personis. nec
requiruntꝛ priuati.Goffr.aũt in summa de donatio.aliter dixit
ꝙ si fiat coram publicis personis ⁊ nõ requirẽtur priuati credo
de mẽte iuris fuisse ꝙ debeat fieri iudice sedente pro tribunali
vel saltem ipso existente in loco iudicij quo casu non consueuit
esse sine presentia aliquorũ officialium vel familiariũ per ea que
habentur in dictis iuribus tñ de consuetudine, communiter ser
uatur quod sufficit qḋ fiat corã iudice.etiã alibi quã in loco iudi
cij ⁊ notarius scribit testes.i.coram quibus fit,vnde licet ad cau
telã bonum esset ꝙ fieret corã iudice sedẽte pro tribunali.tñ pu
to quod seruaretur facta scḋm consuetudinem in camera per.l.
minime.ff.de legi.⁊ per id quod notauit Joan.and.in.d.ver. do
natio. ¶ An autem sicut non exigitur insinuatio quando impe
rator donat iuxta ea que habẽtur in auꝛ.posita in.l.sancimus.⁊
quod not.in.l.pe.C.de dona.sit idem dicendũ in regibus. Joan.
and.tangit in dicta addi.⁊ concludit qḋ de facto seruatur quod
non requiritur insinuatio.⁊ intellige qñ donaret rẽ patrimonia
lem.nã si donaret aliquid pertinẽs ad regnũ recurrendum esset
94 ad.c.intellecto.j.eo. ¶ † An autem de iure reges possint in suo
regno quod potest imperator in suis subiectis recurrendum est
ad ea que notat Jnno.in.c.cum te.de re iudi.⁊ facit qḋ habetur
j.qui fi.sint leg.per venerabilem.⁊ de verbo.signi.super quibus-
dam per Joã.and.⁊ dixi.ff.de pu.iu.in.l.infamẽ.⁊ etiã in.d.c.cũ
95 te.⁊ hec sufficiãt de ista questione. ¶ † Circa quintã. compe. an
si fiat trãsactio super alimentis cũ iuramẽto an validetur.Bart.
quod sic in.l.si quis pro eo.circa fi.contrariũ tenuit in.l. cum hi.
circa princi.ff.de transac.mouetur qꝛ transactio super alimẽtis
debitis ex vltima voluntate prohibetur fauore alimentorum ⁊
vltime voluntatis. ¶ Jtem qꝛ fauor publicus videtur esse vt te
stamenta executioni mandentur.l.vel negare.ff. quemadmo.te.
aper.⁊ ne tenues seu pauperes fame moriantur.l. cum hi.§. sed
⁊ personarum.ff.de trãsactio. ¶ Jtem quia lex videtur dare for
mam ipsi transactioni.⁊ procedere prohibendo ibi ne aliter fie-
ret ⁊c.⁊ ideo non videtur firmari iuramento.sed tu potes tene-
re opin.primã per istũ text.in ratione sui ⁊ per auꝛ. sacramenta
⁊ per.d.c.quãuis.de pac.in.vj.qꝛ ex quo potest seruari sine inte-
ritu salutis eterne videtur seruandum per id quod habetur in
iuribus preallegatis.nec obstãt contraria.non obstat primo ꝙ
transactio prohibeatur fauore alimentorum ⁊ vltime volunta-
tis:quia per hoc non sequitur quod non possit renuntiari salteꝫ
cum iuramento per ipsum cui sunt relicta per rationem istius
text.licet sine iuramento non valeret.facit quod dictum fuit in
precedenti.q.non obst.secunda ratio quia licet intersit reipubli
ce testamenta mandari executioni.illud intelligitur quando illi
quibus facta sunt relicta non renuntiant alias nulli legato fa-
cto in testamẽto posset renũtiari qḋ est falsum.⁊ ideo debet pos
se renuntiari saltẽ quãdo iuramentũ interuenit in ipsis alimen-
tis.nam alias illis relictis in testamento posset renuntiari. Jtẽ
non obstat qḋ fuerit prohibita transactio.ne tenues seu paupe
res fame moriãtur.nam licet fuerit prohibita vt tollatur dicta
occasio.non tamẽ semper ⁊ directe illud cõtingit qḋ licet remit
tantur alimenta ⁊ remitẽtes moriãtur fame.⁊ licet hoc occasio-
naliter cõtingat nõ videtur impedire vires iuramẽti per not.in
c.si vero.⁊ que dixi in ꝑce.q.⁊ etiã in tertia.forte tñ si de facto no
toria paupertas appareret,⁊ fames verisimilis quam pateretur
si transactio teneret non firmaretur iuramẽto per ea que haben
tur in.c.pasce fame.lxxxvj.di.⁊ qḋ notauit Fede.in suo consi.lx.
⁊ qḋ dixi in prima questione huius membri ꝙ lex dat formam
⁊ procedit prohibendo:qꝛ potest responderi vt in simili dixi in
96 precedenti.q.⁊ hec sufficiãt de quinta. ¶ † Circa sextã ⁊ vltimã
an videlicet possit renuntiari.l.de his.ff.de transac.glo.ibi tenet
ꝙ possit renuntiari etiã sine iuramento Jaco.de bel.⁊ Jac.but.
tenent contrariũ.primo illa lex non est facta in fauorem legata
riorum:sed in odium occultantiũ testamenta.⁊ ob fauorẽ publi
cum.vt testamenta executioni mãdentur.facit qḋ notat gl.in.d.
l.de his.⁊ qḋ habetur in.l.tametsi.ff.ad ma.⁊.l.ius pu.ff.de pac.
¶ Jtẽ qꝛ videtur dare formã trãsactioni fiẽde super dependenti
bus ex testamento:qꝛ dicit ꝙ aliter trãsigi non potest ⁊ sic vꝛ ꝙ
nõ possit renuntiare.l.nemo põt.ff.de le.j. Jtẽ qꝛ illa lex est pro-
hibens cui renũtiari non põt.l.j.⁊.ij.C.ne fi.do.den.cũ ibi nota-
tis.⁊ ꝙ prohibeat apparet qꝛ dicit non potest.verbũ aũt potest
negatiue prolatũ inducit necessitatẽ vt notatur per gl. in regu-
la.j.de reg.iur.in.vj.⁊ facit.l.non põt.ff.de fur.⁊ ꝑ ꝑdicta tenuit
Bar.in.d.l.de his.renũtiationẽ nõ valere.nõ tñ exprimit quid
si fiat cũ iuramẽto.videꝛ tñ sentire ꝙ non valeat per ea que ipse
dicit in.l.cũ hi.e.ti.sed certe de iure vꝛ dicẽdũ contrariũ per re-
gulã istius text.⁊.c.quãuis.de pac.in.vj.qꝛ ex quo iuramentum
põt seruari sine interitu salutis eterne,videtur seruãdũ.nec ob.
ꝙ illa lex est facta in odiũ occultantiũ testamẽta:qꝛ hec ratio be
ne facit ꝙ nõ põt per simplex pactũ renuntiari : sed non quomi-
nus possit ꝑ iuramentũ ꝑ ea que habenꝛ in.c.significãte. de pig.
⁊ que dixi in quarta.q.⁊ quod etiã plene dixi sub quarto mẽbro.
¶ Jtem non obst.ꝙ videꝛ dare formã ꝙ etiã videtur procede-
re prohibendo.qꝛ potes respõdere per ea que dixi in preceden-

ti.q.⁊ in quarta.⁊ hec sufficiant de sexta ⁊ vltima. Adde tamen
vnam opi.quã tetigit Jo.an.in addi.spe.in titu.de renuntia.§.
j.super ver.⁊ qꝛ.vbi dicit ꝙ si sciẽs pactũ.l.cõmissorie esse licitũ
iurat nihilominus illud seruare ꝙ tunc vr̃ ꝙ illi sit imputandũ
secus qñ ignorabat illud valere sed certe vr̃ qȯ etiam si sciuerit si
bi subueniatur:qꝛ vr̃ illud fecisse propter necessitatem habende
pecunie.⁊ ideo sicut succurrit iurãti soluere vsuras licet eas illi-
citas sciat.s̃.eo.debitores ita etiã vr̃ succurrẽdũ hoc casu cũ tale
pactũ videatur in fraudẽ vsurarũ vt probat in.d.c. significãte.et
l.j.⁊.ij.C.de pac.pi.potes etiã addere id qȯ tangit Fede.suo con
si.cxcix.vbi de muliere renuntiante bonis paternis ⁊ maternis:
qꝛ si per falsas suggestiones fuerit inducta ad renũtiandum etiã
cũ iuramento vr̃ ꝙ sibi sit succurrendũ.nã censetur tunc in dolo
facit qȯ notat gl.notabilis in.l.itẽ si pretio.§.j.ff.loca.lꝫ ipse nõ
alleget.⁊ presertim.qꝛ vt ipse dicit puelle sepe circũscribunt a cõ
sanguineis.⁊ plus ipse ibi dicit ꝙ etiã si in instrumento dicat ꝙ
fuerit certificata de iure sibi cõpetenti ꝙ tale instrumẽtum non
probat certificationẽ per ea que notãt Inn.Host.⁊ Jo.an.post
eos in.c.qm̃ cõtra falsam.j.de pba.vbi vident dicere ꝙ licet no-
tarius dicat visa lit.cõtest.⁊ probatione ⁊c.nõ probẽtur per hoc
dicta interuenisse:sed certe istud dictũ non vr̃ verũ:qꝛ credendũ
est instrumẽto ⁊ notario de his que poterũt interuenire tẽpore
instrumẽti per id qȯ notat gl.in.l.j.de fi.instr.⁊ iu.haste fis.li.x.⁊
notauit Bar.in.l.theopõpus.ff.de dona.qualr̃ aũt debeat intel
ligi dictũ Inn.in.d.c.qm̃.plene ibi dixi.⁊ etiã per Bar.in aut.si
97 qs in aliquo.C.de edẽ. ¶ † Ultimo ad materiã hui⁹.ca.facit qȯ
notauit Fede.in suo cõsi.cxcj.vbi tãgit an filiusfa.q iurauit cre
ditori suo non recedere de loco sine sui licentia.an possit recede
re licẽtia petita sed non obtẽta.si reuocatus fuerit per suũ epm
⁊ concludit ꝙ sic:qꝛ in iuramento vr̃ excepta superioris autori-
tas.facit.s̃.c.veniẽtes.de quo plene per eũ ibi.⁊ per Jo.an.in re
98 gula in malis in mercu.li.vi.⁊ an etiã † debitor q iurauit soluere
creditori nõ obstãte iuramẽto poterit soluere fisco si bona credi
toris fuerint publicata.voluit Jo.an.ꝙ sic.j.de cẽsi.significauit
⁊ no.Fede.suo ꝯsi.ccxxxix.⁊ ad materiã etiã fieri possent alique
q.quas Jo.an.tetigit super rub.de iureiu.in addi.de quib⁹ dicẽ
dum vt ibi per eũ.⁊ in remissionibus ibi datis. Et hec sufficiant
pro repetitione ⁊ materia huius.c.p qua sepe a dñis canonistis
fui molestatus.⁊ similiter sufficiant pro repetitione ⁊ materia.l.
si qs pro eo.ff.de fideius.p qua sepissime fui molestatus a dñis
legistis. Omnia aũt superius dicta subijcio correctioni ⁊ deter-
minationi sancte matris ecclesie ⁊ summi põtificis.⁊ p̃sertim at
tento ꝙ multa sunt dubia in hac materia in quibus summe vti
lis esset declaratio papalis.⁊ subijcio etiã omnia predicta ⁊ sin-
gula correctioni cuiuslibet melius sentientis.si quid autem repe
riatur bene dictum hoc omnipotenti deo a quo omnis sapiẽtia
procedit ascribatur.si quid autem reperiatur male dictum hoc
mee insufficientie ascribatur.cui sufficiat viã dedisse ⁊ aperuisse
veritatis inuestigande ad laudem ⁊ gloriam omnipotentis dei
⁊ saluatoris nostri Jesu Christi ⁊c.

1 ☞ Bellum quando est iniustum debent ablata ex eo restitui.
2 Juramentum de non repetendis rebus iniuste ablatis est obli-
gatorium nisi fiat absolutio.
3 Juramentum habet in se tacitam conditionem si ⁊ inquantum
fuerit ab aduersa parte impletum quando ex mutuo assensu est
prestitum.
4 Capti in bello an efficiantur serui capientium.
5 Ad bellum vocatus si perdat equum vel arma an possit agere
contra mandantem seu vocantem.
6 Incontinenti recuperare bona autoritate propria licet sed non
ex internallo.

8 ¶ Fides.idẽ
summat h
d.abb.⁊ si q̃
ras an mili
tes extra-
nei stipẽdia
rij cognati
vl̃ amici mo
uẽtes bellũ
⁊ ipm̃ i bel-
lo iuuãtes
excusent a
crĩe vel pec
cato distin-
gue h put
p do.Hen.
boych.ĩ pn
cip.

a **SIcut.** Fides[a] etiã iurata seruanda nõ est fidẽ
nõ seruãti.h.d.⁊ primo ponit decisa q̃-
rela ⁊ cõsultatio.scdo rñsio.scda ibi:si constiterit ⁊c.
¶ In tex.ibi iuramẽtũ aũt ⁊c.hic loquitur de alio iu
ramẽto quã superius fuerit locutus.nã supra loquitur de iura-
mẽto prestito per violẽtiã de rebus ablatis nõ repetẽdis.hic aũt
de iuramento qȯ forte fecerat iste.J.iurãdo eidẽ.h.dare certam
quantitatẽ pecunie si sibi non moueret bellũ qȯ tñ postea nõ fe-
1 cit idẽ.h. ¶ † No.j.ꝙ occupata per bellũ iniustũ debent restitui
ei cui essent ablata.⁊ sic secus si esset bellũ iustum qñ aũt dicatur
bellum iustũ taliter quod ea que occupãtur sint occupãtis tan-
git hic Inno.qui posuit hic magnã glo.de materia belli.⁊.s̃.de
resti.spo.c.cũ olim cã.⁊ Bar.in.l.hostes.ff.de cap.⁊ postli.reuer.
¶ Itẽ nota ꝙ ratiõe peccati potest ecclesia cõpellere etiã laicũ
2 ad restituẽdũ iniuste occupata de quo.s̃.de iud.nouit. ¶ † Itẽ
nota ꝙ iuramentũ de non repetendis rebus illicite ablatis est
obligatoriũ nisi fiat absolutio.⁊ no.cũ prestitũ sit ex causa turpi
põt agi vt cõpellatur qs absoluere a iuramẽto facit.s̃.e.c.j.⁊ qȯ
ibi no.⁊ sic no.qȯ priuata psona põt absoluere a iuramẽto p̃sti-
to ad sui vtilitatẽ de quo in.c.ij.j.de spon.p Jo.an. ¶ † Itẽ no.
ꝙ iuramẽtũ habet in se tacitã ꝯditionẽ si ⁊ inquãtũ fuerit ab ad-
uersa parte impletũ.qñ ex mutuo assensu est p̃stitũ.facit qȯ ha-
4 betur.s̃.e.c.ij.seu in.c.iij. ¶ † In gl.ij.ibi essent sue ⁊c. hoc verũ
qñ bellum fuisset indictũ per papã vel per imperatorẽ.quo casu
etiã capti efficerentur serui capientiũ saltẽ si hoc vellet superior
facit qȯ no.in.l.hostes.per gl.⁊ Bar.ff.de capti.si aũt p inferio-
rẽ esset indictũ.tũc si talis haberet iurisdictionẽ cõtra illum cõ-
tra quẽ inducit posset statuere qȯ res que occuparent essent oc-
cupãtis.alias aũt nõ efficerẽtur cũ hoc nõ reperiat bene cautũ
nec eadẽ ratione posset statuere ꝙ qui caperent essent serui. al's
autẽ licet bellũ esset iustũ:vt qꝛ fieret ad defensionẽ non fierent
5 bona occupãtis. An † aũt vocatus a faciẽte bellũ si perdat equũ
vel arma possit agere contra mandantẽ seu vocantẽ concludit
Inn.ꝙ si bellũ erat iniustũ nõ põt per.l.si remunerãdi.§.rei tur
pis.ff.man.secus si erat iustum.dũmodo non teneãtur cã pieta-
tis vel ex debito nec obstat predictis.l.inter causas.§.nõ oĩa.ff.
man.qꝛ hic loquitur,qñ casus qui euenit fuit preuisus a mãdãte
ibi aũt verisimiliter nõ fuit preuisus.⁊ ideo in casu isto tenetur
mandans reficere dãnũ.facit quod habetur.ea.l.§.impẽdia.⁊ ex
hoc no.diligenter limitationẽ vnã ad.§.nõ oĩa.dicit etiã Inno.
ꝙ si mandaui vni ꝙ faceret mihi domum in aliqua terra circun-
data aquis quod si iste habebat calcẽ ⁊ alia necessaria ad facien
dum edificiũ anteꝙ̃ mãdatũ reciperet qȯ si talia portat per ma-
re,vel vadit ad locũ.⁊ si propter fortunã maris pereãt quod non
poterit repetere a mandante:qꝛ etiã si domi remãsissent potuis-
sent aliter perijsse.secus dicit si res illas non habebat,sed emat
occasione mandati qꝛ tũc bene poterit repetere.⁊ sic limitat pre-
alle.§.nõ oĩa. Et ex hoc no.aliã limitationẽ:qꝛ ille.§.habet locũ
quãdo res non fuerunt empte occasione mandati.dicit tñ finali
ter posse dici quod siue fuerint empte siue prius habite.distin-
gui debet qȯ aut petierũt tali casu qui verisimiliter domi nõ cõ-
tigisset.vt fortuna.i.per tempestatẽ maris.vel qꝛ incidit in latro
nes.tunc bene posset repetere.⁊ sic intelligit illũ.§.non omnia.⁊
ex hoc etiã habes aliam limitationem ad.d.§.non omnia.aliam
etiam ponit Barto.in.l.si seruus.§.quod vero.ff.de fur.quia il-
le.§.non omnia.loquitur quãdo quis recipit mandatũ volunta
rium.secus si necessarium.vt contingit in mandato superioris
cuius ambasiatam cogitur quis adimplere.etiã in casu fortuito
si quid damni patiatur debet resarciri si non culpa sui cõtingat
⁊ sic iste.d.nõ omnia.nõ habet locum quando quis non suscepit
mandatum voluntarie.sed ex necessitate.que omnia not.pro li-
mitatione dicti.§.tangit etiã Inno.hic an si spoliasti me re mea
⁊ ego contra te spolio,an admittatur compensatio.⁊ videtur cõ
cludere quod sic per.l.viro.ff.sol.mat.⁊.j.de adul. intelleximus.
sed de hoc dic vt.l.si quis ad se fundum.C.ad.l.iul.de vi.qꝛ dictũ
6 suum non videtur verũ.nã † licet incõtinenti sit licitum recupe-
rare tũc propria autoritate:nõ tñ est licitum ex internallo imo
perdit seu perdere debet ius quod habet vt ibi no.⁊ in.l.si quis
in tantam.C.vnde vi.reliqua dic vt hic per Innoc.⁊ tangit etiã
de materia in.d.c.olim causam.⁊ per glo.⁊ Bart. in.l. hostes.ff.
de ca.⁊ per Host.in summa de treu.⁊ pa.§.ꝙ si iustum bellum.⁊
j.de homici.c.pro humani.lib.vj.

1 ☞ Juris diuini appellatione cõprehenditur ius canonicum.
2 Frangenti fidem fides non est seruanda.

NImis de iure. Clerici temporalia nõ
tenentes a laicis eis fi-
delitatẽ iurare nõ tenentur.hoc dicit.⁊ primo ponit
factũ reprehensibile.secundo prouidet.ibi:quia vero.
¶ No.ꝙ clerici non debent astringi ad prestandũ iuramentum
laicis.vbi ab eis nihil tẽporale tenẽt,secus si tenerẽt vt.c.vno.§.
1 verum.de sta.reg.in.vj.⁊ tangit gloss.j.hic. ¶ † Item not.ꝙ ap-
pellatione iuris diuini cõprehenditur ius canonicum.de quo in
c.j.s̃.de iura.cal.⁊.j.de accu.⁊ qualiter ⁊ quãdo.el.ij.facit qȯ ha-
betur de censi.ꝙ̃ꝙ̃.lib.vj.vbi etiã patet ꝙ hic potest intelligi de
iure diuino veteris testamenti.⁊ adde etiã quod habetur in.c.ij.
de re.eccle.non alie.in.vj.vbi patet ꝙ clerici nõ debẽt subijcere
2 res ecclesie laicis alias puniuntur. ¶ † In glo.si.c. precedentis.
supple quod ibi no.quãdo quis se obligauit deo.hic autẽ quã-
do obligauit se homini.⁊ de intellectu dicti.ca.quod deo.alle.in
glo.vide quod no.s̃.e.c.iij.per gl. Et adde etiã quid iuris si pars
alia non implet ex eo:qꝛ non potest non ex eo simpliciter quod
non vult.an tũc teneatur alia pars adimplere iuramentũ Host.
sentit ꝙ sic per id quod habetur.s̃.eo.breui.⁊ hic dñ dicit serua
re negligit.sed do. Ant.hic tenet cõtrariũ.qꝛ quomodocũꝗ nõ
impleatur stat tacita conditio que subintelligitur in iuramẽto
si ab altera parte fuerit impletũ facit quod habetur in.d.c.iij.et
c.quẽadmodum.s̃.e.⁊ ideo qualitercunꝗ non impleatur dicta
conditio.nõ videtur altera pars teneri facit quod habetur.j.de
condi.app.in.c.de illis.nec obstat.d.ca.breui.qꝛ licet difficultas
excuset

excuset interim ab implemēto nō tñ facit haberi pro implemen
to.nec hoc ibi dr.¶ In glo.j.istius.c.nimis.in fi.dic ꝛ hodie est
expssum in.c.vno.§.verū.de sta.reg.in.vj.¶ In gl.fi.in fi.ꝛ ad-
de qđ hr̄ in.c.ij.de re.eccle.non alie.in.vj.vbi pȝ qđ cauere debēt
clerici ne submittant res ecclesie laicis.alias incurrunt penas de
quibꝰ ibi.¶ An aūt eo ipso ꝙ qs tenet bona in terra alteriꝰ te-
neat̄ illi ad fidelitatē tāgit hic Host.ꝛ cōcludit ꝙ non nisi appa
reat qđ illa recognoscat in feudū ab eo per id qđ hr̄.nec similiter
tenet ad aliā seruitutē nisi probet̄ illā fuisse impositā.facit quod
hr̄.j.de censi.in.c.lz.ꝛ.C.de serui.l.altius.fatet̄ tñ ꝙ dñs ciuita-
tis vel prouincie sup rebus sicut in territorio ciuitatis vel pro-
uincie fundat intentionē suā quo ad iurisdictionē.facit qđ habe
tur in.l.forma.§.si vites.ff.de censi.ꝛ.l.j.§.cū vrbē.ff.de offi.pre-
fec.vr.nisi appareat per alium prescriptā esse iurisdictionē in ali
quo loco subdito ciuitati vel prouincie.facit quod habetur in.l.
pupillus.§.territorium.ꝛ.j.de prescrip.cum ex officij.

1 ☞ Iuramentum recipit limitationem ꝛ interpretationem.
2 Iuramentum de non essendo contra aliquem vel de non agen-
do indeterminate prestitum debet intelligi de illicito contra in-
debitum iuramentum ꝛ non de licito.
3 Machinans contra principem qua pena puniatur.
4 Machinatio quid sit.
5 Iuramentum per dolum vel metum extortum non est seruan-
dum quatum ad effectum sed peti debet absolutio.
6 In sermone generali non comprehenditur persona loquentis.

a **Petitio.** Qui iurauit[a] cōtra aliquē nō esse con
tra eū in proprijs ꝛ ecclesie sue causis
esse potest.h.d.ꝛ est cōis diuisio.secūda ibi.interpre-
tatiōe.nā ponitur particularis petitio ꝛ rñsio.¶ In
tex.ibi specialibus vestris supple iuribus seu negotijs vel expo
ne.s.coniunctis personis vt.s.de postu.c.iij.¶ Not.j.ꝙ pro in-
terpretatione ꝛ declaratione iuramēti an sit obligatoriū ꝛ quo
respectu recurrendū est ad papā.de quo.s.de electio. venerabi-
1 lem.ꝛ.s.eo.quanto.¶ † Itē no.ꝙ iuramētū sicut ꝛ contractus
ꝛ alia que inter homines geruntur recipit limitationē ꝛ declara
tionē a causa mouēte seu impellēte ad ipsum iuramētū seu con-
tractū que ex preābulis inter partes colligit̄. facit.l. titia.§. idē.
ff.de verbo.obl.ꝛ.l.itē quia.ff.de pactis.ꝛ ita videtur colligi hic
2 iuncto principio cum fine.¶ † Itē no.ꝙ iuramentū de nō essen
do vel non agendo contra aliquē indeterminate prestitū videtur
debere intelligi de illicito contra debitū iuramentū.ꝛ non de li-
cito presertim qñ trahit cām a iure pprio vel alterius sibi cōiun
cti ꝛ sic notat hic.d.Ant.per qđ videt̄ velle qđ etiā in alijs causis
quā proprijs vel ecclesie sue possit esse cōtra illū cui est prestituȝ
iuramentū dūmodo licite sint:sed certe hoc non dicit litera ista
imo potius vr̄ velle oppositū inquātū solū excipit ꝙ possit esse
pro iuribus ecclesie vel suis pprijs vel suorū cōiunctorū.ꝛ sic vi
det̄ velle ꝙ alias indistincte seruet prout indistincte est prestitū
facit qđ habet̄.s.de maio.ꝛ obe.solite.ꝛ.j.de priuile.qꝛ circa. et
3 ff.de publi.l.de ptio.Que aūt sit pena † machinātis contra prin
cipē habetur in.c.si quis laicus.xxij.q.v.post.c.de forma.qꝛ si est
laicus venit excōicandus vsqȝ ad satisfactionē condignā. aliter
debet detrudi in monasteriū ad penitētiā agendā.si autē sit pre-
4 sbyter vel diaconus venit deponēdus.ꝛ no.fm abbatē ꝙ † ma
chinatio est proprie conspiratio facta in preiudiciū alicuius pso
ne vel dignitatis eius.facit quod habetur in.c.conspirationū.et
c.si qui clericorū.xj.q.j.ꝛ quod no.per Io.and.s.de iudi.c.exhi-
5 bita.¶ † In glo.j.ibi non est seruandum iuramentum quātum
ad effectum.nā peti potest absolutio.s.eo.si vero.tamen de me-
ro iure obligat anteꝙ absolutio fiat vt ibi patet licet Bart. ali-
ter senserit ꝛ nō bene.in auī.sacramēta.C.si aduer.vē.nec ob. vt
dixi in.d.c.si vero.nec ob.dicta aut.sacramenta.cū dicit ꝙ sacra-
mēta per dolū aut metū extorta nullius sunt momēti qꝛ debet
intelligi quantū ad effectum.facit qđ dixi.s.eo.c.ij.fallit tamen
quando per metū prestatur super rebus ecclesie:qꝛ tunc ipso iu
re non obligat vt habetur in.d.c.ij.cum ibi notatis.¶ In gl.fi.
6 in fi.potes dicere ꝙ † in generali sermone non comprehenditur
persona loquentis.fallit si ratio subiecte materie aliud suadeat.
ꝛ ita intelliguntur contraria de materia in.d.l.inquisitio.alle. in
glo.ꝛ.d.c.de forma.xxij.q.v.

1 ☞ Fama non facit plenam probationem.
2 Fama minus est ꝙ̄ notorium.
3 Causa vsurarum an sit spiritualis.
4 Confessio prelati non nocet ecclesie nisi habeat mandatum a ca
pitulo.
5 Confessio de credulitate an preiudicet confitenti.

b **Taliteris.** Si iudex[b] in principio cause iu-
ramentum de veritate nō exigit
a ptibus in pcessu illud exigere poterit.h.d.ꝛ in pria
facti narratio.in scđa puisio ibi ne ergo.¶ No.ꝙ vbi
repetitur pignus ex eo qđ dicatur ex fructibus satisfactū de sor
te nō sufficit probare pignus datū.ꝛ fructus perceptos.nisi etiā
1 probetur quantitas sortis ex fructibus cōpensanda.¶ † Item
no.ꝙ fama non facit plenā probationē:sed bene videtur facere
semiplenā cū eius pretextu videatur posse deueniri ad delatio-
nē iuramenti.facit qđ habet̄.j.eo.in.c.fi.ꝛ.s.de testi.in.c.veniēs.
el.j.ꝛ in.l.admonendi.ff.de iureiuran.per glo.ꝛ Bar.in.l.de mi-
2 nore.§.tormenta.ff.de questi.¶ † Et no.ꝙ fama minus est quā
notoriū.ꝛ de differentia inter famā ꝛ notoriū plene habet̄ in.c.
vestra.de coha.cle.ꝛ mu.ꝛ vt dicebat Hosti.forte isti testes dice-
bant ꝙ ille.G.obligauerat talē rem ipsi.C.sed pro quanto non
recordabātur.ꝛ dicebāt etiā qđ forte peccatū esset quod iste sic
perderet rē suā.¶ Ultimo potes notare qđ dixi in summario.
3 ¶ † In glo.prima ibi in spiritualibus quasi sentiat glo.qđ cau-
sa vsurarū sit spūalis vel quasi spiritualis.ꝛ hoc expsse tenet in
glo.fi.ꝛ.s.de fo.compe.c.cum sit generale.de quo dicendū vt ibi
dictum fuit.ꝛ tangitur etiam per glo.xj.q.j.in summa ꝛ in cle.ij.
4 de iudi.in glo.que incipit cū repetantur.¶ † In eadem glo.ibi
ꝛ capituli.ꝛ sic videtur quod confessio prelati non nocet ecclesie
nisi etiam habeat mandatū a capitulo.de quo in.c.presentiū.de
testi.lib.vj.que olim erat extrauagans. et inter extrauagantes
Inno.quarti.vt voluit hic gl.in fi.¶ In glo.regula.in fi.ꝛ adde
quod dictū fuit.s.eo.c.ad nostrā.el.j.¶ In glo.fi.ibi de testi.co.
c.fi.ꝛ ibi plene dixi an ꝛ qñ testes possint cogi.¶ In ea.glos. ibi
imo vtile esset ꝛ hodie est etiā statutum hodie ꝙ etiā in spirituali-
bus de calumnia ꝛ veritate iuretur de iura.calum.lib. vj. ¶ In
5 eadem glo.ibi.ꝛ eque preiudicat † confessio de credulitate. nota
diligenter glo. qđ sicut preiudicat confessio facta per verbū ve-
ritatis ita etiam per verbū creditur ꝛ ideo respōsiones que fiūt
quōtidie positionibus per verbū credit preiudicāt ipsi confiten-
6 ti licet assertiue aliter non loquatur.¶ † In eadē glo.ibi quan-
docunqȝ potest prestari ꝛ hoc est etiam expressum hodie in ca.j.
de iura.calum.lib.vj.¶ Quid autem si in casu huius.ca.per iu-
ramentū non possit constare de quantitate sortis vt quia credi-
tor dicit de.x.debitor de.v.dic fm Hosti.cōsiderare debere pre-
tium verum rei ꝛ consuetudinē creditoris.vt si consueuerit vel- a
le pignus ad valorem dupli eius quod mutuat presumendū erit
qđ sors fuerit pro dimidia valoris pignoris.ꝛ sic iudex per suam
subtilitatem veritatem inquirendo causam decidet.facit.l.si ser
uos.in fine.ꝛ.l.vel vniuersorū.ff.de pigno.acti.ꝛ.l. qui semisses.
ff.de vsu.si autem de cōsuetudine tali non appareat dicit quod
considerata fama vtriusqȝ creditori vel debitori deferet iuramē
tum per id quod habetur.j.eod.ca.fin.ꝛ omnibus deficientibus
absoluet reum vt ibi.ꝛ sic etiā transit Io.an.ꝛ do.Anto.sed cer-
te videtur quod creditori si sit fenerator non sit deferendum per
id quod habetur in.l.improbū.C.ex qui.cau.infa.irro.hodie ve
ro coguntur libros rationum edere.vt in cle.j.de vsur.ꝛ per illos b
interdū poterit apparere ꝛ de sorte ꝛ de vsuris.¶ Quid autem
si constet titium consuetū fenerari ad rationē quatuor deñ. pro
libra in mense.ꝛ cōstat ipsum mutuasse seio certā pecunie quan
titatem,quā tenuit per annū ꝛ apparet quod demū lapso anno
fuit soluta an si titius postea repetat vsuras a seio dicens se sol
uisse ad rationē quatuor deñ.pro libra in mense.tamen non be-
ne hoc probat an debebit ei condemnari.Io.an.hic videtur di-
cere quod sic ex quo apparet qđ titius est consuetus fenerari
ad dictā rationē:qꝛ non est verisimile ꝙ iste voluerit donare vsu
ras.ar.l.cū de indebito.ff.de pba.ꝛ sic est verisimile qđ percepe-
rit iuxta consuetudinē suam.ꝛ ideo videtur condēnandus. ar.d.
l.qui semisses.ꝛ.d.l.vel vniuersorū.Iac.de are.ꝛ Cy.in.l.j.C. de
proba.dicūt probandā esse solutionē vsurarū factā esse per istū
tex.sicut hic debet probari quātitas fructuū:sed certe fm Ioā.
an.quantitas fructuum non sic venit presumptiue sicut quanti
tas vsurarum.ꝛ illa etiam facilius probatur. vnde dicit seruatū
in curia episcopali bono.qđ talis condemnetur quod tene men
ti.ꝛ facit etiam quod ipse no.in.c.ad nostram.de emp.ꝛ ven.di-
cit tamen ꝙ per libros rationum quādoqȝ hoc apparebit quos
tenetur vsurarius edere.vt in cle.j.de vsu.

a ¶ Qui iurauit. si ꝗras vtrū i gñali sermone cō prehēdatur persona loquentis distinguit sicut h p do. hen.borch.

b ¶ Si iudex idē summat hic.d.Abb. vide eum.

1 ☞ Rex non debet alienare in preiudicium regni.
2 Rex in sua coronatione debet prestare iuramentum de nō alie-
nando res aut iura regni.
3 Actus qui fit contra iuramentum licitum non valet.
4 Iuramentum super obseruatione contractus tendens ad preiu
dicium dignitatis an sit obligatorium persone iurantis.
5 Alienatio rei dotalis an firmetur iuramento.

Intellecto. Si ille q preest iurauit nō alie
nare nōvȝ alienatio quā post-
ea fecit etiā si iurauit nō ȝuenire.h.d.prio ponit fa-
ctū corrigēdū.Scđo illud corrigi mādat.scđa ibi:nos
1 eidem.¶ † No.j.principem ꝛ existentē in dignitate non posse fa
cere alienationē in preiudiciū regni vel dignitatis aut honorum

ipsius. et no. quod detrahitur honori existetis in dignitate si bona di
2 gnitatis alienantur. ¶ Itē no. quod †quilibet rex in sua coronatione
debet prestare iuramentū de nō alienandis rebus aut iuribus regni.
¶ Itē nota. quod ipse idē male alienās admittitur ad reuocationē
ipsius male alienati. facit quod hr̄ in. c. si qs p̄sbyteroꝝ. j. de re. ecc.
3 non alie. et. s. de elec. in. c. nosti. ¶ †Itē no. quod vbi p̄stat iuramētū
contra primū. scd̄m nō est obligatoriū nec seruandū cum sit con
tra primū preābulū licitū. et sic etiā potes notare quod actus qui fit
cōtra iuramētū licitū nō vr̄ valere et pro hoc facit quod notauit gl.
in. c. licet mulieres. de iureiur. in. vj. et quod not. Inn. in. c. dilecto. j.
de preben. hoc tn̄ nō est simpliciter verū. vt patere pōt ex no. in
c. sicut ex literis. j. de spon. vbi patet quod matrimoniū cōtractū cōtra
spōsalia iurata valet. et tamen vn̄ de hoc dicēdū vt dici cōsueuit in. c.
4 dilecto. alle. ¶ †Itē potes notare quod iuramētū sup obseruatio-
ne cōtractus tēdēs ad preiudiciū dignitatis vr̄ obligatoriū per-
sone iurātis. nisi aliud oppositū iuramentū precesserit potest tn̄
induci in cōtrariū: quia tex. videtur pōderare duo. s. quod rex tenetur con
seruare iura regni. licet nō prestitisset sup hoc iuramētū. et intel-
lige quod rex non potest facere alienationem in preiudicium regni
saluo nisi esset modica per id quod habetur in simili in. c. ij. j. de do
na. et. j. de simo. c. ij. §. q̄ones. ¶ In gl. fi. in fi. et de regu. iur. in ma
lis. in. vj. Et tene mēti precipue gl. in. c. licet mulieres. e. ti. lib. vj.
5 per quā potes colligere remediū vt †alienatio rei dotalis nō fir-
inetur iuramēto. licet regulariter cōtrariū sit verū de iure cano-
nico per. c. cū cōtingat. s. e. nā illud videtur limitandum nisi ipsa
mulier prius iurasset non alienare. vt notabiliter vult illa gl. an
tamen simpliciter procedat dixi in. d. c. cum contingat.

1 ☞ Contra iuramentum etiam per sententiam reprobatū non
debet ecclesia dare licentiam contraueniendi.
2 Iuramento coniugis asserentis matrimonium cōtractum non
statur.
3 Contra iuramentum per sententiā reprobatum ius non prohi-
bet contrauentionem sed relinquit iurantem sue conscientie.
4 Periurium non est de criminibus quod habeat impediri matri
monium.
5 Iuramentum an sit differendum in causa matrimoniali.

Mulieri. Si mulier iurauit aliquē suū maritum
et succubuit quia aliter nō probauit nō
statur sibi nec denegatur licentia cū illo cōtrahēdi. h. d.
1 nō recepit cōmodā diuisionē. ¶ †No. j. quod cōtra iu-
ramētū etiā si in effectu sit per sniam reprobatū nō debet eccle-
sia dare licentiā cōtrauenīēdi. Qn̄ illud reprobatur nō ex eo quod
nō licet: sed ex eo quod perfecte nō pbat. ¶ Itē nota quod nō statur
2 †iuramēto cōiugis asserentis matrimonium cōtractū. facit quod
3 habetur in. c. sup eo. j. de eo q cogno. cōsan. ¶ †Itē no. quod cōtra iu-
ramentū per sniam reprobatū ius nō prohibet cōtrauentionem
sed relinquit iurantē sue cōsciētie. et sic potest venire cōtra iura-
mētū si velit. et eadē rōne vr̄ quod vbi snīa est lata cōtra cōfessionem
quā fecit pars nō tenetur cōfitēs stare illi cōfessioni. vt hic et in
simili quod est notādū per limitationē eoꝝ que habētur in. c. fin. s.
4 de cōfes. et. l. vnica. C. de cōfes. ¶ †Ultimo no. quod periuriū nō est
de criminibus quod habeat impedire matrimoniū super quo vide
5 bonā gl. in. c. ij. j. de peni. et remis. ¶ †In gl. j. in fi. [a] Host. tamen sim-
a pliciter cōtrariū per. l. iij. §. pe. ff. de iureiu. vbi videtur quod quacūq
actione agatur possit deferri iuramētū. fatetur tn̄ quod snīa ad preiu-
dicium matrimonij nō trāsibit in rē iudicatā. quominus si appa
reat postea contrarium possit et debeat retractari: quia etiam hoc
contingit qn̄ ex plenis probationibus est lata vt. j. de re iudi. ca.
tenor. et. c. consanguinei. et. c. lator. sed Ja. but. et Bart. dicunt. quod
si agitur ad dissolutionē matrimonij nō debet deferri quia solū per mor
tē dissoluitur matrimoniū. s. de trans. c. ij. sed si agatur quod decla
retur matrimoniū esse. tūc sm̄ eos poterit deferri ei qui stat pro
matrimonio nō ei q stat cōtra matrimoniū sed tu potes dicere
vt tāgit. d. Ant. j. eo. in. c. fi. et hoc casu iuramētū iudiciale potest
deferri ei qui stat pro matrimonio: quia vr̄ deferēs cōsentire si ille
iurat. facit. l. qui iurasse. §. fi. ff. de iureiur. et sic saltē ex tali cōsen-
su inducetur matrimoniū illo iurāte cui est delatū sed iuramen-
tum necessarium in supplemētū plene probationis nō vr̄ defe-
rendum sm̄ eum etiā ei qui stat pro matrimonio cū causa sit ma
gna. vt dicit gl. et de facili forte non possent haberi probationes
cōtra sniam si illa referretur pro iurāte. et ideo non videtur iura-
mētū deferēdū per id quod dixit gl. et etiā no. j. e. c. fi. et per hoc etiā
patet quid dicēdū in cā monachationis si aliquis petitur in mo
nachum alicuius monasterij. an tūc deferatur iuramentum. nā
dicēdum est vt superius est dictū in cā matrimoniali. ¶ In glo.
ij. in fi. aduerte quia per id quod dixit glo. non habes clarā rn̄sionē
ad. §. nihil. vnde dic quod ibi erat simplex assertio inquantū assere
bat alium possidere que poterat esse erronea propter ignoran-
tiam facti alieni: quia forte vendicans rē possidebat rem ipsam per
procuratorē cum id ignorabat. et ideo nimirū si postea potest re-

a ¶ In gl. j. i fi. an iura-mētū sit de ferēdū i cā mrīmonia-li vide p. d. Azo. i sum ma. ff. d re. cre. et iureiu ran. §. item in cā mona chationis.

b ¶ Se sum-mat. d. abb. tn̄ summat p' inuenio' vide eū hic hec est ma teria lega-lis de q vi de. C. de rē. cre. et iureiu ran. vbi per scribē. p to-tū ti. C. et ff. labora si ve lis.

dire ad interdictū vti possidetis et dicere se possidere: sed hic mu
lier iurauit et sic fuit assertio iurata super facto proprio. et sic ve-
risimiliter p̄sumitur mulier sciuisse an verū iurauerit et p̄sumitur in
dubio quod sic ad sui preiudiciū per id quod hr̄ in. l. sancimus. C. ad. l.
iul. repe. et p id quod supra dixit gl. et ideo hoc casu relinquitur sue cō
scientie propter rationē litere. ¶ An aūt si petat bāna poni quod
si aliquis sciat impedimētum subesse. ne contrahat debeat com
parere dic quod nō debēt simpliciter denegari. ne al's videatur dene-
gari matrimoniū cum illa sint preambula ad matrimoniū. j. de
clan. despō. in. c. fi. nec etiā simpliciter videntur cōcedēda ne videatur
dari licentia cōtrahēdi: sed poterit cōcedere premissa protesta-
tione quod per illā nō intēdit dare aut denegare licentiā cōtrahen-
di. Consuluit tn̄ Host. quod eps suadeat illi continentiā. facit. j. de
eo qui con. ma. cum cōsan. vxo. sue in. c. discretionē si tn̄ non pōt
illā ad continentiā inducere potest cōcedere banna cū protesta-
tione predicta. dicit tn̄ quod licet predicta protestatio sit vtilis, nō
tn̄ videtur omnino necessaria ar. l. nō videtur. ff. de iudi. quia per
illam non videtur simpliciter dari licentia contrahendi.

1 ☞ Iuramentum de seruandis statutis ecclesie intelligitur de
statutis subsistentibus tempore iuramenti.

1 Clericus. Se summat et nō recipit cōmodā
diuisionē. ¶ †No. quod iuramētum
de seruādis statutis ecclesie intelligitur de statutis tūc
subsistētibus scd̄m tps iuramēti et non de postea edi
tis. facit quod hr̄ in. l. si ita. ff. de au. et ar. le. ¶ No. quod in his in qbus
requiritur formalis expressio ad cōcludēdā obligationē nō suf-
ficit simplex cōsensus cū relatione ad aliud alias p̄stitū. et sic no.
quod vbi exigitur certa forma in actu. actus de preterito non pōt ad
alium postea subsecutū extendi illa forma specifice nō repetita
quod est notandū. et sic facit quod si aliquis post stip. ex interuallo di-
cat cōsentio p stipulationē quā tibi feci dare. c. nō obligabitur ex
ipsa stipu. facit etiā quod si detur licentia notario vel iudici quod
extendat instrumentū prout vult quod non possit ibi addere iura
mentū vel stipu. si formaliter non intercessit: quia nō pōt hoc sim-
plici cōsensu suppleri cū habet certā formā. vt patet in. l. j. ff. de ver. ob.
et hic etiā colligitur et bene dixi. s. si interuallo cōsentio. secus si in-
cōtinēti: quia que incōtinēti fiunt videntur inesse. l. lecta. ver. dice-
bā. ff. si cer. pe. et. l. petēs. C. de pac. et facit. s. de elect. officij. ¶ In
gl. ij. in fi. et pro hoc facit quod hr̄ in. c. ij. xxij. q. v. et quod dixi. s. eo. et si
christus. circa fi. Et aduerte quia vr̄ quod licet virtute iuramen. p̄rio lo-
co p̄stiti nō teneatur in casu isto clericus. tn̄ vr̄ quod teneatur vi secū-
di iuramēti inquantū promisit seruare per iuramentū quod prius
p̄stitit cū etiā si iuret per creaturas teneatur qs seruare iuramē
tū. s. eo. et si christus. ideo Cal. fatetur cōtrariū. Et dicit decretalem
limitandā et intelligēdā vt nō teneatur vi iuramēti. s. primi sed
bene tenebitur vi scd̄i. Sed istud vr̄ literā istā violare. vn̄ pōt dici.
hoc dicit. d. Ant. quod contrariū procederet cum nō constaret quod
scd̄o loco voluisset iurare quod hic non contingebat. vn̄ potius vr̄
fuisse mens solūmodo extendere primū iuramentū. et ideo non
inducitur aliud iuramētū cū actus agētiū nō operetur vltra in-
tentionē eoꝝ. l. non omnis. ff. si cer. pe. et istud etiā fuit de mente
archi. in. c. ne quis. xxij. q. ij. facit etiam quod notat Joan. an. in
additione Specu. in titu. de iureiur. circa finem.

1 ☞ Iuramentum delatum a iudice parti non potest recusari
nec referri.
2 Iuramentum delatum a parte parti potest recusari et referri.
3 Actor si defert iuramentum reo et reus iuret fertur sententia pro
reo nec potest appellari.
4 Actor si defert iuramentū reo et reus refert illud actori et actor
iuret fertur sententia pro actore: sed an tunc poterit reus appel
lare.
5 Scriptura priuata an faciat semiplenam probationem.
6 Confessio facta parte absente non facit plenam probationē: sed
semiplenam.
7 Attestationes recepte inter diuersas personas non faciunt fidē
inter alias etiam super eodem articulo.
8 Iuramentum an possit deferri in causa famosa.
9 Iuramentum an sit deferendum in causa monachationis.
10 Iuramentum an sit deferendum in causa matrimoniali.
11 Iuramentum necessarium an in supplementum probationis
deferri possit.
12 Et an in causa criminali.
13 Iuramentū cui deferri debeat eo casu quo pōt et debet deferri.
14 Testes si nouiter reperiantur an retractetur sententia que lata
est propter iuramentum necessarium.

b Iuramentū. Se summat [b] licet habet qnq; di-
cta q̄ patent vel potes dice
re quod sunt due p̄tes principales: quia in p̄ma tractat de
recusatiōe et relatione iuramēti. in scd̄a tractat de re-
1 latione iuramēti in iudicio fiēda: scd̄a ibi: sane. ¶ No. j. quod †iura-
mentum

mentum delatum a iudice parti nõ potest recusari nec referri.
2 ¶ † Item no. ꝙ iuramentũ delatũ a parte parti in iudi. licite pot recusari ꝛ referri. fallit in cõuento actione famosa q nõ potest referre. ¶ Itẽ no. ꝙ vbi actor deficit in ꝓbatione si ꝑsumptiue aliqua facit ꝑ actore iuramentũ purgationis deferꝛ reo. nisi ex circũstãtijs iudici videaꝛ deferẽdũ esse actori. ¶ In gl. j. ibi vt hic in prima linea. ꝛ sic intelligit glo. principiũ quãdo defertur iuramentũ necessarium in supplementũ probationũ per iudicem alicui parti. sed do. Ant. videtur intelligere ꝙ loquaꝛ de iuramento qđ appellatur iuramentũ malitie quando suspicatur de malitia. de quo in. c. ij. de iura. cal. lib. vj. ꝛ facit qđ habetur in. c. vltra tertiam. §. de testi. sed tutius est tenere gl. quia illud de malitia nõ videꝛ posse recusari per ea q̃ habẽtur in iuribus prealleg. Et no. etiã ꝙ illud quod appellat hic glo. iuramentũ voluntarium potest dici extraiudiciale: qꝛ extra iudiciũ defertur. vt hic voluit Hosti. iudiciale x° dicitur qđ iudicio defertur tñ illud subdiuidiꝛ: qꝛ qñqꝫ defertur per partem parti iudice approbante ꝛ cõfortante. ꝛ tunc dicitur iudiciale quandoqꝫ defertur per iudicem in supplementum probatiõis, ꝛ tũc
3 appellatur iuramentum necessarium. ¶ † In ea. glo. ibi ꝙ non est necessariũ iuramentũ subire vel deferre supple si recuseꝛ. alˢ secus per. l. manifeste. ff. eo. ꝛ no. ꝙ vbi actor defert reo si reus iuret fertur sententia pro reo: nec potest appellari ex quo ipse voluntarie elegit decisionẽ per iuramentũ fieri. si aũt reus recusaret iurare: tunc si apparet iusta cã nõ debet cogi iurare nec cogitur etiã tunc referre: sed si nõ apparet nec etiã tunc referat, tũc condẽnabitur: ac si actori retulisset iuramentũ ꝛ actor iurasset: poterit tñ tũc appellare ꝛ in cã appel. de recusationis causa docere per. l. generaliter. §. siue aũt. ꝛ. §. j. ꝛ. ij. hic alleg. ꝛ quia in causa appellationis nõ oppositũ ꝛ nõ ꝓbatũ potest opponi ꝛ probari. l. per hanc. C. de tem. appel. si aũt nõ ꝓbaret cõfirmabitur
4 prima sententia. ¶ † Si autẽ actor defert iuramentum reo ꝛ reus refert illud actori: ꝛ actor iuret fertur sentẽtia ꝑ actore. sꝫ dubiũ est an tũc reus poterit appellare. Jo. ꝛ Azo. ꝙ nõ qꝛ ẽm eos oĩs relator poterit dici delator: ꝛ ideo sicuti deferens nõ appellat si iuret ille cui defert. sic nec appellabit referẽs si iuret ille cui refertur. sed Pla. tenuit oppositũ vt tãgit gl. in. d. §. siue aũt. in. l. generaliter. qꝛ delator sponte venit ad delationẽ: sed ille qui refert seu relator est: ꝛ sic ille cui defertur necesse habet iurare vel referre. facit. l. manifeste. ff. eo. ꝛ ideo est ei magis subueniendum per id quod habetur in. c. ab arbitris. de offi. deleg. in vj. ꝛ. l. si fideiussor. §. necessaria. ff. qui satisda. cog. ꝛ hanc opi. approbat ibi Pe. ꝛ Cy. ꝛ sequitur etiã hic Jo. an. Si autem actor nollet iurare quando reus sibi defert ꝛ tũc ꝓcedit qđ sequitur hic in gl. qꝛ alterũ de duobus poterit fieri. nam vel iudex denegabit ei actionẽ vel absoluet reum: ac si reus ipse iurasset per iura allega. in gl. ¶ In ea. gl. ibi vel hic nouũ ius. ꝛ sic ẽm hanc solutionem induceretur correctio. melius dic ẽm docto. quia ius nouũ declarat ꝛ distinguit antiquũ: qꝛ iuramẽtum delatũ debet prestari vel referri. vt. d. l. manifeste. saluo nisi iusta causa recusetur. vt hic ptꝫ ꝛ in. d. l. generaliter. §. j. ¶ In ea. gl. ibi nõ potest recedi. ¶ Hoc intellige verũ quãdo fuit iuramentũ necessariũ. secus si fuit iudiciale. vt patet in. d. l. admonẽdi. circa fi. ꝛ iõ ratio diuersitatis hic tangitur per glo. nam in iudiciali imputare debet sibi pars: quia elegit causam per iuramẽtum recedi. l. nõ erit. §. dato. ff. de iureiuran. sed iuramentũ necessariũ deferꝛ etiã altera parte inuita: ꝛ ideo magis succurritur: ꝛ precipue cũ sententia ex minus plena probatione feratur. ¶ In ea. gl. ibi vniuersorum bonorũ supple: cum libera. facit qđ habeꝛ. ff. de pro-
5 cu. l. procu. cui libera. ¶ † Extra gl. adde dictis docto. ꝛ do. An
a to. inquãtum tangit de semiplena ꝓbatione. ꝛ de scriptura[a] ꝑuata. an faciat semiplenã probationẽ. nam Bar. in. l. admonendi. ff. de iureiu. dicit ꝙ si scriptura priuata habet subscriptionẽ partiũ ꝛ testiũ illa facit plenã probationẽ si probeꝛ per testes tm̃ vel comparationem literarũ. l. fi. C. qui po. in pig. hab. quã dicit nõ esse correctã. secus si habet subscriptionem partium tm̃ vel testium tm̃ vel nullam: quia tunc si testes dicant se vidisse illam scribi. tunc probat semiplene ꝛ similiter per comparationem fit simiplena probatio. nam dictum istud nõ videtur verum ex eo. qꝛ. d. l. fi. parificat casum quãdo scriptura est facta manu partium: ꝛ quãdo scripta manu alterius ꝛ subscripta per partes ꝛ sic nõ loquiꝛ quãdo scripta ꝛ subscripta per partes. ¶ Item quia. §. sed ꝛ si quis. aut in auꝛ. de fide instru. loquitur eodẽ casu quo loquitur. d. l. fi. ꝛ tamẽ dicit comparationẽ non facere plenam fidem. ꝛ ideo dictũ Bar. non videtur verum. ¶ Item videtur ꝙ qñ testes dicunt se interfuisse ꝛ vidisse scribi scripturam videtur ꝙ plene ꝓbetur per id qđ habetur in. §. si quis igitur vult caute. de fi. instru. cũ. §. seq. de his duobus plene dixi in. c. j.
6 de fi. instru. ¶ † Item no. diligẽter inquãtum Bar. dicit ꝛ seqꝛ etiã hic do. Ant. ꝙ ꝯfessio facta parte absente, lꝫ nõ faciat plenam probationẽ. l. certum. §. si qs absente. ff. de cõfes. ꝛ no. §. de confes. c. fin. tñ facit semiplenam. per id qđ habetur in. h. capite quinto. ff. de adulte. An aũt fama faciat semiplenam probationem. gl. ordi. ꝛ notabilis voluit ꝙ sic in causa ciuili in. c. veniẽs. el. j. §. de testi. qđ Bar. videtur limitare in. l. de minore. §. tormẽta. ff. de questi. nisi ꝓbet famã habuisse originẽ ex aliqua causa. facit quod habetur in. l. decurionũ. C. de penis. ꝛ in. c. qualiter
7 ꝛ quando. el. ij. §. de accusa. ¶ † No. diligenter ꝙ attestationes recepte inter diuersas ꝑsonas nõ faciant fidem inter alias etiã super eodẽ artic. tñ ẽm Bar. in. d. l. admonẽdi. faciunt semiplenam. si tunc non potuerũt examinari forte qꝛ mortui argu. l. fi.
8 C. de testibus. ¶ † Item adde inquãtum tangit an in causa famosa deferri possit iuramentũ. nã Bar. videꝛ tenere ꝙ sic ꝑ. l. iij. §. in quõqꝫ. ff. de iureiu. ꝛ. l. lex corne. §. hac. lege. ff. de iniur. tñ do. Ant. hic vꝫ ꝯtrariũ. qꝛ ẽm eũ hec causa videꝛ esse ardua: ꝛ iõ vꝫ ꝙ exigantur plene probationes. facit quod habetur in. l. fi. C. de ꝓba. ꝛ in. l. sciant. C. eo. ti. ꝛ idem videꝛ velle hic Jo. an. ꝛ Spe. in titu. de iura. dela. §. j. ver. vt aut. ad iura allegata ꝑ Bar. potest responderi ꝙ loquãtur in iuramẽto iudiciali. nõ autẽ in iuramento necessario. ꝛ pro hac parte faciat qꝛ causa fame videꝛ afficere personã. l. cognitionum. §. j. ff. de va. ꝛ extraor. cog. ꝛ sic videtur censeri maior quacũqꝫ pecuniaria. l. in seruorũ. ff. de penis. ꝛ ideo sicut quãdo est questio de oĩbus bonis vꝉ maiori parte bonorũ non est locus iuramento necessario cum equipareꝛ criminali. l. propter litẽ. ff. de excu. tu. ita etiã videtur in ꝓposi-
9 to non esse locum delationi. ¶ † Et per predicta etiã videꝛ ꝙ ĩ causa monachationis non sit locus delationi iuramẽti necessarij: quia ibi videtur esse questio omniũ bonorũ in cõsequẽtiam cũ monachus nihil possit habere ꝓprium de statu. mona. cũ ad monasteriũ. circa fi. ꝛ sic intelligitur gl. in. l. iij. § quacũqꝫ alleg. cõtrariũ. tñ videtur voluisse glo. in. c. vidua. de regu. sed posses dicere ꝙ illa glo. intelligaꝛ in iuramẽto iudiciali. ꝛ vbi deferreꝛ per illũ qui petereꝛ in monachũ: qꝛ tunc videꝛ fateri se velle esse monachũ. si actor iurauit per id qđ habeꝛ in. l. qui iurasse. §. fi. ff. de iureiu. econtra aũt per actorẽ ip si reo nõ videꝛ posse dari: qꝛ ex euentione partiũ nõ videꝛ posse dissolui monachus. facit qđ habeꝛ in simili de matrimonio carnali in. c. sup eod. de eo
10 q cog. cõsan. vxo. sue. ꝛ per hoc põt etiã inferri. ¶ † Quid ĩ causa matrimoniali, nam si aliquis petit aliquã in vxorẽ iuramẽtũ iudiciale poterit deferri. per mulierem agenti. qꝛ videꝛ tunc cõsentire ꝙ sit vxor si ille iurauerit. qđ potest facere etiã si pri° nõ fuisset: sed econtra per actorẽ ipsi mulieri deferri non põt, quia etiam ex cõsensu amborũ matrimoniũ dissolui nõ põt. vt dicto
11 c. super eo. ¶ † An autẽ iuramentum necessarium in supplementum probationis deferri possit gloss. videtur velle ꝙ sic in. dicto. §. quacũqꝫ. ꝛ etiam Hostien. hic sentiunt tamen ꝙ si sequatur sentẽtia illa nõ transibit in rem iudicatam quominus si postea appareat de veritate illa possit retractari: qꝛ hoc etiam contingeret si precedente plena probatiõe illa esset lata per ea que habentur in. c. tenor. ꝛ. c. lator. de re iudi. sic multo fortius qñ esset lata ex minus plena. Bar. tamen. in. d. §. quacũqꝫ videꝛ velle hoc ꝓcedere quando deferꝛ stanti pro matrimonio: quia tali potest deferri sed stanti cõtra matrimoniũ ẽm eum deferri non debebit argu. d. c. sup eo. sed do. Anto. hic dicit ꝙ etiã stanti pro matrimonio non videꝛ deferendũ cum causa sit ardua. ꝛ quia forte non de facili poterit probari cõtrarium si sequatur sententia. ꝛ forte ista pars est verior: quia si non sufficit cõfessio vtriusqꝫ partis, vt in prealleg. c. super eo multominus videtur sufficere cõfessio vnius partis tñ. licet etiam interueniat vn° testis: hec tamen ratio videꝛ concludere quando deferꝛ stanti contra matrimonium. tamen cum equalitas seruari debeat in iudicijs. l. fi. C. de fructi. ꝛ li. expen. videtur ꝙ sicut nõ debet deferri stanti contra matrimonium. vbi adest semiplena ꝓbatio.
12 ita nec etiam deferaꝛ stanti pro matrimonio. ¶ † An autem in causa criminali possit deferri conclude ꝙ iudiciale potest deferri ꝑ reum actori. quia videꝛ fateri crimẽ, si actor iurauit per. d. l. qui iurasse. §. fi. sed econtra ꝑ actorẽ reo non qꝛ nõ est in potestate actoris desistere. l. j. ꝛ. l. ꝛ in priuatis. ff. ad turpillia. De necessaria aũt an possit deferri, dic ꝙ nõ: qꝛ causa est ardua, ꝛ reqꝛrunꝛ ꝓbationes luce clariores. l. sciãt. C. de ꝓbat. fateor tamen ꝙ eo casu quo reus venerit absoluẽdus: poterit deferri iuramẽtum ipsi reo. si aliqua presumptio sit contra eum per istum tex. ꝛ per id qđ habeꝛ in. l. presenti. §. si cubi. C. de his qui ad eccles. cõfu. ꝛ hoc etiã tenuit Butr. in. d. l. admonendi. ꝛ in. l. bonefidei. ꝛ eadem ratione ita videꝛ dicendũ in causa matrimoniali. ꝛ in causa monachationis. facit qđ habetur in. c. attestationes. §. de despon. impu. ꝛ qꝛ vt dixit Butr. si absolutereꝛ nullo prestito iuramento. multo fortius eo prestito, ꝛ hec vera qñ agitur criminaliter de crimine. etiam si agatur ad penam pecuniariam applicadã fisco. per id quod habeꝛ in. l. iij. §. j. ff. de sep. vi, lꝫ domi.

a ¶ Scriptura ꝑuata. an aũt scriptura ꝑuata signata manu debitoris: lꝫ alius eã scripserit an valeat vide ꝑ pau. de ca. in. l. hac ꝯsultissima ꝟsi. vlt. no. C. de testa.

Ant. hic aliter videat sentire ⁊ nō bene. qꝛ in tali nō licet desiste
re ⁊ requirūtur probatiōes plene. vt. d. l. ⁊ in priuatis. ⁊. l. sciat
Si aūt aliter agerēt de crimine. tunc idē videret dicendū qd̄ de
mera ciuili per id qd̄ habet in. d. l. iij. §. quacūq; ⁊ in. l. lex cor. §.
hac lege. nisi fortasse esset causa famosa. de qua dicendum est vt
13 s. ¶ † Itē aduerte quia est q̄stio cui deferri dꝫ iuramentum eo
casu quo pōt ⁊ debet deferri. conclude ꝙ debet deferri ei qui me
lius verisimiliter scit veritatem. vt tetigit gl. in. d. l. bonefidei.
Et melius dicitur scire ille de cuius facto agitur quā alius qui
tractat de facto alieno. facit qd̄ habet in. l. q in alterius. ff. de re.
iur. ⁊ in. l. ꝙ. §. ff. ad vel. si autē vterq; pariter verisimiliter verita
tem scit. tunc debet deferri illi de quo est presumptio, ꝙ potius
dicat veritatē. hoc autē pōt contingere: qꝛ forte sit legalior ⁊ sm
Cy. in. l. bonefidei presumit legalior in dubio si de melioribus
parentibus sit natus. arg. l. ꝙ si nolit. §. qui mācipia. ff. de edil.
edic. ¶ Secundo ex qualitate actuū alias artiū. vt qꝛ alter ma
gis virtuose viuit ꝙ̄ alius facit. c. cū in iuuētute. s. de presum.
l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. ¶ Item si alter sit in
dignitate: alter non est. magis presumendū est pro eo qui est in
dignitate. ar. l. j. ff. de offi prefe. pret. ¶ Itē ex accidentia terus
vt si alter sit diues alter pauper. nā facili⁹ presumitur deierare.
l. iij. ff. de testibus. ⁊ in. §. si vero ignotū aut. de testibus. quod in
tellige verum sm Cy. in. d. l. in bonefidei. quando diuitie sunt
bene acquisite. secus si male vt contingit in vsurarijs stipendia
rijs ⁊ raptoribus. nam presumendū est contra tales quod sicut
perdiderunt animam male acquirendo. ita etiam maculabunt
illam deierando. l. si ciui. §. ijsdem. ff. de acc. ⁊ in regula semel ma
lus. de reg. iur. in. vj. Et dicit etiā Jac. butri. ꝙ dignior reputat
masculus quā femina per ea que habentur in. l. si. ff. de fide in
strumen. ⁊ ideo in dubio potius est deferendum masculo. Si
aūt sint equalis conditionis. glo. in. l. admonēdi. ⁊ in. d. l. in bo
nefidei videtur velle ꝙ deferat illi qui semiplene probauit. licet
referat alias opi. ⁊ istud sequit Bar. in. d. l. admonēdi. sꝫ tex. hic
videtur velle ꝙ deferat reo. ⁊ glo. hoc vult in regula. cum sint
partium. de reg. iur. in. vj. Jacob. de butri. dicit ꝙ si est plusꝙ̄ se
miplene probatum puta per duos testes. quorum alter est con
sanguineus. tunc deferatur habenti plusꝙ̄ semiplenam proba
tionē. si autē tantum sit semiplene probatum deferetur reo do.
an. hic finaliter tꝫ ceteris paribus deferendū reo ēt si sit plusꝙ̄
semiplene probatum. ex eo quia grauatur reus ꝑ regulam que
habet ꝙ actore non probante plenā intentionē suā reus debet
absolui. C. de eden. l. qui accusare. ⁊. j. vt eccle. be. sie. c. vt nostrū.
ergo in alio debet releuari vt sibi deferatur. ar. l. cum qui. ff. de
iurein. ¶ Et pro ista parte etiam facit. qꝛ quando sunt opinio
nes in dubio debemus accipere illā que fauet reo. arg. l. fauora
biliores. ff. de re. iu. tex. tamen in. §. sacramētum in ti. de consue.
rec. feu. in vsibus feudorum. videtur velle ꝙ deferat ei qui ha
bet semiplenam probationem. sed posses dicere ꝙ illud in cā
feudali in qua etiā multa specialia statuuntur. facit qd̄ no. bar.
in. l. iusiurandi. §. si liberi. ff. de ope. liber. Bar. in. d. l. admonen
di. respondebat ad istū tex. ꝙ hic presumptio faciebat pro acto
re sꝫ nō erat semiplene probatū. tutius puto tenere cū gl. in. c.
cū sint partiū. per id qd̄ habet in. §. in regula fauorabiliores. ff.
14 eo. ¶ † Ultimo tangit bar. in. d. l. admonendi. ⁊ etiam hic do.
Ant. circa finem. qꝛ in. l. admonendi. dicitur ꝙ quādo fert sen
tentia propter iuramētum necessarium delatum in supplemen
tum probationis retractari pōt propter instrumenta que noui
ter reperiātur. an idem si nouiter reperiantur testes qui tūc nō
potuerūt haberi Bar. dicit ꝙ non si prius semiplena probatio
facta erat per vnū testem. qꝛ post publicationē attestationū nō
possunt alij produci etiam in diuersa instantia vt cle. testib⁹. de
testib. que ratio cessat, cum instrumenta producūtur. Secus di
cit si semiplena probatio esset facta aliter quāz per testes. quia
tunc idem dicit ꝙ in instrumētis. nam appellatiōe instrumēto
rum cōprehenduntur etiā testes. s. de testi. cogē. peruenit. ⁊. ff.
de fide instru. l. j. sed do. Ant. tenet qd̄ indistincte etiā ꝑ testes
poterit probari contrariū. quia cum non obstet sentētia proba
tioni nō debebit obstare publicatio per id quod habetur. s. de
ꝓba. licet ⁊. c. iurauit. de testi. c. series. ¶ Item qꝛ ꝓbatio min⁹
plena videt posse reprobari per plenam nō obstāte publicatiōe
sicut semiplene ꝓbatū pōt postea plene ꝓbari. s. d testi. veniēs.
el. ij. ¶ Sꝫ forte opi. Bar. verior. qꝛ ex quo semel deuētū est ad
ꝓductionē testiū in plenario iudicio. ⁊ facta est publicatio. non
vꝫ qd̄ ꝓpter timorē subornationis. deinceps possint ꝓduci te
stes. per id quod habet. d. cle testibus. nec obst. iura alle. per euꝫ
qꝛ intelligūtur qñ nō ꝓducūtur testes super eo articulo vel dire
cto cōtrario. vt ptꝫ ex no. in. d. c. licet. saluo tñ qd̄ habetur in cau
sa matrimoniali i. d. c. series. ⁊ ꝑ p̄dicta etiā nō obstat qd̄ habet
in. d. c. veniēs. qꝛ ibi primo iudiciū summariū. sed hic fuit plena
riū. ideo nō videtur recedēdū a regula dicte cle. reliqua ꝑtinētia
ad materiā decretalis dic vt h ꝑ do. an. ⁊ ꝑ bar. l. d. l. admonēdi.

a ¶ De exceptionib⁹. super cōtinuatione hui⁹ rub. magne vtilitatis vide do. ab. ⁊ fely. qui hic notata digna scribūt.

b ¶ Si testis. idē summ. it d. ab. ⁊ fely.

¶ De exceptionibus.[a] Rubrica.

1 ☞ Exceptio opposita cōtra testes nō debet statim ꝓbari, sꝫ sufficit ꝙ probetur ante sententiam.
2 Exceptio reprobatoria persone testiū non potest opponi siue probari post sententiam.
3 Testis repellitur si est suspectus infamis aut si habeat maculā corporis ꝓpter quā repellitur a promotione ordinum.
4 Conuictus de crimine in quocūq; iudicio ⁊ cū quacūq; ꝑsona repellitur a testificando in alio iudicio.
5 Crimen ꝓbatum per modū exceptionis nō punitur pena ordinaria vbi non est connexum negotio. ⁊ nu. 9.
6 Confesso imponitur pena etiā ordinaria quādo de crimine agitur aliter ꝙ̄ per viam exceptionis.
7 Acta facta in alio iudicio etiā cū alia persona probant.
8 Exceptio q̄ opponit contra ꝑsonas testiū pōt dici ꝑemptoria.

b
Eniq;. Si testis[b] de crimine cōtra eum
excepto cōuincitur vel alias cō
uictus apparet: repellitur a testimonio: sed de
crimine nō punitur si non tangit negotiū prin
cipale. hoc dicit. Et tria sunt dicta q̄ patēt. sm
1 bi: ꝙ si. tertiū ibi ceterū. ¶ † Nota primo ꝙ ꝓ
batio exceptionis opposite cōtra testes nō videt necessario sta
tim fienda. sed videt sufficere ꝙ fiat ante sentētiā. de quo dicen
2 dum vt plene dictū fuit in. c. ex parte ade. s. de testib. ¶ † Item
nota ꝙ exceptio reprobatoria persone testium nō videtur pos
se opponi seu ꝓbari post sententiā. ⁊ idem videt in ea. qd̄ in alia
exceptio. facit. l. perēptorias. C. sen rescin. non pos. ⁊ ꝙ not. per
3 glo. in. d. c. ex parte. ¶ † Item no. tria detrahūt de fide testis. s.
quando est suspectus infamis vel quando habet aliquam ma
culam ⁊ dicitur habere maculā quādo est talis macula corporis
que impediret euꝫ ꝓmoueri ad ordines: talis enī macula repel
lit quē a testificādo in criminali cōtra clericum. vt no. in. c. ipsi
apostoli. ij. q. ij. sm Pet. ⁊ Abb. ⁊ an quelibet infamia facti vel
4 iuris repellat recurre ad. c. testimoniū. s. de testibus. ¶ Itē no
ta casum in quo res inter alios acta facit fidē scꝫ quādo ex illa
afficitur persona. vnde cōuictus de crimine in quocūq; iudicio
⁊ cum quacūq; persona repellitur a testificādo in alio iudicio.
etiā cū alia persona hoc solo ꝙ alias fuit cōuictus: nisi aliter se
5 excuset. ¶ † Item no. ꝙ crimen ꝓbatū per modū exceptionis
non punitur pena ordinaria. vbi non est connexum negotio de
quo agitur. ⁊ sic secus videt a contrario si est connexum. ⁊ sm
hoc dictio p̄sertim exponitur pro tantū. ⁊ hec expositio est vera
per id qd̄ habet in. l. ij. §. si publico. ff. de adul. vbi ponit pena or
dinaria. quando crimen connexum est oppositum. vt erat ibi
crimen lenocinij. de quo excipiebat ibi mulier. ⁊ videt procede
re siue constet per cōfessionē siue per testes per istū tex. qui pa
riter de vtroq; loquunt per id qd̄ habet in. d. §. si publico. ⁊ hoc
etiam hic sequitur Jo. an. licet Inn. hic dicat ꝙ pena ordinaria
imponitur quando constat per cōfessionem de ipso crimine ex
cepto ⁊ connexo. secus si per testes. ⁊ hoc sequitur do. Ant. qꝛ
sm eum non videtur posse imponi pena ordinaria nō precedē
te tela ordinarij iudicij. secus quando apparet cōfessio qꝛ illa nō
videt exigere telam iudicij. cum cōfessioni standū sit contra con
fitētē ⁊ non precedente tela ordinaria iudicij. facit qd̄ no. Inno.
j. de accu. qualiter ⁊ qñ. el. ij. ⁊ scd̄m hoc dictio presertim debe
ret exponi ꝓ maxime qñ ꝓbatio fit per testes. sꝫ qñ per cōfessio
nem tunc debet exponi ꝓ tantū. sed hoc mihi nō placet qꝛ eadē
dictio ad diuersa relata in dubio vniformiter debet intelligi. vt
l. iam hoc iur. ff. de ver. obli. ⁊ sic placet opi Jo. an. vbi autēꝫ cri
men non cōtingit negotium de quo queritur pōt procedere dif
ferentia Inn. quo ad penam extraordinariam imponendā. quia
si crimen nō est cōnexum ꝓbatur per testes. nō punit pena etiā
extraordinaria. sed solum repelletur. facit. s. de ordi. cog. in. c. ij.
circa finem. secus si constat per confessionē. ⁊ hoc sequitur Joā.
andre. sed forte posset dici. ꝙ etiā pena extraordinaria possit pu
niri quando probatur per testes. per id quod habet in. l. nullꝰ
C. de testi. nisi restringas illam quando per confessionem vel va
6 cillationem cōstat de delicto testis. ¶ † Et ex predictis potes
notare ꝙ id quod dicitur ꝙ confesso imponitur pena etiam or
dinaria. vt voluit Inn. in. c. qualiter ⁊ quando. el. ij. j. de accusa.
⁊ facit quod not. Bar. in. l. si confessus. ff. de custo. reo. illud est
verum quando de crimine agitur aliter ꝙ̄ per viam exceptiōis
vt hic aperte videtur probari quod est diligenter notandum ꝓ
limitatione illius dicti. ¶ In gloss. secunda ibi: sine alia proba
7 tione. ⁊ ex hoc nota ꝙ † acta facta in alio iudicio etiā cum alia
persona probant quando per illa afficitur persona. facit quod
not. per gl. in. l. ex ea. ff. de postu. ¶ In ead. gl. ibi aliud sm le
ges supple

ges supple que seruant͏̃ ꝛ seruari debent in foro ciuili in terris subiectis imperio per id qđ no. glo. in. c. ij. de arbi. in. vj. ¶ In glo. exhibenda ibi: vel intra terminum. ꝛ innuit gl. hoc esse arbitrarium: sed de hoc plene dic vt dictũ fuit in. d. c. ex parte. ꝭ. de testi. ¶ In gl. per sentẽtiã ibi post. xx. annos supple etiam post sentẽtiã: licet nõ sit appellatum: ꝛ qualiter hoc intelligat͏̃ examinabit͏̃ in. c. cum venerabilis. ꝭ. eo. ¶ In ea. gl. ibi in infinitum[a] possit agi. hoc intellige saluo eo qđ habetur in. c. sicut. ꝭ. de testi. ¶ In ea. gl. ibi: peremptoria saltẽ per obliquũ. nota bene ꝙ

8 †exceptio que opponit͏̃ cõtra psonas testiũ, potest dici peremptoria saltẽ indirecte: qꝛ in effectu perimit intentionẽ agentis: si testes repellãtur ꝛ nõ habeat aliam exceptionẽ. idẽ voluit gl. in. c. ex parte. ꝭ. de testibus. ¶ In gl. innocẽtes. in fi. Idem no. gl. in. c. testimoniũ. ꝭ. de testi. Adde qđ etiã possunt probare se innocentes si velint probare indirecte cõtrariũ eius qđ fuit pbatũ cõtra reũ. per id qđ habet͏̃ in. c. ex tenore. ꝭ. de testi. ꝛ in. l. optimã. C. de ꝯtrahen. ꝛ cõmit. stip. directe aũt nõ possent pbare ꝯtrariũ per cle. testibus. de testi. Item lꝫ nõ possent venire contra cõfessionem, possent tamẽ illã excusare. vt in. c. cũ dilecti. ꝭ. de accu. ¶ In gl. cõfessi. ibi nũꝙ vidi fieri supple taliter ꝙ cogerẽtur respondere si nõ vellẽt: qꝛ hoc fieri nõ dꝫ. vt no. in c. cũ causam. ꝭ. de testi. ¶ In ead. gl. ibi potest ab ipso queri supple extraiudicialiter: qꝛ idẽ nõ debet esse iudex. ꝛ pars facit qđ habe

9 tur in. l. fi. C. de asseß. ¶ † In glo. fi. ibi alias puniri nõ dꝫ. not. bene ex glo. quia sentire videtur ꝙ quãdo crimẽ nõ cõtingit negotium de quo agit͏̃ nõ debet puniri: sed solũ repelli a testimonio. ꝛ sic videt͏̃ velle ꝙ nõ debet puniri etiã pena extraordinaria. ꝛ pro hoc bene facit tex. in. c. ij. circa fi. ꝭ. de ordi. cog. vbi dicit ꝙ dũtaxat repellit a testimonio. ꝛ hoc etiã tenet Inno. quãdo fuit conuictus solũ per testes. secus si per cõfessionẽ. ꝛ hoc sequitur Jo. an. vt dixi super notabilibus. tamẽ ista gl. videt͏̃ sentire indistincte ꝙ nullatenus puniatur quando crimen non cõtingit negotiũ. de quo agitur ꝛ bene facit tex. in. d. c. ij. in fi. nec obstat. l. nullũ. C. de testi. quia ibi loquit͏̃ quãdo vacillauit vel dixit falsũ. ꝛ sic offendit aures iudicis que ratio hic cessat. ꝛ ideo forte de iure est verior opi. gl. nec ob. tex. a cõtrario sensu dũ dicit pena ordinaria mulctari nõ debet quasi a cõtrario possit extraordinaria puniri: qꝛ non debet sumi arg. a contrario sensu: qꝛ videretur cõtra ea que habent͏̃ in. d. c. ij. in fi. facit qđ not. in. l. ij. C. de ordi. cog. ꝛ in. c. vno de eta. ꝛ quali. in. vj. Et quia si sumeremus hic contrariũ sensum: cũ hic pariter loquatur quando testes sunt conuicti vel cõfessi vtroqꝫ casu possent puniri pena extraordinaria ꝛ nõ solũ in casu quãdo sunt confessi prout voluit Inn. ꝛ Jo. an. ꝛ sic videtur ꝙ debeamus tenere alterum duorũ vel qđ vtroqꝫ casu posset extraordinaria imponi vel ꝙ neutro casu posset imponi etiam extraordinaria prout hic videtur voluisse glo. ꝛ hec opinio videtur amplectẽda. per regu. in penis. de reg. iuris. in. vj. quia pene sunt in dubio restringẽde. facit. ff. de penis. l. si preses.

1 ℭ Cõicans scienter cũ excõicato in locutione vel oratione est excõicatus minori excõicatione. ꝛ nu. 5.
2 Excõicatio minor priuat cõmunione sacramentorum.
3 Excõicatus repellitur ab accusando.
4 Excõicatus an possit opponere exceptionem.
5 Exceptio an prius pbari debeat ꝙ replicatio.

b Nobis. Reo excipienti[b] contra actorẽ de excõicatione. Non obstat exceptio communionis. hoc dicit. ꝛ est communionis diuisio cõsultatio ꝛ respõsio. secũda ibi: nos igitur. ¶ † No. ꝙ

1 sciẽter communicans excõicato in locutione vel oratiõe est remotus a participatione sacramentoꝝ. ꝛ sic est excõicatus minori excõicatione. ꝭ. de cleri. excommu. mi. si celebrat. ꝛ sic non est licitum loqui vel salutare excommunicatum. facit. xj. q. iij. cum excõmunicato. ꝭ. de sen. excom. nuper. ꝛ sic peccat an tamen dicat͏̃ mortaliter peccare, an vero solum peccet venialiter recurre ad not. per Joan. in. c. sacris. ꝭ. quod metus cau. vbi cõcludit ꝙ regulariter peccat venialiter. fallit in certis casibus in quibꝰ pec

2 cat mortaliter. de quibus ibi per eum. ¶ † Item no. ex pdictis effectum minoris excõmunicationis: quia priuat quem cõmunione sacramentorũ: ꝛ nõ cõmunione hominũ. de quo in. d. c. si celebrat. secus in excõmunicatione maiori: qꝛ illa repellit etiã

3 a cõmunione hominũ nedũ sacramentorũ. ¶ † Item no. ꝙ excõmunicatus repellitur ab accusando. Et eadẽ ratione ab agẽdo non obstante replicatione cõionis: quia nullũ crimen videtur repellere ab excipiendo. ꝛ sic a defendendo. ꝭ. eo. cuꝫ inter. ꝛ quia talis cõmunio non excludit a cõmunione hominũ. ꝛ sic replicatio non inficit exceptionẽ nec illi detrahit. ꝛ ideo illa non tollit. ꝛ sic no. ꝙ vt replicatio tollat exceptionẽ oportet ꝙ illi detrahat. vt tangit etiã hic Jo. an. in materia replicationis. ꝙ hic summauit circa quartũ membrum. nec obstat quod habetur. ꝭ. c. proxi. vbi replicatio videtur repellere exceptionẽ. licet in hoc nõ contingat. qꝛ responderi potest ibi ꝙ exceptio fuit voluntaria qꝛ excipiens non fuit prouocatus ad iudicium. sed voluntarie veniebat ideo de illa exceptione iudicat͏̃ vt de actione per id qđ no. precipue per Inn. ꝭ. de elec. inper eo. ꝛ sic tunc replicatio assumit naturã exceptionis q̃ pot obijci ꝯtra personã lꝫ nõ cõcernat actionẽ. ꝛ sic põt intelligi fm vnum intellectũ. secundũ alium potest dici ꝙ ibi potius natura actionis seu iudicij intentatur ꝙ virtus replicationis attenditur ex eo qꝛ iudicium erat tale ꝙ ex sui natura nõ admittebat exceptionẽ. facit qđ dicetur in. d. c. proximo. ꝛ qđ. ꝭ. de accu. accedẽs. ꝛ. ꝭ. de app. constitutis. ꝛ ꝙ no. Jo. an. in. vj. membro. ¶ Iteꝫ nõ obstat. ꝭ. de adulte. intelleximus: qꝛ ibi adulterium viri de quo replicabatur tollit͏̃ per compensationẽ adulterij mulieris. de quo excipiebatur vt ibi patet. ꝛ facit qđ habetur in. l. viro. ff. sol. mat. ratio ibi admittitur replicatio non ex eo respectu: quia adulterum sit crimen eius contra quem replicatur cum etiã criminosus possit excipere ꝛ non repellatur ab excipiẽdo. ꝭ. c. cum inter

4 sed inquãtum est compensatio exceptiõis. vt ibi patet. ¶ † In gl. j. ibi quelibet legitima defensio sit reseruata. ꝛ sic poterit etiã excõmunicatus exceptionẽ opponere siue sit dilatoria siue pemptoria: siue alia quecũqꝫ per id qđ habetur in. c. cum inter. ꝛ per hoc dicit Inn. ꝙ excõicatus maiori si accusetur per excommunicatũ minori poterit repellere ab accusatione cum talis excõmunicatus minori sit criminosus. Et sic debet posse repelli p id qđ. ꝭ. dicit gl. facit. ꝭ. de accu. c. j. qđ intelligit Jo. an. verum in casibus in quibus excõmunicatus minori peccat mortaliter. de quibus per eum in. c. sacris. alleg. dicit etiã Jo. an. ꝙ sicut excõmunicatio nõ repellit ab excipiẽdo: ita nec repellet actorẽ a replicando qui in replicatione censetur reus ꝛ excipiens. l. ij. §. j. ff. de excep. ꝛ facit ꝙ no. in Spe. eo. tit. §. j. ver. itẽ queritur. ꝛ sic residet do. Ant. sed certe hoc videtur modici effectus qꝛ si actor sit excõicatus potest ab agendo repelli per exceptionẽ replicationis. ꝭ. eo. exceptionẽ. ꝛ sic nõ erit tractãdum de replicatione si tamen de facto nõ exciperetur. videtur tunc posse tolerari qđ dictum est de replicatione. ¶ In ea. gl. ibi. ij. q. vij. alieni. ibi nõ est dictum Gratiani. sed in. §. in hoc. c. ibi sequẽ. ꝛ dictũ Gratiani reprobatur ibi per gl. ꝛ nõ obstat. c. alieni. qđ ibi no debet inmi arg. a contrario sensu: qꝛ esset contrarius iuri per ea que superius dixit gl. ¶ In ea. gl. ibi iniuriã suam supple: qꝛ tunc nõ repellitur criminosus: sed bene repelleret͏̃ excommunicatus. facit qđ habetur de procu. ex insinuatione. per gl. ꝛ quod notatur

5 in. c. oĩbus. alleg. in gl. ¶ † In glo. fi. in fi. vel potes etiã dicere aliter. vt ibi notatur. regulariter autẽ cõmunicãs excõmunicato si nõ cõmunicat in crimine. sed aliter participat secum in locutione vel alio simili modo solũ incurrit minorẽ. ¶ Extra gl. Jo. an. posuit hic materiã replicationis prosequẽdo illam per septẽ mẽbra. dic vt hic per eum. ¶ Aduerte tamẽ inquantum

6 tãgit an † prius debeat pbari exceptio an replicatio: quia licet satis instet conclusio est ꝙ si est vera exceptio ꝛ vera replicatio priꝰ pbanda e. exceptio saluo nisi excipiẽs haberet fundataꝫ intentionẽ suã de iure cõmuni. facit qđ diximus in simili in. c. de testibus. ꝭ. de testi. vbi no. ꝙ prius dꝫ actor pbare intentioneꝫ suã: ꝛ demũ postea reus tenetur suam exceptionẽ pbare. secꝰ qñ non esset pprie exceptio vel replicatio vt contingit in exẽplo hic posito per eum in. vj. mẽbro. An aũt sit pronuntiandũ super replicatione: cõcludẽ ꝙ si exceptio contra quã obijcitur replicatio est emergens sufficit sup exceptione pnũtiari: qꝛ tacite vr super replicatiõe pnuntiare. si autẽ esset incidens: tũc sufficiat pnuntiari sup pncipali. per id qđ plene no. in. c. j. ꝭ. de or. cog. reliqua dic vt hic per eũ: quia sunt modice vtilitatis.

1 ℭ Rescriptũ in quo papa loquitur vni in plurali an valeat.
2 Per inuestiturã transfertur possessio.
3 Pluralis ꝯ pluralẽ an possit opponere exceptionẽ pluralitatis.
4 Plurales q nõ sunt possunt se opponere noĩe suo ꝛ noĩe ecclesie sed plurales possunt se opponere nomine ecclesie.
5 Plura beneficia habere an sit crimen.

c Cum ecclesiastice. Habẽs[c] plura beneficia cõtra aliũ de pluralitate nõ excipit. h. d. ꝛ in prima decisũ exordiũ. i. scđa mãdatũ. ibi mãdamꝰ. in q̃ exceptionẽ

1 repellit ꝛ causam exprimit. ¶ † No. primo ꝙ non videt͏̃ vitiari rescriptũ in quo papa vni loquitur in plurali qđ videt͏̃ cõtra. c. ꝙ graui. ꝭ. de crimi. falsi. sed potes dicere ꝙ supplẽda ẽ litera in suprascriptiõe. dũ dicit Laudẽ. episcopo supple ꝛ cõiudicibꝰ.

2 ¶ † Item nota ꝙ per inuestituram videtur trãsferri possessio. de quo in. c. ij. de cõsue. ꝛ. ꝭ. de electio. trãsmissa. cõmunis tamẽ est conclusio ꝙ non transfertur si fiat in absentia rei. sꝫ intelligitur data licentia apprehendendi possessionem. facit quod notatur per legistas. maxime per Barto. in. l. predia. ff. de acqren.

a ¶ Infinitũ. si q̃ris vsqꝫ ad qđ tẽpꝰ possit ille ꝯ quẽ testes pducunt͏̃ ꝯ ipsos testes excipere. vide distic. d. hen. boych. hic in pn. c.

b ¶ Reo. idẽ summat. d. Ab.

c ¶ Dñs. idẽ est summariũ do. abb. cũ isto. vide hic disti. d. hen. boych. in priu.

3 posse.ꝛ quod no.per glo.in.c.autoritate.ĵ.de insti.¶†Item no. ꝙ pluralis contra pluralē non videtur posse opponere exceptionem pluralitatis.ꝛ sic identitas criminis videtur repellere ab exceptione criminis.ꝛ facit qđ habetur in.l.in arena.C.de inoffi.testa.¶Item no.ꝼm vnum intellectum ꝙ petēti possessionem facti post collationē iuris totalis non videtur posse opponi exceptio nō canonice institutionis.ꝛ sic facit ꝙ agenti possessorio adipiscēde in bñficialibus.nō obstat exceptio defectus proprietatis de quo in.c.cū olim.š.de causa pos.ꝛ.š.de dolo.in.c.cū olim.ꝛ.ĵ.de appel.cōstitutis.el.ij.ꝛ.ĵ.de accusa.accedens.Pro recitatione glo.potes opponere ꝙ isti de ecclesia possint saltē nomine ecclesie opponere exceptionem pluralitatis,licet ipsi sint plurales.qꝛ delictum persone nō debet nocere ecclesie.ĵ.de regu.iur.delictuꝫ.lib.vi.ꝛ.xvj.q.vj.si episcopum.huius timore facta est glo.que ponit opinionē.vt patet in glo.¶In glo.j.ibi aut electi sunt ab alijs glo.insufficienter arguit:qꝛ possibile est ꝙ illi qui volunt opponere pluralitatem non elegerunt alios plurales.Sed illi forte fuerunt prouisi a papa.Nec etiaꝫ fuerūt electi a pluralibus:qꝛ
4 forte fuerunt electi anteꝙ̄ illi electi essent plurales.¶†In eadē glo.in fi.et sic patet ꝙ glos.remanet in opinio.Vincen.videlꝫ ꝙ illi qui non sunt plurales possint opponere nomine suo ꝛ nomine ecclesie:ꝛ illi qui sunt plurales possint se opponere noīe ecclie.nec ob.ꝙ dictū est ꝙ illi q nō sunt plales pñt se opponere ꝙ ꝼm hoc alij ꝑ eos cōsequentur qđ ꝑ se non possunt quia istud nō est absurdum quādo ratio hoc suadet.vt patet ex his que habētur in.l.aristo.ff.que res pig.oblig.possunt.secus quando ratio hoc non suadet.vt.l.queritur.ff.de bonis liberto.ꝛ.c.sicut non suo.al leg.in glos.ꝛ similiter non obstat inquantum dicitur ꝙ plurales nomine ecclesie possunt se opponere.licet non suo,quod vna via est prohibitum non debet alia esse permissum.ĵ.de regu.in.cum quid vna via.libro.vj.quia illud verum nisi aliqua ratio suadeat
5 oppositum.vt patet ex ibi not.¶†Pro declaratione tamen gl.ꝛ text.est aduertendū ꝙ dubium est an esse pluralem sit crimen.de quo fuerunt opiniones,vt patet in.c.cum iādudum.ĵ.de preben.cum ibi not.per Inno.ꝛ Hostien.ꝛ Joan.and.nam Innoc.fuit in opinio.ꝙ nō sit crimen quia ꝼm eum de iure quis potest habere duas prebendas in diuersis ecclesijs.licet non possit habere multitudinem officiorū:quia tunc ibi notaretur ambitio.ꝛ censeretur crimen.sed Hosti.tenuit ꝙ esse plurales sit crimē.nec ꝼm eum potest quis habere plures prebendas in diuersis ecclesijs sine dispensatione.potes concordare opinio.vt colligitur ex nota.per gloss.in.c.gratia.de rescrip.in.vj.quia si sunt prebende que nō requirunt residentiam ex consuetudine.hoc dico quia de iure cōmuni quodlibet beneficium requirit residentiam.vt nota.in.c.fi.ĵ.de cleri.nō resi.per Jo.and.ꝛ procedat tunc opi.Innoc.si autem requirant residentiam:tunc procedat opinio Hostiē.de quo plenius in dicto.c.gratia.vbi etiaꝫ dixi hoc supposito est aduertendū ꝙ si hic erat casus in quo esset pluralis nō esset crimen tunc planum ꝙ nō potuit opponi exceptio pluralitatis.ꝛ precipue per illos qui verisimiliter essent plurales.ꝛ sic potest intelligi iste tex.ꝫ vnum intellectum.si autē erat casus in quo esse pluralis erat crimen:tunc obstat quia videtur qđ etiam pluralis debuit posse excipere de pluralitate:quia criminosus non debet repelli ab excipiendo.vt dicit glo.in.c.a nobis.š.eo.ꝛ presertim qꝛ etiam excōmunicatus non repellitur ab excipiendo.ĵ.eo.cum inter.ꝛ.c.dilecti.ꝛ sic videtur ꝙ text.non procedat:potes dicere vt hic sensit Jo.an.ꝛ.š.c.primo.ꝙ excipiens hic veniebat ꝛ opponebat se voluntarie:quia nō fuerat vocatus ad iudiciū.Et ideo exceptio tunc habet vim actionis.vt no.Innocē.š.de elec.super eo.ꝛ ideo sicut criminosus ageret posset repelli quando nō prosequitur suam iniuriam.vt no.in.d.c.a nobis.ita potest etiam iste excipiens repelli etiam per alium criminosum:cum tunc replicatio habeat vim exceptionis.ꝛ ita potest intelligi hic ꝫdꝫ aliū intellectum.sed contra predicta facit quia excipiens volūtarie si prosequitur ius ecclesie non videtur repellendus per id quod notatur.ĵ.eod.in.c.cum dilecti.etiam si esset excōmunicatus per ibi nota.et sic multo minus debet repelli si sit criminosus:ꝫ dicere potes sustinendo hunc intellectuꝫ ꝙ prosequebatur interesse cōmune ꝛ nō interesse ecclesie vel proprium:ꝛ ideo potuit repelli ꝑ replicationem.secus si nomine ecclesie prosequendo eius interesse opposuisset exceptionem.dicebat etiam Innocen.ꝙ potest dici ꝙ hic replicatio inficit exceptionem:ex eo quia paria delicta pari compensatione tolluntꝛ.ĵ.de adulte.intellexim⁹.sed huic op.obstat:quia videtur esse diuersa delicta:ꝛ sic non debet fieri compensatio.Respon.Inno.ꝙ satis possunt dici esse circa ideꝫ.s.circa negligentiam prebende canonicalis in eadem ecclesia.ꝛ sic videtur idē delictum in genere.sed certe licet do.Ant.hic resideat nō videtur hec respōsio bona:quia diuersa est prebenda excipientis a prebenda replicantis.ꝛ sic non sunt delicta circa idem.ideo nō placet iste intellectus.alius fuit intellectus ꝙ hic repellitur

a ¶Iudex de idē sumat h do.ab.ꝛ hoc ē spāle summariū.sicut gnalr q̄ras ꝛ vsqꝫ ad qđ tps exceptiōes ꝑponi debeāt distigue sicut hic ꝼm do.Hē.borch.

excipiens nō ex capite replicationis sed ex eo,qꝛ hoc casu nō cōpetebat exceptio aliqua:quia tarde opponebatur ex quo agens fuerit cōsecutus totale ius:quia fuerat cōfirmatus vel prouisus quo casu ad impediēdum quominus habeat possessionē:non potest opponi exceptio nisi opponatur crimen cū infamia.vt patet ĵ.de accu.accedens.ꝛ.ĵ.de appel.constitutis.el.ij.ꝛ ideo hoc casu ex quo erat ideo tale ius consecutus nō potuit obijci exceptio.ꝛ presertim per pluralē:qꝛ nec etiā per aliū posset opponi.sed maxime per pluralē honestum est ꝙ nō opponatꝛ.ꝛ sic intelligit Hosti.istū tex.nec ob.ĵ.de accusa.super his.qꝛ ibi non erat totale ius cōsecutus.hic secus.Sed tunc obstat qꝛ pluralitas videtur non posse esse nō notoria.ar.š.de transla.prela.c.licet.ꝛ sic debet posse opponi:qꝛ si crimen cū infamia potest opponi.vt.d.c.accedēs fortius debuit posse obijci crimen notoriuꝫ.Sol.potes dicere ꝙ si sumus in casu in quo habere plura beneficia non sit crimen,de quo dixi.š.tunc cessaret obiectio.si autē sumus in casu in quo sit crimen.tunc dicas ꝙ Celestin⁹ hic ex certa sciētiā fecit mandatū pro isto.ꝛ ideo tunc pluralitas in eo nō fuit delictū,ꝛ ideo nō potuit obijci.ꝛ per hoc etiā patet ꝙ rescriptū tunc non fuit surreptitium qđ alias cōtingeret quādo taceretur beneficiū quantūcunqꝫ modicū.de preben.si motu ꝓprio.li.vj.nisi motu ꝓprio ex certa scienta fiat collatio.vt ibi ptꝫ.ꝛ ex predictis patere potest qualiter intelligi debeat ꝛ possit hec decreta.ꝛ qualiter etiā intelligi possit glo.inquātum dixit pro noīe ecclesie poterant opponere:nam istud nō videtꝛ ꝓcedere quādo ex certa scientia fuisset facta collatio.vt hic voluit gl.circa princi.in versic.sed hic non ꝓfuit.et ex predictis etiā patet ꝙ hic potest intelligi quādo iste Jacobus nōdum fuerat adeptus possessionē:potest etiam intelligi ꝙ hic fuerat adeptus.ꝛ hoc in glo.in ver.ꝛ hic tangit.ꝛ tunc claruꝫ videtur ꝙ nō poterat ꝑ exceptionem repelli.ex quo iam consecutus erat possessionē.ꝛ sic nō petebat illā.vnde tunc ꝓprie non habebat locum hec exceptio.ꝛ maxime nō poterat opponi ꝑ pluralem.ꝛ ꝑ ista habes declaratam decre.que cōsueuit reputari difficilis ꝛ intricata.ꝛ si dareꝛ in punctis difficultateꝫ ingereret eā habenti licet ꝑ superius dicta satis patere potest intellectus.

1 ¶Terminū statuere potest iudex ad ꝓponendas dilatorias.
2 Lapsus termini ad ꝓponendas dilatorias excludit quē a facultate illas ꝓponendi.
3 Et in quibus casibus post lapsum termini audiatur obijciens dilatoriam.
4 Nouiter ad notitiā aliquid deuenisse qualiter ꝓbetur.
5 Terminus an possit a iudice statui ad ꝓponendas ꝑemptorias.
6 Exceptionis casus an habeat locū in locis peremptorijs.
7 Exceptio declinatoria iudicij an possit opponi post terminū datum ad dilatorias.
8 Exceptio litis finite an possit ꝓponi post terminū datum ad ꝓponendas dilatorias.
9 Terminus statutus a iudice ad ꝓponendas exceptiones in dubio intelligitur peremptorius.
10 Terminus quādo est datus ad proponēdū exceptionē non sufficit proponere talem exceptionē saluis oībus alijs exceptionib⁹ mihi cōpetentibus sed debet illas specificare.
11 Exceptiones cōtrarias proponens an audiri debet.
12 Actio an tollatur ꝑ lapsum termini dati ad tollendum exceptionem.

a Pastoralis. Iudex[a] debet statuere terminū ad oēs dilatorias proponēdas post quē excipientem non audiet nisi in tribus casibus hic positis.h.d.in prima decisa consultatio.in secunda ibi:quoniaꝫ ponitur responsio in qua duo facit.nam ꝑmo ponit decretū ꝛ eius causam.scđo penaꝫ ꝛ tres casus exceptos.pena ibi in vsi.ita ꝙ.
1 ¶†Not.ꝑmo ꝙ iudex potest statuere terminū ad ꝓponēdas dilatorias.ꝛ sic potest abbreuiare terminū iuris statutuꝫ ad illas opponendas.nam de iure possunt ꝓponi vsqꝫ ad terminū cōtestatiōis litis.l.siquis a duo.ꝛ.l.fi.C.de excep.ꝛ facit qđ no.ĵ.eod.exceptionē.ꝛ.ĵ.de re iudica.inter monasteriū.sed qñ est statutus terminus per iudicē nō poterunt ꝓponi postea etiā
2 si adhuc lis nō fuit cōtestata.¶†Itē not.ꝙ lapsus termini dati ad ꝓponēdas dilatorias excludit quē a facultate illas ꝓponēdi ꝛ sic nota ꝙ in dubio talis terminus intelligiꝛ ꝑemptorius etiaꝫ si nō exprimatur.vt colligiꝛ ex tex.isto.iuncta glo.in ver.ex tūc.ꝛ no.glo.in cle.j.de excep.ꝛ Spec.in ti.de dila.§.j.ver.exceptiōe.
3 ¶†Itē no.tres casus in quibus etiā post lapsum termini audiꝛ obijciēs dilatoriā scꝫ qñ ꝓtestatio processit.Itē qñ ius opponendi superuenit de nouo.Itē qñ superuenit de nouo notitia exceptionis.facit qđ habeꝛ.š.de offi.deleg.insinuāte.ꝛ de elect.vt circa.li.vj.¶Item no.qualiter ꝓbatur nouiter ad notitiā deuenisse.qꝛ ꝑ iuramentum ipsius hoc alleg.ꝛ sic no.ꝙ in dependētibus a cōscientia statur sacramēto illius de cuius cōscientia agiꝛ.facit qđ no.glos.§.alie.institu.de acti.ꝛ qđ habetur in.c.significasti,el.j.ĵ.de homi

de homi.secus dixit in cle cõstitutionẽ.de elec.quando dicit ex ceptionem de nouo superuenisse:q2 illud non probabitis per iu ramẽtum.Sed aliter debebit probari per istum tex.qui solum ponit de iuramento in vltimo casu.dicit tñ ibi Pau.q̄ si exce ptio non superueniat de nouo,nec etiã eius notitia:sed super uenit de nouo ꝓbandi facultas quã prius nõ habebat q̄ tũc po terit etiã ꝓbari post terminũ:⁊ cõsequẽter opponere ipsam ex ceptionẽ:q2 scõm nõ fuit sibi imputãdum si ante non opposuit. ex quo videbat se non posse ꝓbare:q2 vt dicit canon.pleriq3 bo ni viri tacent qd̄ ꝓbare no possunt.ij.q.vij.in.c.pleriq3.⁊ no. q̄ quedã e.t dilatoria iudicij ⁊ de hac ꝓprie loquit̃ hic.quedã aũt dilatoria solutiõis.⁊ quid iuris in ista tãgit hic Inn.de quo di cetur.j.eo.exceptionẽ.⁊ tangitur etiam ꝑ legistas in.l.exceptio

5 nem.C.de ꝓba.¶†In gl.j.in fi.in eo.qd̄ dicit gl.de excep.excõ municationis[a].Inno.tenet cõtrarium qñ statutus erat termin⁹ a iudice:quia fm̃ eum postea non poterit ꝓponi sed bene pote rit ꝓponi post terminũ a iure quãdo non fuit terminus a iudi ce.⁊ sic intelligit.c.exceptionẽ.j.eo.sed opinio gl. est approba ta.Ut etiã hodie post terminũ statutũ a iudice possit obijci ex ceptio excõmunicationis ꝑter periculũ cõmunionis in clemẽ. j.de exceptionibus.In eo aũt quod dixit glo.de peremptorijs est aduertendum.quia si gl.voluit q̄ si datus est terminus ad ꝓponẽdas dilatorias nõ noceat quomin⁹ postea possint oppo ni perẽptorie cũ ad illas ꝓponẽdas nõ fuerit terminus statut⁹ tunc clare ꝓcederet glo.sed si gl.vellet put sentire videtur q̄ l3 possit statui terminus a iudice ad proponendas dilatorias, nõ tñ possit statui ad proponendas pemptorias tũc videtur male dicere.⁊ contrarium tenet hic Hostien.⁊ Inn.idẽ Bart.in.l.ij. ff.de re iud.dicit tamẽ hoc procedere qñ ex causa iudex statuit terminum ad proponẽdas pemptorias abbreuiendo terminũ iuris qui est vt possit pemptoria opponi quãdoq3 ante senten tiam.l.pemptorias.C.senten.rescin.non pos.⁊ plene notatur.j. eo.c.exceptionẽ.sed sine causa hoc facere non debet per id qd̄ habetur in regu.iur.indultum.de reg.iur.lib.vj.⁊ per illũ tex.ẽt videtur q̄ non debet sine causa statuere terminũ in dilatorijs. nã alias sine eã auferret beneficiũ iuris.⁊ sic p3 q̄ regu. istius tex.etiã habere põt locũ in istis pemptorijs.vt sicut statui põt termin⁹ ad proponẽdas dilatorias,sic ⁊ statui põt ad ꝓponen das pemptorias.⁊ hec est cõis opi.quã sequitur Spe.in tit. de exceptionibus.§.dicto.versi.vtrũ aũt.⁊ Pau in preal.cle. cõsti

6 tutionẽ.de electio.¶†An aũt casus exceptionis etiã locũ ha beant in pemptorijs.conclude q̄ primus casus videl3 quando fit ꝓtestatio locum habet cum eadẽ sit ratio.vt patere potest ex his que habentur in gl.ij.⁊ similiter idem dicas de secũdo casu quãdo de nouo est exorta:quia tunc nõ est imputãdum parti. si ante nõ opposuit de tertio casu est magis dubiũ si quãdo di cit nouiter ad eius notitiã ꝑuenisse.nã Compost.in.c. qd̄ sicut. de elec.tenuit q̄ hoc non habet locum in peremptorijs:quia in eis hoc nõ reperitur.⁊ quia statuitio termini est quedã interlo cutoria.⁊ sic cum transiuerit in rem iudicatã non debet pars au diri post lapsum termini de iure cõmuni.licet beneficio restitu tiõis in integrũ interdũ possit audiri.vt.s.de resti.in integ.c. co ram.que restitutio nõ deberet dari qñ quis vellet opponere ex ceptionẽ criminosam.cũ in delictis nõ deñ restitutio.l. auxiliu3 §.in delictis.ff.de mi.⁊ istud etiam videñ tenere do.de Rota in sua cõclu.xxx.sed aduerte quia Pau.in.d.cle. constitutionem. tenet q̄ etiam in pemptorijs habeat locu3 ista tertia exceptio. ⁊ multofortius quia ibi est maius preiudicium.⁊ sic cautius est agẽdum in electione.vbi periculũ.lib.vj.⁊ hoc etiã tenuit Spe. in dicto.§.dicto versi.sed quid si datus.⁊ hoc satis videtur ꝓce dere quando quis vellet opponere exceptionem nõ criminum vbi autẽ vellet opponere exceptionẽ criminũ videtur magis du bium.tamen Pau.sentit idem in dicta clemẽ. cõstitutionem.⁊ Archidia.xiij.q.ij.in summa.⁊ hec opi.videtur verior. vt in.c. vt circa.de elec.in.vj.licet Compo.aliter dixerit.nec obst.predi ctis q̄ iste textus videtur exorbitans in vltima exceptiõe in q̄ tum vult stari sacramẽto ipsius allegantis notitiã superuenis se.⁊ sic deberet extendi ad pemptorias.vt dicebat Compost.q2 potest dici q̄ nõ est exorbitans ꝑ id quod dixi in notabilibus. quia vbi agitur de cõsciẽtia alicuius regulare esse videñ q̄ ei⁹ sacramento stetur per ea que habẽtur in iuribus que allegaui in notabilibus.⁊ in dilatorijs ꝓcedit vltima exceptio. multo fortius ꝓcederẽ debet in pemptorijs.vbi de maiori preiudicio agitur:extra casus autẽ positos in litera,⁊ illũ quẽ addidi post Paulũ quando superuenit ꝓbatio videñ q̄ de iure non debet quis audiri nisi beneficio restitutionis ꝑ ea que habentur in di cto.c.coram.fateor tamẽ q̄ vbi vellet crimina opponere nõ de beret dari restitutio per idq3 superius dixi.⁊ adde etiã inquã tum dixi exceptionem excõicationis posse quandocunq3 propo ni:quia illud est verum quãdo proponitur in vim dilatorie. se

cus si in vim pemptorie:q2 tũc nõ posset opponere post lapsu3 termini dati ad proponendas pemptorias.nota.Archi. de ex ceptio.pia.lib.vj.⁊ ꝑ eo eo qd̄ dixi de pemptorijs.bene facit q̄ nota.Jo.mona.⁊ Jo.and.post eum in regula. generali.circa fi.de reg.iur.in.vj.vbi videtur in effectu idem tenere quod supe rius dixi post Pau.⁊ Archidia.de quo etiã in Spe.eo.titu. §. dicto.versi.si vero.et versi.sed pone datus.⁊ intellige qd̄ posset post terminũ ꝓponi peremptoriã vel dilatoriã quando super uenit notitia de nouo ꝓcedere quãdo id qd̄ excipitur non erat notoriũ vel famosum.nam alias esset presumptio scientie arg. c.j.de postulatio.prela.⁊ ideo non audireñ etiam volens iurare per id quod no.in.c.innotuit.s.ad fi.de elelectio.⁊.j.de regu.iu ris.presumitur.lib.vj.⁊ idem si alias ꝓsumatur scientia cõtra ex cipienteẽ nisi ex aduerso ex aliq̃bus circũstantijs tollañ illa pre sumptio per id quod notañ in.d.c.innotuit.⁊ nota.Paulus in.

7 dicta cle.constitutionẽ.¶†An aũt post terminũ datũ ad dila torias possit opponi exceptio declinatoria iudicij. Dubitat h̃ d.Ant.⁊ videtur inclinare q̄ sic etiam extra casus hic positos. ⁊ ideo dicit q̄ deberet statui tempus sed terminus ad proponẽ dum dilatorias ⁊ decli.potes dicere de iure oppositum: q2 ap pellatione dilatoriarum cõtinetur etiam decli.iudicij tanq̄ il lius species.vt p3 ex glo.in.c.exceptionem.j. eodem.⁊ etiam ex notatis in Speculo in titu.de dilatiõi.§.j.circa princip. licet

8 cautius sit exprimere etiã de declinatorijs.¶†Quid autem de exceptione litis finite:nunqd possit ꝓponi post terminum da tum ad proponendas dilatorias etiã extra casus hic positos vl' saltem in casibus hic positis:⁊ tetigit Spe.in tit.de dila. §. item queritur.⁊ ibi per Jo.and.in addi.vbi concludit q̄ ꝓponi pos sunt nõ obstãte lapsu termini ex eo:quia termin⁹ datus est ad ꝓponendas dilatorias.tales autem sunt pemptorie, licet pri uilegiate vt possint opponi ad ꝓcessum ⁊ ad impediẽdu3 litis cõtestationẽ.vt habetur in.c.j.de litis conte.in.vj.⁊ ideo non ex cludũtur per lapsum talis termini cũ in dubio stricte debeat in telligi cũ sit preiudicialis.facit qd̄ habetur in.l.quicquid astrin gende.ff.de ver.ob.licet aliqui dicant oppositum: sed verior est precedẽs opinio fm̃ Jo.an.quia pena que sequitur ex lapsu ter mini nõ debeat extendi, Sed potius restringi.de peni. distin.j. §.pene.⁊ de reg.iur.in penis.lib.vj.dicit tamen q̄ si quis vellet tenere secundã opinionẽ deberet dicere illam veram quãdo ta lis exceptio opponereñ ad ꝓcessum.secus si in vim perempto rie.Et dicit posse opponi illam in vim petendo actori silentiũ imponi vel se absolui a petitione actoris ꝑpter talem exceptio nem etiam ante litis contesta.⁊ fm̃ eum erit casus in quo ẽt li te contest.poterit ꝓcedi ad diffinitionẽ.per id qd̄ consueuit no tari in dicto.c.j.de lit.cõtesta.lib.vj.dicit tamen q̄ tutius est ꝓ pter opiniones euitandas q̄ quãdo opponitur ad merita cau se opponatur post litem contestatã.⁊ forte etiã istud est verius quia non habemus clarũ q̄ hoc casu possit ad diffinitiuam ꝓce di ante litem contest.⁊ ideo standum esset regule.de qua.s.vt li. nõ contest.qñ ⁊ ꝑ totum.facit etiam quod no. Barto.in.l.j.C.

9 de ordi iudi.¶†In glo.ij.in fine.Not.bene ex textu coniũcta glo.q̄ terminus statutus a iudice ad proponendas exceptiões in dubio intelligitur pemptorius.de quo per glo.in cle.j.de ex ceptio.⁊ idem dicit do.Anto.in quocunq3 termino statuto ex causa a iudice nisi sit terminus citatorius vel nisi expresse repe riatur cautũ q̄ requirañ qd̄ sit terminus pemptorius. facit qd̄ habetur in.c.j.s.de supplen.negli.prela.⁊.j.de cleri.non reside. ex tue.⁊ in cle.j.de vita ⁊ honest.clerico. ¶Sed aduerte quia in termino citatorio dicit q̄ in curia omnis terminus citatori⁹ est pemptorius.vt not.in decisio.Rote.in cõcl.xxx. s3 certe ibi loquitur de termino citatorio post litem cõtesta.⁊ facit qd̄ no. Spec.in titu.de cita.§.viso.versi.dicunt etiam.vnde potes con cludere q̄ si est terminus citatorius in principio litis. puta ad respondendũ libello: tũc videtur q̄ debeat esse trinus vel vn⁹ pemptorius hoc expresso ꝑ ea que habentur in.l. ꝓperandum §.j.C.de iudi.Et idem si detur terminus ad sententiam audiẽ dam.l.tres denuntiationes.C.quomodo ⁊ quãdo iudex.⁊.l.ad pemptoriũ.cũ sequen.ff.de iudi.⁊ hoc in ordine iudiciario.nam in summarijs in quibus sine figura iudicij ꝓceditur sufficit vni ca citatio etiam non pemptoria ad sententiã audiendam. vt no tat glo.in clemen.sepe.de verbo.signi.in alijs autem terminis citatorijs qui sunt intermedij inter ꝑncipium cause ⁊ finem suf ficit vnicus etiã nõ pemptorius:vnde sufficit quẽ semel citari ad videndam iurare testes. iuxta ea que habentur in.l.si quãdo de testibus.⁊ notat Jo.and.in.c.consuluit.de offi.deleg. Far. in.l.consentaneum.C.quomodo ⁊ quando iudex. requiritur ẽt trina citatio vel vnica pemptoria vt possit ꝓcedi ad prin:r.m:⁊ secũdũ decretum.vt plene not.per Barto.in. si finita.§.si plu res.⁊.§.inl.ff.de dam.infecto.¶Et nota etiã q̄ si iudex i cita tione cõminatur q̄ nisi compareat procedet ad sententiã intel

a ¶De exce ptione exc. vide h̃ abb. i.iij.col.x. q̃ro an exce ptio.exco.⁊ h̃ ꝑ do.Fel. q̃ in multis locis huius c.alle.d.Jo an.de imo.

ligit velle peremptorie citare. l. ad peremptorium. ff. de iudi. secus si comminatus fuisset q pcedet iustitia mediate: quia de iustitia est qd alie citationes sequatur. facit quod notatur in. c. causam. s. de rescri. et quod no. per Bar. in. d. §. plures. Item pdicta vera nisi iudex admoneat partes presentes q debeant tali die vel hora coparere ad sententia audienda: qr monitio iudicis facta partibus pntibus habet vim pemptorij. vt est tex. cu glo. in. l. ij. C. quomo et qn iudex et est gl. no. in. d. c. cosuluit. de offic. delega. et facit quod no. do. de Rota in sua conclusio. ccxxix.

10 ¶ † In glo. iij. in fi. no. bene et diligenter glo. q quando datus est terminus ad pponendu exceptione non sufficit proponere talem exceptione saluis omnibus alijs exceptionibus mihi competentibus: qr hec generalis ptestatio no iuuat: sed bene specificare illas et hoc satis bene probatur in. l. scire oportet. §. scire. ff. de excu tu. et no. Bart. in. l. j. ff. de exce. quod diligenter tene me

11 ti p practica. ¶ † In gl. audiatur ibi: sed in cotrarijs. secus dicit do. Ant. q forte posset dici idem in cotrarijs: qr licitum est reo pponere exceptiones cotrarias saltem alternatiue vel conditionaliter. vt si dicit se soluisse vel saltem tutum exceptione pscriptionis. facit q no. in regu. nullus pluribus. de reg. iu. in. vj. tamen doc. communiter transeunt cu glo. et videt posse sustineri: quia non potest illas psequi simul. et ideo videtur quod non sit imputandum: licet possit econtra dici q lz no possit simul prosequi ratione cotrarietatis. tn saltem possit illas pponere infra terminu sicut etia cotingit qn proponit declina. iurisditiois ratione recusationis. nam licet illa sui natura debeat precedere alias. vt no. in. c. inter manasterium. j. de re iudi. et s. de pbatio. quonia tamen etiam debent alie dilatorie pponi. j. terminum. vt dixit glos. iij. et per hoc posset etiam defensari opinio Anto.

12 ¶ In ea. gl. ibi actio non perditur. si gl. voluit † q per lapsum termini dati ad pponendu exceptione non tollatur actio. si est tale factu ex quo copetit exceptio et actio vt etiam videtur in exceptione compensationis. tunc glo. potest pcedere: sed si velit q si datur terminus infra que debeat agere q postea debeat audiri. Male dicit fm doc. quia si datus fuit terminus ex causa no audiet postea p id quod habetur in. l. diffamari. C. de inge. ma. et qd no. in. l. j. C. vt nemo inuitus. ¶ In gl. fi. in fi. Hos. in summa huius titu. tenuit cotrarium. sed forte gl. habuit bonum intellectum per id qd dixit in fi. quia si sciuit factu ex quo resultat exceptio, sed ignorauit ius: tunc no debet audiri: qr no est probabilis ignorantia cum nemini liceat ius ignorare. vt dicit gl. et facit. s. de costi. c. j. secus si non habuisset notitiam facti et ignorantia fuisset probabilis, qr tuc non deberet audiri per id quod habetur in tex. isto.

1 ☞ Recusari pot iudex no suspectus pter collega suspectu.
2 Excoicato pmittit ius excipiedi quo ad merita negotij et etiaz declinatorie otra psona iudicis et ei pmittit ois defensio.
3 Excoicatus non potest reconuenire.
4 Excoicatus pot iurare in his q sunt oneris et incomodi sz non admittit in his que sunt honoris et comodi.
5 Excoicatus inuite an possit excipere q no tenetur rndere nisi restituatur ad communionem hominum.
6 Surreptio in cotentiosis an vitiet ipso iure.
7 Iudex qui alias erat incompetens efficitur competens ratione reconuentionis.
8 Exceptione copensationis an possit excoicatus opponere.
9 Fideiussor excoicati an possit copensare debitu excoicati.
10 Reus necessarius quis dicatur.
11 Excoicatus an possit appellare extra iudicium.
12 Excoicato an currat tempus eo casu quo non potest agere.

8 ¶ Excoicatus idez est summariuz do. abb. et si qras an excoicat9 ppcsare possit distigue vt h p do. hen. boych. in princi. ca.

Cum inter. Excoicatus excipere appellare et omne suam defensione facere potest: sed reconuenire no potest. hoc dicit. et est communis diuisio cosultatio et responsio. secunda ibi: in

1 quisitioni. ¶ † Rota iudicem etia no suspectu posse propter suspectum collegam recusari quod videtur pcedere qn no suspectus non posset absq suspecto pcedere. vbi esset simpliciter da

2 tus. facit. s. de offi. delega. in. c. causam matrimonij. ¶ † Item no. q excoicato nedum permittit ius excipiendi quo ad merita negotij: sed etiam declinatorie contra personaz iudicis. ¶ Item not. q omnis defensio permittit excommunicato et nota quod appellatio etiam dicitur defensio. ¶ Itez nota q taciturnitas declina. persone iudicis inductiua pape ad cocedendum rescriptum quod alias ex certa scientia no concederet inducit surreptione rescripti. facit quod habetur. s. de rescri. super literis. et de fo. copе. ex parte. b. et vt lite no contestata accedens. ¶ Item no. quod in casibus in quibus excoicatus potest esse in iudicio potest etiam sententia ferri p eo. ¶ Item no. q equalitas i iudicio est seruanda. facit. l. fi. C. de fructibus et lit. expen. ¶ Item no. q vbi permittit impugnatio econtra aduersario debet pmit-

3 ti defensio ratione equalitatis seruande. ¶ Item nota q †. excommunicatus no pot reconuenire. Et not. ratione que exprimitur in litera ex qua nota q inducta ad vnum finem no debet trahi ad cotrariu. facit qd habetur in. l. legata inutiliter. ff. de lega. j. ¶ In gl. j. ibi: qr quicquid facit quasi velit q licet reus quo ad onus pbandi censeat actor, tame secus est quo ad alia: quia quicquid facit tunc psequedo exceptione facit ad sui defensionem.

4 ¶ † In ea. gl. ibi: q ad comodum. et sic vult glo. q possit prestare iuramenta que sunt oneris et incomodi. Sed no debet admitti ad iurandum ea que essent honoris et comodi. ead. glo. xxij. q.

5 v. in. c. paruuli. ¶ In ea. gl. ibi Joan. dicit q sic † et hec opinio vera si conueniatur ab eo qui iniuste excoicat vel ad cuius instantiam excommunicatur. Sed si a tertio per id quod habetur in. c. frequens. de restit. spo. li. vj. de qua materia in. c. nullus. ij.

6 q. ij. per gl. et Archi. et lxxxiiij. distin. quisquis. ¶ † In gloss. ex certa scientia ibi ad audientiam. ibi dicit glo. q surreptio in cotentiosis no vitiat ipso iure. licet possit obijci exceptio q si no fuit opposita tenuit pcessus, et tenuit sententia et iputet sibi pars que no appellauit si putabat se granata. Na alias videtur acquiuisse sententie. j. de re iudic. qd ad consultationem. et. l. ab eo. C.

7 quomodo et qn iudex. ¶ † In gl. fi. ibi. §. sz si agant. ibi est ratio: quia ratione reconuentionis est iudex copetens qui alias non erat. vt patet in iuribus hic allega. Ideo ibi admittitur reconuentio. Ubi simplex conuentio no admitteretur: qr reconuentio tollit defectu incopetentie pter eius priuilegium quem non tollit conuetio. sed hic reconuetio tendit ad impugnatione que no est pmissa excommunicato sed defensio sic. ideo sec9 in

8 reconuentione. ¶ † In ea. gl. in fi. nota bene ex glo. q excommunicatus non videtur posse opponere exceptione compensatiois. Quida tamen dicunt q si tenemus opinionez q compensatio fiat ipso iure tunc videtur competere excommunicato: quia in effectu non censetur obligatus. Si autem tenemus opinione q est cois qd non fiat nisi opponatur. tunc dicit Hostien. q si debitum est liquidu et aduersarius non contradicit q compensatio debet admitti per legem fi. C. de compensatio. et facit quod habet. j. de deposito. ca. bona fides. nam sufficere debet iudici fm eum qualitercuq satisfaciat creditori. l. si rem. ff. de pigno. actio. Si autem aduersarius contradicat ne fiat copensatio. tuc adhuc tenet Host. q potest compensare: quia etiam in compensatione venit q non potest peti. l. etiam. ff. de compesa. et quia etiam excommunicatus videtur posse soluere debitum p idquod notatur. s. de dolo et contuma. in. c. veritatis. Et sic eadez ratione compensare. facit. l. si debitor. ff. qui potio. in pign. habeant. Sed Hos. tenet cum gl. per. l. amplius. ff. rem ratam haberi. Ubi ille qui damnatus est no petere no potest compensare: quia videtur petere. et illud etiam sequitur Tancre. Jo. et Uincen. do. Anto. hic tenet opinio. Hostien. q possit copensare: quia ois exceptio reseruatur excoicato. vt hic videtur innui. ergo etiam exceptio compensationis. nec obstat q in consequentiam sibi debitum consequitur quia principaliter agit excipere quod est sibi permissum. et ideo non debet attendi qd in consequentiam potest euenire. l. j. in fi. ff. de auto. tuto. et per hoc etiam non obstat q compensans dicatur impugnare. quia hoc facit indirecte. et p quada cosequentia no pncipalr. Ite no obst. l. qcuq. ff. de copen. vbi dicit q qcuq pnt perimi per exceptione no pnt copensari: qr illud intelligit qn pnt perimi p exceptione pemptoriam secundum eum. non obstat etiam dicta. l. amplius. ff. rem ra. habe. quia ibi in effectu copensans videtur petere inqntum compensat: quia intantum danificat agentem. inquantuz compensat qd erat sibi prohibitum, et ideo non potest compensare: sed hic compensans formaliter non petit, sed defendit qd est sibi pmissum. ¶ Sed forte defensari potest glos. qr ideo vr copetere exceptio compensationis ex eo qr copetit actio per regulam illa cui damus actione, multofortius exceptione. l. iuitus. §. cui damus. de reg. iur. et ideo cum hoc casu no possit agere. ex quo excoicatus videtur q eade ratione competat sibi ex

9 ceptio. et pro hoc etia faciat ratio dicte. l. quecuq. ¶ † An autem fideiussor excoicati possit compensare debitu excommunicati. instat hic Jo. an. et finaliter cocludit q sic. qr fideiussor potest soluere de bonis principalis. l. si pcuratorem. §. si ignorates ff. madati. quod satis videtur facere in casu isto. et quia exceptio que obstat principali est personalis. et ideo no habet obstare fideiussori pretendenti causam onerosam. per id qd habetur in. l. apud celsum. §. si cum legitima. ff. de doli excep. facit quod notatur per glo. in. c. j. de iure patro. in. vj. et per Dyn. in regu. is qui ius. de regu. iur. in. vj. de quo latius hic per Jo. and. et do. Ant. et cum glo. inquatum dixit excommunicatum non posse copensare etiam hic Innocen. hoc tenet. et ide etiam tenuit Jac. de are. et Old. et refert Barto. in. l. amplius. ff. rem ratam hab. et ibi et in hoc sequitur Barto. nuquid autem habens exceptione si super illa

per illa imploret officium iudicis.vt imponatur ſilentiũ actori ſm ea que habetur in.l.ſi cõtendat.ff.de fideiuſſo.ꝛ per Barto. in.l.ſi finita.§.eleganter.ff.de dam.infec.an tunc poterit repelli excõmunicatus videretur ꝙ ſic ex quo ꝓuocat alium ad iudiciũ.contrariũ tenuit hic do.Anto.no.quia licet ſm eum prouocet alium ad iudicium,tamen illud qđ facit,facit vt ſe defendat ꝛ in effectu abſoluatur.ꝛ ſic dicit etiã ſentire Fede.de ſenis in ſuo cõſ.cclxxvj.Sꝫ forte iſta opi.de iure nõ ꝓcedit:qꝛ nõ põt negari quin tũc volũtarie veniat ad iudiciũ ꝓuocando alium. ꝛ ex quo non fuerat citatus ergo non dꝫ audiri:qꝛ dicendus eſt actoꝛ ex quo aliũ ꝓuocat ad iudicium.facit.l.in tribus.ff. de iudi.ꝛ ideo cũ ſolũ in caſibus expreſſis a iure audiri debeat ꝛ iſte caſus nõ reperiatur expreſſus non videtur hoc ſibi permiſſum. ꝛ pro hoc bene facit qđ no.Jo.an.in.c.j.de reſcrip.in.vj.vbi etiã concludit ꝙ licet excõicatus poſſit appellare a ſententia:nõ tamen poterit petere illã pronuntiari nullã.licet videaẗ velle per hoc ſe defendere cõtra ſententiã:quia hoc nõ reperitur expꝛ̃ſſuꝫ. ℭ Unde etiã concludit ꝙ ſi fuerit captus nõ poterit dicere capturam nullã:nec poteſt etiã ſi eſt ſpoliatus petere reſtitui ſe. vt eſt glo.ordi.in.c.ex inſinuatione.iuncta cũ tex.ſ̃. de ꝓc.ꝛ eſt glo.ſi. An autẽ poſſit petere reuocari tenutam contra ſe dataꝫ: Jac.de are.tenuit ꝙ ſic.qꝛ videtur tũc ſe velle defendere qđ eſt ſibi permiſſum.facit.l.pupillo.§.qꝛ remiſſionẽ.ꝛ ibi per eum.ff. de ope.no.nun. Hoſti.tenet contrariũ in.c.dilecto.de verbo.ſigni.de quo etiam in Specu.de contu.§.ſi.ver.ſed pone. Bart. in.d.§.qui re.concordat opinio.quia ſi vult venire principaliter ad ſe defendendum ꝛ purgare cõtumaciã ꝛ in cõſequentiã petit reuocari tenutã:tunc debet audiri qꝛ talis petitio venit in conſequentiã promiſſi.facit qđ habetur in.l.j.ff.de auto.tuto.ſecus ſi principaliter diceret tenutam nullã vel peteret illam reuocari:qꝛ tunc nõ põt ex quo eſt excõicatus per iſtũ tex. quia venit tunc ad impugnandum principaliter.de quo etiã plene dixi in dicto.§.qui remiſſionẽ.ꝛ no.bene predicta qꝛ quotidiana ſunt.

10 ℭ † Item aduerte qꝛ inquãtum hic dicitur ꝙ excõicatus põt excipere,limitat Inno.hoc eſſe verum quando eſt reus neceſſa-
a rius:vt qꝛ eſt citatus ad iudicium qđ reddiẗ in inuitum. l.inter ſtipulantem.§.j.de ver.obli. ſecus ſi ſit reus voluntarius: vt qꝛ comparet non vocatus qꝛ tunc ſm eum cenſetur quodammodo actoꝛ ex quo voluntarie venit:ꝛ ideo non debet audiri ꝛ per hoc videtur ꝙ ſi aliquis petit electionẽ ſuã confirmari.ſi excõicatus compareat ꝛ ſe opponat ꝙ non debet audiri.quod an indiſtincte procedat dicetur.j.eo.dilecti.idẽ ſecundum eum ſi petatur reſtitutio in integrum aduerſus aditionem hereditatis ſm formã aut.ſi omnis.C.ſi vt ſe ab here.abſti.ſi nõ eſt noiatus in iudicio ipſe excõicat⁹ q vult ſe opponere.ſecus ſm eũ ſi eſſet noiatus:vt qꝛ peteret reſtitutio in integrũ aduerſus aditioneꝫ. ex eo quia hereditas reperitur multum grauata propter ea q̃ debentur titio.nam tunc titius licet excõicatus poterit comparere ꝛ ſe opponere. ℭ Sed aduerte quia licet nõ nominetur ſpecifice titius,tamen cum citari debeant ſaltẽ ꝑ ꝓclama generale creditores ꝛ legatarij per ea que habentur in dicta aut . ſi omnes videtur ꝙ ſi titius erat creditoꝛ ꝙ ſatis dicatur prouocari ad iudicium cum talis citatio licet generalis etiam eũ cõphendat ꝛ regulariter tantum debeat operari generalis citatio q̃tum ſpecialis per id quod habetur in.l.omnes.C.de quadri. preſcri.ꝛ ſic videẗ ꝙ hoc dictum Inn.nõ ſit ſine dubitatione. ꝛ an procedat de iure,dicam in dicto.c.dilecti. Ex predictis etiã poteſt decidi an ſi pendente litigio inter duos compareat titi⁹ non vocatus pro ſuo intereſſe an debeat audiri ſi ſit excõicatus nam videtur ꝙ nõ per predicta ex quo nõ eſt vocatus,ꝛ hoc videtur clarum ſi ſolum qualequale preiudicium ſibi fiebat.ſed ſi plenum preiudicium ſibi fiebat ꝙ eſt in caſibus not.in.c.q̃uis j.de re iudi.ꝛ in.l.ſepe.ff.de re iudic.ꝛ facit quod habetur in .l.a ſententia.ff.de appel.vbi eſt exemplũ de qualiquali preiudicio tunc videtur ꝙ deberet audiri: quia videtur trahi inuitus ne ius ſuum pereat.ꝛ iſtud videtur hoc ſequi do.Anto.de quo tã-

11 getur in.d.c.dilecti. ℭ † An autem excõicatus poſſit extra iudicium appellare eſt dubium.licet certũ ſit de appellatione iudiciali ꝙ poteſt illam facere videretur ꝙ non qꝛ illa eſt prouocatio ad cauſam.j.de appella.cum ſit romana.ꝛ ideo videẗ ſibi ꝓhibita. ꝛ hoc videẗ Inn.hic tenere.contrarium. tenuit in.c. dilecti.de maio.ꝛ obe. Joan.an.poſt Joãn.mona.in.c. pia.de exceptio.in.vj.cõcordat opi.quia ſi eſt mere extraiudicialis ꝓcedat prima opinio.ſecus ſi nõ ſit neceſſario extraiudicialis vt quãdo appellatur ab executione:quia tunc ꝓcedat ſecũda opinio.ꝛ quod dixi de mera extraiudiciali videtur ꝓcedere quãdo fit a futuro grauamine ex cauſa veriſimili ꝛ probabili.facit.j.d appella.bone.ſed vbi fieret a preterito grauamine videretur ſecus ex quo inducitur ꝑpter grauamen ad appellandum. ꝛ iſtđ videtur ſequi hic.do.Anto.hic recitat alios tenere cõtra.ꝛ ſingu-liter,dicit ꝙ ſi volumus tenere ſecũdã,poteſt dici ꝙ ſpeciale eſt in appellatione.facit quod habetur.j.eo.ſignificauerũt.ſed forte de iure verioꝛ eſt opinio ꝙ nõ poſſit appellare ex quo nõ eſt prouocatus ad iudiciuꝫ,imo potius aliũ ꝓuocat.vt in dicto.c.

12 cũ ſit romana. ℭ † Ultimate tãgit hic Inn.an eo caſu quo excõmunicatus non poteſt agere vel non debet audiri currat ſibi tempus ꝛ videtur cõcludere ꝙ vel non currit tempus tanq̃ ſit impeditus.facit.j.de conceſ.preben.quia diuerſitatẽ:vel ſi currat detur reſtitutio.de quo etiam per eum in.c.prudentiã.§.vj. de offi.delega.Sed Hoſtien.hic tenet contrarium.qꝛ ꝓpter culpam ꝛ delictum ſuũ impeditur,ideo nõ debet ſibi ſubueniri. facit quod habetur in.l.papinianus exuli.ff.de minoribus.domi. Anto.dicit ꝛ ſatis ꝓbabiliter poſſe concordari opinio.qꝛ ſi eſt excõicatus iniuſte:tũc procedit opinio Inno.facit quod dictũ fuit in glo.j.ſi autem iuſte ſit excõicatus:tunc ſi eſt in culpa petendi reſtitutionem tunc currit ſibi tempus. facit quod notaẗ in dicto.c.quia diuerſitatem.ſi vero non eſt in culpa.quia forte vellet petere,ſed non poſſet tunc etiam hoc caſu poteſt procedere opinio Inn.nec obſtat ꝙ delictum non dat cauſam legitimam impediendi curſum temporis vel reſtitutionis:quia delictum vel culpa non eſt immediata cauſa quare nõ poteſt agere vel actum explicare:ſed eſt ipſa excõicatio.vt notatur in ſimili in.d.c.quia diuerſitatem.

1 ☞ Excipiens de permutatione facta cum actore nõ fateẗ per hoc actorem eſſe dominum.
2 Libellus ſi ſit certus in principali licet acceſſoria nõ ſint certificata an ſit admittendus.
3 Libellus an vitietur ſi ꝯcluſio fiat priuſq̃ narratio.
4 Exceptionẽ proponens nõ videẗ fateri intentionem rei. ꝛ nume.20.ꝛ.21.
5 Permutari non poteſt ſpeciale cũ ſpirituali ſi aliquod temporale acceſſorie accedat.
6 Permutari an poſſit vna eccleſia cum duabus.
7 Cõcedo verbũ in ꝯtu põt notare trãſlationẽ dominij.
8 Dominiũ de preſenti concludere volens debet probare dominium fuiſſe in preterito.
9 Permutationis cõtractus eſt cõtractus bonefidei.
10 Producens inſtrm̃ fateri videẗ oĩa que in inſtrumẽto ꝯtineẗ.
11 Reprobato inſtrumẽto de falſo põt pars ꝓducẽs inſtrm̃ reuocare tacitã cõfeſſionẽ ſurgẽtẽ ex ꝓductione inſtrumenti.
12 Reprobans inſtrumẽtũ de falſo nõ poteſt ſe fundare ex illo.
13 Producens inſtrm̃ nõ põt illud redarguere de falſo ſed ſi ab aduerſario redarguaẗ poterit falſitatẽ illã allegare.ꝛ nu.17.
14 Falſitatis exceptio vſq; ad qđ tẽpus debeat opponi.
15 Delictum perſone non debet nocere eccleſie.
16 Proprietas nõ probatur ex poſſeſſione.
18 Repentina ꝛ indeliberata confeſſio non nocet.
19 Uſure an vtroq; iure ſint prohibite.
22 Delictum vnius perſone an noceat eccleſie.
23 Sententia lata ꝓtextu falſarũ ꝓbationũ ſeu inſtrumentoꝝ cenſetur valida donec conſtet de falſitate.
24 Libellus in quo patronus petit eccleſiam cũ pertinentijs an procedat.
25 Producens inſtrumentũ an poſſit illud impugnare.
26 Producens inſtrumentũ ꝓteſtando ꝙ producit ꝑ ea parte q̃ facit pro eo an iuuetur proteſtatione.
27 Sententia q̃ñ habet relationẽ ad inſtrumenta an valeat.

b
Um venerabilis. Si re⁹ b a quo petiẗ res exci-
1 piat†de permutatiõe ipſius rei facta cum actore nõ fateẗ per hoc actorem fuiſſe dominuꝫ ꝛ exceptio falſi etiam poſt ſententiam poteſt opponi,hoc dicit. Et ſunt due partes principales.Primo ponitur proceſſus narratio.in ſecũda diffinitio.ſcđa ibi intelleximus.prima ſubdiuiditur in tres, quia primo ponit petitionẽ actoris.ſecundo reſponſionem exceptionum ꝛ probationem reorum.tertio replicationem ꝛ probationem actoris.ſecundã ibi:idem.tertia ibi:ad hoc. ℭ Secũda etiam ſubdiuiditur in tres.quia primo ponit motiuum diffinitiõis quoddam ſoluens obſtaculum.ſecũdo diffinit cauſam quo ad ſpiritualia.tertio quo ad temporalia.ſecũda ibi:quia ve-
2 ro.tertia ibi:verum. ℭ † Item nota ꝙ ſufficit libellum eſſe certum in principali.licet acceſſoria non ſint certificata:ſed i genere petantur.de quo in.c.cum accedens.de reſtitutio.ſpolia.ꝛ de ordi.cogni.cum dilecti.ꝛ in.c.ij.de libel.oblatio.ꝛ ibi plene de materia. ℭ Item nota ꝙ appellatione pertinentiarum non vi-
3 dentur comprehendi poſſeſſiones nec econtra. ℭ † Itẽ nota ꝙ licet in libello prius fiat concluſio q̃ narratio non vitiaẗ libellus ex tali prepoſteratione.facit quod habetur.ſ̃.de reſtit.ſpoliato.literas. ℭ Item nota ꝙ minus prudenter facit reus qui exceptionẽ peremptoriam opponit ante fundatam intentionẽ

a ℭ Re⁹ neceſſari⁹.qs ſit reus neceſſarius vł volũtarius vide hic do. Fely.in.vj. colum.poſt Inn.ꝟ.q̃ti die allegaẗ. ꝛ Bald.in marga.i ꝟbo re⁹.ver. iij.ꝛ i addit. ad ſpec. de eta.ꝟ.qs citatus.

b ℭ Si reus, nihil iter ſe difert ſũmariũ ꝥ ꝛ.do. ab.ꝛ ſi q̃ras an delictũ ꝑſone in dãnũ eccłie vł alterius ab eccleſia redũdare debeat. diſtingue vt ꝥ ꝑ hen.boych. in prin.

4 actoris de quo in.c.de testibus.§.de testi.¶†Jtē nota ꝙ ꝓpo
nens exceptionē non intelligit fateri intentionē aduersarij.⁊
presertim qñ cōditionaliter factum proposuit.facit qđ notatur
in.l.siquidē.C.de exceptio.⁊ de materia in regula exceptionem
obijciens.de reg.iur.in.vj.vbi bona glos.⁊ per Barto.in.l.non
vtiqȝ.ff.de excep.⁊ in Spe.de exceptio.§.viso.versi.est ergo.⁊ se
quen.¶ Jtem no.ꝙ in permutatione ecclesiarum requiritur ꝙ
5 fiat per episcopum cum cōsensu capituli.¶†Jtem nota quod
spirituale cum spirituali potest permutari:⁊ si aliquid hincin
de temporale accessorie accedat.de quo.in.c.ad questiones.j.de
6 rerum ꝑmutatio.¶†Jtem nota ꝙ vna ecclesia potest cū dua
bus permutari.⁊ hoc quādo permutatio fit respectu ꝓprieta
tis ecclesiarū.ȝ an idē quādo fieret respectu tituli:⁊ ⁊ sic nūquid
vnū beneficiū poterit cum pluribus per alium detentis in titu
lum permutari videt dicendum ꝙ sic.arg.istius textus .⁊ hoc
sequitur Hostien.⁊ sic dicit se aliquādo vidisse.facit quod nota
tur.s.de mutu.peti.c.ij.Joan.cald.dicit hoc verū quado essent
beneficia talia que simul possent de iure tenere.qđ quādo sit no
ta..per glo . in.c.gratia.de rescri.lib.vj.alias secus quia tunc ne
cessaria est dispensatio:que velut personalis si est facta vni non
transit ad alium.vij.q.j.in.c.petisti.facit qđ not.do.de Rota in
sua cōclu.lxxxvj.⁊.xxiiij.⁊ qđ habet in.c.non potest.de preben.
in.vj.¶ Jtem no.de hoc verbo in cambium qꝛ significat idem
qđ permutatio.¶ Jtem no.ꝙ diuersitas verborū inter articu
lū ⁊ ꝓbationē,dum tamē idem in effectu significēt nō vitiat ꝓ
bationē.facit qđ no.j.de verb.sign.in.c.nihil.nam hic articulus
7 dicebat de permutatione,instrumentū de cambio.¶†Jtē no.
ꝙ verbū cōcedo est aptum notare etiam cōtractum habilē ad
translationem dominij.de quo in.l.j.⁊.l.fi.ff.de don.¶ Jn ver.
ad hoc no.ꝙ ex allegationibus ⁊ ex propositis ꝑ eum actor po
test suā intentionē fundare:nec dicitur tunc de domo rei extra
here ꝓbationem.ex quo sunt in iudicium deducta.¶ Jtē not.
ꝙ ponens cōtractū videt ponere oīa que sunt de natura contra
8 ctus:⁊ que requirūtur ab vtraqȝ parte in contractu.¶ Jtē no.
ꝙ ad cōcludendum dominiū de presenti sufficere videtur quod
constet quē fuisse dominū in preteritum.facit qđ habetur in.l.
siue possidetis.C.de ꝓbatio.⁊.s.de transac.preterea qđ not.gl.
in.l.certum.§.j.ff.de cōfes.⁊ qđ dixi in.c.ij.de libel.obla.vbi exa
minaui gl.d.l.certū.que aliqualiter videtur facere cōtra predi
9 cta¶†Jtem not.ꝙ cōtractus permutationis est contractus
bonefidei.ex eo qꝛ numeratur inter cōtractus bonefidei.istitu.
de act.§.actionū.⁊ ex hoc no.vnū modū probādi.s.ex descriptio
ne.⁊ per hoc dicimus ꝙ quis dicitur notarius ex eo qꝛ reperit
descriptus in matricula notarioꝝ.⁊ similiter bānitus vł schola
ris eo qꝛ reperit descript⁹ in matricula bānitoꝝ vel scolarium.
an tū hoc sit verū simpliciter ꝙ matricula ꝓbet.dic vt dixi in.l.
fi.de fi.instr.vbi per do.Anto.⁊ facit ad materiā qđ habet in.l.
herēnius.ff.de decurio.⁊ quod habetur in.l.j.ff.de albo scribē.
¶ Jtem no.ꝙ.ad substātiā ꝑmutationis requirit ꝙ permutās
sit dñs:vel qđ habeatur loco dñi.¶ Jtem no.ꝙ lȝ episcopi nō
sint dñi sed procuratores rerum ecclesie.j.de dona.c.ij.habent
tamen loco dominoꝝ:quo ad potestatem permutandi vel alie
nādi.seruata tū forma iuris.⁊.c.sine exceptione.xij.q.ij.nam cen
sentur habere generalē cum libera.facit qđ habet.s.de electio.
cum vobis olim.¶ Jtem no.signum subiectionis quo ad tem
poralia qñ videlȝ superior de rebus ecclesie pro libito volunta
tis disponit ⁊ illas possidet.¶ Jn ver.intelleximus.no.regu
lam ꝙ excipiēs nō fatetur.de quo.s.remisi.¶ Jtē no.ꝙ ex ma
teria articuli nō declarat ꝓbatio dubia.nam licet articulus di
ceret de permutatione facta per epm Sabiū.tamen ꝓbatio sim
pliciter facta qđ quidā epus ꝑmutauit non intelligit ꝙ fuerit
Sabiū.facit qđ habet de ꝓba.in p̄sentia.⁊ ibi etiā dictum fuit.
10 ¶†Jtem no ꝙ ꝓducens instrumentū videtur fateri contenta
in instrumento iuxta limites comprehensi in ipso instrumento
11 non vltra.¶†Jtem no.ꝙ reprobato instrumēto de falso pōt
pars producens instrumetū reuocare tacitā confessionem sur
gentem ex productione instrumēti.de quo plene tangit hic Jn
no.⁊.j.de censi.cum olim.⁊ facit qđ habet.s.titu.j.c.mulieri.
12 ¶†Jtem no.ꝙ reprobans instrumentum de falso nō potest se
fundare ex illo nec super tacita cōfessione surgēte ex ꝓductiōe
13 instrumēti.¶†Jtem no.ꝙ licet pars producens instrumentū
non possit illud redarguere de falso:si tamē redarguatur ab ad
14 uersario poterit etiam ipse falsitatē illam allegare.¶†Jtem
no.ꝙ de falso pōt etiam post sentētiam opponi.Et no.ꝙ solū
vsqȝ ad.xx.annos.videtur posse opponi de quo dicetur cū glo.
penul.¶ Et nota ꝙ videtur posse excipi sententiam latam esse
per falsas probationes etiam non petita restitutione.quod vi
detur contra.l.diuus.ff.de re iudi.de quo tangetur cum glo.pe
15 nulti.¶†Jtem no.regulam illam vulgatam ꝙ delictum per
sone non debet nocere ecclesie.de quo.j.de reg.iur.delictum li

b ¶ Jn gl.ij.
ꝯtestatio re
pētiua an ꝑ
iudicet.⁊ ad
de h.d.ab.i
ij.col.añ fi.
ver.⁊ vł nu
me.12.

bro.vj.⁊.s.de ordi.cogni.c.ij.¶ Jn.§.qꝛ vero.nota ꝙ episcopus
super iure episcopali fundat intentionem suam de iure cōmuni.
⁊ sic super subiectione quo ad spiritualia:non autē quo ad tem
poralia.intellige nisi quo ad generationē ⁊ gubernationē.x.q.j.
regenda.⁊.xvj.q.vij.c.nullus omnino.⁊.c.seq.Unde potest velle
videre rationem administrationis temporalium a rectoribus si
bi subiectis.¶ Jeem nota ꝙ sufficit sententiam esse certam per
se vel per relationem ad acta vel per instrumētum apud acta ꝓ
ductam.facit quod habetur in.l.ait pretor.§.j.ff.đ re iudica.⁊.j.
de relig.domi.c.cōstitutus.Jtem videtur si sit certa per relatio
nem ad instrumentum autenticum:etiam si non sit in iudicio ꝓ
ductum.vt hic videtur probari qđ an procedat inferius tanget.
Jdem tamen si esset certa per relationem ad dicta testium.de q
bus appareret in actis.facit quod habetur in.l.iij.C.de sentētijs
16 que sine certa.⁊ quod ibi notatur.¶†Jtem nota ꝙ ex possessio
ne non probatur proprietas vbi illa principaliter in iudicio de
ducitur.de quo dictum fuit.s.de restitutione spoliatorū.cum ad
sedem.⁊ per Barto.in.l.quidam in suo.de conditioni.instituen.
¶ Jtem nota episcopum nō fundare intentionem suā in tempo
ralibus.facit quod habetur.j.de religio.do.c.cōstitutus.¶ Jtē
no.do.Ant.equipallere iussus possidere ⁊ aliquanto tempore
possidere sed certe istud nō ꝓbatur hic sed potius oppositum.
vt patere potest inferius.nam hic allegatum fuit episcopū Sa
biū.diutius possedisse ecclesiam.de qua hic in litera ⁊ eius bo
na tū qꝛ postea solum fuit probatum ꝙ aliquanto tempore pos
sederūt ⁊ nō ꝙ diutius succubuit episcopus.vt patet ex litera.
potes etiā notare.vt tangit hic do.Ant.in versi.intelleximus.
ꝙ licet actor nō possit fundare intentionē ex exceptiōe rei.fun
dare tamen potest sup probatione exceptionis:qꝛ ſm eum ꝓ
batio intelligitur esse cōmunis ex quo est in iudicium deducta
facit.l.§.j.edēda.⁊ quod ibi notatur.ff.de edendo.sed secunduȝ
cum exceptio est propria.sed certe ista ratio non videtur bona:
quia ex quo exceptio est producta in actis.illa etiam videt esse
cōmunis sicut etiā alia acta.facit quod notat.s.de fide instru
men.c.j.⁊.c.G.perpetuus.Jste tamen tex.bene facit pro nota
bili inquātum ponderat nedum exceptionē:sed etiam instru
mentum productum ad illa probanda.⁊ per predicta dicit ꝙ si
fiat responsio ad positiōes factas super exceptiōe ꝙ ex illis po
terit se fundare actor.licet non exceptione.⁊ per hoc dicit ꝙ ho
die videtur inutilis regula exceptionem obijciēs cum hodie cō
muniter de exceptis ⁊ replicatis fiant positiones.alleg.qđ no
tatur in Specu.de exceptio.§.viso.versi.est igit.ibi tamē Spe
17 cu.hoc non dicit.¶†Jtem potes notare ſm euȝ ꝙ licet pars
producens instrumentum non possit illud redarguere de flaso.
poterit tamen iudex ex officio supplere ⁊ iurare iustitiam p̄ser
tim vbi vult hoc facere ad cōmodum publicum ⁊ se non funda
re ex falsitate.facit quod notauit glo.s.de proba.in.c.licet cau
sam in verbo:astrinxerit.⁊ quod nota.Jnn.j.de censibus cum
olim.¶ Potes etiam vltimate notare ſm eū ꝙ vbi iudex sup
plet ex officio ad cōmodū partis eius officium videt limitari
ad terminos in quibus si pars se opponeret posset opponere.
⁊ sic solum illo tempore supplebit in quo pars admitteretur.
a ¶ Jn glo.scdā ibi huiusmodi repentina ⁊c.†Nota bene ex gl.
18 quia videtur velle ꝙ repentina contestatio non preiudicat.⁊ si
militer repentina ⁊ indeliberata cōfessio.facit quod habetur in
c.ex literis.j.de diuor.per gl.⁊ de hoc vltimo dixi.s.de confess.
in.c.fina.⁊ tangit etiam in.c.cum in positionibus.de iureiur.in
vj.¶ Quod autem dicit gl.de repentina litis contestatione vi
detur procedere quando coactus esset reus vel procurator rei
litem contestari repente.non obstante ꝙ petat deliberatorias
q̄ sibi non fuerunt late.nam tunc non valet contestatio.ꝑ id qđ
habetur in.§.illud.alleg.in gl.⁊ per id quod notauit gl.notabi
lis in.c.vxor felicis.xvij.q.iiij.⁊ glo.in clemen.sepe.de verbo.si
gnificatione.vbi concluditur per gloss.ꝙ deliberatorie sunt de
substantia iudicij si petantur.si autem nō sunt petite ⁊ reus spō
te statim responderet.tunt videtur ꝙ nō vitietur cōtestatio per
ea que notātur in locis preallegatis.⁊ nota quia ſm Jnnocen.
si constet reum respondere animo litem contestandi.siue respō
deat excipiendo siue negando:siue etiam cōfitendo inducitur
contestatio.facit quod habetur.s.de electiōe.dudum.el.secūdo
⁊.l.j.C.de litis contestatione.⁊ si dicas hoc videtur contra ca
sum capituli secundi.de litis contestatione.in.vj.per obiectam
exceptionem non inducitur contestatio.potes respondere ꝙ il
lud est verum in dubio.secus quando constat qđ animo liteȝ cō
testandi respondet.⁊ ita videt velle hic Jnnocentius qđ notā
dum est ꝓ limitatione illius.c.licet Bar.aliter loquatur in di
cta.l.prima.C.de litis contestatione.sed nō videt dictū eius be
ne procedere per ea que habentur in dicto capitulo secundo.
¶ Jn gl.bonefidei.ibi prescriptis verbis.⁊ que de estimato ꝓ
ponitur ⁊c.caue qꝛ gl.videt innuere ꝙ actio prescriptis ꝟbis.⁊
etiam actio

etiã actio que de estimato proponitur sit bonefidei: sed veritas est ꝙ actio pscriptis verbis est bonefidei: solum in duobus casibus scʒ quando de estimato proponitur ⁊ quando ex ꝑmutatione datur: vt probetur in. §. actionum, institu. de actio. al's est stricti iuri, vt ibi etiam not. per gl. ¶ In ea. gl. ibi hereditatis petit. adde etiam actionem ex stipulatu que datur pro dote, vt habetur in. §. fuerat. institu. de actio. ¶ In ea. gl. ibi: nisi sint spe
19 cialiter promisse, †istud procedit ẜm iura ciuilia: ẜm que vsure non erãt prohibite: secus ẜm canones. ĩ. de vsur. q2 in omnibus. quinimo etiam hodie videtur ꝙ de iure ciuili vsure sunt prohibite, per id qð notat in aut. ad hoc. C. de vsuris, de quo tamẽ dicendũ: vt ibi. ⁊ in. l. j. C. de sum. trini. per But. ⁊ Bar. hoc tamẽ tene pro certo ꝙ vsure nullo modo possunt peti hodie vt vsure: licet tanꝗ interesse qñqꝫ possint peti ẜm not. in. l. socium qui
20 in eum. ff. pro socio. ⁊ in. c. conquestus. ĩ. de vsur. ¶ † In glo. cõfessus. in fi. Not. bene ex gl. cautelã ⁊ practicã caute ꝓponendi exceptionẽ: vt non simpliciter ꝓponatur exceptio sed conditionaliter, ⁊ tunc clarũ ꝙ excipiens non videtur fateri intentionez aduersarij si autem simpliciter excipiat, tunc etiam ꝯcludit glo. ꝙ nõ intelligitur fateri intentionẽ aduersarij ex eo: q2 verba exceptionis possunt referri ad merum factũ. Et sic videtur ꝙ i dubio debeãt intelligi in fauorez ipsius excipientis: vt. l. si qs intẽtione. ff. de iudi. Si autem explicite fateret intentionẽ aduersarij: vt q2 peto a te decẽ ex cã mutui: ⁊ tu rñdes fateor ꝙ tu mutuasti: sʒ fecisti postea pactũ de nõ petẽdo: tũc ꝑt actor se fundare ex cõfessione ⁊ succũbet nisi ꝓbet exceptionẽ, ꝑ id ꝙ habetur in. c. ꝑterea. s. de transac. ⁊ no. etiam gl. in. l. exceptionũ. C. de ꝓba. ꝙ videtur intelligendum qñ in exceptione ponit aliquid ꝙ ex interuallo est secutum. nã tunc videntur esse diuersa capitula separata: ideo potest vnũ acceptari quaten⁹ facit contra reũ: ⁊ aliud refutari quatenus facit ꝓ reo. facit qð habetur in. l. publia. §. fi. ff. deposi. secus qñ in exceptione ponitur aliquid ꝙ tẽpore obligationis dicitur interuenisse. puta si peto a te decẽ: q2 ꝓmisisti tu rñdes ꝙ verũ est ꝓmisi: sed sub conditiõe vel in diẽ. nã tunc vident esse capitula cõnexa: ex quo eodem tpe facta dicunt: ideo tunc opꝫ vtrũqꝫ acceptari vel vtrũqꝫ repudiari, vt voluit gl. que fuit additio in. l. si quidem. C. de exceptio. ⁊ Bartol. in. l. aurelius. §. idem quesijt. de libe. leg. ⁊ hec videnť ꝓcedere sʒ gl. in. d. l. si quidẽ, quando incontinenti sic respondit. secus si primo fateretur simpliciter se ꝓmisisse ⁊ demum ex interuallo diceret se sub conditione ꝓmisisse: quia tunc ꝓpter temporis diuersitatem censentur tunc duo diuersa capitula: ideo nisi ꝓbet cõditionẽ succumbet: aliqui tñ volunt dicere ꝙ ex quo non respõdit in vnico constructu verbor: sed in duplici quando dicit cõfiteor me ꝓmisisse: sed sub cõditione ꝙ ꝑiudicat confessio rei nisi ꝓbet conditionem, sed gl. voluit contrarium in. d. l. si quidez. ⁊ etiam Bar. in loco preallega. fateor tamen ꝙ tutius est ad opiniones vitandas sub vnico cõstructu respõdere: puta dicẽdo fa
21 teor ꝙ promisi tibi sub cõditiõe. ¶ † Aduerte tamen q2 lʒ. s. dixerim simpliciter excipientẽ nõ intelligi confiteri intentionem aduersarij. hoc clarum qñ excipit saluo iure suo, si autem simpliciter exceptionẽ ꝓponat, tunc licet gl. dicat ꝙ non videtur cõfiteri intentionẽ aduersarij: ⁊ sic non habet necesse probare suam exceptionẽ: nisi actor pri⁹ probauerit suã intẽtionẽ, tamẽ Dy. tenuit contrariũ in regu. exceptionẽ obijciẽs, ⁊ idem Spe. in ti. de exce. §. viso. v. fi. est igitur. ⁊ ideo ad opi. vitandas cautũ esset seruare practicam gl. vel q2 illa docet mentiri: vt dicit gl. in. c. exceptionem, saltem cautum esset protestari seu adijcere illa verba saluo iure meo. Bar. tamen in. l. non vtiqꝫ. ff. de exceptio. nititur concordare opi. q2 si actor fatetur exceptionẽ: sed dicit cõpetere replicationẽ, tunc procedit opi. Dy. ⁊ Specu. sʒ si negat exceptionem: quia illam impugnat ex ea non põt se fundare vt de reg. iur. ex eo. lib. vj. sʒ gl. hic. ⁊ in dicta regula, exceptionem, videntur velle simpliciter ꝙ proponens simpliciter exceptionẽ nõ videat fateri intentionẽ aduersarij: q2 opponit exceptionem ad finem perimendi intentionẽ actoris: ergo illam non dʒ fundare q2 inducta ad vnũ effectum nõ dʒ operari cõtrariũ. s. c. ꝓ xi. in fi. ⁊ ideo etiam si actor fatetur exceptionem nõ erit simpliciter tractandum de replicatione: imo prius debebit ꝓbare suã intentionẽ, ⁊ pro ista parte videtur casus hic nõ cauillando. ⁊ in d. regula. exceptionem, ⁊ istud etiam sequitur Bal. in. l. alia. C. de his qui. vt indig. ⁊ hec pars de iure videtur verior ꝑ ꝑdicta.
22 ¶ In glo. licet autem. in fine. No. bene ex gl. ꝙ licet † delictum
a vnius persone ᵃ non noceat ecclesie: tamen qñ est delictum collegij seu capituli bñ nocet. de quo plene dictũ fuit in. c. j. s. de dolo ⁊ cõtu. ⁊ facit qð notatur in. c. ij. s. de ordi. cog. No. ẽt ex gl. q2 videtur velle ꝙ vbi quis falsauit instrumentum, ⁊ illud produxit in iudicio ꝙ debeat perdere causam, per ea que habent in. c. cũ ex literis. s. de rest. in integ. ille tñ tex. habet varios itellect⁹: vt patet ex nota. ibi per glo. in verb. ex parte vestra. Bar. tamen in. l. fraudez. §. quoties. ff. de iure fisci. ꝙ licet ille q falsitatem cõmittit in actis perdere debeat causam, facit quod habetur in. l. olim. s. de rescrip. tamen secus est quando alias falsauit istrumẽtum qð produxit, per id qð habetur in. l. diuus. ff. de re iud. ⁊ sic videtur ꝙ ista gl. in hoc non procedat, si tamen velles tenere gl. posses dicere ꝙ in illa. l. diuus. non fuit petitũ imponi talẽ penã. opi. tñ Bar. mitior videtur, ⁊ sic videtur magis iuri consona per regulam in penis. de regulis iuris. in. vj. ¶ In gl. penult. in
23 fi. Nota bene ex glos. ꝙ † sententia lata per falsas probationes, seu per falsa instrumenta quantum ad opinio. interim censetur valida donec constet de falsitate vbi autem de falsitate cõstabit: tũc retro apparebit eam nullam fuisse, ⁊ ita etiaꝫ videtur hic tenere Hosti. ⁊ pro ista parte etiam satis facit tex. iste inquantuꝫ vult posse excipi de falsitate contra sententiam, ⁊ eodem modo etiam facit. l. q agnitis. ff. de excep. ⁊ facit ẽt qð habetur in. l. j. ij. ⁊ iij. C. si ex fal. instrumen. sed in contrarium videtur tex. in. l. diuus. ff. de re iudi. vbi videtur velle litera: ꝙ per remedium restitutionis in integrum rescindatur sententia detecta falsitate, facit qð notatur. s. de probatio. l. licet causam, ⁊ hoc etiam videt sequi Spe. in ti. s. de executio. §. fina. circa fin. ⁊ gl. in dicta. l. qui agnitis. vbi dicit exceptionem cõpetere, demum petita restitutiõe. Conclude ꝙ si sententia est lata per falsum rescriptum: q2 tunc subest defectus infundamento iurisditionis sententia erit nulla, licet quo ad opinio. donec appareat de falsitate possit dici de falsitate. ĩ. de crimi. fal. c. ij. Aut est lata per falsum instrumentum procurationis. ⁊ tunc adhuc idem: quia ad preiudiciũ domini ẜm veritatem interim est nulla. s. de procura. in nostras ⁊ C. de procura. in. l. licet. Aut lata est per falsa instrumenta vel per falsas probationes: ⁊ tunc si est lata contra minorẽ ipso iure nulla est. C. si ex fal. alleg. l. j. ⁊. ij. Si autem est lata contra maiorez: tunc si lata dolo presentis ⁊ dolose falsas probationes ꝓducentis cõtra absentem: ⁊ tunc adhuc est nulla ipso iure. l. si ꝑtor. §. macellus. ff. de iudicijs, ẜm vnum intellectum. Si autem sit lata sine dolo presentis vel etiam cum dolo contra presentez, tũc sunt opinio. quia aliqui dicunt ꝙ est nulla quantum ad veritatem, vt voluit hic gl. ⁊ idem Spe. de sent. ꝓla. §. fin. ver. itẽ opponere quod est lata ⁊ c. Alij vero tenent ꝙ est aliqua sʒ venit rescindenda beneficio restitutionis in integrũ. vt voluit gl. in dicta. l. qui agnitis, ⁊ Spec. in tit. de execu. senten. §. fi. circa finẽ. ⁊ videtur casus in. d. l. diuus. Bar. in. l. diuus. ff. de re iudica. ⁊ etiã in dicta. l. qui agnitis, tenet ꝙ duplex poterit esse via vna vt opponatur exceptio vel replicatio alia autem vt petatur restitutio in integrum, de prima dicit probari per id quod hic ht ⁊ dicta. l. qui agnitis, de secunda dicit probari in. d. l. diuus: ⁊ facit qð no. gl. in. d. l. ij. ⁊. l. fina. C. si ex fal. instrumen. ⁊ est differentia inter vias predictas: q2 quando quis opponit exceptionem solum consequitur effectum repulsionis: ⁊ ideo si cõtingeret de nouo agi ⁊ probari debitum per veras probationes cõdẽnabit reus lʒ prius fuerit consecutus repulsionem actoris agentis ex sñia lata per falsas probationes: sed vbi petita esset restitutio in integrum aduersus sententiam potuisset reus petere se absolui diffinitiue: ⁊ sic deberet absolui si probata est falsitas probationum: ⁊ actor aliter non probauit intentionem suam: ⁊ si feratur absolutoria pro reo que transeat in rem iudicatam non poterit postea conueniri pretextu probatiõis postea repetere. l. sub specie. C. de re iudi. ⁊ sic plenius subuenit remedium restitutionis quã remediũ exceptionis, ⁊ ideo non excluditur per remedium exceptionis, ꝑ id qð notat i. l. i prouinciali. ff. de ope. noui nun. ⁊ in. l. in cãe. el. ij. ff. de minori. ⁊. C. si aduer. rem iudica. l. fin. videt dicere Bar. de replicatione quando sententia absolutoria esset lata pro reo per falsas probationes q2 si excipiatur contra actorem de sentẽtia poterit replicare ꝙ lata fuit per falsas probationes ad finẽ repellẽdi exceptionem predictam, sʒ si vult plenius sibi prouidere dʒ petere restitutionem inintegrum ⁊ facere reuꝫ condemnari, Ioan. an. hic: quo ad quedam videtur cõcordare cũ Barto. sed non per omnia. nam dicit ꝙ quando sententia est lata per falsas ꝓbationes ꝙ non potest agi criminaliter seu fieri accusatio criminis, ⁊ ista via durat vsqꝫ ad. xx. annos. l. querela. C. de fal. ¶ Item potest agi ciuiliter actione in factũ ad interesse. l. qui nomine. ff. de falsis. ⁊ hec via durat vsqꝫ ad. xxx. annos per. l. sicut. ⁊. l. omnes. ff. de prescrip. xxx. an. Itẽ potest peti restitutio in integrum: ⁊ tunc debet peti infra quadriennium. l. fi. C. de temp. resti. integ. ⁊ qð habet in clemen. j. de restitu. in integr. ¶ Item potest excipi. ⁊ hec via durat perpetuo per. l. pure. §. fina. ff. de doli exceptio. facit quod notatur in dicta. l. querela. de fal. nec obst. iste tex. qui videtur velle quod solum vsqꝫ ad. xx. annos possit excipi: quia habuit respectum ad. l. querelam, que tamen non loquitur in exceptione sed in accusatione, ⁊ sic videtur ꝙ nõ bñ fuerit motus autor in hac parte: si autem ꝑ viã replicationis velit venire: vt quia sententia fuerit absolutoria lata per

a ¶ Delictũ vnius psone. vid. d. ioan. an. in. c. delictuz. de reg. iur. lib. vj. in mercuria.

falsas probationes. tunc discrepat Joan. and. a Bart. Illam di cit: q si replicans repetit ius illud principale super quo lata est sententia: et tunc non potest replicare sine restitutione: q2 sibi vi detur imputandũ si non petijt se restitui aduersus sñiam q̃ ex cludebat ius q pncipaliter i iudiciũ deducit: puta si ago rei vẽ dicatione tu excipies contra me de sñia lata p falsas pbatiões nã tunc non audior nisi petam restitui ad ius replicandi: secus dicit si sñia non est lata super iure q agendo principaliter dedu cit in iudiciũ. nã tunc admittitur replicatio sine restitutione. ex emplũ si petam electionem tuam cassari pter aliquod crimen. tu excipies q a dicto crimine fuisti absolutus: ego replico sñiaz illam latam fuisse per falsos testes: certe tunc debeo audiri sine restitutione: q2 sñia nõ fuit lata super eo de quo modo pncipali ter agit. et sic residet etiã do. Ant. hic: sed certe non video bonaz rationem diuersitatis: quare non possit actor replicare de falsi tate sine restitutione: etiam quando deducitur principaliter i iu dicium id super quo sñia fuit lata; sicut et potest reus excipere sine restitutione petita. nã eadẽ ratione videret qd deberet im putari reo: quare nõ petijt se restitui cũ posset aduersus sñiam: et q2 actor in replicatione censetur reus et in effectu excipiẽs. per id qd habetur in. l. ij. §. fi. ff. de excep. et sic verior videtur opi. bar to. si teneamus q exceptio cõpetat reo sine restitutione: q2 eadẽ rõne debebit cõpetere replicatio sine restitutione. ¶ Aduerte tñ q2 de iure videtur q si dicimus sententiam latam per falsas pbatiões esse aliquam: et transiuisse in rem iudicatam: nõ video qd contra illam possit excipi non petita restitutione: nec simili ter replicari: quia ex quo aliqua est et non est appellatum habe tur interim pro veritate. l. j. ff. de re iudi. et sic claudit os volenti opponere vel replicare: et ideo videtur q de iure verior sit opin. q demum possit excipi vel replicari petita restitutione in inte grum, prout voluit glo. in. d. l. qui agnitis. et in. l. ij. et. l. fin. C. si ex fal. instrumen. nec obstat. d. l. qui agentis: inquantum velle vide tur posse obijci exceptionẽ contra sententiam latã p falsas pba tiones: q2 debet intelligi petita prius restitutione, per id qd ha betur in. d. l. diuus. et in. l. necnon exceptio, cuz ibi notatis. ff. ex quibus cau. maiores. et. l. exceptiones. §. fi. ff. de exceptio. et sic ẽt intelligit ibi gl. non obst. etiam iste tex. quia debet intelligi fm predicta vnde videtur q alterum de duobus debeamus tenere vel q sententia sit nulla in rei veritate. sed quo ad opi. interim censeatur aliqua donec doctum fuerit de falsitate: q si sit aliqua q omnino necessaria sit restitutio. ad hoc vt possit excipi vl re plicari, et si vis tenere q sit nulla, multũ facit tex. non cauillãdo. in. l. ij. et. l. fina. C. si ex fal. instrum. et ad. l. diuus, posset dici q nõ debet intelligi q restitutio in integrum ad finẽ rescindendi sen tentiam sit necessaria: sed q sit restitutio in integrum, hoc est q reponuntur omnia in pristinum statum: vt si forte aliquid sit so lutum pretextu talis sententie late per falsas probationes de bet reddi, et forte posset dici sustinendo hũc tex. q solum vsque ad. xx. an. poterit excipi nec obstat. l. pure. §. fi. ff. de doli exce. q2 intelligitur q exceptio sit perpetua: nisi aliud reperiat in iure ex pressum. facit qd habetur in aut. hanc autem querelaz. C. de nõ nume. pe. fateor tamen q de iure ciuili non reperit limitata hec exceptio ad tempus. xx. annorum, sz ex quo non habemus expsse contrarium. et habemus hic expressum videtur q standuz sit huic tex. per id qd habetur in. c. licet. s. de foro cõpeten. An au tem si intentetur accusatio criminalis consequi debeat accusãs retractationẽ sñie, videtur q non: cum ad hoc non videatur age re: sed vt puniat conuentus de falso, et facit qd no. Inno. in. c. li cet causam, de proba. ¶ In contrarium videtur facere hic tex. forte posset dici q index incidenter possit illam retractare, p id qd habetur in simili in. l. interdum. §. qui furem. ff. de fur. vbi in dex aditus super accusatione criminali furti incidenter facit rẽ restitui. facit qd habetur in simili in. d. c. licet. ¶ Extra gl. tãgit

24 Inn. hic de ista petitione, peto † ecclesiam cũ possessionibus et pertinentijs an procedat si petens solum sit patronus, et videt inclinare q sic: quia si est patronus ecclesiasticus videtur p hoc petere ius patronatus et rationez sibi reddi de temporalibus si est laicus solum videtur petere ius patronatus, sed certe vt vo luit hic Hosti. non videtur bene adaptari quando agens solum est patronus: q2 tũc nõ debet petere ecclesiam cum possessioni bus sed petere se pronuntiari patronũ: et sibi reddi rationem de temporalib9 si est patronus ecclesiasticus, et ideo tutius est nõ vti tunc forma libelli de qua in litera. ¶ Tangit etiam hic In

25 no. an pducẽs † instrumentũ possit illud impugnare: et in effe ctu videtur concludere q potest dicere q non facit pro aduersa rio, p id qd hic habetur: sz si als velit impugnare videtur cõclu dere q si aduersarius impugnauit: q tunc isto casu ẽt poterit p ducens illud impugnare: quasi aperta sit sibi via p aduersariuz. facit. l. post mortẽ. §. fin. ff. de contra tabu. et. C. de tempo. in inte grũ resti. l. petende, facit etiam qd habetur. s. tit. j. c. mulieri. naz ex quo lata est sententia pro aduersario contra istud istrumẽtũ videtur q non habeat amodo preiudicare pducenti: si autez ve lit ipse pducens impugnare: tunc videtur velle q nõ possit, per id quod habetur in. c. imputari, de fide instr. et in. c. cũ olim. j. de censi. videt tamen velle q si iudici constet instrumẽtũ esse falsuz q non per hoc condemnabitur ne alias ferat iniquam sententiã et hoc si ignoranter produxit: secus si scienter q2 tunc cõdemna bit nõ tamen ex iuribus instrumenti cum illud appareat falsuz sed etiam in penam pducentis falsuz instrumẽtũ, p id q habet in. c. tum ex literis, de restitu. in integrum. est tamen speciale in ecclesia: q scientia vel delictum prelati aut pcuratoris ei nõ no ceat vt hic dicit, sed aduerte q2 contra Innoc. vident casus in. l. post legatũ. ff. de his q. vt indi. vbi pducens instrumentum põt postea illud dicere falsum vel minus solẽne: q2 nõ est in potesta te sua facere q instrumentũ falsum sit validum: nec similiter qd minus solenne sit ideo de hoc videtur melius dicendũ, vt nota. per Bar. ¶ An antẽ reprobato instrumento possit aduersari9 se fundare ex cõfessione que surgit ex productione instrumenti tangit hic Inno. et in. c. cum olim. j. de censi. et concludit q non si vult se fundare ex confessione tacita resultante ex productiõe instrumenti idem si sit confessio expressa coherens instrumẽto: vt q2 confitetur contenta in instrumento: secus si esset ꝯfessio de per se non coherens instrumento: vt q2 confitetur aliquid quod continetur in instrumento non facta mentione de instrumẽto. nam tunc illa preiudicabit: ex quo per se stat secus qñ per se nõ stat: sed habet relationẽ ad instrumentũ: q2 tunc reprobato in strumento tanq̃ fundamẽto intelligũtur omnia cõfessata, facit qd habetur. s. de fide instru. c. inter dilectos. §. ceterum, qd dicit esse verum quando instrumentũ est reprobatum quia falsum: se cus si ex eo q2 non sit solenne: q2 tunc instrumentũ hz saltẽ pnci pium veritatis non nocebit confessio: etiã coherens instrumen to et sic etiã transit hic do. An. Bar. tamen sentit oppositum in d. l. post legatum, q2 fm eum non intelligitur fateri: nisi quate nus instrm probet, et fm eum videtur casus in. d. l. post legatuz

26 inquantum ibi parificatur falsum et non solenne. ¶ † An aũt si produco instrumẽtũ protestando q pduco in ea parte que pro me facit iunet protestatio dicunt dñi de Rota sua cõclusione cclxxvi. q sic si est cõfectum ad petitionem solius aduersarij, pu ta iuramentum appellationis eius: q2 scriptum in illo mihi p iu dicat: sz si esset cõfectum ad mei petitionẽ: q2 teneor stare tũc ta li instro si ipsum pduco nõ pdest mihi talis ptestatio, facit qd no. j. de censi. olim, vbi tangit an testem approbatum in vna cã possum in alia reprobare: et an si approbaui personam vnius in vno officio possim in alio reprobare: et q2 clare loquit dic vt hic

27 per eum. ¶ Ultimo tangit hic Inno. an quando † sñia hz rela tionẽ ad instrumẽta valeat, et cõcludit q si sunt pducta in actis valeat si non sunt producta in actis. tunc si sñia referat se in ex ceptione ad ipsa instrumẽta ẽt non producta poterit teneri. per istuz tex. vt si condemnat et adiudicat ius epale exceptis certis capitulis de quibus nõ plene sibi cõstet. nã potest tũc dicere qd adiudicat exceptis illis, de qb9 nõ appareret per aut. instra, sed si sñia in eo qd pncipaliter refert se ad instrumenta non produ cta in actis: tũc non valeret ex quo per acta non certificaret, fa cit qd no. in. l. ij. et. iij. C. de senten. que sine certa quantita. et. l. ait ptor. §. j. ff. de re iud. Et tangit hic do. Ant. an valeat sñia qñ in dex dicit pronuntio fz formam cõsilij: nec aliter absoluit vel cõ dẽnat an valeat. de quo per Joan. an. in additio. Specul. in tit. de excep. §. viso. versi. porro. vbi tenet q interlocutoria tenet: sz non in diffinitiua que debeat ferri descripta recitatione. c. fi. de re iudic. in. vj. sed Jaco. de are. in. l. j. C. si aduer. liber. et Butri. in l. fi. C. vbi et apud quos, tenet idem in diffinitiua: q2 censetur in effectu condemnasse vel absoluisse, prout dicit consilium, et istud videtur sequi hic do. Ant. et mihi etiam placet, de quo plene di xi in. l. j. §. si quis. de ver. ob. ¶ Item attende q2 Bar. in. l. post legatum. ff. tractauit tria dubia. Primũ est an ille q produxit in strumentum aliquo casu possit illud impugnare. Secundo an si aliquis impugnauit instrumẽtum aliquo casu possit se ex illo fundare. et in aliquibus videtur discrepare a dictis Imo. hic et in. c. cum olim. j. de censi. put patere voluit intelligenti. Tertio tractat nota. an expositione negata aliquo casu quis possit se in uare, de quibus dic vt ibi per eum, tractat etiam hic Joan. an. post Inno. et Host, quale ius habeat eps in ecclesia non patro nata vel collegiata aut sita in alterius parochia, de quibus dic vt hic per eum: quia clare loquitur et nota etiam q licet reus nõ probet exceptionem: tamen non obtinet actor si nõ probat suã intentionem, facit quod not. in. l. circa. ff. de probatio.

1 ¶ Exceptionem proponens et illam probare se offerẽs si nõ admittitur eoipso iustificata est appellatio.

2 Diete que fiunt per terram quando sunt diuerse a dictis q̃ fiũt per aquam que magis attendi debeant.

Olim.

8 Olim. Qui ppter exceptionē[a] nō admissam appellat corā iudice appellationis probare debet exceptionē esse verā. h.d. Et primo appellātis querelā, scđo ꝓuisio ibi discretiōi vestre. ¶ No. ꝙ de iure uto coram delegato a sede apostolica non poterat trahi vltra duas dietas, ⁊ no. ꝙ attendebatur locus tractus nō autē cōmissionis, hodie vero secus in decre. statutum. §. cū autē, ⁊ §. nullo. de rescrip. in. vi. ¶ Item no. practicā appellandi qñ ꝓponitur legitime exceptio ꝙ q; demū appellari debet qñ nō admittitur, ⁊ sic a nō admissione exceptionis, facit qđ no. s. de testi. ex parte. ¶ Itē no. ꝙ ex solo obiectu exceptionis ⁊ eius nō admissione non videt̃ iustificari appellatio nisi aliter veritas ei⁹ corā iudice ad quē ꝓbet̃, de quo in. c. interposita. de app. ⁊ in. c. ex pte, de testi. ¶ Itē no. ꝙ iustificata appellatione ꝓpt̃ declinatoriam non admissam offm̄ iudicis videt̃ esse in supersedēdo ꝓcessu nō autē in cognoscēdo de pncipali de quo etiam in glo. ¶ In gl. j. in fi. hodie debet attendi locus commissionis non autē locus tract⁹: vt dixi in nota. ⁊ qđ hic dicitur de duob⁹ dietis hodie redactum est ad vnā seruata distinctione que habet̃. j. in. c. statutū. §. j. ⁊. ij. de rescrip. in. vj. ¶ In gl. ij. in fi. ⁊ sic pt; qđ

1 vbi quis opponit† exceptionē ⁊ offert se illā ꝓbare ꝙ si non admittit̃ eoipso iustificata est appellatio si appellatur: ⁊ coram iudice appellationis ad iustificandū appellationē non erit necesse docere de veritate cause grauaminis, de q̄ dic vt plene dictū fuit in. c. ex parte ade. s. de test. si autē solū opposuit exceptionē ⁊ nō obtulit se ꝓbaturum: tūc debet ꝓbare corā iudice appellationis veritatē cause appellationis saluo nisi d illa contraret p cōfessionē aduersarij vel alio mō: vt voluit gl. ¶ In gl. fi. in fin.

b Hosti. dat alias solutiones. [b] s; finalr̄ tenet cū gl. q; ille vident̃ diuinare, sed Pe. ⁊ Ab. dicunt: ꝙ hic loquitur qñ opposita fuit exceptio ꝓpter quā si erat vera iudex debebat supsedere, ⁊ ideo si non admisit ⁊ appelletur ꝓbata veritate cause corā iudice ap. debebit iudex appel. supersedere: q; debebit facere id qđ debuisset iudex cause pncipalis: secus quādo ꝓposita fuit exceptio ꝓpter quā iudex non tenebatur supersedere: q; tunc iudex cause pncipalis si nō ꝓbetur veritas grauaminis debebit cognoscere de pncipali negotio p. c. vt debitus. j. de app. contra tamen istā solutionē videtur tex. in. c. ex parte. M. j. de app. vbi iudex appel. cognoscit de pncipali: licet exceptio opposita fuisset talis ꝙ iudex coram quo opponebatur debebat supersedere si vera esset: sed respondent aliqui. ⁊ illos videt̃ sequi do. Ant. ꝙ illđ est ex vi mādati pape. sed certe ista videtur diuinare ⁊ violare illū tex. vnde potes dicere ꝙ si eadē est ratio in iudice ap. vt debeat supersedere que esset in iudice pncipalis cause: ⁊ tūc deberet supersedere: vbi autē non esset eadem ratio: ⁊ tunc videt̃ secus, exēplum si in casu decretalis non traheret̃ pars corā iudice appellationis vltra duas dietas: s; bene trahebat̃ corā iudice pncipa

2 lis cause. ¶ Ultimo scias ꝙ tractat hic Jo. an. † quando diuerse sunt diete p terrā a dietis que fiunt per aquam ⁊ que sint magis attendende, ⁊ sic que via debeat magis attendi an via terrestris an via que fit per aquā, ⁊ cōcludit ꝙ illa que magis frequētat̃: p id qđ habet̃ in. l. cū delanionis. §. asinam. ff. de fun. instru. ⁊ in. l. j. circa pn̄. ff. de flumi. Idem tenuit Bar. in. l. j. ff. si qs cau. vbi addit hoc verū qñ sumus in materia itinerandi: si autem de alia materia tractaret̃. puta ꝙ non possit esse officialis in loco: nisi distet tantum. tunc dicit ꝙ recta via per aerē fieri possit dinumeratio, ⁊ sic non simpliciter attendetur via p quā itineraf, ⁊ sic dicit fuisse declaratū p quandam extrauagantem.

1 Electio plati quandoq; spectat ad aliud collegium quā ad collegium ꝓprie ecclesie.
2 Periuriū nō repellit a defendēdo nec similiter excōmunicatio.
3 Criminosus quilibet excepto excōicato admittit̃ ad agendū ⁊ ad accusandum si suam vel suorum ꝓsequitur iniuriam.
4 Exceptio an ⁊ quando tollatur p replicationem.
5 Reus voluntarius repellitur p exceptionem excōmunicatiōis secus in necessario.

Dilecti. Per exceptionē excommunicatiōis vel piurij nō debet quis ab ecclesie defensione repelli. h.d. Et pmo ponit appellantis petitionē, secūdo dat iudicē. secunda ibi: quo circa. ¶ In tex. ibi, ⁊c. sub isto, ⁊c. decidit̃ qđ habet̃ de iudi. exhibita. ¶ No.

1 ꝙ interdum ad† collegium ꝓprie ecclesie non spectat electio p̄lati sed ad aliud collegiū qđ pt esse ex pҁuilegio vel ex consuetudine pscripta, facit qđ habetur. s. de consuetu. cum dilectus, de iure vero cōi spectat ad collegiū ipsius ecclesie, de quo. s. de electio. c. j. ¶ Item not. quod petenti confirmationem electionis obstat exceptio excōmunicationis periurij, facit. s. de iureiurā.

2 ¶ Item no. ꝙ † piurium non repellit a defendendo, nec similiter excōicatio. facit. s. eod. cum inter. ¶ Item no. qđ licet excōmunicatio repellat ab agendo non tamen repellit a defensione ecclesie sue nedū a ꝓpria. ¶ Item no. ꝙ non debet quis admitti ad ꝓbandum id quod ꝓbatum non releuaret, facit. s. de offi. deleg. cū contingat. ¶ Et not. ꝙ sicut ex non admissione legitime exceptionis quis grauatur: ita ex admissione illegitime: iō tūc pt appellari. ¶ Itē no. ꝙ vbi opponitur exceptio vel replicatio pus debet admitti ꝓbatio sup exceptione, de quo p Jo. andr. s. eo. in. c. a nobis, ⁊ in Specul. eo. titu. §. fina. circa finem.

3 ¶ In glos. j. ibi admitteretur supple, q; quilibet † criminosus excepto excōicato admittitur ad agendum vel etiam ad accusandum si suam vel suorum iniurias prosequatur. Limita tamē glos. in eo ꝙ dicit de periurio q; pcedit nisi quando vellet agere ad id super quo esset periurus: ⁊ tunc non posset per id quod habetur in. l. si quis maior. C. de transact. sed quo ad alia non videtur repelli, vt dicit glo. ⁊ an etiam ad vtilitatem ecclesie possit quis venire contra ꝓprium iuramentū recurre ad ea q̄ ha

4 bent̃. s. de iureiu. c. ij. ⁊. c. sicut nostris. ¶ † In gl. fin. in fi. Bart. in. l. cum mulier. ff. solu. matrimo. dicit ꝙ vbi excipiens tractat de dāno: tunc non admittitur replicatio doli, exemplum patet in. §. marcellus, allega. in gl. sed vbi excipiēs tractaret de lucro: tunc bene admittitur replicatio, exemplum ex his que habent̃ in. d. l. cū mulier, vt si mulier repetit dotem ⁊ excipiatur de adulterio eius: tunc poterit replicari de adulterio viri. nam tūc mulier tractat de damno ⁊ excipiens de lucro cū venit lucrari dotem ꝓpter adulterium mulieri, facit quod habetur in. l. consensu. C. de repu. ⁊ ista theorica videtur vera quando exceptio ⁊ replicatio concernunt merita negotij, de quo agitur. sed si concernunt psonam: tunc videtur qđ non tollatur exceptio per replicationem: q; tunc replicatio non inficit illam, ⁊ ista est ratio tex. nam exceptio excōmunicationis opponebatur contra psonam agentis: ⁊ similiter replicatio contra personam excipientis: ⁊ iō nō admittitur replicatio: q; exceptio tendit ad defensionem q̄ nemini est deneganda. s. eo. cum inter, ideo replicatio tunc non inficit illam: ⁊ sic licet excipiens tractaret de lucro: vt q; agēs peteret aliquid qđ sibi debetur a conuento qui excipit de excōicatione: tamen non tolletur exceptio per replicationem: quia vt dixi replicatio non inficit illam, facit ꝙ notatur in Spe. eo. tit. §. fina. circa fin. secus est quando exceptio concernit merita cause: q; tunc si excipiens tractat de lucro replicatio inficit exceptionē: quia vi cōpensationis videtur tolli, vt in. c. penul. de adul. ff. solu. matrimo. l. viro atq; vxore, ⁊ facit quod notat Inno. in. c. intelleximus, de adult. vt per pdicta inferri potest ad similia, de quibus per Bar. in dicta. l. cū mulier, ad. c. autem cum ecclesie, s. eodem. dic vt ibi plene dictum fuit. ¶ Extra glos. tangit hic Inn. de forma cōmissionis citationis: cites omnes qui se volūt ⁊ possunt opponere p publicum edictum, ⁊ concludit quod nō arctatur quis ad comparendum nisi velit: cum ex forma cōmissionis in eorū voluntate videtur relinqui, tractat etiam de forma vt citentur omnes qui opponunt se electiōi tali an debebūt citari illi qui post datā se opposuerunt, ⁊ recitat opinio. ⁊ finaliter videtur remanere ꝙ non: quia data literarum debet attendi, de rescript. c. eam te. ⁊ aliqua etiam alia tangit circa hoc. de quibus hic etiam per Joan. Andr. qui etiam remittit ad Specul. ¶ Ultimo iste tex. inducitur p Hostien. cōtra Inno. in. c. cum

5 inter. s. eo. inquantum dicit ibi: ꝙ † reus voluntarius repellitur per exceptionem excōmunicationis: licet in necessario secus q; hic videtur ꝙ isti sponte se opponebant, ⁊ tamen non repelluntur. Innoc. tamen videtur rn̄dere ꝙ isti censendi erant rei necessarij: quia tracti erant ad causā: vt: patet ex litera ibi traxisset in causam: ⁊ ideo ꝑmeum ex quo fuerunt citati videtur tunc citās seu faciens citari firmare psonam eorum secus quando sponte qs comparet. sed Hosti. videtur velle ꝙ isti opposuerūt se volūtarie: licet postea fuerunt citati, ⁊ ideo dicit ꝙ etiam reus volūtarius debet admitti nō obstante exceptione excōmunicatiōis: vnde dicit clementem ꝓnuntiasse: ꝙ opponens se trāslato petēti possessionem cui opponebatur crimen cum infamia contra quē prelatus ipse replicat excōmunicationem non debere repelli ipsum excipientem: licet sit reus voluntarius ⁊ non vocatus. Specu. in ti. de actio. §. j. ver. item ꝙ est excōicatus, dicit seruari in curia ꝙ excōicatus pro ecclesia sua possit se opponere contra petentem confirmationem: etiam si voluntarie veniat, ⁊ istud etiā in effectu tenet hic do. Anto. alleg. etiam qđ notatur p Inno. j. d accusa. super his. in ver. excludatur. secus dicit vbi vellet se opponere ꝓ interesse publico ⁊ nō pro interesse ecclesie: quia tunc poterit, ⁊ idē voluit etiam Specu. in. d. versi. item ꝙ excōicatus, si velit se opponere pro ꝓprio interesse. s; do. Anto. aliter videatur sentire. s. eo. cum inter. nec ob. predictis. s. de iudi. exhibita. q; ibi non veniebat per modum exceptionis: sed per modum actionis petendo electionem cessari: quo casu non auditur ēt si nomine ecclesie velit agere. Et no. ꝙ etiam reus volūtarius dicitur si quis spōte pcedēte edicto seu generali citatio

a ¶ Exceptianem. null est diuersio tas iter do. Abba. ⁊. d. Jo. i sūmatiōe hui⁹. c. ⁊ si q̄ris vtꝝ cōmissio inhabilis autoritate se. d; apl̄ice vel legatoꝝ ipsi⁹ facta possit p iudicē habilitari vel per ptes distingue vt p. d. Hē. bohych. i. c. nōnulli. s. d rescrip.

b ¶ Alis solutiōes. ad. de hic. d. abba. in. iij. colum. ver. vltima glos.

ne ꝙ quicunq̀ velit se opponere contra talē cōpareat infra talē
terminum. nā licet pcedat citatio non citatur specifice aliquis: ⁊
etiā citatur in genere vt demū cōpareat qui velit, facit qd̄ dixi.
s. post Inn. ⁊ ideo dicetur reus volūtarius. ⁊ hoc etiam tenuit
Bar. in. d. l. cū mulier, ⁊ multofortius dicetur voluntarius ī cā.
auten. si omnes. C. si vt se ab heredi. absti. vbi non fit citatio vt
se opponat: sed vt videat bona, vt hic tangit Joan. an. ⁊ etiā. d.
Anto. facit ꝙ no. Archi. de exce. c. pia. lib. vj. ⁊ p p̄dicta videtur
posse dici: qd̄ si tertius non vocatus ad iudiciū vel vocatus per
generale edictum emanatum. vt quicunq̀ velit se opponere cō
pareat non sit audiendus si sit excōicatus: q: voluntarius reus
videtur esse: ⁊ ideo non videtur audiendus, vt voluit Inn. in. d.
c. cum inter. ⁊ etiam Bart. in. d. l. cum mulier. ⁊ Arch. in. d. c. pia
⁊ hoc clarum quando non fiebat sibi plenum p̄iudicium si autē
fiebat sibi plenū preiudiciū est magis dubiū pp̄ter ea que dixi
in. d. c. cum inter. nam do. Ant. ibi sentit ꝙ tūc secus: sꝫ forte de
iure videtur contrarium verius: q: ex quo voluntarie venit. hoc
est non vocatus videtur ꝙ non sit firmata persona eius, ⁊ ideo
possit repelli p exceptionē excōicationis: ⁊ licet iudiciū sibi p̄iu
dicet imputet sibi quare non petit se absolui sicut videmus in si
mili. ꝙ etiā sicut spoliatus non potest agere durante excōicatio
ne, vt not. s. de procura. ex insinuatione.

1 ☞ Suspensus est inhabilis ad eligendum.
2 Suspendere aliquem ab officio ⁊ beneficio ⁊ ipsum p̄uare pa-
ria sunt.
3 Suspēsus ab officio an intelligatur suspensus a beneficio.
4 Laicus an possit esse pcurator clerici in causa spirituali.
5 Absolutio ad cautelam quare sic dicatur.
6 Absoluere ad cautelā an possit quilibet iudex etiam inferior.

a

Postolice. Per exceptionē[a] suspēsio
nis ꝯ quā replicaꝛ de nulli-
tate: si ordinatio ecclesie retardaꝛ fit relaxatio ad cau
telā. h. d. ⁊ p̄mo ponit exceptionē, secūdo replicatio-
nem tertio relaxationis causam, quarto relationem. secunda ibi
quas tertia ibi nos tamen. quarta ibi sententias. ¶ No. vnū esse
1 ctum † suspensionis q: impedit ⁊ inhabilitat quē ad eligendum.
facit qd̄ habetur. s. de consue. cū dilectus. ⁊ ex hoc etiam not. ꝙ
suspensus ab officio ⁊ beneficio videtur p̄uari iure vocis dande
quā habet ratione beneficij, facit qd̄ notatur in. c. cū vintonien-
sis. de elec. ⁊ in. c. palleg. cū dilectus, ⁊ adde qd̄ habetur in. d. c. cū
vintoniensis. ¶ Ultimo no. ꝙ in sententijs suspensionis ⁊ amo
tionis a beneficio pcedit absolutione ad cautelā sicut ⁊ in sentē
tia excōicationis, de qua absolutio ad cautelam plene habeꝛ in
c. solet. de sen. excōi. in. vj. ¶ In gl. j. ibi: de suspensione tamen q̄
contrahitur p pticipationem, sup. participando cum excōmu-
nicatis in locutione vel mensa non autem in crimine, per id qd̄
habetur. j. de sen. excōi. nuper. ⁊ in. c. si cōcubine. nam si partici-
paret in crimine incurreret maiorem excōicationē: vt ibi patet:
sed vbi aliter participant incurrit participans solum minorem
per quam est suspēsus a participatione sacramentorū. vt in. c. si.
de cleri. excō. minis. ⁊ sic bene dicit glos. de suspensione canonis
que cōtrahiꝛ p pticipationē cū excommunicato: quia illa non
suspendit ab officio vel beneficio: sed a participatione sacramē
torū: secus si esset suspensio canonis que ex alia causa contrahe-
retur p quā quis suspenderetur ab officio, vt patet in. c. j. de iu-
di. in. vj. ⁊ in. c. j. de sen. excōi. lib. vj. ¶ In ea. gl. ibi p̄uati sunt in
b nuit gl. coniuncta cum tex. ꝙ paria sunt[b] quem † suspendere ab
2 officio vel beneficio vel ipsum p̄uare, de quo p Innoc. in. c. cum
bone. s. de eta. ⁊ qualita. vbi dicit hoc verū quando hoc fieret cū
cause cognitione ⁊ pp̄ter crimen ex quo posset p̄uari: secus si in
terloquendo fieret dicta suspensio vel ratione contumacie. de q̄
3 dic vt ibi p eum de cohabi. cleri. in. c. sicut. An autem † suspēsus
ab officio intelligatur suspensus a beneficio, tangitur. s. de cō-
sue. in. c. cum dilectus. ⁊ in. d. c. cum bone, recurre ad gl. nota. in
cle. cupientes, super verb. suspensi. que incipit no. nonam, de pe.
vbi gl. refert plures opi. ⁊ finaliter cōcludit ꝙ non si p leui cri-
mine: vel pro contumacia sit suspensus ab officio: secus si p gra
ui: saltem si sit in mora petendi absolutionem, de quo dic vt ibi.
¶ In ea. gl. ibi pro eo ꝙ possidere nō possunt, ⁊ sic videtur vel-
le gl. ꝙ non possit quis agere etiam pro alio super eo qd̄ posside
4 re non potest; ⁊ per hoc dicunt aliqui ꝙ † laicus non poterit es-
se pcurator clerici in iudicio in causa spirituali: sed cōtrariū ho
die est determinatū in. c. j. de pcura. in. vj. ⁊ ideo videtur qd̄ isti
licet suspensi ab officio ⁊ beneficio: licet nō possint agere pro ec-
clesia qua sunt priuati, tamen ex quo non sunt priuati cōmunio
ne hominū videꝛ ꝙ possint p alijs suis proprijs esse in iudicio:
etiā pro negotijs aliorū spiritualibus. ¶ In gl. fi. ⁊ hec absolu
tio ad cautelam conceditur quando allegatur nullitas sn̄ie cen
sure: nisi opponaꝛ ꝙ pro manifesta causa seu pro manifesta offē
sa fuerit facta. j. de sen. excō. solet. lib. vj. dicitur autē ideo absolu

a ¶ Per exceptionem, tanquam ex vno ore locuti sunt. d. Jo. ⁊ do. abba. in summatiōe huius ca.

b ¶ An paria sint aliquem suspendere a bn̄ficio ⁊ officio ⁊ ipsum p̄uare. ⁊ adde hic dom. Abba. in. ij. col. ver. op. videtur em nume. 2.

5 tio † ad cautelam: q: fit ad cautelam excōicati qui forte dubitat
an sit excommunicatus licet firmius ⁊ probabiliꝰ credat quod
non, ⁊ ideo ne ledatur opi. sua in aliquo pp̄ter infamiam excōi-
ctionis ad cautelam dicitur fieri absolutio. ¶ Item dicitur fie-
ri ad cautelam aliorū: vt sibi possint secure cōicare qui alias for-
te se retraherent. Item dicitur fieri ad cautelam: ne forte gesta
per eū interim irritenꝛ, vt fuit ī casu huius decre. ⁊ ideo ad cau-
telam ecclesie ne piclitaret p̄uisio ecclesie ⁊ ne aliquid posset
dici contra puisionem facta fuit absolutio ad cautelam, ⁊ de ista
6 materia plene tractaꝛ in. d. c. solet. ¶ † An autem quilibet iu-
dex etiam inferior possit absoluere ad cautelā, dic ꝙ sic a senten
tijs pro se vel sua autoritate latis non autem a sententijs alio-
rū nisi aliud reperiatur in iure expressum: vt voluit hic Host. de
quo remittit ad nota. s. de off. ordi. ad reprimendam. ⁊. c. pasto-
ralis. §. fi. ¶ Quomodo autem suspensionem perpetuā vel ad
longum tempus non facit delegatus episcopi, remittit Jo. an.
ad nota. in. c. j. j. de exces. prela. vbi per Inno.

1 ☞ Excommunicatio lata in vniuersitatem an valeat.
2 Excōmunicatus auditur appellans ⁊ appellationem psequēs
in iudicio.
3 Libellus super attentatis qualiter formetur.
4 Attentata post appellationem an sint omnia reuocāda.

Ilecte filie. Per exceptionē excōmuni
cationis non repellitur qs
a prosecutiōe appellationis. h. d. ¶ Et in prima ap
pellantis narratio, in secunda appellationis cōmis-
1 sio. scda ibi q̄ circa. ¶ No. j. ꝙ valere vꝛ † excōicatio lata in vni-
uersitatem, de quo dic vt hodie habeꝛ in. c. romana. §. vniuersi-
tatē. de sen. excōi. in. vj. sed tamen hic nō dicit ꝙ sit lata in ipsum
conuentum monialiū: sed in ipsas moniales: ⁊ sic in psonas mo
nialiū. ¶ Itē no. ꝙ appellatio dꝫ interponi ex legitima cā, de q̄
2 j. de app. in. c. vt debitus. ⁊. c. ordi. eo. tit. li. vj. ¶ Itē no. ꝙ † ex-
cōicatus auditur appellās: ⁊ etiam prosequēs appellationē in
iudicio: ⁊ maxime qn̄ est excōicatus post appellationē legitimā
cū talis excōicatio cēseaꝛ nulla. j. de sen. excōi. p tuas. ¶ Itē no.
ꝙ in omni causa in qua excōicatus audiꝛ agens vel excipiens in
ea pōt impetrare ⁊ valet rescriptū in alijs autē non. vt in. c. j. de
rescrip. in. vj. ¶ Itē no. fm̄ Goffre. ꝙ licet sit facienda mētio in
rescripto de processu. vt. j. de re iud. in. c. inter monasterium. hoc
tamē nō procedit in his que fiūt post appellationē. nā tūc si per
appellationē sit recessum a iudice nō teneꝛ scire appellans quid
post. a faciat iudex, ⁊ iō de illo nō teneꝛ facere mentionē, vt hic
ptꝫ ⁊. j. de ꝯfir. vti. vel inuti. in. c. bone. ⁊ not. ēt fm̄ Phi. ꝙ sicut
de literis q̄ sunt nulle nō est necesse facere mētionē. facit qd̄ no.
s. de rescri. in. c. ex tenore. ⁊. j. de cōces. p̄bē. in. c. cū nostris, ita nō
est necesse facere mentionē excōicatiōis que est nulla. ¶ Extra
gl. tangit hic Inn. aliqua circa materiā attētatorū. de qua ma-
teria recurre ad gl. in. c. non solū. j. de appel. in. vj. vbi est gl. ma-
3 gi. ⁊ tangit etiam de forma † libelli sup attentatis q̄ poterit esse.
talis peto a vobis domine iudex reuocari qcqd est factum post
talē sn̄iam a qua appellaui ⁊ ne pretextu dicte sn̄ie aliquid ꝯtra
me attētetur q̄diu pēdebit appellatio ⁊ anteq̄ p vos fuerit dif
finita. ¶ Quid autē si appellans petat sn̄iam pronuntiari ini-
quā ⁊ ante oīa reuocari attentata: an si procedaꝛ super dicta pe
titiōe. ⁊ fiat cōtestatio poterit appellans instare post contesta-
tionē: vt p viā attentati iudicis officio reuoceꝛ attētata, dicit
Spe. ꝙ nō sꝫ debebit amodo via ordinaria procedi ⁊ iputet sibi
q litē est cōtestatus q: debuit p̄us facere reuocari attentata, vt
not. ipse Spec. in tit. de appel. §. penu. ad fin. sꝫ Jo. and. in. c. nō
solū. de appel. in. vj. in nouella tenuit cōtrarium, q: p hoc nō in
telligiꝛ renūtiasse vie attentati: ex quo ante omnia petijt atten
tata reuocari, ⁊ hoc sequitur etiam hic do. Ant. de quo dicendū
4 vt ibi. ¶ † An autē indifferenter sint reuocanda omnia attenta
ta pendente appellatione, concludit Inno. ꝙ omnia que impe
dit pendentia cause principalis impedit etiam pendētia appel
latiōis ⁊ omnia que nō afficit pēdentia cause p̄ncipalis nō affi-
cit pendentia cause appellationis, qd̄ no. ⁊ bene facit qd̄ habeꝛ
in tex. ⁊ qd̄ ibi not. per Bar. in. l. postq̄. §. imperator. ff. vt lega.
no. ca. ⁊ per hoc infert ꝙ si alieneꝛ res qn̄ actū est actione psona
li: q: pendentia litis cause principalis non afficit talē alienatio
nem, non afficit ēt appellatio: secus si actū sit actione reali, facit
ēt qd̄ not. Inn. s. de consti. in. c. cum. M. ⁊ ibi etiam dixi. nam
hec opi. non videtur vera: quia si actum sit actione personali res
videtur affecta, per id quod habetur in. l. ij. C. de litigio. ⁊ quod
not. per Bart. in. l. fi. ff. de litigio. ⁊ facit ēt quod dixi in. c. fi. s. vt
lit. pen. de quo dic vt dixi in. c. cum. M.

1 ☞ Uerbum pluralis numeri datur quandoque singulari nu-
mero quando est collectiuum.
2 Capitulum an possit excommunicari.
3 Appellare potest vtraq̀ pars ab eadem sententia.

4 Sententia an possit ferri pro excommunicato.
5 Excommunicatus an audiatur si velit dicere sententiam nullā.
6 Excommunicatus an possit petere restitutionem in integrum.
7 Excommunicatus an possit petere laudum reduci ad arbitriū boni viri.
8 Excōicatus an possit petere reuocari tenutam contra se datā.
9 Procurator excommunicatus an possit pro domino suo prosequi appellationē.
10 Excommunicatus quare auditur appellans.

a SIgnificauerunt. Per exceptionē[a] excōicationis a prosecutione appellationis, etiā originalis actor repelli nō debet. h. d. Et primo ponit appellantis querelam
1 secūdo iudicē instruit. secūda ibi mandamus. ¶ † No. q interdū numero singulari datur verbum pluralis numeri, qn̄ est collectiuū multorum. de quo p Jo. cal. in. c. capitulū. s. de rescri. ¶ Itē
2 no. q † capitulum vr̄ posse excōicari. super quo dic vt hodie habetur in. c. romana. §. in vniuersitatē. de sen. excō. in. vj. ¶ Item
3 no. q † ab eadem snīa potest vtraq pars appellare qn̄ continet diuersa capitula. facit qd̄ habetur in. c. raynutius. et. c. raynaldus. j. de testa. ¶ Itē no. q omnis legitima defensio reseruatur excōmunicato. et no. singulariter q defendere dicitur qui appellat. et si sit originalis actor: q2 se defendere videtur aduersus snīam seu iniquitatē snīe que alias transiret in rē iudicatam. ¶ Item no. casum in quo finita causa appellationis cōmittitur causa iudicis a quo est appellatum. qn̄ iudex pnunciauerit supersedendum vbi non debebat supersederi. facit qd̄ notant dn̄i de Rota in sua conclu. lxxxiij. ¶ In glo. ij. ibi: a parte aduersa expensas aliqui reprobāt istam expositionem: q2 nō videtur fuisse licitum appellare pter expēsas. ex quo appellatū fuit per partē aduersam in principali per. l. fi. C. qn̄ puo. non est neces. sed certe ibi loquitur qn̄ fuit omissa cōdemnatio expēsarū: vnde cū appellatio rescindat pnunciatum sicut pendente causa principali poterant peti expense ita modo poterant peti pēdente causa appellationis. et ideo ex quo appellatum est per partē aduersam in principali nō potest appellari p illum qui obtinuit in causa principali ratione omisse cōdemnationis expēsarū sed hic loquitur qn̄ nō fuit omissa mentio expēsarū: sed expresse fuit pars dicta absoluta ab expēsis, quo casu snīa lata super expensis, si non appellet transiret in rem iudicatā. s. de ele. cum dilecti. ad fi. et de re iudic. q ad cōsultationem. et hic est iste casus scdm istum intellectū. et hoc no. diligenter p limitatione. d. l. fi. q2 vidi quādoq in hoc errari. et sic videtur q ille tex. non habet locum: qn̄ super expensis aliqua snīa fuit lata: q2 tūc licet appelletur per partem aduersā in principali nō tamē pderit illi cōtra quē fuit lata snīa in expensis nisi ipse expresse appellet: et tunc sua appellatio erit illa que sibi pderit. et istum intellectū sequitur do. Ant. qd̄ tene menti. ¶ In gl.
4 penul. ibi nō videt valere † snīa sup. quātum ad effectum: q2 si petatur executio poterit obijci excōicatio. et si pbetur repellet: sed tamē ipso iure valebit snīa qd̄ patet: quia ipso soluto agere poterit et petere executionem et audiri debebit: vt. j. tangit glo. ¶ In eadem glo. in fi. no. bene ex his que super ius dixit glo. q nedum reo originali: sed etiā actori originali licitum est appellare si grauetur. ¶ Itē secundo no. q si contingit snīam ferri pro eo saltē poterit ferri snīa per quam cassetur precedens ipsum grauans. An autem possit ferri condemnatoria pro eo: an vero debebit differri in tempus absolutionis ab excōicatione est magis dubium. et glo. posuit op. videt tamē residere q possit ferri snīa cōdemnatoria pro excōmunicato, sed si postea petat executionem poterit repelli exceptione excōicationis si non fuerit absolutus. ¶ Circa primum aduerte quia glos. cōmuniter tenetur per istū tex. vbi est casus violando ipsum. et hoc etiā sequitur Archidi. in. c. pia. de exceptio. in. vj. et etiā Jo. an. hic. licet Hostiē. tenuerit contrarium dicens q actor originarius si fuerit excōicatus non debet audiri etiā appellādo: ex quo originarius actor est. sz certe ista opi. est contra istum tex. licet nitatur respōdere et ipsum violare. ideo tene. opini. glos. q2 debet tunc audiri cum appellando se defendat aduersus iniquitatem sententie. vt etiā tetigit glos. ¶ Circa scd̄m licet domi. Anto. hic satis instet conclude q si est appellatum ab interlocutoria, et illa postea reuocetur et actor velit prosequi in negotio principali scdm formam. c. vt debitus. de appel. poterit sibi obijci exceptio excōmunicationis: quia iste est actus separatus ab interlocutoria. facit qd̄ habetur in. c. pia. ad fi. de exceptio. lib. vj. si autem appellatum sit a diffinitiua: tunc si ab initio sit oppositum de excōicatione et quod nō debet audiri saltem vt aliqua cōdemnatio vel adiudicatio sequatur pro eo: et tunc debet audiri reus volens pbare excōmunicationem ad dictum effectum non obstante appellatione facta a diffinitiua. et sic intelligatur opi. Joan. calde. qui dicebat nullo modo ferēdam esse adiudicatoriam vel cōdemnatoriā snīe p excōmunicato etiā appellante: sed si vellet repellere eum quominus posset prosequi appellationem ad finem cassetur sententia: et tunc non potest q2 ad hunc finem permissum est sibi appellare: et appellationem psequi ad finem, vt auferatur grauam. en sibi illatum. et sic per consequens permissum est ad finem, vt possit ferri snīa cassationis prime snīe. facit qd̄ habetur. s. eo. cum inter. et si dicas q cassando snīaz videtur in consequentiam cōdemnare. facit. l. eos. C. de appel. dicit q iudex poterit declarare q nō faciat hoc animo cōdemnandi, ex quo constat illum esse excōmunicatum. facit quod notant dn̄i de Rota in sua cōclusione. cxcix. si autem a principio non fuerit oppositum actorem appellantē non esse audiendum quo ad finem predictum: sed forte post conclusionē in causa hoc aliter, tunc potest pcedere opi. glo. quia cū tunc non cōstat illuz esse excōmunicatum, nec etiā debeat audiri hoc allegans cū pbatio nō debeat fieri post conclusionem in causa de pcurato. auditis. et. s. de fide instru. cum dilectus. ideo tunc ex quo iudici non
a constat de excōmunicatione poterit cassare primā sententiam: et etiam cōdemnare reuz ipsi appellanti. et sic intelligatur hec glos. ¶ Quid autē si sit actor originarius non appellans, sed appellatus quia sententia fuit lata pro eo et reus appellauit: an si velit psequi appel. interpositam per reum erit audiendus. dic q non quia tunc non potest dici se defendere cum habeat sententiam p se. et sic ius suum non est lesum. et sic non nocet sibi si nō psequif. quia si reus non prosequitur rata manebit sententia. facit. l. vlti. ad fi. C. de tempo. appel. et hoc etiam tenuit Archi. in. c. pia. de excep. in. vj. et hoc intellige verum quando prosequi vult reo nō prosequente: qd̄ al's potest facere appellatus in auf. itē si appellatione. C. de tempo. appel. sed si reus ipse psequeretur appellationem bene deberet audiri ipse actor: licet excōmunicatus volens defendere sententiam, quia non debet esse licitum appellāti illam impugnare: et hoc non sit licitū appellatum econtra illā defendere: quia sic lederetur equitas iudicij: et non seruaretur equalitas, contra ea que habentur. s. eo. cū inter. et pro hoc bene facit quod not. per Inn. j. c. xxi. vbi decidit q quādo excōmunicatus cogitur ad agendum ad instantiam rei, q tunc potest causam psequi, nec potest repelli per exceptionem excōmunicationis: exemplū si reus agat cōdcitione. ex. l. diffamari. C. de inge. et ma. dicens q quia talis diffamat eum, et asserit ipsum esse debitorem suum petit statui sibi tempus intra quod cogatur agere. posset etiam poni exemplum per ea que habentur in auf. qui semel. C. quomodo et quando iudex. quia si semel reus est citatus ad instantiam actoris, si actor postea non prosequatur potest petere, q cogatur ipse actor in causa pcedere: vnde tunc quia actor non agit voluntarie sed de necessitate ad instantiam rei non poterit obijci exceptio excōmunicationis. nam etiā tunc ipse reus esset quodammodo sibi contrarius nam ex vna parte vellet eum agere, ex alia vellet repellere, ideo ratione contrarietatis tunc repelleretur. j. de appella. solicitudinem. ¶ Circa tertiū autem q dicit gloss. de executione bene dicit. quia secundū omnes poterit obijci exceptio per id qd̄ habet in. c. pia ad fi. de exceptio. libro. vj. et adde qd̄ decreta. pia. olim erat de extrauagantibus Innocē. sed hodie habetur p. c. j. de excep. in. vj. ¶ In glo. fina. in fin. hec solut. in se vera tamen quia videtur diuinare potes dicere q hic grauauerat iudex in repellendo pcessum eo casu quo ipse pcedere debebat: et ideo vt grauamen per oppositum repararetur fit ad eum remissio. facit quod notant dn̄i de Rota in sua conclusi.
5 lxxxiij. ¶ Extra glo. hic tangit Joan. an. hic sicut † excōmunicatus audiatur appellās. ita audiatur si sententiā nullā dicere velit. Host. tenuit q sic. q2 omnis defensio reseruari debet excōmunicato. s. eo. cū inter. et hic sz inter alias defensiones est et remedium nullitatis: ergo hec via non debet esse ei exclusa. arg. s. de maio. et obe. in. c. solite. ad fi. et. l. a pcuratore. C. mandati. et quia si defendit appellando qn̄ sententia est aliqua: ergo fortius debet ei pmitti quādo est nulla. arg. eorum que habentur in auf. multomagis. C. de sacrosan. eccle. et. cum in cunctis in prin. s. eodem. ¶ Item quia videtur se defendere aduersus snīam male latam contra eum. et sic videtur q debeat audiri: cōtrariū tenet Joan. and. p ea que habentur. in. c. j. de rescri. in. vj. q2 si licitū esset excōmunicato principaliter dicere de nullitate: ergo licitū esset super illa impetrare. j. eo. c. fina. et tamen hoc est falsum. quia iste casus nō numerat in. d. c. j. preterea non videtur eadē ratio in nullitate et appellatione: q2 si non posset appellare snīa transiret in rē iudicatam. et sic magnū pudicium generaret ipsi excōicato, secus si non dicat sententiam nullam. q2 semp potest dicere de nullitate. l. iiij. §. condemnatū. ff. de re iudi. et etiam ipso absoluto poterit dicere de nullitate: et ideo non generatur magnum pudicium sibi si non potest dicere de nullitate pviā principalis petitionis.
6 ¶ † An autem possit petere restitutionē in integrum Hostien. videtur concludere q si petatur ex clausula generali pter cēz aliquā. et nisi subueniret illa pbata pateretur enorme damnū vel

¶ Per exceptionez. idē per ola firmat hic Abbas.

periclitaretur anima ꝙ tunc debeat audiri.argu.s̄.eo,cū inter.
secus dicit vbi peteretur ex solo fauore persone: q꞉ excōmunica
ti repelluntur ab omni legum fauorabili auxilio,in auſ.de pui-
le.dotis hereti.inn.non pſtan.colla.viij.domini de Rota in sua
conclusi.cccclxij.dicunt ꝙ pncipaliter non p̄t petere reſtōnem:
sed incidenter si vult illam petere vt restituatur ad appellandū:
ꝙ cū appellatio sit pmissa excōicato:vt hic patet,⁊ hoc p̄ambu
lum debet esse pmissum:vcꝫ vt possit restitui ad appellandum,
arg.l.omnino.ff.de spon.forte posset dici quod posset imputa-
ri excōicato quare non appellauit:⁊ ideo videtur quod non de-
beat restitui cum negligentibus iura non subueniant.l.non em̄
ff.ex qui.can.maio.⁊ ideo videtur simpliciter tenendum ꝙ non
possit in integrum resti,petere,cū hoc non reperiat̄ ĩ iure expres
sum.nec est de casibus positis in.c.j.de rescript.in.vj.⁊ imputet
sibi q̄re non appellat cū ab oī grauamine de iure canonico pos-
7 sit appellari.j̄.de appel.vt debitus.⁊ eo.tit.c.j.li.vj. ¶ † An au
tem possit petere laudum reduci ad arbitrium boni viri, tenuit
hic do.Ant.ꝙ sic.⁊ ꝓ ipso facit:q꞉ videtur esse quedam species
appellandi.l.nō distinguimus.§.cum quidam.ff.de arbi. ⁊ ideo
sicut permissum est sibi appellare,ita videtur ꝙ sit pmissum di-
ctam reductionem petere,allega.qđ not.Lapus de casti.in sua
allega.bono,sed potest forte de iure dici contrariū:q꞉ de iure cō
muni laudū nō transit in rem iudicatā per lapsum decem dierū
loquendo de laudo arbitratorū,vt nota.Inno.in.c.quintaual-
lis,⁊ ibi etiam dixi.s̄.de iureiuran.⁊ not.Bart.in.l.si societatē.
§.arbitrorū.ff.ꝓ socio.lꝫ sententia meri arbitri emologetur per
lapsum decem dierū ⁊ si non cōtradicat.l.pe.C.de arbi.⁊ sola cō
tradictio impedit talem emologationē si sit infra decem dies,⁊
sic ēt tenendo ꝙ haberet locū emologatio in laudo arbitrato-
rū sufficeret cōtradictio infra decē dies , ⁊ per ꝯn̄s pateret̄ nec
posset pati magnum damnum excommunicatus;si non peteret
reductionem hec vera de iure communi,statuta tamen quādo-
que aliter ꝓuidēt:vn̄ si statum diceret ꝙ laudū arbitratoris mā
detur executiōi:nisi petat̄ infra decem dies reductio procederet
8 dictum do.Ant. ¶ † Ante aūt q̄ excōicatus possit petere re-
uocari tenutam contra se datam dixi.s̄.eo.in.c.cum inter, ⁊ ibi
etiam dixi an possit prosequi appellationem extraiudicialem:⁊
an etiam si sit spoliatus possit petere restitui,de quo etiam tan
git gl.in.c.in nomine domini.xxiij.distin.⁊ in.c.ex insinuatione.
9 s̄.de procura. ¶ † An autem ꝓcurator excōicatus possit ꝓ do
mino suo prosequi appella.Innoc.hic tangit opi.⁊ non perfe-
cte dicit,vt hic etiam tangit Hosti.cōclude ꝙ non : q꞉ lꝫ teneat̄
appellare:non tamen tenetur prosequi.s̄.de ꝓcura.non iniuste.
§.fi.⁊ sic si vellet ꝓsequi voluntarie se cōmunioni hominū videre
tur ingerere,⁊ ideo debet repelli per id qđ habetur.s̄.eo.cum in
ter.⁊.j̄.de cleri.excō.mini.in.c.illud.⁊ hoc clarum quādo simpli
citer fuit constitutus:quo casu videt̄ ꝯstitutus ad instantiā cāe
principalis vt possit appellare:sed si fuisset cōstitutus etiam ad
ꝓsequendā appellationē tunc est magis dubiuꝫ:q꞉ videtur ne-
cessario trahi ad ꝓsecutionē ꝓpter fidem susceptam ⁊ datam.⁊
hoc tenuit Inno.sed Host.tenuit contrarium ⁊ bene,q꞉ intelli-
gitur suscepisse mandatum ad ꝓsequenduꝫ: si non sequatur sta
tus mutatio.arg.quēadmodū.s̄.de iureiuran. ⁊ ideo non tenet̄
si superuenit excōicatio,nam etiam si expresse promisisset prose
qui:etiam si contingeret ipsum excōmunicari turpis fuisset pro
missio,⁊ sic non seruanda.xxij.q.iiij.c.in malis.⁊.s̄.de pact.c.fi-
na.⁊ ideo ꝓpter periculū animarū tenetur seruare: nec etiā erit
magnum damnū dn̄o vel procuratori:q꞉ poterit vel ꝑ se vel aliū
procuratorem prosequi causam,de quo hic etiam per Jo.and.
10 ¶ † Ultimo no.diligēter ꝙ ideo auditur excōicatus appellās
q꞉ sibi nō simpliciter denegatur audientia: sed denegatur pote-
stas agendi ⁊ impugnandi ⁊ datur defensio si autem simpliciter
denegaretur audientia:tūc videret̄ ꝙ non audiret appellans, ꝑ
id qđ habet̄.xv.q.vij.in.c.si quis deinceps,vbi Arch.hoc vr̄ vel-
le post Bart.brixiē.in ver.audientia,⁊ sic transit etiam do.An.
sed in contrariuꝫ facit qđ habetur in.d.c.in nomine dn̄i.xxiij.di
stinct.vbi excommunicato videtur denegata audientia:⁊ tn̄ di-
cimus ꝙ non videtur esse denegata appellatio, ⁊ ꝓ hoc etiā q꞉
nemini videtur deneganda defensio:que de iure naturali in cle.
pastoralis,de re iudica.⁊ in.l.vt vim.ff.de iust.⁊ iur.⁊ sic videtur
qđ non intelligat̄ etiā interdicta appellatio que est species de-
fensionis,facit qđ notat Bar.in.l.cum mulier.ff.sol.matri.⁊ no
ta ēt qđ vbi agitur de periculo animaꝝ:vt in causa matrimonia
li videtur ꝙ excommunicatus etiam audiatur agendo ad peri-
culum aīe euitandū propter quod etiam audit̄ allegās turpitu
dinem suam.j̄.ti.j.lator.⁊.c.tenor.⁊.c.consanguinei,⁊ hoc etiam
hic tenuit Hosti.vt refert hic do.Anto.

8 ¶ Re⁹, sie etiā sūmat do. Abb. ⁊ si q̄ras an ꝑcessus habitus cū excōicato maiori excōicatiōe valeat seu teneat distingue vt hic ꝑ Mon. borch.

b ¶ In gl.j. adđ hic do. Abb. in.iij. col.x. quero tex. h numero.ix.

1 ☞ Exceptiōes dilatorie debēt opponi ĩfra tp̄s a iure statutū.
2 Exceptio excommunicationis potest opponi in qualibet par-
te litis.⁊ numero.8.
3, Exceptio si dolose omittitur nō pōt postea regulariter opponi.
4 Excommunicatus publice potest ex iudicis officio repelli etiā
nemine opponente.
5 Communicare excommunicato est peccatum.
6 Declinatio iudicij est dilatoria.
7 Exceptio dilatoria respiciens personam iudicis debet in initio
opponi.
9 Exceptio dilatoria solutionis an debeat opponi ante litis con
testationem.
10 Exceptio peremptoria quod possit oponi vsq; ad sententiam
qualiter intelligatur.
11 Processus habitus cum excommunicato an sit validus.
12 Processus factus coram iudice excommunicato an teneat.
13 Excommunicatus an facta condemnatione expensarum pote-
rit ad illas agere.

a **Exceptionem.** Reus[a] in qualibet ꝑ-
te litis exceptionē ex-
coicationis obijciens actori auditur etiā si malitiose
distulerit:sꝫ tūc in expensis cōdemnat̄:⁊ dato qđ re⁹
non excipiat iudex tamen publice excōicatū repellet.h.d.⁊ pri-
mo ponit dictum qđ dicit esse speciale ⁊ causam exprimit. scđo
iubet puniri reum dolosum,tertio sine ope exceptionis publice
excommunicatum repelli,secūda ibi:ꝙ si.tertia ibi:excōicatus.
1 ¶ No.primo ꝙ † exceptiones dilatorie debent opponi infra tē-
pus a iure statutum:alias autem regulariter non possunt,istud
autē est tempus lit.contest.facit qđ habetur in.l.pompo.§. ra-
ti.ff.de ꝓcura.⁊ qđ habetur.s̄.de offi.deleg.in.c.insinuante.⁊.j̄.
de re iudi.in.c.inter monasterium.cū ibi no.ꝑ gl.de q̄ etiā hic in
2 gl.j. ¶ Itē no.ꝙ † exceptio excōicationis lꝫ videt̄ dilatoria tn̄
opponi potest in qualibet parte litis:ēt si scienter sit omissa : ⁊
est in illa speciale ꝓpter periculū animarū quod est in cōicando
excōicato,⁊ ex hoc potes notare ꝙ vbi causa ꝓponēdi dilato-
riā habet causam successiuā : ⁊ nō momentaneam pōt q̄ncunq꞉
opponi ipsa dilatoria:ex quo durat causa eius:quoties commu
nicatur toties surgit peccatum,⁊ sic etiā surgit ius opponendi.
facit qđ no.in simili in.c.dilectus filius.J.sarracenus.s̄. de re-
3 scrip.⁊ qđ not.Jaco.butr.in.l.adulterium.C.de adult. ¶ † Itē
no.ꝙ vbi exceptio dolose omittit̄ non potest postea regulariter
opponi.fallit in excōiccatione,⁊ sic facit ꝙ exceptio perempto
ria dolose omissa nō possit opponi in cā appellatiōis.de quo
ꝑ gl.ĩ.c.inter monasteriū.j̄.de re iudi.⁊ ibi dicat̄. nā posses dice
re ꝙ iste tex.nō facit.q꞉ iste volebat opponere post litē ꝯtesta.⁊
sic tempore ꝓhibito:sꝫ in causa appellationis peremptoria p̄t
oponi.l.ꝑ hanc.C.de tempo.app. ¶ Item no.penā omittten-
tis excipere ad ꝓcessum dolose:q꞉ dānatur in expensis qn̄ ꝓces
sus reddit̄ nullus,vt erat hic prout hic tangit gl.⁊ ex hoc no.ꝙ
fm̄ ista tp̄a ꝓcessus hereticus cū excōicato:etiā corā ordinario
erat nullus.nam al̄s si non foret nullus non fieret cōdemnatio
expensarū.de qua hic loquitur:cū ꝓcessus esset inutiliter factus.
hodie vero hoc non habet locum in ordinario:q꞉ ꝓcessus tenet.
vt in.c.pia.de except.lib.vj.in delegato vero posset ꝓcedere q꞉
ꝓcessus etiā esset nullus:qn̄ tempore impetrationis impetrās
fuisset excōicatus:vt in.c.j.de rescript.in.vj.secus si postea pen-
dente iudicio excōicaretur:quia tunc teneret processus vt plene
4 per glo.in.d.c.pia. ¶ Item not.ꝙ † publice excommunicatus
potest ex iudicis officio repelli:etiam nemine opponente,facit
l.quos ꝓhibet.ff.de postu.⁊ plene ꝑ Bar.in.l.iiij.§.hoc autem
iudiciū.ff.de d.ĩ.infec. ¶ Et sic no.ꝙ circa inhabilitatē publicā
ꝑsone actoris p̄t iudex de facto supplere,de quo in.d.§.hoc aūt
5 iudiciū.⁊.s̄.de postu.in.c.bone. ¶ Item no.ꝙ † cōmunicare ex
cōicato est peccatū:an aūt sit mortale vel veniale,recurrere ad
no.per Jo.an.in.c.sacris.s̄.ꝙ metus cau.vbi concludit ꝙ regu
lariter est veniale,fallit in certis casibus de quibus ibi per eum
in qubus est mortale. ¶ Ultimo no. ꝙ cōdēnatio expensarū q̄
fit rōne omisse exceptionis habet locū demum quādo facta fuit
omissio dolosa.⁊ sic a ꝯtrario secus si ex iusta causa distulit.for
te q꞉ tunc non haberet ꝓbationes in promptu fm̄ Inn.ar.l.ar-
gētarius.§.pen.ff.de eden.⁊ facit qđ notat̄ in.c.plerūq꞉.ij.q.vij.
6 ¶ In gl.j.[b] ibi:alia declinatoria,no.bene ꝙ † declinatoria iudi
b cij etiam dilatoria appellatur,idem voluit Spe.co.ti.§.ij.in p̄n
ci.⁊ sic facit ad ea que dixi.s̄.eo.pastoralis. ¶ In ea.gl.ibi: non
7 videtur posse redire,no.bene ex gl.ꝙ † exceptio dilatoria que re
spicit personam iudicis debe in initio proponi: al̄s non posset
opponi:etiam si lis non sit contestata:q꞉ qualitercūq꞉ appareat
in iudicem esse consensum:siue expresse siue tacite non p̄t oppo
ni.⁊ satis videtur consentire eoipso ꝙ alia exceptio opponitur
corā ipso iudice:q꞉ vr̄ cōsentire opponēs ꝙ sup illa ꝓnūtiet.⁊ h̄
etiam voluit gl.in.c.inter monasteriū.j̄.de re iudica.⁊ hoc etiaꝫ
tenuit Barto.in.l.quidam consulebant.ff. de re iudica.de quo
tangetur in.d.c.inter monasterium,alie autem dilatorie propo
ni possunt

ni possunt vsq ad contesta. litis: nisi statutus esset terminus ad illas proponendas: quia tunc non possunt opponi: nisi in casib' de quibus. s. eo. c. pastoralis, possunt tamen proponi post litem contesta. si de nouo superuenerunt. vt etiam not. in. l. ij. C. de cō sor. eiusdem litis, in causa autem appellationis non possunt ꝓponi: ex quo non fuerunt proposite ante litem contestatam in causa principali: quia quo ad hoc durat effectus litis contestationis. vt est casus notabilis in. l. ita demū. C. de proc. et qd dixi s. de dilato. iud. ꝙ debeant ꝓponi ante litem contesta. procedit regulariter, fallit in aliquibus casib', nam fallit primo i exceptio-
8 ne excōicationis q̄ licet sit dilatoria iudicij: tamen † potest opponi post litem contestatam in quacūq parte iudicij, intellige ante cōclusionē in causa: q: postea non possunt fieri probationes: vt s. de fide instr. in. c. cum dilectus. ¶ Item intellige in quacūq parte litis scz instantie cause principalis: sed in causa appellationis nō poterit postea ꝓponi, vt not. s. c. proximo. ¶ Fallit secundo quando exceptio dilatoria habet causam successiuam: ex qua quotidie oritur ius excipiendi: vt est exceptio ꝙ quis nō debeat audiri ex forma forte statuti: quia bānitus, nam quoties petit audiri etiam post litem contestatam oritur ius excipiendi. vt voluit Jaco. butri. in. l. adulteram. C. de adulte. et facit qd no. Jo. andr. in. c. dilectus filius. J. Sarracen'. s. de rescrip. et ꝓ hoc etiam tex. i. ie in ratione sui. ¶ Item fallit tertio qñ exceptio dilatoria redderet iudicium retro nullū vt exceptio incompetentie iudicis quando non esset iurisditio prorogata. l. fi. C. si a non competen. iudi. et s. de offi. vi. in. c. sua. nam tunc semper vr posse opponi ante litem contestatam: et etiam post li. contesta. ex quo iudicium est nullum, facit qd not. in. l. licet. C. de ꝓcura. et ibi etiam habetur quid iuris de ista exceptione: tu nō es ꝓcurator vel non potes esse, de quo etiā in. c. in nostra. s. de procur. et in. c. j. in verbo absentia per gl. de electio. in. vj. et ibi etiam per Inn. et aliquid etiam per eum in. c. quoniam contra falsam. s. de probatio. et. ij. de eo qui furt. ord. ac. in. c. ij. quando autem possit opponi exceptio tua non interest, tractat Inno. j. de accusa. super his. Item aduerte inquantum dixi ꝙ si dilatoria superuenit post litem contesta. ꝙ potest ꝓponi, intellige hoc verū vsq ad primum actum qui postea fieret. vt voluit glo. in. d. c. j. in ver. absentia. et Bart. in. l. ꝓcuratoribus. C. de ꝓcura. Item hoc videtur verum vt possit opponi dilatoria noviter superueniens dummodo de ea non sit prouisum ꝑ viam agendi vt contingit in exceptione spoliationis, nam tunc videtur quod non possit opponi post litem contestatam, vt nota. voluit Inno. in. c. ij. de ordi. cog. qd an ꝓcedat dic vt ibi dixi. ¶ Item etiam aduerte quia dixit Specul. eo. tit. §. nunc videndum. versi. illud quoque: ꝙ iudex non debet audire ꝓponentem dilatoriam: nisi prius receperit libellum quando lis ordinarie petatur, facit quod nota
9 per Inn. s. de procur. constitutus. ¶ † In eadem gl. ibi dilatoria solutionis, conclude vt fuit de mente Inn. s. eo. pastoralis. et Bart. in. l. exceptionem, hic alleg. ꝙ aut dilatoria solutionis opponitur ad ꝓcessum qd videtur fieri posse: ex eo quia dicit lex: ꝙ qui ante diem agit male agit. l. j. in fi. ff. quando dies vsufruc. leg. ce. et tunc debet opponi ante litem contestatam sicut regulariter alie dilatorie, et hoc si possit de ea constare. als autem non poterit opponi ad ꝓcessum: si autem non intēdat opponere ad processum, sed circa merita: tunc videtur ꝙ ꝓponi debeat ante litem contesta. sed sufficiat illam ꝓbari post fundatam intētionem actoris. l. exceptionem, hic alleg. et sic videtur ꝙ non possit ꝓponi post litem contestatam. Alia fuit opi. ꝙ possit opponi etiā post litem contestatam: ex quo respicit negotium pncipale. nec obst. dicta. l. exceptionē, quia vr velle ꝙ ꝓponi debeat ante contesta. litis: quia debet intelligi quod loquatur de consilio et non de necessitate, hoc sequitur Bar. in dicta. l. exceptionem. et videtur velle Innoc. in dicto. c. pastoralis, sed multum facit in contrarium tex. in dicta. l. exceptionem, vbi ponit verbū oporteret ꝙ est necessitatis non consilij, et sic videtur ꝙ omnino debeat ꝓponi ante litem contestatam, et istud sequitur ibi Cyn. et etiam videtur sequi Jac. butri. et forte istud de iure verius quia in dubio non debet recedi a proprio significato ver. l. non aliter. ff. de leg. iij. et. j. de deci. in. c. ad audientiam, licet do. Anto. sequatur opi. Bar. ¶ Itē aduertē inquantum dixi ꝙ potest ꝓbari post fundatam intentionē actoris, debet intelligi quando reus vult ꝓbare aliter quam ꝑ testes: si vero velit per testes: tunc nō posset quando directe assereretur contrariū eius quod ꝓbauit actor ꝑ testes: vt si ꝓbauit actor quod reus pure ꝓmisit sibi decem, et reus vult ꝓbare quod ꝓmisit in diem. nam sup eisdem articulis vel directo contrarijs post publicatas attestationes non est licitum ꝓducere testes, vt in clemen. testibus. de testi. si autē velit ꝓbare ꝙ ex interuallo fecit pactum de non petendo vsq ad certum tps: tunc iste esset alius articulus: iō bene posset ꝓbari ꝑ testes. ¶ Item aduerte quia etiam si non sit opposita dilatoria solutionis: si tamē de ea constat iudici vt iudici per acta non debebit iudex simpliciter condemnare reum: sed debebit cōdemnare eum ad soluendum ad diem: quādo dies fuit apposita ab initio tēpore contracte obligationis: quia tunc videt inesse ipsi obligationi. l. lecta. versi. dicebam. ff. si certum petat. et l. cum qui. §. j. et ibi ꝑ Barto. ff. de verb. obliga. secus quando ex interuallo fuisset pactum ꝙ solui deberet ad certam diem: quia tunc ex quo non est opposita exceptio: nec inest obligationi: licet de illa constet iudici tunc iudex debebit simpliciter condemnare reum ad soluendum. l. si vnus. §. pactus. et ibi ꝑ Bart. ff. de pactis. et in dicta. l. eum qui ita. ¶ In eadem gl. ibi: siue antequā
10 sit in causa. isto. diligenter ꝙ illud ꝙ dicitur † peremptoria posse opponi vsq ad sententia debet intelligi dū modo opponatur ante conclusionē in causa: nec mirum quia non possunt postea fieri ꝓbationes. c. cum dilectus, de fide instru. et ꝓcedit hoc regulariter fallit si esset exceptio ꝑemptoria que redderet iudicium retro nullum: vt si opponatur quod aliquid sit factum ꝑ falsas probationes in casibus de quibus dixi. s. eodem cum venerabilis. Nam tunc videtur semper opponi ante sententiam: ex quo reddit sententiam et iudicium nullum. ¶ Item fallit secundo qñ est exceptio que opponitur post sententiam q̄ non transit in rem iudicatam: vt contingit in causa matrimoniali. j. de re iud. c. tenor. et c. lator. ¶ Item fallit qñ exceptio non impugnat sententiam: sed potius moderatur executionem vt est exceptio ne quis conueniatur vltra quam facere potest. l. nesennius. ff. de re iudi. ¶ Item fallit in exceptione que renouatur in ipa ꝑlatione sne: vt in exceptione velleiani. l. si mulier. ff. ad velle. ¶ Itē fallit in certis casibus in. l. j. C. de iuris et fac. ign. et ibi etiam speciale est in milite vt possit opponere peremptoriam etiam post sententiā. ¶ Fallit etiam in minoribus et in ecclesijs: et in absentibus causa reipublice qui beneficio restitutionis possunt illam opponere, facit qd habetur in. c. j. et. ij. s. de restitu. in integrum. ¶ Item aduerte diligenter ꝙ hec ꝓcedunt in meris peremptorijs: sed in mistis vt exceptio litis finite per transactionem vel iuramentum videatur ꝙ si opponatur in vim dilatorie ad processum debeat oppōi ante litem contestatam: si autem opponātur ad merita cāe: tunc debēt opponi post litē ɔtestatā sicut alia ꝑemptoria, ꝑ id qd nota. in. c. j. de litis cōtesta. in. vj. et quod not. Bart. in. l. j. C. de ordi. iud. Jo. andr. tamen vt tetigi. s. eo. pastoralis, videtur velle ꝙ etiam in vim ꝑemptorie possit ꝓponi ante litē contestatam: licet tutius sit opponere tunc post litem contestatam: vt dixi in. c. pastoralis, et plus dicit Specu. in tit. de excep. §. dicto. versi. sed pone ꝙ in causa appellatio. circa finē. versi. ꝙ omnis exceptio ꝑemptoria. de qua constaret iudici poterit opponi ad ꝓcessū vt euitetur circuit', facit ꝙ habetur. s. de fi. p̄sbyte. in. c. constitutus, ꝑ Inn. et idem voluit Joan. Moder. et Joan. andr. in. c. j. de litis contesta. in. vj. et sic init etiam hic do. Anto. qd tenē menti ꝑpetuo. et sic ꝓcedit regula, ꝙ non pt opponi ꝑemptoria ad ꝓcessum: quando de illa nō cōstat iudici tempore quo opponitur: secus quando est notoria. et istud est valde equum: licet non clare ꝓbetur iure: quid autem si non opposui exceptionē solutionis: quia non reperi instrumentum nunquid si postea reperio potero in executione obijcere ꝑemptoriam solutionis: tractat Specu. in tit. de exe. senten. §. fina. versi. illud autem, et ibi ꝑ Joan. andr. vbi videtur concludere ꝙ sic saltem beneficio restitutionis in integrum ex clausula generali. de quo etiam ꝑ Joan. Andre. in. c. ij. j. de ꝑuile. et ꝑ Cyn. in. l. j. C. de condic. indebi. et plene dixi in. l. imperatores. ff. de re
11 iudica. ¶ In eadem glo. in fi. an † hodie ꝓcessus habitus cum
a excommunicato sit validus a vel non. dic vt habetur in. c. pia. de exceptio. in. vj. et in. c. j. de rescrip. eo. lib. quia si factus est corā ordinario tenet: licet habitus fuerit cum excommunicato. vt in c. j. licet olim esset secus: vt hic patet, et idem si hodie fiat coram delegato si excommunicatio superuenerit post impetratum rescriptum: secus si tempore impetrationis actor esset excommunicatus qui rescriptum impetraret: quia tunc non tenet ꝓcessus: vt in. c. j. de rescri. in. vj. ¶ † Quid autem si fiat ꝓcessus co-
12 ram iudice excōicato. Respondeo quod si erat publice excōicatus est nullus ꝓcessus. j. de re iudica. in. c. ad probandum, secus si occulte fuisset excōmunicatus, per ea que ibi nota. ¶ Quid autem de exceptione quasi peremptoria: vt de exceptione per quam reprobantur testes quādo possit opponi, dic vt plene habetur. s. de testi. in. c. ex parte. et s. de testibus. in p̄sentia. ¶ De exceptione autem feriarum: et de exceptione non numerate pecunie, et de exceptione ꝙ principalis conueniatur antequam fideiussor: vel quod filius non habet consensum patris: vel quod tutor non fecit inuentarium, vide. in Specu. eodem tit. §. dicto. versicu. quid de exceptione feriarum, et sequenti. et per Cy. in. l. exceptionem. C. de probatio. et per gloss. et Bar. in. l. ij. ff. de exceptio. ¶ In glo. fina. in fine, et adde quod notat gloss. in clemen.

a ¶ Sit validus. Adde hic do. Fel. in. xiij. colū. v. itē iquātum nume. xxv. et s. in j. apostilla huius. c.

cos. de sepul. & aduerte, q2 hoc est clarum in ordinario: q differētia est an sit publice excōicatus, an occulte: vt superius etiam tetigi, sed in delegato quando est excōicatus tempore impetrationis est dubium an sit differentia an fuerit excōicatus occultus vel publicus, de quo in. c. j. de rescrip. in. vj. ibi tamen concludit q vtroq3 casu rescriptum est nullum, & idem etiam si impetrans
13 etiam occulte fuerit excōicatus. ¶ † An autem poterit excōicatus in casu decretalis facta condemnatione expēsarum ad illas agere, cōiter tenet q non p id q habetur in. c. pia. de excep. in. vj. Et no. q tex. iste procederet, quando dolose reus omiserat opponere exceptionem, & sic a contrario secus si nō dolose. Itē secus si sciuisset actor se excōicatū: q2 tunc dol9 cū dolo ex vi cōpensaretur. j. de adulte. c. penu. fm Host. ¶ In gl. fi. ibi admittit ɔpēsationē hoc ɔtingit qñ alia ps locupletaret cū aliena iactura, & hoc cōstet iudici vt iudici al's regulr ad cōmodū partis non interponit officium suum non petitum, de quo plene per Bar. in. l. iiij. §. hoc autem ff. de damno infe. an autem possit appellare: ex eo q2 iudex ex officio non repellit aliquē vbi potuit. dicit Spe. q non in tit. de offi. indi. §. impedit, in pnc. q2 imputet sibi pars quare non opponit: & q2 non quicquid iudici pmittitur subijcitur iuris necessitati. l. nō quicquid. ff. de iudi.

Aduersario. Non cōpetit exceptio rei iudicate reo absoluto: quia nō possidebat si postea possidere reperiat. h. d. ¶ Not. q in actiōe reali ex parte conuenti requiritur possessio: vt sic contra illum dirigi possit actio. facit. l. j. C. de aliena. iudi. ¶ Item no. a contrario q paria sunt quem possidere, vel dolo desijsse possidere. facit. j. de reg. iur. p possessore. lib. vj. ¶ Itē no. q possidens tempore litis contesta. presumitur possidere nisi aliud doceat. ¶ In gl. ij. ibi: cū pater. §. rogo. hic iunge ver. vł dic, qui est infra per quem patet veritas questionis: q2 si apparet q tpe mote litis possidebat non debet pbare se sine dolo desijsse possidere: sed vbi non apparet q possideret a principio tēpore mote litis: tunc vt possit conuenirj debet probari q dolo desijt possidere. ¶ In ead. gl. ibi: si quis ad exhibendū, & aduerte q2 pōt quis absolui ex eo q2 non possidet: & ex eo q2 actor non probauit. & sic constet ex qua causa sit absolutus, hoc clarū vbi aūt non cōstet intelligitur absolutus ex illa q̄ colligit ex actis. vt dixit gl. in. d. l. si qs ad exhibendū. & facit q not. gl. in. c. si cōfirmationem, de electio. in. vj. & no. q vbi agitur contra aliquē rei vendi. si non interrogatur reus an possideat si apparet tempore sententie q nō possidet nec possidebit tpe mote litis debet absolui. si tamē actor probauit intentionem suam debet ferri declaratoria pro eo: & si postea reperiatur reum possidere sñia faciet ius pro actore contra reum sine alia probatione. l. si a te. §. vlti. & qd ibi no. ff. de exceptio. rei iud. ¶ In eadem gl. ibi: ad h vt exceptio, &c. hinc sumpta occasione do. Ant. hic tangit an variato modo agendi habeat obstare exceptio rei indicate siue varietur de via excipiendi ad modum agendi siue ecōtra & siue de iudicio plenario ad summarium siue econtra, & prosequitur dicta Bartol. in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verbo. obligatio. & Inno. in. c. ij. & c. fina. s. de ordi. cogni. non insistunt: quia satis dictum fuit in dicto. c. ij. & fina.

1 Excommunicatus auditur appellans.
2 Habilis ad agendum est habilis ad excipiendum.
3 Concesso vno intelligunt cōcessa oīa ordinata ad finē illius.
4 Sententia si pro excommunicato feratur an poterit petere executionem illius.

a

Enerabilem. Valet rescriptum[a] impetratum ab excōicato super prosecutiōe appellationis: licet de excōicatione non fecerit mentionem, & primo dictum, secundo eius causam ibi, quia. ¶ Not. q † excōicatus auditur appellās: etiam si velit prosequi appellationem etiam ab interlo. & graua. ¶ Item not. q in omnibus casibus in quibus quis potest esse in iudicio in illis potest impetrare delegatum, & sic no. q † habilis ad agendum censetur esse etiam habilis ad excipiendū, & sic no. q habilis ad certum finem censetur habilis ad omnia ordinaria in illū finem. ¶ † Vltimo no. q vno concesso intelligunt concessa omnia ordinata ad finem illius, facit qd hr in. c. preter ea. & in. c. literis. de offi. deleg. ¶ In gl. fina. in fi. licet ista capitula videantur dicere idem tamen sunt diuersa: quia decretalis intelleximus de iudi. & decre. cum inter. s. eo. loquūtur de excōmunicato qui agit vel defendit nomine suo tm̄, & pro iure suo. & decre. cum inter. plenius loquitur quam decre. intelleximus. & decret. dilecti. s. eo. loquitur de excōicato defendente ecclesiā decre. dilecte. loquitur de excommunicato lite pendente & post appellationē. c. significauerūt, loquitur in actore appellāte a diffinitiua, istō autē. c. loquitur in reo & in appellāte ab interlocutoria & in excommunicato ex alia causa: & ab alijs iudicibus, & sic

a ¶ Valet rescriptū. idē do. Abba. summat h cap.

diuersis casibus loquuntur fm Abbatem. ¶ Extra glo. tangit
4 hic Innocen. an † sententia sit lata pro excōicato possit petere illius executionē, & intellige qñ est lata pro excōicato: q esse potest in pluribus casibus. Primus quando non erat excōicatus tempore late sententie: s3 postea fuit excōmunicatus. ¶ Scdo potest esse q de facto fuit lata pro eo: quia nō fuit opposita aliqua exceptio excōicationis, & ideo tenuit vt habetur in. c. pia. j. eo. lib. vj. ¶ Item tertio potest esse q fuit lata in causa appellationis fm nota. s. eo. significauerunt. ¶ Item potuit esse qd fuit lata ex eo q2 necessario agebat tractus ad iudicium ɔdictione ex. l. diffamari. ¶ Item potes ponere exemplum in sententia condēnatoria expensarū, de qua. s. e. in. c. exceptionē. an igitur in dictis casib9 poterit peti executio si obijciatur exceptio excōicationis. ¶ Inn. hic finaliter tenet q non debet fieri executio si opponatur exceptio predicta: q2 non leditur equitas in dicijs si differatur executio: quia non semper ēt ille q pronūtiat mandat sñiam suam executioni sed alius: vt. l. a diuo pio. §. j. ff. de re iudi. & s. de offi. deleg. significasti. & q2 poterit post absolutionem petere executionē, ideo sibi imputet si nō petit, & hoc ēt satis probatur ex his que habentur in. c. pia. preall e. refert etiā aliquos assignare hanc rationem sc3 quia non debet solui excōicato durante excommunicatione. xv. q. vj. nos sanctorū, & c. in ratos, sed ista ratio sibi non placet: q2 scdm eum etiam excōmunicato pōt quis soluere, vt not. per eum. s. de dolo & contu. c. veritatis, sed aduerte q2 contra istud multum facit qd habetur in c. cum excōicato. xj. q. iij. vbi non est licitum cōmunicare cum excōmunicato, potes dicere pro concordantia opin. qd in casibus in quibus licitum esset contrahere cum excommunicato: vt cōtingit interdum vt patet. j. de sen. excōi. in. c. si vere, tunc licitū sit sibi solui, & sic itelligatur opi. Inn. & qd ipse nota. in dicto. c. veritatis, si autem sit casus in quo non licitum contrahere, tunc licet si contrahatur contractus teneret fm opi. Inn. in. c. veritatis, licet Hosti. contra tamen saltem videtur quod non erit licitum sibi soluere: ex quo non est licitum sibi communicare: nec videtur arctare promissio vel iuramentum ad soluendū ipsi excōicato tanquā nutriens peccatum, per id qd habetur. xxij. qō. iiij. c. in malis, iuncto dicto. c. cū excōmunicato, & bene facit quod dixi post Host. s. eo. significauerunt in illa questione an procurator excōmunicatus teneatur prosequi appellationē. ¶ Itē est sciendum qd domi. Ant. s. c. proxi. tractat an quelibet variatio habeat operari: vt non obstat exceptio rei indicate, & cōcludit q si variatur causa agendi. planum est q nō obstat exceptio l. cū q̄ritur. & l. cū de hac. & l. & an eadem. ff. de excep. rei indi. & facit tex. in. c. precedenti, idem si varietur res q2 de alia re agatur, & idē si varietur persona: quia alia persona que nō censeatur eadē psona cum prima modo agat: vt patet in iuribus preallega. ¶ Si autē varietur modus agendi tunc si variatur de summario ad plenariūm non habet obstare. l. penult. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & s. de testi. veniens. el. ij. & facit qd not. Inno. s. de ordi. cog. c. fi. secus si econtra de plenario ad summariū. vt voluit Inno. in dicto. c. fina. si autem vtrunq3 sit plenariū tunc si secundum sit accessorium ad primūm habebit obstare exceptio rei indicate. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de ver. oblig. secus si s3 iudicium sit magis principale: q2 tunc non nocebit exceptio. l. h si ante. ff. de exceptio. & ibi per Bart. saluo nisi in primo iudicio assumpta fuisset pncipaliter disputatio super eo, de quo disputatur in secundo q2 tunc obstaret exceptio, vt voluit Inno. in. c. cum ecclesia sutrina. de can. posses. & proprie. & Bart. in dicta. l. sed si ante. si autē vtrūq3 sit eque principale tūc si ambo iudicia tendunt ad eundē finē obstabit exceptio. l. qd in diem. §. si rationem. ff. de compen. secus si tendas ad diuersum finem. l. vendicātem, cum. l. seq. ff. de euictio. & per predicta possunt decidi multa, de quibus per Inno. in. d. c. fina. & per glo. & Innoc. in. c. ij. de ordi. cogni. & per do. Anto. s. c. proximo. & per Barto. in dicto. §. duo fratres. ¶ Vltimo aduerte quia dixi in. c. significauerunt qd fm vnum intellectum est ibi casus qd vbi actor obtinet condemnatoriam pro se sed reus absoluitur ab expensis: licet reus appellet a sententia lata in principali: tamen poterit appellare actor ab absolutione expensarum: vt ibi videtur esse casus fm vnam expositionem: secus esset quando fuisset omissa condemnatio expensarum, vt. l. finali. C. quando prouo. non est necesse. idem quando condemnasset: sed in minus quam deberet: vt ibi patet, & sic videtur q illa lex non habeat locum quando qs est absolutus ab expensis, sed Pet. & Abb. vident velle cōtrariū in dicto. c. significauerunt, inquantum videntur in effectu reprobare exemplum gl. per dictam. l. fina. & similiter videtur Spec. reprobare glo. in titu. de appel. §. in quibus. versic. xxxiiij. & facit pro ista parte quia quando in minus condemnatur videtur qd in alijs debet dici absolutus, arg. de presumptio. c. nonne. & in. l. maritus. C. de procu. sed huic posset responderi qd istud nō est verum

verum scilicet ꝙ intelligatur in residuo absolutus vt plene not. per docto.in.l.j.C.si aduersus rem iudi.tñ pro ista parte etiã facit quia litera videtur velle quod appellet per actorem.ex eo ꝗ habet sententiam pro se in principali.τ ideo sufficiat reum appellasse.τ presertim quia accessorium expensarum regulariter reguletur secundum naturam principalis.facit de regu.iur.accessorium.li.vj.τ qđ habetur in.l.properãdũ.§.cum autem alterutra. C.de iudi.Sed aduerte quia de iure videt posse defensari glo.in dicto.c.significauerunt.quia ibi est casus secũdum illum intellectum nec obstat dicta.l.finalis quando prouo.nõ est neces.quia loquitur hoc casu reus est absolutus ab expensis.nec videt etiaꝫ omnino eadem ratio:quia quando facta est absolutio.tunc necesse erit illam reuocari.τ sic veniri cõtra factum prioris.secus in casibus in dicta.l.fina.quia ibi non venitur contra factum primi iudicis:sed potius suppletur eius factum in eo quod omisit τ ideo illud facilius conceditur non obstat etiam ꝙ accessorium debet regulari secundum naturam principalis.quia illud verum nisi accessorium assumpserit per se subsistentiam per id quod no. in simili de iureiurando debitores τ ita videtur esse in casu proposito ex quo absolu.est lata:quia illa videtur transire in rem iudicatam.si non appelletur ab eadem.§.de electio.cum dilecti ad finem.est etiam communis opinio.quod vbi reus nõ appellaret posset actor appellare propter omissam condemnationẽ expensarum.vt sic sibi succurratur.vt voluit Bart.ibi τ Butri.τ Specu.in dicto.§.in quibus.in preallega.versiculo.τ sequenti.licet satis dubitauerim de hoc dicit tamen curiam hoc seruare.Bal.tamen in dicta.l.fin.videtur velle oppositum ꝙ non scilicet quod actor non poterit appellare ex quo sententia est lata pro reo:sed certe fateor ꝙ non appellabitur a sententia.sed a grauamine illato quia omisit de expensis pronuntiare.facit quod habetur in c.dilecto.j.de appel.

a ¶De prescriptionibus.[a] Rubrica.

1 ☞Prescribere potest ecclesia contra aliam ecclesiam spatio triennij.
2 Matrix ecclesia intelligitur cathedralis quandoqꝫ tamen capitur pro inferiori ecclesia.
3 Eps hereticꝰ vel schismaticus si reuertitur ad vnitatem ecclesie an possit recuperare ecclesiam.

Placuit. Episcopus contra episcopũ lo cum p se ad finẽ cõuersum prescribit triẽnio subductis temporalibus vacationis τ schismatis ecclesie cõtra quã prescribitur hoc dicit.τ primo ponit dictũ.¶Secũdo ibi si tñ illud determinat.tertio casum determinatiue exponit ibi sinautẽ.τ vltimo aliũ addit.ibi item si.¶In tex. ibi ex donati.hereticus quidam fuit qui induxit heresim quod filius esset minor patre.vt habet.xxiiij.q.vltima.c.penul.ver.do-
1 natiste.¶†No.j.casum in quo ecclesia contra aliã ecclesiam prescribit spatio triennij.τ hoc operatur fauor fidei vt facilius τ citius conuertatur quis ad fidem ¶Item nota ꝙ de tali prescriptione subducitur tps vacationis ecclesie contra quaꝫ prescribitur.τ etiam tps schismatis.¶Itẽ no.ꝙ non currit prescriptio ecclesie que habet prelatum sed que habet inutilem ad agendum facit quod no.xvj.q.iij.c.prima actione.τ quod not.j.eo.cum nõ
2 liceat.¶†Itẽ nota ꝙ appellatiõe matricis ecclesie intelligitur cathedralis quandoqꝫ tñ sumitur pro inferiori ecclesia vt patet j.eo.ex transmissa.¶Item nota ꝙ prima facie videtur esse deterior conditio episcopi catholici ꝙ̃ non catholici.nam hic currit prescriptio contra catholicum.τ non contra non catholicuꝫ.sed dic fm Hostien.quod istud contingit non ex odio persone:sed ex negligentia que presupponitur in catholico.non autem in non
3 catholico.¶†Item nota ꝙ vbi episcopus schismaticus vel hereticus reuertitur ad vnitatem ecclesie videtur recuperare ecclesiam suam:sed certe istud videtur verum quando tunc vacaret ecclesia.τ secum dispensaret papa,alias secus.§.de electio.in.c.ga diligentia tua.¶In glo.prima ibi post illos sex menses supple τ post conuersionem factã de loco:quia a tempore conuersionis incipiet currere trienniũ non autem immediate post sex menses τ ita videtur esse de mente istius text.fm Inno.τ Hostien.vnde secundum eos in contrario ponitur tempus post quod licitum est conuertere.hic aũt ponitur tempus post quod episcopus populi lapsi in heresim τ reuersi ad fidem non potest illum repetere. ¶In glo.secunda in fin.nec obstant iura alleg.in glo.quia non loquuntur in economo.sed in coadiutore dato qui habet plenã administrationem in temporalibus fm Odoff.preterea non valet consequentia quã facit gl.quia patet instantia in simili in tutore qui potest agere τ conueniri nomine pupilli.τ tamẽ nõ curret prescriptio durante pupillari etate.l.sicut in rem.C.de pscri-

ptio.xxx.annorum.τ facit quod habetur per gloss.in.c.sicut vrgeri.j.q.j.vbi glos.notabiliter dicit ꝙ ad tollendum argumentum sufficit dari instantiam.

b

Nihil. Taciturnitas[b] plati nõ nocet ecclesie dõ nec sit prescriptum.h.d.vel aliter.In rebus inuasis non currit prescriptio.hoc dicit secundũ aliũ intellectum.¶No.j.ꝙ propter scãdalũ vitãdum quis videt dimittere prosecutionẽ iuris sui.¶Itẽ not.qđ papa se nominat in singulari τ alium in plurali.τ hoc ex nimia humilitate hodie presumeret rescriptuꝫ falsum p id qđ habetur j.de crimi.fal.c.quã graui.¶Item no.qđ factũ pdecessoris non vr nocere successori in glo.j.in fin.solu.vt ibi notatur p gl.¶In gloss.fi.ibi τ hec protestatio.hinc potes sumere tertiam solutionem.s.quod negligentia predecessoris nor nocet successori:quia fuit interrupta prescriptio per istam protestationem que in casu isto videtur operari interruptionẽ fm Innocen.quia non poterat forte aliter propter eius potentiam ista patritia conueniri. ¶Quartum intellectum hic ponit do.Anto.dicens qđ si aliqd est erogandum in pauperes qui non sunt certificati qđ non curret prescriptio contra eos anteꝙ̃ certificentur.τ sic dicit alias de facto in se fuisse conatũ defendere.licet dicat Fede.tenere in suo consilio primo qđ pro debito talibus pauperibus competit condictio ex.l.nulli.C.de epis.τ cle.τ sic prescribatur spatio.xxx.annorum.vt.C.de prescrip.xxx.vel.xl.annorũ.l.sicut.nec requiruntur quadraginta.ex quo non agitur de rebus ecclesie:sed ipse dicit qđ non dꝫ currere pauperibus prescriptio antequã sint certificati:qꝛ ante non possunt agere.facit qđ habetur in.l.j.in fin.C.de an.excep.τ est notabilis intellectus in se tñ tex.hic non dixit p iudicium non generari pauperibus:ſꝫ nõ generari pontificibus τ sic vr loqui de rebus spectantibus ad administrationem pontificum.τ sic de rebus ecclesiarum.
1 ☞Prescribere potest ecclesia contra laicum spatio triginta annorum.
2 Ad prescriptionem requiritur ꝙ prescribens possederit tempore ad prescriptionem deputato τ ꝙ quiete τ inconcusse.
3 Prescriptio interrumpitur per citationem iudiciaelm. b

1

Sanctorum. Per quietã.xxx.annoꝝ possessionẽ prescribit ecclesia. hoc dicit.¶†Not.secundũ vnum intellectũ qđ ecclesia prescribit contra laicum spatio.xxx.annorũ.si aũt loqueretur de prescriptione contra aliam ecclesiam.hoc esset correctum:qꝛ hodie requiruntur.xl.anni.j.eod.de quarta.τ.c.illud. τ intellige qđ sufficiunt.xxx.anni.contra laicũ qñ bona fide sine titulo possedit.l.si quis emptionis.C.de prescri.xxx.anno.si aũt cum titulo τ bo.fi.tunc sufficeret tempus.x.annorũ inter presentes.τ.xx.inter absentes.l.fi.C.de prescrip.lon.tempo.τ secundũ predicta debet intelligi τ limitari glo.que habet in.c.illud.j.eo. in tertia glos.licet Jo.an.illam reprobet.sed certe potest saluari
2 secundum predicta.¶†Item nota requisita ad prescriptionem scꝫ ꝙ prescribens possederit tpe deputato ad prescriptionem.τ
1 qđ quiete τ inconcusse.¶†Ultimo nota quod clamatione iudiciali seu ad iudiciũ interrumpit prescriptio qđ est verum qñ est prescriptio longissimi temporis.xxx.vel.xl.annorũ.l.sicut.C.de prescrip.lon.tempo.τ tangetur.j.eod.c.illud.¶In glo.ij.in fin. vel dic ꝙ hic sumitur proclamatio p citatione facta ad iudiciuꝫ τ ideo sufficit ad interruptionem.ex quo est prescrip.xxx.anno. vt pꝫ in.l.sicut.alle.in gl.¶In glo.fi.vel salua hoc.c.per ea que dixi in notabilibus.
1 ☞Non prescribitur cõtra ecclesiam minori spatio.xl.annorũ.
2 Seruitutes qualiter amittantur.
c

De quarta. Prescribitur[c] cõtra epm quarta decimarũ vel oblationum si spatio.xl.annoruꝫ non fuerit soluta.τ ecclesia interim non vacauerit.h.d.τ primo ponit dictum secundo casum exceptuꝫ.tertio repellit ius antiquũ.secunda ibi:nisi.tertia ibi:naꝫ romana.¶Nota.j.qđ eps videtur fundare intentionem suam de iure communi super quarta decimarum τ oblationum que percipiuntur in ecclesiis parochialibus sibi subiectis.facit quod habetur.§.de officio ordina.conquerente.τ ex hoc qđ super ipso iure decimaruꝫ clericus seu rector ecclesie videtur de iure cõmuni fundare intentionem suam non antẽ ipse episcopus cũ solum super quarta decimarum videatur fundare.de quo plene tangitur in.c.cũ contingat.j.de deci.τ ibi per Joã.cal.¶Itẽ
1 nota ꝙ hodie contra†ecclesiam non prescribitur minori spatio xl.annorum τ sic correcta sunt iura que dicebant de prescriptione.xxx.annorum.facit quod habetur.j.eo.illud.¶Ultimo nota ꝙ de prescriptione deducit tempus vacatiõis ecclesie.¶In gloss.super verbo tueri.ibi concessionem episcopi tantum:quasi velit ꝙ non sit facta cũ consensu capituli.τ sic fuit minus iustus titulus.nam alias si fuisset facta cum consensu capituli potuis-

a ¶Prescriptionibꝰ.d. Jo.de imo. nihil scribit sup hac rubrica.iõ vid h p.d.abb. ꝯtinuatiõeꝫ eius et alia multa ꝗ̃sup hac rubrica scribit.et.d. Fel.posteũ.
b ¶Tacitur nitas. abb. post glo.legit variis modis vnũ tñ sũmariũ abb.ꝯcorda to cum isto
c ¶Prescribit.licet do. abb.τ Jo.d imol. summẽt h.c.ver bis variatis idẽ tñ dicũt i effectu.Et qꝛ in tex.ponit dũ nisi si ꝗ̃ras vtrũ hec dictio nisi ponat vel affirmet siue excipiat vł neget distigue vt hic p do.Hen. boych.i pn.

set tenere per ea que habentur.j.de do.pastoralis.⁊ quod habe-
tur.xvj.q.iij.c.fina.⁊ si dicas titulus fuit minus iustus.ergo non
debuit dare cām prescribendi quia videtur fuisse in errore iuris
ille qui allegat prescriptionē.si putauit sufficere concessionē epi
scopi.⁊ sic non dꝫ prodesse ad prescriptionem.l.nunq̄.ff.de vsur.
⁊.j.de dona.apostolice.cum ibi no.per gl.sed potes dicere quod
forte fuit in errore facti putans concessionē episcopi fuisse factā
cum consensu capituli.ideo potuit prescribere.facit quod notat
glos.in.c.apostolice.⁊ quod notat Pau.in clemen.j.de reb.eccle.
non alie.posset forte etiam dici quod licet in prescriptione.x.vel
xx.annorum error iuris non proficiat.⁊ ita loquatur dicta.l.nun
q̄.tamen in prescriptione.xl.annorum videtur quod hoc non ha
beat locum,cū non reperiatur iure cautum:precedens tamen di
ctum videtur tenere gloss.in dicto.c.apostolice.⁊ Pau.in dicta
clemen.j.⁊ scias qd̄ de iure.ff.de prescrip.xxx.vel.xl.annorū non
erat cognita.vt voluit gloss.in.l.iulianus.ff.ex quib.cau.ma.⁊ in
l.qui occidit.ff.ad legem aquiliam.prima autem solutio hic posi
ta in glos.non videtur bona ex eo quia vbi prescriptio est contra
ius cōmune.seu quando ius cōmune facit contra prescribentem
non sufficit bona fides:sed requiritur etiā titulus.vt det causam
prescribendi.vt probatur in.c.j.j.eo.in.vj. ¶ Qualiter autem po
terit probare clericus seu rector ecclesie prescriptionē in casu hu
ius.c.considerato quod illa allegatur per negatiuam:quia dicit
non esse factam absolutionem per tempus quadraginta anno-
rum,⁊ vltra recurre ad not.per Joan.andr.in regula sine posses-
sione,in questione ibi posita de regul.iur.lib.vj.nam secundum
eum sufficiet probare titulum ante dictū tempus,⁊ allegare solu
tionem non factam.vnde nisi probet episcopus aliud obtinebit
2 clericus.de quo ibi plene per eum. ¶ †Extra glo.tangit hic In
nocen.qualiter seruitutes amittant̄ ⁊ in effectu ⁊ concludit illud
qd̄ habetur in.l.fin.C.de serui.⁊.l.seruitutes.ff.de serui.quia per
ditur spatio.x.annorum inter presentes.⁊.xx.inter absentes.nisi
habeat interuallum mensium vel anni:quia tunc requiritur tem
pus duplicatū secus si sit interuallū horarum.vel dierum.⁊ tan-
git quid de interuallo septimanarū.⁊ concludit quod idē in illo
interuallo qd̄ in interuallo mensium.cuꝫ prescriptiōes sint odio
se non ampliande.argu.l.quidam.ff.de libe.⁊ posthu.quod not.
pro intellectu legis si sic.ff.quemadmo.serui.amit. Tangit etiam
qualiter seruitutes acquirantur.⁊ concludit quod spatio longi
temporis si habeat causam continuam vel saltem quasi conti.et
sic.x.annorum inter presentes.⁊.xx.inter absentes.l.fi.C.de pre-
scriptio.lon.tempo.secus si non habeat causam continuam quia
tunc requiritur tempus cuius initij memoria non existit.l.hoc
iure.§.ductus aque.ff.de aqua quoti.⁊ esti.⁊ dicit quod ius perci
piendi decimas potest dici habere causam continuā,vel saltem
quasi conti.ex eo qꝛ omni tempore predium est aptū ad produ-
cendum aliquid quod potest decimari.⁊ hoc loquendo de iure
decimandi in genere:sed si esset ius decimandi frumentū vel vi-
num tantū.tūc quia solum hoc in certis partibus anni fit quod
percipiatur frumentum ⁊ vinū non haberet cām conti.nec quasi
sed tu potes dicere secure quod etiā ius decimandi generaliter
⁊ vniuersaliter omnia que nascuntur in predio nō videntur esse
ius habens cām continuam vel quasi ex eo quia in vsu talis iu-
ris requiritur hominis factum.nec aliter tale ius percipitur nisi
interueniat factū hominis recipientis ipsam decimam ergo nō
dicitur habere causam continuā vel quasi per id quod habetur
in.l.foramē.ff.de seruitu.vrba.predio.sed potes dicere quod illa
distinctio an habeat causam continuā vel quasi an non procedit
in seruitutibus realibus que debentur a re rei.non autem in per
sonalibus que debent̄ persone.vnde seruitus vsufru.licet requi-
rat factū hominis.⁊ sic non habeat cām conti.vel quasi.tñ quia
est seruitus personalis que debetur persone prescribitur spatio
longi temporis.l.fin.C.de prescriptio.lon.tempo.⁊ est ratio di-
uersitatis:qa in personalibus est persona que animo continuat
possessionem que animo retinetur.C.de acquiren.posses.in.l.li-
cet.que ratio cessat in seruitute que debet̄ a re rei.⁊ per hoc pos-
set dici qd̄ ius decimandi censetur esse ius personale qd̄ debetur
ecclesie tanquā psone representanti.l.mortuo.ff.de fideiusso.⁊ si-
cut ecclesia dicitur possidere alias res ⁊ alia iura.vt notat In-
nocen.s.de cā possessio.cum super.ita ⁊ istud. ¶ Aduerte tamē
quia licet prescriptio contra priuatos in seruitutibus realibus
habētibus cām conti.vel quasi cū bona fide,etiam sine titulo po
sit fieri etiā spatio longi temporis.l.si quis diuturno.ff.si serui.
ven.⁊ etiam in seruitutibus personalibꝫ cum titulo vt dicta.l.fi.
C.de prescriptio.lon.tempo.⁊ facit qd̄ notat Barto.in.l.iuste.§.
non mutat.ff.de vsuris.tamen contra ecclesiā non currit minor
prescriptio q̄ prescriptio.xl.annorū per istū text.etiam in predi-
ctis.⁊ sic etiā voluit hic Hosti.dicit tamen etiā hic do.Anto.qd̄
in seruitutibus realibꝫ que non habent causam cōti.vel quasi vt
seruitus itineris per fundū vicini qd̄ illa non prescribetur etiā
de iure canonico spatio.xl.annorum:sed requirit̄ tp̄s cuius initij
memoria non existit sicut etiam requiritur secundū leges qꝛ cano
nes non intendunt ampliare materiā prescri.sed potius restrin
gere vt patet in.c.proximo.⁊.j.eod.c.fin.de materia per legistas
in.l.seruitutes.ff.de seruitu.titulo generali.⁊ etiā tangit̄ in.c.p-
uenit.j.de censi. ¶ Item aduerte qꝛ videtur q̄ de iure canonico
non procedat prescriptio in seruitutibus sine titulo etiā in reali-
bus:qꝛ ius cōmune facit contra prescribentem cum quelibet pre
sumat̄ libera nisi probet̄ serua.l.altius.C.de seruitu.⁊ sic videtur
qd̄ non prescribatur sine titulo in.c.j.de prescriptio.in.vj.posses
dicere qd̄ aliud sit de iure ciuili.vt patet in.l.si quis diuturno.ff.
si serui.ven.⁊ forte hoc etiā voluit Hostien.hic vel potes dicere
secundo qd̄ il.ud.c.limitet̄ vt habeat locū vbi agit̄ de magno seu
graui preiudicio.vt qñ agitur de prescriptione iuris decimarum
⁊ similiū.secus qñ agitur de leui preiudicio.vt contingit qñ agi-
tur de seruitute reali.facit qd̄ no.in.d.l.seruitutes.⁊.l.cū de in rē
verso.ff.de vsu.per gl.⁊ Bart.in.l.penul.C.cōmuni diui.⁊ adde
etiam quod in prescribēda libertate seruitutis vrbane requiritur
etiā factum ipsius volentis prescribere.vt pꝫ in.l.hec aūt iura.ff.
de seruitu.vrba.predio.licet secus sit in seruitute rustic.vt etiam
tangit hic Inno.

1 ☞ Prescriptio cum mala fide non procedit de iure canonico
secus de iure ciuili.
2 Prescriptione completa si mala fides superueniat an res prescri
pta restitui debeat.

Vigilanti. Possessor male fidei non prescri
bit.h.d. ¶ Et pmo ponit dictuꝫ
secūdo rationē.l.ciuilis. ¶ Tertio illā corrigit.secun
da ibi:ephesinus.tertia ibi:nobis aūt. ¶ †No.qd̄ de
1 iure canonico non procedit prescriptio cum mala fide.licet secus
sit de iure ciuili.sed seruari debet ius canonicum etiā in foro ciui
li cū preualeat in materia peccati.vt not.in regula possessor.j.de
reg.iur.in.vj.⁊ dicetur.j.eo.c.fin. ¶ Item no.qd̄ possessor male-
fidei dicit̄ ille qui hꝫ scientiam rei aliene. ¶ Item nota finem iu-
ris ciuilis in prescriptione deuiare a fine iuris canonici.nam ius
ciuile considerat vtilitatem ciuilis societatis.⁊ vt vitet̄ confusio
⁊ ne rerū dominia sint in incerto ⁊ puniat̄ negligentia facit.l.j.ff.
de vsuris.sed canones considerant vtilitatē anime. ¶ In glos.j.
ibi sic nec inducit hic ratio non est omnino perfecta concluderet
etiā de iure ciuili.vnde dic melius vt dixi in notabilibus. ¶ In
gloss.nouerit ibi bene a zenone. Aduerte:qꝛ ibi fiscus tenet̄ dare
pretiū domino.⁊ eodem modo potest intelligi.l.lucius.alleg.in
gloss.alias non videt̄ q̄ sine causa possit de iure auferri mihi res
mea.vt voluit Innocen.s.de consti.que in ecclesiarū.⁊ p Barto.
2 in pria constitutione.ff. ¶ †In ea.glo.ibi alanus dixit.hec opi
nio reprobat̄.qꝛ non est differentia inter lucratiuā cām ⁊ non lu
cratiuam per id qd̄ habet̄ in.l.pen.C.de prescriptio.lon.tempo.
⁊.j.de dona.apostolice.vnde cōmuniter tenet̄ opinio secunda hic
posita.quā tenet glo.⁊ sequit̄ Jo.and.in regula possessor.in mer
curia.de regu.iur.in.vj.Intellige tamen hoc verum.nisi quis hꝫ
conscientiā remordentem:vt qꝛ putaret omnino se teneri.lꝫ pre
scriptio fuerit completa:quia deberet sequi consciētiam vt.j.de
simo.per tuas.secus si conscientiam confirmet cum opinio.glos.
do.Anto.dicit hanc opinio.ꝓcedere in foro contentioso.vt non
possit arctari ad reddendū:sed in foro penitentie dicit q̄ videtur
qd̄ teneatur restituere sicut tenent aliqui theologi si vult veram
penitentiā agere:sed non credo hanc opinio.veram qꝛ si in foro
penitentie obligaret̄ ad restitutionē eodem mō deberet obligari
in foro contentioso si constaret in illo qd̄ constat in foro peniten
tie per id qd̄ habet̄ in simili in.c.consuluit.j.de vsu.⁊ ideo videt̄
q̄ neutro modo debeat cogi.

1 ☞ Prescriptio quadragenaria tollit omnem actionem.

Ad aures, Una ecclesia i parochia alterius
spatio.xl.annoꝝ decimas prescri
bit.h.d.⁊ est cōmunis diuisio consultatio ⁊ responsio.
1 scd̄a ibi:tūc. ¶ †No.q̄ quadragenaria p̄scriptio tol-
lit prorsus oēm actionem facit qd̄ habetur in.l.omnes.⁊.l.sicu-
ti.C.de prescriptio.xxx.annorū.⁊ qd̄ not.in Spe.de prescriptio.
circa princi.hinc sumpta occasione tractat domi.Ant.id qd̄ tan
git Barto.in.l.fi.ff.rem ratā habe.licet non alleget eum.vbi tan-
git an p prescrip.tollat̄ naturalis obli.⁊ concludit q̄ sic si est pre
scriptio conuentionalis.vt qꝛ voluit solū vsq; ad certū tp̄s obli-
gari.nā tunc tollit̄ naturalis ⁊ elidit̄ ciuilis.l.si vnus.§.pactus.
ff.de pac.si autem est prescriptio legalis.tunc si erat actio tempo
ralis sui natura.vt actio redhibitoria vel quanto minoris.l.iul.
in princi.cuꝫ ibi nota.ff.de actio.empti.tunc tollitur ciuilis ⁊ re
manet naturalis per.l.at qui natura.in principio.ff.de neg.gest.
¶ Si aūt tenebat̄ actio perpetua sui natura que hodie tollitur
prescriptio.xxx.annoruꝫ vel.xl.tunc tollitur ciuilis remanet ta-
men naturalis quam ius ciuile ex toto non videt̄ tollere.insti.de
iur.na.gen.

tur.na.gen.⁊ ci.§.sed naturalia.tollitur tñ tũc effectus talis na-
turalis per id qḋ hic dicitur ⁊ dicta.l.sicut.⁊.d.l.omnes.⁊ in.l.si
quis postq̃.ff.de fideiusso.⁊ sic vr̃ velle qḋ vbi actio erat tempo-
ralis sui natura ꝙ remaneat naturalis cũ suo effectu,⁊ secundũ
hoc videt̃ qḋ illa naturalis induceret compensationẽ.⁊ etiã for-
te posset ei accedere fideiussor,sed forte istud non est verũ per ea
que habent̃ in.d.l.si quis postq̃,vbi non potest accedere fideius-
sor,qñ quis est liberatus p̃scriptiõe,nec põt intelligi ibi de p̃scri-
ptiõe.xxx.annoꝝ.q̃ illa nõ erat cognita de iure digestoꝝ.vt not.
in.l.iulianus.ff.ex quibus causis maio.⁊ sic vr̃ qḋ loquat̃ in pre-
scriptione actionis tẽporalis non ob.l.at qui natura,q̃ illa non
probat id ad qḋ allegat̃ vẽ qḋ prescriptio remaneat naturalis
sed dicit ꝙ ille q̃ erat obligatus actiõe tpali si ministrauit bona
creditoris a se non exigit tenebit̃ actione neg.gest.lʒ liberetur a
prima.¶ In glos.ij.in fi.dic melius vt hodie habetur in.c.j.j.e.
in.vj.⁊ per ibi no.patet ꝙ hic dʒ intelligi ꝙ habebat titulum cũ
ius cõe faceret contra prescribentẽ,ex quo prescribere volebat in
alterius parochia.

1 ☞ Prescriptio non procedit sine possessione.

Causam que. Laicus decimas nõ p̃scri-
bit.h.d.⁊ prio decisiua con
sultatio.scdo rñsio.secunda ibi:ideoq;.¶ Nota quod
laicus non põt possidere ius spirituale nec illud pre-
scribere.¶ Itẽ illud qḋ non potest quis possidere nec p̃scribere
1 potest nã† sine possessione nõ procedit p̃scriptio.c.sine possessio-
ne.j.de reg.iur.lib.vj.¶ In glo.prima ibi post lateranense,quasi
velit ꝙ secus si fuisset facta concessio ante dictum concilium,de
quo in.c.cum apostolica.j.de his que fiunt a prela.¶ In glos.fi-
na.ibi possessio germinat prolem,intellige possessio ciuilis seu
canonica,seu a iure approbata germinat prolẽ idest acquisitio
nem dominij.

1 ☞ Prescriptio cessat probata interruptione.
2 Prescriptio.xl.annorum sola currit contra ecclesiam.
3 Inundatione fluminis possessio perditur ⁊ interrumpitur pre-
scriptio.
4 Prescriptio non interrumpitur per litis contest.factam coram
non suo iudice.
5 Vsucapio habet locum in rebus mobilibus tantũ interuenien-
te titulo ⁊ bona fide.
6 Quando prescribitur contra ecclesiam an vltra bonam fidem re-
quiratur titulus.
7 Interruptio prescriptionis qualiter fiat.
8 Prescriptio qualiter interrumpatur contra accusationem cri-
minalem.

a Illud. Si contra[a] prescriptionẽ.xl.annoꝝ que
sola currit cõtra ecclesiã opponatur in-
terruptio:vterq; probabit.h.d.⁊ sunt due p̃tes sicut
duo sunt dicta,secunda ibi:verum.¶ Nota qḋ existen
te ꝯtrarietate inter canones attendit̃ stilus curie romane.Ideo
qualis debeat esse possessio que requirit̃ ad prescriptionẽ:q̃ de-
bet esse inconcussa.i.non interrupta.¶ Nota qualiter sit proce-
dendũ super exceptione p̃scriptionis:q̃ videt̃ ꝙ supra vtrãq; si-
mul debeat procedi.⁊ simul debeant testes sup̃ vtrãq; recipi qḋ
vr̃ procedere,quando p̃tes consentirent,vel etiã quãdo directe
replicatio contradiceret exceptioni.vt q̃ allegans prescriptio-
nem dicit se possedisse per.xl.annos continuos.⁊ allegãs repli-
cationẽ dicit p̃scriptionẽ interruptam:q̃ possedit infra dictum
tp̃s p̃.v.annos.nã tunc replicatio directe contradicit exceptioni
opʒ quod simul recipiant̃ testes alias publicatis testibus super
exceptione non possunt p̃duci sup̃ repli.testes p̃ id quod habet̃
in clementina testibus,de testi.secus vbi directe non cõtradicit
vt si dicat interruptam prescriptio.p̃ lit.contest.nam tunc ex or-
dine videtur qḋ prius sit admittenda probatio sup̃ p̃scriptione
⁊ demũ illa probata sup̃ replicatiõe cum non teneat̃ replicans il
lam probare,nec sibi expediat,nisi demũ probata exceptiõe pre-
scriptionis.facit qḋ not.in simili.s.de testi.in.c.de testibus.vbi
reus non habet necesse probare exceptionem anteq̃ sit fundata
intentio actoris facit qḋ notat Jo.an.in.c.a nobis.s.tit.j.in.vj.
1 membro.¶ Vltimo no.ꝙ† p̃bata interruptione cessat prescri-
2 ptio.¶ †Et no.etiã ꝙ hodie sola p̃scriptio.xl.annoꝝ currit con
tra ecclesiã.¶ In glo.ecclesiam ibi spatio.xxx.annoꝝ Jo.an.hic
⁊ do.Anto.post cũ videntur reprobare gl.dicentes ꝙ imo eccle-
sia aduersus priuatum p̃scribet spatio.x.annorum inter p̃sentes.
⁊.xx.inter absentes,sicut etiam priuatus contra priuatum.l.fin.
C.de p̃scriptio.lon.tempo.⁊ notat Accursius in aut̃.quas actio-
nes.C.de sacrosan.eccle.tu potes saluare gloss.quia dictum Jo.
and.procedit quando ecclesia contra priuatũ vellet prescribere
cũ titulo ⁊ bona fide.sed vbi vellet p̃scribere sine titulo cum bo-
na fide.tunc p̃scribit spatio.xxx.annorum.vt dicit gl.sicut alius
priuatus contra priuatũ.l.si quis emptiõis.C.de p̃scrip.xxx.vel
xl.annoꝝ facit qḋ dixi.s.eod.sanctoꝝ.¶ In glo.fi.ibi vel flumi-
3 nis nota bene ꝙ† p̃ inundationẽ aque maris vel fluminis p̃dit̃
interim possessio.⁊ ideo interrumpit̃ prescriptio.sicut si alias p̃-
didisset q̃s possessionem qḋ diligenter tene menti p̃pter inun-
dinatiões que fiunt a flumine padi.⁊ a flumine rheni ⁊ a flumi-
ne vrente qḋ est prope Paduam.nã p̃ tales inundationes inter
rumpit̃ possessio.⁊ consequenter p̃scriptio.¶ In eadem glo.ibi
in actione annali.supple ⁊ p̃toria,vt est actio iniuriarum.de quo
in.l.ij.allegata.in glo.¶ In eadem gl.ibi perpetuis actionibus
idest q̃ durent vsq; ad.xxx.vel.xl.annos vel etiã.c.vt.l.sicut.et.l.
omnes.C.de p̃scrip.xxx.annoꝝ.⁊.l.fi.C.de sacrosan. eccle.¶ In
4 eadem glo.ibi corã suo iudice.quasi velit ꝙ† contestatio facta co
ram iudice non suo non interrũpat prescriptionem,nec mirum
q̃ illa non valet.l.fi.C.si a non competenti iudice.⁊ no.in.l.pen.
hic alleg.¶ In ea.glos.ibi p̃ sacrum oraculũ,idem dicas si libel-
lus sit corã iudice porrectus,⁊ demũ secuta conuentio per execu-
tionem.i.facta citatio per nuntium,vt patet in.l.sicut.alle.in gl.
¶ In eadem glos.ibi per solutionem vsurarum.hoc ideo:q̃ vi-
detur tunc agnoscere debitũ,⁊ eodem modo quando facit debi
tor secundã cautionem,vt infra tangit gl.vt probatur in.l.cum
notissimi.§.sed ⁊ si quis.⁊ ibi de materia per glo.C.de prescript.
xxx.annorum.¶ In eadem glo.ibi factam a colono hoc intelli-
5 ge prout habetur in.c.quoniam.§.si super.alleg.in glos.¶ †In
eadem gl.in fi.pro intelligentia glo.⁊ materie est sciendum p̃ser-
tim pro canonistis qḋ in iure reperitur vsucapio stricte sumpta.
¶ Item prescriptio prima proprie locũ habet in rebus mobili-
bus tantũ interueniente titulo ⁊ bona fide.institu.de vsucapio.
in princi.§.j.⁊ not.glo.xvj.q.iij.in summa.¶ An autem ista cur-
rant contra ecclesiam fuerunt opinio.glos.in auten.quas actio-
nes canonizata.xvj.q.iij.tenuit qḋ sic.⁊ sic text.iste ⁊ similes non
habẽt locum in re mobili:sed in rebus immobilibus,⁊ hoc etiã
voluit accur.in.§.pro temporalibus.in auten.de eccle.titul.col-
la.ix.idem Goff.in summa de prescriptio.idem Host.in summa
de prescriptio.Idem Dy.de regu.iur.possessor.libr.vj.Hostien.
tenuit contrarium in.c.j.s.de resti.in integ.⁊ sic mutauit opinio.
ab illa quã tenuit in summa mouetur per generalitatem istius
tex.cum si.⁊ q̃ non reperitur iure canonico cautũ quod currat
talis prescriptio contra ecclesiam,⁊ videt̃ lʒ hoc reperiatur in.ll.
secularibus ille non potuerunt ligare ecclesias p̃ ea que haben-
tur.s.de consti.que in ecclesiarum ⁊.c.ecclesia sancte marie,⁊ ista
opi.forte de iure verior,lʒ alia sit magis cõmunis.nec ob.qḋ illa
aut̃.sit canonizata,q̃ canonizatio facta per solũ gratianum non
obtinet vim canonis vt consueuit dici in.c.ij.s.de rescrip.p̃scri-
ptio vero prout differt ab vsucapione p̃prie sumpta lʒ lato sum-
pto vocabulo p̃scriptio quãdoq; appellet̃ vsucapio.l.j.ff.de vsu-
cap.que habet locũ in rebus immobilibus,⁊ in iuribus incorpo-
ralibus.⁊ ista cũ titulo ⁊ bona fide complet̃ spatio.x.annorũ in-
ter presentes ⁊.xx.inter absentes.⁊ sic spatio longi tp̃is.l.fin.C.
de p̃scrip.lon.tempo.sine titulo autem cum bona fide prescribit̃ a
spatio.xxx.annoꝝ.l.si quis emptio.C.de prescriptio.⁊ hoc quan
do q̃s vult p̃scribere contra priuatũ sed aduersus ecclesiam non
6 currit minor prescriptio.xl.annorũ.vt hic patet.¶ †An autem
requiratur titulus vltra bonã fidem quando prescribitur contra
ecclesiam recurre ad.c.primum.j.eod.in.vj.cum mala fide autem
procedebat p̃scriptio.xxx.annoꝝ.vel.xl.de iure ciuili,sed hodie
hoc est correctum per canones.j.eo.c.fi.⁊ no.quod vsucapio stri-
cte sumpta dicitur inducta mero fauore prescribentis propter
modicum tp̃s in quo completur,sed prescriptio.xxx.vel.xl.an-
norũ quando procedit sine titulo dicit̃ esse inducta ex mero odio
negligentis.facit.s.eo.vigilanti.sed vbi requirit̃ titulus ⁊ bona
fides vt in prescri.lon.tem.x.vel.xx.annorum.⁊ etiam.xl.quan-
do requiritur contra ecclesiã titulus vltra bonã fidem dʒ esse in-
ducta partim ex odio negligentis ⁊ partim fauore ⁊ sic mista cõ-
sideratione,facit qḋ habetur in tex.in.l.fi.C.de edic.diui.⁊ nota
uit Dy.in regula possessor.de regu.iur.in.vj.⁊ ex his descendit
ꝙ facilius interrumpitur prescriptio que est ex mero odio indu-
cta quam illa que est inducta mero fauore ⁊ similiter illa q̃ par-
tim fauore ⁊ partim odio.⁊ etiam difficilius interrumpitur pre-
scriptio que mero fauore inducitur quam illa que inducitur par-
tim fauore.⁊ p̃tim ex odio vt infra patebit.¶ Item etiã aduer-
tendum vt tetigit glos.quod habemus interruptionem:q̃ pre-
scriptio interdum interrumpitur interdum etiã dormit interdũ
etiam perpetuatur nedum interrumpitur de dormitione dicet̃
eodem.c.cum non liceat.de interruptione cum perpetuatiõe di-
cas quod illa fit per litis contestationem quia illa nedum inter-
rumpit prescriptionẽ imo etiã perpetuat actionem vsq; ad qua-
draginta an liceat actio sui natura esset minoris vite.l.fin.C.de
annali exceptio.Et facit quod notatur.s.de offi.ordin.pastora-
lis.§.fina.⁊ quod notat gloss.in.§.de prescriptionibus.xvj.q.iiij.
¶ Aduerte tamen vt tangit notabiliter dominus Anto.quod

a ¶ Si ẽ.nihil h̃ differt h̊ summariũ a summario do.abb.nequidẽ vno verbo.

maioris effectus est hec perpetuatio de iure canonico quam de iure ciuili: quia de iure ciuili perpetuat solum vsq; ad quadraginta annos. Sed de iure canonico in perpetuum. Et sic etiam ad mille annos vt ita dixerim ex eo quia litis contestatio facit malam fidem censeri in eo contra quē fit contestatio que mala fides impedit prescriptionem nisi aliter purgetur, vt est glo. valde notabilis in. c. j. xvj. q. iij. ¶ Aduerte tamen quia videtur purgari de iure canonico si moriatur ille contra quem est facta contestatio ⁊ succedat alius q̄ sit bone fidei. vt voluit Dy. in regula, possessor, licet de iure ciuili mala fides noceat vniuersali successori

7 vt in. l. an vitium. ff. de diuersi. ⁊ temp. prescriptio. ¶ †Circa interruptionem attende quod quedam est naturalis quedam ciuilis vt tetigit glos. ⁊ latius prosequitur Bart. in. l. naturaliter. de vsuris. ff. cuius verba prosequitur hic do. Ant. ⁊ conclude quod naturalis potest dici interruptio, quando aliquid de substantialibus requisitis ad prescriptionē deficit ex postfacto, ciuilis autem interruptio dicitur quando ex aliquo impedimento accidētali extrinsecus obueniente impeditur prescriptio vt contingit in exemplis hic positis per glo. de ciuili interruptione. circa naturalem interruptionem quia de substātialibus prescriptionis est primo quod interueniat titulus. Secundo bona fides. Tertio possessio. Quarto res de qua prescribēda agitur. Quinto persona prescribens. Sexto persona contra quam prescribit̄. Bart. prosequitur vbi. s. in singulis predictis. ¶ Quid si superueniat impedimentū ⁊ aduerte quia circa primū quādo superuenit impedimentū in titulo ipse concludit q̄ si ex postfacto titulus deficiat non tamen taliter dominiū in alium ipso iure transferet̄ si esset dominus habens titulum q̄ tunc non impeditur prescriptio per. l. si hominem. ff. de vsuris. ⁊ sic etiam transit do. Anto. sed non credo istud dictum verum quia idem videtur si ipso iure transferetur dominium propter defectum tituli. vt est casus in dicta. l. si hominem. ⁊ intelligendo illam in pacto. l. cōmissorie vel adiectionis in diem in quibus propter solutionē tituli ipso iure transfertur dominium, vt plene notatur in. l. ij. ff. de donatio. ⁊ in. l. traditionibus. C. de pactis. nec obstat. l. quesitū. de acquiren. rerum dominio. quam allegat Barto. quia ibi impeditur prescriptio propter malam fidem vt ibi ptz ex litera. ¶ Circa secundū de bona fide ↄclude q̄ si ex postfacto superuenit mala fides de iure ciuili non interrumpitur prescriptio. l. iusto. §. et si possessionis. ff. de vsucapio. ⁊. l. vnica. C. de vsucapio. transfor. aliud si superuenit mala fides vna cum cognitione rei furtiue, vt est casus notabilis in. l. si ancillam. ff. pro suo. de iure autē canonico superueniens mala fides etiam sine cognitione vitij furti impedit ⁊ interrumpit prescriptionem, vt in regula possessor cum ibi notatis de reg. iur. in. vj. ⁊ standum est iuri canonico cum tractetur de materia peccati vt notatur in dicta regula possessor et dicitur satis superuenire mala fides quando ex post credit rem esse alienam. Si autem dubitaret nec firmiter crederet Bartol. in dicta. l. naturaliter videtur velle quod non interrumpat̄ sed contra eum videtur text. in. c. j. xvj. q. iij. vbi sufficit quod ducatur in dubitationem. Et hoc etiam sequitur do. Anto. hic fatetur tamen cum Bart. q̄ si aliquo tempore putauit rem esse alienam postea melius informatus putauit contrarium q̄ non interrumpitur prescriptio, facit quod notat Inno. j. e. c. fi. ¶ Circa tertium quando interrumpit̄ possessio conclude q̄ regulariter interrumpit̄ prescriptio. Fallit in aliquibus casibus notatis per Bar. in. d. l. naturaliter, quos etiam ponit hic domi. Anto. circa alia requisita de quibus dixi. dic vt per Bart. in dicta. l. naturaliter. ⁊ hic per do. Anto. Et hec de naturali interruptione. ¶ Circa ciuilem conclude q̄ si est prescriptio mero fauore inducta illa non interrumpit̄ etiam per litis contestatio. de mero rigore: sed solum quo ad effectum. vt. l. si post acceptū. ff. de rei vēdicatio. ⁊ ista est vsucapio stricte sumpta vt. s. dixi. Si autem sit prescriptio inducta ex mera negligentia non petentis illa interrumpit̄ per solam citationem vt in. l. sicut. C. de prescriptio. xxx. annorū ⁊ an requiratur libellum esse oblatū tangitur etiam ibi per glos. ⁊ etiam per doctores, sed vbi partim est ex fauore ⁊ partim ex odio, vt prescriptio decem vel viginti annorum. tunc illa non interrumpitur per solam citationem sed bene ipso iure per solam litis contestationem. Facit quod notatur in. l. ij. §. fin. maxime per Barto. ff. de vsucapio. pro empto. ⁊ sic vides quod prescriptiones miste tenent medium inter fauorabiles ⁊ mere odiosas. ¶ Ex predictis infert q̄ si per statutū prescribatur in debito decem annorū q̄ interrumpet̄ per citationem: sed non credo istud de iure procedere quia solū reperitur in prescriptione triginta annorū q̄ illa interrumpat̄ per citationem ergo vr̄ q̄ non habeat locū in minori prescriptione ex quo non reperitur iure

8 cautū. ¶ Qualiter aūt † interrumpat̄ prescriptio contra accusationem criminalem habet̄ in. l. mariti. §. quinquenniū. ff. de adult. vbi per solam libelli oblationē videt̄ fieri interruptio. ¶ Et nota q̄ maior est effectus naturalis interruptionis quā ciuilis q̄ prodest regulariter quo ad oēs secundus tantū quo ad interrumpentem vt plene notat̄ in. d. l. naturaliter, vbi etiā tractat̄ qualiter interrumpatur prescriptio seruitutum ⁊ etiam libertatis de quo etiam hic prosequitur do. Anto.

1 ¶ Limites siue causa limitum debēt per agrimensoris iudicium terminari.
2 Usucapio procedit in rebus ecclesiasticis non tamen minor. xl. annis.
3 Hortamur verbum importat iurisdictionem.

Uia indicante. Fines prediorū ecclesiasticorū quadraginta annorū spatio prescribuntur. h. d. Primo ponit dictum. Secundo exequendū committit ibi hortamur.
1 Tertio circa exceptionem instruit ibi. xl. ¶ No. questionē finiū terminandam esse p iudiciū agrimēsoris forte enim apparebat ex instrumentis quot iugera terre debebat quilibet habere: sed vnus dicebat de pte alterius occupatū, ideo oportet q̄ fiat men-
2 suratio. ¶ Item no. q̄ † in rebus ecclesiasticis pcedit vsucapio.
3 non tñ minor. xl. annis. ¶ Ultimo no. q̄ † p verbū hortamur cōtinet̄ iurisdictio facit q̄d hr̄ in. c. j. j. de testa. ¶ In glo. ibi de culpa, supple de leui leuissima, nā de lata bene tenet̄ cum equiparet̄ dolo. q̄d nerua. ff. depo. ¶ In glo. ij. ibi q̄ nouit. certe hic nouit vt iudex cū rem subijciat oculis, de quo plene notat̄ in. c. pastoralis. §. preterea. de offi. dele. ¶ In ead. glos. in fi. hodie est. c. j. de re iudi. in. vj. ¶ In glos. tertia in fine. ⁊ hodie dic vt habetur in. c. j. j. eodem. lib. vj.

1 ¶ Matrix ecclesia potest dici ecclesia baptismalis lȝ appellatione matricis ecclesie comprehendatur cathedralis.
2 Ecclesia vel capella que est sita intra limites baptismalis ecclesie si habeat parochiam ad quam ecclesiam spectabunt decime. ⁊ nume. 4.
3 Prescriptio non currit hostilitatis tempore.
5 Decimas prediales percipere an possit ex consuetudine vna ecclesia in alia.

Ex transmissa. Tempore hostilitatis non currit prescriptio. Hoc dicit diuidit̄ in duas ptes: q̄ primo ponit querelam. Secundo dat iudicem ibi discretioni vestre.
1 ¶ †Not. q̄ ecclesia baptismalis dicit̄ matrix ecclesia lȝ appellatione matricis ecclesie comprehendantur cathedrales. s. eod. c. j. ¶ Item no. q̄ ecclesia baptismalis ⁊ parochialis si habet ecclesias seu capellas in sua parochia que non sint parochiales super iure parochiali decimarū oblationū, ⁊ similium fundat intētionem suam de iure cōi. ¶ † Quid aūt si ecclesia vel capella que est sita intra limites baptismalis haberet parochiā an tunc decime spectarent ad matricem vel ad ecclesiā ipsam seu ecclesiam paro-
2 chialem tanget̄ in glo. ¶ Itē no. q̄d nedū in decimis, sed etiā in alijs obuentionibus videt̄ ecclesia matrix fundare intentū suū de iure cōmuni, facit quod habet̄. j. de decimis. in. c. cū cōtingat.
3 ¶ Item no. q̄ † tpe hostilitatis non currit prescriptio, ⁊ sic tale tp̄s subducitur de p̄scriptione. ¶ In glo. j. in fine. facit q̄d habetur. j. de successio. ab intesta. in. c. fin. ⁊ de materia dic vt plene notatur per Innocen. ⁊ Jo. and. in. c. cum deputati. de iudi. ⁊ de resti. spolia. in. c. olim causam. ⁊ tangitur etiam de materia ista in
4 clemen. j. de rescriptis. ¶ † In glos. penultima ibi capelle nihil debent habere hoc clarum si capelle non haberent parochiam ⁊ ita loquitur hic. Si autem haberent parochiam licet intra limites ecclesie matricis tunc est magis dubium, ⁊ fuerunt super hoc varie opiniones, nam glo. ista forte voluit q̄d etiam ius decimarum spectat ad ecclesiam matricem. Archidi tenuit contrarium xiij. q. j. in summa per. c. ad decimas. de restitu. spolia. in. vj. gloss. etiam tetigit de materia in. c. cum contingat. allegato. ⁊. xvj. q. j. in. c. statuimus. ⁊. c. quicunq;. Joan. andr. in additionibus Specu. in titu. de deci. refert multas opiniones de quibus etiam tetigit Joan. calde. in preallega. c. cum contingat, ⁊ finaliter concludit cum ista gl. q̄ de iure spectant ad matricem ecclesiam saltem prediales decime nisi p prescriptionem vel speciale priuilegium vel specialem concessionem factam per episcopū de consensu capituli spectent ad ipsaȝ capellam, facit quod habet̄. j. de religio. domi. constitutus. de quo plenius per eum in dicta additione.
5 ¶ † Ultimo extra glo. facit iste tex. contra opinio. Hosti. quam posuit. j. de clericis non residen. in. c. quia nonnulli. vbi concludit q̄ licet consuetudo posset dare ius percipiendi vni ecclesie decimas pdiales in alia. j. de deci. in. c. cum non sint. ⁊. c. apostolice. nō tamen idem est dicendum de psonalibus nec de iure baptizandi alienum parochianum nec oblationibus primitijs vel alijs que inter personalia computant̄ q̄ res facilius submittit̄ quā persona, de foro competenti. significasti. ⁊ q̄ consuetudo videt̄ irrationabilis p id q̄d habet̄ in. c. j. ⁊. ij. de parochijs. ⁊ de penitēn. et remissionibus.

missionibus.omnis nisi inquantũ per ius canonicũ approbetur vt qd archidiaconus ꝛ quidã alij prescribant iura parochialia ꝛ iurisdictionẽ.de offi.archi.c.fi.ĩ.eo.veniẽs.et.c.cum olim.sed ꝑm eũ rationabile esset qd vnus rector in parochia alterius omnia prescriberet.facit de sepul.in.c.j.nã hic videtur ꝓbari cõtrarium qd nisi subduceretur tempus hostilitatis posset alias procedere prescriptio facit qd habetur in.c.j.ĩ.eo.in.vj. Forte tñ potest sal vari dictũ suum quãdo volens prescribere non haberet titulum per id qd habetur in.c.j.prealleg.ĩ.e.in.vj.

1 ☞ Procurationes que debentur legatis ꝛ nuntijs sedis apostolice prestari debent nec in eis habet locũ consuetudo vel prescriptio.

Accedentes. Procurationes que debentur legatis ꝛ nũtijs apostolice sedis prescribi nõ possunt.h.d.Et prima pars ponit querelã.Secũda dat iudicem. secunda ibi: volentes. ¶ Not.qd de iure clerici ꝛ beneficiati tenẽtur ad ꝓcurationem nuntiorũ ꝛ legatoꝝ sedis apostolice et ad ipsam etiã debẽt
1 contribuere canonici ecclesiarũ cathedralium. ¶ No.† qd in talibus procurationibus non hꝫ locũ consuetudo vel prescriptio quominus debeãt prestari de iure. ¶ Itẽ no.casum in quo non equiparatur priuilegiũ ꝛ cõsuetudo quia aliquid est acquisibile per priuilegiũ qd non est per consuetudinẽ vel prescriptionẽ.facit qd notat gl.xj.dist.in.c.catholica.xciiij.dist.c.illud.ꝛ.c.dist.c. cõtra morem. ¶ Itẽ not.qd debitus ordo dꝫ seruari in exigendis ꝓcurationibus quia debẽt attẽdi facultates habẽtium cõferre vt sic pro rata earum quis grauetur ꝛ non vltra.facit.s.de offi.or.in.c.conquerẽte.ꝛ.ĩ.de censi.cũ instãtia. ¶ Ultimo no.ꝙ canonici appellãtur ordinarij et est vulgare loci sicut in ciuitate rauene dicũtur cardinales. ¶ In gl.j.in fi.facit.ĩ.de reg.iur. qui sentit.lib.vj.ꝛ in cle.j.de censi.

1 ☞ Prescriptio non currit contra obedientiam debitam superiori.ꝛ nu.10.
2 Uacante ecclesia cathedrali prelati inferiores debent obedientiam prestare capitulo.
3 Prescriptio non currit hereditate iacente.
4 Prescriptio an currat tempore pestis.
5 Prescriptio in multis casibus non currit.
6 Prescriptio non inchoatur in fundo dotali.
7 Prescriptio non currit contra minorem.xxv.an.
8 Usufructuarius non prescribit proprietatem.
9 Creditor non prescribit dominium rei pignorate.
11 Prescriptio an interrumpatur tempore hostilitatis.
12 Prescriptionem dormire aliud est ꝙ interrumpi.
13 Prescriptio an intelligatur prohibita si lex prohibet rem alienari.et nume.16.
14 Prescriptio an currat agere non valenti.
15 Prescriptio an currat contra prodigum.
17 Prescriptio an habeat locum in simplici pacto.

a

Cum non liceat. Subditus[a] nõ prescribit obedientiaꝫ cõtra prelatũ.ꝛ primo reprehẽdit factũ iñoꝝ quibus scribit exprimẽdo causam.Secũdo illud corrigi precipit ꝛ exceptionẽ remouet.secũda ibi: ideoqꝫ. ¶ No.j.illud vulgatum qd non debent mẽbra a capite discedere ꝛ qd caput in diocesi est eps.Alij autem sunt mẽbra.facit qd habetur.s.eo.significasti.ad finẽ. ¶ Itẽ no.qd de iure cõmuni eps fundat intentionem suã quo ad prelatos ꝛ rectores sue diocesis sub obediẽtia ꝛ
1 reuerẽtia. ¶ Itẽ no.qd† cõtra obedientiã debitã superiori nõ
2 currit prescriptio. ¶ † Item potes notare qd vacãte ecclesia cathedrali debent inferiores prelati prestare obedientiã capitulo cum succedat in potestate epi scdm ea quẽ habẽtur in.c.cũ olim. s.de maio.ꝛ obe. ¶ In gl.j.ibi canon dicit hoc non est soluere questionẽ quia adhuc stat questio quare sic canon statuit. Unde potes dicere ꝙ ratio specialitatis est in simoniaco in ordine qꝛ ab ipso initio est vitium ꝛ sic intus occidit notatur in.c.tanta.ĩ. de simo.in fornicatione autẽ est ratio: quia illud crimen coinquinat corpus ꝛ animam ꝛ nimis frequentatur.xxxij.q.vij.quid in omnibus.ꝛ ideo magis fuit persequendum.l.aut facta.§.fi.ff.de penis.ꝛ de materia in preallegato.c.tanta.de coha.cleri.in.c.vestra.ꝛ adde etiã quod habetur in.c.ex tenore.ꝛ.c.fi.de tempo.ordi. ¶ In glo.secunda.ibi possessor non cogitur supple nisi presumptio vel ius commune sit contra eum.vt hic patet.ꝛ.ĩ.eo.c. j.in.vj. ¶ In gl.fi.ibi publicis functionibus ibi est speciale quia prestantur in recognitioneꝫ vniuersalis dominij vt.l.competit. cum ibi notatis.C.de prescri.xxx.vel.xl.annorum. ¶ In eadem gl.ibi liber homo non prescribitur intelligevt efficiatur seruus, sed bene prescribiturvt efficiatur ascriptitius vt no.in.l.fi.C.de prescrip.long.tempo.que pro liber.ꝛ notatur in.c.ij.ĩ.de iudeis.
3 ¶ † In ea.gl.ibi vacantis ecclesie.ꝛ per hoc videtur qd iacente hereditate non currit prescriptio. Spe.tñ eo.tit.§.j.ver.itẽ not. tenuit contrariũ per.l.si pretio.ff.de in diem adiec.ꝛ in.l.ad diẽ. ff.de ver.obli.ꝛ.l.fi.ff.de nau.fe.sed vt dicit do. Anto. illa loquũtur in cõuentionali prescriptione non in legali vnde dicit posse dici qd si est in facultate heredis posse adire hereditatem, tunc currit prescriptio.quia potest facere: vt possit agere.l.qui potest.ff.de regul.iur.ꝛ.s.de elect.c.fi.Si autem aliter est impeditus tunc videtur qd non currat vel saltem datur restitutio. Facit qd habetur in.l.si scriptus.ff.de carbo.edic.ꝛ adde etiã quod habetur in tex.ꝛ in gl.in.l.si seruus.ff.de di.ꝛ tẽpo.prescr. ¶ In
4 eadem gl.† ibi tẽpore hostilitatis.hoc intellige ꝑm Inno.quando erat tanta hostilitas qd ius reddebatur in ciuitate, ꝛ idẽ dicit Bar.in.l.naturaliter.ff.de vsucapio.ꝛ per hoc ibi dicit Bar. quod si tanta fuit pestis in ciuitate quod nõ reddebatur ius qd etiam istud tempus non debet currere cum videatur tunc quedam hostilitas diuina ꝛ satis videtur eadem ratio ꝛ per consequens idem ius.arg.c.ij.s.de translatio. Hoc tamẽ non est bene in iure expressum.dicit do.Anto.qd saltem esset iusta causa dãdi resti.arg.l.j.in fi.ff.ex quib.cau.maio. ¶ In ea.glo.ibi iniusto titulo quesita.dicas et bene probatur in.l.j.ĩ.de reg.iuris.in.vj.
5 ¶ In eadem gl.ibi nec† publica.intellige istum casum ꝛ sequentem quãdo res est in vsu publico.vt notatur in.l.prescriptio.hic allegata.alias bene posset prescribi ius publicum. vel res reipublice saltem spatio triginta vel quadraginta annorũ.l.omnes.ꝛ l.sicut.C.de prescrip.xxx.annorum. ¶ In eadem glo. ibi,res sacra,ratio quia ista non est in commercio.l.inter stipulantem.ff. de ver.obli. ¶ In eadem gl.ibi res fiscalis.Hoc intellige postꝙ est incorporata. naꝫ ante bene potest prescribi.l.in omnibus.cũ ibi notatis.ꝛ.l.inter quatuor.ff.de diuer.ꝛ tempo.prescri. Item et si sit incorporata. licet non prescribatur spatio longi temporis.saltem tamẽ prescribitur spatio longissimi temporis triginta vel quadraginta annorum.dicta.l.omnes.ꝛ.l.sicut. ¶ In eadem gl.ibi presidi data scilicet durante officio vt forte iustitiam administret,nam hoc fieri non debet.l.j.ff.ad legeꝫ iul.repetun. ¶ In eadem glo.ibi res pupillaris ꝛ adde quod habetur in.l.ij. §.si a pupillo.ꝛ quod ibi notatur per Bar.ff.pro emptore.ꝛ per
6 gl.in.l.cum qui.C.de autoritate tutorum. ¶ † In eadem gl. ibi fundus dotalis in isto non inchoatur prescriptio, sed si antecꝙ esset dotalis fuisset inchoata bene prescriberetur vt in.l.si fundus.allegata in glos. ¶ In eadem gl.ibi res particularis hoc verum quo ad longi temporis prescriptionem,sed longissimo tempore bene posset prescribi vt notatur per glos.in vltima hic allegata.vel melius potest dicere qd ibi non prescribitur: quia deficiebat titu.ꝛ bona fides ideo longo tempore ibi prescribitur:sed longissimo poterat prescribi de iure ciuili etiam cum mala fide. sed hodie secus vt dixi in dicto.c.vigilanti. Secus ergo si interueniret bona fides ꝛ iustus titulus,ꝛ sic bene dicit glos. vt videtur quia in effectu nil est speciale in re peculiari quantũ ad hoc.
7 ¶ In eadem † gloss.ibi pupillo.idem dicas in adulto minore. xxv.annis.quia etiam contra eum non currit prescriptio saltem longi temporis vt patet in.l.vltima.allegata in gloss. ¶ In eadem glos.ibi precario tenentes iste non prescribit quia non possidet sibi sed alteri vt.s.de restitutione spoliatorum.cum venissent et eadem est ratio in colono. et in alio qui nomine alterius
8 possidet. ¶ † In eadem glo.ibi vsufructuarius iste non prescribit proprietatem quia non possidet respectu proprietatis: sed respectu vsufructuarij.l.naturaliter.ff.de acqui.posses.et.l.permisceri.eo.titu.Posset tamen prescribere vsumfructum si haberet titulum ꝛ bonam fidem quamuis a non domino.l.fina.C.de prescriptio.longi tempo.nec obstaret.l.iusto.§.non mutat.ff.de vsucapio.quia debet intelligi quod vsufructuarius non prescribit scilicet respectu proprietatis vt ibi etiam tãgitur per Bart. ¶ In eadem glo.ibi nec creditor prescribit.ratio quia quantum ad vsucapionem intelligitur possideri debitori non sibivt habe
9 tur in legibus hic allegatis. ¶ † In eadem gloss.ibi non de longissima quasi velit quod si debitor non repetijt pignus spatio longissimi temporis triginta vel quadraginta annorum qd tunc repelli possit exceptione prescriptionis: quia licet creditor non prescripserit dominium:quia sciebat rem alienam,tamẽ saltem poterit se tueri exceptione ne cogatur rem tradere ex quo allegat tempus longissimum et hoc potest procedere de iure ciuili secundum quod procedit prescriptio cum mala fide.l.si quis emptionis.C.de prescript.xxx.anno.sed de iure canonico hoc non procedit.ĩ.eo.c.fina.ꝛ illud preualet iuri ciuili vt dixi in cap.vigilanti.et ad materiam gloss.facit quod notatur in.l.male agitur. per glo.ꝛ doctores.C.de prescriptio.xxx.anno.ꝛ etiam in Specu.eo.titu.§.j.ꝛ versi.quid si colonus.Et adde etiam qd tempore prelati male alienantis non currit prescriptio vt notatur.s.
10 eod.in.c.ij. ¶ † In eadem gloss.in fi.quasi velit glo.quod contra obediẽtiam non possit prescribi extinctiue id est volendo illam

a ¶ Subditus.idẽ sũmat hic.d. abb.an aũt et qñ pscribatur liber tas in aliq actu vide p do.Alex.j consi.cxl.in xiij.colũ.in ij.volu.

extinguere sed translatiue sic idest volendo illam transferre de
11 vno prelato ad alium.❡†Extra glo.tangit hic Inno.an tem-
pore hostilitatis interrumpatur prescriptio.an vero solum dor
miat ⁊ non currat interim ⁊ ponit opiniones finaliter tenet qd
non currat ipso iure non autem interrũpatur.Et est longa diffe
rentia inter dormire ⁊ interrumpi:quia si dormit illud tempus
solum detrahitur de prescriptione.⁊ alia tẽpora insimul cõiun-
guntur ⁊ sic non est necesse qd de nouo inchoetur prescriptio.se
cus quando interrumpitur:quia tunc coniunguntur tempora
sed est necesse quod de nouo inchoetur p̄scriptio.Et nota quod
siue circa principium.siue circa mediũ.siue circa finẽ prescriptio
nis contingat prescriptionem dormire semper cõiunguntur tẽ-
pora data ad prescriptionem subducto tempore quo dorminit
12 facit quod notatur per glo.j.eo.cum nobis in glo.fi.❡†Et no-
ta etiã ex predictis ꝙ aliud est prescriptionẽ dormire aliud inter
rumpi.Et attende etiam quia quedam est simplex interruptio
⁊ tũc oportet prescriptionem de nouo inchoari ⁊ sufficit tẽpus
deputatum ad ipsam prescriptionem.Quedaz autem est inter-
ruptio cum perpetuatione quia nedum interrumpitur prescri-
ptio imo etiã perpetuat̃ actio in quadraginta annos.licet actio
sui natura minori tempore duraret ⁊ hec est interruptio que fit
per lit.contestationem.quia illam non solum interrumpit sed
etiam perpetuat actionem in tempus quadraginta annorum vt
probatur in.l.fin.C.de prescriptio.xxx.anno.❡Itẽ nota atten
te quia dixit Innocẽ.quod licet prescriptio dormiat in casibus
de quibus hic tangitur per glo.tamen posset etiam interrumpi
per alios modos introductos a iure quia plenius subuenit̃ per
remedium interruptionis quam per remediũ simplicis dormi-
tionis ⁊ sic nota quod remedium minus plenũ non excludit ma
gis plenum.facit quod notatur in.l.fina.C.si aduersus rem iu-
dicatam.vt in.l.prouinciali.ff.de oper.no.nuntia.tangit etiam
incidenter hic Innocen.an quando prescriptio cõpletur in pre-
sentia aduersarij etiam post modicum tempus postq̃ reuersus
est causa reipublice an dari debeat restitutio aduersus prescri-
ptionem certum est enim quod si compleretur prescriptio tem-
pore quo quis est absens causa reipublice vel infra modicũ tem
pus postq̃ est reuersus qd deberet restitui sed vbi non post mo
dicum tempus post ipsam reuersionem completũ est magis du
bium qr videtur tunc imputandũ absenti reuerso qui nõ inter-
rumpit ⁊ negligens fuit.l.non enim.ff.ex qui.cau.maio.⁊ istam
partem videtur hic inclinare Innocẽ.Sed But.vt refert ⁊ tan-
git etiam hic Innocen.⁊ refert glo.in.l.ab hostibus.§.sed quod
simpliciter.ff.ex quib.cau.maio.tenuit contrarium:quia secun-
dum eum tempus absentie subducitur per restitutionem in in-
tegrum siue fuerit in principio prescriptionis:siue in medio:si-
ue in fine.facit.l.quo tẽpore.⁊ quod ibi notatur.ff.de restitu.mi
li.nam licet compleatur prescriptio post reuersionẽ.tamẽ com-
pletur propter tempus quod currit etiam in absentia ⁊ sic etiaz
tempus absentie videtur ledere qr sine illo non esset adhuc com
pleta prescriptio ideo secundum eum debet restitui vt subduca-
tur illud tempus absentie.facit quod dixi in simili.s.de dormi-
tione.Joan.and.videtur hic dicere quod prima opinio de iure
est verior sed secunda equior de quo dicendum vt plene consue-
uit dici in clemen.vna.de restit.in integ.⁊ ibi etiam dixi in pre-
allegato.§.sed quod simpliciter.per Butri.⁊ Barto.⁊ per Cyn.
in dicta.l.quo tempore.Sed precipue tene menti quod Innoc.
13 hic inclinat in primam opinionẽ.❡†Item aduerte quia est du
bium an si lex prohibet rem alienari intelligatur prohibita pre-
scriptio videtur quod sic per.l.vbi lex.ff.de vsucapio.⁊.ff.de ver
bo.significa.l.alienationis.in contrarium facit.l.si fundus.ff.de
fundo dota.⁊ quod notatur in.l.vltima.C.in quibus causis in
integrum restitutio non est necessaria.Conclude quod aut lex
prohibet rem alienari ex eo quia non est in cõmercio vt contin-
git in re sacra ⁊ tunc clarũ quod non potest prescribi facit qd ha
betur in.l.inter stipulantem.§.sacramenta.ff.de verbo.obliga.
Aut est in commercio sed tamen prohibetur alienari.⁊ tũc aut
simpliciter prohibetur alienari vt contingit in re dotali aut ꝓ-
hibetur ratione persone vt contingit in re principali.l.bone fi-
dei.ff.de acquiren.rerum dominio.aut non prohibetur simplici
ter alienari sed sine certa solennitate vt contingit in re minoris.
❡Primo casu tunc aut prescriptio est inchoata antequã effice
retur dotalis.⁊ tũc nõ impeditur prescriptio vt probatur in di-
cta.l.si fundus.Aut nõ erat inchoata ⁊ tũc impeditur p̄scriptio
vt ibi etiã probatur qd videtur intelligẽdũ de prescriptione lon
gi temporis ⁊ etiam longissimi secundũ tempora flor.qr illa nõ
erat cognita secundũ tempora.ff.vt no.glo.in.l.non solum.ff.ex
quib.cau.maio.⁊.l.qui occidit.ff.ad legem aquil.sed hodie secũ
dum iura.C.videtur ꝙ prescriberentur spatio longissimi tempo
ris.triginta vel quadraginta annoruz.per id qd habetur in.l.si-
cut.⁊.l.omnes.C.de p̄scriptio.xxx.anno.⁊ in.§.furtiue.instit.de
vsuca.vbi licet lex prohibeat p̄scriptionẽ rei furtiue vel vi pos-
sesse tñ illud intelligitur de prescriptione longi temporis nõ au
tem lõgissimi vt voluit glo.notabilis in dicto.§.furtiue.❡Se-
cundo casu remittit do.Anto.ad notata in.l.ij.§.si a pupillo.ff.
pro emptore.sed satis videretur posse dici ꝙ intelligatur tũc ꝓ-
hibita prescriptio longi temporis sed non longissimi hodie per
id quod dixi in precedenti casu.❡Tertio casu Bart.in dicta.l.
fi.C.in quib.causis.vr̃ velle ꝙ nõ intelligatur prohibita prescri
ptio:sed forte potest dici contrariũ per dictam.l.vbi lex.nam ex
quo lex inhibet alienationem non interueniente solẽnitate de-
bita ergo intelligitur etiã prescriptio.tunc prohibere per id qd
habetur in dicta.l.vbi lex que videtur simpliciter et indistincte
loqui.⁊ ideo indistincte intelligẽda per.l.de p̄tio.ff.de publi.⁊.j.
de priuilegijs.quia circa.⁊ hoc videretur procedere in p̄scriptio-
ne longi tẽporis.sed non in prescriptione longissimi.⁊ sic intelli
gitur.d.l.finalis.⁊ pro hoc etiã facit quia videmus ꝙ licet res ec
clesie non possint alienari sine certa solennitate.xij.q.ij.sine exce
ptione tamen contra ecclesiã non currit nisi prescriptio longissi
mi tpis quadraginta annorũ nõ intelligit̃ esse prohibita p̄scri-
ptio vt patet ex his que habentur in.c.j.j.eo.in.vj.Et hoc nota
14 pro intellectu dicte.l.vbi lex.⁊ dicta.l.fi.❡†Tangit etiam hic
dominus Anto.an non valenti agere currat prescriptio ⁊ reci-
tat verba Barto.in.l.senatus.ff.de officio presidis.et Cyn.in.l.
quoties.C.de preci.imperato.offerẽ.dic vt dicetur in.c.auditis.
in glo.fina.vbi glo.tangit.j.eod.tangit etiam quando superue-
nit impedimentum feriarum an currat prescriptio et concludit
quod sic nec dabitur restitutio si erãt ferie inducte a iure cõmu
ni quia imputet sibi qui se arctauit.Secus si fuerint repẽtine qr
tunc currit tempus:sed dabitur restitutio quia non potuit illas
preuidere.l.sed ⁊ si per pretorem.§.si ferie.ff.ex quib.cau.maio.
Dicit tamen Innocẽ.quod debet apparere ꝙ paratus erat ad
agendum.si non fuisset impedimentum.facit quod not.Barto.
in.l.ij.§.si quid.ff.si quis cau.vbi concludit quod si quis impedi
tur casu oportet qd tempore casus superuenientis dederit ope-
ram rei expediẽde que incumbebat allegat.l.qui comeatus.vbi
bonus tex.ff.de re mili.quod tene menti.tangit etiam Anto.an
pacto possit induci quod contra ipsum paciscentẽ non habeat
locum prescriptio.de quo etiam tetigit Bar.in.l.j.⁊.ij.ff.de vsu
capio.⁊.l.nemo.de lega.j.vbi etiam per Dyn.⁊ per Joan.andr.
in additio.Specu.super hac rubrica vbi concludit quod sic quo
ad paciscentem et habentem causam ab eo.argumento.l.si tibi.
§.pactum.ff.de pactis.sed non habet effectum quo ad extraneũ
cum quo pactum non est factum.argumento.l.si vnus ante oĩa.
15 ff.de pactis.s.de trãsactio.c.preterea.⁊.c.veniens.❡†Ultimo
tangit an prescriptio currat contra prodigum dubium facit qr
potest esse dubium an equiparari debeat pupillo,an vero adul
to de quo tangit Joan.andr.in rubrica huius tituli super addi-
tio.Spec.vbi dixit post Ubertũ de bobio ꝙ sicut non currit pu
pillo ita nec furioso vel prodigo qr lex prohibens pupillũ alie-
nare extẽditur ad prodigũ furiosuz.l.qui neq̃.ff.de re.eor.⁊.C.
de curato.furio.l.ij.⁊ per id qd habetur in.l.fulcinius.§.adeo.ff.
ex quib.causis in possessionẽ eatur.dicit tñ qd ad omne dubiuz
tollẽdũ cautius est ꝙ petatur restitutio.Facit qd dixi supra cir-
ca questionẽ illã qñ prohibetur res alienari.an prohibeatur pre
scribi ⁊ ex his que ibi dixi potes etiã inferre ad decisionem hu-
ius questionis cũ etiã res prodigi ⁊ furiosi prohibeatur alienari
sine solẽnitate debita vt patet in iuribus preallegatis.Et aduer
te ꝙ vbi minor alienaret rẽ etiã alienã quã putat esse suã si alie-
naret sine solẽnitate debita alicui qui scit eũ minorẽ non proce-
16 dit prescriptio:†quia non videtur habere iuridicũ titulũ emens
ab eo per id quod habetur in.l.ij.§.si a pupillo.ff.pro emptore.
⁊.l.eũ qui.C.de aut.prestan.vbi etiam bona glo.⁊ hec sufficiant
17 de materia huius.c.❡†Aduerte vltimo inquantum dixi post
Jo.an.in simplici pacto non habere locũ prescriptionẽ.Barto.
in.l.j.ff.de vsuc.⁊ in.l.nemo potest.de lega.j.fatetur hoc verum
quando per pactũ inducitur mala fides ⁊ agitur de prescriptio-
ne longi temporis in quo requiritur bona fides.Secus vbi non
requireretur bona fides,vt quia transiret ad aliũ cum bona fide
vel etiam tractaretur de prescriptione longissimi temporis que
procedit de iure ciuili etiã cuz bona fide:quia tunc pactum non
operaretur tanq̃ contra ius publicum seu inductum ex publi-
ca vtilitate.vt dicta.l.j.ff.de vsucapio.licet dominus.Ant.hic vi
deatur aliter dicere.Sed pro opinione Bar.multum facit quod
habetur in.d.l.j.

1 ☞Census potest deberi ratione consuetudinis.
2 Litis contestatio inducitur per responsionem que fit ad ius li-
cet non fiat ad factum.
3 Liber censualis in quo scripte sunt solutiones census videtur
probare solutionem ipsius census ⁊ per consequens censum es-
se debitum in futurum.

Pro scriptura

4 Pro scriptura tabellionis presumitur ⁊ credendũ est testes dixisse ſm q̄ scripsit notarius.
5 Notarius si attestetur nuntium se retulisse talem citasse ⁊ nuntius dicat oppositum cui magis credetur.
6 Prescriptio centenaria currit cõtra romanã ecclesiã ⁊ nõ alia.
7 Dicta testium obscura declarari possunt.
8 Vasallus an possit prescribere libertatem contra dominum.
a

Audientiam. In feudo [a] romane ecclesie contra ipsaz ⁊ vasallum currit sola prescriptio cẽtenaria.h.d. Et primo ponitur processus narratio. Scdo ponit diffinitio. secunda ibi:non igitur. Prima subdiuiditur ⁊ primo ponit petitionem actoris. Secundo responsionem rei. Tertio probatiões actoris. secunda ibi:secundũ ea. tertia ibi:a quo. ℂNota primo q̄ papa potest cõcedere laico temporalẽ iurisdictionem in loco ⁊ etiã perceptionẽ census debiti romane ecclesie cõ
1 cedẽdo sibi in feudũ. ℂ† Itẽ nota q̄ †census potest deberi ⁊ petiratione consuetudinis ⁊ sic procedere videtur libellus si aliquis petat censum quem ex consuetudine dicat debituz. Facit quod no.s̄.de offi.ordi.dilectus. ℂ Itẽ no. q̄ interueniẽte pluralitate iuriũ seu rerum procedere videtur libellus enumeratis aliquibus subiecta postea clausula generali. Facit qd̄ habe
2 tur in.c.qui ad agendũ.de procuratoribus.in.vj. ℂ† Item nota q̄ per responsionem que fit ad ius licet nõ fiat ad factũ inducitur litis contestatio.vñ si reus respondeat petita fieri non debere licet non neget narrata inducitur litis cõtestatio. de quo
3 in.c.j.s̄.de lit.contesta. ℂ† Item nota q̄ liber censualis i quo scripte sunt solutiones census videt̃ probare solutionem ipsius census ⁊ consequenter censum esse debitũ in futurũ. nam tales libri vident̃ pbare vt publici qñ reperiuntur in archiuo publico ⁊ in loco suspecto nã etiã hoc modo dicitur scriptura autẽtica in aut.ad hoc.C.de fide instru.⁊ no.in.c.j.⁊.ij.s̄.de instru.per
4 Inno. Secus videt̃ qñ in loco suspecto reperirentur. ℂ† Itẽ no. p̃sumi pro scriptura tabellionis ex eo q̄ habet officiũ publico ⁊ illud iurat. ⁊ ideo credendũ est testes dixisse scd̄m qd̄ scripsit notarius donec probetur cõtrarium tñ aduerte q̄ si testis examinatus dicat se aliter dixisse quam scripserit notarius nõ bene potest probari contrariũ q̄ testes in secreto testificantur. s̄.de testi.nuper ⁊ sic testis esset singularis ideo potius credendum est tabellioni.dũmodo sit bone fame ⁊ hoc tenuit Cy.in.l. si qs decurio.C.de fal. Et nõ tñ licet quo ad effectum ciuilẽ credat̃ scripture notarij non tamen credet̃ quo ad effectũ criminalem si testis forte accusaretur de falso in eo quod reperitur scriptum ipse diceret se illud non dixisse quia tunc non stabitur dicto notarij vt criminaliter testis possit puniri. Facit quod notat Inno.s̄.de probationi.quoniã ⁊ no. Spec.in titu.de instr. edit.§.restat.versi.quid si vnus ⁊ versi.quid si duum attestatiões ⁊ sic dicit doctores concordasse in sua priuata examinatiõe. Facit ad predicta qd̄ notat Barto.in.l.j.in fine.ff.quẽadmo.testa
5 men.aperian. ℂ† Quid aũt si notarius attestetur nũtiũ se retulisse talẽ citasse ⁊ nũtius postea dicit oppositũ cui magis credetur an notario vel nuntio.dicit Joan.and.super dicto versic. quid si vnus q̄ cum vterq̄ gerat publicum officium attẽdi dz qualitas personarũ q̄ si tabellio est suspectus ex prius gestis p eum ⁊ non nuntius magis credetur nuntio.alias in dubio potius stabitur scripture p istũ tex.cum similibus.facit qd̄ notat
6 Cy.in dicta.l.si quis decurio. ℂ† Item nota q̄ contra romanam ecclesiam non currit nisi centenaria p̃scriptio.nec etiam cõtra aliũ ad preiudiciũ romane ecclesie quominus noĩe romane ecclesie non possit ipsum ius prosequi licet quo ad preiudiciuz proprium sic vt sic sibi tanq̄ sibi non teneatur quis respondere. ℂ Et ex hoc nota q̄ propter connexionem quam hz quis cum iure alterius consequit̃ interdũ p aliũ ⁊ alterius nomine qd̄
7 suo nomine consequeret̃. ℂ† Itẽ no. q̄ dicta testium alias obscura ⁊ nõ includentia necessario certificari ⁊ declarari possunt ex instrumentis productis si ex eis patere potest veritas in eo in quo testes deficiunt.vt hic patet nam testes soli probabunt de solutione census.sed de cã p̃stationis non dicebant. Unde illa suppletur ex priuilegijs deductis. ℂ Itez nota quod licet in tributo qd̄ prestatur in signum recognitionis supreme superioritatis non currat p̃scriptio.l.comperit.C.de prescri.xxx.anno. tamen secus est in censu qui alio respectu potest deberi. ℂ In gl.foris facta in fine potest etiam exponere quod dicit banna idest ius mittendi bannum ⁊ quod dicit comestiões idest forte certas procurationes. ℂ In gl.autoritatem ibi priuilegiũ allegatur quasi velit q̄ requiratur scriptura ad probandum priuilegia.⁊ de multis casibus in quibus requirit̃ scriptura vide glos. in.c.j.de censi.in.vj.vel dic ſm Joã.and. q̄ ideo dicit magis autoritatem priuilegij ⁊c. q̄ testes solum dicebãt de solutione.sed non de causa nec q̄ esset debitum. ℂ In gl.censualẽ.ibi manu

cõmentariẽsis idest officialis deputati ad custodiã loci vbi sunt scripture in glo.p̃incipaliter ibi secus si secundario. ⁊ ideo non potest ecclesia romana se opponere cõtra prescriptionẽ quadragenariam que opponit̃ particularibus ecclesijs:q̄ principaliter hoc non spectat ad ecclesiam romanam. secus quando spectat ad ecclesiã romanã vt hic.videtur tamẽ q̄ licet ecclesia sit immediate subiecta romano pontifici ad p̃iudiciũ ipsius in rebus illius possit currere prescriptio quadragenaria licet nõ ad preiudiciũ romane ecclesie vt habet̃ in.c.ij.ad fi.j.de capel.mona.⁊.xvj.q.iij.in.c.volumus.cũ ibi notatis p gl.licet Archi.aliter videat intelligere illud.c.sed cõmuniter tenetur. qd̄ dixi vt ibi etiã ipse fatet̃ vbi aũt quis vellet p̃scribere obedientiã in ecclesia que esset immediate subiecta romano pontifici.tũc clarũ q̄ requirit̃ tempus centũ annoꝝ quia tũc p̃scriberet contra ius principaliter spectans ad romanã ecclesiã. ℂ In ea ea.glo. ibi posset iste castellanus ⁊c. Host.tenuit cõtrarium ne romana ecclesia habeat vasallum quẽ non vellet vel non expediret habere ⁊ sic etiã transit hic do. Ant.⁊ Jo.an. ℂ Sed forte gl. potest substineri qñ sciente ⁊ patiẽte romana ecclesia gessit se p vasallo ecclesie per ea que habent̃ in simili in.l.comperit.allegata in glo.⁊ q̄ tunc cessare videtur ratio. Hosti.vel forte etiã posset substineri gl.q̄ si iste ex aliqua cã bona fide gessit se tanq̄ vasall[9] quod prescripserit vtile ius feudi etiam nõ considerata ignorãtia eius contra quem prescribit̃ p ea que habent̃ in.l.fin.C.de prescriptio.long.tem.⁊ dicta.l.comperit.⁊ q̄ tunc non fit magnum preiudicium ecclesie romane ex quo habet vasallũ in eodem iure.licet aliũ quẽ prius habuit sufficiat p̃scriptio.xl.annorum.⁊ sic limitetur qd̄ hic dicit̃ ⁊ secundũ hoc dictum gl̃ erit valde notabilis. ℂ In gl.fi.in fin.⁊ facit quod habet̃ in simili.
8 s̄.de offi.ordi.si sacerdos. ℂ† Ultimo posset dubitari an vasallus possit prescribere libertatẽ feudi.de quo tangit Jo.an.in additio. Spe.super hac rubrica ⁊ ibi concludit q̄ si vasallus erat obligatus ad certum seruitium,forte q̄ tenebatur tenere equũ pro seruitijs dñi q̄ si non tenuit nec dominus exigit tũc possit prescribere propter negligentiam domini non exigentis. Si aũt erat feudũ honorificum tũc dicit q̄ si dominus infra tempus.xxx.annorum habuerit negotia ad que vasalli cõsueuerũt vocari vt si factus fuit miles vel duxit vxorẽ tunc dicit q̄ si nõ fuit vocatus vĩ currere p̃scriptio.qd̄ intelligit do. Anto.posse procedere si ex facto alieno fuisset vasallus ita qd̄ bona fide potuisset credere se non esse vasallũ.l.qui in alterius.ff.de reg.iur. Secus si ex facto proprio fuisset vasallus quia tunc non p̃scribit propter malam fidem.j.eo.c.fi.
1 Prescriptio tempore schismatis censetur dormire.
2 Prescribere an possit ecclesia romana contra inferiores ecclesias spatio.xl.annorum.
3 Prescriptio an possit statuto prohiberi.
b

Cum nobis. De centenaria [b] p̃scriptiõe que sola currit cõtra romanam ecclesiã tempore chrismatũ deducunt̃.h.d. ⁊ in prima decisa cõsultatio.in secunda responsio.secunda ibi:licet. ℂ No.j.q̄ contra romanam ecclesiã non currit pre
1 scriptio minor cẽtenaria. ℂ† Item no. q̄ tpa schismatũ deducunt̃ ⁊ debent deduci de p̃scriptione q̄ p̃scriptio interim cense
2 tur dormire.facit q̄ dictũ fuit.s̄.eo.cũ non liceat. ℂ† An autẽ ecclesia romana possit contra inferiores ecclesias p̃scribere spatio quadraginta annoꝝ.remittit Jo.an.ad notata in Spe.eod. titu.versi.illud etiam vbi post Uincen.dicit q̄ papa non potest prescribere res ecclesie:q̄ sunt sue.⁊ sic amplius non p̃t effici sue.s̄.de fide instru.c.inter dilectos.⁊.l.res proprias.C.de legi. Sed certe vt dicit hic do. Anto.licet habeat dominiũ vniuersale non habet tñ particulare.⁊ ideo videtur q̄ possit prescribere vt sibi immediate sit subiecta ecclesia vł res vbi prius nõ erat ⁊ sufficere debet tẽpus quadraginta annoꝝ.nõ autem debet requiri tempus cẽtum annorum ne inductum in fauorem retorqueatur in lesionem contra id quod habetur de regu.iur. quod ob gratiã lib.vj. Facit quod no. Innocẽ.s̄.de postula.c.bone.el ij.⁊ quod notatur in.l.bene a zenone.C.de quadri. prescriptio.
3 ℂ† An autem possit per statutum fieri qd̄ nulla p̃scriptio currat.concludere videtur do. Anto.quod non per statutũ iudicis ecclesiastici inferioris a papa quia tales non possunt cõtra ius statuere.vt legitur ⁊ notatur.s̄.de offi.archipresby.c.fi.secus dicit per statutum factum a laicis quia illi possunt cõtra ius statuere.l.omnes populi.ff.de iusti.⁊ iure.⁊ licet tale statutum videretur contra publicam vtilitatem tamẽ quia ex alio respectu habet equitatem naturalem ne scilicet quis locupletet̃ cuz aliena iactura facit.l.nam natura.ff.de cõdi.inde.videtur posse substentari per id quod Joan.and.in simili in regula. possessor. in mercu.de regu.iur.lib.vj. ℂ In glo.centum annorum ibi in rebus ⁊ possessionibus adde quod dictum fuit in.c. precedenti.⁊

a ℂ In feudo. idem summathic do. abb.⁊.d.fel. post eos.

b ℂ De centenaria. idẽ ẽ summariuz do.abb. cuz isto.

quod notatur.xvj.q.iij.volumus. ¶ In eadem glo. ibi vel qd testes dicant hic in effectu est practica superioris solutiõis vt patet ex notatis in.c.j.ad finem.j.eo.lib.vj.tamẽ ista solutio est contra mẽtem istius tex.qui non requirit probari memoriam non extare in contrarium, sed solũ pscriptio centum annorum ideo gl.finaliter dicit nõ esse recedendũ a verbis litere.facit qd habet.j.de reg.iur.decet.lib.vj.tamẽ per hoc nõ apparet solutio contrarij formati in gl.ideo dic secundũ doctores q centenaria prescriptio potest probari.licet difficilis sit probatio.nã possibile est recipere testes tante etatis.de quanta dixit gl.τ p tales poterit probari lʒ raro τ rarissime hoc contingat qd tales reperiantur. Item poterit probari prescriptio cẽtenaria p instrumentum secundũ modũ de quo dicetur.j.eodem.si diligẽti. Itẽ poterit probari per cõfessionem partis.facit.j.de cõfessis. in.c.j.in.vj.τ ideo licet sit difficilis probatio sufficit qd in rei veritate esse potest vt euitetur obiectio gl.τ no.q gl.vr sentire q maior.xiiij.annis non possit testificari.de his que vidit in etate minori.xiiij.annorum.de quo per gl.in.c.testes.iij.q.iij.τ per Jo.an.in.c.ex parte.s.de corpore vitiatis.τ in Spe.de teste.§. opponitur.ver.sed nũquid factus pub.τ ibi etiã in additionibus Specu.τ per glo.xxxvij.dist.relatum.τ.ff.de testi.l.iij.§.lege iulia.p quas remissiones pʒ q non simpliciter procedit hec glo.nam ibi ad solennitatẽ actus non requiritur certa etas põt testificari de his que vidit in pupillari etate dũmodo tunc esset doli capax.vt no.in.d.§.l.iulia.

1 ☞ Ecclesie site in diocesi episcopi sunt sibi subiecte ex lege diocesana.

2 Per prescriptionẽ põt ecclesia eximi a potestate episcopi.

3 Locus si diuersimode noĩetur in libello τ pbationibus sufficit ad cõcludendã identitatẽ loci q pʒ ex alio instrumento q loc⁹ si diuersimode nominatus sit vnus τ idem.

4 Cognitio causarum monialium potest prescribi ab inferiore episcopo.

5 Exceptiones contrarias põt quis opponere.τ nu.8.

6 Exceptiones plures qñ accumulantur vel probationes expediri prius debet illa que facilior est in expediendo.

7 Causa matrimonialis est de lege iurisdictionis.

9 Prescriptio an currat agere non valenti.

8 ¶ De pscriptione.do.abb.τ Fel.h mõsummat h.c.nihil de uiãtes a domino Jo.d imo.

a Auditis. De prescriptione^a subducitur tps quo vacauit ecclesia contra quã prescribitur.h.d.Et primo ponitur processus τ cõclusio negotij.Secundo indecise narrat restitutionẽ ab vtraq parte petitam τ cõcessam.vt ptʒ.s.de restitu.in integr. auditis.Tertio in ver.quo circa cõmittit probationes recipiẽdas τ causam diffiniendã. ¶ † Not.quod ad episcopũ videntur

1 ptinere ecclesie site in sua diocesi τ esse sibi subiecte ex lege diocesana τ an differẽtia sit inter legẽ diocesanã τ legẽ iurisdictiõis dic vt plene habet in tex.τ gl.in.c.dilectus.s.de offi.ordi.τ per

2 Inno.j.de statu mona.c.j.τ per gl.x.q.j.in summa. ¶ † Item nota qd per prescriptionẽ potest ecclesia eximi a potestate episcopi quando alius prelatus in illa prescribit subiectionẽ.τ sic non vult rector ecclesie simpliciter libertatem contra episcopũ

3 b prescribere.nam tũc esset secus.s.eo.cum non liceat. ¶ † Nota quod vbi locus diuersimode nominatur in libello^b τ probationibus ad concludendam loci identitatem sufficit qd pateat ex alio instrumento q locus sic nominatus diuersimode sit vnus τ idem locus.τ sic vna probatio certificat per aliam.facit quod dictum fuit.s.de exceptionibus.cum venerabilis.circa finem. ¶ Item no.qd de prescriptione contra ecclesiam subducit tẽpus vacatiõis ecclesie q tunc interim dormit pscriptio. ¶ Itẽ nota quod in petitione iuris debiti venit non solum debitũ de iure cõmuni.sed etiã debitũ de iure speciali qñ est accessorium ad debitum de iure cõmuni vt erat hic in solutione istorũ denariorum de quibus in litera.de quo etiam tetigi in.c.cũ ad sedẽ. de restitu.spoliato.τ tangitur etiam in.c.cõquerente.s.de offi. ordi.τ.j.de sepul.certificari. ¶ Item no. quod per interruptionem alicuius articuli vel aliquorũ articulorum contentorum sub iure vniuersali non cõcluditur interruptio respectu aliorũ articulorũ τ eadẽ ratione potes notare q quasi possessio vnius articuli contenti sub iure vniuersali nõ concludit possessionem aliorũ ad quod bene facit quod habet in.l.j.§.si quis hoc interdicto.τ quod ibi etiam notatur per Bar.ff.de iti.actuq priua. τ facit etiam ad materiam quod notat Inno.j.de capel.mona.c.

4 ij.τ quod tangetur cum glo penul. ¶ † Item nota quod cognitio causarum monialium potest prescribi ab inferiore episcopo. Facit quod habet.j.de excessi.prela.c.accedẽtibus. ¶ Itẽ no.quod ex titulo indeterminate videtur posse prescribi res indeterminata vel ius in loco determinato. ¶ Item nota qd ad interrumpendam prescriptionem nõ sufficit probare interru-

5 ptionẽ nisi probet facta infra tps prescriptionis. ¶ † Itẽ no.q

b ¶ In libello.an ãt verba libelli intelligant contra libellãte vel p libellãte vide.d.abb.in cõs.lxxiij.in.j.colum.

videtur quem posse proponere plures exceptiones contrarias de quo etiam tangit in glo.τ plene p Sp.de re.iur.nullus plu

6 ribus lib.vj.τ p Bar.in.l.nemo.ff.de exceptio. ¶ † Itẽ not.qd vbi accumulant plures exceptiones vel probationes prius dʒ expediri illa que facilior est in expediendo.facit qd habet.i.c.si forte de elec.in.vj.τ quod notatur etiam per Inn.s.de elec.cum

7 inter.R.τ de consue.cũ inter vos. ¶ † In glo.j.in fi.h.d.glo.q cognitio causarũ matrimonialiũ est de lege iurisdictionis vt pʒ ex no.in.c.dilectus.allegato in gl.τ tñ hic iũcto principio.c.cũ fine innueret q esset de lege.diocesana qd non est verũ stricte sumendo legẽ diocesanã prout est species distincta a lege iurisdictionis vt pʒ ex notatis in.d.c.dilectus. ¶ In glo.ij.ibi sed ibi conuenit subditus suo noĩe.supple q conueniebatur p censu qui petebatur ab eo.ideo tunc potest cõueniri τ eodẽ mõ esset idem dicendũ in casu huius.c.si voluisset eps petere cẽsum vel procuratorem a capellanis vt prosequit in glo. Ubi autem eps solum contendit de subiectione vr gl.remanere in cõclusione q non debeat agere contra subiectũ sed cõtra aliũ prelatũ qui dicit illũ sibi subiectũ sed Inn.hic videt velle q etiam poterit agi contra ipsum subiectum:q vr facere controuersiã quominus possideat eps ex quo sibi non obedit τ sic habet quo ad hoc pro possidente vt cõueniri possit.Facit qd habetur in.l.j.§.competit.ff.de aqua quoti.τ esti.τ in.l.j.in fi.ff.siusufruc.petatur.facit qd notatur per Inno.in.c.inter quatuor.s.de maio.τ obe. τ per glo.in.l.j.§.per hãc.ff.de rei vendica.dicit etiã Inn.q vbi conueniretur prelatus qui dicit ecclesiam sibi subiectam poterit rector ecclesie assistere liti q interest etiã subditi nõ mutare dñm τ similiter si conueniatur subditus poterit assistere prelatus qui asserit illũ sibi subditũ propter suũ interesse. ¶ Si aũt pretenderet quis se exemptũ,tunc clarũ q potest agi cõtra eũ τ dicit Inno.q si aliquis pretenderet se exemptũ ab episcopo vt non teneatur ire ad conciliũ vel qd possit ordinari a quo maluerit episcopo:tunc si alius prelatus pretẽdat illum rectorem sibi subiectum nõ poterit episcopus illi assistere:q sua non interest ex quo non tenet venire ad eum.ar.s.de electio.cũ inter. R.sed Hosti.tenuit contrariũ q sut eum semper videt interesse episcopi quod eius subditus non vadat ad alterius synodum.sed vt dicit dominus Anto.dictum Innoc.potest procedere quãdo episcopus fateretur illum a se exemptum.sed quando negaret procedit dictum Hostiẽ. tamen illud est clarum qd tunc potest ipse subiectus conueniri.an autem sententia lata cõtra vnũ ex predictis preiudicet alteri, tangit hic Innocen.τ concludit q si est lata contra illũ ad quem primo loco spectat defensio preiudicabit alteri per ea que habentur.j.de re iudica. quãuis.τ.ff.de re iudi.sepe.sed vt dicit Hostien.illa iura poti⁹ ponunt casum econtra quãdo fertur contra eum ad quẽ secundo loco spectat defensio sciente altero ad quẽ principaliter spectat. Ad quem autem dicatur primo loco spectare defensio. dt Innocen.quod videtur dicẽdum quod spectet primo loco ad prelatum qui pretendit ecclesiam subiectam.τ secundo loco ad ministrum seu rectorẽ ipsius ecclesie.Secus si ageretur de possessiõibus ipsius ecclesie.deinde refert alios dicere.τ forte meli⁹ secundum eũ q in dictis casibus eque principaliter spectat defensio ad vtrũq.allegat.l.principaliter.C.de liber.cã.que tamẽ modicum aut nihil facit.Nec hoc, probat si bene inspiciat.τ cõcludit q sententia lata cõtra vnũ non preiudicabit alteri ignoranti.sed scienti sic p iura preallegata licet compositio vel trãsactio facta ab vno non habeat preiudicare alteri etiã sciẽti p ea que habentur.s.de transac.contingit. ¶ Nota bene q.c.quamuis.de re indica.non habet locum in compositiõe vel trãsactione sed in sententia.τ licet sic resideat Jo.and.hic tamẽ forte prima opi.verior est de iure per ea q not.in.d.c.quãuis. de quo ibi plenius dicetur. ¶ † In glo.ius episcopale ibi sed alius cuius nomine τc.per hoc quod dicit hec gloss.dicunt domini de rota in sua conclusione.ccxxxiij.quod si decanus τ capitulum alicuius ecclesie dicat τ det in articulis se exemptos ab omni iurisdictione epi τ se esse τ fuisse in possessione huius exẽptiõis a tpe cuius initij memoria non existit q nisi dent articulos de alio plato qui prescripsit iurisdictionem in eos tales articuli nõ sunt admittendi quia nullus potest seipsum iudicare vel corrigere nec in seipso talia possidere vt voluit hec gl. Et si dicatur quo modo ergo procedit pscriptio si alius platus dicatur pscripsisse.ex quo ipse subditus non põt talia in se possidere.facit.l.pe. ff.de arbi.τ prescriptio sine possessione non pcedit.de regu.iur. sine possessione.lib.vj.rñderi potest q licet subditus talia non possideat tamen prelatus qui dicitur prescripsisse potuit possidere.potest etiam dici q qñ allegatur pscriptio ad extinguẽdũ ius alteri competens non exigatur possessio sicut patet in pscriptione actionis personalis cui prescribitur.l.ij.C.de const.pe.τ l.sicut.τ.l.se.C.de pscrip.xxx.anno.τ tamen nemo actionẽ illã possidet

possidet nisi ille cui vere cōpetit. vt not. Inno. de resti. spo. in literis. ¶ In ea. gl. in fi. qd aūt de institutione ꝛ destitutione fienda de rectore ecclesie an possit prescribi per Abbatē vel aliū inferiorē epo. Inno. hic videtur velle ꝙ sic qđ Hosti. concedit ī institutione corporali vel collatiua tituli. secus in inautorizabili per quā daī ius exercēdi curā aiaꝝ de quo plene not. ꝑ Jo. an. i. c. cū
8 satis. s. de offi. archi. ¶ † In gl. ꝑscripsisse. in fi. no. ad gl. qđ re⁹ copulatiue eodē tempore non videtur posse vti exceptiōib⁹ cōtrarijs sed disiunctiue proponendo sic. puta si dicat se tutū ꝑuilegio vel prescriptione, diuerso aūt tpe clarū est ꝙ pt ꝑponere ꝛ si in vna succubuit pōt ad aliam transire ni exprese reperiaī prohibitum. ꝛ istam opin. multi tenent. de quo per Dyn. in regula nullus pluribus. in. vj. ꝛ per gl. ꝛ Bar. in. l. nemo. ff. de excep. gl. tñ in. d. l. nemo. videtur velle ꝙ etiam copulatiue eodē tempore possit proponere exceptiones contrarias. Bart. saluat illam gl. qñ excipienti incumbit probatio super vtraqꝫ vt si reus allegat solutionem ꝛ pactū de non petendo ꝛ etiam in casu huius capituli qñ allegat priuilegium ꝛ ꝑscriptionē, secus si non incumberet probatio reo super vtraqꝫ. per id quod habetur in. l. cum de indebito. ff. de proba. qꝛ tunc eodē tpe nō debet ꝑponere exceptiones contrarias tñ videtur ꝙ licet admitteref quatenus ꝑponit exceptiones contrarias tñ deberet prosequi alterā earuꝫ ꝛ non vtrāqꝫ simul quia esset sibi contrarius, ꝛ sic non deberet audiri. l. ij. §. sed ꝛ si alius. ff. quando appellandum sit. ꝛ. j. de ap. solicitudinem, cautius tñ puto esse ꝙ proponantur exceptiōes contrarie alternatiue, vt sic euitentur opi. ¶ In gl. per illa. i fi. ꝛ sic ptꝫ ꝙ incaute se habuit aduocatus monasterij nō producēdo priuilegia regalia sine quibus priuilegium celestini nō iuuabat monasterium, ꝛ ꝑ istum tex. cōiuncta gl. dicit Joā. an. posse instrui aduocatos nouitios vt sint cauti taliter articulare ꝙ ꝑbatio cōcludat ꝛ si expedit de aliquibus intersignijs ꝑbare: debēt de illis articulare seu facere articulos ꝛ probationes sup illis. vñ in questione facti dñ quidā bidellus cōduxisset equuꝫ ad vecturā pro eundo ad certum locum ꝛ ille equus diceref naturaliter mortuus in via ꝛ locator peteret emendā seu pretium equi qui sibi non restituebaī ꝛ conductor probasset per illos qui secū erāt qđ equus quē equitauit mortuus fuit naturaliter qđ qꝛ in genere ꝑbauit ꝛ non in specie, de equo sibi locato ꝙ talis ꝑbatio non habuit ipm releuare. nā dicebat locator verum est ꝙ ꝑbasti vnum equum esse mortuum quē tu equitasti sed nō ꝑbasti illū quē tibi locaui fuisse mortuū ꝛ sic probatio nō ꝯcludit necessario. ꝛ iō nō iuuat. s. de ꝑba. i ꝑsentia, ideo dꝫ articulari ꝛ ꝑbari de intersignijs equi taliter ꝙ concluderetur illū fuisse equū locatū. ꝛ idem dicas de similibus, ꝛ ideo si velis petere libruꝫ ab aliquo sis cautus etiam articulare etiam de intersignijs libri. ¶ Dicit etiam per hanc decre. instrui aduocatos vt non precise articulent de tempore necessario ad prescrip. qꝛ si tunc ꝑbaretur ꝙ aliqbus dieb⁹ prescriptio dormierit cessabit prescriptio. ꝛ ideo cautum est articulare de maiori tempore quā sibi necessario, ꝛ ideo moderni aduocati ꝛ procuratores sic formant articulos, intendit talis probare ꝙ possedit talē rem. xl. l. lx. annoꝝ. ꝛ plus tāto tpe ꝙ eius initij memoria non existit vt sic testes habeant occasionem deponendi de qua remoto tempore testes magis cognoscunt ꝛ sciunt. ¶ In gl. penul. in fi. sed certe gl. nō respondet ad contraria. iō dic ꝑm Hoit. ꝙ contraria loquunī ī indiuiduis ꝛ contiguis hic in indiuiduis ꝛ separatis. facit qđ habetur in simili in. l. eū actum. ff. de nego. gest. Sed tunc obstat ꝙ no. Inno. j. de capel. monacho. c. ij. vbi dicit ꝙ detur contiguitas in genere: qꝛ sint multa capitula sub eodem genere ꝯprehēsa. vt apprehensio vnius articuli extendatur ad alios eiusdē generis. ꝛ sic cū agatur hic de pluribus capitulis contētis sub vno genere iurisditionis episcopalis videtur ꝙ debeat fieri extēsio. Sꝫ potes dicere ꝙ illud procedit quando acquireref possessio ex voluntate possidentis vel quando ex certa scientia vel patiētia eius vtif qs parte vt querat totū. Secus quando nō patitur in aliquibus vel qñ sumus in dubio an velit querere totū qꝛ tūc presumitur ꝙ velit querere possessionē ad limites eius quo vtitur. facit qđ habetur in. l. j. §. si quis hoc interdicto. ff. de itinere actuqꝫ ꝑuato. ꝛ vt dixi etiā hic non patiebaī ille cōtra quē agebat quis querere illis de quibus hic dicif in litera. Et iō ad illa nō extendif. vbi autē episcopus animo retinendi ius episcopale in aliquo capitulo illo vteretur in oībus aliīs sibi cōseruat. vt voluit Inno. in. d. c. ij. de capel. mona. qđ videtur procedere nisi alius aliqua possideret: qꝛ in illis tunc non conseruaret ius episcopale. vt hic ptꝫ. ¶ In gl. fina. ibi. s. eo. illud. dic ꝙ taciturnitas ante completam prescriptionem non nocet successori. Sed postea sic. ꝛ ita hic, de quo in regula delictum. de regu. iur. in. vj.
9 ¶ † In ea. gl. ibi. §. si dolo. Concludit ergo gl. in isto articulo an non valenti agere currat prescriptio ꝙ regulariter currit sed datur restitutio nisi facto tertij fuerit quis impeditus qui non sit soluendo qꝛ tunc contra eum nō debet agi, alias vt dictum est currit. sꝫ datur restitutio. Fallit vbi lex dicit tēpus ipso iure nō currere. vt in casu. l. j. in fi. C. de anna. exceptio. ꝛ in alijs no. s. eo. cum non liceat, sꝫ Cy. in. l. quoties. C. de precibus imperato. offeren. ꝛ Bart. in. l. senatus. ff. de offic. presidis, dicunt qđ aut qs est impeditus impedimento facti aut iuris. Primo casu si impeditus est facto tertij habet locū quod tetigit gl. qꝛ aut ille est soluendo aut non. si autem est impeditus casu fortuito tūc currit, sꝫ datur restitutio. facit quod habetur in simili in. l. si fundū. ff. de fundo do. ꝛ quod habetur in. d. l. senat⁹. aut erat inchoata, ꝛ tunc ipso iure non currit prescriptio durante impedimēto. l. j. in fi. C. de anna. exceptio. ꝛ de materia per do. Anto. s. eo. cuꝫ non liceat. ¶ Extra gl. tangit hic Inno. quid si testes Abbatis contradicant testibus episcopi que probatio preualebit. Et cōcludit ꝙ si episcopus solum probet ecclesiam sitam in diocesi ꝛ abbas ꝑbet se possedisse iura episcopalia preualebit ꝑbatio abbatis quia probatio episcopi non concludit ad possessionē, sed ad proprietatem, facit qđ not. s. de resti. spo. olim. el. ij. Probatio vero Abbatis respicit possessionem, ꝛ ideo illi non detrahitur per probationem episcopi. ¶ Interdum autem Abbas ꝑbat possedisse iura episcopalia. ꝛ similiter probat episcopus et tunc preferentur testes episcopi tanquam veriora dicentes cum dicāt ꝑsona iuri communi. facit ꝙ habetur in. l. ob carmē. §. si testes. ff. de testibus. ꝛ. s. de probatio. licet causam. ꝛ de testi. i nostra. ꝛ pro hoc etiam est gl. ordina. licet non allegetur hic ꝑ doc. in. c. cum ecclesia vulterana. s. de elect. hec tamen limitat. d. anto. quando testes Abbatis sunt pares testibus Episcopi vel in modico excedunt, secus si in multo. nam tanta posset esse numositas ꝛ dignitas testium Abbatis ꝙ preferrentur verisimilitudini predicte. per id quod habetur. s. de testi. in nostra. quod est arbitrio iudicis relinquendum. l. iij. §. j. ff. de testi. ¶ Interdum autem testes Abbatis dicunt qđ omnia iura episcopalia possedit, tunc videtur velle ꝙ preualeat probatio Abbatis tanꝙ clarior cum indefinita verificetur etiam in aliquibus ex sui ꝑprio significato. facit quod no. de elec. vt circa in. vj. ¶ Si autē testes Abbatis vniuersaliter deponāt super omni iure episcopali: intelligo possibili possideri per Abbatem per id quod dixit gl. in ꝟbo ius episcopale, vt episcopus in certis articulis specifice ꝑbauit tunc dicit ꝙ in illa specifice preualebunt testes episcopi ꝛ sufficiet probatio forte per duos testes ad probandum interruptionē licet per pluries fuerit facta probatio per Abbatem sup vniuersali vsu. argu. c. illud. s. eo. ꝛ pro hoc faciat vniuersalis satagat negatiuā. Et ideo non videtur eque valida. s. de cau. poss. cum ecclesia. ¶ Item quia non est sic determinata probatio: sicut probatio facta in specie ꝛ in illa potuit falli plus testis quā in speciali depositione: ꝛ quia possibile est testes Abbatis plura vidisse exercitia, ꝛ nō oppositum exercitium episcopi qđ iterādū breui tempore potuit expediri, ꝛ istud sequitur ēt hic domi, An. lꝫ Inno. dicat hoc sibi non placere ꝛ remittit ad no. j. de relig. do. constitutus, ꝛ voluit allegare no. per se i. c. ij. de ca. mona, qꝛ in. c. constitutus. non tractat de hac materia. ꝛ non obstāt ꝑm do. Ant. no. in. d. c. ij. qꝛ loquuntur quando quis exercet vnū capitulum iurisditionis animo querendi totum ꝛ hoc cōstat ꝛ patitur is qui possidet qđ hic non contingit. facit qđ dixi sup glo. penul. ¶ No. bene practica qꝛ faciunt ꝙ si aliqui testes dicūt ꝙ titius possedit tales bones ꝑ suis, ꝛ tanꝙ suos ꝛ alij testes dicāt ꝙ possidebat eos tāꝙ cōductos a titio. ꝛ fuerunt ꝑsentes locationi ꝙ magis sit credendū vltimis testibus. qꝛ magis specifice deponunt ꝙ tene menti. ꝛ si dicaī cū idem ius possit esse apꝺ plures. facit qđ habeī in. l. lucio. ff. de aqua q̄ti. ꝛ. s. de off. arch. c. j. vbi ius visitandi cōpetit epō ꝛ ēt archidiacono. ꝛ sic vꝫ qđ lꝫ abbas ꝑscribat queratur nouū ius ꝛ non extinguaī ius epi. sed dic lꝫ Inno. clare nō declaret ꝙ hic in dubio Abbas nō ꝑsumif velle creare nouū ius sed velle vti eo respectu quo epꝯ vtebaī. vt sic ecclesia eximaī ab epo ꝛ sibi subijciaī. ꝛ hoc ēt ptꝫ quia dicebat ecclesiā sibi pleno iure subiectā ꝛ eā prorsus exēptā a iurisditione epi qualiter aūt interrumpaī prescriptio in corporalib⁹ dicit Inno. eodem modo quo in rebus corporalibus ꝛ sic ꝑ cōtestationem, ꝛ alios modos de quibus. s. eo. illud.

1 Uisitare pōt archieps totam prouinciam suam. ꝛ nu. 10.
2 Procuratio que debetur ordinario non potest prescribi.
3 Prescribi non potest ius visitandi nec ius procurandi.
4 Archiepiscopus potest exercere iurisditionem in subiectos suffraganeorum ratione iurium denegatorum.
5 Procuratio debeī propter visitationē que fit ex necessitate.
6 Seminans spiritualia potest metere carnalia.
7 Procuratio potest commutari.
8 Procuratio non potest expresse remitti.
9 Prescribi an possit contra procurationem.
10 Potestatē delegatā ꝛ ordinariā potest quis habere. ꝛ nu. 6.

12 Potestatem delegatam ꝛ ordinariam habens si procedat nõ ex
primẽdo an ex delegata an ex ordinaria ex qua intelligetur pre
scripsisse.
13 Processus an valebit si partes ignorantes ius vel factum a pͥn
cipio processerunt coram ordinario non suo ꝛ postea sciunt ni-
hilominus procedunt.

6 ¶ Procu-
ratio. vnius
moduli ꝛ te
noris sunt
do. Abb. fe
ly. ꝛ Joã. in
summatio-
ne huius. c.

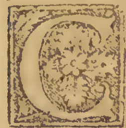

3 Cum ex officij. Procuratioᵃ que de-
bet ordinario nõ põt
prescribi. h. d. Et primo narrat factum ꝛ allegationẽ
reoꝝ. Secũdo allegationẽ reprobat ꝛ ꝓcessum cõtra
reos factum seruari precipit. Tertio reseruat allegationes al's
si quas rei habent legitimas, secũda ibi nos igit. tertia ibi si qd
1 eñ. ¶ Hic no. j. ꝙ archieps põt visitare totam prouinciã suaꝫ. ꝛ sic
etiã dioceses suffraganeoꝝ de iure cõi ꝛ procurationem recipe-
re a locis visitatis. Et sic no. casum in quo hodie archieps hꝫ iu
risditionẽ in subditos suffraganeoꝝ, de quo in. c. pastoralis. s.
de off. ordi. ¶ Jtẽ no. ꝙ vbi ius cõe fundat intentũ petẽtis nõ
sufficit reo negare intentionẽ agentis nisi alleget iustã cãm ne-
2 gationis. ¶ † Jtẽ no. ꝙ ius soluende ꝓcurationis non vr̃ pos-
3 se p̃scribi ꝑ volẽtẽ nõ soluere. ¶ † Jtẽ no. ꝙ ius visitãdi nõ vi-
detur posse tolli ꝑ p̃scriptionẽ ꝛ eadeꝫ rõne nec ius ꝓcurãdi illi
annexũ. facit ꝙ hr̃. s. de cõsti. trãsla. ¶ Jtẽ no. ꝙ lꝫ ius visitan-
di ꝛ ꝓcurãdi sit iprescriptibile a subiecto extincte trãslatiue tñ
est p̃scriptibile vt sic de vno p̃lato ad aliũ trãsferat̃. facit ꝙ dictũ
4 fuit. s. eo. c. accedentes. ¶ † Jtẽ not. arg. ꝙ etiã occasione iuriũ
denegatorum archiepiscopus põt exercere iurisditionẽ in sub-
iectos suffraganeoꝝ nisi aliud habeat ex cõsuetudine ꝛ sic trãsit
d. An. inquãtũ litera vult ꝙ ep̃s parisiẽsis facere dꝫ tales sentẽ-
5 tias obseruari. ¶ † Jtẽ no. ꝙ ꝓpter visitationẽ q̃ fit ex necessi-
tate debet̃ etiã ꝓcuratio. sꝫ illud intellige fm Host. qñ visitatio
fit ex necessitate iuris vel loci visitati: qꝛ visitatione indigebat si
aũt ꝓpter necessitatẽ ꝓpriam ipsius visitãtis declinasset ad lo-
cũ nõ tenebat̃ de necessitate rector loci recipere saltẽ quãtuꝫ ad
hoc vt si nõ fuerit receptus possit iurisditionẽ contra talẽ exer-
cere qꝛ nõ est de casibus no. in prealle. c. pastoralis, dicit tñ Jnn.
qõ si inhumaniter deneget̃ hospitiũ charitatiuũ puniri possit ꝑ
suũ ep̃m lꝫ nõ ꝑ ipsum archiep̃m, facit qõ habet̃. j. de emp. ꝛ vẽ.
6 c. fi. ¶ † Jtẽ no. illud vulgatũ ꝙ seminãs spiritualia metere põt
carnalia, ꝛ sic facit ꝙ qlibet ꝓcurator possit exigere ꝓcurationẽ
sꝫ certe fm Host. hoc dꝫ intelligi de seminantibus spiritualia ex
debito sui officij. ¶ Quid aũt si abbas aliqs prescripserit visi-
tationẽ ꝛ non recepit ꝓcurationẽ an cõpleta p̃scriptione visita
tionis poterit exigere ꝓcurationẽ. tangebat hic Hosti. de q̃ gl.
in regula odia. de reg. iur. in. vj. vbi glo. concludit ꝙ nõ ex q̃ non
cõsueuit ꝓcurationẽ recipere ꝛ non debeat extẽdi p̃scriptio. per
id qõ hr̃ in. d. regula odia. ¶ Ultimo per istum tex. iuncta anti
quã q̃ habebat̃ ꝑ verbũ cõtẽptores ꝛ dicebat̃ tã autoritate no-
stri rescripti q̃ ex antiqua metropolitica cõsuetudine, ꝛc. Colli
git Jnn. ꝙ põt qs habere duplicẽ potestatẽ scꝫ delegatã ꝛ ordi
nariã ꝛ ex vtraque ꝓcedere. facit qõ hr̃. s. de cor. viti. in. c. signi-
ficauit. ꝛ. j. de prebẽ. in. c. nisi essent. de quo. j. tãgetur. ¶ Jn gl. j.
in fi. dic ꝙ hic loquitur in iure imprescriptibili. ꝛ iõ nõ habuit ꝓ
ficere allegatio prescriptionis. Secus vbi ageret̃ de iure prescri
ptibili. ꝛ ita loquit̃ cõtrariũ. Nec ob. tunc ꝙ tp̃s non est modus
tollende obligationis, qꝛ verum est ipso iure ꝛ sic loquit̃. §. pla-
cet. alle. in glo. sed bene tollit quantũ ad effectũ. vt ptꝫ in. l. sicut
7 ꝛ. l. oẽs. C. de prescrip. xxx. anno. ¶ † Jn gl. penitus. in fi. no. be
ne ex gl. ꝙ ꝓcuratio põt cõmutari. ꝛ lꝫ in hoc instaret Jnnoc. ꝛ
Host. tamen hoc est expeditum in. c. exigit. ꝛ. c. felicis. de cẽsi. in
8 vj. ¶ † Secundo no. ex gl. ꝙ ꝓcuratio non põt expresse remitti
sed Jnno. ꝛ Uincen. tenuerunt cõtrarium ex eo qꝛ in tẽporali-
tate consistit ꝛ videtur tangere ius priuatum. iõ videt̃ posse illi
renuntiare. vij. q. j. quã sit periculosum, fatetur tñ ꝙ lꝫ expresse
possit renuntiari. tñ tacite non renuntiat̃ nõ recipiendo, ꝛ sic in
telligit istũ tex. Secus dicit in visitatione: qꝛ illa consistit ĩ pu-
blica vtilitate. ꝛ sic in iure publico. iõ nedũ tacite nõ renũtiat̃ sꝫ
ẽt nec expresse posset renuntiari, per id qõ hr̃. s. de foro cõpe. si
diligenti. ꝛ qꝛ non est licitum pacisci ꝙ nõ accusabit vel nõ aget
contra alium de delicto. s. de iureiurã. queadmodũ. ꝛ. ff. de pac.
l. si vnᵘˢ. §. illud. Hosti. vero tenet cũ gl. cũ procuratio est annexa
visitationi. ꝛ sic censeri dꝫ iuris publici sicut visitatio argu. s. de
cõsti. transla. ꝛ ideo non videt̃ etiã posse expresse remitti do. an-
to. concordat opi. qꝛ fm eum opi. Jnn. põt procedere in remis-
sione tẽporali ad p̃iudiciũ ipsius prelati remittentis. sed nõ in
perpetua ad preiudiciũ successoꝝ. ar. s. de transac. decetero. ꝛ. j.
9 de preca. c. ij. ¶ † Tertio no. ex gl. qꝛ videt̃ velle ꝙ non possit p̃-
scribi contra procurationẽ qõ intelligit Uinc. qñ non fuit peti-
ta sed qñ fuisset petita ꝛ denegata tunc videt̃ posse prescribi qa
ex tunc videtur esse in quasi possessione libertatis ipse denegãs
dummodo violentia non interuenerit. Jnnocen. hic. ꝛ Archi.

in. c. perpetuo. de censi. in. vj. tenet ꝙ ex toto prescribi non põt.
sꝫ quota ꝓcurationis bñ posset prescribi. ꝛ hoc iõ qꝛ ꝙ detur ali
qua procuratio videtur esse ius publicũ autoritate ꝛ vtilitate:
qa si nulla daret̃ negligeret̃ visitatio q̃ rõ cessat qñ aliqd dat̃ fa-
cit quod habetur in. c. felicis. de cẽsi. in. vj. ꝛ. xvj. q. qcũqꝫ. el. j. vñ
etiã in modo ꝓcurandi põt ꝓdesse p̃scriptio. vt no. Spe. in tit.
10 de leg. §. supest. ver. illud quoqꝫ. ¶ † Jn gl. pe. ibi cũ ep̃s sit ne-
gligẽs. imo ẽt si nõ sit negligẽs põt visitare ꝓuinciã ĩ. c. fi. de cẽsi.
in. vj. ꝛ si cõcurreret ep̃s ꝛ archiep̃s preferri dꝫ archiep̃s. arg. xj.
q. iij. q resistit. ꝛ de tẽp. ord. c. ad aures. Cauere tñ dꝫ archiep̃s ne
11 impediat ep̃m tẽporibᵘˢ suis ꝯsuetis. de quo ĩ p̃alle. c. fi. ¶ † Ex
tra gl. vt tetigi in notabilibᵘˢ. dicit hic Jnnocẽ. quẽ posse habere
potestatẽ delegatã ꝛ ordinariã. ꝛ si ex vtraqꝫ. ꝓcedat ꝛ expediat
appellari: appellari debebit ad papa non ad patriarchã, qꝛ ma-
gis digna est autoritas delegata pape q̃ metropolica. ꝛ ideo at
trahit ad se minus dignũ vt d̃ ꝯse. ecc. vel altaris. c. qõ ĩ dubijs. ꝛ
de off. dele. si duo. li. vj. dicit ẽt ꝙ p̃t eligere ex qua procedat. fa-
cit fm eum qõ habetur. s. de offi. dele. significantibus. Jteꝫ põt
eligere vnam potestatem in vna parte litis, ꝛ aliam in alia parte
alle. quod habetur. s. de arbi. innotuit. ꝛ. j. de preben. nisi ꝛ qua-
tenus ex ordinaria si grauet appellabitur ad superiorem: quate
nus a delegato appellabitur ad delegantem. facit qõ habetur. j.
de appel. si duobus. ꝛ sic etiam videtur transire hic Jo. An. sed
do. Ant. hic dicit ꝙ non videtur de iure posse simul ꝯcurrere po
testas delegata ꝛ ordinaria: quia in specie in qua facta est delega
tio, videt̃ remota potestas ordinaria, ꝛ transfusa in delegatam
facit qõ habetur de officio delegati licet. ꝛ qõ habetur in preal-
le. c. si duobus. ꝛ. c. vt nostram. Nec ob. quod habetur in. c. inno-
tuit. p̃alle. ꝛ. c. nisi. qꝛ ibi potestates non erant impassibiles. quia
erat potestas arbitraria ꝛ potestas delegata. hic secus. Sꝫ pu-
to opi. Jnn. posse defendi per istuꝫ tex. iuncta antiqua. ꝛ ꝑ id ꝙ
habetur in. d. c. significauit. de corpore viti. ꝛ pro hoc etiã faciat
quod potestas delegata videtur dari: ex quo datur habenti or-
dinariã ꝛ ad adiuuandam ꝛ ad ampliandam potius q̃ ad dimi
nuendam. ergo non debet operari diminutionem argu. c. cũ in-
ter. s. titu. j. ꝛ. l. legata inutiliter. ff. de lega. j. Nec obstant iura al
lega. ꝑ do. Anto. qꝛ loquunt̃ qñ delegatio fit tertio quo casu vi-
det̃ tunc species delegata exempta a potestate ordinaria: qꝛ tũc
tendit ad detrahendum iurisditioni ordinarie. secus est qñ eidẽ
odinario fit delegatio. vt. s. dixi. nec video qd repugnet quomi-
nus possit procedere sententia Jnnoc. ꝛ hec procedunt qñ con-
stat delegatio fieri. ¶ An autem in dubio videatur velle dele-
gare quando committit aliquid ordinario: an vero excitare iu-
risditionem ordinariam recurre ad no. per Jnn. in. c. lꝫ. de offic.
ordi. ꝛ ꝑ legistas in. l. ius autẽ ciuile. ff. de iusti. ꝛ iu. ꝛ ĩ. l. sepe. ff.
de off. presi. nam consueuit dici aut per cõmissionẽ alteratur in
aliquo iurisditio ordinaria. ꝛ tunc censetur delegatus: aut nõ al
teratur ꝛ tunc secus. ¶ Sed iuxta predicta est dubiũ quid si in
veritate quis habet vnam tantum potestatem, puta ordinariã.
ꝛ putat se habere delegatam. sed illam non habet: an si procedat
ex delegata tenebit processus. Jnn. hic refert duas opi. vna est
quod sic. quia iste in genere voluit procedere. facit in arg. quod
habetur in. l. eũ qui. §. si iniuria. ff. de iniur. alia est opinio quod
non valeat ex quo elegit viam incompetentem. ꝑ id ꝙ habet̃ in
c. cum super. de offi. dele. nam tunc videtur succedere illud vul-
gatũ qõ nolui potui, ꝛc. l. multũ. C. si quis alteri vel sibi. ꝛ no. ĩ. c.
cum super: ꝛ istam partẽ tenet Host. per p̃alle. c. cũ sup. ꝛ ista est
cõmunis opi. de quo ẽt ego allego in. c. ex literis. de offi. deleg.
in gl. fi. nec ob. d. §. si iniuria. qꝛ in diuerso casu loquitur. preter-
ea ibi volebat delinquere, ꝛ faciebat actũ ꝓhibitũ, iõ tenet̃ lꝫ il-
le cui intulit iniuriã sit alia persona q̃ putauerit. non ob. ẽt. l. ij.
§. j. ff. de iudicijs. vbi si iudex ignorat de prorogatione valet pro
cessus. qꝛ ibi iurisditio prorogata non differt specie a priori iuris-
ditione. vt no. s. de off. dele. P. ꝛ. G. hic aũt delegata differt spe
cie ab ordinaria. ꝛ ad predicta facit qõ no. Spec. in tit. de sen. §.
qm̃. versi. quid si dixerit. ꝛ in ti. de iurisdi. om. iudi. §. j. versi. vlti.
12 no. ¶ † Quid aũt si procedat non exprimẽdo an ex delegata an
ex ordinaria. licet forte putat se habere delegatam dicit. d. An.
quod in dubio intelligetur processisse ex potestate per quaꝫ va-
leat processus argu. l. iij. ff. de testa. mili. ꝛ. j. de verb. signi. abba-
te. licet aliqui contra. sed non bene secundum eum. ꝛ hoc clare
pateret. si in sententia diceretur quod tulit sententiam oĩ modo
iure ꝛ forma quibus magis ꝛ melius potest si communiter con
sueuit dici. Et propter predicta tangit hic do. Ant. aliqua que
notantur per legistas in. l. j. C. qui pro sua iurisdi. ꝛ in. l. j. C. vbi
de crimine agi oportet. vnde tangit quid si habenti alias pote-
statem odinariam sit facta delegatio de causa inter nõ suos sub-
ditos per non habentẽ potestatẽ delegandi: an si in tali cã pro-
cedat teneat processus. ꝛ patet ex predictis quod si procedit vt
delegatus nõ tenet: nec similiter si vt ordinarius ex quo nõ erat
ordinarius

ordinarius illius cause si partes fuerunt in errore iuris et facti. secus si scientes ius ⁊ factum litigauerint: qꝛ tunc prorogata est iurisdictio. l. j. ⁊. ij. ff. de iudic. ¶ Quid autẽ si superueniat potestas in delegãte: an cõfirmetur delegatio? ⁊ videtur velle gl. in locis prealleg. ⁊ Bar. ibi qđ si ex causa de preterito superuenit. vt in casu. l. obseruare. §. fi. de offi. proconsu. tunc confirmetur: quia tũc a principio in delegãte erat habitus, licet non exercitium iurisdictionis: cõfirmatur tñ vt ex tũc non vt retro. d. l. obseruare. §. fi. secus si superuenit ex causa nouiter exorta: qꝛ tunc sine no-
13 ua voluntate non confirmatur etiã vt ex nunc. ¶ † Quid autẽ si partes ignorãtes ius vel factũ a principio processerunt corã ordinario non suo, ⁊ postea sciunt nihilominus procedunt an valebit ꝓcessus gl. in. d. l. j. C. vbi de crimine agi opꝫ. ⁊ Bar. volunt qđ sic. ⁊ qđ cõfirmetur etiam qđ retro est gestum arg. l. licet. ff. de iudicijs. quia solũ ꝓpter defectum cõsensus vitiabitur iudiciũ, ideo superueniẽte cõsensu debet validari. secus qñ ex alia causa deficit. sed do. Anton. hic dicit. ⁊ puto melius qđ ꝓpter superuenientem cõsensum nõ validatur ꝓcessus quia fuit a principio nullus, ⁊ ideo ex cõsensu partiũ nõ potest validari. facit qđ nor. Inno. in. c. prudẽtiã. s. de offi. dele. nec ob. l. licet. prealleg. qꝛ ibi iudiciũ non erat omnino nullũ, sed erat aliqđ in preiudiciũ falsi ꝓcuratoris vt no. in. l. licet. C. de iudi. hic autem a principio acta fuerũt oĩo nulla. facit qđ no. in. l. ij. per gl. C. de iure fis. lib. x. Et hec videntur ꝓcedere qñ post cõtestationẽ litis superuenit cõsensus, sed vbi ante cõtestationẽ superueniret qꝛ prorogatio scđm opinionẽ gl. non fit nisi per cõtestationem tunc tenendo opinionem gl. satis videtur qđ validẽtur ante gesta ex quo superuenit ante contestationem. facit quod dixi in. c. j. s. de iudicijs.

1 ☞ Possidens nomine alieno non prescribit.
2 Possessum contra iuramentum non dicitur haberi bona fide, ⁊ ideo non potest prescribi.
3 In prescriptione requiritur titulus ⁊ bona fides.
4 Prescribi non potest contra ius romane ecclesie minori spatio centum annorum.
5 Prescriptio centenaria de facili probari non potest.
6 Et an possit probari ex communi auditu vel ex cõi opinione.
7 Patrimonium ecclesie romane.
8 Donatio constantini facta pape siluestro ⁊ ecclesie an fuerit facta de roma ⁊ de italia.
9 Bona fides an semper requiratur in possessionibus.
10 Iura incorporalia an possint prescribi.
11 Bona fides an presumi debeat an vero debeat probari.
12 Bona fides sine titulo an sufficiat in prescriptione longissimi tẽporis. xxx. vel. xl. annorum.
13 Prescriptio. xl. annorum cum bona fide absq; titulo currit contra ecclesiam.
14 A ludente emens an censeatur possessor male fidei.
15 Mala fides autoris an noceat vniuersali successori.
16 Error non prodest quo ad vsucapionem vel prescriptionem.
17 Bona clericorum an gaudeãt eodem priuilegio quo ecclesiarũ.

a SI diligenti. Qui alieno[a] nomine possidet non prescribit nec etiam qui proprio nomine possidet si nõ habet iustum titulum. h. d. Et primo inducit vnã rationẽ cõtra archiepm. Secũdo reprobat ipsius excusationẽ per locũ a diuisione. secũda ibi nos igitur. ¶ No. j. qđ aliqua sunt loca que sunt immediate subiecta romano pontifici. vt ptꝫ hic de tota sardinia. ⁊ de isto iudicatu calaritano. ¶ Itẽ no. qđ cõfessio prelati videtur preiudicare. de quo in. c. presentiũ. de testi. in. vj. ¶ Itẽ not. qđ in iure mere personali videtur posse dari quasi possessionem vt cõtingit hic in iure prestãdi iuramẽtum de fidelitate. fm do. Ant. sed certe istud nõ est mere personale. imo inheret iuri reali feudi. ⁊ de materia dic vt cõsueuit tangi in. c. peruenit. j. de cẽsi. ⁊ per Cy. in. l. si certis annis. C. de pact. ⁊ s. de elect. querelã. ⁊ per
1 Bar. in. l. ij. ff. quorũ bono. ¶ † Item not. qđ possidens nomine alieno non prescribit: qꝛ nõ intelligitur possidere, sed ille cuius nomine possidetur. s. de resti. spo. cum venissent. ⁊. C. de pscrip.
2 xxx. annoꝝ. in. l. male agitur. ¶ † Itẽ no. ꝙ exactum vel possessum contra iuramẽtum nõ dicitur haberi cum bona fide, ⁊ ideo non potest prescribi nec licite retineri. facit qđ habetur. s. quod metus causa. ad audientiam. ⁊ idem dicas de alijs cum peccato
3 acquisitis. j. de iude. cum sit. cum ibi notatis. ¶ † Item no. ꝙ in prescriptione etiam incorporalium videtur requiri titulus ⁊ bona fides: quãdo id de quo queritur non potest possideri bona fide absq; titulo licet alias prescriptio non sit cõtra ius cõmune.
4 ¶ † Itẽ no. qđ contra ius romane ecclesie etiam si illud accidenter habeat non prescribitur minori spatio. c. annorum facit qđ habetur in aut. vt ecclesia romana. §. j. et per totum collatio. ij.
5 ¶ † Item no. ꝙ prescriptio cẽtenaria de facili nõ põt probari: põt tñ cum difficultate. vt dictũ fuit. s. eo. cum vobis. ⁊ in casu isto posset ꝓbari per instrumẽta fidelitatis facta per. c. annos. ⁊ vltra pro ipsa ecclesia pisana per testes aũt difficiliter ꝓbatur. vt dictũ fuit in. d. c. cũ vobis. ¶ Itẽ no. qđ illud qđ de facili fieri
6 nõ potest: nõ de facili est credendum. ¶ † Ultimo no. arg. fm do. Anto. prescriptionẽ centenariã ex auditu: vel ex cõmuni opin. alias de facili esset ꝓbabilis, ⁊ sic non semper est verũ qđ vbi agitur de facto vel iure antiquo probetur ex fama vel ex auditu de quo per Inno. j. de ver. sig. veniẽs hodie. lib. vj. ⁊ tetigi. s. de testi. preterea aduerte tñ quia si ꝓbaretur cõmunis opi. per modũ de quo tãgitur per glo. in. c. j. ad fi. j. eo. in. vj. videretur sufficere: quia tũc nedum probaretur prescriptio centenaria, sed etiã tanti temporis cuius initij memoria non existit. ¶ † In gl. ij. in fi.
7 ⁊ no. bene ex tex. cum hac gl. qđ tota sardinia est de patrimonio ecclesie similiter ⁊ tota sicilia. vt habetur. xciij. dist. c. j. ⁊. s. de iureiuran. veritatis. ⁊ no. Jo. an. s. de presumpt. mãdato. ⁊ probatur etiam in cle. pastoralis. de re iud. ¶ Item roma cum suo ducatu, ⁊ cum adiacẽtibus territorijs maritimis et montanis. lxiij. dist. tibi dño. ⁊. c. ego Ludouicus. ⁊ in palea constantinus. xcvj. distin. ¶ Itẽ Ferraria ⁊ Marchia. vt no. Accur. in auf. vt ecclesia ro. c. an. gau. priuilegio. col. ij. ¶ Itẽ bononia ⁊ romãdiola. vt no. Spe. in ti. de represen. §. fi. versi. itẽ qđ obtẽtum est ab imperatore. vbi dicit donationẽ Bononie et Romãdiole esse factam per Rodulphum imperatorẽ. de quo rodulpho etiã fit mentio
8 in cle. ne romani. de iureiur. ¶ † Itẽ aduerte: qꝛ in palea cõstantinus. videtur innui valde latã fuisse donationẽ quã fecit cõstãtinus pape siluestro et ecclesie qꝛ videtur innui qđ fuit facta de roma. ⁊ de italia ⁊ omnibus partibus occidẽtalibus: tñ in. c. tibi dño. superius alle. innuit cõtrariũ de italia. ⁊ videmus etiã partes italie per imperatorem teneri. tanꝙ de iure sibi subiectas ⁊ etiã pro hoc facit qđ specifice fuit facta donatio aliquarũ ꝓuinciarũ ⁊ aliquoꝝ locoꝝ existentiũ in italia sicut ptꝫ de bononia ⁊ romãdiola ⁊c. vnde forte ecclesia non sic late acceptauit sicut sonat illa palea cõstantini vel resignauit imperatori aliqua retentis sibi aliquibus. alias nõ video quõ dicta iura bene possent cõcordari. ¶ In gl. cõfessionem ibi sibi preiudicauit. de hoc dic vt dixi in notabilibus. ⁊ tãgetur. j. c. fi. vbi tangetur an cõfessio pre-
9 lati preiudicet ecclesie. ¶ † In glos. pe. ibi de proba. verius. ⁊ sic patet duo esse examinãda. Primũ est an semper in prescriptio-
b nibus requiratur bona fides[b]. Scđm est an supposito qđ requiratur presumi debeat an vero sit necesse illã probari, ⁊ tunc etiã erit videndum qualiter ꝓbetur. circa primũ cõclude qđ si agitur de prescrip. lon. temp. x. vel. xx. annorum. requiritur bona fides. alias nõ ꝓcedit prescriptio. etiã de iure ciuili. l. fi. C. de prescript. lon. tẽpo. ¶ Et hoc siue loquamur. de prescrip. rerũ corporaliũ siue de prescri. iurium incorporalium. l. si quis diuturno. ff. si ser-
10 ui. ven. ¶ † Iura tñ incorporalia ita demũ prescribũtur spatio longi tempo. qñ habẽt causam conti. vel quasi alias requiritur tantũ tẽpus cuius initij memoria non existit. vt plene nota. in. l. seruitutes. ff. de serui. ⁊ per Inno. s. eo. ex trãsmissa. si autẽ agatur. de prescrip. libertatis: tunc si agitur de prescript. libertatis a personalis exigitur bona fides. l. fi. C. de prescrip. lon. tẽpo. que pro liber. idẽ si agatur de pscriptione libertatis a seruitute personali vsufru. ita videtur innuere hic do. Anto. ¶ Sed cõtrariũ videtur de iure ciuili qꝛ illa libertas per solũ nõ vsum acquiritur ⁊ sic ex mera negligẽtia nõ vtẽtis, ⁊ ideo etiã cũ mala fide ꝓcedit de iure ciuili. l. sequitur. §. si viam. ff. de vsuca. ⁊. l. penul. C. de serui. ¶ De iure aũt canonico quid tenendũ dicetur in. c. si. j. eo. in prescriptione aũt libertatis seruitutis realis nõ videtur requiri bona fides si erat seruitus rustici predij. qꝛ illa seruitus ex mera negligẽtia perditur. vt. d. l. sequitur. §. si viam. ¶ Aduerte tñ ꝙ b perditur spatio. x. annoꝝ. inter ꝑsentes. ⁊. xx. inter absentes. l. pe. ⁊ fi. C. de serui. saluo nisi haberet vsum interpellatũ per spatium mẽsis vel mensium: qꝛ tunc requireretur semper ad minus tẽpus. xx. annoꝝ. vt no. in. d. l. fi. Si autem agatur de prescribenda libertate seruitutis vrba. tunc requiritur bona fides quia illa non prescribitur sine facto prescribẽtis. l. hec aũt iura. ff. de ser. vrb. predi. ⁊. l. fi. ff. queãdmo. ser. amit. cũ ibi no. ⁊ per Inno. s. e. c
11 ex trãsmissa. et hoc sufficiat de isto primo. ¶ † Circa scđm dixit
c hic gl. qđ tunc quis dicitur habere bonam fidem[c] qñ credit tradentem esse dñm vel habere ius distrahendi. licet erret in facto: quia forte nõ sit dominus vel non habeat ius distrahendi. ⁊ intellige qđ credere debet tradentem esse dominum et habere potestatem tradendi. hoc dico: quia licet crederet tradẽtem esse dominum, si tñ credit eum esse minorẽ. xxv. annis. nõ debet credere eum habere potestatẽ tradẽdi ⁊ transferendi dñium. ¶ Sed si crederet eum esse maiorẽ cũ esset minor. ⁊ haberet iustam causam credendi tunc bene diceretur in bona fide, ⁊ posset tũc prescribere si res esset aliena. per id qđ habetur in. l. cũ qui. C. de auto. tuto. ⁊. l. ij. §. si a pupillo. ff. pro emp. licet secus videret si esset ipsi⁹ minoris: ex quo alienaret sine solẽnitate debita per ea que

a ¶ Qui alieno. sup vna incude oẽs fabricãt eisdẽ ictib⁹. i. eisdẽ xbis do. Abb. Fely. ⁊ Io. de Imo.

b ¶ Bona fides. vid. d. Alexan. de imo. in ꝯsi. cxxv. i. j. co. in. ij. volu.

c ¶ Bonã fidẽ. Bona fides an ꝓsumi debeat an vero dꝫ ꝓbari qualiter aũt ꝓbef vid. hic ꝑ do. Fely. ⁊ in. ij. col. post princ. ver. medos autẽ. nu. v.

habentur in iuribus prealle. et que dixi. s. eo. cum nō liceat. ideo
autem dicit glos. vel haberet ius distrahendi propter illum qui
emit a creditore vendente rem sibi obligatam quam putat pos-
se vendere secundum ea que habentur in. l. fi. C. de iure dominij
impe. et insti. qui. alie. licet. §. j. ¶ Et aduerte q quādo circa pre-
scriptionem rei corporalis allegatur bona fides illa presumitur
si habeatur titulus verus vel putatiuus errore iusto. l. penul. C.
de prescrip. lon. tempo. nisi aliqua presumptio appareat in op-
positum, per id quod. j. tanget glo. et quod habetur in. c. j. j. eo. in
vj. si autem non haberetur titulus tunc frustra querimus de bo
na fide si agitur. de prescrip. lon. tēpo. q2 illa nō procedit sine ti-
tulo in re corporali: nec etiam in iure corporali: qd obtineat vicē
12 dominij vt in iure vsufruc. l. fi. C. de prescrip. lon. tempo. ¶ † In
prescriptione autem lōgissimi temporis. xxx. anno. vel. xl. bene
sufficit bona fides sine titulo. l. si quis emptionis. C. de prescri.
xxx. anno. et tunc videtur q non presumatur nisi probetur per. l.
fi. C. vnde vi. vbi quis debet scire alienū esse qd ad se nō specta-
bat. tamē Bar. ibi videtur velle oppositū vcz q ex quo longissi
mum tempus est transactum presumatur in tali bona fides. vi-
detur tamē hoc limitare in. l. celsus. ff. de vsucapio. qn nō appa-
ret aliū antiquiorē possessorem fuisse. et hoc videtur etiam sequi
hic do. Anto. et no. q licet de iure ciuili pcedat prescriptio. xxx.
vel. xl. annorum. cum mala fide. tamen tunc solum per illam que
ritur exceptio non actio. secus quādo bona fide, licet sine titulo
quia tunc datur actio ad recuperandum preterq contra domi-
num. d. l. si quis exemptionis. de iure autem canonico nō proce
dit prescriptio cum mala fide. vt in. c. fi. in eodem. facit ad predi-
cta quod not. Inno. s. de resti. in integ. c. ij. in glo. magna. et per
13 predicta videtur † q contra ecclesiam currat prescriptio. xl. an-
norum cum bona fide etiam absq titulo: nisi presumptio fuerit
contra prescribentem. vt etiam voluit glo. in. c. j. j. eo. lib. vj. licet
aliqui dicant q requiratur etiam titulus. quasi ista prescriptio
succedat loco prescriptionis. x. vel. xx. annorum. in qua de iure
ciuili requirebatur titulus vt est dictum sed precedēs opinio vi
detur verior, per ea que habentur et not. in. d. c. j. vbi autem agi-
tur de prescriptione incorporalium tunc si agitur de prescriptio
ne libertatis seruitutis presumitur bona fides: quia ius commu
ne facit pro prescribente. cum quelibet res presumatur libera. l.
altius. C. de serui. et aqua. Si autem agatur de prescrip. seruitu-
tis tunc est dubium an presumatur bona fides. Cy. voluit q sic
quia idem operatur bona fides in prescrip. seruitutis quod ope
ratur titulus et bona fides in prescriptione rei corporalis. l. si qs
diuturno. ff. si ser. vendi. et sic sicut in re corporali presumitur bo
na fides: ex quo titulus nō requiritur sed cōmuniter tenetur cō-
trarium. vt plene per Cy. in. l. j. et. ij. C. de ser. et aqua. et per Bart.
in. l. j. §. j. ff. de itine. actuq priua. ratio q2 presumptio est contra
prescribētē. cum ius cōmune faciat cōtra eum. cum vt dixi que-
libet res presumatur libera. ideo in dubio psumetur mala fides
nisi ex circūstantijs aliud appareat puta quia a fide dignis dictū
est sibi seruitutē deberi: vel reperijt suos antecessores esse i quasi
possessione seruitutis. facit. ff. de regu. iur. qui in alterius. et. j. de
reg. iur. is qui in ius. lib. vj. ¶ Jtem si probatur famā vicinie sic
habere vel forte si reperiat signa seruituris. vt plene no. Bar. in
d. l. j. §. j. ¶ In ea. glo. ibi denuntiationis vigorem hoc intellige
quādo denuntiatio fuit facta ante contractum seu ante traditio
nem, nam secus si fiat postea. per id quod no. glo. no. in. l. penul.
ff. pro empto. probatur etiam mala fides, si appareat ipsum ha
buisse scientiam rei aliene. per id quod habetur. j. eo. c. fi. Jdem
si probetur famam vicinie fuisse sciuisse rem alienam. presumi-
tur etiam ipse hoc sciuisse. C. de peri. tutorum. l. si tutor. ¶ In
ea. glos. ibi cum sciat protinus. Hoc non est necesse si erat bonis
interdictum per iudicem quia sciebat vel scire debebat eum nō
habere ius distrahēdi. et si aliter putauit erat in errore iuris qui
non prodest ad vsucapio. vel prescriptio. l. nūq. ff. de vsucapio.
vnde procedit glo. etiam si non sit bonis interdictum. si erat mi
nor. xxv. annis. et sciebat eum statim consumpturum in malum
vsum licet incertum. Jdem si erat maior et sciebat statim cōsum
pturum in certum malum vsum. l. si quis cū sciret. et ibi per Bar.
14 ff. pro empto. ¶ † Quid autem de emente ab existente in ludo.
dic quod si emens est collusor. qui secum ludit cēsetur malefidei
secus si alius. l. fi. C. de liti. ¶ In ea. glos. ibi. et generaliter. ibi est
speciale ex eo quia etiā verus dominus tenebatur dare pro no-
xa. l. j. et. ij. ff. de noxalibus. ¶ In ea. gl. ibi placuit. et habetur. s.
eo. c. j. et ratio specialitatis ibi patet. ¶ In ea. glos. aut. male fi-
dei corrupte allegat: quia habetur in titulo. C. de prescript. lon.
tempo. et de multis limitationibus illius aut. tangit Cy. et aliqd
Bar. in. l. pompo. §. cum quis. ff. de acquiren. posses. et per Joā.
and. in additio. Specu. et in titu. de prescriptio. circa finem. est ta
15 mē dubiū, † quia de iure ciuili mala fides autoris nocet vniuer-
sali successori in prescriptione. x. vel. xx. annorum. nunquid idem

sit sm canones. Dy. in regula possessor. videtur velle quod non
quia de equitate canonica bene procederet prescriptio. si succes-
sor sit in bona fide. sed do. Anto. hic tenet contrarium: quia vni-
uersalis successor tenetur purgare animam defuncti a peccato
in. c. fi. j. de sepulturis. ¶ In ea. glo. ibi licet. secus sic etc. dic quo
ad vsucapio. error iuris non prodest. vt. l. nunq. allega. in gl. sed
bene prodest quo ad acquisitionem fructuum. vt habetur in tex.
et glos. in. l. si fur. §. j. ff. de vsucapio. et ibi per Bartol. et sic quo ad
16 illud dicitur bone fidei qui est in errore iuris. ¶ † In ea. glo. ibi
habeat conscientiam dubiam. de hoc dicetur. j. eo. c. fi. et qd dixi
errorē nō pdesse quo ad vsucapionē vel pscriptionē limita nisi
esset error iuris pbabilis: quia ille equiparatur errori facti p
babili. facit quod no. Joā. an. in. c. j. de postula. prelator. in. vj.
et quod legitur et no. s. de consuetu. c. cum dilectus. Jtem limita
id esse verum nisi error iuris esset mistus cum errore facti et ex
illo insurgeret. vt patet exemplum in. l. si vir. ff. p donato. quā-
do vir donat vxori rem que vere est aliena cum tamen vxor pu-
tat illa esse ipsius viri. et sic errat in facto. et successiue in iure in-
quantum putat donationem posse fieri inter virum et vxorē. ta
men quia concurrit error facti cum errore iuris procedit vsuca.
seu prescriptio. vt ibi patet. facit quod ibi nota. per Dy. et Bar.
et per Dy. in regula sine possessione. et in regula possessor. de re-
gu. iur. in. vj. ¶ In gloss. fi. ibi vt ille credat talem titulum etc. sed
certe tunc videtur errare in iure. ideo nō videtur procedere pre-
scriptio saluo casu. l. si vir. ff. pro donato. et ideo ista opinio non
videtur perfecta. ¶ In ea. glo. in fi. dic quod non est differentia
an in eodem episcopatu: an in diuersis prescribatur et idem etiā
est de alijs prelatis inferioribus episcopo quādo in alterius pa-
rochia volunt prescribere: quia vbicūq ius commune est cōtra
prescribentem vel presumptio contra ipsum requiritur titulus
et bona fides nec sufficit tunc bona fides ad prescribendum nisi
esset tanti temporis cuius initij memoria non extaret. vt hodie
est expressum in. c. j. j. eo. in. vj. vbi gloss. plene recitat opiniones
que olim erant: sed ibi in effectu approbatur opinio quam dixi
et quam videtur sequi hec glo. et fuit tracta illa decretalis, de ex-
trauag. venerabilium. hic allega. in glos. ¶ Pro clariori tamen
intelligentia aduerte: quia quandoq ius commune facit cōtra
prescribentem ex eo quia resistit prescribēti propter incapacita
tem persone vel alia ratione. facit quod habetur. s. eo. cum non
liceat. et tunc clarum quod sine titulo non prescribit. s. eo. c. cau-
sam que. ¶ Interdum autem ius commune nō resistit potesta-
ti prescribendi: sed fundat intentum agentis contra ipsum volē
tem prescribere: tunc text. simpliciter in. d. c. j. j. eo. in. vj. videtur
velle quod requiratur titulus, in contrarium videtur esse tex. in
c. cum ecclesia sutrina. s. de causa posses. vbi ius commune fun-
dat intentum canonicorum contra alios clericos volentes inter
esse electioni. et tamen videtur ibi procedere prescriptio ex sola
bona fide sine titulo. propter quod do. Anto. hic videtur dicere
quod quandoq ius commune facit contra prescribentem et in-
iustificat possessionem. et tunc non procedit sine titulo. vt. d. c. j.
Interdum autem non iniustificat: quia possessio seu quasi pos-
sessio potest haberi ex patientia eius contra quem prescribitur
et qui posset etiam tale ius concedere. et tunc non requiratur ti-
tulus. et ita loquitur. c. cum ecclesia. nam ex patientia canonico-
rum: potest alius interesse in actu eligendi et acquirere possessio
nem iuris eligendi vna cum eis. ideo tunc procedit prescriptio
sine titulo. nam etiam ipsi canonici cōmunicare possunt illi ius
eligendi: non enim videtur ex hoc preiudicari ecclesie. cum ma-
gis ratum sit iudicium quod plurimorum sententijs comproba-
tur. s. de offi. deleg. prudentiam. et sic melior presumetur electio
que a pluribus fiet. et sic videtur quod secus esset si aliquis vel-
let prescribere ius eligendi exclusis canonicis: quia tunc bene re
quireretur titulus ex eo quia ius commune facile contrectaret.
et quia canonici non possent preiudicare in hoc ecclesie sine solē
nitate debita. facit quod no. Jo. an. in. d. c. cum ecclesia. et secun-
dum hoc oporteret limitari prealleg. c. j. j. eo. in. vj. Sed aduerte
quia secundum hoc videretur quod quando ageretur de prescri
benda seruitute in fundo ecclesie quod quia prelatus nō potest
illud cōcedere sine solennitate debita. c. sine exceptione. xij. q. ij.
quod tunc requireretur titulus: nec sufficeret bona fides. quod
est contra. l. si quis diuturno. ff. si seruitu. vendi. glo. in. d. c. j. vide
tur dicere quod tunc prescriptio non est contra ius cōmune sed
contra ius priuati seu priuate persone. sed certe hoc est falsum
quia imo videtur esse contra ius commune: quia ius commune
fundat intentum agentis et asserentis rem esse liberam. l. altius.
C. de serui. do. Anto. hic non declarat mihi videtur quod opor-
tet alterū de duobus dici vel qd aliud sit de iure ciuili. et aliud de
iure canonico. p ea que habent in. d. l. si qs diuturno. iūcta. d. l. al
tius. et i. d. c. j. vel q. d. c. j. dz limitari i his q̄ sunt grauis pudicij
vt qn ageret de pscribēdo iure decimar vel simili. sec9 qn ageret
de modico

de modico preiudicio.vt quando ageretur de prescriptione seruitutis rusticorum vel vrbanorum prediorum.facit quod habetur in preallega.c.cum ecclesia.et quod not.glos.et Bar.in.l.penul. C.cōmu.diuidū.vnde in prescriptione seruitutis vsusfruc.qr censetur agi de graui preiudicio cum censeatur pars dominij requiritur titulus sicut et quādo agitur de prescribenda ipsa re.l.si.C. de prescrip.lon.tempo.et.l.iusto.§.non mutat.ff.de vsucap.cum ibi not.per Bar. ¶ Item aduerte quod vbi titulus habetur ab illo qui potest transferre dominium rei vel iuris.et est habilis ex dispositione iuris ad transferendum tūc talis titulus cū traditione inducit translationem dominij rei vel iuris.ideo tūc non dat causam prescribendi:quia quod suū est non potest amplius fieri suum:sed vbi habet titulus a non domino qui putatur esse dominus tunc bene parat talis titulus iustam causam prescribēdi illi qui acquirit rem vel ius ex dicto titulo.l.j.ff.de publi.et idem si nō habeat possessor titulum:tamen iusto errore ductus putat se habere.forte quia procurator suus dicit se emisse nomine suo. cum re vera non emerit.l.quod vulgo.ff.pro empto.Idē si forte legatum factum fuit titio.et duo erant titij.et de vno sensit testator sed alius putauit de se fuisse sensum.l.iij.ff.pro lega.idem si inuenit rem in hereditate eius cui successit.et credit defunctum emisse:quia sic forte dixerat in vita:vel sic habebat etiam fama vicinie.facit quod habetur in.l.cū quidam.§.quod dicitur.ff.de acquir.here.et per Bart.plene in.l.celsus.ff.de vsucap.et facit qd not.Jo.and.j.de iure patro.c.cura.Idem si ex suasione aduersarij quis putat habere titulum.puta quia aliquis tradit aliquam rem titio quam dicit se alias ipsi titio promisisse.l.si existimans me debere.ff.pro soluto.vbi autem non haberet quis titulū verum nec putatiuum errore iusto tunc nō procederet prescriptio in casibus in quibus requirit titulus.vt contingit de iure ciuili in vsuris rei mobilis.et etiam in prescriptione longi tēporis rei immobilis.et de iure canonico quando ius cōmune vel presumptio est contra prescribentē.dicit tñ glo.in.d.c.j.quod non requirit titulus.licet ius cōmune sit contra allegantem prescriptionem dūmodo non fundat intentū agentis.secus quādo fundaret intentum agentis.et sm predicta dicit posse intelligi.c.ad aures.s. eo.titu.quod est notandum. ¶ Item aduerte:quia vt dixit glo. minus iustus titulus dat causam prescribendi de iure canonico quod intellige dummodo quis non erret in iure sed in facto.per ea que not.per glo.in.c.apostolice.j.de dona.et per Archi.x.q.ij.in c.quia cognouimus.et per Pau.et Joan.de lig.in cle.j.de reb.ecclesie.non alie.puta quando concessio fuit facta per episcopū sine consensu capituli.sed prescribens putauerit consensum capituli interuenisse:quia forte sic a fidedignis fuit sibi relatū.facit qd not.Joā.an.in preallegato.c.cura.de iure patro.secus si putaret concessionem solam episcopi sufficere quia erraret in iure ideo tunc non prescriberet.facit quod no.Jo.an.de priuile.cū persone.lib.vj. 17 ¶ †Ultimo tangit hic do.Ant.an bona clericorum [a] gaudeant eodē priuilegio quo ecclesiarū quantū ad prescriptionem.et sic requiratur tempus.xl.annorum.sicut requiritur contra ecclesiam glo.dixit quod non in.c.possessiones.xvi.q.iij.et idem voluit glo.in.c.quanquam.de censib.in.vj.vnde videtur quod non gaudeant priuilegio rerum ecclesie res clericorum:nisi quo ad expressa in iure multa tamen enumerat Joā.and.in.c.j.de cleri.coniug. in.vj.et istud sequitur etiam hic do.Anto.et adde quod habetur in.c.cum dilec.de consue.vbi patet quod quando agitur de prescribendo intellectu priuilegij habentis ambiguitatem videtur requiri tempus.xl.annorum.de quo dicēdum vt ibi.Item aduerte inquantum dixi quod res clericorum quo ad prescriptionem nō gaudent priuilegio rerum ecclesie.et sic non requiritur tēpus.xl. annorum videtur tamen gloss.in.c.possessiones.xvj.q.iij.velle quod requiratur et sufficiat tempus.xxx.annorum.per id quod habetur.s.eo.sanctorum.quod potest procedere quando quis vellet prescribere bona fide sine titu.sed vbi vellet prescribere bona fide cum titulo tunc sufficeret tempus.x.annorum.inter presentes.et.xx.inter absentes:sicut in rebus laicorum dixi in prealleg. c.sanctorum.et.s.eo.illud.

1 Compromitti potest de iure ecclesie in personā vnius vel duorum de ecclesia.
2 Et an compromitti possit in prelatum ipsius ecclesie.
3 Prescribere nō potest prelatus inferior ab episcopo ius iniungende penitentie.
4 Et an possit prescribere potestatem excommunicandi et interdicendi.

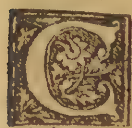
Cum olim. Abbas in capellis prescribere potest episcopalia iura.obtinet tamen in his solis que prescripsit.h.d.Et primo ponit petitionem actoris.et ipsius iura.Secundo ponit iura Abbatis ibi ad elidendam.Tertio ibi quia predictus diffinit.et partim pro Abbate vsque ibi super alijs ab inde pro episcopo. ¶ Not.j.quod etiam plebs.et sic ecclesia collegiata potest esse subiecta abbati. ¶ Item no.quod ius instituendi et prouidēdi in ecclesia collegiata.et plebanali habente sub se capellas de iure cōmuni spectat ad episcopū licet alteri inferiori prelato sit subiecta:nisi appareat aliud esse dicendū per priuilegiū vel prescriptionē.et sic not.quod inferior episcopo potest prescribere ius instituendi et destituēdi.sed Host.dicit hoc verum in institutione.si sumatur pro collatione iuris.secus si loquamur de autorizabili institutione per quam datur potestas exercendi curam.et sic trā sit do.Anto.et Jo.an.sed Pau.in cle.frequens.ver.quidam preterea.de excessib.prela.tenet contrarium per illum text.et sic dicit etiam de consuetudine seruari videlicet quod etiam inferior episcopo potest prescribere institutionem autorizabilem quod tene menti quia Hosti.vbique et maxime in.c.cū satis.de offi.archi. tenet contrariū.et Jo.an.pertransit. ¶ Item no.vnam speciem priuilegiorum dantium exemptionem quādo scz dāt exemptionem a iurisditione episcopi:sed tamē relinquitur quis sub potestate alterius inferioris plati ab episcopo et sic pape nō sunt immediate subiecti. ¶ Item no.quod prelatus regularis nō videtur habere potestatē celebrādi in ecclesia seculari inferiori sibi subiecta:nisi aliter prescripserit quod intellige quando vellet secūdū officium monachale celebrare.per id quod habetur.xvj.q.j.c.ij. ¶ Item no.quod ad prescriptionem vnius articuli iuris episcopalis non sequitur prescriptio alterius articuli sub eodē genere cōtenti.de quo.s.eo.auditis. ¶ Item not.quod de spiritualibus potest cōpromitti in iudicē ecclesiasticū non solum. 1 ¶ †Item not.quod in personam vnius vel duorum de ecclesia potest de iure ecclesie cōpromitti.vt hic patet:quia de iure ecclesie lucane fuit cōpromissum in archipresbyterum et primicerium lucanum.et papa 2 approbat arbitrium. ¶ †An autem posset cōpromitti in prelatum ipsius ecclesie tāgit Spe.in titu.de arbi.§.sequitur.ver.sed nunquid abbas.vbi tangit an Abbas possit esse arbiter in causa monasterij et tenet quod sic.si syndicū cōstituit:quia nō est dominus rerum monasterij:sed procurator.vt.j.de donatio.c.ij.facit quod no.s.de testi.insup Jo.and.ibi tenet quod potest esse arbiter sed non iudex.alleg.quod no.in simili in aut.vt diffe.iudi.§.si vero contigerit.colla.ix.et secus videt dicere in episcopo.quia ille potest esse iudex in causa ecclesie sue.facit quod not.ij.q.vij.si gs erga.et.c.si quis ab episcopo.et.s.de iudi.cum venissent.et.j.de verbo.signi.ex parte.sed do.Anto.hic dicit quod putat eadem ratione etiam Abbatem posse esse iudicem in causa ecclesie sue.et eadem ratione poterit esse arbiter.argu.l.cum lex.ff.de arbit.forte potest dici qd de iure episcopus est ordinarius iudex.et etiam in causa monasteriorū sibi subditorum.et ideo dictum Jo.and.videtur pcedere:nisi forte ex cōsuetudine prescripta Abbas haberet iurisditionē ordinariā qualiter tamen debeat intelligi quod episcopus possit esse iudex in causa sue ecclesie recurrendum est ad notata in.d.c.cum venissent.et in.d.c.ex parte. ¶ Item no.quod libellus formandus videtur contra illum qui dicit ecclesiam sibi subiectam:nō autem contra subiectā.de quo in.c.auditis.s.eo. ¶ Item no.multa iura que potest Abbas prescribere cōtra episcopum.de quo dicēdum.vt not.s.eo.auditis.et.j.de exces.prela. c.accedētibus.et facit qd no.de censi.cum venerabilis. 3 ¶ †Item not.inferiorem prelatum ab episcopo non posse prescribere ius iniungende penitentie quo ad grauiores culpas.et quo ad causas episcopo reseruatas.de quo tamē dic vt habetur in.d.c.accedentibus.nam hic non colligitur ex toto qr forte non prescripserat nisi in leuioribus. 4 ¶ †Item not.inferiorem episcopo posse prescribere potestatē excōmunicandi et interdicendi.et tāgit hic Jo.and.an in cōsuetudine requirat titulus sicut in prescriptiōe sed de hoc dic vt plene cōsueuit dici in.c.fi.s.de cōsue. ¶ In glo. fi.ibi sine licētia pape.sed certe hoc nō fuit necesse:qr p libertatē datā a iurisditione diocesani nō erāt immediate subiecti pape. sed ipsa plebs et capelle erāt subiecte ipsi Abbati.ideo bene potuissent renūtiare sine licētia pape.et tāgit hic Jo.and.an possit recedi a laudo soluēdo penā.de quo dicendū.vt habet in.l.j.pe.C. de arbi.et.s.de arbi.c.per tuas.vbi plene hoc examinatur.

[a] ¶ Bona clericorū. vide hic do.abb. in pe.colū. ver.vlt.quere nu.xxxvj.

1 Libellus in interdicto vti possidetis super iuribus incorporalibus qualiter concludere debeat.
2 Parochia quandoque sumitur pro comitatu.
3 Decimarum perceptio de iure cōmuni spectat ad episcopum.
4 Ordinum inferiorum non sacrorū collatio non est mere episcopalis ordinis.
5 Episcopo suspēso vel nolēte sine simonia ordines conferre subditus non potest sibi eligere episcopum qui habeat sibi ordines conferre.et nu.9.
6 Priuilegium secundum contrarium primo non valet si de illo non facit mentionem.
7 Titulus superueniens inchoata prescriptione repugnās statui prescriptionis impedit prescriptionem.

8 Reus an possit eodem instanti vti contrariis defensionibus.
9 Agens interdicto vti possidetis si ab aduersario recõuenıatur interdicto recuperande quid iuris.
11 Exceptio spoliationis an debeat opponi ante litis contesta.
12 Sentẽtia si feratur pro actore in interdicto vti possidetis an ob stet exceptio rei iudicate reo volenti agere vnde vi.

a ¶ Qui pre scriptione. idem sum mat hic do. Abb. p oia.

b ¶ Pro co mitatu. qd sũt sit comi tatus decla rat hic do. Felyn. post Abbatẽ in prin.

a Veniens. Qui prescriptione[a] cõpleta priui legium cõtrarium impetrat τ vti tur illo prescriptioni renuntiat. si vero prescriptio nõ erat completa. malam fidem inducit, ideo non prescri bit. h. d. Et primo ponitur conuentio abbatis. Secundo recon uentio episcopi ibi prefatus vero. Tertio diffinit ibi crisma. et duo soluit obstacula. primum est ibi non obstante. secundum ibi
1 nec obstare. ¶ † Nō. j. practicam libelli in interdicto vti posside tis super iuribus incorporalibus: quia cõcludi potest vt aduer sarij eum non impediant per se vel per alium vti ipso iure incor porali. τ etiam potes similiter notare secũdum alium intellectũ practicam libelli in confessoria vel negatoria. de qua etiam tan gitur τ ibi dixi in. c. examinata. s. de iudi. τ per Inno. τ. j. de ver bo. signifi. abbate. τ de materia etiam per Bart. in. l. j. ff. vti pos side. τ. l. fi. eo. titu. τ de materia confessorie τ negatorie plene per eum. l. si prius. ff. de no. oper. nuntia. ¶ Item not. quod de om nibus que possidentur debent solui decime. de quo in. c. j. et per
2 totum. j. de deci. ¶ † Item not. quod interdum parochia sumi b tur pro comitatu[b] τ pro parte diocesis. quandoq3 vero sumitur pro parochia vnius ecclesie tantum. j. de paroch. c. ij. quandoq3 pro episcopatu. j. de dona. c. apostolice. circa princ. vbi de hoc sm
3 Hostien. ¶ † Item not. quod de iure communi perceptio deci marum videtur spectare ad episcopum. de quo. j. de decimis. du dum. τ. c. cum contingat. nam veritas est quod spectant ad eum si percipiantur extra limites alicuius ecclesie baptismalis infe rioris. facit quod habetur. j. de decimis. quoniam. secus si perci perentur intra limites alicuius ecclesie baptismalis inferioris: quia tunc spectant ad illam ecclesiam: non autem ad episcopũ: nec ad capellas subiectas ecclesie matrici seu baptismali: nisi aliud habeat priuilegium vel consuetudo. s. eo. ex transmissa. τ ibi no. ¶ Itẽ not. q in libello potest deduci etiã debitũ per pri uilegium. ¶ Item not. quod non vitiatur libellus, licet in eum deducatur exceptiue ius rei. de quo per Inno. in. c. fi. s. de libel. obla. ¶ Item not. quedã iura episcopalis ordinis que licet per inferiorem prelatum non possint acquiri in ecclesijs sibi subie ctis: potest tamen acquisitio fieri. vt illa possit a quo magis velit
4 episcopo recipere. ¶ † Item not. a cõtrario sensu quod collatio inferiorum ordinum non sacrorum non videtur esse mere epi scopalis ordinis. nam potest spectare ad inferiorez episcopo. s. de eta. τ quali. cum contingat. τ de priuil. abbate. lib. vj. ¶ Item not. quod nõ est licitum accipere ordines ab episcopo heretico vel schismatico vel excõmunicato aut suspẽso ab officio. de quo in. c. j. de schisma. vbi plene per Innocen. τ. viij. q. j. in summa.
5 ¶ † Item not. qd episcopo suspenso vel nolente sine prauitate simonie ordines conferre nõ videtur posse eius subditus sibi eli gere episcopũ qui habeat sibi ordines cõferre nisi aliud habeat priuilegium vel consuetudo. de quo tangetur cum glo. ¶ Item not. q iudex in sentẽtia pro declaratiõe eius potest se referre ad instrumenta in iudicio producta. facit quod dictum fuit. s. de ex
6 cep. cum venerabilis. ¶ † Item no. q secundum priuilegiũ con trarium. primo non valet si de illo non facit mentionem. de quo plene in. c. j. s. de rescrip. ¶ Et not. diligẽter q licet vbi priuile gium est solũ contra ius commune vel etiam cõtra priuilegium continens idem quod ius commune valeat. licet non fiat mẽtio de iure communi vel priuilegio. vt plene not. in. d. c. j. tamen vbi priuilegium partim cõtinet ius cõmune. τ partim priuilegium contra ius secundum priuilegium ex toto contra ius nõ valet: si nõ facit mentionem de priuilegio preambulo qd partim erat secundũ ius. τ partim contra. τ sic non tollit primũ etiam quate nus cõtinebat in parte ius cõmune τ est ratio. vt hic tãgit In no. q si superior sciuisset primũ priuilegiũ fuisse moderate con cessum. τ in certa parte seu certo casu reseruasset ius cõmune. si militer nõ immutasset primũ priuilegiũ que ratio cessat: quãdo ex toto priuilegiũ cõtinet ius cõmune. licet tũc proprie appellet priuilegium, cum priuilegium dicatur quasi priuans legem. iij. dist. priuilegium. sed ideo dicitur priuilegium: quia in forma pri uilegij τ aliorum priuilegiorum concessum. facit quod notatur in. d. c. j. de rescrip. s. per Joan. and. τ per eundem de excessi. pre la. c. vno. in. vj. ¶ Item nota quod super periurio potest pronũ tiari quando in quocunq3 euentu declaretur dubium concludit sufficientem causam pronuntiari. facit quod habetur. s. de trãs actio. preterea. τ. j. qui filij sint leg. per tuas. ¶ Item nota quod per acceptationem tituli oppositi prescriptioni quis videtur re
7 nuntiare iuri ex prescriptione quesito. ¶ † Item not. q titulus superueniẽs iam inchoata prescriptione repugnans statui pre scriptionis impedit omnino prescriptionem: quia videtur ha bere malam fidem volens infra limites ipsius tituli acquirere. facit quod not. Joã. and. de priuilegijs. cum persone super viti.
8 glos. ¶ † Item no. q non videtur reum posse eodem instãti vti contrarijs defensionibus. de quo. s. eo. auditis. ¶ Item potes notare q cõuentus interdicto vti possidetis potest reconueniri ab aduersario possessorio recuperande. vt hic probatur secundũ vnum intellectum: vel etiam petitorio secundum aliũ. ¶ In gl. j. in fi. sed huic intellectui obstat quia tunc non erat necesse alle gare titulum prout fecit Abbas dum dixit sic in priuilegijs τc. sed dic sm Inno. qd ex superabundanti non de necessitate hoc fecit vel ex eo. q ius commune faciebat contra eum. facit qd ha betur. j. eo. c. j. in. vj. posset etiam dici qd iste Abbas intẽtauit cõ fessoriam. τ sic indicium proprietatis. τ tunc nõ obstabit contra rium. ¶ In glo. ij. in fi. quasi velit q de facto Rex dedit hic pri uilegiũ: nec determinatur an de iure hoc potuerit vel potest di ci sm Joã. an. q iste Rex fuit sanctus vt litera innuit τ erat for te apostolice sedis legatus. ¶ In gl. postulauit ibi sup secunda parte libelli supple. que continebat in decisa ante versum crisma τ mirabilis fuit decisio secundũ docto. q potius debuisset deci
9 di prima pars libelli, τ poni secũda. ¶ † In glos. paschalis. in fi. licet aliqui teneant cum glos. tamen Hosti. tenet cõtrarium per istum tex. quia licet ordinarius fuerit excõmunicatus vel aliter suspensus non tamẽ de iure cõmuni potest subditus ire ad aliũ quem vult. vt est text. in. c. j. de supplen. neglig. prela. in. vj. τ ideo clausula hic apposita in priuilegio multũ operatur. nec obstant iura allegata in glos. quia loquuntur in alio casu. Item ibi pro pter negligentiã delegati deuenitur ad ordinarium. sed hic pro pter malitiam seu delictum ordinarij vult ire ad aliũ extraneũ. ¶ In glos. renuntiasse. in fi. aduerte quia potest intelligi q pri uilegium Alexan. erat contrarium prescriptioni. vt tangit glo. sequẽs ex eo quia Abbas intendebat per prescriptionẽ simplici ter acquirere q clerici suarum ecclesiarum reciperent sacramen ta a quo vellent episcopo. sed priuilegium Alex. dicebat qd pri mo a diocesano suo deberent recipere si esset catholicus τc. vt in litera. τ sic contradicebat prescriptioni. τ ideo mirũ si tunc im petrando tale priuilegium, τ vtendo videtur renuntiari prescri ptioni: potest etiã intelligi secundo q impetrabatur priuilegiũ. vt simpliciter clerici possent recipere sacramẽta a quo velint epi scopo. τ tũc nõ videt directe priuilegiũ cõtradicere prescriptioni sed potius cõcordare tamen tunc est aduertendũ: q aut Abbas impetrat priuilegiũ intendens sibi ius querere per priuilegiũ. τ tunc videt renũtiare iuri prescriptionis: q alias priuilegiũ non posset operari. cum id quod fit suũ ex donatiõis causa amplius fieri non possit suum. de si. instru. inter dilectos. tamen isto casu posset prescriptio de nouo inchoari. si forte priuilegiũ esset mi nus iustũ: quia etiã minus iustus titulus dat causam prescriben di qd tamẽ intellige vt dictum fuit. s. eo. si diligenti. sed si iustũ esset priuilegiũ nõ esset necessaria pscriptio. licet vt dixi renũtia tum videretur prescriptioni preambule. si autẽ impetret priuile gium ad cõfirmationem prescriptionis. τ sic nõ vt ex priuilegio ius nouũ paretur, sed antiquũ confirmetur tunc per priuilegiũ nõ tollitur prescriptio ex eo q tunc sunt adinuicem cõpassibilia secus in alijs casibus. de quibus. s. τ sic patet q attẽdi debet an illa de quibus dixit glos. sint adinuicẽ cõpassibilia vel no. τ si fiat potest quis eis simul vti alias secus. ¶ In glo. penul. ibi renun tiabat prescriptiõi. sed quomodo potuit prelatus renũtiare ad preiudicium ecclesie non videtur qd possit per id quod habetur xij. q. ij. sine exceptione dicunt quidam q hic impetrauit cũ con sensu capituli. τ idem potuit renuntiare vel sm Inno. hic agit de modico preiudicio inquantum per hoc redditur ad iurisdi tionem ordinariam. cũ res de facili redeat ad naturaz suã. xxv. dist. ab exordio. τ. l. si vnus. §. pactus. ff. de pac. τ ideo potuit hoc solus prelatus facere. facit quod habetur. j. de dona. c. ceterũ. vel secundũ aliquos tenuit renuntiatio ex eo quia facta fuit ex cau sa. vt Abbas effugeret indignationem diocesani argu. c. distinc. contra morem: sed modicum facit illud capitulum. vnde melio res videntur solutiones precedentes. ¶ In ea. glo. in fi. τ sic vide tur velle glos. q alius eps posset prescribere: tamẽ requireretur titulus saltem talis qui daret causam prescribendi per id qd di ctum fuit. s. eo. si diligenti. τ quod habetur. j. eo. c. j. in. vj. sed, ad uerte q cum esset in simplici volũtate abbatis τ clericorũ elige re episcopũ nõ videtur q ille elect[9] posset prescribere q hoc fa ceret vt electus ab abbate τ nõ tanq̃ vtẽs iure suo. sed forte glo. posset pcedere qñ iste vteret vt ex suo iure. facit qd habetur in. l.
10 fi. ff. quemadmo. seruit. amit. ¶ † Extra glo. tangit hic Inno. qd si agens interdicto vti possidetis recõueniatur p aduersariũ in terdicto recuperãde possessionis τ concludit q si prius cõstabit de interdicto retinẽde super illo feretur sententia τ compelletur agens

agés.vt interiz desistat a molestatione quousq; sentétiet super interdicto vnde vi.facit quod habetur.§.de causa pos.cum dilectus.si autem prius constaret de interdicto vnde vi,tūc fieret restitutio possessionis.τ sic non esset necesse instare super interdicto vti possidetis.si auté simul constaret de vtroq;tūc ponit gl. opinionez,vna est q feratur sententia pro vtroq; seu sup vtroq;: τ sic pro agente in interdicto vti possidetis,τ pro agente in interdicto vnde vi:tamen dicit quod mandabitur executioni solū sup interdicto vnde vi.p id quod habetur in simili.de causa pos.cuz dilectus.τ secundum hoc sentētia lata super interdicto vti possidetis soluz proficeret quo ad expensas.¶ Secunda fuit opi.qd nulla tunc promulgabit sentētia super interdicto vti possidetis, τ sic intelligit.l.j.§.fi.ff.vti possidetis.vbi dicitur q non competit interdictū vti possidetis.illi qui vi aut clā,vel precario possidet ab aduersario:τ q cōtra eū non debet vincere.lz prima opi. plus placet Inn.qz secundum secundā sequeretur q spoliatori licitum esset turbare impune ipsum possidēté quod non videt verū:qz etiā predo permittēdus est passifice posidere donec euincatur possessio ab eo.per id qd habetur.§.de resti.spo.in literis τ sic datur sibi interdictū si spoliet pro ipsa possessione recuperanda,vt.d.c.in literis.τ sic fortius videtur sibi dari interdictum retinende ad manutenendam possessionem.argu.l.j.§.qd ait.ff.de superficiebus.τ.l.inuit°.§.cui damus.de reg.iur.¶ Itē qz si ipsi spoliato licituz esset turbare eadē ratione licitum esset spoliare quod tamen est falsum.l.si quis in tantā.C.vnde vi.τ.l.si quis ad se fundum.C.ad.l.iuliā vnde vi.τ facit qd habet in.l.cum a te.ff. de vi τ vi ar. Item quia secundū eum cōstat spoliatū molestātem male fecisse turbādo ergo debet puniri.aliter aūt nō pōt puniri nisi interdicto vti possidetis:qz nō per actionē iniuriarū vt quidam somniauerunt secundū eum:qz illa actio prodita est ad vindictam tātum.τ sic per illā nō cōsequeretur vt aduersarius cessaret a molestatione nec etiā per officiū iudicis.qz illud tanquā extraordinarium non competit vbi locū habet ordinariuz.l.in cause.el.ij.ff.de mino.τ sic videtur q puniri debeat per ipsum interdictum vti possidetis.sed tunc obstat.d.l.j.in.fi.ff.vti possidetis. vbi dicitur q agens illo interdicto vti possidetis.nō debet vincere a quo vi possidet.τ sic videt q nō sit ferēda sententia p ipso q egit vti possidetis.contra illum a quo vi possidet.τ sic videtur q secunda opinio sit melior.sed respondet Inno.substinēdo primā q inquantū in.d.§.dicit qd nō debet vincere,debet intelligi cum effectu.τ ita contingit in casu proposito:qz si de vtroq; constat.lz setētiet pro vtroq;:tamē illa sentētia que ferret in vti possidetis mandabit executioni.τ sic per eum prodest.facit in argumentuz quod habetur.j.ti.j.cum aliquibus.sed illa que nō ferret in vnde vi,bene mandabit executioni.facit quod habetur.§.de causa possessionis τ proprie.cum dilectus.sed certe ista responsio non videtur tuta per illū tex.qui simpliciter τ indistincte dicit q nō debet vincere.τ sic indistincte videt debere intelligi.j.de priuile. quia circa:τ qz licet preualeret in executione sentētia lata sup interdicto vnde vi quo ad restitutionem possessionis τ quo ad hoc vt in futurū nō possit dicere ille qui egit vti possidetis se molestari tamē nō video rationē quādo saltē nō deberet habere effectū τ executionē super condēnatione interesse ratione turbationis preterite ad quā etiā fieri debet condēnatio in dicto interdicto. vt legitur τ no.§.de proba.licet causam τ.l.j.C.vti possidetis.et per Bar.in.l.si duo.ff.vti possidetis.l.j.§.j.eo.ti.vñ forte Inno. propter hoc dedit aliam solutionem q illa lex prima.§.fi.inquātum dicit q non debet vincere,debet intelligi quādo cōtra agētem vti possidetis,fuit opposita exceptio spoliationis.nā tūc si probetur repellitur ipse agēs vti possidetis.§.de ordi.cogni.c.ij. τ.c.fi.secus quādo nō fuit opposita exceptio.sed simpliciter fuit actum interdicto vnde vi.qz tunc nō debet retinere repulsionez, ex quo non excepit.vt in.d.c.ij.sed do.Anto.hic dicit q licet nō fuerit opposita exceptio spoliationis in principio.tamen quandocūq; poterit opponi ante sententiam:quia secundum eum videtur esse exceptio peremptoria.τ ideo debet posse opponi ante sententiam.l.peremptorias.C.sententiam rescindi nō posse.τ no.§.de exceptio.c.exceptionem.sed certe istud non videtur procedere quando iam esset conclusum in causa per ea que habētur de fi.instru.cum dilectus.τ quod no.glo.in.d.c.exceptionem.sed vbi non esset conclusum.tunc posset procedere dictum do.Ant. tenēdo quod ista exceptio spoliationis possit opponi in vim peremptorie τ sic ad merita contra agentem vti possidetis.de quo infra statim dicam.τ ideo dicit quod videtur tunc si opponatur dicta exceptio.τ constet de violentia q non debet vincere agens vti possidetis.sed potius debet reus absolui per illum textuz.in d.l.j.§.fi.nec obstat ratio Inno.dum dicit q secundum hoc licitum fuit turbare.et sic eadem ratione esset licitum spoliare qd est falsum quia respondet q aliud est in spoliatione,quia spoliatio secunda purgat primum vitium spoliationis.l.si quis ad se fundum.C.ad legem iul.de vi pub.τ facit quod no.in.d.c.in literis.sed non sic in turbatione,nam minus est turbare q spoliare: τ sic non est eadem ratio.ideo de vno ad alium non infertur argumen.l.papinianus.ff.de minoribus.τ.§.qui filij sint legit.per venerabilem.τ per hoc etiam non obstat inquantum dicitur qd si spoliato datur remedium ad recuperandum:fortius dari debet ad defendendum:quia imo maior est ratio dandi ad recuperandum:quia tunc purgatur vitium per secundam spoliationez sed non sic per turbationez.non obstat etiam q iniuste facit turbando:quia verum est donec liqueat de violentia sed liquidata violentia,non censetur iniuste fecisse.per ea que habentur in.d. l.j.§.fi.τ sic patet ex predictis spoliatum posse turbare ipm spoliatorem.sed non est licitū ex interuallo ipsum spoliare.τ hoc vi
11 detur etiam tenere in.d.l.j.§.fi.¶ † An autem exceptio spoliationis debeat opponi in principio ante litem contestatam.an vero etiam possit opponi post Inno.hic notabiliter dicit q dz opponi ante litis contestationem.τ si in vim peremptorie excipiat nō poterit obtinere sententiam pro se:quia sic sequeretur qd ei licitum esset molestare.quod non videtur verum:nec etiam feretur pro agente vti possidetis,quia contradiceret.d.l.j.in fi.τ sic tunc nulla sententia feretur,nec pro agente vti possidetis.nec pro excipiente.Sed certe hoc videtur contra mentem.d.l.j.in fi.inquātum vult quod non debet agens vincere.τ sic videtur velle quod reus absoluatur.nec obstat quod non debet spoliato esse licitum molestare:sicut non est licitum spoliare:quia non est bona equiparatio,vt superius dixi.τ plus videtur dicere Bartol.in.d.l.j. in fi.quod exceptio spoliationis debet opponi in vim peremptorie:quia iura de hoc loquentia videntur respicere merita nam dicunt quod opposita dicta exceptione non debet actor vincere. vt patet in.d.l.j.sed certe satis puto procedere.quod nedum in vim peremptorie potest opponi ad merita cause.sz etiā in vim dilatorie ad processum.per ea que habentur in.c.ij.τ.c.fina.§.de
12 ordine cognitio.¶ † An autem si feratur sententia pro actore in vti possidetis.obstet exceptio rei iudica.reo volenti agere vnde vi.pro eadem re.dicit Innocē.quod non quia variatur actio.et etiam finis cuz ad aliud agatur interdicto vnde vi pro eadem re.τ aliud fuerit actum interdicto vti possidetis,ideo nō debet obstare exceptio rei iudica.l.cum queritur.ff.de exceptio.rei iudica.τ quod notatur.§.de exceptio.c.penul.sicut nec etiam obstaret si ageretur petitorio per ea que habentur in.l.naturaliter §.nihil commune.ff.de acquiren.possessio.secus quando primo actum esset petitorio:quia tunc obstaret sententia postea agēti in possessorio.per id quod habetur.§.de causa possessionis.cum dilectus.quod intellige quando sententia lata in petitorio fuit declaratoria.ita quod notorie cōstat de proprietate aduersarij. ideo tunc obstaret volenti agere possessorio.de restitu.spolia.ad decimas.lib.vj.quando autem dicatur quis vi clam vel precario possidere ab alio vel ab aduersario.Innocen.hic dicit quod licet multum laborauerit Azo in summa vti possidetis in ponēdo exempla,tamen ipse simpliciter intellexit quod dicor possidere a te vi quando per violentiam tibi abstuli,τ sic de alijs.sed tu adde quod non sine ministerio Azo laborauit vt plene declarat Barto.in.d.l.j.§.fin.nam quo ad sententiam ferendam pro reo non fuit necesse laborare in exemplis.vt dixit Innocen.si actor possidet vi clam vel precario ab ipso reo,sed respectu agētis vti possidetis.quia ille non ptest obtinere:nisi possideat tempore litis contestat.§.retinende.instituti.de interdi.τ not.§.de probatio.licet causam.τ ideo tunc difficile est videre quomodo agens possit obtinere contra reum qui possidet vi clam vel precario ab ipso agente sed potes exemplificare per ea que posuit Azo indicta summa τ plenius per Barto.in.d.l.j.§.fi.¶ Et no.etiam ex supradictis quod Innocen.videtur restringere.l.j.in fine.ff.vti possidetis.quando obijcitur exceptio spoliationis seu violentie ad processum.secus quando ad merita cause.Item secus quādo non opponeretur exceptio.sed actum fuisset interdicto vnde vi contra agentem vti possidetis.¶ An autem bene dicat,patet ex superius dictis:quia certe non videtur ex toto bene dixisse.licet possit substineri quod ad processuz possit opponi.Item etiam aduerte inquantum Inno.vult quod non feratur sententia contra exceptionem in vim peremptorie ex spoliatione videtur quodammodo sequi quod permittat spoliatum molestare ex quo etiam non fertur pro agente vti possidetis.quod tamen hic ipse habet pro absurdo.τ ideo dictū suum non videtur procedere.¶ Ultimo aduerte quia Innocen.videtur velle quod si Abbas prescripsisset non competeret sibi actio contra episcopū ex eo:quia publiciana non datur contra dominum.l.penultima. ff.de publicia.cum ibi notatis.sed certe vt hic tangit dominus Antonius Abbati competeret vtilis rei vēdicatio propter prescriptionem.vt plene legitur τ notatur in auk.nisi tricennalis. C.de bonis maternis.que vtilis cum cōtradicit directe actioni

prefertur ipsi directe. vt patet in toto titulo. de rescrip. ꝛ vsucapionibus. C. ꝛ. ff. de materia an ꝛ quando vtilis preferatur directe tangitur per glo. in. l. procuratorem. ff. de procurato. ꝛ ibi plenius per Bar.

1 ¶ Fides accipitur multis modis.
2 Peccatum ꝛ delictum quomodo differant.
3 Synodus quid sit.
4 Nulla prescriptio etiam a iure ciuili inducta procedit absq; bona fide ꝛ nu. 9.
5 Leges cassare ꝛ constitutiones statuta ꝛ consuetudines peccatũ nutrientes spectat ad papam.
6 Bona fides a principio nõ sufficit si ante impletam prescriptionem mala fide superueniat.
7 Prescriptio ad hoc vt interrumpatur propter defectum bone fidei requiritur quod quis habeat conscientiam rei aliene.
8 Fides quandoq; capitur pro conscientia. ꝛ nu. 1.
10 Mala fides autoris an habeat nocere vniuersali successori.
11 Successor hereditarius debet liberare animam defuncti.
12 Error iuris an proficiat ad vsucapionem seu prescriptionem.
13 Prescriptio longissimi temporis non erat inuenta tempore digestorum.
14 Bonam fidem habere quis dicatur.
15 Bona fides an presumatur in prescriptione rerũ incorporalium.
16 Mala fides quomodo probari debeat.
17 Prescriptio an tollat effectum naturalis obligationis.
18 Bona fides an sufficiat ad prescriptionez.
19 Titulus qualis scribatur ad prescriptionem.
20 Bonefidei possessor dicitur ille qui cogitatione domini possidet ꝛ sic putat se dominum.
21 Bona fides an presumatur.
22 Mala fides inducitur ex denuntiatione facta post contractuz.
23 In prescriptione libertatis seruitutis vrbane an presumatur bona fides.
24 Prescriptio. xxx. vel. xl. annorum an procedat cum mala fide.
25 Testator si mandat creditoribus testamentarijs ꝙ satisfaciant creditoribus suis an possint satisfacere illis cõtra quos erat prescriptum.
26 Statutum si dicat ꝙ si debitum nõ petatur infra decem annos presumaṫ contractus simulatus et ex eo agi nõ possit an valeat.
27 Et an stante seu presupposita validitate statuti si creditor audiatur an teneat processus. ꝛ nu. 32.

8 ¶ Possessor malefidei. istud. c. est malle⁹ legũ loquẽtiũ de pscri. ꝗ pñt procedere cũ mala fide sine ti. ꝛ in summatiõe hui⁹. c. omes docto. sunt vnanimes ac vnius tenoris. ꝛ ad declaratiõnẽ hui⁹. c. vide domi. Anto. ĩ sua sum ma de prescri. vbi theologaliter loquiṫ.

28 Emphyteuta non soluens canonem infra tempus debitũ cadit ipso iure a iure suo si dominus voluerit ꝛ poteit dominus autoritate propria rem apprehendere.
29 Prescriptio cum mala fide non procedit in cautionibus realib⁹ secus in actionibus personalibus.
30 Prescriptio in nulla parte temporis debet habere cõsciẽtiam rei aliene.
31 Per prescriptionem longissimi temporis etiã sine titulo dũmodo interueniat bona fides an requiratur dominium.
33 Per prescriptionem an tollatur naturalis obligatio.
34 Dominium an requiratur per prescriptionem.
35 Prescriptio an dicatur interrupta. si quis tempore prescriptionis habuit conscientiã lesam ꝛ postea incipiat habere nõ lesam.
36 Prescriptione pendente si quis incipiat dubitare an res sit sua ꝛ habeat iustam causam dubitationis an censebitur bone fidei.
37 Prescribi possunt res immobiles ecclesie soluz spatio. xl. annorum ꝛ quid de rebus mobilibus ꝛ quid de rebus proprijs patrimonialibus clericorum.
38 Res clericorum an quo ad pedagia ꝛ collectas gaudeant priuilegio rerum ecclesie.
39 Res clericorum prescribunṫ spatio. xxx. annorum.

a **Quoniam.** Possessor male fidei nullo tpe prescribit. h. d. Et diuidiṫ in quatuor partes principales. Nã primo ponit cõstitutiõis causam. Secũdo cõstitutionẽ. Tertio infert ex causa Quarto cõcludit. secunda ibi synodali. tertia ibi cũ generaliter. quarta ibi vñ opz. ¶ † In tex. ibi ex fide accipitur hic fides ꝓ cõsciẽtia vt tangiṫ in gl. j. quomodo aũt multis modis sumeṫ fides tangiṫ ꝑ gl. s. de sum. tri. ꝛ fide catho. de quo dicẽdum est vt ibi.
2 ¶ † Itẽ in tex. peccatũ que differẽtia sit inter peccatũ ꝛ delictũ
3 tangitur ꝑ gl. in regula peccatũ. de re. iur. in. vj. ¶ † Itẽ ibi synodali hic accipiṫ synodus pro gñali ꝯsilio autoritate romani põtificis cõgregato facit qd habeṫ. s. de iureiu. ego. N. ꝛ qd ibi no. ꝑ Jo. an. qñq; vero sumiṫ ꝓ cõcilio prouinciali autoritate archiepi cõgregato. xviij. di. eps. ꝛ. c. si eps ꝛ seqũti qñq; vero sumiṫ pro cõcilio prelatorũ totius diocesis autoritate epi cõgregato i c. vt apostolice. de priui. in. vj. ¶ Itẽ ibi tã canonica ꝛc. dupliciter pt exponi. vt tãgiṫ in gl. pe. Itẽ ibi rei habeat cõsciẽtiã aliene, põderãda sunt hec verba ꝓpter inferius dicẽda. ¶ No. illud vulgatum ꝙ omne qd nõ est ex fide est peccatũ. qd qualiter debeat intelligi tangit in glos. j. ex qua põt etiã colligi ꝙ omne qd
4 nõ est secũdũ cõsciẽtiã est peccatũ. ¶ † Itẽ not. ꝙ nulla prescriptio etiã a iure ciuili inducta procedit absq; bona fide. ꝛ ex hoc no. ꝙ papa hic videṫ derogare iuribus ciuilibus inquantum dicunt cõtrariũ. ꝛ per hoc etiã no. casum. in quo canones preualẽt legi ciuili etiã in foro ciuili qñ vcz canones ordinanṫ ad tollẽdũ peccatũ. qd lex ciuilis permittit in regula possessor. de regu. iur. in. vj. ꝛ ꝑ gl. ꝛ per leginas in. l. priuilegia. C. de sacrosan. eccl. ꝛ ꝑ
5 Jo. an. ꝛ per Jo. cal. in. c. j. ij. de ope. no. nũtia. ¶ † Itẽ not. qd ad papã spectat cassare leges, cõstitutiones cõsuetudines ꝛ statuta que nutriũt peccatũ. facit qd habeṫ. s. de cõsue. c. penulti. ꝛ fi. et no. ꝙ hoc videtur verum quãdo nutriunt mortale peccatũ. ꝛ sic a cõtrario, secus videreṫ si veniale peccatum nutriret: tamen dicas idẽ si nutriat veniale peccatũ. ꝛ sic nõ debet sumi argumẽtũ a cõtrario sensu. qꝛ resultaret iuri cõtrarius intellectus. per ea ꝗ no. s. de elec. publicato. ꝛ per Jo. an. ꝛ per gl. de eta. ꝛ quali. c. j. in vj. ꝛ per id qd habetur. in. l. ij. C. de condi. inser. ꝛ in. l. cõuenticulam. C. de epis. ꝛ cle. sufficere enim videṫ qd tendat in deteriorem exitum anime cõstitutio vel cõsuetudo vt nõ valeat, sicut in simili dicitur de iuramẽto quod nedum non ligat quãdo nutrit mortale peccatu; sed etiã nõ ligat quãdo tendit in aliquod detrimẽtum anime vel in deteriorem exitum: ꝛ sic etiã si nutriat peccatum veniale: qꝛ illud non potest seruari sine aliquo detrimento anime. ideo non ligat. vt legitur ꝛ no. xxij. q. iiij. in. c. si aliquid ꝑ glo. Archi. ꝛ per Jo. an. in no. de pac. ꝗuis lib. vj. ꝛ tangit etiaz
6 do. Anto. s. de iureiurã. si vero. vbi etiã dixi. ¶ † Item not. qd de iure canonico nõ sufficit bona fides in principio si superueniat mala fides ante prescriptionẽ cõpletã. facit. j. de reg. iur. possessor. lib. vj. ꝛ quod ibi no. secus tamẽ videtur de iure ciuili. l. vnica. C. de vsucapione transfor. sed in hoc videtur preualere ius canonicũ etiã in foro ciuili. cum sumus in materia peccati per ea ꝗ s. dixi. secus videtur si post completam prescriptionem superueniet per ea que no. s. eo. vigilãti per glo. ꝛ doc. ꝛ per Joã. an. in Mercu. super regula possessor. ꝛ tangitur hic in glo. fi. Et ex ꝓdictis not. ꝙ vbi res deuenit ad casum de quo non posset incipere vitiaṫ quãdo est de pẽdenti. secus si sit in rem perfecto: de quo brocardo per Bar. in. l. pluribus. ꝛ si placeat. ff. de verb. obligat.
7 ¶ † Item not. ꝙ ad hoc vt interrũpatur prescriptio propter defectũ bone fidei videtur requiri ꝙ quis habeat conscientiam rei aliene. ꝛ sic videtur ꝙ alias procedat prescriptio. ꝛ per hoc videtur posse inferri ꝙ non interrũpatur prescriptio. licet superueniat probabilis dubitatio si aliter non habeat conscientiam rei aliene de quo tangetur cum glo. fi. ꝛ hec sufficiant pro notabilibus. ¶ Uenio ad glo. Et opponitur primo pro recitatione prime glo. ꝛ videtur qd tex. iste non procedat inquantũ dicit quod omne quod non est ex fide est peccatũ. nam constat matrimoniũ contractum inter infideles nõ esse ex fide: ex quo infideles sunt ꝛ sic fidem non habent: ꝛ tamen non peccant contrahendo matrimonium, nec in tali matrimonio dicitur esse peccatũ. j. de diuortijs. in. c. gaudeamus. ergo litera videtur magis loqui huius
8 timore facta est glo. j. que dicit † qd hic accipitur fides pro cõsciẽtia ꝛ sic erit sensus ꝙ id quod non est ex fide, hoc est secundũ cõsciẽtiam est peccatum. ꝛ hoc modo etiam exponitur in. §. ex his ꝛ in. §. illud. ꝛ in. c. literas alleg. in glos. facit quod habetur infra de simonia. per tuas. el. ij. secundum hic non obstat contrarium quia matrimonium confectum inter infideles non est cõtra conscientiam. ideo non est peccatum. que modo autem multis modis sumitur fides remisi in notabilibus. ad no. per gl. super ru
9 bri. de sum. trini. ¶ † Uenio ad secundam glo. ꝛ opponitur cum illa ꝛ videtur quod imo cum mala fide procedat prescriptio. per id quod habetur in. c. cura. j. de iurepatro. glo. non soluit hic, sed in contrario dat plures solutiones. vna est ꝙ ibi procedat pscriptio propter scandalum quod esset in aduocando rem sed certe ista solutio non est tuta: qꝛ propter scandalum non est fiendum aliquid cum peccato. per ea que habentur. j. de regu. iur. qui scãdalizauerit. vnde secunda fuit solutio qd vbi presumitur episcopum tacite consentire eo ipso ꝙ tacuit ꝛ non contradixit, sz certe tunc non essent tuti illi clerici virtute prescriptionis sed virtute taciti consensus cuius cõtrarium vult ibi litera. ¶ Unde alij tertio dixerunt ꝙ ibi illi clerici erant in possessione bone fidei et quia non erant illi quibus donatio fuit facta, sed successores eorum. ꝛ ideo presumũtur habuisse bonam fidez, quia repererunt predecessores fuisse in possessione ꝛ crediderunt eos habuisse. argumen. l. qui alterius. ff. de re iudi. ꝛ. j. de reg. iur. cum quis
10 lib. vj. ꝛ ex ista solutione potes notare † ꝙ nulla fides autoris nõ nocet etiã vniuersali successori. quod videtur esse contra ea ꝗ habẽtur in. l. cum heres. ff. de diuersis prescriptio. ẽm Dy. in regula possessor. de reg. iur. in. vj. dicit ꝙ illud procedit de iure ciuili secus de equitate canonica. ꝛ pro Dy. bene facit qd no. gl. in. d. c. cura. in

cura.in vlti.solutione.sed do.Ant.in.c.si diligenti.§.eo.dicit qd etiã de iure canonico videtur ꝙ mala fides autoris habeat nocere vniuersali successori:quia tenetur purgare animam defuncti a peccato.per id qd habetur in.c.fina.j.de sepultu. ¶ Potes dicere pro cõcordia qd quidam est successor vniuersalis qui succedit ratione iuris hereditarij,et tunc possit procedere opi.do. Anto.quidam vero est successor vniuersalis qui non succedit ratione iuris hereditarij.Sed alias habet titulum a superiore habente potestatem conferendi:vt cõtingit in prelato vel alio beneficiato qui succedit alteri in prelatura vel beneficio:qr in illis nõ habet locum successio hereditaria,vt.§.de filijs presbyte.ad extirpandas,ꝛ tunc possit procedere opi.Dy.ꝛ glo.in.d.c.cura.

11 quam etiam ibi posuit Inn.hoc enim casu satis est ꝙ† successor hereditarius sit obligatus ad purgãdum animã defuncti: ideo successor non hereditari⁹ non tenebitur. ¶ Quarta solutio dari potest ꝙ etiam primi fuerũt in bona fide:qr forte putauerunt donationem valere:ꝛ si dicatur sic putando errauerunt in iure:

12 ꝛ†error iuris nõ proficit ad vsucapionem seu prescriptionem.l. nunꝙ.ff.de vsucapio. ꝛ sic videtur qd hec solutio non procedat, responderi potest ꝙ illud est verum in vsucapione triẽnali ꝛ in prescriptione longi tẽporis in quibus nõ sufficit bona fides,sed requiritur etiam iustus titulus.l.celsus.ff.de vsucapio.secus in prescriptione longissimi temporis vcꝫ.xl.annorum.§.eo.in.c.de quarta.videt qd non noceat:imo pficiat error iuris in tali prescriptione:lꝫ olim scdm tempora.ff.nõ proficeret error iuris ad vsucapionem vel prescriptionẽ:sꝫ potest dici ꝙ illud erat:qr sm

13 tempus.ff.nõ erat†inuenta prescriptio longissimi temporis,vt nota.glo.in.l.non solum.ff.ex quibus causis maio.aɫs incipit.l. iulia.ꝛ in.l.qui occidit.ff.ad le.aquil.ꝛ scdm tempora.ff.non pcedebat prescriptio sine titulo.l.celsus.ff.de vsucap.ꝛ istud videret posse probabiliter sustineri.tamen gloss.videt velle contrarium in.c.apostolice.j.de dona.vbi videtur velle ꝙ vbi agitur de prescriptione rei ecclesie in qua vt dixi requiritur prescriptio.xl.an. p.c.de quarta.§.e.nõ proficiat error iuris.ꝛ idem videtur etiam velle Archi.x.q.ij.quia cognouimus,ꝛ etiam Pau.ꝛ Joan.de ligna.in cle.j.de rebus eccle.non alienan.ꝛ ideo hec quarta solutio nõ est sine dubitatione:licet vt dixi videat posse sustineri per ea que.§.dixi. ¶ Aduerte tamen ꝙ non presumeretur error iuris in dubio:quinimo potius presumitur quem scire iura.p ea que habentur in.c.j.§.de consti.ꝛ in.l.leges.C.de legi.ꝛ per cõsequens presumeretur esse in mala fide.facit quod not.p gloss.in.l. quẽadmodum.C.de agri.ꝛ censi.lib.xj.ꝛ qd notat in regula.qui contra iura.ꝛ de regu.iur.in.vj.sed vbi ex circunstantijs appareret eum errasse in iure qd interdũ esse potest:vt colligi potest ex his que not.Bar.in.l.ij.ff.de confes.ꝛ facit etiã qd habetur in simili in.l.si adulterium cum incestu.§.idem pollioni.ff.de adult. tunc procedere posset qd.§.dixi:quia tũc posset dici esse in bona fide:ꝛ sic videret qd posset prescribere quando agitur de prescriptione longissimi temporis:tamen vt dixi iste intellectus nõ est sine dubitatiõe propter ea que superius dixi. ¶ Quinta solutio potest colligi ex his que posuit Inno.in.d.c.cura.in glo.penul. vcꝫ ꝙ vbi prescribens fundat se ex mera negligentia non petentis:tunc currit prescriptio quia in odium negligentium ius seu habens potestatem iuris condendi super temporalibus potuit inducere hanc prescriptionem.ꝛ sic intelligatur ibi sm Innocẽ. secus vbi se fundat ex mera possessione,ꝛ ita intelligatur ꝛ limitetur text.iste.sꝫ certe iste intellectus videtur esse contra tex.istũ qui loquitur simpliciter ꝛ indistincte,qui dicit prescriptionem procedere non posse sine titulo ꝛ bona fide.ꝛ ideo nõ videtur qd prescribat etiam si habens malam fidem alleget negligentiã nõ petentis. ¶ Aduerte tamẽ quia dictum Inno.posset intelligi quãdo ageret de prescriptione actionis personalis:quo casu cũ ex mera negligentia procedat prescriptio potest esse dubium. An tunc procedat dictum Inno.propter ea que notat Bartol. in.l.sequitur.§.si viam.ff.de vsucapio.ꝛ ꝙ dicetur cum gloss.seq. ꝛ sup ea.Et aduerte inquantum dixi bonam fidem surgentem ex errore iuris non proficere ad vsucapionem triennij vel longi temporis vel etiam longissimi sm aliquos videtur limitãdum nisi error iuris sit probabilis,per id qd legitur ꝛ notatur in.c.cũ dilectus.j.de consuetu.ꝛ quod ibi tangit do.Anto.ꝛ quia etiam talis error videtur equiparari errori facti.vt voluit Joan.and. j.c.vnico.de postula.prela.in.vj. ¶ Item limita etiam illud esse verum quando est simplex error iuris:secus si esset admistus cũ errore facti:ꝛ ex illo insurgeret quia tunc nõ noceret etiã quo ad prescriptionem:patet exemplum in.l.si vir vxori.ff.pro donato. quando videlicet vir donat vxori rem que vere est aliena:ꝛ non ipsius viri:cũ tamẽ vxor putet illã esse ipsius viri ꝛ sic errat in facto ꝛ successiue in iure inquãtũ putat donationẽ posse fieri inter virũ ꝛ vxorem:tamen quia concurrit error facti cum errore iuris procedit vsucapio in re mobili:ꝛ prescriptio in re immobili: vt patet in.d.l.si vir.ꝛ ibi etiam not.per Dy.ꝛ Bart.ꝛ facit etiã qd not.Dy.in regula.possessor.ꝛ in regula.iuris ignorantia.de regu.iur.in.vj.Et adde etiam inquantũ fecit differentiam supra inter successorem vniuersalem ratione iuris hereditarij ꝛ alium vniuersalem successorem,qd idem videtur in effectu etiam vo

14 luisse do.Anto.§.eo.in.c.si diligenti. ¶ †Ulterius redeo ad gl. ꝛ quero cum illa quis dicatur habere bonam fidem.gloss.hic remittit in.c.si diligenti.§.eo.in notula seu gloss.que incipit illud generaliter.ꝛ concludit qd presumitur in dubio bona fides:nisi probetur contrarium.de quo etiam per glo.in gloss.preallega.c. si diligenti,sed hic aduertendum est quia Inno.variauit in hoc articulo.Nam in.c.si diligenti.tenuit idem quod glo.ibi ꝛ quod proxime dixi:scilicet ꝙ presumitur in dubio bona fides nisi contrarium probetur sed in.c.ij.in glos.que incipit.per monachos. circa fi.§.de restitu.in integ.ꝛ etiam Archidia.in.c.j.de prescrip. in.vj.dicit oppositum:vnde dicunt predicti ꝙ licet quilibet pſumatur bonus nisi probetur cõtrarium,vt in.c.fi.§.de presumpt. ꝛ in.c.vnico.§.de scrutinio.non tamẽ sic est in bone fidei possessore quia oportet ad hoc vt presumat bone fidei ꝙ habeat iustum titulum vel ꝙ probabilibus rationibus quesiuerit possessionem.alleg.ff.de libe.causa.l.igitur.§.ij.et.l. liberis.§.fina. vel qd longo tẽpore fuerit in possessione.ff.de acquir.posses.l.posti

14 deri.§.si seruus.ꝛ quod dicat longum tempus arbitrio iudicis dicunt relinquendum.argu.l.j.§.fina.ff.de iure deliberã.ꝛ.§.de officio delega.in.c.de causis.Jaco.de are.ꝛ Cyn.in.l.penulti.de prescrip.longi tempo.dicunt:qd si aliquis habet titulum presumitur bona fides,alias presumit mala fides:nisi aliud probetur propter ꝙ presumi debeat bona fides,p id quod legit ꝛ notatur in.l.fina.C.vnde vi.Barto.in.l.celsus.ff.de vsucapio.dicit qd in eo qui habet titulum verum vel putatiuum etiam errore iniusto presumitur bona fides per.l.igitur.§.potest.ff.de libe.causa. p id quod notatur in.l.si fur.§.j.ff.de vsucap.ꝛ vt patet ex ibi notatis p eum ꝙ dixit de titulo putatiuo errore iniusto vt causet bonam fidem videtur intelligẽdum quo ad acquisitionem fructuum non quo ad vsucapionem seu prescriptionẽ:plus etiam dicit in.d.l.celsus.ꝙ etiam si quis nullum habeat titulum pſumitur bona fides.alleg.gloss.in.l.si quis emptionis,in ver.detinuerit.C.de prescrip.xxx.anno.nam sm eum nisi appareat aliũ fuisse antiquiorem possessorem presumetur bona fides:etiam si aliter nõ appareat de titulo ꝛ plus etiam dicit ꝙ etiam si appareat aliũ fuisse antiquiorem possessorem:tamen illam allegationem de antiquiore possessore nõ poterit facere nisi antiquior possessor.arg.l.loci cõrpus.§.cõpetit.ff.si serui.vendi.ꝛ hoc etiã sequitur do.Anto.§.e.si diligenti.dixit etiam Bartol.in.d.l.si. C.vnde vi.quod lapsis.xxx.annis.presumetur retro quem fuisse bone fidei p illum tex.sed aduerte quia Bart.videtur in multis male dixisse.ꝛ primo inquãtum dicit:ꝙ vbi quis nõ habet titulum presumatur bona fides.nam hoc cõtra.d.l.fina.C.vnde vi. eo enim ipso quod apparet rem esse alienam ꝛ p ipsum possessorem occupatam:licet nõ appareat de antiquiori possessore:quia forte possessio erat vacans.Tamen stat ratio illius litere:quia debuit scire ꝙ ex quo nõ erat res sua non fuit licitum occupare: ꝛ sic occupando fuit in mala fide.ꝛ pro hoc etiam qd not.Inno. in.d.c.ij.Nec obstat glo.in dicta.l.si quis emptionis.quia nõ dicit id ad qd Bart.alleg.vcꝫ ꝙ bona fides presumatur in nõ habente titulum:sed bene dicit qd possibile est ꝙ licet nõ habeat titulum habeat tamẽ bonam fidem qd posset esse ex eo quia ex aliquibus circunstantijs crederet se de iure habere.facit qd no. idem Bartol.in preallegata.l.celsus. ¶ Item etiam non videt verum qd quis non possit allegare de antiquiori possessione:qr imo debet posse allegare:ex eo quia ex illa sequitur exclusio iuris agentis ex toto sm nota.in.l.ij.de execut.rei iudi.ꝛ in.l.cum seruum.C.de seruis fugiti.nam allegando illam ꝛ probando sequit quod male fidei possessor alio non docto per dictam.l.fina. C.vnde vi.ꝛ ex hoc sequitur qd non potuit prescribere longo tẽpore:ꝛ p consequens ꝙ non potest agere ille qui dicitur prescripsisse. ¶ Item etiam non videtur verum dictum Barto.in.d.l. fina.C.vnde vi.inquantum dixit ꝙ finitis.xxx.annis retro pſumetur bona fides:quia hoc non dicit illa lex:licet dicat ꝙ finitis xxx.annis non possit agi contra possessorem ꝙ esse poterat sm leges etiam si fuisset male fidei possessor:quia etiam cum mala fide locum habebat prescriptio.xxx.annorum.l.si quis emptionis.C.de prescriptio.xxx.anno. ¶ Item etiam non obst.qd no. Inno.in.d.c.ij.vbi dicit:ꝙ ex longo tempore presumitur bona fides quia illud non videtur verum.Ex quo a principio presumitur male fidei per dictam.l.fina.C.vnde vi.Nec causa extrinseca superuenit imitandi opi.argu.l.cum nemo.C.de acquiren. posses.nec obstat.l.iij.§.si seruus.de acquiren.possessio.allegata p Innocen.quia text.ibi vult qd si bona fide per spatium longo tẽpore quis stet ĩ possessione libertatis ꝛ tanꝙ liber homo pre

scribatur libertas licet esset seruus. facit. l. j. et. ij. C. de prescriptio. longi tempo. que pro libertis. nõ autem debet intelligi q a principio non fuit bone fidei. Ex solo cursu temporis presumatur bone fidei: quia attendi debet origo non superueniente causa extrinseca. l. clam possidere. et quod ibi notatur. ff. de acquiren. possessio. et per predicta videt quod verior sit opi. Jaco. de are. et
15 Cy. ¶ † Et hec vera quando agit de prescriptione rerum corporalium et querit in illa an presumat bona fides: si autem agitur de pscriptione incorporalium: tunc aduertendum q aut agitur de prescriptione libertatis seruitutis realis rustice: seu rustici predij et presumitur bona fides: nisi aliud appareat: quia ius commune facit pro pscribente cum quelibet res presumatur libera. l. altius. C. de serui. et aqua. si autem agatur de prescriptiõe libertatis seruitutis vrbane, tunc recurrẽdum est ad ea que habetur in. l. hec autem iura. ff. de serui. vrbano. predio. et in. l. fina. ff. quemadmo. serui. amittat. Si autem agatur de prescriptione seruitutis realis tunc est dubium an presumat bona fides. Cy. voluit quod sic, quia idem operatur bona fides in prescriptione seruitutis qd operatur titulus et bona fides in prescriptione rei corporalis. l. si quis diuturno. ff. si serui. vendi. et per consequens sicut in re corporali presumitur bona fides quãdo adest titulus. ita i dubio in re incorporali presumitur bona fides: ex quo titulus non requirit. Sed certe communiter tenetur cõtrarium, vt patet ex his que plene notantur per Cyn. in. l. j. et. ij. C. de serui. et aqua. et p Bartol. in. l. j. §. j. ff. de iti. actuqz priua. et ratio est: quia presumptio est contra prescribentem cum ius commune faciat cõtra eum: quia vt dixi qlibet res presumitur libera: ideo in dubio presumitur mala fides: nisi ex circũstantijs aliud appareat: puta quia a fidedignis dictũ est sibi seruitutem deberi: vel si repetit antecessores suos fuisse in quasi possessiõe seruitutis, facit ff. de regu. iur. l. qui in alterius. et. ff. de regu. iur. cum quis. libr. vj. idem si probat fama vicinie sic habere vel forte si reperiat signa seruitutis, vt plene no. Barto. in dicta. l. j. §. j. ¶ Redeo ad glo. in vbi. sz quid si aduersarius, et quero cum illa nunquid eo casu quo presumit bona fides si aduersarius voluerit probare quod habuerit malam an debeat audiri. et glo. arguit pro et contra. nã videtur primo dicẽdum qd sic: quia posset probare originẽ prescriptionis vitiosam fuisse. l. nec creditores. C. de pigno. act. cum alijs allega. in glo. demum. glo. ad oppositum alleg. in vbi. argu. cõtra. c. ad aures. s. eod. vbi videt dici q quadragenalis prescriptio omnem actionem excludit et tollit finaliter glo. cõcludit qd bene dz audiri qui vult probare malam fidem fuisse in possessione ab initio: quia sic non potuit preseribere. s. eo. vigilanti. et c. si diligenti. ad. c. aures non respondet, sed potes dicere q illud capitulũ debet intelligi quando fuit in bona fide ille qui allegat prescriptionem, vt ibi etiam notat alias non procederet prescriptio: et sic posset non tollere actionem, et ideo dicebat do. Anto. q stante hoc quod presupponat prescriptionem procedere: tũc verum est qd quadragenalis prescriptio tollit omnem actionẽ. facit quod habetur in. l. penul. et vlti. C. de prescript. xxx. annorũ. allega. in gloss. et in. l. sicut. et in. l. omnes. eo. tit. secus vbi prescri
16 ptio non procedit: vt superius est dictum. ¶ † Qualiter autem probari poterit mala fides: eo casu quo presumitur bona fides. tangit Barto. in. l. celsus. in vlti. col. ff. de vsucapio. nam poterit probari si fuit ei denuntiatum anteq̃ cõtraheret. l. si fundum. C. de rei vendi. secus videtur si denuntiatio facta fuit post contractum iam factum, p id quod not. glos. in. l. penulti. ff. pro emp. sz aduerte quia videretur posse dici illud procedere de iure ciuili: scd̃m qd sufficit bonam fidem fuisse in principio. l. vna. C. de vsucapio. transfor. ¶ Sed de iure canonico non sufficit qd solum a principio fuerit in bona fide: vt superius tetigi et probatur hic in fine litere, et no. etiam in regula possessor. de regu. iuris. in. vj. Et ideo videretur q de iure canonico: etiam si denuntiatio fiat post cõtractum si taliter fiat qd deducatur ad notitiam possessoris rem esse alienam q etiam ex hoc probet mala fides: et quod impediatur prescriptio. et sic videtur limitanda dicta gloss. in. l. penul. cum qua cõmuniter transeunt legiste q procedat de iure ciuili: sz de iure canonico non videtur procedere p superius dicta potest etiam probari mala fides. Si coram aliquibus dixerit se sciuisse rẽ alienam quia illud presumitur in mẽte habuisse quod vbo dixit. l. labeo. §. tubero. ff. de suis et legi. ¶ Idẽ si probetur q de hoc erat fama in vicina q res erat alterius quam vẽdẽtis et ipse erat vicinus seu de vicina: nam presumitur scire. s. de presumptio. quanto. et bñ facit quod notat gl. C. de pericu. tu. vnde ex pdictis et alijs inducijs: prout facti qualitas dictauerit probari poterit mala fides. facit quod habetur in l. penult. C. de
17 euic. ¶ † Itẽ aduerte in quantum glos. dicit q prescriptio tollit omnem actionem, nam potest esse dubium an prescriptio tollat effectum naturalis obligatiõis, de quo p Bar. in. l. si. ff. rẽ ratam habe. vbi concludit q si est prescriptio conuentionalis bene tollitur ipsa naturalis, per id quod habet in. l. stichum. §. aliunde. ff. de solutio. et in. l. si fideiussor. §. fina. ff. mãda. si vero est prescriptio legalis, et tunc concludit qd aut est prescriptio. xxx. vel. xl. annorum: et tunc tollitur nedum ciuilis: sed etiam effectus naturalis obligationis, per id qd habetur in. l. omnes. et in. l. sicut. C. de prescrip. xxx. ann. et in. l. si quis postq̃. ff. de fideiusso. ¶ Si autem sit actio tẽporalis sui natura vt actio redhibitoria et quanto minoris. l. cum lex. ff. de edili. edic. et. l. iulia. in prin. cum ibi nota. ff. de act. emp. tunc per talem prescriptionem non tollitur effectus naturalis sm Bart. mouetur. per id qd habetur in. l. at qui natura. cum ibi nota. ff. de nego. gest. sed aduerte quia istud vltimum videtur esse contra dictam. l. si quis postq̃. ff. de fideiusso. que vult per prescriptionem tolli effectum naturalis: cum non possit accedere fideiussor: vt ibi dicitur. Et tamen illa lex nõ potest intelligi in prescriptione. xxx. vel. xl. annor: quia illa de iure ffor. non erat cognita. vt notatur p gl. in. l. non solum, alias incipit iulia. ff. ex quibus cau. maio. et. l. qui occidit. ff. ad legẽ aquil. et per eundem Barto. in. d. l. fin. ff. rem ratam habe. et etiam tetigi superius: nec videtur posse dici q illa. l. si quis postq̃. debeat restringi ad prescriptionem cõuentionalem: quia hoc est diuinare ad illam legẽ: et illam violare cũ simpliciter et indistincte loquat de qualibet prescriptiõe: que poterat esse scd̃m illa tempora. nec obstat. d. l. at qui natura. quia ibi non dicit qd non tollatur effectus naturalis obligationis, sed q ille qui est debitor actione tẽporali. Si gerat negotia illius cui teneretur debet a se exigere: adeo qd si durante administratione liberetur tenebitur actione negotiorum gestorum ex quo a se non exegit. Et sic non dicit ibi remanere effectũ naturalis obligationis, et per consequens non videtur probare dictum Barto. qd vt dixi videtur esse cõtra dictam. l. si quis postq̃. non violando cum Bartol. tamen videtur in effectu transire Ang. in repeti. l. j. C. de iudi. et tangit etiam in dicta. l. fina. rem ratam habe. Nam concludit q si est prescriptio xxx. vel. xl. annorum: licet ipso iure non tollatur naturalis: quia tempus non est modus tollende vel inducende obligationis. l. obligatio fere. §. placet. de actio. et obli. vnde saltem tollitur quo ad effectum per dictam. l. sicut. et. l. omnes. C. de prescriptio. xxx. annorũ. ¶ Idem dicit in prescriptione statutaria. Si statutum non velit alias dicit remanere naturalem sm nota. per Bart. in dicta. l. si. ff. rem ratam habe. et hoc dicit procedere in obligationibus alijs quã ex delicto: si aũt erat obligatio ex delicto in qua videtur inesse obligatio naturalis, iuxta notata per glos. in. l. j. §. bestias. ff. de postu. tunc tollitur illa naturalis sm eum p prescriptionem allegat. l. sit. §. quedam. ff. de pac. sed certe ibi nõ loquitur de prescriptione: sed de pacto forte tamen voluit inducere qd sicut ibi tollitur obligatio descendens ex delicto ipso iure per pactum: licet alias solum tollatur obligatio p pactum ope exceptionis. l. si vnus. §. pactus. ff. de pact. ita etiam per prescriptionem tollatur naturalis descendens ex delicto: licet alias nõ tolleretur: sed aduerte q si itellexit de obligatione penali, satis videt procedere qd dixi per id qd inferius tangetur super gloss. seq. si autem non esset penalis: tunc videretur qd deberet attendi: an ageretur de prescriptiõe. xxx. vel. xl. annor an vero de minori. si teneremus opinio. Barto. nisi dicas sustinendo Ang. q quia actio ex delicto sit in se odiosa, q aliud sit i eis quã in alijs. obligatio. tamen dictum Ange. non bene videtur probari quia lex quã allegat vt dixi non loquitur in pscriptione, sed in pacto. ¶ Item aduerte quia p eo qd dixi superius: q prescriptio. xxx. vel. xl. annorum non esset cognita de iure ffor. bene facit qd habetur institu. de perpe. et tempo. actio. in princi. iuncta gloss. vbi satis hoc videtur probari: et licet ibi loquatur nedum de actionibus personalibus, sed etiam de actionibus realibus. tamẽ vt ibi dicit glo. non parificat illas quo ad hoc vt essent pariter perpetuo: quia clarum erat q rei vẽdicatio tollebatur tempore. l. j. ff. de vsucapio. licet secus esset in actionib9 personalibus: sz parificat in hoc quia per ɔstitutionẽ codicis circa metã tẽporis est declarata tam in personalibus q̃ in realib9, licet alienata declaretur in personalibus q̃ in realibus: vt patet ex his que habent in. l. prima. C. de vsucapio. transfor. et in. l. fina. C. de prescriptio. longi tempo. et. l. sicut. et. l. omnes. C. de prescriptio. xxx. annorũ. et. l. ij. C. de constitu. pecu. Nec obstat predictis qd habetur in. l. si pupillus alterum. ad si. ff. de administ. tuto. vbi videtur probari q etiam de iure ffor. actio psonalis tutele tollebatur tempore q vt ibi dicit Bart. potest intelligi de actione tutele que dabat contra patrem de peculio que finitur anno post mortem filij qui gesserat tutelam. i. tutores qui. eo. ti. et. l. j. ff. qñ actio est annalis. licet enim etiam ibi aliter nitatur respõdere. ¶ Ultimate glos. hic querit an sufficiat bona fides ad prescriptionem: an vero requiratur titulus et remittit ad notata. s. e. si diligenti. in notula seu glo. que incipit, sed hoc videtur. et est glo. fina. et ibi post multa finaliter concludit q non requiritur titulus nisi ius cõmune vel prescriptio

vel prescriptio sit contra prescribētem.τ ita hodie est expressum in.c.j.§.eo.libr.vj.vbi etiam gloss.plene recitat opinio.antiquas. Sed aduerte quia contra dictam conclusionem fortiter facit qd̄ habetur in.c.cum ecclesia.§.de causa pos.τ proprie.vbi patet:qd̄ ius cōmune fundat intentionem canonicorū contra aliquos clericos volentes interesse electioni.facit.§.de electio.in.c.j.τ quod ibi nota.τ tamen videtur ibi procedere prescriptio ex sola bona fide sine titulo propter quod do.Anto.in dicto.c.si diligēti.dicit aduertendum ꝙ quandoq; ius cōmune facit contra prescribentem τ iustificat possessionem: τ tunc non procedit sine titulo.τ sic loquatur.d.c.primum.interdum autem non iustificat possessionem:qꝛ possessio seu quasi possessio potest haberi ex patiētia eius contra quē prescribitur τ qui etiam posset tale ius cōcedere,τ tunc non requiratur titulus,et ita loquatur.c.cum ecclesia. nam ex patientia canonicorum potest alius interesse in actu eligendi vna cum eis,ideo tūc procedit prescriptio sine titulo.Nā etiam ipsi canonici cōmunicare possunt illi ius eligēdi,nō enim videtur ex hoc preiudicari ecclesie:sed potius vtilitas procurari cum magis ratum seu firmum sit iudicium ꝙ plurimorū sententijs cōprobatur.§.de offic.delega.c.prudentiam.τ sic melior presumetur electio que fiet a pluribꝰ:secus esset si aliquis vellet prescribere ius eligendi exclusis canonicis:quia tūc bene requiretur titulus ex eo ꝙ ius cōmune faceret contra talem:τ quia canonici nō possent in hoc preiudicare ecclesie sine solēnitate debita,de qua.xij.qd̄.ij.sine exceptione.τ in.c.j.de rebus eccle.non alie.in.vj.facit ꝙ notauit Joan.and.in.d.c.cum ecclesia.circa fi. super gl.τ ꝑm predictā oportebit limitari dictum.c.j.§.eo.in.vj. Sed aduerte quia secūdū hoc videretur qd̄ quando ageretur de prescribenda seruitute in fundo vel domo ecclesie,ꝙ quia prelatus nō potest id concedere sine solennitate debita,vt preallega. c.sine exceptione,qd̄ tunc requireret titulus:nec sufficeret bona fides,qd̄ videtur esse contra.l.si quis diuturno.ff.si serui.vendi. vbi simpliciter videtur dici,qd̄ in prescribenda seruitute sufficit bona fides absq; titulo,τ tamen ibi videtur esse ius commune contra prescribentem cum quelibet res presumatur libera τ psumi debeat.l.altius.C.de seruitu.τ aqua.gloss.in.d.c.j.§.eo.in.vj. volens tollere hoc contrarium dicit ꝙ talis prescriptio seruitutis non est contra ius cōmune,ʒ contra ius priuatum:seu priuate psone:sed certe hec solutio non videtur bona:quia imo videtur esse contra ius cōmune,ex eo quia ius cōmune fundat intentum agētis asserentis rem esse liberam.d.l.altius.do.Anto. hoc non declarat in dicto.c.si diligenti,nec etiam hic vel in alia parte.Potes dicere primo qd̄ aliud sit de iure ciuili,τ aliud de iure canonico,per ea que habentur in.d.l.si quis diuturno.d.l. altius,τ in.d.c.j.vel.ij.potest dici ꝙ dictum.c.j.debet limitari in his,que sunt grauis preiudicij,vt quando ageretur de prescriptione iuris decimarum vel similis:secus quando ageretur de modico preiudicio:vt quādo ageretur de prescriptione seruitutis rustice vel vrbane,nam censetur tunc agi de modico preiudicio,vt patet ex his que notanꝫ per glos.τ Barto.in.l.penulti.C. cōi diui.τ facit etiam quod notaꝫ p glo.in.d.c.cum ecclesia.vnde in prescriptiōe seruitutis vsufru.qꝛ censetur agi de graui preiudicio cum censeatur esse pars dominij.l.iij.ff.de vsufruc.requiritur titulus sicut quando agitur de ipsa prescribenda.l.fi.C.de prescriptio.longi tempo.τ.l.iusto.§.non mutat.ff.de vsucapio. Et ex predictis patet sequēdo secūdam solutionem:τ etiam attento eo qd̄ dictum est circa contrarium.c.cum ecclesia.ꝙ etiam de iure canonico non semper vbi ius cōmune fundat intentum agentis contra prescribentem requiritur titulus:dūmodo adsit bona fides:τ per predicta etiam potest patere solutio ad.c.cum ecclesia sutrina:quia potest dici ꝙ ibi agitur de modico preiudicio:ex eo quia cōmunicare ius eligēdi alteri videtur potius esse fauor eclesie quā preiudiciū.per ea q̄ dixi superius,τ ideo nimirum si ibi procedit prescriptio sine titulo,dūmodo appareat de bona fide ex aliquibus circunstantijs:licet ius cōmune sit cōtra prescribentem: vbi autem ex circunstantijs non appareret de bona fide presumereꝫ mala fides:ex quo ius cōmune erat contra prescribentem.τ ideo nō ꝓcederet tunc prescriptio nisi fortassis esset tanti temporis cuius initiū memoria nō extaret:vt ꝓbatur
19 in dicto.c.j.§.eo.in.vj.¶†Qualis titulus requiratur ad prescriptionem.tangitur in.d.c.si diligenti.in gloss.fina.eo casu quo titulus requiritur ī prescriptione.Nam requiritur τ sufficit quod sit talis vt habeat prebere iustam causam prescribendi non aūt requiritur qd̄ habeatur titulus ab illo qui potest transferre dominium rei vel iuris:quia tunc talis titulus cum tradente induceret translationem dominij rei vel iuris: de quo prescribendo tractaretur:ideo tunc nō daret causam prescribendi qꝛ qd̄ suum est nō potest amplius fieri suum.l.res ꝓprias.C.de lega.et.§.de fide instru.inter dilectos.circa fi.τ ideo sufficit qd̄ habeatur titulus a non domino qui putatur dominus.Nam tunc talis bene probet iustam causam prescribēdi illi qui vult acquirere ius vel rem ex dicto titulo.l.j.ff.de publi.τ idem possessor nō habeat titulum:tamen iusto errore ductus putat se habere forte qꝛ procurator suus dicit se emisse nomine suo rem quam possidet volēs prescribere cum reuera non emerat.l.quod vulgo.ff.pro empto. idem si forte legum factum fuit titio:τ duo erant titij:τ de vno sensit testator,sed alius putauit de se fuisse sensum.l.iiij.ff.p legato.Idem si inuenit rem in hereditate eius cui successit:τ credit defunctum emisse quia si forte dixerat in vita vel sic habebat etiam fama vicinie.facit quod habetur in.l.cum quidā.§.quod dicitur.ff.de acq.heredi.τ quod notatur per Bartol.in.l.celsus. ff.de vsucapio.τ per glo.τ per Joā.and.§.de iure patrona.cura. Idem si ex suasiōe aduersarij quis putat habere titu.puta quia aliquis tradidit rē aliquam titio quā dicit se al's ipsi titio pmisisse.l.si existimans.ff.pro soluto.Nam ī dictis casibus procedit prescriptio propter titulum verum vel putatiuum errore iusto vbi autem quis nō haberet titulum verum nec etiam putatiuū errore iusto:tunc non procederet prescriptio in casibus in quibꝰ requiritur titulus vt cōtingit de iure ciuili in vsucapione triennij rei mobilis:τ etiam in prescriptione longi temporis rei:imo τ de iure canonico quando ius cōmune vel presumptio est ꝯtra prescribentē saluo eo qd̄ dixi.§.circa solutionem cōtrarij.c.cum ecclesia.τ.l.si quis diuturno.¶Aduerte tamen quia dixit glos. in.d.c.j.§.eo.in.vj.ꝙ etiā nō requiritur titulus:licet ius cōmune sit contra allegantem prescriptionē quando non fundaret intētum agentis:nam tunc sufficit bona fides,de qua ex circunstantijs appareat.τ sic dicit posse intelligi.c.ad aures.§.eo.tit.qd̄ est notandum,secus quando ius cōmune fundaret intentum agentis contra prescribentem quia tunc requireretur titulus vel saltem tantum tēpus qd̄ eius initiū memoria nō extet.vt habetur in.d.c.j.qd̄ in dicto casu debet intelligi ꝑm gl.predictam qd̄ tenementi.¶Item aduerte quia dixit glo.vlti.in.d.c.si diligenti.ꝙ minus iustus titulus dat causam prescribēdi de iure canonico. Nam potest intelligi ꝙ appellet minus iustum qui nō habetur a domino vel ab habente potestatem transferendi dominiū rei vel iuris potest etiam intelligi qd̄ sit minus iustus titulus in rei veritate sed putatur esse iustus:nam tūc etiam videtur prebere causam prescribēdi.per ea que notanꝫ in.c.cura.§.de iure patro. τ que notat glo.in.c.apostolice.§.de donaꝫ.τ Archidia.x.q.iij.in c.quia cognouimus.Pau.τ Jo.de ligna.in cle.j.de rebus eccle. non alienan.puta quando concessio fuit facta per episcopū que fieri non poterat sine consensu capituli:sed prescribens putauit cōsensum capituli interuenisse:quia forte a fidedignis fuit hoc sibi relatum.facit quod no.Joan.and.in dicto.c.cura.vel forte putauit priuilegium non esse impetratū per falsā suggestionem qd̄ fuit per alium impetratum cum tamē fuisset.facit qd̄ notat Joan.and.§.de priuile.cum persona.in ver.causam prescribendi.lib.vj.secus esset ꝑm Archi.in loco preallег.τ similiter Pau. τ Joan.de ligna.in dicta clemen.τ videtur etiam sentire glo.in dicto.c.apostolice.si aliquis putasset cōcessionem solam episcopi sufficere sine consensu eo casu quo requireretur qꝛ tunc erraret in iure:ideo non prescriberet ꝑm predicta.facit qd̄ nota.Jo. and.in.d.c.cum persona.an tamē ī hoc vltimo possit aliter dici, tetigi.§.in prin.glo.ij.circa cōtrarium.c.cura.¶An autem vbi agitur de prescribendo intellectu priuilegij habētis ambiguitatem.τ ꝙ potest plures intellectꝰ habere requiratur tempus.xl. annorum,videtur dicendum qd̄ sic,per ea que legūtur τ notanꝫ §.de consuetu.cum dilectus.τ.§.eo.auditus.τ per iura etiā pdicta:ꝙ tale priuilegium dicatur prebere iustam causam prescribēdi scd̄m alterū ex intellectibus qui possunt colligi.facit quod notauit do.Anto.in preallega.c.cū dilectus.¶Quis autem di
20 catur†bone fidei possessor dic ꝙ ille q cogitatiōe domini possidet τ sic putat se dominum.l.bone fidei.ff.de verbo.signifi.τ facit qd̄ notaꝫ.§.eo.si diligenti.in gl.penulti.¶An autem bona fides presumatur dictum est.§.sed aduerte qꝛ pro opinione que habet qd̄ in dubio presumatur facit quia bona fides consistit in animo τ sic in conscientia,τ ideo videretur ꝙ stādum sit dicto τ assertioni eius de cuius animo τ conscientia queritur.per id qd̄ habetur τ notaꝫ per glo.in.§.alie.institu.de actio.τ in.c.dilecto. xvi.q.iij.τ in.c.significasti.§.de homi.τ de sen.excōi.c.si vero,sed potes dicere ꝙ illud procederet nisi presumptio esset in oppositum.per ea que habentur in.l.fine possidetis.C.de probatio.τ.§. eo.c.j.in.vj.sed vt dixi superius presumptio videtur esse contra illum qui occupauit rem alterius sine titulo.l.fina.C.vnde vi.et
21 adde etiam inquantū dixi.§.ꝙ†denuntiatio facta post contractum videtur inducere malam fidem:τ impedire prescriptionē de iure canonico sicut quando fit ante.bene facit qd̄ nota.gl.in l.vna.§.hoc tantūmodo.C.de vsucapio.trāsfor.¶Et vt dixi videtur procedere quādo per denuntiationem quis deducitur in notitiam rei aliene:sed vbi nō deduceret certitudinaliter in no-

titiam rei aliene: tūc videretur posse sustineri distinctio glo. quā cōmuniter sequunꝫ legiste i. l. penulti. ff. ꝓ emp. Nam si aliquis denuntiat alteri ante ꝯtractum ne talem rem emat a titio: quia sua est ipsius denūtiantis: ex quo fit ante contractū ⁊ ab illo qui habet ius denuntiandi: si causa est vera videtur imputandū illi qui spernit denuntiationē ⁊ non inquirit de veritate, ⁊ ideo tūc in dubio inducit malam fidem in illum: cui fit: si illa spreta ꝓce- dat ad contractū. ⁊ iste videtur verus intellectus. l. si fundum. C. de rei vendi. quē videtur ibi sequi Cy. ⁊ etiā Dyn. in. l. ij. ff. qḋ cū falso tu. an. ⁊ Bar. in. l. non solum. §. morte. ff. de ope. noui nun. in materia protestationis in secunda specie ꝓtestationis quādo fit protestatio ne aliquid fiat: ⁊ sub mēbro quādo fit protestatio- ne fiat qḋ alias erat licitū. Sed vbi fit post contractū iam factū: tūc videꝫ ꝙ non teneatur sibi credere: ex quo iam processerat ad cōtractum: ⁊ ideo nisi aliter deducat in veram notitiam cōscien tie rei aliene ex sola denuntiatione tali: qꝛ dicat ipsum emptorē emisse rem que est ipsius denuntiantis nō induceret mala fides ⁊ sic possit intelligi ⁊ saluari glo. in. d. l. penul. ff. pro empto. ⁊ per
23 hec sit expedita hec secūda glo. ¶ † Et adde inquātum tetigi. s. de prescrip. liberta. vrba. seruitu. qꝛ potes dicere ꝙ etiam in illa presumitur bona fides ex eo qꝛ est presumptio iuris ꝓ pscribēte cum quelibet presumatur libera, vt superius est tactū. ⁊ ꝓbatur in preallegata. l. altius. C. de serui. ⁊ sic eadem est ratio in prescri ptione libertatis seruitutis vrbane, que est in prescriptione li- bertatis seruitutis rustice. ⁊ ideo quo ad hoc videlicet respectu bone fidei presumitur vtrobiqꝫ idem esse dicendum cū sit eadem ratio. argu. l. illud. ff. ad le. aquil. ⁊. s. de transla. prela. c. ij. ⁊ de cō- stitu. trāslato. ¶ Licet quo ad alia sit differētia iter prescriptio nem libertatis seruitutis rustice: qꝛ prima non prescribitur: nisi interueniente aliquo facto prescribētis. l. hec autē iura. de serui. vrba. pre. secūda. l. sequiꝫ. §. si via. ff. de vsuca. ¶ Item prima non procedit sine bona fide: secus in secunda que procedit etiam sine bona fide ꝫm leges. d. §. si viam. ⁊ nota. in. l. si. ff. quēadmo. serui. amit. ⁊ facit qḋ not. in. d. l. hec autē. ⁊ in dicto. §. si viā. ¶ Uenio modo ad glo. penul. ⁊ pro eius recitatione oppono ⁊ videtur ꝙ
24 imo † prescriptio. xxx. vel. xl. annorū ꝓcedat cū mala fide. per ea que habentur in. l. si quis emptionis. C. de prescript. xxx. an. nec videtur papa potuisse derogare illi iuri laicorū: saltem in terris imperij. per id qḋ habeꝫ. §. qui filij sint legi. in. c. causam que. ⁊. s. de iudi. in. c. nouit. glo. hic videtur respōdere ꝙ illa lex hodie sit correcta per hoc. c. ⁊ cōtingat rōne peccati cuius occasione papa potuerit statuere super dicta prescriptione ⁊ illam tollere qꝛ cōis causa ratiōe peccati saltem indirecte pertinet ad ecclesiā. ⁊ scḋm hoc oīa iura ciuilia inquantū approbant prescriptionē cū mala fide hodie erunt correcta per hoc capitulū. ⁊ ꝫm istum intellectū illa verba posita in tex. ibi: tam canonica ꝙ ciuilia debēt expo- ni. i. siue sit inducta de iure canonico: siue de iure ciuili. ¶ Sed aduerte qꝛ vt tangit glo. non videtur ꝙ intentio pape fuerit ꝙ voluerit preiudicare legibꝰ in suo foro contentioso, sed potius voluisse qḋ id qḋ hic dicitur ꝓcedat de iure diuino in foro peni- tentie: qꝛ laicus talem rem sine peccato detinere nō potest. xiiij. q. vj. c. j. ⁊ ad istum tex. ꝫm istum intellectum potest responderi ꝫm gl. vt exponatur dum dicit tam canonica ꝙ ciuilis id est siue sit de re spirituali siue de re temporali inducta: tamen a iure ca- nonico. nō autem debet intelligi ꝫm istum intellectum quod ve lit ex toto corrigere leges loquentes de prescriptione cum mala fide in suo foro finaliter glo. tenet primum intellectum qui fuit Joan. videlicet ꝙ hic corrigatur dicta. l. licet leges predicte cer to respectu habuerint bonum respectum. nam aliud considera- uit lex ciuilis aliud lex canonica: lex enim ciuilis cōsiderauit ne- gligentiam non petentis, sed canon considerauit peccatum pre scribentis ꝙ non excusat negligentia nō petentis: ideo merito fuit hic constitutum ꝙ nulla valeat prescriptio canonica vel ci- uilis que sine peccato mortali seruari nō potest. ⁊ ideo in hoc po tius est standum canoni vel legi. ⁊ per consequens prescribens non excusatur ratione legis ciuilis quam voluit concilium seu papa vna cum concilio ꝓ hoc capitulum corrigere propter peri- culum animarum. dicit tamen glo. qḋ hoc non seruatur in foro seculari. ⁊ allegat ad ṗdicta simile de vsuris, que licet olim per- misse essent per leges: tamen hodie omnino non tenent: et sunt illicite. s. de vsuris. c. quia in omnibus, cum ibi notatis, ⁊ hoc vo luit gloss. in effectu vsqꝫ ad versi. ⁊ hec constitutio. circa fi. glos. ⁊ per predicta posset responderi quomodo lex ciuilis, que debet etiam esse rationabilis. j. dist. c. lex est ⁊. iiij. dist. in. c. erit autem. approbauit prescriptionem cum mala fide. nam potest respon- deri ꝙ lex ciuilis solum habuit respectum ad finem publicum conseruandum. et ideo quia publice videbatur esse vtile negli- gentiam puniri ⁊ admittere prescriptionem in odium negligen tis, facit quod habetur. s. eo. vigilanti. ne rerum dominia essent in incerto ⁊ vt tolleretur materia litibus, facit quod habetur in

l. j. ff. de vsucapionibus. ⁊ quod nota. Joan. andr. in regula. pos- sessor. in mercuria. de reg. iur. in. vj. Sed lex canonica non tantū curauit de fine publico quantum de anima. ⁊ ideo cum peccato noluit permittere prescriptionem nec peccatum excusat negli- gentiam nō petentis, vt superius est dictum, ⁊ ideo reprobauit prescriptionem cum mala fide ratione peccati: et debet seruari etiam in foro seculari, ⁊ etiam in terris imperij: quia in materia peccati lex succumbit canoni. vt hic innuit tex. ⁊ etiam glo. in. c. secūdo. de regu. iuris. in. vj. Unde iudices seculares possunt cō- pelli per censuram ecclesiasticam ad seruandum in hoc ius cano nicum inquantum esset expediens, per ea que habentur in. c. ij. §. eo. in. vj. ⁊ de iureiuran. in ca. licet mulieres. eodem lib. licet vt dixit glo. quandoqꝫ in aliquibus locis de facto admittatur pre- scriptio cum mala fide in foro seculari. precipue quando proce- dit a statuto loci: tamen de iure seruare non deberet, ⁊ super hoc etiam adiri posset iudex ecclesiasticus, vt faceret seruari ius ca- nonicum: ⁊ dispositionem huius. c. etiam in foro seculari nō ob- stante statuto. ¶ Et aduerte qꝛ predicta ꝓcedunt in prescriptio nibus in quibus interuenit possessio vel quasi. licet Jnno. in. c. cura. circa fi. s. de iure patro. videatur velle qḋ attēdi debeat: an allegans prescriptionem fundet se ex possessione: vt tūc proce- dat qḋ hic dicitur: an vero ex negligentia non petentis: vt tunc non habeat locum qḋ hic dicitur, sed eius opi. nō videtur bona per hūc textum. qui simpliciter reprobat talem prescriptionem que est cum mala fide. ⁊ ideo videtur quod qualitercūqꝫ prescribens velit se fundare: non debet audiri cum talis prescriptio non sit absqꝫ peccato per hunc tex. ⁊ facit quod dixi super gloss. ij. circa contrarium. c. cura. vbi autem in prescriptione non requiratur possessio vel quasi, sed procedat ex mera negligentia non peten- tis: vt contingit in prescriptione libertatis seruitutis rustice: et in prescriptione actionis personalis: tūc an procedat etiam ho- die non obstante dispositione huius capi. est magis dubium qꝛ hoc casu nō procedit prescriptio ex terminis residentibus prin- cipaliter in personam querentis ex prescriptione prout contin- git in casu precedenti quando interuenit possessio vel quasi, quo casu: quia tunc acquirit cum annexione peccati non prescribit: nec procedit prescriptio per hoc capitulū sed ꝓcedit prescriptio principaliter ex terminis residentibus in persona eius contra quem prescribitur quando ex mera negligentia procedit pre- scriptio. Jdeo videtur quod tunc talis prescriptio procedat etiā cum mala fide: quia videtur principaliter procedere ex eo quia ex negligentia sua ṗdit prescribens ius quod habebat non autē ex eo quia principaliter causetur ex acquisitione ipsius prescri- bentis, ⁊ ideo vt dixi videtur quod in hoc casu non habeat lo- cum istud capitulum, ⁊ hoc videtur fuisse de mente Jnnocen. in preallega. c. cura. circa finem. de iure patronatus, et istam par- tem etiam tenuit Barto. in. l. sequitur. §. si viam. ff. de vsucapio. ⁊ in. l. fina. ff. quemadmodum serui. amit. nam concludit in pre- allegato. §. si viam. quod capi. possessor. de regu. iur. in sexto. et similiter hoc capitulum non habet locum in debitore prescribē te cōtra creditorem ⁊ actionem personalem: mouetur quia illa prescriptio non causatur a possessione: sed a mera negligentia non petentis. l. omnis. ⁊. l. sicut. C. de prescriptione. xxx. annorū. ⁊ ideo non habet locum. c. possessor. quia vt patet ex verbis di- cti capi. quod loquitur in prescriptione que procedit a possessio- ne patet: quia dicit possessor, ⁊ similiter non habet locum istud capitulum scḋm eum. ex eo quia loquitur de prescriptione rerū: patet dum dicit in fine rei habeat ⁊c. ⁊ sic videtur loqui de pre- scriptione que procedit a possessione non autem de prescriptio- ne actionis personalis. Et per hoc infert quod si statuto caueꝫ quod si creditor nō petat debitum infra decem annos. cadat ab omni iure suo quod tale statutum valet ⁊ quia tunc tollitur ci- uilis obligatio ⁊ etiam in effectu naturalis per ea que habētur in. l. si quis postqꝫ. ff. de fideiusso. ⁊ per eundem in. l. finali. ff. rem ratam haberi. dicit quod tutus erit debitor nedum in foro ciui- li. sed etiam in foro ecclesiastico. secus autem dicit si statutum di cat ꝙ si creditor non petierit debitum infra decennium non au diatur: quia solum causatur quedam exceptio: ⁊ eliditur ciuilis non autem tollitur naturalis, facit quod habetur in. l. j. ff. ad velleia. ⁊ ideo tunc illa naturalis per viam denuntiationis euā- gelice poterit deduci ad forum ecclesiasticum per id quod notat Jnnocen. ⁊ Joannes andr. in capi. nouit. s. de iudi. ⁊ etiam ipse idem Barto. in extrauaganti ad reprimendum. in verbo denū- tiationē. ⁊ hec dixit sub dubio forte in preallega. §. si viā. submit- tendo se determinationi sancte matris ecclesie ⁊ theologorum. ipse tamen Bart. simpliciter videtur tenuisse dictam opinionem in dicta. l. fina. ff. quemadmo. serui. amitta. sed contrarium ipse vi- detur firmasse in. l. omnes populi. in. iij. q. principali. ff. de iusti. ⁊ iure. vbi expresse decidit ꝙ statutum de quo. s. nō valet quādo dicit ꝙ si debitor non petierit infra decēnium cadat a iure suo

quia tale

quia tale ſtatutum nutriret peccatum.ꝛ ideo nō valet per iſtum textū.ꝛ ſic Barto.in hoc articulo videtur ſibi fuiſſe contrarius Ange.in dicto.§.ſi viam.dicit qḋ Bar.bene fecit ſe ſubmittere ſententie ſeu determinationi eccleſie ꝛ theologorum:ex eo quia canoniſte ſm eum:ꝛ ſimiliter thelogi determinant contrarium. ꝛ dicit ꝙ fuit queſtio diſputata quā poſuit Joan.and.in mercu. ſuper dicto.c.poſſeſſor.ſed certe Joan.and.ibi non dicit aliquid expreſſe de preſcriptione actionis pſonalis:ſed ſimpliciter dicit ꝙ iura ciuilia que dicunt poſſeſſorem male fidei poſſe preſcribere ſunt correcta per ius canonicum,ſed bene eſt verum qḋ ipſe idem Joan.andr.in.c.ij.de exceptio.libr.vj.expreſſe hoc tangit. Et ibi cōcludit diſputatum fuiſſe ꝙ tale ſtatutum nō iuuet debitorem:nec conſequenter valeat.ꝛ idem etiam ibi tenebat dñs meus dominus Petrus de ancha.ꝛ idem tenet ipſe idem in regula.poſſeſſor.in.vij.qḋ.ſequens Bartol.in dicta.l.omnes populi.ꝛ Baldum in ſua queſtione que incipit ſtatuto ciui.ca.qḋ ꝛ ita.ſ.allegat iſte docto.ꝛ vide per dñm Petrum de anch.in ſua repetitione.c.ſi propter.de reſcrip.in.vj.et plus dicit Angelus in dicto.§.ſi viam.qḋ non credit Barto.verum dixiſſe etiam de iure ciuili:ex eo quia illa decretalis.poſſeſſor male fidei.emanauit ſolum ratione eneruationis peccati:ꝛ ſimiliter hoc capitulū conſtat autem ſm eum:ꝛ etiā ſm leges peccare ꝛ in peccato nutriri illum qui ſe tuetur iniquo preſidio preſcriptionis eo quod habet malam fidem.tex.eſt ſingularis ſm eum in auṫ.vt eccleſia romana.§.habeat itaq;.collatio.ij.ꝛ per illum tex.dicit ſe defenſaſſe multa arbitramenta.Nam multoties arbitratores qui habent poteſtatem pronuntiandi ſm veritatem ꝛ equitatem condemnauit reiecta exceptione preſcriptionis reum cōuentum ad reſtitutionem poſſeſſionis vel debiti.Et deinde petitur per condemnatum reduci laudum ad arbitrium boni viri.Nam dicit tale laudū non eſſe iniquū ſi de mala fide ꝓſcribentis poſſit doceri ꝑ iſtum text.ꝛ preallegatum.c.poſſeſſor.alˀs eſſet ſecus,cum preſcriptio tam de iure ciuili ꝙ̄ canonico ſit inducta ꝛ approbata:quando eſt cum bona fide:vt patet in titulo de preſcriptionibus poſito in iure ciuili ꝛ etiam in iure canonico.Sed aduerte quia tex.in dicta auṫ.vt eccleſia romana.videtur potius facere contra Ange.nam ibi dicitur ꝙ eccleſia romana habeat priuilegium qḋ nō poſſit quis ſe tueri contra eam iniquo preſidio preſcriptionis:niſi ſit preſcriptio centum annorum:ꝛ ſic inquantū cōcedit etiam cum mala fide preſcriptio centum annorū contra eccleſiam facit contra eum.¶ Item facit cōtra ipſum Angelū inquantum ille tex.vult in alijs eſſe ſecus quam ipſa eccleſia romana:cum ius ſingulare ꝛ priuilegium nō trahatur ad alios.ſ.de priuileg.ſane.ꝛ.ff.de legi.l.ius ſingulare.ꝛ ſic videtur approbare in alijs preſcriptionem cum mala fide:ideo pro conſtanti potes tenere qḋ de iure ciuili ille tex.nō reprobat opinio.Bart. ꝛ potiſſime qꝛ etiam tex.ille loquitur etiam in ignorante:patet maxime ex implicatiua etiam ibi poſita dū litera dicit:ne tutus peccandi locus etiam ſciētibus relinquatur:ꝛ tamen ibi appellat iniquum preſidium preſcriptionis indifferenter etiam reſpectu ignorantis,ſed forte Angel.voluit dicere ꝙ per illum textū probatur etiam de iure ciuili ꝙ ille qui vtitur preſidio preſcriptionis ꝛ habuit malā fidem ſeu ſcientiam dicit peccare quāꝙ̄ lex ciuilis non appellat tale peccatum in alijs perſonis quam in eccleſia romana:nec etiam in eccleſia romana reſpectu preſcriptionis centum annorum:qꝛ lex ciuilis que tendit in finem conſeruationis ſocietatis humane ꝑponderauit finem ſeu bonum publicum qḋ oritur ex preſcriptione:vt ſcilicet ſi finis litium et dominia rerum nō ſint in incerto.l.j.ff.de vſucapio.propter que conſeruatur ciuilis ſocietas humane conditionis,ꝛ prepoſuit predicta peccato ꝓſcribentis quia tollere peccatum in preſcribēte eſt ſolum rectificare interiorem actum hominis ſeu conſcientiam nō autem eſt rectificare actum exteriorem tendentem ſolum in finem conſeruande ſocietatis ciuilis,prout plene proſequitur Joan.an.in dicta regula.poſſeſſor.in.iij.articulo.ꝛ ideo forte voluit Ange.dicere ꝙ ex quo lex ciuilis dicit talem peccare:licet non ſimpliciter illo reſpectu prohibeat preſcriptionem: tamē ex quo in materia peccati preualere debet ius canonicum iuri ciuili.iuxta notata ꝑ gloſſ.in dicta regula poſſeſſor.merito ꝑ illum text.in preallega.auṫ.vt eccleſia romana.videtur poſſe dici iunctis notatis ꝑ gloſſ.in dicta regula.poſſeſſor.qḋ opinio Barto.non procedat.ipſe autem Ange.in repetitione.l.j.ad fi. C.de iudi.idem tenuit ſcilicet quod opinio Bar.non procedat: mouetur ibi quia licet.c.poſſeſſor.videaṫ loqui in preſcriptione que ꝓcedit ex poſſeſſione:tamen capitulum iſtud videtur indiſtincte hic loqui in quolibet male fidei ꝓſcribente.nam alias ſm eum iſtud capitulum fuiſſet ſuperfluum:quia ꝑ alia iura iſtius tituli,ꝛ maxime per.c.vigilanti.ſ.eo.erat prouiſum de preſcriptione:que procedit ex poſſeſſione cum mala fide:ſed certe huic rationi poſſet reſponderi qḋ iſtud capitulum non fuit ſuꝑfluū: quia licet in dicto concordaret cum alijs capitulis:tamen ſatis eſt:ꝙ hic addit rationem que non erat poſita in alijs capitulis. per ea que habentur in.l.ij.§.ſi quid tamen.C.de vete.iur.enu.ꝛ l.ſi quid prioris.C.de ſecun.nup.ꝛ per not.per Joan.andr.ſ.in proemio Grego.ex quibus patet:qḋ non eſt abſonum repetere alias dictum:dūmodo aliquid addatur.ꝓterea nō videtur tolli ratio Bart.quam.ſ.tetigit Bal.in.l.j.C.de ſerui.tenet ſimiliter contra opinio.Barto.ex eo quia negligentia non petētis non purgat malam conſcientiam ꝓſcribentis,ꝛ ſic dicit etiam cōtra Barto.tenere cōmuniter canoniſtas:ꝛ plus dicit in effectu non dicit quo ad hunc articulum.ipſe tamen Bald.in queſtione ſua que incipit.ſtatuto cauetur ꝙ fenerator.videtur in effectu iſtud limitare:videlicet qḋ ſtatutum permittens ꝓſcriptionem cum mala fide nō valeat niſi fiat ex cauſa:vt quia fiat contra pſonam odioſam:ꝛ contra quam ius preſumit vt contra feneratorem,ꝛ ideo ibi decidit ꝙ ſtatutum diſponens ꝙ fenerator poſt quinquennium non audiatur etiam ſuper ſorte valet ꝛ tenet.ꝛ iſtud etiam ſequebatur dñs meus dñs Pet.de ancha.in repetitione regule poſſeſſor.circa finem.de regulis iuris.in.vj.contra iſtud tamen facit quia licet fenerator peccet fenerādo ſeu mutuando ſub vſuris,tamen debitor qui ſortem vult retinere:ꝛ non ſoluit vſuras aſcendentes ad quantitatem ſortis videtur peccare etiā non debet autem quis in ſeipſo peccatum committere vt peccatum alterius puniatur,per id quod plene legitur et notatur in tex.ꝛ in glo.in.c.nerui.xiij.diſtin.ꝛ ſic non videtur tuta predicta deciſio etiam in feneratione.dñs meus dñs Ant.in hoc capitulo concludit ꝙ ſi agitur de ꝓſcriptione actionis penalis tolerari poteſt quod ꝓſcriptio iuuet etiam ſcientem quia in foro conſcientie non teneretur quis ad penam,vt eſt textus ſingularis,ꝛ nota.coniuncta gloſſ.in.c.fraternitatis.xij.qḋ.ij.ſi autem loquimur de preſcriptione alterius actionis:tunc ſi debitor eſt ignorans quia forte fuit obligatus ex facto procuratoris non habentis ſpeciale mandatū:ſed generale cum libera.facit qḋ habetur in.l.procurator totorum.ꝛ in.l.procurator cui libera.ff.de procuratoribus.ꝛ.ſ.de procura.qui ad agendum.libr.vj.ꝛ qḋ habetur etiam in.c.cura.ſ.de iure patronatus.tunc procedat preſcriptio quia tunc eſt cum bona fide ꝛ non cum mala.ſi autem ſciebat ſe debitorem:tunc dicit qḋ non procedit preſcriptio ꝑ hoc capitulum:quia ex quo ſcit ſe debitorē non eſt ex bona fide:ſed potius ex mala.ſi vult acquirere commodum liberationis ꝓpter ſolam negligentiam non petentis alleg.text.in ꝓallegata auṫ.vt eccleſia romana.ꝛ ideo reprobat opinionem Bart.poſitam in dicto §.ſi viam.inquantum vult quod valeat ſtatutum diſponens qḋ ſi creditor non petierit debitum infra decennium cadat a iure ſuo ꝛ quod virtute talis ſtatuti procedat preſcriptio:etiam cum mala fide.plus dicit hic do.Anto.quod etiam quādo ſtatutum dicit ꝙ ſi debitum non petatur infra decem annos quod nō debeat audiri creditor:ꝙ tale ſtatutum etiam non valet nec debet ſeruari etiam in foro ciuili:ꝛ ideo ſi conuentus excipiat de preſcriptione virtute ſtatuti poterit replicari qḋ non debet iuuari ex tali ſtatuto:quia non valet ſtante diſpoſitione canonica illi contraria:ex quo nutrit peccatum:ꝛ ſic non debet tale ſtatutum ſeruari etiam in foro ciuili.per id quod habetur in.c.ſecundo.de exceptio.in.vj.vnde ſcḋm eum non erit neceſſe currere ad viam denuntiationis euangelice.de qua dixit Bar.in dicto.§.ſi viam ꝛ ſuperius recitaui.ꝛ ꝙ tale ſtatutum non valeat etiam.et idem ipſe Barto.tenuit in.l.omnes populi.in.ij.qḋ.principali.ff.de iuſtitia ꝛ iure.vt tangit hic do.Anto.ꝛ etiam ſuperius.ꝛ ſic patet qḋ in hoc articulo Barto.fuit ſibijpſi contrarius.ꝛ quod cōmunis opinio Modernorum eſt contra ſuam opinionē:vt patet ex predictis.nam Joan.an.in preallega.c.ſecundo.de exceptionibus.in.vj.in nouel.tenet contra Bart.ꝛ ſimiliter ibi dñs meus dñs Petrus.ſimiliter Angelus in dicto.§.ſi viam.ꝛ in.l. prima.C.de iudicijs.in repetitione.ꝛ ſimiliter Bald.in dicta.l.j. de ſerui.ꝛ etiam dñs Antonius in hoc capitulo.ꝛ ita etiam alˀs de facto conſului.ſed attende quia dñs Anto.hic videtur facere differentiam.an aˀprincipio actio naſcatur duratura cum limitatione certi temporis:an vero a principio originaliter fuerit perpetua:ſed poſtea lex decurtet eius vitam,ꝛ hoc ſecundo caſu ſubdiſtinguit:qꝛ aut decurtat vitam actionis ipſo iure aut ope exceptionis,ꝛ videtur velle quod vbi a principio actio introducitur certe vite,ꝛ ſic penalis ꝙ tunc procedat preſcriptio etiam cum mala fide:ſecus videtur velle quando a principio erat perpetua.ꝛ poſtea fuit eius vita limitata:quia ſm eum aliud eſt tollere iam data:aliud ab initio dare certo tempore limitatam:qꝛ vltra tempus hoc ſecundo caſu non tollit lex actionem:ſed potius non dat.ꝛ ſcḋm predicta videretur ꝙ cum actio furti penalis originaliter fuerit perpetua:vt patet ex his que habentur

institu. de perpe. ⁊ tempo. actio. in princi. ⁊ postea fuit tēpore limitata p cōstitutionem capituli: vt patet ex his que habentur in dicto titu. institu. de perpe. ⁊ temp. act. ⁊ l. sicut. ⁊ l. omnes. C. de prescrip. xxx. anno. ⁊ l. i. C. de anna. except. ꝙ tunc non procederet pscriptio in sciēte quod non videtur verum: qꝛ etiam tunc stat ratio quam. s. tetigi: videlicet ꝙ in foro cōsciētie non arctat quis ad penam soluendam: vt patet ex his que habētur in. d. c. fraternitatis. ⁊ ideo nō puto dictam distinctionem pcedere inquantum distinguit: an a pncipio nascatur actio tempore limitata: an vero a pncipio ⁊ originaliter fuerit perpetua: sed postea fuerit tēpore limitata: sed bene videtur posse tolerari distinctio inter actionem penalem ⁊ non penalem: et in non penali inter sciētem ⁊ ignorantem. ¶ Item aduerte pro clariori intelligentia huius articuli. qꝺ p opi. Bart. positam in. §. si viam. possunt plura allegari. pmo qꝛ sumus in materia correctoria. ⁊ per consequens non videtur fienda extensio per. l. precipimus. C. de appella. ⁊ de elec. cum expediat. li. vi. ⁊ C. de testa. sancimus. ⁊ ideo cum. c. male fidei possessor. de regu. iur. in. vi. ⁊ istud capitulū veniant ad correctionē iuris ciuilis: ⁊ non videantur loqui in prescriptione actionis psonalis. prout deducit Bar. in. d. §. si viam. ⁊ superius tetigi. videtur ꝙ in illa remaneat ius ciuile. Secūdo p hoc facit ⁊ fortiꝰ quia ille qui vult se tueri tali prescriptione. hoc facit autoritate superioris qui habet plenam potestatē disponendi de temporalibꝰ. l. bene a zenone. ⁊ l. omnes. C. de qua. pscrip. ⁊. viii. distic. in. c. quo iure. ⁊ ideo cum ex causa introducat talem pscriptionem in odium negligentis ppter bonum publicum ne dominia rerum in incerto sint: ⁊ vt litium sit finis. l. i. ff. de vsucap. videtur qꝺ talis pscribens quantūcunqꝫ fuerit sciens seu in mala fide possit salua conscientia se defendere pscriptiōe finita. ⁊ hoc expresse Inno. tenuit in. c. cura. in gl. penul. s. de iure patro. vbi aperte in effectu hanc opi. Bart. videtur approbare. facit quod not. p gloss. ⁊ docto. in. l. fina. C. si contra ius vel vtili. pu. ⁊ p Innoc. s. de constitu. que in ecclesiarum. vbi patet qꝺ ex causa potest papa vel imperator p suam legem tollere ius alterius, ipse tamen Inno. contrarium videtur voluisse in. c. qꝛ plerique. de immu. ecclesia. in glo. magna. versicu. item qui tutus est. ¶ Aduerte tamen quia potest dici ꝙ ibi loquit Inno. de pscriptione cum mala fide que pcedit ex possessione patet: quia dicit qꝺ p illam solum queritur exceptio non autem dominiū. vnde in pscriptione actionis psonalis videtur verius dictum Inno. in. c. cura. ⁊ maxime p id quod subdit in. d. c. quia plerique. in glos. pallega. de tuto. exceptione mace. nam dicit qꝺ cum filiusfa. habeat dominiū pecunie mutuate penes se: nihil possidet de alieno. ⁊ ideo cū actiones sint de iure ciuili. l. ii. §. deinde ex his. ⁊ §. omnium. ff. de origi. iur. debet esse tutus etiam in foro conscientie: ex quo datur sibi exceptio cōtra actionem ab illo qui ipsam actionem introduxit sic igitur videt dicendum in pposito nam debitor nihil possidet alienum: ergo debet posse se in foro conscientie tueri: si a iure ciuili in odium negligentis sibi tribuatur exceptio. nam nō videtur etiam interim peccare debitor: ex quo nil possidet alienum: si ab eo non petitur debitum, ⁊ sic videtur superuenire exceptio ipso non existente in peccato: licet sciat se debitorem. ⁊ sic videtur quod pcedat prescriptio. Item pro opi. Barto. facit sm do. Anto. quia hoc casu pscribens immediate non querit ex seq. sed acquirit quia ille contra quē pscribit pdit, ideo videtur ꝙ possit pscribere: alias videtur ꝙ sequatur inconueniens videlicet ꝙ nō licite quis teneret rem alienam: seu que fuit aliena quam dominus habuisset p derelicto. cōtra id quod habetur. ff. de vsucapio. pro derelic. per totum. ¶ Item pro hoc facit: qꝛ omnes actiōes hodie sunt tēporales. l. sicut ⁊ l. omnes. C. de pscript. xxx. anno. C. de anna. excep. ⁊ l. ii. C. de cōstit. pecu. sed si tenemus contra opinio. Bar. tunc de iure canonico erunt omnes actiones ppetue quod videtur in contrarium. cōtra opi. Barto. faciunt etiam plura. pmo qꝛ licet simus in materia correctoria: tamen ex quo sumus in materia euitandi peccatum. et sic vbi agitur de fauore animarum videtur ꝙ debeant vba late intelligi. p id quod not. p gloss. ⁊ Bartol. in aut. sacramenta. C. si aduer. vendi. vbi Barto. expresse dicit; ꝙ quia illa autentica est fauorabilis anime: vt euitetur peccatum periurii debent verba eius late intelligi licet corrigant. l. i. eo. tit. ¶ Unde quod ibi dicitur de contractibus trahitur etiam ad contractus qui nō sunt vltro citroqꝫ obligatorii qui tamen proprie non dicuntur contractus: vt est text. cū gloss. in. l. labeo. §. contractum. ff. de verbo. signi. ⁊ ibi etiam per Barto. vnde trahitur etiam illa autentica ad contractum donationis: licet non sit vltro citroqꝫ obligatorius, vt ibi tangit gl. ⁊ Barto. ⁊ ideo licet regula. possessor malefidei loquatur in possessore. tamē videtur trahenda ad possessorem iuris, nam ⁊ debitor late dicetur possidere debitum. vt est tex. in. l. etiam. §. si. ff. de peti. heredi. ⁊ facit. l. qꝺ si in diem. §. int.

eodem titu. ⁊ quod not. gloss. in. l. regulariter. ¶ Item istud loquitur in eo qui habet conscientiam rei aliene: sed late sumpto vocabulo dicitur etiā res aliena que est alteri debita ⁊ mea que est mihi debita, vt est text. cum gl. in. l. si me ⁊ titium. ff. si cer. pe. in. c. quid dicam. xiiii. q. iiii. vbi creditor habens vsuram dicitur possidere alienum. ⁊ tamen constat ꝙ est dominus pecunie tradite pro vsura: licet sit alteri debita ⁊ veniat alteri restituenda. facit. c. si quid inuenisti. eadem causa. q. v. ⁊ per consequens satis videtur posse dici ꝙ hoc capitulū etiam cōprehendat casum nostrum. pterea verbum rei hic positum est generale. l. i. ff. si certū. peta. ⁊ videtur cōprehendere etiam rationē. facit quod habetur institu. de rebus corpo. ⁊ incorpo. p totum. vnde debitor qui scit actionem contra se cōpetere ⁊ actionem esse alterius potest dici habere conscientiam rei aliene lato sumpto vocabulo. ⁊ pro ista parte etiam facit: quia vbi exprimitur ratio in. l. corrigente. trahitur etiam ad casum qui potest comprehēdi sub lata significatione si ratio sibi vendicat locum, vt est glo. singularis iuncta cū tex. in clemen. i. de elect. in ver. eligatur. ⁊ dixi plene in. l. si vero. §. de viro. ff. solu. matrimo. vbi plene examinaui materiā extensionis, ⁊ ideo videtur quod. d. c. possessor male fidei. corrigitur p hoc capitulum: ex quo ratio concludit etiam in prescriptione actionis personalis corrigatur ius ciuile. ¶ Aduerte tamen ꝙ potes considerare duos casus. nam aut debitor fuit interpellatus ab homine aut a iure: aut nō fuit interpellatus. primo casu quando fuit interpellatus ⁊ non soluit cum posset qꝛ erat ī malafide. ⁊ in peccato nō satisfaciendo. ⁊ tunc secure videtur tenenda hec secunda pars cōtra opinionem Bart. ⁊ sic qꝺ non posset pscribere contra opinio. Barto. aut non soluit: quia non potest soluturus si posset, ⁊ tunc dicendum vt statim dicetur in secūdo casu quando non fuit interpellatus. in quo secūdo casu videtur posse dici ꝙ aut nō soluit quia intēdebat dilatare ⁊ differre non soluturus etiam si peteretur. ⁊ iste videtur habere intentionem corruptam ⁊ esse in peccato. ideo non videtur posse prescribere aut non soluit: quia non potest vel quia non interpellatur soluturus tamen si interpellaretur, tunc iste nō videtur prima facie esse in peccato. ideo videretur posse dici qꝺ hoc casu pcedat prescriptio: tamen forte cōtrarium est verius: ex quo scit se esse debitorem, ⁊ sic etiam sentiunt Moderni cōmuniter. Nam ex quo scit se debitorem: ⁊ vult acceptare cōmodum liberationis ex tēpore videtur hoc nō posse facere sine peccato qꝛ non videtur iustum ꝙ ppter negligentiam non petentis ipse talem exceptionem acquirat considerato qꝺ sibi pro fuit talis negligētia: quia interim habuit cōmoditatem pecunie debite: vt videt esse iniustum ꝙ ex illa negligentia ex qua cōmodum percepit velit exceptionem acquirere cōsiderando bonam fidem ⁊ conscientiam. argu. l. cum in fundo. §. qꝺ si mulier. ff. de iure dotiū. licet ius ciuile considerauit conscientiam, si pro hac parte bene facit tex. in dicta aut. vt ecclesia romana. vbi expresse innuit talem scientem se debitorem volentem se defendere exceptione prescriptionis peccare. loquitur enim ibi etiam de prescriptione contra actionem personalem: vt patet ibi in verbo maxime in his in quibus lesionem sustinuerit dum subdit: vel aliquid debeatur iunctis glossellis ibi positis, ⁊ hanc partem credo veriorem per rationes superius allegatas, ⁊ per supradicta etiam satis patere potest responsio ad rationes in oppositum factas: qꝛ licet simus in materia correctoria: tamen quia sumus in materia peccati. ⁊ vbi agitur de fauore anime verba debent late sumi ⁊ potissime cum ratio sit expressa in constitutione. ¶ Item nō videtur esse iusta causa sm bonam fidem ⁊ bonam conscientiam tribuendi exceptionem scienti se esse debitorem propter meram negligentiā non petentis: imo potius esset nutrire peccatum, vt innuit tex. in dicta aut. vt ecclesia romana. ideo non potest p constitutionē hoc induci: vt patet in hoc tex. ⁊ per hoc potest dici ꝙ cessat ratio Inno. in. c. cura. de iure patrona. ⁊ quod not. in. c. que in ecclesiarum. vnde etiam dicebat do. Anto. hic: ꝙ quēadmodum lex arctat creditorem ad petēdum si vult consequi sibi debitum. ita deus arctat debitorem ad satisfaciendū. ⁊ ideo nō videtur absqꝫ peccato posse prescribere. allegat quod habetur in dicta aut. vt ecclesia romana. vnde in hoc articulo in effectu videtur tenenda cōclusio. quam. s. dixi: quia aut loquimur in actione penali aut in alia ⁊ si in alia aut debitor sciuit aut ignorauit. ⁊ pro his que s. dixi bene facit quia si inchoata prescriptiōe superueniat emptori scientia rei aliene ⁊ sic mala fides, per id quod habetur in l. bone fidei. ff. de verbo. signifi. ⁊ C. de fur. in. l. apud antiquos. ⁊ facit quod not. s. eo. in. c. si diligenti. in glo. penul. vt patet in dicta regula. possessor. sm vnam lecturam. ⁊ tamen non peccat nō restituendo rem: nisi sibi euincatur iudicialiter vt sic conseruet ius sibi de euictione. iuxta ea que habentur in. l. antiqui natura. §. cum me absente. ff. de nego. gestis. ita eodem modo dicendum

videtur

videtur ꝙ licet debitor qui scivit se debitorem: licet nõ peccet si non soluit quãdo nõ est interpellatus paratus soluere si interpellaretur: tamen ex quo scit se debitorem. ⁊ sic quodãmodo habet scientiam rei aliene saltem tamen largo sumpto vocabulo: vt. s. dixi: videtur ꝙ nõ prescribat nec obst. his que. s. dixi. id qḋ superius allegaui: videlicet ꝙ legislator possit tollere actionem quã ipse legislator introduxit cũ actio sit de iure ciuili. l. ij. ff. de origi. iuris, ⁊ eius est tollere cuius est inducere. j. de regu. iur. c. j. ⁊ facit qḋ no. Inno. ⁊ Jo. and. s. de cõstitu. que in ecclesiarum. ⁊ sic videtur ꝙ debitor debet esse tutus qui vere non habet dominium rei aliene cum fuerit in eũ translatum. Nam potest respõderi ꝙ legislator possit tollere actionẽ cum fuerit ab eo introducta: vt superius tetigi. tamen nõ potest tollere quominus iustitia ministretur: cum illud sit ẜm equitatem ⁊ rationẽ naturalem ⁊ seruabat etiam saltem manu regia ante aliquam introductionem actionis: vt patet in. l. ij. §. post originẽ. ff. de orig. iur. ⁊ hoc etiã voluit Inn. ⁊ Cõpost. ⁊ Jo. and. post eos. in. d. c. que in ecclesiarum. ⁊ fuit etiam dictum Guid. de suza. vt refert Cy. in. l. fi. ad fi. C. si contra ius vel vtili. pu. ⁊ ideo si petatur ꝑ creditorem sibi iustitiam ministrari debebit sibi ministrari non obstante statuto quãdo debitor fuit sciens, nec obstat qḋ notat Inno. in. c. q2 plerique. de filiofa. tuto excep. mace. quem dicit nõ posse effectualiter conueniri: q2 nihil possidet alienum cum trãslatum fuerit in eum dñium pecunie mutuate ⁊ autoritate superioris se tuet̃ ꝑ exceptionem: q2 potest responderi ꝙ illud ibi cõtingit q2 non interuenit ibi simplex negligentia creditoris: sed potius delictũ eius presumptum: q2 presumebatur ꝙ induceret filium ad occidendum patrem: vt posset restituere pecuniam mutuatam. l. j. quod ibi not. ff. ad mace. facit qḋ no. Barto. in extrauã. ad reprimendam. in verbo denun. ⁊ Bald. in auť. ad hec. C. de vsur. ideo nõ fuit equum filiumfa. teneri ad restitutionẽ: forte tamẽ posset dici ꝙ teneretur ad erogandum pauperibus, per ea que notat Inno. in simili in. d. c. q2 plerique. de recipiente salariũ vltra debitum. ¶ Item etiã non obst. supradictis id qḋ habetur in. d. auť. vt ecclesia romana. vbi videt̃ litera innuere ꝙ etiã in ignorante dicatur esse improbitas vel iniquitas si velit vti prescriptiõe: q2 illud debet intelligi quo ad ignorãtem. s. prima facie, vt ibi etiã innuit glo. ex eo videlicet q2 talis prescriptio videtur contra regulam ⁊ equitatẽ naturalẽ que habet ꝙ quis nõ locupletetur cũ aliena iactura. faciat. l. nam ⁊ natura. ff. de cõdi. indebi. tamen in rei veritate non est censenda improba nec cum peccato in ignorante ꝑpter bonam fidem ⁊ ꝑpter bonum publicum. de quo in l. j. ff. de vsucap. ⁊ per id etiam quod ibi dixi post Jaco. de raue. ⁊ Bart. ⁊ ꝑ id quod etiam notat Joan. and. in regula. possessor. in mercuria. in. ij. ⁊ i. vj. articulo. ¶ † Et per predicta etiam patere

25 potest decisio questionis: si testator mandat executoribus datis in testamẽto per eum ꝙ satisfaciant creditoribus suis: an possit satisfacere illis cõtra quos erat ꝑscriptum. nam videtur ꝙ poterunt ⁊ debebũt satisfacere illis cõtra quos prescripserit testator cum mala fide: secus si cũ bona fide. per ea que superius sunt dicta. ⁊ hoc etiã tenuit Bal. i dicta disputatio. que incipit. statuto cauetur. ⁊ scḋm predicta etiam debent intelligi ⁊ limitari ꝙ tetigit Bar. in. l. quibus diebus. §. dominus. ff. de condic. inde. ⁊ ibi etiam dixi ⁊ in. l. si is cui. §. flauius. ff. de solu. ⁊ in. l. legaui. ff. de liber. le. nec obstat etiam predictis ratio. quã tetigit do. Ante. qḋ in actione etiã personali ꝑscribẽs non immediate querit ex se si ex eo ꝙ ille cõtra quẽ prescribitur perdit ꝑpter eius negligentiam ⁊ sic debet ꝑscribere: q2 alias sequeretur qḋ non licite quis teneret rem que fuit aliena habita ꝑ derelicto. nam põt responderi ꝙ non valet consequentia nec est eadem ratio: q2 vbi res est habita pro derelicto in nullius bo. est: vnde tunc occupanti conceditur. facit qḋ habetur in. l. j. ⁊. ij. ff. ꝑ derelic. ⁊ insti. de re. diui. §. j. ⁊. ij. ⁊ sic tunc nõ dicitur quis occupare rem alienã: secus autem est in casu ꝑposito: vt patet ex superius dictis. Item etiam nõ obstat qḋ actio ꝑsonalis erit perpetua hoc casu: q2 istud non videtur absurdum donec durat mala fides ratione peccati euitandi ꝑ istum tex. ¶ † Quid aũt si statutum dicat ꝙ si debitum

26 non petatur infra decẽ annos presumatur contractus fictitius ⁊ simulatus ⁊ ex eo agi non possit. Bar. in. d. l. omnes populi. in iij. q. principali. videt̃ velle ꝙ valeat tale statutum q2 tunc videt̃ excludere causam peccati. sed Ray. in repetitione illius legis videtur velle oppositũ ex eo q2 illud statutum videtur esse factum in fraudem. l. canonice. ⁊ vt per viam indirectam nutriat peccatum. ⁊ ideo non debet valere per. l. cõtra. ⁊. l. fraus. ff. de legi. ⁊ de regu. iur. certum libr. vj. ⁊ in regula. cũ quid vna via. eo. tit. ⁊ lib. ⁊ bene facit qḋ habetur in. l. seius ⁊ augerius. ff. ad le. falci. ⁊ istud videtur esse verius nisi aliter vere doceatur de simulatione. nam alias de facili posset eludi dispositio hui⁹ ca. ⁊ regule, possessor male fidei. ¶ Item aduerte q2 dixit Ange. in dicta repetitione

l. j. C. de iudic. ꝙ licet in foro conscientie non possit quis se tueri prescriptione statuti: tamen ẜm eum in foro contentioso ciuili ⁊ ecclesiastico tenebit statutum disponens ꝙ creditor cadat iure suo si nõ petat infra decẽ annos: ex eo q2 ius ciuile potest impedire naturalem obligationem. l. si nõ sortem. in princ. cũ ibi not. ff. de cõdictio. indebi. ⁊. l. cum lex. ff. de fideiusso. ¶ Item potest transferre obligationẽ naturalem in aliũ. l. ij. C. ad legem iul. de vi. in toto titu. de bo. damna. C. et. ff. Item potest extinguere illud qḋ est de iure gentium vt libertatem. l. ⁊ in seruorum. ff. de statu ho. ⁊. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊ ideo videtur ꝙ statutum possit extinguere ciuilem, ⁊ naturalem obligationẽ in hoc casu. ⁊ debebit hoc in vtroque foro tam ciuili ꝙ ecclesiastico seruari ẜm eum, sed certe non credo eum bene dixisse in debitore sciẽte: q2 tale statutum non habet in se iustam causam: imo nutriret peccatũ: vt patet ex superius dictis, ideo non videtur valere respectu scientis. nam non valet constitutio aut lex si per illa auferatur ius alterius absque iusta causa, vt not. Inno. in. d. c. q2 plerique. ad fi. ⁊ no. etiam per Bar. in prima cõstitutione ffor. ⁊ bene facit quod habetur. iiij. dist. erit autem lex, ⁊ hoc etiam aperte tenuit Bal. in dicta auť. ad hec. C. de vsur. vbi etiam plus dixit: ꝙ etiam si expresse statutum tollat naturalem ꝙ tale statutũ non valebit: q2 non potest tollere naturalẽ iustitiam ⁊ veritatẽ. argu. eorum q̃ habẽtur in. l. j. ⁊. ij. ff. de vsufru. ea. rerum que vsu cõsu. ⁊ l. eas. ff. de capi. dimi. vbi aũt expresse statutũ non tollit naturalem tunc ẜm Bal. non tolletur per prescriptionẽ ipsa naturalis. facit qḋ. j. dicam tãgit etiã Ang. in. d. l. j. de iudi. an sciẽs semper dicatur habere malam fidẽ: ⁊ dicit ꝙ nõ. nam interdũ sciẽs non dicetur habere malam fidem: vt quando legis autoritate rem apprehẽdit. Exemplum patet in. c. j. s. eod. ⁊ in. l. generaliter. ff. de noxali. ideo dicit: qḋ tunc etiam de iure canonico procederet ꝑscriptio. ⁊ hoc satis credo respectu dicti. c. j. s. eo. quia loquitur in rebus ecclesiasticis transferendis de vna persona ad aliam in quibus papa habet plenariam potestatẽ. vt in. c. j. ⁊. ij. de prebẽ. in. vj. ⁊ in cle. j. ad fi. vt lit. pẽdẽ. ⁊ ideo autoritas pape. facit quod notauit Jo. and. in additio. Spe. in tit. de teste. §. nũc videndum. in ꝟsi. item oppono. ⁊ in. c. significauit. super prima gloss. j. de censi. ſ3 respectu. l. generaliter. ff. de noxali. est magis dubium: q2 loquitur in rebus laicorum. tamen glo. etiam sentit idẽ quod Ang. in. c. contingit. s. de dolo ⁊ cõtuma. ⁊ facit etiam qḋ notat̃ in. c. quoniam. §. penul. in verbo reseruata. s. vt lite nõ contesta. ⁊ sequitur etiam do. Anto. s. eo. si diligẽti. vbi etiam gl. videtur idem tenere in glo. penul. ⁊ assignat rationẽ do. Anto. q2 in. d. l. generaliter, cẽsetur ille cui seru⁹ est adiudicatus in actione noxali cõtra illum qui bona fide tenebat seruũ habere etiam quodammodo causam a domino serui cum ⁊ ipse dñs teneatur vel emendare damnum vel dare seruum pro noxali. instit. de noxa. §. j. ⁊ etiam patet ex his que habentur in. d. l. generaliter. ⁊ ideo etiã sciẽs vsucapit. ſ3 forte posset dici quod de iure canonico nõ ꝑcedit qḋ habet̃ i. d. l. ⁊ generaliter ꝑ hoc capitulũ. ⁊. c. possessor male fidei. nam ex quo habet conscientiam rei aliene. ⁊ ꝑ consequẽs est in mala fide: vt hic probatur videtur ꝙ non possit prescribere seu vsucapere ꝑ istum tex. ⁊ prealleg. c. possessor male fidei. cũ loquatur indistincte ⁊ satis erit ꝙ in dicto casu: ſ3 non ꝑscriberet non teneretur restituere nisi sibi dãnum emẽdare nec videtur procedere ratio dñi Anto. quia nõ potest dici ꝙ aliquã causam habeat a domino quo ad querẽdum dominium ipsius serui: quia nihil actum est cum illo: nec etiam fuit in iudicio: ⁊ regula etiam qḋ res inter alios acta alteri non nocet: licet vt dixi verum sit dicere ꝙ non poterit recuperare nisi emendet dãnum cõmuniter tamẽ docto. ⁊ gloss. videntur transire quod i casu. d. l. ⁊ generaliter etiam sciẽs de iure canonico vsucapiat seu prescribat: ſ3 forte de iure non procedit per id quod predixi. ¶ † Item

27 etiam attẽde quia. s. tetigi de statuto disponẽte qḋ quis non audiatur si non petit debitum infra decem annos. nam potest esse dubium an stante seu presupposita validitate statuti, de quo tamen quid tenẽdum superius dixi si fuerit nihilominus auditus creditor teneat ꝑcessus, ⁊ tenuit Bal. qḋ sic in palleg. questione: quia ẜm eum statutum in effectu videtur inducere exceptionem ꝑscriptionis que non cõsueuit inualidare processum stãte alias habilitate ꝑsone: secus scḋm eum vbi statutum inhabilitat ꝑsonam: vt quia dicit ꝙ bannitus non audiatur. nam tũc saltem in aliquibus casibus quos ibi tangit erit processus nullus sequendo. vt ipse dicit Jaco. de are. in sua disputatione, de qua per Jo. and. licet ipse non alleget in additio. Specu. in ti. de sen. §. iuxta. super versi. item ⁊ nulla. et dixi etiam de materia in. l. j. §. j. ff. ad trebellia. ⁊ plenius etiam in. l. quidam consulebant. ff. de re iudicata. in. §. vlti. quia tangit hic Bart. iuxta finem per duas chartas, sed certe vbi statutum diceret cadat a debito posset procedere qḋ dicit Bal. ꝙ inducitur exceptio: sed quando dicit ꝙ nõ au-

diatur videtur quod dicatur inhabilitare personam sicut etiam quando dicit bannitus non audiatur: vnde possent tres casus considerari quia aut dicit cadat a debito: aut dicit nõ audiatur aut dicit non detur actio. ad quod vltimum facit quod habetur in. l. j. ff. ad velleia. ⁊ in. l. j. ff. ad macedo. ⁊ quid iuris dicendum in casibus predictis patere potest ex his que dixi in dicta. l. j. §. j. ad trebellia. ⁊ in dicta. l. quidam consulebant. ideo hic non insisto. ⁊ adde an per illa verba cadat a iure suo: an ipso iure perdat ius suum: an vero requiratur sententia recurrendum est ad notata in. l. in criminali. C. de iurisdi. om. iudi. p gloss. ⁊ docto. ⁊ in. l. si quis in tantam. C. vnde vi. ⁊ per gloss. in. c. quam sit. de electio. in. vj. ⁊ per gloss. ⁊ Joan. and. s. de foro compe. si diligenti. ⁊ per Dynum ⁊ Bartol. in. l. imperatores. ff. de iure fi. quia si dicitur protinus vel saltem vel hoc ipso vel similia verba. intelligitur quod ipso iure cadat absq; sententia alias requireretur sententia ex quo non est verbum preteriti temporis nisi de mente legis appareret aliter esse. ⁊ sic potest intelligi quod no. gloss. in. l. fi. C. de iure emphyteu. iunctis his que habentur i. c. potuit. de loca. ex quibus satis videtur esse de mẽte legis quod cadat ipso iure in casu. d. l. finalis. per ea que habentur ibi. ⁊ per pallegatum. c. potuit. ⁊ in. l. secunda. C. de iure emphy. nam pallegatum. c. potuit. equiparat illa duo videlicet vẽdere rem emphyteuticam domino irrequisito ⁊ nõ soluere debitum canonem infra tempus de-
28 bitum: vnde sicut † quando nõ soluitur canon infra tempus debitum cadat ipso iure emphyteuta a iure suo si dominus voluerit. l. secũda. C. de iure emphy. vnde potest dominus propria autoritate ipsam rẽ emphyteuticam apprehendere: vt notauit gl. in dicta. l. finali. ⁊ in. c. potuit. preallega. ergo eodem modo idem videtur dicendum quãdo emphyteuta alienauit domino irrequisito: vt tunc etiam dicatur cadere ipso iure a iure emphyteutico si dominus voluerit, vt voluit glossa in dicta. l. fin. C. de iure emphyteu. circa finem. cum ista duo equiparentur non soluere canonem debitum infra tempus a iure statutum ⁊ alienare rem domino irrequisito, vt patet in preallega. c. potuit. ¶ Preterea maius videtur esse delictum alienare rem domino irrequisito in alium quam simpliciter nõ soluere canonem infra biennium in ecclesia ⁊ infra triennium in priuato cadit emphyteuta ipso iure a iure suo: vt patet in dicta. l. secunda. ⁊ dicto. c. potuit. ergo multofortius fuit de mente legis quod caderet ipso iure a iure suo emphyteuta alienando sine licẽtia domini. argu. auť. inultomagis. C. de sacrosan. eccle. ⁊ quod habetur in. c. cum in cunctis, in princi. s. de electio. ⁊ ideo non mirandum: licet litera simpliciter i dicta. l. finali. C. de iure emphyteu. dixerit cadat a iure suo: ⁊ non dixerit ipso iure. s. glo. nihilominus. ibi: suppleuit. scʒ ipso iure: quia sic videtur fuisse de mente legis, per ea que superius sunt dicta. ⁊ sic saluetur illa gloss. vbi autem ex coniecturis non posset percipi ꝙ lex vel statutum dum dicit cadat a iure suo velit intelligere scilicet ipso iure. ¶ In dubio illud non intelligetur: tum quia non est verbum preteriti temporis, sed futuri: tũ quia in penis mitior interpretatio est sumenda. de regu. iur. in penis. in. vj. ⁊. l. si preses. ⁊. l. interpretatione. ff. de penis, ideo tunc requireretur sententia per notata in. l. in criminali. superius allegata. ⁊. s. de foro competen. si diligenti. ¶ Item adde predictis inquantum dixi opinionem Bartol. in. §. si viam. non procedere in sciẽte. nam hoc etiam tenuit Baldus in dicta auť. ad hec. C. de vsuris. in. iiij. colum. allegat rationem. q fides promissionis fortius obligat quã sola possessio: vt patet ex his que habentur institut. de actioni. §. j. vbi patet quod ille qui tenetur actione reali pro re quam possidet non dicitur proprie ⁊ stricte esse obligatus: sed lato sumpto vocabulo: secus in obligato actione personali: si ergo ipsa possessio cum mala fide impedit prescriptionem: vt hic patet ergo multofortius impediet mala fides vbi quis ex bona fide est obligatus ꝓm. l. cõtractus ⁊ promissionis, ⁊ ista ratio potuit sumi ex dictis Hostien. in summa de prescript. re. imo. §. que res prescribi possunt. vbi etiam videtur fortificare istam rationem. nam rei vendicatio est actio stricti iuris quia non numerata in. §. actionum. institu. de actio. nec in glos. in. c. cum venerabilis. s. de exceptio. tamen secus est regulariter in actionibus personalibus quã in realibus. ⁊ per consequens magis deberet nocere mala fides. Facit quod notatur in simili per legistas in. l. eleganter. ff. de dona. ⁊. j. de emptio. ⁊ vẽditio. in. c. cum dilecti. an tamẽ ista ratio procedat patebit ex. j.
29 dicendis. ¶ † Unde sciẽdum est qõ Hosti. in loco preallegat. dixit notabiľr ꝙ in actionib⁹ realibus non procedit pscriptio cũ mala fide. ⁊ in hoc corriguntur iura ciuilia secus in actionibus psonalibus quia in illis procedit prescriptio ⁊ nõ corriguntur iura ciuilia mouetur ipse quia in actionib⁹ realibus prescriptio non procedit absq; possessione, ⁊ ideo si possessio sit cum mala fide, et consequenter cum peccato: quia omne ꝙ non est ex fide peccatũ est: vt hic dicitur in principio. Et ideo licet ibi interueniat negligentia non petẽtis: tamen quia etiam interuenit peccatum prescribentis canon preponderauit peccatum pscribẽtis cum mala fide negligẽtia non petẽtis propter salutẽ anime, ⁊ ideo canon prescriptionẽ prohibuit: sed in actionibus personalibus prescriptio procedit ex mera negligentia non petẽtis: ex eo q prescribens in actione psonali nil possidet alienum: q in eum voluntate dñi est translatum vel est penes ipsum prescribentem: vt patet in eo qui obligatus est actione personali ex mutuo sibi facto vel ex causa venditionis sibi facte pro certo pretio. ⁊ ideo ex quo in actione personali non reperitur prescribens possidere alienũ non potest tunc dici ꝙ prescriptio ꝓcedat nisi ex negligẽtia non petẽtis non enĩ videtur peccare debitor non soluendo dũmodo inuito creditore id non faciat: sed forte paratus soluere si petat ⁊ multofortius si quis ignoraret se debitorem, ⁊ ideo dicit qõ in actione personali procedit prescriptio dummodo inuito creditore non recuset solutionem: q tunc censeretur esse in mala fide: ⁊ nullatenus prescriberet p hoc capitulum. ⁊ plus etiam ibi dicit ꝙ licet dies interpellet pro homine quo ad moram cõmittẽdam in. c. potuit. de loca. ⁊. l. magnam. C. de contrahẽ. stipulatio. tamẽ non interpellat ad faciendum incurrere debitorem in peccato saluo nisi iurasset per. c. debitores. s. de iureiuran. quod est valde notabile dictum si est verum tamẽ forte de iure non procedit q sicut virtute iuramenti obligatur ad soluendum ad diem prefixam ex conuentione partium. ita etiam ex simplici conuentione per ea que habentur in. c. j. s. de pact. ⁊ sic videtur qõ vtrobiq; peccet non seruando conuentionem, per ea que habentur in dicto. c. j. ⁊. xxij. q. v. iuramenti. vbi non facit deus differẽtiam inter simplicem loquelam ⁊ iuramentum, ⁊ ideo non videtur dictum Hostiẽ. procedere in eo quod vltimo dixit. ¶ Item attende quia contra dictam differentiã quam ipse facit inter prescriptionem actionis realis ⁊ psonalis ipse allegat qõ videtur non procedere ex eo quia fortius obligatur quis in actione personali quam in reali. institu. de actio. §. j. ⁊. s. dixi post Baldum. ⁊ sic videtur ꝙ mala fides fortius impediat prescriptionem i actione personali quam in reali. Et precipue quia actio realis est stricti iuris: sed personalia communiter sunt bone fidei: vt. s. tetigi. ⁊ sic exuberantior fides bona deberet interuenire in personalibus actionibus: ⁊ consequenter magis nocere mala fides. sed ipse respondet ꝙ predicta non habent obstare: ex eo quia in realibus actiõibus quo ad prescriptionem ipsarum requiritur possessio. de regulis iuris. sine possessione. lib. vj. ideo si illa habetur cum mala fide. ⁊ sic cum peccato non procedit prescriptio ⁊ precipue quia vt plurimum consueuit res aliena vsurpari cõtra domini voluntatem. facit. l. qui vas. §. vetare. ff. de fur. sed in actiõe personali res deuenit ad debitorem cum voluntate domini ⁊ nihil possidet alienum: sed qõ suum est: ⁊ sic nõ est in peccato detinendo. ⁊ precipue quia ex quo creditor non petit ꝓm eum potest presumere debitor ꝙ non curat habere ⁊ quando longissimo tempore non petit potest ꝓm eum psumere quod velit donare vel facere sibi in hoc gratiam. facit quod habetur in. c. vnico. j. de cõmoda. ⁊ ideo ꝓm eum equum est prescriptionem currere que currit ex mera negligentia non petentis absq; peccato prescribentis: quia etiam ꝓm eum forte fuit obligatus propter tam longum tempus. facit. l. peregre. ff. de acquiren. possessiõe. ⁊ videtur etiam esse equum talem prescriptionem procedere: q forte potest esse qõ debitor reuera soluerit: ⁊ satis potest esse verisimile: ex quo tanto tempore distulit creditor licet forte nõ habeat paratas probationes de solutione q forte mortui sunt testes per quos poterat probare vel forte perdidit instrumentum solutionis vel forte soluit creditori nemine presente confisus de eo: ideo ad tollendas huiusmodi ambiguitates: satis videtur fuisse iustum ꝓm eum ꝙ dicta prescriptio in actionib⁹ personalibus procedat ꝙ dicit ꝓcedere in actionibus mere psonalibus sed in personalibus in rem scriptis vel mixtis dixit idem qõ in realibus. ⁊ hec est in effectu opi. sua in loco preallega. que multũ est põderanda ex eo quia Hosti. fuit maximus canonista. ¶ Et consueuit vt plurimum sequi equitatem canonicam, ⁊ reprehendere Inn. innitẽtẽ quãdoq; rigorositati iuris ciuilis. ⁊ sic vides ꝙ originaliter distinctio inter prescriptionẽ actiõis personalis. ⁊ prescriptionẽ actionis realis fuit Hosti. in loco preallega. ⁊ videtur etiam fuisse originaliter Innoc. in. c. cura. circa fin. de iure patrona. ⁊ facit etiam qõ ipse notat in. c. quia plerięq; in glo. magna. de immunita. ecclesia. in versic. qui tutus est, ⁊ versi. secus. ⁊ versi. item qui tutus exceptione maced. ⁊ forte Bart. non vidit summam Hosti. tamen in effectu vt videtis cõcordat in eadem opinione. ⁊ quia non modice autoritatis est ipse Hostiẽ. non est hic articulus sine dubitatione. ⁊ videretur pbabiliter posse hec opinio defensari. ¶ Tamen credo ꝙ verior et tutior sit opinio contraria

cōtraria per ea que superius dixi.et potissime quia licet debitor stricte loquendo non dicatur possidere alienum:sed alteri debitum,tamen late sumpto vocabulo satis dicitur possidere alienū per ea que habentur in.l.si et me ꝛ titium.ff.si certum pet.et per alia iura que superius allegaui.ꝛ ideo cum simus in materia peccati et etiam peccare dicatur vtens prescriptione in actionibus personalibus.vt patet ex his que habentur in auten.vt ecclesia romana.ꝛ superius dixi ꝛ late videantur sumenda verba ad tollendum materiam peccati,per ea que habentur in aut.sacramēta.C.si aduersus venditio.et superius tetigi ꝛ quia in dubio tutior via est eligenda vbi agitur de periculo animarum.j.de sponsalibus.iuuenis ideo videtur amplectenda opinio cōmunis modernorum contra Barto.ꝛ Hostien.ꝛ vt dixi sic etiam als de facto consului.licet tunc non vidissem opinio.Hostien.et per hoc sit expeditus iste articulus. ¶ Redeo ad gloss.in fi.in versicu.et hec constitutio.et quero cum glos.An ista constitutio trahatur ad prescriptiones preteritas,respondet glo.qđ non,quia de eis nil dicit.ideo solum trahetur ad futuras prescriptiones per ea que habentur in.c.vlti.vbi de materia.s.de constitutio.et cum glos.concordat Vincen.Goffre.ꝛ Philip.ꝛ dicebat Vincen.qđ is qui iam prescripserat ante istam constitutionem consuletur si habet propositum non faciendi sic deinceps nec taliter prescribendi:ꝛ de preterita mala fide cōterantur.Fatetur tamen quod prescriptiones inchoate sed nōdum perfecte tempore huius cōstitutionis fuerunt interrupte.Joan.reprobat hanc opinionem inquantum glo.dicit qđ non trahitur ad prescriptiones preteritas per ea que notātur in preallega.c.vlti.de prescriptionibus.ꝛ in.c.cum tu.j.de vsuris.nam hec constitutio cum sit fundata super iure diuino:ꝛ sic naturali ne prima distinctio humanum genus debet comprehendere etiam preterita,per ea que habentur in dictis iuribus.ꝛ precipue in dicto.c.cum tu.idem etiam tenet domi.Anto.ex eo quia ista constitutio est declaratoria,et declarat irrationabilitatē legis ciuilis.ideo in dubio debet trahi ad preterita ex quo aliud non dicitur per ea que notantur in.c.j.de postulatione prelatorum.in.vj.per glo.et pro hoc quia non potuit lex ciuilis prebere iustam causam prescribendi legem dei:licet habuerit respectum ad finem publicum conseruationis societatis humane qui cedere debet legi dei tanq̄ superiori.xj.q.ne.iij.iulianus.et facit etiam quod superius dixi cum glos.et sic quod lex declaratoria in materia peccati trahatur etiam ad preterita.licet aliud non dicat quā quod gl.hic,et aliqui tenuerunt contrarium,et nota bene per ea que superius dixi.et:per hec sit expedita hec glo. ¶ Venio ad glo.vltimam.et pro ipsius recitatione oppone:et videtur quod licet in aliqua parte temporis ille qui prescribit habeat conscientiam rei aliene.non tamen noceat per ea que habentur in cap.de quarta.s.eodem.et.c.ad aures.ꝛ.j.eodem.c.j.in.vj.et quod notatur in.c.vigilanti.per glos. hic autem innuitur contrariuꝫ dum vniuersaliter dicitur quod in nulla parte temporis quia oratio vniuersalis falsificatur etiā ex vno.s.de maiori.ꝛ obedien.solite.ad finē.ff.de rebus dubijs. l.si is qui.§.vtrum.et facit quod notatur in.l.a procuratore.C. mandati.et quod habetur.xix.distinctione.si romanorum.huius timore facta est glo.que dicit textum esse intelligendum cum dicit in nulla temporis parte: scilicet ipsius prescriptionis: id est dum durat seu pendet prescriptio.et sic ante eam completam:qꝫ
30 anteq̄ compleatur in nulla parte temporis prescriptio † debet habere conscientiam rei aliene,ꝛ ita intelligatur hic.Facit etiaꝫ quod nota.per glo.in cap.possessor.de regu.iuris.in.vj.Vbi autem post prescriptionem completam quis sciret rem alienam. tunc non nocet:nec ideo dicitur esse in mala fide.et sic intelligantur contraria.ꝛ id quod notatur.s.eodem.vigilanti.ꝛ ratio esse potest quia vbi prescriptio est completa translatuꝫ est dominiū in prescribentem per prescriptionem.in auten.nisi tricennale.ꝛ ibi notatur.C.de bo.mat.ꝛ.l.si quis emptionis.circa principiuꝫ. C.de prescriptio.triginta annorū.ꝛ facit quod habetur.xvj.q.ne.iij.in.c.quicunq̄.ꝛ in summa illius questionis.ꝛ ideo non potest dici quod sciat tunc rem esse alienam licet dici possit qđ sciat rem fuisse alterius ante completam prescriptionē.nam duo nō possunt esse in solidum domini eiusdem rei eodem tempore.l.si vt certo.§.si duobus vehiculum.ff.cōmo.ꝛ.l.pomponius.§.sed et eis.ff.de procuratoribus.ꝛ ideo cum non dicatur habere post completam prescriptionem conscientiam rei aliene:quia scit eā esse suam ꝛ non alienam.licet sciat eam fuisse alterius ante completam prescriptionem:ideo non debet dici esse in mala fide.et ideo non videtur teneri ad restitutioneꝫ quia videtur esse tutus prescriptione.ex quo cum bona fide prescripsit ex autoritate iuris ciuilis ꝛ etiam canonici.vt patet ex his que habentur in dicta.l.si quis emptionis.ꝛ in preallega.c.de quarta.ꝛ in alijs superius allegatis que ratio cessat quando ante completam prescriptionem sciret rem alienam:quia tunc ex hoc esset in mala fide, et consequenter non posset complere prescriptionem per id qđ habetur hic.et in regu.possessor malefidei.licet secus sit de iure ciuili ſm quod sufficit bonam fidem a principio interuenisse,vt supra tetigi.ꝛ probatur in.l.vna.§.hoc tantūmodo.C.de vsucapio.transfor.sed ius ciuile in hoc succumbit iuri canonico:quia sumus in materia peccati.vt notatur in dicta regul.possessor.et dixi super gloss.penulti.et facit quod habetur in preallegato.§. hoc tantūmodo.per glo.licet de iure ciuili etiam quandoq̄ superueniens mala fides habeat nocere quando cum mala fide superuenit etiam scientia vitij furtiuitatis ſm distinctionē.l.si ancillam.ff.pro suo.ꝛ notat Barto.in.l.naturaliter.ff.de vsucapionibus.Sed simpliciter mala fides superueniens nō nocet de iure ciuili:vt dixi quod tamen corrigitur per ius canonicum per ea que supra dixi.ꝛ hoc casu quando superuenit mala fides ante completam prescriptionem loquitur.c.vigilanti.s.eod.ꝛ.xxxij. q.ij.si virgo.vbi etiam de materia:ideo nimirum si tunc mala fides nocet vt dicitur in dictis iuribus.Secus quādo est completa quia tunc proprie non dicitur superuenire mala fides cuꝫ sciat tunc rem esse suam licet deueniat ad eius notitiam qđ fuit aliena,ꝛ ideo non debet sibi nocere ex quo legitime acquisiuit.facit quod habetur in regu.factum legitime.de regu.iuris.in.vj.quia als capitula ꝛ iura permittentia prescriptionem seruirent nobis cum bona fide de verbis ꝛ de vento qđ non est dicendum qꝫ iura debent esse imposita rebus non verbis.l.ij.C.cōmu.de leg.ꝛ de elec.c.commissa.§.porro.lib.vj.ꝛ hec est cōmunis opinio legistarum ꝛ canonistaꝝ:videlꝫ ꝙ si ille qui prescripsit bona fide post completam prescriptionem sciat rem alterius fuisse non teneatur ad restitutionem.ꝛ istam opinio.sequitur glo.hic.ꝛ.s.eod.vigilanti.ꝛ etiam Inn.hic.ꝛ Hostien.ꝛ Jo.an.qui etiam hoc plene prosequitur in preallega.regul.possessor.in mercuria.vlti.articu.licet ibi referat aliquos theologos.ꝛ maxime Raymun.in summa sua de prescriptio.aliter dicere.Goffre.tamen dicebat ꝙ opinio theologoꝝ est de consilio:sed de necessitate consilium nō obligat.xiiij.q.j.in.c.qđ precipitur,limitat tamen predicta Hostien.procedere nisi forte quis haberet conscientiam remordentem vt quia putaret omnino se teneri licet prescriptio fuerit cōpleta:qꝫ tunc deberet sequi conscientiā.j.de simo.per tuas.el.ij. Secus si conscientia conformaret cum opinio.glo.ꝛ communiter doct.do.Anto.s.eo.vigilanti.dixit hanc opinionem canonistarum ꝛ legistarū procedere in foro contentioso vt in illo nō arctetur quis ad restitutionem:sed in foro penitentie dicit procedere opinio,theologoꝝ:vcꝫ ꝙ teneatur ad restitutionem ꝛ precipue quando prescripsit contra illum cui nō poterat imputari negligentia:vt quia forte ignorauit cum prescriptio etiam contra ignorantes procedat.l.fina.C.de prescrip.longi tempo.Mouet quia prescriptio acquiritur cū damno ꝛ iniuria alterius ꝛ cōtra naturalem equitatem locupletatur cum alterius iactura contra legē.nam natura.ff.de condi.indebi.ꝛ.l.iure naturali.ff.de regul. iuris.ꝛ.j.de regu.iu.locupletari.li.vj. ¶ Et si dicatur illud non est sine causa:quia causa acquirēdi fuit vt puniatur negligentia eius cōtra quē prescribitur.ꝛ vt dominia rerū nō sint in incertū et vt sit litium finis.ꝛ sic ꝑpter bonum publicū.l.j.ff.de vsucap. dicit ꝙ nō videtur talis causa sufficiens quo ad equitatem equa lance mensurandā.ad finē,vt res mea mihi auferatur.et ideo in foro cōscientie ꝛ penitentie videtur qđ teneatur quis ad restituēdum vt dicunt theologi.ꝛ sic dicit se disputādo tenuisse. ¶ Sed aduerte quia hec opinio nō videtur ꝑcedere quia si in foro penitentie obligaretur ad restitutionē ex eo quia sciret rem alienam fuisse eodē modo deberet obligari in foro contentioso si ꝯstaret similiter ꝙ sciret rem alienam fuisse.ꝛ sic illud qđ constat in foro penitentie per id qđ habetur in simili.in.c.consuluit.j.de vsuris Et ideo videtur ꝙ in neutro foro debeat cogi.nā si ratione peccati cogeretur in foro penitentie.videtur ꝙ eodem modo ꝛ eadē ratione si de eodem peccato cōstaret in foro cōtentioso ꝙ debeat eodē modo cogi quia corrigi debet de peccato de quo cōstat etiā in foro contentioso.per id qđ habetur in preallega c.consuluit.ꝛ s.de offi.ordina.in.c.j.ideo hec opinio non videretur procedere. Innocen.in.c.quia plerīq̄.de immunita.ecclesia.in glossa magna.in versicu.item qui tutus est.ꝛ versicu.ꝛ secus est in alijs.videtur facere differentiam inter prescriptionem longi temporis: per quam cum titulo ꝛ bona fide nedum acquiritur exceptio.sed etiam acquiritur dominium:vt tunc licet qui prescripsit post prescriptionem completam sciat rem alterius fuisse nō noceat sibi ex quo per prescriptionem acquisiuit dominium ꝛ inter prescriptionem longissimi temporis per quam ſm eum non queritur dominium.sed sola exceptio etiam si bona fide absq̄ titulo prescripserit.Et ideo tunc licet completa sit prescriptio si superueniat scientia rei aliene tenetur ad restitutionem:quia tūc nō ha-

bet dominium penes se et sic dominium est penes alium. sed so-
lam exceptionem acquisiuit. ⁊ ideo quia habet conscientiam rei
aliene pro tanto tenetur ad restitutionem. ¶ Sed aduerte quia
31 contra Innocen. facit quia videtur q̄ per prescriptionem lon-
gissimi temporis. et sic. xxx. anno. vel. xl. etiam sine titu. dummo
do interueniat bona fides queratur dominium. per ea que habē
tur in. d. autenti. nisi tricennale. et in. d. l. si quis emptionis vbi
etiam patet q̄ si cadat a possessione ille qui prescribit tali prescri
ptione habet ius illam vendicandi et recuperandi. Sed potes
saluare. Innocen. q̄ licet possessio deueniat ad tertium et non
ad dominium contra quem est prescriptum possit prescribens il
lam recuperare vt dictis iuribus non tamen potest illam recu-
perare si possessio deueniat ad dominum cōtra quem est prescri-
ptum vt patet ex his que habentur. in. d. l. si quis emptionis cir
ca finem principij cum ibi notatis. et sic non videtur plenarie. et
etiam omni respectu dominium quesiuisse. ideo videtur q̄ tunc
si sciat rem fuisse alterius quia illius respectu non habet plena-
riū dominiū: teneatur restituere. et hoc modo videtur posse ser-
uari opi. Innocen. et hoc de iure ciuili seu inspecta dispositione
iuris ciuilis iuncta dispositione iuris cano. sed inq̄tum ius ca-
nonicum permittit prescriptionem quadraginta annorum cum
bona fide et sine titulo vt quando non est ius commune nec pre-
sumptio contra prescribentem. ĵ. eodem. c. j. in. vj. quia illam sim-
pliciter concedit et sic videtur etiam concedere contra antiquū
dominū, ⁊ cum potestate agendi etiam contra illuꝫ si ille qui pre
scripsit cadat ab actione videtur q̄ tunc de iure canonico in tali
prescriptione non procederet dictum Innoc. ex quo non solum
exceptio: sed etiam ius agendi et consequenter dominium esset
simpliciter acquisitū et sic etiam in hoc videtur sentire Jo. and.
in dicta regu. possessor. in vltimo articulo. Ang. in. l. j. C. de iudi-
cijs. in repetitione dixit q̄ quando per prescriptionem ius ple-
narie fuit quesitum vt in vsucapio. triennali, in rebus mobilibꝰ
tunc procedat glo. hic posita et communis opinio q̄ non teneat
ad restitutionem, nam per vsucapio. queritur directū dominiuꝫ
vsucapienti. vt notatur per glo. et legistas in. l. traditionibus. C.
de pactis. et in autenti. nisi tricennale. Et facit quod notat glos.
decimasexta. q. iij. in summa. vbi etiam gl. tractat que sit differen
tia inter vsucapionē ⁊ p̄scriptionem. ⁊ que requirant ad vsuca-
pionem, ⁊ que ad prescriptionē ⁊ p que iterrumpant ⁊ quis etiaꝫ
sit effectus vsucapio, ⁊ p̄scrip. ⁊ est bona glo. in materia precipue
p canonistis sed vbi non esset plene quesitū ius vt contingit in
prescriptione longi temporis per quam queritur vtile dominiū
⁊ non directum tunc dicit q̄ ex quo ille qui prescripsit habet con
scientiam directam dominiū esse penes alium q̄ ipse non erit tu
tus in foro conscientie nisi restituat estimationem saltem illius
directi dominij et sic quatenus vendi posset homini scienti illiꝰ
conditionem. l. mortis causa capimus. §. fin. cum ibi notatis per
glos. ⁊ Barto. ff. de donatio. causa mortis. Sed certe non video
quod illud directum dominiū quod remanet penes illum cōtra
quem est prescriptum sit bene estimabile ex eo quia habens vti-
le q̄situm per p̄scriptionem prefertur habenti directum. siue ex-
cipiendo siue agendo contra tertium. siue etiam contra antiquū
dominum vt patet ex his que habētur in dicta. l. si quis emptio
nis, ⁊ facit etiam quod notatur in dicta regula possessor in quar
to ⁊ sexto articulis. ideo videtur q̄ talis dominij non debeat ha
beri consideratio. ⁊ sic etiam videtur q̄ fuerit de mente Inno.
in dicto. c. quia plerumq̄. in loco superius allegato. ¶ Item dixit
Ang. in. d. l. j. q̄ interdum per prescriptionē cum bona fide queri
tur sola exceptio. ideo tunc si superuenit scientia completa p̄scri-
ptione tenebitur ad restitutionē in foro cōscientie. ¶ Exemplū
ponit quando quis est missus in possessionem in actione reali ⁊
credebat rem esse suam. nam si tenet illam postea spatio. xxx. an
no. erit tutus exceptione. sed queret dominiū secundum eum ex
eo quia illud non agebat querere ex quo putabat se dominū. al-
legat notata in. l. ij. C. vbi in rem actio. ⁊ ad hoc bene facit lꝫ non
alleget q̄ superius dixi post Innocen. sed aduerte quia potest
dici quod etiam in casu predicto acquirat dominium nedum ex-
ceptionem, ex quo autoritate sententie data est sibi possessio per
ea que habentur in. l. pompo. §. si iussu. cum ibi notatis. ff. de ac-
quirenda possessione. ⁊ quod ibi etiā dixi, ⁊ quod notatur per gl.
in. §. fina, instit. de officio iudicis, in quibus patet quod si lata sit
sententia pro agente actione reali et traditio sit facta autorita-
te sententie. licet agens forte non fuerit dominus, sed putauerit
se dominum sed reus fuerit dominus nihilominus acquirit do
minium. et si reus non erat dominus acquirit vsucapiendi con-
ditionem vt notatur in. d. §. si iussu. Et sic idem videretur dicen-
dum in proposito et videretur etiam sufficere tempus. x. annorū
inter presentes. ⁊. xx. inter absentes. cum videatur habere titu-
lum autoritate sententie, licet interlocutorie: per id quod habe-
tur in. l. iuste de acquirenda possessione ⁊ facit quod notatur per
glos. in. d. l. ij. C. vbi in rem actio. et quod notatur etiam per glo.
in. c. quoniam frequenter. §. penulti. in verbo reseruata. Bald.
vero in auten. ad hec. C. de vsuris. in. iiij. colū. videtur facere dif-
ferentiam inter prescriptionem actionis realis et prescriptio-
nem actionis personalis. in primo casu procedat opinio huius
glos. ⁊ sequacium: ⁊ si hoc ex eo quia per prescriptionem queri-
tur dominium per prescribentem ⁊ sic transfertur dominiuꝫ de
eo contra quem prescribitur in prescribentem ideo ex quo res
est facta prescribentis non tenetur restituere licet sciat eam fuis-
se alterius. Secus autem dicit in prescriptione actionis perso-
nalis ex eo quia ſm eum per prescriptionem talem non libera-
tur quis totaliter ab obligatione. nam ſm eum per prescriptio-
nem non tollitur naturalis obligatio ex eo quia remanet vincu-
lum naturalis equitatis: ⁊ ideo ipsa conuentio ex quibus oritur
naturalis obligatio que est vinculum et conuentio predicta vi-
dentur esse perpetua. l. obligationum fere. §. placet. ff. de actio. et
obligatio. ⁊ ideo non videtur per prescriptionem tolli ipsa natu
ralis, allegat etiam ad hoc quod habetur in. l. at qui natura. ff.
de negotijs gestis. et vult hoc procedere siue quis habuerit scien
tiam obligationis. et sic fuerit in mala fide: siue etiam non ha-
buerit: et sic fuerit in bona fide: quia vtrobiq̄ scd̄m eum durat
naturalis obligatio etiam post prescriptionem: quia per illa vt
dixi non tollitur secundum eum propter vinculum equitatis na
turalis ⁊ conuentionis quod videtur esse perpetuum per ea que
habentur in dicta. l. obligationuꝫ fere. §. placet. ⁊ ideo cum sciat
se naturaliter obligatum. etiam si scientia superueniat post pre-
scriptionem completam videtur quod teneatur ad restitutionē.
per id quod habetur. s. de pactis. c. j. nec obstat si dicatur qd̄ ille
contra quem prescribitur negligendo videtur tacite renuntiare
iuri suo. per id quod not. gloss. in. l. si ego. ff. de negotijs gestis.
quia secundum eum illud procedit vbi agitur de iure queren-
do. et ita loquitur dictum gloss. et facit quod habetur in. l. bono
rum. ff. rem ratam haberi. Secus vbi agitur de iure acquisito:
quia tunc secundum eum non videtur q̄ ille contra quem pre-
scribitur dicatur consentire prout videtur notasse glos. in. l. j. §.
penulti. ff. de donatio. ¶ Sed aduerte quia istud vltimū non vi
detur simpliciter verum quia etiam vbi agitur de iure acquisi-
to perdendo: licet non interueniat verus consensus. tamen vide
tur qd̄ intelligatur interuenire presumptus vel interpretatus
aut fictus per text. in. l. alienationis. ff. de verbo. significa. ⁊ nota-
uit etiam Joan. and. in regul. possessor. in vlti. artic. Facit quod
consueuit dici in simili de non appellante a sententia infra tem-
pus debitum quia presumitur consentire. l. ab eo. C. quomodo ⁊
quando iudex. ⁊. ĵ. de re iudicata. c. qd̄ ad cōsultationem. ¶ Pre
terea licet de mero rigore non tollatur naturalis prescriptio, ta-
men videtur tolli eius effectus, per id quod habetur in textu et
glos. in. l. sicut. ⁊. l. omnes. C. de prescriptione. xxx. annorum. vbi
per prescriptionem dicitur ius esse extinctum. et pro hoc etiam
quia prescribens dicitur esse similis soluenti quo ad effectum. l.
si pupillus alterum. ff. de administra. tuto. Et sic videtur q̄ sicut
per solutionem tollitur naturalis. institu. quibus modis tolli.
natura. in princ. ita etiam videtur q̄ per prescriptionem quo ad
effectum saltem tollatur naturalis: et pro hoc etiam faciat quia
post prescriptionem non potest accedere fideiussor. l. si quis post
p̄. ff. de fideiussoribus. quod tamen deberet posse fieri si remane-
ret naturalis cum effectu: quia etiam naturali obligationi tan-
tum potest accedere fideiussor. l. j. ⁊. l. fideiussor obligari. ff. de fi-
deiusso. Item etiam quia solutum post prescriptionem repeti-
tur iuxta ea que habentur in. l. finali. ff. rem ratam haberi. quod
non esset si remaneret naturalis per ea que habentur in. l. cum
quis. C. de iuris ⁊ facti ignorantia. ⁊. l. j. ff. de condictione indebi
ti. ⁊. ĵ. de solu. in. c. fina. et sic per predictas leges non videtur pro
cedere opinio Bal. quibus etiam ipse non respondet nec cōgrue
etiam videtur posse responderi. Et ideo videtur quod in actio-
ne personali si prescriptio completa sit bona fide. licet post pre-
scriptionem completam quis habeat notitiam obligationis ta
men non teneatur ad restitutionem per rationes ⁊ iura superiꝰ
allegata et per ea que notauit glos. s. eodem vigilanti. et Joan.
and. in. d. regula possessor in vltimo articulo. et per predicta vi-
detur quod licet post prescriptionem completam bona fide su-
perueniat scientia rei aliene non tamen teneatur quis ad restitu
tionem etiam in foro penitentie, licet aliqui contrarium tenue-
rint. ¶ Et ex predictis patet in hoc articulo plures fuisse opi-
niones. nam vna fuit quod teneatur ad restitutionem habens
conscientiam rei aliene prescriptione completa et ista fuit opi-
nio Hugo. quam theologi videntur sequi. ¶ Secunda fuit q̄
non teneatur ad restitutionem. et istam tenuit glossa hic ⁊. s. eo-
dem vigilanti. et etiam tenuit illam Joan. Phili. Goffre. In-

nocen. s

nocen.et Hosti.z est communis opinio legistarum z canonistarum. ¶ Tertia fuit Alani per quam videntur posse concordari opiniones: videlicet vt distinguatur an quis prescripserit ex causa lucri vt tunc habeat locum prima opinio z opin.theologorum, an vero ex causa onerosa et tunc habeat locum secunda opinio canonistarum vt tetigit glos.in preallegato.c.vigilanti. vbi posuit tres opiniones predictas.z facit pro ista tertia quod habetur in.l.fina.§.licentiam in ratione sui.C.de iure deliberand.vbi magis fauetur tractanti de damno quam de lucro.sed istam opinionem reprobat Hostien.et Joan.an.per.c.apostolice.j.de donatio.z per.l.penulti.C.de prescriptione longi tempo.in quibus simpliciter videtur approbari etiam prescriptio procedens ex causa lucratiua.Sed posses dicere qd ibi approbatur quo ad ius excipiendi:non autem simpliciter sed ista responsio non videtur bona per ea que habentur in.l.locus.ff.de acquiren.posses.vbi etiam quo ad potestatem acquirendi rem per prescriptionem equiparatur prescriptio ex causa lucratiua et ex causa onerosa. ¶ Quarta fuit opinio que colligitur ex dictis Jnn.in.c.quia plerisque.in glos.magna.in versic.item qui tutus est.z ver.secus vt distinguatur inter prescriptionem longi temporis z prescriptionem longissimi.de qua dixi.s.z adde inquantum dixi q prescriptio longissimi temporis quadraginta annorum cum bona fide etiam sine titulo de iure canonico idem operatur qd prescriptio longi temporis cum titulo et bona fide de iure ciuili.nam hoc expresse tenuit Hostien.in summa.de prescriptio.rerum immobilium.§.quis sit effectus. ¶ Quinta fuit opinio quam tetigit domi.Anto.s.eod.vigilanti.et tenent aliqui theologi scilicet quod fiat differentia inter forum contentiosum z forum penitentialem. ¶ Sexta fuit opinio Ange.quam posuit in.l.prima.C.de iudicijs.vt distinguatur an per prescriptionem queratur dominium directum.an vero solum vtile. ¶ Septima fuit Bal.in dicta auten.ad hec vt distinguatur inter prescriptionem actionis personalis z prescriptionem actionis realis que non videtur bona,vt superius dixi.z licet Bald. dicat in dicta auten.ad hec.Bar.tenere per prescriptionem non tolli naturalem in extrauaganti ad reprimen.in verbo denun. non videtur illud verum quia non simpliciter illud dicit sm, illam distinctionem quam posui in.l.fina.ff.rem ratam haberi.et licet etiam dicat doctores hoc cōmuniter tenere.tamen hoc etiā non videtur verum per ea que notauit Barto.in dicta.l.fina.Et facit etiam quod notatur in Specu.de prescriptio.§.j.licet Speculator aliqualiter ambigue videatur ibi loqui. ¶ Jtem etiam aduerte quia ibi statutum dicit quod si non petatur debitum infra decennium cadat creditor a debito videtur tunc velle tollere effectum naturalis obligationis quia videntur respicere substātiam debiti.facit quod habetur in.l.omnes.C.de prescriptio.triginta annorū.dum dicit ius debiti extingui per prescriptionez. z sic etiam voluit Bar.in.d.§.si viam.licet Bal.velit contrariuz
32 in dicta autenti.ad hec. ¶ †An tamen ipso iure cadat a debito an vero requiratur sententia, pendet ex his que tetigi superius. Ubi autem statutum dicit non audiatur lapso decennio vel nō. detur actio vel petitio tunc videtur induci exceptio et non videtur respicere substantiam debiti.ideo tunc videtur durare naturalis.vt voluit Barto.in.§.si viam.plus tamen dixit Bal.in dicta auten.ad hec quod etiam expresse statutum non posset tollere naturalem quod non videtur verum vt superius tetigi et ad materiam facit quod not.xxxiij.q.ij.§.si virgo.z.xiij.q.vi.c.j.et de materia per Hostien.in summa de prescriptione rerum immo. §.que exiguntur sub.§.verum.versi.sed quid si iam completa prescriptione vbi etiam recitat opiniones positas per gl.s.eodem vigilanti.et vt dixi cōmunis opinio canonistarum videtur esse verior per rationes et iura allegata in glos.in.d.c.vigilanti. per Hostien.in summa in loco preallegato.et per Joan.an.in regula.possessor,in vltimo articulo z per hec est expedita ista questio. ¶ Sed aduerte quia Bal.in dicta auten.ad hec.tetigit an p prescriptionem tollatur naturalis obligatio descendens ex delicto z dicit primo videndum an intelligatur inesse naturalis obligatio in delictis.nam primo videtur q sic per ea que habentur in l.non solū.§.primo.ff.de iniurijs.vbi litera dicit actionē iniuriarum que est ex delicto esse ex bono et equo et sic ex equitate naturali et per consequens videtur quod in ea sit obligatio naturalis.ad idem etiam facit quod habetur in autenti.de non alie.aut permutan.§.quia vero leonis.collatione secunda.vbi sic periculi amatores zc.nam innuit sibi consensum esse delinquentis ad idem etiam quod habetur in text.et glos.in.l.prima.§.bestias.ff. depo.pro ista parte videtur esse text.cum glos.in.l.seruus.ff.de his qui no.infa.vbi glo.dicit seruum naturaliter obligari ex delicto idem etiam voluit gl.in.l.inde; neratius.§.fina.ff.ad legem aquil.contrarium videtur voluisse expresse glos.institu.de iure naturali.§.ius autem gentium.in verbo pene.cōcludit dici posse q aut queritur de obligatione naturali que oritur ex equitate iurisgentium.Facit quod habetur in.l.j.§.fina.pro socio.et.l.ex hoc iure et quod notauit Barto.in.l.iulianus.ff.de condictio. indebi.et tunc bene dicitur talis obligatio naturalis in eo iure quia ratio naturalis seu iurisgentium suadet maleficia puniri. et bonum et equum esse videtur quod puniantur.l.ita vulneratus.ff.ad.l.aquil.j.de senten.excommu.vt fame.l.licitatio.§.qd illicite.ff.de public.z facit quod habetur in.l.non solum.§.j.z qd ibi etiam notatur per Barto. ¶ Aut loquimur de obligatione naturali stricte sumpta prout prouenit ex consensu.Et ista non dicitur inesse in maleficijs quia non consentit quis obligari.et etiam sm Bal.licet offendens consentiat offendere tamē offensus nō consentit offendi.et ideo non potest dici naturalis ex cōsensu.Sed certe posset dici quod licet offensus nō consentiat offendi.tamen verisimiliter consentit sibi acquiri obligationem.si offenditur et licet offendens expresse non consentiat puniri.nec etiam est verisimile quod velit puniri.tamen potest dici quod interpretatiue.ex quo offendit et deliquit.z sic vult offendere z delinquere et sic per legem dispositum esse talem puniri in consequentiam et interpretatiue potest dici quod eo ipso q deliquit et consentit delinquere in consequentiam intelligitur consentire vt puniatur.Facit quod habetur in.d.§.quia vero leonis et in dicto.§.bestias.et quod not.de obligatione naturali ficta seu interpretata ex consensu interpretato quando quis non appellat a sententia.vt in.l.ab eo.C.quomodo z quando iudex.z sic videtur posse concludi q in maleficijs indubitanter idest obligatio naturalis precedens ex equitate iurisgentium. ¶ Jtem potest dici q licet non sit naturalis ex vero consensu tamen sit naturalis ex ficto consensu seu interpretato consensu.z per predicta possunt concordari glo.s.allegate.licet videantur contrarie z ad id quod dixi de equitate iurisgentium.facit etiam quod ha
33 betur in.l.bona fides.ff.depositi. ¶ †Redeundo ad questionem an per prescriptionem tollatur naturalis in maleficijs concludit Bal.q si est actio penalis tunc tollatur obligatio naturalis pro illa competens quia pena solaz duritiem continere videtur facit quod habetur in.l.si seruus ea.l.ff.de ser.expor.et quod habetur in.l.sed si vnius.§.si ante.ff.de iniurijs.z in.c.fraternitatis xij.q.ij.in glos.et ex isto dicto potuit sumi quod dixi secundum domi.Anto.s.cum glo.penul.de prescrip.ac.pena.licet forte domi.Anto.non viderit hoc dictum.Si vero obligatio descendēs ex maleficio competat restitutionem rei non ad penam.et tunc non tolletur naturalis secundum eum sed tu potes dicere q licet non tollatur ipso iure,tamen tollitur quo ad effectum saltem in bona fide prescriben.per ea que habentur in.l.omnes.et.l.sicut.de prescriptio.xxx.anno.z.l.j.de anna.exceptio. ¶ Tangit etiam ibi quid in obligatione penali ex conuentione vel ex precepto iudicis facto causa cognita.Ad primum facit quod legitur z notatur.s.de arbitris.dilecti.Ad secundum quod notauit Jnno.j.qui matri.accu.pos.c.cum in tua. ¶ Concludit q quatenus est mera pena potest dici q tollatur obligatio per pscriptionem.secus quatenus non est mera pena.Sed istud vltimum vt dixi non videtur procedere in bona fide prescribente quia videtur tolli quo ad effectum.per ea que superius dixi et videretur q vbi tollitur quo ad effectum non possit pro tali naturali predicari via denuntiationis euangelice vt etiam voluit Barto.in dicta extrauagan.ad reprimen.licet Bald.aliter videatur loqui in dicta autenti.ad hec.tangit etiam quid in actione redhibitoria an per prescriptionem tollatur naturalis et concludit q sic quia per prescriptionem firmatur contractus preambulus ex cōsensu initus.z no.bene hoc dictum quia actio redhibitoria tollitur spatio sex mensium.l.cum sex.ff.de edi.edic.et sic est temporalis sui natura z tamen dicit q per prescriptionem tollitur naturalis contrarium expresse tenuit Bar.in.l.si.ff.rem ratam haberi.et Guil.in.l.at qui natura.ff.de neg.gestis.z facit etiam quod ibi notatur per glo.sed dictum Bald.verius videtur per ea que habentur in.l.si quis postq.ff.de fideiussori.et tetigi super gloss. penul.tangit etiam ibi quid si pupillus prescribat.qui non censetur esse in mala fide nec habere scientiam cum eius etas ignoret quod videt.l.j.ad finem.C.de fal.mo.an si tutor scit impediat prescriptio et finaliter videtur concludere q non impediatur qr debet attēdi an ipse prescribens sit in mala fide z sic in peccato. per ea que leguntur et notantur.s.de iudi.nouit.tangit etiam quid de successore vniuersali.an ei noceat mala fides defuncti. Et concludit q sic per.c.nouit.de iudi.vbi successor in regno conueniebat p viā denuntiationis ex facto pdecessoris. ¶ Jtē etiaz qr mala fides autoris obligauit eū ad restitutionē.z psequens descēdit obligatio i successorē.lz nō sit male fidei sicut etiā heres vsurarij tenetur ad restitutionē licet ipse heres nō sit vsurarius

facit quod habetur.j.de sepultur.parochiano.et de hoc etiam
tetigi cum glo.ij.seu super ea tangit etiam ibi an illud quod re
tinetur per fal.in foro conscientie possit retineri.Et similiter an
illud quod quis consecutus est autoritate inique ꝛ iniuste sentē
tie possit quis in foro consciētie retinere.ꝛ in effectu sequitur id
quod tenuit Bart.in extrauagan.ad reprimen.in verbo denun
tia.ꝛ Innocen.in.c.quia pleriqꝫ.j.de immuni.ecclesia.ꝛ aliqua
etiam alia tangit in materia denūtia.ꝛ quia sepe forus conscien
tie videtur contradicere foro contentioso.vt in fallen.retinenda
vel non.ꝛ in testamento minus solenni ꝛ in obtinente per sentē
tiam iniustam.ꝛ in tutore per macedo.ꝛ in simili.quid tūc sit ser
uandum,ꝛ similiter in prescriptione de qua superius dixi:et an
quis debeat omnino sequi conscientiaꝫ de predictis ꝛ pluribus
alijs tetigit Innocen.in dicto.c.quia pleriqꝫ.vbi etiam per do
mi.Anto.ꝛ per Bal.in dicta auten.ad hec.ꝛ etiam in questione
superius allegata.que incipit.statuto cauetur ꝙ fenerator.ꝛ ali
quid etiam per Innocen.in.c.sicut.de electio.ꝛ per Barto.in di
cta extrauagan.ad reprimen.in verbo denuntia.et plenius per
do.meū domi.Pet.de ancha.in dicta regu.possessor malefidei.
vbi latius quā alius pertractauit istam materiam.an autem in
34 omnibus perfecte dixerit ad presens non examino.¶ †An au
a tem per prescriptionem queratur dominium.[a] ꝛ an queratur di
rectum vel vtile fuerunt opinio.de quibus per legistas in auth.
nisi tricennale.C.de bo.maternis.ꝛ in corpore vnde sumitur.vi
delicet in aut.de nup.§.si vero oportet.circa finem.§.ꝛ in.l.si quis
emptio.C.de prescriptio.xxx.anno.et aliquid in.l.traditioni
bus.C.de pact.et per cano.tanngitur per gloss.xvi.q.iij.in sum
ma.et per Hostien.in summa de vsuris.in.§.quis sit effectus et
de prescriptio.rerum immobilium.in.§.quis sit effectus.Et per
Joan.andr.in regula.possessor.in quarto articulo communiter
tenetur quod per vsucapio.triennij que procedit cum titulo et
bona fide in rebus mobilibus queritur dominium directum sed
per prescriptionem longi temporis que habet locum de iure ci
uili in rebus immobilibus cum bona fide et titulo et perficitur
spatio.x.ann.inter presentes.ꝛ.xx.inter absentes.l.fin.C.de pre
scriptio.longi temporis,queritur dominium vtile non dire
ctum,per ea que habentur in.l.si quis emptionis.in principio
preallegata.ꝛ que habentur in.l.j.in fin.cum ibi notatis etiam
per Barto,ff.de aqua plu.arcend.et nota,etiam de materia.ff.
de vsuris.l.j.et etiam idem videtur de prescriptione longissimi
xxx.anno,quando procedit sit cum bona fide.licet sine titulo.vt
in dicta aut.nisi tricennalis,ꝛ in corpore vnde sumitur.licet non
videatur habere effectum contra dominum antiquum si posses
sio reuertatur ad eum sine vitio vt patet in dicta.l.si quis em
ptionis.si autem mala fides interuenisset tunc solam exceptio
nem querebat de iure ciuili.vt,d.l.si quis emptionis.quod ho
die est correctum per hoc.c.quia propter malam fidem non que
ritur etiam exceptio.¶ In prescriptione autem an que proce
dit etiam cum bona fide iure canonico,dummodo non sit pre
sumptio secundum ius commune contra prescribentem acqui
ritur dominium eo modo quo queritur de iure ciuili per prescri
ptionem longi temporis.vt voluit Hostien.in summa de pre
scriptione rerum immobilium.§.quis sit effectus.ꝛ etiam supe
rius tetigi.Aliqui tamen dixerunt ꝙ etiam per prescriptionem
longi temporis ꝛ longissimi queritur directum dominium pro
ut dicit mag.glo.vt notatur in dicta autenti.nisi.ꝛ dicta.l.si quis
emptionis.ꝛ etiam in summa.xvi.q.iij.sed precedēs opinio ma
gis communiter tenetur licet Pe.teneat opi.secūdam vt refert
Cynus in dicta aut.nisi.quam tenet Bart.et citramontani not.
sequuntur.Bal.tamen ibi voluit concordare opinio.quia si pre
scribitur cōtra scientem tunc queratur dominiū directum.quia
censetur dominus contra quem prescribitur consentire ex quo
scit ꝛ tacet ꝛ negligit recuperare.Facit quod habetur in.l.aliena
tionis.ff.de verbo.signifi.Sed vbi prescriberetur contra igno
rantem,tunc queratur vtile:q2 ibi non videt esse tacitus consen
sus,de quo predixi ex quo ignorat et videtur hec opinio prima
facie colorata tamen contra illam facit textus.in.l.fina.C.de pre
scrip.longi temporis ad fin.vbi dicit non fiendam differentiam
an prescribat contra ignorantē,an vero contra scientem et pro
hoc etiā quia lex si quis emptionis non facit etiā hanc differen
tiam sed simpliciter dicit quod si aliquis prescripserit longo tem
pore si agatur cōtra eum per dominū antiquū potes se exceptio
ne tueri ꝛ sic innuit ꝙ de mero iure cōpetat actio antiquo dño ꝛ
per consequens remanserit dictū dominiū penes eum,euiden
tior tamen ratio est acquirēdi dominium per prescriptionē quā
do scivit ille contra quem prescribebatur.vt etiam voluit Joā.
and.in regula.possessor.in vltimo articulo.¶ Sed hic est aduer
tendū quia potest esse dubiū an eo casu quo prescriptum est con
tra ignorantem possit sibi aliquo remedio subueniri.Bar.mul

a ¶ Dñiū an acqrit p prescriptionē viō do.per ale.i cōcilio lxxxviij.in iij.co.iij.volu.vbi etiaꝫ ponit an p̄sumat bōa fides vbi est titulꝰ.ꝛ i ꝗ.xxj.in.iij.in iiij.volu.

tum notabiliter dixit quod quia per restitutionem in integrum
ex clausula generali si qua mihi iusta causa videbitur de qua in
l.prima.ad fin.ff.ex qui.cau.maio.et ita dicit ipse.in.l.prima.§.si
quis autem propter.coniuncta gloss.ff.de iti.actuqꝫ priua.et per
hoc etiam videtur esse glossa coniuncta cum textu.in.l.si par
tem.§.j.ff.quemadmodum ser.amit.in contrarium facit prealle
ga.l.fina.C.de prescrip.longi temporis.vbi in fine.dicit in mate
ria prescriptionum non esse fiendam,an prescribant contra sciē
tem,an vero contra ignorantem.sed ipse respondet ꝙ illud pro
cedit quo ad complendam prescriptionem sed non quo ad impe
diendam restitutionem in integrum.et istud dictum satis vide
tur habere equitatem quando ignorantia fuit probabilis.Facit
quod habetur in.l.fina.ff.pro suo.secus quando non fuisset pro
babilis sed supina vel fuisset ignorantia iuris per quod habet.
in.l.sicut.ad fi.C.de prescriptio.xxx.annorum.et in.l.nec supina
ff.de iuris et facti ignoran.ꝛ de constitutio.c.ij.libr.vj.¶ Contra
istam tamen opinionem posset allegari quod notat glo.in.c.au
ditis.de restitutione in integrum.vbi concludit glos.ꝙ contra
prescriptionem.xl.anno.non datur restitutio ne alias lex videa
tur imposita verbis ꝛ non rebus et illud sequitur ibi Joan.an.
in cle.j.de restitutione in integrum.in glo.ordinaria.licet aliqui
tenuerint cōtrarium et precipue Stepha.quē videtur sequi Jo.
an.in quibusdam additio.ad glo.clementinariam licet ille com
muniter nō habeantur.Posses dicere ꝙ ibi loquitur in prescri
ptione.xl.anno.que est valde prolixi temporis.ideo tunc nō da
tur restitutio.Secus in prescriptione longi temporis.Unde re
staret etiam dubium de prescriptione.xxx.anno.Tamen satis
videretur esse equum ꝙ interueniente probabili ignorantia pos
sit dari restitutio in integrum nisi dicat ꝙ fauore litium dirimen
darum,ꝛ vt sit litium finis contra illa non concedatur sicut nec
contra illam que est.xl.anno.tamen ratio que allegatur per glo.
in.d.c.auditis.in prescriptione.xl.anno.videretur etiam proce
dere in prescriptione longi temporis.ꝛ.xxx.anno.quia tamē nō
habemus hoc bene expressum ꝛ habemus autoritatem Barto.
que videtur in se habere equitatem credo quod seruaretur ī pra
ctica opi.Barto.et per predicta videretur ꝙ si per statutum in
ducta est prescriptio.x.anno.quod si currit contra probabiliter
ignorantem poterit peti restitutio aduersus talem prescriptio
nem.An autem res mobilis ecclesie vsucapi possit triēnio,an ve
ro requiratur tempus.xl.anno.dixi plene.in.d.c.j.s̄.de restitu
tio.in integrum.vbi tangit Jo.and.de quo etiam in regula pos
35 sessor,de regu.iur.in.vj.super glo.† ¶ Redeo ad gloss.in versic.
sed quid.ꝛ quero cum gloss.quid si aliquis tempore prescriptio
nis habuit lesam conscientiam ꝛ postea incipiat habere non le
sam nunquid per hoc erit interrupta prescriptio? Glo.respōdet
quod non quia prima conscientia videtur fuisse erronea.iō eam
deponere potuit ꝛ debuit.j.de si.per tuas.el.ij.ꝛ.xj.q.iij.c.cui est
illata.cum glo,concordant Joan.Phi.Uincen.ꝛ Inno.contra
rium tenuit Host.per id qō habetur.s̄.c.primo.circa fineꝫ.do.
Anto.hic dicit aduertenduꝫ qō si habuit cōscientiam lesam ex
legitima ꝓbatione cōcurrente veritate ꝛ postea eam aliter erro
nee informatā ꝙ tunc non prescribit. Si aūt habuit cōscientiā
lesam ex leui iudicio,et postea eam aliter informauerit ex alijs
iudicijs legitimis,tūc gl.bene dicat.¶ In dubio autē si prima
cōcurrat cum veritate presumitur ꝙ eam bene primo informa
uerit ꝛ scōo male,nisi appareat.Pro quo aduerte quia glo.po
test dupliciter intelligi vno modo qñ a principio p̄scriptionis
habuit consciētiam lesam postea incipit habere nō lesam ꝛ sic
videtur intelligere glos.Alio modo potest intelligi ꝙ a princi
pio non habuerit cōscientiam lesam,sed ex postfacto ꝛ deinde
postea incepit habere nō lesam:iste intellectus videtur magis
de mēte gl.dum dixit nūquid per hoc est interrupta p̄scriptio.
ꝛ sic innuit ꝙ erat iam inchoata qō non fuisset si a principio ha
buisset malā fidē.Potes cōcludere ꝙ aut a principio p̄scriptio
nis habuit cōscientiā lesam ꝛ sic malā fidē,ꝛ tūc non videt p̄scri
bere q2 bona fides requiritur in initio p̄scriptionis.l.sequit.§.de
illo.in fi.ff.de vsuca.ꝛ.l.ij.in prin.ff.p emp.ꝛ.l.vnica.§.hoc tan
tūmodo.C.de vsuca.transfor.ꝛ p hoc q2 imputandū videt illi q
talē reꝫ querit habere ex quo a principio hꝫ cōscientiam lesam.
¶ Interdū aūt a pncipio habuit bonā fidē. Sed ex postfacto
habuit lesam ꝯsciētiā ꝛ sic malā fidē tūc videt posse dici qō aut
modico tpe durauit ꝛ illa nō habeat nocere:q2 ppter breuitatē
tpis cēsetur nō fuisse arg.l.a diuortio.la scōa.ff.de diuor.cano.
de peni.dist.j.¶ Si autē durauit vltra modicum tēpus tūc est
magis dubiū.tñ Bart.in.l.naturaliter.ff.de vsuca.tenet idem.
Unde cōcludit malā fidē superuenientē.ita demū de iure cano.
interrūpere p̄scriptioneꝫ si durauerit alias secus ꝛ sic intelligit
istā gl.ꝛ dictū Inno.dicēs qō Inno.etiā hoc vult.sed Hosti.vt
dixi videtur velle cōtrarium videlicet dici posse qō prima pre
scriptio

scriptio sit interrupta ex quo mala fides superueniens non fuit momentanea per istum tex.in fine. Sed forte potest dici q̄d poterit de nouo inchoare ex eodem titulo superueniēte bona fide et sic si deponat conscientiam preambulā per id quod habetur in simili.in text.et glo.quos Barto.reputat singulares.in.l.si quis pro emptore.§.penul.ff.de vsucapio, vbi dicitur q̄ si prescribens cadat a possessione et sic interrumpatur prescriptio.l.naturaliter.preallega. Tamen si postea recuperet possessionem sine vitio ex titulo priori potest prescribere longo tempore incipiendo de nouo ex quo habet bonam fidem. Sic igitur in simili proposito potest dici quod licet prima fuerit interrupta tamen noua poterit inchoari superueniente bona fide.et quando procedit cum titulo non videtur curandum.an forte erronee deposuerit primam conscientiaz vel non:licet domi. Ant.aliter voluerit.vt.s. tetigi quia satis est q̄ habeat bonam fidem et titulum que bona fides etiam potest causari a causa erronea.per ea que notantur in.l.si fur.§.j.ff.de vsucapio.et in.l.igitur.§.fi.de libe.causa.et.l.si

36 plagij.C.ad.l.fal.de plagi. ¶ † Redeo ad gl.in versic .item quid et quero cum glo.quid si aliquis pendente prescriptione incipiat. a dubitare[a] an res sit sua.et habeat iustam causam dubitationis an censebitur esse bone fidei. Glo.respondet quod sic vnde etiam vtetur fructibus et sic faciet illos suos.l.qui scit.§.bone fidei.ff. de vsu.et ideo hoc casu prescribet licet habeat conscientiam dubiam quia licet adhuc sit dubius nescit tamen adhuc an sit aliena.et debet inquirere ab alijs de illa vt sic possit peruenire ad veritatem si potest.ar.xxxvij.di.§.vlti.et.xxiiij.q. vlti.occidit. Cum glos.videtur concordare hic Jo.Uincen.et Inno.et etiam Hostien.in summa de prescript.re.immo.§.que exiguntur sub.§.verum.contrariū tenuit Host.s.eodem si diligenti.vbi glo.etiam tangit glo.pe.ad fi.vbi dicit q̄ illud quod dicit glo.potest procedere s̄m leges secus s̄m canones.per id quod habet̄ in hoc.c.et s.c.proxi.circa finem s̄m quos canones quod vtilius anime est videtur preeligendum allegat.j.de spon.iuuenis.et sic Hosti.videtur sibi fuisse contrarius tamen videtur tenere hanc opi.per ea que dicit in proemio huius compilationis vbi dicit q̄ si contingat eum in apparatu seu lec.super hoc volumine scribere cōtrarium ei quod dixerit in summa vult stari ei quod dixerit in apparatu tanq̄ vltimo dicto. Inno.vt dixi sequitur gl.et etiam Barto.in.l.naturaliter.ff.de vsuca.mouetur quia iura canonica corrigunt iura ciuilia in male fidei possessore vt patet hic et in regula possessor.et ideo non corrigent hoc casu quia cum a principio fuerit bone fidei licet postea superueniat dubitatio.non potest dici male fidei.licet etiam non dicatur tunc proprie bone fidei inquantum dubitat.vnde dixit glo.in.l.iij.§.fi.ff.de acquir. posse.q̄ dubitatio tenet medium inter malam fidem et bonam. quia proprie non est male fidei nec bone fidei similiter nec ignorans vt notauit glo.in.l.j.C.de acquir.poss.ex quo ergo non potest dici male fidei.videtur quod nō interrumpatur prescriptio. licet dubitet et per predicta dicit Bart.in dicta.l.naturaliter.q̄ licet denuntiatio que fieret ante prescriptionem inchoatam habet nocere quia induceret in dubitationez et consequenter excluderet bonam fidem que exigitur in initio prescriptionis.ideo tunc habet nocere denuntiatio.l.si fundum.C.de rei vendi. Secus quando fit post prescriptionem inchoatam.quia tunc licet reddat quem dubiuz non tamen constituit in mala fide.ideo nō interrumpitur prescriptio.et sic intelligitur glo.in.l.penul.ff.pro empto. Facit quod dixi super glo.penul. Sed contra istam opinionem facit s̄m domi. Anto.quod no.gl.in.c.quoniam frequēter.§.quod si super.ad finem in verbo reseruata.circa principiuz. gl.s.vt lite non contest.vbi videtur glo.sentire q̄ superueniens dubitatio interueniat prescriptionem.do.Ant.hic dicit esse aduertendum quomodo iura canonica loquantur in hac materia. Nam aliqua dicunt male fidei possessorem non prescribere.s.eodem vigilanti.et.c.si diligenti.aliqua exigunt bonam fidem.s.eodem.si diligenti.ad finem.et aliqua dicunt quod absq̄ bona fide non procedit quia omne quod non est ex fide est peccatum vt patet hic. Et facit quod habetur.s.c.proximo.circa finem.pro hoc infert q̄ attentis verbis huius decretalis et precedentis.circa fi. dicti.c.si diligenti.ad fi.non videt̄ sufficere q̄ deficiat extremum male fidei nisi detur etiā extremū bone fidei et sic cū dubitās sit in medio et nō habeat bonā fidē nec malā:videtur q̄ non prescribat finaliter.do. Anto.hic concludit quod si dubitatio est momentanea et non fixa seu firma,sed potius vacillans quod hec non interrumpat prescriptionem.sicut etiam in simili non dicitur esse hereticus qui dubitat sed non fixe et firme seu pertinaciter.vt in c.j.s.de hereticis.cum ibi notatis. Facit quod nota.in clementi. prima.de vsu. ¶ Si autem est dubitatio perseuerans et firma ac fixa et merito dubitandum concurrat cum veritate aliqua causa legitima impellens ad plus credendum alienam quam propriam licet pro certo nesciat.tunc dicit quod putat prescriptionem interrumpi. ¶ Idem dicit si aliquid ei ostendatur vel probatur ex quo verisimiliter potuerit et debuerit dubitare lz asserat se non dubitare per ea que habentur.in.c.nouit.s.de iudi.et de rescriptis.cum contingat.et per predicta putat quod aliquo casu denuntiatio etiam post possessionem adeptam et prescriptionem inchoatam interrumpetur prescriptio vt quando fit a tali cui merito est credendum.vbi autem dubitatio esset in principio prescriptionis tunc fortius impediretur eo casu quo dixi inchoatam interrumpi allegat quod legitur et notatur.C.de acquiren.pos.licet.et.l.nemo.et facit quod no.eo.tit.l.j. ¶ Tu potes dicere q̄ aut dubitatio superuenit per actum iudicialem et tunc sit verum quod interrumpitur prescriptio.quia talis actus inducit presumptam seu fictam malam fidem ex dispositione iuris per ea que habentur in.d.l.nemo.et per gl.xvj.q.iij.c.j.et hoc casu etiam legitur glo.in.c.quoniam frequenter.§.penul.in verbo reseruata. Aut superuenit dubitatio per actum extraiudicialem,et tunc aut superuenit ab ipso principio prescriptionis et sic ante illam inchoatam. Et tunc etiaz habet nocere per ea que habentur in.l.si fundum.C.de rei vendi.et que etiam notauit Bar. in.l.naturaliter.ff.de vsucapio.et est etiam ratio quia per illam excluditur bona fides cum dubitans non dicatur habere bonaz fidem nec malam fidem vt notat glo.in.l.iij.§.fi.ff.de acqui.pos. bona fides autem exigitur in principio prescriptionis.s.eodez. si diligenti.ad finem.et.l.sequitur.§.de illo.ad finem.ff.de vsucapio.et.l.ij.in principio.ff.pro empto.et.l.vna.§.hoc tantummodo.C.de vsuca.transfor. Aut superuenit dubitatio post inchoatam prescriptionem.et tunc aut fuit momentanea seu breui tempore durans.et tunc non habet nocere per id quod habetur.in.l. diuortio.la secunda.ff.de diuor.et quod notatur.j.de hereti.et.c. j.et quod.s.tetigi.post dominum Antonium. Aut dubitatio superueniens post inchoatam prescriptionem non fuit momentanea.et tunc si aliquo tempore postea cessasset satis videretur q̄d saltem ex tempore cessationis dubitationis possit inchoari noua prescriptio per id quod legitur et notatur in simili.in.l.si is q pro emptore.§.penulti.ff.de vsucapio.et per id quod dixi in simili in precedenti questione glo. ¶ An autem preambula prescriptio sit interrupta fuerunt opinio.vt patet ex dictis.s.gl.tamē hic et.s.eodem.si diligenti.in glo.penul.ad finem.et etiam Innocen.hic et Barto.in.d.l.naturaliter tenuerunt quod non interrumpitur et idem etiam Hosti.in summa in loco quem superius allegaui.licet contrarium tenuerit in dicto.c.si diligenti.et etiam dominus Anto.hic. Sed certe verior videtur opinio gloss.per istum textum a sensu contrario. Nam ad hoc vt non interrumpatur satis esse videtur q̄ prescribens non sit in peccato mortali et quod non habeat conscientiam rei aliene vt hic aperte colligi potest a sensu contrario quod est validum in iure de his que fiunt a prela.cum apostolica.et.l.j.§.huius rei.ff.de officio eius cui man.est iurisditio.sed dubitans non est in peccato.quia non habet malam fidem nec etiam conscientiā rei aliene vt patet ex his que notauit glo.in.d.l.iij.§.fi.ff.de ac.pos.ergo non debet interrumpi prescriptio.et pro hoc etiam faciat ratio quia quis in dubio non debet dimittere ius suum indiscussum.l.illud.ff.de petitione heredi. Ergo non est imputandum prescribenti si in dubio rem non restituit.ergo non est certus rem esse alienam,licet de hoc dubitet.nec credo eum etiaz arctari in foro consciētie ad restituendum ex quo non est certus licet dubitet rem esse alienam per rationem.d.l.illud.et sic videtur quod non interrumpatur prescriptio.et istam partem credo veriorem. Nec ob.q̄ in prescriptione requiritur bona fides.s.eodem.si diligenti.ad finem et facit etiam hic dum dicit absq̄ bona fide et c.quia illud videtur intelligendum scilicet a principio vt sic a principio omnino requiratur bona fides et sine illa non procedat prescriptio. sed non quo ad hoc,vt postq̄ est inchoata non procedat absq̄ bona fide dummodo possit prescriptio seruari sine peccato mortali.et non habeat quis conscientiam rei aliene vt satis probatur hic in text.isto et facit etiam ratio quam superius dixi que colligitur ex.d.l.illud.de peti.heredi.quia in dubio non est imputandum alicui si ius suum non dimittit indiscussum.non ob.etiam quod habetur in capitulo precedenti in fi.quia ibi nedum cessauit bona fides sed etiam facit actum contrarium prescriptioni. vt ibi etiam notatur.ideo nō mirum si tunc interrumpitur prescriptio. Et ex predictis potest satis inferri q̄ licet post inchoatā p̄scriptionē supueniat pbabilis dubitatio nō tn̄ interrumpit̄ prescriptio:licet.d. Ant.et aliqui in hoc tenuerīt cōtrariū. Et aduerte etiā q̄ notabiliter dixit Bar.in.d.l.naturaliter q̄ lz qs habeat malā fidē quo ad vnū vt q2 putat rē esse titij q̄ est sempronij nō ipedit̄ p̄scriptio aduersus illū aduersus quē nō h3 malā fidē et hoc etiam voluit glo.in.l.si fundum.ff.de acquiren.possess.et in l.sicut in glos.super verbo possidente que incipit mala fide.C.de prescriptio.xxx.anno.facit etiam quod habetur in.l.qui balneum ad finem.ff.qui potiores in pigno.habeantur.et.l.fulcinius. §.q̄ si aduersus.ff.ex quibus causis in possess.eatur. Redeo ad

a ¶ Dubitare.adde do. ab. hic l.ix. co. versi.tertio glo.q̄rit nu.39.

glo.in ver.item quid si prelatus.et quero cum glo.quid si prelatus habeat lesam conscientia in re aliqua quã possidet ecclesia tñ habet bonã fidem nunquid tenetur dimittere illã.Glo.respondet ꝙ non dicit tñ ꝙ prelatus debebit significare illi cuius est vt illã petat etiã hoc modo purgabit suam conscientiã nec dicetur fraudẽ cõmittere quia videt hoc facere vt conscientiã saluet sic denuntiando facit qd habet in simili.in.l.at qui natura.§.cũ me absente.ff.de negotijs gestis.et.l.quintus.ff.mandati.Et idẽ ẽt sequitur Inn.¶ Dicit tamen ꝙ caueat sibi prelatus ne aliquid contra cõscientiam faciat vel fieri procuret ⁊ de materia etiã habetur quadragesimatertia distinctio.generalis.⁊ trigesima quarta.q.ij.si virgo.⁊ etiã in.c.bone.el.ij.s.de post.prela.vbi etiã glos. dicit ꝙ vbi solũ agit de p̄iudicio iuris prelati si habet consciẽtiã lesaz põt illi renuntiare sed vbi agitur de preiudicio ecclesie.tũc ꝓcedit quod hic dicit glo.¶ Et aduerte qꝛ glo.p̄supponit ꝙ p̄latus potest habere conscientiam lesam licet ecclesia habeat bonã fidem:hoc autẽ potest esse quando ecclesia habet conuentum vel capitulum.nam tunc si conuentus vel capitulũ habet bonam fidem dicitur ecclesia habere bonam fidem,licet prelatus habeat malã.sed si capitulũ vel conuentus etiam haberet conscientiã lesam.tunc etiam ecclesia dicet habere malã fidẽ.facit qd habetur in.c.requisisti.j.de testa.et quod notat Jo.an.⁊ Innoc.j.de iure pa.cura.vbi aũt ecclesia non habet conuentum nec capitulũ.tũc si prelatus seu rector habet malã fidez satis videtur ꝙ ecclesia ẽt tunc dicat habere malã fidẽ per id quod notauit glo.in.c.potuit j.de loca.vbi glo.notabiliter dicit.ꝙ illud quod potest prelatus cum capitulo videtur posse prelatus seu rector quando non habet capitulũ.Item aduerte,quia cum glo.concordat etiã Hosti. in summa de prescriptione re.immo.§.que exigunt.sub.§.verũ. ver.quid si prelatus.et ex his que ibi tangit ⁊ que tetigit hic glo. habes vnã practicã que teneri potest quando prelatus hꝫ cõsciẽtiam lesam et non ecclesia.duas alias practicas posuit Hosti.in loco preallegato.vna fuit ꝙ conuocet capitulũ et certificet ipsuz quomodo res est aliena.et hoc facto consulat agnosci bonam fidem.quã etiã tutor tenet agnoscere.l.quoties.§.sicut.ff.de administra.tut.⁊ eadem ratione prelatus qui equiparari põt tutori ꝑ ea que not.j.de accusa.qualiter et quando.el.ij.licet non per oĩa equiparetur.vt voluit Inno.de simo.lꝫ beli.et sic scdm eum poterit tunc res restitui ei cuius est,sed aduerte quia hoc posset procedere quando haberet res ꝑ ecclesiam ex causa lucratiua.ex qua non deberet,euictio.sed vbi haberet ex causa onerosa.tunc propter conseruandũ ius de euictione quod non cõmittit,nisi iudicialiter euincat.l.habere licere.et.l.herennius.ff.de euicti.⁊ tunc videtur ꝙ non teneat restituere.sed potius seruari debeat practica.huius glo.alia fuit practica quam sentit Hosti.in loco prealligato ꝙ prelatus dicat capitulo munde sunt manus mee a sanguine huius cause.vos aũt defendatis illã prout potestis ⁊ vobis videat facit qd habet.in.c.ephesijs.Paulus dicit mũde sunt manus mee ⁊c.xliij.di.et per hec sit expedita gl.vsqꝫ ad ver.sed si ille.¶ Demũ querit glo.ibi quid si ille cui facta est denuntiatio veniat ad iudicium et petat rem in iudicio quam tenet ecclesia ⁊ prelatus nunquid si prelatus confiteatur forte rñdẽdo positionibus aduersarij rem esse petentis.an preiudicabit ecclesie.que hꝫ bona fide.gl.videtur dicere ꝙ non nisi prelatus fuerit constitutꝰ syndicus a concilio seu capitulo ecclesie ad defendendũ causam. qꝛ tunc si confiteat etiã tanꝗ̃ syndicus quia sustinet personã totius ecclesie p̄iudicabit tunc ecclesie.alias aũt cõfessio p̄lati non preiudicabit ecclesie.nisi forte confiteret de eo quod ipse fecisset. arg.eorũ que habent.xxv.q.ij.postꝗ̃.et de materia remittit glo. ad notata.in.c.dudũ.el.ij.s.de elec.et pro dicto glo.etiam hodie videtur esse tex.in.c.presentiũ,de testi.in.vj.et per Cy.in.l.j.C.de confes.in.xv.q.et per Bar.in.l.certũ.§.sed an ipsos.ff.de confes.⁊ facit etiam quod dixi in.c.j.ad fi.s.vt lite non cõte.do.Anto.hic concludit ꝙ si prelatus confitetur in his in quibus habet diuisam administrationẽ ab ecclesia seu capitulo tunc p̄iudicat confessio solius prelati.qꝛ talia potest solus prelatus ĩ iudicio deducere.nisi sint ardua.per ea que legunt et notant.s.de rescrip.edoceri.⁊ de procu.c.j.et de iudi.causam que.licet ipse dicta iura non alleget.si aũt confiteat in his in quibus non habet diuisam admi.sed coniunctã tunc procedit glo.scdm eum.vt demũ p̄iudicet confessio p̄lati.si fiat cum consensu capituli.⁊ dicit se non videre ꝙ aliquid operetur quod gesserit solus actuz in quo confitetur. licet gl.hic aliter velit quia etiã in hoc ei vt vnico testi.nõ semꝑ crederet.s.de testi.cum a nobis.cum ibi notatis.et facit quod legitur et notatur eodẽ titulo.insuper tu potes addere ꝙ dictum domi.Ant.in quantũ dixit confessionem prelati nocere ecclesie ꝓcedere qñ emanat ꝑ modum contentiose iurisditionis secus videtur quando ꝑ modũ voluntarie iurisditionis.per ea que notauit Bar.in dicto.§.sed an ipsos.et quod etiam notauit idez do

37 mi.Anto.in.c.vltimo.de confes.et in.c.j.ad fi.s.vt lite non conte

a stata suꝑ gl.fi.⁊ ꝑ hec sit expedita ista glo.¶ † Extra glo.[a] potest

a ¶ Extra gl. de hac q̃stione vide per do.Fel.i.c. ecclesia scté marie d cõs. iiij.col.ver. in gl.ij.i fi. numero.7.

queri de vna questione videlicet qꝛ res immobiles ecclesiarũ prescribuntur solũ spatio.xl.anno.s.eodẽ de quarta.⁊ quid iuris sit de re.mo.tetigi super glo.fin.remittendo ad ea que dixi.in.c.j.de restitutione in integrum.vbi etiam per Jo.andr.nunquid idem erit in rebus proprijs patrimonialibꝰ clericorũ.vt similiter imo non prescribantur nisi per tempus.xl.annorum gl.notabiliter voluit ꝙ non in capi.possessiones.xvj.q.iij.vnde dicit res clericorũ posse p̄scribi spatio.xxx.anno.allegat.c.sanctoꝝ.vbi Hosti. idem videtur velle idem glo.in.c.ꝗ̃ꝗ̃.de censi.in.vj.et etiam Archidia.ibi vbi dicit ꝙ non est perpetuum illud quod dicitur res clericorũ gaudere priuilegio ecclesiarũ seu rerum ecclesie.lꝫ alibi dicat ꝙ res clericorũ gaudeant priuilegio rerum ecclesie.vt notatur in.c.ex literis.j.de pigno.⁊.xvj.questione.j.in.c.verisimiliter Archidia.in.d.c.possessiones.videtur innuere ꝙ etiam quo ad prescriptio.gaudeant res clericorũ priuilegio ecclesie.quia dicit ꝙ intellectus qui datur ad.c.sanctorũ.per glo.in.c.possessiones. non est bonus et aliter debet intelligi.vt ibi notauit Inno.do. Ant.hic tenet primã scilicet ꝙ quo ad p̄scriptionẽ non gaudeãt priuilegio rerum ecclesie.vt voluit glo.in dicto.c.possessiones.⁊ etiã in.d.c.ꝗ̃ꝗ̃.mouet quia ꝺm eum multa priuilegia habẽt bona ecclesie que non videntur habere bona clericorũ.nam bona ecclesie non possunt alienari absqꝫ solẽnitate canonica.de qua.xij. q.ij.sine exceptione et tamen secus in bonis clericorũ quia nõ reperitur in illis dictã solẽnitatem requisitaz fore.¶ Item res ecclesie non potest concedi in emphy.vel in feudum sine solẽnitate canonica.si nõ est consueta infeudari vel emphyteuticari.de feu. c.j.et.ij.et tamen hic non reperitur in bonis clericorum.¶ Itez bona ecclesiarum non possunt dari in emphyte.vt transeant ad extraneos heredes.de quo tamen ⁊ an sit verum plene dixi in capitulo in presentia.s.de probationi.⁊ tamẽ secus videtur in bonis clericorũ.⁊ pro hoc etiam facit quia non videtur esse eadem ratio.ratio enim de solẽnitate ⁊ de non trãsitu ad extraneos põt esse,quia per administratores fit alienatio in rebus ecclesie.qui non tractant de priuato dãno.vnde non presumuntur talia agere cum tanta diligentia ⁊ maturitate cum quanta propria aguntur.argumentum eorum que habent in.l.ij.in fi.ff.ad carbonia ⁊ s.de procuratori.tue.⁊ hinc etiam descendit quod delictum vel culpa prelati non nocet ecclesie.j.de regulis.iur.delictum.in.vj. non tamen videtur dubitanduz quod delictum vel culpa clerici habet sibi nocere in proprijs bonis.facit quod habet in lege etiã §.j.ff.soluto matrimonio.¶ An autem quo ad pedagia ⁊ collectas res clericorum gaudeant priuilegio rerum ecclesie recurre ad ea que habent.in dicto.c.ꝗ̃ꝗ̃.de censibus.in.vj.⁊ de immunitate ecclesie.c.j.eo.lib.⁊ in cle.j.de cẽsibus.Nã quo ad pedagia videtur ꝙ sic si non portetur causa negotiãdi alias secus.vt dictis iuribus.quo ad collectas videtur ꝙ gaudeant.quia ille imponuntur persone pro rebus.lege rescripto.§.finali.et ibi notatur ff.de muneribus ⁊ hono.⁊ ideo cum persona clerici non sit subiecta laicis de foro competenti si diligenti non poterit collectari per laicos.⁊ concludit do.Anto.in.c.si diligenti.ad fi.s.eodẽ. vbi tangit hanc questionẽ pro regula tenendam.quod res clericorum gaudeant priuilegio ecclesiarum vbi appareat exp̄ssum. vel vbi sit eadem ratio casus non expressi que est in casu expresso facit quod notatur in.c.j.de tempo.ordi.in sexto.alias non gaudent.in quibus autẽ reperiatur expressum remittit ad nota.per Jo.an.in.c.j.de cleri.coniu.in sexto.⁊ facit etiam quod notatur in.c.si.j.de vi.⁊ honesta.cle.¶ Aduerte tamen inquantũ dixi ꝙ res clericorum prescribuntur spatio.xxx.annorum.⁊ sic videt velle glo.in dicto.c.possessiones.ꝙ in eis requiratur ⁊ sufficit tempus.xxx.an.per id quod habetur.in.c.sanctorũ.istud põt ꝓcedere quando quis vellet prescribere bona fide sine titu.si autẽ vellet prescribere cum titulo ⁊ bona fide.tunc satis puto ꝙ sufficeret tempus.x.anno.inter presentes.⁊.xx.inter absentes sicut ĩ rebus laicorum dixi in preallega c.sanctorum.⁊.s.eodem. illud et ex his potest inferri ꝙ res clericorum etiam minori spatio.xxx. annorum possunt prescribi.licet gl.contrarium videatur innuere in preallega.c.possessiones.et istud etiam videtur satis fuisse de mente domi.Anto.in.d.c.si diligenti.circa finem.¶ Potes addere duo breuia.primum quatenus dixi super glo.ij.ꝙ in prescriptione longissimi temporis error iuris non videtur habere illam impedire.quod idem videtur voluisse domi.Ant.in.c.cura.j.de iure pa.¶ Vltimo etiam potes addere inquantuz tetigi super glo.fin.circa primam questionem.⁊ circa opinio.Ange.ꝙ vbi quis est immissus in reali.ꝙ potest prescribere spatio.x.an. inter presentes.⁊.xx.inter absentes.si habet bonam fidem.quia habet etiã titulũ sententie.nam gl.accur.expresse hoc tenet in.l. ij.ad fi.C.vbi in rẽ ac.tamẽ ibi reprobatur cõmuniter per doct.qꝛ ibi interuenit solũ interloc.de mittendo que fuit missa executioni.⁊ nõ interuenit adiudicatio vel declaratio dominij.⁊ ideo nõ poterit p̄scribere spatio longi tẽporis sed longissimi.⁊ hec sufficiant de repetitione huius capituli.

a ¶De sententia ⁊ re iudicata.a Rubrica.

1 ¶Sententia ⁊ res iudicata qualiter differant.
2 Sententie que transeunt in rem iudicatam regulariter nō transeunt ante decem dies: sed post.
3 Sententia quotuplex sit.
4 Sententia quare dicitur diffinitiua.

1 ¶†Sup ista Rubrica est videndū que differētia est inter senten
tiam ⁊ rem iudicatam. dicit ꝙ differentia est, qꝛ sententia dicitur
etiā anteꝙ trāsiuit in rem iudicatā. sed res iudicata dicitur postꝙ
transiuit sententia in rē iudicatā. ita ꝙ non potest retractari fa-
cit. lex de fideiuſ. §. si plures. ff. de pigno. quandoqꝫ tñ lato sum-
pto vocabulo appellaꝛ etiā res iudi. ipsa sententia a qua pōt ap-
pellari. l. litigatoribus. C. de ap. et no. ff. eodem. super Rubrica.
¶Item etiā aduerte qꝛ ex sententia quādo sequuntur aliqui ef-
fectus iur. vt condēnatus ex furto sit infamis. l. nō pōt. ff. de fur.
⁊ l. furti. ff. de his qui no. infa. ⁊ quia iste effectus surgit etiam tē
dente tempore dato ad appellādū vt patet in dictis iuribus po-
test dici res iudicata. ad hunc effectū. licet adhuc possit appella-
ri. sed quo ad executionē eorū que consistunt in facto non dicit
res iudicata. nisi quando sententia transiuit in rem iudicatā. ita
ꝙ amplius non possit appellari. an autem omnes sententie trās
eant in rem iudicatā. dic regulariter quod sic. §. de electi. cū dile-
cti. fallit qñ seruata sententia periculū esset anime. quia tunc nō
transit sententia in rem iudicatam. j. eo. tenor. et. c. lator. ⁊. c. con-
2 sanguinei. ⁊ notaꝛ. xxxv. questione. viij. in summa. ¶†Et aduer
te ꝙ sententie que transeūt in rem iudicatā regulariter nō trans
eunt ante. x. dies sed post. vt. j. in. c. quod ad consultationē. fallit
in casibus in quibus iura prohibent appellationē. de quibus in
§. sunt porro. ij. q. vj. ⁊. c. romana. §. si autē post sentētiā. de appel-
3 latio. in. vj. ¶†Tractat etiā hic domi. Ant. quotuplex sit sentē
tia. ⁊ dicit quod triplex. qꝛ quedā interlocutoria, quedā diffiniti-
ua, quedā mista que appellatur interlo. habens vim diffi. prima
est quando aliqua interlocu. ferꝛ circa media. tunc que non attin
git negotiū principale. vt notat gl. in clementina ad compescen-
das de sequestratio. po. ¶Diffinitiua vero est que diffinit ne-
gotiū ꝑncipale. ij. q. v. diffinitiua. mista vero que appellaꝛ inter-
locutoria habens vim diffinitiue est quando principaliter non
diffinit negotiū de quo agiꝛ. sed per quandā consequentiā vt in-
terlocu. lata sup exceptione peremptoria. vel sup desertiōe appel-
lationis. vt notauit glo. in clementina vltima. de appellatio. ⁊ fa
4 cit quod notat Jo. an. in. c. peruenit. j. titu. j. ¶†Item nota. ꝙ
diffinitiua dicitur propter multos respectus. primo propter solen
nitatē maiorē que requiriꝛ ī diffi. ꝙ ī interlocutoria. in. c. vltimo
cum ibi notatis. de re iudi. in sexto. et quod notauit Barto. in. l.
titia. ff. de accu. ⁊ facit quod habetur in. l. fi. C. de sen. ex peri. reci-
tan. ¶Item dicit diffinitiua. quia diffinit ipsum negotiū prin-
cipale. l. ex stipulatione. ⁊. l. post sententiā. C. de sen. ⁊ interlo. et. l.
preses. eodē titulo. ¶Itē dicit diffinitiua qꝛ parat partibꝰ ius
irreuocabile etiā quo ad iudicē. quod non contingit in interlo. ꝙ
nō transit in rem iudicatā quo ad iudicē. j. de appel. c. cum cessan
te. ¶Itē dicit diffinitiua. qꝛ finit officiū iudicis quod non semꝑ
facit interlocutoria. l. qualē. §. dicere. ff. de arbi. ⁊ quod plene no-
ta. per Bar. in. l. quod iussit. ff. de re iudi. tamen proprie et stricte
dicitur diffinitiua. ex eo quia diffinit negotium principale hoc
dico, qꝛ posset esse īterlocutoria que finiret officiū iudicis. vt no-
5 tat Bar. in dicta. l. quod iussit. ¶†Item posset esse interlocuto
ria que non posset reuocari ꝑ iudicē. vt notaꝛ in. d. l. quod iussit.
⁊ in. d. c. cū cessante. ¶Item posset interlocutoria ferri cū solēni
tate, cum qua ferꝛ diffinitiua: et sic esset diffinitio mō ꝓlata. vt
notat Bar. in. d. l. titia. de accusa. dicitur etiā ſm domi. Ant. dif-
finitiua. quia parat ius agendi quod non facit interlocutoria vt
notat glo. in clementina vltima de appellatio. sed certe Bar. te-
nuit contrariū. in. l. a diuo. §. j. ff. de re iudi. per id quod habeꝛ in
l. si postulauerit. ff. de adulte. ⁊ ideo forte ista differentia non pro
6 cedit. ¶†De sententia aūt ꝑcepti quod fit in cōfessum dic vt di
ci solet. §. de electio. dudum. el secūdo. ⁊. j. de verborū signifi. c. ex
ꝑte. De sententia sup possessorio. dic vt notatur. §. de officio de-
lega. consultationibus. et ibi dixi. ⁊ in. c. fi. de iud. An autem per
sententiā acquiratur dominium gl. insti. de offi. iudi. §. fina. super
verbo cui adiudicatū est dicit quod non. nisi secuta traditione si
tradens est dñs. alias cōpetet publi. et potestas vsucapiendi. de
quo per Bart. in. l. pomp. §. si iussu. ff. de acquiren. posses.

1 ¶Sententia si est nulla non est necesse appellare. ⁊ nu. 3.
2 Appellans suspendit pronunciatum.
3 Sententia lata contra ius cōstitutionis quando est lata errore iuris expresso est nulla.
4 Appellans a sententia lata contra falsum procuratorem q nullum mandatum habebat an intelligatur ratum habere id quod gessit nomine suo.
5 Procurator falsus contra quem lata est sententia si succedat domino an poterit ex iure domini dicere sententiam nullam.
6 Reus cōtra quē agiꝛ pro aliqua re quā lite pendente desinit possidere an poterit talis cōuentus cōdēnari in eadē instantia ⁊ quid ⁊ quomodo erit sententiandum.
7 Sententia aliquando per appellationem non suspenditur.

b SEntentia. Non valetb sententia que est cōtra ius lata expssio er
1 rore in sententia. h. d. No. summarium. ¶†Itē
nota ꝙ vbi sentētia est nulla. non est necesse ap-
pellare an aūt possit appellari in dicto casu. j. ti.
j. dilecto. ⁊. l. si expressim. ⁊ ibi etiam. ꝑ Bar. ff. de
2 appellatio. ¶Item nota ꝙ† appellans suspendit ꝓnuntiatū. ⁊
sic non extinguit quod vꝛ contra. l. j. in fi. ff. ad turpi. sed dic vt di-
ctum fuit. §. de iureiurando. c. venientes. quia extinguit respectu
presentis tēporis sed respectu futuri suspendit. ¶Itē no. ꝙ illud
qđ est nullū non potest suspendi vel rumpi. facit. j. de desponsa.
impube. ad dissoluendū. ff. de iniust. rup. l. nam ⁊ si. §. rumpendo.
3 ¶†In gl. ij. ibi in sententia exprimatur quasi velit gl. ꝙ si ex te-
nore sententie expresse apparet sententiā esse cōtra ius constitu-
tionis. ⁊ sic in effectu lata est errore iuris expresso tunc est nulla.
facit quod habeꝛ. in. l. j. §. j. ff. que senten. sine appella. rescin. Se-
cus qñ ex tenore sententie non apparet expresse. ꝙ sit contra ius.
nam tunc est aliqua. ⁊ dicitur potius tunc lata cōtra ius ptis ꝙ
contra ius constitutionis. ideo tunc non est nulla. ⁊ transit in rē
iudicatam si non appelletur. l. ij. cum ibi nota. C. quando prouo-
4 ca. non est necesse. ¶†Item aduerte quia inquantum glo. dicit
ꝙ sententia lata contra ius cōstitutionis hoc expresso procedit
regulariter fallit primo quando lata esset contra ius constitutio
nis extrauagantis. ⁊ non inserte in corpore iuris. per id qđ not.
Ja. de are. ⁊ Bar. in. l. tam prolatis. de re iudi. ⁊ facit quod habe-
tur. §. de fide instr. c. pastoralis. Item fallit qñ est lata contra ius
constitutionis super cuius intellectu varie sunt opinio. ⁊ sic non
est ius omnino certum. clarum exemplū patet ex his que haben
tur in. l. dos a patre. C. soluto matri. ⁊ in. §. quibus. cum ibi not. a
per glo. in prima constitutione codicis. ⁊ facit quod notauit In
nocen. j. de appel. c. cū speciali. ⁊ Bar. in. d. l. cum prolatis. ¶Itē
intellige glo. quando expresse ex verbis sententie colligiꝛ ꝙ lata
est contra ius cōstitutionis. secus si per media aliqua sit intelle-
ctualiter reducibilis ad conclusionē contra ius. quia tunc non ꝑ
hoc redditur sententia nulla vt voluit Inno. in. c. p. ⁊. g. de offic.
deleg. et glo. §. de testi. cogen. c. cum super. et facit quod not. In-
no. in. d. c. cum speciali. et quod notatur. in. l. pe. ff. de iusti. ⁊ iure.
5 ¶†Quid aūt si appareat error ex actis iuncta sentētia. licet nō
appeat imediate ex tenore sentētie dicet. j. e. c. cū bertoldus. ⁊ tā-
gitur in. l. j. C. de errore calculi. Item aduerte inquantū hic dicit
ꝙ sententia lata contra leges non valet. est verū nisi forte lex sit
reprobata per canonem. qꝛ tunc valeret in foro canonico per id
quod habeꝛ ⁊ no. in. c. ij. de arbi. in. vj. et etiam in foro ciuili. quā-
do essemus in materia periculi animarū. vt patet in. c. cū contin
gat. §. de iureiuran. et eo. ti. lꝫ mulieres. in. vj. ¶In ea. glo. ibi ci- b
tra appel. rescindiꝛ. supple quatenus de facto ꝓcessit. quia de iu-
re non potest rescindi si est nulla facit quod notaꝛ in. l. j. §. j. ff. de
6 ferijs. ¶†In eadem glo. ibi intelligitur approbare. ¶Nam vi
detur velle habere ratū quod fecit eius procurator nomine suo.
⁊ ideo sicut si a principio habuisset mandatum teneret sentētia
lata contra procuratorē ⁊ preiudicaret dño nisi appellaret. pos-
set tamen appellare ita hoc casu potest appellationē prosequi cū
tacite vt dixi appellando videatur habere ratum ꝙ procurator
egerit nomine suo. ⁊ ratihabitio trahitur retro. ⁊ cōparaꝛ man-
dato. l. fi. C. ad mace. ⁊. j. de reg. iur. ratihabitionem. li. vj. ¶Sed
vbi non haberet ratum expresse nec tacite. tunc solum sententia
tenet ad ꝑiudiciū falsi procuratoris. l. plautius. ff. de procura. et
notatur in. l. licet. C. de procura. si autem procurator falsus cōtra
quam lata fuit sentētia successerit domino. an poterit ex iure do
mini dicere sententiam nullam. tangit Jo. an. in additio. Spe-
cu. in titu. de senten. prola. §. quoniam. versi. quid si procurator. ⁊
concludit ꝙ non. qꝛ cū teneat ad eius ꝑiudiciū vt est dictum re-
7 pellitur eius exceptio. ⁊ sic fortiꝰ denegabiꝛ sibi actio. ¶†Quid
aūt de iudice qui ꝓnuntiauit. an si succedit parti contra quā pro
nuntiauit que appellauit tenet Jo. an. vbi. §. ꝙ sic. si fuit senten-
tia diffi. quia tunc in appellatione potest nō probatū probari. et
sic non argueꝛ turpitudo iudicis. secus videꝛ si appellatū fuerit
ab interloc. ꝙ habet iustificari ex eisdē actis. vt in clementina ap
pellanti. de appel. et hoc si scientér sentētiasset. secꝰ videreꝛ si igno
rāter. vt hic tangit do. Ant. fateꝛ tñ quod honestiꝰ esset qđ ꝑ aliū
8 ꝓsequereꝛ. ¶†Vltimo Jo. an. post Hosti. hic tangit aliqua que
posuit Inno. supra super Rubrica. ⁊ que potius spectant ad ma
teriam. c. pe. §. de exceptio. videlicet quid iuris si contra aliquem
agiꝛ ad rē aliquā. ⁊ contingit ꝙ lite pendēte desinit possidere an

a ¶De sñia do. Abb. ⁊ Fely. super hac rubrica faciunt magnū tractatū Ab. qdē ꝑ duas magnas colū. Fely. ꝑ nouē. ⁊ multa scribūt que sūt memoria digna quos poteris videre.

b ¶Nō valet qđ summat hic do. Ab. ⁊ si qras an ⁊ qñ sñia lata ꝯ ius est nulla, vide disticte hic ꝑ do. Hen. boych.

poterit condēnari talis conuentus in eadē instantia ⁊ ad quid ⁊ quomodo erit sententiādum. ⁊ ꝓsequitur quid iuris quādo alienatur ante litem contestatā animo mutandi iudicium. ⁊ quādo etiā alias dolo desijt possidere ⁊ quid iuris etiā si post litem contestatam dolo vel culpa desinit possidere. nam bone fidei possessor post litem contest. tenetur etiā de culpa. l. iulia. scribit si hominem. ibi no. ff. de rei ven. ⁊ tangit etiā quid iuris si absq; dolo vel culpa desinit possidere qualiter feretur sententia siue actum fuerit personali siue reali. ⁊ tangit id qḋ tangitur in text. ⁊ glo. in. l. vtiq;. ff. de rei ven. vbi etiā gl. ponit formā sententie. ⁊ facit etiaz quod habet in tex. ⁊ glo. ⁊ qḋ ibi notatur per Bar. in. l. si a te. §. j. ff. de excep. rei iudi. tangit etiā quomodo ⁊ quādo quis condēnatur ad restitutionem fructuum: sub nomine fructuū debet intelligi quicquid sibi obuenit occasione ipsius rei. ⁊ sic an debeat cedere actiones sibi quesitas ꝓpter ipsam rem. ⁊ examinat qḋ habetur in. l. vtrum. ff. de peti. here. ad quam dat duplicem intellectum. vnus est ꝙ ibi non tenetur cedere, qꝛ cōmodum possessionis spectabat ad ipsum cōuentum, al's secus. Alius est ꝙ ibi nōdū fuerat facta exactio. ideo non poterat dici ꝙ fecerit sua illa que debebāt exigi. secus si iam exegisset: quia tunc nō teneretur restituere: sed certe hoc posset ꝓcedere quādo esset facta cōsumptio. ⁊ non esset factus locupletior, al's videretur ꝙ deberet restituere ꝑ id qḋ habetur in. l. si possessor. ff. de peti. heredi. ⁊. l. ex diuerso. ff. de rei vend. tangit etiā de illo qui offert se liti, de quo in. l. is qui se. ff. de rei ven. de quibus hic ꝓsequitur Jo. and. ⁊ do. Ant. sed omitto quia nō pertinet ad materiā decretalis. ⁊ quia potius est declarare. ll. ꝙ canones. Item aduerte. qꝛ Inn. hic videtur velle ꝙ in. l. vtrum. de peti. heredi. non teneatur bo. fi. possessor ad restituendū ea que percepit occasione rei: sed certe illud est expresse contra illum tex. vbi illud probatur. nisi quo ad ea q̄ percepisset ex interdicto vnde vi. sed bene est verum ꝙ in. l. is q rem. ff. loca. seu in casu dicte. l. nō tenetur conductor restituere ea que percepit occasione rei. vt ibi patet per rationem quā voluit sentire. ⁊ quā etiam ibi sentit glo. s. quia vtilitas vsus rei spectat ad ipm cōductorē. secus quādo nō spectasset. dixit ēt Inno. ꝙ si executor datus ad prouidendum prouidit: ⁊ prouisio est nulla ꝙ potest iterato prouidere si errauit in facto. secus si in iure errasset: quia non intelligitur ꝓuidisse nisi cū effectu prouiderit argu. j. de cleri. non resi. c. relatū. ⁊ idem videtur voluisse Inno. s. de offi. deleg. c. in literis. ⁊ in decre. si cōpromissarius. de elec. in. vj. licet secus sit quando alicui detur potestas eligēdi: quia si semel elegit non potest amplius eligere. licet electio sit nulla ex quo elegit ex iure alieno. vt patet in dicto. c. si ꝯpromissarius. ⁊ facit qḋ no. Bart. in. l. ij. ff. de opt. leg. ⁊ qḋ nota. etiā in decreta. gratia. de rescript. in. vj. ¶ Ultimo adde ꝙ licet sentētie a quibus potest appellari regulariter suspēdantur per appella. vt hic patet. tamen hoc fallit in sententijs censure. in quibus nō suspenditur executio per appellationem. vt. j. ti. j. pastoralis. vnde appellatio tunc non operatur quo ad finem suspendendi. sed quo ad finē deuoluendi negotium ad superiorem. facit quod notatur de offi. ord. c. ad reprimendum.

Urgantium. Nota ꝙ ꝯtrouersie debēt terminari celeri sententia quod intellige vt tangit glo. ¶ Item no. ꝙ rigor quādoq; cōcordat cum equitate. quādoq; aūt discordat. ⁊ tunc quid debeat preferri. not. in. c. fi. s. de transact. ⁊ per legistas in. l. j. C. de legi. ¶ In glo. ibi ex causa. vt quia lata est a principe ex impetu iracūdie. vt fuit in dicto. c. apud. tamen ibi nō dicitur ꝙ sententia fuerit dilata sed executio. et sic non facit contra istū textū qui loquitur de sentētia. ⁊ nota qḋ id quod dicitur in. d. c. cū apud. videtur occurrisse i ciuitate ista Bononie. que tūc Thessalonia appellabatur. ¶ In ea. glos. in fi. vnde notabiliter dixit Barto. in. l. prolatam. C. de senten. ꝙ si tanta fuit breuitas temporis inter inchoatum iudicium ⁊ sententiā ꝙ apparet non fuisse cause cognitionē. facit quod habetur in. c. tum literis. s. de restitutione in integrum.

Non potest. Breue est. ¶ Nota ꝙ ad validitatem efficacem sententie requirunt duo precipue vez potestas in sententiante. ⁊ qḋ iuste iudicet. ¶ Itez nota casum in quo in iudicando requiritur concursus plurium iudicum. Et no. ꝙ videt etiā requiri cōcordia ipsor. ⁊ sic videtur ꝙ nō debeat stari maiori parti qḋ an procedat tangetur cum gl. ¶ Item no. ꝙ appellatione sacerdotis ratione subiecte materie interdum intelligitur de epo. vt patet ex tex. iuncta glo. ¶ In gl. j. ibi in causa diaconi. idem dicas de subdiacono per id quod habetur in. c. a multis. s. de eta. ⁊ quali. ⁊ de seruis non ordi. c. miramur. ¶ In ea. glo. ibi in causa presbyteri sed supple nō cōputato proprio episcopo. facit quod notatur in. c. felix. alleg. in glo. ⁊ in Spec. de accus. §. iiij. in princi. fallit tamen in casu. c. j. de hereti. in. vj. vbi in causa heresis pauciores sufficiunt. si autē episcopi nō reperiātur in ꝓuincia, vocabuntur vicini. iij. q. viij. in. c. suggero. cum ibi nota. ¶ In ea. glo. ibi sufficit ꝙ maior pars cum gl. transeunt cōmuniter doctores. sed cōtra eam multum facit iste tex. qui videtur velle in casu isto esse speciale ꝙ requiratur cōcordia quā vere non potest dici intercessisse si aliqui discordauerint. nec ob. l. qḋ maior. allega. in glo. quia ibi ponitur regula. sed hic est casus specialis: nec etiam ibi dicitur ꝙ omnes dicātur concordes si aliq discordant: sed ꝙ iurisditione illud ꝙ maior pars facit omnes videtur fecisse. Itē non ob. c. j. ij. ⁊. iij. alleg. in gl. quia non loquuntur dicta. c. in casu decreta. sed quando agitur de consecrando aliquē episcopum per suū metropolitanū cum cōsensu aliorū suffraganeorum, tene tamen menti glo. qꝛ vt dixi doc. transeunt cum illa. ¶ In eadē gl. ibi i causa episcopi supple criminali. ꝑ quā accusatur vt deponat ab ordine epali. ⁊ intellige ꝙ requirent ad minus. xij. alij epi cum ꝓprio metropolitano. vt notat. iij. q. viij. in summa. ⁊. vj. q. iiij. c. j. ⁊. ij. non possunt tamen isti sentētiare sine licētia pape etiā absoluendo epm accusatū. lꝫ aliqui contra. vt notatur. iij. q. vj. accusatus. de quo etiā. xij. di. preceptis. et adde etiā quod notatur. iij. q. viij. in fine summe, et in Spe. de accusatione. in prealleg. §. iiij. ¶ In ea. glo. in fine. et ibi no. ratio in glo.

Eaque. Sententia iusta pōt peti vt ꝑ papā cōfirmetur. h. d. ¶ In text. ibi iuste. i. nō contra ius constitutionis. et quod subdit rationabiliter potest intelligi quo ad ius partis. ¶ Nota argumentum ꝙ pro sentētia confirmata ꝑ papā presumit quo ad iustitiam. et quo ad processum. ¶ An autem pro alijs sententijs presumatur quo ad predicta. dic vt dictum fuit. s. de probatio. c. quoniā contra falsam. in gl. fi. ⁊ sup ea. ⁊ tangit etiam. s. de renunciati. in nostra. ¶ In gl. prima ibi si postulatum fuerit. h. d. quia alias nō impartit iudex officiū. nisi petat. s. de elect. innotuit. ad fi. ⁊ in. l. iiij. §. hoc aūt. ff. de dā. infe. ¶ In ea. gl. in fi. ⁊ adde etiam quod notatur per glo. s. de consti. cum accessissent.

1 ☞ Executor datus ad actū executionis sentētie nō pōt cognoscere de exceptionibus que obijciunt in executione concludentibus nullitatē vel iniustitiam sententie.

2 Executio sententie an possit delegari per inferiorem a papa.

a De cetero. Merus executor sentētie cōtra quaz excipit de fraude nō cognoscit de illa sed remittit. h. d. ⁊ non recipit commodā diuisionē. ¶ † Nota ꝙ executor datus ad actū executio-
1 nis sententie non potest cognoscere de exceptionibus que obijciuntur in executione cōcludentibus nullitatē vel iniustitiā sententie ⁊ hoc ad finē vt super illis pronūtiet. sed bene potest illas admittere si sibi videtur ad finē vt superiori referat non autem ad finē vt super eis iudicialiter cognoscat. vel sup illis ꝓnuntiet. sed bene potest illas admittere. si sibi videt ad finē vt superiori referat nō aūt ad finē vt super eis iudicialiter cognoscat. vel super illis pronuntiet. ¶ In glo. j. in fi. Inno. hic posuit tres opi. circa materiā istam et quia per illas nō habes clarā intelligentiam
b conclude melius[b] qꝛ quidā est mistus executor. quidam vero est merus executor non tamen puri et nudi facti. quidam vero est executor merus puri ⁊ nudi facti. ⁊ sic sunt tres species executorum. de prima specie dicitur esse. quando non precedente cause cognitiōe committit ipsa executio. exemplum quia in rescripto pape vel alterius superioris dicitur conquestus est nobis titius ꝙ seius eum spoliauit tali re. ideo mandamus tibi ꝙ si est ita illam sibi restitui facias. vnde iste talis executor dicet mist⁹. quia dato non precedente cause cognitione. ⁊ ideo poterit de causa cognoscere. et de omnibus ipsam causam concernentibus. vt in. l. ⁊ si non cognitio. allega. in glo. et idem in similibus. in secunda specie sunt executores qui dantur ad executionē sententie iaꝫ late. ⁊ de istis ꝓprie loquitur iste tex. ⁊ sic patet ꝙ isti dant eo casu quo iam precessit cognitio sup causa ⁊ lata est sententia. ⁊ in istis conclude. ¶ Quod aūt isti executores dantur in defectum iurisditionis sententiantis quia forte ille qui tulit sententiā non habet potestatē exequendi vt contingit in snīa lata ꝑ arbitrū quando est emologata. quia illam non posset exequi ipse arbiter. facit quod habetur in. l. ait pretor. ff. de re iudi. vnde tunc recurrit ad ordi. pro executione. facit quod no. in. l. epale. C. de epali audiē. ⁊ iste executor poterit cognoscere de oib⁹ exceptionibus. que possunt obijci in executiōe sentētie. nō autē poterit alias cognoscere de iustitia sentētie que transiuit in rem iudicatā ꝑ id quod habetur in cap. pastoralis. §. quia vero. allegato in gl. si autem sit executor qui sit deputatus potius in auxiliū iurisditionis. ex eo qꝛ sententiā poterat etiam exequi ⁊ habebat potestatē exequēdi. ⁊ tūc ꝯclude ꝙ si sunt exceptiōes que cōcernāt ordinē executiōis. puta qꝛ pri⁹ debeat fieri executio i reb⁹ mo. quā i immobilib⁹ facit qḋ habet. l. l. a diuo pio. §. ij. ff. de re iud. ⁊ tunc talē exceptionē dꝫ admittere ꝑ ea q̄ habēt in. l. ꝑalleg. idē si opponat exceptio q̄ non impugnet

a ¶ Merus executor. d ꝑtāte executoris. vid h ꝑ do. hē. boych. ī pn. ⁊ est h summariū idez cū summario do. abb.

b ¶ Cōclude melius. vid ꝑ do. fely. h incipiēdo a pn. q ꝓcedit ꝑ ꝯclusiōes ⁊ limitationes ī materia hui⁹. c.

non impugnet sententiã:si moderetur executionẽ puta ne fiat executio vltra quã quis facere possit cõmode que exceptio aliqbus personis cõpetit.l.nesennius.ff.de re iud. ¶ Aut est alia exceptio per quã sententia dicitur nulla vel retractat ⁊ tunc de illa non põt iudicialiter cognoscere:sed posset se informare.⁊ si sibi videatur nõ calũniose opponi super sedere debet executioni ⁊ referre superiori.vt hic dicitur ⁊.l.si pretor.§.marcellus.ff.de indi. et sic etiam debet intelligi iste text. vt etiam voluit Hostien. ¶ De tertia autẽ specie dicitur esse nuntius.vbi cõmittit executio nudi facti.vnde iste nullã penitus habet cognitionẽ.l.executorẽ.⁊.l.si vt proponis.C.de executio.rei iudica.⁊ de materia p Barto.in.d.l.a diuo pio.in prin. ¶ Item aduerte q si executor merus datus ad executionẽ sentẽtie perpẽdit exceptionẽ falsi vel alia malitiose ⁊ calũniose opponi poterit procedere ad executionẽ salua ⁊ remanẽte questione falsi per viam principalis petitio
2 nis.per.l.satis aperte.C.de fal.ẽm Hof. ¶ †An autem executio sententie possit delegari per inferiorẽ a papa tãgitur p Bar.in d.l.a diuo pio.⁊ etiã per glos.⁊ doct.in.d.c.si quis cõtra clericũ. de fo.compe.⁊ facit etiam quod no.in.c.qd sedem.de offi.ordi.⁊ ista procedũt in executoribus ad lites de executoribus autẽ datis ad beneficia:an habeant potestatẽ cognoscendi.de exceptionibus oppositis per partẽ aliquid tangit hic Innocẽ.⁊.j.de despon.impu.ad dissoluendũ.⁊ plenius in.c.fi.§.de presump. ⁊ ibi plene dixi.⁊ etiam tangitur p glo.in cle.j.de offi.dele. ¶ Ultimo tangit hic Inno.si papa confirmauit aliquem in prelatũ an poterit inferior cognoscere de prauitate ɔfirmationis:si forte dicatur simoniace facta per pecuniam datã alicui ex familiaribus pape.⁊ cõcludit q si agitur ad penam depositionis immediate ex vi delicti simonie.ita q non disputetur de viribus confirmationis.s3 solũ de pena simonie:tũc dicit q poterit inferior ordinarius cognoscere.secus si principaliter disputaretur de virib⁹ cõfirmationis:q2 de illa non potest se intromittere.de quo etiã dicetur in.c.j.⁊.ij.j.de confirma.vti.vel inutili.

1 ☞ Possessio non transfert ex sola adiudicatione possessionis nec etiam dominium.

Cum aliquibus. Nõ sufficit ad pretoriũ pign⁹ vt verbaliter ⁊ nõ actualiter fiat missio.h.d. Uel magis ad literam. Non implet quis sentẽtiam adiudicationis
1 si sit paratus dare pignora.h.d. ¶ †No.q ex sola adiudicatione possessionis nõ transfert possessio.similiter nec dominiũ ex sola adiudicatione rei vt no.glo.insti.de offi.iudi.in.§.fi. ¶ Itẽ no. q nõ sufficit dare pignora qñ adiudicata est possessio. ¶ Itẽ no.argumentũ pro opi.Bar.de qua in.l.j.in prin.ff.de acquirẽ. pos.vẽ qd sit dare corporalem possessionẽ tanquam speciem distinctam a naturali ⁊ ciuili de quo dicendũ vt ibi etiã examinaui an eius dictum procedat. ¶ In gl.j.ibi nisi ventum fuerit in possessionem.⁊ sic vult glo.q pignus pretorium non constituatur.licet iudex iusserit aliquem mittendũ esse in possessionem nisi actualiter mittatur pignus tamen conuentionale ex sola cõuentione potest contrahi.vt plene nota.in.l.j.ff.de pigno.actio. vbi glos. no. differentias inter pignus pretorium ⁊ conuentionale.⁊ facit ad predicta quod no.Specu.de primo decreto.§.j. versi.huius quidem decreti.⁊ in.§.iam de effectu.in princip.vbi dicit Specu.quod licet nuntius dicat mitto te in possessionem huius rei:pro oĩbus alijs nõ sufficit vt dicatur esse in possessione aliarũ:nisi etiã in possessionẽ illarũ aliter mittat.licet iudex iusserit quẽ immittendũ esse in omnibus reb⁹.⁊ multominus dicetur immissus in omnibus si in vna tantũ simpliciter sit immissus.⁊ plus dicit Specu.in loco pallegato qd etiam si nuntius esset in conspectu aliarum rerũ ita q illas videre posset nõ transferret possessio etiã si nuntius dicat se in illas immittere nisi actualiter mittat.qd est notandũ.sed ob.l.qd meo.§.si p venditionẽ.ff.de acqui.pos. que videt velle qd ex tali cõspectu trãsferri possit possessio ad quod rñdet Spec. q illud est verũ quãdo traditio fieret per possessio.nem.sed nuntius nõ possidebat ⁊ ideo in illo secus.facit quod no.in.l.j.circa finẽ prin.ff.de acq. pos.inquantum autem dixi pignus pretorium nõ constitui:nisi fiat missio in posses.fallit qñ non posset fieri missio per potentiã vel dolũ eius cõtra quem fienda est missio.l.cum vnus.§.fi.cum l.seq.ff.de bo.au.iudi.pos.⁊.§.de dolo.in.c.contingit.⁊ predicta puto de iure procedere.licet Bar.aliter dixerit in.d.l.cum vnus §.fi.vbi videtur velle q per missionem factam in vna re intelligatur etiam facta immissio in oĩbus alijs per illũ tex.sed certe ibi loquit quando fieri non poterat vt ibi patet. ideo verior vr opi.Spec.de qua predixi.

1 ☞ Matrimoniũ contractũ cum muliere inuita est nullũ ⁊ etiã quando contrahit in existente in etate non legitima.
2 Sententia lata super matrimonio contra vinculum matrimonij non transit in rem iudicatam.⁊ nu.7.
3 Pro sententia diuortij presumitur donec probetur contrariũ.
4 Negatiua(qd tales nõ fuerunt legitime separati) est pbabilis.
5 Sententia an possit per partes approbari.

Rator presentium. Sentẽtia lata ɔtra matrimoniũ nõ trãsit in rem iudicatã.ideo cõstito de errore reuocat quãdocũq3.h.d. Et in prima ponit facti narra
1 tio. In secũda iudicis datio.secũda ibi nolẽtes. ¶ †Not.ex text. duo que cõcludũt nullitatẽ matrimonij primũ est qñ cõtractũ est cũ muliere inuita.facit qd no.§.qd me.cau.in.c.abbas.⁊.j.de spon.cũ locũ.⁊.ff.qd me.cau.l.si mulier.§.si dos. Secũdũ est qñ cõtrahitur cum existente in etate nõ legitima ad matrimoniũ
2 facit qd habet in.c.j.⁊.ij.j.de despon.impu. ¶ †Itẽ q sententia lata sup matrimonio cõtra vinculũ matrimonij nõ trãsit in rẽ iudicatã.maxime qñ vtriusq3 partis studio matrimoniũ est se
3 paratũ. ¶ †Itẽ no.q presumit pro sentẽtia diuortij donec probetur cõtrariũ.facit qd no.§.de renuntia.in presentia.⁊ p Inn. §.de elec.c.bone.el.j.⁊ quod no.§.de proba.c.quoniã contra fal
4 sam.⁊.j.de sentẽ.excõ.sacro. ¶ †Itẽ no.q negatiua vẽ q tales non fuerunt legitime separati est probabilis.probabitur autem per acta per que patebit q ad solã confessionẽ coniugũ separatum est matrimoniũ.j.de eo qui cogno.consan.vxo.sue.c.super eo.vel etiam probabitur eoipso q negabitur processus cuius virtute potuit ferri sentẽtia si nõ appareat de eo.§.de resti.spo. cum ad sedem.circa finẽ.⁊ de probatio.quoniã contra.vel forte cõstabit quia docebit de falsitate pbationis.facit quod habetur de testi.ex tenore.⁊.c.series. ¶ Ultimo no.practicam sententie cõtra sententiam latã super diuor.⁊ separatione matrimonij
5 minus legitime separati. ¶ †In glo.j.in fi.no. bene casum specialẽ in quo licet allegare turpitudinẽ suam ⁊ de hoc recurre ad plenius no.per Bar.in.l.iusiuran.§.procurato.ff.de iureiuran.
6 ¶ †In glo.fi.in fi.⁊ sic in effectu vult glo.q vbi partes non possunt ex sua taciturnitate vel ex suo acquiescere sentẽtie facere q sententia habeat effectũ lata in causa matrimoniali.tunc3 non appelletur nõ trãsit in rem indicatã quominus veritate cõperta sentẽtia possit retractari.secus vbi partes possunt sibi preiudicare acquiescendo sentẽtie.⁊ sic vitiũ sentẽtie est remissibile p partes:q2 tunc si nõ appellet transit sententia in rem iudicatã.vt hic dicit glo.in fi.⁊ inquantũ dictum est sententiã latã cõtra matrimoniũ nõ trãsire in rẽ iudicatã.q2 tale vitiũ nõ est remissibile per partes.idẽ dicit Inno.vbicũq3 sentẽtia nutriret peccatum. qd per partes nõ posset tolli:q2 etiã tũc nõ transit sentẽtia in rẽ iudicatã.l3 nõ appellet pter periculũ animarũ.cũ nec etiã in talibus prescriptio vel ɔsuetudo operet.§.de cõsue.c.fi.⁊.§.tit.j. c.fi.⁊ facit qd no.j.eo.inter monasteriũ.in glo.fi.⁊ xxv. qõ.ix.in summa ⁊.§.q2 ergo.⁊ qd no.p Inno.j.de immu.eccle.q2 plerisq3.
7 ¶ †Itẽ aduerte:q2 inquantũ dicitur sentẽtiã nõ trãsire in rem iudicatã in causa matrimoniali hoc debet intelligi verũ quo ad finẽ rescindẽdi ⁊ retractãdi.q2 semp põt retractari vbi de veritate cõstat.secus quo ad finẽ deuoluendi causam ad superiorẽ qui solum per viã appel.põt adiri.q2 tunc quo ad dictũ effectũ bene trãsit:nisi infra tps debitum appelletur.vt no.glo.§.de offi.ord. ad reprimẽdã.vel vbi tertio appellaretur:q2 talis appellatio nõ deuolueret.vt no.glo.in.c.fraternitatis.j.de frigi. ¶ Itẽ transit in rẽ iudicatã quo ad hoc vt si nõ appelletur pro ea presumatur donec aliud appareat.vt no.Innoc.§.de elec.bone.el.j.de probatio.quoniam contra falsam.⁊.j.de senten.excom.sacro.⁊ facit quod no.per Archi.ij.q.vj.in summa. ¶ Itẽ transit in rẽ iudicatam quo ad instãtiam.vt no.§.de restitu.in integ.ex literis.⁊ tangetur.j.eo.consanguinei. ¶ Item videtur trãsire in rẽ iudicatam si sententia primo lata sit postea bis confirmata.vt videtur velle glo.in pallegato.c.fraternitatis.sed certe vt hic tangit do.Anto.illud potest restringi quo ad finem deuoluendi:q2 tunc tertio non potest appellari:sed non quo ad finem retractãdi,si coram competenti iudice agatur per viã nullitatis vel querele vel restitutionis in integrum.⁊ de modis retractandi tales sententias que non transeunt in rem iudicatam tangitur per do. Anto.§.de resti.spo.ex parte.⁊ de rescript.ad audientiã. ¶ Itẽ predicta vera.vt sententia in causa matrimoniali non transeat in rẽ iudicatam:quãdo lata est contra substantiam vinculi matrimonialis.si autem lata esset ad separationem tori.adhuc nõ transit semper in rem iudicatam donec alter coniugum religionem ingrediatur cum semper possint se reconciliare vt no. per Jo.an.in.c.ex literis.j.de diuor.

1 ☞ Agere põt clericus contra laicũ corã iudice ecclesiastico ad rescissionem contractus super re ecclesiastica celebrati spreta solennitate canonica.
2 Iudex a quo potest statuere terminũ appellanti ad iter arripiẽdum pro prosecutione appellationis.
3 Appellare potest quis a sententia diffinitiua deserta appella-

tione ab interlocutoria.
4 In alienatione rerum ecclesie debet obseruari solēnitas canonica que tolli non pōt pretextu consuetudinis inique.
5 Sententia lata pretextu consuetudinis inique si non habet in se iuris errorē exp̄ssum valet ⁊ transit in rē iudicatā si nō appellet.
6 Pretium rei ecclesie alienate debet verti in vtilitatem ecclesie ⁊ hoc probari debet.
7 Consuetudo laicorum si sit bona extenditur etiā ad res ecclesie.

a ¶ Retractatur sententia. do. Fel. hic tractat ꝙ an ⁊ qñ cōsuetudo laicorū ligat clericos. vide eū hic in prin. remissiue tamē.

Cum causa. Retractatur sententia[a] pretextu inique ɔsuetudinis lata ɔtra ecclesiā. h. d. Et primo ponit factū. Secūdo diffinit ibi nos autē. ¶ In tex. ibi ab archipresbytero vestro supple sine cōsensu capituli. ⁊ forte etiam nō approbat ptiū cōuersum in vtilitatē ecclesie. ¶ Itē ibi interpositam supple ab aliqua interlocutoria. ¶ Itē ibi filio iste forte erat syndicus ecclesie. ¶ Itē ibi cōsuetudinē: forte erat cōsuetudo in ciuitate ꝙ valeret alienatio facta a solo archipresbytero sine cōsensu capituli. ⁊ sic cōtra. c. sine exceptione. xij. q. ij. ⁊ qd̄ habet in. c. j. de reb.
1 eccle. non alie. in. vj. ¶ † No. j. secundū vnū intellectū ꝙ ad rescissionē contractus super re ecclesiastica celebrati spreta solēnitate canonica clericus pōt agere cōtra laicum corā iudice ecclesiastico. facit qd̄ habetur. s. de fo. cōpe. in. c. cum sit generale. ¶ † Itē
2 no. iudicem a quo posse statuere terminū appellāti ad iter arripiendū pro prosecutione appellationis. ¶ Et no. ꝙ nō arripiēs iter infra terminum videt deserere appellationē. de quo. j. tit. j. personas. ⁊. c. cum sit romana. ¶ Itē no. ꝙ contra nō ꝓsequentem appellationē infra terminum eo elapso videtur posse procedi tanquā cōtra contumacē ad diffinitiuā absq; alia citatione.
3 de quo tangetur in glo. j. ¶ † Item no. quē posse appellare a sententia diffinitiua etiam deserta appellatione ab interlocutoria. ⁊ sic non cōcluditur vt verus cōtumax repellatur ab appellādo a diffinitiua. de quo. j. ti. j. directe. ⁊ in cle. si ante. de dolo ⁊ cōtu.
4 ¶ † Item no. ꝙ per consuetudinem maxime laicorum non pōt detrahi solēnitati canonice requisite ī alienatione rerū ecclesie. de quo in aut. hoc ius porrectum. C. de sacrosan. eccle. ⁊ per glo.
5 in. c. j. de reb. eccle. non alie. in. vj. ¶ † Item not. ꝙ sententia lata pretextu cōsuetudinis inique si non habet in se iuris errorē expressum videtur de mero iure valere. ⁊ trāsire in rem iudicatā si non appelletur. ¶ Item no. scd̄m vnū intellectū practicā sententie in causa appellationis pro actore quādo obtinuit contra se sententiā in causa principali et postea obtinet in causa appel. qꝛ non debet esse confirmatoria vel infirmatoria prime sententie. ⁊ etiā debet esse iudicatoria eius quod fuit petitū: an tamē hoc omnino sit necesse pendet ex his que habentur in. l. eos. C. de appella. ⁊ tangitur in. c. dilecto. j. de app. ⁊ procedit notabile inquātum intelligatur ꝙ syndicus ecclesie agebat ad rescissionē ɔtractus. alius tamen est intellectus ꝙ ecclesia fuerit conuenta a laicis. ⁊ sic ꝙ laici fuerūt actores. ⁊ petebāt adiudicari sibi domū. ⁊ hoc innuit litera dū dicit ante vers. deinde adiudicare curauit. ⁊ etiā cū litera hic in fine dicit ꝙ absoluit clericos ab impetitione laicorū ⁊ dicas quare tūc adiudicauit ecclesie domū potes dicere: qꝛ forte assumpsit in se onus probandi ſm ea que habent in. l. circa. ff. de proba. ⁊. s. de restitu. spoli. ex conquestione. ¶ In glo. j. in fi. aduerte quia iura allegata per glo. videtur loqui de iudice ad quem est appellatū hic autem de iudice a quo vnde melius facit qd̄ habetur in. c. cum qui. de dolo ⁊ ɔtu. in. vj. tamen ille tex. videtur velle ꝙ iudex a quo possit procedere contra appellantē ab interlo. quādo non esset renuntiatū appellationi. vnde est dubium quid iuris quādo nō renuntiat expresse: sed tacite non prosequendo infra terminū. de quo dicendū vt
6 ibi per Joan. an. ¶ † In glo. ij. in fi. ⁊ sic no. ex glo. casum in quo opꝫ probari pretium versum esse in vtilitatē ecclesie de quo dicendū vt plene no. per Inno. in. c. grauis. j. de deposito. ⁊ p legistas in aut. hoc ius porrectum. de sac. san. eccle. ⁊ per Bar. in. l. ciuitas. ff. si cer. peta. ⁊ no. bene ex tex. cum gl. ꝙ vbi cōsuetudo super rebus ecclesie est mala. illa non valet secus si bona. ⁊ sic facit
7 iste tex. cū glo. † ꝙ cōsuetudo laicorū si sit bona extendatur etiā ad res ecclesie. ⁊ sic etiā alle. Bar. in. l. j. C. de sum. trini. ⁊. fi. catho. an tamen eius dictū procedat dixi in. c. ecclesie. de cōsti. ⁊ p Jo. de lig. in. c. ij. de eo qui mit. in pos. ⁊ facit etiam quod dixi in. c. qd̄ clericis. de fo. compe.

Inter ceteras. Sententia in se ɔtinēs manifestā iniquitatē retractatur non obstante ꝙ causa fuerit cōmissa cū clausula appellatione remota. ¶ In glo. j. ibi cū sententia tenuerit supple: quia non est in ea error iuris expressus ⁊ tunc erat dubiū in decretali: qꝛ videbatur ꝙ nō posset appellari propter clausulam appellatione remota tamen cōtrarium determinatur: qꝛ sicut potest appellari in casibus expressis in iure etiam quādo apposita est dicta clausula vt habetur eo. ti. cle. pastoralis. ita etiam quando cōtinet manifestam iniquitatem. vt declarat iste tex. ⁊ sic per hūc tex. supplent ibi notata. ⁊ secundū hoc sequens expositio pōt intelligi quādo sententia est nulla: qꝛ habet in se errorem iuris expressum. vt tangit glos. fi. tamen do. Anto. hic videtur sentire ꝙ etiā possimus intelligere ꝙ sententia sit nulla licet nō habeat in se errorē iuris expressum si contineat in se manifestā hoc est notoriā iniquitatē argu. eorū que habentur in. l. eo tempore. ff. de pecu. ⁊. j. de appel. sollicitudinē. §. si vero notoriū. ⁊ quod no. per Inno. in. c. fraternitatis. de frigi. ⁊ per Pau. in cle. pastoralis. de re iudi. secus si simpliciter cōtineret manifestā iniquitatē accipiēdo manifestū ꝓut distinguit a notorio: qꝛ tunc valeret. per id qd̄ no. j. de senten. excō. per tuas. per glo. ⁊ facit qd̄ no. in. c. vestra. de coha. cleri. forte tamen est tutius tenere ꝙ teneat sententia de mero rigore quādo nō habet in se errorē expressum. vt voluit hic sentire glo. tamē pro do. Ant. facit qꝛ notoriū videt operari idē qd̄ expressio. vt voluit Inno. in extraua. presenti. de rescrip. qꝛ tunc non possumus presumere pro sententia: ex quo habet notoriū cōtra se. ⁊ ideo sicut sententia lata contra sententiā tanquā lata cōtra notoriū nō valet vt dicetur. j. eo. inter monasteriū. ita videt ꝙ nō valeat qñ est cōtra notorium facti. ⁊ ita erit casus notabilis secundū istū intellectū. ¶ In gl. fi. ibi ⁊ infamis efficit supple qñ dolose iudicauit corruptus prece vel pecunia. secus si per ignorantiā per ea que habentur in. l. ij. hic allegata. ⁊ adde etiā qd̄ hodie habetur in. c. j. de re iudi. in. vj. vbi ponitur pena iudicis qui cōtra ɔsciētiam in preiudiciū partis tulit sententiā de quo dicendum vt ibi.

1 Infirmitas vera excusat a contumacia.
2 Sententia lata in causa matrimoniali contra matrimoniū nō trāsit in rem iudicatam quominus possit allegari matrimoniū ⁊ probari.
3 Mulier superinducta lite pendēte debet a viro sequestrari donec causa decidatur.
4 Subarratio annuli an probet matrimoniū. ⁊ nu. 5.
5 Matrimonium an possit contrahi per subarrationē.
6 Sententia lata contra absentem non contumacē an valeat.
7 Sententia si est lata contra verū contumacē non retractatur.
8 Sententia an in dubio presumatur lata cōtra presentem vel cōtra absentem.
9 Sententia nō transit in rem iudicatam in causa matrimoniali.

Tenor. Idem dicit in effectu qd̄. c. lator. s. eo. ¶ Vel aliter sententia lata ɔtra absentē non contumacem in causa matrimoniali non valet. h. d. Et est cōis diuisio cōsultatio. ⁊ responsio. secūda
1 ibi ideoq;. ¶ † No. j. ꝙ infirmitas vera videt excusare a cōtumacia qd̄ intellige quādo est talis que prebet impedimentū in agēdis vt. l. quesitū. ff. de re iud. ¶ Item no. ꝙ per actū sequentē incōpassibilē cum infirmitate tollitur executio preambula facta pretextu infirmitatis quasi presumat vere infirmitatē nō interfuisse. ¶ Itē no. ꝙ actus ducēdi vxorē incōpassibilis est verisimiliter cū infirmitate. ¶ Itē no. ex his q̄ incōtinēti sequunt ꝙ presumi pōt de preteritis. facit. s. de electio. officij. cum ibi nota. ¶ Itē no. ꝙ attētatū lite pendēte est retractandū. ¶ Et no. qd̄ satis dicit pēdere qñ pēdet lis sup sententia q̄ dicit nulla vel aliter petit retractari. ¶ Itē no. ꝙ pro sententia lata in causa matrimoniali cōtra matrimoniū in dubio presumit donec ꝓbet con
2 trariū. † Item no. ꝙ sententia lata in causa matrimoniali contra matrimoniū nō transit in rē iudicatā quominus possit allegari
3 matrimoniū ⁊ ꝓbari. ¶ † Itē no. ꝙ mulier supinducta lite pen
4 dēte dꝫ a viro seq̄strari donec causa fuerit decisa. ¶ † Itē no. ꝙ p actū subarratiōis annuli videt ꝓbari matrimoniū ⁊ ɔtrahi de quo in glo. ⁊. j. de despon. impu. c. fi. ¶ Itē no. ꝙ litere nō facientes mētionē de processu preambulo valēt qñ processus esset nullus: qꝛ tunc nō est necesse de ipso facere mentionē. facit qd̄ no. j. de concessio. prebē. in. c. cum nostris. idem videt quādo est talis processus qui nō repugnat impetrationi. vt quia facta est ī causa in qua nō transit sententia in rem iudicatā alias aūt regulariter nō valēt litere: nisi faciāt mētionē de processu preambulo vt in. c. inter monasteriū. j. eo. ti. ¶ Itē no. ar. ꝙ ꝓpter indebite factū possit quis excōicari ab hoīe qd̄ videtur cōtra ea que habētur. xj. q. iij. c. nemo. ⁊. xvij. q. iiij. c. vxor felicis. vbi demū propter cōtumaciā debet qs ab hoīe excōicari. licet a iure ipso facto qs qñq; excōicetur. xvij. qō. iiij. si quis suadēte. sed potes dicere qd̄ hic nō fuit excōicatus qꝛ cōtraxerit cū secunda ⁊ illā superinduxerit. sed quia monitus illā superinductā nō dimittebat. ¶ In glo. j. ibi nec tunc res iudi. censet supple: qꝛ est nulla si iudex sciuisset infirmitatē vt est casus notabilis in. l. quesitū. alleg. in glo. secundum intellectū. si autem ignorasset tunc de mero rigore tenuisset sententia. sꝫ posset peti restitutio in integrū. ⁊ illa obtēta nō censeretur in effectu res iudicata. per id quod habet in. d. l. quesitum. ¶ In glos. ij. in fi. ⁊ sic videtur velle glos. quod iudex
excommu

excōmunicauerit ratione contumacie in non veniēdo posset etiā dici ꝙ excōicauit q꜡ cōtumax erat in nolendo dimittere superinductam. facit qđ dixi in notabilibus. ℂ In glo. iij. ibi vel pōt di
5 ci ꝛc. no. bene † ꝙ etiā pōt contrahi matrimoniū per subarrationē que fit per immissionē annuli interueniente tacito cōsensu vel expresso. ꝛ sic hoc casu nō sunt omnino necessaria verba ad matrimoniū amborū cōtrahentium ꝛ istud quotidie seruatur ꝛ videtur satis rationabilis: quādo precedente apparatu ad matrimonium, ꝛ etiam interrogatione que fit per tertium an vnus cō sentiat in alium fit subarratio ꝛ immissio annuli muliere tacite cōsentiēte ꝛ sic interpretaꝛ cōsuetudo que est optima iuriū interpres. s. de consue. cū dilectus. ꝛ sic videtur posse per hoc limitari illud quod cōsueuit dici ꝙ inter valētes loqui debēt interuenire verba ipsorū cōtrahentiū ad matrimoniū cōtrahendū. de quo in c. tua. j. de spon. ꝛ in. c. fin. j. de despon. impu. ꝛ per glos. in. l. cum notissimi. C. de prescrip. xxx. annorū. ꝛ tene menti istū tex. cū glo.
6 pro eo quod quotidie fit. ℂ † In gloss. absolutione ibi non contumacē. Hof. hic videtur velle contrarium vcꝫ qđ valeat lata contra absentē ꝛ nō cōtumacem per. l. ab eo. C. quo ꝛ qñ iudex. Host. tenet glo. potes cōcordare opi. fm Jo. an. q꜡ si sententia lata est contra nullo modo citatū. ꝛ per hoc non cōtumacē tūc sententia est nulla. ꝛ intelligatur gl. si autē lata est contra citatū ad domū licet alias nō peruenerit ad notitiā citati tunc bene valet sententia. ꝛ sic intelligatur opi. Gof. quia licet talis nō sit verus cōtumax est tamen fictus vel presumptus quod sufficit ad valorem sententie. vt in. d. l. ab eo. ꝛ. l. j. §. item cum ex eo edicto. ff. que senten. sine appel. rescin. ꝛ facit quod plene no. de vero contuma
7 ce ꝛ ficto in cle. si ante. de dolo ꝛ contu. ℂ † In ea. gl. ibi non reuocatur sententia. istud est verum regulariter ꝙ si sententia lata est contra verum contumacem. quod non retractatur sententia. sed Inno. hic dicit hoc fallere in causa matrimoniali: quia etiā si sit lata contra verum contumacem. cum nō transeat in rē iudicatam quominus veritate comperta debeat retractari. s. eo. lator. ideo poterit tunc etiam peti retractatio per ipsum verum cōtumacem non obstante cōtumacia. ℂ Et plus videtur velle qđ audietur per viam appellationis etiā licet alias verus cōtumax non audiatur appellans. l. ꝛ post edictum §. fi. ff. de iudi. ꝛ plene no. in dicta cle. si ante. de dolo ꝛ contu. istud tamen ꝙ audiatur per viā appellationis nō placet hic do. Anto. quia sentētia etiā in causa matrimoniali transit in rem iudicatam. quo ad modū deuoluendi. vt dictū fuit. s. eo. lator. ꝛ no. s. de offi. ordi. ad reprimendā. nec obstat iste tex. q꜡ pōt intelligi ꝙ mulier non fuit contumax. vt dixit glo. vel si intelligatur ꝙ fuit contumax fuit audita aliter ꝙ̄ per appellationem: nec hic dicitur contrarium. nā licet fuit sentētia lata in contumacem ꝛ iusta ex ordine iudicij: tamen forte fuit iniusta respectu iustitie: q꜡ lata fuit forte ex falsa causa: vel non plene discusso de veritate. ideo pōt peti retractari etiā citra remedium appellandi. Aduertendū ꝙ licet nō trāseat sententia in rem iudicatam in causa matrimoniali non tamē indistincte ꝛ indifferenter debet admitti petens retractari: nisi aliquis color vel aliqua causa allegetur. nā hic allegabatur absentia mulieris que forte dicebat ꝙ si fuisset presens nō sic fuisset sententiatum vnde si fuisset presens ꝛ non allegaret colorem nō audietur audiendum vel eadem ratione audietur secundo ꝛ tertio ꝛ vlterius in infinitum quod videtur absurdū vt in decretali sequenti. mouit quia illa eadem pars pro qua erat lata sentētia petebat infringi. ꝛ in. c. lator etiam apparet causam que iudicē mouit: sine causa autem non deberet audiri. per id qđ habetur. s. de resti. in integ. in literis. dicit tamē Inno. ꝙ summarie etiā parte aduersa nō vocata poterit fieri examinatio huius cause. ꝛ sic iudex ad sui instructionem poterit querere de causa quare vult ad mitti contra sententiā contra quā quilibet de populo ꝛ maxime cōsanguineus admittitur. j. qui ma. accu. pos. c. videtur nobis. ꝛ j. eo. cōsanguinei. vnde si pars alleget quod modo potest ꝓbare quod prius nō potuit. ꝛ hoc prima facie videatur iudici vel simile admittetur. facit. l. argētarius. §. fi. ff. de edē. ꝛ idē si allegeꝛ aliqua alia causa. de qua iudici videaꝛ quia etiā in dubio poti⁹ debet admittere ꝙ̄ repellere. j. de app. cū speciali. §. excessus. cum ibi
8 notatis. ꝛ qđ no. e. ti. vt debitus. ℂ † An aūt sentētia in dubio presumaꝛ lata in presentē: an vero in absentem no. Spec. in ti. de sen. §. vt aūt. ver. ꝛ no. scđm quosdā ibi dicit ꝙ si fiat mētio in sententia partes fuisse presentes illud presumiꝛ idē si nō fiat mentio si sentētia trāsiuit in rem iudicatā. alias secus. de quo etiā dixi in c. qñ contra falsam. s. de probatio. ℂ In gl. fi. ibi pendente lite sed quō pendebat lis cū videreꝛ finita per sententiam absolutoriam. sed dic ꝙ illa fuit nulla tanquā lata contra non contumacem vel pendebat lis: quia facta erat citatio coram iudice coram
9 quo de retractatione sentētie poterat agi. † cum sentētia nō transeat in rem iudicatam in causa matrimoniali. vt sepius est dictū. facit quod habetur in cle. ij. vt lit. penden.

1 ☞ Consanguinei possunt accusare matrimonium cōsanguinee contractum stante impedimento compaternitatis.
2 Compaternitas superueniens post matrimonium contractum non infringit illud.
3 Soli confessioni coniugis non creditur contra sententiam separationis matrimonij nisi aliud probetur.
4 Ad negatiuam probandam actatur quādoqꝫ aliquis. ꝛ nu. 6.
5 Confessio facta in foro penitētiali non debet per sacerdotem reuelari.

onsanguinei. Potes summare eodem modo quo summaꝛ decretalis lator. s. eo. ꝛ ideo iste tres decretales. scꝫ lator. c. tenor. ꝛ. c. cōsanguinei. cōiter cōsueuerūt simul allegari. ꝛ est cōis diuisio cōsultatio ꝛ rñsio. Secūda ibi fra
1 ternitati. ℂ † No. ꝙ consanguinei possunt accusare matrimoniū consanguinee cōtractum stante impedimento compaternitatis.
2 ℂ † Item no. ꝙ cōpaternitas superueniēs post cōtractū matri
3 moniū illud nō infringit. ℂ † Item no. ꝙ soli cōfessioni cōiugis non crediꝛ cōtra sentētiam separationis matrimonij nisi aliud ꝓbeꝛ. ℂ Itē no. ꝙ etiā pro sententia que transit in rem iudicatā
4 presumiꝛ donec probeꝛ cōtrarium. ℂ † Item no. quē arctari ad probandū negatiuam quādo est causa sue intētionis vel quādo presumptio est contra eum, de quo plene in. c. bone. el. j. s. de elec.
5 ꝛ per Bar. in. l. in illa. ꝛ. l. hoc iure. ff. de verb. obli. ℂ † Item no. ꝙ licet confessio facta in foro penitētiali non debeat reuelari per sacerdotem seu confessorē. j. de peniten. ꝛ remis. omnis. §. caueat. secus tamen est quando est facta aliter quam in foro penitentiali: vel quando fit publicatio de consensu confitentis ita potest in
6 telligi hic. ℂ † In glo. fi. in fi. poterit autem probari negatiua allegata per mulierem in casu isto: si forte primi testes dixerunt qđ mulier leuauit filium Petri in baptismo tali die ꝛ loco. ꝛ modo probari potest quod ille non erat filius Petri sed alterius vel si testes primi deposuerūt de certo die ꝛ loco quo dicunt mulierem leuasse filium Petri de sacro fonte. poterit mulier probare quod illa die fuisset grauissime infirma per totam diem nec exiuit domum vel quod fuit in alio loco valde remoto. s. de testi. ex tenore. ꝛ facit ad predicta quod habetur. j. qui filij sint legiti. transmisse. ℂ Quid autem si mulier succumberet in hac negatiua. an poterit cum alio contrahere. dic eam relinquendam sue conscientie. s. de iureiuran. mulieri. ℂ An autem ipsa succumbēte possit alius denuntiare primum matrimonium per falsitatem fuisse separatum. videtur quod sic per. c. cum in tua. j. qui ma. accu. possunt. in contrarium facit quia actio popularis videtur consumi vno agente ꝛ succumbente. l. iij. ff. de po. actio. sed tene primū secundum Host. quia speciale est in istis sententijs que nō transeunt in rem iudicatam. vt semper audiatur volens facere fidem de errore. facit. s. eo. lator. ꝛ quod hic dicitur de sententia lata in causa matrimoniali habet locum etiam fm Hostiē. in sententijs censure quia eadē est ratio periculi animarū. ꝛ ideo si volo ꝓbare veritatem debeo audiri non obstante sentētia. vnde si pronūciatum sit aliquem non esse excōicatum debet audire volens docere cōtrarium. ne alias quis contra conscientiā habeat cōmunicare excōicato. ꝛ ideo quo ad publicā vtilitatē quatenus staꝛ periculo animarum nō transit sentētia in rem iudicatā. facit quod habetur. s. de officio delegati. cum contingat. sed quo ad priuatam vtilitatem potest transire secūdum eum. vt si aliquis fuit excōmunicatus ex eo quia contumax in parendo infra terminum poterit transire in rem iudicatam. quo ad expensas contumacie vt non possit retractari: nisi solutis expensis: sed non trāsit quo minus eis solutis possit petere absolutionem. facit quod notat Joan. an. in. c. venerabilem. §. querimonia. de senten. excō. li. vj. ꝛ adde quod dictum fuit. s. eo. lator. vbi dixi qđ quo ad instantiam potest transire in causa matrimoniali in rem iudicatam. de quo etiam tangit do. Anto. ꝛ not. de restitu. in integ. ex literis. et ad id quod dictum est ꝙ sententie in quibus versatur periculum animarum quibus non potest per partes prouideri nō trāseant in rem iudicatam. bene facit quod habetur. j. eod. inter monasterium. ꝛ xxxv. q. ix. in summa.

1 ☞ Vocem duplicē pōt quis habere in actu electionis. ꝛ nu. 8.
2 A grauamine futuro quando liceat appellare.
3 Inuestitura quādoqꝫ sumitur pro collatione quādoqꝫ pro corporali traditione seu licentia intrandi possessionem.
4 Collatio facta cōtra protestationem ꝛ determinationem factā per papam ad commodum tertij non valet.
5 Litere preiudiciales facte ad preiudiciū existentis in curia absqꝫ citatione illius non valēt. ꝛ nu. 9.
6 Sententia an in causa notoria possit in absentem promulgari. ꝛ nume. 10.
7 Promoueri non potest sine dispensatione ad dignitatem inferiorem episcopatu qui est in minoribus.

Cum olim. Si papa contra pronũtiationem suam beneficium confert hoc tacito surreptitia dicitur collatio.h.d. Et primo narrat factum. Secundo diffinit ibi nos igit. ¶ No. ꝙ nominatio interdũ ponitur pro electione: quandoqꝫ autẽ aliter sumitur. vt patet in.c.bone.el.j.de postula.prela. vbi sumitur pro actu preambulo ad electionem futuram. potes etiam dicere quod hic sumitur pro prouisione: quã forte asserebat episcopus
1 ad se spectare. ¶ † Item no. eandem personam posse habere duplicem vocem in actu electionis: forte ex priuilegio vel consuetudine: vel ratione duplicis dignitatis. de quo etiã tangetur cum
2 glos.j. ¶ † Item no. quod in appellatione extraiudiciali potest appellari a grauamine futuro ꝑparato seu de quo verisimiliter timetur expressa causa grauaminis. de quo.j. titu.j.in.ca. bone.
3 ¶ † Item not. ꝙ inuestitura aliquando sumitur pro collatione iuris. vt hic colligitur secundum vnum intellectum aliquãdo sumitur pro corporali traditione seu licentia intrandi possessionẽ.
4 de quo in.c.autoritate.j.de institu.z.s.de elec.trãsmissa. ¶ † Itẽ no. quod collatio facta cõtra protestationem z determinationẽ factam per papam ad cõmodum tertij non valet si nõ est facta
5 mentio de ꝓtestatione z determinatione predicta. ¶ † Itẽ not. argumentum quod non valent litere preiudiciales ad preiudicium existẽtis in curia absqꝫ citatione illius. qd an procedat tangit in gl. ¶ Itẽ no. ꝙ collatio facta per inferiorẽ ad cõfirmatio nem collationis nulle facte per papã non valet. ¶ † Item no. ꝙ
6 videtur sententiã posse promulgari in absentẽ in causa notoria. z de qua papa est informatus de quo in gl. ¶ Item no. ꝙ cassatio actus nullius videtur posse fieri parte absẽnte: quando notorie cõstat de illius nullitate. de quo etiã tangeť in glo. ¶ Item no. de verbo ordinare quod sumitur pro prouisione. de quo in.c.
7 cũ in illis. de prebẽ.in.vj. ¶ † Item no. quod existens in minoribus non videtur posse promoueri ad dignitatem inferiorem episcopatu absqꝫ dispẽsatione. de quo in.c.preterea.s.de eta.z qua. z in.c.dudum.el.j.s.de elec. ¶ Item no. fm Innocẽ. quod illud quod fit per surreptionem nõ valet etiam si aduersarius postea
8 consensit. facit quod no.s.de causa pos.cum olim. ¶ † In glo.j. in fine prima solu.glo. videtur contra istum tex. qui videtur velle
a quod pretendebat duplicem vocem[a] non autem simpliciter qd vox eius preponderaret alteri simplici voci. ¶ Secunda licet videatur in se vera: tamen diuinat forte etiam glo.in princi. voluit sentire ꝙ ex cõsuetudine potest afferre duas voces vnã ratione dignitatis aliã ratione canonie. z ita intelligatur hic. nõ autem de iure licet habeat plures dignitates vel dignitatem z canoniã habebit plures voces: nisi aliud habeat consuetudo. sed Inno. hic dicit ꝙ cum propter pluralitatem dignitatũ: vel dignitatis z canonie sustineat vices plurium personarũ. ideo de iure potest habere plures voces. facit in argumentum quod habetur in.l. penul.ff.de his qui.vt indig. vbi quãdo plura iura cõcurrunt in personam vnius: ille potest vti iure quo vterentur plures persone in quibus dicta iura cõcurrerent potest concludere vt hic voluit Ioan.an.z do.Anto. post eum quod vna persona respectu vnius dignitatis vel beneficij non habet de iure duas voces nomine proprio: nisi aliud habeat statutum vel cõsuetudo ecclesie: si autẽ habeat quis plures dignitates vel plura beneficia ex quibus si in diuersis concurrent non competerent plures voces. et tunc multominus si concurrant in personã vnius: nisi aliud habeat consuetudo si autem quis habet plures dignitates vel plura beneficia a quibus si in diuersis personis cõcurrerent surgeret a qualibet dignitate seu beneficio insolidum ius vocis dande: tunc licet esset equum qd nõ haberet nisi vnam vocẽ quia nõ habet nisi vnum rationis dictamen: ex quo vnica persona est tamen de iure potest habere plures voces: qꝛ ex quo cõcurrũt plures qualitates in personã eiusdem faciunt illum loco pluriũ censeri.s.de elec.cũ inter.el.j.z.el.ij.z.d.l.penul.de his qui.vt indi. et pro hoc etiã quod habetur in.c.raynutius.z raynaldus.j.de testamen. vbi filius grauatus retinet vnam quartam tanquam filius. aliam tanquam extraneus ad hoc etiam facit quia in volũtarijs z compassibilibus potest quis sustinere vices duorum. vt legitur z no.s.de probatio.ex literis.z.ff.de adop.l.si cõsul. Itẽ pro hoc etiam facit: quia geminatio causarum geminat z multiplicat effectus.l.iij.ff.de stipu.seruo.z.l.dominus.§.dominus.ff. de pecu.lega.z pro hoc etiam faciat quod no.gl.in.c.quia in tantum.j.de preben. Item ratio.l.generaliter.ff.de fideiusso. quia si dicis ipsum vnam vocem habere non potest offendi quare magis ex vna qualitate quam ex altera z quelibet qualitas concludit ius solide vocis ergo vtraqꝫ attendetur. vt ex qualibet voce habeat arg.d.l.generaliter.z per predicta dicit Ioan.an. se consuluisse in ecclesia florẽtina in qua thesaurarius ex statuto ecclesie habet ibi certas distributiones z vocẽ in capitulo licet nõ sit canonicus. z similiter habent canonici seu qlibet canonicorũ qd si contingat quem habere thesaurariam z canonicatũ quod potest contingere ex dispensatione vel ex statuto ecclesie ꝙ habebit tunc ille duplicem vocem z duplicem distributionem. z dicit qd cum in ecclesia bonoñ. fit archidiaconatus z archipresbyteratus z habens alterã ex dictis dignitatib' nõ habet vocẽ in capitulo lꝫ habeat distributiones. qd si contingat qd aliquis sit canonicus z archidiaconus vel archipresbyter ꝙ nõ habebit nisi vnã vocem licet plures habeat distributiones. z hoc modo intelligit glo. hic dum dicit ꝙ propter pluralitatem stipendiorum non debet habere plures voces. z predicta etiam placent hic do. Anto. preterꝙ id quod dicit Ioã.an. de distributionibus quia dicit ꝙ si dantur ratione seruitij personalis. puta propter interessentiam in diuinis officijs ꝙ tunc licet concurrant canonicatus cum dignitate in persona eiusdem nõ habebit nisi vnã distributionem quia non est nisi vnus qui seruiat lꝫ habeat canoniã z dignitatẽ. z qꝛ si dicta iura cõcurrerent in personam diuersorum. z vnus interesset in illis. z alter nõ: non deberenť non interessenti sed plus placet mihi opinio Ioan.an. qꝛ quando concurrunt predicta in personam vnius certũ est sibi deberi distributionẽ. z si dicas vnã tantum deberi: non est ratio quare magis ex vna qualitate ꝙ ex alia ergo cõueniens est ꝙ ex vtraqꝫ prestetur. per id qd habetur in d.l.generaliter. z quod dixi in simili.s.de iure vocis dande et non obstat ratio do. Anto. quia cessat quãdo due qualitates cõcurrunt in personam vnius quia vt dixi in dicto casu non est ratio quare magis ex vna ꝙ ex alia debeat dari. z ideo verior videtur opi. Ioan.an. ¶ In glo.ij.in fi. vel dic ꝙ habuit respectum ad canones antiquos scdm quos bona erat allegatio.lx.dist.c.j. z.ij. vel fm Innocẽ. ideo hic ponderat ꝙ non erat promotus ad diaconatum: qꝛ nec poterat propter aliquod impedimentum. et ideo bona erat allegatio. ¶ In glo.iij. ibi presumitur circumuentus supple qñ causa non cognita mutat. secus autem si cum cause cognitione mutaret per ea que habenť in c.cum cessante. z facit etiam quod no. per Bar.in.l.quod iussit.ff.de re iudi. ¶ In ea.glo. ibi argumentũ contra hãc partem sequitur glo.j.in fi.de quo etiam per Inno.s.de rescrip.cum dilecta. z ad istam põt res-
9 ponderi. vt.j.tangit glo. ¶ † In ea.glo.in fi. Host. hic dicit qd quãdo impetrantur litere que nõ sunt simpliciter ad iuris obseruantiã: sed cõtinetur in eis aliquid preiudiciale ꝙ tũc debet citari aduersarius si est in curia. z debet citari ad hospitium vbi moratur nec sufficit citatio facta in audientia. z sic videtur velle qd obseruať in curia standũ aũt est stilo curie.j.de crimi.fal.in.c.ꝙ
10 graui. ¶ † In gl. absenti.in fi. Idẽ voluit glo.in.c.veniã.xxxv. q.ix. z dicebat Host. hic satis colligi ꝙ in notorijs fertur sententia in absentem non citatum ad quod allegat etiam.j.de accusa. si cõstiterit. z de app.cum sit romana. qd dicit vrbanum papam pronuntiasse esse verum vbi agitur de rebus que male notorie tenentur ab aliquibus vt ipse pronũtiauit cõtra spoletanos tenentes quandã terram spectantẽ ad ecclesiã que appellať armũfor. ¶ Et ex predictis no. casum in quo in notorijs ꝓcediť ad sententiã absqꝫ citatione. lꝫ alias cõiter dicatur ꝙ etiam in notorijs exigať citatio. vt in.c.ad nostrã.el.iij.s.de iureiurã. z sic põt dici qd hic sit speciale quãdo agiť de subiectione ꝓpter rationẽ preallegatam in glo. z idem voluit gl.xxxv.q.ix. vel potest dici fm do. Ant. ꝙ processus pape in notorijs valeat absqꝫ citatione ex eo quia non subijcitur forme iuris. facit quod no.j.de senten. excõ. nulli. sed ista solutio non videť tuta: quia citatio videtur esse de iure defensionis naturalis. per id qd habetur in cle. pastoralis. de re iudi. z per Bar.in extrauaganti. ad reprimendũ. super verbo figura iudicij: vel potest dici scdm eundem. qd licet citatio debeat fieri in notorijs omissio tamen citationis non vitiabit processum si postea ꝯstet de notorio z nihil rationale allegetur quia ratio circuitus vitandi videť ꝙ debeat remanere sententia quia etiam si retractareť esset in eundem statum reducẽda facit quod no.s.de testi.in.c.ex parte ade. hec etiam nõ videtur tuta per id quod habetur.j.de accusa. ad petitionẽ vbi patet ꝙ vt deseruiatur iuri cassatur id quod postea ponitur in pristinuꝫ statũ. vnde tutum videtur esse tenẽdo solutionem glo. illud etiam est certum quod citatio solennis hoc est cum solẽnitate peremptoria vel qd sit trina nõ requiritur in notorio: sed sufficit vnica z non peremptoria. vt no. per Ioã.an.in.c.j.z.c.cum sit romana. ¶ In glo. si. ibi ideo forte dicit quasi velit ꝙ hic erat cõsuetudo ꝙ absentes
b nõ vocẽtur[b] alias de iure deberent vocari pro quo videtur tex.j. de preben. cum in ecclesijs.lib.vj. vel potest dici ꝙ hic forte collatio deuoluta erat ad papam. Ideo poterat dare facultatem solum presentibus: nec alij poterant cõqueri vt in.l.in rem mãdati.C.mãdati. ¶ In ea.glo. ibi vel maioris partis vel potest dici ꝙ in casu isto propter formam mandati dati a papa requiritur omnium cõcordia. z presertim quia dicit plene omniũ vestrum cõcordia interueniente. facit quod no. in glo.in.c. vbi periculum. in verbo singulis. de elec.in.vj.

a ¶ Duplicem vocez. Adde hic do. Abb. in prima col. versi. z primo ꝑ declaratione nu.ij. z do. Fely. post eũ.

b ¶ Absentes non vocẽtur. si queris vtrũ et qñ z vsqꝫ quo illi q sunt ꝑsentes de electorib' absentes expectare teneanť distingue hic fm.d. Henr. boych. in princip. huius.c.

1 ☞ Super iure subiectionis potest dari libellus contra illum qui subiectus dicitur.
2 Subiectio plena ex pluribus causis arguitur.
3 Episcopus an possit a se totaliter eximere vnam ecclesiam aut vnam ecclesiam subiicere alteri.
4 Testificari potest prelatus in contractu celebrato ad vtilitatem ecclesie.
5 Subscribere se potest quis per alium in instrumento.
6 Sententia lata cum subdito ratione subiectionis sciente ⁊ patiẽte domino preiudicat ipsi domino scienti ⁊ patienti.
7 Sententia lata contra ius litigatoris transit in rem iudicatam: secus quando est contra ius legis.
8 Sententia alternatiue lata an valeat.
9 Libellus generalis super iure generali formatus procedit.
10 Archiepiscopus ad hoc vt possit concedere priuilegia in diocesi suffraganei an sufficiat cõsensus solius suffraganei in cuius diocesi fit concessio an vero omnium.
11 Sententia duplex an possit in eadem instantia ferri super eodẽ.
12 Sententia lata super parte petitorum an valeat.

Cum inter. Ualet sentẽtia lata cõtra ius litigatoris: si ab ea. ſ. x. dies non fuerit appellatum. h. d. Et sunt due partes principales. Nam in prima narrat ꝓcessum ⁊ iura vnius partis. In secunda diffinit diffinitiones causam premittẽs. secũda ibi quãuis forte ⁊c. ¶ In tex. ibi obedientiam repromitteret supple ⁊ etiã fidelitatẽ. vt patet ex antiqua ſm Inno. ⁊ satis colligit ex sentẽtia pape in qua fit mẽtio de fidelitate ⁊ obedientia.

1 fundat se ex sentẽtia lata rõne priui. ¶ † No. j. ꝙ super iure subiectionis dari põt libellus cõtra illũ qui subiectus dicit. de quo. s. de maio. ⁊ obedien. inter quatuor. ⁊ in. cap. auditis. s. de rescrip.

2 ¶ † Item no. capitula ex quibus arguit plena subiectio. de quibus fit mẽtio in litera. ⁊ qđ habens ecclesiã pleno iure subiectam habet illã subiectam quo ad oĩa hic in litera expressa. dicit tamẽ Inno. quod non oĩa que hic exprimũtur cõcludunt plenã subiectionem: qꝛ nõ letanie ⁊ similia sed institutio in spiritualibus ⁊ fidelitas in tẽporalibus bene videntur cõcludere. ⁊ facit qđ habet. j. de priui. qm̃. ⁊ multo fortius omnia hic posita simul iũcta.

3 ¶ † An aũt episcopus possit a se totaliter eximere aliquã ecclesiam no. j. de dona. pastoralis ⁊ plenius per Io. an. j. de censi. cũ venerabilis. ¶ Itẽ no. epm̃ cum debita solẽnitate posse subiicere vnã ecclesiã alteri de quo in preallegatis iuribus. ⁊. j. de exces. prela. sicut vnire.

4 ¶ † Itẽ not. ꝙ prelatus vr̃ posse scribi in testẽ in contractu qui celebrat ad vtilitatem ecclesie: sicut etiã põt esse testis in causa ecclesie. s. de testi. c. insuper. ⁊. c. cũ nũtius. cum ibi notatis. ¶ Item no argumentũ abbatẽ posse cũ titio prescribere episcopalia. de quo. s. tit. j. auditis. ⁊. c. cum olim. ⁊. j. de priuil. accedentibus.

5 ¶ † Item not. ꝙ quis potest se subscribere ꝑ aliũ in instrumẽto si forte ille alius nesciat vel sit impeditus scribere.

6 ¶ † Item no. argumentum ꝙ sentẽtia lata cum subiecto super iure subiectionis sciente ⁊ patiente olim dño preiudicare videt ipsi domino scienti ⁊ patienti. ⁊ precipue quando ipse dominus super illo iure ꝓnuntiat pro alio. sed certe vt hic tangit. d. Ant. istud non bene hic colligit: qꝛ hic nihil dicitur an preiudicet episcopo sententianti. Sed solum ꝙ preiudicatur ipsi subiecto facit quod legitur ⁊ no. s. de fide instr. inter dilectos. ⁊. j. e. cũ super. et s. de testi. spo. olim. ¶ No. ꝙ licet non sit iudicandum exemplis inquantum inter alios est iudicatũ: tamen bene videtur posse iudicare exemplis inquantum inter eosdem est iudicatũ in diuersa instantia. ¶ No. ꝙ data nullitate concessionis cassantur omnia accessoria ⁊ consecutiua ad ipsam concessionem facit. s. de fi. instrumẽ. inter dilectos.

7 ¶ † No. ꝙ sentẽtia lata cõtra ius litigatoris trãsit in rem iudicatã. secus quãdo est contra ius legis[a] vt qꝛ error est in ea expressus. facit quod no. in. l. j. C. quando prouo. non est necesse. ¶ No. ꝙ pro solẽnitate sententie vt processus presumitur nisi aliud probetur. ¶ Not. veritatem preualere debere de quo etiam tangit glo. ⁊ facit. viij. distin. veritatẽ.

8 ¶ † Not. qđ valet sententia etiã alternatiue prolata. nam valet etiam conditionaliter ꝓlata. l. j. §. biduũ. ff. quando ap. sit canonizata. ij. q. vj.

9 ¶ † No. qđ procedit libellus generalis quando formatur super iure generali. de quo. s. de libelli oblatione. c. ij. ¶ In glo. sub testimonio in fine. ⁊ facit quod no. per glo. xvj. q. vj. placuit. vbi gl.
10 videtur requirere † ꝙ interueniat consensus omniũ episcoporum prouincie vt archieps possit cõcedere priuilegia in diocesi suffraganei allegat. ix. q. iij. archieps. quod est valde notandum. nam videretur ꝙ sufficeret cõsensus illius suffraganei in cuius diocesi fit concessio cum de ipsius solius preiudicio agatur ⁊ non aliorũ ⁊ per consequens videretur quod aliorum consensus nõ esset necessarius. argu. regule quod omnes tangit a contrario. de regu. iur. in. vj. ⁊ secundum predicta etiam possit intelligi. d. c. archiepiscopus. docto. tamen videntur transire cum glo. ¶ In glos. sua vice. si scribere sciunt. supple ⁊ possunt alias possint etiam sub scribere per alium. per id qđ hic dicitur. ¶ In ea. gl. ibi cum alieno annulo. supple cum caret proprio. facit quod habetur in. l. heredes palam. ff. de testa. ⁊ in Spe. de proba. §. videndũ. ver. x. ad fi.

11 ¶ † In glo. cardinalem. in fi. vel potes dicere ꝙ licet in eadẽ instantia non possit super eodẽ duplex sententia ferri. tamen secus videtur in diuersa instantia. nam tunc videtur valere si ferat secundum tenorẽ prime si ferretur contra: an tũc teneat dicet. j. eo. inter monasterium ⁊ tangitur etiam per Bar. in. l. duobus. ff. de excep. rei iudi. ⁊ in. l. j. C. qñ prouocare nõ est necesse. ⁊ ibi etiã per Cy. ⁊ Iaco. butri. ¶ In glos. donationis ibi vel priuilegia hoc verum quãdo concedẽs priuilegiũ non agebat aliquid de nouo concedere. secus si voluisset de nouo concedere ⁊ potestatem habuisset. per id quod habetur. iij. dist. priuilegia. ⁊ facit etiã quod habetur in. c. j. ⁊. ij. j. de confir. vti. vel inutili. ¶ In gl. litigãtes in fine de materia gl. dic vt plene no. j. eo. c. penul. ⁊. j. qui fi. sint legi. causam que. ⁊ in. l. sepe. ff. de re iudic. ⁊ ibi plenissime dixi de ista materia in glo. penul. in fi. ¶ Aduerte tamen quia si in sententia exprimeretur duplex causa quarum vna esset expresse contra ius alia non sustineretur sententia virtute cause que nõ est cõtra ius vt notabiliter voluit Inno. s. de renũ. in presentia ⁊ bene facit quod habetur in. c. per tuas. j. qui filij sint legi. secus quãdo vnica causa tantũ exprimitur que in. c. ex parte. est contra ius. qꝛ tunc non valet. facit qđ habetur. j. de conces. preben. ¶ In glo. in fi. vel potes dicere ꝙ forte pars dicebat primã sententiã nullam ex defectu cõtestationis litis ⁊ ex actis apparebat cõtrariũ. ideo gesta sermonibus preualuerunt.[b] facit. s. de re iudi. l. gesta. s. de proba. quoniã cõtra. vel ſm Host. veritas gestorũ ⁊ actorũ apparebat presumpte. qꝛ de facto antiquo procedebat scḋm instrumentũ sententie quo casu scḋm eum presumitur pro cõtestatione ⁊ processu arg. l. j. C. de cõtrahen. empt. ⁊ quod habetur. j. eo. sicut. nam tunc res iudicata pro veritate accipitur. Ideo tũc preualet sermonibꝰ contrarijs. secus scḋm eum si factũ est recẽs ⁊ obijciat cõtra ꝓcessum: qꝛ tunc nõ presumebatur pro processu nisi quatenus appareat. ⁊ sic intelligitur. c. qm̃. s. de proba. ⁊ dicetur factũ antiquum scḋm eum. quando lapsum esset biennium super quo remittit ad notata per se. s. de renuntia. in presentia. no. bene hoc dictum quia sepe allegatur. ⁊ facit quod no. Cy. et Bal. in. l. emancipatione. C. de fide instrumen. ⁊ quod notatum fuit in. c. alberi. s. de testi. sed de hoc plenius dixi in. d. c. quoniã.[a] super glo. fi. nam etiam videtur qđ si factum non fuit antiquum dũmodo sententia transiuerit in rem iudicatam. qđ presumatur etiam pro actis donec probetur contrarium. vt voluit Inno. in c. bone. s. de elec. ⁊ Specu. in titu. de senten. §. fi. ver. in sententia. vt plene dixi in. d. c. quoniam.

12 ¶ † Extra glo. tangit hic Inno. an sentẽtia lata super parte petitorum valeat.[c] nam hic videtur innui ꝙ sic. Inno. hic cõcludit ꝙ si petitio est generalis apta cõprehendere plura capitula ⁊ feratur sentẽtia super certo capitulo[b] seu articulo. ⁊ de alijs nihil dicitur tunc censetur pars condẽnata in vno articulo in alijs absoluta. ⁊ ita põt intelligi hic. Si autem petitio continet plura. Tunc si feratur super vno valebit non tamen in alijs tũc videbit absolutus vel condẽnatus. nam non poterit postea instari vt procedatur super articulis non decisis. ⁊ si non instabitur peribit instantia super illis de iure ciuili secundum. l. properandum. §. j. C. de iudi. Si vero sit vnica petitio super vna sententia vel quantitate vel super vna re: tũc scḋm[c] eum si in parte tantum fiat condẽnatio non videtur in alia parte absolutus nec condẽnatus allegat. l. quidam. ff. si cer. peta. nihil tamen dicit. An valebit sententia super illa parte ⁊ de materia remittit ad notata per Azo. in summa de arbitris. ⁊ tangit etiam per ipsum Inno. in. c. cum inter. R. s. de electio. Et ex predictis patet duo esse dubia in materia. Primum est an si pronũtietur super parte tacite intelligitur etiam pronuntiari sup alia parte. Secundum est an supposito quod non intelligatur tacite pronuntiare: an valebit sententia lata super parte. de quo etiam tangetur in glo. ⁊ doct. in. l. j. C. si aduersus rem iudi. ⁊ in. l. apud celsum. §. item querit. ff. de doli exceptio. do. Ant. hic videtur dicere quod quando petitio est generalis ⁊ fertur sententia super certis articulis. ⁊ in alijs nõ videatur absolutus per id quod habetur in. l. licet. C. de iudi. isto tamen casu dicit quod valebit sententia super articulis super quibus est lata que habentur in. d. l. licet. ⁊ quod no. in. c. j. s. de transactio. ⁊ sic videtur quod dictum Inno. non procedit posset tamen saluari quando dolose omissa esset prosecutio per ea que habentur in. l. de rebus. ff. de arbi. Si autem petitio contineat plura capitula tunc si sunt diuersa ⁊ separata procedat dictum Inno. quod valet in his super quibus est lata: nec in alijs intelligitur tacite pronuntiare. ⁊ hoc intelligitur verum quando fertur sententia per ordinarium: si autẽ per delegatum vel arbitrum tũc si data esset forma ꝙ deberẽt simul omnia terminari nõ valeret sentẽtia. l. quid tñ. ff. de arbi. ⁊ an in

[a] ¶ Ius legis. si qrit qñ sn̄ia trãsit in rẽ iudicatã vel nõ distin. hic ſm Hẽ. boych. in prin. huius. c.

[b] ¶ Gesta sermonibꝰ preualuerũt. vid hic do. Abb. i. iiij. col. versi. quero quid intendit nu. xxij.

[c] ¶ Parte petitorũ valeat. an sn̄ia possit valere in vno capitulo i alio nõ. vide ꝑ do. Alex. in cõsil. c. in vlt. col. in iij. volu.

dubio intelligatur hec agi tangitur.ĩ.per gl.⁊ Bart.nam fuerũt
opi.vt ibi tangitur ⁊ etiam in.d.l.celſum.§.item queritur.tamen
vt ibi tangit Bar.ſatis videtur quod cum ab eadem parte plu-
ra capitula deducũtur ex quo ſunt ſeparata ꝙ nõ videať actum
vt ſimul pronuntiet.ſecus qñ eſſent capitula cõnexa vel quando
per viã recõuentionis ab alia parte eſſent propoſita ⁊ expreſſa-
ta in cõpromiſſo.per id quod habeť in.c.j.⁊.ij.s̃.de mutuis peti.
¶ Itẽ aduerte qꝛ vbi ſunt capitula cõnexa etiam ſententia lata
per iudicem ordinarium ſuper aliquibus non valebit ex quo nõ
fertur ſuper oĩbus quia iudicandum eſt de cõnexis ſicut de vni-
co capitulo per id quod habetur in.l.etiam.§.j.ff.de mino. nõ ta
men dicũtur cõnexa ex hoc ſolo ꝙ ſub vno generali iure poſſunt
comprehendi per ea que dixi.s̃.⁊ que habentur in.d.l.j.C.de iu-
di.ſed quando aliter cõnexitatem habent qꝛ non põt bene ratio
vnius diſcerni ſine alio.facit quod habetur in.l. eum actũ. ff. de
neg.geſt.Si autem ſit vnicum.c.Tunc ſentẽtia lata ſuper parte
non intelligitur lata ſuper alia parte:nec valebit tunc ſententia
etiã ſuper parte:quia ſententia cenſetur quid indiuiduum ⁊ ſup
vno capitulo debet in totum naturale vel non naturale.l.in hoc
iudicio.ff.fami.herci.⁊ facit quod no.ĩ.de cõuerſi.coniu.placet.⁊
in ſpecu.de ſenten.prola.§.qualiter.ver.quid ſi peto.non obſtat.
l.j.C.ſi aduerſus rem iudi.qꝛ debet intelligi quando in alia par-
te fuit facta abſolutio.vt ibi tangit gl.⁊ hec vera in cauſa princi
pali.ſecus dicit Hoſt.in cauſa appellationis:qꝛ ibi põt pronũtia
re ſuper parte capituli qꝛ in reſiduo remanet firma ſententia pri
mo lata.facit quod habetur in.c.raynutius.⁊.c.raynaldus.ĩ.de
teſta.¶ Itẽ predicta vera ſm Bar.quando iudicium tenet ſup
toto capitulo.ſecus ſi ſuper parte:quia tunc poterit fieri ſup par
te tantum per.l.conſtante.§.ſi.ff.ſolu.matri. ⁊ per hoc dicit ſe de
facto tenuiſſe ꝙ ſi contra poſſidentem partem rei ſit actum ad to
tam rem ⁊ nõ fuerit facta interrogatio an poſſideat in totum vel
in partem ꝙ quia ſuper parte quã reperitur nõ poſſidere nõ vide
tur in effectu tenere iudiciũ per ea que habentur in.l.vna.C. de
alie.iudi.⁊.s̃.de exceptio.c.aduerſario.cum ibi notatis.⁊ tunc po
terit ferri ſolum ſuper parte quam poſſidet lꝫ ſuper alia nõ ferať.
¶ Sed aduerte quia.l.ſi cõſtante.§.ſi.ff.ſolu.matri.quam Bar.
allegat ibi ⁊ in.d.l.j.C.ſi aduerſus rem iudi.videtur bene proba
re dictũ Bar.de quo vltimo dixi quia ibi pendẽte iudicio ſuper
parte deſijt omnino competere ius agendi ſed in caſu Barto.in
quo actum erat rei vendicatio.⁊ conſequenter petitum declarari
rem ſpectare ad agentem ⁊ ſibi debere reſtitui non deſijt compe-
tere dominiũ ipſi agenti ⁊ virtute talis petitionis poterit decla-
rari agentem eſſe dominum totius rei ſi hoc ſit probatum lꝫ reus
non poſſideat niſi partem per id quod habetur in tex.⁊ glo. in.l.
ſi a te.§.j.ff.de exceptio.rei iudi.cum ibi notatis per Bar.⁊ ſic re-
ſpectu declarationis dominij poteſt ibi ſententia ferri ſuper toto
licet reſpectu reſtitutiõis fiende de re ſolum ferri debeat pro par-
te poſſeſſa.⁊ ideo videtur quod iudex ſuper toto debeat pronun
tiare declarando actorem eſſe dominum rei ⁊ cõdemnando reũ
ad reſtituendum partem quam poſſidet ⁊ ab alio abſoluendo
quam non poſſidet : nec dolo deſijt poſſidere et per conſequens
poſſidetur videtur quod ſi ſolum feratur ſuper parte ex quo po-
teſt ferri ſuper toto non valet argumẽtum.d.l.in hoc iudicio.ff.
fami.herci.prodeſt autem declaratoria ſententia domini ſuper
parte non poſſeſſa: quia ſi quo tempore reperiať poſtea reus poſ
ſidere poterit peti executio contra eum. Ut cogatur illam reſti-
tuere virtute dicte ſententie per ea q̃ habenť in.d.l. ſi a te.§.j. do.
tamen Anto.hic ſimpliciter tranſit cum dicto Bar. Item non
obſtat his que dixi ſuperius hec decreta. Inquãtum vult quod
valeat ſententia lata ſuper parte:quia hic diuerſa erant capitula
licet ſub vno genere cõtẽta. ⁊ ideo valuit etiam lata ſuper certis
tantũ per id quod legitur ⁊ not.in lege licet.C.de iudi. vel poteſt
dici ꝙ hic conſtabat iudici non eſſe controuerſiam inter partes
niſi de duobus.⁊ ideo ſuper illis tantum fuit lata ſententia.facit
quod habetur in.l.quidam eſtimauerunt.ff.ſi cer.peta.⁊ de mate
ria in.d.l.j.C.ſi aduerſus venditio.⁊ per glo. ⁊ doct. ⁊ per Azo.
in ſumma de arbi.circa medium.

a ¶ Sufficit.idẽ ſummat hoc c.d.ab.⁊ an a iudice approbato ꝑ partes poſſit appellari.vide hic per do.Fel.i prin.

1 ☞ Nullitas ſententie poteſt proſequi in inſtantia cauſe appella
tionis.
2 Pro ſententia preſumitur in cauſa appellationis ſi ſententia ex
proceſſu producta iuſtificatur.
3 Mandatum ſi conditionatur vt quia mandat ſuperior ꝙ ſentẽ
tia detur pro actore ſi probet ꝙ licet probet ⁊ contra eum detur
ſententia non tamen videbitur eſſe nulla.
4 Iudex appellationis ſi videat probatum per teſtes an debeat il
lis fidem adhibere.

a
Cauſam. Sufficit[a] ad confirmationẽ ſenten
tie illã nihil iniquum cõtinere ſi cõ
tra ipſam aliqd nõ probatur.h.d.Et primo ponit de
legatorũ proceſſum ⁊ ſententiã ⁊ etiã appellationẽ a
ſententia. Secunda ibi licet ponit appellationem appellantis ⁊
1 motiuum pape ⁊ confirmationẽ ſentẽtie. ¶ † No.ꝙ in inſtantia
cauſe appellationis etiã de iure canonico quis põt proſequi nul
litatem.nã etiam a ſententia nulla appellari põt propter graua
men facti.de quo.ĩ.eo.dilecta.⁊ in.l.ſi expreſſim.ff.de appellatio.
2 ¶ † No.ꝙ in cauſa appellationis preſumiť pro ſentẽtia ſi ſentẽ-
tia ex proceſſu producta iuſtificať ⁊ ſic a cõtrario ſi nõ appareat
de proceſſu nõ preſumitur pro ſentẽtia.s̃.de reſtitu.ſpol. cum ad
ſedẽ.Si autem apparet proceſſus ex quo aperte apparet de iniu
ſtitia ſentẽtie tunc tollitur preſumptio ipſius ſententie per id qđ
habetur in.d.l.cum ad ſedem.⁊.s̃.de proba.quoniam cõtra fal-
ſam.ſi autem apparet proceſſus etiam ex illo nõ apparet aperte
de iniuſtitia licet nõ appareat aperte de iuſtitia videť ꝙ pro ipſa
preſumatur niſi aliud probeť vt hic videť colligi cui aũt incũbat
onus in cauſa appellationis probandi not.per doc.s̃.de renũ.in
3 preſentia.⁊ per legiſtas in.l.hi qui.C.de appel. ¶ † No.ex tex.cõ
iuncto dicto Inno.ꝙ vbi cõditionatur mandatũ vt qꝛ mandat
ſuperior ſentẽtiari pro actore ſi probet ꝙ licet probet ⁊ contra eũ
feratur ſentẽtia nõ tamẽ videť ſententia eſſe nulla qꝛ contra pro
bationẽ nec etiã videtur iniqua qꝛ nõ ſemper preciſe allegať ani-
mus iudicis ad probationẽ factã per partem.nam forte non dat
ſibi fidem qꝛ fuerunt teſtes viles:vel qꝛ variando dixerũt ⁊ pre-
ſumitur iudex motus ex talibus ſimilibus contra probationẽ cũ
in eius arbitrio ſit conſiderare quanta ſit fides teſtibus adhiben
da.l.iij.§.j.ff.de teſti.facit quod no. Inno.s̃.de proba.quoniam
cõtra.⁊.ĩ.de fideiuſſo.peruenit.Not.verba mandati predicta vi-
dentur intelligenda.ſi probauerit taliter ꝙ iudici videanť ꝓba-
tiones fore ſufficientes per.d.l.j.§.j.de teſti.⁊ facit qđ no. Inno.
in.c.prudentiam.de offi.dele.vbi dicit ꝙ cum talis conditio taci
te inſit ſi exprimatur nõ credit mandatũ cõditionale. ſed potius
inducit quandã monitionem.facit quod plene no.per Inno.de
preſumptio.c.ſi.⁊ per glo.in cle.j.de offi.deleg. ¶ No.arg.ꝙ req
ſitio iudicis vt ſententiet videtur tollere vitium precedentis pro
ceſſus qđ videtur poſſe procedere quando tollere vitium pende-
bat a poteſtate ipſius partis vt hic tangit Jo.an.poſt Hoſt.fa-
cit quod habetur.s̃.de offi.dele.gratum. ¶ In glo.j.ibi proba-
tum fuiſſet quaſi videť ꝙ hic nõ fuit probatũ. nã forte mãdauit
ꝙ ſi cõſtaret eũ electũ a maiori parte adiudicareť ſibi prebenda.
⁊ iſte forte probauit per aliquos teſtes.ſed forte iudex non adhi
4 buit fidem quia erant viles vel variando dixerunt. ¶ † Sed ad-
uerte quia dubium eſt an iudex appel.ſi videat probatũ ꝑ teſtes
debeat illis fidẽ adhibere ⁊ certe videretur qđ ſic quia in dubio
debet preſumere teſtes idoneos.facit quod habetur in.c. vnico.
s̃.de ſcrutinio.⁊ in.l.j.⁊.ij.ff.de teſti. ⁊ ideo videtur qđ pars que
obtinuit ſententiam debeat coram iudice appellationis allegare
⁊ probare cauſas propter quas primus iudex nõ adhibuit fidẽ.
videtur tamen velle Inno.hic cum.c.quoniam cõtra falſam.s̃.
de proba.ꝙ iudex a quo poterit per ſuas literas facere fidem cũ
ipſe habuerit arbitrari quanta ſit fides teſtibus adhibenda vt
dixi in notabilibus.Sed contra iſtud eſt multum.c.quoniam cõ
tra falſam.vbi verbo iudicis non creditur niſi aliter conſtet ex
proceſſu,ſed forte Innocen.voluit ꝙ ſit ſpeciale in hoc caſu per
ea que habentur in.d.l.iij.§.j.quia tamen ille text.in.c. quoniam.
loquitur indiſtincte tutius videť ꝙ hoc faciat ſcribi in actis ſcili
cet ꝙ teſtes variando dixerunt.nã hoc fieri põt vt tangit Inn.
in.d.l.quoniam.⁊ ꝙ etiam ſuper vtilitatem teſtiũ fuerit facta ali
qua fides. ¶ In ea.glo.in fine.dicit quod in iuribus hic allega-
tis licet eſſet preter formam mandati id quod agebatur erat ta-
men de coniunctis cõnexis mandato.ideo valebat.ſecus in alijs
quia tunc paria ſunt eſſe preter vel contra formam mandati. de
offi.dele.prudentiam.⁊ de elec.c.ſi cui.lib.vj. ¶ In glo.ſi.ibi fuit
commiſſa. Iſtud poteſt operari quia tollit poteſtatem recuſandi
iudicem niſi noua cauſa ſuperueniat.de offi. delega. inſinuante.
Item quo ad hoc vt valeat ſecundum reſcriptũ.licet faciat men
tionem de primo ſi non facit mentionẽ de cõſenſu habito in pri-
mo.s̃.de reſcrip.ceterum.Item operatur ſm Hoſt.quia inducit
preſumptionem ꝙ ille fuerit amicus ⁊ cõſequenter ꝙ veriſimili-
ter non grauauerit:niſi aliud appareat. ¶ In ea.glo.ibi.de offi.
dele.de cauſis.poteſt etiam operari requiſitio ſm Hoſt. ſi forma
reſcripti reſpiciens tantum fauorem partis eſſet violata quia tũc
per requiſitionẽ videretur renuntiari tali forme.argu.s̃.de offic.
dele.gratum.⁊.c.ſi.⁊ quod ibi no.

1 ☞ Tempus datum ad appellandum currit a tempore late ſentẽ
tie licet ſententia lata ſit in diem.
2 Purgationis indictio an ſit interlocutoria an vero diffinitiua.
⁊ nume.9.
3 Appellandi facultas tolli videtur per ſuſceptionem termini ap-
poſiti ſuper executione ſententie.
4 Sententia tranſit in rem iudicatam per lapſum decem dierum a
tempore ſententie ⁊ excluditur facultas appellandi.

Sententie

5 Sententie acquiescere tacite dicitur qui non appellat.
6 Tempus datum ad exequendum licet detur a iure sine ministerio hominis tamē potest abbreuiari ⁊ elongari per iudicem per quem fertur sententia.
7 Appellari an possit a pronuntiatione de exequendo.⁊ nu.14.
8 Appellās a diffinitiua an possit in causa appellationis aliquid dicere contra interlocutoriam a qua non appellauit.
9 Sententia per quam inducitur purgatio an sit interlocutoria.
10 Sententie consentire an ⁊ quando videatur petēs dilationem.
11 Sententie consentire an videatur recipiens terminum ad soluēdum iudicatum.
12 Judex an possit arctare terminum a lege datum condemnatis.
13 Exceptiones que sint ab executore admittende ⁊ que non.
15 Delegatus qui debet decidere causam sibi cōmissam infra mensem si excōmunicet reum propter contumaciam an poterit eum post mensem absoluere.

Uod ad cōsultationem.

a Sententia[a] per lapsum.x.dierum transit in rem iudicatā si prius nō fuit appellatū ⁊ tēpus quadrimestre qđ datur iudicatis ad soluendū in actione personali ex causa per iudicem pōt abbreuiari.h.d. In prima consultatio. In secunda
1 responsio.secūda ibi taliter. ¶†No.qđ tēpus datū ad appellandum a sentētia currit a tēpore late sentētie licet sententia lata sit in diē non autē currit a tēpore lapsus diei appositi in sententia.⁊ ratio est:q2 ipsa sentētia ex sui forma grauat.⁊ ideo statim infra x.dies a tēpore sentētie debet appellari. facit quod habet in.l.j.§.biduum.ff.quādo appellandū sit canonizata.ij.q.vj. ¶No.ꝙ tēpus appellādi videt currere de momento ad momētum dum dicit a cuius prolatione ⁊c.⁊ non dicit a die late sentētie de qua ij.q.vj.anteriorum.⁊ in Specu.de appella.§.restat.in.j.colū.⁊ in
2 auf.hodie.C.de appel. ¶†Not.qđ indictio purgationis videt esse interlocutoria.⁊ sic vt ab interlocutoria debet appellari sup quo videtur dubitare hic Innocē.nam in vna parte videt velle ꝙ sit interlocutoria in alia ꝙ diffinitiua sed possunt concordari opi.fm Jo.an.distinguēdo formā sentētie.nā si fertur sententia contra clericū nisi se purgauerit est diffinitiua.secus si simpliciter indicat purgatio:q2 tūc est interlocutoria vt dicebat Abbas ex eo q2 expectabat post se diffinitiuam vz cōdēnatoriā si deficiat in purgatione vel absolutoria si obtineat.facit.j.de pur.cano.c.
3 cum.p.⁊.c.seq. ¶†No.ꝙ ꝑ susceptionē termini appositi sup executione sentētie videtur excludi facultas appellandi. In contrarium etiam potest appellari quia hic videtur innui qđ si infra.x. dies a tempore sentētie fuisset appellatum ꝙ potuisset precedere
4 appellatio de quo tanget cum glo.iij. ¶†Not.ꝙ per lapsum.x. dierum a tempore sententie sententia transit in rem iudicatam. ⁊ excluditur facultas appellandi.⁊ hoc videt verum quādo sententia est lata vel vox iudicis habet vim sententie alias interdum posset etiā post.x.dies appellari vt voluit Archi. de appel. concertationi.lib.vj.⁊ Spec.in ti.de appel.§.restat.ver.sed qđ dices. ¶Item hoc verum quando grauamen ex momento perficit: secus vbi cōtinue iteraretur vt voluit Compo.⁊ Jo.an post eū. s̄.de rescrip.dilectus filius.⁊ Spec.in.d.§.restat.ver.⁊ no.secūdū Uincen. ¶An autē eoipso videatur appellatum infra.x.dies. dic ꝙ nō nisi hoc ꝓbetur.per id qđ habet de app.romana.li.vj. in ver.constiterit.⁊.s̄.de testi.significa.⁊ in.c.cum speciali.de ap.
5 §.porro.ver.penul. ¶†Not.ꝙ non appellans dicitur tacite acquiescere sententie.⁊ sic facit ꝙ ex sententia nō iudicat vera naturalis obligatio sz interpretatiue de quo per legistas in.l.cum qs C.de iur.⁊ fac.igno.⁊ per Bar.in.l.iulia.ff.de condi.inde.⁊ in.l. ab eo.C.quomodo ⁊ quando iudex.nam potest esse ꝙ nō appellat ex eo quia execratur iurgia ⁊ lites facit.l.itam si res.ad finez. ff.de alie.iudi.non autem ex eo:quia vere consentiat. ¶Not.ꝙ regulariter tempus datum ad executionem sententie de iure cōmuni est tempus quatuor mensium quod est verum in actionibus personalibus.vt no.s̄.de offi.deleg.Querenti.⁊ idem videt
6 in priuato contra nisi se purgauerit per istum tex. ¶†No.quod tempus datum ad exequendum licet detur a iure sine ministerio hominis tamen potest abbreuiari ⁊ elongari per iudicem ꝑ quē fertur sententia de quo plene per glo.⁊ Bart.in.l.ij.ff.de re iudicata.⁊ facit quod dictum fuit in.c.j.s̄.de dilatio.⁊ no.literam in quantum vult quod debebat fieri a iudice sedente. Et sic debet fieri cum cause cognitione.de quo in.l. a procedente.C.de dilatio.⁊.d.l.ij.de re iudicata.ff. ¶Not.ꝙ per susceptionem termini abbreuiati quis videtur approbare terminum vt sic de abbreuiatione deinceps non possit conqueri. ¶No.quod ab executore ⁊ executionis actu non appellatur nisi inquātum modus excedatur.facit quod habetur.s̄.de offi.deleg.super questionum.§.j.⁊ et C.quorum appellationes nō recipiātur.l.ab executore.ff.de ap. ⁊.ij.q.vj.§.sunt quorum.ver.ab executore. ¶Et not.ꝙ vbi appellatur ab executione debet causa exprimi quia appellari non potest:nisi modus excedatur ⁊ modum excedi non potest petere nisi causa expressa ⁊ hoc etiam tenet Spe.in ti.de executione sententie.§.nunc dicendum.ver.sed nunquid.⁊ in tit.de appella.§. in quibus.ver.quinto.⁊ per Bar.in.d.l.ab executore.ff.de app.
7 ¶†An autem a pronuntiatione de exequendo possit appella-
b ri.[b]gl.tenuit ꝙ sic in.d.l.ab executore.ff.sed Cy.ibi etiam Bart. in.l.ab executore.ff.de appel.tenent contra quia eadem est ratio que est in ipsa executione.⁊ ideo vtrobiqz non potest appellari: nisi modus excederetur. Quedam autem tractat hic Inno.que hodie sunt decisa in.c.fin.j.eo.lib.vj.⁊ eo.titu.⁊ lib.c.non solum. de quibus dic vt in dictis iuribus. Nam tractabat hic Innocē.
8 †An ille qui non appellauit ab interlocutoria si postea appellet a diffinitiua possit in causa appellationis predicte aliquid dicere contra dictam interlocutoriam. Nam hodie decisum est ꝙ sic si talis interlocutoria concernebat merita cause.alias secus vt habetur in.c.fi.de appella.in.vj. Item erat dubium an si executio sentētie facta fuerit infra.x.dies.si postea appellet ante lapsum decem dierū. An retractabitur executio per viam attētati quod hodie est expeditum in.c.non solum.de appella. in.vj. ⁊ etiā per legem ex iudiciorum.ff.de accusatio.⁊ in.l.j.ff.nihil innoua. appel.pen. ¶In glo.j.in fi. Et sic vult gl.quod hic fuerint due sententie separate se inuicem non contingentes vna fuerit per quā indicta fuit purgatio alia condēnatoria in causa pecuniaria.sed Inno.hic posuit aliū ⁊ secūdum intellectum videlicet ꝙ fuerint due sententie se inuicem contingentes.nam vna fuit interlocutoria ꝙ se purgaret.j.xx.dies. Alia diffinitiua ꝙ nisi se purgauerit priuabatur ecclesia.⁊ a neutra istarum sententiarum appellauit j.x.dies. Nam si appellasset a secunda diffinitiua non preiudicasset sibi interlocutoria:sed quia a neutra appellauit.j.x. dies. ⁊ terminum sine contradictione recepit mandatur sentētia executioni. Tertium intellectum ponit hic Inno.ꝙ hic fuerit tantum vnica sentētia ⁊ istum exemplificat primo in causa ciuili mera vt q2 faciēte presumptione pro actore cōtra reum fuit lata sententia cōtra ipsum reū vt nisi.j.xx.dies innocentiā suā ⁊ presumptionē purgaret solueret decē quā tamē purgare poterat per iuramētum.s̄.de iureiurā.c.fi. Secundo exemplificat in causa ciuili ciuiliter mota de crimine furti nō manifesti ad consequendum duplum vel vi bonorū rapto.ad quadruplū quia presumptione faciente cōtra reum lata fuit sententia cōtra ipsum vt soluat duplum vel quadruplum nisi purgauerit se.j.xx.dies.⁊ secundum hoc no.ꝙ etiam in causa criminali ciuiliter mota ad penā applicandam parti potest deferri iuramentū necessarium de quo plene in.c.fi.de iureiuran.pōt etiam fm Inno.intelligi tex.qđ fuerit vnica sententia sed alternatiua.q2 presumptione faciente contra reum fuit condēnatus ad soluendū decē vsqz ad.xx.dies.aut ad iurandū ꝙ nihil debet. Et sic ad se purgandum.j.xx.dies.facit quod habet in.l.miles.§.j.ff.de re iudica. Nam potest sententia alternatiue proferri per ea que ibi habent.⁊ similiter conditionaliter.vt.ij.q.vj.biduum.de quo etiam in Specu. de senten.
9 prola.§.iuxta.ver.sed certe. ¶†In glo.ij.in fi. sed aduerte quia hic potest esse dubium, An sentētia per quam inducitur purgatio debeat dici interlocutoria. An vero diffinitiua vt sic sciat an in appellatione sit exprimēda causa vel nō.⁊ Inn. hic variauit q2 in vna parte sensit ꝙ esset interlocutoria. In alia ꝙ esset diffinitiua.cōcorda opinio. vt dixi in notabilibus q2 attendi debet forma sentētie. Nam si simpliciter indicit purgatio est interlocu-
10 toria.secus vbi priuat ecclesia nisi se purgauerit. ¶†In glo.iij. in fi.vbi patet ꝙ petendo dilationē nō videt quis in iudicē consentire sed certe loquit ibi de dilatione que dat ad deliberādū. ideo nō videt cōsentire.facit qđ habet in auf.offerat.C.de lit.cōtest.sed hic loquit de dilatione ad soluendū ideo tunc facilius inducit approbatio. ¶Aduerte tū q2 Inno.hic notabiliter dicit qđ aliud est quādo appellatio pendet q2 tunc petēdo vel recipiēdo terminum videtur appellationi renuntiare vt in.c.gratum.⁊ c.cum venissent.allegatis in glo. ¶Quid aūt quādo nondum est appellatū.sed pōt appellari quia differentia est an quis recipiat terminū sibi statutū ⁊ nō videt renūtiare appellationi fiende. Et ita intelligit istum tex.aliud si petit terminū ad soluēdum quia tunc bene videtur renuntiare. Et sic intelligit.l. absolutionē.C.de re iudicata.⁊ per hoc dicit Jo.an.ꝙ aliud est petere terminū.aliud suscipere. Itē aliud est recipere sponte aliud contradicere. De quo etiā aliquid tangetur cum glo.penul. ¶Et not. multum diligenter dictum Inn.pro limitatione dicte legis ab solutionē.sed do. Anto.aliter hic dicit ⁊ fuit de mēte do.de Rota in sua cōclu.cclxxxj. Nā dicit ipse ꝙ aut suscipit terminus ad exclusionē iurisditionis ⁊ cōseruationē appellationis. ⁊ tunc nō dicitur renūtiare appellationi ⁊ si illa pendeat.per id qđ no.glo. in.c.si a iudice.de ap.in.vj.⁊ ibi patet exemplum quādo qs suscipit terminum ad docēdum de grauamine corā iudice a quo ad

a ¶Sentētia. eodem modo summant hic do.abb.⁊ si q̄ras iudex vel executor debeat exceptiones admitter distin. hic fm d.Hē.boych. in prin.

b ¶Appellari an possit a pnūtiatione de exequendo.

finem vt excludat eius iurisditionem.facit quod no.per Jnn.ĩ.
de appel.solicitudinem.Jnterdum vero suscipitur terminus ad
executionem sententie vel grauaminis illati.⁊ tunc renuntiatur
appellationi siue pendeat siue possit fieri per ea que habentur in
d.l.absolutionē.coniuncta glo.Jnterdum vero terminus nō ten
dit ad executionem grauaminis illati. Et tunc renuntiatur ap-
pellationi siue pendeat siue possit fieri.per ea que habent̃ in.d.l.
absolutionem.coniuncta glo.Jnterdum vero terminus nō ten
dit ad executionem grauaminis illati vt quia forte iudex graua
uit in vno articulo ⁊ pars recipit terminum ad probandum in
alio pendente tempore ad appellandū a grauamine illato.⁊ tūc
aduerte quia si appellatio nondum pendet qꝛ non est interposi-
ta nō videtur renūtiare quia iudicium redditur in inuitum do-
nec quis fuerit exemptus a iurisditione iudicis.l.inter stipulan-
tem.§.j.ff.de verbo.signi.Et hoc tenuit Host.s.de testi.significa
uerunt.⁊ Jnno.in.c.solicitudinem.ĩ.titu.j.Tutius tamen est vt
dixit Hosti.in loco preallegat.vt recipiat terminum saluo iure ap-
pellandi a grauamine illo.Si autē appellatio penderet tunc be
ne intelligeretur renuntiare appellationi. Quia non cogebatur
tunc terminum recipere.⁊ illa statuitio termini supponit iurisdi
tionem in iudice statuēte.⁊ ideo susceptio termini a iudice a quo
licet in alio articulo est cōtraria appellationi.ideo tunc videt̃ illi
renuntiare.per id quod habetur in.d.c. gratum.⁊.c.cum venis-
sent.Si autem susciperetur terminus ad deliberandum tunc nō
videtur renuntiare per ea que habentur in auc.offerat̃ prealleg.
⁊ hec est conclusio do.Anto.in effectu ad quam dicit̃ posse redu
ci quod no.Jo.an.in.c.fi.de appel.in.vj.Super glo.in verbo ap
pellatum in prima suppletione.¶ Sed aduerte qꝛ nō videt̃ per-
fecte dixisse quia nō ponit differētiā inter petere ⁊ suscipere quā
posuit hic Jnn.⁊ Jo.an.⁊ facit etiam ꝙ ipse no.in.d.c.fi. de ap.
in.vj.vnde potes dicere ꝙ in tertio mēbro quando agitur de ter
tio quia nō tendit ad executionem grauaminis ꝙ si petit termi
num in alio articulo qꝛ non cogebatur tunc renuntiare videtur
appellationi fiende vt voluit Jnnocē.secus quando suscipit sibi
statutū.Quia interim tenetur iudici obedire antequam sit exem
ptus ab omni iurisditione.¶ Jtem aduerte quia potest esse du
bium,An ista differentia inter petere ⁊ recipere habeat locū qñ
terminus tendit ad executionem grauaminis illati.Jnnocē.hic
videtur velle quod ideo repellatur ab appellando quia lapsum
erat tempus decem dierum.sed vt dixit do. Anto.in hoc sentit
11 contrarium.⁊ idem domini de Ro.in loco prealleg.¶ † Jtem vi
detur velle Bal.in.l.absolutionem.ibi enim tenet ꝙ recipiendo
terminum ad soluendū iudicatū videatur cōsentire sentētie. Et
ista pars forte verior est de iure qꝛ nō pōt negari ꝙ tacite videa
tur satis cōsentire sentētie recipiēdo terminū ad soluendū.Ergo
debet induci renūtiatio appellationis etiā fiende arg.prealle.c.
gratū.nec obstat iste tex.qꝛ potest dici ꝙ etiam non potuisset ap
pellare.ĩ.x.dies si voluisset.Ex quo acceptauerat sponte terminū
non debet audiri appellans nisi modus executionis excedatur.
Si tamē velles defensare Jnno.posses dicere ꝙ ibi in fine nō ne
gat quin potuerit appellare.ĩ.x.dies si voluisset a sentētia appel
lare.Sed quod non potuisset appellare rōne breuitatis termini
ex quo spōte ipsum terminū recepit.Jtem posses dicere quod ex
quo non petit terminū sed recipit statutum ꝙ videatur recipere
quasi inuitus adhuc est sub iurisditione iudicis: qꝛ nondum est
appellatū ⁊ potest dici ꝙ intelligat̃ recepisse saluo iure appellan
di sicut in simili voluit Jnno.in.d.c.solicitudinē.⁊ Hosti.in.c.si-
gnificauerunt.⁊ Jo.and.in.d.c.fi.super glo.de appellatio.in.vj.
Unde probabiliter posset defensari opinio Jnno.per hunc tex.
12 ¶ † Jn glo.penul.in fi.vel potes dicere vt hic voluit Jnnocē.⁊
Host.ꝙ contrarium procedit quando inuita parte fieret abbre-
uiatio.secus quando sponte recipit terminū breuiorem:quia tūc
etiam sine causa iudex statuit breuiorē tamē tenet statuitio ⁊ im
putet sibi pars que sponte suscepit vt litera hic dicit.dicit tamen
Jnno.ꝙ si cōtradicat ⁊ non appellet censebitur sponte suscepis
se:qꝛ nō sufficit contradictio sine appellatione in actu iudiciali.
facit quod legitur ⁊ no.in.l.j.⁊.ij.C.de relatio.⁊ per Jnno.in.c.j.
ĩ.de his que fiunt a maior parte capituli.sed Host.contradicens
quod si cōtradicat vel inuitus recepit nō videbitur sponte fecisse
potes dicere ꝙ si queritur quo ad hoc vt suppleatur tēpus qua-
drimestre si minus sit datum tunc satis sit ꝙ cōtradixerit.Licet
non appellauerit si iudex sine causa id fecit:quia tunc nō est im-
putandū parti:ex quo sponte nō recepit terminum. Et sic cessat
ratio de qua in litera ⁊ hic videtur ꝙ verior sit opinio Hostien.
¶ Si aūt queritur quo ad hoc vt sentētia in alio nō noceat tūc
clarum est ꝙ nō sufficit cōtradicere nisi appelletur.nā alias tran
sit sententia in rem iudicatā.s.de elec.cum dilecti.circa finem.Et
ideo tunc ex quo nō appellat quodāmodo videtur consentire vt
voluit hic litera in ver.taliter.in glo.fi.ibi plus aggrauādo illum
puta si forte ille contra quem fiebat executio habebat exceptio-
nem ne exigeretur vltra quam facere possit deducto ne egeat vt
l.nesennius.ff.de re iudi.⁊.l.ex diuerso.ff.sol.matri.Nam si iudex
velit eam insolidum exigere.licet non excedat mādatum datum
sibi ab homine tamen quia excedit modum executionis datum
a iure poterit appellari.predicta enim exceptio debet admitti in
executione:quia illā recipit;nec impugnat sentētiam. facit quod
legitur ⁊ no.in.d.l.nesennius.per Bar.⁊.l.j.C.de iur.⁊ fac.igno.
¶ Jtem posset excedere modū executionis datum a iure si pri-
mo velit exequi in immobilibus ꝙ̃ mobilibus.l.a diuo pio.§.ij.
ff.de re iudi.excedit etiam modū datum a iure quādo vellet exe-
qui ante tēpus vt.ĩ.tangit glo.⁊ multas alias tangit Spe.in ti.
de executio.sentētie.§.fi.⁊ de appella.§.in quibus.versic.v.⁊ seq.
¶ Jtem excedit modū quādo vult admittere exceptiones non
admittendas ⁊ super illis iudicare.l.si vt proponis.C.de re iudi.
⁊.ĩ.tangit glo.⁊ in predictis casibus pōt appellari.Si autem sit
casus in quo iudex possit recipere ⁊ nō recipere ⁊ sic in potestate
sua sit tunc nō videt̃ posse appellari siue recipiat siue nō per ea q̃
no.Joā.an.in.c.exceptionem.⁊.c.fi.⁊ quod habetur.ff.de iudi.l.
non quicquid.Et ex predictis patet ꝙ licet quis nō excedat for-
mam mandati ab homine tamen pōt excedere formam executio
nis datam a iure.qđ quando sit patet ex predictis.Et sic tollitur
obiectio glo.Host.tamen dicebat ꝙ licet faciat cōtra mādatum
datum ad homine ⁊ sit nullum quod agit.Et per hoc non sit ne
cesse appellare.s.eo.c.tamen poterit appellari ⁊ erit vtile ne gra-
uetur saltē de facto.Nam etiā de facto posset fieri executio. facit
quod habetur in.l.gesta.ff.de mino.⁊ ꝙ a sententia nulla possit
appellari etiam habetur in.l.si expressim.ff.de appella.ĩ.tit.j.di-
lecto.vel potest dici ſm ipsum Host.ad contrarium glo. ꝙ lꝫ exe
cutor faciat id quod sibi mandatur tamen mādatum posset esse
iniustum vel nullum vel surreptitiū. Et sic poterit appellari ſm
eum.sed do.Anto.hic dicit hanc solutionem procedere inquātū
mādatum esset nullum vel surreptitium secus vbi esset iniustum
quia tunc grauamen non infertur ab executore sed ab illo qui ꝓ
tulit sententiam sed certe dictum Hostien. videtur posse saluari
quando esset iniustum ratione exceptionis competentis ad ma-
teriam cause que opponi posset post sententiam.Ut quia esset de
notatis in.l.j.C.de iur.⁊ fac.igno.per ea que.ĩ.tangent̃.Sed vbi
esset exceptio que non posset opponi post sententiam posset pro-
cedere dictum do.Anto.¶ Jtem aduerte qꝛ gl.hic posuit quas
13 dam exceptiones quas tenet̃ admittere executor.¶ † Circa hoc
a autē que exceptiones[a] admittende sint vel non fuerunt opinio-
nes:quarum tres recitat hic Joā.and.⁊ do.Anto.post eum de
quibus etiam in.c.decetero.s.eo. per Jnnoc.finaliter concludit
do.Anto.ꝙ si iste executor est mistus quod quādo sit colligitur
ex his que dixi in.d.c.de cetero.⁊ ꝑ Bar.in.l.a diuo pio. in prin.
ff.de re iudica.tunc tenetur omnes exceptiones admittere. Et si
non admittat poterit appellari.s.de offi.dele.ex parte.Et de ta
li executore non loquitur hic.Sed de ipso potest intelligi secun-
dum aliquos.l.si pretor.§.marcellus.ff.de iudicijs. Sed certe vt
dixit Host.ibi potius loquitur de mero executore. Quidā vero
est merus executor datus ad executionem sententie late ⁊ tunc
est aduertendū.Quia quedam sunt exceptiones cōcernētes exe-
cutionem.Puta ꝙ quis non exigat vltra quam facere possit vel
ꝙ primo fiat executio in bonis mobilibus faciat.d.l. a diuo pio.
§.ij.⁊.l.nesennius.eo.ti.Et istas debet talis executor admittere.
Ex quo ipsam executionem commissam respiciunt argu.c.pre-
terea.⁊.c.ex literis.s.de offi.deleg.⁊.l.ad rem mobilem.⁊.l.ad le-
gatum.ff.de procura.⁊ quod legitur ⁊ no.in.l.penul.ff. de cōfes.
¶ Quedam autem sunt exceptiones que concernunt iniustitiā
sententie exequendi.Et tunc concludit hic do.Anto.quod talis
executor nō tenetur nec potest eas admittere nisi vt superiori re-
ferat si velit in istis si admitteret eas ad discutiendum posset ap-
pellari vt dixit glo.Si autem repellit non poterit appellari.⁊ idē
si non admittit etiam ad referendum secundum eum: quia non
poterit appellari ex eo quia ĩ facultate sua est,An taliter admit-
tat.facit quod no.Joan.and.in.c.exceptionem.circa finem tex.
s.de exceptio.⁊ sic transit do.Anto.sed aduerte quia non vide-
tur perfecte dicere in hoc casu. Nam aut erat exceptio que nō po
terit obijci post sententiam sicut regulariter contingit de quali-
bet peremptoria.l.peremptorias.C.senten.rescin.non posse.Non
potest admitti etiam ad referendum per ea que habentur in.d.l.
ad peremptorias.Jdeo si contrafaciat poterit appellari.Si au-
tem erat exceptio de illis que possunt opponi post sententiam in
executione vt quia erat de notatis in.d.l.j.C.de iuris ⁊ fac.igno.
vt est exceptio Macedoniani vel velleiani etiā quando opponit̃
peremptoria per militē tunc videt̃ ꝙ ex quo exceptio ista potest
obijci in executione ꝙ debeat illā admittere non vt iudicialiter
de illa discutiat:qꝛ nō dꝫ assumere partes iudicis sed executoris
vt tāgit hic gl.sꝫ vt quasi extraiudicialiter se īformet.An habeat
obstare vel nō.vt si non habeat obstare exequatur ea nō obstāte

facit

a ¶ Que exce-
ptiōes sint ad
mittende vel
nō qñ autem
iudex possit re
pellere excipiē
tem iniuste et
denegare sibi
audiētiā vide
per do. Alex.
in cōsi. lxv. in
v.col.in.j.vol.
⁊ in consil.xlj.
colū.iiij.in.ij.
volumine.

facit.l.satis.C.de fal. Alias videt̄ ꝙ debeat supersedere ꝛ referre superiori. per id qḋ habet̄.s̄.eo.decetero. Et quod dicitur in sequenti membro. Nam eadem ratio videtur vtrobiqꝫ ex quo est exceptio que potest opponi in executione. Et per consequēs idē ius dz esse argumentū capituli secundi. s̄. de translatio prelato. ℭ Quedam autem sunt exceptiones que respiciunt nullitatem sententie. Et tunc conclude ꝙ si velit admittere ad finē iudicialiter discutiendi non videtur ꝙ hoc possit per ea que habentur in dicta.l.si vt proponis.C.de executione rei iudicate. ꝛ ꝙ dixit hic glo. Et ideo si contrariū facere vellet posset appellari. ℭ Si autem vellet summarie se informare. An calumniose opponat̄ vel non vt si repellat eas si reperiat calumniose opponi ꝛ exequat̄ iuxta.l.satis aperte.C.de falsis. Si autem non calumniose opponatur supersedeat executioni ꝛ referat ad superiorem. Et tūc potest hoc facere per ea que habētur.s̄.eo. Et ista videtur veritas. tamen dominus Anto.hic aliter videtur concludere. Nam dicit quod aut petitur vt admittantur tales exceptiones ꝛ summatim examinentur ad fidem repellendi. Et tunc iuste petitur et si non admittitur poterit appellari. Allegat.l.secundam.C.de fal. Aut petitur vt admittat ad finem plenarie discutiendi vel non exequendi. Et tunc si notorie constat de iustitia exceptionis qḋ potest esse quando constat ex cōfessione partium. tunc debet admittere tales exceptiones ꝛ non exequi alias modum excederet ꝛ posset appellari. Et sic potest intelligi secundum Hostien.l.si pretor.§.marcellus.ff.de iudi. Si vero non constat notorie. tunc si admittit ad finem discutiendi ꝛ cognoscendi. Et tunc poterit appellari per ea que habentur in.l.si vt proponis. allegat in gl. Si autem vult adimere ad finem referēdi superiori. tunc potest ꝛ si hoc faciat non poterit appellari. Idem dicit si hoc nō faciat quia nec etiam tunc poterit appellari cum illud sit in eius facultate seu potestate. Facit quod notat Io and.in.c.exceptionem. de exceptio.ante glo. quod dicit procedere etiam si pars opponens offerat se paratam ꝓbare per testes de nullitate qui interfuissent sententie. Quia licet executor habeat iurisdictionem cōtra rebelles.vt de officio delegati.in.c.ex literis. Non tamen habet iudicialem indaginem vt in preallegata.l.si vt proponis.C. de executione rei iudicate. Et per hoc dicit Hostien.glo.in dicto §.marcellus non procedere. Inquantum vult admitti probationem fiendam per testes. Et hoc dicit procedere quādo alius est executor ab ipso pronuntiante. sed ipse pronuntians bene tenetur admittere exceptionem nullitatis per id quod habetur de exceptionibus.pia.§.penul.lib.vj.ꝛ offi.deleg.pastoralis.§.quia vero.quod est intelligendum quādo opponitur.vt debeat vt quia opponens offert se incontinenti paratum probare: quia iudiciū executionis expeditur summarie modo admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem.vt no.Bar.in.l.iiij.§.condemnatum.ff.de re iudi.ꝛ facit quod habetur in.l.iij.§.ibidem. ff.ad exhiben.sed aduerte quia non videtur perfecte dixisse Hostien.nec domi.Ant.quia videtur ꝙ si opponatur exceptio nullitatis teneatur executor illam admittere ad finem vt videat an calumniose opponatur.ꝛ si procedendum sit ad executionē illa non obstante. An vero non calumniose opponatur.ꝛ sic supersederi debeat ꝛ deferri negotium ad superiorem per text.in.d.c. decetero.vbi dicit quod deferri oportebit questiones que inciderunt ad superiorem ꝛ sic non est simpliciter in potestate executoris taliter admittere. Imo etiam necessitatur.ꝛ ideo si nō admittat ad finem predictum poterit appellari quasi modū excedat. Et ad hunc finem videtur etiā ꝙ poterit recipere probationes per testes ꝛ sic possit saluari glo.in.d.§.marcellus. Et pro hoc facit quia ex quo exceptio nullitatis potest objici contra executionem.d.l.iiij.§.cōdemnatum.ꝛ facit quod habetur.s̄.eo.c.j. ergo non debet esse in potestate executoris illam indistincte reijcere

14 An† autem a pronuntiatione de exequendo possit appellari teneri superius ꝛ dixi ꝙ non nisi modus excedatur. Et pro hoc videtur ꝙ si sentētia feratur super actione in factum descendēte ex re iudicata. Cum illa tendat ad executionem sentētie nō poterit appellari vt etiam voluit Specu.in titu.de execu.sen.§.breuiter ver.sed secundum. ℭ Nunquid autem si appelletur vbi modus exceditur suspendatur solum executio quo ad id in quo excedit. an vero in totum posuit Spec.in tit.de execu.sen.§.nunc videndum.ver.sed nunquid vbi concludit ꝙ si in appellatione exprimatur in quo sit excessus in illo tantū suspendit. Si aūt non exprimitur tunc in totū suspenditur executio ratione dubitationis.de quo plenius dic vt ibi. ℭ In eadē glos.in fi.ꝛ sic videtur illa lex velle ꝙ excedens fines mandati.non faciat contra mandatum sed aliud. Sed potes dicere ꝙ si mandatū est limitatum super certo vt si mandaui rem emi pro decē ꝛ emitur pro duodecim.tunc taliter excedens dicitur facere contra formā mandati. Et nullum est qḋ agitur ad preiudicium mandati. Si aūt nō est limitatum super certo.vt qꝛ mandatum est ꝙ mittat in possessionem bonorū valentium centum si mittat in possessionē aliquorū bono.de quibus dubitetur.an vltra valeant.tunc ratione dubitationis appellari debet.ex quo non est certum factum esse contra formam mandati.facit quod habetur.s̄.eo.c.cum inter. circa finem. ℭ †Ultimo tangit hic Hostiē.vtrū delegatus cui causa cōmissa est decidenda infra mensem. Si excōicet reum ꝑpter contumaciā poterit eum post mensem absoluere.ꝛ concludit ꝙ non.qꝛ expirauit potestas delegati ꝑ lapsum termini.s̄.de offic. deleg.de causis.ideo tunc recurrendum est ad papā si erat delegatus pape.s̄.de offi.ord.pastoralis.circa finem.de quo etiā hic per Io.an.ꝛ do.Anto.post eum.

1 Exceptio rei iudicate qualiter debeat proponi.
2 Testis deponens super sententia alia lata qualiter habeat deponere.
3 Sententia potest probari per testes.ꝛ nu.11.
4 Causa an sit necessario in sententia exprimenda.ꝛ nu.8.
5 Consuetudo fori ꝛ loci vbi pronuntiatur sententia attendi debet quo ad solennitatem.
6 Testimonium quando dicatur nudum.
7 Testis an teneatur reddere causam scientie sui dicti.
8 Iudex an ꝛ quando teneatur exprimere causam in sententia.
9 Solennitatem circa instrumentum allegans debet illā ꝓbare.
10 Testis descriptus in testamento an presumatur rogatus.
11 Notarius an presumatur rogatus.
12 Exceptio tu non habes mandatum reddit iudicium nullum.

Sicut nobis. Sententia sine expressione cause lata tenet.h.d.cōmunis diuisio consultatio ꝛ responsio.secunda ibi: cū autem. ℭ No.argumentum ꝙ super iure personali anime prestationis agi potest possessorio de iure canonico. ꝛ sic dari pōt talis iuris quasi possessio.de quo per Cy. in.l.si certis annis.C.de pactis.ꝛ per Bar.in.l.fi.ff.quorum bo.ꝛ facit etiam ꝙ ipse no.in.l.si.vti possidetis.ꝛ quod etiā no.per Io.an.in.c.querelam.de elec.ꝛ.c.peruenit.de censi.ꝛ plene per do. Ant.in repe.

1 c.vlti.s̄.de causa pos. ℭ †Not.practicam proponēdi exceptionē rei iudicate videlicet vt dicat se nō teneri.qꝛ alias fuit absolutus. ꝛ nota ꝙ hoc casu cum opponatur ad merita cause videt̄ induci li.contestatio.secus si opponeretur ad impediendum contestationē litis.vt qꝛ diceretur non procedendū in causa.qꝛ alias fuit absolutus in.c.j.vbi plene de li.contestatione.in.vj. de quo etiā

2 hic in glo. ℭ †No.practicam quā habet seruare testis deponēs super sententia alias lata: quia debet deponere super quo sit sententiatum ꝛ contra quem ꝛ a quo iudice sit lata. ℭ Et nota qḋ debet taliter concludere ꝙ concludat iurisdictionē in iudice sufficit tū si est ordinarius ꝙ simpliciter nominet̄ qꝛ eius iurisdictio notoria est vt legitur ꝛ notatur.s̄.de offi.delega.cum in iure. Si autem sit delegatus debet dicere a quo sit delegatus. dicit tamē Inno.hic ꝙ si dicat talis autoritate talis episcopi tulit sentētiā verificari pōt siue tulerit tanꝙ legatus siue tanꝙ officialis eius vel vicarius. ℭ Et nota bene ꝙ non videtur arctari testis.vt dicat ꝙ sententiauit in scriptis.quia talis solennitas videt̄ tanꝙ intrinseca presumi etiam qñ a teste profertur.forte tamē hoc speciale propter autoritatem rei iudicate.quia alias vbi ius requirit scripturam videtur ꝙ debeat probari per scripturā.per id quod habetur de sent.excō.cum medicinalis.lib.vj.ꝛ quod no.Inno. in.c.innotuit.j.de eo qui fur.or.recepit. ℭ Nota ꝙ nō est necesse ꝙ testis assignet causam que mouerit iudicem nā in dubio presumi debet iusta causa motus.facit qḋ habetur.s̄.de renun.in presentia.ꝛ in.l.j.seu.ij.C.de offic.ciui.iudi. ꝛ ex hoc nota ꝙ lꝫ testis artetur qñqꝫ ad assignandā causam scientie dicti sui non tū artatur ad assignādam cām dicti vel facti ad se relati.ꝛ sic nō artatur dicere cām mouentē factū vel dictum qḋ refert.s̄.facit quod

3 no.in.c.super hoc.de renū. ℭ †Not.sentētiam posse probari per testes.facit qḋ habet̄.s̄.de testi.albericus.ꝛ sic no.ꝙ etiam actus de quo exigit̄ scriptura vt est s̄nia.facit.j̄.de reiudi.c.fi.in.vj.pōt ꝓbari per testes.facit preal.c.albericus.j̄.de priuile.cū olim essemus.ꝛ per do.de Rota sua cōclusione.ccccij. ℭ Aduerte tū qꝛ ibi videt̄ velle hoc simpliciter procedere.sed forte hoc nō est verū indistincte.qꝛ alias.frustra requireret̄ scriptura si indistincte posset ꝓbari ꝑ testes qḋ nō est dicendū.ar.l.si qñ.ff.de leg.j.ꝛ de priui.si papa.li.vj.ꝛ qꝛ vr̄ ꝙ debeat ꝓbari casualis amissio scripture.vt.d.c.cum olim essemus.ꝛ.l.testiū.C.de testi.nec ob. iste tex.ꝛ prealle.c.albericus.qꝛ pōt intelligi ꝙ hic testis deponebat s̄niam latam fuisse in scriptis lꝫ litera nō exprimat vel spāle est ꝑpter autoritatē rei iudicate vt presumat̄ lata in scriptis ꝛ solenniter per

4 id qḋ litera dicit in fi.hic. ℭ †No.cām in s̄nia non esse necessario exprimendā maxime vbi habet̄ copia peritorum.ꝛ sic est ar. qḋ prebens cōsilium in ciuitate cum allegationibus. secus vbi non est copia peritorum.de quo in specu.de senten.prola.§. qualiter. versi.ceterum. ꝛ de consilijs exhibitio.§.primo. versiculo.et nota

q consiliarij.Jo.an.hic dicit z sic cōmuniter seruatur q vbi consilium dat ad instantiā alicuius partis tūc datur cū allegationibus.Sed vbi datur ad instantiā iudicis cōmittentis cām consilio sapientis.tunc cōmittit sine allegationibus.¶ †No.in sententijs z solennitate sententiarū debere attendi morem z consuetudinem fori z loci vbi promulgat sententia.¶ No.q pro iustitia z solennitate sentētie presumitur etiā surgit hec presumptio ab autoritate rei iudicate.de quo in.c.in presentia.s.de renū.z.l.he-
6 rennius.§.caia.ff.de euictioni.¶ †No.testimoniū appellari nudum quando non est causa inserta. Goffre.tamen hic dicit qd alio respectu testimonium non erat hic nudum sed vestitum vestimentis necessarijs quia testes dixerunt de iudicis cōmissione z de ipsius sententia z super qua causa fuit lata.Et pro quo z cōtra quem non valuit testimonium.nam motiua iudicis in sentētia proferenda plus vestiunt sententiā quā ipsum testimonium. ¶ In glos.hec exceptio capituli primi de litis contestatione.in vj.z sic vult glo.q hic non fuit opposita exceptio ad impediendum contestationē.licet potuisset opponi.de quo dixi in notabi-
7 libus.Et plene in prealle.c.j.¶ †In glo.ij.in fi.nota bene ex gl. q testis non tenet reddere causam scientie dicti sui nisi fuerit interrogatus z hoc ne videat verbosus.Et ideo valet dictū eius licet cām predictā non assignet.si non est interrogatus de quo in.c.si qñ.de rescriptis.z in.c.cum cām que de testibus. Et ideo cautum est q pars faciat interrogatoria vt testis interrogetur de causa scientie. Item hec vera quando deponit super his que sunt facti.Si autem deponeret super his que sunt iuris vt super dominio vel similibus.tunc non creditur sibi nisi assignet causam dicti sui etiam non interrogatus vt voluit Inno.in.d.c.cū
8 causam.z Barto.in.l.solam.C.de testibus.¶ †In glos.penul-
a tima.ibi ad hoc potest dici zc.Potes cōcludere q iudex[a] si vult potest exprimere cām.vt hic tangit glo.An autem debeat exprimere dicit q regulariter non tenet exprimere.fallit in certis casibus in quibus.j.dicet.¶ Aduerte tū qz etiā si in illis non exprimatur nihilominus tenebit sententia vt videtur velle hic gl.Et facit quod notatur in.c.intantum.xxj.distin.casus autem in quibus deberet exprimere sunt isti.Primus in causa appellationis. Ubi ex nouis actis reuocat prima sententia.vt hic tangit glo.ij. Secundus qñ propter ineptam actionem absolueretur reus.s. de iudi.in.c.examinata.Tertius secundum leges quando absoluitur reus ab instantia iudicij.nā debet exprimere pro quo stetit quominus causa finiretur.l.properandum.§.illa proculdubio. C.de iudicijs.Quartus vbi recedit a iure cōmuni.l.sciendum.ff. de appel.recipiendis.z ideo si non condemnat victum victori in expensis debet dicere cām vt in auf.de iudi.§.oportet.colla.vj. Quintus quando absoluitur reus ex eo qz non possidet.s.de exceptio.c.penul.Sextus in sententia excōmunicationis.j.de senten.excōmu.c.j.lib.vj.de quo in Specu.de sen.prola.§.qualiter. ver.verū.alleg.¶ Extra casus predictos dicit Joā.an.cām non esse exprimendā in sententia.Jmo videt sibi fatuum esse exprimere:qz de facili posset contingere bonā cām taceri z malam exprimi.Et sic non valeret sentētia.j.de conces.preben.ex parte.z c.dilectus.z.ff.de excu.tuto.l.qui testamento.z facit quod habetur.s.de resti.in integ.cum ex literis.ver.nos igit quod dicit habere locum nedum in diffinitiua sed etiā in interlocutoria argumento de offi.deleg.cum super.z sic refert Hostien.fuisse iudicatum per clementē de consilio fratrū.de quo etiam per gl.z But. in.l.ij.§.qui ignominia.ff.de his qui nota.infamia.Ubi breuiter concludit q si iudex vult augere effectū sententie vltra effectum quem haberet sententia simpliciter prolata debet exprimere causam.z idem si vult minuere causam eadem ratione per ea que habentur in.d.§.qui ignominia.alias nō tenet exprimere z de cautela est fm eum q si pur velit exprimere q exprimat per dictionē maxime.Ut sic non videat ad illam tantū expressam restringere se:facit quod habetur.s.de fi.presby.ad abolendam.z.l.illud. cum glo.ij.ff.ad legem aquiliā.z sic communiter seruatur.z adde qd dixi.s.eo.cū inter vos.z per hoc sit expedita glo.vsqz ad ver.
9 similiter z in instrumentis.¶ †In eadē gl.[b]ibi alias autem qui
b allegat zc.Aduerte qz gl.in hac parte videtur cōtradicere ei qd superius dixit in versic.similiter z in instrumentis.nam ibi dicit omnia presumi solēniter acta in instrumentis si expressa sit causa obligationis.sed hic videtur dicere oppositū.qz simpliciter dicit q qui allegat solennitatem circa instrumentū debet illā pbare.sed dicit glo.in versi.alias intelligendum qñ allegatur solēnitas extrinseca.puta qz venditio facta fuit per pupillum cū autoritate tutoris.nā non presumit tutorē interuenisse si in instrumēto hoc non dicit vt.l.quecunqz.in fi.de publici.alle.in glo.sed id qd dicit gl.in ver.similiter procedat in solennitate intrinseca:qz illa presumit in dubio.vt.l.sciendum.z ibi plene de materia per Bar.ff.de verbo.obli.qd intellige cū solennitate formali intrinseca:qz illa est vniformis.secus si in solennitate materiali.qz illa est deformis.Et ideo non presumitur vt institu.de contrahen. emptio.§.pretiū.vnde si in instrumento dicit rem esse venditam per titiū seio non presumit pretiū qz cōsueuit esse difforme secundū conuentionē partiū licet sit de solēnitate intrinseca materiali contractus emptionis:qz sine pretio non cōsistit vēditio.l.inter partē.§.sine pretio.ff.de contrahen.emp.Solennitas aūt formalis intrinseca bene presumit vt dixi est aūt solennitas intrinseca formalis qñ ex natura verborū necessario infertur vt si dico talis stipulatus fuit.x.seio.nam intelligitur necessario q precedente interrogatione z sequente responsione promissa sint dicta.x. qz aliter non esset stipulatio.l.j.z qd ibi notatur.C.de vsuris.z.l. j.ff.de verbo.oblig.z hoc procedit qñ verbū stipulatur reperitur prolatū in instrumēto per notariū vel etiam per testes in scriptura priuata.l.j.C.de contrahen.stipu.secus dicit do.Ant.hoc esse quando profertur a teste qz testis habet attestari de his que sunt facti nō de his que sunt iuris.vt notat.s.de testi.c.cum causam que.z.l.qui testamēto.§.fi.ff.de testa.z facit qd notat Bar.in.d. l.j.sed certe hoc videt verum qñ testis non assignat cām dicti sui z non interrogatur.qz tunc non probat eius dictū qñ deponit de his que sunt iuris.vt not.Inno.in.d.c.cum cām.z Barto.in l.solum.C.de testi.Item hoc verum.sed do.Anto.ad factum.vt qz deponit testis talem iudicem sic sententiasse que non sunt verba meri iuris ideo presumit solennitas intrinseca.z sic q solenniter pronuntiauerat.idem dicit q presumat solennitas quando non est omnino intrinseca.dūmodo verba sint apta illā comprehendere licet necessario non includant.nā hec etiā appellatur solennitas intrinseca.secūdū legistas.vt patet ex notatis per Dy. z Bar.in.d.l.scienda.de verbo.oblig.exemplum sed si in instrumento dicatur talis promisit titio.x.nam intelligitur per stipulationem.quia verbū promisit ex sui significato z ex sui natura aptum est comprehendere stipulationem licet etiā possit comprehendere pactū nudum.l.sciendum.§.dictum.ff.de edil.edic.z tū si reperiatur scriptum promisit.x.intelligitur per stipulationem insti.de inuti.stipula.§.si ita scriptum.z.l.iurisgentium.§.q fere. ff.de pactis.secus si de promissione non appareat scriptura sed probetur per testes.quia tunc non probatur stipulatio.quia dictum testis oportet necessario concludere.vt in.c.in presentia.s. de proba.¶ Si aūt solennitas extrinseca vt q interuenerit autoritas tutoris in contractu vel alia similis z tunc si de illa non est facta mentio in instrumento non presumitur.l.quicunqz.§.fi. ff.de publicia.in rem acti.licet in contrariū faciat qd habet in.c. ea noscitur.j.de his que fiunt a prela.sed illud debet intelligi qñ pars aduersa non negat solēnitatem.facit qd notat Jo.an.post compo.in.c.cum dilectus.s.de consue.de quo etiā dicendum vt dicto.c.ea noscitur.Si autem est facta mentio de solennitate in instrumento.tunc si pōtuit interuenire tempore actus celebrati presumitur pro illa.l.optimā.C.de contrahen.stipu.secus si non potuit interuenire tēpore actus gesti.l.ij.cū ibi notatis.C.de fide instrumen.z iure haste fis.lib.x.quia tunc non presumitur talis solennitas saluo nisi sit talis cui possit renūtiari per partes.vt dicta.l.optimā.z no.per Bar.in.l.sciendum.inquātum autem dixi presumi solennitatem intellige verum quo ad preiudiciū partium vt.d.l.optimā.sed non quo ad preiudiciū tertij vt in auf. si quis in aliquo.C.de eden.z facit etiā quod notat Jnn.de offi. deleg.cū in iure.saluo nisi tertius reputet eadem persona cū partibus.vt qz sit heres vel successor.z sic debet itelligi qd no.Jnn. j.de eo qui fur.or.recepit.c.ij.inquantū dicit tales presumptiões preiudicare partibus z alijs qz non debet intelligi de oīno alijs.
10 ¶ †An aūt si appareat testem descriptum in testamēto nec apparet an fuerit rogatus an presumat dic q nō:quia hec est solēnitas extrinseca que non presumit nisi de illa fiat mentio in instrumento.vt etiam notat Bart.in.d.l.sciendum.z Cy.in.l.hac
11 consultissima.C.de testa.¶ †An autem notarius presumat rogatus tangit Jnno.in.c.ij.s.de fide instru.z ibi dixi de quo etiā per Bar.in.d.l.sciendum.z ibi etiam tangit.an pro solennitate relationis nuntij presumitur inquantum autē dixi solennitatem presumi.intellige hoc verū fm Jnno.in dicto.c.ij.de eo qui fur. or.re.nisi ius expresse dicat formam probandā.allegat.j.de senten.excom.sacro.Item fallit secundo qñ ius precepit scripturam interuenire:quia intelligitur precessisse vt sic per scripturam probetur de ap.cordi.lib.vj.z de senten.excō.c.j.eo.lib.z facit quod notat Jnno.de accu.super his.¶ Sed aduerte qz istud nō videtur contra istū tex.nā ius vult q de sententia appareat scriptura de re iudi.c.fi.lib.vj.z.l.j.z.ij.C.de senten.ex peri.reci.z tamen videtur valere dictū testis si dicat mandatū fuisse lz non appareat scriptura.ideo quidā intelligunt q testis debet adijcere in testificatione sua q sententiatū fuit in scriptis.sed istud vr diuinare quo ad istū tex.vnde pōt dici q hoc sit spāle propter autoritatem rei iudicate z per predicta an pro solennitate snie presumat. Et similiter an in contractibus presumat pro solennitate cōtractus.An

a ¶ Iudex an teneatur exprimere cām i sententia vide hic per do.Fel.in viij.colū.post prin.ver.regulariter.vbi ponit regulam z eius declarationes z adde hic.d.Henri.boych in.iij.col.ver.super eo.c.post pric.

b ¶ Hic tractatur.de solennitate extrinseca z itrinseca.qñ psumant nō de qb9 etiā p do.Fel.prio de extrinseca.hic.viij.col.ver.extrinseca solēnitas.nu.26.vbi ponit regulā cū suis fallētijs.secūdo de solēnitate intrinseca in col.xv.ver.intrinseca solennita.nu.37.vbi ponit suas fallētias q oīno ibi vide si vis perfectus esse seque re.d.Fel.post do.Abb.z.d.Joā.de imo.

ctus. An autem presumatur pro his que facit iudex in iudicio di cit Inno. in dicto. c. ij. ꝙ parũ presumitur nisi quatenus constet ex actis. ſ. de proba. quoniam. fallit in arbitris. q2 in illis presumi tur pro facto iudicis. An aũt presumatur pro fundamento po testatis tangit Inn. in dicto. c. ij. ꝛ in dicto. c. quoniã. ꝛ de offi. de leg. cum in iure. ꝛ de electio. c. j. in verbo absentie. lib. vj. sed Bar. plenius tangit in. l. licet. C. de procu. vbi concludit ꝙ si a princi pio fuit disputatum, An agens habeat mandatum ꝛ admissus fuit cũ cautione rati ꝙ presumitur ꝙ habeat mãdatũ nisi aliud probetur. l. inter quos. §. alieno. ff. de dam. infec. idẽ si fuit dispu tatum an habeat mandatũ ꝛ pronuntiatum fuit pro ipso agen te quia presumitur pro sententia. vt hic patet ꝛ hoc quo ad preiu dicium eius cum quo litigat domino aũt absenti cuius nomine agit non preiudicaret. vt notatur in dicta. l. licet. per Bar. ꝛ Cy. ꝛ p Jo. an. in. c. sup literis. post glo. ſ. de rescrip. Si aũt non fuit aliqđ discussum super mãdato. tunc si apparet in actis ꝙ instru mentũ mandati fuit productũ ꝛ non apparet contradictum pre sumitur pro ipso agente donec aliud probetur. vt voluit Inn. in dicto. c. quoniam. Si aũt omnia predicta cessant tunc si lis nõ est cõtestata nõ presumitur pro ipso agente. saluo nisi alleget man datum ꝛ appareat penes eum esse instrumenta cause: q2 tunc sal tem debebit admitti cũ cautione de rato propter presumptionẽ facientem pro eo ex quo hz instrumenta penes se. ſ. de offi. dele. corã. cũ ibi notatis. si aũt lis sit ꝯtestata ꝛ cessant predicta Inn. videtur velle in. c. quoniam. ꝙ ex quo lis est contestata tanꝙ cum procuratore presumatur pro eo. arg. l. pomponius. §. rati. ff. de pro curato. nisi probetur contrariũ forte probando reuocationẽ man dati ꝛ videtur sentire glo. in dicto. §. rati. ꝛ idem Innocen. in dicto c. j. de electio. in. vj. ꝛ etiã glo. ibi. sed Bart. videtur velle opposi 12 tum in dicta. l. licet. quia † ista exceptio tu nõ habes mandatum reddit iudicium nullũ. ſ. de procurato. in nostra. ꝛ dicta. l. licet. vnde etiã post litis contestationem potest obijci. nã etiã post sen tentiã posset obijci cũ reddat illã nullã. vt. d. l. licet. secus fit qñ pe titur cautio de rato. q2 talis petitio non admittitur post contesta tam litẽ vt dicto. §. rati. sed glo. in dicto. c. j. in verbo absentia vi detur dicere ꝙ pars nõ poterit obijcere. sed iudex ex officio suo sic. ne iudiciũ sit elusorium qđ est valde notandũ. sed forte posset de iure sustineri opinio Inno. q2 ex quo facta est contestatio tanꝙ cũ procuratore vĩ surgere presumptio ꝙ sit procurator ad preiu diciũ litis contestatio. cũ illa donec aliquid probetur. argu. dicte. l. optimã. C. de contrahen. stipula. ꝛ quod notat Inn. in dicto. c. cũ in iure. de off. deleg. ¶ An aũt presumatur pro fundamento partis iudicantis tangit Innoc. in. d. c. ij. ꝛ concludit ꝙ sic si lis fuit contest. secus si ante li. conte. obijciatur vel sit ꝓcessum semp contra contumacem. q2 non presumetur nisi appareat ꝛ in delega to. in ordinario aũt pro eo presumeretur si esset in quasi possessione officij per id qđ habetur in. c. nihil. ſ. de elec. ꝛ qđ ibi no. ꝛ in. d. c. cũ in iure. ꝛ de iure patro. consultationibus. si aũt q̃ritur an presu matur pro his q̃ fiunt a iudice extra iudiciũ. dicendũ est ꝙ sic si spe ctent ad eius officiũ alias secus. vt notatur per Inno. in. d. c. ij. Si aũt dubitaretur an presumatur pro his que aguntur ab alijs per mo dum facultatis seu potestatis volũtarie vt in actu electionum ꝛ similiũ. tunc concludit Inn. j. de accu. super his. ꝛ tangit etiã de dolo ꝛ contuma. olim. p Jo. an. post Cõpost. de ele. ꝙ sicut. ꝙ si nondũ facta est confirmatio non presumitur pro solẽnitate electio nis nisi de illa appareat secus si facta sit confirmatio de quo di cendũ vt notatur in glo. prealleg. ꝛ tangit etiã de electio. in genesi. ¶ An aũt presumatur pro gestis quasi iudicialibus vt qñ fit pu blicatio scripture priuate vel alterius instrumẽti recurre ad not. in. c. albericus. ſ. de testi. vbi videtur concludi ꝙ non nisi sit factũ valde antiquũ de quo dicendũ vt ibi. ¶ In ead. glo. in fi. tenuit Inn. in. c. innotuit. qđ est. c. scđm. j. de eo qui fur. ordi. rece. dicẽs ꝙ qñ probatio solennitatis surgit ex presumptione instrumenti faciliter per alias ꝓbationes toli potest facit qđ habetur. ſ. de pre sumptioni. q2 verisimile. ꝛ ibi no. Bart. tñ in. l. generaliter. C. de non nume. pecu. dicit ꝙ si volo probare contra tenorẽ instrumẽ ti debet fieri probatio per scripturã per illam. l. sed illa lex loquitur quando contractus est celebratus in scriptis vt ibi not. Si autẽ volo probare contra solennitatem presumptam tunc bene pos sum etiã per testes. l. iurisgentium. §. ꝙ fere. ꝛ ibi notatur. ff. de pa ctis. ¶ In gloss. fin. in fi. potes dicere ꝙ hic loquitur qñ sententia transiuit in rem iudicatam ideo presumitur pro illa sed ibi loqui tur quãdo non transiuit in rem iudicatam. de quo plenius dicẽ dum vt ibi notatur.

1 ☞ Sententie plures consonantes si in eadem causa ferantur in diuersis instantijs valent.

2 Sententia a qua plures appellant potest quo ad vnum confir mari ꝛ quo ad alium suspensa manere.

3 Appellans a diffinitiua grauatur onere probãdi de iustitia sen tentie in causa appellationis.

4 Appellans arctari debet ad probandum appellationem esse p secutam infra tempus legitimum.

5 Sententia inter alios lata alijs non preiudicat.

6 Tertius comparens pro suo interesse qđ habeat probare ad hoc vt admittatur ad contradicendum ꝛ que ab eo exigantur.

7 Et qualiter admittatur an solum ad contradicendum vel vt in se litem suscipiat.

8 Duobus agentibus contra possessorem si vnus ante alium con tra reum obtineat poterit in se assumere defensionem.

9 Processus vel sententia an preiudicet prelato contra cuius sub iectum prelato ignorante de iure subiectionis agitur.

10 Tertius comparens pro suo interesse an publicatis attestationi bus cum principali poterit publicatione non obstante alios te stes producere.

11 Tertius cõparens pro suo interesse an possit qñcunqz appellare.

12 Et an victoria tertij si contingat pro eo ferri sententiam an habe bit prodesse reo principali.

13 Tertius comparens pro suo interesse quãdo appellat an appel latio censeatur iudicialis vel extraiudicialis.

Cum super. Confirmatur sñia quo ad reũ appellantem si nihil doceat contra eam differtur tamen ipsius executio si tertius doceat de suo interesse. hoc dicit. Et primo decise nar rat factum secundo quo ad reum principalem confirmat senten tiam. tertio quo ad tertium appellantem cõmittit causam execu tionis fiende vel non fiende. secunda ibi: cum ex parte tertia ibi: mandamus. ¶ In tex. ibi pertinere ꝛ. j. sub isto infra deciditur ꝙ a sententia appellatũ fuit pro parte monasterij. ꝛ etiam appella tum fuit pro parte episcopi oueteñ. vt colligi potest ex sequenti. ¶ In tex. ibi monasterij. i. ad preiudicium monasterij. ¶ No. j. ꝙ vbi agitur de subiectione ecclesie dirigi potest libellus contra ecclesiam que pretenditur subiecta de quo in. c. inter quatuor de 1 maiori. ꝛ obedien. ꝛ. ſ. de prescri. c. auditis. ¶ † Not. ꝙ si in eadẽ causa in diuersis instantijs ferantur plures sentẽtie consonantes valent. secus est qñ in eadem instantia. l. j. cum ibi no. C. quando prouocare non est necesse. ꝛ adde qđ habetur in clemẽ. j. de re iu di. vbi est statutum ꝙ victus contra quem late sunt tres sentẽtie cõformes in diuersis instantijs non auditur de nullitate nisi prius facta sit plene illarum executio per illã tñ decretalem nõ mutatur fm Jo. and. qđ hic dicitur de tertio cuius interest. sed solum ibi loquitur quo ad preiudicium eius cõtra quem sunt late qđ notatur 2 pro limitatione illius. c. ¶ † No. ꝙ vbi p plures appellatur ab ea dem sententia potest quo ad vnum confirmari. ꝛ quo ad alium in suspensione manere. ꝛ sic no. ꝙ exclusio appellationis quo ad vnũ non excludit quo ad reliquum facit qđ habetur in. l. si qs sepa ratum. ff. de appel. ꝛ quod notat Bar. in. l. si a sententia. C. eo. ti. ¶ No. vnam practicã comparendi quã potest facere tertius cõ parens pro suo interesse lata iam sententia contra subiectũ con uentum. q2 potest comparere appellando ab ipsa sententia po test etiã comparere simpliciter se opponendo executioni senten tie. facit qđ habetur. ſ. de testi. c. veniens. el. ij. tamen diuersus est effectus: q2 si comparet appellando ꝛ prosequẽdo appellationẽ impedit executionem sententie fieri contra subiectũ. secus si com paret non appellando vel minus legitime vel si appellans non prosequitur. q2 tunc non impeditur executio sententie cõtra subie ctum non tñ fit sibi preiudiciũ quo ad proprietatem. licet quo ad 3 possessionem videatur fieri. ¶ † Not. arg. ꝙ appellans a diffinitiua grauetur onere probandi de iustitia sñie in cã appellationis de quo plene in. c. in presentia. ſ. de renun. ꝛ per legistas in. l. hi. C. 4 de appel. ¶ † No. appellantem arctari ad probandum appella tionẽ esse prosecutã infra tempus legitimũ ꝛ sic ꝙ nõ sufficit do cere de appellatione. nisi ostendatur ꝙ rite ꝛ debito tempore fuerit interposita ꝛ prosecuta. facit quod habetur. j. de appella. roma na. lib. vj. ¶ No. sufficere infra tempus statutũ ad prosequendũ destinasse nuntiũ. ꝛ sic videtur ꝙ non sit necesse ꝙ licet litem fue rit contestatus vel libellũ obtulerit ꝛ plus dicunt quidam ꝙ nõ est necesse ꝙ se iudici presentauerit sed sufficit nuntium esse desti natum. ¶ Alij tamen ꝛ melius dicunt ꝙ sufficit nuntium desti nasse cũ effectu ita ꝙ impetrauerit cãm cõmitti vel saltem se iudi ci appellationis presentauerit per id qđ habetur. j. de appel. obla te. ꝛ. j. de cle. non residen. relatum. ꝛ scđm hoc in termino statuto a iure non sufficeret destinare nuntiũ. nisi cũ effectu prosequatur ante lapsum termini. vt in auт. ei q appellat ꝛ in corpore vnde su mitur. C. de tempo. appel. nisi interuenerit impedimentũ per id qđ 5 habetur in. c. ex ratione. j. tit. j. ¶ † No. regulam vulgatã ꝙ senten tia inter alios lata alijs regulariter nõ p̃iudicat. de quo in. c. pe. j. eo. ꝛ in. l. sepe. ff. de re iudi. ¶ In glo. prima in fine. Nota bene ex glo. equiparari sentẽtiam ꝛ vltimã voluntatem. ꝛ pro hoc fa cit. l. j. ff. de testamẽ. vbi dicitur testamentũ est nostre voluntatis iusta sententia. ꝛ sic facit qđ de vno ad aliud possit argui. ꝛ pro

hoc bene facit.l.seruus hãc lege.ʒ quod ibi notatur per Iac.de are.ff.de manumis. ¶In glo.ij.ibi ꝙ aliquo modo sua intersit supple etiam summarie probando.nam talis summaria probatio sufficit quo ad impediendũ executionẽ snie per.c.veniẽs.el.ij. §.de testibus.sed tamen p talẽ probationẽ non obtinebit ꝙ cassetur snia.vt dixit glo.sed debebit postea plenarie disputari de iure tertij ad finem vt videatur an snia sit cassanda. ¶In eadẽ glo.ibi imo potest.nec obstat.l.a sententia.quia illa potius concordat.vel potes dicere ꝙ vbi sentẽtia inter alios lata alteri non preiudicat etiam quo ad qualequalẽ preiudicium.tunc non põt tertius appellare:quia tunc sua non interest.c.cum inter.R.seniorem.§.de elec.ʒ.ij.q.vj.solent.secus quando sententia habet alteri preiudicare quo ad plenũ preiudiciũ vel etiam qualequale seu quo ad quandam presumptionẽ.quia tunc potest tertius appellare quia sua videtur interesse rõne talis preiudicij. ¶In eadem glo.in fin.quasi velit glo.ꝙ contrarijs loquatur quando pendente iudicio inchoato per vnum superuenit alius.nam tũc ille qui vincet primo prestabit cautionem reo ꝙ defendet eũ aduersus aliũ.secus quando secũdus superuenit finito iam iudicio inchoato per primum.quia tunc non habet locum dicta cautio. vt voluit hec glo.quod no.pro limitatione legum allega.in glo. sed aduerte.quia hoc videt̃ verum.quando finitum esset iudiciũ per sentẽtiam que transiuisset in rẽ iudicatam.ʒ facta esset executio.tunc est magis dubium.tamẽ gl.forte voluit idem:quia ipse reus contra quem lata fuit sententia si modo ab alio conuenitur poterit dicere ꝙ habet alij rem restituere qui ab eo euicit ʒ sic est paratus.ideo nõ debet conueniri.si autem sententia non transiuisset in rem iudicatam.tunc diceretur perdere iudicium.ideo videtur quod tunc haberet locum cautio de qua in.l.allega.in gl.

a ¶Extra glo.ª Innocẽ.hic posuit magnas glo.circa materiam tertij comparentis pro suo interesse.Quas ad literã nullo addito vel mutato recitauit Io.and.do.Anto.hic nitit̃ expedire materiam per multa quesita.ʒ licet dicat se expedire p septẽ quesita tamẽ in effectu prosequitur.ix.prout patere poterit intuẽti.Nã tangit primo que exigantur a comparẽte pro suo interesse ʒ quid habeat probare vt admittatur ad contradicẽdum cum effectu. Secundo qualiter comparens pro suo interesse in se litem suscipit.Tertio an ʒ quando comparẽti pro suo interesse obstat exceptio rei cum alio iudicate ʒ in quo habeat obstare.Quarto cum tertius comparẽs pro suo interesse possit appellare.Quinto an ʒ quando comparens p suo interesse possit impedire sniam ferri contra reum vel executionẽ snie.Sexto an comparens pro suo interesse publicatis attestationibus cum principali possit producere alios testes non obstante dicta publicatione.Septimo an si feratur sententia pro tertio comparente pro suo interesse debeat prodesse in aliquo reo principali.Octauo de practica libelli ʒ sententia quando tertius comparet pro suo interesse.Nono ʒ vltimo quãdo tertius appellat pro suo interesse qualis sit appellatio predicta.an iudicialis an vero extraiudicialis.ʒ ad predicta nititur reducere dicta Inno.tamẽ multoties in vno mẽbro repetit qd in alio dixit Bart.aũt aliqua enucleauit ex dictis Inno. hic que posuit in.l.a sententia.in principio.ff.de appella.ʒ eo.tit. l.si quis separatim.§.fina.ʒ in.l.si perlusorio.in principio.eo.tit.

a ¶Extra glo. si queris vtrũ oppositio tertij impediat sententiam inter alios latã executioni debite demãdari vide dist.d.Hẽ. boych in.c.veniens.lo.ij.§. de testi.ʒ p.d. Fely.hic in.ij. col.versi.quoties tertiꝰ vbi per eũ elegantissime his diligenter pscrutatis habebis ingurgitataʒ materiam huius capi.

6 ¶†Tu potes reducere pro modo materiam respectu eorũ que vtilia sunt ad quinqʒ dubia infra scripta.primum est quod etiã tetigit do.Anto.videlicet quid habeat probare tertius comparens pro suo interesse vt admittatur ad contradicendũ ʒ que ab eo exigant̃.Secundũ est qualiter comparens pro suo interesse admittatur vel non solum ad contradicendũ.an vt in se litem suscipiat.Tertium an tertius comparẽs pro suo interesse possit quãdocũqʒ appellare.Quartũ an victoria ipsius tertij si contingat pro eo ferri sentẽtia habebit prodesse reo principali.Quintũ an quando tertius appellat p suo interesse censeat̃ appellatio iudicialis an vero extraiudicialis. ¶Circa primũ aduerte ꝙ triplex potest esse interesse propter quod quis potest admitti.Primum est quando ex processu qui fit cũ alio fieret sibi plenum preiudiciũ vt in casibus.l.sepe.ff.de re iudi.ʒ.c.penul.ĩ.eod.Secundum est quando comparenti preiudicaretur in sola possessione vt qꝛ possessio vacans occuparetur vel illam quam habet perderet vel in illa molestaret̃.facit qd habetur in tex.isto.ʒ.§.de testibus.c.veniens.el.ij.Tertium põt esse interesse ratione qualisqualis preiudicij surgẽtis ex presumptione.que surgit contra ipsum tertium ex snia cum alio lata.ff.de appella.l.a snia.ʒ ibi patet exemplum ʒ facit.ff.de iureiuran.si duo patroni.§.j.ʒ qd hic notat gl.ij.conclude ꝙ quocunqʒ intersit pter aliqd predictorũ sufficit vt tertius admittatur.tamẽ est necesse ꝙ saltẽ altero de tribus modis predictis intersit. ¶Item etiã exigit̃ ꝙ de tali interesse doceat. qualiter aũt habeat docere cõclude vt voluit hic domi.Anto.ꝙ si tertius solum intendit finẽ legitimandi personã suã vt admittat̃ ad discutiendũ de iure suo.tunc sufficit ꝙ summarie doceat de iure suo.vnde etiã sufficiet ostẽdere intelligo etiam summarie quasi possessionẽ vel aspectũ ipsius iuris prima facie.nec erit necesse ꝙ doceat plenarie de proprietate.nam eoipso qd possidet licet causa defendendi vel etiam si alias summarie constet de suo interesse qd habet̃ in.d.c.veniens.el.ij.Si aũt intendit impedire executionẽ sentẽtie.tunc concludit vt etiam hic dixit gl.ꝙ etiam tunc sufficit summarie docere de suo interesse ex eo quia iudiciũ executionis de se est summariũ.l.a diuo pio.§.si super rebus.ff.de re iudic.ʒ ideo sufficiunt summarie probationes.facit qd notat Bar.in.l.iij.§.condẽnatum.ff.de re iudi.ʒ quod habetur in.l.iij. §.sciendũ.ʒ.§.ibidem.ff.ad exhiben. Aduerte tamẽ qꝛ ita demũ videtur impedire executio qñ fit super re super qua est sententiatum si possessio erat vacans qꝛ tunc interest tertij ꝙ ab alio non occupet̃.vt voluit Inno.in.d.c.veniens.el.ij.ʒ Bar.in.d.§.si super rebus.idẽ si ipse tertius ipsam rem possideat per id quod habetur in hoc.c.secus si non possideret nec possessio esset vacans sʒ possideret̃ forte per reum conuentum:qꝛ tunc non impediretur executio quin fiat reseruata questione proprietatis.per id quod habetur in.l.is a quo.ʒ.l.a quo fundus.ff.de rei vendic.Si autẽ fieret executio super alia re ꝙ super illa super qua est sententiatũ bene admitteretur tertius docẽs de iure suo summarie ad impediendum executionem super illa iuxta ea que notant̃ per Inno. in.d.c.veniens.ʒ per Bar.in.d.§.si super rebus. ¶Itẽ aduerte inquantum dixi ꝙ põt impedire executionẽ respectu possessionis intelligitur hoc verum qñ ignorasset causam agi ʒ sic lata fuerit sentẽtia eo ignorante nam propter ignorantiam etiã si non appellauerit poterit impedire executionẽ.facit qd habetur in.l.fin. C.si per vim vel alio modo.Si autẽ sciuisset causam agi tunc vꝛ ꝙ non audiatur volens impedire executionem si non appellauit per istum tex.quẽ sic intelligit Inno.in glo.in verbo appellationem.licet in aliquibus glo.de hoc dubitet.Si autẽ velit intẽtare ad finẽ cassationis snie.tunc oportet ꝙ plene doceat de iure suo vt etiam fuit dictum cum gl.ij.ʒ facit qd habetur in.d.c.veniẽs. el.ij.ʒ per predicta apparet qd non procedat opinio quorũdam dicẽtium qd ita demum admittitur tertius si sit in possessione iurium petitorum.qꝛ vt ex predictis apparet.non est vera vt contra eam etiam facit.l.a snia.ff.de appella.nec obstat.l.is a quo. cum seq.de rei vendi.quia non intererat quo ad possessionẽ.quia reus possidebat.nec etiam super proprietate fiebat preiudiciũ qꝛ primus agens de suo dominio agebat.ʒ ideo secundus q pretẽdit suum dominium impedire non põt quo minus agat primus sed põt secundus admitti ad agendũ si vult vt ibi dicit ʒ hec sufficiãt de primo quesito.

7 ¶†Circa scõm aduerte quia aut tertius vult nouam instantiam inchoare ʒ põt dũmodo non sit de casibus in quibus snia preiudicat tertio.de quibus in.l.ij.C.de re iudi.ʒ.ĩ.eo.c.penul.ʒ hoc casu dari debebit libellus ʒ lis contestari ʒ alia fieri que fieri cõsueuerunt scõm naturam cause.vt voluit Inno.hic in gl.in verbo nuntius.circa finem.ʒ aduerte quia si comparet expedito primo iudicio.tunc habet locũ qd dixit gl.ij. in fi.ʒ quod dixi super ea.Si autẽ nondum esset finitum.tũc posset habere locum.l.is a quo fundus.cum seq.ff.de rei vendi.Si autẽ non velit nouam instantiam inchoare:sed velit liti inchoate assistere ʒ illam iuuare vel in se assumere.tunc cõcludit hic do. Anto.ꝙ si venit ante sententiam.ʒ est tale ius cuius primo loco spectat ad ipsum tertium defensio.tunc habet triplicem viã comparendi.nã põt assistere nec fiat collusio.l.si suspecta.ff.de inoffic. testa.ʒ.l.ab executore.§.alio.ff.de appella. Item põt assistere liti iuuando illam.facit quod no.in.d.l.si suspecta. Item potest tertius assumere in se litem remouẽdo reũ a prosecutiõe litis certe. ex quo principaliter ad eum spectat defensio.ʒ sic transit hic do. Anto.sed Bar.in.l.perlusorio.de appel.dicit hoc vltimum esse verum qñ a principio ante litis contesta.compareret ʒ idem põt si ignorauerit litẽ agi.quia tunc talis contestatio sibi non preiudicat sicut ne preiudicaret snia eo ignorante lata dicta.l.sepe.de re iudi.ʒ.ĩ.eo.c.penul.secus si sciuisset litem contestari.ʒ non cõtradixisset.quia tunc talis contestatio sibi preiudicat sicut preiudicaret snia eo sciẽte lata.quia cui pjudicare habet snia in eodẽ casu etiã preiudicant acta.vt voluit Inn.in.c.causam que.§.de testibus.ʒ Bar.in.l.sepe.preallég.ʒ ideo cum reus sit factus dominus litis per conte.§.de pcu.c.j.lib.vj.ʒ.ff.de procu.l.post litem. ideo non põt eum remouere quod videt̃ intelligendum nisi reus ipse cõsisteret p ea que habent̃ in dicta.l.post litẽ.ʒ.l.que omnia. ʒ.l.mutari.ff.de procura.poterit tñ assistere ʒ iuuare causam etiã reo inuito.per ea q̃ habẽtur in dicta.l.si suspecta. Si autẽ est tale ius cuius primo loco ad ipsum tertium non spectat defensio.sed forte eque principaliter ad vtrunqʒ exẽplum quãdo agit̃ de iure subiectionis:qꝛ eque principaliter videt̃ interesse subiecti ne mutet dominum.argu.l.ancille.cũ ibi notatis.C.de furtis.ʒ ipsius prelati ne pdat subiectũ.facit qd hr̃ in.l.principaliter.la.ij.C.de liber.causa.ʒ qd no.Inno.§.de prescriptio.c.auditis.ʒ hoc casu potest

potest assistere ne colludat.⁊ etiam causam iuuare.non autē posset eum a prosecutione remouere ex quo eque principaliter spectat ad ipsum conuentum.nisi forte esset suspectus fm Innocē. nam tunc videtur ꝙ posset remouere per.l. ab executore.§. alio. ff.de appella.⁊ hoc etiam tenet Innocē.in verbo rationabiliter sed certe hoc non bene ibi probatur.Sed bene videt̄ dici ꝙ possit assistere ne colludat.licet domi.Anto.transeat cum Innocē. Si autem est talis tertius ad quem secundario spectat defensio tunc poterit assistere ⁊ iuuare causam:sed non litem in se assumere saltem remouendo conuentum saluo secundum Innocē.nisi esset suspectus.⁊ sequitur etiam domi.Anto.sed hoc non credo per id quod dixi in precedenti membro ꝙ satis est ꝙ possit assistere ne fiat collusio.facit quod habetur in.l. si suspecta.ff. de inoffi.testa.vbi autem dixi tertium posse assistere liti.⁊ iuuare illam intelligitur hoc procedere etiam inuito reo.adeo quod etiam si reus vellet desistere a lite ⁊ confiteri intentionem agentis posset tertius nihilominus prosequi per id quod habetur in.l. principaliter.la.ij.C.de libe.causa.⁊ voluit hic Inno.in glo.magna.⁊ probatur etiam in.l.a sententia.§.item rescripserunt.cum ibi notatis per Barto.ff.de appel.⁊ notatur etiam per eundem in.l.si perlusorio.eod.titu.Et predicta procedunt quando vult venire ante sententiam.⁊ sic pendente lite principali.Item si velit venire post sententiam suspensam per appellationem a reo interpositam:quia eadem est ratio.posset etiā appellare a sententia si per reum nō fuisset appellatum.vt dicetur in tertio membro.⁊ eo casu quo tertius comparet pendente causa principali vel appellationis vel etiā appellando poterit docere de iure suo tam respectu proprietatis ꝙ possessionis.dummodo ius tertie persone sit idem cum iure quod deductum est per reū facit quod habetur in.l.ab executore.§.alium.ff.de appel.secus videtur si ius primo deductum in iudicio esset omnino separatum a iure tertij per id quod habetur in.l.penul.ff.de peti.here.⁊.l.is a quo.ff.de rei vendi.quia tūc seruari deberet quod in illis dicitur.¶ Item aduerte quia dicit hic Innocen. ꝙ quando tertius prosequitur litem ceptam siue principalem siue appellationis non est necesse nouū dare libellum.nec est necessaria noua cōtestatio quia sufficit contestatio ⁊ libelli oblatio facta cum reo.quia videtur approbare id quod factum est cum reo principali prosequendo litem per eū ceptam.argu.l.iij.§.falsus.ff.rem ratam habe.secus tamen videtur dicere vbi inchoaret nouam instantiam.⁊ idem videtur dicere si appellat.nam tunc est etiam noua instantia scilicet appellationis.⁊ tangit etiam qualiter tunc debeat formari libellus in causa appellationis emisse per tertium.sed vbi prosequitur instātiam ceptam vt dixi non est necesse nouum libellum offerri vt litem contestari de nouo. Hostien.tamen hic videtur tenere contrarium videlicet quod indistincte sit necessarius nouus libellus ⁊ noua contestatio quando tertius comparet ex eo quia secundum eum non videtur procedere ratio Innocen.inquātum dixit quod prosequendo litem ceptam per reum videtur approbare quicquid factum est cum reo.nam fm Hostien.hoc non videtur procedere quia reus principalis non fuit in causa noie ipsius tertij.⁊ ideo tertius non potest ratificare non suo nomine gestū. l.si pupilli.§.sed si ego.de nego.gest.⁊.ī.de regulis iuris.ratum. lib.vj.Ideo si vult sentētiam directe pro se ferri exigeretur alia contestatio secundum eum.domi.Anto.hic nititur concordare opinioū.Unde dicit considerandum quod aut tertius venit ad finem impediendi executionem sentētie tantum.⁊ non exigitur alia contestatio.quia tale iudicium est summarium.vt hic voluit glo.facit quod habetur in clemen.sepe.de verbo.significa.⁊.l.a diuo pio.§.si super rebus.de re iudi.Aut venit ad finem vt discutiatur secum negotium principale.⁊ tunc si ius tertij esset separatum a iure rei exigeretur noua instantia ⁊ consequenter libellus ⁊ contestatio vt etiam sensit Innocen.pro quo bene facit.l.is a quo.⁊.l.a quo.ff.de rei vend.¶ Si autem esset idem cum iure rei vel illi connexum.tunc hoc casu est opinio Innocen.⁊ Hostien. vt dixi.sed ipse dicit quod opinio Inno.procedit quando processus agitatus cum reo principali preiudicaret tertio etiam in proprietate iuris quod est in casibus.l.sepe.ff.eo.⁊.ī.eo.c.penul. ⁊ sic ratio.quia tunc id quod agitatum est cum reo videtur agitatum cum tertio tam respectu cōmodi ꝙ preiudicij per id quod habetur in preallegatis iuribus.sed opinio Hosti.procedat quādo tertio non inferebatur plenum preiudicium respectu ipsius proprietatis:quia tunc nec ficte poterit dici agitatum cum tertio id quod est agitatū cum reo.ideo oportebit vel quod ius instantie cedatur vel quod nouiter fiat contestatio ⁊ libelli oblatio saltem secundum formam.l.militari.cum ibi notatis per Bart.ff. de procura.¶ Sed aduerte quia verior videtur opi.Inno.ex eo quia quo ad suum preiudiciū potest quis approbare etiā nō suo nomine gestum.vt plene legitur ⁊ notatur in.l. pomponius scripsit.ff.de neg.ge.⁊ in.l.mater.C.de rei vendi.⁊ qr iste tertius volendo prosequi litem ceptā seu ei assistere ⁊ illum iuuare accessorie venit ad iuuamen litis cepte.ergo sufficere debet cōtestatio et libelli oblatio preambula. cū accessorium sequatur naturam sui principalis.de regu.iur.accessoriū.lib.vj.⁊ qr sententia concipietur in personam ipsius rei contra quem lis est cepta. facit quod habet̄ in.l.j.C.de sen.⁊ interlocu.om.iudi.⁊ ideo non videtur qd alia cōtestatio sit necessaria ⁊ quando processus qui agitabatur cū reo non faciebat plenū preiudiciū.Per predicta potest inferri ꝙ si reus est conuentus qui rem detineat.forte tanꝙ colonus vel cōmodatarius possidentis qd si cōpareat ipse tertius ante litem contestatam.⁊ velit assumere in se litē ⁊ remouere reū qd poterit.qr ad ipsum principaliter spectat defensio.nec obstat.l.officium.ff.de rei vendic.vbi rei vendicatio competit etiam contra nō possidentem qui detinet:quia illud procedit quando nullus possidens offerebat se defensioni.vt etiam hic voluit Innocē.⁊ do.Anto.si aūt se offert post litis contestationē.tunc poterit litē in se assumere ⁊ remouere conuentū ad finem.vt non cōdemnet̄ ad rē restituendam.licet non posset remouere eū ad fi.quin condemnet̄ ad estimationem.vt etiam voluit hic Innocē. ⁊ domi. Anto.allegant.ff.de peti.here.nec nulla.§.non solū. vbi aūt conuentus possideret.⁊ sic non spectaret causa principaliter ad tertium licet pretenderet se ius habere in re non poterit tū ipsum reū a defensione remouere. facit qd habet̄ in.l. is a quo.ff.de rei vend.Si aūt reus nō possideat id a quo querit̄.sed alius in ipso reo possideat ꝑut contingit in liberto qui non possidet in se ius patro.sed patronus illud possidet in ipso liberto. ⁊ similiter contingit in clericis seu ecclesia.quia nō possident ius subiectionis: sed superior prelatus in illis:quia nulla res sibiipsi seruitutē debet.l.in re cōmuni.ff.de serui.vrba.predio. ⁊.l.vti frui.in princip. ff.si vsusfru.petatur.tunc tertius posset assistere liti cepte.⁊ illam iuuare.Sed est dubium an posset prelatus in se assumere litem remouēdo conuentum.⁊ videtur tangere domi.Anto.opiniones de quibus etiam tangit.ś.de prescriptionibus.c.auditis.vbi dicit Inn.aliquos tenere ꝙ primo loco spectat defensio ad prelatum.demū recitat alios dicere ⁊ forte melius ꝙ ad vtrūqz eque principaliter spectat defensio. allegat.l. principaliter. la.ij.C. de libe.cā.⁊ in hac parte residet.⁊ tangit etiam ibi an snia lata contra vnū preiudicet alteri de quo aliquid.ī.eo.c.penul.⁊ hec secunda opinio placet.⁊ hic do.Anto.qr non pōt negari quin etiam subiecti intersit principaliter se defendere. qr interest sua ne dominum mutet.facit quod notatur in simili per legistas in.l. ancille.C.de furtis.⁊ sic videtur ꝙ non poterit eum remouere quod videtur procedere nisi forte esset suspectus scdm Innocē.sed an
8 hoc procedat tetigi superius. ¶ †Per predicta etiaʒ pōt decidi ꝙ si duobus agentibus cōtra possessorem vnus obtineat cōtra reum ante alium ꝙ tūc poterit in se assumere defensionem nam videtur ꝙ preferat̄ tunc reo principali.quasi ad ipsum principaliter spectet negotium vt videtur velle Inno.⁊ domi.Ant. Sed certe hoc non videtur procedere ex quo iam lis erat contestata contra reum.⁊ ideo tunc deueniendum erit ad practicam.l.is a quo.ff.de rei vendi.poterit tamē assistere reo si nollet quia interest sua.ex quo obtinuit.licet forte anteꝙ obtinuisset non potuisset assistere per id quod habetur in dicta.l.is a quo.⁊ in.l.penult.
9 ff.de peti.heredi.¶ †Et nota bene ꝙ Innocē.hic videtur velle ꝙ quādo agitur contra subiectū super iure subiectionis si agitur ignorāte prelato.qui pretēdit illum subiectum nō preiudicet processus vel snia ipsi prelato.si autem sciuit.tunc preiudicet quo ad possessionē.si non appellat a sententia.sed quo ad proprietatem non.⁊ idē dicit Inno.sed domi.Anto. in patrono ⁊ liberto. qr fertur snia contra libertum nō preiudicabit patrono scienti quo ad proprietatē iuris patronatus:saluo nisi interuenerit in iudicio.⁊ defendit causam.⁊ sic intelligit.l.sepe.ff.de re iud.⁊ dum litera ibi dicit interueniente debet suppleri ⁊ defendēte prout voluit ibi Rogerius lʒ Ioan.contra.sed secundum eum hic videtur approbari opinio Rogerij.sed vt dicit hic domi.Anto.Legiste cōmuniter tenent opinio.Ioan.⁊ maxime gl.in dicta.l.sepe.⁊ etiam Bar.ibi.⁊ sic videtur ꝙ sentētia preiudicare habeat patrono scienti ⁊ tacēti.Sed domi.Anto.hic dicit ꝙ illud potest procedere in liberto qui habet causas libertatis a patrono.⁊ sic videtur patronus consensisse ⁊ disputare de iure libertatis ab eo processit.facit quod habetur.ī.eodem.c.penulti.⁊ ideo scienti et tacenti preiudicatur.sed secus potest dici in subiecto secundum eum qui non habet causam a prelato cui subest.quo casu potest habere locum dictum Innocen.de quo in dicto.c.penul. Tangit etiam Innoc.si agatur contra colonum sciente domino an preiudicabit ipsi domino.⁊ videtur ꝙ nō respectu proprietatis sed respectu possessionis sic nisi appellet per id quod hic dicitur in simili.vbi autem ignorasset non preiudicat etiā in possessione secundum eum.Quod videt̄ verum quādo in executione compareret.nam si fuit ignorās videtur quod possit illam impedire

dominus tamen Anto.hic videtur velle φ non impedietur exe
cutio quo ad detentionem.sed respectu possessionis non preiudi-
cabitur ignoranti. Innocen.tamen hic videtur velle cōtrarium
inquantum videt̄ velle φ si fiat executio.tūc perdetur possessio.
quia cum illa sit super detētione fundata quam habet ipse reus
videtur φ perdatur quando detentio ab alio occupatur etiam
ipso ignorante.l.iij.§.si seruus.ꝛ.l.peregre.§.quibus.ff.de acqui-
renda possessio.ipse tamen Innocen.in.c. quoniam frequenter.
§.φ si super.vt lite non contesta.videtur tenere contrarium eius
quod hic dicit videlicet φ per talem exceptionem nō fit preiudi-
cium domino ignoranti:quia non est de mente iudicantis preiu
dicare nisi detentori.secus est quando detentor alij tradit vel ex
pellitur.ꝛ sic loquitur ſm eū dictus.§. quibus.ꝛ.§.φ si seruus.et
idem Bart.in.l.ij.C.vbi in rem actio.sed forte quod hic dicit ve-
rius est:quia licet non sit de mente sententiantis preiudicare nisi
detentori.tamen detentor tradendo alij licet ad mandatū iudi
cis videtur velle transferre rem in illum.ꝛ ideo videtur φ priue-
tur primus possessor possessione. Bart.tamen dubitauit de hoc
ꝛ non decidit in dicto.§.quibus.ꝛ facit ad materiam quod dice-
10 tur in.c.penul.j.eo. ¶ †Sed iuxta predicta est dubium an ter-
tius comparens pro suo interesse publicatis attestationibus cū
principali poterit producere alios testes non obstante publica-
tione. Innoc.hic in glo. magna videtur tenere φ non sicut non
posset ipse reus si vult producere super eisdem articulis. facit.s.
de testibus.fraternitatis. ꝛ est ratio ſm eum q2 si preiudicat ter-
tie persone sententia contra reum lata, nedum in possessione sed
etiam in proprietate eadem ratione debet preiudicare processus
ꝛ alia acta.ꝛ per rōnem predictam dicit domi. Ant.posse colligi
dictum Inno.procedere quando sententia facit preiudicium in
proprietate.secus si preiudicaret solū quo ad qualēqualem pre-
sumptionem.quia tunc sicut non noceret sententia quo ad ple-
num preiudiciū,ita nec acta. ¶ Item dicit hoc verū qn̄ verisimi
liter potuit percunctari dicta testium alias secus. ¶ Item dicit
hoc verū quando prosequitur eandem instantiā secus si nouam
alleg.no.de testibus.c.cām que sed aduerte quia iste limitatiōes
non videntur de iure precedere:q2 ex quo vult accedere ipsi litivi
detur φ habeat litē prosequi in eo statu in quo venit per id qđ
habetur in.c.ij.vt lite pendente in.vj.ꝛ in regula.accessorium.de
regu.iur.eo.lib.ꝛ videtur saltem procedere quando sciuisset pro-
cessum agitari.nam etiam si non preiudicaret nisi quo ad qua-
lemqualem presumptionem videtur imputandum tertio si non
comparuit ante publicationem attestationum.ꝛ ideo si compa-
ret postea non videtur φ possit super eisdem articulis producere
testes.sed vbi ignorasset processum agitari.ꝛ sic ignorauit ꝓdu-
ctionem testium etiam publicationem quam postea scit.tunc vi-
detur φ posset producere non obstante publicatione. quia sicut
sententia non ignoranti ita etiam acta facta illo ignorante non
debent sibi nocere per id qđ notatur in.c.cām que. de testib⁹.per
Inno.ꝛ hoc etiam tenuit Barto.in.l.si perlusorio. ¶ Item in-
quantum dicit do.Ant.φ si potuit verisimiliter percunctari di-
cta testium non potuit producere videt̄ φ satis sit publicationē
esse factā partibus consentientibus.lȝ aliter verisimiliter non po
tuerit percunctari per id qđ habetur in.c.constitutus.el.ij.s̄.de
testibus.ꝛ qđ ibi dictum. ¶ Item no.videt̄ differentiā inter no
uam instantiam vel eandem.per ea que habētur in cle. testibus.
de testibus saluo.nisi tertius inciperet nouā instantiam eo casu
quo acta priora sibi non preiudicarent:q2 tunc non obstaret pu
blicatio facta in alia instātia cū alio.facit qđ habet̄ in.c. veniēs.
de testibus.el.ij.Itē adde φ nedū tertius potest assistere reo ad
iuuandū eū.sed etiā actori per id quod habetur in.c.cū dilecta.
q2 vero.j.de confirma.vti.vel inuti.ꝛ etiā tangit hic Inn.vnde
potest papa assistere ecclesie pretendenti se subiectā pape. vt dici
11 tur in.d.c.cū dilecta.ꝛ hec sufficiāt de secūdo principali. ¶ †Cir
ca tertium conclude breuiter φ si tertius vult appellare a prima
sententia.vel etiam a secunda que non transit in rem iudicatam
potest:q2 sicut potest reus appellare.ita etiā ipse tertius pro suo
interesse per id qđ hic habetur sed dubiū est quid si vult appella
re a tertia sentētia lata in cā secūde appellationis a qua reus nō
posset appellare cū non sit licitum tertio prouocare.C.ne in vna
eademqȝ causa liceat tertio prouocare.l.j.ꝛ tunc conclude quod
si sciuit cām agi in causa principali ꝛ in prima ꝛ in secunda appel
latione ꝛ tacuit non poterit appellare a tertia sententia.sicut nec
ipse reus.Si autem ignorat omnes processus predictos.ꝛ super-
uenit lata tertia sententia.tunc videt̄ φ possit appellari infra de
cem dies a tempore scientie si vult appellare per id qđ habet̄ in.l.
ab eo.C.quomodo ꝛ quādo iudex. ꝛ poterit appellare:q2 ꝓpter
ignorantiam non preiudicantur sibi processus preambuli.nec
etiā sententia illa preiudicaret ex quo eo ignorante fuit lata.j.eo.
c.penul.ꝛ.l.sepe.ff.eo.tñ potest si vult appellare vt dixi ne aliquo
modo etiam qualequale fiat preiudicium sibi. Si autē nō igno-
rasset ꝓcessum cause principalis ꝛ prime cause appellationis tūc
si tacuit non poterit postea appellare ab ipsa tertia sententia quia
imputet sibi quia non nouit cām cum potuit per id quod habet̄
in.d.l.sepe.secus etiā si solū sciuisset ante sententiam post conclu-
sionē in causa.vel etiā ignorasset aliū fuisse processum secūde ap-
pellationis:q2 tunc bene poterit appellare:q2 non est tunc quid
sibi imputet̄.ꝛ ita videtur esse de mente Innocen.hic do.Anto.
ꝛ Bar.in.d.l.si perlusorio.seu in.d.l.a sententia. ꝛ hec sufficiāt de
12 tertio. ¶ †Circa quartum an victoria tertij habeat prodesse ipsi
reo do. Ant.hic satis prolixe insistit.potes concludere vt fuit de
mente Bar.in.d.l.a sententia.ꝛ in.d.l.si perlusorio.ꝛ.l.si quis se-
paratim.§.fi.de appel.φ aūt vterq2 appellauit a sententia.ꝛ tūc
q2 quilibet prosequitur suā appellationem non videt̄ φ victoria
tertij habeat prodesse ipsi reo principali per id quod habetur in
hoc.c.ꝛ notat Bar.in.d.l.a sententia.ꝛ in.d.l si quis separatim.
§.fin.qđ intellige verum nisi quatenus preiudiciū rei principalis
esset inseparabile a preiudicio tertij:q2 tunc ratione indiuiduita-
tis prodesset ipsi reo.ar.l si cōmunem.ff. quemadmo.serui.amit.
ꝛ etiā voluit hic do.Ant. ¶ Interdum aūt solus tertius appel-
lauit.ꝛ tunc si reus principalis approbauit sententiā expresse vel
tacite non habebit etiā tunc prodesse per id quod habetur in.d.
l.si quis separatim.§.si cum ibi notatis per glo.ꝛ Bart.ꝛ quod
intellige nisi preiudiciū rei esset inseparabile a preiudicio tertij vt
s̄.proxime dixi.ꝛ dicetur tacite approbare si non appellat infra
decem dies ignorans de appellatione tertij. Nam videtur tunc
tacite acquiescere sententie.s̄.eo.quod ad consultationem.ꝛ.l.ab
eo.C.quomodo ꝛ quando iudex.Si autem sciuisset appellatum
esse per tertiū.tunc non appellando nō videt̄ ꝑ hoc tacite appro
bare sententiā:q2 forte ideo non appellat q2 confidit de appel-
latione tertij.vnde hoc casu si tertius obtineat erat eadem causa
defensionis proderit ipsi reo ꝑ ea que habentur in.d.l.si qs sepa-
ratim.§.fi.quod dicit Bar.ibi procedere etiā si tertius solum pro
secutus fuisset suum interesse.ex quo est eadem cā defensionis et
sumus in cā appellatiōis.nec obstat qđ habetur in.l.si per iusiu-
randum.§.qui legatori.ff.de accepti.vbi not.φ licet effectus ac-
ceptilationis porrigatur de reo ad fideiussores3 si tñ agitur quod
non attendit̄ ad fideiussorem non extenditur: q2 illud procedit
in contractibus qui regulant̄ a cōsensu.secus in sententijs ꝛ hoc
qn̄ tertius appellauit.Si autem comparuit pendente cā princi-
pali.tunc si venit ad assistendum liti:vel ad adiuuandum: q2 tūc
sentētia fertur in personā rei principalis cum quo principiatum
est iudicium.clarum est φ h3 sibi prodesse. si autem fuisset remo-
tus a prosecutione litis : q2 negotium principaliter spectasset ad
ipsum tertium.tunc sententia que ferret̄ pro tertio habebit etiā
prodesse ipsi reo saltem quatenus preiudiciū eius esset insepara-
bile a preiudicio tertij. ¶ Et aduerte quia inquantū dixi victo-
riam tertij in cā appellationis prodesse ipsi reo. videtur procede-
re quando negotium principaliter spectat ad ipsum tertium si
autē solum fiebat sibi qualequale preiudicium vt in casu.l. a sen
tentia.ff.de appel.tunc videtur velle Innocen. φ victoria tertij
non prosit reo:sed debeat tantū pronunciari in cā appellationis
sententiā latā contra reum non preiudicare ipsi tertio non autē
cassabitur sententia lata contra reum.secus in casu ꝑcedenti.sed
Bar.in.d.l.si quis separatim.ꝛ.l.a sententia.videtur velle quod
etiā tunc cassetur prima sententia per id quod habetur in d.l.si
quis separatim.§.fi.nam si pronuntiatur pro ipso ipsum bñ ap-
pellasse.ꝛ sententiam nō habere sibi preiudicare etiā tacite videt̄
pronuntiare sententiam iniquā.ꝛ sic reum absoluendum. ꝛ ideo
proderit ipsi reo q2 sententia censetur quid indiuiduum.l.in hoc
iudicio.ff.fami.hercis.ꝛ ideo intelligitur reuocata etiam respectu
ipsius rei istud forte verius de iure.licet domi. Anto. hic videat̄
transire cum Innocen.potissime vbi tractat de practica libelli ꝛ
sententie qn̄ tertius comparet pro suo interesse ꝛ qualis debeat
esse practica satis pōt colligi ex superius dictis licet hic plenius
prosequatur do.Anto. ¶ Item aduerte quia videtur velle hic
do.Ant.φ quando tertius cuius interest ratione qualisqualis
preiudicij comparet pendente cā principali.ꝛ assistit liti vel illam
iuuat φ tunc si fertur sententia contra reum nocebit sibi ex quo
fuit in iudicio.nā videtur φ sententia etiā lata cum alio habeat
nocere tertio qui fuit in iudicio vel fuit vocatus seu citatus vt
etiā voluit Cy.in.l.j.C.de aduoca.diuersorum iudiciorum.l3 for
te istud dictum non est verum qn̄ ad aliud ageretur contra ter-
tium.exemplum.si contra vnū ex heredibus debitoris fuit actū
per creditorē pro dimidia debiti.ꝛ alter coheres cui sentētia que
ferretur contra heredē faceret qualequale preiudicium assisteret
liti.nam si feratur sententia contra heredem.ꝛ postea pro alia di
midia agatur contra illū heredem qui interfuit in lite coheredis
q2 non ad aliud agit̄.q2 ad illam dimidiā φ nō habeat obstare
exceptio rei iudi.ꝛ qđ habetur in.l.cum querit̄.ꝛ.l.cum de hoc.ff.
de excep.rei iudi.ꝛ quod notat̄.s̄.de excep.c.penul. secus quādo
ad idem

ad idē ageretur. ⁊ sic intelligatur quod notat Cy. in. l. j. de aduo ca. diuer. iudi. ƺ domi. Anto. aliter velit vt. s. dixi ⁊ hec de q̄rto.

15 ¶ †Circa quintū ⁊ vltimum an ⁊ quādo tertius appellat a sententia lata contra reum dicatur appellatio iudicialis. dubitauit hic Innocē. tamen finaliter concludit ꝙ dicatur appellatio iudicialis ex eo quia superior iudex appellationis condēnat appellantē ob iniuriam sibi illatā per s̄niam in iudicio. ⁊ ideo debet appellare ⁊ prosequi sicut fieri consueuit in appellatione iudiciali. Barto. tamen in dicta. l. a s̄nia. dicit ꝙ certo respectu potest dici extraiudicialis ex eo vƺ ꝙ dƺ inseri cā in appellatione ꝙ non est necesse in appellatione iudiciali a sentētia in. c. j. de appel. in. vj. ⁊ tū hoc casu videt̄ ꝙ debeat exprimi cā. ꝑ ea que habētur in. d. l. a sententia. ¶ Aduerte tū q̄ non videtur necesse ꝙ exprimatur cā iniquitatis s̄nie ꝑ id quod habetur in dicto. c. j. circa finē. ⁊ j. tit. j. c. vt debitus. sed dƺ exprimi cā quare intersit sua appellare ꝑ id quod habetur in. d. l. a sententia. ⁊ hec de quinto. ¶ Et ex p̄dictis habes effectum eorū que sunt vtilia: ƺ latius domi. Anto. hic insistat. qui et vltimo querit de dubio vƺ qd si abbas hic in ꝓpria ꝑsona se defendebat ꝑ syndicum. ⁊ eadē die ⁊ hora pro vtroqƺ ep̄o lata est s̄nia cui habebit obedire. respōdit ꝙ ei q melius ꝓbauit ꝑ id qd̄ habetur. s. de proba. licet. vel erit locus gratificationi de iurepatro. cum autē. vel potest dici ꝙ alter alterū impediat ex concursu. argu. l. quoties. ff. de vsufru. vt sic neutri obedire teneatur donec inter se agant. ⁊ appareat quis eorū melius ius habeat ꝑ ea que habentur in. d. l. quoties. Inn. tū hic v̄r velle ꝙ poterit vni obedire recepta cautione ꝙ defendetur aduersus aliū. sed certe ex quo iudiciū est finitum ꝑ sentētiam que transiuit in rem iudicatā non v̄r ꝙ tunc recurrendū sit ad cautionem. vt voluit gl. ij. Ideo v̄r ꝙ primo venienti debeat obedire ex quo hƺ sententiam pro se. ⁊ si alter postea veniet oportebit ꝙ doceat de iure suo. cui obedit abbas. Si autē simul concurrerent tunc impedirent se per concursum ꝑ dictā. l. quoties. vel locus erit gratificationi.

1 Iuspatronatus transit cū vniuersitate loci in quo sita est ecclesia.
2 Presentatione sola laici patroni queritur p̄ntato ius agendi.
3 Delegare potest legatus causas sue legationis.
4 Delegatus potest remittere attestationes per partes ad delegantem.
5 Iudex ad quem fit remissio processus potest presentato ꝓcessu vnius partis tantum procedere in cōtumaciam alterius ad ferendam sententiam super processu presentato tantum.
6 Sententia lata in absentē iusta decā ex ꝓcessu non plene instructo respectu absentis debet retractari.
7 Sententie nullitate detecta ipsa pronuntianda est nulla ⁊ ex antiquo processu de nouo est iudicandum.
8 Delegatus inferior a principe potest subdelegare receptionē.
9 A subdelegato non in totum an possit ad papam appellari. et numero. 14.
10 Sententia ex quibus causis absqƺ appellatione retractetur.
11 Quasi possessio iuris patronatus non probatur ꝑ receptionē alicuius particularis iuris consueti patrono prestari.
12 Presentatio secunda an valeat prima non cassata.
13 Presentatus licet petat se institui satis tū videtur institutus si beneficium sibi adiudicatur.
14 Archiep̄s remensis an sit legatus natus.
15 Presentatus dƺ petere vt instituatur si tū petit ꝙ sua presentatio confirmetur sustinebitur libellus.
16 Citatio vnica ad sententiam audiendam nō sufficit nisi sit peremptoria.
17 Delegatus inferioris a principe an possit alij subdelegare vices suas.
18 Iudex an possit scribere acta que coram se geruntur.
19 Delegatus inferioris a principe an possit subdelegare merum ⁊ nudum articulum. ⁊ nu. 8. ⁊. 17.
20 Sententia si sit lata per falsas probationes an possit dici nulla an veniat rescindenda beneficio restitutionis.
21 Sententia an reddatur ipso iure nulla si interuenerit corrupte la procuratoris vel aduocati.
22 S̄nia an retractari debeat pretextu instrumēti nouiter reperti.
23 Pensionis perceptio non probat possessionem neqƺ dominiū.
24 Creditor cui pignorat̄ fundus vtit̄ seruitute debita ipsi fundo.
25 Petitio qua petit quis electionem vel presentationem suā confirmari ⁊ electionem vel presentationem aduersarij cassari an admitti debeat.

a Um bertold⁹. Probata legitima cāª absentie reuocatur s̄nia contra absentē lata maxime vbi apparet iudicē fuisse circūuentū. h. d. In prima processus narratio. In scd̄a ibi ƺ aūt. ponit̄ ptis restitutio. auditoris datio ipsius relatio ⁊ pape diffinitio suū motiuū continēs. p̄ria subdiuidit̄ in tres. nā primo ponit̄ creditū: vacatio ecclesie: p̄sentatio creditoris: institutio ⁊ inuestitura p̄sentati. scd̄a ibi p̄dictus ponitur p̄ntatio debitoris. rep̄ulsio p̄sentati: mota ꝑ ipsū q̄stio. ⁊ contra ipsum diffinitio. tertia ibi: posimodū ponit̄ cōtra s̄niā ꝓterea restitutio ipsius delegatio delegator subdelegatio ⁊ victoris appellatio. ¶ †No. j. ꝙ iuspatronatus transit cū vniuersitate loci in quo sita est ecclesia qd̄ v̄r verum q̄n locus alienat̄. j. de iurepa. ex literis. secus q̄n pignorat̄ vel pignori obligat̄ ⁊ ꝓbatur in hoc. c. ⁊ tangitur in gl. ¶ No. ꝙ ad officiū archi. tanq̄ vicarij ep̄i de iure cōi. facit. s. de offi. archi. c. j. ⁊. c. ad hec spectat admissio ⁊ institutio p̄sentati non tū v̄r posse instituere absqƺ ꝯsensu ep̄i. facit quod h̄r. s. de off. archid. cū satis. ⁊ de offi. vic. c. ij. lib. vj. potest tū tradere possessionē q̄ hoc v̄r spectare ad eius officiū. s. de offi. archi. vt nostrum. ¶ No. qualiter prouideatur ecclesie patronate: q̄ dƺ fieri p̄sentatio ⁊ postea īstitutio p̄sentati. facit qd̄ h̄r in. c. j. de institu. in. vj. ⁊ de preben. cū in illis. eo. lib. ¶ No. ꝙ ꝑ pactū institutionis inquantū ordinat̄ ad trāsferendū ius tituli in beneficio non trāsferetur. facit qd̄ h̄r in. c. autoritate. j. de insti. ⁊ ꝑ Dy. de reg. iur. c. j. lib. vj. ⁊ facit qd̄ notat Cōpo. de elec. trāsmissam.

2 ¶ †No. in ver. p̄dictus ꝙ ꝑ solā p̄sentationē patroni laici etiā p̄sentato repulso ab ep̄o iniuste q̄rit̄ ius agendi ipsi p̄sentato ꝑ quod prosequi potest ius suū contra alterum iniuste p̄sentatū ⁊ admissum ꝑ ep̄m. ⁊ sic nota ꝙ nō est in potestate ep̄i tollere ius patronatus nec representanti ƺ repellat p̄sentatum.

3 ¶ †No. legatum posse delegare causas sue legatiōis. facit qd̄ h̄r in. l. legatus. ff. de offi. procon. ⁊ lega. quod videt̄ procedere etiā si sit legatus natus vt est archiep̄s remensis ⁊ quidam alij de qua in. c. j. de offi. leg. ⁊ de multiplici sp̄ē legatorū apostolice sedis tangitur in. c. fi. s. de offi. lega. ⁊ eo. ti. c. j. in. vj.

4 ¶ †Nota delegatū posse remittere attestationes ꝑ ptes ad delegantem.

5 ¶ †No. ꝙ iudex ad quem fit remissio processus p̄sentato processu vnius ptis tantum pōt procedere in contumaciā alterius ad sententiā ferendā sup processu tantum presentato non debet tū multum festinare si perpendit negotium non esse totū trāsmissum. facit qd̄ habetur in. l. si finita. §. si. forte. ff. de dā. infec. ⁊ facit

6 qd̄ habetur. s. de elec. c. cum nob. s olim. ⁊. c. dudum. ¶ †Not. in ver. postmodum ꝙ s̄nia lata in absentē iusta cā ex non plene instructo processu respectu absentis retractari dƺ. ¶ Et not. ꝙ videtur retractāda ex capite nullitatis quod an ꝓcedit tangit hic in glo. in verbo decidens. nā hoc procedit secundū vnum intellectum secundū alium dƺ retractari ꝑ viā restitutionis in integrum de quo tangetur cum glo. p̄dictis. ¶ No. ꝙ relatio dƺ esse plena ⁊ fidelis facit quod h̄r. s. de ele. c. dudū. ⁊ in. l. j. ⁊. ij. C. de re la. ⁊. j. de appell. intimasti.

7 ¶ †Not. ꝙ detecta nullitate sententie ipsa pronuntiāda est nulla ⁊ ex antiquo processu de nouo est iudicandū ex quo vitiū non concernit acta de quo per Jo. an. s. e. c. j. ⁊ ꝑ Bart. in. c. conquerebatur. ff. de re iudi. ⁊ in. l. vt ꝓponis. C. quomodo ⁊ quādo iudex. ⁊ facit qd̄ notat Jo. and. j. de accu. a

8 c. qualiter. el. j. super glo. ¶ †No. delegatum inferioris a principe posse subdelegare receptionem quod videt̄ procedere quando subdelegatur merus ⁊ nudus articulus receptionis: facit qd̄ habetur. s. de offi. deleg. super questionum. §. j. ⁊. c. ex literis. ⁊. c. fi. secus si mistus articulus subdelegaretur. j. ti. j. c. cum cā. ⁊ no. glo. in cle. j. de offi. deleg. de quo etiā tangit Spec. in ti. j. §. j. versi. sed nunquid delegatus. ⁊ ꝑ dños de rota sua cōclusione. ccccc ix.

9 ¶ †Not. ꝙ a subdelegato non in totū v̄r posse appellari ad papam quod videtur contra ea que habent̄ in dicto. c. questionū. §. porro. sed Innocē. hic dicit ꝙ nō fuit opposita exceptio alias fuisset secus vt ibi. ¶ Item no. ex minus sufficienti probatiōe aliq̄n promulgatur s̄nia ⁊ procedit secundū aliquos in cā beneficiali ipsius fauore sicut alias in cā matrimoniali. s. de resti. in

10 integ. ex literis. de quo tangetur cum glos. ¶ †Not. hic tres causas ex quibus sententia absque appellatione retractatur. prima est q̄n lata est in absentem legitima cā licet citatū ⁊ lata est iniuste. de quo etiam in. c. querelā. s. de procur. ⁊ in. l. fin. ff. de resti. in integ. ¶ Secunda est q̄n per relatione s̄nie ad acta apparet manifestus error sententiātis. vbi sententiauit se referendo ad acta puta dicendo probatū vbi non erat probatum de quo etiā aliqd in. l. j. C. de errore calculi. ꝑ legistas ⁊ aliquid ꝑ Innocē. s. de probationibus. quoniā contra. vbi videtur velle contrariū de quo j. tangetur. facit etiā quod dictum fuit. s. eo. c. cām. que. ¶ Tertia est quādo lata est ex dolo presentis contra absentē non plene instructo processu. facit quod habetur. s. de electione. c. dudum. el. j. ⁊. l. si pretor. §. marcellus. ff. de iudi. ⁊ qd̄ notat Barto. in. l. si

11 is ad quem. ff. de acqui. heredi. ¶ †No. ꝙ ꝑ receptionē alicuius particularis iuris consueti patrono prestari nō probatur quasi possessio iurispatronatus quo ad alia iura de quo etiam tangit

12 glo. hic. ¶ †No. ꝙ valet secunda presentatio facta prima nō cassata quod videtur contra ea que habent̄ in. c. considerauimus.

a ¶ Probata ltia cā ex vno ore fit summatio huius. c. ꝑ do. Abb. ⁊ do. Jo. de imo.

s. de elec. sed dic q hic facta fuit prima a non habente ius psentandi. secunda ab habente ius presentandi: ideo valuit secunda non obstante prima que erat nulla et veluti facta per non habentem potestatem. si aūt facta esset prima et secūda ab habente potestatem presentādi. tunc si prima esset nulla et hoc cōstaret adhuc valeret secunda. p id qđ habetur. j. de reg. iur. non pstat lib. vj. et in dicto. c. consideravimus. per Innoc. et Jo. an. et eo. tit. c. auditis. vbi etiam de materia. secus si prima esset aliqualiter veniret cassanda vel esset dubiū an esset aliqua vel non: qr tunc non valeret secunda prima nō cassata p ea que habentur in dicto. c.
13 consideravimus. et c. auditis. ¶ Nota q licet presentatus petat se institui. satis videtur institutus si beneficiū sibi adiudicatur et eadem ratione si admittatur vel confirmatur presentatio: qr nō est fienda vis in verbis dūmodo habeamus effectū. j. de verbo. significa. in his. et precipue hoc procedet in papa cuius factū nō eget adminiculis. C. de testamē. l. omnium. et facit qđ notatur in c. j. de libel. obla. et quod habetur in. l. j. et fin. C. de sen. pas. Et per predicta etiam videtur q si aliquis petat beneficiū tanq̄ suum et illud sibi adiudicari q etiam talis libellus sustineatur q̄si videatur petijsse ius sibi in beneficio competere. melius tamē eēt petere declarari beneficiū ad ipsum spectare q̄ petere adiudicari: quia ex snīa que fertur super iure reali ius non constituitur sed declaratur. l. ex diverso. ff. de rei vendi. et l. sicut. §. sed si queratur. ff. si servitus vendi. de quo etiā in Spec. de actio. et peti. §. super petitionibus. ver. ceterū. et per Joā. and. post Compo. s. de rescript.
14 mandatū post glo. in vltima colū. ¶ Ultimo adverte inquantum dixi q iste archiepiscopus remensis erat legatus natus. nā hoc forte etiā voluit sentire Archidia. de offi. lega. c. j. in. vj. inquantū allegat cū. c. j. de appella. c. dilecto. de pben. vbi fit mentio de isto archiepiscopo Remensi. et in. c. j. de appellatio. fit mētio de eboracēn. et in. c. j. de offi. delega. s. de cantuariensi. sed Jo. and. hic videtur innuere contrariū circa solutionem. c. sup questionum. §. porro. de offi. dele. vbi dicitur q a subdelegato non in totū delegati pape appellatur ad papam, sed ad delegantem cuius contrariū hic videtur dici. nam dicit Joan. and. q hic finita erat legatio delegātis et delegati ab eo forte subdelegaverant in totū. Ideo debuit appellari ad papā. Inquantū enim dicit q finita erat legatio innuit q non erat legatus natus sed alias missus per papā. et pro ista parte etiam facit text. in dicto c. dilecto. inquantū dicit cum in manibus remēsis archiepiscopi tunc apostolice sedis legati. et sic innuit q ex accidēti erat nō ex privilegio dignitatis. et istā partem vt dixi videtur amplecti Joan. and. potest etiā dici ad contrarium q hic papa appellationē recepit ex certa scientia et de plenitudine potestatis. sed cōtrariū pcedit de iure regulari vel tertio potest dici vt superius tetigi q appellatio ex tunc devolvitur ad papā nisi per partem appellatā petatur ad inferiores remitti. et hic non fuit petitum. ¶ Alij etiam dicunt in dicto. §. porro. loqui de subdelegato pape cum clausula appella. remo. hec tū opinio cōmuniter non tenetur. vt patet ex ibi notatis. Ideo tene alterā de precedētibus. ¶ In glo. secunda in fine. Adverte tamen q videtur q de iure cōmuni si episcopus elegerit sibi vicariū etiā in generali mandato veniat potestas instituendi presentatum. j. de institu. c. j. cum ibi notatis per glo. et Jo. and. licet non possit conferre spectātia ad collationem sine speciali mandato. vt in. c. vlt. de offi. vica. li.
15 vj. et ibi de hoc per glo. ¶ In glo.[a] adversus ibi vt sua presen-
a tatio confirmetur nota glo. pro eo quod dixi in notabilibus. videlicet q licet psentatus proprie loquendo habeat petere vt instituatur. facit. j. de institu. c. j. et. ij. et. iij. et eo. titu. c. j. et. ij. in. vj. tamē etiā si petit q confirmetur sua presentatio sustinetur libellus. et pro hoc faciat qr sustinere debemus libellum etiā impropriando verba si expedit vt legitur et notatur in. l. solemus. et l. si quis intentione. ff. de iudi. et notatur etiā ex glo. q licet psentatus ex presentatione non cōsequatur plenum ius in beneficio: qr ante q̄ sit institutus non potest dici beneficiū esse suum sed sibi debitum. facit qđ habetur de pben. si tibi absenti. lib. vj. et eo. tit. et li. c. penulti. et quod notatur. s. de renun. veniens. tamen saltē queritur ius vt beneficiū dicatur sibi debitū et vt possit presentationē suā confirmari vel se institui et presentari et aliā de facto attentatam cassari. et hoc est clarū in presentato a clerico patrono: qr ille non habet potestatem variandi. vt. j. de iurepatron. cū autem sed si presentatus est a laico patrono tunc videtur magis dubium qr ille videtur habere facultatem mutandi p ea que habētur in dicto. c. cum aūt. et eod. titu. pastoralis. sed certe cōmuniter tenetur q non hz potestatē mutandi sed bene accumulādi. et sic videtur remanere dictum glo. et si pur velles dicere q hz facultatē mutādi illud debet intelligi interveniente consensu superioris cui est facta presentatio. qr post presentationē superiori factā non est licitum mutare voluntatē sine superioris licentia facit qđ habetur. s. de elec. bone. el. ij. Sed vt dixi cōmuniter tenetur q potest

a ¶ In glo. adversus memoratū. sup hac gl. si queris an pñtato queratur aliqđ bñficiū et qđ vide H. o. hēr. boyc. et d. Fel. i prin. vbi late per eos.

accumulare non mutare et ex accumulatione non tollitur psentato ius agendi vt instituatur saluo nisi secundo psentatus eēt etiā idoneus et institueretur p ordinarium. cui facta est psentatio de vtroq: qr tunc superior admittendo secundum psentatū censetur consentire variationi. ideo primus psentatus non habet vlterius ius agendi vt instituatur sed bene poterit agere cōtra ordinarium qui ipsum repulit si ipse erat idoneus secundū formā. c. pastoralis. allegati in glo. et hoc quādo plures successive ab eodē patrono psentantur. Si aūt plures psentantur a diversis quorū alter est patronus. alter non. tunc portior erit psentatus a vero patrono removeri debebit institutus ad petitionem alterius. vt probatur in hoc. c. circa finē. quod intellige vbi quis iuvaretur ex quasi psentatione patroni secundū ea que habentur. j. de iurepatro. et c. consultationibus. Si aūt fiat presentatio tantum ab vno patrono et de vno tantū et episcopus aliū nō presentatū admittit cassabit institutus ab episcopo. vt. xvj. q. vij. decernimus. non obstat. c. pastoralis. de iurepatro. qr ibi admissus fuerit psentatus a vero patrono lz post primam psentationē ab alio factā. Itē non obstat. s. de offi. deleg. dilectus. qr responsio pz ex ibi notatis p glos. ¶ Quando vero nulla est facta psentatio p patronū et episcopus suo motu instituit aliquē in beneficio patronato vel illud sibi confert et tunc regulariter non valet quod facit episcopus fallit quādo propter delictū patroni vel propter eius negligentiā quia non psentavit infra tēpus statutū a iure devoluta esset ad episcopū. s. de supplen. negli. plator. c. ij. et. j. de iurepa. c. j. et. ij. et c. cam te. et c. cum propter. et facit etiā quod habetur in. c. j. de iurepatro. in. vj. ¶ In gl. re
16 misissent ibi terminum pemptoriū. Nota bū q non bū sufficit vnica citatio ad snīam audiendam nisi sit pemptoria et hoc verum regulariter. fallit in summarijs in quibus sufficit vnica ēt non pemptoria. vt notatur p gl. in clemē. sepe. circa finē. de verbo. signifi. sufficeret tamē trina citatio etiam si non adijciatur verbum pemptoria. l. tres denuntiationes. C. quomodo et quando iudex. et facit quod no. xxiiij. q. iij. de illicita. et p Innocē. j. de accu. c. ad petitionē. ¶ In glo. tēpus ibi purgari in iudicijs. et sic videretur q debuisset audiri de iure etiā non probata cā absentie. sz certe vt sequitur in gl. purgatio more admittitur circa pparatoria iudiciorū infra breve tps ante litis contestatio. si ius actoris nō sit factum deterius. sed vbi mora est cōmissa in decisorijs non videtur q admittatur purgatio. vt. l. celsus. ff. de arbitris. et l. si cum dies. eo. titu. et p Barto. plene in. l. si insulam. ff. de verbo. oblig. et ideo papa noluit audire nisi probaret iustam cām absentie ibi non iuisset auditus supple qr in dubio dz stare snīe si non appellatur. s. eod. cum inter vos. ¶ In eadē glos. ibi argumentum contra ad id quod dictum est p glo. que videtur velle q vt audiatur debeat allegari et probari iusta cā absentie sed contra text: non facit imo potius cōcordat qr hic dicitur fuit auditus propter minus sufficientē probationē lz non plene pbaverit et potest dici hic esse spāle in cā beneficiali et sic in matrimonio spirituali sicut etiam est speciale in matrimonio carnali vt pz in dicto. c. ex literis alleg. in glo. et hoc ne opinio pindicet veritati in pdictis alias regulariter dz probari plene cā absentie cum paria sint non apparere vel minus sufficienter apparere argumēto. l. quoties. ff. qui satisda. cogan. et c. ij. s. de transla. pla. vbi dicas papā ex plenitudine potestatis voluisse istum admittere: sed pcedēs intellectus notabilior est. ¶ In glo. decernerent ibi et improprie ponitur et c. vnde dz intelligi nullius valoris scilicet quantū ad effectū facit quod habetur in. c. ij. s. de iureiurā. et nota ex glo. vnum intellectum ex decreta. vz q sententia hic erat aliqua sed fuit retractata p restitu. in integ. propter iustam cām absentie allegatam et probatam lz minus sufficienter probatio minus sufficeret i casu isto fuit forte admissa favore cause beneficialis. sicut alibi fuit admissa favore matrimonij vt tetigi sup glos. pcedenti. vel quia sic pape placuit in casu isto qui est legibus solutus. j. de sentē. excommuni. nulli cum ibi notatis. et C. de legibus. digna vox. cum ibi notatis. Alios intellectus tangam. j. cum glo. in verbo sufficiēter. ¶ In glo. cōmittētibus ibi videantur facti quasi domini litis hoc non est verum in iudice: quia p litis contestatio. nō efficitur dominus litis qđ pz: quia revocari potest quandocunq p superiorē etiā sine aliqua causa. l. iudicium solvitur. ff. de iudicijs. secus in procuratore: quia ille bene efficitur dominus litis p quasi contractū qui fit in cōtestatione. l. iij. §. idē scribit. et facit quod notatur in. l. ij. §. fi. ff. de pre. stipula. et quod habetur in. c. j. de procuratoribus. in. vj. Ideo non potest post litis contesta. sine causa removeri. l. post litē. ff. de procuratoribus. ¶ In eadem glos. ibi vel dic hec non videtur bona: quia ex quo videtur subesse defectus potestatis videtur ipso iure nullum: quia agitur etiam si non apponatur tanq̄ factum a iudice incompetenti. l. fin. C. si a non compe-
17 tenti iudice. et s. de officio vicarij. suam. ¶ In eadem glos. ibi non valet

nō valet hodie quasi velit ꝙ hec decreta. hodie sit correcta: et est tertia solutio ⁊ nō bona ⁊ iuriū correctio est euitanda. de elec. cū expediat. li. vj. ⁊ l. precipimus. C. de appella. ideo dic ꝺm doct. qꝺ delegatus inferioris a principe mistū articulū delegare non potest per iura in cōtrarium allega. nudum ⁊ merū articulum bene potest subdelegare: ⁊ ita intelligatur hic. vnde potes intelligere qꝺ hic cōmiserunt vices suas quo ad receptionē seu examinationem testiū precedente tn̄ discussione super interrogatoriis ⁊ super exceptionibus oppositis cōtra testes ⁊ taxato numero testiū Ita qꝺ restabat nuda examinatio ⁊ receptio testiū. Ideo potuit cōmitti. secus si voluisset cōmittere examinationē ⁊ receptionem testiū cū potestate examinādi interrogatoria ⁊ exceptiones que opponerētur cōtra testes q2: tūc fuisset mistus articulus. ideo nō potuisset committi. vt voluit etiam glo. in clemē. j. de offi. delega. de quo etiā plene in Specu. titu. j. §. j. versi. sed nunquid delegatus. potest tamen ille cui cōmissa est nuda receptio testiū eligere notariū qui habeat scribere. vt etiam voluit hic Io. and. sed ille electus non posset cōmittere alteri vices suas sine consensu partium cū videatur electa eius industria. facit quod habetur in. c. fina. ꝫ. de offi. deleg. ⁊ l. inter artifices. ff. de sol. An aūt ordinarius possit committere receptionem testium. dic qꝺ sic in ciuili negotio. secus in criminali. C. de fide instru. auf. apud eloquentissimum. ⁊ nota. per glo. in. d. cle. j. ⁊ aduerte quia Inno. hic dicit ꝙ aliud est recipere testes: aliud scribere attestationes. vnde receptor testium non potest alteri cōmittere vices suas: quia videtur electa industria sicut dicitur in electo ad scribēdum: quia videtur solū opera illius electa: ideo poterit alteri cōmittere vices suas. sed certe vt dicit Hosti. etiā tabellio qui habet scribere multa potest vt docet experientia ⁊ sepe quis confideret de electo ⁊ nō de substituto non debet posse alteri cōmittere vices suas sine cōsensu partium. vt superius tetigi. dixit etiam hic Innoc. qꝺ poterit tabellio deputatus ad scribēdum attestatiōes examinare testes de mandato receptoris. sed Io. and. hic dicit ꝙ de iure nō videtur id verum quia examinare testes spectat ad ipsum receptorem: non autem ad ipsum tabellionem qui habet scribere attestationes: ⁊ dicit ꝙ de cōsuetudine seruatur oppositum: quia interdū cōmittitur tabellioni qui habet scribere attestationes: vt etiam testes recipiat: consuetudo autem potest iuri detrahere. l. de quibus. ff. de legibus. ⁊ ꝫ. de consuetu. c. fi. forte tamen potest dici ꝙ hoc ꝓcedat quādo iudex committit: sed illa cui cōmissa est receptio cum videatur eius electa industria non videtur posse alteri cōmittere examinationē. argu. c. fina. ꝫ. de offi. deleg. ⁊ l. inter artifices. ff. de solutio. qꝺ potest intelligi nisi forte cōsuetudo etiam expresse in hoc casu aliud haberet cum illa possit etiam iurisdictionem non habenti. ꝫ. de foro compe. cum contingat.

18 † An aūt aliquo casu possit iudex scribere acta que corā se gerūtur videretur quod non per ea que habentur in. c. quoniam ꝯtra falsam. ꝫ. de ꝓbatio. ⁊ per id quod no. Inno. ꝫ. de testibus. cū a nobis. ⁊ hoc etiam videtur tenere Guil. de cunio in. l. iubemus. §. sane. C. de sacrosan. eccle. ⁊ ibi etiam per Bar. limitat tamen hoc verum nisi simus in his que agūtur per modum voluntarie iurisditionis vnde in tuscia seruatur qꝺ notarius qui etiam appellatur iudex ordinarius: facit preceptum partibus guarētigie videlꝫ vt obseruent contenta in instrumento. qꝺ etiam ipse notarius scribit. facit quod habetur in. l. si consul. ff. de adoptio. ⁊ in. c. ex literis. ꝫ. de ꝓbatio. Item fallit secūdo in causis breuioribus in quibus etiam sine scriptura posset procedi iuxta auf. nisi breuissimas. C. de sen. ⁊ ideo practicatur quotidie qꝺ vicarij comitatus quando sunt tabelliones quia habent cognitionem in modicis summis etiam scribunt acta coram se.

19 † Item aduerte inquātum dixi delegatum inferioris a principe posse subdelegare merum ⁊ nudum articulum licet nō mistum. nam hec est cōmunis opi. canonistarū. vt patet ex his que hic notā. per Io. and. in. c. super questionū. §. j. de offi. delega. ⁊ in cle. j. de offi. delega. Petrus tamen ⁊ Cy. tenuerūt cōtrarium videlꝫ qꝺ nullo modo possit subdelegare delegatus ab inferiore a principe etiam si velit subdelegare vnum articulum per. l. a iudice. C. de iudic. que videtur indistincte loqui. sed certe illa lex potest limitari scꝺm opi. canonista rū ꝑ ea que habētur in text. isto ꝺm vnum intellectū. ⁊ hoc etiam sequitur Barto. in auf. ibi posita. sed in. l. more. ff. de iurisdi. om. iudi. dicit simpliciter ꝙ sicut delegatus ad vniuersitatem causarum potest vnam subdelegare licet non possit omnes. l. j. §. j. ff. quis ⁊ a quo appelletur. Ita poterit delegatus ad vnā causam vnum articulū subdelegare licet nō totam causam: ⁊ hoc modo nō posset intelligi: hic tamē canoniste cōiter limitāt istud qn̄ cōmittitur articulus ꝯsistens in mero ⁊ nudo facto ⁊ sic intelligūt istum text. secus si esset articulus mistus per ea que habētur in. d. l. a iudice. ⁊ hec opi. tanꝗ cōmunis seruaretur in practica per id qꝺ habetur per Io and. in. c. j. ⁊ in. c. ne innitaris. de constitu. ⁊ per Barto. in. l. fi. C. de pena iudicis. satis tamē de iure forte posset ꝓbabiliter defensari opinio Bar. in. d. l. more. Item adde etiā ꝙ delegatus ab inferiori a principe videtur posse subdelegare qn̄ expresse fuit data sibi potestas subdelegandi. ⁊ hoc tenuit glo. in. c. is cui. de offi. deleg. in. vj. licet aliqui contra. vt ibi refert Io. an. in nouel. In glo. sufficiēter ibi: ne veritati ⁊c. sed certe si ista ratio attendatur semper deberet sufficere minus sufficiens probatio absentie cuius tamē contrariū videtur de iure cōmuni regulariter paria tunc aliquid non ꝓbari vel minus sufficienter ꝓbari. facit quod not. glo. in cle. constitutionem. vt circa. ad fi. de elec. in cle. ⁊ quod habetur in. l. quoties. ff. qui satisda. cog. ⁊ in. c. ij. ꝫ. de trāsla. ⁊ ideo glos. in sequētibus videtur velle qꝺ ideo hic fuerit auditus ex minus sufficienti probatione: q2 cōcurrebat et aliud videlꝫ quia iudex fuerat circumuentus ex pluribus causis. vt. j. tangetur in glo. Inno. ꝓo dicit ꝙ dici potest speciale in causa beneficiali qꝺ sufficiat minus sufficiens ꝓbatio absentie. sicut al's sufficit in causa matrimoniali fauore matrimonij. ꝫ. de resti. in integ. c. ex literis. vel tertia ꝺm eū hoc facit papa ex plenitudine potestatis: sed prime due solutiōes sunt magis notabiles. Et nota qꝺ ꝺm istas tres solutiones fuit iste presbyter auditus per restitutionem in integrum aduersus sententiā. vt etiā voluit glos. in verbo decernerēt. ⁊ iste est vnus principalis intellectus in decre. Alius est intellectus quē etiā ponit hic Inno. ꝙ iste presbyter licet nō fuerit appellatus auditus fuerit ipso iure absqꝫ restitutione ad retractationem sententie. que autē potuerit esse causa cōsiderato qꝺ regulariter sentētia a qua nō est appellatū transit in rem iudi. ad preiudiciū partis. ꝫ. eo. cum inter vos. Innoc. hic prosequitur plures causas in verbo concessimus. ex quo resultant plures intellectus. nam hic dicit primo ꝙ causa esse potuit quia hec erat causa beneficialis in qua sententia non transit in rem iudicatā. sicut nec in matrimonio carnali: ex eo quia omnis puritas in talibus debet adesse ⁊ malitia cessare. facit qꝺ habetur. ꝫ. eo. cum olim. ⁊ qꝺ not. Inno. ꝫ. de offi. deleg. cum olim. et de rescrip. cōstitutus. ⁊. c. ad aures. ⁊ ꝺm istam vult Innocē. ꝙ etiā si nihil fuisset ꝓbatum de absentia tamē debuisset audiri ex quo causa erat beneficialis. sed aduerte q2 iste intellectus nō est sine dubitatione q2 sententia in bn̄ficialibus videtur transire in rem iudicatā ad preiudiciū partis. per id qꝺ habetur. ꝫ. de elect. cum dilecti. lꝫ non transeat quo ad preiudiciū superioris vel etiā partis quando vellet venire per viā denūtiationis. de quo plene consueuit dici in. c. ad audientiam. ij. ⁊ ibi dixi. ꝫ. de rescrip. Secūdus intellectus est quē ponit hic Innocē. ⁊ ideo iste presbyter fuit auditus sine appellatione q2 ex tenore sentētie deprehendebatur euidens iniquitas sentētiantis ⁊ ipsius sentētie. ⁊ facit qꝺ habetur in. c. ij. j. de pur. vulg. ⁊ ꝺm istum intellectū sepe allegatur decret. sed do. Anto. hic dicit ꝙ si iniquitas appareret ex tenore sentētie posset ꝓcedere dictū Inno. per id quod habetur. ꝫ. in. c. cū inter. ⁊. c. inter ceteras. sed hic non apparebat ex tenore sentētie: sed ex actis iuncta sentētia quo casu sentētia non videtur nulla. q2 ex alio potuit iudex motū sui animi formare. ꝫ. de renun. in ꝑsentia expressum. ꝫ. eo. c. causam. ⁊ sic iste intellectus non videtur procedere nisi saluetur ꝺm eum ꝙ hic pronuntiando se specifice retulerit ⁊ restrinxerit ad acta dicēdo ꝙ ex actis erat ꝓbatum vel nō probatum: quo casu ꝓpter relationē expressam ad acta vitiū actoris videtur esse in sentētia: ⁊ appareret alligasse animū suum solū ad probationem actoris. ideo tūc sentētia est nulla. ⁊ sic intelligit Inno. hic. ⁊ qꝺ no. domi. de Rota sua conclu. cccxxxv. et qꝺ not. Pau. in clemen. pastoralis. de re iudi. ⁊ Archidi. de sen. excōmu. romana. lib. vj. ⁊ Cyn. in. l. j. C. de errore calculi. de quo etiā remittit ad nota. per se. ꝫ. de probatio. qm̄ contra falsam. sed aduerte quia Inno. ibi videtur tenere contrarium videlꝫ qꝺ vbi ex tenore sententie non comprehenditur euidens iniquitas licet comprehēdatur per relationem ad acta ad que se referat sententia tamē valebit vbi appelletur. vnde ibi dicit ꝙ si iudex condēnet titium seio in. x. q2 per. A. ⁊. B. testes probatum est illa. x. ꝑ seium mutuata titio. qꝺ licet illi testes hec nō probent ⁊ hoc appareat ex actis. tamē tenebit sentētia. sed Hosti. ibi tenuit cōtra: q2 ex quo sententia se refert ad acta expresse error qui est in actis videtur esse in sententia. facit qꝺ habetur in. l. ait pretor. §. j. ff. de re iudi. ⁊ in. l. j. ff. que sen. sine appella. rescin. ⁊ Innocē. etiam hic satis hoc videtur voluisse. ⁊ hoc etiā expresse Cy. ⁊ Bar. in. l. j. C. de errore calcu. ⁊ forte etiā ipse Inno. idem voluit in dicto. c. quoniam cōtra. inquātum ipse arguitur contra dictū suum de isto. c. cū bertoldus. ⁊ nō soluit. Item aduerte q2 inquātum iudex dixit ꝙ per attestationes clerici fuerat sufficienter probatum cum per attestationes apparebat oppositū. vt litera hic dicit apparet sententiantem euidēter errasse per tenorē sententie iunctis actis ad que se refert. nec est necesse ꝙ aliter specifice hoc casu se retulerit quicqd dicat do. Anto. quia satis ex tenore sentētie iunctis actis ad q se referebat apparebat erratum. inquātum ꝓo dixit qꝺ titius in probatione defecit videretur posse procedere dictum do. An-

to. quia licet prima facie appareat per testes probatū. tamen forte iudex aliqua de causa nō adhibuit fidem testibus. facit qd habetur. s. causam. tñ possumus sustinere q in casu isto satis appareat de euidēti iniquitate: q2 nō viderat attestationes ipsius. T. quia non fuerūt sibi presentate. vt litera dicit. z ideo nō poterat dici q forte non adhibuit fidem illis ex quo illas non vidit. z sic nō poterat dicere ipsum defecisse in pbatione ex quo attestationes nō viderat. ideo etiā in hoc detegitur euidēs iniquitas sententie. ¶ Tertius est intellectus quem tangit hic Inno. s. q hic non fuit auditus presbyter sine appellatione: q2 snīa fuit lata cōtra eum absentem ex falsis allegationibus dolose factis p psentem. facit qd habetur. ff. de iudi. l. si preter. §. marcellus. vbi etiam in simili est casus. z lz aliqui dicant qd ibi audit p viā restitutionis. In glo. ibi z sequit Bart. tenet q ipso iure ex quo sciēter ex falsis allegationibus psentis lata est snīa contra absentē: secus si ignorāter q2 tūc bene opus esset restitutione. vt ibi voluit glo. z ideo vt etiā sit differētia inter sciētem z ignorātem put videt lrā ibi velle opz dici qd audiat ipso iure quādo ex falsis allegationibus scienter factis contra absentem sentētia est. Si autem lata esset contra presentem dolo aduersarij tunc sententia de mero rigore tenet si non appellatur. tamē si agatur primitiua actione z excipiatur de sententia poterit replicari de dolo. vt. l. cum a te. ff. de dolo. ad dāna autez posset agi actione de dolo. vt i dictis iuribus nota. z hoc dicit do. Anto. procedere nisi sententia esset lata ex falsis probationibus: quia tūc retractaretur per restitutionem i integrum fm vnam opi. l. diuus. ff. de re iudi. de quo. dictum fuit de excep. cum venerabilis. sed certe lz posset peti restitutio in integrum vt rescindatur sententia: tamē poterit etiam agi primitiua nō petita restitutiōe z si excipiatur de sententia replicabit de dolo per iura preallega. hoc em remedium nō videt tollere restitutionē in integrū: quia est minus plenū quam ipa restitutio. facit quod notatur per gloss. in. l. fina. C. si aduersus rem iudi. vbi remedium appellādi nō excludit remedium restitutiōis qd est plenius. facit quod dixi i post Inno. s. de prescrip. ex trāsmissa. Item aduerte q2. §. marcellus. loquitur quādo p sens sciēter falso allegauit cōtra absentem. An autem idem sit si presens dolose tacuerit aliquid q si iudex sciuisset non tulisset sententiam pro ipso presente dixit do. Anto qd sic: quia etiam tunc habet locum dict9. §. p id quod no. Inno. j. de accu. c. fina. ¶ In glo. magna ad fi. ibi idem si aduersarius dolose substituisset attestationes aduerse partis in casu isto habebit locum. §. marcellus. scdm eum quod est notādum pro ampliatione dicti. §. ¶ Quartus est intellectus quē ponit hic Innoc. qd ideo hic fuerit auditus sine appellatione: quia sentia videt fuisse lata sine ordine iuris. quia sine cause cognitione contra. l. prolatā C. de sen. quia fuit prolata non plene transmisso instructo pcessu: z nō fuit adhibita plena cause cognitio prout fieri debuit. facit qd habetur. s. de elect. dudum. Sed aduerte quia ista causa nō videtur sufficiens in casu decreta. ex eo quia terminus perēptorius fuerit statut9 vtriqz parti ad presentādum suas attestationes: z sic cōputari poterat parti que nō psentauerat z iudex potuit pcedere in ɔtumaciam s. vt lit. nō contesta. quoniam. §. porro. nisi sustineas istum intellectum quādo pars presens dolose tacuisset de attestationibus partis aduerse: per id quod dixi. s. proxime. z adde qd no. Bar. in. l. prolatā. C. de sen. vbi q si ex breuitate termini inter petitionem z sentētiam apparet sentētiam esse latā sine cause cognitione erit nulla. ¶ Quintus est intellectus quē tangit hic Inno. videlicet qd si sentētia est iniuste lata z transiuit in rem iudicatā iciplunt dispensare in noua instantia super iniustitia sententie coram iudice competenti z iudex reperiat sentētiam iniustam tūc reuocabit sentētiam per regulā illam. de qua re iudex cognouit zc. s. de causa posses. cum ecclesia. z. l. de qua re. ff. de iudi. fm allegata z probata. l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. psidis. z hoc etiā tenuit Innocen. s. de rescriptis. cum dilecta. z imputet sibi pars que passa est de hoc disputari cuz posset contradicere. facit quod notat Innocen. s. de probatio. quoniam. z iste intellectus licet i se sit verus. facit quod habetur in. l. duobus. ff. de re iudi. cum ibi nota. per Barto. tamē nō videtur huic litere conformari. dicit etiam Inno. quod si post sentētiam que trāsiuit in rem iudicatā ex confessione partis pro quo est lata apparet sentētiā iniustam q tunc audietur pars contra illam sententiam ex quo manifeste constat de iniustitia per partis confessionem. facit quod habetur in auf. sed iam necesse. C. de donatio. ante nuptias z in corpore vnde sumitur vbi patet qd licet contra presumptionem iuris z de iure non admittatur probatio in contrarium per alias probationes admittitur tamen per confessionem partis. z hoc etiam voluit Inno. in. c. quia plerisqz. de immuni. eccle: z facit qd habetur per eūdem in. c. fraternitatis. de frigi. z malefi. z ex hoc etiā habebit aliam causam. pter quā sentētia potest retractari sine appellatiōe. Ex predictis habes sex causas in quib9 sentētia absqz appellatione potest retractari. Septima est quādo sententia esset lata per pbationem a iure reprobatā. vt patet in. c. ij. de

20 pur. vulg. vbi etiā de materia per Jo. and. ¶ † Quid aūt si sit lata per falsas pbationes an autē possit dici nulla. An vero veniat rescindēda beneficio restitutionis. dictū fuit in. c. venerabilis. s. de excep. z tangitur etiā in. c. licet causam. de pba. z per legi. in l. diuus. ff. de re iudi. Octaua causa est quādo sentētia lata est cōtra absentes ex necessaria z pbabili causa iudice sciēte impedimētum. vt est text. singu. secūdū vnam lectu. in. l. quesitū. ff. de re iudi. secus si iudex ignorasset impedimētum: quia tunc opus est restitutiōe si sit lata cōtra absentē legitime factatū. vt ibi notatur. z in. l. fina. ff. de restitu. in integrum. z. s. de procuratore interueniente pecunia. l. venales. C. quādo puoca. non est neces. secus si interuenisset corruptela precum ante modo: quia tunc dabitur restitutio. l. seruo inuito. §. cum pretor. de quo dicendum vt ibi.

21 ¶ † Quid autē si interuenerit corruptela pcuratoris vel aduocati an eo modo sit distinguedū put dictuz est in iudice. tangit Bart. in. l. j. C. de aduo. diuerso. iudi. vbi videtur velle q sentētia nō reddat ipso iure nulla: etiā si interuenerit corruptela pecunie ipsius pcuratoris vel aduocati. qd an pcedat plenissime dixi in dicta. l. diuus. Decimus casus est qñ snīa lata est ex falsis allegationibus ɔtra minorē. l. j. z. ij. C. si ex falsis allegatio. qd videtur intelligere Ange. in. l. qui rome. §. duo fratres. de verbo. obliga. qñ sentētia fert cōtra minorē excusando seu absoluēdo administratorem petitum dari sibi minori. Bar. tamē videt intelligere generaliter qualitercūqz sit lata cōtra minorē ex falsis allegationibus: in. l. is ad quē ff. de acqui. hered. z dictum Bar. est magis nobile. tamen dictū Ang. forte verius. q2. l. j. z. ij. C. si ex falsis allegationibus. videt loqui solū in casu quē predixi. s. quado ex falsis allegationibus excusatur aliquis ab administratiōe minoris. Undecimus casus est in sentētia lata in causa matrimoniali. s. eod. tenor. z. c. lator. z. c. consanguinei. z idem dicit Hostien. in oibus casibus in quibus verteretur periculū anime si sentētia seruaretur: q2 etiā tunc volens venire cōtra snīam pbando ɔtrium etiā circa appellationē debet audiri q2 talis snīa nō transit in rem iudicatam put etiam voluit glo. xxxv. q. ix. in summa. z. s. eo. inter monasteriū. in glo. fi. de quo etiam dictum fuit. s. eod. cōsanguinei. Quo autē remedio tales sententie retractētur posuit do. Anto. in. c. ex parte. s. de restitu. spoliato. vbi concludit q si quis vult venire cōtra sententiam z etiā reintegrari ad instantiā peti debet restitutio in integrum. s. de resti. in integrū. in. c. ex literis. Si autē velit solū venire cōtra sententiā tunc si vult agere coraz iudice qui nō potest adiri nisi per viam appellationis vt si vellet agere corā metropolitano cōtra sententiam latam per suffraganeum in causa matrimoniali: tunc oportet q fuerit appellatum z infra tēpus debitū. per id qd habetur. s. de offi. ordi. ad reprimendā. z. c. pastoralis. Si aūt vult agere corā illo qui potest adiri per viam querele: tunc dicit aliquos tenere q restitutio in integrum sit petenda aduersus sententiam si ipse dicit posse peti pnuntiari sententiam nullam vel petere officio iudicis illam retractari: quia docto de errore apparet pronuntiasse id super quo non habuit potestatem vt si pronuntiauit matrimonium nō esse si postea probetur matrimonium fuisse apparet quod nō potuit illos separare. quia quos deus ɔiunxit homo nō separet. z similiter si pnuntiasset matrimoniū esse inter aliquos: z postea probetur impedimētum canonicū inter eos apparet qd voluit coniū-

22 gere quos nō potuit. facit qd no. per glo. s. eod. lator. ¶ † Duodecimus z vltimus est qñ post snīam latam reperiunt instrumēta ex quibus patet de iniustitia sentētie quo casu si lata fuit ex pbatione nō integra retractabitur licet nō fuerit appellatum. l. admonendi. ff. de iureiuran. z qd no. j. de purga. cano. ex tuarum. z de purga. vul. c. ij. Si autem fuisset lata ex plena pbatione an tunc pretextu instrumenti nouiter reperti retractetur est magis dubiū exemplū si debitū plene fuit probatum z pter hoc fuit lata sentētia cōtra reum tū postea tractu temporis apparet instrumentū solutionis a debito qd non fuit pductum in primo iudicio: q2 forte reus illud nō habuit vel ignorauit videt q tunc nō debeat retractari pretextu instrumēti nouiter reperti per. l. si sub specie. C. de re iudi. Specu. in titu. de sen. excō. §. fina. vñ. illud autem. dicit q subuenietur reo petita restitutione in integrū. arg. l. j. in fi. ff. ex quibus cau. maio. z quia etiā si soluisset posset repetere cōditione sine causa. per id qd not. in. l. si fideiussor. §. in omnibus. ff. mandati. z sic videtur qd fortius possit retinere: q2 cui datur actio fortius exceptio. l. inuitus. §. cui damus. ff. de regu. iur. Jo. and. in addi. Specu. in titu. de instru. edi. §. post q. versi. quid si soluit decē. recitat Hug. tenuisse q potest agere reus ad interesse cōtra creditorē reperto instrumēto predicto. ex eo q2 creditor nō reddidit sibi instrumētum crediti quādo soluit. qd facere tenebatur. per. l. si quis ex argentarijs. §. ex hoc edi. ff. de eden. z. C. de cōdi. indebi. l. dissoluti. sed certe posset dici q imputandum fuit

soluenti

soluenti quare nō petiit reddi sibi instrumentum tpe solutionis. ideo ex quo nō apparet creditorē interpellatū fuisse non videtur ꝙ teneatur ad aliquod interesse ex quo nō fuit in mora que contrahitur per interpellationē.l.morā.ff.de vsur.Cy.tetigit. de materia in.l.j.C.de cōdi.indebi.⁊ ibi reprobat dictū Specu. inq̄tū dicit ꝙ solutū post sniam que transit in rem iudi.possit repeti cōdictio sine causa.qđ etiā voluit glo.in.d.l.si fideiussor.§.in omnibus.q2 illa opinio nō videtur vera:quia sicut non competit condictio.indebiti ad tale solutū ex eo quia sententia fecit debitum: ita etiā nō competit cōdictio sine causa:quia nō est sine causa ex quo est debitū per sentētiam.vnde dixit Jaco.de are.qđ si creditor fuit in dolo:vt q2 fuit ille qui receperit solutionē vel fecit absolutionem:⁊ sic sciebat sibi nō deberi ⁊ per consequens in dolo fuit petendo tuū:quia incidit in crimen stellionatus ꝓpter dolū predictum.vt.d.§.in oibus.ideo competit etiā actio in factuȝ ad interesse contra creditorē ipsum.argu.l.qui nomine.cum ibi not. ff.de fal.⁊ sic in effectu recuperabit pecuniā solutam.Si autē nō fuisset in dolo.forte q2 fuisset heres creditoris qui reperisset instrumentū debiti ⁊ ignorasset de solutione vel absolutione. tunc fm Jaco.de are.videretur ꝙ nō sit remediū per dictā.l.si sub specie.tamen.Cy.ibi concludit ꝙ etiā cessante dolo actoris possit peti restitutio in integrum ex clausula generali.l.fina.in fi.ff.ex quibus cau.ma.⁊ per id quod habetur in.l.si mater.in princi.ff.de excep.rei iudi.⁊ in.l.seruo inuito.§.cum pretor.ad trebel.⁊ in.l.si is ad quem.in fi.ff.de acquirē.heredi.⁊ hoc etiā sequitur Jo.an. in addi. Specu.s̄.allega.§.illud.nec obstat.l.imperatores.ff.de re iudi.videtur speciale in negotio reipublice vt retractetur sententia pretextu instrumenti nouiter reperti: quia illud procedit quando administratori reipublice potuit imputari negligentia: quia tunc est speciale in re publica qđ non a billa possit retractari sententia beneficio restitutionis pretextu instrumenti nouiter reperti.facit qđ dicet.j.in.c.inter monasterium.in glo.fi. In alijs autem vbi potest aliquid imputari nō audientur:quia negligētibus iura non subueniunt.l.non eni.ff.ex quibus cau.ma.secus vbi nō potest imputari quia tunc audiūtur ex clausula generali si qua mihi iusta causa videbitur.de qua in.l.j.in fi.ff.ex quibus cau.ma.⁊ per hoc videtur ꝙ si conuentus fuerit heres debitoris quia ille probabiliter ignorat gesta per defunctum.l.qui in alterius.ff. de reg.iuris.⁊.j.de reg.iur.is qui in ius.⁊.c.cum quis.libro.vj.⁊ facit quod not.per glos.⁊ Barto.in.l.cum quibus.§.in hac.ff.de verbo.oblig.videtur ꝙ tunc possunt subueniri sibi per restitutionē in integrū ex clausula predicta.secus vbi sit ipsemet debitor qui in facto suo nō potest probabilem ignorantiam allegare.s̄.de rescrip.ab excōmunicato.cum ibi nota.⁊ in.l.quanq̄. ff.ad velleia.ideo non est iusta causa dandi sibi restitutionem nisi probet se impeditum fuisse ⁊ habere instrumenta postea reperta.⁊ de materia etiā dixi in dicta.l.imperatores.⁊ de materia per Bar.in.l.si siue.ff.rem ratam haberi.⁊ vbi dixi subueniri fauore reipublice pretextu instrumēti nouiter reperti beneficio restitutionis. Idem dicit glos.in pupillo.⁊ etiam.l.imperatores.⁊ in dicta.l.si sub specie.⁊ idem videtur in alio minore per id quod habetur in.c.j.de restitu.in integrū.facit etiam quod habetur in.c. inter monasterium.in glos.fi. Aduerte quia in casibus in quibus supra dixi excepto illo vltimo in quo dicēdum est vt statim dixi sententia retractatur propter iniustitiā concludentem nullitateȝ sententie vel saltem facultatē retractandi sentētiam absq̄ʒ appellatione. Alios duos casus ponit hic do.Ant.in quibus euacuatur effectus sententia nō suspense appellatione:⁊ etiam post executionē. ¶ Primus est in.l.si fullo.ff.de condic.sine cau.quādo scilȝ causa sententie ex post facto redit ad non causam vt si fui tibi condēnatus quia male custodiui vestes quas mihi custodiendas dedisti que subtracte fuerūt ⁊ propter hoc solui tibi estimationem.nam si postea recuperasti vestes possum petere cōdictione sine causa id in quo fui condemnatus ⁊ solui. ¶ Secūdus casus est quando exceptionem legitimā mihi cōpetentem non potui opponere forte obstante statuto quia tunc si dānatus soluo potero repetere qđ solui cōdictione sine causa:quia lȝ statutum repellat ius excipiēdi:modo tamē intelligitur repellere ius agendi.ar.c.debitores.de iureiu.⁊ no.Barto.in.l.j.§.j.ff.quod vi aut clam.vbi autem sentētia esset nulla propter ordinem iuris non seruatum vel propter defectum potestatis sententiātis clarum est ꝙ contra illā potest veniri.l.prolatā.C.de sentē.canonizata. ij.q.vj.⁊ idem si esset nulla propter errorem expressum vt in.c.j. s̄.eo.⁊ idem in alijs casibus in quibus a iure sententia redderetur nulla.sed vbi rōne iniustitie quis velit venire contra sententiam recurrēdum est ad ea que dixi.q2 regulariter non potest si nō appellatur:fallit in casibus de quibus.s̄.dixi.⁊ per predicta patere potest intellectus.l.in.l.si pretor.§.marcellus.ff.de iudi. Nam vnus fuit intellectus quod ibi sentētia fuerit nulla q2 sententia lata fuit in absentē falsis allegationibus sciēter factis per presentem vt voluit Inno.in verbo cōcessimus:⁊ etiam gloss.in d.§.marcellus ⁊ est ꝯmunis intellectus.q2 forte nō est alibi licet satis faciat iste tex.scdm vnum intellectū. ¶ Secūdus intellect⁹ fuit quē voluit tangere Inno.s̄.de officio delega.cum in iure.in verbo de mandato.s.ꝙ ita demum sentētia sit nulla si sit lata ex falsis allegationibus scienter factis per presentē contra absentē si fuit absens ꝓbabili ⁊ necessaria causa:⁊ sic videtur velle qđ ver. Paulus.qui sequitur ver.marcellus. veniat addendo ⁊ limitando supradicta:sed certe cōmuniter tenetur contra vim vcȝ ꝙ ver. Paulus.nō venit limitādo supradicta in.§.marcellus.sȝ potius ponēdo ⁊ addendo nouum casum ⁊ sic.§.marcellus.habet locuȝ in absentem ex volūtaria causa.⁊ postea in versi. Paulus. additur quod si fuisset absens ille contra quē lata est sentētia ex necessaria ⁊ ꝓbabili causa qđ tūc etiam si nō apparet sentētiam latam per falsas allegationes scienter factas ꝑ presentem tamē sentētia nō debet sortiri effectum ⁊ aut denegari debet actio iudicati aut nō debet fieri executio vt ibi litera dicit:q2 verba duobus modis possunt exponi vno modo ꝙ denegetur actio iudicati quādo sentētia fuisset lata ꝯtra absentem ex necessari a causa iudice sciēte impedimētum absentie:quia tunc sententia est nulla.l.quesitum.cū ibi notatis.de re iudica.⁊.s̄.dixi. Si autem fuit ignorās ꝯcedi debet restitutio:⁊ sic nō debet fieri executio. Alio modo potest intelligi litera qđ si intenderetur actio iudicati seu in factum ex re iudicata quādo sentētia lata est cōtra absentem ex necessaria causa denegāda est dicta actio qđ intellige vel ipo iure vel per viā restitutionis habita distinctione scientie ⁊ ignorantie impedimenti de quo dixi.Si autē petatur officio iudicis executio sentētie tūc nō debet fieri executio:vt ibi dicitur in secūda parte alternatiue.quod intellige eodem modo seruata distinctione scientie ⁊ ignorātie impedimenti de qua dixi. ¶ Tertius fuit ītellectus ꝙ in.§.marcellus.audiatur ꝑ viam restitutiōis de quo tāgit Inno.in.d.c.cum ī iure. ⁊ etiam gloss.in dicto.§.marcellus.sed ꝯmuniter hec nō tenetur:quia tūc nō esset differētia inter sciētem ⁊ faciētem falsas allegationes ⁊ ignorātem:cuius cōtrarium videt̄ velle litera ibi:vt etiam glo.tāgit. ¶ Quart⁹ fuit intellectus quem tetigit Innoc.in dicto.c.cum in iure.quod ibi audiatur ꝑ viam appellationis. sed certe iste intellectus diuina nec communiter tenet̄. ¶ Quintus fuit valde notabiliter Ang. si esset verus in.d.§.duo fratres.vbi dicit ꝙ in.§. marcellus. sententia erat nulla:quia lata ex falsis allegatiōib⁹ sciēter factis cōtra absentem ⁊ executor datus ad executionē sentētie debet admittere exceptionem predictā si opponatur cōtra sentētiā nō ad finem vt pronūtiet super illa. sed vt se informet ⁊ remittat ad superiorem.s̄.eod.de cetero. ⁊ vbi allegatur quod absens fuerit ex necessaria ⁊ probabili causa ille qui est cōdemnatus ⁊ opponat̄ dicta exceptio poterit executor illam admittere:⁊ super illa pronuntiare:nec habebit necesse ad superiorem remittere:⁊ sic intelligit quod habetur in ver.paulus. iūcto dicto ver.marcellus. ⁊ demū subdit ⁊ per hoc intelligit.§.marcellus.tu qui nūquā intellexisti est singularis ⁊ peregrin⁹ casus secūdū eum. Sed aduerte quia iste intellectus nō videtur bene ibi probari si litera bñ ponderetur.nam vt patet ex illa ⁊ maxime ex principio appellat ibi pretorē sentētiantem ⁊ deputatū ad executionem appellat iudicē super executione datū.⁊ ideo nō potest dici ꝙ in ver.paulus. loquatur de executore:quia loquitur de pretore.⁊ sic de episcopo sentētiante.vnde potest intelligi qñ forte ipse executor remisisset negotiū ad ipsum pretorē sentētiātem.vt etiam sensit Bart.in.l. a diuo pio.in princ.ff.de re iudi.⁊ facit qđ no.Inno.s̄.eo.de cetero. Itē potest intelligi ꝙ addat nouū casum eodē modo quo superius dixi.⁊ sic nō videtur intellectus.Ang. ꝓcedere nec videtur probari. Aduerte tamē q2 Hosti.s̄.eo.qđ ad cōsultationem. dicit ꝙ quādo opponitur exceptio nullitatis contra sententiam nō debet admitti nisi notorie cōstet de illa per cōfessionem. ⁊ sic intelligit.§.marcellus.vnde reprobat gloss.ibi que videtur velle ꝙ probatio possit fieri per testes sed certe opi. Host. nō videtur bona per illū tex. dum dicit fuerit approbatū.nam ꝯfessio nō est proprie ꝓbatio:sed probationis releuatio.vt voluit Joā.andr. super rubr.s̄.de proba.⁊ Cy.in.l.actor.C.de proba.⁊ ideo videtur qđ intelligi debeat de probatione etiam per testes.vt ibi voluit glo.que cōmuniter tenetur.vnde ipse Hostien.⁊ aliter dixit s̄.dicto.c.quod ad ꝯsultationem.videlȝ ꝙ sibi proponatur exceptio nullitatis tunc executor debet audire vt se informet:⁊ referat superiori ⁊ interim supersedeat executioni. Si autem proponatur exceptio per quā sententia veniat rescindenda tunc potest audire si vult:sed non cogitur imo potest exequi si vult. ⁊ sic intelligit qđ habetur.s̄.eo.de cetero.sed certe hec solutio etiam nō videtur bona.per id quod habetur in.l.penul.de confes.vbi etiā si proponatur exceptio per quam sentētia veniat rescindenda ꝙ poterit executor adire si vult nō vt pronūtiet:sed vt referat superiori:sed si nō vult nō cogitur:sed potest exequi. sed certe hec so-

lutio videtur contra dictū. §. marcellus. vbi ponitur q̄ sui natura importat necessitatem. l. iij. cum ibi nota. C. de pigno. Nam dicit q̄ executor talem querelā debet admittere. ad idem etiam. c. decetero. s. eod. ponit verbum oportebit q̄ sui natura etiā necessitatem inducit: ⁊ ideo hec solutio non videtur vera. Inno. in. c. cum inter. in verbo de mandato. de offi. delega. dicit q̄d quando opponitur exceptio nullitatis que prouenit ex defectu fundamēti potestatis illa debet admitti in executione. ⁊ idē si dicatur sententiam latam contra absentem ex probabili ⁊ necessaria causa quia etiam tunc si allegetur nullitas debet admitti. ⁊ idem quādo executio cōmissa est pari: puta alteri ordinario in cuius iurisditione sunt res: sed vbi executio sed certe iste intellectus non videtur bonus per ea que habētur in. §. marcellus. fm cōmunem intellectum: fm quem patet q̄ etiam si allegetur nullitas contra sententiam latam contra absentem ex volūtaria causa nihilominus videtur admitti per executorem saltem vt referat superiori. s. eod. decetero. forte tamen Ange. ex dictis Inno. in dicto. c. cū in iure. sumpsit suam opinio. inquantum dixit in. §. duo fratres: q̄d si opponitur nullitas contra sentētiam regulariter executor non admittit illam vt super ea pronuntiet. sed super ea referat superiori. fallit secūdum eum quādo allegatur nullitas cōtra sententiam latam contra absentem ex necessaria ⁊ probabili causa: quia tunc executor poterit admittere talem exceptionem ⁊ vt super illa pronūtiet per id quod habetur in. l. si pretor. in ver. paulus. ff. de iudi. ⁊ sic erit casus peregrinus ⁊ singularis. in quo inferior infringet sentētiam superioris. sed certe iste intel lectus nō videtur probari in dicto versi. paulus. per ea que superius dixi: ⁊ est etiā ꝯtra regulam vulgatam: quia inferior nō debet rescindere factum superioris. l. minor autem magistratus. ff. si mino. ⁊ s. de maior. ⁊ obedi. cum inferior. vnde verius videtur q̄d no. Inno. vlti. in. c. decetero. s. eo. videlꝫ q̄ si opponatur exceptio nullitatis siue alia exceptio que posset opponi contra sententiam per quam sententia veniat rescindēda q̄d executor debet illā admittere vt se informet ⁊ referat superiori nō vt pronūtiet ⁊ hec videt̄ vera ⁊ communis opi. per ea que habētur in dicto. c. decetero. ⁊ in. l. penulti. ff. de confessis. licet alias opinio. etiam ponit Inno. in predicto. c. decetero. ⁊ de materia ibi dixi. ⁊ in dicto. c. quod ad ꝯsultationem. ⁊ etiam in. §. duo fratres. ⁊ in. l. a diuo pio. in princi. ff. de re iudica. vbi etiam per Barto. ⁊ adde his que dixi. s. i casibus in quibus exceptio peremptoria potest obijci post sententiam. de quibus in. l. j. C. de iuris ⁊ facti igno. poterit etiam tunc retractari sentētia sine appellatione ⁊ sine restitutione. vt etiam no. glo. in. l. j. C. sentē. rescind. nō pos. vbi bona gl. ¶ Item predicta vera in sentētia diffinitiua. sententia vero decreti semper est nulla si interponitur ex falsa causa. l. j. §. hec verba. ff. ne vis fiat ei. ⁊ l. cum vero. §. subuētum. ff. de fideicōmis. liberta. ⁊ per Inno. de dilatio. preterea. ⁊ per Barto. in. l. si is ad quē. ff. de acquirē. heredi. ⁊ no. bene predicta ex quibus habes plenarie intellectū l. si pretor. ⁊. §. marcellus. cum sequen. ff. de iudi. ¶ In gloss. iure ibi vna est via. sed certe ibi loquitur in indiuiduis que sunt indiuidue. l. ij. §. j. ff. de verbo. obliga. ⁊ sic melius videtur facere q̄ se

23 quitur. ¶ † In ea. glo. ibi nec ꝓbat possessionem hoc verū quādo apparet alium possidere quam percipiētem possessionē: alias in dubio bene probaret. vt no. Bar. in. l. quāuis. §. j. hic allega. ⁊ facit q̄d habetur in. l. pomponius. ff. quibus modis vsufru. amittatur. ⁊ sic hec solutio nō videtur perfecta. vnde glo. in ver. quia alia est perceptio videtur sentire aliam solutionem: videlꝫ q̄d diuersum est ius percipiendi pensionem a iure presentandi. ⁊ ideo ex possessione vnius nō infertur ad possessionem alterius. cum de separatione nō fiat illatio. j. qui filij sint legiti. per venerabilē. ⁊ l. si. de calum. ⁊ C. de donat. inter virū ⁊ vxor. l. si maritus. ⁊ l. papinianus exuli. ff. de mi. sed certe ista solutio nō videtur perfecta: q̄ lꝫ iura in se sint diuersa si sub vno iure vniuersali seu generali cōtineantur videtur habere quādam cōnexitatem seu cōtiguitatem ad inuicem. vt voluit Inno. j. de capel. mo. ⁊ ideo videtur q̄ acquiret possessionē vnus animo acquirendi totum. totum appareat vt voluit Inno. in dicto. c. dilectus. vnde gloss. in ver. ⁊ per talē. forte voluit sentire aliam solutionem: videlꝫ q̄ perceptio pensionis naturaliter nō includitur sub iure patrona. sed alia iura includūtur. de quibus nota. in. c. nobis. de iure patro. sꝫ accidentaliter potest contineri si forte ex accidenti constitutus fuit census ipsi patrono in fundatione beneficij: ⁊ ideo per acquisitionem possessionis iuris percipiēdi pēsionem nō acquirit̄ possessio iuris patrona. quo ad aliud. ⁊ hec est nota. solutio per quā limitatur dicta Inno. in dicto. c. dilectus. vel potes dicere extra glo. q̄ hic ali⁹ erat in quasi possessione iuris pñtandi. s. ipse Bertold. iō lꝫ qs acqrat possessionē iuris pcipiēdi possessionem nō per hoc acquiret possessionē pñtandi in qua est alius. facit q̄d habet̄ in dicta. l. quoties via. ff. de serui. tamen per acquisitionē partis nō acquirit̄ totū. l. j. §. iul. cū ibi no. per Bar. ff. de itine. actuq̄ꝫ priua. sed certe hoc dictū videt̄ intelligendū ⁊ limitandū fm nota. per Inn. in prealleg. c. dilectus. ⁊ ꝑ hoc q̄d voluit glo. in ver. ⁊ per talem. ¶ In glo. fi. ibi excipit ius patro. ⁊ sic voluit glo. q̄ ideo nō transiuerit ius patro. in casu isto q̄ expresse fuit exceptū sed certe ista solutio diuinat ⁊ violat literā. q̄ nihil de hoc dicit. ⁊ ideo glo. j. in verbo. sed alia ratio ponit scd̄m intellectū qui cōiter tenet̄ videlicet q̄d aliud est in creditore in quem nō trāsit ius patro. ex obligatione generali seu vniuersali. Aliud autē in emptore ⁊ feudatario vel emphyteuta. ⁊ sic aliud est q̄n res sub cuius vniuersitate est ius patronat⁹ obligat̄ aliquid q̄n aliter alienat̄. ⁊ que sit ratio diuersitatis. tāgitur hic in glo. q̄ ponit plures rationes vt pꝫ in ea. ⁊ iste secūd⁹ intellectus cōiter tenetur. ¶ In ea. glo. ibi hoc cōuenerit. hoc videt̄ esse falsum per ea que habentur in. l. creditor cū pignus. ff. de pigno. actio. vbi aperte dicitur q̄d

24 † creditor cui pignorátur fundus vtit̄ seruiture debita ipsi fundo: etiā si hoc nō ꝯuenerit: imo q̄d plus est si nō vtatur. ⁊ per hoc perdatur seruitus imputat̄ sibi. vt ibi patet. nec ob. l. sed an vie. allega. in glo. q̄ ibi nō dicit̄ id ad q̄d glo. alle. sed dicit̄ q̄ potest cōueniri q̄ creditor qui habet fundū vicinū fundo debitoris cui debet̄ seruitus per alium fundū potest cōuenire cum debitore q̄ possit vti seruitute donec soluatur sibi debitum ⁊ ideo melior videtur ratio precedēs ⁊ illa que sequitur. ¶ In ea. glo. ibi. l. ei qui fundū. sed intellige illam. l. prout nota. eo. titu. in. l. quoties. q̄ licet esset inutilis respectu presentis partis tñ nō erat inutilis respectu futuri. vt ibi nota. ¶ In ea. glo. ibi bene transit cū vniuersitate suppe quādo alienatur nō q̄n obligatur ne ꝯtradicat his que superi⁹ dicta sunt. ¶ Et adde etiā inquātum glo. s. dicit q̄ soluto pignore oīa iura tollūtur supple que ꝓcedūt ab ipso cre

25 ditore. vt ptꝫ ex iuribus allega. in glo. ¶ † Extra glo. tangit hic Inno. an admittatur hec petitio peto electionē per presentationem meā cōfirmari ⁊ electionē vel presentationē aduersari cassari. nam quidam dicunt q̄ non ex eo q̄ si probaretur aliquid per q̄d electio aduersarij esset cassanda etiā dato q̄d nihil probaret̄: per q̄d sua esset cōfirmāda cassabitur electio illius cōtra quem ꝓbatū est ex quo pncipaliter id est petitū. ⁊ sic quādoq̄ꝫ si ille cui nō interesset: id est qui etiam al's nō esset admittendus ex quo nō interesset. s. de elec. cū inter. R. obtinebit cassationē electidōis alterius. q̄d videtur incōgruum. potes cōcludere cōiūgendo dicta Inno. ⁊ Hostiē. q̄d si dant̄ petitiōes ⁊ allegatur aliquid in petitione: per q̄d sibi aliqd accrescit seu ptꝫ interesse ex eo q̄d petit electionē aduersarij cassari ⁊ tūc petitio est admittēda verbi gratia. si quis petit electionē suā cōfirmari ⁊ illā aduersarij cassari tanq̄ factā de homine illiterato irregulari vel criminoso. ⁊ sic de tali q̄ nō potuit eligi. ⁊ per cōsequens electio de eo facta nō hꝫ suā electionē impedire. nam tunc satis apparet interesse petere illam aduersarij cassari. ideo debet admitti talis petitio. Idē si al's apparet de interesse q̄ forte ille qui petit est canonicus ecclesie: ⁊ sic interesset sua q̄d remoueatur prelatus minus canonice institutus in ecclesia in qua ipse est canonicus. licet electio de ipo canonico facta nō valeret. facit q̄ habet̄ de elec. statuimus. ⁊ c. vt circa. in glo. que incipit. quorū interest. de elec. in. vj. ⁊ q̄d no. Innoc. j. de accusa. super his. quinimo nō solū canonicus sed etiā patronus ⁊ parochianus cuiuslibet ecclesie videt̄ admittendus cōtra prelatum minus canonice institutū. saltē ad denūtiandum hoc superiori vt talē remoueat. facit q̄d habet̄ in. c. ex parte. s. de testi. ⁊ c. si quis presbyterorū. de rebus eccle. nō alie. ⁊ xvj. q. vij. filijs. nā etiā ad talem denūtiationem poterit superior inquirere. ⁊ etiam sine illa ex officio. vt. j. de simo. licet heli. cū ibi no. ¶ Si autē nō apparet interesse petentis nec in petitione aliquid ponit ex quo appareat sua interesse. vt quia simpliciter petit electionem suam confirmari. ⁊ illā aduersarij cassari nec apparet illum esse clericū ecclesie nec patronum vel parochianum. tunc si reus opponit nō debet admitti talis petitio per rationem quam in principio tetigi. ⁊ plus sentiūt Inno. ⁊ Hostiē. quod etiam hoc procedit si quis petit electionem suam confirmari ⁊ illam aduersarij tanq̄ factam de homine illiterato vel irregulari si nō subiūgit. ⁊ ideo suam per illam nō impediri. quia etiam tunc nō videtur bene allegare interesse quod est notādum. ⁊ ideo dicit q̄ reus etiam poterit petere quo iure petit cōfirmari. ⁊ si dicat agens quod canonica: poterit reus dicere quia multi sunt modi canonice electionis scilꝫ per compromissum vel per scrutinium. Item quandocūq̄ꝫ quis eligit iure suo poterit petere q̄d exprimat modum canonice electionis: cautior tamen debet esse fm eum quo ad secundam partem libelli in qua petit electionem aduersarij cassari vt q̄ exprimat causam quare debet cassari: quia si dicat causam que tendat ad preiudicium aduersarij: quia ad cōmodum agentis. vt quia dicat quia est facta de homine illiterato vel irregulari ideo suam nō debet impedire admitteretur petitio alias repelleretur reo instante. ¶ Si autem exceptio non fuerit obiecta videtur q̄ procedat petitio: ⁊ quia q̄d si apparet electionem aduersarij cassari debere

ri debere qđ tunc debeat cassari etiam si actoris non intersit nec probauerit aliquid per qđ sua debeat confirmari.arg.l.posthumus.§.siquis ex his.ff.de inoffi.testa.ꝛquod notat Innocen.de accusa.super his.vbi dicit ꝙ exceptio tua nõ interest ante lit.cõtesta.debet opponi.ꝓ quo bene facit dicta.l.posthumus.licet tamen electio aduersarij veniat cassanda:non tamen confirmabitur sua nisi doceat quare sit confirmanda.s̄.de rescrip.olim.ad fi.et per predicta etiam potest inferri an procedat talis libellus: peto.c.ex causa mutui.non obstante pacto de nõ petendo vel sententia lata cõtra me.Nam Inno.hic finaliter cõcludit ꝙ sic.duz tamẽ aliquid exprimatur per id qđ appareat aliquid accrescere ipsi actori:vt quia nõ obstat pactũ de nõ petendo qꝛ factũ fuit per metũ:vel nõ obstante sentẽtia contra me lata quia fuit nulla al's autẽ nõ deberet recipi libellus cum adiectione predicta.non obstante pacto de nõ petendo.vel nõ ob.sentẽtia cum talis adiectio sibi nõ habeat prodesse:sed potius nocere melius tamẽ esset simpliciter petere centum ex causa mutui.ꝛ si exciperet̃ de pacto replicaret de metu illato.ꝛ similiter si excipiat̃ de sententia replicaret de nullitate.per nota.per Inno.in.c.fina.s̄.de libel.obla.ꝛ vt dicit Inno.in.d.c.fi.cautius est tacere ius aduersarij in libello.ꝛ de materia in Specu.de elec.§.j.versi.si nõ due.ꝛ facit etiam ad materiã.s̄.de offi.delega.cum contingat.

In causis.

Papa in sentẽtijs quas profert ordinem iuris seruat.hoc dicit. primo ponitur dictũ.secũdo ratio.tertio exceptio.secunda ibi:cum in similibus.tertia ibi nisi.¶ Nota qđ alij iudices tenẽtur sententiare in similibus negotijs s̃m qđ papa in similibus sententiauit.¶ Nota papã non debere sine causa dispensare.facit qđ habetur.j̃.de prebẽ.de multa circa finem.ꝛ in.c.nõ est.j̃.de voto.¶ In glo.j.ibi in corpore iuris claudatur. nam tũc facit ius nisi ex tenore eius appareat quod inducat ius locale vel speciale.facit qđ habet̃ in.l.non plures.C.de sacrosan. eccle.idem dicit Hosti.si sit lata cum cause cognitione ꝛ partibꝰ presentibus.quia tunc etiã interlocutoria facit ius ꝛ seruari debet pro iure per.l.fi.C.de legi.sed glo.hic ꝛ cõmuniter legiste intelligunt illam legẽ in diffinitiua.ꝛ sic nõ habet locum interlocutoria.ꝛ in diffinitiua cõclude qđ si est inserta i corpore iuris multo fortius facit ius cõmune quã interlocutoria nisi tenor eius repugnet.per id qđ habetur in dicta.l.nõ plures.¶ Si autem nõ est incerta in corpore iuris tũc si est lata cũ cause cognitione partibus presentibus facit ius.ꝛ ita intelligatur hic.ꝛ.l.vlti.C.de legibus.secus si lata sit sine cause cognitiõe vel altera parte absente.argu.l.qui repudiãtis.ff.de inoffi.testa.per id quod habetur in dicta.l.fina.C.de leg.idem intellige quãdo ipa diffinitiua lata cum cause cognitiõe partibus presentibus et preter ius. Si autem esset contra ius cõmune non deberet trahi ad consequẽtiaz. quia correctio iurium est euitãda.l.precipimus.C.de appella. et predicta in sententia pape.sententia autem inferioris a principe etiam diffinitiue lata causa cognita partibus presentibus nõ facit ius nisi inter ipsos litigantes ꝛ super eo super quo est lata.l. nemo.C.de sententijs.ꝛ.s̄.eo. cum inter vos.quia nõ exemplis sed legibus est iudicandum.d.l.nemo.

1 ☞ Delegatus nõ potest sine causa sufficienti recusari.
2 Exceptio recusationis est ꝓponenda ante lit.contesta.
3 Litere secũde si nõ faciunt mentionem de primis vel de priuilegio per primas cõcesso vel de ꝓcessu habito per illas non valent.
4 Sententia secũda que fertur contra primã que est nulla valet.
5 Electus in abbatẽ nõ vocatur abbas ante benedictionem.
6 Suspicionis exceptio potest infra viginti dies proponi.
7 Iudex an possit recusari post prestitam satisdationem de iudicio sisti.
8 Sententia in causa matrimoniali nõ transit in rem iudicatã nec in alijs vbi vertitur periculum anime.
9 Exceptio peremptoria scienter ꝛ dolose omissa in causa principali non potest opponi in causa appellationis.
10 Sententia secũda contra primã an valeat.

a

Inter monasterium.

Tenet a secũda sẽtẽtia diffinitiua lata cõtra primã si de prima nõ fuit exceptum nec appellatuz a secũda.hoc dicit s̃m lecturam quã ponit vltma glo.ꝛ s̃m lecturã Io.addi debet si de prima dolose ꝛ scienter non fuit exceptum:et an hec additio procedat ꝛ sit necessaria tangetur cum glo.fi.ꝛ diuidet̃ in quatuor partes.in prima ponit thema decisum.in secũda causam diffinitionis.in tertia soluit obstaculuz.in quarta diffinit.Secũda ibi:cuz
1 cõstiterit.ibi non obstat quarta ibi factum.¶ †No.ꝙ etiaz delegatus nõ potest recusari nisi causa recusationis sufficiens allegetur ꝛ probetur.de quo.s̄.de offic.delaga.suspicionis.ꝛ hoc de iure canonico.sed de iure ciuili sufficit allegare iudicem delegatum suspectum etiam si aliter non probetur aliqua causa suspitionis vt legitur ꝛ notatur in.l.apertissimi.C.de iudi.ordinarius autem de iure ciuili non recusatur:sed potest peti associari in auten.si vero cõtigerit.C.de iudicijs.sed de iure canonico bene po-
2 test recusari.j̃.titu.j.cum speciali.¶ †Nota ꝙ exceptio recusationis tãquã dilatoria est proponẽda ante lit.contestat̃.¶ Nota ꝙ vbi quis nõ proponit dilatoriam ante lit.contesta. videtur tacite illi renuntiare: quod intellige nisi de nouo superuenerit post
3 lit.contestatio.s̄.de officio delegat.insinuante.¶ †Nota qđ vbi secũde litere non faciunt mentionem de primis vel de priuilegio per primas concesso vel de processu habito per illas non valent. facit quod habetur.s̄.de rescriptis.ceterum.ꝛ.c.dilectus.el.ij.ꝛ.j̃.
4 de cohabita.cleric. ꝛ mulie.super eo. ¶ †Nota qđ secũda sentẽtia que fertur contra primam que est nulla valet:vt hic patet s̃m vnum intellectũ.ꝛ idem etiam si prima erat valida.si secũda fuit lata in diuersis instantijs ꝛ non fuit prima ostensa scienter ꝛ dolose. vt hic colligitur scũdum alium intellectum.ꝛ idem si alias nõ fuerit ostensa secũdũ alium intellectum.de quo tãgetur cũ gl. fina.ꝛ tãgetur etiam in.l.j.C. quando prouocare nõ est necesse. ¶ Nota illud vulgatum quod sub pretextu instrumẽtorum nouiter repertorum nõ debẽt lites instaurari.¶ Nota argumẽ.abbatem benedictum a papa.de hoc.c.per tuas.s̄.de maio.ꝛ obe-
5 dien.¶ †Nota electum in abbatem nõ vocari abbatem ante benedictionem sed electum. ꝛ sic videtur benedictio dare nomen abbatis:sicut ꝛ consecratio dat nomen episcopi per paleum nomẽ archiepiscopi.s̄.de autoritate ꝛ vsu pallei.c.j.de transactio.c. ij.Hostien.tamen tenuit contra.per id quod habetur in.c.j.s̄.de supplen.negligen.prelato.ꝛ.j̃.de accusatio.meminimus.in quibus patet quod ante bñdictionem notat̃ quis abbas. ¶ Nota qđ vbi aliquid fit per quod potest alicui preiudicari vtile est protestari.facit.vij.q.j.potifices.ꝛ.s̄.de supplen.negligen.prelato. a c.ij.ad finem. ¶ Nota qđ papa etiam per proprium factum nõ intendit alteri preiudicare nec iuri episcopali detrahere.qđ procedit etiam si episcopus sit schismaticus de elect. quia diligẽtia. ꝛ facit etiam quod habetur in.c.super eo.de officio delega.j̃.de cõfirma.vtili vel inutili.c.fina.¶ In glos.j.ibi:sancti Antonij: Innocen.dicebat sancte Anne:sed cõmuniter sancti Anton.ꝛ
b sic glo.videtur melius dixisse.¶ In glo.iudicium[b] ibi quod primo inquiratur de suspicione:melius dixisset de falsitate rescripti. nam hoc melius adaptatur ad precedentia.¶ In eadem glos. ibi argumẽ.cõtra.si habes argu.contra. solue quod ibi post lit. contesta:superuenit iusta causa recusationis. hic autem ante lit. contesta.competebat aliqui tamen non habent verbum contra. ¶ In eadem glos.in fine.ꝛ sic residet glo.cum opinio. Tãcre.ꝛ b illam etiam sequitur Inno.hic ꝛ Barto.in.l.quidam cõsulebat ff.de re iudica.dicit tamen ibi qđ si simul proponeretur alia exceptio cum exceptione recusationis :quod secũdum ordinem intellectus intelligitur prius proposita exceptio recusationis. arg.l. talem.ff.de heredi.instituen.ꝛ.l.ij.§.sed si ita.ff. de vulgari ꝛ pupilla.sub.dicit tamẽ quod tutius est qđ etiam ex ordine prius ꝓponat̃ exceptio cõtra iudicẽ.nec obstat huic opi.qđ dicit̃ in.l.nõ vr̃.ff.de iudi.vbi dr̃ qđ nõ vr̃ in iudicẽ cõsentire:q postulat sibi edi genus actiõis:id est petit sibi libellum offerri:qꝛ aliud est petere libellum sibi dari vt possit deliberare.aliud excipere seu exceptionez opponere dilatoriam:quia primo casu nil agit per qđ videatur consentire in iudicem.secũdo sic:quia tacite videtur petere pronuntiari super illa.¶ Item non obst.autenti.offeratur. C.de lit.contesta.canonizata.iij.q.iij.inquãtum ibi dicit qđ exce-
6 ptio † suspicionis potest infra viginti dies proponi:quia debet intelligi illud verum:nisi aliter ante fuerit renũtiatum huic exceptioni tacite vel expresse.¶ Quod videtur fieri procedendo coram ipso vt coram iudice.ꝓ quod dicebat Inno.qđ proponẽs exceptionem dilatoriam contra procuratorem aduersarij nõ poterit iudicem recusare:quia proponendo dictam exceptionem videtur petere super illa pronuntiari.ꝛ per cõsequens tacite in iudicem consentire.sed si actor proponit exceptionem contra procuratorẽ rei.ꝛ idẽ procurator recuset iudicem bene potest hoc facere:quia tunc ille qui recusat non eligit iudicis sentẽtiam super exceptione alia:sed aduersarius cui habet inuitus respondere ꝛ iudicium reddatur in inuitum.l.inter stipulantem.§.j.ff.de verbo.obliga.¶ Item non obstat preallega.auten. offeratur.inꝗ̃tum vult † iudicem posse recusare post prestitam satisdationem de iudicio sisti:quia illa satisdatio habet in se tacitam conditionem annexam de stando in iudicio.si ꝛ inquantum de iure stare debeat:ꝛ pro opi.Tancre.allegat etiam Barto.l.fina.C.de exceptio.inquãtum ibi dicit qđ in initio litis debet recusatio ꝓponi. ad idem etiã alleg.l.ꝛ si susceperit.ff.de iudi. Alij vero dixerunt ꝙ indistincte potest opponi vsq̃ ad.xx.dies per prealleg.auf.offeratur.ꝛ tangitur per glo.iij.q.iij. offeratur facit quod habetur in regu.indultum.de regu.iuris.in.vj.sed certe ad illam auf.potest responderi superius.Alij vero dixerunt, vt Iaco.de albori.

a ¶ Tenet.idẽ summat Hdo. Ab.Et si que res vtrũ impetrãs lr̃as ad secũdos iudices de ꝓcessu habito corã p̄mis iudicibus teneat̃ facere mẽtionẽ vide h̃ districte do.hen.boy c.ꝛ do.fel. in princi.c.

b ¶ In gl.iudicium.sup tota ista glo.vid.d.ab.hic i.ij.col. vers.q̃ro hic.ꝛ adđ roma ꝯs. cclxix. ꝛ adde di.do.hẽ.boy. i.j.col.ver.sup eo.c.in fi.col.

⁊ Abbas.⁊ etiam Guil.in Specu.de dilatio.§.nūc videamus.
circa fi.qd semper vsq3 ad lit.contest.potest opponi per id quod
habetur in.l.nemo.C.de iurisdic.om.iud.⁊ dicta.l.apertissimi.in
quibus videtur casus saluo nisi fuisset datus alius terminus ad
dilatorias proponēdas ſm ea que habentur.s.de exceptio.pa
storalis.quia tunc post lapsum terminum etiam āte lit.contesta.
nō posset opponi:nisi in casibus ibi positis.nec obstat preallega.
autē.offeratur.quia ideo ibi dicit de viginti diebus.q2 post .xx.
dies. d3 lis contestari.vt ibi patet.⁊ ideo cum debeat ante lit.
contesta.proponi hoc respectu dixit ꝙ debet ante viginti dies ꝓ
poni.Jo.and.dicit hic ꝙ omnis exceptio per quā negatur quez
esse iudicem .puta vt quia dicatur rescriptum īpetratum ab ex
cōmunicato vel iudicem esse publice excōmunicatum vel alia si
milis precedit naturaliter:⁊ precedere debet exceptionem de su
specto.vt etiam voluit glo.hic in ver.pretera videtur.⁊ ideo pro
ponēdo talem exceptionem āte exceptionem de suspecto nō vi
detur in iudicem cōsentire quominus postea posset recusare.naz
si nō est iudex non est necesse alia recusatione.vtile tamen esset
etiam tunc protestari saluam esse exceptionem recusationis licet
nō sit necessarium.¶ Si autem obijciatur alia exceptio ꝑ quam
nō negatur iurisditio.puta si opponatur exceptio excommuni
cationis contra actorem.nō tamen dicatur ꝙ fuerit excōmuni
catus tempore impetrati rescripti.vel forte obijciatur exceptio
contra procuratorem:vel alia similiter tunc dicit ꝙ istas prece
dere debet recusatio.⁊ sic exceptio de suspecto.facit quod not.in
Specu.de exceptio.§.viso ver.porro.videtur tamē sentire quod
etiam si dicte exceptiones ꝓponuntur ante illam de suspecta.
quod nō impediatur postea ꝓponere exceptionem de suspecto
vnde ante factum consuluit tenēdam opinio.Tancre.vel saltē
quod fiat protestatio exceptiōis de suspecto.⁊ ita etiam cōsuluit
Specu.in titu.de recusa.§.si autem.sed post factum videtur te
nere cum opi.Phi.⁊ Specu.videlicet ꝙ vsq3 ad lit.cōtest.possit
ꝓponi nisi fuerit alius terminꝰ datus ad ꝓponēdas dilatorias.
⁊ pro ista opinio.videtur casus in.d.l.nemo.⁊.l.apertissimi.supe
rius allega.⁊ sic videtur etiam ibi sentire glo.⁊ etiam glo.in.l.sed
⁊ si susceperit.ff.de iudi.⁊ pro hoc etiā tex.iste dum dicit quod an
te lit.contesta.ingressum debet opponi.⁊ sic ante lit.contesta.
nam per lit.cōtest.ingressus est initium iudicij.s.de offic.delega.
super questionū.§.j.⁊ in auf.de letigiosis.§.ad excludēdas.col
la.viij.⁊ istam opi.etiam sequitur do.Anto.quia cōmuniter dici
consueuit ꝙ vsq3 ad lit.contesta.ꝓponi possent dilatorie.vt ple
ne nota.s.de exceptio.exceptionem.⁊.C.de proba.in.l.exceptio
nem ⁊ sic etiam debet intelligi.l.fina.C.de exceptio.⁊ ideo ēt ista
exceptio recusationis tāquā dilatoria poterat ꝓponi vsq3 ad lit.
cōtest.nec obstat ratio Tancre.⁊ sequacium quia licet ꝓponēdo
aliam exceptionē videatur cōsentire quod super illa pronuntiet:
nō tamen videtur cōsentire super negotio principali.facit quod
no.in.c.super his.s.de rescrip.⁊ eod.titu.c.fina.⁊ in cle.j.eo.titu.
Item non videtur irreuocabiliter consentire ante lit.contesta.
per id quod habet in.l.si cōuenerit.ff.de iurisdic.om.iudi.⁊ facit
quod not.Jaco.de bu.in.l.ij.ff.de iudi.⁊ Jo.and.in addi.Spe
cu.in titu.de competenti iudi.aditio.§.j.super ver.sed quid erit.
vbi cōcludit ꝙ licet aliqui actus fiant coram iudice ante lit.cōte.
per quos videantur partes in iudicem cōsentire ⁊ eius iurisdi
tionem prorogare.tamen de duobus erit alterū vel quod erit ꝓ
rogata:sed reuocabiliter vt sic possit habere locū penitētia vsq3
ad lit.contesta.per dictam.l.si conuenerit.vel si dicatur proroga
tionem nō esse factam si sequatur postea cōtestatio fingeretur re
tro fuisse iudex.vt sic valeant illa que gessit ante lit.contesta.⁊ sic
eodē modo in ꝓposito videtur ꝙ licet ꝓponēdo aliam exceptio
nem videatur tacite consentire.intelligitur tamen reuocabiliter
consensisse ex quo lis non est contesta.⁊ ideo poterit postea pro
poni exceptio de suspecto.⁊ hec opinio videtur verior de iure.ta
mē ante factum cōsulendum est seruari debere opinio.glo.⁊ Tā
cre.iuncto eo quod dixi post Jo.and.⁊ quod voluit glo.in ver.
ꝓterea videt.⁊ sic patet ꝙ opi.Inno.Barto.qui sequit opi.
glo.⁊ tamē de iure nō procedit:licet ante factum tutius sit illam
seruare in modo practicandi.vt superius dixi in glo.de priuile.
in fine.Inno.hic dicit nō esse faciēdam vim an facta fuerit men
tio de priuilegio vel nō.Hosti.contra per istum tex.salua vtram
q3 opinio.quia si est priuilegium inducēt mere exceptionem perē
ptoriam non est necesse facere mētionem de illo sicut nec de alia
peremptoria.vt in.c.j.de lit.contesta.in.vj.secus si inducat dila
toriam:vt quia habet clausulam derogatoriam ad rescripta.vt
deuenit dici in.c.cū ordinem.de rescrip.¶ In glo.[a] de processu.
in fine.sed an sufficiat facere generalem mentionem de processu.
videretur ꝙ sic.quia forte prolixitatem actoris nō bene posset cō
tinere pergamenum.Hosti.dicit hoc esse arbitrarium.sufficit ta
men ⁊ est necesse ꝙ fiant expresse in principalibus articulis.de
rescriptis.cum dilecta.⁊ de procura.in nostra.§.fina.⁊.de ordi
nationibus.s.eod.cum olim.⁊ de iudicijs ⁊ litigantibus ⁊ de rē
bus de quibus agitur.s.de dolo ⁊ cōtuma.in.c.ex literis.¶ In
glo.habita.aduerte quia gloss.in effectu voluit ꝙ duplex posset
esse expositio.vna ꝙ ista verba post habita sint due dictiones.s.
post ⁊ habita:⁊ tunc est sensus:⁊ debet exponi post:id est postea
habita.i.visa.⁊ qd subdit cōtrarium statuissent intellige scil3 eiꝰ
quod statuerūt.Alius est intellectus vt sit tota vna dictio.⁊ sic
exponetur prohibita:id est reiecta.⁊ tunc dum dicit cōtrarium
statuissent intellige:id est cōtra ipsam sententiam statuissent.quia
erat nulla.vt dicitur in glo.precedenti.nō autem tūc intelligas
qd tūc statuissent cōtrariū eius qd statuerūt.⁊ ista est mens glos.
in effectu.¶ In glo.penul.in fine.quasi velit glo.qd si essent in
strumēta nouiter facta per illa bene posset tolli sentētia.nam po
test nouari actio descendēs ex sententia ⁊ trāsfundi in stipulatio
ne.l.minor annis.xxv.ff.de mino.¶ In glo.fi.ibi negotio publi
co hoc tamē casu per viam restitutionis in integrum retractat
prima sententia.l.imperatoris.alleg.in glo.⁊ idem dicit ibi glos.
in pupillo ⁊ ecclesia.sed Joā.hic dicit contrarium in ecclesia per
id qd habetur.j.c.proximo.sed cōmuniter tenetur glo.Accur.ꝑ
id quod habetur in auf.de nō alienā.§.si minus.coll.ij.⁊ quia iu
ra ecclesiarum etiam dicantur publica.l.j.§.ius publicum.ff.de
iusti.⁊ iure.⁊ regulariter equiparantur ecclesia ⁊ respublica.l.fin.
C.de sacrosanctis eccle.⁊ voluit etiā satis glos.s.in versicu.item
8 iure minoris.⁊ etiam.j.in versic.beneficium restitutiōis.¶ † In
b ea.glo.ibi:vbi vertitur periculum anime.[b] nota diligenter glos.
que vult ꝙ nedum in causa matrimoniali.sed etiā alias.vbi ver
titur periculum anime non transit sententia in rem iudicatam
idem voluit glo.xxxv.qō.ix.in summa.⁊ facit qd dixi.s.eod.cō
sanguinei.⁊.c.cum bertoldus.⁊ nota bene ex gloss.multos casus
in quibus sententia cōtra sentētiam tenet alios casus potes etiā
colligere per ea que dixi in.d.c.cum bertoldus.super glos.suffici
enter.⁊ de materia etiam tangam in fine glo.¶ In ead.glo.ibi
Jo.dixit.Nota diligenter singularem opinio.Joan.qui vult ꝙ
9 in causa † appellationis non possit opponi exceptio perempto
ria scienter ⁊ dolose omissa in causa principali.⁊ illam videtur se
qui Hostien.per id quod habetur in.c.exceptionem.s.de except.
per locum a special:quia si est speciale ibi in exceptiōe excommu
nicationis:quod illa scienter ⁊ dolose omissa possit proponi.se
cus videtur in alia tamen glo.hic non tenet istam opinio.vt sta
tim sequitur in gl.nec obstat illa decreta.exceptionē.quia ibi lo
quitur in exceptione dilatoria:que post lit.contesta.regulariter
nō potest oponi.fallit in exceptione excommunicationis que
potest etiam opponi:condemnabitur tamen in expensis oppo
nens si dolose omisit.sed nos loquimur in peremptoria que sui
natura potest opponi quandocūq3 ante sentētiam ante cōclusio
nem in causa.⁊ etiam post sententiam in causa appellationis.in
c.cum ioannes.de fide instru.⁊.l.per hanc.C.de tempo.appell.⁊
ideo etiam si dolose omisit opponere in causa principali.videtur
ꝙ nihilominus possit opponi in causa appellationis.licet forte
condemnari deberet in expensis.argu.eorum que notātur in di
cto.c.exceptionem.licet possit dici ꝙ ibi iudicium reddebatur re
tro nullum.vt ibi nota.hic secus.⁊ sic videretur aliud esse in hoc
casu.¶ Aduerte tamen ꝙ vbi petitio esset generalis ⁊ prosecu
tio esset specialis:⁊ sententia generalis que transiuit in rem iudi
catam.licet generalis sententia tunc debeat restringi ad prosecu
ta.per id quod habetur in.l.licet.C.de iudi.tamen videtur qd nō
obstet in dolose omissis.per id quod habetur in.l.de rebus.ff.de
arbi.que reputatur singularis.⁊ facit pro hoc etiam ista glos.seu
ista opinio Joan.and.tamen vbi sententia non transiuisset in rē
iudicatam ⁊ penderet appellatio videtur qd nō ꝓcedit ista opi
nio Jo.per id quod dixi.licet Hostiē.⁊ do.Anto.videatur cu3
illa transire.sed verius puto qd dixi.¶ In ea.glo.ibi ⁊ talis ap
pellatio nulla fuit supple.quia facta ex causis friuolis ⁊ frustra
torijs manifeste.facit quod habetur in.c.cum appellationibus.
de appellat.in.vj.⁊ censetur talis appellans esse contumax ve
rus:nec videtur citandus de dolo ⁊ contumacia.eum qui.lib.vj.
10 ⁊ facit quod habetur in clemen.vnica.eo.titu.¶ † In ea.glos.in
c fine.circa istam materiam an sententia secūda cōtra primam [c] va
leat an non fuerunt varie opiniōes:de quibus hic tangitur per
glo.⁊ per Joā.and.⁊ per legistas in.l.j.C.quādo prouocare nō
est necesse.potes concludere qd aut prima sententia erat suspen
sa per remedium appellationis vel restitutio.in integrum petite
vel ratione supplicationis:⁊ tunc clarum ꝙ secūda tenet.licet fe
ratur cōtra primā.⁊ probatur in.c.raynutius ⁊ raynaldus.j.de
testa.⁊.s.de restitu.in integrum.c.tum ex literis ⁊.c.ex literis.⁊.l.
siquis aduersus.⁊ auf.que supplicatio.C.de precibus impera.
offe.⁊ ratio est quia tunc dicitur sententia ferri contra primam
sententiam:nec contra rem iudicatam.tunc staret regula ꝙ sen
tentia non valet.Si autem sententia nō erat aliquo remedio su
spensa:⁊ tunc conclude ꝙ aut prima sententia erat nulla ⁊ tunc
bñ potest

a ¶ In glos.de ꝓcessu,vide po stillam.j.s.in princ.c.

b ¶ Vide super hac tota gl.vide do.abb.in v.col.&.ij.pn cipal'r oppo no.name.xvj. vbi late mate ria istius glo.

c ¶ Snia secunda ꝯtra ꝑmaz lata an valeat hāc qōnē ꝑse quit vsq3 ad fi.c.⁊ vid do. alex.i ꝯsi.xxv. i.ij.⁊ vlt.col.i j.volu.⁊ i ꝯsi. xcv.in.j.col.in ij.volu.

bene potest valere secunda.vt hic voluit glo.in verb.sententia.et
etiã.s.in ver.item non potest.etiam in verbo habita.ratio quia
tunc non censetur sententia seu res iudicata.ex quo est nulla.l.iiij.
§.condẽnatũ.ff.de re iudi.aut sententia erat aliqua:⁊ tunc nõ va-
let secũda lata in eadem instantia:⁊ tunc nõ valet.ratio est q᷑ pri
ma sententia finiuit instantiam ⁊ functus est iudex officio suo.s.
de offi.delega.in literis.ideo reperit̃ secũda tunc lata sine instan
tia ⁊ per illũ qui nõ habet potestatem ex quo functus erat offi
cio suo.ideo tunc est nulla.l.iudex.ff.de re iudi.Aut fertur secun-
da sententia in diuersa instantia:⁊ tunc aut prima fuit condẽna
toria aut absolutoria.si condẽnatoria tũc imputet sibi actor qui
egit primeua actione.q᷑ potuit facere per id q᷑ habet̃ in.l.j.C.si
plures vna sententia.⁊ q᷑ notatur in.l.j.C.de iudi.⁊ q᷑ habetur
in.l.duobus.ff.de exceptio.rei iudi.ideo tunc valet secũda.q᷑ ta-
cite videtur quodãmodo renũtiasse prime nõ petendo illius exe
cutionem.vt voluit Butr.in.l.j.C.qñ puo.nõ est necesse.⁊ q᷑ di
xi proxime tenuit Guli.de cu.in.l.j.qñ puo.nõ est necesse.⁊ glos.
expresse in.l.duobus.ff.de excep. rei iudi.⁊ idem tenuit Bart.in
d.l.duobus.⁊ dicta.l.j.⁊ idẽ etiã ibi Butri.Bal.⁊ Saly.⁊ sic est
cõis opinio legistar.⁊ glos.hic etiã satis hoc tenere videtur. sed
Io.an.hic videtur tenere contrariũ.inq̃tum dicit non esse distin
guendum inter condẽnatoriam ⁊ absolutoriã.⁊ etiã q᷑ vtroq̃
casu hic est siue prima sit absolutoria siue condẽnatoria nõ tenet
secũda etiã in diuersa instantia.si prima sententia nõ fuit allega-
ta.dũmodo nõ fuerit scienter ⁊ dolose omissa:quia partes nõ vi
dentur posse de iure consentire q᷑ secũda sententia feratur con-
tra primã que erat aliqua ⁊ transiuerat in rem iudicatam.per id
q᷑ not.glo.in.l.si diuersa.C.de transac.sed vt dixi glos.hic sensit
cõtrarium.⁊ expresse etiã tenet contrarium in.d.l.duobus.⁊ sic
etiã cõmuniter tenent legiste vt predixi.nec obstat glos.in.d.l.si
diuersa.quia debet intelligi quãdo vellent secũdam sententiam
ferri contra primã ex eadem instantia.quia tũc secũda feretur si-
ne instantia ⁊ per eũ qui non habet potestatẽ.quia iam functus
est officio suo ferendo primã diffinitiuã.s.de offi.delega. in lite-
ris.⁊.ff.de re iudi.l.iudex.vel s̃m alios illa glos.in.l.si diuersa po-
test intelligi quãdo prima sententia erat absolutoria.secus si es
set condẽnatoria ne cõtradicat.glo.in.d.l.duobus.⁊ q᷑ fauorabi
liores sunt absolutiones quam cõdẽnationes vel obligationes.
l.arrianus.ff.de actio.⁊ obliga.⁊ facit q᷑ habetur.j.de regu.iur.
cum sint partium.lib.vj.⁊.ff.de regu.iur.fauorabiliores.An ta-
men hec differentia an prima sit absolutoria vel condẽnatoria p
cedet.patebit ex sequẽtibus.Si autẽ prima sententia fuerit abso
lutoria.⁊ tunc cõsidera q᷑ aut potest se compati cum secũda con
dẽnatoria.⁊ sic nõ est illi directe cõtraria:quia primo fuit lata ab
solutoria pro reo contra quem agebat rei vendicatione.demum
alio tempore ⁊ in alia instantia lata est condẽnatoria cõtra reum
et pronuntiatum est rem meã esse.vbi prius in absolutoria fuerat
pronũtiatum rem meã non esse.nam vtrũq̃ potest esse suo tem-
pore:q᷑ potest esse q᷑ tempore absolutorie late non erat mea.sed
modo tempore condẽnatorie est mea.⁊ sic ratione diuersitatis tẽ
poris non sunt incompassibiles.nec oino contrarie:ideo tunc se-
cunda valebit quia tunc in effectu nõ censetur secũda cõtra pri-
mam.sed potius diuersa ab illa.facit q᷑ nota.⁊ legitur.s.de te-
sti.cum tu.⁊.s.de fide instru.imputari.⁊ de peni.distin.j.pericu-
lose.C.de testi.aut.si dicatur.videtur enim tunc quodãmodo ces-
sasse causa prime sententie.facit quod habetur.s.de renun. post
translatio.⁊.l.ex ratione.ff.de excusa.tuto.glos.tamen in.d.l.j.C.
quãdo puoca nõ est necesse.sensit q̃ in casu predicto quãdo pri-
mo pronuntiatur rem meã non esse.⁊ secũdo loco pnuntiatur eã
dem rem meam esse.⁊ tunc censeantur dicte sentẽtie contrarie.et
ideo valebat prima ⁊ nõ secunda per dictam.l.j.sed Cy.⁊ Iaco.
de are.⁊ Barto.ibi.⁊ etiam Io.an.hic.⁊ do.Anto.nõ tenent in
hac glo.illam.sed dicunt dictas sentẽtias esse compassibiles pro
pter diuersitatem temporis ⁊ non esse cõtrarias.⁊ hoc quãdo sim
pliciter agens rei vendi.dixisset rem suam esse.sed glos.illa posset
procedere quando ex certa causa expressa in primo iudicio dixis-
set rem suam esse.⁊ similiter ex eadem causa dicit rem suam esse in
secundo iudicio.facit quod habetur in.c.abbate.de re iudi.in.vj.
Bald.tamen ⁊ ipsum videtur sequi Salice.in dicta.l.j.videtur
velle saluare glos.predictam.etiam prout iacet ex eo:quia semel
pronuntiatum est rem non esse meã:sed alterius non presumitur
dominiũ ab alio recessisse.si aliud non apparet.l.siue possidetis.
et q᷑ ibi no.C.de.pba.⁊ facit quod nota.s.de restitu.spolia.cum
ad sedem.⁊ ideo s̃m em videtur secũda sententia in qua pronun-
tiatur rem meã esse contrariam prime. sed verius credo dictum
Cy.⁊ Barto.⁊ Ioan.an.hic.quia licet sit presumptio q̃ ille qui
fuit dñs non perdiderit dominiũ est verum nisi alia presumptio
appareat in contrarium.naz vna presumptio per aliam tollitur.
vt.j.qui filij sint legitimi.transmisse.et.l.diuus.ff.de restitutio.in
integrum.⁊ ideo cum hic adsit presumptio contra primam ex
secunda sentẽtia lata.pro qua in dubio debet presumi.s.de renũ
tia.in presentia.⁊.l.prima.ff.de re iudica.⁊.l.j.C.de re iudica.ideo
videtur q᷑ sententie secunde sit standum.ex quo excusari potest
a contrarietate ratione diuersitatis temporis.facit quod habe-
tur in.l.quibus.in prima constitutio.C.⁊ in preallega.c.pericu-
lose.⁊ in dicto.c.cum tu.Aut secunda sententia cõdẽnatoria est
omnino contraria prime absolutorie.⁊ tunc considera quod aut
in secũdo iudicio non fuit allegata prima sententia:aut fuit alle
gata.si non fuit allegata:⁊ tunc aut scienter ⁊ dolose fuit omissa
⁊ tunc valet secũda vt hic est casus s̃m lecturam Ioã.⁊ facit q᷑
habetur in.l.de rebus.ff.de arbi.Aut fuit scienter omissa:sed nõ
dolose.⁊ tunc secũdũ Ioã.and.secũda sententia nõ valet per id
quod habetur per glo.in.l.si diuersa.C.de transactio.vbi ex con-
sensu partium non potest ferri secunda sententia cõtra primam.
⁊ idem ⁊ multo fortius si ignorãter fuit omissa s̃m eum.¶ Qui-
dam tamen distinguunt quia aut iudex sciuit primam sentẽtiã
latam fuisse.⁊ tunc non tenet secũda.argu.l.si forte.ff.de offi.pre
si.⁊.j.de appella.si duobus.Aut ignorauit.⁊ tunc teneat secũda
sententia.argu.iurium preallegatorũ.⁊ istam opinio.tetigit Cy.
in dicta.l.j.sed Ioan.an.hic reprobat illam preallega.l.j.que lo-
quitur idistincte:⁊ quia nõ est equum q᷑ beneficium ignoran-
tie partis ledatur ex sentẽtia iudicis .per quam potius deberet
iuuari.argu.s.de rescrip.ex parte decani nec ob.dicta.l.si forte.⁊
c.si duobus.quia loquũtur quando procedit ille qui iudex non
est.quo casu circa validitatem processus ponderatur scientia vel
ignorãtia iudicis.preterea in.c.si duobus reperitur pars in cul-
pa.vt ibi patet pro opinio.tamen predictorum etiam posset alle
gari quod habet in.l.quesitum.ff.de re iudica.vbi si iudex scit im
pedimẽtum absentie non tenet processus.secus si ignorat. facit
quod dixi.s.eod.cum bertoldus sed tenendo opinio.Ioan.an.
posset dici quod illud habet locum in casu illo secus in casu de
quo queritur.quia tunc vt sit litium finis videtur indistincte q᷑
secunda sententia contra primam que transiuerat in rem iudica
tam non valeat p dictam.l.j.Sed aduerte quia glo.hic aperte te
net cõtra Ioã.an.inquantum vult quod si nõ fuit allegata pri
ma sñia siue scienter siue ignorãter fuerit hoc omissum teneat se
cũda per istum textum.in versicu.alioquin.⁊ quod habetur.j.c.
proximo.⁊ hanc partem etiam communiter sequũtur legiste. vn
de illam sequitur etiam Butri.in dicta.l.j.⁊ etiam Barto.Bal.
⁊ Salice.mouentur per istum tex.⁊ quia exceptio peremptoria
resultans ex prima sentẽtia debuit opponi ante secũdam sentẽ-
tiam.alias nõ videtur posse opponi si nõ sit appellatum a secun
da sententia. per id quod habetur in.l.ij.C.sentẽ.rescin.nõ posse.
⁊ facit quod not.hic glo.ista finalis circa primum.⁊ istam ptem
etiam sequitur hic do.Anto.sed forte possent opin. concordari
quia opi.glo.⁊ legistarum potest habere locum quãdo scienter
fuit omissa:quia tunc est quid imputandum pti quare nõ adie-
cit:⁊ quare illam non opposuit sed vbi pars ignorasset saltem si
probabiliter ignorauit:tunc si nõ opposuit non est sibi aliquid
imputãdum.⁊ hoc casu possit procedere opinio Ioan.an.⁊ p
hac distin.facit tex.iste in ratione sui in versi.alienum.inquãtum
pondere imputãdum esse parti que nõ obiecit de prima senten-
tia.⁊ si a cõtrario sensu videtur velle q᷑ sec᷒ sit quãdo nõ est qd
imputetur.arg.j.de his que fiũt a prela.cum apostolica.⁊.l.iij.§.
huius rei.ff.de offi.eius cui manda.est iurisdi.tñ vt dixit glos.hic
quã cõiter sequũtur legiste,tenet idem in ignorãte ⁊ omittẽte.nec
ob.predictis q᷑ no.in.l.si diuersa.de trãsac.p quam mouet̃ Io.
an.q᷑ debent intelligi quãdo partes ex eadẽ instãtia vellent ferri
scđam secus quãdo ferretur in diuersa instãtia per istũ text. ⁊ id
q᷑ habet̃ in.d.l.duobus.ff.de except.rei iudi.Itẽ si velles tenere
diffinitionẽ quã feci inter sciẽtẽ ⁊ ignorãtem posses rñdere ad
l.ij.C.sen.rescin.nõ pos.que vult pemptoriã nõ posse obijci post
sñiam a qua nõ fuit appellatum.q᷑ illud pcedit in alia perẽpto-
ria quã in illa que descendit ex prima sñia: q᷑ in illa est speciale:
vt sit litiũ finis q᷑ possit etiã post scđam sñiam opponi si nõ est
quid imputetur parti quare ante sñiam nõ opposuit.arg.huius
tex.a sensu ɔtrario.⁊ est noua ɔsideratio in materia.Predicta p
cedunt qñ prima sñia nõ fuit allegata cõtra secũdã.Si autẽ fuit
allegata tũc aut fuit allegata sed nõ probata.⁊ tũc habet̃ perin
de ac si nõ fuisset opposita:q᷑ paria sunt nõ esse vel nõ apparere.
l.in lege.ff.de cõtrahẽ.empt.⁊. quia tũc videtur q᷑ simus i casu
in quo disputat̃,An sit iudicatum vel nõ quo casu si iudex pro-
nũtiat nõ esse iudicatum rescindit̃ in effectu prima sentẽtia.l.j.in
prin.ff.que sentẽtie sine appellatione rescin.⁊ tãgit hic glo.nam
tacite procedẽdo ad secũdam nõ obstãte dicta allegatione videt̃
tacite pronũtiatũ nõ esse per id quod legitur ⁊ notatur.s.de or-
di.cognitio.c.j.Aut fuit prima sentẽtia allegata ⁊ probata tũc
aut nihil fuit obiectum cõtra illam sentẽtiam nec aliquid proba
tum ⁊ iudex nihilominus tulit sentẽtiam secũdam contra illam
⁊ tũc secũdum omnes ɔmuniter secũda sentẽtia est nulla per di-

etiam.l.prima.⁊ ita expresse voluit hic glo.⁊ sequitur etiã Jo.an. ⁊ do. Anto. hic ⁊ etiã Butri. Bal.⁊ Sali.in.d.l.j. Bar.tamẽ ibi ⁊ in.d.l. duobus.videtur velle cõtrarium.inquãtum indistincte tenet qđ secũda sententia lata in diuersa instãtia tenet.sed verior videtur opinio huius glo.que est cõmunis p dictã.l.j.⁊ quia vt dicit do. Anto.videtur qđ sit speciale qđ in diuersa instantia valeat secũda ɔtraria quando reuocatum est in dubium an fuerit prius iudicatũ vel nõ.d.l.j.que sen.sine appella.rescin.aut fuit allegatum ɔtra ipsam sententiam:⁊ tũc aut fuit allegatum de nullitate aut de iniustitia si allegatum fuit de nullitate tunc videtur qđ secũda teneat q2 videtur fuisse dubium an prima fuerit nulla vel nõ propter cõtrouersiam sup hoc factam.⁊ sic tacite videtur ꝓnũtiatum ipsam fuisse nullam.⁊ ideo videtur valere p id quod tãgit hic glo.in verbo,sententia.in glo.sequẽ.⁊ etiã in hac glos.fina.in versi.item nõ potest opponi.⁊ precipue hoc procederet qñ aliquid esset allegatũ ex quo verisimiliter posset presumi de nullitate.imputet ergo sibi pars que nõ appellat a secũda sentẽtia si videt inique ꝓnũtiatum ex eo q2 prima sententia fuerit aliqua in rei veritate ⁊ nõ nulla.aut fuit appellatũ ⁊ tũc si pars aduersa nõ contradixit quo minus discuteretur de iniustitia prime sententie: tunc si cõstat de iniustitia prime per confessionem partis vel alio modo tenebit secunda per id quod no. Inno.j.de immuni.ecclesie.quia plerisq3.⁊ in.c.fraternitatis.de frigi.⁊ male.⁊ qđ dixi.s. eo.cum bertoldus.⁊ imputet sibi pars que passa est disputari de iniustitia prime sentẽtie.quia ipsa inuita nõ poterit de hoc disputari obstãte exceptione rei iudi.in.c.j.de lit.cõte. in.vj.⁊ l.j.C.de re iudi.Si autẽ pars ibi cõtradixit ⁊ nõ obstante contradictione iudex admisit ꝓbationes super iniustitia tunc est dubium, an si feratur secũda valeat vel nõ:⁊ istud cõtingit de facto in ciuitate Bono.nam videt qđ secũda sententia nõ valeat ex quo lata est cõtra primam que erat aliqua ⁊ que fuit allegata ⁊ ꝓbata.p id qđ hic dicit glo.⁊ que habetur in.d.l.j.in cõtrarium facit q2 videtur ꝙ ex quo cõstat de iniustitia sententie debeat valere secũda.p id quod no. Inno.in.d.c.q2 plerisq3.⁊ in.d.c.fraternitatis. sed forte ɔtraria opi.est verior quia de iure parte cõtradicente nõ debuit admitti probatio sup iniustitia.facit quod no.per Inno.s. de ꝓba.qm̃ cõtra.vnde saltẽ est iusta causa appellãdi a scđa sententia.licet etiam potuisset appellari ab admissiõe quã fecit iudex admittendo ptem ad ꝓbãdum de iniustitia cũ de iure canonico ab omni grauamine possit appellari:l3 secus de iure ciuili.l. ante sententiam.C.quorũ ap.nõ recipian.illud tñ est certũ ẽm vtrũq3 ius ex quo iudex nõ admisit peremptoriam potest appellari a diffinitiua in.c.fi.đ appella.in.vj.⁊ sic de iure deberet retractari scđa snĩa in causa appellationis tanq̃ iniuste lata saltẽ.l.eos.C. de appel.⁊.j.de testa.raynutius.⁊ raynaldus.⁊ ita tũc de facto allegabam.⁊ p hoc habes plene expeditã istam materiam latius quam tangant hic docto.⁊ quã etiam tangant legiste in.d.l.j. ¶ Que autẽ sit ratio quare scđa sententia cõtra primã nõ valeat: cõclude quod ratio est si fertur ex eadẽ instãtia:q2 scđa fertur sine instãtia:⁊ etiã p illum qui functus esset officio suo.Si autem fertur in diuersa instantia tunc cõmuniter dicitur qđ ratio est vt sit litium finis.vt tangit glo.in dicta.l.j.Bar.tñ illam reprobat: quia si illa esset ratio eadẽ ratione nõ deberet valere sententia que fertur cõtra iuramẽtum vel trãsactionem cum etiam illa fuit venie p quam lis finitur.vt in.c.j.de lit.cõtestat.in.vi.quod tamen est falsu3.l.nam ⁊ postea.§.si dãnetur.ff.de iureiurã.vt in.l.elegãter.§.si quis post.ff.de cõdi.indebi.sed dixi cõiter tenet ratio predicta ⁊ illam sequit Bal.⁊ Sali.in.d.l.j.⁊ etiã Butri.licet nõ clare respondeat rationi Bar.tamẽ potes respõdere quod sentẽtia sui natura magis ordinatur ad litem finiẽdam.⁊ idio in hoc est maioris autoritatis.facit quod notat in.l.j.ff.de iureiurãdo.do. Anto.hic assignat aliam videlicet quia sentẽtia que trãsiuit in rẽ iudicatã inducit notorium.j.de coha.cleri.vel mu.c.fin. sententia autẽ cõtra notorium nõ videtur valere.s.eod. inter ceteras.⁊.c. cum bertoldus ⁊.j.de appella.solicitudinem.⁊ per Archidia. de sen.excõ.romana.circa finẽ.Et ideo videtur valere secũda sentẽtia cõtra primam:quod tamẽ intelligit quãdo de prima sentẽtia facta est fides iudici quia tũc videt pronũtiari cõtra notorium. Secus quãdo nõ est iudici facta fides allegãdo vel ꝓbãdo primam sententiam:quia tũc nõ cõstat iudici de notorio.ideo tũc valet:sed an hoc vltimum procedat indistincte recurre ad ea que dixi supra.⁊ hec de materia huius glos.

8 ¶ Tenet sententia eiusdẽ tenoris sũt abb. ⁊ do. Jo.i sũmãdo h.c. lic3 ab.pauca verba addat.

1 Confessio procuratoris an noceat domino.
2 Possessorium ⁊ petitorium si in eadem instantia accumulẽtur si prius constat de possessorio super eo prius fertur sententia ⁊ executioni mandatur.
3 Sentẽtia lata cõtra subiectum an preiudicet vero dño.
4 Iudicãdum est pro parte que efficaciora iura producit.
5 Sententia lata contra instrumẽtum vel priuilegium valet etiã si iudici fuit ostensum.
6 Instrumentum solutionis si post sententiam reperiatur an reus cõdemnatus habebit aliquod remedium.
7 Instrumenti vel priuilegij pretextu nouiter reperti non debent lites instaurari.

Sub orta. Tenet a sentẽtia lata cõtra priuilegium si ab ea non fuerit appellatum vel supplicatum.hoc dicit.⁊ tria facit sicut tres sunt partes. Primo premittit processum ⁊ sentẽtiam latam sup possessorio.Secũdo cõmittit ipsius executionẽ ⁊ causam sup petitorio.Tertio petitorium diffinit ⁊ diffinitũ moderatur:⁊ quoddã soluit obstaculũ.secunda ibi verum.tertia ibi iudicibus. ¶ In tex.ibi Inno.pape.s.ij.q2 autor decre.fuit Inno. iij.ibi.⁊.j.deciditur quod corã delegato fuit processum super petitorio ⁊ tandem ex parte epi ostensa fuit quedam sententia lata per alexandrum pro episcopo vnde iudices perplexi an deberit seruare priuilegium Inno.an vero sententiam predictam remiserit causam instructã ad sedem apostolicã. ¶ Nota.ꝙ vbi in eodem libello plures accumulantur articuli quorũ alter facilius potest expediri potest iudex ⁊ partes pronũtiare expediendo articulum de quo cõstat alio dilato.de quo.s.eo.cum inter vos.⁊ de elec.cum inter.R.seniorem. ¶ Not.ꝙ in causa monasterij per abbatẽ ⁊ monachos potest constitui procurator.facit quod no.
1 in.c.seq. ¶ †Nota ꝙ cõfessio procuratoris videtur nocere domi-
2 no de quo in.c.j.ad fi.s.vt lit.nõ contesta. ¶ †Nota ꝙ vbi in eadem instãtia accumulatũ est possessoriũ ⁊ petitoriũ si prius ɔstat de possessorio super eo prius fertur snĩa ⁊ executioni mandatur nec differtur executio vsq3 ad snĩam in pititorio.de quo in.c.cum
3 dilectus.de cau.pos.⁊ eo.ti.pastoralis. ¶ †No.argu.pro ⁊ ɔtra qđ per snĩam cõtra subiectũ nõ preiudicatur vero dño etiã ipso vero dño iudicante super subiectione.de quo etiã.s.eo.cũ super. ⁊.c.cũ inter vos.⁊ de fi.instru.inter dilec.nam facit pro inquãtũ hic dicit vt nullũ ꝓpter hoc ⁊c.facit in cõtrariũ inquãtum videt qđ ratione ꝓtestatiõis nõ fiat preiudiciũ quasi alias si ꝓtestatio nõ fuisset facta ꝑiudicaret. Hostien.tñ hic videt velle ꝙ si verus dñs ignoraret ius suũ.licet sciat litem motã inter alios nõ preiudicat sibi.⁊ sic intelligit qđ habetur in.l.sepe.ff.de re iudi.⁊.j.eo. c.penul.vel etiã si sciuit preiudicat sibi quãdo gerit actum inter alios ratione publici officij.argu.l.videlicet.ff.ex quibus causis maio.l.cũ quidam.C.de admini.tuto. Secus si gereret officium priuati volũtarium sicut est officium procuratoris ⁊ aduocationis.l.aduersus.§.fina.ff.de inofficio.testa.⁊.l.j.eo.titu.tutius tamen est semper protestari de iure suo.per id quod hic habetur. ¶ Nota ꝙ quando dubium in quolibet casu certi cõcludit iudicem pro iustitia partis nõ impedit super illo sententiam promul-
4 gari.facit.l.gallus.§.si enim.ff.de libe.⁊ postu. ¶ †Nota iudicãdum pro illa parte que efficatiora iura producit.facit.l.fina.C.
5 de edic.diui adri.⁊.s.de probatio.licet causam. ¶ †Not.qđ valet sententia lata contra instrumẽtum ⁊ etiam priuilegium etiam si iudici fuit ostensum.Quid autẽ si feratur contra sententiam iudici ostensam.plene dictum fuit.s.c.proxi.cum glo.fin. ¶ Quid
6 autem si † instrumentum absolutionis post sententiam fuit repertum:an tunc reus condẽnatus possit habere aliquod remediũ. tangit Specu.in titu.de senten.executione.§.vlti.versi. illud autem.⁊ de instrumen.edit.§.postq̃.versicu.quid si solui decem.de quo etiam p Cy.in.l.j.C.de condictio.indebi.⁊ plene dixi.s.eo. c.cum bertoldus.⁊ de materia etiam p Joan.and.j.de pur.vul. c.ij.⁊ facit etiam qđ nota.gloss.in.l.si fideiussor.§.in omnibus.ff.
7 mandati. ¶ † Nota illud vulgatum pretextu instrumẽti vel priuilegij nouiter reperti ⁊c.etiã vide quod no.in.l. imperatores.ff. de re iudica.⁊ quod notatur.s.c.proximo.in glo.s.fina.⁊ in.l.ad monendi.ff.de iureiuran.nam fallit in casibus dictarum legum. ¶ Nota vltimo ꝙ adhoc vt quis obtineat in possessorio recuperande super iure incorporali sufficet probare se fuisse aliquando in quasi possessione.nam illo ꝓbato obtinere debet contra nunc resistentem:quia censetur tunc resistens eum priuasse possessione.vt voluit hic Innocẽ.qđ est notandum ⁊ ideo tũc competit interdictum recuperãde vel officium iudicis vel condictio ex canone.de quo.s.de electio.querelam.per Innocen.de restitu.spoliatorũ.sepe.⁊ facit quod dixi eod.titu.c.audita.⁊ quod notatur etiam in.c.accedens.s.vt lit.non contesta. ¶ In glos.j.in fine. ⁊ de materia etiam per legistas in.l.j.C.de cõfessis.⁊ per Barto.in.l.certum.§.sed an ⁊ ipsos.ff.de confessis ⁊ plene dixi in.c. primo ad finem allega.in glo. ¶ In glossa secunda.in fine.facit etiam quod habetur in.c.conquestus.s.de foro competen.⁊ de iudicijs.c.finali. ¶ In glos.restitutio ibi preiudicialis.facit qđ habetur institu.de acti.§.preiudiciales. ¶ In ead.glo.ibi ei preiudicat hec ratio q2 de possessione prius cõstituit al's nõ preiudicasset.vt.s.de causa possessio.pastoralis.cum ibi notatis. ¶ In eadẽ glo.ibi per confessionem partis aduerse.Secus si aliter cõstitisset secũdũ aliquos.sed Innocẽ.hoc nõ tenet quia eadem est ratio

ratio qualitercunq; constiterit de possessorio. facit qd habetur. C. de fide instru. in exercendis. ¶ In glo. fina. ibi: secus in cõpensatione quasi velit glo. speciale esse in compẽsatione non declarat rationẽ diuersitatis quare aliud sit in cõpensatione: sed potes dicere q ideo est aliud in cõpensatione q illa potest opponi ad merita cause ante sententiam et etiam post sententiaz in executione. facit qd not. glos. s. de fide instru. cum Joannes. ad fi. et qd etiaz dixi. et ideo si expresse non reprobatur videtur reseruata quo ad executionem. secus quando expresse reprobatur: secus in aliis exceptionibus que tamen possunt opponi ad merita cause ante sententiã sicut regulariter sunt exceptiões peremptorie. l. peremptorias. C. sniam rescin. non posse. et ideo tunc eoipso q nõ admittũtur videntur reprobari quia nõ possunt reseruari ad tempus executionis cum post sententiã nõ possunt opponi dicta. l. ij. C. sentẽ. rescin. nõ posse. ¶ In eadem gl. in fine. et facit qd plene notatur s. de constitu. cum accessissent.

1 Canonici regulares possunt nõie suo pcuratorẽ constituere aliũ cõcanonicũ in causa quã mouere volũt cõtra abbatem.
2 Canonici etiam regulares possunt pprium prelatũ deferre superiori super criminibus ipsius prelati.
3 Propter infamiã prelati inquiri potest cõtra membra.
4 Inquisitores appellantur iudices.
5 Inquisitor datus super pluribus articulis potest aliquos expedire aliis dilatis.
6 Jurare cogitur is cõtra quẽ fit inquisitio.
7 Inquisitores nõ possunt pcedere lite nõ contestata.
8 Conspiratores cõtra inquisitum nõ sunt recipiẽdi in testes.
9 Publicatio testiũ an sit de substantia iudicii.
10 Publicare attestationes et illas ostẽdere differunt.
11 In appellatione interposita ad curiã si pars non potest ibi probare causam appellationis nõ statim est ferenda sentẽtia: sed ad partes est remittẽda si illic pars cõsulit se posse pbare.
12 Conspiratores non sunt admittendi in testes contra eos contra quos cõspirauerunt.
13 Testimonium nõ vitiatur propter admistionem testium inhabilium cum habilibus.
14 Cõspirationis actus inhabilitat testẽ solũ respectu illius contra quem conspiratum fuit.
15 Limitata causa limitatum parit effectum.
16 In causa appellationis potest plene probari qd tantum semiplene fuit probatum in causa principali.
17 Compromissum quando fit de pluribus potest separatim pronuntiare nisi aliud actum sit.
18 Lis cõtestari debet in causa inquisitionis qñ aliquis illã prosequitur contra inquisitum.
19 Publicatio attestationũ si omittatur an processus erit nullus.
20 Testes minus idonei admitti possunt in causa inquisitionis.
21 Conspirator qui cõspirationẽ fecit cõtra prelatũ pro bono ecclesie repellitur a testimonio cõtra ipsum prelatum.
22 Monachus an possit cõstituere pcuratorem.
23 Monachus an possit constitui procurator.

Um. I. et. A. Sententia a qua fuit appellatũ retractat si constat testes ad quorũ dicta tantum lata fuit cõspiratores fuisse et cõtradicente parte receptos. hoc dicit. Et primo ponit factum coram papa narratum appellationis remedio. Secũda dat iudices. Secunda ibi: quia vero. Prima ponit subdelegationẽ principalis cause et eius formã. Secũda ibi: iudices ponit pcessum et sniam delegatorũ. Tertia ibi. a qua ponit appellationẽ ab illo interpositam et ipsius prosecutionem. Secũda etiã potest subdiuidi q primo in certo casu processum priorũ iudicum irritari et de nouo inchoari. Secundo sub triplici membro mãdat pcessum priorum confirmari. Tertio quoddã soluit
1 obstaculũ. Secunda ibi: si vero. Tertia ibi: licet. ¶ No. q † canonici regulares etiã nomine suo possunt procuratorẽ constituere alium canonicum regularem in causa quã mouere volunt cõtra
2 abbatẽ. ¶ No. secũdo † canonicos ecclesie etiã regulares posse propriũ platũ deferre superiori super criminibus ipsius prelati. ¶ Et no. q nõ solũ possunt deferre crimen imo etiã et criminis infamiã q ipsorũ interest habere bonum prelatuz et nõ diffamatum de criminibus facit qd notatur per Inn. j. de accusa. super his. ¶ No. practicam dandi visitatorem et inquisitorem generalem nam generaliter datur quãdo datur tam in capite q̃ in mẽ
3 bris. ¶ No. q † propter infamiã prelati potest pcedi ad inquisitionẽ contra membra forte ideo q infamato capite videtur etiã membra infamata. argu. eorum que habentur. vj. q. j. ex merito. No. qd cui cõmittitur correctio videt posse priuare beneficio.
4 ¶ No. in versi. iudices. q † inquisitores etiã iudices appellãtur nam admodum iudicum ab administratione deponũtur et etiã exceptiones admittunt. de quo per Joan. an. s. de iudi. exhibi-
5 ta. ¶ Nota q † inqsitor datus super pluribus articulis potest aliquos expedire aliis dilatis. de quo in glos. et s. eo. cum inter
6 vos. ¶ Nota q ille † contra quẽ fit inquisitio cogitur iurare. de quo. j. de accusa. qualiter. §. debet. in versi. a qua. ¶ Nota primo
7 argu. q † inquisitores nõ possunt procedere lite nõ cõtestata. sed de hoc dic vt hic tangitur per gl. iiij. et super ea tãgitur. ¶ No.
8 q † conspiratores cõtra inquisitum nõ sunt recipiendi in testes. de quo. j. de simo. licet. et. c. per tuas. ¶ Nota q in causa appellationis nedum potest allegari iniustitia: sed etiaz nullitas processus. de quo. j. titu. j. dilecto. et per legistas in. l. j. C. quãdo prouo.
9 nõ est neces. et in. l. si expressim. ff. de appella. ¶ No. q actus † publicationis testium videtur esse de substãtia iudicii vel saltem de iustitia vt illo omisso sentẽtia saltẽ reddatur iniqua: an autem propter hoc reddatur nulla tangit hic Innocẽ. et tangetur cuz glo. in verbo ostensis. et per gl. Jaco. butri. et Bartol. in. l. prola-
10 tam. C. de sentẽ. ¶ No. q aliud est † publicare attestatiões aliud ostendere et q non videtur sufficere publicare attestationes nisi etiam ostendantur. de quo dictuz fuit. s. de testib. fraternitatis. nam verum est q si pars petat sibi ostendi post publicationem debet sibi ostẽdi vt sic possit facere defensiones suas cõtra illos. Si autẽ pars non petat sibi ostendi tunc si publicatio est rite facta: an illa sufficit ad impediẽdum deinceps testes produci sup eodem articulo dictum fuit. s. de testi. constitutis. el. iij. super gl. finali. facit etiam qd not. ibi per Joan. and. et per gl. in. clemen. testibus. de testi. et per Barto. in auf. at qui semel. C. de probat.
11 in vsi. quia vero. ¶ Nota q † in appellatione interposita ad curiam licet nõ possit pars ibi probare causam appellationis non tamen statim ferenda est sententia si pars cõfidit posse probare in partibus: vnde tũc est causa remittenda ad partes. ¶ Nota q si fuit sola voluntas probandi causam appellationis hoc nõ iustificat appellationem nisi aliter actualiter pbetur. de quo tamen dicẽdum vt plene habetur. j. titu. j. interposita. et. s. de testi. ex parte ade. et intellige quando voluit probare coram iudice a quo facit q tangetur cũ glo. penul. et cum glo. in verbo recepto.
12 ¶ No. q † sentẽtia lata receptis testibus cõspiratoribus demum irritatur quãdo apparet q testes fuerũt cõspiratores et q deposuerunt contra illum cõtra quẽ cõspirarũt et q iudices secuti sunt dicta illorũ. Et no. q tunc dicunt secuti quãdo per alios nõ est probatũ: secus quãdo per alios est plene probatũ. facit qd habe
13 tur in. l. ij. C. si ex falsis instru. ¶ Et ex hoc no. q † cõmistio inhabilium cum habilibus ad testificandum non vitiat testimonium dũmodo tot habiles deponant q remaneat integra pro
14 batio. ¶ No. qd actus † conspirationis videt inhabilitare testẽ solum respectu illius contra quem est conspiratum et non respectu alterius. nam hic cõspirantes cõtra abbatem recipi possunt contra monachos. ¶ Et ex hoc no. q delictũ conspirationis nõ videtur indistincte repellere a testificando q intellige vt tanget
15 j. cum gloss. finali. ¶ Nota etiam ex predictis q † limitata causa limitatum parit effectum. facit quod habetur in. l. in agris. ff. de acquiren. rerum domi. et in. l. ita autem. in princi. ff. de administ. tutorum. ¶ Nota q per actum receptionis testium inhabilium non videtur pars grauari: nisi statim probentur inhabiles. de quo dicendum vt plene dictum fuit in. c. ex parte. s. de testibus.
16 ¶ Nota vltimo fm Hosti. q † in causa appellationis potest plene probari quod tantum semiplene fuit probatum in principali. de quo dicendum vt plene habetur in. l. per hanc. C. de appellatio. et s. de testibus. fraternitatis. in gloss. j. in fine. ¶ An autẽ de cõsensu partium posset fieri extra locum. vide quod habetur de officio delega. statuimus. lib. vj. et de rescriptis. statutum. §. in nullo. eodem libro. ¶ In glo. dilata. in fine. de hoc an possit per partes pnuntiari hoc est particulariter super aliquibus si super omnibus non pronuntiatur siue loquamur in ordinario siue in delegato siue in arbitro plene dictuz fuit in. c. inter vos. s. eo. de quo etiam per legistas in. l. prima. C. si aduersus rem iudicatam.
17 ¶ Et nota bene finem glosse que vult q † quãdo cõpromittit de pluribus possit separatim pronuntiare nisi aliud fit actum. ¶ Glossa tamen posuit opinio. in dicta. l. qui tamẽ. ff. de arbi. et videtur ibi velle finaliter q semper tacite videtur agi q super omnibus pronuntietur. et idem videtur velle Azo in summa de arbi. circa medium. sed potes dicere hoc verum quando essent capita cõnexa vel quando ab actore aliqua peterentur et econtra a reo per modum reconuentionis. vt notat Bartol. in dicta l. qui tamen. Secus vbi ab eadem parte plura petuntur separatim: quia tunc non videtur agi vt de omnibus simul pronũtiet nisi hoc agatur. vt etiam voluit Bart. in dicta. l. qui tamẽ. et sic etiam intelligatur hec glo. ¶ In gloss. non cõtestata. ibi: et hoc intelligitur expone et pro vel: quia hic ponitur noua solutio vez
18 q † in causa inquisitionis contestari debeat lis quando aliquis illam prosequitur contra inquisitum: et ita intelligatur hic. Secus quando ex officio index inquirit nemine psequente inquisi-

tionem: quia tunc nō est cum quo lis cōtestetur tamen si inquisitus est presens tradi debēt sibi capitula ⁊ illis respōdere. ⁊ tunc respōsio habet̄ ꝓ cōtestatione. Si autē cōtumaciter se absentet citari debet ⁊ procedi potest contra eum etiam lite non contestata: vt. §. sunt ⁊ alij. allega. in glo. facit qđ notat̄. s̄. de testi. in. c. cū
19 clamor. ¶ † In gl. ostensis. ibi: ⁊ ita tam ex hac causa ⁊c. ⁊ sic videtur velle glos. ꝙ vbi dicta testium non publicantur: ⁊ sic non datur etiam copia attestationum ꝙ sit iusta causa appellandi. ⁊ per hoc videtur ꝙ nō per hoc reddatur sentētia nulla si non appellatur. ⁊ hoc etiam expresse tenuit hic innocē. ⁊ fm eum si non appellatur tale grauamen transit in rem iudicatam ad preiudicium partis. s̄. eo. qđ ad cōsultationem. glo. in. l. prolatam. C. de sen. ⁊ interlocu. omnium iudi. videt̄ tenere oppositū videlicet ꝙ si omittatur publicatio attestationū processus reddatur nullus. sed contrarium ibi tenuit Jacob. de butrio. ⁊ Bartol. quia non debet dici publicatio de ordine substātiali iudicij cum etiam sine illa possit procedere iudicium vt quando fieret probatio per instrumentum potes concludere ꝙ si nō est petitum publicationē fieri tenebit ꝓcessus nam iudici sunt satis publica vt possit ipse illā videre ⁊ sentētiā ferre. facit qđ legitur ⁊ notatur. s̄. de testi. cū clamor. ⁊ maxime hoc procedit quando per ipsum essent testes examinati. Si autem petitum fuerit publicationē fieri tunc si nō fiat an teneat poocessus est magis dubium. per id quod not. in simili. in. c. vxor felicis. xvj. q. iiij. ⁊ l. ij. §. sed q̄ veremur. C. de iuramen. calū. ⁊ facit etiam qđ habetur in. c. fina. de hereti. lib. vj. et Bart. in extrauaganti ad reprimendum. in verbo, sine figura iudicij. tamen cōmunis opinio esse videtur qđ licet male faciat iudex aggrauare partē. ⁊ per hoc posset pars appellare de iure canonico tamen si nō appellatur tenebit processus: vt hic videtur velle Inno. Hostien. Joan. and. Jaco. butri. ⁊ Bart. in dicta. l. prolatam. ⁊ hoc vidi de facto reuocari in dubium in practica dicebat tamen Inno. quātum ad intellectum tex. etiam posse dici ꝙ hic fuerunt publicata dicta aliquorū testium: sed non illa conspiratorū ⁊ ideo hec exceptio non habuit obstare. ⁊ ex hoc not. ꝙ saltem quādo aliqua facta est publicatio attestationum: licet nō omnes attestationes sint publicate non per hoc vitiabitur processus vbi autē ex toto omissa est publicatio: an habeat vitiare recurre ad ea que. s̄. dixi. ¶ In glo. recepta. ibi: sed illud soluit̄ dic melius quo ad tex. istum ꝙ hic nō fuit appellatum ante sententiam sed solum ab ipsa sentētia diffinitiua. ⁊ ideo licet fuisset obiecta exceptio ⁊ oblata probatio ⁊ non recepta nō per hoc iustificatur appellatio a diffinitiua: q̄ illa debet ex meritis cause iustificari secus si fuisset obiecta exceptio ⁊ oblata ꝓbatio ⁊ nō recepta ⁊ propter hoc fuisset tunc appellatū: q̄ tunc hoc constito coram iudice appellationis iustificata esset appellatio ab ipsa interlocutoria: vt in. c. interposita. j̄. eo. ideo tunc ad finem reuocandi attētata non esset necesse probare veritatem cause licet posset ipse appellans si vellet. ⁊ sic potest intelligi quod habetur in. c. ex parte. s̄. de testibus. de quo plene ibi dictum fuit. ⁊ tangetur etiam in dicto. c. interposita. ¶ In eadē gl. ibi: ⁊ probanda debeat probari exceptio que opponitur quando econtra testem recurre ad ea que plene not. per Joan. andre. in dicto. c. ex. parte. ⁊ ibi etiā dixi. ¶ In glos. pe. in fi. vel potes dicere vt tetigi cum glo. in verbo. recepta ꝙ hic nō fuit appellatum ante sententiam. ⁊ ideo cessat cōtrarium glos. quia hic solum fuit appellatum a diffinitiua q̄ non debet retractari nisi appareat illā esse retractandam contrarium gl. posset procedere quando appellatum fuisset ante sententiam ex causa legitima probabili. nā tūc si fuit oblata ꝓbatio ⁊ nō recepta: ⁊ propter hoc appellatum fuissent nulla postea attentata per. c. interposita. j̄. titu. j. Si autem non fuisset oblata probatio: tunc ita demum declarentur nulla attētata si appareret causam appellationis esse veram. per id qđ legitur et nota-
20 tur. j̄. de sen. excōmu. licet. lib. vj. ¶ † In gl. fi. ibi: q̄ de facto suo agitur sed certe hoc est diuinare. ideo videtur stare solutio quam glo. sensit sc̄ qđ sit speciale in causa inquisitionis vt admittātur testes minus idonei q̄ illa fit contra infamatum. j̄. de accu. qualiter ⁊ quando. el. ij. tamen hec solutio videtur perfecta q̄ licet in criminibus exceptis posset procedere. per id qđ habet̄. j̄. de accusatio. cum. p. ⁊ de si. per tuas. tamen in alijs non exceptis nō videtur ꝓcedere: vnde sc̄da fuit solutio que colligit̄ ex glos. in ver. et qđ hic dicit̄ ꝙ hic recipiant̄ non ad plenam fidem sed ad p̄sumptionem faciēdam ⁊ vt cū alijs habeant ꝓbare. Tertia fuit que colligitur in versi. vel posset ꝙ hic recipiūtur minus idonei cōtra illos qui eos tolerauerūt ⁊ nō cōtra alios. per id qđ habet̄. j̄. de accusa. nulli sꝫ certe sp̄ale videt̄ in ep̄o vt nō possit obijcere ꝯtra illos quos tolerauit in sua familia. vt in. d. c. nulli. ⁊. ij. q. vij. §. in hoc. c. vnde potes dicere quartā fm Inno. ꝙ hic forte nihil fuit oppositū per aliquē nisi per Abbatē. ⁊ ideo quo ad alios poterunt recipi vel quinq̄ fm Inno. ⁊ notabiliter nō solum repellēdi sunt qui cōspirāt malo animo: sꝫ etiā qui faciūt ꝯspirationem pro bono ecclesie ꝯ illū ꝯ quē cōspirāt nā quodā modo videtur habere causam inimicitie contra talem. ⁊ ideo cōtra illum debet repelli arg. c. ij. ⁊. iij. iij. q. v. licet quādo fiat pro bono ecclesie cōspiratio fiat sine peccato fm notata. s̄. de iudi. exhibita. vel sexto fm Hosti. speciale est in generali inquisitiōe vt tales admittant̄ q̄ in illa nō est locus solēnitatibus videtur saltem quādo fit ad
21 penitentiā peragendā. Potes concludere ex predictis ꝙ si †. cōspirator fecit conspirationē pro bono ecclesie contra prelatum: tunc repellitur a testimonio ꝯtra ipsum prelatum: sed non ꝯtra alios de ecclesia contra quos non cōspirauit: vt voluit hic Inn. in vna solutione. ¶ Si autē conspiratio sit facta in malum. i. ad finē mali seu malo animo ⁊ in odium prelati tunc repellitur a testimonio contra ipsum prelatum. ¶ An autem tunc repellatur cōtra alios cum videatur criminosus tunc si obijciatur aliquid contra eum admittit̄: vt hic etiā voluit Inn. ¶ Si autem obijciatur tunc in generali inquisitione vbi agatur ad penitētiam ⁊ contra infamatum admittetur saltem ad presumptionem faciēdam in speciali autem videtur qđ admittit̄ ad informationem vel ad presumptionem sed nō ad plenā probationem vbi alij testes possint haberi: sed vbi alij non possent haberi tunc forte in subsidium admittentur: vt voluit hic Goffred. argu. eorum que habentur. s̄. de testi. veniens. el. ij. circa fi. ⁊ in. l. consensu. §. super plagijs. C. de repudijs. quanta tamen fides sit adhibenda relinquendū videtur arbitrio iudicis. per ea que habentur in. l. iij. §. j. ff. de testi. ⁊ ita etiam voluit hic do. Anto. ¶ Extra glos. tangit
a hic Inno. An monachus possit cōstituere procuratorem [a]. ⁊ an
22 monachus possit constitui procurator. ¶ † Circa primū quod conuentus monachorum abq̄ dubio potest cōstituere procuratorem. s̄. de ꝯsuetu. c. cum dilectus. ⁊ de iuramen. calumnie imperatorum. ¶ Item etiam potest religiosus constituere procuratorem si inquisitio fiat cōtra ipsum: vt patet in Abbate qui etiā monachus est. j̄. de simonia. c. finali. Et idem si ipse monachus inquisitionem promoueat contra prelatum: vt hic patet ⁊. j̄. de accusatio. c. penulti. ⁊ si sunt plures religiosi promouentes inquisitionem potest vnus alterum procuratorem constituere: vt hic patet ⁊ in clemen. religiosus. de procura. potest etiam agere pro electione sui prelati confirmanda. facit. s̄. de rescrip. cum dilecta. ⁊. j̄. eo. ad probandum vbicunq̄ reperitur licitum monacho agere poterit procuratorem constituere per. l. j. ff. de procura. ⁊ quia melius est ꝙ per alium agat quam per ipsum. de simo. c. j. potest etiam monachus accusare suum prelatum: ⁊ tunc ei expense de bonis monasterij sunt ministrande. j̄. de accusa. ex parte. ⁊ similiter potest ipsum denunciare superiori. ij. qō. vij. c. quapropter.
23 ¶ Circa sc̄m cōclude ꝙ † monachus potest constitui procurator ab abbate in negotio monasterij sui: ⁊ sic mandato abbatis et pro vtilitate monasterij. xvj. qō. j. qui vere. ⁊. c. monachi. non autem potuit esse procurator negotijs proprijs abbatis si forte fiat inquisitio contra abbatem secundum aliquos. sed nō placet hoc Innocen. quia etiam in inquisitione que fit contra Abbatem potest pro defensione abbatis constitui procurator: ⁊ similiter vt prosequatur electionem factam de Abbate: quia in hoc versatur etiam vtilitas monasterij. videlicet vt bonus abbas monasterio preficiatur et etiam prefectus defendatur. ⁊ plus dicit Innocē. quod de mandato abbatis poterit esse procurator pro amico monasterij: quia in hoc censetur esse ⁊ procurari vtilitas monasterij. argu. eorum que habentur. j̄. qui filij sint legitimi. per venerabilem. vbi archiepiscopus. de quo ibi admittitur tanquā procurator pro domino. de quo ibi in suprascriptione qui tamen nō erat suus princeps nec patronus: sed amicus tantū. ⁊ sic fortius debet admitti monachus cum magis videatur esse prohibitum episcopo esse in iudicio pro alio quā monacho. per id quod habetur in. l. penul. C. de procura. ⁊. v. q. iij. quia episcopus. ⁊ si is cōtra quem admittitur excipiat ꝙ non debet admitti quia non versatur vtilitas monasterij replicabitur ꝙ non pertinet ad eū de hoc excipere nec inquirere: quia forte vtilitas monasterij est occulta quam non expedit publicari aduersario. nec obst. predictis. xij. q. j. nō dicatis. vbi videtur ꝙ non debeat recipere monachus aliquas literas: q̄ illud fallit quando hoc facit de voluntate abbatis in casibus permissis a iure. ⁊ de materia ista hic latius per Inno.

a ¶ Constituere procuratorez. an religiosi possint cōstituere procuratorem. vide distincte do. Hēricum bohyc. hic in prin. c.

1 ☞ Ad famā restituere potest papa. ⁊ nu. 5.
2 Sententia lata super minima iniuria non infamat.
3 Responsio conuenire debet interrogationi.
4 Iniuriosum verbū si proferatur cōtra aliquē licet animo repentino ⁊ calore iracūdie tenetur actione iniuriarum.
5 Restituere clericum ad famam potest papa ⁊ etiā laicum qui est de temporali iurisditione ecclesie. ⁊ nu. 7.
6 Restituere in integrū ad famā ⁊ honores potest solus princeps seu imperator vel senatus.
7 Imperatori obedire an debeant reges.

8 Restituere ad famam an possit collegiũ cardinalium.
9 Infames repelluntur a testimonio ⁊ similiter ab ordinibus.
10 Condemnatus de crimine an possit testificari in criminali.
11 Infamia iuris qualiter caute euitari possit.

a Cum te. Dãnatus [a] actione iniuriarũ est īfamis ⁊ p papam potest restitui.h.d. Primo ponit petitionem. Secũdo ipsius exauditionem.secunda ibi:nos autem. ¶ Nota ꝙ sententia lata actione iniuriarum quantũcunqꝫ super minima iniuria videtur infamare ſm vnum intellectum. ¶ Et not.ꝙ † papa videt̃ posse restituere ad famam etiam simplicem laicum infamatum ſm legem ciuilem.de quo cum glo.ij. ¶ Nota ſm alium intellectum ꝙ † sententia lata super minima iniuria non infamat. Et istam videtur sequi hic glo.⁊ etiam.Specula.in titu. de restitut. in integ.in secunda parte.§.videndum circa finem.Sed Innoc. hic tenet primum intellectũ ꝙ hic sentẽtia infamauerit et quod opus fuerit restitutione dum litera dicit volumus subaudi in integrum.⁊ hec opinio placet Hostien.⁊ Abba.et pro ista facit quia † respõsio debet cõuenire interrogationi:vt in.c. inter dilectos.versi.ceterum.ſ.de fide instrumen.⁊.l.j.§.si quis simpliciter ff.de verbo.obliga.⁊.§.sequen.⁊ si dicatur in quo poterat hic dicere se iniuriatũ iste pro quo lata fuit sententia dicit Joan.and. ꝙ forte erat iuuenis qui gloriabatur in capillis seu crinibus sicut mulieres ⁊ sunt aliqui iuuenes qui tenent singulis noctibus certas insulas ad crines ordinandos et equus istius erat forte tristis. ¶ In glos.secunda.ibi.⁊ inconsultus calor ⁊c. ¶ † Aduerte quia ista non videntur procedere in actione iniuriarũ q2 si verbum iniuriosum profertur cõtra aliquem licet animo repentino ex calore iracundie tamen teneri videtur actione iniuriarum: vt l.si nõ conuitij.C.de iniur.nam vt ibi dicit Cy.quando illud qđ est factum calore iracundie potest retractari sine preiudicio aduersarij.Exemplum in.l.diuortium.ff.de repud. canonizata de peniten.distin.j.tunc non nocet quod taliter est dictum. Potes exemplificare per ea que habentur in.c.si quis natus.alleg.in gl. Secus quando sine preiudicio aduersarij nõ.potest desisti ab eo quod est dictum animo repentino vel ex calore inconsulto:vt patet in.d.l.si non conuitij. ¶ Et nota quod glos.hic.⁊.j.eo.quod sequitur in gloss.habet intellectum quod nõ infamauit hec sententia.⁊ concordat etiam Specula. vt dixi in notabilibus.sed Innocen.voluit contrarium.⁊ videtur sequi Hostien.⁊ Joan. and.vt tetigi in notabilibus.⁊ glos.etiam sequens forte voluit sentire opinio. Inno. ¶ In eadem glos.ibi:restitutio pro modico non datur.⁊ est ratio q2 illa datur contra ius cõmune.l.in honorarijs.§.sed cum res ipsa.ff.de actio.⁊ obliga.⁊ similiter eadẽ ratione non datur actio de dolo:q2 per ipsam quodãmodo quedam restitutio concedi videtur secus in actione furti que de iure cõmuni competit. facit quod not. Bartol. in.l.si proprietarius ff.de dãno infecto.⁊ qđ notatur per Joan.an.in.c.quia sepe. de
5 electio.in.vj. ¶ In glos.iij.in fin.No.ex glo.ꝙ † papa potest [b] cle
b ricum restituere.ad famam.⁊ similiter laicum qui sit de temporali iurisditione ecclesie.⁊ sic videtur velle ꝙ secus sit in laico existẽte de terris imperij.facit quod habetur.j.q filij sint legitimi causam que.⁊.c.per venerabilem.sed Innocẽ. hic dicit quod si esset laicus sibi necessarius pro clericatu quod tunc etiam posset ipm restituere ad famam.per ea que habentur in dicto.c.per venerabilem. ¶ Item etiam videtur si esset laicus qui non recognosceret superiorem.per id quod habetur in dicto.c.per venerabilem. alium autem laicum qui esset de terris imperij non videtur posse restituere ad famam.per ea que habentur in.d.c.causam que.⁊ c.per venerabilem. Hosti.tamen videtur hic sentire contra ius ex eo quia restitutio potest fieri de tali per principem et etiam senatum.l.j.§.de qua.ff.de postulan.ecclesia autem etiam dicitur habere senatum in palea cõstantinus.xcvj.dist.⁊.xvj.q.j.c.ecclesia etiam senatum:vnde collegium cardinalium qđ obtinet vicẽ senatus seu senatorũ.facit quod habetur in.d.c.constantinus. ⁊ quod habetur in.l.j.C.de officio prefe.preto.poterit restituere ad famam.vt etiam voluit hic Innocen.⁊ ideo etiam Guil. de monte laudino in clemen.ne romani.de electio.⁊ sic multo fortius videtur papam posse restituere.tamen domi.Anto.hic stat cum Innocen.⁊ non respondet ad rationem preallega.sed posset responderi ꝙ ratio predicta ꝓcederet quo ad illos qui sunt de temporali iurisditione ecclesie q2 quo ad illos poterit collegium cardinalium restituere ad famam:sed nõ sequitur ꝙ possint restituere ad famam laicum subiectum iurisditioni imperij. Et per predicta procedunt tenendo communem opinionem que habet ꝙ papa non possit legitimare subiectum iurisditioni imperatoris. de qua materia plene in.c.per venerabilem.j.qui fi.sint legitimi sed tenendo opi.Jaco.de butri.de qua tamen tãgit Jo.andr.in dicto.c. per venerabilem.qui tenuit ꝯtrarium ex eo q2 ſcđm eum actus legitimationis est voluntarie iurisditionis.et ideo potest etiam extra territorium exerceri.l.ij.§.fina.ff.de offi.proconsul.et leg.tunc videtur ꝙ eadem ratione pssit etiam papa restituere ad famam laicum subiectum iurisditioni imperij q2 talis restitutio etiam est actus volũtarie iurisditionis.⁊ de materia dicẽdum vt plene consueuit dici in.d.c.per venerabilem.⁊ tangit hic Inno. quis possit restituere ad famã ⁊ honores.⁊ cõcludit ꝙ de iure ciuili licet minores magistratus possint restituere in integrum ratione lesionis rerum in casibus in quibus a iure restitutio cõceditur:vt patet in.l.j.⁊.l.minor autem magistratus.ff.de mino.⁊.l.
6 preses.⁊.l.prefecti.eo.titu.Tamen † restituere in integrum ad famam ⁊ honores solum potest princeps seu imperator vel senatus.l.j.§.de qua.ff.de postu. ¶ An autẽ reges vel alij principes possint restituere ad famam.recitat Inno.opinio.nam vna fuit opi.ꝙ nõ ex eo q2 cũ sit soli imperatori vel senatui hoc cõcessum omnib[9] alijs intelligit̃ prohibitum.argu.ſ.de transla.prelato.c.
7 ij.§.sed neqꝫ.nam ſcđm eum † imperatori oẽs christiani tam reges ꝙ̃ alij debent obedire.facit.C.de legibus.l.leges.videtur ꝙ sint subiecti legibus ipsius imperatoris que videntur prohibere dictã restitutionẽ omnib[9] alijs preter quã imperatori ⁊ senatui. facit qđ no.glo.in.c.j.de pace iuramen.firmã.circa prin.in vsib[9] feu.Alia vero fuit opinio ꝙ omnes reges possunt restituere in integrũ ad famã ex eo q2 nõ videntur subditi imperatori:ſ3 soli pape in dubijs tamen ⁊ grauib[9] articulis tantum.per id qđ legitur ⁊ notatur.j.qui filij sint legiti.per venerabilem.⁊ maxime in §.rationibus.do.Anto.hic concordat opi.q2 ſm eum prima opinio potest esse vera in regib[9] recognoscentibus superiorem ⁊ sic ipsum imperatorem.secunda habeat locum in his qui non recognoscunt superiorem.per id quod no.Bar.in.l.hostes.ff.de captiuis.⁊.l.infamẽ.ff.de publi.iudi.vbi etiã videtur velle qđ ciuitates que nõ recognoscũt superiorem possint restituere ad famã. ſ3 forte de iure verior est prima opi.q2 licet de facto aliqui reges ⁊ alique ciuitates nõ recognoscãt superiorẽ.tamẽ de iure videt̃ ꝙ oẽs debeãt recognoscere imperatorẽ in superiorẽ.per id quod habetur.vij.q.j.in apib[9] xj.q.j.volumus.⁊.c.quicunqꝫ.⁊ no.gl. in.d.c.de pace iuramẽto firmãda.tamẽ sicut ꝺ facto nõ recognoscunt superiorẽ,ita etiã de facto interdũ restituunt ad famam: tamen videtur ꝙ si irrogata erat infamia ſm ius ciuile talis restitutio extra iurisditionẽ restituentis nõ haberet effectũ.Si tamẽ infamia esset irrogata virtute legis municipalis tunc videretur quod per superiorẽ illius habentem potestatem statuendi posset tunc restitui talis fama.argu.j.de regu.iuris.omnis res.⁊.ff.de b regu.iur.l.nihil tam naturale.de iure autẽ canonico cõcludit qđ papa potest restituere ad famã vt dixi vt si restituit clericum vel laicum sibi subiectũ.Nec obstat qđ habetur.ij.q.iij.§.hinc colligitur vbi dicit̃ ꝙ quãquã animas per penitentiam saluare possimus non tamẽ infamiam abolere q2 debet intelligi.ſ.per solam penitentiã vel quãdo esset laicus nõ subiectus iurisdictiõi pape vel potest intelligi de infamia facti que cũ in facto consistit nõ potest tolli quin fuerit.l.in bello.§.facte.ff.de capti.vel potest in
8 telligi in alio quã in papa. ¶ Item ſm eum potest † collegium cardinalium restituere:vt.ſ.etiam tetigi.sed dubium est de episcopis ⁊ superioribus:an possint restituere ad famam.⁊ Inno. hic cõcludit ꝙ nõ q2 licet possint restituere quo ad dãna rerũ.ſ. de restitu.in integr.c.j.⁊ per totum.⁊ in multis dispensare.ſ.de tempo.ordina.dilectus.cum ibi nota.⁊ etiam absoluere a votis ⁊ iuramentis.ſ.de iureiuran.ca.cum quidam.⁊.c.si vero.et.j.de voto.c.j.xv.q.vj.autoritatem.tamen ſm eum vt dixi nõ possint restituere ad famam:quia hoc nullo iure cauetur ⁊ per hoc dicit
9 ꝙ licet † episcopus infamis ipso iure vel per sentẽtiã ab aliquo crimine toleraret nõ tamen cũ eis dispẽsat q2 hoc ei nõ est licitũ. allegat qđ habetur in.§.hinc colligitur.ij.q.iij.vbi etiam de materia.⁊ aliquid etiam tangitur quinquagesima dist.domino sancto.⁊.xvj.q.j.c.ecclesia.⁊.xv.q.viij.hi qui.⁊ facit etiã qđ notatur vj.q.j.c.omnes.⁊.c.illi.⁊ ideo tales ab accusatione et testimonio repelluntur ex quo sunt infames.ij.q.j.prohibẽtur.⁊.ſ.de testi. testimoniũ.⁊ similiter ab ordinib[9]:q2 non debet vacillare fama promouẽdi.j.de accusa.omnipotens.cũ ibi nota.Nec obst.ſ.de tempo.ordi.questiũ.q2 nõ loquitur de infamib[9] infamia iuris: sed de occultis peccatorib[9] vel infamatis solũ infamia facti cum quibus potest episcopus dispensare post peractã penitentiã vel eius partẽ:vt ibi ptꝫ.⁊ per hoc dicit Inno.ꝙ si episcopus dispẽsat cũ aliquo criminoso qui tamen nõ si infamis de iure q2 hoc facere potest de iure ſm ea que habet̃.ſ.de iudi atsi clerici.§.de adulterijs.tũc bene admittit̃ ad accusandũ ⁊ etiã ad testificandũ nõ solũ in ciuili ſ3 etiã in criminali.Nec ob.ſ.de testi.testimoniũ
10 vbi † cõdẽnat[9] de crimine nõ põt testificari in criminali:q2 illud ꝓcedit qñ nõ est secũ dispẽsatũ vel qñ est infamis de iure. ¶ Itẽ nõ obst.qđ no.gl.in.c.dño sancto.l.dis.vbi videt̃ velle ꝙ in crimine in quo eps potest dispensare possit etiã infamiã tollere q2 illud debet intelligi de infamia canonica.de qua etiã notat i.c.

a ¶ Dãnatus. idẽ Abb.hic de verbo ad verbũ.⁊ do. Fely. ¶ Reges et alij principes an possint restituere ad famam.

b ¶ Papa põt. adde hic dicta Fely.i.iiij. col. vsi.circa restitutionẽ fame. nu.10.

omnes.z.c.illi qui.vj.q.j.nõ autem de infamia que oritur ex iure ciuili nã infamia canonica videtur tolli per penitentiã.iuxta nota in.d.c.omnes.z.c.illi ex sola.tamen penitentia nõ habilitatur ad ordines nec ad accusationem testimoniuz nisi fuerit dispẽsatum.per ea que habẽtur in.d.c.ad testimoniũ. ¶ Gl.tamẽ in.c. hi qui.xv.q.viij.notabiliter dicit q in casibus in quibus eps recipit a papa potestatem dispẽsandi cũ criminoso, intelligit etiam recepisse potestatẽ dispensandi cũ infamia.z hoc etiã satis voluit glos.in.d.§.hinc colligitur.ij.q.iij.z in.d.c.domino sancto. z forte ista opi.de iure est verior:qz ex quo papa permittit potestatez dispensandi cũ criminoso simpliciter z indistincte permittit.ergo videtur q permittat etiã dispensari cũ infamia al's nõ psset pmoueri.per id qd habetur in pallega.c.omnipotens.j.de accusa.et qz beneficiũ principis seu pape late debet interpretari.l.beneficio.ff.de constitu.prin.z.j.de verbo.signi.in.c.olim tibi. do. Anto.hic transit cũ dicto Inno.z pro opinio.glos.bene facit q habetur in.d.c.domino sancto.in tex.si non cauilletur. ¶ In 11 glo.fi.ibi:cõstituas procuratorẽ.no.vnã cautelã euitandi† infamiã iuris vz vt quis non litiget per se sed per procuratorẽ. Alia est cautela vt si veniret per sniam condẽnandus in aliqua quãtitate soluat anteq cõdemnetur qz tunc non poterit cõdemnari:z sic nõ efficietur infamis per sententiã sed debebit absolui obseruatione iudicij.l.si reus paratus.ff.de pcu.z ibi per Bar.z facit etiam quod ipse not.in.l.infamem.ff.de publi.iudi.

¶ Cautela vt quis in actione iniuriaruz non efficiat infamis. vide p do.leguz in.l. iniuriaz.C.de his q no.infa.

8 ¶ Qui actus sunt permissi excõicato.z vide distinctionem do. Bẽr. bohyc. hic in prin.ca.z etiã hic per Abb, z do.Fely,

1 ¶ Iudex appellationis debet confirmare vel infirmare sententiam.
2 Iudex publice excõmunicatus est inhabilis ad iudicandum. z numero.11.
3 Excõmunicatio occulta in qua quis tolerat nõ inhabilitat quẽ ad iudicandum quin teneat sententia ab eo lata.
4 Litere testimoniales etiam cũ sigillo ex quo nõ sunt pmulgatorie non faciunt plenam fidem.
5 Sententia vbi cassatur ex vitio cõcernẽti pariter acta z sentẽtiã cassat etiã tũc pcessus z debet de nouo pcessus inchoari.
6 Sententia illius qui cõmunicauit cum excõmunicato in locutione non in crimine an valeat.
7 Excõmunicatus an possit esse arbiter vel arbitrator.
8 Sententia lata ab excõmunicato qualiter infirmari debeat.
9 Excõmunicato qui actus permittantur z qui non.
10 Tolerantia z cõmunis opi.iuuat.
11 Litis contestatio an sit necessaria in causa electionis.
12 Litis contestatio an sit iteranda si sentẽtia vel pcessus cassetur.

D probandum. Reuocata sententia pter defectuz iurisditionis vt qz vn⁹ ex iudicib⁹ erat publice excõmunicatus iteruz de principali negotio querer.h.d. z de eodem facto loquitur decre.cũ dilecta.s.de rescrip.z cõmode diuidi nõ potest. ¶ In tex.ibi:interim.i.pendente appellatione vel.i.pendente cognitione super exceptione excõmunicatiõis opposite cõtra pcuratorẽ dñi que fuit decisa de principio huius decre.vel potes exponere.i.petita administratione illius cui debebat fieri resignatio subtractor z scdm id qd habet.s.de rescrip. cũ dilecta.sed prima expositio planior est. ¶ In text.ibi:electiõe custodis.sup.que fuerat electa in abbatissam. ¶ No.q ad offi1 cium † iudicis appellationis spectat ↄfirmare vel infirmare sententiam scdm qd reperit eam cõfirmandam vel infirmandam. z idem videt spectare ad officiũ iudicis aditi super nullitate p istũ tex.secundũ alium intellectuz.z facit qd notat per Jo. an.j.ti.j. dilecto.z per Inno.s.de offi.delega.cũ contingat.z per Bar.in 2 l.si expssim.ff.de appel. ¶ † No.q vbi iudex est pulice excõmunicatus censetur inhabilis ad iudicãdum adeo qd sentẽtia p talez lata est nulla.facit qd habetur.s.de rescrip.sciscitatus a cõtrario 3 sensu. ¶ No.q occulta† excõmunicatio in qua quis tolerat nõ inhabilitat quẽ ad iudicãdũ quin teneat snia ab eo lata ex quo 4 aliud nõ opponitur etiã si fuerit delegatus. ¶ No.arg.q† litere testimoniales etiam cũ sigillo publico ex quo nõ sunt pmulgatorie nõ videntur facere plenam fidem.de quo.s.de proba. post cessionem,glos.tamen hic colligit contrariuz.de quo dicet super ea.z plene de materia.s.de proba.post cessionem. ¶ Not.q vbi deducitur in iudicio nullitas ex vna causa nihilomin⁹ videtur sententiam posse infirmari etiam ex altera.facit.s.eo. cũ bertoldus.z qd dicetur.j.titu.j.dilecto.z qd no.Bar.in.l.si expressim. ff.de appel.z Inno.de offic.delega.cum cõtingat. ¶ No.q vbi 5 cassat† sententia ex vitio concernenti pariter acta z sententiam cassatur etiam tũc processus.z ideo oportet tũc de nouo inchoari seu fieri processus.de quo per Bar.in.l.si expressim pallega. z.l.cõquerebatur.ff.de re iudi.z.l.si vt proponis.C.quõ z quãdo iudex. ¶ Item q actus sententiãdi cẽsetur indiuiduus. z ideo sententia lata permistis habilibus cũ inhabilibus est nulla.facit quod habetur in.c.illa.s.de officio delega.cum super.facit tamen in contrariuz.c.fi.s.de procurat. ¶ Sed Inno.dicit q ibi loquitur in constitutione pcuratoris in qua dicendum est put ibi habetur.hic autem in sententie prolatione.lz Hosti. hic aliter 6 dixerit.vt hic tangit Joan.and. ¶ † An valeat sententia illius qui cõmunicauit cum excõmunicato in locutione nõ in crimine. Quidam dicebant q nõ per istum tex.sed contrarium est veruz quia talis nõ est excõmunicatus maiori excõmunicatione:vt.j. 7 de clerico excõmuni.ministran.si celebrat. ¶ An autem † excõicatus pssit esse arbiter.z quid de bannito habetur in Specul.de arbi.§.differt.versi.item fm eum.z sequen. ¶ An autẽ possit esse arbitrator est magis dubium de quo per Joan.and. in regula, dolo facit.in mercuria.j.de reg.iur.in.vj.z plene dixi in.c. quin8 tauallis.s.de iureiur. ¶ † Qualiter autẽ infirmabit ista sententia lata ab excõicato.dicũt quidam per exceptionem abijciendã cõtra executionem snie.nã aliter nõ potest agi ad irritãdã sentẽtiam latã ab excõicato fm eos.sed cõtrariũ tenet Inno.pro quo not.Bart.in.l.que sub cõditione.§.fi.ff.de cõditio.insti.z in.d.l. si expressim.z qd no.ipse Inno.in.c.cũ cõtingat.de offi.deleg.in quibus patet q etiaz implorari potest officium iudicis vt actus 9 declaretur nullus. ¶ In gl.j.in fi.cõclude q † quidã sunt actus a qui sunt permissi excõicato [a] vt cõtrahere matrimoniũ.j.de eo q duxit in matrimo.c.significasti. Item appellare z appellationes prosequi.s.de except.significauerũt. Item se defendere in iudicio z procuratorem ad id cõstituere.s.de iudi.intelleximus.z in istis nõ est dubitatio qz valẽt etiã si fiant a publice excõicato.facit qd no. Jo.and.in dicta regula.dolo facit.in Mercu. z Joã. cald.in sua.qõ.de excõmunicato qui cõtradixit in quarta rõne. Quidam vero sunt actus qui ipso iure nõ valent si fiant a publice excõicato z in istis est dubiuz an si fiat ab occulto vel a tolerato an valeant.cõclude q si erat toleratus z tolerãtia erat immobilis qz snia fuerat publice lata nõ habet iuuare.xvj.qõ.vj.qd dicitis.z.s.de postu.prelato.c.j.j.de cleri.excõmu.mini. apostolice.qd limitat do.Ant.nisi fuisset lata in loco valde lõginquo. Ita quod verisimiliter nõ potuit trãsire ad notitiam illorum in quorum loco est sententiatum.facit quod not. Pau.in proemio cle.in verbo de cetero.aut tollerantia erat probabilis:z tunc aut querimus in his que geruntur ratione priuati iuris. Aut in his que geruntur ratione iuris publici:seu publice potestatis siue officij publici.primo casu aut actus geritur ad vtilitatem gerentis vt si excõmunicatus toleratus impetrat per se rescriptum gratie vel etiam elegit:z tũc nõ iuuat talis tolerantia vel cõmunis opinio.per id qd habetur de rescript.c.j.in.vj.licet aliqui aliter ibi dicant aut geritur actus nomine alieno per ipsum excõmunicatuz toleratum:z tunc si geritur sciente illo vitiũ cuius nomine actus geritur non valet actus:secus si ignorasset. facit quod habetur j.de senten.excõmuni.cum non ab homine.z.j.de preben.si beneficia.li.vj.Secũdo casu quãdo geritur ratione publici officij 10 tunc dicit q † tolerantia probabilis z ↄmunis opinio iuuat per iura allegata in hac glo.z per tex.hic a cõtrario sensu. Fallit tamen in sententia excõmunicationis que non tenet lata ab excõmunicato etiã tolerato:vt not.glos.xxiiij.q.j.in summa. alias regulariter valet qd actus intellige si ille ad cuius vtilitatem gerit ignorabat vitiũ:secus si sciebat z volũtate cõmunicauit sibi fm eum:qz tunc etiam si de mero iure valeret quod factum est propter cõmunem opi.tamẽ iustũ est q irritetur in odium talis sciẽtis.argu.eorũ que habẽtur.j.q.j.si qui episcopi.z.j.de cle.excõmuni.mini.postulasti.z per predicta videtur q valebit collatio beneficij facta per prelatũ excõmunicatũ qui cõmuniter habebatur pro nõ excõmunicato z similiter valebit confirmatio electionis facta ab eo z hoc si nõ sit facta sciẽti vel descienti.z sic tenuit Cal.in sua disputatione. ¶ In gl. in fi.sed certe ex text. videtur colligi contrarium:qz si crederetur literis episcopi papa hic non mandasset inquiri:sed potes dicere q hic non mãdat inquiri de excõmunicatione:qz quo ad hoc credi debet literis episcopi: facit quod habetur.xj.q.iij.cure.sed mandat inquiri de publicatione i.an pulice fuerit excõicatus. ¶ In glos.iij.ibi:vel qz non fuit seruata.innuit in glo.qd in electione facienda seu fiẽda per moniales de abbatissa vel priorissa seruari debebat forma.c. quia propter.de elec.q poterat esse verũ fm ista tpa hodie seruari debet qd habet.j.c.indẽnitatibus.de elec.in.vj. ¶ In,eadẽ gl.ibi: nõ 11 fuit lis cõtesta.z sic vult glos.q † in causa electionis lis sit contestanda qd scdm ista iura poterit procedere scdm ea que habent s.de elect.dudum.el.ij.hodie non est omnino necessaria cõtestatio.per ea que habentur in clemen.dispendiosam.de iudi.iuncta cle.sepe.de verbo.signi. ¶ In glo.pe.ibi:irrita nũtiata.nã publice excõicatus nõ potest esse iudex.vt patet ex his que habentur s.de rescrip.scitatus. ¶ In ea.glo.ibi.z hoc est cõtra zc.solue qz iura allegata in glo.loquũtur in eo qui erat toleratus et cõmuni opi.reputabatur habilis: quia forte erat occulte excõicatus hic erat publice excõicatus. ¶ In ea.glo.ibi.l.j.§.j.solue vt notatur in.c.cum.super

in.c.cum super.glo.⁊ docto.s.de offic.delega. ¶ In eadem gl.
ibi cum vinculum solue vt colligitur ex ibi not. quia ibi in pote⸗
state habilium erat habilitare inhabiles.⁊ ideo nimirum si act⁹
tunc gestus per habiles cum talibus videlicet quia cēsentur ha
bilitati.⁊ sic censetur actus gest⁹ ab omnibus habilibus. ¶ In
eadem glos. in fin.⁊ de materia recurrere ad glos.in regula vtile
de regu.iur.in.vj.⁊ per Barto.in.l.grece.§.illud.ff.de fideiusso.⁊
aliquid per glos.in.l.pecunie.ff.de vsuris. ¶ In gl.fi.ibi cognos⸗
12 cetur ex integro. ¶ †An autem iteranda sit lit.contesta.remittit
Joannes adreas ad notata in spec.de senten.prola.§.iuxta ver.
sed si.Sed dic vt notatur per Bart.in.l.conquerebatur.ff.de re
iudica.quia si vitium pariter cocernit sententiam ⁊ contestatio⸗
nem tunc citanda erit.Secus si vitium solum concerneret sentē⸗
tiam de quo etiam per Barto.in.l.si vt proponis allegata in gl.
⁊ in.l.si expressim.ff.de appellationibus.et bene facit quod habe
tur in.c.si confirmationem.de electio.in.vj.

1 ☞Sententia ⁊ res inter alios acta nō habet tertio preiudicare.
2 Debitor si patitur creditorez agere de proprietate pignoris an
sibi preiudicet si creditor succubuerit.⁊ nu.10.
3 Sententia lata cōtra ordinatum an ⁊ qñ noceat ordinatori.
4 Sententia lata cōtra eligētes an habeat electo nocere ⁊ quādo.
5 Sententia que fertur super legitimatione:an faciat ius quo ad
omnes.
6 Testamentum si dicatur nullum an sentētia lata super nullita⸗
te faciat ius inter alios sicut snīa recessoria testamenti.
7 Sententia lata pro vno dominorum fundi cōmunis super fui⸗
tute ipsius fundi habet prodesse aleri domino:⁊ si feratur cōtra
vnum an noceat alteri.
8 Plures quando condemnantur vna sententia ⁊ vnus eorum
appellat an victoria illius proderit aliis.
9 Alienatio facta per fiscum de re quam habet cōmunem cū pri⸗
uato nocet ipsi priuato.
11 Sententia lata cōtra venditorem an noceat emptori.
12 Sententia lata contra proprietarium an noceat fructuario.
13 Sententia lata contra colonum an preiudicet domino.
14 Sententia contra libertum an noceat patrono.
15 Sententia lata contra subiectum an noceat superiori.

a Quamuis. Ponit regulā a ⁊ duos casus
exceptos.Primus casus est ibi
ei tamen.Secundus ibi ac illi ⁊ hoc sit loco summe ⁊
1 diuisionis ¶ †No.regulā vulgatā ꝙ regulariter res
⁊ sententia inter alios acta ⁊ promulgata nō habet tertio preiu
dicare.Fallit in duob⁹ casib⁹ hic positis ⁊ sumpta est hec decre.
ex.l.sepe.ff.de re iudica.Et aduerte q₂ regula predicta inquantū
dicitur ꝙ sententia inter alios iudicata aliis non habet nocere
debet intelligi quādo sunt omnino alii.secus si cēsentur esse iidē
iuris interpretatione.vt voluit glos.in.l.ex contractu.ff.de re iu⸗
dica,et etiam Innocen.hic.⁊.s.eo.cum super. ¶ Item aduerte
q₂ debet intelligi regula quando nō habet preiudicare aliis quo
ad plenuz preiudiciū possessionis vel quo ad qualēqualē presum
ptionē bene interdum preiudicat.s.eo cum super.⁊.l.sententia.
ff.de appella.⁊.ff.de iureiurand.l.si duo patroni.in prin. ¶ Itē
fallit regula in casib⁹ hic positis in litera.⁊ etiā in aliis q̄ ponū⸗
tur in gl.de quibus hic p Inno.⁊.j.q filii sint legiti.causam que
el.ii.que autē potuit esse ratio regule ⁊ que casuum hic positoruz
in litera.tangit hic do.Anto.nā ratio regule de se est patens qa
ea que gerunt ⁊ eorū effectus debent restringi ad suos autores.
argu.eorū que habent.j.de his que fi.a ma.par.capi.c.quesiuit.
⁊.l.sancim⁹.C.de penis.Que autē fuerit ratio hic positoꝝ casuū
dicit qd in effectu ratio est q̄ colligit ex.l.sepe.ff.de re iud.q₂ in ca
sib⁹ istis ille q tacuit poterat ꝓhibere.⁊ ideo si nō ꝓhibuit cum
sciuit q₂ cōsentire tacite videtur.⁊ ideo fit sibi preiudiciū:vt pz in
2 d.l.sepe.℣.cū autē. ¶ †An tamen ista ratio sit generalis tangit
in gl.d.l.sepe.q₂ videt ꝓcedere qñ debitor patit creditorē agere
de ꝓprietate pignoris q₂ nō potest ꝓhibere creditorē quo min⁹
agat hypothecaria cōtra tertiū q₂ etiā posset ꝯtra ipsum debito
rem agere ⁊ sic fortius contra tertium.⁊ tamē fit debitori preiu⸗
dicium si creditor in hypothecaria disputauit de ꝓprietate ⁊ suc
cubuerit:vt patet in.d.l.sepe.⁊ ideo glo.ibi circa fi.dicit ꝙ nō est
generalis ratio predicta q₂ nō habet locū in debitore ⁊ creditore
sed tunc alia ratio habet locū videlicet q₂ eo qd obligat rē pigno
ri creditori vr cōsentire vt possit de ꝓprietate disputare q₂ opz ꝙ
res pignorata sit in bonis debitoris obligata:vt ius hypothece
querat creditori.l.⁊ que nōdum.§.⁊ qd dicit.ff.de pigno.⁊ sic cū
ipse creditor habeat causam in iure suo a debitore videt debitor
permisisse ꝓ illo iure sustinēdo disputare de iure ipsi⁹ debitoris.
facit qd habetur de liberto ⁊ patrono in.d.l.sepe.in ℣ si.nā ⁊ si li⸗
bertus iuncta glo.vbi patet qd q₂ liberto videt esse permissum
disputare de iure patroni qui dedit libertatem ꝓ defendenda li⸗
bertate liberti snīa q̄ feratur cōtra libertū sciente ipso patrono:
et aliter non ꝯtradicente preiudicat sibi ⁊ ideo eodē modo preiu
dicabit snīa si fertur ꝯtra creditorē sciente debitore si fuit dispu⸗
tatum de ꝓprietate pignoris.Facit qd notat glos.in.d.l.sepe.in
ver.de ꝓprietate.qd tñ an indistincte ꝓcedat tāgit ibi Barto.⁊
tangetur cum glo.Sed dñs Anto.hic nititur defensare quod
etiā ratio que ponit in.d.l.sepe.pōt defensari in creditore q₂ licet
creditor non possit prohiberi a debitore quo minus agat hypo
thecaria inquantum tamen creditor assumit disputationē super
proprietate q₂ defensio ipsius ꝓprietatis primo loco spectat ad
debitorem pōt debitor in se iudiciū proprietatis assumere si vult
q₂ principaliter in hoc versatur eius preiudicium poterit tamen
creditor assistere ne colludat.l.si suspecta.ff.de inoffi.test.Sed
forte si lis esset contestata cum ipso creditore non posset tunc eo
inuito remouere a iudicio per ea que dixi.s.eo.cum super.⁊ quod
not.etiā Bart.in.d.l.sepe.⁊ si etiam iudicium sit per creditorem
intentatum super hypothecaria quia tale iudicium principaliter
spectat ad creditorem licet incidat questio proprietatis non vi⸗
detur quod posset remoueri ab ipso iudicio.lz debitor posset ei
assistere si vellet. Et ideo non videtur tutum tenere opinionem
do.Anto.Nec obstat predictis si dicatur ꝙ si debitor videt cō⸗
sensisse vt creditor ꝓ iure hypothece in qua habet causam a debi
tore disputet de ꝓprietate:ergo deberet nocere snīa lata contra
creditorē debitori etiā ignorāti q₂ pōt dici qd intelligitur cōsen
sisse vt disputet de proprietate nisi appareat debitorem contra⸗
dicere q₂ tūc nō poterit disputare nisi interueniēte ipso debitore
vt colligi videt ex.d.l.sepe.⁊ ideo demū preiudicat debitori sentē
tia quando sciuit q₂ alias non pōt apparere an cōtradicere vo⸗
3 luerit vel non. ¶ †In glo.prima ibi cum cause sunt connexe vt
patet ex iuribus allegatis in glo.videt appellare causas conne⸗
xas ordinatoris ⁊ ordinati ⁊ videtur velle ꝙ si feratur sententia
contra ordinatū ex eo q₂ sit criminosus ⁊ sic male ordinatus qd
ex hoc intelligat snīa lata cōtra etiā ordinatorem:sed glos.ibi se⸗
cundum vnum intellectuz dicit hoc verū quādo ordinans sciuit
secundum aliū intellectum dicit qd quo ad presumptionez bene
preiudicat sed non quo ad plenum preiudiciū.Et istud videtur
sensisse Inno.⁊ etiā Archidiaconus in.c.tātis Daniel.allega⸗
to in glo.Et etiā videtur sequi glo.in.c.dilectus.el.ii.j.de simo.⁊ a
etiam videtur sequi Innocē.⁊ Hosti.hic finaliter licet aliqui di⸗
cāt qd dictū est ꝓcedere qñ crimen nō est notoriū. Secus quan⸗
do est notoriū in quo casu etiā sine iuris ordine pōt ꝓcedi.s.de
iureiurādo ad nostrā.el.iij.Et tūc scōm eos snīa lata cōtra ordi⸗
natum nocebit ordinatori ⁊ econtra vt si publice contulit ordi
nes sacros extra quatuor tēpora qd fieri non debet vt patet.s.
de tempori.ordi.c.j.Et sic intelligunt.c.tantis.⁊ iura hic allega⸗
ta.Sed ipse Inno.⁊ Hostiē.finaliter tenent quod etiam si deli⸗
ctum sit notoriū tamen sentētia lata contra vnum non nocebit
alteri nisi quo ad presumptionē:poterit tñ tunc iudex ex officio
ex quo factū est notoriū etiā punire ipsum ordinatorē.Si autem
ordinatus fuisset criminosus occultus et hoc ignorasset ordi⸗
nans:tunc clarum est qd nō deberet puniri ipse ordinās ex quo
ignorasset.argu.j.de cle.excō.mini.c.apostolice.⁊ ideo tunc non
censetur causa ordinatoris habere cōnexitatē ordinati. Secus
quādo ordinauit extra quatuor tēpora.q₂ si male fecit ordina⸗
tus recipere ordines peius fecit ordinator conferre.tamē vt di⸗
xi supra sentētia lata contra ordinatū non nocebit quo ad ple⸗
num preiudicium ipsi ordinatori.Dicit tamen hic.d.Anto.qd
si disputatum est de potestate ordinatorum:quia petitum fuit
pronūtiari ipsum non habere potestatē ordinandi q₂ non erat
preses quod si tunc sentētia feratur super defectu talis potesta⸗
tis sciēte ipso ordinato qd tunc nocebit sibi per ea que habentur
in.d.l.sepe.⁊ facit etiam quod habetur in decre.cupiētes.§.cete⸗
rum.ad finē de elec.in.vj.Sz certe istud dictū nō videtur bene ꝓ
bari iure quia sumus in aliquo de casib⁹ positis in.d.l.sepe.nec
etiam in hac decre.⁊ ideo videtur qd remaneamus in regula.sz
forte hoc dictum pōt saluari sic qd etiā potest ꝓnūtiari ordina⸗
torē nō habuisse ptātem ordinādi ⁊ etiam vt cassetur quicqd fa⸗
ctum fuerit per eum per id qd hic dicit Inno.in simili quando
petitur aliquem restitui ad quasi possessionem eligēdi:⁊ etiam vt
cassetur quicquid interim est factum.⁊ ꝓ hoc etiā q₂:quatenus
petitur cassari qd est factū videtur disputari de iure ipsius ordi⸗
nati.⁊ ideo si scit ⁊ tacet videtur sibi fieri preiudicium.per id qd
4 habetur in isto text.⁊ in.d.l.sepe. ¶ †Item aduerte q₂ censetur
connexitas inter eligentes ⁊ electum. ¶ An autē sententia lata
contra eligētes noceat electo.tangitur per Inno.de elecf.du⸗
dum.el.ii.in verbo partibus.⁊ per glos.in.d.c.dudum.concludit
ꝙ si agatur cōtra eligētes ⁊ petatur eos priuari potestate eligē⸗
di quia elegerunt criminosum vel contra formam iuris qd tunc
talis sententia non habet nocere electo. ¶ Si autē eligētes pe⸗
tant electionē confirmari qd possunt.per ea que habentur in.d.
c.dudū.tunc si obiiciatur electionē non esse confirmandā ꝓpter

a ¶ Ponit regulam. si vis perfecte habere notitiam regule res inter alios acta.cōiunge cuz do.Jo.do.Abb.Fely.⁊ Henri.bohych. hic nec opus est tibi alios scribētes requirere.

crimen electi: tunc non nocebit sñia ipsi electo: nisi fuerit citatus etiam si sciuerit agi qꝛ de eius magno preiudicio agitur si cassetur electio ratione criminis qꝛ redditur inhabilis: vt in. c. super eo. de elec. secus dicit si obijciatur eã non cõfirmandã propter defectum forme qꝛ tũc nocebit sibi ⁊ sensit qꝺ noceat etiam ignorãti: sed gl. in. d. c. cupientes. §. ceterũ. ad fi. dicit preiudicari demum si sciuit secus si ignorauerit. ⁊ hoc sequitur etiam ibi Jo. Inno. ⁊ Archidia. ⁊ do. Ant. hic intelligit dictum Inno. in. c. duduȝ. ꝙ preiudicatur ignoranti scȝ quo ad quale, quale preiudiciũ: sed nõ quo ad plenũ. ¶ Itẽ aduerte qꝛ potest esse ꝯnexitas quando aliquis est priuatus ⁊ alius loco illius surrogatur propter priuationẽ. ⁊ de hoc ꝓprie loquitur. iij. q. vj. hoc quippe. ⁊ c. ad petitionem. alleg. in gl. ⁊ hoc etiam videtur ꝙ si petatur reuocari priuatio tanꝙ indebite facta qꝺ sententia super hoc lata ratione connexitatis preiudicet surrogato. per ea que habẽtur in. d. c. ad petitionem. ⁊. d. c. hoc quippe. ⁊ hoc etiam tenet hic do. Anto. circa sextum casum principalem quem ipse hic prosequitur. et pro hoc faciat qꝺ habetur in dicta. l. sepe. ff. de re iudi. inquantũ ibi dicit ꝙ si creditor patiatur debitorem disputare de dominio rei ⁊ sententia feratur ꝯtra eum nocebit creditori. ⁊ sic patet ꝙ vbi quis patiatur disputari de iure a quo ius suũ deriuatur quod fit sibi preiudicium. ⁊ ideo eodem modo videtur in casu proposito quia propter priuationem que facta erat successiue derogatũ erat iuri substituti seu surrogati. ⁊ ideo si feratur sentẽtia pro ipso qui fuerat priuatus ⁊ remotus ⁊ declaretur priuationẽ nõ valuisse sciẽte ⁊ patiente surrogato videtur ꝙ habet sententia sibi nocere. et per hoc etiam videtur defensari posse quod. s̃. dixi post dominũ Anto. vcȝ ꝙ qñ fertur sententia cõtra eligẽtem vel ordinantẽ ex defectu potestatis ꝙ talis sententia habeat nocere electo ⁊ ordinato qui sciuit iudicium predictum agitari. ⁊ per predicta etiam videtur ꝙ sententia lata cõtra presentantẽ ex defectu potestatis presentandi habeat nocere presentato. et per consequens idem ius. argu. c. translato. de constitu. ⁊. s̃. de transla. prelato. c. ij. ⁊. l. illud. ff. ad le. aquil. licet glo. aliter dixerat in. c. hoc quippe allegato in glo. vbi facit differentiã inter eligentem ⁊ presentantem: sȝ vt dixi nõ videtur esse bona ratio diuersitatis. vt hic tangit do. Anto. ¶ In eadem gl. ibi in causa libertatis no. bene quia glo. videtur velle indistincte ꝙ sententia lata pro libertate preiudicet alijs tamen tex. in. l. ingenuum. allega. in glo. videtur loqui quãdo est causa ingenuitatis vt quia qs dicit se liberum a natiuitate. naȝ tales dicuntur ingenui sed vbi qs natus est seruꝰ: ⁊ postea manumittitur licet ex hoc efficiatur liber tamen appellatur tunc libertinus seu libertꝰ: vt insti. de libertinis. in. §. j. ⁊ dominꝰ manumittens est patronus. Et attende quia quãdo est questio seruitutis ⁊ ingenuitatis qꝛ quis dicit se ingenuum ⁊ alius dicit eum seruuȝ bene habet locũ lex ingenuum: qꝛ si sententia fertur declaratoria super ingenuitate preiudicat alijs. Sed vbi aliqs diceret aliqueȝ esse libertũ ⁊ ipse diceret se ingenuum. tunc dixit Inno. in. c. causam. el. ij. j̃. qui fi. sint legi. ꝙ tũc sententia lata sup ingenuitate nõ habet omnibus preiudicare. allegat qꝺ habetur in. l. j. ⁊. l. patronũ. ff. si inge. quis esse dicatur. ⁊ ibi etiã gl. hoc sentit scꝺm vnã solutionẽ. ⁊ sic etiã trãsit hic Jo. and. ⁊ posset allegari ratio diuersitatis: qꝛ maioris preiudicij est questio seruitutis quã libertatis: ideo magis succurratur quãdo de maiori preiudicio agitur. ar. decre. vbi periculum. de elec. in. vj. Glos. tamen ipsa videtur sentire idem vtrobiqȝ etiaȝ. d. l. ingenuum. vt plene dixi in. l. sepe. ff. eo. ⁊ Cy. etiam hoc videtur sentire in. l. ij. C. quibꝰ res iudi. nõ nocet. ad dictam. l. j. ⁊. l. patronũ posset responderi tenẽ-
5 do alias solutiones ibi positas. ¶ † In eadẽ gl. ibi: in causa filiationis. sup. quia si aliquis pronunciatur filius titij. facit ius quo ad oẽs alios de cognatione titij qꝺ intelligit do. Anto. quando causa est cognita cum eo cuius principaliter interest: puta cũ eo qui pretenditur pater secus si cũ alio arg. l. cũ non iusto. ff. de collu. deteg. an autem sententia que fertur super legitimatione faciat ius quo ad omnes Inno. dixit ꝙ nõ valde notabiliter in dicto c. causam que el. ij. mouetur qꝛ ſm euȝ hoc non reperitur iure expressum ⁊ nunꝙ ſm eum sententia facit ius inter omnes nisi vbi reperiatur expressum. Cy. tamen in. d. l. ij. C. quibus res iudi. non nocet. videtur velle contrarium vbi videtur velle quod quando sententia est declaratoria iuris persone inherentis qꝺ tũc faciat ius inter omnes do. Anto. hic non facta mentiõe de dicto Cy. videtur concordare opinio. nam dicit ꝙ opi. Inno. potest procedere quando aliquo petẽte hereditatem obijcitur sibi ꝙ illegitimus ⁊ propter hoc ipse petijt se ꝓnunciare legitimum. nam tũc ex quo propter priuatum interesse sententiatur seu pronũtiatur super illegitimitate vel legitimitate tũc nõ nocebit sñia alijs: secꝰ si aliquis vellet admitti ad honores ⁊ ꝓpter hoc petijsset ꝓnunciari se esse legitimum: qꝛ tunc si feratur sententia ꝓ legitimitate preiudicabit omnibus cũ tunc lata sit propter interesse publicũ. ¶ In eadem glo. ibi. §. meminisse. Aduerte qꝛ ibi sententia non habet alij ꝓdesse super eo in quo est lata: sed bene habet prodesse in alio quia ille qui succumbit in querela efficitur indignus legato sibi facto in testamento qꝺ voluit impugnare sed non potuit. ⁊ ideo tale legatum venit applicandum fisco. ⁊ sic loquitur dictus. §. meminisse. sed melius facit quod habetur in. l. posthumus. §. j. de inofficio. testa. vbi sentẽtia lata sup querela inofficiosi testamenti pro ipso querelante licet ipsius nõ intersit qꝛ sit talis qui non possit venire ab intestato non prodest alijs venientibus ab intestato. ⁊ est speciale ꝙ sententia rescissoria testamenti facit ius quo ad omnes: vt ibi patet ⁊ in. l. papinianus. §. fina. al-
6 leg. in glos. ¶ † An autẽ sit idem si testamentũ dicatur nullum vt sententia lata super nullitate habeat similiter facere ius inter alios sicut ⁊ sententia recissoria testamenti. Glo. tetigit in. l. j. ff. de excepf. rei iudi. ⁊ in. l. ij. C. de fide instrumen. in quibus tenet quod aliud sit in sententia lata super nullitate: an indistincte sit
7 verũ plene declaratur in. d. l. sepe. ¶ † In eadẽ gl. in. §. si fundus. vbi dicitur ꝙ sententia lata pro vno dominorũ fundi cõis super seruitute ipsius fundi habet ꝓdesse alteri dño. ¶ An si feratur contra vnũ noceat alteri. Glo. ibi dubitat tamen finaliter videtur inclinare ibi ⁊ in. l. si de cõmuni. eo. titu. ꝙ si nõ interuenit culpa vel negligentia ipsius agẽtis ꝙ habet nocere alteri socio. ¶ In eadem glos. ibi si cõmunẽ ibi dicitur ꝙ si aliquis habet fundum cõmunẽ cũ pupillo cui fundo debeatur seruitus licet neuter dominorum vtatur seruitute nõ prescriberet seruitutẽ qꝛ ꝯtra pupillũ non currit prescriptio ⁊ qꝛ res est indiuidua in consequentiam prodest socio vt etiam non currat cõtra eum. ¶ In eadeȝ glo. in versi. quãdoqȝ plures ibi ponitur casus qui habetur in. c.
8 pe. j̃. de appella. qꝛ loquitur quãdo plures † sunt cõdẽnati vna sententia ⁊ vnus eorũ appellat. naȝ victoria illius proderit alijs si eadẽ sit causa defensionis. de quo in preallega. c. pe. ⁊ plenius per Bar. in. l. si qui separatim. §. fina. ff. de appella. ¶ In ea. gl. ibi de cõmuniũ rerum alie. l. ij. sed certe ibi potius videtur nocere
9 quia † alienatio facta per fiscũ de re quã habet cõem cũ priuato nocet ipsi priuato quia potuit totam alienare ratione partis sue. ⁊ hoc respectu ꝓptest dici prodesse. ¶ In ead. glo. ibi: ignorante
10 creditore. ꝓ declaratione glo. cõlude ꝙ aut queritur an † sñia lata cõtra debitorem preiudicet creditori. aut queritur econtra an sententia lata contra creditorem preiudicet debitori. Primo casu conclude ꝙ aut sententia fuit lata ante oblationem pignoris factam creditori ⁊ tunc illa nocet creditori. l. si mater. §. fina. ff. de excep. rei iudi. nam tunc fuit affectum ius debitoris: ⁊ ideo cum affectione ⁊ suo vitio trãsit res ad creditorẽ. facit. j̃. de pigno. c. ex literis. ⁊ qꝺ ibi not. Aut fuit lata creditore ignorãte ⁊ nõ nocet sibi. vt voluit hic glo. ⁊ probatur ⁊ in. d. l. sepe. ſm vnam lecturã. Aut fuit lata creditore sciente ⁊ non contradicente ⁊ tũc preiudicat ipsi creditori: vt probatur in. d. l. sepe. nisi appareat ꝙ fuerit lata per collusinem vel propter iniuriam debitoris. per id quod not. in. l. preses. C. de pigno. ⁊ in. l. si superatus. de pigno. ⁊ in. l. si per imprudentiam. ff. de euic. Idem si sit lata absente debitore in eius cõtumacia quia tunc presumitur potius contra cõtumaciam latam. ¶ Ideo nõ nocebit creditori. l. si ideo. §. fi. ff. de euic. ⁊. l. qui repudiantis. §. fi. ff. de inoffi. testa. vbi Barto. videtur velle ꝙ nunquã sententia noceat alteri parti absenti: licet soluȝ fuerit absens in actu sententie. qꝺ est notandũ. ⁊ hec procedũt quãdo sententia fuit lata cõtra debitorem conuentuȝ rei vendicatione. Si autẽ sit lata contra debitorem agentem contra possessorẽ rei pignorate: an tunc noceat creditori conclude ꝙ si lata fuit sentẽtia contra debitorem ex eo qꝛ non probauit se dominũ: ⁊ tũc nõ nocet creditori: postea volenti agere hypothecaria: quia ex quo modo ad aliud agitur absolutoria lata pro reo quia non probatum non habet sibi nocere quo minus possit docere ad defensionem hypothece de dominio debitoris. per id quod habetur in l. iulianus verum debitorem. ſm vnam lecturam. ff. de cõdit. indebi. Si autem fuit lata sententia contra debitorem agentem ex eo: qꝛ reus probauit se dominum scꝺm. l. circa. ff. de probatio. et ſm nota. de restitu. spolia. ex conquestione. ⁊ tunc nocebit creditori scienti ⁊ non contradicenti. per ea que habentur in. d. l. sepe. ⁊ licet isto casu nõ potuerit ꝓhibere creditor debitorẽ quo minꝰ ageret rei vendicatione tamen ex alio capite preiudicat sibi sentẽtia. scȝ quando passus est autorem suum a quo habet causam de iure suo per quandaȝ consequentiam experiri habet sibi nocere. per id quod habetur hic in tex. in secunda fallentia seu in secundo casu facit qꝺ inferius dicitur. secundo casu quãdo queritur an sñia lata cõtra creditorem noceat debitori. cõclude ꝙ aut fertur contra creditorem conuentuȝ rei vendicatione ad rem pignoratam quam possidet, ⁊ tunc si debitor scit ⁊ tacet nocebit sibi sententia: secus si ignorat. per ea que habentur in. d. l. sepe. ⁊ nõ pôt esse quia debitor tunc patitur disputare de iure quod ad ipsum principaliter spectat: quia de dominio rei non tunc nocet per id quod hic habetur in primo casu fallentie hic posite, ⁊ facit etiaȝ qꝺ habetur

em Anto. de isto Articulo ... tem. in c. Causam. nu ... qui filij sint legiti. pos ... 61. nu. 3. & Vi. martinu ... in tracta. de legiti ... nu. 222. Jaso. consil. ... 5. Volu. p.º & Vi. tiraq. ... tate cap. 37. nu. 9. & ... abes. sup l. Ingenuum. ... ntu homi, & Alexan. ... nu. 61. ff. de Resjudica,

quod habetur in.d.l.sepe. Aut creditor agit cōtra alium hypothecarie possidentem rem pignoratam: ꝛ tunc aut succumbat ex eo: qꝛ non probat oblationem pignoris: ꝛ tūc nō nocet debitori quia nil est disputatum de iure suo: cum non sit disputatum de proprietate seu dominio rei: aut creditor ipse probauit oblationem ꝛ deduxit etiam dominium debitoris ad confirmationem illius fm.l.ꝛ que nōdum. §. qđ dicitur. ff. de pigno. ꝛ tunc aut succubuit ex eo: qꝛ nō ꝓbauit de dominio debitoris: ꝛ tunc nō nocet snīa debitori cuꝫ principaliter in hoc iudicio ageretur hypothecaria: ꝛ postea debitor agat rei vēdicatione ꝛ sic ad aliū finē. ideo nō debet nocere per id qđ habetur in.l.iulianus.in.j.lectu. ff. de condi.indebi. ꝛ per id qđ dixi. s. quando snīa fertur contra debitorem agētem. facit quod habetur. s. de testi. veniēs. el. ij. si autem fuit lata ex eo: qꝛ reus ꝓbauit se dominū: ꝛ tūc si debitor sciuit reum assumpsisse onus probandi super dominio. ꝛ tacuit sententia lata contra creditorem nocebit ipsi debitori. per ea que habentur in text. isto in primo casu fallētie. ꝛ in.d.l.sepe. fm vnā lectu. dicit tñ Bar. in.d.l.sepe. ꝙ nō sufficit debitorē scire creditores agere hypothecaria: nisi sciuerit etiā disputari de dominio suo. ꝛ sic intelligi dictam.l.sepe. sed aduerte quia tex. ibi dicit simpliciter qđ preiudicatur debitori scienti. sed Bartolus intelligit quando scit de proprietate ꝛ đ dominio disputari. ꝛ ita etiā tex. videtur sentire in ratione sui. ¶ In eadē glo. quādo non nocet. supple. qꝛ potest poni exemplum: quādo vnus coheredum agit vel cōueniatur pro parte sua lata cōtra eum nō nocet coheredi. intellige quo ad plenū preiudiciū: sed bene nocet quo ad aliqualem

11 lem presumptionem. l. a sententia. ff. de appellat. ¶ † In eadem glos. ibi vel potest poni hanc opinio. in qua residet glo. sequitur hic Inno. sed Accur. tenuit contra in.l.sepe. ff. de re iudic. Bar. in dicta.l.sepe. cōcor. in effectu opinio. quia aut vēditor succumbit ex eo: quia nō probat se dominum: ꝛ tūc nocet sententia emptori: qꝛ tunc videtur dixisse se dominū tempore intentate actionis per ipsum vēditorem ꝛ sic nō videtur deduxisse omnino dominiū ꝙ habuerit ante vēditionē. ꝛ ideo si succumbat quia non probat dominium fm tempus intentati iudicij non debet nocere ipsi emptori: quia nō est disputatum de iure ipsius emptoris: si autē succumbat ex eo: quia reus assumpsit in se onus probandi dominium ꝛ probauerit se dominum tūc quia bene est disputatum in effectu de dominio emptoris: quia duo nō possent esse domini insolidum eiusdem rei. l. si vt certo. §. si duobus. ff. cōmoda. ꝛ. s. de fide instru. inter dilectos. ꝛ si reus est dominus per cōsequēs sequitur ꝙ emptor non est dominus. facit. l. pomponius. §. si is. ff. de procura. ꝛ ideo tunc si emptor hoc sciuit ꝛ tacuit: qꝛ passus est autorē suum disputare de iure suo fit sibi preiudiciuꝫ. ꝛ per id ꝙ habetur in tex. isto ꝛ in scđo casu fallētie. ꝛ. in.d.l.sepe. ꝛ hoc casu saluetur opinio huius glos. ꝛ Innocē. sed in casu p̄cedenti potest ꝓcedere opi. Accur. ¶ Et aduerte quia Bart. dicit hoc verum quando sententia lata est cōtra venditorem quādo vero disputatum est de iure emptoris nocet emptori: si ipse venditor simpliciter egit rei vendicatio. ꝛ sic nomine suo. Sic fm eū non habet tunc locū ista materia nec. c. istud. nec dicta. l. sepe. sed potius tunc sumus in regula qđ non videtur tacens approbare nisi agens vtiliter egerit ꝛ sic obtinuerit. alias potius intelligitur probare per ea que habentur in. l. ex parte. ff. famil. hercisc̄ū. ꝛ in. l. iij. §. in hac. ff. iudica. solui. ꝛ in. l. j. C. manda. Innocen. tamen hic videt̄ velle contrarium ex quo ille qui agit est ille a quo habet causam ipse tacens per istum text. qui loquitur indistincte. secus si non haberet causam etiam si esset coniuncta persona: qa tunc non preiudicaret illi cuius nomine agit nisi haberet ratum tacite vel expresse. l. ij. C. quibus res iudi. non nocet. sed aduerte quia ipse Innocen. in. c. ex parte decani. s. de rescrip. videtur velle contrarium. nam ibi dicit: quod eoipso ꝙ quis scit aliuꝫ agere nomine suo. ꝛ nō contradicit ꝙ videtur tacite approbare per ea que habētur in. d. l. sepe. ꝛ illud dictum sepissime allegatur. etiaꝫ sic videtur in hoc fuisse sibi cōtrari⁹ nisi dicas qđ illud qđ hic dixit debeat intelligi scđm illud vt inquantum hic dicit ꝙ non fit preiudicium ei cuius nomine agit̄ nisi expresse vel tacite ratum habeat. Intelligatur qđ satis tacite videatur ratū habere si scit ꝛ tacet. tamē hoc nō bene videtur de mente Inno. hic qꝛ videt̄ velle qđ aliud sit tunc q̄ꝫ in casibus huius decre. ꝛ sic cuꝫ in casu decre. sufficiat taciturnitas conscientia videtur velle qđ in dicto casu nō sufficiat: sed requiratur ꝙ per alium actum tacite appareat de consensu. Ange. tamen in dicta. l. sepe. tenet dictū Inno. in. c. ex parte decani. de rescrip. reprobata opinione Barto. non facta mentione de dicto Inno. hic posito potes cōcordare opi. vt tetigi in dicta. l. sepe. naꝫ ille qui agit nomine alieno est autor illius cuius nomine agit. ꝛ tunc videtur ꝙ ꝓcedat dictū Inno. in. c. ex parte decani. per istum tex. qui loquitur indistincte. et sic etiam voluit Inno. hic in glos. magna. ver. ideo autem. lꝫ Bar. in hoc velit cōtrarium in dicta. l. sepe. sed videtur qđ nō bene: per predicta: aut nō est autor eius cuius nomine agit: ꝛ tunc aut alias fuit eius procurator super eo super quo agit sed fuit vocatus. et tūc si postea agit nomine domini ipso sciente ꝛ tacente videt̄ reuocasse prohibitionem. ꝛ sic etiam potest intelligi qđ habetur in dicto. c. ex parte decani. qđ etiam loquitur in ꝓcuratore reuocato. facit qđ habetur in. l. semper qui nō ꝓhibet. ff. de regu. iuris. Idem videt̄ si ꝓcurator excedit mandatū dño sciente et tacente quia tunc etiā videtur tacite approbare per ea que habentur. s. de offi. delega. cum olim abbas. Idem videtur fm Cy. in. l. inuitus. C. de ꝓcura. si sit cōiuncta persona que agit nomine alterius quia ratione coniunctionis facilis presumitur consensus. argu. eorum que habentur in. l. que dotis. ff. solu. matrimonio. ꝛ. in. l. si seruus cōmunis. ff. de dona. inter virū ꝛ vxorē. ꝛ isto casu potest intelligi dictū Inno. in. d. c. ex parte. ꝛ idem videt̄ velle Cy. in. d. l. inuitus. si sit amicissimus ille qui agit. hoc tamē nō bene videt̄ probare. sed Innoc. hic etiam tenet cōtra. in cōiuncta persona. ꝛ forte hoc de iure verius: qꝛ non reperitur hoc iure cautū licet opi. Cy. sapiat equitatem. Item fm dñm Anto. in clemen. j. de ꝓcu. videtur posse saluari dictum Inno. in. c. ex parte. si ille cuius nomine agitur inhoauerat iudiciū: quia tunc cogit̄ ꝓsequi reo instante: vt in auf. qui semel. C. quō ꝛ qñ iudex. ꝛ sic fm eū si alius nomine suo ꝓsequatur: videtur ꝙ si hoc fiat eo sciente ꝛ tacente videtur tacite habere ratum ex quo tenebatur ꝓsequi forte tamen hoc dictum nō est tutum: quia nō apparet in isto actu iudiciali an vtiliter egerit vel nō nisi ex euentu. voluit glos. in. d. l. ex parte. ff. familie hercis. ꝛ ideo forte de iure non ꝓcedit hec limitatio. extra casus autē predictos ꝓcedat Bar. ꝛ dictū Inn. hic nec obstat etiā. l. sepe. videlicet quia ex quo potest ꝓhibere ꝛ nō ꝓhibet videtur cōsentire: quia illa ratio habet locum in casibus positis in. d. l. sepe. sed nō in casu isto in quo sumus in actu iudiciali qui fit noīe alterius quo casu ita demū tacendo intelligitur consentire si reperiatur vtiliter gestū ꝛ aliter nō. per ea que habentur in. d. l. ex parte. ꝛ in. d. l. iij. §. in hac. ff. iudi. solui. ꝛ qđ dixi de emptore et vēditore. Idē dicas de socero ꝛ vxore respectu mariti cū eadem sit ratio: sed aduerte quia dubiū est quid iuris de ꝓprietario ꝛ vsufructuario. de quo tetigit Bar. in. d. l. sepe. ꝛ aliquid tāgit Inn. hic de dño aūt ꝛ emphyteuta vel feudatario tetigit hic glo. ꝛ videt̄ equiparare illos emptori ꝛ vēditori. sed Barto. equiparat eos ꝓprietario ꝛ vsufructuario. ꝛ puto qđ melius dixerit ꝙ glo. qꝛ vēditor nō habet aliquod ius sed bene habet ius proprietatis seu directū dñium sꝫ emphyteuta ꝛ feudatarius vtile. vt not glo. s. eo. Bar. in glo. fi. ꝛ ideo potius equiparat̄ fructuario ꝛ ꝓprietario: quia quilibet ipsoꝝ habet aliquod ius in re. est ergo vidēdum an snīa lata cōtra fructuariuꝫ noceat ꝓprietario. ꝛ similiter econtra si fuerit lata contra ꝓprietarium noceat fructuario. primo casu scilicet quando fertur cōtra fructuariū concludit Bar. qđ si fertur cōtra fructuariū cōuentum rei vēdi. non nocet snīa dño ꝓprietario: qꝛ fm eum snīa lata cōtra naturaliter possidentē vt contingit in fructuario qui naturaliter possidet. l. naturaliter. ff. de acquiren. posses. non habet preiudicare ciuiliter possidēti. l. pōponius si is qui precario. cū ibi no. ff. de acquiren. posses. ¶ Si autē feratur cōtra fructuarium agentem tunc dicit idem dicendum qđ dictum est. s. eo. in simili in creditore agente: qꝛ si vsufructuarius succūbit: qꝛ nō ꝓbat cōstitutuꝫ vsumfructū vel nō ꝓbat cōstituētē dominū. ꝛ ꝓpter hoc absoluit̄ reus ꝛ tūc non nocebat sententia ꝓprietario qui postea aget ad aliuꝫ finē. per id quod habetur in. l. iulianus. ff. de conditio. indebi. secus si succumbat. quia reus assumpsit in se onus ꝓbandi se dominum ꝛ probauit quia tunc preiudicabit ꝓprietario si sciuit de hoc disputari. per id quod dictum fuit in simili. s. de debito. ꝛ credito. cum eadem sit ratio vtrobiqꝫ. ꝛ per cōsequēs idē ius. s. de transactio. in. c. ij. Si autē snīa est lata contra ꝓprietariū: ꝛ tunc si lata fuit cōtra ꝓprietarium cōuentum rei vēdicatione: tunc nocebit fructuario si sciuit ꝛ tacuit. per id quod habet̄ in. d. l. sepe. si autē fuisset lata contra ꝓprietarium agentem: ꝛ tunc si lata fuit ex eo qꝛ nō probauit se dominum nō preiudicabit vsufructuario qui postea agit contra alium. per id quod habetur in. d. l. iulianus. secus si sit lata cōtra proprietariū agentem ex eo: qꝛ reus ꝓbauit se dominum: qꝛ tunc preiudicabit snīa vsufructuario qui sciuit de hoc disputare ꝛ tacuit. per ea que habentur in dicta. l. sepe. sꝫ aduerte quia Innocē. hic aliter loquitur in materia ista. ꝛ etiam non videtur Bart. perfecte dixisse: qꝛ sicut sententia lata contra fructuarium qui naturaliter tantum possidet non nocet secundum eum proprietario ciuiliter possiden. Ita eadem ratione sententia lata contra proprietarium ciuiliter possidentem non deberet nocere ipsi vsufructuario naturaliter possidenti. preterea glo. quam sequitur Cy. ꝛ But. in. l. ij. C. vbi in rem actio. tenet quod sententia lata contra fructuarium preiudicat domino scienti ꝛ tacenti. potes dicere declarādo dictum Inn. hic positum. ꝛ dicta Bar. qđ aut ille qui agit cōtra fructuarium solū intendit aduo-

care vsumfructū etiam possessionē naturalem:vt quia forte pe
tit se declarari vsufructuarium:sibi rem restitui ratione vsufru
ctus:ꝛ tunc hoc casu si succumbit fructuarius conuentus nō no
cebit proprietario quo ad suam ciuilem:qꝛ agens non intendit
illam acquirere sed solum habebit naturalem.ꝛ hoc casu potest
saluari dictum Bar.preiudicabit tamen quo ad quid:vt voluit
Inno.qꝛ cogetur pati vincentem vti iuribus vsufructus:vt vo
luit Innocen.ex quo sciuit ꝛ tacuit in iudicio agitato cōtra fru
ctuarium habentē causam ab eo:si autem agēs contra fructua
rium pretēderet se dominū.tunc considera qđ agit tanq̄ contra
fructuarium seu pretendentem se fructuarium:ꝛ tunc qꝛ videt
solum aduocare possessionē naturalem non fiet preiudiciū dño
ciuiliter possidenti in sua ciuili.ꝛ sic etiam loquitur dictū Bart.
facit qđ notat in simili in.l.vna.C.vti possi.de.per glo.ꝛ doct.de
illo qui ingreditur possessionē protestando q̄ solum vult acqui
rere naturalem hoc tamen casu non poterit prohibere vincentē
quo minus habeat cōmoditatem vtendi ꝛ fruendi:sicut iudiciū
agitandi cōtra fructuarium qui ab eo habebat causam.ꝛ tacuit
vt voluit Inn.¶ Si autem agens simpliciter diceret se dñm:ꝛ
peteret rem sibi restitui nec appareret quod ageret tanq̄ contra
fructuarium:sed simpliciter tanq̄ cōtra possessorē:tunc qꝛ agit
obtinere rem quo ad omnem possessionē:tunc si proprietarius
scit ꝛ tacet preiudicabit sibi sententia.vt voluit glo.in.d.l.ij.arg.
C.vbi in rem actio.ꝛ arg.per id qđ habetur de patrono ꝛ liberto
in.l.sepe.ff.eo.ꝛ predicta ꝓcedūt quādo sententia lata fuit con
tra fructuarium agentem.tunc tene vt dixi post Bar.q̄ senten
tia non preiudicat domino:nisi reus ꝓbauerit se dominū:ꝛ tunc
bene preiudicat:qꝛ reus tūc asserit simpliciter se dominum:licet
fructuarius solū ageret pro vsufructu.ꝛ ideo cum per talem sen
tentiam intendat reus habere plenum dominium habet preiu
12 dicare ipsi proprietario qui sciuit ꝛ tacuit.¶ † Quid autē si sen
tentia sit lata contra proprietarium:an noceat fructuario potes
dicere:q̄ si proprietarius conuenitur solum ratione ciuilis quā
habet:ꝛ illam solam intendit agens aduocare:tunc videtur qđ
non fiat preiudicium fructuario qui naturaliter possidet.per id
qđ dixi.s.quando econtra fertur contra fructuarium conuentū
ratione sue naturalis:quia eadem ratio videtur esse vtrobiq̄.et
per consequens idem ius arg.l.illud.ff.ad le.aquil.ꝛ.s.de cōstit.
translato.ꝛ hoc casu bene dixit Barto.Si autem agens simpli
citer intendat rem aduocare nō autem solā ciuilem possessionē:
quia simpliciter narrat conuentum possidere:ꝛ petit eū condem
nari ad rei restitutionem:ꝛ tunc videtur qđ sententia lata cōtra
proprietarium conuentum habeat nocere ipsi fructuario:quia
tunc videtur etiā de ipsius iure disputare:ex quo simpliciter rem
restitui petat agens.et hoc casu possit procedere opin.Barto.et
glo.ꝛ.l.ij.C.vbi in rem actio.ꝛ hoc quando vsufructuarius sciuit
ꝛ tacuit:alias secus vt.d.l.sepe.Si autem lata sit sententia cōtra
proprietarium agētem:tunc tene quod nō nocet regulariter fru
ctuario.fallit quando reus probauit se dñm per id quod dixi.s.
13 in simili quando fertur contra fructuarium agentē.¶ † Tangit
etiam Bar.in.d.l.sepe.Quid si sententia sit lata contra colonū
an preiudicet domino.ꝛ remittit ad nota.in.l.peregre.§.quibus.
ff.de acquiren.posses.ibi nō videtur clare dicere.sed ipse idem in
l.ij.C.vbi in rem actio.Inn.s.vt lite non cōtesta.in.c.quoniam.
§.qđ si super.videtur velle q̄ si colonus nominat dominū in iu
dicio ꝛ fertur sententia cōtra eū q̄ nō habet domino preiudica
re:qꝛ non intendit iudex facere preiudicium tertio per suam sen
tentiam.facit.s.de offi.deleg.super eo.ꝛ per consequens non vi
detur voluisse preiudicare domino qui possidebat.nam colonus
non dicitur possidere sed detinere.s.de restitu.spoliatorū.cum
venissent.ꝛ.l.j.C.communia de vsucap.nec obst.l.qui vniuersas
§.item qđ pretor.ff.de acquiren.posses.quam Bartol.allegat in
§.quibus.quia ibi dicit sententiam nocere quo ad possessionem
contra illum contra quem est lata non autem dicit de tertio.nec
etiam obst.l.celsus.§.j.ad exhibendum.quam Bart.similiter al
legat in.§.quibus.quia ibi dicitur quod rei vēdicatio potest dari
etiam contra ciuiliter possidentem:sed nō dicit qđ sententia lata
contra colonum habeat domino absenti preiudicare.ꝛ istud di
ctum cōmuniter consueuit teneri.ꝛ videtur etiam sequi hic do.
Anto.quia sm eū non videtur data licentia colono disputandi
de proprietate.seu deducendi rem in iudicium ad preiudicium
domini.facit.l.j.C.si per vim vel alio modo.ꝛ hoc quo ad ꝓprie
tatem:an autem noceat domino quo ad possessionem.Bartol.
videtur sentire qđ nō in.d.l.ij.C.vbi in rem actio.sed Innocē.s.
eo.cum super.videtur velle q̄ noceat quo ad possessionem si do
minus sciuit sententiam latā ꝛ nō appellauit per tex.in.d.c.cum
super.secus si ignorasset qꝛ tunc sm aliquos non fiet preiudiciū
etiam in possessione.refert tamen alios tenere qđ noceat in pos
sessione si facta sit executio.ꝛ forte vt tetigi in.d.c.cum super.hec
opin.de iure verior:qꝛ licet iudex directe non agat preiudicare,
tertio agit tamen vt fiat restitutio rei agenti:ꝛ sicut conuentus
illam tradat ipsi agenti.ꝛ ideo videtur quod transeat possessio
in ipsum agentem:sicut quādo alias colonus alteri tradit.l.ij.§.
quod si seruus.ff.de acquiren.posses.ꝛ quod habetur in dicta.l.
peregre.§.quibus.sentit tamen Inno.q̄ succurratur tunc domi
no vt possit recuperare per officium iudicis vel cōditione ex.l.j.
C.si per vim vel alio modo.sed melius dixisset condītione ex.l.
finali.C.de acquiren.possessione.per quam succurritur domino
quando colonus malignatur:vel alias negligenter se habet in
possessione ad preiudicium domini.¶ Item aduerte quod licet
cōmunis sit opi.quam dixi quod non preiudicet sententia lata
contra colonum domino etiam scienti in proprietate:tamen for
te de iure pōt defendi contrarium:quia ad ipsum spectat princi
paliter defensio super dominio rei:ꝛ ideo videtur quod si patit
ipsum colnum qui habet ab eo causam de hoc disceptare qđ ha
beat sibi nocere.per id quod habetur in dicta.l.sepe.ꝛ in tex.isto
ꝛ quia videtur eadem ratio que est quādo debitor patitur credi
torem disputare de proprietate:licet posset tunc dici quod vide
tur data licentia ipsi creditori pro iure suo defensando disputan
di de proprietate.facit.l.si pignori.ꝛ quod ibi notatur.ff.fami
lie herciscun.ꝛ quod habetur in.l.j.in fi.ff.vsufruc.quemadmo.
14 caue.¶ † Quid autem si sententia feratur cōtra libertum an no
ceat patrono in.c.cum super.s.eo.refert opinio.contrarias.nam
vna fuit opinio scilicet Rogerij scđm eum qđ nō preiudicet.alia
Ioan.quod preiudicet.ꝛ tenet opinio.q̄ nō preiudicet in dicto
c.cum super ꝑ illud capitulū.sed glos.ꝛ Bartol.in.l.sepe.tenent
opinio.contrariam.est cōmunis opinio legistarum.ꝛ sic intelli
gunt illam.l.sepe.ꝛ scđm hoc colligi potest vna regula.videlicet
quod vbi autor penes quem aliquod ius remansit patitur suc
cessorem habentem causam ab eo disputare de iure suo sibi no
cet.ꝛ est aduertendum quod non posset tunc successorem prohi
bere seu remouere a prosecutione cause:quia principaliter causa
spectat ad ipsum successorem.facit.l.principaliter.la.ij.C.de libe
rali causa.vnde tunc oportet dici quod potest contradicere ad
finem ne sibi fiat preiudicium:et vt non videatur ex voluntate
sua disputare de iure suo.alias autē si non contradicit:nec prote
statur qđ non vult sibi fieri preiudiciū:sed si scit ꝛ tacet preiudi
cabitur sibi quasi ex eius voluntate disputatum sit de iure suo
15 nec obstat predictis.c.cum super.quia ibi loquitur quādo † sen
tentia fertur contra subiectum qui non habet causam ab ipso
cui subest:sed forte ab alio puta a papa.ꝛ ideo sm dñm Anto.
tunc sententia non nocet superiori quando fertur contra subie
ctum ꝛ fuerit sciens:ꝛ hoc quantum ad proprietatem ipsius iu
ris subiectionis:licet noceat quo ad possessionem si sciuit latam
sententiam et non appellauit.ꝛ istud voluit Innocen.in illo.c.
cum super.videlicet qđ sententia lata cōtra subiectum nō preiu
dicet superiori etiam sciēti quantum ad proprietatem.hic tamē
in hoc capitulo videtur aliqualiter sensisse appositum:quod vi
detur velle quod tunc spectet primo loco defensio subiectionis
ad ipsum superiorem.ꝛ ideo si scit et tacet preiudicetur sibi.tamē
in.c.auditis.de prescriptio.videtur velle quod eque principa
liter spectat ad subiectum,per ea que habentur in.l.principa
liter.la.ij.C.de libera.cau.et sic videtur quod remaneret opinio
Innocē.in.c.cum super.preterea etiam hic videtur se restringere
ad preiudicium possessionis.ꝛ hanc partem sequitur etiam do.
Anto.hic videlicet q̄ sententia lata contra subiectum nō preiu
dicet superiori etiam scienti quo ad proprietatem.ꝛ hec opi.for
te seruaretur in practica:licet alia opinio forte posset etiā proba
biliter defensari ꝛ responderi ad.c.cum super.de quo latius teti
gi in dicta.l.sepe.¶ Itē aduerte quia ex illa.l.sepe.et ex hac de
creta.plures rationes possunt colligi quare sententia nocet in ca
sibus illius ꝛ istius decreta.vna est.quia videtur imputandum
illi qui potuit prohibere alium disputare de iure suo et non pro
hibuit.ꝛ hec ratio potest habere locum quando quis patitur
autorem suū a quo habet causam agere vel defendere:quia pos
set prohibere si vellet:sed non videtur habere locum quando cre
ditor agit hypothecaria:quia non posset tunc prohibere debi
tor quo minus ageret:tamen tunc potest esse ratio:quia ille qui
est autor apud quem aliquid iuris remansit,patitur per successo
rem disputari de iure suo:ideo tunc nocet sicut dixi in patrono
ꝛ liberto.Item secundum Ant.licet non possit prohibere credi
torem agere:tamen posset prohibere ne disputaret de dominio.
nam sm eum posset dominus comparere et illam disputationē
in se assumere cum ad ipsum primo loco spectet:licet creditor
posset ei assistere scđm.l.si suspecta.ff.de inoffi.testamen.sed certe
non video:ex quo iudicium est inchoatum cum ipso creditore:
quare non possit prosequi in ipsa hypothecaria:ꝛ etiam probat
de dominio ad defensionem hypotece:quia etiam hoc a princi
pio intelligitur sibi concessum.argumento eorum que haben
tur in lege si pignori.ff.familie herciscun.ꝛ in.l.j.in fi.ff.de ope
ris noui

tis noui nuntiatio.z ideo potius forte põt dici qd potest dominus tunc prohibere.ne ipse solus creditor disputet de dominio: z ideo si ipsum solũ pmittit disputare fit sibi preiudicium z hoc modo possit hec ratio habere locũ in creditore. ¶ Secũda ratio est:qz qñ ad aliquẽ principaliter spectat:actio vel defensio si patitur al.ũ agere vel defendere.tunc fit sibi p̃iudiciũ.qz videt̃ sibi tunc imputandũ. ¶ Tertia ratio est qñ quis patitur eum a quo habet causam agere vel defendere vt hic etiam colligitur.tamẽ huius ratio precedentis videtur esse:qz imputandum:tunc videtur q non prohibuit. ¶ Quarta ratio est quam tetigi. quando aliquod ius remansit apud autorem disputare de iure suo vt cõtingit in liberto z patrono. ¶ Quinta ratio etiam videtur colligi ex.d.l.sepe.scilicet.quia ex voluntate patientis videtur iudicatum de iure suo.z videtur a principio hoc concessum vt contingit in creditore z fructuario qbus videt̃ data licentia disputandi de iure domini.l.j.in fine.vsufructu.quemadmodũ caue.z dicta.l.si pignori.sed tamen hoc est intelligendum quod videtur concessum qd possit deducere ius domini pro defensione iuris sui vel in fauorem domini sed non ad eius preiudicium nisi ipso consentiente.vel saltem tacite tacendo.z non prohibendo vt dicta.l.sepe. ¶ Quando autem z qualiter debeat fieri hec prohibitio.conclude q si vult ad finẽ remouendi ex toto illũ qui agit vel defendit eo casu quo põt debet fieri ante litem contest.s̃. eo. inter.Si autem ignorasset contestationẽ litis tunc posset prohibere ad finem ne sibi fiat preiudicium sed non quominus possit procedi cum illo cũ quo est facta contestatio vt voluit Innocẽ. in.c.cum super.s̃.eo.z videtur etiam de mente Bar.in.l.sepe.circa finem.z sic etiã debet intelligi quod notat Bar.in.l.si perlusorio.de appella.Si autem quis velit prohibere vel contradicere eo casu quo non posset ex toto remouere sicut cõtingit in aliquibus casibus:vt.s̃.dixi.z tunc sufficit quod protestetur q nõ sentit illum disputare de iure suo.z idem si faciat alium actum per quẽ hoc appareat vt si vsufructuarius agat contra possessorem rei.z etiã ipse proprietarius dirigat libellũ contra illum nõ satis per hoc videt̃ velle q iudiciũ qd agitat̃ cũ fructuario non preiudicet sibi.l.si pariter.ff.de libera.causa:z notat Bart.in.d.l.sepe. z plus notabiliter voluit Ange.ibi q sufficiat etiam iudiciũ de hoc protestari.z non intendit sibi fieri preiudiciuz per iudicium agitatum cum tali.z pro hoc faciat:quia sicut etiam extra iudicium potest presentari cõfessus in actu exercẽdo in iudicio.l.honores.§.fi.ff.de decur.z no.Bar.in.l.cum non solũ.§.necessitate. C.de bo.que libe.ita eodẽ modo videt̃ q possit declarari voluntas extra iudiciũ per quã appareat q non intendit sibi fieri preiudiciũ per actum iudicialem per alium exercitium. ¶ Ultimo pro declaratione materie posses distinguere reducendo materiã istam ad aliquas regulas prout tangit Cyn.in.l.ũ.C.qui.res iudi.non nocet.z Rayne.de forli.in.l.ij.ff.de libe.agnoscẽ.sed ego plenius dixi in.d.l.sepe.vbi prosequor duos principales qz aut agitur de iure publico.aut de iure priuato.z hoc secũdo casu subdistinguo.quia aut est sententia interlocutoria.aut declaratoria.z hoc vltimo casu subdistinguo.quia aut est declaratoria facti aut iuris.z si facti:aut facti introductorij obligationis.aut facti criminalis ad effectum criminalez.aut facti ciuilis ad effectũ ciuilem.Si autem sit declaratoria iuris subdistinguo.quia aut est declaratoria iuris realis dominij rei.Aut iuris seruitutis realis.aut iuris alteri⁹ seruitutis.aut iuris nullitatis.aut iuris qualitatis seu status persone.z in omnibus predictis plene prosequor quid iuris.z procedunt in actibus iudicialibus in extraiudicialibus similiter procedit regula qd res inter alios acta zc.C. res inter alios acta.in rubro z nigro.An autẽ preiudicet in casibus hic exceptis Inn.s̃.de prescriptio.auditis.dicit q licet in casibus istis preiudicet sententia non tamẽ preiudicabit trãsactio vel pactum.sed de hoc est dicendum vt plene notat Bar.in.l.facta.§.si heres.ff.ad trebellia.z in.l.fi.ff.de transact.z no.etiam in casibus hic positis q sola sententia sine citatione preiudicat. vt voluit Inno.

1 Sententia delegatorum vbi sunt contrarie in potestate superioris est approbare quam velit.
2 Sententie arbitrorum si sunt contrarie neutra valet.z nu.4.
3 Ordinarius z inquisitor heresis si discordant in contrarietate sententiarum quid iuris.
5 Ordinarius z delegatus si concurrãt cum collega ordinarij et discordent in sententia quid iuris.

a Duobus. Se summat^a z transeũt dicta que patent. ¶ Nota q vbi ferunt̃ sententie contrarie ab ordinarijs super eodem negotio valet sententia lata pro reo nisi causa actoris sit fauorabilis. Et nota quatuor causas hic expressas que fauorabiles appellantur scilicet matrimonium libertas dos z testamẽtum.

1 ¶ †No.q vbi sententie delegatorum sunt contrarie in potesta-
2 te superioris est approbare quã velit. ¶ †Nota q vbi sñie arbitrorum sunt contrarie neutra valet.Quomodo aũt possunt esse duo ordinarij eiusdem cause tangunt hic doct.de iure ciuili ponunt exemplum in duobus consulibus.l.j.ff.de offic.proconsul. z in duobus comitibus notat Bar.in.l.pomponius.ff.de re iudica.Item in duobus doctoribus eiusdem scholaris secundum aut.habita.C.ne filius pro patre.sed in duobus iudicibus ecclesiasticis non videt̃ de facili hoc contingere.quia vna ciuitas vel diocesis non debet habere duos epos.s̃.de offi.or.quoniã.tamẽ posset esse de dispensatione pape.vij.qõ.j.nunc aũt.z tunc posset habere locum qd hic dicitur.Item correctio clericorum z cognitio causarũ posset simul pertinere ad archidiaconũ z prepositũ z ad vtrunqz eorum insolidũ.Item possent esse duo vicarij eiusdem episcopi z scd̃m cõmunem opinionem vicarius habet ordinariam.de offi.vica.c.j.lib.vj.z sic in ordinarijs ecclesiasticis põt
3 habere locũ decre. ¶ †Quid autẽ si discordat ordinarius z inquisitor heresis.habetur.j.de hereti.c.pro hoc libr.vj. vbi debet recurri ad papã.z eadem ratione videt̃ idẽ si concurrant ordinarius z delegatus pape in contrarietate sententiarũ.per illũ text. intellige qñ ordinarius haberet potestatẽ in causa.hoc dico.qz papa delegando videret̃ eximere cãm a iurisdictione ordinarij. s̃.de offic.dele.studuisti. ¶ In gl.j.ibi:pastoralis primo respon. z que sit ratio specialitatis ibi tangitur per gl. ¶ In eadem gl. ibi causa criminali episcopi.de hoc etiã habetur.s̃.eo.nõ potest. ¶ In glo.fina.ibi:non est superior.supple a quo immediate dicantur ordinarij habere iurisdictionem.quia habent illam a.l. mortua secundum ea que habentur.ff.de iurisdi.omnium iudi. l.minorem.l.z quia.z quod no.s̃.de offi.ordina.cum ab ecclesiarum prelatis.z hoc modo potest saluari ratio glo.licet Hostien. videtur eam reprobare.dicens qd imo reperitur superior si papa vel imperator ad quem potest haberi recursus z ideo dat aliam rationem:qz s̃m eum iurisdictio ordinaria est magis fauorabilis quã sit delegata que est extraordinaria.facit quod notat glo. in.c.j.de rescriptis.in.vj.z ideo magis fauetur sententie ordinariorum.sed certe ratio glo.etiam potest saluari per ea que.s̃.dixi qz licet reperiatur superior papa vel imperator non tamen immediate habet ordinarius iurisdictionem a papa vel imperatore: sz potius a.l.mortua.sed delegati habent iurisdictionem a superio
4 re delegante ad quem potest tunc haberi recursus. ¶ †In eadẽ glo.ibi:nec habent iurisdictionem a lege nam arbitri non habẽt iurisdictionem que non potest dari per priuatos.l.priuatorum. C.de iurisdictio.omni.iudi.z.s̃.de offi.deleg.significantibus sed habent quandam notionem ex potestate sibi data a partibus. l.ait pretor.ff.de re iu.z.l.non distinguemus.§.de officio.ff.de arbi.z ideo si ad aliquem deberet recurri ad ipsas partes deberet̃ recurri.que cum sint discordes verisimiliter non concordarent.et ideo non valet tunc aliqua sententia ipsorum arbitrorum.quia sibi habent imputare partes que voluntarie tales elegerunt.argumento.l.diem.§.stari.ff.de arbitris.z quia compromissum est stricti iuris:vt.s̃.de arbitris.cũ dilectus.cum ibi notatis. Ideo non suppletur a iure sed omissũ habetur pro omisso.facit quod habetur in.l.quicquid astringende.ff.de verbo.obliga. z qd habet̃ de rescriptis.susceptum.libr.vj. ¶ Quid autem in arbitris electis ex necessitate iuris.dicit idem qd in delegatis per ea que
5 habentur de officio delega.ab arbitris.li.vj. ¶ †Quid autem si concurrat ordinarius z delegatus collega ordinarij z discordẽt in sententia.dicit Jo.An.quod si per ordinarium fertur sententia pro reo vel pro actore in causa fauorabili videtur qd illa debeat valere vt sic non impediatur eius effectus per contrariam sententiam delegati collega sicut etiam non impediretur per cõtrariam sententiam ipsius collega.Si autem econtra delegatus collega ferat sententiam pro reo vel etiam pro actore in causa fauorabili.tunc dicit quod vtraqz non valet cum vtraqz videatur lata a pari potestate cum non sit casus determinatus a iure: sed omissus facit quod habetur in.l.commodissime.ff.de lib.z posth. z de rescriptis.susceptum.li.vj.Unde s̃m eum si hec decreta nõ emanasset de iure fuisset dicendum neutram sententiam valere. quando iudices discordant in pari numero.siue fuissent ordinarij siue delegati.z ideo necessaria fuit prouisio huius decreta.que in casibus suis seruari debet.

a ¶ Se summat. sup hoc.c.vid d.Fel.q ponit hic vndecim declarationes qbus visis habebis intellectuz huius.c.z eius materiei.

b ¶ De appellationibus.b Rubrica.

1 Sententia lata post appellationem legitimam est nulla.
2 Collatio beneficiorum in ecclesia collegiata de iure spectat ad p̃latum z conuentum seu capitulum.
3 Legatus non de latere licet sit legatus natus nõ habet potestatem conferendi beneficia legationis sue spectantia ad collationem alterius ordinarij.
4 Obedientia subiectorũ priuari non debet prelatus pendẽte lite.

b ¶ De appellationib⁹.d.Ab. cõtinuat hanc rubricã.ipseqz z.d.Feli.super ea multa elegantia z vtilia scripserũt que enarrare h̃ nõ est opere p̃tiũ. qz charta non caperet poteris eos videre.

5 Denuntiationis actus an promulget excommunicationem.
6 Appellans cui opponitur non esse appellatum vel non rite an de hoc debeat fidem facere in curia an vero poterit petere fieri remissionem ad partes.

a ¶Collatio bñficij.idem summat hic.d.ab.hoc.c.

Dilecti. Collatio beneficij a facta post et contra appellationē legitimam nō tenet.h.d.Et primo ponit impetrantiū querelā.secundo dat iudices.scđa ibi:super quibus. ¶In tex.ibi:z infra.sub isto infra,decidit manifestum grauamen vcz qđ contulerat ecclesias spectantes ad collationem prioris z canonicorū cōtra formā iuris.z huic parti decise:tantūmodo respondetur.z sic inepta fuit decisio sicut z illa que habetur.s.de rescriptis.c.veniens. ¶No.
1 j.q† snia censetur nulla si lata est post appellationē legitimā de quo.j.de sen.excō.p tuas z eo.titu.licet.lib.vj.z.s.de offi.delega.
2 cum cōtingat. ¶No.q† collatio beneficiorū in ecclesia collegiata de iure videtur spectare ad prelatum z conuentū seu capitulū
3 de quo.s.de elec.cum ecclesia vulterana. ¶†No.legatum nō de latere licet sit legatus natus vt est archieps eboracensis z quidam alij de quibus per gl.in.c.j.de offi.lega.in.vj.z.s.de officio lega.in.c.pen.non hz potestatē conferendi beneficia legationis sue ad collationem alterius ordinarij spectantia nisi ex negligentia ad eum deuoluat potestas de quo in.d.c.j.de officio lega. in
4 vj.z.j.de conces.preben.c.ij. ¶†No.q prelatus non est priuandus obedientia subiectorū lite pendente anteq̄ sit lata snia pri-
5 uationis.facit.viij.q.iiij.nonne. ¶†No.q per solū denuntiationis actum videt promulgari excōicatio qđ videt esse contra ea que habent in.c.pastoralis.§.j.Ideo Hosti.dicit tex.intelligendum esse q prius fuerat lata snia excōicationis alias sola denuntiatio non ligaret.vt in.d.c.pastoralis. ¶No.ex tex.duz dicit z formā.si exponat z pro vel prout videt fiendū qz sufficere videt qđ per idoneas psonas cōstet sine fama.vt hic dicit gl.qz fama videt plene probare.sed dic fm Hosti.q forte hic respicit cōsuetudinē Anglie scđm quā credit.xij.iuratis asserentibus se credere aliquid esse.z talē esse vocem z famā patrie que tn̄ consuetudo non toleratur in sententijs ferendis.s.de consuetu.c.iij.z de probationibus.c.ij.z.c.ad nostrā:qz talis non est plena probatio vt ex se patet. ¶Itē not.q inferior episcopo videt posse ordinare qđ intellige conferendo vel psentando.facit qđ habet de officio archi.vt nostrū.z de institutio.c.j.z.ij.nō aūt videt posse ordinare autorizabiliter instituendo de quo.s.de officio archi.cū satis. qđ intellige nisi forte ex consuetudine pscripta.vt voluit pau.in cle.j.j.de excessi.prelato.licet Hosti.velit non valere consuetudinem in gl.j.in fi.z adde etiā qđ habetur de iure ciuili in.l.iudici-
6 bus.s.de appel. ¶†Extra gl.tangit Jo.an.si opponatur non esse appellatum vel non esse rite appellatum.an debeat appellās fidem de hoc facere in curia. An vero poterit petere fieri remissionem ad partes concludit qđ si opponatur ante litem contestatā de hoc fienda est fides in curia.facit.j.eo.romana.§.si vero.lib.vj.secus si post litis contestatio.opponatur non in vi declinatorie sed peremptorie.vt si forte facta positione per appellantē qđ appellauit.infra decem dies.z illa negata formet articulos z petat remitti ad ptes pro probatione.tūc dicit qđ bene dabitur dilatio ad probationē fiendā etiā extra curiam z imputet sibi qui ante litis contestationem non opposuit.nam de stilo curie est qđ p dilatorijs pbandis non datur dilatio extra curiā.sed peremptorijs sic vt notat Specu.de dilatio.§.j.versic.sed z si.z per dominos de Rota.sua cōclusione.ccxiij.facit etiā quod notat Jo. mona.z Archid.de exceptionibus.pia.lib.vj.dicit tamen Host. quod de mente tex.in.c.j.de electio.in.vj.z.c.cordi.de appell.eo. lib.videtur esse qđ etiam super peremptorijs quis debeat ad curiam comparere.z sic portare instrumenta necessaria.vnde forte de iure etiam in peremptorijs quando prohibitio habet fieri per instrumenta non deberet dari dilatio extra curiam qualiter autem informabunt se commissarij de quibus in litera.Jo.an.post Tancre.z Hostien.videntur velle quod informabunt se secundum formam iudicij z secundum iuris ordinem.facit.s.de indi. exhibita.Sed do.Anto.hic dicit quod satis putat qđ poterunt ex officio mercennario se informare.qz hic agitur per viam attentati que est via summaria ideo.videtur sufficere attentatum esse post appellationem legitimam.facit quod notatur.j.eod.non solum.lib.vj.z.j.eo.c.consuluit.

b ¶Si appellās.idē est summarium istud cum summario do.Abb.

1 ☞Appellatio generalis non valet.

Inter cetera. Appellatio generalis in omni cā non valet.h.d.
a ¶†No.quod non valet appellatio generalis.hodie vero non valet etiā specialis nisi fiat cum cā probabili.j.eo.c.vt debitus.An autem a futuro grauamine appellatur satis hic innuitur qđ non fallit si fit cōminatū.j.e.c.cuz cessante. ¶No.redarguendum illum qui facit contra ius.facit qđ habetur.s.de auto.z vsu pa.nisi.z in.c.vel non est compo.s.de tempo.ordi. ¶In gl.j.ibi:solue vel ibi supple.qz hic fuit generalis in omni causa.ibi in vna tantum.tamen illa etiam hodie nō valet per.c.vt debitus.j.eo. ¶In ea.glo.ibi:argumentum contra dic q regulariter tantum valet aliquid generaliter fieri quantū specialiter.fallit in casibus in quibus reperit cōtrariū z in quibus ratio suadet oppositum.de quo in.c.si sacerdos.z.xxiij.di.q̄q̄.z facit etiam.qđ habetur in.l.omnes.C.de quadri.prescrip.

1 ☞Abbas habet iurisdictionem in monachos.

Ad nostram. A correctione non appellatur.h.d.Et primo pmittit cām mandati.secūdo ponit mandatum ibi mādamus. ¶No.q introducta ad vnum effectū non debēt trahi ad oppositū.facit qđ habet in.l.legati inutiliter.ff.de lega.j. ¶No.q appellatio que fuit introducta p reuelatione ini-
1 quitatis nō debet fouere iniquitatem. ¶†Not.q abbas habet iurisdictionem in monachos quo ad ea que sunt de regula de institutione ordinis de quo.s.de officio ordi.c.quāto.astringunt etiam monachi in his que sunt precepti in regula:nō in his que sunt cōsilij.de quo per dominum Ant.s.de cōstitutio.nā cōcupiscentiā.z ibi tetigi. ¶Not.vltimo a pena iuris non appellari facit.j.eo.qz nos.z quod habetur.ff.de verbo.signifi.in.l.si qua pena. ¶In glo.j.in fi.hoc verum regulariter fallit vbi non vtitur re etiā ad illum vsum in.c.quāuis.de penis.in.vj.z in cle.qz contingit.de religio.domi. ¶In glo.fi.ibi extra formam iudicij vnde dicebat Vincen.quod si in forma iudicij pretenderetur ad correctionem tunc bene posset appellari.Innoc.vero hic dicit quod olim poterat esse differentia inter regulares z seculares quia olim vix aut nunq̄ audiebantur regulares:sed seculares facilius.sed hodie non est differentia secundum eum inter regulares z seculares.qz vtriqz appellant si grauantur aliter non. Itē secundum eum licet olim esset differentia an appelletur a correctione an ab alijs.tamē secundū eū hodie non est differentia.sed attenditur an grauatur appellans an non.sed Hosti.nō placet dictum Inn.qz etiam hodie differentia est inter regulares z seculares.j.de simonia.c.per tuas.§.fi.vnde dicit qđ siue sint seculares siue regulares siue grauantur non appellant.z in hoc conueniunt:sed in alio est differentia:qz facilius grauātur seculares q̄ regulares ex eo.qz a iure magis laxantur habene in procedēdo contra regulares z magis remittuntur solennitates iudiciarie in religiosis q̄ in secularibus.facit qđ habetur in.d.c.p tuas. ad finem.vnde fm eum z olim z hodie est differentia inter correctionem regularium z correctionem secularium clericorū.vt.j.e. cum speciali.z de accusatio.c.qualiter.el.ij.ad finem.de quo etiā in Spec.de accu.§.in quibus.ver.xj. ¶Item aduerte qualiter: qz in correctione nihil potest consuetudo ne quis corrigatur.sed in alijs causis z iurisdictionibus bene potest consuetudo operari.facit.s.de consue.c.ij.z de foro compe.c.cum contingat.

1 ☞Appellans potest sibi prefigere terminum ad appellationē prosequendam.
2 Desertionis appellationis effectusquis sit.
3 Deferens appellationem non auditur reiecta omni cōtradictione ab appellatione.
4 Appellans habet annum ad prosequendam appellationē vbi non est terminus statutus a parte nec a iudice z ex cā biennium.
5 Deferens appellationem z non comparens an cogatur stare iudicio iudicis a quo:an iudicis ad quem.
6 Terminus statutus a iudice a quo an possit abbreuiare per iudicem ad quem.

b **Personas.** Si appellās b infra terminum statutū a iudice a quo appellauit vel a seipso statutum appellationē non prosequit snie vel iudicio illius a quo appellauit stare compelli-
1 tur.h.d.sunt duo dicta que patēt scđm ibi:si aūt. ¶No.j.† q appellās pōt sibi prefigere terminū ad prosequendā appellationez quod intellige dūmodo statuat minorē terminū iuris. ¶No.q vbi appellās statuit nimis prolixum terminū ad appellationez
2 prosequendā iudex potest illud moderari z restringere. ¶†No. effectum desertionis appellationis per lapsum termini statutuz ab appellante z moderari a iudice vel etiā non moderari si congruus fuit assignatus.qz compellitur stare iudicio iudicis a quo appellauit si ab interlocutoria vel grauamine appellauit vel si a sententia diffinitiua cogitur parere sententie:z sic loquitur ver. si autē.sed principium loquitur de appellante ab interlocutoria. ¶Itez in principio terminus fuit moderatus per iudicem sed in ver.si autē.nō fuit moderatus. ¶Item scđo potest dici q in principio fuit statutus terminus ad se presentandum sed in ver. si aūt.videtur statutus terminus ad prosequendū.de quo tangi-
3 tur.j.c.proxi. ¶†No.q talis deferens nō audit reiecta oi cōtradictione ab appellatione z sic vr̄ q deferens appellationē tanq̄ verius

verus contumax non audiatur appellãs de quo dic vt dicet. j. e.c.directe. ¶ Et no.etiã ex tex.isto iuncto principio cum fine q hec videntur equipollere siue dicant pcedas omni contradictione
4 cessante.vel pcedas omni appellatione cessante. ¶ †In gl.j.in fi.vbi aũt non statuitur terminus a pte nec a iudice tũc habet appellans terminũ iuris ad appellationẽ prosequendã vcz annum ꝛ ex cã bienniũ.j.c.proximo. ¶ In gl. ij.ibi:ad presentandũ se. qñq3 vero datur ad iter arripiendũ de electio.c.j.in.vj. qñq3 ad prosequendũ.j.c.proximo.ꝛ an inter ista sit differentia tangã.j. in.c.sequenti.de quo etiã per Jo.an.in Spec.eo.titu.§.tunc breuiter.circa finem.in additio.Specu. ¶ In glo.fi.in fi. Aduerte
5 q3 iura varie videntur loqui in hac materia.q3 hic dicit q† deserens ꝛ non comparens in termino cogitur stare iudicio iudicis a quo sed.j.c.proximo.ver.si autem.secũdum vnã literã dicitur q cogitur stare iudicio iudicis ad quem.sed.j.e.reprehensibilis dicit appellantem condemnãdũ appellato in expensis.sed in.c.sepe.j.e.tex.aliter loquitur ꝛ dicit q habet ac si peremptorie fuisset citatus ꝛ videt intelligere per iudicem ad quẽ.sed gl.ista videtur intelligere per iudicem a quo quid tenendũ dicitur in.c.sepe. ¶ Item aduerte q3 dicunt q si appellatum est a diffinitiua.licet sit lapsus terminus statutus ab homine nõ tñ remanebit firma sententia nisi labatur terminus iuris sed certe est contra istũ tex.vt voluit etiam hic Inn.nam aperte litera hic vult q lapso termino illa sententia remaneat firma.ꝛ sic poterit mandari executio nec poterit appellari.nisi modus excedatur.s.tit.proximo. q ad consultationem. ¶ Sed quid si appellatus infra terminũ prosequatur appellationem an audietur appellans lapso termino inuito appellato si non vult plus prosequi Spe.eo.ti.§.nunc breuiter.versi.sed pone.tenet q non ex quo ipse non fuit prosequutus infra terminum per istum tex.dicit tamen q si terminus eet statutus ad se presentandum sufficit se presentare in termino. licet non incipiat aliter prosequi infra terminum.facit q notatur.j.c.proximo.fatetur tamen quod appellatus post terminum posset prosequi ꝛ petere confirmationem sententie per id q habetur.j.eo.oblate.ꝛ sic indirecte tunc compelleretur appellans etiam posset appellationem prosequi de quo etiam in.c.j.j.eo.li.
6 vj.An autem iudex† ad quem possit abbreuiare terminum statutum a iudice a quo possit Spec.in versi.seq.dicto ver.sed pone ꝛ finaliter tenet quod non:q3 non est iudex pendente dilatione ꝛ quia etiam appellans possit renuntiare.facit quod notatur de electio.quamuis.in.vj.ꝛ in.l.si quis prouocatione.C.de appella. licet aliqui contra secundum eum.

1 ☞Terminũ appellationis prosequẽde potest iudex a quo abbreuiare statuendo tempus appellanti infra quod prosequatur appellationem.
2 Appellationem non prosequens qua pena veniat puniendus.
3 Appellari potest de iure canonico a quocunq3 grauamine ante litis ingressum ꝛ etiam ante sententiam: sed secundum leges secus.
4 Appellari potest extra iudicium.
5 Deserens appellationem a diffinitiua videtur verus cõtumax.
6 Appellans in causa criminali auditur nisi delictum sit notoriũ.
7 Sententia potest promulgari in absentem non citatum quando delictum est notorium.
8 Dilationes que dantur a lege an possint p iudicem abbreuiari.
9 Iudex a quo potest statuere terminum appellanti ad iter arripiendum.
10 Iudex a quo non potest statuere terminum appellanti ad finiẽdam appellationem.
11 Comparere non tenetur quis licet alter sibi dicat appello te vt venias ad curiã vel ad iudicem vt faciat mihi iustitiã de tali re.
12 Excommunicari non potest quis propter crimen notorium nisi monitione premissa.
13 Condemnatio nimis accelerata est odiosa.

a Cum sit romana. Appellãs ad prosequẽdã[a] appellationẽ habet annũ ꝛ ex causa bienniũ nisi iudex breuius tẽpus modeeret si infra tẽpus nõ psequit rata ꝛ firma manet sentẽtia ꝛ redit ad primũ iudicẽ si ante sententiã fuit appellatũ.ꝛ qui de crimine impetit seu accusatur appellare põt nisi crimen sit notoriũ.Et primo ponit terminũ appellationis prosequende.Sedo ponit penã non prosequentis illã.Tertio ponit an de crimine delatus appellet.secũda ibi:infra q.tertia ibi:preterea. ¶ No.terminũ datũ a iure ad appellationẽ psequẽdũ.q3 est annus.ꝛ ex causa biennũ. ¶ †Not.q iudex a quo
1 põt abbreuiare terminum appellationis psequende statuendo
2 tps appellãti.j.q prosequatur appellationẽ. ¶ Et not.† penã non psequentis appellationẽ infra tps datum:q3 si est appellatũ a diffinitiua cõpellit stare sententie late si ab interlocutoria cõpellit stare iudicio illius a quo appellauit.facit q habet.s.eo.c.

3 personas.ꝛ q dicet.j.c.sepe. ¶ †No.quod ante litis ingressum, ꝛ etiã ante sententiã de iure canonico potest a quocunq3 grauamine appellari sicut a diffinitiua.secus tñ scd'm leges. q3 secundum illas regulariter ante sententiã non appellatur.l.ante sen-
4 tentie.C.quorũ appellatio. non recipi. ¶ Et not.q† potest etiã extra iudicium appellari.tñ talis appellatio extraiudicialis non proprie dicitur appellatio sed prouocatio ad cãm.ꝛ ad hoc sepe
5 allegatur. ¶ No.q† deserens appellationem a diffinitiua videtur verus contumax.vt non audiatur amplius appellãs.secus si appellatum fuerit a grauamine. q3 tunc videtur audiri appellans si nouiter grauetur.q intellige vt dicetur in .c.directe.j.e.
6 ¶ No.† quod in cã criminali auditur appellans nisi delictum sit notorium.facit q notatur secundũ vnũ intellectum in.l. con-
7 stitutiones.ff.de appel. ¶ †No.q sententia videtur posse promulgari in absentem non citatum qñ delictum est notorium.de quo dicendum vt tangetur in glo.fin.ꝛ super ea. ¶ In glo.j.ibi ꝛ triennium.hoc intellige vt dicetur in. c. ex ratione hic allegato:q3 non eodem modo omnino datur trienniũ quo datur biennium vt dicetur in dicto.c.ex ratione. ¶ In glo.ij.in fine.ꝛ ple-
8 ne de materia in.l.ij.hic.allegata.vbi per glo.ꝛ Bar. ¶ †In gl. tertia ibi de dilationi.preterea.cum glo.concordat Hostien.si iu-
b dex velit abbreuiare[b] vel elongare.q3 ex eã potest.sed etiam poterit dilatiões datas a.l.ex toto denegare.ꝛ addit etiã duos alios casus in quibus non potest iudex abbreuiare vltra casus gloss. vt quãdo vellet abbreuiare tempus semestre datum ad dirimendum animal morbosum.ff.de edil.edicto.l.cum sex.vel ad conferendum beneficia ex concessione preben.c. ij. Item addit alium casum quãdo vellet abbreuiare tempus.lx.dierũ qui dantur ad accusandum vxorẽ iure mariti.l.muliere.§.sexaginta.ff.de adulteriis.ꝛ.iiij.q.iiij.§.aliter.ratio autem dictorum casuum est secundum aliquos:q3 in predictis casibus tempus datur a.l.sine ministerio iudicis.facit quod notatur per glo.ꝛ Cy.in aut. offeratur.C.de lit.contestatio.secus si datur a.l.ministerio iudicantis. q3 tunc possunt abbreuiari.l.ad peremptorium.cum sequenti.ff. de iudiciis.facit quod notatur per Cyn.in.l.j.C.de dilatio. ꝛ in auten.qui semel.C.quomodo ꝛ quãdo iudex.Barto.notat in.l. ij.ff.de re iud.tenet quod siue dilatio detur a.l.siue ministerio iudicis possit ex causa abbreuiari.probat dictum suum ex eo quia videmus quod tempus statutũ a iure ad pponendas exceptiones.quod est tempus ante litis contestatio.in dilatoriis ꝛ ante sententiam in peremptoriis de exceptionibus in.c.exceptionem cum ibi notatis potest abbreuiari vt pz in.c. pastoralis. de exceptionibus.ꝛ facit quod notat Dy.in regula indultum.de regulis iuris.in.vj.ꝛ tamen tale tempus datur a iure sine ministerio iudicis. ¶ Item secundum eum patet in tempore dato ad petẽdam ꝛ fiendã restitutionem in integrum.nam licet detur a iure sine ministerio iudicantis.tamen videtur prorogari ex causa per iudicem.l.intra vtile secundum vnã lecturam. ff. de minoribus. Item patet secundum eum in tempore dato ad adeundũ hereditatem nã licet detur a iure sine ministerio iudicis. tamen potest abbreuiari per iudicem.ff.de heredit.insti.l. si quis instituatur.ꝛ.l.quãdiu.ff.de acquiren.heredi.oportet tñ secundum eum q adsit cã legitima.facit quod habetur in.l.iiij.§.si quis condẽnatus.ff.de re iudi.ꝛ inter ceteras causas cã legitima est consuetudo fori per id quod habetur in.l.iij.in fine.ff.de testi.ꝛ q notatur in auten.qui semel.C.quomodo ꝛ quãdo iudex. ¶ Item si iurisdictio esset modico tempore duratura.s.de officio delega. c.consuluit. ¶ Item si est cã modice quãtitatis in auten.nisi breuiores.C.de senten. ¶ Item si res est tempore peritura. vt si est questio de rectoratu temporali.s.de iudiciis.c.fi. Item si est cã alimentorum ne forte alias quis pereat fame. facit quod notatur in dicta.l.ij.Est etiã interdum iusta causa breuiandi ex qualitate rei de qua agitur.vt si est questio de equo vel alio animali quo casu propter dilationes posset tanta expensa fieri q ascenderet ad valorem equi.facit q habetur in.l.mediterranee.C.de anno.ꝛ tribu.lib.x.potest etiã esse causa elongandi.si forte sit cã valde grauis in qua magna exigatur deliberatio.facit quod habetur.s.de dilatio.exposuit.ꝛ sic transit hic dominus Ant.Sed certe cõmunis opinio est cum glo.quod dilationes que dantur a iure sine ministerio indicantis non possint abbreuiari. quod intelligo nisi in casibus in quibus reperitur expressum contrarium.ꝛ per hoc cessant contraria Barto.ꝛ hoc etiã voluit gloss. in regula.indultũ.de regulis iuris.in.vj.ꝛ facit quod notat glo. in decre.cupientes.§.quod si per viginti.in .versi.xx. dierum de electio.in.vj.ꝛ quod notat etiam glos.in autentica. offeratur de
9 litis contestatio.de quo plenius dixi in.l.ij.ff.de re iudi. ¶ †In eadem glo.ibi vel quod arripiat iter nota bene ex glo. q quandoq3 statuitur tempus appellanti per iudicem a quo ad se presentandum corã iudice ad quem est appellatum quandoq3 statuitur ad iter arripiendum.vt hic tangit glo.ꝛ facit q habetur

a ¶ Appellãs ad psequendã ad intellectum huius.c. vide spe.ti.de app. §.restat videre ꝛ.d.hẽ.boyc. hic ponẽtẽ distin.pulchram super materia huius cap.

b ¶ Velit abbreuiare.iudex an põt prolongare vl'abbreuiare tpa prosequẽde appellationis ꝛ vide hic.d.abb.i.ij. col.post prin. versi.gl.in verbo recisius.

s.c.proximo.Est tñ dubium an hoc casu in quo statuitur tẽpus ad prosequendũ sufficiat infra tempus iter arripere. Specu. eo. ti.§.nunc breuiter.circa finem.videtur velle q̄d sic.per id q̄d habetur.s.titu.j.c.cum cãm. ¶ Sed certe vt tangit Jo.and.in additione Specu.in loco preallegato.potest dici quod in dicto.c. cum cãm dicitur quod non arripuit iter ad ostendendum maiorem negligentiã.vnde videtur ibi velle quod diuersa est forma in p̄dictis sic diuersus fuit effectus.⁊ ideo quãdo statuitur tempus ad iter arripiendum sufficiat infra tempus iter arripere. licet infra illud se non presentet. Si aũt fuerit statutus terminus ad se p̄sentandũ.tunc non sufficiat iter arripere infra terminum nisi etiã se presentet corã iudice appellationis. Si aũt fuerit statutus terminus ad prosequendũ tunc non sufficiat iter arripere infra terminum nisi etiã se presentet corã iudice ad prosequendum etiã tunc non sufficiat se p̄sentare nisi etiã inchoauerit p̄sequi.vt q̄ impetrauit iudicem vel porrexit libellum.j.eo.c. oblate.⁊ hec opinio ante factũ est tenenda sed post factum forte posset defensari opinio Specu.per dictum.c.cum cãm per quod videretur quod etiã sufficiat iter arripere quãdo datum fuit tempus ad se presentandum sicut ⁊ qñ fuit datum ad presequendũ cum eadem ratio ⁊ fortior videatur.facit ad distinctionem quã feci ante factum ⁊ post factum quod notat Jo.and.in decre.nihil.s.de electio.⁊ quod notat glo.in clem.j.de priuilegijs. ¶ Et

10 no.etiã ex gl.q̄ † iudex a quo non potest statuere appellanti terminum ad appellationem finiendã de quo.j.eo.ex insinuatione in gloss.ante litis in fine.facit quod habetur in.l.ante sententie. C.quorum appellatio.non recipi.⁊ in.c.fin.j.eodem.lib.vj.Sed aduerte quia licet glo.in se bene dicat.⁊ doctores transeat cum illa tamen de mente text.videtur esse quando extra iudiciũ appellatur ⁊ ante litis ingressum idest etiam ante citationẽ a qua citatione incipit iudicium instituta de pena teme.liti.§.fin. licet initium litis appellari consueuerit quando fit contestatio. s.de officio deleg.super questionum.§.j.⁊ q̄ de mente tex.sit id quod dixit patet quia si appellatum fuisset super exceptione dilatoria coram iudice.tunc litera debuisset.dicere in isto versicu. si vero prout dixi in versi.sequenti.si autem quod cogitur stare iudicio illius a quo appellauit.⁊ eadem est ratio siue appelletur post litis contestationem siue ante ab ipso iudice per aliqua dilatoria ¶ In glo.passim in fine.vel potes exponere passim idest in iudicio siue extra appelletur.dicit tamen Hostien.hic quod si appelletur in iudicio ante sententiã debet causa probabilis exprimi.per id quod habetur.j.eod.c.vt debitus. ¶ Si aũt extra iudicium ⁊ a iudice adhuc dicit idem per id quod habetur.j.eod. c.bone.⁊.c.dilectis.§.quia vero.de quo per glos.in.c.j.j.eodem. lib.vj. Si extra iudicium ⁊ a parte appelletur tunc nulla causa requiritur quod exprimatur in appellatione secundum Hostien. a sic dicit intelligendũ decre.j.j.eodem.libro sexto.de quo dicendum vt ibi.nota bene dictum suum pro limitatione preallegate

11 decre.j. ¶ † In gloss. nec solent ibi sed ille non tenetur in re ⁊c. Nota bene ex glo.quod licet aliquis dicat ego appello te vt venias ad curiam vel venias ad iudicem vt faciat mihi iustitiã de tali re.quod non perhoc tenetur pars comparere nisi aliter fuerit citata.dicit tamen Barto.in.l.de pupillo.§.si quis ipsi pretori ad finem.ff.de operis noui nuntiatio.quod si alicui fiat vel timeat nisi sibi fiat violentia potest protestari ex parte potestatis ne illa sibi fiat ⁊ iter arripere ad potestatem adeo quod si interim aliquid innouetur reuocabitur per viam attentati per id quod habetur in dicto.§.si quis.⁊ facit quod habetur.j.eo.c.veniens. ⁊.c.suggestum.⁊ quod dicitur.j.eod.c.vt debitus.⁊ adde etiam quod notatur per glo.⁊ Barto.in.l.de pupillo.§.meminisse.preallega. ¶ In glos.cogitur.in fine procedit hec glo.prout habetur in text. in versi.si autem. ad quem noscitur appellasse ⁊ tunc facit quod habetur in.c.precedenti.⁊ quod dicetur in. c. sepe. j. eo.titu. ¶ In glo.penulti.in fi.quasi velit quod si sumatur ma-

a nifestum prout distinguitur a notorio[a] de quo plene in.c.nostra de coha.cleri.vel mu.tunc non impedietur appellare quod intellige saluo eo.quod habetur in.l.constitutiones. ff. de appellationibus.⁊.l.ij.C.quorum appellatio.nõ recipi.⁊ facit quod notatur in.c.romana.§.si autem post sententiã.j.eod.lib.vj. ¶ In

12 glo.fin.in fin. Nota ex glo.q̄ † etiã per notorium crimen non potest quis excõmunicari nisi monitione premissa.⁊ hoc etiã tenuit Hostien.per id quod habetur.j.de senten.excõmuni.sacro.imo. requiritur quod in scriptis excõmunicetur de senten. excommu. c.j.li.vj.potest tamen alias condemnari secundum eum absens ⁊ etiaʒ irrequisitus ex quo crimen est notorium. finaliter tamen residet quod nullus absens ⁊ notorius sit condemnandus nisi sit contumax.⁊ sic citatus per ea que habentur in.ij.q.ix. per totum.⁊.C.quomodo ⁊ qñ iudex.l.ea que.⁊.c.ad nostrã. el. iij.vbi bona gloss.s.de iureiur.⁊ hoc dicit Hostien.esse iustius ⁊ tutius tamen q̄ multi dicuntur notorij qui non sunt.j.eo.c. consuluit.

a ¶ A notorio manifestũ qualiter differt a notorio. vide Bar.⁊ alex.in l.si vero.§.q p rei.ff.qui satis. cog.⁊ in auf. q semel.C.quõ ⁊ qñ iu.⁊ in.l. hẽdes palã.ff. de test.Bal.in l. ciues.C. de appel.

b ¶ In gloss.j. adde hic do. abb.in.j.colũ. versic.oppo.⁊ videtur.

tamen etiã q̄ licet sit notorius forte hʒ legitimas defensiones ⁊ exceptiones que sunt admittende.de officio delega.c.ex parte.el

13 ij.⁊ de restitutio.spoliato.c.literas.ad finem. ¶ † Itẽ q̄ omnis condẽnatio nimis accelerata est odiosa.facit.s.titu. proximo.c. cum bertoldus.⁊ hoc etiam sequitur Tancre.⁊ Innocent.non tamen exigitur in notorijs solennitas trium citationũ.nec etiam peremptorium.sed sufficit vnica citatio sicut etiam in simili dicimus de summarijs in clemen.sepe.de verbo.signific.circa finem. ⁊ sic etiã potest intelligi iste text.⁊ facit quod notat Archidia.in c.digne.alleg.in glos.⁊ loquitur iste text.de corinthio qui notorie tenebat nouercam suã pro vxore.Et pro eo quod dixi non requirere solennitatem peremptorij in notorijs.bene facit quod voluit glo.hic in prima solutione. Aduerte tamen q̄ ex glo.predicta videtur quod sufficiat admonitio etiaʒ si fiat per viã denuntiationis euangelice.sed hoc non placet hic domino Ant.quia citatio debet fieri ad sententiã audiendã vt voluit text.⁊ glos. licet ipse non alleget in clemen.sepe. ad finem. in verbo ad id de verbo significatio.quod non fieret secundum formã gl. ¶ Ultimo aduerte q̄ tractat hic Innocẽ.de appellatione extraiudiciali ⁊ concludit quod licet in multis conueniat cum iudiciali tamen differt in hoc quia extraiudicialis est proprie p̄uocatio ad causam vt hic dicitur secus in iudiciali quia illa fit cum iam inchoata. ¶ Item vbi in iudicio quis grauatur ⁊ non appellatur transit grauamen in rem iudicatam.s.titu.j.c.q̄d ad consultationem.secus quando quis extraiudicium grauatur quia actus extraiudiciales non transeunt in rem iudicatã.facit quod habetur.j.de his que fiunt a maiori parte capituli.c.j.per Innocent. adeo quod etiam si appelletur ab actu extraiudiciali. licet quis non prosequatur appellationem non fit sibi preiudiciũ quominus alio iure possit suum ius prosequi vt est expressum in.c. concertationi.j.eo.li.vj.⁊ de multis alijs differentijs inter appellationem iudicialẽ ⁊ extraiudicialem tangit p̄ Jo.an.j.eo.c.bone. ⁊ p̄ Inn.s.de maio.⁊ obe.illud.⁊ de ele.cũ nobis olim.⁊ in. d.c. j.de his qui fiunt a maio.parte capi.

1 ☞ Jurisdictio iudicis a quo per appellationem suspenditur solum in causa in qua appellatum est ⁊ poterit adiri in alia causa contra ipsum appellantem nisi recusetur.

2 Recusari potest tam delegatus q̄ ordinarius dummodo iusta causa allegetur ⁊ probetur.

D hec. Appellatio suspendit iurisdictionem iudicis a quo solum in causa sup. qua pendet appellatio non in alia separata.potest tamen recusari.hoc dicit.Et nõ recipit cõmode diuisionem.

1 ¶ † Nota primo quod iudex a quo est appellatuʒ in aliqua causa nihilominus potest adiri in alia causa cõtra ipsum appellantem nisi recusetur per ipsum appellantem. ¶ Et nota quod legitima causa recusandi videtur esse eoipso quod appellatum est ab eo ⁊ grauauit in alia causa quod est intelligendum vt dicetur cum glos. ¶ Nota predicta habere locum siue fuerit iudex ordi-

b narius siue delegatus. ¶ In glo.prima[b] ibi ita indistincte. hec est vera solutio sane intellecta. q̄ secundum leges non poterat recusari ordinarius secundum tẽpora digestorũ.nec ⁊ scdm tempora codicis vt legitur ⁊ notatur in.l.apertissimi.C.de iudic.nec etiam hodie secundum ius autenticorum potest recusari sed bene potest peti vt alius associetur vt patet in auten. si vero contigerit. C.de iudicijs. que fuit sumpta ex autentico vt differentes iudices collatio. ix. sed delegatus poterat recusari etiam nulla causa adiecta.vt notatur per glo.in dicta.l.apertissimi. sed de iu-

2 re † canonico tam delegatus quã etiam ordinarius potest recusari dummodo iusta causa allegetur ⁊ probetur.s.de officio delega.c. suspicionis.⁊.j.eo. c. cum speciali.⁊ ideo secundum leges videtur legem primã hic allegatã habere locum in ordinario qui secundũ illa tempora non poterat recusari nec etiam peti quod delegatus alius associetur. sʒ si fuisset delegatus ad plures causas bene potuisset recusari per illum qui appellauerat in vna ex eis per ea que habentur in dicta.l.apertissimi. sed scdm canones non est differentia an sit ordinarius vel delegatus ⁊ hoc innuit dictio maxime posita in tex.que est implicatiua.vt notat glos.in c.ad abolendam.de filijs presbyterorum.⁊ in.l.illud. ff.ad legeʒ aquiliã.⁊ ideo vtroq̄ casu hoc est siue fuerit ordinarius siue delegatus poterit ille qui appellauit in vna causa recusare ipsum in alia vt hic dicitur. ¶ Aduerte tamen diligenter q̄d non sufficiat ad iustificandã recusationem licet appellans doceat de pendentia appellationis in causa illa q̄ possibile est q̄d licet appellauerit non fuit grauatus.⁊ ideo non probatur ex hoc iusta causa appellationis prout fieri debet vt in preallegato. c. suspicionis.⁊.j.eo.c.legitima.lib. vj. sed oportebit q̄d doceat iudicem eũ grauasse ad finem iustificandi ipsam recusationem. que tñ probatio non faciet fidem coram iudice cause recusationis q̄ in appellatione ad aliũ finem tũc agitur. Ideo oportet iterato p̄bari grauamen

grauamen corã ipso iudice appellationis. facit qđ notatur in simili.s̃.de testibus.c.veniens.el.ij.ꝛ de restitutione spoliatorũ. c.solicite.ꝛ.j.de senten.excommuni.c.licet.lib.vj.ꝛ plus dicit hic Joã.and.quod debet probare in causa recusationis iudicem ex animo grauamen intulisse non videtur iusta causa suspicionis scđm eum.licet quo ad iustificandum appellationẽ sufficiat grauamen re ipsa illatũ ꝛ sic dicit intelligendũ hunc text. ¶ Sed forte potest dici qđ non sit necesse probare quod ex animo iudex grauauerit:qꝛ hoc de facili probari non posset licet q̃nq; ex aliquibus coniecturis posset apparere secundum notata in. l.fulcinius.§.quid sit latitare.ff.ex quibus causis in possess.eatur.ꝛ in regula.pro possessore.de regu.iur.in.vj.ꝛ ideo videtur quod sufficiat probare simpliciter grauamen illatũ in alia causa.Ubi autẽ esset delegatus tunc secundũ leges plane procederet qđ appellans in vna causa posset recusare ipsum iudicem in alia cã tanq̃ suspectum.qꝛ non est necesse de iure ciuili in delegato probare causam suspicionis vt not.in dicta.l.apertissimi. ¶ Adde qꝛ forte potest attentari qđ litera ista intelligatur plane put sonat videlicet ꝙ eoipso qđ quis appellauit ab vno iudice in aliqua causa sit iusta cã recusandi eũ in alia si voluerit ipse appellãs. Ex eo qꝛ aliqualis iniuria videtur inferri iudici a quo appellatur iuris presumptione:qꝛ videtur appellans dicere ꝛ conqueri de eo qđ male gessit contra ipsum ꝛ inique.facit qđ habetur.j.eo.vt debitus.ꝛ in.l.fi.ad finem.C.quãdo prouoca.non est necesse.ꝛ sic ista causa ptest addi alijs causis notatis per Joan.an.j.in.c. legitima.de appella.in.vj.Nec obstat si dicatur vt dicit Joã.an.ꝙ secundum hoc dabitur materia.vt de facili possit quis recusare iudicem.Quia de facili poterit ab illo appellare in aliqua causa.ꝛ sic postea poterit recusare eum in omnibus alijs quod videtur absurdum ſm euʒ qꝛ de iure canonico causa debet esse legitima suspicionis.vt in pallegato.c.legitima.ꝛ.s̃.de officio dele.suspicionis.j.eo.cum speciali.Responderi potest quod non est verisimile qđ quis appellet sine causa. qꝛ alias condemnaretur in expensis.j.eo.vt debitus. ¶ Item hodie non admittitur appellatio nisi appelletur ex causa legitima vt patet in preallegato.c. vt debitus.Et ideo interim pendente dubio videtur qđ appellãs probabiliter habeat iudicem suspectum cuʒ ex iuris presumptione aliqualis iniuria ei videatur illata vt predixi.Et sic verisimiliter potest dubitare ne iudex velit se vlcisci facit quod habetur in.l.qui cum maior.§.libertus. ff. de bonis libertorum.preterea etiam posset dici quod si appellatio esset manifeste frustratoria quod tunc illa non admittitur. nec ius patitur ex illa fieri iniuriam iudici vt.d.l.omnem honorem. ad finẽ. Ideo talis frustratoria appellatio non proficeret in casu capituli. ꝛ hec opinio vr̃ magis litere conformis licet doc.communiter transeãt cũ eo qđ tangit hic Jo.an.ꝛ superius dixi.

1 Appellare potest vtraq; pars a sententia lata super eodem negotio.
2 Appellatio vbi interponitur ad diuersos iudices a diuersa parte super eodem negotio quorum vnus est iudex superior alter. inferior iurisdictio superioris absorbet iurisdictionem inferioris. ꝛ nu.10.
3 Citatus comparere tenetur stante dubio iurisdictionis alr̃ tanquam contumax puniatur.
4 Processus non valet quãdo certum est iudicem non habere iurisdictionem.
5 Citatio ad locum notorie non tutum non valet.
6 Taciturnitas partis circa ius aduersarij absentis non reddit processum nullum.
7 Appellatio alternatiue interposita ad diuersos iudices an valeat.
8 Subiectus imperio non debet ad papam appellare.
9 Appellare licet ad papam omisso quolibet medio.
10 Appellatio si interponatur ad papã ignorante iudice qui excõicauit valebit processus factus ad puniendũ cõtumaciaʒ licet ps presens sciuerit appellationem interpositam ad papam.
11 Citatio non valet q̃n notorium est iudicem citantem non habere iurisdictionem in citatum.

8 **Si duobus.** Superior ª ad quez ! tuus aduersarius appellauit, si ignorat te super eadem cã ad sedem apostolicã appellasse te corã ipso comparere nolentem poterit excommunicare.hoc dicit primo.Et a ciuili iudice qui non sit de temporali iurisdictione ecclesie non appellatur ad papã hoc scđo.ꝛ sic sunt due ptes que patent.scđa ibi:deniq;. ¶ In tex.ibi ad sui iudicis i.ad audientiã iudicis superioris illo qui iudicauit. ¶ †Nota ꝙ sententia lata super eodem negotio potest vtraq; ps appellare etiã si vna appellet ad vnum iudicem.alia ad aliũ qđ intellige q̃n vtraque ps erat grauata ex eadem sententia. Potes ponere exemplũ.si petebãtur.x.ꝛ reus in quinq; fuit condemnatus ꝛ in quinq; absolutus.Nã forte actor reputat se grauatũ.Quia non est facta condemnatio in decem.Reus vero econtra.qꝛ pretendebat se debere absolui in totum.facit qđ habetur ꝛ no.j.de testamentis.raynutius.ꝛ raynaldus.Si tñ vna pars tantum solum esset grauata:qꝛ reus fuisset absolutus in totum,Et actor appellasset non liceret reo appellare vel dicere, appellanti volo ꝙ tua appellatio deuoluatur ad tales iudices:qꝛ appellatus non habet eligere iudicem,sed appellans.
2 ¶ †No.qđ vbi appellatio interponitur ad diuersos iudices a diuersa pte super eodem negotio:quorꝫ vnus est iudex superior alter inferior. iurisdictio superioris demum absorbet iurisdictionẽ inferioris ꝛ annullat eius gesta a tempore sciẽtie appellationis interposite ad superiorem.
3 ¶ †No.ꝙ stante dubio iurisdictionis tenetur citatus comparere.al's tanq̃ contumax põt puniri.Et sic valebit processus contra eum tendens ad punitionẽ contumacie.Facit qđ notat Innocen.s̃.de dilatio.preterea.ꝛ qđ dicitur ꝛ no.de rescriptis. sup literis. ¶ Quid aũt de processu negotij principalis tangeť sup glos.
4 ¶ †No.ꝙ vbi certũ est iudicem ipsum non habere iurisdictionem non valet processus peñ factus in absentem etiam tendens ad puniendã contumaciã quod intellige verum q̃n scit se omnino non esse iudicem. Sed si sciret se esse iudicem. licet sciret eius iurisdictionem posse elidi per exceptionẽ forte recusationis tunc bene tenet processus.Si non compareat citatus vt voluit glo.in clemen.ij.vt lite pen.Et etiã Hosti.hic facit qđ no. de officio deleg.c.cũ sup.
5 ¶ †Quid autem si iudex citat aliquem ad locum notorium non tutũ citatio videť nulla.j.eo.ex parte.Et ad materiam facit qđ tangit hic glos.seq.ꝛ.j.de accusatio.veniens. circa finẽ.ꝛ gl.iij.q.ij.Si episcopus ꝛ qđ no.s̃.de rescriptis. c. super literis.
6 ¶ †No.ꝙ taciturnitas ptis circa ius aduersarij absentis non reddit processum nullũ qđ vr̃ esse contra notata per Innocen.in.c.fin.j.de accusa.Sed domi.Anto.hic nititur defendere duobus modis. ¶ Primo ꝙ istud procedat q̃n dolose non tacuit.secus si dolose.ꝛ hoc etiã intelligit Innocen.in dicto.c.fi. Sed ista solutio mihi non placet.vt qꝛ tangit hic Innocẽ. cum partes in iudicio ad inuicem aduersentur non teneť vna ps ius alterius ptis pro illa contra se allegare.facit qđ habeť.s̃.de probationibus in.c.j.Si ergo de iure non tenetur allegare ius alterius ptis.Ergo non potest dici qđ solũ cõmittat tacendo dictũ ius.Et non allegando cum vtatur iure suo de electione cum ecclesia vulterane.nec obstat lex si pretor.§.marcellus. ff. de iudicijs.per quam monetur Innocen.in dicto.c. fina. Quia illa loquitur q̃n presens aliquid falso allegauit cõtra absentẽ:ꝫ quando tacuit ius absentis ꝛ contumacis:ideo imputeť sibi qui non comparuit.Quia vt dixi non tenebať pro illo contra se allegare.nec obstat etiam.c.cum bertoldus.s̃.titu.j.quia ille text.etiam hoc non probat ex eo. Quia multa alia concurrunt vt ibi diciť in litera. Et etiã tangitur per glo.licet dominus Anto.hic ꝛ ibi transeat cũ dicto Innocen.in dicto.c.fina.ꝛ posset etiam dici qđ Innocen.in preallegato.c.fina.non,residet in illa opinione:imo ibi finaliter ponit aliũ in qua residet. ¶ Secundo modo saluat domi.Anto.qđ dictum Innocen.in preallegato.c.fi.habeat locum q̃n processum fuit super negotio principali. Sed hic quando fuit ad finem puniende contumacie.Et ratio diuersitatis secundum eum est quando processus punitiuus contumacie immediate procedit ex culpa contumacie que non tolliť per doluʒ presentis cum debuerit comparere ad allegandũ ius suum.Sed processus qui fit in principali causa non fit immediate.Sed propter iustitiam que dolose tacita per presentem scđm eum reddit processum nullum. qꝛ videtur tũc fundatus super falsa iustitia. Sed certe hec etiam solutio mihi non placet qꝛ vt dixi non tenetur pars presens allegare ius absentis ꝛ possibile est qđ id quod allegauit pro se fuit verum sicut recte contingit in casu nostro ꝛ ideo non debet processus esse nullus. nec etiam sibi ascribi ad dolũ si tacuit ius absentis ex quo non tenebatur illud allegare ꝛ imputet sibi absens qui citatus nõ comparuit.facit qđ hic no. Innocen.ꝛ de electio.c.j.in verbo absentie.lib.vj. ¶ Not.quod
7 †valet interdũ appellatio ad diuersos iudices.an autem valeat appellatio alternatiue interposita posuit Specu.eo.titu.§. tunc tractemus.versic.quid si dicat.Sed tu recurre ad gloss.in. c. si iscui.de officio deleg.in.vj.in verb.deniq;. ¶ Nota qđ de iure ca-
8 nonico ante sententiã põt appellari. ¶ †No.diligenter ꝙ subiectus imperio non debet appellare ad papam ꝛ facit iste text. secundum Hostien.qđ laici qui sunt de temporali iurisdictione ecclesie debent iudicari secundum canones ꝛ non secundũ leges si discrepent a canonibus.facit qđ legitur ꝛ notatur.j. de testa. cũ esses.ꝛ.c.relatum.ꝛ per glos.in.c.ij.de arbi.in.vj. ¶ Ultimo per hanc decreta.dicit Petrus ꝛ Abbas qđ parum iuuant appellationes quas aliqui timentes processus ordinariorum faciunt corã testibus occultis:qꝛ ex quo ignorant ipsi ordinarij valebit
9 processus de quo dicetur.j.eo.suggestum. ¶ †In gl. prima ibi

bb iij

¶ Superior. nulla est disparitas inter do. Abb.ꝛ d.Jo. i summatione huius.c.

a ¶ In gl. non cognouerit vide do. abb. in iii. col. ꝟ. in gl. in ꝟbo cognouerit.

omisso quolibet medio. hoc verum de iure canonico quādo appellatur ad papā licet de iure ciuili ad imperatorem non appelletur omissis mediis. sed ad alium inferiorem a papa non debet
10 appellari omissis mediis vt. j. eod. dilecti. de quo vt ibi. ¶ † In
a glo. a tertia in fine aduerte: quia glo. loquitur quando iudex qui excōmunicauit ignorauit appellationem interpositam ad papam quo casu tenet processus factus ad puniendū contumaciā licet pars sibi presens sciuerit appellationem ad papā quia propter ignorantiam iudicis sustentatur processus. l. si forte. ff. de officio presidis. et si pars absens postea compareat. et velit impugnare processum quia dicat aduersarium sciuisse ipsum appellasse ad papam respondebit q; ipse absens sciebat q; appellauerat ipse presens ad archiepiscopū. Et sic scientia cum scientia compensatur sicut culpa cū culpa et dolus cū dolo. l. si ambo. ff. de compensa. et j. de adul. c. j. et ideo non retractabitur processus. licet aliqui contra. sed non bene per istum text. Et hoc clarū quo ad processum punientem contumaciā. sed plus dicit Innocent. q etiam tenebit processus si sit casus in quo poterit procedi contra absentem de quibus in. c. quoniā. §. vt lite non contesta. quia eadem est ratio preter errorem ipsius iudicis. et quia desinit esse iudex. Ex quo ordinarius est nisi in casibus expressis in iure etiā dicit hic Innoc. q; si processum est in causa principali ad merita cause: quia licet postea compareat ipse absens. et alleget appellatū ad papam non proderit sibi quia ex tali allegatione oritur quedā declaratoria iudicii que debuit opponi in initio et ante actum qui consueuit fieri post cōtestationē. Ut no. glo. fin. de elec. c. j. in verbo absentie. et ideo cū de meritis tunc consueuerit disputari. nisi post lit. contesta. Ideo non debet dicta allegatio audiri q; est notandum. Si aūt iudex et pars ignorassent. multo fortius tunc teneret processus. secus si vterq; sciuisset vel etiam ipse solus iudex per id quod hic dicitur et sufficit etiam iudicem scire factū. et sic appellationē interpositā ad papam. licet forte ignoret ius quia talis ignorantia non esset probabilis. facit. j. de cle. ex cō. mini. apostolice. ¶ Sed aduerte quia contra text. et glos. faciunt duo. primo quia vr q; ex quo est appellatū ad papam vr q processus inferioris nullo modo valeat per notata per compo. et Innocen. §. de cōstitutio. c. cū. M. Sed potest responderi q; illud debet intelligi et limitari p istum text. qn inferior sciet causam deuolutā ad papam. secus si ignorabat vt hic dicitur nec obstat. j. eo. vt nostrum. cū ibi loquatur qn papa expresse reuocauit negotium ad se. et forte etiā illud potest intelligi quando inferior habuit illius notitiam per id q; habetur. §. de restitutio. spolia. audita vel dicas q; dictum Innocē. et compo. in. c. cum. M. loquatur quando coram papa primo loco inchoatus fuit processus hic quando econtra secundo obstat quia videtur q; vbi quis non est iudex non teneat processus nisi pronuntiet prius se iudicem competentē iuxta id q; no. per Innoc. de dilationi. preterea. sed potes dicere quod illud habet locum quando quis ipso iure non esset iudex et ipso ignorante exemplū in. c. j. de rescriptis. in. vj. quando fuit impetratus per excōmunicatum ipso ignorante: quia tunc licet contra contumacem teneret processus tendens ad punitionem contumacie ratione dubii per ea que habentur in. c. super literis. de rescriptis. tamen si procedat in principali. et non pronuntiauerit se iudicem competentem processus erit nullus etiā si sit casus in quo cōtra absentem possit procedi lit. non contest. Quia factus est p non iudicē. Et ideo non valet q; actum est. §. de officio vica. in. c. sua. et. l. fin. C. si a non competenti iudi. secus si pronuntiasset se iudicem cōpetentem. quia tunc sententia transiret in rem iudicatā de electione. cum dilecti. ad finem. Et ideo deinceps non posset refricari in dubium de incompetentia. facit quod notat Innocent. in. c. j. de officio delegat. in. vj. Et ibi dicit quod semper vtile est pronuntiare super incompetentia iudicis propter rationem preallegatam. Sed vbi non pronuntiat. licet procedat in negotio. ex quo reuera non est iudex non potest surgere tacita pronuntiatio. vt voluit Innocen. in. c. preterea. de dilationi. Et ibi etiam p domi. Anto. licet aliter videatur sentire dominus Anto. Sed videtur q; non tene per notata in dicto. c. preterea. Secus autem quando quis non desinit esse iudex vbi cum sciuerit causam propter quā desinit esse iudex vt contingit in casu huius capituli quia tunc processus factus per iudicem ignorantem Tenebit etiam in negotio principali si sit casus in quo procedi poterit contra absentem et sic procedat q; superius dixi. et p predicta potest inferri ad aliud dubium. de quo tangit hic Inno. videlicet si contingat q; vna pars vadat ad superiorem dicens appellatum esse ibi. vbi non fuit appellatum vel etiā licet sit appellatum tn tacite renuntiationem quā fecerat de appellatione. an si iudex pcedat ad instantiam talis ptis que falso dixit se appellasse. vel tacuit renuntiationem pdictā teneat processus. Nam videretur dicendū q; non tenet quia ille non est iudex. ex quo non fuit appellatū vel renuntiatum est licet ille iudex hoc ignoret. Et hoc videtur hic tenere Innocen. qui dicit q; erit reuocandum quod egerit talis iudex conditione sine causa. vel per querelā falsi allegat. ff. de iudi. si pretor. et §. de exceptio. c. cū venerabilis. vel saltem per restitutionem in integrum ex clausula generali. Per hoc tn vltimum videtur velle Innocent. q; valeat de mero rigore processus sed per restitutionem veniat rescindendus. Sed compost. vt refert Ioā. an. §. de rescriptis super literis per gloss. tenuit. j. q; valeat processus ratione dubii cuius ratione videtur iudex habuisse iurisdictionem p ea que habentur in dicto. c. sup literis. et ad dictum Innocen. hic respondet q; debet intelligi quando absens non fuit legitime citatus. vel qn pars dolose dicebat appellatum esse cum sciret non esse appellatum de quo etiam per archidiaconum j. eo. romana. §. si vero. lib. vj. et in Specu. de citatione. §. j. versicu. Item pone. Sed certe licet sic transeat Ioā. an. prima tamen responsio non est bona. quia non haberet dubium si nō fuit absens legitime citatus q; non tenet processus. l. j. §. item cum ex eo. ff. que sen. sine ap. rescin. et §. titu. j. tenor cū ibi notatis. Scda etiam videtur contra mentem Innocenc. hic quia vult q; non valeat processus in principali. ex quo ipso iure non est iudex ipso ignorante et contra compost. facit q; habetur in cle. si appellationem hoc eo. titu. et q; dicetur. j. c. proximo. Et ideo videtur q; dictum compo. non procedat saluo nisi iudex prius pronūtiasset expresse se iudicem competentem p id q; superius dixi et q; no. Inno. in. c. j. de officio delega. in. vj. et Lapus Abbas in. c. j. de rescript. in. vj. Et hoc tenet hic, dominus Anto. licet domini de rota sua conclusione. lxxxiii. dicant stilum curie habere quod pronuntiatio per quam pronuntiabitur causam fore deuolutam ad papam vbi est facit eam esse deuolutam: sed domi. Anto. dicit q; quicquid sit de stilo de iure videretur dicendū oppositum per id q; dixi forte posset dici dictum dominorum de rota procedere quando ex pronuntiatione appareret error iuris. alias procedat dictum domini Anto. Et p predicta patet quod multo fortius pcederet decret. si iudex et pars capituli ignorasset appellationem aduersarii. Si autem vterq; sciuisset non procederet et idem si solus iudex sciuisset per istum text. secus econtra si iudex ignorauit licet pars sciuerit vt patet ex text. et superius est dictum. et per hoc habes substantialiter que tangunt hic docto. ¶ In glo. cognouerit
11 in fine no. bene quod † vbi notorium est iudicem citantem non habere iurisdictionem contra citatum non valet citatio. nec citatus comparere tenetur. de quo per gloss. j. c. veniens. ad finem. de accusatio. et. iii. q. ii. si episcopus. Et intellige hoc verum quando omnino non est iudex secus si posset exceptione repelli vt tetigi in notabilibus. tangitur per gloss. in clemen. secunda vt lite pendente.

a ¶ Etiā post bienniū. idem summat hic do. Abb. et ne te longis ambagib; suspēsum reddā de materia huius. c. et fataliū appellationū que a legib; ciuilib; ortū habuerūt si vis verā hēre notitiā recurread fontes legum vcz. C. de tem. ap. vbi p legū doc. amplissime h materia tractatur maxime in. l. ii. illius ti. et etiā in seqūtibus iunctis his q a do. Ioā. hic et ab aliis dicūtur habebis materiā appellationum prosequēdarū de pane lucrādo elucidatam.

1 ☞ Tempus appellationis prosequende videtur currere a tempore sententie.
2 Et quantum tempus detur ad appellationem prosequendam.
3 Appellans potest multis ex causis impediri in prosecutione appellationis adeo q; ei non imputetur. et quid operentur talia impedimenta. et nu. 5. 6. 7. 8. 9. 10.
4 Instantia cause appellationis potest p compromissum prorogari secus tamen est in instantia cause principalis.
11 Appellans allegans impedimentum ad prosequendā appellationem qualiter probabit illud.
12 Appellatus infra quantum tps prosequi possit appellationem negligente appellante.
13 Et an si lapso primo vel secundo fatali feratur sententia p appellante an teneat et si appellatus petat sententiā mandari executioni an obstabit exceptio rei iudicate super infirmatione sententie.
14 Iudex a quo qn appellans est impeditus in prosecutione appellationis: an possit exequi sententiā post lapsum primi anni si aliter de impedimento sibi non fuit intimatum.

b **Exratione.** Etiam post b biennium auditur appellans qui prius prosequi non potuit. hoc dicit. Et primo ponit dictū cuius rationē interserit vt patet in litera. ¶ Nota quod nedū ad appellationē prosequendam datur appellanti biennium ex causa vt. §. eo. cum sit romana. imo etiam vltra biennium succurritur si est legitima causa. j. biennium impeditus. et no. q; videtur succurri ipso iure. de quo tamen tangetur cū glo. et sup ea.
1 ¶ † No. q; tempus appellationis prosequende videtur currere a tempore sñie olim de hoc erant multe opinio. vt patet in. l. fin. §. illud. C. de tempori. appellatio. et per glos. in clemē. sicut appellationem. j. eo. titu. in clementinis. et per Hostiē. hoc tn hodie est expeditum. Et sic etiā olim erat communis opinio q; tps appellationis prosequende currit a die interposite appellationis et nō a die sententie in appellatione iudiciali. in extraiudiciali si sit a grauamine illato: si autem a futuro grauamine extra iudicium fuerit appellatum. tunc incipit recurrere a tempore illati grauaminis. vt

minis.vt est expressum in clemen.predicta sicut appellationē. et per hoc est expedita secunda questio quam hic tangit dominus
2 Anto. ¶ †Quantū autem tempus detur ad appellationē psequendam.dic qd datur annus z ex causa biennium tam in iudiciali quā extraiudiciali siue interposita a diffinitiua siue ab interlocutoria vt hic probatur z clarius.s.eo.cum sit romana.z.s.e. personas de quo etiam in dictis iuribus tactuz fuit.z facit quod contra dicetur.z hoc de iure canonico.sed de iure ciuili dicit Iaco.de bel.in auf.de his qui ingrediunt ad appellandū.§.j.collatio.v.ꝙ si appellatio ab interlocutoria concernat negotiū principale.tunc habebit tantum tempus.infra qd principalis questio possit terminari.l.properandū.C.de iudi.Et per hoc sit expedita prima questio hic tacta per do.Anto. An autem tps predictū nedum detur ad prosequendum.sed etiam ad finiendū causam appellationis licet olim esset dubitatio.Hodie est expeditum qd nedum est ad prosequendum.sed etiā ad finiendum vt in clemē. preallegata.sicut appellationem.eo.tit.z sic patet quod nō sufficeret hodie infra annū mittere procuratorem ad impetrandum si aliter non prosequeretur.facit quod notatur.s.tit.j.cum sup.z per hoc sit expedita tertia questio.An autem detur tempus duplicatum in termino hominis propter impedimentum. sicut datur in termino iuris tangit hic Inno.z finaliter concludit quod sic quia talis terminus surrogatur loco termini iuris.s.eod.cum sit romana.Et ideo sapere debet eius naturā.argu.s.vt lite pendente.in.c.ecclesia.el.ij.z.l.si eum.§.qui iniuriarum.ff.si quis cautionibus.Et per hoc videtur qd si a iudice vel appellante statutus fuit terminus mensis ad prosequēdam appellationem si in illo occurrat impedimentū habebit alium mensem ad prosequēdum sicut dicimus in termino iuris quod a iure habet qs annū z propter impedimentum datur sibi biennium. Et quo ad hoc potest procedere.qz terminus iste statutus a iudice vel a parte.z sic ab homine succedat loco termini iuris succedit etiam quo ad aliud qz sicut deseritur appellatio si negligatur terminus iuris. ita etiā si negligatur terminus hominis dicto.c.cū sit romana. z.c.personas non videt tū surrogari per omnia loco termini iuris.qz terminus datus ab hoīe datur ad prosequendū non ad finiendum vt tetigit gl.magna.in.c.cū sit romana.de quo dicet in.c.ex insinuatione.j.eo.sed terminus iuris datur ad finiendū z prosequendum vt predixi.Et p hoc est expedita quarta qstio.
3 ¶ †In glo.j.ibi pluribus modis zc. ¶ Aduerte qz vt patet ex his que sequunt in gloss.multipl'ex potest esse impotentia.nam quedā est impotentia respectu psone appellantis.vt qz forte fuit infirmus vel fuit incarceratus vel etiā sm Inno. qz fuit inops seu pauper.z pter hoc non potuit prosequi.z sic dicit etiā posse intelligi hanc literam qd dicit esse notandum.z nō allegat aliū tex.sed de hoc est expressus tex. in auf. de his qui ingrediuntur ad appellandū.§.j.collatio.v.z facit tex.qui habet.j. de sentē.ex cōmu.quod de his.z sine dubio hoc bene est notandum. qz pōt quandocunqz de facto contingere. ¶ Secunda est impotentia prosequendi que contingit per factū iudicis qui forte nō potuit procedere.ex quo qz infirmus vel aliter impeditus vel qz voluit procedere.licet pars instaret pro expeditiōe. ¶ Tertia est impotentia que surgit mistius a facto appellantis z appellati.vt quia appellans z appellatus eligunt arbitros pendente appellatione.z sic compromittunt z sic pter pendentiā compromissi interim non potest appellans psequi appellationem corā iudice appellationis de quo impedimento etiā habetur hodie in clemen. quādiu de appel.que in aliquibus supple auf.si tamen. alleg.in glo.z precipue quia etiam citra viam compromissi potest ex partium consensu expresse agi.j.certū tempus supersedeatur appellationi vt ibi habetur.non autem possent conuenire ꝙ duplicaretur tps appellationis vel alio modo progare vt voluit Bar. in auf.si tamen hic allegata z Ioā.an.in additio.Spec.§.nunc breuiter.super ver.licet autem.vt patet in magna additione ibi
4 posita maxime circa finem.z nota etiam qd licet† per cōpromissum possit prorogari instantia cause appellationis.tamen secus est in instantia cause principalis qz hoc non reperitur expressum nec est eadem ratio per omnia cū maius preiudicium versetur in lapsu instantie cause appellationis quam in lapsu instantie cause principalis quia salua manet prima actio.facit.l.properandū ad finem.C.de iudi.z no.Cy.in auten.si tū.alleg.in gl. ¶ Quarta est impotentia quando quis impeditur per factū tertij priuati prosequi appellationem. ¶ Quinta est quā non tangit gl.qū contingit impedimentum respectu appellati.Et hoc potest euenire dupliciter primo quando interuenit impedimentum facit vt quia ipse appellatus per se vel alios impedit appellantem ire ad prosecūtionem appellationis.alio modo potest appellatus prebere impedimentū quominus finiat causa appellationis.infra terminū iuris petendo forte dilationes z ad reprobādos testes appellantis vt sic dilatetur iudiciū vt nō finiatur infra terminum iuris.videt etiā hic sentire do. Ant.ꝙ possit esse impedimentum ex parte appellati.si forte sit infirmus z sit causa in qua nō teneat mittere pcuratorē secundū notata.s.de pcura.querelam.sed tū hoc videretur procedere qū iudex sciret impedimentum.qz tunc non posset pcedi contra ipsum appellatum.l.quesitum.cum ibi no.ff.de re iudi.z.s.c.proxi.Sed vbi ignorasset bene teneret pcessus qui fieret contra talem appellatū. dūmō fuisset legitime citatus saltem ad domū iuxta ea que habent in.d.l. quesitum.z in.c.fi.s.e.de eo qui mittitur in possessionē. lz postea appellatus petere possit restitutionem in integ.ratione impedimenti vt patet in.d.l.quesitū.z facit qd no.in.l.fi.ff.de resti.in integ.z.s.tit.j.c.cum bertoldus.Sexta z vltima impotentia est qū contingit per casum fortuitū.vt qz pter tempestatem vel inundationē aquarū non potuit appellans ire ad psequendā appellationē in autē.de his qui ingre.ad appel.§.j.colla.v. ¶ Et no. ꝙ si duplex esset via vna per aquā.alia per terrā.licet impediret ire per alterā illarum.Si tū posset per aliā ire.tunc non excusaretur.vt patet in dicto auf.de his qui ingre.ad appella.in.§.j.ideo vt excusaretur debuit impedimentū cōcernere vtrāqz viam. Et
5 sic qd fuerit impeditus per vtrāqz viam ire. ¶ †Istis sic declaratis est videndū qualem effectum operent predicta impedimenta vel quodlibet eorū.In primo si cōtingat in primo anno appellationis psequende.z an pter illa vel alterum eorū det secundus annus ipso iure a lege.An vero erit necesse petere restitutionē in integrū.vel an erit dicendū ꝙ interim durante impedimento tps ipso iure nō currat.z similiter erit videndū qd iuris si aliqd impedimentū ex predictis occurrat in scdo anno. ¶ Primo casu qū occurrit impedimentū in primo anno.conclude ꝙ si occurrit circa primā speciem impedimēti.qz occurrit impedimentū detur secūdus annus ipso iure a lege per id qd habet in.l.fi.§.illud.C.de tem.ap.z in hac decre.z in dicto auf.de his q ingre.ad ap.§.j.qd tū qualiter debeat intelligi patebit ex inferius dicēdis.
6 ¶ †Circa secundā speciē impedimenti qū videlicet cōtingit circa personā iudicis.glo.hic videt velle ꝙ ipso iure nō currat tps. Et sic videt velle qd non per hoc detur bienniū integrum sz qd interim durante impedimento nō currat tps.Idem videt velle ij.q.vj.anteriorum.§.ad hec.idē gl.accur.in.l.sz si per pretorē.in prin.ff.ex qui.cau.maio.z idē voluit gl.in.§.ad hec.in auf.de ap. colla.iiij.Idem in auf.de his qui ingre.ad app.§.illo tantūmō. Sed contrarium vr qd currat tps sed detur restitutio. vt voluit gloss.in autentico vt sponsalitia largi.§.hoc quoqz.colla.ix.z in auf.item si lis.C.de tem.ap.z ibi idem tenet Bar.dicit tū qd iudex sine libello dabit restitutionē incidenter.nā poterit dicere qz talis fuit impeditus facto nostro infra tantū tps ideo ipsum ad illud restituimus.z secundū hoc speciale est.qū appellatio est coram principe vt tunc ipso iure non currat.si impediatur propter occupationes principis.vt in.d.auf.Itē si quis alias sz lis.z dicit hic do.Anto.ꝙ hec est cōis opinio legistarum. Sed certe hoc non est verū qz qd non currat tps ipso iure tenuit Iac.de raue.z Cy.in dicta auf.sed lis.z Iaco.Butr.z sic tenent glo.in.d.l.sed si per ptorē.vbi gl.rūdet ad.§.ait ptor.in eadē.l. per quā mouet gloss.in auf.sed lis.qz ibi loquitur de tpe actionis qd bene currit non obstante impedimento iudicis sed dat restitutio.Sed hic loquitur de tpe instantie cause appellationis qd nō videt ipso iure currere.vt'vr esse tex.non violando in.d.§. hoc quoqz. in auten. vt spon.largi.vel dic ꝙ nullū preiudiciū generat ipsi appellanti ex tali impedimento.constat autem qd si opus esset restitutione quod saltē preiudicaret quo ad expēsas cause restitutionis quas facere oporteret z etiam qz euentus iudicij est dubius. z ideo interest potius qd non sit necesse litibus versari. facit qd habet in l.minoribus.ff.de minoribus.z.l.qd debetur.ff. de pecul. z hanc partē etiam tenuit Ia.de bel.in.d.§.hoc quoqz. z istud etiā tangit hic domi.Anto.dicit tamen qd licet pter impedimentum iudicis interim non currat tps nec sit opus restitutione. tamen non dabitur biennium.Et sic dicit posse reduci opinio.ad cōcor. ¶ Sed aduerte qz videtur qd imo detur bienniū per tale impedimentum per tex.in.l.fi.§. illud.C.de tem. app.z etiam videtur expressum in auten.de his qui ingre.ad appella.§.j. Sed domi. Anto.respondet qd ille.§.est correctus per dictum.§.hoc quoqz. Credo de iure oppositū.quia correctio iuriū debet euitari.l.precipimus.C.de appella.z de electio.cum expediat.li.vj.Nec obstat dictus.§.hoc quoqz.qz vt patet ex tex.z ex gl.j.illius.§.ibi loquitur qū in biennio contingit impedimentū iudicis.z sic quando in primo anno contingit impedimentum remanet incorrectus dictus.§.primus.z.d.l.fi.§.illud.z qūqz impedimentum occurrit in biennio etiā loquitur glo.in dicta auten.sed lis z in autentica.Itē si appellationē.C.de tempo.appel. Unde potes dicere quod interdum impedimentum iudicis occurrit in instātia cause principalis.Et tunc videtur quod currat nihilominus instantia.z tenetur iudex ad interesse partis. z non detur restitutio vt

voluit glo. in autentica predicta. sed lis facit quod habetur in l. properandum. circa finem. C. de iudi. Quandoqꝫ occurrit impedimentum iudicis in primo anno appellationis. ⁊ tunc videtur qꝺ propter hoc detur secūdus a iure per iura superius allegata quod tamen intellige vt patebit ex sequentibus. quia hoc procedit quando appellans alias fuit diligens. Quandoqꝫ occurrit impedimentum iudicis in biennio dato ad prosequendū appellationem. ⁊ tunc sunt opinio. de quibus dixi. s. q2 aliqui dicunt qꝺ currit. sed datur restitutio vt voluit gl. in dicto. §. hoc quoqꝫ. ⁊ in dicta auten. sed lis. ¶ Alij qꝺ ipso iure non currit vt voluit glo. in. l. sed si per pretorem. ⁊ etiam alia glo. superius allegata. et hec opinio videtur de iure verior vt superius dixi. Ratio autem diuersitatis inter instantiam cause principalis. ⁊ appellatio. est quia de maiori preiudicio agitur in causa appellationis cum ibi periret ius appellantis si non subueniretur. s. eodem. cum sit romana. Sed in instantia cause principalis non perit ius agentis. licet pereat instantia vt patet in dicta. l. properandum. ⁊ l. ij. ff.
7 iudica. solui. ⁊ facit quod no. Inno. de testib. cām que. ¶ † Circa tertiam speciem impedimenti quando contingit mistim a facto appellantis ⁊ appellati vt quia fit compromissum pendente appellatione. conclude vt voluit hic glo. quod donec pendet compromissum interim ipso iure non currit tempus etiam in primo anno appellationis vt in auten. si tamen allegata in gl. ⁊ sic finito compromisso habebit appellans tēpus quod restabat tpe cōpromissi. Sed hic est dubium quid si esset terminus datus a statuto ad prosequendam appellationem. an idem sit dicendū Jo. and. in Spec. de ap. §. nunc breuiter. super ver. licet autem in effectu tenet quod idem in tali termino quia surrogatur loco termini iuris. ⁊ sic eius naturam debet sapere. s. vt lite pendente. ecclesia. la. ij. ⁊ hoc etiā satis probatur per clemen. quandiu. de appella. Ubi loquitur de termino statuto ab homine vel a iure per illam clemētinam etiam est additū quod per expressum cōsensum partium potest. agi vt. j. certū tps sepersedeatur non aūt possent partes agere ꝙ tps duplicaretꝛ vt voluit Bar. in d. auf. si tamē. Et Jo. an. in addi. prealle. ⁊ per predicta patet ꝙ ꝓpter hoc impedimentū nō datur bienniū. nec necessaria est restitutio sed inte
8 rim ipso iure non currit tps. ¶ † Circa quartam speciem impedimenti qn̄ occurrit facto tertij priuati conclude ꝙ currit tps. et non datur restitutio. nec propter hoc dabitur bienniū. Sed agi poterit actione de dolo ad interesse contra talē sic impedientē. l. arbitrio. §. dolo. ff. de dolo. qꝺ est intelligendū. si talis impeditus sit soluendo alias daretur restitutio ad tps impedimēti vt habetur in tex. ⁊ gl. in. d. §. dolo. ⁊ istud procedit siue loquamur de instantia cause principalis siue cause appellationis ⁊ siue simus in
9 primo anno siue in secundo. ¶ † Circa quintam speciem qn̄ ex facto appellati contingit impedimentū Inno. hic videtur dicere qꝺ non debet nocere appellanti. sed nō declarat. an ipso iure an ꝑ viam restitutionis glo. in. §. dolo. in preallegata. l. arbitrio. videtꝛ velle qꝺ idem sit per tertiū. Et sic qꝺ ipso iure currat. ⁊ demum in subsiduū restituatur. do. Anto. hic dicit dominos de rota tenere qꝺ nō currat tps appellati. Si impedimentū factū fuerit per appellatum. vnde dicunt qꝺ si appellatus interim pendēte appellatione aliquid attentauit. ⁊ interim oportuit appellantem agere super reuocatione attentatorū qꝺ tunc si obtinuit nō computabitur sibi tale tps allegatur cle. quādiu. de appella. sed tū reuera. illa nō loquitur hoc casu. vt ibi patet. Si aūt succubuit tunc imputet sibi q2 vr̄ ipse sibimet impedimentū prebuisset finaliter do. Anto. dicit cōmunem esse opinio. qꝺ currat tps. ⁊ nō restituatur nisi in subsidium aduersario non existente soluendo sicut dictum fuit de impedimento tertij. Sed tu potes dicere hoc verū qn̄ impedimentū fuit per viam facti per ea que habētur in dicta. l. arbitrio. §. dolo. sed vbi fuisset per viam iuris vt quia petisset dilationes aliquas ꝓpter quas non potuit causa infra terminum iuris expediri tunc vr̄ qꝺ tale impedimentum ipso iure non noceat appellanti. quominus causa possit expediri non obstante lapsu termini ex causa predicta. ꝑ id qꝺ habetꝛ in simili in l. petende. C. de temp. resti. in integ. Et sic debet intelligi dictum Inno. hic positum. Et hoc modo possit etiam intelligi dictū do
10 minorum de rota. ¶ † Circa sextum impedimentū qn̄ occurrit casus fortuitus impediēs appellantem prosequi. conclude qꝺ propter tale impedimentū vr̄ qꝺ a iure detur secundus annus ꝑ ea que habentur in l. fi. §. illud. C. de tem. ap. ⁊ in auf. de his qui ingre. ad ap. §. j. qꝺ tū intellige vt patebit ex sequentibus. ⁊ sic idē est dicendū in hac sexta impotentia qꝺ dictum fuit in prima. Et hec procedunt qn̄ impotentia occurrit in primo anno appellationis si autem in secundo occurrat. conclude lꝫ fuerint opinio. qꝺ regulariter currit tempus. sed datur restitutio ad tempus impedimenti. vt voluit hic Innoc. non autem restituetur. vt detur tertius annus integer si minori tempore fuit impedimentum in ipso biennio. licet glo. videatꝛ aliter sentire in auf. ei qui appellat. C. de temp. ap. aliter loquiꝛ hic do. Ant. sed non bene. vt hic voluit Inno. Nam restitutio solū dꝫ concedere qꝺ abstulit lesio et non plus. l. qꝺ si minor. §. restitutio. ff. de mino. ⁊ hoc ꝓcedit qn̄ fuit impedimentū in persona appellātis vel casu fortuito. Et in hoc est differentia an tale impedimentum occurrat in primo anno. An in secundo q2 si occurrit in primo anno lꝫ impedimentū durauerit minus anno. Si tn̄ alias appellās fuerit diligens datꝛ secundus integer a iure secūs qn̄ occurrit in secundo anno quia non datur tertius annus a iure. nec etiā per restitutionem. sed solum restituetur ad tps impedimenti. Si autem impedimentum contingat per factū iudicis in secūdo anno. tunc vt dixi superius fuerunt opinio. Sed de iure videtꝛ ꝙ interim donec durat impedimentū ipso iure non currat per id qꝺ habetꝛ in. d. §. hoc quoqꝫ. licet aliqui dicant qꝺ currat. sed detur restitutio ad tps impedimenti. Si aūt contingat impedimentū facto tertij priuati vel appellati. tunc conclude per omnia eodē modo quo superius conclusi. qn̄ occurrit in primo anno. Si vero impedimentum contingat mistim a facto appellantis ⁊ appellati. ⁊ tunc similiter dicit idē precise. vt dictū fuit qn̄ occurrit ī primo anno. ¶ Itē aduerte inquātum dixi qꝺ impedimentū contingens ꝓpter factum iudicis habet excusare. Istud videtur esse intelligendū. vt hic tangit Jo. an. qn̄ ipsi appellanti per superiorē ipsius iudicis nō potuit prouideri. Saltē in secundo fatali seu in biennio. ⁊ sic videtꝛ ſm eum licet per iudicē stet quominus ꝓcedat licet appellans instet qꝺ debeat ꝓcedere ⁊ protestetur ⁊ requirat eū vt in causa ꝓcedat. l. qꝺ per ipsum appellantem non stat qꝺ istud nō sufficiat nisi etiā ipse appellans adeat superiorē ipsius iudicis ⁊ petat illū cogi si hoc facere potest ipse appellans. alias imputetꝛ sibi ⁊ non erit excusatus per tex. in. l. fi. §. illud. C. de tem. ap. Ubi dicit quod summopere niti debet appellans ad prosequendam appellationem constat autem qꝺ summopere non inniteretur si nō faceret id qꝺ posset adeundo superiorē. Nā alias non dicitur summopere niti ex quo aliud vltra facere potuisset facit quod no. s. in rubrica. de summa trinitate. ⁊ tex. ⁊ ibi dicit qꝺ imputandū est sibi qui non adiuit superiorē. Et istud est valde notandū cū quo etiā hic transit do. Anto. tamen forte hoc videretur verū qn̄ in biennio contingeret impedimentū. Et ita loquiꝛ in text. inquantum ponderat qꝺ debuit adire superiorem. Sed in primo anno hoc nō dicit. lꝫ dicat qꝺ summopere debet niti ad ꝓsecutionē appellationis. Sed posset intelligi qꝺ summopere quantū in eo est scilicet in stando corā iudice. Nam facilius succurritꝛ in primo anno obueniente impedimēto. quā in scdo ⁊ pinguius vt patet ex superius dictis cautius tn̄ esset ad opinionē vitandam vt in primo anno adeatur superior. Si hoc cōmode fieri posset. tamē qꝺ dixi magnā habet equitatē vt sic facilius succurratur appellanti
11 ꝓpter impedimētum obueniens primo anno. ¶ † Sed iuxta predicta est dubiū qualiter probabitur impedimentū allegatū per appellantem. Specu. in titu. de ap. §. nunc breuiter. ver. quid ergo dicit quod ꝓbabitur ꝑ iuramentū allegat. c. fi. qꝺ metus causa. quod tamen modicū facit quia in aliquo casu loquitur vt ibi patet. sed melius facit. l. scire oportet. §. sufficit. ⁊ qꝺ ibi notatꝛ per Jaco. de are. ff. de excu. tuto. Et idē voluit Guil. ⁊ Bar. in. l. ij. ff. si quis cau. ⁊ sic dicit Spec. se de facto ꝓnuntiasse. Sed Jo. and. in addi. sup dicto versi. quid ergo dicit qꝺ hoc posset ꝓcedere in appellationibus interpositis ad curiā. ⁊ de longinquo in qbus difficile ⁊ quasi īpossibile est testes ꝓducere ⁊ remissio ad partes interdum fore plus tpis occuparet sup dicto articulo quā negotium principale. secus quando appellaret ad iudices vicinos vel etiā ad papam de loco vicino. quia tūc scdm eum ꝓbatio debet esse plena. nihil allegat. sed bene facit. l. fi. §. illud. C. de temp. ap. in euidentissimis ꝓbationibus ⁊c. ⁊ dicit Jo. and. quod talis ꝓbatio per iuramentum non sufficeret in terminis. c. cupientes. §. quod si per. xx. de elec. in. vj. quia ibi de impedimēto plene debet fieri fides apud sedem apostolicam vt ibi dicit tex. Si aūt agetur de ꝓbando impedimentum quo ad alium effectum posset procedere dictum Specu. quod etiam tenuit Fede. suo consi. cxiiij. vn̄ quotidie seruatur quod petens secundam dilationem ad probādum allegās se impeditum in prima auditur si hoc ꝓbet per iuramentum. facit qꝺ notatur in. l. fi. ff. de ferijs. ¶ Item aduerte quia videtur qꝺ quando quis est impeditus presertim ꝓpter factum iudicis qꝺ debeat ꝓtestari de impedimento vt voluit glo. in. c. j. ⁊ c. si autem. ⁊ c. pleruṇqꝫ. s. de rescriptis. ⁊ idem glo. in. c. cupientes. §. quod si ꝑ viginti. in verbo. ꝓposita. de electione. in. vj. vbi patet quod quādo quis debet cōparere corā papa debet requirere ipsius presentiā ⁊ si illam habere non pōt debet protestari de hoc coram testibus. ⁊ plus dicit ibi etiam glo. quod si papa conuenisset illo tpe dare audientiam in camera qꝺ debet etiam ꝓcurare illam habere. ⁊ si non pōt ꝓtestari dꝫ corā ipsis hostiarijs ⁊ testibus ⁊ sine dubio cautū est dictā ꝓtestationē facere. an autē sit omnino necessaria tangetur. j. co. si iustus metus. ⁊ dicit etiam

etiam glo.in.d.§.quod si per.xx.quod cautum est pluries prote-
stari.z sic appareat de maiori diligentia:tamē videtur velle suffi
cere semel protestari vt excusetur protestans donec appareat co
piam potuisse habere pape seu ipsius iudicis facit qđ no.Bar.in
l.titia seia.§.vsuras.ff.de leg.ij.z in.l.mora.ff.de vsu.licet do.An
to.hic videatur velle quod debeat cōstare impedimentū durasse
q2 pōt cessasse aliquo tēpore:sz forte glo. pōt sustineri:q2 suffice-
ret protestationē factā esse donec cōstet cessasse impedimentū per
ea que habent in.d.l.titia seia.§.vsuras.z in.d.l.mora. z per pre
dicta patere pōt qualem effectum habeat impedimentū contin-
gens in primo vel in secundo anno appellationis.z an quodli-
bet impedimentum contingens faciat dari secundum:an vero
faciat dari restitutionem ad tempus impedimēti.an vero faciat
ꝙ tempus ipso iure non currat z per hoc est expedita.v.q.quam
hic tangit do.Anto.nunc restat videre de.vj. sine qua nō habe
tur perfectus intellectus in precedenti questione. Et est sexta q2
talis vcz quanti tpis impedimentū requirat vt habeat appellās
secundū fatale seu secundū annū z quanti tēporis negligētia ex-
cludit eum a dicto secundo fatali.de quo etiā hic prosequit Jo.
and.z videretur ꝙ modici tpis negligētia excludat appellantē
a scđo anno per.l.fi.§.illud.C.de tēpo.ap.vbi dicit qđ si p eū ste-
terit quominus oīa litis certamina impleant nō habet biēniū.z
l.etiā dicit qđ summopere niti debet ad prosecutionē appellatio
nis in primo anno.z sic videt ꝙ si in aliquo negligēs fuit q2 sum
mopere nō fecit prosecutionem nec impleuit oīa certamina litis
qđ nō debet habere secundū annū q2 per hoc etiā.s.eo.cū sit ro-
mana.debet esse impeditus ex necessaria z euidēti causa q̄ neces-
sitas nō adest nisi interuenerit diligētia.facit qđ habet.s.de pre
scrip.vigilāti.Jtē q2 negligēs se presentare vltra diē termini ho
minis intelligit deseruisse appellationem.s. eo. personas.z.c. cū
sit romana.z sic negligens in vna die videt excludi a secūdo fa-
tali.Jtē similiter videt qđ impotētia modici tēporis nō excuset
q2 cōstat ꝙ tpe feriarum solēnium quis impedit procedere.s.de
fe.c.fi.z.l.j.cum ibi notatis.C.de ferijs.Jtem etiam lz non possit
quis prosequi appellationem pendente tempore dandorū apo-
stolorū in cle.quāuis.eo.tit.tñ nō ꝓpter hoc habebit secūdū. Jn
ↄtrariū facit vcz qđ modica negligētia nō excludit:z qđ modicū
impedimentū faciat dare secundū annum.facit q2 eoipso qđ in-
teruenit aliqđ impedimentū in primo anno.videtur esse interru
ptum primū fatale in aut.de his qui ingre.ad appel.§. hec nos.
colla.v.Jtē q2 text.aut.ei qui.C.de temp.ap. simpliciter dicit ex
iusta causa dari biēniū z hoc etiā simpliciter dicit ꝓpter impotē
tias.z sic videt ꝙ propter huius indefinitā locutionem sufficiat
quātūcunqz impotentia.Jtē q2 differentia est inter impedimen
tum primi anni z secundi q2 ꝓpter impedimentum obueniēs in
primo anno datur biennium:sed si in secundo restituitur ad tem
pus impedimenti sicut ergo ratione modici impedimenti obue-
nientis in secuno anno dat restitutio. Jta videt qđ ratione mo
dici impedimenti obueniētis in primo dat biēnium. Jo.an.hic
refert opi.circa predicta.z primo opinio.Jnno.secūdo opi. Nic.
de mathe.quā etiā posuit Cy.in aut.ei qui.C.de temp.app.z de-
mū ponit opinionē Jaco.de bel.licet nō alleget eum quā posuit
ipse Ja.in aut.de his qui ingre.ad ap.in.§.i.z aliter nō declarat.
vnde ipse idē in additione Spe.super hoc ti.in.iiij.parte Spe.di
xit ꝙ dum occurrisset quidā casus in curia in materia ista existen
te in curia z ab ipso quereret quid iuris.quod tunc exhibuit no-
uellam sup hoc.c.quam correctā portauerat secum.licet nōdum
publicasset.z tandē dicit qđ ex his que hic scripsit nō potuit ha
haberi perfecta doctrina.secūdi etiam in additione predicta ali-
qualiter videt loqui ambigue.sed aduerte.lz do.Anto. hic reci-
tet opi.quas etiam hic tangit Jo.an.z demū postea cōcludit id
quod sibi videt pro intellectu materie referā opinio.Jnno.z illā
Nico.z de illa Jaco.de bel.etiā inferius faciā mentionem. vnde
aduerte.q2 voluit hic Jnno.qđ negligentia non excludat a biē
nio.Nisi fuerit tanta qđ a tēpore quo incepit post negligentiam
nō poterat causa expediri.Si autē incepit tali tēpore qđ cessante
impedimento causa potuisset expediri tūc si postea superueniat
impedimentum non excluderetur a biennio propter primam ne
gligentiā ex quo inchoauit tali tempore qđ causa potuisset expe
diri si nō fuit impedimentū.¶ No.bene q2 dicit ꝙ hoc casu dice
tur esse impedimentū si aduersarius hoc est ipse appellatus p di-
lationes frustratorias petitas ad reprobādos testes appellātis
impediuit causam finiri infra tps vel etiā ex eo: q2 potuisset ipse
appellatus dilationem ad probādum de iure suo sicut fecit ap-
pellans:q2 hec dilatio nō imputabitur ipsi appellanti.allegat.l.
penul.C.de temp.in integ.resti.peten.z no.bene q2 videtur velle
Jnno.qđ propter impedimentum appellati in via iuris det se-
cundus.z idem sensit Jo.an.in addi.Spec.super hac rubrica in
quarta parte quod est notandum.Nam per.l.penulti. prealleg.
videretur potius prorogari tempus instantie ipsius primi anni,

Sed tenendo dictum Jnno.potes dicere qđ hic sumus in mate
ria in qua propter impedimētum duplicatur tempus instantie.
Et ideo hoc casu propter impedimentum datum per ipm appel
latum dabit secundus annus.sed in.d.l.penul. loquit in mate-
ria in qua ꝓpter impedimentū nō duplicat instantia q2 loquit
in quadriēnio dato ad petendā z finiendā restitutionem in inte
grum.Et ideo ibi solum prorogat illud tps ad tēpus impedimē
ti qđ no.per ea que dixi in precedenti qōne.z sic habes fm Jnn.
quāta negligētia excludat a secundo.¶ De impotētia vero di-
cit ꝙ si postꝙ incepit tali tēpore qđ causa poterit expediri. z tūc
si superueniat impedimentū etiam in vna die ꝓpter quā causam
nō potuerit expediri dabit secundus annus de iure per ea q̄ ha-
bent in dicta aut.de his qui ingre.ad ap.in.§.j.z in hoc est diffe-
rentia secundū eum:an detur ipso iure secundus annus propter
impedimentū:q2 tūc etiā si sit minus anno:tñ datur integer an-
nus secundus.Sed vbi ꝓpter impedimentū dat restitutio tunc
solū daret restitutio ad tēpus impedimenti.l. ab hoībus.§.fi.ff.
ex qui.cau.ma.alia fuit opinio Nico.de matte.qui dixit qđ si ne-
gligentia fuit tāti temporis qđ infra illud causa verisimiliter po
terat expediri:si postea supueniat impedimentū nō dabit secun
dus annus. Sed excludet ab illa ꝓpter talem negligētiam. Si
autem non fuisset tanto tempore negligens z sic superuenit im-
pedimentū ꝓpter qđ causa nō potuit postea expediri. Tunc di-
cit qđ talis negligentia nō nocet.Ex quo causa nō poterat expe
diri infra tempus negligētie.Et ideo secundū eum illa culpa seu
negligentia nō debet puniri. Ex quo etiam sine illa euenisset id
qđ euenit arg.l.fi.§.j.ff.ad legem rhodi.de ia.z.ff.qđ me.cau.si cū
exceptione.§.qđ si homo.¶ Sed aduerte q2 videtur Jnno.con
tradicere opi.Nico.qđ lz fuit appellās tanto tempore negligens
qđ causa potuisset expediri:si tñ postea incepit causam tali tēpo
re post dictā negligentiā ꝙ causam potuerit verisimiliter expedi
re videtur ꝙ non noceat vt voluit Jnno.potes considerare ali-
quos casus.vt hic tangit do.Anto.q2 aut appellans toto tēpo-
re primi fuit diligens.Sed tamen nō potuit illā expedire.Et tūc
clarum ꝙ dabit secundus annus etiā si in vna die tantū fuisset
impedimentum.facit qđ dixi.s.post Jnno.z qđ habetur in.l.fi.
§.illud.C.de temp.ap.Aut fuit toto tempore anni impeditus.z
tunc multo fortius habebit secundum annum:qđ intellige verū
dūmodo appareat qđ valebat incipere si non fuisset impedimen
tum.per id quod no.Bar.in.l.ij.§.qđ si diximus.ff.si quis cau.z
quod habetur in.l.qui cōmeatus.ff.de re iudi. Aut fuit a princi
pio impeditus.sed postea alioquo tempore cessauit impedimētū.
Et hoc casu conclude:qđ aut fuit impeditus tanto tēpore quod
negotium potuisset expediri:si non fuisset impedimentū:aut mi-
nori tempore durauit.Primo casu quādo durauit tanto tpe ꝙ
potuisset tam verisimiliter expediri tunc videtur velle Barto.in
aut.item si appellatione.s.de temp.app.qđ tunc datur secūdus
annus.z dicit qđ.l.presumit qđ infra mensem potuerit expediri
per ea que habent in dicta aut.itē si appellatione.z forte voluit
Bar.hoc ꝓcedere etiā si post impedimētum restituit tantū de tē
pore qđ potuisset causa expediri.sed do.Anto.in hoc tenet con-
tra.z etiā Jac.de bel.in.§.j.in aut.de his qui ingre.ad ap.vbi di
cit qđ si tempus negligentie post impedimentū fuit tantū ꝙ cau
sa potuisset expediri nō dabitur secundus annus. Et per predi-
cta videt velle do.Anto.ꝙ si post impedimentū nō restauit tan
tum de tempore qđ causa posset expediri.z tunc detur secundus
licet post impedimentū interueniat negligentia.z hoc etiā videt
de mente Nico.de mate.per dicta superius. Jac.aūt de bel.in lo
co preallegato videtur aliqualiter ambigue loqui. nā in vna vi-
detur velle quod dictū est.s.quod detur secūdus quādo post im-
pedimentum nō restauit tantum tempus qđ causa posset expe-
diri.Jn alia parte videtur sentire ꝙ tunc non videtur secundus
si interuenit negligētia.pro quo facit.d.l.fi.§.illud.C.de tēp.ap.
z qđ etiā voluit hic Jnn.circa finē.vbi dicit ꝙ dato qđ modicū
tempus supersit post impedimentū nihilominus appellans de-
bet prosequi.alias si nō ꝓsequat imputabit sibi etiā si esset modi
cum tempus.Jta qđ nō potuisset finire.z si quis diceret contra
rium fm eū daret materia prorogationi litiū cōtra ea q̄ habent
in.c.fi.s.de do.z contu.z idē etiā in hoc tenet Host.videt tamen
idē Jac.sentire qđ tunc dabitur restitutio ad tēpus impedimen
ti.An hec opinio ꝓcedat patebit ex his que statim dicam tamē
vt dixi do.Anto.videtur velle z similiter Nico.de mat.qđ detur
secundus annus quando post impedimentū non supererat tan-
tum tempus:quod causa potuerit finiri.licet in illo interueniret
negligētia.Nā si nō esset negligēs tunc clarū esset fm opi.Jnno.
ꝙ daret secundus annus.Jnterdū vero cōtingit ꝙ a principio
est negligētia.z postea superuenit impedimentū.z tunc conclu-
de qđ si tanta fuit negligentia inchoando ꝙ postea nō potuisset
causa verisil'r finiri nō dabit secūdus annus.lz in residuo tpe in-
teruenerit impedimētū vt voluit Jnno.z bene facit qđ habetur

in.d.l.fi.§.illud. Aut nō fuit tanti tēporis.⁊ sic inchoauit tali tēpore ꝙ causa poterat expediri.⁊tunc si interuenit postea impedimentū dabit̄ secūdus annus.vt voluit Jnn.q₂ satis est qđ tali tpe inchoauit ꝙ verisimiliter poterat causam expedire.ī.annū p ea que habent̄ in dicta auł.de his qui ingre.ad ap.§.j.⁊ ibi etiā hoc tenet Ja.de bel.⁊ hoc clarū si post impedimentū nō fuit in negligētia quo casu si fuerit impedimentū vnius diei vel septimane ⁊ propter illud non potuit cā expediri nihilominus dabit̄ integer secūdus annus vt voluit Jnn.⁊.s̄.dixi.si aūt post impedimentū interuenisset negligētia.⁊ tūc est aduertendū q₂ aut tātū supererat de tpe ꝙ causa poterat expediri.⁊ tūc si fuit negligēs nō dabit̄ secūdus annus. ¶ Si aūt nō supererat tm̄ de tpe ⁊ tūc An det̄ scđs annus fuerunt opi.vt.s̄.tetigi q₂ do.Anto. videt̄ velle ꝙ sic ex quo tpe debito īchoauit nō obstāte negligētia primi anni adhibita nō obstāte etiā negligētia post impedimentū ex quo causa nō poterat expediri.sed Jnno.⁊ Host.hic sentiunt cōtrariū.vt.s̄.tetigi.⁊ etiā Jac.de bel.in loco preallegato.⁊ hec videt̄ verior opinio q₂ ex quo incepit causaꝫ debuit instare toto posse vt dicit tex.in.d.l.fin.§.illud.⁊ ideo si fuerit in negligentia post ipsum impedimentū nō dabit̄ secūdus annus. ¶ An autē dabit̄ restitutio ad tp̄s impedimenti satis videt̄ dicendū qđ sic si fuit tm̄ tp̄s impedimenti infra qđ potuisset cā expediri.Si aūt nō fuit tantū tēpus infra qđ potuisset causa expediri tunc nō video ad quē effectū daret̄ restitutio ad tēpus talis impedimēti:ex quo nō est tantū tp̄s infra illud cum potuisset expediri.⁊ hec opinio forte de iure verior.fateor tñ ꝙ alia opinio quā tenet Nico.⁊ do.Ant.videt̄ equior ex quo tp̄s qđ supererat post impedimētum nō erat tantū qđ cā potuisset expediri.Et p predicta potest inferri.An si appellans fuerit solicitus in primo anno ⁊ solū in vna die fuerit negligēs.an dabat̄ secūdus annus. Nam videretur de rigore qđ nō si illa negligentia fuit post tp̄s infra qđ causa hoc verisimiliter habebat expediri.tamen Jac.de bel.in dicta auł.dicit ꝙ si potuisset habere expeditionē cause si in illa die nō fuisset negligens tunc non dabit̄ secundus annus. Secus si nō potuisset obtinere q₂ in mora tā modici tpis nō est habēda cōsideratio.facit qđ habet̄ in.l.si debitori.ff.de iudi. Jtem pōt inferri ad questionē quā tangit Jo.an.in additio.preallega.sup hac rubrica quarta parte q̄ est talis vcꝫ si appellās ad sedē apostolicam in kalendis Julij mittit pcuratorē ad curiā qui demum in kalendis Septēbris impetrauit iudicē absente aduersario.⁊ demū de mēse Octobris cōparuit pcurator appellati ⁊ cōtradixit impetrationi.⁊ tandē obtinuit illā reuocari circa kalen.Nouembris ⁊ dati fuerūt tres iudices.vcꝫ duo.vnus vcꝫ electus p pcuratorē appellantis.Alius per pcuratorē appellati.tertius dat᷒ per curiā seu p auditorē cōtradictarū nūqd si postea procurator appellantis neglexerit psequi appellationem ⁊ appellatio sit deserta.⁊ dicit hunc casum esse ambiguū ppter ea que hic scribunt̄ ⁊ nō clare haberi determinationē eius dicit tñ ꝙ prima facie forte aliquis diceret nō dari secundū annum: q₂ lꝫ diligētia pcuratoris appellantis fuerit impedita p appellatū qui fecit reuocari impetrationē per eum factā cōgruo tēpore tñ q₂ reperitur post dictū impedimentū cucurrisse tēpus sex mēsium ⁊ vltra negligēter qđ tunc videt̄ ꝙ nō sit dandus secūdus annus:sed ipse videtur dicere ꝙ posset dici ꝙ talis negligētia nō haberet nocere sicut etiā nō noceret si a principio qs esset negligens.Si tñ postea tali tpe quis inchoasset ꝙ potuisset causam psequi sicut hic dicit Jnno.⁊ finaliter dicit ipse Jo.an.in additione predicta quod si volumus tenere ꝙ ppter impedimentū qđ occurrit ipsi appellāti infra annum qui fuit diligens inchoando tēpore congruo qđ competat sibi ius habendi bienniū seu alium annum finito primo ꝙ lꝫ postea labat̄ primus annus nō per hoc tollet̄ ius habēdi illo finito arg.eorū que habētur in.c.concertationi.de appel.in.vj.de resti.in integ.c.ij.eo.lib.⁊ in.l.j.§.sed videndū.ff.de succes.edicto.⁊ sic residet.⁊ p hoc videt̄ inclinare ꝙ in dicto casu debeat habere appellans scđm annū primo finito ex quo incipit tēpore cōgruo prosequi lꝫ postea fuerit negligēs post impedimentum etiā per sex mēses vel circa qđ esset valde notandū si esset verum tamē Jac.de bel.in dicta auł.de his qui ingre.ad ap.⁊ etiā do.Anto.hic ⁊ satis etiā videt̄ de mēte Jnno.circa finem huius capituli.Ubi videt̄ velle ꝙ ex quo cā potuit expediri post impedimentū habeat nocere negligētia.vt nō det̄ secundus annus.⁊ istud videt̄ rationabilius:q₂ imputandū videtur tali negligenti arg.l.nō em̄.ff.ex qui.cau.ma.⁊ plus voluit Jac.de bel.ꝙ etiā in loco prealleg.⁊ hoc casu nō dabit̄ restitutio ad tēpus impedimēti:sed cōtra istud multū facit qđ legitur ⁊ no.in.l.ab hostibus.§.fi.ff.ex qui.cau.maio.⁊.l.quo tpe.C.de resti.mili.Sed potes dicere ꝙ hic tp̄s negligētie fuit maius quam tp̄s impedimēti.Jdeo corrosit ip̄m tp̄s impedimenti f̄m ea que notant̄ in.d.§.fi.⁊.d.l.quo tpe.sed vbi tēpus impedimēti esset maius quā tp̄s negligentie subsecute tunc esset magis dubiū:an saltē dari debeat restitutio ad tp̄s impedimenti saltē quatenus est vltra tēpus negligentie.nā videt̄ qđ sic p ea que notant̄ in dictis iurib᷒ ⁊ hoc qñ esset tantū tēpus infra qđ causa posset expediri alias nō videtur qđ dari deberet restitutio ad tale tēpus impedimēti.Si etiam dato ꝙ restitueret̄ nō posset cā finiri.⁊ hec vident̄ procedere tenendo opinionē glo.que cōiter tenet̄ vcꝫ ꝙ lꝫ post impedimentum eius cōpleat̄ negligētia infra tp̄s negligentie qđ tamē datur restitutio ad tp̄s impedimēti saltē quatenus est vltra negligētiā sed tenendo opinionē vltramontanorū qui tenent opinionē Mar.qđ qñ cōplet̄ prescriptio tpe negligentie nō datur restitutio ad tp̄s impedimenti preambuli:tunc nō daret̄ restitutio aliqua.de quo plene per glo.⁊ doc.in.d.l.ab hostibus.§.fi.⁊ per Cy.in.l.quo tēpore.C.de resti.mili.Jllud clarū videt̄ qđ nō debeat dari secundus annus ex quo post impedimētū potuit causa finiri secūdum ea que habent̄ in.l.fi.§.illud.de tēpo.app.q₂ vt ibi patet debuit esse solicitus infra ip̄m annum vt finiret̄ causa alias non dabit̄ secundus annus.vt ibi patet.Si aūt post impedimentū nō superfuisset tantū de tempore ꝙ potuisset causa expediri infra ip̄m primū annum.Tunc an det̄ secundus annus a iure ⁊ an etiā possit peti aliqua restitutio si dicamus ꝙ nō detur declaraui superius.ideo hic nō insisto.⁊ per hoc patet etiam quid iuris si a principio occurrat impedimentū.⁊ duret minori tpe quā causa possit finiri.An dabit̄ secundus casus q₂ considerandū est qđ aut post impedimentū superest tantū tp̄s qđ causa pōt expediri infra ip̄m annum aut nō ⁊ vtroqꝫ casu qđ dicendū apparet ex supradictis ⁊ p hoc est expedita.vj.q.quā hic tāgit do.Ant.⁊ p dicta in hac questione ⁊ etiā in precedenti satis patere pōt declaratio eorū q̄ tetigit hic circa multiplicē speciē impotentie ⁊ an etiā in casu decre.fuerint auditi appellātes ipso iure:an beneficio restitutionis de quo etiā tetigit gl. ¶ Sed aduerte q₂ pōt esse dubiū circa predicta.An eo casu quo datur secūdus a iure sit necesse qđ ipse appellans petat declarari ipsum habere secundum annum ad prosequendum appellationem ⁊ finaliter concludit ꝙ licet quo ad quid posset esse vtilis declaratio.tamē ad euitandum inculcationem litiū melius videt̄ secundū eum qđ appellans instet coram iudice appellationis etiam lapso primo anno vt pcedat in causa ⁊ si excipiatur ꝙ deserta sit appellatio ppter lapsum primi anni poterit replicare qđ illud nō est verum propter impedimentū qđ occurrit in ipso primo anno.⁊ si hoc probet debebit pcedi in causa lꝫ alia nō precesserit declaratio q₂ quod a iure concedit̄ nō est opus a iudice impetrare.l.que sub conditione.§.fi.ff.de cōdi.insti.⁊ facit quod no.in.c.vlti.in gl.penul.ī.de mag.nec obstat secundum eum.ī.de hereti.cum secundum.lib.vj.vbi videt̄ requiri declaratio q₂ ibi loquit̄ vbi agitur de nouo processu inchoando hic quādo agitur de prosequēdo iam inchoatum.qđ no.pro-
12 pter practicam. ¶ † Tangit etiā hic do.Anto.post Jnn.in.vj.q.infra quantū tēpus possit appellat᷒ prosequi appellationē appellante negligente.⁊ refert opiniones.Nam aliqui dicūt ꝙ circa finem primi anni in vltimo mense poterit petere vt confirmet̄ sua sententia.⁊ licet tex.in auł.itē si appellatione.C.de tēpo.ap.in auł.de his qui ingre.ad ap.§.ij.videat̄ dicere ꝙ circa finem secundi anni.⁊ sic in vltimo mense secundi anni.tñ vt dicit Jnno.non est dare rationem diuersitatis quare nō possit eadem ratione in vltimo mense primi anni.Et sic idem ius debet dici arg.s̄.de consti.translato.Alij tamen dixerunt ꝙ sicut in causa principali post citationē pōt reus prosequi causam in auł.qui semel.C.quomodo ⁊ qñ iudex.Jta eodem modo in causa appellationis sed Jnno.nō videtur tenere hāc opi.per tex.in auł.de his qui ingre.ad appella.§.q₂ enim.vbi videt̄ velle ꝙ etiā si in medijs certaminibus litis venerit appellans ⁊ illā deseruerit tamē appellatus si vult petere cōfirmari sententiā dꝫ expectare vltimū mensem.nec obstat dicta auł.qui semel.que loquitur in causa principali hic in causa appellationis que habet suū tempus a iure determinatū.fatetur tamen do.Anto.ꝙ predicta pcedant quādo appellans non prosequitur. Si autē prosequeretur posset tunc appellatus quādo sibi videretur petere confirmationem sententie.⁊ sic residet ⁊ idem etiam hic Joā.an.idem etiam videt̄ velle Bar.in dicta auł.item si idē etiā Jac.de bu.dicēs ꝙ sicut in causa principali actore absente post litem contestatā nō potest reus instare circa prosecutionem cause:nisi in vltimo semestri.l.properandū.§.j.C.de iudi.ita hic in causa appellationis nō poterit instare nisi circa finem secundi.si secundus annus datus fuerit a iure videtur tamē velle ꝙ lꝫ saltē appellatus possit in vltimo mense prosequi appellationē petēdo cōfirmari sentētiam: tñ etiā aliqualiter ante si iudici videat̄ poterit etiā petere dictā confirmationē.sꝫ certe hec sua opinio ꝙ ante possit psequi:nō bene iure probat̄ ⁊ videt̄ contra tex.in preallegata auł. Jaco.de bel.in dicta auł.de his qui ingre.ad app.§.j.tenet ꝙ in primo anno poterit appellatus qñcūqꝫ voluerit instare p expeditione.per id qđ habetur in.l.fi.§.illud.de tēp.app.vbi hoc videtur expressum ⁊ illū

tex.

tex. etiam hic allegat Inno. Sed in secūdo anno non possit ap-
pellatus ꝓsequi ante vltimū mensem ipsius bienniꝫ ratio diuersi
tatis secundū eum: qꝛ ex quo appellans habet vnū annuz appa
ret qꝺ fuit diligēs qꝛ alias nō daretur secūdus annus sibi. ꝛ ideo
ius presumit pro diligētia ipsius appellantis. ideo voluit expe-
ctare finem ipsius bienij ad hoc vt appellatus possit ꝓsequi que
ratio cessat in primo anno qꝛ nō apparet adhuc de ipsius dilige-
tia: sed cōmuniter tenet opi. Inno. qꝺ etiā in fine primi anni de-
mū possit appellatus ꝓsequi. ꝛ hoc videtur limitatus. §. illud. et
13 per hoc sit expedita. vij. q. ¶ † Tangit etiā nūqd si lapso primo
fatali vel secundo ferat sententia pro appellante an teneat ꝛ si ap
pellatus petat sententiam mādari executioni An obstabit exce
ptio rei iudicate sup infirmatione sententie. Inno. dicit ꝙ sic qꝛ
obstabit exceptio ex quo fuit infirmata sentētia. Hosti. hic tenuit
cōtra: qꝛ ex quo deserta fuit appellatio nō potuit postea ferri sen
tentia per iudicē appellationis. Inno. videt tunc lata a non suo
iudice ex quo desijt esse iudex. ꝛ sic videt nulla. per id qꝺ habetur
s. de offi. vica. sua. ꝛ hoc est hodie approbatū in cle. si appellatio
nem. de ap. qꝺ intellige nisi fuisset reductū in dubiū. An appella
tio fuisset deserta vel nō. ꝛ iudex ꝓnuntiasset se in iudicē compe-
tentē ꝛ appellationē nō esse desertā: qꝛ tunc tenet qꝺ postea actū
esset coraz eo per id quod dixi in simili. s. eo. si duob⁹. de quo hic
14 late per do. Ant. ¶ † Ultimo tāgit an iudex a quo possit exequi
post lapsum primi anni sententiā: si aliud non fuit sibi intimatū
de impedimento. ꝛ in effectu concludit ꝙ si reuera nō interuenit
impedimentū poterit exequi etiā nō facta citatione: qꝛ secunduz
eum non reperitur a iure cautū ꝙ executor habeat seruare ordi-
nē iudiciariū. Et ideo poterit exequi etiā nō facta citatione. ꝛ te-
nebit executio: si reuera nō interuenit impedimentum in ipso pri
mo anno. Secus si interuenisset qꝛ cū tunc in effectu adhuc du-
ret appellatio retractabitur executio facta per viam attentati ꝑ
iudicē appellationis corā quo constabit de impedimēto dicit ta-
men ꝙ licet executor nō tenet citare partē in executione senten-
tie si tū cōpareat ꝛ opponat aliquā exceptionē legitimam debe-
bit illā admittere ꝛ de illa se informare saltē vt referat superiori
s. titu. j. decetero al's posset appellari ꝛ no. diligenter hoc dictum
Innoc. ꝙ in executione sententie nō est necesse partem citari sed
Barto. in. l. a diuo pio. §. in vēditione. ꝛ. §. si super rebus. ff. de re
iudi. dicit dictum Innoc. procedere qñ fit executio in re sup qua
lata est sententia. secus si fieret super alia re vt qꝛ lata est sup quā
titate ꝛ pro satisfactione vult exequi in re alia cū forte non repe-
riat pecuniā. de quo plenius per Bar. in loco preallegato. ꝛ etiā
tangit hic do. Anto. ꝛ per predicta videt ꝙ nedū post bieniū po
test peti executio sententie sed etiā post lapsum primi anni. nam
per talē lapsum videt etiā cōfirmari sententia si aliter non appa
ret de impedimento. vt hic voluit Inno. ꝛ idē voluit glo. si bene
ponderet in auf. itē si appellatione circa finē. C. de temp. app. vi-
deat velle ꝙ demū post lapsum bienij confirmet sententia ꝛ pos-
sit peti executio sed verius puto qꝺ supra dixi. facit quod habe-
tur. s. eo. cum sit romana. ꝛ quod voluit gloss. in dicta auf. itez si
appellatione circa finem.

1 ☞ Itineris arreptio nō suspendit iurisdictionem iudicis si fiat post citationem vel notitiā literarum secus si ante. ꝛ nu. 3.
2 Clausula appellatione remota non tollit suspēsionem que fit ex itineris arreptione.

Meminimus. Sire⁹ post citationē vel notitiam literaruz iuit ad curiā delegatus in causa procedere pōt alias nō. h. d.
1 cum. c. suggestuz. j. eo. secunda ibi qꝺ si. ¶ † No. ꝙ iti-
neris arreptio nō suspēdit iurisdictionē iudicis si fiat post citatio
2 nē vel notitiam literarū. secus si ante. ¶ † No. ꝙ clausula appel-
latione remota nō tollit suspensionē que fit ex itineris arreptio-
ne ꝛ respectu eius qꝺ dicitur in decre. ¶ Not. facti contingentiā
qꝛ idē est siue cōmissio sit facta cū dicta clausula siue sine qꝛ est ra
tio vtrobiqꝫ. ꝛ de materia clausule appellatione remota no. j. eo.
pastoralis. ¶ In glo. ij. ibi sed qd si non misit aduerte qꝛ hec vi-
det esse questio que ponitur in tex. ꝛ sic videt ꝙ gl. illa nō debuit
formare: sꝫ potes dicere ꝙ glo. habuit respectū qꝺ decretalis hic
posita loquatur fm sua tēpora sed dubiū illud hodie ꝓcedat ꝑ
decre. vt debitus ꝓpter rationē infra positā in gl. ꝛ ideo glo. for-
3 mauit questionem. ¶ † In ea. glo. ibi iam litigabat sed certe tūc
videretur ꝙ ex quo post litem inchoatam arripuit iter non ha-
beat prodesse sicut hic nō hꝫ prodesse qñ post citationē: sꝫ tu po-
tes saluare glo. qꝛ voluit ꝙ si lis sit inchoata ꝛ ꝓcessum in causa
taliter ꝙ possit in aliquo allegari grauamen tunc itineris arre-
ptio habeat vim appellationis. secus vbi sola citatio fuit facta.
¶ In ea. glo. in fi. ꝛ presumetur dolus quando post notitiā lite-
rarū vel post citationem iter arripuit per illum tex. ꝛ. j. eo. sugge-
stum. ꝛ istam opi. Tan. tenebat Host. potes cōcludere ꝙ mittere
nuntiū non prodest saltem hodie per decre. vt debitus vt voluit
glo. Si vero iter arripiat in ꝓpria persona tunc si ante notitiā li-
terarū suspendit iurisditio per ti. j. de peregrinātib⁹. si vero arri
puit post notitiā nō ꝓdest qꝛ videt dolo facere idē videt si quis
iter arripuit post citationē sed vbi arripuit post causam ceptam
taliter ꝙ grauamē pōt pretēdi tūc pꝛosit ꝛ habeat vim appella-
tionis vt voluit gloss. de quo plenius dicet in preallegato. c. vt
debitus. ꝛ facit qꝺ dicetur infra eodem directe.

1 ☞ Appellatio suspendit iurisditionem iudicis a quo respectu articuli cause.
2 Exceptio tempore incongruo opposita non admittitur.
3 Exceptionem allegare non sufficit nisi probetur.
4 Causa principalis terminari non potest siue decidi sine exceptione opposita.
5 Exceptio falsitatis an possit post sententiam opponi.

Super eo. Se summat[a] habens tria dicta secundū ibi. ꝛ si principalis Ter
a tiū ibi. si aūt. ¶ † No. quod appellatio suspēdit iuris-
1 ditionē iudicis a quo respectu articuli cause nisi talis
articulus sit cōnexus negotio principali taliter qꝺ sine illo non
2 possit expediri. ¶ † No. ꝙ vbi qs opponit exceptionē tpe incō-
gruo ꝛ ꝓpter hoc appellat qꝛ nō admittit nō obstāte tali appel
latione ꝓcedi pōt ad sentētiā vt ꝓbat hic in fine secūdū vnū itel
lectū. de quo in gl. fi. ¶ † No. secūdū aliū qꝺ nō sufficit allegare
3 exceptionē nisi etiā illā velit ꝓbare vt hic ꝓbat secūdū aliū itel-
4 lectū. ¶ † In gl. iij. in fi. ꝛ sic vult gl. ꝙ sine exceptiōe peremptoria
seu illius decisione non possit decidi seu terminari causa princi-
palis pro quo bene facit. s. de ordi. cogni. c. j. ¶ Sed aduerte qꝛ
glo. nō ponit exemplū: qñ causa principalis pōt terminari absqꝫ
exceptione opposita sup qua est appellatū ꝛ forte gl. hoc fecit ꝓ-
pter id qꝺ dicitur in glo. sequenti. vbi cōcludit ꝙ hic vacat arg.
a contrario sensu ꝛ sic vult in effectu qꝺ ad literā suppleat maxi
me sed istud est violare literā. ꝛ ideo Innoc. hic posuit exemplū
quando causa principalis pōt terminari sine exceptione primo
qñ obiecta fuit exceptio cōpensationis ꝛ reiecta ꝛ ꝓpter hoc ap
pellatum. nā potest interim ꝓcedi in causa principali. ꝛ sine di-
cta exceptione terminari. facit qꝺ habetur in. l. fin. C. de cōpen. ꝛ
in. l. qꝺ in diem. §. si rationē. ff. de cōpen. ¶ Itez pōt opponi exē-
plum si exceptio cōcernit modificationē executionis vt est exce-
ptio ne quis cōueniat vltra quā facere possit que cōpetit marito
ꝛ aliquibus alijs personis. l. sunt qui putant. cum sequentibus.
ff. de re iudi. vnde si petatur debitū ꝛ opponatur talis exceptio
et ex eo qꝛ nō admittatur appelletur nihilominus poterit proce
di corā eodem iudice in principali. ¶ Itē pōt poni exempluz si
facta sit condēnatio expensarum ob contumaciam aliquā ꝛ ap
pelletur ab illa poterit procedi in principali alia exempla etiam
hic ponit Io. an. super quibus non insisto qꝛ predicta sufficiūt.
¶ In gl. nō poterit in fi. ꝛ sic ꝯcludit gl. ꝙ nō est faciēda differē
tia: an principalis cā possit terminari sine exceptione vel nō. ꝛ ꝙ
hic vacat arg. a ꝯtrario sensu quasi resultet iuri ꝯtrarius intelle-
ctus. ꝛ hoc idē videt tenere hic Hosti. ex eo qꝛ nihil dꝫ innouari
appellatione pēdēte. ff. nil innouari appellatione pēdēte. l. j. ꝛ qꝛ
iudex appellationis ex quo recipit appellationē tāꝙ emissam ex
causa ꝓbabili pōt inhibere iudici pncipalis cause ne ꝓcedat. j.
de ap. romana. §. ꝙ si obijciat. li. vj. qꝛ iustificata appellatione re
uocant ꝑ modū nullitatis oīa attētata ꝑ iudicē principalis cau
se. j. e. nō solū. li. vj. ꝛ sic etiā residet Io. an. tu potes dicere vt etiā
hic sensit. d. Ant. qꝺ si iudex a quo detulit appellatiōi non pōt
vlterius i cā ꝓcedere. j. eo. cū appellationib⁹ friuolis. lib. vj. Itē
si nō detulit si facta est sibi inhibitio fm formā. d. c. romana. ꝛ. c.
nō solū. j. eo. in. vj. Si aūt nō sit delatū appellationi nec facta in
hibitio tūc ꝓcedit tex. iste qꝛ si cā principalis non pōt terminari
sine exceptione sup quā est appellatū itelligit a iure suspēsa iuris
ditio iudicis a quo etiā sup principali ꝑ istū tex. Secus si possit
cā principalis sine illa terminari qꝛ tūc nō intelligit suspēsa iuris
ditio iudicis a quo quominus possit ꝓcedere in principali pēdē
te appellatione sup dicta exceptione ꝛ nō facta aliqua inhibitiōe
ab hoīe. Fateor tū ꝙ si appellās obtineat sup exceptiōe reuocā
tur oīa attētā ꝑ iudicē a quo ꝑ ea q̄ habent i preelleg. c. nō solū.
et sic intelligat dictū Host. ꝛ Io. an. ¶ Itē intellige ꝙ si princi
palis causa pōt terminari sine exceptione qꝺ poterit in illa ꝓce-
di nō facta alia inhibitiōe ab hoīe vel a iudice ad quē saluo nisi
appellās recusaret ipm iudicē a quo appellauit tāꝙ suspectū ꝑ
ea q̄ habent. s. eo. ad hec. secus si nō recusaret qꝛ tūc poterit ꝓce
dere vt est dictū ꝛ sic debet intelligi iste tex. ꝛ cessat obiectio glo.
¶ Itē aduerte ꝙ pl⁹ sentiūt dñi de Ro. sua ꝯclusiōe. clxxxviij.
vꝫ ꝙ vbi iudex appellationis vult facere inhibitionez iudici a
quo illā debet facere tm̄ sup connexo ꝛ si non debebit facere qñ
causa principalis potest terminari sine articulo appellationis.
Sed certe vt dicit hic do. Anto. hoc dictū videtur cōtra palle. c.
non solum vbi indistincte videtur dici qꝺ iudex appellationis

a ¶ Se summat. do. abb. hoc. cꝫ sic summat In dñs Ioā. no- summet. Su- persedet pro- pter articuluz in quo appel- latū est etiā su- per cā princi- pali sine illo ar ticulo expediri non potest.

potest inhibere iudici a quo ne procedat super principali z vide-
tur satis equum ne eodem tempore super principali z sup arti-
culo appellationis coram diuersis iudicibus fatigetur per ea q̃
habentur.s.de rescrip.c.fi.z eo.titu.dispendia.li.vj.z eodē mo-
do videtur indistincte intelligendum.c.cum appellationibus.j.
eo.lib.vj.prealleg.z per hec patet q̄ litera hic potest sustineri vt
iacet z nō vacabit arg.a contrario sensu sicut regulariter nō de-
bet vacare.j.de his que fi.a prela.cum apostolica. ¶ In glos.fi.
ibi probare nolebat intelligere corā iudice a quo nec corā iudice
a quo si fuit appellatum: q2 non amittebat exceptiones prima
facie legitimas si postea probaret coram iudice appellationis iu-
stificaretur appellatio ex quo probata esset veritas exceptionis
opposite sed ex sola oppositione non iustificatur appellatio sal-
uo nisi opposuisset exceptionem z obtulisset se paratum proba-
re incontinenti z iudex noluisset admittere z propter hoc esset
appellatum quia tunc hoc cōstito iustificata est appellatio.j.eo.
interposita.potest etiam intelligi glos.qñ iudex a quo admitte-
bat exceptionē inquātum obijciēs pbaret eā.z illā obijciens no-
luit pbare z appellauit q2 tūc nō valet appellatio cū non fiat ex
5 causa legitima. ¶ † In ea.glo.ibi cum sit dilatoria z sic loquit̃
glo.qñ exceptio ex falsi suggestione respiciebat rescriptum q2 ta-
lis exceptio tanq̄ dilatoria z respiciens pcessum d3 opponi an-
te lit.conte.s.ti.j.inter monasteriū.Secus quando exceptio falsi-
tatis respicit probatiōes factas in causa z sic marita cause quia
illa pōt opponi etiā post sententiā.s.de exceptio.cum venerabi-
lis.z de pbationibus.l3 causam ideo tunc impediret executionē
l.ij.z fi.C.si ex falsis instrumētis saluo nisi appareret euidēter ꝙ
malitiose obijceret̃ causa dilatādi.l.ij.C.de fal.z ita etiam pōt in-
telligi hic vel potes etiā dicere extra glos. ꝙ hic appellatio non
fuit formalis vt q2 nō fuit opposita exceptio nec cōsequēter obie-
cta z nihilominus fuit appellatū ne pcedat̃ ad executionē ob.ex-
ceptio de falsi suggestione.nā videt̃ tūc appellatū a futuro gra-
uamine.ideo nō valet appellatio in iudicio facta.j.eo.vt debit⁹
d3 ergo exceptio pponi z expectari an iudex admittat.z si amit-
tat nō h3 de quo cōqueratur si vero appellat tunc poterit appella-
ri q̄ no.pro practica vel pōt etiam dici ꝙ hec generalitas exce-
ptionis impediuit vim appellationis q2 multiplex est exceptio
de falsi suggestione vt pt3 ex pdictis.ideo debuit specificari.arg
c.vt quis duas.de elec.in.vj.z.ff.de iure fi.l.in fraudem.

1 ☞ Minima in causa appellationis curari debent.
2 Parua causa que dicatur.

De appellationib⁹. Ita appellari potest in
1 minima causa sicut in magna.h.d. ¶ † Nota q̄ de
minimis est curādum quo ad materiā appellatiōis
q2 etiam in minimis iustitia est ministrāda vnicuiq3 licet quo ad
aliam materiam interdum nō curetur de minimis.de quo.s.in
proemio huius libri.z.j.de simo.z si questiones.z per Bar.in.l.
si pprietarius.ff.de dā.infec. ¶ In gl.j.ibi.§.illud etiam.per ea
que tangit gl.nō habes bonā doctrinā vnde dicit ꝙ in casibus
in quibus reperitur a iure determinatū que tū dicatur parua in
dictis casibus standū est dictis iuribus vt est videre in casibus
allegatis in glo.s3 in alijs in quibus nō reperitur hoc determi-
2 natum.Conclude † ꝙ hoc erit arbitrio iudicis relinquendū que
causa dicatur parua vel magna quia habebit arbitrari inspecta
quātitate rei petite z qualitate personarū.nā causa centū aureo-
rum inter personas valde diuites reputaret̃ parua vbi tū inter
alias personas q̄ nō essent diuites reputaret̃ magna.facit ꝙ ha-
bet̃ in tex.glo.in.l.sed z si susceptis.§.q̄ si libertis.ff.de iudicijs.
vbi glo.refert de comitissa matilde que donauit cuidam territo-
rium q̄ extendebat se per trigintā miliaria.z tamē dixit aliquā-
tulum terre dono tibi: q2 modicū erat respectu ipsius donatoris
al's donatricis.facit quod habetur in auf.preterea.C.vnde vir z
vxor. ¶ In ea.glo.ibi furtum cōmittitur supple in vno ouo.fa-
cit q̄ habetur in.§.galmarum.insti.de re.diuisione.

1 ☞ Appellatio de iure canonico admittit̃ añ l'tē cōtest.z post.
2 Appellans qñ profertur excōicatio an sit excōicatus.
3 Appellatio an z qñ admittit̃ ante sentētiā secūdū leges.z nu.7.
4 Recusatio z appellatio parificantur.z nu.8.
5 Terminus statutus iudici ad decidendum causam currit a tem-
pore presentationis literarum.
6 Rescriptū si de cōsensu partiū est impetratū z cuilibet partium
datū est vnū si reus preueniat in presentando an nocebit actori.

Super eo. Se summat habens tria.d. Se-
cundū ibi in causis.Tertium ibi
1 si aūt. ¶ † Not.ꝙ de iure canonico admittit̃ appella-
tio ante litē cōtest.z post etiā ante sentētiā z similiter
etiā post sentētiā z etiā in ipsa platione sentētie q̄ vltimū videt̃
procedere secundū hec iura fm q̄ indifferēter poterat appellar
s3 hodie nō videt̃ ꝙ pcedat si appellat̃ ab ipa sentētia fereda q2
ante grauamen illatū in iudicio nō debeat appellari.j.eo.vt debi-
tus.z.s.eo.sup eo.s3 posses pcedere si appellaret̃ ab aliqua inter-
2 locutoria prius lata. ¶ † Quid aūt si qs appellat dū pfertur ex-
cōicatio an erit excōicatus.vide per Joā.an.de reg.iur.cum sint
partiu3.li.vj.in mercurialibus vbi concludit ꝙ si apparet prius
appellatum seu probatum verbum appello per appellantē ante
q̄ verbu3 excōico sit prolatum per iudicē censetur tūc excōicatio
lata post appellationem.Secus si econtra prius sit prolatū ver-
bum excōmunico. ¶ Si aūt nō appareret q̄ prius sit prolatu3
presumit̃ excōicationē precessisse q2 est actus specialis qui pene-
3 trabilior est vt voluit Inno.j.eo.preterea. ¶ † No.ꝙ secundū le-
ges nō admittit̃ regulariter appellatio ante sententiā nisi in ca-
sibus a iure expressis.de quo.ij.q.vj.non ita.z.C.quorum appel-
latio.non recipiun.l.ante sententiam.et in Specu.de appella.§.
4 in quibus.versic.sed nunquid potest. ¶ † No.q̄ recusatio z ap-
pellatio regulariter parificantur vt sic sublato remedio appel-
landi censeatur etiam sublatum remedium recusandi.facit quod
habetur in.l.fi.C.de senten.z interlocutorijs omnium iudicum.
5 ¶ † No.quod terminus statutus iudici ad decidendum causa3
currit a tempore presentationis literarum q̄ intellige quando
est statutum per numerum dierum mensium vel septimanarum.
Secus si aliter sit statutū puta vt ante pascha debeat causam de-
cidere q2 tunc etiā ante tēpus presentationis currit tēpus ex eo
q2 omnino infra tempus prefixu3 debet causa decidi. An aūt si
in casu decret. tempore presentationis rescripti reperiretur tunc
iudex excōicatus curreret tps dicit ꝙ non q2 tunc nō pōt proce-
di.s.titu.j.ad probandum.z ideo non est tūc quid imputandu3
parti.facit.s.de rescrip.si autem z plerūq3.de cautela tamē tunc
6 est ꝙ pars non presentet durante excommunicatione. ¶ † Quid
autem si de consensu partium impetratū est rescriptu3 z cuilibet
partium datum est vnu3: q2 duplicate fuit scriptum si preueniat
reus in presentando an nocebit actori. Dicit q̄ non si malitiose
preuenit per ea que habent̃.j.eo.oblate.de quo hic latius p Jo.
7 ¶ † In glo.ij.in fi.dic melius in.c.non ita.eadem causa z q̄stio-
ne.z potes concludere q̄ de iure ciuili regulariter non appellat̃
ante sententiam q2 grauamē illatum potest reparari per appel-
lationem a diffinitiua.Secus si nō possit reparari: q2 tunc pote-
rit appellari.z ita loquuntur casus notati in.l.ante sententie.C.
quorum appellationes nō recipiuntur.de quo per Bar.in.l.ij.ff.
de appellatio.z per Jo.an.in addi.Spec.eo.tit.§.in quibus.su-
8 per versic.sed nunquid potest. ¶ † In glos.penulti.in fi.z proce-
dit regulariter parificatio hic facta fallit q̄nq3.nā appellari po-
test a iudice in quem consensi.l.ex cōsensu.ff.de ap.sed tū non re-
cuso eum nisi ex noua causa superueniente per no.s.titu.j.inter
monasterium.z de offi.deleg.insinuante. ¶ Item recusatur offi-
cialis episcopi coram ipso episcopo z tamen de officiali non ap-
pellatur ad episcopum.de offi.deleg.si contra vnum.lib.vj.z ra-
tio ibi patet. ¶ Item ab executione non appellatur.z tamen re-
cusatur.sed de hoc dic vt habetur.j.eo.nouit.licet Jo.an. z do.
Anto.hic simpliciter transeat. ¶ Item non appellatur a iudice
nisi grauet.j.eod.vt debitus.z tamen recusatur ratione suspicio-
nis etiam ante grauamen.j.eo.cum speciali.z.s.de offi.deleg.su-
spicionis. ¶ In glo.fi.ibi pia hodie in.c.j.de excep.in.vj.z.c.fre-
quens.de quo sequitur est in titulo de resti.spo.in.vj. ¶ In ead.
glo.in.fi.primam partem tenet Uincen.Goff.Phili.z Host.sed
Gui.hic tenet contrarium z sequitur Joā.and.per tex.dum di-
cit ex tunc z sic innuit tēpus computari de momento ad momen-
tum.z pro hoc facit q2 sic d3 regulariter fieri computatio quādo
aliud non exprimitur.fallit q̄ habetur in iuribus hic in contra-
rium allegatis.z in.l.iij.§.minorē.ff.de minori.z in rub.ff.de di-
uersis z tempo.prescriptio.z per hoc non ob.c.pia.nec.c.frequēs
q2 aliud exprimit̃ vt ibi pt3.facit q̄ habetur in.l.iiij.ff.de condi.
z demō.z q̄ no.Bar.in.l.j.ff.si quis cauti. ¶ Ultimo tāgit hic
Inno.an iudex datus ad terminū possit abbreuiare dilationes
vt causam possit decidere infra terminu3 z in effectu cōcludit q̄
sic de quo hic latius per eu3. ¶ Tangit etiā an si mandat̃ alicui
vt debeat ifra certū tps causa inter aliquos instrui z postea fieri
remissio an negotio non instructo poterit fieri remissio post ter-
minū z an post terminū poterit aliqua partium probare de iure
suo saltē corā iudice cui eēt facta relatio de quo dic vt hic per eū z
in Spec.de remis.§.videndū.ver.in summa.vsq3 ad finem.

1 ☞ Iudex a quo pōt statuere terminū appellāti ad psequendū.
2 Appellatio impedit denūtiationem excommunicationis.
3 Notorium excludit facultatem appellandi.
4 Percutiens clericum de iure est excōicatus.
5 Appellationi renuntiare potest aliquis.

Peruenit. Cōdēnatus super iniuria clerici appellare potest nisi sit notorius
criminosus.h.d.Secunda ibi fraternitati tue. ¶ In
text.ibi appellauit supple forte cōdēnati z querit̃ seu
dubitatur

dubitatur an propter talem appellationem impediatur ꝓcessus seu executio contra eos. Et hic deciditur sub conditione. et. j. ibi representent. h. d. Quia percutiens clericum debet absolui ꝑ papā. xvij. q. iiij. si quis suadente. ¶ No. iudicem a quo posse statuere terminum appellanti ad appellationē prosequēdā. de quo. s.
2 eo. cū sit romana. ¶ † No. ꝙ appellatio videt̄ impedire denūtiationē excōicationis qñ super facto non notorio iudex vult illam
3 facere de quo. j. eo. pastoralis. ¶ † No. vnum effectum notorij q2 excludit facultatem appellandi nec impedit executionē pene. gl. tamē in. ij. q. j. manifesta videtur hoc restringere ad notoriū facti permanentis. de quo per Inno. j. de cohabi. cleri. ⁊ mulie. tua. et per Io. an. eo. ti. c. vestra. ¶ No. ꝙ in imponenda pena iuris super facto notorio non videt̄ exigi alia sententia sed statim potest imponi penā absq3 alia declaratione facti vt hic est casus secūdum vnum intellectum intelligēdo si nō erat lata sentētia. secus si fa-
4 ctum non esset notoriuz. j. de hereti. cum secundū. li. vj. ¶ † No. ꝙ percutiens clericum est de iure excōicatus a qua excōicatione nō absoluitur nisi per papā de quo in. l. si qs suadēte. xvij. q. iiij.
5 ¶ † In glo. j. in fi. supple. ⁊. C. eo. ti. sc3 de appella. in. l. si quis libellos. vbi patet ꝙ quis potest renuntiare appellationi. facit qd no. in decreta. quāuis. de elec. in. vj. ¶ In gl. ij. i fi. ⁊ de hoc in. c. significauerunt. eo. ti. sc3 de excep. ¶ In glos. si. ibi manifesta. secus si esset dubia vt patet in. c. ex parte. allegato in glo.

1 ☞ Notorium quid sit.
2 Appellans cogit̄ alternatiue prosequi appellationē vel respondere coram iudice a quo.
3 Notorium excludit facultatem appellandi.

Consuluit. Notorie delinquens non auditur appellans. h. d. ⁊ primo ponitur decisa cōsultatio. Secūdo responsio. ⁊ tertio iudicum in duobus instructio. Secūda ibi cōsultatiōi.
1 Tertia ibi sed cum multa. ¶ † Not. illud vulgatum qd multa dicuntur notoria que non sunt. ⁊ quid sit notorium vide per gl. in c. de manifesta. ij. q. j. ⁊. j. de cohabi. clericorū ⁊ mulieruz. vestra. ¶ No. ꝙ dubium nō est sumendum pro notorio. facit quod ha-
2 betur. s. de rescrip. cum cōtingat. ¶ † No. qd appellans cogitur alternatiue prosequi appellationem vel respondere coram iudi-
3 ce a quo. de quo. s. c. proxi. ¶ † No. ꝙ notorium excludit facultatem appellādi de quo etiā in. c. precedenti. dicit hic Inno. ꝙ hodie non videtur differentia inter notorium ⁊ nō notorium quia vtrobiq3 si grauaretur potest appellare si non grauatur non potest. concor. c. vt debitus. sed Hostiē. dicit ꝙ imo in aliquo etiam hodie remanet differētia inter notorium ⁊ non notorium ex eo q2 in non notorijs quis multis modis potest grauari sed in notorijs non nisi modus excedatur vnde dicit ꝙ mens istorum iurium est qd notorie delinquens non posset euitare penam iuris impositā pro facto notorio quasi illud nō cōmiserit ex quo factū est notorium. ⁊ sic negatio non prodest. facit quod nota. in. c. j. de offi. deleg. in. vj. ⁊. in. l. post rem. ff. de transactio. ⁊ per Inno. j. de censi. venerabili. ⁊ de verbo. signi. ex parte. secus quādo est notorium q2 illud pōt negari ⁊ ex multis causis pena euitari. ¶ In glo. ij. in fi. ⁊ eo. ti. cum nostra. ⁊. ij. q. j. c. manifesta.

1 ☞ Itineris arreptio post cognitionez literarum non suspendit iurisditionem iudicis.
2 Contra absentem procedi potest in causa appellationis.
3 Appellari debet coram iudice.

Suggestum. Summatuz est. s. eo. meminimus. ⁊ est cōis diuisio. Secunda ibi tue. ¶ No. sm vnū intellectū qd grauatus per sententiam potest dici oppressus. ⁊ sic facit ad
1 no. s. de fo. compe. ex parte. B. ¶ † Not. ꝙ itineris arreptio post cognitionē literarum nō suspēdit iurisditionem iudicis de quo s. eo. meminimus. ⁊. j. eo. vt debitus. ¶ No. qd inducta ad vnū effectum non debent ad oppositum retorqueri. s. de exceptio. cū
2 inter. ¶ † Et no. ꝙ in causa appellationis pōt procedi cōtra absentem qd videtur ꝓcedere etiam lite nō cōtesta. ⁊ quo ad diffinitiuam. de quo in. l. si. §. illud. C. de temp. appella. ⁊. j. eo. per tuas. ¶ In gl. j. ibi nō fiat malitiose ⁊ hoc tenebat Gof. per istū text. a cōtrario sensu s3 dic melius vt no. gl. in. c. appellatio. de appel.
3 in. vj. ¶ † In gl. iij. ibi glo. cōcludit ꝙ regulariter appellandum est coram iudice per ea que habentur. j. eo. ti. vt debitus. fallit in duobus casibus vc3 qñ eius copia haberi nō pōt. facit quod habetur in. l. j. §. adeundi. ff. quādo appellandum sit. ⁊ ibi videt̄ probari quod sufficiat qd in publico non habeatur. ¶ Item fallit si propter iustum metum quis timeat coram iudice appellare. j. eo. si iustus metus. dicit tñ hic do. Anto. ꝙ si etiaz extra istos casus appelletur in absentia sufficiet sed non proteget appellatio appellantem donec deducatur ad noticiā iudicis de quo tanget in. d. c. si iustus. Et facit quod no. Inno. ibi. ⁊. j. eo. dilectis. sed tutius est seruare practicam glos. prealleg. ⁊ ibi etiam gl. tangit an necessario appellatio sit legenda coram iudice. ⁊ hec procedunt quando appellatur ab vno iudice. si autem a pluribus quis vellet appellare tunc serua quod habetur in clemen. j. de appellatio. ¶ Item procedunt predicta in appellationibus factis in iudicio: sed in factis extra iudicium vel per actum arreptionis itineris si fiat bona fide videtur secus. facit quod no. j. eo. cordi. li. vj. saluo nisi appellaretur verbo etiam extra iudicium a iudice: quia tunc interponenda esset coram eo per no. in. d. c. appellatio. ⁊ de materia etiam per glo. ij. q. vj. biduum. in verbo imputet̄. ¶ In glos. ij. ibi ipso facto videt̄ ꝓbata supple in casu huius decre. q2 satis ex circunstantijs de quibus in litera apparet de malitia. facit quod habetur in. l. omnes. §. lucius. ff. de his que in frau. creditorum. ⁊. c. ij. de renuntia. in. vj.

1 ☞ Excommunicatus post appellationem absolui debet ad cautelam.
2 Excommunicatus post appellationem legitimā si immisceat se diuinis non efficitur irregularis.
3 Delegatus pōt absoluere ad cautelam.
4 Absolui ad cautelā petens non videtur fateri se excōmunicatū.
5 Absolutio non est danda nisi petenti.

Ad presentiam. Pendente cognitione appellatiōis excōmunicatus post ipsam appellationem absoluitur ad cautelam ⁊ si apparet eum legitime appellasse nō punitur ex eo quia interim celebrauerit. h. d. Et primo ponit dationem auditorū. Secundo actū ipsorum. Tertio principalem diffi-
1 nitionē. secunda ibi qui ad obiectionē. tertia ibi ideoq3. ¶ † Not. qd excōmunicatus post appellationem absolui debet ad caute-
2 lam si hoc petat in initio cause appellationis. ¶ † No. ꝙ excommunicatus post appellationem legitimā nō prohibet̄ se misceri diuinis nec ex hoc efficit̄ irregularis: q2 ex quo sentētia est nulla non ligauit euz. facit qd habet̄. j. de senten. excō. c. j. in. vj. Secus vbi excōmunicatio tenuisset quia tunc efficitur irregularis. j. de
3 exces. prela. c. fi. ⁊ de senten. excōmu. lib. vj. c. j. ¶ † No. ꝙ delegatus videtur posse absoluere ad cautelam de quo. j. de senten. excommu. solet lib. vj. in. iij. gloss. cessat tamen notabile si teneas auditorem habere ordinariam. de quo per gloss. in cle. auditor. de rescrip. ¶ No. quod licet excōmunicatus post appellationem sit ab alijs euitandus. vt in. d. c. solet. et facit quod habetur. j. de senten. excōmu. per tuas. Ipse tamen non tenetur se gerere pro excommunicato vt hic patet. ⁊ ideo dicit hic Joan. and. quod etiā si non fuisset absolutus ad cautelam tamē potuisset celebrare diuina si fuerit excommunicatus post appellationem legitimam: quia talis excommunicatio non ligat eum vt prealle. c. ꝑ tuas. j. de senten. excōmu. ¶ In glo. j. ibi de senten. excommu. per tuas hodie habetur de senten. excōmu. solet. lib. vj. dicunt tamen do-
4 ctores † quod petens absolui ad cautelam non videtur fateri se ligatum. licet secus videatur quando simpliciter peteretur absolutio. de quo. s. de elec. venerabilem vbi aliquid per glo. ⁊ Inno.
5 et de ordi. cognitio. cum dilectus per Joā. andr. † non est tamen danda absolutio nisi petenti. j. de eo qui duxit in matri. significasti. et facit ad materiam quod no. Barto. in. l. decem. ff. de verb. obligatio.

1 ☞ Iudex a quo super attentatis contra appellantem pōt adiri via ordinaria.
2 Appellatio suspendit iurisdictionem iudicis a quo solum respectu iuris separati. ⁊ nu. 4.
3 Seruus an possit esse in iudicio.
4 Iudex a quo pōt appellatione pendēte se intromittere de his q̄ tendunt in faciliorem exitum appellationis. ⁊ nu. 2.
5 Lite pendente non debet pars prohiberi vti iure suo.

a **Cum teneamur.** Si appellās a ī sua possessione turbat̄ iudex a quo appellauit eam sibi pōt reformare. h. d. a Et est cōis diuisio cōsultatio ⁊ responsio. Secūda ibi prudentie tue. ¶ † No. iudicem a quo super attentatis cōtra appellantem posse adiri via ordinaria vbi talia expediri pñt absq3 cognitione articuli appellationis. ¶ † No. ꝙ appellatio suspendit iurisdictionem iudicis a quo solū respectu iuris separati etiaz sup eadē re ⁊ presertim nouiter orti. ¶ No. ꝙ tendētia in faciliorem exitū appellationis videtur posse expedire iudex a quo nec quo ad illa videt̄ suspēsa eius iurisdictio dummodo illa expediri possit sine cognitione articuli appellationis. facit qd habet̄ in. c. ij. j. de ma. cōtracto cōtra interdi. eccle. no. qd iudex a quo nō videt̄ posse appellatione pendēte retractare attentata ꝑ viā attētati: q2 hoc videt̄ spectare ad officiū iudicis ad quē. Sed bene videtur posse retractare via ordinaria si hoc petatur. ⁊ ex hoc etiam no. ꝙ iudex non tenetur impartiri officium suum nisi petitū. de quo. s. de electio. innotuit. et de postu. in. c. bone. et plenius per Barto. in. l. iiij. §. hoc autem. ff. de damno infecto. ¶ In glos. j.

a ¶ Si appellans. summariū istud ⁊ do. Abb. sūt eius dez tenoris nihil differētes.

sibi turbata no. bene quia vult glo. quod in. l. j. hic allegata in gl. habeat locum etiam quando possessio est turbata nedum quando per violentiam est ablata ℞ istud etiam cōmuniter tenent legiste: quia licet text. in. d. l. j. videatur loqui de ablata. tamen rubrica loquitur etiā de turbata a qua licitum est argumentari vt no. glo. in prohemio in. vj. in verbo titulus. ℞ plene dixi super ru-
3 brica. de verbo. obliga. ¶ † No. etiam ex glo. casum specialem in quo seruus potest esse in iudicio regulariter contra. l. vij. ex certis. ℞. l. non idcirco. §. j. ff. de iudi. ℞. C. de iudicijs. l. seruus. ¶ In
a gl.a secunda ibi: colligitur: sed dic quod istud procederet quādo appellans recusaret ipsum iudicem ordinarium sed hic non recusat. Et ideo potest ipsum adire. vt. s. dixit gl. ℞ aditur hic via ordinaria. nam per viam attentati nō posset adiri ipse iudex a quo vt dixi in notabilibus. Alij tamen dicunt quod hic spoliatio fuit facta per appellantem quo casu videtur appellans talia attentando sue appellationi renuntiare cum ei non deferat. j. e. c. an sit. Et ideo per appellatum agi potest ad ordinarium a quo fuit appellatum. Sed certe iste intellectus non conformatur litere: quia videtur loqui de appellante: quia dicit appellans. Unde alij dixerunt quod est speciale in cantuariensi episcopo: quia ex priuilegio habet vt cognoscat de appellationibus interpositis ad papā. Sed certe licet intellectus possit esse bonus tamen: quia faceret decre. inducere ius speciale ℞ non ius cōmune melior videtur intellectus glo. vel posset etiam intelligi litera in appellante qui fuisset spoliatus a tertio: quia appellatio licet suspendat iurisditio-
4 nem † quo ad appellatum non tamē quo ad tertium. j. eo. romana. circa fi. lib. vj. Et facit quod no. eo. titu. ℞ libro in. c. nō solum. ¶ Item potuisset intelligi quando appellatione pendente spoliatur amicus vel filius appellātis. nam licet talis petat restitui possessionem pro absente spoliato qui appellauerat non per hoc renuntiatur appellationi: quia ipse appellans nihil agit corām iudice a quo. ℞ licet iste intellectus etiam in se sit verus tamen notabilior est intellectus glo. vt etiam ipse appellans possit via ordinaria petere possessionem sibi reformari: quia licet pendeat appellatio super proprietate rei tamen si appellans fuit pendente appellatione spoliatus ab appellato ℞ petat appellans se restitui coram ipso iudice a quo hec est noua causa separata a principali quia diuersa est causa possessionis a causa proprietatis. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquiren. posses. ℞ ideo non per hoc intelligitur renuntiare super proprietate. ℞ licet appellans possit iudicem recusare in alia causa si tamen non vult non cogitur cum illud sit in eius fauorem inductum. de reg. iur. quod ob gratiam. lib. vj. Et si dicatur quod restitutio possessionis hoc casu videtur annecti articulo appellationis qui posset retractari per viam attentati per iudicem ad quem dicas quod illud verū quādo per viam attentati fieret reuocatio. nam tūc illud spectat ad iudicem ad quem. secus quādo via ordinaria petitur reuocatio: quia tunc bene potest peti coram iudice a quo vt hic est casus notabilis ℞ singularis ℞ non reperies meliorem plus tamen dixit Inn. quod licet per viam attentati appellatione pendente non possit iudex a quo reuocare tamen tanquam attentatum lite pēdente per titulum. s. vt lit. penden. videtur posse reuocare sine libello. nam secundum eum potest dici satis. lis pendere propter spem quam habet: quia poterit esse quod reassumet iurisdictionem. j. eo. vt debitus. primū tamen dictum magis sibi placet scz qd via ordinaria ℞ non per viam attentati retractare ℞ istud videt tutius per istum text. ℞ predicta dicit vera do. Anto. si iudex a quo vult retractare per viam attentati. Sed si vellet reuocare aliquid quod ipse iudex attentasset tunc bene posset. facit qd habetur. j. eo. cum cessante. ℞ alle. etiam quod no. Fede. in suis consilijs consil. ccxxiij. ℞ adde etiam quod no. in. c. cum appella. j. eo. in. vj. vbi tangit gl. An iudex qui detulit appellationi possit sta-
5 tuere terminum appellanti. ¶ † Et no. precipue: quia do. Ant. hic facit vnam regulam quod iudex a quo pendēte appellatione potest se intromittere de his que tendunt in faciliorem exitū appellationis ad quod allegat quod habetur in. c. ij. de ma. contracto contra interdic. eccle. ℞. s. eo. personas. ℞. c. cum sit romana. ℞ facit etiam quod no. in Specu. de appellatio. §. penul. in prin. vbi ponit aliquos casus in quibus potest aliquid innouari appellatione pendente ℞ videtur dictum do. Anto. intelligendum quādo via ordinaria aditur ipse iudex a quo facit qd dicetur. j. eo. qua fronte. ℞. c. solicitudinem. ¶ Et adde predictis quod licet iudex detulerit appellationi tamē videtur posse inhibere ne aliquid attentetur in preiudicium appellationis vt videtur probari in. c. ij. de ma. contracto contra interdi. eccle. vt videtur voluisse Fed. in loco prealleg. ℞ sequitur hic do. Ant. vbi etiam videtur dicere qd si pendente appellatione super questione instrumenti pronūtiati non vsurarij qd dicebatur vsurarium per ipsum iudicem ecclesiasticum poterit ipse iudex mittere inhibitoriam iudici seculari ne exequatur interim instrumentum super quo lis vsuraria pendet licet sit appellatum ab eo. nam nihilominus potest dictā
6 inhibitoriam facere per predicta. † Nec ob. quod lite pendēte nō debet pars prohiberi vti iure suo quia illud verum nisi tēdat in faciliorem exitum appellationis id quod agere vult per ea que supra sunt dicta ℞ plus dicit quod si in sententia diffinitiua reuocare set inhibitoriā prius factā iudici seculari debebit illam reuocare appellatione pendente quod est valde notandū ℞ sequitur hic do. Anto. allegans etiā ad predicta qd no. i. c. tuā. de ordi. cog. Sed forte istud vltimū nō est sine dubitatione quia ex quo lata est sententia diffinitiua videtur functus officio suo. s. de offi. dele. in literis ℞. ff. de re iudi. l. iudex. Et ideo non videtur quod possit reuocare id qd fecit in ipsa diffinitiua sententia. tene tu mēti dictū do. Anto.

1 ☞ Appellatio an valeat certo grauamine non expresso.
2 Appellatio extraiudicialis non suspēdit penitus potestatē partis secus in iudiciali.
3 Attentatum post ℞ contra appellationem extraiudicialē nō est ipso iure nullum sed venit irritandum.

b Onsuluit. Generalis b appellatio si fiat i omnibus causis non valet. Secus si fiat in vna causa tātum. h. d. Et primo ponitur decisa consultatio. Secundo responsio ibi cōsultationi que habet duo mēbra. ℞ secundum ibi si vero. ¶ † In gl. j. ibi
1 istud tenet supple hodie per iura que infra allegantur etiam cū glo. concor. Inno. in appellationibus iudicialibus sz in extraiudicialibus dicit qd etiam hodie valebit appellatio certo grauamini nō expresso: dū tamen aliquid dicatur vel fiat ex quo probabiliter grauamen timeri possit ℞ grauamen postea subsequatur. nam extra iudicium potest appellari a futuro grauamine si probabiliter de illo dubitatur. facit quod dicetur. j. eo. c. bone. fatetur tamen quod si aliquid paratum precedat quod ad illud restringitur appellatio vt si peto aliquid extra iudicium ℞ appellas ne te grauem restringitur appellatio ad grauamē occurrens occasione illius petitionis preparate seu cōtinuate. facit. j. eo. ad audientiā. ℞. c. dilectis. Jo. an. dicit qd etiā in iudicialibus appellationibus pōt hodie procedere decre. in duobus casibus. ¶ Primo qn appellatio interponitur expresso certo grauamine subiecta clausula generali vt si appello a iudice quia me grauauit in tali facto ℞ timēs plus in futurū grauari appello ab omni grauamine per ipsum inferendo. facit quod habetur. s. de dilationi. preterea. ¶ Item secūdo pōt intelligi de appellatione generali interposita in causis maioribus in quibus non est necesse causam exprimi. j. eo. vt debitus. tractat etiā hic Inno. de practica libelli sup attentatis ℞ cōcludit quod nō dz simpliciter peti vt reuocetur quicqd factum est post ℞ cōtra appellationē vel quicqd fit ei annexū per id qd habetur. s. de elec. cū nobis olim. ℞ de procuratoribus auditis. Nec ob. s. de iudicijs exhibita. ℞. j. eo. ex parte vbi dicitur reuocato in irritum quicquid post appellationē fuerit attentatum quia dz intelligi scz contra ipsam appellationē per iura preallegata. sz Host. hic dicit quod quicqd dicit Inno. quod nec ius nec cursus iudiciorum admittit hanc subtilitatē. nā quicqd fit post appellationē legitima retractatur. j. eo. dilectis. ℞ tota die admittitur talis libellus peto attētata post appellationē retractari. fatetur tñ quod tacite intelligatur talis petitio de eo qd cōtra appellationē vel cōtra iura fit actū per c. audita. de resti. spo. ℞ infra ad hoc. c. solicitudinem. sed do. Ant. hic dicit quod opinio Inno. potest intelligi in appellatione extraiu-
2 diciali: sed fm Host. in iudiciali. ℞ ratio diuersitatis est † quia extraiudicialis non suspendit penitus potestatem partis. de elec. consideramus. ℞. c. bene. ℞ est quedā prouocatio ad causam. s. eo. cum sit romana. sed appellatio iudicialis suspendit potestatē iudicis ℞ annullatur qd fit postea ex defectu potestatis. dicit tamē
3 aduertendū vt no. Archi. ij. q. vj. c. quoties. † quod attentatū post ℞ cōtra appellationē extraiudicialē venit irritandū quia nō est nullū ipso iure. Sed attentatū post appellationē iudicialē si est interposita ex causis in iure expressis est nullū. Sed si ex cā non expressa venit irritandū de quo in palleg. c. quoties. per Archi.

1 ☞ Nuntij relationi creditur. ℞ nu. 6.
2 Citatio facta sine expressione certe diei an valeat.
3 Citatus ad maius tribunal si non cōparet licet vocetur ad minus censetur contumax. et nu. 5.
4 Citatus vt se presentet coram papa potest per nuntium seu procuratorem comparere.
7 Nuntio pape creditur circa citationem. ℞ nu. 9
8 Nuntio non creditur de cōmissione sibi facta nisi ℞ illa appareat.
9 Nuntius si dicat se non retulisse id quod dixit notarius vel non retulisse prout scripsit an credetur nuntio an notario seu scripture.

c 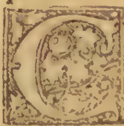Um parati. Sub obtentu c appellationis nō dz quis cōtēnere citationem legati. Et primo ponit qd opponebat cardinalis episcopo. Secundo excusationem epi. Tertio responsionem

a ¶ In gl. secūda. vide do. Abb. in. j. col. hic post. opp. cōtra tex. nu. iiij.

b ¶ Generalis. idē summat. do. abb.

c ¶ Sub obtentu. vide hic casum longū i terminis p do. Abb.

responsionē cardinalis ad illaz. Quarto citationē epi. secūda ibi. cūqz. tertia ibi cardinalis. quarta ibi nos attēdentes. ¶ In tex. ibi infra decidit q̄ eps̄ dicebat se applicasse anteq̄ esset ex cōmunicatus ⁊ allegat quod sequitur ibi aduocationem forte aduocabat eum ad concilium. ¶ No. q̄ excōicatus petens aliquid a papa non debet audiri ⁊ videt̄ hoc ꝓcedere etiā si extraiudicialiter fiat petitio vt hic videt̄ ꝓbari. ¶ No. q̄ videtur admittendū fore ad opponendum de excōicatione ⁊ illum contra quem non dirigitur petitio excōicati. facit ad notata de rescriptis ꝗ nōnulli super glo. fi. ⁊ ex hoc potes notare q̄ in casibus in quibus iudex ex officio pōt supplere pōt etiā admittere opponentem lz eius non
1 intersit. ¶ † No. q̄ statur relationi nūtij de his que asseruit vel fe
2 cit de quo in gl. ¶ † No. q̄ videt̄ valere citatio etiam[a] si facta sit
a sine expressione certe diei q2 intelligit̄ tacite dies vcz q̄ cōpareat quā citius potest argu. l. si peculium. §. fi. ff. de statuliber. ⁊ s̄. de do. ⁊ contu. cum dilecti. ⁊ de elec. cup ientes. primo responso. lib. vj. ⁊ hoc etiam sequitur Jo. an. hic. ⁊ tenuit Spec. in titu. de cita. §. sequitur. ver. quid si non prefixit. ⁊ sequitur etiā hic do. Anto. licet Pet. ⁊ Cy. teneant contra in. l. fi. C. de ferijs. per. l. ita stipulatus. de verbo. obliga. vbi non valet stipulatio sine die. Sed certe illud cōtingit q2 errore facta fuit omissio vt ibi plene nota. per Bar. alias esset secus vt. l. de die. ff. qui satisda. cogan. ⁊ l. si finita. in prin. ff. de dā. infec. Sed aduerte q2 Bar. in. l. liber homo. §. decem. de verbo obliga. videtur tenere opinio. Pet. per. l. aut qui aliter. §. j. ff. qd vi aut clam. vbi videt̄ q̄ citatio debeat certū tempus continere Ang. ibi videtur concordare opi. q2 si querimus an valeat citatio sine die quantum ad hoc vt possit iudex punire cōtumacem si non veniat quā primum potest. ⁊ tunc dicit qd sic. ⁊ sic intelligatur iste tex. ⁊ opinio Spec. ¶ Aut queritur nunqd valet talis citatio vt possit procedi in causa ad sententiā vel aliū actum expediendum ⁊ dicit qd non ex quo nō habet certum diē per ea que habentur in. d. l. aut qui aliter. §. j. ⁊ sic possit intelligi opi. Pet. et Bar. quod no. quia do. Anto. hic non tangit predicta sed transit simpliciter cuz Jo. an. ¶ † No. q̄ vocatus ad ma
3 ius tribunal si non cōparet licet vocetur ad minus tribunal censetur contumax quia debet superiori parere. facit. l. contra pupil
4 lum. §. is qui. ff. de re iudi. ¶ † Not. q̄ citatus vt se presentet coram papa videtur posse comparere per nuntium seu procuratorem. facit qd habetur in. c. eps̄. xviij. distin. ⁊ sic transeat Jo. an. ⁊ do. Anto. hoc videtur intelligendum nisi qualitas cause requireret presentiam personalem. facit quod habetur. s̄. de dilatio. c. exposuit. ⁊ in. l. inter artifices. ff. de solu. in glossa. ij. vbi exemplo
5 Petri vt habetur Luce. v. c. et. j. q. ij. §. verum. ¶ † In ea. gloss. in fi. Conclude pro declaratione glo. si queritur quādo quis vocatur a duobus superioribus cui magis sit obediendum q2 aut vtriqz potest obediri ⁊ tunc vtriqz est obediendum vt hic voluit Host. ⁊ facit quod habetur in. c. ij. s̄. de maio. ⁊ obedien. et in. l. si quis in graui. §. si cum omnes. ff. ad silleia. ¶ Si autem nō possit vtriqz obedire vt quia pro eadem die vocatur vt personaliter se presentet ⁊ tunc aut mandātes sunt pares. ⁊ obediendum est illi cui magis astringitur. argu. j̄. de testa. cum in officijs. ⁊ in d. §. cum omnes. ¶ Si autem vtriqz pariter astringitur parendum est illi qui est in maiori necessitate per predictum. §. si cum omnes. ⁊ vbi est equalis necessitas parendum est primo vocanti. arg. s̄. de rescrip. ceterum. ¶ Si autem nō sunt pares sz vnus est superior alter inferior. ⁊ tunc in his que sunt iurisditionis tā superioris quam inferioris parendum est superiori. facit. d. l. contra pupillum. §. j. ff. de re iudi. in his vero que spectant ad iurisditionem inferioris ⁊ non superioris parendum est inferiori. s̄. de offic. ordi. pastoralis. ⁊ per hoc potest inferri ad id qd tetigit glos. videlicet an prius sit parendum regi quam alteri prelato si prius a rege fuit vocatus quia certe non si non tenet ab eo regalia vt etiam sensit glo. q2 tunc non censetur subiectus Regi sz tātum superiori prelato. ¶ Si autē tenet a rege regalia tunc Host. videtur tenere qd parendum est prelato tanq̄ maiori. de maio. ⁊ obedien. c. solite. ⁊ hoc quādo non potest vtriqz parere. sz Inno. videtur velle hoc verum quādo constat prelatum velle mandare contra mandatum regis: quia tunc sibi prius quā regi est obediendum argu. d. c. solite. ⁊ quia fortius est vinculum spirituale quam carnale. de transla. c. ij. sed non constat prelatum velle excludere mandatum regis preambulum obediendum est tunc regi prius requirenti qn̄ ab eo tenet regalia q2 non intelligitur in dubio prelatum mandasse ad preiudicium regis nisi hoc exprimat arg. de offi. deleg. super eo. ⁊ hec vera in prelato inferiore a papa. sed vbi papa vel eius vices gerens vocat tūc sibi pre oibus est obediendum vt voluit hic glo. ⁊ per predicta videtur q̄ lz mandās inferiori quod le faciat prelatus ecclesiasticus superior non obediat mandato regis preambulo sed compareat corā eo quando nō subest iusta causa faciēdi tale mandatū si pur ipsum
6 faciat ei est obediendū. ¶ † In gl. nūtius ibi fideliter exequenti

quod in dubio presumitur si aliud nō apparet per ea que habētur in. c. ad audientiam. de prescriptio. ⁊ in. c. vno. de scrutinio. ¶ In ea. gl. ibi: al's non crederetur vt si forte referat delictū aliquod esse commissuz. facit quod habetur in. l. diuus. ff. de custo.
7 reo. ⁊ in. l. j. C. de decurio. lib. x. ¶ † Et no. bene hanc glos. cuius
b opi. communiter tenetur ⁊ practicatur videlicet q̄ nuntio[b] pape credatur circa citationem licet gl. alias dicat. s̄. de probatio. quoniam contra. de quo etiam per gl. lxxxij. dist. proposuisti. iiij. q. iij. §. item in criminali. ver. item testes. Spe. vero in tit. de citatione. §. sequitur. ver. sed nunquid credetur. tenet qd creditur nūtio saluo nisi ille qui dicitur citatus asserat contrarium cum iuramento. Hostiē. vero dicit hoc arbitrarium inspecta qualitate cause ⁊ personarum arg. c. fi. de iureiuran. Archi. in. d. c. proposuisti. pro hoc allegato. quia graue videtur esse quod vni nuntio forsan vili contra episcopum iurantem contrarium credatur cum episcopus sic posset damnari absens ⁊ non audiretur appellans si censeretur contumax. ij. qō. vj. §. sunt quorum. de quo etiam remittit ad summam. de contumacia. §. qualiter. vers. quid si absens. Jo. And. in additio. Spec. super dicto versic. sed nunquid credetur tenet in effectu opinio. Hostien. videlicet quod sit arbitrarium: ex qualitate personarum et cause et si iudex male arbitraretur posset appellari. facit quod habetur. ff. de verborum significa. l. si qua pena. de offic. delega. ab arbitris. lib. vj. licet secus sit in ca sa. c. statutum. de rescrip. eod. lib. §. assessorem. Barto. in extrauaganti ad reprimendam in verbo nuntium. per illum text. tenet opinio. glo. ⁊ sic seruaretur ⁊ practicaretur: quia creditur nisi probetur cōtrarium quod posset fieri saltem indirecte. Sed id quod habetur. s̄. de testib. ex tenore. et in. l. optimam. C. de contrahen. ⁊ committenda stipulatione. ⁊ sic quicquid sit iuris seruatur qd
8 dixi. ¶ † An autem de commissione facta nuntio credatur sibi. Concludit Joan. And. in dicta additio. quod non nisi appareat de illa. facit licet non alleget quod habetur in. l. fi. C. de exhiben. reis. ⁊ ideo dicit quod debet commissio iudicis facta nuntio scribi in actis quod dicit esse contra multas curias in quibus nō scribitur nisi relatio nuntij nec scribitur commissio: sed solum scribitur retulit talis nuntius se de mandato talis iudicis talem citasse. nam de iure talis relatio non probat commissionē seu mandatum. Et ideo non valeret citatio. per id quod habetur in. d. l. neminem. cum ibi nota. per Bart. sed forte tales relationes possunt sustineri si cōsuetudo diutius obseruata illud habet. per id quod habetur in. l. de quibus. ff. de legi. ⁊ s̄. de consuetu. c. fina. Sed vbi non apparet de consuetudine non valeret processus q̄
9 diligenter not. quia sepe vidi in hoc errari. ¶ † An autem crederetur nuntio referenti de verbis citantis. vt quia refert citatuz dixisse se non venturum seu quod non vult venire dicit Joan. And. in additio. predicta quod non: quia sicut non creditur nūtio super commissione: vt est dictum sic nec creditur super responsione facta per partem: ⁊ quia etiam non crederetur sibi si diceret se iniuriatum a citato. ⁊ si dicas quod talis responsio citati videtur annexa citationi dicit id non esse verum: quia certum est citationem esse perfectam etiam citato dicēte. ⁊ ideo oportet aliter probari dictam responsionem. facit q̄ no. de sen. excom. c. venerabilis. §. secus. lib. vj. ⁊ quod superius dixi tenuit Joā. An. in
10 titu. de contumacia. §. j. in magna additione. ¶ † Quid autem si nuntius dicat se non retulisse id quod dixit notarius vel nō retulisse prout scripsit an credetur nuntio an notario seu scripture notarij de hoc tangitur per Cyn. in. l. si quis decurio. C. de fal. ⁊ per Jo. An. in titu. de instr. edit. §. restat. super ver. quid si vnus. ⁊ ibi concludit post Cy. hoc esse arbitrarium ex qualitate personarum cum vterqz gerat officium publicum. vnde si tabellio est suspectus propter alia prius gesta per eum tunc nō credetur sibi ex quo tali suspicioni addicitur dictum vnius testis scilicet nuntij: q2 duo imperfecta faciunt vnum perfectum. C. de testa. l. sancimus. ⁊ facit quod no. Bar. in. l. admonendi. circa fi. ff. de iureiuran. ⁊ qd habetur in. l. rationes. C. de probationi. alias in dubio stabitur scripture tabellionis. per id quod habetur in. l. precibus. C. de probatio. ⁊ facit quod no. Bart. in. l. j. ff. quemadmodum tastament. aperi. ⁊ quod habetur in. l. legitimos. ff. de legitimis tutoribus. facit etiaz ad predicta quod no. s̄. de probatio. quoniam. ¶ Adde hic que dixi circa notabilia si vis tenere simpliciter opinio. Jo. an. ⁊ Spec. quod citatio facta sine die teneat quam etiam tenuit Bald. in. l. qui ante calendas. in quibusdam additionibus. ff. de verb. ob. quas fecit super digesto nouo. licet non alleget dictum Jo. an. nec Spe. potes respondere ad legez aut qui aliter. §. j. ff. q̄ vi aut clam. per quam mouetur Bar. ⁊ ibi nō loquitur in citatione facta per iudicem sed in denuntiatione quā fecit pars de opere qd intendit facere que debet esse certa. vt ibi dicit̄ ⁊ ratio diuersitatis esse pōt vt tetigi in. d. l. qui ante calendas. q2 vbi iudex citat in dubio dz intelligi qd cōpareat citatus quā primū pōt vt sic lis citius expediatur ⁊ non prelet. nā ⁊

a ¶ Citatio etiā. an aūt valeat sine cōmissiōe vide p pau. de cast. ff. de i ius voc. l. adopti uū. §. ptor. nu. xxi. fol. xviij. in impressione lugduneñ.

b ¶ Qd nuntio. An nūtio referēti credat̄ vide hic per do. Hē. boych. in prin. c. ⁊ p do. Ab. in. iiij. col. ver. quero etiā ⁊ reuoco. nume. xij.

ad eius officiū spectat lites abbreuiare. l. properandum. C. de iu-
dicijs. ꝛ. s̄. de do. ꝛ contu. c. finem litibus. ꝛ se. in. d. l. aut qui aliter
§. j. pendebat a mera voluntate partis quādo vellet facere opus
nec arctabitur illud certo tempore facere. ideo si denuntiat vel-
le opus facere debet illa denuntiatio esse certa ꝛ tempus certum
continere in quo vult facere opus alias non nocet aduersario si
non intersit quando fit opus cum probabiliter tempus illud po
tuerit ignorare: ꝛ sic videtur posse defensari opinio Spec. ꝛ Jo.
An. propter tamen opiniones vitandas tutius est quod appo-
natur tēpus illud: q̄ potuerit ignorare: ꝛ sic videtur posse defen
sari opi. Spec. ꝛ Joā. an. propter tamen opi. vitandas tutius est
ꝙ apponatur tempus in citatione.

1 ☞ Appellans cogitur prosequi appellationem infra tempus si
bi statutum a iudice a quo: vel parere mandatis ipsius iudicis.
2 Tempus appellationis prosequende currit a tempore appella-
tionis interposite.

D hec. Qui iurat stare mādato ecclesie ꝛ cō-
tra iuramentum appellans si nō gra-
uatur non potest appellare. h. di. cum sequen. ¶ Jn
tex. ibi: prestat forte tempore quo absoluuntur ab ex
communicatiōe. Facit quod habetur. j̄. de senten. excom. c. ex te-
nore. ꝛ. c. cū desideres. ¶ No. ꝙ appellans a quo minus implea-
1 tur iuramentum non debet audiri. facit. j̄. c. proxi. ¶ † Not. qđ
appellās cogitur prosequi appellationem infra tempus sibi sta
tutum a iudice a quo vel parere mandato ipsius iudicis. facit qđ
2 habetur. s̄. eo. super eo. ꝛ. c. peruenit. ¶ † No. ꝙ tempus appella-
tionis prosequendi currit a tempore appellationis interposite.
de quo. s̄. eo. ex ratione. ꝛ in cle. sicut appellationem. de appella-
tio. ¶ No. qđ iuramentū prestitum iudici videtur habere prom
ptam executionem sicut sententia. ¶ Jn gl. j. ibi: secundum qđ
iurauerat supple: quia seruari debet iuramentum quod seruari
potest sine interitu salutis eterne. s̄. de iureiuran. si vero. ꝛ. c. cum
contingat.

1 ☞ Absolutus semel non reincidit in excommunicationem li-
cet reincidat in delictum.
2 Actio semel extincta non resuscitatur.
3 Sententia excommunicationis non ligat inquantum implemē
tum precepti reducatur ad impossibile.
4 Criminosus non potest testificari ꝛ non admittitur ad prestan-
dum iuramentum.

a ¶ Summatᷓ. sup hoc. c. si q̄ras vtrū piuri admittantᷓ ad iurādū distingue hic secūdū domi. Henri. boych. in pn.

a **Uestioni.** Summatur [a] cum precedenti.
Et primo ponitᷓ cōsultatio. Se
cundo responsio. secunda ibi tibi. ¶ No. j. ꝙ in abso
lutione ab excōicatione prestari debet iuramentum.
¶ No. qđ hoc videtur inductū ex consuetudine ecclesie: ꝛ sic vi-
deretur ꝙ non sit de substantia absolutionis. Host. tamen tenet
cōtrariū dicens qđ nō licet trāsgredi consuetudinem sicut nec le
gem. de quo. j̄. de senten. excō. cū desideres. ꝛ cōiter tenetᷓ qđ non
precise est de substantia quin absolutio valeat sine illo. lʒ Hostiē.
contra de quo plene dicēdum vt ibi. ¶ No. ꝙ appellatio contra
iuramentum vel preceptum executiuum iuramēti inquantū con
tineat iustum ꝛ nō contra ius nō tenet nec eis dʒ deferri. ¶ No.
qđ nō parens mādato facto ad executionē iuramenti prestiti in
absolutione ab excōicatione nō reincidit ipso iure in excōicatio-
1 nem nisi iterato actualiter in illa reducatur. ¶ † Et ex hoc no. ꝙ
semel absolutus nō reincidit in excōmunicationē licet reincidat
in delictū pro quo fuit excōicatus nisi de nouo reducatᷓ in illam
ab hoīe vt hic ptʒ vel a iure vt in casu decre. eos. de sen. exc. in. vj.
vel nisi reducatᷓ ex vi absolutionis cōditionalis. Et est ratio pre
2 dictorū. † q̄ actio semel extincta non resuscitatur. l. q res. §. arena.
ff. de solu. ꝛ de consecratio. distin. iiij. queris. ¶ No. qđ semel con
tumax post absolutionē in parendo mandatis ecclesie nō videtᷓ
absoluendus solūmodo cautionē prestando sed ita demū si inci
3 piat parere mandatis. ¶ † No. arg. ꝙ sententia excōmunicatio-
nis nō ligat inquantū implementū precepti reducatᷓ ad impos-
sibile de quo dicendū. vt no. Jnn. j̄. de offi. dele. p. ꝛ. g. ꝛ per gl. in
c. ij. s̄. de testi. cog. q̄ istud nō videtᷓ procedere quādo preceptū non
habet in se errorē expressum. vt notatur in iuribus preall. ¶ Jn
gl. j. in fi. ꝛ sic in effectu vult glo. ꝙ in. c. precedenti appellauit ex
iusta causa hic secus ꝛ hec vera solutio licet Jo. j. q. vij. c. si qui. fa
ciat differentiā an quis iurauerit stare mandatis ecclesie. ꝛ tunc
nō possit ꝛ sic procedit hoc. c. Sed certe hec solutio nō est bona in
ter predicta nō est in effectu differentia vt no. per glo. j̄. de sen. ex-
4 cō. ex tenore. ¶ † Jn gl. penul. ibi: nō potest ibi videtᷓ dici qđ cri-
minosus nō pōt testificari. ꝛ sic nō pōt admitti ad prestandū iu-
ramentū de quo plene in. c. testimoniū. s̄. de testi. ¶ Jn ea. gl. ibi
preter iuramentū intellexit forte Tan. ꝛ sic videtᷓ etiā intelligere
j. gl. ꝙ ista dictio preter stet exclusiue: ꝛ sic excludat iuramentum
qualiter tū debeat accipi in. c. literas. de presump. ibi dictū fuit.
¶ Jn ea. gl. in fi. Host. dicit ꝙ licet iuret ꝛ etiā fideiubeat nō de-
bebit absolui nisi saltē inceperit implere mandatū iudicis. argu.
huius. c. per istum tex. Fatetur tamē ꝙ etiā a periurio in absolu-
tione ab excōmunicatione debet exigi iuramentū: q̄ illud est de
forma absolutionis p ea que habentᷓ in. c. cū desideres. j̄. de sen.
excō. ꝛ facit quod habetur in. c. cum in ecclesijs. alleg. in glo. ꝛ q̄
nō debet esse melioris cōditionis ille qui nō paret mādatis iudi
cis quā q paret. arg. j̄. de prebē. eum qui. li. vj. ꝛ. ff. qđ vi aut clā. l.
seruus. ¶ Jtē aduerte q̄ litera hic loquitᷓ qū post factā absolu-
tionē appellatᷓ vt hic patet ꝛ sic non hʒ cōe cum. c. solicitudinē. j̄.
eo. nec cum. c. qua fronte. in quibus appellatū fuit ante absolu-
tionem an eo casu quo appellatum est ante absolutionē p excōi-
catum possit pendente appellatione petere se absolui a iudice a
quo tangit hic Jnn. de quo dicetur in. d. c. qua fronte.

1 ☞ Appellatio eximit appellantem a iurisditione iudicis a quo
solum respectu cause in qua est appellatum.

Reterea. Appellans ab ordinario puniri
pt ab eo de delicto qū postea cō-
1 mittit. h. d. Secunda ibi duximus. ¶ † No. ꝙ appel-
latio eximit appellantem a iurisditione iudicis a quo
appellatur solū respectu cause in qua est appellatum. facit quod
habetur. s̄. eo. super eo. el. j. ꝛ. c. ad hec. in. j. vna. ¶ Not. ꝙ inuenta
ad releuandam iustitiam non debent fouere iniquitatem. facit
quod habetur. s̄. de exceptio. cum inter. ꝛ. s̄. eo. suggestum.

1 ☞ Electio facta post primam appellationem que est nulla va-
let etiam prima aliter non cassata.
2 Electio si pronuntietur a pluribus ꝛ etiam per verba pluralis
numeri valet.

Onstitutis. Qui detulit appellatiōi ad
uersarij de sua postmoduʒ
appellatione nō poterit contra aduersarium excipe-
re. h. d. Et p̄mo decise narrat factū. Secūdo dat iudi-
1 ces. secūda ibi ideoqꝫ. ¶ † No. ꝙ electio facta post primā appel
lationē q̄ est nulla valet etiā prima aliter nō cassata. de quo plene
s̄. de elec. auditis. ꝛ. c. cōsiderauimus. ¶ Not. ꝙ vbi qs nō defert
appellationi alterius nō est etiā sue appellationi necessario defe
2 rendū. ¶ † No. qđ valere videtᷓ electio si pronūtietur a pluribus
ꝛ etiā per verba pluralis numeri. sed de hoc dic vt hodie habetᷓ
in. c. cum ab vno. de re iudi. in. vj. per quod. c. deciduntur no. per
Jnno. ꝛ Host. ¶ No. ꝙ in electione episcopi videtur ꝙ nedū de-
beat interuenire consensus canonicorum vel maioris partis eo-
rum: sed etiam consensus cleri totius episcopatus vel maioris
partis ꝛ sanioris partis eorū quod posset procedere qū hoc ha-
beret consuetudo. facit quod habetur. s̄. de causa pos. cum eccle-
sia sed de iure cōmuni videtur spectare ad collegiū canonicoruʒ
ipsius ecclesie de quo plene in. c. j. s̄. de elec. ¶ Jn glo. j. in fi. sup
ple: quia ibi loquitur de suspenso a participatione propter par-
ticipationem loquele cum excōmunicato ꝛ sic de suspensione mi
nori. Secus de suspensione ab officio ꝛ sic de suspensione maiori
j̄. de re iudi. c. j. lib. vj. ꝛ de senten. excō. c. j. eo. lib. ¶ Jn gl. fi. ibi. c.
auditis. in quibus videtur probari qđ non valet secunda electio
facta post primā nō cassatā: sed responde vt sequitᷓ q̄ illud veruʒ
quādo prima fuisset aliqua. Secus quando prima fuisset nulla
vt hic fuit multis de causis vt hic per glo.

1 ☞ Appellatio ex viribus appellationis non suspendit iurisdi-
tionem iudicis a quo in causa separata posset tū talis iudex ab
appellante recusari ex quo semel fuit grauatus.
2 Recusatio iudicis nō habet locū in notorijs. et nu. 5.
3 Judex a quo appellatū est recusari pōt in alia causa.
4 Graue delictum quando dicatur.

b ¶ Appellās. nihil differt h summarium a summario do. Abb.

b **Roposuit.** Appellans [b] ab ordinario in
vna causa in alijs corā eo con
pellitur respondere. potest tamen eum recusare si vult
nisi de graui ꝛ manifesto crimine conueniatᷓ. h. d. Se
cunda ibi super quo ibi compellere supple si ille vellet eū recusa-
1 re. ¶ † No. j. qđ appellatio ex viribus appellationis non suspen
dit iurisditionem iudicis a quo in causa separata posset tamē ta
lis iudex ab appellante recusari ex quo semel fuisset grauatus.
2 ¶ † Not. quod in notorio non videtur habere locum recusatio
saltem quando delictuʒ nedum est notorium sed etiam graue de
quo tangetur cum glo. fi. ¶ No. quod in notorijs videtur posse
quem dānari absqꝫ alia declaratione facti. facit qđ habetur. s̄.
eo. peruenit. et per istum tex. dicebat hic Uincen. quod in noto-
rijs non obstabat agenti exceptio spoliationis licet illa habeat
obstare in non notorijs. s̄. de ordi. cogni. c. ij. ꝛ. c. fi. ꝛ non est secū
dum euʒ. quia sicut non potest opponi dicta exceptio post litē cō
testa. cum sit dilatoria. per id quod habetur. s̄. titu. j. inter mona
sterium. ita secundum eum nō debet opponi in notorijs cū plus
videatur aliquid esse notorium quam litem esse cōtestatam. per
id quod habetur in simili in hoc tex. ¶ Jn glo. ij. ibi est in pēdē
ti contrarium tenet hic Joan. and' ꝛ. do. Anto. post eum quia si
appellans

appellans vult ꝓbare grauamen in causa recusationis: et illud probet licet pendeat appellatio: q͛ adhuc non ꝓbauerit grauamen ꝛ ille poterit recusare etiā pendente ipsa appellatione. per id qd̄ dictum fuit. s. in. c. ad hec. probatiōes facte in causa recusationis videnꝫ proficere in causa appellationis cū sint facte ad alium finem. arg. s. de testi. veniens. c. ij. et ideo erit necesse qd̄ iterato fiant in causa appellationis: vt dictum fuit in. c. ad hec. ¶ Aduerte tamē quia Hos. dicit ꝙ iusta causa recusandi iudicem ex eo: q͛ fuit ab eo appellatum in alia causa ꝓpter ea q͛ iudices a quibus appellatur solēt ꝓuocari ex appellatione. allegant. l. iij. C. de episco. audien. al's. C. de summa trini. sed melius facit qd̄ habeꝫ in. l. in minoribus. C. de appel. et. l. fin. ad. ff. C. q̄n prouo. non est neces. propter quā prouocationem solent se velle vlcisci. facit licet nō alleget qd̄ habetur in. l. qui cum maior. §. si

3 libertus. ff. de oper. lib. ꝛ ideo ſm euꝫ poterit † iudex a quo est appellatū recusari in alia causa. ꝛ hoc etiā no. ipse Hos. in summa de iudi. circa finem. ver. in his ergo casib⁹. ꝛ hec opi. multū cōformatur tex. in. c. ad hec si in vna. s. eo. vt ibi etiam dixi licet tunc nō viderim istam opi. sed Jo. and. ꝛ do. Ant. nituntur hāc opi. reprobare ex eo q͛ iudex non debet prouocari ex appellatione cum appellans vtatur iure suo. facit. s. de electio. in. c. cuꝫ ecclesia vulterana. ꝛ. ff. de iniur. l. iniuriarum. ꝛ ideo ſm eum nō erit sufficiens causa ipsa appellatio ad recusandū nisi aliter constaret iudicem iniuriatuꝫ esse parti. facit qd̄ habetur. s. de offic. deleg. cū super. in parte decisa. ꝛ qd̄ ibi notatur in prima gl. Tu potes attentare qd̄ sine dubio scd̄m hec tempora sufficiēs erat causa recusandi ipsa appellatio preambula per text. in dicto. c. ad hec si in vna non violāda. q͛ sicut scd̄m hec iura de facili admittebatur appellatio. ij. q. vj. ad romanam. ꝛ qd̄ ibi notatur. ꝛ qd̄ no. in summa dicte questionis. et ꝑ id qd̄ habetur. j. eod. peruenit. etiam de facili admittebatur recusatio. arg. eius quod habetur in. c. super eo. el. ij. ver. in causis. s. eo. quinimo plus videtur posse dici qd̄ etiam hodie sit iusta causa recusandi pendentia dicte appellationis cum non reperiatur hoc correctum. per id quod habetur in. c. cum expediat. de electio. in. vj. ꝛ in. l. sancimus. C. de testa. nec obstat hoc qd̄ dicit domi. Ant. videlicet ꝙ si a iudice appellatur nō debet prouocari ex appellatione: quia licet illud sit verum ꝛ propter hoc nō possit agere actione iniuriarum. vt notatur in dicta. l. ꝛ in maioribus. ꝛ in dicta. l. fin. C. q̄n prouo. non est neces. tamen aliqualis iniuria videtur inferri ipsi iudici appellando: quia videtur pars dicere qd̄ male se habuit in taliter iudicando. ꝛ ideo presumi potest ꝙ aliqualiter sit prouocatus ꝛ pro tanto videtur qd̄ possit recusari. per ea q̄ habenꝫ in dicto. c. ad hec si in vna. ꝛ qd̄ habetur in dicta. l. fina. C. quādo ꝓuoca. non est necesse. ꝛ ideo forte de iure opi. Hosſ. pcedit quicquid dixerit Jo. and. ꝛ do. Anto. Fateor tamen qd̄ vbi probaretur grauamē a quo dicitur appellatum. vt voluit Joā. and. ꝛ tunc clarum esset ꝙ posset recusari. sed ſm Hos. sufficeret probare pendentia appellationis. ¶ In glo. fin. ibi: non notorijs. et sic stricto sumpto vocabulo differt manifestum a notorio lato sumpto vocabulo licet quandoqꝫ sumatur pro notorio. de quo i. c. vestra. j. de cohabi. cleri. ꝛ mulierū. ꝛ. ij. q. j. c. manifesta. vel potes dicere secūdo ſm Hostiē. qd̄ hic loquiꝫ in manifestis ꝛ grauib⁹. sed contrarium loquitur quando est manifestum sed

4 nō graue ꝛ dicetur † graue ſm Host. de quo plurimi scandalizantur et qd̄ quasi vniuersam cōmouet vrbem. xxvj. q. vj. c. fina. vel relinquitur arbitrio iudicantis. j. de sent. excōmu. cū illorū. ver. nisi excessus. ꝛ scd̄m hoc videretur qd̄ in notorijs nō grauibus admittatur recusatio. sed hic videꝫ contra notata ꝑ Inno. j. de censi. venerabili. ꝛ de verb. signi. ex parte. vbi videtur dicere qd̄ in notorijs iudex non debet dici suspectus: quia nihil habet cognoscere sed solū exequi. ꝛ propter hoc melior videtur so

5 lutio glo. ¶ † Aduerte tamen quia quod dixi in notorijs nō habere locum recusationem est verum inquātum iudex vellet imponere penam a iure determinatam quo casu non posset etiam appellari: secus si aliam vellet imponere ꝛ tunc grauaret. ¶ Si autem pena non esset a iure determinata ꝛ sic relinqueret arbitrio iudicantis ſm notata de offic. delega. de causis. tunc quia in arbitrio posset grauare partē poterit tunc postea recusari si sit suspectus. ꝛ sic pōt intelligi. c. quia suspecti. allega. in glo. ſm alium intellectum. de quo ibi etiā per Arc. ꝛ sic etiā debet intelligi qd̄ habetur in. c. nouit. j. eo. ꝛ qd̄ no. gl. de offi. deleg. c. j. lib. vj. in glo. magna. circa fi. ꝛ scd̄m predicta etiā limitari debet dictum Jnn. in locis de quibus. s.

1 ¶ Ordinē iuris peruertens ꝛ cōtēnens canones videꝫ indignus gratia sedis apostolice.
2 Electio vbi debeat fieri.
3 Spiritualia exercenda non sunt in domibus laicorum etiam si sint principes.
4 Excōmunicatus ꝓ cōtumacia vel alia causa pōt per excōmunicatorem absolui prestita cautione de parendo mādato iudicis ad quem appellatur nō obstante appellatione et contradictione partis aduerse.
5 Causa appellationis regulariter non defertur ad curiam vt ibi tractetur.
6 Excōmunicationis sententiā iniustam corā superiore excōmunicantis allegans debet ante ingressuꝫ iudicij absolui prestita debita cautione.
7 Appellatio nō admittiꝫ in his que nō capiunt dilationem.
8 Excōicatus si appellauit ꝛ postea petat se absolui ab excōicatore an excōicator poterit eum absoluere.
9 In absolutione ab excōicatiōe an ps sit citanda ꝛ an satisfieri debeat de expensis ante absolutionem.
10 Judex pro excōicato supplere potest si vult in his in quib⁹ iudex ex officio supplere potest de facto.

Qua fronte. Absoluitur excōmunicatus cautione recepta: licet aduersarius vel excōicator ne absoluatur appellet. h. d. et primo reprehendit querentem. Secūdo duplici eius questioni respondet. Secunda questio ibi de

1 his. ¶ † No. primo ꝙ peruertens † ordinē iuris ꝛ contēnēs canones videtur indignus gratia sedis apostolice: sic etiam dicimus de excōicato et inobediente. s. de offi. ordi. ꝙ sedem. et. s. eo. cum parati. ꝛ facit qd̄ habetur. s. de tempo. ordi. vel non est vbi etiam in simili redarguitur faciens contra canones. ¶ No.

2 locum in quo confirmari pōt † electio ꝛ debet q͛ debet fieri in ecclesia vel palatio episcopali vel in camera ꝓprij epi. et ex hoc videꝫ argui qd̄ confirmatio electionis fieri potest extraiudicialiter ex quo nō habet fieri necessario in tribunali ex quo consueuit ius reddi. et hoc videꝫ satis posse tolerari ſm illa iura ſm q̄ poterat fieri confirmatio que habebat vim interlocutorie ꝛ nō diffinitiue. vt voluit Jnn. j. eo. cōstitutus. ij. ꝛ no. gl. j. de elec. c. fin. in. vj. facit qd̄ no. Jnno. s. de do. ꝛ cōtu. cum olim. ꝛ de elec. cum dilecti. vnde poterat fieri etiaꝫ parte non vocata: vt no. in iurib⁹ preallcg. sed hodie necessario vocāda est pars ſm formā dicti. c. fi. de elec. in. vj. et sic videreꝫ qd̄ hodie deberet fieri in tribunali: vbi redditur ius. facit. l. penul. ff. de iusti. ꝛ iure. Archi. tamē in. c. si episcopus. de offi. ordi. in. vj. videtur velle per illuꝫ tex. ꝙ possit in quolibet loco sue dioce. dūmō honesto reddere ius. et scd̄m hoc videretur qd̄ etiaꝫ hodie in camera ipsius episcopi posset facere confirmationē si illum locuꝫ eligeret pro iuridico tutius tamē est qd̄ fiat in loco tribunalis. ¶ † Nota qd̄ [a]

3 in domib⁹ laicorum etiā si sint principes nō sunt exercenda spiritualia: quia in hoc videtur detrahi dignitati eccl'ie que maior est regali. s. de sacra vnctio. c. vno. dicit tamen Jnn. hic: ꝙ licet non debeat fieri confirmatio in talibus locis si tamen fiat tenebit. facit quod not. s. de elec. cūm terra. qd̄ no. ¶ † No. ꝙ excō-

4 municatus pro cōtumacia vel alia causa potest absolui ꝑ excōmunicatorem prestita cautione de parēdo mādatis iudicis ad quem appellatur vel eius delegati non obstante appellatione ꝛ cōtradictione partis aduerse. ꝛ intellige qd̄ dixi pro alia causa q̄n excōmunicatus esset pro offensa dubia. nam si esset manifesta nō absolueretur prestita cautione: sed plus deberet satisfacere. vt. j. de verb. sig. ex parte. ꝛ de sen. excōmu. venerabilib⁹. §. secus. lib. vj. saluo nisi esset offensa manifesta cōmissa in deum: quia tunc absolueretur prestita cautione de parendo mandatis ecclesie: vt hic est casus ſm vnum intellectum qd̄ no. pro limitatione dictorum iurium. ¶ No. qd̄ † causa appellationis regu-

5 lariter nō defertur [a] ad curiam vt ibi tractetur: nisi appellatus in hoc consenserit sed debebit delegari extra curiam in partibus. facit quod habetur. j. eo. nicolao. et quod notatur per glo. quam omnino vide in ca. j. j. de appel. in. vj. et ſm hoc dum dicit hic litera si maluerit aduersarius debet intelligi. i. ipse appellatus. ꝛ sic non obst. quod nota. in dicto. c. j. ¶ Si autem exponas idest ipse appellans: vt litera videtur innuere referēdo ad superiora tunc potes dicere qd̄ istud habeat locū ſm hec tēpora: sed hodie secus vel intelligatur quādo appellans prosequitur ꝛ nō appellatus: sed vbi vterqꝫ persequeretur tunc exigeretur cōsensus vniuscuiusqꝫ in cōmissione fienda. facit quod habetur. s. de offi. deleg. cum inter. R. sꝫ prima expositio planior est vt exponatur aduesarius. s. ipse appellatus. per ea que habentur in dicto. c. j. j. eo. in. vj. quia vt dixi non est causa tractāda regulariter in curia. si in hoc nō cōsensit ipse appellatus: sed potius debet

6 delegari cognoscenda extra curiā. ¶ No. ꝙ † cōquerens de iniusta sententia excōicationis coram superiore excōmunicantis debet ante ingressuꝫ iudicij absolui prestita debita caut. ōe. nō obstante contradictione vel appellatione sentētiātis. vt hic pꝫ in ver. de his ꝛ per hoc patet in quo differat ille ver. a precedēti. q͛ in precedenti non queriꝫ de iniustitia sententie sed petit se absolui ab excōmunicante. sed in ver. de his. conquerebatur de

[a] ¶ Non deferꝫ. hoc bn̄ seruaꝫ in regno frācoꝝ etiam si appellat⁹ vellet, cū non deferreꝫ ad curiam.

iniustitia coram superiore excōicantis. Item in versicu.de his.
fuit lata sententia ex officio iudicis.sed in ver.precedenti ad in-
stantiam partis.⁊ ex hoc etiā sequitur q₂ in ver.de his.oppone
bat se excōicans.sed in ver.precedēti opponebat se pars.⁊ nota
ex hoc ꝙ vbi iudex ex officio tulit sententiam admitti debet si
illam vult defendere ⁊ vocand⁹ videtur vt intersit si sua putaue
rit interesse.facit de sen.excō.venerabilibus.lib.vj.secus quādo
lata fuit sententia ⁊ processit iudex ad instantiam partis:q₂ tūc
non est necessario vocād⁹ vt defendat processum.vt no.Inn.s.
de transac.de cetero.⁊.s.de procura.in nostra. ¶ In glo.ij.ibi:
consensu.sed certe vt dicit Jo.and.iura hic allega.solum dicūt
de consilio.et adde etiā ꝙ de cōsuetudine prescripta etiā sine cō
silio posset per.c.ij.⁊.iij.de cōsuetu.li.vj.et.c.cū ex eo.per glo.de
elec.lib.vj. ¶ In glo.decedant.ibi:que dilationem nō capiunt.
7 Nota bn̄ qd † in his que non capiunt dilationē nō admittitur
appellatio.de quo in Specu.de appel.§.in quibus.vbi ponunt
multi casus tales.et in versi.viij.ponitur casus,de quo hic facit
etiam qd habet in.l.vlti.allega.in gl.⁊ no.etiam ex glo.illud qd
dixi in princ.vz qd propter peccatū verisimiliter dubitandum
est ne homo citius moriatur.et ideo peccator sibi pvidere dz p
penitentiā salutarem.facit quod habetur.j.de peni.et remis.ca.
omnis.⁊.c.cū infirmitas. ¶ In glo.cautione.ibi:sufficiēti cau-
tione.⁊ vult glo.qd in casu isto vltra iuratoriam cautionez pre-
stentur pignora vel fideiussores sicut quādo restituit possessio
data propter contumaciam in alijs autē excōmunicationibus
sufficit regulariter iuratoria cautio in absolutionem.vt in.c.cū
desideres.de sent.excōi.⁊ facit qd not.in.l.si mandato titij.§.si.
8 per gl.ff.manda. ¶ † In gl.fin.in fi.⁊ ibi de hoc in glo.que inci-
pit,sed quare.extra glo.tangit hic Inno.⁊ Joan.an.quid si ille
qui fuit excōmunicat⁹ appellauit.⁊ postea petat se absolui ab
ipso excōmunicatore an poterit:et an excōicator poterit eum
absoluere.de quo etiam tangit Inn.s.eo.questioni.⁊ ibi cōclu
dit qd si petit se absolui absq₃ protestatione vr recedere ab ap-
pellatione.p id qd habetur.j.eo.solicitudinē.⁊.s.de offic.deleg.
gratum.q₂ videtur qd hoc non spectet ad iudicem a quo:sed ad
iudicem ad quē.vt.j.de sent.excōi.per tuas.secus si petit se ab-
solui cum protestatione qd nō intendit ab appellatione recede
re:q₂ tunc nō receditur ab appellatione ⁊ hoc operetur ptesta-
tio propter periculum more:et ppter periculum cōmunionis:
vnde tenebit absolutio licet principale negotiū sit delatū ad su
periorem per viam appellatiōis.vt hic.et.j.de sent.excōi.sacro.
cū ibi no.in gl.penul.⁊ super ea.⁊ hoc tenet Hosti.dicēs:qd iste
est specialis casus in quo iudex a quo se intromittit absoluendo
⁊ cautionē recipiendo sine alio mādato ipsius iudicis ad quem.
Inno.tamen in.d.c.questioni.refert alios tenere qd si nō renū-
tiet appellationi iudex a quo nō poterit absoluere.p id qd ha-
betur.j.eo.solicitudinē.circa fi.et sic residet do.Ant.hic.⁊ in.d.
c.questioni.dicit:qd si iudex sine petitione partis velit reuocare
sn̄iam excōicationis ꝙ poterit.p ea que habent.j.eo.cū cessan-
te.⁊.s.de rescrip.ab excōicato.et idem si per viā absolutionis si
excōicauit post appellationem quasi retractando a se attenta-
tum.d.c.cū cessante.idem si velit absoluere vt legitimet psonam
ad prosequēdā appellationē prestita cautione.de qua hic.⁊ hoc
videtur tēdere in faciliorem exitum appellationis.facit qd dixi
s.eo.cum teneamur.et hoc si nō velit cognoscere de articulo ap
pellationis.secus si absoluendo vellet cognoscere de illa.per ea
que habent in.d.c.solicitudinē.sz forte verior est opi.de iure:ꝙ
non debet admitti petens absolutionē si protestatur ꝙ nō vult
recedere ab appellatiōe.per ea que habent in.d.c.solicitudinē.
nec iste tex loquit hoc casu:nec similiter.c.questiōi.si quis tamē
9 cōsideret. ¶ Vltimo tractat hic Jo.andr.an † in absolutiōe ab
excōmunicatione sit pars citanda.⁊ cōcludit ꝙ sic post Hostiē.
nisi periculū sit in mora.de quo etiā.xj.qō.iij.c.excōicatos.per
gl.⁊ in Spec.de contuma.§.si.xv.sed pone excōicat⁹.⁊ seq.dicūt
tamen ꝙ si nō vocetur pars nihilomin⁹ tenebit absolutio licet
pars ex hoc grauetur ⁊ possit appellare qn̄ ad petitionē partis
fuit lata sn̄ia excōicationis.sec⁹ si ex officio q₂ illam potest tunc
tollere ex officio sicut tollit.⁊ facit etiā pro predictis:q₂ etiā sn̄ia
excōicationis:licet non debeat ferri sine monitiōe preambula
j.de sent.excōi.sacro.si tn̄ feratur valet:ergo eodē modo in ab-
solutione.facit qd no.Inno.s.de rescrip.ab excōicato.in regu-
la.j.j.de reg.iur. ¶ Sed iuxta predicta occurrit dubium quid si
aduersari⁹ citatus petat primo sibi satisfieri de expēsis anteꝙ
fiat absolutio:⁊ ecōtra petēs absolutionē excipiat contra illum
de excōicatione:⁊ offerat se paratū pbare an faciēda erit abso
lutio añ satisfactionē expēsarū nō obstāte dicta exceptiōe excōi
cationis:videretur qd sic q₂ excōicatus nō potest agere.de iudi.
intelleximus.et sic videtur qd etiā non possit petere expensas.
Guil.naso.tenuit contra.q₂ iste petens expēsas nō agit sed exci
pit non prius fiendā absolutionē ꝙ sibi satisfaciat de expensis.

a ¶ Prelati, sup h.c. si quas i quibus crimini⁹ necessaria est ⁊ i quib⁹ sufficit monitio ⁊ quota ad h vt superior habēs ptātez excōicandi excōicationem ferre possit. vide dist.d. Hē. boych.j. de sen. excō.c. sacro. dis.j.

et hoc est sibi licitū de excep.cum inter. Et q₂ etiā si diceret age-
re cū expense veniāt officio iudicis.C.de iudi.sancimus.potest
tn̄ iudex ex officio cōdemnare sm eum qd est diligēter notan-
10 dum.nā ex hoc habes qd † iudex p excōicato potest supplere
si vult in his in quib⁹ iudex ex officio supplere potest de facto.
facit qd habetur.s.de iureiur.debitores.⁊ qd no.s.vt lit.nō cō-
testa.qm̄.§.in alijs.vbi tāgit questio de reo qui vult recuperare
possessionē cui opponitur excōicatio.de quo etiā per Bar.in.l.
de pupillo.§.qui remissionē.ff.de ope.no.nun.⁊ facit qd no.Jo.
and.in.c.exceptionem.s.de excep.

1 ☞ Religiosus non habet proprium.
2 Relatio si nō pōt fieri ad proxima fit ad superiora.
3 Monitio precedere debet excōmunicationē vel suspēsionē.
4 Sentētia excōicationis si a canone profertur ipso iure pōt pla-
tus subditū excōicare monitione non premissa.
5 Iudex a quo potest statuere terminū appellanti ad psequēdā
appellationem.
6 Appellans non prosequens appellato prosequente condēnat
in expensis.
7 Monachum corrigere an possit prelatus sm regulam sine cō-
sensu sui capituli.
8 Puniri debet in corpore qui luere non potest in ere.
9 Episcopus cōtra dn̄m feudi cōmittens feloniam priuari debet
in vita sua feudo.
10 Appellatione deserta quis habeat cōdēnare in expēsis.

8 Reprehensibilis. Prelati [a] excōi-
care vel suspende
re non debent nisi monitione premissa.hoc prīo nec
subditi precipue regulares contra disciplinā appel-
lare hoc secundo.⁊ statui debet terminus appellanti infra quez
si non prosequitur iudex pcedit.h.d.tertio appellans qui nō p
sequitur appellato prosequente condemnatur in expensis.h.d.
vltimo.Et sunt quinq₃ partes sicut sunt quinq₃ dicta principa
lia.secūda ibi:nec subiecti.tertia ibi:si vero.quarta ibi:si autem.
qnta ibi:precipue. ¶ In tex.ibi:necessitate.forte q₂ reputabat
se grauatum. ¶ In tex.ibi:vtatur.⁊ hoc quādo appellatus nō
cōparuit corā iudice appellationis:si aūt cōparuit tunc habet
locū qd sequitur. ¶ Ibi hoc in religiosis non referas ad proxi-
1 ma:q₂ † religiosus nō hz ppriū.j.de sta.mo.cū ad monasteriū.
circa fi.vnde poti⁹ refertur ad dicta.s.in versi.nec subiecti.⁊ ex
2 hoc no.qd vbi † relatio nō pōt fieri ad pxima fit ad superiora.
facit qd habet in.c.indēnitatibus.§.sed cū ea.de elec.in.vj.⁊ qd
habet in.l.si idem cū eodem.ad fi.ff.de iurisdi.om.iudi.vbi vero
referri posset ad omnia ad illa debet referri.l.talis scriptura.cū
3 ibi no.ff.de leg.j. ¶ No.qd † plat⁹ nō debet ferre sn̄iam excōi-
cationis vel suspensionis non premissa monitione alias punit:
vt tangit glo.licet excōicatio teneat et non sit contēnenda.xj.q.
iij.c.j.et facit qd notatur.j.de sen.excō.sacro.⁊.ij.q.j.in summa.
4 ¶ † Nota qd vbi ipso iure a canone profertur sentētia excōmu
nicationis potest prelatus etiā tunc subditū excōicare monitio-
ne nō premissa:nec incurrit aliquam penam.et per hoc dicit hic
Abbas se alias excusasse quēdā abbatē q sine monitiōe excōica
uerat subditum pro eo qd sine licentia exiuerat claustrū cū fue-
rit postea repertum qd in eodem monasterio erat de hoc statu-
tum excōmunicationem ipso facto imponens.⁊ ideo non exige
batur tūc alia monitio per istum tex.in ver.nisi.⁊ idem videtur
velle Jo.and.si fiat denuntiatio talis excōicationis:vt etiā tūc
nō exigatur citatio.secus dicit do.Ant.Si aliam executionem
facti vellet facere:vbi oporteret factū declarari a quo surgit pe
na ipso iure illata:q₂ tūc oportet ꝙ citet pars in declaratiōe ta
lis facti ad finē executionis predicte.j.de here.c.cū secundum.
lib.vj. ¶ No.qd sicut cōtra penam iuris nō appellatur.ff.de v.
sig.l.si qua pena.ita nec cōtra disciplinam ecclesiasticam.⁊ pre-
5 cipue regularem. ¶ † No.iudicem a quo posse statuere terminū
appellanti ad psequendam appellationem.de quo.s.eo.pso-
6 nas.⁊.c.cum sit romana. ¶ † No.penam appellantis nō prose-
quentis appellato prosequēte:q₂ cōdemnatur in expēsis.⁊ fiet
hec cōdēnatio condictione ex hac decre.nō officio iudicis tan
tum sm do.Anto.facit qd habet.s.de rescript.ex parte.sz qd
est notādus ppter ea que habētur in.l.terminatio.C.de fructi.
7 et litis expē. ¶ † Nota prelatum non posse corrigere monachū
sm regulam absq₃ cōsensu sui capituli.⁊ ita videtur pbari hic.
sed contrariū tenet Jo.and.ad tex.istum respōdet qd hic vbū
capituli nō sumitur p conuentu:sed pro titulo regule.i.statuto
⁊ ordinatione.⁊ sic debet exponi.⁊.c.disciplinā.⁊ in.c.regule cō
nentum.vel potes dicere ꝙ hic non loquit de disciplina impo-
nenda a prelato ⁊ capitulo:sed de disciplina imponēda a prela
to statuta ⁊ determinata pde ꝯsensu plati ⁊ capituli.⁊ dicit Jo.
an.in preallegato.c.ioannes.ꝙ in regula est expressum solum
prelatum corrigere sm disciplinam regularem. ¶ In glo.j.ibi:
de canonica.

de canonica.sed certe melius dixisset de euangelica:qr de illa loquuntur iura in gl.allegata.¶ In eadem glo.ibi nouerit interdictum.et si durante tali suspensione ingesserit se diuinis irregularitatem incurrit a qua non potest absolui nisi per papam j.de senten.excom.is cui.lib.vj.¶ In gl.ij.in fi.ꝛ etiam in alijs casibus in quibus habetur in.c.presenti.de senten.excom.in.vj. et adde etiam pro intellectu huius principij quod habetur eo. titu.ꝛ libro.c.constitutionē.¶ In gl.iij.in fi.alios casus in quibus ipso iure infertur sententia excomunicationis.vide per glo. j.de senten.excōmu.lib.vj.et in clemen.j.de senten.excōmu.et de multiplici specie suspensionis.vide per gl.in clemen.cupientes.de penis in glo.que incipit.nota nouam.¶ In glo.episcopus.in fi.sed quid si non est lapsum totum tempus statutum ad prosequendū tamen tantum est lapsum ꝙ certum est ꝙ nō poterit prosequi.dic ſm Goff.ꝙ nihilominus expectabitur finis. licet Hosti.contra.ꝛ no.bene per ea que habentur de electio.cōmissa.lib.vj.¶ In gl.penul.ibi.j.eo.nicolao.ꝛ de hoc dic vt ibi dicetur.¶ In eadem glo.ibi:non habeat proprium.vt contingit in monacho.xij.q.j.nolo.ꝛ.c.nō dicatis.ꝛ.j.de statu mona.cū ad monasterium.circa fi.¶ † In eadem gl.ibi:ſm arbitrium.vi
8 delicet poterit arbitrari qđ puniatur in persona qui nō potest luere in ere.l.quicunq3.C.de ser.fugi.¶ Quis autem dicat habere proprium ex quo possit soluere expensas.dicit hic Host.ꝛ Joan.and.post eum:qđ ille qui habet proprium:et non solum ille q habet patrimonialia:sed etiā q h3 redditus ecclesiasticos per.c.ij.j.de fideiusso.nam ex illis etiam debebit satisfieri.vt ibi dūmodo ex hoc ecclesia enormiter non ledat:al's secus.facit qđ habetur.j.de reg.iur.delictum.lib.vj.et.s.de arbi.peruenit.nec habebitur ratio confusionis vel inopie delinquentis.Nā etiam
9 † episcopus propter feloniam per eū cōmissam contra dominum feudi priuatur in vita sua feudo.vt habetur in libro feudorum in titu.de capitu.conradi.c.si clericus.et hoc dicit Joā. and.tenendum quicquid senserit Arch.in.c.statutum.§.assessorem.lib.vj.de rescrip.ꝛ facit qđ no.ipse Joan.and.de offi.ordi.
10 presenti.eo.lib.¶ † Ultimo tangit hic do.Anto.Quis habeat cōdemnare in expensis deserta appellatiōe:an iudex a quo an iudex ad quē.ꝛ concludit qđ si iudex pnūtiat male appellatum qđ potest condēnare in expensis.j.eod.vt debitus.Si aūt appellans nullo modo fuit prosecutus:tunc iudex a quo nō autē iudex ad quē:qui nullatenus de appellatione cognouit condēnabit in expensis per.c.j.j.eo.lib.vj.ꝛ sic debet intelligi hec litera ſm eū.secus si aliquis cognouit de appellatione ꝛ coram eo fuisset oppositū qđ appellatio sit deserta:qr tūc poterit iudex ad quē cōdemnare in expēsis:qr pōt pronuntiare super desertione:ꝛ in expensis cōdemnare licet pronuntiet in effectu se nō iudicem.per id qđ habeꝫ.s.de rescrip.c.si.et in cle.j.eo.titu.Jo. tamē and.in.d.c.j.j.eo.li.vj.videꝫ velle qđ si appellatus sit corā iudicē ad quē possit etiā petere ꝙ cōdēnet appellantē in expēsis.licet nō fuerit psecutus aliquid coram ipso per istum tex.j. eo.c.j.li.vj.fatetur quod etiam posset adire iudicē a quo:vt cōdēnet ipsum appellantē in expensis.per id qđ habetur in.d.c.j. et istud forte de iure verius p istū tex.cōmuniter tamē vidi practicari:qđ citatur appellans coram iudice ad quē ad cōtradicēdum ne pronuntieꝫ appellationē desertā.ꝛ postea si appareat illā desertā iudex appellationis pronuntiet illam desertam:et condemnat appellantem in expensis.

1 ☞ Judex ad hoc vt euitet recusationē quid agere debeat.
2 Arbiter potest solus per partes eligi.
3 Judex qui detulit appellationi an possit statuere terminū appellanti.

AD hec. Appellans prosequi teneꝫ vel iudici a quo parere.¶ No.modum pcedendi p † iudicē recusatū vt euitet recusationē ꝛ ipe
1 diat probationē fieri super recusatiōe:qr potest cōpellere partes ad eligendū iudicē qui de causa principali cognoscat.vt hic dicitur in ver.aut si alterutra.ſm vnum intellectum potest etiam delegare alteri causam.de fo.cōpe.si quis contra. potest etiā secundo modo aliter intelligi.ver.aut si alterutra.videlicet qr iudex recusatus poterit cōpellere partes ad eligendos arbitros qui de causa suspicionis cognoscāt.facit qđ habetur in.l.apertissimi.ꝛ.l.seq.C.de iudi.ꝛ.s.de offi.deleg.suspicio
2 nis.¶ † Et no.etiā qđ † partes possunt eligere vnum solū arbitrum si volūt.ꝛ ſm istum intellectum dum litera dicit iudicē debet intelligi.s.qui cognoscat de articulo recusatiōis ſm aliū intellectum intelligitur de iudice principalis cause.facit quod
3 habetur in.c.iudex.de offi.dele.in.vj.An autem † iudex q detulit appellationi possit statuere terminum appellanti.vide.j. in.c.cum appellationibus.lib.vj.

1 ☞ Priuari potest quis beneficio pter contumaciam de nō residendo.

2 Appellari potest a diffinitiua nulla causa expressa.

a **PEruenit.** Si canonicus [a] ad residentiā monitus appellet interim beneficio suo per vicariū deseruietur qui de ipsius prouentib⁹ sustentabitur.h.d.et primo ponitur decisa consultatio.in secūda responsio.ibi:cum autē que tria facit:vt patet ex litera.secunda ibi:interim.tertia ibi ꝙ si.¶ No.qđ a monitiōe pōt appellari qñ monitio habet vim pcepti et sic sapit naturā interlocutorie.¶ No.qđ eoipso qđ qs appellat contra ius regulare,est presumptio ꝙ frustratorie appellet licet aliquo iure singulari seu speciali posset appellatio iustificari.¶ Nota qđ habeat facere iudex quādo psumit appellationē frustratoriā:l3 non sit omnino certus:quia habet statuere terminum ad prosequendum vel parendum mādatis eius:ꝛ qđ potest statuere terminum ad iter arripiendum.de quo.s.eo.c.romana.vbi de hoc dixi.Inn.tñ hic dicebat qđ non sufficit iter arripere:nisi etiā se presentet iudici intra tps.sed Hosti.tenuit cōtrariū per istum tex.ꝛ dictū Host.videꝫ clare pcedere qñ a iudice statut⁹ fuerit terminus ad iter arripiendū:sed vbi statutus fuisset ad prosequēdū tūc est magis dubiū an sufficiat infra terminū iter arripere.de quo dic vt dixi in.d.c.cū sit romana.¶ No.casū in quo aliquid attētatur appellatione pendente:qr pendēte appellatione a pcepto de residendo datur vicarius qui deseruiet loco appellantis:ꝛ pōt esse ratio:qr licet ex priuilegio vel ex consuetudine residere nō teneꝫ,tamē deberet per vicariū deseruire. et ideo nō dicitur attētari si fiat qđ fieri deberet etiā si p appellante pnuntiaretur qr frustra expectatur euent⁹ qui nil operaretur.l.aliquādo.ff.ad vellei.¶ Ultimo pōt dici qđ hoc est speciale pter fauorē cultus diuini,ꝛ pter presumptionem frustratorie appellationis qr cōtra ius fiebat.¶ No.ꝙ † pter cō
1 tumaciam in nō residēdo potest quis priuari beneficio.de quo j.de cle.nō resi.ex tue.¶ Not.casum in quo licitū est dare vicariū tpalē.facit qđ habetur.s.de offi.vica.clericos.¶ No.vltimo a qđ non precise repellitur appellatio facta cōtra pceptum de residendo.qđ videtur contra id qđ habeꝫ in.c.relatum.de cle.nō resi.sed potes dicere qđ ibi erat bñficiū curatū ꝛ pmiserat residere hic secus:si tamē ex causa pbabili appellareꝫ:vt ꝗ potuit ibi secure morari videꝫ qđ tūc deberet admitti per ea que no.in d.c.relatum.l3 tunc teneretur p vicariū deseruire.facit qđ habetur.s.de renun.ad supplicationē.¶ In glo.ij.in fi.no.bene ex tex.cū glo.qđ ſm ista tēpora admittebatur appellatio frustratoria.qđ intelligo verū qñ erat frustratoria ex eo qr appellabaꝫ cōtra ius cōe regulariter:qđ tñ habebat fallentiā in certis casibus:quia tunc valebat appellatio ſm hec tpa:etiā non exp̄sso casu fallentie:vt colligitur ex isto tex.cōiuncta glo.ista.ꝛ gl.pcedenti.S3 vbi appellatio erat frustratoria ex eo qr erat ꝯ ius nō habens fallentiā tūc nō admittebatur talis appellatio:vt est casus.j.c.pxi.hodie vero quando appellatur ab interlocutoria vel grauamine debet exprimi causa pbabilis:al's nō valet p.c. vt debitus.j.eo.vt dixit gl.ꝛ ex predictis habes vnū intellectū in decre.aliquādo no.vt Pet.ꝛ Abb.dicūt:ꝙ in casu huius capituli teneret appellatio etiam simplr facta nō facta exp̄ssione cause:qr hic appellatū fuit a precepto qđ sapiebat naturā diffinitiue.nam plus per diffinitiuā non potuisset iniungi.ideo ab
2 hoc mādato potuit appellari sine cause exp̄ssiōe sicut pōt † appellari a diffinitiua nulla causa exp̄ssa.vt leg.ꝛ no.j.eo.vt debitus.ꝛ no.gl.s.ec.reprehēsibilis.in verbo cōpetens.facit qđ no. Spe.eo.ti.§.in quibus.ver.sed nunquid.circa fi.ver.Jo.and.videtur hic dicere qđ si talia precepta fiūt cum cause cognitiōe.et post lit.cōtest.habeāt vim diffinitiue.p id qđ no.de elec.dudū.p glo.ꝛ.j.de ver.sig.ex parte.ꝛ ideo poterit tunc appellari a talibus habētibus vim diffinitiue sicut ab ipsa diffinitiua.facit qđ no.Arch.de elec.cupientes.li.vj.ꝛ ibi etiā not.per Lo.mo.ꝛ qđ not.gl.in cle.cū a repulsione.de appel.¶ No.bñ diligenter hoc dictū qđ quo ad materiā appellationis idem iudicatur de interlocutoria habēte vim diffinitiue qđ de ipsa diffinitiua.ꝛ hoc dictū sepius allegaꝫ in practica.¶ In gl.arripiat.ibi.s.eo.psonas.ꝛ meli⁹ dic vt dictū fuit.s.eo.cū sit romana.¶ In gl.assignes.ibi:et qr frustratoria.ex hoc potest colligi secūda solutio. nā vt dicebat Inn.ſm ista iura ſm que admittebaꝫ appellatio frustratoria nō erat incōueniēs vt posset illa pēdente aliqd innouari qđ dilationē nō caperet.ar.l.j.ff.de dam.infec.vel tertio pōt dici ꝙ appellatiōe pēdēte qđ attētari pōt appellante obtinente:qr nō debet expectari casus cui⁹ euentus nihil operatur vel quarto potest dici ꝙ hoc operetur presumptio ꝗ est contra appellationē cum sit cōtra ius regulare ꝛ fauore cultus diuini. ¶ In gl.fi.in fi.ꝛ dicit etiā do.Ant.qđ etiā si iusta causa sit impedit⁹:si tñ nō deseruiat tūc p vicariū posset etiā priuari:qr ex quo tunc nō potest per se debet saltē per vicariū deseruire.facit quod habetur in.c.cum ex eo.de elec.in.vj.

¶ Si canonicus.idem summat h do.Abb.et si q̃ras vtꝝ appellationi frustratorie sit deferēdū.vid hic dis.do. Henr.boych.in pri.

1 ☞ Judei detinere non debent christiana mancipia.

C Onsuluit. Appellationi contra ius non est deferendum a quocũqꝫ in-
terponatur.h.d.¶No.ꝙ nõ est † licitũ iudeis deti-
nere mãcipia christiana.i.seruos christianos.¶No.
qd̃ non valet appellatio facta ad finẽ vt ipsis iudeis liceat chri-
stiana mancipia detinere.ꝛ ex hoc etiã nota qd̃ non valet appel
latio contra ius cõmune nõ habens fallentiam.secus si haberet
fallẽtiam ꝭm ista iura.vt dixi.s̃.c.xxi.ꝛ not.qd̃ potest litera du
pliciter intelligi.vno modo qd̃ appellatio fuerit interposita ꝑ
regem ꝓ iudeis:ꝛ sic ad vtilitatẽ iudeorũ qui cogebant ab epi-
scopo Parisiensi ne detinerent mãcipia christiana.Alio modo
potest intelligi qd̃ appellatum fuit a rege qui loco episcopi cõ-
pellebat ad hoc iudeos.ꝛ vterqꝫ intellectus est bonus.

A D hec sicut.ij. Qui ante citationem vel notitiã literarum mi-
sit nuntiũ ad papã appellare põt ne delegatus ꝓce-
dat:secꝰ si post.h.d.ꝛ primo decisa consultatio.scd̃o
responsio ibi respõdemus.¶In glo.ij.in fi.vel dic qd̃ nõ suspẽ
ditur iurisditio ordinarij.ꝛ ita loquat.c.vt debitus.sed delegati
sic.ꝛ ita hic de quo tñ latius dicetur in.d.c.vt debitus.

1 ☞ Appellationi iuste ad papã interposite non deferens de-
bet ad curiã mitti vt puniatur.
2 Delicta manifesta reddunt quẽ infamẽ.
3 Appellatio extraiudicialis per quam quis vocatur ad curiam
an valeat.

O E priore. Qui nõ detulit appellationi in-
teriecte ad papã cum literis or-
dinarij mitti debet ad curiam:ꝛ nõ recipit cõgruam
diuisionẽ.¶In tex.ibi:prefatus scꝫ nominatꝰ inde-
cisa ibi:reddunt.sup.quibꝰ forte nolebat ipse canonicꝰ consen-
tire:sed prior volebat cogere eũ ad consentiendum:vnde ꝓpter
hoc appellauit ipse canonicꝰ:sed prior nõ detulit appellationi
1 imo forte eũ male tractauit.¶No.ꝙ nõ † deferens appella-
tioni iuste interposite ad papã puniri.debet:ꝛ transmitti dꝫ ad
2 curiã vt puniatur.¶No.qd̃ † delicta manifesta reddunt quem
notabilẽ ꝛ infamẽ saltẽ infamia facti.s̃.de offi.deleg.cũ olim.ꝛ
3 de testi.testimonium.¶Not.qd̃ valere videt † appellatio ex-
traiudicialis per quã quis propter eius delicta vocat ꝛ appella
tur ad curiam:tamen si intelligatur litera vt apostillaui etiam
non fuit simpliciter appellatum propter delicta:sꝫ propter gra-
uamina alia tamen appellauit.ꝛ pro illo facit qd̃ Joan.an.hic
posuit supplendo id qd̃ ex antiqua colligebatur.¶In gl.fi.in
fi.ꝛ dicunt quidam hoc vltimum verum in ciuilibꝰ,in crimina-
libus aũt remittetur ad principẽ digno supplicio puniẽdus.C.
eo.l.proconsulibus.

a ¶Qui se. d.Nob. sũmat h ca. duobꝰ modis lꝫ pmũ tñ summariũ concordat cũ isto: vide eum.

1 ☞ Prelatus regularis publice infamatus de crimine potest
cõpelli ad cedendum.

Q Uia nos. Contra constitutiones vel con-
suetudines regulares seu regu-
larium appellatio religiosum non defendit.h.d.con
1 grue diuidi non potest.¶No.qd̃ videt † prelatũ re-
gularem de crimine publice infamatum ex sola infamia delicti
posse cõpelli ad cedenduꝫ.et ex hoc etiã potes notare casum in
quo infamia habet effectũ plene ꝓbationis.de quo dicet cũ gl.
¶No.qd̃ capitula cõia religiosorũ vident habere iurisditionẽ
in ꝑlatũ:etiã quo ad facultatẽ absoluendi a prelatura.¶In gl.
ij.in fi.ex glo.habes vnũ intellectum in decre.ꝭm quem nõ suffi
cit sola infamia vt prelatus cogatur cedere sed requiritur quod
deficiat in purgatione:aliũ intellectũ hic posuit Jnn.vcꝫ qd̃ sit
speciale in regularibꝰ vt ꝓ sola infamia possint remoueri ꝛ cõ-
pellãtur cedere.vt etiã videtur sentire glo.fi.ꝛ dicit Jnnocẽ.qd̃
forte hec decre.loquitur ꝭm consuetudinẽ quorũdam monaste-
riorum ꝭm quã ex quo abbas reperitur publice infamatꝰ requi
ritur ab eo sigillum cum capitulo cõmuni cõmonitus compelli
tur cedere.et sic dicit Hosti.seruari in generali predicatorũ:mi-
norum:cistercien.cartusien.ꝛ templariorũ:qui per electionẽ fa-
ctã ab illis ad quos spectat sine cõfirmatione alia administrat.
ꝛ si postea ĩ successiõe illorũ fiẽda cõcordẽt diffinitores:vel ma-
ior ꝑs illorũ tenent cedere in ipso capitulo cõmuni religiosorũ.
dicit tñ Hostien.qd̃ si talis vellet cedere superiori non esset ei
violentia inferenda.ar.l.extat.ff.qd̃ me.cau.sed adeundus esset
superior qui visa voluntate fratrum coget illum ad cedendum:
vel dabit eis licentiam alium eligendi.non obstãte eius appel-
latione.Nec ob.huic text.ꝛ ei qd̃ dixi in cõmuni capitulo posse
fieri cessionẽ seu renũtiationẽ.qd̃ habet.s̃.de renun.admonet.
vbi ptꝫ ꝙ debet fieri in manibus superioris:qꝛ illud in seculari-
bus.ꝛ vbi nõ est predicta cõsuetudo hic in regularibꝰ.ꝛ vbi est
cõsuetudo.de qua.s̃.sed aduerte:qꝛ ꝭm istum intellectuꝫ decre.
nõ poneret ius cõmune:qd̃ tamen in dubio debet ꝓsumi:vt no.
gl.s̃.de temp.ordi.c.penul.ideo forte posset dici ꝙ in omnibus
religiosis ꝓcedat decre.cũ tales ex leuioribꝰ causis remoueãtur
ꝙ̃ seculares.vt tãgit glo.seq.¶In glo.fin.ibi in singulis.sꝫ ad-
uerte:qꝛ vt dicit Hosti.hec decre.fuit Alexãdri.iij.ꝛ sic non vi-
detur sensisse de illa que fuit Jnn.iij.qui fuit post ipsum Ale-
xãdrum.iij.ꝛ non ante:vt pꝫ ex iuncta suprascriptiõe.c.nouit.j.
eo.ꝛ ideo dicebat Hosti.qd̃ hic loquitur de cõi capitulo religio
sorũ qd̃ fiebat ꝭm cõsuetudinẽ ipsius religionis.

A D aures. Judex a quo etiã si sit delegatꝰ statuere potest terminũ ad ꝓse-
quendã appellationem:et lapsu eius cõpellitur ap-
pellãs stare iudicio ipsius iudicis a quo.h.d.¶No.
qd̃ dictum est in summario:ꝛ licet videatur hoc sepius repeti-
tum in hoc titulo.tñ hic apertius dicit de delegato ꝙ̃ fuerit di-
ctum.et ideo non superfluit.

1 ☞ Appellasse intelligitur qui ꝓtectioni sedis apostolice se
submisit.
2 Attẽtatũ post appellationẽ extraiudicialẽ nõ est nullũ nisi sit
attentatũ cõtra ipsam appellationem.
3 Sententia lata post ꝛ contra appellationẽ legitimã est nulla.
4 Sententia lata iuris ordine nõ seruato nõ valet.
5 A iurisditione ordinarij non eximit qui sub protectione sedis
apostolice recipitur.

a **A D audientiam.** Qui se [a] et sua apo-
stolice ꝓtectiõi sub-
mittit:lꝫ appellationis verbũ nõ exprimat intelligit
appellasse.h.d.ꝛ primo narrat factũ.secũdo dat iudi-
cem.secũda ibi:licet autẽ.¶No.qd̃ a molestatiõe extraiudicia
1 li appellari põt.¶No.ꝙ † submissio ꝓtectioni sedis aposto-
lice facta ꝑ aliquẽ hꝫ vim appellationis:licet nõ exprimat ver-
bum appello.¶No.qd̃ vbi est appellatum extra iudicium ꝑ ta
lem appellationẽ nõ videtur impediri si aliquid fiat cũ cause co
2 gnitiõe cõtra appellationẽ.Et ex hoc potes notare qd̃ † atten
tatum post appellationẽ extraiudicialem non est nullũ:nisi sit
etiã attentatum contra appellationẽ.ꝛ sic oporteret qd̃ attẽta-
tum fuerit post ꝛ ꝯ appellationem ipsam.facit qd̃ dixi.s̃.eo.cõ
3 suluit.ꝛ qd̃ habet.s̃.de elec.cũ nobis olim.¶No.ꝙ † sñia lata
post ꝛ cõtra appellationẽ legitimã est nulla.¶No.qd̃ valere di
citur illud qd̃ fit sine cause cognitione si non precessit appella-
tio.arg.sumpto a contrario sensu.sed vt dicit Jnno.non debet
4 sumi ar.tale ꝙ † nõ valet sñia lata iuris ordine non seruato:lꝫ
nõ precedat appellatio.ij.qd̃.vj.§.diffinitiua.ꝛ.s̃.tit.j.c.j.¶In
gl.protectioni.ibi:hic specialis.sup.qꝛ fiebat propter molesta-
tiões quas faciebat epũs Zamorẽsis.¶In ea.gl.in fi.vel dic ꝭm
5 Hosti.qd̃ † per literas generales pape per quas generaliter re
cipitur quis sub protectione sedis apostolice nõ eximit a iuris-
ditione sui ordinarij.ꝛ ex hoc nõ intelligitur superior:sed ꝑ spe
cialem subiectionem subiecti se subijciẽtis ꝓtectioni sedis apo
stolice bene eximitur:qꝛ illa habet instar appellationis.et ita
intelligitur hic Jnn.¶In gl.penul.ibi:vel an haberet iurisdi-
tionem male dicit in hoc gl.ꝭm Jo.an.per ea que habentur de
rescrip.super literis.vbi gl.restringitur quãdo vellet cognosce-
re ex precedenti causa.de qua in glo.s.ratione iniustitie prote-
ctionis:qꝛ non potest cognoscere sicut nec de appellatione.per
ea q̃ habẽtur.j.eo.solicitudinẽ.in gl.que incipit.sed quare.Sed
do.Anto.simpliciter tenet glo.dicens:qd̃ glo.habuit respectũ.
quod hic pretendebat se et ecclesiam suã exemptã.vt dixit glo.
precedens.quo casu nõ potest cognoscere iudex ꝭm eum an sua
sit iurisditio:ex quo aliud cõmodũ venit presumptiue applican
dum ꝙ̃ simplicis exercitij iurisditionis.per id qd̃ no.Jnn.j.de
censi.venerabili.et de verb.signifi.ex parte.ꝛ de iudi.ceterum.ꝛ
qd̃ no.Jo.an.in.c.super literis.de rescrip.facit etiã quod no.gl.
in.c.si contra vnum.de officio deleg.in.vj.ꝛ hoc no.diligenter.
¶No.glo.istã ad predicta ꝓ limitatione eorum que habentur
in.d.c.super literis.in.l.siquis ex aliena.C.de iudi.¶Extra gl.
tãgit hic Jnnoc.an sit differẽtia inter istam subiectionẽ de qua
in litera.ꝛ interpellationem:ꝛ licet referat aliquos tenere.et sic
tenet tamen contrarium:qꝛ non est differẽtia ꝭm eum:sed solũ
est fienda differentia an fiat extra iudicium an in iudicio ꝭm ea
que dixi.s̃.eo.cõsuluit.Nã si extra iudicium fit ꝓtectio vel ap-
pellatio solum impeditur illud qd̃ fieret cõtra ipsam.et sic non
impedietur illud qd̃ fieret post ipsam.ꝛ sic etiã non impedietur
si iudicialiter causa cognita aliquid fiat vt hic colligitur:sed vbi
fieret in iudicio nõ posset aliquid iudicialiter attẽtari super eo
super quo est appellatum:vel super sibi connexo:sed super alio
sicut.s̃.eo.super eo.el.j.ꝛ dixi in.d.c.consuluit.vnde ꝭm Hosti.
hodie vtrobiqꝫ exprimenda esset causa grauaminis.j.eo.vt de-
bitus.ꝛ.j.eo.c.j.in.vj.Et per predicta patet qd̃ si protectio fiat
seu submittat se quis ꝓtectioni sedis apostolice in actu extraiu
diciali operatur idem qd̃ appellatio iudicialis:ꝛ quid operetur
appellatio

appellatio extraiudicialis vel iudicialis dictum fuit.s.eo.consuluit.aduerte tamē qđ vbi appellatio fit vel protectio in actu extraiudiciali videtur fieri in dubio aduersario grauamē ꝙ fieret iudicialiter:ꝛ cum cause cognitione.vt satis videtur esse de mente istius tex.ꝛ Inn.hic.ꝛ ideo non impeditur tunc virtute appellationis extraiudicialis:si postea procedatur iudicialiter cum cause cognitiōe sicut ꝛ nō impediretur:si expresse esset appellatū ne ꝓcedatur sine cause cognitione.Et per predicta patet non esse differentiam inter appellationem ꝛ protectionē:lȝ aliqui dixerint cōtrarium dicentes qđ vbi quis se submittit ꝓtectioni:tunc valet qđ agit nisi sequatur grauamen:sed appellatio trāsferret in totū causam ad superiorē:sed certe hec differentia nō est bona:quia si protectio fit in actu extraiudiciali.idem dicendū est qđ in appellatione extraiudiciali que si fiat a futuro grauamine nō habet effectum nisi sequatur grauamen:sicut nec etiam protectio:sed vbi appellatur ab actu iudiciali suspenditur iurisditio iudicis super eo super quo appellatur ꝛ in connexo.s.eo.super eo.ꝛ idem in protectione que fit in actu iudiciali cū eadē sit ratio.et per cōsequens idem ius.de constitutio. translato.dicit tamen hic do.Ant.qđ differentia est inter appellationē iudicialē ꝛ extraiudicialem:qꝛ in iudiciali si nō ꝓcedit ſm grauamen illatū:sed forte in connexo non valebit processus:secus in extraiudiciali ſm eum:quia illa non iustificatur nisi secuto grauamine pro quo appellatur:sed certe non video quare non iustificetur si super connexo fiat grauamē:etiam in extraiudiciali cum eadeȝ sit ratio que in iudiciali.et ꝑ cōsequēs idem ius:vt prealllega.c.translato.¶ Ultimo attende inquantum.s.dixi.ꝛ in glo.penul.qđ iudex ordinarius si obiicitur de exemptione non potest cognoscere de illa.vt voluit Innoc.in c.ex parte.de verbo.sig.Si tamen pars non compareat nec allegat exemptionem:tunc videtur qđ censetur contumax.et rōne contumacie poterit mulctari licet non posset in principali ꝓcedi.vt voluit Jo.and.in regula.scienti.in solutione qōnis quam ibi ponit de reg.iur.in.vj.

Accepta. Causa nō est ad iudicē ā quo remittenda nisi de partiū cōsensu.h.d.j. decidit ꝙ forte isti canonici cōquerebant qđ causa in qua appellauerāt ad archiepm remissa erat ad epm qui grauauerat.¶ Not.summarium.et intellige qđ non debet remitti causa ad iudicem a quo vt illam habeat examinari:sed bene remittitur interdum quis ad excōicatorem vt illū absoluat qꝛ ex hoc non pōt grauari.s.de rescri.ab excōicato.¶ In gl.ij.ibi.i.pars appellās.ꝛ sic hoc casu plurale resoluitur in singulare.ꝛ sic etiā debet intelligi.j.eo.c.j.lib.vj.et facit qđ habetur.j.de priuile.vt priuilegia.

1 ☞ Clausula appellatione remota nō tollit appellationes q̄ fiunt ex causa legitima in iure expressa.
2 Recusari potest iudex si sit cōsanguineus impetrantis ꝛ etiam qñ iudex impetrantis fuit aduocatus in causa.
3 Iudex cōsanguineus vsqȝ ad quotū gradū repelli possit.
4 Iudex recusari potest si sit oriundus de loco impetrantis.

Postremo. Delegatus datus etiam cum clausula appellatione remota recusari pōt si sit consanguineus impetrantis vel cuius in illa causa fuerit aduocatꝰ.h.d.ꝛ nō diuidit.
1 ¶ Not.ꝙ sicut † clausula appellatione remota nō tollit appellationes q̄ eūt ex causa legitima in iure exp̄ssa.vt habet.j.eod. pastoralis.ita non tollit recusationes q̄ fiūt ex causa legitima.
2 ¶ No.duas causas habiles ad † recusandū iudicem vna est si sit cōsanguineus impetrantis ꝛ pōdera ꝙ loqui vr̄ indistincte. tñ Spec.ti.j.§.superest.ver.quid si nō est.dicit hoc limitādum: nisi sit talis persona que verisimiliter non debeat esse suspecta: puta si.esset Cartusiensis vel aliȝ religiosus magne obseruātie.de quo verisimiliter nō deberet haberi suspicio.ꝛ hoc etiā tenuit hic Uin.an autē possit cōsanguineus prelati recusari in causa ecclesie ipsius prelati.Guil.tenuit qđ nō in Spe.ti.j.in.d.§.superest.ver.quid si prelatus.qꝛ causa ecclesie nō est oino causa ꝑlati.facit qđ habet.s.de testi.insup. sed Jo.and.in addi.super dicto ver.quid si tenet cōtra per.c.insinuante.de offi.deleg.vbi est cōtra Spec.si bene ponderetur diceret hic Jo.and.qđ ab actore poterit recusari cōsanguineꝰ rei ab ipso actore impetratus.si hoc probabiliter ignorabat tpe impetrationis.facit qđ habetur in aut.offerat.C.de lit.cōtesta. canonizata.iij.q.iij.¶ Alia causa est qñ iudex impetrantis fuit aduocatus in causa.nā tūc poterit si sit impetratꝰ per actore recusari per reum.facit qđ habetur in.l.pretor.ff.de iurisd.om.iud. Si autem ille qui fuit aduocatus rei fuisset impetratus ꝑ actorem:an poterit recusari per reum.Uinc.hic dicebat ꝙ sic.si reꝰ reuelauerat secreta cause.sed contrariū vult glo.in.c.dilecto.s. de testi.quam videtur sequi.ibi Jo.and.ꝛ facit qđ not.Innoc.

de offi.or.irrefragabili.Item potes notare qđ ad remotionem appellationis nō videtur includi remotio recusationis:ȝ certe contrariū videtur ꝓbari.s.eo.sup eo.ij.nec obst.iste text.qđ debet intelligi vt dixi in primo no.¶ † In glo.j.ibi:qđ in superioribus adhuc repellātur.ꝛ sic vult gl.qđ vsqȝ ad septimū gradum repellatur cū adinuicem succedāt vsqȝ ad dictū gradum.ꝛ hoc videt fuisse de mēte glo.qđ cū hodie succedāt vsqȝ ad decimū.vt leg.ꝛ no.instit.de suc.cog.circa fi.ꝛ etiā in ti.de legi.agna. suc.qđ etiā vsqȝ ad decimū gradū possit recusari.ꝛ cū gl.transit hic Host.sed Jo.an.dicit distinguēdū esse an sint ex stirpe seu linea masculina poterūt arbitrari habētes cognoscere de causa recusationis:ꝛ etiā arbitrari vltra decimū gradū:qꝛ experiētia docet:maxime in tuscia ꝙ vindicantur offense eorū qui sunt de eadem stirpe masculina etiā vltra septimū vel vlteriorē gradū: cum tamē nō vindicarent etiā infra quartū gradū extra stirpē masculinū.potes dicere qđ vbi apparet de ꝯsuetudine.de qua dicit Jo.and.seruetur eius opi.sed vbi non apparet de consuetudine,tunc seruaretur opi.glo.que etiam videtur in cōsanguineis ex stirpe feminina vsqȝ ad gradū in quo vnꝰ succedit alteri etiā in loco vbi esset consuetudo.de qua dixit Jo.and.et sic opi. Jo.an.procedat quo ad hoc vt ꝓpter talē consuetudinē possit recusari cōsanguineus etiā si sit consanguineus vltra gradū in quo posset succedere.et sic vr̄ qđ nō apparēte cōsuetudine standum sit glo.siue sint cōsanguinei ex latere masculino siue feminino:sed vbi apparet cōsuetudo,de qua ꝑ Jo.an.tunc poterit fieri recusatio etiā si sit cōsanguineꝰ vltra gradus in quo potest succedere si sit ex latere masculino:secus si ex feminino:ȝ si esset cōsanguineus infra gradum successionis tūc poterit fieri recusatio etiā in dicto loco:vbi est talis ꝯsuetudo siue sit ex latere masculino siue feminino.vt voluit gl.lȝ Joā.an.aliqualiter videat innuere oppositū:sed tutius puto tenere glo.quā etiā sequitur Hosti.¶ In ea.gl.in fi.Item est iusta causa † recusatiōis si sit 4
oriundꝰ de loco impetrantis.s.vt lit.nō cōtest.in.c.accedēs.el. ij.Itē ponit hic regulā Tan.ꝙ oēs cause habiles ad recusandū procuratorem.de quibus.ff.de procura.l.ante lit.cum seq.ꝛ de procu.c.j.li.vj.sunt habiles ad recusandum iudicem.ideȝ dicas de omni causa habili ad recusandum arbitrum.vt not.in Spe. eo.tit.§.superest.ad fin.Item oēs cause similes expressis in iure.vt habetur in.c.legitima.de appel.in.vj.per Jo.an.Item si iudex sit nimis fauorabilis parti.vt prealle.c.accedens.ij.Itē si appareat non diligere parteȝ que eū recusat.vt in.c.inquisitionis.j.de accusa.ꝛ facit qđ not.s.de offi.deleg.cum super ꝑ glo. Idem si iudex sit ingratus.vt est tex.in.§.sancimus.in aut.de exhiben.reis.colla.v.ꝛ adde qđ si quis proponit vnā causam suspicionis debet illā probare:nec poterit illam prosequi quam non proposuit.per id quod habetur in.c.cū speciali.et in.c.cum causam.in gl.fi.licet Dama.teneret contrarium.ꝛ no.bene per l.scio.ff.de appella.quia illa nō loquitur hoc casu.sed in appellatione diffinitiue.illud etiā tene qđ si consanguineꝰ impetrantis nō recusetur poterit esse iudex.sicut ꝛ patet in causa filij si nō recusatur.iij.q.vij.§.tria.ver.filius.facit quod habetur in.l. ꝙ etiam.ff.de arbitris.

1 ☞ Sniē excōicationis ꝛ interdicti equiparant.ꝛ nu.3.ꝛ.4.
2 Appellatio facta ante sniāȝ interdicti vel suspēnionis aut excōmunicationis impedit validitatē earum.
5 Suspendere potest eps interdictum a se latū et qđ durāte suspensione celebrent diuina.ꝛ nu.7.
6 Episcopus an possit dare licentiā celebrandi diuina in ecclesia interdicta.
8 Appellari an possit suspensione durante.

a **Ad hec.iij.** Sententia [a] interdicti nō suspēditur ꝑ appellationē subsecutam.h.d.cōmunis diuisio cōsultatio ꝛ respōsio.scđa ibi noueris.¶ No.qđ sentētie cēsure ecclesiastice nō
1 suspenduntur per appellationē sequentem.¶ No.ꝙ † sentētie interdicti ꝛ excōicationis regulariter equiparantur.de quo
2 in gl.j.¶ Not.qđ † appellatio facta añ sniam interdicti vel suspensionis aut excōicationis habēt impedire validitatem ꝑdictarum sententiarū.nam tales sententie late post appellationem legitimā non valent.j.de sen.excō.per tuas.an autē sentētia interdicti super rebus temporalibus suspendatur ꝑ appellationē.dic qđ sic.vt no.per gl.j.de sen.excō.is cui.li.vj.ꝛ plꝰ ibi videtur velle glo.qđ etiā snia suspensionis a beneficio vel a pōtificalibus vel a pallio etiā suspendat per appellationem sequentem.lȝ Inno.hic dubitauerit.ꝛ pro hac parte etiam facit: qꝛ taliter suspensus celebrans non incurreret irregularitatem. vt no.Inn.j.de sen.excōi.c.j.lib.vj.ꝛ Spe.ti.ij.§.iuxta.ver.qđ si episcopus.nec obst.qđ tales sniē trahūt secum executionem:qꝛ nō sequitur.per hoc qđ non possint suspendi per appellationē. nam et snia lata super furto trahit secū executionē super infa-

a ¶ Snia.si queras nūquid excōicatio suspēsio vł inter dictū valeāt suspēdi vel relaxari.distingue ſm Henri.boych.in pri. cetera ꝯcordāt hic cuȝ d.Abb.

mia.l.non potest.ff.de furt.⁊ tamē suspēditur per appellationē l.furti.ff.de his qui notantur infa.⁊ facit qđ dicetur.j.e.pastoralis. ⁊ per hoc patet ꝙ iste tex.debet intelligi qñ suspēsio vel interdictum respicit officiū vel sacramētū scʒ beneficium tantū vel alia
3 de quibus.s.¶ In glos.j.ibi:equiparātur in hoc equiparantur etiam in multis alijs.de quibꝰ hic per Jo.and.⁊.j.de sen.excō.c.j.lib.vj.⁊ ibi etiam ponit aliquas differentias inter ista duo.et precipue illam qꝛ licitum est loqui cum interdicto:licet nō sit licitum loqui cum excōmunicato.xj.q.iij.cum excōmunicato.tangit etiā hic de multiplici suspensione.sed plenius vide per gl.in cle.cupientes.in glo.que incipit.no.nouam.de penis.Et aduerte qꝛ vbi excōmunicatio vel interdictum aut suspensio fit a iure potest fieri etiam sine monitione.xvij.q.iiij.si quis suadēte.⁊.s.eo.reprehensibilis.sed vbi fit ab homine seu profertur sententia excōmunicationis suspensionis vel interdicti ab homine: tunc si p cōtumacia, precedere debet monitio.vt in.c.sacro.j.de sen.excōmu.⁊.s.eod.reprehēsibilis.Item si pro pena qꝛ etiam pro delicto ab homine non est quis excōmunicandus:nisi canonica monitione premissa.vt not.per glos.xvij.q.iij.vxor.licet domi.Anto.hic aliter videatur dicere.sed non bene per nota.in dicto c.vxor.⁊ hoc verum nisi ferretur sententia censure ab homine in casu in quo lata esset a canone ipso iure.vt habetur in preallegato c.
4 reprehensibilis.⁊ ibi dictum fuit.¶ Et tene p regula ꝙ† equiparantur ista duo sententia excōmunicationis ⁊ interdicti:nisi expresse reperiatur oppositū:vel nisi ratio aliqua aliud suadeat de quo plene per Joan.and.in dicto titu.j.de senten.excō.in.vj. ¶ In eadem glo.ibi.j.eo.dilectus.in.§.quia.ibi videtur aperte
5 probari ꝙ† nedū potest episcopus interdictum a se latum suspendere:sed etiam ꝙ tunc durante suspensione celebrentur diuina.Item ꝙ durante dicta suspēsione potest appellari ⁊ si appelletur tunc suspenditur interdictum:vt etiam finito tempore suspēsionis nō habeat effectum.⁊ hec est cōmunis opi.per illū tex.quādo interdictū latū est in ecclesia:⁊ sic interdicta est ecclesia.sed vbi interdictus esset homo tūc vt.j.tangit glo.post Tancre.licet tale interdictū possit tolli nō videtur posse suspendi:qꝛ aut ipse interdictus penitēs est de eo propter ꝙ est interdictus ⁊ tūc debet relaxari interdictum aut non est penitens:⁊ tūc non debet tolli nec suspēdi:qꝛ ex quo penitet non debet sacra tractare.lxxxj.dist.si q sunt.⁊.c.oportet.fallit vbi necessitas aliud suaderet.per id qđ habetur.s.de testi.veniens.ij.circa fi.⁊ hāc differentiam inter interdictum loci ⁊ hominis tenuit Inno.j.de priuile.vt priuilegia.Et plus etiā ibi dicit ꝙ etiā interdictū hoīs si ꝑpter delictum alterius sit latum poterit suspēdi sicut interdictum loci cū tūc sit eadem ratio vtrobiqʒ.⁊ qđ dixi de interdicto hominis ex facto proprio lato,idem dicas in sñia excōicationis qꝛ illa etiā nō potest suspēdi cū nō sit cōmunicandum excōmunicato donec fuerit ſm formā ecclesie absolutꝰ.j.de sen.excō.cū desideres.qđ intellige saluo eo qđ habetur in.d.c.veniens.ij.circa fi.¶ Et pro eo quod dixi ꝙ epūs interdictum loci a se positū possit suspendere.bene facit ratio qꝛ si posset tollere qđ est plus debet etiā posse suspēdere ꝙ est minꝰ.arg.de regu.iur.cui licet.li.vj.ex quo ratio nō suadet oppositū:secus si suaderet oppositum:vt cōtingit qñ interdictus est homo.¶ In eadem gl.in fi.aduerte qꝛ ex glos.possunt colligi tria que sunt diuersa.Primū
6 est an† eps possit dare licentiā alicui celebrādi in ecclesia interdicta.⁊ dicendū ꝙ nō:qꝛ hoc spectat tantū ad papā.vt dicit hec
7 glo.in fi.Secūdum est an† eps possit suspendere interdictū a se latum.⁊ cōclude ꝙ sic si interdicta est ecclesia.per id qđ habetur in c.dilectus.§.qꝛ vero.j.eo.⁊ tunc licite celebratur:qꝛ non censetur tūc interim interdicta:ex quo suspensum est interdictū.An aūt si interdictus esset homo posset suspēdi interdictū dixi.s.⁊ etiā tetigit glo.hic in ver.dixit Tancre.⁊ Inn.in.c.vt priuilegia.de priuileg.⁊ tāgit etiā aliquid.s.de cōsue.cum inter.Tertium est
8 an† possit appellari durāte suspēsione.⁊ lʒ glos.ponat opi.tamē veritas est ꝙ sic.per alleg.c.dilectis.§.quia vero.

1 ☞ Appellatio ab interlocutoria iustificatur ex grauamine: sed diffinitiua ex iniustitia sententie.
2 Appellans frustratorie non auditur.

Cum in ecclesia. Judex appellatiōis remittere debet causam ad priorem iudicem: si non constat a grauamine vel iniusta sñia appellatū.h.d.primo narrat factū.scđo prouidet.scđa ibi:vnde.¶ No.ꝙ scđm ista iura.si appellabatur ad proximum superiorem non debebat admitti appellatio per ipsum superiorem nisi fuisset interposita ex causa legitima:⁊ sic
1 a grauamine vel iniusta sñia diffinitiua.¶ Nota ꝙ† appellatio ab interlocutoria iustificatur ex grauamine sed diffinitiua iustificatur ex iniustitia sententie.¶ No.effectum nō iustificate appellationis:qꝛ debet appellans remitti ad iudicē a quo vt illius iu-
2 dicio pareat.¶ No.ꝙ† frustratorie appellans velut verus contumax non auditur appellans.⁊ sic videtur ꝙ remissus habeat prosequi causam appellatione remota.sed de hoc dic vt dicetur j.c.proximo.⁊ prout habetur in cle.si ante.de dolo ⁊ cōtu.⁊ aduerte qꝛ etiā posset dici ꝙ notabile nō colligitur.si dicas ꝙ hic instruit iudicē ad quē vt remota appellatione remittat.nō autē intelligat ꝙ in literis remissiōis apponēda sit clausula appellatione remota.⁊ adde qđ habetur in.c.j.⁊.c.appellatio.j.eo.in.vj. vbi dicetur ꝙ nedum appellandū est ex causa legitima:sed etiā appellandū est in scriptis:vt.d.c.j.licet necessario nō sit legenda corā iudice a quo:vt.d.c.appellatio.cū ibi not.¶ Quid autem si negetur appellatū:vel causam appellationis esse legitimā.An possit archiepiscopꝰ ad quē est appellatū inhibere iudici a quo. dic vt in.c.romana.§.si vero.⁊.§.qđ si.cum seq.j.eo.lib.vj.¶ In glo.j.ibi:nisi per appellationē.sup.legitimā.al's secus vt hic colligitur.¶ In gl.ij.in fi.⁊ no.bene ex tex.cū gl.ꝙ etiā ſʒ hec tpa vbi appellabat ad proximū superiorē debeat appellari a grauamine si appellabitur ante sñiam:secus qñ appellabat ad papā. ij.q.vj.ad romanā.⁊.s.eo.c.peruenit.¶ In gl.alioquin.ibi:confirma sñiam.ſʒ certe hoc hic nō dicitur:sed bene dicit ꝙ si appellatum est a diffinitiua potest tunc de appellatione cognoscere:⁊ sic fatendū erit ꝙ si reperiat eā cōfirmādam ꝙ poterit eā confirmare:an autē ipse habeat tūc illā exequi:an vero remittere executionē ad primum iudicē non dicitur hic.sed de hoc dicēdum vt plene no.in.c.pastoralis.§.preterea.alleg.in glo.

1 ☞ Cōtumacia que surgit ex nō ꝓsecutiōe appellationis purgatur si tacite aut expresse appellationi renuntiatur.
2 Appellationem deserens an audiatur post appellans.
3 Appellari potest bis solum ab eodem grauamine.

Directe, Si appellans qui in termino non est prosecutus redit ad primū iudicē a quo si interim ab eo grauetur poterit appellare.h.d.
1 scđa ibi respondemus.¶ No.ꝙ† cōtumacia que surgit ex nō ꝓsecutione appellationis purgatur si tacite aut expresse appellationi renuntiatur.⁊ intellige tacite aliter q̄ per lapsum termini:puta ꝓducēdo aliquid corā iudice a quo:vt tāgit glos.j. ¶ No.ꝙ cōtumacia in non prosequēda appellatione:nō impedit facultatē appellādi:vbi appellans illa deserta purgādo cōtumaciā reassumit causam.⁊ ideo si iterato grauatur nō ob.cōtumacia predicta poterit appellare.facit qđ dicitur cū gl.ij.potest etiā notari ꝙ deserens appellationē tanq̄ non verus nec manifestus cōtumax auditur appellās:sed certe vt dixi in precedenti notabili.hic post desertionem purgauit contumaciā:de friuolo autē appellāte an possit postea appellare.dic vt hodie habetur in cle.si ante.de dolo ⁊ cōtu.¶ No.ꝙ in eadē causa ⁊ presertim a diuerso grauamine licitum est appellare.de quo tangitur hic in glo.penul.¶ No.ꝙ appellatio eximit appellantem a iurisditione iudicis a quo.j.eo.pastoralis.¶ No.ꝙ vinculū matrimonij censetur fauorabile:sed separatio matrimonij cēsetur odiosa. ¶ No.de significato huius verbi libere:qꝛ nō videtur excludere moderamē iuris ⁊ debite iustitie nec appellationē ex causa legitima.¶ In glos.j.in fi.sed ad quid erat necesse ꝙ renuntiaretur appellatiōi si iam erat deserta.dic ꝙ hoc factū fuit ex superabūdāti vel vt pateret de purgatione contumacie.¶ In glo.ij.in fi. sed aduerte:qꝛ fortius videtur obstare.s.eo.personas.⁊.c.cū sit
2 romana.vbi videtur dici ꝙ† deserēs appellationē postea non auditur appellans.sed respōdit Hoff.ꝙ nō auditur si velit iterare eandem appellationē ex eadem causa quā deseruit:sed ex noua causa appellādo bene audietur:vt hic patet.Sed certe hec solutio videtur nimis restringere dicta iura.ideo Jo.and.hic finaliter tenet ſʒ Vin.⁊ Jo.ꝙ si deserēs appellationē reassumit causam corā iudice a quo.⁊ sic purgat cōtumaciā poterit si nouiter grauetur appellare.Si aūt deserat appellationē ⁊ duret cōtumax: qꝛ nō cōparet postea corā iudice a quo:tunc nō audietur si velit iterato appellare in petendo nouum grauamē.per id qđ habetur ij.q.vi.§.diffinitiua.vñ.sunt quoꝝ.⁊ hoc etiā cū effectu sequitur hic do.Anto.lʒ latius ꝓsequatur.nā tractat quid iuris si pēdente prima appellatione infertur grauamē.⁊ postea deseritur appellatio.⁊ similiter tractat si post desertam appellationē infertur grauamē.⁊ in primo casu qñ pendente appellatione infertur grauamen prosequitur duos casus:qꝛ aut appellatur a tali grauamine ante desertā appellationē aut post.⁊ in scđo casu similiter ꝓsequitur duos casus.s.qñ post desertā appellationē infertur grauamen.nam aut purgatur contumacia ante grauamē illatum: aut nō purgatur:qñ non purgatur etiā distinguit:aut fuit citatus ille q postea appellauit aut nō.licet finaliter nō faciat differentiā:an sit citatus vel nō:si nō purgat contumaciā post desertionem.⁊ ista ꝓcedunt qñ appellatio deseritur.¶ Quid autē si aliquis grauatur a iudice a quo:vbi frustratorie appellauit.cōcludit ꝙ si pendente appellatione grauatur dicendū est:vt in cle.si ante.de dolo ⁊ cōtu.qꝛ auditur.si prima appellatio nō fuit manifeste

nifeste frustratoria al's secus:sed si finita erat appellatio ⁊ iudi
catum ipsum frustratorie appellasse:tunc si perdurat an contu
macia non poterit appellare.vt no.glo.magna in dicta.clemē.
si ante.secus si purgasset contumaciā per istū tex.⁊ adde etiā ad
predicta qđ no.dicta glo.circa fi.⁊ qđ no.etiā do.de Rota in sua
decisi.ccclxxvi. ¶ In gl.penul.in fi.⁊ sic pꝫ:qđ autoritas hic po
sita in litera superficialiter fuit inducta cū hic de nouo grauami
ne tractaretur.⁊ sic ꝓpria appellatio nō erat cōsideranda que
3 super alio fuerat.⁊ adde etiā inquā tum glo.dixit:ꝙ † ab eodē
grauamine soluꝫ potest bis appellari:qꝛ illud debet intelligi.s.
ab eadem persona.nam quelibet partium super eodeꝫ articulo
pōt bis appellare.⁊ sic possunt esse quatuor appellatiōes:vn̄ si
obtinui contra primā sn̄iam ⁊ tu appellasti ⁊ demum obtineo:
etiam secundam ⁊ tu appellas secūdo.si ergo feratur cōtra me
potero appellare:⁊ similiter si quarto.⁊ sic quelibet partiū tunc
habebit duas appellationes super eodē.facit qđ not.in Spec.
eo.tit.§.quoties.per totum.

1 ☞ Sententia censure potest ferri sub conditione.
2 Sn̄ia excōicatiōis pōt ꝓmulgari sub spe future contumacie.
3 Per verba ista noueris te excōicatū nisi sic feceris videt̄ ꝓmul
gari sententia excōicationis.⁊ nu.10.
4 Dictio nisi in sentētijs reddit dispositionē conditionalē.
5 Sententia alternatiua an valeat.
6 Conditio etiā in iudicis impedit ortum dispositionis.
7 Appellatio interposita pendente cōditione sn̄ie cēsure sub cō
ditione ꝓlate suspēdit illius effectū etiā post euentū cōditiōis.
8 Conditio apposita in sentētia censure nō trahat̄ retro ad tem
pus sententie aduenientis conditionis sed respicit soluꝫ tēpus
euentus ipsius conditionis.
9 Sn̄ia diffinitiua nō debet ferri sub conditione.
11 Iudex si excōicat titium si appellauerit vel elegerit quid iuris.
12 Appellari potest quandocūq; a sn̄ia conditionali excōicatiōis
ante conditionis euentum.

PReterea. Sn̄ia excōicationis suspēsionis
vel interdicti lata sub cōditiōe
suspenditur si ante ꝯditionē fuit appellatū.h.d.⁊ est
cōis diuisio cōsultatio ⁊ responsio.secūda ibi videt̄.
prima facit tria.nā primo ponit formā triplicis sn̄ie.secūdo fa
ctum omissum per illum in quē lata fuit.tertio ex predictis for
1 mat questionem.secūda ibi ⁊ ille.tertia ibi vtruꝫ. ¶ No.ꝙ † sen
tentia censure potest ferri sub cōditione.⁊ sic valet.licet sic ferri
non debeat.ij.q.vj.biduum.qui.§.habet̄ in.l.j.§.biduum.ff.qn̄
appel.sit. ¶ No.qđ equiparatur sn̄ia excōicatiōis suspēsionis
2 interdicti.de quo.s̄.eo.c.ad hec quoniam. ¶ Not.qđ † sn̄ia ex
cōicatiōis videt̄ posse promulgari sub spe future contumacie.
qđ est intelligendū:vt leg.⁊ no.j̄.de sent.excōmu.romana.§.ca
3 ueant.li.vj. ¶ No.qđ † per hec verba noueris te excōicatū nisi
sic feceris videtur ꝓmulgari excōicationis sentētia.de quo in.c.
j.s̄.de iudi.⁊ in Spec.de cita.§.iam de citatione.ver.quid si iu
dex.in penul.seu vlti.col.et etiam tangitur hic per Ioan.and.
4 ¶ No.qđ † in sententijs dictio nisi reddit dispositionē cōditio
nalem nō autem reddit illam puram resoluendā in conditionis
euentum.⁊ sic in hoc equiparant̄ sentētie vltimis volūtatibꝰ et
non cōtractibus in quibꝰ cōtractibus dictio nisi reddit dispo
sitionem puram resoluendam in cōditionis euentum:vt legit̄
et no.ꝑ gl.ij.in.l.ij.ff.de in diem adiec.⁊ de materia per glo.in.l.
obligationū fere.§.placet.ff.de act.⁊ obli.⁊ per Bar.in.l.cente
simis.§.fi.ff.de ver.obl.⁊ sic pꝫ qđ dictio nisi ponitur pro si in
sentētijs ⁊ vltimis volūtatibꝰ.⁊ ꝑ p̄dicta pꝫ qđ si iudex dicat
excōico te:nisi solueris titio decē infra quinq; dies qđ interim
ante lapsum quinq; dierū non eris excōicatus.lꝫ glo.notauerit
cōtra in.l.obligationū fere.§.placet.v.cōditio.ff.de act.⁊ oblig.
sed nō bn̄ per istū tex.nā hic est casus cōtra glo.prealle. ¶ Not.
5 qđ † sn̄ia alternatiua videt̄ valere.de quo per gl.j̄.de cle.excōi.
ministran.latores.vbi gl.dicit qđ in dubio debet qs reputare se
excōicatū.Goff.tamē tenet non valere sn̄iam tanq̄ incertam.ꝑ
id qđ habetur in.l.iij.C.de sen.que sine certa quāti.⁊ ad istū tex.
potest responderi qđ hic fuit alternatiua iuris siue pape auto
6 ris decre.nō autē fuit alternatiua iudicis. ¶ Not.qđ † cōditio
etiā in iudicijs ipedit ortū dispositiōis.facit qđ no.ꝑ Inn.s̄.de
offi.dele.prudentiā.⁊ qđ habet̄ in.c.cū plures.de offi.dele.in.vj.
7 ⁊.s̄.de rescrip.ab excōicato. ¶ No.qđ † appellatio interposita
pēdēte cōditione sn̄ie cēsure sub cōditiōe ꝓlate suspendit illius
effectū etiā post euentum cōditionis:vt sic etiā post ipsum euē
tum nō liget:secus vbi sn̄ia censure esset pure lata:qꝛ nō suspen
deretur ꝑ appellationē sequentē.j̄.eo.pastoralis.⁊ ex hoc not.
qđ vbi sn̄ia censure iniecit vinculū appellatio sequens nō suspē
dit:secus qn̄ nōdū iniecerat vinculum:vt cōtingit in sn̄ia censu
8 re cōditionaliter lata. ¶ No.ꝙ † conditio apposita in sn̄ia cen
sure nō trahitur retro ad tempus sn̄ie aduenientis cōditionis:
sed solum respicit tempus euētus ipsius cōditionis.⁊ ideo solū
pro illo tempore quis ligatur nec fingitur retro ligatꝰ:secus in
contractibus cōditionalibus in quibus adueniente cōditiōe cō
ditio trahitur retro ad tēpus cōtractus et fingitur quis retro
obligatꝰ.l.qui balneum.ff.qui po.in pigno.habeant̄.ratio esse
potest:qꝛ sn̄ia redditur in inuitum.l.inter stipulantem.§.j.ff.de
ver.ob.sed cōtractus ex voluntate procedunt.facit qđ not.per
gl.in.c.si pro te.de rescrip.li.vj.forte etiā posset dici speciale in
sententia censure.⁊ sic excōicationis vt nō ligetur quis sine con
ditione adueniente nec fingitur retro ligatus nec etiam in cōse
quentiam fingatur retro peccasse illos qui sibi cōmunicarūt qđ
esset incongruum ex quo interim nō fuisset excōicatꝰ. ¶ Nota
cōsultationi satisfieri si respondeat̄ per verbū videtur:vt hic pꝫ
et.j̄.de sent.excō.perpendimus.et idē si per verbū credimus vel
credo et nuper vel si dicatur non occurrit ratio nō sit sic dicen
dum.facit de resti.spo.item cum quis.et idem in simili.de quibꝰ
hic per Io.an.qđ nō.pro verbis que apponuntur quotidie in
cōsilijs. ¶ In gl.j.in fi.in illis legibus.nam satisfactum dicitur
creditori qn̄ remaneat contentus de eo qđ fit per debitorē:licet
forte pecunia non soluat vt si forte tradit sibi pignus. ¶ In gl.
fi.ibi:nondū.sed meliꝰ dixisset gloss.nedū iniecit vinculum.nam
reuera tenet:licet conditionaliter:al's si a principio non tenere
tur non confirmaretur tractu temporis.de reg.iur.nō firmatur
libr.vj.et eodē modo expone qđ sequitur in glo.dum dicit non
enī tenebat:qꝛ debet exponi.i.nō iniecerat vinculū.et sic pꝫ qđ
si iam iniecit vinculum appellatio sequens nō suspenderet.j̄.e.
pastoralis.secus quando nondū iniecit vinculum vt qꝛ nōdum
euenit conditio:qꝛ appellatio sequens ante euentum cōditiōis
suspendit illā et eius effectum vt sic eueniente conditione non
inijciat vinculum.⁊ ita intelligi debet iste tex. ¶ In ea.glo.ibi.
l.potior.sed certe ibi loquitur in contractibus hic autē in sn̄ia
censure in qua est secus vt dixi in notabilibꝰ. ¶ In ea.gl.ibi alie
9 sententie sub conditione ⁊c.dicunt:ꝙ † sn̄ia diffinitiua nō de
a bet ferri sub cōditione si tamē feratur tenebit [a] per ea que ha
bentur in.l.j.§.biduum.ff.qn̄ appel.sit.canonizata.ij.q.vj.ſꝫ sen
tentia interlocutoria bene pōt ferri sub cōditione.l.a diuo pio.
§.in venditione.ff.de re iudi.sed in hoc nō est magna vis qꝛ cer
tum est qđ vtraq; valet:licet feratur sub cōditiōe:vt patet in.d.
§.biduū.hoc etiā videtur tenere gl.ij.q.vj.biduum.etiam in sen
tentia excōicationis.⁊ sic qđ indistincte in sn̄ia etiam cōditiona
liter lata appellādū sit infra decē dies a tpe sn̄ie.sed Gof.hic te
nuit qđ in qualibet sn̄ia conditionali sufficiat appellare infra
decē dies post euētū cōditionis.⁊ hoc qꝛ an̄ nō videt̄ in effectu
ledere:⁊ qꝛ etiā alie prescriptiōes nō incipiunt currere nisi post
euentū cōditionis.l.cum notissimi.§.illud.C.de p̄scrip.xxx.an
no.⁊ ad tex.in.§.biduum.respondendum qđ ibi dicit vtile esse
appellare infra decē dies a tempore sn̄ie nō autē dicit ꝙ sit ne
cesse.gl.hic ponit tertiam opi.vcꝫ qđ in alijs sententijs q̄ censu
re appellari debeat infra decē dies a tpe sententie:sed in sentē
tijs censure possit appellari etiam postea quādocūq; ante euen
tum conditionis.⁊ hāc opi.tenet finaliter Io.an.per istū text.
dum dixit medio tpe appellans ⁊c.et sic videt̄ velle ꝙ sufficiat
medio tempore appellare inter tempus sententie:et tempꝰ cō
ditionis extantis.⁊ hoc clarum si dicas mediū appellari qcqd
est inter duo extrema.idē si diuidas actum in tres partes.nam
tertia pars erit media inter duas.⁊ sic in casu nostro diuidēdo
tēpus decē dierū in tres partes si licitū est infra totā tertiā ap
pellare reperietur appellari posse etiam post decem dies a tpe
sn̄ie.⁊ sic eadē rōne debebit posse appellari qn̄cūq; ante euentū
conditionis.et hoc etiā sequit̄ Garsi.⁊ Io.mo.in.c.quicūq;.de
sen.excōi.li.vj.⁊ Arch.ij.q.vj.biduum.⁊ Io.⁊ Hostiē.hic:et sic
erit speciale in istis sentētijs censure:vt possit appellari etiam
post decē dies a tēpore late sn̄ie ante euentum cōditionis:secꝰ
in alijs qꝛ appellari debet infra decē dies a tpe sentētie:lꝫ sit cō
ditionalis ꝓpter spem grauaminis qđ timet̄ inferri ex sentētia
cōditionali:vt in p̄alleg.c.qđ ad consultationē.s̄.ti.j.⁊ forte rō
specialitatis potuit esse in istis sentētijs cēsure propter magnū
periculū qđ inferri potest ex eis.nā eo modica est pena esse iter
hoīes ⁊ hoīm carere suffragijs.facit qđ habetur in.l.hi qui san
ctam.C.de apost.et ideo cautius fuit agendū.arg.j̄.de elec.vbi
periculum.lib.vj. ¶ In ea.gl.in fi.cū gl.concordat Inn.⁊ Ho
stiē.⁊ etiā Bar.brixi.vt hic refert Io.an.sed Arch.tenuit con
tra in.c.ij.de cōsti.in.vj.Io.an.in regula.cum sint partium.j̄.de
reg.iur.in.vj.videtur concordare opi.in.q.ibi posita in tertio ar
ticulo:qꝛ si ex mutatiōe fori mutetur vel extinguatur causa sen
tentie tūc sn̄ia non ligabit mutantē forum.Exemplum si iudex
excōicauit titiū si nō resideret in beneficio intra certū tp̄s renū
tiabit beneficio expresse in manibꝰ superioris vel accepit vxo
rē.⁊ sic tacite renuntiat beneficio excludit̄ ex dispositiōe iuris a
bn̄ficio.facit in.c.diuersis fallacijs.⁊.c.ioānes.de cleri.cōiuga.⁊

a ¶ Tenebit. qd aūt si iudex dixerit ī sn̄ia cōdemno: imo absoluo an teneat sn̄ia per do. Alex. ī cōsi.cxviij.ī pen. col. in iij.volu.

hic pcedere possit opi. Archi. secus si nõ cesset causa sñie: qr tũc procedit opi. glo. et sequaciũ. d. Anto. hic videtur dicere etiaz si nõ cesset causa sñie. Si tamẽ nõ posset originari vt qr excõica uit titiũ sub conditione si furtum fecerit. et postea mutauit domiciliũ antequã furtum committat. Nam fm eum non ligabit si postea furtum committat: ex quo effect⁹ est de alieno foro. facit qd habetur in. c. vt animarũ. §. j. li. vj. de consti. secus hʒ eũ si nõ cessat causa sñie. Nec impeditur originari vt si excõmunicat si non soluerit decẽ q̃ soluere debet existẽti in diocesi excõmunicatur vbi soluere debet et ibi cẽsetur cõmittere cõtumaciã. facit qd no. Bar. in. l. libellorũ. ff. de accu. lʒ Jo. andr. in dicta regula. cũ sint partiũ. videtur sentire excõicatus sub cõditiõe si furtum fecerit incurrat excõicationẽ quasi preuẽtus, lʒ mutauerit domiciliũ per. c. proposuisti. de fo. cõpe. Nec ob. c. vt animaruz. §. j. qr loquit in sñia lata per viam statuti qd quidem statutum non porrigit effectũ extra iurisditionẽ statuentis: sʒ hic loquit in sñia lata contra certam personã que potuit ligari: ex quo fuit preuenta. et hec pars forte de iure verior ad materiã gl. et decre. vide qd no. per gl. de sen. excõ. venerabilibus. §. j. li. vj. et qd not.

10 Cap. de castil. sua alle. xlix. ¶ † Extra gl. tãgit hic Jo. an. an p hec verba prolata per iudicẽ noueris te esse excõicatũ nisi tale quid feceris proferatur sñia. hic videtur casus sic. et sequitur Hosti. glo. in. c. penul. j. de sen. excõi. Gof. cõtra propter odiũ excõicationis: ex quo non est prolatum verbum excõmunico. et verba videntur potius recitatiua q̃ dispositiua. vnde ad istum tex. dicebat supplendũ esse verbũ excõmunico: et postea iudicẽ dixisse prout hic dicitur. Guil. naso. dicebat nõ induci sententiã excõmunicationis nisi episcop⁹ legerit literas vel ptulerit ore excõmunicationem. conclude si hec verba pferant a iure sine dubio inducunt excõicationem. j. de solu. si quorũdã. de immu. eccle. non minus. idem videtur si a papa. vt. s. de testi. cog. c. ij. si vero ab inferiore iudice. tunc si constat de mente vult p illa excõmunicare inducit excõicatio. ar. j. de ver. sig. in his. et c. intelligentia. et c. preterea. In dubio si pferatur parte presente et in apparatu ad sñiam videtur esse mens inducẽdi excõmunicationem. facit qd not. in. c. tenor. s. tit. j. Idẽ finaliter tʒ etiaz hic do. Anto. si per literas intimat: qr apparet iudex assumit cãz habilem ad excommunicandum. s. contumacem. et sic nõ solum proferuntur dicta verba ad intimandum: sed etiam ad promulgandum. et hoc voluit glo. in dicto. c. penul. de sen. excõi. et etiaz Hosti. vt predixi: secus si essent simpliciter verba notificatoria: vt qr diceret scias tali die excõmunicanim⁹. facit ad materiã qd no. s. de iudi. c. j. et de proba. post cessionẽ. et in Spec. de cita. §. iam de citatione. ver. quid si iudex. vlt. col. Secũdo tangit hic Joan. and. supposita opi. glo. possit infra tempus cõditiõis indistincte appellari si fiat appellatio infra dictũ tẽp⁹ an suspẽdetur solum excõicatio: an vero etiã preceptũ de soluẽdo. et cõcludit post Inno. vtrũq suspendatur qñ vnica fuerit sñia: vt cõtingit in casu decre. sec⁹ si fuissent due: vt si primo precessisset solui aliquid Sẽpronio. deinde dixisset et nisi satisfeceris infra xx. dies noueris te excõmunicatũ: qr tunc nisi appellet a prima sñia infra decẽ dies a tpe sñie illa nõ suspedit: sʒ suspẽdit excõicatio si appellet ante. xx. dies. et si dicas si preceptũ trãsiuit in rẽ iudi. ergo meretur executionẽ et sic non videt legitima appellatio que fit ante. xx. dies potest dici lʒ teneat preceptũ: tamen appellatio potest esse iusta si forte grauetur pars in executiõe. vt qr sine causa fiat infra tps iuris. de quo in. c. querẽti. de offic. dele. facit qd no. s. ti. j. ad cõsultationẽ. et. ff. qd me. cau. l. si cuz exceptione. §. si homo. Tertio tãgit qd si lata sit sñia excõicationis cõtra titiũ si nõ soluerit decẽ sempronio infra mẽsez. An si sempronius prorogat terminũ erit titius excõicatus si nõ soluerit in termino iudicis. Inn. hic et Hosti. finaliter tenet sic: nisi iudex cõsenserit in prorogatione. et idem Garsi. et Joã. mo. in c. qcũq. de sen. excõ. in. vj. et sic residet Joã. an. argu. eorũ. que habent in. l. itẽ queritur. §. qui implemẽto. ff. locati. et in. l. labeo. ff. de arbi. vbi in prorogatiõe requirit etiã consensus fideiussoris vt eis preiudicet. sed do. Ant. hic dicit et forte de iure melius nõ erit excõicat⁹: qr subintelligi debeat in sñia iudicis nisi pars voluerit maius tps dare. argu. s. de iureiur. queadmodũ. Nam in fauorẽ ipsius ptis lata est sñia. nec ob. qd habet in. d. l. labeo. et. d. §. qui impleto. qr ibi per prorogationẽ partium nõ est cõueniens fieri preiudicium tertio et sic fideiussori. et ideo vt ei preiudicetur requiratur cõsentiat: sʒ hic nullum preiudiciũ est iudici si pars in cuius fauore fertur sñia proroget tps. Ideo tunc secus facit optime qd habet in. c. ij. j. de spon. an aũt sufficiat in casu decre. vltima die satisfacere. clarũ est sic per ea que no. ij. q. vj. biduũ. et. l. qui aũ calẽ. de verb. obli. per quã. l. ptʒ idem esse si dictũ fuisset nisi satisfeceris aũ. xx. dies: qr intelligit. s. finitos vt ibi. an aũt sit differẽtia si iudex dicat ex nũc noueris te excõicatum: an vero dicat ex tũc: vel simpliciter noueris te excõicatũ. dic nõ. vt etiã voluit Inno. et Hosti. lʒ aliqui contra. sed non bene. per id qd habetur in tex. et glo. in cle. j. de cõces. prebẽ. tãgit hic Jo. an. An dicet quẽ excõicatũ: qr nõ soluit debeat hoc pbare. de quo per Bar. in. l. hoc iure. ff. de ver. obli. et per Inno. j.

11 de accu. super his. et p Cy. in. l. ij. C. de iure emphy. ¶ † Ultimo tangit quid iuris si iudex excõicat titiũ si appellauerit vel si elegerit: et an sit differentia si dicat appellauerit. et finaliter videtur cõcludere nõ sit differentia quo ad propositum: et vtrolibet excõicatio intelligatur precedere appellationẽ et electio ẽt erit nulla et mouetur in effectu: qr ista videtur quodãmõ in momẽto concurrere excõicatio et ipsa appellatio et electio et in dubio clauis spiritualis: et sic ipsa excõicatio penetrabilior est q̃ act⁹ hominis: iõ cẽset precessisse. et p ista pte etiã facit: qr excõicatio videtur fundari: nõ tantũ sup electione aut appellatiõe quãtũ etiã super inobedientia et cõtumacia in actu appellãdi et eligẽdi cõtra preceptũ superioris: et ideo cũ ante ipsum actũ electionis et appellationis precedit actus deliberatiuus eligẽdi et appellãdi cõtra preceptũ superioris iã in aio firmatus. et per cõsequẽs cũ ante ipsum actũ detur animi rebellio et inobedientia. satis videt subesse causa sub qua fundatur excõicatio etiã ante ipsuz actum eligendi vel appellandi: ergo excõicatio antedictum dʒ habere effectum. facit. j. de sen. excõi. sacro. Itẽ pro hac pte facit qr excõicatio pmulgatur ex cõtumacia de futuro et nõ preterito. fm ea que legunt et no. j. de sen. excõ. a nobis. et. e. tit. romana. §. caueant. lib. vj. et de cõsti. vt animarũ. §. j. e. li. et p predicta videtur nõ sit fienda differẽtia: an dicatur excõico si appellaueris: an vero dicatur excõico si appellas. lʒ Goff. tenuerit esse differẽtiã dicẽs primo casu itelligit facto post appellationẽ: secus in secũdo casu per id qd no. glo. in simili. in. l. si qs stipulatus sit stichũ. ff. de ver. obli. et. l. cẽtesimis. §. fi. e. tit. nã predicta opi. non videtur vera: qr vtrobiq vident habere locũ rõnes superius allega. nec ob. predictis si dicatur implemẽtũ sit de facto non hʒ facere cõmitti penã. l. ea quidẽ. et. l. fi. C. si manci. ita fuerit aliena. et sic cũ tenendo opi. predictã appellatio vel electio solum de facto fiat: videtur nõ cõmittatur pena excõicationis. nã potest respõderi fm Inno. et Jo. an. in cõtrariũ hʒ locũ in penis odiosis et restringẽdis sʒ hic in pena excõicatiõis. que cẽset medicinalis: vt. j. de sen. excõi. c. j. li. vj. preterea hic precedit valida cõtumacia sub qua fundat excõicatio vt predixi. et de materia etiã p Host. in summa de re iudi. §. qualis. v. pura. et sic residet Jo. an. d. Ant. hic dicit: si cõstat de mẽte excõicatoris voluerit sñiam excõicationis precedere appellationez vel electionẽ seruãda erit mẽs ipsius excõicãtis. Idem ecõtra si cõstat voluerit sequi: qr tales sñie multe regulantur a mẽte sententiantis. facit qd habet. j. de ver. sign. in his. et c. intelligẽtia et. c. preterea. Si aũt est dubiũ de mẽte: tũc si iudex dicit excõico te si preparaueris te ad eligendũ vel appellandũ: tunc videtur esse de mẽte excõicatio precedat ipsam electionẽ et appellationem. et ideo talis appellatio nõ suspẽdet nec tenebit electio. Hostiẽ. tñ in summa in loco prealleg. videtur velle talis sñia nõ teneat qr vr excõicare partẽ si se de iure defendat qñ excõicat si se parauerit ad appellãdũ. et sic videt cõtinere intolerabilẽ errorẽ. et per cõsequẽs non valere. j. de sen. excõ. p tuas. sʒ vt dicit do. Anto. potest respõderi nõ cõtinet intolerabilẽ errorẽ: qr poterit esse appellatio erit iniusta. et intelligetur prohibere non tenebit excõicatio saltez respectu talis appellatiõis: si aũt simpliciter dicat excõico te si appellas. lʒ Inno. hic dicat: hoc casu censetur excõicatio precedere appellationẽ. tñ do. Anto. tenet contrariũ: qr nõ videtur purificata conditio nisi facta appellatiõe: qr ante nõ dicitur appellare: sʒ velle appellare l. amplius. rem ra. ha. et hoc etiã videtur velle Hosti. in summa in loco prealleg. nec ob. excõicatio fundetur super inobedientia que videtur esse etiã ante ipsum actum appellandi: vt dixit Inno. qr vt dicit do. Anto. videt hoc casu requiri ad inobediẽtiam mens sit declarata p factũ appellatiõis. ar. d. l. ampli⁹. Bar. in simili. et in. l. filius. §. diu. ff. de leg. j. videtur tenere opin. Gof. qr si dicitur excõico si appellaueris: qr apponitur verbum subiunctiui modi format a preterito indicatiui. vt not. in. l. si quis stipulatus sit stichum. ff. de ver. obli. videtur notare rem perfectam: vt tunc postea locũ habeat excõicatio. et p hoc etiaz l. stichus seru⁹ meus. ff. de manumis. testa. secus si dicat excõico te si appellas: qr tunc intelligitur. i. si ad aliquem actũ appellationis processeris. facit qd not. in. l. ea lege. C. de condic. ob cau. et ista opi. forte de iure verior maxime p dictã. l. stichus seruus meus. vbi agitur de re fauorabili qr de donatione libertatis: et tamen si testator dicat lego stichũ seruũ meũ tali et si alienauerit relinquo ipsi sticho libertatem: quia videtur tunc relinquere libertatem post factam alienationem non tenet libertas: secus si dixisset si alienabis vel si alienabit: vt voluit Bart. in. d. §. diu. et ad materiã etiam facit qd no. Jo. an. in regula. cũ sint ptium: de reg. iur.

de reg.iur.in.vj.vbi tangit dum iudex ꝙ si legit titius appellationem excõicat eum vel si cõtra.cũ iudex profert excõicationẽ contra titiũ ipse appellat.nã ibi cõcludit ꝙ licet videretur presumendum pro reo per dictam regulam.cũ sint partium. tamẽ quia sumus in materia in qua agitur de pena medicinali presumetur potius precessisse verbũ excõmunico.ꝛ quia ex quo apparet de excõicatione ꝛ de potestate excõicantis cẽseri debet quis excõicatus nisi probetur appellationẽ precessisse.per id qḋ not. glo.no.in.c.venerabilibus.ad fi.de sen.excõ.li.vj.Item adde di
12 ctis superius inquãtum dixi ꝙ appellari † potest quãdoqꝫ a sententia cõditionali excõicationis ante euẽtũ cõditionis.nã Joã. an.hic videtur velle hoc verũ quo ad suspẽdẽdũ ipsam excõicationem.sed nõ quo ad deferẽdũ negotiũ ad superiorẽ si appelletur post.x.dies a tpe sententie.ꝛ videtur etiã sequi do.Ant.ꝛ nihil allegat.sed videtur ꝙ etiam quo ad effectũ deferendi negotium ad superiorem procedat talis appellatio per istũ text. qui loquitur indistincte:ꝛ quia alias nõ posset bene videri an appellatio suspendat ipsam excommunicationem cum hic non habere cognoscere ipse iudex qui tulit excõmunicationem ne de sua iniquitate cognoscat an appellatio sit legitima.Ultimo inquãtum allegaui.s.l.hi qui sententiam.dicꝫ ꝙ est titu.de aposta.

1 Uerba debent deseruire intentioni proferentis.
2 Clausula in principio medio vel fine posita refertur ad omnia vbi nõ est dare rationem diuersitatis quare magis ad vnum ꝙ ad aliud referatur.
3 Recusatio iudicis qualiter fieri debeat.
4 Recusatus supersedere debet ꝛ se nõ intromittere de cã.ꝛ nu.8.
5 Clausula appellatione remota quid operetur.
6 Delegatus recusatus an possit alteri committere causam.
7 Exceptio recusationis afficit personã iudicis ꝛ ipsam inhabilitat in causa principali et etiam in incidenti ipsius exceptionis recusationis.
9 Suspicionis cã finita si pnuntiet iudicẽ esse suspectum an poterunt ipsi arbitri de principali causa cognoscere.

8 Secundo. Si per rescriptum [a] cõmittunt plures articuli cõnexi i vno tm̃ illorũ appellatio phibetur in alijs phibita intelligitur.hoc dicit.primo ꝛ suspicionis causa pponẽda est coram iudice qui recusatur.ꝛ pbanda est corã arbitris.ꝛ hoc di
1 cit secũdo.ꝛ sic sunt due partes.secũda ibi tertio.† Not.qḋ verba debent deseruire intentioni pferentis.ꝛ sic verba sunt potius propter intẽtionẽ exprimendã ꝙ ecõtra.facit qḋ habet in c.preterea.ꝛ.c.intelligentia.j.de verb.signi.Nota finem ꝛ intentum apponentis clausulam appellatione remota:quia eius finis ꝛ intentio est vt iustitia ministret:ꝛ sic non videt esse eius mens qḋ velit tollere appellatiões iustas et legitimas.facit qḋ
2 habetur.j.eo.pastoralis.ꝛ.s.de officio deleg.ex parte.† Nota qḋ clausula in principio vel medio aut in fine posita,refertur ad omnia vbi nõ est dare rationem diuersitatis.quare ad vnum magis ꝙ ad aliud referatur.facit.l.j.C.de lib.prete.ꝛ.l.iij.§.fili⁹. ff.de libe.ꝛ posth.et.ff.de lega.j.l.talis scriptura.ꝛ ibi per Bar.
3 et facit quod dicetur.j.eo.inquisitioni.† In ver.iij.no.practicam recusationis iudicis:quia oportet primo qḋ fiat recusatio ex causa legitima.secũdo qḋ proponatur ipsa causa coram iudice recusato.tertia qḋ partes per iudicem recusatum debẽt compelli ad eligendos arbitros qui de causa suspicionis cognoscãt. et demum eis electis debet statuere terminũ ipsis arbitris cõpetentem infra quẽ causam recusationis decidant.Et nota ꝙ si lapso dicto termino nõ reperit decisa intelligitur in effectu deserta recusatio sicut in simili dicimus de appellatione.s.eo. personas.ꝛ.c.cũ sit romana.ꝛ ideo lapso termino arctatur recusans respondere coram ipso iudice recusato.† No.effectũ re-
4 cusationis pbare quia supersedere debet recusatus ꝛ se nõ intromittere de causa cum ratio etiã naturalis dictet ꝙ suspecti ꝛ
5 inimici nõ debẽt esse iudices.† In gl.ij.ibi:sꝫ hodie ipso iure ꝛc.Innuit glo.ꝙ hodie clausula appel.re.nihil operetur.sed dic melius ꝙ etiam hodie multa operatur seu operari potest vt plene dicetur.j.c.pastoralis.ꝛ pro declaratione eorũ que.s.tetigit gl.adde qḋ dicetur in.d.c.inquisitioni.j.eo.ꝛ qḋ no.per Bar. in.l.talis scriptura.ff.de lega.j.In glos.allegare ibi fm leges potest ꝛc.de hoc quando ꝛ vsqꝫ ad qḋ tẽpus possit proponi exceptio recusationis fm canones vel leges.dic vt plene dictum
6 fuit in.c.inter monasterium.s.titu.j.† In eadem glos.in fine cõcludẽ ꝙ licet olim essent opinio.in delegato recusato.an possit alteri cõmittere causam.tamen hodie est tenendum quod habetur in.c.iudex.de officio delega.in.vj.vbi patet ꝙ anteꝙ recusetur.licet reuera sit suspectus:potest tamen alteri subdelegare. sed post recusationem propositam non potest cõmittere nisi cũ recusatoris assensu ꝛ cum illo poterit etiã inuito aduersario cõmittere.ꝛ hoc si vodũ sit lata sententia etiã si sit pbata recusatio.

secus si lata esset sñia super recusatiõe:qꝛ tũc nõ poterit cõmittere etiã cũ recusatoris assensu.secus in ordinario qui etiã lata sententia super recusatione poterit cõmittere cũ recusatoris consensu.per id qḋ habetur.j.eo.cum speciali.qḋ no.glos.in.d.c.iudex.Aliqui tñ dicunt ꝙ de consensu vtriusqꝫ partis poterit cõmittere ex quo lata est sñia super recusatione ꝛ non aliter.ꝛ hoc videtur sequi hic do.Ant.ꝛ videtur etiã tenere gl.in.d.c.cũ speciali.ꝛ Spe.in ti.de recusa.§.effectus.ver.ordinarius aũt.de quo dicek in.d.c.cũ speciali.In gl.in aliquos ibi.i.arbitrũ vel arbitros.Not.ꝙ bene licet iura cõia loquant in plurali de arbitris eligẽdis in causa recusationis:tñ sufficit si partes cõsentiãt in vnũ.facit qḋ no.Jo.an.in adi.Spec.in tit.de recu.§.effectus. In ea.glo.in fi.ꝛ adde quod habetur in.c.ab arbitris.de offi. delega.in.vj.vbi patet ꝙ tales arbitri censentur iudices delegati a iure.ꝛ ab eorũ sñia potest appellari.vt ibi patet.secus in ar
a bitris cõpromissarijs.vt in.l.j.C.de arbitris.In glo.cogi.[a] in fi.et sic vult glo.ꝙ aliud sit in exceptione suspitionis.ꝛ aliud qñ allegatur defectus iurisditionis.ꝛ ratio diuersitatis est fm Jo. and.qꝛ exceptio suspicionis plus videtur inficere iurisditionem quã simplex propositio defectus iurisditionis.facit qḋ no.s.de offi.dele.suspicionis.Sed certe prima facie videtur potius oppositum quia si pponitur defectus iurisditionis negatur oĩno iudicẽ habere iurisditionẽ.sec⁹ qñ pponitur exceptio suspicioni.Ideo potes dicere vt voluit Inno.in.c.prudentiam.de offi.
7 deleg.ꝛ Bar.in.l.quidã consulebant.ff.de re iudi. qḋ † exceptio recusationis afficit personam iudicis.ꝛ ipsam inhabilitat nedũ in principali:sed etiã in incidenti ipsius exceptionis recusationis:quia vtrobiqꝫ est eadem ratio: vcꝫ vt propter suspicionem non debeat cognoscere nedum in principali:sed etiam in incidẽti ipsius exceptionis recusationis:quia vtrobiqꝫ est eadẽ ratio videlicet ꝙ propter suspicionem non debeat cognoscere,neduꝫ in principali:sed etiam de incidenti que nõ cessat quãdo proponitur defectus iurisditionis:quia talis ppositio afficit personã iudicis super causa principali nõ autẽ super incidenti an sit iudex vel nõ stante dubio iurisditionis.Ideo tunc potest cognoscere de incidenti.ꝛ sic super dubio iurisditionis.facit qḋ not.s. de rescrip.super literis.ꝛ qḋ no.Bart.in.l. quidam cõsulebant. ff.de re iud.Sed hic insurgit dubiũ quid si nõ proponatur exceptio recusationis:sed alia que sigillet personam ipsius. vt quia opponitur ꝙ est excõicatus vel infamis,an tunc poterit de hoc cognoscere.Inn.multum notabiliter tenuit ꝙ sic in.c.cũ super. de offi.delega.quia non reperitur prohibitũ fm eum ꝙ nõ possit hoc casu cognoscere an sua sit iurisditio.ꝛ ideo remaneamus in regula ꝙ possit per ea que habentur in.c.super literis. de rescrip.ꝛ in.l.si quis ex aliena.allega.in glo.ꝛ fm eum nõ pronuntiabit se non esse excõmunicatum vel infamẽ sed se esse iudicem vel non esse.sed Bar.tenuit contra in.d.l.quidam consulebant. quia eadẽ ratio videtur hoc casu que est in exceptione suspicionis.ex quo exceptio proposita afficit personã iudicis.ꝛ ideo recurrendum erit ad arbitros vel ad superiorẽ.ꝛ istud etiam vide tu voluisse Hostien.in.c.pia.de excep.in.vj.vbi etiã per Jo.an. ꝛ Archi.sed ipse Archi.iij.q.v.quia suspecti videntur velle ꝙ hoc casu non eatur ad arbitros:quia hoc non est iure cautum sed debeat adiri superior.secus in exceptione recusationis. Joan.an. in.d.c.pia.videtur velle qḋ nõ eatur ad arbitros per rationem prealleg.ꝛ similiter ꝙ non eatur ad superiorẽ.qꝛ superior ipsius rei hoc casu est ipse iudex contra quem opponitur exceptio.ꝛ sic videtur inclinare in sententiam Innoc.vt sic debeat cognoscere ipse iudex:ꝛ sic pronuntietur pro excipiente habebit intentum. si contra eũ poterit appellare:forte potest dici ꝙ hec opinio pbabiliter possit de iure defensari propterea que supra dixi.tñ si aliquis vellet qḋ causa deduceretur ad arbitros posset sic presentare.quia posset proponere exceptionem excõmunicationis vel infamie cõtra iudicẽ ꝛ dicere qḋ qꝛ habet eũ suspectũ super cognitione huius exceptionis:ideo ipsum recusat super cognitione predicta,et petit sup hoc eligi arbitros.et hoc modo possit saluari opinio dicentium qḋ recurrendum est ad arbitros. secus si simpliciter pponatur exceptio excõicationis vel infamie. facit qḋ dixi in.d.l.quidam consulebant.In gl. competentem in fi.dic melius qḋ hodie ꝛ olim terminum.de quo hic statuet et ipse iudex recusatus:quia hic loquitur de termino statuẽdo arbitris ad finiendum causam recusationis.sed terminum partibus ad probandum causam recusationis.ꝛ olim ꝛ hodie statuere habent arbitri.ꝛ sic loquitur.c.suspicionis.de quo etiam in.c. legitima.j.eo.lib.vj.† In glo.pe.ibi non dicit quod cõmittere possit supple sed bene dicit ꝙ si recusat⁹ sit iudex delegatus licet aliter nõ pbetur causa suspicionis nõ debet ampli⁹ cognoscere.sed debent partes cogi ad eligendũ arbitros qui de causa principali cognoscẽt.vt ibi patet.ꝛ sic differt ius ciuile a iure canonico hoc casu precipue in duobus.primo quia scḋm ius ciui-

a Si prescriptũ.nulla est dĩa ĩ summatione hui⁹.c. inter.d.ab. ꝛ Joan.de Imol.et si queris vtrũ cla gñalis qualis ẽ illaa appellatiõe remota posita ĩ vno insiso referak ad oĩa pteta ĩ eodẽ.disti.ĩ gue vt hic p do.hẽri. bo.ia prin.

le sufficit allegare cām suspicionis non est necessariū illā pbare. sec' fm canones.s.de offi.deleg.suspicionis.z.j.e.legitima.li.vj. Item scdo fm leges,allegata suspicione iudicis eligi debent arbitri vt cognoscāt de causa principali sed fm canones eligi de-
9 bent vt cognoscāt de causa suspiciōis. ¶ † An aūt finita cā suspicionis si pnūtiet iudicē esse suspectū poterunt ipsi arbitri de pncipali cā cognoscere fm canones. Host.dicit q sic qz fm eum poterūt cognoscere de ipsa cā principali fm formā literarū directarum ipsi iudici recusato.per.l.apertissimi.C.de iudi.fateor tū q cōmuniter doc.tenent cōtrarium.z istud cōtra tenuit etiā glos.ij.q.vj.si quis in quacūqz.in glo.antepenul.z etiā tangitur in Specu.de recusa.§.effectus.in prin.nec ob.d.l.apertissimi.qz hoc nō probat.vt patet ex supradictis.z istud etiā seruat curia. vt tāgit hic Jo.an.z licet de iure non videatur procedere opin. Hosti.tamen satis videtur sapere equitatē propter euitandas expensas quas alias fieri oportebit in noua impetratione.z qz equitas.l.apertissimi.z.l.cum specialis.satis videtur posse argumentatiue adduci pro opi.Hostien.

1 ☞ Deferendum non est appellationi illius qui appellationi aduersarij legitime facte non detulit.

a ¶ Si aliqs. si qris infra qd tps spoliatus spoliationē snā probare debeat.vide p do.Hē.bo hyc.in pnc.

a Si aliquis[a] nō defert appellatiōi aduersarij:siue nō est deferendum.h.d. vel fm aliū intellectū nō deferēs ppe appellationi aliqd attentādo postea illi renūtiare videtur.h.d.prior tamen intellectus magis litere amicatur:qz nō consueuit quis loquēdo de appellatione aduersarij appellare illā legitimā cuius appellationi videtur hic fieri fm scdm intellectū cōis diuisio.se-
1 cūda ibi rñdemus. ¶ † No.primo q nō est deferēdū appellationi illius q appellationi aduersarij legitime facte nō detulit. sed potius ꝯ illā attētauit.facit qd habetur.s.eo.c.ꝯstitutis. ¶ Nota q hec exceptio velut dilatoria z respiciēs pcessuz debet incōtinenti pbari. ¶ No.fm alium intellectū q nō deferēs proprie appellationi nō meret q alius teneatur deferre sue. ¶ Not.vltimo illud vulgare q qs puniēdus est in eo quo peccauit. ¶ In glo.j.in fi.sed aduerte qz expositio glo.videtur literā istā violare inquātum subaudit maxime vnde Host.nō placet opi.glo.q ista exceptio ad instar exceptionis spoliationis nō debet pbari infra tēpus statutum.de resti.spolia.frequens.li.vj. Jo.an.hoc nō videtur placere.nā dicit q in.c.freqūēs loquitur qñ de spoliatione excipitur:nō autē qñ de spoliatione agitur.sed certe nō video q per hoc reprobatur opinio Hosti.quia hic videtur etiam per viam exceptionis opponi nō esse deferendum appellationi aduersarij ex eo:qz nō detulit appellationi excipientis. sed potius eum spoliauit.z ideo videretur q saluari possit opinio Hostiē.z istud etiā videtur finaliter tenere hic do.Anto.dicens qd satis equum est stari determinationi illius.c.frequēs.ex eo quia ista exceptio sapit naturā spoliationis sicut de spoliatione potest proponi contra actorē, ita potest opponi de attētatis contra appellationē.z ideo cōcludit q inquantum opponitur de attentatis ad finē vt repellatur ab appellatione aduersarius quia videtur sapere naturā dilatorie:videlicet vt tandiu nō audiatur quādiu non reponat attentatum in pristinum statum:ideo tunc debebit fieri probatio infra tēpus dicti.c.frequēs.cum ista sit dilatoria vt dixi non peremptoria.Sed vbi teneremus scdm intellectum z intelligeremus qd intelligatur omnino renūtiasse appellationi,quia tunc exceptio esset peremptoria procedere posset opi.glo.do.Anto.hic tenet q etiam fm scdm intellectū non intelligatur perpetuo renūtiasse.sed solū donec fiat restitutio attentati:quia talis nō oino directe cōtrauenit appellationi proprie:imo videtur fecisse illud qd tēdit in finē sue appellationis. z ideo nō debet dici ppetuo renuntiasse.z istud dicit esse tutius z equius.z sic etiā fm intellectū scdm esset hic exceptio dilatoria. ¶ In glo.fi.ibi:cum in cunctis.per hoc.c.z per.c.vintoniensis.dicit Jo.an.q etiā in eadem cā propter non deferre nō repellitur nisi in vna z prima appellatiōe que postea fiat:z sic in scda admittetur quia vitiū erit purgatū per primā per iura preallegata.facit quod not.in Specu.de appella.§.fi.ver.z not. Item q appellans nō detulit vbi etiā Specu.videtur limitare supradicta per istum tex.quādo appellatio que fit scdo loco per illū qui non detulit tendit ad defendendum attentatū contra primā appellationem.nam tunc talis appellatio non debet admitti cum nō videatur legitima.facit qd habetur.s.de rescri.ex parte.z.s. de elec.bone.secus si alias appelletur ex causa legitima qz tunc dixit etiam Inno.hic.qd hec decretalis procedit in appellationibus extraiudicialibus non in iudicialibus.Sed certe vt dicit hic nō est dare rōnem diuersitatis inter appellationē iudicialez z extraiudi.ergo nō dz esse diuersum ius.arg.s.de cōsti.translato.ꝑterea tex.iste videt loqui indistincte.z sic indistincte dz intelligi.ar.j.de prini.qz circa.Itē aduerte qz dicit hic do.Ant.q inquātū o ppon ens de nō delatione ppter attētata intēdit restitui attentata in pristinū statum,z tunc videtur qd siue opponat hoc in eadem causa siue diuersa z siue in prima appellatione siue scda repellatur appellās donec restituatur attētatū.Inquantum autē solum intēdit excludere appellantē ex delicto non delationis tunc pcedere potest,et non repelletur in diuersa causa: sed in eadē causa,repelletur.si tēdat appellatio ad defendēdum attētata:sed si non tēdat ad defendendum attentata:tunc scdm Jo.an.non repelletur in scda appellatione sed solū in prima.tū do.Anto.videtur velle qd indistincte repelletur in eadē causa. sed forte verior est opi.Jo.an.que videtur fuisse de mēte glo.ppter iura que allegat. ¶ Itē aduerte qz inquātū dictū est.s.q si quis nō defert appellationi aduersarij nō est deferendū sue,pcedit qñ vellet suā psequi:secus vbi vellet psequi appellationem aduersarij que deuoluit negotiū ad curiā vt cōtingit qñ appellatū esset in causa beneficiali et appellatio fuisset legitime intimata appellato fm formā cle.causam.de elec. naz si ille ꝯ quem est appellatū nō detulit appellationi:qz fecit fieri pcessum contra appellātem per suos executores aggrauātes ipsum appellātem.z tandē quia non proficiebat vult ipse appellatus prosequi appellationē,nam per hoc nō repellitur a potestate psequendi appellationē ad curiā interpositam per aduersarium:qz ex quo semel deuoluta est causa ad curiam semper remansit in curia ibi tractāda,quia per renūtiationē expressam vel tacitā non potest recedi a tali appellatione,nisi per modū qui habetur in.c.quis. de elec.in.vj.nec ob.qd non detulit ipse appellatus, quia nō arctabatur ad defendendū,si putabat appellationē frustratoriaz, nec per hoc etiā debebat ius suū indiscussum relinquere qd nō impeditur ad appellationē extraiudicialē.vt not. per Innoc.j. eo.c.cōstitutus.nec ob.etiā hoc.c.qz non loquitur qñ quis vult psequi appellationē aduersarij.z hoc etiam tenēt do. de Rota sua ꝯclu.ccccxvj.vltimate.qd lz dixerim.s.post do.Ant. qd ille qui attētat ꝯ ppriā appellationē nō cēseatur oino illi renuntiare.cōtrariū tenuit gl.in.c.ex parte.s.de rescri. in gl.ij.vbi simpliciter cōcludit qd intelligitur appellationi renuntiare et cum gl. transeunt ibi docto.opi.tamen do.Anto.sapit equitatem.

1 ☞ Ab executore nō appellat nisi excedat modū in exequēdo.
2 Clausula appellatione remota tollit facultatez appellandi quo ad hoc vt non sit necesse deferre appellationi si appelletur in casu a iure non concesso.
3 Executor si non excedat limites mandati non potest dici suspectus in aliquo.
4 Cardinalis an possit recusari.

Nouit ille. Merus executor nō recusatur: nec ab ipso appellat nisi moduz excedat.h.d.vel aliter a iudice suspecto nō receditur per appellationē:nec ab executore nisi modum excedat.h.d.et due sunt partes principales.scda ibi de suspicionis. ¶ In tex.ibi.z.j.deciditur qd habetur in.c.nouit. de offi.lega.z c.nouit.de iudi.z pcipue decidit qz cardinalis de mādato pape tulit sñiaz interdicti in regnū Frācoꝝ ppter discordiā regis Frācie z regis Anglie cōtra qd interdictū tria pcipue obijciebātur. Primū qd interdictū erat latū per cardinalē existentē extra regnū Francoꝝ,z ad istud respōdetur per.c.nouit. de offi.leg. Itē obijciebātur alia duo.primo vcz q fuerat lata post appellationē interpositā a rege Frācoꝝ.scdo qd fuerat lata p cardinalem q erat sibi suspect',z ad ista duo hic rñdet. ¶ No.pmo qd act' pu-
1 blicationis sñie videtur esse mere executiu'. ¶ † No.qd ab executore nō appellat nisi excedat modū in exequēdo:de quo.s.tit.
2 j.qd ad cōsultationē. ¶ † Not.qd clausula appellatione remota videtur tollere facultatē appellādi quo ad hoc vt nō sit necesse deferre appellationi si appelletur in casu a iure non cōcesso. de
3 quo.j.c.pastoralis. ¶ † No.qd vbi executor non excedit limites mādati non pōt dici grauare partē,nec potest dici in aliquo tūc suspectus. ¶ No.fm vnum intellectū qd a iudice suspecto non receditur immediate per viam appellationis, z ideo non debet dici habeo te suspectū ex tali causa,ideo te recuso,imo dz dici video te suspectū ex tali causa.ideo te recuso.Et si nō admittatur
4 recusatio.tūc pōt appellari.facit qd dicetur cū gl.fi. ¶ † Not.q cardinalis nō videtur posse recusari.de offi.pfec.pto.l.vna.licet secus videatur in alio delegato pape de quo in.c.cuz olim.in gl. antepenul.s.de offi.deleg.in gl.j.in fi.nec ob.s. de offi.deleg.nouit.vbi dicitur qd cardinalis sñiam interdicti pmulgauit, quia illa fuerūt verba regis z nō pape.fm Jo.and. ¶ In gl.fi.ibi ita non potest recusari.facit qd habetur.s.eo.super eo.el.ij.z adde quod dixi.s.c.ꝑposuit. ¶ In ea.glo.ibi ꝑpterea non debet admittere.hoc videt esse vtrū regulariter:sed videt fallere si appelletur ex causa notoria suspicionis.per id qd no.gl.z Archi.ij.q. vj.quoties.hoc tamē nō placet Jo.and.quia notorietas nō excusat ab onere proponēdi.vt no.glo.in cle.appellāti. de appel. z Jo.an.s.vt lit.non conte.accedens.el.j.super gl. ¶ In ea.gl. in fine

in fi.quid autē si recusetur executor datus ad bñficia.dixit Ar-
chi.ij.q.vj.sunt quorū.ver.ab executore.qd potest recusari.alle-
gat not.per Inn.j.de cōces.preben.pposuit qd intellige verum
fm do.Ant.si pcedat vt merus executor.secus si assumeret par
tes iudicis.qd facere posset fm no.plene in.c.fi.s.de psum.et in
cle.j.de offi.deleg.de quo dicendū vt ibi.an autem exceptio spo
liationis retrardet executionem sententie.Inn.hic dicit qd nō.
et ideo si ppter hoc appelletur nō erit appellatio admittēda:sz
Hosti.dicit hoc verū qñ exceptio spoliationis non concluderet
inopiā.al's secus quia tunc bene obstaret.per id qd habetur de
resti.spolia.olim.el.ij.de quo remittit Jo.and.ad no.per se.de
resti.spolia.frequēs.li.vj.s.gl.que incipit hoc erat.sed certe ibi
loquit qñ opponit de spoliatione a tertio casu.videt procedere
opi.Hosti.sed vbi esset facta ab ipso petente executionē senten-
tie videret qd posset opponi etiā si non concludit inopiā per ea
que habentur in.c.ij.z fi.de ordi.cog.qd videtur pcedere quādo
post sñiam fuisset facta spoliatio.sed si ante cū sit exceptio dila-
toria videtur imputandum si non fuit opposita ante lit.contest.
per.d.c.fi.z.s.de excep.exceptionem.

1 Negligentia vel dolus pcuratoris an noceat domino.
2 Positio iuris non est admittenda nec illi est respondendum.
3 Citatio in notorio iuris est necessaria.
4 Appellans non prosequens appellationem condemnatur ap-
pellato in expensis.
5 Condemnandus in expensis propter aliquam interlocutoriam
in qua succubuit potest quandocūqz ante sentētiam vel in ipsa
sententia condemnari.
6 Causa dr esse in curia vt ibi tractetur qñ ex delatione iudicis vl
partis tantum appellate defertur appellationi.z nu.12.
7 Appellationi deferre videtur iudex si dicat se illā recipere.
8 Termini statuitio ad prosequēdum appellationem habet vim
peremptorij.z nu.21.
9 Termini statuitio an habeat vim peremptorij si a diffinitiua
appellatum fuerit.
10 Iudex a quo est appellatū an possit cognoscere an sit appella-
tum vel si sit appellatum an sit legitime appellatum.
11 Appellatio dicit deserta si appellans a diffinitiua non psequi-
tur infra terminum datum ad prosequendam appellationem.
12 Termini statuitio sola an faciat causam esse in curia.
13 Surrogatus an sapiat naturā eius in cuius locū surrogatur.
14 Terminus ab homine prefixus ad appellationē prosequēdam
non debet ab altera partium preueniri.
15 Cōstitutio de sui natura dat formā futuris negotijs nō pteritis.
16 Litis appellatione intelligitur de extraiudiciali.
17 Causa appellationis licet appelletur ad papam sui natura non
est tractanda in curia.
18 Appellationi ab interlocutoria qñ est delatū per partē vel iudi
cem z statutus est terminus z appellās nō comparuit in termi-
no si appellatus petat pronūtiari super desertione appellatio-
nis an noua citatio erit necessaria.
19 Iudex a quo si non vult appellationi deferre nisi pars dicat de
ferendum quid iuris.
20 Citatus a iure propter appellationem factam in causa benefi-
ciali z intimata si non compareat an censeatur verus cōtumax
vt non possit appellare.
21 Appellatio que sequitur sententiā excōmunicationis nō suspē
dit illam:sed bene suspendit alias sententias etiam si trahāt se-
cum executionem.
22 Appellans qui nō est psecutus appellationē an poterit agere
cōtra iudicē qui sententiam iniquā protulit.
23 Appellat⁹ si comparuit in termino z fecit mentionē de termi-
no z impetrauit an poterit cōpellere appellantem ad psequen
dum ante finem temporis appellationis.

a **Sepe contingit.** Si appellatio [a] re
cipit a iudice vl ap
probatur a parte terminus ad eā psequēdā statutus
ab hoie habet vim perēptorij z nō potest preueniri
hoc dicit.z sunt due partes principales.nam primo ponit cōsti
tutionis causam.scdo ipsam cōstitutionē.secūda ibi p̄senti.illa
secūda facit sex.qz primo statuit appellatione recepta terminū
oino habere vim perēptorij.secūdo statuit quid iuris appella-
tione nō recepta.tertio saluat cōstitutiones punictes negligen-
tiam appellationū a sentētijs.quarto declarat principale dictū
cōstitutionis.quinto punit preueniētē terminū hois.sexto con
stitutionē limitat z determinat.secūda ibi qz si forsan.tertia ibi
saluis.quarta ibi qcqd aūt.quinta ibi:siqs.sexta ibi : hoc autē.
¶ In tex.ibi:occultātis forte habebat duplex mandatū vnū ad
impetrandū z cōtradicendū aliud ad psequēdā appellationem.
et primū tm̄ ostēdebat occultādo.scdm facit qd habet in.c.nico-
lao.¶ In text.ibi edicti perēptorij.i.citationē perēptorij.¶ In
tex.ibi nō fuerit supple.nihilominus pcedat appellatio.z cū cō
stiterit res vt sequit ibi vigorē supple quo ad facultatē psequēdi
appellationē citata tñ parte.z quo ad reuocationē attentatoz.
j.c.nō solū.li.vj.z quo ad penā nō differētis.d qua.ij.q.vj.c.decre
to.z.s.eo.de priore.ibi in litibus.i.in appellationibus extraiu-
dicialib⁹ vt differat a sequenti.z sic qd sequit siue in iudicijs.i.in
appellationibus iudicialibus ibi exercendis.forte voluit dicere
qz in futuris appellationib⁹ habeat locū nō in pteritis.facit.s.
1 de cōsti.c.fi.¶ † Not.qz in iudicijs negligētia vel dolus pcurato
ris videt nocere dño.de quo per glo.z doc.s.vt lit.nō cōte.c.j.ad
2 fi.z Bar.in.l.j.§.si pcurator.ff.si qs ius dicēti nō obtē.¶ † No.
scdo qz questio vel positio iuris nō subijcit necessitati pbandi.z
sic facit qz nō sit admittēda positio iuris:nec illi sit rñdēdum.de
quo per gl.in.c.ij.de cōfes.in.vj.z per Bart.in.l.nō fatetur.ff.de
cōfes.z in.l.ornamentoz.ff.de aur.z arg.leg.z in Specu.de posi.
§.vij.vsi.xiij.aliqd etiā per glos.z doc.in.l.ij.§.qd obseruari.l.ij.
C.de iura.calū.z tāgit etiā hic do.Anto.qui cōcludit qz si est po
sitio iuris cōis nō debet rñderi saluo nisi esset tale ius sup cuius
intellectu essent opi.z sic cadere posset pbabilis dubitatio.facit
qd habet in.§.quibus.in.j.consti.cōiuncta glo.z in.c.j.de postu.
pla.in.vj.Item fallit si esset positio iuris extrauagātis.qz debe-
ret rñderi ex quo nō esset ius insertū i corpore iuris.facit qd ha
betur.s.de fide instru.pastoralis.z per Bar.in.l.cū platis.ff.de
re iudi.Itē fallit si esset ius cōsuetudinarium nō scriptum.quia
illud debet pbari.l.j.C.que sit longa consue.z adde etiā qd not.
Joā.an.in addi.Specu.in ti.de teste.§.nunc videndū.in magna
addi.circa princi.vbi etiā videt dicere qd admittit positio iuris
cōis quādo cōsecutiue venit ad factū antepositū.de quo ibi po-
nit exemplū.Si aūt sit positio iuris municipalis:tunc si eēt ius
consuetudinariū debet pbari vt dixi.z ideo poterit fieri positio
talis iuris.si vero sit ius scriptū:tunc si sit alterius ciuitatis po
terit fieri positio:qz debet pbari fm qd not.in.l.p̄scriptione.C.si
cōtra ius vel vtilitatē publicā.z facit quod habetur de cōstit.c.
j.in.vj.secus si sit ius scriptū municipale eiusdē loci.facit qd no.
3 Bar.in.l.qd nerua.ff.depositi.† No.qz q̄stionē dependētē a so
lo iure nō videt papa decidere parte absente nō citata.z sic vi-
detur qd in notorio iuris sit necessaria citatio.Sed de hoc dicē
dū vt plene in.c.vestra.j.de coha.cleri.z mulie.z facit qd habet
4 s.ti.j.c.cū olim.z qd ibi dictū fuit.¶ † No.in ver.vnde licet.pe-
nam vnā appellātis non psequētis appellationē.quia condē-
natur in expensis appellatio qui comparuit corā iudice appel-
lationis.z idem dicit Inn.si non comparuit.si tñ alias facit ali
quas expensas ppter appellationem.quia ad illas tenebit vel
actione de dolo.si dolose fuit appellatū vel actiōe in factum vel
officio iudicis.si temerarie fuit appellatum arg.l.quoties.ff.de
prescrip.verbis.et tangit hic Inno.multa circa materiā expēsi
sarum.de quibus in.c.finē litibus.s.de dolo z contu.z per Cy.
in.l.sancimus.C.de iudi.z no.precipue inquātum dicit qz expē
se que veniūt iure actionis.que autē in iudicio etiā ante lit.con
testa.veniūt officio iudicis z in illis que in iudicio veniunt pōt
condēnare ex officio.licet nō sint petite etiā si facte sint añ litez
contest.qd no.quia glo.alleg.videtur velle in.d.c.finem.de quo
5 etiam in dicta.l.sancimus.¶ † Et not.etiā inquātum dicit qd
licet quis veniat cōdēnādus in expensis ppterea qz succubuit
in aliqua interlocutoria.licet tunc non cōdēnauerit,poterit tñ
quādocūqz ante sñiam vel in ipsa sentētia condēnari vel etiam
post eadē die.l.paulus.ff.de re iudi.secus si postea vellet qz non
posset ex eo qz expirauit iudicis officiū lata diffinitiua.l.iiij.C.
6 depositi.z.s.de offi.delega.in literis.¶ † In ver.qz tamē.Not.
qd si ex delatione iudicis vel etiā partis tm̄ appellate defertur
appellationi dicit causa esse in curia vt ibi tractet.et ideo ptes
debent in curia instructe cōparere super articulo appellationis
nō autē tenentur cōparere instructe super negotio principali.
nisi appellatus hoc petierit fm formā.c.j.circa fi.j.eo.lib.vj.de
7 quo etiā tangetur cum glo.in verbo appellauerit.¶ † Et not.
qd iudex videtur deferre appellationi.si dicat se illam recipere.
de quo etiā no.Spec.eo.ti.§.qualiter.ver.porro.circa fi.z in.d.
§.porro.tractat multū de materia qñ dicatur cā in curia.de quo
etiam per glo.s.de renun.veniēs.quā tamē Specu.nō per oia
tenet.vt ptz in.d.§.porro.z p̄dicta intellige etiā si causa non sit
beneficialis.nam ille sui natura sunt tractāde in curia.etiā si iu-
dex vel ps nō deferat in.c.j.de elec.in.vj.z i cle.causam.de elec.
z no.etiā qd vbi pars appellata approbat appellationē,censet
illi deferre.facit quod habet.j.eo.interposita.¶ No.qd vbi fa-
cta delatione p partem vel iudicem statutus est terminus ad
prosequēdā appellationē talis terminus habet vim citationis
peremptorie adeo qd absqz alia citatiōe poterit procedi cōtra
absentē ad instātiā presentis et qd dicatur iudex deferre appel-
lationi.si dicat illam se recipere.clare tenuit Spec.in tit.de ap-
pel.§.nunc dicamus.circa fi.Item qd dixi.s.de delatione par-

a ¶ Si appellatio.idē sūmat h.c.do.ab.quē vide cū.do.Jo.d imo.ad intellectū hui⁹.c.

tis intellige .s. appellate: quia eius delatio vel approbatio opatur qd hic dicit: sed delatio vel approbatio partis appellantis non attenditur: quia non debet esse in facultate appellãtis facere q
8 causa sit in curia tractanda. ¶ † Item aduerte q inquantũ hic dicitur qd statuitio termini habet vim peremptorij est verũ qñ statuitur a iudice vel ab appellante. nam appellatus non potest statuere terminũ appellãti: q nõ debet esse in ei⁹ potestate restringere terminũ ad preiudiciũ appellãtis. per id qd habet .j. eo. c. j. lib. vj. et etiam in Specu. de appel. §. qualiter. ver. porro. Item hoc intellige quando appellatum est ab interlocutoria.
9 ¶ † Quid autẽ si appellatũ fuerit a diffinitiua an tũc statuitio termini habeat vim peremptorij tangitur per glo. .s. de renun. veniens. ⁊ in Specu. eo. ti. §. qualiter. ver. porro. ⁊ tangetur etiã cũ glo. in verbo cõstitutionibus. Itẽ intellige predicta qd termin⁹ habet vim peremptorij: qñ est statutũ ab homine hoc est a iudice appellationis. nam si esset terminus iuris ille non hz vim peremptorij seu peremptorie citationis: q terminus iuris nõ est solũ ad causam inchoãdã: sed etiã ad finiendam vt dictum fuit .s. eo. cũ sit romana. ⁊ no. in cle. sicut appellationẽ. eo. tit. Sed terminus hominis dat ad causam inchoãdã. ⁊ ideo in illo sec⁹. licet Host. dixerit idẽ vtrobiq3 et nõ bene fm Joã. an. in versi. qd si forsitan. ¶ No. q a potestate iudicis a quo appellatur. licet non deferat appellationi. nõ impediet tollere omnẽ effectũ appellationis. nã lz impediat quo ad deuolutionem. vt causa nõ sit in curia tractãda si non defert ipse iudex. nec etiam ipse appellatus: nõ impediuntur tamen quin alias appellatio habeat suum effectuz quo ad facultatem psequẽdi appellationem ⁊ quo ad reuocationem attentatorũ. de quibus in .c. nõ solum. .j. eo. in. vj. ⁊ quo ad penã nõ deferẽtis appellationi. de qua
10 ij. q. vj. decreto. ⁊ .c. de priore. .s. eod. An aũt aliquo casu † possit iudex a quo est appellatũ cognoscere: an sit appellatũ vel si sit appellatũ an sit legitime appellatũ. tãgit Spec. in ti. de legato. §. nũc appellatuz ostendẽdũ. ver. xxxiij. ⁊ versi. circa hoc. de quo
11 dicetur .j. c. proxi. super glo. in ver. saluis. ¶ † No. qd vbi appellatur post sententiã. ⁊ sic a diffinitiua si appellans non prosequtur infra terminũ datum ad appellationẽ prosequendã appel-
12 latio est deserta: ⁊ manet sententia firma. ¶ † No. qd videt log tex. etiã qñ terminus est statutus ab hoĩe. ⁊ sic videt qd quando appellat a diffinitiua licet statuatur terminus a iudice vel appellãte nõ habet vim peremptorij. glo. tñ tenuit oppositũ in .c. veniens. .s. de renun. Spec. etiã aliter dixit in .d. §. qualiter. ver. porro. de quo tangã cum gl. in verbo cõstitutionibus. do. Ant. hic videtur tenere cũ glo. predicta in .d. c. veniẽs. declarabo sup glo. in verbo cõstitutionibus. et ibi etiã tangã. an delatio iudicis aliquid operet in appellatione a diffinitiua. quid etiam de delatione ptis appellate. et an statuitio termini sola faciat causam esse in curia quãdo appellatũ est a diffinitiua. licet nõ sit delatum per iudicem vel per partem. de quo etiã per gl. in .d. c. veniens. ⁊ per Specu. in dicto versi. porro. in versi. quicquid autẽ.
13 ¶ † No. qd surrogatũ loco alterius sapit naturã eius in cuius locũ surrogatur. et ideo illa que possunt opponi ꝯ illud in cui⁹ locum fit surrogatũ poterũt opponi contra surrogatũ. facit qd habet .s. vt lit. pen. ecclesia. el. ij. ⁊ in. l. si cum. §. si quis iniuriarũ. ff. si quis cautionib⁹. Et qd plene no. p Bart. in. l. j. §. hec actio. ff. si quis test. lib. esse iussus fuerit. vbi plene declarat an per oĩa surrogatus assumat naturam eius in cuius locum surrogatur.
14 ¶ † In verbo si quis aũt. no. qd nõ est licitũ appellãti vel appellato puenire terminũ prefixũ ab hoĩe ad appellationẽ psequẽdã. de pfixo aũt a iure tãgit hic gl. in verbo pueniens. et no. qd preueniẽs terminũ hominis caret impetratis et non euadit
15 penam cõtumacie. ¶ † No. qd cõstitutio sui natura dat formã futuris negotijs non preteritis. de quo in .c. vlti. .s. de consti. videtur tamen qd cõstitutio dans formã liti comprehendat litẽ que fit post cõstitutionem. licet illa occasionetur ab obligatiõe vel facto de preterito. de quo in preallegato .c. fin. ⁊ in .c. licet ca
16 non. de electio. in. vj. ¶ † Nota qd appellatiõe litis intelligitur de extraiudiciali quod videtur procedere in casu isto. vt differt ab eo quod sequitur dum dicit: siue in iudicijs. An autem alias appellatione litis intelligi debet de iudiciali vel extraiudiciali. recurre ad ea que habẽtur in tex. ⁊ gl. in. l. causas vel lites. C. de transac. .j. de verbo. signifi. forus. ¶ In glo. j. in fine supple vel appellati fm Inno. ⁊ Joã. and. ⁊ hoc satis videtur de mente litere. et etiam de mente glo. .j. in verbo absentem. ¶ In gl. iuris questio. ibi vel minor. xxv. annis. vide de hoc. et supradictis qd habet in .c. dudũ. .s. de elect. ⁊ de eta. et qual. in .c. j. lib. vj. ¶ In ea. glo. ibi plura beneficia de iure communi. de hoc dic vt tangitur per Innoc. .j. de preben. cum iãdudum. ⁊ per glo. de rescrip. gratia. lib. vj. ⁊ per Joã. de lignano. in clemen. gratie. de rescrip. ¶ In ea. gl. in fi. facit quod habet .j. de consti. c. j. in. vj. ¶ In gl. appellauerit ibi quãtum ad totum negotium supple appella-

tionis. nam super negotio principali qñ appellatum esset ante sñiam non tenetur appellãs cõparere sufficienter instruct⁹ nisi appellatus hoc petierit. vt .j. tangit glo. et probatur in .c. cordi. qd est. c. j. .j. eo. li. vj. ¶ In ea. glo. ibi si non approbetur appellatio a iudice. ⁊ qñ dicatur approbari. vide quod dixi in notabilibus. ¶ In ea. glo. ibi eo citato. pri⁹ hoc verũ qñ nõ fuisset delatum appellationi per iudicẽ vel per partem q nõ poterit procedi contra eũ in cã appellationis: nisi eo prius citato. vt voluit gl. ⁊ idẽ etiã si esset delatũ appellationi per iudicẽ vel per partem si nõ fuit statutus termin⁹ ab homine ad psequẽdã appellationem. sed vbi delatũ esset appellationi per iudicem vel per ptẽ: ⁊ statutus etiã esset terminus ad prosequendã appellationem a iudice vel appellante. tunc nõ esset necessaria citatio cuz talis statuitio termini habebat vim perẽptorij. vt hic ptz. ideo in cã appellationis poterit pcedi ꝯ appellatũ etiã eo nõ citato per istum tex. ¶ An autẽ si forte pnũtietur bene appellatũ poterit procedi in causa principali que tunc tractãda est coraz iudice appellationis. .j. eo. vt debitus. nõ citato ipso appellato: dic qd nõ. imo reqrit citatio. ⁊ poterit procedi fm qd tangitur. .j. in glo. in verbo peremptorie. ⁊ hoc clarũ si appellat⁹ nõ petijt qd appellans deberet comparere instructus etiam super negotio principali fm formã. c. j. .j. eo. in. vj. Si hoc potuisset delatuz fuisset appellationi. an tunc sit citandus appellatus expedito articulo appellationis. text. non bene aperit in .d. c. j. sed do. de Rota hic tangunt sua conclu. cix. cx. vel. cciiij. ⁊ ccv. ⁊ ibi refert collector decisionis qd maior pars dñorum tenebat citationez iterandã. et sic appellatum citandũ. ⁊ hoc modo etiã posset intelligi hec gl. sed ipse collector ibi tenet cõtra: quasi tunc fm eũ terminus iuris habeat ⁊ obtineat locũ citationis ⁊ locũ termini hominis cũ ⁊ appellatus possit prosequi iuxta finẽ termini. vt dictũ fuit .s. eo. ex rõne. facit qd no. Inno. in .c. j. .j. eo. in. vj. in vbo petierit. p hoc allegat q talis appellatio ⁊ petitio fcã per appellatũ vt cũ actis ⁊ monimẽtis plene instruct⁹ compareat appellãs sup principali videretur superflua si requirat citatio. sed certe vr q requiratur citatio cũ etiam videat citandus per istũ tex. in .d. c. j. vbi litera dicit q tũc pcederetur quantũ poterit de iure fieri que verba non habẽt vim citationis. vt not. per glo. ⁊ doc. in .c. cãm que. .s. de rescri. ⁊ q si quis terminus fuit statutus ipsi appellãti: ille q respiciebat tm articulũ appellatiõis nõ negotiũ principale: nec terminus iuris etiã põt hoc operari q nõ debeat citari: q talis terminus iuris est ad finiendũ nõ ad inchoandũ vt superius etiam tetigit in notabilib⁹. ⁊ appellans etiam põt quando vult inchoare. ⁊ sic non est certus terminus respectu inchoatiõis. Ideo si velit appellans pcedere debebit citari ipse appellatus: ⁊ similiter econtra si velit appellatus pcedere eo casu q posset videt q citandus esset actor per rationes superius allegatas. ¶ In ea. glo. in fi. hodie habet in .c. j. .j. eo. in. vj. ¶ Quid aũt si nõ est delatum appellationi per iudicem nec p appellatũ: tunc si statutus fuit terminus ad prosequendã appellationem sufficit vt dixit glo. mittere pcuratorẽ ad impetrandũ ⁊ ꝯdicendũ. si appellat⁹ etiã non mittat non nocet sibi: nec poterit tunc pcedi cõtra ipsũ appellatum etiã in articulo appellationis: nisi prius fuerit citat⁹. ⁊ etiã potest intelligi qd .s. dixit glo. sed si appellãs nõ comparet statuto termino per se nec p procuratorem saltem ad impetrandũ tũc appellatio censet deserta. per id qd habet .s. eo. personas. ⁊ .c. cũ sit romana. ⁊ si appellatus tunc venisset in termino ꝯdemnabitur appellãs in expẽsis. .s. eo. reprehensibilis. ⁊ idem si fecit aĺs expensas pter appellationẽ. vt dixi in notabili. post Innoc. Si autem ipse appellãs qui comparuit in termino impetrasset iudicem videt qd nihilomin⁹ si voluerit habebitur appellatio p deserta. ex qua appellãs nõ venit sed si vellet psequi appellationem tunc audietur etiã ipse appellãs q rescriptum impetratuz debet esse cõmune si appellatus vult illo vti. de resti. spo. ex conquestione. cũ ibi notatis per Inno. ⁊ etiã voluit Spec. in tit. de appel. §. nũc breuiter. ver. sed pone. ⁊ ver. seq. nec ob. cle. si appellationẽ. de appel. vbi etiã de consensu partium post desertã appellationẽ nõ põt pcedi q illud est verum qñ per nullã partiũ infra terminum facta est psecutio. sec⁹ qñ altera pars prosecuta fuit infra terminuz prout fuit in casu predicto. nam satis dicit appellatus psecutus est appellationem ex quo se presentauit infra terminum prout fuit in casu predicto. nam satis dicit appellatus prosecutus esse appellationem ex quo se psentauit infra terminum etiã coram auditore cõtradictarũ. ⁊ multofortius coram papa. vt not. Fede. de senis suo consi. cviij. et facit qd habetur. .s. ti. j. cum causa. ¶ Et not. bñ qd ibi voluit Federi. in loco pallega. q sufficit cõparere infra terminũ vt possit fieri impetratio post terminum: quia ante terminuz hominis non debet fieri impetratio. vt hic probatur circa finem. quod est diligẽter notãdum. ⁊ qd dixi. .s. si appellatus. qui comparuit infra terminum. ⁊ postea

num:et postea impetrauit rescriptum si nō vult prosequi q nō poterit appellās prosequi ipso appellato inuito est verū si ipse appellans non fuit impeditus infra terminū.nam tunc habetur appellatio p deserta si appellatus hoc vult:et sic debet intelligi.c.reprehensibilis.et.c.personas.et.c.cum sit romana.secus si fuisset impeditus:qz tunc deberet audiri per id quod dixi post Inno.in.d.c.cum sit romana.et qd not.Specu.in dicto versic. sed pone.et seq.et not.bene predicta pro declaratiōe et limitatione cle.si appellationē.de appel.qz vt patet ex predictis illa habet locū quādo neutra partiū infra terminū nō fuit psecuta.secus quādo altera partiū fuit psecuta infra terminū. ¶ Et not. diligenter qd satis dicit esse prosecuta si cōparuit infra terminum.et per hoc nō erit necesse q impetrat ante terminū.et multominus qd incipiat causam quia nec ante terminum hominis debet impetratio fieri.vt hic patet.licet do.Anto.in vna parte hic aliter tenere videatur.scz qd sit expediens q infra terminū hoīes inceperit causam seu litem inceperit:sed verius videt esse qd dixi qd etiā in alia parte sequēdo Fede.videt aliter sentire. et hoc adde ad dictū.c.cū sit romana.s.eo.et hec oīa pcedunt qn appellatū fuit ante sniam. ¶ Quid autez qn ab ipsa diffinitiua sententia appellatur.tangetur cū glo.in verbo constitutionib⁹. et qd dixi.s.cle.si appellationē.de ap.habere locum qn neutra partiū infra terminū fuit psecuta appellationē.sed demū post lapsum termini quo casu nullatenus valet processus etiā si fiat de vtriusqz partis consensu.vt ibi patet.sec⁹ quādo altera pars infra terminū fuit prosecuta.tenent etiaz do.de Rota sua conclu.lxij.als.lxiij.et adde etiā qd ipsi no.sua conclu.lxij.et.xix.vbi tangunt.An quādo delatum est appellationi et statutus est terminus ad ipsam psequendā.et appellatus petijt q appellās cōpareat etiā instructus in negotio principali finito articulo appellationis erit necessaria citatio vt possit procedi in principali.de quo superi⁹ dixi. ¶ In glo.peremptorie ibi prout not.in decre.prout.aduerte quia gl.ponit modū pcedendi in negotio principali.Sed reuera tex.loquitur de processu fiendo in causa appellatiōis interposite ante sniam ab interlocutoria vel grauamine quo casu indistincte etiā lit.nō contest.potest pcedi cōtra absentem ad expositionē ipsius articuli.vt pbat.j.eod.interposita.in.§.si.nec tūc est necessaria alia citatio si delatū fuit appellationi per iudicē vel p partē.et statutus est terminus ad illā psequēdā.et ita loquit iste tex.fm verū intellectum.Expedito autē articulo appellationis si pnuntiatū fuerit bene appellatum poterit pcedi in negotio principali.per id qd habet.j.e. vt debitus.et pcedetur fm formā que tangitur hic in glo.citato tamen prius absente fm Jo.and.qz statutio termini solum habuit vim citationis peremptorie quo ad expediendū articulū appellationis et hoc clarū si appellatus nō petijt qd appellans instructus non compareat super negotio principali fm formā c.j.j.eo.in.vj.Si aūt hoc fecisset esset magis dubiū an tūc requireretur.citatio tamen idē videtur dicendū per id qd dixi.s.sup gl.in verbo.appellauerit.do.tamen Anto.hic videt dicere qd glo.ista posset pcedere qn appellatū esset a diffinitiua.ita quod articul⁹ appellationis cōnex⁹ esset negotio principali quo casu si delatum esset appellationi.ita qd negotiū sit in curia et statutus sit termin⁹ ad prosequendā appellationē seruanda esset hec decretalis et glo.ista.Si vero nō esset delatum appellationi.tūc causa cōmitteretur extra curiā et adhuc corā illo cui cōmitteret poterit practicari quod dicit hec glo.fm eum.Sed certe iste intellectus nō cōgruit litere que videtur loqui quādo appellatū est ante sententiā,non autē quādo post sentētiā seu ab ipsa diffi

17 nitiua.An autē sit in se verus:patebit ex sequentibus. ¶ † Et no.qd regulariter causa appellatiōis:licet appelletur ad papā sui natura nō est tractanda in curia sed cōmittenda extra curiā. failit in beneficialibus que sui natura tractāde sunt in curia.in c.j.et.c.cupientes.de elec.in.vj.et facit qd habetur in cle.causam. de elec.fallit etiā quādo delatum est appellationi.vt hic pt3.saltem p partem appellatā.per id quod habetur in.c.j.j.eo.in.vj. et plus videt hic pbari q siue sit delatū per partē siue per iudicem causa sit tractāda in curia.si appellatum sit ad papā.et hoc respectu articuli appellationis:sed respectu articuli principalis.demū venit tractāda in curia si appellat⁹ hoc petierit.vt.d. c.j.ad fi.j.eo.lib.vj.et hoc quādo appellatur ante sententiā diffinitiuā.An aūt quando appellatur a diffinitiua delatio iudicis aliquid operet infra dicet.Et an sola statuitio termini faciat negotiuz esse in curia.de quo per glo.in.c.veniens.de renun.et in Spec.de appel.§.qualiter.ver.porro. ¶ Item predicta vera in quātū dixi q delatio iudicis operat vt negotiū tractetur in curia est verū qn nō fuit negata iurisditio iudicis.Sec⁹ vbi fuisset negata per appellatū ppter declinatoriā iurisditionis oppositam et nō admissam:qz tunc delatio nō deuoluit negotiū principale.vt tractetur in curia.imo tunc ex vi talis delationis non

procedetur in illo.Alias delatio et appellatio operarent oppositum effectū eius quod intenditur.facit quod habet.s.de excep.significauerunt.et quod habet.j.de preben.dilectus.et not. Specu.in.d.ver.porro.circa fi. ¶ Item aduerte qz dubiū est qn

18 delatū † est appellationi ab interlocutoria per partē vel p iudicem et statutus est terminus et appellator nō cōparuit in termino.An si petat appellatus pnuntiari super desertiōe appellatiōis erit necessaria noua citatio do.de Rota sua cōclu.cccc xv.tenēt qd nō.qz istud censetur esse pars appellationis qd patet quia decidi potest ex sola cōmissione appellationis cuz per hoc cognoscat.an sua sit iurisditio.facit.s.de rescript.sup literis.et.ff.de iudi.si quis ex aliena.ideo sine noua citatione poterit cognoscere sicut poterat expedire ipsam appellationem sine noua citatiōe.vt hic pz.sec⁹ dicūt si principaliter appellat⁹ impetraret cōmissionem in curia super desertione appellationis: qz tūc nō posset decidi sine noua citatiōe cū hic nō veniat tunc incidenter ad causam appellationis.et si dicatur imo dz valere processus super desertione sine citatione:qz sentētia sup desertione videt interlocutoria.et sic non videt necessaria citatio per id qd no.Inno.de pcura.auditis.et qd talis sit interlocutoria videtur velle Joā.imo.de elect.cupientes.et facit quod habet.s. de elec.cuz dilecti.et.j.eo.sua respōderi potest.vt dicunt prefati do.de Rota.qd licet sit interlocutoria tamen habet vim diffinitiue.facit quod no.in cle.vlti.de appella.et ideo si feratur nō pcedente citatione erit nulla.facit qd no.s.de constitu.eccle.sancte Marie.et in.l.de vnoquoqz.ff.de re iudi.et per Bar.in.l.qd insit. ff.de re iudi.et hoc no.pro limitatiōe dicti Inn.et.d.c.auditis.et plus videtur velle Barto.in.d.l.qd insit.et.l.ne quicqz.§.vbi decretum.de offic.proconsu.et legati.qd vbi est talis interlocutoria que nō habet fieri nisi causa cognita non valebit nisi procedat citatio.facit quod habetur in.l.a procedente.C.de dilatio.et

19 in.d.l.de vno quoqz. ¶ † Quid aūt si iudex a quo nō velit differre appellationi nisi pars dicat deferendum esse dicit Specu.eo. tit.§.nunc dicamus.ver.si quis iudicabit qd poterit pars petere vt habeat de hoc consilium cum peritis.An sit deferendū,si non velit facere poterit appellare:quia tunc censet grauare.faciunt no.j.eo.vt debitus.et adde etiā ad materiā quod habetur in.c.auditis.s.de procura.et adde etiā qd hec exceptio qd causa non est tractāda in curia sui natura:quia non est causa beneficialis:nec etiam accidentalis quia non est delatum debet opponi ante lit.contesta.vel dilatoria.vt no.in Spec.de dila.§.j.vsi. illud quoqz.Ex supradictis et his q dixi cum glo.in verbo appellauerit.et que etiā inferius tanget satis potest patere effect⁹ qui resultat an causa sit in curia tractāda vel non. ¶ In ea.gl. ibi statim tenet sententia.no.bene quia gloss.hic per id quod.j. alleg.ver.saluis.videtur velle qd hec decre.inquātum loquitur de statuitione termini qd habeat vim peremptorij habeat locū etiā quādo appellatur a diffinitiua.et hoc etiam tenuit gl.in.c. veniens.s.de renun.vbi plus dicit qd sola statuitio termini qn appellatur a diffinitiua operatur duo.Primum est qd hz vim perēptorij.Scdm quod facit causam esse in curia etiam si nō sit delatum per iudicem vel per partem.sed certe istud non bn cauetur iure.imo potius vero contra tex.nec ob.qd habetur in dicto.c.veniēs.quia loquitur in beneficialibus.vnde Spec.in tit. de appel.§.qualiter.versic.porro.tenet qd sola statuitio termini etiā si appelletur a diffinitiua.non facit causam esse in curia p tractādā.nisi etiā sit delatum appellationi.et plus ibi dicit quod in appellatione a diffinitiua nihil operatur delatio iudicis cuz teneatur illi deferre.et pro hoc quod not.glo.in.c.j.j.e.lib.vj.circa fi.vbi glo.concludit qd iudex a quo appellatur tenet deferre appellationi qn appellatur a diffinitiua.et sic videtur qd tunc delatio iudicis a quo nihil operetur.secus dicit Specu.in dicto versi.porro.si deferatur appellationi p partem appellatam:qz tunc talis delatio bene operatur vt causa intelligatur esse in curia pertractāda et statuitio termini tūc habet vim peremptorij et hoc casu possit procedere.et idē si in appellatione a diffinitiua qd in appellatiōe ab interlocutoria.Secus vbi tantūmodo nō per iudicem defertur quia tunc aliud est quando appellatur ab interlocutoria quo casu habet locū hec decretalis.et aliud si appelletur a diffinitiua qz tūc delatio iudicis nihil opatur.vt superius dixi.et hoc respectu potest saluari.gloss.in.d.c.veniens. inquātum facit differentiā inter appellationem ab interlocutoria:et appellationem a diffinitiua.et opi.quā sequitur Specu. videtur etiā hic voluisse do.Anto.Ex predictis habes q sola statuitio termini non habet vim delationis siue appellatū fuerit ab interlocutoria siue a diffinitiua.de quo etiaz per glo.in.c. cū appellationibus.j.eo.lib.vj.et habet vim etiam peremptorie citatiōis.vbi delatum fuerit per iudicē vel per partē appellatā qn appellatū est a diffinitiua.als statuitio termini non hz vim peremptorij. ¶ Sed aduerte qz forte de mēte hui⁹ tex.in x.si.

salvis. et videt̃ etiã esse de mente glo. seq. in ver. cõstitutionib⁹ fuit qd̃ qñ appellatur a diffinitiua statuitio termini nullo casu habet vim peremptorij: licet secus sit qñ est appellatum ab interlocutoria ante sñiam ꝛ delatũ est appellationi ꝑ iudicem vel ꝑ partẽ. Et ratio diuersitatis potest esse quia qñ appellatur ante sñiam vt negotiũ possit terminari: fuit expediẽs statuere qd̃ haberet vim peremptorij: quia alias nõ de facili potuisset terminari vbi innuit litera circa principiũ decre. sed hec ratio cessat qñ est appellatum a diffinitiua: qꝛ si non fit ꝓsecutio in termino dato ad prosequendum sñia remanet firma. ꝛ sic negotiũ satis remanet finitũ. ideo nõ fuit opus tunc statuere qd̃ statuitio termini habeat vim peremptorij. Et istud vr̃ sonare litera nõ cauillando eam. nõ distincto si sit delatuꝫ appellationi ꝑ iudicẽ vel per ꝑtem ex quo appellatum est a diffinitiua. Et dicas qñ cõsuletur appellato: si forte fuit omissa cõdẽnatio expensarũ per iudicem a quo potes dicere qd̃ si appellatus cõparuit in termino statuto appellãti: lꝫ appellatio censeat̃ deserta. quo ad appellantem si non comparuit in termino tamen ex quo appellatus comparuit in termino videtur qd̃ posset etiam post terminum petere confirmari sententiaꝫ saltẽ iuxta finem termini iuris. per id qd̃ habet̃. ij. q. vj. appellator. ꝛ qd̃ dictum fuit. s̃. eo. ex ratione. ꝛ sic etiam poterit petere qd̃ iudex condẽnet in expensis. in quibus iudex a quo omisit ꝯdẽnationẽ. facit quod habetur in. l. fi. C. qñ prouocare nõ est necesse. Nec ob. predictis. cle. si appellationẽ. nõ appella. vbi post desertã appellationẽ nõ valet ꝓcessus. qꝛ illud verum qñ neutra partium fuit ꝓsecuta ante terminum. secus altera fuit prosecuta vt superius dixi. ꝛ no. domi. de Rota
20 sua conclu. lxij. ¶ † In ea. glo. in fi. An autẽ citatus a iure propter appellationẽ factã in causa beneficiali ꝛ intimata ſm formam cle. causam. de electio. si nõ cõpareat censeatur verus cõtumax. vt non possit appellare. tangit gl. in. d. cle. causam. circa finẽ. de de dolo ꝛ cõtuma. ꝛ tangitur per domi. de Rota sua cõclu. cxxxiij. ¶ In gl. cõstitutionibus. ibi respicit id qd̃ dixit ꝛc. Pondera diligenter glo. istam que aperte vult qd̃ illud qd̃ dictum est. s̃. qd̃ statuitio termini quãdo delatũ est appellationi facte ante sententiã habeat vim peremptorij nõ habeat locum quãdo appellatur post sententiã. et sic a sentẽtia diffinitiua. qꝛ tũc sufficit ꝙ statim rata maneat sententia: et idẽ videtur velle hic Hostiẽ. qui per hoc dixit ꝙ decre. ista habet locum in appellationibus interpositis interlocutorijs. quia istum intellectum puto verissimũ. licet glo. aliter sentiat. in. c. veniens. de renũtia. in Spec. in titu. de appella. §. qualiter. versi. porro. vt etiam tetigi super glo. preceden. tamen do. Ant. ibi ꝛ hic tenet contradicens decre. habere locum siue appelletur ab interlocutoria siue a diffinitiua. Quia videtur loqui indistincte ſm euꝫ. nec obstat ver. saluis. qꝛ respondet qd̃ mens illius versi. est reseruare constitutiones loquentes de desertione: quasi per hoc non intẽdat tollere effectum desertionis. vbi appellatus hoc velit eligere. ꝛ non dixit de diffinitiuis sententijs hic in hoc ver. saluis. quia in illis nõ est verisimile appellatum aliud eligere ꝙ̃ ꝙ appellatio sit deserta. qꝛ nihil posset prosequi prosequendo qd̃ esset mai⁹: et etiam prosequendo submitteret sententiam periculo retractationis. Sed certe quicquid dicat magis de mẽte litere videt̃ esse intellectus glo. quem etiam videtur sequi Hostien. ꝛ etiam euidẽs ratio potest assignari inter appellationem a diffinitiua ꝛ appellationem ab interlocutoria. quare statuitio termini habeat vim peremptorij quãdo appellatum est a diffinitiua etiaꝫ si sit delatũ appellationi. secus qñ appellatũ est ab interlocu-
21 toria. de quo dixi in glo. preceden. ¶ † In gl. manet ibi ꝛ aliud est in sentẽtia excõmunicatiõis. hoc verũ quãdo appellatio sequitur sententiaꝫ: quia illa non suspendit sententiã excõicationis. j. eo. pastoralis. sed bene suspendit alias sententias etiam si trahant secum executionẽ. vt est casus in. l. furti. ff. de his q notan. infa. ꝛ no. bene qd̃ ꝑ appellationem suspenditur tunc sentẽtia. nõ autẽ extinguitur. s̃. de iureiuran. venientes. ꝛ hic etiã satis patet tex. nec obstat. l. j. ff. ad turpil. vbi videtur qd̃ ꝑ appellationem extinguitur sententia: qꝛ verum est respectu presentis temporis in quo appellatur: sed respectu futuri suspẽditur: qꝛ si nõ ꝓsequitur appellationẽ cõfirmatur sentẽtia. vbi autem sententia sequitur post appellationẽ legitimã tunc nõ est differentia inter sñiam excõicatiõis ꝛ aliã: qꝛ vtraqꝫ est nulla ꝓpter defectũ potestatis. Ex quo appellatio legitima ꝑcessit. ideo tunc ex quo a principio est nulla non firmatur tractu temporis licet deferat̃ appellatio. j. de reg. iuris. nõ firmatur. li. vj. ꝛ est expressum de sen. excõ. licet. eo. li. Unde licet post desertã appellationem nõ possit doceri de veritate cause appellationis. ad finem prosequendi appellationem. tñ bene poterit doceri de veritate cause appellatiõis ad finẽ docẽdi de nullitate sentẽtie late post ipsam appellationẽ. vt etiã voluit glo. in. d. c. licet. ꝛ satis etiam est de mente huius gl. ꝛ idem videtur si renũtietur appellationi: qꝛ per ipsam non validabitur sententia que fuit nulla. facit quod not. Joan. and. j. eod. vt sup. lib. vj. et Lapus de castil. sua prima allega. ꝛ domi. de Rota sua cõclu. cxxvj. ꝛ hec dicit vera domi. Ant. in appella. iudiciali. appellatio autem extraiudicialis ſm eum non reddit actum nullũ gestum post appellationẽ. sed annullandum. Ideo deserta appellatiõe nõ posset peti tractari per viam nullitatis: sed bene per viam iustitie quia actus extraiudicialis non transit in rem iudicatam. j. eo. lib. vj. c. cõcertationi. licet domi. Ant. non alleget. sed allegat notata ꝑ Inn. de tempo. ordi. ad aures. et ꝑ Compo. de constitu. cum omnes. ¶ In eadem glo. ibi excõmunicatio tenuit: nõ enim potest esse in pendenti: sed aut est aliqua aut nulla. facit qd̃ no. glo. de senten. excõmu. venerabilibus. in verbo appellatam. lib. vj. ꝛ cum opinio Cancre. quam etiam sequitur glo. transeunt doct. facit
22 qd̃ not. viij. q. iiij. in summa. Sed dubitat hic Inn. † An ille q non est ꝓsecutus appellationem poterit agere contra iudicem qui tulit sñiam iniquã: quasi fecerit litem suã ſm ea que habentur institu. de obli. que ex quasi delicto nascantur in prin. videtur qd̃ nõ: qꝛ videtur fuisse in culpa nõ ꝓsequẽdo argu. l. herẽnius. §. fi. ff. de euic. contrarium determinat quia illud verũ quo ad hoc, vt non possit sententiã infringere. sed si alium finem vult agere. puta contra iudicem qui lesit eum male iudicando. tunc bene potest. ꝛ si appareat eum male iudicasse condẽnabitur ad interesse. ꝑ id quod habet̃ in dicto titu. de obliga. que ex maleficio. et in. l. si filius. ꝛ in. l. fina. ff. de varijs ꝛ extraordi. cog. et ideꝫ videtur voluisse gl. licet non allegetur hic ꝑ docto. ꝛ in. l. j. ff. de appel. ꝛ eadem ratione poterit agere vt puniatur. qꝛ non detulit ſm ea que habentur. s̃. eo. de priore. cum ibi notatis. et nota diligenter ex ꝓdictis qd̃ nõ impeditur quis agere cõtra iudicẽ in syndicatu ratione inique sententie late ꝯ eũ: licet ab illa non appellauerit vel si appellauit nõ fuit ꝓsecutus. ¶ In glo. penul. in fi. idem tenebat in. c. j. eo. vt debitus. ꝛ etiam Spec. e. ti. §. qualiter. ver. ij. debet. sed Jo. and. hic tenet contrarium. quia alias sequeretur qd̃ omne tempus in quo pendet dilatio data a iudice appellationis cum tunc ꝓcedere non posset. j. eo. significante. ꝛ C. de dilatio. l. fi. nõ curreret in ãno dato ad appellationem ꝓsequendam. ꝛ sic multũ posset dilatari tempus anni. Itẽ quia istud tempus videtur succedere loco termini iuris quãtũ ad hoc. s̃. eod. cum sit romana. ¶ In glo. fin. in fin. et videt̃ hoc intelligendũ quãdo ille qui impetrauit ante terminũ recessit: sꝫ si expectasset finẽ termini videtur qd̃ nõ censeatur contumax: nec cẽseat̃ tũc deserta appellatio. licet nõ bene fecerit impetrãdo ante terminũ. sed per hoc nõ tolletur ius quesitũ ex ꝓsentatione in termino. facit qd̃ habetur. j. eo. ex insinuatiõe. ꝛ qd̃ no. Federi. in suo consi. cviij. et sic intelligo do. Ant. hic licet nõ sic
23 clare loquatur. ¶ † Quid aũt si appellatus cõparuit in termino ꝛ fecit mẽtionem de termino ꝛ impetrauit. An tũc poterat cõpellere appellantẽ ad ꝓsequendum ante finẽ temporis appellationis. ꝛ tenet hic domi. Anto. post Fede. ꝙ nõ. qꝛ non per hoc poterit cogi appellans ꝓsequi nisi ꝓpe fineꝫ termini iuris ſm ea que habentur. ij. q. vj. appellator. ꝛ C. de tempo. appel. auten. appellator. et dictũ fuit. s̃. eo. ex ratiõe. ꝛ sic intellige do. Ant. hic licet verba aliter videantur. s̃.

1 ☞ Cõpromittere potest certa pars capituli in aliquẽ qui nõ sit de collegio sine capitulo alia nõ compromittente.
2 Legatus de latere potest se intromittere de articulo appellationis interposite ad papam.
3 Electio facta post primã nõ cassatam nõ valet.
4 Relationi legati an sit standum.
5 Exceptio obiici potest contra illum cui fit collatio.
6 Electio facta a minori parte capituli valet quãdo facta a maiori non valet.
7 Appellationem extraiudicialem prosequi tenetur quis intra annum.

a ¶ Licet appellans sic ponit summariuꝫ do. Ab. ꝛ si queras vtrũ de appellatione ad papã vel ad aliũ superiorem interposita legat⁹ vl̃ ali⁹ iferior cognoscere possit.

a Constitutus. Licet appellãs [a] causam appellationis intra tempus legitimũ non fuerit ꝓsecutus nihilominus iudex de impedimentis electi cognoscet. h. d. Et prio ponitur partis narratio. secunda ibi intellecto pape motiuũ ꝛ
1 iudicũ datio. ¶ † Not. primo qd̃ certa pars capituli põt compromittere in aliquem qui non sit de collegio seu de capi. ꝛ alia non compromittẽt. ꝛ sic qd̃ dicitur in. c. quia ꝓpter. de electio. ꝛ in via compromissi exigitur consensus omnium quod veruꝫ in quãtum aliqui etiam si sit maior pars velint arctare alios ad cõpromissum. sec⁹ si solũ velint suas vices in alium transferre. vt hic patet. ꝛ sic debet limitari dictum. c. quia propter. ¶ No. ſm vnũ intellectum qd̃ verbũ conferre interdũ ponitur pro eligere.
2 ¶ † Not. qd̃ legatus de latere videtur posse se intromittere de articulo appellationis interposite ad papam qñ illa que attentat non tendunt ad derogãdum appellationi. sed in faciliorem exitum

rem exitũ appellationis. vt q2 velit recipere testes vt negotium magis instructũ transmittat ad sedẽ apostolicam. de quo dicet in gl. in verbo delegauit. & facit qd̃ habet in. c. ij. j. de matrimo. scto. & qd̃ dixi. s. eo. c. cũ teneamur. ¶ † Nota qd̃ vbi duo sunt pariter expedibilia vno expedito p̃sumit alterũ potuisse expediri. & ideo ille qui misit nũtiũ presumit potuisse misisse pcuratorem. dixit tñ hic Jo. an. qd̃ lz sit de hoc aliqualis presumptio: nõ tñ semp necessario id: sequitur qd̃ interdũ facilius inuenitur vn9 nunti9 ꝙ procurator: qui debet esse persona magis instructa. & maioris ponderis & p aliqua loca poterit trãsmittere nũtium p que nõ posset forte pcurator. ¶ Nota qd̃ vbi papa adit per viã appellationis appellatione iam deserta: q2 potest adiri etiã per viã q̃rele cũ & per illã possit adiri legat9. & de offi. lega. c. j. põt ex officio & discernere exceptiones oppositas in tangentibus publicã vtilitatẽ: & sic licet nõ suppleat tunc ad cõmodum instantie deserte. supplere põt tñ ad finẽ publice vtilitatis. fa-
3 cit. s. de elec. c. cũ nobis olim. & qd̃ ibi nota. ¶ † Nota ꝙ nõ valet secũda electio facta post primã nõ cassatã. de quo dicendum vt plene. s. de elec. c. auditis. & c. cõsideranimus. ¶ No. vnũ modum pulsdẽdi de plato: scilz per actũ nominationis. de quo dic vt legitur et notatur in. c. bone. el. j. s. de postu. prelato. ¶ Nota qd̃ vident posse canonici nõ ipediri trãsferre voces suas seu eorũ vota in aliuz qd̃ videtur contra. c. quia pter. de electi. sed Jnn. dicit qd̃ hodie hoc nõ procedit sed seruãdũ est quod habetur in. d. c. quia propter. potes dicere vt hic tãgit Pet. qd̃ dictũ Jnn. habeat locum in illis in quibus seruatur forma illius. c. de quibus ibi in glo. j. sed secus in aliis. & ita possit intelligi hic. facit quod habetur. s. de elect. c. scriptum. in glo. que incipit quali
4 ter. & qd̃ ibi nota. s. eo. ¶ † Nota qd̃ stãdum videtur relationi legati. qd̃ videtur cõtra ea que habentur. s. de probatio. c. qm̃. et de testi. cum a nobis. sed potest dici ẽm Hosti. qd̃ hic partes nihil obiecerunt: sed poti9 voluerunt stare relationi: vel secundũ eũ potest dici speciale in cardinali cui ẽm consuetudinem curie creditur. facit qd̃ notatur. s. de fide instrumen. qd̃ super. et per Joan. and. de consuetu. ideo dixi quia vt dixit Clemens de rigore iuris secus vt nota. Specu. in tit. de testibus. §. j. versi. qd si aduocatus. & ista videntur procedere quando non requisit9 a papa refert. vbi aũt refert requisitus an tunc de iure sit credendum. recurre ad ea que not. s. de probatio. post cessionẽ. et. j. de
5 purga. cano. c. cũ dilectus. ¶ † Nota ꝙ contra illuz cui facta est collatio videtur posse obiici exceptio quod videtur esse contra textũ. j. c. proxi. lz potes dicere ꝙ dum litera hic circa principiũ dicit ei contulit decanatũ. debet intelligi: id est ius in decanatu eligendo: nec hoc casu eligendo vice compromittẽtiũ intelligit cõfirmasse. per id quod habetur. s. de electio. cum inter canonicos. & c. cũ inter vniuersales. vel potes dicere qd̃ lz ille cui fit collatio habeatur pro confirmato. tamẽ potest excipi contra eum quia inter electionem & confirmationem nõ est tũc mediũ. et sic videtur supplantata pars in potestate opponendi. et ideo põt excipere per tex. et per id quod habetur. s. de can. posses. & proprie. cũ olim. cum ibi nota. per Jnn. in. c. cum olim. de dolo & cõtu. ¶ Nota qd̃ cassata electione Archidia. papa hic non dicit aliã valere: nec miruz quia interdũ vtraqz potest esse nulla. licet
6 qñqz † electio facta a minori parte valeat qñ facta a maiori nõ valeat & priuata est maior pars potestate eligendi. de quo. s. de electio. cõgregato. & c. auditis. ¶ Nota ẽm Hosti. arg. qd̃ in forma cõpromissi facti in plures ad eligendũ pronũtiatio est fienda per vnum de quo dicendum. vt hodie habetur in decre. sicut. de
7 elec. in. vi. ¶ † Jtem no. qd̃ appellationẽ extraiudicialem etiaz tenetur quis prosequi intra annum & a quo tẽpore incipiat annus. tractat hic Jnn. de quo dic vt hodie habet in cle. sicut appellationẽ. de appel. ¶ Nota vlt. ꝙ ille q excludit a procedẽdo tanꝙ appellans in causa electionis videtur audiri si velit excipere qd̃ hodie intellige verũ si seruasset formam decre. vt circa de electio. in. vj. & clemen. constitutionẽ. §. penul. eo. titu. tñ licet non excipiat papa seu superior de oppositis potest ingrere vt hic patet. & s. de elec. c. cũ nobis olim. ¶ Jn glo. ij. in fi. & sic patet qd̃ translatio votorum potest sub certa forma fieri. ¶ Jn gl. iij. in fine. vel potes dicere ꝙ cõtrariũ pcedit quando vota non essent. & sic conditionaliter translata. secus quãdo essent trãslata vt cũ cõsensu omniũ fiat electio. & sic posset intelligi iste tex. ẽm domi. Anto. sed plus placet expositio glo. quia non omnes transtulerunt vota in epm. vt dixit glo. ij. ¶ Jn glo. delegauit. in fine. prima solutio non videt bona: q2 nõ apparet ratio specialitatis. secunda etiam videtur reprobari hic per do. Ant. manifeste de dolo & contumacia. qd̃ diligenter nota. tamẽ meo iudicio. c. romana. §. si vero nõ probat dictum Jnno. nec Specu. quia nõ loquitur de iudice a quo: sed de iudice ad quẽ. vt ibi patet. ¶ Jn glo. renũtiasse. in fi. nec obstat qd̃ habetur. s. de renũ. admonet: q2 loquitur qñ quis habeat plenũ ius in bñficio. ideo nõ potest sine licẽtia superioris renũtiare. sz hic solũ fuerat electus & in discordia et nondũ cõfirmatus. ideo licet cõsensit potuit renũtiare. sup quo mitat hic Host. sed dic vt hodie nota. per glo. in. c. si electio. de elec. in. vj. ¶ Jn glo. fi. in fi. dic de hoc vt plene nota. in. c. auditis. s. de electio.

1 ¶ Testes & matrone adiurari possunt vt dicant veritatem.
2 Electio restringi potest ad duos.
3 Eligens que habeat considerare.
4 Eligentes an possint salua cõscientia eligere vtilem licet possent eligere vtiliorem.
5 Defectus potentie amicorũ vel diuitiarũ nõ est legitima causa annullandi electionem.
6 Exceptio vel appellatio friuola non admittitur cõtra petentẽ possessionem facti.
7 Repulsus ab excipiendo an repellatur ab agendo.
8 Electio facta a maiori parte & saniori capituli valet dummodo sit facta de idoneo.
9 Appellationi semel deferens non potest amplius se intromittere de causa.
10 Jn causa electionis an sit necessaria libelli oblatio vel litis cõtestatio.
11 Exceptio cõcernens defectum proprietatis in beneficialib9 nõ admittitur contra agentem possessorio adipiscende nisi sit exceptio criminis cum infamia.
12 Appellatio extraiudicialis nihil operat vbi appellat causa rationabili nõ expressa: & an talis appellatio habeat suspendere.
13 Appellatio extraiudicialis sicut non suspendit actũ pteritũ sic nec suspendit actũ futurũ ꝯsecutiuũ ad ipm actũ de preterito.
14 Appellationis extraiudicialis pendẽtia an impediat effectum tradite possessionis.

Onstitutis. Appellatio frustratoria possessionem cõfirmari nõ impedit. h. d. Et sunt tres partes principales. prima narrat factũ. scda diffinit. tertia ptestatur. secũda ibi: nos ergo. tertia ibi: si qd. ¶ Not. qd̃ credẽdũ videt literis testimonialibus ordinarij. de quo. s. de probatio. post cessionem.
1 ¶ † Nota qd̃ qs videtur posse astringi ad aliquid faciendũ per adiurationem superioris. facit qd̃ habetur. ij. q. vj. siqs vestrũ. vt tãgit hic glo. ij. talis adiuratio succedit loco iuramẽti. et per hoc videt qd̃ possint matrone & etiã testes adiurari vt dicãt veritatem. facit qd̃ habetur. s. de proba. proposuisti. idem videt quãdo iudex procedens ex officio parcit iuramẽto specifico qd̃ interdũ seruat curia ẽm Host. idẽ qñ fit generalis inquisitio. de statu eccle. de censibus. romana. §. sane. lib. vj. et facit quod not.
2 Archidi. in dicto. c. siquis. ¶ † Nota qd̃ superior videt posse restringere electionem ad duos qñ in tractatu ad hoc se astrinxerunt canonici. nec per hoc dicitur min9 libera. et sic videt qd̃ possit restringi electio ad duos de voluntate eligentiũ: vel si ex accidenti hoc occurrat vt q2 de certo gremio debet fieri electio et nõ sunt ibi nisi duo digni. facit qd̃ habetur. j. de ver. sig. abbate. & s. de ꝯsuetu. cũ dilectus. al's electio debet esse libera nec re-
3 stringi. de quo. s. de elec. cũ terra. ¶ † No. multa q̃ habet eligẽs considerare. primo vt eligat scdm deum, secundo vt eligat suã instam conscientiam & quod eligat magis vtilem et idoneum. An autem si aliter fiat electio. tangit hic gl. videtur etiã qd̃ debeat eligere sibi notum & non ignotũ. facit qd̃ habetur. s. de ele-
4 ctio. cum terra. & de postu. c. bone. el. ij. ¶ † Nota arg. qd̃ non vt saluare conscientiam qui eligit vtilem: si potest eligere vtiliorem: certe hoc videretur verũ: nisi ex aliqua causa electio sit totaliter facta p eũ. & maxime attento qd̃ hic no. glo. ¶ Nota ꝙ per confirmationem interdũ fit inuestitura. Et nota qd̃ ille quando fit post totalem collationem iuris etiã ordinarij ad transferendam possessionem. de quo. j. de instit. autoritate. & s. de electio.
5 c. transmissa. ¶ † Nota qd̃ defectus potentie amicorũ vel diuitiarum nõ videtur legitima causa annullãdi electionem. de hoc hic per glo. ¶ Nota causas electionis exprimendas corã iudice a quo. licet dicatur suspectus non antẽ sufficit exprimere coram iudice ad quem: nec sufficit etiã in genere protestari de causis appellationis corã iudice a quo. sed debet formaliter & specifice exprimi. qd̃ intellige verũ saluo eo qd̃ dixi. s. eo. c. ꝯsuluit. et quod habetur. s. de dilatio. preterea. Et adde etiam qd̃ habetur in clemen. appellãti. de appella. vbi videtur notari quod nõ sufficit appellare ex omni causa q̃ pateat ex actis. lz Pau.
6 aliter ibi dicat. de quo per domi. de Rota sua cõclu. vij. ¶ † Nota qd̃ ꝯ petentem possessionẽ facti non admittitur exceptio vel appellatio friuola. Et ex hoc not. qd̃ exceptio velut ordinaria ad impediendum quid iuris. id est quãdo petitur id qd̃ est iuris nõ impedit si petatur possessio facti post totalẽ translatiõnem iuris iam factã cum cõsecutiue veniet ipsa possessio ad ipsum ius iam preteritũ creatũ. & hoc vt posse notari qd̃ agẽti posses-

sorio adipiscende in beneficialibus nõ obstat exceptio defectꝰ
7 proprietatis iuris.de quo dicā sup glo.fin.¶ † Nō.qd̄ repulsus
ab excipiēdo non repellit̄ ab agendo qñ repellit̄ ab exceptione.
quasi ꝓpter ineptū modū ꝓponendi ipsam attento eo qd̄ petit̄
vnde tūc facilius datur actio ꝙ̄ exceptio,qñ exceptio nō ꝓponi
tur apto modo ꝓponendi.sed actio sic vel qñ exceptio repellit̄
ex natura iudicij nō patientis admitti exceptionē requirentem
altiorē indaginē.de quo etiā tangetur in glo.fi.¶ Nota votum
nō esse examinādū saltē necessario.de quo in.c.petitio.xlvij.di
stin.vt̄ etiā testimoniū populi sufficere sine examinatione ꝑ id
a quod habetur.xxiij.dist.nullus.¶ In gl.impotentiā a in fi.et

a ¶ In glo. impotētiā. sup hac gl. si qris vtrū in electionibus rō potētie vel diuitiarum sit habēda.distingue vt hic per do. hē. boych. in prin.c.

sic videt̄ concludere glo.qd̄ vbi circūstantie non sunt pares vt
quia ex altera parte est longe maior numerus nō attendit̄ potē
tia vel qualitas diuitiarum.facit quod habetur in.c.si quando.
de elec.in.vj.secus si numerus nō esset multo maior:sed dic ine
8 lius ꝙ † electio facta a maiori ꝑte ⁊ saniori ꝑte capituli vȝ.dū
modo facta sit de idoneo per id qd̄ habetur.s.de elec.qr ꝓpf.⁊
s.in gl.ij.in verbo vtilē.fatendū est tñ ꝙ in electione fiēda de
beret attendi qualitas beneficij:nam si esset situm in medio na
tionis peruerse.⁊ sic egeret ꝑ defendēdis rebus ⁊ iuribus bñfi
cij homine nobili ⁊ potente:tunc ille potiꝰ deberet eligi dūmo
do alias sit idoneus lȝ aliꝰ maioris sciētie reperiretur.s.de ele.
c.officij.Si vero esset beneficium situm inter hereticos ꝑ quos
expugnandis expediret habere hominē sciētificum.⁊ tūc talis
potiꝰ deberet eligi ꝙ̄ alius diues vel potēs.s.de elec.in causis.
Si aūt beneficiū esset valde grauatū debitis et non bñ pōt sa
tisfacere voracitati vsurarum:tūc potiꝰ eligi deberet diues ꝙ̄
potēs vel scientificus dūmodo alias esset idoneus;facit qd̄ ha
bet̄.x.q.ij.hoc ius porrectum.tñ vt dixi lȝ in electione fiēda ha
beri deberet consideratio ad predicta tamē valebit electio fa
cta a maiori et saniori parte capituli alˀs de idoneo.per id quod
9 habet̄ in preallegc.c.quia ꝓpter.¶ † In gl.rationabilē:ibi sed
ideo detulit.sed certe hoc nō dicit̄ in litera.vnde alij dicūt quod
eps nō detulit appellationi.Alij vero dicunt ꝙ eps detulit:sed
postea reuocauit delationē qd̄ facere potuit ſm eos.sicut aliam
interlocutoriā pōt reuocare.j.eo.c.cum cessante.sed Joan.an.
tenet cōtra.qr postꝙ̄ semel detulit appellationi functꝰ est offi
cio suo.ideo nō pōt amplius se intromittere.j.eo.cū appellatio
nibus.lib.vj.et ibi etiā de hoc per Joā.an.et aliquid etiā tangit
j.de accusa.meminimus.in verbo deferre.¶ In glo.penul.ibi
vel mutauit consiliū suum.hic iunge ver.vel hic nō fuit admis
sus qs circa finem glo.tamen dicitur in alio ver.nō videt̄ proce
dere per id quod habet̄ in.l.scio.ff.de appella.nisi salues intel
ligendo scd̄m id quod habetur in decre.si forte.de electio.in.vj.
¶ In ea.gl.ibi quātum ad casum presentem.hic dicit glo.quia
hic sumus in casu in quo superior ex officio etiā nemine oppo
nente deberet inquirere.sed certe licet glo.teneat istam opinio.
quā sequebat̄ Tancre.vt tangit gl.in fi.tamen vt dicit Hostiē.
non est inconueniens qd̄ quis non admittatur tanꝙ̄ appellās:
licet iudex ex officio possit inquirere.vt patet.s.c.proxi.dicit
tamen qd̄ vtraqȝ opinio potest saluari.quia si dicimus qd̄ ap
pellatum fuerit a confirmatione que censeatur habere vim diffi
nitiue.quod est veruȝ quando confirmatio fit ordine iudiciario
seruato puta libello oblato.et lite contesta.tunc potest appel
lans prosequi causam etiam nō expressam.vt in.l.scio.ff.de ap
pellatio.⁊.C.de tēpo.appella.et per hanc.⁊.s.de testi.c.frater
nitatis.vbi vero dicte solēnitates non fuerunt seruate.sed alˀs
fuit facta confirmatio sine solēnitatibus predictis.tunc confir
matio nō habet vim diffinitiue.sed censet̄ interlocutoria.ideo
tunc necesse esset causam exprimi in appellatione.nec aliā pos
set prosequi.per id quod habetur.j.eo.c.vt debitus.in clemen.
appellanti.de appella.et hoc satis videtur esse de mente Inn.
hic.qui dicit qd̄ si confirmatio fit cū cause cognitione censet̄ tūc
confirmatio actꝰ iudicialis:⁊ similiter appellatio que interpo
net̄ ab illa dicetur iudicialis:sed vbi sine cause cognitione tunc
censet̄ actus extraiudicialis.⁊ similiter appellatio que tunc in
terponit̄ censet̄ extraiudicialis.⁊ ſm predicta videtur posse cō
siderari qd̄ aut cōfirmatio fit absqȝ aliqua cause cognitione.et
tunc censetur actus extraiudicialis:aut cum cause cognitiōe.et
tunc aut seruata solēnitate ordinis iudiciarij.⁊ sic libello obla
to et lite contestata.et tūc cōfirmatio habet vim diffinitiue:aut
fit cum summaria cognitione non seruatis solēnitatibus predi
ctis:et tunc censetur habere vim interlocutorie.facit quod no
tatur in.c.vltimo.de electio.in.vj.ꝑ Jo.an. tamen do.Ant.di
cit hic qd̄ videt̄ posse dici ꝙ cū hodie in cōfirmationibus sit ne
cessaria solēnitas decre.vltime preallegate qd̄ confirmatio ho
die videtur habere in vim diffinitiue.licet olim potuisset proce
dere opinio Innoc.et Hostien.sed certe posset dici quod licet
hodie nō debeat censeri actus extraiudicialis:quia nō pōt fieri
nisi precedant citationes,de quibus in dicto.c.vltimo,tamē for

te non tollitur quod non debeat distingui an sit facta cum ma
gna cause cognitiōe,⁊ tunc censeatur habere vim diffinitiue:an
vero cū leui cause cognitione vt tūc censeatur habere vim inter
10 locutorie.fateor tamē ꝙ † hodie nō est necessaria libelli obla
tio nec litis contestatio in causa electiōis per illud qd̄ habetur
in clemen.ij.de iudi.iuncta clemen.sepe.de verb.signi.⁊ ad ma
teriam etiam facit quod no.Inno.s.de electio.c.cum dilecti.et
in.c.cum olim.de dolo et cōtuma.⁊ de causa posses.cum olim.et
de materia etiam per glo.in dicto.c.vlti.¶ In glo.fina.ibi pre
terea qualiter ad istud qd̄ concludit glo.j.non respōdet.sed po
tes dicere qd̄ in contrarijs hic allegatis pendebat lis cōtra ali
quem de crimine ex quo infamabatur.et ideo illa pendente nō
debet promoueri ꝓpter infamiam cum opinio promouēdi non
debeat vacillare.facit quod habetur in.c.vlti.de testibus.alleg.
in glo.⁊ in.c.omnipotens.j.de accusa.sed hic loquitur in iam ꝓ
moto cōtra quem opponebat̄ exceptio vt repellatur a posses
sione facti.quod fieri non debet cum illa habeat consequentiaȝ
ab ipso actu cōfirmationis iam perfecto.facit quod habet̄.s.de
electio.c.transmissam.¶ In eadem glo.ibi respondeo ratione
presumptionis supple:qr calūniose et causa deferendi obijcie
batur.vt.s.etiam tetigit glo.et facit quod habetur in.l.ij.C.de
falsis.Et hec responsio licet in se sit vera,tamen videtur diuina
re.Ideo glo.j.in ver.alia ratio ponit aliam responsionē ꝑ quaȝ
in effectu voluit qd̄ ideo in casu isto repellitur exceptio qr non
videt̄ bene posse proportionari ad id qd̄ petitur:quia non peti
tur hic quid iuris sit cum iam plenum ius sit consecutus ꝑ ele
ctionem ⁊ cōfirmationem.sed petitur quid facti:quia ipsa pos
sessio est que plurimū facti habet.vt legitur et notatur.j.de con
cessio.preben.c.cum nostris.⁊ in.l.j.C.de acquiren.posses.et qr
talis possessio est de consecutiuis ipsius iuris iam quesiti.quia
conueniens est quod habens plenum ius in beneficio:habeat
etiam possessionem.facit.s.de electio.c.trāsmissam.⁊ qd̄ habe
tur.s.de causa possessio.⁊ proprietatis.ca.cum dilectus.⁊ ideo
quia non bene proportionatur via excipiendi.ex quo non peti
tur quid iuris:sed quid facti consecutiui ad ip̄m ius preambu
lum.ideo repellitur exceptio:nō autem repellitur actio seu via
accusandi:qr illa bene potest apte ⁊ proportionabiliter propo
ni.secus si aliquid iuris peteretur.vt quia confirmatus peteret
se ordinari:quia tunc bene posset excipi per id quod habetur.j.
de accusa.super his quod intelligit hic Inno.procedere qñ di
gnitas vel beneficium requirit ordinem qui petitur quia tunc
petenti obstabit exceptio.secus si nō requireretur qr tunc licet
peteret se ordinari ad ordinem quem beneficium non requirit
non posset excipi:saltem ad finem impediendi possessioneȝ seu
acquisitionem.et plus etiam dicit Inno.qd̄ si etiam beneficiuȝ
requirit ordinem,si tamē illum non petat:sed petit possessionē
anteꝙ̄ velit petere ordinem nō poterit excipi ad impediendum
acquisitionem possessionis.et sic etiā potest intelligi hic ſm eū,
nec obstat si dicatur ꝙ ex quo est cōfirmatus videtur ꝙ debeat
habere ordinem requisitum ad beneficiū per id quod habet̄.s.
de electio.cum in cunctis.⁊ sic si non petat videt̄ in mora:⁊ per
consequens videtur posse excipi ac si peteret quia responderi
potest ſm Inno.qd̄ non censetur esse in mora.nisi ex quo paci
ficam possessionem habet vel per eū stat quominus habeat per
id quod habetur in preallegato.c.cum in cunctis.recitat tamē
alios tenere contra:videlicet quod ex quo est confirmatus ⁊ nō
adepta possessione debeat petere ordinē super quo hic satis in
stat ipse.et etiam Hostien.qui tenet primū dictū.sed de hoc dic
vt no.gl.in decre.cōmissa.de elec.in.vj.¶ Item etiā non obstat
si dicatur qd̄ ex quo fuit appellatuȝ a confirmatione videt̄ illa
fuisse suspensa.per id quod habetur.s.c.sepe.circa finem.et de
iureiurando.c.veniētes.et sic prosequendo illam videtur pete
re confirmationem.⁊ per cōsequens quid iuris sit.et sic videtur
ꝙ admitti debeat exceptio:quia potest responderi qd̄ hec cōfir
matio facta fuit extra iudicium.et ideo pretextu appellatiōis
cōsequēter extraiudicialis non suspendit actum precedentē sed
illū qui fit post et contra ipsam appellationē.s.de electione cū
11 nobis olim.¶ † Et ex predictis videtur posse colligi quod cō
tra agentem possessorio adipiscende in beneficialibus nō vide
tur admittenda exceptio concernens defectum proprietatis:
saluo nisi sit exceptio criminis cum infamia.vt.j.tangit glo.vel
nisi diceret quem promotū per falsas literas.vt tāgit hic gl.in
fine et sic videtur transire hic glo.⁊ etiam Innocē.⁊ Hostien.et
Joan.and.⁊ do.Anto.Sed contra istud facit:quia cōtra agen
tem possessorio adipiscende videtur quod obstet exceptio defe
ctus proprietatis dūmodo probatio non habeat longiorē tra
ctum.sed veniat infra breue spatiū probare.vt legitur ⁊ nota.in.l.
ij.C.de edili.edic.⁊ in.l.fin.C.quorum bonorū.posses dicere qd̄
aliud sit in beneficialibus.et aliud in alijs.sed certe non vt̄ bo
na ratio diuersitatis:quia eadem ratione non videtur propor
tionari

tionari exceptio etiam in aliis ex quo petitur quid facti cõsecutiui ad ipsum ius preambulum. ideo forte põt dici qð interdũ opponitur exceptio cõcernẽs defectũ proprietatis secundum tempus exceptionis vt q2 opponitur exceptio que reddit cõfirmationẽ vel collationẽ nullam: q2 dicitur facta per literas falsas vel surreptitias vel per illuz qui nõ habuit potestatẽ: et tũc satis videtur qð si velit incõtinẽti ꝓbare debeat audiri in beneficialibus. facit qð not. Inno. s. de cau. pos. ꝛ proprie. cum oliz. de do. ꝛ contu. Secus si nõ velit incõtinẽti probare interdũ vero opponitur exceptio que nõ cõcludit defectuz ꝓprietatis de presenti: ƺ concludit illã posse auferri. vt q2 exceptio p quã opponit aliquid ꝓpter qð cassari posset collatio vel cõfirmatio. ꝛ tũc talis exceptio etiã si probaretur incõtinẽti nõ impedit acquisitionẽ possessionis cũ interim hƺ verũ ius ꝓprietatis añꝗ cassetur collatio vel cõfirmatio. facit qð no. Jo. an. post Cõpo. s. de elect. ꝙ sicut post glo. in antepenul. ꝛ vlt. col. ꝛ hoc etiã videt posse limitari nisi obiiciatur exceptio criminis cũ infamia p id qð tetigit glo. ꝛ qð habetur in. c. accedens. j. de accu. ꝛ quia etiam tunc ꝓpter infamiam posset suspendi a beneficio. ij. q. v. c. presbyter. si a plebe. ꝛ facit qð no. Jo. an. post Compo. in loco preallega. Quid autem si iste cantor electus in prepositũ ꝛ cõfirmatus habuit possessionez ipsius prepositure: an si postea pnuntietur appellationem contra eum interpositam iustam poterit recuperare priora beneficia presertiƺ si fuerint alij collata. dicit hic Inno. qð non si erat beneficiũ curatum vel personat⁹ quia illud vacauit ipso iure per adoptionem dignitatis prepositure. j. de prebẽ. de multa. nec ob. qð tempore quo habuit possessionem prepositure pẽdebat lis super illa q2 sufficit qð de facto habuerit pacificam possessionem ipsius secundi beneficij. lƺ non fuerit pacifica de iure propter pendentiam appellationis quia imputet sibi si se exposuit dubio litis. nã ꝓpter iuris errorem non releuabitur clericus maxime prelatus. s. de tẽpo. ordi. vel non est sec⁹ si nõ fuisset possessionem adeptus: quia tũc bene retinet priora beneficia. xviij. di. si qui episcopi. Joã. an. dicit qð licet quo ad primũ dictũ videatur dura opi. predicta tamen satis põt dici iuridica si ponamus qð in lite nõ erat ꝓbabilis error alias si error fuisset ꝓbabilis illi esset parcendũ q posset etiam in facto assistere secundũ quod habetur. de preben. si bñficia. lib. vj. ꝛ quod not. eo. lib. de elec. commissa. §. j. caueat tamẽ sibi electus de cui⁹ confirmatione mouetur questio ne administrando perdat ius quod habet per id quod habetur in. c. auaritie. de elect. in. vj. facit ad predicta qð habetur in. c. j. de posthu. prelato. lib. vj. ꝛ. c. in nostra. s. de rescrip. vbi etiam de materia.

12 ¶ † Ultimo extra gl. tangit hic Inno. de effectu appellatiõis extraiudicialis. ꝛ ponit hic glo. satis prolixam de quo etiã tangitur in. c. cum nobis olim. de elect. conclude qð vbi appellatur causa rationabili non expressa: nihil operatur appellatio. facit quod habetur. j. eo. c. cum causam. ¶ Si autez queritur an talis appellatio habeat suspendere: conclude quod ex quo est extraiudicialis. ꝛ ab actu extraiudiciali si interponitur ab actu de preterito nõ suspendit illũ: quia appellatio extraiudicialis solum vƺ suspendere id quod fit post et contra appellationem vt preallega. c. cum nobis olim. lƺ secus sit in appellatione iudiciali: quia illa suspendit actum preteritum a quo interponit s. eo. c. sepe. circa finem. ꝛ de iureiuran. c. venientes. ꝛ plus videtur

13 † qð appellatio extraiudicialis sicut non suspendit actum preteritum: sic nec suspendit actum futurum consecutiuum ad ipsum actuz de preterito. vt hic patet. nã sicut hic nõ suspendit confirmatio: sic nec suspenditur actus inuestiture vel actus tradende possessionis qui habet consequentiam ab ipsa confirmatione vt expresse hic probatur. et per hoc potest inferri ad decisionem questionis. quam hic posuit Innocen. videlicet quid iuris si episcopus velit cõferre beneficium vel canonicatuz alicui psone. ꝛ capitulũ hoc sentiẽs appellet ne fiat collatio tali psone: ex eo q2 est homicida ꝛ irregularis, et offerat se paratum probare ipsum homicidium vel irregularitatem: an si fiat collatio non obstãte dicta appellatione tenebit ipsa collatio et an si det eidẽ possessio ꝛ assignet ei loc⁹ in capitulo ꝛ stallus in choro erit idem respondendum tanꝗ canonico de iuribus ꝛ rebus spectantibus ad canonicatum non obstante dicta appellatiõe pro cuius declaratione primo est videndum an talis oblatio ꝓbationis habeat iustificare appellationem. et dicendum est qð non: quia licet in iudicialibus talis oblatio operetur. vt habet. j. eo. c. interposita. tamen secus est in extraiudicialibus: quia tunc nihil operetur. cum probatio fienda sit in iudicio. ꝛ nõ extra iudicium. de quo etiam not. in. d. c. interposita. ꝛ in. c. cũ nobis olim. s. de elec. et. c. cum inter canonicos. ¶ Secũdo videndum est an talis collatio censenda sit nulla: ex quo facta est post et ƺ appellationem. circa quod concludit hic dom. Anto. quod si causa ex qua appellatuz est sui natura reddit collationẽ nullam: tunc probata veritate cause appellationis declarabit collationem nullam, si autem causa propter quam appellatur non redderet collationem nullam sed cassandam ꝛ tunc probata veritate cause appellationis cassabitur ipsa collatio. per ea que leguntur ꝛ no. s. de elec. c. auditis. et. c. bone. el. j. et. c. considerauimus. eo. ti. ꝛ secundum hoc ad nullitatẽ actus parum videt operari appellatio extraiudicialis quod an simpliciter sit verum dicam in. c. bone. j. eo. ¶ Aduerte tamen quod Inno. hic videtur velle quod collatio isto casu non valeat stante veritate cause: sed contrarium ipse videtur velle in. c. quod nostris. circa princ. j. de conces. preben. ꝛ idẽ Compo. vt refert Joã. an. s. de elec. qð sicut post glo. sed forte posset pro concordia dici quod aliud est querere an si fiat collatio bñficij homicide vel alias irregulari teneat collatio. et dicendum quod non licet per istud posit priuari. Et ita intelligatur dictum Inno. in. d. c. cum nostris. et dictũ Composto. in. d. c. quod sicut. facilius enim impeditur fiendum quam iam factum. s. de iureiuran. c. quemadmodum. licet autem collatio sit nulla. tamen videtur velle Innocen. quod conferens etiaz homicide non dicatur in negligentia. vt sic veniat priuandus vel sit priuatus quasi infra tempus debitum non fecerit collationẽ iuxta. c. ij. de concessio. preben. quia satis est quod elegerit talem in quem aliquo casu cadere potest titulus beneficij. Ita videtur velle Innocen. in. d. c. cum nostris. illud autem videtur certum quod electio facta de homicida si per viam electionis procedere tur quod non valeret. per id quod habetur in. c. cum in cunctis. s. de elect. ¶ Tertio tangit hic Innocen. quid si fiat secũda collatio an valebit. Concludit quod si prima fuit nulla et priuatus fuit potestate conferendi conferens: tunc si secunda facta est ab illo ad quem deuoluta est potestas: valebit secunda. secus si prima non fuisset nulla. licet veniret cassanda quia tunc non valeret secunda illa non cassata. per ea que habentur in. d. c. auditis.

14 et. c. considerauimus. ¶ † Quarto et vltimo est videndũ an debeat impediri effectus tradite possessionis propter pendentiaz appellationis. ꝛ concludit Innocen. quod non: quia defendendus est in sua possessiõe quousqꝫ constet de veritate appellationis et causarum eius facit. j. de insti. cum venissent. ꝛ. viij. q. iij. nonne. ꝛ q2 hec appellatio extraiudicialis non habet impedire effectum possessionis vt superius dictũ est. fatetur tamen quod si postea constabit de veritate cause appellationis debebit restituere omnia que percepit. j. eo. c. bone. nam tũc apparebit ꝙ iniusta fuit possessio. ꝛ hec dicit vera si assignata fuit possessio ante quã superior inceperit de causa cognoscere. alias non potuisset postea episcopus vel alius inferior dare possessionem. ꝛ sic non esset defendẽdus in dicta possessione. per id quod habetur. j. eo. c. vt nostrum. ꝛ per predicta etiam dicit Innoc. quod si talis cui est facta collatio, ꝛ data possessio ante ꝗ superior cepit de causa cognoscere agat contra debitorẽ canonicatus vel prebẽde ꝙ nõ poterit talis se iuuare si dicat se non teneri respondere pendente appellatione predicta q2 imo interim est ei obediendum. cum interim habendus sit pro canonico: q2 talis collatio habet vim non tantum electionis sed etiam confirmationis. vt not. glo. in c. j. de elect. in. vj. ꝛ confirmatio ꝗdiu toleratur est obediendum viij. q. iij. nõne. ꝛ hoc videt limitare Inno. vbi debitor a quo petitur vellet ꝓbare veritatem cause appellationis: q2 tunc debet audiri. nam tunc si probetur veritas dicte cause apparet collationẽ nullã ꝛ cõsequẽter cõfirmationẽ. ideo tunc nõ debet habere effectum. facit quod no. per Inno. de do. ꝛ cõtu. cum olim. et de cau. pos. cũ olim. fatetur etiã Inno. ꝙ illi qui debẽt respondere de iuribus canonicalibus bene faciunt si sciunt veras causas appellationis si ei non respondent nisi cogantur. per id qð habetur. j. eo. c. dilecti. et de sentẽ. excõ. inquisitioni. ꝛ possunt cogi vt dixi. si non probatur veritas cause appellationis. ꝛ no. etiam ꝙ per appellatiõem extraiudicialem deuoluitur negotium ad superiorem. ꝛ in hoc conuenit cum appellatione iudiciali: tamẽ in multis aliis deuiat. vt patet ex supradictis: et ex his que dicentur. j. eo. c. bone. ꝛ que tanguntur per Inno. s. de elec. cum nobis olim. ꝛ. c. cum inter canonicos. ꝛ de maio. ꝛ obedien. dilecti. de his que fiunt a maio. parte capituli. c. j.

1 ☞ Citatus ad locũ non tutũ an possit appellare. ꝛ nu. 7.
2 Clausula appellatione remota non tollit facultatem appellãdi ex causa legitima.
3 Exceptio loci non tuti potest quotiescunqꝫ quis vocatur ad locum non tutum opponi.
4 Appellatio propter locum nõ tutum impeditur per assignationem loci idonei et securi.
5 Locus debet esse tutus precuratori.
6 Litigare cogi non potest quis per seipsum.
8 Notorietas suspicionis iudicis non releuat ab onere proponendi suspicionem sed notorietas suspicionis loci releuat ab onere probandi exceptionem.

Ex parte. Appellari potest si loc⁹ nō tutus partibus assignatur etiam si in rescripto sit apposita clausula appellatiōe remota. h. d. Scđa ibi presenti.

1 ¶ † No. q̄ citatus ad locum nō tutum videtur posse appellare. facit qđ habet. j. de sen. excō. c. venerabilibus. §. sed si ex cau. lib. vj. qđ an indistincte procedat

2 patebit ex sequentib⁹ que dicā post gl. ¶ † No. quod clausula appellatione remota nō tollit facultatē appellādi ex cā legitima. ꝛ sic videt̄ q̄ tollat solū appellationes frustratorias de quo dicendum. vt habet̄. j. eo. c. pastoralis.

3 ¶ † No. qđ exceptio loci nō tuti videt̄ posse opponi quotiescūq̄ quis vocatur ad locū non tutū. ꝛ sic videt̄ quod si post litis contesta. quis vocetur ad locū non tutū possit hec exceptio obijci: quasi de nouo videat̄ originari seu oriri. facit quod no. Jo. an. post Compo. in. c. dilectus filius. J. saracenus. s. de rescrip. ꝛ Archi. de offi. delega. statuimus. el. j. lib. vj. ꝛ Spe. in tit. de appel. §. restat. circa fi. v. ꝛ not. per Archi. iij. q. ix. hortamur. ꝛ p Jac. de but. in. l. adulte-

4 ram. C. de adulte. ¶ † No. q̄ iudices a quibus est appellatū ꝑpter citationem factam ad locum non tutum possunt impedire effectum appellationis assignando locum idoneum ꝛ securum

5 reuocādo grauamē. facit. j. eo. c. cum cessante. ¶ † Jn glo. j. ibi omnes sui. nam vt dicit hic etiā Jnn. merito etiam debet esse locus tutus ꝛ securus nedum parti, sed etiam suis: q̄ regulariter pōt quis cōstituere ꝓcuratorē. l. j. ff. de procura. posset interdū euenire q̄ ipse principalis possit ire secur⁹. vt q̄ forte esset homo potens qui cum magna comitiua incederet. ꝛ tamē forte nō posset procurator suus qui nō duceret talē societatem secum ꝛ

6 non debet † cogi litigare per seipsum si nō vult. d. l. j. ff. de procura. ꝛ ideo etiam procuratori debet esse locus tut⁹ al's p indirectum tolletur facultas cōstituendi procuratorē qđ esse non debet. ꝛ eo modo econtra. licet procurator posset ire secure. sitñ dominus non posset secure ire nō sufficit q̄ dñs nō debet cogi mittere procuratorē et ipse vult personaliter comparere. et q̄ forte posset esse causa grauis in qua non cogit̄ quis procuratorem constituere. s. de procuratori. c. querelam. cum ibi notatis. ¶ Jn ea. glo. ibi duas dietas hodie est redactum ad vnā dietā in. c. statutum. §. j. de rescrip. in. vj. ¶ Jn ea. gl. nec extra prouinciarum terminos an hoc ꝓcedat quando non traheretur vltra vnam dietam. dic vt no. Jo. an. in. d. c. statutum. §. j. ꝛ ibi etiā cōsueui dicere.

7 ¶ † Extra glo. dubitatur an ꝛ quando quis citat̄

8 ad locū non tutum statim possit appellare.ª an vero sit necesse prius ꝓponere exceptionē de loco nō tuto corā iudice citāte. ꝛ si nō admittat tūc appellare tāgit hic Jo. an. ꝛ refert opi. Jnn. hic videt̄ velle q̄ possit appellari nec expediat petere q̄ assignetur locus tutus licet iudex si velit excludere appellationē habeat locū tutū assignare. ꝛ pro ipso bene facit tex. iste presertī dū dicit libere nō posset appellare si arctaretur prius excipere. facit qđ habet̄ in. c. licet eps. j. de prebē. libr. vj. Host. hic tenuit cōtra dicēs q̄ anteq̄ appellatur debet excipere citat⁹ locū nō esse tutū ꝛ petere vt hic assignetur locus tut⁹ et si denegat hoc facere tunc poterit appellari. ꝛ adducit stilum curie. in quo dr̄ ꝛ sit mentio q̄ iudex diligēter ꝛ humiliter requisitus locū tutū designare denegauit ꝛ istā opinionē tenuit Archi. de sen. excō. in. c. venerabilibus. §. ꝛ hoc ipsum. li. vj. vbi dicit esse casum potes cōcludere q̄ aliud est q̄rere an debeat excipere locū nō esse tutū. ꝛ petere locū idoneum assignari. Aliud est q̄rere an sufficiat vt requiratur excipere locū nō esse tutū. nā vr̄ q̄ nō sit necesse petere q̄ assignet̄ locus tut⁹. vt voluit Jnn. q̄ illud poti⁹ spectat ad iudicē. ꝛ sic in hoc verior videtur de iure opi. Jnno. q̄ non reperit̄ iure cautū q̄ debeat peti q̄ assignetur locus tutus. licet ad cautelam illud fieri posset. Si aūt querit̄ an sit necesse qđ excipiatur de loco nō tuto anteq̄ appelletur. Jnn. hic licet non clare hoc decidat videtur inclinare qđ non sit necesse. Host. ꝛ Archi. contra vt predixi. b. concordat opinio Jnnocē. procedat secundum eum. si iudex scit locum nō esse tutum. Secus si ignoret. quia tunc procedat opinio Host. Hof. hic videt̄ tenere opinionem Hostiē. dans pro regula qđ si grauamen nō contingat personā iudicis debet probari corā iudice a quo vt si opponatur exceptio loci non tuti. Si autem grauamē cōtingat personam iudicis tunc debet proponi coram eo: sꝫ probari coram superiore. ꝛ hoc tenuit Archi. in. c. siue de cōiug. xxxiij. q. ij. saluo nisi notoriū esset locum non esse tutum: q̄ tunc non arctaretur probare per cle. pastoralis. versi. pisana. de re iudica. Jo. an. hic videtur cōcludere finaliter qđ opponi debeat exceptio saluo nisi periculosum sit sibi ꝓponere vel vbi notorie locus non sit tutus. quia tunc citatio nō arctat per ea que habent̄ in dicta cle. ver. pisana. alias sit necesse opponere exceptionem de loco nō tuto, non tñ est necesse q̄ exprimat causā quare locus nō sit tutus. vt voluit Jnno. in. c. significātib⁹. j. de ope. no. nūtia. nec etiam est necesse q̄ petat q̄ loc⁹ tutus assignet̄ vt hic etiam voluit Jnno. sed bene est expediēs q̄ excipiatur de loco nō tuto. ꝛ si nō admittat̄ pōt appellari al's ſm eū priuaretur index sua iurisditione sine culpa: si forte ignoret locum non tutū. ꝛ adducit etiā pro hoc: q̄ si ꝓducit̄ testis criminosus vel instrumētū falsum dꝫ excipi. vt si nō admittat̄ exceptio postea appellatur. facit qđ habet̄. j. eo. c. dilecto. ergo eodē modo in casu ꝓposito debebit excipi de loco nō tuto. Pau. de leaza. in cle. q̄ contingit. de reli. domi. tenet q̄ pōt appellari si quis citetur ad locū nō tutum etiam si nō obijciatur exceptio ex eo q̄ tale p̄ceptum de se grauat. ꝛ ideo debet posse appellari sicut alias appellatur ab interlocutoria. per quam aliquod grauamē infertur etiam sufficit grauamē licet forte iudex ex mente nō intendat grauare. ꝓ id qđ habet̄. j. eo. cū causam. ꝛ. s. de exceptio. c. significauerūt. ꝛ. c. dilecti. ꝛ istud etiam sequit̄ hic do. Ant. ꝛ pro ista parte videt̄ esse hic casus nō cauillādo tex. ꝛ videt̄ etiā esse casus in. d. c. venerabilibus. §. sed si ex causa. fateor tamē q̄ si obijciat̄ exceptio de loco nō tuto nō debet tūc appellari anteq̄ iudex reijciat illā. ꝓ id qđ habet̄. j. eo. c. dilecto. ꝛ sic intelligat̄ qđ habet̄ in. d. c. venerabilibus. §. hoc ipsum. nec ob. simile qđ allegat Jo. an. quando producit̄ testis vel instrumentū q̄ si producit̄ parte absente imputādū est parti que nihil obijcit. ideo si iudex tunc recipit testem vel instrumentū nō censet̄ grauare. facit qđ habetur. s. de testi. c. ꝓsentiū. ꝛ quod no. per Jnno. in. c. cum in iure peritus. de offi. delega. ꝛ de probatio. c. quoniam contra falsam. que ratio cessat in casu proposito qñ pars citatur ad locū nō tutum: q̄ tunc iudex grauat: nec est quid imputandū parti tunc ante actum iudicis. ideo nō videtur q̄ tunc possit appellare. Et pro ista opi. etiā facit qđ no. Jo. mo. in. c. concertationi. j. eo. lib. vj. vbi dicit qđ cancellaria dat literas super appellatione absq̄ eo quod sit opposita exceptio de loco nō tuto. ꝛ sic videtur stilus curie approbare hanc opi. Aduerte tamē quod vbi locus notorie nō est tut⁹ nō arctat citatio etiam si non appelletur p ea que habent̄ in dicta cle. pastoralis. ver. pisana. sed vbi non esset notoriū locū nō esse tutum: tunc arctaret citatio nisi appelletur. vel nisi obijciat̄ exceptio per p̄dicta. secus tamē dicit Pau. in loco preallleg. ꝛ Joan. and. s. vt lite non contesta. accedēs. si notoria sit suspicio iudicis q̄ tenet̄ pars cōparere ꝛ opponere exceptionē suspicionis. lꝫ nō habeat necesse tunc probare: q̄ notoriū lꝫ releuet ab onere ꝓbādi nō tamē releuat ab onere proponendi. vt no. glo. in cle. appellanti. de appella. Sed iuxta p̄dicta potest dubitari que pōt esse

8 ratio diuersitatis † q̄ notorietas suspicionis iudicis nō releuat ab onere proponendi suspicionem. vt voluit Joan. and. s. vt lite non cōtesta. c. accedens. super glo. et Pau. in dicta cle. q̄ contingit. licet gloss. ꝛ Archi. tenuerit contra in. c. quoties. ij. q. vj. ꝛ tamen notorietas suspicionis loci excusat ab onere probādi exceptionem. vt est tex. cū glo. in preallleg. c. pastoralis. ver. pisana. potes dicere qđ ratio est voluit Pau. in dicta cle. quia contingit. q̄ eo ipso q̄ quis citatur ad locum non tutum grauatur. secus quando citatur vt cōpareat corā iudice suspecto q̄ possibile est q̄ iustitiam ministrabit vnde etiam filius potest esse iudex in causa partis si nō recusatur. vt. iij. q. vij. §. tria. versic. filius. ꝛ. l. ꝛ priuatis. ff. de iudicijs.

> ¶ Citatus ad locū nō tutū an statim possit appellare ꝛ diligue vt hic per do. Bē. boych. in prin.

1 ☞ Mandatū procuratoris ꝓbari pōt p literas ꝓprias ipsius constituentis si habeant sigillum ad hoc deputatum.
2 Sigillum deputatum ad certum actū nō prodest quo ad alios.
3 Sigilla diuersa potest habere capitulum respectu diuersorum actuum.
4 Litere secūde non faciētes mentionem de primis an valeant.
5 Exceptio legitima nō admissa sufficit ad appellandum.
6 Mandatum sigillatum sigillo deputo ad citationes non potest prosequi causam.
7 Sigillare cum alieno sigillo an possit quis.
8 Signum siue annulus aut cultellus datum alicui, vt domesticis suis fides adhibeatur an preiudicet ꝛ an signo tali credi debeat.
9 Consensus prelati intercedere an debeat quando prelatus cōuenit aliquem vel conuenitur.

Significauit. Licite appellat reus si nō auditur excipiēs ꝓcuratorē actoris nō habere sufficiēs mādatū: vel p alias literas cōuētum de quibus nō fit mentio in secūdis. h. d. Jn prima querela appellantis. Jn secunda dat iudices, secunda ibi quo circa.

1 ¶ † Nota. q̄ institutio ꝛ mandatum procuratoris probari potest per literas proprias constituentis. si habeant sigillum autenticum ad hoc deputatum. de quo. s. de probatiōibus. post cessionem ꝛ per legistas in. l. si procuratorem. ff. de pro-

2 curatoribus. ¶ † No. q̄ sigillum deputatum ad certum actū nō probat quo ad alios actus: nec probet quo ad illos autoritatem

3 scripture. ¶ † No. q̄ capitulū respectu diuersor̄ actuū pōt habere diuersa sigilla. ¶ No. q̄ cōstitutus a capitulo ad agendum appellatur actor posset etiā appellari procurator. s. de procu. in. c. cum

in.c.cum petitio.quia nō est fienda vis in nominibus vt ibi ptz.
4 ¶†No.ꝙ litere secūde nō facientes mentionem de primis nō videntur valere presertim quando reus fuerat iam p primas citatus.de quo.s.de rescrip.ceterū.ꝛ.j.eo.c.vt debitus.¶No.ꝙ vbi plures cause accumulantur in rescripto etiā appellationis quarum quelibet concludit intentū partis sufficit alteram ꝓbari.
5 ¶†No.ꝙ ad iustificationem appellatiōis videtur sufficere oppositam esse exceptionem legitimā.ꝛ propter illā non admissam appellatum licet aliter nō probetur veritas exceptiōis quod videtur contra id quod habet.j.eod.c.interposita.et.c.vt debitus.sed dicit tex.istū supplendū per iura preallegata vnde dum dicit litera ad nostrā fuisse audientiā appellatum suppleri debet ꝛ dictas causas allegatas postea veras esse ꝓbatas vel alterā earū:quia licet appellatum ex iusta causa si est falsa non releuat appellatū nisi appellās obtulisset se probaturū secūdū
6 ea que habentur in precalle.c.interposita.¶†Not.vltimo qđ habens mandatū sigillatū sigillo deputato ad citationes non pōt prosequi causam.dicit tamē Jo.an.ꝙ licet talis nō admittatur ad agendum forte admittetur ad impetrandū ꝛ cōtradicendū quando ille actus est leuis preiudicij ꝛ facilius quis admittitur ad illum.facit quod not.Inn.de fi.instru.c.j.ad finem
7 magne gl.¶†An autem possit quis sigillare cum alieno sigillo dic ꝙ sic.dum tamen notum sit sigillū sigillātis forte sigillū proprium non haberet.facit.C.de testa.l.si vnus.ſm Inn.Itē dicit Goffre.si habet sigillum.ſ nō habeat illum pro tunc in promptu quod dicit procedere nō solū in priuatis sed etiam in prelatis de quo.s.ti.j.c.cum inter vos.nec ob.iste tex.q hic nō probat alieno sigillo sigillari.ſ dicit nō sufficere sigillū deputatum ad vnum actum quo ad alium actum.
8 ¶† In gl.j.an fi. inducit hic.d.Anto.vltimā expositionem ad id quod quādoqꝫ fit quia dat aliquis annulum suum alicui vel cultellū vt detur fides domesticis suis super quo mittit.nam videt ꝙ tali credi debeat habenti dictum signum.facit quod habetur in.l.eū qui.ff.de consti.pecu.dicit tū attendendam qualitatem personarū portantium:q interdum potuisset subtrahere signum qđ por
9 tat.l.j.§.sed ne fraudandi.C.de lati.liberta.tollē.¶†In glo.ij. ibi autoritas prelati debet intercedere hoc verū:quando administratio nō esset diuisa vel si esset diuisa ageret de re graui al's solum capitulum in spectantib' ad eius administrationē posset procuratorem constituere.vt no.Inno.in.d.c.j.de procu.c.ꝛ edoceri.de rescrip.ꝛ idem dicendū quando prelatus vult agere vt non requiratur cōsensus capituli si administratio est diuisa. et nō agat de re graui.alias sec'.¶ In ca.glo.ibi equiparatur minori.facit.s.de resti.in integ.c.j.¶ In gl.penul.ibi ad ꝓbādum vtrunqꝫ.ꝛ de materia etiam dic vt not p do.in.c.ex pte.de rescrip.ꝛ de iudi.c.exhibita.
1 ☞Libellus obscurus propter generalitatē rei debet ad instātiam rei per actorem declari.

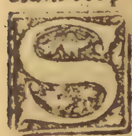
Significantibus. Licite appellat reus q non audit petēs declarari rem in libello petitam.h.d.Et diuiditur in duas partes sicut precedens.c.secunda ibi quo circa.¶ In text.ibi ꝛc.pōt decidi quod deciditur.s.c.pxi.
1 ¶†No.j.ꝙ vbi libellus est obscurus propter generalitatē rei debet declarari p actorē ad instantiā rei.de quo plene in.c.significantibus.de libel.oblatiōe.vbi ad literā habet hec decre.ꝛ sic videt quodāmodo ista supflua p illā.ſ pōt dici ꝙ non est absonū ꝙ eadē decre.in diuersis titulis ꝓpter diuersas vias repetatur.facit quod no.Jo.an.in pemio huius libri.¶Not ꝙ iudicialis appellatio pōt lato sumpto vocabulo appellari ꝓuocatio.ſ pprie hoc verbū cōueniat appellationi extraiudiciali s.e.c.cū sit romana.Qualiter aūt possit declarari res petita,dic ꝙ per confinia.vel per alias circūlocutiōes.l.si in rem.ff.de rei ven.ꝛ.l.certū.ff.si cer.pet.ꝛ.s.de testi.licet.el.ij.in ver.personas. ¶In glo.ij.ibi sed potius emergēs supple q opponebatur ad processum.sed incidens proprie respicit merita cause ꝛc.
1 ☞Recusari pōt iudex vt suspectus quando aliquis de familia sua est aduocatus alterius partis.
2 Iudex a quo nō pōt statuere terminū ad finiēdā appellationē.
3 Impedimentū contingēs respectu iudicis impedit ipso iure cursum temporis dati ad ꝓsequendū appellationē ꝛ finiendū.
4 Terminus statutus p iudicē a quo ad finiendam appellationem an et qualiter valeat.ꝛ nu.6.
5 Leges allegari possunt in foro ecclesiastico.
7 Iudex a quo potest statuere terminum appellāti ad iter arripiendum ꝛ se presentandum.

Ex insinuatione. Iudex a quo non pōt statuere terminum ad finiendā appellationē quod si fecerit intelligetur fuisse statut' terminus ad se presentādum.h.d. Et primo ponit querelā ꝛ appellationē interponētis ꝓ ipsius iustitia quandā clausulā ibi licet.Secundo dat iudices secunda ibi q no.¶In tex.ibi ex vna parte forte agente ex altera forte cōuenta ibi manerio.idest possessione.Ibi ꝛ a proceribus idest a nobilibus ꝛ officialibus principis qui proceres dicunt ex eo quia associādo principem eum precedunt seu vadunt ante eum licet etiam quādoqꝫ sequant ibi ꝛc.a.ꝛ ratione preuia ꝓcedatis.
1 ¶†No.ar.qđ possit recusari iudex tanqꝫ suspectus quādo aliqs de familia sua est aduocatus alteri' partis de quo dicetur
2 cum glo.j.¶†No.iudicē a quo non posse statuere terminum ad finiendā appellationē q hoc esset imponere legē superiori.de quo etiā.s.e.cum sit romana.
3 ¶†No.qđ impedimentum contingēs respectu iudicis ipso iure impedit cursum temporis dati ad prosequendā appellationē ꝛ finiendam.de quo.s.eo.c. ex ratione.An autem in casu huius decre.procedat hoc indistincte dicūt quidā ꝙ non:sed demū qñ appellans notam fecit principi appellationē:q tūc postea nō currit sibi tēpus al's secus.Alij vero dicunt idē ꝛ si non facit illā notā q imputandū est victori q non notificat.ꝛ hoc sequebatur Jaco.Bal.primā opi.videtur sequi Bar.in aut.sed lis.C.de tēpo.appel.ꝛ etiā.d. Anto.hic q vr imputandū appellanti si pōt notificare.et non notificat ꝛ ad ipsum principaliter spectat solicitare factū appellationis.l.si.§.illud.C.de tēp.app.Quādo aūt nō est impedimētū ex facto pape vel a principio:sed alteri' iudicis inferioris an tūc impediat cursus fatalis tēporis appellationū ipso iure an vero necessaria sit restitutio dixi plene in.c.ex ratione.s.eo de.
4 ¶†No.ꝙ ſ terminus statut' ad finiendā appellationē a iudice a quo nō valeat tanqꝫ terminus ad finiendū.videt tū valere eo modo quo potest.vꝫ vt terminus ad principiādū.ꝛ ideo nō valet impetratio appellantis ante terminum nō facta mentio
5 ne de termino.facit qđ habetur.s.eo.c.sepe.circa fi.¶†No.leges etiam in foro ecclesiastico allegari de quo in.c.j.de no.ope. nuntia.¶Not.aliud vulgatum qđ fraus ꝛ dolus alicui patrocinari non dꝫ.¶No.ꝙ in impetratione super appellatione nedum exprimēdus est actor nec reus re petita.ꝛ iudex corā quo agitur ſ etiā qualitas ipsius iudicis an sit ordinarius vel delegatus vt hic vr probare.si tū simpliciter exprimat ꝙ corā ep̄o litigabat presumit in dubio ꝙ ꝓcedebat autoritate ordinaria. s.de offi.ordi.ſ in gl.j.in fi.adde ꝙ Jo.an.iij.q.vj.in.c.accusatores.el.ij.in.j.glo.tenet primam opi.positam in gl.sed Inno.hic tenet glo.d.Anto.hic saluat opi.dicens ꝙ si iudex nimis fauebat parti propter aduocatum qui erat cōmensalis ipsius iudicis tunc potest recusari.facit.s.vt lite nō contesta.c.accedēs.et sic saluetur prima opi.al's secus.ꝛ sic procedat opinio glo.Sed aduerte quia litera hic videtur quasi implicare cōtradictionē: quia primo dicit ꝙ iudex videbatur fauere causam ipsi' camerarij.demum postea innuit contrarium dū dixit ꝙ prefixit terminum appellationi camerarij.ꝛ sic restrinxit terminum prosequende appellationis.et per consequēs non videtur in hoc fauisse camerario.sed potest dici ſm Host.ꝙ in hoc fauit camerario quia ipse erat reus ꝛ vtriqꝫ statuit terminū ꝛ dicebat se nō auditurum partes:nisi redisset in termino.ꝛ sic nolebat audire tunc agentes si non redirent in termino.ꝛ in hoc fauebat camerario vel potest dici quod videbatur fauere sed non fauebat.nā ſm Host.multa interdum videntur apparere que nō sunt secūdum veritatem.¶In glo.penul.ibi Joā.intelligit ꝛc.ꝛ etiam idem videtur velle hic Inno.ꝛ Hostien.sed vt dicit Jo.an.hec opinio non est bona q hic loquitur in appellante q potest impetrare quandocūqꝫ vult:sed appellatus licet possit impetrare non tamē debet precurrere vt supplātet appellātē.j.eo.c.oblate.ꝛ ideo Jo.an.tenet gl.vꝫ quod hic loquatur de termino statuto a iudice.ꝛ licet fuerit statutus ad finiendum:non valet eo modo quo fuit statutus per id qđ dicitur in litera.ꝛ no.s.e.c.cū sit romana.tamen valet eo modo quo potest.ꝛ sic tāqꝫ termin' datus ad prosequendū ꝛ sic intelligatur iste tex.ꝛ pro hoc allegat hic do.Anto.ꝙ quando peccatur in causa efficiendi vel in materia si non valet actus vt agitur valet vt pōt.l.an inutilis. ff.de accepti.ꝛ.l.sceuola.ff.ad trebellia.ꝛ no.Bart.licet ipse nō
6 allegat in.l.j.§.si quis ita.ff.de ver.obliga.posses dicere † qđ eoipso ꝙ iudex statuit terminū ad finiendū in consequētiā etiā videtur statuisse ad principiandum seu prosequēdū cū al's non posset finire.arg.s.de offi.deleg.c.preterea.ꝛ.c.ex literis.ꝛ ideo licet non valeat vt terminus ad finiendum:valet tamen vt terminus ad prosequendum cum in effectu duo videātur mandata vt finiat.ꝛ ideo licet alterum nō teneat impleri debet aliud qđ tenet.arg.eorum que habentur in.c.cum dilecti.de do.et cōtuma.ꝛ in.l.celsus.ff.de arbi.ꝛ not.ꝙ quādoqꝫ statuitur terminus ad iter arripiendum tunc sufficit iter arripere infra terminum de elec.c.j.in.vj.quādoqꝫ statuitur terminus ad se presentandum.ꝛ tunc non sufficit infra terminum arripere iter nisi in

termino se presentauerit corã papa si eius presentiã potuit habere al's facere debet protestationem in valuis palatij papalis vt est moris. facit quod not. glo. in. c. cupientes. §. ꝙ si per. xx. de elec. in. vj. ⁊ quod no. Jo. an. in nouella. eo. tit. ⁊. lib. v. sedis apostolice. nec requiritur hoc casu ꝙ alia prosecutio sit facta. vt volunt hic domini de Ro. sua conclusione. cl. ⁊ dicit Jo. an. in. d. c. Quis. de elec. in. vj. ꝙ vbi quis debet se presentare ꝓspectui apostolico vel coram papa qꝺ non sufficit se presentare corã cathedra papali. sed debet se presentare coraꝫ papa si potest. dicit tñ Fede. de senis suo consi. cviij. qꝺ sufficit se presentare corã auditore contradictoriarũ qui est deputatus super impetrationibꝰ et facit idem auditorium quo ad hoc cum papa. facit quod no. in cle. auditor. de rescrip. quod videtur intelligendum qñ esset causa in qua ipse auditor sine speciali cõmissiõe pape posset concedere rescriptum quod videtur intelligere quãdo causa sui na-

7 tura nõ est tractanda in curia. vt hic sensit do. Anto. ⁊ no. † qꝺ terminũ ad iter arripiendũ. ⁊ etiam ad se presentãdum põt statuere iudex a quo p id qꝺ habetur. s. eo. c. personas. ⁊. c. cum sit romana. ⁊ quando statutus est terminus ad iter arripiendũ cũ satis dicatur etiam tũc infra terminũ iter arripere. facit qꝺ habetur in. l. qui ante kalen. ff. de ver. obli. ⁊ no. domini de Ro. in dicta conclusione. cl. Quãdoqꝫ vero statuit᷑ terminus appellãti ad prosequendum appellationem. ⁊ hunc terminũ etiaꝫ potest statuere iudex a quo per id quod habetur in. d. c. personas. ⁊. c. cum sit romana. ⁊ hoc casu sufficiet iter arripere infra ipsuꝫ terminũ. vt voluit Spec. in titu. de appel. §. nũc breuiter. circa finẽ per id quod habetur in. c. cum cause. s. de re iudi. et hoc etiã tenent domini de Ro. in prealleg. conclusione qꝺ dicunt ꝓcedere quãdo terminus est statutus extra curiã. secus si statutus sit in curia parti que in curia appellauerat qꝛ ibi tunc requiritur maior diligentia in prosequendo. nã nõ sufficit qꝺ iter arripiat versus cancellariã vel ad eius locum tenentem accedat ⁊ coraꝫ ipso se presentet etiã supplicationẽ signandã ⁊ si non põt habere eius copiã. facit super hoc protestationẽ. ⁊ de protestatione facit fieri publicum instrumẽtũ. sufficit tamen supplicationem esse presentatam ipsi vice cancellario infra terminum lꝫ nõ fuerit signata infra terminuꝫ ex quo per eum non stetit. ⁊ arg. j. de reg. iur. c. imputari. lib. vj. Sed aduerte inquantũ dixi qꝺ quãdo extra curiam statuit᷑ terminus appellanti ad prosequenduꝫ qꝺ sufficit iter arripere infra terminũ procedit ꝺm opi. Spec. ⁊ dominorum de Ro. tamẽ alij voluerunt in contrariũ in quorũ opi. residet do. Jo. an. in addi. Spe. §. nunc breuiter. circa fineꝫ. ⁊ dixi in. c. cũ sit romana. nam videtur hoc casu quod nedũ debeat iter arripere infra terminum: ſꝫ etiam se presentare ⁊ porrigere supplicationem. nam talis terminꝰ videtur ex vi verborum plus importare quam terminus ad iter arripiendũ vel ad se presentandum ⁊ forte de iure hec opinio est verior. ⁊ ideo añ factum tutius est illam seruare: tamen si nõ fuerit seruata ſꝫ solum iter arreptum. puto quod seruaretur in practica opi. Spe. ex quo domini de Ro. illam sequuntur. et sic stilus curie videt᷑ illam approbare ⁊ cum illa etiam transit hic do. Ant. nõ facta mentione de opinio. Jo. And. in dicta additio. Quãdoqꝫ vero statuitur terminus appellanti per iudicem a quo ad prosequẽdum appellationem. j. mensem ⁊ ad faciẽdum fidem de prosecutione. j. alium mensem. ⁊ tunc dicit Federi. de senis in suo cõsilio. xxviij. ꝙ iudex nõ potuerit statuere terminum ad faciendum fidem de prosecutione: qꝛ hoc non reperitur sibi a iure cõcessum ⁊ pro hoc allegat hanc decre. dicit tamẽ posse dici quod si talis terminus sit statutus non videatur statutus ad finẽ de ferende alias finiende appellationis: ſꝫ ad finem faciẽde. vt sic si non certificet᷑ de prosecutione facta infra terminũ possit sine pena exequi sententiã. facit quod no. Inn. s. eo. ex ratione. ideo de cautela quod fiat fides de prosecutione vt sic iudex a quo nõ procedebat ad executionem sententie. ¶ Aduerte tñ quod licet non fuerit facta fides. si iudex facit executionẽ retractabit᷑ post ea si appareat prosecutionem fuisse factam. facit qꝺ dictũ fuit in. c. constitutus. s. eo. Quandoqꝫ statuitur terminus ad finiẽdam causam appellationis. ⁊ tunc nõ põt statuere iudex a quo vt hic dicitur in litera per rationem in litera assignatam. potest tamen illi statuere iudex ad quem ex causa presertim in causis celeritatem desiderantibus. vt voluit Archi. ij. q. vj. in summa. ⁊ facit quod no. Spe. in. d. §. nunc breuiter. versic. quid si statutus. ⁊ qꝺ habet᷑ in. c. oblate. tamẽ videt᷑ ꝙ hoc casu iuris interpretatione intelligat᷑ etiã statutus terminꝰ ad prosequendum. ideo saltẽ quo ad illũ habebit effectũ. vt hic est tex. scꝺm intellectum glo. quẽ sequitur etiam Jo. an. ⁊ do. Anto.

1 ¶ Custodia ecclesie vacantis ad quem spectet. ⁊ nu. 5. ⁊. 12.
2 Possessionis põt quis per alium apprehendere.
3 Appellationes plures super eodem fieri possunt.
4 Appellatio extraiudicialis valet quãdo quis ex verisimilibus causis timet in possessione molestari.
6 Consuetudo generalis disponens idẽ qꝺ ius corroborat illud et potest cum iure allegari.
7 Prestatio census vel procurationis aut pensionis non arguit necessario subiectionem vel possessionem. ⁊ nu. 13.
8 Appellatio extraiudicialis qualis esse debeat ad hoc vt sit iusta.
9 Sententia lata in possessorio vel in via attentati non hꝫ obstare volenti agere petitorio seu super proprietate.
10 Appellatio generalis an valeat.
11 Appellatio a futuro grauamine extra iudicium valet.
14 Contrahens matrimonium cum aliqua lite pendente cum alia super sponsalibus, vel matrimonio quid iuris.
15 Appellationis causa an sufficiat qꝺ sit ꝓbabilis lꝫ nõ sit vera. et nu. 20.
16 Appellatio iudicialis qualiter ab extraiudiciali differat.
17 Excõicatus auditur appellans in iudicio secꝰ extra iudicium.
18 Attentata post appellationem iudicialem sunt nulla et qd de extraiudiciali.
19 Attentata post appellationem a diffinitiua retractant᷑ anteꝙ sit finita causa appellationis.

Bone. Qui extra iudiciũ ex verisimilibꝰ causis appellat ad papã ne i sua possessione molestetur, si postea spolietur restituit᷑ in statũ in quo erat tpe quo appellauit. Et primo ponit allegationes appellãtis. Secũdo appellati. Tertio pronuntiationem pape. secũda ibi ꝓcurator. tertia ibi premissis. ¶ In text. ibi persona idest rectore ⁊ est vulgare anglicoruꝫ. ¶ Ibi eiecerunt. ⁊. j. deciditur quod tandem possessio ecclesie deuenit ad Archid. ecclesie cãtuariensis. ⁊ quod petebat procurator abbatis ipsum abbatem reponi in statum in quo erat tempore appellationis interposite per abbatem antequam possideret Archid.

1 ¶ † No. quod custodia ecclesie vacãtis videtur spectare ad superiorem prelatum habentem ecclesiã vacantem subiectã. facit

2 quod not. Inno. de offi. ordi. c. cum vos. ¶ † Not. quem posse apprehendere possessionem nedum per se ſꝫ etiam per aliũ. fa-

3 cit quod habetur in. c. accedens. j. de preben. ¶ † No. quod sup eodem videntur posse fieri plures appellationis sed cõtra hoc facit qꝛ si prima fuit iusta. secunda videatur superflua. arg. eorũ que habentur in. l. qui bis. ⁊ in. l. ꝫ dari. ff. de verbo. obl. ⁊. l. cum procurator. ff. de ope. no. nũtia. sed potest dici ꝺm Gof. ꝙ hic ꝓtulit pluries verbum appello ad maiorẽ exaggerationẽ ⁊ cordis abbundantiam: sed tamen fuit vnica appellatio quantũ ad appellationẽ pluries vt ita dixerim vociferata. facit qꝺ habet᷑ in. l. itẽ apud labeonem. §. quotio. ff. de iniurijs. ⁊. xxxij. q. j. Lotharius. Abbas vero dicebat qꝺ põt esse vtile pluries appellare infra tps datũ ad appellãdũ ꝓpter tẽpus appellationis ꝓsequẽde: qꝛ respectu secũde appellationis incipit a tẽpore ipsius secunde. ſꝫ si vult ꝓsequi primã incipiet a tpe prime si longius tẽpus habebit ad ꝓsequẽdũ ⁊ prosequẽdo scꝺam põt etiã prodesse pluries appellare si forte prima non fuit debito mõ facta scꝺa sic. ſꝫ aduerte qꝛ opi. Gof. põt habere locũ qñ simul eodem tpe seu ꝯtinuo dicit appello: qꝛ tũc est vnica appellatio pluries vociferata. ſꝫ opin. Abbatis põt procedere qñ ex interuallo fit scꝺa appellatio: an tñ illa fieri possit ad quẽ effectũ operet᷑. ⁊ qd iuris si primo appelletur viua voce saluo iure appellãdi in scriptis ⁊ postea ex interuallo appellat᷑ in scriptis ꝗ appellatio sit cõsideranda tangit Bar. in. d. l. cum procurator. ⁊. d. Ant. j. e. c. dilecto. ⁊ ibi dicam. ⁊ dixi etiã in. d. l. procurator. et adde etiam

4 quod no. gl. in cle. j. de do. ⁊ cõtu. ¶ † No. quod appellatio extraiudicialis valet quando qs timet ex verisimilibꝰ causis molestari in possessione. ⁊ no. quod secuta molestatione vꝫ presumendum appallantem habuisse iustam causam timẽdi. facit ꝙ habetur. s. de elect. officij. ⁊. C. de adulte. in. l. si qui. vbi ex his ꝗ

5 sunt subsecuta presumitur circa preterita. ¶ † Not. argu. quod Archi. de iure habet custodiam ecclesiarum vacantiũ in dioce.

6 de quo dicendum vt tangetur in gl. ij. ⁊ super ea. ¶ † No. ꝙ cõsuetudo generalis disponẽs idem quod ius illud corroborat. ⁊ potest simul cum iure allegari. ⁊ sic facit ad not. per gl. ⁊ doc. in

7 c. j. de consti. in. vj. ¶ † No. ꝙ ex prestatione ꝓcurationis vel census aut pensionis non videt᷑ per hoc necessario argui subiectio vel illius possessio. de quo tanget᷑ in glo. iiij. ⁊ super ea. ¶ Nota practicã retractandi attentata circa possessionẽ pendente extraiudiciali appellatiõe ⁊ de materia attentatorũ appellatione pendente plene p Bar. ⁊ Jo. mo. in. d. c. cupiẽtes. §. si. in ver-

8 bo a gratia. de elec. in. vj. ⁊ p glo. in. c. nõ solũ. j. eo. li. vj. ¶ † No. qualis debet eẽ appellatio extraiudicialis vt sit iusta: qꝛ eligit᷑ ꝙ sit facta ex causa ꝓbabili ⁊ verisimili. et ꝙ postea subseqrat actualiter grauamen, de quo tãget in gl. fi. ⁊ sup ea. ¶ Not. sicut in interdicto possessorio venuit fructꝰ medio tẽpore percepti ita etiam

9 ita etiā veniūt fruct⁹ in via attētati.¶ †No.ꝙ sententia lata in possessorio vel in via attētati nō habet obstare volēti agere pe
10 titorio seu super ꝓprietate.¶ †No.ꝙ videt valere appellatio gnālis qd̄ videt cōtra ea q̄ habent.s̄.eod.c.ij.⁊.c.consuluit.sed Inn.dicit ꝙ licet appellatio hic sit vaga ⁊ gnālis quo ad molestationes est tn̄ specialis quo ad ecclesiā de qua agit.Host.vero dicit ⁊ melius ꝙ cōtraria loquunt de appellatione iudiciali.nā in iudicio nō posset valere gnālis appellatio de qua hic:tum qꝛ gnālis ⁊ incerta vt in dictis iuribus tū etiā qꝛ fit a futuro grauamine qd̄ fieri nō dꝫ in iudicio.j.eo.cū causam.ad finē.⁊.c.di-
11 lecto.†extra iudiciū vero bene valet appellatio a futuro grauamine.vt hic patet.⁊.j.eo.c.dilecti.⁊ valet etiā appellatio gnālis vt hic etiā ptꝫ.⁊ sufficit ꝙ ex post facto specificet seu reducatur
12 ad spē.¶ †In gloss.ij.in fi.cū gl.ꝙ spectet de iure cōi custodia ecclesiarū archiepō vel epō in sua dioceſi cōcordat Inn.in.c cū venissent.hic alle.vbi nō cauillādo est casus ꝓ ista opi.ꝫ Inn. hic videat tenere oppositū ꝙ de iure cōi spectet ad archi.p.c.ſi in plebibus.alle.in gl.sed pōt rn̄deri ad.d.c.vt dicit Innocē.in preallе.c.cū venissent.qd̄ ibi archi.habeat illud ius ex spāli iure forte rōne priuilegij vel cōsuetudinis prescriptiōis vel ratione cōcessionis sibi facte per epm alias secus.per id qd̄ habet in d.c.cum venissent.ꝫ archi.de facto qnq̄ velit hoc ius vsurpare de quo remittit Host.ad ea q̄ habent de officio archi.cū satis.⁊ c.fi.⁊ addde etiā qd̄ not.gl.in.c.cū vos.de offi.ordi.vbi dicit qd̄ ad illū spectat custodia ecclesie vacantis ad quē spectat institutio ⁊ destitutio.et sic videt gl.istam intelligendā quādo ad aliū nō spectaret institutio ⁊ destitutio.vt sic hec gl.limitetur ꝑ illā. dicit etiam ibi Inno.ꝙ vbi ecclesia vacans haberet patronum ecclesiasticum cum tali etiā de tēporalibus non reddi debeat.j. de priui.cum ⁊ plantare.⁊.j.de preben.in lateranen.cū ibi no.⁊ tunc de iure spectabit custodia ad talem patronū ecclesiasticuꝫ per istum tex.⁊ ex hoc etiam no.aliam limitationem ad glos.qꝛ procedit nisi haberet patronuꝫ ecclesiasticū.secus si laicū:qꝛ ille nō habet se intromittere.vt voluit Inno.in.c.cum vos.¶ In gl.iij.in fi.ſꝫ tunc obstat.qꝛ si archi.intelligatur possidere ergo debuit obtinere:sed potes dicere vt tetigi in expositione litere ꝙ Archi.hoc allegauit ſꝫ nō probauit qd̄ tēpore quo Abbas fuit spoliatus haberet possessionem vel potes dicere ꝙ solūm volebat ꝓbare Archi.ꝙ ꝑ ipsum.O.possidebat ecclesiā ex eo
13 solo:† quia prestabat sibi annuatim vnam procurationē et.v. solidos sed istud nō fuit sufficiens ad probandum possessioneꝫ per id quod dicit glo.sequens.¶ In glos.procurationem.in fi. de hoc dic vt no.Barto.in.l.q̄nis.§.j.hic alleg.vbi cōcludit ꝙ prestatio pensionis non probat possessionem nec priuat aliuꝫ possessione quādo constat aliū possidere.alias sec⁹.¶ In glos. penul.in fi.primam solutionem tenet hic Hostiē.ꝙ etiā qualitercūq̄ res mea perueniat ad alium sine iusta causa secūdū canones cōpetit iudicis officiū cōtra illud.per id qd̄ habet in.c. in primis.hic alle.in.c.qꝛ.v.⁊ quia etiaꝫ hoc suadet equitas naturalis.de qua in regula locupletari.de reg.iur.in.vj.equum est enim ꝙ qs non locupletet cum alteri⁹ iactura.vt ibi et etiam equum est vt reddas quod de meo ad te peruenit vt dicit lex.ſi ⁊ me et titiū.ff.ſi cer.pet.⁊ sic fortius idē debet esse de equitate canonica.et pro ista opi.Hostien.bene facit qd̄ habetur in canone.reintegrāda.iij.q.j.⁊ quod no.per Jo.an.post Host.in.c. accedens.el.ij.vt lite nō cōtesta.⁊ quod no.per glo.⁊ doct.in.c. cum ad sedeꝫ.de resti.spolia.vel quarto potest dici vt hic.⁊ sensit Inno quod hic agebatur per viam attentati que via etiā cōpetit cōtra tertium successorem.⁊ sic in hoc plus videtur habere.q̄am possessorium recuperande.⁊ hoc ideo quia per illā dꝫ res restitui in pristinum statum.et sic transit etiam hic domi. Anto.sed contra hoc facit qd̄ habetur in.c.romana.§.in aliū.j. eo.lib.vj.vbi via attentati non competit contra tertium potes dicere qd̄ hoc potest intelligi quando tertius habuit causam a parte attentātis.nā cū appellatio hic esset generalis videlicet ne quis molestaret ipsum Abbatē super possessiōe ecclesie cōprehendebat etiam ipsos laicos qui molestauerunt.facit quod no.gloss.in.c.non solū.j.eo.in vj.quod no.Bar.⁊ Joan.mona. in.d.c.cupientes.§.fi.de elect.in.vj.⁊ plus etiam posset dici qd̄ ex quo appellatio erat generalis etiam sub illa poterit cōprehendi Archi.qui satis dicebatur molestare abbatē in possessione ex quo illam detinebat occupatam contra voluntatē abbatis sed vbi appellatio fuisset specialis videtur quod non cōprehendatur tertius nisi causam habeat a parte attētāte.forte tamen sufficiet quod causam habeat siue sciuerit vitium siue nō. vt sic hec via attentati habeat idem priuilegium quod officiuꝫ iudicis.de quo dicit Hostien.⁊ in hoc etiam habebit plus quaꝫ iudicium possessorium interdicti vel conditionis ex decre.sepe habet in alio maius priuilegium qꝛ agens possessorio habet ꝓbare spoliationē secūdū tempus spoliationis.de offi.dele.consultatiōibus:sed in via attētati sufficeret probare simplicem statum in quo erat tempore appellationis emisse.facit quod nota. Inno.s̄.de maio.⁊ obe.c.dilecti.vbi tangit de appellatione extra iudiciali.Item in alio est magis priuilegiata qꝛ agēs possessorio in beneficialibus hꝫ necesse colorare possessionē per ea que legunt ⁊ notant in.c.ex parte.⁊.c.in literis.de resti.spolia.et per Archi.in.c.j.de eo qui mit.in possessio.lib.vj.⁊ per Inno.de filijs presby.c.constitutus.⁊ per gl.in cle.j.de cau.pos.secus in via attentati vt volūt hic domini de Ro.sua conclusiōe.xiij.⁊ hoc ideo qꝛ nedum pars offendit sed etiā iudex.⁊ ius prohibens ne aliquid attentetur lite vel appellatione pēdente.¶ Itē in alio est magis priuilegiata quia si agitur possessorio oportet qd̄ lis contestetur ⁊ iure ordinario agatur.vt in preallegato.c.consultationibus.⁊ per Bart.in.l.naturaliter.§.nihil cōmune.circa fi. ff.de acquiren.pos.secus in hac via attentati in qua proceditur de officio iudicis mercenario.et per consequens sine libello ⁊ cōtesta.litis.et summarie per no.per glo.in rubri.ff.de interro.act. Item in alio est magis priuilegiata secundum aliquos qꝛ prosequenti viam attentati non obstabit exceptio excōmunicationis que al's obstaret agenti possessorio.per id quod habetur.s̄. de procura.ex insinuatione.et de exceptio.c.significauerūt.⁊.c. cum inter.et eo.titu.c.pia.lib.vj.sed certe hoc videtur intelligendum ⁊ limitandum ſm dicta in.d.c.cum inter.quando ageretur via attentati in appellatione non mere extraiudiciali.alias secus per ea que ibi dixi et que no.per Joan.an.in.d.c.pia.Item est in alia magis priuilegiata secundum aliquos:quia vbi agitur via attentati admittitur exceptio concernens proprietatem secus quando agitur possessorio.vt in.c.literis.de restit.spolia. Sed certe licet Inno.hic referat opi.tamen videretur remanere quod in hoc nō sit differentia ⁊ pro hoc bene facit qꝛ al's in hoc esset magis priuilegiatum possessorium quam via attentati qd̄ esse non debet per ea que.s̄.dixi.fatetur tamen Innocē.qd̄ vbi esset notorius defectus proprietatis.et tunc impediret viā attētati sicut impedit possessorium.vt patet.de restit.spolia.c.ad decimas.lib.vj.et facit quod no.Innocē.in.c.constitutus.de filijs presbyte.et glo.in cle.causa.de causa possessio.⁊ quod no.domini de Ro.in sua conclusione.xiiij.licet do.Anto.hic videatur sibimetipsi contradicere.Nam primo videtur tenere videlicet qd̄ etiā in via attentati obstet exceptio notoria proprietatis:ſꝫ postea videtur tenere contrarium videlicet ꝙ nō habeat obstare in via attentati.licet habeat obstare in via possessorij sed certe non videtur bona ratio diuersitatis:quia ex quo notorie constat de nō iure agentis non interest sua fieri reuocationem attentatorum. ⁊ sic non debet audiri.per id quod habetur.ij.qd̄.vj.non solent.⁊ quod habetur.s̄.de elec.cum inter.R.senioreꝫ.nec obstat quod habetur.j.de accusatio.si constiterit.quia non debet sumi ibi argumen.quartus resultaret sensus contra predicta.per id quod habetur in.l.ij.C.de conditio.inser.⁊ in.c.vno.de eta.et quali.in
14 vj.per glos.¶ †Quid autem si lite pendente attentatur aliquid irretractabile vt quia contrahitur matrimonium cum alia lite pendente super sponsalibus vel matrimonio cuꝫ alio dic vt per glos.in.d.c.non solum.et ibi etiam tangit glos.quomodo vtens sua possessione non dicitur attentare etiam si hoc facit lite pendente.facit quod habetur in.c.j.⁊.ij.vt lite pendente.⁊ in.c.ij.de restitu.in integ.⁊ iure patro.ex literis.⁊ predicta etiam procedūt quando attētatio fit per partem.⁊ quid si fiat per tertium superius est dictū.Si autem per iudicem videtur quod requiratur iudicem habuisse notitiam appellatiōis ab eo facte.vt retractari debeat.alias secus argu.eorum que habentur.s̄.eod.c.si duobus.de quo etiam per Bar.⁊ Joan.mona.in.d.c.cupientes.§. fi.facit quod dixi.s̄.eo.c.suggestum.super glos.⁊ quod not.in.c.
15 fi.j.eo.¶ †In glo.fi.in fi.⁊ sic videtur velle gloss.quod sufficiat appellatum esse ex causa probabili licet non sit vera:sed in contrarium videtur tex.in.c.vt debitus.j.eo.vbi patet quod si causa non sit vera.licet sit probabilis condēnari debet appellans in expensis posset dici quod gloss.ista procedat in appellatione extraiudiciali:sed contrarium procedit in appellatione iudiciali. Joan.tamen in.c.si quis autem leges.liiij.dist.videtur velle qd̄ nō sufficit appellatū esse ex causa probabili ⁊ verisimili.nisi etiā sit vera do.Anto.hic videtur dicere quod in appellatione iudiciali debet esse appellatum ex causa probabili et verisimili nisi etiam sit vera do.Anto.hic videtur dicere quod in appellatione iudiciali debet esse appellatum ex causa probabili ⁊ vera.sed in extraiudiciali sufficit ꝙ appellatum sit ex causa probabili et verisimili dummodo postea sequatur grauamē.et ita intelligatur iste tex.nam hic forte audiuerat Abbas a multis qd̄ Archi.minabatur ꝙ ipsum spoliaret ecclesia.facit.xxij.q.v.⁊ hoc videtur vel forte al's similia facere cōsueuerat.facit.s̄.de presump.mādata.⁊ ideo verisimiliter timere poterat Abbas ne molestaret.dicit tamen do.Ant.ꝙ licet simpliciter interponat appellatione

molestetur in possessione si postea sequitur molestatio sufficiat
& presumit ex verisimili causa appellatu.ar.eo.que habent.s.
de elec.officij.potes dicere q hic causa appellatiois in effectu
fuit qr erat in possessioe.& ideo appellabat ne molestaret & hec
causa vera erat & probabilis.& ita debuit apparere cora supio
re q vera fuerit sicut.& hic videt sentire Inno.& sic recte cosi
derando quo ad hoc an ca ex qua appellatur sit vera no videt
16 differentia inter † appellationem iudicialem et extraiudicia
lem.s3 bene est verum q in extraiudiciali appellari pot a futu
ro grauamine.de quo quis suspicatur presertim verisimiliter &
probabiliter.secus in appellatioe iudiciali.vt.s.eo.dilecto.& ex
hoc habes vna differetia inter appellationem iudicialem & ex
traiudicialem & de multis alijs prosequit hic Jo.an.& d.Ant.
post eu de quibus etia per Inno.in.d.c.dilecti.de maio.& obe.&
adde inquantu hic dicut Jo.an.& do.Anto.in.vij.differetia q
vbi iter arripitur extra iudicium habetur pro appellatioe.se
cus in iudicio iam cepto.na de hoc vt.s.c.pxi.&.s.c.c.vt debit.
17 ¶ † Ite adde circa noua differetia inquatum dicut q excoica
tus auditur appellas in iudicio.secus si extra iudiciu appellet
nam de hoc dicendu vt dixi.c.cu inter.s.de exceptio.& p Jo.an.
in.c.pia.de exceptio.in.vj.& tetigi etia superius.qz hec differe
tia pcedit qn appellatio est mere extraiudicialis,sec9 vt dixi
in.d.c.cu inter.& p Jo.an.in.d.c.pia. ¶ Ite adde circa decimaz
inquatum tagunt a quo tempore currat annus ad psequedaz
appellatione extraiudiciale.na de hoc dicedu3 vt hodie habet
in cle.sicut appellatione.de appel. ¶ Ite adde circa vndecima
quod post.x.dies pot appellari extra iudiciu.na illud no videt
procedere per ea que habetur in.c.cocertationi.s.e.lib.vj.vnde
18 de hoc dicendu vt ibi.Ite adde inquantu dicut † attentata post
appellationem iudiciale sunt nulla sed post appellationem ex
traiudicialem ita demum sunt nulla si fiant post & cotra appel
lationem:qz per appellatione iudicialem suspenditur potestas
iudicis.s.de iureiuran.venientes.sed per appellatione extraiu
dicialem suspenditur potestas partis.facit quod no.s.de elec.
cosiderauimus.et dicit etia do.Anto.quod ita demu q atten
tata post & contra appellationez extraiudicialem sunt nulla:si
natura & qualitas cause propter qua est appellatu hoc suadet.
alias attentatum,no erit nullu sed veniet cassandu.licet sit post
cotra appellatione extraiudiciale vt etia voluit Jo.an.in decr.
auditis.s.de electio.Sed attentatum post appellatione iudi
cialem est nullu tanq factu a iudice incopetenti vt predixi.ad
de primo q in setetia censure & sic excoicationis videtur quod
illa sit nulla post appellatione legitimam extraiudicialem per
id quod habetur.s.c.proxi.et de electio.cum nobis olim.cu ibi
no.per Joan.an.licet alias excommunicatio si non interuenisset
appellatio esset aliqua.na illa esset aliqua:etia si esset iniusta.xj.
q.iij.in.c.j.& licet Joa.an.in attetatis dicat inspicienda natura
cause.cu forte de iure potest dici q indistincte si fiat post & con
tra appellatione extraiudicialem videntur esse nulla.per id qd
habetur in.d.c.cum nobis olim.& id etia ibi videtur velle Joa.
and.circa principiu.et per hoc alias appellatio parum opera
retur quod videtur contra mentem.d.c.cum nobis.na tenendo
opi.Jo.an.qua etia hic sequitur do.Anto.solu operaretur de
uolutionem negotij ad superiorem ex quo non esset nullum id
qd fieret post & contra ipsam appellationem:nec reperitur iure
cautu id qd dicit Jo.and.sed potius videtur probari cotrariu
in.d.c.cum nobis olim.fatendum est tame quod attentata post
et contra appellatione extraiudiciale non reuocabunt nisi pri9
fuerit dictum de veritate cause appellationis:qz sic etiam cotin
git in appellatione iudiciali quando appellatu est ab interlocu
toria:quia attentatum postea non reuocatur nisi cum doctum
fuerit de veritate cause appellationis cora iudice appellatiois
saluo nisi fuerit attentatum post inhibitionem canonice factaz
ipsi iudici a quo vt probatur in.c.non solu.s.eo.lib.vj.& no.Jo.
19 mo.& Gar.in.c.cupietes.§.fi.de electio.in.vj. ¶ † Sed vbi etiaz
appellatur a diffinitiua bene attentatum post illa retractatur
etia antequa sit finita causa appellationis vt patet in preealle
gato.c.non solum.Item etiam diligeter nota quod appellatio
extraiudicialis quando fit a preterito grauamine: non videtur
illud suspendere nec consequenter illud quod habet conseque
tiam ab ipso vt probatur.s.eo.constitutus.ij.& ibi etiam dictu
fuit.Secus in appellatione iudiciali que regulariter suspendit
actum aquo appellatur.vt in preealleg.c.venientes.de iureiura.
20 ¶ † Ite aduerte pro declaratione ei9 qd tagit hic Inno.inter
du appellat ex ca iusta seu pbabili hoc est a iure approbata.na
verisimiliter dicitur fm Inn.quado quis fundat intentionem
appellatis super causa per eum allegata.et hoc casu dicit Inn.
qd in appellatioe extraiudiciali secuto grauamine fiet retracta
tio attentati etiam absqz eo q aliter probetur veritas cause:qz
satis est qd ius illam approbat,exemplu ponit in casu decre.si

a ¶ Si contra.ide summat do.ab. et si queris vtrum arreptio i iure habeat viz & effectu appellationis vel ptectionis distingue vt hic fm do.Hen.boych.

abbas ne molestet ab Archi.sup custodia & possessione ecclesie
vacatis que est sibi subiecta:vel que est de suo patronatu cuz sit
in quasi possessione custodiendi ecclesias sibi subiectas.nam cau
sa predicta est verisimilis.hoc est a iure approbata ex quo eccle
sia est subiecta monasterio.et sic de iure est qd illius debet habe
re custodia vt dixi sup glo.ij.& facit quod legitur & no.in.c.j.&.ij.
xvj.qo.ij.& ideo hoc casu eoipso q apparet attentatum post ap
pellationem debet reduci res in pristinum statum si costet eccle
sia esse subiecta monasterio etiam alio non probato:qz satis pro
batur intetio abbatis ex dispositione iuris cois:quandoqz vero
appellatur ex causa no iusta que si alias esset iusta,esset verisimi
lis.& tunc no sufficit vt retractent attetata exeplu,si Abbas no
esset in possessione sed Archi.& hoc costaret & appllaret Abbas
ne molestaret in possessione vacatz ecclesie:qz p tale appellatio
ne no debet phiberi Archi.vti possessioe sua.s.vt lit.pen.c.j.&
ij.nec obstat hec decre.qz hic no costabat Archi.possidere & ab
bas etia hoc negabat.Quadoqz vero appellatur ex causa iusta:
sed no verisimili hoc est a iure no approbata expresse & tuc videt
velle Inno.considerari debere qd aut non est approbata sed po
tius reprobata.vt qz ius commune facit cotra appellantem & fun
dat intetu appellati.exeplu,si abbas no dicit ecclesia sibi subie
cta nec se patronu s3 dicit se esse in possessione ipsius ecclesie va
cat s.& appellat contra ep m ne molestet in possessione cu de iure
coi spectet ad epm custodia:vel appellat cotra Archi.si tenem9
opi.q de iure coi ad eu spectet de quo dixi sup gl.ij.na tuc videt
q si Abbas fuerit spoliatus possessione post appellatione.& pe
tat retractari cu ius coe faciat contra eu.& fundet intentu appel
lati videt q no debeat audiri:qz notorie videt apparere de de
fectu tituli appellatis.& ideo no videtur audiendus.p id qd ha
betur.de resti.spo.ad decimas.lib.vj.Secus tamen videretur si
possessio non deuenisset ad episcopum vel Archi.sed ad aliu:qz
tunc licet ius coe faciat contra appellatem non tamen fundat
intentum appellati.ideo deberet tunc audiri p no.p gl.in.c.pal
legato:ad decimas.licet in beneficialibus videatur repellendus
ille de cuius non iure notorie constat.vt voluit Inno.in.c.con
stitutus.de filijs presbyte.et dixi in.c.in literis.de restit.spolia.
& per do.etia de Ro.in sua conclusio.xiij.& ideo non debet audi
ri petes restitutionem beneficij tanqua spoliatus si de defectu ti
tuli notorie cosiat per ea que habent in.d.c.costitutus.interdu
vero ca no est a iure reprobata:nec approbata s3 alias est iusta
& tunc videtur q attetatum debeat retractari si pbetur veritas
cause nec audiet appellat9 si velit probare defectum pprietatis
iure appellatis sicut non audiret si ageret possessorio recupera
de.de restitu.spolia.in literis.licet audiret si allegaret notorium
defectum tituli.vt.s.dixi.& ideo hic no debuisset audiri Archi.
si voluisset probare concessionem iure custodie sibi 9cessam vel
factam ad custodiendas ecclesias vacates:quia no debet admit
ti exceptio concernens proprietatem ex,quo no est notoria.licet
alij aliter dixerint sed non bene:qz si talis exceptio no admittit
in possessorio recuperande multo minus in via attetati que est
magis priuilegiata vt.s.

1 Itineris arreptio quando habeat vim appellationis.& nu
mero.4.
2 Excommunicatio lata post appellatioem extraiudiciale vel illud
qd loco appellationis surrogatur est nulla.
3 Attentatum iniuste post appellationem extraiudicialem an sit
ipso iure nullum.

a Dilecti. Si contra a superiorem suum quis iti
nerat ad papam habetur pro appella
te.ita quod sententia postea contra eu lata no tenet
hoc dicit.Primo ponit querelam.Secundo dat iudi
1 cem.ibi cum autem. ¶ † No.quod itineris arreptio videtur ha
bere vim appellationis:quando iter arripitur ad papam respe
ctu certe cause & no.quod etiam habet effectum quem habet ap
pellatio ad attetata.An aut idem si iter arripiatur ad aliu supe
riorem inferiorem a papa tangetur cum glo. ¶ No.illud vulga
2 tum quod plus est aliquid agere facto quaz verbo. ¶ †.No.qd
excommunicatio lata etiam post appellatioem extraiudiciale:
vel illud quod surrogatur loco appellatiois est nulla.de quo te
tigi.s.c.proxi.tamen do.Anto.hic videtur aliter intelligere.na
3 dicit hic esse apertum † quod attetatum iniuste post appellatio
nem extraiudicialem est ipso,iure nullum:quando appellat no
vt a parte sed vt a iudice.& sic dicit limitandum quod no.in.c.au
ditis.s.de elec.sed certe posset dici qd etiam fuit appellatum vt
a parte:quia no poterat archiepiscopus esse iudex in causa pro
pria.vt hic etiam tangit glo.vnde de hoc an attentatum iniuste
post appellationem extraiudicialem sit ipso iure nullum.dicvt
4 dixi.s.c.proxi. ¶ † In glo.j.ibi ad reprimendam.dic fm Hosti.
qd vbi potest Archid.adiri per viam querele itineris arreptio
ad ipsum habet vim appellationis.& idem si iter arripi-tur ad
alium

alium superiorē qui possit adiri per viā querele:qr tunc eadē est ratio que in papa. Sed vbi arriperetur iter ad superiorē q̄ non posset per viam querele qr tunc non haberet vim appellationis. et sic debet intelligi quod infra tangit gl. circa finem. ¶ In ea.glo.ibi. et aliud est ante sententiam gl. ibi videt̄ velle soluere contra vt habeat locū qñ post sententiam iter arripitur. secus si ante sententiā:sed certe etiā ante sentētiā in scriptis est appellandū ex causa legitima. ĵ.eo. vt debit⁹. et c.eo.eo.ti.lib.vj. vnde glo. in ver. preterea. voluit dare aliam solutionem. vcʒ ꝙ cōttarium loquit̄ quādo iter arripitur post iudicium inchoatū:sed hic quando extra iudiciū ante iudiciū ceptum. et ideo habet viʒ appellationis. nā hic nō poterat archiepiscopus esse iudex in causa propria. vt dicit glo. et ideo nulla fuit sentētia per eū lata saltem ex quo fuit lata post iter arreptū qđ habet vim appellationis. nā alias videret̄ ꝙ si nō interuenisset appellatio nec itineris arreptio valuisset sentētia lʒ fuisset iniusta:ex quo Archi. excōmunicabat sibi subiectos. xj.q.iij.c.j. et istud credo veruʒ lʒ do. Ant. videatur innuere qđ sentētia sit nulla ex eo qr nō poterat esse iudex in causa propria. C.ne qs in sua causa in rubro et nigro. sed certe fateor ꝙ si in causa processisset non valeret. lʒ hic excōmunicauit personas sibi subiectas non aūt processit in cā de materia:an itineris arreptio habeat vim appellationis habetur. aliquid hic. et s̄.eo. meminimus. et c. suggestū. et tāgit etiam Inno. ĵ.eo. dilectus. et ĵ.eo.c.j.lib.vj. et ĵ.eo. vt debit⁹. et ibi de hoc dicetur. An itineris arreptio hodie aliqđ operet̄, an vero hodie sit sublata: Lapus de castil. in sua allega. xxxiij. tʒ qđ si itineris arreptio fiat ante iudiciū ceptuʒ illa etiam hodie operetur per hunc tex. secus si fiat in iudicio iaʒ cepto, ꝑ id quod habetur in.c. preal[l]eg. vt debitus. de quo plenius ibi dicetur dicit etiā ibi ꝙ posset fieri provocatio in casu decr. hoc modo qr posset dicere subditus superiori non volo iudiciuʒ vestrū subire imo recuso vt notorie suspectum. cū de causa vestra agat̄ nec debeatis esse actor et iudex. ĵ. de verbo. signifi. forus. ideo ꝑ hac causa prouoco vos ad superiorem. et ex nunc iter arripio vel talem nuntium mitto. de quo dic vt latius per eum in dicta allegatione.

1 ¶ Clausula appellatione remota tollit appellationes frustratorias et etiā interpositas ex causa ꝓbabili seu legitima qñ causa ꝓpter quā appellat̄ non est in iure expressa.
2 Clausula appellatione remota lʒ tollat appellationē etiā ex cā iniusta interpositā qñ nō est express[a] quo ad necessitatē deferēdi appellatiōi nō tollit ipsam appellationem quo ad effectum deuoluendi negotiū ad superiorem.
3 Clausula priuilegiata sonans ꝯ̄ ius in dubio dʒ taliter intelligi vt aliquid operetur.
4 Prohibita intelligunt̄ que non reperiuntur in iure cōcessa.
5 Appellari an et qñ possit non obstante clausula appellatione remota.
6 Clausula appellatione remota nihil operatur qñ appellat̄ ex cā in iure expressa.
7 Clausula appellatione remota si nō apponatur in rescripto an iudex teneatur deferre appellationi.
8 Clausula appellatione remota quid operetur.
9 Causa si cōmittat̄ recusatione remota an iudex possit recusari.

a Pastoralis. Que sunt [a] ꝑtes principales que patēt. Secūda ibi verum. Prima ps. h.d. Per clausulā appel.re. omnis appellatio prohibet̄ que per ius nō reperit̄ expresse ꝑmissa. h.d. Et est cōis diuisio. scđa ibi nos igit. ¶ † No. ꝙ clau-
1 sula appel.re. nedum tollit appellatiōes frustratorias. sed etiaʒ interpositas ex causa probabili seu legitima qñ causa propter quam appellatur non est in iure expressa:qr tunc talis appellatio intelligetur prohiberi per talem clausulā. ¶ † No. ꝙ clausu-
2 la appel. remo. licet tollat appellationem ex causa etiā iniusta interpositam quando non expressa quo ad necessitatē deferendi appellationi:non tamen tollit dictam appellationem quo ad effectum deuoluendi negotium ad superiorem vt sic ꝑ ipsuʒ possit grauamen emendari et reparari. vt hic patet ꝺm vnū intellectum:vel licet tollat appellationē predictā non tamē tollit quin grauamen possit releuari saltē per viā querele vt hic colligitur ꝺm aliū intellectū. sed precedēs cōmuniter tenetur et bñ facit quod habetur. s̄. de offi. delega. pastoralis. ¶ † No. ꝙ clau-
3 sula priuilegiata sonans contra in dubio debet taliter intelligi vt aliquid operetur et sic in aliquo detrahit iuri vel addat. facit. ĵ. de priuile. si papa. lib.vj. et quod habetur. C. de inoff. test. l. si quādo. et in. l.j. ad fi. ff. ad muni. ¶ † In glo. j. ibi intelligunt̄ ꝓ-
4 hibita hoc verum de his que sunt de genere ꝓhibitorū, et sic q̄ in suo genere et regulariter sunt prohibita. secus in his q̄ in suo genere et regulariter sunt concessa:qr tunc omnia intelliguntur permissa que nō reperiūtur prohibita vt in.l. necnō. §. lʒ quod eis. ff. ex qui. cau. ma. et. l. ab ea parte. ff. de probatio. et de materia prealleg. §. sed quod eis. et in.c. inter corporalia. allegato. in glo.
5 ¶ † In ea. glos. ibi multa posses assignare et c. et vide plenius in Spe. in tit. de appella. §. in quibus. ver. et quā dices. et no. qđ nedum vbi est in iure expressuʒ ꝙ possit appellari licet sit remota appellatio in rescripto. vt cōtingit in exēplis positis in gl. pōt appellari non obstante dicta clausula:sed etiā potest appellari nō ob. clausula predicta si appellet̄ ex causa ex qua ius pmitit appellari licet non adijciat expresse ꝙ appellari possit. lʒ apposita sit clausula ap. re. ꝑ istū qui simpliciter loquit̄. et sic indistincte dʒ intelligi ar. ĵ. de priuile. qr circa. et de ma. et obe. solite. circa fi. lʒ magis sit clarū:qñ expresse reperit̄ appellatio pmissa clausula appellatiōe remota existēte apposita ī rescripto. ¶ In ea. gl. in fi. no. bene. qr tria vident̄ tēpora consideranda. primo iura antiqua ante hanc decre. scđo tēpus post istam decre. ante decre. vt debitus. tertio tēpus post decre. vt debit⁹. circa primū cōclude vt dixit glo. ꝙ q̄libet appellatio admittebatur, dūmodo nō esset manifeste frustratoria. secus si erat frustratoria lʒ non manifeste. vt pʒ ex his q̄ habent̄ in.c. peruenit. et in.c. cōsultat. ¶ Circa secundū tēpus cōclude ꝙ vbi in rescripto nō erat apposita clausula appellatione remota seruandum erat ius antiquū. et nō reperiebatur esse correctū argu. l. sancim⁹. C. de testa. de elec. cū expediat. li.vj. Si aūt apposita erat clausula appellatiōe remota tūc nō poterit appellari:nisi ex causa in iure exp̄ssa vt hic ptʒ. et sic nihilomin⁹ poterat appellari si appellatio erat frustratoria licet nō manifeste. ¶ Circa tertiū tēpus ꝯclude qđ si nō appellatur ex causa probabili expresse in appellatione nō valet appellatio simpliciter facta. lʒ in veritate subsit cā probabilis:nisi vt dixi illa sit expressa in appellatione. vt pʒ in.d.c. vt debitus:et sic multominus valet quando appellatio esset frustratoria. licet nō manifeste. et hoc intellige quando appellatur ab interlocutoria vel grauamine ante sentētiā quo casu nedum debet appellari expressa causa legitima appellationis:sed etiā hodie debet in scriptis appellari vt in.c.j.ĵ.eo.lib.vj. sufficit tñ quod causa sit probabilis. licet non sit in iure expressa. et hoc clarum quando in rescripto non est apposita clausula appellatione remota. si autē sit apposita tunc gl. hic. et etiā glo. sequēs videtur velle. qđ nihil operetur talis clausula hodie per.c. vt debit⁹. et sic in effectu correcta erit hec decre. ꝑ prealle.c. vt debit⁹. qr siue sit apposita clausula appellatiōe remota siue nō poterit appellari ex causa legitima etiā si illa nō sit in iure expressa sed Host. hic tenet cōtra dicēs ꝙ decre. vt debitus. nā corrigit istam qr ista est specialis in casu suo qñ apponitur clausula ap. re. sed decre. vt debit⁹ gñaliter solum dicit ꝙ appellari pōt et debet ex causa legitima. et que debeat ꝓbabilis reputari. et sic non dʒ dici ꝙ corrigat istā decre. cū hec decre. tāꝙ̄ specialis detrahat in sua specie illi gñali vt in.c.j.s̄. de rescrip. et ĵ. de reg. iur. generi q̄ speciē. lib.vj. et pro hoc etiā faciat. qr iuriū correctio est euitāda vt patet in.c. cū expediat. de electio. in.vj. et. l. sancim⁹. C. de test. et in. l. precipimus. C. de ap. et sic videt̄ ꝙ etiā hodie post decretalem vt debitus, si in rescripto sit apposita clausula. ap. re. nō poterit appellari nisi ex ca expressa in iure ꝑ hāc decre. secus quādo nō est apposita clausula app. remota. qr tūc sufficit ꝙ appelletur ex cā legitima. lʒ nō sit in iure expressa et hoc casu ꝓcedit
6 dicta decre. vt debitus. ¶ † Et aduerte qr qñ est apposita clausula ap. re. si appellatur ex cā expressa in iure tūc dicta clausula nihil operatur vt hic probatur. Si autē appellat̄ ex causa alias legitima, licet nō sit expressa in iure et tūc videt̄ ꝙ appellatio nō valeat quod intellige quo ad effectum suspēsiuū iudicis a quo vt patet in.c. venientes. de iureiurā. et s̄.eo. sepe. ad fi. tamē hoc casu non suspendit̄ iurisdictio propter virtutē clausule et ꝑ hūc text. saluo nisi iudex a quo deferat appellationi vel nisi mittat̄ sibi inhibitoria per iudicē ad quem secūdū.c. non solum. et c. romana. et c. cū appellationibus. ĵ.eo. lib.vj. vel nisi superior deliberauit. de appellatione admittenda ex certa scientia. nam tūc ab illo tempore suspenditur iurisdictio iudicis a quo. s̄. de offi. deleg. pastoralis. §. preterea. et sic transit hic do. Ant. sed aduerte circa istud vltimum:qr videtur procedere quando appellatū est ad papam. nam tunc tempore quo ad appellationem admittit videtur suspensa iurisditio iudicis a quo vt.d. §. preterea. secus videtur in alio iudice inferiore ad quē sit appellatum:quia non videtur suspēdi iurisditio iudicis a quo nisi per ipsum deferatur appel. vel nisi fuerit missa inhibitoria secundum ea que habentur in.d.c. non solum. et c. romana. et hoc videtur voluisse Car. et Joā. mona. in.c. cupiētes. §. fi. de elec. in.vj. ¶ Circa primum autem adde quod. ĵ. dicetur. Item intellige quod non vʒ appellatio quando est apposita clausula predicta etiaʒ quo ad alium effectum:quia iudex non incurrit penā aliquam non deferendo appellationi:ex quo nō arctatur illi deferre ꝓpter dictam clausulam. et sic cessat tunc pena.c. decreto. ij. q̄one. vj. vnde

a ¶ Que sūt sup hoc.c. si q̄ris. cui appellatio ni iudex debeat deferre et cui nō distigue vt hic per do. Hē. boych. in prin.

poterit dare hoc casu apostolos refutatorios.⁊ nō deferre ap-
pellationi:ex eo qꝛ nō fuit appellatū ex causa iure expressa.nā
tali appellationi non tenetur deferri per dictam clemē.vt pdi-
xi.licet posset si vellet,⁊ eo deferente suspendetur iurisditio.vt
7 c.cum appellationibus.j.eo.in.vj.¶†Jtem aduerte.qꝛ potest
esse dubium:an quando non est apposita clausula appel.remo.
iudex teneatur deferre appellationi potes concludere ꝙ si ap-
pellatio est manifeste frustratoria nō tenet deferre.j.eo.cū ap-
pellationibus.lib.vj.et.c.romana.§.si autem post sententiā.eo.
titu.lib.vj.Si vero non est manifeste frustratoria.et tamē si ap-
pellatio a diffinitiua tenetur deferre:ex eo qꝛ illa potest iustifi-
cari et ex nouiter actitatis vt no.in.c.fraternitatis.s.de testi.et
in.l.p hāc.C.de tēpo.appel.et p hoc qd̄ teneatur tunc deferre
videtur tex.cum glo.in.c.j.in verbo statuit.j.eo.lib.vj.et bene fa
cit quod habetur in tex.et glo.circa finem.in.c.cum appellatio
nibus.prealleg.vbi appellatū non fuit ab interlocutoria.et tūc cō
clude quod si appellatum est ex causa minus legitima:vel nulla
causa expressa:tunc illa censetur hodie frustratoria.vt in.c.vt
debitus.j.eo.ideo non tenetur iudex deferre vt ibi.et in.d.c.cuȝ
appellationibus.Si autē sit expressa causa probabilis,et que
debet legitima reputari si esset vera.et hoc casu videtur qd̄ si
iudex putat causam non esse veram nō teneatur deferre:qꝛ nec
retractabitur etiam id quod faciat.si non probet veritas cause
imo condēnabitur appellans in expensis et remittetur ad pri-
mum iudicem vt.d.c.vt debitus.¶No.si probabiliter putauit
illam non esse veram:non videtur puniendus si nō detulit etiā
si postea probetur vera.p id quod habetur in fi.c.sacro.j.de sen-
ten.excōmuni.et hoc verum nisi pars obtulisset se paratam p-
bare veritatem cause:quia tunc tenetur deferre si non defert ni-
hilominus eoipso intelligitur iustificata appellatio ex quo ob-
tulit probationes.vt patet in.c.interposite.j.eo.Si autem veri
similiter putauit causam appellationis esse veram tunc ex quo
erat legitima debebat deferre.per id qd̄ legitur et not.p gl.in.c.
vt debitus.j.eo.ideo videretur quod tūc posset puniri si post-
ea probatum est de veritate cause appellationis si autem causa
expressa sit dubia:an sit legitima vel non:tunc videtur quod li-
cet in dubio debeat deferre.per id quod habetur.j.eo.vt debi-
tus.in gloss.tamen si probabiliter dubitabat an esset legitime.
videtur quod nō debeat puniri.per id quod habetur in preal-
lega.c.sacro.et hoc quando causa nō esset in iure expressa.si aūt
in iure esset expressa : tunc debet legitima reputari.et predicta
procedunt quando non est apposita clausula appel.re.tunc nō
tenetur iudex deferre:nisi appellatum sit ex causa expressa in
iure.vt hic satis colligitur.et ex predictis patet quod clausula
appella.remo.operatur quo ad tollendū effectum suspensiuū
iurisditionis qui alias inducitur per appellationem.Jteȝ quo
ad necessitatem deferendi appellationi.Jtem etiam quo ad
effectum vitandi penam si non deferatur si non appellet ex cā
expressa in iure.Jtem etiam operatur quo ad effectum reuo-
cationis attentatorum qꝛ vbi est apposita clausula appella.re.
non retractatur per viā attentati:sed bene poterunt retractari
per viam iustitie.si appareat appellantem fuisse grauatum.
¶Sed aduerte quia videtur quod hoc procedat quādo appel
latum est a diffinitiua ⁊ apposita est clausula appel.remo.istaȝ
licet alias vbi clausula non esset apposita non attentatum post
diffinitiuam veniret retractandum per viā attentati.j.eo.non
solum.lib.vj.tamen hoc casu quando apposita est dicta clausu-
la nō reuocabitur per viam attentati vbi attentatum esset post
inhibitionem factā a superiori:vel nisi appellatio esset recepta
per papam.j.eo.non solum.libr.vj.⁊ de offi.deleg.pastoralis.§.
preterea.Si autem appellatum esset ab interlocutoria tūc nō
videtur operari clausula quo ad attentata:quia etiam sine clau
sula non retractantur per viā attentati:nisi sint attentata post
inhibitionem canonicam.vt in precalleg.c.non solum.⁊.c.roma
na.j.eo.lib.vj.⁊ in.c.si a iudice.quantum auteȝ ad effectum de-
uolutiōis cause ad iudicem ad quem est appellatum nō operat
clausula app.re.quin dictos effectus sequatur per appellatio-
nem.vnde superior poterit admittere appellationem ⁊ emen-
dare grauamen.si videat appellantem grauatum vt hic probat
tur ⁊ hoc procedit quādo appellatuȝ esset ad papam.⁊ idē etiā
si ad alium superiorem eo casu in quo iure remota esset appel-
latio per istum tex.qui indistincte loquitur.⁊ sic indistincte de-
bet intelligi fm Joan.and.⁊ sequitur etiam do.Anto.⁊ poterit
emendare etiam per viam appellationis vt dixi in notabilibꝰ
⁊ etiam debebit ex debito iuris:quia alias non faceret iustitiā.
facit quod habetur in.c.forus.j.de verbo.significa.et si hoc non
faceret posset appellari secundo,licet non tertio.s.e.c.directe.
8 ⁊ adde qd̄ dicetur in glo.seq.¶†Jn glos.ij.in fi.⁊ sic vult gloss.
quod hodie hec decre.sit correcta per decre.vt debitus.et idem
etiam voluit glo.prece.sed vt dixi super dicta glo.de iure com-
muniter tenetur cōtra:quia hec decre.hȝ locū in casu suo:quā-
do clausula appella.remo.est apposita.sed decre.vt debitꝰ.ha-
bet locum quādo clausula appel.remo.nō est apposita.Aduer-
te tamen quod Host.in summa huius tituli videtur dicere qd̄
de stilo curie clausula appel.remo.nihil operetur.⁊ facit etiā ꝙ
ipse not.in summa.de offi.deleg.§.quod si eius officium ad fi.et
ver.sed que est ratio.et tenet etiā Lappus de castil.sua allega-
tione.cxxj.⁊ dicit etiaȝ Bar.hoc tenere in.l.j.ff.a qui.appellare
non licet.⁊ Guil.in Spec.in tit.de appel.sed certe potest dici ꝙ
si appelletur ab interlocutoria hoc pōt pcedere ꝙ hodie dicta
clausula app.re.nihil operat qꝛ etiā si nō sit apposita dicta clau-
sula nō reuocant attentata si iudex nō detulit appellationi.nisi
sint attentata post inhibitionem canonicā.vt patet.j.eo.nō so-
lum.li.vj.⁊ idē esset si clausula esset apposita.Si aūt appellatū
sit a diffinitiua tunc qcqd dicat Spe.videt ꝙ de iure operetur
tūc clausula ap.re.qꝛ vbi als attētata post appellationē a diffi-
nitiua retractarent p viā attētati modo non retractabunt nisi
fuerint attentata post inhibitionē canonicā.facit qd̄ habet in.c.
romana.§.si aūt post sentētiā.⁊.c.nō solū.lib.vj.⁊ hoc etiā vide
tur voluisse Guil.na so.vt refert Spe.in loco prealle.posset etiā
dici qd̄ operet clausula qn̄ appellatuȝ est ab interlocutoria:quo
ad hoc vt iudex non puniat si nō defert,licet verisimiliter puta
re potuerit causam appellatiōis verā.licet alias veniret puniē
dus si clausula non esset apposita,vt dixi superius.et hec pce-
dunt de iure canonico.scd̄m qd̄ inferior a papa non videt posse
apponere clausulā ap.re.per id qd̄ habet in.c.sup questionū.§.
fi.ff.de offi.delega.⁊ p glo.in.c.fi.de here.in.vj.de iure aūt ciuili
clarū est qd̄ non pōt inferior a principe apponere clausulā app.
re.qn̄ appellaretur a diffinitiua per ea q̄ not.in.l.j.§.fi.ff.a qui.
app.non lȝ.sed si apponeret clausula qn̄ appellaretur ab inter-
locutoria.Bar.videt dicere idē in.d.l.j.§.fi.licet contrariū ipse
teneat in.l.fi.C.de sen.ȝ prima opi.videt verior.per id qd̄ habe
tur in.l.forma.C.de offi.prefec.preto.dixit etiā Bar.in.d.l.j.ꝙ
tā de iure canonico ꝙ de iure ciuili clausula ap.remo.tollit solū
frustratorias appellatiōes ⁊ nō alias.ȝ certe veriꝰ esse videt ꝙ
operatur etiā quo ad alias,quando nō appellat ex cā expressa
9 in iure quo ad effectus de quibus dixi sup prima gl.¶†Quid
autem si committatur cā recusatione remota potest dicere.qd̄
nō poterit recusari:nisi ex causa expressa.p id qd̄ hic dicitur in
fi.de appellation.arg.eorū que habentur in.c.sup eo.de appel.
de quo in Spec.de recusa.ver.quid si causa.⁊ hoc qn̄ simplex re
mouetur recusatio.si autē inhibet recusari ex certa causa tūc cla
rum ꝙ ex illa recusari non posset videtur tū ꝙ clausula recusa
tione remota non possit opponi:nisi per principē vel papā sicut
dixi de clausula app.remo.An aūt remota appellatione cēseat
remota et recusatio potest dicere ꝙ si remouet a iure propter
fauorē cause:itelligat etiā tūc remota recusatio per.c.sup eo.s.
eo.idem si remoueat propter grauitatē ⁊ notorietatem delicti.
s.eo.pcnit.secus si remoueat.qꝛ ter appellari nō pōt.vt in.l.j.
C.ne in vna.⁊.e.cā liceat tertio puocare.idē si remouet appella
tio propter cōtumaciā partis qꝛ nō p hoc remouet recusatio.fa
cit qd̄ habet.ij.q.vj.si quis in quacūqꝫ.Si vero remouet appel.
in rescripto ab hoīe tūc nō intelligit remota recusatio.cū re ve-
ra appellatio ⁊ recusatio sint diuersa.⁊ ex remotiōe vniꝰ nō in-
telligit aliud remotū.ar.j.de priui.pastoralis.⁊ in.l.si seruitus.
ff.de serui.rusti.p̄.⁊ no.per Cy.⁊ Bar.in.l.fi.C.de sen.et interlo.
om.iudi.⁊ etiā in.l.j.§.fi.ff.a qui.app.non licet.¶Ultimo dicit
hic do.Ant.post Archi.in.c.vt inquisitiōe.de homicidio.in.vj.
qd̄ si a iure remouetur appellatio ratione alicuius delicti opor
tet ꝙ de illo delicto constet añqꝫ censeat remota.⁊ ideo interim
dum discutitur an deliquerit poterit ab interlocutoria appel-
lari non aūt a diffinitiua p quā declaret delictum cōmissum.qd̄
dicit esse notādū etiā pter statuta que interdū tollūt facultatē
appellandi aliquibus delinquētibus seu propter certa delicta.
¶Adde tū predictis ꝙ si de stilo curie appareret ille deberet
seruari.j.de crimine falsi.ꝙ graui.

1 ☞Appellatio eximit appellantē a potestate iudicis a quo ⁊ suspenditur interim ipsius iurisdictio.

2 Appellatio interposita post sentētiā excōicationis nō suspēdit vires ipsius sententie.⁊ nu.9.

3 Appellatio non impedit actū executiuū pendentē mere ad declarationem actus preteriti non suspensi.

4 Sententia excōicationis trahit secū executionem ⁊ per illam priuatur quis cōmunione hominū ⁊ facultate percipiēdi redditus beneficij.

5 Jurisditio iudicis a quo extinguitur quo ad tēpus futurū non quo ad tempus presens.et nu.1.

6 Sententia excōicationis lata post appellationē legitime interpositam ex causa probabili est nulla.

7 Excommunicato an sit de bonis ecclesie prouidendum.

Redditus

8 Redditus beneficiorum an subtrahi debeāt excommunicato.
9 Suspensus quo ad vnum episcopum an sit suspensus quo ad alios.
10 Denuntiatio an impediatur per appellationem.
11 Excõicatio inducit priuationem fructuum non tñ inducit priuationem beneficij nisi in ea perseueraret p annum.

a VErum. Si excõmunicatus [a] appellat, nihilominus denuntiabitur excõmunicatus.⁊ beneficiorũ
prouentib⁹ spoliatur.hoc dicit.est cõmunis diuisio.secũda ibi:
1 nos igitur.¶ † No.ꝙ appellatio eximit, appellātē a potestate
iudicis a quo.⁊ ideo suspēdit iurisdictio ipsius iudicis interim.
et dicit dormire inspecto exitu futuro.quo aũt ad tp̄s presens
põt dici extincta.l.j.ad fi.ff.ad turpi.respectu autem futuri dr
2 esse suspensa.¶ † No.quod appellatio interposita post sententiam excommunicationis non suspendit vires ipsius sentētie.
3 ¶ † No.quod appellatio impedit actum executiuum pendentem mere ad declarationē actus preteriti non suspensi facit qd̃
4 habetur in simili.s̄.e.cõstitutus.ij.¶ † No.quod sentētia excõmunicationis trahit secum executionē.⁊ per illā priuatur quis
cõmunione hominum.Item etiā per illā videtur quis priuari
5 facultate percipiēdi reddit⁹ beneficij de quo etiā in gl.¶ † In
glo.dormitasse.ibi extinguitur.dic hoc verum respectu presentis temporis.non respectu futuri vt dixi in notabilibus.Alias
non posset cõfirmari sentētia etiā si desereretur appellatio,si omino esset extincta ipsa sententia.quod non est verum vt patet in
l.furti.ff.de his qui no.infa.⁊.s̄.eo.cum sit romana.¶ In glos.
executionē.ibi ⁊ a principe non appellatur certe vt dixit Host.
6 saltem posset supplicari.s̄.de restit.in integ.ex literis.¶ † In
eadem gl.ibi cum apud.Alij dicunt ꝙ est spāle.qr sentētia excõmunicationis est medicinalis.et sic potius voluntas medici
q̄ infirmi est attendenda.xlv.di.qr medici.¶ Sed certe vt dicit
Hostiē.posset esse medicus imperit⁹.s̄.de etate ⁊ quali.ad aures vnde Host.dicit ꝙ ideo põt esse.qr in alijs sententijs ligantur corporalia vel incorporalia insensibilia.⁊ irrationabilia.sed
per sententiā excõicationis ligatur anima hominis.xj.q.iij.nemo.vnde sicut homo per animā facilius apprehendit.qr videt
etiā personā absentem quā hz notā.Sic etiā facilius apprehendebatur ⁊ statim ligatur.sed certe vt dicit do.Anto.hec rõ non
concludit quare non suspendatur ipsa sententia.sz quare facili⁹
trahat secum executionem. vnde forte propter hoc assignat
aliā videlicet qr excõmunicatio imprimit ad correctionem peccati.⁊ solũ pro mortali debet ferri.xj.q.iij.nemo.ij.talis autem
ante sententiā ligatus est apud ecclesiā ⁊ ideo denegatur ei appellatio.que non debet esse vinculũ iniquitatis.s̄.e.cũ spāli.et
facit qd̃ not.in.d.c.nemo.sed certe hec rõ non concludit.quādo
sentētia esset iniusta ideo potest tenere rationem glo.vel potes
dicere s̄m do.Anto.ꝙ rõ esse põt.qr hec sentētia imprimit vinculum ex potestate clauium.⁊ data est certa forma a iure in tollendo illā.j.de sentē.excõ.cum desideres.que nõ interuenit per
actum appellationis.ideo non tollitur nec suspenditur p appel
lationem ptis que non hz potestatem clauiũ.secus in alijs sententijs q̃ concernunt actus priuatos.⁊ ideo possunt etiā ex acti
bus priuatorum suspendi.plenior videtur rõ glo.¶ In eadem
glo.ibi alijs sententijs ⁊c.primo hic vult soluere contrarium sz
tamen non perfecte soluit qr secundum solutionem glos.sequeretur ꝙ si aliquis per sententiā fact⁹ sit infamis quoniā ad effectum infamie nulla requiritur executio.qd̃ tunc per appellationem non suspenderetur sñia:quod tñ est falsum vt ptz in.l.furti.alleg.in gl.ideo conclude ꝙ quo ad ipsum factum non est differentia inter sententiā excõmunicatiõis et aliā sententiā.qr sicut si iudex excõmunicat quem non potest dici ꝙ non sit excõmunicatus.ita si iudex cõdemnat quem in.x.non potest dici ꝙ
non sit condemnatus.qr facta non possunt fieri infecta in.l.in
bello.§.facta.ff.de captiuis.sed in alio bene est differentia.quia
vinculum obligationis descendens ex sententia excommunicationis non suspenditur per appellationem.secus in vinculo qd̃
descendit ex sentētia condemnatoria.vel ex alia sententia.qr p
appellationem bene suspenditur etiā si sit talis sentētia.q trahat secum executionē vt sentētia absolutoria.vel condemnatoria super furto.quo ad infamiā.respectu aũt eius quod instaurret exequendum clarum est in alijs sententijs ꝙ sit suspēsio per
appellationem sed in sententia excõmunicationis nõ fit suspēsio actus denuntiationis.qr dependet a vinculo sentētie quod
non esset suspēsum ⁊ per denuntiationē in plus non ligatur vt
dicit litera.⁊ etiā non impeditur subtractio redditus beneficij
qr trahit consequentiā a vinculo sententie non suspensio.¶ In
glo.penulti.ibi imo est inferendum ⁊c.⁊ sic in effectu vult glo.ꝙ
7 † sententia excõmunicationis lata post appellationē legitime
interpositā ex cā probabili statim fit nulla.si reuera est interposita,alias statim est aliqua.⁊ hoc certũ est iu rei natura.lz apud
nos non sit certum.et pendeat cognitio ex futuro euentu.facit
quod habetur in.l.sed ⁊ si restituatur.ff.de iudic.licet sit verum
ꝙ ex quo excõmunicatus est post appellationem interpositā ex
cā probabili,interim anteq̄ termínet appellatio sit habendus
pro non excõmunicato.facit qd̃ hr̃.j.eo.de senten.excõmuni.solet.lib.vj.¶ In ea.glo.in fin.dic melius ꝙ si pronuntietur contra appellantem priuabitur ecclesia ad quā fuit promotus post
excõmunicationem.qr tunc trahitur retro ipsum fuisse excõicatum.⁊ sic non legitime promotũ.ideo talis promotio retractabitur.facit quod no.per glo.in.c.apostolice.j.de cle.excõmu.mini.si tñ ingessit se in diuinis interim excusabitur a pena irregularitatis.si fuit in probabili errore per id quod habet in.d.c.apo
stolice.⁊.j.de senten.excõmuni.sacro.alias secus vt in dictis iuribus.nec obst.ei quod dixi ꝙ validitas promotionis pendebit
ex futuro euentu per id quod notatum fuit.s̄.eod.sepe qr illud
loquitur quādo non apparet appellationem non fuisse illegitimā sed potius legitimā.licet fuerit deserta.sed hic apparet appellationem fuisse non legitimaz.facit ad predicta quod legitur
⁊ not.in.c.solet.de senten excõ.⁊.c.licet.eo.titu.lib.vj.⁊ no.quod
ea que supradicta sunt procedunt quādo a principio non est notoriũ de illegitimitate vel legitimitate appellatiõis.naz tũc clarum esset quod aut statiz esset aliqua aut nulla.facit quod habetur.j.c.proximo.¶ In gl.fi.ibi bona fides.hec fuit opinio In.
8 ꝙ † interim debeat prouideri in alimentis.sed contrariũ tenuit
glo.fin.in fine.in ver.ego credo.qr imputādũ est excõmunicato
quare non petit se absolui.que rõ cessat in deposito.⁊ ista opin.
cõmuniter tenetur.facit quod notat in.c.qr sepe.de elec.in.vi.et
in cle.vt hi qui.in ver.dimidia.circa fi.de eta.⁊ quali.¶ In eadē a
9 glo.ibi.xvj.q.vj.illud.⁊ sic vr̃ remanere gl.in conclusione.ꝙ † nõ
subtrahant redditus excõicato,nisi expresse adimātur.sed in cõ
trariũ facit iste tex.qui indistincte loquit ⁊ sic indistincte dz intel
ligi.ar.j.e.de priuile.qr circa.Itē qr si necessaria esset priuatio il
la suspenderetur p appellationem.qr illa tunc non traheret effectum immediate a vinculo sñie excõicationis.nec ob.qd̃ excõicatus equipararetur relegato vt etiam voluit glo.in.§.relegari.in
sti.qui.mo.ius patrie ptātis solui.qr illud non est verũ simpliciter.nec quo ad omnia.nā excõicatus in vna ecclesia censet in oībus excõicatus.secus est in relegato.qr licet p relegationē perdit vnā ciuitatez a qua relegatur.non tñ p hoc perdit oēs alias.
Itez relegato cõicari põt excõicato non vr̃ ꝙ interim intelligatur priuatus iure pcipiendi fructus beneficij.⁊ sic p superiorem
possint ei subtrahi.lz aliter in sñia expresse ei non fuerint adempti.⁊ nihilominus non debebit habere distributiones quotidianas ex quo priuatus est cõione hominũ ⁊ non potest etiā esse in officio.⁊ ideo nihil dz ab ecclesia pcipere.¶ In ea gl.ibi
sed prius dictum p̄ualet.⁊ hec opinio.cõmuniter tenetur.qr per
suspensionem ab officio inhabilitatur psona.⁊ afficit adeo qr talis inhabilitas sequitur psonam quocunqz vadat.sicut ⁊ lepra leprosum vel infamia infamatũ.l.ex ea.⁊ qd̃ ibi no.ff.de posthu.
¶ In ea.gl.ibi in alio loco potest habere beneficiũ conclude qd̃
aut quis est suspensus ab hoie a beneficio,aut a iure.primo casu
aut suspensus est a certo beneficio.⁊ tunc non nocet quo ad alia
⁊ sic potest intelligi glo.facit quod habetur in.c.si compromissarius.de elec.in.vj.⁊ quod habet in.l.si vnus.§.ante omnia.ff.de
pactis.aut facta est suspensio simpliciter a beneficio sz tunc aut
constat de mente suspendentis qd̃ voluit indistincte a quolibet
beneficio suspendere.⁊ sic personaz illius inhabilitare ⁊ videtur
ꝙ possit per ea que habentur in.c.postulasti.de fo.competē.vbi
etiā põt quis priuari beneficio qd̃ consistit in alterius dioceſi.tñ
tunc actualis executio fiet p iudicē loci beneficij.aut non cõstat
de mente.⁊ tunc videt restringi suspensio ad beneficia subiecta
sententianti.arg.eoz que habent in.c.vt animarũ.de cõsti.in.vj.
in.j.§.⁊.l.cũ vnus.§.j.ff.de bo.aut.iudi.possidē.Secundo casu
qñ queritur de suspensione iuris a beneficio tunc si fiat ex causa
concernente certā ecclesiā restringetur ad beneficia illius ecclesie
vt probatur in.c.cum in cunctis.de elec.iuncto.c.si compromissarius.de elec.libr.vj.Si vero causa esset simplex.⁊ non concerneret certā ecclesiam vel locum.⁊ tunc extenderetur ad beneficia
vbicunqz posita.per ea que habentur in.d.c.si compromissarius
in ratione sui.An aũt suspensus ab officio intelligatur suspensus a beneficio videretur ꝙ sic.nā propter officium datur beneficium.facit.lxxxj.dist.eos.⁊.c.si quis sacerdotum.⁊ quod hr̃.vij.
q.j.in.c.si quis p̄sbyter.sed de hoc dic.vt no.p glo.in cle.cupientes.in glo.nota nouam.circa finē.de penis.vbi glo.videtur concludere ꝙ si es suspensus a iure ab officio intelligat etiā suspensus ⁊ a beneficio.Si vero ab homine tunc si ex magna causa sit
suspēsus puta quando fit ex crimine immediate.⁊ tunc intelligatur suspensus a beneficio.facit quod habetur in.c.j.lxxxi.di.
⁊ in.§.criminis.xxxv.di.secus si ex leui causa forte propter infamiā vel scandalũ.quia tũc non intelligeretur suspensus a benefi

¶ Si excõicat⁹.idē ī effectu s̄m mat h.d.abb.⁊ si q̃ras an excõicatio ita tim trahat secũ suā executionē.ita ꝙ p appellatione nõ suspēdat vel nõ distingue secundũ.d. Hē.boych.

cio nisi cõtẽnat suspẽsionẽ.q2 tunc rõne contẽptus aggrauatur pena de quo p gl.in loco palle.ꝛ hic ẽt p do.Anto.qui vr̃ dicere qḋ p̃dicta procedãt saluo vbi queraꝶ de beneficio,qḋ ɔsistat tm̃ in quotidianis distributionibus q2 tunc indistincte suspẽsus ab officio vr̃ a tali bñficio suspẽsus q2 nõ põt interesse officio propter suspẽsionẽ.ꝛ tale beneficiũ daꝶ solũ interessentibus in diuinis officijs.vt in.c.j.de cle.non resi.lib.vj.vr̃ etiam velle hic do. Ant.qḋ nõ sit differentia inter suspẽsionẽ iuris vel hominis lꝫ vtrobiqꝫ consideret,an fiat ex cã magna an ex leui.glo.tñ in palleg.cle.sensit contra.ꝛ forte gl.habuit respectũ ad cõiter accidẽtia.q2 cõiter non contingit qḋ a iure fiat suspẽsio ab officio nisi pro graui crimine.¶ In ea.glo.ibi si iniuste põt aduerte tñ qḋ tunc non recuperabit p viã attentati.seu retractationis attẽtatorũ cũ fuerint legitime attentata interim vt volũt dñi de Rota in sua cõclusione.cccc.xvj.in scḋo articulo sed alias p viã ɋ̃rele debebũt restitui ꝛ etiã ßm do.Ant.poterit iudex appellationis ex suo officio facere illi restitui ex quo apparet ipꝫ fuisse iniuste excõicatũ ꝛ appellationẽ fuisse legitimã.¶ Extra gl.ad
10 uerte:q2 lꝫ hic † dicaꝶ qḋ denũtiatio nõ ipediꝶ qñ qs fuit excõicat⁹ añ appellationẽ hoc est verũ regulariter.fallit p̃io qñ per denũtiationẽ qs magis ligareꝶ.vt ɔtingit in casu.c.tua.j.de sen ten.excõ.ideo tũc ̱pter appellationẽ impediret denuntiatio. q2 cessat tunc rõ litere.Itẽ fallit ßm Host.qñ qs ignorans fuit excõicat⁹ qḋ interdũ cẽ põt in.c.apostolice.j.de cle.excõ.mini. nã tũc vr̃ qḋ appellatio habeat impedire denuntiationẽ ar.eorum q̃ habenꝶ.j.e.dilectis.ver.interim.Itẽ hoc vr̃ verũ qñ appellaꝶ a snĩa hoĩs post latã excõicationẽ sec⁹ si ante fuisset appellatũ p id qḋ hr̃.j.de sen.exc.p tuas.Itẽ hoc verũ qñ appellatur a snĩa excõicationis lata per hoĩem.sec⁹ si appellaretur ne fiat denuntiatio snĩe excõicatiõis que inferaꝶ a iure si factũ nõ est notoriũ,ex quo surgit excõicatio.nã tunc appellatio ĩpediet denuntiationẽ p id qḋ hr̃ in.c.pueniꝫ.el.j.s̃.eo.secus si esset factũ notoriũ.vt ibi pꝫ.¶ Itẽ aduerte qḋ denuntiationẽ de qua in litera nedũ põt facere ordinari⁹.q nõ tulit snĩam,sed etiã ipe ordinari⁹ q tulit p istũ tex.lꝫ.d.Ant.hic referat opi.finaliter tñ tꝫ qḋ dixi.idẽ tñ põt facere delegatus q tulit snĩam anteq̃ recepta sit appellatio interposita ab eo p superiorẽ.p ea que habẽtur.s̃.de offi.dele.pastoralis.§.pterea.ꝛ similiter mandare poterit alteri ordinario.vt faciat denuntiationẽ.ar.s̃.de offi.deleg. significasti.ꝛ adde ẽt qḋ sicut snĩa excõicationis non suspendiꝶ p appellationẽ postea secutã ita nec suspendiꝶ absolutio ab excõicatione vt sit par ius ligandi ꝛ soluendi.vt voluit Inn.in.c. ab excõicato.s̃.de rescri.ꝛ p Jo.an.ẽt.j.de sen.exc.sacro.qḋ no. lꝫ sec⁹ sit in alia absolutione a debito.vel ab ĩpetitione aduersa
11 rij.vt voluit gl.in verbo executionẽ.¶ Et adde vltimo ꝙ † simplex excõicato lꝫ inducat priuationẽ fructuũ.nõ tñ inducit priuationẽ beneficij nisi forte qs cõtẽneret excõicationẽ.ꝛ psenerarет p annũ.q2 tũc posset priuari etiã bñficio ꝛ titulo bñficij p id qḋ leg.ꝛ no.in.c.excõicam⁹.§.j.de here.ꝛ de eta.ꝛ qua.cũ bone.

a ¶ Si excõicatus. taꝙ vno malleo cudunt sup incude ĩ sũmatiõe huius.c.do. Abb.ꝛ do. Jo.ḋ imo. ꝛ si queras vtrũ si excõicat⁹ occasiõe excõmunicationis amiserit bñficiuꝫ ad qḋ forsan al's nisi excõicatus v'elect⁹fuisset ɔ excõicatorẽad suum iteresse: sꝫu equina lẽs bñficiũ ĩ possit hẽre recursũ.distigue ħ ßꝫ d.hẽ.boych in pn.capi.

¶ Deferre appellationi non cogitur iudex a quo quãdo putat illam illegitimam.

2 Super attentatis post appellationem qualiter debeat libellus formari.

3 De attentatis per iudicem a quo appellatione pendente non potest se intromittere iudex inferior alius ab illo ad quẽ est appellatum.

4 Archieps̃ intromittere se põt de causa notoria inter subditos sui suffraganei.ꝛ nu.8.

5 Attentata per viã attentati retractare spectat ad officiũ iudicis ad quem.

6 Renuntiare appellationi censetur quis per actũ factum coraꝫ inferiori iudice contingentem appellationis articulum nisi aliter protestetur.

7 Protestatio contraria facto an iuuet protestantem.

9 Allegans contraria non auditur agendo sed secus excipiẽdo. et nume.12.

10 Iudex non potest cognoscere an bene vel male sit appellatum nec etiã de causa recusationis propter suspicionem.

11 Iudex potest cognoscere de dubio iurisdictionis nisi lex trãsferat huius dubij cognitionem ad alium iudicem.

12 Contraria proponere an dicatur qui appellat:ꝛ conqueritur:ꝛ protestatur qḋ non intendit ab appellatione recedere.

13 Protestatio contraria facto non iuuat.

14 Archiepiscopus an possit cognoscere de iniustitia sententie late per suffraganeum post appellationem interpositam ad papam.ꝛ nu.4.ꝛ.8.

15 Excõicatus ab ep̃o suo conquerendo de iniustitia sententie excõicationis corã metropolitano an videatur renũtiare appellationi per ipsum ad papam interposite.

16 Et si episcopus post talem renuntiationem ad mandatũ archiepiscopi absolueret ipsum excommunicatum ꝛ demum episcopus citaret partes vel ad instantiam vnius partis citaret aliaꝫ ꝛ velit in principali procedere nunquid ille qui succumbet poterit excipere cõtra episcopum de appellatione cui quo ad episcopum renuntiauit.

17 Grauatus si anteq̃ appellet agat coraꝫ iudice qui grauauit an poterit postea appellare.

18 Appellatione pendente nihil innouari debere,qualiter intelligatur.

19 Mandatum episcopi quando dicatur continere iniustitiam notoriam.

a Solicitudinem. Si excõicatus[a] ab ep̃o postq̃ appellat ad papã querelaꝫ simpliciter interponat contra ep̃m de iniustitia snĩe corã archiep̃o appellationi renũtiare vr̃.ꝛ archieps̃ cãm audiet.sed si protestetur contrariũ tunc archieps̃ nõ cognoscet.qḋ si fecerit poterit eps̃ appellare.h.d.scḋa ibi:nos igiꝶ.¶ In tex.ibi eãdẽ.ꝛ infra potes dicere ꝙ decidit ꝙ querebat eps̃ Parisieñ.an sic petẽs deberet audiri.ꝛ an metropolitanus posset se de p̃dictis intromittere.lꝫ gl.j.ꝛ gl.iiij.ꝛ glo. in verbo notorium aliter videanꝶ intelligere ibi percussum.i.excõicatum.ꝛ de differentia inter excõicationẽ ꝛ anathema stricto sumpto vocabulo.vide p doc.s̃.de iudi.cũ non ab hoĩe.ꝛ supple p̃dicta procedunt qñ non renuntiaꝶ appellationi.secus si renuntieꝶ prout in dubio vr̃ fieri qñ simpliciter deponit querelã contra ep̃m corã metropolitano.ꝛ hoc est qḋ sequiꝶ.¶ † No.j.iudicẽ
1 a quo non cogi ad deferendũ appellationi qñ putat illã illegitimam.de quo etiã tetigi.s̃.c.pxi.in prin.¶ Et no.ꝙ tunc põt cõtra appellãtẽ procedere tanq̃ contra contumacẽ.facit qḋ habetur de do.ꝛ contu.eum qui.processus tñ pendebit ex euentu appellatiõis.facit qḋ dictũ fuit.s̃.c.pxi.§.j.in gl.pe.¶ No.ꝙ vbi etiã ad instantiã ptis contra illã partẽ fertur snĩa excõicationis si querela iniuste snĩe deponitur contra ep̃m excõicanteꝫ iudex immediate est archieps̃.¶ Et not.ꝙ tunc potest eps̃ defendere snĩam cum eius intersit.facit qḋ hr̃.j.de sen.excõ.venerabilib⁹.
2 §.j.li.vj.¶ † No.practicã libelli sup attentatis post appellationem,quia põt appellans petere se reduci ad statum in quo erat tpe appellationis emisse.ꝛ põt etiam petere ꝙ denuntietur nõ
3 excõicatus si fuit post appellationẽ excõicatus.¶ † Nota regulã ꝙ de attentatis p iudicẽ a quo appellatione pendente non põt se intromittere iudex inferior alius ab illo ad quẽ est appellatum qñ illa non pñt expediri citra cognitionẽ articuli appellationis a contrario vero secus si possint expediri citra cognitionẽ dicti articuli.quia tunc poterit inferior se intromittere.facit.s̃.e.cũ teneamur.ꝛ ista etiam põt esse ratio quare super notario iniuste attentato põt inferior se intromittere q2 ̱pter notoriam iniustitiam non exigiꝶ aliqua cognitio.s̃.de iureiur.ad nostram.el.ĩi.q.j.in.c.manifesta.nam etiam vr̃ ꝙ snĩa contra notoriaꝫ sit nulla per id qḋ habeꝶ hic ꝛ.s̃.de re iudica.inter ceteras.
4 ¶ † Not.ꝙ de causa notoria intromittere se potest archieps̃ inter subditos sui suffraganei de quo.s̃.de offic.ordi.c.pastoralis.
5 ¶ † Nota regulam ꝙ retractare attentata p viam attentati spectat ad officiũ iudicis ad quẽ est appellatũ saltẽ qñ sine articulo
6 appellationis non põt iniriri via attentati.¶ † Nota ꝙ p actuꝫ factũ corã inferiori iudice contingentẽ appellationis articulũ ꝛ sine quo articulo non põt ipse actus expediri censeꝶ qs renuntiare appellationi nisi aliter protesteꝶ.¶ No.ꝙ vbi protestatur in iudicio protestatio tunc iuuat vt non videaꝶ qs renũtiare appellationi.sed tamen tũc tanq̃ contra ius repelliꝶ ꝛ ex hoc nota illud vulgatum ꝙ allegans contraria non est audiendus.facit.l.
7 ij.§.sed si alius.ff.qñ appellandũ sit.ꝛ.C.de fur.in.l.j.¶ † No.ꝙ protestatio contraria facto iuuat ̱ptestantẽ,si est q repellit eũ,vt factũ non agat:secus ergo vr̃ si factũ perficit nomine repellẽtis q2 tunc non vr̃ protestatio contraria facto iuuare p'id quod habetur in.c.cũ.M.s̃.de consti.ꝛ in cle.gratie.de rescrip.cũ ibi no. per glo.ꝛ p hoc videreꝶ ꝙ in casu decre.si ̱ptestans non repellaꝶ ꝛ procedat in causa ꝙ tũc protestatio velut ɔtraria facto ipsum non iuuet.ꝛ nihilominus intelligatur renuntiare appellationi.ꝛ hoc sequiꝶ hic.d.Ant.ad qḋ bene facit qḋ no.gl.in dicta cle.gra
8 tie.de rescrip.¶ † In glo.j.in fi.Alia fuit questio secunda secundum glo.de qua fit mentio.j.in glo.in verbo notoriũ.tertia fuit questio de qua fit mentio.j.in gl.in verbo in quo.sed do.Anto. hic dixit ꝙ putat duas tantũ fuisse questiones.prima fuit an archiepiscopus posset cognoscere sup iniustitia vel nullitate excõmunicationis.Secunda an episcopus possit appellare ne absoluatur excõmunicatus.sed certe meo iudicio ista secunda hic nõ tollitur.nam inquantum in litera tangitur.an episcopus possit appellare loquiꝶ quando vult appellare ex eo.quia archiepiscopus vult cognoscere de iniustitia sententie.vñ potes dicere planius.vt tetigi super litera ꝙ questio fuit an comparens coram

archiepiscopo de iniustitia sñie,⁊ petens se reduci ad statum in quo erat tpe interposite appellationis debeat audiri.⁊ sic an archieps possit de predictis cognoscere.⁊ quid iuris etiã si petẽs predicta adijciat ꝙ non intẽdit renũtiare appellatiõi.⁊ primo rñdet ad primã questionem,qñ non renuntiatur appellationi. secundo qñ renuntiatur,tertio declarat renuntiari.rñdet etiam ad scdãm questionẽ vꝫ quid operetur adiectio ⁊ nõ intẽdit renũtiare appellationi.⁊ scda est ibi:cũ aũt.tertia ibi:sed si vero. ¶ In gl.ij.ibi arg. contra supple nõ ad ꝓxime dicta.ſꝫ ad tex. nam in.c.precedẽti.post appellationẽ aliquid potest de accessorijs attentari cuius contrariũ hic videtur dici.sed potes dicere ꝙ ibi appellatio non suspendit excõmunicationeꝫ.quia secuta fuit ipsam excõmunicationẽ.iõ non suspendit etiã accessoriuꝫ denuntiationis.ſꝫ hic appellatio precessit excõicationẽ,et ideo illã suspendit.⁊ pro tanto non potest aliquid attentari qõ tendat ad preiudiciũ appellationis.vt hic dicit.et ideo nõ põt archieps cognoscere de iniustitia sñie.secus videret ſm do.Ant. si ipse excõicatus nõ ageret de iniustitia sñie.sed ageret ad interesse contra iudicẽ.qꝛ iste esset articulus separatus ab appellatione,ideo in illo nõ esset suspensa iurisdictio iudicis inferioris per ea que habent in.c.cũ teneamur.ſ.eo. ¶ In glo.posset ibi punire illum.facit qõ habet.ĩ.de sen.excõ.sacro.Sed aduerte qꝛ glos.bene docet quõ interest epi appellare posse ſꝫ nõ tollit oppositionẽ de cõtrarietate.nam ipse eps videret sibi contrarius.nã primo videtur dicere appellationem nullã ⁊ ob hoc excõicauit tanꝙ contumacem.sed postea qñ vult impedire archiepm cognoscere ex vi appellatiõis videtur velle dicere appellationem fuisse aliquã ⁊ sic videtur sibi contrarius.⁊ iõ non videtur audiendus,sed potest respondere dupliciter.primo qõ

9 † licet agendo non audiat allegans contraria seu ille.q est sibi contrarius.tamen secus est excipiendo.ĩ.de reg.iur.nullus plu ribus.lib.vj.cũ ibi no.vel secũdo dic ꝙ eps est volẽdo impedire cognitionẽ archiepi nõ fatebat appellationẽ legitimã ſꝫ dicebat cognitionẽ hmõi non spectare ad archiepm.sed ad iudicẽ ad quem.⁊ super eodẽ articulo corã diuersis non dꝫ fatigari.ſ. de rescrip.ex tenore. ¶ In eadem gl.ibi non interest ne absoluatur supple ex quo prestat cautionem de parendo mandatis ecclesie.qꝛ etiã prestita dicta cautiõe dꝫ absolui ꝑ iudicẽ appellationis ⁊ sic talis absolutio tũc tẽdit in faciliorẽ exitũ appellationis.ideo potest fieri etiã ꝑ inferioreꝫ vt dictũ fuit in.d.c.qua

10 fronte.⁊ facit qõ dictum fuit in.c.cum teneamur. ¶ † In ea.gl. ꝙ semꝑ vellet iudicare.⁊ sic est suspectus etiã in hoc incidẽti an bene sit appellatũ ab eo , an non:ideo nedũ impeditur cognoscere de causa in qua est appellatũ.ſꝫ etiã de hoc incidẽti,an bñ vel male sit appellatũ sicut etiã si recusatur iudex tanꝙ suspectus nedũ ꝙ non,possit cognoscere de causa principali.ſꝫ etiam non potest cognoscere de hoc incidenti an sit iusta causa suspicionis vel non.qꝛ pariter est suspectus etiã in hoc incidenti.secus vbi suꝑ incidenti non est suspectus.qꝛ tunc bene cognoscit an sua sit iurisdictio.vt pꝫ in.c.suꝑ literis.de rescri.⁊ in.l.si quis ex aliena.ff.de iudi.⁊ hec faciunt ꝙ si opponatur exceptio infamie contra iudicẽ vel excõicationis ꝙ non possit de hoc cognoscere ꝙ tunc videatur suspectus etiam in cognitione talis exceptionis cũ afficiat personã ipsius iudicis.⁊ sic est presumptio contra excipientem pronuntiare.de quo dixi.ſ.e.in.c.ij.requiris in.§.iij.postulas.⁊ per predicta videtur glos.bene dixisse licet Hosti.aliter loquatur dicens ꝙ in appellatione agit de exẽptione iurisdictionis ⁊ translatione eius in superiorem.de qua suspectus vel inferior nõ cognoscit.xxj.dist.inferior.⁊.ſ.eod.c. ad hec.sed ista ratio non placet Jo.an.per.c.cũ persone.de pri

11 ui.in.vj.ideo dicit ꝙ † iudex potest cognoscere de dubio iurisdictionis nisi lex transferat cognitionem huius dubij ad aliũ iudicem vt contingit in appellatione ⁊ recusatiõe.⁊ ratio specialitatis potest esse illa quam dixit gl.⁊ ista procedũt quãdo dubitatur de iurisdictione inter ptes et iudicem.si aũt dubitaret inter duos iudices recurre ad ea que habentur in.c.pastoralis. ſ.de rescriptis. ¶ In gl.declarare.ibi sed non credo,contrariũ tenet Hostiẽ.ex eo qꝛ hoc fieri põt sine cognitione articuli appellationis,ex quo iniustitia est notoria cognitione vel examinatione non egeant.ĩ.de accu.euidẽtia.⁊.ij.q.j.in.c.manifesta. vnde videtur tũc archiepiscopus simpliciter vti ministerio denuntiantis,ideo hoc facere potest.facit quod habetur.ſ.de electio.venerabilem.ver.obiectioni.⁊ ver.sunt enim.⁊ ideo declarare poterit sententiam fuisse nullã ⁊ consequenter excõmunicatum non fuisse ligatum.facit.ſ.de offi.deleg.cum contingat. glo.autẽ procederet quando iniustitia non esset notoria ſꝫ dubia qꝛ tunc oporteret assumere partes cognitoris ⁊ iudicis.qõ non potest facere inferior in preiudicium iudicis appellatiõis. ¶ In eadem glo.ibi que perimit predicta.⁊ sic videtur velle ꝙ ver.cũ autem corrigat superiora.qõ non videtur verisimile cum incontinenti quis non videat se corrigere.ff.de condi.et demõ. nam ad ea.ideo dicit melius ꝙ supradicta loquuntur.qñ nõ renuntiatur appellationi.sed in isto ver.cũ aũt.loquitur quando renuntiatur appellationi.et facit qõ dixi super glo. ¶ In gl.fi.

12 ibi proponens aduersa.quõ aũt † cessantur hec esse diuersa.sꝫ aduersa seu contraria appellando,⁊ conquerendo.⁊ protestando ꝙ non recedit ab appellatiõe declarat hic.d.Ant.post Innocẽ.qꝛ proponendo querelã corã archiepo vr velle concludere appellationẽ que hꝫ impedire cognitioneꝫ inferioris iudicis ⁊ protestando ꝙ appellationi non intendit renũtiare videt modo econtra velle querele renuntiare.⁊ sic est contrarietas vt patere potest ex predictis.qꝛ per modũ querele dicit archiepꝫ iudicem.per modũ appellationis videt dicere contrarium.Item ſm do.Anto.est in alio contrarietas.qꝛ per modũ querele põt dicere sñiam iniustam.sed non nullaꝫ.per modum appellatiõis potest dicere nullam sed non iniustam.sed hoc dictum nõ placet.quia etiã per viam querele potest dici de nullitate ꝑ id qõ habetur i n.c.cum contingat.de offi.dele.⁊ per Bar.in.l.q sub conditiõe.§.fi.ff.de cõdi.insti.Itẽ etiã in materia appellatiõis potest deduci nullitas.vt plene no.ĩ.eo.dilecto.⁊ in.l.j.C.quãdo prouo.nõ est neces. ¶ In ea.gl.ibi de prescrip.auditis.Sol. ista contraria vt colligitur ex not.in regula nullus pluribus.de reg.iur.lib.vj.qꝛ aut agendo quis allegat contraria ⁊ nõ audit. et ita hic saluo nisi in diuersis instantijs per ea que habentur in.l.papinianus.§.sed nec impuberes.ff.de inoffi.test.⁊ in aut. item possessor.C.qui po.in pig.ha.excipiendo aũt bene licituꝫ est contraria allegare.saltem successiue per id quod habetur in

13 c.auditis.hic alle. ¶ † In ea.glo.in fi.potest dici ꝙ ar.quod sumit glo.hic non colligit.sed potius sumitur contrariũ.vnde licet alleget decre.ꝙ protestatio facto contraria nõ iuuat protestantem tñ hoc non probat.sed potius probat contrarium vꝫ ꝙ iuuat.qõ patet qꝛ protestatio hoc facit ꝙ valet appellatio. ſꝫ repellatur ipse protestans tanꝙ contrarius.et tamen si non esset facta protestatio intelligeret renuntiatuꝫ appellationi.et sic vr eodẽ modo ꝙ vbi principaliter responderet libello.⁊ petitioni inducatur lit.conte.sed vbi fit protestatio tũc debeat impediri.⁊ sic potius gl.debuit sumere ar.contrarium eius quod sumpsit.sed glo.respexit corticẽ litere que dicit audiri allegãtẽ contraria,⁊ sic ipsum protestantem.Sed tũc ob.qñ habet in.c. cũ .M.de consti.vbi protestatio facto contraria nõ iuuat ꝓtestantẽ.⁊ bene facit qõ habet in cle.gratie.de rescrip.ꝑ glo.cuius contrariũ hic vr dici.sed potes dicere ꝙ contrariũ procedit.qñ factum repugnans protestationi perficitur.qꝛ non est q repellat actum facientẽ.⁊ ita loquatur.c.cum.M.⁊ glo.in dicta cle. gratie.secus vbi actus non perficit qui est contrarius ꝓtestationi.vt qꝛ sit in iudicio.⁊ repellitur sic protestans tanꝙ cõtrarius.qꝛ tunc bene iuuat protestatio vt hic pꝫ.per hoc vr posse inferri ſm do.Anto.ꝙ si non repelletur ipse protestans ⁊ ꝓsequeretur in causa coram archiepo ꝙ videretur appellatiõi renuntiatũ.nec iuuaret tunc protestatio velut facto contraria.ꝑ hoc bene facit qõ habetur in preal le.cle.gratie.⁊ predicta ꝓcedunt quando protestatio est contraria facto sed vbi non est cõtraria sed potius declaratoria facti tũc clarũ ꝙ ꝓtestatio operatur vt in iuribus hic vltimo allegatis per glo.⁊ ideo si qs respondebit libello qꝛ potest respondere animo litem contestandi.⁊ animo instruendi iudicẽ si protestatur ꝙ respondet animo litem non contestandi bene valet protestatio ⁊ iuuat protestantem.qꝛ non est contraria facto.sed potius declaratoria ipsiꝰ facti.de quo etiã no.per Inn.de consti.⁊ consueuit etiam dici in c.j.de lit.contesta.⁊ in.l.j.C.de lit.conte.⁊ facit etiam qõ not.in regula.exceptioneꝫ.de reg.iur.in.vj.⁊ de materia protestatiõis plene in.d.c.cum.M.⁊.c.cumana.de ele.⁊ ꝑ Bar.in.l.non solũ.

14 §.fi.de ope.no.nun. ¶ † Extra gl.aduerte ꝙ licet hic dicatur ꝙ archieps nõ potest cognoscere de iniustitia sñie late per suffraganeum post appellationẽ interpositam ad papam.tñ bene vr ꝙ posset coram archiepiscopo peti absolutio ad cautelam.dũmodo prestetur cautio de parendo mandatis iudicis ad quem qꝛ hoc fieri potest absqꝫ eo ꝙ sit expediens.ꝙ archieps cognoscat de articulo appellationis.⁊ talis absolutio ad cautelam in dicto casu videtur tendere in faciliorem exitum appellationis ideo videtur etiam posse fieri ꝑ ipsum archiepiscopum ꝑ id ꝙ dictum fuit in.c.qua fronte.⁊.c.cum teneamur.ſ.secus si vellet cognoscere de iniustitia sñie vel de ipsius nullitate.qꝛ non posset ipse archieps.cum ista contingant articulum appellationis interposite ad papam.⁊ hoc tenet hic etiam.d.Ant.in vna parte ante gl.sed postea suꝑ gl.in verbo posset videtur de hoc dubitare videlicet an per viã nullitatis principaliter dicendo sententiam excommunicationis nullam possit de illo cognoscere nam videretur ꝙ sic.quia de hoc posset cognoscere.appellatione deserta.ĩ.de senten.excommu.licet.lib.vj.⁊ sic videtur qꝛ eo⸗

dem modo possit pendente appellatione interposita ad papā
tñ finaliter tenet contra. q2 lz possit appellatione deserta de di-
cta nullitate cognoscere tñ non poterit appellatione pendēte
q2 tunc turbaret iudiciū iudicis appellationis. ⁊ p hoc etiā fa-
cit iste tex. qui simpliciter vr̄ phibere. ⁊ sic indistincte dz intelli-
gi. ar. c. q2 circa. j. de priui. fatetur tñ ꝙ iudex a quo poterit co-
gnoscere de validitate recessus ab appellatione ꝟm ea que ha-
bentur in. c. quāuis. de elec. in. vj. ⁊ an talis sit appellatio q̄ de-
uoluat scd̄m ea que no. in Spe. de leg. §. nunc ostendendū. versi.
xxiij. de quo dixi. s. eo. c. constitutus. itez aduerte scd̄o. q2 lz hic
dicatur in ver. si vero. ꝙ qñ mandatū notorie fuit iniustū ꝙ pōt
archieps declarare subditū epi irrationabiliter fuisse litigatum
tñ Inno. hic vr̄ hoc limitare. nam dicit ꝙ non dicit declaratio-
nem in tantum valere ꝙ alij sibi debeāt cōicare. valebit tamen
quantū ad hoc vt illi q prestant sibi auxiliū vel consilium p ap-
pellationē suā prosequnanē: non intelligat incidere in sentētiam
maioris excōicationis. valebit etiā vt p excōicationē a multis
increpatus emendet id quod male fecit. ⁊ sic vt citius absoluat
excōicatum. sed certe vt dicit Hostien. vr̄ simpliciter stādū lite-
re. nam ⁊ satis est etiā rationi consonū ꝙ possit archieps dictā
declarationē facere cū possit fieri absq3 cause cognitiōe ratiōe
notorietatis. ⁊ vr̄ poti⁹ fungi officio denuntiatoris. facit. s. de
elec. venerabilē. ver. sunt eniz. nec ob. ꝙ non dz archiepiscopus
se intromittere de subditis suffraganei. de offi. or. pastoralis. q2
fallit in casu isto ratione notorietatis. Item aduerte tertio q2
15 inquantum hic dicit ꝙ † conquerendo iniustitia snīe excōmu-
cationis corā metropolitano vr̄ ipse comparens renūtiare ap-
pellationi p ipsuz ad papā, Inno. videt primo hoc limitare ꝙ
intelligat appellationi renūtiare solū quo ad epm cōtra quem
deposuit querelā, ⁊ non quo ad partē cū qua non egit. ⁊ sic vult
ꝙ poterit quo ad alia fieri prosecutio appellationis sed in alia
parte sentit contrariū. et vr̄ velle ꝙ intelligat renuntiatū indi-
stincte vt sic nullaten⁹ possit postea fieri psecutio appellatiōis
Hostiē. hic pro primo dicto inducit vez ꝙ videatur renūtiasse
quo ad epm ⁊ non quo ad partem aduersam. q2 diuerse sunt p-
sone. ⁊ aliud agit cū vna, aliud cum alia. ⁊ sic vr̄ ꝙ renūtiatio fa
cta quo ad vnā personā non trahat ad aliā. facit. l. si vnus. §. an-
te omnia. ff. de pac. ⁊ qd̄ habet. s. de testi. veniens. ij. sed Host.
plus plz secunda opi. per istum tex. ⁊ q2 talia connexitatē hn̄t
16 adinuicem. facit qd̄ habetur in. c. pe. s. de re iud. ¶ † Quid em̄
si eps absolueret excōmunicatum post talem renuntiationē ad
mandatū archiepi. ⁊ demum eps citaret ptes. vel ad instantiaz
vnius partis citaret aliam. ⁊ velit in principali procedere. nun-
quid ille qui succumbet poterit excipere cōtra epz de appella-
tione. cui appellationi renuntiauit quo ad epm ꝟm Inn. certe
oportet fateri ꝙ nō ꝟm Host. ⁊ sic eps poterit pcedere in prin-
cipali. sed. d. Ant. hic videtur tenere primā opi. q2 diuersus est
articulus iniquitatis snīe excōmunicationis ab articulo nego-
tij principalis. ⁊ sic non vr̄ absurdum ꝟm eum si intelligatur re
nuntiatū quo ad epm respectu articuli iniquitatis snīe excōi-
cationis. ⁊ non respectu negotij principalis quo ad ipsam par-
tem. sed certe meo iudicio litera ista vr̄ cōtra. cū simpliciter di-
cat. ꝙ deponens querelā iniuste snīe excōicationis corā metro-
politano et contra epm vr̄ renuntiare appellationi. ⁊ psecutiōi
eius. ⁊ ideo verior vr̄ ⁊ magis de mēte litere opi. Host. nō videt
attendendū ꝙ nihil agat cū parte. quia si etiā in ptis absentia
quis renuntiaret appellationi. dūmodo de hoc cōstaret. cū id
pendeat ab ipsius potestate ⁊ mera voluntate noceret sibi. facit
qd̄ no. in. c. veniens. s. de renun. p Inn. ⁊ qd̄ no. etiā in. l. pom-
17 ponius scripsit. p gl. ff. de neg. ges. ¶ † Quid aūt si aliquis post
grauamen illatum anteq̄ interponat appellationē agit corā iu
dice qui grauauit an poterit postea appellare. recurre ad ea que
dicta fuerūt in. c. ꝙ ad cōsultationē. s. tit. j. Itē adde tertio qd
iuris si eps ⁊ appellās cōsentiāt vt archieps cognoscat de iniu-
stitia. nā lz videret ꝙ hoc fieri non possit p. c. significasti. de fo.
compe. ex quo appellatum fuit ad papā. tz contrarium vr̄ velle
q2 papa non censetur iudex si renuntiatur appellatiōi. ⁊ hoc ca
su satis videtur illi renuntiari pe istum tex. in ver. cum autem.
Item aduerte ꝙ per istum tex. declaratur qualiter dz intelligi
18 id quod † communiter dicit ꝙ nil dz innouari appellatiōe pē-
dente. nā illud dz intelligi de his que sunt connexa articulo ap-
pellationis. ⁊ illum cōtingunt secus de aliis. facit qd̄ habet. s.
19 eo. cū teneamur. ⁊ qd̄ no. s. de elec. cum nobis olim. ¶ † Ultimo
adde ꝙ tunc dicitur mandatuz epi continere notoriā iniustitiā
qñ precipit aliquid de quo notorie pz qd̄ non pōt ille cui fit mā
datū sine persone periculo vel peccati mortalis implere vel qñ
mandat aliquid. qd̄ notorie non pertinet ad eius officium. facit
qd̄ habetur. de reg. iur. ea que sunt. li. vj. ⁊ qd̄ plene not. s. de tē-
po. or. ad aures. vbi etiam tractatur quibus mandatis sit obtē-
perandum ⁊ quibus non.

a ¶ Per appellationē. si q̄ris vtrū aliqs superior p inferiorey rēcōtra possit agere diiīgue vt hic per Henri. boych. in prin.

1 ¶ Carcerari potest clericus pro delicto etiā si ciuiliter agat.
2 Interdicere potest inferior episcopo cathedralem ecclesiam si hoc cōpetat ex priuilegio vel cōsuetudine legitime prescripta.
3 Inferior potest monere superiorem in his que spectant ad iurisdictionem inferioris.
4 Protectioni superioris se subijciens an videat extraiudicialiter appellare.
5 Appellari potest a grauamine futuro preparato.
6 Cessationem a diuinis indicere in ecclesia potest inferior episcopo.
7 Superior potest pro subiectis agere ⁊ appellare.
8 Appellatio interposita ad archiepiscopum potest per partes prosequi.
9 Attentata post et contra appellationē extraiudicialem sunt nulla.
10 Deferens appellationi non potest suam dilationem reuocare.
11 Sententia lata post appellationem videtur nulla.
12 Interdictum potest a promulgante suspendi.
13 Sententia quando est suspensa si interiz appelletur impeditur illius executio.
14 Deferendo appellationi iudex non pōt agere alias non valet quod agit etiam si iustum fuerit.
15 Iudex a quo non debet se intromitere de attentatis post appellationem.
16 Ex apostolorum concessione iudex videtur deferre appellationi. ⁊ nu. 27.
17 Cōmunicans excōicato post appellationem legitimaz non incurrit excommunicationem.
18 Pro sententia excōicationis non presumit quando est appellatum. ⁊ nu. 31.
19 Cessatione a diuinis pendente in ecclesia an celebrans in illa sit irregularis.
20 Attentatum post appellationē an reuocetur si veritas cause apppelationis non probetur.
21 Superior an possit sententiam inferioris relaxare.
22 Propter peccatum originale priorum parentū humanum genus incurrit peccatum concupiscentie ⁊ inclinationis ad peccatum que pena non tollitur per baptismum.
23 Sententia interdicti pure lata an possit suspendi.
24 Et si sit suspensa ad tempus ⁊ durante suspensione appelletur suspendatur ipsum interdictum ex vi appellationis etiaz post tempus suspensionis.
25 Excommunicationis effectus duplex.
26 Turbans diuinum officium qua pena puniatur.
27 Apostolos concedendo videtur iudex appellationi deferre qñ simpliciter eos concedit vel qñ tradit dimissorios. secus quādo tradit refutatorios.
28 Apostoli in materia appellationis qui dicantur.
29 Appellatio minus legitima an impediat effectum excōmunicationis.
30 Excōmunicatus post appellationez legitimā in extraiudicialibus an sit vitandus.
31 Presumendum non est pro sententia quando est appellatū sed quando non est appellatum secus.
32 Superior potest recipere subditum suum ab alio detentum.
33 Iniuria si fiat subdito an possit dominus agere iniuriarum.

a Ilectis filijs. Per appellationē[a] legitimā principale cum accessorijs ad iudicem appellatiōis defert. ⁊ snīe excōicatiōis vel interdicti post eam late nō tenēt. h. d. Et in prima ponit partis narratio. in scd̄a diffinitio. secunda ibi: q2 vero illa. secundo facit duo. q2 primo diffinit pcessuz decani factum post apellationē epi. secūdo processuz epi post appellationē decani. secunda ibi: preterea. pōt etiam dici ꝙ tertio declarat quoddā dubiū ibi in ver. verū. ¶ In tex. ibi vocē appellationis emisit. supple cui appellationi officialis detulit. et postea apostolos tradidit. sed tñ post predicta quodāmō oblitus pcessit. vt sequit. ¶ In tex. ibi promulgatū. ⁊. j. hic decidit ꝙ decanus nihilominus faciebat supradictū interdictū seruari propter qd̄ eps excōicauit illū. ⁊ denuntiauit eū euitādū tanq̄ excōicatum. sed canonici zenonenses nihilominus eidē decano cōicauerunt de appellatione decani cōfidētes. ⁊ de his oībus. j. iudicat p papā ⁊ declaratur qd iuris. ¶ In tex. ibi cū interim
1 hic ponitur rō quare excusatio decani nō fuit valida. ¶ † Not.
j. ꝙ p delicto potest clericus incarcerari etiā si ciuiliter agat. fa-
2 cit qd̄ habet in. c. j. j. de deposi. ¶ † No. ꝙ inferior epo vr̄ posse
habere iurisdictionē interdicēdi ecclesiā cathedralē qd̄ vr̄ pos-
se pcedere si hoc cōpetat ex priuilegio vel consuetudine legiti-
me pscripta. facit qd̄ hr̄ de offi. or. irrefragabili. §. excessus. de iu-
3 re cōi secus. j. de his q̄ fi. a ma. par. ca. c. quesiuit. ¶ † Not. infe-
riorem posse

riorem posse monere superiorẽ in his que spectãt ad iurisdictio-
nem inferioris.dicit tñ hic Jo.an.ꝙ ꝓprie improbriosa moni-
tio spectat ad superiorẽ sed humilis requisitio ad inferiorez de
sup.negl.prela.c.j.et ideo exponit tex.dũ dicit monuisset.i.re-
quisiuisset.qꝛ etiã cõsuetudo non põt dare inferiori potestatez
vt possit precipere superiori vel in euz animaduertere.cũ talis
consuetudo esset irrationabilis.s.de ma.obe.cũ inferior.bene
tñ põt operari cõsuetudo ꝙ inferior in penã superioris interdi
cat.vel quo ad diuina suspẽdat.vt hic pz.⁊.s.de offi.or.irrefra
gabili.§.j.¶ No.superiorẽ posse subditũ sibi rõne iurisdictiõis
repetere.qñ ꝑ aliũ non habẽtẽ iurisdictionẽ in illã exercet iu-
risdictio.¶ Et no.etiã ꝙ agere põt vt subditus iniuste carcera
4 tus relaxet.¶ †No.ꝙ actus submissionis ꝓtectiõi superioris
vr̃ habere vim appellationis extraiudicialis.etiã si submittat
quis se ꝓtectiõi inferioris a papa de quo dictũ fuit.s.e.dilecti.
põt tñ dici ꝙ hic non fuit simplex submissio sz fuit etiam accu-
5 mulata appellatio.vt pz in tex.¶ †No.ꝙ a grauamine futuro
preparato vr̃ posse appellari.sed certe hic vr̃ loq qñ extraiudi-
cialiter appellabat quo casu bene põt a futuro grauamine ap-
6 pellari.vt dictũ fuit.s.e.bone.⁊.c.cõsuluit.¶ †No.ꝙ inferior
ep̃o põt habere ius indicendi cessationẽ a diuinis in ecclesia.de
quo vt in prealle.c.irrefragabili.§.j.⁊.c.si canonici.de offi.or.li.
7 vj.¶ †No.supiorẽ posse ꝓ subiectis agere ⁊ appellare.de quo
hic ꝑ Jnn.⁊ Host.⁊ in Spe.de appel.§.j.⁊ aliqd etiã ꝑ gl.⁊ ar-
chi.j.de re iudi.c.ad apostolice.li.vj.⁊ ꝑ gl.in aut.de priui.e.libr.
⁊ aliqd etiã ꝑ Jnn.in.c.cõtingit.j.de sen.excõ.⁊ ꝑ Bar.in.l.j.§.
8 idẽ agit.s.de iniur.in ver.postmodũ.¶ †Not.ꝙ appellationẽ
interpositã ad archiep̃m possunt ꝑtes prosequi coram officiali
archiep̃i nec mirum qꝛ censetur idẽ auditoriũ.vt.c.ij.de consue.
9 in.vj.⁊ de appel.romana.e.li.¶ †No.ꝙ vbi appellatur extra-
iudicialiter a iudice actitatum post ⁊ contra appellationem vr̃
nullum.de quo dictũ fuit in.c.bone.s.e.et tangeť cum gl.in ver
10 bo legitime.¶ †No.iũcto eo qd̃ dixi in litera sup verbo emisit
qd̃ non põt iudex q detulit appellatiõi suã delationẽ reuocare
11 de quo ꝑ Jo.an.s.e.cõstitutis.el.ij.in ver.qꝛ vero.¶ †Nota ꝙ
sñia lata post appellationẽ vr̃ nulla.de quo cũ glo.in v̀bo legi-
time.¶ Not.ꝙ varians in sui propositione non est audiendus
12 facit qd̃ hr̃.s.c.pxi.¶ No.ꝙ †interdictũ põt a ꝓmulgãte suspẽ
di ⁊ nota ꝙ interim illo suspenso potest appellari vt sic non ha
beat effectũ etiã finita suspensione ꝓmulgantis.de hoc tangeť
13 ꝑ gl.s.e.ad hec qm̃.⁊ ibi etiã dictũ fuit suspensa.¶ †No.ꝙ vbi
sñia est suspensa si interiz appelleť impediť illius executio etiã
mere declaratoria.Secus si non esset suspẽsa.s.eo.pastoralis.
14 et in.§.j.¶ †Not.ꝙ iudex deferendo appellatiõi vr̃ sibi ligare
manus,adeo qd̃ nõ valeat postea id qd̃ agit etiam si alias sit in
se iustum.facit.c.cũ appellationibus.e.ti.li.vj.¶ No.ꝙ appel-
latio nedũ deuoluit negotiũ principale sz etiã accessoria ⁊ exe-
cutiua.¶ Et no.ꝙ de cõsecutiuis cẽseť.attẽtatũ post appella-
15 tionem.¶ †No.ꝙ iudex a quo nõ dz se intromittere de atten-
16 tatis post appellationẽ.de quo in.c.solicitudinẽ.s.e.¶ †No.ꝙ
ex simplici concessione apostolorũ videť iudex deferre appella-
17 tioni.qd̃ no.¶ †Not.ꝙ cõmunicans excõmunicato post ap-
pellationẽ legitimã nõ incurrit excõmunicationem presertiz si
delatũ fuit appellatiõi.qꝛ plus est deferre appellatiõi q̃ denũ
18 tiatio excõmunicatoris.¶ Et not.ꝙ † pro sententia excõica-
tionis non presumitur qñ est appellatum.de quo aliquid in gl.
⁊.s.de renun.in presentia.¶ Jn glo.j.ibi vt fame.⁊ bene facit.
j.de sen.excõ.si clericos.lib.vj.⁊ eo.tit.⁊.l.si iudex.¶ Jn ea gl.
ibi Jesuz.in verbo.facit qd̃ habetur.Jo.viij.c.¶ Jn glo.ij.ibi
supponeret interdicto supple ex causa manifesta ⁊ rõnabili.s.
de offi.ordi.c.irrefragabili.in.§.excessus.et tene cũ gl.lz Hosti.
hic dicat quod ex consuetudine non posset cõpetere decano ꝙ
ferat interdictũ in ciuitatem per id quod notatur.s.de foro cõ
peten.c.cũ cõtingat.sed ex priuilegio sic.⁊ sic intelligit tex.istũ.
sed certe verius videtur dictũ glo.per istũ tex.⁊ ꝑ Joan.qd̃ ha-
betur in dicto.c.irrefragabili.nõ obstant not.in.c.cũ cõtingant.
quia procedunt quatenus decanus vellet insolidũ pretendere
eandẽ iurisdictionẽ in ciuitate quam habet ep̃s.qꝛ illud fieri nõ
potest per consuetudinem ne in eodem corpore videantur duo
capita quasi monstrum de offi.ordi.quoniã in plerisq;.sed hic
solũ pretendebat potestatẽ ponendi interdictuz.Preterea hic
ꝓprie nõ erat interdictũ.sed potius cessatio a diuinis.facit qd̃
habetur in.c.si canonici.⁊.c.quãuis.de offi.or.in.vj.¶ An† aũt
19 pendente cessatione a diuinis in ecclesia celebrãs in illa sit irre-
gularis.Jnno.⁊ Hostien.hic tenent ꝙ non qꝛ hec cessatio a di-
uinis non est verum interdictum.et ideo celebrans nõ incurret
irregularitatem cũ non reperiatur hoc iure cautũ.arg.c.is qui.
de sen.excõ.li.vj.⁊ caueant religiosi non seruantes cessationez
generalem a pena cle.j.de sen.excõ.¶ Aduerte tamẽ quia Jo.
an.in.c.si canonici.prealle.sup tertia gl.dicit ꝙ celebrãs duran-
te cessatione a diuinis non incurrit irregularitatẽ si cessatio fuit
specialis ⁊ non generalis.⁊ sic interim in certa ecclesia ⁊ non ge-
neraliter in omnibus ecclesijs ciuitatis.secus secundũ eũ si fuis-
set generalis.quia illa videť equiparari interdicto ꝑ id qd̃ habe
tur in cle.j.de senten.excõmu.ideo tunc celebrans videť irregu-
laris sed forte hoc dictũ non est verum per p̃allega.decre.is qui.
Nec obstat quod habetur in dicta clem̃.j.quia potest responderi
vt hic etiã voluit do.Anto.qd̃ licet cessatio generalis in diuinis
equiparetur interdicto quo ad id de quo diciť in dicta cle.j.non
tamẽ sequitur qd̃ quo ad omnia alia equiparetur ⁊ p̃sertim quo
ad penam irregularitatis ex quo hoc non est in iure expressum ꝑ
prealleg.c.is qui.¶ Jn glo.tenebatur.in fin.Sed certe iura hic
allegata loquuntur quando constat quẽ ꝑseuerare in crimine.sz
hic non constabat captionem presbyteri etiam factam ꝑ episco
pum fuisse iniuriosam.imo potius p̃sumenda erat iusta cũ ipse
fundet intentionem suam in tota sua diocesi.de offi.ordi.cũ epi-
scopus.lib.vj.Et ideo non potuit decanus de iure procedere ad
interdictum seu cessationem.vt etiam voluit gloss.j.in ver.mo-
dos.ad finem.¶ Jn glo.diuersos modos ibi vel consimiles for
te voluit se paratum stare in iudicio ⁊ consilio archiep̃i vel ami
corum cõiter electorũ ⁊ quodlibet exemplũ in se est bonum ⁊po
test procedere ꝓut habetur in litera vel saltem recrederet.sed si
habetur in tex vel saltẽ recrederet prout cõiter habetur ⁊ est vul
gare gallicorũ qui homines captos vel pignora recredunt rela-
xando subiecta cautione vel fidei illius credunt cui tradũt ⁊re
dunt ⁊ ad tp̃s infra qd̃ questio propter quaz est facta detẽtio sit
determinata ita ꝙ si id non fiat infra terminum debeant tũc ho
mines capti vel pignora capta reuerti ⁊ reduci in recredentium
potestatẽ tunc videť quod melius sit exẽplũ positũ ibi vel si de-
canus ⁊ aliud qd̃ addidi ad glo.qꝛ litera videť innuere quod ep̃s
non acceptauit aliquã partẽ alternatiue petitiõis decani.vt pa
tere põt ex his que.s.dixi.¶ Jn ea gl.ibi qꝛ non erat notorius
supple ⁊ etiã quia latum fuit post appellatiõem ep̃i.vt patet ex
litera.¶ Jn glo.legitime in fi.Host.vero dicit qd̃ hic fuit appel
latio extraiudicialis interposita ex probabili cã a futuro graua
mine qd̃ fieri potuit.s.eo.in.c.bone.nã probabiliter potuit ep̃s
appellare timẽs ne decanus prorumperet ad interdictũ ex quo
diuersos modos obtulerat decano ſm quos paratus erat sibi
exhibere iustitiã.vt litera hic dicit.⁊ sic non obstat.c.vt debitus.
qꝛ loquitur in appellatione iudiciali in qua non appellať a futu
ro grauamine sed a preterito expressa causa legitima.Jnno.ve-
ro hic in vna ꝑte dixit ꝙ licitum fuit ep̃o appellare sine cause ex
pressione ꝑ decre.sup questionum.§.nos autem.s.de offi.deleg.
Sed certe illa hoc non ꝓbat vt patere potest intuenti.vnde te-
ne ꝙ dixi post Hosti.⁊ fuit etiã de mente ipsius Jnn.in alia ꝑte.
Sed aduerte qꝛ fortiter vr̃ obstare huic tex.id qd̃ hr̃.s.e.ad au
20 dientiã.vbi videť †ꝙ non debeat reuocari factum post appella
tionem nisi probeť veritas cause appellationis.facit qd̃ no.in.c.
j.j.de his que fi.a ma.par.ca.⁊.c.vt debitus.j.eo.propter hoc di
cunt quidam ꝙ speciale est in sñia excõicationis vt sufficiat ap
pellationem interpositaz esse ex iusta causa ad hoc vt sñia excõi
cationis postea lata dicatur nulla ⁊ retractetur lz aliter non do
ceatur.de veritate cause appellationis ⁊ est ratio ſm istos.quia
nemo dz excõicari sine cã que ꝓbanda vr̃ per ipsum excõicantẽ
de sen.excõ.sacro.sed contra istã solu.facit tex.in p̃alleg.c.ad au
dientiam.vbi videtur litera ꝙ appellans habeat ꝓbare se irra-
tionabiliter excõmunicatuz ⁊ sic ꝙ probet veritatẽ cause appel
lationis sed ad dictã decr.nituntur rñdere ꝙ ibi non loquitur de
sen.excõ.sed de diffinitiua per quam iudex amouerat ab eccle-
sia presbyterum appellantẽ non p̃missa cause cognitione nec or
dine iudiciario obseruato quo casu certuz est ꝙ siue fuerit appel
latum siue non restituendus est sic remotus de sti.spon.conque
rente.⁊ hec solut.videtur nimis restringere illam decre.ideo po-
tes dicere vt etiã hic tangit Jnno.ꝙ hec appellatio fuit interpo
sita extra iudiciũ ex causa ꝓbabili ⁊ verisimili hoc est a iure ap-
probata.facit quod dixi in.c.bone.post glo.s.eo.ideo non oper
tet ꝙ aliter iustificetur ex dispositione iuris cõmunis vel etiam
ex consuetudine in loco notorio.nã tunc hic eoipso dicitur con-
stare de veritate cause si aliud non probetur in oppositum.⁊ ita
loquitur hic.nã de iure cõmuni approbatum est ꝙ non põt de-
canus interdicere ecclesiam in preiudicium ep̃i etiã si ex consue-
tudine hoc habẽat nisi ex manifesta ⁊ rationabili cã id faciat.s.
de offi.or.irrefragabili.§.excessus.⁊ dixi.s.gloss.ij.Et ideo si de
canus hic nullam ꝓbabilẽ causam ⁊ manifestam habebat.ideo
non potuit interdicere⁊ iusta fuit appellatio ep̃i ꝑ quo ius com
mune faciebat sine alia probatiõe.Secus si decanus allegasset
iustam ⁊ manifestam rationabilez causam.quia tunc si illã pro-
baret non decerneretur irritum interdictum licet latum post ap-
pellationem ep̃i.sed vt dixi hic nullam talẽ causaz allegauit nec
probauit.⁊ ideo interdictum pronunciatum fuit nullum.⁊ plus

dicit Inno. qd idem dicendū si habuisset aliquā iustam causam sed non manifestam. qꝛ nō potuisset ponere interdictū. vt. d. c. irrefragabili. ¶ Isto. tñ diligēter primā solutionē que voluit qd sñia excōicatiōis sit nulla eoipso qd lata est post appellationē legitimā. lȝ aliter non probet̃ veritas appellationis. Sed certe dicta solutio nō est tuta ꝑ id qd habetur in tex. ꝛ glo. in. c. licet. de sen. excō. li. vj. ꝛ vbi pȝ qd ita demū sñia excōicatiōis dȝ dici nulla lata post appellationē legitimā si ꝓbet̃ veritas cause appellationis. ¶ Itē aduerte ꝙ videret̃ ꝙ appellatio hic nō fuit legitima qꝛ non tenebatur seruare interdictū latū ꝑ decanum si nō erat latū ex manifesta ꝛ rationabili causa. de offi. or. irrefragabili. §. j. sed pōt dici qd lȝ de iure sit verū. tñ forte si populus de facto obediret sñie decani nō esset sine rubore ꝛ sine verecūdia epi qd tunc abstineret ab ingressu ecclesie ipso celebrāte diuina. ꝛ ideo fuit iusta cā appellandi. facit qd hr̃ in. l. nec timorē.

21 ff. qd met. cā. ꝛ eadē rōne nō obstāte si dicat̃ qd † superior post sñiam inferioris pōt sñiam inferioris relaxare. de offi. ord. c. ij. cum no. nam pōt rñderi primo qd illud facere non dȝ sine cā. vt ibi nota. ¶ Itē scdo potest dici ꝙ lȝ de iure posset relaxare tñ forte de facto seruaret sñiam interdicti populus non obstante relaxatione. ꝛ ideo interfuit epi posse appellare ꝛ legitima fuit appellatio ex quo timebat sibi fieri preiudiciū saltē de facto ꝑ

22 superius dicta. ¶ † In glos. suspēdendū ibi effectus originalis peccati suspēdit̃ qꝛ lȝ propter peccatū originale priorū parētū humanū genus incurrerit penā cōcupiscentie ꝛ inclinatiōis ad peccatū que pena etiā hodie nō tollitur ꝑ baptismū tñ dicitur suspēdi eius effectus: qꝛ ꝓpter gratiā q̄ imprimit̃ in baptismo potest quis resistere tentationibus inclinationibus inclinantibus ad peccatū. ¶ In ea gl. ibi ipsa acceptilatio qd si acceptilatio hr̃ institu. qb⁹ modis tollatur obligatio. §. est aūt. ¶ In ea. gl. ibi. sed id qd dicit hic ꝛc. ¶ Aduerte qꝛ duo principaliter

23 tetigit glo. vnū est an † sñia interdicti pure lata possit suspēdi. Aliud est p̄supposito qd possit suspēdi. an si sit suspēsa ad tps ꝛ durante suspensione appelletur suspendat̃ ipsum interdictū ex vi appellatiōis etiā post tps suspēsionis. ¶ Circa primū gl. clare concludit qd sic. lȝ secus sit in excōicatione ꝛ pro hoc bene facit iste tex. ¶ Circa scdm glos. vr̃ aliqualiter vacillare. Tamē

24 cōiter tenetur qd † ex qui appellationis interposite durāte tēpore suspensionis suspēdit̃ interdictū etiā post tps suspensionis ꝑ istū tex. cauillādo eū. de quo etiā dictū fuit in. c. ad hec qm̄

25 s. eo. ¶ † In ea. gl. ibi effectus vero excōmunicatiōis ꝛc. cū gl. concordat Host. dicens ꝙ duo sunt effectus sñie excōicatiōis vnus per quē ligatur anima in prolatione sñie facta etiā in absentem. s. eo. cū sit romana. ꝛ ista non potest suspēdi qñ sententia excōicationis est pure lata nec denūtiatio tūc plus hȝ ligare. s. eo. pastoralis. §. j. ¶ Secundus est effectus qꝛ quē separat a cōmunione hominū de excep. c. pia. li. vj. ꝛ iste parificat̃ in renuntiatione. qꝛ ante denuntiationē interdū reputatur occult⁹ nec vitatur in publico. de sen. excō. c. cū non ab hoīe. ¶ Posset tñ ignorantia allegari ex ꝑte ꝑticipantis ꝛ etiā excōicati ꝛ hoc casu qñ ignorans fuisset excōicatus. dicit Hosti. ꝙ suspendetur denūtiatio si appellat ꝑ id qd dictū fuit in. c. pastoralis. s. e. ti. ¶ In glo. exequendā ibi anteꝙ̄ de appellatiōe cognoscat̃ hoc verum qñ appellatum est a diffinitiua. Sec⁹ si ab interlocutoria saluo nisi processus esset factus post inhibitionē canonicam vt plene. j. eo. lib. vj. non solū. Et nota. diligenter ꝙ lȝ hic decanus extraiudicialiter ꝓcedendo tulerit sñiam interdicti tamen de appellatiōe post illā interpositā iudicatur. vt de appellatione interposita a diffinitiua. vt hic colligit̃ ex hac glo. coniuncta

26 cū tex. ꝛ forte clarius alibi de facili nō reperies. ¶ † In glo. ꝑturbare. in fi. adde qd ꝓm leges est pena capitalis turbare diuinum officiū. vt habet̃ in. l. si quis in hoc genus. ꝛ aut̃. ibi posita. C. de epi. et cle. et. l. denuntiamus. C. de his q ad eccle. cōfugiūt. ¶ Et aduerte qꝛ lȝ decanus videret̃ turbare diuinū officiuȝ ex quo interdictum ꝑ eum latū nō tenebat ꝛ conabat̃ illud facere obseruari, tñ ꝓpter appellationē per eū interpositaȝ ad papam exēptus erat a iudicio epi ꝛ archiepi. s. e. c. pastoralis. §. j. ideo non potuit ꝑ epm̄ excōmunicari. ¶ In glo. deferēdum ibi primo non detulit. Inno. vero aliter dicebat vt dixi sup text. in verbo emisit. Nam dicebat ꝙ imo etiā primo loco officialis detulit appellatiōi ꝛ tradidit apostolos postꝙ̄ predictorū fuerat oblitus processit ad denūtiandū interdictū nullum. ¶ Not. tñ scdm intellectum glos. qd delatio reddit̃ nulla etiā prius attētata nedū attētata postea qd est notandū secundum dñm Anto. Hoc tñ forte non est sine dubitatione. qꝛ si valuit factum. tamē delatio nō vr̃ ꝙ debeat annullari lȝ postea deferat̃ ꝙꝙ̄ iudex

27 appellatiōis possit illud reuocare si sibi videatur. ¶ † In eadē glo. ibi ꝛ apostolos concessit. ꝛ sic vr̃ velle glo. cōiuncta cū text. ꝙ iudex concedēdo apostolos videatur deferre appellatiōi qd est verū qñ simpliciter concedit apostolos vel etiā concedit vel tradit apostolos dimissorios. Secus si tradit apostolos refuta-

28 torios vt in. c. j. j. eo. in. vj. ꝛ ibi etiā nota qui dicant̃ † apostoli in materia appellationis. nā in effectu sunt litere dimissorie quas iudex a quo dirigit iudici appellationis ꝑ quas dimittit ꝑtes a suo iudicio ꝛ transmittit ad iudicem appellationis. facit qd ha-

29 betur in. l. j. ff. de libel. dimisso. ¶ † In gl. pe. ibi impedit effectū excōmunicationis qd vr̃ esse falsum seu contra iura qꝛ demū vr̃ impediri effectus excōicationis qñ lata est post appellationem legitimā. vt in. c. ꝑ tuas. j. de sen. excō. ¶ In ea. glos. in fi. hec solu. vera est in se. tñ do. Ant. hic dicit ꝙ non fuit impedita excōicatio seu effectus eius ꝓpter appellationē minus legitimā sed ex eo qꝛ propter delationem iudicis impediri videntur attentata lȝ appellatio fuerit minus legitima ꝛ istud videretur ꝓcedere ꝓm intellectum Inno. de quo. s. dixi in gl. sup verbo deferendum. posset etiā dici ꝙ ꝓm ista iura dūmodo appellatio non eēt manifeste frustratoria non debeat aliquid attentari per id quod habet̃. s. eo. ꝑuenit. ꝛ facit qd dictū fuit. s. eo. pastoralis. Sol. tñ gl. vr̃ tutior intelligendo ꝙ ex aliqua cā iusta cōcernente ipsum negotiū principale fuit appellatum ꝑ decanū. ¶ In gl. fi. in fi. sed certe conclusio glo. non vr̃ literam delcarare sed potius illā

30 ambiguā reddere. vnde potes dicere ꝙ † excōicatus post appellationem legitimā in extraiudicialibus non est euitandus licet in iudicialib⁹ sic ꝑterquā in articulo appellatiōis. j. d sen. excōi. solent. li. vj. ꝛ ideo poterūt isti canonici extraiudicialiter cōicare isti decano. vbi aūt esset dubiū an qs esset excōicatus ante aliquā appellationē tunc bene procedit conclusio gloss. qꝛ tūc in dubio potius deberet euitari ꝑ. c. illud. allegatum in gl. ¶ Et no.

31 etiā ex hoc tex. cū gl. ꝙ † qñ est appellatum non videtur p̄sumendum ꝓ sñia lȝ secus sit qñ non est appellatū ad hoc text. cū glo. no. in. l. herennius. §. caia. ff. de euictio. de quo etiā ꝑ glos. ꝛ doct. in. c. in p̄sentia. de renū. ꝛ sp ea que. s. dixi ꝙ si excōicatus post appellationem legitimā pendente appellatiōe eligatur ꝙ non peccant eligentes cum ei possit extra iudiciū cōmunicari ꝛ tenebit electio si obtineat in cā appellatiōnis. facit qd dictum fuit in. c.

32 pastoralis. in glo. penul. ꝛ sup ea. s. e. ¶ † Extra glo. aduerte ꝑmo ꝙ lȝ superior possit repetere subditū suū ab alio detentum facit quod habetur in. l. de iure. ff. ad muni. vbi etiā cōmunitas repetit ciuem suum. ꝛ de decu. l. generali. lib. x. tñ hoc est verum corā iudice competenti. non aūt de facto sibi ius dicendo. vt hic ꝓbat̃. creditor aūt debitorem suum ab illo detentuȝ non potest repetere: qꝛ nullum ius reale hȝ in p̄sonā eius. j. de pigno. c. ij. secus in p̄dictis. facit qd no. ꝑ glo. ij. in. c. si iudex laicus. de sen. excom. lib. vj. ꝛ adde etiā qd no. Inno. in. c. querelā. de elec. vbi tāgit de tertio inhibente debitori ne soluat facit qd habetur in. l. si. cum aut̃. ibi posita. C. deposi. Item aduerte secundo ꝑ istum text. circa finē. in ver. verum a contrario sensu ꝙ solū reuocētur attentata ꝑ iudicem a quo qñ sibi innotuerat de appellatiōe ab eo interposita quod videtur contra ea que habentur. s. eod. c. pastoralis. §. j. propter qd Inno. hic ad literā in verbo innotuerat suppleat maxime qꝛ idē ꝓm eum si non innotuisset archiepo de appellatiōe interposita ad papā qꝛ forte fuisset facta in eius absentia. nā nihilominus fuisset ps appellans exempta ab eius iurisdictione ꝑ palleg. c. pastoralis. §. j. ꝛ sic videtur velle Innocē. quod non sit necesse appellare in p̄sentia iudicis a quo appellatur. sed de hoc dic vt dictum fuit. s. eo. suggestum. ꝛ no. glo. in. c.

33 appellatio. in. vj. ꝛ tangetur. j. eod. si iustus. ¶ † Ultimo tangit hic Inno. ꝛ Jo. an. si fiat iniuria subdito possit dominus iniuriarum agere ꝛ ꝙ sic si in iniuriam dñi fiat siue sit dñs ratione iurisdictionis siue forte sit dñs possessionis in qua moratur colonus qui iniuriā est passus. facit qd no. Bart. in. l. j. §. idē ait. ff. de iniurijs. secus si non fiat in iniuriam dñi. Si aūt turbatur colonus in possessione, tunc etiaȝ qꝛ ex hoc videtur turbari dñs possessionis competet dño interdictū vti possidetis sicut etiā si expelleretur colonus cōpeteret dño interdictū vnde vi. l. peregre. §. quibus. ff. de acqui. pos. Pro furto aūt facto subiecto non potest dñs agere nec simpliciter actione personali sibi competenti pro debito, qꝛ non est illius procurator nisi aliter haberet mandatum. de quo etiā ꝑ glo. in. c. autoritate. de priuile. in. vj. Idem videtur si res aliqua coloni sibi violenter auferatur cū eadem sit rō. lȝ Innocē. videatur hic facere differentiā inter furtum ꝛ violentiā. ꝛ non bene quantū ad hoc cum sit eadem rō vtrobiqꝫ. ꝛ ꝑ consequens idē ius. de consti. trāsla. fatendum est tñ ꝙ potest superior instare vt subdito suo ministretur iustitia si non ministretur poterit procedere ad represalias. vt etiā hic voluit Inno. de quo in. c. j. de iniur. ꝛ dam. da. li. vj. ꝛ de reg. iur. in mercurialibus. in regula. non debet. lib. vj.

1 ☞ Factum non potest haberi pro infecto.

2 Pendentia appellationis non impedit possessionem consecutiuam ad effectum de preterito non suspensiuum.

3 Papa habet plenitudinem potestatis.

Ut nostrum

a **V**t nostrum. Postq̄ papa causaz ad se reuocauit non valet p̄cessus agitat⁹ per inferiorē sicut nec valeret si prius ab eo fuisset legitime appellatū.h.d. ¶ Et ponit dictū ꝛ rōnē dicti.ibi cū plus ꝛ pro positione casus vide glo.in.c. vt nostrū.j.vt ecclesiastica bñficia cui⁹ hec decre.est ps. ¶ Not. vnum actum suspensiuū iurisdictiōis inferioris.s.qñ superior reuocat ad se cām corā inferiore vertentem.facit qđ habetur in
1 c.pastoralis.§.preterea.s.de offi.dele. ¶ † No.q licet factū respectu facti ipsius non possit haberi pro infecto.vt in.l.i bello.§.fratre.ff.de capti.tñ bene haberi pōt pro infecto quo ad effectum iuris.facit qđ habetur in.l.non dubiū.C.de legi.et in cle.j.in ver.ipso iure.de here.ꝛ pȝ hic qꝛ licet traditio sigilli quatenus in facto consistit non possit irritari.tñ irritatur quo ad effectum iuris vt sic ius ꝛ potestas sigillandi non cōpetat ex tali traditione.ꝛ vt etiam litere sigillate tali sigillo non habeāt vi-
2 gorem. ¶ No.q lȝ † pendentia appellatiōis nō impediat possessionem cōsecutiuā ad effectū de preterito nō suspēsiuū.vt patet.s.e.constitutus.ꝛ bene facit.s.eod.pastoralis.§.j.tñ sec⁹ vr̄ qñ superior reuocat negotium ad se.et sic videtur plus operari reuocatio q̄ appellatio ꝛ p hoc facit quia appellatio nō semper est iuxta ꝛ ideo attentata post appellationē nō semper retractantur.vt pȝ.j.eo.nō solū.lib.vi. ¶ Sed reuocatio semper censetur iusta ex quo facta est per superiorē ꝛ semp aduocat iurisdictionem inferioris.facit.s.de iudi.l.iudicium soluitur.per quā.l.videt idē dicendū in reuocatione facta ab inferiore a papa eo casu quo potestatē habet reuocandi ꝛ sic vr̄ maioris virtutis esse reuocatio q̄ appellatio ꝛ p hoc possunt tolli aliqua contraria que tangit hic Inn.nā primo potest tolli 9riū de.c. constitutus.el.ij.s.e.p qđ videbat q non deberet impediri traditio sigilli velut consecutiue ad collationē factā per archiepm ante reuocationē cause ad papam nā illud.c.loquitur in appellatione.hic aūt in reuocatione negotū ad papā que vr̄ esse maioris virtutis vt predixi vel pōt dici secundo q in.d.c.cōstitutus.confirmatio fuit legitime facta.qꝛ appellatio ibi facta fuit clandestine.vl etiam tangitur p gl.in positiōe casus.j.vt ecclesiastica beneficia.c.j.in glo.j.ꝛ reuocatio precessit traditionē sigilli.Ideo facilius hic retractatur attentatū post dictā reuocationē ex quo clandestine facta fuit collatio.Vel tertio pōt dici q possessio conecutiua ad factū de preterito nō suspensum nō impedit qñ est puri facti ꝛ nō est ius annexū.ꝛ ita loquitur ibi. ¶ Sed hic traditiōi sigilli erat aliqđ ius annexū exercēdi officiū sigillādi. Inno.tñ finaliter residet in prima solutiōe. ¶ Itē vr̄ scđo posse solui p predicta aliud contrarium.nam videtur qđ archieps existens in possessione cōferendi propter pendentiam litis non debeat impediri quominus vtatur sua possessio ne tradendo sigillum per.c.laudabilem.s.vt lit.n̄ rend.nam pōt dici qđ illud verū qñ aliter pendet lis q̄ p reuocationē negotij ad superiorē.vel scđo potest dici qđ contrariū procedit qñ questio super iure conferēdi est inter ptes tantū.nā qñ est cum superiore saltē papa qꝛ tunc qñ agitur cum papa vel alio habēte causam a papa preiudicaret vt est ille pro quo papa scripsit tūc lite tali pēdēte nihil est innouandū ne preiudicet illi p quo papa scripsit vel iuri ipsius pape q dicebat ad se ius conferēdi cācellariā deuolutū et ideo irritādū est id qđ in eius preiudicium est attentatum.facit.s.de sup.negli.pre.licet.que ratio videtur cessare quando est questio inter partes tantū.Sed ista sol.non vr̄ tuta.vt hic tangit.d.Ant.qꝛ nō vr̄ bona rō diuersitatis qđ non possit qs vti sua possessione siue lis sit cū papa siue cū alio: ideo Inn tāgit aliā solutionē qđ hic sit spāle ex eo qꝛ papa cōceperat 9 collationē factā ab archiepo ex verisimilibus suspitionibus.vt pȝ in.d.c.j.j.vt ecclesiastica beneficia.ꝛ hec solutio magis placet Inno.q̄ precedens.tñ finaliter videt residere qđ
3 istud operet reuocatio negotij facta p papā † apud quē est plenitudo potestatis.ij.q.vi.decreto.ꝛ.s.d vsu palij.c.ad honorē. ideo illa pēdente dȝ retractari interim attētatū.facit qđ habet in.c.inter cetera.j.de preben.aduerte qꝛ qñ expresse papa reuocat negotium ad se hoc est clarum.dicit Inno.in.c.cum.M.de constitu.ad finem.q quo ad litigantes eoipso intelligitur reuocare q incipit de causa cognoscere.dicit tamen q secus est quo ad alium tertium.facit etiam qđ notat Archid.ij.q.vi.c.multum stupeo.ꝛ adde etiam quod no.Jo.mona.ꝛ Gar.in.c.cupientes.§.fin.in verbo gratia ad fi.de elec.in.vi. ¶ Ultimo tangunt hic docto.an alieno sigillo possit sigillari.de quo in.c.cuȝ inter vos.s.de re iudi.

1 ¶ Iudex a quo non est necessario in rescripto exprimendus.
2 Terminus assignatus ad appellationem prosequendam non habet vim dilationis.
3 Deferre appellationi an videatur iudex si in instrumēto dicat q iudex bene recepit appellationem.
4 Terminus ad absolutionem prosequendā qñ incipiat.
5 Terminus statutus a iure ad prosequendam appellationē nō potest prorogari sed pōt abbreuiari.
6 Terminus statutus ab homine nō pōt preueniri in impetratione bene p appellatū nec per appellantē.ꝛ nu.12.ꝛ.17.
7 Ubi terminus non est statutus a iudice vel a pte pōt appellat⁹ impetrare dummodo nimium nō precurrat.ꝛ nu.13.
8 Iudex a quo non potest statuere terminum ad finiendam appellationem.
9 Supplere potest iudex ex officio non soluȝ in tangentib⁹ publicam vtilitatem.sed etiam quando tangitur preiudicium ecclesie particularis.
10 Litere secunde non facientes mentionē de primis non valent.
11 Administrare nō potest ille a cuius cōfirmatiōe est appellatū.
14 Terminum ad prosequendam appellationem abbreuiare an possit iudex ad quem in causa matrimoniali siue vbi periculuȝ imminet.
15 Et an in causa principali electionis sit aliquis terminus a iure statutus.
16 Appellatus in impetratione debet facere mentionē de appellatione et etiam appellans.

Oblate nobis. Si terminū appellationis p̄sequende statutuȝ ab hoīe altera ps p̄uenit eo tacito literas īpetrando litere non valent.terminus tñ iuris pōt p̄ueniri dūmodo nimiū non precurrat.h.d.scđa ibi.lȝ igitur.q̄ subdiuidit qꝛ primo distinguit.ꝛ scđo prosequit vnū membrū distinctiōis ibi si vero.Tertio instruit iudicē ibi superior.Quarto cōcludit ad casū p̄positū ibi ex his circa finē. ¶ No.ex tex.p opi.Uber.
1 de bobio q † nō sit necesse in rescripto appellatiōis exprimere iudices a quo.de quo etiā in Spe.de ap.§.de offi.v.sāpe.ꝛ bñ
2 facit iste tex.dū dīt qdā iudices.ꝛ nō noīat illos. ¶ † No.q terminus assignatus ad appellationē p̄sequendā nō hȝ vim dilationis cū ista ponant hic vt diuersa.de quo etiā p gl.j.e.cū ap-
3 pellationibus. ¶ † Quid aūt si in instrō dicat q iudex bene recepit appellationē.an videat deferre.tanget in Spec.q nō videat detulisse.dicit tñ clemētē voluisse contrariū ꝛ p dicta cle. bñ facit tex.in.c.sepe.ꝛ ibi etiā tetigi.s.e. ¶ No.formā īpetrādi ꝛ cōsequenter libellandi p appellatū sup appellatiōis cā qꝛ hȝ
4 impetrare sup 9firmatiōe sn̄ie. ¶ † No.q ad appellationē p̄sequendā a iure statuit termin⁹ a die late sn̄ie sed veritas est qđ incipit a die appellationis interposite.vt dictū fuit in.c.ex rō-
5 ne.ꝛ no.in cle.sicut appellationē.de appel. ¶ No.q † termin⁹ statutus a iure ad p̄sequendā appellationem nō potest prorogari p ptes vel iudicē sed bene potest abbreuiari de primo recurre ad id qđ dictū fuit.s.e. ¶ No.q termin⁹ appellatiōis p̄sequēde pōt abbreuiari p statutionē termini factā ab appellāte vel iudice ꝛ sic a contrario vr̄ q non possit appellatus statuere terminū appellanti de quo etiā p Jo.an.ꝛ Inno.in.c.cordi.j.e. li.vi.ꝛ hoc etiā tenēt Do.de Rota sua cōclu.cxcix.ꝛ facit qđ no. Spe.in tit.de appel.§.nūc breuiter.v.lȝ aūt.Potest tñ appellatus approbare appellationem scđm formā.c.sepe.j.e.ꝛ.c.cor-
6 di.j.e.lib.vi. ¶ † No.q termin⁹ statutus ab hoīe nō pōt preueniri in impetratiōe per appellatū.nec etiā p appellātē.vt hic hȝ coniuncta gl.s.eo.sepe.non facta mentione de ipso termino
7 vnde tunc litere censent sureptitie ꝛ nō valēt. ¶ † Not.q vbi non est terminus aliquis statutus a iudice vel a pte pōt appellatus impetrare dūmō nimiū nō p̄currat ita q supplātet aduersariū.ꝛ sic a 9rio vr̄ q appellanti licitum sit quandocunqȝ infra terminū iuris impetrare.de quo in gl.q appellante non p̄sequēte pōt appellat⁹ p̄sequi appellationē.de quo plene.s. eo.sepe.ꝛ facit etiā qđ no.s.de rescrip.ex pte.s.ꝛ aliqđ etiā di-
8 ctum fuit.s.eo.ex ratione. ¶ † No.q lȝ iudex a quo non possit statuere terminū ad finiendā appellationē.s.eo.ex insinuatiōe tñ hoc pōt facere iudex ad quē de causa.vt qñ est cā q̄ celeritatez desiderat ꝛ nota q vbi negotiū tāgit publicā vtilitatē pōt etiā superior ex officio se interponere.s.de ele.cū nobis olim. de postu.prela.bone. ¶ No.q eoipso q dat vacatio in ecclesia satis dr̄ imminere periculū.qꝛ deest cura pastoris q possit ha-
9 bere curā animarū ꝛ nota q in tangentibus publicā † vtilitatem nedum pōt iudex ex officio supplere.imo etiā dȝ qñ tāgit preiudicium ecclesie particularis.facit qđ habetur in.d.c.bo-
10 ne.el.j.ꝛ.j.de institu.cum venissent. ¶ No.q † litere secunde nō facientes mentionem de primis nō valent.de quo in.c.ceterū.
11 s.de rescrip. ¶ No.q † ille a cuius confirmatiōe est appellatū interim non administrat.ꝛ sic facit ad no.in.c.auaritie.de elec. in.vi. ¶ No.q iudex impetrat⁹ ab appellato sup cōfirmatione sn̄ie non semp 9firmabit sn̄iam ſȝ poterit ēt illā infirmare si viderit eam infirmādā ꝛ eodē mō si appellans impetrauit sup infirmatione sn̄ie poterit iudex illaȝ infirmare si sibi videatur.

a ¶ Postq̄ papa. eodē mō sūmat hic.d.abb. vide post. do. Joā.et dist.d.Pe. boych.

facit quod no. Innocen. de offi. deleg. cũ contingat. ⁊ in. c. ex cõ-
questione. de resti. spo. ¶ In glo. prorogari. in fine. dicit tamen
Jo. an. ꝙ illud non est proprie prorogare sed potius parcitur ei
qui infra tempus legitimũ ꝑpter impedimentum non prose-
quitur. facit qđ not. Jo. an. in addi. Spec. in tit. de appel. §. nunc
breuiter ver. illud aũt scias. et in Spe. de deleg. §. fi. ver. item ꝙ
12 iurisdictio. ⁊ in ver. seq. ¶ † In gl. appellata ibi neutra ps ⁊c.
⁊ est ratio diuersitatis qualiter terminus hominis a neutra ꝑ-
tium põt preueniri ⁊ terminus iuris sic: qꝛ terminꝰ hominis cõ
muniter est breuis. qꝛ moderatur seu abbreuiat legẽ. s. eo. cum
sit romana. vel quia homo est magis dedignantis nature ꝙ̃ lex
ideo mitius agitur cũ. l. ꝙ̃ cũ homine. l. celsus. ff. de arbi. vel dic
verius ẜm Jo. an. ꝙ ratio est quia terminus iuris datur ad fi-
niendam appellationem vt infra sequitur in gl. ideo necesse est
ipsum preuenire sed terminus hominis datur ad inchoandũ.
ideo merito non preueniretur. ¶ In eadem gl. in fi. ⁊ adde qđ
habetur in cle. sicut appellationez. ⁊ in cle. quãdiu. de appella. ⁊
13 s. eo. ex ratione. ¶ † In glo. precurrãt. in fine. sed qñ dicet ni-
mis precurrere dicit scđm Jo. an. ꝙ istud erit arbitrariũ inspe-
cta qualitate cause ⁊ conditione personarum ⁊ loci distãtia. fa-
cit qđ habetur. s. e. cũ sit romana. ⁊ de elec. c. cupientes. in prin.
lib. vj. nec dicetur fieri preiudicium appellanti per impetratio-
nem legitime factam per appellatum. qꝛ potius habet regra-
tiari appellato qui proprijs expensis impetrauit sibi iudicẽ p
quem poterit ipse appellans sententiaz infirmare si veniat in-
firmanda vt pz ex tex. hic in fi. Alij tñ dicebant ꝙ solum in vlti
mo mense poterat impetrare appellatus per id qđ habetur. ij.
q. vj. appellatore. ¶ Alij etiã dicebãt ꝙ prius poterat impetra
re sed non poterat agere nisi in vltimo mense. ⁊ hec vr̃ vera opi.
Jo. an. qꝛ p quãtũ spatiũ prius possit impetrari hoc erit arbi-
trariũ cũ hoc aliter non sit determinatũ. ar. c. de causis. de offi.
dele. ⁊ ad id quod dixi ꝙ in vltimo mense potest ꝓsequi appel-
latus. facit qđ dictum fuit. s. e. extante tempore quo appellãs
potuisset cõmode impetrare si voluisset ⁊ infra quãtũ tp̃s dicat̃
potuisse commode impetrare hoc habebit iudex arbitrari in-
spectis circũstantijs. de quibꝰ. s. ¶ In glo. ꝓsequi ibi ea prius
citata hoc verũ quando nõ fuit terminus statutus a iudice vel
ab appellante ⁊ hoc casu loquitur glos. relata. ad tex. secꝰ si di-
ctus terminus fuisset statutus quia ille habet viz peremptorij
14 vt pz in. c. sepe. s. e. in glo. penul. in fine. ¶ † Quid aũt si agere-
tur de matrimonio carnali an poterit iudex ad quẽ abbreuia-
re terminũ ad prosequendam appellationem dic ꝙ sic secundũ
Hostien. propter periculũ fornicationis in matrimonio vitã-
dum. facit qđ habetur. s. vt lit. non contesta. quoniam. idẽ etiã
dicebat Goff. in alijs que celeritatẽ desiderãt. argu. l. j. ff. de dã.
infec. ⁊ in. l. j. ⁊. ij. ff. de ferijs. qđ est verũ vt tangit do. Anto. qñ
tangeretur publica vtilitas. quia tunc superior potest etiã ex
officio abbreuiare. sed vbi tangetur priuata vtilitas nõ posset
abbreuiari partibus inuitis per id quod habetur. j. de reg. iur.
15 indultum. li. vj. ¶ † An aũt in cã principali electionis sit ali-
quis terminus a iure statutus ad illam terminãdaz. Hosti. hic
videtur velle ꝙ non. dicit tamen ꝙ satis foret equum statui ꝙ
si non terminaretur infra annum ex tũc superior possit ꝓuide-
re nisi iusta causa subesset per id quod habet̃ de iure patro. eã
te. ⁊. c. cum propter. ⁊. c. quoniã. ⁊ quia si expectatus p sex men-
ses remoueretur ab obtento. vt. j. de cleri. nõ resi. ex tue. fortiꝰ
impediri deberet ab obtinendo. sz Jo. an. dicit ꝙ istud nõ esset
equũ. qꝛ per hoc preiudicaretur habẽti potestatẽ eligendi sine
sua culpa. nec obstat. c. ex tue. sz Joã. an. dicit ꝙ istud non esset
equum. qꝛ ibi priuatur ab obtento propter culpã ipsius nõ cõ-
parentis. sed hic non est in culpa prosequẽdo litẽ iuxta posse.
Itẽ non obstat. c. eam te. cum alijs prealleg. quia loquuntur qñ
est questio inter patronos. ⁊ sic videntur esse in culpa si non ꝓ-
curant litẽ finiri intra tempus. de quo in iuribus preallegatis
sed hic erat questio inter electos. ⁊ sic in diuerso casu loquũtur
vt etiã no. Jo. an. in. c. cum vos. in prin. ff. de offi. ordi. hodie ve-
16 ro serua qđ in. c. j. ⁊. c. cupiẽtes. ⁊. c. si possꝫ. de elec. l. vj. ¶ † In
gl. fi. in fi. no. bene ex gl. iuncto. tex. ꝙ etiam appellatꝰ in impe-
tratione debet facere mẽtionẽ de appellatione ⁊ similiter etiaz
ipse appellans ⁊ sic vterqꝫ tam appellãs ꝙ̃ appellatus tenetur
facere mentionem de appellatiõe in impetratione. ⁊ istud etiã
voluit Innocen. s. de maio. ⁊ obe. dilecti. ⁊ facit etiã quod ipse
no. s. de offi. delega. ex literis ⁊. j. de his q fi. a maio. par. ca. c. j. lz
17 aliter idterit Innocen. in. c. ij. s. de rescrip. ¶ † Extra gloss. ad-
uerte quia dicunt domini de rota sua cõclusiõe. vij. ꝙ decr. ista
inquantũ dicit non posse impetrari ante terminũ statutum ab
homine hz locum quando impetratur iudex extra curiam. sed
vbi impetratur iudex in curia. qꝛ ibi cognoscere dz tunc non hz
locum iste tex. quia valebit cõmissio facta etiam ante terminuz
etiã non facta mentione de termino. vt etiã voluit Jo. mona. s.
rubri. de rescrip. lib. vj. ⁊ est ratio diuersitatis quia in curia da-
tur iudex ex officio ⁊ non ad petitionẽ partis. ideo tunc secus.
¶ Quid aũt si appellatus impetrauit infra terminũ hominis
facta mentione de termino dic qđ tunc vz impetratio vt sic in-
nuitur. Sed an tũc possit cõpellere appellãtẽ ad ꝓsequẽdũ du-
rante termino iuris dic ꝙ nõ nisi circa finẽ termini tp̃is p mẽ-
sem. vt etiã voluit Spec. de appel. §. nunc breuiter. ver. lz aũt. et
Fede. in suo consi. cviij.

1 ☞ Lite in causa principali contestata potest in causa appel-
lationis contra absentem procedi etiam lite aliter in cã appel-
lationis non contestata.
2 Litis contestatio facta in principali non rescinditur p appella-
tionem sed potius durat.
3 Absens citari debet vbi in causa appellationis cõtra eum ꝓ-
ceditur.
4 Procedi põt ad diffinitiuam si iudici liquet de causa ⁊ fuit lis
contestata.
5 Iudex appellationis si pronuntiet bene appellatũ poterit ex-
pedito articulo appellationis procedere in causa principali.
6 Missio in reali qñ fit ꝯ reum post litem contestatã ipse reus
non auditur de possessiõe qñcunqꝫ reuertatur.
7 Lite non contestata an ⁊ qñ procedi possit ad diffinitiuam.
8 Litis contestatio an sit necessaria in appellatione ab interlo-
cutoria qñ contra presentem proceditur.
9 Libellus vbi sit necessarius in causa appellationis.
10 Libellus an sit dandus in appellatione ab interlocutoria.
11 Litis contest. an sit necessaria in causa nullitatis.

PEr tuas. Altera pte cõtumaciter absente
iudex appellatiõis põt diffinire
etiam negotium principale si post litem contest. fuit
appellatũ. h. d. ⁊ est communis diuisio. scđa ibi. nos
1 igitur. ¶ † Not. j. ꝙ vbi in principali causa lis est conte. põt ꝓ-
cedi in causa appellationis cõtra absentez etiã lit. aliter nõ cõ
test. in causa ipsa appellationis siue fuerit appellatũ a diffiniti-
2 ua siue ab interlocutoria. ¶ † Not ꝙ lit. cõte. facta in principa-
li non rescindit̃ p appellationẽ. sed potius durat. ⁊ videt̃ profi-
cere etiam quo ad instantiã cause appellationis. facit quod no-
tatur per legistas in. l. ita demum. C. de procura. ⁊ maxime per
3 Bar. ¶ † Nota ꝙ vbi in causa appellationis proceditur cõtra
absentẽ dz ipse absens citari. facit qđ no. gl. antepenul. s. c. pri-
mo. qđ est verum qñ terminus non fuit statutus appellatiõi a
iudice vel a parte. alias esset secus cũ talis terminus habet viz
4 peremptorij. s. eo. sepe. ¶ † No. qđ vbi liquet iudici de causa si
lis fuit contesta. saltẽ in principali potest ꝓcedi ad diffinitiuã.
¶ In gl. j. in principio. ibi si iudici supple principalis cause nã
processus de quo sequitur in glo. obseruari debet in ipso iudice
cause principalis. Sed forte de mente gl. fuit intelligere de iu-
dice appellationis quãdo appellatum est ante sentẽtiã. et tunc
5 intellige gl. ꝙ expedito † articulo appellationis p ipsum iudi-
cem appellationis poterit si pronuntiet bene appellatũ ꝓcede
re postea in negotio principali p modũ de quo sequitur in glo.
ꝙ intellige citato tñ prius absente vt hic colligitur ⁊ plene di-
6 ctuz fuit. s. e. sepe. in gl. que incipit. vt si lis ⁊ sup eadẽ. ¶ † In
eadem glo. ibi nisi de proprietate supple quia quando fit missio
in reali contra reũ post litem contestatã non auditur ipse reus
de possessione quandocunqꝫ reuertatur sed solum de ꝓprieta-
te vt notatur in. l. cõsentaneum. hic allegata. Secus quãdo da-
ta esset possessio contra reum ante litẽ contesta. qꝛ tũc veniens
infra annum audiretur etiam de possessione. s. vt lite nõ cõtest.
quoniam. §. in alijs. ¶ In eadem gloss. ibi confirmare non
possunt hoc verum nisi in principali causa actor non probauit
nec etiam alliquid probat causa appellatiõis quod facere pos-
set. nam etiam non probatũ in causa principali probari potest
in causa appellationis. s. de testibus. fraternitatis cum ibi no-
tatis. ⁊ de fide instrumento. cum ioannes. ⁊ de. l. per hanc. C. de
tem. appella. Posset ergo confirmari si probaret actor in causa
appellationis licet in principali non probasset sed vbi non ꝓ-
bauit in principali. nec in causa appellationis tunc procedit ꝙ
sequit̃ in glo. ¶ In ea gl. ibi vel dic. hanc regulã videtur tenere
hic do. Anto. qñ iste presens non offert se ad procedendum sed
vbi offerret se ad procedendũ: tunc posset procedere ẜm euz ꝙ
possit fieri immissio propter contumaciã appellantis si non li-
quebit de causa sed certe vr̃ ꝙ simpliciter hec secunda practica
sit verior quia iudex appellationis habet confirmare vel infir-
mare sententiam. l. eos. C. de appe. ⁊. s. etiã tetigit gl. ⁊ sic si nõ
potest confirmare debet illam infirmare. et p consequens tunc
vr̃ in effectu absoluere reũ ab impetitione actoris. ⁊ ideo vlte-
rius non est procedendũ et imputet sibi appellatus qui non ꝓ-
bauit de iure suo. ⁊ qui etiam ꝓsecutus fuit appellationem. naz
cautius fecisset nõ ꝓsequi ⁊ ꝑmittere desertari appellationem

quia sic

quia sic fuisset confirmata prima sententia.s.eo.c.cum sit romana. et ideo non videtur habere aliquod remedium nisi appellet ab ista secūda sentētia per quam infirmatur prima: quia tūc poterit in causa appellationis de iure suo probare per dictā.l.per
7 hanc.cum alijs preallegatis. ¶ † Extra gl. dicit hic Innoc. esse causam specialem in qua ꝓcedi potest ad diffinitiuam lite non
a cōtest.[a] ꝛ dicit esse speciale priuilegium in causa appellationis. do. de Rota in conclu. viij. dicūt qḋ si lis non fuit contest. in causa principali dꝫ cōtestari in causa appellationis, ꝛ hoc satis ꝓbatur in isto tex. a sensu cōtrario. si autē fuit contestatus in principali: tunc si ꝓcedatur contra absentē cōtumaciter in ipsa causa appellationis non erit necessaria litis contestatio. secus si non fuit cōtumax. per id qḋ habetur in.l. vnica. C. ne li. in vna eadēq causa tertio ꝓuocare. canonizata.ij.q.vj. si quis in quacūq. ꝛ idē videtur velle Archid. de iura. calum. in.c.vj. ꝛ Spe. de lit. contesta.§. videndum. versi. sed nunquid. ꝛ de sen. prola.§. iuxta. versi. quid ergo si appellans. ꝛ Host. in summa huius tit.§. si quis sit effectus. ꝛ hoc in appellatione a diffinitiua: in appellatione vero ab interlocutoria clarum videtur qḋ non requiritur contestatio.j.eo. interposita.§.fi. ꝛ sic videtur etiam transire hic do. Ant. sed gl. in.c. raynaldus. in versi. contestata.j. de testa. videtur velle qḋ quādo proceditur contra presentem in appellatione a diffinitiua sit necessaria cōtestatio. secus qñ cōtra absentem si lis fuit contesta. in principali. ꝛ idem tenent cōmuniter legiste. et maxime Cy. ꝛ Bar. in.d.l. vnica. ꝛ per eūdem Bar. in.l. ab hostib⁹.§. sed qḋ simpliciter. ff. ex quibus cau. ma. ¶ Aduertēdum qḋ vbi proceditur contra absentē in causa appellationis ex quo semel pars fuit in iudicio: sufficit citatio ad domum fm ea que no. de eo qui mit. in posses.c.fi. per Inno. ꝛ per Bart. in.l. iiij.§. pretor. ff. de dam. infec. ꝛ tunc censeatur ficte cōtumax non comparēs. facit qḋ not. plene in cle. si ante. de do. ꝛ cōtu. ꝛ hec opinio videtur verior. ꝛ fm illam videtur intelligenda opi. do. Ro. ꝛ sequacium. pro qua etiā bene facit tex. in.d.c. raynaldus. licet Innoc.
8 ibi dicat cōtestationem non fuisse necessariam. ¶ † Itē aduerte quia gl. in.c. interposita. in.§.fi. videtur sentire qḋ etiam in appellatione ab interlocutoria quando ꝓceditur contra p̄sentem
9 sit necessaria cōtestatio. vbi autē † libellus sit necessarius in causa appellationis. tangit Spe. in tit. de libel. cōcep.§. nūc dicendum. circa fi. ver. sed nunquid. vbi concludit qḋ in appellatione extraiudiciali quia illa est ꝓuocatio ad causam.s.eo.cum sit romana. necessarius erit libellus per.c.j. per totū.s. de libel. obla. ¶ Si autē appellatū sit ab interlocutoria ꝛ tunc non est necessarius libellus: sed sufficit qualisqualis petitio. ꝛ maxime vbi articulus iuris decidēdus esset vt si appelletur ex eo quia non admittitur opponēs ꝙ pactū de non petēdo non impedit cōtestationem litis. Nam solū exceptiones litis finite impediunt: non autem alie concernentes merita cause in.c.j. de lit. contest. ¶ Si autem appellatum sit a diffinitiua tunc cōcludit Spe. qḋ debet offerri libellus, ꝛ sic dicit clemētem mādasse auditoribus tēpore suo seruari, et sic dicit practicari in curia. ¶ Sed Jo. an. in.c. prealle. raynaldus. dicit ꝙ de iure potius debuisset dici contrarium vt in causa appellationis ab interlocutoria dari debeat libellus: qꝛ ille est articulus separatus a negotio principali. Sed quando appellatur a diffinitiua agitur de negotio principali in quo alias datus fuit libellus, et ideo videtur qḋ tunc sufficiat qualisqualis petitio. sed vt dixi Specu. tenuit cōtra. et pro ipso etiam facit quia instātia cause appellationis est diuersa a causa principali, ꝛ ideo in ea iteratur iuramentum calumnie. de iura. calū.c.ij. li.vj. ꝛ in.l.j. in prin. C. de iura. calum. Et ideo eadē ratione videtur libellū de nouo dādū ꝛ potissime quia hꝫ aliquid petere scilꝫ sententiam infirmari, ꝛ de iure videtur qḋ debuisset etiam iterari cōtestatio. per id qḋ legitur et notatur in.l.j.ff. iudica. solui. ꝛ per Inno. in.c. causam que. el picolo.s. de testibus. nisi specialiter fuisset statutum oppositum. dicebat etiā Jo. an. in loco preallegat. ꝙ videbatur p rationē superius tactā per eum non esse cōtestationē necessariam etiā si agatur cōtra p̄sentē in causa appellatiōis a diffinitiua. secus si ab interlocutoria. Do. autē Anto. hic dicebat libellum dādum in causa appellationis eo casu quo cōtestatio est necessaria in qñ sit superius est dictū. alias secus. Tu potes tenere qḋ dixi.s. post Spe. in appellatione a diffinitiua vcꝫ qḋ in illa dādus sit libellus ex quo instantia est diuersa etiam si ꝓcedatur cōtra absentem, ꝛ sic non sit neces
10 saria cōtestatio si prius fuit facta in principali. ¶ † In appellatione autē ab interlocutoria. licet Spec. dicat qḋ sufficit qualisqualis petitio fm formā clemē. sepe. de verb. sig. Tamē forte de iure quia instātia est diuersa videretur dādus libellus per id qḋ superius dixi in practica. tamē forte seruaretur opinio Spe. que satis est equa. ¶ † An autē in causa nullitatis sit necessaria con
11 testatio. Prosequitur hic do. Ant. cōcludē qḋ si deducitur nullitas per viam exceptionis non erit necessaria cōtestatio, qꝛ tūc summarie ꝓceditur.l. iiij.§. ibidem. ff. ad exhi. qḋ ꝓcedit si opponatur cōtra executionē sententie. vt etiam voluit Bar. in.l. iiij.§. cōdemnatio. ff. de re iud. Nam in illa summarie ꝓceditur. vt ibi notatur. idem tamē videtur si alias opponatur exceptio nullitatis vt non sit necessaria cōtestatio: quia in exceptionib⁹ de necessitate non est fienda. vt no. de offi. deleg. prudētiam.§. sexta. ¶ Si vero deducitur nullitas incidēter in causa appellationis qḋ fieri potest iuxta id qḋ habetur in.l. cornelia. ff. de iu. patro. ꝛ not.j.e. dilecto. per Inno. ꝛ Host. ꝛ p gl. ꝛ legistas in.l.j.C. quan a do ꝓuo. non est neces. ꝛ tunc non exigit contestationem eo casu quo non exigitur in causa appellationis illa sufficit etiā pro incidenti nullitatis cum attēdi debeat qḋ principaliter agitur.l. si quis nec causam.§. res pignori. ff. si cer. pet. ꝛ.j. de reg. iur. accessorium. lib. vj. ¶ Si autē deducitur nullitas principaliter in iudicio, tūc si est notoria non exigitur cōtestatio. debet tū pars vocari ad sententiam audiēdam. per id qḋ nota. de iureiuran. ad nostram. el tertio. ¶ Si autē non est notoria tūc exigitur contestatio. per.c. fi.s. de offic. audi. ꝛ quia sententia lata super illa hꝫ vim diffinitiue facit qḋ nota. in cle. cū a repulsione. de app. ad quam diffinitiuā non cōsueuit deueniri regulariter nisi lit. cōtest.s. de lit. conte.§. vnico. ꝛ hoc tenuit Specu. in tit. de lit. contest.§. qñ autē. versi. quid de causa. qḋ intelligit do. Ant. qñ ꝓceditur parte p̄sente: sed vbi ꝓcederetur cōtra absentē dicit non exigi cōtestationē: quia nihil petitur a parte sed a iudice. facit qḋ not. per legistas. in auth. si omnes. C. si vt se ab heredi. abstineāt. ꝛ in auth. qui semel. C. quō ꝛ qñ iudex. Et ex p̄dictis patere potest an libellus sit dādus quia videtur qḋ sic qñ deducitur principaliter per viam actionis. per.c. fi. de offi. iud. alias secus ꝛ hoc videretur ꝓcedere qñ deducitur nullitas corā alio iudice: sed si coram eo qui tulit sniām non videtur exigi libellus: nec contestatio per id qḋ habetur.s. de rescrip. ab excōicato. ꝛ qḋ no. Spec. in ti. de sentē. prola.§. iuxta. ver. quid ergo appellās. ꝛ adde etiā qḋ not. Bart. in.l. si vt ꝓponis. C. quō ꝛ quādo iud. ꝛ in.l. si expressim. ff. de appel. ꝛ qḋ non exigatur libellus nec cōtestatio quādo corā eodem iudice deducitur nullitas ex eisdē actis. bene facit quia notoriū dicitur esse qḋ ex actis constat. vt voluit Inno.s. eo. ex insinuatione. ꝛ.s. de testi. per tuas.j. de coha. cleri. ꝛ mulie.c. fi.

a ¶ Lit. non ɔtes. sup h vide dn̄i. d. Hē. boych. i p̄n.c. ꝛ habebis intellectū hui⁹ materie.

1 ¶ Dictio vt quandoq ponitur causatiue quandoq modaliter.
2 Pro sententia iudicis presumitur si non est appellatum. et numero.6.
3 Causa in appellatione debet exprimi coram iudice a quo.
4 Itineris arreptio aut transmissio nuntij ad superiorem non suspendit iurisdictionem iudicis inferioris. ꝛ nu.10.
5 Appellans an possit ꝓsequi aliam causam ꝙ expressam in appellatione ante sententiam.
7 Litis contestatio facta coram iudice incompetenti est nulla.
8 Appellari non potest ante sententiam a quocūq iudice idoneo nisi ex causa rationabili expressa in appellatione siue sit scripta in iure siue non.
9 Clausula appellatione remota an aliquid operetur ꝛ quid.
11 Iudex qui non defert eo casu quo debet deferre puniri debet nō tamen punitur si defert vbi deferre non tenebatur.
12 Recusare iudicem inimicum non potest is qui fuit causa inimicitie. b
13 In appellatione deficiens punitur in expensis et illam sententiam exequetur primus iudex ad quem fit remissio.
14 Appellatione non iustificata negotiū remitti debet ad iudicem a quo quando per eum non fuit delatum appellationi.
15 Cause maiores que dicantur.
16 Appellatio ab interlocutoria ad hoc vt valeat que requirātur.

b **VT debitus.** Qui appellat[b] ante sniam dꝫ causam ꝓbabilem exprimere corā iudice a quo appellat, nec est ꝓbabilis causa exceptio de nūtio misso vel literis impetratis que nō sunt p̄sentate: ꝛ si falsa erit appellatiōis causa remittetur appellās ad iudicē a quo ꝛ cōdēnabitur in expēsis. si autē erit vera tunc iudex appellationis in causa principali ꝓcedet. h.d. Et diuiditur in tres partes principales. In prima duplex cōstitutionis causa. In scḋa constitutio. In tertia quedā ꝓtestatio. Scḋa ibi statuimus. Tertia ibi saluis. scḋa subdiuiditur. nam primo ꝓhibet ante sniam appellari absq causa rōnabili ꝛ ipsi⁹ non rationabilis causa duo ponit exēpla. scḋo ibi: cum autē approbat appellationē ex cā rationabili expressa corā iudice dicēs iudicē appellationis de ipsa debere cognoscere. In tertia ibi ꝛ si min⁹ instruit ipm iudicē in ꝓcessu, ꝛ hoc dupliciter. Primo si nō reperit rōnabiliter appellatū in remittēdo ꝛ in expēsis cōdemnando scḋo si reperit legitime appellatum in procedendo ibi alioquin.
1 ¶ † Ibi. primo de dictiōe vt que hic ponitur causatiue lꝫ cōiter ponatur modaliter. vt no. gl.ij. circa fi.j. de cōdi. apposi. in.c. ve

b ¶ Qui appellat. h est solenne.c. ꝛ aie. i infinitis locis p doc. ꝛ in ei⁹ summatiōe cōueniunt oēs scribētes: si queras an cla appellatione remota hodie aliqd operet. vide p Host. i sum. eo. tit. c. vt debit⁹. ꝛ hec cadit sup gl. que icipit sic ergo.

rum.ꝛ Accur.in rub.de his que sub modo.ꝛ in rub.ff.de cōdi.et
demō.Interdū vero ponitur cōsecutiue.vt.l.si mauumissori.et
2 ibi no.C.de obse.patro.pstan. ¶†Not. honorē debitū esse indi
cibus cōseruandū.facit qᵭ habetur.s.de fide instru.cū ioannes.
ꝛ hec potest esse ratio,qꝛ ꝑ eius sn̄ia p̄sumitur.s.de re iud.sicut
qᵭ est verū si nō fuit appellatū.al's secus vt dictū fuit.s.eo.dile-
ctis.circa fi.ꝛ not.gl.in.l.herēnius.§.caia.ff.de euic.de quo etiaȝ
in.c.in p̄sentia.s.de renun.ꝛ dicta de causa ꝛ p̄sumitur ꝑ iudice
in arbitrarijs.s.de offi.dele.de causis. ꝛ ꝑ Inno.j.de eo qui fur.
ordi.rece.c.ij.ꝑmittitur etiā sibi post cōclusionē cause interroga-
re partē si sibi videtur.de fide instru.cū ioannes. circa fi. ꝛ etiam
ꝑmittitur sibi vt cōpellat partē rn̄dere sup negatiua.de cōfes.c.
j.in.vj. ¶No.consulendū esse litigātibus ne varijs expēsis ꝛ im-
moderatis fatigētur.s.de do.ꝛ cōtu.ad fi. Dicit tn̄ hic Ain.qᵭ
quādoq; fortius ligat pars q̄ iudex:qꝛ si pars defert iuramentū
nō potest appellari.secus si deferat iudex.ff.de iureiur.l.admo-
3 nēdi.ꝛ no.s.de iureiur.c.fi. ¶†No.nō posse quē recedere a iudi
ce cōpetenti ꝑ appellationē ante sn̄iam nisi ex rationabili causa
appellet.ꝛ no.qᵭ causa debet exprimi in ipsa appellatione ꝛ co-
ram ipso iudice a quo.vt hic pꝫ.debet etiam in scriptis appel-
4 lare.j.e.c.j.in.vj. ¶†No.qᵭ nō videtur hodie trāsmissio nuntij
aut itineris arreptio ad superiorē suspēdere iurisdictionē indi-
cis inferioris.de quo tāgetur cum gl.in verbo:si dicat.et tāgitur
etiā ꝑ gl.ꝛ Host.j.eo.c.j.in.vj. ¶Not. qᵭ in literis primis cōtra
regulaȝ videtur etiā posse opponi si ipse prime non sint iudici-
bus p̄sentate. ¶Not.requisita vt appellatio ante sententiā de-
uoluat negotium ad superiorem que exigitur qᵭ appellatum sit
ex causa rationabili tali vꝫ qᵭ si esset probata deberet legitima
reputari ꝛ qᵭ exprimatur corā iudice a quo appellatur requiri-
tur etiā qᵭ in scriptis appelletur.vt.s.dixi. ¶No. effectū non iu
stificate appellationis ante sn̄iam:qꝛ si iudex appellationis non
inuenit illā rationabilem vel verā debet remittere appellātem
ad iudicem a quo ꝛ illum in expensis condēnare. ¶Si autē re-
periat appellatum ex causa rationabili ꝛ vera:ꝛ tunc in dicto ar
5 ticulo appellationis pōt ꝑcedere postea in principali. ¶†An
autem possit appellās ꝑsequi aliā causam quā expressam in ap
pellatione ante sententiā dic qᵭ non.vt habetur in cle.appellā-
ti.eo.tit.licet secus sit quādo est appellatum a diffinitiua.l.scio.
ff.de app.ꝛ facit qᵭ no.j.eo.cum causam. ¶Not. qᵭ in maiori-
bus causis etiā si non appelletur causa debet tractari apud se-
dem apostolicā.ꝛ qᵭ hic dicitur in versi.saluis.est quedā ꝑtesta-
6 tio.vbi etiā dicit gl.in.c.q̄uis.de elec.in.vj. ¶†In gl.j.in fi.ꝛ ꝑ
hoc etiā qᵭ habetur in.l.j.siue.ij.C.de offic.ciui.iudi. vbi dicitur
qᵭ p̄sumēdum est in dubio ꝑ facto iudicis. ꝛ facit qᵭ dixi in no.
7 ¶†In gl.ij.in fi.nota bene qᵭ contestatio facta corā iudice in-
competenti est nulla ꝛ non opatur effectum, ꝛ ad hoc sepe alle-
gatur gl.facit qᵭ not.in.c.illud.s.de p̄scri. ꝛ in.l.si pater. hic al-
leg.qᵭ intelligit do.Anto.quādo ad interruptionem requiritur
lit.contest.vbi autem exigeretur sola fides:tunc si ex illo actu cō
testationis inducta esset mala fides interrūperetur p̄scriptio:qꝛ
talia tanq̄ in facto consistentia operātur etiā sine iudicis cōpe-
tentia.facit qᵭ habetur in.c.cum dilectus, circa finem.s.de ord.
cog. ¶In gl.iij.ibi quia dicit corā idoneo iudice.ꝛ sic vult gl.vt
colligitur ex ver.ꝛ ita pꝫ qᵭ hodie ꝛc.ꝛ ꝑ hāc constitutionē ho-
8 die de nouo est inductum qᵭ non potest†appellari ante senten
tiā a quocunq; iudice idoneo nisi ex causa rationabili expressa
in appellatione siue sit scripta in iure siue non.ꝛ sic videtur velle
qᵭ sm̄ antiqua tempora erat secus:sed in cōtrarium facit.s.eo.
cum in ecclesia.vbi videtur qᵭ etiā sm̄ antiqua tēpora non pos-
set appellari nisi ex legitima causa.Potes soluere dupliciter.
Primo qᵭ ibi loquitur quādo appellabatur ad inferiorem a pa
pa.hic autem quādo appellabatur ad papā quo casu sm̄ anti-
qua tempora sufficiebat qᵭ appellatio non esset manifeste fru-
stratoria:licet causa aliqua non exprimeretur.s.eo.c.ꝑuenit.vel
potes dicere scd̄o qᵭ loquitur de amissione fienda vel non fiēda
ꝑ iudicem ad quem:quia etiā de iure antiquo non debeat admit
tere nisi reperiret appellatum esse ex rationabili causa quā po
terat deducere corā iudice a quo, sed hodie debet exprimi coraȝ
iudice a quo ꝑ hāc decreta. que loquitur in appellatione iudi-
ciali que debet fieri a grauamine illato:sed appellatio extraiudi
cialis potest fieri etiā a futuro.vt dictū fuit.s.eo.bone. ꝛ.c.con-
suluit.ꝛ no.qᵭ hec decre.loquitur quādo inter partes ꝑceditur:
sed quādo ꝑceditur ex officio loquitur.c.cū speciali.§.j.j.e.qua-
liter autem debeat exprimi causa.dubitat Inno.j.de oper.no.
nun.c.fi.Cōclude q̄ sufficit exprimere in genere in appellatiōe
ab interlocutoria.vnde nō sufficit dicere interlocutoriā iniquā.
ꝛ ideo appellare vel dicere appello:quia me grauasti, sed debet
specificare causam grauaminis licet non sit necesse q̄ exprimat
cām cause.vnde sufficit dicere appello : qꝛ me grauas ex ꝑcessu
in loco non tuto. Nec est necesse dicere quia ꝑcedis in loco non
tuto mihi ex eo:qꝛ ibi habeo inimicitias capitales.facit quod di
ctum fuit in.c.ex parte.s.eo.ꝛ adde etiā qᵭ dixit Paulus in cle
men.appellāti.de app.qᵭ inquātum hic dicitur qᵭ debet expri-
mi causa in appellatione hoc debet intelligi nisi sit notoria pā-
tens ex actis ita qᵭ non subijciatur necessitati ꝓbādi:sed solum
pendeat ex allegationibus iuris:sed hoc cōmuniter nō tenetur:
quia notorietas etiā ex actis non excusat a ꝓpositione que exi-
gitur ꝑ forma in appellatione licet excludat a necessitate ꝓban
di.vt no.gl.in cle.appellāti.de app.ꝛ etiā Jo.and.in.c.accedens.
el.j.sup gl.s.vt lit.non contest.ꝛ plus dicit hic do. Ant. qᵭ non
sufficit appellare ex aliqua causa specifica vel ex alia quacunq;
patente ex actis:quia non poterit iustificari appellatio nisi ex
causa expressa,ꝛ hoc vt iudex possit esse certus. an debeat dare
apostolos refutatorios vel dimissorios ꝛ ne pars appellās pos-
sit variare appellatū in incerto.Facit qᵭ habetur de elect.vt qs
duas.lib.vj.Et hec ꝑcedunt de iure canonico quando appella-
tur ante sententiā.de iure autem ciuili regulariter nō potest ap
pellari ante sententiā si grauamen est reparabile per appellatio
nem a diffinitiua.al's secus vt legitur ꝛ notatur in.c.fi.j.e.in.vj.
ꝛ in.l.ante finē.ꝛ ibi plene ꝑ Bart.ff.de app.reci. vbi autem ap-
pellaretur a sententia diffinitiua regulariter nō est necesse cau-
sam exprimere.vt legitur ꝛ notatur.j.eo.c.causam.in gl.fi.ꝛ in.l.
scio.ff.de app.fallit in casu.c.romana.§.si autem post sentētiā.
de app.in.vj. ¶Ubi autē appellatur ab executione tunc qꝛ re-
gulariter non admittitur appellatio nisi modum excedat debet
causa exprimi.vt no.in Spe.in tit.de excu.sen.§.nunc dicendū.
ver.sed nunquid.Quid autē si appelletur ab interlocutoria ha-
bente vim diffinitiue dicendum.vt in.c.ꝑuenit.s.eo. vbi ꝑ Joā.
and.sup gl.nā videtur idem in illa q̄ in diffinitiua vt ibi dictum
fuit. ¶In ea.gl.ibi.ꝛ sic non hꝫ hodie locū.ꝛ sic vult gl. qᵭ decr.
sup questionuȝ in.§.si duo.sit hodie correcta quo ad id quod se-
quitur in gloss.per hāc decret. licet quo ad alia remaneat in suo
esse,sed certe hoc pendet a dubio an hodie clausula appellatio-
ne remota aliquid opetur.de quo tāgit gloss.j.in ver. cum ergo.
et recitat duas opinio.Jo.demum ponit suā in versicu.sed ex vi
huius constitutionis.ꝛ nota qᵭ reprobatio prime opinio. Jac.
non videtur bona quia si decreta. ista non loquitur in appella-
tionibus ante sententiam.ergo in illis nihil corrigit : et sic in eis
debent remanere iura antiqua incorrecta per.l.sancimus.C.de
9 testa.ꝛ de elec.c.cum expediat.lib.vj. ¶†In ea.gl.in fi.ꝛ sic con
a cludit glos.qᵭ hodie clausula appellatione remota[a].nihil ope-
retur.sed contra opinio. gloss. facit quia decre.pastoralis.s.eo.
que loquitur de clausula appellatione remota est cōstitutio spe
cialis quādo est apposita dicta clausula.ista autem est constitu-
tio generalis.ergo non debet trahi ad casum illum quia species
derogat generi.de regu.iur.generi.lib.vj.ꝛ.s.de rescri.c.j.ꝛ sic vi
detur qᵭ dicta decre.pastoralis.remaneat hodie incorrecta. ꝛ ꝑ
hoc etiā facit quia illa decreta. et multa alia iura loquuntur de
ista clausula:ergo nō debemus intelligere in dubio vt illa sit cor
recta ex quo hic non est expressum, iurium correctio est euitāda
de electio.cum expediat.lib.vj. ¶Item ꝑ hoc facit.c.inquisitio
ni.j.eo.que fuit post istam decreta.ꝛ facit mentionem de clausu
la appellatione remota,ꝛ sic videtur qᵭ aliquid debeat operari
etiā hodie : al's frustratoria fuisset ꝓuisio illius decreta. inquisi-
tioni.Ideo ꝓpter p̄dicta dicit Hostiē.qᵭ de iure videtur verior
opi.Joā.secundo loco posita videlicet vt clausula appellatione
remota etiā hodie operetur quādo non appellatur ex causis in
iure expressis licet appelletur ex causa ꝓbabili quia non suspen
detur iurisdictio iudicis tunc ꝑ appellationē licet deferat nego
tium ad superiorem ad quem est appellatum.facit quod not.s.
de offi.ordi.ad reprimendā.de quo plene dixi in dicto.c.pastora
lis. ¶Secundus est effectus in quo etiā hodie opatur qꝛ si dele
gatus cum clausula appellatione remota committit vices non
in totum ad eum debet appellari ꝛ non ad papā.s.de offi.dele.
sup questionum.§.qᵭ si delegatus.certe hoc ꝑcedit sm̄ opinio.
Host.vt ibi tāgit Jo.and.sed sm̄ communem opi.idem esset ibi
si clausula non fuisset apposita. ¶Tertio opatur sm̄ Hostien.
quia si in secundis literis sit mentio de primis ꝛ non de clausula
in eis apposita non valebunt secunde.de restit.spoli.ex conque-
stione. ¶Quarto opatur quia non obstāte appellatione a diffi
nitiua sententia mādabitur executioni. facit.s.eo.nonit. nisi ap
pellatio esset iam recepta ꝑ superiorem.de offic.deleg. pastora-
lis.§.p̄terea. ¶Quinto operatur quia iudex nō deferendo quā-
do appellatur in casibus non expressis in iure non patietur pe-
nam.de quo.ij.q.vj.decreto.ꝛ.C.de appel.quoniā iudices.et fa-
cit quod no.s.eo.de priore. ¶Sexto operatur id qᵭ habetur in
c.j.s.de rescript. ¶Septimo operatur id quod habetur in.c.ij.
de mut.peti.s. ¶Octauo operatur qᵭ quādo causa est cōmissa
duobus cum hac clausula tunc delegatus non cogitur recipere
vices cōdelegati ne vulneret sua iurisdictio.s.de offic.deleg.su-
per questionū.

a ¶Appellatione remota. vide s.i.j.postilla.vbi remisi.ô hac clā appellatione remota.

per questionū.§.ſi vero. ¶ Nono operatur qꝛ ſi appelletur a diffinitiua ſi appellās vult obtinere effectum ſuſpēſiuū oportebit qd̄ exprimatur in appellatione cauſa in iure expreſſa.ꝑ id quod habetur.ſ.eo.paſtoralis. Putat tñ do. Anto. ꝙ ſatis erit ſufficiens cauſa appellationis a diffinitiua ſi dicat volo nō ꝓbatuʒ ꝓbare qꝛ ius ſpecifice hoc ꝑmittit.l.ꝑ hāc.C.de tempo.appel.⁊ ſ.de teſti.fraternitatis.⁊ hec ꝓcedunt de iure:ſed de conſuetudine ⁊ ſtilo curie ſeruatur opi.gl.vt nihil opetur clauſula p̄dicta:⁊ ſolum intelligitur remouere appellationes fruſtratorias que etiā a iure ſunt remote.vt not.Hoſt.in ſumma.de offic.deleg.§.quis ſit effectus.⁊ facit qd̄ not.Bar.in.l.j.§.fi.ff.a quibus ap.nō licet.⁊ quod no.ſ.de offi.deleg.ex parte.el.ij. ¶ In gl.iiij.ibi.et
10 †ita ꝑuenire aduerſarium.⁊ ſic concludit gloſ. quod miſſio nuntij hodie nihil operetur. et hanc opin.in vna parte videtur tenere Hoſti.dicēs ꝙ cōtra talē qui miſit nūtium vel iter arripuit poteſt ꝓcedi ſi non defendat. Nec ob.c.dilecti.ſ.eo.⁊.j.de cleri.pereg.c.j.quia loquūtur in attentatis iniuſte ⁊ ſine debito ordine iuris vel in indicente ſibi ius in cauſa ꝓpria:⁊ ſic non erit cōpetens iudex.deinde ponit aliā opi.vt hec decre.intelligatur in ordinario ſeu quādo aditur ordinarius ⁊ non quādo aditur delegatus:⁊ ſi ſit citatus quis corā ordinario non ꝓdeſt ſibi allegare miſſionē nuntij,ſecus ſi corā delegato:ſed certe hec opi. non videtur bona,qꝛ hec litera loquitur indiſtincte in conuēto coram alio iudice. Unde ponit etiā aliā opin. quā reprobat do. Anto. ipſe autem do.Anto.concludit qd̄ ſi itineris arreptio ſit in propriam ꝑſonā ex cauſa legitima ⁊ cauſa nondum recepta:tūc habet ſuſpendere iuriſdictionē inferioris iudicis ꝑpetui.j.de cler.peregri.non ex eo qd̄ habeat vim appellationis ſm̄ eum,ſed qꝛ ex cauſa legitima itinerātes ad papā eximūtur ab inferioribus iudicibus.j.ti.j.c.j.quinimo ⁊ nuntij pro alijs ex legitima cauſa miſſis gaudent hoc priuilegio.ꝑ id quod habetur.j.eo.c.dilecti. qui autem ſine ꝓbabili cauſa vadunt non gaudent hoc priuilegio vnde tales poſſunt citari ad domum ⁊ tenebit ſentētia contra eos lata. intellige in caſibus in quibus poteſt ꝓcedi lit. non conteſt.ſm̄ ea que habētur de dolo ⁊ contu.c.fi.⁊ ꝑ Inno. de eo qui mit.in poſ.c.fi.⁊ facit qd̄ no. Bar. in.l.iiij.§.p̄tor.ff.de dam.infec.quādoqʒ autem quis arripuit poſt cauſam iam ceptam, ⁊ tunc itineris arreptio non iuuat ſi nullū p̄cedit grauamen. Secus ſi grauamen p̄cedat qꝛ tunc itineris arreptio ad papā vel ad alium ſuperiorem videtur habere vim appellationis dūmodo certum ſit ꝙ ꝓpter hoc vadit vt de grauamine cōqueratur etiā vt ꝓceſſum cōtra ſe habitum petat reuocari,nā tunc talis arreptio itineris hʒ vim appellationis per.c.cū cauſa. de offi.deleg. ⁊ de dolo ⁊ contu.cum olim.⁊ de reſti.ſpo.audita.⁊ tñ neceſſe eſt ꝙ iter arripiatur infra decem dies a t̄pe illati grauaminis quia decem dies dātur ad appellādum ſiue appelletur verbo ſiue facto alias trāſit in rem iudi.ſ.de elec.cū dilecti.⁊.ſ.ti.j.ꝙ ad conſultationē. Item hoc verū ſm̄ Inno.⁊ Hoſt. qñ talis arripiens iter non hʒ copiā iudicis vel de facili habere nō poteſt vt ſic ab ipſo appellet ⁊ petat ap̄los ꝓut tenetur ſi copiaʒ iudicis a quo habere poteſt.ij.q.vj.biduū.⁊.l.j.§.adeūdi.ff.qñ appel.ſit.prudēter etiā facit ſm̄ Inno. ſi corā teſtibus exprimit grauamina pro quibꝰ vadit ad curiā.refert tñ aliquos tenere qd̄ ſufficiat exprimere corā ſuperiore do.Ant.hic videtur tenere primā opi. quia cōcludit qd̄ debent ſeruari illa que adaptari poſſunt ſm̄ naturā appellationis.ſed Archi.in.c.j.j.eo.li.vj.videtur tenere ſcd̄am. nā pōderat qd̄ Inno.dixit prudēter etiā facit.⁊ ſic videtur loqui de cōſilio ſm̄ eū ⁊ nō de neceſſitate.⁊ ſic reſidet Jo.an.in.d.c.j.⁊ qd̄ dixi.ſ.arreptionē itineris habere vim appellationis qñ ſit poſt cām ceptā ⁊ poſt grauamē illatū et non hʒ grauatus copiā iudicis.tenuit etiā hic Hoſti. idē dicit qd̄ ꝓpter metum iudicis nō audet appellare:dicit tñ ꝙ vbi nō appellatur in p̄ſentia iudicis debet hoc ſibi intimari infra deceʒ dies ſi hoc fieri poteſt vel ſaltem aduerſario.arg.c.mādato.ſ.de ꝓcur.concludit etiam qd̄ poſt talē arreptionē itineris reuocabūtur oīa attentata nedum a tempore notificationis facte iudici, ſed etiā a tēpore quo iter arripuit.per id quod habetur.ſ.eo.dilecti.⁊.ſ.de offi.dele.cum cauſa ⁊ plus etiā dicit qd̄ grauamina que p̄ceſſerunt arreptionē itineris ꝓpter que eſt iter arreptum reuocabūtur.⁊ ſic etiā trāſit hic do.Anto.forte hoc vltimū eſt verū demum ꝓbata veritate cauſe grauaminis.per id qd̄ habetur.j.eo.non ſolum.lib.vj.⁊ cū opin.de qua.ſ.dixi.tranſit hic do.Anto. ⁊ ſic videtur velle poſt Inno.⁊ Hoſt.qd̄ arreptio itineris facta ante cauſam ceptā nō habeat vim appellationis licet arreptionis iter eximatur a iuriſdictione iudicis inferioris.per id qd̄ habetur.j.ti.pxi. ſed certe hoc debet intelligi qñ non ſuberat iuſta cauſa appellādi:ſed forte al̄s ſolum arripiebat iter cauſa impetrādi reſcriptū:ſed vbi affuiſſet cauſa probabilis ꝓpter quā potuiſſet appellari ſm̄ ea que habentur.ſ.eo.bone.non video quare non habeat vim appellationis dummodo conſtet qd̄ ꝓpter grauamē,de quo ꝓbabiliter timet iter arripiat ad curiā quia non eſt dare bonā rationem diuerſitatis quare dicto caſu non debet habere vim appellationis prout hʒ qñ arripitur iter poſt iudiciuʒ ceptum et poſt grauamē illatum,⁊ ideo cum ſit eadē ratio idem ius debet eſſe. per id qd̄ habetur.ſ.de cōſtit.tranſlato.nec ob.qd̄ dixi tenendo opi.Archi.qd̄ non ſit neceſſe exprimi grauamina per arripientem iter qd̄ habetur in.l.ij.C.de his qui per me.iud. non appel. niſi qñ per metū iudicis in eius abſētia appellatur debent exprimi cauſe appellationis quia illud ꝓcedit quando quis verbo appellat non arripiendo iter. Secus qñ ipſo facto appellat iter arripiendo,nā plus videtur eſſe facto ꝓuocare quā verbo.ſ.eo.dilecti.⁊ qd̄ qñ appellatur ipſo facto per itineris arreptionē nō corrigitur ius antiquum tenuit gl.⁊ Innoc.j.eo.c.j.in.vj.et pro eo qd̄ dixi qd̄ itineris arreptio ante cauſam ceptam poſſit habere vim appellationis.bene facit quod not. Lapus in ſua alleg.xxxix.⁊ qd̄ dixi.ſ.eo.dilecti.⁊ forte etiā fuit de mente Inno.hic quia non dixit ſimpliciter qd̄ non habet tūc vim appellationis: ſed dixit qd̄ non per omnia habet vim appellationis, ⁊ hec ꝓcedunt quādo iter arripitur in ꝓpria ꝑſona. Si autem quis mittat nuntium tunc concludit do.Anto.qd̄ ſi mittat ante cauſam ceptā non ſuſpenditur iuriſdictio per iſtū text.⁊ in hoc dicit iura antiqua eſſe correcta.idē ſi mittat cauſa iam cepta grauamine non p̄cedente,ſed vbi mittit cauſa iam cepta ⁊ p̄cedente grauamine,tunc dicit poſt Inno.⁊ Hoſt.qd̄ habetur ꝓ appellatione ſi conſtet qd̄ ꝓpter dicta grauamina mittit,⁊ hoc faciat infra decem dies a tempore grauaminis ⁊ non poſſit habere copiam iudicis,vt ſuperꝰ eſt dictū de arripiente iter an poſſit. requirit etiā do.Anto.qd̄ ſeruētur ea que ſeruari debent in appellatione quatenus fieri poteſt, et ſic videtur velle qd̄ debeant exprimi cauſe grauaminis.ſed vt dixi.ſ.Inno.ſm̄ intellectum Archid. ⁊ Jo.and.in.c.j.j.eo.in.vj.ſuper gl.videtur velle idē eſſe de conſilio forte poteſt etiā attentari qd̄ miſſio nuntij ante cauſam ceptam non operetur effectum quādo mittitur pro impetrādo et non ſuberat iuſta cauſa appellandi. ⁊ ſic poteſt intelligi iſte tex. ſed vbi ſuberat iuſta cauſa appellādi quia veriſimiliter tenebat grauamen videtur qd̄ etiā hodie operetur talis miſſio ⁊ habeat vim appellationis dūmodo conſtet qd̄ p̄dicta de cauſa mittit. per id quod habetur.ſ.eo.c.dilecti.⁊ quod not. Lapus in dicta alleg.xxxix.⁊ qꝛ videtur eſſe eadē ratio que eſt qñ mittitur nuntius poſt cauſam ceptā ⁊ grauamē illatum ⁊ per cōſequens idē ius debet dici.facit qd̄ dixi.ſ.in ſimili de itineris arreptione.⁊ ꝑ hoc etiam faciat quia iuriū correctio eſt euitāda,quatenus fieri poteſt.de elec.cū expediat.lib.vj.Si aūt mittitur nūtius ꝓ reſtitutione habenda aduerſus ſententiā cōtra quā non poteſt inferior reſtituere.dicit do.Anto.poſt Innoc. ⁊ Hoſti. qd̄ habebit vim ſuſpēſionis.per id qd̄ habetur in.l.minor autē.ff.de mino. ⁊ ſic expectabitur nūtius ⁊ non prius mādabitur ſententia executioni.⁊ maxime reſpectu illorū qui cōſueuerunt per nuntios impetrare vt collegia maiores p̄lati principes ⁊ ſenes.facit.j.de ſen.excō.c.q̄uis.⁊ ſic reſidet do. Anto. ſed hoc videtur intelligēdum quādo reſtitutio haberet ſuſpendere executionem. de quo in.c.ſuſcitata.de in integ.reſti.deberet etiā expectari nuntius ſi eſſet miſſus ſuper nouo dubio occurrente ⁊ non conſueto, nam pro talibus cōſueuit mitti ad papā.xx.diſtin. de libellis ⁊ facit qd̄ habetur.ſ.de electio.c.cum in veteri. ¶ In ea.gl.in fi.ibi niſi faciat mētionem de primo ſupple ⁊ de ꝓceſſu habito.per id qd̄ habetur in.c.inter monaſterium.ſ.titu.j.⁊ no.qd̄ glo. in effectu concludit qd̄ vbi quis ꝑuenitur coram ordinario per citationem factā vt corā eo compareat vel etiam coram delegato non poſſit opponi de alijs literis impetratis etiam ſi ſint priores in data quā alie per quas delegatus citauit, et ſic videtur qd̄ quaſi tota materia de reſcrip.ſit correcta per iſtam decre.contra quod facit quia iurium correctio eſt euitāda.de elec.cum expediat.in.vj.et ſ.de elect.cum eccleſia veſtra.vbi patet qd̄ non eſt veriſimile qd̄ papa vnico verbo tollat omnia iura de materia loquentia propter hoc dixerunt quidā quod iſte text. debet intelligi tantum quādo coraʒ ordinario quis conuenitur. vt ſic fauore poteſtatis ordinarie hoc ſit inductum,ſed certe hec opinio videtur contra tex.qui ſimpliciter dicit coram idoneo iudice:⁊ ſic videtur loqui tam de ordinario q̄ etiam de delegato. vnde alibi dixerunt qd̄ hoc debet intelligi quādo impetrāti dolus vel negligētia poteſt imputari:an quia non fuerunt preſentate infra annum vel impetrans fraudulenter tacuit illas.facit.ſ.de reſcrip.in.c.ſi autē.⁊ c.plerūqʒ.⁊.c.ex parte.ſecus ſi nō poſſit imputari negligētia vel dolus:quia tunc procedant iura antiqua.vt ſtetur prioritati date ⁊ non preſentationis:quia illud ꝓcedit ſm̄ intellectuʒ prout hodie vbi videtur attendi tempus p̄ſentationis,quia illud ꝓcedit ſcd̄m intellectum glo.ibi ⁊ etiā hic.ſed non ſecundum verum intellectum prout eſt hodie declaratū in.c.tibi.de reſeri.in.vj.et do.Ant.hic cōcludit qd̄ ſi prime litere ſunt impetrate de cōmu

ni ꝯsensu non potest tunc fieri preuentio per ordinarium vel
per scđas nisi secūde faciāt mentionē de primis, ⁊ de cōsensu cō
muni. vt ptꝫ. s̄. de rescri. ceterū. que non reperitur correcta. facit
de cau. pos. ⁊ ꝓprie. c. cum olim. idē dicit si p̄sente ⁊ sciēte aduer-
sario suo vel eius ꝓcuratore sunt impetrate: q̄ꝛ ille non possunt
ꝓueniri ſm eum. Si autem conueniatur corā ordinario vel ꝑ se-
cūdas literas ⁊ opponitur de literis primo impetratis ⁊ cessent
que ꝓxime dixi, tunc si tantū opponit de literis quas non p̄sen-
tauit iudici quē impetrauit ⁊ tūc repellitur: vt hic ptꝫ. Si autē
illas p̄sentauerat iudici ꝑ eas ꝓcederet ⁊ opponit de literis pri-
mis quas dixi se p̄sentasse iudici impetratoris, ⁊ tūc ſm euꝫ ex-
cludetur iurisdictio ordinaria ⁊ etiā delegata ꝑ scđas, si nō facit
mētionē de primis, ⁊ sic dicit limitandū istū tex. ⁊ ideo dicit at-
tēdendā formā oppositionis: q̄ꝛ si simpliciter opponit de literis
primis, quas dicit se p̄sentasse iudici, ⁊ subdit etiā ꝙ practica po
terit esse vt citatus ꝑ scđas literas p̄sentet litteras corā primis,
⁊ demū corā ipsis scđis qui citarūt ⁊ opponat se impetrasse lite
ras priores ⁊ illas p̄sentasse referat se paratū corā illis iustitiaꝫ
ꝓsequi. ⁊ hoc casu habebit locū. c. j. de rescri. et alia iura dicentia
stādū esse prioritati in data. ⁊ sic hec decre. restringet. c. si autē. ⁊
c. plerūqꝫ. vbi olim poterat differre vsqꝫ ad annū. modo non po
terit imo imputabitur sibi etiā si infra annū nō p̄sentet vt ꝓse-
quatur anteq̄ cōpareat corā alio citatus, ⁊ hec est in effectu cō-
clusio sua, ⁊ sic videtur velle q̄d ad ꝓuentionē nō requiratur cita
tio. sed sufficit p̄sentatio. gl. tñ hic ⁊ glos. seq. ⁊ etiā alia in verbo
assignatis. tenet ꝯtra. idē etiā videtur velle ꝙ sufficiat p̄sentare
post citationē q̄d nō videtur rōnabile ex quo iam est ꝓuentus ꝑ
citationē ꝑ id q̄d habetur in. c. ꝓposuisti. de fo. cōpe. vñ Jnnoc.
hic videtur trāsire cū opi. glo. forte tñ de iure potest dici q̄d opi.
gl. ꝓcedat saluo nisi impetrās fuerit impeditus p̄sentare, q̄ꝛ tūc
incōgruuꝫ esset q̄d sine culpa sua priuaretur iure suo. ꝯtra id q̄d
habetur. lvj. dist. c. satis ꝑuersum. ⁊ ideo tunc potest dici habere
locū materia que habetur. s̄. de rescri. vt stari debeat prioritati
date nisi scđe faciāt sufficiētem mētionem de primis, ⁊ hoc etiā
videtur sensisse gl. magna. in. c. j. s̄. de rescri. ⁊ sic potes dicere q̄d
gl. ꝓcedit siue quis conueniatur corā ordinario siue corā delega-
to. vt non possit opponere de literis impetratis nisi fuerit impe
ditus illas p̄sentare. ¶ Jn glo. assignare. iuxta fi. ibi reducas ⁊c.
vt sic intelligatur q̄d sufficiat presentatio: scꝫ secuta citatione, ⁊
istud etiā videtur hic sequi Jnno. tñ do. Ant. videtur aliter sen-
tire vcꝫ q̄d sufficiat sola p̄sentatio. ⁊ ꝑ ipso facit tex. iste non ca
uillādo eum vnde forte de iure opi. sua in hoc videtur verior. tñ
ꝓpter autoritatem gl. ⁊ Jnno. tutius est tenere gl. ¶ Jn gl. cau
sa ibi: si vero iudex dubius ⁊c. hoc casu p̄cipue debet habere col
lationem cū sapiētibus si tamen adhuc remanet dubius ꝓcedit
q̄d hic dicit gl. Et aduerte quia si queritur quis habeat estima-
re an causa sit ꝓbabilis seu legitima. cōclude q̄d si queritur quo
ad effectum deferēdi vel nō deferēdi hoc est in estimatione iudi
cis a quo: qui si dubitat poterit deliberare cum sapiētibus, vt di
xit gl. ⁊ in dubio debebit deferre. licet aūt sit in estimatione iudi
cis a quo: quo ad hunc effectū, si tñ estimet non esse ꝓbabilem ⁊
ꝑ hoc non deferat, si tñ causa vere est legitima sua nō delatio nō
impediet effectū dilationis. s̄. eo. c. sepe. ⁊. c. pastoralis. ⁊ punie-
tur nisi causa legitima ipsum excuset: vt quia forte probabiliter
potuit estimare illud q̄d fecit. facit. j̄. de sen. excō. c. sacro. quātuꝫ
autē ad finē iustificāde appellationis hoc erit in estimatione iu
dicis ad quē. Si tñ nō bene estimet poterit appellari secundo ⁊
non tertio. j̄. eo. c. sua nobis. ⁊ no. q̄d licet puniatur iudex qñ non
defert eo casu quo debet deferre. facit q̄d habetur. s̄. e. de priore.
11 † tñ non punitur si deferat vbi nō tenebatur deferre. vt not. Ar
chi. in. c. j. eo. lib. vj. in verbo delatū. ¶ Jn ea. glo. ibi. j̄. eo. cordi
nobis hodie est. c. j. j̄. eo. lib. vj. requirūtur etiā, ⁊ alia de quibꝰ ꝑ
Archi. ij. q. vj. nō ista. ⁊ per Jo. and. in. d. c. j. j̄. e. in. vj. ⁊ tangetur
post gl. ¶ Jn gl. rationabiliter ibi nō fuit ꝓbabilis supple vel
nō fuit vera. facit q̄d habetur. j̄. eo. c. nō solū. lib. vj. ¶ Jn ea. gl.
in fi. nota diligēter gl. que videtur velle q̄d nō possim recusare iu
12 dicem inimicū. † si fui causa inimicitie, sed hoc nō videtur veruꝫ,
per id q̄d habetur in. l. timorem. ff. q̄d met. cau. ⁊ pro hoc etiā q̄d
no. Jnno. in. c. penul. j̄. de accusa. ⁊. s̄. de re iudi. cum J. et A. ibi
vult quia etiā si quis fecerit ex iusta causa coniurationē contra
me: ⁊ sicut ego fui causa coniurationis nihilominus repellitur a
testificādo contra me. ad idem. j̄. eo. si iustus metus. vbi in absen
tia iudicis potest appellari. licet appellās fuerit causa metus. ⁊
hoc etiam tenet Archi. de rescri. statutum. §. cum autem. lib. vj.
facit quod habetur in. c. quia diuersitatem. de conces. preben. vbi
patet q̄d ille qui fuit causa impedimenti potest tollere impedi-
mentum, ⁊ per hoc etiā quia in talibus potius debet attendi iu
stitia ⁊ equitas iudicādi quā factum ꝓuocātis. s̄. de except. cum
inter. nec obstat quod habetur in. l. si mulier. in princ. ff. q̄d met.
cau. qui de iure poterat inferri: hic autem timetur ne de facto fa
ciat iniustitiam. ¶ Jtem non obstat ratio quā tetigit glos. quia
potest dici q̄d non debet dici iudex suspectus ex quo apparet
ipsum non grauasse: ⁊ quia non videtur esse p̄sumptio q̄d iudex
ꝓuocetur ex appellatione. si tamē appareret q̄d de facto fuisset
ex hoc ꝓuocatus: tūc non deficeret recusare quasi tūc esset odio-
sus parti. facit quod habetur in. c. secundo requiris. s̄. eo. s̄. vt li
te non contest. c. accedens. el. j. Hoff. tñ ⁊ Jo. and. hic simpliciter
transeunt cum gl. sed do. Anto. tenet post Archi. quod. s̄. dixi.
13 ¶ † Jn gl. in expensis. in fi. etiā ꝓcedit glo. siue calumniose ap-
pellauerit siue non: dummodo iusta causa non excuset eum ab
expensis. si tamen calumniose appelletur, tunc fortius punitur.
C. quorum app. non recip. l. ab executione. vbi in causa ciuili pu
nitur in quinquaginta libris, sed in criminali perdit litem ⁊ no-
tatus: id est quasi infamatus recedit. C. de app. a ꝓconsulibus.
⁊ dixit hic Pet. de su. q̄d vbi opinio aliqua faceret pro appel-
lāte. licet ꝓnuntietur cōtra eum in causa appellationis non cō-
demnabitur in expensis. q̄d etiā posuit Spec. in titu. de expēsis.
§. nunc videndum. vbi satis de materia. ⁊ sic transit Jo. andr. et
dom. Anto. sed forte posset dici q̄d hoc dictum ꝓcedit nisi esset
opi. communiter dānata. per Joā. and. in. c. j. de constitu. et per
Bar. in. l. fi. C. de pena iudi. in quibus nota. sequendam esse com
munem opinionem. ¶ Et not. q̄d decret. ista. et quod dicitur in
hac glo. ꝓcedit siue appelletur ab ordinario siue a delegato siue
ab arbitro iuris. facit quod habetur. s̄. de exceptio. c. olim. ⁊. c. di
lecte. ⁊. s̄. de offi. deleg. ab arbitris. lib. vj. ¶ Quis autē exequa-
tur sententiam istam condemnationis expensarum. dic q̄d pri-
mus iudex ad quem fit remissio. vt not. in Spe. de executio. sen
tentie. §. ij. Quid autem si iudex appellationis non cōdemnauit
in expensis. dic q̄d iudex principalis cause reseruabit cōdemna-
tionem in fine cause, vt no. in Spe. de senten. §. videndum. ver.
sed quid si iudex. An autem valeat appellatio si simpliciter ap-
pelletur ad superiorem non facta alia expressione, dic q̄d sic. et
intelligetur de ꝓximo superiore, ⁊ ideꝫ si simpliciter appelletur
ad maiorem iudicem. vt no. in Spe. de app. §. nunc tractemus.
versi. sed quid si quis. ⁊ versi. seq. ⁊ facit quod not. gloss. in. l. cum
ꝓponas. ⁊ auten. ibi posita. C. de bonis auto. iudic. possi. ¶ Jn
gl. penul. ibi ⁊ remittet partes. sed nunquid est necesse quod in-
terueniat verbalis remissio que fiat per iudicem appellationis
ad hoc vt iudex cause principalis a quo fuit appellatum: possit
causam reassumere. glos. ista videtur aliqualiter innuere q̄d sic.
sed potes dicere ꝙ istud ꝓcedit quādo iudex a quo detulisset ap
pellationi: quia tunc non potest reassumere causam etiā si pro-
nuntietur male appellatum: nec iudex appellationis illam sibi
remittat, quia ꝑ delationem negotium principale fuit delatum
ad iudicem appellationis. j̄. eo. cum appellationibus. lib. vj. se-
cus vbi iudex non detulit appellationi: quia tūc non requiritur
de necessitate dicta verbalis remissio, sed sufficit q̄d pronuntie-
tur per iudicem appellationis male appellatum esse: quia non
perdit iurisdictionem suam in principali ex quo causa appella-
tionis fuit falsa vel non legitima: quod videtur ꝓcedere etiaꝫ si
facta fuit inhibitio sibi per iudicem appellationis quia licet il-
la impediat ꝓcessum iudicis a quo pendente causa appellatio-
nis non tñ per hoc defertur negotium principale ad ipsum iu-
dicem appellationis, sed solum suspenditur cognitio iudicis a
quo vsqꝫ ad expeditionem articuli appellationis. facit quod le-
gitur ⁊ notatur. j̄. c. j. in verbo delatum. de appel. in. vj. ¶ Et ex
14 predictis patet q̄d inquātum hic dicitur q̄d † non iustificata ap
pellatione debet negotium remitti ad iudicem a quo ꝓcedit qñ
non fuit delatum appellationi per iudicem a quo, quia tunc vt
dictum est non tenetur remittere licet possit. Jtem videtur limi
tādum q̄d hic dicitur quādo non est per partem delatum appel
lationi ⁊ petitum q̄d partes instructe debeāt comparere super
negotio principali corā superiore ſm formaꝫ. c. j. j̄. eo. in. vj. quia
tunc poterit causa principalis tractari ⁊ non iustificata appella
tione vel amisso articulo appellationis. vt patet in. d. c. j. ¶ Et
no. q̄d solus appellatus potest petere q̄d est dictum: vt scilꝫ par-
tes instructe compareāt. nec obst. prealleg. c. primum. dum dicit
de partium voluntate ꝓcedatur suꝑ principali quia subaudien
dum est vel partis appellate per ea que precedunt. j̄. dicto. c. vt
etiā voluit ibi Jnno. ⁊ Compost. de electio. in. c. j. lib. vj. ⁊ hec ve
ra quādo appellatur ad papam vel legatum qui etiam adiri po
test per viam querele. vt in. c. j. s̄. de offic. deleg. ⁊ not. per glos. in
verbo si dicat. s̄. circa fi. secus si appellatum sit ad metropolita-
num: quia non posset etiā de partium cōsensu cognosci de prin-
cipali omisso articulo appellationis: quia metropolitanus de-
mum potest cognoscere de principali. si reperiat bene appella-
tum ab interlocutoria ⁊ aliter non. per. c. romana. cum ibi nota.
de foro compe. lib. vj. ⁊ eo. tit. c. significasti. saluo nisi per iudicem
a quo delatum esset appellationi. per id quod habetur in. c. cum
appellationibus. j̄. eo. in. vj. ¶ Jn eadem glo. in fine. nota bene
ex glo.

ex glo. quale fuit officium iudicis in causa appellationis ab interlocutoria et in causa appellationis a diffinitiua, sed aduerte q2 licet sit clarū qd iudex ordinarius ad quē est appellatum ab interlocutoria potest cognoscere de principali si pnuntiet bene appellatū, tñ dubiū est quid delegato cui delegata fuit causa appellationis ab interlocutoria an si pnūtiauerit bene appellatū possit cognoscere de principali. glo. tāgit hoc dubium. ij. q. vj. in fi. ꝛ tenet qd sic. ꝛ idem hic Inno. alleg. de testamē. raynutius. ꝛ s. de rescrip. sup literis. ꝛ j. eo. romana. §. qd si obijciatur. lib. vj. Vinc. vero dicebat formā mādati esse seruādam. p id quod habetur. s. de rescri. c. cum dilecta. ꝛ videtur velle quod nisi aliud habeat ex forma mādati in dubio nō possit sine nouo rescripto de principali causa cognoscere: nec etiā de alia causa appellationis que non fuit expressa. Jo. and. dicit qd credit considerāda verba rescripti ꝛ plus non dicit nec aliter declarat Federi. de senis in suo consil. cxcij. post Lapum abbatem multum late hic prosequitur ꝛ finalis conclusio sua est quod non possit cognoscere de principali nec includatur in rescripto appellatiōis in dubio nisi prorogetur iurisdictio per partes, et sit casus in quo possit fieri prorogatio, vt quia causa nō est de maioribus, ꝛ quia phibetur tacite vel expresse a delegāte. tu potes dicere vt hic voluit dom. Anto. Et forte fuit de mente Jo. and. qd si delegatus dicit: cōmitto tibi causam inter talem, ꝛ talem quo ad articulum appellationis tantum, ꝛ tunc planum qd non poterit cognoscere de principali. Si vero dicat cōmitto tibi causam inter talem et talem vertentem cum omnibus suis accessorijs et appenditijs, et tunc poterit cognoscere de principali quia cognitio cause principalis est de appenditijs, ꝛ accessorijs ipsius cause appellationis. facit qd habetur in l. si quis heres. ff. de acqui. here. Si vero simpliciter committit causam appellationis vertentem inter talem ꝛ talem: tunc videbitur qd includatur causa principalis. vt voluit gl. superius allegata. ꝛ Inno. quia cognitio cause principalis est de consecutiuis ad causam appellationis, ꝛ ideo in dubio videtur etiā commissa. arg. eorum que habētur in. c. prudentiam. §. sexta. de offi. deleg. facit etiā qd habetur. eo. titu. c. pterea. ꝛ. c. ex literis. sed aduerte: quia licet forte hec opinio seruaretur in practica pter autoritatem tenētium illam, tamen non videtur esse sine dubitatione, quia licet quādo aliquid cōmittitur videātur cōmissa illa sine quibus illud cōmissum explicari non potest. ꝛ sic loquitur. c. pterea. ꝛ. c. ex literis. de offi. deleg. ꝛ. ff. de pcur. l. ad rem mobilem. ꝛ. l. ad legatum. tamē secus videtur qñ sunt talia sine quib9 cōmissum expediri potest cum mādata sint stricti iuris nec videātur extendenda. vt patet per id qd legitur et notatur in. c. P. ꝛ G. de offi. deleg. ꝛ. s. de rescrip. c. cū dilecta. sed tenendo opinio. quā etiam sequitur do. Anto. potest dici vt ipse sensit qd cognitio cause principalis aliquo respectu potest censeri pars appellationis: quia per ipsam appellationē etiam deuoluitur negotium principale si cōtingat pnuntiari bene appellatum: ideo potest dici qd sub cōmissione appellationis includatur. facit qd habetur in prealleg. c. prudentiā. §. sexta. ad fi. de offi. deleg. ¶ In glos. fi. in fi. ꝛ aduerte qd duplex potest esse intellectus in isto versi. saluis. vnus qd qualitercūq3 appelletur etiam causa non inserta deuoluatur causa ad papam. Sed certe iste intellectus non videtur bonus: q2 absurdū videtur dicere illas causas p appellationē deferri ad papā. de quib9 alius ꝙ papa non potest cognoscere, ideo alius fuit intellectus qd hic ponatur quedā ptestatio quā facit papa de iure suo. facit qd habe-
15 tur. ix. q. iij. in. c. saluo. ꝛ not. gl. in. c. ꝙuis. de elec. in. vj. ¶ † Que autem dicātur cause maiores. gl. hic remisit ad. c. qd trāslationē. Inno. dicebat inter causas maiores etiam numerari causas electionum episcopoꝝ, ꝛ causas criminales ipsoꝝ. facit qd habetur ij. q. j. decreto. refert tñ alios dicere qd hoc non pcedit in causis electionū: quia etiā in illis appellari debet cū causa, ꝛ sic hodie est declaratum in. c. ꝙuis. de elec. in. vj. ꝛ qd etiā non sint maioribus cause electionum epoꝝ patet: quia illas confirmant archiepi ꝛ patriarche ꝛ legati de latere. de elect. si abbatem. lib. vj. imo plus in illis est specialiter introductum qd appellatio a diffinitiua non admittitur nisi interponatur in scriptis ꝛ cum causa pbabili. vt no. in. d. c. ꝙuis. ꝛ vbi etiā appellatio ante sententiam iustificatur quo ad deuolutionem eo ipso qd appellatum est ex causa pbabili etiam anteꝙ pbetur vera. vt ibi notatur. ꝛ eo. titu. in. c. si postꝙ. licet secus regulariter in alijs vt hic patet.
16 et. j. eo. c. interposita. cum ibi notatis. ¶ † Et extra gl. potes dicere qd decem pcipue exiguntur vt valeat appellatio ab interlocutoria. Prima causa grauaminis illati vel comminati. j. c. pxi. Secūdo qd sit legitima: vt hic. ꝛ. j. eo. c. cum speciali. Tertio qd sit vera. vt hic. ꝛ. j. eo. c. interposita. Quarto qd sit expressa in appellatione. vt hic. j. eo. c. cum causam. Quinto qd nō sit admissa petitio vel exceptio. vt in. c. dilecto. j. eo. Nam ante repulsam appellationem non est licitū appellare: vt ibi. Sexto requiritur qd fiat in scriptis. vt in. c. cordi. j. eo. in sexto. Septimo qd vbi non admittitur exceptio appelletur pter illud. vt patet in dicto. c. dilecto. ꝛ facit qd notatur in. c. ex parte. s. de testib9. Octauo requiritur qd petātur apostoli. vt dicto. c. cordi. Nono qd si appellatus hoc petierit veniāt instructe vel pars instructa, et potissime ipse appellās vt dicitur in. c. cordi. Decimo qd fiat infra decem dies. facit. s. titu. pxi. qd ad cōsultationē. ꝛ de materia post Host. in. d. c. cordi. ꝛ per Archi. in. c. non ita. ij. q. vj. ꝛ in Spec. de appel. §. qualiter. versi. in summa.

1 ¶ Cessante causa cessare debet effectus.
2 A grauamine comminato vel illato potest appellari.
3 Reuocare potest iudex suam interlocutoriam.
4 Grauamine pter qd fuit appellatum reuocato excludetur facultas recusandi iudicem.
5 A comminatione iudicis an possit appellari et an comminatio iudicis habeat vim diffinitiue.
6 Reuocari potest sentētia interlocutoria infra decez dies: sed an possit reuocari post ꝛ an reuocatio possit fieri parte non citata.
7 Reuocare non potest iudex sententiam interlocutoriam si detulit appellationi.
8 Reuocari pluries an possit eadem interlocutoria.
9 Interlocutoria qualiter a iudice reuocetur.

a Um cessante. a Iudex in principali cā pcedere potest. Si reuocet grauamen pter quod ab eo fuit appellatū. hoc dicit. principium ꝛ finis ponunt duplicē cōstitutionis causam. medium vero ponit constitutionem. ibi: statuimus. a ¶ Cum cessante. si q̄ris vtrū cessante cā cesset effect9. vid dis. do. Hē. boych. i. c. ꝛ si xps. s. de iureiuran.

1 ¶ In tex. ibi destiterit supple. ꝛ sic reuocauerit. ¶ † Nota primo illud vulgatū ad qd quotidie allegatur: vez qd cessante causa a qua aliquid depēdet cessare debet ꝛ effectus. facit qd habetur. j. de voto magne. de iureiurādo. ꝛ si christus. ꝛ de peniten. ꝛ remis. cum infirmitas: ꝛ de renuntia. c. post translationem. et ibi de hoc gl. ꝛ docto. ꝛ pcipue per Joan. Calde. ꝛ per Dy. ꝛ Bart.
2 in. l. ij. in fi. ff. de dona. ¶ † Item nota qd a grauamine comminato vel illato potest appellari de iure canonico. ¶ Et nota ꝙ videtur sufficere sententiam vel comminationem inferre grauamen in actu executionis, licet non inferatur in promulgatione.
3 ¶ † Item nota qd iudex potest suā interlocutoriā ex pprio im-
b perio reuocare b: ꝛ sic non videtur interlocutoriam trāsire in rem iudicatam. quo ad iudicem. facit. ff. de re iudi. in. l. qd iussit. licet secus quo ad partis preiudicium. s. de elect. c. cum dilecti. ad fi.
4 de quo hic in gl. ꝛ in prealleg. l. qd iussit. p glo. ꝛ Bar. ¶ † Item not. qd reuocato grauamine pter qd fuit appellatum. etiam excludetur facultas recusandi ex alio capite. ¶ Item nota qd pcessus negotij non debet ex friuolis occasionibus retardari. facit quod habetur in. l. non ignorat. C. de fructibus ꝛ litis expensis. ¶ Et nota ꝑm Innoc. qd non sufficit iudicem dicere qd paratus est reuocare grauamen: nisi etiā ex facto reuocet, et sic dicit intelligendā hanc decreta. dicit tamen quādoq3 sufficere tacitam reuocationem, vt si appelletur a iudice ne pcedat contra ipsum appellantem ex eo: quia est exemptus ab ipsius iurisdictione: ꝛ iudex ipse qui citauerat super principali, nunc assignat terminum ad probandum exceptionem exemptionis, nam tacite videtur reuocare grauamen quod intulerat quo ad pcessum
5 principalis cause. ¶ † In gl. prima. ibi ex officio suo comminari debet. Sed certe illud est verum quādo comminatur ꝑm formam a iure permissam, vt quādo comminatur in peremptorio se pcessurum contra contumacem. Sed hic loquitur quādo aliās contra formam iuris comminatur, ꝛ hoc casu an possit appellari. Conclude qd si cōminatio est consecutiua ad grauamē de preterito: vt quia iudex precipit parti qd aliquid det vel faciat sub pena excommunicationis: ꝛ tunc potest appellari, ita intelligatur hic idez si comminatio habeat in se grauamen annexum, vt si dicat nisi tale quid feceris te excommunicabo vel te puniam in decem: quia eadem est ratio. Si autem comminatio non veniat consecutiue ad grauamen de preterito: nec habeat annexū grauamen: vt quia forte simpliciter cōminat qd ledet aliquem seu partē aliquā: ꝛ tunc Inno. hic videtur dubitare, nam ponit opiniones contrarias, vna est qd non possit appellare quia vanus videtur esse metus ex quo aliter nō instat. facit. l. j. versi. metum. ff. quod metus causa. recitat alios tenere contrarium. potes dicere qd si non cōsueuit tales cōminationes mittere executioni. tunc pcedet prima opinio. Si autem consueuit mittere tunc si apparet cuius ptextu velit inferre lesionem: si forte velit extraiudicialiter id facere poterit appellari. per id quod habetur in c. bone. s. eod. Si autem iudicialiter forte non poterit appellari nisi secuto grauamine: quia in iudicio a futuro grauamine non appellatur. j. eo. c. dilecto. Si autem non apparet cuius ptextu velit inferre lesionē: videtur qd non posset appellari. Sed forte bene poterit tūc recusari: quia satis potest dici suspect9 ex quo

b ¶ Reuocare. si queras an iudex possit suā sniam reuocare. dis. vt p do. Hen. boych. i. c. i lris. de off. deleg.

consueuit mittere tales comminationes executioni. p id qd legitur et not. in. l. j. C. si quis imperatori maledixerit. et qd no. etiam in. l. metum. C. qd metus cau. et in. l. iij. ff. ex quib. cau. maio. et facit etiam quod not. gl. prima. in. c. cum super. s. de offic. deleg. et qd habetur etiam in. l. si quis puocatione. C. de appel. vbi etiam tangitur quid si iudex det alapam parti. facit etiam ad pdicta quod notatur in Spec. de appellationibus. §. in quibus. versi. xxxvij. dicit etiam hic do. Anto. qd vbi grauamen est successiuum potest semper appellari donec reuocetur vt si quis petit reuocari sententiam excommunicationis tanquam iniustam, nam quamdiu reuocatur poterit appellari etiam post decem dies post petitionem. de qua. s. facit quod nota. in simili. s. de rescript. in. c. dilectus. et quod dictum fuit. s. eodem. ex parte. dicit etiam Paulus. in clementi. causam. de electio. in verbo ab interpositione qd ab istis comminationibus cum non habeant vim sententie, et sic non transeant in rem iudicatam. potest etiam post decem dies appellari quod tene menti. facit etiam quod nota. in. c. ad aures. de temporibus ordinandorum. ¶ In eadem glo. ibi in alterius iniuriam. Sed certe hic non mutat in alterius iniuriam: imo in fauorem et commodum illius qui fuerit grauatus, et ideo nimirum si potest mutare: et per consequens non obstat regula allegata in gl.

6 ¶ † In eadem gl. ibi. s. eodem. c. personas. et sic concludit glo. qd interlocutoria sine dubio potest reuocari[a] infra decem dies. idem etiam vult post decem dies: quia licet post decem dies transeat in rem iudicatam quo ad partem. vt in. c. cum dilecti. et. c. significauerunt. alleg. in gloss. tamen non transit quo ad iudicem. Jo. and. hic refert alias opiniones. que tanguntur etiam per gloss. et legistas in. l. quod iussit. ff. de re iudi. finaliter concludit qd etiam potest post decem dies reuocari dummodo cum causa reuocetur. vt etiam voluit Innoc. in. c. sacro. j. de sen. excom. Sine causa autem parte inuita cui ius est quesitum reuocare non debet, licet ea consentiente posset. facit quod legitur et notatur in. l. j. in fine. ff. de preto. stipu. dic cum Innocen. in dicto. c. sacro. quod si iudex reuocat etiam sine causa et parte inuita tenebit reuocatio: nisi appelletur et appellationem psequatur appellans vel nisi alio remedio recisiuo: puta per viam restitutionis in integrum. An autem reuocatio possit fieri parte non citata. Spe. videtur tenere qd non: nisi contineat notoriam iniustitiam. in titu. de exceptionibus. §. viso. versicu. sed si iudex. et facit quod not. Innocent. de electio. c. querelam. in verbo subtractum. Jo. and. in titu. de sententie prola. §. species. versic. est quoque. videtur dicere vt tangit do. Anto. qd si interlocutoria est lata cum cause cognitione non poterit reuocari nisi parte citata et causa cognita. si vero sine cause cognitione poterit reuocari etiam parte non citata et sine cause cognitione, et idem etiam videtur velle Bar. in dicta. l. qd iussit. ¶ Item aduerte quia hoc videtur procedere regulariter quod interlocutoria potest reuocari. Fallit primo quando haberet vim diffinitiue: quia tunc videtur eadem ratio que in diffinitiua. Ideo si pceptum est factum cum cause cognitione non videtur posse reuocari sicut nec diffinitiua. Secus si sine cognitione. facit quod notatur per glo. j. de verbo. signifi. ex parte. et quod notatur etiam in dicto. §. species. versi. est quoque. et sic transit domi. Anto. forte tamen hoc procedit quando non expectat post se aliam diffinitiuam. alias secus vt si interlocutoria sit lata super aliqua exceptione peremptoria. nam licet illa habeat vim diffinitiue quo ad qd. quia facit preiudicium negotio principali. vt notatur in clemen. cum a repulsione. de appellationibus. tamen cum expectet post se aliam diffinitiuam posset reuocari. vt patet ex his que habentur in. c. si. j. eo. lib. vj. ¶ Item fallit quando est talis interlocutoria que finit officium iudicis. per id quod habetur in. l. qualem. ff. de arbitris. et in. c. significantibus. de offic. deleg. et not. Barto. in dicta. l. quod iussit. qd videtur intelligendum nisi lata sit ex officio iudicis nobili. per id quod habetur in dicta. l. quod iussit. et ibi etiam notatur per Bar. et facit etiam quod notatur in. c. ij. j. de purgatione vulgari. ¶ Item hoc videtur verum nisi sit appellatum. per id quod notabiliter dicunt domi. de Rota in sua conclusio. lxxi. et. lxxxvj. vbi dicunt qd si iudex pnuntiauit appellationem desertam. licet ista interlocutoria finiat officium iudicis, et videatur habere vim diffinitiue. vt legitur et notatur in clemen. cum a repulsione. de appel. tunc quia vere est interlocutoria. vt pbatur. j. eodem. c. sua. Si autem fuit appellatum a tali sententia lata super desertione, quia tunc suspensa est potestas iudicis, ideo poterit reuocari quia non censetur ex toto finita propter appellationem interpositam. Secus si non foret appellatum. per id quod habetur in. c. significantibus. de officio delega. et per hoc videtur qd si iudex pronuntiet se esse iudicem competentem non possit dictam interlocutoriam reuocare. Saluo nisi ab illa fuerit appellatum quod fieri potest. vt voluit glos. in auten. habita. C. ne filius pro patre. et facit ad predicta quod legitur et notatur in. c. dilectus. el vltimo. j. de prebendis. et tene menti predicta pro limitatione eorum que tangit Bartol. in dicta. l. quod iussit.

7 ¶ † Quid autem si iudex deferat appellationi dic qd tunc non poterit reuocare, quia finita est eius iurisdictio per delationem. j. eodem. cum appellationibus. lib. vj. nec poterit etiam delationem reuocare. ibi notatur. et notat etiam Joan. in. c. constitutis. el secundo. in verbo confirmauit. s. eodem. et sic sufficit etiam accidentaliter finitam esse potestatem iudicis, vt sic non possit interlocutoriam reuocare. Idem dicit domi. Antonius si iudex appellationis post appellationem receptam inhibeat ipsi iudici a quo. j. eodem. c. romana. §. cum vero. lib. vj. Item etiam videtur si commissa sit causa per superiorem. per id quod habetur. s. de officio delega. pastoralis. §. preterea. Sed forte hoc est intelligendum quando appellatum fuit ad papam. per id qd notauit Garsias in decre. cupientes. §. si an gl. in verbo gratia. circa finem. de electio. in. vj. et tetigi in. c. pastoralis. s. eodem titu. et multo fortius idem esset dicendum in dicto casu si pcessum esset etiam ad citationem, et hoc dicit verum domi. Antonius quando sententia interlocutoria fuit aliqua. Si autem fuisset nulla, tunc etiam si fuit appellatum et facta inhibitio poterit pars consentire quod sententia declaretur nulla, et offerre se paratum respondere coram iudice a quo, et hoc modo poterit impediri pcessus iudicis ad quem cum appellans videatur alius querere. allegat notata per Fede. in suis consilijs. consi. ccxxxiij. ¶ Item fallit secundum aliquos quando sententia interlocutoria transit in rem iudicatam: quia tunc non poterit reuocari secundum eos nisi parte consentiente. ex quo non est appellatum. Sed hoc communiter non tenetur quia sententia interlocutoria non transit in rem iudicatam. quo ad iudicem. vt dicit glos. Et aduerte qd triplex est species sententie interlocutorie, nam quedam tendunt ad litem pparandam vel ordinandam vt quando iubet aliquem adesse in certo termino, quedam que decidunt incidens vel emergens: et que dicatur exceptio emergens vel incidens notatur in ca. j. de ordine cognitio. quedam autem est interlocutoria que continet aliquid dari vel restitui vel equipollens vt est videre in interlocutoria super expensis vel si feratur super possessorio tenendo quod sit interlocutoria communiter tamen tenetur qd est diffinitiua. vt pbatur in. c. fi. et ibi etiam notatur. s. de iudi. in prima specie omnes concordant qd potest mutari. Sed in secunda et tertia fuerunt opiniones. de quibus hic per Jo. and. et per gl. in. l. quod iussit. glos. tamen in. l. j. C. senten. rescin. non posse. simpliciter tenet interlocutoriam posse mutari. Sed tu tene quod superius dixi. et adde quod licet Barto. in dicta. l. quod iussit. videatur facere differentiam an interlocutoria sit missa executioni vel non facit etiam qd ipse not. in. l. j. in fine. ff. de preto. stipu. tamen contra videtur dicendum quod etiam si sit missa executioni poterit reuocari causa cognita etiam inuita parte. per id quod habetur in. l. penulti. ff. de preto. stipula. licet Bar. in locis preallegatis. videatur sentire contrarium. de quo etiam tetigi in dicta. l. quod iussit. Item quod dixi interlocutoriam posse reuocari videtur intelligendum quando non sunt facte expense. alias videretur quod non possit reuocari nisi satisfaciat de expensis: vt hic etiam videtur sensisse glos. Sed domi. Anto. dicit Joan. andr. hic sentire contrarium in verbo interposita: quia ista reuocatio non fit in partis iniuriam seu preiudicium. Sed potius ad ipsius expeditionem, et videtur secundum eum loqui Jo. and. de appellante ad cuius commodum fit reuocatio. Sed primum dictum videtur tenere Innocen. et etiam gloss. hic. et forte istud est verius. per id quod habetur in simili in decret. interposita. j. eodem. vbi licet renuntiatio appellationis tendat ad fauorem appellati. tamen non potest facere inuito appellato non satisfacto sibi de expensis factis, quando autem possit reuocari interlocutoria. Dic qd ad instantiam partis potest reuocari vsque ad decem dies. Sed post decem dies non tenetur iudex ad eius instantiam reuocare, quia transiuit in rem iudicatam ad preiudicium ipsius partis. s. titu. j. quod ad consultationem. ex officio autem suo iudex potest etiam post decem dies reuocare vsque ad diffinitiuam. postea autem non potest reuocari. Saluo nisi esset appellatum ab ipsa diffinitiua: quia tunc licet non possit reuocari per iudicem a quo, quia finita est instantia per prolationem diffinitiue, tamen poterit reuocari per iudicem ad quem. si est interlocutoria que concernat negotium principale. vt in. c. si. j. eodem. in. vj. Secus si esset alia interlocutoria, vt ibi probatur, et sic patet qd licet appellatio ab interlocutoria deuoluat negotium principale ad iudicem ad quem, tamen appellatio a diffinitiua non deuoluit negotium interlocutorie iam decisum et quod transiuit in rem iudicatam si non est connexum negotio principali.

8 ¶ † Nunquid autem pluries poterit reuocari seu reuocatio fieri circa eandem interlocutoriam. dicit hic do. Anto. post Bar. in precalleg. l. quod iussit. qd poterit vsque ad binam vicem fieri reuocatio et non vltra. facit qd habetur in. l. fideicommissa. §. si quis decem. ff. de lega. iij. et quod habetur in tex. et glo. in

a ¶ Pot reuocare. dei interlocutoria quare et quando pot reuocari. vide p d. Fely. i. c. quare et qn. j. d accu. vbi ample per ipsum.

gl.in cle.cum a repulsione.de appellationibus. et qđ notatur in
c.fraternitatis.ĩ.de frigidis.⁊ hec procedunt in interlocutorijs.
In diffinitiua aũt dic qđ regulariter illa nõ potest reuocari nisi
retractetur remedio appellationis restitutionis vel supplicatio
nis.facit qđ dictum fuit in.c.cum bertoldus.s̃.ti.ꝓxi.vel nisi sit
talis nature qđ non trãseat in rem iudicatã.per id qđ habetur in
c.lator.⁊.c.cõsanguinei.s̃.tit.ꝓxi.potest etiã retractari qñ cõsta
ret de iniustitia notorie,per ꝯfessionem partis, vt voluit Inno.
in.c.quia plerique.de immu.eccle. ⁊ idem etiã si notorie cõstet de
iniustitia per ꝓbationes factas parte non opponẽte. vt voluit
Inno.in dicto.c.fraternitatis. nam tũc potest reuocari in diuer
sa instãtia.per id qđ habetur in.l.duobus.de exceptio.rei iudic.
cum ibi not.per Bart.de quo etiã dictum fuit in.c.inter mona-
sterium.⁊.c.cum bertoldus.s̃.tit.ꝓxi. quare autẽ non sic facili-
ter reuocatur diffinitiua.sicut ⁊ interlocutoria ratio potest esse,
quia diffinitiua fertur cum maiori autoritate. vnde oportet illã
etiam ferre in scriptis qđ non est in interlocutoria. de re iud.c.si.
lib.vj.Ideo difficilius reuocatur.facit qđ habetur in.l.dubiũ.
C.de repud.Item quia iudex ferendo diffinitiuã functus est of-
ficio quo ad causam illam.s̃.de offi.deleg.in literis. ⁊.ff.de re iu
di.in.l.iudex.qđ non cõtingit regulariter in interlocutoria, et si
8 quo casu cõtingat quid iuris dictum est superius. ¶ † In ea.gl.
ibi non credo te grauasse ⁊c.Sed certe hec practica gl. docet mẽ
tiri.Ideo non videtur bona.ĩ.de reg.iur.c.exceptionẽ.lib.vj.pre
terea ꝓm practicam gl.reuocatio est cõditionalis ⁊ incerta:quia
dicit sed si grauaui in aliquo ⁊c.⁊ ideo non videtur qđ appellãs
teneatur desistere a sua appellatione: ex quo non sit pura reuo-
catio. sicut etiam non teneretur desistere si iudex statuit termi-
num ad docẽdum de grauamine:ad quod tamen probãdum co-
ram iudice a quo non tenetur appellans. vt legitur ⁊ notatur in
c.si a iudice. de appel.in.vj.vnde Hosti. dabat aliam practicam
quia poterit iudex dicere:tu dicis te grauatum per talem inter-
locutoriam qđ ego non confiteor.ego tamen reuoco vt tue satis-
faciam voluntati.ne de me saltem de facto cõqueri possis. facit
qđ notatur in simili.s̃.de autoritate ⁊ vsupallij.in.c.nisi. et licet
dicat qđ non cõfiteor:non per hoc sequitur qđ neget. vt de se pa
tet Jo.and.hic dicit qđ etiam prima practica gl. potest ꝓcede-
re.quia licet fateatur se errasse non videt rationẽ quare nõ pos-
sit iudex ex vi huius.c.reassumere iurisdictionem que non erat
ex toto extincta,quia non desinit esse iudex per appellationem
nisi deferat appellationi, et sic nisi tradat apostolos delatorios
vel tradere recuset infra tempus debitũ.ĩ.de appel.ab eo.lib.vj.
vel nisi iudex inhibeat appellatione recepta.ĩ.eo.c.romana.§.si
vero.cautior tamen ⁊ tutior videtur practica Host.¶ In ea.gl.
in fine.Hostien.hic dicebat qđ argumentum collectum per glo.
hic non bene colligitur,⁊ forte hoc dicit quia appellatio nõ ex-
tinguit,sed suspendit iurisdictionem.s̃.de iureiur.c.venientes.
et.s̃.eo.in.c.sepe.

1 ☞ Recusatio iudicis debet coram eo proponi et recusationis causa ⁊ talis que sit iusta et de tali causa non habet recusatus cognoscere:sed debent eligi arbitri per partes si ad instãtiam partis producitur vel per iudicem ⁊ ipsum recusantem.
2 Recusatio si non probetur infra terminum statutum recusatus reassumit iurisdictionem suam.
3 In notorijs non admittitur appellatio.
4 Notorium quid dicatur.
5 Notorium tollit necessitatem deferendi appellationem.
6 Terminum ad prosequendam appellationem statuere an potest iudex quando procedit ex officio.
7 In appellatione debet causa ꝓbabilis exprimi et talis que debeat legitima reputari.
8 In processu fiendo contra regulares debent obseruari regule et alie regulares obseruantie consuete obseruari.
9 Causa iusta recusandi iudicem que dicatur.
10 Et quid si iudex vel arbiter pronũtiet qđ causa non sit legitima eo casu quo expresse est a iure permissa.
11 Pronuntiatio facta contra ius est ipso iure nulla.
12 Ordinarius probata recusatione potest alteri committere negotium de consensu recusatoris:secus in delegato.
13 Conuictus ⁊ confessus non auditur appellans in criminali nec in ciuili.
14 Iudex vbi processit ex officio nunc si causa sit delata ad superiorem debet iudex citari vt sic possit defendere suum processum.
15 Pro sententia presumitur vbi non appellatur ab illa.
16 Recusari potest iudex quãdo proceditur super facto dubio : secus quando super notorio.
17 Recusans an habeat probationes offerre coram recusato.
18 Arbitri an finita causa suspicionis iudicis recusati possint de causa principali cognoscere.
19 Processus iudicis recusati factus post recusationem an valeat. et nume.21.
20 Processus habitus per delegatos primi ⁊ secũdi rescripti non valet si factus sit post propositam exceptionem.
22 Appellare an possit quis a subdelegato dicẽdo:habeo te suspectum ex tali causa ⁊ appello ne procedas.

a **Cum speciali.** Prouidet conciliũ[a] con
tra frustratorias appella
tiones vel recusationes quas appellationes moniti
interponunt vt correctionẽ eludãt.h.d. Et due sunt
partes principales.nã primo ponitur constitutionis causa.Se-
cundo ponitur cõstitutio.Scđa ibi statuimus. illa secũda facit
tria:quia primo ꝓuidet cõtra frustratorias recusationes.Scđo
cõtra frustratorias appellationes.Tertio moderatur statutum
suũ.Secũda ibi porro.Tertia ibi ceterũ.⁊ premitte pro euiden
tia qđ licet decre.sacro.ĩ.de sen.excõ.sequatur istam in ordine.ta
men precessit istam in compositione etiam de illa sit hic mẽtio.
¶ Nota primo qđ tolli debet materia faciẽdi frustratorias recu
sationes vel appellationes.facit quod habetur.s̃.eo.c.vt debi-
1 tus.¶ † Itẽ not.qđ vbi recusatur iudex debet coram ipso ꝓpo-
ni recusatio ⁊ recusationis causa ⁊ talis que sit iusta. ¶ Itẽ no
ta qđ de tali causa nõ habet ipse recusatus cognoscere, sed de-
bent eligi arbitri per partes si ad instãtiam partis ꝓceditur vel
per iudicem ⁊ ipsum recusantẽ.si iudex ex officio ꝓcedit qui ha-
bebit de causa recusationis cognoscere an sit iusta seu legitima
et an sit vera.Et not.qđ vbi adinuicem possunt cõcordare in ele
ctione vnius arbitri vel amborum : tunc clarũ est tales arbitros
posse cognoscere.Si vero non possunt cõcordare:tunc quilibet
eliget vnũ ⁊ si illi duo erunt in cõcordia bene quidẽ.Si vero non
erunt in cõcordia debebunt ipsi arbitri eligere tertiũ,et qđ fece-
rint duo ex ipsis tribus habebit effectum:⁊ sic nota stari maiori
2 parti.facit qđ habetur in.l.duo.ff.de re iud.¶ † Itẽ not.qđ vbi
non ꝓbatur recusatio infra terminum statutũ recusatus reassu-
mit iurisdictionẽ suam.Si vero probetur recusatio tunc reassu
3 mit.sed seruari debet qđ hic dicitur.¶ † Itẽ not.in versi.porro
ꝙ in notorijs non admittetur appellatio. facit qđ habetur.s̃.e.
4 c.ꝓposuit.¶ † Item no.qđ notoriũ dicitur qđ cõstat ex eviden
tia rei vel per cõfessionẽ partis:vel alio modo.puta per ꝓbatio
nes cõtra quas nil est obiectũ.facit qđ habetur.ĩ.de coha.cler.⁊
mulie.in.c.si.⁊ qđ dixi per cõfessionẽ induci notoriũ.intellige ve
rum ꝓm Host.qñ nil cõtra eũ opponitur. Secus si allegetur er-
ror vel velit eũ quis excusare.per id qđ habetur in.c.si.s̃.de con
5 fes.⁊.ĩ.de accu.c.cum dilecti.¶ † Itẽ no. qđ notoriũ tollit neces
sitatẽ deferẽdi appellationi:nõ tñ tollit per oĩa effectũ appella-
tionis.vt ptꝫ ex his que habentur.ĩ.eo.c.romana.§.si antẽ post
6 sñiam.lib.vj.¶ † In versi.Not.arg. qđ vbi iudex ꝓcedit ex offi
cio non possit statuere terminũ ad appellationẽ prosequẽdam.
sicut nec appellatus.vt dictũ fuit.s̃.eo.c.oblate.Sed cõtrarium
est verũ.per id qđ habetur.s̃.eo.c.peruenit. et.s̃.eo.c.consuluit.
vnde ad literã dũ dicit si habuerit aduersarium potest suppleri.
maxime vel ꝓm Host.dimisso illo versi.si hꝫ aduersariũ dꝫ legi li
tera vsque ibi:causam ꝓsequatur ⁊ tũc potest reassumi dictꝰ versi.
⁊ ꝓm hoc non est differentia quo ad statuitionẽ termini. An iu-
dex ꝓcedat ex officio vel nõ.Sed in alio bene potest esse differẽ
tia qꝛ poterit procedi etiã lite nõ cõte.quãdo proceditur ex offi-
cio super negotio principali.s̃.vt lit. nõ cõte.c.qm̃.§.sunt ⁊ alij.
secus quãdo ꝓceditur cum parte.s̃.de lit. contesta.c.j. ¶ Item
7 nota † qđ in appellatione debet exprimi causa ꝓbabilis ⁊ talis
que debeat legitima reputari:vt hic dicitur.nec superfluit text.
iste per decre.vt debitus.s̃.eo. quia hic etiã addit qñ proceditur
8 ex officio.¶ † In verb.ceterũ.not.qđ in ꝓcessu fiendo cõtra re-
gulares seruari debent obseruãtie regule : ⁊ alie regulares obser
uantie consuete obseruari,nam sepe habet obseruãtia qđ in ca-
pitulis ipsoꝝ proclamãtur seu vocãtur ⁊ de plano corrigũtur et
puniũtur.ĩ.de regulari.c.si.⁊ de statu monacho.in.c.in singulis.
et facit qđ dictũ fuit in.c.quia nos.s̃.eo.fatetur tamẽ Innoc.qđ
si excedatur modus in puniẽdo poterit monachus appellare fa
cit quod dictum fuit.s̃.eodem.c.iij.Secus si puniatur ꝓm obser
uantiam regule:quia tunc non erit locus appellationi nec recu
sationi.Hostien.vero dicebat qđ si proceditur ꝓm obseruãtiam
regularem habet locũ quod hic dicitur. Sed si procederetur iu-
dicialiter:tũc posset monachus ex causa recusare ⁊ appellare.li-
cet non ita stricte causa sit examinãda.secus si esset clericus secu
laris.ĩ.de simonia.c.per tuas.⁊ quod ibi notatur. et.ĩ.de accusa
tionibus.in.c.qualiter.el scđo.¶ In glo.suspicionis. in si.⁊ simi
liter supposito qđ causa sit iusta:habent cognoscere an sit vera.
vt patet ex preallegato.c.suspicionis. Idem dicas si nõ dubita
tur de veritate vel iustitia cause.Sed an per partes sit renũtia-
tum vel non recusationi : quia arbitri habebunt de hoc cogno-
scere:non aũt iudex recusatus qui forsan velit prouocatus ob-

a ¶ Prouidet cõciliũ. sup hoc.c.si q̃ras vtrũ cã recusationis ꝓposita 𝔷 delegatũ arbitri sint eligendi:q̃ de cã recusatiõis cognoscãt, distigue vt hic per do. Henri.boych.in ꝑn.

esse.vt in dicto.c.suspicionis.⁊ an sufficiat qđ vnus arbitrorum
pronũtiet de volũtate alioꝝ.dic vt habetur in.c.cum ab vno.de
9 re iudi.in.vj. ¶ Que † autẽ dicatur iusta causa recusandi, tãgit
Spe.in tit.j.§.superest videre.⁊ Host.in summa.de recusatione.
§.ex quibus causis.Cõclude qđ si est causa expressa in iure ⁊ per
ius approbata:tunc clarum qđ illa cẽsetur legitima.facit qđ ha
betur.s̃.eo.c.postremo.Si autem in iure sit expresse reprobata,
tunc clarum qđ non sit legitima.vt patet exemplum.s̃.de offic.
iudi.in.c.j.⁊ de multis causis legitimis prosequitur Joã.and.j̃.
eo.c.legitima.lib.vj.⁊ facit qđ notatur.s̃.vt lit.non contest.acce
dens.Si autẽ non reperitur in iure expresse approbata : nec re-
probata.tu ic dicit Innocẽ.quod illa reputabitur legitima que
habet efficaciores rationes quam habeant alie cause expresse in
iure.Et idem videtur si habeant similem rationem cum regula-
riter similium idem debeat esse iudicium.s̃.de consti. translato.
et de transla.prelato.in.c.ij.⁊ sic relinquetur hoc arbitrio iudicis
qui habebit hoc arbitrari argumento.c.de causis.de offi.deleg.
ꝭm Inno.intellige licet ipse non dicat hoc verum quando recu
satur delegatus ordinarij vel subdelegatus delegati pape.Nam
ipse ordinarins vel ipse delegatus pape coram quo causa recu-
sationis est probata:vt in.c.si contra vnum.ad finem.de offi.de-
leg.in.vj.habebit hoc arbitrari. Sed vbi recusatur ordinarius
vel delegatus pape arbitri electi super causa suspicionis habe-
bunt hoc arbitrari:⁊ si male arbitretur iudex ordinarius vel de-
legatus vel ipsi arbitri poterit appellari.vt hic voluit Inno.fa-
cit quod no.gl.in.c.super his.j̃.de accusa.⁊ in.l.si qua pena.ff.de
verb.signi. In quibus patet quod etiam in his in quibus recur-
ritur ad iudicis arbitrium.si male arbitretur potest appellari,⁊
similiter ab arbitris huiusmodi.in.c.ab arbitris.de offi.delega.
in.vj.Refert tamen Innoc.quosdam dicere inferiores a princi-
pe de causis non expressis in iure se non posse intromittere : nec
illas interpretari vel declarare sicut nec posset ius condere cum
hoc sit solius principis.l.j.⁊.l.fi.C.de legibus. ⁊.j̃.qui filij sint le
gitimi.c.per venerabilem.§.rationibus.Sed certe vt sentit ipse
Innocent. illud intelligitur de interpretatione generali que ab
omnibus obseruari debeat pro iure:quia illam solus princeps
facere põt.Sed quo ad decisionẽ particulariũ causarum : bene
possunt iudices interpretari.vt notatur in.c.j.de postula.prela.
tamen eorũ exẽpla ab alijs necessario sunt sequenda:nisi transi-
10 uerint in consuetudinem.l.nemo.C.de sententijs. ¶ † Quid au-
tem si iudex vel arbiter pronuntiet qđ causa non sit legitima eo
casu quo expresse est in iure permissa.dic qđ sententia esset nul-
la velut lata contra ius constitutionis.facit qđ habetur.s̃.tit.j.
c.j.⁊.c.cum inter vos.⁊.ij.q.vj.§.diffinitiua.⁊ idem econuerso si
illa que expresse est in iure reprobata pronuntietur legitima : et
hoc quando ex tenore sententie apparet error.Secus si non ap
pareat vt si iudex dicat decernimus talem non esse admittendũ
ad proponendã vel probãdam talem recusationis causam quia
tunc non tenet sententia nisi appelletur:velut lata contra ius li-
tigatoris.facit quod habetur in.l.ij.quando prouocare non est
necesse.nam licet in se sit legitima causa. tamen ex alio respectu
potest repelli forte quia incõgruo tempore opponitur. facit qđ
habetur.s̃.titu.proxi.inter monasterium.⁊.l.fin.C.de exceptio.
vel forte quia ꝓponitur per personam inhabilem : vel per illum
qui renuntiauit vel fecit pactum de non opponẽdo : ⁊ ideo tunc
sententia non dicitur continere expressum errorem iuris. si au-
tem causa non esset in iure expressa:tũc licet esset legitima. ⁊ ius
etiam dicat generaliter iudicem suspectum posse recusari.iij.q.
v.quia suspecti. cum omnes cause non sint expresse in iure, nec
cõmode etiam possint exprimi.facit.ff.de legibus:in.l.non pos-
sunt.tunc dicit Inno.quod etiam si pronuntiet illam legitimaꝫ
sententia non erit ipso iure nulla.ex quo de illa non apparet ca-
sus expressus in iure:⁊ sic non debet dici cõtra ius legis:et ideo
11 tunc debet appellari. † Et ex hoc nota diligenter. qđ illud quod
dicitur pronũtiationem factam contra ius esse ipso iure nullaꝫ.
est verum quando de iure apparet casus legis.Secus si non ap-
paret licet ex similitudine vel identitate rationis iuris expresse,
casus potest decidi, quod est notan.ꝭm domi.Anton.et fuit de
mente Inno.⁊ idem dicit quãdo iudicium est multipliciter in-
telligibile.per id quod notatur per Jaco.de are.in.l.cum prola-
tis.ff.de re iudi.⁊ de aliquibus causis recusationis.etiam tangi-
tur per gl.in.c.accedens.vt lite non contesta.⁊ adde quod habe-
tur in.c.cum adrianus.lxij.distin.vbi gl. videtur velle qđ eoipso
quod quis alteri non loquatur nec ipsum salutat quod videtur
presumi eius inimicus:⁊ per cõsequens cẽseri debet suspectus.
facit quod not.gl.j.in.c.cum super.de offi.deleg. ¶ In glos.ter-
minum.ibi legitima.hodie habetur in.c.legitima.j̃.eodeꝫ.in.vj.
¶ In ea.glos.ibi que corrigit illam.hoc non est verum quia illa
decre. suspicionis loquitur de alio termino : videlicet de termi-
no statuẽdo parti recusanti ad probãdum causam recusationis
quẽ terminũ habẽt arbitri statuere etiã hodie.sed decre.ista.⁊.c.
legitima.loquũtur de termino statuendo arbitris ad causam fi-
niendam:⁊ sic in casu diuerso loquitur hoc capitulum prealleg.
12 c.legitima.ꝙ loquatur dictũ cap̃.suspicionis. ¶ † In gl.recusa-
a toris[a].ibi que loquitur in delegato tantũ.⁊ sic cõcludit gl. qđ or
dinarius etiam probata recusatione potest alteri cõmittere ne-
gotium de cõsensu recusatoris.secus in delegato. Sed potes di
cere in delegato vt hodie habetur in.c.iudex. de offi.dele.in.vj.
vbi ante propositam recusationem potest alteri cõmittere.dum
modo committat in totum vices suas.aľas posset recusari. post
propositam autem recusationẽ non potest delegatus cõmittere
nisi cum consensu partium,⁊ presertim si ꝓbata est causa recusa
tionis.Sed vbi lata esset sentẽtia super recusatione tunc nõ po
test delegatus cõmittere etiã cũ cõsensu partiũ.vt ibi patet.Se
cus autẽ est in ordinario,quia etiam probata causa ⁊ lata sentẽ
tia poterit cõmittere causam de cõsensu partium: vt hic patet.
et facit qđ dixi.s̃.eo.secundo requiris.§.j.Si autem partes non
consentirent:tunc videtur qđ debeat negotium ad superiorem
referre, ⁊ sic potest intelligi vltima pars alternatiue hic posita.
Sed tunc potest esse dubium quid si relata causa ad superioreꝫ
adhuc recusetur superior,quidã dicũt recusatorem non audien
dum vt sit litium finis argu.s̃.de testi.licet dilectus. ⁊ quia cum
fugeret iudicium presumetur contra ipsum.de presumptionibꝰ.
in.c.nullus.Host.dicebat qđ hoc non reperitur bene iure cautũ
cum forte sic esset declarãdum. Alij vero dicũt arbitros iterum
esse eligẽdos ⁊ per omnia procedẽdum in scđa recusatione sicut
dictũ est in prima:⁊ istud videtur verius cũ recusatio nõ debeat
fieri sine legitima causa,⁊ illa subsistente satis videtur rationa-
bile recusationem fieri posse. per id qđ habetur.iij.q.v.quia su-
specti. ¶ In ea.gl.in fi.supple.non autẽ determinat totã disiun
ctam,⁊ licet determinet verbũ cõmittat nihilominus supplen-
da est litera.dũ dicit de recusatoris assensu ⁊ etiã actoris, vt di-
cit gl.per iura superius alleg.⁊ potissime per id qđ habetur in.c.
si quis cõtra clericũ.de fo.compe.⁊.c.ad hec.el.j.et.ij.s̃.eo. tamẽ
do.Anto.hic dicebat qđ potest determinare verbum cõmittat.
Sed nõ cui cõmittat quia nõ erit in potestate recusatoris elige-
re cui cõmittatur,licet consentiat cõmitti.⁊ sic dicit posse intel-
ligi gl.Host.hic dicebat ꝙ prima pars alternatiue potest intelli
gi in ordinario vt ille recusatus causam cõmittat ex quo est ꝓ-
nũtiatum super recusatione.Sed secũda pars loquatur in dele-
gato vt ille ad superiorem habeat referre negotium:licet alij di
cant ꝭm eum etiã ordinariũ posse ad superiorem referre qđ cum
dicit se nõ vidisse nec audiuisse seruari. Sed certe glo.videtur te
nere qđ etiã secũda pars alternatiue loquatur de ordinario, ⁊ in
eius sit electione quã partem alternatiue eligant,⁊ forte de iure
ista opinio verior : licet raro eligatur scđa pars alternatiue. Et
no.qđ istud capitulũ loquitur qñ ordinarius recusatus vult di-
scuti de causa recusationis.Sed vbi non curat discuti, ⁊ est pa-
ratus non cognoscere de causa et cõmittere alteri tũc habet lo-
cum.qđ habetur in.d.c.si quis cõtra clericum. et ibi etiã dixi su-
13 per gl.j. ¶ † In gl.confessione ibi consueuit tamen dici ⁊c.Con
clude ꝙ si aliquis est conuictus ⁊ cõfessus : tunc non auditur ap
pellans in criminali nec in ciuili.per id quod legitur et notatur
in.l.ij.C.quorum appella.non reci.⁊ in.l.abstinendam.vbi vide-
tur casus etiã de ciuili.eo.ti.licet de ciuili fuerunt opinio.vt tan
gitur per gl.⁊ Bar.in.d.l.ij.Si autem est cõfessus tantũ. tunc si
vult reuocare confessionẽ velut erroneã:vel illã excusare potest
appellare taꝫ in ciuili ꝙ in criminali,⁊ ita intelligaẽ hec gl. Sed
vbi simpliciter appellaret non allegãdo errorẽ vel excusationem
tunc nõ necessitatur iudex ad deferẽdũ : qꝛ hoc casu intelligitur
a iure remota appellatio quo ad necessitatẽ deferẽdi,tñ si appel
letur operatur appellatio quo ad finẽ deuoluẽdi negotiũ ad su-
periorẽ vt sic sit in facultate iudicis ad quẽ deliberare an appel-
latio sit admittẽda:⁊ suspẽdetur iurisditio iudicis a quo a tẽpo-
re quo superior deliberauerit de illa admittenda. vt in.c.roma-
na.§.si autẽ post sentẽtiã.j̃.eo.in.vj.⁊ de offi.deleg.c.pastoralis.
§.preterea. ¶ Itẽ aduerte qꝛ vbi dixi confessum non audiri ap
pellantẽ.hoc dicit verũ do.Ant.qñ cõfessio est facta ore ꝓprio.
per id qđ habeẽ.ij.q.vj.§.sunt quoꝝ.vnde secus dicit de cõfessio
ne ꝓcuratoris.licet alias preiudicet dño.per id qđ notauit Cõ-
posto.in.c.per inquisitionem.de electio.qđ tene mẽti. ⁊ de mate
ria in Specu.de confessis.§.postremo.versicu.sed nunquid con
fessus.⁊ de appel.§.in quibus.versi.sed nunquid hec tria. et ver-
sicu.x.in delictis.⁊ dicit Jo.and.in.d.§.in quibus.super versi.ij.
qđ cõfessio defuncti facta coram ordinario etiã habet executio-
nem cõtra heredẽ.vnde dicit ꝙ si defunctus fuit ꝯfessus epõ se
habuisse per rapinã aliquã ⁊ promisit sibi soluere illis a quibus
appareret eũ rapuisse qđ mortuo eo poterit episcopꝰ absqꝫ ordi
ne iudicario declarare ꝗtitates ⁊ creditores ⁊ qbus est ablatũ.
nec poterit redargui de nullitate qđ fecerit episcopus.nec pote-
rit etiam

a ¶ In gl.recusatoris su ꝑ hac gl. si q̃ras si iudice recusato q de cã volebat cognoscere qs de ipsa cã cognoscet distingue vt hic per do. Hẽ.boych. col.ij. versi. super eo.

rit etiam appellari nisi ostendatur apertum grauamen: et dicit etiam q dicta cófessio sic declarata: poterit executioni mandari cótra heredes: licet nihil ad eos ex delicto peruenit: quia nó ex delicto: sed ex cófessione coueniũtur. et sic nó obstat. l. vna. C. ne
14 ex delicto defunc. ¶ † In glo. superiore. in fi. Nota bene ex glo. q vbi iudex pcessit ex officio. tunc si causa sit delata ad superiorem debet citari iudex vt sic possit defendere suuz pcessum: sed vbi causa fuit agitata inter partes: tunc iudex nó est citandus: licet posset assistere vt causaz instrueret ne reuocetur qd egit. facit quod habetur. s. de rescrip. c. dilectus. et c. ex parte. s. et quod notauit Innoc. s. de procura. c. in nostra. et de transac. de cetero. et pro pdictis etiá bene facit quod habetur in. c. venerabilibus. j. de sen. excómu. in. vj. et in. c. sacro. j. de sen. excómu. debet etiam citari iudex si de aliquo ipsius iure contendatur. iuxta id qd habetur. ij. q. vj. si quis erga. et c. si quis ab episcopo. vel vbi ageret de pena ipsi iudici imponéda: vt si electus dicat se appellasse ab episcopo qui recusauit illum sine causa legitima confirmare. ná si mandetur alicui vt inquisita veritate illum confirmet si est ita debebit nominatim citari episcopus: qr in penam ipsius mádat alteri vt cófirmet. ix. q. iij. nunc verum. et vbi dixi iudicem citandum: si non citetur processus erit nullus: vt hic voluit do. Anto. post Fede. de senis allegat notata per Innocen. in. c. penul. de re
15 iudi. ¶ † In glo. defecerit. in fi. potes dicere q vbi nó appellat a sententia presumitur pro illa. facit qd habetur in. l. herénius. §. caia. ff. de euictio. vbi auté est appellatum a sñia: tunc si senté tia fuit interlocutoria: quia appellatio ab illa debet iustificari ex eisdem actis presumitur pro illa: nisi ex actis appareat contrarium. facit quod notatur. j. c. pximo. in glo. fi. et in cle. appellãti. de appella. Si auté appellatum fuit a sententia diffinitiua: túc licet prima facie videatur presuméndum pro illa. per id quod habetur in. c. presentia. de renuntia. tamen quo ad effectum non videtur pro illa presuméndum nisi quatenus ex actitatis vel ex nouiter actitandis iustificetur. facit quod habetur. s. e. c. dilectus. circa fin. et qd legitur et notatur in. d. §. caia. quis autem in causa appellationis habeat probare recurrendũ est ad ea que habent in dicto. c. in presentia. per legistas in. l. hi qui. C. de appellatio.
16 ¶ † In gloss. penul. in fi. vel dic fm Innocen. q hic assumit vná constitutionem vsqz ad. §. porro. ibi autem assumit aliam cóstitutionem. ¶ Extra glossas aduerte primo q inquantum hic dicitur: q iudex potest recusari hoc procedit quando proceditur super facto dubio. secus si super facto notorio: quia aut fatetur reus ipsum factum notorium et non potest euadere pená aut negat. et idem quia negatio cóuincitur per rei euidétiam. j. de accusationibus. c. euidentia. et ideo hoc casu negatio nó facit rem dubiam. vt legitur et notatur per Inn. j. de censi. c. venerabili. et de verbo. significa. c. ex parte. et per glo. in. l. post rem. ff. de transact. et ideo nó potest hoc casu recusari. facit quod habetur. s. eodem c. proposuit. et c. nouit. et qd dixi iudicem nó posse recusari in delicto notorio est verum quãdo pro delicto est imposita pena ordinaria a iure: et illam vult infringere iudex: quia tunc ibi nó esset causa grauaminis vel suspicionis cum iuris executio nó habeat iniuriam. l. iniuriarum. ff. de iniurijs. Si autem pro delicto esset pena arbitraria: tunc quia in arbitrando posset ledere partez: poterit recusari ratione suspicionis. et sic si subesset legitima causa suspicionis. nec obstat si dicatur q si inique arbitretur nó deficiat potestas appellandi: quia facultas appellandi non tollit remedium recusandi: quia melius est ante vulneratá causam occurrere quam postea remedium querere. l. fi. C. in quibus cau. restitu. non est necessaria. Si autem alicui demandetur executio nudi ministerij sine iurisditione: quia habet exequi tunc mandatum ad vnguem non potest dici tunc suspectus: ideo tunc non posset recusari. facit. s. eo. in. c. nouit. An autem a iudice suspecto posset recedi per viam appellationis. dicit hic Inn. q non: quia recusatio est via de per se: que túc habet locum. vt patet hic in prin. iuncto. §. porro. et facit. s. e. c. nouit. suspicio enim habet remedium suum recusationis: grauamen vero habet suum remediũ: scilicet appellationis. s. eo. c. vt debitus. et pro hoc dicto q iudex esset suspectus non tamen sequitur necessario per hoc qd grauet. facit quod dictum fuit in preallega. c. vt debitus. et. s. eo. c. ex parte. nec obst. text. iste in prin. vbi videtur innuere q có monitus habet vtrũqz remedium scz recusationis et appellationis: quia verum est quod habere potest vtrũqz: sed nó ex eadem causa: sed ex diuersis. vt sic recuset propter suspicionem et appellet propter grauamen. et eodem modo potest responderi ad ca. quoties. ij. qd. vj. licet glo. ibi aliter videatur sentire videlicet q etiam propter suspicionem possit appellari. et illam sequitur ibi Archidia. quãdo suspicio esset notoria: sed cómuniter tenetur contrarium propter id quod dixi. s. post Innocé. nec obstat qd habetur. s. vt lite non contestata. c. accedés. quia debet intelligi scóm predicta videlicet quod ibi pposita fuit recusatio propter

suspicionem: et quia nó admittebatur fuit appellatum. ná bene potest tunc appellari quando sequitur grauamen post propositam recusationem: vt etiam hic sensit Innocen. non enim habet ipse recusatus approbare vel reprobare causam suspicionis: sed pertinet hoc ad arbitros: vt hic patet et. s. de officio deleg. suspicionis. et. j. eod. c. legitima. libro. vj. Aduerte tamen quia si causa recusationis esset euidéter friuola posset iudex illam repellere. et ea non obstante procedere in causa. s. de offi. iudi. c. fin. vbi autem euidenter esset notoria et rationabilis tunc debet proponi: sed nó est necesse illam probari: quia notorium licet non releuat ab onere proponendi releuat tamen ab onere probandi: vt notatur in clemen. appellanti. de appella. et sic non esset necesse ire ad arbitros. et scóm predicta debet intelligi preallegatũ. c. accedens. licet aliqui aliter dicant: vt ibi fuit dictum et notatur etiaz
17 ibi per Joan. and. ¶ † An autem recusans habeat offerre pbationes coram recusato. dicit Innocen. q non: licet coram eo habeat proponere probabilem causam recusationis. et plus dicit q est necesse q petat arbitros eligi: sed iudex habet hoc requirere quod arbitri eligantur vel quod probet causam: nec debet etiam recusans petere a recusato quod iudicet causam recusationis iustam: quia videretur quodammodo a recusatione recedere eligendo in hoc arbitrium ipsius recusati. sed certe posset dici vt sensit Inno. q non. per hoc videretur eum approbare iudicem pro causa principali: cum tunc per petitionem predictam tendat ad ipsum impugnandum. facit quod notat gloss. in. c. si a iudice. j. eod. in. vj. videtur tamen tunc recedere a prouisione iuris disponentis arbitros fore eligendos. et not. q vt etiam superius tetigi quedam causa recusationis est notoria et iusta: quedá notoria et iniusta: quedam autem dubia. et de dubia ponit Joá. and. exemplũ si recusatur iudex qui est cópater alterius partis: vel quia est patruus vel affinis coniugis alterius partis: potest etiam poni exemplum per ea que dicta fuerũt. s. e. c. postremo. et dicit per arbitros ponderandum esse morem regionis: vt ex illo iudicetur iustam esse suspicionem vel nó. facit quod dixi in dicto. c. postremo. ¶ Item aduerte quia hic loquitur quãdo recusatur ordinarius: quo casu itur ad arbitros p causa suspicionis. et idem dicendum si recusatur delegatus pape. s. de offi. de
18 lega. ca. suspicionis. ¶ † An autem arbitri finita causa suspicionis possint de causa principali cognoscere, dictum fuit. s. eo. secundo requiris. §. fina. Si autem recusatur delegatus ordinarij: tunc de causa recusationis cognoscet ipse ordinarius delegans. de officio delega. si contra vnum. ad finé. lib. vj. et in dicto. c. etiá patet quid iuris si vnus ex duobus delegatis recusetur: si autez recusetur subdelegatus delegati pape: tunc quid sit dicendũ satis instat hic Innocen. Nam dicunt quidam q causa suspicionis tunc proponenda est et probanda coram delegato subdelegante per. c. super questionum. §. quam vero. et. §. fina. de offi. delega. et hoc si delegatus sit presens: si autem sit absens fieri debet fm istos protestatio coram ipso archidiacono vel alijs iudicibus ordinarijs loci. per id quod habetur in. l. fi. C. de iud. et fm istos omnis pcessus habitus coram subdelegato postq cognitio erit delata ad superiorem erit nullus. facit. s. de offi. delega. licet. Alij vero dixerunt q quãdo absens est delegatus q debet significare ipsi subdelegato q vult ire vel mittere ad superiorem coram quo vult probare causam recusationis vel obtinere causam alteri cómitti: quia habet ipsum subdelegatum suspectuz: et ex tunc nó debet subdelegatus procedere et si processit debet appellari ab eo: alias si nó appelletur valebit processus. sed Hostié. et etiam Innoc. voluerunt q tutius est pponere exceptioné tunc coram recusato: quia si exprimatur causa recusationis corá eo si appareat illam notorie esse falsam vel iniustá. non obstante recusatione poterit procedere etiaz si appelletur et tenebit processus. Si autem causa sit legitima et nó fuerit admissa per subdelegatum: et processerit ad vlteriora: tunc potest appellari: et benefaciet appellás coram delegato prosequi causam appellationis et non recusationis: qr si vult prosequi causam recusationis non obtinebit nisi doceat causam ipsam esse veram: sed si prosequitur causam appellationis nihil habet probare de veritate cause recusationis: sed sufficit si probet se pposuisse causam legitimam coram subdelegato et illam per eum nó fuisse admissaz. nam hoc ipso grauauit et propter hoc potuit appellari et pnuntiabitur pro appellante: et retractabitur quicquid post appellationem fuit attétatum: facit quod habetur in. d. c. super questionum. §. fi. et. j. eo. c. nó solum. lib. vj. et licet do. Anto. hic videatur velle q ad iustificandam appellationem hoc casu requirat oblatam fuisse probationem. per id qd habetur. j. eo. in. c. interposita. non credo hoc verũ per id etiá qd superius dixi: qr nó tenetur recusans pbationem facere corá recusato: vt ibi dixi. et ideo hoc casu sufficit ad iustificádum appellationem q recusatus nó admisserit legitimá causam suspiciõis: licet aliter nó obtulerit co

rem eo se paratum probare.nec obst.ca.interposita.qꝛ loquitur quando iudex repellit exceptionẽ quã opponens habebat ꝓbare coram ipso iudice.Ideo tũc nõ iustificatur appellatio nisi obtulerit se paratum probare vel nisi doceatur de veritate exceptionis.Secus in casu isto in quo nõ tenebatur ꝓbare causam recusationis coram ipso iudice.Ideo sufficit ad iustificandã appellationem ꝙ appareat causam recusationis legitimam fuisse propositam ⁊ non fuisse admissam etiã si aliter nõ probetur veritas cause.vt hic voluit Inno.dicit etiam Innoc.ꝙ si cõtingat appellationem reprobari poterit ꝓsequi causam recusationis velut diuersam.facit qd̃ habetur in.c.veniẽs.el.ij.s̃.de testibus. Si autem iudex recusatus post recusationem non ꝓcedat.tunc dicit Inn.ꝙ stulte facit si appellationem ꝓsequitur:ex quo non processit ⁊ cõsequẽter non grauauit ⁊ appellatio debeat fieri a grauamine.s̃.eodẽ.vt debitus.sed certe si iudex exꝑsse recusat causam recusationis propositam satis videtur grauasse.⁊ ideo potest tunc prosequi appellationẽ:sed vbi non reprobasset nec ꝓcederet,posset ꝓcedere dictum Innoc.quia non videtur tunc posse appellari:ex quo non grauauit.per id quod habetur in.d.

19 c.vt debitus.¶ †Et ex ꝑdictis apparet aliqualiter esse dubiũ: an processus iudicis recusati factus post recusationem valeat si non fuerit appellatum.Inno.tamen hic notabiliter cõcludit ⁊ sepissime allegatur quod nõ meminit se legisse quin ꝓcessus iudicis recusati factus etiam post recusationẽ non teneat: nisi ab eo appelletur vel alio modo ad alterius audientiã causa sit trãslata siue fuerit delegatus siue ordinarius.⁊ pro ista opinio.Innocen.facit quod habetur in.l.non distinguemus.§.cũ quidam.ff.de arbi.vbi videt̃ ꝙ processus de mero rigore teneat.sed obst.exceptio.sed certe potest dici ꝙ ibi loquitur in arbitro ex cuius sententia non agitur:sed ei paretur metu stipulationis penalis l.j.C.de arbitris.⁊ ideo licet arbiter post recusationem processit ad sententiam si nõ paretur sententie de mero rigore agi potest ex stipulatione penali:qꝛ illa interposita fuit ex cõsensu partiũ ⁊ per illã promissum fuit stari sentẽtie arbitri.ideo si non statur de mero rigore cõmittitur stipulatio:licet posset obijci exceptio quia non est equum ꝙ possit effectualiter ex illa agi: ex quo arbiter post recusationem ꝓcessit:sed nos loquimur in iudice recusato ex cuius sententia debet agi:vnde non est bona equiparatio per omnia.Nam etiam videmus ꝙ licet sententia iudicis sit ipso iure nulla quando lata est per pecuniã.l.venale.C.quando prouoca.non est neces.⁊ cum licet arbiter tulerit sententiam per pecuniam poterit agi de mero rigore ex stipulatione penali: licet obstet exceptio:vt notat̃ in dicta.l.venales.⁊ in.l.ita demũ.ff.de arbi.Hosti.hic tenet ꝓcessum iudicis recusati factum post recusationem esse ipso iure nullum sicut ⁊ quãdo fit post ⁊ cõtra appellationem cũ hec videatur partificari appellatio recusatio ⁊ relatio:vt colligi potest ex his que habentur in rubrica huius ti.⁊ dicit se quãdoq; hoc audiuisse ab Inno.vz̃ ꝙ talis ꝓcessus ipso iure nõ valeat.de quo remittit ad summaz.de offi.deleg.in

20 §.quid sit effectus.vbi idem tenet.¶ †Sed do.Anto.hic dicit: ꝙ forte audiuit ab Inno.viua voce.tamen ipse dicit ꝙ in simili Inno.videtur etiã hoc tenere.in.c.ceterum.C.de rescrip.vbi videtur dicere ꝙ processus habitus per delegatos primi ⁊ secundi rescripti non valet:si factus sit post ꝓpositam exceptionẽ qd̃ eligantur arbitri ꝺm formam.c.pastoralis.de rescript.sed certe Innoc.ibi refert aliquorum fuisse talem opinionem non tamen videtur in illa persistere quod autem ꝓcessus iudicis recusati sit nullus fuit originaliter opinio glossatoris.ij.q.vj.in.c.quoties.et.iij.q.v.quia suspecti.in verbo canonice.Jo.and.hic nõ declarat hunc articulum.sed simpliciter recitat opi.Hosti.⁊ in illa residet.⁊ plus non dicit domi.Anto.hic dicit:ꝙ si exceptio debet proponi coram iudice procedente.⁊ videtur loqui de exceptione recusationis:vt patet per sequẽtia dicit:ꝙ processus est aliquis donec sim⁹ in statu qd̃ ab eo abdicata sit iurisditio:vt patere potest in delegato.per ea que habentur de offi.deleg.iudex.lib.vj.⁊ de ordinario.per id quod dictum fuit.s̃.eo.secũdo requiris.§.fina.si autem exceptio habet proponi coram alio iudice: ⁊ tunc dicit ꝙ eoipso qd̃ erit ꝓposita deuoluta erit iurisditio ad aliũ.⁊ ideo non valebit processus factus per ipsum recusatum.argu.c.tuam.de ordi.cogni.⁊ ne contingat ꝙ processus intricẽtur: vt tangitur in.d.c.tuam.allegat etiam ad predicta quod not.Inn.in.c.cum.M.s̃.de constitu.⁊ sic residet Joan.andr.forte voluit dicere: ꝙ vbi recusatur ordinarius vel delegatus pape: ꝙ tunc debet exceptio recusationis coram eo proponi ⁊ probatio finiri coram arbitris: ⁊ sic non recurritur tunc ad alium superiorem.ideo tunc tenet ꝓcessus nisi sit factus post q̄ omnino desinit esse iudex:sed vbi recusat̃ subdelegatus delegati vel delegatus ordinarij:tunc habet causa recusationis probari coram ipso delegato vel coram ordinario:vt in.c.si contra vnum.ad fi.de officio delega.in.vj.⁊.s̃.de offi.delega.super questionum.§.quem vero.et.§.fin.et.s̃.dixi.¶ Aduerte tamen ꝙ licet ipse videatur velle ꝙ tunc proponenda sit recusatio coram superiore:tamen nõ videtur id necessarium:nec iura allegata videntur hoc probare:licet probent ꝙ probatio recusationis habeat fieri coram superiore.vnde videtur ꝙ possit etiam recusatio ꝓponi coram ipso delegato.⁊ sic etaim aperte voluit ipse Inno.⁊ Hostiẽ.vt superius tetigi.Preterea videtur ꝙ eadem ratio sit vtrobiq; siue recusetur delegatus siue subdelegatus.⁊ sic videretur ꝙ vtrobiq; idem deberet dici.argu.c.translato.de constitu.cum similibus. Barto.in.l.quia poterat.ff.ad trebellia.tenet opinionem Host.

21 videlicet ꝙ †processus iudicis recusati sit nullus,pro hoc dicit esse casum in.l.j.C.si quacũq; preditus potesta.sed certe ad illaz legem posset responderi:vt voluit ipse Inno.in.c.insinuante.s̃.de officio delega.qd̃ ibi est speciale licet Bart.dicat ꝙ ibi bene est speciale ꝙ ordinarius recusetur:sed non ꝙ processus sit nullus;sed talis responsio non videtur bene procedere:quia ex quo reuera ibi ponitur casus specialis non potest fieri fundamentuz ꝙ de iure cõmuni semper sit dicendum idem: vbi recusatio fieri possit.tamen opinionem Bartol.⁊ Host.sequebatur dominus meus domi.Petrus de ancha.in.c.iudex.de offic.delega.in.vj.per dictam.l.j.allegatam per Bartolum.⁊ per preallegatum.c.iudex.vbi dicitur quod iudex recusatus post recusationez propositam nõ potest cõmittere causam sine recusatoris assensu.et sic multofortius ꝺm eum non debet posse in causa principali ꝓcedere argumento aut.multomagis.C.de sacrosanct.ecclesijs. ¶ Sed certe si quis diligẽter aduertat ille tex.potest adduci ad oppositũ:quia si potest cõmittere causam de recusatoris assensu:ergo non desijt omnino esse iudex alias priuatorũ consensus non posset facere eum iudicem.l.priuatorũ.C.de iurisdi.omniũ iudi.⁊.s̃.de officio delega.significantibus.⁊ pro hoc etiam facit idem text.in dicto.c.iudex.vbi dicit ꝙ post latam sententiam in causa recusationis:tunc omnino desijt esse iudex:⁊ sic ante non desijt esse iudex.et per consequens videtur habere habitum iurisditionis:licet contra exercitium obijci possit exceptio.⁊ sic videtur ꝙ si procedat non obstante exceptione:licet grauet partẽ ꝙ debeat tenere processus si non fuerit appellatum.nam regulare est quod vbi potest obijci exceptio cõtra ꝓcessum iudicis: ꝙ si obijciatur ⁊ illa nõ obstãte procedat ad vlteriora videatur tacite pronuntiasse.⁊ tenet processus si non appelletur:vt patet ex his que habentur in.c.ex parte.M.j.eo.⁊ in.l.a procedente.C.de dila.⁊ sic videt̃ qd̃ prealleg.c.iudex.nõ obst.opi.Inno.nec similiter.l.j.allega.per Barto.qꝛ põt dici ibi esse speciale ꝓpter enormitatem delicti vt alij de facili terreantur.arg.l.si quis serno.C.de fur.Alia fuit opi.Lapi in.d.c.iudex.vz̃ ꝙ si processus interim sit in pẽdenti etiam si pendeat ex futuro euentu, nam si pronuntiabitur pro recusante detegetur ꝓcessum non valuisse: secus si contra eum:qꝛ tũc detegetur valuisse, ⁊ pro hoc facit qd̃ dicimus in simili de appellatione ab interlocutoria:qꝛ si iudex a quo ꝓcedat ante inhibitionẽ sibi factã pẽdet ꝓcessus ex futuro euentu:quia si pronuntiabitur pro appellatione detegetur processum irritum fuisse seu non valuisse:al's secus.de app.non solum.lib.vj.cum ibi not.⁊ ꝓ hoc facit: quia non debet plus operari ista recusatio q̄ ipsa appellatio ab interlocutoria,nam etiã ille qui appellauit pretendet iudicem suspectum ratione grauaminis.facit quod habetur.s̃.eo.ad hec si in vna. Et sic potest dici:qd̃ quo ad opinionem interim tenet processus qui sit post appellationem ab interlocutoria si sit factus ante inhibitionẽ tamen an in veritate valeat vel non declarabitur ex futuro euentu ⁊ ex illo pẽdebit.⁊ hec opinio forte fuit etiã de mente Hosti.per ea que ipse dicit in preallegato.§.quid sit effectus.⁊ hec opinio satis videtur posse de iure canonico sustentari.per id qd̃.s̃.dixi.cum de iure canonico non sufficiat allegare causam recusationis:nisi etiam probetur.s̃.de officio deleg.suspicionis.sed de iure ciuili ex sola voluntate potest iudex delegatus recusari:nec est necesse aliquam causam allegari vel probari: vt patet ex his que leguntur et notantur in.l.apertissimi.C.de iudi.vnde scd̃m ius ciuile tantum videtur operari recusatio facta delegato quãtum facta cum causa de iure canonico secuta probatione cause: et sententia super ipsa recusatione,⁊ sic videtur qd̃ satis de iure canonico lata sentẽtia super recusatione omnino desinet esse iudex:⁊ sic processus ipso iure non valeret,ita videretur ꝙ de iure ciuili ex hoc solo qd̃ facta est recusatio ipso iure desinat esse iudex,et in hoc est differentia inter ius canonicum et ius ciuile est etiã in alio:quia arbitri qui eligũtur de iure ciuili habent cognoscere de causa principali ⁊ nõ de causa recusationis.d.l.apertissimi.⁊.l.fi.C.de iudi.secus de iure canonico:quia arbitri habent cognoscere de causa suspicionis et non de principali:vt dictum fuit in.c.secundo requiris.§.finali.s̃.eodem.Et per predicta videtur posse concordari opiniones:quia opinio Hostien.⁊ Barto.⁊ sequatium que originaliter fuit glo.in locis superius allegatis.

gatis.videt̃ ꝓcedere de iure ciuili.opi.vero Inno.hic possit sal-
uari de iure canonico ẜm opi.Lapi.⁊ plus videretur ꝙ licet de
iure canonico appellaretur a processu iudicis recusati:tamẽ q᷑
esset appellatio ab interlocutoria videtur ꝙ illa nõ redderet ꝓ-
cessum nulluꝫ ex hoc solo ꝙ esset appellatum si nõ esset factus
post inhibitionẽ iudicis.ad quẽ per notata in.d.c.non solũ.⁊ sic
videtur ꝙ multominus ex hoc solo qd̃ facta sit recusatio debet
dici ꝓcessus:postea factus nullus nisi hoc detegatur ex postfa-
cto ꝓbata veritate cause ⁊ lata snĩa pro recusante.⁊ de materia
22 etiã plene dixi in.l.quidam cosulebat.ff.de re iudi.¶ †Ultimo
aduerte q᷑ dicunt quidam:vt hic refert Innoc.ꝙ posset quis a
subdelegato appellare hoc modo.puta si dicat habeo te suspe-
ctũ ex tali cã ⁊ appello ne ꝓcedas.sed Inno.dicit ꝙ hec appel-
latio hodie non ꝓcederet cũ videat̃ fieri a futuro grauamine.s.
eo.vt debitus.⁊.j.eo.c.pxi.in.vj.sed Hosti.in ꝑallega.§.quid sit
effectus.videt̃ velle ꝙ valeat si fiat a iudice delegato:vel ab ordi
nario q᷑ ex quo recusatus est ⁊ habet ire ad arbitros vr̃ appella
tio tunc esse extraiudicialis que potest fieri a futuro grauami-
ne.s.eo.bone.sed forte hec opi.Hosti.nõ estvera:q᷑ arbitri sunt
delegati iuris.de offic.deleg.ab arbitris.lib.vj.⁊ sic videt̃ ꝙ ap-
pellatio censenda sit iudicialis ex quo fit a iudice:⁊ etiam pro-
pter actum iudicialẽ fiendum.⁊ ideo videtur ꝙ non valebit per
c.vt debitus.⁊ videtur etiam fuisse de mente Inno.

1 ☞ Terminus ad exceptiones proponendas statui nõ debet ad instantiam rei.
2 Litis cõtestatio induci t̃ ꝑ ꝓpositionẽ exceptionis perẽptorie.
3 Confessio sicut potest reuocari quando preiudicat circa merita cause ita etiaꝫ reuocari potest ratione preiudicij quod infert in proponendis dilatorijs.
4 Reuocari potest confessio nõ solum quando error est respectu facti confessati:sed etiam quando interuenit error alterius facti cui preiudicatur quo scito verisimiliter nõ fuisset facta ꝯfessio.
5 Litis contestatio inducitur ex responsione litigantis principaliter facta ad libellum.
6 Confessio aduocati etiam errore non probato reuocari potest.
7 Articulus receptionis testium non potest a delegato inferioris a principe subdelegari inquantum sit mistus al's secus.⁊ nu.12.
8 Causa etiam si sit legitima debet in appellatione exprimi.
9 Grauatus re ipsa appellare potest:licet ex mente iudicis nõ grauetur.
10 Confessio aduocati an ⁊ quando noceat clientulo ⁊ an ⁊ quando clientulus possit errorem aduocati reuocare.
11 Litis cõtestatio an inducat̃ ꝑ obiectũ exceptionis perẽptorie.
12 Delegatus inferioris a principe ad vnam causam tantum non potest alteri subdelegare etiam post litem contestatam.
13 Appellatio ab interlocutoria vel grauamine non potest iustificari ex alia causa ꝙ̃ sit specificata in appellatione.

a Cum causam. Si iudex[a] confessionem aduocati eadẽ die reuo-
catã per litis cõtestationẽ velit habere vel ꝓcessum a
subdelegato subdelegati factum ratificet ab eo licite
appellatur.h.d.Et primo narratio appellationis.In scd̃o iudi
1 cis datio.Secũda ibi mandamus.¶ No.j.ꝙ ad†instãtiam rei
videtur debere statui terminus ad exceptiones ꝓponẽdas.sed
certe contrariũ de iure per ea que notantur in.c.pastoralis.s.de
excep.⁊ ad istum tex.potest responderi.qd̃ hic factũ narratur:q᷑
2 sic de facto petebat reus sibi statui terminũ.¶ †Itẽ not.ꝙ per
ꝓpositionẽ exceptionis perẽptorie videtur induci litis cõtesta-
tio.sed hoc non est verum vt hodie est declaratum in.c.ij.de lit.
cõtestatio.lib.vj.⁊ ad istũ tex.respõde vt ibi no.per gl.q᷑ debet
intelligi ꝙ non simpliciter proponebat peremptoriam:sed etiã
negabat intentionem actoris ꝓpter peremptoriam competen-
tem:an autem per confessionem inducatur litis contestatio. dic
vt notatur in.c.dudum.el.ij.de elec.⁊ per glo.⁊ legistas in.l.j.C.
de litis contesta.¶ Item no.ꝙ sicut†confessio potest reuocari
3 quando preiudicat circa merita cause:vt in.c.fi.de cõfessis. Ita
etiam reuocari potest ratione preiudicij qd̃ infert in proponen-
dis dilatorijs.Aduerte tamen ꝙ non reuocabit procurator hic
confessionem aduocati quasi factum in confessione contentum
etiam erroneum:sed reuocabit ex errore iuris in quo fuit aduo-
catus q᷑ forte credebat exceptiões dilatorias posse ꝓponi post
litis contestationẽ.⁊ sic videtur ꝙ error iuris debet habere cau-
sam legitimam reuocandi confessionem per alium factam. licet
Cy.aliter videatur dicere in.l.fi.C.de errore aduo.Potes etiam
dicere ꝙ forte fuerat error facti in aduocato:q᷑ ignorabat aduo
catus dilatorias aliquas competere:⁊ de illis protestatum esse
per procuratorem:⁊ ideo aduersus nimium festinatã confessio-
nem ex errore alterius facti quam confessati reuocata confessio.
⁊ no.etiam ꝙ sicut principalis potest reuocare cõfessionẽ aduo-
cati:ita etiam potest reuocari per ꝓcuratorem.Et not.etiam ex

4 predictis ꝙ†confessio potest reuocari non solum quando error
est respectu facti confessati:sed etiam quando interuenit error
alterius facti cui preiudicatur quo scito verisimiliter non fuisset
5 facta confessio.¶ Item nota†ꝙ sicut ex responsione litigãtis
principaliter facta ad libellum inducitur litis cõtestatio.Ita et
per responsionem factam ad libellum per aduocatum si nõ fuit
6 reuocata.¶ Item no.†confessionem aduocati etiã non ꝓbato
errore posse reuocari.dummodo reuocetur incontinenti. et not.
qd̃ satis videtur fieri incontinenti si fiat eadem die.de quo in gl.
⁊ super ea.¶ Itẽ not.ꝙ reuocata respõsione ex qua inducetur
7 litis contestatio cessat litis cõtestatio.¶ †Itẽ no.ꝙ articulus
receptionis testium non potest a delegato inferioris a principe
subdelegari.qd̃ intellige verũ inquãtum sit mistus alias secus:
vt dictum fuit in.c.cum bertoldus.s.titu.j.⁊ no.glos.in clemẽ.j.
8 de officio delega.¶ †Item no.ꝙ non sufficit ex legitima causa
appellare nisi causa in appellatione exprimatur ⁊ ꝓpter ipsam
9 appelletur.de quo in glo.fina.⁊.j.c.proximo.¶ †Ultimo no.ꝙ
sufficit quem re ipsa grauari:licet ex mẽte iudicis nõ grauetur.
ad hoc vt possit appellare vt hic patet in versic. iudices tamen.
Nam iudices credebant de iure litẽ cõtestatam nõ obstãte con-
fessione reuocationis:licet male putarẽt ⁊ tamẽ legitima repu-
10 tatur appellatio.facit quod dictũ fuit.s.eo.ex parte.¶ †In gl.
aduocati.in fi.potes dicere ꝙ aut procurator vel dominus vult
reuocare confessionem aduocati probando errorem:puta pro-
bando rem se aliter habere:⁊ tunc potest quandocũqꝫ ante sen-
tentiam docendo de errore.per id quod habetur in.c. vltimo.s.
de cõfessis.⁊ in.l.error.C.de iuris ⁊ facti igno.⁊ pro hoc faciat:
q᷑ si cõfessio propria potest pretextu erroris docendo de errore
reuocari quãdocũqꝫ ante sententiam hoc tamen ante conclusio
nem in causa:vt in.d.c.fina.⁊ ibi etiam dixi multa potius debet
posse reuocari cõfessio ꝓcuratoris vel aduocati est tamẽ aliqua
lis differentia an agatur de reuocatione cõfessionis ꝓcuratoris
vel aduocati:an vero de reuocatione confessionis proprie:quia
primo casu sufficit allegare ⁊ probare rem aliter se habere. facit
qd̃ habetur in.l.certum.§.sed an ipsos.ff.de confessis.Sed non
semper sufficit probare rem aliter se habere qñ agitur de reuo-
catione proprie cõfessionis vt quãdo esset presumptio scientie
contra cõfitẽtem.vt plene notatur per Bart.in.l.ij.ff.de cõfes.⁊
facit qd̃ dictum fuit in.d.c.fina.Aut quis vult reuocare confes-
sionem aduocati alio non docto.⁊ tunc videtur ꝙ possit reuoca
re eadem die per istum tex.⁊ hoc etiam voluit glo.in.c.olim.j.de
censibus.⁊ plus videtur qd̃ etiam vsqꝫ ad triduum.per id quod
habetur in.l.iij.C.de errore aduoca. Nam tunc si sciuit cõfessio
nem factam ⁊ infra triduum non contradicit videtur qd̃ prein-
dicet.⁊ sic secus videtur si infra triduum contradicat.⁊ hoc etiã
tenet do.Anto.quando confessio concernit merita negotij prin
cipalis.Si autem non preiudicaret circa ꝓcessum litis tunc di-
cit ꝙ poterit similiter reuocari eadem die.⁊ etiã infra triduum
dummodo non faciat actum interim ex quo videatur approba
re confessionem.per id quod hic dixit glo.⁊ ista opinio satis vi-
detur de iure posse sustentari gloss.tamen ⁊ cõmuniter legiste in
dicta.l.iij.dicũt ꝙ hoc qd̃ dicitur ibi de triduo denotat facti ac
cidentiã:quia solum per triduum durauit causa post confessio-
nem.Nam si durasset maiori tempore potuisset reuocari quan-
docunqꝫ ante sententiam per predictam.l.error.sed certe potest
dici ꝙ illud verum:si doceretur de errore:vt superius tetigi. sed
vbi non docetur de errore procedat quod dixi.⁊ tene menti dili
genter hunc intellectum pro declaratione dicte.l.iij.⁊ secũdum
predicta etiam debet intelligi quod nota. in gloss.xxxv.qd̃.ix.c.
loci.vbi videtur velle quod confessio aduocati possit quãdocũqꝫ
reuocari:quia debet intelligi illud verum quãdo probaretur de
errore.Et nota.ꝙ licet confessio procuratoris habeat nocere do
mino etiam si fiat in absentia domini propter mandatum ꝙ ha
bet ꝓcurator a domino:tamẽ secus videtur in confessione aduo
cati:quia non habet mandatum ad causam pertractandam.et
ideo confessio aduocati facta absente procuratore ⁊ domino nõ
preiudicat domino nisi forte dominus habuerit:postea de illa
scientiã ⁊ non contradixerit eadem die vel infra triduum:sed id
qd̃ superius dixi.Si autem sit facta presente domino vel procu
ratore ⁊ non cõtradicente eadem die vel infra triduum.iuxta su
perius dicta.⁊ tunc tacite videtur illam approbare.facit qd̃ ha-
betur.s.de offi.delega.in.c.cum olim abbas.⁊ ideo non poterit
postea reuocari nisi doceatur de errore.Si autem fiat presente
procuratore vel domino ⁊ cõtradicẽte simpliciter vel quatenus
esset in eius preiudicium:⁊ tunc non habet sibi nocere.Facit qd̃
11 not.per Cy.in.d.l.iij.¶ †In glos.non fuit.in fi.de hoc dic vt ho
die habetur in.d.c.ij.de lit.cõtesta.in.vj.vbi est expressum ꝙ per
obiectum exceptionis etiam peremptorie non inducitur conte
statio litis.⁊ ad istum tex.respondet ibi glo.ꝙ debet intelligi.ꝙ
ita demum fuisset inducta cõtestatio:si cũ obiectu exceptionis

a ¶ Si iudex sup hoc.c.si qras vtruꝫ ⁊ qñ ꝯfessio aduocati noceat cliẽtulo.⁊ vtrũ et qñ cliẽtul9 põt erroreꝫ aduocati sui reuocare.distingue vt h ꝑ Hen.bohych.in pncipio ca.

fuisset negata petitio actoris.de quo dicendum vt ibi. ¶ In gl.
12 penul.in fi.⁊ sic cõcludit glo.q̃ † delegatus ad vnã causam tãtũ
inferioris a principe nõ poterit alteri subdelegare:etiã post litẽ
cõtestatã. Sed respõdet ad similitudinẽ allegatã de ꝓcuratore
qui potest post lit.cõtesta.aliũ substituere:⁊ nõ ante nisi hoc ha
beret in mãdatis.sed potes dicere q̃ nõ est bona similitudo ꝓ
pter diuersitatẽ rationis q: ꝓcurator efficitur dñs litis per con
testationem in.c.j.de ꝓcu.in.vj.⁊.l.ꝓcuratoribus.⁊.l. nullaꝫ.C.
de ꝓcur.⁊ ideo nõ posset per dñꝫ reuocari sine causa.l.post litẽ.
ff.de procur.que ratio cessat in iudice delegato:q: nõ efficit dñs
litis per cõtestationẽ factã coram eo.nam ipse nõ est qui agit li
tẽ:sed potius corã eo agit.⁊ ideo etiã reuocari potest sine aliqua
causa per delegantem quãdocũq; etiam post litis cõtestationẽ
coram eo.l.iudicum soluitur.ff.de iudi. ¶ Item aduerte q: licet
glo.respondeat ad.c.cũ bertoldus.q̃ ibi nocet facti cõtingentiã
⁊ nõ iuris dispositionẽ:tamen potes aliter dicere vt ibi etiã di
ctum fuit vcꝫ q̃ si delegatus inferioris a principe alteri subdele
gauit totam causam vel aliquẽ articulum habentẽ misturam iu
risditionis ⁊ tũc nõ potest.⁊ sic intelligatur hec gl. Si aũt vellet
delegare aliquẽ articulũ cõsistẽtem in puro facto puta si postq̃
examinauit exceptiones que obijciuntur cõtra testes:⁊ etiã in
terrogatoria cõmittat receptionem testium que tunc in puro fa
cto cõsistit, nam tunc potest fm cõem opi.doct.presertim cano
nistarum.⁊ ita possit intelligi p̃allega.c.cũ bertoldus.de quo
etiã in cle.j.de offi.deleg.per glo.⁊ docto.in decre.super questio
num.j.de offi.deleg. ¶ In glo.fi.in fi.hodie est capitulũ primũ
j.e.in.vj.⁊ an ꝓcedat dictũ gl.in omnibus appellationibus ex
traiudicialibus.dic vt ibi no.de appellationibus aũt extraiu
dicialibus que interponuntur in causis electionum. Dicẽdũ est
vt hodie habet in.c.vt circa.de elec.in.vj.⁊ in cle.constitutionẽ.
13 eo.ti.⁊ qd̃ dixit glos.† appellationẽ ab interlocutoria vel graua
mine nõ posse iustificari ex alia causa q̃ sit specificata in appel
latione est etiã hodie approbatũ ⁊ decisum in cle.appellanti.de
appel.⁊ plus dicit hic Jo.andr.q̃ si fuerit appellatũ ab interlo
cutoria vel grauamine ex pluribus causis expressis in appella
tione hodie de stilo curie ⁊ cãcellarie est q̃ in delegatione seu cõ
missione appellatiõis nõ exprimit nisi vna quã voluerit eligere
vice cancelarius.⁊ ideo sit cautus appellans q̃ nõ exprimat ali
quam falsam causam.dicit tamen Jo.and.q̃ istud esset satis ra
tionabile qñ cause essent incõpassibiles:sed vbi essent cõpassibi
les deberet fieri cõmissio sup omnibus licet de facto hoc nõ ser
uetur vt dixi.vnde dicebat Boatinus q̃ tũc exp̃sso vno graua
mine in cõmissione.de his ꝓpter que appellauit nõ poterit iusti
ficare appellationẽ:etiam ex alijs ꝓpter que appellauit.dicit q̃
super quolibet grauamine curia daret literas si impetrarentur
ad eosdem iudices.⁊ sic post primã cõmissionẽ in qua vna causa
esset exp̃ssa possint impetrari litere super alia que fuerat exp̃ssa
in appellatiõe:licet nõ in cõmissione dũmodo ad eosdẽ iudices
impetretur.⁊ per predicta vt dixi debẽt esse cauti appellantes
ab interlocutoria q̃ nullam falsam causam exprimant vel quaꝫ
probare non possint.⁊ propter reprimendas malitiosas appel
lationes videtur equa fuisse consuetudo:de qua.s.

¶ Nõ suffi-cit.idẽ sum mat hic do. Abb.⁊ sup hoc.c.si q̃ras vtrũ iu dex appella tionis corã quo ꝓponit d nullitate sñie possit de ipa nulli tate cogno scere distin guevt hic p do. Henri. boyc.in pn cipio ca.

1 ¶ Exceptiones legitime obiectio si fuerit cõfessata iustificat appellationem licet aliter nõ probetur coram iudice ad quem.
2 Taciturnitas numeri vitiat impetrationem in ecclesia numerata.et nume.10.
3 Ad appellationem iustificandam non sufficit exceptionem fuisse obiectam ⁊ probatum ⁊ appellatũ esse nisi appareat q̃ propter ipsam exceptionem non admissam sit appellatum.
4 Exceptio reijci potest tacite ⁊ expresse ⁊ vtroq; casu vr̃ grauare.
5 Exceptiones legitimas admittere tenẽtur executores alias ab eorum processu potest appellari.⁊ nu.9.
6 Processus executoris factus p literas surreptitias sit validus si ab eo non appelletur.
7 Attentata post appellationem legitimam sunt nulla.
8 Nullitas sñie an possit deduci in causa appellationis.⁊ nu.12.
11 Appellatio eoipso iustificata est si fuit ex causa ꝓbabili appellatum si fuit oblata probatio ⁊ non admissa etiam si non probetur veritas cause appellationis.
13 Sententia prima an videatur cõfirmata si iudex appellationis pronuntiet male appellatum nisi dicat ⁊ bene iudicatum.
14 Sententiam nullam ⁊ iniustam dicens non est audiendus.
15 Nullitatem ⁊ iniustitiam sententie super eodeꝫ articulo prosequi eodem tempore an possit quis.
16 Libellus super nullitate ⁊ iniustitia sententie an admittatur et si admittatur an poterit fieri prosecutio vtriusq;.
17 Nullitatem sententie prosequi an possit is qui dixit sententiam nullam inquantum aliqua appellat si deseratur appellatio forte per lapsum fatalium.
18 Appellans in iudicio ante sñiam vel extra iudiciũ si postea ite-

rum appellat an per appellationem posteriorem videatur renũ
tiare prime appellationi vel priorem sententiam ratificare.

a Ilecto. Non sufficit[a] appellanti docere q̃ le
gitimã exceptionẽ opposuit ⁊ appel
lauit nisi ꝓpter eã nõ admissaꝫ se doceat appellasse.
h.d.⁊ in prima pte ponit factũ corã auditore narra
tum.in scda cõmittit causam rõne premissa. scda ibi:qm̃ igitur.
¶ No.j.q̃ in beneficialibus potest cõtra literas opponi etiã ad
ꝓcessum de pereptoria exceptione surgẽte ex vi surreptionis:ꝫ
secus sicut regulariter in alijs pereptorijs:q: nõ possunt oppo
ni regulariter ad ꝓcessum nisi sint exceptiones litis finite : vt in
c.j.de lit.cõtest.in.vj.⁊ ratio diuersitatis est qñ ex literis ad bñfi
cia causat siue creatur ius agendi qd̃ nõ cõtingit in literis ad li
tes cũ solum ex illis detur iudicis iurisditio cognoscendi de cau
sa.facit qd̃ not.per Inn.in.c.cõstitutus.s.de rescrip.⁊.c.super li
1 teris.⁊ per gl.⁊ Jo.an.in.c.j.de lit.cõtest.in.vj. ¶ Itẽ no.q̃ † le
gitima exceptionis obiectio si fuerit cõfessata iustificat appella
tionẽ:licet aliter nõ ꝓbet corã iudice ad quẽ:secus vbi non esset
cõfessata:q: tũc nõ iustificaret appellatio nisi fuerit oblata ꝓba
tio vel nisi doceat de veritate exceptionis.j.e.interposita.cũ ibi
2 not. ¶ Itẽ no.q̃ † taciturnitas numeri vitiat impetrationẽ fa
ctam in ecclesia numerata.de quo in.c.constitutus.s.de rescrip.
3 ¶ Itẽ no.q̃ ad † iustificãdam appellationẽ nõ sufficit exceptio
neꝫ esse obiectã ⁊ etiã probatã:⁊ appellatũ esse nisi appareat q̃
ꝓpter ipsam exceptionẽ nõ admissaꝫ fuerit appellatũ:vnde nõ
sufficit opponere exceptionẽ ⁊ appellare nisi p prius expectetur
an iudex grauet:⁊ sic an admittat. Nam tunc demũ ꝓpter ipsam
nõ admissam debet appellari:vt hic notabilr̃ ꝓbat. debet ergo
esse cautus ꝓponẽs exceptionẽ:vt statiꝫ illa opposita nõ appel
let:sed expectet qd̃ faciet iudex. Nã si admittet illã habebit ob
tẽtũ ⁊ nõ erit opus appellare:si autẽ nõ admittet illã, ⁊ tũc pote
4 rit appellare. ¶ Et no.q̃ † dupliciter põt reijcere exceptionem
vno modo exp̃sse vt q: ꝓnũtiet exceptionẽ nõ esse admittendã.
alio modo tacite vt q: ꝓcedit ad vlteriora illa nõ admissa.j.eo.
ex parte.⁊ vtroq; casu vr̃ grauare,ideo poterit appellare. Si au
tẽ iudex nõ reijciat exp̃sse nec tacite:vt q: supersedeat in causa ⁊
nõ ꝓcedat:⁊ forte dat terminũ ad audiẽdum voluntatẽ suam:⁊
demũ parte cõparente in termino.adhuc forte dat aliũ termi
num ad idẽ:vt sic forte excipiens vexetur laboribus ⁊ expẽsis:⁊
tũc dicit Hosti.q̃ satis putat q̃ tertio fuit humiliter requisitus
seu terna vice vt placeat sibi respõdere. An velit admittere exce
ptionẽ vel nõ ⁊ expectato respõso cõgruo tpe nõ rñdeat. pote
rit appellari hac causa assignata in appellatione:q: post opposi
tam exceptionẽ sepius requisitus noluit rñdere : an admittẽtur
vel nõ.facit qd̃ legit ⁊ no.s.in.c.j.de supplẽ.negli.ꝓla.⁊ de elect.
cũ in veteri.⁊ facit etiã qd̃ habet in.l. nõ ignorat.C.de fruc.⁊ lit.
5 expẽ.cũ ibi no.per Bar. ¶ Itẽ no.q̃ † executores tenent admit
tere legitimas exceptiones ⁊ si nõ admittãt põt ab eorũ ꝓcessu
appellari qd̃ est clarũ si assumat partes iudicis:sed vbi assume
ret partes executoris est magis dubiũ.tñ dicit hic do. Anto. q̃
ettiã tũc teneret exceptiões legitimas admittere:⁊ si nõ admit
tat ⁊ ꝓpter hoc appelletur appellatio deuoluit negotium ad su
periorẽ:vt postea possit cognoscere de exceptionib⁹. fatetur tñ
qd̃ talis appellatio:ex quo assumit partes executoris nõ impe
diet eius ꝓcessum : nec tenetur illi deferre.alleg. qd̃ legit ⁊ not.
in Spe.de act.⁊ peti.§.sup positionib⁹. ver.sed qd̃ si antẽq̃.fa
cit etiã qd̃ no.p Inno.s.de p̃sum.c.fi.⁊ p gl. in cle.j.de offi.dele.
dicit tñ qd̃ tũc appellatio nõ iustificaret ex sola oblatione pla
tionis:q: nõ tenetur ꝓbationes recipere qñ ꝓcedit vt executor.
facit qd̃ no. Inno.de elec.cũ inter canonicos.etiã dicit Spe. in
loco p̃alleg.q̃ executor datus ad cõpellendũ semp dꝫ assumere
partes iudicis in cognoscẽdo. ⁊ sic dicit do. Ant. tenere Jo.an.
in addi.Spe.in tit.de poss.⁊ peti.§.j.ad fi.alleg. etiã qd̃ habetur
de ꝓben.licet.li.vj.sed tu de hoc dic vt plene dixi in.c.fi.s.de pre
6 sump. ¶ Itẽ no.arg.qd̃ † ꝓcessus executoris factus per literas
surreptitias sit validus si nõ appelletur.de quo dic vt dictũ fuit
7 in.c.ad audientiã.el.ij.⁊.c.cõstitutus. de rescrip. ¶ Itẽ no.† qd̃
attẽtata post appellationẽ legitimã sunt nulla.de quo.j.eo.non
8 solũ.lib.vj. ¶ Itẽ no.qd̃ † in instantia cause appellationis non
videtur sufficere constare de nullitate, ⁊ sic videtur qd̃ in causa
appellationis nõ possit deduci nullitas.de quo dic vt p Inno.⁊
Host.⁊ Joan.and.⁊ per Bar.in.l.si expressim.ff.de appel.⁊ per
gloss.⁊ legistas in l.j.C.quando prouoc.non est necesse. Potes
tamen dicere q̃ hic non potuit deduci nullitas:quia non appa
rebat appellationẽ fuisse in sui forma ⁊ cõsequenter non deuol
uisse negotium ad superioreꝫ. ¶ Ultimo per istã decre. videtur
reprobari stilus qui habet qd̃ ꝓmulgata excõicationis instãtia
per executores in aliquẽ:nisi infra certos dies sibi obediatur qd̃
appellatio infra illos dies per illum contra quem fertur nulla
exceptione ꝓposita coram executoribus,sed solum interposita
appellatione

appellatione:q2 ex tali cā vel exceptione nō tenetur obedire. Nā videtur q talis appellatio non valeat per hāc decre. sed certe vt dicit Joā. andre. iste stilus toleratur propter sententiā pambulam: licet conditionaliter latā ex qua surgit grauamē. Ideo potest appellari τ potissime q2 non sufficeret ad euitādum vinculum excōmunicationis pponere exceptiones infra terminum. τ ideo ex quo non discussit de iuribus partium τ pcessit ad sententiā ideo grauauit τ pp̄ter hoc potuit appellari. facit qd̄ habetur. s̄. eo. pterea. secus q2 tunc pcedit hec decre. τ idem si executor alternatiue tulisset sentētiā excōmunicationis nisi sibi pareatur infra certum terminum vel nisi corā ipo infra eundem terminum τ pponatur cā rationabilis non parendi: q2 cum possit exceptionem pponere ante terminū τ euitare vinculum excommunicationis non poterit appellare ante exceptionez oppositā τ admissam per hāc decretalē. ¶ In gl. j. ibi a quo appellatur.

9 sup. τ etiā est necesse q† quādo opponitur exceptio demum debeat appellari quādo nō admittitur: τ tunc pp̄ter nō admissionē appellari potest: vt hic patet. facit quod dixi in notabilibus.

10 ¶ In eadem glo. ibi: p† sedem apostolicā etiaz sine iuramento plus dicunt docto. q etiam idem esset si solūmodo esset statutus numerus canonicorū: licet nō esset iuratus nec cōfirmatus per sedem apostololicā. per id quod legitur τ notatur in. c. cōstitutus. s̄. de rescri. ¶ In eadem gl. ibi dictū est. s̄. c. pxi. τ hodie est expssum in cle. appellanti. de appella. ¶ In eadem gl. in fin.

11 ibi dicitur q si† appellatum est ex cā pbabili si oblata fuit pbatio τ non admissa eoipso iustificata est appellatio etiam si non pbetur veritas cause appellationis. Secus si nō fuit oblata pbatio q2 tunc debet probari veritas cause corā iudice appellationis hic etiā satis pbatur per cōfessionem p̄sbiteri factā corā auditore: ideo alia pbatio nō fuit necessaria. ¶ Sed aduerte q2 contra istum tex. facit nā videtur q licet non fuisset probatum appellationem interpositam ex causis de quibus in litera. et sic non probaretur ipsam esse formalem. tamen videtur q ex quo cōstat iudici q litere erunt surreptitie. τ sic q pcessus factus p executores erat nullus q2 surreptio in beneficialibus vitiat ipo iure: vt legitur τ notatur de rescrip. ad aures. τ c. cōstitutus. videtur q iudex ad quez potuerit τ debuerit pnuntiare pcessum nullum cuius cōtrarium hic innuitur Hostiē. hic videtur fateri cōtrarium τ dicit q hic vacat. ar. a cōtrario sensu q2 dato q nō pbetur ex causis: de quibus in litera appellatum. tamen pnuntiandus erit processus nullus ex capite nullitatis. τ p̄sertim cuz in beneficialibus iudex ex officio possit supplere in his que cōstant sibi vt iudici: vt. s̄. de elect. cum nobis olim. nec potest dici q appellatio hic validauerit processum. per id qd̄ habetur in. l. iij. §. falsus. ff. rem ratam habe. Quia ibi loquitur quando pendebat a potestate appellātis validare processum: q2 erat nullus pp̄ter defectum consensus ipsius appellātis hic secus. facit qd̄ dictū fuit in. c. j. s̄. eo. vel potest dici secūdo fm eū q ideo hic iudex non pnuntiauit processum nullum ex capite surreptionis: ex eo quia ipse appellās se ad hoc astrinxerat: vt ita demū retractaretur si ex vi appellationis cōstaret processum nullum. facit qd̄ habetur in. c. j. s̄. de restitu. spo. τ in. c. licet causam. de proba. vel tertio fm eum sic voluit papa cōponere inter partes: vt ita demum retractaretur pcessus si probaretur appellatio τ iustificaretur. alias nō facit quod habetur. s̄. de pactis. cū pridem. sed certe vt dicit Joan. and. iste solutiones Hosti. aut diuinant aut destruunt literam. ideo non videtur bene pro tanto dici potest: vt hic voluit Inno. q ideo non potuit obtinere super nullitate q2 vtebatur via appellationis. Et ideo oportet q illā iustificet. τ ideo si illam nō iustificat non potest obtinere: licet ex alio capite de nullitate ostendat. τ sic intelligatur iste tex. facit in arg. quod habetur. s̄. de officio delega. cum sup. τ hinc sumpta occasione

12 Inno. reuocat in dubium. † An si in instantia appellationis iudex reperit sententiam nullam aliquo casu ex capite nullitatis possit illam retractare seu declarare nullam: τ sic an in via appellationis possit aliquo casu deduci nullitas. τ in effectu Innocē. hic posuit duas opiniones. vna fuit q nō posset: q2 non videtur inniti appellationi dicendo de nullitate: sed demū quando dicit de iniustitia. fatemur tamen isti q si appellatus peteret sententiam confirmari: quia appellatus non innititur appellationi: imo illam conatur impugnare, τ vult sententiam confirmari ex quocunq2 iure sibi cōpetente contra petitionē appellantis. facit quod legitur τ notatur in. c. ex conquestione. de restitu. spolia. τ poterit etiaz nullitatē allegare siue ex defectu iurisditionis siue ex defectu ordinis iudiciarij siue ex alia cā. secus fm istos si appellatus nō petat cōfirmationē sententie. Secunda fuit opinio aliorum quos dicit Innocē. sub dubio forte melius diceret q si appellatum est a diffinitiua poterit appellans neduz docere de iniustitia sententie: sed etiam de nullitate. per id quod habetur in. l. quedam mulier. ff. fami. hercifcun. τ ff. de iure patrona. in. l.

cornelia. τ quia etiam a sentētia nulla potest appellari. ff. de appella. l. si expressim. ergo debet posse deduci per viam nullitatis τ si appellans sit excōmunicatus ex quo appellauit. per id quod habetur in. c. significauerunt. s̄. de exceptio. τ c. fina. Nec obstat si dicatur inquantum prosequitur nullitatem nō videtur inniti appellationi: quia responderi potest q imo innititur saltem respectu deuolutionis negotij. Inquantum asserit cognitionem deuolutam ad superiorem pp̄ter appellationem. facit quod habetur. s̄. eo. solicitudinem. §. j. ¶ Item quia satis videtur prosequi appellationem inquantum petit sententiā pronuntiari nullam: quia ex hoc petit consequenter reuocari grauamen qd̄ inferebatur ex sententia saltez de facto. Facit qd̄ habetur in. l. j. §. j. ff. de ferijs. τ hec dicit vera quando appellatum est a diffinitiua. Secus si appellatum esset ab interlocutoria: quia illam oportet iustificari ex causa expressata in appellatione: vt hic patet et in clemen. appellanti. hoc eodem titu. ¶ Tu potes cōcludere clarius. vt etiam hic tetigit domi. Ant. quia interdum a principio solum appellatur: et nihil a principio dr̄ de nullitate. interdū a principio solum dicitur de nullitate, τ nō appellatur. interdum autē τ tertio simul τ semel a principio deducitur nullitas τ appellatur. Primo casu quando soluz a principio fuit appellatū. ¶ Conclude q si appellatum fuit ab interlocutoria aut appellans vult deducere nullitatem per viam attentati non autē eius sup quo principaliter est appellatū: et tunc potest: vt hic voluit Hostien. facit quod habetur. j. eo. non solum. lib. vj. τ. s̄. de iudi. exhibita. τ. s̄. eo. significauit. cum simi. nec Inno. in hoc dicit cōtrarium. licet Hosti. aliter dicat. Si autem vellet deducere nullitatem super eo super quo appellauit tunc non potest obtinere ex vi dicte appellationis nisi nullitas surgeret ex causa specifica propter quā est appellatum τ iustificata fuerit appellatio: vt hic patet. facit preallegata clemen. appellanti. vel nisi cā nullitatis sit annexa ipsi cause appellatiōis. per id quod habetur in. d. l. cornelia. τ in dicta. l. si expressim. τ qd̄ notat gl. in. l. j. C. quādo puoca. non est neces. τ q2 illud quod non est nullum potest quodāmodo dici iniquum. τ voluit Innocen. s̄. de officio delega. cū cōtingat. τ q2 talis sententia licet nulla saltem de facto grauat: vt superius tetigi. Et ideo poterit deduci nullitas ex quocunq2 capite allegetur nulla. Et hoc intellige verum durante instātia appellationis. Nam si deserta esset appellatio nō posset tūc deduci nullitas corā iudice appellationis: licet corā alio iudice cōpetenti posset deduci: vt voluit gl. in clemen. si appellationem. in glos. fina. de appella. τ dñi de Rota sua cōclusione. cccl v. et q possit coram alio iudice competenti de nullitate dici non obstāte desertione appellationis. satis etiam probatur ex his que leguntur τ notantur in. c. licet. de sen. excōmu. in. vj. τ facit etiā qd̄ habetur in Specu. de sen. prola. §. iuxta. versi. nunquid libellus. τ ver. precedēti. τ per hoc patet quod interest appellati. q pronuntietur super desertione appellationis: etiam si appellās diceret sententiā esse nullam incidenter: vt volūt domini de Rota in cōclusione preallegata. τ per predicta etiam patet quod licet feratur sententia super desertione appellationis nō per hoc cōfirmatur sententia a qua fuit appellatum: quia si petitur executio poterit excipi de nullitate. secus si sententie fuisset confirmata. per id quod notauit Innoc. in. c. j. τ. ij. j̄. de confirma. vtili vel inutili. τ. s̄. de rescrip. super literis. Nam tunc si non appellatur a sententia confirmatoria nō poterit amplius dici de nullitate, saluo nisi prima sentētia haberet in se errorem expressum quia tunc secunda confirmans illam censeretur eundem errorem habere. τ sic non valeret. l. j. §. j. ff. que senten. sine appella. rescind. τ no. per Barto. in. l. si expressim. ff. de appella. Sed hic est dubiū

13 quid si† iudex appellationis pronuntiet male appllatū vel appellationem non tenere: an videatur tunc sententia prima confirmata. ¶ Aduerte si iudex diceret male appellatum τ bene iudicatum. clarū esset q sic. per id quod habetur in. l. eos. §. j. C. de appella. Sed si non adijcit illa verba τ bene iudicatuz: sed dicit male appellatum: tunc aduerte q2 aut adiecit causam vt q2 dicit q2 sententia est nulla. τ tunc clarum q non videtur confirmare: vt voluit gloss. in. d. l. j. C. quando prouoca. non est necesse. Aut nullam causam adiecit. τ tunc glos. in. d. l. j. dicit q videtur confirmare sententiam. maxime quando appellās dixisset dico sententiam nullam τ si aliqua est appello. τ sic pp̄ter dictionē maxime sensit idē si simpliciter appellauit. sed Abbas in. d. l. si expressim. voluit contrarium super hoc fuerunt opiniones in. d. l. si expressim. finaliter concludit q expresse non videtur confirmare sententiam: sed tacite videtur confirmare si appellans dixisset dico sententiam nullam: τ si qua est appello. τ idem si simpliciter appellauit si in processu deduxit etiam nullitatem. per id quod habetur in. l. ij. C. si ex falsis instrumē. τ. l. fina. C. de fide instrumen. Secus si in appellatione a principio: nec in processu dictum fuit de nullitate. facit quod legitur τ notatur in clemē. j.

de re iudic.⁊ ideo poterit postea de nullitate dicere.per id quod
habetur in.d.cle.⁊ in.l.contra maiores.C.de inoffi.testamē.nec
obstat si dicatur ꝙ nullitas venit in appellatione etiā si non ex⸗
primatur.per id quod habetur in.d.l.quedā mulier.⁊ in.l.corne⸗
lia.quia illud verum ꝙ venit incidenter sed non principaliter ⁊
ea que incidenter veniunt in vno iudicio si plene non examinā⸗
tur nō nocent in alio.l.penul.ff.de his qui sunt sui vel alieni iur.
⁊.s̄.de testi.veniens.el.ij.¶ Jtem aduerte qꝛ inquātum dixi ꝙ
vbi in ꝓcessu fuit deducta incidenter nullitas.⁊ simpliciter ꝓ⸗
nuntiatur male appellatum ꝙ tacite videtur confirmari senten
tia.videtur do.Ant.hoc limitare quādo plenarie fuit discussum
de ipsa nullitate.ꝑ id qđ notauit Jnnocē.in.c.cum ecclesia.s̄.de
cau.posses.⁊ ꝓprieta.qđ tene menti qꝛ Bart.simpliciter videtur
velle ꝙ confirmetur sententia tacite qñ in processu fuit nullitas
deducta.¶ Jtē aduerte qꝛ videtur do.Anto.velle ꝙ etiā si ꝓ⸗
nuntiatum fuerit male appellatum ⁊ bene iudicatū ꝙ possit po
stea dici de nullitate si nō fuit plene quesitum corā ipo iudice ap
pellationis:sed incidēter fuerit deducta nullitas.sed hoc nō cre
do verum qꝛ ex quo ꝓnūtiauit bene iudicatū cōfirmata est sn̄ia:
si nō est appellatum ab hac sn̄ia.⁊ ideo amplius nō potest alle⸗
gari nullitas ꝯ prima sententiā:qꝛ sententia ꝯ ius litigatoris la
ta a qua non est appellatum habet p̄iudicare.s̄.titu.j.cum inter
vos.⁊ licet Barto.in.l.j.C.qñ ꝓuo.non est neces.videtur prima
facie sentire id quod do.Anto.tñ credo dictum suum intelligen
dum esse ꝭm ea que ipse notauit in.d.l.si exp̄ssim.⁊ si quādo non
fuit ꝓnuntiatum bene iudicatum:sed tātum bene appellatum
⁊ no.qđ vbi dicit Bar.in.d.l.si exp̄ssim.illa verba male appella⸗
tum possunt referri ad iniustitiā ⁊ etiā ad nullitatē.nā possunt
intelligi male appellatum:qꝛ bene fuit iudicatum.Jtē possunt
intelligi male appellatum.i.male ad superiorē recursum ꝑ ipsa
appellatione.¶ Jtem aduerte quia videtur velle hic do.Ant.
ꝙ si is qui appellauit sciebat sententiā nullā.⁊ nihilominus sim
pliciter appellauit ꝙ si iudex ꝓnuntiet male appellatum: licet
non fuerit quesitum de nullitate ꝙ licet tunc non ꝓhibeatur vi
dicte sententie de nullitate dicte:tamen saltem prohibebitur vi
pacti.ꝑ id quod habetur in.l.ij.C.communia vtriusqꝫ iudic.sed
certe illud esset verum quādo pactum de seruādo sententiā fuis⸗
set factum:vt ibi patet ⁊ hec suffic iāt de primo casu.¶ Secun⸗
do casu quādo a principio deducitur sola nullitas:tunc conclu⸗
de ꝙ si deducitur ꝑ viā exceptionis:vt qꝛ excipitur contra execu
tionem petitam:⁊ tunc licet si succumbat excipiens de nullita⸗
te non ꝓhibetur: postea principaliter agere de nullitate.ratio:
qꝛ primum iudicium fuit summarium:quādo petebatur execu⸗
tio sententie.l.a diuo pio.§.si super rebus.ff.de re iudi.¶ Jdeo
nō obst.exceptio rei iudicate postea plenario iudicio.vnde eodē
modo si actor petens executionem succubit propter nullitatem
oppositā non ꝓhibebitur:postea petere principaliter sententiā
cōfirmari.ꝑ id quod habetur in.c.j.⁊.ij.j̄.de confir.vtili vel inuti.
⁊ qꝛ alias sententia lata in summario iudicio pareret p̄iudicium
plenarium contra ea que habētur in.l.penul.ff.de his qui sunt
sui vel alie.iur.⁊ in.d.c.veniens.de testi.Si autem principaliter
fuisset a principio dictum de nullitate ⁊ succumberet: tūc clarū
ꝙ sententia lata in hoc plenario preiudicaret etiam in summa⸗
rio.facit qđ notauit Jnno.in.c.fina.de ordi.cogni.Quo iure au⸗
tem possit p̄ncipaliter deduci nullitas seu peti declarari senten
tiam nullā dic per officium iudicis.ꝑ id quod legitur et notatur
in.l.j.§.j.ff.que sententie sine app.rescin.⁊ notat etiā Bar.in.d.
l.si exp̄ssim.⁊ in.l.que sub conditione.§.fi.ff.de condi.insti.⁊ per
Jnno.in.c.fi.de offi.iudi.sed iuxta hoc surgit dubiū an si datus
fuit libellus principaliter super nullitate sentētie:an si iudex in
ꝓcessu videat sententiā cōfirmādā,an poterit confirmare Bar.
tenuit ꝙ sic in.d.l.si exp̄ssim.vnde dicit ꝙ etiā in huiusmodi cau
sa nullitatis poterit reus deducere etiam nouā causam:ex qua
sententia veniat confirmanda sicut in causa appellationis.per
id quod habetur in.d.l.j.§.j.que sen.sine appel.rescin.quod est
valde notandum ad predicta facit quod nota.Jnnocē.in.c.cum
contingat.de offic.delega.⁊ quod notauit idem Barto.in.l.si vt
proponis.C.quomodo et qñ iud.corā quo autem principaliter
dici possit de nullitate.tangit Barto.in.d.l.si exp̄ssim.⁊ in.d.l.
si vt proponis.qꝛ coram eodem iudice si fuit ordinarius:secus si
delegatus.s̄.de officio delega.in literis.Jtem potest dici de nul
litate coram superiore ipsius iudicātis.per id quod habetur in
l.iij.C.de accu.An autem si dicta sentētia fuerit nulla ex aliqua
causa exp̄ssa si succumbat poterit dicere de nullitate ex alia cau
sa.Concludit Barto.in.d.l.si expressim.ꝙ sic ad instar eius qui
egit actione reali certa cā exp̄ssa.l.si mater.§.si quis.de exceptio.
rei iudi.Secus si simpliciter dixisset sententiam nullam:licet in
processu fuerit vnam causam tantum prosecutus sicut dicimus
in agente actione reali ꝭm notata in.d.§.si quis.et in eadem.l.in
§.eādem.¶ Sed aduerte quia contra facit.quia Barto.videtur

in.d.l.si expressim.et etiam in.d.l.si vt proponis.⁊ in.l.j.quando
ꝓuoca.nō est neces.videtur equiparare causam nullitatis cause
appellationis:vnde etiā dicit quod sicut iudex appellationis re
ducit in pristinum statum attētata appellatione pendente.Jta
iudex nullitatis retractat attentata occasione sententie nulle.ꝑ
l.iiij.C.de accusa.⁊ ideo sicut in appellatione a diffinitiua, licet
vna causa sit expressa in appellatione potest nihilominus pro⸗
sequi aliam.Jta videtur ꝙ in causa nullitatis idem sit dicēdum
licet secus sit in reali actione:vt patet ex his que habentur in.d.
§.si quis.⁊ in.l.scio.cum ibi notatis per Bart.ff.de appel.⁊ ideo
dictum Bar.non videtur sine dubitatione inquantum equipa⸗
rat agentem principaliter de nullitate actione reali:⁊ hec de se⸗
cundo casu.Tertio ⁊ vltimo casu quando simul accumulantur
14 nullitas ⁊ appellatio.¶ †Cōclude ꝙ si quis simpliciter diceret
sententiam nullam ⁊ iniustā non videtur audiendus tanꝙ con⸗
trarius.per id quod habetur de electio.vt quis duas.li.vj.Sed
si deducat conditionaliter:puta quia dicat sententiam nullam ⁊
inquantum sit aliqua appellat ab illa tanꝙ iniqua:tunc est du⸗
bium an talis libellus procedat:tamē cōmuniter tenetur qđ sic
⁊ est tex.in simili in.c.constitutus.de restitu.in integrū.⁊ voluit
glos.in.l.j.C.quādo prouoca.non est necesse.⁊ etiam Bart.in.d.
l.si expressim.nam etiam defendens se cōtra sententiam potest
dici quodāmodo reus.ideo potest vti his cōtrarijs.per id quod
habetur de regu.iur.nullus pluribus.in.vj.⁊ si sententia habet
plura capitula clarum ꝙ in vno possit esse nulla in alio iniqua
dicta.l.quedam mulier.⁊ dicta.l.cornelia.tunc videtur ꝙ possit
fieri prosecutio eodem tempore in processu nullitatis et iniusti⸗
tie.facit qđ habetur in.c.Raynutius.⁊ Raynaldus.j̄.de testa.
Si autem super eodem articulo velit quis ꝓsequi viam nullita⸗
tis ⁊ appellationis seu iniquitatis:tunc si hoc vult facere succes
siue ⁊ sic diuerso tempore potest.facit qđ habetur.s̄.de prescri.
15 auditis.cum ibi nota.per glos.⁊ super ea.†Si autem eodē tem⸗
pore vult prosequi nullitatem ⁊ iniustitiam super eodem articu
lo tunc si diuerso respectu vt puta qꝛ vult dicere sententiam nul
lam latam ab incōpetenti:quia nullam habebat iurisditionem
nisi in cōdemnationem expensarum ⁊ damnorum ⁊ interesse:vt
in.c.fina.in fi.de rescrip.⁊ in ca.statutum.de rescrip.in.§.nullus.
lib.vj.⁊ in clemen.j.de rescrip.in fin.⁊ iniustam vult dicere quia
condemnatus fuit cōuentus ⁊ vexatus coram incompetenti co
ram quo vexans ⁊ conueniens debebat cōdemnari in expensis
⁊ in dānis ⁊ interesse:vt in predictis iuribus vult dicere de nulli
tate ⁊ alio respectu de iniquitate vt quia vult dicere sententiam
nullam.Ex defectu litis cōtestate vel ex defectu potestatis iudi
cis:⁊ etiam iniquam respectu tenoris sentētie ⁊ meritorū cause
⁊ tunc etiam potest eodem tempore ꝓcedere super vtroqꝫ.Se⸗
cus quando eodem respectu vellet dicere nullam ⁊ iniquā pro⸗
pter contrarietatem.per id quod habetur in.l.contra maiores.
16 C.de inofficio.testa.⁊ nota per Barto.in dicta.l.si exp̄ssim.†Et
ex predictis patet an admittatur libellus super nullitate ⁊ iniu
stitia.¶ Jtem patet etiā eo casu quo admittitur:an possit fieri
prosecutio vtriusqꝫ qualiter autem pronuntiabitur eo casu quo
quis dixit sententiam nullam.et inquantum sit aliqua appellat
dic quod si iudex inuenit sententiam esse nullam:tunc nō potest
obtineri in appellatione:qꝛ ex quo apparet sententiam esse nul
lam deficit conditio sub qua est appellatum:quia dictum fuit ꝙ
inquantum sit aliqua appellat ⁊ sic si apparet sententiā esse nul
lam non habet locum appellatio.Jdeo sufficit iudicem ꝓnun⸗
tiare sententiā esse nullam nec habet necesse aliquid ꝓnuntiare
super appellatione.dicit tamen Bar.in.d.l.si expressim ꝙ si iu
dex vult aliquid dicere de appellatione poterit ꝓnuntiare sen⸗
tentiam esse nullam ⁊ superuacuo appellatum per.l.constat.ff.
de app.potest etiā ꝭm domi.Anto.saltem de iure canonico ꝓ⸗
nuntiare iuste appellatum cum saltem grauetur de facto ꝑ sen⸗
tentiam nullam.facit qđ habetur in.l.j.§.j.ff.de ferijs.sed certe
non video quomodo possit ꝓnuntiare iuste appellatum:ex quo
solum appellauit cōditionaliter inquātum sententia est aliqua.
⁊ ideo dictum do.Anto.non videtur ꝓcedere.si autem iudex re
perit sententiam esse aliquā:tunc poterit ꝓnuntiare secūdū
ꝙ ꝓnuntiādum est in causa appellationis vē bene iudicatum
⁊ male appellatū si sententia sit aliqua ⁊ iusta alias si sit aliqua:
sed iniusta poterit ꝓnūtiare bene appellatum ⁊ male iudicatū.
⁊ sic nō habebit necesse aliquid dicere de nullitate licet tacite vi
deatur super illa ꝓnuntiare eoipso ꝙ ꝓnuntiat super appella⸗
tione.per id quod habetur in.c.j.s̄.de ordi.cogni.posset tamen
super ipsa nullitate:etiam expresse ꝓnuntiare quod esset vtile
ꝓpter expensas factas super nullitate ad quas tenetur succum
bens nisi habeat iustam causam litigandi.facit qđ not.in.c.finē
litibus.de dolo ⁊ contu.quid autem si hoc casu quādo dixit sen⸗
tentiam nullā ⁊ inquātum aliqua appellat iudex simpliciter ꝓ⸗
nūtiet male appellatū dicit Bar.in.d.l.si expressim.⁊ sequit̄ hic
do.Anto.

do. Anto. ꝙ videtur super vtroqꝫ pronũtiatum nam de iniustitia eſt clarū. facit. l. eos. C. de appel. reſpectu etiā nullitatis pōt dici pronuntiatum qꝛ inquātū dicit male appellatū intelligetur id eſt male ſuper nullitate prouocatum ad ſuperiorē. de quo per
17 Bar. in. d. l. ſi expreſſum. An aūt hoc caſu quādo quis dixit† ſententiam nullā ⁊ inquātum aliqua appellat ⁊ ſi deſeratur appellatio forte propter lapſum fataliū: an poterit poſtea proſequi nullitatē. Bar. in. d. l. ſi expreſſim. tenet ꝙ ſic: qꝛ cauſa nullitatis habet aliud tempus ꝗ̄ cauſa appellationis. nā poteſt de nullitate dici vſqꝫ ad. xxx. annos: vt not. etiā Spe. in titu. de ſen. prola. §. iuxta. circa fi. ſed cauſa appellationis debet expediri infra annum ⁊ ex cauſa biennium. ṡ. eo. ex ratione. intelligo tamē dictū Bar. quando vult proſequi coram iudice cōpetenti nullitatē. nam coram iudice appellationis nō poſſet: ex quo deſerta eſſet appellatio: vt ſuperius etiam dixi. ⁊ facit qđ no. glo. in cle. ſi appellationē. in gl. ſi. de appel. ¶ Aduerte tamen qꝛ tangit hic do. Ant. deſerta appellatione hoc caſu nō impeditur executio ſententie propter pendentiam nullitatis niſi ſummarie excipiēdo ſententia probetur nulla. per id qđ habetur in. l. iiij. §. cōdemnatum. ff. de re iudica. maxime per Barto. licet ſecus ſit in pendentia appellationis qꝛ illa impedit executionē. per id qđ habetur. ff. nil nouari appel. penden. ⁊ ſic plus operatur pēdentia appellationis ꝗ̄ pendentia nullitatis. qđ eſt diligenter notandum. facit qđ nota. Inno. ṡ. de offi. deleg. cum in iure peritus. ⁊ pro hoc faciat qꝛ ad illum finem agitur quādo agitur de nullitate: qꝛ tūc petitur pronuntiari ſententiam nullam: ad aliud agitur quādo petitur executio ſentētie. ⁊ plus dicit hic do. Anto. ꝙ iudex nullitatis nō poterit inhibere iudici adito ſuper executione ſnīe: qꝛ proceſſus qui fit in executione cum fiat in iudicio ſummario nō habet preiudicare proceſſui plenario fiendo ſup nullitate. et per hoc etiam non obſtat ẜm eum qđ notauit Innoc. in. c. cum. M. circa fi. de conſtitu. qđ etiam diligenter not. Ex predictis etiam patet ꝙ licet ſententia ſit nulla tamen ab ea appellari poteſt: vt ꝓbatur in dicta. l. ſi expreſſim. ⁊ ex his que dixi circa primū caſum. ⁊ tūc etiā incidēter poteſt deduci nullitas: vt ſuperius dixi. Et per predicta etiam videtur poſſe inferri ad id quod notauit Archidia. ij. q. vj. a iudicibus. vbi dicit ꝙ ſi peto laudum reduci ad arbitrium boni viri ꝙ ſi appareat ipſum eſſe nullum reduci latum fuit ab excōicato in quem non cadit arbitramentum ẜm eum ſicut nec in ſeruum per. l. pedius. ff. de arbitris. ⁊. l. illa verba. ff. de verbo. ſignifi. ꝙ poterit iudex pronuntiare etiam ſuper nullitate qđ ſequitur etiā hic do. Anto. de hoc tamen an excommunicatus poſſit eſſe arbitrator. tangitur per Joan. and. in regula. dolo facit. in Mercuria. de reg. iur. in. vj. ⁊ plene dixi in ca. quintaualliſ. de iureiuran. ⁊ hec ſufficiant de materia nullitatis de qua hic per Inno. ⁊ Hoſti. ⁊ Joan. and. ⁊ per Barto. in. d. l. ſi expreſſim. ⁊ per glo. Barto. ⁊ alios in. l. j. C. qñ prouo. nō eſt neceſſe. ⁊ per eundem Bart. in. l. ſi vt proponis. C. qūo ⁊ qñ iudex.
18 ¶ † Ultimo tangit hic Innocē. an ſi reus appellauit in iudicio ante ſententiam vel etiam extra iudiciū: poſtea ſecundo iterum appellat vtrū per appellationē poſteriorem videatur renūtiare prime appellationi vel priorem ſententiam artificare. ⁊ finaliter concludit Inno. ꝙ non: quia geminando vel multiplicando appellationem non videtur quis prime renūtiare: nec factum iudicis a quo approbare: imo potius illud impugnare ⁊ a iuriſditione ipſius ſe ſubtrahere. per id quod habetur. ṡ. eo. bone. ⁊. c. directe. §. finali. ⁊ de teſti. cum tu. ⁊. ij. qđ. vj. c. biduum. c. ⁊ ſi quidē. et xxxj. q. j. lotharius. Nec obſt. qđ habetur in. l. iij. §. falſus. ff. rem ratam habe. quia poteſt dici ꝙ ibi etiā appellando videtur velle recedere a iudice: licet factum executoris videatur approbare vt ſic non mandetur contra ipſum ſententia executioni contra quē ſi non habebat mandatum alias fuiſſet mandata. l. plautius. ff. de procurato. Et ad predicta facit quod notauit glo. in clemē. ſi ante. de dolo ⁊ contu. vbi etiam pro concluſione Inno. videtur etiam tex. Joā. an. tetigit etiam de materia in precalleg. c. bone. ⁊ Barto. in. l. cum procurator ff. de noui ope. nuntia. ¶ Potes concludere ꝙ aut appellatio ſecunda interponitur ſuper alio ꝗ̄ fuerit prima. Exemplum ſi primo fuit appellatum ab interlocutoria: poſtea vero appellatur a diffinitiua: ⁊ tunc clarum ꝙ non videtur recedere a prima: vt eſt tex. cum gloſſ. in dicta cle. ſi ante. Interdum vero interponitur ſecunda ſuper eodē: ⁊ tunc aut interponitur eodem tēpore: vt quia dicit appello, appello, appello: et tunc videtur eſſe vnica appellatio pluries vociferata: vt etiam voluit glo. in dicto. c. lotharius. ⁊ Joan. and. in. d. c. bone. Interdum vero interponitur diuerſo tempore ſuper eodem. Et tunc aut prima fuit ſimpliciter interpoſita: aut fuit interpoſita ſaluo iure appellandi in ſcriptis primo caſu tres fuerūt opinio. vna fuit Abbatis quā poſuit Joan. andr. in. d. c. bone. ꝙ vtraqꝫ valeat. ⁊ erit vtile appellanti: quia poterit proſequi ſecundam, ſi forte lapſum fuit tempus appellationis proſequēde computando illud prime appellationis: ſed ſi non computetur a tēpore ſecunde. Secunda fuit opi. Barto. ꝙ ſecunda appellatio non valet: quia ex quo prima valuit ⁊ per eam ſuſpenſa fuit iuriſditio iudicis. Secunda non poteſt amplius ſuſpendere. argu. eius quod habetur in. c. ad diſſoluendum. j. de deſponſa. impub. ⁊. ff. de iniuſto teſta. l. nam ⁊ ſi. §. iubendo. ⁊ ſic non videtur intereſſe appellantis ꝙ appellatio ſecunda valeat: ergo non videtur valere propter defectum intereſſe. facit qđ habetur. ij. q. vj. non ſolent. ṡ. de elec. cum inter. R. ſeniorem. facit etiam qđ habetur in ſimili. in. l. qui bis idem. ff. de verbo. obli. vbi ſecunda ſtipulatio cōtinens idem quod prima non valet ꝓpter defectum intereſſe. Nec obſt. ſi dicatur ꝙ ſalteꝫ intereſt ꝙ valeat ipſa ſecūda ꝓpter tempus magis prolixū ꝙ habebit appellans ad proſequendū: quia tale intereſſe non videtur conſiderandum. per id quod habetur in. l. pater qui caſtrenſi. ff. de caſtren. pecu. Tertia fuit opi. Ange. in. d. l. cū procurator. vbi dicit ꝙ ſecūda valet: ⁊ per ſecundam videtur recedere a prima. allegat qđ habetur in. l. ſi quis libellos. C. de appella. ⁊ quod habetur in. l. ſi quis cum procuratorio. §. fina. ff. de procurato. vbi dando ẜm procuratorem videtur recedere a primo. ⁊ hanc opi. videtur hic ſequi domi. Anto. licet non faciat mentionem de Ange. qꝛ forte ipſum non vidit. ⁊ allegat etiam pro iſta parte quod habetur in ſimili in. l. cum in ſecūdo. ⁊ in. l. poſthumus. §. j. ff. de iniuſto teſta. vbi per ſecundum teſtamentum videtur recedere a primo. ¶ Item quia faciendo ſecundam appellationem videtur velle illam valere. ⁊ ſic videtur velle recedere a prima. Nec ob. ẜm eū ſi dicatur ꝙ ſi intelligitur renuntiatum prime appellationi. cōſequenter videtur approbatum grauamen a quo erat appellatū: vel ſententia a qua fuerat appellatum. et ſic ſecunda appellatio deberet repelli: qꝛ verum eſt ꝙ renuntiando ſimpliciter appellationi bene cōfirmatur ſententia. j. eo. interpoſita. ſecus quando nō ſimpliciter renūtiatur: ſed ſolum per aliud remedium reſciſſiuum accumulatum. Nec obſtat etiā ꝙ ſecunda non habeat intereſſe: qꝛ imo habet ex quo prima intelligatur ſublata: vnde intereſt appellantis tūc ſecundam tenere. Nec obſt. etiam ẜm eum allegata. l. qui bis. ibi: in ſtipulatione que pro ſui vtilitate requirit pro cauſa ꝓxima intereſſe: ſed hic in appellatione que pro ſui validitate habet ꝓ cauſa proxima grauamen vel iniuſtitiam ⁊ pro remota intereſſe: vnde concludit de iure poſſe dici ſcōm tenere. dicit tamē ꝙ cōſultius eſt ante factum inniti opinioni Bart. qꝛ vix ſecunda poteſt defendi vt valeat ꝓpter defectum intereſſe. Joan. and. vt dixi. ṡ. videtur remanere in. d. c. bone. cum opi. Abbatis. ⁊ illam etiam ſequūtur de Rota in antiquis deciſionibus: vt etiam tetigi in. d. l. procurator. vnde forte in foro canonico ꝓpter autoritatē Jo. an. ⁊ dominorū de Rota ſeruaretur opinio Abb. an in foro ciuili aſſeſſores nō libenter recedunt ab opi. Bar. ⁊ forte illa de iure eſt verior per rationem ſuam. Nec obſtat. l. ſi quis libellos. alleg. per Ang. qꝛ ibi non dicitur ꝙ faciēdo ſecūdā appellationem videatur recedere a prima. Sed ꝙ pōt recedere a prima: ſi vult ⁊ interponere ſecundam. intellige ſi interponat infra tēpus debitum infra qđ poteſt appellari. Item non obſtat. l. ſi quis cum procuratorio. §. fi. qꝛ ibi ſecunda diſpoſitio nō continet id quod prima. Nam ibi ſecundo loco dedit alium ꝓcuratorem ꝗ̄ primo deduxit. hic autē diſpoſitio ſecunda preciſe continet idem quod prima. Ideo videtur ꝙ nō valeat. per id quod habetur in ſimili in. d. l. qui bis. ff. de verbo. oblig. nec videtur bona reſponſio quā facit do. Ant. qꝛ licet appellatio fundetur ex cā ꝓximi grauaminis: tamē etiam ad ſui validitatem requirit intereſſe: vnde dicit l. ꝙ nō ſolent audiri appellantes quorū nō intereſt. l. nō ſolent. ff. de appel. canonizata. ij. q. vj. Item non obſtat. l. cū in ſecundo. ⁊. d. l. poſthumus. qꝛ lex expreſſe diſponit paganum ſeu non militem non poſſe decedere cū duobus teſtamētis validis. ⁊ ideo lex ibi expreſſe diſpoſuit ſtari debere vltimo teſtamento: vnde non poteſt etiā teſtator ſi vellet facere ꝙ primum valeret niſi in vi fideicommiſſi. l. ſi quis priore. ff. ad trebellia. Sed hic ius non diſpoſuit ſtare debere vltime appellationi: licet poſſet appellās recedere a prima ſi vellet. ⁊ ideo ſi aliter non apparet de mente: videtur ꝙ ſecunda non valeat: ex quo nō intereſt eius illam valere. prout voluit Barto. ¶ Secundo caſu quando a principio appellauit viua voce: ſaluo iure appellādi in ſcriptis: ⁊ tūc ſi prima nō poterat fieri viua voce, ſed requirebatur ſcriptura. ſecus hodie contingit quando appellatur ab interlocutoria in cap. j. j. eo. in. vj. ⁊ tunc claram ꝙ ſtandum erit ſecunde facte in ſcriptis. dūmodo fiat infra tempus datum ad appellandum: ſi autē fiat viua voce eo caſu quo fieri poterat: vt quando fit a diffinitiua. facit quod habetur in. l. litigatoribus. C. de appella. ⁊ tūc eſt dubium cui appellationi ſit ſtandum: an prime, an ſecunde. Bart. videtur velle in. d. l. cum procurator. ꝙ ſtetur prime quaſi ſecunda ſit facta animo redigendi primam in ſcriptis. ⁊ ſic poteſt dici vnica appellatio per. l. vnam. ff. de teſtamen. ſed certe vt hic ſen-

sit etiam do. Anto. videtur ꝙ si ex circũstantijs posset apparere
de eius mente tũc illa debet seruari: si autẽ nõ appareat tunc q2
illa verba appello saluo iure appellandi in scriptis vidẽtur ha-
bere duplicem intellectum. vnus est: vt intelligatur. i. saluo iure
redigendi appellationẽ in scriptis. Alius est vt intelligatur. i. si
nõ appellauero in scriptis: ⁊ tũc resoluitur prima appellatio pro-
pter defectũ cõditionis si postea appellat in scriptis: vt etiã teti
git Bar. in. d. l. cũ procurator. ⁊ ideo cum verba sint dubia videtur ꝙ
debeat fieri interpretatio prout vtilius est ipsi appellãti: saltẽ si
hoc declaret per id qđ habetur in. l. si quis intentione. ff. de iudi.
⁊ ideo cũ vtilius sit sibi secũdam valere propter maius tempus
instãtie. videtur ꝙ debeamus interpretari secundum intellectũ
secundum prout etiam dixi in. d. l. cũ procurator. licet do. Ant.
hic non bene declaret. ⁊ per hec sit expedita hec questio.

1 ☞ Monachus põt esse procurator in causa sui monasterij.
2 Causa dicitur esse in curia per solã statuitionem termini factam
ab appellante. ⁊ nu. 5.
3 Causa vbi est in curia contra non comparentem per se vel pro-
curatorem instructum nõ videtur procedi ad processum alium
ꝙ punitiuum contumacie.
4 Appellans condemnari non debet in expensis si appellatus nõ
prosequitur.

a Nicolao. Appellans[a] qui appellationi sue
terminũ prefixit si mittat procuratorẽ
solum ad impetrandũ ⁊ cõtradicẽdum aduersario le-
gitime prosequenti cõdẽnabitur in expensis. h. d. Et
prima pars ponit dationẽ auditoris ⁊ petitionẽ appellati. Se-
1 cũda dat iudices. scđa ibi mãdamus. ¶ No. j. ꝙ † monachus po
test esse procurator in causa monasterij. de quo hic tangit Gof. ⁊
Jnn. s. ti. proxi. cũ. J. et. A. facit qđ habetur. s. de postu. in. c. ij.
2 qđ legitur ⁊ no. in cle. religiosus. de procur. ¶ Jtẽ no. ꝙ † per solã
statuitionẽ termini factã ab appellãte videtur dicendũ ꝙ causa
dicatur esse in curia. de quo tangetur cum glo. ⁊ tangitur etiam
plenarie per gl. in. c. veniẽs. s. de renũ. ⁊ plene dixi in. c. sepe. s. eo.
vbi videtur probari cõtrariũ. ¶ Jtem no. effectum ꝙ causa dicatur
esse in curia. Jntellige pertractanda q2 nõ sufficit mittere procu
ratorem ad impetrandum ⁊ cõtradicendum: imo oportet ꝙ mit
tatur procurator plenarie instructus: al's non euitabit appellãs
contumaciã ⁊ propter illã poterit cõdemnari in expensis. ¶ Jtẽ
3 no. ꝙ † vbi causa est in curia cõtra nõ cõparẽtẽ per se vel procu-
ratorẽ instructũ non videtur procedi ad processum aliũ ꝙ puni-
tiuum cõtumacie. sed certe potest dici ꝙ forte appellatus nõ cu
rauit procedere ad alia propter absentiã appellantis: sed bene po
tuisset si voluisset. per id qđ habetur. s. eo. ca. sepe. ⁊. j. eo. interposi
4 ta. §. si. facit etiã qđ no. in pallega. c. sepe. ¶ † Jtẽ not. ꝙ vbi ap-
pellatus nõ prosequitur nõ videtur tũc appellãs cõdẽnari sibi in
expẽsis. ¶ Jn gl. j. ibi nõ contrario. ⁊ sic cõcludit glo. ꝙ vbi ter-
minus est prefixus ad appellationẽ prosequendã vel appellatio
est recepta a iudice vel parte aduersa seu ab appellato. ꝙ tũc cã
dicitur esse in curia: ⁊ ideo tũc nõ sufficit mittere procuratorẽ ad
impetrandum ⁊ cõtradicendũ. ⁊ sic videtur velle glo. ꝙ sola sta-
tuitio termini idem operetur ꝙ delatio iudicis vel partis. sed in
cõtrariũ facit tex. s. eo. oblate. vbi ista cẽsentur esse diuersa. ⁊ ad
idem etiã bene facit qđ habetur in. c. sepe. s. eo. vbi litera videtur
velle ꝙ vltra statuitionẽ requiratur ꝙ sit delatum appellationi
per iudicẽ vel appellatũ. ⁊ licet gl. in. c. veniẽs. de renũ. videatur
concordare cum ista glos. tamen contrarium tenuit. Spe. eo. tit.
§. qualiter. in ver. porro. vbi tenet ꝙ sola statuitio termini facta
per appellantem vel iudicem non facit causam esse in curia: sed
exigitur delatio iudicis vel appellati ⁊ tunc statuitio habet vim
peremptorij secundum eũ siue appelletur a diffinitiua siue ab interlo-
cutoria. ⁊ dicit Jo. an. qđ Specu. ibi: in hac materia aliquid po-
suit de suo ꝙ raro alias inuenitur secundum eũ. de quo dic vt plene di-
xi in. d. ca. sepe. ⁊ hec intellige in causis alijs quã in bñficialibus:
nam ille sui natura sine alia dilatione iudicis vel partis sunt tra
ctande in curia in ca. j. ⁊. c. cupientes. de elec. in. vj. licet statuitio
termini nõ habeat vim dilationis. facit qđ notatur per glo. in. c.
cũ appellationibus. j. eo. in. vj. tamẽ bene habet effectum ꝙ non
valet impetratio facta ante terminũ nõ facta mẽtione de termi-
no. s. eo. oblate. ¶ Jtem etiam aduerte ꝙ licet causa sui natura
vel ex delatione nõ sit in curia tamẽ potest appellans obtinere
vt ibi discutiatur si asserat cũ iuramẽto ꝙ nõ speret in partibus
habere iustitie cõplementum: vt volunt dñi de Rota in sua con
clusione. xxxix. per id qđ habetur in. c. statutũ. §. j. de rescrip. in ver.
vel saltẽ. in. vj. ¶ Jtẽ aduerte ꝙ licet procurator datus ad impe
trandũ ⁊ cõtradicendũ nõ habeat sufficiens mãdatum ad prose
quendum in causa: tamen si reuocetur in dubiũ an causa sit in cu
ria pertractãda vel nõ poterit hũc articulũ defendere: vt' voluit
Spec. in ti. de procura. §. vt autẽ. ver. sed pone ecce. Et nota etiã
ꝙ procurator datus ad impetrãdũ dicitur esse potius datus ad

a ¶ Appel-
las. sup hoc
c. si queras
vtrũ appel
lãs vel appel
latus seu iu
dex possit
terminũ pre-
figere ad ap
pellationem
prosequẽdã ⁊
vtrũ teneatur
mittere pro-
curatorẽ ad
appellatio
nẽ prosequẽ-
dã distingue
vt hic per do.
Henri. bo-
hych. i prin.

b ¶ Ab ea-
dẽ. ad intel
lectũ huius.
c. vide ⁊. C.
in tit. ne li-
ceat in vna
eademq3 cau.
tertio prouo.
⁊ vid hic di
stincte do.
Hẽ. bohyc.
⁊ do. Abb.

extraiudicialia quã iudicialia: vt voluit hic Jo. and. ⁊ bene facit
qđ habetur in. c. ex parte decani. de rescrip. An autẽ eo casu quo
delatũ est appellationi per iudicem vel partem sufficiet mittere
procuratorẽ instructũ ad expediẽdũ articulũ appellationis. dic
ꝙ sic. per id qđ habetur. s. eo. sepe. saluo nisi appellatus petierit
ꝙ etiã super principali veniat instructus. j. eo. c. j. in. vj. ¶ Quid
autẽ si habet mãdatũ sufficiẽs ad prosequẽdũ sed nõ prosequitur
dic ꝙ imputatur mittenti qui negligentẽ procuratorẽ elegit. vt
l. si procuratorem. §. si tutores. ff. mãda. vnde excõicari posset si
sciens contumaciam nõ purgaret: vt. s. vt lit. nõ cõtest. c. j. ad fi.

1 ☞ Tutor agere potest in iudicio nomine pupillorum.
2 Pupillus non potest esse in iudicio sine autoritate tutoris: nec
in sui preiudicium sine eo contrahere.
3 Creditor vel debitor pupilli non debet esse eius tutor.
4 Dictio iterum videtur in bina vice verificari. ⁊ nu. 7.
5 Appellatio tertia ab eodem grauamine non valet. ⁊ nu. 8.
6 Sñia lata sup desertione appellationis videtur esse interlocutoria.
9 Appellare vltra ter non potest quis poterit tamen contra vlti
mam sententiam de nullitate dicere.

b Ua nobis. Ab eadem[b] sententia ter ap-
pellare non licet. h. d. Et pri-
mo ponit querelam appellati. Scđo sñiam auditoris.
Tertio inhibitionẽ factã iudicibus tertie appellatio
nis. Secũda ibi: cũq3. Tertia ibi: nos predicta. ¶ Jn text. ibi: fi-
liorum quõdam. B. forte vocabatur iste Bernardus. sed. B. de
quo. j. fit mẽtio forte vocabatur Bonifacius. ⁊ mutuauerat forte
iste Bernardus certam summam pecunie cuidam Francisco. de
quo. j. fit mentio ⁊ dicto Bonifacio qui Bonifacius decessit reli
cto vnico filio pupillo. de quo. j. patet in tex. ibi delegari. ⁊. j. de-
ciditur ꝙ dicebatur nõ posse procedi in hac appellatione cũ esset
tertia. ⁊ propter hoc fuit habitus recursus ad papã qui super hoc
1 dedit quẽdã cardinalẽ auditorẽ. j. sequitur. ¶ No. j. † tutorẽ pos
se agere in iudicio noĩe pupillorum. de quo in. l. j. §. sufficit. ff. de
2 administra. tuto. ⁊ in. l. neq3. C. de procura. † Pupillus aũt nõ po
test esse in iudicio sine autoritate tutoris. facit qđ habetur in. l. cla
rum. C. de auto. prestã. ⁊. l. fi. C. qui legiti. perso. ⁊ similiter nõ po
test cõtrahere sine tutore in sui preiudiciũ. insti. de autori. tuto.
§. j. ⁊. ij. ¶ Si tamẽ plures sint tutores ⁊ cõtra vnum eorũ pupil
lus habeat litem poterit de alterius autoritate esse in iudicio. fa
cit qđ habetur in. l. fi. C. de auto. prestãda. ¶ Si autẽ esset solum
vnus tutor qui vellet agere cõtra pupillũ petat tunc illi dare tu
3 torẽ ad illã litẽ. C. de in litẽ dãdo tutore. l. j. ¶ † Aduerte tamen
q2 hodie ille qui est creditor vel debitor pupilli non debet esse tu-
tor. vt in aut. minoris. C. q dari tuto. possunt. ¶ Jtẽ not. ꝙ a iu-
dice loci existẽtis de tẽporali iurisdictiõe ecclesie appellatur ad pa
4 pã. facit qđ habetur. s. e. si duobus. ¶ Jtẽ no. ꝙ † dictio iterum videtur
verificari in bina vice. de quo hic in gl. j. ¶ Jtẽ no. ꝙ per simpli-
cem cõmissionẽ tertie appellationis iudex ad quẽ nõ videtur re
misisse appellationẽ etiam si sit papa qđ intelligo verum quãdo
simpliciter narratum fuit fuisse appellatum ⁊ nõ fuit dictum ꝙ
esset tertia. Nam tunc videtur ꝙ impetratio sit surreptitia pro-
pter taciturnitatem predictam. s. de rescrip. super literis. secus
videretur si appareret papã sciuisse illã fuisse tertiã appellationem
⁊ nihilominus cõmisisset. per id qđ habetur. s. de offic. deleg. pastoralis.
§. preterea. ⁊ de rescrip. statutum. in prin. in gl. in ver. literarum.
5 ¶ Jtem no. ꝙ † tertia appellatio facta ab eodẽ grauamine non
valet. ⁊ sic videtur ꝙ nõ teneatur iudex deferre nec deuoluat ne
6 gotium ad superiorem. ¶ Ultimo nota ꝙ † sententia lata super
desertione appellationis videtur esse interlocutoria: vt satis hic
potest colligi dũ dicit interlocutus fuerit ⁊c. ⁊ hoc etiam tenent
dñi de Rota in sua conclusione. lxxxiij. dicũt tamẽ ꝙ est interlo
cutoria habens vim diffinitiue quo ad hoc vt nõ habeat locum
clemen. appellanti. de appella. dicunt tamẽ ꝙ habet vim interlo
cutorie vt non transeat in rem iudicatã quo ad iudicem. allegãt
notata per Joan. mona. de elect. cupientes. in verbo priuatos.
lib. vj. ¶ Sed dñs Ant. hic dicit: ꝙ si lata fuit plene cognito de
desertione illa habet etiã vim diffinitiue vt non possit reuocari
per iudicẽ. per id qđ dictũ fuit. s. eo. cũ cessante. ⁊ ideo nõ poterit
tunc reuocari per iudicem: saluo nisi ab illa fuisset appellatum:
vt dictum fuit in. d. c. cum cessante. Sed forte plus potest dici ꝙ
etiam hic non fuit plene discussum: si tamen lata fuit sententia
super desertione taliter ꝙ valeat q2 illa finit officium iudicis: vi-
detur ꝙ non possit reuocari per id quod habetur in. l. qual3 m.
7 ff. de arbi. ⁊ qđ notauit Bart. in. l. qđ iussit. ff. de re iudi. ¶ † Jn
glo. j. ibi: ⁊ exponetur ⁊c. supple quandoq3 ratione subiecte ma-
terie. in qua non fit preiudicium ex reiteratione: vt contingit in
casu. l. veluti. allegata in glos. quando scilicet sepius petitur edi
tio eius scripture, secus quãdo ex reiteratione nouũ inferretur
grauamen ⁊ preiudicium: q2 tunc restringitur ad secundam vi-
cem. l. fideicõmisso. §. si quis decẽ. ff. de leg. iij. vbi si testator legat

titio decem

titio decem τ si pdiderit iterum legat non intelligatur grauas-
8 se heredem vltra duas prestationes. ¶ † In glo.ij.in fi. facit q dictum fuit.s.eod.bone τ.c.dilecto.τ no.ex gl.q sup eodē grauamine non potest appellari nisi bis. ¶ Si autem eēnt diuersa grauamina sup quolibet ipsorum posset quis appellare τ sic ēt potest intelligi qd habetur in.c.quoties.allegato in glo.de quo etiam dictum fuit.s.eo.directe τ de materia etiam in Spe. eo. tit.§.quoties.in principio.Fallit tn̄ in aliquibus casibus in quibus non potest nisi semel appellari de quibus in.l. episcopale.τ auten.si quis litigantiū.C.de episcopali audiētia. τ ēt p glo. ij. q.vj.anteriorum.§.illud. ¶ Itē aduerte inquantum dictū est tertio non posset appellari est verum siue continue quis succubuerit in prima sn̄ia lata super pncipali τ demum in secunda lata super prima appellatione τ vltimate in tertia super secunda appellatione siue interpolatim obtinuerit in prima appellatione τ demum in secunda facta p aduersarium a dicta sn̄ia succubuerit, τ demum in appellatione interposita a dicta sn̄ia obtinuerit,τ vltimate in sententia lata super appellatione interposita a pdicta sn̄ia succuebuerit, qz tunc nō potest vlterius appellare cū bis succubuerit in appellatione lz interpolatim. Aduerte tn̄ qz tangit hic do.Anto.cautelā post Spec.in.d.§.quoties.
9 qz lz non posset quis † vltra ter appellare tn̄ poterit contra vltimā sn̄iam de nullitate dicere τ si succubuerit adhuc poterit dicere sn̄iam latam super nullitate fore nullam,τ si non admittatur poterit appellare qz tunc diuersum est grauamen. ¶ Sed certe ista cautela potest habere locum quando in rei veritate sententia esset nulla alias esset cantela qz finaliter succumberet τ cōdemnaretur in expensis,facit ad predicta quod hr̄ in cle.j.de re iudi. ¶ Ultimo aduerte qz contra istum tex.inquantum videt dicere ibi petro τ eius college,τc.cām fuisse delegatā laicis per papā vr̄ q de iure non procedat per id quod habetur de rescriptis,statutum.lib.vj.vbi videtur qd cā debeat cōmitti personis ecclesiasticis existentibus de dignitate vel canonia ecclesie cathedralis. Sed potest dici quod hec decre.procedit secundum ista tempora secundum que non erant adhuc determinate qualitates delegatorum sedis apostolice hodie secus,vel potest dici q hic loquitur τ de re temporali quo casu etiam videtur hodie procedere,secus qn̄ commissio fieret inter clericos vel etiā inter laicos de re ecclesiastica,qz tunc hz locum.c.statutum,tn̄ qz illō.c. generaliter videtur loqui,dicit tn̄ Jo.an. tenendum esse in hoc quod seruat curia si de hoc appareat.d.Ant.hic qd finaliter non apparet satis putat equū de iure illud.c.statutum restringi qū commissio fit inter clericos super re ecclesiastica.Secus si inter laicos τ de re temporali vt sic correctio euitetur,arg.de elec.cū expediat.lib.vj.τ hoc satis videtur rationabiliter.

1 A sententia lata per inferiorem prelatum subditum epo non debet appellari ad archiepiscopum omisso episcopo.
2 Appellandum est gradatim τ non omisso medio.
3 A sententia delegati episcopi appellari debet ad ipsum episcopum τ non ad archiepiscopum.
4 Sn̄ie censure late post appellationem legitimam sunt nulle.
5 Exceptio debet proponi τ specificari an admittatur.τ casu quo non admittitur potest appellari.
6 Appellari non debet ad inferiorem Papa omisso medio sed si appelletur τ coram eo procedatur non opposita exceptione tenebit processus,τ nume.11.
7 Jurisdictio non sui iudicis prorogari non potest sine consensu sui iudicis.
8 Appellari debet a delegato ordinarij ad ipsum ordinarium.
9 Appellari an possit ad Papam omisso medio.
10 Appellatio debet fieri ad maiorem non ad parem vel minorez.
12 Appellatio alternatiua an teneat.
13 Libellus in causa appellationis quomodo deducatur.
14 Appellationis remedium an possit deduci incidenter per viaz exceptionis vel replicationis.

Dilecti. De subdito vel delegato episcopi nō debet ad archiepiscopum omisso medio appellari.hoc dicit.τ primo ponit querelā appellātis.Secundo dat iudicem,secunda ibi:quod circa.
1 ¶ † Uo.primo secūdum vnum intellectum q a sn̄ia lata p inferiorē platū subditū episcopo non dz appellari ad Archiepiscopum omisso epo,facit qd habetur in.c.romana.j.eo.in.vj.Et ex
2 hoc ēt not.q † gradatim est appellādū τ non omisso medio qd clarum est de iure ciuili etiā si appelletur ad imperatorem.l.imperatores.ff.de appel.de iure vero canonico regulariter appellandū est gradatim qn̄ appellatur ad inferiorem a Papa.Sed ad Papā appellari potest ēt omissis medijs.ij.q.vj.ad Romanā.τ ēt tangetur in glo.ij. τ idem vr̄ etiā qn̄ appellatur ad legatum vt omisso medio possit appellari p id qd hr̄ in.c.j.s.de officio leg.τ notauit glo.s.c.vt debitus in verbo dicat circa finem.

3 ¶ † Itē no.secūdum aliū intellectū q sentētia delegati epi ap-
4 pellari dz ad ipsum epm τ non ad archiepz. ¶ Itē no. † q sententie censure late post appellationē legitimā sunt nulle,facit.j.de senten.excomu.per tuas τ qd habetur.s.e.dilecti.τ.c. dilectis.
5 ¶ † Ultimo no.q pponi debet exceptio τ specificari an admittatur τ in casu in quo nō admittitur tunc potest appellari.τ nō ante vt dictum fuit.s.eo.dilecto. ¶ In glo.j.in fine.τ forte miles egit contra priorem τ conuentum super dicto nemore coraz delegato episcopi secundum vnum intellectum vt forte corā archidiacono qui forte de cōsuetudine iurisdictionē habebat τ tādem miles cōtrariā sententiam reportauit a quā appellauit ad archiepiscopū vt in litera dicitur. ¶ In gl.ij.bene vz q sit,τc.
6 ¶ † Uo.diligenter ex gl.q licet de iure ad inferiorem a Papa non debeat appellari omisso medio tn̄ si appellatur τ procedatur corā eo non opposita exceptione tenebit processus τ hoc tenet Jo.an.hic τ Hostiē.vt sic fm eos idem operetur non oppositio exceptionis quod consuetudo. Sed archidiaconus in.c.si delegatus,de officio deleg.in.vj.videtur dicere Inno. tenuisse contrarium in.d.c.referente qd Jo.and.non videtur hic placere qd Innocen.ibi teneat contrarium. ¶ Sed potius idē quod dicitur in hac gl.τ residet etiam idem Jo.andr. ¶ Sed aduerte qz p archidiacono potest allegari qz Inno.in.c.referente. dicit q ibi ponit factum quod tn̄ non approbatur ibi τ sic satis videtur voluisse id quod dicit archidiaconus τ videtur etiā qd de iure illa opi.sit verior per id quod habetur in.c.romana.j.eo. in vj.vbi corā archiepiscopo non ptest de consensu partium omisso articulo appellationis vel etiam illo expedito si pronūciet male appellatum de cā principali cognoscere pro hoc etiam fa-
7 ciat qz de iure canonico non pōt † prorogari iurisdictio non sui iudicis sine consensu sui iudicis.s.de foro competen.c.significasti.τ ideo forte de iure hec opinio non procedit tn̄ doctores cōmuniter transeunt cum gl.satis puto q glo.in practica seruaretur. ¶ In eadem gl.ibi τ ita intellige q hic dicitur τ hec procedunt intelligendo q appellatum fuit a sententia archidiaconi. Sed intelligendo quod appellatum fuit a sentētia delegati episcopi tunc videtur obstare contrarium de quo sequitur in glos. ibi sed lex illa,τc. ¶ In eadem gl.ibi τ capitulum metropolita-
8 num quasi velit q † vbi appellatur a delegato ordinarij dz appellari ad ipsum ordinarium,sed quando appellatur a subdelegato delegati tunc procedit.d.l.j.§.j.que debet intelligi scdz distinctionem.c.super questionū.§.porro.de offi.deleg. ¶ In ea.
9 gl.ibi nisi in casu illius decr.τc.sic vult.gl.q † regulariter ad papā possit appellari omisso medio excepto casu.§.porro.allegati in gl.τ sic vr̄ q a quocunqz ordinario vel etiā delegato cuiuscūqz ordinarij possit appellari ad papā ēt omissis medijs τ seruat curia fm Host.dicit tn̄ cum magis iuri cōgruit q papa appellationē factā a delegato ordinarij non admitteret sed potius remitteret ad ipsum ordinariū vt sic debitus honor sibi seruaretur.s.e.vt debitus,τ qz potius deberet appellari a delegato ad delegantem in.l.j.C.qui pro sua iurisdictione.An autem ad le-
10 gatū appellari possit omisso medio dixi in notabilib9. ¶ † In eadē gl.ibi que incipit romana hodie habetur.j.eo.li.vj. ¶ In ea.gl.ibi τ idem credo,τc.Gl.in eo qd sequitur male dicit qz nō vz consuetudo q appelletur ab officiali epi ad ipsum epm.τ qz esset contra substantiam ipsius appellationis cum debeat fieri ad maiorē non ad eundem vel parem vt hodie est expressum j.c. ij.j.eo.de consuetu.in.vj.licet circa alia accidentalia appellationis possit appellari vt pz in.d.c.romana. ¶ In eadē gl.ibi ad ipsum pside vide quod habetur in.c.pen.j.eo.in.vj.τ secundū ea que ibi habentur dz similiter intelligi τ limitari quod habet in.§.solet.τ in.c.multis,allegato.in gl. ¶ In eadem gloss.ibi τ hic non tz τ quod dictum est supra procedit intelligendo quod a sententia archidiaconi fuit appellatum.Sed gl.in eo qd sequitur ponit alium intellectum de quo.s.tetigi scz qd hic fuit appellatum a sn̄ia delegati epi τ ex his que supra dixit glo.habes
11 q regulariter † appellari non potest omisso medio ad inferiorē a papa.Fallit vbi hoc habet cōsuetudo. ¶ Itē fallit vbi nō opponitur exceptio fm intellectum gl.de quo.s.tetigi. ¶ Itē fallit tertio qn̄ archieps cōuenit subditū suffraganei corā ipso suffraganeo qz tunc a sn̄ia suffraganei non appellabit ad ipsum archiepm ne sit iudex in cā propria.C.ne quis in sua cā.in rubro et nigo.Itē fallit qrto qn̄ eps agit contra suū subditū coram arbitris fm id qd hr̄.xi.q.j.si clericus qz tūc nō appellabit ad archiepm sed ad papā de officio deleg.ab arbitris.li.vj. ¶ Item fallit quinto si proximus superior non catholicus qz tunc illo medio omisso poterit adiri alter superior.s.de pscriptionibus.veniens.τ facit qd hr̄.s.de officio ordi.quod sedē. ¶ Fallit sexto in iudice recusato fm id q hr̄ in.c.si quis contra clericū. de foro compe.secundum vnam opi. ¶ Item fallit quando cōcurrunt iurisdictio mediata τ immediata vt si esset aliquis prelat9 qui

esset subiectus epo et archiepiscopo nam tunc ab eius snia posset appellari etiã ad archiepm si hoc vellet appellans sicut in simili. contingit in legato et archiepo qr a snia epi pot appellari nedum ad archiepm sed etiã ad legatũ illo omisso, facit qd hr. s. d off. leg. in. c. j. et s. de offic. ord. cum ab ecclesiarum platis. ¶ In eadẽ gl. ibi q non erat de curia diocesani idem dicas si fuisset de curia vt qr fuisset eius vicarius vel officialis cui facta esset delegatio qr etiam tunc ex quo cognoscit vt delegatus et non vt officialis a snia eius appellari poterit ad epm et debebit non autẽ ad archiepm nec obstat si dicatur q sm hoc eps poterit impedire appellationes devolui ad archiepm qr poterit delegare causas vicario suo et sic non appellabitur ad ipsum archepm. Sed dic q si in fraudẽ hoc faciat et constet non habebit hoc opitulari p id qd hr. s. de rescrip. sedes, cum similibus et qr de facili poterit fraudẽ probare, posset archiepiscop9 generaliter ferre sententiã excoicationis contra fraudem cõmittẽtes vt voluit Specu. in ti. de appel. §. nunc tractemus, versi. sed sm premissa posset etiã dici q si delegat omnes causas vel maiorem ptẽ ipsarũ q tunc presumeretur fraus per id qd habetur in. l. omnes. §. lu-

12 cius. ff. de his que in fraudem creditorum. Quid† autem si alternatiue qs appellat archiepm vel ad Papã vel archiepm vel legatũ dic q non vz cum sit incerta nisi probabilis cã dubitandi induxisset appellantem ad taliter appellandũ vel eligat alterã illarũ infra tempus datũ ad appellandũ vt notauit gl. in decreta. si is cuius. de officio deleg. in. vj. de quo etiam in Specul. eo. tit. §. nunc tractemus, ver. quid si dicat. Si aũt quis dicat appello ad archiepiscopum legatũ et Papã an tunc valeat Spe. d. §. nũc tractemus. ver. sed pone aliquid, lz q sic et intelligeẽ iterposita ad Papã sm Jo. an. in additio. ibi dicit q appellatio non vz ratione incertitudinis nisi in casibus de quibus prime dixi

13 qñ appellatio est alternatiua. ¶ † Extra gl. tangit Inn. de practica libelli in causa appellationis. Nam quidam petunt pronũtiari appellationẽ iuitã seu bene appellatum. ¶ Quidã dirigũt libellũ ad attentata tm. Unde quandoq petitur sententias pronuntiari nullas latas post appellationez. Qñq petiẽ processum pronuntiari nullũ. Quandoq sententia excõmunicationis tm. Quandoq quicqd factũ est contra appellationem. Quandoq petitur vt in pristinũ statum res deducatur de quibus Jo. and. hic allegat iura et dicit Inno. q potest petitio dirigi ad sola attentata licet nihil petatur sup pncipali qr hic imploratur offm iudicis nobile quod potest intentari absq pncipali. Secus qñ quis vult obtinere restitutionẽ fructuum in interdicto vnde vi non petendo rem pncipalem restitui. l. j. §. si quis fundum. ff. de vi et vi ar. et illud ideo qr iudicis officio mercenario veniunt qd sine pncipali intentari non potest. l. iiij. C. deposi. pot etiam libellus dirigi ad cãm principalem tantum vt. §. tetigi vt si peto pnuntiari appellationem iuitã qr hoc petito ẽt sup attentatis poterit iudex pronuntiare, potest etiam simul vtrunq iungi vt si quis petat appellationez pnuntiari iustam et quicquid factũ est contra illã in irritum reuocari et hic libellus est perfectior fz Hostien. sup quo adde q notauit Jo. an. i. eo. non solum. lib. vj. in nouella. Et aduerte qr si quis fecit pronũtiari appellationẽ iustam, etc. in consequentiam videtur de attentatis dixisse lz expresse non dicat. et ideo victoria proderit etiam ipsis attentatis. Sed dubiũ est si detur libellus tanq sup aliquo attentato vt retractetur. An si obtineat in illo articulo proderit etiã in aliis et ẽt in negotio pncipali. Quidã dixerunt quod sic vt hic refert Innocen. ne alias sequatur quod sententia et appellatio p pte teneat et pro parte non etiam aliquas alias absurditates vitandas de quibus hic tangit. Sed finaliter tenet opositũ valde notabiliter quia sententia lata sup vna re non debet pdesse vel nocere quo ad aliã rẽ licet lata sup pncipali habeat prodesse sup accessoriis. l. cum queritur. et l. cum de hoc. ff. de except. rei iudi. et l. ex diuerso. §. j. ff. de rei ven. et p pdicta videtur q si appellatum fuit a grauamine et post appellationez lata fuit snia excoicationis in ipsum appellantem et demum lata fuerit diffinitiua q si coram iudice appellationis petitum fuerit retractari sniam excoicatiõis tanq attẽtatũ post appellationẽ legitimã nulla facta mentione de diffinitiua si aliter non fuit prosecutus appellationẽ q lz obtineat sup retractatione snie excoicatiõis tñ remanebit firma diffinitiua ex quo non fuit psecut9 appellatiõnẽ et sic non p hoc obtinebit retractationẽ q ad alia nec obstat si dicas qd sm hoc valebit appellatio pro parte non quia non iuuat se ex appellatione quo ad articulum in quo obtinuit immediate, sed ex sententia reuocationis que etiam si esset iniusta transiuit in rem iudicatam si non fuit appellatũ. s. ti. j. cũ inter vos. Preterea non est absurdũ q in diuersis articulis snia p parte teneat et p pte non et similiter q p pte remaneat firma et pro parte non facit qd hr. j. de testa. c. raynutius. et c. raynaldus. ¶ Itẽ nõ. ob. q talis censeat retro excoicatus deserta appellatione in principali qr hoc non est verũ sm Inno, nã q fingatur retro non fuisse appellatũ iuxta. l. furti. in pncipio. ff. de his qui not. infa. pcedit eo respectu quo nõ est facta psecutio. Sed eo respectu quo est facta psecutio et obtenta reuocatio non firmatur id qd est reuocatũ ex non psecutione facta respectu articuli separati quod nota p limitatione. l. furti. ¶ Aduerte tñ q etiam post desertam appellationẽ potest agi de nullitate vt est tex. cũ gl. in. c. lz. de sen. excom. in. vj. Ubi aũt sup pncipali in cã appellatiõis qs obtineret puta qr obtinuit pronuntiari bene appellatum in cõsequentiã etiã intellige obtinuisse super accessoriis et sic sup attẽtatis vt debeat retractari p id qd habetur in. l. ex diuerso. §. j. ff. de rei vendi. licet econtra sententia lata super accessorio non faciat piudicium sup pncipali. l. fundi. et l. fundus. et l. sed si ante.

14 ff. de exceptio. et patet ex superi9 dictis. ¶ † Ultimo tangit hic Inno. an remediũ appellationis possit deduci incidenter p viã exceptionis vel replicationis et concludit qd sic vt si obiiciatur sententiam non esse mandandam executioni vel electum nõ eẽ cõfirmandũ, qr est appellatũ. facit. s. de electio. cũ inter canonicos et c. cum inter. R. et de exceptio. dilecti. et c. significauerũt dicit tñ q solũ poterit excipi infra illud tps infra qd poterit fieri prosecutio appellatiõis p id qd habeẽ in. l. necnon. §. exemplo. ff. ex qui. cau. maior. et in. l. pnuntiamus. §. si filius. ff. de inoffi. testa. et in. l. nam et postea. §. si minor. ff. de iureiur. et facit quod no. s. de rescri. si aũt. et de or. cog. c. si. nec obst. predictũ. c. licet de sen. excommu. in. vj. vbi etiam post desertam appellationem videẽ quis admitti quia responderi potest quod ibi non prosequatur appellationem sed nullitatem hic autem quando prosequitur appellationem licet per viam exceptionis.

1 Libellus potest nomine pupilli contra tutorem formari.
2 Pupillus propter tutelam dicitur transire in ptãtem tutoris.
3 Tutela in matre finitur per transitum ad secunda vota.
4 Iudex procedens ad vlteriora neglecta exceptionis oppositione videtur tacite super exceptione pronuntiare et ipsam repellere.
5 Tutela per transitum ad secunda vota finita an locus sit tutori legitimo vel datiuo.
6 Mater si sit data tutrix in testamento cum alio an poterit secũ admitti.
7 Tutela quid sit remissiue.
8 Mater transiẽs ad secunda vota an debeat petere tutorẽ filio.
9 Mater an possit dare tutorem in testamento.
10 Tutor testamentarius prefertur legitimo.

Ex parte. m. Si ille qui desinit esse tutor noie pupilli conueniaẽ iniutus poterit appellare. h. d. et in pma ponitur appellantis qrela. In scda dat indices. scda ibi ideoq. In fi. tex. ibi, etc. deciditur qr forte erat additũ et rõne pnia in nego-

1 tio pcedatis. ¶ † No. j. libellum posse fundari contra tutorem noie pupilli de quo in. l. j. §. sufficit. ff. de admini. tuto. Nũqd autẽ rescriptum est impetrandũ contra tutorẽ an vero contra pupillum tangiẽ p Host. in summa. de rescrip. in. §. contra quẽ. circa pncipiũ. vbi videtur concludere quod etiã contra pupillum pot impetrari quia in hoc non versatur preiudicium cũ postea iudicium debebit legitime agitari et sic contra tutorem noie pupillorum vel contra pupillum cum autoritate tutoris iuxta ea

2 q habentur in. d. l. j. §. sufficit. ¶ † Item no. q pupillus pter tutelã dicit transire in potestatem tutoris de quo in. l. j. ff. de tu-

3 te. vbi poniẽ diffinitio tutele quam ẽt tangit Jo. and. ¶ † Itẽ no. q tutela in matre finitur p transitũ ad secunda vota seu ad secundum matrimonium de quo in autent. sacramentum. C. qñ mulier tutele officio fungi potest et etiã tãgitur hic i gl. ¶ Itẽ

4 not. † quod iudex pcedens ad vlteriora neglecta exceptiõis oppositione videtur tacite super exceptione pronũtiare et ipsaz repellere et ad hoc sepe allega. decre. facit etiã q no. p Bar. in. l. a pcedente. C. de dilatio. ¶ Item no. q hec exceptio non potest conueniri nomine pupilli qa finita est tutela dilatoria et obiici potest contra rescriptum et processum. ¶ Item nota qd iustificata appellatione etiam tendente ad exclusionem iurisdictionis non videtur quod habeat silere iudex ad quem. lz possit in negotio procedere q videatur contra ea que habenẽ in. c. olim. s. de excep. sed potes dicere quod hic ex vi commissionis facta p Papam poterunt iudices pcedere non tamen ad aliqd discutiendum cũ matre nec etiam hoc intelligitur cõmisisse q nõ fuisset conueniens ex quo deserat esse tutrix. Sed cognoscere possunt inter agentem et filios huius mulieris conuente ex vi commissionis facte p Papã q non remisit filios istius domine conuente ad iudicẽ a quo qr suspicio poterat esse ne grauaret filios sicut grauarent matrem tñ vult q teneretur respondere coram istis iudicibus ne iustitia denegetur actori in cã semel delegata licet causa pupillorũ non fuerit omnino in iudiciũ deducta coram primis

ram pmis iudicibus nec voluit etiam forte Papa p se cognoscere qr nimis grauarent pupilli si haberent mittere ad curiam: τ p hoc pz qualiter tex. iste debeat intelligi. ¶ Ultimo p istum tex. reprobatur cautela pilei qui dicebat de cōsilio esse φ index nō pnunciet sup exceptionibus, sed solum pcedat ne detur materia appellandi quia etiam si pcedat non facta pronuntiatione dicitur ptem grauare τ appellari pōt. de quo in Specul. de exce. §. ij. ver. τ not. scdm Uber. τ facit quod dictū fuit. s. eo. dilecto. ¶ In gl. j. ibi aut. sacramenta τ sic pz vt voluit sentire gl. φ tria fuerunt iura in hac materia, pmū ffor. scdm qd non poterat mulier etiam mr esse tutrix nisi hoc impetraret a pncipe. ¶ Secūdū fuit ius codicis de quo tangit gl. in ver. tū si mater secundum qd mater poterat esse tutrix in casibus in qubus tangit gl. seruata solēnitate de qua in gl. etiam sine aliqua impetratione facta a pncipe. ¶ Tertiū fuit ius autēticor de quo tāgit gl. in ver. hodie tū qd disponit id qd tangit gl. τ quid sit beneficium velleiani consueuit tangi in. c. si diligenti. de foro compet.

5 ¶ † In ea. gl. qui quasi esset mortua. Not. hoc diligenter qa vt tangit do. Anto. p hoc solui potest questio de qua alibi dubitat vcz an finita tutela p transitum ad secunda vota locus sit tutori legitimo. an vero datiuo nā vr qd locus sit legitime ex q censetur mortua vnde sicut si tutela finiretur p mortem matris deferetur proximiori legitimo. l. si quis sub conditione. ff. de testa. tut. ita ēt τ in casu isto de quo etiā per Bar. in. d. l. si quis sub cō-

6 ditione. ¶ † In ea. gl. in fi. quid autē si mater sit data tutrix in testamento cū alio an poterit secum admitti. Host. hic satis p-lixe instat arguēdo p τ contra. finaliter tenet φ sic dūmodo seruet solēnitatem de quo in gl. qr faciat renuntiationes de quib9 in glo. τ pstet satisdationem vel forte hoc casu cessabit satisdatio ppter paternū testimoniū τ istud vr verius p id qd habetur insti. de satis. tuto. in. §. j. τ per hoc etiā videtur φ possit sola dari tutrix in testō nec egebit alia confirmatione. Sed sufficiet qd corā iudice acceptet tutelaz τ faciat renuntiationes debitas, τ istud etiā voluit gl. in aut. matri τ auie. C. qn mulier officio tutele fungi pōt. τ idē Bar. in. l. si quis sub conditione. ff. de testa. tute. τ p hoc faciat si vocat p legem deficiente testamentario ergo eodem modo poterit vocari p testatorē cū testatoris voluntas p lege debeat seruari. in. §. dispositiōe. aut. de nuptijs. coll. iiij. Nec ob. pdictis. l. iure. ff. de testa. tute. qr loquitur secundū antiqua tempora fm que non poterat esse tutrix nisi impetraret a

7 pncipe. ¶ † Ulterius est sciendum φ hic tangit Jo. andr. aliq in materia tutelarum, primo quid sit tutela de quo est tex. in. l.

8 j. ff. de tute. ¶ † Scdo an mater transiens ad scda vota habeat petere tutorē filio. Et concludit φ sic adeo φ si non petit tutorē filio infra annū a morte patris excluditur a successione filij si decedat in pupillari etate. Secus si moriatur pubes. l. iij. C. ad turp. τ idem in quolibet alio qui habeat succedere pupillo per. l. sciant. C. de leg. here. parcitur tamē matri si fuerit minor. xxv. annis. l. ij. C. si aduer. deli. Et facit qd no. Host. in summa. de delictis puerorū, vbi etiaz ponit aliquos casus in quib9 minor excusatur. ¶ Sed aduerte qr vidi de facto dubitari quid si mater quā primū potuit non petijt tutorem, an priuetur successione si infra annū moriat pupillus, quidā dicunt φ non sed demuz qn negligens fuit p annū per id qd habetur in. d. l. sciant, que generaliter loquitur τ sic videtur etiam comprehendere matrem τ p id etiam qd habetur in. §. penul. seu fina. institu. ad tertulianuz. τ sic dicunt etiam voluisse Barto. in. l. nepotibus. C. qui petunt tutores. τ. l. quid ergo. §. j. ff. de his qui notan. infa. τ istā pte ēt videtur tenere Aug. in. d. l. sciant. τ bal. in. d. l. iij. C. ad tertulianum, τ pcipue etiam dicunt quidam hoc procedere quando pupillus habuisset patruuz qui administrasset per id qd notat gl. in dicta. l. iij. τ istam partem etiam videtur tenuisse saltem i hoc vltimo casu Joan. an. in additio. Specu. in tit. de tutore. §. nūc dicendum. ad finem. ¶ Sed in contrarium videtur tex. in. l. §. §. si mater. τ. §. confestim. ff. ad tertu. vbi videtur mater priuari successione si non fecit quā primum potuit τ istud etiā Bart. in dicto. §. confestim. vbi videtur casus iuncto. d. §. si mater. lz Joan. an. in additione predicta videatur respondere ad dictum. §. qd ibi loquitur quando remouetur tutor datus a matre, quia tunc arctatur ad petendum cū primum potest ex quo datus ad petitionem matris est remotus τ sic dicunt aliqui etiā tidere Raynerium, secus qn nullus fuerat datus adhuc ad instantiam matris. ¶ Sed istū intellectū non videtur approbare Azo in summa de senatusconsulto ad tertullianum nec etiam Bart. in. d. §. confestim, τ potissime quia mater arctatur etiaz dum est grauida ad petendū curatorē ventri τ sic etiā infra annū sub pena priuationis successionis vt in. d. l. ij. §. qd si cū pregnās. ff. ad turpillia. τ ideo de iure videtur verior opinio Bar. lz alia sit equior τ hoc vr procedere etiam qn extat patruus p id φ notauit Bar. in. d. l. iij. ad turpillianum. qr gloss. ibi posita poterat procedere secundum iura codicis scdz que legitimus preferebatur matri. Sed hodie secus vt in dicta aut. matri τ auie. C. qn mulier tutele officio fungi potest. τ ad. l. sciant. potest rnderi φ ibi non simpliciter dixit si non petierit infra annum, sed dixit si scdm leges non petierit infra annum fm quas debebat peti quam pmum fieri poterat nisi aliqua cā excusaret qr tunc nō sufficiebat φ peteretur infra annum. Sed nullo mō debebat transire annus qn peteretur vt pz in. d. l. ij. §. si mater. cum sequentibus τ. §. confestim. τ hoc etiam ponderauit Bar. in. d. l. sciant. posset ēt respōderi ad notata p bar. in. d. l. nepotibus. τ in. d. l. quid ergo. §. j. φ deberet intelligi secundum notata p eum in. §. cōfestim. τ de materia etiam facit qd ipse notauit in. l. ij. ff. qui petant tutores, licet ēt aliū intellectū tangat circa dictū. §. si mater. ¶ † Tangit

9 etiam Jo. an. an mater possit dare tutorem filio in testō τ qd de extraneo de quo dic hic vt p eum τ in. l. mater. τ. l. si patronus. l. tutores. ff. de confirman. tuto. τ veritas est qd non potest dare cū non habeat potestatem sed confirmari dz p indicē si eū insti-

10 tuit heredē de quo in iuribus palle. ¶ † Tangit etiam quis pferatur an testamentarius an legitimus an datiuus τ concludit φ testamentarius pfertur legitimo idem de quasi testamentario vt de dato in testamento eo casu quo non vz datio. Sed debet confirmari nam iste etiā pfert legitimo vt etiam est communis opinio deficiente autem testamentario τ quasi testamentario tunc pfertur legitimus τ deficiente legitimo deuenitur ad datiuum de quo in. l. si quis sub conditione. ff. de testa. tute. τ φ confirmādus debeat preferri legitimo patet etiam ex ordine rubricarum quia prius ponitur rubri. de confirmando tutore quam rubric. de legitima tutela. in. C. τ. ff. τ licitum est arguere a rubr. vt plene dixi super rubrica. ff. de verbo. oblig.

1 ☞ Judex datus si vult referre processum ad superiorem debet prius dare copiam partibus.

2 Judex datus ad referendum negotium instructum non habet ferre sententiam.

3 Causa quando committitur consilio sapientis punctus dz formari de voluntate partium, τ si formatus fuerit per iudicem debet ipsis partibus ostendi vt sic possint contradicere si velint.

4 Et si eo casu quo causa debet remitti consilio sapientis partes discordent in formatione puncti quid agendum.

5 Relationi an standum sit.

6 Causa si papa alicui cōmittatur vsq ad certum tempus finiēda concordia vel iustitia mediante alioquin remittatur instructa si ante lapsum temporis remittatur an valebit remissio.

7 Relatio cause an sit facienda clausula τ an partes possint recedere a relatione facienda.

8 **Tatimasti.** Non valet[a] relatio cuius exemplum non fuit litigatorib9 editum. h. d. τ non recipit diuisionem. Et facit ad tertiā partem rubrice. ¶ In tex. ibi noscuntur supple τ id non valent per rationem que sequitur in litera. ¶ † Nota φ in-

1 dex datus si vult referre processum ad superiorem non dz illud facere nisi prius data copia partibus, facit quod habetur in. l. j.

2 τ. ij. C. de relationibus. ¶ † Item potes notare secundū vnum intellectum quod iudex datus ad referendum negotium instructum non habet ferre sententiam, sed referre ipsum negotium ad superiorem τ de materia relationis posuit hic Inno. τ Hostien. τ Jo. an. post eos τ aliquid etiam. s. eo. in. c. super eo. τ ēt in Specu. in relationibus τ remissionibus per totum τ per legistas in. d. l. j. τ. ij. C. de relationibus, τ in. l. j. §. questitum. ff. de appellationibus, vbi etiam aliquid per Bart. ¶ In gl. prima ibi tunc non debet admitti relatio τ dicit hic Hostien. quod vbi index malitiose fingit se dubitare vbi non dubitat quod facere nō debet vt habetur. s. de rescriptis. c. cuz contingat, videtur quod efficiatur infamis. τ in. xxx. libris auri veniat puniendus per. l. ij. C. de legibus. dicit tamen penam illam non habere locum in iudicibus ecclesiasticis. Sed illam que habetur de re iudicata. c. j. lib. vj. ¶ In eadem gl. ibi, τc. si homo, adde quod quandoq fit relatio ex necessitate vt in reseruatis sedi apostolice. s. eod. c. vt debitus. ad finem, τ facit. s. tit. j. de cetero. ¶ Quandoq autem fit remissio quia sic habet in mandatis vt se informet τ referat τ tunc dicit do. Anto. φ quandoq tales relatores solum datur vt se informent de facto τ negotium instructum trāsmittant. s. de rescriptis. ex parte decani τ isti appellantur relatores facti tantum secundum eum quandoq datur vt se informēt de facto τ de iure secundum quod sibi videtur τ isti vidētur quodāmodo consultores vnde sua relatio non habebit vim diffinitiue sententie. Sed debebit postea sententia ferri. Et ideo si superior cōmittat executionem fm formaz relationis debebit ferri sentētia partibus citatis anteq exequatur aliter. Et sic dicit se de facto alias dixisse. Nec obstat quod notauit Innocē. s. eo. c. ex ratione. vbi dicit executorem posse exequi non facta citatiōe

a ¶ Nō vz. si per hoc. c. solet queri quando index possit referre negotium ad superiorem distinguet hic per hē. borch. i pn.

ff ij

quia illud verũ quando iam lata erat sententia ibi secus. ℂ In ea. gl. ibi non poterit appellare supple ab ipsa relatione, nec ab eo ꝙ scripsit princeps. Poterit tñ appellari a sñia q̃ fertur secũ dũ pncipis rescriptum per id qđ hr̃ in. l. j. §. quesitũ. ff. de appel. cũ ibi notatis per gl. ⁊ Bar. Nam poterit appellatio iustificari ex nouiter actitandis per id quod hr̃ in. c. fraternitatis. de testi. ⁊ l. per hanc. C. de tempo. app. ⁊ ex p̄dictis no. ꝙ si partes consentiunt relationi vel data copia eis non contradicunt nõ p̄nt postea contradicere relationi. Si autẽ contradicerent vel altera earum ⁊ iudex pronuntiaret relationem fiendã fm copiam datã ptibus tunc posset appellari a tali pronutiatione ẽt de iure ciuili vt notauit Bar. in. d. §. quesitum. ⁊ hoc ꝓpter p̄iudiciũ ꝙ generari põt ei contra quem princeps postea rescriberet. Nã cũ sñia veniat ferenda fm rescriptum magna erit presumptio ꝓ illa ꝓpter autoritatẽ pncipis ⁊ istud p̄iudiciũ non tollitur licet possit ab ipsa sñia diffinitiua appellari put voluit Bart. in. d.
3 §. quesitum. ℂ † Et per predicta etiã patet quod quando causa cõmittit̃ cõsilio sapientis pũctus dꝫ formari de volũtate partiũ ⁊ si formatus fuerit ꝑ iudicẽ dꝫ ipsis partibus ostendi vt sic possint contradicere si velint, facit qđ legitur in. d. l. j. ⁊. ij. C. de relatio. patet etiã ꝙ si fertur sententia secundũ consilium sapiẽtis qđ poterit postea appellari ꝙ ꝓcedit etiam si d cõsensu partium fuerit electus consultor per id qđ habetur in. l. ex cõsensu ff. de appellatio. videntur enim consentire ꝙ consultat, sꝫ nõ simpliciter qđ sic consultat. facit qđ legitur ⁊ notatur in. l. iij. §. falsus. ff. rem ratam haberi. ⁊ ꝓcedit istud siue iudex ex forma statuti habeat sequi consilium sapientis siue non teneatur necessario sequi per id qđ habetur in. d. §. quesitum. ⁊ in. d. l. ex consensu. Et sic etiã ꝓcedunt p̄dicta q̃n ex solo consensu partiũ iudex cõmittit cãm consilio sapientis. facit qđ notat Barto. in. l. j. §. si plures. ff. de exercitoria, vbi plene tangit an ⁊ quando qs teneatur sequi cõsilium alterius. de quo etiã tangit Jo. an. in regula. nullus ex consilio. de reg. iur. in. vj. lꝫ in aliquo discordet ab opi
4 nione Bart. vt tangit Bar. in. d. §. si plures. ℂ † Quid aũt si eo casu q̃ cã dꝫ cõmitti cõsilio sapientis ptes discordent in formatione puncti? dicit Bar. C. de relatio. l. j. ij. ꝙ iudex dꝫ cõpellere partes vt se cõcordent ⁊ si videat eos non posse concordare poterit ipse formare punctũ scdm ꝙ sibi videbitur ⁊ si ptes aliter non contradixerint stabitur puncto per id qđ habetur in. d. l. j. ⁊. ij. ⁊ forte etiã in eorum contumacia deuoluit̃ potestas formãdi punctum ad ipsum iudicẽ. facit quod habetur in. c. cũ in cunctis. §. fi. s. de electio. ⁊ quod legitur ⁊ notat̃ l. j. ⁊. ij. ff. de optio
5 ne legata. ℂ † Ex p̄dictis potest etiã solui questio, an standum sit relationi, de qua tangit hic Innocen. ⁊ Joan. an. ꝙ si fit de cõsensu vtriusq̧ ptis vel eis non contradicentibus stabitur relationi, si aũt fieret altera pte contradicẽte non stabit̃ nisi quatenus ex actis probetur ipsa relatio. per id quod habetur in. d. l. j. ⁊. ij. ⁊ idem si fiat altera pte absente etiam per contumaciã quia non stabitur relationi ad eius preiudicium nisi quatenus ex actis apparebit. facit. s. de probatio. quoniam contra falsam. assignatio tamen termini facta vt se presentent coram superiore cui fit relatio bene valebit q̃n facta est altera parte absente ꝯtumace vel vtraq̧ p̄sente ⁊ habebit vim peremptorij ⁊ sic poterit iudex cui facta est relatio ꝓcedere post terminũ non obstãte cõtumacia, seu ꝯtumacia partis. facit qđ habetur. s. eo. sepe ⁊ quod
6 notauit Inno. s. eo. super eo. ℂ † Quid autẽ si papa cõmittat cãm vsq̧ ad certum tp̄s finiẽdam concordia vel iustitia mediãte alioquin cãm remittat instructam, an si ante lapsum tẽporis cãm remittat valebit remissio. Concludit Inno. ꝙ non quia est facta contra formã mandati cum solum habeat fieri post finitũ tempus appositum in mandato. ℂ Si tamen vtraq̧ pars accederet ad superiorez ex vi talis relationis equum esset qđ cogeret ptes ad respondendũ sibi inuicem. Sed vbi altera partium non accederet non est contumax quia iudex debuit infra terminum cãm terminare per concordiã vel sententiã non autem debuit ante terminum remittere post lapsum autem termini solũ hꝫ potestatẽ referendi non autem procedendi vel referendi nisi añ lapsum tp̄s de partium consensu facta fuerit prorogatio.
7 facit. s. de offi. deleg. in. c. p. ⁊. g. ℂ † An aũt relatio fiẽda sit cła. an vero aperta. dic ꝙ vtroq̧ modo fieri poterit. si tñ pars nõ habuit copiã potest contradicere. Sed si partes reciperẽt illã clausam ⁊ non contradicerent teneret relatio ⁊ sibi iputet: nec deberent illã aperire. s. de off. deleg. cum olim magister. ℂ Nunquid autem ptes possint recedere a relatione fienda dic quod sic si iudex consentiat etiã si a principio fuerit ordinatum relationẽ fieri de consensu partium. Secus si altera pars cõtradiceret eo casu quo partes consensissent illã fieri argumẽto. j. de re. in. in. c. j. ⁊ quod dixi de consensu partium posse reuocari ꝓcedit quousq̧ fuerit presentata superiori. Nam tunc postea non posset. per id quod habetur. s. de postula. prelato. bone. el. ij. versicu. nec nocebat de quo etiam hic latius per Jo. and. ⁊ adde etiam quod notatur in Spe. de remissione. §. vtile. versi. sed nunquid remissio. ⁊ quod etiam tangitur in. c. post cessionem, de probationibus. multa alia tangit hic Jo. an. de quibus vt hic per eum quia nõ sunt magne vtilitatis.

a ℂ Ubi añ. B ẽt mõ summant ceteri scribẽtes. ⁊ si q̃ris vtrũ iudex termi nũ datũ a se mutare possit vid̃ hic ꝑ domi. Bẽn. borch. i pñ.

1 ℂ Uictualia ꝙ non vendantur nisi in vno loco ad commodũ illius cuius est locus potest ex consuetudine vel pacto induci.
2 Et eoipso quod tunc alibi venduntur videtur turbari in sua q̃si possessione talis iuris.
3 Attentare contra statum litis non dicitur qui sua possessione vtitur licet repugnet iuri in iudicium deducto.
4 Lis pendere non dicitur per solum actum citationis.
5 Officium iudicis non potest implorari ante litis contest. super attentatis post citationem.
6 Dilationem ex consensu partium datam non potest iudex sine earum consensu reuocare.
7 Impetratio iudicis suspecti non valet quando est impetratus contra mandatum domini constituentis.
8 Impeditus circa prosecutionem appellationis ex facto procuratoris videtur posse illam prosequi post annum.
9 Procuratoris factum contra mandatum domini ex quo cõtingit iudicij prorogatio ⁊ etiam transcursus temporis fatalis nõ preiudicat domino in principali facto.
10 Dictio presertim quandoq̧ exponitur pro maxime ⁊ quandoque pro tantum.
11 Dilatione pendente iudicis officium conquiescit.
12 Impedimentum inductum a facto procuratoris demum nocet domino quando surgit ab eo quod non est factum per procuratorem contra formam mandati.
13 Solum seu territorium liberum est vsq̧ ad celum.
14 Pacta inter aliquos fraudulenter facta quod non liceat vendere nisi pro tanto pretio vel quod alios nõ instruant in aliqua arte non sunt licita.

a Significanti. Ubi añ sñiam circa id de quo principaliter litigat̃ aliquid innouat delegatus vel diem assignatam preuenit appellare licebit. h. d. Et in prima ponitur appellatis narratio. In secunda cause cõmissio. secunda ibi: ideoq̧. ℂ In tex. ibi reuocato in irritum, ⁊c. Deciditur quod habetur de iudicijs exhibita. ℂ In tex. ibi priorum continentiaꝫ literarum. Supple directarum ad iudices impetratos per procurato
1 rem. ℂ † Item ibi, ⁊c. decidit̃ ratione preuia ꝓcedatis. ℂ No. j. ꝙ pacto vel ꝯsuetudine videt̃ posse induci ne, victualia vendãtur nisi in vno loco ad cõmodum illius cuius est locus, ⁊ eadem ratione per priuilegium super hoc concessum ab habẽte potesta
2 tem, facit qđ habet̃. j. de verb. signi. in. c. super q̃busdã. ℂ † Item not. ꝙ eoipso ꝙ tunc alibi venduntur v̄r quis turbari in sua q̃
3 si possessione talis iuris sic restricti ad vnum locum. ℂ † Item no. secundũ vnum intellectum ꝙ non dicitur quis attentare cõtra statuꝫ litis si vtatur sua possessione licet repugnet iuri in iu
4 dicium deducto. ℂ Item not. ar. ꝙ † lis non dicatur pendere ꝑ solum citationis actũ. Sed demũ per actum conte. li. Sꝫ d hoc
5 dic vt hodie habetur in cle. ij. vt lite pendente. ℂ Itẽ no. ꝙ † iudicis officium non v̄r posse implorari ante lit. contest. super attentis post citationem, de quo tangetur cũ gl. pe. ℂ Itẽ no. qđ post dilationem statutum de consensu partium non debet añq̧ sit lapsa iudex, suũ officiũ impartiri, ⁊ sic nota illud vulgatũ qđ dilatione pendente iudicis officium conquiescit, facit ꝙ habet̃ in. l. siue pars. C. de dilatio. ⁊ no. qđ hoc videt̃ procedere nisi de partium cõsensu procederet de quo tangetur in gl. iij. ℂ No. ẽt
6 ex predictis ꝙ † iudex non v̄r posse reuocare dilationem dataꝫ de partium consensu sine ipsarum consensu de quo tangetur su
7 per gl. iiij. ℂ † Item no. ꝙ non valet impetratio iudicis suspecti q̃n est impetratus contra mandatum domini constituentis ⁊ sic a ꝯtrario videtur ꝙ alias valeat impetratio facta per ꝓcuratorem de iudice suspecto tamen tunc poterit recusari p domi
8 num vt tangetur super gl. fi. ℂ Itẽ no. † ꝙ impeditus circa ꝓsecutionem appellationis ex facto procuratoris videt̃ posse ꝓsequi illã ẽt post annũ ⁊ sic habere bienniũ, facit quod habetur
9 s. eo. c. ex ratione. ℂ Item no. ꝙ † factum procuratoris cõtra mandatum domini ex quo contingit iudicij prorogatio ⁊ etiaꝫ transcursus tp̄is fatalis non preiudicat domino in p̄ncipali facto nec in temporis cursu de quo etiam in gl. fi. ⁊ sup ea. ℂ In gl. j. in fi. ⁊ sic no. ex gl. duos intellectus principales in pecr. vnꝰ est quod episcopus erat in quasi possessione faciendi vendi carnes in alijs locis quã capituli, alius ꝙ solũ capitulum erat in q̃si possessione faciendi vendi in locis suis. ℂ Et fm primum in
10 tellectũ litera est clara ⁊ † dictio presertim stat proprie. ⁊ exponitur ꝓ maxime vt voluit glo. ij. Et facit quod habetur. s. de filijs p̄sbyterorum ad abolendam. ℂ Sed secundus intellectus est magis dubius

gis dubius quia videtur velle quod etiam post litem contesta.
non possit implorari officium iudicis, sed secundum istum intel
lectum dictio presertim videtur exponenda pro tantũ ꝛ sic lite
ra tunc vellet qd̃ post litem contesta. possit fieri imploratio. Sz
non ante sed nunc obstat qꝛ videtur quod etiam ante possit iplo
rari officium iudicis per id qd̃ habetur in.c.ij.§.de officio iudi
cis, ꝛ etiam in clemen. secunda. vt lite pendente, ꝛ qꝛ iudicis offi
cium potest implorari ante lit. contesta. si aliquis impedit par
tem citataz corã iudice venire, de officio delegati. c.j. ¶ Itẽ po
test etiam contumacem punire ante li. conte. c. tue. propter hoc
gl. quarta dedit duas solutiones, in effectu vna est quod contra
rium procedat in ordinario cuius officium etiam ante lit. con
test. potest implorari. Sed hic loquitur in delegato cuius iuris
dictio non videtur esse firmata ante lit. contestat. ꝛ ideo ante li
tem contesta. non videtur posse eius officium implorari. ꝛ hãc
solutionem etiam in simili sensit glos. in. l. si reus paratus. ff. de
procura. ¶ Sed certe hec solutio non videtur bona qꝛ etiã ante
lit. contesta. videtur posse officium delegati implorari per ea q̃
habentur in dicto. c. j. de officio delegati. ꝛ in. c. tue. vt lite non
contesta. Ideo forte glo. dedit aliam solutionem quod contra
rium loquaꝝ quãdo officium iudicis incidenter imploraꝝ fauo
re minoris vel alterius qui vtitur iure minoris hic autem quã
do imploratur super eo ꝙ respicit principale factum qd̃ est im
mutandum ab aduersario ꝛ ideo non potest ante lit. contest. im
plorari. Sed certe ista solutio non videtur bona qꝛ videtur qd̃
iudicis officium possit implorari sup attentatis lꝫ pẽdẽte post
citationem per id qd̃ habetur i. c. j. ꝛ. ij. ꝛ. c. fi. §. vt lite pend. ꝛ in
cle. ij. vt lite pendente. vnde Inn. aliter dixit videlicet qd̃ super
his q̃ attentãtur circa rem petitã seu super iniurijs ꝛ dãnis fa
ctis circa illã ꝛ sup fructibus ꝛ interesse si talia contingant post
lit. contest. potest iudicis officium implorari sine libello de pla
no. l. ediles. §. item sciendum. ff. de edili. edic. Sed si contingat
añ lit. conte. nõ poterit iudicis officium implorari sine nouo li
bello ꝛ sic possit intelligi iste tex. ꝛ plus dicit alijs videri ꝛ bene
ẜm eum ꝙ si pro nouiter contingentibus agi possit noua actio
neꝙ tunc non poterit etiam dato libello agi corã delegato vel
eius officium implorari qꝛ rescriptum non videtur extendi ad
contingentiam post datam rescripti. §. de rescrip. c. fi. Sentit tñ
ꝙ ex quo contingat circa rem petitam si contingat post lit. con
testa. poterit officium iudicis implorari, ideo si eps̃ hic nõ erat
in quasi possessione si fecit vendi carnes in alijs locis quã capi
tuli qꝛ tunc competit noua actio ꝛ oritur ex eo qd̃ factum est li
te penden. ꝛ sic vr̃ velle ꝙ etiã post lit. contest. non deberet se in
tromittere iudex sicut non intromittit se ante lit. cõte. ꝫ eñ cũ
videatur eadez ratio ꝛ per cõsequens idem ius deberet esse per
id quod habetur in. c. translato. de constitutio. ꝛ in. l. illud. ff. ad
l. aquil. ¶ Preterea etiã non videtur procedere alia ratione qꝛ
licet super iure nouiter contingente separato a contento in re
scripto ꝛ circa rem aliã non possit se intromittere delegatus. tñ
circa ea que contingunt ipsam rem de qua agitur coram delega
to bene videtur posse intromittere iudex etiam si pro illo cõtin
genti noua actio competat per id qd̃ habetur in tex. ꝛ glo. in. l. si
qs missum. §. j. ff. de dam. infec. ꝛ in. l. non solum. ff. de rei vend. ꝛ
expresse etiã tenet Bar. in. d. l. si quis missum. §. j. ꝛ in. l. j. C. de in
dicijs, licet aliqui aliter dixerint vt tangit gl. ꝛ Bar. in locis pal
legatis quos forte voluit hic sequi Inno. Sed illorum opinio
nem non tenet gl. in locis preallegatis nec Barto. fatetur tamẽ
Barto. quod quando contingunt post lit. contest. potest iudex
se interponere etiam si non fuerit petitum. Secus quando an
te litem contesta. per ea que habentur in. d. l. ediles. §. item sciẽ
dum. ff. de edili. edi. ꝛ hec procedunt qñ licet noua actio oriatur
tamen natura actionis antique etiam se extendit ad illud noui
ter contingens, vt patet in. d. l. non solum. nam si agitur rei ven
dicatione ꝛ lit. penden. detur damnum circa rem petitam lꝫ cõ
petat actio. l. aquil. l. j. ff. ad. l. aquil. ꝛ. §. de iniurijs ꝛ damno da
to. c. j. ꝛ. ij. ꝛ. c. fi. tamen etiam in rei vend. iudicis officio ex natu
ra actionis cum sit arbitraria. l. in actionibus. ff. de in litem iu
rando. haberi debet ratio damni vt patet in. d. l. non solum, se
cus vbi natura actionis non se extenderet ad nouiter cõtingẽs
circa rem petitam qꝛ tunc non posset iudex se intromittere etiã
si post lit. conte. cõtingat sine nouo libello vt est casus in. l. j. C.
de ind. secundum vnum intellectum, vnde Hostien. hic dicebat
qd̃ qñ aliquid innouatur post citationem ꝛ sic lit. pendẽte qd̃ in
tellige secundum ea que habentur in cle. ij. vt lit. penden. vbi de
claratur qñ hodie inducatur lit. penden. per citationem poterit
iudex etiam delegatus se intromittere etiam si ante lit. contest.
stat innouatio quia super illis potest iudicis officiũ iplorari vt
reponanꝝ in pristinum statum ẽt aliter libello non oblato p id
quod habetur in. c. cum. M. §. de constit. ꝛ in. c. j. vt lit. pen. ꝛ. c.
vlt. ꝛ de despon. impube. ad dissoluendum. ꝛ de accu. in. c. olim.
ꝛ aliud dicit esse qñ agitur super fructibus ꝛ interesse ga si agi
tur de perceptis post lit. contest. vel de interesse cõtingẽte post
illam haberi potest ratio officio iudicis etiam si non precesserit
petitio. Secus si tractetur de fructibus perceptis ante lit. cte.
qꝛ illi non veniunt nisi fuerint petiti nec habet iudex aliter ie in
tromittere. d. l. ediles. §. item sciendum. de edil. edic. ꝛ idẽ etiam
voluit Vinc. hic vt refert Spec. in titul. de offi. iudicis. §. deser
seruit. versi. sed queritur. Et facit quod consueuit dici in. c. gra
uis. de resti. spol. ꝛ scd̃m hanc opi. Hosti. videtur ꝙ potuerit im
plorari officium etiam delegati super innouatione etiam ante
lit. contest. post citationem qcqd senserit hic gl. ꝛ ẜm hoc non vi
detur procedere secundus intellectus positus in glo. Sed tenẽ
dus esset primus, nec ob. p̃dictis quod habetur in. c. fin. §. de re
scrip. vbi rescriptum non extenditur ad contingentiam post da
tam rescripti quia talia non includuntur in iurisdictione dele
gata qꝛ responderi potest ẜm Host. ꝙ illud verum de non tãgẽ
tibus causam, ꝛ per que iurisdictio iudicis non turbaꝝ alias be
ne habent iurisdictionem etiam cõtra extraneos turbatores de
offic. deleg. c. j. ꝛ multofortius contra partes cõtentas in rescri
pto alias sequeretur absurdum ꝙ si facta impetratione contra
tenentem beneficium vel fundum actor illum expoliaret super
hac violẽtia haberet reus offerre libellũ ꝛ fieret de possessore pe
titor ꝛ ex violentia ꝛ dolo suo actor haberet lucrum seu commo
dum non paruum cum magnum sit commodum possessiõis. in
sti. de interdi. §. cõmoduz, quod est absurdum, ꝛ ideo debet pos
se delegatus ex officio suo de plano reformare rem in pristinuz
statum, facit qd̃ habetur. §. de constit. ecclesia. ¶ Item aduerte
quia ẜm Vinc. vt refert Specu. ꝛ Joan. Andr. in addi. Specu.
in. d. versicu. sed queritur, si Episcopus lite pendente facit ven
di carnes in alijs locis quam capituli epo non existente in quasi
possessione ꝫ capitulo non videtur tunc eps̃ spoliare capitulũ
possessione, sed potius turbare. ¶ Item aduerte quia posset in
telligi tex. ꝙ episcopus nõ erat in quasi possessione faciendi ven
di carnes ꝛ licet de facto capitulum solum faceret vendi carnes
in suis locis, tamen non per hoc sequitur qd̃ capitulũ esset i q̃si
possessione faciendi vendi. qꝛ cum quelibet res presumatur libe
ra ꝛ licitum sit in re sua domino facere quod velit. l. altius. C. de
serui. ꝛ aqua. videꝝ ꝙ episcopus potuerit facere vendi in locis
alijs nec põt dici turbare capitulũ in quasi possessione qꝛ ex hoc
solo ꝙ capitulũ tñ in suis locis faciat vendi non acquirit pos
sessionem prohibendi alium nisi alias volentem facere vendi in
alijs locis prohibuisset ꝛ propter hoc ille desijsset nã ex tũc be
ne acquirit capitulum quasi possessiõem scd̃m ea que habenꝝ in
l. j. ꝛ. ij. C. de serui. ꝛ aqua. ꝛ tangit hic Joan. an. ꝛ scd̃m supradi
cta posset etiam intelligi iste tex. ꝛ secundũ hunc intellectum di
ctio presertim debet exponi pro maxime quia lꝫ capitulum tñ
modo fecit vendi ante litem motam carnes in locis suis, tñ non
dicitur per hoc turbari in possessione si episcopus lite penden
te faciat vendi in alijs locis ex eo quia capitulum nõ dicitur es
se i quasi possessiõe talis iuris lꝫ fecerit vẽdi carnes i locis suis
nisi alias prohibuerit quemvolentem facere vendi in alijs locis
ꝛ propter prohibitionem destiterit eps̃ per ea que superius di
cta sunt ꝛ plus videtur velle hic Inn. ꝙ licet capitulũ esset i q̃si
possessione faciendi vendi carnes in locis suis, tamen non videꝝ
posse agere contra Epm̃ si facit vendi in alijs locis quia ex quo
capitulum non prohibetur facere vendi in suis locis non vide
tur interesse sua si Eps̃ faciat vendi in alijs, ꝛ ideo non videtur
posse agere, per id quod habetur in. l. loci corpus. §. in confesso
ria. ꝛ. §. sequen. ff. si serui. vendi. Vin. tamen hic vt refert Jo. an.
in addi. Spe. in tit. de offi. iudi. §. deseruit. super versi. sed queriꝝ
videtur velle oppositum quia dicit ꝙ tunc videtur eps̃ turbare
capitulũ in sua quasi possessione ꝛ istud videtur verius qꝛ capi
tulum verisimiliter non ita bene locaret loca sua nec pro tanto
pretio si alius facit vendi in alijs locis ꝛ sic satis potest dici iter
esse tunc capituli ꝙ alius non faciat vendi in alijs locis. ¶ Et
aduerte quia licet clericis sit licitum facere vendi carnes in lo
cis suis non tñ est eis licitum psonaliter officium macellatoruz
vel carnificum assumere al's hodie puniunꝝ ẜm ea q̃ habẽtur in
cle. j. de vita ꝛ hone. cleri. ꝛ per predicta sit expedita gl. j. ij. ꝛ. iiij.
11 ¶ † In gl. iij. in fi. ꝛ sic concludit gl. ꝙ regulariter pendente di
latione iudicis officium conquiescit. Fallit prĩo nisi ptes cõsen
tirent ꝙ procedatur non obstante dilatione vt hic tangit glo. ꝛ
pꝫ in. l. siue ps. allegata in gl. Fallit secundo qñ dilatio esset re
uocata. vt tangit gl. que tñ vult ꝙ sine causa reuocari non possit
parte inuita. Potes ꝯcludere ẜm Host. ꝙ si de voluntate par
tium data est dilatio tunc non potest reuocare sine cõsensu ptiũ
nisi cã subsit ꝛ sic põt intelligi gl. Si añt est data sine volũtate
partium tunc si velit incontinenti reuocare anteq̃ intersit nõ re
uocari ꝛ tunc põt. facit. l. qualẽ. ff. de arbi. Sed si vellet reuocare
ex postfacto postq̃ interest non reuocari tunc non posset reuo

care sine cā. Sed causa subsistente τ satisfacto de interesse pti po
terit reuocare p id qḋ habetur in. l. si pecuniā. ff. de cond. ob cāz.
τ qḋ habetur. j. c. p xi. §. ille deniq; τ facit qḋ dictū fuit. s. e. cum
cessante. τ p pdicta sumi pōt cautela si quis vult ante terminuz
dilationū procedi vt faciat reuocari dilationem τ sic dicit Jo.
an. Accu. de facto dixisse. Aduerte tñ lz doc. hic non tangāt qḋ
licet iudex non debeat reuocare sine cā in casibus de quibus. s.
dixi, tñ videtur φ si reuocet etiā sine causa φ teneat reuocatio: lz
possit appellari p id qḋ notauit Inno. in. c. sacro. j. de sen. exc. τ
qḋ hr̄ in. l. φ iussit. ff. de re iud. τ qḋ dixi. j. d. c. cū cessante. ¶ Itē
fallit tertio qñ aliqd attētat̄ de nouo pendente dilatione quia
tunc bene pōt implorari officium iudicis vt tale attentatuz re
tractet̄ per id qḋ habet̄. xj. q. j. c. qz res. Nec obst. iste tex. nec. d. l.
sine ps. qz verū est φ circa illud ad qḋ data est dilatio non dz fie
ri innouatio p iudicem: sed circa illa que de nouo sunt attenta
ta bene pōt se intromittere iudex qz ad illa que de nouo emerse
runt nō intelligit̄ data dilatio: psertim qñ periculū esset in mo
ra per id quod habet̄ in. l. j. §. fi. cum sequen. ff. de ferijs. nec obst.
predictis iste tex. qz potes respondere vt colligitur ex his q̄ di
xi cum gl. iiij. τ sup ea. Fallit quarto qñ iudex cōmittit aliqd ex
peditum interim pendente dilatione simul cum datione dila
tionis, facit quod habetur. j. de pui. cum olim. el. ij. Fallit quin
to qñ super articulo separato iudex vellet procedere p id qḋ ha
betur in. d. l. siue ps. τ. s. eo. ad hec si in vna. τ. s. eo. super eo. el. j.
τ facit qḋ no. Bar. in. l. ij. ff. de re iudi. qḋ intellige verum nisi ar
ticulus separatus haberet connexitatē cuz primo τ illi afferret
preiudicium p id φ hr̄ in dicta decreta. super eo. Fallit vltimo
qñ finita esset causa prime dilatiōis vt si statuant̄ decē dies reo
ad veniēdum. τ veniat añ, nā poterit pcedi ad instantiā actoris
qz finita est cā dilationis ex quo reus cōparuit. ideo non debet
cōquiescere iudicis officium per id quod habetur in. l. aquil. §.
fi. cū ibi no. p Bar. ff. ad trebel. an autē simul ad duplicem actū
vna dilatio dari possit tangit Spec. in tit. de dilatio. §. j. ver. qd
de deliberatoria, τ sequenti τ concludit φ sic si actus sunt cōpas
sibiles. Si autem non sunt compassibiles tunc pñt dari plures
successiue nā poterit dicere iudex do tibi terminum. x. dierum
ad probandum τ exinde do alteri parti alios. x. facit qḋ hr̄ in. l.
qui de inofficioso. ff. de inoffi. testa. τ qḋ habetur. s. de proba. li
cet causam, τ qḋ no. per Bar. in. d. l. ij. de re ind. ¶ In glo. fi. ibi
non posset recusare, τc. hoc verum nisi ex causa de nouo superue
niente vel nisi ex causa antiqua latenti tpe impetrationis. s. de
off. deleg. insinuante τ de elec. nulli lz. li. vi. ¶ In ea. glo. ibi tri
plici ratione forte appellat, prima qz procurator non erat soluē
do, secunda qz ex clausula generali. tertia quia hic pcurator fe
cit contra prohibitionem dñi. τ hoc forte voluit sentire gl. in eo
φ sequitur. Host. hic dicit φ ideo hic non auditur eps ipso iu
re ēt sine restitutionis ope qz procurator fecit ɔtra expressaz p
hibitionē epi ideo non pindicauit dño ipso iure qz non est quid
ipsi dño debeat imputari qui quantū in ipso fuit bene fuit pro
secutus appellationē vt tangit gl. Secus si pcurator non fecis
12 set contra prohibitionem dñi. Et ex predictis nota φ † impedi
mentū inductū a facto pcuratoris demuz nocet domino qñ sur
git ab eo qḋ non est factū per procuratorē contra formā manda
ti. secus si surgat ex eo qḋ est factū contra formā mandati. quia
tūc illud velut cōsecutiuū nō pindicabit dño sicut nec ipsuz pn
cipale factū cōtra mandatū. Nec ob. pdictis si dicatur φ inhibi
tio ptis de certa psona non impetranda non vr̄ valere nec impe
dire impetrationē qz ad velle partis non est dandus iudex, sed
superior habet eligere. l. obseruādū. ff. de off. presi. qz dicit Inn.
φ si papa motu proprio τ ex officio dedisset iudices, bene pre
iudicasset epo lapsus anni. Sed nō fuit ita in casu pposito imo
ipse procurator nominauit iudices τ illos obtinuit. nam hz cō
suetudo curie φ si imperator non habet contradictorē dātur si
bi iudices quos ipse nominauit, si autem habet ɔdictorez tunc
dari debet de consensu vtriusq; partis. facit qḋ habetur. s. de of
fi. dele. super questionū. §. verū. τ. s. de causa pos. cū olim. τ quod
no. etiā per gl. in. d. l. obseruandū. τ forte fm Innoc. inhibuerat
eps ne ad illos iudices impetraret quos impetrauit vel φ solū
ad certos datos in scriptis impetraret vel φ non instaret āpli
pro impetratione. Sed ageret in curia. dicit ēt Innoc. φ si lite
re fuissent impetrate de cōi consensu partiū non sufficeret inhi
bitio facta procuratori nisi etiā deuenisset ad notitiā iudicis vel
aduersarij per ea q̄ habent̄. s. de procur. in nostra. τ. c. mandato.
qḋ intelligit Hostien. qñ inhibitio fuit facta τ postfacto τ non
erat in procuratorio τ impetratio erat iudicialis seu executiua
iudicij secundum ea que notant̄ in. c. ex pte decani. s. de rescrip.
τ secundū pdicta nota limitationē ad hanc decre. in eo φ admit
titur appellans post lapsum anni. qz non pcederet si papa ex of
ficio proprio motu dedisset iudices. ¶ Extra glo. aduerte quia
decre. ista videtur esse contra. l. j. C. de monopolijs. vbi dr̄ qḋ nō

a ¶ Ad insti ficādū. sic τ nō ar̄r summat. d. abb. τ an cā sit ex primēda in appellatiōe vidē ⅁ dist. p d. hē. boych adḋ. d. alex. i ɔsi. lxxx. in viij. col. ī pmo vol. τ in consi. xviij. in vlti. col. in. iiij. volu.

habet quis ius impediendi alium exercere artem τ p hoc etiaz
13 qz pōt quis in suo edificare φ vult qz † liberum est solū seu terri
torium vsq; ad celum. l. fi. ff. de serui. τ. C. de serui. in. l. altius. di
cit Inno. φ contraria procedunt de iure. Sed hoc debet intel
ligi qñ ex consuetudine vel priuilegio quis dicebat sibi cōpete
re ius vt non vendantur carnes nisi in tali loco. nam tunc p ta
li iure potest ago confessoria fm ea que habentur. s. de iud. exa
minata τ. j. de ver. sign. abbate τ potest ēt agi possessorio si agēs
habet possessionez, facit qḋ habetur in. l. fi. ff. vti possidetis. τ in
l. quoties. ff. de seruitu. potest etiam dici fm Inn. φ dicta. l. j. de
monopolijs loquitur quando homines fraudulenter faciūt pa
14 cta qḋ † alij non liceat vendere, vel φ nō liceat vendere nisi pro
tanto pretio vel φ alios non instruant in aliqua arte quia illud
non est licitū vt ibi sed hic nulla erat fraus, sed agebatur ex pri
uilegio vel ex consuetudine pscripta. vel potest etiā dici secun
dum eum φ non licet facere pactum de psonis vel rebus. Sz de
loco in quo habeat fieri venditio τ non alibi bene potest fieri
pactum τ ita loquatur hic fm Inn. Sed certe ista solutio vide
tur contra mentem illius tex. qui videt̄ velle φ non debeat fieri
pactum per quod incommodetur vtilitas publica. ¶ Item ēt
videtur φ priuilegium non valeat per id quod dicitur in tex. il
lo. Sed potes dicere quo ad priuilegiū φ valebit. si in eo sit ap
posita clausula non obstante secundū ea que habentur de exces
sibus prelato. c. vnico. li. vj. τ in. l. fi. C. si ɔ ius vel vtili. publicā. q̄
ad illa autē qḋ dictū est de consuetudine pscripta. facit in Iriuz
quia non videtur id posse fieri per pactum per ea que habentur
in. d. l. j. Sz potest dicere φ aliqua interdū possunt acquiri per
cōsuetudinem que non possunt per pactū fieri p id qḋ habetur
in tex. τ glo. in. l. longe. ff. de diuer. τ temp. pscriptio. τ in. l. nam
satis. §. si vero. ff. quemadmo. seruitu. amit. dicebat tamen Ho
stien. hic φ si res τ persone sint libere seruitus non acquireret̄ so
lo tēpore quo ad hoc vt alius possit phiberi φ non possit ī suo
loco edificare cum quelibet res presumatur libera per id qḋ ha
betur in. d. l. altius. τ in. d. l. fi. τ ideo non poterit alium prohibe
re de nouo edificare nisi probet seruitutem sibi deberi vel ex pa
cto cum predecessoribus habito vel quia alias fuit prohibitus
vti iure ipsius prohibentis τ acquieuit τ postea completa fuit
prescriptio per id quod habetur in. l. in prouinciali. τ. l. si mani
festa. C. de serui. τ aqua. τ facit quod habetur in. l. j. C. que sit lō
ga consuetudo. vel nisi esset dominus ville qui hoc ius sibi pre
tenderet. facit qḋ habetur. viij. di. quo iure. aduerte tamen quia
quod dicit de pacto nō videtur procedere in termino huius ca
pituli per id quod habetur in iuribus preallegatis. τ nota hoc
dictum Hostien. pro intellectu que dixi super gl. iiij.

1 ¶ Appellatio interposita ex causa probabili ad hoc vt iusti
ficetur oportet probari veritatem cause coram iudice ad quem
nisi fuerit oblata probatio coram iudice a quo.
2 Appellatio iustificatur si oblatio pbationis super eo qḋ exci
pit facta nō admittat̄ τ habet̄ perinde ac si fuisset probata.
3 Exceptiōis reiectio non iustificat appellationem nisi aliter do
ceat de veritate exceptionis vel nisi oblata fuerit probatio.
4 Exceptionē repellere pōt iudex ex leui presumptione in his q̄
sunt leuis preiudicij sed in his que sunt magni preiudicij secus.
5 Exceptionis proposito quando non fuit oblata probatio licet
non admittatur τ propter non admissionem appelletur nō iu
stificat appellationem: sed oportet probari veritatem ipsius ex
ceptionis coram iudice ad quem.
6 Excipiens vbi se offert probaturū ipsam exceptionē τ iudex nō
admittit tunc ad iustificandā appellationem non est necesse co
ram iudice ad quem probare veritatem ipsius exceptionis.

Nterposita. Decre. hz q̄tuor pncipalia que satis se summant τ sic
pōt diuidi in quatuor partes pncipales sicut q̄tuor
sunt dicta pncipalia. Scḋa ibi, eidē. tertia ibi: ille q̄r
a ta ibi: sane. Prima ps pōt etiā sic summari. ad iustificandā a ap
1 pellationē † interpositā ex cā pbabili pbari opz veritatē cause
coram iudice ad quē nisi oblata fuerit probatio coram iudice a
quo. h. d. ¶ No. j. duo requisita ad iustificandā appellationē vcz
2 φ appellatū sit ex causa pbabili. itē φ talis cā sit vera. ¶ † Itē
nota φ oblatio pbationis super eo qḋ excipiat̄ facta coram iu
dice a quo si non admittat̄ iustificat appellationē τ habetur pin
de ac si foret pbata ex quo non stat per appellantem quod itel
3 lige vt tangetur super glo. iij. ¶ † Item not. φ sola reiectio ex
ceptionis non iustificat appellationē nisi aliter doceat de veri
tate exceptiōis vel nisi oblata fuerit pbatio. Et ex predictis ēt
potes notare φ licet pars non arctetur ad offerendaz pbatio
nem imo debet iudex illam requirere per id quod habetur in si
mili in. l. ij. §. j. ff. quorū legatorū. tñ si vult releuari ab onere pbā
di in causa appellationis dz offerre pbationes τ sic de ɔsilio est
φ pars offerat se probaturā exceptionem quia si non admittit̄

siue exceptio fuerit vera siue falsa iuste appellat ⁊ eoipso ꝙ ap-
parebit corã iudice ad quẽ appellatũ fuisse propter exceptionẽ
oppositã ⁊ probationẽ oblatam ⁊ nõ admissam apparebit iu-
stificatam esse appellationẽ nec erit necesse quo ad illam iusti
candam tunc docere de veritate exceptiõis ⁊ sic erit valde vtile
appellãti qꝛ facilius erit probare denegationẽ ꝓdictã quam
veritatem exceptionis. Et aduerte etiã ꝙ vbi proponitur exce-
ptio debet pars expectare an iudex illam admittat an vero illã
reijciat expresse vel tacite procedẽdo ad vlteriora. nam si reijciat
expresse vel tacite poterit appellare nõ aũt debebit ante appel
lare, ⁊ ideo si diceret reus propono talem exceptionẽ ⁊ si eaꝫ nõ
admittatis appello non valet appellatio cũ tunc videreť fieri
a futuro grauamine. ⁊ ideo non valet vt patet in.c.dilecto. ⁊ ibi
etiã dictũ fuit.s̃.eo. ⁊ tangiť etiã per Inno.s̃.eod. super eo.el.j.
3 ¶ † Quid autem si iudex dilataret negotiũ nõ admittẽdo nec
etiam reijciendo. dic vt dixi in.d.c.dilecto. ¶ In gl.ij.ibi cũ cau
sa. solue vt no.glo.in.c.cũ olim.s̃.de exceptio. quia ibi loquitur
quãdo non erat incognitum iudicibus a quibus appellabatur
de veritate cause appellationis cũ illa penderet ex rescripto su
per quo fundabat iurisditionem, ideo nõ exigiť alia probatio.
¶ Itẽ etiã pendebat a facto suo an requisiuisset collegã vř nõ
ꝙ ignorare rationabiliter non poterant.s̃.de rescrip. ab excõica
to: hic aũt nõ cõstabat iudici a quo de veritate cause appellatio
nis. ¶ In ead. glos. ibi vt debitus. solue ꝙ illud.c. intelligitur.
scdm hanc decre. qꝛ lꝫ requirať ꝙ appellatum sit ex cã probabi
li. vt ibi dicitur tñ illud nõ sufficit nisi doceať causam illam esse
verã: vel nisi oblata fuerit probatio ⁊ nõ admissa vt hic ptꝫ. ⁊ sic
põt dici ꝙ ibi sub cã rationabili cõꝓhendit etiam veritatem
cause. ¶ In ea. gl. ibi dilecto. solue ꝙ ibi cõstabat ex confessiõe
presbyteri seu partis appellate de numero seu de exceptiõe nu
meri opposita corã iudice a quo. ideo non exigiť alia ꝓbatio, h
vero nõ cõstabat de veritate exceptionis. ideo dꝫ ꝓbari coram
iudice ad quẽ. facit qd̃ no. gl. in.d.c. olim. ⁊ idẽ dicit Hosti. si de
iure cõstat appellationẽ esse legitimã. vt si appelleť a diffiniti-
ua. ⁊ illa nõ admittiť an iustificeť appellatio eoipso ꝙ non fuit
admissa qꝛ ius approbat illã. vt ptꝫ ex his q̃ legũtur ⁊ no. in.c.
j. ⁊.c. cum appellationibus.j.eo.lib.vj. ⁊ idem vbicũqꝫ appella
tur ex cã notoria: vel tali que fundat intentũ de iure cõmum. ꝑ
id quod dictum fuit.s̃.eo. cum bone. ⁊ de restitu. spoliato. ad de
cimas.lib.vj. exemplum, si forte opponereť contra petẽtem de-
cimas in territorio parochie alterius rectoris, qd̃ non debean-
tur sibi ex eo quia de iure non possunt ibi percipi. nam si iudex
non admittit talem exceptionem: si appellatur non erit necessa
ria alia probatio. Si constat quod sint in territorio ipsius op-
ponentis potest etiam poni exemplũ. per id quod notauit In-
nocen. in.c. significauerunt.s̃.de testi. videlicet quando petitur
quarta dilatio cum solennitate legali. ⁊ iudex nõ admittit pe-
titionem. Nam tunc si appellatur eoipso dicitur iustificata ap
pellatio quod non admittiť petitio que iure communi est ful-
cita. ⁊ idem dicit si petatur tempus ad deliberandũ super libel
lo: vel si denegeť copia sententie, qꝛ tꝫ appellatio ⁊ iustificatur
ex sola reiectione seu nõ admissione etiã si pars nõ offerat se ꝓ-
baturum. ⁊ satis potest dici quod erit iustificata appellatio in
casibus predictis etiam quo ad finem exceptionis consequen-
dum nisi aliud probetur per partem aduersam vt etiam hic tã-
git do. Ant. ¶ In glos. iij. ibi secundum ꝙ ibi dixit ibi dantur
plures solutiones: vna est ꝙ ibi fuit appellatum a diffinitiua q̃
non iustificatur: nisi doceatur de veritate iustitie nõ aũt ex solo
grauamine. vt patet ex his que habentur in.c. fraternitatis. de
testi. ⁊ in.l. per hanc. C. de temporibus appellationũ. ideo tunc
non sufficit oblatio. Secus in interlocutoria. ⁊ ita loquitur hic.
hec tamen solutio non videtur bona ad illum textum. ideo po-
tes dicere secundo. vt ibi tangit Joan. an. quod ibi offertur ꝓ-
batio, et opponitur exceptio tempore quo non necessitabať ad
mittere illam ⁊ ideo talis oblatio tunc non operatur effectum
hic autẽ loquitur ⁊ debet intelligi quando fertur oblatio tem-
pore quo iudex necessitabatur admittere vel tertio põt dici ꝙ
oblatio probationis iustificat appellationem quo ad finẽ obti
nendi retractationem attentatorum. Sed non quo ad finẽ obti
nendi effectum finalem exceptionis. ⁊ ita intelligatur ibi quod
potest sic declarari. nam si oppono pactum de nõ petendo ⁊ iu
dex non admittit exceptionẽ, licet obtulerim me paratum pro
bare tunc possum appellare. ⁊ si appello: tũc iustificatur appel
latio ex eo ꝙ obtuli me probaturũ quantũ ad hoc vt obtineam
deuolutionem negotij factam esse ad iudicẽ ad quẽ etiam sup
principali. vt possit etiam petere retractari attentata. Sed si vo
lo consequi absolutionẽ virtute exceptionis pacti de nõ peten
do: tunc oportet ꝙ probent ipsum pactũ. ⁊ ita põt intelligi cõ-
tra.d.c. ex parte. secũdum alium intellectũ vel quarto põt dici
ꝙ ibi appellãs fuit prosecutus appellationẽ per viam iustitie

non per viã grauaminis: vel quinto põt dici ꝙ hic obtulit rea-
liter se probaturum ibi autem tantũ iactauit se velle ꝓbare vel
verbaliter obtulit tñmodo se probaturũ. ideo nõ sufficit scdm
alium intellectũ. ⁊ de hoc tamen vltimo an procedat tãgetur in
ferius. ⁊ tetigi etiam in.d.c. ex parte. vbi etiã alij intellectus tã-
guntur. ⁊ tene menti precipue tertium intellectũ. ⁊ istũ vltimũ.
4 ¶ † In ea. gl. in fi. cum glo. etiam concordat dicens. qd̃ licet nõ
admittatur exceptio quando nõ offertur probatio non tamen
fuit grauamen: si exceptio erat falsa. imo fuisset ꝑuisum illam
non admittere. ⁊ in dubio presumitur pro facto iudicis. et ideo
non debet reuocari: qd̃ fecit: nisi aliter doceatur de veritate exce
ptionis. ⁊ adde quod no. Inn. in.c. post electionem.j. de conces.
preben. vbi etiã videť velle ꝙ in his que sunt leuis preiudicij iu
dex ex leui presumptione põt repellere exceptionem. Sꝫ in his
que sunt magni ꝑiudicij non debet de facili moueri ad repellen
dum exceptionẽ adeo ꝙ dixit do. Anto. ꝙ si iudex ex leui ꝑsum
ptione illã repellat ꝙ dicitur grauare partem etiã si non fuerit
oblata ꝓbatio allegat ꝙ habetur.j. questi.j. primo semꝑ ⁊.s̃. de
proba. licet causam. Sed certe illa iura non probãt ex hoc iusti-
ficatam appellationem. Si non fuit oblata ꝓbatio. ideo videť
ꝙ debeat ꝓbari veritas exceptionis per istum tex. ⁊ sic etiã vi-
detur intelligendum dictũ Inn. in.d.c. post electionẽ. ⁊ ex pre-
5 dictis potes notare duas regulas. prima est † ꝙ sola ꝓpositio
exceptionis, vbi non fuit oblata ꝓbatio licet nõ admittatur, et
propter non admissionẽ appelleť: nõ tamẽ iustificat appellatio
nem. Sed oportet ꝓbari coram iudice ad quẽ veritatem ipsi⁹
exceptionis. fallit aũt hec regula in aliquib⁹ casibus. primo qñ
de veritate exceptionis verisimiliter sunt informati iudices a q
bus appellať. vt ptꝫ exemplũ, ꝑ id quod habeť in.c. cum causa
de offi. dele. ⁊ tetigi.s̃. super glo.ij. Itẽ fallit secundo qñ de ipsa
exceptione constat ꝑ cõfessionẽ factã coram iudice a quo vt pa
tet in.c. dilecto.s̃.eo. ⁊ dixi sup gl.ij. tertio fallit qñ exceptio est
iure fulcita, ⁊ a iure approbata. per id quod fuit.s̃.e. in.c. bone.
⁊ qd̃ dixi super gl.ij. fallit quarto ibi beneficialibus per.c. quã-
uis. ⁊.c. si postq̃. de electio. in.vj. vbi patet qd̃ quo ad deuolutio
nem negotij qñ appellatũ est in ipsis beneficialibus ad papam
sufficit ꝙ appellatio interposita fuerit ex causa probabili etiã
si aliter non ꝓbeť veritas cause extra casus etiam ꝓdictos ha-
bet locũ regula superius dicta. vt sit necesse probare corã iudi-
ce appellationis veritatẽ cause propter quã est appellatũ. Si
appellans nõ obtulit se probaturum corã iudice a quo qd̃ pro-
cedit etiã si post talẽ appellationẽ sequeretur diffinitiua: qꝛ co-
ram iudice ad quẽ debebit appellans iustificare appellationem
ex causa ex qua ĩterposita est appellatio: nec poterit ex alia iusti
ficare. vel etiam aliqd dicere sup principali añ expeditum arti-
culum appellationis. per id qd̃ habetur in cle. appellãti. eo. ti. ⁊
qꝛ si probabitur causa appellationis vera, cassabiť totũ qd̃ erit
attẽtatũ post ipsam appellationem si autẽ non erit vera tunc
apparebit ꝙ appellans contumaciter recessit a iudice a quo. de
do. ⁊ cõtu.c.ij.lib.vj. ⁊ ideo tenuit sentẽtia diffinitiua postea la-
ta. nec ab illa videť potuisse appellare de quo tñ dicendũ vt ho
die habetur in cle. si ante. de do. ⁊ contu. ¶ Itẽ non obstat pre-
dictis si dicať qd̃ videť iniquum nõ posse appellari anteq̃ exce
ptio opposita sit reiecta expresse vel tacite: quia sm hoc videť
resultare iniquitas. Si forte reo excipienti ꝙ nõ tenetur respon
dere libello in quo cõuenitur sine expssione cause in actione per
sonali. ⁊ iudex rñdeat ꝙ vult deliberare. ⁊ statuat certã diẽ ad
audiendã eius voluntatẽ, ⁊ demũ reo veniẽte in termino ipsuꝫ
excõicat: qꝛ libello nõ respondet. nam certe reus erit excõmuni
catus nec iuuabit eũ si postea appellet cũ excõicatio nõ suspen
datur per appellationẽ.s̃. in.c. pastoralis. ⁊ sic ex quo reus non
potest ante exeptionẽ reiectam appellare dabitur materia iu-
dici ipsum male tractãdi: sed potest respõderi sm Host. qd̃ ta-
lis excõicatio est iniusta. ⁊ retractabitur absqꝫ difficultate. xj.q.
iij.c.j.s̃. de rescri. ab excommunicato. ⁊ iudex etiam ex hoc po-
terit puniri. per id qd̃ habetur.ſſ. de sen. excõ. sacro. ⁊ eo. tit.c.j.
lib.vj. ⁊ de re iudi.c.j.eo.lib. ⁊ ideo ꝓpter tale incõueniens non
est iustum ꝙ admittatur appellatio ante exceptionẽ nõ admis
sam: quia alias si indifferẽter admittereť de facili posset impe-
diri ꝓcessus iudicis. ⁊ quia etiam non posset prouideri per ali-
quam constitutionem quominus si velit nõ excõmunicet iniu-
ste. vnde sufficit ꝙ subest potestas reuocãdi excommunicationẽ
sine difficultate. ⁊ qd̃ pena etiam possit imponi iudici taliter ex
communicãti: quia verisimiliter propter predicta abstinebit a
6 tali excommunicatiõe. ¶ † Secunda regula est quod vbi exci-
piens offert se probaturum ipsam exceptionem. ⁊ iudex nõ ad-
mittit ꝙ tunc quo ad iustificandã appellationẽ non est necesse
coram iudice ad quem probare veritatẽ ipsius exceptionis, sed
sufficit probare exceptionem fuisse oppositam. ⁊ probationem
oblatam. ⁊ non admissam. ⁊ propter hoc appellatũ qd̃ ꝓcedit

que fuerit exceptio dilatoria siue peremptoria, licet glo. aliter videatur sentire in. c. ex parte ade. de testi. quod videtur cōtra istū tex. qui simpliciter loquitur ꝛ indistincte. ꝛ sic indistincte debet intelligi. ꝑ id quod habetur. de priuileg. quia circa. cū concordantiis. Fallit autē hec regula in aliquibus casibus primo quādo offertur probatio tempore quo non necessitatur iudex ad admittendam exceptionem vel probationem: quia tūc talis oblatio nihil operatur vt est tex. in. c. ex parte. secūdum vnū intellectum. s. de testi. ꝛ per hoc infertur quod in appellationibus extraiudicialibus ꝓbatiōis oblatio nihil operatur: nec iustificat appellationē: quia extra iudicium non sunt fiende probatiōes sed in iudicio nec in facto etiam extra iudicium preiudicarent sicut nec confessio facta extra iudicium. s. de confes. c. fin. ꝛ not. Inn. s. de elec. cum inter canonicos. ꝛ. s. eo. consti. el. ii. ¶ Item per hoc patet quod si appelletur in absentia iudicis in casibus a iure cōcessis de quibus. s. eo. suggestum. ꝛ. i. eo. c. fi. ꝛ per gl. in. c. appellatio. i. eo. in. vi. Non iuuat appellantem oblatio probationis ex quo non est ibi iudex qui recipiat. Item fallit tertio quando excipiens ꝛ appellans ex oblatione probatiōis nō solum vult cōsequi finem appellationis quo ad deuolutionem negotii. ꝛ reuocationem attentatorum. Sed etiam vult consequi finalem effectum exceptionis: qꝛ tunc nō sufficit sola oblatio. Sed requirit etiam probatio ꝛ sic qꝺ probetur veritas exceptionis vt est casus in. d. c. ex parte. secundum alium intellectum. ꝛ declaraui. s. super glo. ii. Fallit quarto quando appellans appellat a diffinitiua. vt quia opposuit exceptionem peremptoriam ꝛ obtulit se probaturum ꝛ nō fuit admissus. ꝛ postea statim secuta fuit diffinitiua. nam tūc si appellat ab ipsa diffinitiua oblatio probationis non iustificat appellationē: qꝛ in appellatione a diffinitiua intendit consequi finalem intentum exceptionis. ideo oportet qꝺ illa probetur. facit qꝺ not. in. d. c. ex parte. Fallit quinto quando appellans ꝓsequit appellationem ab interlocutoria ꝑ viam iniustitie ꝛ non solius grauaminis: quia tūc debet probari veritas exceptiōis. licet oblata fuerit probatio. vt est casus in. d. c. ex parte. secundum alium intellectum. Fallit sexto quando si retractaret grauamen propter ꝙ fuit appellatum recidiuaret in pristinum statum. nam probata veritate: quia tunc debebit veritas exceptionis probari. vt circuitus euitetur. vt est casus in. d. c. ex parte. secundum alium intellectum quem ibi tangit glo. Item fallit septimo ꝺm Hostiē. quando offertur ꝓbatio exceptionis notorie false: quia talis oblatio nihil operatur. per id quod habetur. i. de accusatio. in c. euidentia. ꝛ. l. inde neratius. §. fi. ff. ad. l. aqui. Item fallit octauo ꝺm do. Anto. si excipiente offerente se probaturum aduersarius econtra offerat se paratum probare oppositum. allegat qꝺ no. per Inn. i. eo. romana. lib. vi. Sed certe istud dictum non videtur verum per istum tex. qui loquitur indistincte. ꝛ quia satis videtur quod ipse excipiens offert se paratum probare. licet aduersarius offerat se paratum ꝓbare oppositum. Nam videtur iudex ipsum excipientem grauare: si non admittit eū ad probādum. licet possit etiam admittere aduersarium. Item fallit nono quando vt non admittatur oblatio non stat per iudicem: sꝫ per tertium. per id quod no. Archi. in. c. testes. ii. q. vii. ¶ Ultimo fallit ꝺm Joan. an. quando oblatio est verbalis ꝛ non realis pro quo allegat tex. secundum vnum intellectum in. d. c. ex parte. s. de testibus. Item etiam dicit hoc videri fuisse de mēte Innocen. ꝛ Host. inquantum dicunt qꝺ oblatio probationum ꝛ non receptio illarū iustificat appellationē. Item pro hoc allegat quia alias de facili posset quis ꝑ falsam exceptionē iustificare appellationē offerendo verbo se probaturum. Item ꝑ hoc allegat quarto quia alias sequeret ꝭ sufficit verbalis oblatio quod illa non exigatur sed sufficiat propositio exceptionis: quia excipiendo videtur reus offerre se ad probandum. l. i. ff. de exceptio. ꝛ. ff. de probatio. l. in exceptionibus. Sed in cōtrarium fortiter facit iste tex. dum dicit hoc se offerens probaturum ꝛc. ꝛ non dixit probationes offerēs. Item in contrarium facit quod habet in. l. si is a quo. in princi. ff. vt in posses. legatorum. vbi sufficit qꝺ quis offerat se paratum probare incōtinenti hoc est infra modicum tempus sibi statuēdum per iudicē nō enim videtur quod sit expediens quod veniat cum sacco instrumentorum paratus. argu. l. quod dominicis. ꝛ. l. ratum. ff. de solutio. ꝛ facit quod habetur. s. de restitu. spolia. literas. circa finem. ꝛ pro ista parte etiam facit quod habetur in. c. ad apostolice. de re iudi. in. vi. ibi eratq; parata ꝛc. ꝛ quod no. per glo. in. c. olim. s. de exceptionibus. ꝛ hanc partem videtur voluisse hic Host. dū dicit. qꝺ sufficit quod dicatur hodie cōstat hodie agatur. per id quod habetur in. d. l. si is a quo. ꝛ in. l. iii. §. ibidem. ff. ad exhibendum. ꝛ hanc partem tenuit hic do. Anto. licet Jo. and. teneat primam. ꝛ pro opinio. do. Ant. bene facit tex. iste nō violando eum. Nec ob. c. ex parte. quia nō probat dictū Jo. an. cum habeat plures alios intellectus. Item non obstat dictum Inn. ꝛ Host. quia videtur intelligendum de verbali oblatione per id qꝺ dixit etiam ipse Host. dum dixit qꝺ sufficit dicere hodie constat hodie agatur. Item non obstat dum dicitur ꝙ sequatur absurdum: quia de facili poterit quis proponēdo falsam exceptionem. ꝛ offerendo probationem iustificare appellationē: qꝛ de facili pōt obuiari per iudicem dando sibi breuem terminū infra quē habeat probare. Itē non obstat ꝙ excipiens videtur offerre se probaturū: quia licet videatur offerre se probaturum non tamen videtur offerre se probaturum incōtinēti ꝛ ideo illud nō sufficit. ꝛ sic videtur velle do. Ant. ꝙ offerēs se probaturū debet offerre se probaturum incontinenti alias non sufficiat. Sed certe tex. iste videtur velle quod sufficiat se offerre ꝓbaturū. vnde videtur posse dici. qꝺ id sufficiat ꝑ istum tex. tamen si iudex velit eum arctare ad probandum infra breue spatium poterit ꝑ id quod superius dixi. ꝛ quia sic videtur etiam esse interpretandum fore de mente ipsius offerētis. ꝑ id quod habetur in. d. l. si is a quo. ꝛ ista opinio. do. Ant. videtur de iure verior per istum tex. licet Joan. an. hic teneat contrarium de quo etiam dixi in. d. c. ex parte ade. ꝛ pro ista opinio. bene facit. quia quandoq; de facili quis non habet: nec habere potest secū testes in iudicio vel instrumenta. vt etiā in simili causa concludit gl. in. c. cupientes. §. si vero. in glo. penulti. de elec. in. vi. nec obstat huic opinioni qꝺ habet in. c. pastoralis. in. fi. ꝛ quod ibi no. in vlti. glo. ꝛ in. c. i. ꝛ. ii. de eo qui mitti. in posses. quia ibi loquitur in alia materia scilicet quādo quis vult recuperare possessionem ꝛ interrūpere prescriptionem annalem. ꝛ eodem modo responderi pōt ad id qꝺ habet in. l. si residuam. coniuncta glos. C. de distra. pignorū. ꝛ in. l. penul. ff. de rescin. vend. qꝛ ibi loquit in alia materia videlꝫ quādo agitur de impedienda distractione pignoris fienda per creditorem. ¶ Aduerte tamē qꝛ si aliqs opponit exceptionē. ꝛ dicit se velle probare: nec aliter se offert non per hoc iustificatur appellatio. si nō admittitur. vt est tex. in. c. ex parte de testi. secundum vnum intellectū. nā tunc potius videtur iactata probatio quam oblata. ꝛ per hoc etiam videtur qꝺ si iudex admittit excipientem ꝛ ad tertium ad probandum. Sed ille non vult recipere. qꝺ tunc non potest licite appellare. Secus si excipiat ꝛ offerat se paratum probare. ꝛ iudex non admittat qꝛ tunc iustificatur appellatio etiam si non fuerit delatū appellationi. licet Inn. hic aliter videatur dicere ꝛ non bene ꝑ hunc tex. ꝛ de materia per Joā. an. in Spe. de appel. §. penul. super ver. illud. vbi idem dicit qꝺ hic tenuit. Sed eius opinio vt superius dixi non est vera.

1 ☞ Appellationi si non est delatum per iudicem nec ꝑ partem licet appellatio deuoluat causam ad curiam vt debeat fieri cōmissio seu dari super illa iudex tamen deoluuntur ad finem vt ibi tractetur.

2 Delatio iudicis ꝛ appellati quo ad deuoluendum negotiū ad curiam parificantur.

3 Appellatione per appellatū nō recepta an appellans prosequi possit si velit appellationē in curia appellato absente.

Eidem quoq;. Ubi nō est appellatiōi īterposite ad papā delatū per appellatum vel iudicem. Sufficit appellanti mittere procuratorē ad impetrādū. licet pars appellata sit parata in curia ꝓsequi. h. d. ¶ No. i. ꝙ delatio iudicis vel probatio partis facta de appellatione defert negotiū ad curiam vt ibi tractet. ¶ † Item no. ꝙ vbi appellationi nō est delatū per iudicem nec per partem, lꝫ appellatio deuoluat causam ad curiā. vt debeat fieri cōmissio seu dari super illa iudex tamen deuoluit ad finem. vt ibi tractari debeat. Et ex predictis no. finē ꝛ effectū vt causa sit in curia: qꝛ tūc tractanda est causa in curia. ꝛ nō sufficit mittere ꝓcuratorē nisi si instructus sup causa. Sed vbi cā nō est in curia tractanda tūc sufficit mittere ꝓcuratorē ad impetrandū ꝛ ꝯdicendum.

2 ¶ † Itē no. ꝙ parificari videt delatio iudicis ꝛ appellati, quo ad ōferēdū negotiū ad curiā. nā sicut deferet ꝑ delationē iudicis ita ꝛ ꝑ delatiōem appellati. ꝛ ideo appellato deferēte poterit ipse prosequi appellationē in curia. qꝺ intellige scōm ea ꝙ dicta fuerūt in. c. ex ratione. s. eo. ꝛ. ii. q. vi. appellatore. ꝛ hoc verū nisi appellans re integra renūtiaret appellatiōi. ꝛ dicit Host. rem esse integrā: ex quo iudex nō admisit appellationē. Sed ipse appellatus anteꝙ iter arripiat vel nūtiū miserit ꝑ appellatione prosequēda intelligit ipse appellat. postea enī nō poterit renūtiare allegat. s. eo. dilecti. ꝛ. c. meminimus. Sed ante sic dūmodo intersit appellati. vt qꝛ occasione appellatiōis multas fecit expēsas alias nō liceret tenere nisi satisfacto appellato. de expensis per id qꝺ habetur infra in. §. ꝓxi. equiparat etiā factum iudicis ꝛ factū appellantis in assignatione termini: qꝛ vtrobiq; habet vim peremptorii. s. c. sepe. ¶ In glos. parata. ibi ad totam causam. Supple appellationis. nā nō tenet mittere instructū

super

super causa principali nisi appellatus hoc petierit vt in.c.j.j.e. in.vi. ¶ In ea.gl.in fi.tertium addit Jo.and.vt appellans prefigat terminum sue appellationi ne possit supplantari.s.e. i.c. oblate.⁊ facit etiam.s.eo.sepe. Item addit quartum . vt constituat fidelem procuratorem.per id quod habetur.s.c.proxi.⁊.j.de pignoribus.significante.⁊ de his cautelis plenius in Spe.eo. tit.
5 §.qualiter.ver.in summa.⁊ sequenti. ¶ †Extra glo. tangit hic Inn.an appellatione per appellatum non recepta appellans si vult possit prosequi etiam absente appellato appellationem in curia.⁊ dicit quod sit,licet hoc non possit appellatus inuito appellante alle.s.de procu.in nostra.Sed certe posset dici quod ibi loquitur quando appellans se obtulit probaturum causam propter quam appellauit.vt sic dicta oblatio faciat vt ipse possit prosequi appellationem in curia si vellit.tamen finaliter Inno.⁊ Hosti.dicunt quod non est vis an facta fuerit oblatio vel non:quia ex quo constat fuisse appellatum iudex de ipsa appellatione poterit cognoscere an sit admittenda etiam parte absente.s.eo.cum speciali.⁊ si sit admittenda poterit in illa procedere quando fuit appellatum ante sententiam.nam si fuit appellatum post sententiam non poterit iudex procedere nisi vocatis partibus.s.eo.sepe.Sed certe vt hic tangit do.Anto.idem erit si ante diffinitiuam fuit appellatum nisi sit statutus terminus appellationi ab homine.⁊ delatum quia tunc non requireretur citatio vtroque casu si appellans vult prosequi in curia.⁊ sic residet hic do.Anto.sed aduerte quia Inno.j.in.§.fi.videtur tenere contrarium eius quod superius est dictum inquantum videlicet dixit quod appellans licet non fuerit recepta appellatio per appellatum poterit illam prosequi absente appellato. nam in.d.§.fi.videtur dicere oppositum cum ibi dicat quod appellatus qui non comparet si non fuit appellationi delatum non est reputandus contumax quia in dicto casu etiam non reputatur contumax appellans si non venit vbi non fuit delatum appellationi.⁊ sic multominus reputandus est contumax appellatus si non venit cum non agitur de prosecutione sue appellationis:sed aduersarij potest dici pro concordia quod si iudex appellationis sciat non fuisse delatum appellationi per iudicem nec per partem quod tunc procedat dictum Inn.in.c. fi.quia non debet censeri contumax appellatus si non comparet cum non teneatur ex quo non fuit appellationi delatum.⁊ ideo processus iudicis appellationis videtur tunc esse nullus ex quo hoc sciuit per id quod habetur.s.eo.si duobus.⁊ in.l.quesitum.ff.de re iudi.Sed vbi iudex appellationis hoc ignoraret videtur posse procedere dictum Inn.hic quia tunc si citatur appellatus ex quo constat iudici de appellatione arctatur appellatus ad comparendum saltem vt alleget ius suum.arg. eorum que habentur in.c.super literis.de rescrip.⁊.ff.de iudi.si quis ex aliena.⁊ ideo si non comparet:nec mittat videtur quod teneat processus qui contra eum fit.⁊ ita potest intelligi dictum Inn.hic. ¶ Item aduerte quia concludit Host.hic quatuor casus pro declaratione litere.Primus est quando appellatio non admittitur nec approbatur ⁊ tunc sufficit mittere procuratorem ad impetrandum.⁊ contradicendum.⁊ ideo in casu de quo proxime dixi sufficeret appellato citato mittere procuratorem ad impetrandum ⁊ contradicendum. ¶ Si autem neminem mittat procedit quod.s.dixi.Secundus casus est:quando appellatio admittitur per iudicem vel approbatur per appellatum.Sed appellatus nil petit.⁊ tunc necesse est quod mittatur procurator instructus ad articulum appellationis nec sufficit mittere procuratorem ad impetrandum ⁊ contradicendum.⁊ si prefixus est terminus non exigitur alia citatio.s.eo.sepe.Tertius casus est quando terminus non fuit prefixus,⁊ tunc dicendum vt habetur.s.eo.in.c.nicolao . quia tunc exigitur citatio.⁊ an sola termini prefixio habeat vim delationis ibi etiam dixi.Quartus est quando admittitur appellatio, ⁊ approbatur per appellatum etiam si iudex non deferat. ⁊ appellatus petit quod negotium principale tractetur in curia.⁊ tunc debet mitti procurator instructus nedum super articulo appellationis sed etiam super principali negotio.vt in.c.j.j.eod.in.vj.⁊ procedunt predicta tam in appellatione ab interlocutoria quam diffinitiua.⁊ sic residet Jo.an.⁊ do.Anto.hic.sed tu potes plenius dicere prout tangit Joan.cal.in.d.c.nicolao.si queritur quando in causa appellationis sufficiat comparere coram iudice ad quem per procuratorem constitutum ad impetrandum ⁊ contradicendum:quia aut est appellatum ante diffinitiuam sententiam aut fuit appellatum a diffinitiua primo casu aut appellatio non fuit recepta a iudice nec approbata a parte aut fuit recepta a iudice vel approbata a parte si non fuit recepta a iudice nec a parte.⁊ tunc aut terminus aliquis non fuit statutus ab homine hoc est a iudice vel appellante.⁊ tunc sufficit quod appareat per procuratorem ad impetrandum ⁊ contradicendum vt patet in hoc.§.aut terminus fuit statutus ab homine.⁊ tunc secundum aliquos non sufficit mittere hoc casu procuratorem ad impetrandum ⁊ contradicendum:nisi saltem habeat etiam mandatum sufficiens ad expediendum articulum appellationis per id quod habetur in.d.c.nicolao.sed Host.⁊ Jo.an.hic ⁊ ibi sequitur Joan.cal.tenent quod hoc casu non est necesse talem procuratorem mittere.Sed satis est quod mittatur procurator habens mandatum ad impetrandum ⁊ contradicendum pro quibus allegat quod habetur.s.eod. sepe.⁊ istum tex.per quos dicit supplendam esse decret.nicolao. ⁊ satis erit quod tunc terminus operetur quod preueniri non poterit per volentem impetrare per id quod habetur in.c.sepe non autem habebit statuitio termini vim delationis vt etiam tetigi in.d.c.nicolao.⁊.s.eo.oblate.Si autem appellatio fuit recepta a iudice vel a parte tunc distingue eodem modo:quia aut terminus non fuit statutus ab homine.⁊ tunc satis videtur esse quod mittatur procurator habens mandatum ad impetrandum ⁊ contradicendum. per id quod habetur in.d.c.nicolao.a contrario sensu,vel potest dici,⁊ hoc sequitur Jo.cal.⁊ sic dicit audiuisse curiam seruare quod hoc casu debet mitti procurator habens sufficiens mandatum ad expediendum articulum appellationis.per id quod habetur in isto.§. a contrario sensu.nec ob.decre.nicolao.quia si bene ponderetur non ponit istum casum ⁊ hoc videtur institutum ad faciliorem expeditionem litium secundum eum aut terminus fuit statutus ab homine.⁊ tunc aut appellatus petijt quod principales persone per se vel per procuratorem sufficienter instructum ad totam causam compareant in curia quando est appellatum ad papam.⁊ tunc non sufficit mittere procuratorem ad impetrandum ⁊ contradicendum:vel etiam ad expediendum tantum articulum appellationis nisi etiam habeat mandatum sufficiens super principali negotio.j.eo.c.j.lib.vj.aut appellatus hoc non petijt ⁊ tunc quamuis non teneatur absens comparere per procuratorem habentem sufficiens mandatum super negotio principali tamen saltem debet habere mandatum sufficiens super articulo appellationis ex quo appellatio fuit recepta vel approbata:quia si tenetur in dicto casu mittere procuratorem instructum super articulo appellationis licet terminus ab homine non fuerit prefixus multofortius tenebitur quando fuit prefixus.facit quod habetur in.d.c.sepe.Secundo casu principali quando fuit appellatum a diffinitiua tunc distingue quia aut appellatio fuit recepta a iudice vel approbata a parte aut non.primo casu dicas quod non sufficit mittere procuratorem ad impetrandum ⁊ contradicendum.Sed oportet quod habeat sufficiens mandatum ad prosequendum appellationem ⁊ hoc siue terminus fuerit statutus ab homine siue non:quia alias receptio vel approbatio nihil operaretur quod est contra mentem istius tex.Secundo casu dicit Joan.cal.quod si terminus fuit prefixus ab homine putat quod satis sit mittere procuratorem ad impetrandum ⁊ contradicendum:quia hoc casu ex quo appellatum est a diffinitiua non distinguitur articulus appellationis a negotio principali ⁊ hoc videtur secundum ea magis iuri consonum quam id quod no.glos.in.c.veniens.s.de renuntia.nec ob.si dicatur quod secundum hoc termini prefixio nihil operatur:quando appellatur a diffinitiua:quia potest dici quod imo operabitur ⁊ habebit effectum suum videlicet quia non poterit preueniri ab aliqua partium.s.eo.sepe.⁊ in.c.oblate.⁊ idem intelligas repetitum in alijs membris superius dictis. ¶ Item aduerte quod si terminus est prefixus eo casu quo prosecutio habet fieri in curia operatur etiam alium effectum quia non erit necesse absentem citari cum habeat vim citationis vt in.d.c.sepe. ¶ Item intellige quod poterit procedi contra absentem in casibus de quibus predixi:quando pars instat vt procedatur alias satis esset absentem condemnari in expensis.per id quod habetur in preallegato.c.nicolao.et. s. eo. reprehensibilis.⁊ per predicta etiam patet quod in hoc casu quando non fuit recepta appellatio per iudicem nec per partem ⁊ appellatum fuit a diffinitiua.quod sufficiat multofortius mittere procuratorem ad impetrandum contradicendum si terminus non fuit statutus per ea que superius dixit.Et predicta intellige vera saluis appellationibus interpositis in causis beneficialibus in quibus dic vt habetur in.c.j.⁊.c.cupientes.de elec.in.vj.Nam in illis seruandum est quod habetur in dictis iuribus.⁊ tene menti predicta quia per ea habes declaratum hunc.§.⁊.c.nicolao.⁊ etiam.c.sepe.⁊ quod tangitur in.c.veniens de renuntia.

1 ☞ Appellans renuntiare potest appellationi ante prosecutionem inchoatam secus post commissionem.⁊ nu.4.
2 Renuntians appellationi condemnatur in expensis quas fecit aduersarius.
3 Appellationi renuntiare an possit appellans si iudex appellationis delegauit causam.
5 Appellationi renuntiare in causis beneficialibus an liceat ⁊ quid de alijs appellationibus.

Ille denique. Potest appellans ante commissionem appellationis renuntiare appellationi ⁊ petere se remitti ad iudicem a quo condemnabitur tamen in expensis appellato.h.d.
1 ¶ †Nota primo quod ante commissionem appellationis potest appellans renuntiare appellationi. ⁊ sic no.a contrario quod post commissionem non videtur posse renuntiare

2 de quo dicam post gl. ¶ † Item nota quod renũtians appellationi cõdẽnatur in expensis quas fecit aduersarius. quod limitat Abbas esse verum quãdo simpliciter renũciat. Secus si dicit iudicem esse bonũ virum & ex mente non grauasse. & quod cõtentaretur, quod ipse cognosceret de causa reuocando grauamen: q2 tunc non erit locus condẽnationi expensarum: ratio q2 non simpliciter renuntiat, sed demum si reuocetur grauamẽ. Extra glo. tangit hic Joã. and. post Inn. & Host. quid si iudex
3 appellationis delegauit causam. † An poterit tunc appellans renuntiare: videtur quod non per istum tex. a contrario sensu. Sed Inno. hic tenet contrarium: quia quo ad hoc vt possit renuntiari. & peti remitti causam ad iudicem a quo non est ius, se cundu3eum, an causa sit cõmissa vel non. Sed bene refert quo ad hoc vt sciatur a quo peti debet remissio quia si iudex cõmisit causam non debet peti ab eo. vt remittat causam ad iudicem a quo ex quo causa iam est commissa: nisi ipse iudex committens haberet potestatem reuocandi remissionẽ. Sed a delegato bene poterit peti remissio etiã si fuerit causa delegata per papam ex eo q2 nullus videtur effectus si resistat petenti remissionem: quia de facili poterit per aliam viam obtinere videl3 non probando veritatem cause. & ideo debet audiri: si non fuit delatum appellationi. & secundum hoc dum litera dicit cuius nondum est &c. videtur supplendum maxi. & secundum hoc stat cõclusio.
4 † quod appellans poteit renuntiare appellatiõi etiam post presentationem factam de illa & etiam post cõmissionem ipsius appellationis licet possit condẽnari in expẽsis aduersario. legitur in. l. si quis libellos. C. de appellatio. & maxime Bar. dicunt q̃d appellans poteit renuntiare appellatiõi quatenus tẽdit ad sui cõmodum. Sed non quatenus tenderet ad cõmodum appellati in eius p̃iudicium. per id quod habetur in. l. fi. C. quãdo p̃uocare non est necesse. & ideo poterit appellatus p̃sequi inuito appellante appellationẽ si velit obtinere emendationẽ sententie vel condẽnationẽ expensarum secundũ id quod habetur in. d. l. fi. & in. l. ampliorem. C. de appel. Joan. and. in Spe. de appel. §. in quibus. ver. xxiiij. & versi. quid si victus in additio. super dictis versi. recitat Guido. de su3aria tenuisse in. d. l. ampliorẽ. appellantem posse recedere ante ceptam appellationẽ p. d. l. si qs libellos. Sed non post illã ceptam p. d. l. ampliorẽ. & hoc etiã videtur sequi Archi. ij. q. vj. si quis libellos. vbi etiã videt̃ velle q̃ satis dicatur cepta quãdo terminus fuit statutus ab homine cũ habeat vim citatiõis. s. eo. in. c. sepe. potes cõcludere, l3 do.
5 Anto. hic satis instet q̃ aut querimus † an licitum sit renũtiare appellationi in causis bñficialibus aut in alijs. primo casu dic vt habetur tex. & gl. in. c. quãuis. de elec. in. vj. in verbo partib⁹. vbi videtur velle litera q̃ de cõsensu vtriusq3 partis possit renũtiari, & sic non per solum appellantem. Sed gloss. ibi t3 contrarium. q̃d imo sufficiat appellantẽ renuntiare p hunc tex. Host. tñ in. c. fi. j. de fal. videt̃ inherere litere in. d. c. quãuis. & regrere: q̃ ambo consentiant, & plus dicit. q̃d non poterũt etiã recedere si appellatio sit p̃sentata iudici appellationis sine ipsius licẽtia ne sibi illudatur. facit q̃d habet̃ in. c. bone. ij. s. de postula. prelato. & hec opinio multum conformatur litere in. d. c. quamuis. tamen forte gl. seruatur in practica. ¶ Si aũt queritur de alijs appellationibus tunc si appelatũ est in maioribus causis q̃ sui natura spectant ad papã. & tunc dicit Host. in. d. c. fi. q̃d. nõ põt appellãs recedere ex quo sui natura cause sunt tractãde corã papa. p id quod habet̃. s. eo. vt debitus. Si aũt querit̃ de alijs causis inferioribus q̃ nõ sint beneficiales & tũc aut appellatus non vult vti appellatione nec est aliquod ius q̃situ ex illa. & tunc vr̃ q̃ possit renũtiare appellationi antequã cã sit cepta. & sic antequã appellatio sit p̃sentata superiori. & idẽ si sit presentata & cõmissa si nondũ citatus est aduersarius: nec habet̃ p citato quia ante citationẽ rescriptũ delegationis nõ est cõmune. & põt illud lacerare impetrãs in. c. ex cõquestione. de resti. spo. vbi p Jo. an. post Host. intellige tamen q̃ cõdẽnabit̃ in expẽsis aduersario si quas fecit p hũc tex. Si aũt causa fuerit cepta p citationẽ vel q2 statutus fuerit terminus q habeat vim citationis. & tũc nõ vr̃ posse renuntiari inuito appellato. p id q̃d habet̃ in simili in aut. q semel. C. quõ & q̃ñ ind. secus q̃ñ nõ esset facta citatio, l3 facta eẽt p̃sentatio vl' cõmissio. vt superi⁹ est dictũ. & facit q̃d not. gl. in. c. vt debit⁹. s. e. aut ius fuit q̃situ appellato ex appellatiõe puta petẽdi cõdẽnationẽ expẽsarũ q̃ fuit omissa p iudicẽ a quo secundũ. l. fi. C. q̃ñ prouo. nõ est ne. vel petendi emendationem sententie. si forte dicat in minori quãtitate latã fuisse sententiã quẽ ferri debuerit secundũ. l. ampliorẽ. C. de appel. & tunc licet Bar. videatur velle in. d. l. si quis libellos. q̃ non possit renũtiare ad preiudicium appellati: tñ hoc videt̃ limitandum nisi renuntietur. j. decem dies datos ad appellandum sciente appellato: quia tunc non interest appellati cũ possit ipse tũc appellare ex quo durat tempus decem dierum. & ipse appellans renuntiat. & sic habetur pro non appellãte. vnde vr̃ quod possit tunc appellatus appellare sicut si appellans nõ appellasset p ea que habentur in. d. l. fi. Si aũt lapsum esset tẽpus datũ ad appellandum: tunc q2 preclusa esset via appellato appellãdi & etiam fuit impeditus appellare p̃pter appellationẽ appellatis. vt pt3 in d. l. fi. ideo nõ poterit tunc appellans renuntiare appellationi ad p̃iudicium appellati. quominus possit p̃sequi appellationẽ ad finẽ cõsequẽdi condẽnationẽ expensarũ & hoc etiam tenuit Joã. an. in additio. predicta. p quo etiã bene facit quod habet̃ in. l. si post mortẽ. §. fi. ff. de cõtratab. & in. l. petẽde. C. de tempo. restitu. in integ. secus tñ dicit Jo. an. in additio. p̃dicta. quãdo appellatus vellet p̃sequi emendationem sentẽtie: q2 non potest si appellans renuntiet ante ceptã causam. & imputet sibi appellatus quare nõ appellauit: quatenus sentiebat se grauatum a sententia que ratio cessat in casu precedenti: q2 nõ potuit appellatus appellare p̃pter omissam condẽnationem expẽsaru3 q̃ñ appellans appellauit a sententia. vt pt3 in. d. l. & sic transit ẽt hic do. Anto. sed Bar. in. d. l. si qs libellos. tenet etiã hoc casu nõ posse renuntiari appellationi ad preiudicium appellati. ex quo ius fuit sibi q̃situ ex illa appellatiõe. & hec opinio videtur verior de iuer p ea que habent̃ in. d. l. petẽde. cum ibi not. p doc. & in. d. l. si post mortem. §. fi. de cõtratabu. & tene menti p̃dicta. quia plenius habes hic examinatũ hunc articulũ q̃ alibi reperias: & plus dicit Bar. in. d. l. si quis libellos. q̃d nõ põt appellans renuntiare appellationi inuito appellato quominus cã principalis sit tractãda corãm iudice ad que3 q2 scõm eũ videt̃ ius q̃situ ipsi appellato. & ideo nõ videt̃ posse tolli eo inuito. p id q̃d habet̃ in. l. si post mortem. §. fi. ff. de contratab. Sed certe istud dictũ nõ videt̃ verũ q2 q̃d causa principalis veniat tractãda cora3 iudice ad quẽ, si appareat bene appellatum, fuit introductum in fauorem ipsius appellantis: qui poterat p̃tendere sibi suspectum iudicem a quo ratione grauaminis. s. eod. ad hec si in vna que ratio cessat in appellato: q2 non potest dicere se habere iudicem a quo suspectum cum ille pro ipso p̃nũtiauit. facit q̃d no. glo. ij. in. §. precedẽti. Preterea appellatus posset nõ p̃bare causam appellationis ab interlocutoria. & sic causa esset remittenda ad iudicẽ a quo: ergo eadem ratiõe poterit renũtiare appellationi si voluerit etiã inuito appellato quo ad hoc vt iudex a quo habeat cognoscere de p̃ncipali. & predicta intellige vera si non fuit delatũ appellationi per iudicem a quo. Si autẽ fuisset per ipsum delatũ tũc nõ possunt partes etiã ambe consentiẽtes recedere ab appellatione & redire ad iudicem a quo nisi iudex ad quem consentiat & causam remittit vt in. c. cum appellationibus. j. eo. in. vj. ¶ Item aduerte quia Host. in. c. fin. j. de crimine falsi. videt̃ inherere verbis huius litere vbi appellatur in alijs causis q̃ beneficialibus videlicet vt ita demũ possit appellans renuntiare quando appellatio nõdum est recepta seu cõmissa p iudicem ad quem. al's secundum eum non posset renuntiare nisi iudex consentiret. sed Inno. hic. & Joã. an. post eum tenuerunt contrariũ dicentes ad literam supplendum esse maxime. & hec opinio videt̃ verior p rationem etiam quam superius dixi post eos. l3 opinio Host. magis litere cõformetur. ¶ Ultimo aduerte: quia domini de Ro. sua conclusione. xlv. tenent q̃d licet dãnandus sit appellans in expensis quas fecit appellatus in p̃sequenda appellatione forte in mittẽdo procuratorem ad p̃sequendũ vel aliam expensam faciendo propter appellationem si appellans ipse non fuerit p̃secutus vt patet s. eo. sepe. & c. rephensibilis. & c. nicolao. tamen secus dicũt. Si fecerit expensas appellatus in faciendo pronuntiari appellationẽ desertam: q2 tunc ɓm eos non dãnabitur in talibus expensis ex eo quia sibi licitum fuit appellationẽ deserere. & illi renũtiare ẽt inuito appellato & cõtradicente, ideo cũ hoc faciat appellãs ex iuris p̃missione nõ debet ledi p ea q̃ habent̃, de ele. cũ ecclesia vulterana. & sic residet do. Ant. hic. Sed aduerte: q2 hoc videt̃ posse limitari q̃ñ appellãs nõ cõtradixit: s3 vbi appellãs cõtradixisset: q2 tũc fatigasset aduersariũ videt̃ q̃ tũc si succumbat posset in expẽsis condẽnari p ea q̃ habent̃ in. l. p̃perandũ. §. si autẽ alterutra. C. de iudi. & s. de do. & cõtu. in. c. fi. q̃d tene mẽti pro limitatione preallegati dicti dominorum de Rota.

1 ☞ Procedi non potest in causa appellationis etiam ab interlocutoria contra absent nisi se absentẽt cõtumaciter.
2 Lite non contest. in appellatione ab interlocutoria procedi potest ad decisionem et quare nõ exigatur litis contestatio.
3 Litis contestatio an necessario fieri debeat super exceptione.
4 Appellatus q̃ñ dicat̃ cõtumax ita q̃ contra eum p̃cedi possit.
5 Terminus iuris an habeat vim citationis.
6 Appellat⁹ an possit p̃seq appellationẽ appellãte absente ipetrãte extra curiã vel p̃sequẽdo in curia q̃ñ ibi esset tractanda.

Sane. In appellatione ab interlocutoria p̃cedi potest ad decisionẽ appellationis etiã lit. nõ contesta in articulo

1 in articulo appellatiõis:vel in negotio principali.h.d.¶†No.
primo quod in causa appellationis etiam ab interlocutoria nõ
potest procedi in absentẽ:seu contra absentem:nisi contumaci-
ter se absentet.⁊ ex hoc no.quod etiam in decisione appellatio-
nis ab interlocutoria requiritur citatio.⁊ sic nõ videtur verum
simpliciter,quod dicit Inn.in.c.auditis.s.de procurato.facit
2 quod dictum fuit.s.eo.in.c.cum cessante.¶†Itẽ no.quod in
appellatione ab interlocutoria procedi potest ad decisionẽ etiã
lit.non contest.¶Item no.rationem quare non exigitur con-
testatio.nam ratio est:quia arguitur principaliter iniquitas iu-
dicis:quasi velit quod tunc principaliter non agitur de reuocã-
do aliquo iure priuato partis.Sz de reuocãdo illud,quod ini-
que factum est a iudice.⁊ sic nihil peti videtur a parte:sed po-
tius petitio dirigi cõtra factum iudicis.ideo videtur qd possit
procedi lit.non cõtest.facit quod no.per legistas in aut.si oẽs.
3 C.si vt se ab hereditate abstineant.¶†In gl.penul.in fi.Sed
certe glo.in.d.c.prudentiã.§.sexta.in additio.tenet quod super
exceptione necessario non est lis contestanda.⁊ sic non videtur
procedere quod hic dicit glo.Aduerte tamen quia hic nõ sim-
pliciter agitur de exceptione:sed agitur de appellatiõe inter
posita a grauamine ante sententiam.ideo cum sit diuersa instã-
tia ab instantia cause principalis.vt patet ex his que habentur
in.c.ij.de iuramen.calũ.in.vj.⁊.l.ij.circa principium.C.de iura-
men.cal.satis videtur quod a cõtrario sensu huius litere.si par
tes sint presentes debeat lis contestari.sicut etiã fieri debeat in
diffinitiua:quando partes sunt presentes.licet etiam lis fuerit
contest.in negotio principali.vt no.per Cy.⁊ Bar.in.l.j.C.ne
in vna eademq causa liceat ter.prouocare.⁊ per eundem Bar.
in.l.ab hostibus.§.sed quod simpliciter.ff.ex quib.cau.maio.et
istud satis videtur de iure verum.licet Joan.and.⁊ do.Anto.
hic non declarent.⁊ videantur potius velle quod etiam quãdo
partes sint presentes non sit necessaria cõtestatio per not.in.§.
vj.Sed certe ibi gl.nõ loquitur de causa appellationis.de qua
loquitur hic tex.Sed quãdo exceptio opponitur in causa prin
cipali.quo casu videtur secus quam sit quando est appellatum
per istum tex.⁊ videtur etiam velle Bart.in.d.§.sed quod sim-
pliciter.¶In glo.fi.in fi.potes dicere.qd licet gl.in se bene di-
cat.tamen dici potest qd contraria loquuntur quãdo in negati
ua tractaretur de decisione negotij principalis.Sed hic tracta
tur de decisione articuli appellatiõis ab interlocutoria vel gra
namine quo casu nõ exigitur contestatio:quia nil principaliter
petitur a parte sed a iudice.vt retractet iniquam sententiã.fa-
cit quod habetur in dicta aut.si omnes.C.si vt se ab hereditate
4 abstineant.¶†Extra gl.potest dubitari:quando dicet appel
latus contumax ita qd possit contra eum procedi.dic quando
citatus est per iudicem appellationis:vel quando habetur pro
5 citato in termino statuto ab homine.s.eo.in.c.sepe.†Sed du-
bium est an terminus iuris habeat vim citationis.⁊ videtur q
sic per id qd habetur in.l.fi.§.illud.C.de temp.appellatio.⁊.s.
eo.oblate.⁊ quia dies videtur interpellare pro homine.j.de lo-
cato.in.c.potuit.etiam hoc videtur tenere Hosti.dicens quod
nõ debebit repente procedi:sed expectari.per id quod habetur
s.titu.j.cum bertol.s.eo.per tuas.dicit etiam quod querẽdus
erit in curia si appellatum sit ad papam.⁊ siue reperiatur siue
non poterit procedi ad expeditionem negotij appellationis.et
dãnabitur in expensis si fuerit absens.allegat quod habetur.ij.
q.ij.appellatorẽ ⁊ in aut.de his qui ingrediuntur ad appellã-
dum.§.qz etiam.colla.v.⁊ eodem modo secundum eum exami-
nabitur negotium apparente appellatore ⁊ absente appellato.
vt in aut.vt sponsa.largi.§.hoc quoq sancimus.coll.ix.⁊ dicit
Host.quod licet aliqui dicant absentem citandum esse in parti
bus.cum hec optio nõ videtur vera quia ius autenticorũ pre-
allegatum dicit absentem condẽnandum in expẽsis.⁊ sic patet
qd reputat illum contumacẽ.¶Item dicit absentẽ requiren-
dum non autẽ dicit citandum:quando non superest nisi vnus
mensis de biẽnio vel anno.⁊ sic videntur male dicere:qz aliquis
esset in longinquis partibus absens impossibile interdũ foret
infra mensem nuntiũ reuerti.dicit tamen Host.q in curia etiã
erit citandus in ecclesijs vel locis publicis anteq procedatur:qz
forte posset aliquis se offerre defensioni.et si se offerret deberet
admitti prestita cautione de iudicato soluendo.l.seruũ quoq.
§.publice.⁊.§.fi.ff.de procurato.vel vbi esset causa in qua non
posset cõmitti cautio de iudicato soluendo.deberet tũc caueri
de rato sub certa pena secundum no.s.eo.de offi.deleg.coram.sed
6 do.Anto.hic dicit clarũ esse†quod appellatus põt proseq ap
pellationem absente appellante impetrãte extra curiã:vel pro-
sequendo in curia quando ibi esset tractãda.Sed si dubitat an
terminus iuris habeat vim peremptorij.ita quod nõ exigatur
alia citatio.dicit qd lz Host.videat velle qd si facta requisitio-
ne in curia de ipso absente ⁊ citatiõe in locis publicis tũ ipe di
cit qd ita demum terminus iuris habebit vim peremptorij:qñ
appellatus vel appellãs aliquo casu potest psequi appellatio
nem post terminũ iuris per ea que no.s.eo.in.c.sepe.alias cum
terminus iuris detur ad finiẽdum:non potest habere vim per-
emptorij quo ad prosequendum secundũ eũ cũ postea nõ pos-
sit fieri prosecutio.vt etiã voluit Jo.an.in.d.c.sepe.⁊ ideo dixi
q requiritur citatio si procedat ante terminũ iuris.tamen po-
tes cõcordare opiniones.qz aut appellans aut appellatus vult
procedere qñ solũ superest vnus mensis de anno vel biennio.et
tũc procedat opi.Hosti.qz pro illa videtur tex.in aut.superius
allegata.aut appellãs vult procedere ante dictum terminũ.et
tunc procedat opi.Joã.an.⁊ do.Anto.qz tũc nõ poterit nisi fa
ciat citari reum etiã in partibus.⁊ sic nõ sufficiat requirere eũ
in curia per id qd dictũ fuit.s.eo.in.c.sepe.⁊ etiam per rationẽ
Jo.an.appellatus autẽ non videtur posse instare vt procedat
nisi demũ qñ superest tantũ vnus mensis ex anno vel biennio.
vt etiam dictum fuit.s.eo.in.c.ex ratione.Qualiter autẽ pote
rit cõstare parte absente fuisse appellatum.dicit Inno.q bene
poterit constare per acta ⁊ per instrumenta.⁊ si nõ constabit de
cernetur appellatio nulla.⁊ si quod dãnũ incurrat absens pro-
pter defectum probationis vel allegationum imputet sibi cõ-
tumax.dicit etiã qd poterit apparere de appellatione per te-
stes.qd videtur pcedere quando non esset necessaria scriptura
in appellatione.vt qñ esset appellatum a diffinitiua viua voce.
l.litigatoribus.C.de appellatio.dicit tamen hic Innocen.qd si
non fuit delatum appellationi appellatus qui nõ compareret
non deberet reputari cõtumax:qz in hoc casu non reputaret cõ
tumax appellans.si non venit vbi non fuit delatũ appellatio-
ni.⁊ sic multominus reputandus est cõtumax appellatus si nõ
venit.⁊ sic residet Jo.an.⁊ do.Anto.sed aduerte qz cõtrariũ vi-
detur voluisse Inno.s.in.§.j.huius decre.vbi aperte voluit qd
lz non sit delatum appellationi possit tamen procedi cõtra ap-
pellatum contumacem.⁊ sic nõ comparentem:sed potes salua-
re opiniones vt ibi dixi.qz si iudex ad quem sciuit nõ fuisse de-
latum procedat q hic dicit.secus vbi ignorauit:qz tunc pcedit
qd ibi dicit vt possit pcedi ɔtra appellatũ.si nõ ɔpareat ex quo
constat de appellatione.Sed vbi cõpareret nõ posset pcedi in
ipsa appellatione in curia inuito ipso appellato.ex quo nõ fuit
appellationi delatum.nã sufficit tunc mittere pcuratorem ad
impetrandum ⁊ contradicendum.s.eo.nicolao.

1 ☞Clausula in fine posita videtur se extendere ad oĩa prece-
dentia secus quando ponitur in medio.⁊ nu.3.
2 Clausula appellatione remota an aliquid operetur.

Inquisitioni. Clausula appellatiõe re
mota in medio clausula
rũ separatarũ posita refert tãtũ ad precedẽtia nõ ad
sequẽtia.h.d.¶†No.j.q clausula i fine posita videt
1 se extendere ad oĩa precedẽtia.secus vbi est in medio posita:qz
tunc videt respicere precedẽtia ⁊ nõ sequẽtia.⁊ sic tũc nõ respi-
cit oĩa posita in rescripto.qd qualiter debeat intelligi tanget in
2 glo.⁊ super ea dicet.¶†Ultimo p istum tex.dicit Host.neces
sario esse dicẽdũ clausulã appellatiõe remota etiã hodie aliqd
operari.qz hec decre.emanauit post decr.vt debitus.⁊ tamẽ fit
mẽtio de ipa clausula.Si aũt nihil oparet frustratoria esset de
cisio huius decre.qd nõ est dicẽdum.de quo plene dictũ fuit in
d.c.vt debitus.alia autẽ iura que pcedunt decre.vt debit⁹ non
sic pbant.qz posset dici q illa procedebãt secundũ sua tẽpora.
3 ¶In gl.j.in fi.Joã.an.dicit q nõ põt bñ tradi certa regula vel
doctrina in hac materia ex eo qz fm diuersitatẽ casuũ ⁊ mate-
rie qñ clausula respicit oĩa pcedẽtia ⁊ sequẽtia.vt in.l.si seruus
pluriũ.hic alleg.⁊.l.talis scriptura.i fi.cũ sequẽti.de leg.j.Qñq
illud quod pmittit intelligit repetitũ in sequẽtib⁹.vt in.c.apo-
stolus.alleg.in gl.⁊.l.titia.§.idẽ rñdit.ff.de ver.obli.Qñq etiã
mediũ trahit ad oĩa extrema.l.iij.§.filius.de lib.⁊ posth.Spec.
in ti.de instrumentorũ edi.§.nũc videndũ.v.itẽ excipe nitit dare
certã doctrinã.⁊ Jo.cal.hic post eũ.Tu potes dicere.vt etiam
tãgit.d.Ant.q qñq qrit an qualitas posita i pncipio itelligat
in sequẽtib⁹ repetita.tũc si qrit i vltimis volũtatib⁹ dicẽdũ ẽ vt
habet in.l.lz iperator.ff.de leg.j.⁊ in.l.in repetẽdis.de leg.iij.⁊
in.l.seie.§.caio.ff.de fun.instru.⁊ in.l.iulius paulus.ff.de cõd.⁊
demon.In ɔctib⁹ aũt dic vt habet in.l.si ita stipulatus.§.chry-
sogonus.vbi etiã p Bar.ff.de ver.obli.In dispositione aũt le-
gis vel statuti.dic vt per Bar.in.l.j.ff.de publicanis.⁊ in.l.ptor
§.ex differẽtia.⁊ ibi plenius.ff.vi bono.rapto.Quãdoq qritur
an clausula in principio i medio vel in fi.posita referat ad oĩa.⁊
hec ppie est materia decre.quo casu potes dicere,qd aut appo
nit in principio vel in fi.⁊ tũc in dubio dz referri ad oĩa si nõ est
dare rationẽ diuersitatis.l.j.C.de libe.prete.⁊ in.d.l.talis scri-
ptura.de legatis.j.Secus si esset dare rationẽ quare magis ad
vnũ q ad alia referret vt pz in.d.l.j.⁊ põt esse rõ diuersitatis

q forte in precedētibus vel sequentibus erat specialiter puisū circa id qd̄ cōtinet clausula:q2 ad talia specialiter pu'sa non referetur.l.doli clau.ff.de verb.obli.ꝛ.l.que heredi.§.qui patrem.ff. de vulg.ꝛ pupil. Jtē si precedentia essent contraria clausule ad illa rone ɔtrarietatis non referentur.l.si idem.cum eo.ff.de iurisdi.om.iudi. Jtem si ex relatione clausule ad aliquid precedēs vel sequens efficeret̄ dispositio inutilis.tūc ad alia non debet referri clausula:quia hoc non suadet ratio.l.cum vulgari.ff.de pote prelegata alias si non est dare rationem diuersitatis refertur ad oīa.vt predixi.lʒ Spe.ꝛ etiam Joan.cald.dicāt.qd̄ quādo in principio ponitur solum respiciat proximū qd̄ sequitur ꝛ non aliamū sint cōnexa.qd̄ non videt verum.per id qd̄ habetur in.c.olim.a i si.de rescrip.ꝛ in.d.l.j.C.de liberis preteritis. vbi in dubio debet referri ad oīa qn̄ non est dare rōnem diuersitatis. Si vero ponitur causula in medio.ꝛ tunc aut sui natura debet precedere.ꝛ tūc habet̄ perinde ac si precederet.s.de resc. j.a.c.causam que.ꝛ eadem ratione idem dicendum si sui natura haberet sequi:q2 hʒbebit perinde ac si esset secuta. Si autē clausula sui natura non habet precedere vel sequi ꝛ tūc aut ponitur in medio vnius capituli tantū.ꝛ sic inter partes eiusdem capituli.ꝛ tūc illud solū respicit.l.iij.§.filius.cum ibi no.ff.de liber. ꝛ posthu. Aut ponitur in medio plurium capitulorum.ꝛ tunc aut sunt capitula cōnexa respicientia vnum tantum.seu vnum negotium ꝛ tunc refertur ad omnia.s.eo.in.c.ij.requiris.ꝛ hoc etiā tangitur in glo.aut sunt capitula diuersa respicientia negotia.ꝛ tunc solum respicit precedentia:non autem sequētia ne vt probatur in textu isto,saluo nisi clausula fuerit reiterata in fin.vt hic dicitur.ꝛ ad id quod dixi.s.quod vbi clausula apponitur in fine literarum respicit capitulū cui adijcitur.si alia habeant suam determinationē bene facit qd̄ habetur.j.de dona. cū dilecti.ꝛ de magistris super Spe.si aūt non habeā suā determinationē referet̄ ad oīa nisi non esset dare rationem diuersitatis.vt.s.dixi.ꝛ probatur in.c.olim.s.de rescrip.ꝛ in prealle.l.j. C.de liberis preteritis.

1 ☞ Sententia pro vno lata in causa appellatiōis quando habeat alijs prodesse.
2 Uictoria vnius appellantium quandoq3 prodest alijs.

VNa sententia. Appellatio vnius prodest alteri,si cōmuni iure innitur.ꝛ sit idem negotium.ꝛ eadem defensionis causa.ꝛ in eadem sententia sint cōdēnati.h.d. Et nō
1 diuidit. ¶ †No.j.ex tex.multa requisita ad hoc vt sententia pro vno lata in causa appellatiōis habeat alijs prodesse que patēt etiam ex summario.ꝛ de materia etiam in.l.si quis separatim. in prin.ꝛ in.§.fi.ff.de appel.ꝛ in.l.ij.C.si vnus ex pluribus ap
2 pellauerit. ¶ †Jn glo.j.ibi ꝛ corporalis hoc verbū posuit glo. sequēs opi.quoꝝdā q dicūt ꝙ in re incorporali non hʒ ꝓdesse victoria:nisi qn̄ ius est indiuiduū p.l.loci corpus.§.fundus.ff. si ser.vē. Sʒ certe hec opi.nō placuit gl.nec Bar.in.l.si quis separatim.§.fi.ff.de app.ex eo q2 in iuribus incorporalibus diuiduis,vt est vsusfructus:magis deberet prodesse sentētia lata ꝑ vno ꝙ̄ in reb' corporalib'.q2 in vsufructu habet locū ius accrescēdi etiā post emolumentū acqsitū.qd̄ non est in alijs.l.j.in fi. ff.de vsufructu accrescendo. ¶ Jn ea.gl.ibi separationē recipit. supple ꝛ vna sententia fuerunt condēnati,secus si diuersa.vt in l.si quis separatim.in prin.ff.de appel.ꝛ approbatur hic a ɔtrario sensu Bar.tamen in.d.l.si quis separatim.dixit ꝙ licet plures essent sententie.ꝛ non vna.si tamen vna fuit probatio cōtra omnes.ꝛ eadē sit causa defensionis ꝛ concurrāt alia hic requisita.appellatio vnius prodierit alteri per.d.l.si qs separatim.in verbo sed cum aduersus. Sed certe ibi nō dicitur ꝙ plures fuerint sententie.vnde potest intelligi ꝙ vna fuit sententia ꝛ sic ēt videtur esse de mente glo.in.d.l.si quis separatim.ꝛ sic communiter etiam videtur intelligi ille tex.vnde hoc dictū Bar. non videtur tutum licet do. Ant. sic transeat cum illo. ¶ Jn ea.gl. ibi omnibus prodest:hoc verum intellige qn̄ vnus tantum appellauit,secus si alij etiā appellassent:q2 tūc victoria vnius nō prodesset alteri.vt voluit Bar.in.d.l.si quis separatim.§.fin.ꝛ bene facit qd̄ ibi no.per glo.ꝛ in.l.a sententia.eo.titu.idē vnus tantum appellauit,Sed alter expresse approbauit sentētiā:q2 tunc habet sibi nocere factū propriū.vt etiaʒ no.Bar.in.d.§.fi. idem si tacite approbabit sententiā.vt q2 ignorans consociū appellasse non appellauit.j.decem dies.nā tunc victoria appellantis non proderit sibi.facit quod no.gl.in.l.iij.ff.eo. Secus si sciebat consocium appellasse:q2 tunc nō videtur approbare sententiā. Sed potius esset confisus de appellatione consocij, que ex prouisione iuris habet sibi prodesse.vt etiā no.idem Bart.in.d. §.fi.nā tūc sentētia lata pro appellante proderit consocio cōcurrētib' his que hic dicunt̄ etiā si appellans dixerat se appellasse solo respectu sui interesse:q2 nihilominus effect' victorie extēdetur ad alium.per id quod habet̄ in.l.si post mortem.§.fi.ff.de contratabu.nec ob.qd̄ habetur in.l.ꝛ ꝑ iusiurandū.§.si legatorum.ff.de acceptilatio.ꝛ in.l.si cum exceptione.§.labeo.ff.quod me.cau.vbi acceptilatio que alias extēditur ad alium sui natura nō extendetur si cōstet de mente oppositā:q2 ibi loquitur in acceptilatiōe que ex volūtate agētis regulatur.secus in sententia ꝛ eius effectu.vt.l.nō pōt.ff.de fur.ꝛ bene facit quod no.gl. in.l.si diuersa.C.de transac.de quo per Bar.in.d.§.fi.nūqd aūt concurrentibus his que hic dicūtur sententia lata in principali causa cū vno proderit alteri.glos.in.d.l.siquis separatim.ff.eo. dicit ꝙ nō.ꝛ sic secus est in appellatiōis instātia.ꝛ ratio esse potest:q2 in illa est vna sentētia respiciens plures.qd̄ nō contingit in causa principali.ꝛ sententia sui natura reputatur indiuidua. l.in hoc iudicio.ff.fami.hercisc. Jtem de maiori preiudicio agitur in causa appellationis:q2 per desertionē instātie totum ius eneruatur.secus in causa principali.ꝛ istam partem tenet Bar. in.d.l.si quis separatim.vcʒ ꝙ aliud sit in causa principali aliud in causa appellationis.licet glo.tenuerit vtrobiq3 in.l.si qs cū vno.ff.de excep.rei iudi.ꝛ si contradicat glo.in.d.l.si quis separatim. Sed vt dixi primā gl.tenet Bar.saluo nisi agat̄ de re incorporali indiuidua:q2 tunc etiam in causa principali sententia lata pro vno socioꝝ habet prodesse alteri.l.loci corp'.§.si fundus.ff.si serui.vendi. ¶ Jtem aduerte:q2 hic loquitur quando plures per vnam sentētiā fuerunt condēnati.quid aūt econtra si plures vicerunt ꝛ contra vnū appellatur an proderit quo ad alios.glo.in.l.iij.§.j.ff.eo.dicit ꝙ sic.quod intellige quando appellat̄ cōtra vnū.ꝛ nō approbat̄ sentētia quo ad alios ꝛ qn̄ plures ꝑ vnā sententiā vicerūt ꝛ idē sit negotiū,ꝛ eadē causa defensiōis.ꝑ id qd̄ dicit̄. ¶ Jn ea.gl.ibi victoria minoris ꝓdest maiori.ꝛ sic vult gl.ꝙ lʒ de iure speciali obtineat̄ victoria,tū in re indiuidua habeat ꝓdesse cōsocio.lʒ Cy.in.l.j.C.si in cōi eadēq3 causa restitutio fuerit postulata,tenet cōtrariū:q2 lʒ būficiū etatis habeat prodesse cōsocio ad cōseruandū ius indiuiduū.ꝛ ita loquunt̄ iura allegata ꝑ gl.nō tū hʒ prodesse quo ad reintegrādū ius indiuiduū amissum.ꝑ id qd̄ habet̄ in.l.ꝑ fundū.ff.de serui. rusti.predio. Bar.in.d.l.j.dicit,qd̄ si etas allegat̄ ad impediēdā prescriptionē.ꝛ sic ad cōseruandū rē indiuiduā.tunc etas vnius ꝓdest alteri etiā maiori.l.si cōmuni.allegata in gl.idē si allegetur ad seruitutē declarādā.d.l.loci corpus.§.si fundus.idē si allegetur ad impediēdā seruitutē seu seruitutis cōstitutionē:q2 non pōt cōstitui pro parte.l.pro parte.ff.de serui.secus si alleget̄ ad impediēdā obligationē de seruitute constituenda:q2 tunc etas vnius nō prodest alij vt.d.l.per fundū.ff.de serui.rustic.predio. ꝛ ita intelligatur quod no.Cy.in.d.l.j. ¶ Jn gl.fi.Joā.an.ponit alia exēpla.de quibus hic per eū. Sed hic pōt esse dubiū:an si appellauit vnus in casu huius decre.ꝛ demū faciat cōpositionem cū aduersario:an poterit alter consocius prosequi appellationē.nō obstāte dicta cōpositione.dicas qd̄ sic.per id qd̄ habet̄ in.l.si post mortē.§.fi.ff.de cōtratabu.q2 eoipso ꝙ vn' appellauit fuit ius quesitū alteri ex illa appellatione.qd̄ nō pōt tolli ꝑ dictā cōpositionē ꝑ ea q̄ habent̄ in.d.l.si post mortē.§.fi.ꝛ in cle. cōstitutionē.de elec.ꝛ facit qd̄ no.in speculo.eo.tit.§.j.ver.qd si ille.ꝛ in tit.de appell.§.in quib'.ver.xxxj.ꝛ qd̄ dixi.s.eo.interposita.§.ij.nec ob.l.si iudex.ff.de mino.vbi aduersario nō prodest restitutio.si minor illi renūtiet.q2 ibi restitutio fundat̄ sup fauore minoris.ideo illi pōt renūtiare. Sed hic appellatio extēdit̄ ad consortem:non ex fauore appellantis sed ex iuris dispositione,ideo secus per ea que habentur in.d.l.si post mortem.ꝛ in.l.petende.C.de tempo.restitu.in integ.cum ibi no.

1 ☞ Metus iustus excusat a forma appellandi a iure tradita.
2 Surrogatum loco appellationis debet exerceri infra tēpus in quo licitum est appellare.
3 Protestatio cum expressione causarū grauaminis habet vim appellationis.
4 Tempus ad appellādum datum an currat impedito nisi protestetur.ꝛ nu.12.
5 Appellare non timens debet coram iudice a quo appellare si eius copiam habeat si ante eius copiam nō habeat appellabit ad quem:ꝛ si neutrius copiam habeat appellabit corā viris honestis protestando ꝙ non potest habere copiam iudicis.ꝛ si per metum non audet appellare quid iuris.
6 Appellatio si sit intimata parti vel alias habeat ipsius notitiam licet de illa iudex ignorat non valebit processus.
7 Appellatio facta in absentia iudicis a quo causa legitima non subsistente non tenet.
8 Appellatio quando interponitur in absentia iudicis si appellatus petat copiam appellationis sibi dari anteq3 appellans prosequatur debeat cogi appellans ad dandum.
9 Causa grauaminis debet exprimi quando appellatur ab interlocutoria ꝛ etiā qn̄ coram bonis viris interponitur appellatio.

Metus in

10 Metus in appellando qualiter probari debeat.
11 Copiã iudicis nõ habẽs si vult appellare corã bonis viris suffi- cit q coram tribunali iudicis requirat p̃sentiam ipsius.
12 Tempus datum ad appellandum non currit pti copiam iudi- cis a quo nec ad quẽ coram quibus appellare possit nõ habenti.

a Si iustus. Non valens[a] ꝓpter metum corã iudice appellare potest in absen tia iudicis causas appellationis exp̃mere ꝫm formã hic descriptam.ꝛ hoc habebitur ꝓ appellatione.h.d.
1 ꝛ non recipit commodam diuisionem. ¶ No.j.q† iustus metus
2 excusat a forma appellãdi a iure tradita. ¶ Item no.q† surro- gatum loco appellatiõis debet exerceri infra tempus in quo li- citum est appellare.facit.ff.rem ra.ha.in.l.bonorum.ꝛ qd̃ notaꝛ ꝑ gloss.in.c.vt circa.de elec.in.vj. ¶ Item not.q vt appellatio defendat debet interponi in p̃sentia iudicis si fieri potest: alias
3 non excusat appellantem. ¶ Item nota q† ꝓtestatio cum ex- pressione causarũ grauaminis habet vim appellationis quãdo ꝓ metum iudicis non potest appellari.ꝛ no.q si metus conclu- dit ad appellationem ꝛ nõ ad ꝓtestationem debet ꝓtestari corã iudice causas exp̃mendo si copiam habeat, si autẽ metus con- cludat ad vtrunq;:tunc sufficit causas grauaminis exp̃mere et ꝓtestari coram bonis viris,idem si non habeat copiam iudicis: nec obst.si dicaꝛ.q sola ꝓtestatio non sufficit p.l.metum.ꝛ sic lo- quitur ibi bene oportet aliter probari:sed bene sufficit ꝓtestatio de qua hic si postea de metu doceꝛ:qꝛ si ꝓbatio volũtatis coadiu uantis etiã ꝓbationẽ metus.s.qd̃ metus cau.c.j.cũ ibi nota.an autem ꝓcedat decre.siue appellans dederit causam metus,vt qꝛ aliquid cõmiserit ꝓpter qd̃ habet timere siue non.tãgit hic do. Anto.ꝛ lꝫ quidam dicãt q tex.debet intelligi qñ non dedit cãm metui p.l.si mulier.j.responso.ff.qd̃ metus cau.tamen Jo.and. post Hosti.hic tenet oppositũ:qꝛ sufficit q metus sit iustus hoc est talis,q rationabiliter habeat timere,vt sic non cõsideretur qualitas grauati:sed equitas iudicantis,facit qd̃ habetur.s.de excep.cum inter.ꝛ.j.de spon.cũ locum.nec obst.q habetur in.d. l.si mulier.qꝛ ibi timebat id q de iure poterat inferri:ideo talis metus nõ excusat.hic aũt timebat id qd̃ de iure nõ poterat infer- ri:qꝛ licet pars ꝓuocasset iudicẽ:iudex nõ debet habere molestũ si appellat.facit quod habetur in.l.et in maiorib[9].C.de appella.
4 ¶ † In glo.j.in fi.No.bene ex glos.que videtur velle generaliter qd̃ vbi adest impedimẽtum currat etiã tẽpus:nisi quis ꝓtesteꝛ. idem voluit glo.in.c.j.ꝛ.c.si autẽ.ꝛ.c.plerisq;.de rescrip.ꝛ in.c.cu pientes.§.qd̃ si ꝑ.xx.de electio.in.vj.potes dicere qd̃ si impedi- mentum prouenit facto iudicis,tunc debeat fieri protestatio.et ita intelligatur iste text.cum glos.ꝛ sic etiam intelligantur gl.ꝑ allega.aut interuenit impedimentum in persona illius qui de- bet actum agere.puta infirmitatis vel absentie causa reipubli- ce.ꝛ tunc videtur q sufficiat apparere de impedimento,etiam si de alia ꝓtestatione non appareat cum iura hoc casu non videã- tur illam requirere.facit quod habetur in.l.quesitum.ff.de re iu dica.ꝛ in.l.j.ff.ex quibus causis maio.ꝛ intellige q tunc impedi- mẽtum excusat nisi esset casus in quo quis teneretur mittere ꝓ- curatorẽ.quod quãdo sit plene legitur ꝛ nota.in.c.querelam.s. de ꝓcura.ꝛ per Bartol.in.l.j.ff.de diuersis ꝛ tempora.prescrip. Aut interuenit impedimentum extrinsecum.puta casus fortui ti.forte ꝓpter tempestatem tẽporum.ꝛ tunc Bartol.in.l.ij.§.qd̃ diximus.ff.si quis cauti.videtur velle qd̃ requiratur protestatio per id quod habetur in.l.qui commeatus.ff.de re militari.Sed certe hoc ibi non ꝓbatur:qꝛ ibi nõ dicitur q debeat protestari. Sed bene dicitur quod ita demum ꝓdest impedimentum si ali- quis infra tempus debitum se preparauerat ad faciendum ita: ꝛ tali tempore quod si non superuenisset impedimentum potuis- set actum expedire quasi secus si impedimẽtũ interueniret post q̃ iam tanto tempore tardasset : quod etiam si non fuisset impe dimentum non potuisset actum expedire.quia tunc nõ iuuaret impedimentum,ꝛ ista est propria mens illius text.ꝛ sic videtur ibi probari quod vbi impedimentum superuenit tali tempore quod poterat actus expediri:quod tunc iuuet impedimentum si de illo cõstet etiam si non fuerit facta ꝓtestatio.ꝛ pro hoc etiã bene facit quod habetur in dicta.l.ij.ꝑ totam.l.ff.si quis cautio. ꝛ tene menti predicta quia alibi non reperies sic declaratum. Ad cautelam autem propter opinio.euitandas bonum est sem
5 per protestari qd̃ ꝑ se non stat. ¶ † In gloss.ij.in fi.Conclude qd̃ si non timet appellare ꝛ habet copiam iudicis a quo debet corã ipso appellare.per id quod habetur in text.isto.ꝛ.l.ij.§.dies.ff. quando appellan.sit canonizata.ij.q.vj.Si autem non haberet copiam iudicis a quo tunc si haberet copiam iudicis ad quẽ de- beret coram illo appellare dicta.l.ij.§.dies.ꝛ tangit hic Innoc. Si autem neutrius ipsorũ habet copiam:tunc potest appellare in presentia bonorum virorum premissa ꝓtestatione quod non potest habere copiam iudicis coram quo appellet.Si autẽ per metum non audet appellare:tunc si non timet protestari coram ipso iudice debet corã eo protestari:ꝛ causas grauaminis expri mere.vnde dicebat Innocẽ.q poterit dicere domine iudex vos grauatis me in hoc ꝛ in hoc.nã licet nõ dico appello per metũ: tamen ex quo cõtestatus est:ac protestatus causas grauaminis habebitur pro appellante.Si autem timet contestari seu prote stari de causis grauaminis coram iudice vel non potest habere ipsius copiam:ꝛ tunc sufficit qd̃ hoc fiat corã bonis viris:vt hic dicitur,ꝛ ex predictis potest decidi:an in absentia iudicis possit appellari,super quo fuerunt opi.Nam Gof.dixit q sic dũmodo fraudulenter id nõ fiat.de quo.s.eo.suggestum.ꝛ idem videtur voluisse Inno.s.eo.dilectus.circa fi.Spe.eo.ti.§.qualiter.versi. cautius.tenet q valet appellatio tamen vt impediatur ꝓcessus iudicis a quo debebit sibi intimari.ꝛ idem videꝛ voluisse Pau. in cle.causam.de elec.ꝛ Lappus de castel.in sua alleg.xxxix.ꝛ fa cit quod no.Archi.in.c.appellatio.j.eo.in.vj.sed gl.in.d.c.appel latio.dicit q si habeꝛ copia iudicis a quo debet corã ipso appel- lari si non habereꝛ copia illius vel ꝓpter metũ nõ auderet coraꝫ ipso appellare:tũc potest in absentia eius appellari per istũ tex. ꝛ ad idem bene facit qd̃ habeꝛ in.d.l.ij.§.dies.ꝛ.ij.q.vj.biduũ.et ista videꝛ verior opi.per tex.preallega.ꝛ per hoc videtur posse inferri:q vbi causa subsistẽte appellaꝛ in absentia iudicis a quo q tunc valeat appellatio.lꝫ Gof.Spe.ꝛ Paul.sentiant ꝯrium. Fateor tamẽq vbi ex causa appellatur in absentia iudicis non impedietur ꝓcessus ipsius iudicis a quo:donec habuerit noti- tiam appellationis.per id qd̃ habeꝛ in.c.si duobus.s.eo.et ideo tunc cautũ erit facere intimari iudici ipsam appellationẽ:an au tem de necessitate sit intimanda parte appellãte.dic regulariter q nõ:nisi qñ quis intenderet finẽ deuolutionis negotij in curia forte qñ appellatũ esset in causa electionis ꝫm ea que habenꝛ in c.j.de elec.in.vj.ꝛ in cle.causam.de eleꝛ.Idem si vellet appella- tionẽ habere vim citatiõis pereptorie:qꝛ statut[9] esset terminus ad ipsaꝫ ꝓsequẽdã.nã deberet tũc intimari ipsa appellatio ꝛ ter mini statuitio ipsi appellato:qꝛ tũc causa est tractanda in curia. vt in.c.cũ appellationibus.de appel.in.vj.facit qd̃ no.per glo.et doc.in cle.j.de appel.ꝛ vbi dixi debere fieri intimationẽ dicas q in causa beneficiali debet fieri infra mensem ꝫm formã cle.cãm. de elec.in alijs aũt causis nõ repeꝛ bene terminus statutus.vt dixit Lappus in prealleg.tamẽ videꝛ q debeat intimari tali tẽ pore q possint tpa debita seruari.vt dicit idẽ Lap.in loco ꝑall.
6 ꝛ facit qd̃ no.glo.ꝛ Pau.in cle.j.de app. ¶ † Item aduerte qꝛ di cit Lappus in prealleg.alleg.xxxix.q si appellatio sit intimata parti:vel alꝭ habeat ipsius notitiã lꝫ de illa iudex ignoret q nõ valebit ꝓcessus lꝫ iudex ignorauerit:qꝛ ꝫm eũ dolus partis ꝓce- dentis corã iudice putatiuo:seu putante se iudicẽ.facit ꝓcessum nullũ quo ad cõmodũ ipsius dolosi.ꝑ quo alleg.qd̃ habeꝛ.s.eo. si duobus,ꝑ ipso etiam allegat do.Anto.qd̃ notauit Jo.cal.in c.ad ꝓbandũ.s.de re iudi.vbi videtur velle q gesta iudicis puta tiui ad commodum scientis eum non iudicem nõ valent.ad idẽ alleg.qd̃ leg.ꝛ no.in.c.cũ inhibitio.j.de clan.despon.Sed certe istud dictũ nõ videꝛ verũ per ea que habenꝛ in.d.c.si duob[9].vbi patet q licet pars sciat appellatũ esse ad romanũ põtificem.Si tamen iudex hoc ignorat tenet ꝓcessus : imputet sibi citatus q non cõparet ad allegãdum ius suum:vt ibi innuit,vnde nec vi- detur esse in dolo pars sciens que non teneꝛ iura aduersarij alle gare in.c.j.s.de ꝓba.ꝛ dictum fuit in.d.c.si duobus.nec obst.qd̃ notauit Cald.in.d.c.ad probandum.qꝛ in alio casu loquitur qñ veꝫ quis cõicat scienter excõicato:quo casu non est equum quod tũc reportet cõmodum ex actu gesto cum id facere nõ debeat.xj. q.iij.cũ excõicato.ꝛ de excepẽ.in.c.pia.lib.vj.nec etiam obstat qd̃ habeꝛ in.d.c.cum inhibitio.qꝛ ibi quo ad alium effectum loquiꝛ: vt ibi patet.nec trahi debet illud qd̃ ibi dicꝛ ad casum nostrum: qꝛ esset ꝯtra ea que habenꝛ in.d.c.si duobus.ꝛ hoc puto ꝓcedere siue agaꝛ de ꝓcessu punitiuo cõtumacie siue principali:qꝛ vtroq; casu videtur habere locũ dictũ.c.si duob[9].lꝫ do.Anto.hic aliter
7 videaꝛ sentire.facit qd̃ plene dictũ fuit in.d.c.si duob[9]. ¶ † Iteꝫ aduerte in quãtum dixi.s.q si appellatio fiat in absentia iudicis a quo causa legitima nõ subsistente q nõ tenet,videꝛ etiam hoc idem tenere hic Inn.lꝫ aliter videaꝛ sensisse in.c.dilectus.ad fi. s.eo.videꝛ tñ hic velle q sufficiat appellare coram iudice a quo vel coram iudice ad quem.ꝛ hoc etiam videꝛ sequi hic do.Ant. Sed certe hoc non videꝛ verum si sic indistincte intelligatur qꝛ demum videtur posse appellari coram iudice ad quẽ quãdo non habetur copia iudicis a quo.vt est text.in.l.ij.§.si quis.ff.quãdo appel.sit canonizata.ij.q.vj.biduum.in.§.si quis.vbi autem non haberet copiã iudicis a quo nec iudicis ad quem:tunc premissa ꝓtestatione possit appellari coram bonis viris,per id qd̃ dicitur in hoc.c.ꝛ nota etiam Archi.in.d.§.si quis.et ꝑ ista parte q vbi habetur copia iudicis non valeat appellatio facta in eius absen tia.bene facit text.in.l.ij.§.dies.ff.qñ appellan.sit.canonizata.ij.

a ¶ Non va- lens . sic ĩ sũ mario ꝓce- dit do.abb. et si queras qs met[9] vel timor excu sec ab appel lando vel ꝓ testando di stingue vt h ꝫm Henri. boych.

q.vj.biduũ.vbi dicit ꝙ nõ currit tẽpus datũ ad appellandũ quã
do qs nõ hꝫ copiam iudicis. Si autẽ posset fieri in absentia tũc
deberet currere cuius ↄtrariũ ibi dicitur, aduerte tñ qꝛ potest di
ci ꝙ illud ꝓcedat ſm illa tpa: ſm q̃ nõ erat facta ꝓuisio qd̃ possit
appellari coram bonis viris, hodie vero cũ sit ꝓuisum qd̃ possit
fieri coram eis, vt hic ptꝫ videt̃ qd̃ currat tempus. Si non appel
let coram bonis viris si potest, naꝫ secus si nõ posset vt quia for
te teneretur in carceribus taliter qd̃ non posset hoc facere: quia
tunc nõ currit sibi tempus, vt notauit Cy. in. l. ij. C. de his qui p
metũ iudicis, qd̃ anteꝫ debeat fieri appellatio corã iudice, si hoc
fieri potest. bene probatur ex tex. isto, coniuncta gl. ⁊ etiam ex di
cto. §. dies. cum seq. ⁊ hoc etiam videntur tenere do. de Rota in
sua conclu. ccclx. vbi aperte concludunt: qd̃ si appellatio fiat in
absentia iudicis: ita demũ valeat si facta fuerit causa subsistente
vt quia non potuit fieri coram iudice propter metũ: vel quia eiꝰ
copia haberi non potuit: ⁊ hoc casu dicunt qd̃ sicut legitima cau
sa excusat ab appellando coram iudice: ita etiam excusat a peti
8 tione apostolorũ. ¶ † Nunquid autem quãdo interponitur ap
pellatio in absentia iudicis: si appellatus petat copiam appella
tionis sibi dari anteq̃ appellãs prosequitur debeat cogi appel
lans ad dandum. tenet hic do. Ant. ꝙ non ex eo quia instrumẽ
tum appellationis ex quo adhuc nõ est ꝓductum non est cõmu
ne, sed proprium ipsius appellantis qui potest appellationi re
nuntiare. ⁊ ideo videt̃ ꝙ cogi non debeat. ⁊ sic transit do. Anto.
Sed certe istud dictuꝫ non videtur verũ: quia si appellatus fuit
citatus super causa appellationis non potest appellans renun
tiare inuito appellato. per id quod habetur in aut. qui semel. C.
quõ ⁊ quãdo iudex. ⁊ dixi. s̃. eod. interposita. §. ij. ⁊ lꝫ instrumen
tum adhuc nõ sit ꝓductuꝫ, tñ videtur ꝙ debeat ꝓduci vt possit
ipse appellatus deliberare. per ea que notantur in. c. j. de proba.
ex quo ipse appellatus aliter nõ habet notitiam ipsius appella
9 tionis. ¶ † In glos. si. in fine. aduerte quia vltime due expositio
nes procedũt quãdo appellandum esset a diffinitiua: sed prima
expositio quando appellandum esset ab interlocutoria vel gra
uamine, nam sicut in appellatione ab interlocutoria vel graua
mine deberet exprimi causa grauaminis. sic qñ corã bonis viris
interponitur appellatio. dicebat etiã Hostiẽ. ꝙ si appellandum
esset a diffinitiua pro reparando grauamine illato ante sentẽtiã
vbi reparari potest per appellationẽ a diffinitiua ſm ea que ha
bentur in. c. fina. ĩ. eo. li. vj. ꝙ tunc deberet exprimi causa graua
minis. Sed Jo. and. tenet cõtrariũ: quia ex quo appellanduꝫ est
a diffinitiua: sufficit simpliciter appellare vel dicere sententiam
iniquũ. per ea que habentur in. l. seio. ff. de appella. ⁊ qd̃ notatur
s̃. eo. in. c. cum causam. vbi autẽ expressio cause qd̃ est quãdo ap
pellãdum esset ab interlocutoria vel grauamine ante sentẽtiam
dicit Inno. ꝙ practica erit si timet appellare ꝙ dicat. dñe iudex
vos grauatis me in hoc ⁊ in hoc, si hoc audet dicere corã iudice:
quia licet nõ dicat appello: quia non audet tamen sola expressio
causaꝝ predictarũ habebitur pro appellatione. l. ij. C. de his qui
per metũ iudicis. et plus dicit ꝙ licet postea coram ipso citatus
compareat ⁊ procedat. non videtur per hoc renuntiare appella
tioni. dũmodo idem timor duret per id qd̃ habetur in. c. j. s̃. qd̃
metus cau. ⁊ in. l. ij. C. qd̃ metus causa. vbi autem nõ auderet co
ram iudice etiam dicere verba predicta expressiua grauaminis:
tunc posset coram bonis viris hoc facere per istum tex. ⁊ cautuꝫ
est ꝙ fiat corã pluribus cũ hic loquatur in plurali, facit qd̃ habe
tur in. c. vt circa. de electio. in. vj. tamẽ videtur sufficere si fiat etiã
coram vno. videtur etiã sufficere si erit coram simplici sacerdo
te, ⁊ etiã sufficere coram tabellione vel testibus vel etiam coram
aliquibus. vt nota. in Specu. de. j. decre. §. iam de effectu. versicu.
sed quas appellationes. de quo etiã per Lapũ in predicta alleg.
xxix. Item etiã aduerte quia qd̃ hic dicitur de causis exprimẽ
dis potest intelligi de expressione causarũ propter quas non ap
pellat coram iudice: sed coram ipsis bonis viris. nam poterit et
debebit dicere ꝙ hoc facit quia timet ⁊ habet iustum metũ timẽ
di appellari coraꝫ ipso iudice vel poterit dicere ꝙ hoc facit quia
iudicis copiã habere non potest, facit quod notauit Bart. in di
cta. l. ij. C. de his qui per metum iudi. ⁊ hec expositio etiaꝫ est bo
na: quia ista causa semper debet exprimi, sed an causa grauami
nis debeat exprimi dicendum ꝙ nõ si appellãdum est a diffiniti
ua. secus si ab interlocutoria. vt voluit gl. ⁊ superius est dictum.
10 ¶ † Extra gl. tangit hic Jo. an. qualiter poterit probari metus
in casu decre. ⁊ cõcludit ꝙ poterit probari ꝓbãdo ꝙ iste erat iu
dex qui cõsueuit appellantes indifferenter capere ⁊ carcerare. fa
cit quod habetur in clemen. frequens. de exces. prelato. ⁊ in. l. vel
vniuersorũ. ff. de pigno. actio. ⁊ cũ similibus. Idem dicit Barto.
in. l. de pupillo. §. siquis ipsi pretori. ff. de ope. no. nuntia. vbi etiã
dicit ꝙ si probetur iudicem fuisse minatum appellanti si appel
laret ꝙ aliud sufficit: per id quod habetur in. l. j. C. siquis impe
ratori. maledixerit. nõ sufficit tamẽ ſm eum probare ꝙ alias so
lum debet male tractauit vnum appellantem per. l. quid sit fugi
tiuus, in princi. ff. de edil. edic. nec sufficit probare ꝙ vno officio
hoc fecerit si nõ probatur ꝙ hoc fecit in eo officio, de quo agitur
per. l. iij. §. queri potest. ff. de suspectis tutori. Nec sufficiat etiam
probare simpliciter ꝙ cõsueuit homĩes carcerare quasi hoc pos
set facere iusta de causa sufficiat tamen interdum probare ex cõ
iecturis, vt si consueuit incontinenti post appellationem forma
re inquisitionem contra appellantem fingẽdo eos cõmisisse ali
quod crimen. ⁊ qd̃ postea quãdo sequebatur renuntiatio appel
lationis: statim etiam faciebat absolutionẽ ab inquisitione. fa
cit quod habetur in. l. sed ⁊ iulianus. §. proinde. ff. ad macedonia
num. ⁊ s̃. de electio. officij. ¶ Item etiam sufficeret si probet̃ in
ferre iniurias cõsanguineis appellantis. arg. l. heres meus. §. si.
ff. de cõdi. ⁊ demon. item etiam ſm Joã. and. videtur sufficere vt
possit fieri appellatio ſm formã istius tex. timor inique. l. muni
cipales. facit. ĩ. de senten. excõmu. grauem. ¶ Item aduerte qꝛ
si cessaret metus infra tempus quo appellari potest deberet ap
pellari alias imputandum esset non appellanti per ea que ha
bentur in. d. §. si quis ipsi pretori. vnde etiam ibi dicit Bart. ꝙ si
ꝓtestatus sum me non posse denuntiare vẽditori litem esse mo
tam: quia nõ possum eũ inuenire si postea appareat ipse vendi
tor teneor illi denũtiare. facit qd̃ no. glo. s̃. de electio. cupientes.
§. qd̃ si p. xx. lib. vj. An autẽ sit necesse ꝙ ꝓtestatio que fit coram
bonis viris veniat ad notitiã iudicis. Cõcludit Bar. ꝙ nõ ĩ di
cto. §. si quis ipsi pretori. qd̃ intellige verum quo ad validitatem
appellationis. Sed tñ vt impediatur processus iudicis a quo vi
detur ꝙ ei fienda sit intimatio. per id quod habetur in. c. si duo
11 bus. s̃. eo. ¶ † Ultimo aduerte ꝙ vbi propter carentiam iudicis
quis vult appellare coram bonis viris sufficit ꝙ coram tribuna
li ipsius iudicis vbi ius publice reddere consueuit requirat pre
sentiam eius ⁊ non possit illam habere quia nõ est necesse quod
querat eum in domo vel in horto vel etiã in villa suburbana. l.
j. §. adeũdi. ff. quãdo appellan. sit ⁊ multominus tenetur pars re
quirere ire ad eũ si distet a loco iudicis p vnam dietam vel duas
12 vt etiam volunt do. de Rota sua cõclu. ccclx. ¶ † Item aduerte
qꝛ quãdo pars nõ habet copiã iudicis a quo nec iudicis ad quẽ
coram quibus posset appellare: qꝛ tunc nõ videt̃ currere tempus
ad appellandũ. per ea que habentur in. l. ij. §. dies quãdo appel
landũ sit canonizata. ij. q. vj. biduũ. ⁊ tetigi. s̃. ⁊ bene facit qd̃ ha
betur in. l. j. ff. de diuer. ⁊ tempo. ꝓscrip. ⁊ sic etiã videmus ꝙ non
currit tempus ad appellandũ ignoranti. l. ab eo. C. quõ ⁊ quãdo
iudex. Bar. tamẽ in. d. §. dies. dixit de consilio esse ꝙ fiat ꝓtesta
tio ⁊ appelletur corã bonis viris per. l. cũ quidam. ff. de appella.
que tñ non loquit̃ hoc casu. sed quando ꝓpter metũ iudicis non
audet quis appellare. ⁊ sic etiam ſm iura floꝝ erat prouisum de
protestatione fienda qñ ꝓpter metũ nõ poterat appellari lꝫ cla
rius hodie hoc sit determinatũ in. l. ij. C. de his qui p metum iu
di. ⁊ in hac decre. Archi. vero in. d. c. biduũ. §. si quis videtur vel
le qd̃ de necessitate fienda sit ꝓtestatio qñ qs nõ habet copiã iu
dicis a quo nec ad quẽ ⁊ qd̃ tunc appellari possit corã bonis vi
ris sicut etiã qñ ꝓpter metum non potest appellari corã iudice. ⁊
istud etiã videt̃ sequi do. Ant. hic. Sed certe potest dici ꝙ de iu
re verior sit opi. Bar. per. d. l. ij. §. dies. vbi aperte dicit̃ ꝙ nõ cur
rit tẽpus ad appellandũ qñ nõ habet̃ copia iudicis, ⁊ ideo nõ vi
detur ꝙ de necessitate sit ꝙ appelletur corã bonis viris, nec vi
detur eadẽ ratio hoc casu que est qñ habetur copia iudicis lꝫ ꝓ
pter metũ pars nõ audeat appellare: qꝛ tunc quãdo pars habet
copiam iudicis videt̃ ꝙ de rigore currat tempus si non appellat
coram eo ex quo ipsius habet copiam. facit qd̃ habet̃ in. d. l. j. de
diuersis ⁊ temp. ꝓscrip. ⁊ in. l. ij. §. dies. ff. quis ordo in bonorum
posses. seruetur. Ideo equũ fuit ꝓuidere qd̃ saltẽ posset appella
ri corã bonis viris infra tempus datũ ad appellandum: sꝫ quan
do pars nõ habet copiã iudicis, tunc de iure nõ currit sibi tem
pus dicte. l. j. de diuer. ⁊ tempo. prescrip. ⁊. d. l. ij. §. dies. ⁊ tunc nõ
fuit expediẽs ꝓuidere qd̃ infra tempus datũ ad appellandum
fiat protestatio ⁊ appellet̃ coram bonis viris, de consilio tamẽ ⁊
ad opiniones vitandas cautius est hoc casu protestari ⁊ appel
lare coram bonis viris.

¶ De clericis peregrinantibus. Rubrica.

¶ Dictum est. s̃. de appellationibus verũ qꝛ iura tuentur pere
grinantes sicut appellantes. Ideo post titulũ de appel. ponitur
iste, habetur de materia. xxiiij. q. iij. si quis romipetas. cũ seq. de
peni. distin. vj. sacerdos. de conse. dist. v. non oportet.
1 ☞ Peregrinantibus nulla est molestia inferenda.
2 Protectioni sedis apostolice se submittẽs ex causa legitima vi
detur exemptus a iurisditione inferiorum iudicum.
3 Protectioni sedis apostolice submissi videntur ad sedem apo
stolicam itinerantes.

4 Attentatũ peregrinatione pendente videtur reuocandum.
5 Itineris arreptio an habeat vim appellationis.
a Conquerente. Peregrinãtes[a] ad papã cũ rebus
suis sub ꝓtectione apostolica ꝯsistunt.h.d.⁊ po
nit formã literaruʒ quas cõiter hodie dat curia
itinerantibꝰ ad eã,ꝑ quã reuocatꝛ quicquid post
1 iter arreptum reperitꝛ attentatũ.¶ No.j.ꝙ† pe
regrinantibus nõ est molestia inferẽda:vnde papa etiã excõicat
ter in anno illos qui tales offendunt in eundo vel redeundo:vt
legitꝛ ⁊ no.ꝑ glo.in cle.j.de iudi.lʒ iste casus nõ sit in iure expssus
saluo tñ eo qđ habetꝛ.j.de rapto.excõicationi.¶ Itẽ no.ſm vnũ
2 intellectũ ꝙ† submissio facta ꝓtectioni sedis apostolice ex cau
sa legitima vꝛ suspendere iurisditionẽ inferioꝝ iudicũ.¶ Item
3 not.ꝙ† itinerantes ad sedem apostolicã videntꝛ a iure submissi
ꝓtectiõi sedis apostolice tã in persona quam in rebus:vt sic non
possint iferiores iudices de eoꝝ causis se intromittere:⁊ sic sub
missio facta ex certa scientia videtꝛ obtinere locũ exemptiõis lʒ
secus in generali submissione.de quo per glo.in.c.ad audientiã.
4 s.ti.j.¶ Itẽ no.ꝙ† attentatum peregrinatione pẽdẽte.de quo
per glo.videtꝛ similiter reuocandum sicut attentatũ appellatiõe
pẽdẽte.de quo tangetꝛ inferius.¶ Ultimo potes notare ex tex.
in fi.iuncta suprascriptione ꝙ papa loquitꝛ vni in plurali qđ vꝛ
cõtra.c.quã graui de crimine falsi:sʒ potes dicere ꝙ ad suprascri
ptionẽ dʒ suppleri ⁊ cõiudicibꝰ.¶ In gl.ij.ibi:peregrinatiõis,
puta vt visitaret limina apostoloꝝ Petri ⁊ Pauli.⁊ sic vult gl.
qđ lʒ latius loquatꝛ nigrum quã rubrũ:tñ restringi debeat nigruʒ
per rubrũ,facit qđ not. Jo.and.⁊ ibi tetigi.s.in ꝓemio huius li.
vbi declaratꝛ:an istud simplr̃ ꝓcedat.de quo etiã dixi sup rub.ff.
de ṽbo.obli.⁊ cũ gl.hic cõcordat Gof.dicens:ꝙ remediũ huius
ti.hʒ locum tm̃ in accedentibus ad visitanda limina apostoloꝝ.
⁊ idẽ Abbas dicẽs:ꝙ per hunc ti.tuetur peregrinãs qñ publice
in ecclesia recipit baculum ⁊ peram ⁊ stat per tp̃s deputatum pe
regrinationi.sed Inno.hic latius intelligit hunc tex.dicens:q
habet locum etiã in quocũqȝ accedente ad curiã ex aliqua causa
legitima puta ꝑ appellatione ꝓseqũẽda:pro qua etiã habet ius
reuocandi domũ:vt no.in.c.fi.s.de foro cõpe.⁊ idem etiã si acce
dat pro vitanda oppressione.ij.q.vj.in.c.oĩs oppressus.cũ tribꝰ
seq.Hosti.plus hic videtꝛ velle ꝙ lr̃a generaliter intelligatur ad
curiã:put sonare videtꝛ ⁊ scđm hoc lʒ rubrũ strictius loquatꝛ quã
nigrũ:tamẽ nõ est necessario limitandum nigrũ per rubrum.de
quo plene dixi sup rubr.de ṽbo.obli.Inno.tñ hic in.c.dilecti.s.
eo.vꝛ velle ꝙ non loquatꝛ in accedentibꝰ ex volũtaria causa.Sed
vt dicit Host.hic tenet ꝯ̃riũ ꝓpter generalitatẽ istius tex.⁊ ideo
generaliter videtꝛ intelligendus.per id qđ habetꝛ in.c.qꝛ circa.cuʒ
similibꝰ.j.de priuileg.Sed aduerte qꝛ iuxta p̃dicta est dubiũ:an
per hunc tex.⁊ formam hic positã prouideatꝛ soluʒ cõtra iniuste
attentata vt ꝑ spoliationẽ vel violentiã:an vero etiã ꝓuideatur
vt retractentꝛ processus al's legitime ordinati quidam dixerunt,
ꝙ illa que sunt iuste gesta nõ reuocantꝛ.per id qđ habetꝛ in.c.non
audita.⁊.c.cõquerente.de resti.spolia.nec silr̃ retractabitur si de
fructibus fuerit aliqđ assignatũ vicario vt officiet interim eccle
siam.s.ti.j.peruenit.ij.vnde dicebat Abb.ꝙ cõtra talẽ legitime
citatum ⁊ nõ defensum poterit ꝓcedi per notata.s.de offi.dele.
cõsultationibus.Hosti.not.dicebat ꝙ multũ vʒ prouisio huius
titu.⁊ forma.de qua hic qñ iudex esset pars:vt est videre in.c.di
lecti.s.ti.j.qꝛ tũc verba ⁊ mens huius cõstitutionis habent locũ
cõtra iudicẽ ꝓcedenteʒ ⁊ sic attentantem sicut cõtra partẽ:vt in
d.c.dilecti.⁊ posset etiã dici:ꝙ tũc talis peregrinatio habet vim
appellationis.⁊ plus etiam voluit ipse Hosti.ꝙ gñaliter potest
dici:ꝙ talis peregrinatio habeat viʒ appellationis:adeo ꝙ nec
ordinarius nec delegatus poterit ꝓcedere contra talem etiã al's
iniuste:ex quo in propria persona iter arripuit ad curiã qđ intel
ligit Hosti.nisi ante iter arreptum esset preuẽtus per ordinariũ
vel delegatum.de foro cõpe.ꝓposuisti.ꝓdest etiam ſm eum iste
ti.qꝛ ex leuioribus ⁊ facilioribus ꝓbationibus procedetur.⁊ sic
residet do.Anto.sʒ aduerte qꝛ Jo.and.hic vꝛ velle ꝯ̃rium inquã
tum dicit:ꝙ de hac forma post iter arreptũ:an possit implorari
officium iudicis per viaʒ attentati remittit ad ea que habentꝛ in
c.episcopi.j.de reb.eccle.non alie.vbi cõcludit ꝙ nõ:sed ꝑ ꝓpriam
iure ordinario agi debet ⁊ potest,petitorio ⁊ possessorio nõ autẽ
iudex ex officio habebit inquirere.⁊ ꝑ hoc etiam facit qđ habetꝛ
in.l.j.⁊.ij.ff.eum qui appel.in prouin.defen.debe.vbi aperte pa
tet ꝙ licet quis pro causa appellationis accedat ad curiam:ta
men potest cõtra eum ꝓcedi:qꝛ debet dimittere defensorem.⁊ sic
nõ tractatꝛ si aliquid legitime fiat cõtra eũ.⁊ istud videtꝛ esse verꝰ
de iure saluo eo qđ dixi post Hosti.quando iudex esset pars,per
id quod habetur in.l.dilecti.s.ti.j.⁊ hoc etiã vt dixi superius te
nuit hic Abbas.⁊ scđm hoc non ꝓcedit ſm notabile cum sequẽ
tibus,nam illa notabilia demum procedũt si opi.Hostien.esset
vera.⁊ si dicas sequendo hunc intellectum quid operabitur iste
ti.potest respõderi qđ operabitꝛ hoc qꝛ poterit adiri iudex eccle
siasticus etiã cõtra laicum iniuriantẽ tali accedenti ad curiã etiã
si accedens sit laicus ꝙ al's non esset.vt.s.de foro cõpe.in.c.cum
sit generale.facit qđ no.Inno.in.c.significantibus. de offi.dele.
vnde poterit etiam iudex ecclesiasticus excõicare tales iniurian
tes in persona vel rebus accedentes ad sedẽ apostolicam donec
satisfecerint.facit qđ habetur in.c.si quis romipetas.et duobus
sequentibus.xxiiij.qõ.iij.Item etiam fauorabilius tractabitur
causa istius accedentis quã alterius,per ea que habentꝛ in.d.c.si
gnificantibus,⁊ forte etiam vt dixit Hosti.leniores ⁊ faciliores
ꝓbationes sufficient,facit qđ notauit Bar.in.l.j.ff.furti aduer.
nautas ⁊c.vbi etiam tangit quãdo peregrino in hospitio habẽ
ti valisiam reperitur aliquid subtractũ de valisia seu asserit sibi
subtractum qualiter tunc sit ꝓcedendũ,⁊ per hoc potes perpen
dere quid operetur prouisio huius tituli.⁊ vide qđ nota.Inno.
in prealleg.c.epi.j.de reb.eccle.nõ alie.vbi etiã aperte videtꝛ velle
ꝙ legitime agitata cõtra istum itinerantem non sint retractan
5 da:⁊ ꝙ via ordinaria reuocari debeant iniuste gesta.¶ † An au
tẽ itineris arreptio habeat vim appellationis,dic vt dictũ fuit
in.c.vt debitus.s.tit.j.et ꝙ iste titulus generaliter habet locũ in
quolibet accedente licet glo.ij.in prin.videatur aliud sentire ta
men forte in fi.⁊ ibi glo.fi.voluit sentire qđ generaliter procede
ret opi.tamen Hosti.inquãtum vult ꝙ per viam attentati ex vi
huiusmodi.c.possit peti reuocatio,secus si esset appellatũ:quia
tunc non sapit equitatem,sed vt dixi Inn.tenuit contrarium in
d.c.epi.et si essemus in casu in quo arreptio itineris hʒ vim ap
pellationis qđ qñ sit dixi in.c.vt debitus.tunc etiam de iure ꝓce
deret opinio Hostien.

a ¶ Peregrinantes.si q̃ras vtrũ accedens seu iter accipiẽs ad sedẽ apostolicam sit sub ꝓtectione sedꝫ apl̃ice vid⁊ distigue vt ꝑ Henri. boych. in.c.dilecti.lo.j.et c.vt debitꝰ.s.de appel.

¶ De confirmatione vtili vel inutili. Rubrica.

¶ Continuatꝛ sic.viso de his que suspẽduntur appellationis re
medio sequitꝛ videre de his que muniuntur cõfirmationis presi
dio.facit optime glo.xvij.q.iiij.frater.et formas cõfirmationum
vide in Spe.de rescrip.ꝓsentatione.in.§.rõne forme.in ṽ.sequitꝛ
videre,cõfirmatio est iuris prioris habiti roboratio ſm Gof.
1 ☞ Confirmatio superueniens lite pendente nõ eximit rem cõ
firmatam vel ius confirmatum a iurisditione iudicis coram quo
lis pendet.
2 Questio super possessione non facit proprietatem litigiosam.
3 Possessor pro quo lata est sententia a qua non est appellatũ an
possit petere illam confirmari.

Si quis. De cõfirmatione facta per pa
pam nõ cognoscit inferior nisi
tpe cõfirmationis res esset litigiosa:vel ꝯfirma
tio al's surreptitia.h.d.⁊ due sunt partes princi
pales decre.sicut sunt duo dicta principalia.se
1 cũda ibi:sed si rem.¶ No.j.† ꝙ confirmatio su
perueniens lite pẽdẽte nõ eximit rem cõfirmatam vel ius cõfir
matum a iurisditione iudicis corã quo lis pendet ⁊ sic velut sur
reptitia nõ preiudicat liti nec iurisditiõi iudicis ⁊ sic reputatur
inutilis,qđ intellige verũ nisi facta esset ex certa scientia cũ clau
sula nõ obstante litis pendentia,per id qđ legitꝛ ⁊ no.in.c.fi.s.vt
lit.pẽden.⁊ in.l.fi.C.si cõtra ius vel vtili.publi.¶ Item no.effe
ctum confirmationis apostolice sedis:qꝛ eximit rem vel ius cõ
firmatum a cognitione inferioris iudicis.de quo etiã tãgitur in
c.cum venissent.s.de iudi.vbi etiam declaratur qualiter hoc de
beat intelligi.¶ No.vlti.ꝙ nõ dicitur pacifice possidere ille qui
2 litem patitur.¶ † In glo.j.ibi:ꝙ verum est,hoc intellige respe
ctu ꝓprietatis:qꝛ questio super possessione non facit ꝓprietateʒ
b litigiosam[b] cũ diuersa sit possessio a proprietate.l.naturaliter.§.
nihil cõmune.⁊.l.permisceri.ff.de acqui.pos.sed respectu posses
sionis bene facit possessionẽ litigiosam,per id qđ no.s.de restit.
in integ.c.ij.⁊.j.de iure patro.ex literis.¶ In ea.gl.in fi.⁊ de ma
teria in prealleg.autꝛ.litigiosa.⁊ in.c.fi.vt lite penden.¶ In glo.
ij.in fi.⁊ adde etiã qđ no.in.c.cũ accessissent.de consti.⁊.j.de con
ces.preben.qꝛ diuersitatem.¶ In glo.fi.in fi.potes cõcludere ꝙ
aut confirmatio est surreptitia:⁊ tunc est inutilis ⁊ non valet:vt
hic.in prin.⁊.j.c.proximo.aut non est surreptitia ⁊ tũc aut est facta
in forma cõmuni sine cause cognitione ⁊ talis confirmatio parꝝ
operatꝛ,vt notauit gl.ij.nam intelligitꝛ ꝯditionaliter facta si ius
habeat ille ꝑ quo fit cõfirmatio:vnde nõ fit cõfirmatio tunc sim
pliciter:sed per dictionẽ sicut vel dictionẽ si.vt hic tangit gl.⁊.j.
de ver.sig.abbate.⁊ ideo iudex inferior potest se intromittere de
iure cõfirmato:qꝛ per talem confirmationem nõ eximitur a iu
risditione iudicis inferioris:aut cõfirmatio fit cum cause cogni
tione,⁊ ex certa scientia qđ quãdo sit colligitꝛ ex his que habentꝛ
in.c.pe.j.eo.⁊ tunc qꝛ cõfirmatio sic simpliciter nulla conditione
adiecta non eximit ius confirmatum a iurisditione iudicis infe

b ¶ Litigiosam.dꝛ añt res pẽdere:⁊ efficere litigiosaʒ ꝑ solã citationẽ ita inductũ fuit hoc cum rep cle.j.ti.vt lit.pẽdẽ.

rioris, et ideo si oriatur questio post cõfirmationẽ non poterit inferior de tali iure iudicare sine speciali mandato pape: vt hic voluit Cancre. tñ vt hic tangit do. Anto. hoc videtur verum qñ monetur questio cõfirmato ex iure antiquo seu ex causa antiqua q̃ respiciat etiã tps ipsius cõfirmationis. Secus si mouetur questio ex causa nouiter superueniente post cõfirmationẽ: qr tũc de illa poterit cognoscere inferior iudex: vt hic voluit Vin. et bene facit qd legitur et not. in c. sup eo. de offi. deleg. et qd habetur. j. eo. porrecta.

5 ¶ Extra glo. dubitat Inno. an possessor pro quo lata est sñia: a qua nõ est appellatum possit petere illam cõfirmari. Si enĩ esset appellatum clarum est q possit peti cõfirmari p ea que habentur C. de appel. aut. ei qui. et. s. de app. et. c. oblate. circa fi. et not. Inn. de offi. deleg. cũ cõtingat. Sed qñ non est appellatũ est dubium: qr aut sñia transiuit in rem iudicatam: et tunc superfluum videtur petere cõfirmationem cũ sñia faciat ius. de re iudi. cũ inter vos. Si vo fuisset nulla tunc videtur q confirmatio etiam nõ valeret, de fide instru. inter dilectos. preterea possessori non videtur pdita actio. per id qd habetur de iudi. examinata, nisi forte inquietaretur vel infamaretur. C. de inge. et manu. l. diffamari. et. j. qui filij sint legiti. causam. el. ij. In cõtrariũ facit qd habetur. xvj. q. vj. si epm. j. de institu. c. ij. et. s. de procu. ex insinuatione. et de pac. c. j. Concludit Inn. q poterit peti confirmari et proderit multum: qr si sñia prius erat lata a nõ suo iudice vel als erat nulla. Si ille q postea ex certa scientia cõfirmat sit iudex: faciet illã sñiam haberi p valida: nec inferior poterit de ea cognoscere: vñ si archieps cognoscens de appellatione cõfirmauerit sñiam latam per episcopũ: et postea coram eo volente illã exequi obijciatur de nullitate nõ audietur obijciens: nec de hoc poterit cognoscere eps si nõ fuit ab archiepo appellatum. Si autẽ fuisset ab archiepiscopo appellatum adhuc nõ cognosceret eps: sed habebit differre executionẽ quousqz per superiorem archiepi discussa fuerit appellatio. ar. c. decetero. s. de re iudi. et si finaliter cõfirmata sit sñia quo ad effectum prima sñia que erat nulla habebitur pro valida: qñ a sñia confirmatoria non est appellatũ: qr illa nõ est cõtra ius scriptuz: sed cõtra ius litigatoris. ideo transire potest in rem iudi. si nõ est appellatum. et sic vt dixi prima que erat nulla ex viribus secunde effectualiter sumet vires. Secus est in confirmatione extraiudiciali: et q̃ fit sine cause cognitione: qr illa non confirmat actum nullum. et sic loquitur. c. inter dilectos. ¶ Item non ob. q possessori nõ est prodita actio: qr verum est quo ad hoc vt possit agere rei vendicatione vel alia actione per quã petat possessionem: sz non est prohibitum q habens ius in beneficio non possit petere se pnũtiari fuisse canonice institutum si timet sibi moueri cõtrouersiam. p id qd habetur. j. de preben. dilecto. et de ꝯces. pben. qr cunctis. et per hoc etiam videtur q eodem modo si possessor dubitet moueri sibi ꝯtrouersiam qr dicatur sñiam p eo lataz fuisse nullam q possit petere illam confirmari vocato aduersario: et si contingat illam confirmari per iudicẽ cõpetentem et sñia confirmationis transeat in rem iudicatã illa in effectu claudet os volenti deinceps dicere de nullitate prime. et sic in effectu ex viribꝰ secunde confirmabitur prima: lz fuerit nulla, vt hic voluit Inn. qd est diligenter notandum et menti tenendũ et intellige dictuz eius verum nisi sñia prima haberet errorem expressum: qr tunc sñia confirmatoria censeretur habere eundẽ effectũ. l. j. §. j. ff. q̃ sñie sine appel. rescin. et ideo tunc non valeret etiam scda. facit etiam qd habetur in. l. j. C. de error. calcu. et de materia etiã p Bar. in. l. si expressim. ff. de appel. quid autem habeat pbare petens sñiaz confirmari: dicit Inno. q debet probare fuisse latam a iudice cõpetẽti et seruato ordine iuris nec habet necesse pbare q sit iusta qr etiam iniusta transit in rem iudi. s. de re iudi. qd ad consultationem, et hoc dictũ videtur pcedere: qñ lapsum esset tempus ad appellandum nec fuisset appellatum: sed vbi fuisset appellatum deberet: tunc etiã doceri de iustitia sñie sm ea que habẽtur in. c. in presentia. de renuntia. et in. l. hi qui. C. de appel. si autem petatur executio sñie, dicit q sufficit ostẽdere sñiam in publicam formã si transiuit in rem iudi. et nõ habet aliquid pbare: qr presumuntur oĩa solenniter acta, facit qd habetur. s. de re iudica. sicut nobis. et c. causam. nisi aliud probetur et opponatur de his que habẽt impedire executionẽ de quibus in. c. qd ad consultationem. de re iud. sed tene menti dictum Inno. hic etc.

¶ Si appellatus. lz do. Abb. alijs verbis vtatur in hoc summario tñ in effectu idez dicit qd hic do. Jo.

1 ☞ Cõfirmatio electionis plati tribuit potestatẽ administrãdi.
2 Actus qui fiunt in iudicio possunt peti confirmari.
3 Confirmationis effectus quis sit.

De confirmationibus.

Summa. tũ est cũ ꝑcedenti. ¶ No. j. q de iuribus a papa confirmatis intellige ex certa sciẽtia se nõ intromittit inferior nisi aliud habeat in mãdatis: vel nisi fuerit cõfirmatio surreptitia obtenta ¶ Item potes notare q ab actu per alium gesto eximitur cognitio alterius iudicis: ita demũ censetur exempta si duret volũtas superioris. de materia huius. c. dic vt dictũ fuit. s. in. c. precedenti. ¶ † Extra glossas tangit hic Innocẽ. de effectu cõfirmationis et qui actus possint peti cõfirmari. et in effectu concludit q confirmatio electionis prelati nedum cõfirmat electionem: sed etiam tribuit nouum ius vcz potestatem administrandi. s. de elec. transmissam. et. c. qualiter. Alie antẽ ꝯfirmationes videntur cõfirmare antiquum ius: et nõ tendere ad inducendum aliquid noui. Qui autẽ actus possunt peti ꝯfirmari cõcludit q † actus qui fiunt in iudicio possunt peti ꝯfirmari: vnde potest peti cõfirmatio sñie etiã inuita alia parte: et si fiat cõfirmatio cum cause cognitione: et transeat confirmatio in rem iudi. illi stabitur: nec poterit dici de nullitate actus seu prime sñie: vt dixi in. c. precedenti. possunt etiã actus legitimi peti confirmari cũ cause cognitiõe et partibus presentibus vel vocatis. l. nõ ita demum. de adop. Idem dicit de actibus canonicis: sicut etiã institutio et collatio, per id qd habetur. s. de procu. ex insinuatiõe. secus de cõtractibus iurisgentiũ qui sunt venditiones locatiões et alij de quibus in. l. ex hoc iur. ff. de iusti. et iur. qr cum tales actus non pendeãt a potestate iudicis: sed partiũ: non videtur q in iudicio habeant ꝯfirmari nisi hoc fiat de volũtate partiũ. facit de trãsac. c. fina. et. c. j. vel nisi esset talis iudex qui sua autoritate hoc facere posset: vt est papa qui posset cõtractus ab ecclesia initos lz inualidos ex certa scientia cõfirmare. iij. q. vj. in. c. hoc quippe. et. j. de conces. preben. quãdo. et per predicta infert q possum petere pnuntiari me fore legitimũ: qr legitimitas filiorum pcedit a matrimonio q est cõtractus canonicus als canonizatus, secus si peteretur confirmari cõtractus pendens a voluntate partiũ: qr non posset peti nisi partibus cõsentientibꝰ: vt predixi finaliter dicit: q plus placet sibi qd ipse notauit in. c. causam que. el. ij. qui filij sint legiti. ibi in effectu cõcludit q si nõ mouetur aliqua questio de legitimitate: nec aliter diffamatur nõ potest quis petere pronũtiari se legitimũ. secus si de legitimãte incidẽter questio moueatur vel etiã diffametur, et sic videtur idem velle etiã in cõtractibꝰ: qr si incidenter occurrat questio de validitate contractus vel etiã diffametur de inualiditate poterit etiam per vnam partiũ inuita altera peti pnuntiari super ipso cõtractu et ipsum confirmari. secꝰ si nõ moueatur questio nec sit diffamatio papa tamẽ ex certa scientia posset extraiudicialiter cõfirmare: vt superiꝰ tetigi, quis au-

3 tem sit effectus confirmationis. ¶ † Conclude q in actibꝰ ciuilibus et canonicis, clarum est q operatur si fuerit iudicialis et cũ cause cognitione, per id qd superius dixi. et idem si extraiudicialis facta fuit ab illo qui potest validare actum nullũ: vt est papa vel imperator si facta sit ex certa scientia: si autẽ sit actus iurisgẽtium: tunc si est facta iudicialiter eo casu quo fieri potuit. de quo s. dixi: supplet defectus positiuos naturales nõ supplet vere: sz facit haberi perinde ac si intercessissent. l. iulianus. ff. de condict. indebi. Si vero als extraiudicialiter papa vel imperator confirmet actum iurisgentiũ nõ videtur validare illũ quo ad effectus naturales: sz solũ quo ad effectus ciuiles. per id qd cõsueuit notari in. c. illa. de elec. et in cle. pastoralis. de re iudi. vnde clausula illa apposita in literis pape supplẽtes defectũ. si quis forte fuerit in primis vr tollere defectũ iuris positiui nõ autẽ iuris naturalis: vt no. per doc. in. d. c. illa. de elec. et adde qd defectꝰ iuris positiui dicitur qñ est defectus in solẽnitate requisita per ius positiuũ: sed vbi est defectus in cõsensu dicitur esse defectus iuris naturalis: vt voluit Inn. in simili in. c. quod sicut. s. de elec.

1 ☞ Litere impetrate ad diuersos et a diuersis si i causa appellationis cõcurrant vt qr prime ab appellato secũde ab appellante absqz clausula faciente mentionem de alijs valent litere secũde et non prime.
2 Litere secũde vbi faciunt mentionẽ de primis ab appellato obtentis si faciunt mentionẽ expresse prime per secũdas reuocantur etiam si prime fuissent valide.
3 Litere prime qñ sunt inualide impetrans secũdas nõ tenetur facere mentionem de illis.
4 Attentatorũ reuocatio fienda non est anteqz fuerit cognituz de appellatione quãdo appellatum fuit ab interlocutoria secus qñ appellatum fuit a diffinitiua.
5 Appellatus debet in impetratione per eum fienda facere mentionem de appellatione.

a

Bone. Breuiter hoc intendit. Si appellatus impetrauit cõfirmationem sñie et appellans super appellatione hoc tacito iudices impetrauit, pcedunt iudices appellantis et cõfirmatio pẽdet ex euentu appellationis. h. d. et est cõmunis diuisio. nã in prima ponitur consultatio. in scda responsio. scda ibi: rñdemus, et illa responsio est bimẽbris et scdm membrũ ibi: verũ. ¶ † No. j. q in cã

1 appellationis si cõcurrãt litere impetrate ad diuersos et a diuersis: vt qr prime ab appellato: secũde ab appellante sint impetrate absqz clausula faciente mentionẽ de alijs valent litere secũde et nõ prime

⁊ nõ prime q̃ñ impetrans per eas supplãtauit ⁊ preuenit appel
lantẽ in impetrando, facit qd̃ habet̃. §. de appella. in. c. abbate. ⁊
2 ꝓbatur hic ẜm vnũ intellectũ. ¶ † Itẽ no. ꝙ vbi secũde litere fa
ciunt mentionẽ de primis literis ab appellato obtẽtis: si faciũt
mentionẽ expresse: tunc prime reuocant̃ per scd̃as: etiã si prime
fuissent valide: sed si faciant mentionẽ generalẽ: tunc si prime li
tere fuerũt cõfirmationis sñie per appellatum impetrate, ⁊ scd̃e
per appellantẽ impetrate super retractatione sñie: tunc valent
ambe ⁊ ꝓcedent iudices ab appellante impetrati et cõfirmatio
pendebit ex futuro euentu appellationis: vt hic ꝓbabit̃ ẜm vnũ
intellectũ. ¶ Item no. ꝙ potius spectat ad appellantẽ eligere
iudicẽ in causa appellationis quã ad appellatũ qd̃ patet q2 ap-
3 pellatus nõ potest illum preuenire. ¶ Item no. q2 vbi prime † li
tere sunt inualide impetrans secũdas nõ tenetur facere mẽtio-
nem de illis, de quo in. c. ex tenore. ⁊. c. ex parte. §. de rescrip. et de
4 app. oblate. ⁊. j. de conces. prebẽ. cũ nostris. ¶ † In gl. j. in fi. hoc
intellige verũ q̃ñ appellatũ fuit a diffinitiua: si autẽ ab interlo-
cutoria: tunc nõ videt̃ fienda reuocatio attentator̃ anteꝙ̃ de ap
pellatione fuerit cognitum, de quo dicendũ vt in. c. nõ solum. de
5 appel. lib. vi. ¶ † In gl. iij. in fi. no. bene ex tex. cum gl. ꝙ ⁊ etiam
appellatus debet facere mentionem de appellatiõe in impetra
tione per eum fienda al's non valet. ⁊ sic no. ꝙ nedum appellans
debet facere mentionẽ de appellatione sua. sed etiam appellat⁹,
⁊ idem etiã probatur in. c. oblate. §. de app. vbi etiã dixi lȝ Inn.
dixerit ꝯtrariũ in. c. ij. §. de rescrip. vbi videt̃ velle ꝙ appellatus
non habeat necesse facere mentionẽ de appellatione. ¶ In glo.
fi. ibi non est opus vt in pretorib⁹ ⁊c. Sup. vt videt̃ innui sequen
do illud qd̃ colligi videt̃ ex litera. de quo proxime dixit gl. qd̃ tũ
non videtur per id qd̃ dictum fuit in gl. iij. ¶ In ea. gl. ibi: ⁊ ita
nõ refert. i. nõ videt̃ referre scd̃m predicta, vnde glo. in ver. vnde,
soluit ꝯtrium ⁊ ponit duos intellectus: vnus est qd̃ vtraq3 pars
impetrauerit literas iurisditiõales ⁊ sic ad iudices diuersos: vcȝ
appellatus super confirmatione sententie ⁊ appellans super re
tractatiõe, alius est intellect⁹ qd̃ appellatus nõ impetrauerit iu
dices: sed impetrauerit cõfirmationẽ sñie in forma cõi: ſȝ appel-
lans benẽ impetrauit iudices super retractatiõe sñie, ⁊ scd̃m pri
mum intellectũ. Cõclusio talis est ꝙ si appellatus supplantauit
appellantẽ in impetrando: ⁊ nõ fecit mentionẽ de appellatione
nõ valuerũt litere ab ipso appellato impetrate: ſȝ secũde ab ipso
appellãte, ⁊ ita loquit̃ primũ respõsum: sed si nõ preuenit appel-
lãtẽ, ⁊ fecit mentionẽ de appellatione: tunc valent litere prime
impetrate ab appellato: nec reuocant̃ ꝑ literas impetratas ab
appellante: si nõ fuit facta expressa mentio: sed solũ generalis. et
ita loquit̃ scd̃m responsum, ⁊ sic tunc procederetur per ipsas pri
mas, ⁊ ad literã, in fin. dũ dicit cognitio plenior habeatur debet
subaudiri per ipsas primas. ⁊ si dicatur ex quo litere prime va-
lent in casu predicto nõ debent dici esse in pendẽti cuius ꝯtrium
hic dicit̃: sed potes dicere ꝙ lȝ valeant vt per eas possit ꝓcedi tũ
quãtum ad effectũ dici possunt esse in pendenti: q2 lȝ sint impe-
trate sup cõfirmatione: tamẽ poterũt iudices etiã illã infirmare
si viderint infirmandam, vt in. c. oblate. ad fin. §. de appel. Item
obstare vr̃ huic intellectui: q2 videt̃ idem fuisse dicendum, si in li
teris secũdis non fuerit apposita dicta clausula nullis literis ⁊c.
Sed responderi potest vt voluit glo. in verbo si dicatur, q2 sup-
pleri debet, maxime scd̃m autẽ alium intellectũ: videt̃ esse mens
a litere[a] ꝙ si appellatus preuenit appellantem supplantando nõ
faciẽdo mentionẽ de appellatione in impetrando ꝯfirmationẽ
sñie ꝙ non valent litere: sed si nõ supplantauit ⁊ fecit mentionẽ
de appellatione ⁊ impetrauit in forma cõi confirmationem sñie
tunc litere valent ⁊ pendet effectus ex processu fiendo per secun
das literas impetratas per appellantẽ, si expresse non fuerint
reuocate, ⁊ ẜm istum intellectum etiã ad literam dum dicit si di
catur debet suppleri maxime. Host. tũ hic posuit aliũ intellectũ
dicens: ꝙ prima pars loquitur quãdo nullam de primis literis
impetratis per appellatum fecit mentionẽ appellans: q2 tunc
valent secunde cum prime essent inualide. Secũda vero pars lo
quatur quando appellans in secundis per eum impetratis fecit
mentionẽ de primis: sed nõ plenam q2 in genere tantum, nã tũc
presumitur id fecisse in fraudem ⁊ habuisse notitiam literarum
primarum, ideo tunc proceditur per primas ⁊ nõ per secundas:
etiã dato ꝙ a prin. prime fuerint vitiose impetrate. ⁊ sic ẜm eum
melius est ex toto verũ aliquãdo tacere ꝙ̃ non perfecte dicere.
facit quod habetur in cle. constitu. de elec.

1 ℞ Delegari potest examinatio scripture ⁊ relatio tenoris ei⁹.
2 Et qualiter se habere debeant tales delegati ad examinationẽ scripture.
3 Literis sigillatis sigillo legati an sit credendum.
4 Sigillo vni an ⁊ q̃ñ fides adhibeatur.
5 Exceptio prescriptionis opposita cõtra priuilegiũ habet impe- dire innouationẽ priuilegiorum si de illa cõstare potest faciliter secus si requirat altiorem indaginem.
6 Exceptio ab initio admissa quasi nõ requirẽs altiorẽ indaginẽ si postea ꝓpter appellationum difficultatẽ dilatet̃ potest repelli in iudicio summario ⁊ reseruari in plenario.
7 Sine mandato opponere se possunt canonici pro defensione iuris ecclesie.
8 Litis ꝯtestatio an sit necessaria in ꝓcessu fiẽdo sup innouatiõe.
9 Appellatione pendẽte sup examinatione exceptionis in causa summarie expedienda potest peti non obstante appellatione vt procedatur ad expeditionem negotij summarij.
10 Periculũ vbi subest in testib⁹ vel instrumẽtis põt lite non cõte- stata ꝓcedi ad receptionem testium ⁊ innouationeȝ instrumẽti.
11 Arguere de testibus ad instrumẽta licitum est. ⁊ nu. 22.
12 Innouatio priuilegij non tribuit nouum ius. ⁊ nu. 22.
13 Argumentum a simili est validum. ⁊ nu. 21.
14 Scribi an possint in papyro priuilegia exemptionum.
15 Instrumenta possunt scribi ⁊ publicari in papyro.
16 Exemptio plena videtur dari per ista verba recipimus in ius ⁊ proprietatem romane ecclesie.
17 Mulier etiam monialis potest constitui ꝓcuratrix. ⁊ nu. 24.
18 Prescriptio non currit contra ecclesiam romanã nisi cẽtenaria.
19 Exemptus nõ potest deducere ius exemptionis ad preiudiciũ domini ⁊ superioris sine illius mandato.
20 Testes sup exceptione ⁊ replicatione eodẽ tpe recipi possunt.
23 Instrumentum si est adeo corrosum ꝙ legi non potest in parti- bus substantialibus non facit fidem.
25 Papa potest esse iudex in causa propria.
26 Super innouatiõe priuilegior̃ an possit ꝓcedi lite nõ ꝯtestata.
27 Instrumẽtor̃ trãscriptio sine priuilegio qualiter fieri debeat.
28 Super innouatiõe priuilegij an sit pars citanda.

b **Cum dilecta.** Innouatio[b] priuilegior̃ non inducit confirmatio
nem. h. d. ⁊ diuiditur in septem partes. nam in prima
ponitur sororum petitio etiam pape ꝯmissio. In se-
cunda inquisitorum relatio ⁊ canonicorũ obiectio. In tertia iu-
diciũ datio ⁊ ab ipsis appellatio. In quarta soror̃ petitio ⁊ recr̃
cõtradictio. In quinta pape interlocutio ⁊ priuilegior̃ innoua-
tio. In sexta papa cõstituit abbatissam procuratricem. In septi
ma cõmittit principale negotium diffiniendum. secũda ibi: nos
autẽ. tertia ibi: vnde iudicib⁹, quarta ibi: nuper autẽ. quinta ibi:
1 nos ergo. sexta ibi: q2 vero, septima ibi: volentes. ¶ † No. j. dele
gari posse examinationẽ scripture ⁊ relationẽ tenor̃ ei⁹. Et no.
ꝙ talib⁹ referentib⁹ quibus est facta ꝯmissio vt referãt adhibet̃
plena fides de rela. facit qd̃ habet̃. j. de pur. ca. cum dilectus. ⁊ qd̃
2 plene no. §. de ꝓbat̃. post cessionẽ. ¶ † Itẽ no. qualiter se debeãt
habere tales delegati ad examinationẽ scripture: q2 debent illaȝ
diligenter inspicere: ⁊ circa illũ diligentẽ inquisitionẽ facere, in-
tellige etiã circa bullam seram ⁊ filum quo tenet̃ ipsa bulla, ⁊ de
oĩbus circũstantijs per quas cõsueuit discerni falsitas, de quib⁹
j. de crimi. fal. in. c. licet. ⁊. c. seq. ⁊ no. etiã ꝙ debent referre ipsum
tenore scripture prout iacet cũ magna vis sit in verbis, facit qd̃
habetur. §. de vsu palij. in. c. si. ⁊ qd̃ habet̃. j. de priui. cũ olim esse-
mus. vbi perdito priuilegio nõ sufficit ꝓbare mentẽ nisi probet̃
tenor debent etiã referre si aliquid in scriptura erat suspectũ vel
dubiũ, ꝓ id qd̃ habet̃ in. l. fi. C. de edict. di. adri. tol. et. §. de fi. instr.
3 inter dilectos. ¶ Itẽ no. ꝙ † literis sigillatis sigillo legati videt̃
credendũ. Hosti. tamen hic dicit ꝙ tales litere adminiculabant̃
non autẽ faciebant fidem cum nil sibi esset cõmissum. facit qd̃ ha
betur in. c. qd̃ super. §. de fide instru. ⁊ in. c. cũ inter. R. §. de elect.
hoc tamen dicit verũ nisi partes ẜm hoc cõsensissent: q2 tunc pla
ne ꝓbarent per id qd̃ habet̃. §. de appel. constitutus. ⁊ in prealle.
4 c. qd̃ super. ¶ † Item no. ar. ꝙ plura sigilla requirant̃ ⁊ ꝙ vni si-
gillo fides nõ adhibeat̃, de quo dicẽdum vt habet̃ in. c. j. de cleri.
peregri. ⁊. §. de proba. in. c. post cessionem. vbi plene de materia.
⁊ facit etiam qd̃ not. in. c. qd̃ super his. prealleg. de fide instr. ⁊ de
5 testib. in. c. cum a nobis. ⁊. c. albericus. ¶ † Item no. ꝙ exceptio
prescriptionis opposita contra priuilegiũ habet impedire inno
uationem priuilegiorũ si de illa faciliter potest constare: secus si
requirat altiorem indaginem. facit qd̃ habet̃ in simili in. l. iij. §.
6 ibidem. ff. ad exhib. ¶ † Item no. ꝙ exceptio ab initio admissa
quasi non requirens altiorem indaginẽ: si postea ꝓpter appella
tionum difficultatẽ dilatetur potest repelli in iudicio summa-
rio ⁊ reseruari in plenario. ¶ Item no. ꝙ a iudicibus delegatis
super innouatione priuilegiorum potest appellari. ¶ Item no.
7 ꝙ † canonici vident̃ se posse opponere pro defensiõe iuris eccle
sie etiam sine mandato. de quo in. c. j. §. de procu. et. c. si eo. ti. ⁊ in
c. cum olim. de testi. ⁊. j. de rebus eccle. non alie. si quis presbyte-
rorum. Innoc. tamen hic dicebat istos habuisse mandatum ab
episcopo. Hosti. vero dicebat ꝙ licet sine cautione nõ habeat le-
gitimam personam ad contradicẽdum, ne aliquid fieret in piu-

a ¶ Mens li tere. vide. §. in fi. hui⁹. c. Abb. q not. singl'r de interpre tãdo ⁊ intel ligẽdo tex. l. vel. c.

b ¶ Innoua tio. d. Abb. a'r summat ⁊ lati⁹ hoc c. vide eũ §.

dicium ecclesie, facit qđ habetur in. d. c. j. ꝛ eo. ti. in. c. mādato. tamen dant iudici causam differendi. facit. s. de re iudi. c. cum bertoldus. sed tunc dicit vt plene habeẗ in remissionibus superius datis. ¶ Jtem no. ꝙ nedum canonicus ecclesie maioris, ꝛ sic cathedralis, sed etiā canonicus ecclesie inferioris a cathedrali potest defendere iura ecclesie cathedralis, de quo in preālleg. c. cū
8 olim. ꝛ. d. c. si quis presbyterorum. ¶ † Jtem nota ꝙ in processu fiendo super innouatione priuilegiorū non videtur necessaria litis contestatio. de quo dicetur post gl. ¶ Jtem no. tex. ibi propter viarum discrimina ꝛc. per quem dicunt doc. cautum esse vt habeantur instrumenta duplicata priuilegiorum vel rescriptorum. facit. ff. de testamē. in. l. vnum. nam quādo nō habetur nisi vnū instrumētū vnius tenoris non est tutū illud portare ad sedē apostolicam ꝑpter viarum discrimina ꝛ pericula, facit qđ habeẗ in. c. accepimus. s. de fide instru. ꝛ. j. de priui. cum olim essemus.
9 ¶ Jn versi. nuper. no. ꝙ † pendente appellatione super examinatione exceptionis in causa summarie expedienda potest peti nō obstante appellatione vt ꝓcedatur ad expeditionē negotij summarij ex quo exceptio ex difficultate appellationis exigit altiorem indaginem ꝛ causa in qua opponitur requirit celeritatē. ꝛ per hoc videtur posse dici ꝙ pendente appellatione sup exceptione nullitatis opposite contra sniam: in executione sentētie debeat nihilominus fieri executio nō obstante appellationis pēdentia cum iudiciū executionis sit summariū: ꝛ nō debeat impediri exceptione requirente altiorem indaginē. de quo in cle. j. de re iudi. ꝛ per Bar. in. l. iiij. §. condemnatū. ff. de re iudi. ꝛ facit qđ dixi in. c. ad consultationē. de re iudi. ꝛ facit quod habetur in. l. a diuo pio. §. si super rebus. eo. ti. ꝛ qđ no. Jnn. s. de offi. deleg. cū
10 in iure peritus. ¶ † Jtē no. ꝙ vbi subest periculū in testib' vel instrumētis potest etiā lite nō contestata ꝓcedi ad receptionē
11 testiū ꝛ innouationē instrumenti. ¶ † Jtem no. ꝙ licitum est arguere de testibus ad instrumēta, facit qđ habetur in. l. in exercē-
12 dis. C. de fide instru. ¶ † Jtem no. ꝙ innouatio priuilegij nō tribuit nouum ius: sed seruat antiquū. facit qđ habetur. j. de priui.
13 in. c. in his. ¶ † Jteꝫ no. ꝙ arg. a simili est validū in iure. de quo
14 in. c. translato. s. de const. ꝛ in. c. ij. s. de transla. ¶ † Jtē no. ꝙ priuilegia exemptionum videtur posse scribi in papyro ꝙ videtur procedere sm hec tēpora, nā hodie rescripta ꝛ priuilegia debent esse in charta pecorina. de quo dicit Spe. in ti. de rescrip. presentatione. §. j. versic. ꝛ quoniā. ꝛ debet esse congruenter grossa ꝛ nō rasa: vt ibi dicit Specu. facit qđ dictum fuit in. c. j. de fide instru. ꝛ que differentia sit inter pecus pecudis ꝛ pecus pecoris posuit Jo. an. in addi. Spe. super dicto versi. ꝛ quoniā. ꝛ per istum text.

¶ Differētia inter pecus pecudis et pecus pecoris.

15 videtur probare ꝙ † instrumēta possint etiā scribi ꝛ publicari in papyro nedum in pergameno, facit qđ not. Spe. de instru. edi. §. postremo. ver. item ꝙ est scriptum in papyro, dicit tamen Host. ꝙ licet materia papyri sit debilior: tamen certo respectu est securior: quia non sic de facili potest radi ꝛ consequēter falsari, facit etiam ad predicta qđ habeẗ in. l. j. §. j. ff. de bono. posses. sm tabu. dicit etiam Joan. and. ꝙ vidit priuilegium antiquum scriptum fuisse in materia facta ex quadam herba que in vulgari vocatur pauera. ꝛ est illa de qua fiūt tectoria que olim cum glutino quodam coniungebatur in longū et alia de super ponebatur in trāsuersum ꝛ dicit se vidisse aliqua priuilegia talia in monasterio nonantulano, facit quod habetur in. d. l. j. §. j. ff. de bono. possessio.
16 ¶ † Jn versicu. quia vero. no. ꝙ per hec verba recipimus in ius ꝛ proprietatem romane ecclesie videtur dari plena exemptio. de quo hodie dicendum: vt in. c. si papa. de priuileg. in. vj. ¶ Jtem
17 no. † mulierem etiam monialem posse constitui procuratricem.
18 de quo tangetur cum glos. ¶ Jtem no. † ꝙ contra ecclesiam romanam non videtur currere prescriptio nisi centenaria. de quo
19 s. de prescript. in. c. cum nobis. ¶ † Jtem nota ꝙ exemptus nō videtur posse deducere ius exemptionis ad preiudicium domini et superioris absꝙ illius mandato. de quo in. c. cum. s. de re
20 iudicata. ¶ † Jtem nota ꝙ super exceptione ꝛ replicatione videtur debere ꝛ posse recipi testes eodem instāti seu eodem tempore. de quo. s. de prescriptionibus. in. c. illud. ꝛ per Joan. andr. in. c. a nobis. de exceptionibus. ¶ Jtem nota ꝙ decisa questione iuris super quo eo non obstante innouata sunt instrumenta si postea finaliter obtineatur quod obijciente contra instrumentum cassanda ꝛ corrumpenda sunt instrumenta innouata. facit quod habetur vt lite non contestata. accedens. vbi autem succumbit talis obijciens restituenda sunt ꝛ danda instrumēta obtinenti pro ipso instrumento. ¶ Ultimo nota ꝙ ad papam spectat ꝓuidere ne ius romane ecclesie remaneat indefensibile. facit. s. de supplen. negligen. ꝓlato. vnde quandoꝙ ad id agendum constituit procuratorem: vt hic patet. quādoꝙ protestatur vt. j. de capellis monachorum. c. secūdo. quandoꝙ de ipso ꝓnuntiat. s. de prescriptionibus. ad audientiam. Jtem etiam potes notare ꝙ episcopus de iure communi fundat intētionem suam fine monasterijs ꝛ ecclesijs sitis in sua dioces. facit qđ habetur in
21 c. omnes basilice. xvj. q. vij. ¶ † Jn glos. sed prouocati ibi suadere videtur quasi velit gloss. ꝙ de similibus ad similia licitum est arguere: vbi eadem est ratio. de quo dixi in notabilibus. ¶ Jn
22 eadem glo. in fi. vnde dicebat Jnn. ꝙ † attenta argumentatione que hic fit de testibus ad instrumenta sicut per testes propter periculum imminens nō pōt probari nisi causa fuerit cepta infra annum vel denuntiatum aduersario: vt in. c. quoniam frequenter. §. primo. vt lite non contest. Jtem eadem ratione videtur ꝙ per tale priuilegium innouatum propter imminens periculum non fiat ꝓbatio nisi saltem infra annum agatur vel saltem intimetur dicta innouatio, per id qđ habetur in. d. c. quoniā. §. j. dicebat tamen Hosti. ꝙ cum innouatio nil noui tribuat contra priuilegium innouatū poterit obijci quid poterit contra antiquū: sed in testibus circa probationē exceptionū cōtra illos poterat periculum imminere. ꝛ sic residet Jo. an. ꝛ do. Anto. Sed certe eodem modo potest imminere periculum in ꝓbationibus exceptionū obijciendarum cōtra ipsum instrumentum. ¶ Jn gloss.
23 innouāda. in fi. solue ꝙ † si adeo corrosum est instrumentū ꝙ legi nō potest in partibus substantialibus: ꝛ tūc non facit fidem. ꝛ ita loquatur hic inquātum innuitur ꝙ nō daretur fides si essent vetustate cōsumpta: qꝛ intelligi debet qñ taliter essent ꝯsumpta ꝙ legi non possint in partibus substantialibus: secus qñ licet sint vetustate consumpta vel aliqualiter corrosa a muribus: tamen legi possunt in partibus substantialibus: qꝛ tunc ꝓbant ꝛ ita loquatur contrarium in casu tamen isto nondum erant vetustate cōsumpta: sed incipiebant cōsumi. facit qđ no. per gloss. ꝛ doc. in
24 d. l. j. §. si corrose. alleg. in gl. ¶ † Jn gl. procuratricem. ibi vel dic ꝙ ratione. glo. hic vult soluere contrarium qđ infra formaẗ: vcꝫ ꝙ femina non possit esse procuratrix per ea que habentur in. l. alienā. C. de ꝓcura. ꝛ per alia iura que. j. alleg. glo. ꝛ soluit tripliciter vt in ea patet. Et pro prima solutiōe bene facit qđ habetur in. c. dilecti. de arbi. ꝛ qđ habetur in. c. cū deuotissima. alleg. glos. Pro secūda bene facit qđ habetur in cle. religiosus. de procura. ¶ Jn ea. glos ibi eligere arbitros. sup. sicut in simili quādo eps
25 habet causam cum suo subdito. xj. q. j. si clericus. ¶ † Jn ea. glo. in fi. potest enī papa cū non recognoscat superiorem in causa ꝓpria esse iudex. ꝛ sic in causa ecclesie: qꝛ sic etiā contingit in imperatore in. l. proxime. ff. de his que in testa. delen. honestius tamē est ꝙ alteri deleget. per id qđ habetur in. l. pretor. ff. de iurisdict. om. iudi. nam etiam de causa fiscali. si procurator fisci conueniat priuatum vel a priuato cōueniatur cognoscit de causa procurator cesaris qui etiam rationalis vocatur. C. vbi cau. fisca. in. l. ad fiscum. Si vero procurator cesaris cōuenit alium vel conuenitur tunc cognoscit procurator fisci vna cū preside. C. si aduer. fiscum. l. ij. ꝛ. iij. ꝫ ipse imperator in dictis causis possit esse iudex si velet: vt patet in. d. l. proxime. ꝛ no. ꝙ imperator habet duplex patrimonium. s. proprium item fiscale ꝛ ꝓcurator cesaris est constitutus circa patrimonium proprium procurator fisci circa fiscale. ¶ Jtem aduerte qꝛ nedū papa videtur esse iudex in causa ecclesie sue: imo videtur ꝙ etiā alius prelatus similiter possit esse iudex in causa sue ecclesie. ꝑ id qđ habetur in. c. romana. de penis. in. vj. ꝛ. ij. q. vij. si quis ergo. et. c. si qs ab episcopo. ꝛ. j. de maledic. in. c. j. de quo dicendum vt consueuit dici in. c. cum venissent. s.
26 de iud. ꝛ per Jnn. in. c. ex parte. j. de ver. sig. ¶ † Extra gl. aduerte primo. qꝛ videtur hic probari ꝙ in processu fiendo super innouatione priuilegiorum posset procedi lite non cōtestata. Aliqui tamen dicunt ꝙ vbicunꝙ agitur de statu ecclesie procedi potest lite non contestata. de quo in. c. cum olim. s. de testi. Alij vero dicunt hic intelligendum litem fuisse contestatam. Hosti. vero dicebat ꝙ hic lis non fuit contestata: sed debebit contestari qđ qꝛ iudices omittebant fuit rationabiliter appellatum sm eum allegat ꝙ in simili habetur de iudi. exhibita. et ideo sm eum reputantur isti iudices minus discreti ꝛ petitum fuit ꝙ discretis viris cōmitteretur, ꝛ sic residet Jo. andr. do. Anto. hic dicit ꝛ puto ꝙ melius qđ cum innouatio priuilegiorum fiat saluo iure aliorum non videtur agi de graui preiudicio, ꝛ ideo hec questio non videtur plenarie discutienda: sed summarie, et per consequens etiam lite non contestata. Et ideo si opponitur exceptio de qua possit incontinenti constare impedietur innouatio: nec erit lis contestanda ꝛ super iure principali: postea plenius discutietur. ¶ Si autem requirat altiorem indaginem fiet innouatio priuilegiorum, reseruata exceptione ad discutiendum in plenario iudicio ꝛ tunc in illo erit lis cōtestanda, ꝛ ideo licet hic a principio fuerit admissa exceptio prescriptionis: tamen qꝛ postea propter difficultatem appellationis exigebat altiorem indaginem: ideo fuit omissa, et ea non obstante facta fuit innouatio reseruata di
27 scussione in plenario iudicio. ¶ † Secundo tangit qualiter fiat hec transcriptio de qua in litera. Et dicit ꝙ fieri debet parte vocata et data sibi copia. allegat quod habetur de fide instrumentorum, accipimus,

torum m. accipimus. et c. penul. et vlti. de appella. intimasti. Tertio
28 etiam †tangit an super innouatione priuilegij sit pars citanda siue innouetur in curia siue extra. et videtur cōcludere Jo. and. quod innouare potest parte pńte: sed parte absente non p cōtumaciam nō videtur posse fieri. saluo nisi cōueniatur vel ei denūtietur infra annum. p id quod dixi cum gloss. iij. in vbo prouocati. et hoc quia autēticū seu originale posset esse vitiosum et presumēdum est q̄ ille cuius interest diligētius inquiret et inuestigabit q̄ extraneus, et iō videtur citandus scdm Hostien. quod videtur limitare quando innouatio fiēda est extra curiam per aliquos quibus facta est commissio. Secus secūdum eum quando fit in curia: quia p plures manus hz transire litera papalis. s. de rescript. in. c. cum adeo. cum ibi notatis, et ibi sunt in cancellaria experti in talibus que de facili poterūt perpendere falsitatem p vitium latēs si quod esset. facit quod habetur. j. eod. in. c. penulti. vñ dicebat Inno. s. de testibus. Albericus qd hic nō fuit facta citatio. Sz quia coram papa pars se opposuit papa audiuit illam. et per hoc etiam patet an in concessione priuilegij sit pars citanda: quia videtur dicēdum qd non p predicta. et per id quod notauit Inno. in dicto. c. alberibus. et eadē ratione non videtur necessario citanda in actu dispēsationis. ¶ Item aduerte quia videtur qd episcopus hic non poterit pscribere contra priuilegium ex eo quia ignorauit ecclesiam esse exemptam: et sic nō habuit notitiam priuilegij exemptionis, et sic non videtur prescribere cum hoc non videatur intendere nec habere animū ad prescriptionē: aut sciebat ecclesiam exēptam. et sic habebat notitiam priuilegij exemptionis: et tunc videtur fuisse in mala fide. et per consequens non potuisse prescribere. s. de prescrip. c. finali. Sed potes dicere sm Hostiē. qd hic episcopus excusabatur a mala fide ex eo quia ius commune faciebat pro eo quod est fauorabile. exemptio autem videtur odiosa cum per illam etiam semp remaneant delicta impunita, et consequēter detur via delinquendi. facit quod habetur. j. de priuilegijs, cum et plantare. et. c. tuarum. et quod habetur. s. de offi. ordi. irrefragabili. et de regu. iur. in. c. odia. li. vj. et quia etiam res de facili reuertitur ad naturam suam. xxxv. distin. in. c. ab exordio. et. ff. de pactis. l. si vnus. §. pactus. vnde dicebat Inno. qd ius commune preponderat pńsumptioni. quam inducit priuilegium quod potius presumitur impetratum p falsi suggestionem, et ideo potest episcopus prescribere, etiam si habuerit notitiam priuilegij. qd est diligenter notandum pro limitatione eorum que habētur in dicto. c. fina. dicit etiam Hostiē. qd dato q̄ episcopus ignoraret priuilegium. et sic non intēderet prescribere tamen ad hoc vt procedat prescriptio in casu isto sufficit qd adsint comites pscriptionis ex eo qr possidendo surreptionem in genere agit que ex possessione sequuntur, et sic prescribit etiam sine titulo. ex quo habet ius commune pro se, cū ius cōe habeatur pro titulo. facit quod habetur in. c. j. de pscrip. in. vj. et sic residet Joā. and. et do. Anto. Sed certe hec solutio non bñ videtur tollere contrarium quia actus agētium non videntur operari vltra intentionem ipsorum. l. non omnis. ff. si cer. petatur. et. l. obligationum substantie. ff. de actio. et obligationibus. et bene facit quod notat Joā. de lignano. in. c. j. s. de rescrip. vnde potest dici qd pscriptio hoc casu potest procedere ex negligētia non vtentis priuilegio. facit quod habetur j. de priuilegijs. in. c. accedentibus. et. c. si de terra. et ideo ex parte episcopi non est necesse q̄ ipse habeat animum prescribēdi. sed sufficit qd pars aduersa non vtatur priuilegio p iura predicta. facit quod not. Barto. in. l. sequitur. §. si viam. ff. de vsucapionibus, et hec solutio videtur plenior pteritis. nam prima etiam nō est sine dubitatione propterea que habētur in. c. veniens. de prescriptionibus. ¶ Ultimo inquātum hic papa mandat pronuntiari super abiudicatione subiectionis videtur obstare quia hic solum fuerat petita innouatio priuilegij, et sic videtur q̄ pronūtiaretur sup non petito quod de iure non est fiēdum. j. de simonia. licet heli. et. ff. cōmuni diuidū. in. l. vt fundus. Sed potes dicere sm Hostiē. qd quando causa innouationis fuit finita pars episcopi: postea petit sibi monasteriū adiudicari tanq̄ situm in sua diocesi. contra quem opponebatur exemptio. et ipse replicabat de interruptione. et sup his cōstituit papa abbatissam procuratricem. et sic non obstabit contrarium quia bene pronuntiabitur hic super petito. vt patet ex predictis, et pro hoc bene facit litera. dum dicit imponēs silentium &c. et etiam dum dicit adiudices episcopo &c. vel potes dici secūdo qd hic processerūt partes scdm cursum curie coram papa p narrationem et responsionem. et sic fuit lis cōtestata etiam si alius libellus non fuit oblatus propter presentiam pape. qui suppletdefectum solēnitatis. vt. l. omnium. C. de testamē. et ideo papa cōmisit receptionem testium et mandauit pronūtiari prout hic dicitur. Alij vero dixerunt q̄ hic fuit conuētio et reconuētio quia moniales petebant innouationem esse faciēdam pars aduersa petebat innouationem non esse faciendam. facit quod habetur in. c. j. et. ij. s. de mutuis petitio. pma tamē solutio est magis plena. Et aduerte etiā quia dicunt aliqui qd vbi agitur de iure ecclesie romane non est necessaria contestatio litis per istum textum. quod tamen dicit Hostien. alibi melius non probari. facit quod consueuit dici in c. cum olim. s. de testibus.

1 ☞ Consuetudo patrie est attendenda.

2 Litere obtente preter stilum consuetum curie contra ius sunt nulle.

Ad nostram. Non valet confirmatio quā religiosus impetrauit a papa sup administratione seu prioratu si in impetratione se tacuit regularē. Si vo hoc expsse rescriptū falsum cēsetur, qr hoc papa facere nō consueuit. h. d. cū seq. et est cōmunis diuisio. Scda ibi: cum igitur. ¶ Not. primo q̄ papa non consueuit confirmare administrationes regularibus personis. Ratio autē esse pōt quia tales habētur pro mortuis nec habēt velle vel nolle. ij. q. vij. placuit. xij. q. j. non dicatis, et prelatum sibi posuerunt supra se vicedei. de elec. si religiosus. lib. vj. et qr sibi aliquid psonaliter non possunt querere. sed monasterio. viij. q. j. c. j. etiā si sit in fuga eadē causa. et. q. ij. abbates. ideo nō est mirū si talia psonaliter non possunt impetrare sm Goffre. et hec vltima ratio planior est.
1 ¶ † Itē no. consuetudinē patrie attendendam sic et alias attēditur ɔsuetudo patrisfamilias. l. vel vniuersorū. ff. de pigno. actio. et. l. qui semisses. ff. de vsur. et facit. s. de re
2 iudica. c. in causis. ¶ † Itē no. q̄ litere obtēte preter stilū consuetum curie cōtra ius sunt nulle. facit qd habetur. j. c. proxi. attendi enī debet stillus curie. j. de crimine falsi. in. c. q̄ graui. et sic surreptio hoc casu vitiat literas ipso iure. facit qd habetur in. c. ad audiētiam. el. ij. s. de rescrip. ¶ In glo. j. in fi. et bene facit qd habetur in. c. ne aliqui. de priuileg. lib. vj. et de rescrip. c. si eo. lib. et. s. de electio. c. constitutus.

1 ☞ Litere in qbus cōfirmanť prioratus vel administrationes, religiosis si faciunt mentionem de religione presumuntur false.

2 Litere vbi emanant contra ius et stilum curie presumūtur false.

Porrecta. Istud est summatū cū precedēti et est cōis diuisio. Scda ibi: cū igi
1 tur. ¶ † Not. primo q̄ litere in quibus confirmantur prioratus vel administratiōes religiosis si faciūt mētionem de religione psumuntur false. si nō faciunt sunt surreptitie. et sic non valent. vt hic patet vnde dicebat Abbas q̄ etiā ex hac decret. contra religiosos surgit gladius acutus: quia reuol-
2 uant se ad quam partē velint reperiunt obstaculum. ¶ † Item no. q̄ vbi litere emanant contra ius et stilū curie psumūtur false. ¶ Et no. diligēter q̄ talis psumptio videť sufficiēs etiam ad condēnandum quem de falso ad penam criminalē. lz regulariter in criminalibus ex psumptione nō fit quis dānandus. ff. de penis. in. l. absentem. et facit qd no. s. de presump. c. afferte. ¶ Ultimo no. q̄ aliquādo nocet suppressio religionis impetrantis, facit. s. de rescrip. c. ad aures. et similiter quādo suppressio religiōis illius contra quē impetratur. s. de rescrip. cū ordinem. sic etiam quādoqz nocet suppressio dignitatis impetrātis. d. c. ad aures, et eius contra quē. eo. titu. in. c. sedes. ¶ In glo. iij. ibi nisi euidenter appareat &c. Sed quando dicetur euidēter apparere de certa sciētia dñi pape. ex quo nō sufficit qd facta sit mētio religionis, dic sm docto. q̄ dicetur hoc apparere quādo fit cōfirmatio cum clausula non obstāte hac decre. porrecta. facit qd habeť in. c. nōnulli. de rescri. et de eta. et quali. in. c. eam te. j. de capel. mo. in. c. penul. et qd habetur in. l. si quis. in princ. testa. de leg. iij. et in. l. fi. C. si contra ius vel vti. publi. idem si approbētur p secundam iussionē pape mandantis confirmationem illam obseruari. in auť. vt nulli iudicum. §. ad hoc vero iubemus. coll. ix. et in auť. de mandatis princ. §. deinde. colla. iij. Unde dicebat Inn. q̄ allegās certam sciētiam pape debet hoc probare propter psumptionē que trāsfert onus pbandi in ipsum. C. de pba. in. l. siue. Hosti. vo dicit q̄ quicqd dicāt hec iura tota die religiosi impetrāt confirmationes psonales ad quod dici pōt sm eum q̄ multa p patientiā toleranť &c. j. de prebē. cū iādudum. Solet tñ in cōfirmatiōibus istis poni clausula vsqz ad nostre voluntatis bñplacitū que gratia expirat morte pape. de rescrip. si gratiose. lib. vj. et erit tūc viuente papa obedientiarius pape, qui prius erat obedientiarius abbatis. j. de priui. c. j. in. vj. et facit qd no. j. de preben. in. c. nisi. et s. de electio. cū inter. R. et in. c. sup eo. de offi. deleg. et in cle. quia regulares, de supplē. negli. pla. ¶ Quid autem si papa conferat prioratū annualē vacantē. videtur velle Pau. et Jo. calde. vt refert Lap. de castel. in sua alle. lx. q̄ ex quo papa cōfert ex sua potestate cēsebitur esse perpetuus, secus si ex potestate deuoluta pter negligētiam inferiorū prelatorum sm ea que habentur in dicta clemen. quia regulares, quia tunc nō alterātur vires bñficij. et ita dicit paulum disputasse. dicit etiā qd lz semel vt p petuum

fuerit p papam collatū nō dicetur mutasse naturā quominus si postea vacet nō redeat ad primā naturā. et sic etiā dicit Lap. i loco preallegato. dicit etiā hic do. Ant. q etiā tales qui habuerūt bñficia ex collatione pape potuerūt priuare ex causa noniter extorta post collationē vel cōfirmationē eo casu quo illa facta fuerit et ex certa sciētia per id qd dictū fuit in. c. j. §. eo. ti. et qd ibi etiā no. in glo. fi. et pdicta faciūt ad questionē quā posuit Lapus in dicta alleg. ix. videlz an si papa beneficium annuale ex statuto ecclesie quo cauetur qd vacare cēseatur post annū postq fuerit collatū reseruauerit sue collationi et vacauerit p mortem illius qui habebat et cōferat illud vt ppetuū: vel mandet de illo puideri non facta mentione de illo statuto an gratia censebitur surreptitia. et an etiā in dubio cēsebitur collatū. vt sit ppetuum hoc est vt duret ad vitā eius cui conceditur et concludit q gratia non cēsetur surreptitia: qr aut dicetur intelligi collationē factā esse vt tēporaneū: et tunc ex quo collatio nō repugnat statuto seu cōstitutio ni ecclesie taciturnitas talis cōstitutionis nō habet vitiare literas: sicut nō vitiarētur litere si taceretur cōstitutio que haberet qd prior haberet iurare se seruaturū cōstitutiones ecclesie. nam taciturnitas eorū que papa nō tollit: nec illis derogat rescribendo nō debet literas vitiare. Si aūt intelligatur collationem esse perpetuam: adhuc dicit idem qr cōstitutio disponens bñficium non esse perpetuum est cōtra regulas iuris. vij. q. j. pastoralis. et ideo nō habet preiudicare superiori cuius autoritas itelligitur excepta. de iureiur. venientes. et c. cōstitutus. de rescrip. vnde reseruando sue collationi videtur illud reducere ad regulas antiquas vt pro hac vice cōcessio intelligatur ppetua: nec habet necesse facere mētionē papa de constitutione speciali. que eum nō obligat. et ideo sicut p talē reseruationē tollit caplo ius eligendi pro illa vice. ita etiam pro illa vice ius annualitatis. et hoc dicit procedere quando cōfert seu quando mandat conferri precedēte prius reseruatione. secus si mandaret conferri nō precedente reseruatione: quia tūc impetratur bñficium tanq vacans eo tēpore: quo electio spectabat ad capitulum et eo tēpore quo vigebat constitutio de tēpore annualitatis que ɔstitutio taceri non debuit, per id quod habetur. §. de rescrip. super literis. Sed aduerte quia dictum Lapi non videtur verū eo casu in quo precedit reseruatio vel quādo papa confert: quia papa in dubio non videtur velle tollere constitutionē ecclesie, vt patet ex his que leguntur et notantur in. c. constitutus. de rescrip. et ideo videtur q in dubio intelligatur collatū ſm qualitatē beneficij deputatam per statutū. et si appareret q voluisset cōferre vt perpetuū rescriptum videretur surreptitiū si non fuit facta mentio de ipso statuto: quia papa in dubio nō videtur vti plenitudine potestatis: nisi expresse hoc appareat. et per cōsequens nō videtur in dubio velle derogare constitutioni ecclesie per id quod habetur in. d. c. constitutus, forte tamē posset dici q si habuit notitiam cōstitutionis. ex quo cōfert ex ppria potestate et nō est deuoluta videatur conferre tanq perpetuū pro illa vice. per id quod dixi. §. post Pau. et Jo. calderi. Et predicta puto procedere de iure. licet do. Anto. hic dicat attēdendum esse. an vba statuti seu constitutionis afficiant actū electionis, an vero afficiant ipm bñficiū: qr ſm eum primo casu non afficit cōstitutio factum pape. secūdo sic, qr videtur tunc ſm naturam beneficij velle procedere, et sic ſm eum etiam si papa conferret cēseretur esse annuale. et idem si mandaret conferri precedēte reseruatione, sed certe si tenemus dictum Pau. et Jo. calde. non videtur procedere istud dictum p ea que superius dixi licet ipse conatur diuersificare; quia dicit q in casu Paul. a principio bñficium est manuale: sed in casu constitutionis supradicte bñficium habet durare solū vsq ad annū non autem est resolubile ad nutū superioris prout est prioratus manualis. Sz certe non videtur in hoc bona ratio diuersitatis. posset tamē dici vt ipe etiā videt sentire q ex quo bñficium est manuale et collatum p papam nō potest inferior illud soluere. ideo tunc cēsetur concessio ppetua, sed quando ex cōstitutione beneficium est annale. tūc absq facto alicuius ex vi statuti finitur beneficium. ideo tunc non est absonū q finiatur licet fuerit collatū p papam qui in dubio vt est dictum nō videtur voluisse derogare statuto, vt patet ex nota. i dicto. c. cōstitutus, et hoc modo possit saluari opi. do. Ant. prout etiam ipse videtur finaliter sensisse. et sic patet seqnēdo opinionē do. Anto. qd bene tenebit collatio bñficij in casu predicto. Sed intelliget collatum ſm qualitatem bñficij, et sic vt sit annale scdm formā constitutionis nisi appareret aliud esse de mente pape et facta fuit mentio de statuto.

a ¶ Snia. idē i effectu sūmat hic. d. ab. et si qris ad declarationē gl. super v. cōfirmatione de quado. Jo. hic nō facit mētionem gd seu de cōfirmatio operet. vid hic p do. hē. bo. in pn. c.

b ¶ In cōfirmationib⁹. nō est dfia i ſmmatiōe hui⁹. c. iter d. ab. et d. io.

1 ☞ Confirmatio facta in forma communi non validat sententiam vel laudum contra vitium nullitatis.
2 Emologatio an firmet sententiam circa ius nullitatis.
3 Sententia licet sit nulla si tamē partes approbent illam seruari debet.
4 Laici possunt habere ius in ecclesia respectu iurispatronatus.
5 Sententia lata per gratiam an sit ipso iure nulla.
6 Sententia lata per pecuniam est ipso iure nulla.

a **Examinata.** Sentētiaᵃ lata cōtra formā iuris et cōpromissi nō valet. etiā si p papam fuerit in forma cōi cōfirmata. h. d. Et primo ponit causam decreti. scdo decernit: et sic ponit decretū. secūda ibi vnde. ¶ In text. ibi sup ecclesia: idest sup iurepatro. ecclesie vt colligitur ex his q habentur. §. de iudi. c. examinata, que est huius: qr laici non possunt aliter habere ius in ecclesia. §. de elect. sacrosancta. et c. massana. ¶ Itē ibi: vicedominus: idest vicarius epi sabinēsis. Itē ibi sicut prouide et c. et sic cōfirmatio facta fuit in forma cōi iuxta ea que habētur. §. e. in. c. j.
1 ¶ † Nota primo qd cōfirmatio facta in forma cōmuni non validat sentētiam vel laudum cōtra vitium nullitatis. ¶ † Itē not.
2 q emologatio nō videtur firmare sentētiam cōtra defectū nullitatis, vt videtur hic probari. et sic transit hic do. Anto. Sz aduerte qr videtur contra id qd legit et no. p legistas in. l. ij. C. cōia vtriusq iudi. vbi not. q licet † sentētia sit nulla. si tn partes ap-
3 probēt illā ex vi talis cōsensus seruari debet. et ita videtur dicēdum in pposito. Sz potes dicere q hoc debet intelligi quando laudum continebat tale quid sup quo partes nō poterāt disponere. vt qr forte cōtinebat simoniā. facit q habetur i. c. ij. §. de arbitris. Secus si fuisset tale quid sup quo potuisset sibi preiudi-
4 care. ¶ † Item not. qd laici possunt habere ius in ecclesia. sz intellige hoc verum respectu iurispatronatus. p id quod dixi sup text. qs aūt appelletur hic vicedomin⁹. dic q erat clericus vt vicarius epi Sabiū. qui eps Sabi. est de numero cardinaliū. sicut Hostien. portuēsis albanensis penestrinus et tusculanus, isti oēs sunt epi. et de numero cardinaliū: qui cum assistant pape habent in eorū ecclesijs vicarium qui vulgariter dicitur vicedominus
5 ſm Hosti. ¶ † In gloss. cōpromissi. ibi vel p gratiam supple: vel quia habet in se errorē iuris expressum. facit qd habetur in. c. j. de re iudi. Aduerte tamē quia gl. hic videtur velle q sentētia lata p gratiam sit ipso iure nulla sicut quando lata est per sordes. hoc est p corruptelam pecunie. facit. l. venales. C. quādo prouo. nō est necesse. Sz in contrarium est text. et glo. in. l. seruo inuito. §. cum ptor. ff. ad trebel. vt patet q sentētia lata p gratiam est aliqua: licet possit peti restitutio in integrum contra illā. et sic aliud est quando p pecuniam. et sic p sordes quia tūc est nulla ipso iure. et istud cōmuniter tenetur. vt patet ex no. i. d. §. cū pretor. et in dicta. l. venales. lz Joan. and. et do. Anto. nil dicāt sup hac gloss.
6 ¶ † Item aduerte qr lz sit clarū q sentētia iudicis lata per sordes seu p pecuniam sit nulla. tn dubiū est an idem sit in laudo et arbitro. nam videt q sic p istum tex. cū gl. Sed cōtrarium videtur tenere gloss. in. d. l. venales. vbi videtur velle q laudū teneat ipso iure. sz possit obijci exceptio. potes dicere q reuera laudū est nullum ipso iure. per id qd habetur in. l. j. C. de arbi. et in. l. iij. Sed tamē de rigore committitur stipulatio penalis apposita i cōpromisso si contrauenia tur: sz potest opponi exceptio contra petitionē pene. p. l. ita demum. ff. de arbi. et sic debet intelligi gl. in. d. l. venales. ¶ In gloss. fi. ibi arg. cōtra. j. c. proxi. Solue quia hic loquitur quando ɔfirmatio est facta in forma cōmuni: sed in contrario fuit facta ex certa scientia. ideo tunc ista vba non intelligūtur conditionaliter sed causatiue, vt jno. j. c. proxi. in glos. penul. ¶ In ea. glo. ibi lex priuata supple. vt pbatur in. c. priuilegia. iij. distin.

1 ☞ Compositio super decimis valet. et nu. 3.
2 Clausula sicut sine prauitate apposita in confirmatione facta ex certa scientia non stat conditionaliter sed causatiue. et nu. 4.

b **Venerabilis.** In cōfirmationibusᵇ que fiunt ex certa scientia verbum sicut ponitur causatiue. nec nocet si verbum confirmationis cōfirmati tenorem precedat. h. d. et est cōmunis diuisio. secūda ibi mādamus. ¶ † Nota primo q valet cō-
1 positio sup decimis, et sic super iure spirituali si sit facta autoritate superioris. facit. j. de prebē. nisi. et. §. de electi. cum inter. R. ¶ Item not. arg. pro et contra q inferior a papa potest sup decimis cōponere. de quo tangitur cū glo. j. ¶ Item no. q partes ex conuētione possunt laudo dare executionem ad tempus, vel sub conditione. ¶ Item no. q cautū est in literis confirmationis facere inseri tenorē cōfirmati. et no. q nō vitiatur cōfirmatio lz verbū confirmationis pcedat tenorē confirmati nam forte sic stabat tenor cōfirmationis, cōpositionē iter vos initā autoritate aplica cōfirmamus, cuius tenorē duximus presentibus inse-
2 rendū q talis est vz et c. ¶ † Itē no. q clausula sicut sine prauitate apposita in cōfirmatione facta ex certa sciētia nō stat cōditionaliter sed causatiue, de quo in glo. pe. ¶ Itē no. q ex qualitate mediatoris presumitur p cōtractu et p carētia vitij in ipso contractu. facit qd habet. §. de pben. nisi essent. et. §. de prescript. c. ad audientiā. ¶ Itē no. q eo ipso q tenor priuilegij vel compositionis inseritur

firmatio. ... irmationis presu-
cit qd habetur in ... multũ operetur cõ-
desit implemen... a ex certa sciẽtia. fa
seu casu fortu... non. vbi demũ pro-
uentione deb... a sciẽtia τ nõ facto
... compositio ex con-
... onfirmationem. τ sic
nõ prius, vnde ... at Hosti. ꝙ talis conuentio habuit instar contractus in scriptis: cuius natura est vt nullum pducat effectum anteꝗ̃ scriptura sit cõpleta. C. de fi. instrumẽ. l. cõtractus.

3 ¶ † In gl. j. in fi. vel dic ẽm Inno. qd componi potest circa accidentia τ coherentia extrinseca ad ius spũale: nõ aũt sic sup ipso iure spũali. vnde dicit ꝙ hic non fuit facta compositio super iure decimali. sed quo loco τ quo tempore solui deberet. Hosti. vero dicit ꝙ hic fuit facta sup q̃titate ipsaꝝ decimarũ, τ ideo necessaria fuit papalis cõfirmatio que fieret ex certa sciẽtia. vnde in terminis de quibus dicit Inno. sola autoritas legati sufficeisset. sed nõ in terminis de quibus loquitur Hostiẽ. facit quod no. in c. a nobis. j. de decimis. ¶ In gl. ij. ibi. τ c. veniẽs. τ sic habet duplicem effectum talis insertio. vt ptz ex supradictis per glos. habet etiã tertiũ effectum per id qd ponit gl. s. quia nõ erit necesse deinceps ostẽdere originale. ¶ In ead. gloss. in fi. τ sic concludit glo. ꝙ absq3 originali probabit confirmatio tenorem compositionis, τ hoc dicit Hosti. verum quo ad inserta in dicta cõfirmatione etiam dato qd sint cõtractus: quia eoipso qd in ipsa cõfirmatione sunt inserta apparet papã voluit dispẽsare. s. de trãsactio. c. j. cum ibi notatis, dicebat tamẽ Inn. ꝙ ipse idem si fecisset ignoranter supple quia ignorasset sibi ius aliquod competere posset pro suo iure cõtradicere. p id quod habetur de fide instru. inter dilectos. ver. porro. τ fortius extraneus quia res inter alios acta alijs nõ preiudicat. C. res inter alios acta. in rubro τ nigro. ¶ Item audiretur alter dicens se dolo inductum p id ꝙ habetur. ff. de pactis. in. l. tres fratres. ẽm Inn. ꝙ est verum ẽm Hosti. quãdo non fuit presens in cõfirmatione. nam ẽm Hosti. non debet aliter fieri confirmatio nisi in presentia partium vel ipsis instãtibus alias nõ noceret si facta fuisset eis nõ presentibus nec vocatis, facit quod habetur de fide instru. c. penul. τ fi. Secus dicit in innouatione priuilegij quam papa potest facere etiã partibus non vocatis. s. eo. in. c. cum dilectus. cum ibi not. τ. s. de testib⁹. albericus. τ est ratio diuersitatis iter priuilegia. τ confirmationem instrumẽti. primo quia circa tenorem suorum priuilegioꝝ curia est plene instructa: nec de facili põt decipi. secus in instrumentis, facit quod habetur de clericis peregri. in. c. j. τ. s. de dolo. in. c. cum olim. ¶ Item secũdo quia de facto curie agitur in priuilegijs vbi non est pbabilis error. secus in instrumentis p id quod habetur de rescri. ab excõmunicato. ¶ Item quia in priuilegijs cõsiderantur principaliter illa que sunt iuris, sed in instrumentis illa que sunt facti τ papa non sic presumit

4 habere notitiã facti prout iuris in. c. j. de constitu. in. vj. ¶ † In glo. pe. in fi. quasi velit glo. ꝙ quãdo confirmatio est facta ex certa scientia illa verba sicut proinde non faciunt conditionem: s3 ponuntur causatiue. facit quod no. gloss. in. c. quoniam abbas. in glo. fina. s. de offi. deleg. Secus quãdo fit in forma cõmuni. quia tunc ponuntur conditionaliter. potes concludere ẽm abbatem ꝙ aut papa confirmat simpliciter non adiecta clausula sicut iuste vel simili. τ tunc dicitur ex certa sciẽtia cõfirmasse: aut adijcit dictam clausulã vel similem τ tunc aut apponit tenorem rei cõfirmate in confirmatione: τ tunc intelligitur ex certa sciẽtia confirmasse, vt hic ptz. aut nõ ponit tenorẽ rei confirmate: τ tunc intelligitur facta cõfirmatio in forma cõi. τ sic parũ aut nihil operatur. s. titu. pxi. nisi forte quo ad parandũ titulũ ẽm ea que habentur in. c. duãũ. j. de decimis. de quo dicendũ vt ibi. τ dicebat ipse abbas se audiuisse ꝙ vbi papa cõfirmat ex certa sciẽtia facit publice in audientia proponi edictum. si quis est qui velit contradicere ꝙ velit comparere.

1 ☞ Legatus an possit vnam ecclesiam subijcere alteri.

a **Ua nobis.** Per confirmationem [a] factã in forma cõi ius diocesani nõ ledit. τ collatio ecclesie facta alteri ecclesie p legatũ etiã in forma cõmuni per papã confirmata ius cõmune nõ ledit. hoc dicit. τ est cõmunis diuisio videl3 ptis cõquestio τ puisio. secũda ibi: cum igitur. ¶ No. primo ꝙ legatus non videt posse vnam ecclesiam alteri subijcere nec subtrahere obediẽtiã vnius ecclesie τ alteri applicare. ex hoc etiã potes notare ꝙ legatus nõ videtur posse iuri inferioꝝ detrahere nec illi derogare. τ sic facit ꝙ nõ possit vnã ecclesiã alteri vnire. τ presertim collegiatã. de quo dicetur post glo. ¶ Ultimo potes notare ꝙ dictũ est in summario. ¶ † Extra glo. videt ꝙ potuit legatus

1 b vnã ecclesiam subijcere alteri: [b] qꝛ hoc etiã potest eps. j. de exces. prela. in. c. sicut vnire. Aduerte ꝙ hui⁹ timore est duplex intellectus. quẽ tangit hic Inno. videl3 ꝙ valuerit cõcessio legati sed nõ in preiudiciũ epi ꝙ intelligitur exemptũ de ipsa cõcessione. τ similiter etiã intelligitur exceptũ ab ipsa confirmatione pape. τ sic intelligitur legatus solum cõcessisse ꝙ sit subiecta saluo iure alioꝝ. arg. c. sup eo. de offi. delega. τ. j. de priuile. c. pastoralis. τ sic in oĩbus epis τ metropolitanis erunt salua iura eoꝝ. τ si dicas quale ius ergo habebũt isti ordinarij. quibus est facta cõcessio. respõdet qd cẽsebũtur vt patroni τ de tpalibus exigere rõnem. τ pro illis etiã si male administrantur excõicare potuerũt etiam isti quibus facta est cõcessio extra ordinẽ inquirere nõ derogando iuribus alioꝝ. τ etiam alijs negligẽtibus potuerũt visitare. Sed certe vt ipsemet Inno. tangit iste intellectus nõ cõgruit litere. que videtur velle ꝙ intẽtio legati fuit plene eximere. patet quia dicit cõtulit quo ad tpalia τ spũalia. τ sic si tenuisset ɔcessio legati fuissent iste ecclesie plene exẽpte a patriarchis τ alijs. vnde secũdus est itellectus ꝙ hic nõ valuit cõcessio. τ subiectio facta per legatũ ex defectu potestatis legati. τ hoc tenent quidã: τ sequitur abbas: dicentes ꝙ non põt legatus subijcere vnam ecclesiam alteri vel ppetuam donationẽ facere. l3 posset beneficiũ vacans conferre si est legatus cardinalis, vt in. c. j. de offi. lega. in vj. vnde etiã concludit ꝙ legatus nullã habet potestatẽ in auferendo iura vnius ecclesie τ dando alteri. Sed papa si hoc faciat ex certa sciẽtia τ nõ aliter. τ ideo cum priuilegium concessum p legatũ detraheret iurisditioni patriarche cũ esset plenaria exẽptionis nõ videtur hoc potuisse facere legatus, facit etiã qd habetur in. c. fi. de here. in. vj. p glo. vbi legatus etiam de latere nõ potest cõmittere causam vt cognoscat sine strepitu τ figura iudicij inuita parte: quia illud est ɔtra ius. s. de lit. cõtesta. c. j. τ facit qd habetur in. c. fi. de offi. archipres. τ hoc etiam videtur velle Specu. in tit. de leg. §. nunc ostendendũ. versi. xj. τ in ver. lvij. vbi cõcludit pro regula ꝙ ad preiudiciũ alterius nihil potest facere legatus etiã de latere. τ sic non potest dare de iure vnius alteri. quia hoc solus papa põt videlicet aliquẽ priuare iure suo. alleg. xxiij. q. viij. cõuenior. τ c. seq. Joã. tamẽ and. super dicto ver. lvij. videtur velle ꝙ de iure alteri⁹ possit dari alteri eo casu quo potest eps videl3 causa legitima subsistente iuxta ea que legũtur τ no. in. c. ɔstitutus. cũ suis remissionibus. j. de relig. do. τ in suis cõcor. τ ĩ. c. j. de re. eccle. nõ alie. in. vj. Sed aduerte quia idẽ Specu. in preallег. §. nunc ostẽdendũ. in ver. quãto videtur limitare que superius dicta sunt. nam ibi cõcludit ꝙ poterit vnire ecclesias inferiores, sicut potest eps. dũ tamẽ non veniat ad preiudicium diocesani prout faciebat hic, τ propter hoc non valuit ista vnio τ cõcessio. τ plus dicit ibi Jo. an. in addi. ꝙ legatus poterit

c ecclesiã subiectam epo subsistẽte iusta causa vnire ecclesie cathedrali nõ erigẽdo illã in cathedralẽ sed applicando illam mense epali. de qua vnione loquitur in cle. si vna. de re. ec. non alie. τ fiet dicta vnio sine preiudicio rectoris si viuit: ideo nõ erit necesse illum vocari. vt. i. d. cle. si vna. illo vero mortuo reget episcopus illam p vicariũ perpetuũ. τ de redditibus ecclesie sibi assignabitur congrua portio. iuxta cle. j. de iure patro. τ ꝙ possit legatus vnire vnam ecclesiã alteri etiã videtur idem Specu. voluisse in eo. §. versi. premissa. ibi: vnde circa legati potestatem τ c. vbi concludit ꝙ legatus in ꝓuincia sibi cõmissa illa potest exercere, que quilibet ordinarius sue legationis potest. siue de iure siue de cõsuetudine, τ si sit abbas siue eps siue primas vel patriarcha nisi vbi reperiretur expressum ꝙ patriarcha vel alius haberet maiorem potestatẽ. vt cõtingit in aliquibus que non potest delegatus, τ tñ potest patriarcha, de quibus in d. vsi. qd autẽ dixi in prealleg. §. nunc ostẽdẽdum. τ videtur etiam Specu. velle ꝙ nõ habeat legatus maiorẽ potestatem q̃ habeat quilibet ordinarius sue legationis nisi vbi reperiatur expressum ꝙ habeat maiorem vt contingit in aliquibus casibus. facit qd habetur in. c. j. τ c. penul. s. de offi. lega. τ istam partẽ etiã tenet do. de Rota in sua cõclu. lv. τ respondet ad hanc decret. qd hic fiebat vnio concedẽdo plenariã exẽptionẽ per quam preiudicabatur nimiũ ordinarijs qd nõ contingit in alia vnione. licet p illam auferatur collatio. b τ sic videtur restare conclusio ꝙ legatus potest ecclesiam etiam collegiatam alteri subijcere τ vnire dũmodo nõ velit ipsam plenarie eximere. sed Federi. de senis in suo consi. cxcv. tenuit cõtrarium videl3 ꝙ legatus etiã de latere non possit ecclesiã collegiatam alteri vnire: nec etiam simplicẽ ecclesiã in qua eps vel alius habeat ius conferẽdi. τ similiter non posset alterare statũ ecclesie. vt si ecclesiam in qua est collegium clericoꝝ secularium vellet constituere locum religiosum τ conuẽtum religiosoꝝ. nec posset etiã autoritatẽ dare plebanis inuitis canonicis vt pmutent suas plebes: quia qui non põt cõferre nõ potest autoritatẽ permutationi prestare ẽm ea que habẽtur in. c. vno. de rerũ permu. in. vj. τ pro pdictis alleg. qd habetur in. c. iiij. de offic. lega. in. vj. vbi legatus non videtur posse se intromittere de ecclesijs collegiatis, adducit etiã pro predictis qd not. in Specu. de legato. §.

a ¶ Per confirmationẽ. si q̃ris vtrũ per cõfirmatio. vel idulgẽtias vel priuilegia pape subditi epoꝝ eximãtur ab ipoꝝ iurisditioe dixi, vt h p hẽ. boych. i prin.

b ¶ Subijcere alteri. vide do. ab. in c. sicut vnire d. exces. pla.

c ¶ Unire ecclesie. vide ab. i. c. sicut vnire. alle. s. i pxi. apostil. vbi tractat de ista vnione p legatũ facta.

nunc tractemus.versi.penul.vbi dicit legatum nõ posse supprimere dignitatem,nec fructus beneficij ad tẽpus concedere episcopo.de quo p Jo.an.in.c.si propter tua debita.de rescrip.libr.vi.ꝛ p predicta concludit ꝙ etiã simplicem ecclesiam non poterit vnire alteri ecclesie si per eius vnionem auferatur ius in conferendo ordinario loci vel alteri:quia non est concessum legato aliena iura in perpetuum preiudiciũ turbare seu tollere.facit qđ no.p glo.ĩ.de iure patro.in.c.nobis.licet ad tempus possit conferendo beneficium in titulũ preiudicare.s.de offi.leg.in.c.dilectus,ꝛ sic concludit ꝙ legatus potest illa que potest episcopus. vbi nõ contingat iuri alterius in perpetuum preiudicari.alias nõ poterit illa que potest episcopus qui bene potest sibijpsi preiudicare.vt ĩ prealleg.c.sicut vnire.nec est absonum ſm eum qđ aliquid possit episcopus qđ non possit legatus q: fauorabilior est potestas ordinarij ꝙ̃ delegati.vt in cle.ij.cum ibi nota.de offi.ordi.ꝛ q: etiam episcopus non posset alienare sine cõsensu capituli cum autoritate legati.in.c.penul.ĩ.de his q̃ fi.a prela.ꝛ q: episcopus cum cõsensu capituli potest alienare.xij.q.ij.sine exceptione.ꝛ tamẽ hoc nõ posset legatus.do.Ant.hic residet cum ista opi.Federi.Sed puto posse defendi opinionẽ communẽ p istum tex.a cõtrario sensu.ꝛ p ea etiam que not.in Specu.in dicto versi.premissa.nec ob.c.iiij.de offi.lega.in.vj.p quod mouetur Fede.vbi videt̃ probari ꝙ de ecclesijs collegiatis non possit se intromittere legatus quia illud procedit quando vult prouidere persone quo casu nõ potest etiam si collatio pertineret ad episcopũ.vt ibi nota.gl.Sed in vnione non consideratur vtilitas vel fauor persone sed ecclesie.Jdeo illa facilius fieri potest.ꝛ pro hoc optime facit qđ le.ꝛ n[illegible] in.c.ne aliqui.de priui.in.c.vlti.de rescrip.eo.lib.ꝛ eadẽ [illegible]one multo fortius [illegible] re ecclesiam non collegiatã suaden[illegible] ate vel necessitate ecclesie.quo casu etiam videtur posse [illegible] alterius respectu potestatis cõferendi sicut posset [illegible] firmari id quod habetur in dicto.c.constitutus,de relig.d[illegible] cerni.Joã.and.in addi.super.d.versi.lxvij.nec obst.qđ no.glo.i[illegible] sia:nobis.de iure patrona.quia ibi loquitur quãdo erat patronus laicus quo casu non potest derogari eius iuri ipso inuito etiam per legatum de latere nec p episcopum.vt in.c.cum dilectus.ĩ.de iure patrona.ꝛ.xvj.q.vj.in.c.decernimus.secus quãdo esset persona ecclesiastica:ꝛ competeret sibi ius ratione ecclesie non ratione patrimonij,p id quod legitur ꝛ not.in dicto.c.cum dilectus,ꝛ in preallegato.c.dilectus.de offi.lega.ꝛ sic per predicta patet defensare posse opinionem communẽ.licet do.Ant.hic videatur transire cum opinione Federici.

¶ Finis Cõmentariorum excellentissimi iuris vtriusq; doctoris Joannis Jmolensis in Secundam Decretalium partem.

Excudebat Lugduni Georgius Regnault.

¶ Scrutinium quaternionum.

a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t.v.x.y.z.aa.bb.cc.dd.ee.ff.gg.
Quorum.ff.gg.terniones sunt reliqui quaterniones.

colorchecker CLASSIC

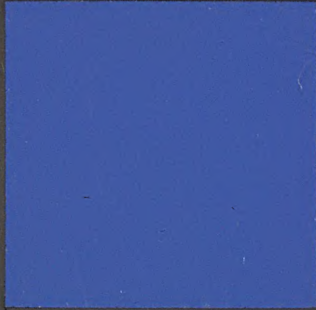
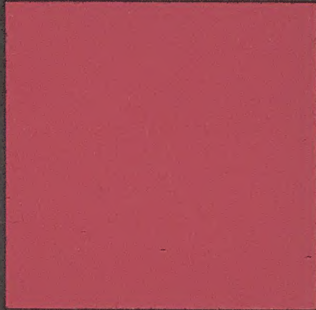
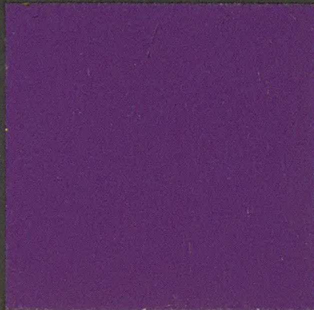

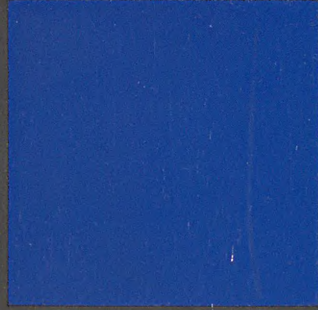

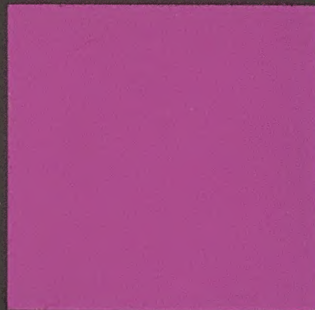

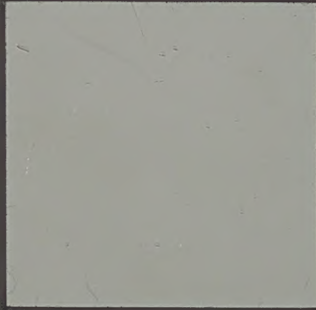
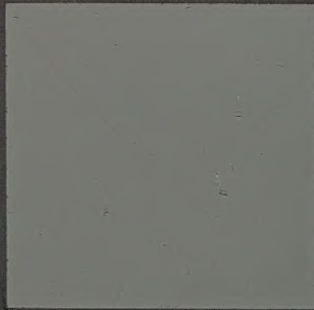
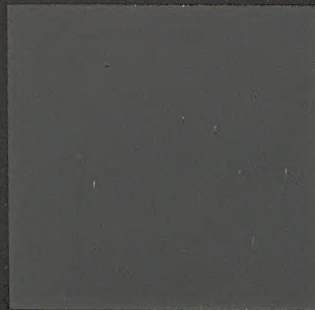
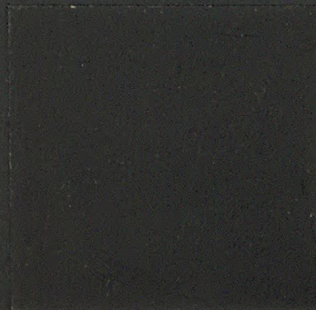

calibrite

mm